

JOVENTUT

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Getty Research Institute

<https://archive.org/details/joventut07unse>

JOVENTUT

Periódich Catalanista

ART * CIENCIES * LITERATURA

ANY 1906

PLAÇA DEL TEATRE, 6, ENTRESOL
BARCELONA

ÍNDIX

SUÑOL (ILDEFONS)

Bona recordança, pág. 835.

TARRAGÓ (PERE B.)

Lligam que's trenca, pág. 67. — Joves, pág. 250. — ¿A què ve?, pág. 261. — Falsa representació, pág. 325. — D'unes declaracions, pág. 401. — Associació Ibse-niana, pág. 458. — La enganyada, pág. 756.

TERRÍ (JAUME)

••, pág. 172. — Intimes, pág. 831.

TINTORER (EMILI)

¿Se mou el sol?, pág. 5. — Notes d'un escèptich, pàgi-na 81. — Per què n'hem d'ésser, pág. 113. — Rome-ro Robledo, pág. 145. — Crematori de cadavres, pà-gina 163. — Tina di Lorenzo, suplement al núme-ro 420. — La Sfinx, pág. 257. — Pera'ls qui no hi eren, pág. 322. — Enrich Ibsen, pág. 345. — Per ull de garbell, pág. 371. — Mercès a tots, pág. 392. Del parlar, pág. 402. — Pròleg, pág. 438. — Mal d'origen, pág. 450. — El governador y l'alcalde, pág. 465. — De Teatre Català, pàgs. 502, 522, 538, 538, 566, 585 y 596. — Anna, o La primera comunió, pà-gina 617. — Metafísica, pág. 628. — Al senyor En Ra-fel Vallès y Roderich, pág. 661. — L'Aplech de Pro-testa, pág. 673. — A l'amich Gual, pág. 692. — Mal de verge, pàgs. 713, 729, 745, 762, 773, 788 y 805. — Novelli, pág. 728. — Teatres, pàgs. 25, 57, 70, 200, 213, 228, 246, 282, 298, 343, 359, 426, 650, 692 y 806. — Dues amors, pág. 432.

TRINXET (ALFONS)

Anyorança, pág. 35. — Paraules que 'l vent s'emporta, pág. 172.

URGELL (MODEST)

Pensaments, pág. 833.

VALENTÍ Y FELIU (JOAN)

Sonets, pág. 39.

VALLÉS Y RODERICH (RAFEL)

Crònica, pág. 135. — Sobre policia urbana, pág. 195. — El *grand prix* de Longchamp, pág. 390. — No li ve d'un pèl, o *Se necessita un barbero para los miércoles*, pág. 436. — Somhil, pág. 641. — L'arribada del se-nyor Unamuno, pág. 665. — Altre cop sobre les dò-nes, pág. 680. — Una protesta y un visca, pág. 843.

VALLÉS-RODERICH Y VENTOSA (CARMETA)

Als senyors director y redactors de JOVENTUT, pág. 834.

VENTURA PARDO (C.)

Fets y no paraules, pág. 602.

VERGÉS Y BARRIS (JOAN)

Dijous Sant, pág. 281. — Profanació, pág. 827.

VÍA (JOSEPH)

Retorn, pág. 411.

VÍA (LLUÍS)

Parèntesis, pág. 17. — Revista de revistes, pág. 39. — Solidaritat, pág. 106. — *Ecce homo*, pág. 161. — Com sempre, pág. 209. — Progrés del Catalanisme, pág. 274. — No saben lo que's fan, pág. 306. — La Nova República, pág. 353. — Notes bibliogràfiques, pàgs. 456 y 476. — D'ací y d'allà, pág. 481. — Vi-sió d'estiu, pág. 649. — El manso, pàgs. 694, 706, 724, 41, y 75/. — Res de nou, pág. 705. — Al se-nyor Aladern, pág. 761. — La meva amor s'ha des-pullat, pág. 776. — Els d'en Maura y els d'en Le-rroux, pág. 801. — El nostre estiu ja es passat, pà-gina 841.

VILAREGUT (SALVADOR)

Tasca feconda, pág. 842.

VINYAS (GABRIEL)

Descentralisació, pág. 230. — Paraules de Rousseau, pág. 310. — De l'autonomia y de l'individualisme, pág. 385. — La educació y la escola, pág. 420. — Els obrers y l'autonomia, pág. 658. — Ja estèm salvats!, pág. 781. — Lo que tindriem de fer, pág. 785.

VINYAS (RAMÓN)

Una nit d'hivern a les montanyes, pág. 412.

VIVES PASTOR (R.)

Cançó de vida; Cançó de la miseria; Enveja (tradicció), pág. 123. — Sonets postals, pág. 219. — ••, pág. 357. — Les set filles del pastor, pág. 409.

XAMMAR (EUGENI)

L'Assamblea Nacionalista, pág. 772.

XENIA

Carta oberta endreçada a n'el *Glosador* de *La Veu de Catalunya*: Xenius, pág. 584. — A Xenius... y a molts, pág. 663.

ZANNÉ (GERONI)

Notes polítiques de l'estranger, pág. 2. — Kaiser Wil-

ÍNDIX

helm, pág. 40 — Parlèm de versos, pàg 55. — Dues paraules sobre'l primer acte d'*Alceste*, pág. 153. — Sobre la conferencia d'Algeciras pág. 117. — Notes bibliogràfiques, págs 139 y 248. — Comiat d'un redactor, pág. 838.

ZENGOTITA (XAVIER DE)

Passional, pág. 155. — D'una carta, pág. 308. — Desvetllament, pág. 405 — Refús, pág 505. — L'ideal, pág. 685.

Í N D E X

ALADERN (JOSEPH)

El llenyatayre, pág. 73. — Animes miserables, pàgina 742. — Fi d'una polèmica, suplement al n.º 358.

ALBERT (SALVADOR)

Heretgfs: Miseria universal, pág. 168. — La lluyta, pàgina 808.

ALEGRE (MARTÍ)

Del bé y del mal, pág. 52.

ARRO Y ARRO (CARLES)

La retratada, pág. 3. — Oswald perruquer, pág. 53. — Día de neu, pág. 89. — Sant Jordi, pág. 244.

ARTÍS BALAGUER (A.)

Nadal, pág. 8. — Els mobles al carrer, pág. 83. — La festa de les minyones, pág. 164.

AYMÁ Y AYALA (JAUME)

La xucladora, pág. 354.

BAGESS (LARI C.)

Visita perillosa, pág. 410

BALLESTER (JOSEPH M.^a)

Hivernenca, pág. 58.

BARRIOS (BENET R.)

Finlandeses: De cap d'any, 34. — Costums y tradicions, págs. 85 y 116. — Datos estadístichs, pág. 193. — Engrunes, pág. 329. — D'instrucció, pág. 793. — De llengua catalana, pág. 554. — Se parla català, pàgina 709.

BASSEGODA (RAMÓN E.)

Sonets (traduccions,) pág. 553.

BAVI BRACONS (S.)

Les dues verges, pág. 116.

BENAZET (ANTON)

Goig pág. 339.

BONET Y CEMBRANO (D.)

Emporium, págs. 56 y 66. — Concerts Granados, pàgina 154. — Concerts de l'Associació Musical, páginas 173, 203 y 217. — Concerts Paderewski, pàgina 314. — A la « Wagneriana », pág. 347.

BOSELLI (CARLO)

Sonets, pág. 137. — Catalunya a Itàlia, pág. 771.

BOUYER-KARR (VIOLETTE)

Musique, pág. 309. — *Berceuse marine; Chansons*, pàgina 344. — Marabou, págs. 516 y 533. — La Felicitat, pág. 777.

BUSQUETS Y PUNSENT (ANTON)

Gent de montanya, pág. 392. — Notes bibliogràfiques, pàgina 524. — Repòs, pag. 551. — La escola de mestres, pág. 577. — Recort, pág. 833.

CARBONELL Y PUIG (S.)

Esboços cubans: La Bachata, pág. 179.

CARNÉ Y MARTÍ (J.)

¿Reaccionar?. . Mayl, pág. 218. — Quadret, pág. 507.

CATALÁ (VÍCTOR)

Lletres a un altre aprenent, pág. 609. — El centaure (traducció), pág. 727. — Els drets de l'home, pág. 836.

CATASÚS Y CATASÚS (TRINITAT)

Diades serenes, pág. 26. — Flor de la luxuria, pàgi-

ÍNDIX

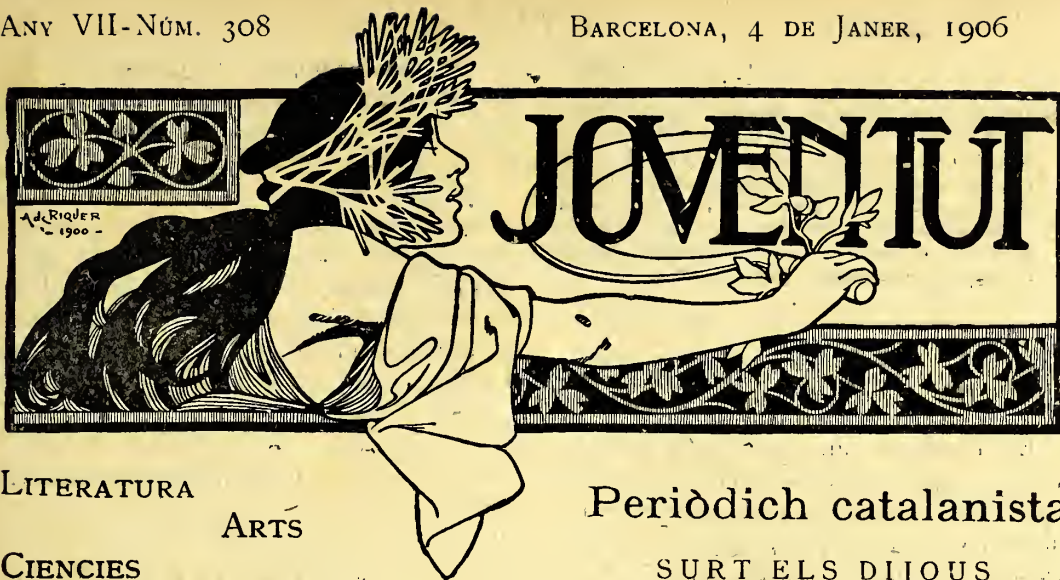
- na 330. — Auba tranquila, pág. 568. — Invitació a l'amor, pág. 709.
- CLOSA (CÀNDI)**
- ¿Còm ne dirèm?, pág. 689.
- COCA (LLEÓ)**
- Oh camins del món!..., pág. 405.
- CONILL (BONAVENTURA)**
- Impressions de París, pág. 442.
- DE HAUSSY (MADAME)**
- El venciment, pág. 501. — Terra inculta, pág. 710.
- DELPONT (J.)**
- Als poetes txechs, pág. 173.
- DEVOLUY (PEIRE)**
- Discurs de Santo Estello, pág. 378.
- ESCARDOT (L.)**
- Andròmaca, pág. 10. — La fi de la lloca, pag. 101. — Posta serena, 197. — Clixé de Pasqua, pág. 377. — Baboses, pág. 483. — De nit, pág. 569. — Fantasia, página 593. — A JOVENTUT, pág. 839.
- ESPERANTA - FAKO**
- Pàgines 9, 28, 43, 61, 76, 91, 109, 124, 140, 155, 170, 188, 205, 22, 234, 251, 268, 285, 298, 316, 332, 347, 364, 406, 428, 444, 460, 508, 523, 540, 557, 570, 588, 603, 619, 636, 652, 668, 683, 700, 716, 731, y 749.
- FÆMINA**
- Per la finestra, pág. 19.
- FOLCH Y TORRES (JOSEPH M.^a)**
- Cap a la vida, pág. 117. — Tu com jo, pág. 846.
- FOLGUERA Y DURÁN (M.)**
- Renovació incessant, pág. 829.
- FONT (ALEXANDRE)**
- Pàgines festives: La torre en venda, pág. 11. — Coses de la Rambla, pág. 37. — Concels maternals, página 68. — La mona, pág. 149. — Qüestions de família, pág. 290. — El cinematògraf, pág. 340. — El casament de l'Antonieta, pág. 518. — Senectut, página 565. — Incompatibilitat de caràcters, pág. 582. — La costellada, pág. 633. — Prenent les aygües, página 722. — Monomanfa sportiva, pág. 802. — Despedida, pág. 838.
- FONT Y LAPORTE (A.)**
- Soliloqui, pág. 212. — La cançó, pág. 330.
- FONTDEVILA Y CRUIXENT (M.)**
- Croquis, pág. 42.
- FORTUNY (CARLES DE)**
- Fanguejant, pág. 146. — Solitud, pág. 226. — Flors, página 247. — El valent, pág. 314. — Fent volar l'estel, pág. 659. — Immortalitat, pág. 739.
- FUENTES (ENRICH DE)**
- Coincidències, pág. 822.
- GAMBÚS (XAVIER)**
- Esflorament, pág. 7.
- GENER (POMPEYUS)**
- En Vallès y Roderich y jo, pág. 22. — La Fira de les Roses, pág. 275. — El gay Saber, pág. 292. — El tifus, pág. 422. — Teatres: *Los Noveleros*, pág. 459. — Lo qu'hem fet, pág. 822.
- GIBERT (SALVADOR)**
- Ciència, pág. 184.
- GUAL (ADRIA)**
- A l'amich Tintorer, pág. 674. — Salut!, pág. 822.
- GUANYABÉNS (E.)**
- Sacra fames* (traducció), pág. 847.
- GUBERN (S.)**
- ¿Somni o realitat?, pág. 753. — Adeu a JOVENTUT!, página 846.
- JANER (LLUÍS DE)**
- Silvestre, pág. 294. — El despertar d'un poble, página 308. — El *trust* de la oposició, pág. 326. — Clavé, pág. 348. — La espasa y la paret, pág. 419.
- JOCHS FLORALS**
- Llista de les composicions rebudes, págs. 173, 204 y 221. — Veredicte, pág. 284.
- JOVENTUT**
- Salutació, pág. 1. — Els Jochs Florals d'enguany, página 297. — Per recort d'En Vilanova, págs. 525 y 590. — Unió Catalanista: Concell General de Representants, pág. 693. — El perquè d'aquest suplement, suplement al n.º 358. — Perquè pleguèem, pág. 817.
- KARR (CARME)**
- Concerts de l'Orfeo Català, págs. 152 y 166. — La

ÍNDIX

- «Schola Choral» de Terrassa, pág. 181. — *Bruniselda*, págs. 265 y 279. — Festa de la Música Catalana, página 360. — Notes bibliogràfiques, pág. 376. — Concerts, pág. 682. — Associació Musical de Barcelona, pág. 748.
- LAPORTA (MIQUEL.)**
- Als homes naturals, pág. 830
- LÓPEZ PICÓ (JOSEPH M.^a)**
- La borratxa, pág. 452. — L'armari de la roba blanca, página 554.
- LLEONART (JOSEPH)**
- El poeta y la esposa, pág. 795.
- LLEONART Y ROIG (MELITÓN)**
- El vell pobre, pág. 506.
- LLIVI Y GASÉS (PAU)**
- Música (traducció), pág. 309. — Conhort, pág. 411.
- MARAGALL (JOAN)**
- Réverie, pág. 833.
- MARTÍ (ORIOI)**
- Per la finestra (traducció), pág. 19. — Aquí no passa res, pág. 33. — Esperem, pág. 129. — Liquidació forçosa, pág. 369. — Notes bibliogràfiques, pàgines 60, 283 y 363 — Marabou (traducció), págs. 516 y 533. — La Felicitat (traducció), pág. 777. — Desde la cambra roja, pág. 824.
- MARTÍ Y JULIÁ (D.)**
- Renovació, pág. 2. — De cara a la mar, pág. 561. — Mort es vida, pág. 821.
- MAS Y JORNET (CLAUDI)**
- Els meus bessons, pág. 823.
- MASERAS (ALFONS)**
- El corb, pág. 23. — Egle, pág. 84 — Sonets, pág. 105. — La nit en els jardins, pág. 232. — Monòleg, página 423. — Extasis, pág. 471. — Paràbola, página 647. — A una ciutat qui mor, pág. 787.
- MATA (MARCEL)**
- Esculptures del Smith, pág. 409.
- MARTÍNEZ Y SERIÑÁ (ARNAU)**
- Dos mots, pág. 826.
- MESTRES (APELES)**
- Truquen els joves, pág. 829.
- MIQUEL Y PLANAS (R.)**
- Compàs d'espera, pág. 66. — La Monarquía ha fet tartl, pág. 97. — La nostra influencia en la política d'Espanya, pág. 241. — La Monarquía contra Catalunya, pág. 337. — Sonets, pág. 358. — El nostre patriotisme, pág. 497. — El Congrés de la Llengua Catalana, pág. 657. — Notes bibliogràfiques, pàgines 27, 41, 59, 74, 90, 138, 148, 186, 202, 233, 267, 295, 374, 408, 457, 491, 555, 586, 634, 698, 711, 758, 795 y 810. — Comiat, pág. 836.
- MONEGAL (TRINITAT)**
- Greu preocupació, pág. 417. — Reflexions, pág. 449. — Un acte de justícia, pág. 660. — La missió de JOVENTUT, pág. 828.
- MONSATVATJE IGLESIES (X)**
- Miniatures pág. 676.
- MONTOLIU (C.)**
- D'economía, pág. 473.
- MONTSANT (JORDI)**
- La ermita abandonada, pág. 267. — El temple esfondrat, pág. 296.
- MORA Y CASTELLÁ (J.)**
- De Solidaritat, pág. 545.
- MORAGAS (RICART)**
- Desde'l meu balcó, pág. 108. — Ensopiment, pág. 601.
- MUNTANER (JORDI)**
- Aquell petó!..., pág. 507.
- NOGUERAS OLLER (RAFEL)**
- Quín revenir de sang!..., pág. 328. — Christ triomfant, página. 610. — No sóch pas un renegat, pág. 848.
- OLIVA (VÍCTOR)**
- Entorn de *Romàntichs a'ara*, pág. 263. — Catalunya a Italia, pág. 771.
- PALMA (FELIP)**
- Al poble català, pág. 324.
- PALOL (MIQUEL DE)**
- Les roses dels presos, pág. 505.

ÍNDIX

- PALOU (JAUME)
 Confiança, pág. 536. — Tres hortensies, pág. 679.
- PARODI (GIUSEPPE)
Crepuscolo; Il canto dei guerrieri; A Génova la forte,
 página 488.
- PEDRET Y MIRÓ (AGUSTÍ)
 Recorts que agraden, pág. 88.
- PENA (JOAQUÍM)
 Çò qui viu se plau mudant, pág. 830.
- PIN Y SOLER (J.)
 Amichs de Joventutl, pág. 826.
- PLA (JOAQUÍN)
 Dos llibres nous, pág. 405.
- PRAT GABALLI (P.)
 Paraules de janer, pág. 54. — Paraules de febrer, pàgina 107 — El consol del mar, pág. 130. — Paraules de març, pág. 196. — La vida elèctrica (traducció), página 210.
- PUJOL Y BRULL (J.)
 La decadencia de Barcelona, pág. 49. — L'Ajuntament, el governador y el ministre, pág. 289. — B. L. M. de l'Excm. Sr. G. C. de la P, pág. 306. — El 20 de Maig de 1906, pág. 321. — Un monument a Ibsen, página 387. — Cambi de ministeri, pág. 433. — El presidi a Figueres, pág. 469. — Crònica d'estiu, página 529 — Anomalies, pág. 593. — Mestres y ajudants. pág. 625. — Teatres, pags. 72, 87, 120, 132 y 183. — De part dels aprenents, pág. 842.
- PUJULÁ Y VALLÉS (F.)
 Gramàtica Fonamental de la llengua Esperanto, pàgines 28 y 44. — Gramàtica de la llengua Esperanto, pàgs. 92, 109, 124, 140, 156, 171, 188, 205, 220, 235, 251, 268, 299, 316, 332, 364, 406, 428, 444, 460, 508, 523, 540, 557, 588, 604, 619, 636, 652, 668, 683, 700, 716 y 731. — Cròniques de París, pág. 100, 178, 225, 242, 259, 276, 293, 311, 326, 341, 373, 389, 403, 425, 434, 454, 467, 508, 514, 530, 547, 644, 696 y 769. — El segón Congrèrs d'Esperanto, pàgs. 539, 563, 579, 599 y 612. — El derrer, pág. 844.
- RAHOLA (FREDERICH)
 Paisatge de tardor, pág. 837.
- RIERA Y RIQUER (P.)
 El blanch estol, pág. 821.
- RIQUER (A. DE)
 Amichs de JOVENTUTl, pág. 826.
- ROCA (JOSEPH M.^a)
 * * *, pág. 835.
- ROQUESALBES (OLAGUER DE)
 Veu del poble..., pág. 421. — La mà oculta, pág. 475. — Noble revenja, pág. 513.
- ROSICH (JOSEPH M.^a)
 Encarnació, pág. 804.
- RUYRA (J.)
 Aquell préssech... y tu, pág. 842.
- SABATER MUR (ANTON)
 De còm en un cistell l'aygua no hi està molt segura, pág. 86. — ¿Volèu que vos conti una cosa dels noys?, pág. 520.
- SALÓM Y MORERA (PERE)
 A una amiga, pág. 363.
- SAMSÓ Y TUSQUETS (ENRICH)
 Versos d'amor, pág. 100.
- SEMPAU (RAMÓN)
 La Imatge, pág. 291
- SIGNE LANGLET (MADAME)
 Reflexions sobre l'home y la dòna en el matrimoni modern, pág. 616. — Esperant a n'en Björnson (traducció), pág. 630. — Educació y emancipació de la dòna a la Escandinavia, pàgs. 678 y 690. — Crònica del Nort: Vers el goig del viure, pág. 737.
- SITJÁ Y PINEDA (FRANCESCH)
 Alegries, pág. 278. — La nit, pág. 388. — Fruyta, página 792. — Vissions, pág. 845.
- SOLER Y ESCOFET (I.)
 El pastor, pág. 249 — Susagna en el bany, pág. 487, — Impressió, pág. 597. — Amors, pág. 786.
- SOLIDARITAT CATALANA
 Suscripció: Llista de JOVENTUT, pàgs. 220, 226, 252, 285 y 317.
- SUÑOL (ANTONI)
 Innovadors, pág. 825.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SALUTACIÓ

Al començar l'anyada VII de la publicació de JOVENTUT, no podem concretar nostra opinió sobre la marxa de la politica actual, ni podem parlar de programes que'ns acostin als ideals qu'en les qüestions socials y politiques deuen tenir tots els homes de bona voluntat.

Tenim en sospens els nostres drets, en sospens les nostres garanties de ciutadans; els nostres ideals per Catalunya, que voldriem veure extensius a tots els pobles, no són ben mirats; dels nostres amors y els nostres hardiments hi ha qui en diu esclats d'odi; al nostre Verb se li prohibeix manifestarse en tots els tons que'l fan rich y noble, que fan riques y nobles la Veritat y la Llibertat en els pobles cultes.

Esperem millors temps. Les presons fosques s'obriràn, y els amants de l'autonomia de nostra terra y del progrés y la germanor de tots els pobles, els podrem cantar en veu alta y a ple sol els grans himnes.

Entre tant, donguemnos una estreta encaixada tots els autonomistes catalans. No fem el jòch dels que no'ns volen comprendre; no podent parlar clar, val més qu'enmudim. Però estimemnos més que may, y saludemnos, com saluda JOVENTUT per'any nou a tots els defensors de l'autonomia.

A tots ells, a tota la premsa defensora de nostres ideals, als catalanistes de totes les idees y molt especialment als qui ens han ajudat en nostra tasca, si no fent política fent art, que també es fer patria; a tots els qui han col·laborat en nostres planes o han vingut llegintles ab assiduitat SALUT.

LA REDACCIÓ

SUMARI:

Salutació, per la Redacció.—Renovació, per D. Martí y Julià.—Notes polítiques de l'Estranger, per Geroni Zanné.—La retratada, per Carles Arro y Arro.—¿Se mou el Sol?, per Emili Tintorer.—Eslorament, per Xavier Gambús—Nadal, per A. Artis Balaguer.—Esperanta fako, per F. Pujulà y Vallès.—Andròmaca, per L. Escardot.—Pàgines festives: La torre en venda, per Alexandre Font.—Noves.

es més que material, car la opressió ha d'èsser considerada com una acció de circumstancialitat determinada per defectuositats biològiques.

Ara que's comença l'any cal renovar els nostres vots d'homes devots dels principis eternals de l'Amor, de la Llibertat y de la Justícia, afermant així els nostres esperits en la Fe indestructible que'ns fa creure en la realització de l'Ideal, qu'es l'objectiu de tota la nostra vida.

RENOVACIÓ

Els ideals de Llibertat y de Justícia que mouen a tots els homes de bona voluntat poden trobar entrebanchs que retardin la llur efectivitat en els nuclis humans, poden sofrir accidentalment l'acció de manifestacions de reviviscències atàviques, però may són anorreats y destruïts, car en la lluyta secular de l'avenç y l'estacionarisme, el triomf se l'ha endut sempre l'Ideal, sublimació sintètica de l'objectiu normal de la Vida.

La humanitat ha anat sempre avant, y avant anirà sempre, car la impulsen lleys inviolables de les que'n són agents els meteixos que's pensen realisar un acte lliure tot posant obstacles a la evolució de perfeccionament que realisen els homes y els pobles.

La historia humana mostra'ls triomfs de la llibertat com a efectivitats perdurables que sense parar s'han expandit en gradacions diferents per tots els indrets del món, y ens ensenya que la opressió ha sigut sempre una accidentalitat que, com la mort, no ha pogut vèncer a les efectivitats incontrastables de la Vida, de l'Esser, de la Voluntat robusta y ferma encarnada en la vitalitat plena de la Naturalesa.

Per això'ls esperits serens, fermes y convençuts, els esperits amarats de l'Ideal, són els esperits que no poden enegar les fosques d'un instant, car la llur visió traspasa les tenebres y veu la claror santa de la Llibertat com a efectivitat definitiva després de les més grosses tribulacions humanes y socials.

Els homes ben intencionats de tots els temps viuen en l'Avenç inacabable que's va realisant en la humanitat, el llur esperit esbatega en la Llibertat a cada instant més extensa que frueïxen els homes: els desviats, els estacionaris, els impulsats per la regressió, són del tot en el no-èsser, la llur vida no

D. MARTÍ Y JULIA

President de la *Unió Catalànista*

NOTES POLÍTiques
DE L'ESTRANGER

Malgrat la importancia de la revolució russa y de la qüestió del Marroch, els dos grans problemes avuy dia de la politica internacional, hi ha altres qüestions d'actualitat menys *frappante*, però que ja fa temps qu'existeïxen en estat latent, y donen, de tant en tant, violentes y pahoroses senyals de vida.

La qüestió macedònica es un problema, la solució del qual es encara ben llunyana; car la conducta de les grans potencies europees plena de vacilacions y dubtes, afavoreix el malhaurat *statu quo*, que tan fatal resulta pera'ls actuals habitants de Macedònia.

No es un sol el camí pera lliurar als macedonians del despotisme administratiu y politich dels governants de Constantinobla, y aquesta meteixa diversitat de procediments dificulta l'obra salvadora.

Els grechs, que's consideren hereus directes dels bizantins, volen reconstituir l'Imperi d'Orient sots la llur sobirania, prescindint en absolut de búlgars, rumans, serbiens, talment com els magiars volen prescindir dels rumans, croatres, serbiens, etc. Els grechs, invocant de la Historia lo que'ls hi es favorable, se senten dominadors de tots els pobles balkànichs, sens recordar que la Historia ens parla també de les poderoses nacionalitats serbia, rumana y búlgara coexistents ab l'Imperi bizanti, y del qual molt sovint cobraren tribut.

Però admesa la feblesa política y militar de l'actual Reyalme helènic, no cal esperar que aquest resolgui la qüestió macedònica *pro domo sua*: l'Imperi turch es encara prou fort pera inspirar respecte als descendents de Temistocles y Epaminondes. Y a més d'això, fins admetent la disolució de Turquia, ¿pot esperar-se que'ls grechs se trobin en condicions de sostindre victoriosament una lluyta armada contra'ls pobles balkànichs? Els sols rumans — comparant les modernes gestes militars d'aquests ab les dels grechs — no semblen prou forts pera vèncer als vençuts de Dámokos?

Heusaquí—fins deixant de banda la equívoca actitud de les potències europees— la dilació que sofreix la resolució del conflicte macedonià: ¿Pera qui serà la Macedonia? ¿Pera'ls grechs, pera'ls rumans, pera'ls serbians, pera'ls búlgars? ¿No podria esdevenir també una província russa, hongaresa o austriaca?

La revolució russa que de tant en tant presenta un compàs d'espera precursor de novelles manifestacions de vigor, ha presentat darrerament dues fases d'un caràcter revolucionari agudísim: la completa revolució política y social de les Províncies bàltiques y la formidable lluyta que ha fet córrer a torrents la sang de soldats y revolucionaris pels carrers de Moscow, capital de la Gran Rússia y fins ara la vila de l'Imperi més fidel als Tsars.

La revolució russa, pera'ls qui ens hi trobem lluny, presenta aparentment un aspecte caòtic: apar una vera obra anàrquica avans que una obra política revolucionaria. Mes si un s'hi fixa, sots el desordre apàrent se mostra una lògica inflexible que lliga'ls fets de Odessa ab els de Cronstadt y la lluyta de Moscow ab les vagues de Polònia y la insurrecció finlandesa.

El càos es aparent: l'anarquia es a la forma. Als revolucionaris no'ls hi manquen, per lo que's veu, diners ni homes. Mes el tzarisme també es fort, y la fi de la lluyta encara es llunyà.

La qüestió del Marroch enterboleix l'horitzó polítich d'Europa. L'actitut del Sultà marroquí negantse a que la conferència que

ha de resoldre'ls destins del seu poble tingui lloch a Madrid, ha tret de pollaguera als diplomàtics anglesos y francesos, els quals han vist en la negativa del Sultà la voluntat ferrenya del *kaiser* germànic. Guillèm II vol ésser l'arbitre de la política mundial, y els moments són els més favorables pera que pugui donar eixida als seus naturals sentiments belicosos. Rússia afeblida per les victories japoneses y sobre tot per la terrible revolució actual, no podrà auxiliar a la França ab els medis que l'hauria auxiliada avans de Mukden y de Tsushima. La flota russa no existeix absolutament, y l'exèrcit rus ab prou feynes. Y Anglaterra ¿considerarà l'*entente cordiale* com una vera aliança ofensiva y defensiva?

Aquests són els problemes qual resolució es encarregada a la propera conferència d'Algèciras.

GERONI ZANNÉ

LA RETRATADA

Les grans y altes parets de l'avant-salà d'aquell cinematògraf eren plenes de retrats. N'hi havia de generals ab barbes y cabells blanchs, ab bandes sobre'l pit, carregats de medalles, plens de creus. N'hi havia d'aristòcrates y nobles, de marquesos y duchs, comtes y barons, bisbes y almiralls, canonges, ministres, banquers, industrials, polítichs, rentistes... Era com una orgia de retrats... Y n'hi havia de nobles damiseles, de duqueses, marqueses y comteses. N'hi havia de joves presumptuosos, vestits elegantment, ab els colls alts, les corbates estranyes y fantàstiques, les ermilles rares, els rostres rasurats... Y n'hi havia d'excelses damiseles, refinadament corprenedores, gracioses y gentils, maravellooses, altament adorables e impecables. Y n'hi havia també, com un ensomni, com místiques flors entre clavells, com auba entre capvespres, les venes totes blanques, totes pures, ansioses del connubi divinal, de rebre entre'ls seus llabis impotents l'hostia dels blanchs miracles llegendaris.

Y entre aquella orgia de retrats hi havia'l qu'emprendà a n'en Lluís Pastor. Era'l d'una jova, quals cabells semblaven rossos

y quals ulls semblaven blaus. La cara semblava blanca, d'una blancor inefable, y els llabis semblaven pàlits. Al veure aquell retrat, en Lluís Pastor restà corprès. Aquella jova li semblava hermosa com cap altra y com a cap altra la trobava santa. En aquells cabells desconeguts, de clarors ignorades, ell hi endevinava suaus encants. Y aclucant els ulls y abstrayentse de tot, ell sentia en son rostre y en ses mans el ròssech voluptuós d'aquells cabells, la delícia d'amor del seu manyach... En aquells ulls qu'ell presentia blaus, hi endevinava un dolç esguart beatífich, que, amorós y afanyós, rebia en els seus que s'encantaven. Y en aquells llabis pàlits hi sorprenia un petit mitjriure encisador... Mirava aquell retrat com si un miracle sempiternament en ell floris, y la contemplació n'era tan mística, que l'èxtasi's revelava en els seus ulls. El contemplava com a una imatge santa; en la devoció d'aquell retrat s'abstreyia de tot, com un asceta, mentres al seu entorn, en l'avant-sala, els discreiteigs d'amor jugaven.

.....
 Aquella jova ¿qui deuria ésser? En sa cambra, al carrer, en els teatres, arreu hont anava u hont vivia, la recordava, sempre, pensatiu. Aquella jova ¿qui deuria ésser? ¿Seria d'aquí o forastera, soltera o casada, viva o morta?... ¿Estaria, potser, enamorada? ¿Seria, potser, monja?... Ell no'n sabia res d'aquella jova; ell no l'havia vista may enlloch. ¿Seria vella ja? Aquell retrat no podia ésser fet de temps... Ell no sabia res, ell sols sabia que la estimava força, que l'aymava, que de dia y de nit, a totes hores, vers ella se'n anaven ses idees com els braços dels nens van vers llurs mares.

Ab afany la cercà. Anà als teatres y anà als cinematògrafs y espectacles, anà a salons y a balls, anà a visites, recorregué esglesies y concerts, però enlloch va trobarla. Ne va trobar algunes de semblants que l'ompliren de prompte d'alegria, enrogintli les galtes pàlides y fent florir en sos ulls esguarts de joya. Mes ell endevinava promptament que no eren pas aquelles les aymades, que no era pas llur rostre'l del retrat... Y pensà: «¿Serà morta?» Ple d'immensa y mística tristesa visità'ls cementirs de la ciutat, recorregué les vies silencioses ombrejades lleument pels

alts xiprers, passà vora'ls sepulcres admirables hont els marbres resaven llargament, y s'agenollà devant les tombes que'l misteri y la mort hermosejaven... «¿Serà morta?» pensava; y silenciós vagava entre les tombes y els sepulcres, com una ombra macàbrica y dempnada... Després va pensar: «¿No serà monja?» Recorregué convents, visità les capelles inefables y alhora femenivols dels convents de la ciutat, y s'agenollà cristianament devant dels altars pàlits y divins. Sentat humilment en les cadires de les capelles blanques y plaheroses, senti els chors virginals de les novícies, els cants religiosos de les monges. Y s'ubriagava de letícia al pensar que potser una d'aquelles veus tan cadencioses era la de la estimada.

Deixà d'anar als convents, y, desitjós de trobar la retratada, abandonà la ciutat y recorregué pobles. Anà a ciutats malaltices, fatigades de viure, velles, rònegues; a ciutats que, plenes de fret, s'arrupien silencioses a l'entorn de les esglesies com en les nits hivernals els nens a l'entorn del foch. Passà per ciutats novelles que, negrenques, s'estenien a l'entorn de les fàbriques fumoses, y passà per petits pobles qu'en mitj dels camps y les serres blanquejaven somrihents. Y passà per viles clares, per les ciutats estivals, besades ab amor per les onades y pels suaus oreigs de la mar... Enlloch trobà la estimada; la cercà afanyosament com en les rondalles infantivols cerquen els prínceps a les princeses, però malgrat això, no va trobarla. ¿Hont deuria ésser?...

Trist, tornà a Barcelona. La seva vida li semblava trista, torturador el seu pervindre. Sofriria força. Havia colcat son ideal al cim d'una montanya massa alta, y per més que s'esforçava en pujarhi, no ho lograva pas. Y sempre, sempre veuria dalt del cim son ideal, y may el fruhiria... Tornà a Barcelona. El tren corria sorollosament entremitj de les ombres del capvespre, com braç que s'allargués en el misteri. Atravessava planes y montanyes y, com serp infernal, xiulava en la quietut de l'hora baixa, espantosament. Quan entrà en la estació, queyien set hores. En Lluís baixà del vagò quasi plorant, desesperat de no trobar l'aymada Veya al seu devant la seva vida com una ruta de sagnants martiris.

S'aturà al bell mitj del marxa-peu. Estava trist y els ulls se li aclucaven. Quasi no podia caminar... Ses cames tremolaven y el seu pit no tenia prou ayre ni prou vida. Restà aturat molt llarga estona, ab els ulls aclucats, el rostre pàlit... De prompte senti una cosa estranya, com un pressentiment, y badà'ls ulls. Y el miracle's feu. Al seu devant, al costat d'un vagó, estava ella, l'aymada immensament, la retratada, ab trajo de viatge, bella, hermosa. Era ella, si; sos ulls li deyen, y li deyen sos llabis y el seu pit. La contemplà encantat, y, boy mirantla, sentia dintre seu el dolç recort dels passats ensomnis amorosos, y en son rostre pàlit y bru creyà sentirhi el pur ròssech dels dau-rats cabells d'ella... La contemplava com contemplà altres dies son retrat, y ella graciosament girà la cara, y fixament el mirà... Quin mirar, quin mirar! En Lluís Pastor compreguè desseguida'l seu misteri, y s'hi delectà com verge que sentis per primer cop un dolç esguart d'amor sobre son cos. Ell desxifrà'l secret d'aquell mirar com un músich l'harmonia de les aygües, y vegè que també la retratada'l cercava feya temps. Si, la estimada havia vist també'l seu retrat y havia cercat al retratat com ell la retratada. Y ara, per fi, s trobaven, en la estació aquella, quan ell desesperava de trobarla y ella anava a cercarlo arreu del món.

Y en el meteix tren qu'ella ell va muntar, y, una volta'l tren començà a córrer, se donaren les mans ingenuament, y no's digueren res.

CARLES ARRO Y ARRO

¿SE MOU EL SOL?

Entrèm a any nou ab gran tristor. Els cors curulls d'engunia y els ulls oberts esfe-rehitis esguarden l'avenir ab recel. ¿L'any 1906 marcarà una nova fita en l'esfondra-ment que sembla ja fatal de la pobra Espanya? Aquest gran cor que atolondradament ha bategat a través dels sigles—ab *gallardia* si, però ab irreflexió,—¿continuarà preparant-se pera les estremitats y badallada final? Es el *Finis Hispaniæ* lo que s'ovira enllà d'enllà de l'horitzó qual primer terme visible es l'any que començà?

Els catalans reflexius y serens ens pregun-

tèm això ab greu melangia. Y ab tristor. Y ab recança. Ens sembla que somnièm. Ve-yèm en les vagues penombres d'un somni, qual despertar pressentim, l'espectre simbò-lich de la mort ab sa dalla esmolada, embol-callantnos ab son mantell negre y arrocegant-nos inconsideradament envers l'abim, al pas llarch de ses cames primes d'esquelet. Y nos-altres ens resistim. Sentim que allò es un somni y que despertarèm ab sang a les venes, ab dalit als muscles, ab esperances al cor, ab idees al cervell. Sentim que despertarèm, però'ns tarda'l despertar.

Y tota nostra melangia, totes les nostres tristors y recances se tradueixen en un ne-guit sostingut, en una indecisió que pren apa-rences de feblesa. ¿Què farèm per aclarir la boyra que'ns entela'ls ulls? ¿Què farèm pera despertar de nostre somni a temps de veure la nova aubada?

Un jorn fou en que'ls homes ens creyem que la terra estava fixa y el sol donava voltes al seu entorn. Un altre jorn vingué en que hem cregut qu'es el sol qui està parat y es la terra qui giravolta. Un altre jorn vindrà en que en-devinarèm que també'l sol se mou, que també ell camina. Y nosaltres ab ell y ab tots els demès astres que viuen, que no's desfàn y moren com bòlits, anèm giravoltant y mo-ventnos harmoniosament camins enllà envers un fi desconegut, però indubtablement noble.

Tindrèm de dir també aquell *E pur si muove?* que ab tristesa, recança y melangia tingué de dir un gran home en altres temps? ¿Tindrèm de negarnos tot negant l'excels moviment qu'es font de vida?

Tot lo que viu té de giravoltar, té de mou-res; entorn d'un centre si's vol, però ab condi-ció de que aquest centre també giravolti, també's mogui; entorn d'un altre centre si es precis, mentres aquest altre també camini a son torn. Aixi ho vol l'harmonia universal, aixi ho exigeix la vida eterna, quals drets y devers se redueixen a això: moures, que vol dir progressar.

Per això jo crech que'l sol se mou. Ell viu y ens fa viure. No es possible qu'estigui pa-rat. La vida es moviment. Avençar, avençar sempre...

A Madrid no's mouen. Sembla que's vulguin parar. Mireusho: Fan els présupòsits avuy com ahir:—Tant necessito, tant me daràs.—Y prou. Fan les lleys avuy com ahir:—Això'ns plau, això es la justícia.—Fan estadistes avuy com ahir: Qui més bé garla més sabi es. Fan art avuy com ahir: L'Echegaray encara es un geni; en Zorrilla encara es son darrer poeta. Fan festes y fan dols avuy com ahir:—Consultarèm els *precedentes*.—Enterraràn a n'en Maura com enterraren a n'en Sagasta, a n'en Cánovas, a l'Ayala y tants altres de més antichs. Y tal o qual centenari o aniversari se celebrarà ab arreglo als *precedentes* del sigle anterior.

A Madrid no's mouen. Un senyor diputat que's diu Lóygorri ha volgut fer pagar cèdula doble als solters. Naturalment, aquest senyor sols se preocupava de buscar ingressos, com els buscaven anys enrera'ls diputats que'l precediren. La justícia y la moralitat de la innovació no'l preocupen gayre a l'autor de la pensada. Sols sab un argument, argument gastat: «S'ha d'afavorir la procreació; els solters són sers inútils.»

¿Què'n sab ell? ¿Què'n saben a Madrid? Favorir la procreació! Sols hi ha un modo de favorir la procreació, modo pera'l qual no es necessari consultar precedents. Aquest modo es el següent: Honorar a les mares, a totes les mares sense distinció. Sembla senzill aquest modo, però no ho es tant com sembla.

Cal puntualisar Honorar a les mares vol dir: Primer, respectarles, enaltirles y admirarles. Segón, ajudarles y felshi agradable y fàcil la vida. «Això ja's fa» vos diràn ells. «*No hay precedentes de que en la España católica jamás un hijo de madre etc...*» Si, quan se tracta d'una mare casada per la Iglesia; especialment si no es pobra. Però ¿y les demés mares? ¿Còm se les tracta a les solteres-mares y a llurs fills? ¿Se les respecta, se les honora, se les ajuda, se les hi fa agradable y fàcil la vida còm ho fan en algunes viles de Holanda?

Heusaquí una lley que jo creuria més útil, més moral y més justa que la de les cèdules del senyor Loygorri. Vull dir la lley en virtut de la qual se donarien premis, honors y recursos a totes les dones que tinguessin fills;

fossin o no solteres, haguessin sigut o no enganyades. Y com més fills tinguessin, més premis, més honors y més benestar; més diners, en una paraula. Y, sobre tot, més respecte pera les mares no casades. Y aleshores, moltes d'aquelles solteres qu'estèrilment se consumen ja ho veuriem aleshores si en tindrien y quants ne tindrien de fills.

Però no's mou encara'l sol pel senyor Loygorri.

Com no's mou pera en Soriano, que fa diariament denúncies sensacionals y crida y esbalota, acabant tot ab allò de *el parto de los montes*. Ni pera en Moret, que sols sab dir, ab la eloqüència de sempre, que tot s'arreglarà com tot s'ha arreglat fins ara. Ni per *el cuco* Maura, ni per *el falaz* Romero Robledo, ni pels carlins senzills, ni pels terribles republicans, ni tan sols pel socialista benaventurat *don Pablo* Iglesias, *qual cotarro* d'eminençies *fan parlamentarisme* avuy com ne feyen els seus pares, y giravolten automàticament entorn d'un sol parat, que's diu Madrid; sol que va inofensiu, sol que quasi bé ja no irradia, qual vida convencional va apagantse entre estremituts d'agonia miserable. Els braços del gran moli roden cada jorn més dificilment en el buyt de l'espai; el vent bufa ab feblesa; el blat arriba penosamente, y manca l'oli pera untar els engranatges.

No's mou encara'l sol pels politichs d'Espanya.

— Jo'm pregunto si's mou per nosaltres.

Aparentment sembla que no. De bon mati l'anèm a trobar per allà hont surt, cap a Orient, ab tranquila inconsciencia. Y avuy com ahir, com sempre que manen els lliberals, hi anèm ab les garanties sospeses. Passèm per dessota d'ell aclucant els ulls, y cap al tart ens despedim indiferents y... sense garanties. Demà'l trobarèm al meteix lloch. No, no sembla pas que's mogui.

Y no obstant, hi ha quelcòm que trontolla; quelcòm que no puch precisar.

M'ha semblat veure varies colles de ciutadans que se'l miraven fit a fit al sol, y li feyen preguntes. L'interrogatori, naturalment, s'ha fet ab vaguetat, y les respostes no han sigut

pas concretes Però s'ha posat en clar un imens desitj de moviment, de renovació, de vida.

—

Un raig de sol ha mostrat a l'assessi—assessi d'intenció no més—del cardenal, mort estranyament dintre una celda. A pesar del sol, la llum no s'ha fet. En cambi, s'han fet mil suposicions absurdes. Fins aquí tot ha passat com havia passat sempre en casos semblants. No obstant, una suposició ha deixat de ferse: la més absurda de totes. La suposició del miracle. En casos semblants el miracle era de rigor. Un assessi quasi bé sacrileg, no té perdó de Deu. «Ja ho veyèu, s'ha mort d'un modo estrany, d'un modo que racionalment no s'explica. Deu l'ha castigat. Tremolèu, pecadors, que *Deu té una massa que pega y no amenaça!*»

Res d'això s'ha dit. No, evidentment, no som allà hont erem. Pera no anar gayre lluny, desde'l Christ que fa vint y tants anys plorava a Sant Agusti, hem cambiat de lloch en l'espai. Ja ningú hi pensa en miracles actuals: els bons miracles són d'altre temps.

Són del temps en que'l sol no's movia.

Pera nosaltres sembla que's comença a moure.

—

Ahir, y avans d'ahir, y l'altre dia, quan la manca de pluja tenia séchs els camps, sortien professons y's feyen pregarries. Nostres pagesos senzills festejaven al rector del poble, y tots junts demanaven a l'Altíssim que modifiqués *les lleys naturals*. Avuy, en un poble de Catalunya — qual nom no ha volgut

dirnos *don Miguel de los Santos Oliver*, director (?) del *Brusi*—perque no plou, han donat la culpa al clero. Com si els capellans y freres ne fossin àrbitres de les *lleys naturals!* exclama ingenuament y ab certa indignació aquell senyor, gens sospitós per cert.

De manera que avuy ja sabèm que les lleys naturals ningú les torç. Y són ells els que'ns ho diuen; ells que fins ara s'havien irrogat exclusivament aquest poder!

Decididament, el sol ha cambiat de situació. Se mou el sol.

—

Altres raigs de sol han illuminat, feblement per ara, es cert, moltes coses que semblaven fosques. Comencèm a entreveure noves veritats. La llum d'allà dalt se fa més clara y les petites coses d'aquí, les petites miseries se'ns presenten ab noves entonacions. Veyèm matisos de la maldat humana que desconeixiem; veyèm serenitats de consciencia en els homes bons que ignoravem.

Cada dia'ns mostra'l sol que no som allà hont erem. Cada dia'ns mostra que caminèm.

Y caminèm ab ell tot giravoltant en torn seu.

Endevant, oh Sol! Cuytèm. Que cada jorn la teva llum sia més claral Que cada jorn caminèm més depressa!

Que cada jorn ne siguèm més lluny dels temps aquells en qu'estaves parat... parat pera nosaltres!

Que l'any mil noucents sis sia radiant!

EMILI TINTORER

ESFLORAMENT

L'enamorat parlà devant la enamorada:
li va parlar d'amor ab cara sofocada.
La verge, mitj rihent, va alçar els ulls enlayre
y van quedà en l'espai perfums de dolça flayre.

L'enamorat besà la galta somrosada,
y els llabis roigs de foch y els ulls de la estimada;
parlant a son amor semblava com captayre
qu'en busca de socors sos çlams llença a ne l'ayre.

Y a sota del racer de la glorieta ombrosa
mirà l'enamorat ab mirada amorosa,
a l'àngel de son cor, tot puresa y virtut,
y l'estrenyé a son pit, a son pit commogut...

La dòna s'aixecà, saltantli els tendres pits,
y a terra's van guaytar puntets envermellits.

XAVIER GAMBÚS

NADAL

¿Ho volèu saber còm l'han passat el Nadal d'aquest any, la festa alegre del Nadal, uns vehins que tinch sota'l meu pis?

Són una bona gent els meus vehins: una bona gent que no tenen altre defecte que'l créure que han vingut al món sols pera posarhi criatures y pera sofrir pels altres.

Ne tenen quatre de criatures. Quatre criatures com quatre sols, d'hermoses: no més que, pobretes, decandintse, decandintse, prometen ben poch a la vida.

Quatre criatures que ja caminen y una que n'ha nascut ara, en aquesta nit d'insomnis, de cançons forçades, d'alegries postices...

M'ho deyen els de casa:—Vès, pobra gent, ¿hónt anirà? Ella está ja *als últims* y ell tant temps que no fa res! Y avuy el procurador els ha amenaçat altre cop ab trèurels perque li deuen cinch mesos!—

Mes ell no hi ha nascut pera estar parat: no serveix pera anar a pendre'l sol, essent tan jove y forçut. Y s'ha entretingut bon tempsfent cases pera pessebres, y lesha venudes a la fira de Santa Lluçia y a la de Sant Tomás. Y aixi ha pogut pagar la casa. Y bon profit n'ha tret, car s'hauria vist obligat a romandre ab la seva esposa buscant sota cobert hónt ella pugués parir, tal volta un estable, com aquell bon fuster de Judea, si li haguessin volgut.

Feya diés que a l'arcoba de la malalta no més hi entrava'l marit, qui, de puntetes, li portava cada dues hores la cullerada de medicina que'l metge li receptava tot dihent que *no seria res*, mentres passaven els dies y la esposa no podia deixar el llit pera posarse com avans, de cap a la màquina, a fer samarretes y calçotets. Ell ja no sabia còm ferho. Fins un vèspre va fer trucar a la porta de casa per la nena més grandeta, demanant, ab mitges paraules, que li deixessin un pa!... Y jo estava sopant!

Ha vingut la nit de Nadal, evocadora d'alegries, de satisfaccions.

Passaven pel carrer una colla d'aragonesos cantant, acompanyats ab guitarres y pandretes, una *jota* a la que hi posaven aquella lletra tan barroera:

Esta noche es Nochebuena
y mañana es Navidad:
saca la bota, María,
que me quiero emborrachar.

Y al pis dels meus vehins hi havia una commoció enervadora. Se sentien ays aguts y frisança de dònes enfeynades que anaven de l'arcoba a la cuyna y de la cuyna a l'arcoba.

En dues cadires, a la sala, hi havia les més velles, que retreyen, parlant baix, els seus parts. Al menjador una altra que'ns volia fer comprendre, al marit y a mi, lo molt que's sofria al llençar un fill al món. Y filosofava ab enteniment que aquest sofrir moltes vegades no era recompensat, car el nascut no portava més que trastorns a la mare.

El bon espòs deya:

—May havia patit tant aquesta xicota.—

Y ho deya tristament, com indicant ab el to de ses paraules que may havia arribat a n'aquell moment ab tanta miseria.

Y la prenyada seguia xisclant. Les dònes se juntaren totes a l'arcoba y, a poch, després d'un silenci que deixava sentir el roncar tranquil y suau de la canalla que seguia indiferenta al drama que la rodejava, se senti un crit més perllongat que'ls altres, un gemech que no pogué aturar un esforç suprèm, y un plor de criatura, un plor enternidor... La cançó del qui comença la tasca... Un expresiu cant a la vida: el més triomfador cant que hagin pogut sentir els homes.

El pare va dir, satisfet, espurnejantli els ulls d'alegria:

—Grat sia a Deu! Ja som un més a patir!—

Y va deixarme sol al menjador.

Heusaqui còm han passat el Nadal d'aquest any els bons vehins que tinch al pis de sota'l meu.

A. ARTÍS BALAGUER

ESPERANTA FAKO

Se'ns comunica que han quedat aprovats pel governador els estatuts d'una societat esperantista que portarà per nom *Espero Kataluna*, y que tindrà prr objecte: 1.er, propagar l'idioma internacional del doctor Zamenhof; 2.^{on}, aproximar Catalunya intel·lectual y mercantilment als demès grups de la humanitat, y 3.er, treballar a favor de la pau universal.

Els medis qu'emplearà pera lograr aquest objecte, seràn: donar cursos d'Esperanto en el local social o fóra d'ell, editar traduccions de les obres mestres catalanes, organisar exposicions de productes industrials aquí y a l'estranger, fer conferencies, festes, etc.

Pròximament se reunirà els organissadors pera constituhir la societat, per lo qu'es quasi segur que la pròxima setmana ja podrèm comunicar a nostres llegidors que Barcelona compta ab una entitat a l'estil de les que a l'estranger se funden actualment.

—

Hem entrat en un any nou; y no vida nova, sinó semblant a la que ha dut entre nosaltres l'any passat, desitjèm a l'Esperanto. Que progueSSI força. Que no'ns quedèm enderrera dels altres pobles en aquesta materia desitjèm. Però no voldriem fer apreciacions a cop d'ull, que sempre són erroneies; volèm fer números; volèm comptarnos anch que sigui ab els dits, si tants poch som, però saber quants més serèm al finalisar l'any que vivim. Volèm saber si la propaganda que les diferents societats que's fundaràn durant l'any serà o no fructifera, y pera això preguèm a tots els esperantistes sense distinció d'idees, ja coneguïn o no perfectameat l'Esperanto, ja l'estiguïn estudiant, se serveixin comunicarnosho per medi d'una *postal de l'Estat* dirigida:

Al Sinjoro Redaktoro de Esperanta Fako.—
JOVENTUT.—*Plaça del Teatre, 6, entresol.*—
Barcelona.

Y redactada de la següent manera:

Baptonomo kaj nomoj (el nom y apellidos de qui escriu).

Urbo (el poble, vila o ciutat ahont visqui).

Strato (el carrer, número de la casa y pis)

y una o dues d'aquestes quatre paraules: *Escrich, Llegeixo, Parlo, Estudio* (l'Esperanto).

Firma.

Se prega insistentment que sigui *ab postal de l'Estat y no d'altra manera* que's faci la comunicació, per les següentes rahons: 1.ª Perque l'igual tamanyo de les tarjetes permetrà agruparles còmodament, cosa que fóra impossible si cadascú empleés o tarjetes de visita, o ilustrades, o cartes, etc. 2.ª Per-

que essent lliSES, sense dibuixos ni adornos, podrà llegirse més clarament lo escrit. 3.ª Perque apart de que'l cost es més barat, la llur recepció no fa necessari la entrega dels 5 cèntims que costen les cartes.

La estadística que's farà tindrà variS objectes que anèm a enumerar, y qual importancia no s'escaparà a ningú. Apart de satisfer la necessitat d'averiguar els progressos de l'idioma durant l'any actual, obtindrèm, en primer lloch, que's facilitaràn les relacions entre'ls esperantistes que viuen a Catalunya, ja que'ls seus noms y adreces que seràn publicats en aquestes planes permetrà que uns y altres se coneguïn; en segon lloch, qu'essent coneguts els esperantistes se'ls hi podràn enviar tots els folletos, prospectes, llibres y demès que's publiquin a Barcelona, pera qu'ells en sa residencia contribueixin, repartintlos, a fer més extensa la propaganda; en tercer lloch, que'ls noms y adreces dels qui ho demanin sota la firma ab aquests mots: *Mi deziras esti enskribita*, seràn enviats a París pera que siguin inscrits en el *Tutmonda Jarlibro*, qu'es el llibre ahont consten les adreces de tots els esperantistes del món que hi han volgut ésser inscrits, cosa que permet tenir a la vista'ls noms de tots els que lluytèm per la meteixa causa y els dels llochs ahont viuen. Aquesta inscripció, com la que's farà en les planes de JOVENTUT, es absolutament gratuita.

Preguèm a tots aquells que això llegeixin, se serveixin comunicarho als seus amichs o coneguts coneixedors de l'Esperanto o que l'estudien, pera que puguïn donarse a conèixer si això'ls hi es grat.

—

Una sensible equivocació ha vingut a derrera hora a destorbar els nostres plans. La caixa en que havien de venir les lletres esperantistes enviades a buscar a París, era ja a la estació, però al obrirla dintre d'ella s'hi trobaren no'ls tipos esperantos sinó uns altres que prou falta faràn, sens dubte, en altra banda. Fins que aquesta equivocació hagi sigut corretgida'ns veyèm impossibilitats de començar a publicar la gramàtica com volièm fer desde aquest primer número d'any. Això no'ns impedirà, no obstant, el publicar en aquesta secció treballs esperantistes, ja que usant del dret que dóna'l doctor Zamenhof a les imprentes que no tenen lletres consonants accentuades, posarèm derrera d'elles una h com s'ha vingut fent fins ara. Entenguïn, donchs, els nostres llegidors que no per manca de formalitat sinó per força major, no podèm complir nostra promesa d'editar els textos pedagògichs de l'Esperanto. No creyèm que passi gayre temps avans de que això sigui un fet.

Al chiuj la katalunaj esperantistoj estas tiuj chi paghoj proponitaj; pli bone, al chiuj ni petas ili bonvolu konsiderighi kiel kunlaboranroj de *Esperanto Fako*. Ni esperas ke ili al ni ne neos sian helpadon. Landaj proverboj, historiaj okazoj, anekdotoj, verkoj de niaj majstroj, chio, kio distingighas el nia landhejmo proponos al ili bonan materialon por la tradukado. La scienca-artista-komerca movado, la sciigoj pri Esperanto, kaj la propra fantazio, bonan materialon por la originala verkado.

Se ili honoras nin per sia kunlaboro ni al ili estos tre dankaj pro tio, ke ili bonfaros la propagandadon de Zamenhofa lingvo.

A tots els esperantistes catalans són ofertes aquestes pàgines; es més, a tots ells preguém se serveixin considerarse com a col·laboradors de *Esperanta Fako*. Esperém que no'ns negaràn la llur ajuda. Els proverbis de la terra, els fets històrics, les anècdotes, les obres de nostres mestres, tot allò que's distingeixi de casa'ls hi donarà bona materia pera la traducció; el moviment científich, artístich o mercantil, les notícies sobre l'Esperanto, y la propria inspiració, bona materia pera la redacció original.

Si ens honren ab llur cooperació, els hi serém agrahits pel bé que hauràn fet a la propaganda de la llengua d'en Zamenhof.

FREDERICH PUJULA

ANDROMACA

Allà s'está, la pobra dòna; el cos encorvat, de carns marcides, servant encara en sa blancor d'evori quelcòm d'una distinció nadiua sota d'aquells miserables habillaments d'un negre verdós, filagarçats a troços. Té'l cap gris envolicat ab uns estreps de *nube*, y les galtes arrugades, caygudes llastimosament, y, de banda a banda de la esdentegada boca hont s'han esborrat els llabis a força de sospirs, uns plechs de fatal *eloqüencia*.

Du un canti a la mà, y, als volts de la font, espera tanda entre les dònes y criades del vehinat, que totes se la miren ab la inconscient crudeltat dels que són *abaix* y veuen que un de *dalt* ha caygut en mitj de llurs miseries y petiseses, empés per la disòrt.

—Vés, pobra senyora—fa una vehina més compassiva.—*Hasta'm* fa angunia, encara no li havia vistà may a la font. ¿Còm es això?

—Es qu'estàn adobant les canyerries y no hi ha aygua en tota la escala del 321—diu una veu indiferent.

—Ay, fillal... no sé a qué venen aquestes llàstimes! Que prengui paciència; també hi venim nosaltres a la font, tot l'any, y som de carn y òssos com ella.

—Si, però ella s'ha vist molt bé, en altres temps; fins diuen que havien estat tan richs, que tenien cotxe.

—Bah! Bah! No déu ésser tant...

—*Vaya* si ho era de rical—fa una cambreta aixerida, tota estufada, ab un coll blanch planxat y devantal de pitet, com de neu.—Si

ho sé jo! Com que va ésser el meu amo, al qui devien molts diners, que va comprar les dues cases que tenien a la Rambla, y aquesta en que'ns estém que allavors tenien en obra. Per això, com qu'eren coneguts, per llàstima, el senyor els ha deixat viure en el piset del terrat. De primer no ho volien; ella, donya Rosalia, deya que això l'haguera fet patir massa a n'el seu senyor, y qu'ella per res del món volia ferli pena... però després, que'ls dos vellets varen quedar-se sols y ell està *ciego y impedid*, y no tenen més que la caritat pera viure, y de tot arreu els treyen perque no pagaven, vés si han vingut, y boig encara!

—Y ¿còm es això, que hagin anat tan a *menos*?

—Pts! què sab un may d'aquestes coses! Hi ha qui diu que varen pérdreho tot a la *Bolsa*; altres que'ls fills ho tiraren tot a rodar per mals caps... En fi, que aquest món es un fandango, y ells dos, ara, els infeliços vellets que tant s'estimen encara, ben bé al mitj...—

Les dònes han anat baixant la veu, y callen. Toca'l torn a la pobra senyora. Els ulls baixos, el rostre desolat, omple'l canti ab les mans tremoloses, de dits deformats y engroixits per les feynes ordinaries y pesades. Després s'allunya, recullint ab una mà, ab moviment escayent y senyorial, les faldilles miserables, pera salvarles de la mullena escampada pel voltant de la font; y apareixen els peus, calçats de grosses botines d'home tortes y badades, fetes unes desferres deplorables, inservibles.

Ab el cos tirat endavant, el cantí ple que la fa decantarse vers la dreta, travessa'l carrer y l'ampla acera, y entra en la sumptuosa casa, el cap sempre acotat sota'l pes de tràgiques miseries.

La portera, una dòna de mitja edat, de bones carns fermes y roges, néta y endreçada, s'està dreta, la esquena refermada al màrbre que fa de march a la maciça y esculpturada porta de roure.

Té a la mà una gran llesca da pa tou, hont hi suqueja'l greix daurat d'una llonza ben rostida. Ses dents blanques y fortes s'endinsen en braves mocegadas en la llesca, y ab prou feynes respòn ab un breu moviment de cap al saludo que li endreça, al passar, la desvalguda dama, acompanyat d'un somriu-re dolorós y una ràpida y trista llambregada al suculent esmorzar, que compara a la olleta de sopes d'aygua y oli que bull allà dalt en l'esquifit fogó.

Y aquell ventre de dòna prenys, que fa curtejar les faldilles y deixa al descobert bon troç de garrot de cames y els peus ben calçats de simolça, sembla fer escarni d'aquella muller gayrebé sense marit, d'aquella mare sense fills, pobre ésser a qui no resta en el món més que una esperança, la de trobar la pau y el repòs en la eterna dormida; y mentres aquella arriba, ha de veure transcórrer sa vida de miseries y doloroses memories, sense que ni un raig de sol, ni un esclat d'amor torni a escalfar ses entranyes retudes, son cor trocejat, sa desolada vellesa.

L. ESCARDOT

PAGINES FESTIVES

LA TORRE EN VENDA

Torre en venda. Per tenirse de traslladar a Amèrica son actual amo, se ven la torre número 16 del carrer d'en Bolado a Sant Gervasi. Espayós jardí, aygua viva, gas, quarto de bany. Pera més informes dirigirse al propietari don Casimir Verderol, en la esmentada torre.

—Ning, ning!

—Han trucat. Deixam anar a obrir la porta. Potser es algú que ve a veure la torre.

—Deu lo quart.

—¿Què se li oferia?

—¿Viu aquí don Casimir Verderol?

—Servidor de vosté.

—He llegit un anunci en el diari...

—Ah carambes! Entri, entri.

—Y com un servidor ja fa anys que tè...

—No parlém de res. Avans d'enrahonar vull que visiti la torre.

—No's molesti.

—Cap molestia, ho faig ab molt gust. Y avans de que vegi la casa li explicaré'l perquè me la vench. Segui, si es servit.

—Moltes gracies.

—No's cregui que aquesta torre sia feta expressament pera especularhi venentla, no senyor; la vaig fer construhir pera'l meu *recreyo* y cregui que tinch un verdader sentiment de veurem obligat a deixarla.

Un servidor va tenir molts anys una xacolateria als barris vells de Barcelona, y junt ab la meva senyora portava l'establiment. Si bé no era negoci pera ferse rich, anavem fent la viu-viu y arreconant algùn quartet. Van passar anys, se va construhir l'*Anxanxa*, y aquest aixample de la ciutat va anar poch a poch xuclant la vida del casco antich de Barcelona, sofrint també aquesta influencia, com es natural, la meva xacolateria. Vaig començar a encaparrarme. A la xacolateria s'hi feya verdet de no servir, les xicres s'omplien de póls al taulell, y més de quatre vegades les enciamades semblaven fetes de ciment hidràulich, degut al molt temps que eren a casa.

Un dia que no més havien entrat a l'establiment dues persones, el cobrador de la contribució y una noya que demanava'l número 22, vaig fer assentar a la dòna a una taula y, prenent jo assiento enfront d'ella, vaig dirli lo següent:

—Estimada *Duruteya*, això no va. El negoci no dóna com avans, cada dia perdém un llençol, y si això durésgayre, a l'últim hauriem de dormir a la palla. Nosaltres no tenim fills, y ab les economies de tants anys ne tenim prou pera fernos una torreta a Gracia o a Sant Gervasi, y lo que sobri emplearho en algùn paperet y anar tallant cupons. ¿Quét sembla? ¿Venemnos la xacolateria y acabém de passar la vida tranquilament, lluny d'aquests carrerons que són escarcellers del esperit, pantalles del sol y atormentadors del nas?

—Com coneguis —va fer la dòna.

Y tal dit tal fet. Vaig traspasar l'establiment a un pobre infeliç que al cap de poch temps se va convertir en un infeliç pobre, y vaig ferme construir aquesta torre que ha sigut el meu cel durant quinze anys y que avuy, ab gran pena per part meva, me veig obligat a vendre ja que acaba de morir un oncle meu a *Puertu-Ricu* deixantme unes terres que tenia allà, y com es natural hi haig de traslladar la residència, puig crech que's Jèu practicar aquell ditxo que diu: *El oju del amu engorda el caballu*.

—Donchs, un servidor, com qu'he vist això en el diari, que vostè...

—Ara, si no mana lo contrari, podrèm visitar la torre.

—No's cansi. Un servidor, com li deya...

—Vingui, home, vingui. ¿Veü? Aquí una sala ab arcoba. No es allò que's diu una habitació molt *desahogada*, però tampoch es una cosa esquifida. Aquí, a l'altre costat del corredor, una sala a la anglesa.

Vagi entrant, si es servit. ¿Qué li sembla'l menjador? Es espayós, ¿veritat? A la paret hi vaig fer pintar aquests quatre quadros que tothòm ha trobat molt originals: en un cantó una plata d'arroç ab peix que diu mengem, enfront tres perdius y una llebra penjades cap per avall, al costat una plata ab un parell de llagostes y un salmó, y a l'altra banda préssechs, rahims, melons y cindries. Aixi es que un *hom*, assentantse devant del quadro de la plata d'arroç y anant donant la volta a la taula, s'atipa de mala manera ab la vista.

—Està ben pensat.

—Ara li ensenyaré la mina. Aquí hi ha aygua a desdir. Aquesta aixeta es la de la calenta.

Això es el quarto de bany. No hi falta res més que la banyera.

Faci el favor, que ara veurà una cosa que li *xocarà* molt.

—Quin cobert que hi ha aquí!

—Es obra meva. ¿May diria de què es fet?

—Què sé jo, pobre de mi!

—Donchs de closques de musclos y de petxines.

—Vegi, donchs, fa bonich.

—A paciència no hi ha qui'm guanyi. Calculi qu'he estat catorze anys pera recullir

tot aquest bé de Deu. Com que no més fem arroç ab peix a les festes...

—Si que té constància vostè.

—A n'el jardí també veurà moltes tonteries que jo hi he anat fent. Si sapigués els bons ratos que hi he passat en aquest bocí de terra! Ara agafant la regadora y anant arruixant les clavellines, més tart entretenintme en tapar nius de formigues, tan aviat fent de pagès com de mestre de cases, perque ha de saber que aquesta cascata també la vaig construir jo.

—Ay *caratsus*.

—Aviat la vaig tenir llesta. Unes quantes closques de musclos de les que'm varen sobrar al fer el cobert de la galeria, dos corns de mar que'ls teniem ja feya anys a sobre la calaixera y no hi lluhien gens, aquest pastor tocant el fluviol al cap d'amunt, y llestos. Tot plegat fa goig.

—Efectivament.

—Ja veurà això que graciós es. Acostis cap aquí. ¿Veü?

—Ay, ay, ¿qui fa sortir l'aygua?

—Vostè meteix ab el peu. Aquest jòch de aygua va ser ideat per mi. A la canonada hi ha una petita molla que surt a flor de terra y que apenes se veü; al apretarla'l que no ho sab, surten aquests vuyt raigs mullantlo de cap a peus.

El jardí no es gayre gran, però hi ha de tot. Aquesta perera de Sant Joan fa unes peres que ni el sucre. Aquí tinch una prunera empeltada d'abrecoquer, aixi es que produeix prunes y abrecochs. Fins hi ha un pi!

—Es petitet.

—Donchs ja ho veü, ab tot y ésser petit, al cap de poch temps d'ésser plantat ja varem tenir pinyes...

—Si qu'es prou!

—Ja varem tenir pinyes ab el vehi del costat, puig va començar a exclamarse de que li tapava la vista, va acabar per insultarme, y com que'un servidor té'l gènit fort, n'hi vaig contestar una de fresca y ja hi varem ésser. Figuris si arriba a ésser gros el pi y verdaderament l'hagués molestat!

—Senyor Verderol, ara'm permetrà que li expliqui el motiu de la meva...

—Dispensi que li trenqui les oracions. ¿Li agrada la torre?

—Si, senyor, moltíssim! Però...

—Donchs li donarè per tres mil cinch cents duros, un verdader regalo. Li adverteixo que a mi al menys me'n costa'l doble. ¿Què m'hi diu?

—¿Per què's creu que he vingut?

—Ay, ay, per veure si la meua torre li convenia pera comprarla.

—No, senyor, no. Vostè ha sofert un erro, però'l motiu de venirlo a trobar es un altre. He llegit, en l'anunci que publica en el diari, que vostè marxava a Amèrica, y com que un servidor ja fa una pila d'anys que tè una acreditada agencia de conductores, li vinch a oferir els meus serveys pera quan tingui de fer el trasllat dels mobles al vapor.

—¿Y per això m'ha fet enraonar tres hores? ¿No ho podia dir desseguida?

—Si vostè no m'ha deixat explicar!

—Vagi, home, vagi y no'm faci perdre més el temps.

—¿No li convenen un parell de conductores pel dia que desocupi la torre?

—Primer me portaria'ls mobles a coll-y-bè.

—Donchs que s'hi conservi.

—Estiga bo.

(Jo que'm creya encolomarli la torre!)

ALEXANDRE FONT

NOVES

Es notable l'article *El mal pastor* que publica, en lloch preferent de son número darrer, nostre estimat company *El Poble Català*, deixant a n'en Lerroux sense careta y dihent les veritats a n'aqueix poble embrutit, que més que ab elles se sent afalagat si se li prediquen l'odi y la mentida.

Mèginse'ls següents paragrafs:

Oh, sí! Tots aquests conservadors incomprensius que criden descompassadament contra en Lerroux, si compreguessin llurs interessos, li haurien de passar un violari pera que pogués continuar la seva obra pertorbadora. Perque ell y ningú més qu'ell vos ha inutilitzat; ell y ningú més qu'ell ha servit la causa de la burgesia al fervos distreure de les vostres reivindicacions socials, pera portarvos a una acció exclusivament política, a una acció que sols havia de servir per'aixecarlo a n'ell, el mal pastor, sense que'l seu hipotètic triomf pogués representar cap victòria positiva, immediata, pera les vostres ansies de benestar y de justícia.

Y de la meteixa manera que les seves campanyes han sigut, al cap d'avall, en profit de l'ultra-conservadurisme burgès, fent impossible tot intent de reforma econòmic social, d'aquelles que les organitzacions obreres tenien consignades en els llurs programes avans d'haver vingut a Barcelona'l fals apòstol, de la meteixa manera

la seva obra, aparentment revolucionaria, ha sigut poderós resguart pera les institucions.

Y ara meteix, ara que fets externs a la lluyta dels partits han determinat una aproximació dels dos grans blocs que representen tota la política catalana, ara en Lerroux, el mal pastor, continuant la seva funesta obra, contra la voluntat y el pensament de tots els republicans de Catalunya, condempna aquest acostament de republicans y catalanistes; en Lerroux, republicà, procura fer esvanir aquest grop que s'anava formant en l'horitzó de la monarquia.

Poble català poble de llibertat, ¿toleraràs més temps aquesta farsa indigna del fals apòstol?

Per aquests paragrafs pot judicarse dels demés de l'article, que són tant o més substanciosos encara.

El Consistori dels Jochs Florals fa avinent que, ab posterioritat a la publicació del Cartell de convocatoria pera'ls de 1906, que tingué efecte'l dia 15 de novembre darrer, han sigut oferts els següents premis extraordinaris, dels quals disposa'l Consistori per'adjudicarlos, ab les meteixes condicions fixades en el Cartell ordinari esmentat. Y són:

Un objecte d'art ofrena del Excm. e Il·lustríssim senyor Bisbe de Vich, al qui presenti uns goigs o himne popular de més mèrit pera ésser cantat en honor del martre Pere Almatró.

Y un objecte artístich, que ofereix la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat, a la poesia que puga clasificarse dintre'l lema de la «Viola».

Publicacions rebudes:

Emili Vilanova. Obres completes. Volum I. Del meu troç.—Barcelona. Il·lustració Catalana. Elegantment imprès en la estampa d'en J. Thomas, ha aparegut el primer volum de les obres completes del gran escriptor barceloni que no fa gayres mesos tinguerem la desgracia de perdre. No cal pas dir ab quin interès serà rebut aquest aplech per tots els aymadors de nostra literatura. La edició es correcta y cada volum se ven al preu de 3 pessetes. Als qui s'han suscrit per endevant a tota la colecció, cada tomo'ls hi resulta a dues pessetes solsament. Cap català, y especialment cap barceloni apassionat de les lletres catalanes deixarà perdre aquesta ocasió d'enriquir sa biblioteca ab les obres del més fidel pintor de les costums de Barcelona.

Los mercados en Africa Occidental. Breus consideracions exposades pel senyor en Francisco Potau, el 30 d'octubre passat, en l'Asociació de fabricants exportadors de calçat, de Barcelona. Formen un opúscul de 32 planes en les que l'autor demostra sos coneixements de l'assumpto que tracta, encomiant la

necessitat de conquerir els mercats l'Àfrica Occidental combinant les iniciatives particulars ab la cooperació colectiva y l'acció de l'Estat.

Núvols en creu, drama en un acte, de R. Suriñach Senties. S'ha publicat, elegantment impresa a cà'n Giró, aquesta obra ab tant d'èxit estrenada al teatre Apolo, la nit del 16 de novembre passat. Preu, 1 pesseta.

Lustral. Sifons y gaseoses esterilissades. (Major, 81.) Aquesta acreditada casa ha publicat per any nou son almanach ab humorística tarja anunciadora, dibuixada per en Cornet ab la traça en ell característica.

Ideal. Màquines d'escriure ab tabulator (Pelayo, 14). Hem rebut el bonich almanach de paret, propi pera despatx, ab que aquesta casa obsequia a sos clients per any nou.

B. Domènech, farmacèutich (Baix de Sant Pere, 72). Almanach de paret anunciador del Fosfo-glico-kola-Domènech y altres tònichs. La meteixa casa ha repartit uns elegants almanachs de butxaca de diferents formes y dibuixos.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de subscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

Biblioteca de JOVENTUT

Enllestit ja'l tiratge de la novela d'Enrich de Fuentes

ROMANTICHS D'ARA

s'està procedint a sa enquadrernació, lo que avisèm als subscriptors que tenen dret a dita obra per haver satisfet llurs quotes anyals o trimestrals, manifestantlos que desde divendres poden passar a recullirla en nostra Administració. Als que no passin els hi serà repartida a domicili oportunament, segons tenim anunciat.

Aquesta novela quedarà posada a la venda dintre la present setmana en totes les llibrerías, al preu de **4 pessetes** l'exemplar.

TAPES

També manifestèm a nostres lectors en general que les artístiques tapes que n'Anfòs Monegal ha dibuixat pera'l volúm sisè de JOVENTUT, estàn ja confeccionades, y que a últims de la present setmana hi haurà enquadrernades colleccions de l'any darrer.

Les tapes soltes se venen a **2'50 pessetes**. Tapes y enquadrernació, **3 pessetes**. Volums enquadrernats, **10 pessetes**.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

**PASTILLAS
MORELLÒ**

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten **Refredats, Tos, Catarros,**
Ofeh, Bronquitis, Ronquera, etc. ↔

DERRERES PUBLICACIONES

DE LA

BIBLIOTECA

JOVENTUT

Lluis Via. — FENT CAMÍ, un vol	3 ptes.
Emili Tintorer. — LA MORAL EN EL TEATRE, un vol.	3 »
Pompeyus Gener. — L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, un vol.. ...	1 »
Enrich de Fuentes. — ROMÀNTICHS D'ARA, un vol. de més de 500 planes	4 »

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barce-
lona se'ls farà un **25** per **100** de rebaixa.

LA VIDA LITERARIA

TORIBI TABERNER, Editor
ROSSELLÓ, 224, BARCELONA

Obres de ciencia política, sociològica y etnogràfica.

Ultimes publicacions
a dues pessetes el volùm:

Obra de gran sensació y de molta actualitat:

ANDREW CARNEGIE:
El Triunfo de la Democracia

Del gran autor anglès H. J. WELLS:
Ruedas de Fortuna

Aventuras de un dia festivo
ab precioses ilustracions.

Quando el dormido despierte...

A una pesseta'l volùm:

Noveles de DICKENS, GREVILLE, STENDHAL,
TURGUENEV, WILKIE COLLINS, SIERSZEWski,
BRADDON, C. AUBERT, E. BOSQUET, M. TUR-
MO, GÓMEZ CARRILLO, &, &, &.

Demanis el nou catàleg general.

Se venen en totes les llibreries.

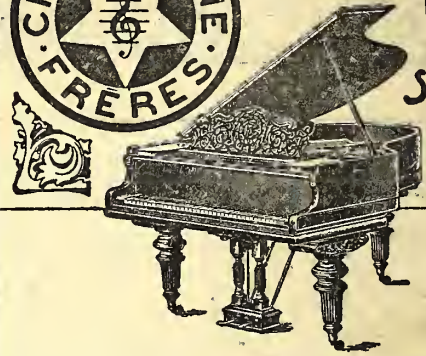
S'envien per correu, previ avis acompa-
nyat de l'import, més o'25 pessetes pel cer-
tificat.

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT · PLASSOS · LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

OVO LÈCIT-
HINE BILON

PHOSPHORE ASSI-
MILABLE · DRAGÉ
ES · GRANULÉ · AM

POULES ·

NEURASTHENIE · DEBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE
ALFRED RIERA, FILLS · BARCELONA

PAPER DE FUMAR

“LAYANA”

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

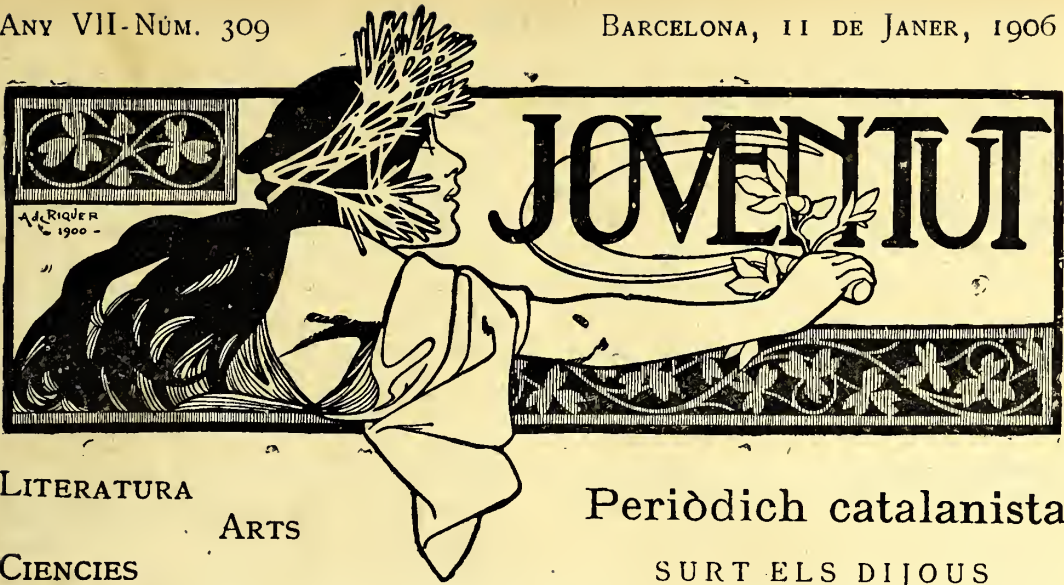
REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

Telèfono 1059

BARCELONA

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Parèntesis, per Lluís Via. — Per la finestra, per Fœmina (traduït de «Le Figaro»). — En Vallès y Roderich y Jo, per Pompeius Gener. — El corb, per Alfons Maseras. — Teatres, per Emill Tintorer. — Diades serenes, per Trinitat Catasús y Catasús — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Esperanta fako, per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

PARENTESISIS

L'altre dia en *Pol* ho deya desde les columnes de *La Veu*: el món enter se preocupa de graves problemes, els estats resten en expectació per lo que passarà en la conferència d'Algeciras, y, en tant, la política espanyola va descapdellantse entorn de les miseries y els personalismes propis dels partits vells.

A nosaltres, quan no per altra cosa per interès, ens convé sovint intervenirhi en aquesta política viciosa y atàvica, anch que sols sia pera descobrir sos defectes y estigmatitzarlos. Es un dret que hi tenim com individus de l'estat a quals cargues contribuïm; es també un dever, car tot ciutadà ve obligat a senyalar els vicis de la cosa pública, aportant son concurs gran o petit a la tasca de llur extirpació.

Els enemichs de la prosperitat d'Espanya temen que l'acció del Catalanisme en aquest sentit seria feconda, car convertiria en poble

ric y culte aquest poble avuy sense diners ni ideals, y a n'ells, als nostres detractors, els faria anar a captar: per això s'omplen de joia quan veuen posats fóra de la llei als qui intenten fer obra positiva y regeneradora.

Y quan nosaltres, aburrits de que no se'ns vulgui compendre, indignats de que's tergiversin y s'escarneixin les nostres doctrines, abandonem escèpticament la tasca empresa; quan deixem que's podreixi per si sol lo que fatalment s'hagi de podrir; quan ens resignem a que'l Catalanisme's retregui de l'acció política y, concentrant tota sa vitalitat dintre de Catalunya, realisi sa obra d'ensenyança, educació y reivindicació social, ni això se'ns deixa fer lliurement, y la opressió s'accentua d'una manera extraordinaria.

Y no obstant, això es lo que cal fer: concentrarnos en nosaltres mateixos, estudiar-nos ben a fons, examinar nostra societat tal com es, ab les seves miseries y ab els seus ideals, y veure si, en definitiva, es prou gran, prou forta y prou digna pera cobejarlos aqueixos ideals bells. En la lluyta política estem cohibits, com en la propaganda oral y escrita, com en les mateixes tasques docents. Mes en l'ordre social no'ns manquen coses a examinar, coees que semblen no tenir res que veure ab el Catalanisme però que preocupen a pobles que passen per avençats com vol passarhi el nostre. Examinemles

aqueixes coses tot examinantnos nosaltres meteixos; obrim un parèntesis en nostra propaganda política, que aquest parèntesis no per ésser obligat deixarà de resultar profitós si les consideracions ab que l'omplim són fetes ab bona voluntat.

—
Jo'm temo que al poble català potser li venen grans molts dels ideals de que's vanta; y no sols m'ho temo, sinó que m'ho crech. Y això que jo hi tinch fe en aquest poble, un dels més desperts, un dels més pràctichs y avençats dels pobles llatins. Bo es que'n tingui d'ideals: hi ha tants pobles que són germans seus, per raça y per historia, y no'n tenen! Però aqueixos ideals poden morir en flor, e hi morirán si nosaltres que'ls hem alimentat no prenèm sava nova.

En aquesta sava no s'hi ha de trobar llevat de velles rutines ni hipocresies; ha d'ésser sava bona, pura, que'ns regeneri per dintre, que'esborri rencunies, que'ns permeti a tots no avergonyirnos d'ésser franchs en nostres actes y en nostres pensaments.

Jo'l veig encara hipòcrita al nostre poble; jo a n'aquest poble català'l trobo encara hipòcrita y crudel; y mentres una engruna de crudeltat, mentres un borrall d'hipocresia li resti, mentres no sàpiga lliurarse d'aquest jou, malament podrà treures els jous que li imposin els mals governs. Cal ésser digne per si, cal esserne més de lo que se'n es, y pera lograrho es precis confiar més en la propria volició qu'en l'ajuda dels altres.

Bo es l'egoisme. Mes l'egoisme català s'ha manifestat molt, per desgracia, en l'afany del centim pel centim; s'ha manifestat també més en el conreu de la inteligencia que del sentiment. Aixi la majoria dels nostres intellectuals, dels nostres polítichs, si valen com a tals, son incomplets com a homes. (Això està en la consciencia de tots: «al Catalanisme li manquen homes»). Y totes llurs accions resulten petites e infecondes, perque no sempre les impulsen sentiments generosos, sinó una pueril y xorca vanitat. Són en general petits egòlatres que ab llur suficiencia enlluhernen als incautes; y convé que no's puga dir qu'en nostra terra'ls incautes hi abunden.

Y si els homes instruhits són aixi, pous de ciencia y de vanitat alhora, ¿còm serán les

dònes? Millor dit: la dòna catalana, la dòna que'ns cal, ¿ahónt es? Ens vantèm d'ésser la regió més culta d'Espanya, y a les nostres dònes les hi neguèm educació y criteri, les hi neguèm llibertat com a sers pensants. Debades parlarèm de regeneració y d'autonomia mentres nosaltres y nostres dònes siguèm hipòcrites com som, mentres les filles de familia, privades per llurs pares de llegir devant de tothòm revistes com JOVENTUT, sentin la prohija de lo desconegut y llegeixin *d'amagat* obres pornogràfiques, o, en llur ignorancia, tèrgiversin, també *d'amagat*, els bells ideals d'obres grans que per essérleshi prohibides reputen immorals y com a tals les estimen, però ab vergonya. Quin contrastit, *estimar* ab *vergonya!* Quina monstruositat social, la fusió d'aquella gran virtut y aquest baix vici! Donchs si, ab vergonya estimen, com s'estima'l pecat per la doble voluptuositat del perill y del secret en que es comès.

Se'n parla molt de si es o no reaccionari el Catalanisme, de si es o no clerical y de lo molt que convé en nostre camp, enfront de la dreta conservadora, posarhi la esquerra lliberal qu'enrobusteixi l'acció comú. Y jo que moltes vegades he hagut de preocupar-me d'aquesta necessitat, jo'ls hi pregunto als meus volguts companys lliberals si, avans que de predicarlo colectivament el credo lliberal rublert d'idees socials semblantes a les que deixo escrites, no creuen que'ns hem cuydat poch de ferlos viables quiscún de per si y a casa seva. Més sòlida que l'acció filla dels programes desenrotllats en tertulies d'amichs o en parlaments de club, m'apar l'acció familiar, l'acció individual. Jo no capeixo deslliuraments colectius sense un previ deslliurament particularíssim de tot individu pensant. Això es lo que crech, això es lo que'm sembla que hauriem de predicar y practicar, sols o en colectivitat, tots els que ho creyèm.

He parlat de la dòna. Son actual estat me fa pensar qu'es molt relatiu nostre dret a dirnos lliberals, y a dirnos autonomistes, mentres no enderroquèm burdes hipocresies y morals falses, mentres la dòna catalana visqui subjecte a unes lleys y unes costums que són la resultant monstruosa de nostre egoisme groller, de nostre orgull, de nostra petitesa moral.

PER LA FINESTRA

Y confessemho ab tota l'amargor de la nostra ànima: bo es que hi pensèm en l'autonomia, però, mentres siguèm com som, no la lograrem pas fàcilment. Quan a la dòna enlloch de sumissió se li demani cooperació conscient y lliure; quan se l'associhi a la comprensió y la fruhició dels ideals a plena llum, com se l'associa als petits goigs y als grans dolors de la vida en secret y sense gloria; quan, més que considerarla una màquina de fer fills, se l'admiri per la gran virtut de pujarlos; quan en comptes de fer d'ella un instrument de plaher o un moble de luxo, s'eduqui sa inteligencia per arribar aixi a la plenitud de l'Intelecte humá; quan la seva consciencia pugja expandirse sense que immoralment, y pedantescament, y en pugna ab tota lley moral, la *guihi* (?) l'home per la lley del més fort, qu'es la lley dels febles poruchs de la probable superioritat anímica del sér a qui injustament dominen; quan fingintli respecte y exigintli fidelitat no li siguèm infidels, ni fiscalisèm sos actes y pensaments, ni li llevèm el nom pera imposarli el nostre, ni volguèm que'ns honori públicament deshonorantla y deshonorantnos en secret; quan això succeheixi, allavors els lliberals podrèm dirnos lliberals, y els que tan poch fan per la ilustració y autonomia individual, podrán aspirar a la total autonomia d'un poble.

Mentres tant, com al començament deya, la política dels partits pot anarse distanciant de la europea y girant entorn de personalismes y miseries. La política a que nosaltres aspirém no es pas aquesta; mes, pera ferla, cal primerament destruhir no les petites, sinó les grans miseries que tenim a casa nostra. No reconèixerles fóra senyal d'imbecilitat o d'hipocresia; no sentirne recança y dolor, fóra proba de complet embrutiment moral; y un poble incapaç de sentir tan fondes desventures, un poble que no se'n dolgués, fóra un poble degenerat y podria donarse per poble mort.

Cal conèixer bé un meteix avans de voler realisar allò a que s'aspira; cal no volerles amagar als propis ulls les veritats més crües. Sols aixi pot ésser complerta y digna de nosaltres la regeneració desitjada.

LLUÍS VIA

Es un jorn de xaloch! Un sent els músculs adormits, els nirvis ensopits, y una immensa probija de dardar (1). A cada mot qu'escrich alço'l nas y guayto per la finestra. Una finestra ben curiosa: dòna sobre'l Forum de Trajà. Les recntes pluges han reviscolat l'herba que creix entre les columnes de granet grisench: es espessa y llisa aquesta herba, fresca y d'un vert deliciós. Entre'ls fusts romputs, la gran columna hont s'hi desenrotllen els episodis de la expedició contra'ls dacians, té un ayre de pau sòlida y serena. Y el Sant Pere de bronze instalat allà al cim, quin posat té de cosa definitiva y confortable! Els dacians y els romans del baixos relleus, el Sant Pere, tota aquella gent, semblen sentir l'exquisit esllanguiment del vent d'Àfrica. L'apòstol y els guerrers són mandrosos, tant com jo, y com jo estàn decidits a no bellugarse d'hont se troben tan a pler. Me plauen força, car estich persuadida qu'ells també s'aprofiten d'aquest temps disolvent pera somniar com jo meteixa.

Ve a distreurem de ma contemplació una escena de les que constantment veig en el meteix indret. Es enfront de la escala del *Nome di Maria*, lloch preferit pera les cites d'amor. No's passa gayrebé un dia que no puguin ovirarshi homes joves, y vells també, caminant ab un ayre inquiet, *crispat*, que tantost se decideixen a anarsen com tornen, mostrant un descoratgement infinit, pera precipitarse després, ab el rostre enllumenat per la joia, vers una persona del sexe contrari, qui comença per explicar ab animació quelcòm, el motiu de sa tardança probablement. A voltes es una dòna qui espera. Aquelles són les que m'interessen sobre tot. Cal que una dòna aymi ben esbojarradament, que una passió molt formidable trasbalci tota sa mentalitat, perque arribi avans d'hora a una cita. Es el cas de la fadrina que ara estich esguardant. Es molt joveneta, de fesomia fosca y ardenta, de moviments sobtats. Sa

(1) El verb *dardar* tradueix exactament el francès *flâner*, o sia rondar pels carrers, passejarse sens objecte, badant, matant el temps esmerçantlo sense profit. Encara que usualment el mot no s'emplea gayre, el recomanèm a fí de que no's vingui, com fins ara, traduhint per un giro, o incompletament, una idea que té en català expressió perfecta — *N. de la R.*

immovilitat atenta té una intensitat bon xich tràgica, que dona temerça pel massa adorat que's fa esperar. Heuse! aquí! No s'apressa pas gens. Ve tot gronxantse, se troba maco. De segur qu'ell judica que se li ha de saber grat de que's digni existir. La noya ja no té pas l'ayre tràgich. És humil, tota esperada de joya. Van caminant l'un al costat de l'altre, pausadament. Ell mira l'empedrat ella'l mira a n'ell, y enrahonen. S'hi endevina qualque complicació en llurs afers. Ella interroga ansiosa, ell respòn ab gestos plens d'objeccions, arronça les espatlles, no hi pot res ell en tot allò. Ella parla més depressa, ses mans s'agiten devant seu ab moviments lleugers, com si volgués bastir enlayre'l petit edifici de sa felicitat.

Ell belluga'l cap, rebutja sempre'ls medis qu'ella li proposa. Ella s'anima més cada cop, y ben debades! Y que n'es de pesada! Ell vinga mirar a dreta y esquerra com cercant el millor camí per'anarsen. Si, això es. Ell se'n va. Ella'l detura un moment pel braç: tota sa persona es una suplicació ardenta. Pera payrarsen ell promet a la fi qualsevol cosa, donchs fa precipitats signes d'assentiment. Se'n va, y cada un de sos passos es més ràpit que'l precedent. Ella romàn allí y se'l mira fins que ha desaparegut. Desde qu'es solà sembla que son cos s'hagi enxiquit, ocupa menys lloch: sos vestits, demunt sa carcassa que s'abandona, cauen en plechs desencoratjats. Se'n va lleument, girantse a cada pas. Ja ho sab prou ella que no pot pas ovirarlo: lo qu'ella esguarda es l'indret hont ell estava suara. Ah, les pobretes amoroses massa ferventes! Pobres enamorades que arriben les primeres a la cita!

Un espetech de musica omple l'espai. Els metalls baladregen una marxa fúnebre. Vetaquí un enterrament. Derrera del cotxe de morts, tot daurat, hi caminen uns homes ab cucurulles deslluïdes. Pels qui, com nosaltres, la joventut ha sigut aterroritzada pels drames d'Hugo, aquests penitents evoquen esgarrifoses imatges de crims romàntichs, d'ombrivols aventures plenes d'autos de fe, de punyals y de matzines. Jo procuro debades convencerm de que tal volta es un notari mort d'un cadarn als vuytanta anys el qui així

se'n va a son darrer estatge. Aquests penitents m'omplen de dubtes y d'inquietuts.

L'enterrament ja ha passat. Heusaquí ara, en el lloch hont enrahonaven els enamorats, un agregat de sis persones. Han vingut per direccions oposades. Hi ha dos homes y quatre dónes. Tots s'assemblen, tan idèntica es la expressió de llurs cares. No són pas els trets lo que determina la semblança entre'ls sers, sinó la preocupació íntima y parecuda. Tantost acoblats, s'han posat a discutir ab una prodigiosa animació. ¿De què's tracta? D'interessos materials, de diner: ho juraria, al veure l'aspra y tallanta intensitat d'aquells rostres! Un dels homes ha pres la paraula y no vol pas deixarla; diu mots y més mots, y tan depressa! A cada instant agafa a un de sos interlocutors pel braç, toca la espatlla d'un altre, avia un copet sèch al pit d'un tercer, ab aqueixa vivacitat àgil dels italians que volen persuadir, fer compendre, abatre una resistència mental. Ell s'explica, agombola'ls rakhonaments. A voltes son argument topa ab algùn punt sensible de sos adversaris, y tots a l'una's posen a protestar, aixecant tots cinch les mans com pera esquivar un perill o rebutjar un espectacle d'horror. Mes l'orador no's deixa impressionar gens, sa volubilitat s'acreix a cada obstacle. Pren per testimoni coses y gents situades en els quatre punts cardinals: son polze llençat per demunt de sa espatlla, son index peremptori tirat cap a la esquerra, cap a la dreta y a voltes cap al cel, atesten que posseheix informacions y medis nombrosos. A la fi's colpeja'l cor violentment y ab insistència, pera probar d'una faysó definitiva qu'ell es un galán subjecte del qui cal fiarse. Aquella gent deuen estar a la envista d'un plet; sens dubte cap d'ells ha consentit a anar a casa dels altres pera intentar una conciliació; han preferit enrahonar al carrer. Això està perfectament conformat ab els antics usatges; el Forum de Trajà, al temps que ses columnes grisenques no eren pas trencades, ha degut veure sovint reunions semblants. Mentres tant l'orador verbòs guanya terreny, les contradiccions s'espaien y enfebleixen, el grupo esdevé més ombriu y desencoratjat, les fesomies s'esmortucixen. L'home's lleva'l barret, se

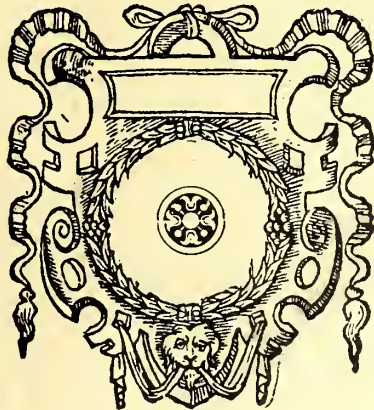
torca'l front y respira fundament. Calla un moment, y esguarda ab l'orgull del triomf a sos adversaris atuhits. Mes vet aquí que una dòna, menuda, morena, qu'encara no havia badat boca, comença a enrahonar. Ab una vehemencia frenètica descapdella ses objecions. Branda'l cap furiosament, la flor de son capell trontolla com atempta de convulsions. No, ella no accepta pas això; ella rebutja allò, ben nèt. A cada segon sa eloquència té una novella batzegada. També'n sab ella de coses, y ben aclaparadores! Y ella amenaça, y acusa. Els altres han recobrat la esperança y la miren ab una atenció apassionada; llurs testes s'apropen y's toquen gayrèbé. La coratjosa dama està a punt de perdre l'halè; sè detura, però no pas apaybagada; s'ha encarat de dret ab l'orador ullprè, reduhit al silenci: ¿va a agafarlo per la gorja ab ses mans crispades com urpes, que aixeca contra ell? No, res d'això. Després d'una segona pausa, ell confessa sa desfeta. Son bell esmerçament de mots no ha servit de res, se declara vençut, son arronçament d'espatlles equival a un total renunciament. Jo endevino que diu: *Sia così*. El grupo's desfà. Tota la violència dels rostres s'esborra, l'odi s'hi esvaneix, se diuen adeu gentilment y quisçun se'n va pel seu costat, ab ayre indolent. La terrible triomfadora signa a una de les dònes els gats que juguen pel Forum; resta un moment recolzada en la balustrada ab posat distret. El vençut cala un *toscano*, se fica les mans a les butxaques. El sol acaba d'esbotzar els núvols, l'home té rostre de satisfet. Pensa probablement que'l temps es bell, y que dòna bo de viure quan s'es italià y s'es a Italia.

Poca cosa. Una carreta que passa. Una d'aquestes boniques carretes, ab vela de drap pintat, que amenen a Roma'l vi dels Castelli. Es arriada per un cavallet filosoph que consent en caminar perque té'l sentiment de son dever, però al que res decidiria a afanyarse, car sab que sempre s'acaba per arribar a terme. Demunt de les botes un minyó cepat, de rostre terrós, reposa en una actitud de calma maravellosa. No es pas més agitat que son cavallet: llur sabiesa es igual. Ell sab també que, més d'hora o més tart, arri-

barà al terme de sa cursa, que l'art de viure consisteix en no encaparrarse massa, y que no cal dur molta pressa: ell frueix l'instant com li ha aconcellat Horaci, son bon avant-passat; mira'l carrer, l'admirable carrer ple de secrets y d'ensenyances! Sempre s'hi passa massa depressa. Quina llàstima que no l'imitèm al traginer de les masies romanes! Veuriem a cada pas, tebies encara, a mitj fer o ja desllorigades pel destí, totes les passions, totes les possibilitats qual desfet garbuix apleguen els artistes pera mostrarnos el mecanisme de l'ànima humana. El carrer es el carnaval perpetuu per hont, sota les caretes mal enganxades, caminen la preocupació, la esperança, els mals propòsits y els desitjos folls, la riquesa que va depressa llençant imatges de bellesa, lluhissors de metall, y de verniç, y fang, y la miseria que s'arròcegapesadament: tota nostra historia resumida en quelques gestes, en un breu col·loqui, en esguards de desitj vers les botigues, o en un front que fa acotar a un irremediable dolor!

Pla que té rahó, el carreter sense pressa: cal mirarla la via! Sens dubte la sabiesa suprema consistiria en fruhir de lluny — desde la finestra—l'espectacle violent y grotesch, d'infinitos contrastes, qu'ella ofereix... Sens dubte! Y, en quant a mi, n'estich ben persuadida. No obstant, com que ja he escrit prou pera mon plaher y massa potser pel d'altri, vaig a baixar d'aquí y a barrejar ab els altres les angunies desvetllades, el torment egoista, la inquieta palpitació qu'es la vida de tots nosaltres!

FOEMINA

Traduhit de *Le Figaro*.

EN VALLES Y RODERICH Y JO

(ESBOJARRAMENT CIENTÍFICH RADIOGRÁFICH)

l'altre dia m'estava a la redacció sense més company que l'empleat que posa faixes pel correu, quan entrà un senyor a demanar si hi havia algun redactor de la casa.

—Allí, a la sala de redacció hi ha'l senyor Gener — li responguè'l dependent, tot posant direccions a les faixes.

Y el senyor Vallès y Roderich, que tal era'l qui entrava, se'm presentà tot expansiu, dientme:

—Home, quant me'n alegro de trobarlo! Vostè que s'ocupa tant del moviment científich estranger! Fa temps que desitjava tenir ab vostè una petita *causerie*, com diuen els francesos. Jo, a pesar d'ésser famós pels meus viatges, declaro que, actualment, el desempenyo de la meva professió en la farmacia del carrer del Cuch de Sant Pere'm priva de fer com vostè, qu'es un doctor lliure, eternalment lliure de tota traba del Temps y de l'Espay.

—Dos conceptes metafisichs — li vaig respondre.

—Sí, tan metafisichs com vostè vulgui, però que a mi'n tenen aquets dies amarrat a Barcelona, a la rebotiga del carrer del Cuch, mentres vostè se'n va a l'estranger y publica, quan vol, lo que vol. Vegi quina metafisica més perniciososa pera mi.

—Sempre ho ha estat—li vaig dir—la metafisica de perniciososa, y per això vostè, que creu en el Temps y en l'Espay, s'està ara al carrer del Cuch, y no viatja com temps enera, ni fa més que coses petites. ¿Veú? Jo que no hi crech, prescindexo del rellòtge, y de les fronteres, y de les demarcacions municipals, y fins del metre y del litro. Y tan aviat sóch aquí com a Sarrià, com a Ginebra, Amsterdam, Cambrils, Paris, Londres o Vilanova de Escornalbou. Faci un esforç suprèm cap a lo ample, senyor Vallès y Roderich, que per no ferlo en Vallès y Ribot s'ha quedat sol ab quatre partidaris. La Patria de l'Home es el Món, y el qui com vostè té energia y val per si, viu en tots els temps, passa a través de totes les edats y de totes les mo-

des, deixant com vells decrepits y atrotinats als que semblaven brillants en un sol moment del Temps; y ell dura, y viu, y avança a pesar del Temps y de l'Espay; y es etern, car ell els fa. De subjecte's converteix en amo. Es als homès lo que'l Radium es als cossos simples.

—Home, ara vostè'm toca un punt que...

—No, jo no li toco res.

—Bé, bueno, vull dir que m'ha despertat una idea...

—Cal que se li despertin totes, perque'm temo que al carrer del Cuch se li quedin en-sopides y mitj rovellades, senyor Vallès y Ribot.

—No, Vallès y Roderich.

—Ay, dispensi, ha sigut un *lapsus lingüe*. Però ¿que volia dirme del Radium?

—Home, que jo crech qu'es una martingala dels quimichs nous pera destarotar als que varem aprendre la Quimica aquí, per l'any 60, ab professors com don Vicens Munné, que deya que pera ésser quimich ab el nas n'hi havia prou.

—¿Don Vicens? Si aqueix senyor no treya nas a res, home, y no hauria sigut bo més que pera quefe de policia, perque d'una ensumada ja hauria sabut ahont són les bombas avans d'esclatar.

—Cregui qu'era un sabi, encara que no'n sapigués res del radio...

—Ni del diámetro.

—Bè, vostè tot ho tira a broma. Y per lo meteix jo crech que M. Curié, y en Williams Krookes, y en Ramsay y altres amichs de vostè no són més que uns plagues de la parroquia...

—¿De Westminster?

—De qualsevulga. ¿Que s'han proposat fernos tornar tarumbes destruhintnos fins la existencia dels àtoms?

—Miri, senyor Vallès: mentres no li destrueixin la dels Tres-Toms, no tingui por. Y, per lo que toca al radium, cregui que s'ha comprovat que té una velocitat tal, que, entre un *disparo* y altre d'un revòlver, la primera bala ja hauria dat la volta al món dues vegades, si portés la velocitat de projecció del dit cos simple.

—Si qu'es un cos ben ximple!

—Que no hi ha pas metall més pesat ni més lleuger, y qu'envia les seves radiacions a distancies incommensurables.

—Bè, a mi no m'ho faràn creure que no ho vegi. Jo encara no he pogut tenirne de radium. En vaig demanar déu grams a Paris y'm van respondre que valien dos milions y mitj de franchs. Res, excuses pera no dir que no'n tenien.

—Però, sant cristià! Si ab un sol gram ja n'hi hauria prou pera evaporar mitja Europa y liquidar l'altra meytat! ¿No veu que sols pot experimentarse en quantitats infinitessimals, y qu'encara aquestes produeixen re-

sultats maravellosos a distancies enormes sense gastarse sensiblement la petita quantitat de radium que obra?

—Y ¿ab qué l'amiden aquesta força?

—Ab *uranies*, unitats tretes del *Uranium*.

—Ba, ba, ba! romanços! Jo crech que tot això no es més que un papadineru.

—Però ¿que no ho sab vostè que no es sols el *radium* el que obra a distancies, sinó l'*uranium*, y el *torium*, y l'*actinium*?

—¿Que? ¿L'*Ictini* d'en Monturiol?

—No, home, no: un cosi germà del radium que's diu actinium. Y després, ara, li han descobert un germà: el *Radio Torium*, que aquest si qu'es gran...

—¿Quants anys té?

—Un, y es més gran que si en tingués vinticinch. Miri per començar si en fa de coses: fa totes les radiacions del radium més tranquiles y més continues.

—¿Es a dir qu'es un metall tranquil?

—Y tant! Miri si es tranquil, que si l'acosta a un diamant de poch preu, tot seguit el transforma en brillant de roca antiga, ab un to blavench qu'espattera, y a cà'l argenter li paguen vuyt vegades més. Oh, y que a la nit té una llum com una bombeta elèctrica. Y vostè hi pot pujar la escala sense demanar cap misto al vigilant; y may s'apaga.

—¿Es a dir que aviat l'Arrendataria de cerilles tindrà de plegar, y tots els accionistes seràn uns senyors mitges cerilles?...

—Oh, y que aquest diamant que li dich també podrà servir per remey. Sols portant-lo a la corbata'l curarà, si té escorbuti y mal de coll, y mal de caixal, y estiguin bons senyors dentistes!... y... si una senyora'n porta un al cinturó, may més patirà de la matricula. Perque ara ja s'ha probat qu'en més o en menys tots els cossos ho són de radioactius... ¿Sab lo que deya en Williams Krookes?...

—Ja li he dit qu'es un plaga de la parroquia.

—De Wertsminster... si! Donchs deya que remeys hi hauria que curarien als clients per les seves radiacions, sense moures del pot de cà'l apotecari.

—Reyna Santissima!! Donchs digui que jo tindré de plegar la botiga!!

—¿Y què hi fa, per l'avenir de la Ciencia?

—Raves! Que jo me'n aniria a cà'n Pistras!

—Tantes coses se'n hi han anat y se'n hi anirán! Miri, ara s'ha descobert que per les radiacions de les ones musicals o sonores, gracies a un cos radioactiu que's posarà a les llanternes al arribar la nit, l'alcalde tocarà un violi, y pam!, tots els fanals encesos.

—Si que'ls farà ben bé l'arquet als fanalers! Y digui: ¿no fóra igual que'l violi la trompa? Jo'm serviria de la meva.

—Tindria d'ésser allò de *sonó la trompa intrépida*, y aixi acompanyat de violins seria lo meteix. Y a les fàbriques també se'ls

aplicarà aquests sistema. Gracies a n'aquests metalls, tocant un tango o un vals, al demati, les fàbriques començaràn a trevallar.

—Quina demanadiça de violinistes! Digui qu'en Crik-Boom no s'entendrà de feyna. Ja veig a n'en Manent tocant el violi cap al tart y cantant:

Jo te l'encendré
el tío tío fresco;
jo te l'encendré
perque vull veurehi bé.

Y l'enginyer del gas tot cremat suprimint el metall radiant y contestant:

No me l'encendràs
el tío tío fresco;
no'm l'encendràs
que ja he aislat el gas!

—Quina llástima que no sia viu don Manel Girona, que hauria pogut ésser alcalde y fanaler tot d'una peça, y li hauria cantat algún castellà:

Señor alcalde mayor,
no encienda usted los faroles.

Nada, que hoy las ciencias adelantan que es una barbaridad.

—Creguim... que tot això són romanços. Si no, ¿ahont aniriem a parar?

—A no parar may!!—

POMPEIUS GENER

EL CORB

Havia mort la mare, havia mort la esposa. Sobre'l pobre taulatge geya'l cadavre ab immovilitat sinistra. Tenia'ls ulls oberts, vidriats y violacis; aquells ulls donaven, a qui els contemplava, una mena de terror repugnant que acusava als vius de les sofrances que han resistit els morts.

Llarga, magra, ni se li veyà'l cap, que amagava entre les espaltes; y els peus, diminuts, remataven la figura ab un perfil vaporós. Els braços, erts, sostenien les trevallades mans ara blanques, blanques, que's plegaven sobre'l ventre enorme, el ventre a prenys, quasi de terme. S'hauria dit que la silueta de la morta era la d'un caragol disforme immovilitat.

La cambra era en silenci. Sols el marit vetllava, quelcòm apartat del cadavre y prop de l'única llantia; la fatiga y la són ajuntant-se al dolor y l'angunia, aclaparaven més al pobre home. Una petita finestra deixava re-

novar l'ayre. Al defora era de nit, nit feréstega, però tranquila.

Quan el marit se vegé la dòna morta, s'hauria dit que l'escanyaven. No eren laments humans lo que de la gorja li eixia, eren brams de fera, de furia, de monstre. Quan se mirava'l cadavre, no li mirava'l rostre sinó'l ventre. Aquella màquina s'encaïllava per sempre més ab el meteix fruyt produhit. En aquelles hores nocturnes semblava que'l marit s'hagués sossegat quelcòm. La fatiga'l vencia. Els tons confosos y grisos que les robes y totes les coses prenien li duyen certa somnolencia que li esblaymava'l dolor, sense que, per això, la fatiga, per dintre, anés dihent als nirvis y als muscles seus qu'era necessari, imperiosament, dormir. Y la seva testa ab el pes de tanta desgracia's deixà caure lenta sobre'ls braços creuats, que reposaven en una taula. Y la morta era una ombra grotesca en aquell quadro fantàstich.

La quasi invisible finestra de la estança mortuoria era ben oberta. Per ella venien, a acariciar al cadavre, l'ayre y la remor nocturna. Si la lluna hagués somrigut en aquell cel, al penetrar en la cambra, li hauria besat la faç, la faç y el ventre. Hauria donat al desesperador despertar del marit un espectacle de consol funerari. Mes la lluna, aquell dia, no cavalcava pel cel, qu'era de negror y de basarda. Les aus que'l creuaven semblaven sentir esporugiments y desmays.

Y vetaquí que un corb poruch, perdut, afollat, hagué esment del pàlit lluhir de la finestreta. Y ab el seu instint, ab el seu cansanci y esporugiment se plantà dret en la finestra com pera donar ab el seu batech d'ales la bona nit. Y notant el silenci que'n la cambra hi havia—la morta era morta y el marit semblava mort,—s'hi precipità aletejant pahorosament. Y, en la profunda sòn del vetllador hont reposava tot un amor de pare—de pare per set vegades,—y tot un dolor d'espòs, no hi fou pertorbada la tranquil·litat sinistra. Y el corb se dreçà estatuariament sobre les mans de la morta, en l'immens sostentacle del ventre a prenys; s'hauria dit una au fantàstica sobre un munt de lava càlida encara... Y el corb, a saltirons, anà del ventre al pit, del pit al rostre; el seu béch espatat ho escrutà tot, braços y pit, mes, al arri-

bar al rostre, allí trobà ample camp a les seves excavacions. Allí fou el sondejar terrible per la boca y pel nas, trocejant els llabris que sanguejaren, estirant la llengua rigida y erta, y ensorrant innúmeres voltes en les fosses nassals tot el seu béch. Li desfigurà tot el rostre. Aquesta profanació, aquesta violació no va acabarse aquí. L'au senti farum de sang y s'embriagà; l'au vegé la lluhissor dels ulls oberts, vidriats y violaci's, y s'enlluhernà. Y, les potes sobre'l nas, fregant la cúa per la barba, li bequejava'ls ulls obstinadament. S'aixugava'l béch ab els cabells y tornava altra volta a espedaçar les conques; y fins que deixà a la morta cega, cega ab les conques buydes, no aixecà'l cap, el cap allargat, sobre les coses horribles que presenciaven el seu escarni. Hauria sigut un horror contemplar en aquell moment el cadavre, en qual cara'l tresor del repòs y de la quietut era vilment profanat. Amples, buydes, les conques suquejaven; com si fossin menjades, les fosses nassals s'obrien horribles, y la boca era escumosa y sagnanta, com si l'haguessin besada uns llabris purulents. Y el corb restava tranquil, passejantse sobre'l cadavre. Ja no l'atreya res més, allí: les mans de sobre'l ventre no tenien lluhissors ni sanguejaven; pera ell, com si fossin de pedra.

Sigilosament saltironà prop del llum y va mitj tèmèl; mes hagué esment llavors del vetllador mort de sòn, que reposava. Endevinà allí una altra figura humana, mes ab una estranya positura. Se li veyà'l blanch del front y el de les mans. Y el corb ne volgué saber, quan menys, la fesomia. S'hi anà acostant poch a poch, y, al ésser devant de les quietes mans, feu un moviment de vacilació poruga. Mes a la fi va atrevirse, clavant cop de béch en les mans del home.

Fou un moment, no més un moment de pahura. Fou tot hu despertarse l'ànima aquella y fer un xisclè terrible; fou tot hu despertarse, al sobressalt de la becada, y veure fantasmès, fantasmès alats en la cambra. El corb, cech d'ira y de terror també a la inesperada resurrecció de la seva nova victima, topava ab les parets, ab el cadavre, ab el sostre, ab la taula y ab el sòl, sens heure la finestreta salvadora. Era un brunzir d'ales vertiginós, com d'un enorme burinot; y el xisclè del marit, un nou y derrer xisclè,

fou més horrorós encara, tan horrorós, que semblà que la morta se'n espantava... Y al marit, al moment del xiscle li semblà que'l cor se li petrificava y l'ànima se li enlayrava, se li enlayrava esporuguida, perque veya, en aquell esperit alat, a n'ella, a la meteixa morta a qui el corb venia a atormentar, a endúrse-la... Allò, aquell esparver nocturn y dimoniach era, potser, alguna furia quimérica que li cercava la muller; allò, en fi, devia ésser un càstich de Deu o una broma pahorosa, horripilant, de les infernals furies. Y al sotrach aquell, el cos del marit se va estendre llarch, pesat, demunt del sòl... Y, al caure, la llantia tremolà.

Restablert el silenci, després d'haverse guarit sota meteix del taulatge mortuori, el corb sorti lentament, a saltirons sempre, a explorar la estança altra vegada. Y llavors vegé un altre cos estès, les mans esteses, el cap descobert. Ho vegé bé, a la llum de la llantia, y desde'l promontori ventral que protegien les mans de la morta. Y alli, a l'altre cos mort, mort en veritat, anà'l corb, rihent per dintre'l béch; hi anà y's passejà per tot el cos, calent encara. Y al arribar al rostre, altra volta atiat per son instint, ab la seva arma punxaguda, furgà la boca, bequejà la llengua y feu sagnar els llabis; furgà'l nas, horriblement, obstinadament; y arribà als ulls, y buydà les conques horriblement també, obstinadament també, fins a deixar l'altre cadavre cech.

ALFONS MASERAS

TEATRES

AMOR Y GEOGRAFÍA

Al Principal, pera desensopirnos, ens han donat una comedia del Nort; una comedia d'un revolucionari; d'un home, Bjærson, que passa a Cristiania per ésser un dels atrevits, d'aquells quals obres les classes conservadores — tambe n'hi ha a Cristiania de classes conservadores — no van a veure al teatre. Pinta les costums massa al viu, y de dret les emprèn ab problemes socials y psicològichs que dites classes prefereixen fer veure que no existeixen, o. per lo menys, fer veure que ignoren.

En Graner s'ha encarregat de demostrar-nos que *no es tan fiero el león...* que ben examinat fins els revolucionaris més exaltats no són tan dolents com semblen. Fòra d'algunes entremaliadures que'l traductor — no sé

qui és ni m'interessa — ja s'ha cuydat de correctgir, l'obra estrenada l'altra nit no pot ésser més ignocenta ni més moral.

Amor y Geografia ve a ésser la demostració de que un sabi, quan porta'l seu esperit d'investigació fins a l'extrèm d'oblidar qu'es home y té de viure en familia y en societat, degenera en un ser ridicul. La monomania científica es tan perniciososa com totes les manies, y l'amor té en la vida's seus drets; drets qu'es perillós desconèixer. Per això'l protagonista de la comedia de Bjærson se troba en un moment de sa vida ab que sa muller y sa filla, aburrides en una llar que no es tal llar sinó un verdader estudi, inconscientment busquen fòra d'ella un derivatiu als seus sentiments. La esposa, que hauria sigut una bona esposa si els mapes del seu marit no invadissin tota la casa, escolta complacenta les amoretes d'un pintor que li fa'l retrat y qu'es un *tenorio* del Nort, que li parla de coses que res tenen que veure ab la geografia. La filla, a qui també's mapes del pare han obligat a viure fòra de casa, s'educa en un colégi a pensió molt lliurement. Tan lliurement, qu'està a punt de cremarse les ales ab un pintor, que la casualitat vol que sia'l meteix que pintava'l retrat de sa mare com a preliminars de *pin-tarli la cigonya*.

Una bona amiga de la muller que té molt món — tant món que ha sabut casarse ab un home rich y vell, lo qual li permet viatjar sola y fins conèixer pintors, — arriba a temps pera posar les coses en ordre. Seguint els seus concells la esposa abandona al marit y aquest, trobantse sol, comprén que no en va se funda una llar, y que l'amor a la geografia portat a extrems exagerats es incompatible ab l'amor a la familia que reclama's seus drets. Y el sabi's rendeix a discreció.

Tot això ho exposa l'autor en tres actes de comedia bon xich lleugera, ab tendencies al *vaudeville* francès, especialment el tercer acte que cau de ple en el genre. S'endevina tot seguit que's tracta d'una de les primeres obres de l'autor car la seva personalitat no s'hi mostra prou definida. Hi ha moments en que sembla preocuparse seriament del petit drama moral o social que presenta, però el conjunt resulta massa groller, massa còmic y, sobre tot, desenrotllat massa convencionalment pera que'ns pugui convèncer.

La poca convicció de l'autor se veu clara ab les modificacions qu'ell meteix va fer en la comedia. Molt temps després d'estrenada, y a conseqüència de censures que li feren, va referla endolcint certs personatges y transformant del tot l'acte terç, que resultava molt més lògich de la primera manera. Els Graners de Noruega van trobar qu'era massa crudel fer banyut a un home que, fòra de la mania científica, era un bon home, y en Bjærson sembla que va enternirse y va va-

riar el final. Y el va variar de tal manera, que tot acaba bé després de riure un rato, a tall de comedia d'en Baró del *Brusi*.

No obstant, hi ha en l'obra algunes escenes notables, en que's diuen veritats y s' reflexen tipos y costums que no per ésser exòtics deixen d'interessarnos. Com tots els mestres, y aquest autor n'es un dels mestres de l'art dramàtic modern, sab dir coses ben pensades y sab presentar situacions ben sentides. La escena entre'l pintor y la senyora, la entre'l pare y la filla y la dels dos amichs, entre altres, ne són molt bon exemple. Llàstima que lo que podia ésser un gran drama resulti una comedia bon xich barroera, sobre tot en la segona edició, qu'es la que quasi bé'ns han donat al Principal.

Dich quasi bé perque al Principal ni aquests'ns han donat. Oh, han tallat molt poch! Potser en junt no arriba a trescentes paraules. Una dotzena d'idees, uns quants cambis de concepte, algunes paraules canviades, y altres petites modificacions. Entre tot un petit vel pera que nostres damiseles recatades no tinguessin per qué ruboritzar-se. Per exemple: se parla en l'obra en to humoristic d'un personatge que matava y feya rostir les seves *querides*. Al Principal diuen: les seves *promeses*. Un altre exemple: El pintor, qu'es un maula, pregunta a la senyora qué li sembla'l retrat que li ha fet. Ella diu coquetament: «Me sembla que m'ha fet més jova y

més fresca.» El pintor replica: «Oh, no: més ho es vosté». Es ignorant això, ¿veritat? Donchs els senyors del Principal ho deuen haver trobat atrevit y ho han substituït per un «Me sembla qu'està bé» séch com un *tiro*. També han trobat medi de que al final de l'obra no'ns enteressim de qu'era aquell gran pillo del pintor, el meteix pintor que seduhia a la mare, qui havia donat una *cita* a la filla. Y en fi, han trobat medi de suprimir una pila de petits detalls, y aixi en conjunt han acabat de fer més tonta la comedia, que ja ho es bon xich de per si. De l'*Amor* y *Geografia* quasi bé n'han tret tot l'amor, deixantnos únicament la geografia.

Y els mapes, que són de debò. La veritat s'ha de dir: tot el posat d'escena, la decoració, els mobles y accessoris presentant un interior d'uns paisos estranys pera nosaltres, eren d'un bon gust y propietat exquisits. En cambi els actors, si exceptuem la Baró en determinats passatges, no sempre estigueren a l'altura del traductor. També ells, com en Graner, com... com en Gual, sols se preocuparen de la *geografia*.

Y no obstant, ells ja ho saben; en Gual especialment, ja ho sé jo que ho sab: l'amor es més interessant, y més humà, y més respectable que la geografia.

Y no parlo precisament de l'amor a l'art.

EMILI TINTORER

DIADES SERENES

ELL

Mira, amor meu: já triomfen els jorns clars,
les neus s'han aprimat dalt de la serra;
el mes d'abril comença, y mil cantars
fan estremir de goig tota la terra.

Omplint el bosch d'immenses harmonies,
el vent sembla entonar: «Ha mort l'hivern!..»
y dir's mon cor, al allargarse'ls dies,
ressona tot com un hossanna etern.

En ton mirar sé veure un dolç encís
de cosa que's renova y treu florida.
Y endevino, a través de ton somri,
el ditxós començar d'un'altra vida.

ELLA

Certament, dalt dels cims s'han aprimat
les neus de grans blancors immaculades,
y al bes del sol els arbres han brotat
y han murmurat al vent dolces passades.

També la sento jo aquesta cançó
com un himne a l'amor y a l'alegría,

y m'estremeixo tota al gran petó
que desde l'infinit el sol m'envia.

Y tinch ganes de riure y de cantar
y d'omplir de petons tot lo que viu.
Com les branques, mon cor sembla brotar
del goig de viure al fecondant caliu.

ELL

Còm t'escàu parlá així! Còm m'enamora
ton ayre noble, ta elegant figura!
Que bé hi ressalta en la quieïut de l'hora
el vibrar de ta veu, sonora y pural

Ara sí que't conechl... Ahir no encara.
Avuy te trobo gran, y d'amor dignal
Tot l'encís d'est amor l'he sentit ara
com un bufar de ventijol benigne.

ELLA

Oblida lo passat... Obre ton cor
al raig primaveral qu'en tot impera
seguim triomfants, l'estel de nostre amor
y benehim la nova Primavera.

TRINITAT CATASÚS Y CATASÚS

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

FANTASIES. — *Aplech d'impressions per Carles de Fortuny* — Barcelona, 1905. — (Llibreria Puig).

En aquest nou llibre'l senyor Fortuny posa de manifest precisament aquella condició de bon observador que li reconeguerem ja al parlar de sa primera novela *Redempció*.

Reduïts els quadrets que'ns descriu a una serie d'impressions purament objectives, adquireixen relleu mercès a la facultat de traduir ab facilitat aquelles impressions, manifestantse en això'l senyor Fortuny excelent pintor naturalista. Els temes escabrosos no'l detenen, y, en general, són tractats ab una certa sobrietat de bon gust, sense que això vulgui dir que l'autor hagi de recórrer a les perifrasis pera expressar les idees fins quan aquestes venen a condemnar estats morbosos d'una societat com la nostra més hipòcrita que pervertida, ab tot y esserho molt. El bon gust consisteix precisament en que, senyalada la tara y posada al descobert sense reserves, l'escriptor no's complàu en accentuar la impressió produïda ni s'entreté en fer exhibició de ses facultats, les quals li permetrien portar molt més enllà la nota *realista* ab sols que's proposés *dirho tot*.

En cambi, si alguna vegada intenta'l senyor Fortuny treure partit d'una impressió determinada, construint imaginariament a son entorn l'argument que l'ha precedida o les conseqüències que se'n poden derivar, en aytal cas se manifesta la inexperiència del'autor y son desconeixement de les lleys psicològiques a que's contrauen les accions humanes. En una paraula, el novelador no logra assolir el punt de vista en que l'observador estigué colocat.

Aquest defecte del qual el temps y l'estudi permetran segurament al senyor Fortuny deslliurarse, unit al que prové de les dificultats que l'idioma català oposa al literat que no's troba en presencia de bons models de llenguatge pera imitar, fan desmerèixer un bon poch aquesta obra ab tot y ésser superior, al nostre entendre, a la primera que'ns donà temps enrera'l senyor Fortuny, y qu'hem esmentat al principi.

Vives & Cornet. ARITMÈTICA PEDAGÒGICA CATALANA. — Barcelona 1905. — (Baguñà, editor).

Començada, y ben començada, ha estat ja la tasca importantíssima de provehir les escoles catalanes d'obres didàctiques que han de fer regular y profitós el funcionament d'aytals organismes al treball dels quals deurèm principalment el que la nostra raça's faci mereixedora temps a venir de conseguir lo que tots volèm y encara potser no som prou dignes d'obtenir.

Cultura intelectual, perfeccionament moral, heusaquí dues coses que cal demanar a les escoles catalanes. Si arribèm a obtenir resultats en aquests ordres y no se'ns desarrrela la fe en el nostre esforç que la lluyta ha fet neixer dintre de nosaltres, ja podrán fer, ja, els nostres enemichs; el triomf de la nostra causa es qüestió de temps no més.

Concretantnos per ara als dos volums de l'*Aritmètica Pedagògica Catalana* (titulats *Llibre de Text* el primer, y *Qüestionari Pràctic* l'altre) encara que'ns declarèm incompetents en materia d'ensenyança, hem cregut veurehi ben aplanades les dificultats que la ciencia dels nombres ofereix mitjançant la exposició senzilla de les materies del domini de l'Aritmètica, y ab la introducció d'un element susceptible de donarli una certa amenitat: ens referim als exemples y demostracions gráfiques filles del llapis prodigiosament sintètic y expressiu d'en Cornet, el caricaturista. Dihent que'l resultat obtingut fa que'ls dos llibres de que tractèm sien dues *aritmètiques* que no semblen tals *aritmètiques*, creyèm haver dit lo qu'elles tenen de bo pera vèncer la resistència ab que, per deficiències pedagògiques de la ensenyança, molts s'havien acostumat a mirar tot lo que feya olor de *números*, com si no fossin tradicionals a Catalunya les disposicions que tenim pera'l conreu de les ciencias exactes. No cal sinó recordar que la nostra terra ho es de comerciants y industrials, y que a Catalunya fou hont s'estampà un dels més antics llibres d'*Aritmètica* que's coneixen (per Pere Posa, a Barcelona, en 1482).

Una cosa trobèm a mancar en les *Aritmètiques* dels senyors Vives y Cornet, la qual ens sembla que, tractada per ells, podria haver estat un nou atractiu pera'ls llibres y un medi gens despreciable de fer interessants pera'ls alumnes les qüestions numèriques. Volèm referirnos als problemes d'aritmètica recreativa, a les *Recreacions Matemàtiques* que dihèm avuy, y de les quals en els llibres estrangers se'n fa un cert us pera desvetllar la curiositat y amenisar les explicacions. Aytals jochs fets a base dels nombres y utilitzant certes propietats dels meteixos, se troben ja en els antics tractats d'aritmètica, com per exemple'l del mallorquí Joan Ventallol, publicat l'any 1521 en català y traduït al castellà més endavant. Actualment la publicació continuada de llibres francesos, anglesos y alemanys sobre les *recreacions* pels nombres, ens deixen creure que algùn profit deuen reportar aquestes futeses fins entre gent de la qual tot sovint volèm pendren exemple.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

ADRESARÓ ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 1 Sinjoro Ricard Prieto y Gustièr, (*lernas Esperanton*)—Aurora, 1, 3.^a, 1.^r—Gracia (Barcelona).
- 2 S^o Ceferi Gorchs y Esteve, (*lernas E.*)—Rambla de Catalunya, 91—Barcelona.
- 3 S^o Geroni Vila y Roca, (*parolas E.*) 11, 168—Sant Roch, 18—Vilassar de Mar.
- 4 S^o Dominiko Bonet y Cembrano, (*legas kaj skribas E.*)—Carrer nou de la Rambla, 170, 2.ⁿ, 2.ª—Barcelona.
- 5 S^o Jáume Soles y Balmes, (*lernas E.*)—Carrer d'en Serra, 13, pral.—Barcelona.
- 6 S^o Joseph Mumbrú y Ferràn, (*legas kaj skribas E.*)—Carrer de Catalunya, 5—Sarrià (Barcelona).
- 7 Fino. Africa Castro—studentino, (*legas kaj skribas E.*)—Córcega, 234, 2.ⁿ, 1.ª—Barcelona.
- 8 S^o Pere Sayol y Renóm, (*lernas E.*)—Carrer del Mar, 16—Badalona.
- 9 S^o Martí Solà y Vidal, (*lernas E.*)—strato Rega, 99—Badalona.
- 10 S^o Santiago Creus y Ventura, —indústria kaj komercisto, —12,487, (*legas kaj skribas E.*)—Ronda Sant Pau, 29, magatzèm—Barcelona.
- 11 S^o Salvador Casanovas y Casellas, (*lernas E.*)—Carders, 16, 2.ⁿ, 2.ª—Barcelona.
- 12 S^o Miquel Gaspar y Xalabarder, (*legas kaj skribas E.*)—Notariat, 8, pral., 2.ª—Barcelona.
- 13 S^o Aureli Robrenyo y Güell, (*lernas E.*)—Puigmoltó, 14, 2.ⁿ—Vilafranca del Penadès.
- 14 S^o Arthur Mèlis, (*lernas E.*)—Carme, 148, baixos—Sant Martí de Provençals.

(Daŭronta.)

GRAMÁTICA FONAMENTAL

DE LA LLENGUA ESPERANTO

ORIGINAL DEL DOCTOR ZAMENHOF

y traduhida al català

PER JOVENTUT

Gramàtica

A) ALFABET

Lletres esperantes	A a,	B b,	C c,	Ĉ ĉ,	
Valor corresponent al nostre idioma (càs)	à	b	tç	tx (botxa)	
	D d,	E e,	F f,	G g,	
	d	é (més),	f	g devant de a, o, u, uc, ui.	
Ĝ ĝ,	H h,	Ĥ ĥ,	I i,		
tj (platja)	h, lleugerament aspirada	h, fortament aspirada. ch alemanya y polaca, X rusa.	i		
J j,	Ĵ ĵ,	K k,	L l,	M m,	N n,
y (tòya)	j (Joire)	k	l	m	n

O o, P p, R r, S s, Ŝ ŝ, T t.
ó p r (sòrt) (ss) (còssa) (ix) (moixa) t

U u, V v, Z z.
u u diptongial com en (Jáume) v z

NOTA.—Les estampes qui no tinguin els tipos ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ, podèn reemplaçarlos per ch, gh, hh, jh, sh, u.

B) PARTS DE LA ORACIÓ

1. L'Esperanto te solsament un *article definit o determinat* (LA), invariable pera tots els genres. nombres y casos. No tèn article indefinit o indeterminat.

NOTA.—L'us del article es igual qu'en català. Aquells a qui el seu us presentí alguna dificultat poden deixar de servirsen.

2. El *substantiu* acaba sempre en *o*. Pera fer el plural s'afegeix *j* al singular. La declinació no consta més que de dos casos: el *nominatiu* y l'*acusatiu*. Aquest darrer se forma ab el nominatiu afegintli una *n*. Els altres casos se formen per medi de preposicions: el *genitiu* ab *de* (de), el *datiu* ab *al* (a), l'*ablatiu* ab *kun* (ab) *sur* (sobre) o altres preposicions segons el sentit de la frase. Ex.: *la*

patr'o - el pare, *de la patr'o* - del pare, *al la patr'o* - al pare, *la patr'o'n* - el pare (en acusatiu, això es: complement directe), *inter la patr'o'j* - entre els pares, *la patr'o'jn* - els pares (acus. plur.), *por la patr'o* - pera'l pare, *kun la patr'o* - ab el pare.

3. L'*adjectiu* acaba sempre ab *a*. Els seus casos y nombres s'indiquen de la mateixa manera que'ls del substantiu. El *comparatiu* se forma ab el mot *pli* - més, y el *superlatiu* ab el mot *plej* - el més. El «que» del comparatiu se traduheix per «*olb*» y el «de» del superlatiu per «*elb*» (d'entre). Ex.: *pli blank'a ol la neg'o* — més blanch que la neu; *mi hav'as la plej bel'a'n patr'in'o'n el ciuj*, — tinch la mare més maca de totes.

4. Els *adjectius numerals cardinals* són invariables: *unu* (1), *du* (2), *tri* (3), *kvar* (4), *kvin* (5), *ses* (6), *sep* (7), *ok* (8), *naü* (9), *dek* (10), *cent* (100), *mil* (1.000). Les dotzenes y els centenars se formen per la simple adició dels deu primers nombres. Ex.: *dek unu* (11), *dek tri* (13), *tridek* (30), *naüdek naü* (99), *kvarcent* (400). A n'els *adjectius numerals cardinals* se'ls hi afegeix: la terminació (*a*) de l'*adjectiu* pera fer els *numerals ordinals*. Ex.: *dua* (segón, segona); *obl*, pera fer els *numerals multiplicatius*; *on*, pera fer els *numerals fraccionaris*; *op*, pera fer els *numerals colectius*. Se posa *po* devant d'aquests nombres pera indicar els *numerals distributius*. Finalment, els *adjectius numerals* poden usarse substantivament o adverbialment. Exemple: *du'obl'o* - el doble, *du'obl'a part'o* doble part, *du'obl'e* - doblement; *du'on'o* - la meitat, *du'on'a part'o* - mitja part, *du'on'e* - a mitges; *du'op'e* - de a dos en dos; *unu'o* - la unitat, *du'e* - segonament, en segón lloch.

5. Els *pronoms personals* són: *mi* (jo, mi), *vi* (tu, vós, vosté), *li* (ell), *si* (ella), *gi* (ell, ella, pera'ls animals o les coses; pronom neutre) *si* (si, — se; pron. reflexiu) *ni* (nosaltres) *ili* (ells, elles), *oni* (se). Pera ferne *adjectius* o *pronoms possessius*, se'ls hi afegeix la terminació *a*. Ex.: *mi'a* (mon, ma), *ili'a* (llur). Els *pronoms* se declinen com el substantiu. Ex.: *al mi* - a mi, *min* - a mi, me, (acusatiu), *kun mi* - ab mi, *la mi'aj* - els méus.

6. El *verb* no cambia ni per les persones, ni per els nombres. Ex.: *mi far'as* - jo faig, *la patr'o far'as*, el pare fa, *ili far'as*, ells fan.

FORMES DEL VERB

- a) El *present* se caracteriza per *as*; *mi far'as* - jo faig.
- b) El *passat*, per *is*; *vi far'is* - vos, o vosaltres feyeu o heu fet.
- c) El *futur*, per *os*; *ili far'os* - ells faràn.
- ç) El *condicional*, per *us*; *çi far'us* - ella faria.
- d) L'*imperatiu*, per *u*; *ni far'ul* - fem!
- e) L'*infinitiu*, per *i*; *far'i* - fer.
- f) El *participi present actiu*, per *ant*; *far'ant'a* - fent, *far'ant'e* - tot fent.
- g) El *participi passat actiu*, per *int*; *far'int'a* - havent fet.
- g) El *participi futur actiu*, per *ont*; *far'ont'a* - havent de fer.
- h) El *participi present passiu*, per *at*; *far'at'a* - que's fa, essent fet.
- h) El *participi passat passiu*, per *it*; *far'it'a* - havent sigut fet, que s'ha fet.
- i) El *participi futur passiu*, per *ot*; *far'ot'a* - havent d'ésser fet, que's farà.

La veu passiva's forma ab la combinació del verb *est* (ésser o estar) y el participi present o passat del verb passiu que's conjuga. El «de» o el «per» del complement indirecte se traduheix per *de* ex.: *si est'as am'at'a de ciuj* — ella es estimada de tots (part. pres.: la estimació tó lloch ara); *la pord'o est'as ferm'it'a* — la porta està tancada (part. pas.: el tancament ha tingut lloch avans.)

7. L'*adverbi*'s caracteriza per la terminació *e*.

Els seus graus de comparació s'indiquen de la mateixa manera que'ls de l'*adjectiu*. Ex.: *mi'a frat'o pli bon'e kant'as ol mi*, — mon germà canta més bé que jo.

8. Totes les preposicions regeixen nominatiu.

C) REGLES GENERALS

9. Cada paraula's pronuncia absolutament igual que com està escrita.

10. L'accent tònic recáu sempre sobre la penúltima sílaba.

11. Les paraules compostes s'obtenen per la simple reunió dels elements que les formen, escrits junts, però separats per apostrofs o petits guions (i). El mot fonamental deu

(1) En les cartes u obres dirigides a persones que ja coneixen l'idioma se poden suprimir aquests signes que no tenen altre objecte que'l de permetre a tothém trobar fàcilment en els diccionaris, el sentit precís de cada un dels elements del mot y obtenirne la significació complerta, sense cap estudi anterior de la gramàtica.

anar sempre al final. Les terminacions gramaticals són considerades com a mots. Ex.: *vapor*'*šip*'*o* (barco de vapor) es format per *vapor* (vapór), *šip* (barco), o terminació característica del substantiu.

12. Si a la frase hi ha un altre mot de sentit negatiu, l'adverbi *ne* se suprimeix. Ex.: *mi neniam vid'is*, jo no he vist may.

13. Si'l mot indica el lloch ahont se va, pren la terminació de l'acusatiu. Ex.: *kie vi est'as?* — ahont sôu vós?, *kie'n vi ir'as?* — ahont anêu vós?, *mi ir'as Pariz'o'n*, vaig a Paris.

(Seguirà.)

FREDERICH PUJOLÀ

NOVES

Queda posada a la venda la novela d'Enrich de Fuentes *Romàntichs d'ara*, el primer dels llibres ab que JOVENTUT obsequia a sos subscriptors durant el present any.

Hem començat el repartiment a domicili, però l'excessiu treball d'administració d'aquests dies, augmentat per l'èxit de les reformes introduhides en nostra publicació, ens impedeix servir a tothom ab la puntualitat que voldriem. Així, donchs, aquells de nostres abonats que hagin satisfet llurs quotes anyals o semestrials y vulguin tenir dita obra sense més demora, poden enviar a recullirla y els hi serà entregada immediatament.

Hem sigut invitats a visitar la exposició que de ses obres pictòriques té oberta en Juli Borrell en son taller del carrer d'Aragó. Estàn destinades al Saló de Paris, remarcantshi les qualitats caracteristiques de la personalitat artística del senyor Borrell.

Si un hom no tingués les garanties sospeses, se'n hauria pogut fer molts de tips de riure aquests dies mirant la comedia politica. Però vés qui ho sab si rihent fa mal o fa bè. Ja'nş anêm tement que aviat no podrèm ni respirar.

De totes maneres, el *conato* de desafio entre en Montero y en Vega de Armijo (dues momies no enterrades encara) per qüestió de favoritismes personals, l'hem hagut de *celebrar* a pesar nostre. La boca se'ns esbotzà y la rialla eixí triomfanta. *Pardon!*

Lo que no fa riure es el projecte de lley reformant el Còdich militar y esmenant el Còdich penal comú de manera que sia la jurisdicció militar la qu'entengui en determinats delictes que actualment estàn subjectes al tribunal popular. Aviat, ab les freqüents suspensions de garanties, y ab noves lleys y

ab noves esmenes, no sabrèm què es legalitat ni què es illegalitat, y perdrèm l'esma. Ara sols falta que la nova lley, si s'aproba, sia interpretada de manera que certes propagandes avuy legals y patriòtiques deixin d'èsser considerades com a tals.

Publicacions rebudes:

Las Cuevas del Pirata de Manacor (Mallorca). *Guia y descripció de sus principales maravillas*, por Pedro Estelrich. Hem rebut la segona edició d'aquesta obreta, en la que hi estàn bellament descrites les hermosures d'aquelles coves que són un dels principals atractius de l'Illa Daurada. Tambè hem rebut la traducció francesa deguda al senyor Pin y Soler, que fou publicada en 1898. Acompanyen a dita obreta varies reproduccions fotogràfiques de l'interior de les coves que's descriuen. Preu, 50 cèntims.

Almanach, propri pera despatx, ab que la Imprenta Elzeviriana (Rambla de Catalunya, 14), ha obsequiat a sos clients per any nou. En la tarja s'hi reproduex un preciós relleu escultòrich del senyor Renart.

Amanach de la Imprenta Cunill. (Universitat, 7). Tambè propri pera despatx, ab vistosa tarja.

Cerveza Dam (Urgell, 71). Hem rebut el cartell anunciador d'aquesta cervesa, en el que hi ha una sola figura, fermament executada y plena de caràcter.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

**PASTILLAS
MORELLÓ**

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.

Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ↵

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes.
La llengua internacional Esperanto s'ensenyà en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujolà y Vallès.

DERRERES PUBLICACIONS

DE LA

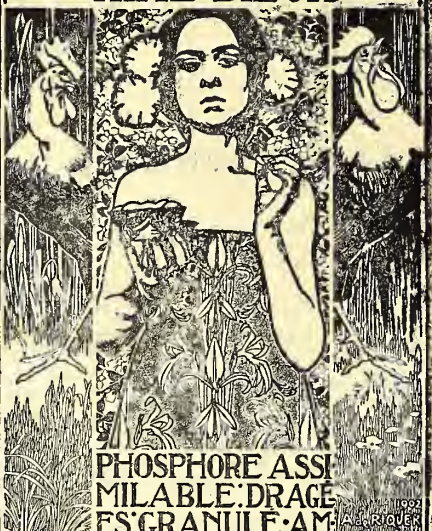
BIBLIOTECA

JOVENTUT

- Lluís Via. — FENT CAMÍ, un vol. ... 3 ptes.
 Emili Tintorer. — LA MORAL EN EL TEATRE,
 un vol. ... 3 »
 Pompeyus Gener. — L'AGENCIA D'INFORMES
 COMERCIALS, un vol.. ... 1 »
 Enrich de Fuentes. — ROMÀNTICHS D'ARA, un
 vol. de més de 500 planes 4 »

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barce-
 lona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

**NOVO LÉCIT-
 HINE BILON**

PHOSPHORE ASSI-
 MILABLE DRAGÉ
 ES GRANULÉ AM-
 POULES:

NEURASTHENIE. DEBILITÉ
 GENERALE SURMENAGE

ALFRED RIERA & FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
 TICALS

SISTEMA
 NORT-
 AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
 Passeig de Gracia, 34
 BARCELONA

PAPER DE FUMAR
“LAYANA”

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA
 VALENCIA

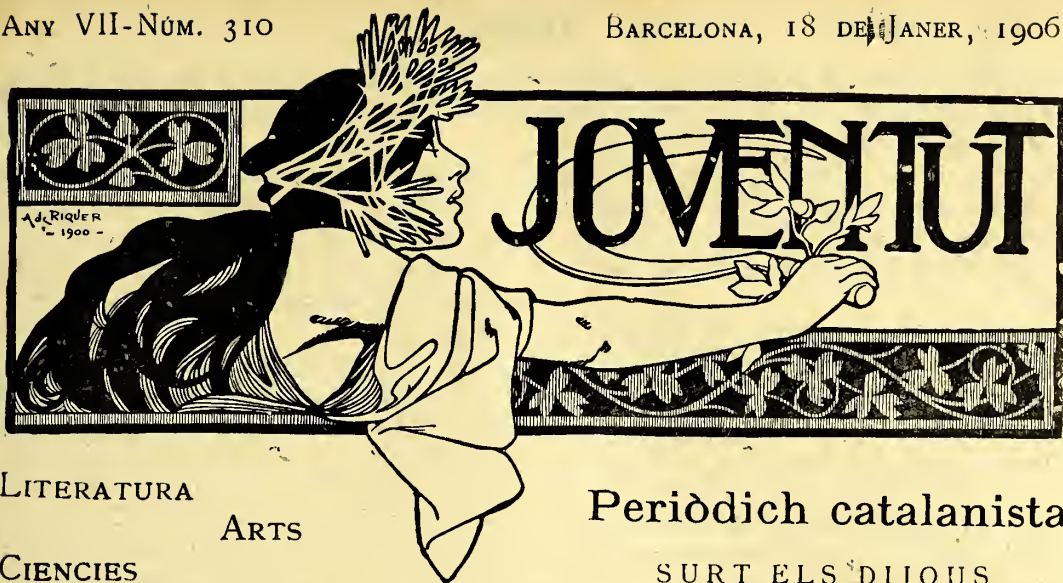
REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

Aquí no passa res, per Oriol Martí.—Finlandesa: De Cap d'Any, per Benet R. Barrios.—Anyorança, per Alfons Trinxet.—Pàgines festives: Coses de la Rambla, per Alexandre Font.—Sonets, per Joan Valenti y Felit.—Kaiser Wilhelm, per Geroni Zanné.—Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas.—Croquis, per M. Fontdevila y Cruixent.—Esperanta fako, per F. Pujulà y Valles.—Noves

close no sab llegir en els ulls ben badats, aquell també ha d'exclamar per força: «Aquí no passa res!»

«Y això es allò que tanta por feya vist de lluny?» exclamaràn els polítics de la derrera fornada. «La famosa qüestió catalana, ab els problemes de que estava prenyada çahont es? Si realment existís aquesta qüestió, per una o altra banda donaria senyals de vida, y si en virtut de l'estat excepcional en que's troba li calgués emmudir al poble, sos representants en les Corts prou se cuydarien de fer sentir la veu de llurs electors, car no cab ni imaginar que puga mançarlos hi el coratge pera complir ab llurs devers: coratge de que tant se vantaven en el període electoral.»

No, no'ls hi falten motius per'aytal raho-nament: però totes les coses tenen dues cares, y no sempre la més veritable es la que més se veu. N'hi ha molts que no saben comprendre que'l poble es molt fàcil d'enganyar, però que no hi ha forces humanes pera llevarli l'escepticisme una volta se n'ha ensenyorit. Els anuncis y reclams poden fer guanyar molts diners als venedors d'especifics y panacees, però quan comença a córrer la brama de que tot allò es mentida, la incredulitat y la desconfiança van fent via, y aleshores no es estrany tampoch que paguin justos per pecadors, ni que de les esguerrades dels *curanderos* poch escrupulosos

AQUÍ NO PASSA RES

«Aquí no passa res.» Això es lo que's diu l'honorat ciutadà de Barcelona, al acotxarse després d'un dia de treball, o després d'aver esmerçat sense profit tota una jornada. «Aquí no passa res», deù dirse'l senyor duch de Bivona, qui, al ésser despedit de la vila y cort ab tot l'aparato que requeria tan interessant espectacle, al menys devia figurarse que la discola Barcelona no mancaria d'oferrirli ocasió pera donar a conèixer aquelles qualitats que sens dubte li reconeixeria'l govern quan, després de laboriosa gestació, el trià a n'ell pera tan delicat càrrech. «Aquí no passa res», deuen dirse'ls nous poliçonts que per parelles, ben separats com els civils per les carreteres, van passejant pels carrers de la ciutat llurs uniformes nous de trinca y llur tradicional aburriment. Y el qui ulleja la premsa, el qui sols sab veure les coses per la part de fóra, el qui veyent les boques

n'arribin a patir els metges de consciència y sabiesa probades. Per això les etzegallades dels farsants polítichs han portat tal descrèdit a la política, y l'escepticisme del poble, si bé al principi els hi serveix de medi pera llurs fins, acaba per ésser una arma que's torna contra'ls meteixos que se'n aprofitaren.

Emperò l'home més escèptich sempre cova en son si una aspiració a l'ideal, y el jorn que la llum arriba a fersé y es prou forta per atravessar les closques més endurides, aleshores de cada descregut ne fa un fanàtich, y així va seguint el rodar de la immensa cinia.

Si jo fos governant, me faria molta por un poble que calla. Les criatures entremaliades, segons dir de les mares, quan no fan soroll es que alguna se'n rumien. Y també les mares podrien dirvos que may ab rigor ni càstichs s'ha pogut fer anar dret a cap criatura revessa. Donchs els pobles són com les criatures, però un xich més perillosos, car no saben aconhortarse d'una senzilla lleminadura.

Jo coneixia un mestre que tot s'ho prenia per la valenta. Era'l qui més cridava, el qui pegava més; devant seu tothòm tremolava, però pel darrera tots els xicots li feyen banyes: «*Yo no puedo obligarles á ustedes á que atiendan mis explicaciones, pero de que ustedes no chistarán y de que se estarán con los ojos fijos en el libro, de eso sí que respondo.*» Y en efecte: el director no podia planyes de qu'en la classe d'aquell mestre Tites hi haguessin esvalots, però la veritat es que may cap de sos deixebles feu un lluhit examen. Tots ne sortiren tan ruchs com hi havien entrat. Y quan ell se mori, els colegials que anaren a l'enterrament no's mostraren pas gens adolorits, ans com si volguessin rescalarse del mutisme imposit, semblaven ab llur xerrameca pardals engabiats, els qui, al obrirloshi la portella de llur presó, canten pels arbres un himne a la llibertat reconquerida.

En cambi, també'n coneixia un altre, jo, de mestre, tot diferent d'aquell. Aquest deixava riure fins que l'esvalot prenia massa proporcions, y aleshores, bo y rialler, no feya més que dir: «¿Y si trevallessim una mica, ara?» Y tothòm callava y feya llur tasca. Y avuy encara, quan el troba algun de sos

antichs deixebles, corre a estrényerli la mà y li recorda les velles entremaliadures.

.....
 ¿A què ve tot això? No ho sé pas. Volia parlar de quelcòm y no sabia de què, car ¿de què pot parlar-se, si aquí no passa res? Perdoninme'ls llegidors si perdo y els hi faig perdre'l temps sense profit. ¿Què haig de fer jo, pobre de mi, quan aytals exemples me donen els més granats personatges?...

El govern de Madrid va seguint la seva tradicional política; el batlle de Barcelona's preocupa de la qüestió de Rússia; el senyor governador se preocupa d'hónt y còm se fa'l burro; els nostres polítichs, els de casa, fan el burro també, tal volta per esperit d'imitació, tal volta per no saber quins jochs son els licits. Y el poble segueix jugant, de grat o per força, y pagant casa, escoltant la veu de l'encarregat que li diu, tot fent la mitja rialleta: «Si hi ha quietut, durarà fins a la matinada.» Y prou que ho saben els punts que si no hi hagués tranquil·litat aquella meteixa veu els posaria a rotlló, y que la mitja rialleta no tornaria a aparéixer fins que l'amo pogués dir: «Endevant, senyors: aquí no ha passat res!»

ORIOI MARTÍ

FINLANDESA

DE CAP D'ANY

El darrer dia de l'any les families fineses, aplegades en la dolça pau de la llar, en el menjador, al caliu amorós de pares y fills, esperant l'arribada de l'any nou, guaytant pels vidres de les finestres aquella tofa de neu uniforme, continua si no fos per algún arbre que dreça son esquelet o per algunes barraquetes del jardí, se distreuen volent esbrinar el pervindre de les persones en l'anyada que va a començar.

Lo més típich que's practica consisteix en posar sobre la taula de menjar un determinat nombre de taces de café, iguals de color y de grandaria, totes capgirades en son corresponent platet, y en desordre. Ordinàriament n'hi posen set, y dintre d'elles hi amaguen: En la primera, un fil vermell; en la segona una moneda; en la terça un anell; en

la quarta una claueta; en la cinquena una molla de pa; en la sisena una nina petita, d'uns tres centímetres de llargaria, y en la setena un fil negre: coses totes que fàcilment se troben per les cases.

Aquesta munió de tacetes en desordre, parescudes a un campament d'esquimals, totes iguals per fóra, enclouen quiscuna un símbol diferent, essent aytals símbols introduhits en les taces devant de totes les persones de la familia. Se fa sortir del menjador al pare, com cap de casa, se cambien de lloch les taces, torna a entrar el pare, y se li prega que'n trihi una. Si agafa la del fil negre (*musta*), o morirà, o se li espera un gran disgust. Si pren la del fil vermell (*puna*), tindrà una alegria. La moneda (*raha*) significa riquesa. L'anell (*sormus*) es símbol de l'amor. La claueta (*avain*) es senyal de senyoriu y de poder. La nina (*pikku vauva*) augura la vinguda d'un infantó avans d'acabarse l'any nou. Y la molla de pa (*köyhys*) designa pobresa.

Després surt la mare, se cambien novament de lloch les taces, torna a entrar y fa lo meteix que'l pare ha fet; y successivament tots els de la casa, per torn rigorós d'edat, surten y entren a veure que'ls tocarà en sòrt. En moltes cases un meteix individu repeteix la elecció de taça altres dos cops, resultantli coses ben extravagants. Per exemple: un jove netreu de primer la nina, després el fil negre, y després el fil vermell. Naturalment, en els fadrins y fadrines hi ha un petit cambi en la significació de l'anell y de la clau, puig el primer simbolisa les esposalles y la segona'l casament, o, millor encara, el poderiu domèstich o bon regiment d'una casa.

Així esperen tots la mitja nit, y aleshores saluden al nou any cantant estrofes de l'himne *Nostre País*.

Enguany, en la immensa llar fina, en el casal de *Suomi*, pares y mares, fills y filles, xichs y grans, avis y néts, pobres y rics, tots han probada la sòrt, y tantes voltes com han entrat en el niu qu'es llarari de la familia, tots han triat sempre la taceta que guardava'l *fil roig*: l'alegria, la joya. Y més

que may a chor han cantat el *Nostre País*; y més tart ha lluhit el cel ab un blau purísim que, ab el mantell blanch de la terra, era la bandera voleyant pera satisfacció dels compatricis de l'ilustre Aho.

BENET R. BARRIOS

ANYORANÇA

Tota una vida plena de privacions, de miseries, de baixeses; totes les ilusions que havia forjat sa pensa de mare; les rialles, el dolor, els cels blaus y aromosos, el baf de pobresa: tot quedà soterrat pels set pams de terra grassa que colgaven a n'en Jepich, aquell pobre nin portat a la fossa sens acompanyament, sense recança, car fins la compassió semblava haver fugit aquell dia de la vila.

Aquella dòna serena devant la desgracia, que no s'aturava vençuda devant de cap obstacle, girava'ls ulls frisosos d'aci d'allà, buscant quelcòm qu'ella meteixa no sabia, quelcòm que li portés una engruna de benestar, una espurna de goig.

Sense donarse compte dels seus actes, obrant d'esma, somniant desperta, se trobà tancada dintre un cau rònech y humitós, que geya perdut en la ciutat de les boyres calmoses y tristes, dels capvespres moradenchs, en mitj d'un barri de convents negres y silenciosos, de muralles tètriques y alteroses. No tenia ni un troç de cel pera estimar, ni crits d'infantons que la enllumessin, ni tan sols un braç d'ayre per'aconhortar els pulmons.

Voltada de dones malaltices y infecondes, plenes de mixtures pera fer re florir una primavera morta a son esclat; voltada d'un ambient de vici pobre, de borratxeres d'ayguardent, no veyia les mirades d'enveja de ses companyes d'hostatge devant dels colors sanitosos que florien en ses galtes, ni els ulls espurnejants que posaven els joves corsecats de desitjos al endevinar dessota sa vestimenta uns pits gonflats y una carn ferma.

Aquella casa de plaer sense vida, de goig voltat de tristeses, tenia una mestressa respectable pels anys y la experiencia.

Era una vella ab abundanta carn blanca y

fofa, fins a xarbotarli dintre ses vestimentes ab coloraynes de tons perduts per les innombrables bugades. Uns quants cabells d'un blanch tirant a groch decoraven sa testa d'un ovalat perfecte. Tenia una rialla d'una placidesa tan franca, que corprenia a tots els coneguts ben hisendats y nebodes de bon veure; en cambi, pera'ls joves que gasten més paraules que quartos y pera les dònnes caygudes, tenia un ensombriment de celles y un girat de boca qu'esferehia al més ben plantat. Dintre de son cau sols permetia fer broma als qui callaven devant d'un preu exagerat; als altres, al pobres que tenen de comptar ab els dits, els feya estar quietosos y en silenci com si estiguessin dins d'un temple. Ab el cos encarcerat y la mirada espurnejant y fixa, talment semblaven alarbs devant la majestuosa mort del sol. Tenia'l cos ple de malures, y tots els fanatismes havien fet presa en son migrat esperit. Dintre sa cambra impregnada de perfums baratos, tots els sants encarregats de lliurar la terra de malalties del cos y de l'enteniment hi tenien estada; y la Casualtat, d'irònica rialla y somris sagnant, havia fet que presidís a tot aquell estol d'estamparia l'advocada dels mals parts, que geya ben enquadrada en un march d'un daurat vermellós, al cim del capçal del llit hont reposava de ses fadigues la dòna infconda.

La mestressa estimava a ses filles, y les cuydava ab el meteix carinyo que'l pagès sa cullita, que'l comerciant ses mercaderies; tement tot lo que les pot malmetre, renegant de tot lo que les pot fer minvar de producció. Volia netedat per'agafar confiança; bona cara per'allunyar als tristos; bones maneres per'arreplegar gent adinerada; principis y urbanitat perque la justicia li feya por. Tenia un ull y una conversa dignes de tot encomi: ab la primera mirada ja havia classificat a un home, y eren tan estimades les seves apreciacions, que parlava hores y hores sense ferir la més lleugera fibra de l'amor propri dels qui se la escoltaven. Era tan ensinistrada en son ofici, tan coneixedora de la gent, que rarissimes vegades tenia d'acudir a l'insult pera lograr el més insignificant dels seus capritxos. En fi, tot el barri a chor deya qu'era *tota una dòna*, de dalt a baix.

Un dia cridà a la pagesa y ab to maternal, ab veu pastosa, li digué:

—Escolta, Marta! Jo vull que't guanyis bé la vida, y tu sembla que posis tot l'empenyo en no ferho.

—Ja vos escolto y no vos entench. Quan enrahonèu ab mi teniu de parlar clar.

—Miraré de parlarhi. Fa molts anys, quasi tota la meva vida que'm guanyo'l pa de la meteixa manera, y sé lo que cal fer pera sortirne del millor modo possible.

—Encara no vos entench. Ja som dit que teniu de parlar tot lo clar que poguèu.

—Calla. Tu ets guapota: les carns són ben conservades, qu'es lo principal; els ulls tampoch els tens lletjos; y lo demés, moltes dònnes que guanyen els diners llarchs ho voldrien pera elles.

—¿Què volèu dir?

—Vull dir que, valent força més que cap teva companya, te deixes passar la mà per la cara d'una manera tan vergonyosa, que creu que fins a mi'm sab greu.

—Són molt pesades les vostres prèdiques.

—No't preocupes gota del vestir, no dius may res a ningú; sempre sembla qu'estiguis somniant coses estranyes, no't coneixèm una sola rialla, y sens alegria, pots creurem a mi que tinch experiència, sens aparentar alegria per lo menys, costa molt de fer alguna cosa de profit.

—Lo meteix me don. El cos el donaré sempre al primer que s'acosti, mes les meves penes y les meves joyes les vull pera mi; solament jo les vull disfrutar y sofrirles!

—Essent aixi, tant haguera valgut que no t'hagués dit res.

—Ab això si que teniu tota la rahò, tota... tota...—feu la Marta somniosament.

La vella, rondinant mal humorada y gemegant, se'n anà vers el menjador, ahont les dònnes se jugaven ab monotonia de renechs y sorolls els pochos quartos que havien guanyat la nit passada.

La dòna del camp, acostumada a les celsties immenses, als horitzons llunyadans, sorti a esplayarse en el balcó esquifit y rònech de son cau infecte.

Dessota d'ella un torrent mort de vergonya, anyoradiç d'aygua, serpentejava arroçegant bruticies y desferres casolanes. Al seu

devant, un seguit de cases malmeses per la miseria y la velluria, semblaven clamar contra'ls estadans que profanaven llurs xacres y obrien insensibles llurs ferides. Els patis d'un blanch trist, d'un blanch de fossar de poble, sense lluhentors, ensombrit, eren amortallats per les parets bonyegudes. Els jardins eren decorats de plantes malaltices, de flors aponcellades que temien obrirse sense poder besar l'ayre, sense acariciar els raigs de sol, y's capvinclaven vers la terra que les hi havia donat la vida allà hont sols la mort podia regnarhi. Derrera d'això, uns arbres despulats aixecaven llurs branques més altes sense poder trencar del tot els botons ab que la primavera caritativa les hi havia engarlandades. Y, per sobre de tanta miseria, un bocinet de cel, una taca grisa y pesanta.

La seva pensa endormiscada's despertà nirviosament al recort d'uns horitzons amples y esplendorosos; els seus ulls brillaren espurnejants, al pensar en un sol que's destria en ruixats d'or; els amples narins se li aixamplaren, pressentint l'aroma dels pins de vert novell, y del romani de flors blavoses.

Y fugí espahordida de la ciutat, com perseguida per una munió de llops famolenchs; fugí lluny de la ciutat boyrosa, morta, pera respirar a dolls sobre'ls espadats d'Almor, pera obrir els ulls devant les cases plenes de molça y de llum, recolzades als marges soleys y voltades d'arbres centenaris y prades verdejantes.

ALFONS TRINXET

PAGINES FESTIVES

COSES DE LA RAMBLA

La escena a mitj demati.

Dos subjectes van caminant Rambla amunt. L'un vesteix americana y cobreix el cap ab gorra de les noménades de ciclista, l'altre també porta americana, lo que no du es camisa, fent de tal una samarreta negra ab ratlles grogues, y usa una catxutxa d'aqueixes que resulten híbrides de gorra y boyna; un d'ells porta una ampolla buyda a dintre de la que hi ha un tap de suro, y el seu company va ab un gran penjoll de fils-ferros a la

mà, que un a primera vista creu que's tracta d'unes quantes dotzenes de graelles desmontades.

Al arribar a la Rambla de les Flors, el que du'ls misteriosos fils-ferros deixa aquests a terra, y l'altre, treyentse dèu cèntims de la butxaca, comença a picar a l'ampolla ab la moneda, ab l'intent de cridar l'atenció, dihent avans al seu company:

—Oju ab el *gura*, Tano.—

Prompte comencen a aturarse devant del *pica ampolles*, l'aprenenta de modista que va ab la panera a portar un vestit, el desvगत emblanquinador ab son inseparable company el camàlich, la criada a qui la seva mestressa ha enviat per un recado urgent, el xicot de la litografia ab la pedra a coll, el taverner carregat també ab el caixó de les ampolles, que li serveix d'arma ofensiva pera obrirse pas entremitj dels badochs, clavàntelshi tan to's a discreció.

Quan al de l'ampolla li sembla que ja té prou número d'admiradors, comença a engegar el següent discurs:

—Ara, senyors, veuràn un jòch molt divertit, que poden vostès ferlo al cafè, en una reunió d'amichs, entre familia després de sopar, etc. ¿Veuen aquesta moneda de dèu cèntims? Vostès creuen que no entra pel coll d'aquesta ampolla, ¿veritat? Donchs ara veuràn còm jo la faré entrar y la faré sortir després pel fons sense trencar el vidre, y en acabat desapareixerà la moneda y, lo qu'es molt més extraordinari!, l'ampolla y tot. —

La concorrencia comença per obrir uns ulls com boles de billar.

El taverner ja no's recorda dels clients qu'esperen el vi, el xicot de la litografia no pensa que hi ha qui necessita la pedra, a la criada li ha fugit de la memoria'l recado, la noya de la modista comença a empatoillarse una mentida pera justificar la tardança devant d'aquesta, y ni a l'emblanquinador ni al camàlich els passa pel cap que hi pot haver qui els busca als seus llochs de costum.

L'orador, aixecant els braços ben enlayre perque pugui veure tothòm un jòch tan maravellós, continüa:

—Ara començarèm el jòch, senyors; vagin venint! A la una! (*Espectació.*) A les dues!! (*Més espectació.*) A les...!!! Macatxo! ara me n'adono, senyors: aquí dintre de l'am-

polla hi ha un tap de suro y el jòch no sortiria. ¿Què s'ha de fer en un cas semblant? (*Agafa'l manyoch dels fils-ferros.*) Donchs per treure un tap d'una ampolla no hi ha altre medi que usar un d'aquests aparatos, que han tingut grans èxits en totes les capitals europees d'*Europa* y acaben d'obtenir medalla d'or en la exposició de... de... de Berlin, *capital de la República Inglesa*. Aquest curiós aparato, qu'en qualsevol botiga del carrer de *Farnandu* els hi farien pagar a cinch pessetes, aquí's ven a quinze cèntims. ¿Veuen? S'introdueix a l'ampolla y un cop dintre, se tomba la meteixa a fi y efecte que'l tap se coluqui a la vora de la sortida. Ara no s'ha de fer altra cosa que anar estirant poch a poch l'aparato y, com ja poden veure, els ganxets que hi ha al cap d'avall de cada fil-ferro's claven al tap de suro obligantlo a sortir tant si vol com no. Per quinze cèntims no deixin de tenir a casa un objecte de tanta utilitat. ¿Qui en vol un? ¿Qui en vol un?

—A veure, mestre.

—Teniu, ja'l podèu mirar de tots cantons; aquí no s'enganya a ningú.

—Me sembla qu'es molt de *nyigui-nyogui* això.

—Deixèuho, donchs! Ja han vist tots vostres que no pot anar millor de lo que va.

—¿Que no estaria bè per deu cèntims?

—Encara que me'n donguessiu catorze y mitj. A nosaltres ja'ns costa més a la *frà-bica*.

—*Bueno*, teniu, donchs.

—¿No hi ha ningú més que'n vulgui un altre?

—Doneumen un que sia reforçat.

—Tots són iguals, hereu. Si el volèu triar vós meteix...

—Ja està bé aquest.

—Apa, senyors, que s'estàn rematant!

—Faci el *favort* d'un parell, si es servit. Ne guardaré un pera regalar a la noya quan sia'l seu sant.

—Aquí els tè.

—Un per mi.

—Un per vostè.

—Un altre.

—Aquí va.—

La cosa comença a anar com una seda. El públich, no podent permanèixer impassible

devant de les manifestacions del progrès, fa gran demanadiça del nou invent premiat en la *República Inglesa*, que ve a substituhir l'antich sistema dels cordills; però, com que aquesta mena d'avenços tenen a la via pública un terrible enemich anomenat *guardia municipal*, prompte un individu pertanyent a n'aquestcos ve a posar fi a la difusió de la ciencia a quinze cèntims.

Al veurel el company del xerrayre venedor (que durant tot el rato de la peroració no ha fet més que mirar per tots costats, y que per cert es un guayta que no necessita ulleres de llarga vista pera poder senyalar la presencia de la esquadra enemiga als confins de l'horitzò), dóna al moment la veu d'alarma, la veu fatidica de: «*Llarch, ve'l gura!*»

A l'instant s'opera un gran cambi en el quadro: el *Llarch* (que ara ja sabèm el seu motiu) agafa l'ampolla que havia deixat a terra pera despatxar el *pesca-taps*, el *centinella* arreplega aquests, y els dos s'apressen a tocar pirandó ab gran descontent de la criada badoca, que al veure que se'n van els hi pregunta:

—Y allò de fer desaparèixer l'ampolla, ¿que no ho faràn?—

A lo que li contesta'l de la samarreta ratllada, tot mirant enrera per veure si el municipal els empayta o s'accontenta senzillament esbullàntelshi el marro ab la seva presencia:

—Noya, ara farèm una cosa de molt més mèrit: no solsament desapareixerà l'ampolla, sinó nosaltres y tot.—

ALEXANDRE FONT

SONETS

DIVAGANT

Dama excelsa que alèu ma fantasia,
dona atrayenta de mos fins sentits:
divines gracies infien vostres pits
y's corven vostres flanchs ab harmonía.

Com dea sóu d'estesa idolatría;
hi ha en vostra veu encisos infinits,
en vostres llabis riures exquisits,
y el flam de vostres ulls la neu fondría.

Sols de somniarme pres en vostres braços,
envolt mon cap ab vostres rulls sedosos
que os cauen flonjos, com d'amor vençuts,
mon seny s'enterboleix... Y els dolços llaços
s'agiten ab l'halè que'ns té confosos,
y gosen mos sentits esmaperduts...

COMUNIO

Un nen rosat llegeix la poesia
que pidola ab deliri un bes d'amor.
¿Quín amorós poeta'l compondría
aqueix flayrant pomell d'encès color?

Dels llabis carmesins surten vibrantes
paraules qu'en el cor van ressonant;
belles dames escolten palpitantes,
que ardent desitj va en elles despertant.

Com ix el sol radiant de dins les ones,
Raquel sorgeix per entre'l mar de dónes.
Tothòm s'agita ab forta commoció.

Fitant al nen com una illuminada,
abraçantlo ab la llum de sa mirada,
li crida: — Vina, que't faré'l petó! —

DE LES ENRAMADES (1)

El cel es blau, ni un núvol; la gent s'arremolina;
flayren els horts, les noyes y els testos dels balcons;
retruny escardalencia la copla ab valents sons;
pomell de tendres nenes en profós camina.

La joya més intensa, oh mares, s'endevina;
ofrena feu al cel de ben florits petons;
guarnides ab la roba cusida entre cançons,
les vostres filles van a la maisó divina.

La primavera aboca al temple ses fragancies
per mans de la ignocenci que no coneix el crim.
Jesús, de les altures, els fa ab veu amoixanta:

— Si sempre fossiu nenes, si may sentissiu ansies
per coses mondanals, si no os xuclés l'abím,
a besos jugaríem en mitj de la llum santa. —

ROSAURA

La enramada ja ve: mirèu quín núvol munta:
són angelets de Deu engarlandats de flors;
són ilusions de mares que un dolç neguit ajunta...
D'una, la més gentil, me ceguen resplendors.

— ¿Quí, quí serà? — sospira revolta la gentada,
Filla del mar tu ets, d'escuma vas vestida;
de randes t'ha guarrit la soperbiosa onada;
fulgura en tos ulls verts estrany esclat de vida.

Es filla de Rosaura, no es nada de l'amor;
per l'or fou engendrada, mullat el llit pel plor...
Sa mare va dihent, mirantla desde lluny:

— Comença la venjança; riurà sempre ton llabi,
tos ulls fascinaràn y els clavaràs el glawil... —
La societat reptada com una fera gruny.

¿VOLS?

Anèm, aymada,
baix la estelada,
y en lloch soliu
farèu el niu.

Quína abraçadal
Quína halenada
de dolç caliu!
Tot ens somriu!

Y quan despunti
la llum, y munti
el sol pel mar,
vindrà, ben neta,
nostra caseta
a illuminar...

CONCEPCIÓ

¿Quí gosa despertarla? Dorm; dorm, gentil esposa.
Mirèu: dormint somriu, talment com una santa;
el dolç va-y-vé del pit la roba fa onejanta;
un raig daurat de sol demunt son cap reposa.

May com avuy se sent mon ànima commosa:
gloriós misteri't voita, quelcòm de nou m'encanta;
un somni bell t'omplena de joya acaricianta;
me semples, quan te miro, divina més qu'hermosa.

Agenollat espero que aixequis les parpelles
pera llegí en tes nines les altes maravelles
que has ovirat. Amor! Ja'l dfa ha fos la nitl. .

Com sol-ixent que s'alça, y aclara y no enlluherna,
tos ulls desperten plàcits, m'envien llum interna...
Es cert!... Un bes intens ha illuminat el llit

JOAN VALENTÍ Y FELIU

(1) Festa de vehinat que té lloch a Blanes durant la vuytada del Corpus. Al matí, un estol de nenes enflo-cades a desdir, portant en parelles paneres de flors y acompanyades d'una copla, van a ohir l'Ofici y escampen les flors pel temple.

KAISER WILHELM

La conferència d'Algeciras dona excepcional relleu a la figura de l'Emperador d'Alemanya. Tots els personatges que intervenen en la conferència se'ns representen com *marionettes*, mogudes per les mans imperials de Guillèm II. Ell es l'autor de la conferència—comedia politica o tragedia guerrera, segons el resultat que tingui—y ell tè en el seu poder els vents que desencadenen la guerra y els suaus oreigs que conserven els beneficis de la pau.

Guillèm II es un cap d'estat extraordinari. Sembla un príncep de la Etat Mitjana. Mistich y guerrer, se creu destinat a dur a bon terme una missió mundial. Es un esperit cultíssim: politich, orador, músich, militar, enginyer, poeta y mari, sembla que hagi volgut resumir el caràcter complex de la Germania moderna, hont floreixen alhora esplèndidament les ciències, les arts, el comerç, la industria, l'exèrcit y la marina.

Després de Frederich II. l'actual Emperador es el monarca més personal de la familia dels Hohenzollern. Guillèm I, en el regnat del qual se realisà la unitat alemanya y la reconstitució de l'antich y ampulós *Sacre Imperi Romà* ab el titol modern d'*Imperi Alemany*, no es altra cosa que un dòcil instrument en mans de Bismarck, el gran politich; Moltke, el gran estratega; Roon, el gran organitzador de la victoria. La importancia del moment històrich y dels homes que'l rodejaven, donaren aparences de grandesa a Guillèm I, a qui l'Alemanya moderna ha saludat ab el qualificatiu de *gran*.

Donchs el *gran* Emperador, per ara, es Guillèm II. Anima inquieta, assedegada de poder personal, vol, tan punt ocupa'l soli, que la seva dignitat imperial sia efectiva. El príncep de Bismarck, el canceller insubstituhible de l'Imperi, es rellevat del seu alt càrrech, car un home com el *canciller de ferro* o mana en absolut o's retira de la politica. D'aleshores ençà Guillèm II es Emperador y Canciller; Caprivi, Hohenlohe y Bülow se limiten a reproduhir, en el gran concert de la politica internacional, les *arie* preferides del Kaiser.

Creada pel príncep de Bismarck la nova politica alemanya, l'Emperador se la fa seva,

donantli proporcions extraordinaries. Els guerrers teutònichs ocupen territoris a l'Àfrica y a la Xina; Heligoland es cedida per Anglaterra; les derreres illes qu'Espanya possehia a la Oceania són adquirides per Alemanya mercès a un contracte celebrat ab el govern espanyol; a l'ensemps la politica de *penetració pacífica* expandeix per tot el món els productes de la industria germànica, expandiment colossal que arriba a produhir seriosa alarma entre'ls economistes anglesos y els hi fa pensar en la substitució del lliure cambi per un sistema eminentment protectionista.

En quant a la politica de relació ab les altres potencies, l'Emperador segueix fidel al sosteniment de la *triple aliança*, sosteniment combinat ab una politica de benevolença y atracció envers l'Imperi rus. Inventa'l *perill groch*, pera justificar la ocupació de Kiao-Txao y primerament sa intervenció en la guerra xino-japonesa: y tè la sòrt de que al esclatar el *perill groch* com una furiosa tempesta, es l'Imperi rus qui en reb la sotragada. El tractat anglo-japonès, al respectar l'actual *statu quo* asiàtich, li permet continuar la ocupació de Kiao-Txao, encara que li impedeixi la realisació de noves conquestes.

Quan les circumstancies politiqués varien y la *triplice* no sembla tan forta com avans—per l'aproximació de França e Italia y la debilitat interior d'Austria-Hongria—gira'ls ulls l'Emperador envers Russia, en tant que França estableix ab Anglaterra una *entente cordiale* pera resoldre varies qüestions d'exccepcional importancia: les d'Egipte y el Marroch.

Y aleshores Guillèm II, trobantse en un semi-isolament, produeix un magnífich y sorollós cop d'efecte: el viatge a Tànger, ab el qual afirma la independència de l'Imperi marroqui y la nulitat del tractat anglo-francès. França, que tem la guerra, accedeix a la voluntat imperial, y enlloch d'ésser ella en nom propi y d'Anglaterra la nació destinada a *europèisar* el caduch Imperi marroqui, consent en la reunió d'una conferència a la qual són cridades totes les nacions que's creguin ab dret d'assistirhi, com a substitució de l'anterior acort anglo-francès.

Y mentres els diplomàtichs discuteixen els drets de llurs nacions respectives, *Kaiser*

Wilhelm, l'autor de la conferència, espera tranquil·lament el resultat de la meteixa, car ell té en el seu poder els vents que desencadenen la guerra y els suaus oreigs que conserven els beneficis de la pau.

GERONI ZANNÉ

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

J. Pella y Forgas.—LA CRISIS DEL CATALANISME.—*Barcelona, Imp. Henrich y C.^a 1905.*

Es llàstima que l'aparició d'aquest llibre hagi vingut precedida d'un cert apriorisme per part de la opinió pública. Haventse dit que l'autor tenia'l propòsit de vindicar son nom per respecte a certs incidents relacionats ab les dèreres eleccions de diputats a Corts, molts seràn els qui's tindran per decebuts al no trobar en les planes del volum publicat pel senyor Pella aquelles revelacions sensorials que una part de la opinió hauria trobades molt de son gust, sobre tot si podien haver estat pedra d'escàndol dintre'l Catalanisme y motiu de discussions y polèmiques, de lo qual per dissòrt encara molta gent de per aquí en fa l'espectacle de sa predilecció.

Ab molt bon acert el senyor Pella y Forgas s'ha abtingut de posar nova llenya al foc; un parell d'apèndix posats al llibre tracten de la qüestió personal a que avans hem aludit, y, al nostre entendre, basten pera produhir la impressió de que'ls incidents avans esmentats són la conseqüència natural y fins a cert punt inevitable de l'oportunisme en que s'ha inspirat una bona part, potser la més emprenedora, del Catalanisme militant.

Emperò no es per aquest cantó que'l llibre del senyor Pella'ns ha pogut interessar, y ens ha semblat mereixedor d'ésser llegit y meditat detingudament per tots els qui desitgem pera Catalunya una millor sòrt; l'interés del llibre prové de la franca y desapassionada exposició dels antecedents del nostre moviment catalanista, del procés que ha degut seguir pera convertirse de lo que fou en un principi a lo que'es en l'actualitat, y de la situació en que les forces catalanistes se troben com a conseqüència de la diversitat de temperaments y de maneres de pensar dels elements que les formen.

Importants y dignes d'ésser ben meditats són els capituls en que'l senyor Pella examina les qüestions substancials, això es, la religiosa, la de forma de govern y la social, respecte les quals estableix la conclusió de que'l regionalisme hauria degut manifestarse clarament y precisa, aportant un criteri definit sobre aquests punts encara que després

de ferho'l Catalanisme hagués hagut de des- triarse en dues grosses agrupacions trevallant isoladament pera juntarse no més en aquelles ocasions en que l'acció combinada d'abdues fos necessaria als fins capdals que la opinió catalana persegueix. Es d'aquesta manera que l'autor creu en la possibilitat de que'l poble català en massa pugui trobarse encarnat dins les aspiracions catalanistes, sobre tot si de la crisi actual ne surt la formació d'un gran partit republicà, *independent de Madrid y autonomista, en el qual hi entrin els catalanistes republicans democrates, donantli fesomia catalana.*

Per la nostra part ens plau declararnos inclinats a semblant manera de veure, sobre tot després que la experiència, basada en recents aconeteixements, ens ha fet considerar fracassada la solució monàrquica del problema catalanista.

E. RENAN. — ORIGEN DEL LENGUAJE. — *Tra- ducció castellana de don J. Elias Matheu. Barcelona, 1905. (Castells y C.^a, editors.)*

Avuy es pera molts catalans una qüestió de gran actualitat la referent a l'idioma, y dedicats a restaurar el nostre, estudiant lo que fou en sos orígens, lo que devingué en el temps de son esplendor y lo que cal fer pera encaminar a bon fi (a un fi conscient) la forta empenta de la renaixença actual, ens trobém en la necessitat de fixar orientacions precises, d'establir els mètodes, de posar d'acort a tots els qui, desde diferents punts de vista, treval·len pera la restauració de la llengua catalana. Y es tan convenient això, per quant, si no'ns posavem tots d'acort, si la feyna del gramàtic y del lexicòleg, la de l'artista del llenguatge, això es l'escriptor, y la que la naturalesa ve fent mitjançant l'instrument poble, no s'inspiraven en una mutual coneixença y no tendien a una acció harmònica, podria ben ésser que la tasca de tots no produhis els fruits que cal esperarne. Convé que'l gramàtic, al tractar de restablir les regles del nostre llenguatge, conegui per una part els elements fonamentals que, com tot idioma, porta en si y els quals el lli- guen ab la nostra essencia intima; que dels estudis de filologia comparada n'hagi deduït les lleys de sa transformació; y que'l coneixement de l'actualitat viva o sia del llenguatge que's parla avuy a Catalunya li eviti el perill d'edificar fóra de la realitat, lo qual fóra edificar en la sorra. Per un semblant ordre de consideracions li cal a l'escriptor esmerçar sabiament sa força creadora, buydant dintre de motllos nobles y escayents el fruit de sa inspiració; y això pot conseguirho aprofitant les revelacions que sobre la naturalesa de l'idioma li faci el lexicòleg y tenint a la vista constantment la realitat viventa en aquells mòdels que la natu-

ralesa meteixa li ofereix. En quant al poble, sense que volguèrem pretendre ni molt menys que hagi de col·laborar conscientment a la tasca del gramàtic y de l'escriptor, tenim per evident que no es insensible a la influència d'aytals elements dits intel·lectuals, y que un llenguatge correctament escrit es sovint imitat per part dels qui, llegintlo, el tenen per una exteriorisació més perfecta de llur propi modo de pensar.

Conclohèm de lo dit, que l'obra del gran Renan, la traducció de la qual ha estat darrerament publicada formant part de la *Biblioteca de Autores Ilustres*, es una obra que cal posar a contribució pera veurehi clar en aquesta complicada tasca d'obrir amplex horitzons al nostre verb, fentlo apte y digne d'omplir totes les esferes d'una activitat multiplicada com es ara la nostra. Per això es digna de lloança la tasca de traduir el *Origen del Lenguaje*, duta a terme pel senyor Elias Matheu, ab tot y algunes petites incorreccions d'estil filles segurament de la precipitació.

—
Angel Aguiló.—REPERTORI D'ÍNDIXS DE LA CRÒNICA DE JAUME I.—*Barcelona, 1905. (L'Avenç).*

Tots aquells qui's veuen obligats a consultar llibres pera utilisarne determinades referències, saben lo molt que faciliten la tasca els índexs metòdichs qui permeten reportarse immediatament a les materies que interessen. Sobre tot els editors estrangers d'obres destinades a una freqüent consulta no deixen may de provehirles d'aytals repertoris, fets quasi sempre ab una precisió y un mètode admirables.

Un complement indispensable a la *Crònica o Comentarís del Rey En Jaume*, publicada dintre la Biblioteca Catalana d'En Marià Aguiló, era un repertori dels noms propis citats en el llibre. L'haverse fet aquesta crònica una font de consulta pera la gent qui s'interessa de la nostra historia patria, feya cada dia més necessari un procediment senzill d'utilisar les referències contingudes en el famós llibre, y això s'havia de lograr precisament ab la formació del catàleg de noms.

L'Angel Aguiló ha dut ara de poch a terme aquella tasca, de poca glòria aparent y d'un treball sostingut y un xich enervant; ell ha rellegit el llibre de cap a cap, anotant curiosament totes les referències, les quals, degudament ordenades, han vingut a constituir l'utilíssim instrument de que parlavem, formant un fascicle d'una seixantena de planes, propi pera ésser relligat, si's vol, a continuació del volum de la *Crònica* de la referida Biblioteca Catalana.

Aumenten l'interès d'aquest fascicle del senyor Angel Aguiló les notícies que dona

sobre'ls manuscrits de l'obra del Conqueridor y sobre la primera edició que se'n estampà a València en 1557; haventhi d'aquesta y d'aquells, reproduhides en facsimils, la portada y les primeres planes respectivament, pera donar idea gràfica d'aquests famosos documents.

R. MIQUEL Y PLANAS

CROQUIS

CÀRRER DE POBLE.

El crim de La Masia ha destorbat l'ensopiment d'aquell viure de poble.

El carrer sembla partit per una ratlla que s'estèn de llarch a llarch com els rengles de cases, y's confón en la llur convergència: es el limit de l'ombra batent, que retalla sobre les llambordes del rústich empedrat les siluetes de teuladas y cornises.

La part ombrivola del carrer té més requesta, y les comares a l'indret dels portals s'apleguen fent rodones, totes elles animades d'uns meteixos desitjos: volen fruhir la basarda del crim que ahir va succehir prop de la vila, reconstruhint les tenebroses escenes que *devien passar* y que llur fantasia'ls pinta ab tons exagerats y detalls minuciosos; contretes llurs cares — que totjust si s'oviren endins del mocador del cap, — ab mirada encuriosida y gestos silenciosos, parlen, parlen, esmaperdudes entre la boyra del misteri y esperonades per la claror del sol, batent xafagòs, prenyant de borinors y frisaments d'estiu.

.....
 —¿A l'amo?
 —¿Dius que l'han trobat mort?
 —Si, filla, si!
 —Pobre senyor, ell que ja s'enfundava sempre ab això de les bruixes!..
 —Y es clar, com qu'era mitj liró!..
 —Així ho conta'l moço que avuy s'ha presentat a la Justicia
 —¿Y ha declarat?
 —¿Còm ho sabèu?
 —¿Y què ha dit, no se sab?
 —Bè's corre..
 —Que l'amo era boig tothòm ho sab.
 —Això es lo que ha dit ell; y que ahir, cap allà al ferse llustre, quan el moço tornava de les feixes, de tras-cantó y sobtat se li pre-

sentà l'amo, y *diu* que li va dir que'l mataria, perque si, y *diu* que se'l guaytava sinistrament y ab les mans forollant per les butxaques, y *diu* que va llucar que hi duya una pistola, y veyentse perdut li va ventar un cop de destral, y *diu* que'l pobre boig va quedar estabornit.

—Ay, mare, que'm feu esborronar!... ¿Y què més?

—Y *diu* que va agafarlo y que va arroçar-lo fins a dins de les quadres, y *diu* que va agafar com una por y li van venir uns surts, y va fugir camps a través, lluny, que ja era ben fosch...

—Y era ben jove l'amo!

—¿Què dihèu? Jove y vistosit. Refúm! Y que duya uns brillants que a pich de sol lluhien més!... Refúm!...

—Ab aquella barba y aquells *uys*/...

—Ay si, no me'n parlèu, potser els somnariaria! A vegades passava per aquí, y si m'ensopegava trafiquejant pel barri, me goytava, me goytava d'una lley de manera...

—¿Si? ¿Y què feya?

—Me goytava... y reya... y se'n anava...

—¿Y per què ho feya això?

—Què dirà una! ¿Que no veus qu'era boig?

—Ay, sí, pobrel!...

Y de moment se paren les converses, y passa catxaçut, cap-baix, sense mirar a ningú ni apenes contestar al bon dia que li donen les xerrayres, el metge de la vila. Du el bastó, l'etern company, en una mà, y en l'altra hi porta una caixa llustrosa, la de fer les *tomies*, com ha dit una vella saberuda.

—¿Li han fet *tomia* a l'amo?—diu una altra; y s'arranja altra volta la conversa.

—¿Y per què li han fet? ¿No saben de què ha mort?—objecta la més preguntadora.

—¿L'heu vista aquella caixa? Donchs hi porta les escarpres y els martells y els xerrachs pera obrir les persones.

—Jo ho vaig veure una vegada. Refúm! Y'm va fer *cori-mori*. —

Un goç flach y esprimatxat, que vaguejava com sentint algún rastre, ab el cap baix ensuma, y segueix carrer amunt, y atrapa al metge y llepa ab fruhició la caixa d'autopsies...

El sol va fent sa via; ell es l'únich que desfarà aquells rotllos de comares qu'encara continüen...

—¿Y dihèu que os goytava?

—Ay, sí, què dirà una!

—Era ben boig, ben boig!...—

M. FONTDEVILA Y CRUIXENT

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 15 Sinjoro Alfons Roda y Campistol, (*lernas Esperanton*) — carrer de la Muralla, 1, 1.er. — Figueras (Empordà).
- 16 S^o E. Casademont, (*lernas E.*) — Boria 3 y 5 — Barcelona.
- 17 S^o Mariàn Burguès Serra, (*lernas E.*) — Archs, 57 — La Bisbal (Petit Emporda).
- 18 S^o Sebastià Montaner y Rich, komercisto, (*lernas E.*) — Còrcega, 254, 2.ª 2.ª — Barcelona.
- 19 S^o Dominiko Serdà y Simó, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer de Gracia, 134 — Sabadell.
- 20 S^o Gustàu Galceran, verkisto kaj advokato, (*lernas E.*) — Plaça de la Verdura, 15 — Vilanova y Geltrú.
- 21 S^o Dionís Renart, artista, (*lernas E.*) — Lladó, 5, 4 — Barcelona.
- 22 Fraülino, Kolombino Rovira, instruistino, (*lernas E.*) — Jaume 1.er, 13, botiga — Barcelona.
- 23 Fino, Magdalena Rovira, (*lernas E.*) — Jaume 1.er, 13, botiga — Barcelona.

- 24 Fino. Ludovikino Campmajó, instruistino, (*lernas E.*) — Carrer de Provença, 226, pral., 2.ª — Barcelona.
- 25 S^o Johano Rambla y Margarit, (*lernas E.*) — Trompetes de Jaume 1.er, 2, 4.ta, 2.ª — Barcelona.
- 26 S^o Salvador Dotres y Mas, (*lernas E.*) — Plaça de Sant Miquel, 4, 2.º — Barcelona.
- 27 S^o Josefo de Zulueta, (*lernas E.*) — Bruch, 44 — Barcelona.
- 28 S^o Benet Magret y Rubiralta, (*legas E.*) — Carretera, 33, 2.º — Sallent.
- 29 S^o Johano Castellà y Mestres, (*lernas E.*) — Carrer del Carme, 1 — Sabadell.
- 30 S^o J. Sobrepera y Davin, (*legas E.*) — Carrer de Derrera'l Parch — Sant Joan de Palamós (Petit Empordà).
- 31 S^o Silveri Oliver, (*lernas E.*) — Cervantes, 32, baix — Figueras (Empordà).
- 32 S^o Joaquim Plà, (*legas E.*) — Cort-Real, 4, principal — Girona.
- 33 S^o Sebastià Badiella y Ribas, (*lernas E.*) — Carrer de Sant Llehi, 2 — Tarrassa.
- 34 S^o Gumersindo Alba y Gracia, (*lernas E.*) — San Joseph, 3, 2.º — Figueras (Empordà).
(Daŭronta.)

GRAMÀTICA FONAMENTAL

DE LA LLENGUA ESPERANTO

ORIGINAL DEL DOCTOR ZAMENHOF

y traduïda al català

PER JOVENTUT

14. Cada preposició posseïeix, en Esperanto, un sentit determinat e immutable. Si no sabem quina d'elles escullir pera traduhir una nostre qual sentit no es ben determinat, s'usa la preposició *je* que no té significat propi sinó general. Ex.: *rid'i je tio*, — riuresen, *enu'o je la patr'uj'o* — anyorament de la patria. La claretat de l'idioma no'n pateix gens, car en totes les llengües, en semblant cas s'emplea una preposició qualsevol mentres sia sancionada per l'us. L'Esperanto adopta per aquest ofici la sola preposició *je*.

En son lloch se pot també usar l'acusatiu sense preposició, quan cap amfibologia sia de terner.

15. Els mots «estrangers» es a dir aquells que la major part de les llengües han emmanllevat a la meteixa font, no cambien pas en Esperanto. Prenen solsament la ortografia y les terminacions gramaticals de l'idioma. Però, quan, en una categoria, varis mots diferents deriven de la meteixa arrel, es mellor no usar sinó'l mot fonamental, sense alteració, y formar els altres segons les regles de la llengua internacional. Ex.: tragedia — *tragedi'o*, tràgich — *tragedi'a*.

16. Les terminacions dels substantius y de l'article poden suprimirse y reemplaçarse per un apostrof. Ex.: *Ŝiller'* (Schiller) en lloch de *Ŝiller'o*; de *l'mond'o* en lloch de *de la mondo*.

FÍ

ALGÜNS PREFIXES

<i>mal</i>	— idea contraria. Ex.: <i>bona</i> — bo, <i>malbona</i> dolent; <i>granda</i> — gran, <i>malgranda</i> — petit.
<i>bo</i>	— parentiu resultant de matrimoni. Ex.: <i>patro</i> — pare, <i>bopatro</i> — sogre; <i>bofilino</i> — nora.
<i>ge</i>	— reunió dels dos sexes. Ex.: <i>avo</i> — avi, <i>geavoj</i> — avis y avies.
<i>al</i>	— direcció vers, cap a. Ex.: <i>veni</i> — venir, <i>alveni</i> — arriuar. etc., etc., etc.

ALGÜNS SUFIXES

<i>in</i>	— femení. Ex.: <i>ĉevalo</i> — cavall, <i>ĉevalino</i> — egüa. <i>kato</i> — gat, <i>katino</i> — gata.
-----------	---

<i>ar</i>	— reunió. Ex.: <i>homo</i> — home, <i>homaro</i> — humanitat; <i>arbo</i> arbre, <i>arbaro</i> — bosch; <i>sablaro</i> — platja.
<i>er</i>	— component, fragment. Ex.: <i>sablo</i> — sorra, <i>sablero</i> — grà de sorra; <i>greno</i> — blat, <i>grenero</i> — grà de blat.
<i>ist</i>	— professió. Ex.: <i>pentri</i> — pintar, <i>pentristo</i> — pintor; <i>vendisto</i> — venedor.
<i>an</i>	— membre, soci. Ex.: <i>urbo</i> — ciutat, <i>urbano</i> — ciutadà.
<i>el</i>	— disminutiú. Ex.: <i>tablo</i> — taula, <i>tableto</i> — tauleta.
<i>eg</i>	— augmentatiú. Ex.: <i>tablego</i> — taulassa.
<i>em</i>	— inclinació. Ex.: <i>kredi</i> — creuré, <i>kredema</i> — crèdul (adjectiu).
<i>ul</i>	— individu caracterisat per. Ex.: <i>riĉa</i> — rich (adjectiu), <i>riĉulo</i> — (un) rich.
<i>uj</i>	— continent. Ex.: <i>inko</i> — tinta, <i>inkujo</i> — tinter. <i>kataluno</i> — català, <i>katalunujo</i> Catalunya.
<i>ej</i>	— lloch adequat a. Ex.: <i>lerni</i> — apendre, <i>lernejo</i> — col·legi; <i>kuŝi</i> — jaure, <i>kuŝejo</i> — jaç. etc., etc., etc.

ALGÜNES PREPOSICIÓNS

<i>sur</i>	— sobre (tocant), demunt.
<i>super</i>	— sobre (sense tocar).
<i>al</i>	— a, vers, cap a. (direcció vers).
<i>en</i>	— dintre.
<i>tra</i>	— a través.
<i>trans</i>	— a l'altra banda.
<i>kun</i>	— ab (companyia) <i>mi promenas kun vi</i> — passejo ab vosté.
<i>per</i>	— ab (instrument) <i>mi vidas per miajokuloj</i> — jo veig ab els meus ulls.
<i>pro</i>	— per. <i>Pro Dio!</i> — per Deu!; <i>pro tio</i> — per això.
<i>por</i>	— pera. <i>Por tio</i> — pera això; <i>ĝi estas por vi</i> — es pera vosté.
<i>pri</i>	— apòsít de, sobre, de, en el sentit dels exemples següents. Parlavem apòsít del seu llibre, <i>ni parolis pri via libro</i> ; li diré a vosté sobre això, que...; <i>mi diros al vi pri tio, ke...</i> ; ¿de què parléu? — <i>pri kio vi parolas?</i>
<i>inter</i>	— entre.
<i>ĉirkaŭ</i>	— al voltant.
<i>antaŭ</i>	— devant.
<i>post</i>	— derrera. etc., etc., etc.

ALGÜNS ADVERBIS

<i>tamen</i>	— no obstant.	<i>ankaŭ</i>	— també.
<i>hodiaŭ</i>	— avuy.	<i>ankoraŭ</i>	— encara.
<i>morgaŭ</i>	— demà.	<i>malgraŭ</i>	— malgrat.
<i>hieraaŭ</i>	— ahir.	<i>almenaŭ</i>	— al menys.
			etc., etc., etc.

ALGÜNES ARRELS SUBSTANTIVES

<i>abel'</i>	— abella	<i>danger'</i>	— perill
<i>abrikoť'</i>	— arbrecoch.	<i>deni'</i>	— dent.
<i>aks'</i>	— axe.	<i>embusk'</i>	— emboscada.
<i>almoz'</i>	— almoyna.	<i>estr'</i>	— quefe.
<i>anik'</i>	— amich.	<i>fabl'</i>	— faula.
<i>artiŝok</i>	— escarxofa.	<i>faden'</i>	— fil.
<i>bark'</i>	— barca.	<i>kandel'</i>	— espelma.
<i>brav</i>	— ceya.	<i>kegl'</i>	— quilla.
<i>buton'</i>	— botó.	<i>matrac'</i>	— matelàs.
<i>ĉemiz'</i>	— camisa.	<i>sirop'</i>	— aixarop.
<i>citron'</i>	— llimona.	<i>somer'</i>	— estiu.
<i>ĉokolad'</i>	— xacolata.		etc., etc., etc.

ALGÜNES ARRELS ADJECTIVES

<i>acid'</i>	— agre.
<i>akr'</i>	— agut, tallant — aguda.
<i>brun'</i>	— bru — bruna.
<i>delikat'</i>	— delicat — ada.

<i>elast'</i>	— elàstich — a.
<i>facil'</i>	— fàcil.
<i>gentil'</i>	— gentil.
	etc., etc., etc.

ALGUNES ARRELS VERBALS

<i>am'</i>	— aymar.
<i>atend'</i>	— esperar.
<i>çerp'</i>	— pouar.
<i>dank'</i>	— remerciar.
<i>esper'</i>	— esperar (esperança).
<i>fald'</i>	— plegar.
<i>mang'</i>	— menjar.
<i>promen'</i>	— passejarse.
<i>sid'</i>	— seure.
<i>sidig'</i>	— asseures, sentarse.
<i>sidig'</i>	— asseure, sentar.
<i>uzurp'</i>	— usurpar.
<i>velk'</i>	— pancirse.
<i>vek'</i>	— desvetllar, despertar.
<i>vund'</i>	— ferir.
<i>zum'</i>	— bronzir.
	etc., etc., etc.

HUMORAJO

Mem'far'it'a hom'o. — *Jes, mi'a'j sinjor'o'j, predik'as sinjor'o A., trink'an'le si'a'n glas'o'n en gaj'a koleg'ar'o, mi'a deviz'o çiam est'is: «la hom'o mem dev'as çio'n al si el'labor'i» Kiu mem al si help'as, alti'u ankaü Di'o help'as. La 50,000 frank'o'j'n, kiu'j'n mi poscd'as, neni'u al mi donac'is kaj ankaü de neni'u mi ili'n hered'is — ne, mi mem ili'n gajn'is en la loteri'o.* (El la Fundamenta Krestomatío de D-o Zamenhof.)

HUMORADA

Home autoelaborat. — Si, senyors meus, predica'l senyor A., bevent son vas en alegre reunió de companys: ma divisa sempre ha estat: «un me'eix déu fersho tot». A qui s'ajuda, Deu l'ajuda. Els 50,000 franchs que posseheixo, ningü me'ls ha regalat, ni de ningü els he heretat, — no, jo meteix els vaig guanyar a la rifa. (De la Krestomatío Fonamental del Dr. Zamenhof.)

En el número passat, al tractar de les formes del verb, hi apareix una errada que cal corregir. A la pàgina 29, línia 7, ahont diu: *çi far'us*, ha de dir: *si far'us*.

Sembla qu'estàn en cami de realisarse les aspiracions del nucleu catalanista-republicà, en lo referent a tenir en la premsa un orgue diari. Als catorze mesos de l'aparició del setmanari *El Poble Català*, anuncia aquest son propòsit de sortir diàriament pera que la propaganda iniciada sia feconda.

Molt ens plau aqueix propòsit pera bé de l'autonomisme democràtic, car *El Poble Català* no s'oblida de dir que sa veu «anirà aixamplantse cap a l'aveinir, oberta a tots els vents de renovació social.»

No's tracta, donchs, de la fundació d'un diari polítich, autonomista y republicà alhora tal com vulgarment son enteses aytals accèptions: se tracta d'un diari de vera educació popular, qu'entri de ple en les modernes corrents sociològiques y que realisi en nostra societat, totjust desperta, la fonda transformació que ha sigut impossible intentar durant el somni d'anys y de sigles en que l'hem vista atuhida. Aixi es còm deuen fer autonomisme els qui professen idees lliberals, y desd'ara oferim a nostre company el petit concurs de les nostres, y de la nostra simpatia.

La tasca emperò es de realisació difícil: mes cal no desmayar.

Altres noves ens arriben de fóra, també relatives a l'expandiment de l'esperit autonomista. Ens referim a les reformes de que acaba d'ésser objecte'l setmanari catalanista *Penadés Nou*, de Vilafranca. Temps enrera ens havíem dolgut de la vida migrada que portava aquella simpàtica publicació, però d'un quant temps ençà s'hi venia ja notant l'esperit de reforma que per fi s'ha revelat del tot, gracies als esforços de nostre amich y col·laborador en Mas y Jornet, y d'altres companys que com ell tenen dades probes de llur fe en l'avenç de nostra causa per medi d'una complerta expansió social. Aixi en el primer número d'enguany de *Penadés Nou* s'hi llegeix lo següent:

A ningú se li amagava, tothòm la sentia, la necessitat de que a Vilafranca's portés a cap l'acoblament de totes les forces autonomistes, llastimosament disgregades, pera reempendre en aquet troç de Catalunya la sanitàosa acció social que a tota la nostra terra realisa el Catalanisme.

Y desde ara *Penadés Nou* no serà l'orgue d'una tendència determinada dintre l'autonomisme català, sinó el de totes; perque *Penadés Nou*, qual Redacció s'ha reorganisat, el redactaran e hi col·laboraran homes que dissentint en filosofia, sociologia y política, senten una comuna aspiració: l'autonomia; qu'es el punt de convergencia de tots els pensars y sentirs normals de la Catalunya actual.

Nostra enhorabona als companys de *Penadés Nou*.

En la diada del Reys tingué lloch la inauguració de la Granja del Colegi de Sant Jordi. Son director en Francisco Flos y Calcat ha pogut lograr l'adquisició d'una casa torre ben apropiada per sos anexes de jardí y bosch y, ademés, del tot propera a la ciutat, lo que facilitarà més y millor la concorrencia a les festes que s'hi celebraran tot sovint. Son emplaçament se troba al costat dret de la Granja experimental que sosté la Diputació provincial, distingintse sa entrada per un poètic passeig de palmeres.

En la Granja escolar s'hi posaran en pràctica, per primera vegada, varietat d'exercicis pedagògichs a l'ayre lliure, que per llur novetat e importancia han de cridar poderosament l'atenció de totes les persones enteses en l'art d'instruir. Tots els jochs tindran especialíssima aplicació a les diferents matèries d'ensenyança, essent del tot originals y atractivols pera'ls noys, y necessariament haurán d'obrar d'una manera suau y progressiva en llur intel·ligència, ensems que donar esbarjo y vigor a llur organisme.

Celebrém la fundació d'aquesta notable empresa pedagògica (la primera en sa classe en nostre país) car ella revela un avenç envers la cultura intel·lectual.

Entre'ls artistes que aquesta setmana exposen obres a Cà'n Parés mereix especialment en Joaquim Freixes y Sauri, que hi té dinou teles ab diferents vistes de Roses, La Escala, Arenys de Mar, etc. En Freixes se'ns presenta sense vacilacions en la pinzellada y ab un visible desij d'aparèixer personal, cosa que no sempre consegueix en absolut; però de totes maneres logra apartarse de la vulgaritat y donarnos ensopegades visions del natural ab veritable sentiment artístich. S'hi nota en ses obres la influencia d'en Mir, particularment en els estudis de roques marines, tan semblantes en nostres costes de Llevant a les triades per aquell pintor pera'ls quadros que pintà a Mallorca. Són remarcables, entre les obres exposades, en primer lloch *Les Canyelles petites*, *La Cova de Malà Clivilla*, la de *Baix de Cols*, *La Platja* en sos dos efectes de sol y de lluna, *Hivern*, *Llevant*, els dos *Rocams* y els dos *Apunts*.

El senyor Freixes Sauri ens sembla un artista del qui se'n poden esperar obres de valua. Així sia.

A Praga un incendi ha destruhit la gran llibreria Otto y els tallers de la cooperativa tipogràfica *Unie*, que tant hant fet per la cultura del poble txech. Els bohemis se referan de la desfeta, dada la perseverancia de llur caràcter. Nosaltres sentim el contratemps doblement, perque allí foren impreses per l'editor Otto les traduccions de les obres de mossèn Cinto *L'Atlàntida* (traduhida per

Vrchlicky) y el *Somni de Sant Joan* (traduhit per en Bouska).

Això'ns conduceix a parlar de la traducció alemanya d'altra obra d'en Verdager, el *Jesús Infant*, que ab data d'enguany acaba de publicarse, haventne rebut dos exemplars els senyors Roura y Barrios y Noguera, metges que foren de mossèn Cinto y als quals devèm aquesta notícia. La traductora senyoreta Commer anuncia la pròxima publicació del *Somni de Sant Joan* en tedesch.

Publicacions rebudes:

El Genio de la Especie, drama en tres actes y en prosa, per A. Hernández y Cid; última publicació de la casa editorial de Toribi Taberner. Preu, 3 pessetes.

Esbozos humoristicos, per Charles Dickens, traducció castellana de J. B. Hormann. Nova publicació de la Biblioteca «Autores célebres» qu'edita la casa d'en Olaguer Salvatella. Preu, 60 cèntims.

Segells històrichs. Nostre bonvolgut amich y col·laborador el doctor en Benet B. Barrios ha publicat una colecció de targetes postals en les que hi figuren boniques reproduccions de segells històrichs catalans, augmentant així el nombre dels que ja publicà per cap d'any pera felicitar a sos amichs y clients, y que per cert no tots arribaren a son destí, mercès al desenrotllo de l'afició per les postals, que per lo vist alcança a nostre *immillorable* servey de correus.

Agenda Dietario. Seguint sa costúm anyal, la llibreria d'en Miquel Parera ha obsequiat per cap d'any a sos clients ab una elegant agenda-dietari, de la que n'hem rebut un exemplar.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als suscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomnades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRES REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ **CINTURONS ♦ PORTAMONEDES** ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

**PASTILLAS
MORELLÓ**

Obren pèr inhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten **Refredats, Tos, Catarros,**
Ofeh, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes
La llengua internacional Esperanto s'ensenyà en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujulà y Vallès.

DERRERES PUBLICACIONS

DE LA

BIBLIOTECA

JOVENTUT

Lluís Via. — FENT CAMÍ, un vol	3 ptes.
Emili Tintorer. — LA MORAL EN EL TEATRE, un vol.	3 »
Pompeyus Gener. — L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, un vol.. ...	1 »
Enrich de Fuentes. — ROMÀNTICHS D'ARA, un vol. de més de 500 planes	4 »

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA.

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

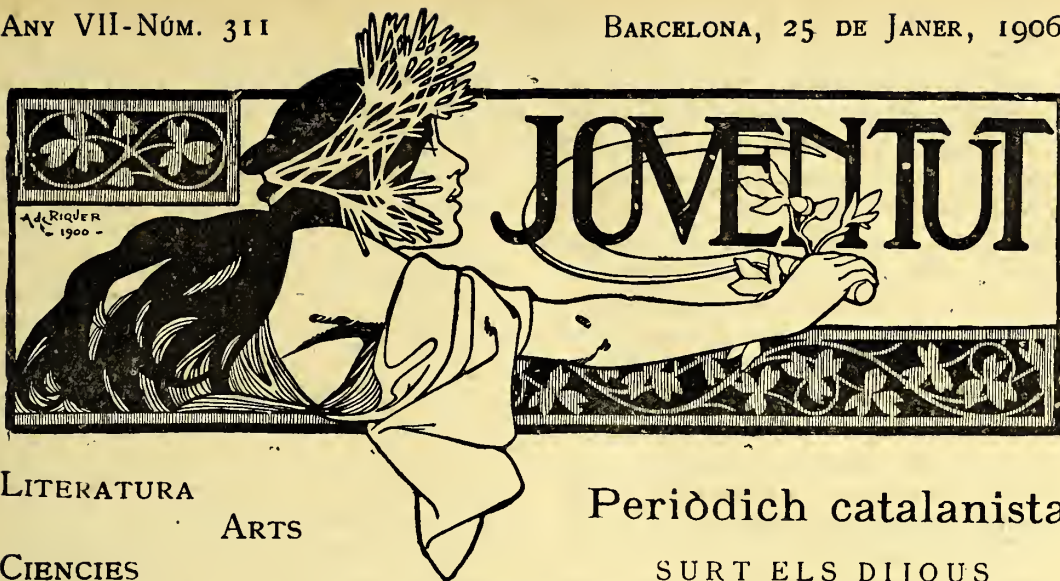
REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

La decadència de Barcelona, per J. Pujol y Brull. — Del bé y del mal, per Martí Alegre. — Oswald, perrruquer, per Carles Arro y Arro. — Paraules de Janer, per P. Prat Gaballí — Parlèm de versos, per Geroni Zanné.—Emporium, per D. Bonet y Cembrano.—Teatres, per Emili Tintorer.—Hivernenca, per Joseph Mª Ballester. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas y Oriol Martí — Esperanta fako. — Noves.

LA DECADENCIA DE BARCELONA

Llegeixin y prenguin halè, que m'ho prenh a broma.

Ab un atentat a la sintaxis castellana y al sentit comú's despenjava l'altre dia un tal senyor R. S., en la *Sección Libre* de *El Diluvio*, ab un article (y dich article pera motejar *allò* d'alguna manera) batejat ab el nom de *La decadencia de Barcelona*, qual escrit dóna ben bè la mida del referit senyor R. S. El propi *Diluvio*, després de la publicació del referit article, sens dubte va adonarse de la poca solta que tenia (l'article), y en la edició següent va afanyarse a estampar aquesta gacetilla: *En la Sección Libre publicamos ayer un artículo firmado con las iniciales R. S., pero al cual es completamente ajeno nuestro estimado compañero Ramón Sempau. Y podia haver afegit: Tampoco es de Rodri-*

go Soriano pera deixarli sense màcula, al menys, ses condicions d'escriptor.

Y anèm a lo que diu el senyor R. S. Parla dels pisos que hi ha pera llogar (no sé si deù comptarhi el seu quint) y això'l fa pensar en la decadencia de Barcelona. *Según nuestro entender* (escriu), *varias son las causas de esta decadencia, y las principales son los hijos de Cataluña, que la quieren mucho, pero no la quieren bien.* (¿Es a dir que *los hijos de Cataluña* no la *quieren bien*? Gracias, catalans de Tarragona, Lleyda y Girona, gracias). *Todos los istas contribuyen a su despoblación y ruina: los catalanistas, los anarquistas, los huelguistas, etc., etc...* Comença la frase ab l'adverbi *todos* y acaba ab dos *etcéteras*; donchs afegimhi *los tarugistes, los blasquistes y sorianistes, los periodistes, los retratistes, los lampistes, los ciclistes, los automovilistes, y... etc., etc., etc.*, y que cada hu hi posi els demès istes que li vinguin a la memoria, perque'l senyor R. S. ben clar ho diu: *todos los istas*; ab això rumihin y afegixin. Aquests, va dihent, *han logrado darle una fama de terror* (deù parlar pels tarugistes, però no mira que la major part enrahonnen l'idioma qu'ell maneja tan malament), *de odio* (blasquistes y sorianistes), y *vida intranquila* (segur que això va pels periodistes, especialment pels qui escriuen les cròniques, que han de córrer tot el dia d'una banda a

l'altra), que, *aumentándose con la distancia...* (nó mirin prim encara que no lligui gayre: se veu que'l senyor R. S. posa sempre la fitxa que li ve bé encara que no casi) *logra que se evite el paso por esta ciudad*), això va pels ciclistes y automovilistes) *que no se establezcan en ella hijos de otras localidades*. (No, com hi ha món! Vagi a l'Ajuntament, al Jutjat, a la Diputació y a tots els llochs ahont se gasta tinta), y *huyan los que no se vean obligados á vivir en la misma*. És veritat, qu'emigren alguns, però jo li citaria agencies castellanés que's dediquen a enganyar obrers prometéntlosli l'oro y el moro per'allunyarlos cap a regions ahont troben no més que desenganys y miseries.

Los catalanistas con sus ideas de odio y desprecio contra los hijos de otras provincias de España... No sé en quin llibre ho ha trobat això! D'estimar la mare'n diu *odio* contra los *hijos de otras provincias*.

Los anarquistas, con sus actos de salvajismo... han alejado también á todos (fixinshi bé, á todos) *los que ansian vivir tranquilos sin ver en peligro su vida y la de los suyos...* Donchs si han *alejado á todos*, els que quedém es que tant se'ns en dóna'l viure tranquils y no'ns importa la vida dels de casa. *Vaya, vaya!* Quasi bé'ns pot dir temeraris.

Los huelguistas, con sus exageradas imposiciones algunas veces... (comença un paragraf, y més avall): *el negocio no tiene entrañas; y després: No somos enemigos de las huelgas...* Vaja, s' veu que'l senyor R. S. ha estudiat a fons la qüestió social. Que se'n apunti tres: ja li pertoquen, y fins el diploma de primer sociòleg.

Y mirin si n'es d'aixerit aquest senyor, qu'escriu coses tan fondes com la de que la decadència de Barcelona no sols la troba motivada pel mal que li fan tots els *istas* empenyats en fer desllogar pisos (mal que's de tra pel gran nombre de cases ab paper a les balconades, sinó que aquesta també li fan *visible, las costumbres de los que quedan*. No vol dir els pisos que queden, encara qu'entre'ls meus comentaris ho sembli. Bé, si llegissin seguit y complert el paragraf, tampoch els fóra fàcil treuren l'aygua clara, per això.

Debido, en gran parte, si no en todo, á la

invasión de órdenes religiosas y al absoluto monopolio que estas congregaciones ejercen en materia de educación, el carácter y modo de sér de esta ciudad ha dado un salto de gigante hacia atrás. ¿Un caràcter y un modo de sér que fan salts *hacia atrás*? *Vamos, home!* Y ¿veu? això que diu que hi ha invasió d'ordres religioses vol dir més aviat senyal de floreixement. ¿Que no ho sab, vosté que sembla anticlerical per lo qu'escriu, que'ls aucells van allí hont hi ha pera espigolar? Són massa aixerrits pera entretenirse saltironejant pels erms. Tonto!

La vida de noche, que tanta fama habia dado á Barcelona, ha desaparecido por completo. (Ja ho diu ell: *por completo*. Y punt y seguit): *Los que tenemos más de medio siglo recordamos el animadísimo paseo de noche en el paseo de Gracia y Ramblas en verano, y en la calle de Fernando en invierno...* Podrà exposar idees equivocades, però l'estil... es lo que'ls deya: cops de puny a la gramàtica castellana. Es a dir, que *la vida de noche ha desaparecido por completo*, segons l'articulista (!). Bé, vaja, ja fa avans la confessió de que *compta más de medio siglo*, y en déu passar bastant potser, y ja no déu sortir de nit, perque jo, que no arribo al *medio siglo*, noto ben sovint l'animació que'l seyor R. S. troba a màncar, especialment les vigilies de festa y les festes meteixes, qu'es lo que sempre ha succehit a Barcelona, ahont se trevalla y's passeja pera esbarjo després de la feyna. De totes maneres, de l'article del *Diluvio* quan menys se'n dedueix un axioma: anar força de nits es signe de floreixement y de riquesa. Vetaqui per qué a Madrid estàn en tot tan avençats y són tan sabis! Perque'ls agrada la serena. Això déu estobar les potencies. Ciències, arts y literatura, comerç e industria nascudes y desenrotllades entre les foscors de la nit: jo vos admiro! No ho sabia ahont tenieu, les arrels més fondes.

Deixém que parli el senyor R. S., que'ns plaurà més. *Los teatros vivían prósperos y animados.* ¿Que no podria donar una volta pel Paralelo? Vagi, home, a veure *El arte de ser bonita*, y veurà lo que són empentes. ¿Veü? El *género chico*, importació madrilenya, es qui ha mort els teatres serios. Ses funcions per tandes implantades de poch

anys per gent de fòra casa, han produhit el desgabell que regna en tota mena d'espectacles.

...à las ocho y media empiezan las tiendas á cerrar sus mostradores, pues sólo los obreros de los grandes almacenes y de modisterías y algunos alumnos de clases de noche (molt ben xafat) transcurren por las principales vías de Barcelona. (Vaja, això si que no ho creuràn ni a la Conca de Tremp, si ho llegeixen). Los tranvías pasan vacíos por completo... (No exageri, home! ¿Por completo? Quina afició als adverbis!) ...y los teatros van muriendo uno tras otro... (Quina llàstima déu fer aquesta mortandat tan espantosa! Però d'això déu fer poch dies, porque si no ja no quedarien teatres.) ...El Principal convertido en cinematógrafo, y aun se sostiene por haberse dedicado á los asuntos memo-inocentes que permite que lo vean (¿que'l vegin? ¿qué? ¿l'edifici?) y se solacen gente de HÁBITOS y sus ADHERIDOS. (Això de gente de hábitos no sé si vol dir de costums. La prosa del senyor R. S. el fa digne d'ésser nombrat acadèmich de la lengua). Los demás teatros se inauguran, viven algunos días con soledad y tristeza y mueren sin que nadie se aperciba (visca'l galicisme!) de ello. ¿Ni els empresaris? Y qui hi va a teatre tan immoral que així que s'inaugura ja vive con Soledad!

...No son unos miles de personas más ó menos los que hacen grande, rica y floreciente una ciudad. (¿Y donchs allò que diu al principi del seu discurs, parlant dels siete ú ocho mil pisos por alquilar que hi ha a Barcelona? La gramàtica y la lògica deuen ésser germanes, y's veu que'l senyor R. S. no vol estar bé ab ningú de la familia). Desocupad una ciudad de sus habitantes, instalad un millón, dos millones de frailes, y será una población miserable... (Ja torna a vantarse d'anticlerical. Y que bé les combat a les ordres religioses!) y será una población miserable, aun cuando dentro de las cajas de los conventos se encuentren los millones que la imaginación sólo puede soñar. Això si qu'es un pensament! Sembla mentida que no s'hagués ocorregut a ningú encara! Ara si que's veu ben clar: una colla de milions, qu'en circulació poden produhir el benestar d'un poble, si's condempnen al repòs absolut es com si no existissin.

Apúntinsho això, que'ls pot fer molt servey. De descobriments així no se'n fan cada dia.

Así, pues, para acortar estas ideas (quina llàstima que les acorte!) que darian lugar á largos escritos, terminaremos diciendo á los catalanistas: Estando tan pésimamente gobernados por el tirano como ahora del año 50 á 98 Barcelona, de 100,000 habitantes pasó á 600,000 y ahora, que reina (¿l'autonomia? ay! no)... que reina en la atmósfera el ambiente del catalanismo (un ambient que reina en la atmósfera!), esta cifra baja, y quiera Dios (¿en qué quedèm? ¿no es ateyo vosté?) quiera Dios que no volvamos á los 100,000.

Meditenlo bien, cambien de camino (Ja ho crechl tots els catalanistes canviarem de cami després d'haver llegit el gran article (!) del senyor R. S.) ...y busquen en el cariño y atracción el bienestar de Barcelona. A los anarquistas: no tenemos todo lo que anhelamos, es cierto, pero tenemos bastante (Vaja, Deu n'hi doret!); id á luchar en otras naciones que están en muchos terrenos en peor situación que nosotros (es que no deuen sortir gayre de nit); y á los huelguistas: Pensad y madurad bien vuestras peticiones, no pidáis más que lo justo y ved antes si es posible que se os pueda conceder (quines doctrines més sabies!) Y á todos, como hemos dicho al principio, Cataluña y Barcelona os dice (ah, separatista! ¿Cataluña y Barcelona?) ...os dice: No me améis tanto: amadme mejor. Y en havent sopat no vos descuydéu d'anar a donar una volteta, podria afegirhi.

La decadencia de Barcelona, y de Catalunya tota, es deguda a causes ben diferents de les qu'ell anomena. Espanya es una casa en la que hi ha varis estadants. Cada un d'ells té prou feyna en sa llar propria, y alguns fan de dòna tafanera batxillejant y cuydantse d'altri. Hi ha vehi que ha de pagar el gasto que fan els altres, y, per si no n'hi hagués prou encara, els senyors dels principal tot l'any rumien pera empescarse nous tributs e impostos capaços d'aclaparar. La vaca s'ha aflaquit y s'aflaquirà mentres hi hagi tants xucladors afamats. Y els vehins nêts, trevalladors y honrats que miren per casa, passen la pena negra, esgargamellantse pera ferse ohir quan demanen que'ls deixin en pau ja qu'ells no guarden rencunia a ningú de la

casa, però desitgen l'*Autonomia*, y són prou grans pera governarse.

Vegi, senyor R. S., si n'estém vostè y jo de lluny l'un de l'altre!

J. PUJOL Y BRULL

DEL BÉ Y DEL MAL

L'home ha esdevingut tan soberb en sa ignorancia, que, forjantse una concepció absoluta dels mots que capcen aquestes ratlles, se creu ab facultats pera destruir, per'aniquilar, en nom del *seu* bé, al mal, el *seu* enemich, el *seu* contrari. Tot lo que no guarda la deguda harmonia ab els principis que integren la essencia del *seu* bé, es un mal, y irat exclama: «Mori el mal!» y no s'adona que lo qu'ell tan enèrgicament estigmatisa no es *el* mal, sinó'l *seu* mal.

D'aqueix concepte absolut, d'aqueix estat soberb, no d'altra cosa, provenen les llyttes xorques dels homes contra'ls homes.

Al emprendre la creuada moralisadora del bé, al aixecarse l'estol dels bons per'aniquilar y fer pols al fantasma aterrador del mal, esdevé'l topament inevitable. Al prepararse'l mal a la defensa, se troba encarnat sempre en un altre estol que's revolta irat contra'l primer, al qui considera allavors com el *seu* enemich, el *seu* mal. Heusaquí la llytta entaulada entre dos béns y dos mals contraris, tots ells encarnats en l'home.

Ara bé: ¿existeixen aquest bé y aquest mal tan oposadament concebuts en el cervell de l'home? No: ni l'una cosa ni l'altra tenen existencia real absoluta: que la relativitat de tot lo existent l'home la eleva o la rebaixa segons els graus de superioritat o inferioritat del *seu* cervell.

No existint el mal com a concepció absoluta, es evident que, tot lo qu'es tingut per tal, pot considerarse com un bé, molt relatiu si's vol, però bé en el fons. A l'home toca, donchs, no combatre'l mal sinó acréixer el bé. Tant com aquest serà exaltat, disminuirà la intensitat del mal. El problema consisteix en reconèixer aquella petita quantitat de bondat que indubtablement tenen totes les coses, fins aquelles que considerém les més perniciosas, al revés de lo que sol succehir molt sovint, que'ns complavém en cercar lo

dolent de les coses pera ferles dolentes en absolut.

No hi ha dubte que de la meteixa manera que considerém la no-existencia del mal en absolut, podriem considerar la del bé, pera afirmar, invertint els termes, que tot lo qu'es tingut per tal pot considerarse com un mal, molt relatiu, però mal en el fons. Mes en considerar el bé com a mal o'l mal com a bé estriba la superioritat o inferioritat dels cervells.

De la meteixa manera que l'home està despossehit de la facultat de crear un sol atom a més de lo creat, està mancat del poder d'aniquilar, fer desaparèixer, convertir en res lo creat. Tan sols, a títol de materia intel·ligent, pot transformar, convertir, capgirar les coses de manera que's prestin a la deguda consideració del *seu* intelecte, però jamay variar la essencia de les meteixes. Aquesta es desconeguda per nosaltres. Donchs aquesta consideració subjectiva que de les coses ens es permés fer, es evident que, segons sia ella, tal serà l'intelecte. Si considerém un cervell empenyat en fer del bé un mal per la sola rahó de que'l bé en absolut no existeix, no'ns caldrà profundisar gayre pera deduhir que's tracta d'un cervell inferior. En efecte: sentat que l'home no pot destruir ni crear res, es evident que, persistent en aquella deria, se forja'l mal absolut, donchs si es impotent pera crear un bé y pera destruir el mal y sols li es factible la transformació, la conversió, com no pot convertir el mal en bé, car allavors ja crearia, ja cambiaria la essencia de la cosa, d'aquí ve un estat negatiu, una manca d'espai pera moures, una condempna terrible a viure en el mal, y, per tant, la revelació d'una llastimosa inferioritat. Així meteix aquells qui pel triomf del bé pretenen matar el mal, revelen una mentalitat inferior, donchs fan del bé una cosa intangible, immòvil, una cosa morta, un bé que no es susceptible d'ésser acrescut, y del mal una taca, una ombra qu'entela la diafanitat del bé, y qu'es susceptible d'ésser esborrada, com la condensació de l'halé en un vidre entelat. El *seu* bé no brilla sinó per l'ausencia del mal. Mes com això esdevé impossible, car no està en la facultat de l'home la concepció de lo absolut, d'aquí lo defectuós de sa mentalitat.

Es tan limitada l'acció de l'home, que's redueix tan sols a la contemplació de lo creat pera forjarse un nou món a cada instant. D'aquí la impossibilitat de lo absolut en ell. La transformació, la conversió que de les coses fa'l nostre intel·lecte, es lo que'n dihem vida, donchs en la renovació constant d'aquest nou món consisteix el viure.

Veyém, donchs, que l'afirmar el mal per no existir el bé en absolut, resulta una negociació, ab la que l'home queda anulat per no trobar espay ahont renovar el seu món; y, per tant, no viu. Veyém igualment que al pretendra l'anulació del mal, pera fer surar el bé, ens encallém en una concepció absoluta d'aquest, y per tant falsa, contraria a la vida, car en el meteix instant que fos possible concebirlo, cessaria la renovació, no hi hauria lloch a la transformació, perque no està en les condicions de lo absolut, y així meteix cessaria la vida.

Tenint, donchs, en compte que la sola nostra acció's redueix a transformar, y la moralitat de la meteixa consisteix en ferho en un sentit lo més enlayrat, y tenint present que l'única concepció que's presta a nostra acció en el sentit indicat es la del bé, devém considerar com a intel·lecte superior aquell qual concepció del bé estigui a major alçada. Aquell qui sàpiga veure més quantitat de bé, aquell serà'l més bo. El problema, donchs, se presenta clar.

No malgastém nostres energies en combatre'l mal: acreixém el bé.

MARTÍ ALEGRE

OSWALD, PERRUQUER

—Segui aquí, segui aquí en aquest silló. ¿Afeytar? Està bé, molt bé, molt bé. ¿El bigoti també? *Bravo*, magnífich... L'aygua la vol calenta, ¿no es veritat? Donchs! bé, donchs bé, donchs bé... Verament fa calor, força calor. No sembla pas hivern, o millor dit, sembla un hivern de Niça. A la costa d'atzur, me pot ben creure, els hiverns són dolços y agradables. Jo he estat un any y mitj, prop de vint mesos, pentinant senyores, senyorettes, nenes y nens, joves y vells, criades... He pentinat a tisiques angleses y a princeses d'Italia y Alemanya, a arxiduqueses d'Àustria, a grans duqueses de Russia y a milio-

naries yankis y jueues. He pentinat també a grans d'Espanya y a dolces aristòcrates franceses. Durant un mes y mitj vaig pentinar a una princesa russa, emmaridada ab un cosí del Tzar, germana d'un nihilista misteriós. Cada matí, a les deu, la pentinava. Vestia ella de blanch, com una núvia. Seya enfront d'un mirall immaculat y oferia'l seu cap a mes mans blanques. No era bella, no, però admirava. El perfil del seu rostre era imperial, y sa boca petita era adorable. Mes, per sobre de tot, lo més hermós en ella eren els seus cabells, rossos, encesos, llarchs, suaus, inefables, sublims... Quins cabells, quins cabells!... Jo may he fruhit tant com pentinantlos. Enfonsava en ells mes mans, mos dits, ab un gaudiment insuperable, y al sentir en ma pell el seu ròssech, floria en mos llabis un somriure. Y devegades, alguns dels seus cabells, els més perversos, al jugar entre'l blanch dels meus dits pàlits, s'introduhien entre la pell y l'ungla y'm feyen fruhir râres voluptats. Aquell mar d'or y de raigs de sol, mes mans el solcaven com navilis, y al sentir les caricies voluptuoses de tants y tants cabells, m'ubriagava... Quins cabells, quins cabells!... Jo sentia en ma pell el seu ròssech, y al sentirlo tot jo m'estremia de plaher. Entre'ls meus pàlits dits s'escorrien com verges perseguides per silens, y a voltes, joganers, s'entretenien teixint y desteixint bagues daurades.... Era tota una orgia aquell cap d'or, y eren les bacants les mans meves. Y si jo gaudia al pentinar aquell immens tresor, ella també fruhia immensament. Jo veyia en el mirall sos ulls verdosos, perversos y estranys, vels de misteri, omplirse d'alegria. Eren com dos beyres aquells ulls; beyres esmeragdins, en els que jo hi vessava voluptats ab el contacte suau de mes mans bianques. Jo'ls veyia curullarse de plaher, y els sorprenia mitjrihent de joya.

En aquelles hores matinals fruhiem abdós: jo pentinantla, ella essent pentinada. No'ns deyem pas res, restavem muts... Les paraules haurien revelat nostre secret, haurien descobert nostre misteri. Ens estimavem, sí, ens estimavem voluptuosament. Jo la considerava sols per sos cabells y ella'm considerava sols per mes mans. Més que un idili nostre, aquell idili, ho era d'unas mans y d'uns cabells. Ella estimava força mes mans

pàlides, que li donaven fruhicions desconegudes, y jo adorava força'ls seus cabells, perque, tocantlos y acariciantlos, experimentava nous plahers...

L'espòs, mentres tant, ¿qué feya en l'ombra? Jo, en veritat, quasi no'l coneixia. L'havia vist un dia al teatre y m'havia semblat lleig y repugnant. Vaig saber d'ell certes histories que m'feren tremolar. Era extraordinàriament gelós. Ademés, era fals, cobart y astut. Jo d'ell ne tenia certa por... Mes... fruhia tant cada mati! Aquells cabells tan rossos y tan fins decoraven mos somnis d'alegries, y cada dia al despertar, al obrir els ulls, ja somreya en la fosca de ma cambra, pensant que aquells cabells palpatos en somnis mostrarien l'or del seu llarch triomf entre la palidessa dels meus dits. Y els ulls se m'acluaven novament al endevinar, en el silenci, les caricies sobtals y refinades, perverses, voluptuoses, adorables, d'aquella seda gloriosament magnífica y espléndida. Aquells cabells, aquells cabells!... Ells envolcallaven els meus dits ab la suavitat del seu tresor, y els meus dits, al sentir aquell ròssech, volien allargarse pera fruhir més d'aquell dolç jòch. Passaven entre ells els llarchs fils d'or, com pluja entre les fulles d'ombriu arbre, y, després de passar, semblava que'ls meus dits mullats de sol, regalimessin llàgrimes daurades. Entre les ones d'aquell mar de gloria, l'evori de mes mans s'enjoyava, y, com si aquelles ones fossin raigs d'un sol que s'allunyés, mes mans, al esflorarles y gaudirles, se tornaven vermelles y espectrals...

Un dia jo tenia una ferida en una de mes mans, una ferida lleu, però sagnanta... y vaig pentinar a la princesa. Oh, quín plaher! El gaudiment aquell fou inefable. Els rossos cabells d'ella, aquells cabells amanyagaren dolçament la ferida, y alguns d'ells, atrevits, s'introduhiren en l'abim porprench. Sortiren vermells enlloch de rossos, després de sado-

llarme de fruhició... Jo havia sentit dins de ma carn la carícia sublim d'aquella pluja, y ab el seu contacte voluptuós havia fruhit màgich connubi. Tot jo m'esllanguia místicament al rebre en la ferida aquell amor, y un deliqui suau y femenívol esclatà dintre meu y va adormirse.

Aquelles dolces hores matinals foren per mi revelacions immenses que descapdellaren sobtals dalits, y ab un encis insuperable curullaren mon ànima de goig. En la victoria d'aquell cap daurat jo enfonsava mes mans passionalment, y com si elles fossin crudels faunes y els cabells fossin nimfes atractivols, uns y altres dançaven bojament, y les mans ab silenci y crudeltat estrenyien els cabells d'or...

Y un mati, al entrar en la cambra desitjada, el dolor se feu en tot el meu cos. Aquells cabells... no hi eren. Aquell espòs! Ell havia en l'ausencia endevinat l'adulteri estrany y misteriós, havia sorprès el rar idili d'aquells cabells encesos e imperials y de les meves mans blanques, senzilles. Aprofitantse de la nocturna fosca, havia penetrat furtivament en la cambra sublim hont ella geya, y, apropantse al llit d'argent y roure, havia tallat a la princesa la simfonia en or dels seus cabells... Y ara la princesa gemegava devant del mirall immaculat, y, vestida de blanch, com una núvia, me mirava ab ulls plens de llàgrimes. M'allargà la mà dreta ab cerimonia, y sense dirme res, ni una paraula, m'oferi com recort uns quants cabells. Jo'm vaig agenollar en sa presència, vaig pendre'ls cabells, els vaig besar, y, sense dirli res, ni una paraula, me vaig aixecar, y lentament vaig sortir de la cambra; y vaig plorar...

Dos dies després era a Marsella...

¿Vol rentarse?... Aquí al mitj... Si, l'aygua es freda...—

CARLES ARRO Y ARRO

PARAULES DE JANER

Voldria senti
tot lo que diràn...
Baixen al jardí
un vell y un infant.
El vell no diu rê,
l'infant va parlant...
Voldria sabé
quín es el més gran.

El vell ha plorat
no veyent cap flò.
L'infant té posat
d'escandalladó.
No passa un auzell
y el sol es tebió.
La testa del vell
evoca dolçó.

El vell s'ha dormit,
el vetlla l'infant
y son front petit
se va esclariçant.
Voldria sabé
quàn se parlaràn;
mes, sense dir rê,
teixeixen un cant...

P. PRAT GABALLI

PARLÉM DE VERSOS

En el número 137 de nostre confrare *Il·lustració Catalana* hem llegit una poesia titulada *Mediterrania*, lema *Mare nostrum*; poesia deguda a l'eminent poeta mallorquí mossèn Miquel Costa y Llobera. El ritme es a faysó de l'antiga estrofa alcaica, y la *Mediterrania* forma part del llibre en preparació *Horacianes*, algunes de les quals són conegudes dels vers devots de nostra poesia.

Ab tot y conèixer les poderoses facultats poètiques d'en Costa y la magnificència de la llengua catalana, havèm quedat verament sorpresos devant les modernes estrofes a la manera alcaica; devant la docilitat del català al emmotllarse a l'antiquíssima forma inventada per Alceu, y que'l gran Horaci immortalisà, perfeccionantla:

O diva, gratum quæ regis Antium...

La tasca empresa per en Costa, ab la creació de les seves *Horacianes*, es una tasca meritíssima. La introducció de ritmes nous en una poesia presuposa un progrés en la metèixa, no tan sols pels nous horitzons que'ls ritmes li procuren sinó perque'l sol fet d'admetre'ls indica ductilitat, riquesa y universalitat en la poesia receptora. Mossèn Costa, donchs, ha enlayrat esplèndidament l'estandard de la poesia catalana.

—

Els poetes catalans del Renaixement, qui tanta afició mostraren a la forma *romanç* per les facilitats que oferia, elevantla injustament de forma popular y rudimentaria a alta manifestació poètica, sembraren llevors que foren cullides pels nombrosos poetastres del nostre Parnàs, els quals, impotents pera igualar els mèrits dels bons poetes, han procurat seguirlos en els procediments, sobre tot en l'us y abús del *romanç*, escrivint tirallongues de carrincloneries assonantades—mal assonantades quasi sempre—y filles de la inconsciència y de la ignorancia, les dues bessones protectores dels curts de gambals.

Sortosament, en nostra actual poesia el *romanç* va perdent poch a poch la seva antiga importancia. Els antichs ritmes catalans retornen, y alhora en ritmes procedents de poesies foranes s'hi emmotllen sense dificultat les visions y les imatges del nostres poetes. El sonet es ja una forma tan catalana

com el bellíssim estramps d'Ausias March. Y encara anirèm més lluny, car de la noble mètrica llatina'ls poetes cultes com en Costa—may els bastaixos y exclusivistes *romancers*—n'extrauràn estrofes y versos, pera la major gloria de la poesia catalana. Retornaràn l'hexàmetre, el pentàmetre, l'asclepiadeu, el iambe, el trocaich, etc., y ja no serà la estrofa sàfica l'única estrofa greco-llatina introduhida en nostra poesia. Y ningú s'espantarà d'aytals innovacions, que no són altra cosa que resurreccions de coses velles: ¿qui s'espanta avuy devant d'una estrofa sàfica?

La introducció de formes noves dins d'una poètica qualsevol, obeheix sempre a que'l poeta qui les introdueix senti lo que senti el seu confrare estranger, y aquelles formes li són necessaries, mentres que les de la poètica propria, en aytals circumstancies, li són inútils. Catullus y Horaci, ab tot y tenir la llengua llatina ritmes propis, adoptaren ritmes procedents de la poesia grega. Rinuccini introduhi a Itàlia estrofes franceses. Boscà adaptà a la lirica castellana l'admirable endecasilab italià, adoptat avuy per tots els poetes neu-llatins, excepció dels francesos, però que'l gran Ronsard y altres usaren en temps passats. Escoltèm lo que diu Carducci, un dels colossos de la poesia contemporanea: *Inclinat respectuosament devant la musa italiana, trevallo per'adaptarli els coturns sàfichs, alcaichs o asclepiades, que sa divina germana duya avans, pera dirigir, en els grahons dels temples dòrichs, els chors que's reflexaven en la mar d'hont ne són eixits Venus y Apolò...* Y recordèm que Carducci escrigué ses *Odi barbare*, y entre ses odes barbres, *All'Aurora, Dinanzi alle Terme di Caracalla, Roma, In una chiesa gotica, Sirmiona, Saluto itàlico, Ragioni metriche, Preso l'urna di Percy Bysshe Shelley*, etc.

—

En la *Mediterrania* en Costa se'ns presenta com un gran clàssich: no com un deixeble d'Horaci, sinó com un Horaci català. El llenguatge es de soperba entonació lírica, ple de brillantors serenes: la descripció es altament poètica, les imatges bellíssimes. Com a perfet clàssich, en Costa detura'l vol de l'alat Pegàs, el fogós corcer d'ulls que flamegen; el mena pels camins que més li plauen, y le monstre domptat l'obeheix dòcilment. Els en-

tusiasmes del poeta s'exteriorisen ab la majestat de les aygües mediterrànies en dia de calma; mossèn Costa sembla que hagi sentit el rim ocult que les fa moure. Cada estrofa a la faysó alcaica es una onada plena, ritmica, ampla: com les onades veres les estrofes de la *Mediterrania* són semblantes, mes a dins de quiscuna hi aleteja un pensament propi, un esperit distint dels esperits de les demés estrofes, y a n'els quals uneixen la bellesa, la gracia y l'harmonia.

Qui llegeixi la *Mediterrania* d'en Costa—no'n volèm reproduhir cap estrofa, car s'ha de llegir sencera—reconeixerà que representa un moment solemniat en la historia de la renaixenta poesia catalana. La *Mediterrania* es una obra perfeta. Racine deya: *Quan escrich versos, me proposo dir lo qu'encara no s'es dit en nostra llengua*. En Costa y Llobera por ferse seva la frase del tràgich francès, afegint, però, que'l propòsit l'assoleix totalment en la seva oda *Mediterrania*.

GERONI ZANNÉ

EMPORIUM

PRIMERA IMPRESSIÓ.

La nit del dissabte passat, dia 20, s'estrenà en el teatre del Liceu l'òpera *Emporium*, lletra d'en E. Marquina y música d'en E. Morera. La estrena d'aquesta obra a Barcelona podèm dir que ha sigut un verdader aconeteixement. Malgrat això, jo no m'atreviré, ara per ara, a donar un judici concret per la precipitació ab que tinch d'escriure aquestes ratlles y per no haver pogut veure dita obra més que una vegada. Per això'm limitaré a transcriure ma primera impressió. Un altre dia, si cal, y havent pogut estudiarla més, podré estendrem ab mes precisió y a la vegada rectificar els judicis d'avuy que poguessin resultar equivocats.

Emporium es una obra seria y feta a conciencia; no es una obra genial, però si una obra bona, que sempre serà escoltada ab gust. No obstant té troços verdaderament grans hont se'ns presenta l'autor ab veritable empenta. Ab sinceritat tinch de dir que del primer acte'n vaig rebre una impressió desagradable. Jo trobo que aquest acte es apropiat pera lluhirshi un gran autor donada la intensitat ab que hi prenen part els chors. Potser van contribuir a la mala impressió les deficiències dels executants, ja qu'en tot aquest acte era vergonyós de la manera que cantava aquella gent. En Mascheroni va semblarme que ho havia portat massa preci-

pitat, defecte que ja li he notat altres vegades en les obres que fins ara li he vist dirigir. Els músichs també varen ferho bastant malament. En conjunt en aquest acte vaig trobarhi molta música, si, però no aquell Morera d'inspiració espontània que jo coneixia.

En el segon acte l'autor ens atràu desde les primeres notes y se'ns mostra més gran y més serè. Desseguida comencen a sentirshi motius inspirats, y una tal magnificència en la orquestració, que un diria que l'autor d'aquest acte no es el meteix del primer. Els motius del pastoret que ha sigut sorprès pels invasors són deliciosos y exquisits; però ahont l'autor se'ns presenta gran y esplèndid es a la entrada del capdill Bar.

La música comença a pendre un relleu y una intensitat admirables; ens descriu ab gran esplet d'inspiració la fe dels pobles antics pels seus hèroes. Aquells homes que sense pietat anaven a sacrificar aquell pastoret, calmen per un moment sos esperits excitats y famolenchs de presa a la veu de son capdill, hèroe-Deu. Aquest moment es admirablement tractat, es d'una potencia musical indescriptible. L'autor se'ns revela franca-ment inspirat. Bar dirigeix la paraula als seus, y, al acabar, esdevé un moment musical de lo més inspirat y ben tractat que hi pugui haver en l'obra. Els personatges emudeixen, Bar s'acosta als seus, y l'autor, a la manera dels grans mestres, abandona per un moment el poema literari y ens descriu la situació ab una brillantíssima pàgina musical. Però Bar descobreix al pastoret, y aquells homes que per un moment semblaven haverse lliurat de llurs instints barbres, tornen a ésser els meteixos d'avans, y el desgraciat pastoret es portat al sacrifici. Tot això es ben tractat. Nethu, l'esclau qu'hem trobat en el primer acte, se presenta davant dels de la seva raça, y després d'una escena ab Bar troba a Nurión, la seva esposa, y el seu fill. La escena es gran, y també està molt ben tractada.

El tercer acte també es molt inspirat. No més va semblarme que l'autor dequeya en el troç en que's presenta Nethu a avisar que'ls invasors ja s'acosten resoltament.

La interpretació fou molt fluixa, y la presentació escènica dolenta. La orquestració en general va agradarme, encara que'm va semblar que la fusta flaquejava; y en quant al metall, hi havia moments bastant ben tractats, essent d'advertir que les trompes, o més ben dit els que les tocaven, varen fer el *trompa* tota la nit. Jo espero qu'en les representacions successives tant actors com músichs se posaran més a to, y fins el director y tot, donchs jo crech que si l'obra no resulta ben arrodonida es a causa de la seva ganduleria, ja que solsament donà dos ensaigs, deixant tota la feyna pera l'altre mes-

tre. En resúm, l'obra va agradarme, especialment els dos últims actes. Altre defecte puch també senyalar, y es que la música en general no agafa aquell caràcter èpich de l'acció que's desenrotlla, sense que això vulgui dir que no sia inspirada ni que li manqui un gust artistich refinat. El llibre en aquest sentit també té deficiències, car el poema d'en Marquina, si bé es hermós per son pensament, no es pas l'obra d'un autor dramàtic. Les incoherències y les imatges rebuscades y buydes hi abunden, defecte ben característich d'en Marquina, a qui no per això deixem de reconèixer ses condicions de poeta lirich.

D. BONET Y CEMBRANO

TEATRES

UNA SFUMATURA.—LA BELLA MARSIGLIESA.

En una de les interessantíssimes cròniques que M. Naudeau enviava a *Le Journal* de Paris després de la guerra rus-japonesa, desde Tokio, fa ja notar aquest expert periodista lo perillós que resulta fiarse de les descripcions que de llurs viatges fan molts escriptors, especialment si són excessivament poètes. Concretament les empenia ab en Pierre Loti, quals relats fantasiosos dels seus viatges per l'Extrém Orient tant havien contribuït a desorientar als francesos respecte a la verdadera situació y naturalesa d'aquells pobles que quasi bé sols conceixien per les relacions maravolloses eixides de la ploma brillant, si, però lleugera, de l'esperitual viatjant.

Sense moures dels *boulevards* parisenchs, moltíssims, per no dir tots, dels més celebrats escriptors francesos, han fet, tractantse de la meteixa vida de Paris, quelcòm semblant a lo que feu en Loti tractantse del Japó y que tant indignava al *reporter* verista de *Le Journal*. Periodistes, noveladors y autors dramàtics, fa anys y anys que venen pintantnos un Paris estrefalari, qu'està molt lluny de semblarse al verdader. Especialment al tractar del gran món y del *demi-monde*—dos mons que, naturalment, són tentadors pera'ls artistes de gran fantasia, —han insistit tant y ho han fet ab tant de talent y garbo, que han arribat a creure absolutament real el quadro sugestiu que imaginava llur fantasia. La Luthècia d'avuy, la moderna Babilonia, centre del bon gust y de la elegancia, de l'*esprit* y del refinament, degenerada però soperba, guarda en son si lo qu'enlloch se troba: la quinta-essencia de la distinció y del refinament intelectual y moral.

Res més bonich, res més enlluhernador que la vida del gran món y del *demi-monde* parisenchs tal com la reflecten els aludits artistes; vida d'amors fàcils y discrets, de joia y de luxu, de cultura y de distinció, en

que totes les dònes són, si no hermoses, elegants, si no riques, espléndides, si no sabies, espirituals, si no traydores, taymades. Y els homes, y les costums, y tot, que n'es de bonich, que n'es d'excitant, que n'es de tentador! Sols alli se sab vestir, sols alli se menja bé, sols alli els amors són fàcils y sols alli s'ha fet de la *causerie* un verdader art, un veritable paradís. Això si, molta immoralitat, però immoralitat fina, distingida. La nota característica es aquesta: un verdader parisench, sobre tot una verdadera parisença, tenen d'ésser necessariament immorals. Ab major o menor dosis de cinisme, fins sense cinisme en casos excepcionals, ab refinament, ab originalitat, ab distinció. Ab originalitat si pot ésser. El *mariage à trois* es regla general, y casarse enamorat es de mal gust. Tenir massa diners y guanyarne sols pot perdonarse a un escéntrich; gastarne, malversarne sense tenirne, es el comble de la originalitat, etc...

Heusaqui lo que li falta a la protagonista de la comedia de Mrs. Croisset y de Walleffe, la hermosa filla d'un milionari nort-americà, el rey del petroli, qui enamorada d'un noble parisench, rey de la moda, esdevé la seva esposa en circumstancies bon xich maravolloses que seria llarch explicar. En fi, lo que li manca a pesar dels seus milions, del seu talent, hermosura e instrucció, es allò que sols tenen els parisenchs, aquell derrer toch, aquell no sé qué que no's pot descriure, un petit res, una *sfumatura*. Y perque això li manca, el seu marit se veu ridicul, renega dels milions que'l vulgarisen, prega a la seva esposa que no l'estimi tant y que *flirtegi* ab altres homes, en fi, que's *parisenigi* pera ferli honor. *Rara cità*, diu ella, entre esverada y sorpresa, quan li expliuen en qué consisteix la verdadera vida del Paris *chic*. Y a la fi's disposa a fer com les altres, demostrant tenir molt felices disposicions pera desempenyar un paper lluhit en aquell món que de bon principi topava ab l'austeritat de les seves conviccions y ab la sinceritat dels seus afectes.

Tal es la comedia d'aquells dos autors, ab qui no's pot ésser gayre sever, puig en realitat no's proposen fer obra de transcendencia. La seva comedia es una comedia lleugera, d'una psicologia convencional y d'una observació més convencional encara. Tota ella gira entorn d'una gran paradoxa, y en aquest terreno paradoxal — deixant de banda'ls càrrechs justos que se'ls hi poden fer per contribuir, encara que sia lleugerament, a donarnos una falsa impressió de vida, —just es confessar que demostren una gran habilitat y força ingeni. El diàleg sobre tot, a pesar de que traduït a l'italià pert molt, es d'una verbotat y galanura extraordinaries, y el moviment escénich fet ab aquella traça característica del teatre francès modern, generalmen-

tan buyt de fons com espléndit y sugestiu de forma.

La companyia de la Mariani, que porta'ls meteixos discrets actors de l'última temporada, representà l'obra ab força brillantor, sense que ningú mereixi especial menció, si exceptuem la meteixa Mariani, qu'estigué durant tota la comedia encertadíssima d'intenció y de gesto. És un tipo que li va molt bè, y sembla que'l fa ab *amore*.

La figura de Napoleón no'ns interessa pas tant a nosaltres com als francesos. Ells per rahons de patriotisme, més aparatosament sentit que serenament entès, serven y honoren la memoria del *gran home* ab un bon xich de fanatisme y un bon troç d'orgull. Fanatisme y orgull patriòtics, es cert; però fanatisme y orgull a la fi tan perniciosos, encara que més disculpables, que les altres menes de fanatisme y d'orgull.

Això explica per què a França aquella figura ha sigut portada ab tanta insistencia sobre la escena. No per dotzenes, per centenars se compten les obres dramàtiques dels genres més diferents que la historia y la llegenda — especialment la llegenda — de les gestes heroiques, de les intrigues amoroses, y, en fi, de tota mena d'anècdotes referents al guerrer semi-faulós, han inspirat als escriptors francesos durant tot un sigle. Potser s'ha escrit més pera'l teatre, de Napoleón, que pera la meteixa historia. Y lo pitjor del cas es que, salvant rares excepcions, els artistes a qui aytal assumpto ha tentat han sigut artistes mediocres. Sols en Sardou, y encara molt relativament, ha fet quelcòm de serio.

Un altre element ha contribuït també a aquell devassall d'obres napoleòniques, especialment en els derrers temps. L'època's presta a fer obres d'espectacle teatral. Gran espetech de decoracions, de trajos, de llum, de colors, d'armes, en fi, tot allò qu'entra pels ulls y qu'enlluherna als francesos molt més encara que a nosaltres. Y a Paris ne saben molt d'això, ne saben molt d'enlluhernar a la *foule*, que en veritat s'ha de dir, no

es pas tota feta de parisenchs. Els provincians y els estrangers hi contribueixen per part molt bona a formar aquella *foule* que adora els grans y maravellosos espectacles.

Aquí, com ja he dit, la figura de Napoleón ens la mirèm ab un xich més de fredor; les llegendes fantàstiques que d'ell se contenen no'ns commouen excessivament, y, per altra banda, les companyies que aytals obres ens representen, tant si són castellanes com italianes o franceses en *tournee*, no s'excedeixen en quant al luxu y propietat de son posat en escena.

Així, donchs, no es d'estranyar que *La bella Marsigliese* que'ns donà l'altra nit la Mariani passés ab gran dificultat, millor dit, ab gran indiferencia. *La bella Marsigliese*, original del francès Pierre Berton, no es millor ni pitjor que la majoria de les obres napoleòniques que a França, per les rahons apuntades, s'han sostingut llargues temporades als cartells sense per això immortalisar a llurs autors. Ben escrita, fàcilment dialogada y fins construhida ab traça, el seu argument folletinesch y la manca absoluta de psicologia en els tipos que presenta l'autor, que més semblen ninots decoratius que persones de carn y òssos, fan que'ns desinteressem tot seguit d'una acció dramàtica en que hi veyèm massa'ls cordills ab que està lligada.

Per altra banda la presentació escènica, especialment el decorat, fou de molta pobresa, y la execució bon xich deficient en general. El paper de Napoleón li ve ample a n'en Zampieri, y els demés actors se limitaren a dir llurs papers sense fe. La manca de verdaderes passions que notèm en l'obra's deixa sentir en els actors de la companyia Mariani, que decididament, com a bons italians, són més aptes pera interpretar obres en que'l sentiment hi predomini. No obstant, voldria fer una excepció pera en Paladini, qu'estigué molt discret en el paper de realista conspirador.

EMILI TINTORER

HIVERNENCA

Tot el día que plou.

El senyorial passeig, rublert els altres dies de xamoses donzelles qu'esguarden llurs aymants, resta desert avuy y sa claror grisenca té quelcòm de la mort.

S'estén al devant meu com una cinta vorejat de fileres d'arbres sèchs que semblen no guardar dins seu la vida per refflorir may més.

La boyra'ls apresona ab ses manyagueries enervants,
y ses branques, de fulles despullades,
no poden deslliurarse de l'abraç...

Depressa y capicat en sos negocis

veig passà un caminant.

Ha caygut una fulla, la derrerera,
y, al caure, l'ha tocat.

Ell no se'n adonat.

Ell no hi pensa en les fulles, ni en els arbres,
ni en el jorn que ha finat:
pensa en els seus negocis, en la borsa...

Deu l'hagi perdonat!

JOSEPH M.ª BALLESTER

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

RAJOLAS VALENCIANAS Y CATALANAS, per Joseph Font y Gumà, Arquitecte.—Vilanova y Geltrú, Oliva, impressor, MCMV.

Ja poden anar predicant alguns periòdichs de Madrid la creuada tartarinesca d'exterminar els idiomes regionals (llegeixis el català) d'aquesta Espanya limitada pel mal cap d'ells a les proporcions en que avuy se troba. Ells podran anar dihent lo que voldran, mes el fet es qu'en català precisament se produexen avuy per avuy les manifestacions que poden encara fer respectable arreu la cultura ibèrica. Suprimiu-ne de la moderna producció intel·lectual espanyola lo que veu la llum en català, y ja'ns dirèu lo que'n queda. Ab la circumstancia de que aquells qui poden obtenir fàcilment el manà de la protecció oficial resten inactius, mentres els qui tenint iniciatives, ens sentim moguts per un patriotisme veritable y desinteressat, no tan sols no podèm comptar ab cap protecció pera realisarles, sinó qu'hem de vèncer sovint els obstacles que'ns crea un estat d'opinió que'ns es sistemàticament contrari. Y cal que se'n convencin aquells foribonds patriotes a qui hem aludit al començament: el mot *regeneración* sols pot tenir algùn valor a Espanya traduhit al català.

L'hermós volùm, ab el títol del qual hem capçades aquestes ratlles, n'es una prova de lo que acabèm de dir. El senyor Font y Gumà havia vingut aplegant a través dels anys una colecció interessantíssima de rajoles de les conegudes ab el nom genèrich de *rajoles de Valencia*. Tots els qui havien tingut el goig de veure la esmentada colecció, s'havien pogut convèncer, en primer lloch, del gran interès arqueològich que oferia'l curiosíssim aplech, y en segon lloch dels quantiosos sacrificis que representava sa formació. Mes això darrer ja no calia esmentarho: el senyor Font se'n donava per ben pagat ab la satisfacció comú a tots els *beati possidentes*; sa colecció era son goig y el de sos amichs.

Emperò la possessió exclusiva d'una cosa així, si bé es cert que, quan el possessor es persona il·lustrada com l'arquitecte Font y Gumà, ofereix a n'aquest la ocasió de realisar estudis profitosos (obtenintne així un usdefruyt o benefici intel·lectual que ve a traduirse en un avenç ulterior dels coneixements humans), estableix per altra part una limitació sobre'l goig y la utilitat dels demés qui podrien interessarshi igualment. Y això es lo que'l senyor Font no volgué que fos, ans al contrari, ab vistes a la comuna utilitat y mogut d'un veritable amor á Catalunya, se decidi a la publicació del seu llibre de *Rajolas valencianes y catalanas*, la qual pera ésser duta a terme dignament havia de requerir un quantiós esforç editorial.

Es en aquest punt que la protecció oficial se deixa sentir en tots els paisos de veritable cultura, y hont l'Estat compleix degudament sa missió educadora; emperò això a Espanya es cosa tant més desconeguda com major es el nombre de kilòmetres que separen Madrid del lloch hont les iniciatives se són desvetllades. El cas del senyor Font y Gumà no tenia, donchs, altra solució que la que ha tingut, es a dir, que l'esforç per ell realisat havia de tenir digne coronament ab un segon esforç equivalent al primer. Es el camí que l'individualisme català ha sabut sintetisar ab una dita: *Qui ha fet el poch que faci el molt*, y aquest camí es el que segueix a Catalunya tot aquell qui, com una revelació baixada del cel, porta alguna cosa a dins; si l'esforç hagués de venir de fóra molts fruys qui germinen en ànimes catalanes prou moririen en llevar tot esperant l'hora de llur eclosió a la llum del dia.

Ja s'es realisat l'últim esforç; ja tenim davant dels ulls l'esplèndit volum gran *in quarto*, al qual les prempses de l'Oliva de Vilanova y Geltrú han donat forma material després que dels estudis e investigacions del senyor Font y Gumà fets a basa de sa colecció de rajoles n'havia eixit el criteri y la doctrina qui havien d'ésserne l'ànima. Nosaltres aquí no podríem de cap manera atribuhirnos respecte d'ells la missió de ferne una critica; ens declarèm incompetents en tot lo que no sia apreciar el llibre per ses condicions materials y traduir senzillament la impressió que com a cosa d'art ens ha produhit.

Com a llibre, el de les *Rajolas valencianes y catalanas* mereix ben bé'l nom d'*edicció de bibliòfil*; forma un volùm de 354 planes, de magnífich paper de tina y estampació intaxable. A unes 450 arriben en nombre les reproduccions que conté, veritables documents executats a la meytat de la grandaria natural dels exemplars de la colecció Font y Gumà. La fidelitat de les reproduccions y la netedat de llur tiratge són perfectament apreciables al fullejar les planes del volùm, en el text del qual s'es empleada com era natural la llengua catalana, la gloriosa llengua nostra vinculada, com més va més, ab tota mena d'exteriorisacions del nostre esperit.

Y posèm fi a la present nota bibliogràfica ben satisfets al considerar que un país hont hi veuen la llum llibres com aquest del qual hem tractat, es un país qui mereix el respecte de propis y estranys. Agrahim donchs al senyor Font y Gumà la seva publicació y el bé que ha fet a la nostra patria, com y també a l'impressor senyor Oliva qui ha sabut vestir l'obra dignament: cosa qu'era ja d'esperar de sa reconeguda traça de tipògraf.

R. MIQUEL Y PLANAS

Andrés Carnegie,—EL TRIUNFO DE LA DEMOCRACIA. — Traducción de «*La Vida Literaria*». — Barcelona. — Toribio Taberner, editor. — 1905.

Entre les moltes empreses editorials que a Barcelona's dediquen especialment a assortir els mercats d'Amèrica, ocupa un lloch ben distingit la casa Taberner. Això no vol dir que moltes de ses traduccions no presentin els defectes qu'en major o menor grau se troben en aqueixes publicacions d'exportació, però just es remarcar qu'en general revelen una major correcció y sobre tot un millor acert en la tria dels llibres. Ella ha donat a conèixer als lectors de parla castellana les obres d'imaginació del popular Wells, les interessants del president de la República del Nort d'Amèrica Roosevelt, y les del milionari escocès Andreu Carnegie, aquest veritable y entusiasta americà que no's cansa de pregonar les excelencies de sa nova patria. En aquestes meteixes planes s'ha donat compte dels remarcables treballs d'en Carnegie avans apareguts, y ben segur que cap de nostres lectors ignorarà quina es la seva personalitat.

En el llibre qual titul capça aquestes ratlles exposa l'autor, ab un estil gràfic y senzill, els progressos assolits per la gran federació americana, la seva superioritat sobre'ls més avençats pobles d'Europa, y explica y proba'l per què de manera que no deixa lloch a dubtes.

Es impossible donar compte d'un llibre així en quatre mots, donchs lo ùnic que cal es recomanar sa lectura. Però no deixarem d'observar que'ls punts capdals sobre'ls que cal meditar són aquells capítuls que mostren les immenses ventatges de la forma republicana pera'ls pobles moderns y els inconvenients de les monarquies, incompatibles ab l'esperit de nostra època, y especialment els lluminosos paragrafs que dedica a enaltir el sistema federatiu, considerat per ell com a ùnic medi de vida pera'ls grans estats.

Ens permetrem traduir els següents fragments, ab la certesa de que nostres lectors ens ne sabrán grat y de que'ls hi desvetllarà les ganes de conèixer el reste:

El govern del poble, pel poble y pera'l poble, es el *Credo* americà; y el vot d'un Emerson o d'un Lincoln no pesa més que'l d'un pobre negre.

El president no frueix cap privilegi del que no pugui disfrutar qualsevol altre ciutadà per dret de naixement. La nivellació no's fa rebaixant a uns, sinó elevant a tots a la dignitat de *ciutadà lliure*, la més alta a que pot aspirar un home.

En els països monàrquics, el naixement y el *rango* estan per demunt de les qualitats personals; la societat republicana's basa en el caràcter y qualitats dels homes. La selecció natural té així més llibertat de moviments; les persones que simpatisen s'apleguen sens

atalearse de llur situació, posició o naixement, y fins la meteixa riquesa està lluny de tenir una tan gran influencia social a Amèrica com a Anglaterra y això obeheix a la meteixa naturalesa de les coses.

La constelació federal se compón de 38 estrelles, que són els estats, y de nou nebuloses, que són els territoris. Aquests derrers se solidifiquen ràpidament. La via làctea que figura en la bandera nacional s'ha augmentat en el sigle XIX ab 25 estrelles, y l'escreix no ha pas acabat. En cada dècada apareixen noves estrelles, y a no tardar l'aplech enter de nebuloses quedarà agregat a la constelació federal.

Mes ara ocorre un dubte: «¿Còm es possible governar com un tot, no aquesta nació, sinó aquest gran continent de nacions?» Això sols es possible ab la federació, ab el sistema de l'*home rule*. Cada un de sos 38 estats es sobirà dintre de ses fronteres; quiscún posseheix sa propia constitució, son Parlament compost d'un Congrès y un Senat, son president, sos tribunals, sos jutges y sa milícia. Quiscún trueix tots els drets d'un estat sobirà, ab excepció dels que té delegats, d'acort ab els demés estats, a l'autoritat central que resideix a Washington.

Un concert especial garantisa la solidesa d'aquest sistema que's fonamenta en que tots els afers interiors deuen ésser reglamentats pels estats, y tots els negocis exteriors per la nació; divisió fàcil d'establir y d'observar. La Constitució determina lo que pertoca al govern nacional, y tot poder que aquella no confereix expressament a la nació queda reservat als estats, que l'exerceixen segons els hi convé.

Si ocorre algún dubte entre un estat y el govern central respecte d'aquests poders o de les atribucions de quiscún, el resol d'una manera definitiva e inapelable'l Tribunal Suprèm (*Suprem Court*), qu'està sempre disposat a informar als estats o a la nació sobre ses respectives atribucions.

Les diferencies qu'existeixen entre'ls diversos estats y que són conseqüència de la independència de que frueixen pera llur governació interior, són la millor prova de que aquest sistema assegura a cada comunitat les lleys que més li convenen; car emanant del poble meteix, reben d'ell l'apoyo immediat y permanent. Y aquestes diferencies dels estats són causa de que cada un tingui lleys tan diferents dels altres, que sorprenen y no s'expliquen més que coeixent detalladament cada estat. Així, per exemple's compren que no poden ésser iguals les lleys en el vell Massachussets, fret y poch productor, y en el modern Texas de clima tropical y exuberant; de la meteixa manera que les lleys d'Anglaterra no deuen ésser iguals a les d'Escocia e Irlanda, que naturalment se les farien millors ells meteixos si aquests pobles fruhissin l'*home rule*.

Cada una d'aquestes estrelles (els estats de la Unió) gira sobre son exe, dins sa propia òrbita, seguint més o menys lentament les lleys que li són propies, y descrivint totes, a l'entorn del sol central, o sia Washington, sa gran òrbita nacional, en condicions idèntiques, formant per tant les parts d'un gran tot.

Tal es l'*home rule* en son més gran, complet y perfet desenrotllo, y l'èxit de la Unió Americana es la prova de que, quant més complet es el *self government* de les parts, més fort es el govern del tot.

¿Quàn se convenceràn d'aquesta gran y vella veritat els estadistes rancis d'Europa? ¿Quants sigles trigaràn aquestes idees a foradar la endurida closca dels polítics espanyols?

Adrián del Valle (Palmiro de Lidia). — NUEVO IDEAL. — *Habana, 1903.*

Al honrar fa pochs dies el distingit periodista cubà senyor Del Valle ab sa visita a la redacció de JOVENTUT, hi deixà com a penyor d'amistat un exemplar d'aquesta obreta qu'hem llegit ab molt de gust. Són ben interessants les narracions qu'en número de disset la integren. No totes elles responen exactament al títol baix el que han sigut aplegades, y precisament aquelles que ab més pro-

prietat poden qualificarse de fantàstiques són les que més ens agraden y les en que més se revela la traça de l'autor, qui fa gala de sos vastos coneixements filosòfichs y científichs y d'un esperit ben modern. Aquestes grans qualitats fan oblidar els petits defectes, y al tancar el llibre'l llegidor té la satisfacció d'haver passat una estona agradable, bo y oferintse li la ocasió de meditar les originals y trascendentals idees que ab senzillesa y naturalitat exposa l'autor.

ORIOI MARTÍ.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 35 S^o Jascinto Melich y Alemany, (*legas kaj skribas E.*) — Fernandina, 43, 4.ª, 1.ª Barcelona.
- 36 S^o Eusebi Busquets y Cunill, (*lernas E.*) — Amargós, 2, 3.ª — Barcelona.
- 37 S^o Claudi Cuchillo y Morera, komizo, (*lernas E.*) — Manso, 72, tenda — Barcelona.
- 38 S^o Pere Huguet y Campañà, (*legas kaj skri-*

bas E.) — Carrer de Catalunya, 6, 1.er — Sarrià (Barcelona).

39 S^o August Pierre y Arús, (*legas kaj skribas E.*) — Basses de Sant Pere, 22, 1.er, 2.ª — Barcelona.

40 S^o Ludoviko Sánchez Giménez, (*legas kaj skribas E.*) — Botella, 14, 2.ª, 2.ª — Barcelona.

41 S^o Cayetano Balsells y Pellicer, (*lernas E.*) — Carrer de Mallorca, 198, 1.er, 2.ª — Barcelona.

(Daŭronta.)

La sabaton 13^{an} de la nuna monato, je kvarono de la dek unua horo nokte, S^o Frederiko Pujulà faris paroladon pri Esperanto ĉe loĝejo de «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria.» Ĝi okazigis malfermigon de kurso pri lingvo-internacia gramatiko kies profesoro estas la juna leĝoscienca studento S^o Dominiko Bonet. La nomita societo, unu el la plej grava el Barcelono, kies societanoj estas pli ol ses cent, pravis unu fojon pli, akceptante en si Esperanton, sian deziregon progresadi, kaj la multon ke el ĝi povas esperi niaj samurbanoj.

La kurso estas publika kaj senpaga, kaj ĝi okazas ĉiun mardon kaj jaŭdon ĉiusemajne je duono de la dek unua nokte.

Societa adreso: strato: *Montjuich de Sant Pere.*

Ĉiuj tiuj, kiuj sendis al ni originalaĵojn esperantajn por eldoni eu tiu ĉi fako, ricevu niajn plej koregojn dankojn. La manko de espaco malpermesas al ni ilin publikigi nun. Ni unue devas publikigi gramatikon kaj vortaron, kaj tio postulas de ni nian tutan atenton. Aliparte, nia legantaro estas prava ĉu ĝi plendus pri tio ke ni donas al ĝi esperantajn literaturajojn sen antaŭ doni al ĝi rimedojn por ilin kompreni.

El dissabte 13 d'aquest mes, a un quart d'onze de la nit, en Frederich Pujulà donà una conferencia sobre Esperanto en el local del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria». Conseqüencia d'ella ha estat l'apertura d'un curs de gramática de l'idioma internacional, a càrrech del jove estudiant senyor Domingo Bonet. La esmentada societat, una de les més importants de Barcelona, qual nombre de socis passa de siscent, ha probat una vegada més, acceptant en son si l'Esperanto, el desitj de progrés de que està animada y lo molt que d'ella poden esperar nostres conciudadans.

Les classes són públiques y gratuhtes y tenen lloch els dimars y dijous de cada setmana a dos quarts d'onze de la nit.

Tots aquells que'ns han enviat originals en Esperanto pera publicar en aquesta secció rebin nostres més corals remerciaments. La manca d'espai ens impedeix publicarlos ara. Hem de publicar avans la gramática y el diccionari, y això'ns reclama tot el lloch. Altremet nostres llegidors tindrien rahó si's queixessin de que'ls hi donguessim treballs esperantistes literaris, sense haverlos posat avans en situació d'enténdrels.

NOVES

Han començat les sessions de la important conferència d'Algeciras, sense que s'hagin posat de lleu encara les diferències que separen a les nacions que hi intervenen. El duch d'Almodovar del Rio, representant d'Espanya, presideix la conferència, qual tònica es la conciliació.

No obstant els estats majors alemany y francès segueixen preparantse com si la guerra's trobés a punt d'esclatar. També s'atribueixen al rey de Saxonia declaracions pessimistes.

Es dificultós, en aquests moments, orientarse respecte als resultats de la conferència. Tant de bo sien de pau.

Acte d'ordre y d'educació política ha sigut la elecció del nou president de la República francesa. Acabat el septenat de M. Emile Loubet, qui manifestà decididament que no aspirava a la reelecció, ha sigut elegit com a successor seu M. Armand Fallières, home d'innegables qualitats públiques y privades, qual nomenament ha sigut rebut ab entusiasme pels elements democràtics y avençats de la vehina República. M. Doumer, candidat d'idees conservadores, ha obtingut també una votació nodrida, però'ls esforços dels demòcrates han fet triomfar la candidatura de M. Fallières.

Desitgem, pera bé de la França y de la humanitat, un gloriós y pròsper septenat a M. Armand Fallières.

El dijous passat, en l'«Associació Wagneriana», el mestre Morera donà a conèixer varis fragments de sa òpera *Emporium*, que fou estrenada dos dies després al Liceu ab l'èxit que ja consignem en aquest meteix número y en article especial.

La sessió de la «Wagneriana» tingué caràcter intim, donchs se tractava d'un particular obsequi qu'en Morera feya als socis d'aquella entitat oferintelshi les primicies de sa obra. La concurrencia no era, per lo tant, molt nombrosa, però era ben triada, y aplaudi unànimament a n'en Morera pels bells fragments que tingué a bè sotmetre a son judici y que foren escoltats ab vera delectació, com també'l treball literari d'en Marquina, explicatiu de la finalitat de l'obra, ab qual lectura donà en Pena començ a la vetllada.

Sols ens resta congratularnos de que en Morera, havent tornat a Barcelona, hagi tingut ocasió de veure representada en una escena catalana sa òpera. Això y l'èxit obtingut el convencerán de l'error que havia comés al deixar aquesta terra, ahont, si pel seu bé l'hem censurat a voltes, en cambi sempre li hem sabut fer justicia y l'hem

aplaudit quan per son talent s'ho ha merecut.

Qu'en Llaverias es un bon aquarelista ho demostra ben clar la quarentena d'obres que ha presentat en el saló del carrer de Petritxol, totes elles de factura soperba y elegancia gens vulgar. L'aplech en general se resent de monotonia per la repetició d'assumptos, però això, que no constitueix defecte, desapareixerà al escamparse les obres. De totes maneres, ens agradaria veure treballs d'en Llaverias en que prescindis d'aygues y roques, perque dit artista, ab la mà trencada que demostra tenir pera l'ayguada, no ha de trobar cami barrat ni costes aspres que li deturin la marxa impetuosa que porta.

En Llaverias reuneix totes les condicions pera l'art que conreua: netedat, fermesa y seguretat en la pinzellada, visió del natural, y despreci de mals recursos pera lograr ab trampes els efectes que's desitgen.

Entre'ls quadros de la exposició, dignes tots ells de lloança, permètns citarne en primera linia dos: el n.º 1, retolat *Castell de la Poncella (Rosas)*, y el n.º 11, nomenat *El Freu (Estartit)*. Poden també citarse, en la difícil tasca d'escullir, el n.º 6, *Emporium (La Escala)*, ab un celatge admirable; el 22, *Cap d'es Forn*, ab una aygua qu'encanta; el 28, *Acra Selebàndica*, rublert de llum justissima, y el n.º 39, *Platja de Santa Cristina*, model d'elegancia y detall.

La enhorabona al pintor Llaverias: a l'aquarelista Llaverias.

També al «Círcul Artístich» s'ha obert una exposició de caràcter intim, y la qualifiquem aixi perque la majoria de les obres exposades semblen més aviat estudis que no pas obres definitives, oferint sobre aquestes la ventatja de la sinceritat, puig cada artista's revela's tal com es en la seva manera de fer y en la exteriorisació de ses impressions.

De tot hi ha en aquesta exposició: quadros a l'oli, dibuixos, esculptures, ab les firmes respectivament de Nonell, Ros y Güell, Ferrater, Torn, Gimeno, Lasarte, Torras Farrell, Olivé, Gili Roig, Casademunt, Tamburini, Cardunets, Pelegri, Cidón, Gargallo, Oslé, etc.

Es de desitjar que la Junta del «Círcul Artístich» organisi sovint exposicions semblants pera estimul dels artistes y major profit de l'associació.

Publicacions rebudes:

Almanach, propi pera despatx, anunciador de la casa G. Klein, manufactura de goma, amianto y corretges de transmissió de totes classes, fabrica de curtits y pneumàtics per'automòvils y bicicletes.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes
La llengua internacional Esperanto s'ensenyà en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujulà y Vallès.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes.—
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als suscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ✦

PASTILLES
— DE —
STOVAINE
BILLON

◆◆◆◆◆

Pera les **AFECCIONS**
de la **Boca**
Garganta
— y —
Estòmach

◆◆◆◆◆

with Dipositaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR “LAYANA”

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

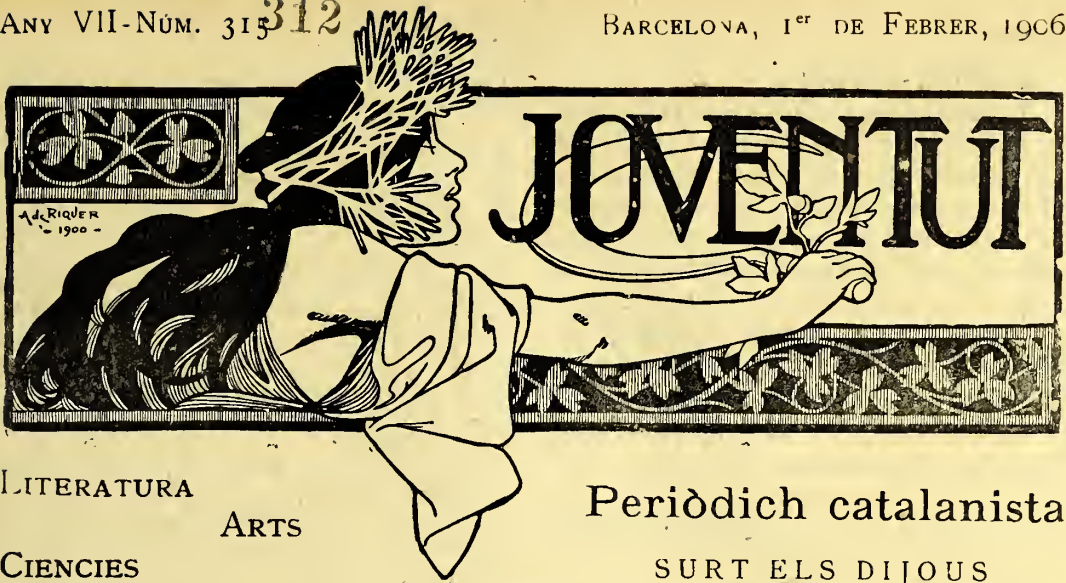
Teléfono 1039

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener. — Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI

Compàs d'espera, per R. Miquel y Planas:—Emporium: II, per D. Bonet y Cembrano.—Lligàm que's trenca, per Pere B. Tarragó.—Pàgines festives: Concells maternals, per Alexandre Font.—Teatres, per Emili Tintorer y J. Pujol y Brull.—El llenyatayre, per Joseph Aladern.—Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas.—Revista de revistes.—Esperanta fako.—Noves.

vats, de les fatigues passades no'n fem retret en aquest punt, car no valen la pena; tampoch creguèu insuperables els obstacles que veyèu davant vostre, perque ells seràn també vençuts, jo vos ho prometo. Mes ara'ns cal reposar... Reposèm, donchs!

COMPAS D'ESPERA

Companys, un moment de descans si vos plau! Prou veig que'l vostre dalit no s'es encara acabat, y que la estropada derrera hauria pogut durnos un bell bocí més enllà de la nostra via. Emperò no hi fa res, detureu-vos y escolteume.

No pensèu pas que aquest repòs, del qual podèm dir que no'ns era exigit pera la necessitat de restaurar les nostres forces, sinó malgrat la exuberancia d'elles, no pensèu pas que sia, vos dich, cosa perjudicial als nostres propòsits. Res d'això! El cim desitjat ja l'assolirèm; y si lo llarch del camí y lo aspre de la pujada ha d'exigir un repòs que té més que sia aquí o un poch més amunt? Lo essencial es que d'aquest descans ne fem bon us, això es, que restaurèm les nostres forces sense desviar la nostra pensa de l'objectiu sagrat qui ens feu empendre la llarga caminada.

Tot reposant, sentireu de mica en mica calmarse'l vostre cor... les glopades de vostra sang generosa que les venes podien difícilment engolir y qui havien accelerada la freqüencia del vostre pòls, tornaràn a la normalitat; els vostres ulls congestionats de tant fitar el terme alterós de nostre romiatge, devindràn altra volta clarividents, y os permetràn ovirar més pur que may el terme vers el qual encaminèm les nostres peujades. Y veurèu que, malgrat la vostra impaciencia forçosament reprimida, no es ja tan remot com ella vos el feya semblar, el desitjat moment en el qual ens serà permès tocar la ingenta cima.

Reposèm, sí! mes no defallim. Cal potser que hi esperèm aquí la llum d'una altra aubada. Eixa nit qui va estenentse per demunt nostre potser no sia més que senyal de que havèm ja feta una jornada profitosa y de que'ns cal esperar el nou dia pera prosseguir el nostre camí a plena llum. No es bo caminar a les fosques, encara que la nostra Fe poguès bastarnos pera veurehi entremitj de les tenebres.

Del camí que duhèm fet, dels obstacles sal-

Reposèm, si, reposèm!

Y quan la llum apuntarà per l'Orient (cosa indubtable, car sempre la llum ve després de les tenebres, y res al món no pot mudar les lleys per les quals tot se regeix), aleshores ab nou ardiment prosseguirèm la nostra marxa, y molt serà que ans d'acabar la jornada no haguèm pogut contemplar, ab el meteix goig que ara ho fem, un bocí més realisat de la nostra ascensió vers l'Ideal de una Catalunya Nova.

R. MIQUEL Y PLANAS

EMPORIUM

II

Verdaderament, les representacions posteriors que d'aquesta obra s'han donat han sigut bon xich més acceptables que la del dia de la estrena, y prou arrodonides pera que un poguès formarsen més càrrech y emetre un judici més encertat sobre dita obra; y això'm plau no sols perque m'ofereix ocasió de poder felicitar als executants que han posat més esmer en la interpretació, sinó també perque'm dóna motiu pera rectificar algunes afirmacions que vaig fer en ma primera critica y que avuy reconech equivocades, ensemps que pera explanarme en algunes consideracions que la precipitació m'impedi fer en mon anterior article.

La major pùlcritut en la execució per part de la orquestra'm permet avuy afirmar que la orquestració es molt més gran de lo que jo havia cregut. La fusta qu'en la primera impressió'm semblà que flaquejava, ara puch dir qu'està molt ben tractada. El primer dia, jo no sé si era que no tocaven els músichs: lo que sé es que jo no vaig sentir-la en tota la nit. Posteriorment he pogut apreciar el relleu que pren en l'obra. Aquesta deficiencia en la fusta alcançà'l primer dia, encara que no ab tanta intensitat, a tota la orquestra en general; y tot això succehi per manca d'ensaigs, defecte remarcable en gayrebé totes les empreses de Barcelona que no posen pas l'interès necessari en la presentació d'una obra. Es ja una costùm considerar la primera representació com un ensaig general, y per això d'una obra no'ns en podèm fer cabal judici fins al cap d'unes quantes representacions; demostrantnos això lo molt que perden les obres, que devegades resten del tot incompreses quan els intèrpretes no són prou capaços o no hi posen el degut mirament. Lo meteix puch dir del metall, que degut a la millor execució he notat que tot ell està tractat esplendorosament, encara que ja vaig apuntar el primer dia que hi havia moments

bastant ben tractats; y aquest punt es bastant remarcable per lo difícil que's fa tractar aquesta part d'orquestra, quelcòm deficient, fins en d'autors modernament celebrats.

De l'acte primer, que la nit de la estrena'm fou poch agradable, avuy gracies no sols a la millor execució sinó també al no portarlo ab tanta precipitació, puch dir que n'estich més ben impressionat, donchs si bé'l començament y en especial la part de chors no ha acabat de satisfèrme, en cambi el duo final ha sigut portat ab la justesa necessaria pera que poguès apreciarse la grandesa d'inspiració y el treball de composició qu'enclòu aquest passatge.

Avuy com l'altre dia crech que'l segon acte es el més hermós y ben tractat de tota l'obra; es allà hont prent més relleu, intensitat y grandesa la música, adaptantse millor a la idea del poema.

En el tercer acte, de gran inspiració y de passatges dolcissims, tinch de notar com l'altre dia que quan Nethu entra a avisar la invasió, decàu bon xich la música. També crech que'l trànsit sobtat del delicat duo entre Nethu y Rodia a l'aparició de Nurion no està justament interpretat.

Vegis, donchs, còm la millor direcció y execució de l'obra permeten apreciar ses nombroses bellezes, tant d'inspiració com de construcció. Mes avuy torno a dir que la música no agafa aquell caràcter èpich de l'acció que's desenrotlla, y això potser no es culpa d'en Morera; en el meu concepte es degut a altres causes.

Les modernes corrents de l'art musical fan que lo que avuy ne dihèm òpera en general, hagi prè el caràcter d'un verdader drama, en el que la música no es sinó una manifestació del poeta. Aquest avans que tot ha d'ésser el verdader engendrador de l'obra musical. Aquest es l'art nou iniciat per Wagner y modernament seguit, encara que no ab tanta mestria, per varis autors. Ens trobèm, donchs, ab que l'autor, havent concebut el poema donantli ja la forma dramàtica, té ell meteix ample camp pera ab la música donarli més intensitat, més grandesa, fins al punt de interpretar ab ella lo que no ha pogut arribar a traduhir ab la paraula. Per això l'obra en total surt fluïda, sense desequilibris entre la música y el poema. D'un meteix es tota la inspiració y tota la exteriorisació.

Heusaquí lo que li manca a *Emporium*. La música es molt hermosa, molt inspirada, molt ben construhida: però un ha donat la inspiració y l'altre l'ha traduhida musicalment. Això sempre ocasiona qualche desequilibri, y sovint se mani'esta aquest de tal manera en la exteriorisació, per no estar lletra y música ben compenetrades, que jo crech que d'aquesta classe d'obres no pot havèrhi cap de perfecta, de genial, si no es un meteix qui con-

cebeix y qui exteriorisa, si no es la música una sola manifestació del poeta. Aquesta es la verdadera orientació que's tindria de pendre en aquest art, *l'art del pervindre*; tots els bons músichs podrien ésser poetes en el sentit material de la paraula; y si molts no ho són no es per manca d'esperit, sinó de cultura.

Y si volguéssim admetre, admetent molt, que pot un músich interpretar de tal modo el poema d'un altre (poeta) que gayrebé arribi a identificarse ab l'esperit d'aquell traduhintlo musicalment ab molta perfecció, llavors tindriem que la grandesa de la part musical dependria molt de la grandesa del poema: Y tenim qu'en *Emporium*, si bé la música es molt superior al poema, resulta inadequada. De la gran deficiència del poema depén que'l tipo de Nethu en la exterioriació musical resulta massa sentimental. L'atavisme que representa Nethu després que ha respirat la civilització romana, cap als de la seva raça, com qu'està mal dibuixat en el poema, al traduhirse musicalment pren poch relleu. Lo meteix que'l tipo de Rodia, que vol representar la bellesa grega, ens resulta gayrebé ridicul. Per això resulta també massa sentimental la escena entre Nethu y Bar en el segón acte; y el tercer acte resulta tot plegat massa melós, especialment el duo entre Nethu y Rodia y la escena d'abdós ab Nurion, que no contrasta prou ab la barcarola final. Y no obstant, la música corresponent a n'aquests personatges y escenes es molt inspirada y ben feta, com tota l'obra en general.

En resúm: si admetém lo primer, o sia que la música ha d'ésser solsament una manifestació del poeta, y si en Morera no's veu prou capac per produhir ell meteix el poema y la música, hem de concloure que potser aquest genre no es el més adequat pera que's manifesti son geni musical. Y si admetém lo segón, o sia que pot un músich interpretar ab bastanta justesa'l poema d'un altre (poeta). llavors hem de dir que no es en Marquina'l poeta més indicat pera prestar concurs a l'obra musical d'en Morera, donchs en *Emporium* la seva poca mestria en art dramàtich ha perjudicat bastant a la part musical. No obstant repeteixo, pera que'ls conceptes quedin prou clars, que la música d'*Emporium*, prescindint de la manca de propietat filla més de les deficiències del poema d'en Marquina que d'altra cosa, es en si hermosa, inspirada, y molt ben construhida, y en son genre la millor producció fins ara dels autors catalans, y ben digna d'arrostrar comparacions ab les dels estrangers.

D. BONET Y CEMBRANO

LLIGÁM QUE'S TRENCA

L'espléndit trajo de seda blanca tot guarnit ab ramets de tarongina resta abandonat sobre una butaca. Les arrugues y els plechs que forma aquell munt de roba aixafen delicadament tots els ramets que, com símbol de puresa, ostentava la núvia poch moments avans. A l'altra banda un trajo de frach y un barret de copa semblen fer parella macàbrica ab la butaca de la roba blanca. Tots els mobles de la sala són d'un gust exquisit, tots són nous y resplendents. L'ambient té un encis estrany, com si estigués inundat de pressentiments feliços...

Es la cambra dels nuvis. El llit que hi ha es tapiçat de seda blava, d'un blau de cel molt clar, y es tot llis, tot suau, sense més arrugues que les que formen el ben combinat dibuix de la capçalera. Al centre de la cambra hi ha una tauleta blanca molt senzilla, y a sobre d'ella una capça daurada, ab flors pintades. Dintre la capça hi ha uns paquets de paper rosa lligats ab cintes de colors distints, que guarden recorts feliços, paraules dolces. Una llantia eléctrica ab peu de llautó y pàmpol vermell escampa per tota la sala sa claror radiant.

De prompte la llantia s'apaga. Els nuvis resten al llit silenciosos, perque la impressió primera'ls hi ofega a flor de llabi la expressió dels pensaments...

Sols! Ja están sols abdós, y en mitj de la fosca *honradament tolerada*, d'aquella fosca que ningü anatematiza, ara estaràn ajuntats eternament, y totes les expressions del llur afecte seràn licites, y ni ell estimarà altra dòna que la seva esposa, ni ella voldrà altre aymador que'l seu espós, y l'un per l'altre viuràn ditxosos per llarchs anys, perque'l respecte al llaç ab que acaben de lligarse'ls farà a abdós fidels servents de llurs respectius devers...

Ni l'un ni l'altre senten temença d'equivocarse, car creuen en llur amor ab ferm convenciment. No poden dubtar de l'afecte sincer que mutuament se professen, y sentint ésbategar llurs cors ab impulsos ardents, com may el foch de llur passió s'encén en ells desafortadament. Y s'apropen l'un a l'altre barbotejant paraules suaus, qu'expressen idees distintes de les que's proposen...

El refrech de la pell ha despertat brutalment un recort que'ls omple de fatal preocupació: recort que havien tingut l'un y l'altre feya ja moltes hores. Tota la esplendidesa de la festa ho havia sigut una evocació d'aquell recort en llurs pensés; mes ara, en la febre del desitj, reprenent forma la bella recordança, el fet se reproduceix fidelment, completament...

—Ara no es com aleshores—li diu el nuvi ab un ayre de consol que recomana complacencia pel fet que's *desperta*. Y ella ho creu aixi, y l'anomena *espòs* donant al mot una expressió de fermesa excepcional. Y ell, deixantse portar per sa imaginació, sent un gran plaer en relatar tots els detalls de la jornada; y, sens escoltar els prechs de la seva esposa, li recorda'l primer petó que, mal intencionat, estampà en les galtes d'ella, y còm la cremor dels seus llabis devia impressionarla, y còm portats abdós pels meteixos anhels s'abraçaren fortament, y com ella s'enrogi, y còm abaixà'ls ulls al escoltar els atrevits propòsits de son enamorat...

Y, després, creu arribat el moment de parlar ab franquesa. A la fi ja no són tan sols promesos: són ja marit y muller casats ab tots els requisits, y entre abdós no deuen existir dubtes ni secrets. Després d'aquella tarda qual recort els preocupava, ell se senti atormentat pel temor de conseqüències doloroses que'ls podien avergonyir. Mes la passió'ls juntà de nou altres vegades, y ella tement lo meteix qu'ell, però sense dirni res, feu els seus passos y les seves gestions pel meteix presentiment...

Y les *conseqüències* no vingueren, y, afortunadament, lo ocorregut entre abdós quedà secret. Y havien pogut arribar al jorn del matrimoni. Emperò ell no quedà satisfet del tot del modo còm havia acabat aquell assumpto; ell sentia forts desitjos de saber per quina causa no havia vingut aquell fill que hauria posat l'estigma de la deshonra en el rostre de sa mare al devant de la societat. Ell volia saberho a fons això, ab tota la certesa; y ara aquella dòna estimada era ja la seva esposa, y podia y devia parlarli francament, y confiarli els secrets que desitjava saber y que havia ignorat sempre, perque may gosaren parlarne fins a la nit de llurs esposalles. Y ab foll desitj l'atormentava, repetintli preguntes y

exposantli suposicions seves, parlantli un sens fi de voltes de liquits estranys que tenen el poder de tornar a les prenyades tota llur virginitat, y suplicantli ab ver afany la revelació d'aquell misteri qu'ella ab les seves excuses contribuïa a fer més impenetrable, omplint de més espesses boyres el cervell del nuvi...

Per fi ella va dirli. Un dia o altre ho sabria igualment. Tot quedava reduhit, donchs, a la major o menor precipitació de les circumstancies; després de tot, ara ja eren casats, y per la causa de que's tractava no's podria pas desfer el matrimoni. Les lleys no legalisen per aytal motiu un divorci. Y per això resolgué dirli, per això li explicà qu'*en aquella ocasió*, desitjosa com ell de saber *si hi havia perill*, acudi a un facultatiu, y aquest li assegurarà que may seria mare...

La llantia elèctrica ab peu de llautó y pàmpol vermell, illumina ab claror trista al nuvi, qui resta en el sofà apoyant el cap en les nervioses mans. Els paquetets de paper de rosa lligats ab cintes de colors distints, que guarden recorts feliços y paraules dolces, són espargits y trocejats per terra. Y al llit se senten els sanglots de la nuvia, que amaga vergonyosament son rostre entre'ls llençols...

PERE B. TARRAGÓ

PAGINES FESTIVES

CONCELLS MATERNALS

Donya Camila Aygüesmolles, viuda de Clenxatorta, es una senyora estimada de tothòm pel seu caràcter en extrèm bondados. Té una filla, la Camileta, y aquesta filla, com es molt natural essent una xicota aixerrida y macota, quan va arribar als diset anys va fletxar de mala manera a n'en Ricardet, un noy de totes prendes, viatjant d'una fàbrica de betes sevillanes.

Va venir el casament, y donya Camila d'ençà d'aquell dia, deixant de banda l'apacibilitat del seu caràcter, se converti en tigre de Bengala pel seu infortunat gendre.

Qui ho havia de dir! Ella, tan amable y fins dòna de bons sentiments!

Cada matí, ja se sab, al tornar de plaça,

donya Camila té de fer una puja y baixa a casa la seva filla, ab el lloable propòsit de preparar al seu gendre un dinar ab *entremesos* de cridoria.

—Y donchs, noya, ¿qué fa'l Ricardet?

—Miri, es a córrer la plaça en busca de compradors de bètes. Per cert que aquest mati se n'ha anat corrent perque ja era un quart de déu. Com que ahir diu que van plegar tan tart al Circo Eqüestre...

—Es a dir, que ara'l teu home va cada nit per les seves, ¿eh?

—Ja veurà, diu que després de tot un dia de treball es precis alguna distracció.

—No li donaria jo mala distracció! Ton pare, que al cel sia, en sa vida havia eixit de casa a les nits.

—Es qu'en Ricardet...

—Y que n'ets de fava, filla meva! A tu si que te la fregirien devant del nas y no te n'adonaries. No sé per qué'm sembla que'l senyor Ricardet té molta afició al Circo Eqüestre d'ençà que hi ha aquella moçota que passa'l filferro ab tanta agilitat com poca roba. L'última vegada que hi varem anar plegats, vaig observar que quan va començar el dítxós número del filferro, el teu marit fins va posarse'ls lentes.

—No cregui aquestes coses, mamá.

—Ay Deu te faça bona! Ets massa de bona fe y deixes que'l teu home tiri per allà hont vulgui. Als marits se'ls hi tenen de tenir sempre les brides curtes.

—En això potser si que té una mica de rahó.

—Tota entera la tinch! Si continües sense creure'ls meus concells, seràs molt desgraciada, filla.

—¿Vol dir, mamá?

—Tinch molta experiencia y veig que, si no talles una mica les ales a n'en Ricardet, se t'esperen molts disgustos. Creume, als homes no se'ls hi pot concedir tanta llibertat.

—¿Y vol dir que això del Circo Eqüestre porta cúa?

—Per mi no hi va ab cap bona intenció.—

La llevar ja està sembrada. La mamá's despedeix de la filla deixantla completament capficada, y, mentres va bullint la escudella a la cuyna, en el cervell de la Camileta hi bull també tota una çaçolada de dubtes y sospites respecte a n'en Ricardet, que, dit

sia en honor a la veritat, es un bon minyó incapaç de fer el més petit tòrt a la seva costella.

Arriba'l xicot y ja comença per trobar a la dòna ab cara de burot enfadat, y quan després de preguntarli cent vegades la causa del disgust la Camileta obre la boca, es pera engegar al seu marit un gabadal de càrrechs per la seva assistencia al Circo Eqüestre.

—Si que m'estranya lo que'm dius, ja que may havies demostrat aquestes sospites. Aquest mati meteix m'has preguntat tota riallera si m'havia agradat la funció.

—Si avans no sospitava ara si, no sempre s'ha de tenir una vena devant dels ulls.

—Algú't déu haver omplert de cap. De segur que ha vingut la *mamá*.

—De la *mamá* no te n'ocupis, ¿ho sents?

—Ella no s'hauria d'ocupar de mi! Que's cuydi de casa seva!—

En Ricardet ha tocat la corda sensible, puig la Camileta creu que l'amor filial la obliga a cridar encara més contra'l seu espòs fins a deixar el dinar, agafar el barret y tocar el dos.

D'ençà que'l pobre viatjant de betes sevillanes ha perdut la tranquil·litat a casa seva, se'l veu sempre amohinat, fins s'ha aflaquit, y a les persones de la seva confiança les hi assegura que vol publicar un follet declarantse partidari d'introduhir algunes reformes en la cerimonia del matrimoni.

Diu en Ricardet, y crech que té rahó, que quan se verifica un casament deuria'l capellà dirigir-se a la nuvia y dirli:

«La dòna casada no déu haver de fer cas de les xafarderies de les altres, y ha de sostenir la pau dintre del matrimoni. Quan alguna persona la faci entrar en dubtes sobre la fidelitat del marit, comprovarà, avans de moure brega, si els dubtes tenen fonament, y si resulta probada la ignocencia de l'espòs, engegarà a dida al calumniador o mal pensat, encara que aquest sia sa mare.»

ALEXANDRE FONT

TEATRES

LORENZO E IL SUO AVVOCATO.—L'OVILE.—ELS TRES TAMBORS.

L'advocat de Lorenzo Candidezza es un lloro. Un lloro que li dona la bona nit y el bon dia, y que celebra les alegries y plora les tristeses del seu amo y senyor. Ell, en Lorenzo Candidezza, es un mestre públich que té setanta anys, un cor de nen, una modestia y resignació exemplars, y una neboda gentil que va recullir quan, nena encara, quedà orfana, a qui estima ab deliri y de quies estimat ab tendresa. Lloro, mestre y neboda viuen tranquila y modestament en una petita vila sense ambicions y sense penes. Un dia l'amor entra a la llar, y l'amor trenca l'idili. L'amor dels homes, qu'es sempre egoista, porta sempre en son si un drama latent. A voltes una tragedia. Pera nostre home, pera nostre bon home, els amors de Giuliano y Nannina—oh, uns amors tendres y desinteressats, quasi bé idilichs!—seràn amors tràgichs. Ells dos són joves, ells dos s'estimen, y les circumstancies volen que al casarse tinguin d'abandonar al bon vell. «*Povero Lorenzo!*» crida'l lloro. Y efectivament, el pobre vell, que sols per sa Nannina y per son lloro vivia, qu'en sa candidesa no havia previst may allò que ara passava y que, no obstant, era natural y fins necessari que passés, queda aterrat al saber la nova qu'entre plors y recances la seva neboda gentil li comunica. El cop es terrible. Interiorment el mestre protesta. No, no es just, no es humà deixar-lo sol, sol ab el lloro. Què farà essent tan velle! A qui estimarà y de qui serà estimat! Però la rahó y el seu bon cor s'imposen. «Tens rahó», li diu a sa neboda. «L'amor te crida y l'amor es sagrat. Ademés, jo puch morir-me, y si'm moris, ¿trobaries a vint anys un altre oncle com jo que't recullis y protegis com jo vaig ferho quan ne tenies tres?» Y l'oncle Candidezza s'executa. Però'l dia dels adeus arriba. L'oncle, fent el cor fort, despedeix als nuvis qui ploren llàgrimes innocentes, llàgrimes d'amor, d'egoisme, de remordiment; una musica que han llogat els amichs acompanya, ab un pas doble, als nuvis a la estació. «Adeu, Nannina», diu el lloro. Y després el pobre vell se troba sol, y trobantse sol plora. Plora un pervindre qu'endevina miserable, plora unes tendreses que no tornaràn, plora la vida joyosa que fuig de la seva vellesa y la seva soletat. Fins el lloro ha emmudit. Ja no contesta, ja no diu res el lloro. Ni tan sols diu «*Povero Lorenzozo*». Es que tot està tancat y el braser està encès. Aleshores una idea de deslliurança creua la ment del bon vellet. Si, es preferible la soletat del sepulcre. Y Lorenzo Candidezza serenament, tranquilament, espera que'l braser faci son fet. Y cau el teló deixantnos una impressió ben tràgica.

Aquesta comedia deguda a un autor italià, Carlo Bertolazzi, es feta ab força sentiment y ab fina gradació de contrasts. L'autor acumula una serie de detalls molt ben trobats pera donarnos una nota placèvola, quasi bé idilica, y usa un llenguatge molt natural y molt tendre. Tot pera que la impressió final sia més fonda. Ell s'enterneix y procura enternirnos ab la figura del protagonista, y ho logra plenament. ¿Què més pot demanàrseli?

En Paladini, la Chiantoni y en Sabbatini digueren molt be'ls respectius papers. Tots tres estigueren molt justos d'expressió y de sentiment; en Paladini especialment, qui adornà'l personatge ab una serie de detalls que l'acreditarien, si ja no estigués ben acreditat, d'ésser un gran actor, un actor ben complert. També demostrà un cop més les seves aptituds com a director d'escena.

Le bercail (l'ovile en italià, la cleda que dihém nosaltres) es una comedia en tres actes de l'Henry Bernstein. Una ovella esgarrriada retorna a son corral, a la llar burgesa de son marit y de son fill, de la que un jorn desertà pera córrer darrera d'ideals boyrosos de felicitat absoluta—impossible per volerla absoluta,—qu'ella imaginà eren fàcilment realisables y que la experiencia li ha demostrat que no ho són.

Evelina es un d'aquells éssers eternament inquietos, vagabonds, assedegats, jamay contents, jamay satisfets, inexorables al voler assolir llurs ideals. De petita fou criada en una llar de parents frets e insensibles, y el seu cor no's preparà dolçament a l'amor y la tendresa. Visqué en aquella casa com a selvatge. El seu consol foren els llibres. A les golfes de la casa hi eren apilotats, puig sa tia havia declarat que «una llibreria deshonrava un saló». Y la joveneta's passà hores y més hores llegint llibres, aturdida, apassionantse, somniant. Quan estava cansada de llegir s'abocava a la finestra. Per ella veyia un cementiri ab sos carrers de desmayos y xiprers, ses creus y sos sepulcres. Mes els ulls de la joveneta desdenyaven aquell paisatge de morts y's fixaven intensament en l'horitzó, com si allà al lluny s'hi dibuixessin en miratge les grans esperances vagues, les belles ficcions qu'enterbolien sa imaginació... Fou aixi que son cor de verge «murmurà sovint, sense conèixerles encara, aquestes paraules de Goethe: *Endevant per sobre les tombes.*»

Evelina's casà jova ab un home vell. Se va creure realisar el miracle que li portaria la felicitat, miracle qu'esperà durant sa joventut y que continuà esperant y volent realisar després, quan el matrimoni li mostrà'l primer gros desengany. Tot seguit de casada comprendgué que'l seu marit—un home bo, burgès y prosaich—y ella, no podien posar en comú una sola idea, un sol sentiment,

una sola admiració, un sol gust. Aquell home, aquell desconegut que arribà un bell dia y no se n'anava més, aquell senyor de qui tenia de *sofrir* eternament les tendreses y les vulgaritats, la exasperà. Volgué un fill. Mes aquest fill, qu'ella captà ab submissions, ab simulacions vergonyoses, quan li mostraren per primera volta en son llit de dolor ab son petit cap pelat y ses parpelles nûes, li feu mal al cor. Fou una altra decepció. No, no sentia amor de mare. El miracle altre cop s'esvania. Y lo inevitable arribà: Evelina trobà un artista que li digué: «No es pas una cita lo que't demano. Te demano tota ta existencia, tota tu. Vull que vinguis ab mi pera viure sempre junts. O tu ets una criatura que té consciencia de si meteixa, dels seus drets, de la seva religió, la religió de la benhaurança, o no ets més que un ésser esclau, resignat. Si lo primer, vinaten ab mi; si lo segón, quedat ab ton marit, ab ton fill, ab ta llar.» En fi, li diu: «O m'estimes o no m'estimes.» Evelina l'estima, Evelina cerca sempre son miracle. Després d'una discussió ab son marit, se'n va ab l'aymant, sense fer cas de les paraules que aquell li diu ab to profétich: «Avans d'un any ploraràs llàgrimes amargues... que la vida es lletja, que la vida es trista, que la vida es porca y que'ls minuts feliços són escassos y's paguen cars, terriblement cars.» Així despedeix el marit burgès a la esposa idealista.

Evelina no troba tampoch en el món de l'art—l'autor se mostra exageradament escèptich y fins injust al reflectirlo aquest món—lo qu'ella esperava, ni el seu ayment resulta l'idol que havia somniat. «Jo t'hauria pogut estimar ab el cervell o ab el cor. Si m'haguessis volgut enamorada de l'artista, tenies de permanèixer pur, noble, gran; si'm volies senzillament com a dòna, tenies de mostrarte sempre apassionat.» L'aymant no ha fet res d'això. Fa la vida del bohemí, corre derreta's periodistes, dels empresaris, dels petits artistes de *café concert*, d'homes dubtosos, de falses glories, de dònnes lleugerès, de *rastaquouers*, d'imbècils. «Es hermós el teu món d'artistes, li diu, putxinel·lis que fan ganyotes grollerament.» Y Evelina deixarà a aquell ayment, qui li diu no obstant alguna veritat: «Aquests putxinel·lis són els homes. Per tot arreu trobaràs les meteixes torpeses, les meteixes porqueries... gent que's ven, gent que ment, gent que té por, gent que són besties encara que se les respecti. Y en quant a la meva colla, a la meva *tropa* d'artistes, jo'ls prefereixo a pesar de tot als teus burgesos. Al menys nosaltres, encara que sia rarament, sentim y fem passar un xich de bellesa per entre la multitud que'ns escolta y s'estremeix... y ens estremim.»

Evelina no'n té prou d'això; ella, en sa inflexible ambició, en ses ilusions que may se satisfàn, no'n té prou d'un gran cor, d'un

gran esperit; reclama de la vida tota sa plenitud, tots sos goigs, tots els seus recorts y esperances. Vol lo possible y lo impossible. En fi, Evelina's fa actriu y acaba, desencorajada a la fi, trucant a la porta de son marit y de son fill, a la porta de la llar burgesa. A la fi reconeix—jo no entench gayre per qué—que fins pera temperaments com el seu hi ha un refugi segur, y aquest refugi es la casa, la familia, la llar. Y Evelina plora, demana perdó, misericordia, pietat. Y el marit, el bon marit burgès, perdona.

Tal es la historia d'Evelina, l'argument de *Le bercail* la comedia en tres actes que la Mariani ab el titol italià de *L'ovile*'ns va donar l'altre dia. L'obra d'en Bernstein, psicològicament se prestaría a molt series objeccions. Es una d'aquelles obres que'n diuen de tesis encara que la tesis sia purament sentimental, que no convencen perque l'autor en son escepticisme *s'ho fa venir tot bé* per'arribar al resultat que desitja. Molta habilitat en la construcció y en el diàleg, però poca consistencia en els tipos. Tot lo que passa en *Le bercail*, evidentment pot passar, però endevinem que si els personatges fossin tal com els pinta l'autor en el primer acte, evolucionarien diferentment en la vida. Jo no comprench per exemple—y es aquest un cas que's repeteix sovint en el teatre—per qué l'amant ha d'ésser tan diferent en el primer acte de lo qu'es en el segón. Naturalment, l'home qu'estima a una dòna, avans que aquesta *caygui*, no's presenta ab tota nuesa. Sols després de la *cayguda* comprèn la dòna que l'home no es tan bonich com se creya. Però d'això, que per altra banda no es regla absoluta puig homes y dònnes hi ha que com més se tracten més intimament se coneixen, més hermosos se troben y més s'estimen, d'això, dich, a convertirnos un personatge en l'antitesis de lo que avans era sols pera demostrar una idea preconcebuda, hi ha un pas ben llarch. No, la natura, la vida no enganyen tant com enganyen a Evelina'l marit primer, l'amant després y el món sempre. Hi ha molta *ficelle* en el drama d'en Bernstein. Lligada ab habilitat, es cert, sense nusos, ab escenes de gran intensitat y d'efecte, ab diàleg fàcil encara que a voltes conceptuós, però *ficelle* a la fi que acredita a l'autor de la comedia més com a constructor que com a psicòleg o moralista.

En fi, puig no puch extendrem, *L'ovile* resulta una obra més interessant que sentida, y més trevallada—tant que a voltes enfarfega—que ingenua, es a dir qu'espontania.

La execució resultà força discreta en conjunt, distingintse la Mariani y en E. Sabbatini. No obstant, jo crech que'ls francesos ho fan millor. Són tan francesos aquesta mena d'obres, que sols els francesos poden sentirles y, naturalment, representarles ab aquella senzillesa y bon gust qu'elles meteixes exi-

geixen. La Després, per exemple, no ho faria pas igual que la Mariani: ho faria millor, ho faria més francès; en una paraula, faria més el tipó de l'obra. Lo qual no vol dir que la interpretació que hi dona la Mariani no sia ben acceptable.

EMILI TINTORER

Fa uns quants anys que, en l'escenari de l'hermosíssim teatre qu'existia en el carrer de Mallorca, en Gual ésser presentà als espectadors del Teatre Intim, ahont havia començat sa campanya, una cançó popular desenrotllada pera la escena ab música d'en Enrich Granados. Aquesta cançó era la de *Blancaflor*, y el públich, en l'època a que'm refereixo, va rébrela ab mostres de desaprobació y va criticar d'infantivola l'obra del poeta. En Gual s'havia enamorat d'un troç de poesia del poble y ab respecte y amor n'havia forjat una obra teatral, y com que això era nou allavors y el públich, el gros públich, encara no sabia per boca d'altri la sentència, *Blancaflor* va ésser un fracàs dels més grossos que puguin succehir en cap teatre.

Donchs *Blancaflor* es com *Els tres tambors*: una cançó popular fresca y xamosa, joya d'ingenuitat, nascuda com les violes boscanes, humil, de pares anònims que aplegats se diuen *Poble*, de vida sana y robusta que's perpetua y va llegantse de generació en generació, prenyada sempre de poesia, nua d'artifici, car es enemiga de regles y posicions.

Blancaflor y *Els tres tambors* tenen igual mèrit: la primera es una nota suau, blanca com el meteix *arbre de la menta* que fa de cobricel a la dama quan va brodat el camisson d'or pera la filla de la reyna, blanca y esfumada com les veles de les naus que porten noves de l'aymador; blanca com les robes que vesteixen les monges del monastir ahont *Blancaflor* vol anar quan pensa qu'es trahida; blanca com la conciencia d'ella meteixa, que *set anys l'ha esperat ausent* y set més l'esperarà com a *viudeta enviudada*...

Els tres tambors es devassall de llum, aplech de colors brillants, mitjdiada d'estiu, y ab tot, la cançó es ben pariona de l'altra, ab son cayent de poble, senzilla y cor-oberta. Si avuy aquell públich, primitiu espectador dels primers passos del Teatre Intim, vegés *Blancaflor*, l'aplaudiria. ¿Perque té més educació artistica? Crech que si, però en bona part se deuria l'èxit als antecedents. Es com allò dels ciutadans: han de tenir cédula pera ésser honrats. Sense padrins no's pot ésser cristià. Y tants moros que hi ha batejats!

A n'en Gual, donchs, no li ve d'ara'l desenrotllar cançons populars pera la escena; ne té alguna altra, a més de les dues esmentades, que'm penso'ns donarà a conèixer ara que'l públich s'ha rendit devant d'*Els*

tres tambors, en qual obra ha demostrat en Gual ésser un veritable artista y un perfecte coneixedor del teatre.

Els tres tambors es una troballa, una d'aquelles troballes qu'estàn reservades sols als artistes. Bé se n'han donades ara al Principal d'ampliacions de cançons populars, bé se n'han glosades de llegendes catalanes; més, en gayrebé totes, quan la grandiositat llegendaria no's veyia destruhida per l'èmfasis del glosador, la sugestiva simplicitat popular era desnaturalisada per la carrincloneria o la incoherencia del qui s'havia atrevit a posarhi ses mans.

Res d'això ha succehit ab *Els tres tambors*, l'antiga cançó tan brillantment harmonisada per en Morera y avuy ampliada per ell en colaboració ab en Gual. Tres quadros plàstichs hi ha vist aquest, dignes d'ésser portats a la escena: 1.er, l'arribada a Vallfórest dels exèrcits de Granastre victoriosos, ab tot l'esclat de jova de les noyes y del poble en general; 2.^{on}, l'episodi amorós entre la princesa, son pare el Rey y el més petit dels tambors; y 3.er, partença dels soldats.

Semblen res aquests tres quadros, ¿veritat? Donchs ab gran sobrietat e ingenuitat en Gual hi fa cabre un drama d'amor y un poema qu'encisen. Aquells cants del poble en el primer quadro al acostarse'ls tambors:

Salut als braus tambors
qui venen de la guerra
y porten en llurs cors
el goig de juvenesa;

aquell Rey que surt pel carrer y de tu a mi parla ab els tambors però manàntelshi enllestir perque *té un xich de pressa*; la resolta actitud del tambor petit que *porta un ram de roses*, qu'essent fill del rey d'Anglaterra diu no tenir més que *la caixa y les manetes*:

La teva filla oh Rey
qui estima les flors fresques
m'ha festejat el ram
y jo festejo a n'ella.

A un Rey tan poderós
no li manquen riqueses
y bé pot acceptar
un pobre bo per gendre.

Y si una dòna'm vol
tambor m'haurà de pendre;
un cop serèm casats
sabrà la vritat bella;

la despedida dels tambors entre les aclamacions del poble, y l'acte *del més petit* al llençar una rosa al rostre de la princesa; tots aquests detalls y altres que no consigno, revelen una compenetració tan perfecta ab l'esperit de la cançó, que'l públich (no'l públich estultament ingenuu que sol concórrer al Principal, sinó'l públich-artista que s'hi congrega aquests dies) tributa veritables ova-

cions a l'artística ingenuïtat de l'afortunat glosador.

En Gual, ademés, ha sabut presentar molt bé l'obra, donantli un color d'època escayent de bo de bo. Els trajos són rics y de tons alegres, com per'ajudar a ferir la imaginació popular, a la que tant impressionen les arrogants y fastuoses descripcions de nostre brillant folk-lore; y els escenògrafs Moragas y Alarma hi han contribuït també en bona part ab ses dues decoracions, plenes de llum y de color, especialment la que representa la plaça del poble.

La música es brillant y sentida, apareixent en Morera magistral en la instrumentació.

Els actors... ingenuus, però fluixos. La direcció escènica excelent, com d'en Gual. Però no'ns estarem pas de remarcar qu'en el primer quadro's podria treure més partit de la entrada dels tambors. A n'aquests y a llurs cops de timbals se'ls hauria de veure y sentir de més lluny, que van venint entre la joia popular, y no presentarlos de cop y volta y entretenirlos en la escena marcant massa curts y cohibits uns passos que haurien d'ésser ben llarchs y arrogants. Pera la major naturalitat y el major efecte caldria

qu'en Gual se fixés en això si no ho ha fet.

Avans d'acabar no vull estarme de dir el mal efecte que'm produeix veure obres artistiques com *Els tres tambors* barrejades ab sessions de cinematògraf. Sembla que l'empresari les posi pera distreure la canalla y no s'adongui de la seva importància fins que'l públich li demostra llur bondat. Home, senyor Graner: ¿ha vist may, vosté qu'es pintor, qu'entremitj d'una exposició de fotografies s'exhibeixin quadros a l'oli? Una cosa es la fotografia y altra cosa es l'art; lo primer pot ésser artístich, instructiu, profitós, bonich, y reunir més qualitats si vol, encara, però l'art es molt serio, creguim, y per això m'atreveixo a indicarli que faci una tria dels seus *Espectacles Graner* y els agrupi degudament pera que cada hu sàpiga de quin mal ha de morir. Obres com *Els tres tambors* sols casen bé ab altres produccions teatrals.

Y ara, una encaixada ben forta ab els artistes Gual, Morera, y Moragas y Alarma, y un saludo al senyor Graner, rumbós empresari del teatre, a qui no han dolgut *prendes* en la presentació de l'obra.

J. PUJOL Y BRULL

EL LLENYATAYRE

Quan totjust clareja'l día
y el saluda'l cant del gall,
el llenyatayre fa vía
per lo camí de la vall.

A la mà una sogà porta,
a la espatlla una destràl,
y per la coma encar morta
ressona un cant que s'emporta
el fresch oreig matinal.

Llamp de Deu, tant de dalit
ja'l veurèu en sê a la nit.

Ja es al bosch; per ses brancades
l'aucell comença a saltar;
per totes les encontrades
d'altres se'n senten piular.

El sol daura les capçanes
travessantles ab sos raigs,
l'ayre porta essencies sanes
dels pins y de flors boscanes;
tot refloreix, sembla un maig.

La natura's treu el dol
y s'emmarida ab el Sol.

Pega ullada'l llenyatayre:
quina tasca, llamp de Deu!
No n'hi ha pas poch ni gayre
que no puja com se deù!

Au, donchs a tirar a terra
tots els pins més rabaçuts;
a tots declaro la guerra;

jo netejaré la serra;
cap al tar serèu cayguts.

Qui no pugui dret com cal,
llamp de Deu! cop de destràl.

Ja la destràl enarbola
y cau volant sobre'l pi;
altre cop per l'ayre vola
y altre cop torna a ferí.

Quatre cops, y l'arbre a terra;
vinga un altre y a tallàl!
Fins que cap n'hi hagi a la serra,
fins que tots sien a terra,
no reposa la destràl.

Destràl, destràl, pega fort;
mes tan sols al pi qu'es tòrt.

¿Quí t'ensenyà, llenyatayre,
tan saludable trevall?
Ja festós circula l'ayre,
pel bosch que ombreja la vall.

Ja de soques doblegades
y nuhoses no n'hi ha;
totes són dretes, llistades,
totes estàn ben pujades.
y el bosch fa goig de mirà..

Llenyatayre, ta destràl
quànt de bé fa, quan fa mall!

JOSEPH ALADERN

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

J. Pin y Soler.—VARIA II.—Barcelona 1905. (Verdaguer).

El senyor Pin y Soler es un escriptor prou conegut y apreciat a Catalunya pera que calgui ésser presentat en aquestes planes ab motiu de la publicació formant volùm d'una segona serie de sos interessantissims articles. La possessió del *métier* es tan absoluta en ell, que pot permetres lo que potser a ningú més li fóra permès: això es, el produhirse en les més diverses manifestacions literaries, sense trahir el més petit esforç d'adaptació. Sia'l que sia'l tema per ell escullit, en tots troba la manera d'interessarnos; ell vos explica viatges, ell vos comunica impressions personals, ell vos transporta ab la imaginació allà hont li plau; y a tot arreu hi estèm bè ab ell, y tot lo que vos diu vos es agradós d'escoltar; fins que a n'ell li ve bé deixarvos, lo qual sempre vos sembla massa aviat.

Això'ns ha passat a nosaltres ara ab el segon volum de *Varia*; l'hem començat a llegir per aquell *Prefaci* en el qual l'autor entra en materia parlantnos dels articles que té fets, dels que té a mitj fer, dels que solament té pensats; en el qual ens parla del seu editor, de si el publicar llibres en català es un mal negoci y de mil coses més; ab una senzillesa, ab una franquesa diriem, que fa tot seguit la impressió de qu'estèm parlant ab un conegut de tota la vida. Y res... seguim llegint... y ens trobèm impensadament ab l'*index* qui clou el volùm!

Y bé, ¿què vos ha dit en Pin? No probèu pas d'explicarho a ningú; es impossible d'altra manera que fentlo parlar a n'ell meteix, ab son propi llibre. Explicar viatges en els quals hi hagin naufragis, descarrilades, incidents d'aquells més impensats, això es fins a cert punt cosa fàcil; emperò'ls viatges de en Pin y Soler son tota altra cosa; en sa companyia s'hi viatja tranquilament, segurament; se veuen coses totes perfectament humanes y reals, y explicar aquestes coses d'una manera tan deliciosament natural no pot pas ferho qualsevol. Cal que la manera de dirho sia la meteixa de que en Pin se val; d'altra manera no faria l'efecte.

Quan una literatura compta ab escriptors qui ab tanta senzillesa de medis saben mantenir l'interès del llegidor, ja pot dirse que's tracta d'una literatura qui ha assolit un alt grau de perfecció dins son procés evolutiu. Reparèu que ja som lluny d'aquells temps en que calia escrivint en català, o fer riure a tot estrop o fer plorar a llàgrima viva. En Pin coloca'l nostre idioma al nivell del quin més apte sia pera dir ab *politesse* exquisida tot lo que a un home verament civilisat se li ocorri dir a un altre home tan civilisat com aquell; el nostre llenguatge apareix ja tan

senyor com pugui esserho qualsevol altre, y ab això sol ja n'hi hauria prou pera fer l'anomenada d'un autor, y pera que aquest fos objecte de les manifestacions d'agrahiment de tots els qui estèm interessats en el plet del nostre idioma.

Dins el volùm que'ns ocupa hi hem trobat aquella xamosa *Poruga* la qual es un petit joyell del nostre teatre català, y que fa doldre novament el que'l senyor Pin y Soler no hagi pogut congeniar més ab la gent d'entre bastidors.

En resùm: si del primer volùm de *Varia*, publicat fa dos anys, ne tragerem el desitj de veuren publicat el segon, una vegada llegit aquest el nostre desitj de poder fruhir els altres es molt més gran encara. Que no's desdiguí el mestre Pin y Soler de la promesa feta d'anar buydant els calaixets d'aquella *arquilla* de la qual ens parla en el pròleg.

Y agraheimli de passada'l qu'en el precedent volùm y en aquest ens hagi fet el servey de crear un titol ben català (*Varia*) pera denominar colectivament els reculls d'articles sobre tan diverses materies. Hauria pogut titularlos *Miscelànea*, o altre nom emmatllevat a qualsevol altra literatura o traduhint el caracteristich *Melanges* dels francesos; emperò'l de *Varia* els guanya a tots en justesa y, sobre tot, en catalana concisió.

—
NUOVA GRAMMATICA SPAGNOLA PER LA SCUOLE SECONDARIE E COMMERCIALI, di Carlo Boselli. — Milano, Fratelli Treves, editori, 1906.

Hem rebut un exemplar d'aquesta nova gramàtica pera l'estudi del castellà, composta pel nostre distingit amic y colaborador de JOVENTUT, el senyor Carles Boselli.

Ab la lectura de la introducció hont l'autor exposa'ls seus especials punts de vista y ab el sol examen de la taula de materies, ja un se dona compte de que's tracta d'un llibre modern pera'l qual s'han utilisat els estudis y observacions personals de qui l'ha escrit, coneixent bè l'idioma objecte d'estudi y el propi del publich a qui el dirigeix.

Tenen especial interès en el volùm (de unes 400 planes tot plegat) els apèndix qui el completen, entre'ls quals s'hi troba un petit diccionari d'americanismes que ha d'èsser de gran utilitat als italians qu'emigren a les repúbliques de l'Amèrica del Sud.

—
LA CUESTIÓN CATALANA. LOS SENADORES Y DIPUTADOS REGIONALISTAS AL PAÍS. Lèrida, 1906 (Sol y Benet).

El fascicle qual titol capça les presents ratlles ve a ésser un manifest dirigit a les demès regions espanyoles, y en el qual se

fa una síntesis de la significació y tendències del nostre moviment regionalista, vindicantlo del títol de separatisme ab que se l'ha volgut anular políticament per part dels qui tenen interès en continuar la historia d'Espanya dintre'ls procediments que tantes vergonyes ens han reportat, deixant la patria espanyola reduhida en la forma que gràficament presenta la coberta del propi fascicle, el qual segons sembla s'ha fet circular profusament a fi d'obtenir una difusió lo més gran possible dels ideals de Catalunya.

La redacció del manifest que'ns ocupa està feta dintre'ls termes d'una serena imparcialitat, y això certament contrasta ab l'animositat ab que se'ns tracta, fins en els actuals moments en que tota defensa'ns ha estat mancada.

Per això nosaltres, comprenent la bona fe que suposa la publicació del fascicle *La Cuestión Catalana* pera parlar sens eufemismes (cosa que'l Catalanisme ha fet sempre) de lo que constitueix les aspiracions de Catalunya, dubtèm dels resultats pràctichs que se'n puguin obtenir, en un país hont no's llegeix y hont si's llegeix, se desdenya dedicar l'atenció deguda a qüestions sobre les quals la opinió pública ha estat miserablement enganyada a favor d'una tayfa d'exploitadors del país interessats en sa ruina, de la qual n'obtenen ells exclusivament els beneficis.

Si a tota Espanya *La Cuestión Catalana* fos llegida y meditada com mereix la importancia del problema qui's debat, podríem esperarne quelcòm de l'expandiment dels nostres ideals. Mes tenim gran dubte de que'ls enemics de Catalunya lograràn inutilisar com sempre tan sanitosa propaganda, desvirtuant-la enfront dels qui sols se deixen portar d'un apassionament suicida.

R. MIQUEL Y PLANAS

REVISTA DE REVISTES

La Revista Gráfica, que publica l'Institut Català de les Arts del Llibre, conté en son número del prop passat desembre curiosos treballs literaris y tècnichs tals com: *El primer libro impreso en Barcelona*, per Adolf Alegret; *El «Manipulus Curatorum»*, per Joseph Pallejà; *Introducción de la imprenta en Barcelona*, per Marián Escar; *La imprenta en Valencia*, per Adolf Alegret; *El periódico, el libro y la imprenta*, per Eladi Fernández Diéguez; *Los concursos tipográficos internacionales*, per N. N.; etc., etc.; essent dignes d'elogi les magnífiques reproduccions de planes d'antichs incunables, com també'ls suplements artistichs que a aquest número acompanyen, a dos y a tres colors molts d'ells.

Notable es també, tant o més que tots els

publicats fins ara, el darrer número aparegut de la *Revista Ibérica de Exlibris*, ab el que's clou el segón volúm de tan interessant publicació. Hi ha curiosos treballs de Ignaci de Janer sobre *En Pere de Leiba y son exlibris*, del Dr. Pau G. Muñoz sobre *Los exlibris y la medicina*, d'en Pau Font de Rubinat sobre'ls *Exlibris del Marquès de la Cañada*, essent remarcable entre tots els demés articles el de nostre company Miquel y Planas sobre *La llegenda del Drach en els Exlibris*. Les marques reproduhides són notables per son gust artistich y per la netedat de la impressió, que acredita l'amor ab que en Fidel Giró trevallera pera'l major brill de les arts gràfiques catalanes. Ademés s'acompanyen quatre làmines (en paper del Japó dues d'elles) reproduhint els exlibris d'Alfons XIII, original d'en Riquer, d'en Jordi Monsalvatge original d'en Triadó, y dels germans R. y S. Miquel y Planas original d'en Diéguez. També's reparteix ab aquest número la bibliografia y catàleg descriptiu formats per la redacció de la *Revista Ibérica de Exlibris*, y el repertori d'exlibris ibèrichs que resulta de l'inventari per dita revista practicat.

Bulletti del «Centre Excursionista de Catalunya» (Barcelona). Publica en son darrer número la continuació de la monografia que sobre'l monastir de Sant Pere de Roda ha escrita n'Antoni de Falguera, la qual es ben interessant y ho resulta més encara ab les boniques vistes que de dit temple's donen en fotogravat, podentse apreciar, malgrat son actual estat runós, excelents detalls arquitectònichs d'aquell important exemplar de l'art romànich català. Conté ademés aquest número un curiós trevall de Joan Serra y Vilarró, Pbre., sobre'ls *Ponts del Diable y de Sant Joan en la vila de Cardona*, y unes *Notes folklòriques de Gironella y Puigreig*, degudes a n'en Pere Feliu.

Entre les revistes castellanés ab les qui tenim cambi hem trobat articles importants a *La Lectura y Nuestro Tiempo*, de Madrid, essent dignes d'esment en aquesta última les notes polítiques d'en Salvador Canals; *Hojas Selectas*, de Barcelona, *Revista Social*, de idem, *Euskalduna*, de Bilbao; *Alhambra*, de Granada, etc.

De França recomanèm els derrers números del *Mercure de France*, *L'Européen*, *Le Courrier Européen*, *Le Ménestrel* (cada dia més important per sa nodrida informació musical); *Prouvenço*, y *Le Midi Fédéral*.

De les revistes italianes que visiten nostra redacció esmentarèm el darrer número de *Leonardo* (Firenze), notable pels treballs *La vere antinomie della ragion pratica*, de Mario Calderoni y *Per l'estetica di B. Croce e l'architettura*, de Hugo Monneret de Villard; *Il Campo* (Torino); *Il Regno* (Firenze); *Revue Franco-Italiemse et du Monde Latin* (Nàpols), *Il Tirso* (Roma), etc.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 42 S^o Perfecte Buen S. Clemente, (*legas E.*) — Albagés (Lleyda).
- 43 S^o Manel Benet y Benet, (*legas E.*) — Plaça de la Constitució, 21 — Borjas-blancas de Urgell.
- 44 S^o Johano Coll y R. golta, (*legas kaj skribas E.*) — A câ'n Gerard Baguer — Palamós (Petit Empordà).
- 45 S^o Valentí Rendom y Presagué, (*lernas E.*) — Concell de Cent, 238, pral., 2.ª — Barcelona.
- 46 S^o C. Ametlla y Coll, (*parolas E.*) — Reboledo, 4, baix — Tarragona.
- 47 S^o Agustí Montaner y Cabarrocas, studento, (*profesoro de Esperanto*). — Arch de Sant Agustí, 7, 2.ª, 1.ª — Barcelona. — (Somera adreso. — vilago: Palamós.)
- 48 S^o Marius Burgos y Sastre, (*lernas E.*) — Cui-reterias, 10, 4.ta — Tarragona.
- 49 S^o Josefo Roviralta y Fornes, (*legas kaj skribas E.*) — Sant Ramón, 2, 4.ta, 2.ª — Barcelona.
- 50 S^o Mikaelo Bassa y Cortés. (*lernas E.*) — Carrer Major Taulat, 117, botiga — Poble Nou (Barcelona).
- 51 S^o Petro Bohigas y Canadell, (*lernas E.*) — Concell de Cent, 341, 1.er, 1.ª — Barcelona.
- 52 S^o Enrich Saúch y Català, advokato, (*lernas E.*) — Plaça de la Llibertat, 1, 1.er — La Bisbal (Petit Empordà).
- 53 S^o Rossendo de Pouplana de Ciurana, (*lernas E.*) — Carrer d'en Pi y Margall, 8, 1.er — La Bisbal (Petit Empordà).
- 54 S^o Johano Linares y Delhom, verkisto kaj industriisto, (*legas E.*) — Sant Sebastià, 22 — Palafrugell (Petit Empordà).
- 55 S^o Marius's Brú y Borràs, instruisto. (*lernas E.*) — Col-legi d'Interns del Institut de Reus — Reus.
- 56 S^o Ramón Mercadal y Martínez, (*lernas E.*) — Concell de Cent, 390, 1.er — Barcelona.
- 57 S^o Baldomer Anglada, (*lernas E.*) — Hospital, 21 — Barcelona.
- 58 S^o Josefo Bosch y Ximenis, fotografisto, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer de Canet, 35 — Sarria (apud Barcelona).
- 59 S^o Jako Rull y Ballès, (*legas kaj skribas E.*) — Portal de l'Angel, 7, entresol — Barcelona.
- 60 S^o Manuel de la Fuente Cardenes, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Nòu de la Rambla, 163, 3.ª, 2.ª — Barcelona.
- 61 S^o Francisco Genover, (*legas kaj skribas E.*) — Palafrugell.

(Daŭronta.)

Nia estiminda samideano Sro. Federiko Pujulà forestiĝas el Barcelono. Kiel jam scias niaj gelegantoj tre ofte ni estas seniĝataj je lia kompanio, sed ne de lia granvalora kunlaborado. Li daŭrigos do same sian redaktoran laboradon kaj esperantan propagadon. Pro tio ni prokastos post unu numero de nia revuo la eldonadon de katalana-esperanta gramatiko ĉar oni devas al li sendi la presprovojn por ilia korektado, oni bezonas pli da tempo se oni volas eviti kian ajn interrompo.

Dum la foresto de Sro. Pujulà lin anstataŭos en la esperanta kurso farata ĉe la societo «Progrés» la distinguinda esperantisto Sro. Johano Rosals.

Ni plezure sciigas ke definitive oni fondis en tiu ĉi ĉefurbo la societeton *Espero Kataluna* kies celo estos propagi kaj popoligi la internacian Zamenhofan lingvon.

En la unuakunveno, oni unuvoĉe elektis la anojn kiuj devas formi la societestraron; ili estas Sro. Johano Rosals prezidanto, A. Montaner vic-prezidanto, kasistino F^{no}. Ludovikino Campmajó, Kolombino Rovira sekretarino, D Renart, vic-sekretario, Dominiko Bonet, bibliotekisto, kaj Sroj A. Roig, Josefo Bonhome kaj J. Solá voĉdonantoj.

Nostre estimat company en Frederich Pujulà's troba ausent de Barcelona. Com ja saben nostres lectors, ab molta freqüencia'ns veyem privats de sa companyia, però no de sa valiosa cooperació. Ell seguirá, donchs, igualment sa tasca de redactor y de propagador de l'Esperantisme. Solsament retrassarém un número la publicació de la gramática esperanta-catalana, car deven enviárseli les probes pera llur correcció, se necessita quelcóm més de temps si's vol evitar qualche interrupció.

Durant l'ausencia d'en Pujulà'l substituirá en la classe d'Esperanto que's dóna al «Progrés», el distingit esperantista en Joan Rosals.

Tenim el gust de fer públich que ha quedat definitivament constituída en aquesta capital la societat *Espero Kataluna*, qual ti es propagar y popularisar la llengua universal del Doctor Zamenhof. En la reunió que varen celebrar pera constituhirse sortiren elegits per aclamació'ls senyors següents pera formar la Junta Directiva: President, En Joan Rosals; Vis-president, En Agustí Montaner; Tresorer, senyoreta Na Lluisa Campmajor; Secretari, senyoreta Na Coloma Rovira; Vis-secretari, en Dionis Renart; Biblio-

Laŭ niaj sciaĵoj grandnombraj estas la membroj kiuj apartenas al tiel simpatia socio, kaj oni povas antaŭdiri pro la entuziasmo de ĝiaj fondintoj, plenan kaj fruktodonan sukceson en ĝia entreprenota agado.

Nun oni serĉas propran logejon sed malgraŭ tio, oni povas sendi la aliĝojn membraj ĉe la Administracio de JOVENTUT, plaça Teatre, núm. 6, kaj ĉe la prezidanto Sro. J. Rosals, Portaferriça, 30, librovendejo.

En la lernejo «del Dolç Nom de Maria y St. Francesch d'Asis» (Provença Strato, 226^a) la direktorino F^{no}. Ludovikino Campmajó kun la helpo de F^{no}. Kolombino Rovira komencis elementan kurson de la Zamenhofa lingvo kun granda entuziasmo de la malgrandaj lernantinoj kiuj grandnombre kunvenas en ĝi. Ni gratulas la diritajn kuraĝajn fraŭlinojn kiuj estas el la plej distingindajn lernatinojn de Sro. Pujulà.

Antaŭen!

tecari, en Domingo Bonet, y Vòcals, els senyors En Arthur Roig Casanovas, Joseph Bonhome y Joseph Solà.

Segons nostres informes són en gran nombre'ls adherits a tan simpàtica corporació, essent de preveure, donat l'entusiasme de sos fundadors, un èxit ben falaguer pera la campanya que van a emprendre.

Interinament s'està buscant local apropiat pera lloch social, poden enviarse les adhesions a l'Administració de JOVENTUT, Plaça del Teatre, 6, entresol, y a casa del President, Portaferriça, 30, llibreter.

En el «Colegi del Dolç Nom de Maria y Sant Francesch d'Asis» (Provença, 226), la Directora senyoreta Lluisa Campmajó, auxiliada per la senyoreta Coloma Rovira, ha inaugurat una classe elemental de la llengua d'en Zamenhof, ab gran entusiasmo de les petites alumnes qu'en gran nombre hi concurren. Felicitèm a dites coratjoses senyoretas, unes de les més distingides deixebles d'en Pujulà.

Avant!

NOVES

Es critica, certament la situació política d'Espanya. L'ambició de la quefatura dugué al poder a n'en Moret, quan en Montero Rios, cansat de governar en pèssimes condicions, se'n tornava a casa; y avuy es ja qüestió de que tots els politichs liberals, per poch liberals que sien, o essentho sols de nom, hi pensin en la necessitat de tornarsen per hont han vingut, si gota de bona fe y serietat els queda.

Per sa part en Maura, com si presentis una desfeta pròxima, sembla que vulgui precipitar els aconeximents, preparantse pera quan se'l cridi a n'ell, que no serà sinó quan s'hagi probat (?) qu'ell es l'única solució y que cal donarli facultats amplias.

En tant a Catalunya, a Barcelona, continuèm exclosos de les garanties constitucionals; la premsa està amordaçada, la lliure emissió del pensament es prohibida, y els qui sentim desitj de solucionar l'actual conflicte pera bè de l'Estat espanyol, no podèm dir res; per més que, desgraciadament, la experiència'ns demostra que tampoch seriem escoltats.

Emperò l'obligat silenci de la premsa barcelonina no es absolut: Si els periòdichs catalanistes no poden parlar, altres periò-

dichs hi ha, com *El Diluvio*, que han publicat quelcòm de substanciós, com per exemple'l manifest *A las Cortes* que dit periòdich publicà en sa edició del passat diumenge. Heusen aquí alguns fragments:

La idea del separatismo catalán ha nacido en el resto de España, ignorante del estado íntimo del alma de nuestro pueblo. Ha bastado que un partido político, nacido en Cataluña y sin ramificaciones aparentes en el resto de la nación, haya concretado su programa en la autonomía regional, para que en la inteligencia rudimentaria de algunos directores de la opinión se haya producido una asociación de ideas, y la palabra autonomía haya sugerido la de separatismo, equiparando estúpidamente al pasado de Cuba la actualidad de Cataluña. Producida esta desviación inicial, no se han hecho esperar las consecuencias. El efecto inmediato ha sido el de provocar una sorda hostilidad en la conciencia de España contra toda iniciativa reformadora del ambiente nacional que brotara en tierra catalana porque necesariamente debía reputarse pecaminosa. Y de cómo ha sido aprovechada esta hostilidad perfectamente explorable; de cómo han sido explotados los sentimientos del pueblo español, abriendo y ensanchando sin piedad las heridas aún chorreando sangre de las últimas campañas coloniales, sólo nosotros, los que vivimos en Cataluña, podemos tener una idea exacta, tan exacta como horriblemente triste.

Asombra y apena pensar en lo que se ha dicho y se ha escrito á propósito del movimiento autonomista de Catalunya. Algunos por un interés político torpemente comprendido, otros por irreductible incapacidad mental, los más por ignorancia, han predicado el odio

santo á los regionalistas catalanes, confundiendo en un común anatema á los regionalistas y al pueblo catalán.

Lo decimos muy alto y muy fuerte. En Cataluña no se ha planteado un problema catalán, sino únicamente y de un modo definitivo el problema de España.

¿Queremos una autonomía administrativa? ¿Aspiramos á una autonomía política, como base de una federación de las regiones españolas? ¿Pedimos simplemente la autonomía municipal? ¿Basta un régimen de descentralización que se concrete por el momento en resoluciones de carácter económico para el fomento de nuestra riqueza? Cada una de estas aspiraciones tiene realmente su voz en el mundo político de Catalunya; pero muy por encima de todas ellas, fórmulas frías de organización jurídica que esperan el aliento de una vida, está el alma catalana, que sueña en un porvenir glorioso, confiante en la virtud de su esfuerzo, consciente de su deber en el mundo y segura de influir en el nacimiento de una nueva España.

La diferenciación de cada uno de los componentes nacionales que sean de ella susceptibles no viene á destruir la unidad de España. Viene á negar la uniformidad impuesta artificialmente, para crear una positiva unidad que sea el resultado de una comunidad de afectos y de aspiraciones entre las personalidades naturales que tienen su asiento en la nación. La fórmula de esta unidad no hay entendimiento capaz de descubrirla y concretarla, porque no ha de ser obra caprichosa del hombre de estudio que la deduzca de sus teorías, sino producto vivo de la realidad.

He aquí el proceso que se ha iniciado en Cataluña. No se detenga su curso por vano apego á ese patriotismo palabrero que canta las glorias del pasado, inconsciente de las vergüenzas del porvenir. No se quiera que el grito de ¡Viva España! sea el alerta plañidero de un centinela, custodio celoso del quietismo nacional, sino la expresión sinceramente sentida de un santo deseo de ver y adorar una España viva. Entonces se comprenderá el alto sentido patriótico de la acción que ha venido desarrollando Cataluña dentro de España.

Per muy infundada que sea esta ilusión, la tenemos por digna de respeto. ¿Y no es lamentable que hasta hoy sólo haya servido para dictar al Parlamento una ley que declare á Barcelona indigna de la Constitución vigente y para dictar al Gobierno un proyecto de ley encaminado á impedir el libre ejercicio de derechos tan esenciales como el de emisión del pensamiento? El sentido tradicionalista de los hombres del pasado prevalece, y todo gesto de pueblo moderno se antoja motivo de desorden, toda iniciativa temor de destrucción. Ante un deseo seriamente manifestado de progreso, toda la obra de libertad del pasado siglo va á ser negada. Ni siquiera el pensamiento fundamental del señor Maura de hacer del Parlamento un verdadero poder del Estado llegará á tener realidad. El problema de la libertad no lo dejaron resuelto nuestros padres. Continúa siendo nuestro problema y lo será también de nuestros hijos é indefinidamente perdurará en España como una muestra de impotencia de nuestros hombres para vivir la vida de los pueblos modernos. ¿Cómo es posible alentar en el alma nacional el ansia de nuevas conquistas de la civilización, si ni aun las consagradas por la ley y selladas con la sangre del pueblo han logrado estabilidad?

Nosotros pedimos al Parlamento que asegure el mantenimiento del actual orden jurídico como una base fir-

me y sólida en que puedan apoyar su planta los que han de empujar á la sociedad española en su marcha adelante. No hay crimen, no ha de haber crimen en el mundo cuya represión exija la destrucción de las libertades conquistadas, y mucho menos los llamados delitos de opinión, proscritos para siempre del catálogo de crímenes que castigan las democracias.

Ara bé: de tot això's deduheix que'ls catalans volém legalitat y amor, protestant de que's vulguin posar fóra de la lley nostres aspiracions de progrés y vida. Ho hem dit mil voltes, però no'ns dol repetirho. Preferim transcriure y comentar tan nobles paragrafs que no pas entretenirnos a retreure les injustícies y els agravis que altres períodichs de Madrid han fet aquests dies a Catalunya predicant son extermini.

Ara les Corts tenen la paraula.

En el local de «l'Associació Wagneriana» donà'l dia 26 d'aquest mes un concert de piano la senyoreta Concepció Darné y Dalmau, qui demostrá una vegada més el seu gran domini de l'art que practica. Tocà, com a primeres audicions, *Prelude y Cache-Cache*, de E. Bossi; *L'isle joyeuse*, de C. Debussy; *Jeux d'Eau*, de M. Ravel; *Cançó noruega*, hermosíssima composició que recorda les de la nostra patria y que fou admirablement dita per la senyoreta Darné, lo meteix que *Papillons* (abducs composicions de Ole Olsen) dont feu prodigis de seguritat y execució finíssima; y *Islamey*, de M. Balakirew. Figuraven ademés en el programa, *Andante varié*, de Haydn, y la *Fantasia en do major* de Schumann, molt ben interpretades, especialment aquesta última.

També en la Sala de la Reyna Regent del Palau de Belles Arts l'«Associació Musical de Barcelona» donà un concert (segón del cicle Schubert) el dia 28 a la tarda. El programa's composava del *Quarteto en la menor* op. 29, y el *en mi bemol*, op. 125 n.º 1 de Fr. Schubert. Foren discretament interpretats pels senyors López Naguil (violí 1.º), López Casals (violí 2.º), Ribas (viola) y Rabentós (violoncel).

Publicacions rebudes:

Emporium, drama lirich en tres actes, lletra d'Eduart Marquina, música d'Enrich Morera. S'ha publicat el poema original d'aquesta obra, escrit en vers català per en Marquina. Se troba de venda en totes les llibreries y establiments de música, y en nostra Administració, al preu d'una pesseta.

Crònica o Comentaris del gloriosíssim y invictíssim Rey En Jaume I d'Aragó. S'ha publicat el quadern 11 d'aquesta obra ab tant d'éxit editada pels senyors Ferrer y Vidal. Preu de cada quadern, 25 céntims.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes

La llengua internacional Esperanto s'ensenyà en tres mesos pel professor esperantista

F. Pujulà y Vallès.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —

Un volùm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

**OVO LÈCIT-
HINE BILON**

**PHOSPHORE ASSI-
MILABLE: DRAGE-
ES: GRANULE: AM-
POULES: ~~POULES~~**

**NEURASTHENIE: DEBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE**

ALFRED RIERA & FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

**CHASSAIGNE
FRÈRES**

COMPTAT · PLASSOS · LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

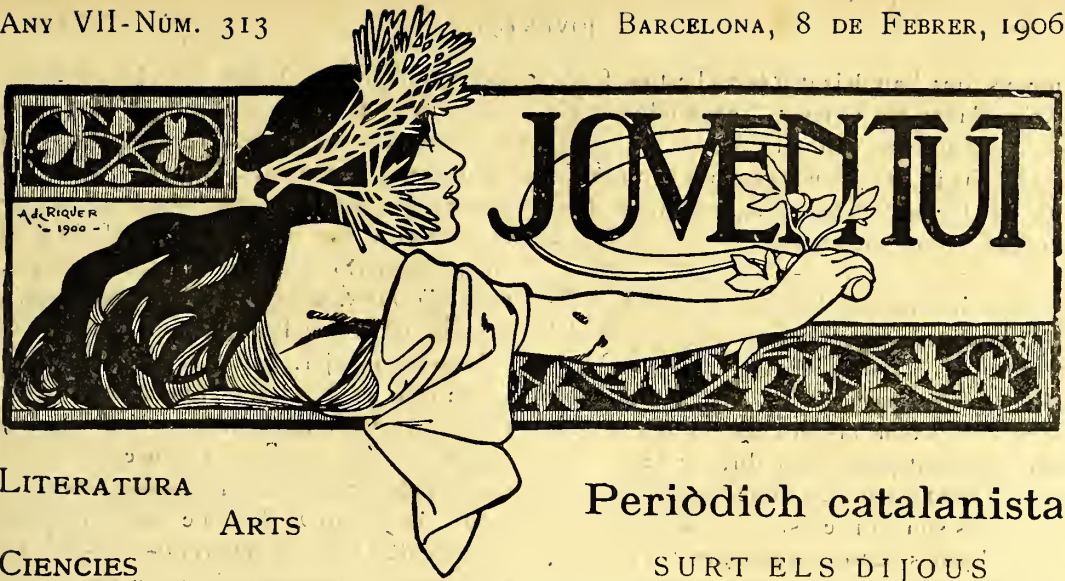
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

Notes d'un escèptich, per Emili Tintorer — Els mobles al carrer, per A. Artis Balaguer. — Egle (de G. Carducci), traducció de A. Maseras. — Txeques: Costums y tradicions, per Benet R. Barrios. — De cóm en un cistell l'aygua no hi està molt segura, per Antón Sabater Mur. — Teatres, per J. Pujol y Brull. — Recorts que agraden, per Agusti Pedret y Miró. — Dia de neu, per Carles Arro y Arro. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Pianas — Esperanta fako: Gramàtica Catalana Esperanto, per F. Pujulá y Vallès — Noves

que demà seràn falses, però que hauràn servit peia fer nàixer altres veritats... altres paradoxes.

Però en el fons de tota paradoxa hi ha una veritat: senzilla. esquerpa, brutal, ingenua. Per això les veritats paradoxals són les que més ens atrauen. Ens fan riure ab esclat però ens preocupen; no'ns convencen però'ns fan meditar: no'ns les prenèm en serio però regulen nostra vida lleugera.

Per això les més grans paradoxes han sigut formulades pels homes més grans. Y a n'elles, més que a llurs veritats senzilles o a llurs belleses serenes, deuen llur immortalitat. Immortalitat relativa, immortalitat paradoxal.

NOTES D'UN ESCÈPTICH

En la cartera d'un escèptich he trobat les notes següents:

«... Evidentment en el fons de tota paradoxa hi n'ia una veritat. Una veritat petita que voldria ésser una gran veritat, una gran veritat que's formula brutalment, sense concessions, sense relativitats.

Potser perque nosaltres meteixos, nosaltres els homes, som una eterna paradoxa, no'ns agrada que se'ns parli paradoxalment; potser perque les nostres veritats, com a nostres, no són més que paradoxes, no'ns agrada que se'ns diguin les veritats... les paradoxes. Potser per això les veritats cambien, les de ahir no són les d'avuy, les d'avuy no seràn les de demà, les de sempre no seràn les de may. Potser per això no n'hem trobat encara de veritats verdaderes: sols hem trobat paradoxes que fem passar com a veritats. Veritats d'un dia, del nostre dia, del nostre temps,

Sense pretensions paradoxals, jo voldria formular senzillament una gran paradoxa. Jo voldria dir que'ls homes del sigle vint, més encara que'ls dels sigles passats y segurament molt menys que'ls dels sigles esdevinadors, són més crudels, són més salvatges, són més egoistes que les besties feres. Que les besties feres dich, puig no poden entrar en comparació les besties *civilisades*, les besties domesticades qui, per llur contacte y submissió a l'home racional, més a l'home s'assemblen que a les feres. Jo no puch enternir-me y honorar més de lo que cal a n'aqueixes besties que han deixat d'ésser besties; per lo

menys, que han deixat d'èsses besties feres. No'm plauen els renegats, especialment els renegats sumisos y humils.

Donchs jo crech que'ls homes són més feres que les besties feres. Y, anunciada la paradoxa, la vull argumentar.

—

Jo no he vist més desert que'l *Desert de Sarríà*, ni he admirat més feres que les ferès del parch, dels circhs y de tres jardins zoològichs; però'ls naturalistes, els geògrafs, els viatjants y Nemrods erudits, m'han il·lustrat suficientment pera poder dir, de les besties en son estat natural, algunes vulgaritats que pera'l cas són suficients.

Les besties de totes menes, tant si són carnívores com herbívores, com rumiants; tant si són de terra, com d'aygua, com d'ayre, procuren viure tranquilament, *fent per la vida*. Tot en elles es instint, però instint segur, senzill, imperatiu. Llur instint es llur lley única, y ab arreglo a aquesta lley se fan a si mateixes y als demés justícia. L'instint les hi diu que han de viure, y que pera viure han de menjar. Y mengen lo que troben, allà hont ho troben. Matant si es precis, barallantse, defensantse. Però llur crudeltat no passa may els limits de llur gana. Satisfeta la necessitat, queden satisfets llurs odis. L'instint les hi diu que han d'estimar, y estimen allà hont poden y com poden. Lluytant si es necessari; però, satisfeta la necessitat, queden satisfetes llurs rencunies, llurs gelosies. L'instint les hi diu que han de viure y pera viure s'han de defensar de tota mena d'agents estranys—el primer de tots els homes—y's defensen tant com poden; però, un cop lliures de perill, llur defensa s'atura. L'esperit de venjança les hi es desconegut.

Y així viuen les besties, les besties feres.

—

Jo he vist moltes ciutats y moltes viles; jo he conegut molts homes y he observat molts pobles evolucionant en el temps, jo he llegit molts llibres y escoltat moltes oracions y moltes paraules. Sé lo suficient pera poder dir dels homes, en son estat civilisat, algunes vulgaritats que pera'l cas també són suficients.

Els homes de totes menes, tant si són europeus, com americans, com asiàtics, com africans, com oceànichs, volen viure, però

no tranquilament. Viuen *fent per la mort*. La reflexió, el raciocini ens ha atrofiat l'instint, que ja no es sentit senzill per més que sia imperatiu encara. Som racionals y ho pensèm tot, pensèm en tot menys en educarlo l'instint nostre. Sols volèm satisfarlo. Y al voler satisfarlo plenament, absolutament, *impossiblement*, ens hem tornat terribles... qu'èsser terrible vol dir ésser civilisat.

Hem de menjar, hem d'estimar, hem de viure; com les besties, si, que com a n'elles l'instint ens ho imposa, però no com elles quedèm satisfets quan està satisfeta la gana, no com elles quedèm satisfets quan està satisfeta la luxúria. Hem de pensar en la gana de demà, en la luxúria de demà y en tota aquella innombrable serie de petites passions, petits capritxos, petits anhels que acompanyen y complementen aquests dos instints fonamentals. Entorn del rey Gana y de la reyna Luxúria, quals ceptres ens obsessionen constantment, veyèm giravoltar la cort augusta de petites ambicions, egoïsmes y desitjos, com miratge enlluhernador de nostres testes sugestionades.

El secret de la nostra existencia miserable, de la nostra crudeltat inflexible, incomparablement més intensa que la de les feres, no l'hem de buscar en nostra gana d'avuy, en nostra luxúria d'avuy, sinó en la gana y en la luxúria de demà, en la gana y en la luxúria de sempre. Y els pobles cristians—pera no parlar més que d'ells—fa més de dinou sigles que no pensen en altra cosa. Y aquest pensar de dinou sigles traduït en fets, es a dir, en lleys, en organisme social, es lo que se'n diu civilisació. En el fons, la humanitat sols ve perseguint aquell ideal ùnic: assegurar-se la satisfacció plena de la gana y del plaher per'avuy, pera demà y pera sempre. La mort inexorable y fatal, ab la por que inspira als cobarts creyents en una altra vida, y ab la fredor que comunica als homes estoichs que sols en la present creuen, mitiga un xich aquella febre. Horroritza pensar ahont la febre'ns portaria si fossim o creguessim ésser immortals. Però les aparences d'immortalitat que té la vida humana — aparences que li donen el no poder fixar quin jorn s'acaba — han bastat per'apassionar als homes goluts en llur fal·lera.

Pensant, pensant, els homes han descobert

—ja fa temps que ho descobriren però cada dia's perfecciona'l descobriment — la pedra filosofal, l'acumulador immens de satisfaccions estomacals y sexuals; la mercaderia d'intercanvi avans, la moneda metàlica avuy; en una paraula: el diner.

Un llop troba un remat, degolla un bé, menja y passa. ¿Qu'én treuria de matar molts béns, si la carn no's conserva? Un home troba'l filó d'una mina d'or. L'explota, que l'or significa vianda y significa plaber. Y com l'or no's passa, no'n té prou ab tres unces, el vol tot: tot el que hi hagi... que tot encara no es prou. Y la explotació de la mina costa moltes vides, moltes miseries, moltes crudeltats...

No's pot negar que'l fet de convertir la vianda y el plaber en cosa sòlida y durable fa honor a l'ingeni y previsió dels homes.

Y ara miréusel, estudeiulo, analiseulo minuciosament tot l'engranatge social. Fixeu vos en les lleys que s'han fet y's fan, en els principis filosòfics y morals que han informat e informen la societat constituïda. Esbrinéu el principi fonamental, la idea mare en que's fonamenten la propietat, la familia, la llibertat legal, y observèu als homes tots, en sos dos aspectes d'home-soci y home-individuu accionant y evolucionant en la vida. ¿Qu'és veu de precís, de clar, en son conjunt? Sols una cosa: un trevall ciclòpich sostingut, enervant; una lluyta fratricida, inexorable, cruel, un desitj immens sempre més sostingut, de possehir y d'assegurar la vianda eterna, el plaber etern, la satisfacció perpetua dels nostres més grollers instints.

Salut, oh besties-feres que per selves y serres tresquéu y sols degollèu una ovella! La vostra crudeltat sanguinaria'm fa somriure! Jo conech terres en que's fan *Panamàs*, conech altres terres en que's fan *Trusts*, altres en que's fan guerres, altres en que's fan *Estampillats*. Y jo conech homes que tenen molt d'or, més or que no pesen, or que costa més sang y més llàgrimes que la sang de set remats d'ovelles, que les llàgrimes de set pòbles tristos y ploraners.

Salut, oh boch barbut que ab ulls tristos esguardes les blanques cabretes! La teva luxuria'm fa somriure també. Jo sé de moros que tenen harems; jo sé de cristians que besen el coll de cent prostitutes; jo sé de blan-

ques colomes que venen l'amor a pes; jo sé ls bordells innombrables de les grans viles industrials.

Jo sé que ab or tot se compra: carn fresca pera menjar, carn fresca pera fruhir. Gola-fres eterns que mengéu or sense may quedar farts, lascius qu'eternament porquégéu or sense quedar jamay laços!... Vergonya, vergonya!

Per la copia,

EMILI TINTORER

ELS MOBLES AL CARRER

Avuy he vist, arrambats a l'acera d'un carrer, un munt de mobles: tots els mobles d'una familia que no podia pagar el lloguer del pis, y, com no podia, el propietari els hi ha fet desembrçar.

Me'ls he mirat bella estona aquells trastos apilotats de qualsevol manera, apilotament de quarto de mals endreços, y m'he aturat a la cantonada, com si la tristor m'obligués a fer guarda a tota la riquesa que devia quedarli a n'aquella familia llençada de sota teulat.

Dret a la cantonada, observava... He observat als qui passaven. N'hi havia d'estúpits que se'n reyen y s'atançaven a la pila pera tafanejar si els *deshauciats* estaven o no ben provehits. N'hi havia d'altres que s'indignaven y passaven de llarch y depressa, fent anar pietosament el cap, ombrejântelshi el rostre joyós l'agombolament d'idees diverses que al cervell tenien. D'altres preguntaven, indiferents al dolor, a la vehina batxillera dreta a la porta de més avall, el *còm* y el *què*, aixecant la vista al balcó senyalat cercanhi el rostre dels *afrontats*, tal volta per si els coneixien, tal volta pera véurels per primera vegada y recordarlos pera sempre més.

Jo, abstret, l'he contemplat aquell munt de mobles, y m'ha semblat véurehi, destacantse per demunt de tot, l'acabament d'un inefable goig somniat durant anys de prometatge. M'ha semblat com si una tristesa infinita envolcallés tot lo d'aquell carrer, y que'ls trastos arrambats a l'acera s'esforçaven en que'ls vianants escoltessin llurs planys anguniosos. Semblava que, fòra del seu lloch, ens contessin el drama de que eren espectadors...

El llit matrimonial era'l testimoni més

atent: havia vist escorres per demunt d'ell la joia en sa plenitud, el dolor ab sa cruesa... Havia escoltat aquelles converses rialleres, esperançadores... Havia sentit l'esclat d'alegria al llençar el primer fill... Després, després, les converses havien esdevingudes tristes, s'havien acabat les hores d'ilusió... Y havia nascut entre llàgrimes el segon fill... Y s'acabaren els petons sorollosos, y, per entre les tenebres, no més s'ohia'l panteig de la esposa que plorava quan se sentia al costat de l'espòs, obrint les portes a n'aquell doll de llàgrimes reclòs durant el dia perquèls petits no s'entristissin. Y's sentia la veu commosa d'ell que procurava consolarla, dihentli qu'esperés, que potser a l'endemà, que a una casa li havien dit que tornés a passar... Y li donava compte de lo caminat durant el dia, de com havia recorregut tota la ciutat cercant, cercant y no trobant res...

Y després he vist els llitets de la maynada, uns llitets nous encara, uns llitets de ferro, de les criatures que deuen haver passat la nit demunt de dues cadires, al menjador del pis d'una vehina pietosa; y, com ràpida visió, les he vistes a les pobretes, anyoradores de les cambres polides per la mare, sentint aquella mena de buydor que sentim tots quan fem nit en llar que no es la nostra.

Y tot lo demés me parlava... L'armari que de tants dies devia trobarse a mancar aquells vestits de nuvi que qui sab quan reconqueriria... La calaixera buyda d'aquella roba blanca de flayre de pomes camoses... El rellotge, parat perquè ja no precisava anunciar hores pels seus amos... La màquina de cusir, potser encara no pagada del tot a un tant cada setmana, plena de póls, greixosa de restar parada dies y dies, sens haver pogut treballar ni en uns vestidets pera la maynada... Y, com si els que han baixat els mobles al carrer ho haguessin fet a gratcient, la recó més amagat hi han deixat un cabaç

d'eynes de fuster, un cabaç d'eynes també polsoses de tant temps d'encantament...

Era un espectacle ben dolorós aquell que'm tenia dret a la cantonada. Y, com seguint la força d'aquelles idees, he pensat en els esposos que, desconsolats, deuen recórrer a tots els coneguts pidolant vergonyosament, cercant medis y nou hostatge hont establir la llar qu'encara somnien veurela encisera. Y els he vist passar hardidament aquell Via-Crucis, rebent un desengany, y un altre, y he endevinat que a cada nou desengany creuava'l cervell de l'home un pensament sinistre qu'ell, trobantse flach, allunyava... Y, asserebantse, abaixava la vista, com si's refiés de la casualitat pera trobar perdut a terra quelcòm que'l tregués del pas, car en res més tenia ja confiança...

Y, com devien recordarles els esposos en llur romiatge, jo també m'he recordat altra volta de les criatures que devien quedar-se al pis de la bona vehina, tenint gana y no atrevintse a demanar pa en casa estranya; y com devien anyorar les festes de la mare y els petons vibrants del pare; y fins una volta m'ha semblat veurels al balcó contemplantse al carrer els llits, anyorats aquella nit passada demunt de cadires, expressant les seves cares encongides pel fret una estrangesa per tot lo que veyen y qu'elles no sabien explicar-se.

Me l'he contemplat bella estona aquell espectacle... He pensat en lo vergonyós qu'es això pera la ciutat coqueta, pera la ciutat presumida... He pensat en les habitacions confortades del propietari... En lo que's fa quan venen aquests casos, en lo que s'hauria de fer, en lo que's farà...

Y he pensat altres coses més estranyes quan, fent un esforç, he abandonat aquell munt de mobles que ja estimava com si fossin cosa meva.

A. ARTIS BALAGUER

EGLE

(DE G. CARDUCCI)

Grisa hivernada vesteix de molça, llorers y eures
en l'Appia trista les ruinoses tombes.

Passen els núvols pel cel turquesa qu'encara brilla de
[brins de pluja,
per sota'l sol, lluhents, blanquíssims

Egle, la testa ben aixecada vers la serena promesa
[aquella
de primavera, guayta'l sol y els núvols.

Guayta: y encara, nimbant sa testa més que la imatge
[del sol puríssim,
riuen els núvols sobre les tombes antigues.

A. MASERAS

TXEQUES

COSTUMS Y TRADICIONS

L'OCA DE SANT MARTÍ.—HOLUBICKA

A la primavera, si s'entra de Baviera a Bohemia per la Wald, la regió dels boscos, se troben unes clarianes ab xiques cases de camp, blanques, ab les teules roges o ab coberta de petites fustes que, groguenques, per l'acció del temps se van tornant grises, fosques, o, si per comptes d'ésser d'obra són antigues, bastides ab tronchs d'arbres, lluhén un color de castanya més o menys fort. Casetes qu'estàn voltades de senzilles paliçades de fusta natural, o pintada de color vert, tenint per fons un munt d'arbres: el bedoll, entre altres, ab sa escorça blanquinosa clapada y son brancatge cayent, arbre que idillicament es comparat a una gentil donzella plena d'esllanguiment.

Si les cases estàn aplegades formant llogarets, prop d'elles hi ha reguerots, estanys, basses, clots grossos ab aygua, y en ells moltes oques blanques que per bandades, segons el nombre de propietaris, fugen esporuguides al passar el tren, tot cridant, corrent ab aquella gravetat majestuosa de les palmipedes, mentres que'ls pastorets y les pastorettes, ab les seves perxes, asseguts o drets fan rodones. Donen una nota plena de vida y de color aquells noys y noyes que vesteixen robes de tots colors, encara que'l blanch, el vermell y el groguench de la palla dels llurs capells hi prevaleix, y el blanch de les oques. Aquelles bandades d'oques escampades per les prades semblen congestes de blancor purissima sobre'l vert de l'herba, y aquelles espurnes grogues, roges, blanques, de les flors qu'entre ella creixen, semblen apuntes d'aquarellista d'una força inimitable.

L'oca abunda a Bohemia. Se la cuyda no pera emmalaltirla y obtenir el *fetge gras* dels *gourmets*, sinó pera menjarla com au, com carn de ploma, venentla als mercats. En la vida pagesa txeca es un dels animals comuns, y la maynada l'acompanya a pasturar pels camps o a nedar per l'aygua corrent y per la entollada o mansa. Se la cuyda ab carinyo perque es un centinella atent, que no dorm, que vigila y crida al més petit remor que senti.

Tots els dies del any se pot menjar oca,

mes hi ha diades destinades a n'elles, y pels vols de Sant Martí bisbe (11 de novembre), els vagons dels ferrocarrils desembarquen a Praga y altres viles de molt vehinat milers d'oques. La tradició diu que quan volgueren fer bisbe a Sant Martí, aquest s'amagà en un corral, y les oques cridant descobriren als cristians l'amagatall del modest sant. La costúm es menjar oca'l diumenge següent a Sant Martí, y enguany serà'l meteix dia, puig l'11 de novembre s'escáu en diumenge.

L'oca (*husa* en slau) representa l'hivern que arriba, puig realment es per aquells dies que comença la estació freda.

De l'oca que's menja per Sant Martí's pren l'òs de la post del pit, l'esternó, y segons el color que té se sabrà com serà l'hivern. Si l'òs es blanch nevarà força; si es de color bru hi haurà molt fanch, y si un costat es blanch y l'altre bru, part de l'hivern serà de neus y l'altre de pluges y fanch. A taula, al esquarquerar l'oca de Sant Martí, l'amo dona la pota al criat perque corri força, y l'ala a la minyona perque sia àgil y llesta.

Les aus a Bohemia són molt respectades. Les merles y altres aucells prenen el menjar de les mans, segurs com estàn de que no'ls faràn cap mal.

A les pagesies se troba, penjant del llum del sostre, la *holubicka*: un colóm de fusta fet ab molt gust y art, otenint per cos un ou buyt, y afegides a la closca la cúa, les ales y el cap de paper de color. Tant si són de paper com de fusta, són caputxins, tenint les ales y la cúa obertes (esteses) y badat el béch.

La colometa es típica (sobre tot la de fusta) en la casa del pagès txech; y fins en el teatre, quan representen l'interior d'una casa de pagesos, no hi manca aquest detall.

BENET R. BARRIOS

DE COM EN UN CISTELL L'AYGUA NO HI ESTÀ MOLT SEGURA

Senyor X. Molt senyor meu: Més qu'estranyarme'm sorprén la nova qu'he rebut y l'actitut que vosté ha pres respecte a ma persona, a conseqüencia de la meua acció... Creguim qu'he pres la ploma disposat a escriureli molt formalment, encara que jo ja comprench, després del seu determini, que vosté no creurà que jo sia capaç de cap acció formal... Però, si té paciència, vagi llegint, que jo'm proposo explicar-me com cal, y veurà còm en aquest món tot té explicació.

Suposis que vosté té un objecte de la seva propietat, però qu'es cosa qu'encara qu'en algùn temps hagi apreciat, en l'actualitat no'l satisfà del tot. Ve un jorn que aquest objecte se li fa malbé, però vosté no ho sent gayre. Si en comptes de fèrseli malbé passa (a pesar seu) a ésser propietat d'una altra persona que no es vosté, vosté s'enfada ab tot y que aquell objecte no li feya'l pes y fins a vegades li era molest. ¿Per qué aquest contrasentit?

Si fos a una altra persona a qui parlès, es allò, fins ho compendria; però en vosté, francament, no acabo de capir el seu disgust. ¿Es que, sentintse autoritari, no li està bé que un altre interpreti les seves idees sense que vosté l'autorisi? Si es així (que bé m'ho sembla), reflexioni bé y veurà que no ha estat pas just ni conseqüent.

Aném al fet:

Vosté està tip de dir, a tots els qui ho han volgut escoltar, que la tonteria més gran de la seva vida va ferla al casarse. No pretendrà pas desmentirho!

Vosté ha explicat moltes vegades al qui ara li escriu en qué consistia tal tonteria, y haig de dirli en honor de vosté que tal cosa no l'ha dita pas a la babalà, sinó conscientment, ab reflexió y ab arguments de base sòlida... Encara més: ¿Vosté pot negarme que jo, ara, sempre y a tot arreu, he fet elogis (merescuts) de la seva senyora, precisament porque jo la comprench de diferenta manera que vosté?

¿Vosté pot negarme que jo moltes vegades he procurat convèncel de lo equivocat qu'es-

tava veient defectes en la seva senyora, car tot eren preocupacions de vosté y per lo tant mancança de l'afinitat qu'es necessaria pera viure maritalment?

¿Vosté pot desmentir enloch ab la rahó als llabis la meua noblesa de procedir en la qüestió que'ns ocupa? ¿Pot dubtar may de la bona fe que'm guiava quan procurava reconciliarlo ab la seva senyora les diferents vegades que ho he intentat? Això com a descàrrech meu.

Ara li recomano la suficient serenitat pera passar els ulls per unes quantes ratlles més, en les que intentaré demostrarli la culpa que vosté hi té en lo qu'està passant.

¿Creu vosté que no hi ha ningú que pugui demanarli comptes per paraules donades per vosté y anulades més tart totalment? És veritat que aquest algú no sóch jo, però'm crech en el dret de ferho, ja qu'en la qüestió que s'està ventilant jo hi jugo un dels principals papers.

¿Pot, donchs exigir constancia qui ha donat probes manifestes de no tenirne? No vull concretar ni particularisar cap fet, que ben sabuts són de tots dos y es inútil repetirli coses que ja sab que jo conech tan bé com vosté.

Jo (sense embuts) sempre he dubtat del *radicalisme* de vosté, y la proba de que no anava equivocat, vosté me la dóna ab la seva guerrerada, invocant ara a una justícia elàstica, inverosimil y monstruosa.

Jo, pera tranquil·litat de vosté, li faré alguna explicació, per més que'l desitj de ferli aquesta explicació no m'hagi tret ni un moment de sossego.

Això no ha sigut cap cop premeditat, com els adulteris de les noveles de a ral la entrega. En una visita a casa seva, y en una conversa ab ella, va sortir tot; ella va exteriorisarse, jo vaig ajudarla, y espontàniament, sens efectismes ni cops de tam-tam, ens comprenguerem perfectament, varem parlar y lo que no'ns varem dir ens ho varem suposar (y vosté també ho déu suposar), y ella se m'entregà sense recels, sense basques, y ab la enteresa d'una matrona numantina. Això sol li demostra qu'ella val més que vosté.

Jo'm crech ab el dret d'assimilarme tot quant sia útil al meu organisme y sistema de vida, sempre que'l proxim no se'n perjudi-

qui. ¿Jo puch creure que conseqüències naturalíssimes de la vida poguessin perjudicar a un *vident*? ¿Que per ventura no és molt cert que jo l'he vist a vostè contrariat a dotzenes de vegades, dolentse de que a Espanya no hi hagués una llei que permetés divorciarse als desenganyats del matrimoni? (De qual llei jo'n prescindiria si la necessités). Serenis bé, y contestis vostè meteix, a veure si la seva actitud es lògica.

Ademés: Si, a pesar de lo que deixo escrit, vostè dubta de la meua bona fe, preguntí a n'ella tot quant li sembli, y a tot quant ella li digui jo m'hi atinch, ja qu'en la seva honrada paraula (la d'ella) confio. Jo no puch dirli més: preguntí, busqui, faci tot quant vulgui, que jo ara y sempre estich a la seva disposició pera tot, exceptuant pera lo que, segons tinch entès, vostè vol de mi. ¿No vol desafiar-me ab armes a la mà? Si es així, ab mi no hi compti; la meua vida m'es bastant cara y lo qu'es per ara no estich disposat a concedir a ningú'l dret de llevàrmela, ni per això ni per res. Jo de guerrer no'n tinch res; jo serenament discuteixo els meus y altres actes, en tots els terrenys y ab tothòm; jo convenço y'm convencen, més ni venço ni'm deixo vèncer) sempre que de la meua voluntat depèn) y, per lo tant, tot lo que tenia de dirli y se m'ha acudit, en aquests moments ja li he dit. Ab la força de la rahó sóch en vostè; ab la rahó de la força, may. En quelcòm s'ha de conèixer qu'està per devall meu tota la inferioritat de la escala zoològica.

ANTON SABATER MUR

TEATRES

LA VORAGINE.—LA CORSA DELLA FIACCOLA.

El xuclador ha engolit el cos de la esposa suïcida, empesa per la por d'èsser delatada per sa cunyada, y Giovanni, que no sospita les causes que han conduhit a la muller deslleal a sa resolució de mort, sofreix la malaltia de l'anyorament fins al punt de perdre totes les energies, producte d'un gran desequilibri moral que l'aclapara. Sa germana Mary lluyta desesperadament entre'ls consols que ha de prodigar al germà benivolgut, sense poder revelar la veritat; y aquesta li ha enverinat l'ànima desde l'instant que per sos propis ulls vegé a la culpable en braços del qui ella aymava. Un

cosi y antich promès de la morta, el magistrat Lamberti, creu que sa cosina ha sigut assassinada per Giovanni al descobrir la deshonra que sobre d'ell pesa, y així ho revela al propi marit. Aquest, que no sofria més que'l desconsol per la perdua de la esposa, esperonat ara pel dubte que li fa nàixer aytal revelació, s'acaba de tornar boig y cala foch a la casa en una crisi de la malaltia terrible que'l devora.

Intervenien en l'acció, ademés d'aquests personatges, el doctor Villalta, enamorat de Mary, y un esculptor amich intim de la casa, tipo secundari.

Aquesta obra d'en Silvio Lambaldi, sense poder qualificarse de mancada de qualitat, careix en absolut de relleu; els tipos són boyrosos, sense caràcter, y obren segons l'autor desitja, conduhintlos cap al desenllaç desitjat després de tres actes de molta durada, monòtons y plens de repeticions en son desenrotlló. El personatge més ben apuntat resulta Mary, que té moments ben traçats y que fan descobrirli l'ànima. El drama en conjunt acusa la influencia d'altres autors moderns, entre'ls quals sobressurt D'Anunzio, de qui semblen fins alguns dels conceptes del drama.

Els actors encarregats de *La Voragine*, exceptuant la senyora Sabattini en el paper de Mary, estigueren bastant indecisos, especialment el senyor Sabattini, que s'equivocà repetides vegades en el transcurs de la representació. Tots en general s'assemblaven un xich a la quasi totalitat dels còmichs d'aquí, que acostumen a refiarse de l'apuntador pera anar dihent lo que'ls pertoca. Y això en una companyia discreta com la de la Mariani, en la que hi figuren un director del mèrit del senyor Paladini y actors tan apreciabls com el senyor Sabattini, es una falta imperdonable. Semblava com si desempenyessin l'obra per força, ja convençuts del poch interès que despertaria la successió dels tres actes que la integren.

Aquesta tragedia (així l'anomena son autor Paul Hervieu) estrenada a Barcelona per la companyia Mariani-Paladini, enclòu en son desenrotlló fets y probes més o menys ben rebuscats pera demostrar que l'amor dels pares envers llurs fills es sempre més gran, més pregón y més invariable que'l que senten aquèsts envers aquells. En Paul Hervieu posa en escena tres dònes com a figures principals, y a son entorn teixeix el conflicte dramàtic, donchs elles, lligades intimament pera constituhir tres branques d'una familia, avia, mare y néta, viuen y obren en harmonia ab la tesis que l'autor presenta en *La corsa della fiaccola*. L'Hervieu se val de medis y situacions que fan que l'obra resulti acceptable, moventse sempre dins de la lògica més

rigorista, fent-ne un cas real però sense lograr convèncer de que's pugui arribar a considerar-se'l cas com a general. Examinada l'obra desde aquest darrer punt de vista, la seva tesis esdevé falsa.

La senyora Fontenais té una filla, Sabina Revel; abdues són viudes y la segona, jova encara, té un pretendent; però Sabina Revel es també mare de Maria Giovanna, y pera no minvar el dot d'aquesta renuncia a donar la mà a qui estima. Maria Giovanna's casa després, y ben prompte ab son espòs se troben a la ruïna. Sabina lluyta desesperadament y posa en pràctica tots els medis pera salvar a sa filla, malgrat les ordres y els concells de la senyora Fontenais; fins sacrifica a n'aquesta apropantli la mort. Quan Sabina Revel ha conquerit lo que desitja, la seva filla l'abandona pera córrer ab son marit a cercar fortuna a llunyes terres, y la parella jova fuig sens escoltar prechs ni aixugar llàgrimes. L'avia mor després d'haver accedit a tot lo que li demanava sa filla pera salvar als qui s'allunyen.

El jòch de la flama que passa de mà en mà s'ha reproduhit y anirà reproduhintse. L'avia dòna'l foch de son amor a sa filla, la neta'l pren de la mare, y en les intimitats de sa llar s'hi concebeix un fill. Pera ell serà l'ardenta flamarada que anirà trametentse de generació en generació sense recular may, sense jamay extingirse. Així pensa en Paul Hervieu y en fa, en el cas que presenta, una lley infa-

lible. Es verament una lley ben general aquesta, però no absoluta. Qu'es general ho demostren fins els manaments de la moral cristiana: no n'hi ha cap que digui als pares: *Estima y honra a tos fills*, perque per natura es ja un atribut innat en aquells. En cambi hi ha un manament que diu: *Estima y honra a pare y marè*, y obligació que's llegalisli es qu'es ben sovint mancada.

La corsa della fiaccola fou molt ben interpretada per la companyia de la senyora Maggiani, distingintse d'una manera molt especial aquesta artista en el paper de Sabina Revel. Estigué sempre justa y tingué moments admirables, entre'ls quals s'ha de consignar la escena en que detalla y conta una sustracció de valors que realisa entrant en la cambra de sa mare dormida, quan s'ensaja hores y hores en estrafer la firma d'aquesta, quan porta'ls valors al banquer pera realisarlos, inventant excuses, equivocantse al firmar el rebut en el que hi estampa aquells meteixos signes a qual traçat ha acostumat tant la mà pera la falsificació, nom y rùbrica de la senyora Fontenais... Y tot pera salvar de la ruïna a la filla que adora. La Mariani fou ab justicia ovacionada pels oyents. Molt bé les senyores Caràch y Chiantoni, mare y filla respectivament de Sabina Revel. Molt discret el senyor Sabattini en el paper de Doctor, marit de Maria Giovanna.

J. PUJOL Y BRULL

RECORTS QUE AGRADEN

Li vaig dir al meu amor:
—¿Vols venir cap a montanya?
Sortirèu matí, ans que'l sol
dauri les cimes més altes.
Vora vora del barranch
empendrèu la caminada:
del barranch que naix al cim
entre'ls espadats y baumes.
Jo ja ho sé que molt te plau
allunyarte de les planes
hont camins y caminets
serpen sempre entre marges.
No'ls hi manquen marges, no,
als camins de les montanyes,
mes no sé què hi deus trobar
que fer via entre ells t'agrada,
perdente entre'ls pinatells,
respirant ses dolces flayres.
La fonteta ab ses remors
la veuràs corre a tes plantes,
tot trencant ací y allà
dels camins la blanca faixa.
Jo ja ho sé que molt te plau
trescar per les serralades,
de les timbes ben arràn,
vora vora de les baumes.
Sortirèu de bon matí

a l'hora que apunta l'auba,
farèu via poch a poch
perque no puguis cansarte,
y, caminant ben solets,
parlarèu de coses grates,
parlarèu del nostre amor
y les nostres esperances.
Si't fatigues, amor meu,
pararèu la caminada,
sota'ls pins cercant repòs
o sota les cimes altes
o a la vora del torrent
amagats dintre una ubaga...—

Vaig dirli això al meu amor,
y li vaig dir en veu baixa
perque ni un mot se'n perdés,
tal com sempre l'amor parla.
Ab un sospir feu que sí,
y al nou dia, a punta d'auba,
ja trescavem, sols tots dos,
dret a dret cap a montanya
tot parlant del nostre amor
y les nostres esperances.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

DIA DE NEU

Se van casar el dia d'Ignocents. Al sortir de la església, els convidats (tres en cada cotxe) donaren dues voltes pel Parch. Després anaren a dinar a cá'n Justin. Quan el xampany fou dintre les copes, les rialles floriren en els llabis. Dos dels padrins, joyosos, digueren llarga serie d'acudits... y els nuvis marxaren avans de que'l café sigués a taula. Un *landeau*'ls portá a la llar nova, y, un cop en aquesta, per primera volta's besaren. L'endemá marxaren vulgarment a Montserrat.

Tornaren pels Reys. Llavors la llar els hi semblá més amorosa. Y ell torná a treballar.

Passava'l temps. Un dia, tot vestintse, de la cambra estant ell feu un dolç crit. Nevava. Els arbres dels jardins del quiet vehinat florien de neu, com atmetllers. Silenciosa, la neu acariciava'ls tristos arbres, els ombráculs minúsculs, les escales... Semblava una rondalla. Tanta neu el feya tornar nen. Estava cantant, enjogaçat. Inconscientment ensonniava cançons, dolces cançons. No era pas Nadal, però ho semblava. Imaginava blanques carreteres, y en elles els tres Reys. Després pastors, tot un món de pastors y rabadans, tots cami de Bethlém. Y allí, en la neu, envollat de neu, el nen Jesús. Quánta neu, quánta neu!... Era un poema, tot un blanch poema. Caminants, caminants, més caminants... Y era una balada. Ell era príncep, la seva llar palau. Fades y bruixes feyen pels entorns llurs malifetes. Y ell cantava cançons, que entre la neu morien ab tonades amoroses.

Estava encantat. Aquella neu feya náixer en ell nous ideals. Encengué un foch ben gran, ben victoriós. Alternativament y somrihent, contemplava les flames y la neu. Y senti un suau desitj. Tenir un fill! un fill engendrat per aquell blanch, pera que les aubes l'envegessin: immaculat, sublim, espiritual... Ell l'acaronaria lentament, joganer; el besaria, y el nen, al rebre'l bes, tot se fondria, com un somni d'amor. El caliu paternal de la besada desfaria l'encant d'aquella gloria... Volia agafar neu, apilotarla y fer d'ella un infant, portarlo al llit, y, en la quietut de la nupcial arcoba, encensarlo ab cançons adormidores. Y ell ja'l veyá somriure entre'ls llençols, ab aquells llabis blanchs, immaculats, y ab aquells ulls albins y acariciants...

Quánta neu, quánta neu!... Nuvis, mil nuvis vagaven pels jardins enamorades, y dançaven en ells místiques dances. ¿Nuvis? Potser no, potser novícies qu'esperessin el Christ dels seus anhels. Y el Christ també baixava lentament, y's confonia ab elles, y's perdia...

Y les cançons tornaven als seus llabis. Cremava'l foch ab vermellors d'infern, y la neu blanquejava a fôra. «Cel y infern» pensá y somrigué. Oh, el dolç somriure aquell!...

Yingué la esposa. El seu rostre era blanch, rojos sos llabis... «Cel y infern», ell pensá, però callá. Cel y infern, potser sí. Cel era'l rostre, un cel tot amorós y tot alegre; infern els rojos llabis, bell infern... Y el nen ¿seria cel? ¿seria infern?... Y un infant al lluny s'endevinava.

Les cares d'abdós se cercaren. Ell cercava les galtes y ella'l llabis. Y fou com una lluyta aquell llarch jòch. Ell estava furiós, desafortat. El vermell d'aquells llabis l'irritava. Ell volia lo blanch, tan sols lo blanch. Per la neu sentia un alt amor, una estimació pura, inefable... Oh la neu! oh la neu!... Ella era blanca com tots els seus desitjos infantívols, y era bella y senzilla y adorable com cançó popular... Era una pagesa de quinze anys que pera enamorar al rey de França's vestia de blanch; era una viuda que pera oblidar al seu espòs se posava'l vestit del casament; era'l cel y la terra, era l'amor, era la boniquesa y era'l somni. Ella feya florir les ilusions y feya granar les esperances.

D'un rellotge proper caygueren hores... Una, dues, tres, quatre, cinch, sis, set, vuyt, nou... Les nou! Les nou!... Ell feu un llarch sospir, y, silenciós, va posarse'l capell, l'abric, els guants... Petonejà a la esposa en silenci, y devallá la escala lentament. Calia treballar, era precis... Y al sortir al carrer, mirá la neu com a una vella amiga agonitzanta. Després s'aixugá'ls ulls, y, melangiós, començá a caminar carrer enllá, com cada mati, com cada tarda...

CARLES ARRO Y ARRO.

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Jacinto Verdaguer.—AL CEL (*Obra pòstuma.*)
—*Barcelana, MCMV (Thomas.)*

Publicat per enter en el *Pel y Ploma* fa alguns anys aquest text verdaguerià, acaba d'ésser reproduhit ara formant un hermós volum, la estampació del qual es digna del nom ilustre del Poeta, fent ademés honor a la casa editora. Es d'aquesta manera que voldriem veure reproduhides les obres de tots el nostres grans autors, car per molt convenient que sia pera llur difusió entre'l poble'l que's publiquin edicions d'aytals obres a bon preu, cal també pensar en que la devoció y el respecte que tots hem de sentir envers els nostres grans autors de cap manera pot demostrarse millor que fent possible la edició esmerada de llurs llibres. Aquest es l'únich monument digne dels poetes y dels artistes de la llengua catalana.

En quant al valor literari del llibre postum de Mossèn Cinto, dintre de la copiosa producció mística del Poeta, podèm dir que la majoria de las composicions son ben bé dignes de l'anomenada que li valgueren a l'autor molts de sos anteriors llibres, no essent visible en aquest ni l'agotament de la materia ni el decandiment de les facultats del Poeta al qui la mort havia de sorprendre avans de que'l nou llibre vegés la llum.

La meteixa delicadesa de sentiments revelada per en Verdaguer en sos idilis místichs, se troba en las composicions del llibre *Al Cel*, unida ab una portentosa traça en donarhi varietat, dintre de la tònica general, a totes elles. Hi ha composicions d'aquestes últimes, admirables per la invenció ademés d'ésserho per la execució sempre correcta y acabada que's troba en tot lo d'en Verdaguer.

Y, sobre tot, cal remarcar el pròleg; es verament de doldre que una més abundant producció en prosa del poeta Verdaguer no'ns l'hagués fet conèixer a temps en aquest aspecte, a fi d'encoratjarlo en vida a produhir-se com a prosista pera fer el degut honor a la nostra literatura rediviva.

R. Vives Pastor.—NOTES POÈTIQUES (POESIA
ES LLIBERTAT.)—*Barcelona. 1906 (Verdaguer.)*

Després d'un breu pròleg comença'l llibre ab una composició, *Cant de guerra*, en la qual se fonamenta la premisa del subtitul: poesia es llibertat. L'autor declara en ella sa independència y anuncia son propòsit d'escriure poesia sense respectar les lleys de la poètica y prescindint de tota altra preocupació, en els ordres moral, social, etc., etc.: no cal dir que si l'autor no hagués mancat sovint a aytals propòsits el llibre ja hauria estat judicat per endevant, y condemnat.

Sortosament el senyor Vives es un poeta ab veritables condicions de pensador, y en son llibre mostra suficientment que posseheix una cultura literaria gens vulgar, lo qual fa sa obra recomanable, no per virtut dels propòsits apuntats més amunt, sinó malgrat ells.

En efecte: si ab el sol coneixement du la preceptiva no's pot de cap manera suplir la manca d'inspiració y d'estre poètic, no vol dir això que aquest darrer perdi res, sinó tot al contrari, de tenir en compte les primeres; al cap y a l'últim les regles de la poètica no són sinó conseqüència de les lleys qui intervenen en la formació de l'obra d'art; aquestes lleys són anteriors a l'obra meteixa y sovint el poeta les aplica per una natural intuició de la bellesa (per son bon gust, si's vol una comparança més vulgar); els preceptistes s'han dedicat a estudiar aquestes lleys y d'elles n'han deduhides les regles, el coneixement de les quals no perjudica sinó que avalora l'obra de tot el qui veritablement sia digne d'ostentar el nom de Poeta. Ara, en quant a les consideracions d'ordre social, religiós, y demés, nosaltres reconeixèm, d'acort ab l'autor de *Notes Poètiques*, que molt sovint aytals consideracions assoleixen el caràcter de convencionalismes enemichs de tota bellesa, y de tota veritat, qu'es l'atribut essencial de la bellesa. Per aquesta rahó entenèm que l'obra del Poeta pot ésser moral, pot ésser justa y pot ésser bella sense que sa moralitat, sa justesa y sa hermosa s'ien fruit de la moral, de la justicia y de la bellesa a l'ús, sinó d'una concepció més enlayrada d'elles ab la qual el Poeta hagi sabut concordar els fruits de son talent.

Vegèm ara còm a procedit el senyor Vives Pastor respecte d'aquests punts. Llegint les composicions que integren el seu llibre, se veu ben clarament que'l pròleg avans esmentat no té cap rahó d'ésser: al nostre entendre van aytals declaracions encaminades únicament a tancar el pas als crítics curts de vista posant l'obra a cobert de les petites impertinències dels qui per ofici anticipen al públich llur judici sobre tot nou llibre. Cal que'l senyor Vives se convenci de que aquestes precaucions eren innecessaries, segons demostren prou les seves obres.

Són aquestes desiguals en mèrit, emperó en totes s'hi veuen les aptituds poètiques del qui les ha produhides. N'hi ha algunes qui fins arriben a assolir una alta categoria d'obra poètica, essent notes vibrants de sentiment y de inspiració. El Poeta qui avans s'es declarat enemich de tota regla acadèmica, fins fa sonets, y no pas sonets de qualsevol manera, sinó sonets algùn dels quals podria firmar el sonetista més primmirat. Y es que, com hem dit avans, l'autor del llibre qui ens ocupa, per revolucionari que hagi volgut presentarse (tot Poeta ho es) no deixa de ren-

dir tribut a tot allò que son bon gust y sa percepció poètica li revelen com a coses superiors, contra les quals no's déu ab rahó fer armes, puig no's pot ésser paladi de la Belleza contra la Belleza meteixa.

En resum: el llibre del senyor Vives y Pastor es l'obra d'un nou poeta català de qui cal esperarne fruïts més assahonats; la joventut del poeta justifica, en cert modo les incorreccions, sovint volgudes, qui són de notar en el seu llibre; esperant que la plena eclosió de son talent d'escriptor li ha de permetre en obres subsegüents prescindir de les tendències a que avuy ha rendit tribut, y li deixarà recórrer lliurement el camí dreturer de la Poesia, pera lo qual no necessita fer més que deixarse dur de sos propis sentiments e inspiració, prou manifestos ja en aquest primer llibre.

Per acabar hem de dir que'l volùm de *Notes Poètiques* es doblement recomanable per la pulcritud de la edició, feta en paper de fil a cà'n Tobella y Costa, ab lo qual se demostra que'l gust dels llibres va fent camí entre nosaltres, y que prompte's podrà dir de Catalunya qu'es un país en el qual les manifestacions d'ordre literari hi són degudament considerades y tractades ab l'alta estima que mereix el fruït de la especulació intel·lectual. El nostre país ha d'acreditarse forçosament de possehir una riquesa en aquest ordre equivalent a sa prosperitat material, si vol que sia tingut per quelcòm més que per un país de menestrals. La cultura nostra ha d'ésser l'arma potent qui ha d'assegurarnos la victòria en el dia de demà.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 62 S^o Josefo Comas y Teixidó, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer del Progrés, 28, baixos — Barcelona (Gracia).
- 63 S^o Johano Camps y Gubern, (*lernas E.*) — Travesia Rentador Vell (Reixat), 7 — Sabadell.
- 64 S^o Jaume Duràn y Girós, (*legas kaj skribas E.*) — Sepúlveda, 173, interne — Barcelona.
- 65 S^o Dominiko Giralt y Giralt, (*lernas E.*) — Carrer de la Riereta, 21, 1.er, 1.ª — Barcelona.
- 66 S^o Josefo Roig y Sans, (*legas kaj skribas E.*) — Valldonzella, 43, 2.ª, 1.ª — Barcelona.
- 67 S^o Agusti Rosell, industriisto, (*legas kaj skribas E.*) — Plaça de Santa Madrona, 6 — Barcelona.
- 68 S^o Antòn Pedret y Miró, (*lernas E.*) — Sant Domingo del Call, 12, entr., 1.ª — Barcelona.
- 69 S^o Mariàn Costa Iscar, (*parolas E.*) — Societat General de Telèfons, *Contabilitat*, — Cervantes, 7 — Barcelona.
- 70 S^o Rossendo Roig y Benet, (*lernas E.*) — Rasa, 52 — Tarrassa.
- 71 S^o Valentí Sallent y Guiteras, komercisto, (*lernas E.*) — Plaça de Sant Joseph, 9 — Barcelona.
- 72 S^o R. Camprubí y Tapia, (*legas kaj skribas E.*) — Rech, 8 — Barcelona.
- 73 S^o Ludoviko Vila y Caballol, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Major, 229, 5.na — Barcelona.
- 74 S^o Karlo Boselli, verkisto, (*lernas E.*) — Vilanova y Geltrú.
- 75 S^o Adolfo Vilà y Pallarès, (*legas kaj skribas E.*) — Carme, 111 — Barcelona.
- 76 S^o Pompèu Màs y Ortiga, (*lernas E.*) — Tamarit, 173, 4.ta, 2.ª — Barcelona.
- 77 S^o Arturo Roig y Casanovas, juvelisto (*legas kaj skribas E.*) — Guardia, 7, 2.ª, 2.ª — Barcelona.
- 78 S^o Josefo Solà y Sanfeliu, (*lernas E.*) — Sant Joseph, 46. — Mataró.
- 79 S^o Alfonso Lucas y Plans, (*legas kaj skribas E.*) — Travessera, 151, 1.er — Gracia (Barcelona).
- 80 S^o Josefo Brufau y Soler, (*parolas E.*) — Plaça, 10, 2.ª — Agramunt.
- 81 S^o Eugeni Frias y Roig, (*legas E.*) — Plaça Major. — Apoteko. — La Llacuna, (Barcelona).
- 82 S^o Francesch Boada y Nogués, (*lernas E.*) — Arrabal, 28. — Blanes.
- 83 S^o Mikaelo Balvey y Bas, kuracisto, (*lernas E.*) — Carrer del Pont de Sant Pere, 2, principal. — Blanes.
- 84 S^o Josefo Albert y Traiter, instruïto, (*lernas E.*) — Carrer del Passeig, 21, 2.^a — Blanes.
- 85 S^o Johano Bordas y Duràn, (*lernas E.*) — Curull, 9, 2.^a, 2.^a — Barcelona.
- 86 S^o Jeroni Bosch y Feliu, (*lernas E.*) — Platea, 27, 1.er — Girona.
- 87 S^o Fausti Cabarrocas y Juera, (*lernas E.*) — Sarrià (apud Girona).
- 88 S^o Santiago Palau, (*legas kaj skribas E.*) — Universitat, 13, ent. — Barcelona.
- 89 S^o Johano Pich y Pujol, bienulo, (*lernas E.*) — Sant Antón Abad, 41, 3. — Barcelona.
- 90 S^o Joaquim Montagut y Vallobà, (*lernas E.*) — Plaça de la Constitució, 11. — Mora d'Ebre.
- 91 S^o Manel Bausells, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Ample (a) Monjas, 29, 1.er, 2.ª. — Barcelona (Gracia).
- 92 S^o Joan Bausells y Alsina, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Ample (a) Monjas, 29, 1.er, 2.ª — Barcelona.
- 93 S^o Joan B. Montaner y Comas, (*legas kaj skribas E.*) — Assahonadors, 2, 2.ª, 2.ª — Barcelona.

(Daŭronta.)

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

per

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Atvertencia. — En Esperanto no hi ha excepcions; totes les regles són generals.

Fonètica

Alfabet

L'alfabet Esperanto consta de 28 lletres, qui són: a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

(Nota. — Les estampes que no tinguin els tipos ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ, poden reemplaçarlos per ch, gh, hh, jh, sh, u.)

Valor fonètic. — Les lletres:

b, d, f, i, k, l, m, n, p, r, t, u, v, z,

sonen exactament com si fossin catalanes.

Les altres tenen el valor que s'explica a continuació:

- a. — sona com nostra à en les paraules *màs*, *càs*, *llàuna*.
- c. — sona com *tç*. *Paco* (pàu) se llegeix *pàtço*; *operacio* (operacio) *opératçio*; *laca* (làs) *làtça*; *ekscelenço* (excelencia) *ékstçelentso*.
- ĉ. — sona com el grupo *tx* català en les paraules *bóttxa*, *ràtxa*, *escléttxa*. *Feliĉa*, (feliç) se llegeix *fèlitxà*; *riĉeco* (la riquesa) *ritxètçó* *riĉigi* (enriquir) *ritxigui*; *ĉokolado* (xocolata) *txócolàdó*; *ĉu* (es que?) *txú*.
- e. — sona com nostra é en les paraules *més* *fés* *vésten*.
- g. — sona com nostra *g* davant de: *a*, *o*, *u*, *ue*, *ui*. *Ganto* (guant) se llegeix *gàntó*; *geuto* (tribu) *guéntó*; *kunigi* (unir, juntar) *cunigui*; *tago* (dia) *tàgó*; *gusto* (gust) *gustó*.
- ĝ. — sona com nostra grupo *tj*. *Leĝa* (legal) se llegeix *lèjtjà*; *loĝebla* (habitacle) *lotjèblà*; *loĝi* (habitar) *lótji*; *aĝo* (edat) *átjó*; *juĝu* (jutja!) *jutju*.
- h. — sona lleugerament aspirada com la *h* francesa en les paraules *haine*, *honte*. El seu sò es aproximat al que produhim allargant les vocals y pronunciantles ab el canyó.
- ĥ. — sona fortament aspirada com la *ch* anglesa en la paraula *loch*, com la *ch* alema-

nya y polaca, y com la *x* rusa. Aquesta lletra gayrebé no's troba sinó en noms propis.

j. — sona com nostra *y*. *Jam* (ja) se llegeix *yàm*; *jes* (si) *yés*; *jugo* (jòu) *yugui*.

ĵ. — sona com nostra *j*. *Ĵaluza* (gelós) se llegeix *jáluzà*; *ĵeti* (llensar) *jèti*; *ĵongli* (fer joch de mans) *jóngli*; *ĵurnalo* (diari) *jur-naló*.

o. — sona com nostra *ó* en les parautes *sórt*, *tós*. *Kamforo* (cámfora) se llegeix *cámfóro*.

s. — sona com nostres *ss* en les paraules *móç*a, *ésser*, o com nostra *s* derrera de consonant. *Observi* (observar) se llegeix *óbservi*; *lasi* (deixar, però no en el sentit de gequir) *làssi*; *sekso* (sexe) *sécsó*; etc.

ŝ. — sona com nostre *ix* en les paraules *gui-xa*, *baixèm*, etc., o com nostra *x* al començar paraula. *Ŝajni* (semblar) se llegeix *xàyni*; *ŝelo* (pela) *xeló*; *kaŝi* (amagar) *càixi*; *vi tuŝos* (tu tocaràs) *vi tuixós*; *tuŝu* (tocal!) *tuixu*.

ŭ. — sona com nostra *u* de les paraules *Ĵaume*, *Ĵaù*, *saràù*, això es: fent diptongue ab la vocal que la precedeix.

ACLARACIÓ DE LO ANTERIOR

Es necessari aclarar completament lo referent a la fonètica, pera esvahir tota mena de dubtes y lograr adquirir una pronunciació correcta, escull aquest que'ls idiomes naturals ofereixen a tot estranger, y que sols un idioma artificial, que al ésser inventat ja s'ha tingut en compte la diversa manera de pronunciar de cada poble, pot ab éxit sortejar. Podém afirmar que'Esperanto ha flanquejat ab habilitat l'escull. Es més, no sols en ell tots els sons poden ésser fàcilment emesos per tots els pobles, no sols una gran senzillesa es la seva característica, sinó que hi ha hagut de la part de son autor un tan escrupulós mirament en la elecció de les rels, que quasi totes les rels més o menys semblantes expressen idees més o menys semblantes també, lo que fa que, tant si es per equivocació com si es per mala pronunciació que la paraula brolla de la ploma o dels llabris tortament, la idea conservi, si no el sentit precís, al menys el seu sentit abstracte. Observinse'ls següents exemples: *emo* (inclinació), *amo* (amor); *polvo* (pòls), *pulvo* (pòlvora); *trinki* (beure), *drinki* (beure ab excés);

etcètera. Però això no constituïx ni molt menys una regla esperantista: no passa d'èsser una apreciació particular filla potser de l'admiració per la gran obra del Doctor Zamenhof. Cal donchs fixarshi bé en la pronunciació, cosa per altra banda que als cata-

lans els hi ha d'èsser més que facilíssim, donada la flexibilitat y riquesa de sons del seu idioma natural. Y pera que així sia estudiém lletra per lletra.

(Seguirà.)

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

NOVES

Com haurán observat nostres lectors, per error de caixa aparegué'l número anterior ab la numeració equivocada. No es, donchs, 315, sinó 312 el número que li pertoca. Preguém als col·leccionistes que's serveixin esmenar ab tinta la errada, a fi d'evitar confusions el dia que hagin d'enquadernar el volum.

Continuém sense garanties, sense llibertat pera exposar nostres idees; subvenim a les càrregues de l'estat, mes se'ns priva de treballar pel bé d'aquest estat exercint nostre dret com a ciutadans lliures.

Si algú ha delinquit que's probi y que se'l judiqui; mes els qui no han delinquit no deuen ésser excepcionats. Molt menys quan nostres enemics vénen insultantnos impunement desde les planes de llurs periòdichs, sabentnos indefensos.

No podém dir res; no podém comentar res; no podém ni reproduhir res qu'en defensa nostra parli; y sembla que aquest estat de coses se perllongarà fins y a tant que les Corts hagin resolt sobre la qüestió de les jurisdiccions civil y militar, que's disputen l'aplicació de la nova lley sobre delictes contra la patria y l'exèrcit. Aleshores, quan la nova lley estigui en vigor, les garanties tornaràn, mes tindràn efecte retroactiu pera vindicar als qui en aquest periode de repressió del pensament hagin sigut víctimes de dictats injustos y de campanyes enverinades?

Y no hem de negar que molta part d'això's deü a varis dels qui, ostentant la investidura popular, no l'han feta valdre prou durant aquests últims temps en que polítichs y periodistes, soperbs o tontos, tant en interdicte han posat el prestigi del Parlament, com si a Espanya no hi hagués Constitució o com si fos possible (com en realitat ho ha sigut mil voltes) fer tabula rasa de la Constitució y de les lleys.

A bona hora se'n han recordat al Parlament (hi ha excepcions com la del diputat senyor Salvatella y altres) d'interpelar al govern sobre la suspensió de garanties a Barcelona. Ab un dia més que haguessim passat, els hauriem pogut dir allò de «quan fou mort el combregaren.»

Sia com vulgui, nostres diputats han donat fe de vida, portantse com devien. Y, com era d'esperar, en Romanones, ministre de la Governació, ha estat desgraciadíssim al contestar als discursos d'en Junoy y en Rusiñol respecte a la suspensió de garanties a Barcelona.

Ha dit (segons els telegrames publicats dimars al mati) qu'estava convençut de que dita suspensió era una mida necessaria per assegurar aquí la tranquil·litat pública, y ha defensat al governador duch de Bivona dihent que no feya més que acatar *en absolut* les ordres del govern. No li ha concedit, donchs, iniciatives propies; no l'ha envoltat d'aquell prestigi que tota autoritat necessita pera obrar per si y conscientment segons les necessitats del poble sotmès a son estudi y vigilancia.

Però ¿per què glosarho lo que ha dit el comte de Romanones?

Ni ell ni en Moret han pogut demostrar, ni han volgut intentarho, que'l Catalanisme s'hagués may separat de la lley; ni ell ni en Moret han sabut qué contestar quan els diputats catalans han preguntat per quin motiu era il·lícit y processable en els periòdichs catalanistes publicar treballs que a l'altra premsa li són consentits, y qu'estàn tan dintre de la legalitat com els extractes del *Diari de Sessions* dels cossos l·legislatius del regne.

No han contestat res en concret sobre això. Han dit que'l Catalanisme era legal y respectable, però no han donat la deguda explicació per les mides de rigor dictades, com són entre altres els empresonaments de directors de periòdichs catalanistes pel delicte de consentir la publicació d'articles que altres periòdichs venen publicant en us de sa llibertat.

Als ulls del govern, la premsa satírica catalana ha ridiculitzat a autoritats respectables. No ho discutim això. Lo indubtable es que'l govern no les posa pas en alt lloch a les autoritats delegades seves, quan diu que sols ordres del govern practiquen, y a n'aqueixes ordres no se les hi dona explicació justificativa en el Parlament.

Es la historia de sempre: voler posar a tot estrop al Catalanisme fóra de la lley, tant més quan ell de la lley vol ampararse en son afany de regenerar aquesta Espanya qual representació s'assumeixen els qui la perden.

Prou hi perdria Espanya'l dia que'l Cata-

lanisme, cansat de desenganys, se creués de braços, abandonant en son escepticisme tota acció política. Però no ho farà, avans continuarà ab més dalit cada dia sa tasca, perque les repressions injustificades dels mals governs li donen força sens treva. Així hem vist augmentar l'estol dels autonomistes, que's pot dir que ja tenen representació y vida en totes les fraccions polítiques de Catalunya.

Tals són els resultats de la falsa política dels mangonejadors de l'estat espanyol. Aquest, a fi de comptes, sols a nosaltres ens sabrà grat com a representants que som de les idees modernes d'amor, de llibertat y progrés que poden salvarlo.

Estèm en temps de llibertat. Millor dit, la llibertat es vida, y això qu'es en sana rahó reconegut com axiomàtic, sols les falses civilitacions han pogut negarho, si no de dret, de fet. Però avuy, mercès a la evolució de les societats envers el particularisme, hi ha tendències a reivindicarla la vera llibertat, y fins a Madrid meteix, centre d'aquest Estat hont tant s'ha tergiversat el lliberalisme, aquesta tendència s'hi sent. Diguího, si no, *La Epoca*, l'antich orgue de l'autoritari Cánovas, que ab motiu de les persecucions de que'l Catalanisme ha sigut objecte, y comentant el folleto *La Cuestión Catalana*, ha declarat qu'es atentar a la llibertat, a la justícia y a la pau prohibir l'us del llenguatge matern als habitants de les regions, afegint qu'es convenient que'ls jutges coneguín l'idioma del país hont administren justícia.

Fa anys y panys que ho predicavem això els *cuatro locos* que ara som milers. Y moltes coses més també predicavem, que s'anirán infiltrant en l'ànim de tothòm per la força de la rahó, no per la rahó de la força. Y els nostres estols anirán augmentant, aplegantshi de mica en mica nostres enemichs d'avuy, que, si tenen llealtat y bona fe, a nostre costat vindrán per'avençar plegats pel camí de l'autonomia, ùnich pel qual s'arribarà a la regeneració dels estats moderns.

No ha sigut sols *La Epoca* qui ha advocat pels drets regionals en aquest sentit. Ab molta major enteresa ho han fet, en altres publicacions castellanés, escriptors de fama com en Salvador Canals y en Miquel de Unamuno. Ens plau reconèixerho així, com també donar fe de les campanyes realitzades a Barcelona, en defensa de les idees autonomistes, per *El Diluvio* y altres periòdichs que may s'havien vantat de pertànyer a nostre camp.

A Cà'n Parès la imprenta «L'Acadèmica» hi té exposats aquesta setmana una bella col·lecció de documents tipogràfichs ab tipus gotichs incunables model Canibell. Es una petita exposició que fa honor a les modernes arts gràfiques catalanes, que inspirantse en el

gust antich tan belles obres venen produhint, augmentantse així el nom de bons bibliòfils qui veuen ab gust realisarse sos desitjos de perfeccionament en la confecció dels llibres. Són remarcables tots els treballs exposats, com són recordatoris, prospectes, etc., y en especial les hermoses reproduccions de planes de llibres vells que són joyes de la bibliofília.

Publicacions rebudes:

La Pastorel-la, cançò popular catalana, que ha publicat el «Cançoner Popular». Porta'l número LII de la col·lecció, va il·lustrada ab un dibuix alusiu y seguida d'abundants notes folk-lòriques. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

La font de les rondalles, sardana llarga d'en Joseph Serra. Aquest incansable e inspirat autor ab sa novella producció ha demostrat una vegada més ses belles condicions de sardanista.

Mitjorn (Palma de Mallorca). Nova publicació mensual, de caràcter religiós, filosòfic y artístich, redactada per gent jova que ve a defensar la llengua y les costums de terra. Hem rebut el primer número que conté treballs en vers y en prosa firmats per en Mateu Rotger, en Costa y Llobera, en Joseph Carrer, n'Antoni M.ª Alcover, en Miquel R. Ferrà, en Joan Alcover, en J. M.ª Tous y Marato, etc.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes

La llengua internacional Esperanto s'ensenyà en tres mesos pel professor esperantista

F. Pujulà y Vallès.

Romàntiehs d'ara

per Enrich de Fuentes. —

Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÓ

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ↔

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
“LAYANA”

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

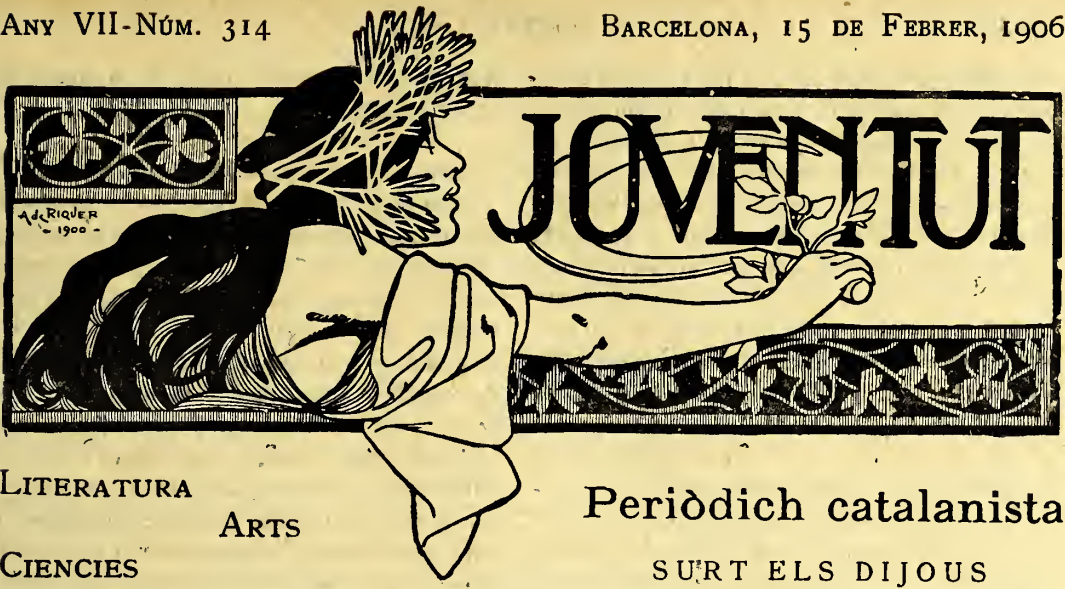
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

La Monarquia ha fet tarti, per R. Miquel y Planas. — En la Sorbona de Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Versos d'amor, per Enrich Samsó y Tusquets. — La fi de la Lloca, per L. Esoardot. — Sonets, per Alfons Maseras. — Solidaritat, per Lluís Via. — Paraules de febrer, per P. Prat Gaballí. — Desde'l meu balcó, per Ricart Moragas. — Esperanta fako: Gramàtica Catalana Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

LA MONARQUÍA HA FET TARTI

Un fet s'imposa per demunt de tot, després dels aconteixements d'aquests derrers mesos: l'agermanament de les diverses tendències de l'autonomisme català. Fet al qual se li ha de reconèixer una causa fonamental: el de qu'en l'ànima catalana hi sia part integrant el sentiment de llibertat qu'encarna l'ideal autonomista. Total: que de les dificultats oposades en forma més que violenta, brutal, a l'expandiment del Catalanisme, n'ha resultat el desvetllament integral que'ls catalanistes perseguiem. Mil mercès sien donades als qui han estat instrument inconscient d'aquest hermós resultat.

Avuy, donchs, podem dirho a plena veu. L'Autonomia de Catalunya es ja un element reconegut, tan essencial de la nostra evolució social y politica, que cap partit podrà d'aquí endevant prescindirne en son pro-

grama. Per manera que republicans y monàrquichs, blanchs y negres, en quant prenguin Catalunya per camp de la llur activitat, no podran ja deixar de comptar ab l'autonomisme del qual tota Catalunya s'ha fet ressò.

Ara, donchs, són del cas algunes consideracions respecte de la qüestió plantejada, pera que's vegi ben clarament la lògica ab que'ls fets se són desenrotllats, y còm l'estat actual de les tendències autonomistes no representa cap claudicació en l'ahir dels catalanistes, ni menys una abdicació dels nostres principis.

Y cal declararho això y fins demostrarho pera desvanèixer la estranyesa per alguns expressada devant de la convergència de les dues corrents catalanista y republicana: convergència que, per la força isolada de quiscuna d'abdues manifestacions, fa més eficaç que may l'esforç combinat d'una y altra.

El Catalanisme s'havia declarat sempre neutral en la qüestió de la forma de govern; obtinguda l'Autonomia de Catalunya, dins de l'Estat espanyol, li era indiferent que'l poder central fos exercit per una Monarquia o per una Republica. Y això ho declaraven gent qui sempre havien manifestat sentiments republicans, y altra gent qui sempre s'havien sentit monàrquichs. Emperò

desenganyats dels partits polítics en exercici, y reconeixent una força infinitament superior, per lo que toca a Catalunya, en el sentiment autonomista latent en tota ella, aquella gent monàrquica y aquella gent republicana, ab la cooperació d'un estol nombrós de catalans als qui no se'ls hi era encara presentada ocasió de discernir sobre aquest punt concret de la forma de govern, constituïren tots plegats el gran exèrcit de catalanistes, units per una aspiració general, l'Autonomia, encara que mal posats d'acort respecte de coses que tots havien convingut en tenir per secundaries.

Es dins d'aquesta manera de veure, purament circumstancial, que molts republicans s'havien deixat de dir republicans pera ésser catalanistes, com molts monàrquics no's deyen ja tals pera ésser catalanistes també; emperò lo cert es que aquesta posposició del propi pensar en favor d'un gran bé comú, no suposava en uns y altres l'abdicació de llur manera de veure: el qui sentia simpaties per la forma republicana, com el qui les tenia en favor de la monàrquica, continuaven rendint tribut a la respectiva inclinació, encara que's reservessin exercir llur acció en pro d'un Ideal superior.

Nosaltres mateixos havíem declarat en aquestes planes, y en diverses ocasions, que com a catalanistes teníem igual respecte pera'ls qui creyen en la Monarquia com pera'ls qui creyen en la República, ab la sola condició per endavant de treballar en favor de l'Autonomia de Catalunya. Nosaltres teníem les idees República y Monarquia per dues solucions aplicables al Problema Català; no volíem judicar *a priori* lo que sols el temps y les circumstancies podien revelar; disposats com autonomistes a no exercir acció política determinada en pro de la forma monàrquica ni de la republicana, volíem estar en condicions d'aprofitar pera'l bé de Catalunya aquella de les dues solucions qui millor s'adaptés a lo que Catalunya necessita imperiosament. No essent la finalitat del Catalanisme enderrocar tronos ni instaurar sillons presidencials, encaminavem tots els nostres esforços a desvetllar lo únich viu que quedava a Catalunya, això es: la consciencia de la propia personalitat dels catalans, lli-

gada per fondíssimes arrels ab la nostra antiga nacionalitat.

Constituïnt el Catalanisme una força, els homes polítics espanyols han demostrada llur escassa perspicacia al ignorar lo que significava aquella força. La por, y únicament la por, de veure enderrocarse tot un regim després de la crisis nacional del 1898, feu moure a determinats elements, fermos guardadors de la Monarquia, en el sentit de procurar-se l'ajuda dels regionalistes. Emperò'l Catalanisme en aquella època no s'havia encara reintegrat de la cooperació de tots els catalans; els comptats elements monàrquics del Catalanisme (catalanistes poch convinguts encara molts d'ells) no pogueren donchs fer el pes qu'en Silvela y en Polavieja necessitaven; per això ben aviat se tragueren del demunt lo que pera ells era un lastre inútil: la política tradicional tornà a imposarse per demunt de la Espanya, quals nafres clohien de poch en poch l'oblit y la inconsciencia caraterístiques en la gent de la majoria de les regions qui la integren.

El Catalanisme aleshores no vegé en això més que un nou desengany que rebia dels polítics espanyols; preocupats els apòstols de la nova idea en fer participar d'ella a tots els fills de Catalunya, se refermaren en el criteri ja apuntat de donar al nostre moviment una significació patriòtica, posantlo per demunt de tota idea política. Si després el Catalanisme guanyà eleccions y pogué enviar representants a les Còrts, ningú cregué may que això pogués influhir en el curs de la política espanyola, ni tingués altra trascendencia que la d'afirmar en ple Parlament les nostres aspiracions.

La Monarquia hauria degut agrahir al Catalanisme la neutralitat ab que's disposà a intervenir en la cosa pública: y, com a conseqüencia d'ella, la batalla donada al caciquisme del qual els mateixos polítics havien degut reconeixerne la influencia perjudicial fins pera la Monarquia. Emperò'ls nostres homes d'Estat no atinaren a utilitzar la nostra força; y en bona fe que tenim bons motius per'alegràrnosen tots els qui may hem tin-

gut una predilecció en favor del regim monàrquich vigent.

Les coses han anat canviant, y certament han empresa una via que ben pochs haurien sospitada. La llevor autonomista ha granat sobtadament, pot dirse, ab motiu dels derrers aconeteixements, y en un moment donat tota Catalunya s'ha desvetllat a l'escalf d'aquesta nova Idea; y, com era natural, els catalans partidaris d'una República com a regim de llibertat, y el gran nombre d'autonomistes qui no's sentien lligats per cap simpatia vers la Monarquia, s'han trobat que coincidien en una meteixa aspiració; y en un moment donat ha desaparegut tot l'abim de rezels que'l maquiavelisme central havia enfondit entre'ls dos estols de lluytadors, fent que abdues forces s'anuessin mutualment ab la ponderació de llur esforç aparentment contraposat.

Quan s'ha pogut veure clarament que la fusió de republicans y catalanistes no era pas conseqüència artificiosa d'un pacte, sinó la conseqüència natural d'haverse trobat arredossats uns y altres sota'ls amples plechs de la bandera de l'Autonomia, ha estat quan els homes de la Monarquia han obert els ulls. Y, com obehint a una consigna, han volgut evitar lo inevitable. Cal no més llegir lo que han dit alguns periòdichs monàrquichs, y tot seguit se compendrà la intencióy alcançe de les llurs manifestacions: *La Epoca* (la *sesuda Epoca*) digué que no ha de poder prosperar l'aliança de catalanistes y republicans, per les radicals diferencies que'ns separen, y considerant que fóra un mal pas del Catalanisme. La veritat es que no's comprèn l'interès que poden tenir en evitar aquest *mal pas* d'una tendencia qu'ells han estat combatent a tota hora. Si això havia de perjudicar al Catalanisme, ells haurien tractat de provocarho y no pas d'evitarho, com ara aparenten voler.

Per sa part el *Diario de Barcelona* també manifesta un gran interès en negar la possibilitat d'una aproximació que ja s'es feta per la espontania identificació de republicans y catalanistes. Recordant lo molt que'l *centra-*

lista Salmèrón ha combatut el Catalanisme, declarà dit periòdich, en un devantal de sa edició del dia 8, que no comprenia que poguessin estar units els regionalistes ab els republicans. Cosa ben senzilla d'explicar, tenint en compte que sempre hi ha hagut regionalistes republicans y que dintre'ls republicans catalans el sentiment particularista sols esperava aquesta ocasió pera exteriorisarse, dominant els rezels que'ls mals pastors els hi havien lograt infondre. El principi autonomista'ns ha unit a tots, car ja està probat sobradament que de catalans unitaristes no'n queden en cap dels partits politichs coneguts.

La Monarquia, donchs, pot veure ara'ls resultats que n'ha obtingut de combatre'l Catalanisme com ho ha fet. Ella havia conseguit oposar el Republicanisme al Catalanisme, y lo que ha succehit es que aquest ha vingut a injectar nova sava als partidaris d'una forma de govern més democràtica, obtenint en cambi els catalanistes una major precisió en les nostres orientacions: repelida per la Monarquia, la gran corrent catalanista ha trobat sa natural expansió vers el camp de la República.

Y ara es quan els monàrquichs se'n adonen; y ara es quan el senyor Maura, y ab ell alguns regionalistes-monàrquichs (emperò monàrquichs avans que tot) criden pera que tothòm els senti, proclamant que no pot ésser la unió de catalanistes y republicans.

A lo qual nosaltres els hi contestèm, sense dubtar de la nova orientació qu'hem adoptada: «Senyors: la Monarquia ha fet tart!»

Y ara'l senyor Maura que vegi d'organisar un altre viatge triomfal a Catalunya!

R. MIQUEL Y PLANAS

EN LA SORBONA DE PARÍS

En altre temps, quan atravesant el Barri Llatí ovirava la Sorbona, sentia nàixer en mon pit un respecte immens, tan gran y tan natural que tots els qui'm llegeixin no necessitaràn que'ls hi expliqui perque ja l'hauràn sentit o perque's faràn càrrech de lo que representa aquesta construcció en quals aules generacions de tot el món hi han vingut a cultivar la intelligençia. D'avuy més, quan passi per davant de la Sorbona, al meu respecte hi afegiré estimació, una estimació fonda, gran, un d'aquells afectes que per lo grans y fondos no poden explicarse.

Poch me pensava jo, fa temps, que un jorn vindria en que desde una de les aules jo dirigiria la paraula a homes de tot el món, y poch podia pensar-me que seria pera parlàrlos hi dels meus germans, de nostres idees, de nostres desitjos...

Francesos, russos, anglesos, húngars, omplien una de les sales, escoltant al senyor Bourlet, qui en Esperanto feya la relació del moviment esperantista a París. A aquesta conferència hi havia sigut invitat el dia avans, quan els esperantistes parisenchs fraternisaven en el Grand Hôtel ab els concellers de Londres, vinguts a París aquests dies. Y ab mi foren també invitats els companys Llamusi, Gibert y Torné Esquius, prou coneguts de tots nosaltres. Tots quatre ohiem atentament la interessant disertació, quan nostra sorpresa fou, adhuch que agradable, gran, al ohir que'l senyor Bourlet me pregava, en mitj de grans picaments de mans de l'auditori, que fes us de la paraula.

Aixi vaig ferho. Què vaig dir, tothòm pot compèndreho. Vaig explicar tot el moviment esperantista a Catalunya desde sa naixença fins a l'època actual. Y, com es natural, al explicar que JOVENTUT fou la primera revista que parlà de la llengua internacional, al explicar que la *Unió Catalanista* havia adoptat l'Esperanto pera ses relacions, al explicar la obertura de cursos en el «Progrés», «Centre de Dependents del Comerç y de la Industria» y «Ateneu Enciclopèdich Obrer», al explicar la fundació de «Espero Kataluna» y els objectes d'aquesta societat, vaig explicar també lo que representava cada una d'aquestes entitats, el per qué Esperanto es ab tant en-

tusiasme acceptat per nosaltres, y moltes altres coses que la manca de temps m'impedeix apuntar. Y, cosa digna de remarcarse: al donar compte dels tres objectes que la societat «Espero Kataluna» persegueix, y explicar l'esperit que anima'ls seus estatuts, les mostres d'aprobació foren generals y caloroses...

Y tot gracies a l'Esperanto! Gracies a n'ell homes y dònnes de totes les nacions d'Europa pogueren mostrar llur satisfacció de veure'l progrés qu'Esperanto fa a Catalunya, y llur admiració y alegria de conèixer coses de les que no'n tenien cap notícial!

En la Sorbona de Paris ha vibrat nostra paraula mercès al Doctor Zamenhof, y si nostre idioma emmudia al vibrar nostra paraula, quàntes frases de carinyo no li van ésser dedicades quan els textos catalans que nosaltres duyem eren traduïts a altres idiomes per mi, pera que la reunió's fes capaç de llur diferencia de sintaxis y pronunciació!

Al nomenarnos als quatre en grupo, alguns s'equivocaven de nom, y tot seguit eren corretgits per altres, y ens demanaven somrihent excuses. Quina vetllada més hermosa, y quin plaher més intens el meu! Qu'esbonich veure una ratlla de cel blau a l'horitzó en dies rúfols! Per un moment vaig creure tenirvos a tots vosaltres al meu costat, a tots sense diferencia de cap mena, y, sense saber-men estar, vaig dirho tal y com ho pensava, que vostra ànima y vostre cor en aquell moment era ab mi, y que jo'ls hi trametia!

No volguéu saber còm foren acullides mes paraules. Mos ulls eren humits.

Vosaltres, poetes, artistes, homes de ciencia, obrers, tots els qui un dia derrera un altre anéu traginant els grans de sorra a l'obra: quin goig vareu donarme al recordar que ereu germans meus, y al veure que aquesta germanor era pera mi un mèrit al ulls d'homes estrangers! Y vosaltres esperantistes, els qui ab tant d'amor per l'Esperanto trevalléu en tots moments, ¿de quina manera podré jo complir, mancat com estic de paraules pera explicar coses tan grans, si m'exigiu que vos digui tot quant d'amor fou dit pera vosaltres?... Deixeu-me resumirho tot en un concell: ara més que may trevalléu sens treva... y obtindrém dues victories.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

París, febrer 1906

VERSOS D'AMOR

Ja ha arribat el mal temps. Som a l'hivern!
Fugim, reyna del cor, de ses glaçades!
Si sa fredó envolcalla'l nostre cos,
fem, amor meu, que no'ns arribi a l'ànima.
Guayta la neu, còm cau... Sos borrallons
devallen silenciosos... com mortalla
a la terra cobreixen... sa blancor
s'estén enllà dels camps, tapa la plana...

Quín fret, quín fret, amor! Els aucellets
no reflen cançons de matinada,
y ni s'obren les flors, ni el vent suau
gronxa y breçola, joganer, els arbres.
Per tot arreu quietut... Quina tristor!
Quina tristor la neu y les glaçades!
Si sa fredor la sent el nostre cos,
fem, amor meu, que no la senti l'ànima!

ENRICH SAMSÓ Y TUSQUETS

LA FÍ DE LA LLOCA

L'estanyol, com un gran mirall clar y transparent dintre sa esmeragdina cintura de bogues y jonchs, reflectia'l blau del cel y les blanques corredices d'una grossa nuvolada d'estiu.

A son entorn, els verns, les albes y els pollancrens li feyen una gaya guarnida de randes verdes plenes d'argentats tremolins; y més enllà del camí que vorejaba l'estany ombrejant la enclotada, les alzines s'enfilaven montanyes amunt.

El sol se'n anava a la posta vers la cingleira grisa, escaçrada durament, y queya una calda xafogosa y lurda, arreu, precursora de tempesta.

Mitj nusos, espitregats, bellugadiços com animalets gentils, xapollejaven dintre l'aygua quatre o cinch baylets menuts, que havien pujat del poble atrets pel Quimet del Moli. L'entremaliat y trapacer hereuet els havia assegurat que l'hora millor pera caçar granotes era aquella, en que eixien pera llençar llur enfadosa cançó entre les cintes de les bogues, al cayent de tarda. Y allí, a l'estanyol, s'havien aplegat.

La Coloma, mitj ajaçada vora l'aygua, sobre l'herba fresca del marge sembrat de margarides y vidaubes, al través dels rebolls dels verns, se'ls mirava encisada a n'aquells angelons de carns brunes y sanitoses, quals riures perlejaven la enclotada com cants de cardines y passarells.

Aquella sorollosa alegria de la cacera que'ls feya estar delitosos y excitats li escalfava les sangs a la pobra malalta, y en sentia'l ressò dintre son cor isolat, y fins en el fons de ses entranyes infecondes y eternament famolenques de maternals tendreses.

Un udol llunyà, feréstech, imponent, semblá rodolar de sobte per tota la montanya, y desseguida s'obri una de les finestres del moli que sobre l'estany queya. En ella hi aparegué la molinera, el pit tot descotxat, ab l'infantó que alletava en els braços; y sa veu forta, jova y fresca s'estengué vibrant sobre l'aygua.

—Ah murrís, més que murrís! ¿Que teniu ganas de negarvos, diguéu? Fòra de l'aygua desseguida, si no voléu que baixi y vos estu-

fi!... Malehítsia la canalla, y les granotes del dimoni!... Quan ho dich jo que algún dia tindrem una desgracial Vosaltres cap al poble, y sense torbarvos, si no voléu que os arreplegui l'ayguat... Y que vos hi torni a veure rodar pels volts de la bassa, baylets del diable! Y tu, Quimet, a dintre corrents, si no vols que cridi al parel—

El parlament enérgich de la molinera motivá una desbandada general; y, comes y cuixes regalant d'aygua, la quitxalla s'esmunyi per les margenades, riera avall, fent via cap al poble.

El Quimet romangué encara una estoneta tot esparverat, tirantse avall de les comes les calcetes arrugades. Després, mitj amagat darrera les brotades novelles dels pollancrens, començá a gratarse'l caparró com dubtant de lo que li convenia fer, fits els ulls en la finestra, hont se veyá encara la molinera ab l'infantó al pit.

Un altre tro més intens devallá solemniament dels cims de les cingleres resseguint les comes, y ja resolt y esporuguit, el menut, recullint d'entre l'herba dues granotes qu'espeternegaven, lligades les potes per un cordillet a una pedra, se'n aná depressa, depressa costejant la margenada, y prompte quedá engolit dintre la fosca del porxo del moli.

Mentres tant la Coloma restava com adormida, extática, en la ribera; els ulls melangiosos y enterbolits clavats en aquella finestra ara tancada y buyda, hont li semblava veure encara palpitant una esplendorosa visió de maternitat.

Y's posá a fer memoria de sos desitjos folls, de ses ansies y afanys, de ses fallides esperances y sa passió pels infantons en els primers temps de son maridatge, allavors que's menjava a petons els menuts que s'esqueyen a son pas. Havien passat els anys y vingut les penes, y poch a poch s'havia anat resignant a la seva esterilitat... car tota la quitxalla del poble la coneixia, la voltava, la estimava a la dòna del Ton, que duya sempre en son rostre fi de verge bruna, rialles dolces pels petits, y lleminadures en les butxaques, y els deixava cullir totes les fruytes de l'hort, els millors rahims de la parra, les figures més primerenques de la vinya...

Y fou ab un somriure infinitament tran-

quil que rebé la nova de³ que pel poble⁵ li ha-
vien tret *la Lloca* de motiu. Com que sempre
estava voltada de canalla!

.

Y, a la vora de l'estanyol, la Coloma re-
cordava com en somnis.

La calma grisa tornà a ésser trencada per
un gran udol, y el vent, endinsantse en la
enclotada, ab un buf sobtat y potent blincà'ls
arbres de la ribera, que agitaren com folls
llurs fullatges d'argent y d'esmeragdes, y la
pluja començà a foradar, igual que ab milers
de punxons moguts per invisibles mans de
fades broadores, el mirall tan ters y pur de
la presa del moli.

Allavors, com sorpresa, la Coloma alçà en
l'ayre sos ulls clars. Demunt son cap s'havia
anat aplegant la nuvolada d'un gris de plom,
lletja, groixuda, prenyada de calamarça mal-
factora, semblant a una immensa taca de
sutge sobre'l sati puríssim del cel, que, tot al
voltant de la serra, servava encara una faixa
serenament clara.

Y, veientse la tempestat a sobre, la malal-
ta ab pena's redreçà y emprengué'l cami del
poble.

¿Tindria temps d'arribar a casa sense mu-
llarse gayre? De segur que no... Oh! si ella
hagués estat bona com avans, prou correria
y en menys d'un quart fóra al poble. Però
ara! Ab prous treballs podia caminar un xich
depressa, car desseguida li venia aquell
ofech horrorós, aquella tos esferehidora que
la saccejava tota com un branquilló batut pel
vent... Y tenia tanta por a n'aquelles *hemo-
rragies de sang* per la boca que li comença-
ren el dia del gran disgust!.. Oh! còm havia
patit la Coloma desde aquell vespre en que
creyent en Ton al bosch, la Malena li digué
qu'era a passar la nit a cà la Rubia. Y tornà
a atormentarla la visió de la desvergonyida
castellana, d'aquella forastera, vinguda un
dia al poble Deu sab d'ahont, que's deya viu-
da d'un sargent y que havia fet mal viure
a tants matrimonis, quals homes se perdien
per aquelles blanques carns de bagassa,
per sos cabells rojos y sos ulls de violeta...

—Y ara—li havia dit la Malena—està...
daixonses, ¿sabs?... Y com que'l teu home es
qui paga, hem de pensar qu'es d'ell la cosa...
Me creya que ja ho sabies!—

Ay, no! què havia de saber ella! Y tot el
poble n'anava ple d'allò... y la malhaurada
Coloma va estar a punt de morir-se de gelo-
sia y de vergonya... La mala dòna anava a
ésser mare, y en cambi ella, la esposa, sem-
pre infeconda, sempre estèrill... Ara compre-
nia la veritat crudel d'aquelles paraules tan
sovint eixides dels llabis de son bon moço de
marit!

—Si no serveixes pera res! Sembles de
sucre!—

El temps havia anat fent via: dos anys de
passo, y may havia volgut passar per davant
de cà la Rubia; més que pel dolor de la feri-
da, de la traició... per gelosia de l'infantó,
que sabia hermosíssim, blanch y ros com sa
mare, fet un pom de roses...

.

Y, mentres la malalta refeya'l seu Calvari,
la pluja creixia. Y la Coloma, ab el devantal
de pisana demunt del cap, atravessava les
marginades pantejant, fent drecera pera sor-
tir al cami ral...

La claror d'un llamp, enlluhernantla, la
corprenqué, y s'aturà esmaperduda, invocant
«Santa Barbra, Santa Elena, Santa Maria
Magdalena...» mentres el tro, lent y formi-
dable, estenia sos bramuls per tota la enclota-
ta, quals tons verts s'anaven enfosquint cada
cop més.

Valgam la Santíssima Trinitat!... y que
lluny li semblava'l poblet que allà baix s'o-
virava impassible, aplegant al peu de la ca-
rretera ses rònegues casotes entorn de l'es-
quifit cloquer, que pareixia dur un barretet
de xino, ab ses teules totes lluhentes, roges
y verdes, noves d'enguany!...

Y caminava tant com podia la pobra dòna,
els ulls fits en la torratxa de la iglesia, ahont
li semblava veure que'l barretet aquell feya
escarni de sa desventura, car a l'ombra del
cloquer s'alçava la caseta de la Rubia...

La póls blanca del cami's tacava tota ab la
pluja, y sentia'l baf humit de la terra amara-
da dels conreus; y el cor li batia desenfrenat,
com cavall foll, y glopades de calor li enro-
gien les galtes y li entelaven la vista; y sen-
tia, més que tot, aquelles punxades, allí, al
mitj del pit, y aquell pes, aquell nus de la
gola...

Valgam Deu, quin patir! May podria arri-

bar a casa. Ja li deyen les vehines que no se'n anés tan lluny aquella tarda, que's cançaria massa... però ella hi estava tan malament a casa, sempre sola!... Feya tant temps que no havia pujat al molil Tantdebò se les hagués escoltades a les vehines, no's trobaria ara en tan mal pas...

La nuvolada havia desplegat amplemment ses fosques glaces de cendra, y tan sols alli dalt, cap al cingle de ponent, se veyia encara brillar una ratlleta clara, tota daurada, fent de cobricel a la ermita de Santa Pau.

Ja'l devantal ab que s'abrigava la trista dòna, xop d'aygua, li glaçava'l cap y les espatlles... Al atravessar la petita roureda senti la cridadiça esbojarrada dels aucells esporuguits, barrejantse ab la fressa dels xaragalls que s'apressaven en cursa folla vers la riera que allà baix grondava.

Quànts cops tingué d'aturarse pel camí sota aquell ayguat feréstech, el cos pantejant y tremolós de febre, regalantli els dolls frets esquena avall, fins per dintre de les mitges, al llarch de les cames!

Esmaperduda, com borratxa, cega, anant d'aci d'allà com una nau que fos joguina de les onades, arribà fins a la primera casa, llunyana encara del poble unes cinchcentes passes.

Pel portal mitj tancat n'eixia un soroll com de rusch ple d'abelles, o de gabiada d'aucells.

Una jaya treya'l cap al defora tot senyantse. En aquell moment la Coloma, ja retuda, queya com una massa en el dintell, primer agenollada, y després de cap a terra.

—Jesús Deu meu!—cridà espantada la vella.—Qu'es això! ¿Què't passa? ¿Què tens?... ¿Ahónt vas ab aquest temps, santa cristiana?—

Probà d'alçar a la Coloma, mes ses forces la enganyaren... L'esglay, la por de que aquella dòna fos morta la tingueren un instant muda... mes, ajupintse sobre'l cos immòvil, senti el panteig del pit, y el roncar de la gola.

La vella tornà a cridar, girantse vers els dintres de la casa.

—Ave Maria Purissima!... Laya, Laya, au, corre, cuyta, vina a ajudarme!...—

Tremolant com una fulla s'acostà l'altra jaya, el rostre trasmutat. No digué un mot,

mes treyent forces de flaquesa, ajudà a sa germana y abdues, agafant la Coloma a pes de braços, la entraren cap a la costura.

Alli l'assentaren en una cadira baixa, acostada a la paret, ab el cap apoyat en un coixi ab funda de pisana blava que una de les velles tregué d'una cambra propèra.

—Porta vinagre, Laya, cuyta, porta vinagre; cal retornar aquesta pobra xicota, si no se'ns quedarà entre'ls dits... Si ja sembla finada!... Ay, Reyna pura!...—

En efecte, la Coloma semblava morta, ab els ulls mitj cluchs, entelats, sense esguart, el rostre blanch de cera, les mans enrampades en els plechs del mocador de llana a l'indret dels pits; y de sos llabis, que anaven prenent tons moradenchs, n'eixia un panteig que cada cop era més feble.

—Verge Santa, Reyna de Montserrat, ampareunos!—exclamaven les velletes atuhides, esmaperdudes, com lligades. Aquesta dòna s'està morint!

—Corro a cà'l metge!—digué resoltament la Sila, més decidida, veyent que les fregues de vinagre al front y als polsos res li feyen a la malalta, que restava immòvil, blanca y freda com marbre.

—Ay... no'm deixis sola!—exclamà esporuguida la Laya.

—Però dòna! Còm vols que deixem aquesta pobre xicota així!... Deu nos en guart d'una desgracia! Afigurat! Si ja fa temps que viu per miracle... no'n mancaria d'altre!

—Calla, sembla que's retorna.—

La Coloma havia fet un lleu moviment, alçant del tot els parpres, y esguardava, sens esma pera bellugar el cap... S'adonà de les dues velletes ajupides sobre ella ab gran sollicitut, y tot al voltant vegé un aixàm de testes d'angelons, brunes, rosses, roges, y a sos peus un marrech petitet, petitet, de cap cobert de rulls d'or, ab uns grans ulls de violeta que se la miraven ab curiositat inconscient. La vegé ben de la vora, la Coloma, aquella carona fresca y roja untada ab la mel que regalava d'una llesca de pa moreno que'l petit ab una mà tenia ben agafada contra son pit, mentres se xuclava els dits de l'altra, uns ditets rojos, grassons, plens de clotets, d'una dolçor de bresca.

Volgué parlar, la Coloma; sos llabis se mogueren dolçament com ales de papelló

moribond, y's clogueren impotents. Tornaren els ulls a entelarse y a cloures, y el rostre esdevingué com asserenat, menys adolorit, ab tonalitats blanques de lliri que's marceix.

Les dues pobres jayes se consultaven ab l'esguart. «¿Què fem?» semblaven dir.

De tant en tant la costura, enfosquida, s'aclaria sobtadament ab una blava claror de llampech, y, seguit, rodolava'l tro esferehidor... L'aygua queya a dolls, y els bramuls de la torrentada, al topar ab les arcades del pont vell, d'alli estant se sentien...

L'espart creixia... La maynada s'acostaven l'un a l'altre, s'apilotaven a terra, pels banchs, com vols d'aucells aterroritzats...

—Santa Barbra! Santa Creu!... Canalla!— digué la Sila ab veu tota commoguda, mirantse a la Coloma:—Agenolleuvos y resèu tres Aves Maries. Escolta—afegí en veu baixa:—Ja no espero més, tinch por d'una desgracia, Laya. Miratela, ja sembla que ni respiri... Me'n vaig a la rectoria, y a cà'l metge. Entre tant posa una olla al foch y fesli the de roca, qu'es bo pels trevalls; dónali un glop de vi... qualsevol cosa!... Ay Deu del cel!...

La Sila's posá'ls esclops, y a tall de caputxa una saca groixuda demunt del cap y espalles. S'arremangà la roba y eixí a fòra.

L'oratge batia son ple: feya feresa... Quan la Sila obri la porta, tingué de recular. El vent, ab un gran doll d'aygua, entrà en la costura, y la maynada, cada cop més esporuguida, s'posà a xisclar. Mes la valenta jaya's signà invocant la Santissima Trinitat, y, decidida, devallà la carretera.

—Callèu, criatures!—digué la Laya tremolant, al tancar la porta.—Callèu, baladriers, y resèu perque Deu Nostre Senyor ens tregui d'aquest pas... Apa: Deu vos salve Maria, plena sòu de...—y desaparegué dintre de la cuyna, a complir els encàrrechs de sa germana.

Un llamp blau y vermell illuminà sobtadament la costura ab claror intensissima, al temps qu'esclatava un tro tan formidable que semblà que la caseta s'ensorrava. Y aquell aixàm de criatures esglayades, esclatant en plors y crits d'auxili, tot d'una, empenyentse, s'precipità sobre'l cos-immòvil de la Coloma, com cercant amparo en aquella agonia (qu'ells no veyen ni comprenien) contra qual-

que perill invisible, immens, que'ls omplia de terror.

Y s'arraparen a n'ella, tots els petits, amagantse entre ses faldilles encara xopes d'aygua, agafantli les mans gelades, ficantseli sota'l devantal, entre'ls plechs d'aquell mocador de llana sota'l qual alatejava, en sos derrers batechs, aquell cor de mare sense fills.

Al rebre aquella forta sotragada, la moribonda obri els ulls; una inefable joya's reflectí en sa mirada breu, y tornaren a cloures per sempre més sos ulls, emportantsen al repòs etern la dolça y serena visió de vida y d'infantesa, suprèm consol d'aquell ser isolat y amorós.

Al tornar la Laya ab el gòtet de vi compregué que tot s'era acabat. Ab el cor estret per una angoixa immensa volgué allunyar aquells petits que cercaven racer y amparo en un cadavre, y li fou impossible lograrho. No volien anarsen d'alli els menuts, hi estaven bé; tenien por encara d'aquells trons, que ara semblava que s'allunyessin udolant...

Quan tornà a obrirse la porta de la costura, donant pas al senyor rector y a la Sila seguits del metge (que ab son impermeable tenia un aspecte fantasmagòrich qu'esporugui encara més a la maynada), ja no plovia, del cel: mes totes les branques dels arbres de la carretera gotejaven aygua. Pujava'l roncar de la rierada trencantse sota'l pont, y de banda a banda de la carretera baixaven alegrement, fent ones xiques y riques, petits torrents d'aygua roja.

D'enfront, de la cinglera grisa, devallà un derrer raig de sol trist y esmortuhit, fins a aclarir la munió de pollets esverats encara, aplegats entorn de la Lloca.

Y el més petit de tots, de rulls d'or y d'ulls de violeta, bo y dret, se li havia adormit, el caparró en la falda, el naset demunt la llesca de pa y mel, ab una placèvola sòn d'àngel.

L. ESCARDOT

SONETS

I

INVOCACIÓ

Esclavitud de l'amor,
dolçíssima esclavitud,
trobantme sol y perdut
la meva ànima t'anyor.

Altra volta ab més fervor,
vina fins ma solitud,
que'l món ja no m'es volgut
sense'l teu llaç benefactor.

Vina y lligam fortament,
y no'm deixis un moment
fins qu'al fossar m'hagin dut;
que sols tu fas viure al cor,
esclavitud de l'amor,
dolçíssima esclavitud.

II

CÀNTIGA PREGONA

En l'estelar d'aquest nocturn tranquil
el passejar pel parch ha d'ésser lent,
car benigna, piadosa y dolçament
ve a besarnos els ulls l'encant subtil.

L'encant subtil es ple d'estrofes mil
que fóra de nosaltres ningú sent.
El passejar du l'abandonament
de tot allò que té l'esprit servil.

Jo veig una corona en vostre front:
diadema sideral que ha devallat
a la cosa més alba d'aquest món.

Ja totes les estrofes he escoltat.
Y ja sé — somniadores — per què són
tranquiles les estrelles que han brillat.

III

A AMPAR LETEA

El dolç martiri de l'amor que os porta
el meu cor flagellat, senyora mía,
en la llunyança d'una vila morta
ha trobat més flagells y melangia.

Si la vegessiu, mórvida y absorta
l'ànima meva que s'ensonya y fía,
vostra enterca fredor de dòna morta
al calor de mes llàgrimes cauria.

Mes, lluny de vós, les llàgrimes no poden
fer trontollar el vostre cor, y roden
per ma faç y mon pit tan flagellat.

Mentres devèu, en un abraç que os mata,
oferí els vostre llabris d'escarlata
a la brutal passió d'un insensat.

IV

CINEMÀTICA

Rera'l crestell biselat
de la elegant portelleta,
en el cotxe encoixinat
he vist a la marqueseta.

Son esguart esgarriat
y sa rialla coqueta
sembla que'ls hagi endreçat
sols a mi, la marqueseta.

Llavors meteix he sentit
en lo més pregón del pit
una commoció violenta.

Y en lo desert del passeig,
al ser lluny, encar la veig
còm me mira indiferenta...

V

BEATRIU

En la excelsa quietut de ta mirada
hi viu una profunda gravetat
que penetra, benigna y encantada,
a l'ànima ignocent de l'estimat.

A l'entorn dels teus ulls floreix l'aubada
plena d'un gran anhel de claretat,
y ets tota tu espiritualisada,
sagrat racer d'amor y voluntat.

Y dus una clemencia en els tens ulls
que bada'l cor de tendra melangia,
y abisma la quietut de ta mirada.

Y hi ha una transparència en els teus ulls,
en mitj d'aqueixa excelsa melangia,
que tot pren el color de ta mirada.

VI

A CLEMENCIA ROSA

Que'n devíeu ser d'hermosa trentacinch anys enderrera,
el día que os entregareu sencera a l'amor més franch!
Teniu en el rostre encara la gentilosa altanera
y en onades febrosenques va als vostre llabris la sang.
Que diu el cimbrejar d'ara lo que l'altre cimbreig era
— cigni ritme perdurable d'algún majestàtic rang —
y en el coll y en les espatlles y en el pit y en la cadera
persevera aquella estatua que va vestir-se de blanch.
La mirada tremolosa se os ha tornat compassiva,
el recort d'aquella estatua la sofrenga os fa més viva;
y en la tristesa del díes sembla una alegríia nova
aquest blanch tan venerable que l'esplèndit front rumbeja,
aquest blanch que'l temps os nimba y els somnis os argen-

els somnis que omplen d'ardencies la tebior de vostra
[teja,
[arcoba.

ALFONS MASERAS

SOLIDARITAT

Ja s'ha celebrat a Girona'l gran *meeting* de solidaritat catalana; ja infinitat de ciutadans qui parlen la nostra llengua, representants de les més diverses idees polítiques y socials, s'han acoblat y han reclamat com un sol home l'aixecament de la suspensió de les garanties a Barcelona, y la no aprovació a les Corts del projecte de lley sobre'ls anomenats delictes d'opinió contra la patria y l'exércit: projecte a qual votació definitiva s'està procedint al Senat en el moment en que escrivim aquestes ratlles.

La premsa diària ja n'ha dat compte del *meeting* y de ses conclusions; ja'ns en hem enterat de les dificultats oposades pel poder central a la celebració d'aquell, y hem vist com aytals dificultats han sigut vençudes per la voluntat de tot un poble. Però dificultats més grans ha vençut Catalunya en moments de disort, y de més grans n'hi estàn reservades pera que també les venci. Dintre de la legalitat pot ferho, y per això cerquen negarnos la legalitat: cosa difícil, perque, pera lograrho en absolut, cal primerament poder negarnos la rahó.

Se tracta de l'aprovació d'una nova lley, com si de lleys no'ns en sobressin. Ara bé: les lleys són necessàries en quant són sinònimes d'*ordre*, lo que suposa un estat d'inferioritat relativa en els pobles qui d'elles s'han de valdre per'assègurar aqueix ordre, sense'l qual no hi ha societat possible. Aquesta es la consideració, la sola consideració que's fan els usufructuaris del poder en Estats com el nostre: però també sabem qu'en Estats com el nostre si les lleys no tenen prou efecte positiu es degut a que llur implantació no sempre ha obehit a les necessitats del país, sinó a les dels polítics qu'en llur exercici troben el *modus vivendi*. Tenim, donchs, que la majoria de les nostres lleys, més que prevenir desordres socials y evitar l'anarquia dels manats, implan-ten de fet l'anarquia dels qui manen, els quals de lleys innecessàries se prevalen pera que llur inutilitat com a ciutadans se vegi lliure d'atachs mercès al prestigi de les investidures que ostenten.

Si així no estiguessim, si l'Estat fos lo que deü ésser, si en comptes de regirnos les con-

cupiscencies burocràtiques ens regissin governants de bona voluntat, el *meeting* de Girona no hauria pas sigut vist ab prevenció desde les esferes oficials, sinó ab simpatia y fins ab joya. El govern, coneixedor dels drets, de les necessitats y del modo de viure de Catalunya en general; constantli que aquí la legalitat es respectada y l'ordre y el treball són nostra norma; penetrat de nostres aspiracions, de nostra cultura, de l'estat de progrés que ha assolit nostra raça en totes les branques de la inteligencia y l'activitat; el govern, dihém, sabent tot això, se'n alegraria de que un poble com el català's sentís prou gran pera trobar que certes lleys li venen estretes, prou fort pera saber suplirles ab son propi seny, prou progressiu pera creure més qu'en elles en els propis ideals. Però'ls nostres governs li volen tant de bé a Espanya, que si els pobles que la integren tinguessin ideals, avans que reconéixelshi consentirien en la mort d'aqueixos pobles, lo que vol dir la mort d'Espanya. ¿Qui es, donchs, més patriota? El govern que vol un Estat format de pobles que no pensin, ni desitgin, ni vulguin res, o nosaltres que'l volém integrat per pobles conscients, lliures y progressius?

Nosaltres no'ns hem separat de la lley, y lo que fem ara no es sinó demanar que no s'aprobi una lley més, per considerarla contrària a la llibertat. Y els bons patriotes, els amichs de la llibertat y el progrés, sols treballant pel progrés y la llibertat entenen fer bé a llur patria.

¿Y què es el progrés sinó una constant derogació de lleys? En abatre lleys han esmerçat constantment llurs esforços els pobles grans. Les lleys socials són inestables; les edats se succeheixen y ab elles les costums evolucionen, les necessitats y les aspiracions cambien; lo que ahir era garantia de moralitat, avuy es rémora pera'l progrés, y demà es pedra d'escàndol y motiu de protesta. Com més dures són les lleys, més violenta es la reacció que provoquen. Els menja-capellans d'avuy s'expliquen pels inquisidors d'ahir. Avans pera ésser honrat calia casarse, pera ésser virtuós calia ésser pur. Avuy són molts els qui no's casen pera no ofendre llur propria moralitat; avuy són molts els qui

no creuen en la puresa perque nega les lleys naturals y es immoral y trista. Als malaltiesos renunciaments d'ahir, en llur majoria hipòcrites, han succehit les aspiracions d'avuy, potser no regulades det tot perque no poden manifestarse en un ambient de vera plenitut y franquesa. Tenim, donchs, que les lleys són necessaries pera corretgir estats d'embrutiment en els instints y en l'intelecte del pobles enderrerrits e ignorants; però altrament, tractantse de pobles progressius, poden ésser pertorbadores si no's té en compte o si's desconeix el veritable estat moral d'aqueixos pobles, que volen progressar pera llur bé y pel bé y estimul d'altres pobles germans.

Així s'ha dit en les esferes governamentals que a Catalunya hi regna en tots els ordres una agitació anárquica qu'es precis corretgir. Y certament lo que aquí hi ha es un gran descontent perque està desatesa la producció, y en perill la riquesa pública, y a mercè de dinamiters la vida dels ciutadans; lo que aquí hi ha es una constant protesta contra'ls qui dissimulen llur ineptitut ab lleys de rigor que s'apliquen molestant als bons y deixant impunes als dolents; lo que hi ha es un gran afany de renovació, d'engrandiment, de vida; y aquest afany creix devant del mutisme dels qui no responen a nostres queixes, o

devant de la sistemática oposició dels qui deurién aténdrels y no ho fan.

No sols no ho fan, sinó que Catalunya es sotmesa continuament a regim d'excepció; y pel *delicte* de tenir aspiracions es tractada com el més enderrerrit dels pobles d'Espanya; pel *delicte* de voler *llibertat*, els governs *liberals* la condempnen a perpetua esclavitut.

Ay tal estat de coses no pot durar més. No'ns cal repetirho que tot bon govern, en lloch de condempnar les aspiracions de Catalunya, les faria servir d'estimul a les altres regions.

Convé que cuyti a ferho, perque aquestes acabaràn de totes màneres perveurel'engany, si el ressò de la opinió catalana es prou fort y si va trascendent a tots els partits de nostra terra y als partits avençats de fóra d'ella, tals com el republicà que ha congregat a sos prohoms dels antichs reyalmes de la Corona d'Aragó en l'Assamblea de Saragoça.

Governar es prevenir, y cal prevenirlo'l moviment autonomista que a Catalunya s'ha iniciat y que més o menys lentament s'escampará per tota Espanya pera'l bé d'ella, pera càstich dels morosos que no apliquen el remey tenintlo en llurs mans, y pera redempció dels orbs que viuen en les tenebres y als qui sobtadament se'ls hi farà la llum.

LLUÍS VÍA

PARAULES DE FEBRER

Voldria senti
tot lo que diràn
el vell y l'infant.

Encara són al jardí
y encara són com avans:
l'infant té un llibre a les mans
y el vell l'ensenya a llegí.

Diu el vell:—Llegeix primer
fins que aquest trocet s'acabi.—
Diu l'infant: Escoltèu, avi:
¿què vol dir mes de febrer?—

Y ho pregunta ingenuament
y resta com encantat;
el vell el mira somrihent
ab mirada de bondat.

Voldria senti
tot lo que diràn
el vell y l'infant.

El jardí sent la victoria
de la flor de l'atmetller;

l'infant ja sab de memoria
què vol dir mes de febrer.

L'altre infant de cabells blanchs
té fret encara y tremola;
l'altre infant de cabells blanchs
sent la gelor de les sangs.

L'infant cull un ramell tendre
qui sembla una evocació;
riu la Purificació
vora'l Dimecres de Cendra.

Passa'l dematí
com un vol d'aucells,
mes en el jardí
no hi ha pas clavells.

L'infant té un llibre a les mans
y ja ha après a llegir sol;
el vell s'adorm com avans
sota'l petó llarch del sol.

P. PRAT GABALLI

DESDE'L MEU BALCÓ

Cansat d'estudiar, pera desenterbolirme'l cap he sortit al balcó, respirant ab anhel l'ayre vivificador que baixava del Tibidabo, caldejat pel sol d'una esplèndida mitjdiada d'hivern.

Se sent tocar pausadament la una a la Cathedral.

Pochs moments després, de l'extrèm de l'ample carrer desprovehit d'arbres y ab comunicació ab els estrets de la vella ciutat, se veu avençar una munió de gent ab marxa adalerada, que, augmentant de mica en mica y omplint de gom a gom les aceres, se pert a l'altre extrèm escampantse per les amples y espayoses vies de la nova ciutat.

Pel mitj meteix passen brunzents els tramvies, tots atapahits, repicant la campaneta y ab el *crescendo* tan caracteristich de l'arrencada.

Es que ha arribat la gran hora: l'hora d'atiparse.

Desde aqui dalt, semblen formigues en estesa professó que van y venen del cau, topant entre elles, originant com un petit remoli al seu voltant. La major part són dependents del comerç qui tresquen ab dalit, a grans gambades, com pera despertar llurs cames adormides de tant seure: curials y dependents de procurador, que tornen de l'Audiencia ab el gran feix de papers sota'l braç, com lloses de marbre per aixafar al pobre que arrepleguen a sota; modistetes de cos flexible y moviments suaus, com les que pinta l'Utrillo, que giren tot sovint el cap enrera com si esperessin a algú que les hagués d'acompanyar; aprenents, canalla, senyores, una dida.. etc.

Quasi al devant meteix s'hi troba un taller de *modes*, notantshi ja l'animació característica de l'hora de plegar. S'aixequen qualques noyes, treuen el cap mirant l'ampla via, mentres altres fan cúa devant del mirall ahont s'arreglen el pentinat, passen revista de les curves y s'adoben els plechs de la roba.

A la font del devant, un senyor ja d'edat y pobrement vestit demana ab molts modos a una criada que'l deixi veure ab el cantí; ella sense dir paraula hi accedeix; en havent acabat ell li dona mercès ab una mitja rialle-

ta y llevantse lleugerament el barret. Són les gracies per un *vermouth* econòmic, d'aquells qui fan venir gana sense perjudicar el ventrell.

Ja arriba l'home dels cantis. Així qu'està llest d'un, se'l carrega sobre'l muscle aguantantlo ab una mà, mentres ab l'altra pren l'embut, disposantse ab santa resignació a conduhir l'aygua necessaria a la vida als pisos enlayrats de devant de casa, en els que sembla qu'ella tingui mandra de pujarhi.

El municipal de punt empayta a una canalla que juguen a bales. Un xicot a la cantonada crida ab veu de tiple barata'ls diaris. Passa un jove, y dirigintse a unes noyes les hi diu una barbaritat, car elles fugen rihent y donantse cops de colzes. Passa un carretó carregat de taronges, mentres un noyet se les mira ab uns ulls com unes idem.

Mentres tant la gent va minvant, començantse a veure clapas a les aceres; se sent certa flayre de viandes que fa que jo corri a dins, pera veure si ja està enllestit el dinar.

Torno a sortir al balcó mastegant una oliva, y contemplo'l carrer ja quasi desert. Poso'l pinyol de la oliva entre mos dits, apreto ab força, y surt brunzent cap a l'espai, descrivint una paràbola.

Estranya coincidencia! El pinyol llençat a l'etzar cau verticalment sobre la cúpula d'un barret fort que cobreix el cap d'un reçagat, produhint un soroll fort, com de closca buyda.

L'home, de posat ferreny, se gira ràpidament pera veure si descobreix l'autor de la broma.

El xicot que ven diaris, tot parat de la estremitut feta pel reçagat, se posa a riure, y aquest, creyentse haver trobat ja la causa, li planta un bolet y...

Jo fujo cap a dins, perque la cosa s'embolica y el dinar ja's refreda.

RICART MORAGAS

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 94 S^o Joaquim Molist y Ribas, (*lernas E.*) — Riera, 72, 2.ª, 1.ª — Mataró.
- 95 S^o Enrich Vallès y Solsona, (*lernas E.*) — Car-me, 30. — Mataró.
- 96 S^o Amadeu Roca y Santaló, (*lernas E.*) — Carretera Real, 151, 2.ª — Barcelona (Sans).

97 S^o Diego García, (*legas kaj skrib-s E.*) — Muntaner, 67 bis. — Barcelona.

98 S^o Marcelino Graells, (*lernas E.*) — Tamarit, 185, pral., 2.ª — Barcelona.

99 S^o pastro Ramón So'é y Servet, instruisto (*lernas E.*) — Agramunt (Lleyda).

100 S^o Joséfo Sicart, komercisto. (*lernas E.*) — Villarroel, 42, 2.ª, 4.ª — Barcelona.

(Daŭronta.)

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

a.— És aquesta una vocal en la que hi hem de posar, potser més qu'en les altres, molt de compte!ls catalans; altrament, correrem el perill de pronunciarla com una *e* quan sobre d'ella no recaygui l'accent tònic, per ésser així com ho fem en nostra parla. Si ens fixem en les paraules catalanes *càsa*, *màna*, *bàrca*, notarèm clarament, al pronunciar-les, qu'en cada una d'elles hi ha dues *as* completament diferents. Les primeres, es a dir, aquelles sobre les quals recau l'accent són obertes, clares, precises, podriem dir que són franques, que no s'avergonyeixen d'ésser *as*; en cambi les segones se'n donen de menys d'ésserne y se'ns presenten a mitges, tan porugament, que podèm tiralshi en cara que són cada una d'elles una *e*, sense por de que'ns ho tinguin en compte. Com que precisament les hi plau això! Com que no se'n amaguen de presentarse com a *es* quan se pluralisen: *cases*, *barques*, *dònes*! Donchs bé, en Esperanto no n'hi ha de *as* dubtoses, totes són franques, clares, obertes y no les hi podèm fer tòrt perque com sia que l'adjectiu se caracteriza per la terminació *a*, y l'adverbi per la terminació *e*, y com sia que l'accent sempre recau sobre la penúltima sílaba y per lo tant may sobre la *a* final adjectiva, si no parèm ment en la pronunciació d'aquesta vocal ens exposarem, entre altres errors grans, al d'emetre adverbis enlloch d'adjectius. Per exemple: *patra* (pa-

tern) y *patre* (paternalment), les hem de pronunciar de manera qu'en *patra* hi vibri la segona *a* igual que la primera, y en *patre* la *e* sia descarada, com si se'n vantés d'ésser la terminació adverbial. Lo meteix sens excepció en totes les sílabes de tots els mots.

b v.—Són aquestes dues consonants tan fàcils de pronunciar per nosaltres, que no caldria dir res d'elles, si l'us, un mal us, un us viciós, no hagués reduhides les dues, a la *b* en unes comarques de Catalunya y a la *v* en altres. Pronuncien els barcelonins lo meteix *vella* (oposat a *jove*) que *bella* (oposat a *lletja*); y això dóna lloch a grans confusions. Imitem en aquestes la pronunciació dels tarraconins, sense oblidarnos de donar sempre a cada una d'elles el sò que li correspòn, llabial a la *b*, llabidental a la *v*.

c.—De cap dificultat es pera nosaltres posar devant de la *ç* (que fa ab totes les vocals el sò que la *c* fa devant de la *e* y de la *i*), el valor de la *t*. Emperò cal remarcar que aquest sò, *tç*, no s'ha de emetre de manera que la *t* quedi enganxada ab la sílaba anterior y la *ç* vagi sola ab la vocal qui la segueix, sinó de manera que formin un tot la *t* y *ç*. La paraula *laca* (làç) no la pronunciarèm així: *lat-ca*, si no així: *la-tca*. ¿Còm se farà això? De la següent manera: Diguis *ça*, *ce*, *ci*, *ço*, *çu*, y se notarà que la part anterior de la llengua (no la punta) s'apoya en el paladar deixant passar suaument l'ayre per entremitj. Donchs bé: si avans de deixar sortir l'ayre, l'acumulèm y l'obliguem a sortir ab força però no ab explosió (lo que'ns donaria la *t*) sinó pastosamente, obtindrem el sò exacte de nostre grupo *tç*, qu'es el qui correspòn al de la *c* esperanta.

ERRADES: En la gramàtica catalana esperanto que venim publicant hi aparegueren la setmana passada les errades següents: — En la 1.ª columna, ratlla 24, ahont diu *ekscelenço* llegeixis *ekscelenco*. En la ratlla 31, ahont diu *gento* llegeixis *gento*. — En la segona columna, ratlla 5, ahont diu *yugui* llegeixis *yugo*.

Aquestes errades quedaràn corregides en la edició apart que de la present gramàtica publicarem.

NOVES

Nostre estimat company n'Emili Tintorer ha tingut la desgracia de perdre a la seva mare, la senyora Rosa Vilaseca viuda de Tintorer, qui ha mort després de llarga y dolorosa malaltia.

La redacció de JOVENTUT ho comunica als lectors de nostra revista, no dubtant que tots ells acompanyaran a n'en Tintorer en la pena que l'afligeix y que de tot cor nosaltres compartim.

Copièm de *La Veu de Catalunya*:

En Moret va sortir del Senat trist, ab el cap baix, preocupat. La discussió del projecte de jurisdiccions fa com la Conferencia d'Algeciras: es una caixa de Pandora. Tan aviat va bé, com sembla que's desencarrila.

Y es natural: la semblança té rahó d'ésser: en l'una y en l'altra tot són equilibris per'amagar la rahó verdadera que'ls ha donat vida.

Y en Moret ne passa de maldecaps. Té ademés el *meeting* de Girona, l'Assamblea de Saragoça, lo d'Algeciras, que s'embolica y precisament en coses que afecten a Espanya; en Romanones, qu'es un altre embolich, y un impulsu capaç de promoure cada día mitja dotzena de conflictes... No dorm quan té són, en Moret, y de segur que, moltes nits, ni són té.

Y que'ns sembla que'l desvetllament li augmentarà de dia en dia. Sobre tot si els diputats catalans compleixen llur missió. Lo que a Girona digueren en Rusiñol, en Salvatella, en Fortuny y en Vallès y Ribot, y sobre tot l'Albò, es poch comparat ab lo que'ls resta per dir, a n'ells y als altres, al Congrés, al discutirse'l projecte de ley sobre jurisdiccions.

No, no'n tindrà de són en Moret; y si en té ja li espolsaran les orelles...

Publicacions rebudes:

El Comercio Hispano-Británico en MCMIV. La Cambra de Comerç d'Espanya a Londres ha publicat, en elegantissim quadern imprès sobre paper de fil pel senyor Oliva de Vilanova y Geltrú, aquestes curioses Notes qual objecte es el de donar una idea clara y sucinta del comerç hispano-britànic y principals elements que'l componen, a fi de que, corretgides y ampliades ab les observacions que sugereixi llur lectura, puguin ésser de qualque utilitat als productors nacionals. Estàn fetes aquestes notes ab una claretat y metode que fan honor a llur compilador don Alfred Amigó, secretari de dita Cambra de Comerç a Londres.

La Cuestión Catalana. S'ha publicat y posat a la venda en les principals llibreries, a 0'50 pessetes, l'*Informe* que respecte al projecte de ley sobre'ls delictes anomenats contra la patria y l'exèrcit han dirigit al Senat en representació de la minoria catalanista d'abdues Cambres el senyor don Albert Rusiñol en qualitat de senador, y don Francisco Albó com a diputat a Corts.

Diccionario Salvat. S'han publicat els quaderns del 29 al 33 d'aquesta important enciclopedia popular ilustrada, qu'edita la casa editorial Salvat y Comp.^a d'aquesta ciutat. Són notables com els anteriors, abundanthi les làmines en negre y en colors, y retrats d'homes cèlebres, vistes de diferentes poblacions, arreus d'arts y oficis, etc. Preu del quadern, 50 cèntims.

Aubada y posta, drama en tres actes, per Pere Cavallé. Forma'l volum cinquè de la Biblioteca «Foch Nou», de Reus. No havent vist representar aquesta obra'ns abstenim de judicarla, com de costúm. Preu, 35 cèntims.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLOS DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ **CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦**—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes
La llengua internacional Esperanto s'ensenya en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujulà y Vallès.

Romàntichs d'ara

per **Enrich de Fuentes**. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un **25 per 100** de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

PASTILLES
— DE —
STOVAINE
BILLON

♦♦♦♦♦

Pera les AFECCIONS
de la **Boca**
Garganta
— y —
Estòmach

♦♦♦♦♦

Dipositaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encuencament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

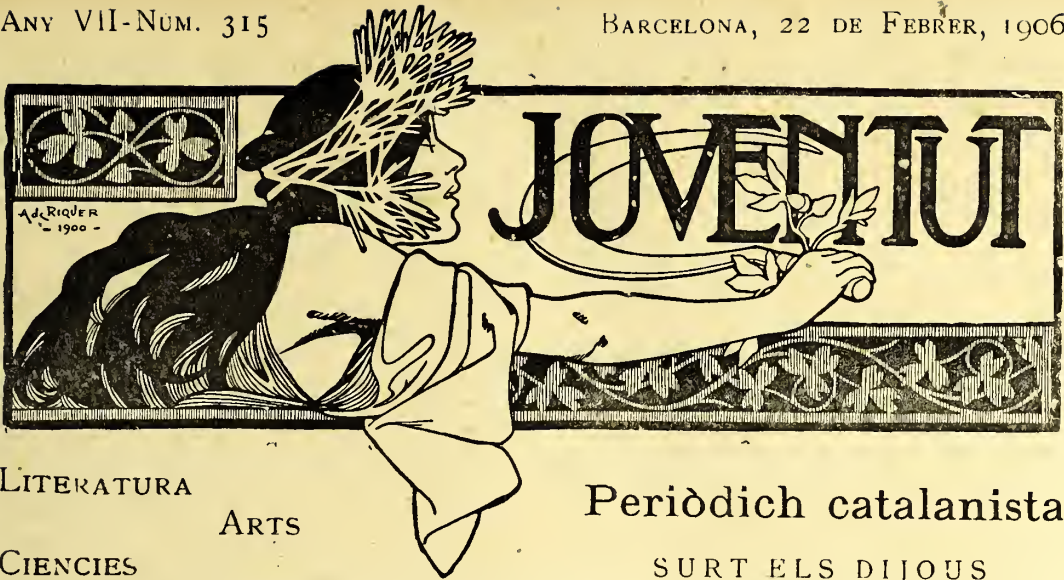
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener. — Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

Perquè n'hem d'èsser, per Emili Tintorer. — Les dues verges, per S. Bavi Bracons. — Txeques: Costums y tradicions, per Benet R Barrios. — Cap a la vida, per Joseph M.ª Folch y Torres — Soletat, per Antón Benazet — Teatres, per J Pujol y Brull.—Cançó de vida; Cançó de la Misèria; Enveja (traducció), per R. Vives Pastor. — Esperanta fako: Gramàtica Catalana Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves

PERQUE N'HEM D'ÉSSER

Voldria dirvos perquè n'hem d'èsser de republicans.

Perquè n'hem d'èsser nosaltres que mirém molt més enllà; nosaltres que tenim una fe positiva—no cega com la dels catòlics—en la evolució humana envers la perfecció.

Nosaltres, els creyents d'aquesta fe, qu'es fe noble perque únicament es filla de la experiència y de la reflexió, veyèm allà al lluny dels temps esdevenidors als homes vivint harmònicament sense reys y sense repúbliques, sense governs y sense lleys, sense canons y sense casulles; veyèm la victòria definitiva dels guerrers de la pau que fem guerra a la guerra, dels guerrers de la veritat que fem guerra a la fe, dels guerrers de la justícia que fem guerra a la llei, dels guerrers de la terra que fem guerra al cel. Jo y quiscún estimarém a qui ens estimi sense que cap home negre vingui a normalisar nostres amors; jo y quiscún farém en la vida la nostra feyna

sense que cap home roig ab el coltell ens marquí nostre trevall; jo y quiscún esperarém la mort serena, sense que cap butxi trenqui el rellotge de la nostra vida.

La visió del gran falansteri humàns apareix clarament als qui sols tenim fe en la vida y observém còm, a través dels sigles, la lluyta gegantina entre'ls dos grans factors vida y mort va decidintse en favor de la vida.

El gran dogma VIURE PERA MORIR ha pesat com una llosa de plom sobre la nostra existencia. *Morir habemos*. La por de morir ens ha fet amarga la vida. El gran problema humà ha sigut el següent: «Anar al cel; no anar a l'infern». Y pera entrar al primer y fugir del segón s'han convertit en feres els homes. La essencia meteixa de l'egoisme radica en el Christ y en els sants y martres de la iglesia cristiana. La essencia meteixa de la crudeltat y de la ferocitat se troba en els pecadors espahordits. Sols la por de morir fa que'ls homes matin. Si un home sol pogués—per por de morir,—mataria tots els demés homes. No podent ferho, s'ha associat. En el fons l'organisme social no té altre fi: matar. Si un no'ls pot matar tots, molts ne poden matar un. Un avuy, demà un altre. Es la lluyta per la vida: per la vida que té por de la mort.

Comencém a veure l'altre dogma: VIURE

PERA MORIR, sense por de morir. Sense por de morir, res m'espanta. No tinch de matar a qui'm pot matar. No tinch por a qui m'amenaça; l'infern me fa riure; el cel no'l veig. No vull ésser Rey ni vull ésser Papa; no necessito sabres que'm defensin ni pregaries que'm justifiquin. Visch pera viure. No necessito cap lley per'això; ni cap jutge, ni cap armat, ni cap frare. Me basto tot sol.

Enrera reys y repúbliques, frares y capellans, jutges y butxins. Els qui teniu por de la mort feuvos enrera. Visca la vida. Jo vos dirè que vosaltres, reys y repúbliques, frares y capellans, jutges y butxins, sols perque teniu por de la mort heu fet lleys y místeris y sabres que no'm deixen viure. Jo vos dirè que'l pervindre es nostre, dels qui no tenim por. Qui no tenim por de la mort nostra. Ni tan sols tenim por de la mort que vosaltres per por ens volèu donar. Ni la fe'ns fa soperbs com feu soperbs als martres, ni la por ens fa cobarts com sòu cobarts vosaltres. Avuy o demà'ns en anirèm joyosament: no al cel o a l'infern, sinó a la terra, pera tornar a viure. Res de nosaltres desapareixerà, que nostra pòls viurà eternament, transformantse y ennoblintse. Y el jorn de la perfecció sonarà. La nostra pòls sebarrejarà ab la vostra pòls, y vos empeltarèm la nostra fe. Y la vostra por se fondrà; y quan tots junts, quan tot lo que té vida, en sa evolució a través dels sigles hagi après a tenir consciencia de la seva immortalitat, l'harmonia suprema regnarà.

—
Mestres tant, femnos republicans. Tenim de caminjar a petits passos. Les ilegions dels cobarts han necessitat sigles pera organitzar-se: no podèm desorganisarles en un jorn. La tasca dels valents desorganisadors també té d'ésser tasca de sigles.

De la monarquia a la república hi ha un pas ben llarch. En la república no hi entren pera res la fe, ni els drets divins, ni les tradicions, ni la casualitat. Qui governa no pot invocar altres drets que'ls qui's deriven de la voluntat dels governats. May en una república la voluntat dels homes se trobarà en oposició ab drets o prerrogatives a ella estranyes, y per això la república no tindrà necessitat de defensar aquells drets o prerrogatives. ¿Vos sembla poch això? Fullegèu la historia universal: ella vos contarà'ls milions

de crims que s'han comès pera defensar els drets divins dels reys. Feune un index de les mil guerres dinàstiques. Fixeuvo un xich en les constitucions fonamentals y en totes les demés lleys dels estats monàrquichs: veurèu que una part molt bona d'obligacions que se'ns imposen, de llibertats que se'ns limiten y de coercions que se'ns apliquen, no reconixen altre fi que defensar aquells drets que a nosaltres ens són indiferents. En fi, fixeuvo en la forma de distribuhir els cabals públichs, y veurèu quina part tan grossa no s'inverteix en sostenir institucions perfectament inútils. Y no val arguhir que històricament les repúbliques també sostenen aytals institucions. En primer lloch, s'hà de tenir en compte que avuy les repúbliques se troben rodejades de monarquies amenaçadores. El dilema «defensarse o morir» se'ls imposa. Y en segón lloch, no hem pas de ficarnos en tal o qual república actual, sinó en la república en sí, la qual es per naturalesa refractaria a aquelles aclaparadores institucions. Una vera república no representa cap fe, sinó moltes fes, y no tè de defensarne cap de sola. No representa cap dret, sinó molts drets, y cap dret sol té de defensar ab la força.

—
Femnos republicans, que donarèm un petit pas envers l'harmonia. Tot admetent, per ara, que'ls nostres drets y la nostra llibertat deuen ésser defensats colectivament, procurarèm que'ls representants de la colectivitat sien els més aptes y més dignes. Y aquests, que sols lo nostre y no lo seu tindran de defensar, no podran may en profit propi fer valdre la força de que disposin.

Interessa de moment establir d'una manera definitiva nostra absoluta sobirania. Que sia un fet precis que qui governa som nosaltres meteixos, y que no hi há cap poder ni cap dret, per alts que sien, que no derivin del nostre dret y del nostre poder. Les monarquies constitucionals han volgut agermanar la inagermanable: agermanar dues sobiranies. L'error no pot ésser més gran. Dues sobiranies no poden coexistir. Una d'elles deü ofegar l'altra. De fet en tota monarquia constitucional la sobirania del poble sempre viu baix la tutela reyal: de fet, donchs, no hi ha tal sobirania del poble.

Sols en una república — es clar que parlo

d'una república ideal — se podria prescindir de tota Constitució; de drets y de devers fonamentals e indiscutibles. Per això es un avenç. Els nostres drets y els nostres devers, els tenim nosaltres per ésser homes. No necessitem que'ns els concedeixi ningú, que ningú els escrigui. Lo que necessitem es que, fins y a tant que això sia necessari, hi hagi qui's cuydi d'amparar y fer respectar aquells drets y aquells devers.

Qui's cuydi d'això, deu tenir nostra confiança absoluta, deu ésser digne de nosaltres, y sols nosaltres podem escullir aquells en qui podem depositarla.

¿No es això un gran pas?

Femnos republicans, que després ja la matarèrem la república. Començarèrem per matar els falsos republicans: els qui, com Lluís XIV deya de l'Estat, diuen «la república sóch jo.» A França fa temps els vers republicans apartaren així al general Boulanger, y's veu proper el dia en que'ls socialistes se desempellegaràn d'en Jaurès. Sols s'espera l'hora en que la seva ambició no sia útil. Nosaltres farèrem lo mateix ab en Lerroux y ab altres. La vera república sols honora als homes desinteressats. Poch a poch prescindirèrem dels qui's creuen necessaris. El poble no necessita acreeadors. Ni agrahits. Qui governa en nom seu no pot oblidar may que governa en nom del poble. Per això sols poden governar homes modestos. La modestia es una virtut tan necessaria en els governants com inútil en els individus. Un home modest es un sèr inútil: un governant modest es un excelent governant.

Jo més m'estimo politicament la direcció de mitjanies honrades que'l cesarisme dels grans estadistes. Aquests obliden fàcilment que se les heuen ab inferiors. Y quan un home superior això oblida, la seva superioritat se tradueix en tirania. La veritable missió dels genis es actuar sobre la humanitat isoladament. Sempre que la força s'ha posat al servey del geni, un cataclisme s'ha produhit. Napoleón n'es un exemple. Qui sia erudit ne recordarà cent. Es necessari predicar el govern de les mitjanies; que solsa-ment elles posseheixen el dò incomparable de conèixer la realitat. Cap home extraordinari posseheix allò que se'n diu sentit comú:

qualitat indispensable pera governar equitativament.

Femnos republicans.

Després, poch a poch restarèrem armes a la república. Les nostres delegacions de poder que fem als governants, les anirèrem reduhint en nombre y extensió. Cada jorn que passi ens veurèrem més aptes pera defensar nostres drets y nostres devers: nostres drets y nostres devers d'homes. Cada jorn que passi ens sentirem més humiliats de que no siguèrem nosaltres mateixos els qui dirigim y regulèrem harmònicament la nostra vida. Cada jorn que passi abolirèrem qualche lley, esborrarèrem articles y més articles dels vells còdichs y farèrem museus instructius en els que hi arreconarèrem tots els enginys de guerra, tots els símbols de la fe cega, tots els atributs de l'autoritat abstracta.

Y prepararèrem l'aubada del gran jorn de redempció que nosaltres no podem veure. Jorn en que la nostra sobirania residirà en nosaltres mateixos. De dret y de fet. Jorn en que ningú posarà obstacles ni senyalarà fites en el camí de la nostra vida. Camps a través saltarèrem joyosament, cullirèrem flors, y gentilmente repartirèrem besades. Y serèrem lliures de veritat. Farèrem lo que voldrèrem fer, sens esperar a que'ns diguin que podem ferho...

Mentres tant femnos republicans, que així, quan menys, afirmarèrem el nostre dret de governarnos. Conformemnos per ara ab delegar aquest dret: un jorn ens el delegarèrem a nosaltres mateixos.

Comencèrem per separar del concepte *poder* tot element que no provinguí de nosaltres. Tot element diví, tot element tradicional. Fem que'l poder sia purament humà. Que, essent solsament humà, estarà més aprop de nosaltres y podrèrem reduhirlo més fàcilment.

Femnos republicans; que un cop ne siguèrem, ja'ns desfarèrem de la república.

Y, pera desfèrnosen, començarèrem per desfernos d'en Lerroux.

EMILI TINTORER

LES DUES VERGES

Les dues verges gaudien la placévola serenitat d'aquella nit. La crestallina aygua de la llacuna, com un mirall, reflectia'ls raigs argentats de la lluna.

Les dues verges s'estaven ajaçades vora l'aygua. Llurs cossos, contornejats hermosament, eren rublerts de voluptat; llurs pits eren turgents com plens de desitj; llurs sedoses cabelleres s'allargaçaven sobre les esquenes fins les anques; llurs ulls negres brillaven, espurnejants de vida.

Elles, les regines de la encontrada, vagaven sols de nit, puig temien que la llum del sol, que tot ho escorcolla, les denunciés, y aleshores qui sab! potser deixarien d'ésser fades y devindrien dónes!

Quan la nit s'estenia arreu, elles apareixien y's donaven a llurs jochs, a voltes esbojarrats, a voltes quietosos.

De primer mandrosament s'acariciaven com pera despertar d'un somni; després de bracej corrien d'aci d'allà, y a mitja nit s'ageyen, entretenintse ab inconsciencia.

L'una, boca-terrosa y ben a la vora de la llacuna, colpejava l'aygua ab ses mans fentla estremir y guspirejar, com un gran crestall que's fes a bocins petits com diamants.

L'altra, guaytant les estrelles llunyanes, com en èxtasis, anava adormintse.

Y el vent era suau y fresch, presagiant la matinada.

Y aquella nit, la verge que dormia's despertà de prompte, llençà un crit ple d'harmonies, y corregué vers la llacuna pera retrobar a sa companya. Y al arribar a son costat l'abraçà, l'acaronà y li feu un bes. Era que tenia por!...

Mes... quina estranyesa! Un bes! May se'n havien fet cap!... Y, es clar, se'n feren un altre, y un altre, puig hi trobaven encis.

El clar de lluna era esplèndid, reportant un màgich aclaparament de felicitat.

Y les verges se submergiren en la llacuna y continuaren enjogaçades llur idili, petonejantse mil voltes y esquitxantse ab l'aygua, que feya en la solitud una remor com de glaç que's trenca.

De sobte, abraçades, desaparegueren anant

a fons... Y a poch l'aygua s'enterboli. Ja no era crestallina, ni reflectia la lluna.

Les verges, en el fons, se revolcaven pel llot...

S. BAVI BRACONS

TXEQUES

COSTUMS Y TRADICIONS

TRI KRÁLOVÉ (REYS)

La festa infantivola dels Reys no's celebra a Bohemia com en nostre país, puig, segons ja diguerem, els presents als nens ja's fan per Sant Nicolau; mes per la Epifania hi ha altres costums originals que mereixen ésser esmentades.

La vigilia dels Reys, a la iglesia, s beneheix l'aygua dels Reys (*voda tri králové*), la sal y el guix, com també l'or, y molt sovint les arracades y els anells de les donzelles.

L'aygua dels Reys se troba en totes les cases txequas, y's conserva set anys sense ferse malbé. La mestressa de la casa rega ab ella totes les cambres, corredors, celler, la cort, etcètera. Ne beuen, d'aquella aygua, y als malalts els en donen algùn glop. La posen en una pila prop de la entrada pera que'ls qu'entren y surten s'aspergeixin ab ella. Aquesta costùm de benehir l'aygua pels Reys es dels temps de Sant Cirilo y Sant Metodi, apòstols slaus.

Ab el guix benehit l'amo o la mestressa de la casa, la vigilia dels Reys, escriuen sobre la porta:

G. + M. + B. + 1906.,

o sien les inicials dels noms dels tres Reys, Gaspar, Melcior, Baltasar, ab la creu y la cronologia. Inscripció que cal conservar intacta tot l'any perque'ls tres Reys protegeixin la casa y la propietat. Durant molt temps els mestres de minyons anaven ab els noys, que cantaven la capta, y eren ells qui escrivien els noms dels Reys en les portes de les cases. Encara avuy van als convents o a les rectories els cantayres de les iglesies, ab un encenser, y entonen un cant llatí molt antich.

Per espay de molts anys els adults, homes y dónes, a la sala més gran del poble o als hostals, representaven el gran misteri dels Reys. La comedia popular dels Reys se tro-

ba en el llibre *Nasedeti (Nostres infants)* del conegut escriptor txech Bartos, membre de l'Acadèmia.

Lo més tipich són els *tri Králové* (tres Reys), tradició que's celebra'l dia 6 de jàner a Bohèmia, Moràvia y Eslovàquia (encontrada húngara ahont se parla txech). En aytal dia venen tres jovincels, que's vesteixen ab les camises de llurs pares, que pera ells resulten excessivament llargues, o ab llurs camises propries, que's deixen per defora, y ab un devantal lligat al coll com si fos un mantell reyal. Al cap duhen una corona de paper o de cartró daurat, y per ceptre un bastó ab una estrella o una creu. Un dels tres noys se pinta de negre la cara ab sutge de la xemeneya. Un cop vestits ronden la vila pera fer la capta o *koleda* y tenir estrelles, puig ells són pobres (*chodi*), tot cantant una vella cançó que traduhim senzillament:

Nosaltres, tres Reys, venim a casa vostra,
ditxa, salut a desitjarvos,
ditxa, salut per molts anys.
Nosaltres venim de ben lluny:
¿es llarch el nostre viatge?
A Bethlèm tenim el pensament.

¿Per què tu, negre, ets al darrera?
Posa ta cara al nostre costat.
El sol n'es la causa
de que tinguis la cara colrada.
Si no haguessis anat pel sol
no t'hauries cremat.

El sol es la pedra preciosa
després de la naixença del Crist.
Déixans, oh Joseph, déixans volquers
perque faixèm al petitet.
Ja hem faixat al petitet
y al breçol l'hem posat

El rey Herodes mira per la finestra
y veu desde ben lluny als tres Reys.
Joseph s'aixeca endormiscat,
pren l'Infantó, ab María,
y fuig ab Ell cap a Egipte,
cap a la famosa vila
ahont habità María,
sobre qual casa llu l'estel.

Els Reys reben els presents que'ls hi donen els caps de casa, homes o dònes. Molts porten un instrument musical molt primitiu, conegut per *bukál* o *bukac*, o sia un pot, una gerra convexa, qual obertura's cobreix ab una pell com si fos un timbal, fortament lligada entorn del coll ab una beta. Sobre del pergami hi ha una corda (de budell com les de les guitarres) que toca la pell, y del bell mitj d'aquesta'n surt una trena de clin. Un

noy aguanta'l *bukál*, y un altre mulla'ls dits ab saliva y els fa lliscar per les clins, un cop ab la mà dreta y l'altre ab la esquerra, produhint un gros brugit, y ab aquesta musica grotesca canten la capta.

BENET R. BARRIOS

CAP A LA VIDA

El vell Joan Pasqual se senti morir a la fi, Cridà al seu fill Guillèm, un moçaç fornit de dinou anys, y li digué:

—Ja veus còm a la fi'm moriré.—

En Guillèm se'l mirà esporuguit e intentà fugir.

—No't moguis!—li manà serenament el vell.

Ell obehi, porucós de rebre encara una darrera trompada.

—Cal que t'ensenyi, avanç d'anarmen d'aquest món malehit, les experiències que jo he tretes de la vida. Tu ets jovenet y podràs ben aprofitarten... Ah, si jo hagués tingut un pare que m'hagués dit al morir lo que ara't vull dir a n'a tu! —

El bordegaç empotxà les mans y's quedà escoltant.

El vellet segui lentament:

—Sóch arribat a vell y ja ho veus: me moriré com un goç. No tinch ningü a la vora... —Manejà'l cap tristament.—Ningü a la vora perque tu ets res, ets un ningü... Tu ho entens. He trevallat tota ma vida fins que no he pogut més. Quan no he pogut més m'han gitat de per tot. Y bé, tant se val morir. Afanyós a trevallar, he trevallat pera mi y pera tu. Tu has sortit vagamond y bé calia que jo trevallés pera tu... Cada hu surt com ha de sortir... Tu ho entens. Has arribat a dinou anys y bé has viscut sense trevallar: talment arribaràs a seixanta anys com jo meteix... Tu ho entens.—

El bordegaç escoltà ab més goig. Allò era parlar. S'acabaven els sermons, que ja era hora. Una satisfacció brutal li corregué per totes les venes. Era'l primer cop que's feyen elogis d'ell.

—Va bé, pare—digué, tot atrevintse a mirarlo ab els ulls plens d'intel·ligència,

—Va bé; si que va bé—segui el vell.—Seixanta anys de trevallar renegant. Jo tinch unes idees... emperò les idees, les idees...

L'home es lliure, ¿sabs? Lo bo es viure ab llibertat. Res d'hores esclaves, res de toch de campana, res de sentir crits de l'encarregat... Tu ho entens. Jo hauria fet això que fas tu... emperò ¿sabs? me vaig casar. Calia treballar pera la dòna. Se va morir ella, emperò'm va deixar la teva arracada... mal llamp! Calia treballar pera tu. Donchs tens que ara jo'm moro y no hi ha qui vulgui treballar pera mi. Tu ho entens! Cal tenir llibertat, viure ab llibertat, morir ab llibertat...—

Y finà.

—

El bordegaç, en veient que s'havia acabat el parlar, se la pensà.

—Y donchs, pare!—

Y en no responentli,

—Pare! — tornà a cridar. — Tant meteix s'haurà mort... Bé: cal morir ab llibertat...—
Se'l mirà y el trobà lleig, y en tingué por.

Sorti de la barraca enrunada. La nit era hermosa y gran com la llibertat meteixa. La fosca ho aplanava tot com si en el món no hi haguessin obstacles. El cel era tan estelat, que'ls ulls se n'hi anaven vulgues que no.

En Guillèm respirà amplament. Vetaqui la vida. Tot el món era d'ell; totes les esteles eren d'ell. El pare ja no renyaria.

Senti un intens desitj de seguir món, talment com a l'hereu acabat li entren ganes de recórrer les propietats en tornant de l'enterrament del pare. Sol, voltat de fosca, cregué trobarse al bell mitj del món. Girà la mirada a tots indrets, y les enfilà al darrer punt que mirà. Tenia un gran desitj de perdre de vista la barraca. A dues centes passes se senti lliure. Llavors pensà en el seu pare y rahonà:

—Tant meteix tenia rabó... Jo ho entench. —

Mentres la fosca perdurà, ell se senti lliure. Governava al món, y a n'ell no'l governava ningú. Però bon punt al seu darrera vegé aclarirse les tenebres y dibuixarse tantost les siluetes cendroses de les montanyes, senti afeblirseli les cames y el rau-rau de debilitat prou conegut, en la meteixa entranya. Va fer el cor fort un quart, mitja hora.

Finalment s'arronçà agegut al raser d'una cuneta.

La cohissor del sol ja ben alt el despertà. Ell rahonà així:

—No sóch pas lliure de no dormir.—

Rumià una estona, tot aconduhintse la cama dins de les calces. Y afegi:

—Y bé: emperò sóch ben lliure de dormir.—

Y segui amunt.

Esmorzà de rahims cullits en les vinyes que n'hi oferien. Se senti tot animat després del repàs, y, hala, hala...

Dinà de préssechs, de pomes y finalment d'unes cebes que li varen tentar la vista a mitj sortir de terra.

Una gran alegria li alleugeria les cames. Era l'alegria que li donava la esperança de lo inconegut.

Feya tres dies que caminava a l'etzar y estava content de la vida.

—Tant meteix el pare tenia força rahó!— pensava, tot caminant o tot enquibintse en la cuneta si era de nit.

Era'l quart dia del pelegrinatge. Els préssechs d'aquell presseguer vorer eren força tentadors al lluhir del sol. La pell avellutada prenia tons d'aurora y eren aixi tan apetitosos que pensà ferne pitrerada. S'enfilà dalt del fruyter y començà la tasca. Que n'es de generosa la mare naturalesa!

A mitja feyna'ls seus ulls toparen sobtats ab una mirada plena d'amenaces.

Era la moça del guardador la que li plantava cara, apretant les dents y armada d'una estella amenaçadora.

Tenia ella la cara tan tentadora, que'l bordegaç se la mirà com a n'els préssechs. La pell avellutada tenia'ls tons de la posta, y aquelles galtes eren com els préssechs, apetitosos de tal manera, que's despertà en el dintre d'aquell home lliure un quelcòm inconegut que'l tentava a la esclavitut. Oh, aquells ulls de mirar ferotge que l'enflamraven!

Quatre préssechs tenia embutxacats. Donchs bé: baixà de l'arbre rihent ab tota la boca.

—¿Me vols pegar?—demanà a la moça, ab un to que ha d'ésser en la música.

La moça açà la estella.

—Deixa lo que has robat, lladre!

—¿Tots?... Donchs té. Un, dos, tres... ¿Y aquest y tot?... Tenia gana... —

La moça cedi. Ell vegé còm li queya la estella de la mà, y còm se girava sobtada-

ment, y còm se'n anava enllà, fins a perders...

Quina nit aquellal

L'endemà mati rahanà:

—L'home no es lliure tampoch de poder dormir...—

No va fer tant camí aquell dia. ¿Era que li mancava repòs o era que'l deturava una reanca inexplicable d'allunyar-se d'aquella horta del presseguer?

Aquella horta del presseguer! Qui en el món no'l té un recort com el que servava'l bordegaç d'aquella horta!

Tot caminant sense ganes, feu aquest rahanament:

—No sóch lliure de pensar. Vull pensar y heusaqui que hi ha un quelcòm que no es al cap que'm fa pensar lo que vol ell. Y tot justament aquest quelcòm el sentia'l bordegaç en el meteix indret del pit hont havia guardat els quatre pressechs.

S'allunyà d'aquell lloch, y força, en havent passat quatre dies. Tant meteix se sentia ben poch lliure; tant meteix se trobava esclau com may s'hi havia trobat.

Rahanà que havia perduda la llibertat en l'horta; y no pas lliurement, sinò obehint a una força misteriosa, esclavitzadora, que li menava'ls passos, se trobà que desfeya'l camí que havia fet, y així passà un dia y un altre, y un altre, fins a quatre, els justos pera tornar a ésser a l'horta ahont la moça se li havia apareguda.

Tots els seus rahanaments no li donaven pas compte del per qué obrava d'aquella manera, de per qué, disposant-se a seguir enllà cap a terres desconegudes, tot de cop era tornat enrera, morts en son pit els desitjos de veure món, mortes en ses cames les fal·leres de caminar, mortes en sa pensa les ambicions de llibertat...

— Y bé — rahanà: — jo tinch la llibertat de tornar enrera, e hi torno. —

Se deturà sobtat al bell mitj del camí, en veyent, entre la verdor seriosa de les altes mongeteres, la taca cridayre de les faldilles y el cos rosat.

Malgrat fos lliure de caminar y lliure de deturarse, no era pas la seva voluntat restar esmaperdut al mitj del caminal sense pensar en ferse en avant ni enrera.

Pensà:

— Si tornés al presseguer a fer pitrera-da, vés còm la tindria aqui tot seguit a la moça. —

Y anava a ferho, quan ella's tombà de cara a n'ell, tentadora més que aquell dia y enrojolada com el meteix sol.

— Eyl! — li cridà'l bordegaç. — ¿Me coneixes? —

Ella s'hi atança, y heusaqui que'l cor del vianant se senti omplir de tots els ayres d'ella y restà com atuhit.

— ¿Tu per aqui altre cop? — li remugà malhumorada ella.

Llavores el bordegaç conegué lo qu'era una decepció.

— Tu'm volies pegar aquell dia...

— Y voldràs que't pegui avuy si no te'n surts d'aqui tot seguit!

— Tot justament! — digué ab convicció'l bordegaç.

— ¿Tot justament a qué?

— A que'm peguis, t'ho dich de serio.—

La moça, desarmada ab aquesta resposta, no sapigué que objectarli.

— Te tinch de dir — tornà ell — qu'he vingut per tu de quatre dies enllà.—

La moça se'l mirà encuriosida.

— Y te dich — segui ell — que'm cal, no sé, véuret, y per això vinch, per véuret y perque't deixis mirar.

— ¿Te n'en fumes de mi?

— Te dich una cosa certa.

— ¿Y a qué'l mirar? — digué ella.

— El bordegaç cregué entendre y s'hi atança tot brillejantli als ulls totes les menes dels desitjos.

La moça en veyentlo venir se feu enrera sobtadament.

— No'm toquis! — cridà plantant cara.

... Era una altra decepció.

— Donchs — s'atrevi a dir deturant-se, — donchs, ¿ho voldràs may de la vida?

— May!—

Y com fos qu'ell quedés tot acobardit y moix, ella'n tingué pesar y li digué més suaument:

— Sóch a punt de casar, ¿sabs, minyó?...—

Havia vagat vuyt dies a la ventura, sense dur terme ni propòsit.

Un gran aburriment de la vida s'havia apoderat d'ell, després d'haverse fet uns grans

rahonaments que'l dugueren a considerarse esclau del pitjor esclavatge. No hi havia llibertat a la terra.

Passà montanyes, recorregué plans, volgué allunyar-se fins a arribar a n'aquell blau de cel que sembla la paret de la terra, y caminà dies y dies sense may arribarhi. Els poblets eren rebechs a rebre forasters, y l'empaytaven els homes a cops de rochs, y els çoços a lladruchs.

Tant meteix valia més viure pels boscos...

Emperò'ls paisos que ara recorria eren tan rebechs com el poblats. Ni una vinya que li oferis rahims, ni una horta ahont hi brillessin les gemades colors de la fruita...

Rahonà que hi ha terres generoses y terres coquines... Y tingué anyorament de les terres generoses, qu'eren les seves.

Caygué un dia defallit.

No li dolgué. Pensà que al menys li quedava la llibertat de morir. Donchs moriria ab tota la voluntat.

Ara... ara... ara. No vegé ni senti res. Si, si qu'era lliure de morir... Tot s'enfosqui al seu entorn.

Despertà en claror de dia, en un llit d'hospital aconduhit.

Se donà compte de tot y rahonà:

—L'home no es lliure tampoch de morir.—

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES

SOLETAT

El jorn comença a llustrejar. Les aygües del mar besen tranquilament les columnes del pont de pedra.

Enllà dels mars tot esperança, y terres endintre tot es soletat. Les montanyes són aspres, rocoses, plenes d'espadats y timbes. Per això s'hi aturen tan poch els aucells, al passarshi tot cantant.

La via atravessa'l llarch pont, surt d'una foradada, s'interna en la negror d'una altra...

Al mitj de la via, contorsionat, hi ha un cos humà ab la caixa del pit esclafada y ab un braç trencat y separat del cos. La sang aixopa la terra. Un xich apartat hi ha un bastó y un farcell de roba: l'únich equipatge d'aquell vianant que ja no fa via...

De dins de la foradada encara's sent un

soroll sórt, llunyà, bentost ofegat per un xiulet. Ha passat el tren!...

Y aquell naufrech de la vida que anava d'ací d'allà pera nodrir son cos, ha fet el darrer viatge quedantse a mitj camí...

Al veure desde lluny, en mitj de la via, aquella desferra humana, l'ombra de quelcòm inexorable sembla agegantarse en l'espai. Y creix y s'ageganta també la soletat...

El mar somriu al primer raig d'un sol esplèndit, mes tot calla en la natura, y aquell silenci sembla explicar lo qu'es l'home en la terra...

ANTON BENAZET

TEATRES

LA RAFFICA.—LA BONA GENT.—IN BOCCA AL LUPO.—ESPECTACLES-AUDICIONS GRANER

L'Enrich Bernstein es un autor jove que ha pogut obrirse pas entre'l rotllo dels nombrosos escriptors francesos, pera colocalse ben aviat frech a frech ab els de més talla. La estrena de sa derrera producció *La Rafale*, feta el darrer octubre prop-passat en el teatre del Gymnase, fou a Paris un èxit; èxit que's reparteixen encara la companyia Gémier-Le Bargy y el propi autor Bernstein. De les obres ja conegudes d'ell a Barcelona, *Le Détour*, representada a Novetats per la Suzanne Després, y *Joujou* per la Mariani, ja's desprenia'l traçat ferm y vigorós d'en Bernstein; una traça y un domini de la escena gens vulgars. Precisament aquestes meteixes qualitats, pera'l temperament fogós de l'autor que'ns ocupa, el conduceixen al'atreuiment d'empendre tasques perilloses, entreteintse calmosament en sortejar tota mena de dificultats. Y ab traça y vigor va teixint l'obra d'una manera qu'enlluherna, necessitantse bona meditació pera refutar moltes coses que a primera vista passen com a humanament lògiques.

L'assumpto de *La Raffica* es en el fons vulgar. Una dòna casada. Elena Lebourg, enamorada bojament de l'aristòcrata Robert de Chaceroy, jugador d'alta volada, fa tota mena de sacrificis pera salvarlo quan aquest, en un cop d'etzar, pert, a més d'altres, 650.000 franchs que no són seus y que ha de ferne entrega forçosa a data fixa. Elena busca en va la suma que ha de salvar de la deshonra a son ayman; fins s'atreveix a demanarla a son pare, el baró de Lebourg, passant fins per la confessió humiliant de l'adulteri. A la fi, valentse d'un medi vergonyós pera ella, com es l'entregarse a son cosí y antich pretendent Amadeu Lebourg, logra la quantitat anhelada y arriba a ferne entrega en la propria casa de Chaceroy en el moment en que aquest, desesperat de no trobar els diners

que ha de restituir pera conservar la honrada, s'engega un tret de revòlver.

L'obra revela tan bé les qualitats de l'autor, que fins els actes menys verosímils, com la confessió d'Elena a son pare, confessió que crech més natural ferla avans al propi marit, resulten en el transcurs de l'obra lògicament admissibles. La traça y facilitat de dialogar d'en Bernstein contribueixen a que *La Rafale* pequi de cançonera en l'acció y s'hi notin certes repeticions que la perjudiquen. Els dos primers actes són, no obstant, d'exquisida factura y en son desenrotllo s'hi entreveuen notes característiques d'un gran autor dramàtic. El tercer acte resulta vulgar tot ell y desdiu dels anteriors, especialment pel final carrinçó, que consisteix en el suïcidi del jove Robert de Chaceroy, recurs gastat e impropri del talent del dramaturg autor de *Le Marché*, *Frère Jaques* y *Le Bercail*, a més de les esmentades avans.

Els principals personatges de *La Raffica* estan traçats de mà mestra, especialment els d'Elena, *Baró de Lebourg* y *Amadeu Lebourg*. Elena es la dona tota passió, passió nascuda després que per força la van casar ab un home a qui no estimava ni coneixia; es la encarnació de l'amor ferm que avença sense deturarse may, malgrat els obstacles que volen barrarli el pas; es l'aygua del torrent que quan troba una roca no's detura: salta y corre encara ab més furia...

En Chaceroy es un tipó que, essent molt comú entre la gent del gran món, resulta nou en el teatre: es el jugador senyor, y encarna, com si diguessim, la noblesa del jòch; familiar de la gent aristòcrata y rica; segueix la via d'ella lluhint y gastant; juga per vici però del vici viu, com viu el rich de les rendes: quan l'etzar l'arruïna, confia en l'etzar pera rescabalar-se desseguida; quan l'etzar li roba una quantitat que no li pertany, se considera rendit y avans de descobrirse culpable's suïcida. Es qu'es jugador y aristòcrata: vici y orgull.

Amadeu Lebourg es el tipó de l'home rich y despreocupat; es un infelç fet a proba de bomba per aguantar desprecis y tornar a la càrrega. Cinich y ab constancia, no cedeix fàcilment devant de les contrarietats, però no les resisteix y les evita; cambia de cami pera no trobar entrebanchs; pensa que a tot arreu s'hi arriba sense passar per la dreuera. Es curt de vista y moralment té por de caure: per això camina, també moralment, ab peus de plom.

El pare d'Elena, baró de Lebourg, es el *parvenu* en tots ordres, bonifaci que's contradiu a cada pas sens altra deria que la dels quartos, ni més pensament que la noblesa; ab aquells ho vol arreglar tot, però escatimantlos encara pera no despullarse ell gayre: ab la noblesa's creu tenir lo més envejable de la vida. Es un home felç malgrat la desdítixa de

sa filla Elena. Es clar! Molt pitjor hauria sigut perdre una milionada o que li tornessin a prendre'l titol de baró!...

En la representació de *La Raffica*'s distingí notablement el senyor Paladini, qui matissà deliciosament aquest darrer personatge, conservantse sempre dins del medi just en les diferents situacions que l'autor el presenta durant el transcurs de l'obra. La senyora Mariani interpretà molt bé la Elena Lebourg, especialment en les escenes de passió, mancantli força dramàtica en alguns moments culminants de l'obra. El senyor Zamperri fent el Chaceroy estigué ben discret; emperò m'hi sobren alguns detalls d'avans del suïcidi, que a més resulten altament cursis e impropis de la situació. En l'original de l'obra francesa no se'n fa esment. Entre aquests detalls deuen citarse'l cambi del retrat de la *querida* de la butxaca esquerra (la del cor) a la dreta pera indicar que no vol foradarlo ab el tret, y la escena muda d'avans, quan cerca'l revòlver en l'armariet de la sala. Aquests detalls, sien obra del traductor, de l'actor o de qui ha posat l'obra en escena, acaben de perjudicar la bondat de l'acte tercer de *La Rafale*. El senyor E. Sabbatini digué ab molta correcció'l tipó d'Amadeu Lebourg, però'l presentà ben diferent de lo que requereix el personatge.

La bona gent (obra que son autor no classifica, nomenantla senzillament *obra en quatre actes*) va estrenarse en català'l dia 14 del mes que corre en el teatre Romea. Avans s'havia representat, traduïda per don Antonio Palomero, en el teatre de la Comedia de Madrid.

La bona gent enclòu un drama ben humà y, artísticament, hermosíssim. Un usurer avar y males entranyes, casat y sense fills, rodejat dels parents que segueixen el rastre d'una bona fortuna, s'afilla una bordeta, més que pera protegirla pera ferla servir d'escarraç. L'usurer es home, y com a tal y com a brètol qu'es, ben aviat s'adona de que la borda es hermosa. Vol fèrsela seva yes tan immensa la flama de son desitj, que donaria (ho diu) tot quant té pera lograrla. D'aquesta lluyta s'engendra'l drama qu'en Rusiñol, ab sa fantasia prodigiosa, no ha sabut desenrotllar, entretenantse en farcirlo de incidents, discursos, frases, xistos, sobre tot xistos, que desvirtuen d'una manera llastimosa l'acció principal de l'obra. Tots els personatges que intervenen en el desenrotllo de l'acció parlen molt però no actuen gens: per això llur pintura de caràcter queda encomanada a lo que diuen y no a lo que fan.

En Rusiñol en *La bona gent*, com en totes les demés obresteatrals seves, hi ha posat dues menes de personatges: ell meteix y els qui no són ell; y, encomanantse a la facilitat que té de dir coses, n'ha teixit ara com sempre

una obra. Res de psicologia, res d'acció pera dibuixar caràcters: lletra, molta lletra, y a cada pas un foch d'artifici pera enlluhernar al gros públich. Y hi té la mà trencada en això; sens esforç se nota que li acuden a cada pas frases justes, sàtires que fan butllofa, mots que fan esclafir la rialla, y tot això allarga'ls actes d'una manera llastimosa, desvirtúa l'acció enfosquentla y fent que l'espectador, després que ha sortit del teatre, se recordi confosament de lo molt que ha *escoltat*, sense adonarse de que no ha *sentit* res.

No vol dir tot això que *La bona gent* no tinga qualitats. Bona part del primer acte està molt ben fet; la presentació de la bordeta Mariagna a casa de l'usurer senyor Batista es de lo millor que ha escrit en Rusiñol; el tipo del tenedor de llibres senyor Pepet es hermosament concebut; el meteix protagonista té moments justissims. Per tot això es llàstima que l'autor, deixantse arrastrar per sa verbositat (valgui la paraula), y abusant de la ironia que li es peculiar, no prengui el camí de la simplicitat, y encarnantse ab els personatges boy fentlos menys parladors els faci viure tal com han d'ésser y no tal com l'autor vol que sien. Això reportaria gran benefici a ses obres, y d'un modo especial a les que, com *La bona gent*, tenen bona pasta pera ésser presentades com un cas humà de gran relleu y transcendencia teatrals. Pera lograrho, pot donarse pera l'autor una fórmula d'efecte segur: Més teatre y menys retòrica.

En Jaume Borràs, interpretant el senyor Batista de *La bona gent*, va estar molt just, matisant moltes situacions ab detalls ben encertats y salvantse dels molts perills per les dificultats que tanca la encarnació d'aytal personatge, caracterisantlo y vestintlo ab molta propietat. La senyora Jarque, fent la Mariagna, molt discreta en tota l'obra e immillorable en el primer acte, interpretant la sorpresa y encongiment de l'òrfana al arribar a la casa dels qui l'apadrinen. En Vinyas molt segur en el paper de l'artista Rafael, xicot de bon fons y de conciencia blanca. Llàstima que'l tipo no fos millor presentat. El senyor Capdevila (senyor Pepet), conservantse en el seu terme donà molt relleu al personatge. Molt discretes les senyores Clemente (senyora Julia) y Baró (Lola), y els senyors Daroqui (senyor Julià) y Morató (Joan de la Penya) lluytant ab la falsetat de llurs respectius papers. El senyor Domènech (Batistet) encarcarat com sempre, y el senyor Virgili (senyor Parnell) com si fos de fusta y recitant sempre ab la meteixa tonada. La veritat es que hi ha papers capaços de convertir en Domènechs y Virgilis a bons actors.

La presentació general de l'obra, ben recomanable, notantse una bona direcció. En Jaume Borràs demostrà trevallar ab coneixement, fe y entusiasme en el posat de les obres, y preocuparse dels conjunts, condició

ben favorable pera'l bon resultat artístich y a la que no estèm gayre acostumats aquí, que, en general, tots els qui's troben en els primers rengles sols se preocupen de llur personalitat, en malefici de les obres. Per això es bo que hi hagi qui, en profit de l'art, faci ben visible que ja no estèm en aquells temps en que les òperes consistien ùnica y exclusivament en els refilets y pinyols del tenor o de la triple.

—
In bocca al lupo, original d'Hennequin y Bilhaud, estrenada'l prop-passat divendres per la companyia Mariani, es un *vaudeville* sense solta, ple d'incidentes antiquats y més propis d'un saynet que d'una obra grossa. Llàstima de temps perdut per la companyia y pel traductor Carles Bertalozzi, qui sembla estrany, tenint com té obres originals seves ben recomanables, s'hagi entretingut en traduhirne una tan sense solta com *In bocca al lupo*. En la execució's distingiren la senyora Mariani y el senyor Falconi, actor de molta gracia, qui detallà molt bé'l tipo que representava. A n'aquest darrer va deures en gran part que'l públich que assistí a la estrena no s'aburris det tot en el tràscurs de l'obra.

—
En el teatre Principal han tingut lloch derrerament dues estrenes: *L'assumpció d'Hannele Matternn* de Hauptman, en dos actes, y *Les alegres comediantes* d'en Gual. Ja anteriorment s'havia estrenat *La dispesera* de Goldoni, que'm va passar per alt gracies a l'escàs anunci de la empresa. Això meteix va estar a punt de succehirme ab la hermosa obra de Hauptmann, donchs sembla que dita empresa dongui menys importancia a les veritables obres d'art que a qualsevol quadro o pelicula de cinematògraf. Recordis si no'ls bombos, cartells y anuncis de *Lo Miracle del Tallat*, *La Fustots*, *La nit de Nadal* y fins del *Siti de Port-Arthur*, que s'anuncià a dojo ab cartells al cromo y tota mena de reclams, gacetilles, noves, etc., etc. En cambi, són molts els aficionats a coses d'art que no assistiren a la estrena de l'obra del gran dramaturg alemany per no saber que's feya. D'aquesta y de *Les alegres comediantes* ne parlaré la setmana vinenta ab la detenció que requereixen.

Ara que la empresa del teatre Principal anuncia una segona tanda de dilluns dramàtics ab el concurs de l'Associació Musical de Barcelona, es precis que procuri donar la importancia propia a cada obra, pera que, més que'l públich de l'abono (qu'en general para més atenció a la *platea* que a l'escenari), puguin fruhir les belleses de l'art dramàtic els verament aficionats a conéixerles. Dites funcions en dilluns tindran lloch els dies 5, 12, 20, 26 y 29 de març y 2 d'abril. Esperém que'l resultat sia digne de la prometença.

J. PUJOL Y BRULL

98

CANÇÓ DE VIDA

Salut, aucells que feu vostres nius en els arbres;
salut, feres; salut, hienes, guineus, lleons;
salut, ovelles, bochs, cabrits; salut, oh cabres
que tresquèu sens d'ú a dintre les visions macabres
que l'home du en son cap com ferestes llegendes.

Homes, ohíu al lluny els drings violents dels sabres.
Dins les fogueres fetes de velles religions
ohíu els espetechs que llencen els cadavres,
Y, mentres els bruijots vant dihent abraçadabres,
els homes se destrueixen en nom de llurs visions.

Germans (si som germans) fòra visions ferestes
qu'en nom de la virtut destrueixen. Que les festes
ens tornin generosos, nobles y grans y bons;
aymemnos perque es noble, germans, y en nostres gestes
humanament humanes cerquèm joyes honestes
y els sentiments malvats dormimlos ab cançons.

Que l'amistat ens lligui com Pílades a Orestes.
Donèm aliment noble a les nobles passions,
y al vespre de la vida, ja les orgies llestes,
ab la fe del vident alcèm al cel les testes
y adormimnos guaytant rodar constelacions.

Fòra llàgrimes tristes, fòra sagnantes rialles;
somrihèm a la Vida, somrihèm a n'el rê,
somrihèm als tirans, somrihèm a les mortalles,
somrihèm a la Pau, somrihèm a les batalles,
visquèm en un somriure y morím plens de fe.

CANÇÓ DE LA MISERIA

Tot me cau, tot me penja,
tots els díes son diumenge
pera mi.
Passo per carrers y places,
veig senyors y senyoraces,
jovent qu'en els cafés menja
y'm diu:—Segueix ton camí.—
El pare's va arrocegant
bo y gemegant!
Una gracieta de caritat
per'aquest pobret baldat!

Un vell me va dir:—Bufona,
¿vols vení a casa eixa nit?
—Tot seguit
si'm fes una caritat
per aquest pobret baldat.—
El pare que se'n adona
y el vell fuig avergonyit
¿Per què dèu haver fugit?

A l'estiu, vora les taules
hont hi mengen les verjaules,
canto cançons
(puix diuen que la musica

a les feres domestica)
per veure si's tornen bons.
Una gracieta de caritat
per'aquest pobret baldat!

Un cop he ben cantat,
passo ab el plat.
Una senyora mudada
y un senyor molt estirat
que llegeixen el *Diari*
sempre'm diuen: — Deu t'ampari.—
Y el pare's va arrocegant
boy gemegant!

Quan baixa un senyor d'un cotxe
—*El Diario de la Notxe*
Ticiero, Publicidad!—
crido ab veu enrogallada
perque veig que'l gura ve;
y si demano s'enfada
y ben baixet dich:— ¿No té
una gracieta de caritat
per'aquest pobret baldat?—

—Au, guillèn!—diu el cotxero,
y el pare diu:—*Caballero*
virtuoso, rico y honrado,
socorra al pobre lisiado.
Dios bendecirá su mare!...—
Y el senyor diu:—*Dios le ampare.*—

Una donota dolenta
un día'm va dà una empena
que'm va fer caure per terra.
Qu'era maca y grassa y rossal
El gura'm va dà una coça
dihent:—*Levántate, perra!*—
Compassió per eix baldat!
Una gracieta de caritat!...

ENVEJA

(DEL POETA ITALIAÍ GIULIO ORSINI)

¿Sabs què penso quan veig que ta mà fina
se posa del cavall en l'ampla gropa?
¿Sabs què penso quan veig que foll galopa?
Y quan ta mà la clin del coll pentina
¿sabs què penso? Quan veig que'l suor xopa
son pit ple de bromera... y quan s'arcina...
y quan beu del bassal en la gran copa
hont s'hi reflexa ton bell cos, divina,
¿sabs què penso? Donchs penso que si arrapes
mon cabell com la clin del teu cavall,
te portaré a passeig de quatre grapes;
que sentiré ta mà que m'acarona,
que beuré del bassal, y en son crestell
hi besaré ta imatge rebufona ..

Mes t'escapes rihent; vas camí avall. .
Quína enveja li porto al teu cavall!

R. VIVES PASTOR

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 101 S^o Josefo Murillo y Mombrú, (*legas kaj skribas E.*) — Sant Pàu, 70. — Barcelona.
- 102 S^o Johano Rosals y Corretjer, komercisto, profesoro de Esperanto kaj prezidanto de la Societo «Espero Kataluna» — Portaferriça, 30. — Barcelona.
- 103 Sinjorino Joaquina Rosal de Rosals, (*lernas E.*) — Portaferriça, 30. — Barcelona.
- 104 Fraülino Julia Castro, (*lernas E.*) — Córcega, 234, 2.ª, 1.ª — Barcelona.
- 105 S^o Victor Oliva, eldonisto, (*legas kaj skribas E.*) — Vilanova y Geltrú.
- 106 S^o Francisco Serrallonga y Banús, (*lernas E.*) — Carretera Real, 135. — Barcelona (Sans).
- 107 S^o Darwin Tubàu y Pujol, (*legas kaj skribas E.*) — Carme, 64, 2.ª — Barcelona.
- 108 S^o Josefo Climent y Deoca, (*lernas E.*) — Passatje Romà, 109, entr. — Gracia (Barcelona).
- 109 S^o Josefo Antoni y Minguella, komercisto, (*lernas E.*) — Muntaner, 79, 1.er 2.ª — Barcelona.
- 110 S^o Josefo Bonhome y Fàbrega, (*lernas E.*) — Almenara alta, 14, 1.er, 2.ª — Sant Martí de Provençals (Barcelona).
- 111 S^o Manel Juliadis y Mata, komizo, (*lernas E.*) — Diputació, 316, 3.er, 2.ª — Barcelona.
- 112 Infano. Josefo Ferré y Peris, (*lernas E.*) — Sagrera, 243. — Sant Martí de Provençals (Barcelona).
- 113 S^o Josefo Ausió y Suñer, (*lernas E.*) — Industria, 73. — Sant Andreu (Barcelona).
- 114 S^o Florenci Ballvé y Guimerà, (*lernas E.*) — Tramontana, 119. — San Andreu (Barcelona).
- 115 S^o Andreu Framis y Trias, (*lernas E.*) — Carrer de Casanovas. — Sant Andreu (Barcelona).
- 116 S^o Rosend Funoll y Vidal, (*lernas E.*) — Sant Andreu (Barcelona).
- 117 S^o Jaume Mañà y Julià, (*lernas E.*) — Rambla de Santa Eularia. — Sant Andreu (Barcelona).
- 118 S^o Francisco Aimeric y Mateu, (*lernas E.*) — Clavé, 10. — Sant Andreu (Barcelona).
- 119 S^o Johano Espigó, (*lernas E.*) — Carrer de l'Aurora, 13, 2.º 2.ª — Gracia (Barcelona).
- 120 S^o Josefo Cabré y Bru, (*lernas E.*) — Carrer d'en Bot, 2, botiga. — Barcelona.
- 121 S^o Francisco, Caldas Coloma, (*lernas E.*) — Carrer d'Isern, 40. — Mataró.
- 122 S^o Antoni Carbonell y Bilbeny, (*lernas E.*) — Colón, 4. — Mataró.
- 123 S^o Baldomer Romà Oliveras, (*lernas E.*) — Rebalet, 56. — Mataró.

(Daŭronta.)

La societat «Espero Kataluna» acaba de posar a la venda, pera us dels esperantistes, uns bonichs segells de cautxú pera marcar en les cartes les paraules «oni korespondas esperante» (s'escriu en esperanto) voltades per una hermosa cenefa modernista.

Creyèm qu'es aquest un excelent instrument pera propagar nostra causa.

Se venen al preu de 2 pesetes en aquesta Administració y a casa'l president de dita societat senyor Rosals, Portaferriça, 30, llibreria.

Felicitèm a la novella societat.

La societat esperantista «Espero Kataluna» ha acordat tenir per orgue oficial la secció *Esperanta Fako* de la revista JOVENTUT.

La societo «Espero Kataluna» ĵus metis al la vendo, por uzado de la geesperantistoj, beletajn kaŭçukajn sigelilojn por sigeli sur la leteroj la vortoj «oni korespondas esperante» ĉirkaŭitaj per belega novastila rando.

Ni kredas ke tiu ĉi estas efika ilo por propagadi nian aferon.

Oni vendas ĝin al la prezo da du pesetoj en tiu ĉi Administracia oficejo kaj ĉe la prezidanto de la dirita societo sinjoro Rosals, Portaferriça strato, 30, librovendejo.

Ni gratulas la novan societon

La esperanta societo «Espero Kataluna» decidis havi *Esperantan Fakon* de la revuo JOVENTUT per ĝia oficiala organo.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

ĉ, ŝ.—Els sons que representen aquestes lletres els tenim en català. Se diferencien l'un de l'altre en que'l primer es explosiu y el segon no. Compàrinse'ls dos mots cata-

lans *fatxa* (aspecte) y *faixa*. El primer s'escriuria ab la ortografia d'Esperanto: *faĉa*, y el segon: *faŝa*.

Quan *ŝ* va seguida de consonant ab la que forma silaba, emet sons que no tenim en nostre idioma, però que no presenten pera nosaltres cap dificultat. Quan nosaltres dihem *clàu*, *pròu*, *très*, no ho fem pas fent vibrar primer la *c*, la *p* y la *t* y després pronunciant les silabas que segueixen; no dihem

pas *ec-làu*, *ep-ròu* y *et-rés*, sinó que s'enzi-llament fem nàixer la *l* y les *r*, *r*, avans de donarlos hi el llur valor, allà hont naixen la *c*, la *p* y la *t* respectivament. Donchs lo meteix se fa en Esperanto ab la *ŝ* quan va seguida de consonant; no pronunciarem pas el mot *ŝlosilo* (clau) així: *eŝ-lo-si-lo*, sinó així: *ŝlo-si-lo*; *ŝranko* (armari) el llegirèm *ŝran-ko*, y no *eŝ-ran-ko*; etcètera.

e. — Les rahons que'ns obliguen a procurar pronunciar clarament aquesta vocal són les meteixes que queden dites al tractar de la *a*. Jamay li donarem el valor de nostra *e* àtona, que la faria confondre ab una *a*, y dels dos sons *è* y *é*, li donarem sempre'l darrer. Pera recordarho no cal sinó fixarse en la següent frase catalana: *Ell te diu que té tè*. La *e* en Esperanto no serà, donchs, la del primer *te* (pronòm), ni la del tercer *té* (beguda), sinó la del segon *té* (tercera persona de l'indicatiu del verb *tindre*.)

ĝ, *ĵ*. — Essent prou clar el valor de la *g*, no creyem necessari insistir sobre ella. Si ho farem lleugerament sobre aquelles dues, ja que, encara que'ls seus sons els tenim en nostre idioma y per lo tant ens són molt fàcils, el fet de qu'en certa gramàtica's digui que la *ĝ* té'l meteix valor que la *g* catalana devant de *e*, *i*, podria induhir a error als catalans. En efecte: sabut es que la nostra *g* devant d'aquelles vocals sona exactament igual que nostra *j*; sols el respecte a les rels de que provenen les paraules y l'us fan que a voltes usèm la *g*, que podriem molt bé

substituir per la *j*. En Esperanto, *ĝ* y *ĵ*'s diferencièn ben clarament. La segona té'l valor meteix que nostra *j*, la primera'l de nostra *j* precedida d'una *t*. Pronuncihiñse alternativament les paraules *boĝa* y *lloĵa*, *raĝar* y *sótĵar*, y s'apreciarà tot seguit la diferencia d'una y altra.

h, *ĥ*. — Les dues són aspirades: la primera lleugerament, la segona ab força. El seu sò es semblant al que produhim gargaritzant en séch.

k. — La meteixa advertència feta ab la *ŝ* quan precedeix consonat ab la qui fa sílaba, cal ferla ab la *k*. *Likvoro* (licor) no'l pronunciarem: *lik-vo-ro*, sinó *li kvo-ro*. *Kvar* (quatre) no'l pronunciarem *ek-var*, sinó *kvar*, formant una sola sílaba, com si volguessim fer sortir la *v* del paladar.

o. — Requereix aquesta vocal les meteixes atencions que la *a* y la *e*. Hem de procurar no pronunciarla may com una *u*, qu'es el valor que li donem en català quan es àtona, es a dir, quan no carrega l'accent de la paraula sobre d'ella com succeheix en *poruch*, *trobar*, *soroll*, etc. Y dels dos sons *ò* y *ó* li donarem sempre'l darrer. Pera recordarho tinguis present qu'en català la *o* té tres sons, com se pot veure en aquesta frase: *Lo millor pel gòç es un òs*. Així, donchs, en Esperanto la *o* no's pronunciarà com la primera *lo* (article neutre), ni com la tercera *òs*, sinó com la segona, la de *gòç*.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

Quan surti aquest número, al Congrés de Madrid estaràn en plena discussió les esmenes presentades al projecte de lley sobre'ls delictes d'opinió, car la totalitat del projecte ja s'ha discutit. El govern d'en Moret, vacilant com may, y fiantho tot a la oratoria buyda de son qefe, acabarà'l poch prestigi que li resta, y els diputats per Catalunya (feta excepció dels *cuneros* que no sabencòm amagar llur vergonya) estaràn donant, units com un sol home, l'exemple de civisme y amor a la llibertat que d'ells espera'l país.

Així ho exigeix en els uns l'amor a la república, en els altres l'amor a l'autonomia, en tots l'amor a la llibertat y a les lleys constitucionals que un govern dit *lliberal* intenta conculcar sense justificar sa conducta y revelar més dubtes que conviccions. Esperem

a veure còm compleixen llur dever nostres representants; esperem que llur actitud resolta acabi de desconcertar als qui tan desconcertats venen ja mostrantse després dels actes celebrats pel poble a Girona y Saragoça.

De la societat «Espero Kataluna» hem rebut el següent ofici que insertem ab gust, oferintnos seguir contribuint en lo que poguem a la propaganda de l'idioma d'en Zamenhof, qual difusió ab tant d'èxit realisa la esmentada entitat:

La Junta de «Espero Kataluna», societat pera la propagació de l'idioma Esperanto, té l'honor de comunicar a vostè y al cos de redacció del valent setmanari, que ha quedat constituïda en aquesta ciutat la societat de dit nom, qual objecte principal es la ensenyança y propagació d'aquest bell y útil idioma en nostra aymada terra catalana, per quant li pugui facilitar ses relacions internacionals en art, ciència y comerç. Ensempls agrañim

de tot cor els treballs que JOVENTUT porta fets y està fent en pró dels fins que nosaltres perseguim y que han de mereixer l'aprobació y estima de tots els homes cultes.

«Espero Kataluna», demanant l'apoyó del periòdich de sa digna direcció 's posa a sa disposició en quant dintre ses forces pugui ésserli d'utilitat.

Som de vostè sos servidors: El president, *Joañ Rosals*; El secretari, *C. Rovira*

A Cà'n Parés en Xiró ha exposat un quadro titulat *Fiat vila*, que crida poderosament l'atenció dels visitants. L'obra es d'empenta y realisada sense vacilacions, acusant molta personalitat en l'autor. Es el bes del sol a la terra; aquesta's daleix per lograrlo, veyentse formada per figures de dòna potser massa dibuixades. Creyem que si dites figures se deixessin entreveure lleugerament, es a dir, que fossin roques que semblessin dónes y no dónes que semblen roques, guanyaria molt el quadro. De totes maneres es digne de lloança per la novetat, l'atreuiment y la factura.

En el concurs de projectes pera la bandera del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria» ha resultat premiat el projecte núm. 4, lema «Mercuri», en virtut del fallo del jurat que firmen els senyors J. Pujol y Brull, president, A. Audet, J. Campeny, S. Junyent, vocals, y F. Barceló, secretari.

La secció permanent de Propaganda de dit Centre fa públich que desde'l 19 de l'actual queden exposats els projectes rebuts pera l'esmentat concurs, en la sala de la casa «Esteva, Figueras y Successors de Hoyos», carrer de Santa Agna, 6.

L'«Associació Musical de Barcelona» ha donat dos importants concerts. El primer tingué lloch el diumenge dia 11 dels corrents en la sala de la Reyna Regent del Palau de Belles Arts, y fou una importantíssima sessió de *sonates* en que'ls executants senyor Rabentós (violoncel) y Sabater (piano) lluhiren ses bones qualitats com a intèrpretes y com a executants pulcres. El según tingué lloch en el meteix local el diumenge dia 20, y fou la derrera sessió del cicle Schubert, també interessantíssima, essent molt aplaudit el senyor Segura, qui cantà ab justesa'ls hermosíssims *lieder* d'aquell autor.

Publicacions rebudes:

O Literature Katalanske. Hem rebut, ab dedicataria expressa de l'autor, un luxós follet escrit en txech pel celebrat literat en A. Rikhart, en el qual, conforme son titul indica, se fa un estudi de la moderna literatura catalana, demostrant l'autor lo molt conegudes que li són les obres de nostres Verdager,

Guimerà, Ruyra, Victor Català, Oller y de més escriptors notables de Catalunya y Mallorca. Se contenen en aquest fascicle una serie de treballs apareguts en *Osveta* (*La Cultura*), revista txeca que veu la llum en la capital de Bohemia. Es molt elegant la impressió d'aquest fascicle, per qual envio remerciem al notable literat txech.

Obres completes d'Emili Vilanova. Volum II. Quadros populars. La *Il·lustració Catalana* acaba de donar a llum aquest según volum de les obres de l'enginyós prosista català ab tan bon gust editades, y qual suscripció, per lo nodrida, fa honor als aymants dels nostres bons llibres, que al honrar a n'en Vilanova ab aquesta edició de ses obres completes, donen exemple de cultura y de patriotisme. Aquest volúm, com el primer, se ven a tres pessetes, resultantelshi a dues als suscriptors.

Isabel, cançó popular catalana, LIII de la colecció que ab èxit ve publicant el «Cançoner Popular». Porta un dibuix alusiu, y, ademés de la lletra y la tonada, les acostumades notes folk-lòriques. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als suscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes
La llengua internacional Esperanto s'ensenyà en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujulà y Vallès.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÓ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y
balsàmics que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

OVO LÉCIT-
HINE BILON

PHOSPHORE ASSI-
MILABLE DRAGE
ES GRANULÉ AM
POULES

NEURASTHENIE DEBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA & FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

CHASSAIGNE
FRÈRES

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

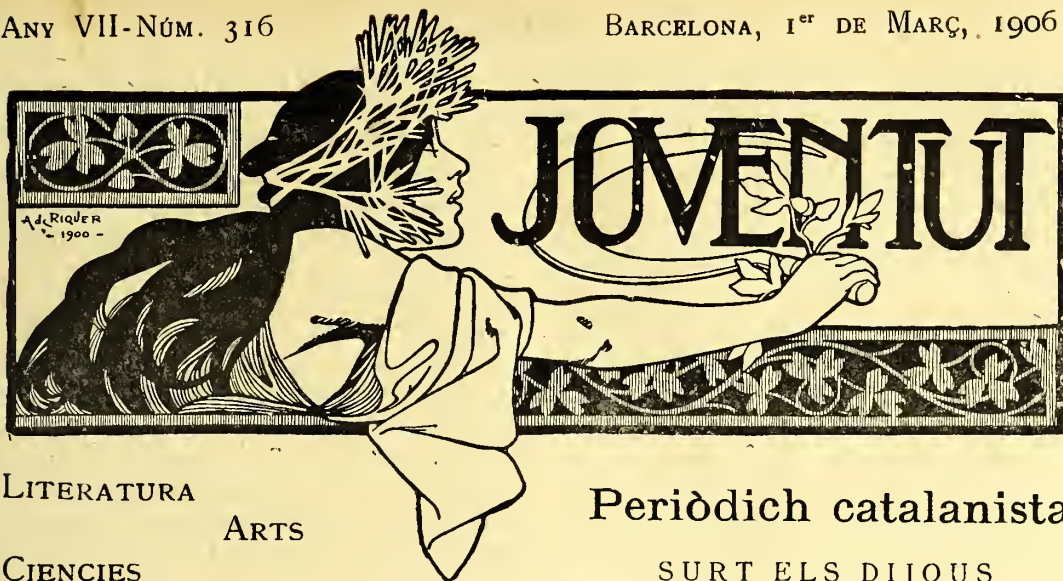
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener. — Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

Esperèm, per Oriol Martí. — El consol del mar, per P. Prat Gaballí. — Teatres, per J. Pujol y Brull. — Crònica, per Rafel Vallès y Roderich. — Sonets, per Carlo Boselli. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas y Geroni Zanné. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves

fiança. En una paraula: se'ns tem y se'ns odia. ¿Per qué? Perque no sols no se'ns compren, sinó que ni se'ns vol escoltar: la eterna ignorancia, la continuada injusticia, la inconsciencia suicida, són els tres factors més importants de la ruina de l'Estat espanyol.

Donchs ¿qu'hem de fer? Res. Ja són prou ells sols pera desacreditarse. Ells ens han fet veure que res podia esperar el poble de les promeses del partits monàrquichs; ells han fet palesa la impotencia del republicanisme unitari; ells han mostrat que aquells homes que a la llum dels escenaris politichs semblaven grans, mirats a la claror del sol y vistos d'a la vora eren migrats y buyts per dintre. Han posat en evidència'l cas que ha de ferse de la serietat d'aquells estadistes que no poden donar un pas que no ensopeguin, del talent d'aquells oradors que, si saben fer un discurs pera que'l choregi la majoria, no són bons pera contestar a una pregunta concreta, ni menys aptes pera realisar el més petit acte de govern; en un mot: ells son qui ha escampat una corrent pessimista que forçosament produhirà una reacció sanitosa, al menys pera Catalunya, y pera totes les regions espanyoles si segueixen nostre exemple.

ESPERÉM

Qu'es ben especial la situació en que'ns trobèm els catalans, no cal dirho, donchs massa ho sabèm tots nosaltres y prou se'n fan càrrech també'ls nostres enemichs, els funestos politichs que sembla han fet la prometença d'acabar d'ensorrar la malaventurada Espanya.

No es hora d'enrahonar sinó de meditar, de fernos ben bé càrrech dels nostres devers, d'afermar nostra consciencia d'individus y de ciutadans y d'afrontar ab serenitat tots els contratemps que'ns reserva l'avenir incert. Però en bona fe qu'es difícil nostra tasca. Si enrahonèm, nostres més ignocentes paraules són titllades de sospitoses, nostres actes més insignificants són tinguts com a pecaminosos. Si callèm, nostre silenci es vist ab prevenció y's diu que covèm en l'ombra propòsits sinistres. Y si no fem res també se'ns fan retrets y se'ns mira ab descon-

Nosaltres ja comencèm a tocarne'ls resultats. Els treballs d'en Maura pera pescar els peixos grossos, y els d'en Lerroux per'apoderarse de la massa ¿no han sigut coronats

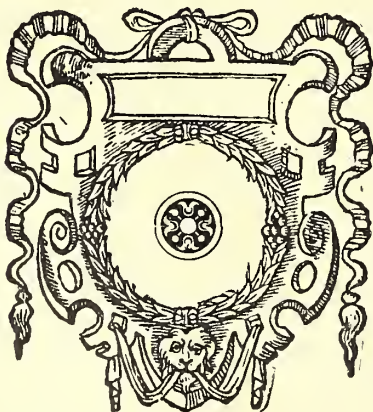
pel descrèdit més ridícul? Aquells infeliços qu'encara romanen adictes als dos *grans* revolucionaris, *el de arriba* y *el de abajo*, ¿quin valor representen als ulls de llurs meteixos qüefes? Que'n deuen estar d'averkonyits al pensar en aquella hora tonta en que's posaren contra'ls seus, tot pera quedar pitjor de lo qu'eren avans: ningú! Y dihèm pitjor perque si avans eren inútils ara són perjudicials.

¿Y aqueixa solidaritat catalana que suara se ha esboçat? Per feble y poch consistent que'ella pugui ésser ¿no fa preveure que a no tardar apareixerà més robusta y potent si quiscún hi posa un xich de bona voluntat? Y el ressò que'ls planys de Catalunya van trobant en les demés regions, ¿no fa pensar que tal volta no es encara impossible la regeneració de l'Estat espanyol baix un altre regiment més natural y lògich que'l que ara'l malmena?

Quina revenja més hermosa pera'ls qui avuy ens veyém posats quasi fóra de la llei, si aconseguíssim el triomf veritable de la justícia y poguessim tirar a la cara dels qui trevallen per la mort política de l'Estat espanyol, tot un organisme vivent, animat per l'esperit nacionalista, en comptes d'aquest suposat cadavre al qui sols manca, pera desvetllarse, el crit de resurrecció: *Visca la vida!* Aleshores també'ls hi preguntariam: ¿Quins són els qui millor trevallen per la patria? Y ells, com ara, no sabrien tampoch qué respondre.

Mentres tant, esperém. Mentres hi ha esperança hi ha vida.

ORIOI MARTÍ

EL CONSOL DEL MAR

Cap al tart, a les sis, una vegada, mentres el Carnaval feya vibrar a lo llarch de les vies la seva riallada estrident y captivadora, l'Ismael Smith, devot y solitari, a la exquisida penombra del seu taller d'artista donava'ls retochs definitius a una escultura de sentit enigmàtic y gaudia a l'ensemps de la seva grandesa creadora. A mida que'l miracle de l'art anava fentse, y que'l fanch, agraciat ab la febre de la emoció, prenia no ja forma o figura, sinó gestes profonds, els ulls del jove artista, com si cedissin paternalment les clars propies, anaven apagantse y esdevenien llavors altars de pedra després de l'holocauste.

El taller resplendia estranyament. Sobre les parets blanques d'un blanch opach les pintures de Whistler y de Weber eren ermites inderrocables, noblement sentimentals les primeres y revestides de gracies exòtiques les altres. Enllà una verge de Donatello anunciava l'aroma dels llirs. Més aprop, una bella reproducció de *La Pensée* de Rodin y el noble bust del mestre semblaven impulsadors de la fortitut y del coratge. De banda a banda del taller, y encara entre penombres, se destacaven bocets, pintures, cartells y cavallets en bell desordre, desordre que matissava l'ambient de respectuosa espectació.

L'Ismael va finir el treball y reposà en silenci. Complert el gest del retocament definitiu, sense deturarse a contemplar la seva obra, la embolcallà en teles humides y segué un'altra volta, pensatiu. Així restà llarga estona. Torbant la seva delectable meditació, contrastant ab la quietut d'un jardí abandonat que a través de la finestra entreoberta s'ovirava, arribaven fins a les seves castíssimes orelles els himnes xisclents de les turbes emmascarades y el cruixir dels rodatges al carrer de més aprop. Meditava encara y estava indecis. Al devant seu l'obra acabada, recoberta de teles, meditava també... Un relleu pera la devantera d'una xemeneya de sala... A l'entorn d'una petita boca d'escenari exquisidament decorativa s'hi destacaven quatre figures formant dues parelles. Com si fos un teatre hont s'hi representés la Tragedia del Foch, una parella plena de fortaleza, sentint bategar l'impuls irreflexiu de la joventut,

tenia fortament entrelleçats els braços y abocava àvida ls cossos a les flames redemptores... a l'ensemps que l'altra parella, llànguidament, poruga de la mort, fugia del recinte de les flames.

L'Ismael nò hi pensava ja pas... Era una obra acabada y un ideal assolit. ¿Per qué pensar en les òbres acabades? Y, sempre entre penombres, una lluyta interior el removia. ¿Qué fer? ¿Restar per més temps abimat en el llarch absortisme d'aquella tarda, o sortir a la via y confondres ab la ressonanta bogeria carnavalesca?

No era pas àymant d'aquestes exteriorisacions de vulgaritat, mes la solitud de tot el dia li era ja pesanta. ¿Calia respirar l'ayre de fòra? ¿Calia restar? Maquinalment agafà'l llapiç y esboçà sens esma una silueta de dòna, mes la deixà a mitj fer. ¿Restar? ¿Sortir? A la fi, maquinalment encara, va posarse'l capell, tancà la finestra que donava al jardí melangiós, y sorti.

Caminant, caminant ab curiosa indiferencia, veyà córrer les disfrees fantasiosament. Totes les vies y places y avingudes eren festes de colors qu'eclipsaven la llum esmortuhida dels fanals. Sonaven sempre les riallades y les veus metàliques y xisclentes, evocant a l'Smith ironies profundes; y s'imaginava'l món com una gran presó, hont els homes llibertats aquell dia's deslliguessin les cadenes feixugues.

De sobte va sentirse cridat pel seu nom, y va acostàrseli una disfrega; era un Pierrot blanch, ab el coll riçat com una auriola de crisantemes; eren blanques les mans, blanch el vestit, blanch el rostre... Y aqueix rostre feya una suavissima ganyota sentimental com si s'hagués sospés y petrificat en un gest d'amorosa melangia. Mes l'aparença no era pas fidel. Sota'l rostre del Pierrot un altre rostre maliciosament reya... L'Ismael feu un geste d'enuig, y el Pierrot li parlà, enjogaçat, alegre, burlesch. Heusaquí el diàleg:

--Salut, Smith, esperit refinat, insigne artista. Quina sòrt haverte trobat precisament avuy! Vina, vina, que parlarém de coses transcendentals.

—Primer diguem qui ets.

—¿Qui sóch? Això es un misteri.

—Donchs no't contestaré.

—No sies curiós, escultor d'idees. ¿Tu ets

l'home tan indiferent a les coses que passen? ¿No dius sempre que'l nostre afany de curiositat ens proporciona solsament alegries tristes?

—¿Quina relació té una cosa ab l'altra?

—Molta relació, insigne amich, molta relació. Jo vinch a ésser lo que tu condempnes. Jo sóch el Pierrot que's riu de tot y que ab tot plora. ¿Veus? Ara meteix estich de festa, y vaig entre la vella bogeria del Carnestoltes, y'm rich de tot lo que passa al meu entorn y fins de tu meteix. Creume, creume, no sies tan indiferent, creume. ¿Per qué no parles? Ah, de segur que ja véns ab mi!

—Ab tu! Voldria veure de quina manera't diverteixes. ¿Disfregante? ¿Aquestes són les teves alegries? Ho has dit bé: alegries tristes. Són vulgars, són cursis.

—Apa, filosofa més, fesme riure més.

—Si, riu força, que ja sé qui ets ara, celeberrim poeta, redemptor de modistes. Ah, vosaltres són els qui os veniu a dir intellectuals! Infeliços! Els qui tindrieu d'ensenyar y donar exemple imitable en el camí de l'art, vos entreteniu a seguir a la turbamulta ab el pretext d'estudiarla y descriurela quan convinguil ¿Per qué teniu de saberho lo que fan els altres? ¿No hi ha coses més grans que lo que diguin els homes y els seus llibres?

—Aixi m'agrada, que t'enfadis. ¿Ja has acabat?

—Com vulguis.

—Donchs una vegada més acabes de demostrar qu'ets un desequilibrat y no sabs lo que dius. ¿T'has pensat conèixerme? No sabs còm sóch ni qui sóch. Disfruta força ab el teu quietisme, ¿sents?, que jo també arribaré a un lloch o altre. Deixem riure, deixa que't compadeixi. Adeu. *Au clair de la lune...* Adeu.—

L'indiscret Pierrot s'allunyà, cantant alegrement y expandint riallades. L'Ismael respirà: tanta vulgaritat no podia capirla. Inconscientment va dirse:—Pera parlar ab sinceritat han d'amagarse'l rostre.—Y continuà caminant, sense ruta, entremiç de les munionis bullicioses y les ressonantes mascarades, mes en el fons ben distanciat d'elles.

A poch una nova disfrega'l saludà familiarment. Desseguit la va conèixer: era una amiga de la seva infantesa, a qui ell havia volgut oblidar.

—Adeu, petit Ismael!—

Mes ell no responia pas, y feya'l seu cami procurant desferse de la mascareta importuna.

—¿Que no'm coneixes?

—Ni ganes.

— Oh, que poch amable! Si sapiguessis qui sóch!...

— Una dòna vulgar.

— ¿Vols dir que sóch tan poca cosa, petit Ismael? —

Mes ell no respongué. Caminant més depressa, conseguí finalment que's cansés la inhàbil interrogadora y el deixés sol y en pau. Lliure ja d'ella, inquiet encara, li semblava talment que seguis parlant la màscara de veu afemellada:

— Ismael, petit Ismael, ¿que no'm coneixes? —

Era ja molt avençat el vespre, y apenes circulaven disfrees. El nostre amich, deixant les avingudes amples y bullicioses, havia entrat a la ciutat vella ahont els murs ennegrits y els campanars fantasiosos y els palaus senyorials y les cases enrunades no responien pas a la orgia pagana del Carnaval. Solsament de tant en tant alguna ovella esgarriada pasturava en aquells camps... alguna veu perduda y llunyana's confonia ab els repichs solemniats de les campanes y ab el caràcter cerimoniós del medi. L'Ismael ja s'hi trobava millor en aquelles vies de penombres, mes encara una darrera contrarietat havia d'esdevenir. En un revolt de carrers laberintichs aparegué la ovella esgarriada... un Mefistòfil explorador... qui agafantlo del braç li digué coses *perverses*. Ara va riure l'Ismael: també'l coneixia al nou sacerdot de la *perversitat*. Y aquest va dir, fingint la veu:

— Escolta, home *virtuós*...

— Adeu, home *pervers*, diable ridicul. Desgraciats dels qui os divertiui! —

— Y secament va desfersen, aguantant impassible bona estona les paraules burlesques del Mefistòfil qui l'havia seguit sempre rihent. —

Definitivament expirava la pesadilla carnavalesca. Sortint de la ciutat, el mar va estendres al devant d'aquells ulls àvits d'alegria *seva*. Contemplant la immensa y dolça simplicitat de les onades, y la difosa presència dels vaixells, y la mole fantàstica de les

esculleres, a la claror de la vetlla estrellada y dels fars marins qui llumenaven tremolosament convidant a l'ensomni, perdia'l recort de la grotesca mascarada, s'abrigava en el fons de la seva emoció artística, y una gran cavalcada de fantasmes creuava pel seu front. Eren instants de delectació épica, poblats de fantasia y de visions. Pera ell eren llavors finides totes les mitjanies de la terra, y solsament restaven grans passions y grans espectacles, immenses fornals ahont els homes rústechs y herculis fessin córrer com belles joguines l'aygua rohenta del metall fos, exercits d'artistes oferint al sol les seves obres personals e inacabables .. Y, per altra banda, com un pòl oposat, mes també gran, refinaments exquisit y aristocràtic, dances de paladins y de grans dames vincladices y delicades, parlant y moventse débilmement, fingidament, com blanques figures de porcellana... Y encara'l mar, generador de totes les idees, temple de tots els misteris... Y la vetlla estrellada, y el seu benestar, y el perfum del silenci... Oh, res de mitjanies, res de mitjanies...

P. PRAT GABALLI

TEATRES

L'ASSUMPCIÓ D'HANNELE MATTERN. — LES ALEGRES COMEDIANTES. — DIECI MINUTI DI FERMATA.

Cal ésser un Hauptmann pera escriure *L'ordinari Henschel*, *Els teixidors de Silesia*, *Animes solitaries* y *L'assumpció d'Hannele Mattern*. Perque aquestes quatre obres enclouen una diversitat artística tan remarcable, que potser cap altre autor dramàtic modern seria capaç d'emmotllarla a son temperament. Y l'Hauptmann ab imaginació portentosa recull els assumptos que li plauen, sense seguir corrents fixes ni gustos predilectes, y els pasta ab grapa ferma, sadollantlos de poesia. Y que aquest autor es un poeta de gran vol ho demostra d'una manera ben clara'l drama que d'ell ha donat ha conèixer derrerament la companyia del Principal. La realitat de la vida presentada ab la cruesa que's nota en altres obres del meteix dramaturg, ab tochs de feréstega pinzellada, ens la presenta l'Hauptmann en *L'assumpció d'Hannele Mattern*, però aquesta meteixa realitat va acompanyada de idealismes que contrasten ab ella formant un conjunt corprendor. Les meteixes figures que intervenen en el desenrotlo de l'obra són ja notes ben diferents però harmònicament agermanades:

els misèrrims captayres esparracats y malatiços, copdiciosos y avars del miserable moç dé pa que arriba a llurs grapes; el mestre d'estudi de cor gran, d'ànima enlayrada; la menuda Hannele, aborrida pel pare Mattern borratxo y males entranyes que li pega... totes són figures reals que's mouen y parlen donant la perfecta idea de vida.

La petita Hannele, estemordida pels mals tractes de son pare, 's llença a l'estany, en quals aygues creu veure reflectida la imatge d'un home que l'atràu ab amor que no es d'aquest món: però es salvada de la mort imminent y portada a la barraca d'en Mattern hont cuydadosament l'assisteixen el mestre y altres. L'Hannele està morintse y desvarieja. En son desvari forja imatges, barreja de les que han viscut a son entorn y les que ha forjat, vivint, sa fantasia: la mare morta que's presenta a oferirli consol; el pare que impenitent de sos vicis la maltracta y li pega; els àngels que li porten la bona nova de la seva assumpció omplenantla de goig; l'àngel de la mort que ab la espasa nua li senyala'l moment darrer de vida, el mestre y Christ, dues figures foses en una, que l'ampara voltantla de suau benestar; les dones del poble ploroses per la mort de l'Hannele; els noys de la escola oferintli flors y omplintla de garlandes; el sabater geperut que va a portarli preuades robes per'amortallarla, la corona de roses blanques y les sabatetes de cristall... Y Hauptmann mou en escena totes aquestes figures del somni d'Hannele, però ab una seguretat y un domini, que'l espectador arriba a somniar com la joveneta, y els idealismes se fonen ab les realitats pera donar una perfecta unió de vida, d'art, de poesia.

La presentació de l'obra, si bé imperfecta, pot dirse qu'es de lo millor qu'hem vist a Barcelona, deixant entreveure'l bon gust y coneixement del director Adrià Gual.

La interpretació, per part dels actors, digna d'elogi. Especialment la senyoreta Baró, fent l'Hannele, estigué a gran altura. Es difícil trobar un'altra actriu que puga emmotllarse tan bé a les condicions del personatge. En Capdevila, en el paper de Mattern, se presentà ab gran art, interpretantlo ab justesa. En Giménez en el mestre, molt bé. Mereixen elogis en Mantua, qui detallà ab molt art un vell captayre; la senyoreta Ferrer, y en Marinello, que va fer del tipo de sabater geperut una verdadera figura de somni, una pesadilla, ab tanta justesa y seguritat, que ab això sol se fa digne de dirse un veritable artista.

La traducció d'en Capdevila, molt recomanable. En tot el transcurs de l'obra hi vaig notar una paraula castellana: la *pálida* claror de la lluna. Donada la bondat de tota la traducció, vaig créure que, haventse de representar l'obra al Principal, potser li havia posada *por orden gubernativa*.

Avans d'acabar vull fer una advertència als espectadors del teatre Principal: La major part de vostés, ab la eterna xerrameca als llabris, el cap ple de vent y sens altre afany que'l de lluhir y passar el rato, són indignes d'anar a veure obres com *L'assumpció d'Hannele Mattern*. Hi ha llocs que, per'anarhi, no n'hi hauria d'haver prou ab tenir uns quantes pesetes: s'hauria de possehir quan menys, si no afició, respecte a l'art y als qui volen fruirlo.

El dia de la estrena de l'obra de l'Hauptmann, guaytant a molts dels concurrents xerrant distrets y movent fressa, jo, boy fent veure que llegia aquells cartells que diuen *sortida, salida*, anava, més que pensant, dihent entre dents aquella frase castellana: *Margaritas á puercos*.

En Gual ha sofert una equivocació al posar en escena *Les alegres comediantes* en el teatre Principal. Perque *Les alegres comediantes* es una obra original catalana. Y l'ésser una comedia ha perjudicat l'èxit. Segons la rutina clàssica de la gent d'aquí, l'autor dramàtic qu'emprén una via determinada no pot ja deixarla. L'autor de *Silenci*, *Misteri de dolor* y *La fi de Tomás Reynald* no pot escriure una comedia, y si cau en aquest delicte no creguéu que cap de ses escenes arribi a descloure uns llabris pera somriure. La gent en general avans de la estrena d'una obra d'autor conegut ja sab més o menys ahónt ha de conduhirlo. Y el públich qu'està encarrilat, un cop accepta com a bo a un autor, ja li firma patent y aquell ja pot dir que té guanyades les partides. Y en Gual a cada obra nova que dona, 's presenta baix un nou aspecte artístich, y això fa que no tinga temps de ferse partidaris. En Gual, escriu pera qu'el públich que vulga seguirlo'l segueixi: no es ell qui segueix al públich al escriure.

He parlat de la equivocació soferta per en Gual al posar sa derrera obra en l'escenari del Principal pel motiu d'ésser original y catalana. Si *Les alegres comediantes* s'hagués batejat ab el nom de traducció, hauria potser sigut escoltada ab més amor y ses qualitats haurien sigut més ben apreciades, però es original de l'autor de *Misteri de dolor* y se'n diferencia tant que l'espectador s'hi troba esmaperdut y no sab per hónt camina, 's desconcerta, 's distréu, no l'acaba d'entendre, y per això no li agrada.

Les alegres comediantes es una comedia molt ben concebuda, una farsa fina, ab motius de *Les alegres comars de Windsor* de Shakespeare; es alegre y espurnejant, es una nota de color simpàtica. Escenes y tipos són arrencats de la vida d'altres època y lloch, ab perfecte coneixement, tant, que no hi manca'l més petit detall pera produhir la visió complerta del moment y lloch que'ns presenta l'autor

pera'l desenrotllo de l'acció. Escrita en una prosa rublerta de filigranes, es millor pera llegida que pera escoltada de llabis deis actors que no sàpiguen ferse prou càrrech del valor de cada una de les frases y fins de les paraules soltes.

En Rodolf Cossinier es el galàn presumit y fatxada, un militar polit y guapo que fa de conquistador, y, ab constancia y curtedat de gambals, se la campa arreu y s'ho creu més encara. Arriba a un hostal del que n'es mestressa la Berta Rameaux, una antiga promesa del soldat, casada ara ab en Delaforge, y li demana una cita, compromentent la pau que regna en la casa dels amos de l'hostal.

En això arriben Carlota y Julieta (les alegres comediantes) ab el criat Fermi, y la primera s'adona de la intriga que prepara'l militar-calavera, y proposa un plan a Julieta pera destorbar la trama del galàn. Aprofitantse de les aficions a l'art dramàtic que té en Delaforge, ex-comediant y entusiasta del *Falstaf* de Shakespeare, quan tothom dorm a l'hostal se li presenten les dues comediantes, ajudades pel criat Fermi, representantli algunes escenes de *Les alegres comares de Windsor*. Ab aquest medi logren interceptarse entre la hostalera y l'amant y salven al bon Rameaux, qui, confiat y bon home, tot pensant en sa esposa's distrèu ben sovint ab el recort de Shakespeare y els èxits de sa passada vida de comediant.

Les alegres comediantes es una comedia ben pensada y de bon desenrotllo. Potser algunes escenes pequen un xich de llargues, defecte que si bé no es tal pera llegides, ho resulta en el teatre, ahont la síntesis es una gran qualitat. Els tipos són de mà mestra, com dibuixats per un autor de l'època en que viuen, Berta Rameaux, la hostalera, es la dòna-esposa qu'estima al marit més per obligació que per devoció; per això devant d'un bigoti ben caragolat y un rostre afavorit no fóra gens difícil un cambi de sant. Carlota y Julieta són *l'alegria que passa*, totes cor y cor a flor de llabis. En Rodolf Cossinier es pera mi el tipo menys dibuixat de la comedia. Ab lo que diu y ab sos actes deixa comprendre la intenció del autor al retratarlo, però no acaba de presentarse ab la fermesa que tenen els demés personatges. D'aquests n'hi ha de secundaris que són una maravella: Almançor (poeta), tipo justissim y de totes les èpoques; el moço de l'hostal, que ab lo poch que intervé en l'acció'n té prou pera resultar detalladissim; un comissionista, que quasi bé no diu res y sembla que parli y, en fi, tots els altres per l'estil.

La presentació de l'obra d'en Gual fou de lo més acabat que puga demanarse: decorat, trajos, tot tenia aspecte just de l'època precisa y del lloch ahont se desenrotlla l'acció.

La interpretació de *Les alegres comediantes* de lo més dolent, pera no dir lo més dolent

que puga ohirse. Els actors, en general, no sabien llurs respectius papers; l'apuntador cridava més que ningú, les escenes vives, y ho són quasi bé totes, se portaven ab una calma que atacava'ls nirvis, gayrebé ningú sabia cap hont anava. Tot això influhi molt en contra de l'obra, que podèm dir que no s'ha vist representada. Entre'ls actors hi ha que fer esment d'alguns poch, que per son bon treball se distingiren de la majoria: senyor Galceràn (Almançor, poeta), senyor Capdevila (moço), senyor Oliva (comissionista) y senyor Marinello (majoral). El senyor Gual pot estar satisfet y donar gracies als demés per lo bé que's portaren. Entre aquests actors y bona part del públich que no parava de parlar, fer soroll, distreures y distreure, *Les alegres comediantes* les conixerem tots bé'l dia que son autor publiqui l'obra. Li demano que ho faci prompte.

La companyia Mariani - Paladini, observant que la gent de Barcelona no està per coses tristes, ha posat en escena algunes comedies franceses, ab el fi de veure si podia omplir un xich més les butaques. Ultimament ha posat en escena la comedia *Dieci minuti di fermata*, traduccion d'un *vaudeville* original de l'escriptor Duval. Les parenteles respectives d'un jove y una noya estàn empenyades en que aquests se casin sens haverse vist ni conegut; y els interessats s'oposen a donar compliment als desitjos de llurs parents, desobehint indicacions y fentse sòrts als concells que'ls donen pera encaminarlos a la unió projectada. Però la casualitat, qu'es tan destra pera teixir enredos y més quan se passeja per les taules del teatre, fa que'ls dos joves se coneguin, s'estimin y's *tractin*. Y per arribar a n'això, en Duval passa per una pila d'incidentes còmichs que distreuen per sa meteixa lleugeresa, envolcallantse'ls efectes y situacions rebuscades entremitj de les entremaliadures y poch escrúpuls de l'autor. Y com que l'obra no enclòu filosofies que facin rumiar, vulgar y lleugera va escorrentse y's presta a dir y a *ensenyar* coses que són de bon sentir y bon veure, especialment pels qui no estàn per'amohinos. D'això'n resultà que la majoria sortis complaguda del teatre, després d'haver vist la comedia *Dieci minuti di fermata*. L'obra fou posada ab carinyo, distingintse la Mariani, qu'en això de fer papers en que hi campegui la entremaliadura hi té la mà trencada, ajudantla bé en Paladini y en Zampieri.

J. PUJOL Y BRULL

CRÓNICA (1)

ANYORANCES.—JO Y EL DOCTOR LORIEUX.—LA TAVERNA LORRAINE.—UNTÊTE-A-TÊTE.—LA CONFERENCIA D'ALGECIRAS.—ELS ALEMANYS, LES FRANCESES, L'AMOR.—CONSIDERACIONS.—UNA ESCOMBRA.—L'ANY PASSAT, EL BALL DELS NEGRES, ENGUANY, UN BALL ESPANYOL.

UAN un home contempla, a través de les boyres, la llum radiant que aclareix tot el món, y se sent habitant en el focu meteix ahont, com en foguera immensa, hi cremen els cervells de la generació actual sobre les cendres dels de les passades, la visió amorosa del Pla de la Boqueria brolla difuminadament devant del magi, y la pensa resta com adormida després de lenta digestió, o de sessió esperitista fatigosa.

Per això París me recorda a casa, y el moviment intelectual de Vila-llum me fa sentir, pensar, recordar, anyorar y entristir alhora.

Vaig deixar l'Academia de Medicina laç de tres hores de treball, investigant ab el doctor Lorieux si *la saisie des pieds* deü verificarse ab la mà dreta o ab la esquerra a fi de poder millor operar, cas de que la testa del fetus resti indiferenta (oh, estat general dintre de la humanitat!), y desitjós d'esbarjo, però no d'aquell esbarjo que cap benefici reporta al reste del genre humà, sinó del que al meiteix temps qu'enjoça les facultats fatigades aporta a la pensa materials útils per la elaboració d'obres posteriors (teoria aquesta que aprengui un dia en els textos dels més emi-

(1) Hem rebut de nostre estimadíssim colaborador don Rafel Vallés y Roderich la crònica que publiquem en aquestes planes. Res ens mereix tant de crèdit com les seves paraules. El senyor Vallés y Roderich es massa conegut del món intelectual pera que's pugua permetre'l luxu de dir de tant en tant una petita mentida. Un dibuix que reproduhím d'una important revista de Londres, y en el que'l dibuixant ha sorprès a nostre cèlebre compatriota en la meteixa taverna de que ell parla, ens demostra clarament qu'eren nombrosos els *demis* que havia consumit quan començà *l'interview* ab la bella parisensa. Pera probar això, y pera donar idea de lo molt que's preocupen a l'estranger de nostre distingit apotecari, publiquem l'adjunt dibuix.—N. de la R.

nents pedagogs y que no sols no he oblida da sinó que n'he feta la regla de ma vida), vaig encaminar els meus passos vers la *taverne Lorraine*, ahont bo y gaudint del bulliciós y tipich moviment que l'intellecte sensual parisench hi aporta cada nit, podia, *interviewant* a les concorrentes de l'establiment, esbrinar quelcòm sobre'l futur rompiment internacional, que tindrà, si no com a excusa com a base, l'actual conferencia d'Algeciras.

Vibraven en l'ayre les dolces harmonies del *Faust*, quan els meus peus petjaven aquell trespol tantes voltes descrit, somniat y anyorat. En la pesada atmòsfera, tebia de perfums, hi flotaven, barrejantse, les notes dels músichs, els crits histèrichs, els sorolls de randes, els murmulls de *flirts* y de petons fets franca v desvergonyidament en les galtes rogenques que semblaven apoyarse en el grat de pels que, com barba de faune, llu la joventut d'aquesta terra.

Fresques riallades se trencaven al topar la vaixella qu'en llurs braços duyen els *garçons* a curull. Com si una plétora de vida injectés aquella petita entranya de París, bategava la sala, y ab ritme sens ritme, a manera de sang, corria la cervesa per les taules. Y en algùn que altre recó la nota trista, que no podia mancar, donchs en tota manifestació de vida, de bracet ab l'alegria hi va'l dolor, en algùn que altre recó, repetesch, la nota trista era donada per qui solitari, decaygut com branca de sàlzer, fúnebre com xipré de *campo santo*, romania, els còlzers sobre la taula, les galtes en les mans y en l'espai infinit l'esguart, somniant, potser, en qualque *Manon fugitiva* o en trista *Mimi* qu'en la tardor passada caygué com fulla seca, al peu de l'aspa dels *Moullins montmartrois*.

—Moço!—vaig dir:—Un doble!—Y tot seguit la daurada cervesa, vessantse en blanca escuma, lliscava sobre mos llabis, refrescantlos; y encara no havia passat tres vegades el mocador pel meu bigoti, aleshores escumós, vaig sentir una mà que s'apoyava en ma espatlla esquerra y la veu dolça d'una dòna que murmurava a les meves orelles:

—*Me payes tu un demi, mon gros loup?*...—

Vaig esguardarla carinyosament, ab aquell carinyo ab que sabiem esguardar els del'any 53 quan hi havia més foch en l'ànima y menys malicia en el cervell, y, bo y fentla assentar al devant meu, vaig pensar en primer lloch que ja tenia lo que desitjava, y, segonament, en els molts comentaris que podria ocasionar semblant *tête a-tête*, cas d'èsser vist d'algùn burgès barceloni d'aquells que, com els burgesos noruechs de que parla Oswald, venen a París a fer deles seves y retallen, un cop retornats a la llar, les coses que hagin pogut fer altres. Però jo no sóch home a qui espanti el judici d'altri, com ho tinch ben demostrat en la meua llarga vida literaria, en les moltes campanyes que porto fetes, y com ho de-

mostro en l'actual moment, dihent d'una manera palesa en lletres de motllo lo que potser algú creurà que ho faig pera cobrir ab el mantell del periodisme la veritat d'un llençament de canas a l'ayre... cosa que sempre he reprobat.

—Dites donc, mon enfant,—y permètinme'ls llegidors qu'en català continuhi, donant compte del diàleg:—¿No hi ha hagut cap inventari de béns d'Iglesia, avuy?—

La *demoiselle* somrigué y va dirme, arrodonint sos ulls admirats:

—¿Vós sôu, sens dubte, periodista?—

No'm vaig voler descobrir, y'm vaig presentar com a representant d'una important casa de comissions.

—*Vous les catalans toujours industriels*— feu ma companya.

Jo vaig somriure, y veient que'l *truc* de les iglesies no havia donat resultat, vaig fer quatre consideracions sobre'l *Faust* y altres tantes sobre'l proper Carnaval. Tot el meu *esprit de causer* vaig agotar-lo pera treure un mot interessant d'aquella xicota que, ja avessada sens dubte a les preguntes indiscretas, contestava ab somrisos y lleus moviments de cap, sabedora de que res hi ha tan bo pera desfèr la curva d'un interrogant com la rigidesa d'un admiratiu.

Vaig abordar la qüestió directament.

—¿Venen molts alemanys a'n aquest café?—

La pregunta produhi l'efecte que jo'm proposava. Com màgica clau, obri la porta de l'encis silenciós de la hermosa. En l'espai

de catorze *demis*, beguts entre ella y jo, vaig comprendre pel discurs d'ella que si les relacions de l'Alemanya ab la França són tivantas per lo que respecta als homes d'aquí, són amigables per lo que respecta al sexe dèbil...

Oh, falsa paradoxa, filla d'erronies observacions! Oh vosaltres les fortes entre'ls forts! Si l'amor de la francesa es grandios pera'ls francesos y en el cas d'un rompiment la multitud *antimilitarista* comptaria ab l'apoyo moral y material de les dònas, que no permetrien que'ls seus ayadors anessin a entregar llurs vides en els camps de batalla, l'amor de la francesa per l'alemany es un fet qu'he pogut constatar, y d'ara mès jo dich ben alt que tota guerra futura entre aquests pobles es impossible, perque hi ha un element poderós, invencible malgrat renunciis encara existents, malgrat la diferencia de llengua, de costums, etc., malgrat tots els odís que puguin encara bategar en l'ambient, y aquest element es la dóna, tota amor, tota passió, tota disposada al martirologi de la renuncia de la vida conscient, acceptant a conciencia'l *rôle* passiu de joya hermojejadora momentaniament de la existencia.

Varen tocar les dues, vaig pagar el gasto, vaig allargar la mà a ma interlocutora (a qui, pera que compregués el meu *renvoi*, ab el somris als llabis vaig ensenyar el retrat de ma filla), y vaig sortir al carrer...

Una pluja menuda queya sobre l'asfaltat, alguns vells y criatures dormien arrambats a les portes ab alguns periòdichs al seu costat, reste dels que compraren pera revendre. Un vell apoyat en un arbre, mitj endormiscat, sostenia entre sos braços una llarga escombra; esperava sens dubte que's fes de dia pera començar la tasca de netejar el fanch dels carrers.

Aquella escombra ¡que me'n va dir de coses! Vaig pensar en les cèlebres escombres ab que's volia en altre temps anar a Berlin, però no vaig poder fer durar gayre les meves meditacions. Com una vintena d'estudiants, ab llurs amigues, baixaven pel *Boul' Mich'* atronant l'espai ab llurs cants. Una tristesa immensa va apoderarse del meu anim, y les notes, allunyantse, s'esvahiren entre la boyra.

Eren les de la *Matchitche*:

No me crió mi ma-dre
para ca-sada,
porque siendo solte-ra
no fal-ta-nada.

RAFEL VALLÉS Y RODERICH

Paris, febrer, 1906

SONETS

ANIMA MIA

Anima mia, che vivi nel presente
 sperando un divenir sempre migliore,
 e ognor ti cerchi, e a tutto con possente
 brama t'inclini e con tenace ardore;
 e stringer tutto in un, perennemente,
 anco vorresti; e vincere il fulgore,
 e l'abisso, e la tènebra spaurente;
 onde gioir di viver m'è dolore:
 vibra il tuo grido ai cieli, anima mia,
 e contro ed oltre il sol con animoso
 slancio ti sferra; espanditi, sfavilla,
 tripudia, inneggia, godi, anima mia;
 e nel lume infinito che radioso
 t'incende e strugge, affissa la pupilla!

NOVO AMORE

Amore, amore arcano che penètri
 ne le mie vene ancor, furtivamente,
 da le riposte corde in dolci metri
 note traèndo ormai credute spente;
 tu, che affollando di pensieri tetri
 con acre voluttà vai la mia mente,
 e la luna a guardar traverso ai vetri,
 come una volta, mi fai star sovente:
 sei fiamma, che mi struggi, o sei languore?
 Sei dubbio o speme?, gaudio o pur dolore?
 Io non so che tu sii, nè che tu voglia:
 ma bramo che il sublime struggimento
 duri in me come per incantamento,
 e ch'io mai varchi del piacer la soglia.

CAMPOSANTO A MARE

Nivèe croci spuntan di tra'l verde
 cupo d'alti cipressi. Ne lo sfondo
 — chiaro sfondo sereno — il ciel si perde
 col mar che al sole ha un tremolar giocondo.
 Candor di marmi e flora sempreverde
 celan mister di morte. Il sol fecondo
 sfolgora in alto. Giù freme e rinverde
 ognor la vita nel flutto errabondo.
 O chiuso sparso d'urne e di cipressi,
 che al mar digradi su dolce pendio:
 dianmi l'ultima pace i tuoi recessi.
 Io del cielo e del mar ne l'infinito
 ho invan cercato al mio dolore oblio:
 or lo attendo da te, campo romito.

L'ISOLA DI CORALLO

(DA J. M. DE HEREDIA)

Il sole dentro'l mare, arcana aurora,
 schiara i ramosi coralli abissini,
 che mischian giù, ne' tepidi bacini,
 la bestia effusa e la vivente flora.
 E tutto ciò che l'iodio o'l sal colora,
 àlghie, musco, anemoni ed echini,
 in sontuosi disegni porporini
 ricopre'l fondo de la madrepora.
 Smorzando'l lampo de l'argentea squama,
 nàviga un grosso pesce intra la rama;
 pigro ei gira ne l'ombra trasparente;
 e, la pinna scotendo, in brusco moto,
 fa pel turchino cupo vetro immoto
 correre un tremolio iridescente.

INCOERENZE

Al diavolo le Muse ed i poeti
 sedendo a mensa volentieri io mando,
 e i versacci a la mente consueti
 trovo opportuno allor mettere in bando.
 Si sta pur bene a tavola noi quieti,
 le voglie de lo stomaco saziando,
 mentre in ritmo bizzarro i nappi lieti
 van con piatti e posate tintinnando!
 Ma consumato il pranzo succulento
 e il nettareo licor quindi sorbito,
 ecco al pigro pensier tornare il lento
 lavorio de le rime; e in un sonetto
 di tra'l fumo del sigaro inseguito,
 cosa bassa e volgar chiamo il pranzetto!

COMMIATO

Benevolo lector, che m'hai seguito
 tra le strofe sin qui pazientemente,
 bada che ai versi io non ci credo niente,
 e di comporne, grazie a Dio, ho finito.
 Quest'ozioso lavor, s'è un dì gradito,
 e che in uggia or mi vien solennemente,
 per ogni intellettual bimbo indolente
 è ormai come un trastullo favorito!
 Il mellifluo dolcime disdegnando
 io da le labbra il calice allontano,
 e fuggo i molli imitator d'Onano.
 Ma della Musa sto pronto al comando.
 se a pure nozze un giorno ella mi chiama,
 in braccio a lei darò la fresca brama.

CARLO BOSELLI

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

A. Rubió y Lluch.—CATALUNYA A GRECIA.—*Barcelona, Biblioteca Popular de «L'Avenç», 1906.*

Quatre estudis de historia crítica, tots ells interessantíssims, figuren en el novell petit volùm de la Biblioteca de «L'Avenç».

En les *Consideracions sugerides per la lectura d'un modern drama grech*, qui són el primer de dits estudis, el docte catedràtic refuta algunes asseveracions de que l'escriptor dramàtic Spiridion P. Lambrós se valgué al compondre son drama històric intitulat *El derrer Comte de Salona*. Es aquest drama grech una obra de tendències patriòtiques, *panhelènica* com si diguessim, y l'acció's desenrotlla en l'època de la dominació catalana sobre aquells apartats territoris. Donats els propòsits de l'autor grech d'ensalçar l'amor patri de sos connacionals, dit s'està que'l paper lleig de la tragedia queda reservat als dominadors; y a posar les coses en el propri lloch, dintre la veritat històrica, va encaminat el treball del senyor Rubió y Lluch.

No resulta pas, dit sia ab tota sinceritat, que'l domini exercit sobre'ls helens pels catalans nostres antecessors fos absolutament paternal y desinteressat; cal no oblidar que's tractava d'una dominació exclusivament militar y barbre per lo tant, y d'una època en que les consideracions al dret de gents romani en estat embrionari. Per això'n resulta del estudi qui ens ocupa que, tot y destruint-se una part de la llegenda en la qual se basa'l drama del derrer comte de Salona, hi queda un fons amarch pera nosaltres; veritat eloqüent qui ens ha de refermar en la convicció de que un poble sols pot assolir son estat de màxima grandesa, no essent ni dominat ni dominador.

El modern arcontat grech, o sia'l segon article del llibre del qual tractem, va encaminat a fer ressortir el fet de qu'entre'ls cognoms de les modernes families gregues en els qui foren Estats de Catalunya, no s'hi troba rastre en absolut de cap nom-de-casa català. Y'es perque'ls catalans, al trasplantar a Grecia *les costumes de Barcelona*, degueren constituhirse així meteix un estament apart, desapareixent tot plegat del sòl helènic al cessar la nostra dominació.

En l'estudi següent, el senyor Rubió y Lluch dóna noyes llums pera la historia de la època en que'ls catalans perderen Atenes y els demés dominis grechs. Fent notar la escassetat de les notícies qui ens són pervingudes d'aquell temps tocant al nostre assumpte, no deixa emperò d'examinar detingudament les causes qui degueren produhir la cayguda dels ducats catalans d'Atenes y de Neopatria, esclarint de passada la data probable en la

qual això degué tenir lloch. Treball del major interès y qui ve afermat per minucioses referències documentals.

Finalment, ab l'estudi sobre *La llengua y la cultura catalanes a Grecia* en aquella meteixa època, s'acaba'l volùm objecte de les presents notes. Es sens dubte la part del llibre qui ens fa més favor, demostrantse en ella l'estat de perfecció en que's trobava la llengua catalana en el segle xiv y el fet, per demés extraordinari, de qu'en els anys derrers de la nostra llarga dominació, el que podriem dirne llenguatge oficial dels Estats catalans de Grecia's conservés pur, y digne del dictat de *el pus bell catalanesch del món* ab que En Muntaner el qualificà. També senyala l'autor senyor Rubió la influença exercida pel recort de les empreses cavalleresques dels catalans a Grecia sobre la nostra literatura clàssica. En efecte, tant en *Tirant lo Blanch* com en *Curial y Guelfa*, les dues obres capdals de la nostra antiga literatura d'imaginació, hi es ben visible la influença susdita, descapdellantse en territori grech bona part de les respectives narracions.

Com se pot veure, el volùm *Catalunya a Grecia* ab que s'ha enriquit la patriòtica Biblioteca de «L'Avenç» es una obra seriosa y feta a conciencia; y encara que'ls estudis qui la formen no eren del tot inèdits, bé calia ferlos conèixer aplegats en un volùm, assegurantelshi una major difusió.

—
REVISTA DE BIBLIOGRAFIA CATALANA.—*Any tercer; 1903.—Barcelona, L'Avenç, s. a. d. i. (1905).*

Ab un considerable retràs s'es publicat aquest tercer volùm de la utilíssima publicació, veritable condènsació de l'esperit de Catalunya en la nostra època, y de les manifestacions intelctuals qui han d'assegurar a la nostra Patria una consideració major a la que fins aquí ha merescuda arreu.

Dues parts conté la Revista, ben diferents, y ben importants ab tot l'una y l'altra. En primer lloch, l'aplech d'estudis monogràfics, firmats per N'Antoni Rubió y Lluch, per N'Estanislaú Aguiló, per En Joseph Pijoan, per En Jaume Massó y Torrents, per En Joseph Ribelles y Camin, per l'Angel Aguiló y per Mossèn Jaume Bofarull, en els quals s'estudien concretament punts importants de la nostra bibliografia històrica. La transcripció del fragment d'una perduda traducció catalana del *Lançolot del Llach*, ara de poch descobert per En Matheu Obrador, fa molt de dordre que no'ns sia pervinguda integrament la versió d'aquesta obra, y fa pensar en la gran dissort que ha estat pera les lletres catalanes el que la divulgació de l'art de la estampa no fos arribat a temps d'èsser utilisada per'assegurar la permanència de moltes obres literaries del segle d'or

de la nostra llengua, les quals deixà jaure en llurs manuscrits la indiferència dels nostres avantpassats, seguintsen després la perduda irreparable de gran part de nostre tresor literari. Si al menys ara aparegués un Rivadeneira català pera emprendre (mal hagués de ferse ajudar per un Aribau castellà) la publicació de tots els manuscrits catalans inèdits qu'encara'ns queden! Tantes bestieses modernes com s'imprimeixen, y que no hi hagi qui's recordi (llevat d'honroses excepcions) dels textos de l'antigor, dels quals, quan menys, se'n pot aprofitar el vocabulari. Y al dir això voldriem oposar aquest argument a tots els que'l senyor Pin y Soler aduhia no fa gayre en *El Poble Català* contra la reproducció començada per la *Societat Catalana de Bibliòfils* d'un text inèdit d'En Domingo Mascó: el nostre criteri es el de que cal reproduhirho tot, deixant la tasca eliminadora a mercè del públich y aplanant-li la dificultat en que's troba de judicar per ell meteix les obres recloses encara en llurs respectius manuscrits, no sempre per insignificancia d'aquelles sinó per manca d'un editor prou desinteressat qui les tregués a la llum.

Forma la segona part de la *Revista de Bibliografia Catalana* el catàleg de tots els llibres publicats en català o referents a Catalunya, durant l'any 1903. En la ordenació d'aquestes nombroses referencies s'hi veu la mà experta del senyor Massó y Torrents, essent remarcable la justesa y la concisió ab que fa'l judici critic de les obres més importants. El total de les referencies en qüestió's contrà a 149 obres catalogades, xifra qui demostra la intensitat del conreu de que es objecte'l nostre idioma.

Y no volèm posar fi a n'aquesta nota sense endreçar al senyor Massó y Torrents, a qui's deu la publicació d'aquest anuari del moviment intelectual catalanesch, el prech fervent de que no abandoni tan meritoria tasca. Si per admirables tenim alguns dels seus treballs en molts ordres, y per estimables totes les manifestacions de sa activitat variada (ja que'l senyor Massó conreua totes les especialitats y en totes elles demostra ses brillants aptituds) el tenim en superior concepte quan posa sa erudició vastissima y son eclectisme refinat al servey de la Bibliografia. Y sobre tot: de noveles, de poesies, d'articles sobre politica y demés, molts són els qui en poden fer, mentres que la missió d'inventariar la producció moderna de les nostres lletres y de garbellar el treball útil de la nostra febroenca activitat, no més hi ha una persona en tot Catalunya qui pugui ferla: el senyor Massó y Torrents. Si ell no ho fa perseverant en la publicació de sa hermosa *Revista de Bibliografia*, estigui segur de que ningú'l suplirà; y Catalunya's quedarà sense aquesta poderosa arma pera fer val-

dre ses aptituds enfront dels altres pobles de civilització superior.

R. MIQUEL Y PLANAS

ELS FRUYTS SABOROSOS. *Poesies de Micer Joseph Carner.* — *Imprenta de J. Horta.* — *Barcelona.* — 1906.

Els fruyts saborosos! Hèusels aquí per obra y gracia de la poesia, convertits en exquisides flors literaries. *Micer Joseph Carner*, l'incansable poeta, l'obra del qual va arrodontintse y completantse, ha volgut ferros un present d'assahonades fruytes, fresques y candoroses; fruytes que, a poch a poch, han esdevingut simbols bellissims, representacions d'èssers y de coses, de sentiments y d'emocions.

En Carner ostenta, en *Els fruyts saborosos*, una fantasia envejable, dominada per un bon gust que no sempre haviem trobat en els seus versos anteriors. En Carner, donchs, s'es *helenisat*. Els *fruyts* que ara'ns presenta no són pas cullits en qualsevol hort vulgar, sinó en l'hort més xamós, seré y harmònich de l'Arcadia. Els *fruyts saborosos*, com poesies, són de proporcions justes, d'exquisits colors, de tendrosos idiliques. Semblen encensats pels perfums òrfichs, suavisats per la dolcesa anacreòntica.

Una altra qualitat tenen els versos d'en Carner: llur autor els presenta nêts de *boutades*, d'estranyeses y d'incorreccions volgudes, y dels *ripis* qui tant sovintegen, per una tradició d'ordre ben humà, en els versos dels *soi-disant* poetes espontanis, *no imitadors* (!). Els versos de *Els fruyts saborosos*—en Carner sol pendre per forma molt sovint l'alexandri construït a la francesa—són ductils y suaus, plens de calor y d'emoció, plens d'una infantivola y dolça tendresa. El poeta n'extràu tota la poesia, n'exprém tot el such dels fruyts saborosos: els uns li sugereixen visions d'infants, els altres resurreccions de vells idilis, tristeses del present y properes alegries... La poesia *Aglæ* y *les taronges* es una petita obra mestra.

Qui ha pogut escriure *Els fruyts saborosos*, dotant a la moderna poesia catalana d'una nota tan bella, mereix lloch preferent en la meteixa.

A poch a poch els versayres carrinclons van fentse enrera, y els poetes cultes, instruhits y conscients van fent llur via. La poesia catalana's troba en un periode de transició; la direcció donada a la poesia catalana pels poetes mallorquins — Costa y Llobera, M. S. Oliver, Gabriel Alomar, etc. — envers una forma pulcra, indestructiblement lligada ab l'esperit poètic y creador, a l'ensemps que les inevitables influencies dels refinats y cultes poetes italians y francesos, han motivat les novelles orientacions poètiques del jovent català, y han servit de fonament pera

una evolució feconda, a l'escalf d'una estètica vella a fòra casa, mes aquí nova. La poesia catalana's farà tan europea com la francesa, la italiana y la germànica, baix la direcció dels esmentats elements.

Y entre'l jovent català figura, en primer rengle, en Joseph Carner, qui ha sabut pensar com Anacréo y escriure com Ausias March:

Ens entreguèm, quan banalment fruhím,
a una esplendor efímera y llunyana;
y com temèm sa veu de sobirana,
l'ànima taciturna defugím.
Mes de la poesia el vi sublim
qui brilla ab l'or de divinal potencia,
se fa en lo més pregón de nostra essencia
dels moments de delícies que oprimím.

—
Nonce Casanova. — LE SANGLOT. — *Société d'éditions littéraires et artistiques.* — *Librairie Paul Ollendorff.* — Paris. — 1906.

Es *Le Sanglot* una novela patètica admirable, producte d'un refinat poeta, d'un psicòleg subtil. En Nonce Casanova qui ha penetrat en les més denses foscors de l'ànima humana, ens les porta a la claror del dia, radiants y vives, no ab la fredor de l'analista

implacable, sinó ab la fonda emoció del poeta psicòleg. *Le Sanglot* es obra d'un gran romàntich; d'un gran romàntich qui ha sabut també ésser un gran clàssich al escriure *Messaline*, *César* y *Sapho*.

En Nonce Casanova, a un complert domini del llenguatge francès, d'aquest llenguatge marvellós, pulcre, senyorial, perfecte, hi junta les energies d'un temperament ple de foch y de vida, tot ell empenya y entusiasme. En *Le Sanglot* la fogositat del poeta s'hi mostra triomfalment, com si volgués esclatar a través la harmonia y puresa de la prosa; com si les tempestes qui omplen la seva ànima's trobessin lligades... Però en Casanova es un ver artista, y de la conjunció del seu temperament romàntich ab les seves dots d'estilista, ne surt *Le Sanglot*, qui interessa a l'hora com historia d'amor y com obra literaria.

El procés de la malaltia de Germaine, ab els seus episodis bellíssims o punyents, es una pàgina amorosa qui dificilment s'esborrarà dels qui havèm tingut ocasió de fruirla. *Le Sanglot* es una novela delitosa, de brillants colors y de fondes tristeses.

GERONI ZANNÉ

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 124 S^o Joseph Cabot y Rovira, (*lernas E.*) — Lepanto, 52. — Mataró.
125 S^o Joseph Filbà y Vinardell, (*lernas E.*) — Santa Marta, 8. — Mataró.
126 S^o Fèlix Clariana y Castanyer, (*lernas E.*) — Carrer Nou, 13. — Mataró.
127 S^o Joseph Ramoneda Rosés, (*lernas E.*) — Marquesa, 1, tenda. — Rubí (Barcelona).
128 S^o Marià Clua Terés, (*lernas E.*) — Carrer Agades, 16, 1.er — Tàrrrega (Lleyda).
129 S^o Joseph Campos, (*lernas E.*) — Carrer de Sant Antón Abat, 7, 2.ª, 2.ª — Barcelona.
130 S^o Jaume Pidemunt Bastús, (*lernas E.*) — Carrer Bailén, 220, 1.er — Barcelona.
131 S^o Pere Vilar y Viquer, (*lernas E.*) — Carrer Ali-Bey, Refineria de Sant Lluís.—Barcelona.

- 132 S^o Martí Martínez, (*lernas E.*) — Carrer Gignàs, 25, 3.er, 1.ª — Barcelona.
133 S^o Ricart Martín y Martí, (*lernas E.*) — Carrer Rambla, 12. — Figueras.
134 S^o Albert Pidemunt Bastús, (*lernas E.*) — Carrer Bailén, 220, 1.er — Barcelona.
135 S^o Jaume Pons Margarit, (*lernas E.*) — Carrer Fenosa, 4, 2.ª, 1.ª — Barcelona.
136 S^o Moisés Jané Borrut, (*lernas E.*) — Carrer Fernan VII, 23, tenda. — Barcelona.
137 S^o Ramón Soler y Miracle, (*lernas E.*) — Montanya, 97, 2.ª — Sant Martí (Barcelona).
138 S^o Petro Ràfols, (*lernas E.*) — Carrer Unió, 21. — Vilanova y Geltrú.
139 S^o Joan Salas, (*lernas E.*) — Carrer Lleona, 6, baixos. — Barcelona.
140 S^o Isidre Noguera y Carné, (*lernas E.*) — Carrer Sant Quirse, 7. — Tarrassa.
141 S^o Eduart Rodríguez, (*lernas E.*) — Carrer de les Moles, 10, 3.er, 3.ª — Barcelona.

(Daüronta.)

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

r. — Sa pronunciació no dona lloch a cap dubte. No haventhi en Esperanto r doble, cap confusió se'n origina de les diferents

maneres ab que's pot emetre aquesta consonant. Tant si la fem rodar com acostumèm a ferho nosaltres al començament de la paraula, com si la fem gutural y nasal a la francesa, o dolça com la de nostra *are*, tot-hòm entendrà qu'emetèm la r y no cap altra lletra. Mes es d'aconcellar, ja que tant a mà ho tenim el ferho, que se li dongui un va-

lor entremetj, rodantla una miqueta sense ferli perdre sa dolçor. Així ens acostarem al terme mitj de la pronunciació de tots els pobles, y no'ns diferenciarem extremadament de cap.

s. — Igual advertència pera quan precedeix consonant ab la qui fa silaba, qu'hem fet pera la *ĉ* y la *k*. *Malsprita* (imbècil) ho llegirèm no *mals-pri-ta*, sinó *mal-spri-ta*.

ŭ. — Se diferencia de la *u* solsament en que aquesta sense accent forma silaba per si sola, com totes les vocals en Esperanto, mentres que aquella fa diptongue, això es: se pronuncia ab una sola emissió de veu, forma silaba ab la vocal que la precedeix. *Taŭgi*, (servir, ésser bo pera), se llegirà no: *ta-ŭ-gi*, carregant la pronunciació sobre la *ŭ*, sinó *taŭ-gi*, apoyant sobre la *a*.

z. — Exactament que la nostra de zèro se pronuncia aquesta consonant.

—
Accent. — «L'accent tònich recáu sempre sobre la penúltima silaba.» (*Regla 10 de la Gram. Fon. de Zamenhof.*) Al emetre una paraula, pronunciem una de ses silabes ab més

força que les demés; aquesta en qui ens apoyem es la que reb lo que s'anomena accent tònich. Quan dihèm: *gramàtica*, l'accent tònich recáu sobre la silaba *mà*; quan dihèm *sortir*, sobre *tir*. Donchs bè: en Esperanto aquest accent recáu invariablement sobre la silaba penúltima de les paraules. ¿Y quina serà la penúltima silaba? La trobarem fàcilment sols tenint present qu'en la llengua internacional no hi ha altres diptongues que'ls qui forma la *ŭ*, que la *j* no fa diptongues perque aquests sols els poden fer les vocals y la *j* es consonant, y que cada vocal forma per si sola silaba. Per lo tant, ab sols comptar aquelles tindrem el nombre d'aquestes, y esforçant la emissió de la penúltima vocal haurèm completat la regla d'accentuació.

— «Cada paraula's pronuncia absolutament igual que com està escrita.» (*Regla 9. — Gram. Fon. Zam.*) Sia quina sia la col·locació d'una lletra en una paraula, conserva sempre'l seu valor propi invariable.

F. PUJULA Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

Ja era previst que'n tindria de mals de cap en Moret si volia realisar l'empenyo de contradir els principis lliberals que sempre havia dit sustentar, tirant avant son projecte de lley contra'ls delictes d'opinió, anomenats delictes contra la patria y l'exèrcit. La 'discussió va seguint empenyada al Congrés, y els diputats per Catalunya presentant esmena derrera esmena logran, tant si s'aproba la lley com no, que quedi ben pur y ben immaculat el títol de lliberalíssima que nostra terra ostenta y li pertoca, y que sien ells, els politichs dits lliberals d'aquest Estat centralisador, els qui combatent com ningú la llibertat de pensament, li consolidin a l'Estat la fama d'inquisitorial que ja té y que nosaltres pera son bé y el de la humanitat hem volgut llevarli.

Sols en edats de salvatgisme religiós podia apelarse al terror y fomentarse l'obscurantisme com a medi d'assegurar l'ordre. En les modernes civilisacions aytals medis, estrellantse contra la conciencia pública, sols protestes y desordre provoquen; y ay del govern que per feblesa o ceguera apela a recursos semblants! No ho dihèm nosaltres sols això: ho diuen tots els vers patriotes, tots els caps clars, tots els qui pensen, aquí y en altres regions d'Espanya. Fins prescindint de lo que diu tota la premsa en llegítima defensa,

n'hi ha prou ab escoltar l'autorizada paraula de tots els escriptors d'idees y de tots els homes independents. Sols el govern no'ls escolta: té por a la llum... Pobre govern, empenyat en governar en les tenebres!

Escoltemlos y remerciemlos a n'aqueixos homes. No es la conveniencia ni el despit personal, no són les mires politiques, no es l'esperit de classe, sinó la veritat, la llibertat, l'amor lo que surt de llurs boques. Remerciemlos a n'ells, nosaltres catalans, nosaltres autonomistes y lliberals per sobre de tot. Y remerciem també una vegada més a tots els *verdaders* diputats per Catalunya, que han prescindit d'idees de partit juntantse ab els catalanistes en aquest debat y formant l'anhelat bloch català. Quina lliçó pera'ls qui tantes voltes han titllat al Catalanisme de reaccionari! Que'l vegi tothòm al Catalanisme lluytant per la llibertat. Ella es son ideal: per ella acobla a son entorn als partits més lliberals... Aquesta es sa missió; aquest es el principi del fi...

—
 En el local de l'«Associació Wagneriana» tingué lloch el dia 21 de febrer la primera audició d'alguns fragments de *Bruniselda*, la nova obra del mestre Morera.

Com tenim noticia de que dita òpera ha d'entrar en el cartell del Liceu en la vinent temporada, no donarem avuy impressions definitives. Solament creyem poder avençar

les qu'en dita audició reberem de *Bruniselda*, obra en la que'l primer dels músichs de nostra terra ha vessat a dojo'ls tresors de la seva inspiració d'artista català.

Sense rebuscaments ni efectismes, sense sotragades genials, la música de *Bruniselda* plau y fa seus tots els cors a les primeres harmonies: bateguen y vibren a l'impuls de ses dolceses melòdiques, de l'amargor de sos planys, de la volada de sos himnes.

Al revés d'*Emporium*, que no'ns sab fer oblidar un sol instant la potent personalitat y el conciençut treball del mestre, *Bruniselda* entra blanament y d'una manera encisadora en els sentiments íntims de cada hu. Ohintla *dírnos* sos amors y ses tristeses, apar que un estimi y s'entristeixi ab ella: tal es la intensa emoció que causen.

L'«Orfeo Barcelonés», dirigit per l'intelligent mestre Serra, cantà ab fe y ajust, essent d'alabar molt especialment els chors de dones y nens, que mostraren una delicadesa y afinació força agradoses.

La senyoreta Marcé *diu* sempre bé — *en artiste*.—Tingué moments d'expressió y sentiment felços. Llástima que sa hermosa veu desafinés un poch en alguna frase.

En quant al senyor Colomer, acredità un cop més sa justesa y *savoir-dire*. Vencent dificultats de notes altes, cantà sa part ab talent y correcció.

En conjunt, gayrebé profetisariem al mestre Morera ab *Bruniselda* l més sincer, el més espontani, y—tal vegada per això,—el més gran dels seus èxits en el drama lírich. La vetllada del dimecres ne fou ja un, y ben franch, d'èxit. Els aplaudiments més entusiastes esclataren de totes les mans; en tots els cervells romania'l ressó de les belles melodies, totes de marcat segell popular, sense que—malgrat llur varietat—may ni una sola caygui en lo vulgar o xabacà.

El mestre Morera pot estar content y agradat de la seva obra.

Aquesta setmana a la Sala Parés hi ha exposats quadros d'en Padilla y esculptures d'en Gargallo, dos artistes no ben formats encara, però que'ns ofereixen obres força estimables.

Les teles d'en Padilla no'ns revelen en conjunt un gran temperament artístich, mes algunes d'elles són ben suggestives y demostren una gran compenetració de l'artista ab l'assumpto que l'ha impressionat, assumpto que sol ésser simplicíssim, donchs l'autor té predilecció per reflexar en ses teles diferents estats de la naturalesa. Entre les notes exposades, les que més ens plauen són *Sic transit* (*Sant Pere de Roda*), *Sol daurat*, *Harmonia* (*Selva de Mar*), *Dia serè* y *El poble*.

Les esculptures d'en Gargallo són de molt caràcter, y algunes d'elles executades ab força valentia. Els relleus *Soperbsia*, *Humilitat*,

Luxuria y *Castedad* basten per si sols pera evidenciar la personalitat d'un artista. En Gargallo es dels qui de debó prometen. Són també remarcables l'alt relleu *La Bestia de l'Home* y l'esboç *Misericordia*.

El dissabte passat a les nou del vespre se donà en el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» una sessió musical a càrrech dels distingits concertistes senyoreta Raquel Marti (arpa), y senyors Meriz (violi), March (violoncel), y Via (piano). La vetlla resultà ben agradable e interessantíssima per lo escullit del programa que s'executà y que insertèm: *Trio* (en do menor), Beethoven; *Serenata* (*trio*), Saint-Saëns; *Capriccio Vasco*, Sarasate; *Marche triomphale du Roi David*, Godefroid; *Printemps*, Mendelsohn; *Tarantelle*, Popper; *Rapsodie nùm. 13*, Liszt.

Felicitem a dita societat, car al preocuparse de donar agradables vetllades cerca fins verament instructius, com ho proba'l programa transcrit, que tant s'aparta dels programes vulgars y carrinclons que solen executar-se en sessions semblants.

Felicitem també als executants, quals envejables aptituds pera l'art que conreuen foren justament celebrades pel públich que omplia'l local y que aplaudi sorollosament al final de cada composició.

Publicacions rebudes:

Diccionario Salvat. S'han publicat els quaderns 34 a 38 d'aquesta notable enciclopedia popular ilustrada. Ab ells se clou el primer tomo y comença'l segón, essent cada vegada major l'interés que desperta sa lectura, y dignes de lloança'ls gravats y làmines que ilustren el text. Preu, 50 céntims cada quadern.

Crònica o Comentarís del Rey En Jaume. S'ha publicat també'l quadern 13 d'aquesta importantíssima obra, qu'editen els senyors Ferrer y Vidal ab aplauso dels amants de nostres grans monuments literaris de l'antigor.

Lloyd Italiano. Hem rebut el cartell anunciador d'aquesta societat de navegació, que té son domicili a Génova y Nàpols. Se'ns acompanya un número de la revista *L'Industrie Cosmopolite*, en el que's consagra especial atenció als serveys de dita companyia, que resulten immillorables pera'ls pobres emigrants. Agents a Barcelona, senyors Parés y C.^a

Estilo. S'han publicat els dos primers números d'aquesta revista en la que s'hi troben belles reproduccions d'obres artístiques.

Layana. El fabricant de paper de fumar senyor Layana'ns ha remés un exemplar de son cartell anunciador, elegantment dibuixat per en E. Ferrer.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes
La llengua internacional Esperanto s'ensenya en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujulà y Vallès.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten **Refredats, Tos, Catarros,**
Ofeh, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

OVO-LEGITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la **NEURASTENIA, RAQUITISME**
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: **ALFRED RIERA Y FILLS**, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuantament ab Diputació). — **BARCELONA**

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR

“LAYANA”

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

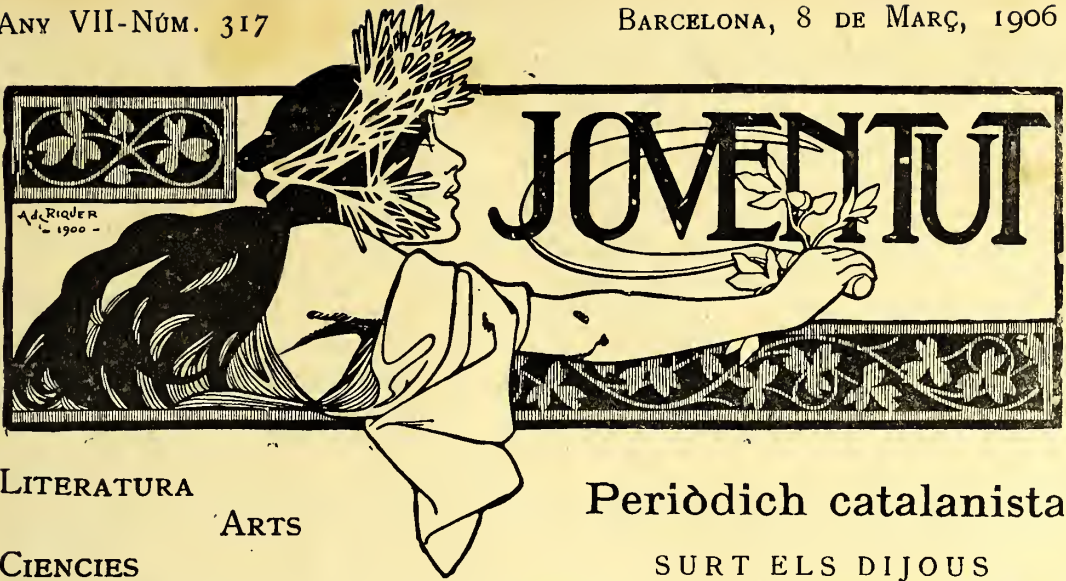
Telèfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

Romero Robledo, per Emili Tintorer. — Fangejant, per Carles de Fortuny. — Un nou diccionari català, per R. Miquel y Planas. — Pàgines festives: La mona, per Alexandre Font. — Concerts de l'Orfeo Català: I, per Carme Karr. — Dues paraules sobre'l primer acte d'«Alceste», per Geroni Zanné. — Concerts Granados, per D. Bonet y Cembrano. — Passional, per Xavier de Zengotita. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana - Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

ROMERO ROBLEDO

Fou la Espanya dels derrers cinquanta anys: la Espanya sentimental, lleugera, buyda, irreflexiva, batalladora, xerrayre. Sobre tot xerrayre. Ell, en Romero Robledo, representa tot això. Tot això qu'es lo oficial, lo que'ns ha portat als desastres colonials, al malestar econòmic, a l'enderreriment intel·lectual y moral en que'ns trobèm.

Les seves dues grans virtuts que, sense protesta de ningú, s'han vantat en el Parlament aquests dies, foren: 1.ª Cinquanta anys de serveys a la patria. 2.ª Cinquanta anys de serveys als amichs.

Fou un home agrahit, en Romero Robledo. Jo no sé lo que'ls amichs feren per ell. Evidentment els cacichs, dels qui fou pare putatiu, feren molt. Cinquanta mil vots ab sufragi restringit, li donaren una volta l'acta de diputat per acumulació; cinquanta mil vots representaven cinquanta cacichs amichs.

Però, particularment, no sé'ls favors que'ls amichs li feren. En cambi, sé'ls favors que li feu la patria. La patria'l feu un gran home, un home excepcional. La patria's dignà confondre ab ell. Ab ell, el gran xerrayre. Y tan bé s'hi confongué, que durant cinquanta anys la patria, com ell, no ha fet més que xerrar. Xerrar de llibertat, de progrés, de democracia. Hem estat cinquanta anys parlant de tot això. Y després fem una lley de jurisdiccions. En Romero Robledo y el Parlament renegarien avuy del jurat, de la justícia del sentit comú, com renegarien del sufragi universal, de la veu del poble. La vera llibertat y la vera justícia espanten als lliberals y als jutges sentimentals. La mort dels cacichs y les sentencies serenes dels tribunals populars a Catalunya han esverat a les cotorres del Parlament espanyol. També haurien esverat a n'en Romero Robledo. Es verament còmic l'espectacle qu'estàn donant a Madrid els grans tribuns de la democracia al veure que aquí ens ho hem prè en serio això de la llibertat y això de la justícia senzilla.

En Romero Robledo representava això: la patria farolera, la patria dels cacichs, la patria dels agrahits.

Com a n'els amichs, ell pagà a la patria ab moneda falsa. Per lo menys, ab moneda sevillana. Jo espero encara que'ns diguin els eloqüents panegiristes del batallador diputat

quina lley, quina iniciativa, quin projecte va portar a bon terme aquest home que parlava de tot y de res entenia. Cinquanta anys de legislar en nom d'Espanya sense parir més que bolves de sabó, són masses anys!

També als amichs els pagà malament. Es necessari desfer la llegenda. A un amich se'l paga ab el cor, se'l paga si es precis ab sacrificis personals. En Romero Robledo pagava als amichs ab *empleos*. Era toçut y exigent. Un amich seu tenia dret a ésser pagat per l'Estat. Era un home, en Romero, capaç de fer una crisis pera lograr una plaça de secretari d'ajuntament.

Els qui més vos alaven a n'en Romero per aquesta gran virtut: *No hubo mejor amigo de sus amigos*, vos diuen també, parlant d'un altre home gran: *Es tan integro que no ha colocado a uno solo de sus amigos*. De tot lo qual se'n dedueix qu'en Romero Robledo hauria demostrat millor la seva virtut si als amichs y a la patria'ls hagués pagat ab moneda propria.

A la patria podia pagarla trevallant modestament y parlant menys de lo que va parlar. En quant als amichs, podia pagarlos morintse pobre. Recordo que, no fa gayre temps, va publicarse un real decret relacionat ab determinades propietats de l'ilustre *hablador*, que promogué algún escàndol al Congrés.

Jo no sóch partidari de que'l públich se fiqui en la vida privada de ningú. Però'm molesta que'ls grans xerrayres ens *prenguin el pèl*. Per això crech just desfer un xich la llegenda d'aquestes dues grans virtuts—úniques, ay!—que'ls companys seus vanten tan indiscretament.

¿Pau als morts? Sia. Deixèm en pau llurs cendres y oblidèm. Oblidèm y perdonèm debilitats y defectes. Però res més.

Els amichs y companys han sigut, com de costúm, indiscrets. Ens veyèm amenaçats ab un o molts monuments. S'haurà fet un enterro solemniat. Se'ns ha empalagat ab qualificatius, *ditirampos*, oracions fúnebres, articles necrològichs y plors... *de boquilla*.

N'han fet massa. Els homes serens tenim el dret, tenim el dever de feros y de fer una senzilla pregunta:

Ademés d'ésser un gran xerrayre y *d'ésser molt amich dels seus amichs*, ¿què fou en Romero Robledo?

La resposta, si la troben, poden gravarla ab lletres d'or en el socle del monument recordatori.

Seria molt trist que sols aquelles dues *virtuts* hi poguessin grabar.

EMILI TINTORER

FANGUEJANT

Les canals y les baranes dels balcons s'es-corrien encara, deixant caure fins les pedres del carrer grosses gotes d'aygua rovellada, que al reventar en terra produhien un soroll rítmich y apagat. Els plátans de la Rambla, ja esfullats, havien pres ab la pluja'l color tendre y molçós de la humitat, y ab la resplendor dels fanals dibuixaven sobre'l fangueig de l'entarugat ombres estranyes que semblaven monstres d'innombrables braços retorcentse en gestos epilèptichs y desesperats. Els cotxes, al passar al trot llarch de les besties, esquitxaven ab indiferencia als transeunts, que envolcallats en llurs impermeables o traginant el paraygües encara plo-raner per les inclemencies del temps, marxaven ab posat de malhumor. Ab prou feynes se veyen dónes, temeroses d'enfangarse'ls baixos dels vestits, y les poques que per necessitat absoluta s'atrevien a sortir, anaven capficades, la vista baixa, cercant ahónt posar els peus pera no mullarse.

En Quimet Vilaplana feya estona que contemplava l'espectacle a través dels vidres del Casino, y tot fumant mirava alternativament el carrer y ses botes de xarol, obra mestra del millor sabater de Barcelona. Que'n feya de temps, potser anys, qu'en Vilaplana no havia trepitjat fanch de ciutat!... ¿Y per què tenia d'enfangarse? Disfrutava de cotxes y automòvils y, per si de cas, l'esperava a la meteixa porta del Circul una renglera de cupès, tots a ses ordres; tenia la butxaca plena de plata y la cartera prenyada de billets del Banch! ¿Per què tenia de pendre les humitats?...

Els companys de jòch havien desaparegut feya ja bona estona; els de la penya de dèrrera hora eren ja a sopar, y en Quimet Vilaplana restava encara mitj ajaçat en sa otomana, com en profunda meditació que semblava voler capdellar ab les espirals blavoses de son tabach, que insegures y bellugadices

s'esvahien tot seguit perdentse per l'espai. La escalfor de la estufa feya entelar els cristalls ab la humitat d'afòra, y quan ja no podia descobrir ab claretat el carrer, els ratllava ab sos dits níviosament, tornant a fixarse, pel zig-zag brillant que resultava, en la lluentor del carrer reflectant les lluminaries y en el guspireig del verniç de ses botines irreprotxables. Semblava talment que la brillantor d'aquells dos objectes l'enlluernava, exercint sobre sa voluntat una mena d'acció hipnòtica.

Eren prop les nou. Les noyes dels tallers y botigues, boy arremangantse coquetament les faldilles, no tant pera no mullarse com pera lluhir el calçat y el començament de llurs cametes hermosament tornejades, començaven a passar. Y en passaven moltes y moltes, de totes mides y edats, morenes y rosses, ab capes y pells, y sens abrich, sense res al cap, mostrant els reflexes blavosos y daurats de llur cabell y tapades ab mentidera modestia per llurs vels claríssims, habillades ab trajes foscos y robes clares, ab posat ignocent y ab ayres desvergonyits...

En Vilaplana s'alçà, y, com qui pren una resolució heroica, sorti al carrer sense preocuparse poch nigayre d'hont posava'ls peus. Li agradava al jove milionari aquell moment de relatiu incògnit en que, a frech dels menestrals y obrers, se passejava sense l'aparato de sos cotxes ni l'anunci cridaner dels poderosos que sempre l'acompanyaven per tot arreu... Y pujava amunt, sens idea fixa, deixantse portar per una mena d'ensopiment embrutidor que'ls dies de pluja irresistiblement li comunicaven...

Al ésser davant de *El Siglo*, com un aixàm d'aucells reclosos hores ha, s'escamparen per tot arreu les dependentes rihent enjogaçades, tot cercant ab els ulls vius y alegroys a l'aymant que les esperava en la cantonada del davant, y un cop aparellades marxaven en totes direccions ab l'alegria del dever complet. En Vilaplana s'aturà un moment, y pel seu davant meteix en mirà una més bonica que cap, y palplantse ab la mà la inflo de sa cartera's posà a seguirla.

La joveneta ni s'hi fixà, y ab molta pressa emprengué la caminada pel carrer de Pelayo cap el de Muntaner, sense girar la vista entera, com qui fa tart a una cita de grandis-

sim interès. El conquistador, recreantse en la contemplació de la delicada silueta de sa víctima, seguia sempre en linia recta, com atret pe l'imàn de sos desencaminats desitjos, sense parar esment en el fang pastat ab la póls de l'etern trepitjar de ciutat y l'aygua claríssima del cel.

El carrer de Muntaner més fosch que'ls que deixaven enrera, la solitud que'l rodejava y la por de quedar enganyat, feren que'l nostre home s'ayencés totjust' quan là noya, aturantse en un portal humil y donant diners a un xicotet qu'esperava, desapareixia escales amunt...

—¿Qu'es ta germana aquella noya?—preguntà al xicot en Vilaplana, quan aquell feya acció d'apretar a córrer ab els diners a la mà.

—Si, senyor—respongué l'interpelat, aturantse en séch y mirant ab ayre desconfiat a n'aquell jove tan elegant.

—¿Que li voldries dar un recadet de part meva?—afegi, trayentse un duro de la ermilla.

—Tinch feyna—replicà'l menut, avergonyit, fent acció de fugir.

—¿Ahont vas tan cremat?

—A la farmacia.

—¿Que teniu malalts?

—La mare s'està morint...

—¿Ja tens diners?

—Si, senyor, les dues pessetes del jornal de la Mercè.

—¿Y el teu pare?

—Es ferit.

—¿Y no teniu res més que'l jornal de ta germana?

—Res més...—

Y el noy se posà a plorar, senglotant.

A n'en Vilaplana li pujaren tots els colors a la cara, mentres que'l mal pensament que li furgava'l magi prenia cos ab més força que may. De sobte trencà la conversa'l estrépit, d'un carruatge que passà com un esperitat omplintlo de fang ab ses rodes... El jove's redreçà irat, y en un moment de desvari li semblà que tot el fang del carrer li pujava cos amunt, amenaçant ofegar-lo completament. Com un autòmata's ficà la mà a la butxaca, y trayent de sa cartera tot el manat de bitllets del Banch que portava, els donà al noy.

—Té, per ta mare, y qu'encomani a Deu a un pobre milionari!...—

Y fugi sense girarse, fent esforços suprems pera oblidarse de la fesomia de la noya y fins del carrer y de la casa...

Y fugi tot fent propòsits — aquells propòsits tan sovint fets com oblidats — de no mercadejar jamay ab l'honra dels pobrets...

Al penetrar en sa cambra, mentres el criat li treya les botes fangoses, sa difunta mare, desde'l fons del magnífich retrat, tot miràntsel, somreya entre compassiva y satisfeta.

CARLES DE FORTUNY

UN NOU DICCIONARI CATALA

La tasca de fer un diccionari resta limitada, a criteri d'alguns, a la feyna quasi material de refondre tres, o quatre, o més diccionaris anteriors, afeginthi els vocables qui bonament se van presentant durant el curs de la estampació y establint, de passada, tots els derivats, possibles e impossibles, que cada mot comporta. Concebut així un diccionari novíssim de la nostra llengua catalana, a ningü deixarà d'ocórrerseli que'l producte d'aquest treball hauria de presentar amplificats tots els defectes junts dels diccionaris primitius, y que, enloch d'ésser un avenç, seria això un retrocés considerable dintre la lexicografia del nostre idioma.

Un diccionari català no pot ésser feyna improvisada; el qui s'emprengui sa publicació ha d'haverhi pensat molt y per llargues estones, y haver anotat termes y observacions propries a través de varies anyades. Encara haventho fet se trobarà, en el precis moment de procedir a la ordenació de tots aquests materials pera donarlos a la imprenta, que mil dificultats l'entrebancaràn y que haurà de donar per resoltes dintre un criteri personal totes aquelles discrepancies que sobre la ortografia, sobre la fonètica, etc., separen les opinions dels especialistes. En una paraula, fer un diccionari català suposa tenir conegudes y resoltes *en principi* totes les dificultats qui ofereix la gramàtica catalana y qui, en l'estat actual dels nostres estudis llengüístichs, se presenten com altres tantes qüestions espinoses.

Fer ara un diccionari català vol dir donar per resolt, dintre d'un criteri uniformat, si la *y* intervocal ha d'ésser *y* o *i*; si la *ch* en final de paraula ha d'ésser *ch* o *c* solament; si s'ha d'intercalar *h* o no pera separar les sílabes quans'ensopeguen reunides dues o més vocals

qui no formen diptong o triptong; quan s'ha de posar *c* o *ç* o *ss*; quan s'ha d'escriure *ex* y quan *es*; si la *x* en sílaba inversa ha d'anar apoyada per una *i* eufònica o si dita *i* hi es sobrerera; y cent dificultats més ab que's troba a cada moment el qui vol escriure en català ab un cert respecte pera la llengua y pera les lleys de formació de la meteixa. Y encara aquestes dificultats augmenten considerablement pera'l qui fa imprimir un llibre en català y vol donar una certa unitat als vocables dels quals se serveix, evitant lo qu'hem vist en un llibre imprés ara de poch per mans ben expertes, emperò poch curoses d'aytal unitat. En aquest llibre al qual ens referim hi hem trobades, per exemple, les formes *ahont*, *hont*, *hon*, *on*, *ahon* y *aon* empleades indistintament, amén d'altres particularitats qui posen de manifest la necessitat de resoltes, en principi y d'una manera si convé empirica, a l'adopció d'una forma entre tantes igualment correctes d'una meteixa paraula, seguint el criteri establert al menys en tot lo que duri la impressió d'una meteixa obra.

Al fer aquest anàlisis a grans linies de tot lo que cal tenir present al fer un diccionari, hem assenyalada també una part de les necessitats que podrà satisfèr un vocabulari de la nostra llengua format ab un criteri imparcial y ab l'esment necessari pera no incórrer en contradiccions al trobarse devant de quiscuna de les dificultats que presenta la nostra fonètica.

El senyor Bulbena en son *Diccionari català-francès-castellà*, ara de poch publicat, ha assolida una relativa perfecció en la seva obra de lexicògraf. Enteném que'l seu novell diccionari català pot ésser tingut com el treball més recomanable qui ha vista la llum fins ara y que, per ses qualitats, representa un positiu avenç en la materia. Caldrà esperar segurament alguns anys pera que's produexi cosa millor dintre d'aquest ordre de treballs, y, mentres això no sia, el diccionari qui ens ocupa resoldrà molts dubtes y podrà ésser invocat com a autoritat en nombroses qüestions ortogràfiques del nostre idioma.

L'autor d'aquest nou recull lexicogràfic ha feta obra concienzosa y de veritable coneixedor de les lletres catalanes. Fins ha sabut sortejar ab traça'ls esculls grossos que a la selecció de mots ofereix la perversió absoluta y general del llenguatge parlat. Ell ha volgut en lo possible eliminar de son diccionari tots aquells vocables reconegudament impropis del català; barbarismes y idiotismes dels quals ens servim a cada moment al parlar y els quals no han d'ésser may sancionats per un diccionari. Mes ab aquesta eliminació's corria'l perill de que, ab tot y els quaranta o quarantacinch mil mots que déu contenir el diccionari del senyor Bulbena (segons càlcul que nosaltres hem fet), s'hi trobessin a man.

car paraules que un hom pot creure correctes en la forma usual y que una deguda rectificació ha portades a altre lloch del diccionari. L'autor ha resolt aquesta dificultat provehint el llibre d'un sistema de referencies, mercés a les quals se pot anar directament a trobar la paraula suspecta a l'indret que li pertoca de rahó.

Ab tota imparcialitat hem de dir que algunes de les solucions donades pel senyor Bulbena a determinats punts de discussió de la nostra gramàtica no están ben bé d'acort ab la nostra manera de veure; emperò nosaltres podém també estar equivocats, y encara que en una semblant circumstancia haguessim adoptat un criteri divers, no l'hauriem pas pogut revestir de major autoritat que'l senyor Bulbena. Així la *x* dels mots catalans de formació erudita (o sia quan la *x* no té'l propi sò de *xeix*) l'autor del diccionari ha cregut del cas suplirla per *cs* (*ecsit*, *ocsigen*, *ecselencia*) la qual, per la costúm de véurela escrita altrament ens ve bon xich de nou trobarla ara tan desfigurada. Emperò, además d'En Bulbena, hem vist ésser partidaris d'aquesta innovació gramàtics tan respectables com el P. Nonell, y com Mossén Alcover, y encara que l'autor del diccionari no ha invocades altres autoritats més que sa propia opinió, cal reconéixer qu'es aquesta una opinió molt defensable. Altra novetat qu'en el nou llibre'ns ha sorprés es l'us de la *s* líquida en moltes paraules (*spill*, *studi*, *sperança*) estranyesa qui prové ab tota seguretad de que hem peiduda la costúm de véureles així escrites; emperò també'l senyor Bulbena pot invocar en sa defensa l'autoritat dels clàssichs del nostre idioma y l'us actual en les llengües francesa y italiana, en les quals s'es conservada la *s* líquida que'l castellà suprimeix o converteix en *es*.

En resúm: si el senyor Antoni Bulbena y Tusell, en son diccionari per tants conceptes recomanable no arriba a convéncer en tot a molts dels qui tenen opinió formada sobre els punts de discussió de la nostra gramàtica, creyém que ha de convéncels en moltes coses. Nosaltres dubtém de que fos acceptat per tothòm avuy per avuy a Catalunya'l diccionari que publiqués l'home més erudit de la terra; som tan partidaris tots plegats del *lliure examen* y de la *reventada incondicional*, que sempre'ns reservém el dret de voler les coses millor de còm són; emperò poques vegades hi ha qui digui *jo ho faria així...* y HO FACI.

Per això nosaltres, modestament (ab tota la modestia forçosa que imposa un nom obscur) ens dihém: ¿es tan dolent el diccionari del senyor Bulbena que no pogués ésser utilitat, en principi y com a solució purament transitoria, pera unificar la nostra ortografia catalana? Cap relació d'amistat ens lliga ab el senyor Bulbena; no li devém cap agraïment

de caràcter personal; es més, el criticariem per moltes de ses publicacions anteriors, en les quals no ha estat prou respectuós ab els textos antics, ni prou encertat en les transcripcions. Donchs, per això, ab tota imparcialitat y exemptes de tota passió, creyém poder recomanar com ho fem el nou *Diccionari català-francès-castellà*.

R. MIQUEL Y PLANAS

PÀGINES FESTIVES

LA MONA

Cada diumenge a la tarda ja se sab: a lo rebotiga del senyor Ramonet, el xacolater, s'hi reuneixen tres o quatre vehins y algún parent pera passar l'estona jugant a cartes, més ben dit, jugant a la mona, el clàssich jòch de la canalla.

Es lo que diu el xacolater:

—No'm vinguéu ab jòchs que facin rumiar massa. Avans qu'estarme tres hores encaparrat per si s'ha de tirar un as o un cavall, o d'esberlarme'l cap devant d'una partida d'escachs, m'estimo més aplicar tot aquest desgast de cervell en cercar algún perfeccionament a la fabricació de la xacolata. Quan se tracta de distreures jugant a cartes, vinga el jòch de la mona, que entreté y no t'has de malmetre la closca per jugarhi!—

Els concorrents a la partida de mona del senyor Ramonet són, a més de la senyora Angela y la Carmeta, esposa y filla respectivament del xacolater, els bacallaners de més avall, parella que, atrafegada tota la vida en despatxar arengades y posar bacallà en remull, no s'ha recordat de tenir fills; el senyor Bartomeu, el vehi de més amunt, ataconador y solter recalitrant, que assegura, a qui vol escoltarlo, que'l matrimoni es un calçat de tan difícil construcció que poques vegades resulta a la mida; la senyora Laya, viuda y cosina de la senyora Angela, la *xacolatera*, y en Lluïset, xicot aixeric segons diuen a casa seva, dependent d'una botiga de roba blanca y futur gendre del senyor Ramonet.

El primer en arribar a cà'l xacolater es, quasi bé cada festa, el senyor Bartomeu, puig es home en extrém puntual, qualitat que li ha servit pera conquistarse una nombrosa clientela de criades del vehinat. Es un gust, quan ell diu: «Marieta aquestes botines

les tindrà arreglades dissabte.» La Marieta queda ben descansada: les podrà lluir el diumenge ab tota seguretat.

—Y donchs, senyor Ramonet, ¿qu'encara no ha comparegut ningú?

—Vós sôu el primer, Bartomeu.

—Ja fa uns quants diumenges que tothòm fa tart. Que triguin la senyora Laya y en Lluiset que viuen un xich apartats, se comprèn, però que's facin esperar els bacallaners, que de casa d'ells a n'aquis'hi pot venir a peu-coix, es cosa que no la entendrien molts. Jo si que ho entench: la senyora Mundeta es d'aquelles persones que may ne tenen prou de guanyar diners. Mitja hora qu'estigui fóra de la botiga ja li sembla a la bacallanera que li ocasiona un gran perjudici en el negoci. Està convençuda de que la seva abultada presencia derrera les balances fa que als ulls del públich el bacallà sia més blanch y les arengades més lluhentes.

—Bé, home, no tant.

—Si, senyor Ramonet, si; jo no ho dich pas per criticarho, perque cadascú es com es, però la senyora Mundeta es d'aquelles que no'n deixa caure cap a terra; per això fan tart cada festa. De segur qu'encara està despatxant penques o morros. Ah, y no tinguéu por que'l senyor Llorens vingui may un rato més aviat qu'ella. Allà'l té la seva dòna cusit a les faldilles, fentli escombrar l'establiment ab serradures u obligantlo a estivar cascos de sardina fresca. Si jo fos casat y la muller me vingués ab imposicions!... Tinch bon *caracta*, no sóch capaç de fer mal a un mosquit, però si la dòna'm volgués manar, fóra capaç de tirarli pel cap la forma del quaranta set. L'home que té dignitat no pot casarse. La dòna (y que'm dispensi la de vosté, y la seva filla) té l'esperit de dominació, y l'home, si vol conservar l'autoritat a casa seva, ha de conformarse a rompre tota la vaixela a cada àpat, y si no ho fa així ja pot prepararse a entregar les calces a la costella. Tot es mal que mata: si vols ésser home has de tenir guerra, y si vols tenir pau t'has de convertir en idem, en *Pau*. Quina bestiesa'l casarse!—

El sabater ha agafat les cartes avans de posarse a jugar y ha escullit per tema'l seu assumpto predilecte: el parlar malament del matrimoni.

L'arribada d'en Lluiset fa enardir encara més a l'*orador* en defensa del celibat.

—Quan veig que aquests joves se tanquen voluntariament a la gabia! Vosaltres no ho sabèu lo qu'estéu fent! Tot ho veyéu de color de rosa, tot són flors y violes, no sabèu veure les espines amagades, que punxen molt més que les d'esbarzer!

—Ay, ay, si vosté no's vol casar no's casi, però deixi estar als altres que facin lo que vulguin!—fa en Lluiset a qui may ha estat simpàtic l'ataconador per les seves idees antimatrimonials.

Per altra part, a la senyora *xacolatera* y a sa filla ja fa estona que la mosca se'ls hi va enfilant per les seves persones, y en aquest moment acaba de pujalshi al nas.

—Està clar—salta la Carmeta:—tens molta rahó, Lluiset. No tothòm ha de viure sol com un ermità, adobant sabates y menjant mongetes sense oli pera no gastar.—

Afortunadament l'arribada de la senyora Laya posa fi a n'aquesta enutjosa qüestió, que, d'haver continuat, fins podia ocasionar el desmembrament de la tertulia del senyor Ramonet.

No podia ésser més oportuna la presencia de la senyora Laya! Tot justament porta la noticia d'un rapte que hi ha hagut a la escala hont viu. Inútil el dir que, devant d'una nova tan sensacional, les dònes de cá'l xacolater, encara que no coneixen als protagonistes ni molt menys, deixen al moment en pau al senyor Bartomeu pera enterarse de tots els detalls de la escapatoria, mentres aquest, tot assentantse y cargolanthi un cigarret, exclama:

—Desgraciat del que té la ceba del casori ficada al cap!—

El senyor Ramonet ja fa dèu minuts que no va y ve de la rebotiga a la porta del carrer, tot remenant les cartes. Està impacient per la tardança dels bacallaners.

—Vaja, avuy ne fan un xiquet massa'l senyor Llorens y la senyora Mundeta.

—Es lo que jo deya.

—Calla: ara veig que traspassen el carrer. —Pensavem que s'havien perdut! Ja volia enviar un recado.

—Avuy si qu'es tart, ¿veritat? Hem tingut un tragi... Tot justament ahir vespre vam rebre una partida de congre...—

El senyor Bartomeu estira l'americana del xacolater com volent dir: «¿Ho veu còm jo tenia rahó?»

—Vaja, ara qu'estèm reunits tots, *somhi*. Apa, Laya, déixat d'histories y sèu aquí. Tu, Lluiset, asséntat, home. ¿Qui dóna?

—Comenci vostè.

—Senyor Llorens, si es servit... senyora Mundeta... Bartomeu... Lluiset... ara tu, Carmeta... té Angela... Laya y jo. Ja estèm llestos. Apa, a fer parells. As ab as... cavall ab cavall... set ab set...

—Escolti, pare: ¿ja ha tret les tres sotes?

—Ay, macatxo! me n'he descuydat. Tornemhi, que no hem fet res.—

Després d'haver retirat les tres sotes, deixant la d'oros per mona, el senyor Ramonet torna a repartir les cartes y comença tothòm a fer parells.

—Ep, cuydado, senyora Laya, vostè acaba d'aparellar l'as d'oros ab el rey de copes.

—Si no hi tenim compte no farèm res.

—No'n faci cabal, senyor Ramonet: la senyora Laya està molt distreta ab el rapte de la seva vehina.

—¿Están tots?

—Espèrat una mica, Ramón, que'm sembla qu'encara puch fer alguna altra parella.

—Donchs cuyta, vatúa'l món! Ab aquest dimoni d'història que'ns ha contat la Laya no estèu pera res.

—Tres ab tres. Tè, ja estich.

—Prengui, senyor Llorens.

—Vuyt ab vuyt. Pren tu, Mundeta.

—Cavall ab cavall. Senyor Bartomeu, si es servit.

—Cuydado, senyor Bartomeu. El cor me diu que la senyora Mundeta té la mona!

—Ay, no. Li puch jurar que no la tinch, Lluiset.

—Bè, no digui res, dóna. El que la tingui que s'ho calli.

—Dos ab dos. Apa, Lluiset.

—Potser si que, tot encarregant al senyor Bartomeu que no prengui la mona, ell me la endossarà a mi.

—Tira, home.

—¿Quina pendrà? ¿Quina pendrà que no m'escaldi?

—Enllesteix d'una vegada.

—Aquesta! Ay, respiro! Quatre ab quatre. Pren, Carmeta.

—Dos ab dos. Ara vostè, mare.

—Rey ab rey.—

Al cap de poch rato de jugar, la sota d'oros, o sia la mona, ja ha donat un parell de voltes per la taula ocasionant el consegüent *susto* a cada un dels jugadors. Tothòm vol treures de sobre la fatidica carta procurant endossarla a un altre com si's tractès d'un duro *sevillano*; sembla talment que'ls hi cremi les mans.

Un dels primers en descartarse es el senyor Bartomeu, lo que contraria extraordinariament a les dònnes de la casa, que haurien vist ab complacencia que hagués quedat mona com a càstich pel seu poch apreci a les femelles.

Poch a poch van descartantse tots. Ja no queden més qu'en Lluiset ab dues cartes y la Carmeta ab una.

—Pren, Carmeta.

—Ay, pobra de mi! Deixem senyar!

—Au, no s'hi val a mirar per sota.

—Si no miro!

—Cuyta, pren.

—No ho deya jo!

—Ha, ha, ha!

—Barrejarè bè les dues cartes sota la taula. Apa, pren. Animetes del purgatori, que torni a pendre la mona!

—Dos ab dos! *Ela, ela!* La mona, la mona! La Carmeta ha quedat mona!—

La filla del xacolater esdevé vermella de galtes al trobarse ab la sota d'oros a la mà, puig el quedar mona es un estigma que no s'esborra fins qu'en la següent partida n'hi ha quedat un altre.

En Lluiset, observant el desagrado de la Carmeta y aficionat a tirar amoretes, com a bon enamorat, acostantseli a la orella li diu ben baixet:

—No t'ha pas de venir de nou això, Carmeta. Tu, tant si't quedés ab la sota com no, sempre ets molt *mona*.—

Mentres tant el senyor Bartomeu, tot mirant de reull als promesos, murmura:

—Aprofitat ara, minyó, fentla quedar *mona*; quan serèu casats ja's cuydarà ella de ferte tornar *mico*.—

Aixi passen les tardes dels diumenges a la rebotiga del senyor Ramonet, el xacolater.

CONCERTS DE L'ORFEÓ CATALÀ

I

L'espaiós teatre de Novetats s'ompli de gom a gom la nit del 3 de març ab motiu de les primeres audicions de *Idomeneo* (Mozart) y *Alceste* (Gluck), organiscades per l'Orfeó Català ab el conjunt d'aquesta entitat y dels solistes de la *Schola Cantorum* de Paris MMlles. de la Rouvière y Ali Villot, y mon-sieurs Monys y Robert, acompanyats d'en Joseph M.ª Segura de l'Associació Musical de Barcelona.

L'*Idomeneo* de Mozart fou la primera obra que afiançà la celebritat del mestre, qui, de decepció en decepció, havia anat a raure a Salzburg, sa vila de naixença, acceptanthi una plaça d'organista, l'any 1779. Allí's cregué Mozart tenir d'enterrar ses grans aspiracions, y quan ja's començava a resignar a sa disort, fou cridat a Munich a mitjats de novembre de 1780 per l'elector de Baviera Carles-Teodor, qui li entregà un *libretto* italià del clergue Varesco, ab encàrrech de fer-ne una òpera en menys de dos mesos.

Mozart, ple d'esperança, emprengué valentment l'*obra de resurrecció*, y el 29 de janer de 1781 *Idomeneo* fou estrenat a Munich produhint un gran entusiasme. D'aquell dia data la celebritat del gran mestre.

De les belleses que conté *Idomeneo* ne tinguem una selecció en el concert de dissabte, remarcantse l'hermosíssim cant d'Illia, que fou delicadament interpretat per Mlle. Ali Villot, més artista que cantatriu.

El *quartet*, acabadíssim de forma—sobre tot si's té en compte l'època y les condicions en que fou escrit,—obtingué per part dels solistes francesos una interpretació justíssima. Llástima que'l llenguatge francès obligui a certs *traïnages* de repeticions, d'efecte gayrebé antipàtich, sobre tot pera nosaltres qual parla encaixa d'una manera tan acabada ab qalsevol musical

Aixi el *Chor de bon viatge*, de gran riquesa harmònica, resultà un xich desigual, contribuinthi per molt la barreja de llenguatges, y l'Orfeó Català no demostrà trobarse tan en son ambient dintre la música de Mozart com més endavant en la interpretació d'*Alceste*.

De l'obra de Gluck, en Berlioz, en son treball *A travers chants* ens n'ha deixat el més acabat y conciençós estudi, qual extractat es ja conegut pel públich que assistí a l'audició d'*Alceste*, per lo que nostra tasca en aquest sentit desapareix devant de la del mestre francès, y ens limitém a donar compte de la interpretació que tingué l'audició integral del primer acte.

Aquí l'Orfeó Català feu gala de sa delicadesa d'interpretació, anant refermantse a mi-

da que l'acte avençava, y la orquestra, insegura al començament, seguí l'impuls, com si l'esperit del mestre alemany s'anés apoderant dels seus intérpretes.

El jove en Joseph M.ª Segura sapigué trobar els vers accents de l'*herall* y d'Avander, ocupant dignament son lloch entre'ls solistes estrangers. Sa veu es plena, sonora y bella, y, en la expressió del cant, suggestiva mercès a la noble energia del llenguatge català.

Mlle. de la Rouvière, que's donà a conèixer per primer cop al públich barceloní en l'*Armide* de Gluck l'any 1903, es la gran artista de sempre, de limitada extensió de veu, però d'una suavitat d'accents que transporta y encisa. El dolor, la tristesa, la súplica, l'amor que Gluck vessà en ses notes, ens foren tramesos fidelment per la veu de fada de l'artista francesa.

Moments hi hagué en que's notà que'l sentiment de l'auditori, vibrant al unisó d'un meteix entusiasme, anava a esclatar, essent sols retingut per la morbidesa d'un nirviós encis.

En la escena del temple d'Apoló, Glück mostra com may son gran geni musical, admirablement analisat per Berlioz en l'esmentat estudi. La instrumentació adquireix una riquesa y un acabat insuperables.

Les pàgines delicadíssimes de les pantomimes foren, pera la orquestra, l'èxit de la nit, y el recitat del gran sacerdot en el que's barregen ab admirable força descriptiva les exclamacions del «pontifex inspirat» ab les veus de la orquestra, produhi en el públich intensa emoció, estenentse per la sala com una halenada de poesia.

En Berlioz qualifica aquesta escena lírica d'*extraordinaria y prodigiosa; de música de gegant*.

Y tampoch aquí podém estarnos de deplorar la esborrada y nasal pronunciació francesa, que — entre nosaltres, repetesch,—tre-gué encis a la hermosa veu de l'excelent artista Mr. Edgard Monys (gran sacerdot).

Mlle. de la Rouvière, en les derrerres escenes, sapigué donarnos ab justesa'ls accents fondíssims de la reyna desolada presa del fanatisme del sacrifici.

En aquestes admirables planes de la partitura en Glück va adquirint cada cop més la força descriptiva de l'apassionament, demostrant el més alt coneixement de la instrumentació e imponentse per la fonda inspiració de ses harmonies, que avassallen l'esperit dintre la més admirable simplicitat.

L'ànima acongoixada de la revna, de l'ay-mant y de la mare; l'ambient d'aquella Grecia antiga que omplirà eternament els segles de poética majestat, semblen palpar en la pensa del gran mestre, qui ens les torna en frases d'extraordinaria inspiració, de caràcter profund y sublim veracitat.

La lluyta de l'amor d'*Alceste* contra'ls déus

del Styx, s'eleva en himne fanàtich, vencent la feresa y l'angunia del sacrifici, expressat per Mlle. de la Rouvière ab un art tan sincer com delicat.

L'«Orfeo Català estiguè justissim, especialment en la interpretació del chor final de la escena IV.

Dels demès artistes ja n'hem parlat despassionadament y ab sinceresa. Mr. Charles Bordes, ab l'estoïcisme y gravetat de moviments que'l caracterisen, acabà per ferse seus, dominantlos, orquestra y chors. Certament això demostra que, per arribar a imposarse, no calen espetechs ni contorsions.

El mestre Millet ens té acostumats a una instintiva mobilitat que considerèm innecessaria, que molts cops treu gravetat al conjunt, y, lo qu'es més de deplorar, distrèu l'atenció dels oïdors d'una manera poch seriosa. Aquell qui ha fet la gran obra nacional de l'Orfeo, al qui Barcelona y tots els catalans deuen tantes y tan enlayrades impressions y que cada dia dona més belles probes de cultura artística, deuria sentirse prou fort, dintre son domini intelectual, pera no deixarse portar d'una mobilitat tal volta un xich massa... meridional.

Després d'*Alceste* tornarem a sentir l'admirable motet a dos chors de J. S. Bach, molt conegut pel públich dels concerts de l'Orfeo, que l'interpreta sempre magistralment.

El nostre parer, afegit a les impressions cullides a la sortida, es que'l mestre Millet no estiguè prou encertat en la tria de les obres finals, *Captant* d'en Nicolau, y la *Deploració final* de l'oratori «*Jephthé*» de Carissimi, que allargaren massa la vetlla, malgrat el mèrit de dites obres y llur excelent interpretació.

Mr. Daniel conduhi l'armonium com sab ferho en totes ocasions aquest mestre y artista discretissim.

Y ara, avans de terminar, siens permès, després d'haver sentit als artistes francesos mostrarnos llur exquisida escola de cant barrejada a la nostra, demanar: ¿Per què Catalunya, que demostra tan grans aspiracions artístiques, no treu solistes de semblant valua?

Aquí's troben molt bones veus: es indubtable. Tothòm qui canta aspira a tenir bona veu y, més que tot, molta veu, y en cambi són comptats els qui saben dir y expressar lo que interpreten. Les veus dels solistes francesos — de les dones especialment — tenen exquisida expressió, finesa y suavitat de sons agradosíssimes, modulacions envellutades; no criden may; canten senzillament, com canten els aucells. Fins a la dolor més feréstega saben imposar inflexions dolces. Al sentir Mlle. de la Rouvière, ens venien desitjos de tancar els ulls pera trobarnos completament en l'ambient a que Glück ens transporta ab

Alceste. Ab sa veu fresca y dolça, limitada d'extensió, Mlle. Ali Villot encisà a les primeres notes del melòdich cant d'Illia en *Idomeneo*. MM. Robert y Monys ens ensenyaren còm s'ha de cantar, y per això remarquèm altra volta ab complacencia la interpretació de l'artista català senyor Segura, que demostrà haver tret fruïts profitosos d'una conyençuda educació musical.

Creyèm que la manca que tenim a Catalunya de bons solistes de concert, es deguda en gran part a l'ambició dels artistes que sols veuen el teatre, ab sos mirallets y sos triòmfs, y tots trevalen per assolir les taules ab un afany jquants cops inútil!

D'altra banda, la poca cultura intelectual — especialment de les dones catalanes — es causa d'aquest allunyament del veritable art en totes ses manifestacions. Mes no volèm ni podèm parlar avuy en aquestes planes d'un assumpto tant trascendental, y ho deixèm pera altra ocasió.

Pel proxim dijous, dia 8, està anunciat el segon concert, en el que, també per primera vegada, coneixerèm l'*Hippolyte et Aricie*, tragedia de Racine, posada en música per Rameau sobre un libretto del clergue Pellerin, y que'ls francesos qualifiquen de *musique mâle et harmonieuse*.

CARME KARR

DUES PARAULES SOBRE'L PRIMER ACTE D'*ALCESTE*

Tothòm qui sia admirador de la tragicomedie *Alkestis* del gran Euripides, ha de considerar l'òpera *Alceste* del gran Gluck com la seva justa y magnifica interpretació musical. Les qualitats dramàtiques y liriques del tràgich grech se reproduceixen, a través segles, en el músich germànich. Els anima un meteix sentiment de lo patètich, un meteix sentiment de les proporcions; per les obres d'abdós s'assemblen l'harmonia helènica y la elegança setcentista.

Cristòfol Gluck, escentissim, germànich italianisat y afrancesat, a l'ensempe que aymador de la cultura grega y llatina, fou el gran comentador musical d'Euripides, Virgili, Torquato Tasso y Racine. El renaixement greco-llati l'agafà de ple a ple, mes sapiguè remontarse a les fonts d'aquest renaixement, expurgantne tot lo que hi havia de fals, convencional y enfarfegat, pera retenirne tan sols lo pur y lo sanitos.

L'*Alceste*, donchs, en sa estructura externa respón a l'ambient amable y refinat del gran segle XVIII, però l'ànima que la informa es substancialment helènica. La fusió dels dos elements es maravillosa. La severitat y la noblesa de l'art grech apareixen revestides de formes més suaus, de contorns més deli-

cats, sense que perdin per això llur caràcter propi.

Heusaquí el gran mèrit d'en Gluck. Ab l'*Alceste* — poema del tendre Raniero di Calzabigi — escrigué un ver drama lirich, obra rica y complerta, plena de passions y d'humanitat, la música del qual reflexa ab sorprenent realitat tota l'acció de la tragicomèdia helènica.

Limitantnos al primer acte d'*Alceste*—executat en el primer concert de la *Schola Cantorum* — trobèm que comença ab una magnífica *simfonia*, de tons ombrivols, entre'ls quals se troben dolceses y brillantors imponderables. Sense possehir la magnificença de l'altra gran *obertura* del meteix autor — la d'*Ifigenie à Aulis* — la *simfonia* d'*Alceste* es una obra sòlidament construhida en els temps *lento* y *andante*, de gran majestat y bellesa. Els temes de dits temps són transportats, en el curs de la *obertura*, del to de *re menor* al de la *menor*, ab una habilitat y mestria incomparables. El final de la *simfonia*'s lliga ab el chor ab que comença l'acte: dels tres temps qui constitueixen el chor, *lento*, *andante* y *moderato*, aquest darrer es hermosíssim, digne d'aquell inoblidable chor del primer acte d'*Orfeo*. L'*aria* d'*Alceste* qui segueix — *O Dei, del mio fato tiranno* — es una gran pàgina lirica en tres temps, *adagio*, *moderato* y *allegro*; en l'*adagio*, malhauradament curtíssim, hi ha accents noblement sentimentals, de soperba y patètica volada. Després se repeteix el chor inicial de l'acte, seguint una *pantomima* en *sol major* — *dança* en el noble sentit helènich y wagnerià — qui constitueix un dels moments més inspirats y purs de la música moderna. En Gluck hi assoleix la serenitat absoluta, la perfecció suprema de la forma musical, y alhora la inspiració més noble. En aquesta *pantomima* l'element helènich ofega, quasi del tot, l'element secentista. Un nou chor, *Allontanna, o Nume, dal trono della morte il dardo crudell*, una nova *pantomima*, tan bella quasi com la del primer acte d'*Orfeo*, precedeixen a una altra *aria* d'*Alceste*, de patètic cayent y enlayrada expressió, qual temps *moderato* es bellíssim. L'*aria* del *sommo sacerdote*, *La Dea d'Averno avvolta nel funeral lenzuoll*, es d'accents tètrichs y amenaçadors, de majestuosa melodia acompanyada severament per la orquestra. Y acaba l'acte ab una *aria* d'*Alceste*, d'efecte gran y enlluernador, brillant y admirable final qui deixa en l'esperit una impressió fondíssima.

La més pura bellesa grega omplena'l primer acte d'*Alceste*. Les linies són justes y nobles, els contorns alhora precisos, fermes y suaus. Les melodies són llargues, vibrants, plenes de lògica musical y d'inspiració, senzilles y a la vegada penetrants, sempre enlayrades y belles. L'harmonisació y la or-

questració responen a l'època; són clares, però may pobres.

Tal es l'efecte que'ns produeix aquest fragment de l'Eurípides musical del segle XVIII.

GERONI ZANNÉ.

CONCERTS GRANADOS

Dos importantíssims concerts ens ha donat al teatre Principal en Granados: el primer el dia 1 y el segon el dia 3, del corrent mes.

El primer concert l'integraven: la *Sonata n.º 12 en fa major*, de Mozart; les *Sonates, IX en si bemol y XV en re menor*, de Scarlatti-Granados; *Sonata op. 58*, de Chopin; *Lirische Stücke, op. 47 (Vals Impromptu, Feuille d'Album, Melodie, Alling, Melancolie, Danse norvegienne, Elegie)*, de Grieg; y la *Rapsodia n.º 8*, de Liszt. El segon les *Sonates, I en sol major, XIV en re major, IV en fa major*, de Scarlatti-Granados; *Sonata, op. 53 n.º 21*, de Beethoven; *Preludi en re bemol, Nocturn en do s. menor, Polonesa en mi b. menor, Balada en la bemol*, de Chopin; *Arabesque op. 18, Pourquoi? op. 12, Papillons noirs, op. 12*, de Schumann; y la *Gran polonesa en mi*, de Liszt.

En Granados en la execució d'aquestes obres ens acaba de demostrar una vegada més les seves envejables qualitats de bon concertista.

Es en Granados un verdader apòstol de l'art musical, que ha muntat una academia a la que hi concorren nombrosos deixebles, especialment tots aquells que, ademés d'una brillant execució, volen adquirir el dò difícil d'una dicció esmerada; y, a pesar del gran treball que això suposa, en Granados no ha oblidat l'estudi de si meteix, posantse a l'altura dels concertistes de merescuda fama.

Ademés en Granados tè una personalitat ben caracterisada. Es indubtablement un refinat en la música; no fa destacar en els passatges musicals *lo sublim*, més si *lo bell*: la bellesa delicada y exquisida. El seu temperament el fa conduhirse aixi: es observador serè de l'art. Això va demostrar-nosho en les composicions de Grieg y de Schumann, executades ab una delicadesa de dicció verament encisadora. Y no es que deixi d'entreveures en aquest refinament una ànima apassionada. Aquesta ànima, en els passatges brillants se desborda ab cert desequilibri. Al tocar la sublimitat, l'esperit delicat d'en Granados no's manté segur: per aquest motiu deixà molt que desitjar la execució del primer temps (*allegro con brio*) de la *Sonata n.º 21 (L'Aurora)*, de Beethoven; y per aquesta meteix raó també, foren maravellosament executades la *Rapsodia* y la *Gran polonesa* de Liszt: peces en que l'autor ja's mostra prou desequilibrat.

Cap autor com Chopin escàu tant a l'esperit d'en Granados: autor sublim, per dirho així, en lo bell, apassionat en lo tranquil. Era deliciós escoltar aquell *Preludi en re bemol*, y especialment la *Balada*, de dicció arrebatadora y esplèndida.

Una novetat ens oferiren aquests concerts: les *Sonates* de Sscarlatti escrites pera clavicordi en el sigle XVII, pera la Cort d'Espanya, y modernament arreglades pera piano pel meteix Granados. Les composicions són hermoses y la interpretació no va desmerèixer.

Varies peces tocà fóra de programa, tant en el primer com en el segon concert, essent dignes d'esmentarse especialment una dança (*La Valenciana*) propia d'en Granados: composició hermosíssima en que posà de relleu les seves bones qualitats de compositor.

En Granados ha tingut un èxit més en la seva carrera artistica. El públich aplaudi frenèticament totes les peces que composaven els dos programes. Desitgèm que'l seu triomf se propagui en la *tournee* qu'està fent per Valencia, Barcelona, Madrid, Bilbao, San Sebastiàn, Pamplona y Saragoça.

Le setmana entrant parlarèm del primer dels tres concerts organitzats en el teatre Principal per l'Associació Musical de Barcelona.

D. BONET Y CEMBRANO

PASSIONAL (1)

«Si, he volgut dirte lo que nia en el meu cor, lo que'm fa agonitzar lentament, lo que'm mata d'ençà que'ns coneixèm... Oh, aquest amor ofegat, aquesta *abstinencia* assassina que ha enverinat la meua vida! Ho vaig presentar desde'l primer dia, però vaig ésser poruga, vaig amagar el meu amor per tu,

(1) D'un llibre a punt de sortir.

vaig *refusarte*... Y quina tortura, amich meu, quina tortura! En dos anys no'm recordo de haver viscut un sol dia sense llàgrimes. Benehida hora en que la passió m'ha vençut y he comprès que la meua hipocresia, que'l sacrifici del meu amor era imbècil! Benehida hora en que m'he revoltat contra mi meteixa, contra les meves preocupacions, y m'he promès demanarte perdó pels meu *refusos* confessante'l meu amor! Y'm perdonaràs, ¿veritat? No voldràs pas que mori, que moris tu meteix, que acabèm tots dos per deixar en el nostre amor la nostra sang y les nostres llàgrimes.

»Ja ho veus: t'estimo, t'he estimat sempre; però he sigut hipòcrita, no he gosat, no he volgut dirte la veritat, no he tingut coratge pera obrar lliurement, conscientment, aterroritzada per les exhortacions, per les amenaces, per les monstruoses creencies que han inculcat en la meua ànima'ls qui volen desorientarme, els qui han fet de mi una pobra d'esperit, una *obediènta*.

»Però hi havia la vida... He sentit una temença, la por d'envellir sens haver sabut fer la meua felicitat, y he pensat en venir a tu, he comprès quàn dolça seria la vida en els teus braços!

»L'amor ha vençut, sóch teua, he sigut sempre teua!

»Perdonam, amich; oblida'l passat y vina a mi, que jo't portaré la suprema alegria, quelcòm que fa oblidarho tot... Torna y estimemnos, y veuràs si es bell el viure!... Viure als braços l'un de l'altre, passar les nits abraçats, confosos, y tornar y començar l'endemà, y sempre, y sempre...»

XAVIER DE ZENGOTITA

ESPERANTA FAKO

Ni petas al çiu esperantisto, kaj aparte al tiuj kiuj apartenas al la societo «Espero Kataluna». kiu flanke la propagado de Esperanto celadas ankaŭ al la tutmonda paco, ke ili bonvolu sendi, al S^o Gaston Moch, 26, rue de Chartres Neuilly-sur-Seine (France), poŝtan-karton jenmaniere redaktitan: «Mi subskribinta (nomo, nacio, profesio, adreso), petas ke la lingvo Esperanto povos esti uzata

Demanèm a cada un dels esperantistes, y particularment als qui formen part de la societat «Espero Kataluna», que a l'ensemps que per la propagació de l'Esperanto procura també per la pau universal, qu'envihin al senyor Gaston Moch, 26, carrer de Chartres Neuilly-sur-Seine (França), una postal redactada en la forma següent: «El qui sotscriu (nom, nacionalitat, professió y direcció) pre-

en la Kongresoj Universalaj de la paco, por ke tiuj-ĉi ne estu plu'fermataj al la multegaj homoj kiuj ne scias paroli la lingvojn nuntempe permesitajn.»

ga que la llengua Esperanto puga ésser usada en els Congressos Universals de la pau, a fi de que aquests no estiguin ja més tancats pera'ls moltissims homes qui no saben parlar les llengües actualment autorisades.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

PARIS DE LA ORACIÓ (1)

I

ARTICLE

«L'Esperanto té solsamet un article *definit* o *determinat* (LA), invariable pera tots els genres, nombres y casos. No té article indefinit o indeterminat». (Regla I. — *Gramática Fon. Zam.*)

Aclaració.—Serveix l'article en català pera indicar el substantiu, el seu genre y el seu nombre. Aixi que pronuncièm un article, qui ens escolta ja sab que dirèm després un substantiu. Quan dihèm *el pa*, *les dòn*, *uns béns*, *unes cases*, els articles, *el*, *les uns*, *unes*, ja'ns expressen clarament la qualitat de substantiu dels mots seguidors y el llur nom-

bre y genre. Quan dihèm *el volar dels aucells*, l'article *el* ens indica que'l mot *volar* es un substantiu malgrat sia'l meteix mot que'ns expressa'l verb, com en efecte ho es, però substantivat, cosa qu'en català no s'indica ab cambi del mot, sinó ab l'article. Aquest es un dels usos qu'explica la seva rahó d'existir en nostre idioma. ¿Còm, si no fos ell, podriem distingir en català'l genre, el nombre de les coses, o si verdaderament els mots expressen coses o accions, si en nostre idioma aquestes variacions no venen expressades de manera clara y precisa en els meteixos mots? En Esperanto aquesta necessitat no es sentida, per quant cada part de la oració, cada desinenca dels mots ve expressada ab una terminació característica e invariable. En Esperanto no hi ha genres, sols hi ha sexes; hi ha animals mascles y animals femelles, hi ha homes y dòn; y les coses són *neutres*, això es, no són ni lo un ni lo altre — que no res més vol dir aquesta paraula. La desesió no pot ésser més lògica. ¿Per quina rahó s'havia de mantenir en l'idioma internacional l'absurda costum dels idiomes naturals de atribuhir sexe a les coses inanimades? ¿Hi ha res que aboni el que'l *llonguet* sia masculi y la *fita* sia femeni, essent aixi que potser repassant la historia hauriem d'atribuhirleshí sexe diferent? ¿Hi ha res per altra banda que torturi tant la memoria dels qui estudien idiomes, com l'haver de recordar el sexe atribuhit per l'us a les coses inanimades?

En Esperanto'l plural s'indica sempre ab la lletra cosonant *j*, posada darrera de la terminació o del substantiu. ¿Quina necessitat, donchs, hi havia d'anteposar al substantiu en plural un altre mot que indiqués aquella variant?

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

(1) Els qui coneixen la gramàtica catalana poca necessitat tenen d'aquesta tasca que anèm a emprendre. Les 16 regles de la *Gramática Fonamental* del Doctor Zamenhof, la lectura atenta de la *Krestomatío* del meteix autor, y un bon diccionari *Esperanto-Català* són més que suficients pera que dominin en poch temps l'idioma internacional. Per això molts opinaràn que lo primer que deviem haver fet, després de traduhir les regles fonamentals de l'Esperanto, era donar a llum un diccionari en el qui s'hi trobessin les rels esperantes ab la equivalencia catalana al costat. Entra això en els nostres propòsits. Sols el desitj de l'ordre'ns fa retardar la publicació d'aquell diccionari. Avans, hem cregut que devíem pensar en els no scients, en els qui desconeixen la gramàtica o l'han oblidada, y tenint en compte que l'Esperanto es un idioma fet no pera'ls sabis no més, sinó pera tothòm, ens hem decidit a publicar aquesta gramàtica en la que s'hi trobaràn aquelles 16 regles comentades, explicades, aclarades, en una paraula, vulgarisades, acompanyades d'exemples y casos pràctichs que, al meteix temps que facilitaràn la comprensió d'aquelles, presentaràn als ulls del llegidor nombroses rels esperantes y nombrosos giros que no's troben en els diccionaris y que d'aquesta manera seràn apresos ab poch esforç, sense necessitat de buscarlos individualment.

NOVES

Es fatidich pera'ls homes que no entrin en rahó sinó després d'haver errat: emperó aquesta màxima no ha tingut may res que veure ab els polítichs espanyols, que d'errada en errada, sense may escarmentar, any darrera any y sigle darrera sigle, van portant a la ruina l'Estat que malmenen. Y ens referim tant als governamentals com als d'oposició. Y solsament ara, ab motiu del desgraciat projecte de jurisdiccions que al Congrès se debat, sembla qu'entrin en rahó molts que sempre han viscut fóra d'ella. Ningú hi creu, ni el govern que'l proposa. Y el meteix diari lliberal *El País*, que tant s'havia distingit temps enrera per sa sistemàtica oposició al ver liberalisme representat pel moviment autonomista modern, pren nota dels discursos que'ls diputats baschs han pronunciat contra'l desventurat projecte, y diu:

Más que un discurso (el del senyor Orueta). fué un acto que abre una brecha tremenda en la ley que se tambalea, y contra la cual se alzan, aparte de todos los partidos políticos de oposición, aparte de los diputados periodistas, las dos regiones de más acentuada personalidad de España: Cataluña y las provincias vascongadas.

Y El País s'apressa a remarcar qu'en lo dit pels diputats baschs no cal pas veurehi l'esperit nacionalista de la seva terra: ab lo qual ve a significar que no ja per esperit autonomista, sinó per natural amor a la llibertat, totes les regions d'Espanya que tinguin conciencia de llur dignitat protestaràn contra aqueixa nova lley filla, no de necessitats del país, sinó de compromisos tretats a espatlles d'ell pels qui, dihentse lliberals, a la llibertat ofenen.

Si les coses segueixen per aquest camí, gayrebé'ns tornarem optimistes veient enso rrarse la politica vella e iniciarse una Espanya nova y verament civilisada. Fins sembla oportuna ara la mort d'aquell pobre Romero Robledo a qui tant s'ha atribuït la representació de la Espanya politica dels darrers temps, y que morintse ha fet el primer acte serio de la seva vida.

Tot li va malament, com se veu, al govern continuador de la politica vella. La oposició que's fa al projecte de jurisdiccions no minva pas, sobre tot per part dels diputats catalans. Y el govern no s'atreveix a anar a la sessió permanent, ni gosa disoldre les Corts perque tem massa l'actitut de Catalunya, car prou ho veu que si s'haguessin de fer noves eleccions, el bloch català que tant ha enrobustit volentlo combatre, sorgiria ab força absoluta e incontrastable. Ja ha dit en Junoy quelcòm semblant al afirmar en son darrer discurs que Catalunya veu a Espanya en perill y vol salvarla o salvarse. Y l'Hurtado, un altre republicà català, ha abundat en idees semblants en una conferencia que ha donat a l'Ateneu de Madrid.

Aném, donchs, guanyant terreno. Cal no transigir, ara menys que may. Vingui avuy lo que vingui, la voluntat de Catalunya s'imposarà demà a Espanya, pera'l bé d'ella y el descrèdit dels inútils y dels farsants que han viscut y surat fins ara en detriment dels homes de bona voluntat.

Dilluns celebrà son benefici el primer actor del teatre Romea en Jaume Borràs, estrenant un monòleg de Guimerà titulat *En Pep Botella*.

La obreta no pot negar sa paternitat; la prosa en que està escrita es inconfondible, y té tochs dramàtichs y còmichs de bona lley, finalisant d'una manera romàntica. El personatge està molt ben apuntat: un borratxo empedreït que's penedeix del vici al trobar-se, quan arriba un vespre a casa, ab que li ha fugit la companya deixantli el fill al breçol. Per aquest fill jura en Pep Botella ésser un home de bé. Ab ell fugirà cap a altres terres ahont no'l coneuguin per altre nom que'l seu veritable. En Joseph Comes renaix, y, breçolant al fill, tot cantantli una cançó que confosament recorda, les llàgrimes són el baptisme de la vida nova.

Si bé es cert que l'assumpto del monòleg no ofereix gran novetat, de totes maneres la obreta interessa, es correcta, y ben propria pera que l'actor que la interpreti pugui lluhir ses facultats.

En Jaume Borràs se veu que ha estudiat el tipo ab amor, vencent les dificultats que ofereix la representació escènica. Estigué molt feliç en el començ, matisant molt bé la borratxera, dihent y accionant ab molta naturalitat y salvant ab traça'l perill de la rapidesa ad que'l borratxo's serena al adonarse de que està sol ab son fill.

El monòleg del senyor Guimerà fou molt aplaudit. En Borràs també. Autor e intérprete s'ho mereixien.

Ha mort a Santander el popular novelista *montañés* en Joseph Maria de Pereda, un dels escriptors que més honor han fet a les lletres castellanés. Ab son talent d'estilista sabia salvar els obstacles que ofereix la inflexibilitat d'aquella llengua, y si bé ses obres se ressentien de certa monotonia y's feyen sovint pesades per lo interminable de les descripcions, contenien pàgines admirables y que sempre seràn citades com a models del ben parlar. Tal volta equivocadament se l'havia encasellat en la escola naturalista o realista. Sa observació era més externa que interna. Si hagués sigut pintor, s'hauria distingit més en el paisatge qu'en la figura. Era per inclinació natural *regionalista*; ses més capdals produccions són aquelles en que descriu les costums dels pescadors o dels vilatans montanyenchs, y el *dialecte* qu'ells parlen, al ésser transcrit maravellosament, aporta al'obra una

halenada de vida que manca en aquelles noveles qual acció se surt de la esfera psíquica d'en Pereda. Així *La Montálvez* y *Al primer vuelo* apareixen força artificioses, y fan anyorar la incomparable *Sotileza*, el delicat *Sabor de la tierra* y els deliciosos *Esbozos* y *Rasguños* y *Escenas Montañesas*. Hem dit qu'era *regionalista*, y ho era en efecte, per instint o intuició, donchs ell qu'en realitat sentia un amor intens pera la *tierra*, sense voler enxiquia aqueix sentiment ab la distinció de *patria grande* y *patria chica*, que tant s'ha fet anar enrenou desde qu'ell la llençà en el discurs que feu al ésser nomenat mantenedor del Jochs Florals de Barcelona.

Les lletres han perdut un gran autor, y la literatura castellana'l derrer de sos escriptors verament castiços.

—

En nostre número 315, al donar compte d'haverse rebut en nostra redacció l'obra *O Literature Katalanske*, equivocarem por errada de caixa'l nom de l'autor, qui s'anomena Antòn Pikhart, y no Rikhart com deya la *nova* a que'ns referim y que fou copiada per varis companys de la premsa sense corregir la errada.

Aquest autor txech, a qui devèm agrahiment els catalans, es un dels que han sigut invitats al proxím Congrés de la Llengua Catalana. Celebrarèm que hi assisteixi.

—

Publicacions rebudes:

Nirvana; Almas que luchan; comedies dramàtiques de nostre amich en Joseph Ll. Paganó, qui ens ha fet present de ses derrerres produccions teatrals estrenades ab gran èxit a Buenos Aires y editades, com tots els seus llibres, a Barcelona. No'n parlarèm, seguint nostra costum de no fer critiques dels dramas que no hem vist en la escena, limitant-nos a felicitar a l'autor y a augurarli, pera les obres que té en preparació, la bona sort que fins ara ha vingut sempre acompanyantlo.

Almanach de paret pera'l corrent any, anunciador dels tallers de relleus de Joseph Basa, instalats en el carrer de Santa Madrona, 5, cantonada del carrer Nou de la Rambla.

Historia de Catalunya. Edició popular, publicada baix la direcció de l'Associació de Lectura Catalana. Ha sortit el primer quadern d'aquesta *Historia de Catalunya*, que contindrà mapes y gravats y serà una recopilació y resúm de les publicades fins a la fetxa. Se destina un 25 per 100 de descompte de tots aquells quaderns que sien venuts en els locals de les associacions y particulars que ho desitgin, a les escoles catalanes qu'ells indiquin, y, quan no sia així, a la

Societat Protectora de la Ensenyança Catalana. Preu de cada quadern, 10 cèntims.

SECCIÓ D'HIGIENE

Per lo que'n deya una carta publicada en *El Diluvio*, nostres lectors s'hauràn pogut enterar dels escandalosos fets ocorreguts en el banquet donat a Paris el dia 11 de febrer, a causa de la intemperancia y mala educació d'alguns anomenats republicans espanyols, els quals inferiren greus ofenses als catalans, a les senyores y escriptors francesos que hi havien concorregut confiant en que havien de passar la vetlla en mitj de gent com cal.

Res va dirne JOVENTUT per rahons fàcils de comprendre. Però vetaqui que aquell subjecte que s'amaga sota'l nom de *Maleta Indulgencias*, se permeté en *La Publicidad* vessar una de ses acostumades glopades de bilis, fent novament gala de sa *catalanofobia* y *pujulanofobia*. Nosaltres escriguerem a nostre amich y company en Pujulá, preguntantli si creya convenient que diguessim quelcòm; y ell, com ja esperavem, ens diu: que no fem cap cas d'aquell desgraciat; que lo que deya *El Diluvio* era certíssim, si bé un xich atenuat; que la indignació que produhi entre catalans y francesos l'acte d'aquell alucinat fou substituïda per un sentiment de menyspreu y llàstima al ferse càrrech de que's tractava d'un cas patològich que tal volta serà estudiat a la Salpetrière; y que abriguen la confiança de que, ara que a *La Publicidad* semblen voler fer neteja, tindran empenyo en treures aquell pes de sobre, que podrà anar a engroixir les redaccions de certs periòdichs que han pres per punt fer la causa de Catalunya bescantantla e insultant a sos fills; que a n'ell, a n'ent Pujulá, tant se li endona lo que digui aquell pobre home; y que, com que JOVENTUT no té res que veure ab els actes particulars de sos redactors, no'ns prenguem la molestia de fer el reclàm del *Maleta*, que no busca sinó que parlin d'ell encara que sia en mal.

Nosaltres, emperò, aprofitèm aquesta ocasió pera recordar que dues o tres vegades hem demostrat que'l tal *Maleta* es un embuster: lo que fem constar com a prova de que'ls anys no l'han corregit d'aquest, com de cap dels defectes que l'adornen.

Escrites les anterios ratlles, llegim en *El Diluvio* del dia 6 de l'actual, edició del mati, una carta de Paris firmada pel senyor Vinar-dell, president del banquet a que'ns hem referit, qui testimonia l'autenticitat dels fets qu'en *El Diluvio*'s relataren, protestant de les males arts y funestos procediments dels sectaris enemichs de Catalunya, qual causa enalteixen més quant més volen denigrarla.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLOS DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ **CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦**—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

ANGLO FRENCH INSTITUTE

Rambla dels Estudis, 14, y Canuda, 2

Anglès, francès, alemany, italià, per professors titulars estrangers, a 10 y a 15 pessetes al mes
La llengua internacional Esperanto s'ensenya en tres mesos pel professor esperantista
F. Pujulà y Vallès.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al dissoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

PASTILLES
— DE —
STOVAINE
BILLON

Pera les **AFECCIONS**
de la **Boca**
Garganta
— y —
Estòmach

Dipositaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació).—BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

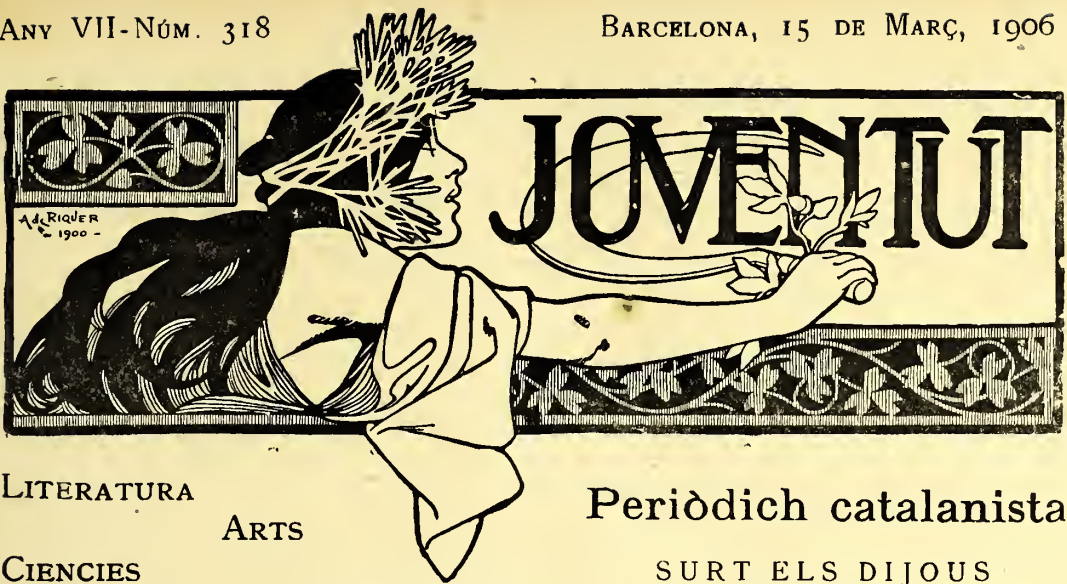
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

Ecce homo, per Lluís Via. — Crematori de cadavres, per Emili Tintorer. — La festa de les minyones, per A. Artís Balaguer. — Concerts de l'Orfeó Català: II, per Carme Karr. — Heretgies: Misèria universal, per Salvador Albert. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana - Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Paraules que'l vent s'emporta, per Alfons Trinxet. — * * *, per Jaume Terri. — Consistori dels Jochs Florals: Composicions rebudes. — Concerts de l'Associació Musical, per D. Bonet y Cembrano. — Als poetes txechs traductors d'obres catalanes, per J. Delpont. — Noves.

ECCE HOMO

Per un moment ha sigut un fet la desitjada solidaritat catalana enfront del centralisme sectari, enemich de Catalunya. Y dihèm per un moment, perque en realitat no tothòm hi tè fe en la durada d'aquesta unió circumstantial: però de l'actual acoblament de les forces catalanes, mal sia momentani, ne podrèm treure ensenyances sanitoses pera l'avenir, y d'aqueixes ensenyances ens en podrèm valdre profitosament.

En efecte: totjust units ara'ls catalans, quiscún ab sos respectius ideals polítics; totjust bandejat l'esperit vell y esborrats per un instant els antagonismes de dreta y esquerra; totjust iniciada aquesta obra de llibertat y humanisme, els nostres enemichs han tingut de recular. Devant de la rahó enèrgicament defensada s'han fet enrera la ignorancia y l'orgull, el despit y la mala fe,

tant dels qui's diuen conservadors com dels qui's vanten de lliberals.

Dels conservadors, el qui ho ha fet més vergonyosament ha sigut el *Brusi*, que no ha pogut menys de combatre per absurda y desbaratada la llei de jurisdiccions, però que no ha deixat de trevallar d'una manera insidiosa pera evitar que la unió de tots els catalans fos un fet (1), això es, pera impedir, en nom de l'*ordre*, l'agermanament de totes les idees socials y totes les tendències polítiques dintre un meteix sentiment patriòtic; o lo qu'es igual: pera mantenir latents, (també en nom de l'*ordre*!) els odis de classe que tanta nosa'ns fan en els actuals moments y que sols als enemichs de Catalunya'ls hi es útil fomentar.

Dels *lliberals*, n'hi ha hagut alguns que, si s'han fet enrera devant nostres reclamacions, ho han fet ab certa *habilitat*. Exemple en Moret, aqueix ridicul home de govern que al presentar el projecte de jurisdiccions no volgué fersen responsable, car per endevant tenia calculades les grosses modificacions que sofriria.

En cambi, altres *lliberals* hi ha hagut que s'han fet enrera sense cap mirament, del modo groller que ha caracterisat sempre

(1) Vegis la primera *gacetilla* del número corresponent al 4 de l'actual.

llurs actes d'agitadors de baixa mà. Ens referim als llops ab pell d'ovella que ostentaven la representació del remat republicà, y que ahora han tingut de llençar la pell y treures la careta bell punt el remat s'ha sentit *poble*. Exemple, en Lerroux.

¿Y qué farà ara en Lerroux? Temps ha qu'està vaticinada sa decadencia, la qual s'accentuarà y serà molt ràpida si de la seva ànima ja gastada d'aventurer no'n sab treure energies noves. N'ha esmerçades moltes en sa tasca de dividir al poble català; cal que n'esmerci moltes més, perque si avans li bastava tenir veu pera que l'escoltessin els càndits, ara li caldrà tenirne més, perque de càndits n'hi ha poch; li caldrà cridar molt, li caldrà aixordar, atabalar, entontir. Altrament no serà obehit ni seguit per qui no sia un bon-jan de solemnitat.

La solidaritat catalana fou iniciada per en Robert en lluyta ab el centralisme representat pels cacichs que disposaven de la lley. Qui vingué a desferla aqueixa solidaritat fou en Lerroux. Els defensors de la immoralitat, els politichs d'ofici, centralistes per conveniencia, ho esperaven tot d'ell, y altre tant feya, en sa bona fe o sa estupidesa, el poble analfabet. Als ulls dels de dalt, en Lerroux era a Barcelona l'àrbitre de la monarquia; als ulls dels de baix, l'àrbitre de la república. Ja s'ha vist el flach servey que, en definitiva, ha fet aquí l'acció d'en Lerroux a la monarquia, matantli tota representació parlamentaria. Ja s'ha vist també quin bé ha aportat a la causa de la república en Lerroux, fonamentat en fals el seu partit, car altra cosa no ha fet que bastirlo ab masses inconscients covadores d'odis de classe, resultantne una negació de república, una república de pobresalla, anuladora de l'individu pensant, animada de rencunies més que d'amors, y portant l'estigma de la ignorancia y el fanatisme.

Y tot ¿pera qué? Pera introduhirhi divisions en aqueixa *república* bentost s'han sentit en ella veres aspiracions de llibertat, bentost s'ha iniciat en son sí la natural evolució promoguda per un lògich desitj de perfeccionament, com no podia menys de succehir en aquest ambient de progrés que a Catalunya's respira.

El nostre poble es avuy una mena de mar

que s'agita en continues onades. Cada una es una aspiració, y totes, fins les més en crespades y en aparença més furioses, altra cosa no fan que breçar generoses la nau dels nostres ideals: l'Autonomia. Debades en Lerroux, ni mil com ell, procuraria tirarla a fons. Les aygües la estimen massa pera voler ferne llur presa. Y ell ¿qué pot fer? ¿Embrutar aqueixes aygües? ¿Enterbolirles ab el llot del fons? ¿Fer que s'envermelleixin ab sang? De llot cada día n'hi haurà menys, y la sang del nostre poble de día en día's fa més pura, y ens la estimem massa pera consentir en vessarla. Els nostres pobres obrers, els martres del trevall que s'han sacrificat estérilment una volta, s'hi pensaràn avans no hi tornin. Els mals governs falsament dits lliberals y els agitadors d'ofici no hi daràn lloch tan fàcilment a les vagues sagnantes ni als odis entre germans. Tot lo més que podràn fer ab una nova divisió dels republicans, es treure triomfant de les urnes algùn *cunero*, y encara molt serà que l'intentarho no'ls dongui que sentir, perque'ls regionalistes ab llur excelent organisió tenen assegurada de sa banda la força legal.

Els moments són d'expectació. Quan en Lerroux escrigué contra'ls catalanistes son article *El alma en los labios*, molts se preguntaren, no indignats sinó curiosos: «¿A quin fi obeheix?» Avuy qu'en Lerroux ha sigut tret de *La Publicidad*, y que tan diferenciat ha aparegut de la minoria republicana al defensar aquesta'ls interessos de Catalunya al Congrés, també han sigut molts els qui s'han fet aquella pregunta.

La resposta'ns la podrà donar tal volta'l diari *republicà* que segons sembla's tracta de fundar a Barcelona enfront de *La Publicidad*. Hi ha qui suposa que'l nou diari seguirà les inspiracions d'en Lerroux. Hi ha qui suposa que les d'en Moret. Tot es hu: *tal para cual*. El procediment *de divisió*, representat per dit periòdich, fa bones aytals suposicions: no sembla sinó que porti marca de fàbrica.

El nou periòdich l'hem de veure encara, però a n'en Lerroux ja'l veyem. Ja'l tenen en evidencia les nostres classes obreres, a l'home que tant les ha malmenades. Per si no'l coneguessin prou nosaltres els hi posem novament de manifest tot donantleshi pera son bé un crit d'alerta. Héusel aquí obrers, hèu-

sel aquí catalans, el vostre redemptor d'un dia; hèusel aquí el capdill que os atia a la lluyta quan necessitèu descans, y no acut a amparavos quan necessitèu defensa; hèusel aquí el soldat desertor de les files, l'orgullós que vol fer ombra als altres sense complir son dever... *Ecce homo*. Judiqueulo, y si el condemneù, no cal que després vos rentèu les mans.

LLUÍS VÍA

CREMATORI DE CADAVRES

A l'Ajuntament s'ha presentat un projecte, sobre'l que ja hi ha dictamen favorable de la comissió corresponent, pera establir en el cementiri un forn-crematori de cadavres.

La idea no es nova, puig sembla que aquest projecte o un altre semblant feya ja anys que dormia en els arxius de Casa la Ciutat. Natural era que així passès tractantse d'un projecte que'ls rutinaris qualifiquen de revolucionari; y nostres ajuntaments, obra dels cacichs patrocinats pel *Brusi*, no han estat may per revolucions.

Mes ara sembla que la cosa va de debò. No fa gayres dies aquest diari, ab la seva acostumada *sournoiserie*—que gayrebé vol dir hipocresia, — donava ja'l crit d'alerta en una petita *gacetilla* en que parlava d'un lluminós y conciençut informe que un ex-regidor—qual ùnich defecte es ésser massa catòlich—havia escrit combatent aytal projecte.

Al llegir dita *gacetilla* vaig comprendre que la cosa anava de debò. Y efectivament, s'ha començat a discutir ab força calor per cert. Un altre regidor regionalista, catòlich e intransigent també, amenaçà ab arribar fins a la obstrucció pera impedir que s'aprobés el dictamen. ¿Què farà l'Ajuntament? La resposta no sembla dubtosa. En ell hi ha una majoria republicana, y dintre de la minoria regionalista hi figuren homes que seria injust titllar de reaccionaris. Però jo no me'n fio. Els republicans d'en Lerroux—y són republicans d'en Lerroux els qui són a l'Ajuntament—són lliberals de *boquilla*, y en quant als altres, els poch regionalistes avençats qu'encara hi queden, ja'ns han demostrat altres vegades—n'hi ha prou ab recordar lo de

les subvencions a obres religioses y lo de la circulació rodada per Setmana Santa—que tenen por. Ésser lliberals teòricament, *bueno*, ja'ls agrada; però ésser pràcticament revolucionaris, els espanta.

De manera que, a pesar de tot, es més que probable que'l projecte fracassi. Se farà un *pastel*, com se fan al Congrés de Madrid y com se n'han fet molts a l'Ajuntament de Barcelona, pera enterrar l'assumpto que tant desagrada als elements conservadors de la ciutat.

Lo qual es una verdadera llàstima, puig la idea en sí té molta més transcendència de lo que sembla a primer cop d'ull. N'hi ha prou pera comprendreho ab fixarse en la violenta oposició dels elements religiosos. Ja ho endevinen ells que'l petit projecte, de moment inofensiu, a la llarga pot ésser un cop mortal pera totes aquelles industries tan florents aquí a Barcelona, que viuen dels morts y que té quasi monopolisades la Iglesia. Fins la religió meteixa'n pot patir.

Fàcilment pot comprendre, això.

El projecte no pot ésser més senzill, més rahonable ni més inofensiu: construhir un crematori elèctrich pera reduhir a cendra en breus instants els cadavres d'aquells qui essent vius ho hagin disposat així. No's cremarà cap mort *per força*. ¿Volen res que sia de més sentit comú y més equitatiu? Jo que, anant al cementiri a acompanyarhi sers volguts, he contemplat escenes tristes y repugnants, òssos per aquí, pellingos per allà, cuchs... en una paraula, fàstichs, reflexiono y'm dich: «Si pòls me tinch de tornar—*Memento homo quia pulvis es et in pulverem reverteris*—val més d'una manera ràpida, neta y decisiva, que no d'una manera lenta, bruta y lletja.» Pensat això, demano que cremin el meu cadavre. Donchs la Iglesia no ho vol, ni en Ramon Albó, ni en Narcís Pla y Dèniel. Ah, si vostès—vostès y en Nosedal—no fossin els dipositaris de la veritat única y absoluta, ab quin gust els hi demanaria jo: «¿Què n'han de fer vostès? Vostès y la Iglesia ¿què n'han de fer del meu cadavre?» Jo no concebeixo que puguin portarse més enllà la intolerancia y el fanatisme. ¿Hi ha dret més natural pera mi y més inofensiu pera vostès que'l dret de podrirme lliurement y del modo que jo vulgui? A mi'm fan fàstich

els vostres cuchs. Prefereixo la pila elèctrica. Jo bé sè que la brutícia corporal y la Iglesia catòlica han sigut sempre bones companyes. Tota l'aygua del Diluvi no seria suficient pera deixar nèts els cossos dels sants y marts cristians. Però jo no m'hi fico. Qui no's vulgui rentar que no's renti; qui vulgui ésser menjat pels cuchs, bon profit li... els hi faci. Lo que m'interessa es que no'm privèu de fer lo que jo vulgui del meu cos, qu'es meu y no vostre.

Jo comprendria que hi hagués discussió si's tractès d'establir la cremació obligatoria. Aleshores estaria en son lloch la discussió. Si seria higiènic pera les capitals no tenir cementiris; si, fins en aquest cas, l'interès colectiu pot prevaldre sobre la voluntat privada, es a dir, sobre'ls sentiments religiosos o escrúpuls de determinades persones a qui la cremació repugnés. En fi, podria discutir-se tot, puig may se discuteix prou quan d'obligar se tracta als homes en nom de la collectivitat. Però discutir un dret tan senzill y que cap mal pot fer a ningú, sols als catòlics pot acudirselsi.

¿Per què ho fan y per què hi donen tanta importancia? No hi ha més que una rahó, y es la que apuntava avans. Perque, establerta la cremació voluntaria, pot arribar a generalisarse. Y, un cop generalisada, l'antiga concepció del respecte als morts pot, no desaparèixer —que tothòm els estima y els estimarà sempre als morts que vius ha estimat — sinó transformarse. Pot ésser un sentiment més serè, més reflexiu, més curós de la definitiva transformació de nostres mortals despulles. Y pot resultar que si la veritat nostra, o sia la electricitat, preval sobre la veritat de la Iglesia o sien els cuchs, arribèdemica en mica a ferne prevaldre d'altres de petites veritats nostres per sobre de les veritats grans que aquella proclama infalibles, y... qui sabahont arribariem. Potser les ànimes ens interessarien menys. Potser també voldriem cremarles elèctricament tot seguit, enlloch d'esperar que's rostissin lentament al purgatori. Y aleshores, oh! aleshores qui els hi voldria tants capellans a l'enterro! Qui en faria de funerals a Santa Agna! Qui faria deixes de milers de misses! Y la cera groga, y les corones tristes, y els psalms ploraners y les petites

gangues indirectes!.. En una paraula, ¿d'hont sortirien les misses?

Per tot lo qual es necessari que l'Ajuntament aprobi el projecte. Primerament perque's tracta d'un dret que no per ésser de morts es menys respectable, y segonament y principalment perque això pot contribuir a emancipar paulatinament les inteligències de seculars prejudicis que comencen a ésser massa vells, a l'ensemps que fer desaparèixer de nostres costums una pila de detalls de comedia macabra, ab els que de manera ridícula y estúpida *solèm adornar* l'epileg tràgich de la nostra vida.

Però no passarà res. No me'n fio dels republicans lliberals d'en Lerroix. Ni dels regionalistes lliberals de l'Ajuntament.

Ademès de que... la saben més llarga'ls altres.

EMILI TINTORER

LA FESTA DE LES MINYONES

¿No vos hi heu fixat, les tardes de les festes, en l'alegria de les minyones aplegades al cap d'amunt de la Rambla? ¿No les heu sentides ressonar per les vostres orelles aquelles riallades fresques, plenes? ¿No vos hi heu aturat a contemplarles aquelles cares enrogides, aquells ulls espurnejants de satisfacció?

Pels qui no's mouen del cor de la ciutat, aquelles reunions són lo que la vesteix més de festa. Treyèuloshi als qui *ramblegen* l'aplech de Canaletes, y veurèu còm els hi semblarà que la festa no es tan festa, còm els hi semblarà qu'es un dia qualsevol de la setmana, un dia perdut perque s'ha fet tart a la feyna, o perque no se'n tè, o perque han vingut parents forasters y, a fi de que no's queixin al arribar al poble, els han volgut complimentar mancant a la obligació.

Ara, en aquest temps, ab la xerrameca dels pobres pardals que salten fredolichs per les despulades branques dels plàtans y la xerrameca de les minyones qui celebren a crits la tarda de festa, un hi sent a la Rambla unes cançons de llibertat qu'enamoren.

Perque ho són també cançons de llibertat aquelles converses rialeres que no més po-

den tenir les criades durant una tarda cada quinze dies. Una tarda que se'ls hi déu, més curta que totes les altres. Una tarda que deuen trobar petita pera ferhi cabre tot lo que's van apuntant a la memoria, afegintho a lo qu'encara'ls hi ha restat per dir a les amigues, vingut al pensament quan ja pels vols de les vuyt n'han pres comiat ab recança y s'han anat escampant, una per aquí y una allà, pels carrers que apar que les xuclin envejosos d'aquell esbarjo, caminant depressa, depressa, fixant la vista a tots els rellotges de les botigues, tranquilisantse quan ne veuen un que'ls dóna temps, apressantse de nou quan un altre de més malcarat les hi escatima y les fa seguir angunioses, clavats al pensament aquells cinch minuts entretinguts de més, que donaràn motiu a la senyora pera que pugui renyarles...

La senyora! Si la senyora les comprengués aquelles hores alegradores que van passant, boy acostant el dia desitjat! Si la senyora sapigués llegir en els ulls y's fixés en els de la minyona, al trobarhi radiant el goig que sent quan va acabantse'l dissabte si a l'endemà li toca festa; al endevinarhi aquella oració pregadora de que la tarda sia bona, de que no ploqui, de que vingui depressa, no li diria pas res quan la vegés entrar roja, fatigada, començant a desferse la roba mentres espera que li obrin la porta!...

Figureuvos quan tots s'han aixecat de taulayha arribat el moment de desapararla; quan s'ha fet neteja ràpida de la cuyna y s'ha escoltat com una sentència absolutoria allò de «Ja pot sortir», quina frisança! Y quan, tancades a la cambra, van subjectantse al cos, peça per peça, la roba bona, al pegar la darrera llambregada al mirallet penjat sobre la taula de nit per'arreglarse'ls cabells esbullats, quin deliri! Y quan, ja a la porta de la escala, han somrigut a la portera que ha tret el cap al sentir el soroll dels enagus planxats, quin estremiment de joya!

Trobarse al mitj del carrer ben lliures per unes quantes hores després de quinze dies — quinze dies! — d'estar sotmesos a autoritat que vos fa estrafer costums, que vos fa tenir modos diferents dels qu'heu après a casa, que vos fa viure en etern encarcament, aquell encarcament de casa de senyors que ve tan bal-

der al qui no hi ha nascut en mitj, del que un no més desitja'l moment de poderne fugir perque s'hi troba perdut: perque fa callar al més parlador y apocar al més atrevit, y heu d'acotar el cap devant dels qui os rodegen y donàrlosi la rahó anch que no la tinguin, y afegir un *senyor* y un *senyoret* a les respostes, y fer per manera de pensarhi, car si no vos en recordessiu vos treuriem per *pochs modos*... Y en un instant, trobàrvosen ben lliures de tot això per unes hores.. Oh! penseuhi en el desitj d'arribar a la Rambla pera tutejar a les amigues, y menjàrvosles a festes, y parlar com parlen a casa, y discutirhi, y fer valdre a crits la vostra rahó si la teniu, y convèncer al qui vos contradiu, y parlar de les coses del poble... y en aquells moments sentirlo entre vosaltres al cap d'amunt de la Rambla, el poble estimat!...

Jo hi trobo satisfacció contemplant aquells grups de cares rialleres. Dirieu que'l seu respirar de llibertat se m'ha encomanat del tot, del tot, y'm dol de veres no poderne formar part d'aquells chors cantadors de cançons entusiastes. Per això, contemplativament, sempre hi prenc part en aquell aplech alegrador. Y es que dóna goig véureles a les minyones còm parladores passen les hores dretes devant de Canaletes y una mica més amunt, sense sentir fret a l'hivern ni calor a l'estiu, recordant sempre en llurs converses tot lo del poble anyorat, festejant el raig de llibertat que brilla llumenòs en aquell troç de ciutat oprimida...

Fa pler mirarles a les minyones quan, mestresses de si meteixes, s'apleguen al cap d'amunt de la Rambla y ens fan ressonar per les orelles ses riallades fresques, plenes..

Y fins fa pler veure al bons burgesos que rondinen, rondinen, quan volen tirar Rambla amunt y s'han d'obrir pas a cops de colze...

A. ARTÍS BALAGUER

CONCERTS DE L'ORFEÓ CATALÀ

II

Més de mitj sigle comptava Rameau quan arribà a trobar un poeta que li fiés sos versos pera interpretarlos musicalment—mitjançant per això una fiança en metàlich,—proba evident de la poca fe que l'abbé Pellegrin tenia en el talent del compositor. L'obra era la tragedia *Phèdre* de Racine, que dit clergue havia transformat en *libretto* d'òpera ab el nom de *Hippolyte et Aricie*.

Per'assolir Rameau els primers èxits li fou menester el temps y la paciència, car ni els intérpretes ni el públich, amotllats a la rutina, entraven en aquells assaigs de música descriptiva que havien de sorprendre indubtablement als setcentistes. Aytal intent revolucionari en el camp de l'art fou un gran fracàs. Desde'l primer d'octubre de 1733 en que fou representada per primera volta l'obra de Rameau, lluytà aquesta valerosament contra les corrents de l'època, vençudes sols per l'exquisit Lulli, en qui Rameau s'inspirava. Nou anys després, mercès a cambis importants que son autor estimà necessaris en la instrumentació, l'obra *Hippolyte et Aricie*, de nou represa, entrà en plenitud d'èxit, acreditant a Rameau de *pare de la orquestració moderna*, segons afirma l'erudit Henry Quitard.

Baix la direcció de Mr. Charles Bordes se'ns donà la nit del 8 del corrent l'audició integral del quart acte, que contè la escena més culminant de l'obra.

Mr. Plamondo, en sa part d'*Hippolyte*, ens feu conèixer per primera vegada la bella aria *Ah! faut-il en un jour perdre tout ce que j'aime!* interpretat discretament els planys de l'enamorat fill de Theseus. Ab veu fresca y sincera la soprano Mlle. Mary Pironnay li donà la resposta en sa part de la nimfa Aricie. En l'admirable escena de la cacera, la orquestra, que *sols* havia tingut set assaigs, no estigué pas prou segura en conjunt, si bé ab nostra habitual sinceritat hem de fer constar la quasi indiferència ab que'l mestre francès desempenyà sa tasca de director en el darrer concert. Mlle. Ali Villot, qual veu aparegué més limitada encara que'l primer dia, digué sa part de caçadora ab finesa y discreció, y Mlle. de la Rouvière, ab son talent y admirable escola, expressà magistralment els desolats accents de l'apassionada Fedra. En quant a l'Orfeó Català, no desmenti ni un instant sa justa nomenada.

Aquesta escena final del quart acte de *Hippolyte et Aricie* ha sigut ja prou ben estudiada per plomes erudites pera que'ns poguém estalviar el tractarla detalladament; mes siens permès dir de l'obra de Rameau — remar-

cable per donarnos la característica de l'art francès de dos sigles enrera, — que per molt agradosa que sia la impressió que'ns deixa, no arriba a entusiasmar-nos. Especialment ben interpretada pels chors, y ab la originalitat dels acompanyaments de *clavecin* (piano avuy) en els recitats, va plaure, y... res més.

El mestre català Millet, antitesis de *factura directiva* del mestre francès Bordes, prengué la batuta en la segona part del concert, composta de tres nombres exclusivament religiosos.

Conegudes les composicions de Nanini, Bach y Pedrell, ens limitarem a fer constar la magistral interpretació que l'Orfeó donà a les tres obres, arribant en els motets a una perfecció gayrebè insuperable.

Malgrat això, persistim en la opinió de que no fou prou ben encertat el programa dels concerts. Omplint la totalitat de la tercera part la firma d'en Pedrell ab la extensa *Cort d'Amor* dels *Pirineus*, (1); per què, enlloch de l'idili místich *La Sagrada Família* d'aquell autor (demostració indiscutible dels grans coneixements tècnichs tant com d'una migrada inspiració del degà dels mestres catalans), no s'intercalà alguna composició de més franca volada d'algún altre mestre de la terra: Morera, Nicolau, Borràs de Palau, del meteix Millet, que trenqués fresca y placèvolament l'ambient religiós y (quan se n'abusa) d'ensopit classicisme? ¿Per ventura'l mestre Millet pateix d'apassionaments momentanis fins al punt de desmentir el gran coneixement que té del públich barceloní? Tant en el concert del dia 3 de març com en el del 8, creyem que les composicions *Captant* y *La Sagrada Família* podien haver-se suprimit, reemplaçantles per altres que acrediten més els noms dels autors de les may prou sentides *Jesús als noys*, *La mort de l'Escolà*, *La Mare de Deu*, *Divendres Sant*, *Cant dels Almogàvers* y altres.

Un estudi semblant al de Berlioz sobre *Alceste* en son volúm *A travers chants*, el portà a cap conscienciosament respecte a *Els Pirineus* en Joaquim Pena en ses erudites crítiques publicades en les columnes de JOVEN-

(1) Aquí haurém de remarcar la impressió d'*incomplement* que deixà en l'auditori'l quadro de la *trilogia* de *Els Pirineus*. Adoleixent de la manca d'originalitat grandiloqüent de les obres de Wagner y Beethoven pel conjunt de tan diversos fragments com la formen, la *Cort d'Amor* sembla necessitar la sugestió de la plàstica teatral pera treure quelcòm de la «llanguidesa persistent que pesa sobre'l poema d'en Balaguer», llanguidesa a la qual no pot tampoch sustraures el seguit de cants mitjevals de massa dilatada extensió, gayrebè vehina de la monotonia.

TUT (1). Fent gala dels seus grans y seriosos coneixements musicals, el principal fundador de la «Wagneriana» tracta l'obra d'en Balaguer y d'en Pedrell ab mà de mestre y temperament fondatament artístich, per lo que aquí també nostra tasca ha de quedar reduhida a una senzilla ressenya d'interpretació.

Els Pirineus són encara poch coneguts y, tal volta per això, poch admirats; mes al sentir per primera vegada la escena dels *Jochs*, difícilment pot un sustraures al recort de temes wagnerians que'l sabi mestre català ha intercalat en sa obra, tractant debades de dissimularlos ab un extraordinari treball d'harmonisació. L'ànima del *Tannhauser* se mostra massa francament en les pàgines qu'en Pedrell tracta de fer originals; remembrances de *Lohengrin* y altres vibracions wagnerianes resten bon troç de l'admiració que desperta la bella música de *Els Pirineus*. Y així meteix ho reconeix en Pena en son acabadíssim estudi crítich de l'obra capdal d'en Pedrell.

Solsament que, al analisar la hermosíssima factura de *La mort de la Joana*, en la que'l crítich hi troba'l connubi del popular *Comte l'Arnau* ab una melodia turca, no'ns podem estar de consignar sincerament la diferencia del nostre parer, puig no hem sabut veure res de la vella complanta catalana en l'orientalisme acabat de la escena de *Raig de lluna*.

Mlle. de la Rouvière, que's prodigà poch en el darrer concert, sapigué donar a la cançó simbòlica de *La mort de la Joana* les suaus inflexions d'una veu sempre dolça y encisadora, conduhida ab un art que difícilment pot ésser superat. Cantant sa part de la comtesa, Mlle. Pironnay estigué força discreta, així com Mlle. Villot en sa breu cooperació. En quant a Mlle. Marguerite Delcourt, malgrat sa bonica veu y els esforços del mestre, no estigué pas al lloch desitjable entre sos companys, sens dubte per la manca de preparació y poch estudi. Mr. Plamondo, que sab dir ab art y afinació, adoleix d'una veu tan velada, qu'en sa part ja de si molt llarga del *lai* de Miraval, arribà a ferse monoton. Lo meteix dihèm de Mr. Monys, salvant el bell timbre de sa veu de bariton.

L'Orfeó Català, mercès a son art, y plentut de conjunt, sapigué fernes oblidar els detestables y migrats chors del Liceu quan la primera audició de *Els Pirineus*. Especialment en els braus accents del *Cant dels Almogàvers*, el mestre Millet portà son orfeó d'una manera perfecta. Així ho degué sentir la gran massa selecta del públich barceloní que omplia'l teatre, puig demanà la repetició de l'himne hont batega l'esperit de la raça catalana: himne que, si bé

com la major part de l'obra d'en Pedrell es d'escassa originalitat, en cambi té gran força d'harmonisació y resulta fondatament suggestiu. Fou la interpretació del *Cant dels Almogàvers* completada per la orquestra, que sapigué rependre fe, energia y agermanament baix la batuta vehement del mestre català.

Molt d'estimar es a l'Orfeó son treball de organisació d'aquesta tercera part del concert; mes, sense anim de mostrarnos poch galants y hospitalaris envers els artistes francesos, ens permetèm expressar una opinió:

Malgrat la manca de bons solistes de que ens doliem en el *compte-rendu* de l'anterior concert, creyèm que, ab temps y estudi, podien haverse trobat entre nostres artistes intérpretes al menys (exceptuant Mlle. de la Rouvière) de semblant mèrit pera les primeres figures de la *Cort d'Amor*, sens haver tingut de recórrer als solistes estrangers.

D'aquests se'ns ha assegurat que havien après els seus papers aquí, y a corre cuyta, sense'l previ coneixement de la llengua catalana, en la qual ens digueren (?) la partitura de *Els Pirineus* ensopegant ab les naturals dificultats de lo desconegut.

Els dos últims concerts ens han evidenciat la necessitat d'una tasca educativa de bons solistes. Cal crearlos aquí, a Catalunya; cal aixecar individualment als artistes; perque no són pas els conjunts ni les masses lo que ara'ns manca als catalans, tant en el camp de la política com en el de l'art: es altra cosa.

Els mestres catalans poden ferho això, si volen; es més: *deuen* ferho, cercant en llurs esbarts homes y dònes quals facultats artístiques puguin assolir un verdader perfeccionament mercès a una cultura especial.

Y, per'acabar la nostra tasca de cronistes fidels, tot y refermantnos en les opinions y observacions que deixèm consignades en aquestes planes, hem de mostrarnos agrahits als organisadors de concerts de semblant importancia, que'ns en fan desitjar y esperar d'altres.

CARME KARR

(1) Vèginse'ls números 100, 101 y 102, corresponents al març de 1902.

HERETGÍES

MISERIA UNIVERSAL

"Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

s sintoma evident de crassíssima ignorancia la enveja que fan els richs perque són richs.

¿Qu'es ésser rich?...

Al definir empresonem sovint la idea voladora, lliure en gabria estreta,

enxiquintla, atrofiantla. Les definicions, que han aclarit molts conceptes, n'han enfosquits molts d'altres a l'extrèm de portar la obscuritat als esperits meteixos. Y es que la realitat se deforma per efectes diòptrichs de la nostra fantasia refringent enterbolida pel baf infecte de les passions impures que fermenten en el fons de les ànimes sotraquejades per tota mena de concupiscencies.

¿Què es ésser rich?... Un clam esglayador, dolorosíssim, d'universal miseria, sobreix arreu del chor atronador, impúdich, dels idòlatres de l'or impenitents. Descarrilen els trens, y al estimbarse arroceguen «richs» y «pobres»; troben sepultura en els abims del mar turistes y emigrants; perills terribles y accidents gravíssims redolten y amenacen les vides dels hereus y dels desheredats de la Fortuna, y tots plegats ens hem de resignar, pobrets, a sofrir considerables perdues per no poder pagar *la prima del seguro*.

De tots els temps, y en tots els tons, s'ha fet retret de llur miseria als richs. Malgrat això, tothòm la estima la riquesa, tothòm la persegueix y la cobdicia, perque ésser rich es possehir lo que tothòm enveja.

¿Y què enveja tothòm?... En la espessa tenyina laberintica del cech instint bestial, està a l'aguayt sens treva, com fatídica aranya insaciable, l'*homo sapiens*, esperant el pas dels plahers fàcils, eternament esclau

dels seus impulsos ancestrals, dels seus apetits atàvichs, incapaç de volar, nodrintse dels seus propis excrements quan l'aliment escasseja... Per'augmentar el nombre de ses víctimes, daura'l teixit de sa occidora xarxa: els goigs mesquins enlluernats hi cauen com un estol d'insectes repulsius que porten en llur ventre'l such mefitich de noves sensacions materials enervadores.

Ocupat en atiparse y en fruïr, deixa rodar indiferent la terra, que batega fardica de riqueses ignorades sota ses febles cames, com un gran cor errant gros de misteris anyoradiços de la llum. No veu tampoch l'espay sembrat de gemmes rutilants qu'enjoyen el majestàtich front de l'Infinit. Les revifadores llums tendríssimes de l'aua s'avergoneixen del seu estèril sòn de bestia emperesida. El sol passa lliscant inadvertit per l'ampla volta, com solitari irònich, esclatant en vibrants, profundes riallades al veure'l seu rebaixament y mesquinesa. Agonitza'l crepuscle afrontat pels resplendors anèmichs que llumenen ses ciutats y viles, teatres esquifits y empudegants de ses innobles gestes de noctàmbul, furò del goig lleuger, meyspreuador del dia...

La societat es un asil de pobres.

El capital inflat, aparatós, radiant de pedreria, exigeix del treball escanyolit, humil, cobert de nafres, esforços sobrehumans. El capital no's pot desfer d'un centim en benefici del treball, car sa condició de pobre milionari l'*obliga* a acaparar, a *sumar* sempre, fins bo y *restant* al prohisme sense pietat, pera no morir-se de miseria. Els seus parents *necessitats* — comerç, industria, *explotacions* de totes menes — no'l deixen may tranquil; els seus eternals paràsits insaciables — comeditats, ostentacions, plahers — li apliquen constantment llurs dischs babosos d'anèlids xucladors. La *pústula maligna* de la invasora Acracia l'esborrona y martiritza ab fiblades mortals; però'l *miserable* no troba'l medi de lliurarsen, perque no pot — no *pot*, aquesta es la paraula — fer dispendis. Únicament li està permès, en les agudes crisis, recórrer a la morfina del sofisma que obra com sedant enganyador, o bé al cauteri de la repressió violenta pera contenir el mal... un mal *incoercible*.

L'autòcrata pletòrich de sang blava, sem-

pre girat de cara al seu origen, enorgullit del seu passat... *passat*, pidola *humil* a la «envidada» xurma torrents de sang vermella que robusteixin son poder, si algú contra ell atenta.

El polítich altiu, dominador, traspuant *influencia* y vanitat, may deixa les alforjes del captayre y viu de rosegons.

L'Amor es un pobret que no pot viure sens un *vehl* abnegat y prompte al sacrifici.

Aduch del Creador de totes les riqueses, dispensador de totes les mercès, n'hem fet un pobre constantment necessitat d'oracions y almoynes.

La universal miseria es evident.

La nostra «moral apàtica» ha fet de la economia una virtut, de la virtut una necessitat. El vici es immoral porque suposa un *gasto* excessiu que no «devèm» — que no *podèm* — permètrens.

La caritat ben entesa — 's diu — comença per si meteix; es a dir, pel primer pobre.

Per fatal decadencia progressiva, hem devallat de la edat d'or a la de ferro, passant per la d'argent y la de bronze, fins arribar a la *d'estalvi* qu'es l'actual.

Més preocupats del ben-estar que del *ben-ésser*, si trevallèm es sols per trobar el medi de reposar més prompte. Ésser «rich» pera no fer res: heusaquí l'ideal obsessionant de tots els miserables néts d'Adàm.

Motegèm de pobrets errats de comptes als qui trevallen ab ardor per'adquirir impressions, coneixements, múltiples aptituts, o en altres termes, armes pera lluytar, forces pera vèncer. Y es que no comprenèm llur esforç completament estrany al fi proper d'apilonar riqueses materials, y endreçat solsament al fi remot d'*ésser*, de possehir la Veritat, única font del goig purissim, integral de viure; viure pera engrandirse y sublimarse, pera avençar hardidament, sentintse a cada pas més gran y més complert, més lliure y més potent, feliç descobridor de noves llunyanies que ab sugestiu, encisador somriure, conviden a assolirles pera fruhir el plaher de noves perspectives sempre més y més distants, emperò més lluminoses sempre. Si la fatiga'ls abat o si la mort els sobta, aqueixos vianants superiors, en el darrer, suprèm instant, s'aclofen somrihent ab beatitut a llur ideal, y al sentirse *vençuts* canten victoria!

La mort pera ells es la carícia maternal, serena de Natura; una mort blanca; jamay la mort esgarrifosa, tètrica dels qui han passat la vida sense viure.

No tenen res que veure aquests ferrenys conqueridors ab els místichs cobarts y denerits que, boy no volent res, mendiquen sempre; aqueixos sers degenerats arroceguen una vida d'anemia alucinant, totjust prou forta pera sostenir llurs alforges de pobres voluntaris de la Mort.

La natural aversió a l'esforç reconfortant, creador, ens mena a l'escepticisme negatiu, cas repugnant de teratologia psiquica, engendre monstruós de l'egoïsme y la peresa emmatzinats pel desengany. L'opach somriure d'aqueix fantasma gris qu'emergeix fatalment, en les humanes crisis, d'entre les runes dels ideals fets pòls, es la spectral fosforescencia de les ànimes vençudes que's corrompen en les negrors malsanes de l'abulia impotent o del terror atàxich.

El precepte evangèlich «estimeuvos els uns als altres», o lo qu'es lo meteix «sacrifiqueuvos els uns pels altres», es la fórmula exacta de la miseria de tots.

Resultants de la inercia de les ànimes han sigut tots els dogmes nihilistes; els vots de castetat y de pobresa, l'absolut renunciament, l'escandalós silenci de la carn, en una paraula, el suicidi per la «perfecció» contemplativa, pel Nirvana extàtich. L'egoïsme esporuguit, peresós y curt de vista arribà fins a establir les progressions de Malthus y a formular la seva lley famosa. Els «richs» s'hi sotmeteren els primers, deixant als *proletaris* la tasca de llur nom. Les abundoses fonts de reproducció, no podent estroncarse, s desviaren; el torrent seminal inondà les estepes de la luxuria trànsfuga y estèril, refugint els vergers fecondíssims de la Vida.

Ab terrible, inhumana antilogia de pobres mal nodrits, fins hem trobat una rahó d'èsser a les guerres y a les pestes, «benfactors» instruments de destrucció que, mermant a l'engròs la humanitat, fan menys sensible la tan temuda concorrencia vital.

Sortosament la Ciencia, activa y coratjosa, trevalla y lluyta ab prepotent esforç pera deslliurarnos de nostra gran miseria. A mida que'ls humans, dignificats per ella, adquireixin tresors que avuy no *envegen* perque n'ig-

noren el valor, y esdevinguin llurs testes arques santes guardadores fidels de la Veritat, la Plutocràcia morirà d'asfíxia, caurà de ses *altures* el Poder mancat de base; l'Amor esclau y cech, estimuland pertorbador de cors hipersistòlics, esdevindrà lliberrim y vident, rítmich halenador de cervells equilibrats, serens. Els homes no's batràn ni's matarán com ara, emmatzinats per baixos sentiments; contindrà eficaçment les epidèmies el cercle diamanti de la higiene racional, pròdiga, insomne, puig una vida—cotisada avuy dia a tan baix preu—esdevindrà abundosa mina

de mirífichs tresors de gran valua, a qual conservació y augment tots contribuïrèm per espontani impuls y ab convicció fermissima. Anirà perdent terror, fins a morir del tot, la monstruosa teoria *auricèntrica*, y en sa cayguda arrastrarà a ses filles les escoles filosòfich-socials, les quals en camps diversos y per distintes vies cerquen ab gran dalè la pedra màgica.

Y allavors si que serèm ríchs, ben ríchs, pèrque en la plenitud de la nostra Vida, per fi, ens podrèm passar de la «riquesa»...

SALVADOR ALBERT

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 142 S^o Johano Bta. Vilà, kaj Estrise—Pbre. (*lernas E.*) — «Escola Nacional Sant Jordi», Nadal, 9 — Barcelona.
- 143 S^o Piñana H. (*lernas E.*) — Carrer de Cervantes, casa Prades, pral., 2.ª — Tortosa.
- 144 S^o Ricart Rodríguez, (*lernas E.*) — Aribau, 40, 1.er, 1.ª — Barcelona.
- 145 S^o Joaquim Torrents y Hortenan, (*lernas E.*) — Basses de Sant Pere, 3. — Barcelona.
- 146 S^o Frideriko Porta Kampuzano, (*lernas E.*) — Ample, 37, tenda — Barcelona.

- 147 S^o Vicens Secretal, (*lernas E.*) — Trafalgar, 54. — Barcelona.
- 148 S^o Anton Lagarriga Llonch, (*lernas E.*) — Illa, 55. — Sabadell.
- 149 S^o Alfons Altayó Ubach, (*lernas E.*) — Sant Llorens, 67. — Sabadell.
- 150 S^o Ramón Pont Duràn (*lernas E.*) — Sant Antoni, 13. — Sabadell.
- 151 S^o Alexandre Boqué Milà (*lernas E.*) — Coello, 222. — Barcelona.
- 152 S^o Johano Piferrer Rifà (*lernas E.*) — Travessia del Safreig (Reixat), 25. — Sabadell. (Dañronta.)

Plezure ni sciigas al nia esperantista gelegantaro ke societo «Espero Kataluna» metis por vendaĵo elegantajn internaciajn signojn esperantajn por butonruo, montrante verdemajlan kvindornan stelon sur arĝenta butono.

Krom ĝi ankaŭ fabrikigis aliaj signoj por uzado de ĝiaj anoj, sub formo de tre beleta emblemo.

Ambaŭ estas aĉeteblaj, po ĉia du pesetoj en nia administracia oficejo.

Danko al la propagadon por Esperanto ke oni faris de kelka tempo, ĉiutage ni vidas ian montraĵon de la progresadon kiu estas faranta nia afero.

Laste ni havis kontentecon per vidi ĝin akceptita eĉ en societoj kia celo estas nenio simila je ni. Pruvo pri tio estas unu grande balo, organizita de la societanoj el la pli bonaj societoj kaj kluboj el tiu ĉi ĉefurbo, kiu okazos en la 18^a de tiu ĉi monato je la 10^a

Tenim el gust de participar a nostres llegidors esperantistes que la societat «Espero Kataluna» ha posat en venda unes elegants contrassenyes esperantistes internacionals pera dur en la solapa, figurant una estrella de cinch puntes esmaltada en vert sobre botó de plata.

Además d'aquestes n'ha fet fabricar altres pera us de sos socis en forma de bonich emblema.

Abdues estàn a la venda, al preu de dues pesetes cada una, en aquesta administració.

Gracies a la propaganda sobre Esperanto que's va fent d'algún temps a n'aquesta part, diariament veyèm alguna mostra dels avenços que va fent nostra causa.

Derrerament hem tingut ocasió de vèurel acceptat fins per societats que res tenen que veure ab nostre fi. Una proba d'això es un gran ball que han organísat alguns socis dels millors centres y clubs d'aquesta capital, que's celebrarà en el local del «Sportman

horonokte ĉe la «Sportman Club», uzinta por la titolnomoj, programoj y ceteraj presaĵoj lingvo internacia. Ni estas devigita gratuli ĝia organizanta komitato kiu samtempe prezentas novaĵon, kaj propagas Esperanton en ĝia ĉirkaŭaĵo.

En la venonta 15.^a tago, je la 10.^a horo nokte Sro. Johano Rosals faros paroladon pri «La lingvo internacia Esperanto» ĉe la «Centre Instructiu», Sankta Antona Strato, 54—Gracia, kiel malfermiĝo de la esperantan kurson, kiu inaŭguracios ĉe la dirita «Centre», la esperantista societo «Espero Kataluna» sub la direktado de la profesoro Sro. Mihaelo Cases.

Club» el dia 18 d'aquest mes, a les 10 de la nit, en que, pera els tituls, programes y demès impresos s'hi ha empleat l'idioma internacional. No 'podem menys de felicitar a la comissió organisadora qui, a l'ensempe que dóna novetat a la cosa, propaga dintre sa esfera l'Esperanto.

El dia 15 propvinent, a les 10 de la vetlla, en Joan Rosals donará una conferencia sobre «La llengua internacional Esperanto» en el «Centre Instructiu», carrer de Sant Antoni, n.º 34, Gracia, com a obertura del curs d'Esperanto que inaugurarà en dit «Centre» la societat esperantista «Espero Kataluna» baix la direcció del mestre en Miquel Cases.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Indicat el sexe femeni invariablement ab la particula *in* posada després de la rel, y el plural ab la lletra *j* darrera de la terminació, no calia fer pendre a l'article cap desinencia, era suficient que, limitantse al seu ofici no d'indicar el substantiu qui ja ve indicat per ses determinacions, sinó de determinar-lo, romangués particula simple e invariable, tant si va devant d'un substantiu masculí, com femeni o neutre, tant si es singular com plural.

¿Quins són els articles catalans? Ne tenim de dues classes: *determinats e indeterminats*. Els primers són els qui, per dirho així, concreten, especialisen el substantiu; els segons se limiten a acompanyar al substantiu pera fer constar sa qualitat y ses desinencies. *Articles determinats catalans: Masculins*, el, els (1). *Femenins*, la (2), les. *Neutre*, lo los. *Articles indeterminats catalans: Masculí*, un uns. *Femení*, una, unes.

Donchs bè: no pot haverhi cap dubte pera'ls catalans en l'us de l'article. Sempre qu'en català usém qualsevol dels articles de-

terminats, usarém en Esperanto, pera traduirlos, l'article *la*. Sempre qu'en català usém qualsevol dels articles indeterminats, usarém en Esperanto'l substantiu sol, sense article; y aquesta meteixa soletat ja'ns indiarà que devant d'ell hi va un del mots *un, una, uns o unes*, segons el sexe y el nombre que li corresponguin.

Vèginse aquests exemples: Dónguim el llibre groch (aquí el llibre es determinat; y tantl com que precisament es el groch quin demaném, y no cap altre!) — *donu al mi la libron flavan*.—Vagi al meu quarto y prengui uns llibres que estàn sobre una cadira (aquí els llibres no són determinats; no volém dir aquests ni aquells llibres sino *uns* dels que tenen la qualitat d'èsser blancs. Lo meteix succeheix ab la cadira, que no es aquella ni aquesta, que no es la qu'està aquí ni la qu'està allí, sinó quaisevol que no precisém o perque no la recordém, o perque no ho creyém necessari, o perque no volém) *iru en mian ĉambbron kaj prenu librojn, kiuj kuŝas sur seĝo*. El bastó del pare.—*la bastono de la patro*. Un bastó groch—*flava bastono*. Els goços són fidels—*la hundoj estas fidelaj*. Va enviarme unes goces negres—*li sendis al mi nigrajn hundinojn*. M'agraden les gates blanques—*mi ŝatas la blankajn katinojn*. Conech uns homes dolents—*mi konas malbonajn homojn*, etc.

F. PUJULÁ Y VALLÉS

(Seguirà.)

(1) Ab llurs formes apostrofades'l, l', 'ls, quan van darrera o devant de paraules que acaben o comencen ab vocal.

(2) Ab sa forma apostrofada l'.

PARAULES QUE'L VENT S'EMPORTA

En Ferràn estava content. El goig que'l sadollava li feya espurnejar els ulls y bategar fortament el cor. La carta d'ella, d'aquella noya d'ulls misteriosos, llençava un aroma tan penetrant, tan calent, que malgrat les rufegades del novembre l'ayre li pareixia tebió y més transparent que'l de primavera.

Pel camí la tornava a llegir. «A la porta del jardí l'espero. El arbres són bons confidents de l'amor, y la posta de sol ajudarà a hermostrar a la vostra amiga Irma.» Apassionadament besava una, dues, vint voltes el paper moradench, y els seus llabis carminosos, florint petons, devenien colorats ab tons suaus de magenta.

Quan vegè'l jardí al fons de l'ampla avinguda, ja endevinà a la dòna darrera la reixa de ferro que'l tancava, y li envià besos de benvinguda ab el foch dels ulls, y halenades de sa boca xardorosa.

Que bé hi esqueyen, en aquell parch de cedres y arbricons de fullatge negre, els ulls de la Irma!

— La lletra de vostè ha obert devant meu un món que desconeixia. Un món que no'l veig clar y que m'envolta d'una felicitat intensa com may l'havia sentida. El sol negre del seus ulls enfosqueix la terra, y una claritat exquisidament rihenta enllumena'ls meus somnis.

— Vostè hi té mania ab els meus ulls.

— La meteixa que'l pagès pel sol d'or que feconda la terra que'l sosté. El sol dels seus ulls, Irma, feconda dintre meu ilusions que tenia per mortes de naixença.

— Vostè va dirme que de mi en volia poca cosa... ¿Vol demanarla ara aquesta petita cosa?...

— Demanarli, no: li pregaré... Vostè sab qu'és hermosa, y n'està avara de la seva

guapesa. Fa com el burgès que, bo y sobrantli diners, deixa passar la pobresa sens aturarla pera no sentirne'l baf ingrát y per mandra de ficarse les mans a la butxaca. A vostè, senyoreta, els qui patim fam d'amor li demaném l'almoyna d'una mirada, y també gira la cara. Podent semblar alegria y felicitat en ànimes com la meva, s'entreté encomanant dubtes y ombres.

— Ho demana ab molta vehemencia. Tè'ls ulls sortits, els cabells embullats...

— Es que ho demano ab tota l'ànima.

— Y jo li concedeixo ab tot el cor.

— Gracies.

— Y... ¿tot això es sa pregaria?

— ¿Què més vol que li demani? En aquesta hora santa les paraules semblen una profanació, y la lluna que besa les aygues del sortidor espantada fugiria. Es l'hora santa de la esperança vencedora, de les mirades llargues... Es l'hora santa, exquisida, que feu cantar divinament al poeta...

— ¿Què vol dir?

— ¿Escolta?

L'étang reflète,
profond miroir,
la silhouette
du saule noir
où le vent pleure...
Révons: c'est l'heure.

— Molt bonich, molt bonich! Ah! demà l'espero a la meteixa hora, mes... ab una lleugera variant.

— ¿Quina?

— No porti aquesta gorra, que li està molt malament. —

En Ferràn estava dret al mitj de l'avinguda. Semblava un sonàmbul. Pensava;

— Vulgar com totes, t'estimo! Igual que les demés, t'estimaré sempre, Irma! Ets hermosa, y ta paraula es lley pera mi. Demà vindré ab barret... —

ALFONS TRINXET

Desde'l menjadó,
del peu del balcó
de la galería,
he vist el jardí
del terrat vehí
radiant d'alegría.

Anit ha plogut;
l'aygua que ha caygut
sobre flors y fulles,
ha tret del jardí
del terrat vehí
les grogues despulles.

Y, expandint olòs
entre'l vert hermós,
els clavells y roses
del senzill jardí
del terrat vehí
que'n diuen de coses!

JAUME TERRÍ

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY 1906

Llista de les composicions rebudes.

Número 1. Natura; lema: Montanyenques.—2. Batalla de Montjuich; L. L'amor més pur etc.—3. Ma lira; L. Stella Matutina.—4. La dama d'Aragó; L. Del poble al poble.—5. La ermita; L. Anyorança y solitud.—6. Ma garbeta; L. Fulis d'un dietari.—7. Solitaris; L. Simbolismes.—8. Croquis barcelonins; L. La natura inspira amor.—9. El primer fill d'Adam; L. Adam fill de la terra.—10. La Dolorosa; L. Stabat Mater.—11. El cor de l'home; L. La veritat!—12. Entrada de Jesús a Jerusalem; L. El plor de Jesu-Christ.—13. La font de l'Amor; L. Mon Aymant pera mi y jo pera Ell.—14. Patria; L. Ultimes troves.—15. Idili; L. Flor perduda.—16. Cahí y Abel; L. Remordiment.—17. Vora la mar; L. Venus.—18. Los Temps Futurs; L. ¡Excelsior!—19. La Verge de Misericordia; L. ¡Oh! la vila de Canet! ¡la vila hermosa!—20. La batuda del parcer; L. Aquest any no puch ser pobre, etc.—21. L'encallament; lema: Sortirne sense renechs ni garrotades.—22. Setubalia; L. L'enseny de noblesa que'ls fills de Tarazoan han de mostrar al món, etc.—23. La Jaumada.—24. Planys patriòtics; L. De Ponent... ni vent, ni gent.—24. Ramellet; L. Patria Fides Amor.—26. Cuadro de l'any; L. Renovació eterna.—27. Virtut; L. Amor pur.—28. La vila de Canet; L. En llahor a sa Patrona la Verge de la Misericordia.—29. Confessió; L. Amor-Fides.—30. Testament; L. Patria—31. Lo darrer Comte d'Urgell; L. ¡Fill meu, o rey o res!—32. Goigs en llahor del B. Màrtir Pere Almató; L. Cingunt tempora laureir.—33. Es noy; L. Il·lusions.—34. Lo Sant Crist de Malgrat; L. Tradició d'aquesta santa Imatge.—35. Lo dolcissim Nom de Jesús; L. Nom sobre tot altre nom.—36. La Monja; L. Pintura.—37. De Hostalrich al Panisars; L. Fòra gabaigs.—38. Els VII Pecats.—39. Simbolisme; L. Sant Joseph.—40. Llevor e terra; lema: Líriques.—41. Plomall de Segador; L. Montsenyenca.—42. Eretisme; L. La eterna veritat.—43. Un món; lema: Lo vici a desdir.—44. La soletat; L. ¡Vidal—45. El secret etern; L. Maledictus homo.—46. La cançó de les mares; L. Dormint al fillet.—47. Esglay; L. Notes del cor.—48. A les montanyes; L. Grandiositat.—49. El niu; L. Obra infinita.—50. Nostr'Amo; L. Neque enim est, aut fuit aliquando, etc.—51. Visió; L. * * *—52. Pregaria; L. Virgo sacerdotalis.—53. Sonets; lema: Lo meu Amor es qui'm dóna vida.—51. Lluyta; lema: Vençuts.—55. Cançoneta nova. L. Per Pasqua florida.—56. ¡Sursum!; L. Amors.

Barcelona 28 Febrer de 1906.—El Secretari, *Pompeu Creuheret*.

CONCERTS DE L'ASSOCIACIÓ MUSICAL

L'Associació Musical de Barcelona'ns ha promès tres concerts, dels quals un ja va

tenir lloch el dia 5 d'aquest mes en el teatre Principal, baix la direcció del mestre Lamote de Grignon. La orquestra formà un conjunt no gayre acceptable, donchs la part de metall deixava molt que desitjar, contribuint quasi sempre al mal efecte que'ns produhiren certes peces.

Varen tocar l'*Egmont* (obertura) de Beethoven, coneguda ja del públich de Barcelona, y *Concert en fa major* (*Andante, Allegro, Largo y Allegro*) de Haendel, pera orquestra de corda. És aquesta una obra molt delicada que no acabà de convèncer y passà despercebuda a pesar d'èsser la primera audició.

Però lo important del programa era la *Missa Solemnis* (op. 123) de Beethoven, primera audició a Espanya, pera solistes, chor y orquestra. S'executaren solsament el *Kyrie* y *Gloria*. Aquesta *Missa* sembla que ha trencat el cap als crítics, portantlos a discussions fins al punt de sentar verdaderes *teories*, encaminades algunes d'elles a posar en clar còm podia ésser que Beethoven, essent protestant, hagués pogut escriure aquesta *Missa* ab la magnificència y grandiositat que li atribueixen, comparantla a la *Novena Simfonia*. No'ns esforçarèm pas en fer veure que això es una preocupació com qualsevol altra, car el verdader artista sab sustraures a tota convenció humana y sab impressionarse ab tota manifestació de la vida sia la que sia.

Es molt dificil, en aquesta ocasió, formar cabal concepte de la *Missa Solemnis*, donchs per l'audició del *Kyrie* y *Gloria* no pot ferse un judici de tota l'obra. Tinguis en compte, además, la molta deficiència de la execució en general, donchs els chors apenes se sentiren ja que no hi havia relació entre'l número de choristes y la orquestra, quedant completament ofuscats aquells per aquesta; y además se notava una inseguritat gran per part dels choristes.

La vetlla hauria passat bastant ensopida a no ésser per la estrena del *Diàleg* d'en Mas y Serracant, hermosa y elegantíssima pàgina musical que va obtindrè'ls honors de la repetició, y además per *Fsyehe et Eros*, de César Frank, composició que fou molt aplaudida. Finalisà la vetlla la obertura dels *Mestres Cantayres*, que, si no haguessin sigut les deficiències del metall, hauria resultat força bé.

D. BONET Y CEMBRANO

ALS POETES TXECHS

TRADUCTORS D'OBRES CATALANES

Així com l'àliga rodeja
lo cim altiu hont barbilleja
lo cingle platejat y el bosch encantadó;
després, pringuent tota volada,

se'n va per la serra ealayrada
que veyá puntejar vora de l'horitzó.
Així son remoreig la llengua catalana
per dellà'l Bohmer-Vald ha escampat arreu,
y son poètic vol de bones agermana
la nissaga dels txechs y els fills del Pirineu.

J. DELPONT

Perpinyà, febrer de 1906

NOVES

Temps ha que ho veyem venir y no ho deyem, per la senzilla rahó de que a Barcelona no tenim dret de parlar, ni de pensar, ni de res. Però'l desventurat projecte sobre'ls delictes d'opinió anomenats contra la patria y l'exèrcit ens ha dut ahont havia de durnos, aixó es, a que les minories parlamentaries, unides més que may pera oposarse al projecte dit, demanessin per boca del senyor Nogués que s'obris una informació pera depurar les responsabilitats, tant dels militars com dels funcionarios civils, en la perdua de les colonies.

Y el govern ha quedat *blau*, sens esma, y... no ha concedit la informació. Ab lo qual ha acabat de perdre la força moral pera sostenir el projecte de *marras*, sobre'l qual han caygut ja tantes esmenes, que apareix completament desfigurad, com si diguessim *sense nas ni ulls*. En cambi, el Concell de ministres ha acordat l'aplicació dels judicis de residència, que no són pas abolits per més qu'estiguin en desús desde 1778, en els quals hi ha d'entendre'l Tribunal Suprèm de Justicia.

Ab motiu de denegarse la informació pera depurar les responsabilitats inherents a la perdua de Cuba y Filipines, s'ha vist ben clar que d'aquelles póls venen les actuals fanguerres, y que no hi haurà pas tranquilítat ni bon govern possible mentres no s'hagin posat les coses en clar. Per aixó seràn d'aplaudir aquells generals que ab tal motiu, y pera prestigi de l'exèrcit, demanin que's depuri tot. En sana lògica s'imposa ara'l següent dilema: o s'obre la informació solicitada o's retira'l projecte de jurisdiccions. Sols després d'una rigorosa informació y de l'absolució dels compresos en ella, seria licit aplicar dita lley, y ab tot rigor també.

Es ben bé de plányer en Moret, que merma prestigis oposantse a que's remogui llot *inútilment*. Si la lley es igual pera tothòm y s'aplica ab llealtat, no serien inútils, sinó profitosos fins els majors trastorns que poguessin sobrevenir, inclòs el cambi de regim que tant li cal a Espanya y que portaria a la barra a tants politicayres de dalt y de baix com han fet ali ab en Moret y, malmenant la opinió en el Parlament y en la premsa, han permés que's vessés la sang del poble y han dut a la ruina y la vergonya a l'Estat espanyol.

La setmana passada'ns ocuparem de l'actitut dels diputats baschs en la discussió del projecte de jurisdiccions. Aquesta setmana hem d'alabar el discurs del diputat senyor Perojo, que s'ha portat també com un home,

Vegis lo que'n diu en *Pol* a *La Veu de Catalunya*:

Les comparacions entre Cuba y Catalunya, l'estudi dels dos problemes, la declaració clara y terminant de la nacionalitat catalana, que no contradiu la unitat de l'Estat ni significa cap idea separatista, la defensa hermosa de Catalunya feta per un diputat canari, la indignació dels inconsútils a l'antiga que s'espanten de les paraules y no fan cas dels fets, tot contribuirà a que'l discurs del senyor Perojo sia un pntt culminant en aquesta discussió, en aquesta batalla entre la veritat, el dret y la democracia per una banda, y la mentida, el convencionalisme, el servilisme ministerial y cortesà per l'altra.

La minoría catalanista y molts republicans felicitaran al senyor Perojo. Tots els bons catalans, quan s'enterin del seu discurs, li tindran agraïment y el felicitaràn.

Després d'en Perojo ha parlat en Salmorón, que, naturalment, no ha fet cap apologia de les idees autonomistes qu'ell no professa, però que ha defensat a Catalunya com devia contra la injusta lley ab que s'intentava oprimirla. Son discurs també ha fet sensació.

Endavant!

L'associació «Catalunya» de Sant Marti de Provençals, composta quasi exclusivament d'obriers y quals fins primordials són la instrucció y la defensa dels ideals nacionalistes, ens manifesta que té en estudi la creació d'una biblioteca popular y la instalació d'una classe de llengua internacional *esperanto*, creyent que un y altre propòsit seràn ben vistos per tot l'element obrer e intelectual de la barriada. Oportunament s'anunciaràn la obertura de la matricula y els dies en que's donaràn les classes.

Publicacions rebudes:

Le Roussillon Illustré. S'han publicat els quaderns pertanyents als mesos de octubre, novembre y desembre passats, que resulten tan interessants, y artisticament tan notables com els anteriors. En quiscún d'ells, y ab text català y francès, se descriuen respectivament Colliure, El Vernet y El Congost y Pont de la Fou, llochcs ben coneguts de la Catalunya francesa, y bellament representats per soberbes làmines que són belles reproduccions de quadros d'en L. Auberge de Garcias, director artistich d'aquest hermós portfoli que, sense reparar en sacrificis, va editant l'acreditada llibreria Parera d'aquesta ciutat.

Perleta, cançó popular catalana, LIV de les publicades pel «Cançoner Popular», ab un dibuix alusiu d'en S. Llobet, tonada, lletra y explicació folk-lòrica. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Boletín Bibliogràfic de la Libreria Antigua y Moderna de Castells y C. Hem rebut el n.º 4 del catàleg d'aquesta llibreria, corresponent al passat febrer. Es molt nodrit, abundanthi les obres curioses.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ✦

OVO LÉCIT
FINE BILON

PHOSPHORE ASSIMILABLE
DRAGÉES GRANULÉES
AMPOULES

NEURASTHÉNIE
DEBILITÉ GÉNÉRALE
SURMENAGE

ALFRED RIERA FILLS BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VERTICALS

SISTEMA NORT-AMERICÀ

CHASSAIGNE FRÈRES

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

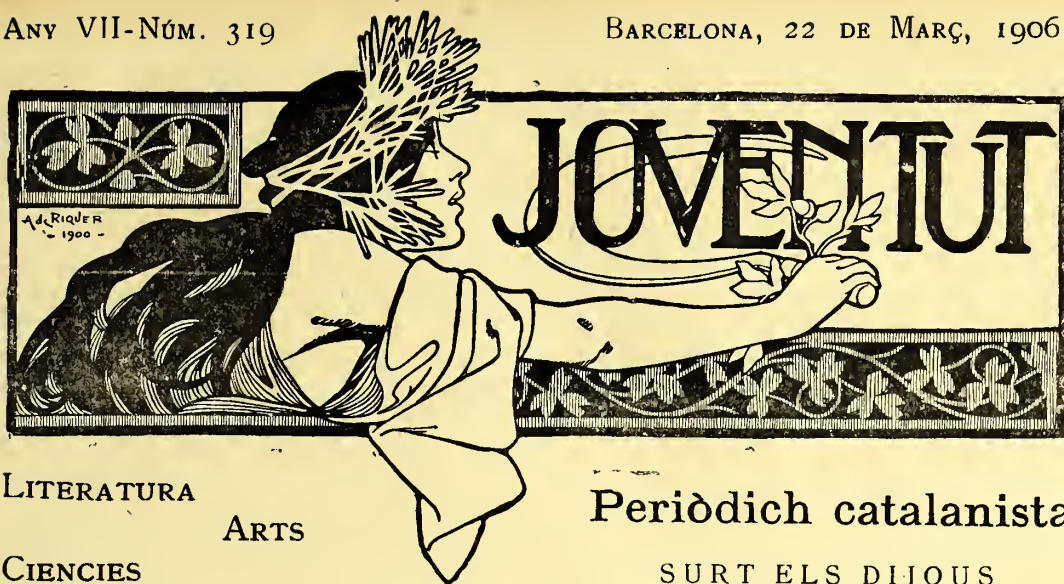
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI

Sobre la Conferència d'Algeciras, per Geroni Zanné. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Esboços cubans: La Bachata, per S. Carbonell y Puig — La Schola Choral de Terrassa, per Carme Karr. — Teatres, per J. Pujol y Brull. — Ciència, per Salvador Gibert. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves

conferencia podia esdevenir causa d'una gran guerra. Els alemanys, sobre tot en les dues qüestions capdals de la policia y del banch, tan prompte amenaçaven com semblaven disposats a fer concessions relatives.

Un distingit publicista francès, M. Buret, estudia conciençosament en *L'Europeen* (10 febrer) la causa de l'actual antagonisme franco-alemany. La retirada d'en Bismarck per una banda y per altra la *débâcle* del *boulangisme*, havien suavisat un xich la tibantor qui regnava entre'ls dos grans estats vehins. L'emperador Guillèm seguia, ab benèvol esguart, la expansió colonial de la república francesa, considerant aytal expansió com compensació de les perdues territorials ab les quals fou mutilat l'estat francès l'any 1871. Y entre'ls partits politichs més avençats de França no semblava ja cosa impossible una *entente cordiale* ab Alemanya. Perque durant els anys qui van del 1894 al 1904, l'odi a Anglaterra fou la deria del poble francès: M. Buret la qualifica de *monomania nacional de la persecució anglesa*.

SOBRE LA CONFERENCIA D'ALGECIRAS

La conferencia d'Algeciras, en la qual s'ha de resoldre la complicada qüestió marroquina, a més d'aquest dificilissim problema ha de resoldre també l'antagonisme franco-alemany, ja sia per un arranjament pacífich, ja sia per una guerra de proporcions y conseqüencies incalculables. Sortosament, pera la causa de la humanitat, la primera solució sembla segura.

Y no serà pas per causa d'una harmonia constant en les sessions de la ja cèlebre conferencia d'Algeciras, no. França, sostinguda per Anglaterra, ha tingut, fins ara, una majoria de vots aclaparadora per'Alemanya. Aquest imperi s'es trobat derrerament ab els únichs vots favorables dels diplomàtics d'Àustria-Hongria y del Marroch. Els diplomàtics alemanys Tattenbach y Radowitz han degut sostindre una càrrega feixuga. La

El periode agut de l'antipatia anglo francesa fou l'incident de Fashoda; mes a poch a poch l'antipatia minvà, per art de la diplomacia, accentuantse la nota cordial y resolentse a la fi de la manera que tothòm coneix. Allavors renasqué a França l'ideal de *revanche* contra Alemanya, fins qu'el *Kaiser*,

realisant el seu famós viatge a Tànger, presentà'l problema en tota sa nuesa. Així apresava la solució.

Sosté *Le Temps* (3 març) que la oposició d'Alemanya a l'acort franco - anglès no obeheix a altre objecte que al despit causat per no haver sigut cridada per França y Anglaterra a la solució del plet marroquí, afegint que, un cop satisfet l'amor propi d'Alemanya ab la reunió de la conferencia d'Algèiras, no deu aquella nació oposarse a les lleghitimes pretensions franceses.

A tot això respòn un notable publicista alemany, Hans Delbrück (*Le Courrier Européen*, 9 març), que França no ha fet pas cap concessió a Alemanya ab la reunió de la conferencia; qu'en la conferencia contínua França sostenint les meteixes pretensions que sostenia M. Delcassé; que l'emperador Guillèm considera'l Marroch com una nació independent, no podent per conseqüència admetre les reformes franceses que'l convertirien en un segón Tunis; y afegéix: «La politica alemanya ha seguit una linia de conducta dreta, correcta y lleal; avuy dia encara's troba disposada, tal com ho prometé al començament de la qüestió, a reconèixer a la França en el Marroch la situació que li pertoca com a la més poderosa vehina d'aquest. Mes la politica francesa es una politica tortuosa; promet respectar la sobirania del sultà, assisteix a la conferencia en la qual s'ha de trobar una solució al conflicte, y presenta aleshores reclamacions qu'en res se diferencien dels plans de l'any 1904 y que de la sobirania del sultà no més ne deixen l'aparença.»

La qüestió, a primera vista, sembla que no té altra solució que una conflagració general o la mort del Marroch com a nació independent. Però tal volta'ls astuts diplomàtics marroquins (ab l'auxili d'Alemanya) sabrán conservar el *statu quo* y seguir vivint com han viscut fins ara, es a dir, lliures y en relació ab llurs costums y lleys.

GERONI ZANNÉ

DESDE PARÍS

S'han acabat aquells bon dies, y torna a ploure y a fer vent, y tornen les boyres a arrocegar-se pels carrers de la ciutat. Foren uns hermosos dies primaverals, plens de llum y de bones olors, els quatre o cinch qu'hem disfrutat fa poch. De sobte'l fret se feu enerra, el cel s'esbandí la cara y blavejà, y el sol demostrà qu'existia malgrat sa hivernenca amagada. Y succehí, com un miracle, que la multitud que corre pels carrers y places y *boulevards* y avingudes, cambià d'aspecte, y se sentiren arreu crits de noys, y com per ensalm se feren rodones de gent xerrayre en els jardins, y els banchs fins aleshores solitaris y humits per les plujes d'hivern se sentiren acompanyats de les parelles festejayres.

Passejar pels parchs y jardins era encantar; els noys o llurs joguines vos entrebancaven, sortien com de sota terra derrera de les baldufes, les pilotes, els carrets curulls de terra y els barquets encara regalimant les aygües dels estanys. Oh, els jolius nens y les jolies joguines fins aleshores entafurats en els pisos d'ayre enarrit per les estufes, com la fruhien la tornada del bon temps ab sa pluja de sol y ses boyres d'aromes dels arbres sobtadament florits! Sortien els infants com de sota terra, xisclant com vols de pardals, d'aquells pardals parisenchs que, més que desvergonyits carinyosos, vos volten y se vos atancen, y vos prenen les molles de pa en el palmell de les mans.

Com si la ciutat ne tingués necessitat ja de molt temps avans, d'un xich de primavera, aquelles primeres tebiors la feren vibrar tota, els idilis prengueren més descaradament estada en la via pública, y tots aquells septentrionals u occidentals qu'exilats o estudiosos habiten París, apareixien més qu'exòtics ab llurs casquets de pells, llurs abrachs inverosímils y llurs esguarts vagarosos, al costat dels primers barrets de palla lluhits per les dones sens espera. Y com si el Sena també hi volgués pendre sa part en l'alegria general, aixecà ses aygües, negà les ribes y pujant, pujant, preny dels regalims del desglaç de les montanyes, arribà gayrebé a besar les voltes dels ponts, obligant a festivol descans als barcos de passatgers que tot l'any incansablement creuen en totes direccions el

riu, y a les barcases que sens treva, en llargues corrües, lligades unes darrera les altres y arrocegadas pels remolcadors, llisquen pesadament persota'ls ponts meteix que serps, duhent en cada anella una llar ab testos florits y finestretes que conviden als somnis.

S'han acabat aquells bons dies y torna a ploure y a fer fret, però l'arrencada presa encara dura; pot més que la realitat la imaginació, y aquesta sospèn el sol per demunt del plohomeig, y la quitxalla ja no vol deixar l'ayre lliure. Arribo a creure que, més que a res, aqueixa manifestació sobtada de la infància obeheix a una mena de desitj de protesta contra la estadística que'l govern fa pera esbrinar si es un fet o no la despoblació. Unes fulles en les qu'ereu interrogat sobre un centenar de còses diferents, incloses les aficions, foren repartides escrupulosament a domicili.—¿Còm vos diheu? ¿Qui sòu? ¿Què feu y què pensèu fer? Aquesta es la vostra professió, però a estones perdudes ¿què feu? Digueuho tot!!—deyen les fulles per boca de l'administració.—No vos oblidèu de res! Després d'haverho dit serèu més lliure y més feliç.—Es en nom de la llibertat, es pera'l seu progrés que's tracta d'esbrinar fins aquelles ocupacions que no'ns deurien interessar perque no sòn ni *contribuhibles*. Això darrer no ho deyen, però podien haverho dit les fulles. Dèu ésser ben cert que la naturallesa tè horror al buyt, y el que va deixant la confessió catòlica, l'omplena la civil.—¿Despoblació, llibertat, felicitat?—deya un català.—¿Que no ho veyèu que tot això va a parar a la bossa? Fixèuvoshi: ¿Quina industria exerciu? ¿Quants criats, dependents, moços, teniu empleats?—

No ho sè pas ahont va a parar, car si les fulles foren escrupulosament repartides, no ho foren tant recullides. Dels molts amichs que aqui tinch sols sè de dos que l'hagin omplerta y retornada: les que han tingut millor sòrt encara roden per les cambres ab llurs encasellats virginalment en blanch. Al menys no's pot negar que l'administració francesa es honesta, ja que no sia cuydada.

Si es pera protestar d'aquesta por de despoblació que la quitxalla s'ha llençat al carrer abandonant la foscor dels pisos, molt ben fet que ha fet. Al menys ab la meteixa proba evident ab que algú demostrà'l movi-

ment, demostra que no cal perdre les esperances; si bé aquestes ja les ofereix ben falagueres pera la França l'assaig de primavera hagut. Bastà que'l sol lluhis unes hores pera que la Venus de Milo somrigués desde allà al fons de sa cambra del *Louvre*, y els parisenchs, flayrant l'ambient, exclamessin ab el titol d'una revista del *Parisiana*:—*Ça sent la femme!*—

Y tot serà *pour le mieux*, mentres no vulgui també exercir son antipàtich *contrôle* en aquests entusiasmes la *Mère Marianne... pardon*, vull dir *Madame la Republique*.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

Paris, març, 1906.

ESBOÇOS CUBANS

LA BACHATA.

La nit era quieta, serena. Tot reposava. Dos amichs meus y jo, seguint nostra costum, empenguerem la passejada per la *trocha*, mena de carretera que pels afores volta tota la ciutat. Ens hi trobavem tan bé en aquell camí quiet y solitari, que fins escursavem el pas pera que nostre passeig se fes més llarch, pera que no s'acabés tan aviat aquell respirar l'ayre pur, aquell descansar de l'ànima y aquell estar lluny de la casa ahont tot el dia les lluytes del comerç ens hi tenien empresonats...

Nostres paraules ressonaven en la quietut de la nit, y, catalanes de naixença, semblava com si s'escorressin *lomas* amunt y, trencant el vol, retornessin a la terra. Corpresos pel recort, emmudirem. Els grills y el mormull de les fulles de les espesses manigües trencaven el silenci. Ens asseguerem en un dels pedriços d'un pont del camí, banyantnos en la fresca brisa que pujava del mar. Feya estona que hi restavem, sense dir mot. De sobte,

—Noys, una *bachata!*—va dir un.—¿Sentiu?—

Pararem la orella, y en efecte, percebirem que, d'allà lluny, venia com una boyrada flotant en l'ambient, mandrosa; un seguit de notes apagades per la distancia, sensuals, laces, com penedides d'haverse després de les cordes. Eren les notes del *tre*, que semblaven sostingudes en l'ayre gravement per les eixi-

des del monoton *bongó*, entorn de les que trotaven esbojarradament les de l'esquerdat *güiro*.

—¿Ahónt déu ésser el ball?—digué en Feló, tot alçants. — M'apar qu'es pel camí del Morro.—

Y aixecantnos els altres dos, ens encaminarem vers hont creyem que la *bachata* tenia lloch. A mida que'ns hi acostavem, del mormull de la música n'eixia clarament el sò de les *maraques*.

—*Compae, ¿dónde é el breter?*—preguntarem a un negre vell que, mitj endormiscat dalt d'un cavall que caminava ab tota la galvana imaginable, feya seguir a dos matxos lligats per la cúa y carregats de moniatos destinats sens dubte al mercat de Santiago.

—*Ahi alantrico, en la primera talanquera que utede encuentren!*—respongué'l bon jayo, refregantse'ls ullaços y mostrantnos ses dents d'ivori.

Seguí ell son camí, el nostre nosaltres, y a poch ens trobarem en el lloch que'ns havia indicat.

—*¿Cómo está ese paquete?*—preguntarem a uns que's trobaven a la porta; y haventnos ells respost que hi mancaven homes, endinsantnos pel caminet que conduceix a la casa, arribarem al lloch de la *bachata*.

En mitj d'una espessor d'arbres, voltat d'un *manigual* grandió, hi havia un pla força extens, y en ell s'hi trobaven aposentats dos *bohios*. Eren aquests, com tots, de *palma* y *guano*, y llurs habitacions se reduhien a una *sala* y *aposeno* dividits per tres o quatre *pencas de guano*, y que tenien per sòl la meteixa terra del camp, una cuyna que quedava afòra protegida per un petit cobert, y una comuna un poch més distant de les habitacions que servien d'hóstatge a les families que cuydaven de la *cochera*, gran cobert de zinck sols tapat per una banda y rodejat tot ell per una mena de barana de fusta.

Aquell dia n'havien tret els cavalls y els cotxes, y la *cochera* era la sala de ball. Quatre o cinch dònes ballaven ab llurs corresponents parelles, y altres tres suplien la manca d'homes a altres tantes companyes.

En realitat, d'homes no'n mancaven: lo que mancava eren balladors, porque'l qui passava la *bachata* no estava disposat a per-

dre *ni medio*, y com que'ls miradors eren coneguts com a bons *almendrones*, deya ell que no *mascaba de ese lado* y que no'ls deixava ballar si no pagaven per endevant.

Al arribarhi nosaltres s'acabà'l *danzón*, y les parelles balladores s'escamparen per les taulettes que per sota les mates de coco y al redós de la espessa *manigua* havia cuydat de posarhi el bon vellet català, aquell gat *de todos los bretes* que tenia la *cantina*.

Algunes de les descolocades trobaren prompte ahont arredossarse després de nostra arribada. Queya la lluna sobre'l quadro; les parelles s'eren esbargides en sugestius colloquis; els músichs engolien cervesa y discutien les qualitats d'aquest y l'altre *danzón*, y els grupos de mirones curiosos, bo y fent beguda, xerraven vívament sobre les dònes, sempre de dònes, això si. Eren grans l'animació y la barreja; no ho era menys la calor. Blanchs y mulatos, y fins algùn que altre negre, reyen, enrahonaven, circulaven, discutien; allí no hi havia *distingos* y *todo éramo uno*, com deya un jove mulato presumit, donantseles d'orador.

—*S'acabó l'opresión, ¿verdad, compae?*

—*Vamo, música, música, qué músico má almendrone!*—exclamà un, cansat d'esperar.

—*Venga esa «hierba buena»*—cridà un altre.

Els crits demanantla's generalisaren, y als músichs no'ls quedà altre remey que deixar la xerrameca y començar a tocar. L'acordeó, el *tre*, el *bongó*, llençaren ses primeres notes, y corrent a aconseguirles seguiren les de les *maraques* y del *güiro*, donant per resultat el picat *danzón* de moda, dedicat a un jugador de *basse-ball*, y que acompanyà tottòm ab sa cridoria.

—*¡Oiganeso, ahí va Mameló!*—cridaven, corrent cap a la sala.

Y, bo y giravoltant, els crits eren grans. Bentost aquests s'apaybagaven, el soroll dels peus anava tan acompassat ab la música, que semblava formar part d'ella meteixa. Les parelles s'enroscaven com a serps, els cossos s'unien, se fonien, se blincaven, ondulaven cadenciósament, y les veus agudes de les dònes, fatigades pel ball, s'aixecaven melòdiques, dolces, y flotaven en l'ambient.

Ay Bebé, tú ta jugando con ella.
Pásamela por el plato, y verá.
Yo soy Mameló.

Hierba buena, lo rico campo de Cuba.

...Y la cançó seguia, afinada, sensual; y elles, mandroses, s'apoyaven en ells. Y la cançó anava allargantse, allargantse suauement, lentament; se breçolava en l'ayre, y els músichs meteixos, com inspirats, com ubriachs, hi posaven tot el cor, y aquelles al semblar incoherencies, *melodisante*, conduhien al lluny.. Y la cançó seguia:

Hierba buena lo rico campo de Cuba!..

Seguia lenta, dolça, acaroadora com un bes, com una manyaga. Y els refrechs dels peus en el sòl li feyen de compàs.

—*¡Enrócate, culebrón!*—crida una veu a un que balla arrapat a una morena.

—*¡Cómo gosa, compael!*—exclama un altre qu'en tot el ball no s'ha mogut del meteix lloch.

Y una parella, ballant, ballant, s'escorre cap a la penombra del pessebre. Y una altra parella, els braços voltant el cossos y les testes apropades, blanch ell, bronzejada ella, s'esmuny cap a la *manigua*.

Y sura en l'ambient quelcòm tebi, abrusedor, que adorm, que dolcifica...

Y acaba'l ball, y la gent torna a beure y a xerrar; les frases són més agudes, les respostes més amatentes; ells assetgen, defensen elles; vibren les riallades entre'ls mots, y els ulls lluhèn.

—*¡Va bueno, caballeros: va bueno!!...*—

Coincideixen les primeres clarors del dia ab l'acabament del petroli del trist fanal que pretenia illuminar la gran sala. Cadascú ab el seu *peje* fa via cap a ciutat, ab ayre fatigat, qui més alegre a causa de la cervesa, qui més laç dels *danzones*...

Y allà en els bohios, ara més silenciosos y tranquils, com si també estiguessin cansats de la vetllada, hi resten dues o tres velles negres ab un jayo amò de les barraques, y el bon vellet català que recull sa mercaderia y endreça les taules.

S. CARBONELL Y PUIG

Santiago, de Cuba, desembre de 1905.

LA SCHOLA CHORAL DE TERRASSA

Aquells qui dubten de la força y de l'avenc dels catalans per demunt de totes les regions que'l Pirineu separa del restant d'Europa; aquells qui no creuen ni en Catalunya ni en sos fills, que posin un xich de bona voluntat en observar les belles y potents manifestacions d'art que cada dia esclaten entre mitj d'aquest poble essencialment seriós y treballador dintre sa fe y sos dalits; que les vagin estudiant d'a la vora aqueixes noves figures que sorgeixen en el camp de l'Art.

Victor Català, els Oslés, en Xirò, en Llongueras y tants d'altres... Que s'hi aturin els descreguts, els escèptichs, els sectaris a fer l'anàlisi de les obres d'aytals figures, y, per poch imparcials y justiciers que sien, ¿quin altre remey els restará més que inclinarse devant d'aqueixes sanes y valentes brotades de la santa y antiga y noble y esforçada soca catalana?

Un músich, un poeta, en Joan Llongeras, ens ha arribat al devant de cent trenta cantayres, portantnos de la vila fabril una hainada d'art y poesia, precisament quan els derrers concerts organitzats per l'Orfeo Català ab la cooperació dels solistes francesos ens havien deixat en l'aním certa depressió.

De Terrassa a Barcelona portá son esbart el mestre Llongueras ab l'ingenuu refiar de l'artista que posa en l'art totes ses aspiracions. Y varem posarnos a escoltar al bon jovent terrassench ab més curiositat que confiança, esverats devant del selecte y atrevit programa. Y l'aplech d'aquella gent nova de rostres desconeguts, de modesta anomenada y de medis escassos o dubtoso, que s'aixoplugava sota'l bust del gran mestre alemany en el local de l'Associació Wagneriana ple a vessar, ens doná la gran sorpresa.

Quan la batuta valenta del jove mestre hagué arrencat d'aquelles goles els primers compassos del *Cant dels joves*, himne hermós y vibrant d'en Maragall y en Morera, ens sentirem corpresos per llur valentia y seguretat. Eren accents de la terra nostra, que s'alçaven «com vol d'aucells removen l'ayre», els d'aquells cantayres quals fronts s'illuminaven al parlarnos llurs boques del desitjat repòs de mitj dia.

Y ab sorpresa creixent sentirem als pochs moments aquelles meteixes veus catalanes fernes assaborir les belleses eternament joves de la música dels mestres del segle XVI.

En el madrigal originalíssim de Waëlrant, de la meteixa época, *Adeu germà meu*, se mostraren remarcables de finesa les veus de les tiplés, vencent magistralment el conjunt de l'esbart les grosses dificultats del madrigal que segui: *L'amor ha pres ma vida*, del gran Palestrina.

La cançó *Vós me feriu tan dolçament* d'en Joan Antòn de Baïf, l'innovayre francès d'un metre de versificació musical originalíssim—interpretada pel compositor Jaume Mauduit ab una admirable aplicació de la música a la poesia,—fou tan finament interpretada per les dues seccions d'homes y noyes de la Schola, que'l públich demanà que fos repetida, tant per la valua de la composició com per la delicadesa de que, al interpretar-la, feren gala'ls executants, especialment en la darrera estrofa: *Ja que tan destre'm feu morir*.

Els dos chorals de Bach en els quals s'esplaya la serena inspiració religiosa del mestre dels motets, foren també una proba de lo valiosa qu'es la tasca del mestre Llongueras, demostrant l'auditori la seva complacència al demanar la repetició del segon choral: *A tu sol te vull conèixer*, de quals grandiositat y dificultats no havia pogut ferse càrrech a la primera cantada.

De Carles Frederich Zöllner—en qual esperit sembla haverse inspirat nostre Clavè—fundador de la Zöllner Bund (Unió Zöllner) que subsisteix a Alemanya encara avuy, més de mitj segle després de la mort del famós mestre de cant, en Llongueras trià'l coratjós y esclatant *Cant de camí*, de factura y vigor admirables, hont la hermosa melodia's desenrotlla fresca y colorida com un esclat primaverench. El *Cant de camí* fou motiu de que cresqués l'entusiasme en l'auditori, sostingut més endavant per la interpretació del *Comiat* de Mendelssohn, d'una amplitut y una majestat corprenedores.

Les delicadíssimes melodies de *El Rossinyol*, del meteix autor, foren esgranades ab elegant dicció pels deixebles d'en Llongueras. Sentit per primera vegada'l diumenge passat, *El Rossinyol* de Goëthe y Mendelssohn deixà una impressió agradósissima, tal volta perque la melodia recorda la d'algun de nostres més dolços y sentits cants populars.

Schubert tingué son lloch en el concert ab tres soperbes y originalíssimes composicions: *Tristor* y *Fugida* les dues primeres, dites d'una faysó digna d'elogi.

A n'en Joan Maragall, l'aymant traductor de Goëthe, devèm el *Chor d'àngels* del *Faust* de Schubert. Pòques composicions poden arribar a assolir la volada, el perfeccionament y la inspiració d'aquesta, en la que's barregen els melodiosos accents angèlics ab els esclats vibrants d'una adoració gloriosa vehina del deliri, envers el Christ ressuçitat. Ab la execució d'aquesta obra la Schola Choral segellà sa remarcable valua.

Del modern y original Brahms sentirem, també per primera vegada, el diàleg *Pregunta*, acompanyades les dues seccions de noys y homes, al piano, pel jove y aprofitat deixeble d'en Granados en Ferrán Via, qui desempnyà la seva tasca ab la delicadesa y do-

mini del piano que fan d'ell un de nostres executants escullits. La composició, de grans dificultats d'execució, no desmeresqué de les altres en quant a interpretació. Y clogué'l ben triat programa l'*Himne de l'arbre fruyter*, d'en Maragall y en Morera, que també tingué d'ésser repetit. Ab fe y hardidesa començà y acaba l'himne, en el que hi batega fortament el cor de Catalunya, ab son trevall del present y ses confianças en l'esdevenir, donantli un segell de gran originalitat la breu melodia del solista: *Ay quina verdor! Ay quina abundor!*, de cayent marcadament oriental, com un voluptuós cant de sultana enamorada.

Sentim no poder esmentar aquí, per desconèixer, el nom del jovenet encarregat de dita estrofa de l'himne, mes ens complavèm en alabar sincerament tant la expressió que donà a son cant, com les dolces y envellutades inflexions de sa veu.

Repetida dos cops l'obra d'en Morera, deixà agradable recort en l'auditori, aixi com també la nova harmonisació feta per l'autor d'*Emporium* de la cançó popular *Una matinata fresca*, qual primera audició devèm a la Schola de Terrassa.

Rebin el mestre Llongueras y son Orfeo nostre sincer aplaudiment. La seva obra ha donat als barcelonins motiu d'entusiasme espontani, y, sense voler analisar detingudament altres detalls dignes d'ésser encomiats, ni menys senalar certes dureses d'entonació que alguna que altra volta's notaren y que són inevitables en una entitat naixent, hem de senyalar les remarcables veus dels baixos, les fresques y argentines vocalisacions d'algunes sopranos, y, més que tot, la unitat, justa y sobrietat del conjunt de l'esbart terrassench.

El poeta y el músich ens ha mostrat son temperament vehement d'artista convençut de que son art ha de donar bones cullites. El seu Orfeo porta la sana llevor de l'art veritable, de l'art gran, en la fe y entusiasme que posa en la interpretació de les obres. Aquesta llevor ha d'anar granant de dia en dia, polida per l'estudi conciençut. Ab ell l'agrupació de Terrassa assolirà sens dubte, més endavant, un alt grau de perfeccionament. Les ben triades obres del programa y son domini dels cantayres ens fan esperar del mestre Llongueras, y de ses futures tasques, fruyts ben saborosos pera l'art conreuat a Catalunya.

L'Associació Wagneriana, infatigable en son trevall d'expansionament artístich, oferi a la bandera de la Schola Choral de Terrassa una bella corbata commemorativa de la vetllada del diumenge passat, ver acontèixement musical pera'ls barcelonins.

CARME KARR

TEATRES

MATERNITAT.—D'AMOR NO SE'N VIU.—LA PRESÓ DE LLEYDA.

En Bracco, autor d'aquest drama estrenat ara per la companyia de la Tina de Lorenzo, s'ha equivocat. La marquesa Claudia di Montefranco, protagonista de l'obra, es, contra'l desitj de l'autor, la negació de la maternitat. Ab son procedir se fa digna del marquès de Montefranco, home viciós, que no la estima ni li fa veure, fins que per egoisme li convé. Però ella descobreix l'engany y s'allunya del marit ab el fill que porta a les entranyes. Y perque l'autor ho vol, per medi d'una declaració escrita pel metge, que resulta extemporània y sense rahó d'haverse redactat, ella també sab qu'es precis sacrificar la vida del nonat pera salvar la de la mare, o la d'aquesta pera parir viu l'infant (cosa molt discutible y problemàtica), y la dòna, obrant ab perfecte desequilibri, sense dret ni rahó ferma, prefereix el suïcidi, com a solució qu'extingeix dues vides alhora. Si la marquesa Claudia, al fugir aborrada de prop del marit ab la càrrega agra-dosa del fill, sigué una veritable mare, esperaria'ls aconeteixements de naturalesa ab fruhició, y, malgrat les prediccions dels metges, la esperança d'un poder incògnit per la ciencia la faria arribar ferma fins al moment dels dolors. Però en Bracco ha volgut traçar una obra aclaparadora, y ho logra ab la *Maternitat* valentse de medis falsos y de fets que, si bé poden ésser reals, pertanyen al nombre de les excepcions. D'això'n resulta que'ls personatges del drama esdevinguin també falsos, y que ab llurs fets no convencin a l'espectador. En Maurici Dorini, amich íntim dels marquesos de Montefranco, conco empedrehit, home bo y carregat de manies, es l'únic tipo de l'obra que s'aguanta, y, no obstant, ell es qui comença'l drama ab un fet equivocat: ell proporciona'l medi pera que la marquesa s'enteri de la mala vida del propi marit, consentint en que aquella estigui amagada en una habitació de casa seva escoltant la conversa expansiva d'ell. En Maurici tenia mil medis pera evitarho y desobe-hir els desitjos de la marquesa, però en Bracco ha volgut començar ja l'obra ab un punt fals, il·lògich y vulgar.

Maternitat conté fragments que revelen un bon autor dramàtic, especialment en el segón acte, en el qual s'hi acoblen veritables filigranes. en el diàleg, però en conjunt l'obra es una barreja de situacions còmiques, dramàtiques y tràgiques que arriben a entretenir més no a convèncer. ¿Per qué? Per lo que deya al començar: perque en Bracco s'ha equivocat al traçar el plan general de *Maternitat*, y per més que hi hagi abocat ingeni, diàlegs fàcils y correctes, traça y tec-

nicisme, pot dirse que ha vestit ab bons ro-patges un maniqui, y la bellesa d'aquells no es prou pera fer vibrar ab esclats de vida lo qu'es buydor sens ànima.

La Tina di Lorenzo, en la interpretació de la marquesa Claudia di Montefranco, tingué moments de vera inspiració, especialment en el transcurs del segón acte quan dialoga ab son marit, que matisà magistralment; però notantse en son treball artístich un gran des-equilibri, sens dubte degut a les condicions de l'obra meteixa. En Falconi, en el paper de Maurici Dorini, fet un artista acabadíssim, interpretant el personatge ab art exquisit, donantli gran relleu y mostrantse un mestre lo meteix en les situacions còmiques qu'en les dramàtiques. En Carini bastant insegur en el paper de Marquès de Montefranco.

La *mise en scene* molt cuydada y digna de lloança.

D'amor no se'n viu. El titol d'aquesta comedia del senyor Marti y Folguera hauria d'ésser, segons lo que aquest ve a demostrar al final dels tres actes de l'obra, *D'amor també se'n viu*; perque, per més que la senyora Rita repeteixi mil vegades que no, inculcantho a les seves filles Clara y Emilia, y omplintne les orelles del marit don Tomàs Puig, l'autor li nega en absolut ab el desenllaç de l'obra. Pera la *mamá* tot ho poden els diners, y l'únic medi y fi de la vida són els *cents mil duros* que sempre fa anar endoyna ab la llengua; mes la pobra noya tísica que arriba al balneari's va morint perque ha perdut l'amor del qui estimava, y res poden pera conservarli la vida la ciencia ni els milions que posseheix. L'obra del senyor Marti y Folguera es sols la comedia de la familia de don Tomàs Puig; el drama de la pobra malalta sols s'apunta al baixarse la cortina després de l'últim acte, com a corolari que desmenteixi les repetides afirmacions y modo de pensar de la senyora Rita, y qual corolari es una nota tan justa y sentida, tan artística y convincent alhora, qu'ell m'ha suggerit el nou titol, ben apropiat: *D'amor també se'n viu*.

El final de la comedia ensopegat, traçat ab una concisió hermosament artística, contrasta brutalment ab tota l'obra: tres actes molt llarchs, situacions y conceptes repetits, convencionalisme en les entrades y sortides dels personatges, vulgaritat en l'acció y en les paraules... en fi, una comedia gastada y prima que crech que aniria un xich millor enquibida en un sol acte, donchs no té pasta pera més. En cambi la escena final, breu y senzilla enclou tot un drama; ella sola fa digne d'aplaudiment a l'autor y digna d'ésser vista l'obra.

De la execució de la comedia no puch dir altra cosa sinó que tots els actors en general feren lo humanament possible en la lluyta

per'animar els personatges que respectivament interpretaven, tasca ben difícil que l'art els hi tindrà en compte.

El primer actor en Jaume Borrás va fer-se acreeador a la meua llàstima: representa en l'obra un tipo de xitxarel·lo, y el va vestir ab una americana esquifida y unes calces molt ajustades; potser ab la roba volgué simbolisar que també la comedia l'oprimia. Ho crech encara que no ho juri.

La presentació de l'obra, bastant fluixa: una decoració de balneari de comedia, però de comedia de broma... vull dir, de *comedia de per riure*.

Al Principal s'ha estrenat una altra visió musical, glosa d'una sentidíssima cançó catalana: *La presó de Lleyda*. L'èxit ha sigut gran, si bé no tant com el de *Els tres tambors*. La lletra es d'en Gual, qui ha desenrotllat ab traça y sentiment els principals episodis de la cançó popular. La música es d'en Pahissa, y encara qu'ella, ab les decoracions, fou lo que més *frappà*, no deixarèm de consignar nostra impressió de que la partitura, tal volta per lo carregat de la instrumentació, en conjunt no resulta massa encaixada. Els intel·ligents aplaudiren al músich, creyèm que ab justicia. Nosaltres, reconeixent sos mèrits, hem de dir que una cosa es un drama lirich y altra la glosa de una senzilla cançó popular en la forma en que aquestes ens són servides al Principal. Nostres cançons són flors delicadíssimes que's poden malmetre fàcilment: cal cullirles ab molt de compte pera que no perdin bellesa ni aroma. Són tan ingenuas, qu'en les mans dels ingenuus es ahont hi escauen millor; y tant més gran ens sembla l'artista, en aquest genre, com més sab identificar-se ab les ingenuitats comprededores dels cants populars, ab els quals, ab la major simplicitat, pot arribarse fins a produhir impressions tràgiques. En Pahissa, donchs, si ha pecat, ha sigut per carta de més. S'ha revelat un nou músich, ab més coneixements que molts altres de fama ja consagrada. Li manca ara despossehirse d'enfarfechs y educar son sentiment, y anirà lluny y no haurà pas de recular ni devant d'obres liriques de més empenya que *La presó de Lleyda*.

Les cinch decoracions de Vilomara, Moragas, Alarma y Junyent, molt artistiques y d'efecte. Tots mereixen els aplaudiments rebuts, y molt especialment en Graner per sa esplendidesa com a empresariartista, y en Gual com a director d'escena, per més que'ls modestos actors del Principal, ab llurs poques facultats, no sempre estigueren a la deguda altura.

Deixo pera la setmana entrant l'ocuparme

de *La Trilogia di Dorina*, ab èxit representada per la Tina di Lorenzo a Novetats, y de la obreta *Cel que s'obre*, estrenada al Principal, car les seccions de critica literaria y artistica van allargantse excessivament en el present número.

J. PUJOL Y BRULL

CIENCIA

La va trobar en una de les moltes *tavernes* que a Paris existeixen.

Ella feya estona que voltava taules inútilment. O'ls concorrens d'aquella nit eren tristos, o aquella xicota no valia prou pera interessarlos.

Ell estava sol; també feya estona que voltava ab la pensa, inútilment, sense trobar lo que cercava. Tal volta un ideal... Tal vegada pensava en la lliçó d'anatomia rebuda aquella meteixa tarda a l'hospital, ahont qui sab si l'estudi del cos humà l'havien fet sobre'l cadavre d'una dòna potser concurrent en altre temps a aquella *taverne*... Y qui sab si materialisava ses ilusions contemplant els cossos d'aquelles que tart o d'hora anirien a parar a la taula de dissecció. Y no hi ha dubte que, si això pensava, establí tot seguit un paralel entre la taula de disseccions y el llit ahont aquells cossos diariament s'ageyen. Y vegé en abdues coses dos altars: l'un elevat a l'amor, l'altre a la ciencia.

Ella no pensava tant. Potser no pensava res...

Ell la vegé passar indiferent. La esguardà instintivament al girarse, y, fugintli de la pensa les idees científiques, se senti masclé.

La cridà. Apenes se parlaren, y ell sorti de la *taverne* seriós, sense la joia del qui va a satisfer un gust, més aviat ab l'enuig del qui va a complir una necessitat.

Y arribaren a la *chambre* d'ell, ahont ella començà a despullarse. Y ell la mirava impassible.

Ab la negligencia del qui va a emprendre la feyna que li dòna pa, va treures ella'l cos de seda y la cotilla, quedant sols ab una fina samarreta y la camisa. Degué ésser el moviment forçat de treures la cotilla que la feu tossir.

Ell, al sentir el cop de tos, va mirarli els ulls.

—Veyàm, tómbat—li digué.

La noya obehi y ell va auscultarla seriosament, mentres ella anava desfent les moltes betes que subjectaven una peça sobre l'altra.

Y ell no parà ab això: la reconegué de dalt a baix, ab tota la escrupulositat del científic.

—¿Sabs una cosa?—exclamà a la fi.

—¿Què?—interrogà ella.

—Ets tísica.—

Va dirho així, sèch, com hauria dit «ets maca»; ab la naturalitat del qui cada dia anomena la malaltia, ab la senzillesa del qui la coneix y troba natural, irremeyable que hi hagi qui la pateixi.

Ella no's sorprengué pas.

—T'has equivocat—li digué somrihent:—sóch anèmica.

—Què, anèmica! Te dich qu'ets tísica—repeti ell, contrariat per la negació d'ella.

—¿Qu'ets metge?—

Ell devia trobar natural que hofos, donchs digué:

—¿Y donchs, dòna? Estudio medicina.—

Allavors ella's posà seriosa. No'n sabia res del mal que patia. Una vegada li digueren qu'era anèmica y li receptaren un xarop que prengué dues setmanes sense trobar millora. L'ampolla s'acabà y no'n comprà més. Valia tres franchs cada ampolla d'aquell xarop!

Ell tornà a mirarla y seguí afirmant. Si, no hi havia dubte: era tísica. Y li aconcellà, com si talment haguessin anat no més a fer una visita de metge, que deixés la vida que portava. Ella necessitava, pera curarse, anar a un sanatori; però això depressa, aviat; si seguia a Paris no hi havia dòna pera dos anys.

Potser perque ho digué ab tanta fredor, ella no'l va creure. Qui sab! Totjust era estudiant ell, y potser volia fer el sabi...

Va ficarse al llit y l'esperà a n'ell, que lentament se despullava, tot donantli concells y explicantli un regim de curació.

Assentada al llit, ella'l mirava, y pensà que potser ell s'equivocava però li deya ab bona intenció. Y va sentir fonda simpatia. Sens dubte qu'ella no era pas tísica; però qui sab si el noy s'ho creya y l'aconcellava a fi de bé.

Sense adonarsen li quedava agraphida d'aquells concells que creya desacertats.

Y ab tendresa, quan ell pujà al llit, va rodejari el coll y, posant sos llabis sobre'ls d'ell, li digué:

—Fesme un petó.—

Ell se retirà vivament.

—Y ara! ¿Que t'has tornat boja? ¿Sabs lo que demanes? ¿No veus qu'es una imprudencia que't besis la boca? ¿No t'he dit qu'ets tísica?—

Ella quedà glaçada. Vegé que no devia agraphirli els concells. L'havia reconeguda no pera favorirla, sinó pera resguardarse ell, y va sentir molt endintre una agror...

Havia demanat caricies y li donaven punyalades.

Y s'entregà maquinalment a n'ell, que, un cop satisfet son desitj, s'adormí indiferent.

Ella s'acotxà de cara a la paret, y en silenci va plorar; va plorar molt, aixugantse'ls ulls ab la gira del llençol gelat.

Quan ell se despertà, de matinada, la trobà encara plorant. Cregué que plorava per haverse conegut la malaltia; no se li va ocórrer qu'eren del cor aquelles llàgrimes.

Va pagarli, una volta vestits, el preu convingut, y ella sortí, encara humits els ulls y el rostre demacrat.

Un amich que l'havia vist a la nit entrar ab ella, va córrer al quarto d'ell al vèurela marxar, y el trobà treyent els llençols ab la punta dels dits.

—Alça!—li digué l'amich.—¿Es a dir que no has estat sol aquesta nit?

—Calla, home!—contestà ell malhumorat.—He estat ab una xicota que m'ha resultat tísica, y no ha fet més que plorar. M'ha omplert els llençols de *bacillus*...—

Y no hi ha dubte: la humanitat necessita de la ciencia.

SALVADOR GIBERT

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Narcís Oller. — PILAR PRIM. — *Novela de costums del nostre temps.* — Barcelona, «*Il·lustració Catalana*», 1906.

La *Pilar Prim* es viuda; el marit. l'opulent fabricant Dou, li deixà al morir una brillant posició social, emperò ab la condició de no tornarse a casar. Precisament això, per ésser una costùm tan practicada a Catalunya, no sembla a primera vista cap despropòsit, com també déu semblar la cosa més natural del món pera un musulmà la poligamia, y com degué semblarho la esclavitut als pobles de l'antiguitat sens excloure aquells qual civilisació ens apareix encara com una posta lluminosa. Donchs per la meteixa rahó que l'esclavatge no ha estat abolit fins ara fa poch, y en general per la força de lley que adquireixen les costums, adhuch les que després han d'ésser tingudes per més barbres, es que la humanitat accepta per cosa justa lo que, si a mà ve, la evolució incessant de les idees revelarà ésser lo més injust que imaginarse pugui. Nosaltres hem de confessar que la lectura de *Pilar Prim* ens ha estat com una revelació, car may se'ns havia ocorregut meditar sobre un cas com el que l'Oller ens presenta, ab tot y tenir devant dels ulls a cada moment el document humà qui podia haver-nos suggerit les mil reflexions a que dóna lloch la novela de que tractem.

Essent, donchs, el qu'hem dit, en quant a nosaltres, l'efecte que'ns ha produhit la novela, podriem arribar a la conclusió de que'l llibre de l'Oller es una obra de tesis; emperò, generalment, aytals obres lo que guanyen desde'l punt de vista doctrinal ho perden com a obra d'art; y precisament l'haver sabut fugir d'un perill semblant l'autor de *Pilar Prim*, es el primer y el millor elogi que se'ns ocorre respecte del llibre. Si en Narcís Oller hagués volgut fer obra de sectari prenent peu del cas de la *Pilar Prim*, hauria pogut fulminar una diatriba tremenda y acabar predicant les excelencies de l'amor lliure; fentho així, l'autor hauria tal vegada assolit la consideració de novelista transcendent, emperò l'art n'hauria de segur valgut de menys.

L'argument de la novela no es gens complicat, encara que hi ha en tot el llibre un hermós equilibri entre ses proporcions totals y el nombre y valua relativa dels episodis qui l'integren. En aquest concepte'ns creurèm ben lluny de tota exageració afirmant que *Pilar Prim* es la millor novela de l'Oller y una de les millors dintre la nostra literatura. Hi ha, es veritat, al començar, una certa profusió descriptiva mentre'ls episodis qui's succeheixen tenen lloch a Puigcerdà, com si l'autor s'hagués proposat fer ressortir la humanitat del tipo que'ns presenta desplegant a son entorn un veritable luxu docu-

mental y revestint totes ses anades y vingudes materials de les garanties necessaries. Mes això no fa sinó acreditar novament a l'Oller de bon observador, y si bé dóna així caràcter a n'aquesta part del llibre, potser retrassa una mica l'interès del qui llegeix. Ab tot, ens estarem molt bé de dir que això sia un defecte, y no assegurariem pas que aquesta prolixitat que retreyèm no pogués fins constituhir un nou atractiu pera una segona lectura.

La novela comença ab el viatge de les senyores Dou (o sia la *Pilar Prim*, viuda, y sa filla ja casadora) el qual dóna ocasió a llur coneixença ab en Marcial Deberga, jove qui mena una gran vida de solter per virtut de la protecció d'una tia molt rica y xacrosa, de la qual li pervindrà, segons totes les probabilitats, una quantiosa herencia a la mort d'ella. El fet es que la viuda Dou y Elvira, la filla, senten aviat per en Deberga una simpatia natural. Lo de la filla no tindrà conseqüencies, donchs oportunament li sortirà'l partit convenient en la persona d'un rich bilbai; que per això ha estat educada dintre un sentit pràctich qui fa d'ella l'antitesis de sa mare. Aquesta, casada molt jova ab un home vell, gelós e incapaç de compèndrela, s'ha trobat viuda, com qui diu, ab el tresor integre de ses ilusions juvenivoles.

Emperò per demunt de la voluntat de la *Pilar* hi ha la tirànica disposició del testament de son marit; y la dóna qui ocupa una posició social envejable, no podrà may assolir una veritable felicitat sens empenyarhi totes les aventatges que son estat de viuda pot tan sols assegurarli. L'egoisme desenfrenat de tots els qui la envolten arribarà emperò a fer insoportable pera la *Pilar Prim* una semblant situació, y vindrà un moment en que, d'una manera fatal, la viuda caurà en els braços d'en Marcial Deberga, el qui la estarà esperant ja desitjós de resoldre per sa part d'una vegada'l problema d'una existencia aventurera y xorca de veritables emocions. Y en aquesta situació s'acabarà'l llibre, donchs els termes precisos de l'*entente* entre'ls dos enamorats queden a discreció del lector, el qual podrà suposar, o que la protagonista's casa ab l'home escullit sacrificant sa posició material, o bé que s'entrega a n'aquest fent taula rasa de les consideracions socials y de tot escrúpul de conciencia.

Pera posar en acció aquest argument, en Narcís Oller ha estudiat *d'apres nature* una colla de tipos que li han permès produhir un conjunt força animat, imaginant una variada successió d'escenes, lligades les unes ab les altres d'una manera ben lògica. L'acció's desenrotlla sense sotragades brusques, y sense aquelles dilacions innecessaries a que tan sovint recorren els autors per 'aumentar l'interès de llurs narracions. Cal reconèixer la bona fe del novelista en aquesta ocasió;

les quatrecentes planes de la *Pilar Prim* són ben aprofitades.

Tal vegada podriem discutir la oportunitat d'aquella escena en que donya Pomposa Roig tracta d'atreures novament la voluntat de son aymant d'un dia; potser aquell diàleg resulta massa comprometedor pera'l bon concepte qu'en Deberga mereix a les senyores Dou, davant de les quals se desenrotlla'l violent apart ab donya Pomposa. Aquesta escena'ns ha semblat poch versemblant, y en certes ocasions el tipo de la esmentada senyora massa carregat de color, encara qu'en el transcurs del llibre arribi a adquirir un cert relleu el personatge.

Per ultim, establirèm aquí una observació que sobre la derrera novela de l'Oller podrà fer qualsevolga qui s'ho proposi. Ens referim al llenguatge. Nosaltres hem cregut veurehi un progrés ab relació a obres anteriors del mateix autor. Cal no oblidar qu'en poch anys el nostre llenguatge literari s'ha perfeccionat d'una manera ben visible, y el català de que's servien els escriptors de vint anys enera avuy no seria admès sense protestes. Volent nosaltres deliberadament cercar en aquest aspecte de son llibre'l punt flach del novelista quals primers èxits daten ja d'una època que molts no hem alcançada, ens veiem obligats a declarar honradament que hi hem trobat poch que censurar y en cambi molt qu'es mereixedor de lloança. Sense que l'Oller se'ns presenti aquí com un consumat estilista, cosa que dificulta en gran manera la necessitat de fer parlar gent qui en la vida real usen un català corromput, el llenguatge ab el qual l'autor se'ns dirigeix es ben correcte y polit. L'obra's faria llegir ab gust per aquest sol concepte, si ademés no resultès el tema ja de si interessant, com se pot deduhir de lo que queda exposat avans.

Se tracta, doch, d'una obra qui fa força honor encara al degà dels nostres novelistes; essent aixi mateix una nova manifestació de l'esplendor de la renaixença de les lletres catalanes.

Alfons Daudet.—TARTARIN DE TARASCÓ.—
Traduhit per Santiago Rusiñol. — Antoni López, editor; Barcelona (1906).

Es una bona adquisició pera les nostres lletres el famós llibre d'en Daudet, la qual devèm al senyor Rusiñol qui s'ha imposada la tasca de traduhir l'obra pera ferne ofrena a la nostra llengua, qui cada dia més va mostrantse ab mereixements pera que sovint se li facin semblants obsequis. Ab això ja's pot comprendre la estima que'ns mereix el treball del traductor. La versió ha estat feta de la manera com deuen ferse aquesta classe de feynes: ab respecte y amor pera l'obra original y ab conciencia de la dignitat de l'idi-

me propri. En quant a lo primer, si no fos ja evident que'ls únichs mòvils qui poden circumstancialment convertir un autor (en ple èxit com en Rusiñol) en simple traductor són els d'una gran admiració pera'l llibre, ho probaria també'l petit pròleg ab que apareix encapçada la versió catalana. Es aytal pròleg, ademés, un breu judici critic de les tendències de l'obra y una bella apologia d'aquella literatura qui enlayra'l cor y descarrega l'esperit, d'aquesta literatura meridional qui, més aviat de lo que molts se creuen, reconquerirà sos bells prestigis quan la gent se cansi de les nebulositats boreals, que molts fan semblant de fruhir ab goig intens pera no contrariar la moda predominant.

Y la nostra llengua catalana, mercès a la traça del traductor, hi corre per demunt de les planes del *Tartarin* d'una manera suau; traduhint bé les inflexions d'ironia ab que l'humorisme d'en Daudet revesti la explicació de les famoses aventures del Quixot provençal. En tot el llibre s'hi veu ben bé, ademés, el propòsit del traductor de buydar l'esperit de l'obra francesa dintre'ls motllos més escayents de la catalana, construhint en paragrafs correctes y sovint elegants y tot la seva traducció, mercès a la qual podràn novament assaborir les belleses de la coneguda novela'ls catalans qui ja la coneixen en francès, y ferhi coneixença aquells altres qui no havien atinat a llegirla encara.

LA RAZÓN CONTRA LA ANARQUÍA, por José Buxadé.—Barcelona, Alejandro Martínez, editor, 1906.

Hem rebut el volúm ab el titol transcrit, capçat per efusiva dedicatória de l'autor (*Como homenaje a la rectitud, al talento y á la cultura*), qual retrat adorna la coberta del llibre.

Acompanyant a n'aquest, ens es arribada també una fulla impresa, ab el següent contingut, el qual ens estalvia'l treball de formar un criteri; criteri per altra part qui no seria tal volta absolutament imparcial, per quant la dedicatória transcrita, la presencia en efígie del propri autor y la fulla acompanyatoria conspiren contra la serenitat qui ha de precedir á la formació d'un judici crítich.

La fulla referida parla en estil d'aquestes paraules:

El editor don A. Martínez, de Barcelona, acaba de publicar una obra de palpitante interés y actualidad, única en el mundo, original del eximio escritor José Buxadé, titulada *La Razón contra la Anarquía*, que ha de producir sensación y controversia en el campo sociológico, ante la rotunda afirmación del autor de que la Anarquía no puede existir, por ser incompatible con la naturaleza, con el hombre y con la equidad, porque en lugar de consistir, como las que hasta el presente

han combatido la doctrina libertaria, sin resultado, en una crítica desdeñosa, ó un anatema furibundo, es la refutación razonada de ella, sin prejuicios ni tendencias determinadas, oponiendo al vulgar apasionamiento del sectario, la augusta serenidad del pensador.

Obras como *La Razón contra la Anarquía*, que establecen la sana doctrina frente al morboso sofisma, honran al autor que las escribe y al editor que las divulga y son realmente provechosas para la sociedad, en nombre de la cual felicitamos á ambos por el servicio que le prestan con ella, deseando sigan, conforme indican, publicando otras con fin tan laudable; y recomendamos su lectura y propagación á todos los hombres sensatos

sin distinción de clases, ideas y creencias, interesados en curar la aberración anarquista, pues, tanto por su utilidad y módico precio — una peseta — como por el modo magistral con que trata el asunto y la dialéctica demoleadora con que rebate las tesis ácratas, marcando nuevas orientaciones para la solución del gran problema sociológico, resulta un libro interesantísimo para todos, que ha de leerse y hacerse leer, acogerse en todos los hogares y colocarse en todas las bibliotecas.

Y no diu res més.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Lògicament obrant, y en Esperanto sempre s'ha de tenir present qu'es un idioma lògich, es clar que desde'l moment que l'article té assignada aquella tasca, jamay l'usarem devant dels noms propis que ja són per si meteixos prou determinats; no dirèm *la Ludoviko* ni *la Katalanujo*, sinó *Ludoviko* (Lluís) y *Katalanujo* (Catalunya), perquè aquests dos noms ens indiquen prou bé la persona y cosa de que's tracta. Ara, si volèm traduhir la frase: la Barcelona vella, com que aquí la frase meteixa indica que n'hi ha dues o més de Barcelones y que nosaltres parlèm d'una d'elles, usarem l'article pera determinar y dirèm: *la Barcelono antikva*.

«Las terminacions dels substantius y de l'article poden suprimirse y reemplaçarse per un apòstrof. Ex.: *Ŝiller'* (Schiller) enlloch de *Ŝiller'o*, *de l' mond'o* enlloch de *de la mond'o*.» (Reg. 16. Gram. Fon. Zam.)

Atenentnos en aquest lloch a l'article, remarcuem que la regla no pot ésser més clara. Dóna ella un dret que facilita en gran manera la construcció dels versos, y permet fer certes frases més musicals, ja que'l bon sò a voltes no depèn sinó del cambi d'un accent, que's logra ab la supressió d'una sílaba. Es de recomanar no obstant que s'usi aquell dret lo menys possible, y fixantse en els textos redactats pel doctor Zamenhof, que sols se suprimeixi la *a* de l'article substituhintla per un apòstrof quan vagi darrera de prepo-

sició que termini, o devant de paraula que comenci ab vocal. Exemple:

Kaj kantas tra l' pura aero.

Y canta a través de l'aire pur.

(*Krestomatío.—D. Zamenhof.*)

Unu por l' alta granda konstruo.

Un pera l'alta y gran construcció.

(*Krestomatío.—M. Coldbger.*)

II

SUBSTANTIU

«El substantiu acaba sempre ab *o*. Pera formar el plural s'afegeix una *j* al singular.»

(Regla 2. Gram. Fon. Zam.)

Aclaració.—Són substantius tots els noms de les persones, animals o coses, ja sien aquestes derrerres abstractes, ja concretes. Exemples de substantius: *Petro*, Pere; *Johannino*, Joana; *bovo*, bou; *pano*, pa; *dieco*, divinitat; *justeco* justícia.

La *j* que s'afegeix pera fer el plural no cambia l'accent que tenia la paraula en singular. *Domo* (casa) y *domoj* (cases), se pronuncien apoyant sobre *do*; *hejmo* (llar) y *hejmoj* (llars) sobre la meteixa sílaba *hej*.

Sempre, donchs, que necessitem usar un substantiu, anirem al diccionari, hont hi trobarem les rels expressant una idea abstractament (no un substantiu abstracte), y afegintli les terminacions *o* o *oj*, segons el volguem usar en singular o en plural, haurèm fet el substantiu que desitjavem. Ex.: Volèm traduhir el substantiu *tremolor*: en el diccionari hi trobarem la rel *trem*, qui ens expressa abstractament la idea verbal de tremolar; afegintli una *o* ne farem *tremo* (tremoloi); afe-

gintli *oj*, *tremoj* (tremolors). Volèm traduir el substantiu *salt*; en el diccionari hi trobarèm la rel verbal *salt* (saltar), de la que'n podrèm fer *salto* (salt), *saltoj* (salts). De *glor*, rel del verb glorificar, ne farèm *gloro* (gloria), *glorj* (glories). De *taks*, rel del verb (evaluar), ne farèm *taksoj* (evaluacions), etc.

Tinguis present que a voltes, en català, altres parts de la oració s'usen com a substantius. Quan ens trobèm en aquest cas, al traduir-les a l'Esperanto les hi donarèm la terminació substantiva singular o plural que les hi correspongui. Ex.: En la frase *el riure de les dònnes*, riure, qu'es infinitiu de verb, se converteix en substantiu y no'l traduirèm per

la ridi, sinó que a la rel del verb riure, *rid*, hi afegirèm la terminació *o* que li correspònd y dirèm: *la rido de la virinoj* (1). L'adverbi *si de si de les noyes*, no'l traduirèm per l'adverbi *jes* a seques, sinó que afegirèm a aquest la final substantiva *o*: *la jeso de la knabinoj*, etc.

«L'idioma no té més que dos casos: el *nominatiu* y l'*acusatiu*. Aquest darrer se forma afegint al nominatiu una *n*. Els altres casos se formen per medi de preposicions.» (Reg. 2. Gram. Fon. Zam.)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

(1) Més justament: *la ridado*, usant la partícula *ad* que indica la continuació de l'acció.

NOVES

Ha quedat per fi aprovat el projecte de lley sobre jurisdiccions. Hi ha quedat després d'haverse retirat del Congrés la minoria republicana, a la que ha seguit la regionalista; hi ha quedat sense'ls vots dels carlins y dels diputats periodistes, que protestaren també y també's retiraren. No sabèm de gayres governs lliberals que hagin gosat dirsho havent de passar per situació semblant. Y això precisament en moments històrics en que'l lliberalisme més radical, en els grans estats europeus França y Anglaterra, invadeix resoltament les esferes del poder netejant-les de seculars privilegis y despotismes impropis de la vida moderna...

A Espanya no n'hi ha de vida; o millor dit, no n'hi ha hagut fins ara. Mes no sembla sinó que la veu de Catalunya l'hagi deixondida quelcòm a Espanya, y s'anuncia per totes les províncies una serie de *meetings* de propaganda iniciada pels republicans en connivència ab els catalanistes. Al Congrés els representants del poble han tingut com sempre d'emudir, y es hora d'apelarne devant del meteix poble.

Els dos partits monàrquichs turnants, al ferir al país en ses aspiracions, s'han ferit ells meteixos. Del país depèn que aytal ferida sia mortal. Tot es que'l país se'n adongui de que té ideals, y que sàpiga defensarlos. De certes regions no'n dubtèm. Veurem que fan les altres.

Les Bascongades no dormen, com ho proba la reunió ara celebrada per la Lliga Autonomista, en la que s'ha defensat la estreta unió de tots els bascongats. En quant a Catalunya, esperèm que nostre poble sàpiga demostrar al govern qu'està al costat dels diputats d'oposició que tan bona brega han sostingut al Congrés. La culta manifestació de simpatia que Barcelona'ls hi volgué fer a llur arribada de Madrid, fou evitada ab els

procediments governamentals de consuetud, o sien càrregues de cavalleria y bastonades. Donchs bé: la manifestació's repetirà legalment, y legalment s'haurà de reconèixer qu'es un fet la solidaritat catalana proclamada en el *meeting* de Girona. Un grandios acte se prepara en homenatge a tots els diputats a Corts per Catalunya sense distinció de partits, y als qui combateren ab ells el projecte de jurisdiccions. Hi seràn invitats ajuntaments y diputacions, societats mercantils y d'esbarjo, corporacions polítiques, orfeons .. tot lo que sia o representi quelcòm de Catalunya. La protesta del nostre poble, donchs, la sentiràn fins els més sòrts.

El passat dimecres foren invitats a l'acte de la fosa de dues estatuës pera'l monument del doctor Robert, modelades per en Joseph Llimona. L'acte tingué lloch ab tota felicitat en els tallers dels senyors Masriera y Campins, assistinthi distingides personalitats del Catalanisme militant y bon nombre d'artistes y admiradors de l'inoblidable patrici qual perdua tant deplora Catalunya.

El passat dijous la «Lira Orfeo» donà en el «Centre Fivaller» un de sos notables concerts de guitarres y bandurries, executant admirablement obres de Schumann, Beethoven, Mendelssohn. Mozart, Chopin y Bizet, y cançons catalanes com *La filla del marxant*, *La filla d'Igalada*, *El testament de N'Amelia*, etc. El concert fou dirigit pel senyor Barberà, subdirector de la «Lira Orfeo,» qui demostrà ses excelents dots pera col·laborar ab en Llobet, director de la meteix, en l'obra de cultura que aqueixa entitat ve realisant.

La concurrencia era nombrosa, y les composicions foren aplaudides ab entusiasme.

S'ha posat a la venda un follet de 16 pàgines contenint els fonaments gramaticals de la llengua «Esperanto» del doctor Zamenhof

traduïts al català y precedits de la poesia *La Espero*, original de l'inventor de l'idioma internacional, y un pròleg d'en Joan Rosals, president de la «Espero Kataluna».

Essent aquest llibret de propaganda, se vendrà a 10 cèntims cada exemplar y a una pesseta'ls vint, a fi de que'ls esperantistes catalans puguin contribuir a sa divulgació.

Publicacions rebudes:

La Posta dels Deus, tercera jornada de la tralogia *L'Anell del Nibelung*, traducció catalana adaptada a la música per Xavier Viura y Joaquim Pena, acompanyant al text la exposició dels temes y figures musicals, ab llur quadro sinòptich. La biblioteca de l'Associació Wagneriana s'ha enriquit ab aquesta nova traducció y adaptació, fetes ab la escrupulositat de totes les anteriors. Preu, 3 pessetes. S'anuncien les traduccions de *Tristany e Isolda*, *Taunhäuser*, *Les Fades y Parsifal*, ab les quals quedarà traduït al català y aplicat a la música tot el teatre de Wagner.

El ejercicio de la Jurisprudencia especialmente en Cataluña, discurs llegit per en Joseph Pella y Forgas en la sessió pública inaugural de les sessions de l'Acadèmia de Jurisprudència, el 15 de febrer prop passat. Es aquesta oració una bella glosa de la historia jurídica de Catalunya, feta ab la competència que caracteriza a son autor.

Ressenya llegida en la sessió pública inaugural de la meteixa Acadèmia, pel secretari en Antoni Jansana Llopart. Es una cabal recopilació de les tasques de l'any y acorts presos, alguns d'ells de vera transcendència.

La Carn, quadro dramàtic per J. Burgas, estrenat al teatre de les Delícies el 27 del passat janer. Hem rebut aquest quadro dramàtic del qual no'n fem critica seguint nostra costúm de no judicar les obres escèniques sense vèureles representades, limitantnos a dir que per sa lectura'ns sembla digna de la ploma vibrant de l'autor de *Vidamor*.

Teoria del préstamo usurario, por A. Blanqui, traducció de J. Prat. Curiós follet de 24 planes contenint un fragment de l'*Origen y marcha de la usura* publicat per la *Critique Sociale*. Obreta d'innegable valor filosòfich-social, en la que ab una argumentació fàcil y a l'alcanç de la inteligencia popular se llenen veritables diatribes contra la usura, representada no sols pels *prestamistes* sòrdits, sinó pels moderns *economistes* agabelladors dels productes del treball y usurpadors de la comú riquesa, que resulten els principals usurers. La traducció castellana no es pas correcta: emperò compleix son fi, car no's tracta pas de fer obra literaria. Ha sigut publicada per l'*Archivo Social* de Reus, y's ven a 15 cèntims.

Narraciones extraordinarias, per Edgard Poe, traducció castellana de J. M. Ballester.

La biblioteca *Autores Célebres* qu'edita la casa Salvatella d'aquesta ciutat, ha publicat en un nou volúm les emocionants narracions del famós escriptor nort-americà titulat *El gato negro*, *Enterrado en vida*, *El barril de amontillado* y *Sombra*. Consta'l volúm d'unes cent planes y's ven a 60 cèntims.

Ligue Française de l'Enseignement. Annuaire de l'Association Amicale des Anciens Elèves de l'École de la rue Tête-Noire. Conté treballs interessants com són el *rapport* sobre la serie de les conferencies de 1904 a 1905; el *compte-rendu* dels concursos de 1905; *Les Origines du Félibrige*, y *Communisme et Collectivisme*, extrets del «Mistral»; *Les sonnets célebres*, per A. P., etc., etc.

Concurs Artistich Català de Figueres. Hem rebut la convocatoria y cartell d'aquest concurs literari y musical, qual festa de repartiment de premis tindrà lloch el dia 5 de maig. S'ofereixen cinch premis, els tres primers consistents quiscùn en 250 pessetes, més un accésit de 100 pessetes. Els premis quart y quint consistiran en objectes d'art. Les composicions haurán d'ésser inèdites y escrites en català, divent remetres a n'en J. Puig Pujades (carrer de Girona, 13, Figueres), avans del 15 d'abril. El jurat pera'ls temes literaris estarà compost pels senyors Joan Maragall, Ignaci Iglesias y J. Pous y Pagès. Oportunament se farà saber quins senyors componen el jurat musical.

Primer Congrès Regional d'Higiene de Catalunya. Hem rebut el Reglament d'aquest Congrès que pera'l proxim mes de juny organisa l'Acadèmia d'Higiene. En ell se tractarà de l'estat demogràfich-sanitari de les diverses comarques catalanes, per'arribar a conclusions concretes. Hi podrán pendre part metges, veterinaris, farmacèutichs, enginyers, arquitectes, etc. En la impossibilitat de reproduhir integre dit reglament, recomaném a nostres lectors que'l llegeixin ab detenció en la prempsa diària, car enteném que aquest Congrès per sa importancia científica y patriòtica farà veritable honor a nostra terra.

En obsequi als nostres suscriptors y lectors habituals, ab el número proxim de *JOVENTUT* repartirém un suplement artistich-literari dedicat a la notable actriu Tina di Lorenzo, que actualment es tan festejada al teatre de Novetats y de qui per manca de temps no parlèm avuy ab l'atenció que's mereix. Dit suplement estarà elegantment imprès sobre paper superior, lo que no serà obstacle pera que's reparteixi gratis als suscriptors y se vengui al públich, junt ab el número, al preu corrent de 10 cèntims.

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLOS DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y bàlsàmics que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ✦

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gràcia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

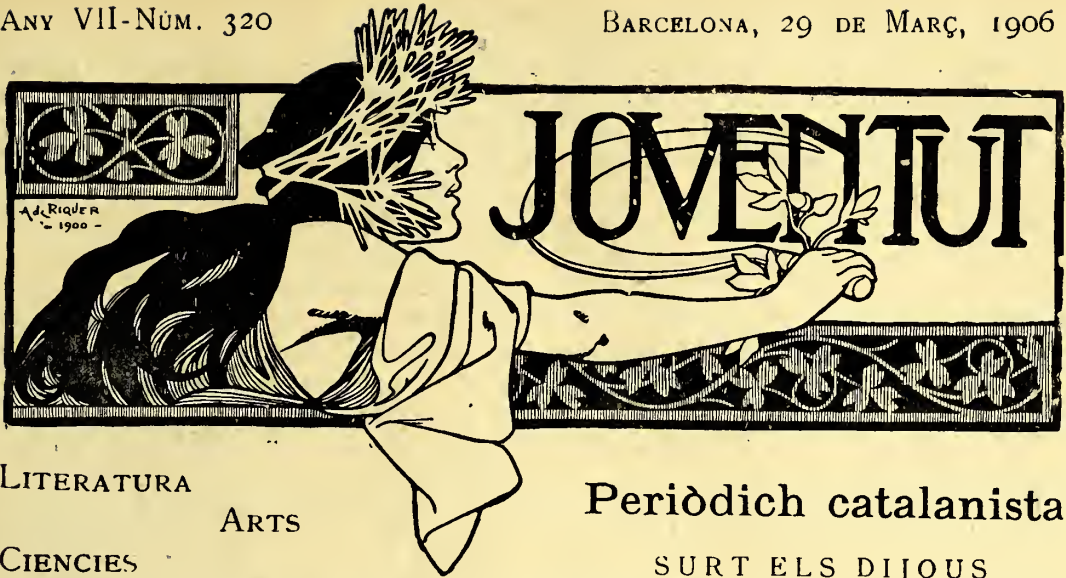
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

Txeques: Datos estadístichs, per Benet R. Barrios. — Sobre Policia Urbana, per Rafel Vallès y Roderich. — Paraules de març, per P. Prat Gaballí. — Posta serena, per L. Escardot. — Teatres, per Emili Tintorer. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Associació Musical de Barcelona, per D. Bonet y Cembrano. — Consistori dels Jochs Florals: Composicions rebudes. — Esperanta fakó; Gramàtica Catalana - Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves

SUPLEMENT:

TEXT: Tina di Lorenzo, per Emili Tintorer.
GRAVATS: Retrat de Tina di Lorenzo (de fotografia).

Polonesos	4.259,152
Rutens o russos	3.375,576
Slovens (que no es lo meteix, que slovachs que són txechs).	192,780
Servi croates	711,380
(Els servi-croates tenen la me- teixa llengua, mes la religió es diferenta: els servis són orto- doxes y els croates catòlichs).	

Total, slaus. 14.494,285

TXEQUES

DATOS ESTADÍSTICHS

Arribat a la *Mare Praga*, com els txechs anomenen familiarment a la capital de Bohemia, lo primer que'm cridà l'atenció fou els noms dels carrers y places, escrits en txech. En 1892 les inscripcions eren en txech y alemany, mes en 1896 l'Ajuntament resolgué que sols fossin en txech. Si un sab aquest idioma y s'adreça a un policia, aquest no l'entén y li respòn en alemany. El govern austriach no deixa tenir a la ciutat policia propia, y la envia de la Central de Viena.

Els noms de les estacions dels ferrocarrils són bilingües, com els anuncis oficials, disposicions, edictes, etc. Els rètols dels establiments gayrebé tots són en txech: poch en alemany.

Austria té: 24.392,317 habitants, o sien:
Bohemis o txechs 5.955,397

Alemanys	9.170,930
Italians	727,120

La població de Bohemia es:

Txechs	9.930,093
Alemanys	2.337,013

Els txechs viuen a:

Bohemia: 3.930,093, o sia 62'62 % població	
Moravia: 1.727,270, » 71'36 » »	
Silesia: 146,265, » 22'04 » »	

El regne d'Hungria té 18.545,518 habitants, o sien:

Húngars o/magyars	7.356,874
Slaus:	

Slovachs	1.896,641
Servi-croates	2.604,260
Rutens, russos	
o russians	1.896,641
Total	6.397,542

Rumans	2.591,905
Alemanys	2.107,597
Tzigans	91,600

Si ara apleguem, tindrem que'ls alemanys són:

a Austria	9.170,930
a Hungria	2.107,597

y els Slaus:

a Austria	14.494,285
a Hungria	6.397,542

A Hungria hi ha 7,356,874 magyars y 2,683,505 entre rumans y tzigans.

Els slaus d'Austria y els d'Hungria, en números rodons, són 21 millons.

Els alemanys són 11 milions y mitj, y si se'ls afegeixen els magyars fan uns 19 milions (1).

Essent tan crescut el nombre dels slaus, se comprèn que tots els autors que miren les coses ab imparcialitat trobin just el que fos la llengua slava preferida a l'alemanya. A Hungria's parla'l magyar, idioma ab que veym que alguns catalans confonen el txech, com confonen el reyalme de Sant Esteve ab el de Sant Wenceslau, o sia Hungria ab Bohemia.

Bohemia es «la perla de l'imperi austriach», y l'estar voltada de montanyes li dona una posició estratègica de tanta importancia, qu'en Bismark digué que qui la tindria seria l'amo d'Europa.

El poble txech es considerat pels antropòlegs, en la escala intelectual, com un dels primers, y té la caixa òsea de molta volada. La universitat de Praha fou la primera que's fundà al centre d'Europa en 1348. Cent anys avans de Luther hi hagué'l moviment precursor de la reforma dirigit per Joan Huss, catedràtic de la universitat. El meridia de Praha fou el que donà l'horari als ferrocarrils, essent conegut per *Hora de la Europa central*. La llengua nacional nata, la escrita, a Moravia, per la traducció de la biblia, feta pels anomenats germans txech-moraus, qui fixaren llur ortografia, ha sigut prohibida a les escoles y s'han perseguit els llibres; mes debades s'han ensajat a ofegar la consciència que tenien els habitants de llur propia vida.

El poble txech viu a Bohemia, Moravia, Silesia y Slovaquia, arriba a la baixa Aus-

tria y passa les fronteres fins a Glatz y Silesia prusiàna (Breslau). Són els seus enemichs els alemanys; els magyars. s'alien ab ells contra'ls bohemis, mes ara qui sab lo que faràn després de lo que ha passat a Buda-Pesth y considerant lo que passaria'l jorn que manqués el vellet Emperador-Rey sense fill hereu pera succehirlo.

El paper-diner, el billet de Banch, d'us tan corrent en aquells pobles, es una comoditat gran. Un no va tan carregat; ab menys embarç té més diners. Austria y Hungria, imperi y reyalme, tenen el seu Banch, quals billets són molt originals; d'una banda estàn escrits en alemany y de l'altra en húngar:

Österreichisch-Ungarische bank.

Zehn, Zwanzig (10,20) Kronen o

Tiz, húsz (10,20) Koronát

Oszttrak-magyar bank.

Mes l'imperi austriach el forma l'aplech d'unes quantes nacionalitats qui parlen de diferenta manera totes, y pera no menyspreuar l'idioma de cap d'elles y pera que tots ho entenguin, de la banda alemanya, a l'entorn, hi ha altres inscripcions per ordre de densitat de població que signifiquen:

Déu . . . Koronas Vint

1 Deset	Koron	Dvacet, en txech
2 Dziesiec	Koron	Dwadziésčia, en polonès
3 Decati	Koron	Dvanuiati, en rús
4 Dieci	Corone	Venti, en italià
5 Deset	Kron	Dvajset, en slovà
6 Deset	Kruna	Dvadeset, en croat
7 Decet	Kryha	Duadecet, en serbi
8 Zece	Coroane	Douezeci, en rumà.

En cambi, la inscripció de les monedes en unes es en alemany y en altres en magyar o húngar; com a Bèlgica, es flamench o francès.

Les targetes postals oficials pera Hungria són diferents, puig es terra autònoma; les de Bohemia són les meteixes d'Austria ab la noteta: *Deutsch-Böhm*, que significa *Alemanya-Bohemi*; y al costat del *Nur für die adresse* y del *Correspondenz-Karte* hi figura'l *Pouze pro adressn* y el *Korrespondenèni listek*.

BENET R. BARRIOS

(1) Datos presos de les derrereres estadístiques.

SOBRE POLICIA URBANA

CARTA OBERTA AL SENYÔ OLLÉ

AUTOR DE «FILAR PRIM»

ós ja sabèu, amich Oller, que un major congeniament que'l nostre fóra endebades cercarlo entre amichs ben avinguts, y majorment si aqueixos amichs fossin, com nosaltres som, ademès de literats, filòsops y homs sciens. Cert que jo ostento qualque titol més que vós, palesament guanyat en poètics torneigs o en treballs de laboratori. Més l'aventatge que jo vos porto com poeta y quimich, vós me la duhèu com novelista expert. Y tot queda compensat, *e tutti contenti*.

Emperò no ha sigut pas vostra última novela lo que m'ha acabat de convèncer de que filèu prim. Jo no sóch vulgo, amich Oller. Jo, a la meva manera, sóch també un psicòleg distingit. Mos coneixements quimichs y bacteriològichs, afinant les meves naturals disposicions d'higienista ensemps que ma exquisida percepció de les ànimes, han fet que no vegès vostre *chef-d'œuvre* en la novela *Filar prim* (1) y que, en cambi, vegès el vostre més gran *capo laboro* en l'article *Sobre Policia Urbana* que publicareu a *La Veu* el dia 20. Allà si que filèu prim, *amigo!* Segur com estich de que les coses may sentides que dihèu, els nous punts de mira científichs que adoptèu, els descobriments que'ns engegèu, han de promoure en la Higiene una revolució formidable, jo revolucionari de tota la vida, jo professor en parts, m'adreço a vós y os dich: «Salve! Després de parir tal fato, vull dir tal fetu, ja os podèu quedar ben descansat!»

Nous viaranys, orientacions noves se os ofereixen en vostra gloriosa carrera literaria. Ja no os preocupèu de l'habillament moral de la Humanitat. El desèu en el quarto dels mals endreços y, desplegant com un gran paraygües vostra observació y coneixements,

els apliquèu a la protecció y millora de lo físich. *Mens sana in corpore sano!* Mercès a vós, Barcelona serà la ciutat més higiènica d'Europa. Devant de vostre article'ls sabis ens hem quedat badant. Ell ens farà sans, com vostres noveles ens havien fet cultes. Jo'l suscrich el trevall vostre; el suscrich de dalt a baix, el suscrich per devant y per darrera, el suscrich ab sos punts y ses comes, ab sos ets y sos uts, en negre y en blanch, en lo que diu y en lo que deixa de dir, en lo qu'es y en lo que significa; el suscrich, en fi, perque es vostre, y la Ciència m'ho tindrà en compte si els homes no.

Y puch ben ferho, car ja sabèu que no es nou en mi posar ma firma allà hont la vostra hi rumbeja. Jo firmo tot lo que vós firmèu (que ja es firmar); jo no m'he desdenyat de que'l meu nom apareguès a frech del vostre en qüestions politiques, com ho demostrà'l telegrama que, segons vegi en *El Diluvio*, endreçaren a Madrid els habituals concrets a la taula dels lleons de l'Alhambra protestant de la llei de jurisdiccions. Hi posaren, ademès dels noms vostre y meu, el de n'Arthur Masriera (1), el d'en Servet y Raves y els d'alguns amichs de JOVENTUT... Llástima que no hi figurés també'l meu deixeble en federalisme Miquelet Laporta, ell qu'es tan amich de la brometa y que, en qüestions d'autonomisme, may ha trevallat a l'ombral

El ram de la Higiene, amich Oller, estava perdut si vós no l'enlayrèu y veniu ab ell a trucarnos a la porta. Vós dihèu que «aném enderrerrits en aquest ram!» Nol Essenti vós ja som a puesto. Ja podèm trucar fort! Ja podèm dir *Hosanna!* Ja podèm cridar:

El ram! El ram!
El ram de la Passió!
Obriu! Obriu!
Obriu que volèm entrar!

No sé qué admirar més en vostre article: si la grandiloqüencia de vostra veu alhora indignada y generosa (veu de filàntrop tot cor), o l'argumentació que feu brollar abundosa y clara com les pirenenques fonts, o les portentoses novetats que dihèu y que'ns porten a la memoria aquella célebre frase vostra, tan nova també y que la Historia recullirà: «Ho dubto!»

Molt encertades trobo les consideracions que feu respecte als empedrats y graves de nostres carrers. Avuy, de conformitat ab la Netedat y ab la Ciència, tothòm està pels *adoquins*. ¿Serà per rahons d'afinitat essencial? Ho dubto!

Oh, si, amich Oller! Femla reviure la edat de pedra, que tot lo que ha sigut torna.

(1) Que sens dubte tindrà tant d'exit entre les senyores *ayguaderes* d'abdues Cerdanyes com n'ha tingut *Le maître de forges* entre les senyorettes qui acaben de despedir la mestra de francès. Y no ho d'ch pel *bimbelot* (?) ni pel *barbe rois* (!).

(1) A qui en un proxim article penso demostrar que ni sab de grech ni may ha pogut traduhir a Eskil tan directament com diu:

Siguem primitius si volèm ésser forts y tirar avant el carro del Progrés. Jo ja os veig a vós *set pedra* dalt del monument que somniéu pera després de vostra mort, y del qual jo, que penso sobreviureus, seré l'iniciador principal.

Passo per alt les màximes profundes y may sentides que ixen de vostra ploma privilegiada. Allò de que «*apissonantlos* (!) ab màquina es com queden més forts els engravats», may ho hauria descobert ningú. May tampoch haguera passat per cap tupi allò altre de que «les obres incompletes no poden donar bons resultats». Saludém... y no'n parlèm més.

Però hi ha, en vostre lluminós article, un punt que necessita ampliació. Vós dihèu:

«Prohibiria en absolut l'estacionament y circulació de les cabres de la llet per les aceres, com no portés el cabrer un ajudant provehit de la corresponent gaveta ahont recullís immediatament l'excrement d'aquelles besties.»

Bé, molt bé. Sols que vós no sabèu, amich Oller, que l'excrement de les cabres no es pas el més insà. Ja's coneix que no expenèu com jo, en pildores, articles quimicament purs! Això que dihèu de les cabres podrieu dirho també del aucellets que'ns encatifen les Rambles ab esquitxos blanquinosos, y certament no tindrieu pas tota la rahó. Mes jo vull seguirvos en vostra higiènica campanya, y demano moço y gaveta per cada matxo, cavall, burra de llet o goç qu'embruti la via pública. Ja estich veyent Barcelona, la més culta ciutat mediterrània, transformada per influencia y

gracia vostra en la ciutat ideal. Ja veig als qui un jorn la menyspreuaren tornar a son redós y quedar ab un pam de boca oberta. Ja veig a n'en Borràs, qui deixà Barcelona per Madrid, sorprés de trobarnos en plena febre de neteja. Quedarà marejat devant del quadro que s'oferrà a sos ulls. Aquí una minyona ab un saquet tomant el fems d'una cabreta; allà un moço parant els d'un cavall; més enllanet un bordegaç recullint ab un pot els d'un goç que fuig; més aprop la dòna d'un carboner rentant al marit les suhors negroses cada cop que pera respirar ell s'atura en sa feyna; més lluny un empleyat ab *manguera* ruixant a tothòm qui no vagi prou nèt...

— *Pero ¿se han vuelto locos ó qué?* — dirà l'*Enrique*.

— *Nada de eso, amigo Borràs: nos hemos vuelto limpios. Barcelona no es Madrid; Barcelona progresa...*

— *¡Si esto no es Barcelona ni ocho cuartos! ¡Si me parece estar en casa Sesenta!*

— *Se engaña V., porque está en casa Guirnalda...* —

Y efectivament: nostra ciutat, per lo neta y endreçada, ho semblaria una *garlanda* de flors. Tan blanca y tan bufona, que's podria llepar com els dintres d'una rectoria acomodata. Oh, amich Oller! El vostre article no es pas una olla, el vostre article'n fa olor de rectoria! Són tot un gat dels frares, y jo diria que són ells qui os han ensenyat de *filat* tan *prim*.

RAFEL VALLÉS Y RODERICH

PARAULES DE MARC

Bufades intenses
venen de ponent,
dintre de les penses
plora'l pensament,
devallen ofenses
al jardí que sent.

Cauen esfullades
les flors virginals.
Els contes de fades
y el flam de vestals
no tenen mirades
dels sols baptismals.

Nimbes de tristesa
creuen el jardí ..
Blanca flor despresa
que no vol morí
es mortalla estesa
al mitj del camí.

Derrera'ls vitratges
el vell y l'infant
són dues imatges
que guayten callant.

Devant dels oratges
ara parlaràn.

Diu el vell: — Ha caygut la florida primera
com cada any. Fesne esment por futures vegades.
Quan les coses del món no són prou arrelades
són despresa pel vent y la Mort les espera.
Es el març un amich. Nostra vida es el març;
passa'l vent, cauen flors, el cel clar s'ennuola;
torna'l sol, calla'l vent. Nostra vida es el març

El vell no diu res..
L'infant no l'ha entès..
Derrera'ls vitratges
són dues imatges
que veuen passar
tot el marcejar.

Fuig la nuvolada
seguida del vent.
L'infant en fa esment.
La dolça mirada
que ve de l'orient
besa les flors ertes
y allunya'l morir..
Les branques despertes
tornen a florir.

P. PRAT GABALLI

POSTA SERENA

A Consuelo Carbonell

Quina hermosa y variada gama de blaus s'estenia pel cel, desde'l mar a la muntanya! Blaus suaus, quals tons se fonien uns en altres, sense cayres, ni ratlles, ni trenca-des brusques: blaus franchs; blaus de turqueses vives y de blauets camperols; blaus brillants de cintes de seda; blaus d'aygües pures, d'ulls d'aloges finlandeses; blaus de flors de pervinques, d'estrelletes de lli y de borratxes.

De les vorades dels caminals del jardí n'eixien baumes de violes; y el vell atmetller de la terraça, tot esplèndit ab sa reyal florida de neu, esbargia grates sentors de mels de primavera y de rejuvenesa, qu'en onades ubriagadores breçaven l'atormentada pensa de la Joana.

Potser feya més d'una hora que alli s'estava, sota l'atmetller, recolzada en la barana, les galtes tantost enceses com esgroguhides, els llabis closos, y un gran plech creuantli el front, com segell posat en la porta d'un temple ahont s'hi agitessin resolucions sòlemnials.

Sos esguarts cambiaven de lloch; tantost resseguint d'esma'ls detalls dels cedres del jardí, els fins fullatges foscos, estesos sobre'ls rosers en ombres amoroses; tantots enlayrantse vers la immensitat blava per la que'l sol feya sa via ab majestat quieta, escampantse generosament en resplendors daurades; tantost abaixantlos vers la plana, ahont la vila aplegava ses dureses de pedra, enganyadores de quietuts y grandeses.

La tarda's moria. A ponent, com esperant l'arribada del sol pera donarli el comiat del dia, un bell núvol, que semblava teixit d'atapahides plomes de tórtora, s'irisava de flames opalines, esllanguintse per moments dintre uns voluptuosos y ardents contorns d'or en fusió, única taca d'aquella puríssima orgia de blaus. Els moixons s'ajocaven ab piulets alegres, y de la plana'n pujaven, totes clares, les remors. Fresques rialles infantivols s'esgranaven en perles de vida en mitj d'aquell sòlemnial crepuscle.

El dits de la Joana rebregaven contra sa galta un full de paper prim, gayrebé transparent, cobert d'espessa lletra enérgica y apressada, resoluta, com d'un missatge de senyor. Y en sos polsos, tocant els rulls cendrosos, la sang hi batia adalerada. Els ulls verts se li clohien com pera reveure, endins d'ella, la visió de ventura que acabava d'aparèixer a la fi en aquelles lletres valentes y serenes, eixides d'una mà d'home, dictades per un privilegiat cervell d'home, sentides per un gran cor d'home.

No era mentida, no, tot allò que li deya en Ferrán: prou que ho sabia la Joana. Ja

feya anys, molts anys, sense qu'ell n'hi hagués may dit un mot, que'l sentia barrejar-se a sa existencia aquell amor que ara'ls hi era vida. Ja'l senti seu, a n'aquell home, desde sa primera juvenesa; en ses primeries de casada ilusa y ditxosa; més tart en mitj dels crudels desenganys, durant l'abandó de l'esgarriat espòs, al trobarse sola, aclaparada y dolorida, lluytant per les filles que pujaven.

Y ell, en Ferrán, l'amich fidel, no havia fet més que callar; y quan la mesquinesa y la maldat havien començat a tacar d'impureses son bell sentiment, s'havia allunyat d'ella, emportantsen a estranyes terres l'adoració closa dels seus grans somnis de romàntich.

Y lo que no havien vist quan eren l'un a la vora de l'altre, els hifeu veure l'allunyament, al través de sos prismes de somnis. Els dos amichs esdevingueren com dos aymants apassionats. Llurs esperits no pogueren més separarse, y al través dels temps y de les distancies s'havien cambiat amors que may tal volta'ls llabis hagueren dit sens aquell allunyament. Ella, la santa y pura, cent cops idealment s'havia sentit d'ell, sense que llurs esguarts s'haguessin fos, ni may tocat les mans enamorades, y sense qu'en llurs consciencies hi hagués cap revolta.

Sola ab ses filletes, vivia d'aquells bells amors enlayrats y malaltijos, que no capia culpables per manca de contacte material, passant serena y freda com neu entre les tentacions que despertaven sa soletat y sa bellesa, duhent al cor la imatge adorada y consoladora ahont se fonien ses penes y recances.

Y la Joana semblava com si no esperés res més d'aquells seus amors. Estimar y ésser estimada era tot pera ella. Creya que no podia aspirar a altra cosa.

Cert qu'ell era lluny, però may la deixava sola. Les nenes pujaven com flors d'abril; ja no'n parlaven gayrebé may del pare sempre ausent; s'esbadellaven a la vida sota l'escalf dels besos materns, ab l'abandó gràcil y joyós dels aucells y dels papellons; y la mare, curulla d'aquelles fresques y pures besades, enllaçada per aquells bracets amorosos, se sentia feliç de poder així vèncer sos anhels de dòna arribada a la plenitut de la vida en una mena de virginitat.

A voltes, en la solitud de sa cambra closa, al ferse nit, destrenant sos cabells y vententlos caure sobre ses espatlles blanques y satinades, sanes y rodones com bella fruyta en sahó, sentia quelcòm revoltarse en ella, una sensació de recança per aquells inútils tresors de sa carn. Y allavors la Joana plorava de tristesa.

Després recordava les primeries de sa vida de casada, les enganyadores caricies de l'espòs, les traicions baixes que tantes llàgrimes li causaren, els allunyaments del marit y del pare... les doloroses escenes, les lluy-

tes pera salvar la hisenda de les filles de mans d'aquelles companyes de disbauxes de l'Albert... Y a la fi, l'abandó complert d'ell per'anarsen darrera d'aquella mala dòna de perdició que'l feu seu ab sa viciosa natura.

La Joana havia lluytat molt. Ho havia probat tot pera reconquerir, si no l'espòs, quan menys el pare, y trèurel d'aquell fangueig hont feya sa vida lluny de tot lo sant y adorable de sa llar; y ni l'espòs ni el pare l'havien escoltada, deixantla sola, sempre sola ab els seus somnis, sa joventut y sa bellesa.

Son amor per l'Albert havia caygut al primer engany. L'ànima serena de la Joana no concebia amor sense respecte, confiança y admiració. El vegé, de cop y per sempre, petit, baix y mesqui, y ja no'l pogué estimar més, y ara fins sa memoria volia esborrar, com una sensació dolorosa.

La més gran de ses filles tenia'ls ulls blaus y amorosos del pare, y el meteix esguart manyach, y el meteix front, y idéntica expressió de somriure acaricianta, y la Joana molts cops n'havia patit d'aquella semblança, com si les promences de bellesa de la nena que's feya dòna, amaguessin esdevenidors torments pera éssers estimats. Y envers aquella filla la Joana sentia instintivament més que per les altres devers de mare grans, intensos.

Y, allavors, còm l'aconsolava pensar en l'amich-aymant que tantes coses belles li deya desde llunyans paisos! Aquell el sentia l'amor, ab sos nobles neguits; aquell sempre fou gran en ses tristeses, enviantli ab infinita constancia a través terres, llachs y montanyes, un doll inestroncable de tendreses anhelades.

Els anys havien passat, y llur amor havia crescut com foguera potenta, alimentat per les mutues confiances animiques, car parlant primer de l'amistat, de l'amor més tart, subtilisant, argumentant, havien acabat en propis esclats, dihentse tot l'amor que feya llurs ànimes l'una de l'altra.

Aixi havia arribat la Joana a sa maduresa sense anyorar l'amor, car aquell enamorat incomparable n'hi donava a dojo, d'amor, sense qu'ella desitgés res més enllà d'aquelles cartes llargues y encisadores que duyen, sota'ls segells estrangers, ardentes torrentades manyagoses.

De dia la Joana les guardava en son si, entre les fines puntes de l'escot y el tebi sati de la cotilla blanca; y s'amagava pels recons de la casa y del jardí pera llegirles, ab l'afany d'una verge pels primers versos de l'enamorat novell. Y de nit, la carta que ja feya olor suau de violes, romania sota'l coixi, coberta de besos; y quants cops les rellegia totes, o n'agafava una a l'etzar del munt adorat, y se n'omplia'ls ulls y l'ànima y el cor d'aquelles lletres volgudes, plenes de poesia trista, sadolles d'apassionaments profonds, de neguits

d'atormentat, d'anyoraments y anhels expressats ab paraules eloqüents y amargues, fondament tendres y grans sempre!

Y la Joana que ab sa plena consciencia de dòna ayman el sentia patir per ella, molts cops se trobava crudel y egoista, y després d'haver llegit una d'aquelles cartes de l'exilat, s'havia sentit el front encés y els ulls negats. Veyentse tan estimada, y encara hermosa, ab la joventut debatres y palpitant en ella com derrers espetechs d'una llum que s'acaba, agitada, níviosa, agafava la ploma:

«Vina—li deya,—vina. Torna; tens rahó; no vull negarla més la vida. Sòch tota teva.»

Y en el moment de cloure la carta, tornaven a atormentarla'ls seus dubtes de somniadora. Sabia que ab la possessió havien finit cent cops amors que semblaven inextingibles, y, tot y creyentse tenir prou fe en ell, no'n trobava prou en l'home. Tenia por de perdre'ls amors idilichs del present; temia véurel a n'ell, son idol, dintre les brusques y crües realitats carnals d'una possessió complerta, y s'esverava pensant pèrdrel, *després*, com somni bell envolat per sempre en un despertar crudel de realitats espantables.

No, no! A n'en Ferràn no'l volia perdre! Y aquells mots que'l pobre isolat esperava feya anys, en son llunyà desterro, no li arribaven may. Semblava que la Joana, ab sos dubtes eterns, preferís morirse somniant ventures inaccessibles, que viure d'aquelles realitats qu'ell ne deya venturoses, però devant de les quals, malgrat sa gran fe en ell, la Joana reculava com devant d'una desgracia, tot y veient un goig a donar... tal volta a rebre!...

Mes aquell dia d'aquella posta tan serena y tan bella, una carta havia arribat més concisa, més resoluta que cap,

«...L'endemà d'haver rebut tu aquestes lletres seré de retorn, Joana. Vinch pera que sies meva, tota meva, o pera trencar d'un cop y pera sempre'l lligam que'ns estreny. Torno ab el cap, encara jove, cobert de cabells blanchs. Tal volta hi haurà nevat també en tos rulls, estimada meva: més qué hi fa! Hem de viure, Joana, hem de viure la vida plena del cos y de l'esperit. ¿No ho sents que fins ara hem anat contra natura, qu'hem apurat l'idealisme fins a emmalaltirnos? Hem patit *per l'amor* com dos escullits, y com dos escullits també hem de gosar *per ell*. Moralment som l'un de l'altre, y es la vida la que ara diu: prou. O tot o res. Si tens por que nostre amor acabi, fem que acabi, al menys, després d'haverse completat. Ja sabs ahont m'has d'escriure. Dos mots solament te demano, que han d'ésser una resolució irrevocable, eterna: *T'espero*, o bé *Adeu*, y sabré lo que'm toca fer.»

Això deya la carta d'en Ferràn, y la Joana sofria, lluytava ansiant una vida nova, bo y plorant les belleses immaculades del pre-

sent... com si l'anés a perdre. Visions tentadores d'enllaçaments y besos anyorats l'atormentaven; en calfreds de voluptat may sentida capia la joia d'ell, son agraïment al fondres sa vida en la de la dòna estimada, al veure la fruhició plena d'ella, al sentir lligada a n'ell, tota d'ell, aquella carn qu'estotxava una ànima ja seva de tants anys, ànima feta de son amor, de sos sacrificis y neguits... ànima *pastada* per la seva ànima d'home y de poeta...

A dalt, el sol s'havia amagat en el gran núvol opali de tons de plomatge de tórtora. y deixava caure derrera la carena verdejanta grans feixos de raigs d'or y de llum; y en l'infinit la gama de blaus suaument se fonia.

Oh! May com aleshores la Joana havia sentit son cor batre y sa carn vibrar. May li semblà haver sigut tan dòna, desitjosa de les managues d'amor.

Tenia rahó, en Ferrán; n'havien fets prou de sacrificis; tenien dret a fruhir de la vida, l'un y l'altre... El món, anys ha, els havia fet aymants: ¿per qué ferlo patir així a n'aquell home que tant la estimava?

Els anys se'n havien endut les frescors de flor de sa juvenesa, mes el cap poch el tenia blanch encara, y se sentia bella, servant l'encis y l'atractiu delicat d'una sanitosa joventut que's ponía serenament.

Encara podia ferlo ben ditzós a n'en Ferrán, l'amich-aymant de son ànima isolada; ab caricies y confiances omplir sa vida de goig y somriures, pagarli així, a besos, sos sacrificis y neguits... realisar en ell y pera ell els seus somnis de ventura plena, la fusió complerta de dos éssers privilegiats com se sentien l'un y l'altre per l'amor.

Oh, sí, sí! Prou dubtes! Viure plenament la vida dels sentits y de l'ànima; tot, avans que pèrdrel a son Ferrán estimat, ànima y consol y goig seus. No, no podia ésser que's trenqués ara'l fort y dolç vincle de llurs comunicacions amoroses; no volia deixar-lo allunyar-se d'ella, aquesta volta *per sempre*, sens esperança de retorn, sense saber may més d'ell... Oh! aquella mort conscient en vida, ab quina visió de soletat terrorífica passà per son cap! .. No, impossible! Seria d'en Ferrán, tota d'ell y ab joia!

Y la Joana, resolta, el front asserenat, redreçà son cos d'estatua grega cobert pels plechs escayents d'unes robes suaus, color de viola, y feu uns passos per la terrassa.

El sol s'havia post; una claror daurada s'estenia per tot l'espai, y el gran núvol opali s'anava destriant, aprimant-se, fonent-se, morint-se dintre la llum. Ja sols restava d'ell a ponent un vel lleuger, de lleu fumerola agrisada.

Del cap d'avall del jardí arribava, com re-

mor de cascates, la fressa d'infantivoles rialles; els aucells dormien ja entre les fulles, y la fosca s'atançava. La Joana sospengué sos passos y escoltà: li havia semblat que la cridaven...

En efecte:

—Mamà! — repetia una veu tota amorosida.

Era la seva filla gran, qual bonica silueta blanca apareixia a dalt de la escalinata del jardí y anava avençant vers la mare, de primer com dubtant, ab certa por, y després d'una gran correguda brusca, tirantli els braços al coll y arrencant en plor.

—Y ara! ¿Què tens? ¿Qu'és això, filleta?— feu la mare alarmada, sentint instintivament que's trencava de cop l'encis que la tenia hores ha fundament compresa.

La nena seguia plorant; son bust, hont s'acusava lleument l'ona dels pits naixents, tremolava sobre'l si de la mare anguniosa, y, com avergonyida, la verge no apartava'l cap ros y el front cobert de rojor de la maternal espatlla.

Y no volia respondre, la Lluïseta. A la fi la mare, fent un esforç, li apartà'l cap, y entre ses mans prenentli el rostre de flor novament badada, se la mirà fit a fit, a la nena tota temerosa... Feya dies que no's sentia gayre bona la Lluïseta, y el metge havia encomanat ferro, molt ferro, car la nena creixia molt, s'espigava, y era qüestió de vigilar el cambi que podia produhir-se d'un moment a l'altre en la gentil adolescent.

No li costà gayre a la mare capir aquell accés de nirviositat en la filleta confosa.

Deixà anar el cap rinxós. Les galtes y el front de la nena semblaven sembrats de roses, y els safirs dels ulls amagaven llur brill derre-ra'ls pétals dels tendres parpès, tots capçats de llàgrimes, com gotes de rosada.

El cor de la mare acabava de rebre una impressió profunda, intensíssima, eterna. Quelcòm dintre d'ella s'ensorrà per sempre; y sobtadament, sobre aquelles runes, li semblà que hi neixia una gran brotada de lliris purs.

Mirà entorn. El cel era llis com un velarium d'infinita seda. Ni rastre de núvol enlloch: solament, molt distants els uns dels altres, els papelleigs de dos claus de brillants.

Tot era dolç entorn d'aquelles postes serenes, enfront d'aquella fresca aubada que's revelava sota l'atmetller florit, misatger d'una propera y bella primavera.

Mare y filla restaren abraçades llarga estona, y ab els braços entrelaçats entraren en la casa.

Més tart, quan la Joana hagué deixat la Lluïseta ja tranquila y calmada en sa cambra, però atrafegada en regirar les vores de

ses faldilles pera trobarhi *allargos*, ab un plech dolorosament seré en el front, prengué la ploma y escrigué:

«Adeu, Ferrán, adeu. La mare't demana perdó pera la dòna.»

Envià la carta, y eixí altre cop a la terrça.

Arreu la nit era vinguda, mes una hermosa y placévola claror de celistia omplia'ls espays de pau y serenitat.

L. ESCARDOT

TEATRES

LA TRILOGIA DI DORINA.—IL QUIETO VIVERE.
— CRÒNICA.

Dorina, joveneta ingenua, sensible y gentil, està d'institutriu en la casa d'una gran senyora y marquesa. Niccolino, fill d'aquesta, mitj criatura encara, vehement y voluntariós, s'enamora de Dorina. La mare intervé y despedeix a la institutriu, que plora les seves primeres llàgrimes amargues. Niccolino protesta, fa a Dorina irreflexivament els seus juraments d'amor etern y... s'ha acabat l'idili melancòlicament.

El drama comença. Dorina's troba òrfana al món. Un mestre de piano que ha flavrat una mina d'or en la gola de la hermosa donzella, l'ha recullida y espera impacient el jorn en que podrà rescabalars dels gastos que aquella li ha ocasionat. Dorina li déu molts diners. Mes la contracta no ve. L'empresari la voldria més pel seu cos que per la seva veu. Niccolino torna; ha viatjat, ha vist món y ja es tot un home. Niccolino's vol divertir, diu que'ls seus juraments foren cosa de criatura, y en fi... també les compraria les caricies de sa Dorina estimada. Puig que honrat no's pot ésser, Dorina serà falsa. La ingenua donzella, llegit el llibre de dolor de la realitat bruta, esdevé dòna, se ven al qui millor pot pagarla y servirla y... s'ha acabat el drama, horriblement.

La comedia comença. Dorina, *la Dori*, es una gran cantant, una estrella de l'art. Guanya mil lires cada nit, té admiradors entusiastes, protectors desinteressats, aymadors servils; aduladors y amichs. Ella ha sabut ferse interessant: sempre té fret y pren medicines, no té gana y menja *bombons*. Tot-hòm l'adora a la Dori, y ella canta cada nit *Carmen* ab veu triomfant de rossinyol.

Dorina entrà en la vida joyosament, ab el cor tendre. Ella sols demanava amor y bona voluntat. El món no escoltà sa veu ingenua. El món li posà'l terrible dilema: o morir o lluytar Dorina preferi lluytar. Tapà'l seu cor ab un vel y aparegué *la Dori* victoriosa ab les armes de la hipocresia. Y al triomfar del món ab aqueixes armes, triomfà també ab elles de Niccolino. «Tu, el jovenet aristòcrata,

el marqueset calavera y despreocupat, jugares ab una criatura senzilla, ultratjares grollerament a la dòna desvalguda, agenollat devant de *la Dori* triomfadora. Dorina sols serà teva quan sia marquesa.» Y el marqués Niccolino's casa ab la estrella de l'art: estrella profanada, però rutilant!

Es hermosa aquesta senzilla comedia d'en Gerolamo Rovetta per l'ample sentit moral que conté. En el fons d'aquesta comedia lleugera hi trobém tot l'egoisme, tota la estupidesa y tota la crudeltat que apuntalen la vida social moderna. Ay del sincers, ay dels senzills, ay dels qu'estimen, ay del cors tendres! Sols vencen els armats, els armats ab coraç y glavi, coraç qu'endureix y guarda el pit, glavi que obre'l cami de la victoria mal sia vessant sang y vessant llàgrimes.

En Rovetta's mostra en aquesta obra més bon autor dramàtic que bon literat. Literariament la comedia deixa bon xich que desitjar. El diàleg sembla premiós y desgarnat, essent vulgar sovint. L'acció's desenrotlla ab excés de precipitació, essent causa d'un cert deslligament y de certes petites inverosimilituts que perjudiquen notablement el conjunt. Es un diamant en brut *La trilogia di Dorina*. Llástima que l'artista no l'hagi polit ab més *amore*.

La Tina estigué incomparable de posa y de dicció en el tercer acte, exquisida de sentiment en el segón y ben ingenua en el primer: encara que potser en aquest no prou senzilla. Va semblarme que coquetejava un xich massa en aquest acte. En Falconi feu un Don Luigi magistral, y en Carini un Niccolino ben recomanable. Els demés poca cosa feren. Fins alguns, com ja dich en altre lloch, *desferen* quelcòm.

Armando Lombardi entén que viure tranquil consisteix en ésser tres: ell, el marit, la seva dòna y la dòna d'un amich a qui estima: *le ménage à trois* dels francesos, ab la petita variant d'ésser dues dònes y un sol home'ls qui constitueixin la llar ditxosa. Però la seva dòna, Giulia, ho entén d'una altra manera, d'una manera que'n podriem dir més justa. «Tres no està bé, tres són masses o són poch. O quedemnos tots dos vivint tranquilament, o siguém quatre. Si tu vols tenir una *amiga*, jo cercaré un amich» Tal es la lliçó que dóna al seu marit la esposa desperta, ab una lògica irrefutable.

Y no passa res més en la comedia—comedia lleugera—de l'Alfred Testoni. No es pas una gran comedia en el sentit de buscarhi veritat psicològica, ni tan sols verosimilitut en son argument y detalls de construcció, però està escrita ab garbo y facilitat. Tant, que perdoném de bon grat el convencionalisme de l'argument y del desenrotllo escènic en gracia a la desinvoltura e ingeni de que fa gala l'autor pera distréurens.

Uns quants tipos hi ha en *Il quieto vivere* discretament apuntats dintre llur convencionalisme, entre'ls que sobressurten, ademés dels protagonistes, el doctor Giovanni y Luciano Terzi, els quals ofereixen detalls còmichs ensopegats dintre la natural exageració que'l genre de l'obra comporta.

De verament nou pera'l públich de Barcelona no'ns ha donat res més, per ara, la Tina di Lorenzo.

Divorziamo ho hem vist representar en varis idiomes, com també *Il mondo de la noia*, *La Dama de les Camelies* y *Adriana Lecouvreur*. Fins la comedia *Amanti*, d'en Donnay, ens era coneguda per haverla representada la Mariani ja fa alguns anys en el meteix teatre de Novetats. De *Teodora* — dramón vulgar, folletinesch, un dels més vulgars y folletineschs d'en Sardou si exceptuem una petita escena del tercer acte que la Tina digué, per cert, ab exquisit sentiment, — no'n queda res més que l'espectacle. Just es confessar que la companyia Tina-Falconi ha presentat *Teodora* ab un luxe y una propietat que fan honor a la seva consciencia artistica, però ben malaguanyats pera una obra tan grollera (1).

Res més tinch, donchs, que dir de les obres representades. Tampoch parlaré de la

(1) La *Teodora* de Sardou ha sigut, en efecte, posada en escena ab tota propietat històrica. Les decoracions, que són d'un notable pintor de Milàn, estan molt ben documentades. Lo meteix la rotonda que la cambra ahont treballa Justinia plena de mosaichs y de mobles bizantins, són d'un gran efecte artístich. El terradet de casa d'Andreas, ab la porta y les estatures gregues als afores de Constantinopla illuminat ab clar de lluna, ens transporta a n'aquelles cases de camp habitades pels *helenisants*, els pochs que conservaven com una religió l'amor a la República y a l'antiga civilització helènica y que fugien d'aquella fanàtica cort imperial segons ens conta'l cronista contemporani Nicéforo Focas. La decoració que representa's afores del circh veyentse lluny els alts edificis de la capital de l'Imperi d'Orient a l'hora de la posta de sol, es d'un gran efecte dramàtich. En tot el decorat hi resplendeix la llum dels països mediterranis en diversos moments y hores.

Encara dirém més dels vestits, fets exprofesso ab la més escrupulosa exactitut històrica, donant la visió tots ells de la verdadera indumentaria de l'època, en la qual se barrejaven elements grechs, romans y orientals a símbols cristians y religiosos. Les armes son també reproduhides d'exemplars de museus o de pintures d'època. Les teles, els brodat, el metall, tot es de debò; ni en les espases ni en els cascos, ni en els escuts, ni en les llances, hi ha res d'atreteria, o sia de cartró o fusta.

Citarém el mantell de Teodora la capa de Justinia, el vestit de Andreas el de Belisari, y fins el del *gal·romà* qu'està agregat a la cort de Bizanci. Tots són notabilíssims. La Tina di Lorenzo sempre està vestida com si hagués sortit d'un mosaich de Ravenna.

No'n dirém més perque l'espai en manca; sols felicitarem a la senyora Tina y a la direcció per la *mise en scene* de *Teodora* — P. GENER.

interpretació que dona la Tina di Lorenzo als diferents personatges que interpreta, puig en altre lloch d'aquest número ja publico una petita impressió personal del temperament artístich de la distingida actriu. Me limitaré per avuy, sense perjudici d'insistir un altre jorn que ho podré fer ab més coneixement, a dir uns mots sobre'ls demés actors de la companyia.

En conjunt, aquesta es ben discreta. El quadro d'actors y actrius es nombrós y ben seleccionat pera presentar conjunts arrodonits. Tots trevalen ab *amore* y, salvant petites vacilacions, diuen els respectius papers ab seguretat. Se nota una homogenitat de fe artistica en la companyia Tina di Lorenzo-Falconi, que la fa ben simpática.

• Individualment mereixen citarse: En Luigi Carini, director de la companyia y primer actor, que fa'ls *galans* ab entusiasme, ab foch. Es un actor que posseheix envejables facultats y sab posar l'ànima en els papers que interpreta. Diu molt bé, se mou ab desembraç y acciona just. Tal volta en determinats moments exagera'l to declamatori, se sent massa *galán*, en una paraula, lo qual si bé es, fins a cert punt, disculpable en obres com *La Dama de les Camelies*, que dit sia de pas interpreta magistralment, el perjudica molt en obres com *Amanti*, que reclamen una major y naturalitat de jòch, sense perjudici de donar als tipos la fermesa de passió que requereixen. En fi, jo crech qu'en Carini es un bon actor, un bon primer actor, però hauria de polir un xich el seu trevall artístich anch que fos sacrificant alguns aplausos del gros públich, qu'encara avuy se paga de determinats efectes.

L'Armando Falconi, marit de la Tina, es un actor còmich genèrich de bon gust. Lo qual es tant més lloable tractantse d'un actor italià quan ve a ésser una excepció. Els actors italians acostumen a exagerar la nota còmica fins al punt d'aparéixer sovint com veres caricatures. Tal volta les tradicions del teatre y del públich italià són causa d'aytals exageracions. No es d'aquest lloch esbrinarho. N'hi ha prou ab notar el fet, que aquí ens impressiona desfavorablement. Entre parèntesis vull citar un exemple. En el drama *La Trilogia di Dorina* tan humà, tan fundament dramàtich y tan vibrant, les pallassades — que verdaderes pallassades són d'un actor y una actriu en el segón acte, y d'un altre actor en el tercer, — són tan impropries de l'obra, qu'en determinats moments arriben fins a restarnos l'interés d'ella meteix. Es absurd que'ns vulguin fer riure per força, quan en realitat tindriem de plorar.

Res d'això va fer en Falconi. Al contrari, y ho dich precisament en lloança seva. Tant en la *Trilogia* com en dues o tres obres més que li he vist representar, m'ha aparegut ben discret en son dificultós trevall. Es tan

difícil trobar el punt *dolç* en els papers còmichs! En Falconi el troba sovint, fentnos riure sens empalagarnos.

Dels demés citaré la N. Grassi, que feu ab força viva y naturalitat el paper de Giovanna en *Il mondo della noia*; la Bragaglia, actriu que may desentona y que ja coneixiem, car si recordo bé, havia trevallat ab la Mariani; y la Rossetti, característica ben discreta.

Tenint present que la companyia italiana viatja en *lournée*, bé pot dirse que les presentacions escèniques són notables. Si les decoracions deixen bon xich que desitjar, el mobiliari, llum y demés detalls són luxosos, de bon gust y apropiadíssims. Bé pot dirse que fins ara cap companyia estrangera havia presentat la escena tan ben servida y cuidada. La Tina's distingeix especialment per la riquesa y bon gust dels trajos, que sab portar com a verdadera senyora.

EMILI TINTORER

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Vicens M.ª de Gibert.—GENT DE MONTANYA.
—*Tercer accésil en el concurs de noveles.*—
Barcelona.—*Biblioteca popular de L'Avenc,*
—1906.

El petit argument d'aquesta obreta no's distingeix pas per sa novetat. Un minyó montanyench estima una orfaneta que sos pares s'han afillada. Aquest amor d'infantesa's hauria dut per sos passos comptats a casarse en essent hora, si no's fos interposat entre abdós un obstacle.

L'obstacle es la filla d'un usurer del meteix poble, la qual a instancies de son pare tracta d'atraures, y s'atràu, la voluntat d'en Tòfol (el protagonista). D'aquesta manera en Sargantana, o sia l'usurer, pensa poder clavar les urpes en la hisenda del minyó pera rescalbarse de persistents mals negocis. Emperò vindrà un moment en que l'interès en el qual s'inspiren els sentiments de sa promesa y dels pares d'aquesta se manifestarà brutalment als ulls d'en Tòfol; y aleshores aquest tornarà a son primer amor, o sia a sa companya d'infantesa, la Mònica, qui l'haurà estat esperant ab la resignació d'una Griselda camperola.

Tampoch ofereix la narració's atractius d'un estil fàcil o brillant, sense que's pugui dir emperò qu'estigui mal escrita. Hont se nota potser més l'artifici de la composició es en els diàlegs, els quals, inspirantse visiblement de la manera de parlar montanyenca, no assoleixen la naturalitat y la precisió ab que estèm acostumats a veure transcrita la dialèctica rural per altres escriptors catalans qui's són millor provehuts d'observacions y estudis, fets del natural directament. Això

derrer sembla mancar per complet en *Gent de montanya*.

Ll. Manau y Avellanet.—PRESENTALLES.—
Articles en prosa.—Barcelona, 1906.

Considerant a primera vista aquest llibre, tot sembla inclinar nos contra ell: una estampació detestable es lo primer ab que un hom se topa. Y si els autors de llibres sapiguessin lo que una curosa presentació tipogràfica fa de cantar la voluntat a empndren la lectura, no deixarien, sempre que poguessin, de provehir llurs obres d'aquest element favorable.

Apart d'això, el llibre del senyor Manau y Avellanet sugereix una altra consideració. ¿Què pot haver induhit a l'autor a fer tan aviat l'aplech de sa producció literaria, pera obtenirne de tota ella un tan feble volum? No's tracta aquí d'una obra arrodonida y cabal, ni d'una tria destinada a presentar el floret dels treballs d'aquest autor; res d'això; sols s'hi sospita'l desitj de publicar llibre com més aviat millor: aquest desitj qui quasi sempre ens proporciona pera temps a venir el penediment d'havernos deixat enlluhernar pels èxits fàcilment óbtinuts entre amichs poch exigents, al començar la nostra carrera literaria, quan aquesta no passava d'una vocació a escriure, desvetllada potser al veure que altres ho feyen y al creure que havia de costarnos poch el ferho com ells.

Y encara a un tercer ordre de consideracions se presta'l petit volùm que tenim a la vista: y es la desproporció manifesta que hi ha (com no's pot de menys no estudiantse'l català a la escola) entre les facultats del qui's determina a escriure en el nostre idioma y els medis ab que compta pera dur a terme son propòsit. La desconeixença del llenguatge desde'l punt de vista gramatical es el primer y no pas el més petit defecte qui's fa visible en autors qui comencen y qui positivament revelen qualitats que una exteriorisació deficient no deixa apreciar ab tota llur força.

Referintnos especialment al petit volùm de les *Presentalles* del senyor Manau, hem de declarar que llegintlo'ns hi havèm fet un xich més amichs de lo que havíem cregut poderne esperar al principi. Per demunt de la dolenta impressió del llibre, y a través de les construccions sintàxiques vicioses en que abunda, ens ha semblat trobarhi vestigis de sincera emoció. Exemple, el quadret titulat *Recorts de noy*, sens dubte'l millor qui figura en el curt aplech, y el qual es veritablement corprenedor; apart d'algún altre qui també's fa llegir ab gust. Per tot lo qual se pot venir a la deducció, respecte d'aquest autor, que si hem de considerar prematura la publicació de son llibre, no vol dir que'l tinguèm per incapaç de ferho, y ferho bé, quan una més nodrida producció y una ma-

jor experiència li hagin permesa una selecció resoltament qualitativa de sos treballs, pera ferne ben digna *presentalla* a la nostra Llengua.

—
Joseph Aladern. — LA FALUGUETA. — *Poema del Camp de Tarragona.* — Reus; Biblioteca «Foch Nou»; 1906.

La publicació de llibres com aquest en els temps que corrém (o llur reproducció, donchs ignorém si *La Falugueta* havia ja obtingut avans d'ara'ls honors de la lletra de motllo) ens sembla bon xich extemporània. Cert es que'l poema porta la data de tretze anys enera, emperò ni aquesta sola consideració podria absòldrel, com a obra literaria, d'un judici sever. Tretze anys enera'l poema tenia iguals defectes que ara té: la insignificància del tema, la manca de naturalitat en l'estil, la pobresa de les imatges. La versificació meteixa presenta totes les tares possibles: falques, rebles, etc.; tot lo qual ens obliga a creure que sols per debilitat de caràcter ha pogut autorisar son autor la publicació (o reproducció) del llibre qui ens ocupa. Qualsevolga qui fos que per ell hagués de judicar la nostra literatura, hauria de foirmarsen un pobríssim concepte, y fins ens sembla que'l senyor Aladern mereix una major consideració literaria que la que *La Falugueta* podria conquistarli.

—
Matthaei Rotger. — CARMINA. — *Maioricis; Typis Josephi Mir; MDCCCCV.*

Heusaquí un llibre qui fa un gran honor a Catalunya. Els paisos de superior cultura en el món deurán haver de considerar mereixedora de tota llur atenció y respecte aquesta manifestació de la cultura mallorquina.

Un llibre de versos llatins! de versos escrits en llatí per un català del segle XIX! ¿No vos fa això l'efecte d'un prodigi? ¿No sembla talment com una consacració de l'esperit de la nostra raça, el que un mallorquí d'avuy ciseilli correctes versos llatins d'idees concebudes en català, y converteixi en substància de posteritat fragments de la nostra vida catalana?

Donchs això ha vingut fent el canonge Mossén Matheu Rotger, y ab el títol de *Carmina*, apuntat més amunt, ha estat publicat ara de poch a Mallòrca'l llibre qui constitueix aquesta insòlita manifestació literaria.

No probarém pas aquí de fer la crítica de una obra qui, per son propi modo d'ésser, apareix ja colocada per demunt de tota apreciació relativa. Cal acceptarla en son valor absolut, per quant representa una quantitat no mensurable ab els moduls de que usualment se val el crítich pera discernir la importància de les obres sotmeses a son justipreu segons la situació del mercat literari. Adhuch

suposant que nosaltres possehísim una competència de la qual estém ben lluny pera arribar a la conclusió de que'ls versos llatins de Mossén Rotger són en tot dignes del qui fos tingut pel més docte dels humanistes contemporanis, res afegirém a la estima en que haurán d'ésser apreciats dintre'l cercle reduhidíssim de persones capaces de fruhirlos directament del text llatí en el llibre de Mossén Rotger.

Emperò hi ha encara altres motius qui ens indueixen a donar compte de l'aparició d'aytal llibre; y això ja pot interessar a un major nombre de persones: el volúm de les poesies llatines del canonge mallorquí conté un pròleg y un apèndix.

El pròleg es obra de l'erudit arxiver en Matheu Obrador y Bennassar, y mereix ésser senyalat com un model de prosa catalana; en ell ens ha semblat veurehi el propòsit lloablíssim de convertir en substància literaria un gran nombre de formes d'expressió preses del llenguatge popular de Mallòrca.

L'adaptació es perfecta, y les vint-y-tantes planes ocupades pel pròleg ens fan l'efecte d'una anticipació, mercés a la qual podriem congeturar lo que serà'l llenguatge literari de Catalunya quan s'hagi reintegrat de les riqueses dialectals que'l poble guarda sortosament en l'legítim usdefruyt.

L'apèndix al qui hem feta referència està format per les composicions catalanes corresponents a les llatines donades en primer lloch, y en aquest concepte també té'l llibre una significació directa dintre la nostra literatura.

R. MIQUEL Y PLANAS

ASSOCIACIÓ MUSICAL DE BARCELONA

SEGÓN CONCERT

Indubtablement el segón concert donat per l'Associació Musical de Barcelona revesti molta més importància que l'anterior. El primer número del programa era la tercera de les quatre obertures que Beethoven escrigué pera l'òpera *Leonora* Seguí després la primera audició d'un *Minuet* d'en Borràs de Palau, composició pobra d'inspiració y fluixa de construcció, que nologrà entusiasmar gens al públich, passant gayrebé desapercibuda. Després ens donaren *Psyche et Eros*, de César Frank, hermosíssima pàgina musical que ja havia sigut executada en el primer concert. Fou bastant ben interpretada, ressaltant sa concepció delicadíssima y sos passatges inspirats. El públich ne quedà molt satisfet. Meresque'ls honors de la repetició.

La segona part del programa l'integrava'l *Credo* de la *Missa Solemnis* de Beethoven. En

l'altre concert ja foren executats el *Kyries* y el *Gloria*. Aquesta part de la *Missa* era esperat ab verdader desitj, donchs se diu qu'es lo millor d'ella. L'*incarnatus* y la fuga última sobre l'*amen* són passatges ben hermosos. En quant a la execució, si bé fou quelcòm més arrodonida que la del primer dia, no per això deixa de tenir els meteixos defectes en quant a la part vocal, especialment la dels chors.

En la tercera part ens donaren dues *melodies* del mestre Morera (primera audició): *Confidencia* y *Enterro*, pera orquestra y veu sola. Tots coneixèm a n'en Morera y sabem quánta es sa inspiració y sa traça en construir. Abdues *melodies* foren molt ben rebudes pel públich, contribuint ademés al seu èxit el bon gust ab que foren cantades pel senyor Segura (bariton), qui demostrà una vegada més ses bones qualitats e inteligencia.

Després s'executà *Siegfried-Idyll* del gran Wagner, composició feta pera solemnisar el naixement del seu fill Siegfried, coneguda ja del públich de Barcelona, especialment per l'audició donada últimament en els concerts Lamoureux.

Fini el concert ab l'*Encantament*, *dcl foch*, fragment de la *Walkyria*, que malgrat les deficiències d'execució fou escoltat abverdadera fruïció, donchs es una de les pàgines més hermoses d'aquella obra. El senyor Segura, qui cantà la part de Wotan, digué ab justesa'l seu paper.

Repetim que aquest concert fou més interessant que'l primer, per més que l'execució també deixés bastant que desitjar, en especial el metall qu'es dolent, horrorosament dolent. La concorrencia també fou més nombrosa.

D. BONET Y CEMBRANO

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY 1906

Llista de les composicions rebudes.

(Continuació)

57. Lo cant dels Fallayres; L. Patria Fides Amor — 58. La Malalta; L. Pregaries tristes.—59. Sogra y nora; L. Rondalla — 60 Buscant amor; L. Beneyta s'ou Vós entre totes les d'ones.— 61. Reixes endintre; L. Feréstech.— 62 Oracions; L. Senzillesa grandiosa.—63. Somnis de juvenesa; L. Te diré comme sia dolce il mistero.—64. Miratges; L. ¡Sogna, sogna! lo vivró de la tua vita.—65. A Jerusalem; L. De tos vicis...— 66. Ritmes naturals; L. *— 67. El Bosch; L. Ed ecco un lustru subito trascorze, etc.— 68. Càntichs eternalis; L. Adonahí.— 69. Càntica irònica.— 70 Cançó del Born.—71. Homeon y Platon; L. Amor.—72 Llors; L. Dones —73. Per Mare Siccum; L. Moysès.—74. Lo preu d'un ball; L. Die autem natalis etc. MATH XIV, v. VI.—75. Los hermitans; L. ¡Providencial — 76. La Primera Elegia; L. ¡S'haurà acabat per sempre?—77. Un crit; L. En el desterro.—78. La tentació; L. Fam divina.—79. Escat; L. La gran ciencia.—80. Cloris y Remi; L. Afront

y vergonya. 81. Caritat; L. El captayre —82. Tempesta; L. Jo no tem del món les tempestats etc —83. L'idili etern; L. Fantasia.—84. Anima endins; L. Evolucionis.—85. La pedra que parla; L. Impressió.—86. Patria; L. ¿Quí no la estima?—87. La parla catalana; L. Si haig d'oblidarte que se'm tanqui el cel.—88. Adeu; L. Ton amor jo m'escriuré... etc.— 89 Anyor; L. Del color de la oreneta es mon anyor —90 Baladas y Cançons; L. De casa nostra —91. Kentrophillum lanatum; L. Açò diu la tradició: etc —92. A ma estimada mare.—Un pensament; L. L'hivern d'un orfanet etc.—93. La cançó del carrier; L. Deu te guart Margarideta etc.—94. Sant Cristófol. vanos; L. De casa.—95. La neu y el sol; L. Impressió.—96. Remembrances. Lema. A una amiga —97 Casolana; L. Un benestar que renova etc.—98. La professó de les hores; L. Veynta passar.—99. A la ilusió; L. Pregaria.—100. Palmes; L. Los set concells.—101. Esplet; L. Sang nova —102. Publi Scipion; L. La destrucció del poder cartaginès .. etc.—103. Fules; L. ...res venidor trobar no's pot en mi.— 104 De la vida; L. Instantanies.—105. Las gerigonces del cep; L. Paràbola.—106. Gloses; L. Vox populi.—107. Gloses en llohança del Vble. P. Pere Almató, natural de S. Feliu Saserra; L. Verge y Màrtir —108. La Pedregada; L. Trevall y diligencia.—109. Idili; L. Vida.—110. La comtesa de Prades.—111. Flors y espines; L. Un sacrifici.—112 Profanació; L. ¡J'oubliais que vous fetes la guerre, etc.—113. Palemon —114. Dels temps feudals; L. *—115. Les ombres; L. Nort.—116. Goigs en honor del Vble. Pere Almató; L. Saserra.—117 Catalunya; L. ¡Dolça patria meual—118. La Veu de l'Orfanet; L. Mater pro matre.—119. La Iglesia Vella; L. Recorts del meu poble.—120. Rondalles y Cançons; L. De la terra —121 Notes d'estiu; L. Del meu Dietari.—122. Gethsemani; L. ††† —123. La fi del pintor Hernreu; L. Bellesa — 124. L'anell nupcial; L. Idili.—125. ¡Visca la Patria!; L. .. estimemla ab tot el cor!—126. Plany. L. Lo que se'n va.—127. A la Verge de Montserrat; L. Pomell.—128: Coll-Pregón; L. *—129 Sonets vegetals; L. Productive Dominus Deus de humo, etc. 130. La mitj-dia; L. Volateig —131. Parafrasejant; L. Del «Canticum Canticorum».— 132. Posta de sol; L. Amor.—133. Los tres amors; L. Sonets.—134. De mala sang; L. Cobarts .. qu'os ha fet en Casanova —135 Belleses del Monastir; L. Notes cullides al vol.—137 La badia; L. La bona vita.—137. Dos sonets; L. Estela.—138: Fantasies; L. Somniant.— 139 La fugida del Rector nou.—140. La perdiu roja; L. Los apòstols de Deu són pescadors, etc.—141. Mater inviolata; L. ¿Quina es la meva fortalesa pera esperar encara? etc.—142. La font d'en Gerri; L. ¡Bevèu, bevèu si os plau! .. etc —143. Violes.—144. Vox populi vox Dei; L. La Pedra de la Senyora.—145. Vi vell; L. Sacros auros recludere fontes —146 Antigues —147. La verge blanca; lema: Redemptrix.—148. Nit d'estrelles; L. Joguina.—149. A la Reyna del meu cor; L. Si en l'albor d'aquest nou dia...—150 Pasqua Florida; L. Vidamor.—151. Lletra desclosa; L. Retrospectiva.—152. Rondalla; L. La penya del Moro.—153 Cants de Patria; L. Prop es el dia de vessar sang noble, etc.—154 Preludi; L. Nit —155 Misericordial L. Frech a frech.—156 Flors oferetes; L. Tota pulchra est Maria.—157. Cançó de Primavera; L. Llumina.—158. Apuntacions.—159 La Curació del Bergant —160 L'enigma; L. Prech.—161. Trovalla de l'amor; L. Per sempre t'hauràs fos.—162. Idili d'amor; L. Contra Enveja Caritat.—163 Balada negra; L. Claror de cels.—164. Mare y Filla; L. Estimuevos, s'ou germans — 165 La lluherna; L. Benaventurats els qu'estimen.—166. Religioses; L. Aplech.

(Acabarà.)

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Aclaració. — La regla anterior podèm redactarla'ls catalàns, pera major claretat, de la següent manera: «Els substantius se declinen com en català, ab la sola diferencia de qu'en el cas acusatiu prenen la lletra *n*.»

Això dit, fem una petita explicació pera us dels qui no recordin o no coneguïn la gramàtica.

Un substantiu no sempre té'l meteix valor dintre d'una oració. Unes vegades es lo que se'n diu el subjecte, quan d'ell afirmèm o neguem alguna cosa. Va en aquest cas, que s'anomena nominatiu, sol o precedit d'un article. Ex.: *Joan es alt; la casa no cau; unes dònes passegen*; oracions aquestes en les que *Joan, casa y dònes* són substantius en cas nominatiu perque d'ells afirmèm o neguem qualitats, actes, etc.

Altres vegades el substantiu està en la oració com a propietari de la cosa de que parlèm, o representant el lloch d'hont se ve. Aquest cas que s'anomena *genitiu*, s'indica en català ab la preposició *de*. Ex.: *El pa (nominatiu) de la vehina; vinch de Barcelona*. La idea de dependència o de provinença va inclosa en aquest cas.

Altres voltes el substantiu se troba en la oració rebent la cosa de que's parla. En aquest cas se diu d'ell qu'està en *datiu* y s'indica en català ab les preposicions *a, vers, cap a*, etc. Ex.: *Jo (nominatiu) donch un llibre a l'amiga; el tren (nom.) va vers Paris; ella camina cap a vila*, etc. *Amiga, Paris y vila*, són els datius.

Altres cops reb el substantiu no la cosa de que's parla en la oració, sinó l'acció del verb. Se diu en aquest cas qu'el substantiu està en *acusatiu*, y no s'indica especialment en català aquest cas ab cap preposició. En l'exemple anterior, en el qui *amiga* està en datiu perque reb el llibre, *llibre* està en acusatiu perque reb l'acció d'èsser donat. Exigeix aquest cas, pera existir, la existencia en la oració d'un verb transitiu, això es, un verb

qual acció passi del subjecte qui la fa, a fóra d'ell.

M'explicava un mestre d'estudi qu'ell feya comprendre als seus alumnes els diferents casos de la declinació dihèntelshi que el mestre sempre estava en nominatiu perque era qui donava'ls cops, y el deixeble sempre en acusatiu perque era qui els rebia.

Aquest exemple, que dóna molt clara idea de nostres *nominatius*, la dóna molt equivocada de la declinació. En efecte: en l'exemple *el mestre dóna cops al deixeble*, es cert que'l mestre està en nominatiu desgraciadament, però'l deixeble està en datiu precisament perque es el qui reb els cops, y aquests són els qui estàn en acusatiu perque ells són els qui reben l'acció d'èsser donats. Altra cosa seria en la oració: *El mestre pega al deixeble*. Aquí si que'l derrer està en acusatiu perque reb l'acció del verb pegar.

No podèm equivocarnos al traduir a l'Esperanto nostres oracions, limitantnos a declinar els noms talment com en català; traduhint les preposicions per les que li corresponguïn, y tenint compte d'afegir una *u* al substantiu quan en cas acusatiu se troba.

¿Còm sabrèm que un substantiu està en la oració en cas nominatiu? Anteposant les paraules *qui* o *que* en forma interrogativa al verb de la oració. La resposta'ns donarà'l nominatiu: Ex.: *Joan es alt*. ¿Qui es alt? *Joan*. *Joan* es el nominatiu. *La casa cau*. ¿Què cau? *La casa*. Nominatiu ho es la casa.

¿Còm trobarèm el cas datiu? Anteposant en forma interrogativa al verb de la oració les paraules *a qui*; o *ahont*. Ex.: *Donch un llibre a l'amiga*. ¿A qui's dóna un llibre? *A l'amiga*. Heusaquí el datiu. *El tren va vers Paris*. ¿Ahont va? *A Paris*. Datiu ho es, donchs, en aquesta oració *Paris*. *La taula pertany al cuyner*. ¿A qui pertany? *Al cuyner* (a el cuyner) qu'es el datiu.

¿Còm trobarèm l'acusatiu? Anteposant al verb de la oració, en forma interrogativa, les paraules, *què es lo que se*. Ex.: *He trobat el vehi*. ¿Què es lo que se troba? *El vehi*. Aquest, donchs, està en acusatiu.

F. PUJULA Y VALLÈS

(Seguirà.)

NOVES

Aprobada ja, per uns diputats que no són vers portaveus de les aspiracions del poble, la llei de jurisdiccions, Catalunya que tant n'ha protestat per boca de sos diputats verdaters, vol manifestara n'aquests sos agrahiment. Se prepara, donchs, als nostres diputats, com ja diguerem, un gran homenatge y en totes les redaccions de periòdichs y domicilis de societats polítiques de Catalunya queda oberta la suscripció per'atendre als gastos d'una copiosíssima edició dels discursos que'ls esmentats representant de nostre poble pronunciaren al Congrés.

JOVENTUT, al obrir suscripció, prega a tothòm que hi contribueixi en molt o en poch, segons sos medis. Anèm a demostrar qu'es un fet la solidaritat catalana.

Deya l'altre dia un diari de Madrid qu'en Moret, al plantejar la qüestió de confiança després d'aprobada la llei de jurisdiccions, se proposava tirar tres o quatre ministres per la borda.

El propòsit no li ha eixit bé, com no pot eixirli bé cap intent de política lliberal a l'home que ab dita llei s'ha lligat pera sempre de peus y mans.

En Moret serà sempre més un esclau de la oligarquia burocràtica: jamay un servidor de la llibertat. Anch que volgués, no podria.

Sa autoritat com a chefe del partit lliberal també va per terra, y de res li servirán ses habilitats per'aixecarla.

En Moret es un mort en vida.

S'han fet públichs els noms dels senyors qui compondrán el jurat musical del Concurs Artístich Català de Figueres, y que són en Lluís Millet, en Francesch Alió y en Domingo Mas y Serracant.

Ab curiositat es esperada la celebració d'aquest certamen per tots els qui's preocupen seriament de qüestions artístiques y literariès. A Figueres han seguit l'exemple donat l'any passat per nostres amichs de Palafrugell, premiant en metàlich y d'una manera seriosa les composicions de mèrit. Convé que aquest procedir tinga força imitadors.

Una hermosa festa celebrà diumenge'l «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», ab motiu de complirse'l terç aniversari de sa fundació. Al mati's repartiren bonos de pa y arroj als pobres, y's ballaren sardanes executades per una aplaudida cobla empordanesa. Ala tarda, de 4 a 6, se repetiren les sardanes, y a la nit tingué lloch una sessió literaria a càrrech de l'Esbart de Rhapsodes de l'Associació de Lectura Catalana, esbart que ab zel y acert dirigeix el senyor Barceló. Figuraven en el programa sonets, gloses, diàlegs y cançons

dels millors autors catalans. La vetlla fini reprenentse les ballades típiques de nostra terra: sardana, esquerrana y ball del ciri. La nombrosa y distingida concurrencia que omplia'l local, quedà altament satisfeta de la festa.

El dia 19 del present mes se celebrà, en el Centre Democràtic-Català d'Arbucies, una vetllada política-literaria-musical, essent molt aplaudits tots els que hi prengueren part, y especialment els senyors Marti y Julià y Llorens, president y secretari respectivament de la *Unió Catalanista*, els quals pronunciaren dos eloqüents y patriòtichs discursos. Acabà l'acte ab visques a Catalunya y entonantse *Els Segadors*.

L'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana ha distribuït, durant el passat mes de febrer, la quantitat de 309'50 pessetes per'l sosteniment de les escoles catalanes.

Publicacions rebudes:

Catalanismo y Militarismo. Discurs pronunciat en el Congrés el 16 del corrent març per don Salvador Canals, diputat a Corts per Valls Montblanch. De nostre estimat amich senyor Canals hem rebut varis exemplars d'aquest notable discurs impugnant la llei de jurisdiccions. No'l comentém, car són ben conegudes les dots crítiques del senyor Canals, quals campanyes periòdístiques sobre aquest meteix assumpto tant han donat que parlar en les columnes de *Nuestro Tiempo*. El discurs del senyor Canals se distingeix per sa lògica aclaparant, com son autor s'ha distingit per son amor a la causa de Catalunya, qu'es causa de justícia. Nostra enhorabona.

El arte de guisar, per L. Bertaner. La biblioteca *La Vida Literaria* acaba de publicar aquest llibre contenint fórmules de fácil execució, y per tant d'indubtable utilitat pera treure d'un compromís a les senyores que's vegin obligades a guisar. Hi ha explicacions de guisats de totes menes, embutits, conserves, escabetxos, rebosteries, gelats, etc., etc. Preu, 2 pessetes.

Acompanyem ab el present número, com ja diguerem, un suplement artístich-literari ab un estudi sobre la eminent actriu italiana Tina di Lorenzo, degut a nostre crítich teatral, y un retrat de la meteixa.

El número no's ven separat del suplement: emperò això no implica cap augment en el preu, qu'es, com de costum, **10 cèntims**.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLOS DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y balsàmics que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

PASTILLES
— DE —
STOVAINE
BILLON

.....
Pera les AFECCIONS
de la Boca
Garganta
— y —
Estòmach
.....

vidua Dipositaris y representants a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encenenament ab Diputació).—BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VERTICALS

SISTEMA NORT-AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

SUPLEMENT

ARTÍSTICH LITERARI

TINA DI LORENZO

TEMPS enrerà, els grans artistes de la escena, més que grans actors eren grans comedians. Saber fingir lo qu'ells meteixos no sentien ni els autors d'obres fantosioses havien tampoch sentit, y lluhir les llurs

facultats físiques ab hàbils y estudiades gradacions pera enlluhernar al públich fácil en determinades escenes sentimentals, patètiques o passionals, era'l secret dels millors actors clàssichs. El públich esperava tal escena, tal frase, tal actitud, tal gesto, tal imprecació, tal tirallonga; y l'actor se preparava, se reservava pera dir tal frase, tal tirallonga, pera fer tal gesto, pera morir, pera matar, pera declarar els seus amors, pera cridar els seus odis, pera plorar les seves llàgrimes... Y era així com al teatre l'actor feya comedia sense sentir, y el públich s'entusiasma-va sense comprendre.

Aquells grans actors floriren ab el teatre romàntich y moriren ab ell. Les fantasies esbojarrades han passat, y ab elles els grans comedians del sigle XIX que les hi donaren aparences de vida: aparences esclatants si bé puerils.

Avuy el teatre es una altra cosa. El teatre es la veritat; la veritat de la vida; excepcional o senzilla, trista o alegre, harmoniosa o dissonant, la vida, en fi, complexa sempre, en ses idealitats com en ses mesquineses. Y, pera reflectir aquesta vida, els grans comedians que'n digueren grans actors no serviren. La nostra generació ha pogut contemplar, ab més curiositat que admiració, alguns actors recalcitran, enderrerrits d'aquella buyda y aparatosa escola declamatoria. Ab en Dumas, en Sardou y l'Echegaray, pera no citar-ne d'altres, els grans comedians se'n van a la tomba. Ni uns ni altres ressucitaràn.

Avuy un gran actor, com un gran autor, com un gran públich, té d'ésser sincer. Sens una gran sinceritat no's pot escriure teatre, ni's pot veure teatre, ni's pot representar teatre. Sobre tot, això: no's pot representar teatre. Un gran actor té d'ésser un gran sincer. Un gran actor té de viure en escena, y viure complexament, una vida interessant que l'autor, imaginant-la, ha sabut viure ell meteix. Y pera saber viure així un actor, ha de possehir quelcòm més que les facultats precises pera fer comedia. Necessita un gran cor que senti, que senti complexament, universalment, les més variades manifestacions de la passió y de la idealitat humanes. Un gran actor té de sintetisar, té de resumir la vida tota que al seu entorn vibra, que'ls grans autors concreten y qu'ell té de saber reflectir, esmerçant en la bella tasca'ls millors accents de la seva ànima escullida...

La Tina di Lorenzo es una ànima d'aquestes. No ho es, no, una gran comedianta encara que, com els grans comedians, posseheixi extraordinaries facultats.

Ella té una veu dolça, vibrant, plena, sugestionadora. Ella es hermosa, d'una hermosura serena y captivadora, una hermosura verament humana que no es freda com la freda hermosura de la Venus de Milo, ni es sensual com la sensual hermosura de les bacants crapuloses. S'endevina en ella una tendresa exquisida que tempera, que tonifica les manifestacions més exaltades de la passió y del sentiment. Jo m'atreveixo a afirmar que aquesta tendresa ingènita es la nota característica del temperament artístich de la Tina di Lorenzo. Indubtablement, puig qu'ella es sincera, puig que si no fos sincera no sería, com es, una gran actriu, indubtablement aquesta tendresa té d'ésser també la tònica del seu temperament personal.

En escena això's veu tot seguit, encara que tinch poch exemples pera demostrarho (1). La nota personal de la seva interpretació en la *Dama de les Camelies* es aquesta: sacrifici. Ella potser ha trobat lo únich que hi ha de realment humà en la estafalaria, en l'absurda creació d'en Dumas: l'amor desinteressat y senzill, que triomfa excepcionalment de la passió grollera en les ànimes escullides. En el tercer, en el quart, en el quint acte de *La Dama*, la Tina diu petites frases, troba petits accents y actituds fills de la seva sensibilitat exquisida. Es incomparable aleshores. Menys sincera'm sembla en els grans raptés de passió. També en *Amanti* d'en Donnay, encara que — millor dit — a pesar de que'ls amors dels dos protagonistes s'én més humans, lo qual permet a l'actriu ésser més sincera y espontania, hi notèm aquella tendresa dominadora. Ella, la protagonista, bé l'estima al seu amant; bé'l crida'l seu amor y crida la seva passió y la seva gelosía y la seva desesperació; bé n'apareix de sensual, d'exigent y fins d'egoísta quan la situació ho reclama; però per sobre de tot, fins en els raptés més irreflexius, hi sentím planar aquell petit deix de tendresa, de carinyosa abnegació, de desinteressat sacrifici que no sab amagar la seva ànima generosa. Y en aquesta, com també en altres obres de teatre modern, especialment les franceses que aquests jorns ens ha donat la Tina, li he vist innombrables detalls que'm confirmen en l'apreciació dita. Ella es irònica sens ésser may *méchante*, y fins en els més crudels sarcasmes sab posarhi — tal volta inconscientment li surt així — un petit deix de benevolença que la traheix. La Tina di Lorenzo, per exemple — n'estich segur — faría molt millor la Julieta de Shakespeare que la Hedda Gabler d'Ibsen. Quína llàstima que s'entretengui y ens entretengui preferentment ab Dumas y Sardou!

Com ja he dit, la Tina representa ab since-

(1) En primer lloch no he pogut veure totes les representacions que ha donat. Y en segon lloch ha tornat a succehir lo que succeheix aquí generalment quan ve per primera vegada un actor estranger. Mal aconcellats per gent rutinaria, paguen tribut a la tradició. Y la tradició vol que'l nostre públich rich prefereixi el teatre convencional pseudo-romàntich y les comedies lleugeres, als grans drames y comedies psicològichs. Sols ab Shakespeare transigeixen els *tradicionalistes*. Això que sols es veritat y encara relativament pera'l públich rich y no ho es gens pera'l públich intel·ligent — que també n'hi ha un de públich intel·ligent a Barcelona — fa que'ls actors, desorientats, ens serveixin generalment lo més convencional de llurs repertoris.

ritat atractívola. Y aquesta sinceritat presenta també en ella una característica qu'he notat — millor dit — que no he notat en grau tan extraordinari en cap altre actor. La seva sinceritat, més que filla d'un gran estudi, d'una gran identificació ab els personatges que interpreta, ho es del seu gran amor, de la seva afició irresistible a la escena. Jo no l'he vista encara un sol moment distreta quan es a les taules; may li he notat la més petita lacitut ni la més petita mostra de displiscencia; may l'he vista violentarse pera plorar, pera riure, pera cridar, pera moures. Digna, entre'ls dignes *enfants de la balle* — com ells diuen, — la Tina sembla enamorada del seu art; enamorada fins a estarne corpresa, lo qual explica'l per què de la seva naturalitat, del seu domini de la escena, d'aquella mena de beatífica serenitat que la transfigura quan es a les taules y que'ns conquereix a nosaltres, públich, com conquereixen a l'espectador benèvol de la vida humana totes aquelles parelles d'enamorats que, senzillament, donantse les mans, canten les seves cançons de vida y dancen les seves folles dances d'amor, impertorbablement, a la llum del sol, als ulls dels homes, de cara als déus que han fet natura.

Jo crech que la Tina di Lorenzo estima així el seu art, que així n'està d'ell enamorada.

Hauría volgut parlar més extensament y fins fer un estudi més concret, més detallat d'aquesta actriu verament notable que per primera volta ens ha honrat visitantnos. Però l'espai me manca, y, per altra part, no puch en consciencia ferho. Un cop més vull repetir la meva queixa, les nostres queixes, puig són les queixes de molts aficionats. Bé'ns ho perdonarà la gentil actriu que com nosaltres estima l'art noble. Donchs, la meva queixa's reduceix a que no'ns hagi donat un repertori més variat, o, per lo menys, més escullit. Jo hauría volgut veurela en obres de diferents genres. Per exemple, alguna obra verament passional com *Cavalleria rusticana*, alguns drames d'idees, qualsevol d'Ibsen. En fi, a poder ésser, quelcòm de Shakespeare y dels moderns francesos y alemanys, además de lo que'ns ha donat. Sacrificant un xich a n'en Dumas y en Sardou, podía donàrnosho tot això. Y aleshores sí que'ns hauríem pogut formar perfecte càrrech del seu temperament artístich.

Es per això, donchs, que sols m'atreveixo a apuntar aquestes lleugeres impressions.

Mlle. Pierina "Joventut"
Camillo Joventut
18. Marzo 1906

FRANCESCO MARELLA

L'he vista en *Il mondo della noia*, en *La Trilogia di Dorina*, en *Divorziamo*, *Amanti*, *La Signora dalle Camelie*, *Teodora* y *Il quieto vivere*, obres insuficients pera formarse perfecte càrrech del mèrit d'una actriu. Gayrebé totes elles són obres convencionals, obres lleugeres, d'entreteniment, en que l'actriu sols pot lluhir les seves facultats externes. En elles la Tina ha demostrat possehirles envejables. Una dicció puríssima, una gran facilitat y desinvolvura en la interpretació dels diferents tipos, y una suprema y senzilla elegancia en son jòch escènich que mostra el seu gust refinat. Ella m'apareix com una aristòcrata entre'ls grans actors italians moderns, que baix aquest punt de mira tenen molt per aprendre dels francesos. La Tina di Lorenzo, que com tots aquells mostra predilecció pera'l teatre francès—teatre que'ns serveixen tal volta ab excessiva prodigalitat,—es la més francesa de les actrius italianes contemporanies. Aquella ausencia d'amanerament, aquella naturalitat y desinvolvura, aquell luxu de detalls ab que saben adornar un *rôle*, y, sobre tot, aquella finura, aquell bon gust en el dir, en l'accionar, en el vestir que admirèm en una Réjane, en una Bartet, en una Després, ningú com la Tina ho posseheix a Italia. Y per això la Tina pot interpretar aquestes fines y espirituals comedies del teatre modern francès ab aventatge sobre les seves companyes. Les sobtileses psicològiques, el refinament de les passions bestials tan ben disfreçades sota la capa d'una gran cultura, la ironia fina y penetrant y la paradoxa fàcil y suggestiva de que fan gala en llurs obres, en llurs comedies socials més trascendents de lo que semblen a primer cop d'ull, un Lavedan, un Brioux, un Donnay, un Lemaître, etc., sols una actriu d'un bon gust depurat pot revfureles plàsticament sense grolleria. Tot lo que hi ha de repugnant, d'escabrós, de degenerat, de bestial en el fons d'aquestes sàtires que reflecten llagues socials—no per millor vestides menys immondes y fastigoses,—pot y dèu revestirho l'artista ab ropatges suaus que, sens amagar les petites veritats y passions de la vida, ens les mostrin amorosides sota un vel transparent, vel que sols saben teixir els cors d'artista; d'artista d'ànima afina-da. Jo voldria veureli *Zaza*, per exemple, jo que l'he vista fer aquí tan grollerament, jo que sols he vist fer la *cocotte* vulgar, la *cocotte* sens ànima. Y tantes d'altres n'hi voldria veure...

En fi, no puch, y'm sab greu, parlar de la Tina interpretant lo que'n diuen grans *rôles*: papers d'aquells en que's revelen les grans ànimes, els grans temperaments y les grans intel·ligencies. No'ns en ha donada cap d'obra d'aquelles que'n diuen genials, obres grandioses que resumeixen en tipos excepcionals les passions més brutals y absorbents, les idees més absolutes y revolucionaries de la humanitat fent via. La Tina no'ns en ha donat cap d'obra d'aquestes, y es llàstima, puig molt m'equivocaria si en alguna d'elles no hi trobés el medi de consagrar les més grans qualitats de cor y d'intel·ligencia qu'he cregut endevinar en ella a través dels petits papers que fins ara'ns ha servit.

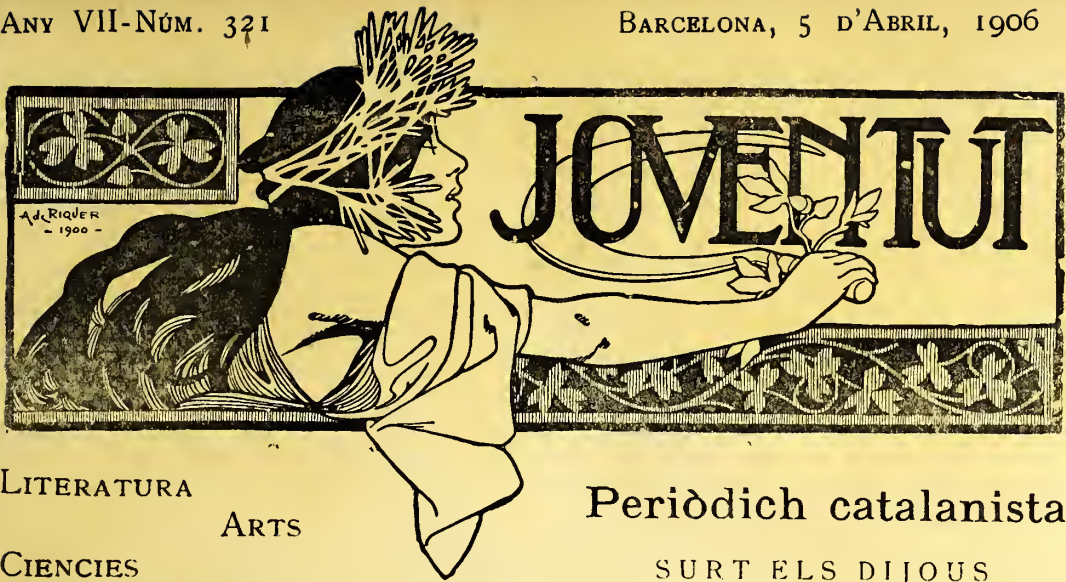
¿Què més diré? ¿Que la Tina té uns ulls grans y clars y vius? ¿Y unes mans que parlen? ¿Y una veu que canta? ¿Y una gran harmonia d'expressió y de gesto? Diré també, com ja tants han dit, que la Tina di Lorenzo es guapa, molt guapa?

¿Per què dirli un cop més, si el dirli pot mortificarla? Quin petit problema psicològich més suggestiu no dèu representar pera ella'l que mil voltes se dèu haver posat a sí meteixa! ¿Es a la Tina *bella*, o es a la Tina artista a qui aplaudeix el públich entusiasta? Quin dubte més dolç però també més neguitós pera la seva petita vanitat de dòna... pera la seva petita vanitat d'artista! Quí sab! Potser instants arribaren en sa vida artística en que'l dubte *affreux* li feu malehir la seva hermosura. Si així fos, que se'n penedeixi. Diuen que la bellesa es un dò dels déus, dels déus estranys que als elegits favoreixen. Si així fos, que'n sàpiga grat al déus. Y que no'ns ho retregui a nosaltres. Que nosaltres els homes, o per lo menys molts d'entre nosaltres, d'entre'ls homes, tenim resolt aquell problema satisfactori y agradosament:

La bellesa de la estatua'ns diu ben poca cosa. La bellesa de la dòna'ns parla més endins. Y la dòna bella no es pas pera nosaltres la dòna-estatua, sinó la estatua que parla, que parla ab els ulls, que parla ab el cor, que tota ella parla.

Que ho sàpiga, donchs, la Tina di Lorenzo, y que se'n vanti: Si hermosa li dihèm, es perque sentim qu'es artista.

EMILI TINTORER

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERIC CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Com sempre, per Lluís Via. — La vida elèctrica, per Jean Rameau, traducció de P. Prat Gaballí. — Soliloqui, per A. Font y Laporte. — Teatres, per Emili Tintorer. — Associació Musical de Barcelona, per D. Bonet y Cembrano. — ¿Reaccionar?... May!, per J. Carné y Martí. — Sonets postals, per R. Vives Pastor. — Solidaritat Catalana: Llista de JOVENTUT. — Esperanta fakó; Gramàtica Catalana - Esperanto (continuació), per F. Pujulá y Vallès. — Consistori dels Jochs Florals: Composicions rebudes. — Noves

mens que si escampa sos tentàculs es sols. pera xuclar sava y vida d'allà hont els clava.

COM SEMPRE

Més que may, desde que'l Catalanisme donà fe de vida com causa regeneradora, nostre poble ha respost ara ab protesta unaním a les arbitrietats y vexacions de que'l centralisme vol ferlo objecte: vexacions y arbitrietats que nostres enemichs aniràn multiplicant tant més, quant més s'accentuhi el desvetllament de Catalunya, la qual durant sigles, oblidada de sa historia y de sos drets, sense consciencia de sa personalitat, indolent pera la cosa pública, retuda y sotmesa, sofri el jou de l'unitarisme ab la meteixa impassibilitat ab que'l soporten la majoria del altres pobles que componen l'Estat espanyol.

Els catalans qui tan bé han respost y responen a la crida que'ls ha fet el Catalanisme (car vera representació del Catalanisme entenèm que té la Comissió de Solidaritat Catalana); els qui tan dignament s'han unit malgrat tots els antagonismes politichs, cal qu'estiguin en guarda, perque'ls nostres naturals enemichs, prevalentse d'aqueixos antagonismes representants de l'esperit vell vinculat en abstraccions y nodrit pels personalismes de capitosts ambiciosos, procurarán desunirnos com sempre.

La suscripció pera l'obra de solidaritat catalana va nodrintse d'un modo encoratjador. Bé val més això que fer politica de partit, calcada del centre, alimentada pel centre y útil solament a la burocracia del centre, la qual tot ho pren de les regions y res les hi dóna, expandintse a manera de pop im-

Tinguin en compte'ls bons catalans que són els fets positius, les necessitats vives, la llur dignitat d'homes lo que'ls ha juntat; y que unions semblants may les logren els doctrinarismes d'escola, ni els interessos de partit, ni les declamacions del *arrenca-caixali*. Pensin que si les lluytes pacífiques dels partits són la norma del progrés y la tònica de la mentalitat dels pobles ben civilisats y liberals, en el nostre són quasi sempre una resultant dels maneigs de l'enemich comú, d'aqueix centralisme occidor de les llibertats catalanes y del progrés d'Espanya en general.

Aqueixes lluytes polítiques vindrán després, quan l'enemich de tots sia retut. Vindrán si han de venir, espontaniament y sense violencia, que tant com més violentes fossin

mès marcarien nostre baix nivell moral o nostre enderriment. Això ho sab nostre comú enemich, y's dol de que nosaltres ho compreguem, com ho proben sos esforços pera desfer la solidaritat dels catalans. Així sos darts se dirigeixen a ferir susceptibilitats personals desvetllant el vell esperit polítich d'ideals buyts; y, com observa en Pous y Pagès en el darrer número de *El Poble Català*, «son objecte es prou vist: despertar desconfiances y rivalitats entre'ls fanàtics d'unes y altres comunions polítiques, pera que, volent fer triomfar la preponderancia de llur partit respectiu, les lluytes internes disgreuin el conglomerat.»

Fixèmnoshi, y veurèm que'l comú enemich procedeix com sempre, en això com en tot. Com sempre ha estat amatent a sospèndrens les garanties, y peresós a tornarnosles. Al menor pretext ha descarregat sobre Catalunya'l pes d'anormalitats y rigorismes feixiguissims, y quan tots els pretextos li han mancat, ha fet lo impossible pera inventarne de nous inhibintse de complir les seves promeses. Y ara ab suposades tentatives d'aixecaments carlins, ara ab insidiosos treballs pera dividirnos, s'ha excusat tant com ha pogut de tornar les garanties al poble barceloní, y ha fet la trabeta a n'aquesta grandiosa solidaritat catalana que s'imposa, y que, si no avuy demà, serà un fet inevitable.

Com sempre! Com sempre'ls *liberals* governs dels Moret y comparses s'han valgut d'aquests procediments que'ls desacrediten. Y tant n'està de desacreditat el govern actual, que com a un ferro rohent pensa agarrarse a un decret de disolució de Corts. No hi té fe, vol y dol... però està apurat y tal volta ho intenti. Si es així, cal mantenirla ben ferma la solidaritat catalana, pera que les noves eleccions sien proba evidentíssima delo contraproduhents que són totes les mides preses en detriment de Catalunya. Que's facin les eleccions noves, y que's vegi aleshores que tots els agitadors vinguts pera enverinar la qüestió social y fomentar la gana, totes les bombes dels dinamiters, tots els flagells y totes les mides de rigor preses a cegues, no han pas apaybat al nostre poble, cada jorn més plètòrich de vida y de dalits malgrat totes les adversitats.

LLUÍS VÍA

LA VIDA ELÉCTRICA

(Aquesta historia passarà dintre poch temps).

I

- Un dematí neix un infant.
- ¿Còm se dirà?—diu el pare.
- Tó! — respón la mare.
- Molt bé! Tó: un nom curt. No perdrèm temps pronunciantlo. —
Y l'infant se diguè Tó.

II

A l'endemà de la seva naixença, Tó fou posat pels seus pares a un aparell de nodrir els infants.

Era una invenció recent. Un aparell qui, en set mesos, transportava als set anys, físicament e intelctualment. Ab lo que's feya un estalvi de sis anys.

III

— Fill meu —diguè'l pare al acabar el mes setè.—Cúydat tu meteix d'estudiar y de fer l'aprenentatge de la vida. Estudia y aprèn. No oblidis que'l temps es or y que l'avenir serà de l'home qui sàpiga aprofitar tots els minuts de la existencia. Vès, fill meu, ja t'acaronarè demà, si el reumatisme'm priva d'anar a la Borsa.—

IV

Y Tó estudià, aprengué frenèticament, devorant els llibres de text nit y dia, no menjant més que aliments condensats pera perdre menys temps, y aplicantse a mirar guenyo, seguint el mètode d'un metge cèlebre, per'arribar a llegir dos llibres en un plegat!

Als vint y cinch anys, Tó fou ja l'home més actiu del seu segle.

V

Un dia, mentres dictava cinch despatxos simultaniament —perdonam, ombra del Cèsar!—que ab la mà dreta fullejava un anuari y ab la esquerra un atlas; que ab una orella escoltava per telefon un discurs pronunciat al Congrés y ab l'altra'l cant d'un rossinyol, Tó, de cúa d'ull, va adonarse d'una noya que passava pel carrer.

Com un llamp:

— Es bella! — etc., etc....

Breu, s'informa, troba l'adreça, se presenta y es admès a festejar.

VI

Oh, el cor els hi bategava a tots dos!

— Jo —va dir ell —me dich Tó. ¿Y vosté, senyoreta?

— Zi.

— Jo tinch un milió de fortuna. ¿Y vosté, senyoreta?

— Un milió y mitj.

— Molt bé. Jo la estimo. ¿Y vosté, senyoreta?

— Jo l'estimo també.—

Dit y casats.

VII

Foren feliços.

Tingueren pochs fills. No hi havia temps!

Dos bessons y prou.

Y Tó arribà a guanyar sumes fauloses.

Zi, també.

Tó fundà, terme mitj, un banch per dia a Paris, Berlin, Constantinopla o Santa Fe de Bogotà.

Terme mitj, quebrà també diariament. Colossalment rich.

VIII

Va fer canals, descobrí mines, assecà mars, posà en erupció'ls volcans apagats y pasmà als seus contemporanis ab els seus explosius.

Un vespre, ocupat en transformar l'Ètna en un vast calorifer qui devia escalfar tota la Sicília per medi de conductes soterranis, sapigué per telegrama la mort del seu pare.

Tó fou digne.

— Te ploraré—va dir ab una veu penetrada de tendresa —quan tingui temps, quan sia vell. —

Y escrigué en els llibres de comptabilitat:

«Déu Tó a Papà: *llàgrimes y agraïment etern.*»

IX

Entrant a casa seva d'improvis, trobà un home a l'arcoba de la seva dòna.

— Ah!... Teniu sòrt, cavaller, de que no puch entretenirme en aquest moment... —

Callà... Un segón individu estava amagat sota d'una taula.

— Ah! ¿Es que...?—

Un terç aparegué darrera d'un biombe.

— Còm!

— Oh, perdonam! Sóch culpable!—sanglo-

tà Zi, qui's mostrà en companyia d'un quart aymant. —Per'anar més depressa, havia pensat...

— Està bé! —crijà Tó.

— Y, posant colze a colze als aymants de la seva dòna al mitj de la cambra:

— No tinch temps de matarvos d'un a un. Vaig a venjar el meu honor en bloc. No us moguèu!—

Y abocà demunt d'ells un enginy recentment inventat: l'ametralladora de les families, tot un jòch de vaixella.

X

Els aymants intentaren fugir.

— Monstres! —rugí Tó:—ara me la pagareu; donchs!—

Y, havent fet tancar les portes, prengué un punyal a cada mà, impulsiu, terrible, desesperat pensant el temps que anava a perdre venjant al detall el seu honor, y va escometre als aymants.

Crits Sang. Ranera.

XI

S'hi va fer ab els peus y les mans. Fou horrible. Tardà mitja hora a matarlos. Y, quan hagué estès els quatre rivals, Tó començà a petar de dents.

No podia deturar els moviments convulsius dels seus braços, de les seves cames, del seu cap, del seu cos. Y's feu estendrie, agarrotar, lligar sobre una post...

Vanament.

El ninot, gastat per un trevall frenètic, s'havia fet malbé; tenia'l ball de Sant Vit.

— Bé, mentres tant podré entretenirme y conreuar les arts. —

Y, veyent els salts desordenats que feyen les seves mans, va posarse al piano.

XII

Pochs instants després caygué paralisat del costat dret.

— Papà;—li va dir un dels seus fills — he consultat al metge sobre'l teu cas.

— ¿Y qué? —preguntà Tó, ansiós.

— Com que tens d'anar aviat al cementiri, ¿vols que faci encendre'l foch pera la teva cremació?

— Fesho, fill meu!—exclamà Tó, sentintse orgullós de tenir un fill tan actiu.

Y mori.

XIII

— Mamà —digueren aleshores els dos bes-sos:—el papà es mort, no hem tingut may temps de que'ns fes cap petó.

— Es just! —reflexionà la mare:—jo tampoch.—

Y ràpidament s'aproparen a l'estimat difunt, provocaren un removiment dels llabís per medi d'una corrent elèctrica, y pietosament, els tres, posanthi els rostres, se feren donar un bes postum.

JEAN RAMEAU

Traducció de P. Prat Gaballi.

SOLILOQUI

Fa fret. He cercat escalfor en el fons d'una copa de rom, y no he lograt altra cosa qu'entربولir mon cervell ab sos vapor alcohòlics.

He quedat sol, ab mos pensaments, en l'ample menjador de casa: un menjador de bur-gès ignorant, ab parets adornades ab quadros d'autors desconeguts, xapocers; ab mobles pesats y remembradors de generacions passades, d'aquelles generacions fredes, impassibles pera tot lo que no fos útil...

L'escandalós tich-tach de l'antich rellotge de paret me posa nirviós fins a l'extrèm de ferme venir impulsos d'estrellarlo.

Quina vida! Es hermosa! Es bella!... Sempre lo meteix! Encadenat fortament a la costùm, aqueixa malehida costùm de fer lo que tothòm fa!... Me manca voluntat, no tinch prou força pera rompre d'una volta aqueixos lligams, y fugir lluny, y ésser lliure. Quina felicitat! Quina ditxa més immensa!

Aqueixa llibertat la toco, la tinch *si vull*... y no puch pèndrela perque hi ha quelcòm superior que m'ho impedeix... Aqueix quelcòm es egoisme pur: l'egoisme del cos, de la materia privant de volar a l'ànima. Quan penso en aqueixa llibertat, mos ulls veuen totseguit la dolça y monòtona tranquilitat de casa: aquell llit flonjo, ab llençols de blancor impecable, ab la dolça escalfor de ses flaçades de llana... Mes torna a veure'l menjador aborrit, aquell menjador que sempre sent les meteixes converses, veu les meteixes persones, els meteixos posats.

Jo'm daleixo per altra cosa més gran que l'estar junyit als manaments d'un home ab

binocles de montura d'or, de ventre aixamplat per les digestions tranquiles, de mirada innoblement avariciosa, expressant sempre la torpesa de ses baixes idees.

Jo, quan me veig devant de les grans restalleres de números, l'una sobre l'altra, m'exaspero y fins me tinch odi. «Hi ha algú que pugui manarme alguna cosa?» interiorment me preguto. Y una veu també interior me respòn: «Ton egoisme!» Si, es veritat: l'egoisme, fill de les preocupacions qu'he heredades de mos ascendents... uns ascendents metòdichs, coquins, que'm feren creure llurs idees y m'infiltraren llurs costums...

Jo'm poso nirviós, intensament nirviós sentint les converses de mos companys de gabia, que no coneixen un més enllà que les tètriques parets de llurs ninxos, d'aquests ninxos ab vistes a un cel obert tenebrós y ple d'olors ofensives, o a un carrer estret tractat ab despreci pel sol que jamay se digna daurar ab sos raigs vivificantis les lloses brutes y humides; sens altre talent que'l qu'esmercen en llurs trabetes pera pujar l'un demunt de l'altre, pera oferir a l'amo llurs servils alabances o ferli llurs asqueroses confidencies; sens altre saber que'l saber amagar llurs opinions propries pera vantar les del que'ls sembla superior...

Tinch lluytes ab mi meteix, unes lluytes continuades, poderoses, que m'aclaparen... y el veri infiltrat en mon ésser fa sa obra anulant mos intents ab perspectives tristes, ab nits passades a la serena, arrupit en el portal d'alguna gran casa, o estirat sobre'ls inquisitorials llits de les cases irònicament nomenades de dormir, plenes de menjances.

No'l tinch l'hàbit de la ganduleria. El treball m'agrada per lo noble qu'en son si hi ha; mes no pas aquest treball migrat, aqueixa ridicula parodia que'm posa fòra de mi; aqueix negoci de botigueta en el que les ungles de tant *descuydarles* creixen, portanthi sovint enganxats trocets de pell del proxim... Jo he somniat altra cosa que això; jo no he nascut pera disputarme un lloch entre aquesta gran familia de corbs... Y mos somnis hauràn de morir en flor! Arribaré a vell fent la meteixa vida d'ara. La perspectiva es monòtona, d'un color gris, com el cel de les tardeshivernenques... Oh, joventut! que n'ets de generosa! Jo voldria ésser sempre jove

perque coneix que'l virus maligne que a ma sang han tramès generacions passades farà'l seu fet y'm tornarà igual que'ls sers que ara aborreixo. Jo veig ben clarament que quan en mon cap hi apuntin les indiscretas senyals de ma decrepitud, quan el temps ab ses ditades infalibles e inesborrables hagi fatidicament marcat en mon rostre les arrugues indicadores de ma vellesa, faré igual que aqueixes sangoneres xucla-iniciatives.

No! no! Això no pot ésser!... Voluntat... voluntat, ¿hónt ets? ¿Y per qué no tenirne!... ¿Per qué no deixar aqueixa insoportable càrrega d'ilusions ignocentes, anodines?... ¿Per qué no llençar per sempre'l carregós lastre de preocupacions nocives?... Volar! Volar sol, ben sol, sens altres afeccions que l'etern enamorament de la natura, sens altre desitj que contemplar ses sublimes belleses, sempre les meteixes y sempre tan diferents. Delectarme en la eterna y sens igual simfonia de les boscuries, en el misteriós mormull de les fonts d'aygües pures y cristallines; rebre les xardoroses caricies del sol en ple estiu, sentir la música eternament anyoradica de les plujes d'hivern...

Voluntat! voluntat pera rompre ab forta estrebada les cadenes invisibles que m'aferran a n'aqueixa vida fastigosament monòtona y mansa; sortir d'aqueix ambient espesheit, boyrós y pesat com el plom; burlarme de les petiteses, de les eternes petiteses del món; sentir en mes venes la escalfor ardenta d'una sang nova y pura; contemplar mos muscles robustits per la lluyta noble, y fer sentir sa herculia força en els rostres dels eterns esperits raquitichs... que bell, qu'hermós!...

Malehit relotge! Ton tich-tach horripilant m'abstrèu, y, encara que no vulgui, mos ulls se fixen en l'antiga esfera que sembla que'm miri sarcàsticament. Sense voler me fixo altra volta en els mobles, aqueixos testimonis muts de mos soliloquis... Parlèu, sers inanimats! Descobriu els secrets insubstancials que havèu escoltat! Llencéu sobre mi tota la poca solta que havèu recullit, impassibles!

Quin fàstich!... Tinch són, una força poderosa m'obliga a acaronar les blancors immaculades de mon llit tentador, no puch resistir més... Demà, demà començaré ma

tasca... demà!... Y el virus fa sa obra... mos muscles són flonjos com flochs de cotó... y busco la pau en el llit, m'hi trobo tan bè... es tan dolça sa escalfor... Oh! si! si! .. Demà! Demà, sense pensarmhi més, començaré!

Una estranya felicitat, una agradosa laci-tut omple mon ésser solsament al pensar que començaré demà. . sempre demà!...

A. FONT Y LAPORTE

TEATRES

ESPERANÇA.—L'ELOY.—LA SAMARITANA

Decididament, en Graner no sab pas lo que porta entre mans. Més que un teatre, *el Principal* sembla una *almoneda permanente*. Allí s'hi ven tot, nou y vell; gayrebé tot nou però ab aparences de vell; bo y dolent, gayrebé tot dolent ab aparences llustroses. Tés y concerts, balls y comedies, cinematògraf y cançons harmonisades... què sé jo... Y això si: car, molt car. Quatre pessetes val una butaca pera veure un petit dramet representat per aficionats—que si no ho són ho semblen—y una petita cançó ben decorada es cert, però sols ben decorada. Y troben car que la Tina di Lorenzo'n faci pagar sis! En fi, que se'n va en orris això del Principal gracies a qu'en Graner no sab lo que porta entre mans.

Perque, fixantme en un sol aspecte—in'hi ha tants d'aspectes en que avuy no'm puch fixar!—suposèm qu'*Esperança* hagués sigut un gran drama. Ni la empresa l'hauria pogut explotar, ni el públich ferli honor, ni l'autor treuren profit y estimul. L'endemà no pot ferse, que hi ha un paraygües de seda o de seda y cotó... o una calaixera de verniç dubtós, o un jòch de llençols qu'esperen torn pera sortir necessariamente a l'encant... «Tres rals... de bon gust... sis rals... qui en dóna més...» Que hi va gent—poca però n'hi va—de tots els gustos al Principal!

En fi, que'ns n'hem endut un solemne xasco'ls qui haviem per un moment esperat qu'en Graner posaria la primera pedra pera la regeneració del teatre català, que s'ofega a Romea.

En quant a la *Esperança* d'en J. Morató, poca cosa cal dirne. Hi ha en ella dues o tres comedies—una de tochs sentimentals—barrejades sense que l'acció prengui relleu. Endevinèm tot seguit que la protagonista acabarà casantse ab l'amich, que'n voldria un'altre, a pesar de qu'ella meteixa espera casarse ab un home que fou son primer amor. Els petits incidents que retarden el desenllaç, ab repeticions enfadoses de conceptes y de *muletillas*, s'arroceguen mandrosament sens interessarnos. És un garbuix

Esperança en que hi ha tochs de tot, fins de *saynete*, menys lo essencial: això es, un drama, o per lo menys una idea. Jo no crech pas indispensable que'm faci pensar un autor dramàtic, però si ni tan sols me fa sentir, ¿quin recurs me queda sinó badallar? Entre en Morató y els actors, l'altre dia'm varen fer badallar força.

Qué'n déu estar de content en Graner!

Ab *L'Eloy* en Guimerà s'ha quedat allà hont era. Un altre drama passional de gran esclat, de gran vigor en la pinzellada, de facilitat en la construcció y de desembraç en el desenrotlló. Però res més. Es a dir, res més no, puig en l'obra hi ha varies escenes notabilíssimes que senyalaré després. Però en el fons res més. Fins les passions no adquireixen en *L'Eloy* aquella volada tràgica que tan sovint admirém en els millors drames y tragedies d'aquest autor.

No sé qui ha volgut veure en *L'Eloy* un drama de tesis. *L'Eloy* vindria a ésser un *alegato* en favor de la dissolubilitat del matrimoni. Evidentment del drama d'en Guimerà se'n deduheix qu'es una verdadera estupidesa allò de la indisolubilitat del matrimoni, y per consegüent que tan estúpida es la lley com la Iglesia al pretendre imposar lo que la voluntat lliure dels homes trenca a cada pas ab la brutalitat dels fets. Ni la Iglesia ni la lley poden fer casar a qui no's vol casar; ni la lley ni la Iglesia poden fer viure junts als qui separats volen viure. Y es que, per sobre de totes les lleys y de totes les Iglesias, hi ha quelcòm que dignifica a l'home: la consciencia de la propria voluntat sobirana. La lley de jurisdiccions per exemple... mes deixém això.

Donchs, encara que això's despregui del drama d'en Guimerà, en realitat no es un drama de proba. També's desprén de la conducta del duch de Bivona que no hi entén res en en això de governar, y no obstant ell no s'ha proposat pas demostrar aquesta tesis. Per lo menys així s'ha de creure.

En quant a *L'Eloy*, hi ha que desconèixer en absolut el temperament de son autor pera suposar tal tonteria. Y si no n'hi hagués prou ab això, el meteix drama'ns ho demostraria. Precisament el drama de tesis, el drama que jo, y molts, després del primer acte hauriem volgut, se presentava clar y podia ésser un gran drama, un drama, ayl, molt millor que'l que ha fet ara en Guimerà. El drama sortia naturalment. En Joan y la Cristina, que l'amor sol havia juntat, que sense demanar consentiments ni donar explicacions s'havien estimat y junts vivien estimant al fillet del seus amors, podien trobarse enfront de la societat ab ses lleys, preocupacions y rutines, y fins trobarse enfront de l'Eloy pare de Cristina qui podia encarnar els sentiments e intransigencies d'un honor convencional

però ben humà. Y aleshores podien exposarse totes les idees, fer valdre tots els arguments posar en jòch totes les passions y sentiments d'uns y altres fins que naturalment uns o altres transigessin total o parcialment, ono transigis ningú... etc... Se prestava pera un drama interessant y punyent de retruch aquell fet inicial: un bon home, en Joan, bo y honrat, y una bona dòna, la Cristina, bona y honrada, que fa més d'un any viuen junts, que s'estimen y adoren el seu fill, y que—noteuho bé—s'han jurat amor, però també s'han jurat *no casarse*. ¿Per què? «Perque no volém» haurien de dir els dos protagonistes o per lo menys un d'ells. ¿Hi ha una rahó més senzilla y més dramàtica a l'hora, que aquesta rahó: «no volém», qu'ells podien escupir a la cara del boig Eloy encara que fos pare d'ella, y a la cara de la societat encara que fos marastra de tots dos? Y aquesta rahó hauria tingut una gran força moral y una gran força dramàtica essent donada per dos cors senzills, honrats y voluntariosos.

Mes pera fer això s'ha de cuydar molt la psicologia dels personatges, s'han de sospesar molt les paraules y les idees qu'exposin y s'ha de dur l'acció ab una naturalitat y una ausencia d'efectismes qu'estàn renyits ab el temperament artístich del poeta Guimerà. Ell ha fugit d'aquest drama instintivament, com instintivament se fuig dels grans perills que'ls esperits afinats endevinen avans de llur arribada. Y en Guimerà qui havia posat la situació magistralment, oh si, magistralment en un primer acte admirable, pera fugir del perill, del perill de la tesis traidora, ens fa un drama passional, purament passional, esbojarradament passional, en que'l seu esperit lliurement s'explaya.

Es un romanticisme estrany el romanticisme d'en Guimerà, ben personal y ben característich. En el fons tan fals com l'altre, com el clàssich, com el de les noveles de folletti, però ennoblit per la grapa del poeta que sent fondo y parla bé y grandiosament y troba en moments donats els accents justos de la passió y del sentiment, els crits terribles de l'odi y les senzilles notes de la tendresa. Y així endeviném el gran trevall d'habilitat que fa l'autor pera justificar lo injustificable, pera donar aparences de realitat a lo irreal, pera que apareguin vivents y complexos personatges qui en realitat són ninots de fusta, y pera fer veure que són aquets els qui parlen cada hu la llur llengua quan en realitat sols parla l'autor per boca d'els ab tonalitats ja ben conegudes.

Pera fugir de la tesis en Guimerà ens ha fet aquesta vegada, més que altres vegades, un drama de bojós. *L'Eloy*, el pare de Cristina, es un boig, un boig de l'honor que constantment desvarieja. Tipo convencional a tot serho, que morirà al acabarse l'obra en un accés de rabia, victima de sa bogeria. Enca-

ra no surt ja ho sabem que morirà així. Inguenament ell mateix ens ho fa comprendre. Però que l'Eloy fos un boig podria passar, y fins podria ell mateix ésser el protagonista d'un gran drama. Exemples: Hamlet, Hoswald. Y dich podria passar, perque l'autor al donarnos el títol: *L'Eloy*, ja ns diu: vos donaré quelcòm d'excèpcional y delo excèpcional *no s'en ha escrit res*. Lo que no's pot admetre es que també ho sien de bojos els demés personatges, personatges que, pera major gravetat, en Guimerà ns presenta en el primer acte com a tipos ben humans y ben equilibrats. Pera no citar més que lo més important, es senzillament impossible que una dòna que ho abandona tot per'anar a viure ab un home bo que la estima y que li ha promés *que may s'hi casaria*, l'abandoni tranquilament després, al saber que aquell home era casat ab una ximple. ¿Qué hi pert ella si ja ho sabia que no s'hi havia de casar? També es impossible que una mare deixi gayrebé morir de gana al seu filllet pera obehir a un pare boig que no vol acceptar els diners que'l bon pare de la criatura ofereix naturalment. Y tantes, y tantes d'altres de petites y grosses falsetats com hi ha en el darrer drama d'en Guimerà! Fins els tipos secundaris tenen quelcòm de boig y fan y diuen coses de ximple.

Y tot això, pera fugir de la tesis, del drama humà natural, vivent, per'arribar a escenes violentes, escenes de passió, d'increspacions, de plors, d'amenaces. Escenes ben construhides, magistralment construhides algunes d'elles, es cert, tan ben construhides que arriben a l'ànima del públich impressionable, però qual efecte s'esvaneix tot seguit han deixat de vibrar els conceptes sugestionadors que l'autor posa en boca dels personatges. Quina llàstima qu'en Guimerà no sàpiga, no vulgui ésser més senzill y més naturalment observador de la vida ordinària qu'es la que avuy més ens interessa, qu'es la que ja avuy sols ens interessa! Perque, no ho dubti en Guimerà: hi ha més bellesa y fins més intensitat dramàtica en una veritat petita, per petita que sia, que no en un gran somni encara que'l somni sia bell. ¿Qué dirèm, si el somni es un somni esbojarrat?

Tot lo qual no obsta pera que, com deya avans, en *L'Eloy* hi hagi escenes ben hermoses. Tot el primer acte es un model d'exposició, concis, interessant y sentit. També es hermosa com escena de color la primera del segon acte, en que jugan a la bescambrilla quatre personatges verament arrencats de les costums de nostres bons menestrals. Y en fi, finament poética y lleugerament filosòfica es la escena del tercer acte entre en Miques, vell cego, y un nen, indisputablement lo millor de l'obra.

En quant al diàleg, tractantse d'en Guimerà no es necessari repetir qu'es digne del mestre.

La execució fou en conjunt molt deficient. Tots vacilaven com si no haguessin llegit may llurs papers. La Llorente tingué moments feliços, per exemple quan refereix el modo còm va conèixer al seu amich; en cambi's descomposà del tot al final del segon acte, que sorti desastrosament. Qui estigué millor fou en Soler en son paper de Miques, en Barbosa que procurà donar relleu al tipo qu'es un verdader *embolat*, y la Baró en la escena de la bescambrilla que avans he citat, a la que donà força vida.

Je suis toujours un peu dans tous les mots d'amour.

Això diu Jesuchrist a la Sámaritana quan aquesta, atolondradament, li canta pera saludar a Deu la meteixa canço que, prostituta, cantava als seus amants. Aquest es el Jesús d'en Rostand.

Y la Samaritana descrita per un Deu, per un Deu qu'en Rostand s'atreveix a presentarnos més com a home que com a Deu, es així:

Les rayons tombent droit; voici la sixième heure
— Un chant de flûte vient dans le vent qui m'effleure
— Une femme... Elle sort de Sichem... D'un pas lent
Elle vient. Elle vient au puits. L'air est brûlant..
Même, elle est assez près déjà pour que je voie
Le triple collier d'or, la ceinture de soie,
Et les yeux abaissés sous le long voile ombreux..
Que de beauté mon Père a mis sur ces Hébreux!
— J'entends tinter les grands bracelets des chevilles.
Voici bien, ô Jacob, le geste dont tes filles
Savent, en avançant d'un pas jamais trop prompt,
Soutenir noblement l'amphore sur leur front,
Elles vont, avec un sourire taciturne,
Et leur forme s'ajoute à la forme de l'urne,
Et tout leur corps n'est plus qu'un vase svelte, auquel
Le bras levé dessine une anse sur le ciel..
Immortelle splendeur de cette grace agrestel
Je ne peux me lasser de l'admirer, ce gesse
Solonnel et charmant des femmes de chez nous,
Devant lequel je me mettrais presque à genoux

Aquell Deu crida a aquesta pecadora que passa per son costat sense véurel; que aquest es el desti de la humanitat: passar tocant la felicitat sens adonarsen; y li explica la seva doctrina d'amor, còm se pert y còm se guanya'l reyalme de Deu, el petit camí millor que la gran carretera per'anar dret; còm els primers seràn els derrers, còm els febles seràn forts, còm els jutges seràn jutjats, còm els pobres seràn rics, còm sols l'amor es gran y s'ha d'estimar sempre, còm un bon creyent pot beure vi y menjar pa (puig ell va transformar l'aygua en vi en les noces de Canà); y estimar terrenalment, que si ell va treure'ls mercaders del temple no ho feu perque mercadejaven sinó perque no ho feyen en son lloch degut, còm se perdonen els pecats, còm se respecta als febles, y en fi, còm deuen resar els bons creyents, no ab pregaries monòtones y lentes adormintse al

ritme de vanes fórmules, no insistint ab groseria, no ab inútils crits, ab pesats gemechs, no llepant la terra y picant de cap a les parets, no tancats en un petit temple, que Deu es per tot, sinó pregar breument, clandestinament, tancant els ulls y ben baixet, pera que sols Deu els pugui entendre.

Tot això es lo que la Samaritana aprèn de Deu, y tot això es lo qu'ella explica al poble incrèdul, a les dònes que riuen en mitj del carrer, als doctors de la Lley, als vells y als sacerdots, als mercaders y als soldats, als rics y als pobres. Prop del pou de Jacob hi seu un home jove: ¿per qué no creure que ell sia'l Mesies? Y la Samaritana conquereix el poble, y triomfalment el porta a Jesús, qui s'espera sentat.

En fi, la escena es hermosa. Tots tres quadros d'aquest evangeli, com titula l'obra l'autor, y que constitueixen un episodi bíblic, són d'una gran potencia suggestiva. El poeta ha sabut, humanisantla un xich, donar més vigor a la llegenda. La Samaritana, en son misticisme sobtat, en son rapte de fanatisme inconscient, no deixa d'ésser dòna, no deixa d'ésser pecadora:

Car c'est dans un baiser toute l'âme qu'on frôle,
Et rien ne sait le poids d'un front comme une épaule.

Y el meteix Jesucrist d'en Rostand, ab sa bona voluntat, se fa perdonar moltes coses que li ha atribuït la Iglesia. Ell diu a Photina, la Samaritana:

Toi, toujours, lentement, les siècles te verront
Descendre le sentier, ta cruche sur ton front.
Lorqu'on évoquera ma figure lointaine,
Toujours la Madeleine ou la Samaritaine,
La femme de Sichem ou bien de Magdala,
Toujours une de vous, près de moi sera là...
Et ce sera ta gloire encor que l'on confonde
Parfois ta tresse rousse avec ma tresse blonde.

Per això la llegenda contada, tan harmoniosament per un poeta de lira esplèndida y senyora, ens corprèn y ens maravella.

Voldria alabar com se mereixen els versos d'aquest poema. ¿Còm ferho dignament? Ab tota intenció n'he citat molts. El lector discret podrà alabarlos, puig qu'ells meteixos s'alaben. Enlloch de ferho jo, prefereixo transcriuren encara. Es Photina qui parla, ab la gerra a la mà:

Tu vois cette eau, cette eau limpide, si limpide
Que lorsqu'il en est plein le vase semble vide,
Si fraîche que l'on voit en larmes de lueur,
En perles de clarté ruisseler la sueur,
La sueur de fraîcheur que l'amphore pansue,
Par tous les pores fins de son argile sue!...
Cette eau qui donne soit rien qu'avec son bruit clair,
Si légère qu'elle est comme une liqueur d'air
Et, bien! pour toi, cette eau, c'est la loi, la loi dure,
Cette eau pure, cette eau si pure, elle est impure!...

La presentació d'aquesta obra ha sigut un nou triomf pera tota la companyia de la Tina di Lorenzo. Jamay hem vist a Barcelona un conjunt tan arrodonyit de mosses com el que presentaren en el segón y tercer quadro de l'evangeli d'en Rostand. En el segón quadro, especialment, s'hi veyia tota l'agitación d'un mercat en ebullició. Crits dels venedors, bromes, insults, discussions, etc., però dit y mogut tot ab una traça que, sense confusió apareixia laescena arrencada del natural.

La Tina de Lorenzo estigué en aquesta escena soperba de foch, de tendresa, de passió, de misticisme. Ella sapigué omplir la escena dificilíssima, ab els seus crits, ab els seus planys, ab les seves supliques, ab les seves visions. Es un gran paper el paper de Samaritana pera la Tina; paper dificilíssim però que diu naturalment, car no té d'esforçarse cercant recursos per'aparèixer tendre. Sa veu dolça y insinuanta, sa finura de moviments y sa distinció ingènita li serveixen maravellosament pera encarnar aquest tipo eminentment poemàtic. Que bé diguè'l pare-nostre que clou l'obra, y tota la escena del primer acte ab Jesús! Ella meteixa semblava una pregaria, però una pregaria de dòna que prega ab el cor agitat. Jo crech qu'es així com l'autor va imaginar el tipo.

També estigué molt bé, y donà ampla serenitat al de Jesús, en Carini. Llástima que la seva veu no sia prou dolça. En Falconi feu un centurió molt just y els demés, com ja he dit, contribuïren al conjunt irreprotxable que obtingué l'obra. Afegim que la escena fou presentada y servida ab una propietat y una riquesa també irreprotxables.

La traducció en vers italià deguda al senyor Siobe, m va resultar força literal y correcte.

Res més ens han donat de nou. L'únic interès dels aficionats s'ha concentrat en la interpretació d'obres que avuy ja poch o gens ens interessan.

Baix aquest aspecte la companyia Tina-Falconi ha sigut aplaudida y honorada com se mereix.

Ens donaren *Infidèle*, xamosa comedia d'en R. Bracco, en la que'ls tres únics personatges, la Tina, en Carini y en Falconi rivalisaren pera veure qui ho feya millor. Fou una vetlla agradable. Tots tres digueren llurs papers fàcilment, ingeniosament, detallantlos a la perfecció. La escena en qu'ella tira les cartes rebudes del suposat ayman a la cara de son marit, escena de composició, fou feta per la Tina ab gran desinvoltura, provocant mostres de sincera admiració. Així meteix la darrera de l'obra, escena d'una gran malicia, que'ls tres *protagonistes* subratllaren ab tota aquella intenció compatible

ab el bon gust y finura que caracterisen als distingits actors d'aquesta companyia.

Fedora també'ls hi sorti ben rodona, norantse per part de la Tina l'esforç pera humanisar un xich la estrafalaria concepció de l'autor. Y en fi, *Bataglia di Dame*, comedia blanca de l'Scribe, dóna també ocasió pera lluhirse a tots els actors qu'en ella intervenen, distingintse, ademès de la Tina — qui revisquè en el tipo de la comtesa d'Autreval una verà *castellana* (de castell, no de Castella), de principis del sigle passat, — la Grossi, en Falconi, qui tal volta exagerà un xich la nota còmica, y el qui feya de baró Montrichard, qual nom no recordo.

Crech inútil repetir que la *mise en scene* de totes aquestes obres, com els trajos que treuen els actors, fan honor a la companyia y a la empresa.

EMILI TINTORER

ASSOCIACIÓ MUSICAL DE BARCELONA

TERCER CONCERT

El dijous passat se celebrà'l tercer concert que havia anunciat aquesta associació. El programa estava compost per *Leonora* (número 3), de Beethoven, que ja havia sigut executada en l'anterior concert, lo meteix que la *Walkyria* (*Encantament del foch*); y la *Cantata 78* de Bach en la primera part.

En la segona part se terminà l'audiació de la *Missa Solemnis*, de Beethoven, ab el *Sanctus*, *Benedictus* y *Agnus*. Y ara que ja hem arribat al final d'aquesta obra, ara que ja hem pogut fruhir de la *primera audició a Espanya* d'aquesta Missa, ¿què podem dir-ne? ¿Què podem pensar-ne? ¿Quin concepte'ns en podem formar? Jo, que la he escoltada del principi al final ab religiosa atenció, m'he convençut de que sols m'era permès apreciarla al través d'una execució dolenta y d'una direcció més dolenta encara.

Jo m'he esgarrifat, en el transcurs de l'audiació, de la manera freda, desencoratjadora, freda com transcorrien els passatges musicals, tots monòtons, tots d'una meteix color, tots febles, sense una nota potent, arribadora, fortament emocionant, sens un compàs de contrast delicat, tranquilament impressionable; tot passà suau, molt suau. La nota característica era l'esllanguiment continuu. En cambi la batuta era altiva: moviments acompassats y elegants, y, per lo tant, *distrets*, que no atenián al fi principal; y després saludos ab *pose*, com si el mestre estigués convençut de que acabava de realisar una gran obra.

Feya pena, ademès, haver d'escoltar aquells tenors qu'en comptes de cantar bufa-

ven, aquells baixos que cantaven *tan baix* que no se'ls sentia, aquelles noyes, les xamoses soprans y contralts — les més sacrificades — de veu tímida y tremoladiça, aquell infortunat tenor ab veu de cabreta esgarriada, aquella mezzo soprano (solista), aquells músichs... tots mansos, extremadament mansos, portats a *vendre* per aquella batuta sempre *trionfanti*, sempre *jadeante*... Podém fer algun excepció: la senyoreta Anglès M. Fran (soprano) que no descompongué'l quadro, y especialment el senyor Segura (bariton), qu'estigué bé.

Per això al voler parlar de l'obra de Beethoven me trobo que al cap d'avall jo no he sentit res, no he vist res, no he comprès res, y per això jo no vull dir res, no vull judicar res. En resúm hem de dir que la *Missa Solemnis* no la hem pas sentida, encara que's vulgui alegar la bona voluntat d'havèrnosla donada a conèixer. La bona voluntat es respectable en poques ocasions, y encara molt discutibles. En el cas present no's pot perdonar res, perque aytals concerts tenien la pretensió de *jouer un grand rôle*, y al cap y a la fi no'ns han ensenyat res. Enrera tot allò que no'ns ensenyi res, enrera tots aquells que no'ns facin aprendre quelcòm, y encara més aquells que sense forces se posen al devant de qualque manifestació de la vida artística, literaria, musical, científica, etc., solament pera satisfer llur vanitat, generalment patrocinats per uns quants que, havent de fer vida migrada, s'volien aixecar a costes de llurs patrocinats. Avuy no he pogut resistir més; he volgut desfer l'optimisme que's podia traslluir en les anteriors ressenyes, encara qu'en elles poch concretava. Si ho han fet malament, siguém franchs y repetimho una vegada més.

Finalisà l'últim concert ab *Somni*, d'en Lamote de Grignon, director d'orquestra (l'autor ho qualifica de *Schumaniana*), ab quatre melodies pera orquestra y secció de senyoretas: *Nupcial*, *Riera avall*, *Les Animes* y *Es Juny*, del meteix autor (aquesta última's repeti tres vegades a pesar d'èsser ben poca cosa, segurament per obra y gracia de la *claque*), y ab la obertura dels *Mestres Cantayres*.

D. BONET Y CEMBRANO

¿REACCIONAR?... MAY!

A n'en Biel, home aymant de la justícia y el bon sentit com a radical qu'era, li agradava posar les coses en son lloch *consecutiui*. Així ho deya y així ho feya, y tothòm el tenia per home honrat y cabal.

Era un cap de tarda de primeries d'hivern, d'un dia placèvol en que'l sol, si no escalfant, sostenint quan menys la tebior de l'atmosfera, feya via en sa eterna caminada per l'espai, convidant a sostenir ab ell llarga complanta per lo agradivol que's feya ab sos acaronaments plens de voluptat, acaronaments que calia aprofitar en mitj d'aquell seguit de dies rúfols y tristos.

Y en Biel havia tret al carrer les eynes del treball, y, encarat de ple a ple ab el sol, s'havia posat a fer espadnyes, que aquest era'l seu ofici. Ben assegut al banch, tirava ab tota la furia'l canem retort estrenyent bè la sola pera no enganyar als parroquians, cosa que de debò li hauria dolgut. Y heus-aquí que, quan més absorbit per la feyna estava a l'hora en que'l sol començava d'anar a jóch y un ayret fi y penetrant se desvetllava, el sabater del devant li tirà del balcó estant, y de segur que impensadament, una galleda d'aygua que l'abrigà de dalt a baix deixantlo com una gallina mullada.

Y el nostre home, a qui la formalitat no li privava de tenir el seu gènit y que, ademès, a n'el sabater no'l podia clissar gayre de resultes d'antichs antagonismes, polítichs y competencies de l'ofici, s'enfaristolà tan de sobte que, si no surten els vehins a aguantarlo agafa al pegot y en fa mandonguilles.

Lo cert es que aquella enrabiada, no podent esclatar, se li barrejà en els dintres ab la humitat de l'aygua y la pressió de l'ayre del capvespre, y a l'endemà no's pogué aixecar del llit, ahont la febre'l retingué en un estat de postració alarmant.

La seva dòna corregué a cà'l metge, aquest el polsà, l'examinà de cap a peus, y finalment receptà y li digué:

— Això no es res. Convé no pendres les coses tan a la valenta; però vaja, passarà aquesta crisi, vindrà la reacció y vosté's curarà. —

Sentir en Biel parlar de reacció y estremitarse de dalt a baix, fou tot hu. Y totjust el

metge hagué sortit, clohent els punys y encarrantse ab la dòna, exclamà:

— Volerse valdre de la meva debilitat pera ferme tornar *retrogado!* Ah, no! No ho lograrà pas! ¿Què s'ha cregut aquest receptapotingues?

— Sosségat, home. De segur que no ho has entès bè.

— Massa! Ha parlat de crisis y de reacció. Que hi hauria crisis ja m'ho esperava, perque aquest govern no pot anar; però que tingúes de venir la reacció, may! No la vull, ni pera curarme jo. El bè de la humanitat val més que la vida d'un individu. Primer morir que contradir les meves *ideyes!* Sòch radical, y ab gust donaré ma vida per la llibertat! —

La seva dòna, no sabent qué respondre, va córrer a cercar al ferrer, qu'eren amichs d'anys, y al forner qu'era del meteix partit qu'en Biel y que ab ell tallava'l bacallà en la Junta del casinet del seu districte. Y el forner y el ferrer, una vegada personats al quarto del malalt, tractaren d'apaybarlo inútilment.

— No! — repetia en Biel. — Aqueix mal metge deù fer ali ab el reaccionari del sabater causant del meu mal y que tant de to's dòna perque calça a l'aristocràcia. M'hàn volgut fer la trabeta, però no ho lograràn! —

Aquell estat d'excitació, lluny de minvar, anà en augment, de tal manera que's vegeren precisats a cercar un altre metge que li digués tot al revés.

— Y donchs, ¿qué teniu? — li digué aquest.

— ¿Qué tinch? La malehida reacció, que no me la podràn fer pahir!

— No, home, no. Veyàm... —

Y li pren el pols, y l'ausculta, y recepta... o bè ho fa veure.

— D'aquesta medicina — diu després — ne pendreu una cullerada cada dues hores, y'm penso promoure en vostra naturalesa la revolució que, si no m'erro, vos cal pera curarvos. —

En Biel se calma sobtadament; fica tot seguit el braços dintre'ls llençols, se frega suaument els costats, y diu:

— Vostè, vostè m'ha entès el mall!... —

SONETS POSTALS

LA CASCATA DEL PARCH

Com enrotllats cabells d'encisadora fada
l'escuma rossolant fresseja ab sorts remors
dins les marmoreis taces dels jolius sortidors
fent estremir el Parch ab sa frescal besada.

Passa per entre'ls arbres florits una halenada.
Els rossinyols reflen, primaverals cantors;
criades y assistents, burgesos y senyors
s'escampen pel jardí com una immensa onada.

Quan la tarda declina per l'ombrívol passeig
se senten riallades y cants y xerroteig;
a la maió retornen les raspes; els soldats
retornen als quartels; el sol radiós se pon
y sobre la cascata son derrer raig se fon
ab lluhissors de foch, entre'ls corcers daurats.

L'ARCH DE TRIUMFE

La mole immensa s'alça com un cant de victoria,
fet de mahons rogenchs, sobre'l cel lluminós.
No sé per què, prò'm sembla que té un cayent grandíós
com de cant de guerrer cobert de sang y gloria.

Y es que al vianant que hi passa retresca la memoria
portantli recordances d'uns temps encisadós.
¿Retornarà aquell temps? Pensen els regidós
que porten dins el cap política caboria.

Mes ay! sota de l'Arch tot es ple de brutícia
(aqueix vers rima bé ab Palau de Justicia
que sembla un plet de llarch puig no s'acaba may).

Mes l'Arch s'aixeca pur si la brutícia'l volta
y com que arràn de terra en troba molta, molta,
fugint de la brutícia s'enfila per l'espay.

EL MONUMENT A CLAVÉ

No se sab si es un piano o bé una calaixera
aquella cosa sobre la que s'està en Clavé.

(El qui va construirho no sé pas qui va sé
però segons ses obres devia sé un pastera).

La esquena te tan doble (miràntsel pel darrera)
que sembla geperut (y pel devant també)
y porta en sa mirada aquell home de bé
un no se què brutal que, francament, esvera.

Si el que'l va posá allí se li posa al devant
me sembla que enutjantshi aquell músich gegant
que va ferse una orquestra de les goles del poble,
saltant de dalt d'aquella cosa estranya, esguerrada,
deixant aquella porra de dirigir la copla,
ab la batuta als diis li venta garrotada.

LES ARENES DE BARCELONA

Taxina, xina, xina.. / Les militars musiques
anuncien la festa ab crits aixordadors;
la gent se llença folla pels amples corredors
hont lluhent dels *toreros* les vestidures riques;
passen cavalls esqualits muntats pels picadors
que mullen ab saliva les puntes de les piques;
les grades y *tendidos* s'omplen d'espectadors
de mosses d'Hostafranchs y franceses boniques;
els venedors, cantant, proclaman «¿Quí la peta?»
puros y cigarrillos! El sol lluhent espleta
sobre'ls ventalls vermells llençant son furial raig;
els *toreros* saluden ab posat de titella
al president, y s'obre del *toril* la portella,
y com ja he vist prous coses, un servidor me'n vaig.

EL MONUMENT A COLÓN

Com cossos de Nereides se blinquen les palmeres
bregolantse ab la brisa salabrosa del mar
y ses onades porten com tendres missatgeres
dels països llatins el lluminós esguart.

Un hom ven cacauets. Ab llurs veus trapaceres
diven els barquillers: *Bote pa visitar
los barcos de la Escuadra. ¿Me quiere usted alquilar?*
Els lleons monumentals baden llurs goles feres;

Un pinxo en un kiosko ven begudes malsanes;
sota Montjuich se veuen immenses, les Dressanes;
una corneta vibra son espinguet ardit;

un senyó's pesa sobre la bàscula automàtica;
y sobre'l monument, Colón ab posa estàtica
va senyalant la mar ab la punta del dit.

L'AVI DEL PARCH

Com monstre llegendari ses formes malestrugues
paseja poch a poch dins sa trista presó;
a n'els grans els fa riure y a n'els xichs els fa pô
eix monstre colossal tot recusat d'arrugues.

Pagesos tot badant y velletes xarugues
que aguanten les criatures ab llarch aguantadó
se'l miren con si fos son Avi de debó.

Dos vells *guarda-paseios* s'expliquen llurs marfugues,
mirantlo indiferents, asseguts sota un àbre
fent dibuixos a terra ab la punta del sabre
vigilant que no arrenquin flors del jardí els baylets;
com un forn infernal, sense que may acabi
la gana que'l corseca, menja com un toll l'Avi
llonguets, llonguets, llonguets, llonguets, llonguets.

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per'atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciats contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y del'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Pompeius Gener, 5 pessetes. — Trinitat Monegal, 5. — Salvador Vilaregut, 5. — F. Pujulá y Vallés, 5. — Oriol Martí, 5. — J. Pujol y Brull, 5. — Ramón Farré, 5. — Ramón Miquel y Planas, 5. — Lluís Via, 5. — Emili Tintorer, 5. — Joseph M.ª Rosich, 1. — Joseph Leonart Nart, 1. — Joseph Fluvià, 5. — J. Soler y Escofet, 1. — Joseph Via, 1. — Francesch Ferrer, 0'50. — Alfred Ferrer, 0'10. — Antonia Figuerola, 0'10. — Felipa Salinero, 0'25. — Justa Salinero, 0'25. — Antoni Sala, 0'25. — Un lerrouxista-catalanista, 0'30. — Joan Comas y Llauradó, 5. — Antoni Valenti, 0'25. — Joan Casasnovas, 0'25. — Lluïsa Casasnovas, 0'25. — Constanti Casasnovas, 0'25. — Francisca Asensio, 1. — Leonor Asensio, 1. — Antonin Asensio, 0'25. — Joseph Asensio, 0'25. — César Asensio, 0'25. — Arthur Asensio,

0'25. — Teodor Flores, 1. — Frederich Puig, 0'50. — Antoni Font y Laporte, 0'50. — Joseph Sans, 0'25. — D. Bonet, 1. — E. Pons, 1. — Joseph Mir, 0'20. — Joseph Benet, 5. — Santiago Rull, 1. — C. R. Layrón, 1. — V. I. P., 0'25. — Pere Segalés, 0'10. — Joseph Escudero, 0'10. — Sebastià Molinos, 0'25. — Miquel Escasany, 1. — Joaquim Roig, 0'25. — Francisco Aulesa, 0'25. — Joan Ribé, 1. — Francisco Giménez, 0'25. — Joan Brunet, 1. — V. Santamans, 0'25. — Francisco Cusiné, 0'50. — Ignaci Casas, 0'20. — Joan Badó, 0'10. — Ascari López, 0'25. — Manel Armans, 0'25. — Antoni Capellà, 0'25. — Francisco Vergés, 0'10. — Joan Badia, 0'10. — March Continente, 0'25. — Miquel Bardia, 0'25. — Joan Sans, 0'25. — Joseph Peraire, 0'25. — Manel Vila, 0'20. — A. Gorgall, 0'25. — Joseph Romero, 0'25. — Pere Laporta, 0'25. — Jaume Mas, 0'25. — Joseph Tey, 0'10. — Joseph Genovès, 0'25. — Oriol Genovès, 0'25. — Elgivia Alba, 0'25. — Baldomer Magrané, 0'20. — Carme Cusiné, 0'25. — Benet Masaguer, 0'10. — Joan Farré, 0'20. — Ovidi Baduell, 0'25. J. P. B., 1.

Total: Ptes. 93'70

(Seguirà)

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tinguinse presen aquestes preguntes y no s'oblidi que qui reb una cosa està sempre en datiu, y qui reb una acció en acusatiu, y tota confusió serà impossible.

Sempre, donchs, qu'en català trobèem un substantiu en acusatiu, el traduhirèem afegintli a sa terminació propria la *n* que'l caracterisarà especialment. En tots els altres casos ens limitarèem a anteposarli la preposició corresponent, donantli solsament la terminació *o* o *oj* segons estigui en singular o en plural.

Nominatiu. — El substantiu sol, o precedit de l'article *la*, en tots els genres y nombres. Terminació *o* en el nombre singular, *oj* en el plural. — Ex.: *JOHANO estas alta; LA DOMO falas; VIRINOJ promenat.*

Genitiu. — El substantiu precedit de la preposició *de*. Terminació *o* pera'l singular,

oj pera'l plural. — Ex.: *La pano DE LA NAJBARINO; mi venas DE BARCELONO; ili venas DE LA MONTOJ* (venen de les montanyes).

Datiu. — El substantiu ab o sense article, precedit de la preposició *al*. Terminació *o* pera'l singular, *oj* pera'l plural. Ex.: *Mi donas libron AL AMIKINO; la vagonaro iradas AL PARIZO; si marsadas AL LA VILAĜO; la tablo apartenas AL KUIRISTO.*

Acusatiu. — El substantiu ab o sense article. May el precedeix preposició. Terminació *on* pera'l singular; *ojn* pera'l plural.

Ex.: *Mi mangas PANON*, — jo menjo pa; *mi ricevas LA ĈAPELON* — jo rebo'l barret; *ni trinkas LA LIKVIROJN* — bevèem els licors; *ili fiŝkaptas FIŜOJN* — pesquèu peixos.

(Els altres dos casos, *vocatiu* y *ablatiu*, no tenen altre interès, per lo que's refereix al segon que'l que tenen les preposicions que l'acompanyen, que són totes les restants y que's veuràn en son lloch adequat.)

F. PUJULÁ Y VALLÉS

(Seguirà.)

JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

ANY 1906

*Llista de les composicions rebudes.**(Acabament)*

167. A l'entorn dels Evangelis; L. Sonets —168. La nostra Seu; L. Si n'ha vist de coses, la nostra Seu etc. —169. Tronch; L. Les eugues. —170. La espiga; L. Del segador. —171. Vagant pel Montseny; L. Varia. —172. El cantayre. —173. El despreci; L. Descobriment. —174. Sofriment; L. Del Senyor. —175. Sensitives; lema: Notes. —176. Tochs d'amor; L. Campanades. —177. Montserratines; L. Impressions. —178. Els cants de la vida; L. Es l'honor qui canta. —179. La Reyna de la Festa; L. Ofrena. —180. La Pecadora; L. Jesús. —181. El geni de les roques; L. ¡Natural ¡Llibertat! —182. Quadret; L. Kgaroçnaí Bia. —183. Redempció; L. Et Verbum caro factum est. (S. JOAN.) —184. Gloria pòstuma; L. Esboç de novela. —185. A una reyna; L. De la festa. —186. La mística; L. La bella giovenetta—Ch'ora e dona. (PETRARCA) —187. Càntich a Maria; L. Fecit mihi magna qui potes est. —188. Diumenge de Rams; L. Hossana al Fill de Deu. —189. Les eternes recordances; L. Fragments d'un llibre qui may mor. —190. Cobles en l'hoança del Venerable Màrtir de Christ fra Pere Almató; L. Planter de Sants, oh vigatana terra; etc. —191. Al cim de la montanya; L. Idili. —192. Els jays de cà'n Pona; L. Negrura. —193. Dues llegendes; L. Verge de Misericordia. —194. Katxada; L. Novela. —195. Quadret L. Del natural. —196. Comiat; L. Anyorança. —197. Meditació; L. Les ones. —198. L'ermità Pau; L. Ave Maria. —199. Crepuscles; L. Melangia —200. Elegia; L. O figure de'tempi assai lontani. (G. D'ANNUNZIO.) —201. El Poeta al Pobres; L. Consolatrix afflictorum. —202. La cambra de la verge; L. Modalitats. —203. Rosalia; L. Tempora mutantur. —204. Les tres germanes; L. Anyorança. —205. Pavia; L. El poeta català y valent guerrer Francesch Aldana. etc. —206. Entre la vida y la mort; L. Anorreament. —207. Roses; L. Trítich. —208. Conjugals; L. Flor y fruyt. —109. I a nuvia; L. Semblava un àngel —210. La Oració de l'Hort; L. Primer Misteri de Dolor. —211. Ester; lema: Del llibre immortal —212. En el mont; L. La estrella. —213. Tradició barcelonina; L. Fides. —214. Les flors del Montserrat; L. ¡Tot per la Moreneta! —215. De Montanya; L. * * *. —216. Quan la ploma als dits tingüeu, cerquèu sempre un noble tí; L. Quadro fa tástich írich, titulat «Visió del Poeta.» —217. Estima a la teva Patria com a la teva mare; L. Quadro dramàtic patriòtic, titulat «La Marxa». —218. Les Cigales d'or; L. Per una viola per una violeta, etc. —219. Goigs en alabança del Venerable Martre de la Iglesia P. Pere Almató del O. del P. S. D; L. Vos ne sòu com Roma canta, etc. —220. Salve. —221. El joglar de la Mare de Deu; L. Tradició. —222. Desvari; L. A la meva estimada —223. Flors del cor; L. A l'aymat. —224. Al temple de la Sagrada Família; L. Oda —225. Lo deu del mal; L. Redempció. —226. Del cor; L. Videta mia. —227. La Senyora; L. Trànsit. —228. La visió de Gethsemani; L. Transfer calicem istum. (LUC. XXII, 42). —229. Dins la basílica; L. Laus. —230. Canidia; L. S. P. Q. R. —231. La torre d'ívorí; L. Turrís eburnea. —232. La lliçó de Diofant; L. Sofrosinia. —233. Odes d'Horaci; L. Credite posteri! (ODA XIX, llibre II, 234. Ciutat; L. La Catedral. —Lo Monument. —Posta de sol.—La ciutat vella.—En el Museu. —235. Tardes de sol; L. Vida. —236. Preparació pera conservar una bona flor; L. Virtut. —237. La Primavera; L. Flors —238. En el jardí; L. Soletat. —239. El vol de l'ànima; L. Sursum —240. Pel novembre; L. No vul... —241. Sàtira; L. Per tu. —242. Elegia; L. Oh, la soletat de les montanyes! —243. Les lluernes de Babilonia; L. Obertura poemàtica.

—244. Passió y mort; L. * * *. —245. Fructidor; L. Oh terra; mare terra! —246. Del Terror; L. Ayguafort —247. El carrer del Regomir; L. Ay carrer del Regomir qui t'ha vist, etc. —248. Carreus y Pergamins; L. Si no volèu que jo estimi el meu recó, etc. —249. Per avall de Catalunya; L. Divina llum. —250. La Pastora Catalana. —251. Englantines; L. Catalonia. —252. Varia; L. De montanya. —253. El Cant de la Impietat; L. Ilion, Ilion, fatalis incestus etc. —254. Camperola; L. Qui no vulgui pòls... —255. Els Jochs; L. Margarida. —256. La esposa a l'espòs; L. Tout passe... ou passera (SONIA) —237. Dol; L. .. in domum refugii. —258. Les budes del poeta; L. Nuptiæ si funus. —259. Enveja; L. Quadret en prosa. —260. El Castell; L. Ave fenix! —261. La Primera Comunità del més petit; L. Salvadoret. —262. La Promença; L. Fides-Amor. —263. Desconsolada; L. Amor. —264. La Tradició; L. * * *. —265. Babilonia; L. .. per que terra es aquesta... etc. —266. El plor de l'aymada; L. L'amaro lacrimar che voi faceste. —267. La vinya de Jesús; L. Ego sum vitis vera. —268. ¡Llibertat!; L. Bon cop de falç. —269. Troba d'amor; L. A l'aymia. —270. Ideal d'amor; L. Nocturn. —271. La Fe de Catalunya; L. Per ésser gran avuy te despertaràs .. etc. —272. L'enamorat de la mar; L. Talis vita finis ita. —273. A Tarragona; L. Reflecteix lo verb llatí en la terra que trepitges. —274. Ella; L. Humano capiti cervicem pictor... etc. —275. A una Verge montanyesa; L. Ningú coneix lo que'm mata. —276. Trànsit; L. D'un llibre de recorts. —277. Foch; L. Any LXXIX c. de C. —278. Mullicamor; L. Conversa. —279. De l'Epopeya; L. Pro Patria! —280. La badia llewantina; L. Febus —281. Nos ab nos y llures tots —282. Sonets; L. Mens banda in corpore blando. —283. Germanastres! L. Aspra tenzón —284. Psalm de Jovenesa; L. En la nit odorant de tarongers. —285. Trescant pels cims; L. Oh llibre obert de la Natura, etc. —286. El Pas del Ter —287. Sant Miquel del Fay; L. Patria. —288. Judas; L. Roig de mal pèl —289. La Fada de la montanya; L. Jamay viurà bé, senyora, etc —290. El Fill de la Nit; L. Per munt enllà. —291. Salabroses; L. En faci de la mar. (MISTRAL CALENDAU). —292. Prismes; L. Ne si ne no nel capo mi tezona. (D'ANTE) —293. El cant del taxik; L. Kessonni sempre'l místich honover. —294. Festa catalana; L. Salus infirmorum. —295. Eliseu; L. Terrible esguart. —296. Col·loqui; L. In meditatione mea exardcet ignis. —287. Lluyta (Fragments d'una novela); L. Jo vaig veurel tremolar .. etc. —298. La Corona d'Aragó; L. Sang. —299. La llegenda d'un avall; L. Amor y Patria —300. La fi de Jerusalem; L. Trista profecia. —301. Al peu de la Senyera; L. Bandera, santa bandera, etc. (GUIMERA). —302. Herodies; L. Tradició —303. Hivernença; L. Aniversari. —304. Pobra mare!; L. Llegenda. —305. Tot .. tot s'ho emporta'l vent; L. Desengany —306. Patria; L. ... ploren y gemeuen. —307. Verge de Montserrat; L. ... un cel blau. —308. Jesuset; L. .. millor, que al cel. —309. Els pins de fangas; L. ... fou preferida. —310. Recorts; L. Un recó en ton fossar. —311. Visió; L. Musa Catalana. —312. Goig y Dolor; L. Fides. —313. Les flors del jardí català; L. Com pel maig la clavellina... etc. —314. A mon germà; L. Reflexió. —315. Elogi al Desitj; L. Fantasia. —316. Som els convènguts; L. Als .. altres —317. El triomf de la carn; L. Sensualisme. —318. La Verge de ma filla; L. Fe-Amor. —319. Les «gitanes» del Vallès; L. La Rosina'n fou «gitana» la mellor de Castellar. —320. Amor; L. Sine visitatione tua vivere non valeo.

S'han rebut tres composicions que no han sigut admeses per no venir ab les condicions fixades en el Cartell de Convocatoria.

Barcelona, 15 Març de 1906. — El Mantenedor-Secretari, *Pompeu Crehuet*.

NOVES

Mons parturiens! Els furors bèlics d'Alemanya s'han apaybat en la Conferència d'Algeciras, ahont el gran Imperi s'ha vist isolat, sense poder satisfer sos desitjos d'humiliar a França.

La Conferència ha tocat a son fi; emperò no creyèm que les pretensions del kaiser, qui la promogué, estiguin, ni de molt, satisfetes, car es humiliant pera ell la resolució de les potencies acordant la creació del Banc internacional y disposant que sia franch-espanyola la policia al Marroch.

Els alemanys no han sigut tontos, no han fet el Quixot, s'han resignat. ¿Es real o fingida aqueixa resignació? Dada la bona amistat del sultá y el kaiser, lo més probable es lo ultim. Haurán fingit resignarse, però, ben avinguts, procurarán que sia lletra morta tot lo acordat en la Conferència. Y el Marroch seguirá sense civilisar, si bé la pau europea quedarà assegurada...

L'Associació Wagneriana celebrá la segona audició de la serie V, cicle Beethoven, el diumenge prop passat. El programa comprenia'l *Quartet en mi bemol (Adagio assai, allegro con spirito, tema cantabile con variazioni)*; dotze *variazions* pera piano y violoncel sobre un tema de l'oratori *Judes Macabeu*, de Händel; y el *Quartet en re (Allegro moderato, andante con moto, rondo allegro)*. La sessió resultá ben interessant, contribuhint en gran manera la bona execució dels senyors M. Domènech y Espanyol, (piano), D. Sánchez (violi), J. Estera (viola), y B. Dini (violoncel). La tercera audició tindrà lloch el 8 d'aquest mes.

El meteix dia, al mati, doná un concert popular en el Teatre Comtal l'Orfeo Cañigó (de l'Ateneu Obrer del Districte Segón) dirigit pel Mestre F. Piqué y Salvat ab la cooperació del subdirector I. Saperas y de la professora de la secció de senyoretas Aurea Puig. La concurrencia, bastant regular, aplaudi totes les composicions que s'executaren, especialment les de Victoria, Wagner y César Franch; com també les dels senyors Piqué y Salvat y Morera.

Publicacions rebudes:

Obres completes d'Emili Vilanova. Volum III. Entre familia. La biblioteca de la *Il·lustració Catalana* acaba d'enriqueirse ab aquest nou tomo de les obres del malaguanyat prosista catalá. De sobres són coneguts els sugestius quadrets que integren el volum *Entre familia*, en els qu'es d'admirar la facilitat de llenguatge, la gracia y la tendresa inimitables d'en Vilanova. Aquests volums, que resulten quiscún a 2 pessetes pera'ls

suscriptors a les *Obres completes*, se venen al públich a 3 pessetes.

Odas Serenas y Novas Baladas. L'editor senyor López ha posat a la venda una edició econòmica d'aquestes obres de l'insigne Apeles Mestres. Feya temps que abdues eren agotades, y certament era de doldre la resistencia de l'autor a tornarles a imprimir, car se tracta d'uns aplechs de composicions de lo més escayent y personal de l'Apeles, y calia que tots els devots de la bona poesia les poguessin conèixer y assaborir. El senyor López ha fet, donchs, una obra de divulgació qu'era ben necessaria. Les *Odas Serenas y Novas Baladas* formen un volum de 134 planes que's ven a 1 pesseta.

El Radical, setmanari autonomista, republicà revolucionari. Aquest nou periòdich ve a combatre la falsa politica d'en Lerroux, a realisar (diu) en la premsa lo que'n Soriano ha realisat al Parlament, y a continuar la campanya anys enrera sostinguda per *El Progreso*, denunciant immoralitats y arrencant caretets, li desitgèm força anys de vida, y que realisi sos propòsits, en bé de la causa que defensa.

Revista de Menorca. Publicació mensual de l'Ateneu Científich, Literari y Artístich de Mahó, que ab el conreu de les ciencias y les arts se proposa contribuir a l'enlayment de les inteligencies y al progrés del pais.

Centro Fraternal de Cultura. D'aquest «Centre» en constitució, domiciliat interinament en el carrer de Sant Pere del Poble Nou, hem rebut una circular en la que'ls organiadors expliquen llurs propòsits de procurar la cultura del poble creant una biblioteca, donant conferencies y representacions teatrals, fent excursions, y, en fi, esmerçant totes les activitats e iniciatives en tan bella tasca. Com quota minima pera contribuir a fer efectives aytals aspiracions, els organiadors han fixat la quantitat de 1 pesseta. Es de desitjar que tinguin imitadors pera que puguin realisar-se'ls fins a que aspiren.

El Baix Panadés. Nou setmanari autonomista que veu la llum al Vendrell, y en qual primer número fa avinent la necessitat de la educació del poble, tasca a la que's proposa entregarse per'assolir sos ideals de democracia, llibertat y autonomia. Li desitjèm vida pròspera.

Capitel·lo. Cançó popular catalana, una de les més importants de nostre romancer, LV de les publicades pel «Cançoner Popular», ab la lletra, la musica, abundants notes folk-lòriques y una bella ilustració d'en J. Pey. Preu, 10 céntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

**OVO LÉCIT-
HINE BILON**

PHOSPHORE ASSI-
MILABLE DRAGE-
ES GRANULE AM-
POULES

NEURASTHENIE DEBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA FILLS BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT PLASSOS LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

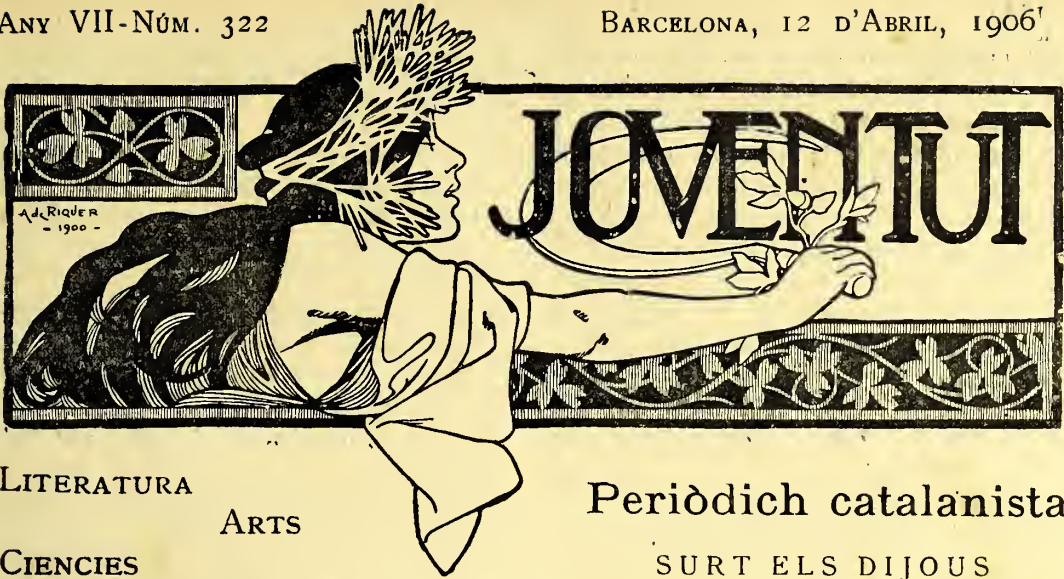
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

, ATRASSAT 20 ,

SUMARI:

Desde París: Courrières, per F. Pujulà y Vallès. — Solitud, per Carles de Fortuny. — Teatres, per Emili Tintorer. — Descentralisació, per Gabriel Vinyas. — La nit en els jardins, per Alfons Maseras. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Solidaritat Catalana: Llista de JOVENTUT. — Noves.

plenes les ilustracions... Que'n té de força la quantitat! Perque ahir, va caure un home d'una bastida, se va estrellar sobre l'acera y ningú ne fa esment.

Un diluvi de pietat ruixa les families de les víctimes, o potser les víctimes no més. Quants poch pensaràn ab els orfes y les viudes! Y per tot s'organisen suscripcions. Y els soldats russos y japonesos també'n deixaren d'orfes y de viudes, y la febre de pietat no's vegé en lloch. Quan se tracta de mines y d'obriers en acció, els uns poden fer més de revolucionaris y els altres de bons burgesos disposats a protegir al menesterós.

DESDE PARIS

COURRIERES

No's parla d'altra cosa a tot arreu. Pels carrers, en els banchs dels jardins, en els imperials dels omnibus, en els restaurants, en els salonets de conferencies... per tot arreu hont la gent se reuneix y parla y comenta, no s'enrahona de res més. Courrières es el tema de totes les converses. La modisteta ne parla a l'amiga o amich que l'acompanya bo y passantse d'un braç a l'altre pera reposarlos la caixa de deu quilos que transporta; els homes *sandwichs*, entafurats desota'ls anuncis que'ls hi pengen de les espatlles ne parlen entre si; en els restaurants els dependents de comerç roben temps a sa pressa d'engolir a corre cuyta les matzines que'ls hi serveixen pera canviar dos mots de pietat pera les víctimes de la catàstrofe y dos d'odi pera'ls enginyers... Y els diaris ne van plens y ne van

Cal la catàstrofe, la quantitat, la sang a rius pera que la humanitat se commogui. A cada pas n'hi ha un de Courrières, y tothom tan tranquil. Quants he sentit apiadarse que m'han omplert de pietat! Aquella pobra modisteta que corre tot el dia a través Paris ab el feix al braç y que haurà d'acabar prostituintse pera poder viure un xich decentament, aquell pobre home anunci convertit en cosa, aquell pobre dependent de comerç esclavitzat tot l'any en una botiga fosca, emmatzinat tot l'any en un restaurant pudent y repugnant, aquell cotxer amaratat del fret y aquella prostituta embrutida y bestialisada per la societat, quina pietat m'inspiren al vèurels anar morintse materialment, a poch a poch assassinats, al vèurels moralment morts del

tot! Quina pietat m'inspiren y quina me'n inspiro jo meteix de tenirlosi pietat! Perque no la mereixen. Anêulos a tustar un a un y tots vos mirarán ab la expressió de molestia del qui dorm y de sobte es desvetllat. Qui no li diu a la modisteta que roda avuy carrers que demà serà la dòna de moda a París? Al final de la jornana l'home *sandwich* cobrarà tres franchs, y cent a fi de mes el dependent. El cotxer va tirant molt bé ab les propines que cauen, y es tan còmodo ajaures en un llit y al dematí següent embutxacar una peça de vint franchs! Anêu en nom de Deu, company, que dormo! Ja ho sé que es mon assassinat que's paga, y donchs?

La catàstrofe de Courrières dóna molta força a les vagues grandioses operades en altres mines. ¿Perque's garanteixi més la vida? ¿Perque les bastides sien de ferro, y les llanties protegides del *grisóu*? No, perque se pugin els jornals.

Potser no són els altres qui'ns exploten sinó nosaltres qui ens explotem valorant el perill que'ns volta y tremolant de por quan el perill minva perque ab ell minva la remuneració.

Els pobres enginyers, qui ab una pedanteria inconcebible afirmaren que ningú s'era salvat y feren tapiar els pous, han fet un esplèndit paper ridícul. No ja'ls mots durs, els punys closos y les armes esmolades s'aixequen contra d'ells. En el fons d'això hi veig bategar l'amor a la exactitut de la ciencia que té la humanitat. Perque bo y malehint als homes de ciencia que ab sa equivocació han ocasionat mil y pico de morts (suposèm que tots mil y pico quedaren vius després de la explosió) aixecará monuments a l'home de ciencia inventor d'aparells de guerra que maten els homes a milers. En aquestes manifestacions no hi ha més per part de la humanitat que una censura al'erro y un aplaudiment a l'acert y a la veritat assolida. Això el reconcilia a un ab la humanitat.

Els qui estan fent l'Agost són els periodistes. Catàstrofes com la ocorreguda, equivalen a una obertura de concerts que fa fredat. *On chante* admirablement a hores d'ara. Els directors y els enginyers de les mines ja'ns ho diràn si volen quant els hi haurà costat l'en-

dolcir la campanya que contra d'ells fa la prempsa y que ja comença a endolcirse *doucement*.

Y entre tant París qu'es un gran escenari hont els drames tenen final de *vaudeville*, passeja pels seus carrers en cotxe descobert a Nèmy y a Pruvost hèroes de la colla *escapada*; els passeja per les redaccions dels periòdichs, els porta a les carreres d'Auteil, y els empresaris de teatres els hi fan proposicions pera representar al viu en llurs escenaris drames que s'escriurién *ad hoc*, y que atraurién un públich immens a les taquilles d'aquest París hont Ibsen ja hi ha vist fetes un cop les seves obres, y en Bjorson un altre cop també. No més.

Però en Nèmy y en Pruvost s'han negat dignament a la comedia; que no en va la Llegió d'Honor penja dels seus pits.

Els llegidors de diaris cal que's felicitin de la catàstrofe. De no ésser ella, després d'acabada com un foch d'artifici la Conferencia d'Algeciras, els diaris caurién de les mans. La llàstima es que la Conferencia no hagi acabat ab una guerra internacional. Ara perque ha mort un miler d'homes tothòm plora y està trist, en tant que aleshores seria ab entusiasme que rebriem les noticies dels milers y milers d'obriers que haurién caygut en els camps de batalla!

Ja es ben veritat que un hom may està content.

F. PUJOLA Y VALLÈS

Paris, Abril.

SOLITUT

L'exprés esbufegant neguitós com monstre apocalíptich miraculosament ensinistrat per l'home, s'aturà en sèch, mentres els fusells de ses rodes protestant de la brutalitat dels frens xisclaven sordament... Dels polsosos vagons descendien els viatgers fatigats de quietisme, cercant ab la mirada les persones de la familia que estones ha esperaven mentres els moços de la estació y els lacayos dels poderosos recullien les maletes y els talons dels equipatges per colcarho tot en els carruatges qu'en el pati aguardaven indiferents l'arribada dels senyors... A la sortida de l'*andén*, totjust passat el torn igualitari de la recullida de billets, els abordaven com go-

ços folls tota la munió d'empleats d'Hotel oferintlos hostatge ab el nom de son establiment repetidament cridat y exhibit en lletres d'or sobre llur gorra galonejada... Els *burols* y carrabiners sospèsaven els bultos y més d'un cop els oloraven per ferse ben bé càrrech de que'l contingut no estava subjecte a pago, y tot sovint, si veyen una maleta de dificil obertura, exigien son descobriment per transigir més tart al fret contacte d'una moneda dissimuladament posada en sa màpecadora... Y els viatgers s'anaven enquibint en llurs cotxes, y ja aconduhit el fato, s'abraçaven y petonejaven violentament, com volent cobrar en vehemencia lo perdut en sa llarga separació. Y al sortir a fóra, quan el carrer amich s'obria a sos ulls per donàrloshi pas franch, y començaven a veure passar tramvies y centrals de colors y formes conegudes y a contemplar botigues y gent que'ls hi èren familiars, els hi semblava que ja's trobaven altra volta a casa rodejats de tot lo seu...

La *Trini* encara estava com encantada al mitj de l'*andén*, aguantant ab fixesa de idiota les mirades encuriosides de tots els qui passaven. Ab son llarh guarda-pols de seda gris, amagant ses formes esculpturals y sa gorreta anglesa coronant graciosament la cabellera daurada, resultava una forastera interessantíssima, que ab més brahó que may se disputaven els fondistes. A l'últim, com sustrayantse violentament d'un somni, se deixà conduhir per qui més cridava, y ab indiferencia infinita pujà al cotxe de l'Hotel Colón.

Al atravessar aquells carrers plens de llum y de vida ab tota la generació qu'en ells s'espentejava com per arribar aviat a son destí, se trobà més sola y trista que may, y un munt de pensaments anyoradiços començaren a furgar dolorosament son cervell. Mentres la central del Colón anava rodant per nostres vies, la *Trini* ab la imaginació enfebrada per properes emocions violentíssimes, recorria aquells prats d'eterna verdor que rodejaven son poblet, y li semblava trobarse encara corrent enjogassada ab ses companyes darrera les ovelles que pasturaven mansoyes l'herba frescal... Per un misteriós ressort de sa memoria mogut per les circumstancies qu'en aquell moment l'aclapa-

raven, se recordava clarament fins dels noms y les fesomies d'aquelles noyes, y li semblava vèureles ab sos vestidets violats destacantse com roselles sobre la tendror d'esmeragda de la plana... Y sentia desde lluny la campana de la petita iglesia cridant dolçament a la maynada a la Doctrina, y li apareixia Mossèn Joseph ab son cabell de neu coronant de plata'l munt negre de son cos agegantat, ensenyantli els manaments de la Lley de Deu: *El primer... el sext... el novè...* Semblava talment que'l veyia y'l sential... El burgit de les Rambles ab tot són sorollós desconcert de timbres y pitos, cridoria axordadora de venedors ambulants y xiscladiça de pardals, la tregué violentament d'aquell escenari placèvol pera colocala ab el recort en aquella llarga estada a Paris, ahont no tant a pes d'or y brillants com ab mentideres paraules d'amor y prometenques d'eterna estimació li havien robat la flor de sa puresa pera esfullarla poch a poch ab l'acció corrosiva dels vapors alcohòlichs y les sensualitats bestials d'orgies desenfrenades... Ses temences infinites, sos dolors intensos, sos remordiments martiritzadors, tot passava en professó patètica per son magi malalt; y al mirar pera distreures, a través els cristalls del cotxe, la gentada que omplia'l passeig, li rodava'l cap com si en una dança macabra giravoltessin a son entorn tots els personatges qu'en ses fingides festes parisennes l'obsequiaven egoistament. Y encara, destacantse sobre tota vulgaritat, li semblava contemplar al seu devant meteix l'assessi de sa honra, y, lluny de causarli horror sa visió, el trobava elegant, simpàtic, adorable, ab aquells ayres naturals de gran aristòcrata, aquelles maneres distingides fins en els més baixos excessos, aquelles paraules tan ben trobades segons les circumstancies... Y allavors semblava que li cremessin les entranyes els valors que li havien entregat avans de sortir de França ab la condició de no tornarhi may més.

Li pareixia un sacrifici superior a ses forces l'abandonar son amant aquella petita marquesa de la vella sang francesa, que semblava una miniatura incapaç d'estimar y de sentir el foch de la passió ab sos ulls blaus y son rostre pàlit, ab sos cabells d'un ros desdenyit y tot son cos de feblesa y esllanguit

ment extraordinari. Com més lluy se trobava de son amor, més impossible li resultava tota unió, mes augmentaven les proporcions de son idol, com si la distancia agegantés sa silueta y les dificultats el fessin més y més estimable....

Ja era a l'Hotel. El *consierge* y els criats del vestibul li prengueren de les mans el petit saquet y despenjaren del carruatge'ls *mundos* y maletes, mentres ab la dissimulació de que'ls fa mestres el tracte ab tota mena de gent se feyen l'ullet ab tota picardia. La *Trini* fou aposentada en una cambra de primera ab vistes a la gran plaça, y mentres colocaben son equipatge, ella pensava que tot aquell luxu podria durar molt poch sense'l nou sacrifici de ses inclinacions, sense la venda o'l lloguer de ses caricies... .

Del saquet de mà, un cop sola'n tragué la fotografia de son llogaret nadiu que may abandonava, y colocalo sobre la taula enquadrat en son march de plata primorosament cisellada, se'l mirà ab tendresa... Les montanyes que'l rodejaven, les casetes blanques de la vall, els prats eternament verts, s'allunyaven, s'allunyaven com fugint de sa mirada, y la petita iglesia que sobre'l turonet proper dominava'l poble, semblava esperar-la tristoya com en altres temps pera que Mossén Joseph li expliqués novament els manaments de la Lley de Deu... Fins li pareixia vèurehi ses antigues companyes, roges de salut com pomes madures, ab les línies de llur cos un poch desfetes per una maternitat honrada. Ayrosament habillades ab llurs trajos pagesos, rodejades de maynada que les cridava *mare* ab dolçor d'àngels de carn.

Al vèurela a n'ella fugien ses amigues avergonyides, amagant les criatures com si fos una empestada...

La infeliç mirà pel balcó la gran gentada que transitava per la plaça, y trobantse absolutament sola entre aquella multitud desconeguda, plorà amargament... y ¿qui sab? Quan a sa edat, al ple de la joventut y rodejada de luxu's plora ab la recordança de les primeres emocions de la ignocencia, encara hi ha esperances de salut!...

CARLES DE FORTUNY

TEATRES

CRÒNICA

La companyia Tina di Lorenzo, que desde les primeres representacions meresqué les simpaties del públich barceloni, s'ha despedit ja de nosaltres, deixant un bon recort y falagueres esperances. Sembla que tornarà. Així sia. Però al tornar, no ja com a desconexedors del nostre públich sinó com a amichs seus a qui han tractat intimament, seria de desitjar que no oblidessin algunes ensenyances que indubtablement no haurán passat desapercubudes a la distingida actriu y demés companys de peregrinatge artístich.

Aquestes ensenyances que jo voldria concretar aquí, ab el bon desitj d'orientarlos un xich y facilitalsi en la mida de mes forces la llur honorable tasca, se redueixen en *bloc* a lo següent:

A Barcelona, deixant de banda al públich abarraganat y en bona part foraster que omplena'ls teatres de *género chico* o que sols s'excita als espectacles més o menys pornogràfichs, existeix un públich intel·ligent decididament aficionat a l'art dramàtich noble. Aquest públich se compón d'elements molt complexes, y per lo tant, ben difícils de definir, però que poden reduhirse en dos grups: un de verdaders aficionats, de gust depurat, intel·ligent, culte y entusiasta, que va al teatre única y exclusivament pera fruhir y apendre. Aquest grup, més nombrós de lo que molts se creuen, es un grup intel·ligent qu'en art està molt avençat. Format per ríchs y pobres, encara que domina en ell l'element modest, es un grup ben reflexiu y a qui no *s'ensarrona* fàcilment. Fins es esquerp y exigent. Ell està al corrent de les més modernes manifestacions de l'art y ell ha sabut ràpidament posarse a l'altura dels públichs intel·ligents de Europa per sa clarividencia, per son bon gust y per sa decidida despreocupació al manifestarse cansat dels vells repertoris y els gastats procediments de les ampuloses declamacions clàssiques.

La sinceritat del seu entusiasme per l'art serió y trascendent, se manifesta exigint d'autors y actors, treball sòlit, es a dir: veritat, sinceritat y substancia. La vida real, positiva —però bella en son positivisme perque sempre es bell lo que es positiu, lo que es humà —reflectida harmoniosament pels grans autors y pels grans actors, es la vida que atrau y enamora a aquest públich positivista, reflexiu y despreocupat. A aquest públich no li agrada mirar enrera. El camí fet es sols interessant com a medi per arribar a un fi que s'ovira tot just al lluny del lluny de l'horitzó. Per això si de tant en tant, en sa fal·lera, en sa febre d'avenç, s'atura un xich al arribar a un revolt del camí pera guaytar enrera, s'a-

tura y guayta reflexivament. Avans de devallàr a una fondalada qu'es precis salvar pera arribar un poch més alt desde'hont descobrirem horitzons més amples, girèm el cap serenament més sense adormirnos; guaytèm ràpidament els pichs sortints de la llarga cadena de montanyes que ha recorregut la humanitat, fent via, pera orientarnos, pera pendre dalit y precipitarnos tot seguit ab més fe cap a l'abim confós que s'exten devant nostre y que devèm atravessar pera conseguir les llunyanes assoleyades altures. Tots els revolucionaris sincers contemplen impàvidament aquells petits abims que s'interposen entre ells y llurs ideals. Y s'endinsen serenament pel corriol de la novella vida. Sols els cobarts tremolen. «Ja hem caminat prou» diuen. Desde aqui es veu prou món. Paremse. No devallèm, que tal volta ens perderiem.» Són els reaccionaris de totes menes...

En fi, concretantme a l'art dramàtic, aquell públich intelligent de qui parlava s'atura de tant en tant a contemplar breument aquells pichs enlayrats que's digueren Eskil, Aristófanes, Shakespeare, Molière, etc. Ab sincera admiració no exenta de pietosa melangia, considera les llurs esbeltes siluetes que cada jorn s'allunyen un xich de nostres novells y movibles punts de mira, y fet això segueix en avant, perdentse majestuosament en el bosch revolucionari d'avuy, quins arbres més frondosos, Ibsen, Hauptmann, Bracco, Brieux y tants d'altres serveixen de fites pera'ls caminants coratjosos...

Aquest públich, donchs, es això lo que volia dir, no està per *antigüalles*. No'ls veu ni'ls sent als petits romàntichs y petits revolucionaris precursors que's digueren per exemple Sardou, Dumas, Scribe y tants d'altres. Essent, per lo tant, perillosissim voler aturarlo més de lo degut en son camí triomfal envers idealitats noves.

La companyia Tina di Lorenzo, per haverho volgut fer així ha corregut perill de fracassar en sa primera vinguda a Barcelona. Sortí per ella que als últims jorns ha esmenat un xich sa orientació, donantnos obres més en consonancia ab l'esperit d'aquest públich qui com a més sincer y més entusiasta es el qui definitivament s'imposa. Puig l'altre grupo o sia l'altra part de públich de qui parlava avans, compost en sa majoria de *miljos-aficionados*, oportunistes que voldrien harmonisar els seus desitjos de vida tranquila y placèvola ab llur instint de renovació que presenten necessaria, acaben per donar la rahó al primer grupo o per lo menys transgeixen benèvolament. L'únic perill que ofereix aquest grupo d'aficionados, compost quasi bé totalment de gent rica y frévola, consisteix en lo que'n diré: brutalitat de forma. Es a dir: No se'ls déu estirar brutalment pera que segueixin pel camí revolucionari. Però si's fa discretament, ab modos, també aquest pù-

blich segueix. Se li ha de fer fàcil y agradable'l camí. Per exemple; entre un'obra pesanta d'Ibsen y una de psicologia atrevida d'en Bracco, se li té de dar una *Locandiera* pera que reposi.

A més d'això, tant a aquest públich com a l'altre se l'ha de servir finament y sincerament. Se li han de donar les obres ab veritat y ab propietat sense tractar de enllubernarlo. Aquí no hi ha res pitjor pera una companyia dramàtica que tractar d'enganyar al públich. Es d'una gran susceptibilitat el públich barceloni.

No puch insistir en aquest ordre de consideracions que'm portaria molt lluny. Les he fetes solsament pera explicar un xich lo ocorregut ab la companyia Tina di Lorenzo. Aquesta, indubtablement mal aconcellada va començar servintnos toçudament un repertori que ja no'ns plau. Mercés al talent incontestable, y a la simpatia que tot seguit sapigué captarse la distingida actriu italiana, la companyia seguí sa tasca honorablement però sense produhir entusiasme. Fins un moment arribà en que notarem en el públich una certa fredor vehina del cansanci. ¿Va notarho això la Tina? No ho sé pas. Però lo cert es que un sensible cambi en el repertori durant els últims jorns ha produhit l'efecte qu'esperavem. El públich s'ha fet més nombrós, ha aplaudit ab més sinceritat y ha prodigat a la Tina y als demés actors de la discreta companyia'ls aplausos calorosos y entusiastes que al principi li regatejà un bon xich.

Tant de bo li serveixi de llissó.

Entre les obres que'ns han donat derrerament y en que'l triomf de la Tina di Lorenzo ha sigut complert citaré *Romeo e Giulietta*, *Magda*, *La Locandiera* y *Zaza*.

La aparició de la Tina en escena fent de *Giuleta* feu verdadera sensació.

Tota la idealitat, tota la senzillesa, tota la ingenuitat del poemàtic tipo shakesperià sapigué comunicarles al públich ab la seva sola presencia. Sabut es que'l personatge no diu res fins després de molts instants d'estar en escena. Donchs bé: era tan sugestiu el tipo y'l contemplava'l públich ab tanta admiració, que semblava desitjar que la escena continués muda, muda per sempre... Tal volta al sentir la veu se destruhiria l'encant! No fou pas així—y aquest es el millor elogi que pot ferse de l'actriu;—quan ella parlà ab sa veu dolça e insinuanta l'encant continuà y tota aquesta escena com la de l'altre acte, la del balcó, en que'ls dos aymants canten més que diuen els llurs idilichs amors, les digué la Tina ab una tal suavitat, ab una ingenuitat tan intima, que'l públich cregué per breus moments assistir realment a l'espectacle meravellós d'uns amors que sols creyem

possibles en els cants d'un gran poeta. Després de dir que la Tina encarna tan hermosament el tipus llegendari com el gran poeta sapigué descriure, ¿hi ha necessitat d'afegir res més?

Ab el conegut drama de Sudermann *Magda* la Tina demostrà les seves aptituds pera les grans obres del teatre modern, y el públich ja més nombrós y més interessat tributà a l'actriu grans ovacions — les més espontànies de la temporada — especialment en el tercer acte quals escenes vibrants digué magistralment.

Pera son benefici donà *La figlia di Jeftè* d'en Cavallotti, petita comedia de composició escrita sens dubte pera lluhiment d'una actriu. Ab fina intenció subratllà la Tina di Lorenzo les frases y petites sentencies de psicologia subtil que l'autor posa en boca de la protagonista. Tant en aquesta comedieta com en la d'en Goldoni *La Locandiera* que'ns donà la mateixa nit feu gala del seu desembràs de la flexibilitat dels seus recursos y de la distinció en ella característichs. El públich que omplenava'l teatre festejà a la Tina di Lorenzo, demostrantli les grans simpaties que s'ha sabut captar.

En fi, pera despedida de la companyia'ns han donat *Zaza*. La Tina com era de preveure, ha sabut exterioritzar tota la sensibilitat y grandesa d'ànima qu'enobleixen un tipus aparentment vulgar.

Zaza omplena'l teatre, abundanthi les senyores a pesar d'ésser dilluns sant, — còm cambien els temps! — y valgué una ovació a la Tina y una carinyosa despedida a tota la companyia. Ella, en Carini y en Falconi tingueren de fer llurs petits discursos, no de adéu sino de *a rivederci*, y s'acabà com de costum la temporada més calurosament que no s'havia començat.

Y se'n ha anat així la Tina di Lorenzo, deixant grats recorts entre'ls aficionats. Tots desitjèm que torni però desitjèm també pera gust nostre y pera bé d'ella mateixa y de la empresa, que quan torni s'aconcelli millor tenint, per lo que respecta al repertori, més en compte els gustos de nostre públich qui no es tan lleuger com molts creuen. Lo bó encara que sigui vell li agrada. Però li agrada més lo nou, lo atrevit, lo modern lo que està més en harmonia ab el nostre temperament de poble que avença en tots els ordres de idees.

Jo voldria que la Tina di Lorenzo, en bé de tots, ho tingués present tot això.

EMILI TINTORER

DESCENTRALISACIÓ

Diu en Rousseau:

«A mida que la industria y les arts s'estenen y floreixen, els agricultors despreciats, ofegats pels impostos necessaris al sosteniment del luxe y condemnats a passar llur vida en mitj del trevall y la fam, deixen llurs camps per'anar a les ciutats en busca del pa qu'ells devien portarhi. Quant més admirable sembli als ulls dels estúpits del poble l'esplendor de les capitals, més caldrà plorar veient els camps abandonats, les terres sense conreu y els camins plens de desgraciats ciutadans convertits en pobres o lladres y destinats a acabar un dia llur miseria al mitj d'un camí o en un femer. Així l'Estat, enriquintse per una banda, se debilita y despulla per l'altra.»

Que'n sugereixen de consideracions aquestes poques ratlles! Quin problema més gran no engloben! En efecte: ¿es avançar el centralisar? ¿Ho es agombolar la gent a munions en determinats llocs? Nosaltres els autonomistes hem de contestar negativament, segons nostres doctrines; emperò jo he llegit en periòdichs que aytals doctrines sostenen, y he sentit dir a homes titulats catalanistes, qu'esperen ésser autònoms pera fer una Barcelona gran, ben gran y ben bella (de la manera qu'ells entenen la bellesa), ben sana y ben alegre; una ciutat que sia l'admiració dels estrangers, una ciutat a l'altura de les millors del món.

Jo estich convençut de que això es un gran error. Ab ell cayèm en el pecat de que constantment volèm redimir als altres. Es indubtable que si logressim fer una ciutat gran, florent en totes ses manifestacions, atrauríem a molta gent que, enlluernada ab el brill exterior de la gran urb, deixarien els camps y viles pera engroixir la massa de carn que dins d'aquest pilot de fanch cuyt se remou. Y Barcelona, no tenint prou capaci-

tat pera tanta població, aixamplaria més que may sos antipàtichs carrers y passeigs per aquelles terres ahont poch temps avans hi verdejaven les hortes, les salzaredes y els boscos, y no podent furgar més ab ses arrels per la plana, s'enfilaria montanyes amunt, deixant arreu marcada la grapa de l'home civilisat.

Els qui lluytèm per sustràurens al centralisme, hem de procurar no caure a nostre torn en el vici de centralisar. A Barcelona no sembla sinó que hi volguém centralisar tot Catalunya. No essent prou dificil y costosa l'administració y conservació de tot lo que abarca'l radi de la ciutat, encara li fem més agreganhi els municipis de tots els pobles propers. D'això sembla que n'hauriem de protestar els catalanistes. Jo no sols crech que cada poble ha d'administrar, vigilar y conservar sos interessos, sinó que considero lògich y necessari que cada districte de la ciutat tingui un concell format per dos o més delegats nomenats pels vehins, que d'acort ab els regidors tractin de lo que als districtes convé, infondintelshi la convicció de que hi ha qui vetlla per ells.

Si quant més gran es la ciutat mes dificil se fa l'administració, no cal dir que'l sanejament ofereix més dificultats encara. Jamay, per compte que s'hi posi, hi pot haver la netedat que hi ha en un poblat petit: ab la ventatja, aquest, de que adoleix menys de tota mena d'infeccions. En una casa hont hi ha poca familia, aquesta meteixa pot netejar y endreçar a mida del seu gust, mentres que si n'hi ha molta cal augmentar el servey, que may ho fa com un meteix, car sab que trevalla per altri, y si bé està retribuït, may la retribució li compensa la manca de llibertat. D'aquí ve que calgui vigilar sempre pera que faci degudament sa tasca, resultant que, per poch que un se descuydi, tot queda a mitj fer.

Altre perjudici no petit, en els grans aplechs de gent, es el que ningú's coneix, ningú sab les ocupacions dels altres, ni la llur vida, ni quins són els bons ni quins els dolents. Els petits poblats que per manca de cultura són avuy caus de ruindat y tafaneria, han de servirnos d'exemple'l dia en que l'home hagi assolit un estat moral superior. En ells tothòm se coneixeria y, per molt que's volgués amagar una malifeta,

acabaria per traslluhirse, y els hipòcrites y els falsos quedarien en evidencia, essent despreciats de tothòm.

Diu el ditxo: «Els envans per les cases hi estàn molt bé, perque cada casa es un món.» Jo dich que hi estàn molt malament, perque l'home no hauria de tindre res per'amagar. Tot s'hauria de fer a la llum del dia. Si són coses que s'han de fer, no s'han d'amagar pas.

En els pobles xichs no's mor ningú de fam; en les ciutats civilisades, progressives, avençades... etc., no passa any que no sien innombrables les persones en quines la necessitat ha engendrat mals que les han dudes a la fossa. Per lo regular, els pobres que's veuen pels pobles són forasters. Els desgraciats, els qui no trevallen, per estarne impossibilitats o per escassejar la feyna, poden no tindre diners, però lo qu'es de menjar no'ls en mancarà. Si l'origen de la seva pobresa són els vicis y la mandra, molt serà que a l'ultim no hagin de fugir del poble. Y ¿ahont fan cap? A les ciutats. Allí ningu'ls coneixerà, y com l'adagi ja diu «Fes caritat y no miris a qui», de caritat ja'ls en hi faràn, y aquells degenerats vindrán a augmentar el nombre dels pobres d'ofici.

Cerquém, donchs, el benestar en poblats reduhits, y en nostres cors hi naixerà estimació per tots els qui ens rodegen, al revés d'ara, que no coneixèm a ningú y sentim gran alegria les poques vegades qu'entre tanta gent desconeguda trobém un verdader amich. Aquest exemple'l solèm retreure quan ens trobém en mitj de gent que parlen de diferent modo que nosaltres. Donchs bé: jo crech que la descentralisació ha d'ésser en tot y per tot.

GABRIEL VINYAS

LA NIT EN ELS JARDINS

Y ve del gran misteri palpitant
tot el recort dels dies que fugiren
y la il·lusió dels dies que vindran.

Branden els arbres: en la dolça nit
¿pregaran plens d'angoixa en el silenci
per les fulles de seda que han florit?

Aquesta font que canta amargament
¿quantes llunes y estrelles misterioses
haurà breçat en el seu pit d'argent?

L'ombra dels arbres corpulents fa por.
Avora de l'estany es més benigne,
y en els til·lers es plena de dolçor.

Y jo penso en les ones de l'Egeu
que besaven els arbres de les illes
qu'eren jardins florits per tot arreu.

Y evoco la llegenda del passat,
vaga, indecisa, eternament somniada.
Y una veu tentadora m'ha cridat:

Asseute aquí. Contempla. Tot es quiet.
Una mirada es dolça en el silenci.
Per'xò es tan dolç el firmament aquí.

El firmament es el mirá eternal
que ab ulls d'or, de rubins y d'esmeragdes
està encantat sobre'l terror floral.

¿Es que no't sents ab cor de dirme res
quan mires rera'ls arbres les estrelles?
Les senyals qu'elles fan ¿les has entès?

Aquí les ombres pesen gravement,
com si un vol d'agonies invisibles
ofeguessin l'encís que'l cor pressent.

Mes ens el duhen, màgiques y grans,
com montanyes de neu sobre la sorra,
les estatués dels marbres palpitants.

Semblen espectres de lo ja passat.
Nosaltres som estatués pel pervindre.
Miránteles ¿per què t'hi has encantat?

¿Per què reposes l'ànima a n'aquí
ara que tantes coses has de dirme
ja que sé que'l teu conte no te fi?

Recita les paraules sens desmay, que no hi fa res que duguin un misteri
al misteri insondable dels espays.

Mirat els arbres de cabell estès.
La celistia'ls pentina ab dits de perles.
El mormull d'aquests arbres ¿no't diu res?

Si jo't digués que tot això que viu
viu sols per tu, si tens saber de viure,
¿l'aymaries la estela que't somriu?

¿Aymaríes la plàcida quietut
si, sense tu, fos la existencia tota
com un vel de foscors inconegut?

¿L'aymaríes el cel que t'ha encantat
brodant entre les branques fruyts de plata
que no pot assolí el llabi badat?

Tots aquests impossibles ignocents
¿quina revelació't porten a l'ànima?
La fredor del sepulcre ¿la pressents?

Cada fulla que viu es un esclat.
Cada fulla que cau es una tomba.
¿Y què són les mirades que m'has dat?

Cada flò es un petó que fa l'atzur
morint d'amor sobre la terra viva.
Mes ¿qu'és l'amor imperdurable y pur?

¿Les estimes les aygües de la font
que duhen el cristall dels seus misteris
qu'en cants nuvials de cítares se fon?

Jo se:to una amargó dintre'l pit meu
perque mirantles se'm dissipa'l somni
dels jardins de les illes de l'Egeu

Sento per tot la veu de lo fatal,
y tot m'es dolorós, y tot es rígit
com un mirar de pedra estatual.

¿Es que no't sents feliç el jove pit
quan comprens el misteri de les coses
vivint dintre'l misteri de la nit?

Jo t'he despeninat. L'embat del vent
dels arbres ha mogut la cabellera.
Y tu m'has somrigut pietosament.

T'he descobert el pit, y m'ha semblat
que als nostres peus les aygües sanglotaven.
¿Per què. al donarme'ls llabís, has plorat?

Allavors has comprès tots els dolós.
Allavors has sentit una agonía
com si fos el prelude d'un repós.

Y en mitj la calma del jardí florit
jo també, ple de dol y d'esperança,
he contemplat tempestejarm'el pit.

Oh jardins silenciosos y atrayents,
oh dolces ombres que os cobriu de plata
ab la plata dels astres inclements!

Oh dolces fonts que destrenèu cançons!
També la tinch la vostra melangía,
la melangía sorda de les fonts!

Y en les blanques estatués espectrals
totes les grans mirades de congòixa
hi han fet els l'urs rosaris solemnials.

Sols en un bes de devoció y d'esglay
m'han fet chor el plor fret de les estrelles
y la pahorosa amplaria de l'espay.

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Joan Llongueras. — LLUMINOSES POESIES. — Barcelona. — Biblioteca Popular de l'Avenç, 1906.

En tres seccions estàn dividides les poesies d'aquest recull, distingides respectivament ab les rúbriques *Deliris y oracions del temps d'amor*, *Cançons y Eglogues*.

Com ho indica ja la rùbrica, contè la primera secció un cert nombre de poesies amatories, correctes en general, sense que's distingixin sobremanera per llur novetat. Probablement se troben en aquesta part del volum les primeres manifestacions poètiques de l'autor, y per això s'hi observen les influències didàctiques qui les hi lleven espontaneïtat. Caldria senyalar també com a conseqüència, en aquest grupo de poesies, les tares més visibles del llibre, essent una d'elles l'abundancia y superfluitat d'imatges, lo qual fa pendre un excessiu desenrotllo a temes qui guanyarien segurament si fossen expressats ab major concisió.

No estàn en absolut exemptes d'aquell defecte les composicions incloses en el grupo de *Cançons*, emperò s'aguanten millor generalment per referirse a temes menys subjectius. Ab tot, *L'incomprès vianant*, es una nota personal amplament sentida, que contrasta ab les puerilitats del *Oh, aquell Sant Pere* y del *Dom dorondon*. Els tres sonets de *Les grans coloracions indefnides*, mostren encara aquell conceptisme boyrós qu'hem senyalat abans.

Les *Eglogues* son sens dubte lo més sòlid del llibre. Caldria esmentar els tituls de quasi totes aquestes composicions; més ens limitarem a senyalar la qui's diu *Festa Major*, per ésser al nostre entendre una mostra brillant de poesia descriptiva.

El conjunt de l'obra d'en Llongueras ens revela un temperament poètic de debò, y això resurt del llibre malgrat l'havershi inclòs un cert nombre d'ensaigs en els quals la personalitat del poeta no pot menys que restar imprecisada encara. Creyèm que una ulterior producció vindrà a arrodonir la figura literaria de l'autor de les *Lluminoses* ja deslliurat de les indecisions propries de tota primera obra.

Xavier de Zengotita. — CARTAS DE DÒNA. — Barcelona (1906).

Es aquest un llibre curiosissim y qui constituheix una nota no desprovehida d'originalitat dintre la nostra literatura.

L'autor s'ha feta una composició de lloch sumament enginyosa pera bastirhi tot un sistema de filosofia social que, certament, no peca pas per manca de generositat. Ell pren peu del supòsit (gens discutible), de que una dòna es capaç de rahonar fredament y refle-

xiva, com pugui ferho l'home més despreocupat; y en aquestes condicions obté una serie de solucions naturals y senzilles pera altres tants problemes simulats, qual plantejament emperò pot admetres fins a cert punt com efecte de les preocupacions socials y de la manca d'idealitat ab que freqüentment s'arriba a la constitució de la familia en la nostra societat contemporania. Les solucions a que's decanten constantment les *Cartes de dòna*, són en el fons tan arbitraries y egoistes com els suposats conflictes qui les motiven: emperò val a dir que la presentació de les qüestions está feta ab una habilitat literaria gens vulgar, y que l'argumentació encara que paradoxal ab tota evidencia, revela una fina penetració de psicòleg y permetria afiliar el senyor Zengotita entre l'estol dels escriptors francesos qui's dediquen a la novela de costums ab vistes al petit drama passional d'interior.

PROPOSICIÓ FETA PER LO REY EN MARTÍ EN LES CORTS DE PERPINYAL ANY 1406. — *Recull de textes catalans antichs*. — Volum I. — Barcelona, 1906.

Uns quants amichs bibliòfils quals noms volèm divulgar tot y tement ferir la llur modestia, per quant l'exemple patriòtic que donen els fa mereixedors de que llurs noms sien coneguts arreu, han començat ara de poch l'edició de vells textes catalans en una forma per demés suggestiva. Se tracta d'una publicació esquisida, feta primorosament en paper de fil, y ab tota la traça tipogràfica de la gent de «L'Acadèmica» (una imprenta que sembla portada aqui desde Leipzig directament, a judicar pel gust ab que trevall), lo qual, unït a l'interès que pera nosaltres tenen els textes catalans de la gran època, fa que'ns creguèm obligats a senyalarne l'aparició com un veritable acontejament literari y bibliogràfic.

La «*Proposició del Rey En Martí*» es certament una peça literaria de tot primer ordre. Es ademés oportunissima pera ésser reeditada en els actuals moments històrichs; no'ns sabèm estar de reproduhirne el fragment final, hont el monarca aragonès, després d'haver feta l'apologia de les virtuts civiques de la gent catalana, diu aixi:

«Per què nos, considerants que ha llonch » temps qu'en lo principat de Catalunya no » ha hahúdes Corts particulars ni han pogut » provehir a les necessitats de dit principat, » havèm convocat la present Cort per çò que » si torts ni greuges (agravis) s'hi son fets, » aixi per lo senyor Rey nostre pare, y per lo » senyor Rey nostre frare (germà) de gloriosa » memoria, com per Nos, o oficials nostres, » pugàm aquells retornar a degut estament y » ferhi la justícia que's pertany, pregants a » vosaltres que aixi com la vostra gran libe-

»ralitat havets en nostres predecessors es-
»pandida, així vers nos sia per vosaltres li-
»beralment demostrada. Y placia a nostre
»Senyor Deu qu'ell nos dó tanta gracia que
»us pugám regir per tal forma que sia servir
»y gloria sua, y benedició de vosaltres, en
»guisa que deçà merescám la sua gracia y
»d'ella la sua gloria.—Amen.»

Còm passen els temps! Aquells monarques qui oferien castigar els oficials qui havien delinquit fent mal us de llurs facultats en perjudici de Catalunya, aquells monarques són ja molt lluny y no poden tornar segons totes les aparences. Per això sembla cosa molt posada en rahó que'ls catalans d'avuy modifiquem les nostres orientacions envers Institucions qui millor responguin a lo que mereix un Poble quals virtuts civiques el

Gloriós Rey en Marti reconeixia palesament y en ocasió solemne.

Tornant a l'aspecte editorial de la empresa a la qual se deü la publicació de la *Proposició*, ens creyem obligats en justícia a endreçar la nostra enhorabona per llur pensada y per l'esment ab que l'han duta a terme, als bibliòfils senyors, Janer, Faraudo y Moliné, pregantlosi ab tota insistencia que portin llur desinterès a la continuació d'aquest nou recull, *encara* que'l favor del públich no respongui en la proporció deguda a llur crida: cal portar el nostre esforç encara més enllà de la nostra conveniencia y així es tant més meritori el sacrifici que's fa trevallant pera l'avenir de Catalunya.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

La Direkta Komitato de la societo «Espero Kataluna» sendis al la aŭtoro de la bela internacia lingvo sciigon; per ĝi la komitato sciigis al li la fondon de Kataluna societo por la propagado de lia lingvo kaj ĝi al li donis la honoran prezidadon.

Per la respondon kiun la Dro. Zamenhof sendis al la supernomita komitato li gratulas al ĉiuj la anoj de tia societo kaj li nin diras ke li grandplezure akceptas la honoran prezidadon.

Ni devas sciigi al la geesperantistoj ke, je la 30ª tago el la lasta monato, fermiĝis la kurson kiu pri Esperanto ĉe la societa loko de la klubo «Proges» estis komencita de nia kara amiko la Sro F. Pujulá kaj Vallès kaj daŭrigita de la inda prezidanto de la «Espero Kataluna» societo. Sro. Johano Rosals.

Per afabla letero la Esperantista grupo de Roubaix-o (Nord) Francujo sciigas nin ke ĝi partoprenos, per aparta sekcio, je la Industria Teksebla Internacia Ekspozicio kiu malfermiĝos en la urbo de Tourcoing'o en la unuaj tagoj de la venonta monato. Ĝi petas niu ke ni bonvolu sendi al la Sro C. Dorion, prezidanto de la Esperantista Grupo, 8 rue de Lannoy, Roubaix (Nord) Francujo, poŝtkartojn enhavante tre videble la nomon de nia urbo, kelkajn vortojn en Esperanto kaj nian subskribaĵon. Ĝi petas ankaŭ de la ko-

La Junta Directiva de la societat «Espero Kataluna» va enviar al autor de la hermosa lengua internacional una comunicació posant en son coneixement la fundació d'una societat catalana pera propagar la seva lengua y donantli la presidencia honoraria.

Ab la responsta que'l doctor Zamenhof va enviar a la nomenada Junta felicitava a tots els membres d'aytal societat, manifestant que ab molt plaher ell acceptava la presidencia honoraria.

Fem avinent a tots els esperantistes qu'en lo dia 30 del passat mes se va cloure lo curs Esperanto qu'en l'hostatge de la societat «Progrés» havia sigut començat per nostre benvolgut amich en F. Pujulá y Vallès y continuat per lo digne President de la societat «Espero Kataluna», en Joan Rosals.

Ab una afectuosa lletra el grupo Esperantista de Roubaix (Nort França), ens fa saber que, en especial secció, pendrà part en la Internacional Exposició de la Industria de Teixits, que s'obrirà a la ciutat de Tourcoing en els primers dies del proxim mes. Ens demana qu'envihem al senyor C. Dorion, president del grupo Esperantista, carrer de Lannoy, 8, Roubaix (Nort de França), postals contenint el nom de nostra ciutat, algunes paraules en Esperanto y la firma. Demanen també als comerciants que llurs productes portin algunes marques o rêtols en Espe-

mercistoj iliajn komercaĵojn kun markoj kaj surskribetojn en Esperanto aŭ kun la vortoj «Oni korespondas Esperante».

Ni esperas do je la plimulto el la esperantistoj de nia lando ke li, la plej tuj eble, sendos kelkajn el la petitaj aĵoj.

ranto o les paraules «Se correspón en Esperanto».

Esperèm, donchs, de la major part dels esperantistes de nostra terra que, lo més prompte possible, enviarán alguna de les coses de manades.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Sexe.—No s'atribueix en Esperanto als substantius *genres*, sinó sexes. Són considerats com a *masculins* l'home y els mascles dels animals; com a *femenins*, la dòna y les femelles d'aquells. Totes les altres coses són considerades com a *neutres*, això es, com a no pertanyents ni a l'un ni a l'altre sexe.

El femeni s'indica ab la partícula *in* afegida derrera de la rel substantiva. Ex.: *Patr* es la rel de pare, a la que, afegint la partícula *in*, convertirem en *patrin* (mare), susceptible de pendre les terminacions *o* y *oj* y d'èsser declinada com tot substantiu.

—El pare y els fills passegen pel carrer mentres la mare y les filles cusen enrahonant ab els cosins y les nebodes.—*La patro kaj la filoj promenas sur la strato, dum la patrino kaj la filinoj kudras parolante kun la kuzoj kaj la nevinoj.*—La germana del pare es tia.—*La fratino de la patro estas onklino.*—Sovint el marit estima a la muller.—*Ofte la edzo amas la edzinon.*—Les nêtes del nêt de ma ve-hina són molt nêtes.—*La nepinoj de la nepo de mia najbarino estas tre purecemaj.*—L'avia renta'ls plats y l'avi ho mira.—*La avino purigas la telerojn kaj la avo ĝin rigardas.*

Bovo, bòu; *bovino*, vaca. *Hundo*, goç; *hundino*, goça. *Katino*, gata. *Najtingalo*, rossinyol; *najtingalino*, el rossinyol femella. *Pa-serino*, la femella del pardal.

III

ADJECTIU

«L'adjectiu acaba sempre ab *a*. Els seus casos y nombres se indiquen de la meteixa manera que'ls del substantiu.» (Regla 3. Gram. fon. Zam.)

Aclaració.—Segóns aquesta regla, tota pa-

raula que termini ab *a*, *aj*, *an*, *ajn*, podèm afirmar que es un adjectiu, en nominatiu singular o plural en els dos primers casos, y en acusatiu singular o plural en els dos segons. A la inversa, sempre que volguém emetre un adjectiu no hem de fer sinó pendre la rel que trobarém en el diccionari emetent una idea abstracta, y afegirli una de les terminacions dites. Ex.: *Patr* (rel de pare); *patra*, patern, *Frat* (rel de germà); *frata*, fratern, fraternal. *Fratin* (rel de germana); *fratinaj*, fraterns, fraternals (de la germana). *Bona*, bo. *Bela*, bell. *Alta*, alt. *Larĝaj*, amples. *Blankan*, blanch (en acusatiu).

Sexe.—L'adjectiu es invariable per lo que's refereix al sexe. Qualifica sense modificarse igualment als substantius masculins que als femenins y neutres. Ex.: *La viro alta* (l'home alt); *la virino alta* (la dòna alta). *Bela ĉevalo*, (un cavall hermós); *bela tablo* (una taula hermosa).

Nombre.—L'adjectiu s'usa en singular, quan està en singular el substantiu a qui acompanya. Ex.: Vetaqui la forquilla gran, *jen estas la granda forko*. Prèn el ganivet esmolat y la cullera estreta, *prenu la akran tranĉilon kaj la mallarĝan kuleron*.

S'usa en plural quan està en plural el substantiu a qui acompanya, o quan qualifica a varis substantius encara qu'estiguin en singular. Ex.: Tinch tres plats blancs, *mi havas tri blaukajn telerojn*. Les ampolles grogues, *la boteloj stavaj*. El toballó, el vas y la copa són útils, *la antaŭtnko, la glaso kaj la pokalo estas utilaj*.

Declinació.—Tots els casos s'indiquen per medi de proposicions com en el substantiu y el cas acusatiu afegint una *n* derrera de la terminació *a* o *aj*.

Exemple:

Nominatiu.—*Kiu el tiuj du virinoj estas via fianĉino, la alta aŭ la dika?*—*La alta* (nom.) (Quina d'aquelles

dues dones es vostra promesa, la alta o la grossa?—La alta.)

Genitiu. — *Ĉu la supujo estas de la ruĝa aŭ de la bruna kelnero?*—*Ĝstas de la bruna (gen.)* (La sopera es del criat roig, o del bru? — Del (de el) brun.)

Datiu — *Ĉu vi nur aldonas salon al la bonaj terpomoj?*—*Ne, mi ĝin aldonas ankau al la malbonaj (datiu), sed tiujn ĉi mi ne mangas.* (Vostè no més afegeix sal a les patates bones?—No, també n'hi afegeixo a les dolentes, però aquestes no les menjo.)

Acusatiu.—*Kian vinon vi deziras ke mi prenu, la blankan aŭ la ruĝan?*—*Prenu la ruĝan (acus.)* (Quin vi volèu que prengui, el blanc o el negre (el roig)?—Prenèu el negre,) *Mi trinkas akvon distilitan.* (Bèch aygüa destilada.)

«El comparatiu se forma ab el mot *pli*-més y el superlatiu ab el mot *plej*-el més. El «que» del comparatiu se tradueix per «ol» y el «de»

del superlatiu per «el» (d'entre.)» (*Regla 3. Gram. fon. Zam.*)

—No necessita aquesta regla cap aclaració, sinó ampliació en lo que's refereix als mots, pera evitar les repetides consultes al diccionari. Els exemples seràn suficients pera donar a conèixer altres formes de comparació.

La fruktoj estas pli dolĉaj ol la fromaĝoj.

Les fruytes són més dolces que'ls formatges.

La biskvito estas malpli varma ol la supo.

El bescuyt es menys calent que la sopa.

La plej bona el la salatoj.

El més bo dels (de els) enciams.

La malplej karaj el la kafejoj.

Els menys cars dels (de els) cafès.

La kafejo plej kara.

El cafè més car.

La kokido rostita estas tiel agrabla kiel la fazeotoj kun saŭco

El pollastre rostit es tan agradable com els fasolets ab such.

Tio estas tre bona por diri.

Això es molt bo pera dir. Etc., etc.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciats contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 93'70.

Vicens Cortinas, 0'50.—Geroni Zanné, 1.—Pere Lloveras, 0'50.—Francesch Ribot, 0'25.—Joan Viladot Puig, 0'50.—Enrich Batlló, 5.—Joaquim Pena, 5.—Joan Puig Sall, 0'50.—Klavell, 0'25.—Joseph Guerús, 1.—Joan Fortuny, 0'50.—Santiago Vilanova, 1.—L. Escardot, 2.—L. A. de A., 0'15.—F. C. S., 1.—Lluïsa Mumburú Miralles, 0'25.—Joseph M.ª Mumburú Miralles, 0'25.—Francisca Mumburú Miralles, 0'25.—Joana Mumburú Miralles, 0'25.—Ramón Mumburú Miralles, 0'25.—Lluïsa Mumburú Ferrán, 0'25.—Francisca Ferrán, viuda de Mumburú, 0'25.—Vicenta Miralles de Mumburú, 0'25.—Joseph Mumburú Ferrán, 5.—Antonia Mumburú Ferrán, 0'25.—Antoni Estrada Mumburú, 0'25.—Francisco Estrada Mumburú, 0'25.—Pilar Mumburú de Estrada, 0'25.—Francisco Estrada Marsa, 0'25.—Joana Bosch Miralles, 1.—Joana Miralles de Bosch, 2.—Joseph

Bosch Ximenis, 2.—Antonia Bosch Ximenis, 0'22.—Santiago Bosch Ximenis, 0'25.—Agneta M.ª Ximenis, viuda de Bosch, 0'28.—Un esperantista, 0'25.—Dolores Serrano Conesa, 0'25.—Leonor Pueyo, 0'25.—Tomasa Blesa, 0'25.—Vicente Martín, 0'25.—Maria Martín, 0'25.—Eleuterio Fernández, 0'25.—Jacobo Herraiz, 0'25.—Saturnino del Valle, 0'25.—No més som tres que ho sabèm, 0'25.—Un reconsagrat, 0'25.—Antonio Sánchez Vilches, 0'25.—Rosa Canals Balasch, 0'25.—Conchita Canals Balasch, 0'10.—Rafel Canals Balasch, 0'25.—Mercè Tàtaret Balasch, 0'25.—Conchita Tàtaret Balasch, 0'25.—Manel Blat, 0'15.—Un nacionalista reconsagrat, 0'15.—Unesperantista, 0'15.—L. G. M., 0'50.—Juan Larroche, 0'50.—Un entusiasta per la causa, 0'15.—Antoni Coll, 0'25.—Enrich Compte, 0'25.—Un revolucionari, 0'10.—Un de l'art de la calç, 0'15.—H. M. Via fòra!, 0'15.—M. P. de M. Visca la dòna catalana!, 0'15.—J. M. P. Desperta ferro, 0'15.—M. M. P. Muyen els tirans!, 0'15.—J. Grau Avinyó, 0'15.—Vicens Surribas, 0'15.—Joan Lloret Homs, 1.—Joseph Lloret Homs, 0'25.—Joaquim Lloret Homs, 0'25.—Joaquim Torné, 0'25.—Maria Torné, 0'25.—Joan Nadal, 0'25.—Joseph Estrada, 1.—Jau-met, 0'10.—Un que té sang catalana, 0'25.—Mateu Durán, 0'15.—Tot pera Catalunya, 0'25.—V. X., 0'10.—P. F. N. de Sarrià,

0'25.—P. M., 0'15.—Maria Musté, 0'10.—Valenti Turigas, 0'25.—Un qu'enseja la falç pera quan convinga, 0'20.—Joseph Vila, 0'10.—Vicens Vila, 0'10.—Santiago Vila, 0'10.—J. V., 0'20.—J. B., 0'10.—Un reconquistador de nostres furs, 0'15.—Esteve Mitjavila, 0'15.—Francesch Solà Gené, 0'25.—Frederich Vila Gibert, 0'25.—Joseph Solà Gomà, 0'25.—Un republicano, 0'25.—Dario de la Torre, 0'25.—Francesch Coma, 0'25.—Asunción Coma, 0'25.—Victoria Vila Gibert, 0'25.—Fernando Rizzo, 0'25.—Jenaro Michelena, 0'25.—Lluís Gallart Nieto, 0'25.—Juan Tardáguila Bragado, 0'25.—Miquel Fuster Orts, 0'25.—Manel Erro, 0'25.—Un valenciano, 0'25.—Un estudiante, 0'25.—Eusebio Cruces, 0'25.—Joan Petit, 0'25.—Pere Campi, 0'25.—Un nyèbit, 0'25.—Un antirevolucionari, revolucionari, 0'25.—Un sarrianès, 0'25.—La razón, 0'25.—Un neutral, 0'25.—Un cartesiano, 1.—Un clerical, 0'10.—Un artista, 0'05.—Un castellano, 0'50.—Joaquin Ariza, 0'25.—Un moreno, 0'25.—Un lerrouxista, 0'25.—Borragnet, 0'25.—Malmilito, 0'25.—Batfalgantlo, 0'25.—Un pintor de catres, 0'25.—F. M. T., 0'10.—Ramón Monràs, 0'10.

Total: Ptes. 134.

(Seguirà.)

NOVES

Tota la premsa ha parlat de la circular que don Alexandre Lerroux ha repartit sollicitant un emprèstit de caràcter privat per a la publicació a Barcelona d'un diari que s'ha de titular *El Progreso*. Es clar que nosaltres no n'hem rebut cap d'aquests impresos, mes no per això'ns estarèm de ferli un reclàm ben desinteressat.

Quan un amich nostre'ns feu llegir aquesta interessant fulla, curta però plena de substància, de primer entuvi ens creguerem que's tractava d'una brometa que havia volgut jugar a *l'ex-amigo del pueblo* algún de sos enemics particulars. Res d'això: la cosa va de serio. Fins se diu que qui més hi trevallà es en Mir y Miró, aquell que tant l'havia bescantat y que, desde fa un quant temps, se daleix pera ferhi ali. Y també s'assegura que'ls primers en acudir al reclàm han sigut un grapatet d'*habitués* a les *salas de recreo* d'aristocràtics casinos, que, tractantse de *tapetes*, ells no miren si són de redacció o de baccarat mentres sien *verdes*. A n'en Lerroux això li dèu desvetllar dolços recorts de juvenesa. *Comme on se retrouve!*

Y, ben mirat, nosaltres som molt ignocents. ¿Per que'ns ho haviem de creure que fos una broma? ¿Que no sabèm còm les gasten certa gent? ¿Perque es un negoci en que en Lerroux no més hi va a guanyar y els al-

tres a perdre? Si no hi hagués tontos al món, ¿que hi haurien taules de joch, sabent fins el més negat que qui guanya sempre es la casa? Y en política, ¿hi hauria tans babaus que s'avinguessin a fer el burro? Aquí ve a tom allò que digué aquell *peça* a un *punt* que protestava perque'ls daus eren carregats: «Aquí els gastèm així: el qui no li agradi que no jugui.»

Felicitem a *Don Alejandro* perque aquesta vegada's disposa a jugar nèt com may, y desitgem que surti en bé d'aquesta probatura que pot esdevenir experiment científich pera mesurar la estupidesa de la humanitat. Perque vegin si tenim rahò, fixinse nostres lectors en algunes *Condiciones del Emprèstito*:

«1.ª D. Alejandro Lerroux solicita, con la única garantía de su crédito personal, un emprèstito de 150,000 pesetas para fundar y publicar en Barcelona, bajo su dirección un diario republicano.

»2.ª Hará las veces de título ó lámina un recibo firmado por el señor Lerroux, á favor del suscriptor, por el importe de la cantidad que suscriba y que pagará descontando el premio de emisión.

»3.ª D. Alejandro Lerroux se compromete: á no disponer de las cantidades que haya recibido si no reune, cuando menos, 50,000 pesetas; á devolverlas íntegramente durante todo el mes de Julio si no empezare á publicar el diario dentro de los tres meses, contados desde Abril.

»4.ª D. Alejandro Lerroux se obliga á reembolsar el total importe de las cantidades recibidas, aplicando á dicho fin las utilidades que obtenga el diario, repartidas proporcionalmente entre los suscriptores del emprèstito, menos un 20 por 100 destinado á fondo de reserva.

»5.ª Cuando el emprèstito haya sido totalmente reembolsado á los suscriptores, el diario y cuanto éste posea pasa á ser propiedad del señor Lerroux, bajo las siguientes bases: — a) El 50 por 100 de las utilidades entrará á constituir un fondo de reserva destinado á mejoras en el período á pensiones de invalidez ó retiro para el personal, á gastos políticos, etc. — b) El otro 50 por 100 se invertirá en mejorar sueldos y jornales del personal hasta que alcancen doble valor que el corriente en la plaza. Si quedare exceso, será adjudicado íntegramente al señor Lerroux. Si éste se retirase por cualquier causa ó falleciere, él ó sus herederos percibirán la mitad de dicho exceso. Todo ello estará regulado por un reglamento interior.

»6.ª El cumplimiento estricto de estas condiciones estará garantizado por la intervención y vigilancia, limitadas exclusivamente á lo administrativo, de un *Consejo* compuesto de cuatro suscriptores y un representante del organismo superior local del partido republicano. Este *Consejo* cesará en sus funciones cuando el emprèstito haya sido reembolsado en su totalidad.»

De manera que, si el negoci va bé, els suscriptors tindran la satisfacció de recuperar els dineros bestrets (sense interessos, això pels burgesots), y haver afavorit a llur company de causa però no d'efecte; y si els comptes surten errats, ja saben al menys de quin mal han de morir. Tira peixet! Quants y quants dels qui han cooperat a l'obra redemptora de *Don Alejandro*'s donarien per ben satisfets de no haver rebut més que de la butxaca! No

mancarà algùn desconfiat d'aquells qui sempre barrinen y digui: «Però ell en això no hi va a perdre res!» Infelis! ¿Que no ho veu qu'ell es un hèroe y no pot tenir més que victories? Si perdés ja no'n fóra d'hèroe.

Que no s'hi encaparrin en això de que, tornant els diners ab el guany obtingut pels meteixos, se faci amo de tot. Ell ja sab per què ho fa, y com que d'amo no n'hi ha cap de bo, ja fa'l sacrifici de carregar ab aquest odiós paper, deixant a n'ells el més digne, el de *paganos*.

Els qui deuen estar ben contents són els obreros de *El Progreso* de Madrid, que sempre li estàn burxant les orelles per unes miseries que diuen que'ls hi quedà a deure quan encara no devia tenir tanta garantia personal. Ara si que tots aquells qui no hagin lograt una plaça de la secreta vindrán a corre-cuyta a aprofitar el *momio* del doble sòu ab que'ls hi fa la figuereta l'igualitari *Aldjandro*, segons la condició sèptima.

Però ¿y si els altres operaris troben irritant aquest privilegi y's declaren en vaga? ¿Dequin costat se decantarà l'àcrata Lerroux? Pera resoldre aquest dubte caldrà esperar que'ls *cuatro suscritores* y el *representante local* se constitueixin en *consejo meramente administrativo*.

L'excès d'original ens privà, la setmana passada, de donar compte de la visita de despedida que'ns feu nostre amich n'Antoni Cullarè avans de sortir pera San Sebastián, ahont anà pera encarregar-se de la direcció del nou diari autonomista *La Región Vasca*. Els números que fins ara hem vist d'aquesta important publicació acrediten una volta més al senyor Cullarè, que tant s'havia ja distingit per ses campanyes autonomistes en la premsa d'aquesta capital, y sobretot en *El Diluvio* aquests últims temps, combatent la lley de jurisdiccions. Esperèm que la nova publicació vasca farà donar a nostres germans d'aquelles terres un bon pas vers la consecució dels ideals que tots defensèm. Confièm en l'entusiasme y pericia de nostre compatrici, qui al despedirse'ns manifestà sos propòsits de treballar sens treva pera la germanor dels autonomistes de Basconia y Catalunya.

L'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana, ab la cooperació de l'Academia Catalana, obri entre'ls escriptors catalans un «Concurs de llibres» destinats als noys. Cap dels treballs presentats a complet, a judici del jurat, tot l'objecte dels temes que's proposaven, per lo qual s'obre nou concurs, oferintse premis de 500, 300 y 200 pessetes als autors que millor enalteixin l'amor a la familia, fonament de l'amor patri, y que millor

tractin les recreacions científiques, les nocions d'art y els episodis històrichs de Catalunya. Se donaràn també accèssits de 200 pessetes com a maxim. Els treballs, escrits en català, s'enviaràn, en la forma acostumada en els certàmens, al president de l'Associació, Corts Catalanas, 631, 2.^{on}, avans del primer d'octubre proxím. Oportunament se farà públich el veredicté y la data del repartiment de premis. El jurat qualificador estarà compost pels senyors Agusti Rius, Joaquim Riera y Bertran, Norbert Font y Saguè, Pere Basté y Felix Jové y Vergés.

S'han complert quatre anys de la mort d'en Bartomeu Robert, d'aquell home honrat que, pera coronar dignament el bè que havia fet a sos conciutadans, abraçà poch anys avans de morir la causa catalanista, aportanthi totes ses energies y tot son prestigi y mereixent bè de la patria.

JOVENTUT dedica aquest petit recort a l'home que per sa noble conducta's feu digne de recordança eterna.

Fidel Giró, impressor. — Valencia, 283, Barcelona.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als suscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

» Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÒMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volùm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encoreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

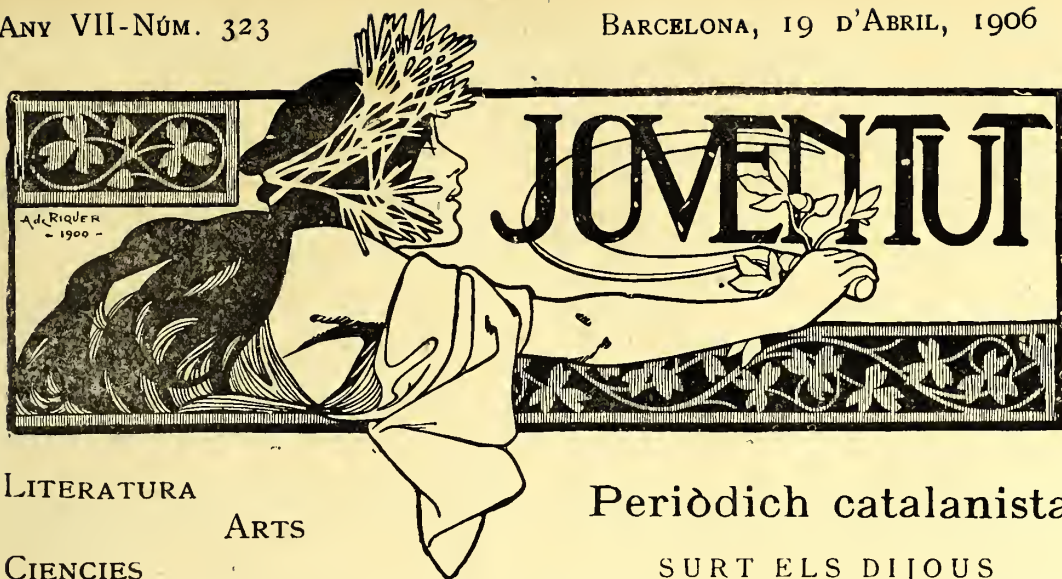
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

La nostra influència en la política d'Espanya, per R Miquel y Planas. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Sant Jordi, per Carles Arro y Arro. — Teatres, per Emili Tintorer. — Flors, per Carles de Fortuny. — Notes bibliogràfiques, per Geroni Zannè. — El pastor, per I. Soler y Escofet. — Joves, per Pere B. Tarragó. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Solidaritat Catalana: Llista de JOVENTUT.—Noves.

ceta ha d'anar seguida, segons la promesa feta solemnement, del decret retornant a Barcelona les garanties constitucionals. Com de lo que aquí's tracta es de que aquestes hi segueixin de sospeses una temporada més, y ab aytal idea mal dissimulada es que no s'ha posat en vigor la lley aprobada novament, vol dir que l'única pera qui s'ha feta la lley, es Catalunya. Cosa que ja sabiem per endevant; emperò es bo anarho fent remarcar.

LA NOSTRA INFLUÈNCIA EN LA POLÍTICA D'ESPANYA

Aprobada està ja fa dies la famosa lley contra'ls anomenats delictes de lesa patria, a pretext de la qual s'ha volgut fer de l'exèrcit, fins en temps de pau, la representació per excelencia d'aquella, com si no'n fossin igualment representacions ben dignes la magistratura, el clero (ja que l'Estat té una religió oficial) el magisteri, y totes les altres branques y estaments socials qui integren el cos de la nació espanyola; aprobada està, com hem dit, si bé no encara en vigor, malgrat la gran necessitat en que, segons deyen, estava la patria d'una protecció que la susdita lley li garanteix. Y no està en vigor, perque així el president del concell de ministres pot encara passar per home de paraula, ja que al publicarse la lley en la Ga-

Ab la lley aprobada (ja sabem com) l'excelentíssim senyor don Segimón Moret ha pogut respirar y ha pogut fins fruhir d'una semiglorificació a Cádiz per sos paisans agrahits. Y ab tota seguretat que deü ell ademés fruhir interiorment ab la idea de que per la lley famosa té ja resolt en definitiva'l problema català. Benaventurat ell! y que Deu li conservi tan dolça tranquilitat.

També'l no menys excelentíssim don Antoni Maura, padri de la lley referida, deü a hores d'ara tenirse per home feliç. Ell deü creure per sempre allunyats de la Monarquia'ls grans perills de que avans havia de guardar-se. Benaventurat ell! y que Deu faci bona la seva previsió.

També'ls no menys ilustríssims y excelentíssims senadors y diputats de la majoria deuen reposar satisfets després de llur triumfe ab l'aprobació d'aquella lley, y ab la idea

del benefici que pera la tranquil·litat del país ella representa. Desd'ara ja no seràn de tèmèr els conflictes d'ordre públich: qualsevol moti de *verduleras* o qualsevol saragata d'estudiants podrà ésser tractada de moviment sediciós y promptament reprimida si llurs iniciadors no's senyen avans *En el nom de la Patria, etc.*, pera evitar males interpretacions. Benaventurats els venerables pares de la nació! Deu els guardi de cap digestió sobtadament interrompuda.

També per benaventurats tenim a tots els qui, ab la lley famosa, creuen haverse posat a cobert de tot contratemps, de tota petita mortificació, de tota insinuació maliciosa o irreverent. La lley, dita de jurisdiccions per altre nom, es a judici llur com un riu Leteu; tots els espanyols devèm a hores d'ara tenir-nos per banyats en la suau corrent causadora de l'oblit. Y els catalans més que ningü hem de fruhirne d'aquest aventatge.

Ara, en quant als catalanistes, són sens dubte'ls més benaventurats de tots, en opinió dels qui ens donen per definitivament desbancats. Sobre tot, ab el debat qui ha precedit l'aprobació de la lley de referencia, y ab el moviment d'opinió qui s'es produhit com a conseqüència de lo que s'ha dit en el Congrés y que may cap periòdich catalanista s'havia atrevit a dir, podèm creure que, en efecte, estèm ben llestos. Benaventurats els qui això creuen! Nosaltres creyèm, per lo contrari, que haventse demostrat la falsa imputació de separatistes ab que se'ns havia volgut anular devant de tota la nació espanyola, avuy més que may estèm en condicions de fer prevaléixer per tot arreu l'esperit progressiu de Catalunya, quals beneficis reals han de deixarse sentir tart o d'hora de cap a cap de la península, si es que alguna Providencia superior al poder dels homes no té decretat son anorreament com a conseqüència del més inevitable dels cataclismes. Mes cal confiar en que això no passarà y en que Catalunya haurà d'influhir poderosament en la marxa politica de l'Estat espanyol, y no pas per l'art del parlar eloqüent, sinó pel ben obrar, guanyant pera si el titul gloriós de metròpoli de la *Nova Hispania*:

Que sia Catalunya, donchs, el breçol de la nova constitució politica germanivola, plena de vida, fecondissima, en que ha de fun-

darse la futura Patria Lliure de tots els espanyols, y que sia Catalunya per fi la qui salvi Espanya de la ruinosa centralisació qui, com un cranch arrapat a son cor, xucla y destrueix la sava vital que per ses venes circula irregularment y malaltia avuy per avuy.

Hèusela aqui sintetisada la nostra influencia en la politica espanyola. Emperò cal aprofitar el temps avans de que'ls politichs d'ofici se facin regionalistes de nom ab intenció de guanyar les simpaties del país y anar seguint, no obstant, la llur funesta politica, després d'haver usurpat el distintiu de la nostra doctrina honrada y honrosa.

R. MIQUEL Y PLANAS

DESDE PARIS

Es Dijous Sant, y la naturalesa'ns obsequia ab un dia calorós. Cap a la tarda cauen unes gotes, y a la nit fa de bon viure. Recordo'ls Dijous Sants d'allà abaix y sento fàstich. Fàstich de la farsa, de la mentida, de la hipocresia. Encara'm fa més fàstich la rutina. La farsa, la mentida y la hipocresia a la fi son manifestacions humanes. La rutina ho es també de les besties.

Circulo pels carrers completament agé a la santetat del dia, que aqui no's manifesta en lloch. Res d'anormal se veu; la vida no s'ha interromput absolutament. Si quelcòm crida l'atenció son els soldats repartint la correspondencia pera substituhir als carters vaguistes, y la calor *vesuviana* que'ns sofoca. Subratllo a posta'l mot, car no manca qui atribueix les perturbacions atmosfèriques que disfrutém al gran floronco italià.

He deixat el restaurant ab sa quotidiana animació, y me'n vaig cap a casa a fer temps. Un ensopiment que no es pas en el medi sinó en mi plana a mon entorn. M'assech a la taula pera trevallar, però les ganes me manquen. En aquest moment, a les *Courses* l'animació es gran; la gent hi juga, *flirta*, s'apassiona, riu, se mòu. Al Jardí del Luxembourg s'hi fa amor, se *cus*, se passeja, y se pessigolleja. Al cementiri del Louvre les caravanes d'anglesos passen tètriques com vols d'aus de presa per devant dels quadros, pera mirarse la firma dels autors y endursen la emoció d'haverles llegides, la immensa emo-

ció d'haverles trobadès ahont el Baedeker els hi predeya. Hi ha moviment per tot, més no m'atràu: el trobo trist. Obro un llibre que'm ve a la mà. Nietzsche enrahona:

«*Avoir beaucoup de joie.*—Celui qui a beaucoup de joie doit être un homme bon: mais peut-être n'est il pas le plus intelligent, bien qu'il atteigne ce à quoi le plus intelligent aspire de toute son intelligence.»

Tinch ganes de treballar y ho faig fins que'l cansament, m'obliga a plegar. Faig temps pera l'hora del banquet esperantista, y encench una pipa, y una altra, y una altra encara; y el fum me diu moltes coses. Y'l samorar ahont bull l'aigua del thè, canta. Oh, el Banquet esperantista en Dijous Sant! Pecat, pecat! La torre de Babel s'enrunarà altra volta! ¿Pot enrunarse més de lo que ho està?—jo'm pregunto.

Heusaqui una bella manera d'entendre la llibertat y la transigencia. Succehi que'l primer esperantista estranger que petjà Paris fou l'anglès H. Bolingbroke Mudie, secretari de la Societat de Londres y director del *The Sperantist*. El grupo de Paris l'obsequià ab un banquet, que s'escayguè en un 12 de mes. A partir d'aquella data, cada 12 de més, el banquet tè lloch, acullint als estrangers que's troben de pas per la gran vila. Enguany s'escauria en l'actual mes en dia sant. ¿Què s'havia de fer? Tothòm hi estigué d'acord. El banquet havià de ferse. L'Esperanto no te idees determinades, y si deixès de ferse faria manifestacions catòliques. Y el banquet tè lloch. Hem menjat «*Bova lumbajo je la gardenista modo*» y «*Kokidinoj flarostitaj kum kreso*» qu'estaven riquissims. Entre nosaltres aquestes qüestions se solucionen molt diferentment; la transigencia consisteix en anar a missa pera no ofendre als que hi van, però no en deixar d'anarhi pera no ofendre als que no hi van. En el fons d'aquesta manera costa menys cedir, o una convicció de que nostre *no creyent* es negatiu y per lo tant, ans que erronis, els actes dels creyents tenen sobre dels d'aquells la superioritat de lo positiu. «Croyez-moi, mon ami—deya Voltaire—l'erreur aussi a son mérite.» Sobre tot—afegeixo—si es *positiu*. Sofreix en aquest cas les oscilacions dels cambis, però dinda y llú.

El saló estava ple. Prohibida en ell tota

llengua que no fos l'Esperanto, en Esperanto s'ha parlat de tot. Y per sobre de tot s'ha parlat de *pau*, del proxim Congrès de la Pau... *Una altra ceba!*—exclamaràn molts que ahir se posaren la levita y les creus pera anar a adorar a qui per la pau mori al dir d'ells.

Si; en efecte, una altra *ceba*, de les que fan plorar els ulls als *positius*. Parlèm de *Pau* y d'*Amor*, no d'amor. L'amor en petit es una virtut, però en gros es una virtut que tè la d'èsser *ceva*. ¿Hi ha res tan hermós com lo impossible, senyors *positius*? Vosaltres podrèu aymar, però no podèu Aymar. Podèu èsser virtuòsos, car si no fos aixi no vos sentirieu pecadors; mes no podèu aymar els impossibles, car jutgèu a la gent per llurs *possibles*.

Estich content. Deixèm l'hôtel a grupos. Els carrers me semblen més gays, y llur animació més humana. A frech meu passen dos joves que duhen al mitj d'ells una dòna. L'un porta al cap un cabacet de palla dels que usen pera posarhi la moneda les cases de cambi, l'altre hi porta com una mitja de dòna ratllada. No puch averiguar de quin pais són aquesta gent ni aquests barrets. Sospito que pertanyen al país de l'Impossible. Es ja la quarta vegada que'ls trobo; no mes els veig de nit sempre, hi ha un d'ells que va llegint un diari: el de la mitja y ella enrahonen. Això ha d'acabar malament per força.

En un banch hi ha assegut un xino que reposa, y mira lo que'l volta ab indiferencia, ab ulls de tristesa. Es molt lluny la Xina d'aquí! Al seu costat hi tè una caixa, son cos el cobreix la típica blusa de son país, y son cap un teuladet de palla com els dels ruschs d'abelles. Derrera d'ell, un grupo de cotxers panxuts discuteixen, sota llurs barrets de copa alta de llauna, d'en Fallières y del Vesubi tot alhora.

Passen els estudiants portuguesos: van vestits com capellans protestants, duhen capes llargues ademès, y el cap descobert. Són portuguesos: m'ho han hagut de dir. Si haguès vist gent ab barret, y sense res sota'l barret no hauria hagut de preguntar d'hont eren.

¿Ahont va tota aquesta gent? ¿Què hi fa'l xino aquell assegut en un banch del boule-

vard? ¿Per què l'un d'aquells homes du un cabacet al cap y l'altre hi du una mitja, y els altres no hi duhen res?

Amor y Pau, cada'm semblen més hermosos quant menys conech als qui van destinats. Es que l'altruisme no més es ver altruisme quan lo qui ha de rebre'l bé es sols una incògnita.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

París, abril, 1906.

SANT JORDI

Com quotidianament, aquell mati, quan caygueren vuyt hores, va llevarse. Ab tota calma's feu la *toilette* y un cop nèt y vestit, prengué café. Després passà al despatx. El sol entrava a través dels estorç delicadíssims y tapiçava d'or els foscobles. Sobre la taula de noguera vella'l tinter s'irissava, majestuós, y prop del tinter tres, quatre llibres, mostraven el misteri de llurs lloms. En Claudi de Puignevat obrí el balcó, y's repenjà indolent en la barana.

El cel era tot blau; les blanques cases retallaven en ell els seus terrats, y aixecaven, en triomf, llurs xemeneies. El carrer era ple; les gents passaven com en una orgia d'alegria. Queya'l sol sobre d'elles y les omplia d'una santa y serena beatitut.

Y, sota la munió dels raigs de sol, lluhien els vestits com flors estranyes... En Claudi mirà'l carrer. El sol li besava'ls negres cabells y els ulls grisos. Y aquell sol li plavia. Sentia per ell intenses ansies. Desitjava sentir els seus petons, rebre en tot el cos la seva abraçada. Sentia per ell un gran amor. Hauria volgut menjársel, assaborirlo, sentirsel dintre seu, en ses entranyes. Era una follia. Per això en Claudi somreya, en el balcó, repenjat indolentment en la barana. Veya passar les gents pel carrer ample, y les veya rublertes d'alegria. En llurs rostres hi sorprenia joyes, y sorprenia somriures en llurs llabis. En els ulls de les donzelles hi endevinava esguarts continguts, hi veya amor, hi sorprenia tota una deü acariciantes ansies. Sota la ignocencia del seu blau hi covaven desitjos de besades, y sota la puresa del seu blanch s'hi endevinaven inefa-

bles somnis. Eren com primaveres, aquells ulls, que prometessin estivals orgies.

Y ell sorprengué mirades y somriures, y sorprengué passions y benhaurances.

Les munions exhalaven alegria, y aquesta s'enlayràva amunt, amunt, com desitjosa de quietuts serenes. Y del cel devallaven també joyes, qu'en pluja benhaurada s'escampaven. Tot era cel y terra, tot victoria. Era la magna festa de Sant Jordi, y florien les roses y els amors.

En Claudi de Puignevat sorti a passeig. Sentia fam de llum y de vida. Y passejà en un somni d'entusiasmé. Com el poeta, sentia olor de roses en els ayres, y sentia alhora olor de patria, y flayre de cel. Era tota una orgia aquell blanch jorn. Les gents, enjogaçades, mitjreyen portant flors en els ulls, flors en les boques. Els riures eren roses amoroses, y eren flayres de roses els esguarts. Somreyen els cabells sota del sol, y semblaven flors que's colltorcessin. Y eren santes les mans, y eren divines, y tenien matisos de pietat...

Abril esdevenia un blanch jardí. Vagava Amor pels ayres. Pel seu Corpus, els ulls esclataven les mirades que havien covat durant tot l'any, y aquestes s'estenien amoroses y amoroses morien en un bes. Els llabis s'arquejaven, voluptuosos, en un jòch divinal d'encisament, y els archs al desferse preludiaven la dança cadenciosa dels somriures. Y vagaven aquests pels ayres quiets, y morien com somnis en els ulls. Y aquestes mirades y aquests somriures encensaven de joya'ls grans carrers, consagraven d'amor els ayres tots, y, acariciant a n'en Claudi, l'encantaven ab un encantament qu'era suau... Y en Claudi somnià amor.

Ell no havia estimat encara may, ni havia sigut may estimat. Havia estudiat filosofia y havia meditat sobre la vida. Ell sabia quelcòm sobre la mort y sabia misteris esotèrichs. Sabia coses insòlites y havia desxifrat pregons enigmes. Havia glosat sagrats infolis y havia discutit obres vetustes. Sabia del passat estranyes coses y presentia veritats raríssimes. Però no sabia res d'amor. els llibres no'n parlaven d'aqueixes coses. Y en la solitud del seu despatx, meditant sobre'l seu pervindre, ell havia pensat, com

avans Hamlet, que hi havia quelcòm en cel y terra que no sabien pas els filosops. No ho sabien pas, no ho coneixien...

Passejava ab calma, lentament, ab el seu monocle en l'ull esquer, ab el seu bastó de puny d'argent, ab la seva ermilla fantasiosa. Y sentia joya, dintre d'ell y al seu entorn. El cel era pera ell una mirada, y eren les mirades cels pera ell. Y, en un deliri, veyia passar el blanch cavaller Sant Jordi; el veyia passar muntat en un blanch cavall y vestit ab blanchs ropatgès; el veyia ab els ulls tots blaus, ab els cabells curulls d'or, ab les mans com primaveres. Passava per cels y terres escampant roses d'amor, somrihent ab llarchs somriures, portant joyes en els ulls. Galopava'l seu cavall, y ell sentia'l seu galop, y la joya del seu rostre li feya clucar els ulls. Sentia la seva flayre y rebia'ls seus esguarts; y era tota una visió y era tota una balada aquell passar y passar, aquella orgia de riures, aquella ofrena de roses... Roses li oferia'l sant y ell les acceptava, roses eren sos ulls que s'inflamaven de vida, y roses eren sos llabis que s'incendiaven d'amor. Sant Jordi, el blanch cavaller, deslliurava la princesa. Era sa ciencia, la seva filosofia, la vipria mil cops terrible, torturant, atormentant, diabòlicament crudel, que guardava la donzella y la volia pera ell. Y la donzella era ell, era sa vida seriosa, sa sempiterna quietut. Sant Jordi en sa heroica gesta, ab la seva llança d'or, dava mort a aquella vipria, y a la donzella la salvava d'aquell continuat suplici, d'aquell calvari eternal. Y la princesa somreya encisada, entusiasmada, ab els ulls rublerts d'amor, ab els llabis plens de joya.

Aquell cel tan blau y pur y aquells ayres benhaurats havien vist el miracle. Y en Claudi estava encantat. S'havia reyistolat, havia pres vida nova, s'havia fet l'home nou de que parla l'Evangeli. Totes les filosofies, totes les erudicions havien fugit alhora d'aquell abril espantades, esporuguides com nens d'aquella blanca victoria, d'aquell triomf gayrebé sagrat. Ja era lliure la donzella, ja era mort el drach, ja Sant Jordi, el cavaller, havia fet l'alta gesta, ja corria adalerat pels ayres que s'inflamaven, ja'l seu pas era llegenda y eren cançons els seus riures. Corria'l blanch cavaller deixant a n'en Claudi ullprès, deslliurat de sa tristesa, coronat de nous

anhels. L'alegria esdevenia y en el seu dintre granava, y la fe li dava halè y el feya tornar divi.

Ansies d'amor el cremaven. Sentia afany d'estimar y desitjava besades. Volia parlar ab verges, y somriureleshi parlat; volia contemplar vels y en ulls enfonsar ses mirades; volia contemplar llabis y en ells fruhir el goig dels petons. Y además, aquelles roses, aquella orgia de flors, aquella pluja d'aromes, aquell riure de colors... Sentia arreu hont passava flayre de roses y patria, de petons y amor, sentia aromes de la terra y del cel. Tots els de la primavera s'havien fos en un sol, totes les olors de roses s'havien agermanat, totes les flayres de patria s'havien expandit en aquella diada, totes les de les besades una n'havien infantat, y tots els riures d'amor en un s'havien confós. Y aquestes flayres y aromes li deyen cançons suaus, l'omplien de caricies, el rublien d'ilusió. Y sentia fam d'amor, desitj de veures aymat. Volia que tots els llabis li oferissin llurs somriures, tots els ulls els seus esguarts, totes les mans les seves caricies. Les joyes primaverals l'encensaven d'alegria y la blavor de l'alt cel y la dolcesa dels ayres el feyen somniar amor. Y sentia afany de riure y de sentir rialles... Oh! els riures que's descapdellen sota'ls blaus cels de Sant Jordi! Oh! les dents blanques entre la porpra dels llabis! Oh! les mans que són suaus entre les flayres de les roses! Oh! les mirades enceses que guspiregen d'amor!... Rialles, força rialles en totes les boques, y tot un doll d'esguarts florir en el blau dels ulls...

En Claudi vegé una jova. Se fixá en sos ulls, y en ells hi trobà amor. Vegé uns llabis y un somriure, y restà corprès, encisat Li plavia aquella jova pel seu rostre y pel seu cos, per les mirades que donava, pels llabis que tenia. Li agradava'l seu vestir y trobava ritmiques ses passes. La seguí pels carrers qu'eren ubriachs de leticies. Ella anava ab una vella, y ab la vella hi anava un nen, y ab ells hi anaven les rialles. Oh! les velles que són nêtes, y que tenen les dents blanques, y que riuem com els infants!... La jova girava'l rostre, y era plena de gracia entre totes les dònnes. Sa cara era flor, y flors eren els seus ulls. Els seus cabells s'incendiaven sobre la neu de la nuca, y reyen en

les orelles dues llargues arracades. Dança l'ayre, y ab son ritme feu dançar aquells cabells, y aquella dança d'or feu florir, en els ulls d'en Claudi, un esguart qu'era una oració. Y els seus llabis, qu'eren porpra, resaren ab dolços somriures. La dança d'aquells cabells li feu pensar en Sant Jordi. Aquells cabells se movien perque ell els feya moure. Y era tot son cavalcar, aquell ritme gloriós. Altra volta'l Sant, vestit de blancor y alegria, enjogaçava'ls seus ulls y li parlava de vida nova; altre cop el blanch Sant Jordi el coronava de roses, y ab ses mans qu'eren abrils un Sant Joan li prometia...

Y caminava la jova, y ab ella'l nen y la vella; y en Claudi anava al darrera ab son monocle insolent, ab son bastó ab puny d'argent, ab sa ermilla fantasiosa...

CARLES ARRO ARRO

TEATRES

GIRA-SOL.

El sabateret, en Gayetà, es un home vell de cara arrugada y cor jove. Ha passat la vida alegrament, picant sola tot cantant, y estimant a tothòm, especialment a la més bella meytat del genre humà. Ell ha sigut sempre'l primer en son poble qui ha organitzat festes, qui ha contractat les còmiques guapes pera les funcions d'aficionats, qui era y es l'ànima de tota alegria y de tota gatzara. El sabateret es enamoradiç y el cor li bat ab grans sotrachs totjust oviren els seus ulls una dòna hermosa. El cor jove del sabateret vell gira sempre de cara al sol. Y el sol del poble més bell, més enlluernador, es ara l'Angeleta, filla d'un company d'infantesa, qu'entra a la vida joyosament ab tot l'esclat, ab tota la frescor, ab tota la seducció d'una rosa primerenca que s'obre a la vida sense recel. La joveneta, la més maca del poble, hi va molt a cà'l sabateret a ferhi comandes, y's complàu garlant ab ell, *qu'es un plaga*. En realitat, si va tant a la botiga's déu a que'l sabater té un fill seriós y esquerp ab les dònes, però ben plantat y presumidot a la seva manera. Y es així com el sabater, qu'es viuado y qual casa no va tan ben servida com seria natural perque hi manca una dòna, tracta de convèncer al fill: «Càsat, noy.» Sembla impossible que un fill seu sia tan fret; que no li diguin res els ulls de l'Angeleta, ni les seves rialles, ni les seves galtes rosades, ni els seus llabis vermells. Sembla impossible que devant d'aquell sol capaç de fondre les pedres, el cor del seu fill no s'escaldi. Ah, si el tingués de cera

com el té ell, quins *tric-trac* no hi sentiria! En fi, el fadri—no en va es fill d'un tal pare—acaba per sentirse emocionat y consent. «Demanèumela, pare, que ja la estimo.» Y aleshores el drama apunta, el petit drama del sabateret, qu'es el gran drama universal, el drama punyent de tots aquells qui han nascut pera joves, qui no han nascut pera vells. Millor que ningú, millor que'l seu meteix fill jove y fort, ell la comprén, l'admira y l'aprecia en lo que val a l'Angeleta; millor que tothòm ell sab agenollarse devant d'aquell sol y adorarlo. Sols ell sab mirarlo fit a fit sense parpellejar y seguirlo en son curs majestuós per l'ample horitzó de la vida, extasiantse ab tanta hermosura. Mes ay! que la primavera ha passat pera ell; mes ay! que'l sol no reparteix els seus raigs equitativament. Les flors müstigues tenen de robarlos els raigs escadussers, mentres que les primerenques sense sollicitarlos se'n senten banyades dels raigs d'aquell sol acaroador. Trista es la vida pera'ls vells-joves! En Gayetà s'ha vist al mirall y ha malehit les arrugues del seu front, y ha malehit la vellesa freda dels seus amichs, qual resignació no comprén. Hi ha quelcòm de xorch en l'ànima d'aquells homes qui no saben ésser eternament joves. Hi ha quelcòm de gran en l'ànima del sabateret qui sab protestar de les injustícies y traïdories de la vida: de la vida qu'es tan curta, de la vida qu'es tan estranya!

Aquesta comedia de l'Iglesias, que sota les aparences vulgars de son argument amaga un delicat poema, no es pas compresa pel públich groller que habitualment va a riure a Romea. Per això no va tenir un éxit sorollós. No diré qu'en absolut s'ho meresqués, puig deixant de banda que la idea no es del tot original, en conjunt la comedia resulta poch lligada y deixatada en excés. Les escenes accessories en que hi intervenen els vells amichs del protagonista—tipos ja convencionals puig són els meteixos vells de totes les obres de l'Iglesias,—y el petit drama de la *Layons* que's lliga ab la comedia prenen, a mon entendre, massa relleu. Guanyaria molt la comedia alleugerintla.

Sobre tot guanyaria si fos més ben representada. En Capdevila va pagar l'altre dia els seus *succès de fou rire*, que li han valgut una reputació a Romea. Tothòm vol riure allí quan surt en Capdevila, y tenen rahó car sols pera fer riure serveix. Però'l tipo no es pas pera riure, y en Capdevila tingué de lluytar doblement ab si meteix y ab el públich pera no fernes esclafir a cada una de les seves paraules. Quina pena que feya el vèurel esforçarse pera comunicarnos totes aquelles delicadeses, totes aquelles melancòliques desilusions, totes les anyorances y sentiments fins que caracterisen el personatge! No, no es pas pera ell un tipo semblant.

No en va se fa riure grollerament a un públich groller durant dues generacions! Que'ls actors, com les pipes, també s'*aquiloten*. Desgraciades d'aquelles pipes que sols *fumen* tabach d'estanch, d'estanch espanyol.

Dels demés sols mereixen citarse la Jarque, en Barbosa y la Clemente, que digueren discretament llurs papers. Els que feyen de vells amichs, tots carregaren massa'ls tipos que com ja he dit pequen ja de per si de convencionals.

EMÍLI TINTORER

FLORS

I

Tot justament aquell any no sé quin mal ayre havia assecat les brancades tendres y no's trobava una flor per un remey... Això si, els floricultors dels vols de ciutat, ab ses trafiques de guanos artificials, d'hivernalles y d'estufes, n'havien esquerat algunes de colors pàlits y fragancia estantiça, com de cosa passada avans de nàixer, que feyen pagar per un ull de la cara. Els botons dels rosers, al esbadellarse, queyen colltorçats sense força pera obrirse del tot; els clavells, al reventar el vert estotx de sa pressió, s'espillaven pancits y séchs; els lilàs no havien arribat a florir; les gardenies, com malaltes cloròtiques, groguejaven tristement. Sols els geranis, ab sa resistent ordinariesa, donaven alguna nota de vida ab ses taques roges per entre'l vert dels macisos y dels prats... S'havia arribat a lo que may en aquella primavera, fins el punt de resultar un luxu extraordinari el portar una flor en el trau de la levita, y comptarse com una bogeria de pròdich el regalo d'una toya a la promesa...

Y precisament en aquella meteixa primavera's casava la pubilla dels fabricants Llopis! La Llopis! Com si diguessim el número hù de les fortunes barcelonines!

Feya temps que no's parlava d'altra cosa. Els Llopis que *tot ho gastaven bo*, havien ja fet córrer pel circol de ses relacions l'esmerçament de boato que volien fer el dia d'aquell gran aconteixement... El trajo, de *tissú* de plata y el vel, de *point d'Alençon*; el cotxe, derrer model de la casa Binder de Paris, ab doble suspensió y rodes pneumàtiques; les llureyes del servey, galonejades pèr primer cop ab tota la restellera d'escuts que'l promès aportava com únich dot al matrimoni;

la vaixella de plata cisellada y la crestalleria de Bohemia que comprà'l vell Llopis després d'aquell balanç célebre en la historia mercantil de Barcelona; els plats més exquisits y cars; sobre tot els més cars! els vins y licors de marca més reconeguda... Sols faltaven pera ultimar els detalls de la cerimonia, les flors del menjador... En la Iglesia s'en havia prescindit de posarhi flors perque *feya més oro* que l'altar lluhis solsament la *credenza* gòtica que ab motiu de la boda regalava'l fabricant a la Parroquia. Allò junt ab els gerros de bronze daurat y flors de porcellana y els domassos y tapiços qu'empalarien totes les columnes y parets, donarien a la capella un ayre més serio, més senyor, com si diguessim més aristocràtic!...

Y vingué'l jardiner de més nom de ciutat, y sense regatejar quedà encarregat de buscar les flors pel vespre de la festa, encara que tingués d'encarregarles al mitj dia de França o a Italia, si també a Valencia y Andalusia s'havia perdut la cullita...

II

Tot just feya cinch minuts que acabaven d'endursen el cos de la filla dels comtes de Villafonda. Rodejada de llums y de coronas, de cants funerals y llàgrimes, passava passeig enllà la trista profecò... El jardiner de més nom de ciutat entrava precipitadament a la cambra mortuoria y ab sos ajudants desfeya tot aquell túmul de plantes tropicals llogades, y com un criminal novell aconduhia totes les flors que podia sense ser vist en paneres que junt ab les plantes s'emportà'l carro... Sols per una por supersticiosa deixà sobre'l reclinatori les roses blanques que entrelligades ab la creu de marfil havien reposat sobre'l pit de la verge morta!...

III

Aquell meteix vespre's celebrava la festaça de cà'n Llopis. Y mentres bevent el Champagne a la salut dels nuvis el *graciós* feya un brindis en broma, el *romàntich*, que com aquell may falla en cap reunió de joves, deya misteriosament a sa companya de taula: — ¿No li sembla que les flors d'aquest any fan olor de mort?—

CARLES DE FORTUNY

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Raymon Casellas.—LES MULTITUTS.—Barcelona.—Llibreria de Francesch Puig.—1906

Tothòm qui hagi llegit *Els Sots Feréstechs* ha de considerar al seu autor en Raymon Casellas com un dels prosadors catalans de cap d'ala.

Donchs ara, ab *Les Multituts*, l'obra d'en Casellas s'ha arrodonida y completada. *Les Multituts*, sense revelar un total homogeni com *Els Sots Feréstechs*, es una paleta més rica de colors, un camp d'acció més ample y variat, y reflexa moments anímichs y socials ben distints exteriorment, però lligats per quelcòm d'intern qui no s'allunya ni un sol instant de la ment del lector: per l'ànima múltiple y alhora única de les multituts.

En el llibre d'en Casellas no s'estudia l'home, sinó'ls homes. Com aquell qui's posa de cara a una platja y no sent el ritme d'una onada sola, sinó'l ritme múltiple y alhora únich de totes les onades, en Casellas, de cara a la humanitat, n'oeix tan sols la seva veu immensa; veu colossal, de matiços infinits en la llur manifestació, veu qu'ell sab sorprendre en els moments de més expressió y claretat.

En Casellas, en el proemi del seu llibre, se'ns declara un enamorat de les multituts: «Perque caldrà que vos confessi que, tot y blasmantlos en certes ocasions, quasi sempre m'han corprès els moviments tempestuosos de les turbes, com ens corprèn ab tot son grandios espectacle la tempesta, ab tot y les malvestats que fa.» El proemi es un estudi profund de l'ànima de les multituts: es una de les millors pàgines del llibre.

Inútil es cercar, en el llibre d'en Casellas, la veu de l'home: sempre apareix ofegada—fins quan vol vibrar ab més intensitat—per la força social y aclaparadora de la massa. *Dia de sentència, Exposició d'esculptures, Els miquelets al convent, Meeting de levites, El simulacre de guerra, Públich gelós, Els funerals de l'espasa, Justícia del poble, L'inaugural de l'estatua*, són quadros de linies enèrgiques y fortes coloracions, en els quals l'autor ens descriu drames punyents qui passen ab rapidesa maravellosa de l'home a la multitut, eterna triomfadora, pera morir en mitj d'aquesta de la meteixa manera que una melodia desapareix en mitj la magnificència d'un conjunt polifònic.

Que poca cosa som els homes, isolats y minços, entre l'onatge esvalotador de la humanitat! De *Les Multituts* se'n desprèn quelcòm qui ens acosta més a Schopenhauer que a Ibsen. Aquest diu que l'home sol es el més fort, Schopenhauer diu que l'home sol no es res. En *Les Multituts* sentim la veu de l'home com *vox in deserto*.

Hem d'esmentar separadament—y per això

no'ls hem nomenat encara—dos quadros del llibre d'en Casellas: *Les veremes de la por* y *Deunos aygua, Majestat!*, models de prosa catalana, de construcció bellíssima, d'anàlisis sopeb y de grans mèrits literaris. *Les veremes de la por* es obra d'un magnífich clarobscur; la blancor de la vila y la negror de la misèrrima forasteralla qui la inonda pera guanyarse un moç de pa, ab l'ànima plena de sentiments no definits encara, l'esclat dels quals tan sols arriba a la llum quan ja no poden fer mal, produeixen un violent y terrible contrast, una feréstega lluyta del blanch y del negre. Evoca'l quadro'ls terrors de les derrereres viles romanes qui gaudien benestar y cultura, al apropiarse'ls informs esbarts dels barbres del nord.

Deunos aygua, Majestat! es un quadro de tons duríssims, de colors ombrivols. L'ànima selvatge de la massa eternament inculta s'expandeix triomfalment, ab fatalisme esborronador y udols de fera. Les ànimes impies y alhora supersticioses dels *sub-homes*, se'ns apareixen en *Deunos aygua, Majestat!* en tota llur veritat fastigosa, ab horrendes cruesses qui fereixen l'esperit.

L'aparició d'un llibre com el d'en Casellas deü ésser saludada ab goig pels qui creyèm qu'en tota literatura han de ressonar notes fortes y notes dolces, han de florir idil·lis y bramular tragedies. Perque'ls uns y les altres, formant un conjunt indisoluble, han de revelar a les generacions venidores l'ànima general d'una època. Y en tota època han orollat alhora la poesia, els dolors y les miseries, mes en cada època de distintes maneres. En Casellas ens revela a *merveille* un interessantíssim aspecte d'aquesta ànima general nostra.

T. Roosevelt (*Presidente de los EE. UU.*). — LA CONQUISTA DEL OESTE. — *La Vida Literaria*. — Toribio Taberner, editor, 1906. — LA VIDA EN EL RANCHO. — *La Vida Literaria*. — Toribio Taberner, editor, 1906.

Hem rebut de la casa editorial Toribio Taberner, traducció de «*La Vida Literaria*», dues obres degudes al President de la República Americana, Theodor Roosevelt.

Mister Roosevelt es un cap d'Estat de grans iniciatives, un home extraordinari. Veritable polítich a l'americana, es un home d'acció qui sab extreure de les ensenyances pràctiques regles y principis que ha exposat ab mètode en les obres que successivament ha donat a llum.

Equivalent americà de l'emperador Guillelm, intervé personalment, ab igual entusiasme que aquest, en la política del seu país; mes les circumstàncies d'haverse enlayrat ab l'esforç propi y d'haver conegut els diferents estaments socials de la gran república americana, li han de donar un major y

més directe coneixement del homes y de les coses.

La Conquesta del Oeste es una obra històrica de gran importància, documentada seriosament, y en la qual s'estudien les lluytes y treballs dels colonisadors y la vida y costums dels indígenes, ab alt criteri històrich.

En Roosevelt qui s'ha valgut de tots els materials qui podien esserli útils, estudiant-los directament en els arxius y biblioteques del seu país y del Canadà, ha escrit una obra plena d'interès històrich, de cultura y de bon sentit, ab tot y revelar un gran entusiasme per la vida aventurera: «Els homes qui han pres part en la vida de frontera dels nostres dies, vida qui ràpidament desapareix, deuen sentir gran atracció envers la vida de frontera del passat, encara que hagi desaparegut ja fa molt temps.»

Tan interessant com l'obra de que havèm parlat es *La Vida en el Rancho*, plena de les aventures, vicissituds y lluytes qui tan agradoses són als esperit inquiets y batalladors.

Homes tan ben dotats intel·lectualment com en Roosevelt, adquireixen d'aytal vida una cultura essencialment pràctica, que no's deriva dels llibres sinó de les mateixes coses.

Mereix elogis la casa editorial qui ha publicat abdues obres del President de la República americana.

L. Escardot. — BOLVES. — *Quadrets*. — *Biblioteca Popular de «L'Avenç»*. — 1906.

La distingida senyora qui firma L. Escardot ha publicat un llibre, *Bolves*, que ha sigut editat per la Biblioteca Popular de «L'Avenç».

Diu justament nostre company Lluís Via, en el pròleg, que'ls treballs del llibre «potser no'ns mostren encara un autor del tot format, però si un autor de percepció ben fina y de personalitat ja oviradora, un esperit ben cultivat qui sab viure una vida superior fins quan guayta arrán de terra.»

Se tracta, donchs, d'un autor no format encara, més que, ab els treballs fins ara publicats, revela quelcòm que no sempre revelen molts autors formats del tot: un temperament humanament artista. L. Escardot es un artista per excès d'humanitat, qui sembla escriure com escriuen els escriptors de debò: per un manament imperiós del món intern qui a dins d'ells batega. En els escrits de L. Escardot, tant en els més complerts y

arrodonits com en els més desiguals, hi ha sempre una *ànima*, una ànima plena d'emocions y sentiments, qui cerca eixida.

L. Escardot té notables dots de prosista. Observa sens esforç, escriu ab naturalitat y elegància, y fins quan descriu escenes de la vida pagesa, no's complàu en la estudiada barroheria que tant de mal ha fet en la prosa rural catalana.

Mes, ab tot y lo dit, el més pur encis que s'assaboreix en la prosa de L. Escardot es un encis intern, animich, qui no resideix en la sola expressió, sinó en la intensitat del sentiment inspirador. Aquest sentiment es essencialment femeni, més que femeni, maternal, caritatiu, bondadós; un sentiment ple de pietat qui s'expandeix com una ampla onada d'amor per tot lo qui halena y viu en la terra. «Lo *etern femeni* ens enlayra», ha dit el sereníssim Goethe; y aquest *etern femeni*, aquest intim y noble sentiment qui mena a la compassió y al perdó, no s'allunya may del llibre de L. Escardot.

L'autor divideix el seu llibre en dues seccions: *Pagesenques* y *Ciudadanes*. Els quadrets *L'enterrament de l'albat*, *L'hereu* y *La fi de la Lloca* formen les *Pagesenques*; *Charitas*, *Els Reys d'en Marianet*, *L'esquitx* y *Un llibertari*, les *Ciudadanes*.

Bolves pagesenques, bolves ciudadanes... bolves emperò qui deixen quasi totes una impressió ben fonda!

L'hereu es el quadro més bell de les *Pagesenques*. L'autor hi prepara una pahorosa tragedia: mes quan la tempesta's troba a punt d'esclatar, un poètic arch de Sant Martí desfà la gropada tètrica, y encara n'ix un sol potent qui aclareix del tot les ànimes ennuvolades.

Entre les *Ciudadanes* ocupa'l primer lloch *Els Reys d'en Marianet*, admirable visió de miseria y d'amor matern, creada sens odi mes ab els ulls plens de llàgrimes, quadret qui deurà restar entre'ls més bells y sentits de la moderna prosa catalana.

Aixi meteix es notable per la senzillesa de la narració y per l'estudi psicològich *Un llibertari*, obreta inspirada pel petit món dels moixonets, per aquest petit món qui també inspirà a l'Ignasi Iglesias un quadro de costums bellíssim, *La Festa dels aucells*.

Bolves, en resúm es obra d'un temperament sentimental, delicat y fi; té l'encis de lo verament humà y de les coses sanitoses.

GERONI ZANNÉ

EL PASTOR

Vagant pels englevats a la ventura y esquellejant a intervals, l'eugaçada s'escampa bellament per la planura peixent l'herbey, humit de la rosada.

Orella-dret y atenta la mirada, perfidíus la esguarda'l goç d'atura,

mentre'l pastor, ab posa resignada, filosofa tot sol en una altura

— Gran es el món — pensa ell mirant la terra qu'esguarda altiu des d'aquell cap de serra fins al confí llunyà de l'horitzó.

— Gran es el món — torna ell; y en sa ubriaguesa veu petita a sos peus tanta grandesa y pensa ser el rey de la creació...

I. SOLER Y ESCOFET

JOVES

En el gran còdich de natura hi ha un article que parla de les diferències de temperament segons la edat dels individus. Un sabi l'ha glosat aquest article, y ha dit que venia a ésser en la vida com l'ascensió a una montanya feta per un costat, y la devallada per l'altre. Desde'l moment en que neixèm som posats en la seva base, y a mesura que transcorre la vida empenèm el camí de la pujada, trobant en cada obstacle y en cada entrebanch noves forces pera prosseguir la jornada, esperonats no més pel desitj de conquerir el cim assoleyat que ovirèm. Aquesta època es la de la infantesa, en la que anèm atresorant els elements de que hem de vàldrens al ésser al cim pel qual lluytàvem. Un cop dalt d'aquest, hem de considerar assolit tot el màxim de vida. Restèm en aquelles altures tot el temps necessari, y sols aleshores es la ocasió oportuna per actuar, pera viure, pera fer quelcòm veritable. Aquesta es l'època de la joventut, l'època de les grans accions. Y últimament, extenuats pel cansanci y desprovehits de les forces primitives, hem d'empendre forçosament la devallada ab velocitat massa ràpida, sense trobar obstacles a nostre descens. Som aleshores com la pedra cayguda que ab son pes arrastra al fons tots els objectes que troba menys pesats qu'ella. Aquesta es la edat de la vellesa, la de les negacions y les derrotes...

En la primera y l'última es hont més influeixen els prejudicis socials. En l'una'ls que proporcionen la manca d'experiencia, y en l'altra'ls que motiven l'anyorança del passat. Així pera l'una res serà may tan hermós com lo futur, y pera l'altra no hi haurà bellesa sinó en lo que fou. Les aspiracions supremes d'una y altra's confonen, donchs, en un sol punt hont resten acumulades, y aquest es en l'època de la joventut.

Donchs ja qu'ella es la més abundosa font de vida, posèm en ella totes les esperances y confièm qu'ella'ns marqui en nostra vida social les orientacions més vitals y saludables.

¿Hem de tenirne d'esperances?

Jo no penso equivocar-me al contestar afirmativament. He freqüentat ben diversos llochs de reunió de la nostra joventut, y n'he pogut treure la conseqüència de que, efecti-

vament, hi ha en ella una majoria proporcional, però majoria a la fi, que trevallà ab coratge, que's preocupa de les coses de la vida, que pren part activa y profitosa en diferents manifestacions del nostre renaixement, y en la que s'hi poden fundar les més falagüeres esperances.

He vist també una altra part d'aquesta joventut disgregada en dues agrupacions qual observació no m'ha proporcionat ni de molt el goig d'aquell primer espectacle. He vist per una part una joventut inconscient llençada al vici ab la més brutal estupidesa, consumint en les més grolleres passions ses millors energies, rebregantse pel llot de les indignitats més baixes y deixant, en fi, que tota la seva força aprofitable y necessaria's perdi miserablement sens aplicació. Y he vist per altra banda'ls *joves vells*, els joves possehits de totes les forces físiques que pot proporcionarlos llur edat, y mancats d'ànimes joves pera saberles esmerçar. Són els joves estúpits donats a ridicules galanteries y fórmules tontes; els afeminats, els qui saben parlar fi, saludar a una senyoreta y oferirli ab delicadesa una flor, però incapaços, absolutament incapaços de res més.

Jo tinch moltes esperances en la primera d'aquestes joventuts. Però cal també senyalar ses deficiències perque, prevenint el mal, poguèm més fàcilment aturar la influencia dels nocius en l'acció social saludable dels conscients de la vida.

S'ha de tenir en compte aquest mal que existeix dintre la nostra joventut, perque ella es l'única força que pot conduhirnos al triomf o la que prepari, al menys, la seva vinguda, y totes les transformacions socials que n'esdevinguin seràn filles directes de la seva acció y per lo tant portaràn ab elles totes les dificultats o totes les ventantges que a la primera hagin distingit. Y per aixó es necessari senyalarlos als anormals, als qui dintre'l camp de la vida activa són els més inútils y fins els més pertorbadors, pera posar sobre'l seu rostre de femella histèrica y degenerada un nom: *inútil*; y que ab aytal marca patentisin per tot arreu la necessitat imprescindible de la seva total anulació.

Ho repetim: no podèm refiarnos de ningú tant com de la joventut; però no s'oblidi que parlèm dels joves d'ànima, d'aquells qui no

per tenir una edat avençada deixen d'ésser joves; dels vells d'ànima y de cos no hem d'esperarne res; no podèm esperar ni la més petita solució dels qui formen les classes anomenades d'ordre, perquè'l seu temperament repatani per força dèu espantarse de tota renovació. No hem d'estranyàrnosen: són els vells veritables, y ab llur tasca per-

niciosa no fan mes que complir un precepte de la naturalesa. Mes els qui la neguen, els qui l'anulen, els qui no la satisfàn com els joves d'ànima vella, són molt, molt més nocius a nostra societat que la gent d'ordre, que'ls imbècils paràsits del xorch conservadorisme.

PERE B. TARRAGÓ

ESPERANTA FAKO

La societo «Espero Kataluna» ricevis el kelkaj fremdaj esperantistoj, la peton je interŝanĝi poŝtkartojn aŭ leterojn, Esperante skribotaj, pri diversaj temoj. Ni petas do al la Katalunaj geesperantistoj kiuj deziras korespondadi kun niaj fremdaj samideanoj ke ili sin turnas al la S^o. Johano Rosals, prezidanto de la supernomita societo «Portaferriça, 30» librovendejo.

Niaj samideanoj de la proksima urbo de Mataró malfermiĝis kurson pri Esperanto ĉe la «Centro Nacionalista» de ilia urbo.

La angla ĵurnalo *The Daily News*, publikigis bonegan artikolon pri nia internacia lingvo kaj ĝi niu sciigis ke la «Komerca Kamero» de Londono akceptis esperantan lingvon je ĝia internacia movado.

La Societat «Espero Kataluna» ha rebut d'alguns esperantistes estrangers la demanda de cambiar postals o lletres, escrites en «Esperanto», sobre diversos temas. Demanèm, donchs a tots els esperantistes catalans que desitgin correspondre als nostres colegues de l'estranger, se dirigeixin a en Joan Rosals, president de la nomenada societat, «Portaferriça, 30, llibreria.

Nostres companys d'idees de Mataró han obert un curs d'Esperanto en el «Centre Nacionalista» de sa ciutat.

El periòdich anglès *The Daily News* ha publicat un molt bon article sobre nostra internacional llengua, y ens fan saber que la «Cambra de Comerç» de Londres ha acceptat la llengua Esperanta peral seu moviment internacional.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

IV

«Els adjectius *numerals cardinals* són invariables: unu (1), du (2), tri (3), kvar (4), kvin (5), ses (6), sep (7), ok (8), naŭ (9), dek (10), cent (100), mil (1000).» (Regla 4. *Gram. Fon. Zam.*)

—*Diccionari*: Nulo (0), milion (milió).

Aclaració.—Aquests nombres són indeclinables y per lo tant no prenen may la terminació *n* de l'acusatiu. Ex.: En la frase: *Jo tinch dues cases*, cases està en acusatiu perquè reb l'acció del verb *tenir*, y ho estaria també l'adjectiu que les qualifiqués, però *dues* (2) es invariable y dèu usarse en sa forma simple: *mi havas du domojn*.

«Les decenes y les centenes se formen per

la simple reunió dels numerals.» (Regla 4. *Gram. Fon. Zam.*) (1).

Aclaració.—Pera capir promptament aquesta regla no cal sinó plantejarla en una senzilla fórmula algebraica. Representèm per *X* el nombre dèu y tindrèm que, per exemple, *vint* val tant com *dos dèus*, això es: $20 = 2 X$. Donant a cada xifra són nom ens resultarà $20 = \text{dudek}$. Lo meteix ab $30 = 3 X = \text{tridek}$; y ab

(1) El texte francès de la Gramàtica Fonamental en cinch llengües del doctor Zamenhof, qual traducció fou la que donarem a nostres llegidors, verdaderament està equivocat. Així ens ho fa notar un benivolgut company, en Joan Bosch de Tortellà. Diu el texte que les decenes y centenes se formen ab els dèu primers nombres, essent així que pera les derrerens cal el concurs del nombre *cent*, que t'él lloch onzè dels nomenats. Això no es altra cosa que un lapsus, ja qu'en els altres textes se troba així la regla. Vegis l'anglès d'hont la traduhim: «*The tens and hundreds are formed by simple junction of the numerals.*» Mils mercès al company, y aprofitèm aquesta ocasió pera pregar que'ns sien comunicats tots els errors, malentesos, deficiències, etcètera, qu'en el curs d'aquestes explicacions poguessin aparèixer.

40 = 4 X = kvardek; y ab 80 = 8 X = okdek, y així successivament.

Si representèm *cent* per la lletra C, tindrèm algebraicament que *doscents* serà igual a 2 C, xifres que al adquirir son valor ens donaràn *du cent*. Y lo meteix obtindrèm ab 300 = 3 C = *tricent*; y ab 900 = 9 C = *naï-cent*, etc., etc.

Continuant donant la representació X al nombre dèu, tindrèm que, per exemple, *dotze* serà igual a X + 2, lo que traduït en mots fent cas omis del signe *més*, ens donarà *dek-du*. *Quinze* = X 5 = *dek-kvin*. *Dinòu* = X + 9 = *dek-naï*.

El nombre *vintitrès*, o sia 20 + 3, això es, 2 X + 3 el traduirèm *dudek tri*. 54 = 50 + 4 = *kvindek kvar*, etc., etc.

Així successivament, farèm ab tots els nombres, 208 = 2 C + 8 = *ducent ok*, 512 = 5 C + X + 2 = *kvincent dek-du*. 845 = 8 C + 4 X + 5 = *okcent kvardek kvin*.

Remarquis que allí hont s'hi troba'l signe *més* (+) els mots se separen, deixant un espai entremitj, y allí hont no s'hi troba'l signe, els mots s'escriuen y pronuncien com una sola paraula.

Ex. 20 = 2 X = *dudek*, (l'accent carrega sobre *du*).

12 = X + 2 = *dek-du* (hi ha dos accents, un per cada mot).

300 = 3 C = *tricent*.

103 = C + 3 = *cent tri*.

El meteix sistema s'usa pera compondre els milers.

Ex.: 1852 = *mil okcent kvindek-du*.

8033 = *okmil tridek tri*.

150004 = *cent kvindek mil kvar*, etc., etc.

«Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació (a) de l'adjectiu pera fer-ne'ls numerals ordinals.» (Reg. 4.—*Gramàtica Fon. Zam.*)

Aclaració.—Són els ordinals verdaders adjectius qualificatius, y es lògich que portin la terminació a. Quan dihèm: primer, quint, duodècim, etc., qualifiquèm al substantiu a qui ens referim, ja moralment ja en relació al lloch que ocupa materialment, Seguint la regla traduirèm *primer* per *unua*, *segón* per *dua*, *quint* per *kvin*a, etc.

Quan el nombre es compost, la terminació a sols s'afegeix a l'últim nombre. Així pera traduir *onzè*, no dirèm *deka unua* sinó *dek unua*.

Un cop obtinguts així els ordinals, ja'ns trobèm en presència de verdaders adjectius, als qui per lo tant podèm aplicar les regles que per'aquells regeixen. En conseqüència sabèm: *que no sofreixen cap modificació pera indicar el femení*. (Ex.: El primer hòme y la primera dòna, *la unua viro kaj la unua virino*), *que's pluralisen prenent la terminació j* (foren els primers, *estis la unuaj*), y *que's declinen com els substantius, prenent en el cas acusatiu la terminació n* (que menjaren la primera poma, *kiuj manĝis la unuan pomon*).

El nombre de les hores, dels anys, dels dies, de les pàgines, dels reys, etc., s'indiquen sempre ab els ordinals. Ex.: Són les dues de la tarda, *estas la dua de la vespero*. Pàgina vintiquatre, *paĝo dudek kvara*. Lluís XV, *Ludoviko dek kvin*a, etc. Els ordinals s'escriuhen abreviadament de la següent manera: *tridek tri*a, 34^a; *okcent dua* 802^a.

F. PUJULA Y VALLÈS

(Seguirà.)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per'atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciats contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 134.

Joaquim Sans, 0'50.—Francisca Balasch, 0'10.—Francisca Tataret Balasch, 0'25.—

Rosita Miralles Ferrán, 1.—Joana Ferrán de Miralles, 1.—Teresa Huguet y Campañá, 0'25.—Paulina Huguet y Albet, 0'25.—Mercè Albet y Vinyals, 0'25.—M. A. C. A la memoria de J. C. V., 1.—M. C. A., 1.—M. C. A., 1.—Antón Busquets y Punset, 1.—Joan Roca, 0'25.—A. G., 0'25.—Un adroguer llarch y prim, 0'25.

Total: Ptes. 142'35.

(Seguirà)

NOVES

En sa edició del darrer dilluns *El Diluvio*, analisant la concentració d'elements socials y politichs que ab el nom de Solidaritat Catalana s'ha efectuat d'una manera circumstantial en nostra terra enfront del projecte de lley de jurisdiccions, se preguntava si subsistirà aqueixa solidaritat un cop celebrada la festa en honor dels diputats que tan bè combateren dit projecte. Y's fixava en la grandesa d'aqueixa concentració catalana, y, veyentla superior a totes les conjuncions filles de la política dels partits, remarcava la conveniència de ferla permanent, car ella ha d'èsser la solució única del problema català per sobre de les miseries de la política espanyola; y, essent la solució d'aquest problema, pot, si's plau per força, ocasionar un cambi d'orientacions tan radical com saludable en la vida de l'Estat.

Fins sense mirárnosho tan ampliament com *El Diluvio*, y considerantho no més en lo que interessa a Catalunya, hem de convenir forçosament en que sols ab una solidaritat complerta y durable pot nostre poble mostrarse fort devant de l'enemich. Nosaltres, que tant hem treballat dintre la *Unió Catalanista* per'acoblar a tots els catalans simplificant o destruhint dogmes inútils fins fa poch sustentats en nostres primitives Bases, de bona gana considerariem bon catalanista a tot aquell qui, sense previa professió, hi entrés en aqueixa solidaritat y defensés sempre la unió dels catalans per la dignitat y l'interès de la terra. Enhorabona qu'entre nosaltres hi hagués els dos bandos politichs conservador y lliberal, necessaris sens dubte avuy com avuy en tota societat viva pera sa regulació y son racional progrés: més sols entre nosaltres, en el si de nostra societat catalana.

«Això fóra voler isolarnos de les demés regions», pensen alguns. No es pas exacte: això fóra donárleshi exemple pràctich y saludable d'aquest particularisme qu'está vinculat en nostres doctrines, que tenim encarnat en nostra raça, y que ha d'èsser l'única salvació possible de tots el pobles conscients y, en definitiva, del meteix Estat qu'ells integren.

En Moret oferí aixecar la suspensió de garanties en aquesta provincia'l passat dilluns... y efectivament: ja som a mitja setmana y encara estèm fóra de la lley.

De totes maneres, ara sembla que això va de veres, y que la festa de l'Homenatge als diputats que combateren la lley de jurisdiccions podrà celebrarse a Barcelona, y no a Reus com s'havia pensat. Hi ha'l propòsit de que l'acte tingui lloch durant els dies 13, 14 y

15 de maig. Que resultarà grandios e imponent, no cal dirho.

La Comissió Organisadora de dit Homenatge'ns prega la publicació de la següent carta dirigida a totes les societats de Catalunya, pera que arribi a coneixement de les que, per extravio o mala direcció, no la rebín, y pera qu'en aquelles poblacions hont no existeixin societats constituïdes els particulars que desitgin concórrer al grandios acte procurín posarse d'acort procedint al nomenament d'un Delegat y oficiant el seu nom a la Comissió Organisadora, Alt de Sant Pere, número 2, pis primer, Barcelona.

Els Ajuntaments que vulguin honrar l'acte envían representació personal, ademés de les adhesions que's van rebent, poden procedir en la meteixa forma.

La organisació d'un acte al que concorre-ràn milers de persones, precisa aquesta pre-va orientació.

Diu així la carta:

Solidaritat Catalana.—Comissió Organisadora.—Sant Pere més Alt, 2, 1er, Barcelona.—Senyor President: Per més que no pot senyalar-se encara'l día y lloch en que se celebrarà l'anunciat Homenatge de Solidaritat Catalana, lloch y día que depenen, entre altres circumstancies, de l'estat constitucional de Barcelona, convé anar preparant l'organisació de tan grandios acte, a qual efecte y atenent al plan que aquesta Comissió té pensat, convindría:

- 1.er Enviar l'adhesió al acte, per ofici.
- 2.^{on} Procurarse, si no's té a punt, bandera, senyera o penó pera assistir al homenatge.
- 3.er Posarse d'acort ab les entitats de tots els partits, societats econòmiques, de Foment o qualsevolga altra constituïda en eixa localitat, particulars, etc., pera qu'entre totes nomenin un Delegat que haurà de concórrer a la Festa ab la representació que hi vingui, pera entendres ab ell directament aquesta Comissió y comunicarli instruccions precises pera'l millor èxit del Homenatge.

De vostè agrahits y atents S. S. q. s. m. b., *Joseph Roca y Roca, Francesch Cambó, Miquel Junyent.*

El senyor Gaston Moch, president del Grupo Esperantista de la Societat Universal de la Pau, ens prega tinguem a bé demanar a totes aquelles persones que s'interessen per l'Esperanto, se serveixin enviarli una postal en la que's faci constar el desitj que'l qui la envia té de qu'en el proxím Congrés de la Pau, l'idioma internacional sia usat pera les deliberacions y els acorts de l'assamblea.

L'adreça de nostre distingit amich es la següent: S^o Gaston Moch, 26, rue de Chartres. — Neuilly-sur-Seine. — França.

Les postals que a hores d'ara ja ha rebut en nombre de més de vuyt mil, de tots els paisos constituïràn un argument de pes pera els organisadors al que difícilment se podrán sustraure.

Recomanèm, donchs, a nostres amichs fa-

cin l'envio demanat, escrivint la postal en esperanto, o en català, si no coneixen prou aquell idioma, y fent constar que son fills de Catalunya y la professió, ofici, etc., a que's dediquen.

La solidaritat catalana tendeix a ferse cada dia més forta enfront del centralisme. La lley de jurisdiccions ha estat la pedra de toç que ha posat a proba'ls entusiasmes de totes les fraccions del Catalanisme militant; y no ja pera la festa de l'Homenatge, sinó pera quelcòm tant o més trascendental en lo successiu, està organisantse l'Assamblea magna que convoca la *Unió Catalanista* y a qual organisió contribueixen per un igual els senyors Martí y Julià, president de dita entitat, Duràn y Ventosa, per la «Lliga Regionalista», Miquel Laporta, per «Catalunya Federal», y Jaume Carner, pels regionalistes de *El Poble Català*.

Desitgèm que aquesta Assamblea, ab tan bona voluntat organizada, ens porti a l'agermanament tan necessari y pel que tant ha trevallat la *Unió*.

Durant les passades festes de Pasqua ha sigut gran l'animació a Barcelona, produhida per les tradicionals caramelles, que han sigut cantades arreu de la ciutat per nostres orfeons y chors, ab esperit verament catalanesch.

No per això han sigut oblidats aquell companys nostres qui resten a la presó, qu'en dits jorns de festa reberen més visites que may. Hi hagué un moment en que'ls visitants s'hi trobaren acoblats en nombre que no baixaria de 300, endreçant als presos encoratjadores paraules y fentelshi present d'una grossa mona de Pasqua, que fou rebuda ab gran joia.

Els companys empresonats han tingut, donchs, la satisfacció de veure que, si en jorns de tristesa no se'ls té oblidats, molt menys encara en les diades de gran festa.

Publicacions rebudes:

De nostra terra, poesies d'en Joan Badó, ab un pròleg d'en J. Delpont. Hem rebut en un fascicle de 32 planes aquest aplech de poesies escrites en català-rossellonès, les quals, a manca de majors mèrits literaris, tenen el bell encis de la ingenuïtat, que les acosta a voltes a les de nostre antich romançer. Sempre es d'alabar l'amor patri que les ha inspirades, en aquelles terres hont tan poca via ha fet encara'l Catalanisme. Van precedides d'un encertat pròleg de nostre col·laborador en Juli Delpont.

Rialles d'en Joan de la Sanya, fetes a Girsenca-Vila en dies de sol. Colecció de versos humoristichs, publicats a Perpinyà com la obreta esmentada anteriorment.

Les Set Paraules, cançó popular catalana, publicada pel «Cançoner Popular». Porta'l número LVI de la colecció, lletra, música, notes explicatives y un dibuix alusiu degut a n'en J. Altimira. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Catàleg d'obres teatrals, que's troben de venda en la imprenta de Salvador Bonavia (Petritxol, 2). Es bastant nodrit, comprenent tots els genres, desde'l monòleg al gran drama, y abundanthi les obres dramàtiques dels primers-autors catalans.

Academia Catalana d'Estudis Filosòfics. Hem rebut, en forma de petit fascicle, un comunicat anunciant la pròxima constitució de dita Academia en aquesta ciutat, y convocant pera que s'hi suscriguin com a socis tots els elements que conreen o tenen afició a les ciències especulatives y racionals.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS
—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—
SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

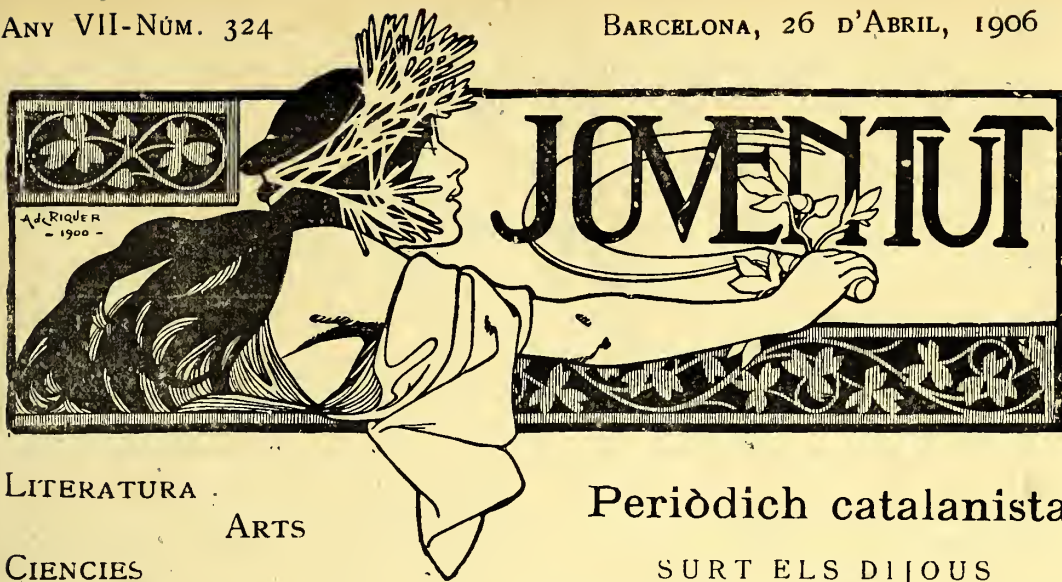
Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntiehs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
 Un volúm de més de 500 planes,
 4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
 com de fóra de Barcelona se'ls
 farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

La Sfinx, per Emili Tintorer.—Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès.—¿A què ve?, per Pere B. Tarragó.—Entorn de «Romàntichs d'ara», per Victor Oliva.—«Bruniselda»: I, per C. Karr.—Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas.—La ermita abandonada, per Jordi Montsant.—Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès.—Noves.

LA SFINX

Per més que vulguin amagarho, la vinguda del comte ha sigut una gran bofetada pera'l senyor duch. El ministre, per encàrrech del govern, ha volgut enterarse, ha volgut veure lo que passa aquí. Y no ha vist res, no sab ara res que no sapigués avans. ¿Ab qui ha parlat? Ab els senadors, ab els diputats, ab els presidents de les societats, dites econòmiques. Es a dir: un centenar de persones que continuament van y venen de Madrid. Fòra d'això y d'uns quants banquetes que'ls amichs oficiosos li han ofert segurament pera *fer mèrits*, tot lo que ha vist y sentit aquí podia veureho y sentirho desde Madrid.

¿Per qué ha vingut, donchs, el ministre de la Governació, donant un xasco al governador, al capità general y a les demés autoritats qui, a pesar de la seva altura, sembla

que no serveixen pera informarse y informar al govern de lo que passa a Catalunya?

Jo crech que ha vingut per por. El ministre té por, el govern té por. ¿Por de qué? ¿Por de qui? Ningü ho sab: ni ells que la tenen, ni nosaltres meteixos que, segons sembla, la fem.

Decididament, són unes grans criatures els governants de Madrid. Com elles s'espanten, com elles tenen por. Por irreflexiva que'ls fa tremolar, però que'ls atràu. Y es així com el senyor comte de Romanones ha vingut a representar *gallardamente*, ¡oh sí! ab tota la *gallardia fofa* que tant escáu a un *grande de España de primera clase*, l'edificant però ridícul paper d'emisari de la por. Y hem contemplat un cop més l'interessant espectacle que cada jorn ens ofereixen els nens. Un nen gran, una gran criatura qu'es al mateix temps ministre coix, ha corregut esverat d'ací d'allà pel gran desert de lo desconegut, pel gran desert de la Catalunya desconeguda que'ls espanta. Arredossat a les faldilles de la seva mare (1), obrint els ulls ab esglay y arrocegant una gran espasa de fusta—que ses mans febles no poden esgrimir amenaçadora,—el senyor comte allarga'l cap sense deixar les faldilles, y per tots els indrets de Barcelona

(1) Aquí han fet de mare: les autoritats ab recel y mal humor ben justificats, els amichs polítichs agrahts o *pretendents a agrahts*, y els inevitables senyors a qui agrada el llustre. Quin honor pera la familia...!

crida ab veu que sembla ferma però que li tremola: «¡Papu, ahont ets!» Y el *papu* no contesta. Sols se *sents* un fatidich silenci. Y el nen, el gran d'Espanya, el ministre coix, agafa més por y plora endins ab la rialla als llabis. Plora silenciosament llàgrimes que l'ennueguen, car no pot plorar a raig fet aquí. ahont les seves llàgrimes ens farien riure. Ja les treurà a Madrid, junt ab la bilis, quan la por li hagi passat, quan ab els altres nens grans, quan ab els altres ministres coixos (1) jugui aturdidament a la *comba* y, adoptant posats tràgichs d'hèroe incomprès, resumeixi així el seu viatge y la seva por: «¡Señores, he visto la Esfinge!»

Y res més.

La Sfinx ha callat, qu'ella no enrahona. Ella fa por al nens tafaners y's deixa endevinar pels homes serens. Mes la Sfinx no parla. És inútil que vinguèu, oh petits vianants de cames febles! Catalunya es y serà sempre pera vosaltres una Sfinx. Freda, serena, silenciosa, Catalunya no vos dirà res. Y com que no sabrèu endevinar el seu secret, el secret de la vida que cova en ses entranyes, Catalunya vos engolirà. Just es que tremolèu.

Y no'n feu cas dels comentaristes. Els comentaristes d'ara, diguinse diputats, diguinse senadors, diguinse presidents, regidors o periodistes, tampoch ne saben gran cosa de l'ànima de la Sfinx, y encara que'n sapiguessin molt... al vostre comte no n'hi haurien dit una quarta part. Però'n saben poch. Com a bons comentaristes clàssichs, sols saben llurs propis comentaris; y de llurs comentaris a la gran veritat de la Sfinx hi ha un abim insondable.

Lo que volèm, lo que vol la Sfinx catalana. ¿quí ho sab? Al vostre petit ministre coix li han parlat de diners que'ns prenen, de cadenes que'ns lliguen, de llibertats que'ns manquen, de coses que necessitem. Tot això no es res, tot això es: *nada entre dos platos*. Lo que volèm es indefinible. En tot cas sols podria definirse vagament així: «*Volèm viu-*

(1) Al dir que'ls actuals ministres són coixos, es clar que parlo de la llur coixera moral, qu'es l'única que'ns interessa desgraciadament, y també es d'aquesta mena de coixera que parlo quan dich que'l senyor comte es un ministre coix. La seva coixera física m'es del tot indiferent. No'm preocupa ni m'enterneix, car no sóch amich seu, ni ganes.

re.» Viure! ¿Hi ha res més fosch pera qui com vosaltres està condemnat a mort? Viure, ab totes les seves conseqüències. Conseqüències terribles pera'ls paràsits de la mort, qui són vosaltres.

Y res més pot dirvos la Sfinx que això: «Viure, Catalunya vol viure!» Y això no's precisa, no's concreta, perque viure vol dir acció, moviment, força, transformació, renovació. Viure vol dir novetat, y lo nou es lo desconegut. Lo nou se pressent, s'endevina, s'accepta, però no's defineix. A cada jorn que passa, a cada hora que sona, a cada minut que vibra en el gran rellotge de la vida, se senten noves idealitats, nous desitjos, noves necessitats, se formulen noves esperances. ¿Còm dirvosho, donchs, lo que volèm avuy, lo que volèm ara, si demà, d'aquí una hora, d'aquí un minut voldrèm, necessitarèm, sentirèm una altra cosa?

Es, donchs, inútil que vinguèu a preguntarnos lo que volèm.

Sols podriem dirvos petites coses que *no volèm*. Però *això* ja vos ho hem dit, més o menys clarament, moltes vegades.

No obstant, això's pot repetir. Se poden repetir alguns exemples.

Lo que no volèm són ministres coixos que representen un govern coix d'un estat coix; ministres que fan lleys per por, que *no les apliquen* per por, que viatgen per por y que, fins quan riuen o s'enfaden, riuen o s'enfaden per por.

No volèm governadors d'altura—del'altura del senyor duch,—que costen cars (1) aquesta mena de governadors.

No volèm alcaldes marquesos qual únic

(1) El senyor duch de Bivona ha demostrat la seva altura no fent res més que coses petites o negatives. Exemples: Negatives pera nosaltres: Cobrar més sòu que'ls altres governadors; imposar multes a tòrt y a dret, etc. Negatives pera'l govern: no saber informar-lo. Prova: el ministre ha tingut de venir. — Exemples de coses petites podria citar-ne mil. Sols ne citaré una: Els dimecres, dijous y divendres sants feu tenir tancats tots els teatres y espectacles públichs. Ah, si el senyor duch de Bivona, enlloch d'ésser *grande de España* y governador y amich del cardenal, fos una d'aquelles petites dònes que's lloguen pera fregar, o un petit empleat en el cinematògraf, o una petita *divette* de *café-concert*, còm la comprendria la petitesa del seu acte despòtich! Foren moltes centes persones les que aquells tres dies deixaren de guanyar els 7, 8, 10 y 12 rals necessaris pera viure. Y tot ¿per què? Perque un senyor governador d'altura que cobra moltes mils pessetes no vol que'l públich rigui quan la iglesia plora hipòcritament.

DESDE PARIS

EL GRILLÓ

mèrit consisteix en ésser fins, atents, ben educats y saber donar banquetes (1).

No volèm, en una paraula, ésser dirigits y manats pels representants de la política tradicional espanyola, política xorca que té per fonament l'ambició y la hipocresia dels de dalt, y la ignorancia y la estupidesa dels de baix.

Héushoaqui lo que no volèm. No volèm ministres d'ofici, diputats d'ofici, governadors d'ofici, autoritats d'ofici... Es a vosaltres que no volèm, car si no fossiu vosaltres, lo demés que'ns molesta no existiria; si no fossiu vosaltres, no existiria tot aquell teixit de lleys tontes y de xorques institucions que'ns aclapa. Heushoaqui lo que *no volèm*.

Però tot això ja ho saben a Madrid. Ho saben en Moret y en Maura, y el senyor comte, y el senyor duch, y el senyor marquès, y tots els grans xerrayres de la política espanyola d'aquí y d'allí, que s'han esverat y agafat por al trobar en son camí la Sfinx catalana.

Lo que no saben es lo que vol positivament la Sfinx, ab son posat seriós ab sa fredor de marbre, ab son silenci sepulcral.

Endevina la endevinalla: «¿Quin es l'animal que, ab una sola veu, té quatre peus al demati, dos a mitj dia y tres a la tarda?»

Crech qu'era a Thebes la Sfinx aquesta qui proposava als vianants enigmes y demanava solucions. Y ningü les endevinava les endevinalles de la Sfinx. Y la Sfinx de Thebes engolia'ls vianants. Un jorn passà Edip; y Edip endevinà: «Aquest animal es l'home...» Y, endevinada la endevinalla de la Sfinx, el mar l'engoli. No s'ha vist may més la Sfinx de Thebes.

Però'l senyor comte ha vist la Sfinx catalana y fins, nou Edip, sembla que pretén endevinar la nostra endevinalla.

En tal cas, que no ho obliidi el senyor comte de Romanones: Edip fou un home molt desgraciat; Edip tingué d'arrencarse'ls ulls ab les seves propries mans!

EMILI TINTORER

(1) Just es confessar que'l marquès de Mariano sapigué un jorn ferse simpàtic. Quan tota la *carcundèria* de Barcelona volgué, encenent ciris, feros creure allò de la *Verge-mari* o viceversa—que a pesar de la iglesia no hem cregut may,—el senyor marquès no feu lluminaries. Això es un mèrit, car se necessita molt valor per'afrontar les ires de l'alta burgesia barcelonina; però hi ha que convenir en que no es mèrit suficient pera ésser alcalde.

Ell es un gegant, un home fet gegant, enfortit a copia de passar a través dels segles; es l'home-home engrandit per son esforç, musculat per sa voluntat de dominar. Ella es un pigmeu, una dòna feta pigmeu, enfeblida a copia de passar a través dels temps; es la dòna-dòna empetitada per son esforç, arrodonida per sa voluntat de *plaire*.

Ell camina, perque ell ha caminat sempre. Ella jau, perque ella sempre ha jagut; jau arrapada a n'ell, arrapada a sa cama dreta; y's deixa arrocegar.

Ell y ella's manifesten per l'antitesis. Ella s'arrapa fort; s'arrapa fort ab ses comes a la cama d'ell, s'arrapa fort ab sa mà esquerra, la mà del cor, a l'anca esquerra d'ell, com pujant o en busca del cor o en busca del sexe; s'arrapa fort, mes sa força no neix en sa materia sinó en sa voluntat de ferse arrocegar. Sa materia's limita a pesar, y pesa en la cama d'ell ab tot el pes de ses anques rodonas, ab tot el pes de son ventre encoixinat, ab tot el pes de ses carnosas cuixes. Sa materia pesa, però sa força neix de més endins. El pas d'ell es lent, com fadigat, però son cansament no setja en sos músculs injectats, sinó en son estat moral. Si ell volgués, ab aquella mà dreta ab que li fa signe a n'ella de que'l deixi, y ab aquella mà esquerra ab que feblement *prega* a la mà esquerra d'ella que deixi presa, si ell volgués, ab ses dues mans crispades la pendria en una revolada y la llençaria lluny de son camí. Però ell no ho vol. ¿No ho vol perque no ho Vol? No ho vol perque no pot! Si ho fes, tantost fet se giraria per'anar vers ella y recullirla.

En tant ella pesi ab ses cuixes y son ventre y ses anques, ell no la deixarà. Son desitj de deslliurança serà feble perque en sa ment hi batega la certesa de la inutilitat de l'esforç... potser perque la font de l'esforç es aixuta pera regar aquesta vall de llibertat, potser perque, per lo meteix qu'es home y home fort, sent més la necessitat de durlo a través de la Vida aquest grilló de la naturalesa, aquest grilló fet de nirvis y de carn, aquest hermós grilló...

Heusaqui l'obra d'en Blay.

Anarem a casa d'ell l'altre diumenge.

Neully, l'aristocràtic Neully embolcallat de pau, ens oferia sos carrers plantats d'arbres, ab sos jardins de a banda y banda, derrera dels que s'amaguen les construccions, completament silencioses. El crit d'un noy que juga, el cant d'un aucell amagat en un arbre's destaquen ab 'claretat. ¿Ahónt es Paris ab sos crits, sos carrers regalimant gent, son etern va-y-ve, son aixordador burgit? Un pi plantat devant de cá'n Blay en una clapiça'ns en allunya encara més. Es un pi de casa, d'aquells que s'emmirallen en nostra mar blava, y als que la tramontana des-pentina. Potser una mica anyoradiç del sol, son vert es esblaymat. ¿A qui no esblayma l'anyorança?... Mes si es un pi, ¿qué hi fa?... L'anyorança'ns hi agermana més encara...

Al peu de l'obra, en Blay feya girar el banch. Rodant, el grupo'ns apar moures vers totes les direccions, y vers totes les direccions veyèm a l'home arrocegar el grilló. La terra fosca y greixosa, en les mitges clarors del taller pren qualitats de carn. De tant en tant en Blay aruixa ab aygua la mole, y l'hércul, per sobre de qual pell llisquen les gotes deixanhi lluhissors, apar suar.

Sortim al jardí. L'obra de nostre esculptor hà remogut en mi una serie de sensacions estranyes. Sento'l desitj de viure y de mourem ab intensitat. De sota'l pi, a través del finestral vitrat del taller, ovirola taca de la escultura. El cap de l'etern vianant pesa ab tot el pes de son cansament moral.

«¿Ahónt va l'etern vianant?» penso. ¿Ahónt *déu* anar? Si son fi es el més enllà al que condueixen totes les vies, còm pesa'l *grilló* ab tot el pes de ses anques y ses cuixes y son ventre! Mes si son fi es Ella, còm pesa son cap ab tot el pes de la imaginativa concepció del més enllà!

«Amor— digué un pensador— (¿per qué no podriem llegir vida?) amor es... les generacions venidores qu'empenyen.»

Si el fi no es Ella, potser són Ells. De sota el pi veig, a través dels vidres del finestral, el taller enfosquintse y embolcallant ab ses ombres el grupo. Vora meu, en plena llum, en Blay juga ab sos quatre fills, y fa petons sobre ses cares vermelles com pomes.

EL SALÓ Y ELS INDEPENDENTS

—Teatre lliure!—deya un irònicament, llegint aquests mots escrits en un cartell que anunciaven una obra vulgar y antiquada. Y un altre li respongué:—Ja està bé; la llibertat consisteix en que'ls actors deuen fer rots, y mocarse ben fort y de debò, bo y dihent els papers.—

No's pot dir altre tant de la Exposició dels Independents. Si'no en tots, en la majoria la independència es tan veritable, que a voltes arriba a ésser interna. Hi ha de tot, com per tot, però plau veure en cada tela un neguit. La forma s'hi deforma y el color s'hi supercolora; perque hi ha sed de quelcòm qu'estigui per demunt de la materialitat de l'ofici. No hi ha odi a la naturalesa en la deformació, ni amor als raigs lluminosos en la exaltació del color: hi ha sols odi al saber fer y amor al saber dir.

Són molts els qui pateixen perque *busquen*. Y aquest patir condueix, en la desesperació, fins a la bogeria. Devant de molts, la gent passa, y riu; perque la gent riu sempre devant del boig... devant del boig qui no pega. Si pega, la gent el tanca. Ay del boig! La gent passa y riu, perque l'independent no li diu res a n'ell, y fa riure sentir enrahonar a qui no'ns diu res... Hi ha lògica en la pública riallada. La gent no riu de l'obra sinó del qui la fa, perque claudica. L'obra d'*independent* es personal, es feta pera son món qu'es ell, pera son públich qu'es ell, pera sa teoria qu'es ell. ¿Per què la dóna, donchs?

Un quadro tot blau ab una pinzellada més fosca al mitj, tot ell gros de dos metres, me va deixar molt trist. Sospito les febrades que aquella obra representa, mes planyo la feblesa de l'autor. ¿Per què'ns ensenya sa obra? Si ab ella no'ns fuheteja a la cara, ¿què espera de nosaltres? Si no'l gust de dirnos lo que som, ¿qué li fa mostrarnos sa obra? ¿Gaudeix ell nostra ignorancia devant de son llenguatge... un llenguatge blau, ab una pinzellada més fosca al mitj? Petita felicitat es aquesta... Ja ho sé, són les millors... Mon plany potser es enveja, car jo també les aymo y no les trobo.

Un passa les sales rebent tal serie d'impressions diverses, que'n surt boig, marejat, aturdit, ab el cap ple de noms que giravolten

deixant esteles lluminoses, de paisatges que ploren o bè riuen estrepitosament, de figures humanes que's desmaterialisen y pensen coses inconcebibles... No, els *independents* no tenen rahó de fer exposicions. Les obres *independents* són castes y no admeten barreges; volen ésser vistes a soles, com les dònes verges.

En cambi, el nomenat Saló tè molta rahó d'ésser. El dia del *vernissage* estava exuberant. Totes les obres d'art de Paris hi eren. Quin bon gust en la tria dels vestits, y quina elegancia en saberlos dur! Quàntes hermoses! De quadros també n'hi havia molts, tots ells molt ben pintats. ¿Un, dos, tres? ¿Comptemlos ab els dits, els quadros ben sentits?

El contrast està en que aquells esbojarrats saben pintar y ho desprecien, però pensen massa... potser no pensen massa bè; en tant que'ls reposats saben pintar (no sempre), però no pensen gens. Quina traça, però, en fer anar el pinzell! Que'n dèu haver fet de giravolts enlayre, avans de deixar sobre la tela la llepiçada de color! Ah, si tots ells fossin sincers com en Palmarola! Posarien orgullosos com ell posà sobre sa firma, en el retrat de la infanta exposat al carrer de Pelletier: «*Hecho en tres cuartos de hora.*») Y algú, sabedor de que'ns mereix crèdit, afegiria pera espatarrarnos: «Y pintat per sota la cama.» Y les elegants parisennes tremolarien d'emoció sota llurs trajos riquissims.

Devant d'aquestes obres de pintor un se sent admirat com els vilatans de *La Marcha de Cádiz*,—aquella peça del *genre petit*,—devant del flautista virtuós, y exclama, pensant en l'autor:

Hace locuras con el instrumento
y todo lo domina si es cuestión de viento.

Els catalans, en una y altra Exposició, deixen la bandera ben plantada. En Casanovas ab son grupo esculptòrich, l'Isern ab ses marines, l'Anglada ab son colorit y fantasia extraordinaries, y en Torné Esquius, el menys pintor de nostres pintors, y potser el més català, ab son quadro que's pert com un refilet d'aucell en la cridoria d'un mercat, diuen molt bè de l'ànima de casa.

Aposta no nomeno als altres. Me fan pena veyentlos pintar *chulas* y *chulos*, y balls flamencs, y gitanos venent taronges. Tot això

està de moda aquí a Paris. Es fastigós. Ab quina ilusió, com si fossiu una bestia estranya, vos pregunten:

—¿Vostè toca la guitarra? ¿Que sab ballar la matxitxa? Dèu ésser *torador* vostè, ¿veritat?

—Dispensi, senyor: ni toco la guitarra, ni ballo bestieses, ni sóch *torero*, ni sóch... Ni sóch redactor de reclams. Per això no parlo dels autors de quadros per vendre. —

No's pot negar que fins en aquests una manera d'ésser de nostra ànima hi es representada.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

Abril, 1906.

¿A QUE VE?

En els moments en que's publiquin aquestes ratlles, els fets haurán donat ja una resposta a la pregunta que les encapça, pregunta que avuy, en la ocasió de rebres els primers ecos de la nova, corre de boca en boca prenyada de mil y una suposicions y comentaris.

El ministre de la Governació ha anunciat son viatge a Barcelona, y devant de les nebulositats qu'envolten l'objecte y la finalitat del meteix, el dubte arrela y la estranyesa aumenta. No hi ha més, donchs, qu'esperar els aconteixements deixant qu'ells ens resolguin el problema que tenim plantejat.

Però cal que per endevant procurèm saber lo que podriem conèixer quan potser seria massa tart.

Es clar que quan surtin a llum aquestes ratlles se podrán fer comentaris ab més coneixement de causa que no pas ara, perque desde'ls primers moments de sa estada en nostra ciutat sabrèm ja quelcòm de la conducta del comte de Romanones. Però, devant dels precedents que tenim, no es aventurat donar al públich opinions per endevant, car ab el coneixement d'aquells n'hi ha prou pera creure qu'elles no serán equivocades.

Diguèm, donchs, que són pures excuses totes les rahons que'l ministre ha donat pera justificar sa visita a Barcelona. Pures excuses sense lògica. Ni en Romanones es capaç d'estudiar a fons el «problema català», ni el temps reduhidíssim que ha assignat a la seva tasca li dóna medís, ni tan sols aproximats, pera ferho.

El nostre visitant vindrà pera altre objecte. Tal vegada no s'atreveixi a manifestar-lo sincerament y exposi les seves idees d'una manera velada, emperò no tan velada que deixin d'entèndrel els qui li precisi que sien sos intérprets. El ministre de la Governació no ve ab altre fi que'l de deixar preparat un moviment a Catalunya que salvi al govern y a la monarquia del desprestigi que s'han guanyat entre'l nostre poble en aquests últims temps.

L'entusiasme y la concòrdia que presideixen tots els actes d'aquesta novella campanya anomenada de Solidaritat Catalana, són ja l'amenaça més seria que s'aixeca enfront de les oligarquies imperants. Els politichs dinàstichs comprenen sens equivocar-se l'immens valor que dita solidaritat representa pera la causa del poble, car ella no es altra cosa que la protesta dels governats contra'ls desacerts dels governants; y, pera contenir la formidable ona d'aquestes manifestacions de la opinió pública, no tenen altre recurs que apoyarse en els medis y sistemes que'ls hi són tradicionals.

El comte de Romanones, durant sa estada en nostra ciutat, farà promeses que sorprendràn als més pessimistes; sentirèm dels seus llabis els propòsits valiosos que té'l govern en benefici de les nostres energies *finis ara* entrebancades per les disposicions de ministres anteriors, y prepararà'l terreny pera la implantació de la lley de jurisdiccions de tal manera, que aquesta, lluny d'èsser com han dit alguns alucinats una disposició inquisitorial, sembli una garantia segura de pau y prosperitat.

¿Què més?

D'aquí en avant la discussió de lo que hagi d'esdevenir ja serà de càrrech ùnich y exclusiu dels qui se l'escoltin. Si aquests, enlloch de llegir en el llibre de la experiència, que tantes lliçons conté apropiades a n'aquest cas, tornen a caure en el ridicul de creure aquelles promeses interessades, veurèm en la nostra ciutat dintre poch dies un seguit bon xich nombrós de banderes, illuminacions, recepcions, ofrenes y domassos que, commemorant una diada d'importancia pera la familia dels Borbons, vindrà a determinar en cert modo un moviment contrari al fons de les aspiracions del nostre poble, ja que

ab elles faràn una indirecta però evident manifestació d'amistat y confiança als actuals governs.

La conducta d'en Maura per'assegurar la bona rebuda del monarca a Barcelona ha sigut el patró a que en Moret ha adaptat la seva; mes la desconfiança que ha fet néixer el posterior comportament d'aquell, exigei quelcòm de pes més o menys veritable, que portés als desenganyats una nova esperança, y aquesta no es altra cosa que la famosa Memoria d'en Romanones en el seu ultim viatge a Canarias, Memoria que al cap y a la fi quedarà com totes rellegada a l'oblit; y si no hi queda, si efectivament se compleixen algunes de les promeses intercalades en la mateixa, serà no més pera fer veure a Catalunya qu'ella també pot esperar quelcòm de lo que li prometen els governants centralistes.

Y no hi ha cap dubte—es quasi ridicul repetirho:—un cop el govern haurà conseguit l'entusiasme de Barcelona pel dia del matrimoni del monarca; un cop haurà obtingut un major poder moral pera ell y un desmembrament de força moral també pera la campanya de la Solidaritat Catalana; un cop haurà triomfat novament en les seves rivalitats ab el partit conservador que fins ara's vantava de la rebuda falaguera que mercès als seus treballs fou dispensada al rey en sa última vinguda; allavors tindrà preparada, pera posarla en rigorós servey contra'ls qui protestin de la seva informalitat, la *Ley de represión de los ataques a la Patria y al Ejército...*

Devant d'això, que a la fi es la veritat de sempre y el cami que ja sabèm d'esma de tant que l'hem passat, crech qu'enlloch de preguntar «¿A què ve?», ens cal dirgirnos a les *clases directores* de Barcelona y dirleshi: «¿Ahónt anirèu?».

Que parlin els fets.

PERE B. TARRAGÓ

18 abril, 1906.

ENTORN DE «ROMÀNTICHS D'ARA»

(Del lector a l'autor.)

Feya poch que havia vist estampat y llençat al carrer son primer llibre viril, aquell bon amich meu, y en les nostres converses repercutia a cada moment la obsessió d'un deslliurament trevallós, que portava una forta y sana alegria. Lluny de la seva terra, el poch o molt soroll que la publicació havia mogut arribava a les seves orelles com l'eco apagat d'un triomf distant, com el ressò d'una victòria modesta, però victòria al cap y a l'últim, y els afalachs de l'amistat se reproduhien cada dia en cartes y més cartes, que jo assaboria, per companyerisme, tant com el meteix destinatari.

Els antichs companys de feyna, els qui havien seguit ab ell als banchs d'estudi, els parents propers y apartats, els superiors y els deixebles, tenien com un dever l'enviarli bona copia de felicitacions y mans-manetes. Però l'encoratjament que més va estranyar a la meva inexperiencia va ésser el d'un capellà desconegut, un llegidor entusiasta, perdut en ignorat recó d'un estat civilisat per excelencia, que no sabia estarse de fer saber la satisfacció seva a l'home que per uns moments, a través dels blanchs y negres d'un llibre adquirit a l'etzar, havia sabut divertir-lo o ésserli útil.

Y això passava ab un autor novíssim, ab la fama per fer, conreuant un genre de públich limitat, exilat del seu terror, sense bons costats, ni pompa elogiosa que s'encarregués d'encarrilarlo. Ja va dirme ell meteix que les sommitats, els cap-pares de les lletres, suscitaven (allà en aquella terra estrangera d'art y de cultura) a cada nova producció, una pluja de falagueres aprobacions per correspondencia de lletrats y d'ignorants, de joves y de vells que, moltes vegades, ni's prenien la pena de firmarse.

Oh admirable paradoxa! L'anònim, l'odiós anònim, l'instrument de la enveja, l'arma per excelencia de les ànimes migrades y raquítiques, servint pera encoratjar l'art, pera excitar la feconditat! L'anònim, portador de l'oreig saníssim dels aplaudiments, de la mel de l'elogi merescut, de l'admiració lliure y

desinteressada en absolut! Quin contrast més hermós! Y còm déuescalfarse l'ànima d'aquells sublimadors de la virtut de les coses, en aquests contactes espontanis ab l'ànima tentacular y desiguals del públich, en aquestes sinceres relacions del criteri del tot-lector, sempre ignorat, sempre misteriós!

No vaig poder menys de confessar tot seguit, pera explicar la meua admiració y el meu entusiasme, que aquí això no s'estilava (que jo sapigués).

Per exemple: ¿Quàntes felicitacions de gent indiferent, de gent desconeguda, ha rebut N'Enrich de Fuentes pel seu llibre *Romàntichs d'ara*? ¿Qui ha sigut, dels seus lectors, que al tancar el llibre, corprés de deliciosa emoció, ha tingut el moviment agrahit d'agafar la ploma y de dirli: *Macte*? Dels egoistes, dels malagradosos, dels indiferents *in finitus est numerus*: però ¿y dels altres, dels qui *saben llegir*, se n'ha mogut algùn? Ja pot ésser, ja, però... ¿a que no arriben als dits d'una mà?

Y quànt els convindria, als autor, en aquesta terra en que la critica es una convenció, sentir una opinió imparcial y verdadera, la *fazaña* del crítich d'un dia! Ab quin gust acullirem una petita aprobació, mal ortografiada y autografiada, després de les emmotllades aprobacions dels professionals, estampades en diaris de gran circulació, en revistetes *sesudas* y fins en periòdichs de caricatures!

S'ha de reconéixer que aquí, a Catalunya, no's pot *reventar* res. No hi fa res que tres, quatre, cinch periòdichs diguin d'un llibre nou tots els penjaments possibles o'l condemnin ab un silenci ben merescut. Sempre's trobaràn quan menys altres tantes publicacions que l'alabaràn en tots els tons y portaràn en palmes a l'autor, per dolent que sia, per molt que les seves elucubracions sien un atentat al bon gust y al recte pensar. Naturalment, qui llegeix aquestes critiques y's refia d'elles per'adquirir llibres que sien una honra més pera la doméstica biblioteca, se troba tantes vegades enganyat, paga tan sovint gat per llebre, que acaba per no fer cap cas dels elogis.

Per altra part, a l'autor meritíssim d'un llibre que faci època, d'una obra genial y útil, ¿li pot fer cap efecte'l veures parangonat ab

un poeta llanut, floralesch, vell o novell, per figurar tots dos junts en les columnes d'una bibliografia y ésser obsequiats tots dos ab encens de la meteixa marca? (essent aixi que'ls ben iniciats saben que'l sol mèrit del segon pera imposarse categòricament a l'admiració es el seu titol de soci d'un *Esplet segador* o d'un *Aplech* d'aquests que abunden en les barriades foranes).

¿Y qui hi ha que pugui fer, ab prou independència y autoritat, el paper de *Clari* apocalíptic? ¿Qui serà que acosti a grat-ciènt els llabis a la copa de disgustos, de postergacions, d'indignitats, que va tenir de d'assaborir En Leopold Alas? Qualsevol que produèixi sentirà la ploma vacillarli als dits a l'haver d'embestir a un, que al cap y a la fi fa la meteixa feyna qu'ell, y els altres, els que no creen, per mandra o per infeconditat, se sentiràn a qualsevol moment l'acusació d'injusticia... Es clar, com qu'ells no n'han feta may de feyna d'imaginació, no saben els suors que costal... S'hi possessin, ja veurién el pa que s'hi dóna!

—

Els inconvenients d'aquesta situació se senten bé quan veu la llum una novela com *Romàntichs d'ara*, que senyala una fita en el camí ascendent de la nostra jova literatura y's tem, ab massa fonament, que molta gent ignorarà, per dissort, l'adveniment d'aquest fet trascendental.

Prou sabut es qu'en la nostra terra les noveles grans se poden comptar ab els dits, y les que ja existeixen, més qu'educadores de la voluntat, són purament emotives, d'argument y prou.

Romàntichs d'ara es una *tranche de vie*. La gent que s'hi mou, poqueta y triada, són menestrals dels que cada dia tractèm y ens tracten, no pagesos del terroç, de sentiments y accions rectilínies, que sols poden interessarnos en els moments tràgichs, que ja s'han explotat massa.

Y el problema es interessant, actual y etern. Convé que cada hu se'l formuli y tracti de resòldrel pera'l seu cas particular, si no es ja que a tot home de certa cultura se li planteja espontaniament en un moment o altre de la vida dels seus sentiments.

Quan un home y una dòna s'estimen de veres y's coneixen prou pera confiar d'una

manera cega en la solidesa d'aquest sentiment, ¿per què acudir a la sanció oficial?, ¿per què no poden ésser l'un del altre, com són l'un pera l'altre? ¿per què han d'enlletgir un acte nobilíssim ab fórmules, ab papers se llats que volen donar aspecte d'obligació a lo qu'es resolució de llibèrrima voluntat, acte de madura reflexió y alhora impuls d'irreflexiva fantasia?

¿Per què, ademés, imposarse com a violari un sentiment mudable, transformable, que pot acabar?

En llunyanes terres (diuen que a Suecia o a Noruega) les dònnes solteres tenen tants drets com els homes y les casades cap, donchs moltes xicotes, pera no decaure al casarse, contrauen els anomenats *mariages de raison*, y en aquests termes fan saber als amichs que, desde tal dia, viuràn maritalment ab un senyor qu'es del seu gust, sense que tal unió consti en cap llibre de parroquia ni en cap registre civil.

Valgui això com a resposta, en la pura possibilitat, a la pregunta qu'enclòu l'argument de *Romàntichs d'ara*. Ara en la factibilitat pràctica... ja es altra cosa.

Pera ilustrarse sobre aquest punt s'ha de llegir el bellíssim *plaidoyer* de 520 planes que N'Enrich de Fuentes ha escrit, inspirant-se en son triple lema: *natura, trevall, amor*, y arribant fins ala essència meteixa d'*uns amors neguitosos*. La Lluisseta, En Ridaura y sa mare, s'hi mouen a través d'un argument clar y lluminós, senzill com la meteixa senzillesa.

Quin amor de novela! Y que coses boniques podrien dirsen. Però això ja seria escórrer les bresques pera que'ls impacients poguessin anar de dret a les escenes movimentades, empassantse substancia. No, s'ha de llegir tot, deixantse sermonejar per l'autor en els indrets que toca, si es que algú s'adongui de que'ls sermonegen, qu'En Fuentes ho sab fer de manera destra y sinuosa, infiltrant els ensenyaments per la força dels fets y arribant a la conclusió, en la que parla per boca del *sereno* (admirable de terme-mitj, com a moralitat, com a vida, com a cultura):

—Potser si que s'aniria millor vivint com vostè diu; però'm sembla que, ara per ara, tal com estàn les coses, això es tan exposat com anar per una carretera molt dolenta dalt

d'un d'aqueixos cotxes nous que'n diuen autòmòvils: fins que adobin les carreteres val més anarhi a peu o bé, tot lo més, en carro. Ab això, fins que un hom vegi que la gent tira grava allà hont n'hi cal, y tapa'ls sots y les roderes, val més que no'ns hi embranquem per aquell camí, que'ns podriem rompre'l coll. —

S'ha de confessar, per recança que costi a alguns, qu'es aquest verdaderament l'estat actual de la veritat però ja poden tranquil·litzar-se'ls aymadors d'una llibertat més gran, d'un amor més verdader, perquè *la verité est en marche*, com va dir En Zola, y de l'esforç de tots depèn el ferla anar ben depressa.

Cal remerciar a l'autor per havernos inculcat, tot fentnos fruhir emocions ben agradoses, un xich més d'indulgència pera certes faltes y un xich més d'amor al proxim, demanantli al meteix temps dispenses pera qui ha pres temerari la veu cantant, que sols pot ferse excusar pregant que sia inclòs son escrit en la categoria d'aquells anònims de que més amunt parlarem.

VÍCTOR OLIVA

BRUNISELDA

I

Assaborint l'agradosa recordança del *avant goût* que'ns donà en Morera de *Bruniselda* fa poch temps, a la «Wagneriana», entrarem al Liceu frisosos de gosar les belleses de la delicada obra del mestre català vestides per la sugestió teatral que demanaven, engrandides per una orquestració que havia d'èsser — y es realment — de ver mèrit.

Hi entrarem, donchs, plens d'esperança, a la gran sala d'espectacles cau de reunió de la bona societat barcelonina, y en sortirem bon xich mal impressionats.

El teatre era gayrebé ple, sobre tot del segon pis en amunt, allí hont se solen aplegar aquells qui van al Liceu sens altres afanys que'ls nobles d'una fruhició purament artística. D'alli en sortien més espontanis, més braus, més sincers uns aplaudiments qui degueren en part pagar al mestre Morera sa tasca cada cop més bella, gran y valenta dintre l'art musical de nostra terra. D'alli dalt, també, n'eixia la crítica severa, justa y desapassionada per tot allò que passava arreu, desde la darrera bambalina a la *conxa* de l'apuntador, y desde aquesta a l'últim palco estoig de belleses, y joyes, y elegants plasticismes d'indiferència.

Fou aplaudida l'obra d'en Morera, mes no encara prou per sos mèrits, car la major part de l'auditori ni ho sabia lo que sentia, ni les capia prou les belleses qui *frappaveni* (?) son ohi.

Bruniselda es catalana, tota catalana, y sens dubte per això, per rahò de l'ànima que hi vibra y del cor que hi batega, l'òpera fou cantada en un *curssi* y ramplò italià qui la malmet, qui la desnaturalisa per complert. En italià exhalaven llurs planys y esclats d'amor *Bruniselda*, y Fidel, y el comte Isarn, creacions totes elles brollades de la terra catalana; en italià macarrònich llençaven llurs crits de guerra, enlayraven llurs himnes a la patria catalana les nissagues de Pallars y Ribagorça, malmetent l'esperit de la música sadolla de tot l'aroma de la terra; en italià s'esgranaven els *lieds* més sentits de la nostra Cathalonia, y en italià també — vestida de pagesa de l'avior, dalt de les runes del Castell de Pallars — la Tradició Catalana parlà de les gestes nostres als fills de la terra, quals peus eren calçats ab espardenyas y quals caps cobrien gandayes y barretines!

Endrecèm especialment les nostres lletres al senyor Bernis, l'empresari qui — tal volta ab més bona voluntat que fermesa y conseqüència — ens prometé fidelitat y esplendidesa en la presentació de *Bruniselda*.

En el primer quadro dames, cavallers, patges y trobayres canten les llahors de Pallars y Ribagorça entre les meteixes parets (?) ahont Alianor de Guzmán ens feu sentir sos amorosos *gorgorilos* en *La Favorita*. L'Alcázar de Sevilla traslladat a la Vall d'Arán per obra y *gracia* d'un rumbós empresari!... No's pot demanar més marvellós *tour de force*, d'arquitectura y... economia.

En el segon quadro torna a repetir-se'l miracle. Es Terol, ab son castell coronat de marlets qui, no servint ja a *Los Amantes*, ja de plaça de la petita vila de Viella.

Y encara més:

En el segon acte, sota les violades arcades orientals del saló de *L'Africana*, passa la processó dels freres y trobayres y cavallers catalans del segle XI, y el comte de Pallars y sa muller *Bruniselda*... Y giravolten sobre talons Lluís XV les parelles balladores de l'Arán, vestides ab *collants* grisos, y tapa-rabos de vellut vert galonejats d'or (!), y devantals de criatura qui semblen fets a la *Vireyna* ab desferres de cortines de *lilón* florejat... (1) Y que bé que s'emmariden aquells

(1) Senyor Bernis: potser que freqüentés un xich el Principal, ahont per un ral podria pendre lliçons de *mise en scène*, y veuria remembrances d'època verament notables (algún cop fins malaguanyades).

iris moradencs ab les mitges blaves y les sabates de sati blanch y rosa de les filles d'aquella rústega vall del Pirineu!... Y els patges ab clenxa partida y monyo de trenes dels que gasten les raspes aragoneses!... Y les fantasioses vestimentes de sati de cotó rebregat de les dames nobles del comtat de Pallars!... Y les actituts d'uns y altres, choristes y ballarines!... Y aquella dança ab moviments de *bayaderes!*...

Senyor Bernis, senyor Bernis! Per l'amor de Deu!... Tot y fentnos càrrech dels seus equilibris pera tenir a tothòm content—sobre tot als propietaris del Liceu,—¿no comprèn vosté que deuria imposar el seu criteri artístich, complint ses obligacions com a empresari d'un dels primers teatres d'Europa; adhuc coneixedor del seu públich?

Y aqui ve a tom el parlar també del mal efecte que produeix aquella bandera de fantasia, blava o vert-poma, ab creu roja d'ambulancia, en mans dels braus guerrers catalans qui la enlayren demunt llur vibrant y espontani himne a la patria... Si li feya por, devant de la trinitat aristocràtica de duchs y comtes forasters y marquesos casolans, l'atrevit voleyar de les quatre barres, ¿per qué no posar en mans de les hosts de Pallars y Ribagorça l'estandart de Sant Jordi?...

Y aquells ridiculs escuts de cartró que tan *lleugerament* els cavallers abraçaven, ¿d'hónt els ha tret el senyor Bernis? De ben lluny sens dubte, car pel camí molts d'ells havien perdut una o dues barres.

Y darrera del bosch de Tristán y Isolda, hont mor Bruniselda, comtesa de Pallars, vora son castell de la Vall d'Arán, aquella *apoteosis* de cinematògraf... y aquells incerts raigs de lluna qui vaguen esmaperduts, sense saber ben bé hónt han de caure!... Y els cops de martell, y les veus impacients dels *atrezzistes* que, mercés a la sordina exagerada de la orquestra, se sentien com en un taller d'ebanisteria al través d'aquelles glaces negres festonejades de parrachs, qui baixen y pugen ab una . . . franquesa indigna d'un públich en gran part de tant compliment, tan *chic!*... Ay, senyor Bernis!

Y aquelles colles de pagesos *moderns*, que al aparèixer l'ombra fatídica de la trista comtesa de Pallars entre aquelles runes llampantes, enlloch d'esglayarse s'estàn molts d'ells tranquilament assentadets a terra, talment com si's mengessin el consabut arroç de l'aplech de Sant Medi sobre les farigoles de l'altra vessant del Tibidabo!...

Mestre Morera: en quines mans heu posat les joyes cisellades pel vostre talent! ¿No ho veyéu que, malgrat vostres mérits, sembla que algú s'empenyi en que may poguéu ésser

en vostra terra'l profeta qual veu s'estén per demunt de plans y montanyes y ressona en tots els àmbits hont se sent l'art per l'art?... ¿Per qué no l'agafaveu vós la batuta, y no la duyeu vós la orquestra, tan desigual, tan *hésitante*, tan maltraçudament portada per en Lamothe, qui, malgrat tota sa bona voluntat, tingué moments ben infeliços, y careix de la empenta artística, del foch sincer que vós possehiu? De segur que si haguessiu estat en el llóch d'en Lamothe, malgrat l'excessiu velat de la orquestra en l'avant derrer quadro, no s'haguera perdut com se va perdre l'encis de la dolcíssima melodia que acompaña tan bé l'estat d'anim de l'enamorat Fidel, de la dissortada comtesa, de l'abatut comte Isarn.

Entre'ls crits dels operaris qui *construhien* les runes de Pallars darrera de les glaces negres, entre'ls murmuris de la concorrencia selecta qui cambiava impressions particulars bo y *croquant des bonbons*, se desenrotllà una de les més delicades pàgines de l'obra d'en Morera, passant ses bellesaes poch menys que desapercebudes.

Y, ja que parlém de la fredor de *bon genre* dels uns, parlém dels intempestius entusiasmes dels altres, y sobre tot de les manifestacions de la odiosa *claque*, vergonya d'empreses, de compositors y d'un públich que's respecta. Sonen els picaments de mans gayrebé sempre fòra d'hora, no deixant la major part del temps lloch a finalisar un fragment, a assaborir la impressió que la música proporciona. ¿Quàn quedarà abolida aquesta institució degradant pera tothòm? El públich barceloni, inteligent com poch, ¿no es prou sincer, prou independent per'haver de menester encara tan detestable *entraînement?*

Reservantnos pera'l proxím número de JOVENTUT el fer l'anàlisis de l'obra d'en Morera y parlar dels seus intérpretes, ens hem limitat a donar aquí una impressió lleal y sincera de la primera representació de *Bruniselda*, impressió excelent respecte al trevall d'en Morera, detestable en quant se refereix a la *mise en scène*... més detestable encara per havernos fet el senyor Bernis tantes prometences.

C. KARR

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

COSES VISTES Y COSES IMAGINADES. — *Recull d'impressions, per F. V. Colominas.* — (Barcelona). 1906.

El senyor Colominas (qual nom ens sona per primera vegada) es un nou literat català qui revela indubtablement positives aptituds pera la novela a la faysó naturalista. Hi ha en son temperament una forta empenta que li ha de permetre abordar els temes més atrevits, y una grapa particular pera encaixarlos dins les planes d'un llibre.

Emperò aquestes qualitats més se suposen que no pas se veuen en el llibre que tenim a la vista: malhauradament no ha estat l'autor en ell en plena possessió de ses facultats, ja perque s'hagi empenyat prematurament en donar ses obres a la estampa, ja perque aquelles hagin estat produhides a manera d'improvisació, seguint massa de prop la emoció qui les motivà.

Y, sobre tot, hi ha una visible precipitació en ampararse dels assumptes sense pendres el temps de sospesar bé llur transcendencia. Moltes de les *coses vistes y imaginades* del senyor Colominas no justifiquen pas ab llur importancia'l que deguessin necessariamente ésser escrites; y com per altra banda la técnica del literat es encara molt defectuosa, fa tot junt que'l llibre produeixi una impressió estranya de cosa primitiva y mal girbada: defectes de que sens dubte sabrà curarse l'autor a mida que adquireixi una major experiencia y afini ses aptituds.

I. Soler y Escofet. — *Esboços.* — Barcelona, 1906.

Literariament, el llibre del senyor Soler y Escofet mereix consideració. Hi ha en la seva prosa un especial equilibri y una discreta gradació de tons, de tot lo qual se'n desprén una emoció suaü y reposada. Sens dubte aquesta es la característica del temperament de l'autor qui ens ocupa, per quant la tònica general del llibre, qu'es la manca de relleu, s'imposa fins en aquells temes particularment destinats a impressionar d'una manera durable.

Aixi, per exemple, en aquell quadret en que se'ns descriu el carro qui avença, avença, fins a esclafar sota ses rodes la pobra espirolera rendida de cansament al bell mitj del camí, veyém com el carro arriba, com passa, com ja ha passat... y la emoció no s'es produhida en nosaltres. Compreném per la reflexió lo que aquell moment degué tenir de terrible, emperò ls medis d'expressió de l'escriptor han estat insuficients pera fèrnoshó *presenciar*, pera fer *sentir* als nostres nirvis la contracció dolorosa qui hauria degut arrencar un *ay!* involuntari als nostres llabis.

Y d'exemples aixi ne podriem donar molts d'altres trets del meteix llibre, lo qual ens du a la conclusió de que probablement no són els temes tràgichs els més a propòsit pera'l senyor Soler y Escofet. Hi ha segurament aquí el resultat d'una reacció de la voluntat de l'escriptor qui s'ha decantat precisament vers allò qui menys s'avenia ab ses facultats. En cambi en les descripcions de paisatge, y allà hont el tema no's aparta dels dominis de la lirica y tot lo més com a fruyt de la observació directa, l'obra del senyor Escofet apareix un xich més sincera.

S. Armet y Ricart. — *LES VALLS D'ANDORRA.* Barcelona, 1906.

La literatura de viatges qui, entre nosaltres, poble poch imaginatiu, presenta quasi sempre un caràcter eminentment pràctich y pren la tònica de *compte-rendu* d'un itinerari realisat obehint a un programa d'estudi o investigació, s'es enriquida ab aquest nou llibre del senyor Armet, qui compleix plenament els propòsits de l'autor de donar a conèixer la per molts conceptes interessant regió de les Valls d'Andorra.

La descripció del viatge es feta d'una manera agradosa y ve encara avalorada per un bon nombre de fotografies dels llochs descrits, acabantse'l llibre ab una serie d'itineraris pera l'excursionista, nodrits de datos precisos y qual utilitat es evident pera'l qui tracti d'aprofitarse de les instruccions de l'autor de *Les Valls d'Andorra*.

R. MIQUEL Y PLANAS

LA ERMITA ABANDONADA

En mitj d'altres montanyes s'aixeca una capella
voltada de pinedes hont canten els aucells;
a veurela sols pugén alguna pastorella
o algün pastor de cabres qui va vestit de pells.

Quan les floretes s'obren es una maravella,
ab les parets cobertes de roses y clavells.
Oh, quina suaü tristesa que fa la ermita aquella
tan quieta y solitaria, voltada d'arbres vells!...

No sempre està ben sola; l'hivern, quan les congestes
blanquegen les cimeres, els llops de grises testes
hi fan la llur estada: son jaç es a l'altar.

Hi porten les ovelles que han pres de les remades,
y al peu de la Puríssima les feres afamades
tot devorant les víctimes se posen a udolar.

JORDI MONTSANT

ESPERANTA FAKO

Kuin kelkaj anoj de la societo «Espero Kataluna» ĝia Estra komitato vizitis en la nokto de la 10ª kaj 11ª tagoj el la nuna monato, la kursojn de esperantan lingvon per ĝi malferniĝitaj kinj estas donatas ĉe la «Centre Instrntiu», de Gracia, kaj ĉe la «Asociació de lectura catalana». Ili vidis eu ambaŭ la progresojn kiujn ĝiaj multenombraj lernantoj faras kaj per tinj ĉi progresoj ni povas de dukti la klarajn konadojn kiujn iliaj instruistoj sinjoroj Miĥaelo Cases, kaj Diminiko Bonet, posedas pri nia internacia lingvo. Al ili kaj al cinj iliaj lernantoj inter la kinj ni multplezure vidis multajn fraŭlinojn, ni petas ke ili ne interrompu la komencita tasko, kontraŭe ke ili ĉiam antoŭ esperantiste iru.

Oni al ni sciigas ke, finita la kurson esperantan kiu estis klarigata de S^o Aŭgusteno Montaner, ĉe la societo «Ateneo Popular Enciclopédico» (Carme, 64), oni, ĉe la sama societo, malfermiĝis novan kurson je la 18^a tago el la nuna monato.

La societo «Espero Kataluna» malferonigos en la unuaj tagoj de la venonta monato alian esperantan kurson ĉe ĝia societa loko «Plaça de Santa Ana, 4, 2^{on}». Konante la intereson kiun pri tiu ĉi lingvo havas multaj el niaj samurbanoj, ni kredas ke tiu-ĉi kurso havos, kiel ĉiu la malfermitaj, multajn kursanojn kinj baldaŭ estos la plej fervoraj defendantoj de nia ideo.

La enskribo estos, kiel en la ecteraj malfermitaj kursoj, publika kaj senpaga.

Junt ab alguns membres de la societat «Espero Kataluna», la seva Junta Directiva visità en la nit dels dies 10 y 11 del corrent mes, els cursos de la llengua Esperanto per ella començats que's donen en el «Centre Instrntiu» de Gracia y en l'«Asociació de Lectura Catalana». En abdós s'hi veuen els progressos que sos molts deixebles realisen, y d'ells ne podèm deduhir els clars coneixements que llurs mestres, en Miquel Cases y en D. Bonet, posseheixen de nostra internacional llengua. A n'ells y a tots los seus deixebles, entre'ls que ab molt plaher hi vegerem moltes senyoretas, demanèm que no interrompin la començada tasca, per lo contrari, que vagin avant Esperantistament.

Se'ns fa saber que acabat el curs d'Esperanto qu'explicava en Agusti Montaner en la societat «Ateneo Enciclopédico Popular», (Carme, 64), s'obri en la meteixa societat un nou curs el dia 18 del corrent mes.

La societat «Espero Kataluna» obrirà, els primers dies del vinent mes, un altre curs d'Esperanto en el seu local social «Plaça de Santa Agna, 4, 2^{on}». Com que coneixèm l'interès que sobre aquesta llengua tenen molts dels nostres conciudadans, creyèm que aquest curs tindrà, com tots els oberts, molts membres que prompte seràn els més fervorosos defensors de nostra idea. La matricula, com en tots els altres, serà pública y gratuhita.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Exemple de declinació:

Nominatiu. — Ĉu la edzinoj estas la unuaj enirantaĵ? — Jes, la unuaj (nom.) (Les mullers seràn les primeres a entrar? — Si, les primeres.)

Genitiu. — Ĉu la ĉapelo estas de la tria aŭ de la kvara el tiuj sinjoroj? — Estas de la tria (gen.) (El barret

es del tercer o del quart d'aquells senyors? — Es del tercer.)

Datiu. — Al kiu vi deziras ke mi donu la monon? — Al unua trairono (datiu. — (A qui desitjèu que dongui el diner? — Al primer que pasará.)

Acusatiu. — Mi montros al vi tri monerojn, la unua kiun vi vidos estas antikva, la duaj estas nuntempaj; kiujn vi preferas? — Mi preferas la duajn (acus.) — (Vos ensenyaré tres monedas, la primera que

veuréu es antiga, les segones són modernes: ¿quines preferiu? —Prefereixo les segones.) (Recáu sobre ella l'acció del verb *preferir*).

Ablatiu. — *Metu la pantalonon, aũ sur, aũ sub, aũ apud la unua ŝranko.* — *Mi ĝin metos en la dua tirkesto,* (abl.) — (Poséu el pantalon sobre, sota o al costat de l'armari. — El posaré en el segón caiaix.)

— «Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació *obl* pera fer els numerals multiplicatius.» (*Reg. 4. — Gram. Fon. Zam.*)

Aclaració: L'adició als cardinals *unu, du, tri,* etc., fins al infinit, de la particula *obl*, ens donarà per resultat nous mots fonamentals qu'expressaran abstractament la idea de multiplicació per un, dos, tres, etc., segons el cardinal que usém. Aquests nous mots fonamentals, com es regla en Esperanto, no poden usarse sense una o altra terminació gramatical. Hem de tenir en compte, donchs, si el mot qu'usém es substantiu o adjectiu (més endavant veurém les altres parts de la oració), pera donarli la terminació *o* o *a*. *Doble*, per exemple, ve expressat abstractament per el mot compost fonamental *duobl*; y segons la frase, *doble* serà un substantiu o un adjectiu, y, per lo tant, podrà estar en singular o plural, y en un o en altre cas de

la declinació. *Jo prefereixo'l doble d'aquesta que el triple d'aquest altre.* En aquesta frase, *doble* es substantiu, com ho es *triple*, y estàn en acusatiu car reben l'acció del verb *preferir*; per lo tant, als mots *duobl* y *triobl* els hi donarém la terminació substantiva *o* y els declinarém ab la *n* del cas acusatiu: *Mi preferas la duoblon da tiu ĉi pano ol la trioblon da tiu alia.* En la frase: *Quatre es el doble de dos, y trenta el triple de deu, doble y triple* també són substantius y estàn en cas nominatiu: Dirém, donchs: *Kvar estas la duoblo de du kaj tridek la trioblo de dek.* Però quan dihem: *Via doble*, *doble* ja no es substantiu sinó adjectiu, que qualifica a *via*, y per lo tant, li afegirém la terminació *a* que li pertoca: *Vojo duobla.* En: *Jo he cobrat doble paga*, *doble* també es adjectiu y està en cas acusatiu com el substantiu *paga* a qui acompanya: *mi enspezis duoblan pagon,* etc., etc.

Com es natural, al convertirse els mots fonamentals multiplicatius en substantius o adjectius queden sotmesos a les regles donades per'aquests.

Diccionari. *Unuobl*, que indica la multiplicació per *hú*, dóna la idea de simplicitat en oposició a la de múltiple.

Simpl (rel adjectiva: *simple, senzill*) dóna la idea de simplicitat en el sentit de no tenir parts, d'ésser d'una manera y no d'altra, y de no ésser complicat, enrevessat, etc.

F. PUJULÁ Y VALLÉS

(Seguirà)

NOVES

A l'històrich palau de l'Audiencia's celebrà dilluns solemnement la festa de Sant Jordi, essent gran l'animació en el mercat de flors instalat, com cada any, al pati de l'edifici.

La bandera catalana onejà en gran nombre d'entitats autonomistes.

L'Orfeó Graciench celebrà'l dissabte a la nit un concert ab motiu de la inauguració de sa senyera, la qual havia estat exposada, cridant molt l'atenció del públich, en els aparadors dels luxosos magatzems del «Louvre», del carrer Major de Gracia, durant tota la passada setmana.

Dit concert fou un éxit pera les tres seccions de senyoretas, homes y noys, com també pel «Círcul Musical Bohemi», encarregat de la part instrumental. S'estrenà l'himne

Voltant la Senyera, lletra d'en Guanyabens y música del director de l'Orfeó senyor Balcells, que fou molt aplaudit. També ho foren, haventse de repetir, *L'Emigrant* (Vives), *Les Ginesteres* (Balcells), *La Verema* (Lassus), *La mort de l'Escolà* (Nicolau), *Cançó de noys* (Grieg), *Negra Sombra* (Montes), *Cançó de filadores* (Wagner), *Els tres tambors* (Lambert), y *La Patria Nova* (Grieg).

Molt important resultà'l concert donat el passat dissabte per l'Orfeó Barceloni al teatre de les Arts, en obsequi als seus socis protectors. El programa estava dedicat a Schubert quasi per complert, y l'Orfeó s'hi feu aplaudir en gran manera, sobre tot ab el *Cant de Victoria de Mirjam*. Se guanyà una gran ovació executant el *Salm CL*, de César Franch (primera audició), que hagué d'ésser repetit. També hagué de repetir-se la *Primavera eterna*, d'en Morera. La senyore-

ta Serra en el *solo* del *Cant de Victoria*, la senyoreta Beltrán acompanyant al piano altres dues obres de Schubert, y l'organista senyor Icart, se feren aplaudir així meteix ab molta justícia; y més que ningú el mestre director de l'Orfeó senyor Serra, per l'entusiasme y talent ab que realisà son difícil comès.

La setmana passada no poguerem donar compte de la excelent impressió que'ns havien produhit els quadros y dibuixos d'en F. Goitia, exposats a la Sala Parés. Els dibuixos especialment revelen en llur autor una personalitat artística ben potent; en ells hi predomina'l negre, ab un vigor y ensem una pastositat en les penombres que produeix gran impressió.

No tan incondicionalment com els d'en Goitia, però de totes maneres ab sinceritat, hem d'alabar també'ls dibuixos qu'exposava en el meteix saló en Joaquim Biosca, artista jove que de veres promet.

Aquesta setmana hem vist a Ca'n Parés exposada la senyera de les Escoles del Districte Segón. El projecte, d'en Lluís Doménech y Montaner, es molt artístich, essent remarcable també la mà d'obra, deguda als senyors següents: Brodats, Concepció Vallsca y Soca; Passamaneria, tallers de Benet y Malvey; Coronament, tallers de A. y A. Santamaria.

Enllestit ja'l present número, els telegrams de Madrid ens innoven que la *Gaceta* ha publicat, per fi, la nova lley sobre'ls delictes contra la patria y l'exércit, ensem que'l decret restablint les garanties constitucionals a Barcelona: decret firmat a Palau el 15 del corrent, y qual publicació ha demorat el govern fins saber el resultat del viatge d'en Romanones a nostra ciutat.

Ja era hora. Ara veurém qué es lo que tenim de més sobre lo que teniem. Ara veurém fins a quin punt ens farà feliços el *liberalissim* govern d'en Moret. Y veurém també si els hi posa un moç a la boca als periòdichs de Madrid que de Catalunya y de nostres aspiracions malparlaven y ara, precisament ara, en tornen a malparlar...

Veurém, veurém... si tenim sed.

Publicacions rebudes:

En Griva, per Antòn Benazet. Editat a Sitges s'ha publicat aquest quadro lirich, lletra del senyor Benazet, música del mestre Cuscó. S'hi troben en la lletra les qualitats que'ls lectors de JOVENTUT poden haver apreciat en els treballs del senyor Benazet que

han vist la llum en nostra revista. Seguint nostra costúm, ens abstenim de judicar aquesta obreta que no hem vist representar y que fou estrenada a Sitges el dia 11 del passat mes.

Tratamiento práctico para el temple del acero fundido para útiles, per Rodolfo de Lamprecht, enginyer pirotècnich y oficial d'Instrucció pública. Forma un elegant fascicle de 38 planes, ab abundants explicacions de gran utilitat pràctica.

Historia de Catalunya, per Antoni de Bofarull y de Brocà. La «Biblioteca Clàssica Catalana», que ab tant d'èxit ha publicat la *Crònica o Comentarís del Rey En Jaume*, s'ha emprés la publicació de la celebrada *Historia de Catalunya* d'en Bofarull, propositantse que aquesta edició econòmica tingui verdadera eficacia pera la instrucció del poble català. Pera millor comprensió publicarà, pera cada un dels grans períodes de nostra historia patria, un mapa detallat de les terres que Catalunya comprenia, començant per les regions habitades per les primeres invasions celtes y fenicies, fins a la Catalunya actual, dividida en províncies y mutilada per l'anexió del Rosselló a França. Se publicarà per quaderns setmanals al preu de 25 céntims, y per volums de 2 pessetes cada un al ésser completats.

¡E pur si muovel..., per Joseph Mas-Gomeri. Ab les rahons contingudes en aquest llibre's proposa son autor refutar el de don Joseph Buxadé titulat *La Razón contra la Anarquía*. El llibre del senyor Buxadé en realitat no convencia a ningú... Ergo, es per demés la refutació del senyor Mas-Gomeri, qui, per sa part, si bé es cert que ab estil vibrant diu algunes coses qu'estàn bé, també ho es que no'ns en diu de noves. El llibre's ven a 2 rals.

Cartell pera'ls Jochs Florals que han organisat el «Patronat de l'Obrer de Sant Joseph» y la redacció del *Semanario Católico de Reus*, y que's celebraran en dita ciutat el primer de juliol d'enguany. S'ofereixen déu premis, devent remetres els treballs al secretari del jurat, Rambla de Miró, 5. El jurat qualificador estarà compost pels senyors Dr. Tomàs Sucona, president; Arthur Masriera, vispresident; Joaquim Borràs de March y Bonaventura Sanromà Quer, vocals; Joseph Carbonell, secretari.

Historia de Catalunya. Han sortit els quaderns 2 y 3 d'aquest compendi de nostra historia que's publica baix la direcció de l'«Asociació de Lectura Catalana».

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntiehs d'ara

per Enrich de Fuentes. —

Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ✧

**OVO LÉCIT-
HINE BILON**

**PHOSPHORE ASSI-
MILABLE: DRAGE
ES: GRANULE: AM-
POULES: 1000**

**NEURASTHENIE: DEBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE**

ALFRED RIERA, FILLS, BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

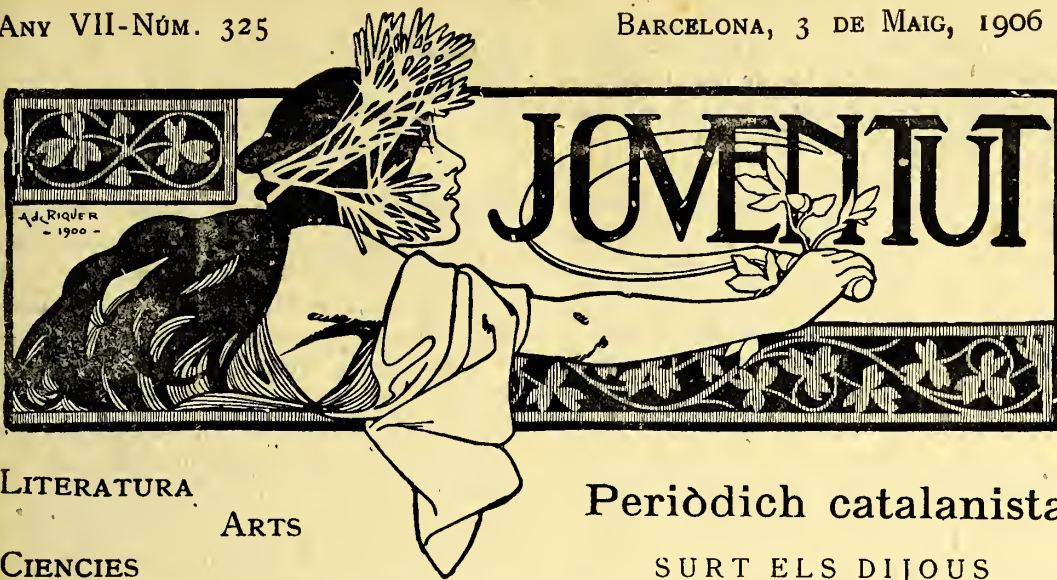
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Progrès del Catalanisme, per Lluís Via.—La Fira de les Roses: Festes de Sant Jordi y Santa creu, per Pompeius Gener.—Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès.—Alegries, per Francesch Sitjà y Pineda.—Bruniselda»: II, per C. Karr.—Dijous Sant, per Joan Vergés y Barris.—Teatres, per Emili Tintorer.—Notes bibliogràfiques, per Oriol Martí.—Consistori dels Jochs Florals: Veredicté.—Esperanta fako.—Solidaritat Catalana: Llista de JOVENTUT.—Noves.

PROGRÈS DEL CATALANISME

S'ha promulgat la ley de jurisdiccions després de cinch mesos de supressions de periòdichs, denúncies, processos y empresonaments. Durant aquest temps, en nom de la patria ofesa s'ha fet lo possible per'abatre y destruir als qui tant ens preocupém de fer patria. Y fins y a tant que la ley de jurisdiccions ha sigut publicada, ens han tingut sospeses les garantíes constitucionals, a fi de que no's dubti de que, ab dita ley, a Catalunya y sols a Catalunya's tractava de molestar.

Emperò si els mal aconcellats enemichs nostres han fet molt pera ells y pera la burocracia centralista qui representen, han fet més, molt més pera nosaltres. Molt pera ells per que han tractat ab esforços sobrehumans de fer estables un Estat y uns governs qui trontollen baix un regim injust, irracional, im-

possible. Molt més pera nosaltres per que Catalunya té noves rahons per'alegar, noves mostres de propri civisme pera ostentar, nous exemples vergonyosos pera tirar en cara als qui per la ley de la força, qu'es la rahó dels poruchs mancats de rahó y de seny, han intentat ofegar aspiracions y negar drets a un dels poch pobles qui, pletòrichs de vida y de ideals, breguen pera evitar la ruina a que veuen abocat l'Estat espanyol qui no'ls escolta y ab ells no vol salvarse.

Les garantíes s'han hagut de restablir, y Catalunya, malgrat l'amenaça de la ley nova (qual derogació pressentim per que lleys tan impopulars y equivoques no són viables en nostres temps), repeteix lo de sempre: que vol viure ab vida propria, que vol governarse segons ses conveniencies y necessitats. Y sa veu es més forta que avans, y ses reclamacions més vives, y ses acusacions més dures. Y aquells delegats dels mals governs qui pretenciosament y sense darsen pena han exercit de petits reys absoluts d'un poble eminentment lliberal, comencen a darse compte de que aqui els petits reys absoluts, els petits dèspotés ignorants, no solen realisarhi més que dues missions: o satisfer conveniencies personals com alguns que tothòm recorda, o caure en el ridicul com algún altre que a hores d'ara veyèm quasi de cos present. Car no endebades se diu

que cada català, tenint molt de revolucionari, té també a sa manera tot un rey al cos. Sentintse reys tots, ¿còm podràn surar entre ells els petits reys qui volen fer rotllo ?

Prou se'n ha convençut el senyor comte de Romanones al venir a veurens últimament; prou se'n ha convençut contemplant el trist paper que aquí desempenya son representant. Per això ell no l'ha adoptat el paper de petit rey; per això s'ha estimat més fer vagues promeses en les que no creyèm y de les que res esperèm els qui sols creyèm y sols esperèm en nosaltres mateixos.

Si: la fe en nosaltres creix, tant com la desconfiança en els governs inútils y mal intencionats qui teixeixen llaços de germanor no ab garlandes de flors sinó ab cadenes, emperò cadenes de ferro menjat pel rovell. Y nostra fe'ns fa progressar, y devant d'ella, en moments no sabèm si de por o de clarividencia, un ministre de la Governació qui ens havia privat d'ensenyar en català'l Catecisme, no sols declara licita y necessaria la ensenyança en català, sinó que's declara ell mateix descentralisador. Oh, els petits reys poruchs!...

Tant se'ns en dona. Nosaltres ray que la fe en el Catecisme ja la tenim ben arrelada. En un Catecisme nou, un Catecisme nostre, del que tothòm n'es apòstol y sacerdot, perque ab el pensar y el sentir de tothòm y de cada hu, ab les modalitats y aspiracions de tots, va prenent cos y robustesa. Es el Catecisme de les veritats noves en pugna ab les mentides velles.

El Catalanisme progressa. Lentament, però d'una manera segura. Restablerta la normalitat, els catalanistes ens recomptèm, y ens trobèm molts més dels qu'erem. De les nostres aspiracions se'n han impregnat tots els programes politichs; la nostra bandera oneja en tots els partits; els qui ahir ens feyen guerra, 's sumen al nostre estol; els qui han patit persecució tornen a la brega ab nou dalit; publicacions com el ¡*Cu-Cu!* flamegen avuy novament en mans del poble, y demà *La Tralla* s'hi aixecará també; teniem un diari y en tenim dos; a les campanyes de *La Veu de Catalunya* s'hi afegiràn desd'ara les del *Poble Català*. Avant, donchs!

El Catalanisme creix, el Catalanisme's completa.

Creix conscientment, reflexivament, inexorablement; creix com les llevors que s'inflen, com les plantes que puguen, com les flors que's baden; creix per lley natural de vida, dolçament, com tot lo qu'es sà y fecond, com totes les grans gestacions amoroses; creix sota una pluja persistent d'amor, sense esclats tempestosos, sense turbonades brusques y nocives; creix ab la serenitat de les coses verdaderes y eternes.

El temps dels puerils arruixaments, que no dels grans entusiasmes majestuosos, ha passat; als cants delirants ha de succehir la feyna positiva. Convençuts de la llur força, els catalanistes ja no's deixen portar per *chauvinismes* ni apassionaments. Els Jochs Florals d'enguany ne són una proba. Jurats deficients o del tot ineptes havien contribuït a la decadencia de la venerable institució premiant treballs d'escàs valor ab tal de poder ab ells enlluernar al públich. Això retreya als bons poetes y escriptors, y ens feya desitjar la mort dels Jochs als qui els volèm tals com deuen ésser. Enguany un jurat de més conciencia ha preferit deixar deserts dos premis ordinaris que concedirlos a *floralers* vulgars. Així es còm se fa tasca positiva, així es còm progressa'l Catalanisme.

Que continuhi així; que's dongui compte de que ja entra a sa major edat; que avençi ab planta ferma, sense saltirons ni corregudes inútils, que si estimulen les forces dels cossos petits pera futures caminades, gasten les dels grans, quals caminades han d'ésser definitives.

LLUÍS VIA

LA FIRA DE LES ROSES

FESTES DE SANT JORDI
Y SANTA CREU

A *Fira de les Roses* era, en els bons temps dels reys d'Aragó, una festa popular, ab la que's celebrava a Barcelona l'adveniment de la primavera.

L'origen d'aquesta festa's remonta a l'antiguitat greco-romana

en aquesta regió de la *Hispania Tarracensis*.

En tot aquest litoral mediterrani, y especialment a Barcino, capital del camp *laletà*, com l'anomenaven els romans, se celebrava a últims d'abril o primers de maig una festa en honor de la deesa Flora (o Chloris) y de sos amors ab el déu Zèfir, en que la estatua de dita deesa, molt semblant a la Diana, era coronada de roses al mitj d'un vast circh, situat en l'acabament de la *Via Patricia*.

Aquestes festes anomenades *Florals* se celebraven de nit, en el circh esmentat, a la llum de nombroses antorxes. Consistien en espectacles representant el floreixement de la Naturalesa, y's cantaven himnes, premiantse les millors composicions qui s'havien presentat a l'objecte. Les joves que hi assistien anaven coronades de roses, y la festa termenava ab un banquet orgiàstich, en el qual eren premiats ab copes d'or els poetes qui millor havien cantat el triomf de la primavera.

No cal dir que gayrebé tots els assumptos sobre que versaven dits cants eren amoris, y que'ls poetes eren coronats per les dames patricies de major hermosura, de quals mans rebien els premis.

Per la *Via Patricia* y pels voltants del circh s'hi colocaben les floristes arribades del camp, ab grans cistelles de roses que venien als qui anaven a veure les festes, quals festes, apoyades y fomentades per alguns Emperadors qui feyen distribuhir al poble vi, blat, flors y fins monedes ab llur efigie, degeneraren ben prompte en llicencia, y foren abolides pel Cristianisme.

Com se pot veure, les *Florals* paganes foren l'origen dels *Jochs Florals* que més tart se celebraren en el regne d'Aragó, desde Provença a Valencia.

Però, segons sembla, tot el pla de Barce-

lona en aquells temps estava sembrat de rosers; y les roses d'aquesta regió arribaren a tenir anomenada en tota Europa per sa fina aroma. Y el Cristianisme, al abolir la festa pagana en honor de Flora, consagrà les roses dedicantles a una de ses festes, y aquesta fou la de la *Santa Creu*, el dia 2 de maig. Aquell dia s'engalanaren els temples ab roses mistiques (així s'anomenaven les roses blanques), y els nens, simbol de la ignocencia, vestits ab blanques túniques, anaven a demanar almoyna entre'ls fidels ab un plat de metall ple de roses, de qual centre s'aixecava una creu ab pedreria.

Mes, al venir els *Jochs Florals*, en el segle XII a Tolosa, y després a Barcelona, y més tart a Valencia, fou ressucitada l'antiga festa pagana, y si bé no's feu ja en honor de la deesa Flora, els poetes dedicaren llurs troves a les dames més hermoses y acudiren a rebre d'elles les flors en premi de llurs versos, quan no l'amor en premi de llurs cants inspirats.

Y així com en l'antigor un déu presidia tots els actes dels mortals y aquesta festa de la primavera era presidida per la divina Chloris, en la Edat Mitja, patrocinantho tot els sants, vingué a ésser el patró dels *Jochs Florals*, y especialment de sa *Fira de les Roses*, Sant Jordi, aqueix sant cavalleresch qui destruhí l'aranya-monstre, lliurant a la jova princesa a qui aytal cuca-fera tenia empresonada.

Sant Jordi era en aquella època no solament el patró dels cavallers catalans, sinó'l de tots els del litoral llati y grech. El veneraven els cavallers maltesos; el reclamà'l comtat d'Atenes y *neo-patria*; varies repúbliques italianes encunyaren monedes ab sa elegant figura; per tot el Mediterrani fou tingut com espill de cavallers, com model del desinterès, del valor y de l'heroisme: era com l'àngel bo o l'adalit celest d'aquestes riberes.

¿Qui no veu en aquest sant l'etern simbol del Sol matant al monstre de l'hivern y de la nit, y llibertant a la Natura cohibida pel fret y les tenebres?

Segons pretén Max Muller, y ab ell altres sabis alemanys qui s'han ocupat dels orígens de les religions, el nom de Jordi o Jorgius provindria de *Iorus*, y per tant del déu egipci *Orus*, qui personifica també al Sol naixent, llibertador de la Naturalesa esterilizada per Tiphon, el monstre de la Nit y de l'Hivern.

Mes, sia d'això lo que's vulgui, lo cert es que Sant Jordi fou proclamat patró de la cavalleria a Catalunya, Aragó y Provença, y la seva efigie eqüestre presidi els *Jochs Florals* a Barcelona, celebrantse en llahor seva una gran *Fira de Roses* qui durava desde'l dia del sant al de Santa Creu; fira a la qual assistien no sols els galans pera obsequiar ab

rams a les dames, sinó també'ls mercaders, juheus en llur major part, pera comprar grans quantitats de dites flors y extrauren la essencia, que's venia a preus molt elevats en aquella època (1).

Aquesta costum durà aquí fins després del Renaixement, època en la que caygueren en desús els *Jochs Florals*.

Llavors la *Fira de les Roses*, qui durava del 21 d'abril al 2 de maig, se dividi, per així dirho, en dues. Durant la diada de Sant Jordi's venien roses, pels pagesos y floristes, al pati del Palau de l'Audiencia, o sia de la Diputació de Catalunya. S'exposava allí un rich tapiç mitjieval (2) brodat ab sedes y or, en que'l sant combatia ab el drach o aranya pera deslliurar a la jova princesa, y's deya un ofici solemne a la capella qui porta'l nom del sant y qual portada es d'un gòtich florit de lo millor que's pugui veure en aquest genre de l'arquitectura. Aquell dia l'edifici estava obert a tothòm, podent el públich entrar en ses sales y sortir a l'històrich pati gòtich dels tarongers.

L'altra *Festa de les Roses* era la de Santa Creu. En dit dia, talment com a les primeries del Cristianisme, se guarnien els altars de roses, venentse a les portes dels temples; y en cada barri s'eregia una capella ab una creu, coberta materialment de flors. Y els nens anaven ab plats plens de poncelles, oferintles als transehunts, recitant aquests versos pera que'ls hi tiressin una moneda:

Vostè senyor galàn,
qui té la cara de diamant:
un dineret per la Santa Creu!

O bé:

Vostè senyora hermosa,
qui té la cara com una rosa:
un dineret per la Santa Creu!

Abdues costums se conserven, encara que molt esborrades ja, en nostres dies. Avuy la fira de roses de l'Audiencia's limita ja a l'interior de l'edifici, y la de la Santa Creu apenas subsisteix en algùn dels antichs barris de ribera del casco de Barcelona.

POMPEIUS GENER

(1) Ens recordèm d'haver vist encara, en nostra infantesa, celebrarse ab bastant esplendor la *Fira de les Roses*. Aleshores el Passeig de Gracia, enloch de cases, tenia jardins y horts a banda y banda, y de cap a cap s'hi veyen rosers. Quan els nostres pares eren joves hi havia a Barcelona, segons lo qu'hem sentit contar, un moro argelí o marroquí anomenat Benani, qui agabellava les roses el dia d'aquesta festa pera extrauren la essencia y vèndrela després en ampolles, o en forma de productes de perfumeria.

(2) Y encara avuy día s'hi segueix exposant.

DESDE PARIS

Fou una festa simpàtica la de la inauguració de la estatua *Le Penseur*, d'en Rodin, emplaçada devant del Panteó, lloch ben escullit si's té en compte que l'edifici s'aixeca en homenatge dels grans homes, si bé no tots els que's tenen com a tals y són enterrats a dintre's distingiren per pensar: n'hi ha que sapigueren matar, y d'altres que's deixaren matar o no sapigueren no deixarse matar. Mes els pensadors que hi són—pera no nomenarne d'altres: Rousseau, Victor Hugo—fan el lloch bo. *Le Penseur*, per altra banda, hi està molt bé al Barri Llatí, ahont hi són agombolats els edificis universitaris.

Lo que fóra difícil es trobar un barri a propòsit pera'l grupo *Le Baiser*, del meteix escultor. Y no es perque a Paris els petons no vagin a dojo per tot arreu. Però no són pas com aquell petó sà que vibra sota la teulada del Museu del Luxembourg. Trobo qu'està molt bé. arxivat. Hi ha coses que semblen ja haver passat per sempre més als ulls de la Humanitat, y que aquí a Paris ja han passat en efecte. Aquestes coses, qui no obstant són font de vida, en els temps presents joh ironia! semblen estar en medi adequat entre estufes y sota vidres.

Le Penseur està o's troba molt bé a l'ayre lliure, prenent el sol y la pluja ab ses espatlles herculies.

De reixes endins els invitats assistents són poch. De reixes enfora, s'aturen els qui passen. *Oh là là!*, que n'hi hauria de gent si's tractés del passatge d'un rey de les Quimbambes! Arriba en Rodin, aquest vellet simpàtich y elegant ab sa grossa barba blanca, aquest gran home que ha sabut sintetisar en dos bloch el cor y el cap, y passa modestament entre'l públich sota una pluja de mans qui s'allarguen vers ell. Arriba'l ministre; els soldats presenten armes; el ministre va repartint somrisos; s'apropen les eleccions; es molt còmich el ministre; y cal dirho tot: es molt simpàtich. En sa mirada picaresca hi ha tot un poema. Vos mira com si vos fes l'ullet, dihent: «*Estich al tanto!*» Si no temés ofendre a nostre amich senyor Vallès y Roderich, diria que va semblarme ell, qui s'havia deixat créixer el pèl del mentó.

Callèm, que'l ministre parla. ¿Parla, hedit?

He dit malament. El ministre canta. Canta un discurs que porta escrit en fulls grossos de paper de barba. *Amigu*, quina veuça! *Il s'y connaît*, en declamar a la francesa! La panxa li fa uns bots! En fi, el ministre ha acabat: *La Gloire! la Liberté! et la Patrie!*... ¿Aplaudim? El soroll que farèm ens impedirà buscar la relació d'aquests tres mots. El ministre baixa la escala repartint somrisos, y va a assegures sota del *Penseur*.

Avans del ministre ha parlat un altre senyor; després del ministre, una actriu de la Comedia Francesa, vestida de grega, surt de dintre del Panteó, y avençant fins a les columnes a dalt de tot de la escala, recita un fragment de Victor Hugo. No resulta mal la farça! Y la gent desfila.

Més somrisos, més estretes de mà, y grups qui resten fent comentaris.

Durant l'acte he estat observant a n'en Rodin. Mentres *Le Penseur* anava de boca en boca, mentres s'elevava sa obra a les més altes regions de la perfecció, mentres se li tributava a n'ell meteix un homenatge ja de molt temps per ell merescut, m'ha semblat que no hi era, qu'ell era l'únich que no hi era. M'ha semblat qu'estava absolutament lluny de pensar ab son *Penseur*; que son pensament hi era per demunt, com un airostat qui venint de Saint-Cloud, ha passat per dessobre de nosaltres. Potser, si pensava en sa obra, pensava en apoyarli el braç dret sobre la cama dreta... Aneuho a saber!

Ahont hi ha molta gent sempre es a la fira. Veritat es que la Fira du Trone, qui té lloch per Pasqua a n'el Cours de Vincennes y dura un mes, es la més concorreguda de totes les que durant l'any se fan a Paris. No són pas banals aquells cavallets monstres, aquells manèges ab cochons y automòvils y vaques, tot de tamany natural; no es pas gens vulgar aquella animació, y aquell soroll, y aquell veure les dones, aixarrancades sobre les besties de fusta, riure y xisclar ab els porquets de pasta qui duhen llurs noms escrits ab sucre penjats del pit. Són ben característichs aquells *Toboggans*, de l'alçada de sis pisos, ahont s'hi puja per escales moyibles, y d'hont la gent baixa deixantse anar com paquets per zigzaguejantes canals de

canya... Però tot això no compòn res, al costat d'una de les mil barraques ahont s'hi ensenyen maravelles, y qual prospecte vull reproduhir a troços pera major gloria de l'art de Cúchares. Pera major gloria no més; no parlèm pas com el ministre!

La cosa té lloch a l'Arène de Juliano, un senyor que no fa molt perdé son famós *Groupe de Lions* a la suite d'un accident de chemins de fer.

C'EST FANTASTIQUE! C'EST PRODIGIEUX!
C'EST INOUÏ

Unique exhibition dans les annales artistiques!

Ces magnifiques TAUREAUX ESPAGNOLS provenant de la fameuse ganaderia de Manuela (!) Mazantini de Séville et de Florès (fournisseur des arènes royales d'Espagne), domptés à leur tour, exécuteront en liberté un travail surprenant, sous les ordres du TOREADOR FEIJÓO.

ON A VU dompter des lions, des tigres, des panthères, des jaguars, des ours, des éléphants.

ON A VU dans des rencontres sensationnelles, des Taureaux sortir vainqueurs de tous les fauves les plus redoutables qui leur étaient opposés.

MAIS CE QUE L'ON A JAMAIS VU, c'est le dressage, unique au monde, des taureaux SAUVAGES, lesquels ont provoqué, avec tant d'enthousiasme, l'envahissement des arènes espagnoles.

Després d'això sembla que'l prospecte ha d'afegir que lo que tampoch s'ha vist jamay es llaurar ab bous la terra pera ferla produhir. No: el prospecte segueix dihent:

Ces taureaux qui ont déjà combattu glorieusement dans des courses avec MISE A MORT, ont eu la vie sauvé grâce aux récliamations énergiques des spectateurs, qui, se conformant à leurs anciennes traditions, ont réclaté la grâce pour ces superbes animaux qui les ont ému par leur farouche défense et leur courage indomptable...

Pobres besties, quina llàstima'm fan! Còm el deuen anyorar aquell esclat de sol de sa terra! Un esclat de sol com el que feya el dia en que varen sentirse insultar a causa de llur pacífich caràcter ab els crits de ¡¡*Al corral!* Pobres besties, qui avuy elles, les insultades per pacífiques, són ofertes a la pública admiració dels babaus com a monstres qui

ont éventré des chevaux et mis à mal MATA-DORS, PICCADORS, BANDERILLOS et TORÉADORS (!!!)

¿Què deuen pensar aquelles pobres besties de mirada carinyosa? Quàntes coses despreciatives d'aquella forma nomenada humana, de que s'ha valgut en Rodin pera materialisar el concepte del Pensador!

Ah! el dia que'ls homes aixequin en llurs viles estatués a les *especies* animals! ¿No serà això un signe de superioritat dels homes qui provaràn ab ell no ésser ja com ara, ab llurs

exclusivismes, ni orgullosos ni gelosos?

Una esculptura representant una bestia pensativa, titulada *Le Penseur!* Y lo fàcil que seria trobar emplaçament adequat a una esculptura representant una bestia qui no pensa! Pais hi ha en que no caldria encaparrarsbi gens.

—Déixila ahont li sembli, que ahont la deixi estarà bé!—

F. PUJOLA Y VALLÈS

Paris, abril, 1906.

ALEGRIES

A Joan Maragall

I

DEMATÍ DE SOL

Quín dematí de sol!
No es festa, y tots fem festal...
L'hivern corre pel món
prò un maig dins nostre riu...
Quín dematí de sol!
Y quín obrir finestres,
y portes, y balconsl...
Les cases van buydantse... buydantse...
Tothòm aixeca'ls ulls
y té la boca rihenta...
y una paraula corre
de l'una boca a l'altra:
«Quín dematí de sol...»

II

LA PRIMERA ROSA

La primera rosa obertal
Bon any sia de Deu!
Anunci de primavera...
Ara sí que'l fret es breu!
La veig riure entre'ls somriures
de les fulles just nascudes,
en el branquilló més alt,
cara al cel esbadellada
ab un riure triomfal...
Y en el cel
la blavor ja es més constant...
y els aucells que hi van passant!...
La primera rosa oberta
que dóna aromes al vent
oh' quíns somnis que m'encén!

III

LA PRIMERA ORENETA

Quína festa pels ulls al mirà'l cel
y veure que ja hi vola una oreneta!
Una no més, y sembla'l cel més blau
y el sol més clar...

Les altres ja vindrán,
vindrán a vols,
omplint l'espai de cridadiça alegre...
Quína festa pels ulls!
Volant, volant,
còm se 'ls emportaràn
a omplirse de clarors y de serenal

IV

L'HORT DEL RECTOR

L'hort del rector
quína verdor!...
La tanca'n vessa,
els ulls s'hi encanten,
el món se n'entra....
La iglesia vella
li fa de racer,
la iglesia vella y rica
que tota tremola
quan el campaner repica...
La rectoria també es vella vella...
fa la olor trista de la roba antiga
qu'en corcada caixa
l'avia'ns va deixà...
prò l'hort del rector
quína verdor,
quína alegría que fal...

V

L'ADEU D'UN INFANT

Veig una mà que'm fa adeu,
una mà petita y blanca
com un berralló de neu...
Al darrera de la mà
veig uns ulls que m'aguayten
fit a fit tot somrihent...
Què tenen aquesta mà
y aquests ulls ab llur somriure,
que'm fan sentí alegre, fort,
y ple de ganes de viure!...

FRANCESCH SITJÀ Y PINEDA

BRUNISELDA

II

Ja diuen bé, que la pràctica treu mestre. Així ho hem pogut veure ab les encertades mutacions fetes en *Bruniselda*. suprimint l'inútil quadro de l'apoteosis carrinclona que tan poch esqueya al final de l'obra d'en Morera.

Felicitem choralment a n'aquest, qui ha tingut la bona idea de traslladar l'hermós fragment musical ab que termenava *Bruniselda*, al començament de l'òpera, fent ara de pròleg bellíssim lo que avans resultava epileg de mal gust, qual ridicula presentació no permetia capir la valua de la música. El cant de la Tradició, bell anunci del tresor de melodies que s'esgrana en el curs de l'òpera, els chors y el *lied* d'amor de *Bruniselda*, tenen, al travers del misteri, lo que'ls hi mancava: l'encis de cosa llunyana, de llegenda punyenta, y ara l'obra resulta així més simpàtica, més idealisada, venint a nosaltres ab el perfum de les balades d'amor, ab un encens de velluria que la fa molt més agradosa.

La música de *Bruniselda*, ja ho diguerem: serva, de la primera a la darrera nota, l'ànima de Catalunya: en sos himnes, en sos cants amorosos, en sos crits de guerra, en l'ayrosa melodia de ses dances, en ses cançons de segar vingudes del lluny entre les ombres del capvespre, tota ella es catalana... y no'ns l'han sabuda o volguda (lo qu'es pitjor) donar en la llengua en que fou escrita, quan cada nota la demana, la exigeix, malgrat les deficiències poètiques del *libretto* dels senyors Puigdollers y Masriera.

Ja al aixecarse'l teló'l chor del primer acte té una frescor, una ingenuitat populars remarcables, meteix que tota la escena, que segueix adquirint bravura a la entrada dels guerrers, y aytal ingenuitat que—si ens deixéssim portar per les corrents modernes,—arribaria a semblarnos un poch exagerada, *frôlant* gayrebé la vulgaritat, en el chor de guerrers de la segona escena. El comte Isarn segueix ab son cant

Bon jorn y bon coratge,
mos cavallers!...

d'una amplitut y una serenitat que hagueren ressortit més francament si la orquestra hagués dominat ab acert son impetuós esclat. L'harmonisació d'aquest troç es d'un acabat y encant sorprenents, malgrat decaure quelcòm vers el final, que resta un poch borrós, indecis.

El *racconto* de Dalmau de Pinós es també una pàgina remarcable de *Bruniselda*, per sa empenya y bravura traduhides per uns *crescendos* conduhits ab mà de mestre, y, cal dirho, força ben interpretada per l'artista senyor Rossatto.

Finalisa la escena segona un chor de carent popular molt bonich.

La escena tercera conté un dolç plany de l'anyorivol Fidel, y un hermós parlament del comte Isarn, trencat per un chor que apar un poch mésquí y trivial donada la trascendencia de la escena. Aquesta, en veritat, resultava un xich baldera dintre l'immens escenari del Liceu.

Graciós y fresch resulta'l fragment orquestral que separa'l primer quadro del segon, fragment qu'es un deliciós maridatge de sardana, de gallegada y zortzico, d'una ingenuitat ben original, que ha de fer d'ell, sens dubte, un éxit de peça pera en Morera, essent ja un motiu de repetició en l'òpera.

La estrofa d'en Fidel:

Les campanes al tocar
m'omplen de dol y tristesa, etc.

es un hermós esclat de melangia. La segueix un chor gay y vibrant que du a la memoria quelcòm de l'alegria de *Els Tres Tambors*.

De remarcar es també la bella frase que precedeix al moviment del comte Isarn, al descobrir el rostre de la nova comtesa, així com els accents desolats qu'l mestre sab posar en boca de Fidel de Solius. També ho són el chor final del primer acte, admirablement harmonisat, y la darrera frase de Fidel, de gran intensitat dramàtica.

El dolcíssim chor que comença'l segon acte, tal com ens el donen les dames *jubilables* del Liceu, ens feu anyorar les veus fresques y ajustades de les cantayres de l'«Orfeo Barcelonés» qui per primer cop, dirigit pel mestre Serra y acompanyat al piano pel meteix Morera, ens el feu sentir en la «Wagneriana», setmanes enera.

El cant de *Bruniselda*

Ay l'amor — que penes dóna — ay l'amor!

creyèm qu'es un d'aquells troços de música que, per molt que se sentin, may arriben a fatigar, puig la melodia, intensament poètica, té també una senzillesa encisadora que en Morera, avençant la canço, ha revestit d'unes galanures d'harmonisació inspiradíssimes. La darrera estrofa forma un doble cant qual remembrança torna com un *lied motif* en el curs de l'obra.

Després d'una vibrant protesta de Fidel, ab que comença la escena tercera, el músich llença de nou, ab serena volada, com una au de plomatge brillant y cant paridisiach, una d'aquelles frases plenes de sentiment, d'esclat y d'original bellesa, de les que *Bruniselda* n'està brodada generosament, com de tatxes de valiosa pedreria. Y segueix el *duo* amorós ple de passió, d'ardor y de tristesa, traduhint l'estat d'ànim de Fidel y *Bruniselda*, donant als accents de cada hu la veritat que demanen.

Sols remarcarem uns compassos massa

semblants a uns altres molt coneguts de *La Bohème*. Es res, si's vol, y escauen bé alli hon sòn, però, ab tot, se remarquen.

En la escena quarta s'enlayra'l ja tan popular himne de Pallars:

La patria es una mare

franch, esclatant, hardit, senzill, suranthe l'esperit guerrer de les antigues nissagues ribagorçanes, y qual repetició es demanada sempre ab entusiastes aplaudiments.

Y ve després la marxa de palatins, guerrers y frares, que comença ampla, majestuosa y sobria — fluixejant un xich vers la meytat, mes reprenent aviat sa grandiositat d'entrada, — la que's reflecta en les veus del comte Isarn y de l'abat de Sant Victorià, aquestes mogudes per un gran esperit religiós d'expressió molt encertada, tot y revelantse ingenuament l'entusiasta wagnerià que hi ha dintre d'en Morera, y que's tradueix ab una breu però franca recordança del començ de la marxa nupcial de *Lohengrin*.

Y segueix regnant en el curs de la escena l'esperit del gran Wagner, sols qu'en Morera no arriba a ésser encara prou mestre en l'art de donar grandiositat, sinceritat y definit a les dissonancies, resultant d'això una impressió de dubte, d'inseguritat en el darrer chor de la escena tercera: tot lo qual se renova en la primera escena del tercer acte, o sia en la cançó llunyana de Fidel, massa deslligada de la orquestra.

Agradosa y fresca resulta la música de la dança y del chor qui l'acompanya, si bé gran part d'encis li es presa mercès als trajos (ara ab cinturons) y a les giravoltes de... fantasia de les parelles.

Els virils accents d'en Dalmau de Pinós qui llença son valent crit de guerra en mitj de la gaya festa, corprenen per llur veritat, y, entre llur cruesa y selvatgisme, la remembrança d'amor y anyorament que s'escapa dels llabis d'en Solius produex una impressió inolvidable.

Segueix un encertat *tremolo* acompanyant el brau cant dels guerrers, y esvanintse al reprendre'l comte Isarn, bandera en mà, l'himne a la patria dels Pallars.

El reste de la escena es valent, mogut, entusiasta, ple d'hardidesa y de vida.

Un dels fragments més inspirats y originals de *Bruniselda* es sens dubte'l qui comença'l terç acte y serveix de breu introducció al bellíssim plany de la comtesa. Llástima que la senyora Carrera, dotada de tan espléndida veu, no sàpiga modularla ab prou dolcesa sempre que convé, y llenci uns esclats sovint tan immotinats com intempestius.

La cançó qu'en Fidel de Solius fa sentir

bosch endins, y a la qual se barregen els accents de Bruniselda, es plena d'originalitat y encis, sols que, sia per efecte de la distancia, sia per les esmentades dissonancies volgudes — no gayre felixas, — dita cançó resulta en certs fragments mancada de color, indefinida, com incompleta, y la veu del senyor Fazzini, essent fresca, clara y ben timbrada, se sent desigual e insegura.

En un *crescendo* apassionat va desenrotllantse'l *duo* entre Fidel y Bruniselda, fins arribar, entre accents de lluyta y d'amor, a l'esclat franch de la frase melòdica, enhardida, que sembla'l coronament de l'èxit de l'obra. En ella'l mestre s'hi sent artista de cap a peus, sentimental, lliurement romàntich, dintre la passió y la dolçor intensíssimes de la frase d'en Fidel:

Per viure y amar, Bruniselda,
es flama y es llum ton amor.

Y el públich se'n va tot cap a l'artista. Fins aqueix nom de Bruniselda, melodiós en si, apareix com may revestit de claror y poesia mercès a l'anima que hi ha posat en Morera ab ses notes.

La despedida de Bruniselda y Fidel té'l misteri de les grans lluytes animiques. En ella hi ha una gran potencia descriptiva. L'amor, el dubte, la resolució, la dolor de la comtesa són transcrits ab una inspiració, un talent y una senzillesa corprenedors.

Podèm dir lo meteix de la escena en que'l comte Isarn cerca sa muller per aquell bosch ahont la sab sola ab ses tristos incomprensibles, ab sa malaltia d'ànima. Aquesta altra pàgina, de gran emotivitat, com ens la fa sentir l'autor! Quins accents més hermosament adolorits!... ¿Y la doble melodia del final del parlament del comte? Es de lo millor que pot donarse en emoció artistica. Aquest sabi conjunt dels dos cants es de lo bo que pot compondres.

La gaya cançó dels segadors que arriba velada, les veus de guaytes y centinelles — potser fins massa apagades per la orquestra, — tot, la nit que s'atança — encara que sia *la nit del Liceu*, — fa d'aquella escena una de les més sugestives de l'obra, la que sembla escrita ab més *amore*, ab més conciencia, delicadesa y fe.

La mort de la comtesa resulta també força dramática, y ho fóra més si la senyora Carrera's limités a conduhir sa veu enloch de llençarla en xiscles, y si l'esmentat raig de lluna plena no's presentés de manera tan ridícula, a empentes y batzegades, fent malbé la tràgica bellesa del quadro, distreyent al públich dels darrers acords de la orquestra, y — afegimhi també això — si el senyor Blanxart estigués un xich menys... plàstich e indiferent devant de la tràgica fi de sa muller estimada.

Y ja que del senyor Blanxart parlèm, de-

vém fer constar, com a cronistes sincers, que diu sa part de comte Isarn ab carinyo y traça, ajudat per sa bella figura y son hàbit de les taules; però ns apar que'l públich de tarda no li mereix tanta atenció ni tant estudi com el públich de nit, essent així que deuria comprendre nostre compatrici que'ls diumenges a la tarda precisament no s'hi va tant pera lluhir al teatre com pera sentirlo a n'ell y als altrás artistes, y a fruhir l'art per ses emocions. Ab tot podém dir qu'en Morera ha trobat en el senyor Blanxart un discret intérprete de la seva obra, que sab ésser majestuós, elegant y senzill en les taules, que té una veu justa, plena y bella, que no crida may y canta sempre, que no baladreja, sinó que *diu* ab sentiment y emoció... quan vol.

En cambi el tenor Fazzini, qui per ses condicions artistiques podia haver fet una creació sincera y ferma del paper de Fidel de Solius, se mostra molt desigual; y lo meteix devém dir de la senyora Carrera, qui sembla que no pugui donar les notes altes sens estridencies.

Com en Fazzini, la Carrera tingué moments feliços, de vera intensitat dramática, de sentiment fondo, però tant ella com ell haurien de penetrarse millor dels caràcters de Bruniselda y Fidel, fentlos més atormentats que desesperats, menys exaltats que anguniosos.

El mestre Lamothe, mancat sempre del foch y del brahó artistich que fan esclatar la orquestra en accents humans, sembla posar un poch més d'ànima en sa tasca que'ls primers dies. Ens en alegrém de debò.

La orquestra, encara insegura y desigual en certs fragments, en altres—com en la sardana,—més fixa y més complerta.

Els chors... com sempre fus... jubilables, tant per qüestió d'estética com per tot lo demés. No lluhen més que'ls oripells dels consabuts escuts y els cascós dels guerrers de Pallars, qui semblen un anunci de la pasta *Amor*, y els flamants mantells d'alegres coloraynes *retour de guerre*.

Sols les vestimentes del comte Isarn y de l'abat, més que les d'en Solius y Bruniselda, són belles y justes.

En Dalmau de Pinós es una figura secundaria, que mercès al senyor Rossato, ocupa un lloch preferent en la escena.

Ens hem refermat en la opinió que donarem a JOVENTUT després de sentir per primer

DIJOUS SANT

Passen esbarts de noyes ab el vestit de dol, la mantellina negra sobre'ls cabells riçosos, la cara tota blanca y ells llabis tremolosos y pessigollejades de la escalfor del sol.

Acluquen els ulls tèrbols al bes del ventijol, vapors de vida aixequen lleurs pits harmoniosos

cop a la «Wagneriana» alguns fragments de *Bruniselda*. Hi vegerem un èxit, y l'èxit ha vingut, franch y espontani; èxit més d'impressió que d'anàlisis.

Bruniselda es més petita qu'*Emporium*, però, tal vegada degut a n'això meteix, penetra millor en l'auditori.

Emporium es més pera l'esperit: *Bruniselda* més pera'l cor. El primer es un mosaich de sabís estudis, de conciençuts tecnicismes; la segona vessa d'inspiració, es feconda en ingenuitat y frescor.

La música d'*Emporium* ens allunya insensiblement del mestre, al través dels segles, enllà, vers les grans edats heroiques. La de *Bruniselda* ens l'acosta al cor a l'artista català que'ns retorna les belles llegendes, els cants d'amor de la velluria, els lais dels trobayres de la Cathalonia antiga. Y en això consisteix el mérit de *Bruniselda*, en la seva poesia de les afraus pirenayques, en el perfum de la terra nostra y de ses ginesteres, que al través dels segles ens retornen cada any el meteix encens que flayraven en les mates florides d'or les dames de Pallars, d'Osort, de Moncada, dàlt de llurs turons encara avuy impassibles y feconds...

Del *libretto* dels senyors Puigdollers y Masriera podém dir que hi ha algunes boniques flors en mitj de molta palla. Però, així y tot, ¡quánt millor no encaixa ab la música que no pas l'italià que hi han *enganxat* ab tot l'encert possible, però ab un resultat... desastrós!

En resúm: l'obra es bella, però tal com es presentada, un xich petita pera l'escenari del Liceu.

Senyor Graner, ¿qu'hem de fer? ¿que no hi ha ànims per'atendre a lo que'ls barcelonins y els catalans en general demaném temps ha? Opera catalana, òpera bona y conciençosa. Ab els elements artistichs ab que vosté compta, ab un Gual sobre tot tan exquisit y depurat director d'escena, ab intérpretes catalans com podriem tenir, coneguts uns, per conéixer altres, ¿no se sent vosté prou valent pera donar a l'Art Català lo que li manca, els elements necessaris a son esplay y desenrotllament?

Francament, voldriem vèurela en el Principal *Bruniselda*, tal com podria allí presentarse.

Crech que hi guanyariem tots.

C. KARR

movent esgarrifances sota'ls jupons fressosos qui branden y's cargolen en voluptuós revol.

Se n'entren en el temple silenciosament. Les portes són obertes, la nau esgroguehida dels ciris qui flamegen entorn del monument.

Voldrién estar tristes! Hi ha un Deu de cos present! Prò hi van aucells qui canten, y baf d'erba florida, y caldejants bravades d'un día resplendent.

JOAN VERGÉS Y BARRIS

TEATRES

LES GUILLOT.—CRÒNICA.

Les Guillot són uns duetistes còmichs, parodistes poliglotes. Ella es d'Alemanya, ell nat a Buenos Aires de pares mallorquins, segons crech. Canten en varies llengües: italià, francès, castellà, alemany. Y riuen y fan riure ab la seva mimica expressiva: llengua clara y universal quan qui la parla es artista. *Les Guillot* són vers artistes; artistes *gays*, si se'm permet el galicismo. Ells ens alegren l'esperit y ens comuniquen aquella dolça somnolencia íntima que qualificaria de beatífica si aquest estat anímic no fos monopolisat pels escullits de Deu sobre la terra. No obstant, a riscos d'escoltar les protestes dels clarividents y *claricreyents*, jo m'atreveria a assegurar que, al contemplar als duetistes Guillot subratllant finament el duo de *La Mascota*, per exemple, el meu estat d'ànim iguala si no supera en éxtasis, en arrobament, en dolça melangia a l'estat d'ànim d'un beat qualsevulga, del beat Joseph Oriol, pera citar-ne un de sol, quan en dia pera ell gloriós se li aparegué la Immaculada.

Y heusaquí còm en el món hi ha més justícia de lo que sembla, y còm tot té les seves compensacions. Els qui no som elegits—són tan poch els elegits!—y no podèm eternir-nos ni emocionarnos ab visions sobrenaturals, y per postres tampoch ens distreyem ab els espectacles còmich soporífichs d'en Graner, ens prenèm la revenja y ens deixondim l'ànima laça de les petites miseries de la vida ab aqueixes harmòniques visions naturals, petits banys d'alegria, bon xich maliciosa però naturalment ingenua, ab que'ns obsequien de tant en tant alguns d'aquests petits artistes, excelents a pesar de la llur modestia, que'n diuen *estrelles de café-concert* y roden el món, els petits caus dempnats del món où *l'on s'amuse*, confosos entre la turbamulta de petits *asteroides*—nebuloses gentils de la gran Via-Lactea terrena.

Les Guillot fan parodia fina. Ell es un home alt y gros, però àgil en sos moviments y de fesomia expressiva. Ella, sens ésser guapa's fa simpática y atrau perquè sab posar l'ànima en els papers que representa. Y tots dos posseheixen allò que no's compra: aquell bon gust, aquella suprema elegancia que permet ésser irònich sense grolleria, sarcàstich sense crudeltat, parodista en fi, discret però interessant. Y aquest es el secret de l'art dels bons actors còmichs, especialment dels actors còmichs qui com *les Guillot* se dediquen al genre picaresch. Es tan difícil dir petites *immoralitats*, petits *desvergonyiments* sense aparéixer immoral! Es tan difícil mirar lascivament sense semblar una bestia! Es tan difícil besar apassionadament sense lubricitat! Es tan difícil extraure y exteriorisar de les passions humanes, del amor humà, la quinta-

essencia de la sensualitat que's font de vida, sense rellicar envers l'abim fastigós de la pornografia! Heusaquí lo que fan *Les Guillot* en el duo de *La Mascota*, y en altres fragments d'obres titllades de *verdes* precisament perquè en la llur joyosa ingenuitat ens presenten lo que hi ha de més humà y per lo tant de sublim, en la naturalesa humana: les febleses del cor, els ardors de la juvenesa, l'instint sagrat que'ns porta a tots inconscientment envers la immortalitat de la especie, justificadora de tots els pecats, de totes les follies, de totes les febleses.

Y per això m'han agradat els modestos duetistes que trevallen a l'Eden-Concert. Si, amich Graner: a l'Eden-Concert, ahont sens dubte hi ha més vida que al Principal, y més sinceritat, y més ingenuitat, y més alegria. Oh! jo no vull pas dir que les tendres y sensibles damiseles que alli regnen com en altres *antres* semblants sien uns models de virtut y de castedat. Però, en el fons, potser entre'l públich selecte de les *Vetllades Selectes* no n'hi trobariem gayre més de una y altra, y segurament hi trobariem més hipocresia. En tot cas si quelcòm de dolent, de podrit, hi ha en aquells *antres*, no s'ha de buscar de teló endins, sinó a fóra, entre'ls vells lúbrichs y jovincels degenerats qui, per una crudel ironia de la vida, dominen ab ignoble diner o més ignobles procediments encara, aquell petit món inconscient y rialler compost de tendres donzelles qui solen pagar prematurament y ben car el llur pecat capdal y gayrebé sempre ùnich d'haver nascut hermoses y en excés sensibles.

En fi, que actualment a Barcelona no hi ha cap teatre ahont se faci verament art serio seriament y que, per trist que sia'l tenir de confessarho, lo cert es que'ls qui volèm distreurens sense abarraganarnos ab les tonteries y pornografies del *gènere chico*, ni volèm enopirnos al Principal o riure de fàstich a Romea, no'ns queda altre recurs que anar al *Grand Eden-Concert*, o al *Palais de Cristal*, o a l'*Alcázar Español*, ahont *Les Guillot* ab ses fines parodies, y els Lily & Armand que també són duetistes *gays* y trapacers—y la Floralid, y la Juliette Brousse, y altres petites estrelles de l'art lleuger, ab llurs cançons més o menys malicioses, ab llurs refilets d'aucells gentils y ab la joyositat comunicativa de la llur joventut alegre e ingenua, tonifiquen un xich nostre esperit, laç de tanta carrincloneia y tanta farsa com ens serveixen en els grans teatres barcelonins.

En els quals sols registrém dues o tres obretes originals catalanes en un acte, estrenades a Romea y al Principal, y una traducció d'un drama de Sudermann ab el titol: *La felicitat en un recó*. Les primeres obretes no ofereixen res de notable, y en quant al drama, ja era prou conegut de nostre públich, puig

en italià s'ha representat varies vegades. Aquí meteix n'he parlat extensament. De la execució no hi ha necessitat de ferho.

Mes interessants són les representacions qu'en un teatre del carrer d'Aribau hi dona de tant en tant una secció del «Centre Autonomista Fivaller», composta d'actors modestos però estudiosos. Ja un jorn vaig parlarne ab motiu d'una representació que donaren de *La Intrusa*.

L'altra nit reproduhiren aquest sugestiu quadro de Mæterlinch y *Joventut* de l'Iglesias, y estrenaren en català la traducció d'una comedieta d'en Praga titulada *L'amico*. De totes aquestes obres m'he ocupat en les planes de nostra revista ab la detenció que's mereixen.

Els organiadors d'aquestes «Vetllades modernes» mereixen un sincer aplaudiment pel bon gust qui demostren al escullir les obres, y també'ls actors y la direcció escènica per la propietat y cuydado ab que les posen y representen. Es aixi com se fa cultura, encara que sia modestament.

Lo que hi trobo a faltar en aquestes vetllades es un xich de formalitat, tant per part del públich qui fa *massa broma*, com per part dels de dintre qui comencen una hora més tart de l'anunciada y fan entreactes de set quarts. Es massa això.

EMILI TINTORER

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Pere Aldavert. — A LA TALEYA. — FEYNA VELLA. (2 volums). — Estampa «*La Renaixensa*». — Barcelona, 1906.

Quan, dies enrera, reberem a la redacció aquests dos llibres de l'Aldavert que, si no anèm errats, són el quart y el quint que ha donat a la estampa, tinguérem una gran satisfacció, donchs això'ns permetia donar compte de que l'antich director de *La Renaixensa* no sols no volia interrompre sa comunió ab son vell amich el públich català cercant l'esplay que li mancava ab la desaparició del seu diari, sinó que posava en realisació'l nostre desitj exposat fa quatre anys en aquestes meteixes planes de que aplegués en varis volums aquelles fulles febrosenques de ses famoses campanyes, salvantles de l'oblit a que estàn condempnats els treballs periodistichs.

Haguera tal volta semblat massa oficiositat parlar en aquesta secció de llibres que no haviem rebut, ab major motiu havent dit lo que'n pensavem de la tasca de l'Aldavert allà pel mes d'abril de 1902.

Ens limitarem, donchs, avuy, a firmarli acta de rebuda y bon companyerisme, enviant un incondicional aplaudiment a l'escriptor y una respectuosa salutació al polítich.

Jo, per la meva banda, haig de confessar que l'Aldavert m'encisa sempre, encara que moltes vegades no'm convenci; mes jo, al judicar a un autor, procuro sempre situarme en el seu punt de mira y fer abstracció de les meves conviccions personals.

La qualitat capdal que li reconech (ja ni en parlo de ses dots literaries) es un esperit d'observació incomparable y una especialissima traça pera dir allò que tan maravellosament ha observat. En aquelles coses tan insignificants que un altre res hi capiria, ell hi ovira tot un món, e hi descobreix una munió de problemes gravissims, encara qu'ell vos en parli com si's tractés d'una qüestió de vehinat: perque no vos en fihéu pas de aquell bon senyor de posat taujà qui va pels carrers com qui no porta pressa y qui sembla no mirar més que allà hont ha de posar els peus, perque encara no vos en hauréu adonat ja vos haurà pres el número, y podèu estar ben segurs de qu'ell sab ahont va y de que hi arribarà primer que aquells qui volen obrirse pas a cops de colze. No se li ha pas de fer a n'ell aquella advertencia que'l poble barceloni enclòu tan gràficament en la frase *no val a badar*, no: l'Aldavert no bada may; ja ho confessa ell meteix que moltes vegades ha de fer el pagés, però no ho es, y, mal que vulgui tenir vistes a fòra, ell es barceloni de cap a peus.

Jutjant, donchs, la seva tasca, si com a escriptor sols elogis ens mereix, com a sociòleg, polítich y filosof, francament, moltes voltes el trobém, com ell meteix diu, massa casolà; y no per la forma de sos escrits, qu'ell no n'es pas de groller encara que's complaqui en parlar de les coses més trivials, com del preu a que van les mongetes tendres o la gallina, sinó per l'esperit bon xich massa migrat, donchs quan vol enlayrarse, ell a posta corre a aixelarlo. Y a fe qu'es ben de doldre, y justament ab això's revela també ben barceloni d'aquells montats a l'antiga, que's vanten del mal entés y mal anomenat sentit pràctich qui aconcella no moures per pot de caure, quan lo que cal es apendre o ensenyar de caminar; y aquest prejudici es el qui ha deformat el caràcter català y ha posat formidables entrebanchs a la marxa de nostre poble cap a son perfeccionament.

L'Aldavert ho es massa de conservador, es massa tradicionalista: per això sa tasca política a voltes resulta poch profitosa, si no perjudicial. De recorts no se'n viu, y qui sols mira'l passat no avençarà pas. Els poetes poden cantar les excelencies dels telers a mà, però'ls economistes no hi resoldrán pas cap problema ab poesies per hermoses que sien; y als industrials no'ls hi sortirán pas els comptes. Els pràctichs d'avuy defensen lo que ahir predicaven els bojos. Jo no sé lo que n'haguera dit l'Aldavert dels ferrocarrils quan s'inventaren, però sé lo que'n deyen

aleshores molts tècnichs y persones que tenien fama d'entesos. Els fets són els qui ens demostren les errades o'ls acerts dels homes.

De totes maneres, l'Aldavert també pot fer bona obra obrint els ulls als ensopits y parant els peus als massa aixelabrats, mes per això cal qu'ell perdi aquell ressabi de mirar tan enderrera; vull dir, que's desenganyi, que totes les coses no són com el vi, que quan més vell es més val. No sé com explicarme: jo voldria que'l senyor Aldavert pera criticar, per exemple, els defectes dels automòvils, no hagués d'alabar per força les tartanes.

¿Que no's va millor a Montserrat ab carril que ab somera? Desde que hi ha la cremallera ¿que s'ha esblaymat la *Moreneta* o han perdut llur flayre les herbetes de la montanya?...

Prou de sermó. Benvinguts sien els llibres del senyor Aldavert, y que per molts anys pugui fer tan bones obres; y si's creu ab prou brahó pera ressucitar *La Renaixensa* (la petita, aquella que ab tant dalé fullejavem cada demati), no serém pas nosaltres qui li regatigi les enhorabones.

EL PROBLEMA CATALÁN, por don Francisco Pi y Suñer.—Biblioteca de «El Federal».—Valencia, 1906.

Ab certa por comencém sempre a llegir tots aquells llibrets qui tracten de l'anomenada qüestió catalana. En llur immensa majoria solen ésser força incomplets, y fins els millors se ressenten de l'apassionament de l'autor qui, com es natural, no pot abstréures del tot vivint en un medi hont hi lluyten tan oposades tendències polítiques. Nostre amic el senyor Pi y Suñer ha fet bona obra: son estudi es bastant ben documentat, y sa imparcialitat fins a voltes arriba a ferli tòrt, car el lector clarividant pot fàcilment endevinar que'l senyor Pi y Suñer es de la fusta d'aquells federals clàssichs qui, massa enamorats de les idees abstractes de República y Federació, viuen fóra de la realitat, incoerent en aquell defecte capdal qui fou causa principalíssima de la ruina de la República espanyola. Els catalans ja ho probaren aleshores qu'eren els únichs d'Espanya que'ls comprenien els ideals republicans y democràtics, y els catalanistes tota hora han posat en evidència que sempre han trevallat per la fusió de totes les branques autonomistes, apartant entrebanchs y raspant arestes.

Ja ho confessa'l senyor Pi y Suñer que molts federals, bo y fent acatament a les paraules del Mestre (qui, en sa vinguda a Barcelona, sentintse impregnat del veritable esperit de la terra, predicà la unió d'ells ab nosaltres), tenien més als llabis que al cor aquest sentiment de solidaritat. Per això molts catalanistes (JOVENTUT entre altres) qui

havian trevallat al costat dels amichs del senyor Pi y Suñer, tingueren la desilusió de veure com aquests se decantaven cap als republicans unitaris, qui, essent la negació dels nostres ideals, els hi semblaren una afirmació pera'l bon resultat de certes eleccions.

Tant de bo que'ls fets passats els hi serveixin de lliçó, y els bons desitjos de solidaritat y germanor que manifesta'l senyor Pi y Suñer sien ben sincers, pera'l bé de Catalunya y de les demés regions espanyoles qui vulguin cercar llur regeneració en el regim autonòmic.

ORIOI MARTÍ

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY 1906

VEREDICTE

PREMIS ORDINARIS

PREMI DE LA FLOR NATURAL. Núm. 200. *Elegia*
Lema: O figure dei tempi assai lontani. — G. de Annunzio.

Accèssit. Núm. 245. *Fructidor* Lema: ¡Oh terra, mare terral

PREMI DE LA ENGLANTINA D'OR. No s'adjudica.

Accèssit Num. 23. *Jaume de Mallorca* (de la col·lecció *La Jaumada*).

PREMI DE LA VIOLA D'OR Y ARGENT. No s'adjudica.

Primer accèssit. Num. 229. *Dins la Basilica*, Lema: Laus.

Segón accèssit. Núm 221. *El joglar de la Mare de Deu*. Lema: Tradició.

PREMI DE LA COPA ARTÍSTICA. oferta pel Consistori. Núm. 290. *El Fill de la nit*. Lema: Per mont enllà.

PREMIS EXTRAORDINARIS

UN OBJECTE D'ART, ofert per la Lliga Regionalista de Sabadell. Núm. 246. *Del terror*. Lema: Ayguafort.

UNA MONEDA D'OR, oferta pel Centre Catalá de Santiago de Cuba. Núm. 244. *Passió y mort*. Lema: ..

PREMI ofert per l'il·lustríssim senyor Bisbe de Vich. Núm 32. *Goigs en llahor del benaventurat mártir Pere Almató*. Lema; Cingunt tempora laureis.

PREMI, ofert per la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat. — Núm. 320 *Amor*. Lema: Sine visitatione tua vivere non valeo.

Accèssit. Núm. 143. *Corpus*. Lema: Charitas (de la col·lecció *Violes*.)

Els altres premis extraordinaris no s'adjudiquen.

Fou dictat el present veredicta a la ciutat de Barcelona'l día 25 d'abril de 1906.

Miquel Costa y Llobera, prebere, president. — Ferrán Agulló y Vidal, Joaquím Miret y Sans, Lluís B. Nadal, Joseph Pous y Pagès, Geroni Zanné, Pompeu Creuhet, *secretari*.

NOTA. — La festa del repartiment de premis se celebrará enguany al Saló de Llotja'l diumenge, día 6 de maig, a les onze del de matí.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 153 S^o Joseph Cabot Bruguera, (*lernas E.*) — S. Francisco de Paula, 85. — Mataró.
154 S^o Santiago Vinardell y Palau, (*lernas E.*) — Mercè, 6, 1ra. — Mataró.

- 155 S^o Francisco Bertrand y Cavaller, (*lernas E.*) — Girona, 26, 4.ra, 1.ª — Barcelona.
156 S^o Joan Mitjavila Pagès, (*lernas E.*) — Passatge Mallofré, 1, 2.^{on} — Sarrià (Barcelona).
157 Ramón Claramunt, (*lernas E.*) — Mercè, 16, p.^{ra} — Barcelona.

(Daŭronta.)

La nescio pri la internacia lingvo de la kompostistoj kiuj elfaras tiun-ĉi gazeto kaj la amaso el multaj kaj okazaj cirkonstancoj kiuj malpermesis korekti la pruvojn de la «Esperanta fako», el la lasta semajno, estis la kaŭzo de la multaj eraroj kiuj estis empresigitaj en la supernomita fako, kiuj ni kredas ke, je la bona kriterio de la geesperantistaro, ili estis korektataj. Ni ankaŭ kredas ke nia legantaro nin senkulpas de ili kiujn ni promesas eviti en la venontaj numerojn.

La firmo E. Ĉefeĉ, je Londono, eldonis en multaj lingvojn, angla, germana, franca, itala, sveda, kaj kastila (la rusa kaj la japana estas pretigitaj) broŝureton por propagi la internacia lingvo. En dudek-kvar pagoj ĝi havas la gramatikon kaj vortareton kun 1857 radikvortoj kaj ĝia peso estas 5 gramoj. Ni ne povas pli ol rekomendi ĝin al la geesperantistoj kiel bonega propagandilo.

La kurso kiun, je la nomo de la societo «Espero Kataluna», klarigis nia kunsocietano S^o Dominiko Bonet, ĉe l'«Asociació Cataluna de Sant Marti», estos daurigata de la sekretario de la «Katalunista Unuiĝo» S^o Johano Llorens, ni deziras multajn sukcesojn al la nova instruisto de la lingvo de la saĝa polano.

El no saber la llengua internacional els caixaistes qui confeccionen aquest periòdich, y la reunió de moltes y casuals circumstancies que impediren corretgir les probes de la «Esperanta Fako» de l'última setmana, foren causa de les moltes errades que sortiren impreses en la esmentada secció, les que creyem que'l bon criteri dels esperantistes haurà corretgides. Creyem també que nostres llegidors ens disculparàn d'elles, y prometem evitarles en els vinents números.

La casa E. Ĉefeĉ de Londres ha editat en moltes llengües, anglesa, alemanya, francesa, italiana, sueca y castellana (la russa y la japonesa estàn en prempsa) uns petits follets pera propagar la llengua internacional. De vintiquatre pàgines consta la gramàtica, y un diccionari ab 1857 arrels, y el seu pes es de 5 grams. No podèm menys de recomanarlo a tots els esperantistes com un excelent objecte de propaganda.

El curs que, en nom de la societate «Espero Kataluna», explicava nostre consoci en D. Bonet en l'«Asociació Cataluna» de Sant Marti, serà continuat pel secretari de la *Unió Catalanista* en Joan Llorens. Molts èxits desitĝem al novell mestre de la llengua del sabi polach.

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per'atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciatos contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 142'35
M. S. y P., 1.—Ramón Miralles de Mas, 0'25.—Melcior Miralles de Mas, 0'25.—Joana Miralles de Mas, 0'25.—Maria del Remy

Miralles de Mas, 0'25.—Roseta Miralles de Mas, 0'25.—Marcel Bosch y Roca, 1.—Joan Vergés y Barris, 5.—Valenti Sallent, 0'50.—Lleonci Vintró, 0'50.

Total: Ptes. 151'60

NOVES

El *¡Cu-Cut!* ha tornat a sortir després de cinch mesos de suspensió. La reaparició del satirich setmanari ha sigut un èxit periodistich com se'n registren poch.

Altre èxit ha sigut l'aparició de *El Poble Català* com a diari.

Visquen molts anys.

Continuen empresonats nostres companys de Catalanisme en Marcel Riu, de *La Tralla*, y en Secundi Puig, de *El Poble Català*.

Ademés ha sigut condemnat a tres anys y mitj de desterro'l senyor Pruna del *Cu-Cull*, per la causa que fa temps se li seguia.

Fem votés per la prompta llibertat dels uns y desitgem pera l'altre un complet indult, ab motiu de festes que s'acosten.

Aixi sia.

El nostre estimat company de redaccio en Geroni Zannè ha publicat, formant part de la «Biblioteca Popular de L'Avenç», un nou volum de versos titulat *Imatges y Melodies*. Ben coneguda es la manera de pensar y sentir d'en Zannè sobre la *poesia escrita*, y ben recent es l'èxit de sos *Assaigs estètics*. En el llibre *Imatges y Melodies* nostre company, després de refermar en un breu pròleg ses opinions sobre'l llenguatge poètic, ens ofereix una serie de composicions en vers que no dubtem han de plaure als devots de la poesia culta.

Y, tractantse d'un company, no dihèm res més.

Els rotatius madrilenys han fet un *trust*, pera compensar les perdues que'ls ocasiona llur poca venda a *provincies*, ahont *passen de llarch* y ningù'ls vol.

Se comprèn. Y's compendrà més llegint els següents paragrafs que'n *Pol* dedicava a l'assumpte desde les columnes de *La Veu*:

Els diaris de Madrid no's fan pera Espanya, tan sols pera Madrid. Se fan pera'ls polítics, pera'l Saló de Conferències, pera quatre Círculs y pera'ls ministeris.

No són res de la opinió pública, són tornaveu de quatre senyors; no representen les idees dels que'ls fan, sinó les de les empreses o societats que paguen.

Obriu qualsevol diari. L'article de fons es la opinió política d'un senyor que no firma, la entremaliadura d'un ministre que no gosa a dir als seus companys lo que pensa, el res de aquell món esquitat que tanquen les parets del Congrès.

Les provincies hi estàn representades de dues maneres: ab crims o ab «corridos de toros». Si s'hi passeja un personatge, els telegrams no parlen pas de la provincia o de la regió; parlen «d'ell» ab ses relacions ab els «seus» de Madrid. No hi arriba cap més batech de la opinió espanyola en general, ni de les regions en particular. Y si per excepció hi arriba, es, quasi sempre, estafeta y emmotllada a la manera de pensar del Madrid polítich.

Després trobarèu coses molt útils y trascendentals: «Lo que dice Moret.» — «Interview con Maura.» — «Habla Romanones.» — «Hablando con Santa Maria de Paredes.» — «Combinación de gobernadores.» — «Por los ministerios.» — «Cuestión personal.» — «Declaraciones del señor Gasset.» — «Cómo piensa Cobián», etcètera, etc.

Després, coses dels «golfos» de Madrid, o de les cigarreres; el «Crimen del día» als «Cuatro Caminos», mitja dotzena de telegrams de l'estranger; teatres «género chico» y més toros.

Tot lo que passa que no interessa a ningú més que als protagonistes dels fets, tot lo que diuen y murmuren els divorciats de tothom, això no hi falta: de lo que a tots interessa, d'estudi de problemes de debò, d'art, de literatura seria, de comerç, d'industria, de sociologia, de reformes imperioses, clares, precises, d'això no'n diuen res.

E's diaris de Madrid són coses velles, fets per gent vella, ab mollos vells y ab orientació vella. La empena, la frescor, l'atreuiment de la generació jova no hi té entrada. La renovació es la dels llençols vells ab pedaços vells: tot filaga.

Lligats fermament ab els polítics, no han vist els diaris de Madrid que'l divorci de la opinió ab la política de personalitats y oligarquies havia de portar el desviament del públic.

Si pera salvarse s'arriba al «trust» suposat, aquest serà l'enfonsament definitiu del diari a la madrilenya.

¿Hi ha ningú que no hi estiga conforme?

Publicacions rebudes:

Escenes barcelonines, per Emili Vilanova. S'ha publicat, per la *Il·lustració Catalana*, aquest llibre del malaguanyat escriptor barceloni, que forma'l volum quart de ses obres completes. La edició es esmerada com en tots els anteriors, figuranthi un retrat de l'autor. Preu, 3 pessetes.

El caso de Santiago de Cuba. Fascicle de 46 planes, firmat per *Erdela*, en el que's fa historia de la capitulació y rendició de dita plaça cubana en l'última guerra, y's llença una justa y rahonada diatriba contra'ls heroïsmes inútils, impropis dels temps civilisats, y contra'l famós general *No importa* que, representat en la premsa per una retòrica buyda y traduhint un «patriotisme irreflexiu e infatuat», costà a Espanya'l sacrifici inútil de milers de vidas, essent aixi que'l verdader patriotisme hauria consistit, no en demostrar un valor inconscient per un mal entès amor propi, sinó en posar prompte terme a una guerra en la que de totes maneres haviem de perdre, tant més quant més temps ens empenyessim en sostenirla: com aixi en realitat succehi.

Centenario de la Hermandad. — 1806-1906. — Número único. — La Germandat de la Sang de N. S. Jesucrist, d'Agramunt, ha publicat un quadern redactat en català y castellà commemorant el primer centenari de la fundació de la meteixa. S'hi llegeixen rahonats treballs encomiàstics y una llista dels setanta directors qui ha tingut dita benèfica associació, qual esperit catalanesch ha sigut sempre ben remarcable traduhintse en positius beneficis pera'l prohisme.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntiehs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten **Refredats, Tos, Catarros,**
Ofeh, Bronquitis, Ronquera, etc. ✦

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encrocament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

“LAYANA”

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

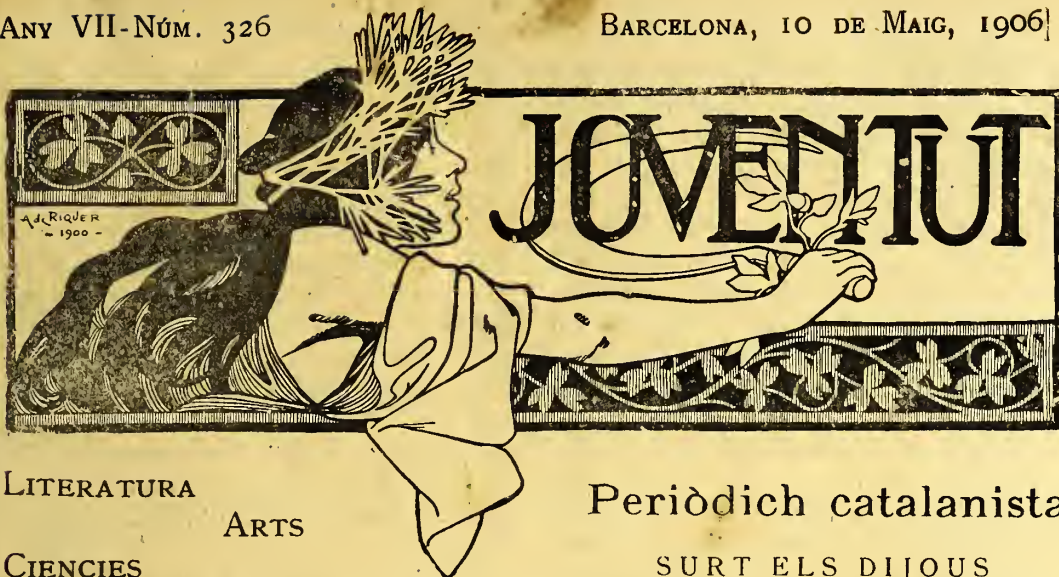
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

L'Ajuntament, el governador y el ministre, per J. Pujol y Brull. — Pàgines festives: Qüestions de família, per Alexandre Font. — La Imatge, per Ramon Sempau. — El Gay Saber, per Pompeius Gener. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Silvestre, per Lluís de Janer. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — El temple esfondrat, per Jordi Montsant. — Els Jochs Florals d'enguany. — Teatres, per Emili Tintorer. — Esperanta fakoj; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves

cia. Y començant per aquest, fòra de la loteria (potser per ésser nacional), sembla que ha abolit tots els jochs que no tenen modors, y això es ja fer alguna cosa ben feta.

Perque de coses mal fetes n'hi podriem retreure un vagò curull, y encara'ns quedaria molta tela desada pera demostrar *urbi et orbi* la bondat del duch de Bivona, no com a duch, sinò com a governador de la provincia.

Ja se'n va encarregar el comte de Romanones, venint a Barcelona, de fixar la talla del seu súbdit. Jo, en el lloch d'aquest, dimiteixo. Hauria fet com les cuyneres de bona casa que no'ls agrada que la senyora's fiqui a la cuyna. Però'l ministre devia pensar que l'estat de Barcelona no era lo meteix que les maquinetes de robar peces de coure, y que pera ferne estudi cabal y donar solucions convenients no serveix tothòm. Y el comte devia dirse: «Cap a Barcelona a veure de ben aprop la fera de cent cues. Anemhi seriosament, sense fatxenderies, a tall d'estudiant, que pera estudiar es que hi baixo, perque no puch fiarme d'altri. Sols en cas extrèm m'uniré ab el duch y ens confondrèm en una sola personalitat... un Comte-Duch, disposat a estudiar y resoldre)... Però no n'hi hagué necessitat. Tot anà com una seda. El ministre se'n tornà a casa ab el ventrell ple després de prometre una pila de coses. Y ell y el senyor duch s'han proposat portarles a terme, l'un desde

L'AJUNTAMENT,
EL GOVERNADOR
Y EL MINISTRE

El duch de Bivona podrà ésser un bon subjecte, fins un gran duch, però com a governador de Barcelona que no se n'hi faci retret, perque'l pobre senyor, en lo que toca a fer d'aquest ofici encara passa'l narro y s'hi entrebanca força. A la primera esbranzida, així que's va fer càrrech de l'empleyo, va enlluhernar a molta gent, perque val a dir que no sossegava pas, conseguint l'abolició d'aquelles maquinetes pera xuclar cèntims que ab força desvergonyiment funcionaven per tot arreu a ciencia y paciència dels encarregats de l'ordre y el bon viure. Y el propi duch, prescindint de classes, confós entre la turba multa, s'ensejava ficanthi monedes de deu cèntims, de la seva butxaca particular, pera convèncers del robo y obrar ab justí-

la *meseta* y l'altre aquí. Però tots dos sembla que ho facin a posta per'anar contra Barcelona. El primer ens envia una R. O. referent a la desaparició de les cèlebres tanques del carrer de Balmes, que no satisfà de cap manera les necessitats de la via, ni es harmònica ab els desitjos dels vehins de la mateixa, ni convé a Barcelona. La solució donada pel comte de Romanones no es d'estranyar que sia equivocada. Per més que'l ministre estudià en son darrer viatge les necessitats y conveniencies de Barcelona, per més que ab el *molt temps* que permanesqué entre nosaltres pogué fer seriosos estudis y treuren profitoses ensenyances, la R. O. que'ns ha tramès ha resultat com un gech esquifit pera Barcelona. Encara que suposessim molta bona fe al ministre, qu'es molt suposar, desenganyemnos: mentres tinguèm els sastres a fóra y no poguèm tallar y cusir, fer y desfer a casa nostra, anirèm sempre mal vestits y gastarèm doble. Convé que l'Ajuntament se fixi ben bé en les responsabilitats que contraurà acceptant en absolut aquesta R. O. en la que s'ha prescindit per complert dels interessos de l'Ajuntament, que representa al poble, pera favorir a una companyia carrilayre.

Y tot això després dels *grans* estudis del ministre que vingué a *descobrirnos*. Y no podia ésser d'altra manera. Després d'ohir a la majoria dels prohoms que *interviewià*, l'aixerit ministre'ns devia pendre per uns bons noys, y, fent els seus càlculs, devia pensar que allò de la *hidra* eren camàndules; y, com a primer resultat de les seves promeses, ens envia una R. O. tot lo més feta a posta pera enganyar pagesos.

Y el duch de Bivona, que no necessitava la visita del seu quefe per'apendre d'anar contra l'Ajuntament, no pert ocasió pera demostrar a n'aquest l'*afecte* que li porta. Y no sols per sistema resol y falla sempre en contra de l'Ajuntament, sinó que s'atreveix a ficarse en assumptos que no són de la seva incumbencia. Ara meteix ha autorisat les vendes de peix fresch a l'Abaceria central, que com a mercat particular no pot disfrutar d'aytal privilegi. Però'l senyor duch, ab l'*ordeno y mando*, falla tal com li sembla una qüestió que no li pertoca. Donchs cal que'ls regidors no s'adormin. Alguns ja han fet sentir la seva veu de protesta: donchs que la mantinguin apoyantla ab

actes que demostrin ab fermesa que'l poble de Barcelona's dòna compte perfecte de lo que mereix, y té no sols el dret de demanar, sinó'l dever d'exigir. Cadàhú que s'estigui en son lloch, y desde'l meteix que dirigeixi la marxa de lo que li pertanyi. Si algú no sab fer caminar son carro o'l fa passar per camins que no li pertoenen, que deixi les regnes o que les hi treguin de les mans. Per demunt de tot hi ha'ls interessos dels ciutadans. Aquests elegiren llurs representants: donchs la voluntat del poble, el meteix poble, es l'Ajuntament. Aquest ha sortit de nosaltres; el governador, com el ministre han vingut a nosaltres... No n'hi ha poca de diferencia!...

J. PUJOL Y BRULL

PÀGINES FESTIVES

QÜESTIONS DE FAMILIA

—Senyora Pepeta! Senyora Pepeta! ¿Ahónt va tan atrafegada?

—Ay, valgam Santa Llucia! Anava tan distreta que no la veyia. Ja la tenia per morta a vostè, senyora Ramona!

—Es que no surto gayre de casa. Y vostès ¿estàn tots bons?

—Bé, per ara.

—Ja'm varen dir que'l seu fill s'havia casat.

—No me'n parli, ¿no'm veu tota cambiada? ¿no s'ha fixat que no semblo la d'avans?

—Si, la trobo un xich més flaca.

—Calli, dòna, calli, que m'estich quedant ab la pell y l'òs.

—¿Que té alguna malaltia?

—Y grossa. La meua malaltia es la jova, que m'acaba de corsecar a enrabiades.

—Miri, ho havia maliciat qu'era això, però no he volgut preguntarli res porque no m'agrada ficarme en assumptos de familia. Po-bra senyora Pepeta!

—Ja sòch de plányer, cregui.

—Les dònes d'avuy en dia no són com hem sigut nosaltres.

—Voldria que conegués la de casa. Es enganyadora, filla, molt enganyadora. A primera vista vostè diria: «Quina noya més amable, que agradosa qu'es!», mes el que té la desgracia de tenirhi que viure, ja veu al cap de poch dies que tot aquell posat afalagador

no es altra cosa que una disfrega que tapa un *caracta* de dimoni.

—Lo qu'es la *positura* de les persones!

—Quan tenia relacions ab el meu fill, a casa d'ella sempre estaven alabantla: «La noya que sab fer això, la noya que sab fer allò»... Jo crech que n'estaven fins als cabells; y lo que volien era trèuresela de casa, com aquell que té un duro *falipino*.

Tè un defecte, es a dir un: un dels molts que té, qu'es el més dolent que pot tenir una dòna: es deixada. Calculi, vostè que'm coneix de tants anys, lo que haig de patir al costat d'una moça així! Ella no dòna may una escombrada, ni's surgeix les mitges... Y fins se fa cordar les sabates pel seu marit!

—Quina barra!

—Y lleminera... es un escàndol. A cada moment diu que té *dabilitat*, y ha de córrer a ferse torrades, y lo pitjor de tot es que no hi plany l'oli. Avans un quartàns durava una pila de dies, y ara, en mitja setmana ja n'hem passat comptes. Cada tarda ja se sab: mi senyora's tè de crospar una nata de punxa.

—Y ara!

—Y donchs, ¿què's pensava? Sempre va carregada de capçotes de carmel-los de *café cuan lecha*, *bon-bons* de xocolata y què sè jo quantes porqueries més. No sè còm no li fa mal tanta lleminadura. De segur que al vespre'l seu ventrell deù semblar una sursal de cá'n Llibre.

—Ja la planyo, senyora Pepeta!

—Y menos mal que no més hi hagués això.

—¿Encara tè més tares?

—Ay, filla, no acabaria may si les hi hagués de contar totes. Ademès es xafardera. Figuris que a una servidora, que, com vostè

ja sab, sempre he estat bè ab tothòm, ab les seves trapaceries m'ha fet renyir ab tots els vehins. Fins ella es la causa de que no poguèm tenir cap criada!

—Y el fill de vostè ¿què hi diu a tot això?

—Ay, filla meva, ni tan sols n'hi puch parlar.

—¿Y això?

—¿Que no ho sab que aqueixa mena de dònes tenen un no sè què, que fa tornar als homes cegos d'enteniment? El meu fill ha fet un cambi que jo meteixa me'n faig creus. Ell que avans era tot de sa mare, ara ni li puch contar lo que passa a casa. Vegi, l'altre dia'm va dir: «No'm vingui a omplir de cap, mare, no'n vull saber res de tot això. Ja estich tip desentir disputes a tota hora, y ja que veig que la baralla es pa necessari a la dòna, li prego que se les tinguin tiesses quan jo no sia a casa. D'aquí endevant no vull esmorzar ab reganys, dinar ab crits y sopar ab plors.»

—Ay Senyor, crièu fills!

—A cá'l cançalader m'aconcellen que no'n faci cas de lo que fa la jova, que faci com que no ho veig. En cambi a cá'l carboner y a cá la planxadora són de parer que no'm deixi trepitjar de cap de les maneres.

—Jo opino lo meteix.

—Però mentres tant he perdut la tranquil·litat y la salut, ja que tractantse de qüestions de familia m'haig de consumir sola ab les meves penes. Ni el consol me queda de poder contar a algú lo que'm passa!

—No s'hi enfundi, creguim. Ja vindrà qualsevol dia pera conèixer la jova.

—Li agrahiré molt la visita. Estiga bona.

—Vaja, *alanta*, y sobre tot no's deixi posar el peu al coll.—

ALEXANDRE FONT

LA IMATGE

Llavors units vivien
demunt la terra, delitós paratge,
hont els ulls de la verge reflectien
tota la llum d'amor.
Y enguany sa pura imatge,
oblidada perseida d'or,
retorna y fa com un miratge
dintre la immensitat del cor.

Es un miratge qu'enlluherna y passa
y que fuig emportant sa claretat
vers altres encontrades hont la raça

dels homes, malehida, no ha brotat.
Lliure, esplendent avença
per l'ignorat reyalme d'Ilusió,
y ni coneix la Mort ni tem la ofensa
de la subtil traició.

May cap conjur pervers
farà renàixer la fulgent visió,
encar que'ls mons se fonguin
dins son ésser divers,
quan son recort y son volé's confonguin
ab la vida vibrant de l'Univers.

RAMÓN SEMPÀU

EL GAY SABER

(LA GAYA SCIÈNCIA)

*Als mantenedors dels Jochs Florals,
y als poetes de Provença, Mallorca y Catalunya.*

N totes les civilitzacions fortes s'ha glorificat la vida y l'alegria. La Grecia antiga ab sos deus bells ennobli y consagra tot lo que pogués ésser expansió y plaher. Allí la Ciència y fins la Filosofia eren plácides.

Se filosofava al Pòrtich, als jardins, als banquets, e interveníen les *hetaires*, tan hermoses com discretes, en els diàlegs dels filosofhs y dels sabis. La Bellesa y l'Alegria de la Vida pera res estaven renyides ab la Ciència. Molt al contrari, anaven sempre unides.

Pera que això cambiés, calgué l'arribada de la decadencia, de l'afeminament importat ab els cultes mortuoris de l'Asia y del Africa. Calgué que'l filosofh odiés el Món y la Natura. Y aquesta tendència tingué sa consagració en els *galileus*, en els anacoretas, en els jueus-cristians, «aqueixes ombres de la mort qui han fet sinònims *temple* y *tomba*, y qui han inventat el cant trist deshonorant el *cantar*, distintiu essencial de l'alegria de la vida,» com deya l'emperador Julià. (1)

D'allavors data que'l sabi hagi d'ésser un personatge místich, y la Ciència quelcòm de enutjós, penós e incomprendible.

Els deus hermosos desapareixen. Ja'l sol no entra en els temples pera daurar les nuses de marbre y donar esclat a les estatuas d'or. Ja'ls escullits no vesteixen blanques clàmides y mantells purpuris, sinó negres túniques o foscas hàbits ab cucurulla. El riure es ja infernal; el crucificat exigeix el plor y la penitencia! Y en aquest estat ombriu qui dura tants segles, de sobte apareix una llum qui tot ho vivifica y alegra. Es l'hermós sol de Provença y Catalunya, d'aquesta recolzada del Mediterrani, qui reanima l'antich esperit de la heroica Grecia.

Y sorgeix un moviment en aquestes costes qual divisa es EL GAY SABER. El Saber Bell, la conjunció de l'alegria y de l'entusiasme per la Natura, del pensar sà y del sentir apassionat.

(1) *Julianus Imperator* - MISOPAGON.

E hi hagué *Corts d'Amor*, y *Jochs Florals*, santificantse'l mes d'abril y el de maig; y festes als palaus, y banquets a tot arreu, y's proclamà que la edat del martiri, del plany y de la penitencia era ja passada, y que l'Esperit Sant havia de venir a regnar, en mitj de la joya de la vida, sobre la Terra. Mes aquesta brillant civilització, en la que tornava a imperar el paganisme, de l'Ebre al Rodano, passà com un llampech. Una creuada de fanàtics y de frares sanguinaris li caygué a sobre y, com diu En Guillelm de Tudela en sa *Cançó de la Creuada*,

Ab fellons malestruchs En Simón de Monfort,
per la gracia de Deu e la lley del més fort,
a tots, e al Rey En Pere, lis donaren la mort.

Y mort el rey d'Aragó, y exterminats els albigesos, tornaren a regnar la tristesa y l'ensopiment en nostres hermoses costes mediterrànies, fins que l'antiguitat clàssica, y ab ella la Bellesa y la Vida, ressucità de ses cendres, com l'au Fènix, en la Italia del Renaixement.

A partir d'aquesta época ja no desapareix més aquest esperit humà. Sol lluyta ab l'ideal tetric, ab les tendències mortuories d'una religió negra qui pretén avassallar les consciències y ab elles els cossos. Y avuy aquest ideal, que sorgi a Provença y Catalunya (abdues regions del reyalme d'Aragó en el segle XIII), es reivindicat pels primers filosofhs y pels homes de ciencia de tota Europa. Desde Spencer a Lubbock, desde Taine a Hœckel, desde Ruskin a D'Annunzio, tots proclamen que'l fi de la moral es el plaher, que's producte y senyal alhora de l'aument de la vida.

Y ha vingut el gran filosofh de fins del segle XIX, Frederich Nietzsche, y ha consagrat aquestes theories en un volum y ab aquest meteix titol: *El Gay Saber*. (1) L'ilustre professor de Basilea demostra que la ciencia, la ciencia de bona lley, sols vida pot produhir, y que, pert tant, ha d'ésser joyosa y plahenta. No cal sinó llegirlo. Agafo a l'etzar el llibre, y en la pàgina 9 trobo:

Tota filosofia qui enalteixi més la pau que la lluyta; tota ètica que's fundi en una concepció negativa de la idea de benestar, de plaher; tota metafísica y tota física que imposi una finalitat, un estat definitiu, sia aquest de la manera que's vulgui; tota aspiració, especialment estètica o religiosa, qui tinga una mira exterior, un *més enllà*, un *sobre* o un *fora*, es a dir, quelcòm *extranatural* o *supraterrestre*, l'autorisen a un pera informar-se de si no fou la malaltia lo que inspirà al filosofh. La inconscient disfraça de les necessitats fisiològiques baix el mantell de lo objectiu, de lo ideal, de la idea pura, ya tan lluny, qu'espanta sols considerarlo. Moltes vegades baix les evolucions qui han passat per superiors y qui han guiat el pensament en sa evolució històrica, s'hi amaguen idees erronees, falsos punts de vista fills

(1), Vegis la magnífica traducció *Le GaiSavoir*, de Henry Albert, edició del *Mercur de France*.

d'una miseria orgànica o de defectes de conformació física, ja sien aquests d'individuus, ja de castes, ja de races senceres.

Y després demostra que les teories y les obres dels grans sabis y dels filosofhs genials, més que de veritat absoluta, han vingut plenes de salut, de pervindre, de creixement, de potencia, de Vida. Y Nietzsche exclama: «Desconfièu dels sabis tristos: o no saben res, o sols saben molt tristes coses.» Y així parlà Zarathustra, y així parlaren els antichs grechs d'Atenes, y així's proclamà també a Provença y Catalunya en les Corts d'Amor y en els Jochs Florals.

Visca la Gaya Ciència!

POMPEIUS GÈNER

DESDE PARIS

«*Soirée Artistique et Littéraire, organisée en vue de la préparation du Congrès de Genève par l'Office Central Esperantiste*»

Qu'en Rafel Vallès y Roderich corri món afal-lerat, es cosa que a ningú pot admirar; a ningú que conegui el caràcter aventurer de nostra raça y l'esperit neguitós de nostre honorable compatrici. Però qu'en Rafel Vallès y Roderich surti a la escena del teatre, d'un teatre de Paris, no ja com autor ni com actor, no en persona sinó personificat, representant ab el seu nom tota una raça, tot un poble, es cosa ja més sorprenent y digna d'ésser cronicada.

La nit del 28 d'abril passat, en un dels teatres de Paris (una joia per son confort y son bon gust), s'estrenà una comedia d'en F. de Menil, titulada *L'Héritage Klodarec*, en la que hi intervenen vuyt personatges, la majoria d'ells de diferents nacionalitats. L'obra, que son autor titulava *Comédie-Révue*, era de tesis, y aquesta probava ab molt d'enginy y gracia'ls apuros en que's troben els homes qui no s'entenen per enraonar diferents idiomes, y la utilitat de l'idioma internacional Esperanto. Es clar que no tots els pobles eren representats pels diferents personatges sobre la escena. D'haver de presentarlos tots, enlloch d'una obra teatral, l'autor hauria hagut de fer una *parada*. Això atenent, els uns pobles no hi foren per manca d'espai, y els altres perque verda-derament, si ab ells no'ns hi entenèm, tampoch val la pena d'amohinarse. Tenen tan poques coses pera dirnos!

En Vallès y Roderich representava al poble català. Jo vaig tenir l'honor d'encarnarlo en la escena, y mon bon amich y company de lletres no *me'n voldrà* pas si, faltant una mica a la veritat, vaig omitir els gentils mostatxos y el deliciós *embonpoint* de nostre sabi. Hi ha noms que per si sols ja diuen prou, pera que sia necessari ferlos anar plegats ab la *linia*. La meua interpretació no podia ésser més justa. Vaig hermostrar y rejoyenir el rostre, perque en Vallès y Roderich en aquell moment deixava d'ésser l'home-materia pera encarnar la bellesa, la joventut, la fortaleza. Els ulls badats, qual mirada picaresca fou assolida ab el suro cremat, recordaven l'*Home*. Un *ponche* megicà, que m'havia deixat un membre del «Centre Excursionista de Catalunya», recordava son esperit aventurer y viatjador.

La terra fou representada per boca del nostre home ab un *català* enèrgich, robust, contundent, que vibrà en la sala com bella planta exòtica, enfront de les altres belleses septentrionals qui anaven esclatant fins que l'Esperanto, bell y pràctich alhora, trencà les discrepàncies y ens agermanà a tots.

No fou sols en aquesta obra ahont nostre poble fou reconegut. Es clar que no fou reconegut ab barretina y trajo de vellut... ey! En Vallès y Roderich no podia vestir això al costat dels trajos europeus dels altres pobles; ni's podia posar la levita del sabi ja tan coneguda y trista. Més decoratiu que tot això, volgué ésser *gallardo*, y per això l'aplaudiren així que va sortir. No en va un hom ha tocat la trompa en sa juvenesa.

En altra obra, com deya, nostre poble fou reconegut. Els diaris han parlat d'una comedia representada en Esperanto per tres esperantistes de pobles diferents, y els programes de la festa així ho anunciaven.

MM. Kolowrat (Russe) — *Lucien*
Pujulà y Vallès (Catalan) — *Duplake*
Grosset (Français) — *John*.

Tals eren els pobles, els personatges, y els actors qui feren la comedia *Dormu! Dormu!* de l'Hennequin.

Que la festa fou un èxit, ho demostra la necessitat d'haverla de repetir. Apart d'aquestes dues obres, petites *causeries*, projeccions, música, literatura, tot fet e inter-

pretat per distingides personalitats de la ciència y de l'art, probaren una vegada més la utilitat y la extensió de l'Esperanto.

LA REVOLUCIÓ

Però ¿qui pensa en això al costat de la revolució que ha estat a punt d'esclatar? La cosa ha sigut grave, però la relació y crítica dels fets pot ferse en dues paraules: «Arribaren 30,000 soldats a Paris avans del 1.er de maig. 30,000 soldats se'n tornen de Paris després de dita data.»

Un crit de «Visca la República» no's pot un estar de llençar-lo a l'ayre. Quan la qüestió de les iglesies, alguns oficials se negaren a obehir les ordres d'atacar als qui les defen-saven, apoyantse en la llibertat de llur consciència. Foren condemnats a un *franch* de penyora!!

L'altre dia'l lloch-tinent Tisserand-De-lange entrà a la Borsa del Trevall, y devant del poble digué que l'ensentdemà no faria foch contra'ls obrers, perque ell era socialista y sa consciència, tan digna com la dels oficials clericals, li impedia combatre als seus germans d'idees. El president de la República acaba de firmar el retiro «*non activité par retrait d'emploi*» del nomenat oficial. De modo y manera que'l fet de desobediencia es menys gravé per lo vist que'l fet de dir que's desobehirà. Si això no es llibertat, igualtat y fraternitat, té la paraula Mr. Fallières.

Y aquestes coses s'aguanten aquí ab la meteixa tranquil·litat que la pluja menuda qui no fa obrir els paraygües dels parisenchs. Ja tenia rahó aquell que'm digué, dubtant de que'l primer de maig passés quelcòm: «No tingui por, ja no n'hi ha de revolucionaris a França; els que hi havia's varen guillotinar els uns als altres el 1793.»

LES ELECCIONS

Y ara esperèm les eleccions. Si no pera altra cosa, es de desitjar que sien passades pera que netegin les cantonades dels milers de cartells que hi són enganxats. Els insults més grossos, impresos en papers de mil colors, són canviats entre uns y altres candidats. Si jo tingués vot aquí, per primera vegada a la vida 'm permetria'l gust de votar. El meu candidat predilecte es el poeta Bonnery. Aquest se dirigeix al poble en vers.

Cada quatre dies publica un cartell nou, y com qu'en Bonnery es enemich dels déus profonds, dels misteris de la nit y dels altres de l'espai, es el qui té més èxit. Que'n serien d'hermoses les lleys de la República fetes *en vers!* Quina enveja li tindrien els estats monàrquichs!... Y no precisament perque en aquests els *vers* hi manquin. Altra cosa hi mancarà en la monarquia, però *cuch's*, miserables *cuch's!*...

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, maig, 1906.

SILVESTRE

Un xicotaç fornit, àgil, robust, lleig, ignorant: tal era'l meu protagonista. Sos pares l'abandonaren, obligats, tal volta, per horrible miseria que'ls posaria en la dura necessitat de confiarlo a mans de l'assistencia pública... ¿Qui sab? Lo cert es que'l noy va créixer entregat als instints naturals, analitichs y destructors d'objectes y subjectes. Plantes, aus, reptils, insectes, tot quant queya baix la especial *jurisdicció* del petit selvatge era, inexorablement, sotmès a dissecció o anatomia.

Sos companys, bordegaços com ell, li encomanaren tots els vicis y males arts de l'estat *social* en que vivien. Fàcilment hauria esdevingut jugador, borratxo y faldiller; mes li mancà l'encunyat qui sosté y precipita ay-tals passions.

Lladre, homicida, pinxo, per casualitat no arribà a ésserho; mes son cervell dur, incult, descuydat, s'ompli d'idees indigestes qui, ressonant en un ventrell buyt, feren acudir al cor, verge de bons sentiments, onades d'odi contra supostes desigualtats o injusticies.

Predicacions lliures en excés, segrets conciliàbuls, compromisos y juraments impropis de sa edat, hàbilment explotada, li feren abraçar una causa *redemptora* qui aspirava a reformar de cop y volta les costums, imponent el bé y la justícia al compàs de la *nitroglicerina*.

Aquell poblet era una munió de cases fosques y lleüges. La burgesia estava allí representada per un tal Judes Pelafusta, avar y ranci usurer a qui tenia declarada guerra son

rival polítich l'hereu Matxaca, amo d'una pedrera y aspirant a cacich.

Certa nit, la bomba de *reglament* esclatà sota les finestres de cà'l Judes.

El cap director de l'atentat fou un misteri; la mà dòcil y obedient, la d'en Silvestre, l'exaltat y brutal dinamiter. Ni li mancà protecció a l'instrument d'aquell acte de venjança que'l xicot, en sa inconsciencia, cregué sens dubte exemplaríssima justícia. Silvestre fugí com pogué d'aquella encontrada, y, després de llarga peregrinació, arribà a una gran ciutat. Mes, com allí fos mirat ab sospita y recel per tothòm y no s'acomodessin ses costums selvatges ab les urbanes, eixí aviat d'aquell lloch, cercant l'ayre pur del bosch y la montanya.

Un cop se decidi a deixar la soletat, baixant fins a una petita vila, y allí tingué la sort de caure en mans y gracia d'un home ple d'altruisme, qui, mogut a pietat, començà la tasca d'instruhir a l'ignorant, polir al rústich y fer home del selvatge. En poch mesos s'operà la maravella: Silvestre ja sols ho fou de nom. La llum de la ciencia brillava en son cervell; el verniç d'una educació racional l'embellia, fentlo simpàtic. Ses idees destructores cediren lloch als suaus principis y delicats preceptes del mestre tolstoyà.

Fatalment, aquell curs regenerador fou interromput per les lleys del país. Silvestre, cridat al servey de les armes, hagué d'abandonar al mestre, al segón pare. Y vesten altra volta, camps a través, cap a la nadiua terra.

Tot ho trobà cambiat. Mort en Judes, l'hereu Matxaca era'l nou cacich. Aquest conegué al xicot qui, sense saber lo que feya, ab horrible inconsciencia havia procurat son entronisament, y recordantho el protegi de nou ab ses poderosas recomanacions.

Silvestre volgué servir—ja qu'era forçós—en l'institut menys militar; y, fixantse més en el nom qu'en la cosa, demanà més endavant per entrar en la guarda civil. «Això'ns portarà a la civilisació», se digué interiorment.

Y, de selvatge convertit en civilisador, heusaqui al bon Silvestre individu de la *benemèrita*, ab tricorni, mausser y demés *documents* morigeradors.

Prompte sorti de son dolç engany.

Els operaris d'una fàbrica vehina, veyent

desateses llurs justes pretensions, s'havien declarat en vaga.

Hi hagué esvalots y garrotades. Entre'ls exaltats s'hi comptaven, casualment, alguns homes qui havien sigut companys d'en Silvestre. Obligat, aquest, a *operar* contra d'ells, sense vàldreli excuses, rebé l'ordre de fer foch sobre'ls seus antichs germans. Tremolós, convuls, vacilant, engegà'l tret enlayre tot aclucant els ulls y apretant les dents ab rabia.

Després... després ningú sab lo ocorregut. Prop d'un pont, allà baix, a la carretera, fou trobat el vestuari y armament d'un *guardia*. S'instruhi procés per deserció y... res.

Ni tan sols he pogut fer un comentari.

LLUÍS DE JANER

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Miquel S. Oliver. — ILLA DAURADA: I. LA CIUTAT DE MALLORQUES. — Barcelona. — Biblioteca popular de «L'Avenç». 1906.

L'autor ha fet estampar, a continuació del títol d'aquest llibre, el següent subtítol: «*Viatge a Mallorca segons les notes den Lluís Vidal, mallorqui de professió*»; y, en l'*Advertencia* qui ve després, ens aclareix aytal concepte atribuhint el llibre a un son amich, *enamorat de Mallorca, conegut en circols y cafès, conversador de gracia y d'enginy*. Aquest personatge simbòlich, qual psicologia queda ja quasi definida en aquells atributs personals, representa, donchs, la que'n diriem subjectivació de les impressions que'l senyor Oliver ens dóna de son terror nadiu, volentse apartar igualment de la tendència apològica a que fàcilment s'inclina tot aquell qui parla de coses qui li són cares, y de la tendència fredament critica, exempta d'emotivitat, del *sno*b qui viatja pera distreure son aburrimet.

En el llibre del senyor Oliver hi regna un eclectisme simpàtic y esperitual. Les converses entre'l mallorqui de *professió*, son company de viatge y altre amich qui els fa de cicerone, són un enfilall d'ocorrencies plenes d'enginy y d'originalitat. La contraposició de caràcters y la diversa manera d'apreciar les coses qui n'es la conseqüencia, converteix la narració en una serie de quadros animats, dels quals se'n desprèn una nota predominant d'humorisme sanitó y espontani, veritable concreció del temperament literari de l'autor.

Com a procediment, *La Ciutat de Mallorca* resulta germana de *L'Hostal de la Bolla*, l'altre llibre que'l senyor Oliver ens havia donat avans. Es una mena de projecció ci-

nematogràfica de tipus els més diversos, apuntats ab una fermesa y precisió qui els fan viure als nostres ulls malgrat lo ràpit de son pas per l'escenari. La cultura vastíssima y ben assimilada de l'escriptor logra donar al llibre un interès documental y per moments científich y tot, desde'ls punts de vista històrich y arqueològich; mes aquests elements hi estan tan feliçment encaixats y són tan oportunes les cites que'l senyor Oliver intercala en els diàlegs, que ningú sospita en l'autor altre propòsit que'l de recrear al llegidor, lo qual logra plenament.

La lectura d'aquesta primera part de *Illa Daurada*'ns ha deixat un vehement desitj de conèixer les altres. Que'l senyor Oliver se recordi de donàrnosles com més aviat millor, y si pot ésser ab les altres glosades de la *Llegenda de Jaume'l Navegant*, que també'ns està divent ja fa bella estona.

Alexandre de Riquer. — APLECH DE SONETS. LES CULLITES. UN POEMA D'AMOR. — *Barcelona.* 1906.

La nostra època no es a propòsit pera produhir els talents complexes qui desde temps molt reculats solliciten encara la nostra admiració. Un Miquel Angel, arquitecte, escultor, pintor y poeta, un Benvenuto Cellini, gravador, escultor y orfèvre, un Goethe, pensador y artista, són producte d'unes organitzacions socials en les quals els mètodes d'ensenyança prenien el caràcter d'un conreu intensiu de l'esperit ab miras a la possessió integral de la Veritat. Aquells procediments tenien l'inconvenient de que sols podien aplicarse a una gerarquia d'individus destinats a manar, en perjudici del més, condemnats a formar remats humans de cultura quasi nula; emperò l'individu qui, ab aptituds naturals d'intel·ligència, seguia aquells estudis inacabables y s'assimilava per complet els coneixements propis de l'època ministrats ab procediments pedagògichs cançoners y entre violències de disciplina que avuy no concebirien els nostres estudiants, aquell individu estava en condicions de fersho valdre, car sadollat com quedava de la ciencia en l'estat d'avenç relatiu en qu'ella's trobés, podia son enginy anar tan enllà com fos capaç d'anarhi sense que una manca de preparació inicial posés de manifest la despro-

porció entre l'esforç de la voluntat y els medis de ferlo efectiu.

Totes aquestes reflexions no són, ens sembla, inoportunes al voler ocuparnos del llibre de n'Alexandre de Riquer tot just publicat. En ell l'autor ha volgut presentàrsens ab el doble caràcter d'artista y de literat, y encara que'l producte d'aquest doble esforç es per tots conceptes digne de lloança, no'ns podèm estar de fer palesa una inferioritat en el literat perfectament explicable per lo que de primer hem dit: la educació artística d'en Riquer es completa y li permet ocupar dignament un dels primers llocs entre'ls nostres artistes; emperò literàriament se'ns presenta mal preparat, y d'aquí ve lo deficient de sa producció en aquest ordre.

Emperò això no vol dir que'l poeta, y poeta delicadíssim, no hi sia en el llibre qui ens ocupa, car en Riquer ho es ben bé de la pasta d'aquells talents complexes dels quals hem feta menció al començar. Malhauradament la seva eclosió ha degut romandre incompleta per efecte d'una manca d'iniciació en els secrets de la tècnica del literat, y així, tot admirant la concepció grandiosa o el sentiment suavíssim qui són motiu de ses composicions poètiques, ens dolèm de que la forma no sia tot lo perfecta y escayenta de que ses inspiracions eren mereixedores.

Potser sia més visible aquest defecte que senyalèm per rahó d'haver escullit en Riquer una forma poètica tan complicada com el sonet, qui requereix una traça y un domini del llenguatge molt superiors a la que l'artista manifesta possehir. Mes, ab tot y això, entre'l nombrós aplech de composicions contingudes en el llibre, se'n podrien seleccionar unes quantes qui fan certament honor a les lletres catalanes.

Concretantnos ara a la part artística del llibre d'en Riquer, els nostres elogis han d'ésser incondicionals: llibres editats com el qui ens ocupa, y ab una ornamentació tan esplèndida y de bon gust com la qui campeja per les planes de l'aplech de sonets d'en Riquer, són manifestacions qui honoren al qui les patrocina, essent gloria del país qui les veu produhir. Per aquest cantó hem de felicitar de tot cor a l'autor, y esperèm que vulgui reconèixer la sinceritat ab que deixèm estampades aquí les nostres apreciacions personals referents a son llibre.

R. MIQUEL Y PLANAS

EL TEMPLE ESFONDRAIT

El temple vell va caure. Les gòtiques arcades al pes de les centurries se varen esfondrar; y avuy confoses jauen, informes, trocejades, columnes y pedraces que a terra van rodar.

Jamay no'l varen vèncer ni les furients ventades ni la tempesta forta que'l feya tremolar.

Va caure de vellesa: retut per les anyades, un jorn de primavera tot sol se va aterrar.

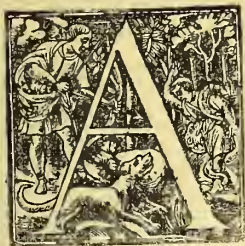
Les eures compassives cobreixen ses despulles; per sobre'ls sants de pedra, sortint d'entre les fulles, la gràcil sargantana s'atura pantejant.

Per un moment immòvil, aixeca al cel la testa, sentint propera fressa s'escorre tota llesta, y queda una altra volta la solitud triomfant.

JORDI MONTSANT

ELS JOCHS FLORALS D'ENGUANY

judicar per l'anima-
dissim aspecte que
oferia la gran Sala
de Llotja, ningú
hauria dit el passat
diurne qu'estàn
en decadència'ls
Jochs Florals. Mes
aquesta decadència
era implícitament re-

coneguda y declarada pel mateix Consistori d'enguany, qui ab bon acort s'ha abstingut de concedir dos premis ordinaris, la Englantina y la Viola. Tenim entès que dintre del jurat hi havia qui estava disposat a suspendre enguany la poètica festa per no reunir cap de les composicions rebudes els mereixements qui serien necessaris en un certamen de tan alta significació literaria y patríotica com es el dels Jochs Florals de Barcelona: emperò no tots els jurats tingueren la suficient resolució que per això calia.

A nosaltres no'ns hauria dolgut. Fa temps (desde'l primer any que JOVENTUT aparegué) venim combatent els anacronismes qui tant perjudiquen la noble institució dels Jochs; fa temps que desitgem una radical reforma de sos estatuts adaptantlos als temps presents. Mentres això no's faci, els veritables literats no hi concorreràn sinó per excepció, y en el poètic torneig hi sortiràn vencedors (?) el *floralers* de sempre, gracies a un patriotisme mal entès (que millor podria haverse dit en determinats anys y ocasions favoritisme), o gracies a l'esperit migrat d'uns quants senyors qui s'empenven debades, ab procediments arcaics, en fer viure la vella institució sense preocuparse de trèureli les malures qui la emmalalteixen y corsequen.

Y, no obstant, enguany ens hem lliurat, y ab molta joia, de veure otorgar noves patents d'aquelles qui ja no convencen a ningú, com es el nomenament de *mestres en gay saber* a que estèm exposats cada dos per tres: patents que tan cobejades són fins per molts joves literats qui, per altra banda, tan encertadament combaten els anacronismes dels Jochs. Però això es poch. Pera que'ls Jochs responguin als temps actuals, no sols

es necessari suprimir patents, sinó modificar del tot uns estatuts qui descansen sobre convencions antigues y que, per tant, són del tot inestables.

Com hem dit, la Sala de Llotja estava animadíssima, plena a vessar d'un públich entusiasta. Contribuhi sens dubte a aytal animació'l cambi de l'hora pera celebrar la festa, qu'enguany ha sigut la de les onze del mati. No anèm a fer una ressenya detallada, car ja l'ha feta oportunament la prempsa diària. Sols consignarèm els noms dels autors premiats.

La Flor Natural fou adjudicada a n'en Xavier Viura, per sa *Elegia*. L'autor nomenà reyna de la festa a Na Carme Amat, qual aparició fou rebuda ab unànims picaments de mans. Guanyà l'accèssit en Manel Folch y Torres ab sa poesia *Fructidor*.

L'accèssit a la Englantina fou otorgat a n'Eduart Girbal y Jaume per sa poesia *En Jaume de Mallorca*, y els de la Viola a n'en Gabriel Alomar per sa composició *Dins la Basilica*, y a n'en Manel Folch y Torres per sa composició *El joglar de la Mare de Deu*.

De la Copa artistica oferta pel Consistori al millor treball en prosa, ne fou guanyador en Joseph Morató per son treball *El fill de la nil*.

Guanyà'l premi de la «Lliga Regionalista de Sabadell» en Manel Folch y Torres ab sa poesia *Del terror*.

El premi del «Centre Català de Santiago de Cuba» fou adjudicat a n'en Joseph Maria Folch y Torres. Al sentir el nom d'aquest, el públich prorrompè en una ovació que's feu llarguissima, evidenciantse la fonda simpatia del bon poble català pel bon compatriota ausent. El germà d'aquest remercià aquella hermosa manifestació, dihent qu'en Joseph Maria, encara que obligat a sortir d'Espanya fugint de persecucions, no per això havia sortit de Catalunya. Aquestes paraules promogueren nous y entusiastes aplaudiments.

El premi ofert pel bisbe de Vich fou otorgat a mossèn Jaume Collell, per sos *Goigs al benaventurat Pere Almató*.

El de la «Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat» s'adjudicà a n'en Xavier Viura per sa poesia *Amor*. Guanyà un accèssit a n'aquest premi mossèn Joseph Paradedà y Sala per sa poesia *Corpus*.

Lo més notable de la festa fou tal volta'l discurs del president del Consistori mossèn Miquel Costa y Llobera, encertada apologia del nostre idioma que'ns reservèm judicar com se mereix el dia que's publiqui el volùm dels Jochs. Fou aplaudidíssim, com també la memoria del secretari en Pompeu Crehuet, y el discurs de gracies del mantenedor en Lluís B. Nadal.

Fou molt celebrada l'assistència a la festa del senyor Giner de los Rios, alcalde accidental de Barcelona, qui en català declarà

oberta la festa, malgrat no ésser el català sa llengua nadiua.

Les representacions de societats literaries, artistiques, científiques, econòmiques y populars foren molt nombroses.

TEATRES

L'IMPENITENT.

En Ramón Ramón y Vidales ens era ja conegut pels bonichs estudis de costums y tipos foranis que'ns havia presentat en algunes comedietes senzilles y ben sentides. En elles feya gala l'autor del seu esperit observador, traslladant a la escena ab força traça y naturalitat aquells petits fets y aquells tipos qui donen a la vida de poble notes originals y caracteristiques. Aquestes notes, apuntades ab sobrietat y bon gust per l'autor, ens plavien a nosaltres els ciutadans per la seva frescor y per l'ambient de vida que hi endevinavem. Y ens plavien, ademés, pel diàleg gràfic y fàcil qu'en Ramón y Vidales escrivia.

Totes aquestes qualitats he trobat també en sa derrera obra, qu'es ja de més pretensions. Un drama en tres actes, *L'Impenitent*, estrenat l'altra nit a Romea ab èxit. L'impenitent es un borratxo, borratxo d'ayguardent qui, essent un bon trevallador y fins un bon home durant tota la setmana, els dissabtes, mercès al vici adquiret—vici pera'l qu'estava predisposat puig son pare també'l tenia,—se transformava en una verdadera bestia, escandalitzant el poble, buscant rahons a tot-hòm y convertint la llar en un verdader infern. La seva dòna, a qui arribava a pegar, era una màrtir, y el seu fill, concebut en una nit pera tots faidica, nasqué escrofulós o degenerat, essent la creu més dolorosa pera sa pobra mare, qui l'estima ab deliri. Un jorn, el pare, després d'una nit de disbauxa en que l'escàndol superà als precedents, se decideix a no beure més. Y's queda'ls dissabtes a casa. Però això dura poch; el vici pot més que sa voluntat, y al tercer o

quart dissabte, valentse d'una petita excusa, surt al carrer, y com es natural, no torna a casa sinó després d'haver begut més ayguardent que may. Y aleshores se desenrotlla una escena violentissima entre'ls esposos, que acaba de fer més tràgica la intervenció del nen, qui vol defensar a sa mare y... y el borratxo's mor repentinament, solucionant aixi teatralment un conflicte que a mon entendre no tenia necessitat d'ésser solucionat. Per lo menys jo crech que l'obra guanyaria ab una solució—si tant es aixi que una solució es necessaria—menys providencial.

Confesso ingenuament que aquest final, fet segons els motllos clàssichs, no'm va agradar; fins me va refredar bon xich la impressió, d'un realisme brutal, que m'havia produhit la escena y que contrasta estranyament ab la sobrietat ab que està portada y escrita tota l'obra, especialment les escenes finals del primer y según acte, tan ben sentides com discretament observades. Perque — y es aquest el principal mèrit de l'autor—s'endevina que aquells tipos y aquells fets ell els ha vist y els ha copiat d'un poble, tal volta del seu poble. La copia resulta ferma de color y ben sentida y per això, a pesar de que algunes escenes són balderes pera'l drama, en conjunt resulten tan justes de color que no'ns aburreixen.

La execució resultà bastant arrodonida de conjunt, però vaig notar moltes vacilacions en alguns actors, lo qual demostra que, com també es tradicional aqui, ensegen més que no estudien. La Llorente, qui deixant de banda aquestes vacilacions, digué ab molta ànima'l seu paper, fou la qui més demostrà no haverlo estudiat, estudiat pera ella sola. Allò de «ab el coloret y les *candilejas* ja anirà», que segons crech es frase sacramental entre'ls de l'ofici, es una mala recepta pera'ls actors de conciencia. En Borràs y la Jarque trevallaren ab molta fe y foren els qui més se lluhiren. Els demés, com ja he dit, feren un bon conjunt. Es obra la d'en Ramón y Vidales que'ls hi va bé.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

La societo Espero Kataluna malfermiĝis la lasta mardo novan kurson de Esperanto, ĉe ĝia societa loko (Plaça de Sta. Agna, 4, 2.^{on}) kiu estas klarigata per ĝia prezidanto la mardoj kaj vendredoj de la 10ª ĝis la 11ª nokta horo. La Estra Komitato petas al ĉiu niaj samurbanoj kiuj havas kelkan intereson je scii la bela internacia lingvo, ke ili benŝvolu ĉeesti al ĝi. Kun ĉi-tiu estas sep la malfermitaj kursoj ĉe nia urbo.

La societat «Espero Kataluna» obri el pasat dimars un nou curs d'Esperanto, en el seu local (Plaça de Santa Agna, 4, 2.^{on}), el que anirà a càrrech de son president, els dimars y divendres de 10 a 11 de la nit.

La Junta Directiva prega a tots nostres conciutadans que tinguin algún interès en saber la hermosa llengua internacional, se serveixin assistirhi. Ab aquest són set els cursos oberts en nostra ciutat.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Exemples: *Unuobla fadeno estas malpli forta ol duobla* (Beaufront), un fil senzill, (*simple, sol*) es menys fort que un de doble.

Korpo simpla - cos simple. (Beaufront).

Simpla soldato - un simple soldat (Beaufront).

La stilo de la bonaj verkistoj estas simpla, l'estil dels bons escriptors es senzill.

«Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació *on*, pera fer els numerals fraccionaris» (Reg. 4.—Gram. Fon. Zam.)

Aclaració: — L'aplicació de la regla'n donarà com en el cas anterior, nous mots fonamentals, qu'expressaràn la idea abstracta de divisió per dos, tres, quatre, etc., y que seràn susceptibles de pendre les diferents terminacions gramaticals, convertintse per consegüent en parts de la oració, y obehint a totes les regles pera elles donades. Ex: Sis es la meytat de dotze — *ses estas la duono de dekdu*. 50 es el quint de 250 — *kvindek estas la kvinono de du cent kvindek*.

¿Quina hora es? — ¿*Kioma horo estas?*

Són tres quarts de vuyt. — *Ĝi estas tri kvaronoj de la oka*.

Que'm diu ara vostè! Jo que'm creya que eren dos quarts de nou! — *Kion al mi vi diras nun! Mi kiu tute kredis ke estas la duono de la naŭa (aŭ) (o) du kvaronoj de la naŭa (aŭ) la oka kaj duono (aŭ) la oka kaj du kvaronoj (aŭ) tridek minutoj antaŭ la naŭa (aŭ) tridek minutoj post la oka*.

¿Quants rellotges teniu? — *Kiom da poŝhorloĝojn vi havas?*

El terç menys que vós. — *La trionon malpli ol vi*.

El rellotge del teatre s'ha aturat durant la mitja part de la representació. — *La horloĝo de la teatro haltis dum la duona parto de la prezentado*.

La quantitat que tinch a la butxaca es la tercera part de la que vostè te. — *La kvanto, kiun mi havas en la poŝo estas la tria parto de tiu, kiun vi havas*.

Un segon es la seixantava part d'un minut; un minut la 60.ª part d'una hora; una hora

es la 24.^a part d'un dia; un dia es la 365.^a part d'un any (la 366.^a si l'any es de traspàs); un any es al centau d'un sigle. — *Sekundo estas la sesdekona parto de minuto; minuto la sesdekona parto de horo; horo estas la dudek kvarona parto de tago; tago estas la tricent sesdek kvinona parto de jaro (la tricent sesdek sesona se la jaro estas superjara); jaro estas la centeno de centjaro*.

La setmana consta de set dies, per lo tant, un dia es el septau o sia la setena part d'una setmana. — *Semajno konsistas el sep tagoj, tial, tago estas la sepono de semajno*.

Un mes es la dotzava part de l'any. — *Monato estas la dek duona parto de jaro*.

Diccionari. *Unuon*, que indica la divisió per *hu*, dóna la idea de simplicitat en oposició a la de divisió. No l'hem vist usat, però no cal remarcar la importancia que pot tenir, literariament y sobre tot filosòficament, usat al costat de *unuobl* (simple oposat a múltiple) y *simpl* (simple ab els valors que queden indicats.)

— «Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació *op*, pera fer els numerals colectius». (Reg. 4.—Gram. Fon. Zam.)

Aclaració. — L'aplicació de la regla'n dóna per resultat els mots fonamentals compostos *duop*, *triop*, *kvarop*, *milop*, etc., fins a l'infinit, que indiquen la reunió, la colecció, de dos, tres, quatre, mil, etc., segons el cardinal usat. Aquests mots deuen usarse ab la terminació de la part de la oració que'ls hi correspongui, obehint per consegüent en un tot a les regles d'aquelles parts.

Ex.: Grupos de quatrè homes (grupos de a quatre) vigilen els carrers y les places. — *Kvaropoj da homoj gvardas la stratojn kaj la placojn*. (La frase literalment traduhida podria ben dirse d'aquestes altres dues maneres:

grupoj el kvar homoj, o, kvarhomaj grupoj.)

Mon amich y jo passejarem junts molt, y nostra passejada a dos a través de les avingudes dels passetigs y dels molls de la ciutat, fou molt agradable. — *Multe promenis kune mia amiko kaj mi, kaj nia duopa promonado tra la aleoj, promenejoj kaj bordmarŝejoj de la urbo, estis tre agrabla*. No m'agrada veure ni els homes

arreglerats ni llur marxa de sis en sis.—*Mi ŝatas vidi nek la linigitaj homoj nek sian sesopan marŝadon* (acusatiu.)

—«S'usa la partícula *po* davant dels numerals pera indicar els *distributius*.» (Reg. 4. Gram. Fon. Zam.)

Ex.: El quaranta per cent constitueix usura, *kvardek po cento faras procentegon*. Ella ha brodat dèu-mocadors, a rahò de dos cada setmana. — *Ŝi brodis dek naztukojn po du ĉiusemajne*.

Vos pagaré a cada un de vosaltres a vuyt franchs l'hora.—*Mi pagos al ĉiu el vi po ok frankoj horon*.

—«Els adjectius numerals poden usarse substantivament o adverbialment» (Reg. 4.—Gram. Fon. Zam.)

La terminació adverbial la veurèm en son lloch adequat. La substantiva l'hem vista en els ordinals, els fraccionaris, els multiplicatius y els colectius. Ens manca veurela en els cardinals. El diccionari en aquest cas serà més clar que cap explicació.

Unuo (la) unitat; *unuoj* (les) unitats.
duo (el) duo (no precisament en el sentit *trio* — *trio* musical.)
etc. fins a vuit.

deko—dezena.
dek duo—dotzena.
dek trio—tretzena.

dudeko — vintena.
cento—centenar.
milo—miler.
etc. etc.

Fan el plural ab la *j* y adquireixen la forma acusativa ab la *n*.

Aclaracions.—*Unuo* indica la unitat en el sentit material del mot.

Unueco indica la unitat en el sentit abstracte del mot.

Ex.: La esquadra anglesa consta de moltes unitats—*la angla ŝiparo konsistas el multaj unuoj*. La unitat de la esquadra anglesa es admirable — *la unueco de la angla ŝiparo estas mirinda*. La unitat no es la dotzena—*la unuo ne estas la dek duo*; la dotzena conté dotze unitats—*dek duo enhavas dek du unuojn*. La unitat divina—*Dia unueco*.

Duo—duo. *Dueco*—dualitat.

Trio—trio. *Trieco*—trinitat però no la *Trinitat*, el dogma religiós, car *trieco* indica la qualitat abstracte de tres, en tant que la *Trinitat* (*Triunuo*) indica precisament la qualitat de *Un* en *Tres*. Ex.: És heretgia dir que la *Trinitat* es *trinitat*—*estas herezo diri ke Triunuo estas trieco*.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà)

NOVES

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista*'ns ha enviat la següent circular, que ab gust reproduhim:

Ha cregut aquesta Junta Permanent qu'en les circumstancies actuals la seva actitud respecte a l'acte d'homenatge als diputats y senadors que impugnaren el projecte de lley contra'ls anomenats delictes d'opinió, dèu ésser coneguda de les entitats que integren la *Unió Catalanista*, no pera qu'elles hagin d'ajustarse en aquest cas concret al criteri d'aquesta Junta, sinó pera que'l coneguim y se'n serveixin en lo que convinga a les particularitats locals de cada una, y per això, en sessió del dia 24 del mes passat, acordà comunicar a totes les entitats adherides els següents acorts:

1er La Junta Permanent, en nom de totes les entitats de la *Unió Catalanista*, s'adherirà a l'homenatge per ésser un acort pres per la Solidaritat Catalana que li mereix tots els respectes y a la que s'ha adherit ab entusiasme per ésser la concreció del pensament que sempre ha guiat a la *Unió* en sos propòsits d'ajuntar y agermanar a tots els fills de la nostra terra en defensa de les reivindicacions catalanes

2^{on} La Bandera de la *Unió Catalanista* no assistirà

a l'acte, per entendre aquesta Junta Permanent que la nostra bandera, símbol de l'esperit de Catalunya renai-xenta, sols ha d'onejar en els actes de pura significació catalana.

3er La Junta Permanent no assistirà oficialment a l'acte, quedant emperò'ls individus qui la componen en llibertat de fer personalment lo que creguin de major conveniencia pera Catalunya; llibertat d'acció que tenen també'ls socs colectius e individuals, car la *Unió Catalanista* sols pot considerarse representada en els actes públics per la Junta Permanent y la Bandera.

Lo que tenim l'honor de comunicarvos, sense que aquestes manifestacions suposin indicació de cap mena en les resolucions que la entitat de vostra digna presidencia tinga preses o prenga, donchs bé sab aquesta Junta que les entitats de la *Unió* s'inspiren sempre en el pur patriotisme y en el pensar més detru- rer y serè.

Visquèu molts anys per Catalunya.

Barcelona, 3 de maig de 1906.—*El President*, D. MARTÍ Y JULIÀ.—*El Secretari*, JOAN LLORENS.

Senyor Director de JOVENTUT.

Publicada l'anterior circular, no més ens resta dir que sols elogis mereix aquesta resolució de la *Unió Catalanista*, inspirada pel

més alt patriotisme y pel criteri d'ampla serenitat qui sempre ha guiat y deu guiar a la entitat capdal de l'autonomisme català.

Per sa part, JOVENTUT, s'adhèreix a l'acte d'Homenatge als senadors y diputats qui combateren el projecte de jurisdiccions, y tindrà veritable goig en assistirhi.

Per fi l'Ajuntament ha aprovat el dictamen de la comissió corresponent, sollicitant de l'Estat autorisació pera establir a Barcelona un forn crematori de cadavres.

S'ha de reconèixer que aquest cop els regidors republicans, especialment el senyor Pinnilla, han donat la nota simpàtica, y que'ls regionalistes, especialment el senyor Fuster ab les seves argucies pseudo-científiques, han donat la nota trista, nota que deplorèm puig ella pot donar, un cop més, aparences de veritat a allò de que'l Catalanisme es reaccionari. Sòrt que'l verdader Catalanisme no està pas representat en son conjunt pel regionalisme oficial, pels regionalistes qui desempenyen càrrechs públichs. No: molts y molts catalanistes no hi tenen representació a l'Ajuntament. Ningú ha parlat en nom nostre, en nom dels catalanistes lliberals y no catòlichs, qui som la majoria encara que'ls hi sàpiga greu als senyors Abadal y Pla y Deniel. Y dihèm que nosaltres som la majoria, puig no podèm sumar en les files seves als catòlichs de *conveniència*. De bona fe, sincerament, ja quasi bé no n'hi ha de catòlichs a Barcelona. Dels que'n són perque'ls hi convé n'hi ha molts. Mes, ab tot y havernhi molts, nosaltres no hauriem tingut cap por en acceptar la proposició dels regionalistes d'acudir al *referendum* del poble, sempre que s'hagués consultat al poble sincerament:

«¿Té dret d'ésser cremat, mort, qui en vida ho demani?»

«Si!», hauria dit el poble català, qu'es eminentment individualista y respectuós de la voluntat de tothòm.

Y, ab aquesta resposta, l'Ajuntament podia construir el forn pera cremarhi de moment als *voluntaris*. Després, ab l'exemple per aquests donat, molts rutinaris se convencerien, y un jorn arribaria en que'l senyor Fuster sols podria examinar els cranis dels bisbes y capellans. Ab lo qual la ciencia hi guanyaria, puig es clar que la dissecció d'aytals cadavres forçosament té d'oferir als ulls experts d'un metge fi, observacions y descobriments molt més curiosos e interessants que la senzilla dissecció dels pobres diables qui, per no tenir tres duros pera pagarse una caixa, no's poden escapar de les fredes eynes y de les més fredes mans del fervent catòlich senyor Fuster.

Del Consistori del Felibrige hem rebut la següent comunicació, que tenim molt gust en insertar:

BUREU DÓU COUNSISTORI

CAR COUNFRAIRE EN SANTO ESTELLO

Sian urous de vous faire assaupre que, sus la demando de la *Felibrenca de Sent - Cla* associacioun afhado au Felibrige, nosto assemblado generalo, emé lou festenau de santo Estello, se tendran en ciéuta de Ceto lou bèu dimenche de Pandecousto, 3 de Jun 1906.

Vougués bèn prega vòstis ami qu'auran idèio de veni béure à la Coupo Santo, de s'adreissa au felibre H. GALIBERT. clavaire de la *Felibrenca de Sent - Cla*, quèi Louis Pasteur, 9, à Ceto, pèr fin de pousqué aprouficha li reducioun consentido pèr li Coumpagnié de caminde-ferre l'endicaran la garo d'ouinte partiran e li garo ouinte passarien d'uno Coumpagnié de caminde-ferre dins uno autro, en ié mandant un eisemplàri d'aquesto circulàri contro - signa pèr lou president d'uno dis associacioun afhado au Felibrige

Li bon de reducioun noun poudran èstre deliúra (en foro di Felibre maj: urau, di Sòci, di Mèstre en Gai Sabé e di persouno de si famiho), que contro presentacioun d'uno circulàri ansin contro - signado.

Li listo saran arrestado lou 12 de Mai, darrié relàm-bi, e mandado autant - lèu i Coumpagnié

Li Felibre que noun auran, à-n-aquelo dato, manda sa counsentido, poudran se faire iscriéure, pèr lou counvit, enjusqu'au 27 de Mai, darrié relàm-bi, en mandant uno circulàri contro - signado coume es esta di plus aut; mai, passa lou 12 de Mai, noun se ié pòu garanti li reducioun en camin - de - ferre.

Aquéli que voudrien prendre la paraulo à l'assemblado generalo, déuran se faire iscriéure en s'adreissant avans lou 27 de Mai, au president de la *Felibrenca de Sent - Cla*, 13 bis, quèi de Bosc, à Ceto.

En arribant à Ceto, li Felibre regulieramen iscri retiran si carto d'intrado per lou counvit au burèu de la *Felibrenca de Sent - Cla*, Ceto, quèi de Bosc, 13 bis, ouinte atrouvaran tóuti lis entre - signe necite sus li dela: dóu festenau.

Li Felibre majourau e li president dis associacioun afhado au Felibrige reçaupran à tèms vougu l'asèmpre li counvoucant à la sesiho dóu *Counsèu genèrau dóu Felibrige*, que, counfourmamen is article 9 e 10 de l'Estatut, se tendra sus l'estiganço de l'assemblado generalo.

Vougués bèn agrada mi saluacioun afeciounado en santo Estello. — *Lou Capoulié dóu Felibrige, PÈIRE DEVOLUY.*

El jove rector de Nohedes, mossèn P. Blazy, ha publicat bellament traduhides al francès les obres *Flors de Maria*, *Idilis* y *Cants místichs* y *Al Cel*, de mossèn Cinto.

En la revista txeca *Novy Zivot* ha començat a publicarse un trevall en el que'l distingit escriptor catòlich fra Segimón Bouska fa un estudi detallat sobre'l poeta Verdaguer, publicant, entre altres, la poesia *A la mort de la meva mare*, dels *Ayres del Montseny*.

A Praha l'infatigable Pikhart continúa fent conèixer lo millor de nostra literatura. *La Veu del Poble* publica en la fulla del diumenge treballs nostres; els derrers són *Animes mudes*, de l'inimitable prosista Victor Català, y el *Nen Juheu* del tràgich Guimerà.

A Suecia el *Stockholm Dagblatt* publica, entre altres traduccions, la poesia d'en Joan Maragall *Nívols de Nadal*.

A Munchen el senyor Bernat Schuler ha

traduït les poesies inèdites y altres que com obra pòstuma de mossèn Cinto publicà «L'Avenç» ab el títol de *Eucarístiques*.

El dissabte propvenint, dia 12, se celebrarà a Finlàndia una festa nacional finesa pera commemorar el primer centenari del naixement del gran nacionalista Snellman.

L'admirable pintor dels aconeximents polítics de Suomi, l'autor de *La Bandera de Finlàndia*, farà eixir una novela tractant del desvetllament nacional y de la joventut de Snellman. A dita festa nostre amich en Benet R. Barrios hi ha estat invitat per en Juhani Aho.

JOVENTUT s'associa de tot cor a la festa dels seus germans.

Publicacions rebudes:

Festa de la Bellesa. Sots aquest títol, y aplegades en elegant volúm de més de 130 planes, pulcrament imprès en la estampa de Juanola y Ribas, de Palafrugell, s'han publicat les composicions qui merescueren premi en els memorables Jochs Florals que la secció de Bellas Arts del «Centre Català» de dita població organirà l'any passat. Ademés del discurs del president (Maragall), que JOVENTUT donà a conèixer quan se celebrà la festa, y de la memoria del secretari (en Joan Vergés), són remarcables principalment els treballs de l'Alomar y en Pous y Pagès, guanyadors respectivament dels premis de vers y prosa. Però lo cert es que tot el llibre resulta sugestiú, tant pel text qui conté com per sa bella presentació. Així no'ns estarem de consignar també la bona impressió que produeixen el discurs d'en Pedrell (president del jurat musical), y la memoria d'en Vinyas, secretari, igualment que l'hermós parlament de gracies d'en Jaume Massó y Torrents. Nostres amichs de Palafrugell mereixen una vegada més ésser felicitats. Preu del volúm, 3 pessetes.

Escenas aragonesas, per J. Victor Tomey. Aquest popular escriptor ha publicat un nou volúm de croquis aragonesos plens de gracia y en ocasions de verdadera originalitat, cosa difícil en aquest socorregut genre literari en el que'l senyor Tomey arriba algunes voltes a donar tochs no sols ben ensopegats sinó fins artistichs. Recomanèm l'obra, ilustrada profusament ab dibuixos plens d'intenció, als amants de la literatura lleugera. Preu, 2 pessetes.

La Selva, setmanari català ilustrat. A Santa Coloma de Farnés ha començat a publicar-se aquest nou periòdich autonomista, qui ple de bons desitjos y d'entusiasme ve a lluytar per la causa de Catalunya. Li retornèm la salutació, desitjantli vida pròspera y llarga.

El Vallès. Nou setmanari també autonomista qui ha començat a veure la llum a

Granollers y en qual primer número con-signa sos enlayrats y valents propòsits en pro del Catalanisme. Visca molts anys.

Diccionari Salvat. Hem rebut els quaderns 39 a 43 d'aquesta notable enciclopedia popular ilustrada que publica la casa Salvat y Companyia d'aquesta ciutat. Entre les ilustracions sobressurt un mapa de les illes Canaries, haventhi, ademés, hermoses vistes de Berna, Biarritz, Bolonia, Bruges, Burgos, Catania, les illes Bermudes, etc. L'èxit d'aquesta publicació va en aument, y es ben merescut per cert, sobre tot tenint en compte les mòdiques condicions de suscripció (50 cèntims cada quadern.)

Historia de Catalunya. La «Biblioteca Clàssica Catalana» ha publicat el quadern quart d'aquesta obra d'en Bofarull. Com en tots els quaderns, hi ha 32 planes d'història y 8 de crònica, venentse al mòdich preu de 25 cèntims, lo que facilita en gran manera la divulgació de nostra història patria, essent d'alabar la casa editorial qui en tan profitosa tasca esmerça ses activitats.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als suscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomnades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntiehs d'ara

per Enrich de Fuentes. —

Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalacio dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten **Refredats, Tos, Catarros,**
Ofeh, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

PASTILLES
— DE —
STOVAINÉ
BILLON

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦
Pera
les **AFECCIONS**
de la **Boca**
Garganta
— y —
Estòmach
♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Dipositaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreument ab diputació).—BARCELONA

PIANOS
DE CUA y VER-
TICALS
SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA
VALENCIA

REPRESENTANT

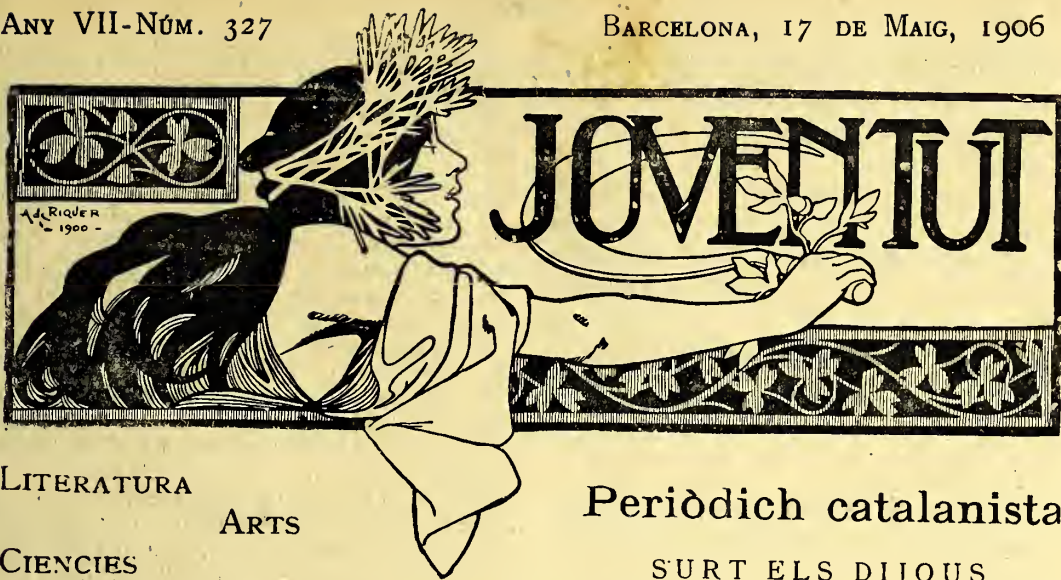
ANTONI BASTARD
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

No'saben lo que's fan, per Lluís Via. — Un B. L. M. de l'Excm. Sr. G. C. de la P., per J. Pujol y Brull — El despertar d'un poble, per Lluís de Janer. — D'una carta, per Xavier de Zengotita — Musique, per Violette Bouyer-Karr. — Paraules d'en Rousseau, per Gabriel Vinyas — Desde Paris, per F. Pujulá y Vallès. — Concerts Paderevski, per D. Bonet y Cembrano. — El valent, per Carles de Fortuny. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana - Esperanto (continuació), per F. Pujulá y Vallès. — Solidaritat catalana: Llista de JOVENTUT. — Noves

un triomf immens, resultantne la escombrada definitiva dels cacichs y caciquets y la definitiva consolidació del gran bloch català, tot ell amassat ab sentiments de llibertat y amor, enfront del migrat bloch centralista, fet de concupiscencies, y rencunies, y tiranies seculares.

No saben lo que's fan, en aquests temps de lluyta pels ideals moderns, el qui a ultrança volen destruhirlos, els qui vivint fóra del poble llegisen contra'l poble, els qui's vanten d'estimar la patria y, vanitosos, creuen que la patria són ells.

No saben lo que's fan... Nosaltres, ab nostra festa de Solidaritat, els hi anèm a demostrar. Nosaltres qu'hem lliurat al poble dels Lerroux y altres dèspotas de baix, y que volèm lliurarlo dels de dalt. Perque'ls catalanistes som els verdaders amichs del poble y els verdaders amichs de la patria; els catalanistes qui pera dignificarla no hem volgut may que'l poble formi remats explotables y sacrificables, sinó'l gran conjunt de ciutadans lliures qui's volen governar no ab lleys imposades, sinó ab lleys per ells votades d'acort ab llurs costums, ab llurs aspiracions, ab llur noble voler.

Cal que nostres enemichs sien qui són, petits dèspotas infatuats, pera seguir en el lloch que ocupen sense sentir pena del trist paper quehi fan. El nom de lliberals que's han aplicat sona, en orelles que no sien les seves,

NO SABEN LO QUE'S FAN

No saben, no han sabut may lo que's fan, en Moret y els qui com ell s'han dit més d'una volta, pura llurs fins politichs, defensors de l'autonomia; no sab lo que's fa'l govern qui acaba de respondre ab una burla a les aspiracions catalanes *recullides* (?) fa poch en nostra ciutat pel ministre de la Governació; no saben lo que's fan els cacichs qui, reduhits a la inacció per obra del desvetllament del poble, intenten ara redreçarse y funden casinos dinàstichs y preparen ensemps totes llurs males arts pera contrarrestar el gran moviment llibertador: moviment qui es fill, tant de les aspiracions nostres, com de la promulgació d'una lley inventada sols pera ofegarles.

No saben lo que's fan els qui procuren la disolució de les actuals Corts y preparen la llur propria desfeta ab unes eleccions que a Catalunya, en els actuals moments, li donarien

ab les meteixes estridencies que'ls cascabells qui ostentaven els histrions de l'avior per'alegrar les antigues corts plenes de bon to y buydes d'ideals.

Els també'n parlen d'ideals; ne parlen tot fent sonar els cascabells, quan no altres coses més temudes o més respectables que al passar per llurs mans perden força y prestigi... Mes no val a riuresen dels petits dèspotes curts de gambals. Al cap y a la fi prou pena tenen, car tots sabèm que ni ells ni llurs representants ocuparien els llocs qui ocupen si no fossin qui són...

Y mantinguemnos en nostre propòsit de que les festes de Solidaritat Catalana que diumenge començarèm, sien una de les més grandioses manifestacions de cultura y de patriotisme que's registrin en la historia d'aquesta terra de llibertat y, segons el rey En Pere, també «de llealtat».

Y al honrar diumenge als senadors y diputats qui han defensat els nostrès drets, alcèm ben alta la nostra bandera que tants cops els nostres enemichs han volgut veure abatuda; y tinguèm present que, mercès a l'esforç dels bons representants a qui honorèm, la meteixa lley que combateren ve a enlayrarla: la meteixa lley dictada per gent qui no saben lo que's fan.

LLUÍS VIA

UN B. L. M. DE L'EXCM. SR. G. C. DE LA P.

Crech que són catorze—com diu aquell poeta a qui Violant li mana fer un sonet;— crech que són catorze'ls critichs teatrals de nomenada a Barcelona, segons el senyor governador. Donchs a tots catorze'ls va enviar fa dies un atent B. L. M., ab allò d'*aprovecho la ocasión* y demés faramalla, convocant-los a junta en son despatx particular, pera que'l possessin al corrent de les deficiències dels teatres de Barcelona. Qualsevolga's creuria que'ls nostres critichs no serveixen més que per'analitzar les obres teatrals que s'estrenen. Donchs s'errren de mitj a mitj; la majoria ni per'això serveixen. Però al senyor duch de Bivona, esverat per l'alarma y desgracies del teatre (diguemne teatre) Olimpia, y ab el propòsit d'evitar en lo possible probables accidents en altres llocs destinats a espectacles públics, no se li ha acudit altra solució que convocar als critichs pera que l'orientin a fi de pendre midés series di-

rigides al bon compliment d'ordenances del municipi, ordres reials y reglaments vigents.

Triats unànimament entre'ls catorze, els senyors Urrecha (molt senyor meu y critic de *El Diluvio* y no sé què de Duanes) y en Lluís Planas de Taveró, redactor quefe de *La Tribuna* y ex de molts altres diaris (xicot de molt bona pasta, però, com es molt natural, mès amich de fixarse en les curves d'una figuranta qu'en les midés d'un corredor de platea), ara aquests dos senyors critichs estàn obligats a anar del braç del senyor duch (no'l perruquer) recorrent tots els teatres per'aconcellar, donar parer y resoldre. Y ab tal motiu ja's parla de dos coneguts arquitectes qui han començat a freqüentar el *camerino* d'una tiple lleugera l'un y el d'una dama jova l'altre per'aprendre quelcòm de l'art de les comedies y ocupar les vacants dels senyors Urrecha y Planas. Y a n'aquet pas, qualsevol dia veurèm a l'Enrich Borràs fent de revenedor a cà'n Graner, y al nano de la tartrana interpretant *El Mistich* d'en Rusiñol, traduït; en Franquesa fent d'acomodador de *Romeya* o escrivint comedies originals; els de l'orden escoltant un drama de l'Ibsen, ben rappats a les llunetes, y el públic guardant l'ordre idem.

El senyor governador ha comès una falta de modestia cridant quart y ajuda ab això de teatres. O si no vegis lo que va fer, sense que ningú li digués, en el teatre Principal: desde que va obligar a posar en castellà aquells rètols que deyen «sortida», may més s'ha donat el cas de que cap espectador se quedés dintre la sala d'espectacles després de la funció. ¿Volen una idea més gran que aquesta? Perque val a dir la veritat: figuremnos per un moment que a les portes de la platea del teatre no s'hi hagués posat al costat del cartell qui diu «sortida» un altre ab la paraula *salida*, y per desgracia s'inicia un foch a l'escenari; entre'ls espectadors sempre n'hi ha que són castellans, y pera aquests era un perjudici greu tenir qu'entretenirse a traduir la paraula, ab exposició de llur vida, avans de pendre un determini.

Donchs l'home que té *ideyes* tan lluminoses no necessita cómplices; a no ser que'ls vulga pera favorirlos. Perque l'article 52 de les Ordenances municipals diu, copiat al peu de la lletra: *No podrá darse espectáculo alguno ó celebrarse función de ninguna clase, siendo retribuida ó por suscripción, sin que preceda el permiso de la Autoridad competente, previa la inspección facultativa, en su caso, del local en que deba tener efecto, á fin de cerciorarse de su solidez, seguridad, ventilación y demás circunstancias requeridas por las disposiciones vigentes, ó exigidas al expedirse el permiso de edificación.*

Donchs, si no's vol contradir aquest article, passant per alt la bofetada que's dona a qui ha otorgat els permisos y a la junta tèc-

nica, els senyors Urrecha y Planas, al fer les visites als teatres ab el senyor governador han de dir a n'aquest si s'ha complert l'article 52, y com que les ordenances qualifiquen de facultativa dita inspecció, vetaqui còm per obra y gracia del senyor duch de Bivona podràn aquests dos respectables critichs afegir desd'ara un nou titol als demés que tinguin. La enhorabona.

Podrà objectarse que'ls senyors Urrecha y Planas hansigut cridats per ésser coneixedors dels teatres com a concorrents de cada dia. A n'això pot dirse que'l senyor duch se faci unes calces perque'n porta en veu sempre, o que en Planas faci un pa de tres lliures perque'n menja cada dia. ¿Se li occorria a ningú que volgués fer una Rambla, encarregarla a n'en Girona pobre perque sempre's passeja per la nostra, un quartel a un sargent, o un *circo equestre* a un clown perque ho trepitgen cada dia? L'Urrecha y en Planas prou feyna tenen a mirar l'escenari y obrir les orelles pera donar compte de lo que passa; en Girona a comptar las passes desde les Dressanes a Canaletes, el sargent a vigilar els sorges y el clown a fer tamborelles sense malmetres la carnadura.

¿Volen que ho digui jo de què pequen els teatres de Barcelona, encara que no hagi rebut el B. L. M. de l'excelentíssim senyor G. C. de la P.? De l'administració que patim. De teatres, veritables teatres, n'hi ha dos a Barcelona: el Liceu y el Principal. Lo demés son barraques; construccions provisionals. Ab aquest nom se demana'l permis pera construhirlos: «Don Fulano de Tal, propietari del solar X, desitja edificarhi un cobert provisional pera donar espectacles públichs. *Gracia que espera merecer, etc...*» Y el permis se dona, y ab quatre fustes s'arregla l'obra, y si l'amo o empresari té diners s'hoengipona a la seva manera, y *tutti contenti*. ¿Es culpa de aquests amos o empresaris la pobresa més o menys accentuada de les barraques que després se bategen ab el nom de teatres? No. Es culpa de lo que deya avans: de l'administració espanyola. Probi, qui vulgui, de fer un teatre de debò; l'expedient, plans, disposició, etc., etc., passarà a Madrid, a les oficines de la són eterna; arribarà, si no's destorba pel camí, a la *Real Academia de San Fernando*, y entre uns formulismes y altres, no seràn anys lo que trigui a arribar l'aprobació, sinó llustres. Si aquí's poguessin resoldre molts dels assumptos qui són de la única incumbencia nostra, donchs afecten a casa y a la nostra butxaca, d'altra manera's desenrotllarien un sens fi d'empreses.

Ara fan llàstima de veure la major part dels llochs que's destinen a espectacles públichs. Si algú n'hi ha que tingui un xich de cara y ulls (y sols podrien citarsen dos a Barcelona) se déu a la casualitat de tenir un amo rumbós o inteligent. Tots els demés respo-

nen ben bé a lo que s'ha sollicitat en la demanda de permis pera llur construcció. No fa pas molt temps que, trobantme en un *Salón* del Paralelo ahont s'hi representava un drama d'en Guimerà, després del primer acte vaig tornarme boig buscant una porta ab un rétol que digués *Caballeros*, y'm va ésser impossible. Vaig manifestar el meu desitj a un acomodador, y va contestarme: «Per lo que vostè vol, haurá de sortir a fora!!!» Y en aquell *Salón-Teatro* hi havia butaques y palcos y dos pisos! ¿Era culpa de l'amo o empresari? No senyors: la culpa era de qui li havia donat permis: del governador qui manava allavors, que no havia obligat a la Junta tècnica a fer la visita que prevé la llei. Donchs a n'aquest amo o empresari anéu a parlarli de la R. O. del 13 de maig del 82, ni del Reglament de 27 d'octubre del 85. Y es molt natural. L'empresari d'avuy lo que vol es fer *calderades*, com diuen en l'argot propi, y es inútil que li expliquéu res més. Ell té'l permis a la butxaca fa dies, y en conseqüència drets adquirits.

¿Butaques de 0'55 per 0'40 metres (mides minimes), formant files separades 0'50 metres? «¿Quètos! Apreta, noy, qu'hem de fer el *Tenorio* o l'*Utor* canta la *Marina*. Hem de fer calderada! Bé estàn prou amples quan la taquilla es buyda!» ¿Que s'ha de disposar de tres metres cúbichs per persona, que'l pas central de les butaques ha d'ésser de 1'30 metres, que'ls altres han d'ésser de 70 centimetres, que'ls teatres de cabuda de més de 1,000 persones han d'estar isolats, que'ls de cabuda de 500 a 1,000 han de tenir tres fatxades a tres carrers, que'ls qui serveixin per menys de 500 persones han de donar a dos carrers, separantse de les cases dels cantons per medi de patis de cinch metres... etc., etc.? Tot això deuen ésser camàndules, o si no mirin la Sala-Soterrani-Mercé, Teatres Nuevo, Soriano, Olimpia, Tivoli, Romea y... quasi tots els altres.

¿A qui s'han de fer càrrechs, donchs, d'aquest mal generalisat ab tanta abundancia? Als qui donen permis pera construhir obres ab la certesa de que han de servir per lo que calla'l peticionari; però, més que a ningú, al centralisme qui acapara drets en perjudici dels qui en mala hora sofreixen una administració a tota llum negada.

Creguim, senyor governador; créguinme, senyors Urrecha y Planas, apòstols improvisats de la policia urbana: si busquen remey als defectes que trobin en els teatres, ja que no es possible enderrocarlos ab una ordre, supliquin als llurs respectius amos totes les reformes possibles, però no exigeixin res si no volen fer representar un paper desayrat a les entitats y corporacions encarregades fins ara de tot lo que ab aquest assumpto's relaciona.

Aquesta es la opinió del qui suscriu, qui

desitja que *Dios guarde a V. S. muchos años* ahont millor li convingui a V. S. y a la politica de real ordre que va ferlo governador de Barcelona y su provincia.

J. PUJOL Y BRULL

EL DESPERTAR D'UN POBLE

Surge et ambulat

La Tradició commemorà—el mes passat—la entrada del gran revolucionari a Jerusalem, sa passió y mort, y sa gloriosa Resurrecció.

Aqueixa alegoria's reflecta en el poble català, perseguit, injuriat, víctima dels escribes y faritzeus qui dicten lleys contra son desenrotllo y sa existencia. Mes la injusticia dels moderns sayons ha sigut tan gran, que Catalunya ha despertat de son ensopiment y, aixecantse viril, ferma y decidida, està resolta a defensar sos drets y sa llibertat.

Per'xò s'han unit, en llaç estret, tots els bons catalans sense distinció, baix l'ampla bandera de l'Autonomia. Y avuy comença la creuada de la santa causa, y avuy se realisa la nova entrada triomfal a Jerusalem.

Hi ha una branca de la ciencia de la vida, dita Fisiologia, qui ens ensenya'l funcionament de les entranyes qui componen el cos humà, y ens diu que de llur equilibri depend la salut, y ens demostra còm s'harmonisa la varietat de totes elles ab la unitat individual.

Hi ha una altra branca de la ciencia sociològica, que's diu administració, qui ens dóna regles pera equilibrar els interessos particulars ab els públichs, y estableix la gradació de les entitats qui han d'intervindre en la vida econòmica. Y, aixi com la federació de les entranyes forma l'individu, y la dels individus la familia, aixi el municipi, qu'es l'individu administratiu, forma, associantse, la regió, familia qui deü organitzar-se ab verdadera autonomia.

Aquesta aplicació de les lleys fisiològiques y socials al terreno econòmic es el millor sistema pera regenerar als pobles.

Mes, avans, se fa precis afluixar els llaços d'una exagerada centralisació y matar les

arrels d'aqueixa planta fatal nomenada *caciquisme*.

L'excés d'atribucions per part de l'estat produex el despotisme, la mistificació y la mort de les entitats regionals. El monopoli dels negocis públichs per part del *cacich* mata la vida municipal y arruina als pobles. Cal, donchs, proclamar l'autonomia regional y destruir la influencia dels cacichs. Sens aquest treball preparatori, es impossible'l triomf dels nostres ideals regeneradors.

Les arbitrietats del poder central han produhit la unió de totes les forces vives de Catalunya. Tradicionalistes, regionalistes, republicans: tots ens acoblèm baix la bandera de l'Autonomia. S'inaugura'l despertar del poble català.

Benehit sia'l jorn de la entrada triomfal de la coalició autonomista en la moderna Jerusalem!

Senyalèm aquesta fetxa ab pedra blanca. Trevallèm tots a una per'alcançar la descentralisació y destruir el caciquisme.

Y, si algü de nosaltres socombeix en la lluyta, sia son nom glorificat, puig, com diu el poeta:

Un bell morir tutta la vita onora!

LLUÍS DE JANER

D'UNA CARTA

Ho sabs tot, ¿veritat? M'ha deixat, ha fugit de mi quan m'ha tingut tota seva, quan jo'm creya que hauria sempre més viscut per mi, ab mi!...

Escolta, amiga: no sè pas si tu sabs lo qu'es amor... Jo no sabria, no podria explicarho... «Amor!» May aquesta paraula havia tingut pera mi un sentit tan soberanament sublim! Oh! Aquella hora d'adoració, la més bella de la meva vida!...

Vaig donarme a n'ell perque l'estimava ab passió, perque'm sentia plena d'una suprema serenitat, d'una confiança absoluta.

Era un capvespre d'estiu. La esgroguehida llum del crepuscle cobria'ls arbres del bosch d'una claror serena. Anavem els dos caminant entre'l fullatge, abraçats per la cintura, parlantnos dolçament, avençant inconscients

cap a un recó miraculosament amagat hont poguessim entregarnos l'un a l'altre. Una estranya lacitut m'invadia. Vam deturarnos, y ell, ab un somriure, s'assegué sobre un tou de verdor ample com un gran llit. Després me prengué les mans amorosament, y'm va atraure lentament, lentament, fins que'm vaig deixar caure al seu costat.

Oh, quina deliciosa emoció, la primera abraçada!

«Els teus braços són meus—me deya;—la teva boca, les teves galtes són meves; els teus ulls, els teus cabells... Tota tu ets meva!...» Y'm besava'l front, la boca, el coll, els ulls; m'arruixava d'una pluja continua de petons, d'una pluja tebia que m'omplia de delitosos espasmes. Y, tots dos abraçats,

perdent la respiració, vam restar muts. La nit venia, y les herbes expandien una flayre forta...

M'ha abandonat. Estich aterrada, abatuda; tota jo he devingut una confusió... Però ¿què hi fa? No pots imaginarte quant estimo la vida! No te'n riguis: may havia viscut tant!...

M'ha deixat y l'estimo encara; l'estimo més que may, perque'm sembla que no viuria si no l'estimés; y vull que torni a mi pera viure junts y adorarnos, pera ésser ditxosos y lliures!...

¿Que la passió'm matarà? No hi fa res. Morir per morir, prefereixo morir de passió que morir d'aburriment...

XAVIER DE ZENGOTITA

MUSIQUE

Les sanglots de Chopin montaient dans l'air du soir: cris d'amour torturé — tout le grand désespoir des êtres tourmentés par le sens de la vie: tous ceux qui ont vécu dans une longue envie des étoiles du ciel, du Printemps immortel, du regret d'un instant qu'on voudrait éternel; qui, sans jamais jouir du moment ni de l'heure, ont désiré sans fin tout ce qui ne demeure et n'ont jamais aimé ce qu'ils pouvaient avoir...

Là-bas, Chopin pleurait toujours son désespoir. Le feu, paisible et doux, éclairait la pénombre; le reste du salon familial restait sombre... Dehors, le vent mauvais passait en mugissant et l'espace était plein des hurlements du vent. La nuit, la triste nuit, angoissante pour l'âme, emplissait le ciel noir, et de ce ciel sans flamme le grand espoir vivant paraissait être enfui... Il est aussi des jours tristes comme la nuit! ...Le prélude pleurait les jeunesses passées, les rêves envolés, les amours dispersées. et les illusions qui donnent les bonheurs, les desaccords cruels qui separent les cœurs; les lilas effeuillés, les étoiles éteintes... Chopin se lamentait en longues, longues plaintes — et comme un grand adieu sans espoir de retour, le prélude pleurait dans le déclin du jour.

VIOLETTE BOUYER-KARR (I)

MUSICA

Els sanglots de Chopin solquen l'ayre lleuger: crits d'amor torturat .. tot el gran desesper dels sers atormentats pels neguits de la vida: tots aquells qui han viscut ab un dalé sens mida d'estels, de primavera rihenta e immortal, del recort d'un instant que's voldria eternal; qui, sens jamay gaudir del moment ni de l'hora, sens treva han desitjat lo que no té demora y jamay han volgut lo immediat y planer...

A dins, Chopin plorava son etern desesper. El foch placèvol, dolç, desfeya la penombra; el reste del saló familiar era en l'ombra. A fòra, el vent glaçat passava furient y l'espai era ple dels fers udols del vent. La nit, la trista nit pera'l cor angoixosa, omplia'l negre espai, y d'ell la venturosa esperança semblava haversen esvahit... També n'hi ha de jorns ab tristors com la nit! ... El preludi plorava les joventuts passades, els somnis envolats, les amors escampades, de les ilusions gayes els ja perduts tresors, y els desacorts crudels qui separen els cors; y els esfullats lilàs, y els estels apagats... Chopin se lamentava ab llarchs, molt llarchs esclats, y, com un gran comiat sens possible retorn, el preludi plorava al declinar del jorn.

PAU LLIVI Y GASÉS, trad.

(I) JOVENTUT se complàu en publicar (acompanyantla d'una lleugera traducció catalana), aquesta bella composició poètica ab la que Mlle. Violette Bouyer-Karr inaugura sa col·laboració en nostra revista. És remarcable en les modernes lletres franceses la personalitat d'aquesta gentil novel·lista y poetisa, descendent del famós patriarca de la novela N'Amfós Karr, y sentim grat honorantnos ab la col·laboració de la néta, especialment aquests dies en que ha sigut dignament honorada la memoria de l'avi ab el monument aixecat a Saint-Raphaël (Var).

PARAULES D'EN ROUSSEAU

El coneixement de moltes de les idees del filòsof de Ginebra es ben necessari als catalans qui vulguin treballar per la formació de la nacionalitat catalana. No són pas idees utòpiques, són idees ben lògiques; són pensaments d'un bon ciutadà qui estima la terra ahont ha nascut e hi aporta tots sos coneixements pera lograr el benestar de sos germans de patria. Heusaquí lo que diu, y de quina manera, a son entendre, s'han de regir els pobles:

«No tenint el soberà més força que'l poder legislatiu, sols obra per medi de les lleys, y no essent aquestes més que'ls actes autèntics de la voluntat general, sols pot obrar el soberà quan el poble's troba congregat. Se dirà que això no pot realitzar-se, qu'és una quimera: en realitat avuy ho es, però no ho era pas fa dos mil anys. ¿Es que han cambiat els homes de naturalesa?»

Parla de lo populosa qu'era la república romana, y diu:

«Quantes dificultats no devien trobar-se sovint pera juntar l'immens poble de Roma y sos contorns! Malgrat això, ben poques setmanes passaven sense que'l poble's congregués, y no sols una vegada. No sols exercia 'l poble drets de soberania, sinó també part dels de govern. Entenia en qualques negocis, judicava certes causes, y tot aquell poble era, en la plaça pública, tan aviat magistrat com ciutadà.

«Mirant als primers temps de les nacions, trobarèm que la majoria dels antichs governs, fins els monàrquichs com els dels macedònichs y dels franchs, tenien concells per aquest estil.

«Mes no n'hi ha prou que'l poble congregat hagi, una volta fixada la constitució de l'estat, sancionat un cos de lleys; no n'hi ha prou que hi hagi establert un govern perpetuu o que hagi provehit una vegada per totes en la elecció de magistrats. Ademés de les assemblees extraordinaries que'ls casos urgents poden exigir, cal que n'hi hagi també algunes de fixes y periòdiques que de cap modo poden ésser abolides o prorrogades, de manera que'l dia senyalat estigui el poble llegitimament convocat per la llei, sense

que, pera això, tingui necessitat de cap altra convocatoria formal.

«Però, feta excepció d'aqueixes assemblees jurídiques per la seva sola diada, qualsevol assemblea del poble que no hagi sigut convocada pels magistrats senyalats a aquest efecte y segons les formes prescrites, deü tindres per il·legítima, y tot lo que's faci en ella per nul, perque fins la meteixa ordre de congregarse deü venir de la llei.»

«Tot això, se'm dirà, pot ésser bo pera una sola ciutat: però ¿què's farà quan l'estat ne comprèn moltes? ¿Se partirà llavors l'autoritat soberana, o's concentraràn en una sola ciutat els interessos de totes, subjectantlos a n'aquella?»

«Responch que no s'ha de fer ni l'una cosa ni l'altra. En primer lloch, l'autoritat soberana es senzilla y una, y no's pot partir sense que's destrueixi. En segon lloch, una ciutat, no menys que una nació, no pot llegitimament estar subjecta a una altra, perque la essencia del cos polítich consisteix en la conciliació de la obediencia y de la llibertat, y aqueixes paraules *subdit* y *soberà* son correlacions idèntiques qual idea's reuneix en la sola paraula *ciutadà*.

«Ademés, sempre es un mal juntar moltes ciutats en un sol cos polítich, y no es fácil evitar els inconvenients naturals de semblant unió. No deuen objectarse'ls abusos dels grans estats a qui sols els vol petits. Però ¿de quina manera's donarà als estats petits la força necessaria pera resistir als grans? Mostràntelshi la manera còm les ciutats de Grecia resistiren en altre temps al gran rey, y la manera còm, més recentment, la Holanda y la Suïssa han resistit a la casa d'Àustria.

«De tots modos, si no's pot reduhir l'estat a uns justos límits, queda encara un recurs, y es el de no permetre que hi hagi capital, fer que'l govern resideixi alternativament en cada ciutat, y convocar en ella successivament els estats petits.

«Poblèu igualment el territori, estenèu per totes parts els meteixos drets, portèu a totes elles l'abundancia y la vida, y d'aquest modo l'estat arribarà a ésser alhora fort y ben governat. Recordèu que les muralles de les ciutats no's formen sinó ab les runes de

les cases de camp. Per cada població que veig edificar en la capital, me sembla veure enrunar una comarca.»

Els estats d'avuy en dia's donen continuament exemples d'aquests; tots pateixen dels mateixos mals, exceptuant alguns petits estats qui encara serven un xich nêtes les lleys del poble. Els demés tots són autòcrates, y els governs despòtichs que'ls regeixen malmeten en llurs grolleres mans les respectables lleys eixides de la lògica popular. Si en porta de vicis y d'errors aquesta desfiguració de les lleys!

Les comarques queden escolades per la força d'atracció de les grans capitals, en les que s'hi acumula tot el poder d'un estat. Això ho veyèm arreu: a Paris, a Londres, a Berlin, a Barcelona, a Madrid... Si Barcelona no ha sigut engolida per la capital d'Espanya, es perque tèn massa personalitat en son modo d'èsser, en son caràcter, en ses costums... Si així no fos, l'imàn centralista ja l'hauria engolida; mercès a n'això, ha sigut ella qui s'ha tornat imàn dintre de Catalunya. La gent del camp, per poch que puguin, venen a tastar la vida de ciutat. No fa molts dies que, parlant ab mi un home qui viu al cim d'una montanya, me digué entre altres coses: «Per poch que pugui no tardaré pas gayre temps a venir a viure aci baix. Deixaré la masia; no vull que'ls meus fills hagin de fer, com jo, de burros de càrrega.» Tenia rahó, l'home. Ell, y altres com ell, veuen y coneixen la vida de ciutat molt per sobre, y en tenen un concepte erroni, però a sos ulls, y fins als nostres si bé ho mirèm, resulta que'ls habitants de ciutat viuen en gran part a costes de la suhor y les privacions dels de fóra, que són qui manté aquest munt de gent tan *útil* a la humanitat, entre la que hi abunden els científichs, els artistes, els homes de cap clar... Mentres els homes del camp s'escarracen aprofitant el terror a l'extrèm de voler fins cultivar les roques dels cims de les montanyes cercant ahont poder plantar una llevor, els altres, els sabis, els de cervell privilegiat, passen llur vida en cases luxoses y, en paga d'aquest benestar, donen a la societat el fruyt de llurs estudis, nous invents; freqüentment perjudicials; y si, en cambi, són invents útils, ells

són els qui en frueixen, y gayrebè may el pobre qui ab sa suhor rega la terra y que, si bestia de càrrega era al camp, bestia d'escarçes a ciutat.

Lo que diu en Rousseau en l'últim dels paragrafs transcrits, bèn podèm experimentarho en nostra Catalunya. ¿Ahont són aquelles cases payrals d'altre temps, en que les families s'hi succehien de pares a fills, cuydantse ells mateixos de la hisenda? No'ls hi cerquèu pas ara. Sols hi trobarèu als masovers qui's cuyden de tot. Els amos han fet cap a ciutat, a polirse; han deixat les rústiques però naturals costums del camp per la educació hipòcrita, la senzillesa en el vestir per l'afectació...

Avans les muralles s'oposaven a l'engrandiment de les ciutats. Tan bon punt aquelles s'enderrocaren, com riu qui surt de mare s'escamparen les antipàtiques edificacions modernes. No'n tornarèm a aixecar de muralles de pedra, mes serà la muralla del sentit comú la que s'oposi a l'engrandiment centralista; y aquesta es muralla que no empra persona als ciutadans.

GABRIEL VINYAS

DESDE PARIS

Al meu costat hi tinch la eterna parella parisenca *a trois* fentse petons, abraçantse y dihent beneyteries, y tot al voltant gent que riu. Entremitj de la gent, alguna que altra cara manifesta son descontent de les rialles ab geste d'indignació. Allà a la dreta un jove vos somriu irònicament. En tot el teatre no's veu ni una cabellera... estesa, ni un chambergo brut de polç de taller, ni unes calces de les que, bo y amples exageradament, exigeixen que son amo's tregui les sabates pera llevàrseles: tan estretes són del tormell. Els possessors d'aquestes peces de vestir o tenen feyna als cabarets del Barri Llatí o de Montmartre, o estàn descansant del cansament de passejarles amunt y avall dels jardins del Luxembourg.

A la escena'ls actors criden, canten fent sofrir a la veu modulacions pianíssimes qui lentament ascendeixen al bramul pera tornar a decaure en melositats de mormoll. Els actors criden y canten y gesticulen; van y venen sobre les taules com esperitats, aixe-

quen els braços ab energia y's piquen el pit ab una vehemencia tal, que apar que'l fan retronir cavernosament. Durant els diàlegs, els actors adopten les poses més estranyes a copia de voler variarles a cada minut. Res resta dos moments seguits sobre son lloch. Quan dos personatges enrahonon, si l'un d'ells s'asséu davant ó prop de l'altre pera dirli quelcòm, aquest altre s'aixeca y se'n va ben lluny pera respondre, y l'altre'l segueix, y aquest torna a fugir, y la persecució té lloch fins l'arribada d'un nou actor qui ve a complicar els passeigs y les anades y vingudes.

Les coses semblen atacades de la meteixa malaltia de moviment que'ls homes. Una taula pesanta qui romàn a la dreta durant el segon acte, romàn a la esquerra durant el tercer, y a la dreta novament durant el quart. Y la escena ha d'ésser la meteixa... Si al menys la taula no fos pesanta, no donaria la sensació d'engunia que produeix la suposició de l'esforç pera tragarla d'aci enllà.

Se veu ben clar que, per'aquella gent, el vell motllo del moviment d'escena ha esdevingut furor.

Un dels actors gesticula y riu com un clown. Fa un paper de fracassat, però per lo vist se'n deü haver donat compte de que ho es, car pretén fer riure ab ses dites y ses fetes. Pretén y ho logra, car el públich riu; riu en tant que algün que altre s'indigna y el jove ros somriu irònicament...

Qui cregui que's tracta de la representació d'un *vaudeville*, està del tot equivocat. ¿Veieu aquell personatge ab ses patilles y cabells blancs, y ab ses ulleres y sa levita? ¿Sentiu còm parla de la malaltia de la honestitat, y còm afirma que cal mantenir en els sentits lo qu'ell nomena mentides vitals? Aquell vol ésser l'Ibsen; l'actor ha tingut bon compte d'adoptar sa màscara, però ningü'l coneixeria a través dels crits, dels recitats, y de les anades y vingudes nirvioses... No, no's tracta de la representació d'un *vaudeville*: se tracta d'una representació *llatina* d'una obra escandinava. Se tracta de la representació a Paris de *Le canard sauvage*, de l'Ibsen. El qui conegui l'obra que s'imagini al fotògraf fent pallaçades, al doctor fent crits, y a tothòm declamant y anant y venint, y excuso demanarli que's desesperi porque

ja suposo que ho farà... a menys que, com el jove ros, més pensador, compregui que no val la pena d'indignarse y somrigui irònicament. Qui conegui nostre públich, aquell públich d'obrers y menestrals qui assisteix a les representacions de teatre modern en nostres teatres barcelonins en mitj d'un silenci imposant, que'l compari ab aquest públich escullit parisench qui esclafeix una riallada per exemple quan sent que'l doctor diu imbècil al dimoniach, qui afirma somniadorament que la criatura morta no està morta sinó dormint. No sóch pas un xovinista, però m'entraven ganes de cridar: ¡Visca Catalunya! No trevallo vots, es sincerament que ho dich; m'entraven ganes de cridar: ¡Visca la menestralia catalana!

Aquest drama tan intim, tan humà, tan reposat, qui bo y contenint una tempestat no's manifesta ab trons y llamps, sinó ab una mena d'ayre de fronda qui refresca nostre front y agita nostres cabells bo y excitantnos els nirvis, no comprench que pugui fer riure, ni que'ls personatges sortissin ab la cara emmascarada y ensopeguessin al eixir a escena. Y, sobre tot, no comprench que's pugui cometre'l pecat de traduirlo al *llati*, y de ferho a conciencia, car no hi ha pas ignorancia per part dels actors. El doctor portant la màscara de l'Ibsen, y el fotògraf Ekdal la màscara d'August Strinberg, demostren ab això sol saber de que's tracta. Cal suposar, donchs, qu'es concientment que s'ha *llatinisat* l'esperit de l'obra, fentla sotraquejar y violentantla com ab por de que'l drama no surti prou si no surt ab manipulacions, y els fracassats no inspirin prou llàstima si no inspiren avans una rialla burlesca.

He parlat d'esperit *llati* y he subratllat el mot cada vegada que l'he escrit. Tinch interès en explicarme, en primer lloch pera ésser ben clar, y en segon lloch pera reivindicar la raça.

He usat el mot *llati* en el sentit en que darrerament està de moda usarlo y ab el qual estich completament en desacort. S'emplea'l mot *llati* en oposició a *reflexió* y a *fondo de les coses*; se nomenen *llatines* (y també *gregues*) les coses formals. Més clar: sols es *llati* el sentiment. Se diu d'un poeta qu'es *llati* (o *grech*—com he dit—els dos mots s'usen en el meteix significat) quan fa versos musi-

cals no més; musicals y *metòdichs*. Segons aquesta classificació, en Maragall està a punt de perdre sa cédula de llatinitat, y en Fuentes també en sa darrera novel·la. Pera ésser llatí sols podèu fer eixir de la flauta melodies, el sol ha de batre sobre vostres personatges extàtics, y la mar en que vos banyèu ha d'ésser blava. Si compliquèu la melodia, si os embolcallèu de boyra y si os banyèu en un mar vert, el mot *llati* s'amaga y vos fan fill natural o adoptiu del cercle polar.

Hi ha en aquesta creença una idea depressiva envers nostra raça. S'oblida que l'artífice de la Venus no's limità a reproduhir una dòna, sino que *reproduhi* una deesa consagrada percent llegendes. ¿Còm, altrament, ses formes ens farien esdevenir somniadors devant d'ella? S'oblida que foren nostres els pensadors qui capiren primer més fundament la vida, y que nostre mar blau, durant les calmes d'estiu, esdevé vert, y gris durant les hivernals tempestes, y que de tempestes també'n sofreix la nostra ànima qui no sempre resta badant imbècil devant la flor qui's bada, car sovint se demana a quina especie la poncella pertany, y ho esbrina pera ferse la reposta.

Es en aquell sentit depressiu y ofensiu que s'usa'l mot llatí, que l'hè usat pera expressar la violència de la forma. Personalment, tinch un concepte més enlayrat y noble del llatinisme. Entench que, en efecte, *llati* vol dir *clar*, però estich molt lluny d'opinar que *clar* vulguí dir *forma*, això es, sols lo que's veu ab els ulls de la cara. Entench al contrari que l'Ibsen, o pera generalisar: això que s'anomena literatura del Nört, es més clara, més recta y més assoleyada que aqueixa literatura nomenada llatina plena de buydors, ahont l'ànima s'hi pert per manca d'apoyo, y que aquella poesia plena de carmel·lo, plena de visions sense idees, de la que, fòra de la dolçor a la boca, si quelcòm vos resta no es res més que'ls budells bruts. Això que s'anomena literatura del Nört, pera significar que es nebulosa, cal dirho ja d'un cop pera nostre orgull, no es sinó l'ànima grech-llatina evolucionada, perfeccionada, emplaçada en els temps moderns. Pera posar un exemple: aquell qui no hagi fruhit ab la lectura dels grans dramaturgs grechs, no pot fruhir ab la

lectura d'Ibsen, porque la seva ànima estarà mancada d'amor a la simplicitat y a la profunditat de lo gran.

Els grans drames animichs... ¿n'hi ha per ventura que no ho sien? Les morts dels meteixos melodrames ¿no'ns fatir no pels morts, sinó pel dolor animich dels qui resten entorn d'ells?... Els grans drames animichs que'ns parlen de dolors superiors són més assoleyats, més plens de vida, més humans, més mediterranis y *menys reflexius*, que un sonet per exemple, qual sola visió gràfica ja'ns dóna tot seguit la idea d'un laboratori ple de llimes y tenalles y alicates y pinces pera treure *sobrrers*. Podriem dir que Oswald se fa emmatzinar pera no haver de fer el segón tercet d'una vida de sonet. ¿Voléu llatí més llatí que l'Oswald? Remarquéu als italians que bé comprenen, interpreten y fan l'art modern.

No, *llati* no vol dir criatura, no vol dir innocent, no vol dir femella lleminera de llaços y de blondes; això es gállich o alarb. Llatí vol dir vital, reflexiu, alegre; y no's pot ésser gay sense reflexionar sobre la vida, y la vida no es sols la linia y la forma, sinó la voluntat qui les fa ésser tals.

Si llatí no vol dir això darrer, no me'n nomenaré, però bo y tenintme per tal y català, diré, sentint a n'en Grieg: veusaqui *mon* mûsich, y sentint a l'Ibsen, veusaqui *mon poeta*.

Es fernos molt poch favor a nosaltres greco-llatins y catalans pensar que podèm coronarnos de roses pel sol plaher d'embellirnos. No; nostres corones, que'ns plaurán una mica per ésser belles, sols ens plaurán del tot quan ab llur flayre'ns diguin quelcòm que vagi a dintre de tot. Y quan no sia pera altra cosa, ens coronarém de roses *pera ferho ans que's panceixin...* ¿Hi ha res tan mediterrani com el símbol? Heusen aqui un que no es polar.

Es, donchs, en el sentit vulgar, de moda ara, qu'he usat el mot llatí. Pera enrahonar conforme ab mon juhi, tenia d'haver dit, no la representació llatina d'una obra escandinava, sino *la representació gállica o parisenca d'una obra humana...* El llatinisme té moltes accepcions.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

París, maig, 1906.

CONCERTS PADEREWSKI

La música es la manifestació d'art qui més fanàtics ha fet, y qui ha donat més peu a que sia explotat el públich babau. No cal pas fer historia de les rivalitats, dels *partits* que'l fanatisme ha promogut a Barcelona. Bastant recents són els *massinistes y gayarristes*, qui may s'a uraren a pensar que, mentres discutien la *mestria* de llurs respectius idols, eren *magistralment* explotats per aquests y pels empresaris.

Ara, ab motiu de la boda del rey y ab el bon propòsit «d'estrènyer els llaços de fraternitat entre totes les regions», l'Estat també's prepara a explotar l'esperit entusiasta o fanàtic dels espanvols convocant a tots els orfeons y rondalles, als quals sotmet a una serie de condicions verament calamitoses. Y tot pera no treuren res, ni un premi, ni una medalla d'or com les que donaràn als qui's casin el meteix dia que'l rey...

Però tornèm als *amateurs*. Si els chors han d'anar a Madrid a *badar*... la boca, els *amateurs* de Barcelona han anat aquests dies a *badar* les orelles pera sentir al celeberrim virtuós del piano Paderewski.

Y d'aquest es de qui haig de parlar; però judicarlo definitivament pels concerts qui ens ha donat, me sembla gayrebé impossible. El judici, donades les qualitats de les obres que'ns ha fet sentir, resultaria incomplet. En Paderewski ha volgut contentar al públich; m'ha semblat, tant com un gran artista, un explotador en tots sentits. Ja feya temps que a Barcelona se l'esperava, ab més desitj encara perque, estant una vegada a punt de venir, sospengué'l viatge. Afegim a n'això les anècdotes que l'home fa córrer, relatives a sa condició de polak, a uns amors romàntichs... etc., etc., y ens explicarèm que'ls nostres *amateurs* y els nostres fanàtics se l'hagin imaginat com un personatge llegendari. Y ell, que *no bada*, que *ho entén* de debò, ha posat uns preus exageradíssims, y el públich de Barcelona no per això ha deixat d'omplir el teatre Principal de gom a gom en els dos concerts.

En Paderewski es, com a pianista, una personalitat que, ab tot lo dit, no pretench pas rebaxar. Sa execució es esplèndida y sa dicció envejable. Però'ls qui som amichs de la rahò tant o més que de la música, no podèm deixar sense protesta'l *jacobinisme* d'aqueix públich *artístich* qui no repara en gastarse la primera pesseta per un concertista que si fa o no fa es lo meteix que altres qui ens han visitat, y en cambi deixa buyts els teatres quan venen companyies teatrals qui també fan art, y art del bo, y qui pera ferne (y no pera fer ademés d'art, *faroleríes*) han de sostindre un gasto verament considerable. Y es precisament aqueix públich qui's

queixa de que'ls preus de les tals companyies són exagerats, devegades sense ni haverse pres la pena d'enterarsen.

Mes era necessari, fatal que'l Principal ara s'omplis. Ja he dit que la música ha fet molts fanàtics, y era fatal y necessari que aquests hi anessin. Y l'haguereu vist a n'aqueix públich entusiasmar-se fins a la follia ab un home qui, després del segón concert, tocava de més a més tres rapsodies de Liszt. Y si a la major part, per no dir tots els espectadors, els preguntaveu quin concepte s'havien format del gran virtuós, sa resposta era tan poch concreta, qu'en definitiva sols podia interpretar-se així: «Hem sentit un concertista més!» Això es tot.

Y, no obstant, ells eixien al carrer a ferli una altra ovació, y a exigirli que sortis als balcons de l'hôtel a rebre'ls aplaudiments ja malaltiços que li tributaven...

¿Eren fanàtics, o què eren?

D. BONET Y CEMBRANO

EL VALENT

Jo allavors era encara molt jove... Tenia el cap ple d'heroisme. La traducció de la *Iliada* y les pindàriques, la lectura dels compendis de Historia d'Espanya y, sobre tot, el Quixot, havien exaltat de tal manera ma imaginació, que no podia creure s'hagués acabat la mena dels hèroes y semideus de que'm parlaven persones tan autorisades com l'Homero y el meu mestre de retòrica. Pera mi de desde l'Hèrcules fins l'Ulises, de desde'l Cid fins Don Quixot, havien estat homes de carn y òssos molt dignes de nostra estimació y de servirnos de guia... Lo únich que'm sabia greu y ho trobava inverosimil era que al *desfacedor de agravios* en totes les aventures li toqués el rebre, y, sense prou coneixement per'atribuir a altres causes ses derrotes, no hi vey a més fonament que la seva manca de gimnasia, son poch desenrotllo físich, son desequilibri de forces, el predomini de l'esperit sobre la musculatura... Per això m'esforçava a cà'n Bricall fent mitja hora seguida obertures de pit, planxes y elevació de pesos. Quan me vey a en l'espill del lavabo en hermosa *pose* d'atleta de circh equestre, reya compassivament del meu pare qui sempre'm retreya mes aficions que'm portarien a sentar plaça de camàlich... Jo no hi creya en tot allò de los *juicios de Dios* y de que la rahò dóna molta força, estant convençut de que,

sense rahó y ab bons punys, se guanyen moltes partides...

- Per aquell temps venia molt a casa un seyyor qui era'l meu idol. Alt, moreno, ben conformat, lluhia sempre'l desenrotllo exagerat dels biceps a través de les mànegues estretes de sa americana, portant els braços en contracció violenta perque's dibuixessin bé aquelles deformitats qui, com els cabells de l'aymant de Dalila, guardaven tot son poder.

No hi havia dia que no'n fes una. Un vespre'ns contava que, descompartint dos pinxos qui's barallaven ab llurs navajes, n'havia agafat un d'un braçat y l'havia tirat vint metres més enllà. Un altre reventava d'un cop de puny a un emblanquinador del Pla de la Boqueria perque ab un gitano xollador feyen brometa quan ell passava. Un dia va matar instantaniament d'una puntada de peu un lladregot en el moment precis de ficarli les mans a la butxaca de la ermilla. Un altre ell tot sol va fer fugir una partida que li va sortir per un camí, una nit fosca...

En les vetlles, quan tot satisfet explicava ses heroicitats que jo escoltava embabiecat, la meva mare somreya bondadosament com si sentís les mentides ignocents d'un infant, y el meu pare, mes fort de gènit, sortia sovint ab uns estirabots tan sense substancia, que'm feyen posar la pell de gallina ab la temença de que'l valent s'enfadés. Deu nos en quart. Jo'l creya ab fe cega y me'l imaginava una mena de fera, estranyantme que al passar pel carrer no s'apartés tothòm y les mares no amaguessin les criatures.

La meva tia de Berga feya molt temps que demanava als pares que'm deixessin anar una temporadeta a montanya pera posarme fort y pendre color. Allò pera mi era convidarme a bodes, perque además de que'l cambi y el moviment sempre són agradables pera la quitxalla, tenia esperances de que aquells ayres purs, aquelles aygües fortes y aquells aliments nutritius tindrien més virtut que les *paraleies* y *polees* pera enfortirme y enrogir aquelles galtes xuclades y de color de noy de ciutat.

La ocasió no pogué ésser més falaguera pera mi. L'amich de casa anava a Berga aquell dissabte, y ell podria acompanyarme. La meva mare li digué ab un to un bon xich

mofeta que no'm comprometés ab alguna de les seves aventures, y el meu pare afegi que no calia tenir por perque'l seu amich sabia tenir molta prudencia quan les circumstancies ho demanaven.

Sortirem. De Barcelona a Manresa tot va anar com una seda. No's barallà ab ningú ni tan sols ab el revisor del tren qui sol ésser la víctima de tots els viatgers mal-génits. Allavors encara no funcionava'l tren d'Oloàn y ens tocà llogar una tartaneta y fer via amunt per la carretera.

Fosquejava. El meu acompanyant no parava de mirar al moço qui, rondinant una cançó dormilega, ens feya ensopir més encara que'l trot acompasat de la bestia. Y, marejat pel moviment a que no estava acostumat, feya esforços per'adormirme, però'ls sots de la carretera fent trontollar el carruatge's cuydaven de desvetllarme ab els cops que'ls cèrcols de la vela'm donaven al cap.

Ja erem prop del poble. Atravessavem un bosch espés d'alzines. Era negra nit. Jo, mentres donava gracies a Deu de que no hagués passat res, patia una mena de desencant de no haver pogut presenciar ni una *petita heroicitat*, quan ens donen la veu d'alto y veyém lluhir, entre les tenebres, les bayonetes de dos fusells, un a cada cantó del vehicul...

«Ja hi som!» vaig pensar jo esperant veure còm el meu acompanyant reventava aquell parell de poques vergonyes... Però cal el valent, mitj agenollat en les bosses del carro, demanava clemencia prometent donar tot lo que duya si no li feyen mal.

El tartaner esclafi a riure com un ximple, mentres els desconeguts preguntaven si hi havia novetat, perque feya dos dies hi havia hagut un robo, y recomanaven molta vigi-lancia...

Era la guarda civil!

Si en Colón baixés de sa columna pera regatejar cacauets ab els venedors del moll, no'm desmereixeria tant com aquell valent de comedia!...

CARLES DE FORTUNY

ESPERANTA FAKO

Ni ricevis la unuan cirkuleron de la Loka Organiza Komitato de la dua Universala Kongreso kiu sub la prezido de Dro. Zamenhof estos okazata ĉe la urbo de Genevo de la 28^a tago je Aŭgusto ĝis la 5^a je la Septembra monato. La cirkuleron havas la programon de la festoj inter la kiu estas diversaj koncertoj, baloj, komedioj, promenado ĉe la lako de «Lamaine», vojaĝo tra Svidujo kaj tri generalaj kunvenoj. La esperantistoj kiuj deziras ĉeesti al la gravega Kongreso devas aĉeti la *Verdan Karton* kiu kostas 12 pesetojn kaj donas la rajton de partprenu en ĉiu la festoj kaj kunvenoj. La personoj kiuj deziras pli detalojn povas sinturni al la societa loko de «Espero Kataluna». Tiu donos al ili ĉiu la konatajn detalojn tiel pri la dua Universala Kongreso kiel pri la internacia movado de la lingvo Esperanto.

Hem rebut la primera circular de la Comissió d'Organisació local del segón Congrès Universal que, baix la presidencia del doctor Zamenhof, tindrà lloch en la ciutat de Ginebra desde'l 28 d'agost fins al 5 de setembre.

La circular conté'l programa de les festes, entre les que hi ha diversos concerts, balls, comedies, un passeig pel llach de Lemaine, un viatge per Suissa y tres reunions generals. Els esperantistes qui desitgin assistir a aquest important congrés deurán comprar la *Carta Verda* qui val 12 pesetas y dóna'l dret de pendre part en totes les festes y reunions. Les persones que desitgin més detalls poden dirigir-se al local social de «Espero Kataluna», ahont se'ls hi donarán tots els detalls coneguts, tant sobre'l segón congrés universal com sobre'l moviment internacional de la llengua Esperanto.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

V

PRONOMS

Un cop d'ull general a la gramàtica'ns permetrà estudiar més fàcilment aquesta part de la oració y les altres.

Les dues parts essencials de la oració són: una la que'ns expressa les coses (substantiu), altra la que'ns expressa les accions (verbs). La primera es la materia, la segona'l moviment.

Les altres parts de la oració són accidentals y podriem qualificarles d'articles de luxo, de més o menys luxo segons sa calitat. Ab l'adjectiu qualifiquèm els substantius y els distingim els uns dels altres. Ab l'adverbi (adjectiu dels verbs) qualifiquèm les accions y expressèm els llurs matisos. *Grosso modo*, també'ns entendriem sens ells; però no més *grosso modo*.

La part qu'es verament un luxo, un luxo que's permet el substantiu, es el pronòm. A la manera dels Estats, els substantius so-

vint se fan representar. O bé perque se'n donen de menys de formar part d'una oració, o bé perque, per massa bon gust, no'ls plau repetir-se, en nom d'ells envien a la oració un representant, que no es altre que'l pronòm, qual nom meteix indica qu'enlloch del nom hi es ell.

Jo rich, tu, saltes, ell llegeix, dihèm; y dihèm *jo, tu, ell*, enlloch de Joan, Pau, Pere, qui són els nostres noms respectius. Dihèm *ells corren* pera estalviarnos l'haver de dir el nom de cada un dels qui fan aquesta acció, etcètera, etc.

Vist, donchs, el paper que li toca representar en la oració al pronòm, qu'es el d'estar en el lloch del substantiu, se comprèn que, lògicament, aquesta part de la oració ha d'obehir a les meteixes regles que obeheix el seu representant. Ara bé: com que'l pronòm té terminació especial, y té forma propria pera'l plural y pera'l femeni quan es personal, fòra de les regles qui fan relació a aquests casos li aplicarèm totes les altres, entre les que's distingeixen com a més caracteristiques les de la declinació, que ja sabèm se fa per medi de preposicions y ab la terminació *n* en el cas acusatiu.

Vejàm quins són els pronoms personals. *Singular: mi, jo; ci, tu; li, ell; ŝi, ella; ĝi, ell,*

ella, allò, això, etc. (neutre). *Plural: ni, nosaltres; vi, vosaltres, vós, vostè; ili, ells, elles.*

Aclaració. — La primera persona del singular, *mi*, no ofereix cap dificultat. En sa forma simple, *mi*, està en nominatiu y tradueix nostre pronóm *jo*. *Jo rich, mi ridas; jo lleigeixo, mi legas.* Acompanyada de preposicions o bé ab la *n* de l'acusatiu, tradueix nostres formes *me, mi (m', 'm* devant o dèrretera de paraula que comenci o acabi ab vocal). Ex.: Datiu: *Ell me dóna un moble, li donas al mi meblon; vostè m'envia un matelàs, vi sendas al mi matracon; donguim (dongui'm me dongui) el mirall que hi ha sobre l'armari, donu al mi la spegulon, kiu estas sur la šranko.* Acusatiu. ¿Per què'm conduceix cap allà? *Kial vi kondukas min (mi es la cosa conduhida) tient? ¿Vostè m'ha vist?, ĉu vi vidis min? Vostè'm deixarà en el passatge, vi min lasos en la trairejo.* (No doném exemples dels altres casos pera evitar les repeticions que'l sol cambi de les preposicions ens obligaria a fer.)

La segona persona del singular, *ci*, ofereix la particularitat de que no s'usa entre'ls esperantistes, qui a la faysó anglesa usen sempre'l tractament de *vós* (segona persona del plural). S'usa sols aquest pronóm pera les traduccions literaries o produccions poètiques quan literalment se vol traduhir el tractament de tu. La forma simple, *ci*, tradueix nostre nominatiu *tu*; ab preposicions o ab la *n* del acusatiu tradueix també nostres formes *te (t', 't)*. Ex.: *Tu protegeixes, ci širmas; tu destrueixes, ci detruas.* Ablatiu: La biblioteca es pera tu, *la biblioteko estas por ci.* Datiu. *Jo't regalaré tres calaixos, mi donacos al ci tri tirkestojn; ell t'escriurà una carta, li skribos al ci leteron.* Acusatiu. *Jo't tancaré ab clau, mi šlosos cin, etcètera.*

La tercera persona del singular té tres

formes: una pera'l masculi, *li*, una pera'l femeni, *ŝi*, y una altra pera'l neutre, *ĝi*. Aquí cal recordar lo que diguerem al parlar del sexe en el substantiu: són masculins l'home y tots els animals mascles, són femenins les dónes y les femelles dels animals, y són neutres totes les altres coses. Donchs bé: sempre que'l pronóm tercera persona representi un substantiu masculi, usarèm la forma *li*; sempre que representi un substantiu femeni, la forma *ŝi*, y pera tot lo restant la forma *ĝi* serà l'adèquada. Ademés, aquesta forma la usarèm també sempre que parlèm de persones qual sexe'ns es desconegut, com per exemple quan parlèm de *criatures* que no sabèm si són noys o noyes y a les qui, per lo tant, lògicament no podèm incloure en cap dels dos sexes. Suposèm qu'enrahonant ab un senyor, ens diu que té dos fills y ens ho diu aixi: *Mi havas du ĝeflojn*, forma que ens dóna a compendre que n'hi ha un de cada sexe perque'l prefixe *ge* això significa. El senyor segueix enrahonant, y sense més detalls ens explica que'l més gran dels dos està malalt. En aquest cas, com que nosaltres no sabèm si el més gran es el noy o la noya, quan parlèm d'ell usarèm el pronóm *ĝi*. *Kion opinias pri ĝi la kuracisto?*, ¿què opina d'ell (o d'ella) (del noy) el metge?

Li tradueix nostre *ell*. En la declinació també tradueix nostres formes *el, li (l', 'l)*. Exemples: *Ell sacrifica'l seu ideal, li oferas sian idealon.* (Datiu). *Jo li confessaré la meva culpa, mi konfesos al li mian kulpon.* Digali (digues li, li digues) la veritat, *diru al li la veron.* (Acusatiu). *El veuré en el carrer, mi lin vidos sur la strato.* *Jo l'he saludat, mi lin salutis.* (Ell). *Ja'l té, li lin jam havas,* etc.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciatos contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homeinatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats qui combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 151'60

C. A. M., 0'50 pessetes. — Emili Espé, 0'50.

— J. S. y la seva dóna, 1. — M. Molins, 0'25.
— R. Ramón, 0'25. — A. Jorba y Jorba, 0'25.
— V. Raspall, 0'25. — J. Matas, 0'25. —
R. Aloy, 0'25. — M. Permanyer, 0'25. —
J. Panyella, 0'25. — J. Mas, 0'25. — J. Busquets, 0'25.

Suma total: Ptes. 156'10

Queda closa la llista de JOVENTUT.

NOVES

L'entusiasme creix, l'alegria de nostre poble va en augment devant de la Gran Festa qui s'acosta. Y el govern ab la cinica resposta que acaba de dar a les reclamacions de Catalunya, y els delegats del govern cometent arbitrarietats a Girona, com l'Oñativia, y consumintse de pena a Barcelona, com el pobre senyor duch, acaben d'estimular més y més la gran rialla del poble. Aquest se sent més joyós y més fort en sos drets enfront de la petitesa de sos enemichs, y a riuades afluhirà diumenge a nostra ciutat desde tots els indrets de Catalunya.

Entre nosaltres, d'enemichs ja no n'hi ha. Són fosos els odis de la falsa politica, y tant de bo ho fossin per sempre. Tots ens sentim germans, tots encaixem, y ballèm una inmensa sardana festejant y glorificant el nostre amor y el nostre patriotisme. ¿Qui s'atrevirà, qui podrà desferla?

Tota Espanya'ns mira, y pot pendre exemple de nosaltres pera son bé. La Espanya viva, la qui pensa, es ab nosaltres y ve a nosaltres, com ho proben els nostres germans de Basconia. Els qui, més que representants de la Espanya viva, ho són del fals regim qui la malmena, si no venen pitjor pera ells. Tampoch els veuriem, fits com tenim els ulls en l'espai blau, ple d'esperances, ahont aixequem nostres cors y nostres banderes.

JOVENTUT ha delegat a son redactor en J. Pujol y Brull pera que la representi en tots els actes qu'en honor dels senadors y diputats organisa y celebrarà la Comissio de Solidaritat Catalana.

Ja ha sortit la medalla commemorativa de les Festes de l'Homenatge, que la Comissio de Solidaritat Catalana encarregà a l'exim escultor n'Eusebi Arnau. El modelat es magnífich. Se n'han fetes tres edicions: una de plata que's ven a 5 pessetes l'exemplar, una altra de metall daurat, a 1 pesseta, y una altra de bronze a 50 cèntims.

S'han posat a la venda'ls segells commemoratius de les festes de Solidaritat Catalana, dibuixats per l'Alexandre de Riquer, dels quals se n'han fet quatre tiratges, quiscun ab diferent color y preu, venentse a 1 pesseta, 15 cèntims, 10 cèntims y 5 cèntims.

Diumenge al mati assistirem a la festa infantil que, com cada any, el Colegi de Sant Jordi celebra. Enguany s'es celebrada al teatre Romea, com l'any passat. Els alumnes cantaren cançons y llegiren poesies ab veritable destresa, essent aplaudidissims en tots

els números del programa. La concorrencia fou molt nombrosa, abundanthi com es de suposar les senyores y senyoretas, qui de debò gosaren contemplar l'alegria dels menuts artistes, els quals sapigueren fer honor al colegi hont s'eduquen y a son director senyor Flos y Calcat. La festa terminà cantantse *Els Segadors* y donantse forts visques a Catalunya.

Ademés de la medalla que podèm dirne oficial, commemorativa de la festa de Solidaritat Catalana, que ha sigut encarregada a l'escultor Arnau, que acaba d'ésser posada a la venda y que serà entregada als diputats y senadors a qui Catalunya honorarà diumenge vinent, el nostre amich n'Antoni Niubó n'ha feta encunyar una altra pel seu compte, haventnos fent present d'un exemplar de la meteixa. Ha sigut modelada pels escultors senyors Madurell y Solà, y encunyada en els tallers del senyor Vallmitjana, resultant un treball seriós, artísticament considerat. D'aquesta medalla, qu'es de 31 milimetres, se n'han fetes tres edicions: d'or de lley, que's ven a 100 pessetes una, de plata de lley, a 4 pessetes, y de metall oxidat, a 50 cèntims.

L'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana ha distribuït, durant el passat mes d'abril, 289'65 pessetes en concepte de subvenció a les escoles catalanes.

Durant el meteix mes s'han recaudat, ab els talonets de 5 cèntims, 173'10 pessetes.

Publicacions rebudes:

Rienzi, gran òpera tràgica en cinch actes, de Ricart Wagner, traduhida al català ab lletra adaptada a la música, per Xavier Viura y Joaquim Pena. L'«Associació Wagneriana»ns ha donat aquesta nova traducció de Wagner, qui no va com les anteriors acompanyada de la relació de temes musicals, puig el mestre alemany la escriguè en època en que no s'havia decantat encara pel modern sistema dels *leit-motif*. Preu, 1'50 pessetes.

Postal commemorativa de les festes de Solidaritat Catalana, dibuixada per en Jaume Llongueras. Ha sigut editada per en Joseph Soronellas y tirada a tres tintes per la casa Joaquim Horta. Se ven a 10 cèntims, podentse demanar a l'engròs al carrer d'Archs de Junqueres, 9 y 11.

Valencia Nova. Hem rebut la visita d'aquest nou setmanari valencià, orgue de la societat regionalista del meteix nom, qui ve a lluytar contra'l centralisme. El saludem, desitjantli perseverança y sòrt en la campanya que anuncia en son propòsit de desvetllar l'esperit regionalista valencià.

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntiehs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volúm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalacio dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldresa la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

**OVO LÈCIT-
HINE BILON**

**PHOSPHORE ASSI-
MILABLE. DRAGE
ES. GRANULE. AM-
POULES.**

**NEURASTHENIE. DEBILITE
GENERALE SURMENAGE**

ALFRED RIERA. FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

**CHASSAIGNE
FRERES**

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

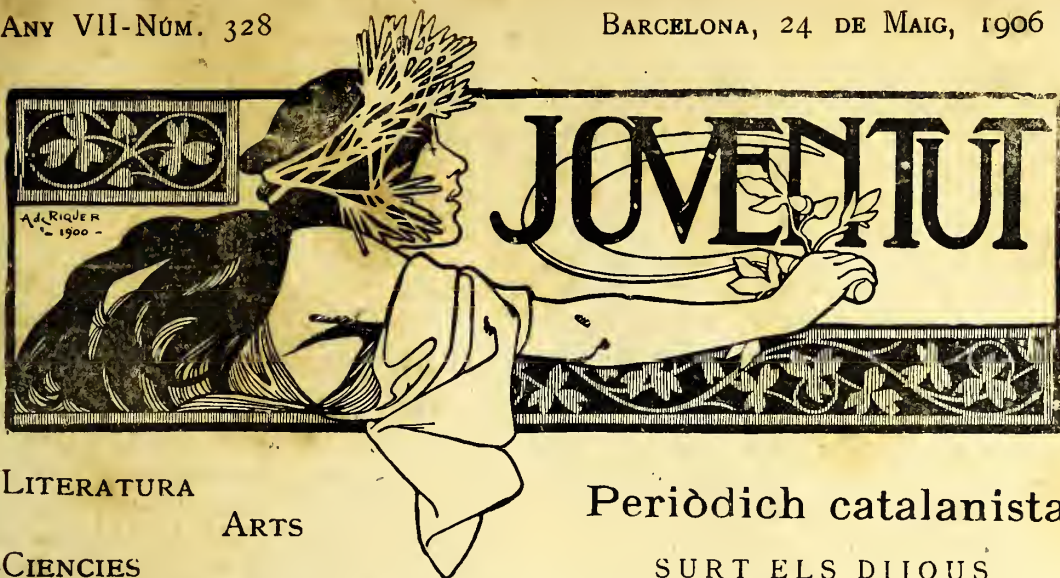
Lancàster, 5 y 7

Telèfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

El 20 de Maig de 1906, per J. Pujol y Brull. — Pera'ls qui no hi eren, per Emili Tintorer — Al poble català, per Felip Palma. — Falsa representació, per Pere B Tarrago — El «trust» de la oposició, per Lluís de Janer. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — La Nova República, per Lluís Via. — Quin revenir de sangl., per Rafel Nogueras Oller. — Txeques: Engrunes, per Benet R. Barrios. — Flor de la luxuria, per Trinitat Catasús y Catasús. — La cançó, per A. Font y Laporte. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana - Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves

més ses arrelades conviccions, ab el respecte envers les dels altres; y entre aquella munió de pensars diversos, traspuava esplendenta l'aspiració de tot un poble; aspiració de protesta contra aquella Lley tan sabiament combatuda pels honorables patricis a qui aplaudiem ab hardidesa.

Però la festa catalana, l'acte hermós celebrat a Barcelona ab la cooperació de tota Catalunya, y ab la de valiosos elements de fóra d'ella, conjunt representat pels tres partits politichs qui propriament tenen vida en son si, ha sigut, més que res, una protesta contra tot lo caduch; contra la indiferencia d'un Estat indigne de nomenarse tal. Perque l'Estat ha d'ésser una força capaça de mantenir la observancia de les lleys y de la justícia; y la lley y la justícia, a mercè dels governants d'Espanya, trontollen a voluntat de qualsevolga halenada perversa; y aquest Estat espanyol en moments de perill creua els braços devant de fets qu'endolen nostre poble y en moments en que Catalunya es flagellada.

Y aquest Estat espanyol, que porta'l corch en les arrels y aguanta tambalejantse les seves branques ja resseques, aquest Estat espanyol, pera *satisfere* els desitjos de Catalunya en hores d'angunia pera ella, inventa y trama, maquiavèlicament, una Lley ofegadora, no contra determinats culpables que puga

EL 20 DE MAIG DE 1906

Catalunya ara està d'enhorabona. Un poble gran qui s'aplega en harmònica manifestació com la del prop-passat diumenge, pot dirse qu'es un gran poble. Desd'ara poden estar convençuts els nostres governants de la virtualitat d'aquesta Catalunya que malmenen, la qual ha sapigut, perque era'l voler seu, demostràrloshi ses qualitats. Però els governs d'Espanya són sòrts y cegos de naixença.

Les amigables colles de tots indrets vingudes a Barcelona, portant branques d'olivera, símbol de pau y de germanor, entrelaçades ab les senyeres respectives, afluhién ab esplets de color y moviment de màgica poesia; y al aplegarse creyentes en llurs respectives rengles, tots els colors bategaven joyosos; al ritme del pensar serè y reflexiu de cada intelcte. Cada home afermava més y

haverhi, sinó contra'ls qui tenen sed de justícia. Perque la Lley (que, batejantla bé, podria dirsen de les *aberracions*), va forjarse per'acabar d'anorrear únicament a Catalunya. Es sols una Lley de mort contra una part d'Espanya, per més que vulga aparèixer ab caràcter d'expressió general.

Però en el Parlament van redreçarse heroicament els qui havèm honrat ara ab les festes de Solidaritat Catalana, fent sentir llur veu potentia contra la mala intenció dels Motet y comparses.

A vosaltres, defensors de Catalunya, tot un poble vos ha rendit homenatge; y fins ara no l'havèu conegut ben bè a fons. La Catalunya qu'heu vista ara es la veritable, y ho dich especialment a vosaltres, republicans; a vós, respectable quefe Salmerón. Aquesta Catalunya qu'heu conegut avuy, no es la Catalunya que durant massa temps vos han fet veure'ls Lerroux y llurs satèlits de poch brill; no es pas la meteixa que vos han mostrat aqueixos assalariats pels alts poders, ab l'únich fi de mantenir les lluytes y les rencunies entre'ls catalans y ab el propòsit estudiat de distrèurens pera fernos passar desapercibuts els actes dels malfactors qui aguanten les regnes d'Espanya. La Catalunya d'ara, serena y reflexiva, es la dispоста a ésser per dret la rica y plena de la nostra cançó antiga. N'estèu ben convençuts tots els qui vareu presenciar la manifestació seriosa del diumenge.

Ara aneuhi, companys y defensors nostres; anèu a Madrid a dir còm som, y lo que volèm, y lo que'ns pertoca. Si prop vostre s'escauen per etzar passar aquells catalans qui, cegos o estúpits, van callar quan vosaltres combatieu la malehida lley o van apoyarla, tinguèulos pietat y aconcellèulos que no retornin a llur patria, perque si la serenor d'aquest cel nostre'ls illuminava ab un xich de claror, d'aquella claror suau qui poguès endinsarse en llurs pobres cervells, se moririen de vergonya.

Cantèm ab clams de victoria'l triomf de Catalunya, de la Catalunya forta qui, ab la data del prop-passat diumenge, comença una gloriosa era de pau, de germanor y respecte. Dia de recordança pera tots, perque ara tot'hòm de Catalunya tè consciencia plena de qui es y dels veritables drets qui pertoqueu a

n'els pobles, per lley de naturalesa, y contra les fites y les ratlles imposades per les barroeres mans y mals desitjos d'alguns homes. El nacionalisme català vivia ja de temps, però ara pot dirse que ha entrat a la major edat: *Hosanna!*

J. PUJOL Y BRULL

PERA'LS QUI NO HI EREN

Un fet relativament insignificant determinà una lley absolutament injusta. Cada català en sa consciencia ha judicat el fet relatiu; tots els catalans a la llum del sol hem protestat de la lley absoluta. Un fet fàcilment s'oblida; una lley categòrica, imperativa, tirànica, fereix més fundament.

La lley injusta imposada o consentida pels alts poders de l'Estat espanyol, en síntesis venia a dir lo següent: «No teniu dret a pensar.» Puig no altra cosa que negarnos el dret de pensar es negarnos el dret de dir lo que pensèm. Y hem protestat com a homes, com a homes qui pensèm, com a homes qui tenen dret a pensar y a dir lo que pensen. Erem doscents mil l'altre dia pels carrer nous de la nova Barcelona, qui anavem a demostrar això: Que' sabèm lo que pensèm, y que sabèm dirho com cal. Doscents mil catalans que'ns feyem solidaris de lo que havien dit una dotzena y mitja de diputats al Congrès. ¿Que havien dit aquella dotzena y mitja de diputats? Que aquella lley que'ns volia privar de pensar era una lley indigna. Y nosaltres hem repetit ab ells: «Aquesta lley es una lley indigna».

Però hem volgut dir y hem dit quelcòm més.

Hem volgut dir y hem dit que'l govern qui l'ha patrocina y que'ls diputats y senadors qui l'han votada, o que si no l'han votada ab llur silenci l'han consentida, són govern y diputats y senadors indignes, tan indignes com la meteixa lley.

No, no hem pas fet un acte de senzill homenatge a uns quants homes dignes de la seva investidura. En rigor no hi havia motiu pera tant. Ells sols han fet una cosa senzilla: complir ab llur dever. L'acte nostre representa una solidaritat més ampla. Vol dir que nosaltres tots, que tan diferentment

pensèm en moltes coses, que fins sentim moltes coses diferentment, sabèm fernos solidaris tots junts de la llibertat de cada hu, llibertat intel·lectual, llibertat de consciència. Y es per això qu'hem pogut veure a n'en Salmerón y a n'en Rusiñol abraçantse, y a n'en Junoy y al duch de Solferino donantse les mans, y a tots junts els hem aplaudit. Y hem pogut ferho ingenuament, sense la més petita repugnancia, perque tots ells havien sigut igualment campions de la nostra dignitat.

Y si l'acte ha resultat tan solemne y tan serè, es perque tanta serenitat y solemnitat convenien a la seva transcendència. Entre aquella riuada humana, l'autoritat resultava ridícula per lo sobrer. També convenia que quedés en ridícul l'autoritat després de quedar en ridícul la llei. Ni una ni altra'ns fan falta. Heusaquí lo que varem voler dirvos l'altre dia solemnement. Y varem dirvosho ab tanta solemnitat, perque la manifestació de Solidaritat Catalana era la manifestació de la nostra pensa: la solidaritat del pensament català, d'un poble que, si quan sent amors sab expressarlos si convé ab follia, quan vol dir idees sab dirles serenament, majestuosaament.

Però també *picarem de mans*. Y picarem de mans sorollosament, metòdicament, toçudament. Ho ferem així a riscos de restar un xich de serietat a l'acte perque sabèm per experiència que sols així, sols a cops de massa se fan entrar idees plenes dintre de testes buydes. Sols per això picarem tant, oh testes buydes del Parlament espanyol!

Lo que vosaltres heu pretengut negarnos, nosaltres meteixos ens ho hem concedit. Ens hem abraçat pera concedirnos el dret de ballarnos, es a dir, el dret de convèncerns, o de vèncerns, o en ultim cas de tolerarnos. Que no som com vosaltres, que vos creyéu omnipotents perque disposéu de la força. Nosaltres no reconeixèm altra força que la de la rahó, qui s'obre pas serenament a despit de totes les demés forces.

Y aquesta es la força de la manifestació de diumenge passat.

Però, com deya avans, la manifestació significa també una altra cosa. Significa una protesta qui toca'ls límits del despreci, contra

tots aquells diputats y senadors qui's diuen representants de Catalunya y qui la trahiren al Congrés y al Senat no fentse intérpretes de la seva voluntat y de la seva pensa.

S'ha comés una omissió lamentable: En la festa de la Solidaritat, qu'en el fons no es una festa sinó una protesta, hi he trobat a faltar lo principal. Hi he trobat a faltar la representació d'aquells contra qui protestavem. Jo hauria volgut veure escrits en grans lletres negres els noms de tots aquells diputats y senadors qui callaren. Era necessari associar d'una manera ostensible a la manifestació aquells noms, pera que constés clarament la solemne desautorisació del poble. Era necessari que, d'una manera precisa, constés que aquells senyors no representen al Congrés espanyol res més que les llurs ambicions, vanitats o interessos particulars, y de cap de les maneres les aspiracions y la pensa de l'ànima catalana. Es clar que això ja ho sabèm tots, que fins ja ho saben ells meteixos que la llur investidura la deuen a les males arts del caciquisme forani y als contubernis politichs ab el poder executiu; però no n'hi ha prou ab que ho sapiguém, cal que consti d'una manera evident y aclaparadora. A cada pas, al trobar escrit en lletres negres penjant d'un arbre un nom d'aquells, tots els bons catalans hauriem cridat: («Oh!» Ho hauriem dit serenament y ben baixet.) «Vergonya!» Y hauriem passat de llarch, més decidits que may a continuar la lluyta llibertadora. Que no es hora de planys ni de perdó l'hora actual del nostre desvetllament, sinó hora de lluyta y de justicia. Y no escauen eterniments quan la victoria encara no es obtinguda.

Jo sempre he cregut que seria més útil pera la humanitat aixecar monuments als grans criminals que als grans homes. Aquests en realitat no'n necessiten, car les llurs obres basten pera perpetuarlos en la pensa y en el cor de les futures generacions. En cambi, un petit monument recordatori aixecat a cada home qui s'hagi distingit negativament, seria un gran exemple, una severa lliçó y una amenaça terrible pera tots aquells qui viuen inharmònicament. Una petita biografia serenaperò precisa: (Fulano de Tal, qui fou un lladre) esculpida en lletres inesborrables al peu de cada monument, faria meditar

molt més que'l nom senzill d'un benefactor qualsevol que avuy llegim pels carrers y places, dessorra d'un bust més o menys encarrat.

Donchs això meteix s'hauria de fer ab els vius, especialment en períodes de lluyta. Res de contemplacions, res de tolerancia. Als diputats y senadors qui no han respost a la veu del poble que voluntariament y aparatósament s'han ofert a representar, tenim el dever de obligarlos a que s'expliquin y, si hi ha lloch, a avergonyirlos y desemascararlos. Volèm saber qui són y qui representeu, vosaltres qui sortireu elegits d'urnes impures o per procediments sospitosos. Es necessari que devant de la nostra solidaritat d'electors y elegits nostres, presenteu la solidaritat de electors y elegits vostres. Volèm saber qui són y els volèm veure y els volèm sentir als qui vos elegiren y de vostra conducta's fan solidaris. Tots y cada un de vosaltres teniu el dever, si volèu reivindicarvos, de demanar als vostres electors que vos facin aquesta caritat. Per caritat, una petita suscripció, encara que resulti tan petita y migrada com la que han fet els potentats monàrquichs barcelonins en obsequi a llur rey! Per caritat, unes quantes banderes y uns quants picaments de mans que salvin per lo menys les aparences!

Seria una manifestació curiosa e instructiva aquesta. Y que n'hi veuriem d'empleats y dependents del govern! Y que n'hi veuriem de gent manada y cohibida que no'l pot negar el seu vot a qui *la fa viure*. Y que pochs ni veuriem d'hommes independents qui caminessin ab el cap alt y piquessin de mans sorollosament ab els ulls serens y la rialla als llabris!

Oh, no la faràn ells aquesta manifestació difícil, que pera nosaltres ha resultat tan senzilla! Preferiran el silenci encobridor. Però si ells no la fan, tindriem de ferla nosaltres. Tindriem de estampar noms y *apellidos* ben clarament, y precisar els districtes o entitats que representen, y fer un estudi polítich de aytals districtes o entitats pera deduhirne, com fàcilment ho deduhiríem, que potser sens excepció sols representen el caciquisme corruptor y la pressió oficial y la imposició brutal de l'amo qui paga. Quines biografies polítiques més interessants y més instructives no's podrien fer!...

En fi, el seu procés ja quedà fet diumenge, com quedà fet el procés del govern central y de moltes altres coses. Lo que convé es prosseguir la lluyta ab la meteixa serenitat y constancia que fins ara. Caygueren els cacichs y llurs representants, a Barcelona. De xich en xich tots els de Catalunya cauran. Y un cop estiguem lliures d'aquest terrible corch que de fóra'ns empeltaren, podrèm treballar ab més desembraç tots junts pera aquelles conquestes definitives que tots desitgem, y separadament, y fins lluytant els uns ab els altres, pera aquelles altres que particularment creguem superiors y més dignes.

Que tot home qui porta en son si una ànima serena, un gran ideal y una voluntat ferma, tèn en la vida marcada una doble y honrosa tasca: Lluytar ab sos germans y lluytar contra sos germans.

EMILI TINTORER

AL POBLE CATALÀ

Desd'aquest periòdich, un dels qui més amunt poden arborar la bandera d'amor a la seva terra, felicitó coralment al poble català. Probes havia donades sempre de cultura; però desde l'acte del diumenge, fet consumat, fet inesborrable, la fama del poble queda ja per sempre ben sentada.

Guardèu com reliquia la insignia gloriosa que lluhien vostres nobles pits; y si alguna vegada un espurneig tan sols de revolta os passa pel cervell, no més guayteula, y tornarèu a ésser lo qu'ereu aquell dia en que la vostra solidaritat y germanor feu encauar les serpetes enemigues.

Salut també a la comissió organitzadora. Pot estar satisfeta.

Y vosaltres, diputats defensors d'aquesta terra, pensèu que ab gent com aquesta's va a tot arreu. Alguns encara són novells en aquest art d'enginy y mentida. Recordeu-los sempre, al mitj de la lluyta, que defensèu a un poble de nobles y grans aspiracions. No os malegèu, no os feu polhichs d'ofici.

FELIP PALMA

FALSA REPRESENTACIÓ

Diuenge passat tinguérem ocasió d'observar dos fets que'ns parlaren ab una eloqüència extraordinària. Mentres al Saló de Sant Joan s'hi celebrava la festa de Solidaritat Catalana, en la que'l cor de nostre poble evidenciava francament y ab energia'ls seus desitjos y les seves aspiracions, no gayre lluny d'allí un nucleu de ciutadans qui pertanyen a una classe *distingida* celebrava una altra festa, en la que també, a la seva manera, donaven pública manifestació dels seus afans y de les seves preocupacions: la festa del Concurs Hipich.

Mentres en l'una totes les forces vitals de Catalunya hi concorrien pera demostrar ab llur presència que tenen motius de queixa de les oligarquies dominants; mentres tot lo que significa veritable vida s'acoblava ab entusiasme pera fer una demostració de fermesa, en l'altra tot lo qu'es ja última expressió d'un estament caygut patentisava una vegada més la seva indiscutible inutilitat.

Els uns eren la viva representació del nostre poble; els altres, els qu'endebades s'esforcen pera ostentar indègudament tal distinció.

L'aristocràcia (mot que deuria significar tota una mentalitat de les modernes metròpolis) qu'es o hauria d'ésser un organisme revestit d'importància especial pel conjunt de la seva vida, la qual representa'l nucleu dels seleccionats pera influir notablement en les populars evolucions, no resideix ja ni de manera insignificant en aquells nucleus que ab el nom de classes directores o *aristocràtiques* coneixèm.

No són elles les qui ab l'legítima autoritat poden lluhir aquest títol, perque es absolutament inqüestionable que'l nostre poble, els desitjos y els sentiments veritables del nostre poble, ni engendrarien idees com les d'organisar suscripcions pera fer regals inútils o perjudicials, ni engalanarien balcons per diades de trista significació, ni confeccionarien àlbums pera fins determinats, ni celebrarien festes a les que volen atribuhir el caràcter de barcelonines essent exclusives d'uns quants als qui gens preocupa la necessitat de celebrarles, però que tenen en cambi la pretensió ridícula de que, ab tot y no respondre a

cap li profitós, sien subvencionades per fondos comunals.

El poble català té sed d'altres coses més enlayrades que aquestes, y aytal desitj se circumscriu avuy únicament en les classes menesteroses, y, ab més o menys influència d'objectius ulteriors, en les qui s'anomenen menéstrales, barrejantse ab elles tot l'intellectualisme de Catalunya.

Aquests són els qui no's donen vergonya de parlar en català encara que no faci *fi*; aquests són els qui aguanten totes les ires del poder central que's dirigeixen contra'l nostre factor econòmic; aquests són els qui a costa d'extraordinaris sacrificis logren donar impuls a les nostres forces industrials, mercantils, científiques y literaries, pera caracterisar a Catalunya ab un esperit progressiu, y per això són aquests meteixos els qui tenen prou força de voluntat per'ajuntarse en magna manifestació y clamar contra'ls qui fan inútils tots els fruits de les seves energies.

Que ho sàpiguen, donchs, els oligarques centralistes. Que ho sàpiguen els qui en breu rebràn presentalles en nom de Barcelona. Els qui en seràn llurs portadors, no són ni representen res en l'aním de la nostra ciutat.

Seràn els qui no coneixen afectes per la patria, els qui ab llur criminal passivitat entorpeixen l'avenç de la nostra terra, els qui no cobegen ideals ni sentiments, els qui simbolisen l'esperit decaygut y enrunat d'un poder qui fou.

Y, en cambi, Barcelona y Catalunya tota es el poble qui estima a la seva patria, el qui evoluciona, el qui's desperta a l'impuls de nobles ideals y sentiments, el qui's prepara per les futures grandeses.

PERE B. TARRAGÓ

EL TRUST DE LA OPOSICIÓ

Ja hem donat el primer pas. Ara es cosa de no deixarho refredar. Massa n'hem perdudes d'ocasions.

Després del grandios acte de l'Homenatge, cal segellar la Solidaritat. Cal sortir a l'encontre dels *anglòfils* ab el *trust* de la oposició. Que cada partit formuli concretament son programa. Y, un cop fet això, que's nombri una ponencia encarregada d'examinar les aspiracions diverses y ferne la tria, deixant de banda tot lo oposat y seleccionant tot lo idèntich. D'aquesta manera tindrem aviat lo que's desitja: el programa únich, la *norma* comú al *bloch* autonomista.

Quaranta diputats trets del cor de Catalunya, altres tants de les demés regions, formarien un baluart inexpugnable, capaç de fer trontollar tots els mals governs.

El poder central, representat per un home tan voluble, indecis y gens valent com en Moret—anagrama de *temor*,—veyentse perdut s'agarra al ferro rohent de la intervenció estrangera. Com si no'n tinguessim prou d'anglesos, encara, pera salvarse ell, vol entregarnos lligats de mans y peus als detentadors de Gibraltar.

Es precis, costi lo que costi, impedir aquest crim de *lesa patria*. Amunt, donchs, en nom de la Solidaritat. L'hora es sonada. Ara o may. Sia nostra consigna aquella santa paraula catalana de les velles generacions: *Comencèml*

LLUÍS DE JANER

DESDE PARIS

¿PERA QUÈ?

Una vegada era un barco navegant, no pels mars del Nort com el rey de la cançó, sinó per mala mar. Tan mala, que tots els passatgers estaven marejats. Sols un aragonès restava tranquilament sobre coberta contemplant ab indiferencia les onades. Això admirà al capità del vaixell de tal manera, que no's pogué estar de demanarli: «Y vostè ¿no's mareja?» Pregunta a la que l'aragonès respongué, esguardant al capità ab ulls d'admiració: «¿Yo? ¿Pa qué?»

Es aquest un conte que m'ha sigut recor-

dat pel fet de sentir fer la meteixa resposta a gayrebé tots els catalans als qui's pregunta: «¿Ja ha anat al consolat?...» «¿Jo? ¿Pera qué?...» En efecte, responen així els catalans, y responen així els russos. Y responen lògicament, car uns y altres, si's troben a l'estranger, es precisament perque hi han vingut en busca de protecció, y no serà precisament anant a aquelles cases ahont la trobaràn. L'anglès, el nortamericà qui deixen darrera seu solidaritat, drets... y una esquadra, no perden el temps anant al consolat; nosaltres, fentho, ens exposèm a deixarhi els diners. Jo recordo que durant ma primera estada a Paris, havent *oblidat* ma inscripció, vaig tenir de *recordarme* de ferla pera obtenir ma carta d'entrada a la Biblioteca Nacional. La inscripció no pogué efectuar-se, car no tenia jo ni el *pase* de soldat, ni el passaport firmat pel comandant del districte, ni la fe de batisme, ni el certificat de bona conducta legalisat per l'alcalde del barri. La manca de tots aquests documents necessaris a la vida... dels altres, m'impossibilitava d'estudiar; però, oh poder dels poders!: dues pessetes acompanyant una instancia'ls supliren tan bé, que'l meteix qui'm despatxà confessà que, en efecte, ma personalitat era suficientment acreditada, y etc., etc., y la inscripció fou feta.

Si: són les dues pessetes, y la instancia, y el timbre mòvil, y el certificat de bona conducta (aquell certificat qui acredita la bona conducta dels delinqüents en quasi tots els sumaris instruhits contra eils), y l'impost... Es el *dever*, en una paraula, lo que deixèm darrera. ¿Pa qué tornar-lo a trobar? Els uns fugen de la intransigència social en busca de la llibertat, els altres de la intransigència universitaria en busca de nova ciencia; qui fuig de la intrasigència del sepulcre en busca d'ayre oxigenat, qui de la capitalista en busca d'un salari. ¿Pa qué tornarho a trobar tot?

Se fuig del dever, no's deixa enrera cap dret. L'altre dia vaig trobar tres catalans; eren tres criatures. Varen venir sense que ho sapiguessin a casa seva. Se varen convenir tots tres, y com uns homes se'n anaren a córrer món. Y no's pot dir que hagin perdut el temps. Un d'ells, en el poch temps que fa que's

troba a Paris, ja ha fet un descobriment. Si el ministre d'Instrucció d'Espanya'n sent a parlar d'aquest descobriment, ben segur que riurà, y no obstant no deuria riure. Senzillament el bon xicot ha *descobert* un llibre en extrèm curiós, car en ell s'hi troben totes les paraules castellanes y franceses de tal manera col·locades, que, sense trencàrvoshi el cap, no més heu de fer que buscar el mot castellà y al costat hi trobèu *la manera com el diuen els francesos*. Y, oh cosa admirable!: el llibre també serveix pels francesos, car *després* les paraules *estàn al revés*, y buscant la francesa s'hi troba la castellana!

Digueume: ¿no vos admira aquest xicot? ¿No vos imaginèu el seu goig al fruhir la troballa, el seu goig *de veritat* al trobar que, en efecte, el llibre no enganya y qu'es cert que *pan* se diu *pain* com ho ha sentit a dir (es lo primer que s'aprèn de tots els idiomes!!), y que, oh cosa també admirable!: si busca *pain...* al costat hi troba *pan...* qu'es allò que a casa seva'n diuen *pa?*...

Si el ministre d'Instrucció ho sab, com riurà del goig aquest! Y, no obstant, no deuria riure si pensés que a n'aquest goig ja hi tenia *dret* el xicot aixi que va nàixer, que aquest goig no era precisament ell qui tenia de trobarsel, sinó'ls altres qui tenien el dever de ferli sentir tot seguit que pogués capir-lo, car si l'Estat té alguna rahó d'ésser no es altra que la de posar a la disposició dels homes lo que altres qui han sigut avans qu'ell han per ell fet. ¿Com, si no, se pot exigir a n'aquest que faci pera'ls qui vindran?

No, no són drets tot lo que's deixen. Ell sols coneix l'impost, la suhor, el sacrifici. Y aqui el teniu. Feuli la pregunta, y ¿qué volèu que vos respongui sinó «¿Pera què?» L'home qui ha hagut de passar un drama, qui ha hagut de fugir de la familia sent cents kilòmetres de camí pera fruhir el petit goig de *facilitat* qui dóna la invenció del diccionari, ¿qué vos pot respondre sinó «¿Pera què?»

Y tots, qui menys qui més, hi venim a descobrir un *diccionari* aqui: un diccionari que teniem d'haver conegut allí...

«*Sobre todo* — deya l'altre dia un alt personatge castellà a un amich qui va anarlo a

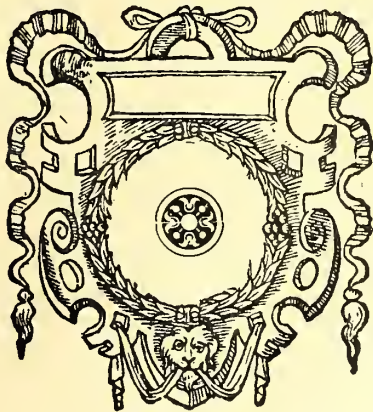
visitar — *sobre todo no se trate usted con los catalanes estudiantes del Barrio Latino: todos están bajo la vigilancia de la policía...*» ¿Pera qué fer comentaris?... Però ¿qui rediable'ns ha donat entenenent d'ésser estudiants? Car en ésserho està'l pecat. ¿Quin altre pecat poden haver comés, per exemple, els russos, aquells simpàtics russos qui passant mil miseries y privacions, qui vivint per dotzenes en els pisos, creuen els carrers silenciosament, ab els llibres sota'l braç, omplen les biblioteques, se distingeixen en els cursos per llur aplicació... quin altre pecat poden haver comés que'l d'ésser estudiants?... Si; hi ha hagut algún rus qui ha fabricat bombes; altre tant s'ha dit d'algún català; però'l pecat no es general; el pecat general es estudiar, fer progrés, aixoparse d'avenç e intentar portar el mot *moviment* a la llar...

Una de les coses més graves que la policia va trobar a cà'ls germans Hebert y Buchard, fabricants de bombes, fou un paquet de correspondencia escrita en Esperanto. Quina feynada, la policia francesa! Ab quines precaucions feu portar el paquet a casa monsieur Navarre pera qu'esbrinés lo que les cartes deyen! Aquest senyor compregué tot seguit que's tractava de quelcòm grave!.. En el fons les cartes eren familiars, però...!

— Ja ho veyèu: se dediquen a estudiar coses estranyes! —

Verdaderament l'estudi es una cosa grave... pels qui manen. Y si no, que ho diguin els pobles y els homes qui han lograt sa llibertat a copia d'estudiar!

F. PUJULÀ Y VALLÈS

LA NOVA REPÚBLICA

Al cim del Tibidabo han anat els representants del poble a brindar pel poble. Hi han anat després de complir llur dever, després de defensar al poble y d'ésser aclamats per ell. Y a llurs peus han contemplat ab embadaliment la ciutat immensa, quals munnions, per centenars de milers d'ànimes, tan gran exemple de civisme havien sabut donar dos dies avans.

Nosaltres hauriem volgut ésser amichs d'en Salmerón en aquells moments; nosaltres qui més d'una volta en aquestes planes l'hem combatut, hauriem volgut particularment y amistosament escatir ab aquell home qu'és ara nostre representant y defensor.

Y ab ell, y ab els demés diputats republicans, hauriem parlat de la gran República estesa a nostres peus; de la gran República d'amor en la que cada ciutadà ha sabut ésser un rey, y tothòm ha ostentat llur significació sense sectarismes, y l'ausència d'autoritat ha sigut suprema garantia d'ordre y de pau.

Y hauriem somniat en els grans jorns que han de venir, que ja's van acostant... en els grans jorns de llibertat y mutu respecte, en que'ls símbols d'opressió seràn cayguts, y abolides les prerrogatives injustes, y esvahits els odis seculars de germans ab germans.

Y ells, en Salmerón y els bons republicans, ells els oradors inspirats, ens l'haurien explicada la nova era politica que veuen obrirse al seu devant. Ells qui han conegut per fi lo que val y lo que significa y lo que reclama Catalunya, ells els amichs de la llibertat popular,

haurien cantat bellament un himne a nostre gran poble lliberal, un himne a la nova, a la única República a que nosaltres aspirèrem, perque es la definitiva, es la que tindrem quan tots siguèrem cultes y dignes; República a la que'ls pobles moderns han d'arribar a copia d'exemples grans més que de lluytes petites; República qui no's vincularà sols en formes de govern, car estaràn molt per sobre d'elles les sanes costums dels ciutadans.

Mes aqueixes costums no les pot tenir un poble qui no sia fort en ses conviccions y en sa rahó. L'exemple de cultura que diumenge donà Catalunya, no'l veurèrem may més si en nostra rahó no'ns fem forts. La rahó es serena; sens ella no hauriem fet lo qu'hem fet, y ab lo fet pot el poble català convèncers no sols de lo que val, sinó dels grans fins a que està cridat.

Quin honor pera ell, haver ofert tan hermos exemple a les nacionalitats germanes! Quin honor pera l'Estat si sapigués valdresen pera sa regeneració! Quin honor y quin consol ensemps, pera un politich honorat, haver sigut representant de poble qui tan bells exemples dona!

D'aquest poble de cultura y de llibertat es el pervindre. Ell ha de satisfer les aspiracions dels bons republicans que'l defensen y en ell s'inspiren; ell ha d'ésser la Nova República, la de l'avenir, erma d'hipocresies, neta de malfactors, deslliurada de tirans, ahont l'Amor sia Lley, y ahont les lleys sien dolces y puguin cantarles els poetes quan les dictin els llegisladors.

LLUIS VIA

QUÍN REVENIR DE SANGI!...

que fondo, fondo, 't veig tan virtuosa,
que bé podries arribá a ser gran.

LES TENEBROSES

Ah, Barcelona, Barcelona meva,
quina a'legría que m'has fet sentir!...
La explosió de la grandesa teva
m'ha encès de goig y orgull!...

No puch pas dir
lo que m'has fet fruhir!...
Ets Tu!... Has sigut Tu!...

Tant que frisava
per vèuret gran!... Y tot d'un cop, ahir,
cor que vols cor que tens, al cor t'entrava
tota la empenta de l'esdevenir!...

Era sang, era seny, era hardidesa
d'un poble heroich que se'n venia a Tu:

brahó que agegantava ta bravesa...
y, enlluhernat de ta radiant grandesa,
jo esclafia: — Quan vols, com Tu ningú!...
Ningú, ningú com Tu!... —

Ah, Barcelona, bona catalana,
geni dels ibers, quan de cop te plau
deixant el xafardeig de ciutadana
arborar la bandera que agermana
com un crit de victoria en el cel blau!...

Nirvil!... Nirvil!... Als ulls se'ns hi llegia
un daltabaix impacient!... Tothòm
al passar per ta arteria s'hi fonia
en sang de Catalunya: rebullia
al foch d'entusiasme; y el teu nom
en tronades d'aplausos s'esbandia
per dí a la Terra lo potents que som!...

RAFEL NOGUERAS OLLER

Dilluns, 21.

TXEQUES ENGRUNES

Viviem al Palackeho Nabrezi, es a dir, al moll de Palacký, a l'àngul y a l'enfront del grandios y modern pont qui porta'l nom d'aquell home politich qui tant ha trevallat per la gloria del seu país. El número de la casa era'l 1570.

Estranyarà llegir un número tan alt. El lector pensarà que aquell carrer es immens, tant o més llarch que'l de les Corts Catalanes de la nova Barcelona'l dia que vagi de riu a riu. Més s'estranyarà encara'l lector al saber qu'en el clos de més avall hi viu una gloria popular txeca qui reb tota correspondencia o telegrama ab sols posarhi el seu nom y el número 1897. En el clos següent hi viuen altres amichs meus, essent també elevada la numeració de llurs cases.

Hó explicaré. Praha està dividida en barris. Quan un propietari vol fer construhir una casa, al concedirli el permís l'Ajuntament, li dóna'l número d'ordre ab que figurarà la futura casa en el registre del barri. Després, quan el carrer es acabat, el Municipi numera les cases per l'ordre en que's troben al carrer. Entre tant, les designa ab la numeració consignada en els permisos pera edificarles. El moll, ara com ara, no està ple de construccions. Se'n veuen bastir, haventhi bastants troços buyts. Si el carrer fos acabat, ab totes les cases llestes, se diria com per exemple's diu: Podskalská II. 357, st. (barri) c (cislo) número 3; n (nou) pera diferenciarlo del vell. Mes, no estant acabat, en el meu cas, la meva adreça seria: Mu Dr. Benet R. Barrios. Palackeho Nabrezi, 1570. II III posch. Praha.

Als passamans de les escales, a distancies iguals, hi ha uns clauets metàlichs alts de 25 milimetres, de formes més o menys artistiques. Hi són en tota la extensió de la escala, per llarga que sia, en el passamà de la banda de fóra, mentres que'l passamà del costat de la paret es llis, cilíndrich, y sovint de metall brunyit. La rahó es que la lley de policia de 1887 ordena que la barana de la part de l'ull de la escala sia continuay tingui aquells clauets a 60 centimetres de distancia l'un de l'altre pera interrompre la llisura, en

previsió de que la maynada, fent entremaliadures, se deixi anar pel passamà com si patinés a cavall o devallés fent el *warrap* dels alpinistes. Trobant aquells grops, no resulta gens agradós el ferho.

L'Ajuntament té disposat que, demunt de tota porta de pis, hi hagi un número en xifres romanes, y a sota, en xifres corrents, el número de cambres que cada pis conté, sense mancarhi el quartet excusat ni la cuyna.

Per exemple: $\frac{XX}{124 - 130}$.

La numeració es *aeria* y *subterrània*, puig en algunes cases hi ha, sota'l nivell del carrer, un, dos, y fins tres pisos inferiors, com n'hi ha quatre y cinch de superiors.

A la porta del pis hi ha'l nom de la familia qui l'habita, y en molts una plaqueta metàlica rodona, d'uns vuyt centimetres de diàmetre, en la que hi ha pintades les tres torres qui formen el pintoresch escut d'armes de la vila de Praha, ab inscripció a l'entorn: *Prispivá na chude král. klav. mesta Prahy*. (Contribueix pels pobres de la real capital de Praha.)

Arribats a una casa, al presentarse la senyora, no tot han d'ésser cerimoniosos encaraments, sinó que, al contrari de lo que succeheix en les terres d'enrahonadors ahont tot es «beso la mà» y «beso'ls peus», aquí's pren la mà dreta de les senyores y se les hi fa un petó, sia sobre la pell del guant o sobre la propria natural, tot dihent: «Beso la mà». (*Ruku libám* o *Kusse die Hand* en alemany.) Y aleshores un se recorda dels portuguesos quan diuen: *Me reventan os comprimentos d'os castazaos*.

BENET R. BARRIOS

FLOR DE LA LUXURIA

La monja poch a poch sos hàbits va desfent y mostra a un raig de sol ses carns immaculades: y tanca'ls ulls, y riu, y els braços nuus estén per'abraçar quelcòm que fuig de ses be ades.

Es bella, esculptural; el seu esguart fa llum; y té la carn rosada, com una gran aurora, Sos llabis, mitj oberts, exhalen un perfúm de flor de voluptat que'ls ayres enamora.

Y el raig de sol, tranquil, encén ab un petó son ventre virginal més blanch que l'alabastre, y els pits exuberants tremolen de dolçó al rebre'l primer bes que'ls hi envía un astre.

Al lluny s'ovira'l camp, daurat, ple de bellesa, hont tot sembla que rigui en un constant amor, y's veu el riu calmós baixar, ab l'aygua encesa, lluhint al cop del sol intensa resplendor.

Qu'hermosa es la planura!... Còm entra sa halenada a perfumà a la monja, qui té'ls llabis humits!

El seu amor, tan gran, la té tota encisada, com si el sentís sencer vibrar dintre sos pits.

Y evoca mil imatges de coses pressentides, que dins son cor encenen un foch de joventut. Y's diu ella meteixa paraules may sentides, qui suren, tremoloses, per sobre la quietut.

El sol encar la nimba d'un resplendor de gloria. Y ella en el bes del sol hi creu endevinar de l'estimat que lluyta la passional victoria. Y, com aymant qui besa, al sol gosa mirar...

En un suprèm espasme sos membres s'estremeixen, y tanca les parpelles y encara veu claror. Y's troba fecondada de resplendors qui deixen una pacible aurora florir dintre son cor.

Quan, vagament, aixeca l'esguart, el Christ ovira demunt son llit de verge, els braços sempre oberts. —L'Espòs qui may la besa...!— y tristament sospira, mirantli els llabis palits, de llarchs petons deserts.

TRINITAT CATASÚS CATASÚS

LA CANÇÓ

Y tot sumant, sumant, no podia treures del cervell aquella cançó tristoya, de cayent anyoradiç y melangiós, que li voleyava per dintre desbaratantli els números y fentlo posar nirviós cada volta que s'equivocava.

No podia pas trèurela, no; prou tancava la boca y's volia dedicar solsament a n'aquelles restalleres de números qui semblaven potetes de mosca. Quant més s'empenyava en tenir força de voluntat, ab més perfidiosa obstinació se li escapaven y ballaven devant seu, tots barrejats, una dança solemnia, ritmica, al compàs d'aquella cançó. «Però ¿per què? — se deya ell. — ¿Per quin motiu estrany m'ha causat tanta impressió?... Perque, d'agradarme, no puch pas negarho que m'agrada extraordinariament... però lo que jo voldria esbrinar es aquesta impressió que'm fa sempre que la sento y sempre que la canto. Me recordo d'aquell aymador... d'aquella princesa... de la forca... y...

Cançó de mes pobres penes,
per què no voles, cançó.
y ab les ales ben esteses
petita, bonica,
te n'entres en son cor
lireta, liró...

No pogué ferhi més: li agafaren de sobte tan forts desitjos de cantarla, de trèuresela del cervell pera que volés deixantlo tranquil, que tingué de modudarla a mitja veu, re-

creantse en la seva tonada tan dolçament trista.

— Ara!... Gracies a Deu qu'enllestiré aviat... Tres... dotze... vint... vintiquatre... vintiquatre... vintiquatre y nou... vintiquatre y nou... Ja tornèm a serhi! Mirèu qu'es prou! No acabaré may més!... Quan no es una cosa es una altra!... —

Y's quedà ab la mirada perduda entremitj d'aquells sets de cúa cargolada, d'aquells uns llarchs y prims y d'aquells tresos botaruts.

— No m'havia passat'may! — anava dibentse ell meteix, contemplant l'òrbita enigmàtica d'un zero rodanxó... Ell qui sempre havia estat tant seriós en el treball, tan segur de lo que feya, sens altra preocupació que'l bon compliment de ses tasques y sens altre desitj que la continuació infinita de la vida arreglada y metòdica que portava!...

Per'xò, ja feya temps qu'estava quelcòm concirós; y tot desde un dia que vegé en el pis del devant de sa casa còm uns casats novells, joves, enjogaçats, s'acaronaven ab aquella fogositat de dues ànimes pariones y ditxoses.

Desde llavors, sovint mirava entorn seu com cercant quelcòm, y coneixia que soñ cor ne tenia necessitat d'una passió d'aquelles. Se sentia ple de caricies, de delicadeses, y frisava per prodigarles... però ¿a qui?...

Estava sol en una dispesa; no havia inti-

mat ab cap de sos companys de taula, sis esbojarrats i sens altre desitj que les diversions grolleres y rebaixadores, y de converses poca-soltes y lascives. Al considerar tot això's trobava tan sol... tan abandonat!... — Però ¿a qui? ¿a qui? — se preguntava ell: — ¿a qui puch confiar aquesta ilusió, aquest desitj nascut a mos vintisis anys complerts?... —

Aquella xicota tan ayrosa, tan neta sempre, ab aquell posat de tristesa, s'avenia ben bé a sos gustos... Y lo que són les casualitats! Cada dia al sortir del despatx se topaven: ella anant avall, sortint del taller; ell anant amunt, cap a la dispesa a donar bon compte del sopar fumejant, ab olors apetitoses, qui l'esperava.

Y vetaqui les distraccions d'ell. Aquella cançó que havia sentit al Principal havia pres estada en son cervell, y, sens ell saberho, condensava tots els seus desitjos, fentli anyorar aquells afalachs qu'ell no coneixia y que devien ésser tan dolços... tan dolços!...

Que poch se coneixia ell meteix! Sortia del despatx ab posat de despreocupació, quan la preocupació més fonda l'encegava!... — *Bueno*, y qué! — deya ell. — ¿Tot justament té d'ésser aquesta xicota la que busco pera omplenar aquest buty que sento y que'm posa trist y melangiós?... No n'hi ha d'altra?... Y donchs!... — Però a mida que s'acostava al lloch ahont sempre's trobaven, sentia un neguit, una frisança, un temor de trobarla aparellada... Y al véurela atravesar el carrer tota seriosa, ab aquell pas menut y ayrós; al contemplarla de cúa d'ull, ab aquells cabells rossenchs, pentinada senzillament, sens estuferes de mal gust, ab aquella carona pàlida, d'òval allargat, bon xich magrisona, respirava ab satisfacció y la compadia, pensant que devia sofrir alguna pena.

Ja feya dies que durava aytal frisança, y fins ara no havia conegut que aquella simpatia s'era convertida en amorosa passió; tranquila, perque son temperament no'l portava als extrems de follia, propis dels caràcters apassionats y variables; gran, perque havia nascut ferma, esplendorosa; intensa, perque son cor infantivol s'havia despertat a una edat en la que, en altres, les passions, els desenganys y les adversitats ja

han fet sa obra destructora treyéntelshi aquell suau perfúm de candorosa ingenuitat que's té en la juvenesa .. y ell, el cor el tenia verge, jove, ignorant de les matzines que l'envelleixen avans d'hora, y disposat a entregarse sense recança a n'aquelles delitoses dolçors qu'ell entreveya.

Y en aquelles dolçors y en la cara melangiosa y d'òval allargat somniava ell quan, creyent inútil tota mena d'esforç pera fer ab la exactitut d'avans les operacions aritmètiques, les deixava estar, convençut de que aquella frisança nirviosa era més poderosa que sa voluntat pera reduhirla.

Y vinga somniar, y vinga fer castells en l'ayre. S'hi trobava tan bé pensant en ella; sentia tant de consol y tenia tanta esperança, qu'estava segur que, trevallant com un boig, fent prodigis d'inteligençia, arribaria a poder oferirli una posició que'ls posés a cobert de les necessitats de la vida... Perque, la veritat, ell, desde que la coneixia, tenia ambició, però una ambició noble. Y ja's veyab ab el cap junt al d'ella, ses mans passant silencioses y manyagues per aquell tou de cabells rossenchs, tan fins; ja's veyab esguardar ab placidesa amorosa per aquells ulls tan grossos y tan melangiosos, y units sos llabis als llabis d'ella en un petó llarch, seré, ab aquella serenitat propria dels sers bondadosos...

Calia acabarho, allò; calia posar remey a les seves distraccions que ja eren massa freqüents y cridaven l'atenció dels seus companys d'escriptori qui se'l miraven somrihent y ab ses mirades li preguntaven el per qué d'aquell cambi. Ell, de natural reservat, no volgué exteriorisar may l'estat de la seva ànima, y creya que no hi havia necessitat d'anar a contar a tothòm aquell amor, y fins li semblava que, sabentho ell sol, era més gran y més intens, y, que si ho hagués contat a n'algú, potser li hauria minvat.

Ja feya estona que sos ulls llambregaven ràpidament la esfera del rellotge, y trobava que'l temps tardava a passar... Si, si!... Ja estava decidit! Aquella nit meteixa l'aturaria y li declararia'l seu amor... ¿Còm? Això'l preocupava, perque ell no sabia ni còm començar... — Ba, ba! ¿Per qué apurarse? — pensava. — Un cop sia devant d'ella ja'm sortirán paraules, que no'n sóch pas escàs y no m'ex-

plico del tot malament... y si acàs la emoció'm fa un nus a la gola, els ulls ja diràn tot lo que saben, que no es pas poch. Y així discorrent, unes voltes el somris li entreobria'ls llabis, y altres les celles se li junten com preveient possibles obstacles.

Les vuyt!... Per fi!... Ab nirviositat extraordinaria desà'ls llibres, tancà son pupitre y començà a respallarse la roba ab frenesi, mirantse per tot arreu, temorós de que alguna taca indiscreta'l pogués fer passar per poch cuydadós.

Se rentà les mans dues o tres voltes, no trobantles encara prou nêtes y blanques pera otorgârleshi l'honor d'estrényer aquelles manetes que a n'ell li semblaven de cotó flux, y sorti disparat, donant la bona nit ab veu alterada.

Carrers amunt, ab el pas segur del qui ha pres una resolució sense tēmer les conseqüències, anava cantant entre dents aquella cançó, com si, fentho, son anim s'enfortis y com si cada paraula aumentés el valor que li semblava necessari pera portar a cap aquell acte del que'n depenia la felicitat de tota sa vida.

Ja s'hi acostava... ja coneixia pels batechs desordenats de son cor que la emoció seria gran... y que més gran seria la felicitat si ell lograva que'l cor d'ella bategués a l'unison ab el seu en les penes... en les alegries...

Quina sotragada! Quan més enfeynat estava en filar bé tot aquell devassall de paraules amoroses que son cervell li dictava, vegé tot el castell de ses ilusions per terra... tot

enrunat!... Aquella dolça esperança, aquella dòna somniada, passava carrer avall duhent un jove al costat, el pas calmós com pera retardar el moment agredolç de la despedida... una d'aquelles despedides per ell somniades, en les que sempre hauria tingut tantes coses pera dir... Y, al passar prop d'ells, una mirada descuydada d'ella anà a enfonsarse en son cor... una mirada de triomf, de desitj satisfet...

Trasbalsat per la sorpresa, aclaparat per aquella commoció fortíssima y dolorosa, seguí caminant d'esma, ab la meteixa pressa, ab el cap baix, esgroguehit y ab els ulls embotornats per les llàgrimes qui s'empenyien desitjoses d'escaldarli les galtes y marcarhi els solchs inesborrables del primer desengany.

Entrà a la dispesa, ficantse tot seguit dins son quarto pera que'ls altres no vegessin les senyals de tan forta pena; se tirà sobre'l llit inondant el coixi de llàgrimes silencioses, rohentes, pantejant, sanglotejant fortament, y sentint en ses orelles, barrejada ab forts xiulets, la tonada d'aquella cançó ab accents més tristos, ab modulacions més melangioses, com si algú's complavés en cantarli prop seu pera martiritzarlo recordantli ses ilusions, aquelles belles ilusions desfetes, aquelles placèvoles esperances de que s'acabés l'àrida vida que portava y que se li faria insoportable després d'haver entrevist tot un cel de felicitats somniades.

A. FONT Y LAPORTE

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Ŝi tradueix nostre *ella*. En la declinació també tradueix nostres formes *la*, *li* (l'). Exemples: (Nominatiu). *Ella* escombra, *ŝi balaas*. (Datiu). Ell li enviarà (a n'ella) el retrat, *li sendos al ŝi la portreton*. (Acusatiu). Jo la veig sobre'l trapeci, *mi ŝin vidas sur la balancilo*. *Ella* l'ayma (a n'ella), *ŝi amos ŝin*, etc.

Ĝi tradueix nostres *ell*, *ella* referintse a coses, o animals de qual sexe no fem esment. En la declinació també tradueix nostres pronoms personals de tercera persona *el*, *la*, *li*, (l', 'l) y nostre acusatiu neutre *ho*. Exemples: Ell (el pa) es bo, *ĝi (la pano) estas bona* (nominatiu). Jo li (al vi) he afegit aygua, *mi aldonis al ĝi (al la vino) akvon*, (datiu). Jo'l menjo (el meló), *mi ĝin manĝas (la melonon)* (acusatiu). *Ella* l'ayma (l'idioma Esperanto), *ŝi amas ĝin (la lingvon Esperanton)* (acusatiu). *Ella* (la taula) es petita, *ĝi (la iablo)*

estas malgranda (nominatiu). Ella o ell (la criatura) corre, *ĝi* (la infano) kuras (nominatiu). Acusatiu *ho*: Ell ho vol, *li ĝin deziras*. Deixiho (ho deixi) pera mi, *lasu ĝin por mi*. ¿Còm ho faria vostè?, *kiel ĝin vi faros?*, etc.

La primera persona del plural, *ni*, tradueix nostre pronòm *nosaltres*, y en la declinació també nostres formes *nos*, *ens* ('ns). Exemples. (Nominatiu). *Nosaltres deteriorém els claus, ni difektas la najlojn*. (Datiu). *Doneunos (doneu-nos, doneu a nosaltres) llibertat, donu al ni liberecon*. *Ens* han dit que'ns en aném: *Hi diris al ni, ke ni foriru*. (Acusatiu). *Preneunos (preneu-nos) tal com som, o deixeuos (deixeu-nos) tranquils a casa nostra, prenu nin tiel kiel ni estas aŭ lasu nin trankvilaj ĉe ni*.

La segona persona del plural *vi*, tradueix nostre pronòm *vosaltres*, y en la declinació també nostres formes *vos*, *os*. Es aquest pronòm el qui usém pera adreçarnos fins a les persones més íntimes; per lo tant, ab ell traduhirém nostres *tu*, *te*, 't, t'. Y no existint en Esperanto'l tractament de *vostè*, que fem els catalans usant el verb en tercera persona, ab el pronòm *vi* traduhirém nostres *vostè*, *le*, *li* ('l, l').

Ex.: Tu corres, *vi kuras*. Jo't dich, *mi al vi diras*. Jo t'aymo, *mi vin amas*.

Vostè usa, *vi uzas*. Jo li tiro (a vostè) *mi al vi ĵetas*. Ella'l crema (a vostè), *ŝi vin bruligas*.

Vosaltres tapèu, *vi ŝtopas*. Ell os envia (l'anell), *li ĝin sendas al vi (la ringon)*.

Vos he amagat, *mi vin kaŝis*.

La tercera persona del plural no més té una forma invariable pera'l masculí, el femení y el neutre. *ili*, que tradueix nostres pronoms *ells*, *elles*, y en la declinació nostres formes *els*, *les*, ('ls). Exemples: *Ells xiulen, ili fajfas*: elles dancen, *ili dancas*; ells (els objectes) estàn sobre la caçola, *ili (la objektoj) kuŝas sur la kaserolo*. Els hem posat. *ni ilin metis*; aixügals (aixuga 'ls) *viŝu ilin*, etc.

PRONÒM PERSONAL REFLEXIU.—S'usa aquest pronòm quan se vol indicar que l'acció expressada pel verb recáu sobre'l meteix subjecte de la oració. Pera totes les persones s'usen els meteixos pronoms personals corresponents, excepte pera la tercera persona del singular y del plural, que s'usa'l pronòm *si*. Tradueix aquest mot nostres pronoms *se*, *si*. ('s, s').

Ex.: Jo'm dich. — *Mi diras al mi*.

Nosaltres ens dihém. — *Ni diras al ni*.

Vosaltres os dihèu. — *Vi diras al vi*.

Ell se diu. — *Li diras al si*.

Ella's diu — *Ŝi diras al si*.

Ella's diu (la criatura). — *Ĝi diras al si (la infano)*.

Els, elles, se diuen. — *Ili diras al si*.

El pronòm *si*, com se veu, no fa plural ni cambia pel sexe. Això apart segueix les regles del substantiu y com ell se declina prenent la *n* en el cas acusatiu. Ex.: Ella s'ha trobat bonica, *ŝi trovis sin bela* (o mellor en lloch de *trovis*, *juĝis*, judicat). Ells s'han vist, *ili sin vidis*.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

No hem de ressenyar la Festa de Solidaritat Catalana. Ja ho ha fet prempsa diària, donant compte de l'entusiasme pregón y de la serenitat admirable del poble a que tenim l'honra de pertànyer.

Les ovacions de que han sigut objecte nostres diputats el dia de l'Homenatge, y l'endemà en la funció de gala donada al Principal, y el dimars en l'àpat del Tibidabo, les han ben descrites el diaris. Nosaltres ens limitèm a ferhi entusiasmes consideracions en els articles que precedeixen.

JOVENTUT s'ha honrat com tothòm assistint a quants actes s'han celebrat en obsequi als nostres visitants. Nostra bandera, com les

de totes les entitats germanes de Catalunya, fou aclamada diumenge; y, més que la nostra, la que duym de la guerra de successió, vella reliquia que servèm ab joya. Ab ella saludarem als diputats y senadors, ab ella saludarem també les altres banderes, y molt particularment les de *La Tralla* y *El Poble Català*, portades per en Secundi de Puig y en Marcel Riu, volguts companys de Catalanisme que'l dia avans havien sigut posats en llibertat y que reberen continuament grans demostracions d'afecte.

Gracies mil a tots els qui desde nostra redacció'ns acompanyaren, entorn de la bandera, al memorable acte de Solidaritat Catalana.

L'exemple està donat, y tots l'hem donat. Sols ens resta dir «Avant!», ab els llabis y ab el cor.

La premsa de Madrid, informant a sos lectors de la Festa de Solidaritat Catalana, ha estat... bastant bé. Hi ha excepcions, emperò, de les que no hem de fer cabal, com no'n fem, per exemple, de la opinió particular del duch de Bivona, car sembla, y es estrany, que aqueix senyor també'n té d'opinió.

Dels diaris de Madrid qu'hem vist, el qui millor judica y s'expressa es *El País*. Ho consignem ab gust, copiant els següents paragrafs pera que judiquin nostres lectors de les apreciacions que fa respecte a Catalunya:

Ha demostrado ser digna de la libertad que pide, de gobernarse por sí misma en lo municipal y regional. Ha probado su superioridad sobre aquella administración y aquel gobierno que se arrojan su tutela. Ha rechazado la injusticia de la suspensión de garantías á que frecuentemente se la condena desde los tiempos del conde de España.

Nos place, en estos tiempos de dudas, vacilaciones y decadencias, escuchar una afirmación vigorosa. Por esto aplaudimos la que de sí misma y de Cataluña hizo ayer Barcelona. La aplaudimos también por lo que puede tener de acicate y de ejemplo para el resto de España.

Si hay cuestión Catalana, y si muchos de sus motivos los siente el resto de la nación, de ésta es la culpa porque no sabe protestar con el mismo brío y, sobre todo, con igual entereza. Mientras Cataluña pide al Estado libertad, otras comarcas españolas sólo se vuelven á él para mendigar un batallón, una Academia, un Juzgado ó una diócesis.

Per nostra part hi estem tan conformes que, no teninthi res que dir, ens limitem a felicitar coralment al confrare madrileny.

L'alcalde accidental senyor Giner de los Rios ha felicitat a la guarda municipal per la seva conducta durant la manifestació de Solidaritat Catalana. Justa y merescuda es la felicitació, especialment pera la guarda muntada, qui sapigué mantindre la circulació entre una tan gran gentada sense provocar cap protesta per part del públich. Indubtablement els nostres petits representants de l'autoritat municipal són dignes per la seva prudencia de la simpatia de l'alcalde y de tots els barcelonins. No totes les autoritats ho poden dir així.

Sols elogis mereix la exposició que la «Lliga Regionalista» inaugurà'l passat divendres en honor de nostres hostes, els diputats y senadors qui han vingut a rebre l'homenatge del poble català. El decorat de les sales, el particular caràcter de quiscuna d'elles y lo ben combinat de tots els accessoris revelan la intel·ligència dels organitzadors Miquel Utrillo, Alexandre de Riquer, Olaguer Junyent, etc. Obres de pintura y dibuix,

pastells, aquarel·les, escenografia, etc., fan honor als artistes senyors Mas y Fondevila, Moragas y Alarma, Junyent, Urgellés, Vilomara, Urgell, Apeles Mestres, Matilla, Triadó, Riquer, Masriera, Padilla, Llimona, Casas, Pahissa, Ainaud, Bagaria, Xiró, Feliu de Lemos, Ros y Güell, Roig y Soler, Rusiñol, Mir, Graner, Nonell, etc., etc. Y de les escultures esmentarem les suggestives genialitats dels Oslés, y altres de l'Arnau, d'en Blay, d'en Fuxà, de l'Atxé, Pradell, Carrera. La sala de bibliofilia es també notable, veyentshi exemplars de la majoria de les obres del modern renaixement literari català.

Tant de bo qu'en les grans exposicions que s'han celebrat oficialment y fastuosament a Barcelona hi hagués presidit sempre'l bon gust qu'en aquesta s'adverteix.

Coralment felicitem a sos organitzadors.

Publicacions rebudes:

Leyendas de la Alhambra, per Wahington Irving. La Biblioteca *Autores Célebres*, qu'edita la casa Salvatella d'aquesta ciutat, acaba de publicar, traduïda al castellà per August Muro, aquesta celebrada obra del famós escriptor nortamericà qui ab tant de color sapigué tractar les costums espanyoles de la Edat Mitja. Preu, 60 cèntims.

Cel que s'obre, comedia en un acte, per R. Suriñach Senties. S'ha posat a la venda aquesta obra que fou estrenada ab èxit, en el teatre Principal, la nit del 12 de març de 1906. Preu, 1 pesseta.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de subscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franch.
Número corrent	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

EL INGENIO ESCALER

os Raurich, 6, Barcelona.

Fabricació especial de maniquís pera sastres, modistes, genres de punt, tendes de modes, cotilleries.

ÚLTIMS MODELS DE PARÍS Se confeccionen ab

GRAN LUXO pera aparadors y exposicions, y's fabricquen a la mida y forma de les senyores.—**IMPORTANT.** Se recomponen tota classe de **maniquís** usats, deixantlos com a nous tot y essent fets al estranger.

Suscripcions a periòdichs de modes pera sastres y modistes.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per inhalació dels agents antisèptics y
balsàmics que desprenen al dissoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ↵

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

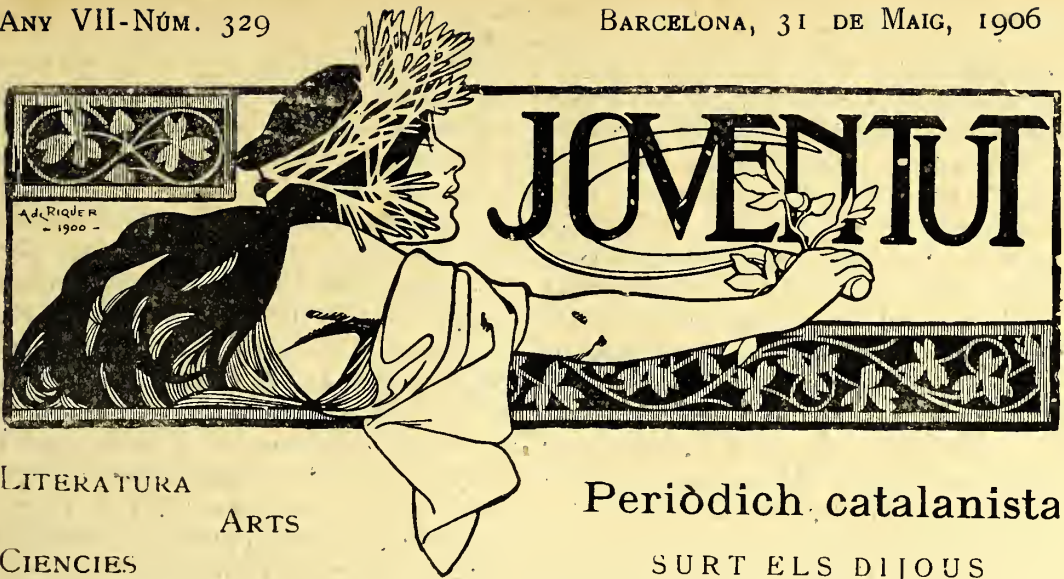
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener. — Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

TEXT: La Monarquia contra Catalunya, per R. Miquel y Planas.—Goig, per Antón Benazet.—Pàgines festives: El cinematograf, per Alexandre Font — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès.—Teatres, per Emili Tintorer — Berceuse marine; Chansons, per Violette Bouyer-Karr.—Enrich Ibsen, per Emili Tintorer.—Esperanta fako.—A la «Wagneriana», per D. Bonet y Cembrano — Clavé, per Lluís de Janner.—Noves.

GRAVATS: Enrich Ibsen, retrat per Sebastià Junyent.

Doctor ho presentia bé prou què'l Catalanisme havia necessariament d'acoblar les voluntats de tots els fills de Catalunya en un sol sentiment de Patria; y ell qui era tot bon dat, tot atracció, hauria degut conseguirho això per la sola força de simpatia que de sa venerable figura d'apòstol s'estenia arreu.

Mes ay!, no durà gayré aquest estat de coses. Enfront de l'apòstol blanch, els enemics de Catalunya hi oposaren la figura de l'apòstol roig. La Solidaritat restà quebrantada: en Lerroux, enviat plenipotenciari de l'Empireu de la politica espanyola, fou l'encarregat de dividir els catalans en dos núcleus oposats. Cal reconèixer sincerament que l'èxit (malaguanyat èxit y malaguanyat talent!) coronà'ls esforços de l'apòstol roig. La Historia farà justícia a n'en Lerroux y no deixarà de reconèixer la funesta influencia d'aquest home excepcional, respecte del qui res deixa preveure encara quina pugui ésser la fi que la sòrt li té reservada. Lo meteix pot acabar com un Robespierre que com un Gaponi.

**LA MONARQUÍA
CONTRA CATALUNYA**

Donèm al Cèsar lo qui es del Cèsar! Una omissió manifesta enclouen les derrerres festes ab les quals Catalunya ha volgut expressar son agrahiment envers determinades personalitats, per haverse eregit en defenedors del bon nom de la nostra terra. Justificat es l'aplaudiment; mes la Historia voldrà saber la causa a la qual se deü el fenomen *Solidaritat* qui ha permès expressar d'una manera tan unaním el sentiment de Catalunya. Analisèm els fets y esbrinèm les causes precursoras dels aconteixements.

Cal arribar fins als temps del doctor Robert, allà en la primera època expansiva del Catalanisme, pera presenciar la naixença de les corrents d'oposició ab que la nostra causa's trobà impensadament en son camí vers la Solidaritat. Com tot apòstol, el malhaurat

Dividits els catalans per obra d'en Lerroux en dues fraccions qui's combatien ab tota la sanya de qu'eren capables, pot dirse que l'anomenat Banquet de la Victoria (18 de novembre de 1905) marcà'l moment critich, el punt de màxima exacerbació de les males

passions atiadés dintre l'ànima dels catalans. Reconegut tot això com a obra d'en Lerroux (no se li pot regatejar aquest mèrit), ens trobem, donchs, en que l'homenatge de Solidaritat Catalana no'l podia comprendre a n'ell: y, en efecte, per una raríssima excepció entre gent política, el senyor Lerroux ha estat conseqüent y no ha donat may (pot dirse que no l'ha donada) la seva conformitat a la Solidaritat Catalana, la qual, segons sembla, se prepara a combatre ara desesperadament, per quant representa'l terme diametralment oposat a lo qui ha estat son constant punt de mira. Quedem, donchs, en qu'en Lerroux *no es pas un factor de la Solidaritat!*

—
 ¿A qui, o a què's deù, donchs, aquest fenomen que de manera tan radical ha canviat els termes del problema, tornant les coses a la meteixa situació d'una corrent única en que per un moment les poguè veure'l doctor Robert? No ha d'esser pas difícil determinar la causa eficient d'aquesta transformació: per una part queda demostrat que no es anterior al Banquet de la Victoria. Es precis, donchs, fer la historia *à rebours* partint del 20 de maig, festa de la Solidaritat: així passarém en revista, sempre retrogradant, l'aprobació de la lley contra'ls delictes de lesa patria (y contra l'exèrcit, per ella convertit en *substratum* de la idea de patria); els debats a que donà lloch el projecte de lley; la presentació d'aquest projecte a les Corts; la presentació del meteix al Senat; l'arbitraria suspensió de les garanties constitucionals a la *provincia* de Barcelona a instigació principalment dels elements armats; els fets memorables de la nit del 25 de novembre de 1905... Ja hi som! Aquesta data'ns ha de donar la clau de l'enigma; cal esbrinar dintre d'ella fins a trobarhi la essència, el principi inicial de la Solidaritat Catalana, car pot assegurar-se que, a partir d'aquest moment, les dues grans corrents d'opinió tendiren a unificar-se.

—
 Els fets d'aquella nit de referència tingueren, com tot acte humà, factors materials y mòvils més o menys determinats. Respecte dels primers cal deixarlos de banda: primer, perque no'ns interessan; segón, perque no podriem tocar aquest tema sense posarnos totament en perill. Ara respecte als mòvils,

si podèm dir que foren sintetisats en un lema devingut famós, y de qual adopció cal ferne tot l'honor al qui era aleshores governador de Barcelona. El lema era aquest: PATRIA Y MONARQUIA.

Hi ha en aquest lema sens dubte'ls principis actius als qui's deù el fenomen de la Solidaritat Catalana. Emperò cal tenir en compte que llur influencia no s'exerci sobre l'esperit de Catalunya en acció directa, sinó obrant com a reactius d'aquest esperit. Per lo tant, es precis desentranyar d'entre ells el qui pugui lògicament ésser tingut com a principi oposat al fenomen del qual ens ocupem, tal com al considerar tota acció expansiva se'ns fa precis estudiar la tendència coercitiva preexistent qui es, en cert modo, la justificant d'aquella.

Els dos elements Patria y Monarquia deuen ésser considerats, donchs, separatament. El primer podrà ésser fàcilment eliminat després d'un examen rudimentari. En efecte, la idea de Patria no es aquí més que'l pabelló que cobreix la mercaderia, lo qual se demostra fàcilment tenint en compte: primer, que'l Catalanisme es una tendència patriòtica, en el més pur y enlayrat concepte que del patriotisme pugui éstablirse; y, segón, que no pertoca'l gallejar de patriotes a n'els qui han estat causa de les més grans vergonyes per què ha degut passar la Patria en els darrers temps y de sos desmembraments.

Queda, donchs, la idea Monarquia, y es a n'aquesta a la qui cal atribuhir virtualment els fets memorables qui de retop iniciaren la corrent de Solidaritat entre tots els catalans. Y que aquesta deducció es lògica, ho confirmaria la sola enumeració dels agravis que Catalunya té rebuts desde que perdé ses atribucions de personalitat autóctona. ¿Qui dubtarà may de que'ls sacrificis imposats a la nostra terra en tot temps tendiren principalment a enfortir un règimen oligàrquich contrari a la nostra tradició nacional eminentment democràtica?

Que Catalunya ha estat despullada de sa personalitat en benefici exclusiu de la institució monàrquica, es un fet històrich reconegut. Y aplicant al cas aquell principi juridich qui senyala'l responsable d'un delicte en aquell qui pot tenirsen per beneficiat, podrém arribar fàcilment a la conclusió de què

Catalunya ha de considerar en la Monarquia son principal enemich, y per lo tant el sentiment de Solidaritat Catalana adquirirà la significació de protesta antimonàrquica que nosaltres tenim interès en fer ressortir

Y tenim interès en fer ressortir aquest fet perque creyèm que una orientació marcadament antimonàrquica es l'única actualment profitosa pera'l Catalanisme. Si teòricament la doctrina catalanista ha pogut desenrotllarse fins aquí sense significarse respecte de les formes de govern, cal reconèixer qu'en la pràctica la conducta dels catalanistes avuy per avuy sols pot tenir vera eficacia unida ab la oposició al regim monàrquich. Y entenguin tots els catalans que això no serà sinó pagar en la meteixa moneda.

R. MIQUEL Y PLANAS

GOIG

La Rosa aquella nit sofria, plena d'ansies. Esperava quelcòm y no sabia què. La seva saleta era blanca com una petxina... blanca com les tombes-celdes hont viuen enterrades les serenes y reposades monges.

Els finestrons, bo y ajustats, deixaven entrar una claror pura: la llum ensomniadora de la lluna, que com una hostia d'argent s'espargia pels pobles, mars y planes.

La Rosa de tant en tant parava la orella a la finestra, creyent ohir remors llunyanes. Cansada de tant esperar, li venien desitjos de despullarse y dormir, mes, passejantse amunt y avall, flayrant un ramell de flors que havia tret del pitxer de sobre la calaixera, li anaven passant les hores pausadament y ab dolcesa, embolcallades ab ilusions d'amor. Era un goig, pera ella, gaudir dels perfums d'aquell ramell fet de lliris y roses, festonejats de lilàs...

Dins de la cambra tot flayrava a vida verge. Y la Rosa, sempre pensant en el galàn y les flors, se recordà d'una que'n guardava com recort sagrat, com recort etern. Y, obrint la calaixera, tragué d'una capça una flor seca, sense flayre. Era una rosa. Al contemplar la flor marcida, va pensar unes coses!... Una veu interior li deya que aquella flor era la meteixa que, al punxar el cor d'algú, s'esfullaria propte y esdevindria pols. Que'n guardava de recorts aquella rosa! Li

havia donada'l seu galàn, una nit de ball, mentres dançaven. Li havia donada entremitj de paraules apassionades y promences dolces, y ella l'havia acceptada tota somrihenta, y se l'havia posada al pit, y l'havia lluhida tot el ball.

Una força inexplicable li feu apropar la rosa als llabis y besarla. Les fulles al cruixir semblava que's queixessin, y la besà més y més ab el pensament, abstret en el recort d'aquella nit.

A poch un grat cantar li feu oblidar els recorts passats, y, deixant les flors sobre una cadira, s'acostà a la finestra y vegé la cistella dels caramellayres qui, guarnida ab flors boscanes, tot sovint picava als vidres. Y el jovent, entusiasmat, portant la flamanta barretina, cantava ple de goig ab el somriure als llabis. La Rosa, tota contenta, guaytava a son aymant a través dels vidres. Ell prou tenia fita la mirada en la finestra, mes no la ovirava pas.

Al vibrant cantar d'aquella joventut, la Rosa obri poch a poch la finestra, deixantla mitj ajustada. Ja tenia la cistella dins sa cambra. L'aymant ab les mirades li deya que dintre de la cistella hi trobaria son cor, y ella, ella... si li hagués pogut posar!

A poch sorti de la saleta, y al tornarhi portava dos coloms blanchs, enflocats de cintes de tots colors. Y els lligà a la cistella, y al treurela ajustà la finestra. Qu'eren hermosos aquells coloms entre cants, y amors, y llum d'argent!...

Un cop hagneren cantat, tot seguit s'allunyaren pera cantar a altres noyes. Y la Rosa, obrint la finestra, els vegé desaparèixer al cap d'avall del carrer, entre la claror de les atxes. Y contemplant el cel y escoltant remors, a voltes ohia'ls cants de la colla qui, perdentse, flotaven per l'espai; y mitj endormiscada la sorprengué'l sol, y ella, plena d'ilusions, abaixà'ls ulls enlluhernats y tancà la finestra.

Sentia quelcòm gran, inexplicable. Un goig immens, ple de pureses... No sabia endevinar que acabava de passar l'Amor per son carrer, y l'havia captivada.

ANTÒN BENAZET

PÀGINES FESTIVES

EL CINEMATÒGRAF

Es dia de festa.

El vestibul del *Cinematògrafo Maravilloso* se troba ple com un ou. L'empleat que despatxa les entrades no pot arribar a donar l'abast.

— Cinch entrades!

— Jo sóch primer, mestre.

— No sè si ho sab que jo ja fa mitja hora que m'espero.

— Donchs jo fa tres quarts.

— Dues de preferència!

— Una!

— Quatre! —

El públich vinga ferse la competencia pera arribar a la *taquilla*, y el *taquillero* vinga anar separant entrades del talonari.

L'atmòsfera comença a ferse irrespirable.

De prompte un empleat obre la porta d'accès a la sala de projeccions, se sent un «aral» sortit de cent boques a la vegada, y la gent se precipita tumultuosament cap a la esmentada porta. No li fa res a n'aquella senyora'l quedar macada a conseqüència de les empentes: la qüestió es l'entrar aviat pera tenir bon *puesto!* Què se li endona a n'aquest menestral que'l trepitgin y fins li estripin l'americana, si es un dels primers que ha lograt entrar! Y a n'aquestes noyes, què'ls importa que'ls hi rebreguin els vestits! Lo essencial es el veure les pelicles.

— Faci el favor de no apretar! — fa un senyor petitó y rabaçut.

— ¿Què enrahona? si el que apreta es vostè.

— Jo no faig altra cosa que tornarli la pilota. Vostè ha començat.

— Calli, home, calli. Ab qui tè de queixarse es ab el que va fer aquesta porta sense pensar en vostè. Tot lo que li sobra d'alçada li falta d'ample.

— Home, s' concix que vostè dèu haver provehit de campanes a totes les iglesies d'Espanya.

— ¿Per què ho diu això?

— Perquè's veu que quan anava a estudi s'hi dedicava constantment a fer *campana*. Aposto qualsevol cosa que'l mestre guanya va la mesada molt descansadament ab vostè.

— No insulti, que no hi tè cap dret.

— Vostè es el que tè la llengua massa llarga.

— Això no m'ho dirà al carrer!

— Li repetirè alli hont ho tingui per convenient! —

La cosa sembla que vol embolicarse, més al arribar aquí la disputa, els dos espectadors busca rahons són empesos per la riuada humana cap a dintre la sala d'espectacles, y ni un ni altre's recorden més de l'incident.

Al estar tothòm instalat comença la simfonia, tocada en un piano atrotinat y greixós per un pianista no menys greixós y atrotinat que'l piano.

Per fi, y després d'haver inferit greus ofenses a l'art de Mozart, s'apaga la electricitat y un subjecte ab cara d'investigador del *timbre* cessant, comença:

— *Señores, va á dar principio á la sesión de cinematógrafo.*

Baño inoportuno! —

El públich, que prevèu ab el titol de la pelicula que aquesta serà de broma, deixa escapar un murmuri d'aprobació.

— Renoy que bè està això!

— Mira, mira, no se'n adona que l'altre se li acosta ab la galleda. —

Gran rialla general.

— Quina refrescada!

— L'ha deixat com un peix!

— *La gruta de las lechuzas!*

— Això es bonich: que surtin forces rates pinyades y dimonis.

— Mare, tinch por; anèm que no ho vull veure més.

— Calla, o si no aquest senyor del cap pelat t'agafarà. —

El senyor del cap pelat, al sentir que's parla d'ell, se tomba pera conèixer a la persona que li ha trobat aptituts d'espantacriatures, lo que acaba d'esperuguir encara més al nen, que s'arrapa fortament al coll de sa mare.

— Ay mare, fugim!

— Si ho fan de per riure, tonto.

— *Los amores de un gendarme!* — crida l'anuncia-pelicles.

Y el públich riu ab el xascos que li passen al *gendarme*, s'enterneix ab el *Secuestro de siete hermanitos*, y fins s'indigna ab el *Robo é incendio en la India*.

Per fi apareix en la tela l'avis de *último número* al meteix temps que l'empleat del cinematògraf anuncia:

—*Estreno de la sensacional pel·lícula titulada «¡Todo por el Amor!»*—

Aquesta pel·lícula si que t'è verdader èxit! Hi ha situacions pera tots els gustos: desde una fugida amorosa en un llagut, acompanyada al piano ab un vals *Boston*, fins a una tempestat en alta mar ab soroll de llaunes de petroli. Y el final... quín final pera emportarsen al públich! Aquell enamorat que per gelosia mata al seu rival, l'empresonament del matador, la escena final representant el suïcidi de la dòna que ab el seu cap ple de pardalets ha estat causa de que un home hagi emprès el camí de cà'n *Taps* y un altre'l de la *càrcel modelol*...

—Aquesta si que m'ha agradat!—diu un subjecte a la seva dòna al sortir de l'espectacle.—A mi que'm donguin vistes de *cinematògrafo* que un hi pugui apendre. ¿Veus lo que són les dònesh? Per mor d'unes faldilles un home de bè que's pert tota la vida, y un altre minyó al cementiri. Ja ho haguera arreglat jo! Una bona vara per les costelles d'aquella bagaça! Ja sòu bona peste les dònesh!

—Bé, home, m'ho dius d'un modo que sembla que jo'n tingui la culpa.

—Totes sòu iguals. Si no la feu es perque no teniu ocasió.

—Ay, poca substancia!

—Vés ab compte a contestar malament.

—Però ¿què t'agafa?

—No ho sòch jo dels homes que's deixen malparlar per la dòna. Proba d'alçar el *gallo*, que ja ho veuràs en arribant a casa!—

Lo que pot la sugestió d'un espectacle! La projecció de *¡Todo por el amor!* fins pot èsser causa de una tunda conjugal ab les irremediables conseqüències d'escàndol pel vehinat y la corresponent visita a l'alcalde de barri.

No es bo que la gent de sangs fortes vagi a veure drames cinematogràfichs; no tothòm t'è'l caràcter pacífich ni veu les coses baix el punt de vista pràctich com aquest bon vellet que ix també ab la seva esposa del *Cinematògrafo Maravilloso*, tot justament darrera'l matrimoni que va disputant.

—¿T'ha agradat, Madroneta?

—Si, molt, però això ultim ho he trobat massa trist.

—No'n facis cabal. Tot es passar el rato. Diumenge vinent tornarèm, ¿veritat?—

El cinematògraf es la gran institució: poch quartets, distracció, y estalvi de llum a casa.

ALEXANDRE FONT

DESDE PARIS

LO QUE'S CONTARÀ

Sota'ls vells castanyers qui ab sa pluja de flors encatifen el sol, sota'ls vells castanyers qui regalimen les gotes del darrer xafech de maig, les taules y cadires de jonchs pintades de blanch hi romanen com un vol de coloms. L'ampla terraçà, y l'elegant edifici també blanch, semblen encantats; es gran la soletat que hi regna, una soletat senyorial. No obstant, els moços destacantse per negre roden entorn les taules, atents a l'esguart del regent qui passeja ab olimpica indiferència per sota la marquesina la llustrosa pitera qui de son pit baixa a protegir sa panxa somniadora. Apar qu'esperen a algú qui deü arribar, qui deü haver arribat sens dubte, car els tzigans habillats de vermell, allà darrera'ls vidres, distreuen llurs valsos sensuals qui's van a perdre entre'l fullatge...

Ell es fi, delicat, malaltich. Trajo de tall francès: americana ab faldilletes, calces *correctament* curtes fins al tormell, protegit per una sabata de xarol punxaguda, barret *Rossevelt* d'ales planes... Ella es menuda, aixeriada, cara de prèssech, roja de galtes y coberta per un borriçol moixi ros. Guarda-polç d'a 12 franchs, (*Samaritaine à Pont-Neuf*), sabates d'a 10'95 franchs avans de tenir el taló de gayrell; barret d'a 8'50.

Tanca'l llibre. La eterna pàgina llegida del natural es força interessant.

Ella ho esguarda tot ab curiositat, ab sos ulls blaus com el troç de cel que s'ovira allà lluny, sobre Saint-Cloud, a través dels núvols. No gosa a beure sa menta qui verdeja en la copa com si el cristall reflexès el fullám. Ell està impacient, neguitós, violent. ¿Còm rediable no se li ha ocorregut llevarli avans el guarda polç y ferla passar per cà'n Paquin? Ella somriu, y pensa en coses qui son lluny. Demà els hi contarà, a les amigues que ha deixat a la porta del taller, tot lo que ha vist. Ell està intranquil, y apar esquivar fins la mirada de rehull dels moços. ¿Qué'ls hi diria

als seus amichs, si ho sapiguessin?... Derrera del tou de mates qui fa de barana, l'automòvil bleixa com fera encadenada...

La parella s'aixeca y se'n va. Demà ella ho contarà tot a ses amiguetes. Oh, bell reconte de criatura al sentdemà dels Reys! Ella les hi contarà'l vèrtich de la velocitat, els misteris dels caminals del bosch creuats sobre'l llamp; les hi contarà la terraça blanca, y els criats negres, y els musichs vermells, y els arbres y la menta verdes, y els valsos enervadors qui enfollien les cames... y el xalet de Neuilly... Y a la més amiga li confessarà que s'estima més al Georges, el *plombier* del *quartier* de Vincennes, qui tufeja un bon xich més d'home y es menys passiu.

Era una sensació estranya la que jo experimentava en ple *boulevard* al costat de mon amich acabat d'arribar de la terra. En mitj de la febricitat del moviment, de la febre d'activitat aparentment sense finalitat determinada, al costat, en mitj del va y ve vertiginós de les generacions, dels paisos, dels trajos, mon amich me cantava la Terra, els seus amors ab ella, els seus goigs, els seus plahers. Ab un somris d'indiferencia envers tot lo que'ns voltava'm recontava'ls grans drames que l'anyada derrera's desenrotllaren en els seus amors: el núvol inofensiu qui pujà poch a poch de l'horitzó esdevenint esferehidory qui pari son preny de pedra sobre sa terra pentinada de blats, la mort del gall predilecte, el goig del batre, els banys de sol... Parlava mon amich com encisat, y jo me l'escoltava fruhint el plaher de sentir parlar d'amor. Ell s'havia donat a la Terra; ja no era l'egoista aymant, qui passa sobre les coses estimades com protagonista observador, sense deixar en llurs espines ni un parrach d'ell meteix: era l'aymant qui's donava en cos y ànima. En les grans conjuncions d'allà a la montanya, no era ell el qui derrera l'arada ratllava la terra com acariciantla pera que rebés més joyosa la llavor qui més tart ell llençaria ab ample geste; era la terra qui's feya acariciar; la terra hermosa, sensual, divina qui l'havia absorbit. Ell s'havia donat, havia fet entrega de son ànima a sa estimada. Y jo fruhia en silenci el reconte d'aquest gran drama, car en tota donació personal, el drama hi es. Fruhia'l drama y com-

parava; comparava ab els *amors* qui creuen el *boulevard* y'm semblava tot hermosament igual, hermosament humà, hermosament manifestació de la meteixa força. La terra, la dòna, el luxu, el vici, hermosos, sensuaus, divins, absorbidors, y els homes ditxosament no destinats a ésser protagonistes; els homes, més humans, *donantse*...

El llibre era hermós, però la derrera pàgina de la novela del dia ho era encara més llegida del natural, y a son pas vaig distreurem d'escoltar al promès de la Terra, pera llegirla.

Ell era petit, gras, negre com un carbó; el blanch dels seus ulls era vermell, el vermell dels seus llabis *abifecats* era morat. Sota son trajo a la moda europea, el vell rey de tribu africana era trist y ridicul. Entre la gent neguitosa, sota son copalta, banyat per la boyra ploranera de Paris, el vell rey de la terra del sol y la nuesa era un renech envers la vida. Ella era alta, hermosa, color de rosa tendra. Ses randes y sedes cruixien a son pas. Ell anava agafat del braç d'ella com deixantse conduhir, y sa mà negra reposava, coberta d'anells, sobre les randes de la mànega com una taca.

Ella caminava indiferenta envers ell, atenta envers la multitut curiosa que'ls seguia. D'aquells amors ella no'n tindria res a contar; sols pretenia que'n parlessin els altres. Ell caminava atent vers ella, indiferent envers la multitut qui democràticament els voltava.

La parella prengué un cotxe y desaparegué volant vers sa tasca. Ella a restar passiva y somniadora pensant en demà, en lo que contarien els periòdichs tafaners. Ell a abocar a raig sobre'l ventre d'ella, blanch com la neu, corrües d'esclaus, milers de cabanes, centenars de mojudes d'aquella terra torrada pel sol. La sang que costaria tot allò quan el ridicul rey tornés allà baix a vestir son llençol y a engrapar son escut!

Aquell crani obtús, aquell maxilar innoble, un cop retornat a son país y assegut devant de son palau de canya, estúpidaament anyoradiç y somniador ¿què rediable contaria a son ministeri y seguici de pell negra, relatiu a les pells blanques y als petons color de rosa thè?

TEATRES

BODAS DE PLATA. — EL AMOR Á OSCURAS. — LA RETRETA.

Ja tenim aquí les dues clàssiques companyies castellanes de declamació qui, segons consuetut, se fan cada any per aquests vells de la competència disputanse'l públich fi de Barcelona que no sab còm ferho pera lluhir els trajos d'estiu. L'una es à Novetats, l'altra a l'Eldorado.

A Novetats hi ha hagut un petit cambi: Ja no es la Guerrero qui farà les delícies de la crema barcelonina. La Guerrero es a guanyar diners a Amèrica. Ens tindrem d'acontertar ab la Domus, en Palanca y altres petits actors de segona classe qui, per lo menys, ens faràn riure un xich a manca d'emocions més fondes.

Per ara han estrenat *Bodas de plata*, de aquell senyor que avans se deya Linares Astray y ara's diu Linares Rivas, no se sab del cert si pera donarse llustre a si meteix o pera donarne a l'autèntich Linares Rivas qui fou ministre y es parent seu. En fi, això del nom poch ens interessa encara que sia curiós. Més curiós que *Bodas de plata*, en que l'autor vol fer un petit curs de didàctica casolana referent a la manera còm deuen educarse'ls fills. L'obra resulta insubstancial, car en la comèdia, que té dos actes, hi surt molta gent y no passa res, essent com a tal comèdia d'un *infantilisme* cursi; y, per altra banda, les petites disquisicions qu'en ella s'hi intercalen sobre si es millor tractar als fills ab severitat o ab franquesa, no passen de petites vulgaritats de sociòleg a la castellana que aquí ens fan somriure benèvolament. Qu'es buyt tot això!

Com es buyt *Amor à obscuras*, que'ls seus autors els germans Serati y Joaquim Alvarez Quintero ja's cuyden de batejar ab el nom de *paso de comèdia* pera justificar la seva buydor.

En fi, que l'amor entra pels ulls y els ulls no deixen passar el pont que mena al camí del cor, més que a la bellesa, y ay de les lletges! Això'ns demostren la Domus y en Palanca en un petit diàleg a les fosques — que, ab perdó pera la direcció escènica, resulta massa illuminat — escrit ab més traça que originalitat pels dos *chistosos* autors castellans. A mi, si haig de dirho francament, no'm varen convèncer ni la Domus, ni en Palanca, ni la *miss*, que feren massa comèdia, ni els autors, qui, donada la estranya situació en que coloquen als dos personatges, més senzill els hi hauria sigut demostrarnos que «*De noche todos los gatos son pardos.*»

També a l'Eldorado hi ha una petita variant. Hi ha un actor català ahir y castellà avuy. *Guarda!* S'ha d'anar ab peus de plom pera parlar d'això. Per avuy no'n vull parlar. Potser me decidiré un altre dia.

Parlèm del primer drama estrenat. Un arreglo en castellà molt mal fet. Tampoch parlaré de l'arreglo. M'estimo més parlar del drama.

Se titula *La retreta* y es original d'un alemany, M. Franz-Adam Beyerlein, qui ab aquesta obra, representada per primera vegada'l 29 d'octubre de 1903 al Lessing-Theater, de Berlin, adquiri de cop un renòm y una popularitat considerables. Les altes autoritats militars s'indignaren y fins se conta que'l meteix Kronprinz, qui havia assistit junt ab altres militars a una representació, va ésser arrestat per ordre de l'emperador.

Com que l'assumpto es relliscós, deixo la paraula a un crítich francès qui dóna idea ben justa de l'obra: «M. Beyerlein havia tingut ocasió de conèixer l'exèrcit alemany. Al contacte d'una realitat tan brutal les seves facultats emotives reaccionaren. Ja avans l'absolutisme del poder militar alemany havia sigut atacat, denunciat públicament no sols en fulles socialistes, sinó en obres escrites per oficials y escriptors independents. En Beyerlein observà, se documentà, y el resultat de son treball fou una crítica acerba, aspra, però justa, del món militar alemany, y una advertència crudel per aquell exèrcit tan adulat y glorificat. Però una particularitat fonamental, un vici de la organització militar alemanya havia especialment cridat l'atenció de l'autor: un home no pot sortir de lo que'n diuen classes pera elevarse a oficial. Per bon soldat, per apte, per instruït, per intel·ligent que sia, no pot esperar jamay arribar a subintinent. A despit de sos serveys, de la seva instrucció, de la seva intel·ligència, restarà sempre dintre dels graus subalterns, puig els graus d'oficial se reserven pera'ls fills de la noblesa y de la burgesia rica. Aquesta llei inflexible crea dintre de l'exèrcit dues classes, dues castes ben diferents, una de les quals queda servilment sotmesa a l'altra per una disciplina crudel. Donchs bè, pel desenrotllo de la instrucció general aquesta llei apareix naturalment com un abús intolerable que s'infiltra en l'ànim dels suboficials saturantlos d'agror, de renúncia y de sorda revolta.»

Aquesta situació, sintetisada en una acció ràpida hàbilment combinada ab una història d'amor senzilla però emocionant, es en resúm l'obra de l'atreuït autor qui, per altra banda, no's mostra pas com un sectari, sinó com un esperit observador qui sab treure de la realitat els tipos y costums ab una perspicàcia envejable. Afegimhi que pera'l gros públich el drama presenta situacions passionals ben intenses y hàbilment portades, y's compendrà l'èxit extraordinari que ha obtingut per tot arreu, però especialment a Alemanya, ahont les representacions se compten per milers.

EMILI TINTORER

BERCEUSE MARINE

La paix du soir descendait sur les choses;
un soir d'avril au déclin pur et lent;
l'azur du jour se nuançait de roses;
une fraîcheur tombait du firmament.

La grande mer reprenait sa berceuse,
le lourd roulis de ses flots printaniers.
Elle disait, d'une voix douloureuse,
tous ses amours — des premiers aux derniers.

« J'aimai d'abord, disait-elle, l'aurore
qui me charmait d'un leurre d'avenir;
oui, je l'aimai Hélas je l'aime encore,
avec l'espoir d'un lointain devenir.

Puis j'adorai les pleins jours de lumière,
les longs jours clairs assoupis de soleils;
les grands midis qui fécondent la terre,
les chauds baisers des chauds rayons vermeils.

Les jour-levant, les midis pleins de gloire
ne m'ont donné ni pitié ni amours;
ils ont passé sur mes luisants de moire
sans un regard sur mes douloureux jours.

...J'ai désiré, longtemps, d'une âme triste,
le soir, plus tendre au pauvre cœur lassé.
...Sous la douceur du gran ciel d'améthyste,
indifférent, le soir pur est passé.

Et maintenant mon âme d'amoureuse,
de tant d'espoirs déçus, de rêves morts,
veut essayer de faire une berceuse
pour endormir les chagrins les plus forts.

Par ma douleur, j'ai compris la souffrance;
tous les sanglots innombrés des humains,
et je voudrais, dans une longue enfance,
bercer les cœurs de bercements certains.

Pour apaiser les pauvres cœurs qui pleurent,
j'ai refoulé mes larmes d'autrefois;
sous le ciel bleu par mes accents qui leurent,
je verse en eux ma paix — comme les bois »

Et dans la nuit qui tombait lente et pâle,
comme une mère à son enfant qui dort,
la douce mer, sous la clarté d'opale,
donnait un peu du repos de la mort

CHANSONS

De mes craintes, de mes espoirs,
de mes amours et de mes haines,
je fais parfois, aux tristes soirs,
de douloureuses cantilènes.

Je chante en vers, éperdument,
tous les morts dont mon âme est pleine.
En désirant, en regrettant,
mon cœur ensanglanté se traîne.

J'ai trop détesté, trop chéri;
je voudrais, dans l'indifférence
— ce qui n'a pleuré ni souri —
retourner vers ma calme enfance.

Je revoudrais mon cœur d'enfant
sans trop d'amour, sans trop de haine,
mon cœur nouveau et nonchalant,
pour un mois, pour une semaine,

pour un jour — pour me reposer
de sentir s'affoler mon âme;
pour n'aimer, ni martyriser;
pour oublier mon cœur de femme.

Mais à ceux marqués par la vie
est interdit l'oubli sauveur;
toutes leurs passions: haine, envie,
amour, cruauté, rire, pleur,

dansent en eux la ronde folle
du passé qui revient encor.
...Chaque tendresse qu'on immove
vous hantera jusqu'à la mort.

Et chaque amour que l'on accueille
jusqu'au trépas vous poursuivra.
...Tout tombe, renaît, feuille à feuille;
après l'automne, hiver suivra...

De mes craintes, de mes espoirs,
de mes amours et de mes haines,
je fais parfois, aux tristes soirs,
de douloureuses cantilènes.

Je chante en vers, éperdument,
tous les morts dont mon âme est pleine.
En désirant, en regrettant,
mon cœur ensanglanté se traîne.

ENRICH IBSEN

La mort de l'Enrich Ibsen ha sigut aquí molt sentida. Tenia aquí innombrables admiradors entre totes les classes socials. Potser entre'ls pobles de raça llatina en cap com a Catalunya la seva obra havia sigut tan ben compresa y admirada. Jo crech que això's déu a una estranya però evident afinitat de temperament. L'Ibsen fou un apòstol de l'individualisme, y els catalans ho som tots. L'Ibsen fou el més aristòcrata dels revolucionaris, y cada català es un revolucionari *qui té un rey al cos*.

Necessàriament ens havíem de compendre.

Per això hem sabut guaytar per sobre la espatlla, hem sabut trobar lo que hi ha d'universal y de fonamental en el teatre d'aquest home tan complex y tan variat. Les costums que descriu no són pas les nostres, però notèm també que l'autor no està conforme ab les costums de la seva terra y que creu que sobre les qüestions essen-

cial de la vida moral, intelectual y politica, una gran reforma es necessaria. Y així, sota'ls caràcters propis de la vida noruega, l'Ibsen ha sabut donarnos les linies generals y fonamentals de la raça humana.

La seva obra, que no es extraordinàriament feconda, puig que's redueix quasi a uns vinticinch drames escrits en cinquanta anys, es d'una gran varietat en sa forma artística, però d'una gran unitat en sa doctrina moral.

Artísticament l'Ibsen ha cultivat tots els genres. Debutà ab drames romàntichs, escrigué drames filosòfichs quan l'abús dels grans somniadors feu necessaria una reac-

ció reflexiva. Sens esforç, més tart, se feu naturalista seguint la crisi inevitable de la literatura que sistematissà a França l'Emili Zola, y acabà en ple simbolisme sintètic, però clar, com a forma més precisa y comprensiva de predicar grans veritats. L'Ibsen ha sabut ésser, potser més com artista que còm a pensador, eternament jove. Ell ha caminat constantment al compàs dels temps de tal manera que bé pot dirse, com ha afirmat un crítich eminent, que la educació artística

de l'Ibsen y la evolució del drama en el sigle XIX són dos fenòmens paralels. Estudar l'una es resumir l'altra. Y per això es també una gran veritat qu'encara avuy aquest autor com a literat es el més modern entre'ls moderns. La seva teoria estètica pot resumirse així: evolució.

Sa doctrina moral se representa més una. En un prefaç qu'ell meteix va escriure per a la segona edició de *Cautilina*—la primera

obra seva important, de factura romàntica—esboça ja tot el futur sistema moral qu'en essencia serà sempre'l meteix. «Fer veure'l contrast entre la nostra força y els nostres desitjos, entre la voluntat y la possibilitat, entre la tragicomedia de la humanitat y la de l'individu.»

Però al puntualisar aquest contrast en ses obres mestres s'inclinarà sempre, individualista convençut, en favor de l'individu. L'home es lo més gran, lo més sagrat, però l'home té de viure a plena llum y l'amor arriba sempre en sos drames fonent les boyres de la nit. Podria citar aquí innombrables exemples.

Mes l'individu que voldria l'autor no es pas l'home actual. Aquest no es l'home complet quals facultats s'han desenrotllat conforme a les lleys de la natura, no es l'home qu'estima a qui vol, fa lo que li convé, ni's deixa imposar cap idea, cap veritat sens haverla per si meteix sospesada. L'home d'avuy es l'home-soci qui ha renunciat a sa expansió natural, qui fa concessions, qui creu en dogmes, qui dicta lleys y eternisa costums y convencions. Com en J. J. Rousseau, l'Ibsen afirma que la societat ha envilit a l'home. Però l'Ibsen, al predicar les ventatges de l'aislament moral, no deixa de reconèixer els beneficis de la civilitació. Es a dir: no afirma que l'estat natural sia l'estat ideal pera l'home, avans al contrari, creu que la naturalesa deu ésser corretgida per la educació, qu'es l'obra dels sigles, però creu que aquesta educació progressiva no es l'obra de la societat, sinó dels homes escullits qui viuen tan lluny com poden d'ella y s'esforcen pera dirigirla desde'l seu retir.

Conèixer primer, y desenrotllar després la propria vocació, es la gran tasca de l'home. Lo que l'Ibsen troba qu'escasseja més en el món són les personalitats complertes que tinguin el valor d'ésser lo que són. Es a dir, lo que manquen són caràcters. La humanitat ve a ésser un femer en que s'hi podreixen lentament troços d'ànimes. Es necessària una refundició. Totes aquestes fraccions d'éssers humans s'haurien de transformar en individus sencers. «Tots aquests membres dispersos — diu Brand — deuriem ressucitar en un nou Adàm jove y fort.»

Aquest home es el qui ha volgut presentar l'Ibsen lluytant ab la societat, no lluytant ab individus isolats, que'l nostre dret acaba allà hont comença'l dret d'un altre, sinó lluytant ab la societat en conjunt que'ns oposa barreres inútils y molestes pera la expansió de la nostra personalitat. Així veyém que l'Ibsen no renega de l'amistat, ni de l'amor, ni dels sentiments més tendres y generosos qui troben en ell un admirable cantor, però's revolta contra la societat qui pretén reglamentarlos. Tampoch s'oposa a la gran solidaritat humana qual esforç harmònic deu menarnos a la perfecció, però declara inadmissibles les grans associacions artifi-

cial: l'Estat especialment com a sintesis de totes elles. «Jamay d'un problema d'aritmètica social ne sortirà una llevor d'entusiasme. No es pas una vera epopeya lo que va escriure'l general Moltke, puig qu'ell va matar la poesia de la guerra. Les victories dels alemanys foren el triomf de l'aritmètica. La gloria desapareixerà com els esplendors de l'Egipte colgats per immenses capes de sorra. En Bismarck y els altres vells companys seus, apareixeràn com els restes mutilats de la estatua de Memnon assegut sense vida sobre'l pedestal de la llegenda y sense poder cantar al sol del mati.» La nostra ànima està assedegada de bellesa. Y això no ho comprengué may en Bismarck.

Heusaquí com jutja l'Ibsen, coincidint ab Goethe, l'obra del gran estat alemany, qu'es l'obra eterna dels grans estats artificials.

En fi, per'apuntar tots els obstacles que s'sposen al lliure desenrotllo de la personalitat humana, l'Ibsen ens fa veure'ls perills de totes les religions. Les religions moren. Al dogmatitzar el dogma mata la religió. Maxim en *Emperador y Galileu* anuncia la única forma de religió possible en el pervindre: «El retorn a la naturalesa per l'esperit.» Es a dir, una sintesis de l'ànima humana deslliurada y dels instints purificats. Ella ostentarà la nostra propria bellesa moral dintre de la nostra autonomia de consciencia.

Explicar de quina manera ha desenrotllat l'Ibsen aquestes idees, equivaldria a analisar cada una de les seves obres. Fóra necessari escriure un llibre. Per altra banda, encara que no ab la extensió deguda, ja ho he fet en altre lloch (1). De tots modos, ab ocasió de la seva mort, he cregut més útil y fins més respectuós que donar quatre detalls biogràfics o explicar algunes anècdotes curioses, apuntar lleugerament els punts cardinals de la pensa d'un dels cervells més extraordinaris que han vibrat en la Vida.

L'home es mort, però l'obra resta. Ella també morirà, que no hi ha res immortal; però com que's tracta de l'obra d'un jove qui mirava endevant quan els seus contemporanis encara fixaven els ulls enrera, jo crech

(1) Pròleg al drama *Quan ens despertarem d'entre'ls morts*. Volúm segon de la biblioteca de JOVENTUT.

qu'ella, moralment y artísticament, serà encara gaudida y meditada per algunes generacions més serenes y més sortoses, qual adveniment sembla l'Ibsen pressentir a pesar de

certs pessimismes y defalliments que notem en algùn de sos derrers drames.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

La pasintan merkredon 23ra okazis en Parizo la dua artista kaj literatura kunveno esperantista organizita de la Centra Oficejo. Oni ludis same ol la unuan fojon la teatraĵon «Le fluide de John» tradukita en Esperanto de Sinjoro H. Huet je la titolo «Dormu, Dormu!!» kaj «L'heritage Klodarec» amuziga komedio de la konata S^o de Menil, per kiu tre lerte kaj sprite oni montras la bonecon de nia kara lingvo internacia. Plie en tiu kunveno, Sinjoroj Bourlet kaj Cart, famaj esperantistoj faris belajn paroladojn, kaj bonegaj geartistoj kantis kaj ludis esperantajn artistajojn.

Tiu festo sin rimarkis pro ĉeestado en ĝi de frato de S^o Zamenhof, kiu estis salutita de la geĉeestantoj per longedaŭra aplaudado.

Elirante el tiu kunveno, kiu estis jam esperantisto pli fervoriĝis, kiu tute ĝi ne estis, tion tiu ne plu povos diri ĉar li esperantistiĝis.

El passat dimecres, dia 23, tingué lloch a Paris la segona reunió esperantista artistica y literaria, organizada per la Oficina Central. S'hi representaren, com en la primera vegada, l'obra «El fluid de John», traduhida a l'esperanto pel senyor H. Huet baix el titol «Dormu, Dormu!!» y «L'heritage Klodarec», divertida comedia del conegut senyor de Menil, ab la que ab molt d'enginy y esprit se mostra la bondat de nostra estimada lengua internacional. Ademés, en aquesta reunió, els senyors Bourlet y Cart, famosos esperantistes, pronunciaren bells discursos, y remarcables artistes d'abdós sexes cantaren y representaren produccions artistiques en Esperanto.

Aquesta festa s'ha remarcad per l'asistencia en ella del germà del doctor Zamenhof, qui fou saludat pels concorrents ab un perllongat aplaudiment.

Sortint de la reunió; qui ja era esperantista esdevingué més fervorós; qui no n'era, no ho podrà dir més, car se'n feu.

A LA «WAGNERIANA»

Vetllada d'agradosa remembrança serà pels *amateurs* de la música selecta la que'ns donà la culta associació barcelonina la nit del passat diumenge.

Una artista belga y una altra catalana'ns tingueren sota llur encis durant més de dues hores: Mlle. Alice Chesselet y la senyoreta Concepció Darné; la primera, distingida soprán de la escola moderna estrangera; la segona, aventatjada deixeble del mestre català Vidiella.

Ja ben sentada sa fama de pianista, la senyoreta Darné volgué donar son valios concurs a la simpática artista belga, evidenciant ab això la molta consideració que li mereixen les dots de la cantant. Es aquesta, en efecte, una notable artista malgrat sos pochos anys. Sa veu es fresca y clara, y sos accents resulten sincers, ben timbrats y melodiosos. Sa dicció es correcta, y creyèm que la perfeccionarà més encara, car té la

sort de no adolèixer d'amaneraments. Sa interpretació es ingenua, senzilla y sens *efectes*, no necessitant recursos, ni escamoteigs, ni l'ajuda de l'acompanyament pera dissimular res. Les modulacions envellutades dels cants amorosos y poètics, els planys de tristor y els deliris de somnis, les suavitats tendrament intencionades dels madrigals, surten de sa boca sens esforç. Tal volta no assoleix, com ha dit un periòdich, les grans intensitats d'interpretació, mes té facultats pera conseguirho.

Ens donà a conèixer dues triades cançons de la inspirada compositora francesa Cecile Chaminade; une d'elles, *Chanson Slave*, de gran originalitat y distinció. En l'hermós fragment de l'òpera de Sacchini *Edipe a Colone* (1787), que sentirem per primer cop a Mlle. de la Rouvière en la presentació a Barcelona de la «Schola Cantorum», estigué admirable Mlle. Chesselet. Dues obres de Massenet, *Pensée d'Automne* y *Amoureuse*, ens donà també, dihent l'última deliciosa-

ment. Els dos bell *heders* noruechs de Grieg *J'errai par un soir d'été splendide*, y *Vision*, d'estranya e *insaisissable* melodia, corpren-gueren de debò a l'auditori per la finura de llur interpretació. En l'aria de Brunilda del *Sigurd*, de Reyer, com en la d'Antigona, de Sacchini, Mlle. Chesselet feu gala de ses remarcables aptituds de sopràn dramàtica.

Entremitj d'aquestes obres cantades en francès, la gentil artista, volent oferirnos una pròba de la simpatia que li mereix l'esperit de cultura de la nostra terra, cantà en català'l somni d'Elsa del *Lohengrin*; *Sola en mos jorns de pena...*, promovent mostres d'entusiasme. L'Associació Wagneriana corresponguè ab un devassall de flors a la fine-sa de l'artista estrangera qui viu entre nos-altres.

L'èxit de la vetlla foren les dues composicions musicals, també cantades en català, de nostra compatricia Na Carme Karr. Dos veritables *bijoux*. Els lectors de JOVENTUT coneixen prou el temperament artístich d'aquesta escriptora, qui baix el pseudonim de L. Escardot ha assolit lloch preeminent entre nostres prosistes. Res t'è qu'envejar la compositora a la escriptora. Un delicat temperament de dòna ajudat d'una soperba intuïció, donen a les obres de la senyora Karr exquisitats de sentiment, y sovint fan d'elles veritables joyells per llur distinció. El *Prèch de Madona Elisenda a Mossèn Hug*, sonet de nostre company Zannè, lí ha suggerit un *lied* ple de bon gust y tendresa, sens ni per un instant caure en el perill d'un lirisme exagerat. Haguè d'èsser repetit, com també'l *Trànsit* (del llibre postum de Verdagner *Al Cel*), d'ayre ben catalanesch y d'una harmonia exquisida en l'acompanyament. Felicitèm a la distingida col·laboradora, o gayrebè redactora de nostra JOVENTUT, augurantli èxits encara majors conforme ses obres vagin essent conegudes y apreciades. Mlle. Chesselet diguè abdues cançons catalanes admirablement, amotllant molt bé a nostra parla sa pronunciació de filla del Nort, y la senyoreta Darnè l'acompanyà ab força mestria. Les intèrpretes de les cançons de la senyora Karr foren obsequiades pels fills d'aquesta ab magnífichs rams de roses blanques y lliris. El

ram destinat a l'artista belga era enllaçat ab les barres catalanes.

La senyoreta Darnè, aqui hont ens naixen cada dia pianistes nous, mereix entre ells un lloch força enlayrat per la delicadesa, netedat y elegancia de sa execució. Té la honradesa de l'artista novell qui ha tingut un mestre conciençut, y no gosa apelar a manyes y escamoteigs pera enlluernar al públich. Sos dits acaricien el teclat sens esforç, delicadament. En *Jeux d'eaux* sembla talment que's senti la fressa dels brolladors d'uns jardins encantats; totes les bruhissors dels degotalls, les suavitats de les aygues en repòs o'ls esclats de les corrents enjogaçades qu'en Ravel ha traslladat al pentàgrama ab gran força descriptiva, la gentil pianista catalana d'actius naturals y modestes ens ho feu sentir maravellosament. Y en la dificultosa *Sonata en si* (op. 58) de Chopin, feu també gala d'exquísida interpretació.

Ab sessions com la de diumenge l'Associació Wagneriana va prosseguint sa tasca d'*educar* a nostra bona societat. Les *tómbolas* blanques, els balls blanch, les machichas y cake-wals... verts; les romances de sentimentalisme barato, els *couplets grivois*, el *gènero chico* ab sos equivochs... tot això hi entra a doxo en societats y salons. Y mentres tant els concerts Crikboom son gayrebè deserts, y a la meteixa Wagneriana a voltes fins hi festegen en veu alta parelles preses d'altres entusiasmes que aquells qui deurien portarles allí... Anèm fomentant, donchs, les societats útils pera que puguin èsser ben fecondes; desterrèm frevolitats tontes o malsanes. La bona llevor ja hi es, però cal que s'alci, y espigui y grani. L'artista belga qu'hem tingut ocasió de sentir ha evidenciat lo mancats qu'estèm aqui de bons mestres, y l'abundor que hi ha de mitjanies a les quals l'alabança y el favoritisme han fet uns *arribats*, qui's creuen ab prou forces pera ensenyar als altres lo qu'ells no saben, o lo qu'es pitjor, lo que saben malament. Desitgèm que la «Wagneriana» segueixi perseverant en son empenyo de donarnos sessions com aquesta en que hem tingut ocasió de sentir a les delicades artistes Alice Chesselet y Concepció Darnè.

D. BONET Y CEMBRANO

CLAVÉ

La nit es trista; llampega, trona,
regnen tenebres per tot arreu;
dels arbres místichs la seca fulla
fa caure'l vent.

Sota d'un sàlzer canta una nina,
prop d'una tomba plena de llors;

viudes y soles resten les Muses.
L'Anselm es mort.

Plora'l poeta, lo músich plora;
s'han esfullades les flors de maig...
Ay! ¡Per què'l Geni sols en ses obres
es immortal?

LLUÍS DE JANER

NOVES

El foraster Lerroix s'ha permès, per fi, censurar obertament la solidaritat dels catalans.

Ha deixat passar el gran acte, y després ha vingut, com sempre, a sembrar llevor d'odis africans y de vells fanatismes en aquest país de llibertat.

El poble no l'ha escoltat, perquè cada dia l'escolta menys al petit dèspota'l bon poble. Però hi ha hagut uns quants ciutadans (uns quants fills de Catalunya encara que semblentida) que li han fet costat y l'han aplaudit. Són els eterns esclaus.

En Lerroix cada dia'n trobarà menys, aquí, d'esclaus que facin el jòch del despotisme centralista. Per pit que tingui, s'haurà de convèncer que no es lo meteix manar turbes inconscients que posarse davant d'un poble qui comença a pensar per compte propi; d'un poble quals classes socials, totes en absolut, tenen ja en llur historia'l memorable precedent de la gran abraçada del 20 de maig de 1906.

Fins els més ignorants y cegos s'han adonat ja de que'l Catalanisme significa amor y redempció, y tothòm ho sab que may els partits avençats havien titllat de retrògrada la causa nostra, sinó quan vingueren els Lerroix y comparsa pera desfer ab lluytes de classe la gran obra, ja ben fonamentada, del nacionalisme català.

Això ja ho sab tothòm aquí, y fòra d'aquí ho han vist per ultim fins els correligionaris d'en Lerroix, el qual ab en Moret y ab els enemichs d'Espanya y de Catalunya, a la fi's quedarà sol, contra Catalunya y contra Espanya.

Aprofitant la vinguda a Barcelona, ab motiu de les festes de la Solidaritat Catalana, de tanta gent entusiasta de nostra llengua, la comissió organitzadora del Congrés Internacional de la meteixa convidà a tots els visitants a inscriures com a congressistes. La quota de 5 pessetes que ha de satisferse en l'acte de la inscripció dóna dret a assistir a totes les sessions del Congrés y al volúm que de ses deliberacions se publiqui.

A JOVENTUT s'admeten inscripcions.

La festa ab que'ls finesos celebraren el centenari del naixement de Snellman tingué lloch el diumenge 13 del corrent, prenenthi part totes les clases socials. Se pronunciarren molts discursos patriòtics, emperò'l que més enhardi y entusiasma al poble fou el del

catedràtic doctor Krohn, home tan modest com afable, qui per sa vehemencia y persuasió, ensemps que per sa finesa y noblesa, ha merescut el respecte de sos compatricis. El públich tornà a cantar el *Desperta Suomi*, que no cantava de molts anys, y aquella gent del Nort, qui tan poques vegades s'entusiasma, ho ha fet ara ab la cultura, respecte y transigencia que la caracterisen. Vint mil finlandesos quals cognoms tenen deix foraster, han demanat (la *Gazeta'n* porta la llista) que'ls hi fossin canviats per altres finesos de soca y arrel.

El nostre governador senyor duch de Bivona, tan aficionat a anar a Madrid a rebre instruccions, no s'ha descuydat d'anarhi després de les festes de la Solidaritat, com no n'havia prescindit avans de que's celebressin.

No sabèm si allavors anà a predir el fracàs (!) de dites festes: lo quesabèm es que ara, lo primer que ha dit al govern, es que'ls vidres del vagó del tren en que anava en Salmerón a Madrid, havien sigut trencats per una pedrada al sortir dit tren de Barcelona.

Ab aytal noticia el duch de Bivona ha evidenciat el triomf del centralisme contra ia Solidaritat.

Y quin triomf! Una pedrada! Un vidre trencat per algùn lerroixista *incivil!* Y es tot un governador *civil* qui ho pregona!

D'això plora la criatura, d'això plora'l govern: de no podershi fer a pedrades y contra lley (com els trinxeayres mal criats) ab les aspiracions dels catalans. Que no ho faci, perquè ell si que, pobret, té'l *tejado de vidrio*.

El passat diumenge en la Escola Horaciana's celebrà una festa escolar ben lluhida per cert.

Els alumnes recitaren poesies de Maragall, A. Mestres, Guanyabens y Iglesias, cantaren escullides cançons catalanes y desempenyaren una comedia titulada *Germanor*, original d'un dels professors d'alli, y a més una altra de l'autor clàssich Lope de Rueda.

Els alumnes se distingiren notablement en totes les parts de que constava'l programa.

Publicacions rebudes:

Clar y català, per Marcel Riu. Rectificació dels falsejaments històrics y refutació de les calumnies y falses apreciacions que respecte al Catalanisme y a la Solidaritat Catalana conté l'article *Mi Evangelio*, de don A. Lerroix. Totjust sortit de la presó nostre bon amich y company de Catalanisme, en Marcel Riu, reprèn la lluyta generosament en defensa de nostres ideals ultratjats per

l'amigo del pueblo, y en un fascicle qui no té desperdici posa en evidencia les flagrants contradiccions y grolleries d'aqueix home, reivindicant la veritable democràcia del nostre moviment nacionalista, per en Lerroux vanament falsejada o desmentida. En els actuals moments cal que sia llegit per tothòm el fascicle d'en Riu; cal sobre tot que'l lleixin les classes treballadores y acabin d'obrir els ulls pera veure tota la misèria qu'envolta a n'aquell home a qui un jorn tingueren per idol. L'obra d'en Riu es d'un alt interès social, y el poble en pes deù estar agraït a n'aquest bon company nostre, lluytador infatigable per la causa de Catalunya y de la llibertat. El preu d'aquest fascicle es sols 10 cèntims.

Monòlechs y quadros, per Emili Vilanova. Constitueix aquesta selecció d'articles, el volum cinquè de les obres completes d'Emili Vilanova, que ab tant d'èxit ve publicant la *Il·lustració Catalana*. Preu, 3 pessetes.

Homenatge a Clavé. Hem rebut un exemplar d'aquesta cantata, lletra de Conrat Roure, música de Joseph Ribera Miró, que's posarà a la venda'l proxím diumenge dia 3 de juny, ab motiu de la colocació d'una placa commemorativa en la casa en que morí l'insigne patrici català. A fi de cobrir els gastos que dit Homenatge ocasioni, s'ha obert una subscripció admetentse'ls donatius en el local de la societat coral «Euterpe», Lladó, 7, principal, y en les redaccions dels periòdichs qui se serveixin obrir-la ab dit fi.

J. A. Clavé en 1854. De la meteixa societat «Euterpe» hem rebut una fotografia del fundador dels chors catalans en època en que començaven a revelar-se en ell les disposicions y entusiasmes musicals, qui tanta gloria havien de darli més endavant.

Concurs de banderes. L'«Associació Regionalista» de Terrassa'ns ha enviat el cartell del gran aplech y concurs de banderes que ha organitzat a La Mata de Mura, pera celebrar-se'l dia 4 de juny. Se concedirà un premi y els accèssits que's creguin convenients. Essentnos impossible reproduhir en tota sa extensió'l cartell d'aquest important concurs, fem avinent que tothòm qui desitgi detalls, pot dirigir-se a qualsevol dels senyors qui formen el jurat y qui són els següents: Joaquim Vancells, Pere Viver, y Joan Llongueras.

Jochs Florals de Badalona. Com cada any, el centre catalanista «Gent Nova», de Badalona, ha organitzat els Jochs Florals de la pròxima festa major, que tindran lloch el dia 15 d'agost. S'ofereixen deù premis, devent remetre els treballs al secretari del ju-

rat, en el domicili de «Gent Nova», carrer d'en Lluch, 51, 53 y 55, Badalona, avans del 15 de juliol. El jurat qualificador estarà compost pels senyors: Santiago Gubern, president; Trinitat Monegal, vispresident; Geroni Estrany, J. Pous y Pagès, Emili Tintorer y Pompeu Crehuet, vocals; Joan Amigó y Barriga, secretari.

Centre Industrial de Sabadell. S'ha publicat el cartell del certamen literari organitzat per aquesta societat y que deù celebrar-se'l dia primer d'agost. S'ofereixen onze premis. Els treballs han d'èsser remesos al secretari del jurat (carrer de Gràcia, 134), per tot el dia 10 de juliol. El jurat està compost pels senyors: Francesch Matheu, president; Miquel S. Oliver, vispresident; Manel Folguera y Duràn, Mossèn Joseph Cardona, pbre., Joan Llongueras, Manel Ribot y Serra, vocals; Domingo Serdà y Simó, secretari.

Jochs Florals d'Hostalrich. Hem rebut la convocatoria pera'ls pròxims Jochs Florals d'Hostalrich, que com de consuetud deuen celebrar-se'l dia 2 de juliol, festa major de dita vila. S'ofereixen deù premis. Les composicions que hi optin hauràn d'èsser remeses al president del jurat, en Domingo Pou y Lladó (Major, 55, Hostalrich), avans del dia 20 del proxím Juny. El jurat qualificador està constituït pels senyors Domingo Pou y Lladó, president; Magí Sandiumenge y Puig, Lluís Salvador y Sarrà, Victori Bisbal, Manel López y Coll, Francesch Flaquer, vocals; Joseph Gomis Oromi, secretari.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

✓ Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de subscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

EL INGENIO ESCALER

☞ Raurich, 6, Barcelona.

Fabricació especial de maniquis pera sastres, modistes, genres de punt, tendes de modes, cotilleries.

ÚLTIMS MODELS DE PARÍS Se confec-

cionen ab **GRAN LUXO** pera aparadors y exposicions, y's fabricquen a la mida y forma de les senyores.—**IMPORTANT.** Se recomponen tota classe de **maniquis** usats, deixantlos com a nous tot y essent fets al estranger.

Suscripcions a periòdichs de modes pera sastres y modistes.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ✦

PASTILLES
— DE —
STOVAINE
BILLON

.....
Pera
les AFECCIONS
de la Boca
Garganta
— y —
Estòmach

.....
Dipositaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació).—BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

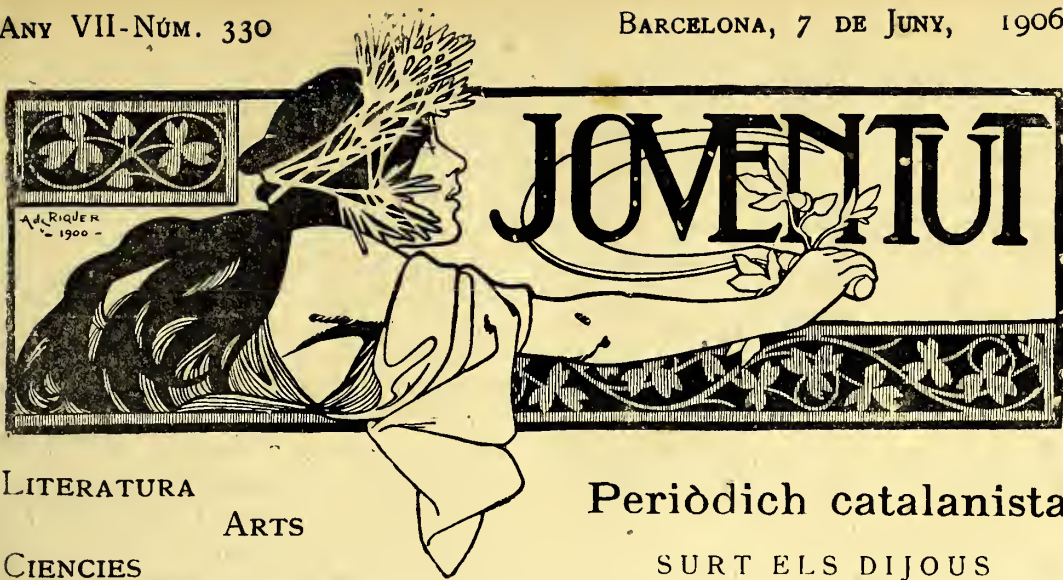
Lancàster, 5 y 7

Teléfono · 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

TEXT: La revolució «desde baix», per Lluís Vía. — La xucladora, per Jaume Aymà y Ayala. — **, per R. Vives Pastor. — Sonets, per R. Miquel y Planas. — Teatres, per Emili Tintorer — Festa de la Música Catalana, per C. Karr. — Notes bibliogràfiques, per Oriol Martí. — A una amiga, per Pere Salom y Morera. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana. — Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Valles. — Noves.

**LA REVOLUCIÓ
«DESDE BAIX»**

No podia passar altrament. Fou tan gran y hermós l'acte de Solidaritat Catalana realisat el 20 de maig, que'l poble, content de si meteix, emperò tenint la intuició de que a algú les devia les virtuts civiques de que havia donat mostra, volgué realisar un nou acte que, a la vegada, fos manifestació de son agrahiment y demostració de sa plenitud de consciencia. Y el dia 3 de l'actual juny tributà solemne homenatge a l'home qui les hi havia empeltades aquelles civiques virtuts, acoblantse pera enaltir la memoria del gran Clavé: el primer músich català com ha dit a *La Tralla* un antich company nostre; el primer nacionalista català, com dihèm ja tots al obrir els ulls a la vida nova qu'ell, el Geni, pressentia; qu'ell, el Geni, ens obri.

En efecte: en Clavé republicà federal, en Clavé desvetllador de l'ànima dels nostres

obers, en Clavé redemptor de tants esperits perduts en els llims de la ignorancia o del vici, si no nasqué en època en que s'haguessin definit els ideals nacionalistes de nostra terra, ni ab el titol de nacionalista s'ornà, feu emperò quelcòm més gran y de major eficacia, car posà son talent creador, son cor d'artista y ses energies de colós al servey d'una obra social en la que nosaltres hem pogut trobar base ferma per'assentarhi altra obra complementaria: la de consolidació de nostra nacionalitat; la de reivindicació de nostra personalitat catalana.

Qui fa obra social, qui inicia pràcticament la redempció d'un poble, déu ésser mirat per aquest poble, y sobre tot per nosaltres, catalanistes, com un gran patriota. Per això dihèm ben alt qu'en Clavé fou el primer nacionalista català. Algú, planyentse de que no sempre'ls continuadors d'en Clavé sapiguessin adaptar l'obra del mestre a la natural evolució dels temps, ha dit que si en Clavé hagués viscut més anys, hauria figurat en l'estol del Catalanisme. També ho creyèm. Però en Clavé visqué quan degué viure. En els temps y circumstancies en que apareixen y actüen genis com ell, hi ha sempre quelcòm de providencial. Catalunya no tingué un Clavé pera *definir*, sinó pera *pressentir*; y notèu bé que defineixen els sabis, però que may la sabiesa commou tant les ànimes condormides o ig-

nocentes, com les genials ignocències dels poetes o com les senzilles afirmacions dels genis. Meritòria es l'obra pacienta y abnegada de la educació dels fills, però es més gran l'acte natural d'infantarlos, que no depende de nosaltres sols, sinó del secret poder de Vida en nosaltres latent. En l'infantament hi ha'l misteri sublim dels miracles, com en el geni hi ha la síntesis de les grans intuïcions que'ls pobles duhen amagades y que, una volta descobertes, els han de fer reviure. L'obra dels genis, com els moviments populars, ens apar a voltes purament instintiva, però'ls grans actes instintius sorprenen y fan meditar als homes conscients. Per sa part, el poble s'entusiasma veient cristallisar en aquella obra tots els seus sentiments. Comen unespill hi veu reflexada la seva ànima, y aprèn a conèixer y a perfeccionarse; y, una volta s'hi ha conegut, les escolta ab devoció les veus inspirades y profètiques qui de bon començ no han fet sinó desvetllarli el cor, però que després van emmenantlo a l'assoliment d'un ideal.

No hem d'ésser nosaltres qui el ressenyi l'acte de diumenge, en que fou posada una làpida en la casa hont morí el gran home. Ja ho ha ressenyat degudament la premsa diària. No'ns cal pas descriure la hermosa manifestació realisada per un sens fi d'orfeons, societats corals y entitats catalanes de totes menes, regalantnos els ulls ab l'esplet de colors de llurs banderes y afalagantnos les orelles ab les harmonies de llurs cançons. Ens limitarem a remarcar ab goig que l'homenatge a n'en Clavé, patriota y artista, ha coincidit ab la celebració d'altres dues manifestacions tambe altament remarcables en la historia política y artística de Catalunya: la festa de Solidaritat Catalana celebrada'l 20 de maig en defensa de nostres llibertats, y la festa de la Música Catalana celebrada'l 4 de juny en honor de l'assolida cultura artística. En un y altre acte'ls catalans han fet evident que són dignes compatricis d'en Clavé: que socialment y artísticament han aprofitat les ensenyances de l'apòstol mort, y han conquerit aquell grau de perfeccionament que, dignificant als pobles, arriba a ferlos mestres de si meteixos.

L'amor al treball y a l'estudi, l'entusiasme

per l'art han anat transformant de tal manera la societat catalana, que una gran revolució s'es ja feta en el seny y en la voluntat populars. Catalunya ja viu ab vida y consciència ben pròpies; y aquesta revolució s'es operada *de baix a dall*, naturalment, racionalment, car en Clavé tingué'l dò d'agafar lo més bo y delicat de *baix*, y animarho ab el buf de son geni. Lo més sà y perdurable de la seva obra ho extragué de nostres encontrades humils, y als humils ho feu capir, obrint amples horitzons de llum a llurs esperits orbs.

Així nostre poble senti la bellesa y adquireri nocions de vera llibertat. Y així, quans els polítics centralistes gosin altra volta acostarse a nosaltres y ab veu enganyosa de sirena'ns parlin a llur torn de llibertat, y de redempció, y de *revolució desde dall*, potser se trobin ab que nosaltres *desde baix*. ja l'hem feta la revolució, y tan complerta y radical, qu'hem pujat per demunt d'ells y ens hem fet prou forts pera poder menyspreuarlos y foragitarlos dels llochs que indignament ocupen y desd'ahont indignament ens governen.

LLUÍS VIA

LA XUCLADORA

ENSAIG DRAMATICH

Salonet adornat pretenciosament, ab gust vulgar. A la esquerra y en primer terme, una porta. A la dreta, una finestra. Al fons, y arrambada a la paret, una marquesina.

Al córrers la cortina són les onze de la nit. El salonet està illuminat per un llum de gas. ALBERT, assegut en la marquesina, està neguitós; no pot respirar, y barroerament se desà'l coll de la camisa. Part de fòra de la escena se senten grans rialles y cantades; soroll de gots y ampolles, com si s'hi celebrés un festí. Pochs moments després entra CLAUDINA, qui vesteix lleugerament. Sota'l coloret ab que du pintades les galtes, llabis y ulls, s'hi endevina un rostre arrugat, marcit. Son gest es d'una venedora d'amor; son ayre, d'hipòcrita mansuetut.

CLAUDINA, *asseyentse al costat d'Albert y estrenyentli les mans ab coqueteria.*

¿Què tens?... ¿Que no't trobes bé?

ALBERT

No sé. El cap me roda.... No veig més que ombres a mon entorn.

CLAUDINA

¿Que t'has marejat?

ALBERT, *referintse als qui canten y riuen a fòra.*

Digues a n'aquells que no cantin.

CLAUDINA, *desde'l dintell de la porta.*

Calléu un moment! (*Paren els cants.*)

ALBERT

Fins crech que si que m'he marejat. Aquell ximple es capaç de fer perdre'l cervell a qual-sevol.

CLAUDINA

¿Qui?

ALBERT

Tota la nit igual... Allò no es cantar ni cosa que s'hi assembla: allò es baladrejar, fer el ximple... (*Se senten novament els cants.*) Ja hi tornen! Mal s'escanyessin! (*Ab ira.*) ¿Vols dirlosi que no cantin?

CLAUDINA, *desde la porta.*

Calléu d'una vegada!

VEU D'HOME

¿Què té l'Albert?

VEU DE DÒNA

El vi li ha fet mal.

VEU D'HOME

Digali que vingui aquí, que's distreuré.

VARIÉS VEUS

Si ve'l farém ballar.

CLAUDINA, *suplicant.*

¿Voléu callar?

VARIÉS VEUS, *crident.*

Tengo dos lunares... (Grans rialles.)

ALBERT, *crident y mitj alçantse.*

Claudina, déixals.

VEU D'HOME

Albert, vina aquí.

CLAUDINA, *tancant la porta d'una forta revollada.*

Aixi os reventessi!

VARIÉS VEUS, *rihent y crident.*

Tengo dos lunares...

CLAUDINA, *asseyantse al costat d'Albert.*

Y encara riuen, els besties!...

ALBERT

Déixals estar. Que riguin... que riguin força... fins que s'escanyin! (*Cambiant de to.*) Jo si que sembla qu'estigui a punt d'escanyarme. Tinch una cosa aquí (*Al coll.*) que

no'm deixa respirar lliurement... com si una mà m'estrenyés ab força y volgués estrangularme!... (*Mou el cap, no podent respirar.*) Aquí, aquí dintre meteix (*Al coll*), aquí, ¿veus?, hi ha una cosa... una cremor...

CLAUDINA

¿Qué podria darte?

ALBERT

No sé... (*Cambiant de to.*) Res... Ja passarà... Obre la finestra: potser respiraré millor. (*Claudina obre la finestra.*)

CLAUDINA

¿Está bé, així?

ALBERT

Ajusta més, que ningú'ns vegi.

CLAUDINA

¿Qui vols que'ns vegi?... Després, totes són amigues meves.

ALBERT

¿Vols dir?... Com vulguis: deixa obert. (*Cambiant de to.*) De tots modos, valdria més tancar. Entre tants, pot haverhi algú que'm conegui.

CLAUDINA

¿Que tens por?

ALBERT

¿Por?

CLAUDINA

Com que tems que'ns vegin...

ALBERT

No, no. ¿De qui vols que tingui por? Sinó que... ¿Qué vols que't digui? Quan estich prop teu voldria que ningú'ns vegés... pera estar més l'un pera l'altre. (*Claudina somriu.*) ¿Per qué rius, ara? (*Claudina continua rihent.*) Digues, ¿per qué rius?

CLAUDINA

Sembla que ja't trobes millor, ¿eh?

ALBERT

Igual. (*Claudina somriu novament.*) ¿Per qué rius?... Vull que'm diguis per qué rius. CLAUDINA, *movent el cap, volent aparentar tristesa.*

Que'n sabs de fingir!

ALBERT

¿Jo?

CLAUDINA, *fingint somriure tristament.*
Si.

ALBERT

¿Jo fingeixo?

CLAUDINA, *ab pausa.*

Albert, ¿tant meteix es cert que't cases?

ALBERT, *no sabentse reprimir.*

¿Qui t'ho ha dit?

CLAUDINA

¿Es cert, donchs?

ALBERT, *ab to suplicant.*

Claudina!

CLAUDINA

Te cases! (*Fingint somriure.*) Es a dir, donchs, que't cases! (*Albert no contesta.*) Parla d'una vegada! (*Silenci. Claudina afegeix cridant:*) ¿Vols enrahonar, muçol?

ALBERT

¿Què vols?

CLAUDINA

¿Es veritat que't cases?

ALBERT

Deixam. ¿Veus qu'estich patint y encara'm martiritzes?

CLAUDINA

¿Te martiritzo? (*Cridant.*) També'm martiritzes tu a mi. (*Cambiant de to.*) Y segurament que, un cop casat, no't recordaràs més de la Claudina, d'aquesta beneyta que ha sigut prou dèbil pera posarte estimació a tu, quan m'oferien lo que may, may podràs donarme. Així compleixes tes promences, tes protestes d'amor... Bé, molt bé... «No t'entreguis a cap altre home, que jo sempre seré teu». ¿Recordes que m'ho has dit moltes vegades això?... Bé, home... (*Ab ira.*) bé, molt bé...

ALBERT

¿Què vols que't digui?

CLAUDINA, *crident.*

¿Es veritat, donchs?

ALBERT, *ab por.*

Va ésser cosa dels pares: ells se'n han cuydat. Van dirme càsat, y... ¿què vols ferhi?

CLAUDINA

La Claudina ray, devies pensar; no tornanthi més... Però no't sortirà del tot bé, no, aquesta jugada. Tu vas jurarme que series meu, ¿sents?, meu per tota la vida.

ALBERT

Prou, Claudina.

CLAUDINA

Jo, per tu, vaig despreciar un gran partit. Jo vaig preferir ton amor a les riqueses que m'oferien.

ALBERT

Deixam.

CLAUDINA

¿Que't deixi, ara que m'has destroçat el cor? (*Pausa.*) Albert. (*Manyagosament.*) Albert meu... Albert de la meva vida. Digue's que no es cert tot quant acabes de dirme. Digue's que ni tan sols has pensat en deixarme. (*Li besa'l rostre.*)

ALBERT, *rebutjantla.*

Fuig.

CLAUDINA

¿Veus còm t'estimo? (*Torna a besarlo.*) Sóch únicament teva, pera tu sol; cap altre home reb mes caricies. (*Albert està anguniós.*) Miram, Albert... Miram als ulls y veuràs en ells resplendir el foch de mon amor... el foch de mos desitjos... ¿No'm mires? (*Suplicant.*) Miram, Albert... Albert... (*Albert defalleix.*) Albert, ¿què tens?

ALBERT

No sé... Me sento defallir!...

CLAUDINA

¿Vols que cridi?

ALBERT

No... Al menys aquells callessin! (*Claudina s'aixeca.*) ¿Ahont vas?

CLAUDINA

Vaig a dirloshi que callin.

ALBERT

No'ls diguis res... Tampoch te creurien. (*Pausa.*)

CLAUDINA

¿No't trobes millor?

ALBERT

Si; sembla que si.

CLAUDINA

¿Què ha sigut?

ALBERT

El cap... Ja'm sento millor.

CLAUDINA, *manyagosament.*

Digam, Albert meu, que no es cert que vols deixar-me; digam que no es cert que t'hagis de casar... (*Pausa.*) Miram als ulls. (*Albert ho fa, però ab mirada estúpida.*) ¿Què hi veus en ells? ¿No hi veus el foch de mon amor, el foch de mos desitjos?

ALBERT, *baix, baixet.*

Són més purs els d'ella.

CLAUDINA, *aixecantse resoluta.*

Albert! (*Reprimintse novament, s'assèu altra volta al costat d'ell, li besa'l rostre y diu.*) Miram el rostre, mira mon cos; vina a mos braços y besam, besam, que sóch tota teval! ¿M'estimes?

ALBERT, *rebutjanla y ab estupidesa.*

Quin fàstich!

CLAUDINA, *aixecantse novament.*

Albert!

ALBERT, *com deixondintse.*

Ah!... Claudinal... Claudina!... ¿Hont ets, Claudina?... (*Cridant.*) Claudina atànçat... atànçat, que vull besarte. (*Claudina s'assèu al costat d'ell y 's deixa abraçar.*) Atànçat, que vull petonejarte... aixi, aixi, els ulls... la boca... el front... aixi, no't moguis... aixi... Perdonam, Claudina, perdonam...

CLAUDINA

Ets meu, ¿no es cert? ¿Ets meu?

ALBERT

Si, teu, tot teu! Perdonam!

CLAUDINA,

estreyentlo fort entre sos braços y mitj rihent

Es ben meu!

JAUME AYMÀ Y AYALA.

* * *

El cor batega com un rellotge...
y el rellotge ¿qu'es un cor?
¿Potsé'l cor del món s'hi allotja?

Quí sab!
Dins la nit negra, terrible,
de cosa impossible
no n'hi ha cap!

Prou que demà vindrà'l sol.
Emprèn, ànima, ton vol,
qu'es de nit!
Imaginació, mou brega:
demà no hi haurá qui't cregal
Oh gran vident, ó gran cega
vola ab dalit!

De sa cadena d'esclau
deslliures al qui sofreix.
Oh Nit de negror de cau,
lo qu'en ton sí se basteix
al matí cau!

¿Ets la imatge de la Vida
hont llampega la Vritat
com estrella esmortuhida?
Nit esquifida ..
eternitat!....

Els fanals de la ciutat
semblen un cel ple d'estrelles
cagirat.

La vila dorm a mos peus
curulla de póls y fum:
la presó es plena de reus.
Quàntes passions, quàntes creus,
quànta ànima que's consúm!
¿La vila dorm a mos peus?
Jauen per terra rebregat els rams
llençant una barreja de perfúm y fortor.

Més enllà sento clams
d'una dòna qui crida: «Veurèu, per passar fams,
fet y fet *la carrera* es lo millor »
Jauen per terra rebregats els rams!

Un home jove s'hi atança
y li dòna diners
He sentit dins mon cor la esgarrifança
terrible dels plahers!
Baixa sensualitat,
jo t'he fruït
més d'una nit.

En nom de tes companyes,
oh, dònal,
tu qui plores, sofreixes y t'afanyes,
perdona, perdona!

Què hi fa que del diner te sedueixi el brill
si ab ell dónes menjar a ton fill!
Dónes el pit teu
a un fill qu'es de tothònd
y potsér es meul
Quànts cops per ell has rebut!
Quànts besos has venut, pobra,
sobre un catre trist y brut!
Dihentli «Fill de bordell»
la Humanitat se'n riurà,
y ell potser du en son cervell
la Redempció de demà.

En nom de tes companyes,
oh, dònal,
tu qui lluytes, sofreixes y t'afanyes,
perdona, perdona!

Veig el bes qui puja amunt...
Dòna, ton bes no rastreja,
puig tens la Redempció d'un
infantó ros qui perneja.

SONETS (1)

RENOVACIO

Com en sortós consorci que un gran amor segella,
la Vida qui somriu, la Mort qui causa espant
arreu van de parella y en successió incessant
del Món a llurs petjades la sava's renovella.

Així'l cicle complet fatal se descapdella:
la Vida mustigantse, la Mort treyent florida;
y així com de la Mort ressurta la nova Vida,
la Vida va deixant la Mort derrera d'ella.

Y el gra de sorra humà, pagat de sa importancia,
de son destí interroga ab boja intemperancia,
quin és el terme ignot, la gran finalitat;
car veu còm renovantse la Humanitat fa vía;
present demunt de tot un altre Tot qui guía,
y's palpa bolva lleu enfront la Eternitat.

1713

Per terra ha rodolat del patriota
la testa gloriosa; al caure'l día
sospesa al mitj del poble en rebeldía
uneix l'insult al greu de la derrota.

Despedintsen ab cínica riota
l'escamot foraster reprèn sa vía,
deixant d'aquell trofeu en companyia
els corbs qui el flayren, l'ayre qui l'açota.

De la sagnosa boca qui's contràu
vola a frech un dels corbs; sentintse l'au
una ploma arrencar, xisclant s'allunya;
ab ella'l cap qui branda a impuls del vent
sembla escriure en l'espay un jurament
d'odi etera als butxins de Catalunya.

LA ESFINX

Es un càrrech feixuch el d'eixa Vida!
Vol un esforç poch menys que temerari
arribar a l'extrèm d'aquest calvari
per demunt d'una terra malehida.

Fins quan, sentint sa voluntat rendida,
cerca'l vianant un lloch hont reposarhi,
el camí qui es d'espines un rosari
infligeix a ses carns nova ferida.

Es així còm la humana criatura
va caminant pel món a la ventura
y a ses miseries sostrayentse en va;
y encar, com únich far entre'ls esculls,
la tenebrosa Esfinx s'alça a sos ulls
com fita protoingent del Més Enllà

DAFNIS Y CLOE

De Lesbos sobre'ls camps assoleyats
la pastoral parella ha estat posada
com joguina dels Deus a omplir cridada
de goig llurs divinals ociositats.

Tot menant els remats a pasturà
Dafnis y Cloe han començat a aymarse,
y apar talmet que Amor vulgui ensajarse
dintre'ls propis dominis del Deu Pa.

L'escaf del sol, les flors ab llurs fragancies,
y les aus ab llur cant, d'estranyes ansies
omplen els cors dels ignocents brivalls,
y entre infantívols jochs y entre canturies
ressonen llurs petons per les boscuries
fent chor ab les remors dels xaragalls.

AMOR Y PSIQUIS

Psiquis, la verge d'humana llinatge,
es de beutat factura excepcional:
admirat l'univers li fa homenatge
prenentla per la Venus immortal.

La Devesa (al fí, dòna) a gelosía
moguda's sent, y, ab noble indignació,
de Psiquis per punir la gosadia
ordres formals tramet a Cupidó.

Quan en presencia de la hermosa's troba
l'atrevit fill de Venus, en va proba
de resistir l'encís d'aytal beutat;
veu ses sagetes contra seu tornantse,
y acaba Amor a Psiquis entregantse. .
..y així fou còm nasqué la Voluptat.

EL RELLOTGE

Ressonen per l'espay les vibracions del bronze:
un, dos, tres, quatre, cinch, sis, set, vuyt, nou, deu, onze,
dotze; y de l'alta torre'l quadrant misteriós
sembla l'ull de la nit vigilant les foscós.

Es el moment fatídich: cavalcant sobre escombres
les bruixes van venint, y ab volada lleugera,
solcant d'un cantó e l'altre l'imperi de les ombres
se les veu al passar per devant de la esfera.

Celebren llur sabbat els àvols esperits,
y bruixes, rat-penats y voltors malehits
fan de llurs malifetes impenitents retrets,
mentres dalt del cloquer l'iluminat quadrant
apar l'ull impassible d'algún ciclop gegant
qui veu totes les coses y sab tots els secrets.

R. MIQUEL Y PLANAS

(1) Del Primer Llibre d'Exlibris d'en Triadó, y d'altres llibres.

TEATRES

LOS MALHECHORES DEL BIEN

A Moraleda, petit poble de província castellana, hi viu la major part de l'any la noble marquesa viuda de *Casa Molina*. Senyora respectable, catòlica a *macha-martillo* y de costums severes y morigerades, ella es l'ànima del poble, que protegeix magnànimament, ajudada en la benèfica tasca per una junta de senyores cursis, com de poble, curioses, *chismosas* y bon xich hipòcrites, però convençudes de que desempenyen un paper honorable dirigint y encaminant per la via del bé, de la pietat y de la moral cristiana aquell petit y miserable remat d'ovelles que Deu ha posat, en sos inexcrutables designis, baix la seva immediata protecció.

La marquesa y ses recatades amigues se complauen fent caritats, encoratjant als bons trevalladors, enaltint la religió sacrosanta, en una paraula, amparant al desvalgut ab arreglo als principis de caritat ben entesa, última paraula del catolicisme practicant. Es a dir, elles sols exigeixen, en cambi de la llur protecció positiva, una observancia cega, una humilitat absoluta y una conducta exemplar. Elles bategen a tots els infants, elles casen a tots els joves, elles enterren a tots els morts, ben cristianament però sense consultarlos. Elles saben millor que ningú lo que convé a tothòm. De manera que a Moraleda la vida es fàcil a qui es obedient y humil, la vida es impossible a qui vol pensar per si, estimar per si y cantar per si la propria lliure cançó.

L'acció benefactora de la marquesa s'estén també a la propria familia, qual vida, quals passions, qual mentalitat pretén dirigir indiscutiblement.

Heusaquí el problema que planteja en Benavente en sa comedia *Los malhechores del bien*: l'anulament de tota personalitat, de tot instint en nom d'un dogma hipòcrita qui concedeix en cambi una protecció material rahonable. Es així còm la marquesa ha casat una neboda seva, jova, guapa, sensible, ab un vell rahonable, rich de cor y egoïsta. Es així còm ha criat al seu propi fill com planta d'hivernacle, lluny del món y de sos afanys y alegries, pera disposarne també més tart a son albir si per un cas el fill no's rebel·la. Y es així, en fi, còm la marquesa y demés gent de bé qu'entorn seu s'acobla, entre altres obres benèfiques per l'estil, han amparat a dos infants que un jorn en circumstancies tràgiques aparegueren en el poble. — Se tracta d'un naufragi patètic com en qualsevol novela de folletí; però això no té importància. — Als dos orfanets se comença per *rebatjarlos á todo evento* posantelshí els noms de Jesús y Nadala. Ella ha resultat humil, obedienta, piadosa, adorable. Ell no tant. Ja de petit feu diablatures, y de fadri alguna ca-

laverada que li valgué excomunió plena per part de l'*ilustre cotarro*, acompanyada de les petites persecucions y miseries qu'en un poble són conseqüència inevitable de la mala voluntat dels richs envers els pobres, que's mostra explicitament. Així, donchs, Jesús, que no ha volgut creure cegament, mena una vida miserable, mentres que Nadala, dòcil coloma, es protegida magnànimament. Tant, que les senyores la casarán tot seguit, no ab Jesús a qui estima y de qui es estimada, sinó ab un altre trevallador tan dòcil y tant *colóm* com ella. Y ell serà fuster, y ella planxadora y... endevant la caritat. Ningú s'ha cuydat de consultar el cor d'ells, ni la llur voluntat.

En fi, mercés a la protecció d'un germà de la marquesa, la comedia acaba d'un modo diferent: Nadala fugí a Amèrica ab el seu Jesús després d'aconcellarse ab la neboda de la marquesa, aquella neboda qui ¡ay! sab per experiència quan trista es la vida matrimonial quan l'amor y la tendresa no hi entren pera res. La neboda, atjada per l'oncle, diu a la Nadala que fugí, que ja's casarà ab qui estima; però ella meteixa, a pesar de que'l seu cosinet l'adora eternidorament, ni fugí ni's rebela. Ab lo qual, y ab les innombrables precaucions qu'en Benavente adopta per arribar a un desenllaç atrevidot, se demostra que l'autor es un revolucionari de per riure, lo justament revolucionari pera passar per atrevit sense incórrer en delictes de heretgia.

« — Es escandaloso este Benavente. Mire usted que ponernos casi en ridiculo!

— No me hable V. de ello, condesal Pero hay que perdonarle. En el fondo es un buen chico. Reconozcamos su imparcialidad y buen gusto. La que huye no es una de nosotras, sino una hipocritona hija del pueblo! — »

Heusaquí un diàleg pescat al vol en un palco del teatre de Madrid ahont va estrenarse la comedia d'en Benavente, qui resumeix la moralitat de l'obra y l'esperit revolucionari de l'autor.

Com a sàtira social, es precis reconèixer qu'en Benavente maneja la tralla ab traça, y trobém en la comedia fiblades qui fan sang. Però això són detalls qui demostren més la *saña* de l'autor qui busca popularitat que'l convenciment de l'home qui concebeix una obra seria y la desenrotlla serenament. Tota l'obra, excepció feta d'aquests petits detalls, està construhida ab un convencionalisme y un artifici tals, que'ns recorda'ls procediments del ja enterrat teatre romàntic ab sos lirismes buyts, ab les casualitats miraculoses qui solucionen les situacions embrollades, y ab l'afany d'enternir al públich mercés a un sentimentalisme pueril. Tots els personatges apareixen borrosos, indecisos, y el problema's planteja indirectament ab reserves calculades, ab mitjes tin-

tes qui delaten la poca convicció de l'autor, ensemps que la seva por de ferir susceptibilitats respectables. No hi ha més que fixarse en un tipo: don Heliodoro, l'home independent per boca de qui sembla parlar l'autor, pera comprendre la mixtificació de que tracta l'autor de feros objecte. *Una de freda y una de calenta*, don Heliodoro tan aviat ens apareix un esperit clar, lliure y seré, com un cinich vulgar, egoista y quasi bé perdulari. Sembla en conjunt un volterià de zarzuela, qui repeteix frases fetes de club jacobi, sense la més petita convicció. Y per l'estil tots els demés personatges.

En la resúm, qu'en Benavente, com tots els revolucionaris a la violeta, mostra tenir una llengua *mordaz*, y fins en ocasions engega sagetes enverinades, però en el fons la seva obra resulta d'un candor infantivol y de transcendencia contraproduhent. Els sectaris negres de l'altra banda troben fàcilment, en aquesta comedia lleugera, arguments decisius pera probar que la meteixa idea inicial de l'obra — idea ben simpàtica — es una idea ben poch serena. Quin plaga n'hi ha d'en Benaventel

En la execució's distingi en Rubio, qui diu y's mou ab força naturalitat, la Rodríguez, ben penetrada del seu paper de marquesa, en Zorrilla, encara que un xich encarcerat, y les senyoretetes Domus y Ruiz, qui digueren ab desembraç llurs papers, excepció feta de les escenas finals en que ploraren com unes Magdalenes de *passió de teatre*. Evidentment es més difícil saber plorar que saber riure en escena.

Als demés teatres no'ns han donat res de nou. Els d'hivern han tancat ja llurs portes, y a l'Eldorado s'ha estrenat *Buena gente*, traducció del drama *Labona gent*, d'en Rusiñol, de la que no tinch res que dirne, puig ja se'n va parlar a JOVENTUT quan, recentment, va estrenarse en català a Romea.

EMILI TINTORER

FESTA DE LA MÚSICA CATALANA (1)

Ab la solemnitat de cada any se celebrà'l passat diumenge, dia 4 de juny, el popular festival.

El teatre de Novetats, guarnit ab força gust y encert de garlandes de flors y fullatge, ab els antpits voltats de la bandera catalana, era ple a vessar, donant ab això Barcelona mostra de lo molt que simpatisa ab la festa de la nostra música.

L'escenari, ricament ornat, oferia un cop de vista agradósissim, ocupat tot ell per l'Orfeó Català, y presidit per la gentil reyna de la festa na Flora Alfonso, germana del guanyador del primer premi, en Frederich Alfonso.

Començà la festa ab un poèlich discurs del mestre Nicolau, llegit pel president de l'Orfeó, y seguit del judici crítich de les obres presentades al Concurs, fet pel mestre Millet.

Seguidament se passà a la repartició de premis. Fou guanyadora del primer, consistent en 500 pessetes, la composició *A les estrelles*, chor mixte, compost sobre lletra de Mossèn Jacinto Verdager pel jove Frederich Alfonso. Obra es aquesta de gran valua baix el punt de vista harmònich.

Tota ella es una sabia demostració del *savoir-faire* d'un músich més expert que inspirat, qui té, dintre de grans atreviments, força distinció de factura.

La primera frase del chor especialment, es digna d'ésser mencionada com una plana musical delicadíssima, tal volta l'única que emociona verament en tot el curs de la composició.

L'accèssit de 100 pessetes fou adjudicat a n'en M. Baldrich y Barará, de Reus, per sa composició *Patria*.

Don Francisco Areso, de Lezcano (Guipúzcoa) se n'emportà'l premi de 500 pesse-

(1) Com de costúm, els organitzadors de la Festa de la Música Catalana no han invitat a JOVENTUT, fent ab aquest periòdich catalanista una excepció que ni ab periòdichs forasters se fa. Hauríem de limitarnos, com altres vegades, a consignar aquesta excepció, deixant de donar compte de la culta y patriòtica solemnitat als nostres llegidors. Mes JOVENTUT, creyentse obligada a concórrer als actes seriosos qu'en bé de l'art català's realisen, sab trobar medi d'assistirhi encara que no hi sia convidada expressament, y enguany les corrents de patriòtica solidaritat poden prou en nosaltres pera feros complir nostre dever a despit dels qui a ultrança prediquen la solidaritat no practicantla sinó en lo que'ls interessa. Per això enaltim com devèm l'acte celebrat a Novetats el passat dilluns, remerciant a nostra distingida col·laboradora Na Carme Karr pel treball que, ab sa reconeguda competencia, dedica a la Festa de la Música Catalana. — N. de la R.

tes, ofert pel Cardenal Casañas a la millor missa *Pro difunctis* pera chor mixte.

A nostre entendre l'obra del músich basch es una composició de gran mèrit, plena de distinció y personalitat dintre dels motllos severs del cant litúrgich, recordant la grandiositat dels motets de Bach sense caure may en plagis ni en recursos de mal gust.

A don Joseph Agulló y Prat, organista de Sant Andreu de Palomar, li fou adjudicada menció honorífica.

El poeta-músich director de la «Schola Choral» de Tarrassa fou guanyador del premi de 250 pessetes que l'Ateneu Barceloni havia ofert al millor recull de cançons populars de Catalunya.

D'aquest recull ne foren executades dues: *El Bastiment de Marsella* y *La Filoseta*, mereixent aquesta ésser repetida mercès a sa frescor, ingenuïtat y escayent alegre.

No s'adjudicà'l premi ofert per la *Unió Catalanista*, creantse en cambi un premi extraordinari pel recull de cançons d'en Valeri Serra y Boldú, de Bellpuig (Pla d'Urgell), concedint accèssits de 50 pessetes a les colleccions de cants populars presentades per na Julita Farnés, chorista de l'Orfeó Català, en Joaquim Pecanins, en F. Rovira y en Miquel Julià y Serrahima.

Igualment se'n emportà un accèssit el recull de cançons mallorquines fet pel director de la Capella de la Seu de Palma, mossèn Antoni Pont.

La senyoreta Montserrat Civil y Castellvi (de Molins de Rey), mossèn Vicens Bosch, de Talarn, y don Joan Moreira, director de l'Orfeó de Tortosa, meresqueren mencions honorífiques per llurs colleccions de cants regionals.

El premi del «Centre Excursionista de Catalunya» fou adjudicat a l'esmentat mossèn Vicens Bosch, per sa collecció de *Balls antics del Pallars superior y inferior*, éssent mencionat l'escull de ballets populars mallorquins fet per mossèn Antoni Pont.

La senyoreta Eularia Lambert, chorista de l'Orfeó y germana del jove compositor, guanyà'l premi ofert per la «Lliga Regionalista», consistent en una collecció d'obres de literatura catalana, ab un aplech de cants pera l'ús de les escoles catalanes, molt ingenuus y ben tractats.

Dita senyoreta Lambert acompanyà al piano'l chor de noys de l'Orfeó, qui donà a conèixer alguns de dits cants.

El premi de 150 pessetes ofert pel doctor Frederich Vinyas a la millor sardana, fou adjudicat al director dels reputats *Fatxendes* de Sabadell, en Casià Casademunt.

Dita sardana llarga, espontania, fresca y de tornada ben popular, que no arriba a fer-se vulgar malgrat la constant repetició d'un meteix motiu, mercès a la ben trobada com-

binació harmònica, fou ben executada per la cobla barcelonina que dirigeix en Sureda.

En Vicens M.ª Gibert resultà guanyador del premi ofert per l'«Associació Musical de Barcelona», ab una composició pera instruments de corda.

El premi de 250 pessetes ofert pels socis de l'Orfeó senyors Serinyà y Pere Antòn Millet, fou adjudicat al jove en Joseph Cumeillas, per una collecció de melodies pera cant y piano.

D'aquestes ne foren cantades tres de ben hermoses. La primera, *Nocturn hivernal*, pel bariton senyor Parès, ab forsa mestria, y les altres dues, de factura més distingida que inspirada, per la senyoreta Consol Ros, de veu ben timbrada y agradosa, malgrat la emoció de que's veyá presa.

Del premi de 250 pessetes ofert per en Joan Millet, expresident de l'Orfeó, ne fou guanyador el jove en Vicens M.ª Gibert per una collecció de primoroses melodies pera cant y piano, de les quals tres foren cantades pel mestre en Francesch Pujol, ab molt art y sentiment.

Aqui ens permetèm consignar l'afany de que semblen possehits els novells compositors catalans, afany de dificultats y resolucions de problemes harmònichs qui, ben sovint treuen valua a la melodia descriptiva qui ha de presidir al cant, *vera expressió de la lletra*.

Les melodies premiades, segons nostre parer, podrien ésser peces d'execució pera piano sol... Sembla que'l cant hi sia lo de menys; y que'l compositor se preocupi *principalment* de fer lluhir el treball dels dits, en lloch de fer servir aquests d'acompanyants de la veu humana, el més bell, el més sincer, el més gran dels instruments musicals. Sovint el compositor, *entrenat* per una frase, deixa enlayre la melodia, trenca un concepte del poeta, y fins algún cop parteix una paraula, produhint adhuc una impressió d'incompliment y de feblesa que treu valua a moltes composicions.

Bons són els estudis, però creyèm que l'excés de tecnicisme musical arriba a absorbir les sinceres manifestacions de l'artista. Bella es l'harmonisació, més, avuy apar que'ls nostres músichs joves sols aspirin a assolir perfeccions harmòniques en detriment de llur ingenua inspiració, ofegada sota l'exagerat tecnicisme de la escola moderna.

De la collecció de melodies de don Vicens M.ª Gibert, *El ram d'or* fou la qui més agrada al públich, la més compresa, y en nostra opinió la més bella per sa sinceritat, inspiració y senzillesa.

Foren mencionades honoríficament les colleccions de mossèn Cogul, d'en Tomàs Buxó y d'algún altre autor desconegut.

Mossèn Lluís Romeu, organista de la Seu de Vich, se'n dugué la meytat del premi de

150 pessetes ofert per la secció coral de l'Orfeó Català, ab dues cançons populars harmonisades pera chor mixte, *Cançó de Nadal y Rosa del falló*, y en Frederich Alfonso ab *La Dama d'Aragó y La filadora*.

D'aquestes quatre harmonisacions premia-des, foren executades *Cançó de Nadal y La filadora*, abdues de força mèrit, però la primera de més ingenuitat y franquesa.

També meresqueren ésser mencionades una composició de mossèn Cogul y una altra qui duya per lema: «Toca les campanes plorant y rihent», d'autor desconegut.

L'Orfeó Català interpretà ab son acert acostumat totes les composicions executades.

Fou closa la festa a un breu y sentit parlament de gracies del president de l'Orfeó Català, anunciant ademès que l'any vinent la Festa de la Música's faria en el palau de l'Orfeó.

En resúm, la festa del diumenge fou gran, bella y feconda. D'any en any la llevar plantada ha anat granant, y dóna plaher al cor veure còm té ressò arreu el crit d'art de la Patria Catalana. Ja no es sols de les quatre *provincies* que'ns porten llurs esplays, ja venen els músichs de Mallorca, atravesant la mar llatina; ja venen de Basconia ab un halè de germànor, a través plans y montanyes. Ja són les dònes, els sacerdots, els joves qui fan art, art del bo y del sà, art qu'enlayra y fortifica. Es l'esclat cada any més esplèndit d'aqueixa sava potentia qui vessa del fons de nostra Catalunya rica y plena.

La festa termenà ab el cant de *Els Segadors*, ohit a peu dret per tota la concorrencia.

C. KARR

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Joan Maragall. — ENLLA. — *Poesies*. — *Estampa de «L'Avenç»*. — Barcelona. — 1906.

¶ Tantes vegades he parlat d'en Maragall, que ben poca cosa se m'ocorre dir (si no es manifestar de nou la meua admiració) al fullejar el llibret ab que ha honorat suara les lletres catalanes. A posta he dit parlar d'en Maragall y no de sa obra, car aquest poeta es tan personal, les seves produccions són reflectes tan vius de la seva ànima, que forçosament el llegidor ha de sentir la sugestió del seu esperit refinat, car si ab ell no s'identifica, tot aquell devassall de belleses poètiques no li farà altre efecte que una música més o menys agradosa segons sia'l seu temperament, però may arribarà a donarli la completa fruhició estètica.

¿Cal que repeteixi, donchs, qu'en Maragall escriu no més que pera ell? ¿Que no cerca may, ni s'ataleya de la impressió que pugui causar en el públich? ¿Qu'es el poeta de les

visions, qui descriu lo que veu ab la major senzillesa de linies, sense recórrer a encisos purament formals? Es de tothòm sabut qu'ell no vol ferir les orelles, ni enllohernar els ulls; ell no's proposa més que trametre'l goig que ha fet batre son cor y assadollat la seva ànima a tots aquells qui sien capaços de sentir la meteixa emoció d'un ordre elevat qui ha fet vibrar els nirvis d'aquest coratjós cantor de la Vida...

Jo me l'afiguro sempre abocat a la finestra de sa cambra, rebent de primera mà les impressions del món exterior pera convertir-les delicadament en substancia propria, en quelcòm qu'esdevé carn de sa carn, y's confón en la seva essencia.

La primavera, per exemple, no se li apareix pas habillada ab aquells ropatges alegòrics que varies generacions de versayres *mecànichs* periòdicament desenterren dels guardarrobres de les rancies escoles, y que l'ayre no pot felshi perdre la sentor de floridura. En Maragall vos diu: «L'atmetller ha florit! La primavera es vinguda!» Però no es d'un atmetller qualsevol del que vos parla, sinó d'aquell, del seu arbre, l'arbre que amorosament y ab ulls pietosos havia esguardat tot l'hivern somniant en les brotades primaveraenques; y això ho conta a n'aquells qui com ell se l'estimen aquell atmetller, talment com el pare qui confia les penes y alegries a aquells amichs seus qui coralment s'han d'interessar pel fill del seu amor.

Ell sab mostrarvos la grandesa de les coses més petites.

Parlantvos d'una flor, vos fa estimar els boscos, vos fa muntar a les montanyes y desd'alli vos descobreix la patria seva, la patria vostra, la d'ahir y la de demà! Y ab quin encis més suau, de la senzilla contemplació de les carenes nevades, vos amena fins a l'augusta visió del reyalmè pirenench!...

Mes ay! Si no estèu iniciats en la misteriosa ciencia que's riu del temps y de l'espai; si no teniu tan fortes arrels en la terra pera poder esguardar de fit a fit l'ideal sense que'l cap vos rodi; si sols sabèu trobar real allò que pot palpar el sentit més groller... en aquest cas busqueuvos un altre poeta: en Maragall y vosaltres no vos entendrèu pas may!

Mes aquells qui seguireu al Comte l'Arnau en sa folla corsa, cercant, esperonat pel desitj may satisfet, l'amor triomfant, el cel en la terra; els qui vos esgarrifareu ab la *vella cançó*, ab quin plaher dolorós sentirèu batre'l vostre cor quan acompanyèu al comte, qui s'ha trobat l'ànima negra y vol emblanquir-la, en sa eterna cavalcada, mes ja no per l'ombra esferehidora, trencada per la udoladiça dels llops enfellonits, sinó breçats per la *canço nova*, volant per la regió de la llum, *fels camins de la gran pau*, ab el se-

guici d'aquelles ànimes assedegades d'amor, que debades han cercat pel cel y per la terra!...

Aleshores, si vostre esperit, com el d'Adalaise, es contorbat per la cobejança de l'ideal que may pot atènyers, vos aconhortarèu ab el poeta pensant que:

Al temps hi ha encara coses no sabudes,
la poesia tot just ha començat
y es plena de virtuts inconegudes...

Esperèm en silenci altres vingudes.

Prat de la Riba. — LA NACIONALITAT CATALANA. — *Biblioteca Popular, N.º 1.* — Barcelona, 1906.

Bon acert ha tingut aquesta biblioteca en triar pera estrena de la colecció aquest llibret. La competència de l'autor y la importància y oportunitat del tema són penyores segures del bon èxit que sens dubte obtindrà.

En aquest temps que la paraula nacionalisme es en els llabis de tothòm, en els de nostres enemichs sistemàtics pera tergiversarne'l sentit y posarnos paranyes a cada quatre passes, y en els de nostres companys y aliats pera engroixir cada dia més les rengles dels defensors de nostra causa, cal que tots tinguèm una perfecta consciència de lo qui aytal mot realment significa; car si la immensa majoria dels catalans són catalanistes per sentiment, encara n'hi ha molts qui desconeixen els fonaments científichs de la doctrina nacionalista. Y no n'hi ha prou ab saber lo que ha estat Catalunya y ab desitjar ardentment que torni a ésser rica y plena. Cal escatir per què som d'aquesta y no d'una altra manera, y penetrarse ben bé de lo que podèm y devèm ésser.

A n'aquesta obra tothòm hi ha de contribuir a la mesura de ses forces y ha de venirhi per camins diversos, però may s'han de buscar les falses vies. Y dihèm això, perque en aquests dies que nostre poble ha demostrat qu'era capaç pera la vida política, en el seu més noble sentit, feya pena sentir a alguns qui, portats per un entusiasme irreflexiu, parlaven com si encara no s'haguessin després del tot de la crosta de la política a la castellana.

Per això recomanèm l'estudi del llibre d'en Prat, no sols als catalanistes del *remat*, sinó a molts qui exerceixen de *rabadans*.

P. Aldavert. — D'ALTRES TEMPS. — CANTANT Y FENT LA MEVA. — *Dos volums.* — *La Renaixensa, 1906.* — Barcelona.

No fa gayres setmanes donarem compte en aquestes meteixes planes de l'aparició de dos volums d'en Pere Aldavert; l'un era un aplech d'articles triats entre'ls que publicà

en *La Renaixensa* son antich director; l'altre, format pels escrits que l'actualitat dicta a aquest incansable lluytador, qui sentintse ab prou brahó no vol abandonar la tasca de tota sa vida.

Lo que aleshores diguerem, tindriem de repetirho ara. Se tracta també de dos volums aparellats: l'un recull de pàgines antigues, y l'altre exposició del judici que mereixen a l'autor les coses del dia.

Y a fe qu'es ben interessant saber lo que'n pensa de lo que passa un home com l'Aldavert, que hi veu tan clar y sab parlar tan català, per més que de tant en tant pegui alguna relliscadeta.

Y també cal fer remarcar que tots aquells qui per despit o negligència a la més petita contrarietat posen d'incompresos y s' retiren majestuosament a la vida privada, podrien molt bé pendre exemple de l'Aldavert, qui ben sovint demostra que aquell qui de debò té ganes de treballar, a tota hora y en qualsevol lloch pot fer bona feyna.

ORIOI MARTI

A UNA AMIGA

Avuy el baylet, al portar la correspondència a obrir a casa'l principal, ha separat una carteta rosa, ab lletra de dòna, endreçada a mon nom. No la he oberta entre'ls companys de treball per no ésser de negoci, o per pensar que, si acàs ho era, seria d'un negoci purament particular. Mes, al arribar a casa, si que la he desclosa; y ho he fet pressentint quin seria son contingut.

Era teva. Altra vegada'm retreyes la nostra amistat de criatures, y feyes gala d'un sentimentalisme barato, d'aquells de novela de a ral la entrega. No venint l'home que desitges, vas a cercarne un... qualsevol.

Qui sab si n'has fetes gayres de cartes com aquesta; qui sab si has tirat moltes esquemes pera pescar un home.

No sé per què en ta lletra has de retreure coses passades, fets de criatura, promeses innocentes que's fan quan no's té coneixement de lo que's diu. No sé, la veritat, per què remarques tant *que m'estimaves, que't creyes que'ns casariem*, y aquelles altres paraules que tan malament sabs escriure.

Considera, amiga, que'l temps no passa endebades, que tot sofreix transformacions. Així com la *evolució* de l'amor m'ha anat allunyant de tu, també podia acostarmhi; així com ta imatge s'ha esborrat en mon pen-

sament, també podia pèndrehi més força. Tu meteixa, ben segur que avans no hagueres pronunciat, diriginte a mi, la paraula *casori* ab que avuy, *enfeblida*, me regales les orelles.

De la manera que'm parles, sembla que'l somnihis com una ditxa complerta'l casament, aqueix acte ab el que's trenca tota la llibertat de l'individu; ab el que, per la benedicció del capellà, quedes obligat a estimar eternament la meteixa cosa, malgrat totes les contrarietats y tots els defectes que li puguin venir a sobre o de que pugui adoleixer.

De la manera que'm parles, reveles que no es la meva ànima lo que voldries pera gaudirhi, ni la meva pensa somniadora, sinó'l meu cos, el fang, la materia... y es que tota tu no ets res més que materia.

Suposèm que jo volgués casarme, com tu, y que't demanés ab noblesa. Donchs bé: si un altre t'hagués dit que's casaria ab tu avans del temps que jo't proposés, o si, sen-

se esposarte avans, en son matrimoni hi oviressis més diners qu'en el meu (qui diu diners vol dir felicitat), allavors jo podria quedar-me ab el procedir honrat tot contemplant com tu't quedes ab altre home demostrant que may has tingut amor a ningú.

Però no't vull cap mal. Tant de bo que, si com penso has tirat mitja dotzena de cartes (¿color de rosa totes?) a altres tants homes, n'hi hagi un a qui commoguis ab la manera que tens d'explicar les... *febres* del cor.

Per la que m'has endreçat no'n passis ansia: la considero una criaturada y anirà a parar entre'ls fulls d'aquells llibres que no estudiava quan era criatura: entre'ls fulls de la Gramàtica, y concretant més entre'ls de la Ortografia, que tant malmets ab la teva carta.

Teu y de tots.

PERE SALÓM Y MORERA

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Diccionari. Ells se renten (cadascú a si meteix), *ili sin lavas* (*ciu sin mem*). Ells se renten (l'un a l'altre), *ili lavas sin reciproke* (*unu la alian*).

PRONOM PERSONAL INDETERMINAT. — Es el qui, com son meteix nom indica, no determina la persona, l'anomena d'una manera general. *Oni* tradueix nostres pronoms *se*, (s's) *un*, y tots els altres que nosaltres usèm en sentit determinat. Ex.: Se diu que plourà demà, *oni diras que morgaŭ pluvos*. No's pot dir *oni ĝin ne povas diri*. S'afirma qu'es cert, *oni jesas ke ĝi estas vero*. Un ho creu y després... *oni ĝin kredas kaj poste...* (Aqui un no representa jo, en qual cas se traduhiria per mi o per unu segons els casos).

Aquest pronom *oni*, es invariable, no fa plural, ni's pot declinar.

POSSESIUS

«Pera fer els pronoms possessius s'afegeix als pronoms personals la terminació *a* de l'adjectiu». (*Regla 5.—Gram. Fon. Zam.*)

Aclaració. *Mia* tradueix nostres possessius *mon, ma, meu, meva*.

Ex.: Mon colegi, *mia kolegio*.

Ma universitat, *mia universitato*.

El meu curs, *la mia kurso*.

La meva classe, *la mia klaso*.

Cia tradueix nostres *ton, ta, teu, teva*.

Ex.: Ton professor, *cia profesoro*.

Ta institutriu, *cia instruistino*:

El teu exàmen, *la cia ekzameno*.

La teva medalla, *la cia medalo*.

Lia tradueix nostres *son, sa, seu, seva* quan fa referencia a un possessor mascle.

Ex.: Son preceptor, *lia guvernisto*.

Sa tasca, *lia tasko*.

El seu atlas, *la lia landkartaro*.

La seva lletra, *la lia skribmaniero*.

Ŝia tradueix nostres *son, sa, seu, seva* quant fan referencia a un possessor femella.

Ĝia tradueix nostres *son, sa, seu, seva* quan fan referència a un possessor neutre.

Nia tradueix nostre, *nostre*,

Nostre consciència, *nia* *konscienco*.

Via tradueix nostre, *vostre*.

Vostre imaginació, *via imago*.

(Suprimint els tractaments de *tu* y de *vostè*, el possessiu esperanto *via* tradueix adhuch nostres possessius, *ton, ta, teu, leva, son, sa, seu, seva* qui fan relació a la segona persona del singular.)

Ilia tradueix nostre *llur*.

Llur experiència, *ilia sperto*.

Els pronoms possessius son veritaders adjectius qualificatius, per això, lògicament prenen en Esperanto la terminació adjectiva. Essent adjectius, les regles d'aquests obeïxen y fan per lo tant el plural prenent la *j* y se declinen prenent la *n* en el cas acusatiu.

Miaj tradueix nostres *mos, mes, meus, meves*.

Ex.: Envio als meus companys un saludo (datiu), *mi sendas al miaj kolegoj saluton*.

Pera mes amigues (ablatiu) vos envio les meves anyorances (acusatiu), *por miaj amikinoj al vi mi sendas miajn bedaŭrojn*.

Els meus costipats, *miaj kataroj*.

(Vallès y Roderich.)

Els anglesos viatgen ab llur pare y llur racció (la racció es dels anglesos). *La angloj vojaĝas kun sia patro kaj sia porcio*.

(La racció es del pare). *La angloj vojaĝas kun sia patro kaj lia porcio*.

Plural. Com els altres pronoms el fa prenent la *j*.

Ex.: La dida juga ab sos amos y sos fills (els fills són de la dida) (1). *La nutristino ludos kun siaj gemastroj kaj siaj filoj*.

La dida juga ab sos amos y llurs fills (2). *La nutristino ludas kun la gemastroj kaj iliaj filoj*.

El deixeble llegeix ab sos professors en llurs llibres. *La lermanto legas kun siaj profesorinoj en iliaj libroj*.

Els tutors passegen ab llurs pupils y llurs companys (els companys ho són

dels tutors). *La zorgantoj promenas kun siaj zorgatoj kaj siaj kolegoj*.

(Els companys ho són del pupils) (1).

La zorgantoj promenas kun siaj zorgatoj kaj iliaj kolegoj.

Acusatiu. Com els altres pronoms el fan prenent la *n*.

Ex.: El jutge està ab son amich y amaga sa cartera (la cartera pertany al jutge). *La juĝisto estas kun sia amiko kaj kaŝas sian paperujon*.

El condempnat va a la presó ab sos companys y mira ses cadenes (les cadenes són del condempnat). *La kondamnito iras al malliberujo kun siaj kolegoj kaj rigardas siajn kotenojn*. Etcètera.

Ciaj, (*tos, tés, teus, teves*).

Tinch les teves aietes (acusatiu), *mi havas ciajn kranojn*, etc.

Liaj, (*sos, ses, seus, seves*, quan fan relació a un possessor mascle).

Ha encès les seves espelmes, *li bruligis liajn kandelojn*, etc.

Ŝiaj, (*sos, ses, seus, seves*, quan fan relació a un possessor femella).

Ĝiaj, (*sos, ses, seus, seves*, quan fan relació a un possessor neutre).

Niaj, (*nostres*).

Viaj, (*vostres*) (*teus*, etc., pera'l tractament de *tu*, y *seus*, etc., pera'l de *vostè*).

Iliaj, (*llurs*, quan els possessors són varis, sia'l que sia llur sexe).

POSSESSIU REFLEXIU. — La tercera persona, quan es subjecte de la oració, té un possessiu particular, qu'es el format ab el reflexiu *si* y la terminació adjectiva *a*.

Sia, donchs, tradueix nostres possessius *son, sa, seu, seva, llur*, y els plurals corresponents, *sos, ses, seus, seves, llurs*, quan fan referència a la tercera persona sia'l que sia el seu sexe o nombre, sempre que's trobi en el lloch nominatiu de la oració. Si aquesta derrera condició no concorre, aleshores nostres possessius són traduhts pels corresponents *lia, ŝia, ĝia, ilia*, y llurs plurals.

(*Seguirá*)

F. PUJULÁ Y VALLÈS

(1) En aquests dos derres exemples la confusió es evident en català y no pot evitarse a menys de fer un rodeig en la frase. En el segón exemple caldria dir: Els tutors passegen ab llurs pupils y els companys d'aquests.

(1) Si fossin dels amos el possessiu fóra *llur*.

(2) En aquest exemple no hi ha en català cap confusió perquè'l nominatiu està en singular y el complement que posseheix en plural.

NOVES

Sota una carroça dels temps de l'avior ha esclatat una bomba en ple sigle xx. Els descobriments de la ciència utilitzats pera fer mal contra les evocacions del passat utilitzades pera enllohernar!... Qu'es trist tot això! Tan trist com instructiu! Hi ha hagut morts y ferits, molts morts y ferits. No tants com a Courrières y a les planes de la Mandchuria, però s'ha vessat molta sang. Ningú té dret a vessarne. Per això nosaltres també protestèm. Nosaltres qui neguèm el dret de vessarne a tothòm, inclòs a la llei, inclòs a la justícia, neguèm també aquest dret a l'autor o autors del fet. Sien quines sien les idees, les intencions, el fanatisme que hagin armat el braç de l'home, l'acte brutal es un acte indigne. No, no hi ha dret a ferho això.

Feta la protesta, vindrien a tom algunes reflexions instructives. Bodes reials, carroces, prínceps, Moret, Romanonies, alegria... tragedia, y un poble inconscient qui pert la serenitat, vol *linchar* a un ignocent y continua divertintse; *toros... panem et circensis... Puede el baile continuar...* Qu'es trist tot això! Ens manca serenitat pera fer les reflexions que se'n dedueixen. Tal volta ni hi hauria prou serenitat pera escoltarles.

Callèm, donchs, per ara, y protestèm. Protestèm de que una vegada més, en ple sigle xx, hi hagi hagut qui's cregués ab dret de segar vides humanes.

Tingué verdadera importancia'l *meeting* de solidaritat catalana celebrat el dissabte a la nit en el «Centre Popular Catalanista» de Sant Andreu de Palomar. Parlaren els senyors Cararach, regidor, qui enliti l'esperit autonomista y adicte a la solidaritat dels fills de Sant Andreu; Bremón, de «Catalunya Federal», qui feu veure la conveniencia d'ajuntarnos tots, sien els que sien nostres credos politichs, pera defensar els interessos de Catalunya; Porrera, regidor, qui feu breus consideracions sobre la solidaritat y els obrers; Salvatella, diputat a Corts, qui defini la llibertat com a imperi de la ciència conquistat per l'amor, elogià l'hermós acte de cultura que's celebrava y advocà per la unió dels catalans sense necessitat de pactes, car ella'ns durà a l'autonomia; Cambó, de la Junta de Solidaritat Catalana, qui's felicità d'haver sigut profeta predihent, a Girona, la unió de tots els catalans devant la llei dita d'excepció, y combaté tot lo vell, caduch e inútil, que per ésser tal es lo únich que no's suma a la Solidaritat, aquesta gran afirmació democràtica y autonomista del poble català; y finalment el senyor Coroleu, president del Centre, qui resumi els discursos comparant el benestar que frueixen les nacions rigides federativament ab la penuria y

enderriment de les governades pel regim centralista.

La concorrencia, qu'era immensa, aplaudi ab entusiasme aquests discursos, que foren hermosos y eloqüents, acabantse l'acte avans de mitja nit y ab el major ordre.

L'endemà's celebraren en el meteix Centre'ls Jochs Florals que foren sospesos el novembre passat. La sala estava brillant, essenthi en gran nombre les senyoretetes. El president del jurat senyor Iglesias llegí un discurs ple de patriotisme y en que hi abunden pensaments de gran bellesa. Vegis el següent: «Jo no estimo les obres fredes, engendrades ab artifici. El nostre temps, qu'es temps de poesia, està ple de veritat y d'amor poètic. Jo veig al poeta confonentse ab la multitud sedenta d'ideal, cantant ses penes y ses alegries. No déu ferho ab una llengua estranya, perque disfreçant sos sentiments s'enganya a si meteix y són inútils sos esforços. En tots els moments de la vida hi podèm trobar poesia. Per això, com crech en la generositat de tots vosaltres, estich segur de que lo que degué ésser festa tardoral, car havia de celebrarse l'any passat en aquella estació, resultarà festa de primavera, plena de joventut y d'amor.» Es per demés dir que aquest discurs fou aplaudidíssim. També ho fou el de gracies, a càrrech d'en Melitón Gabriel, obrer. Les poesies premiades foren molt aplaudides, especialment la d'en P. Prat Gaballí, qui obtingué la Flor Natural. Termenada la festa, els poetes premiats foren obsequiats ab un *lunch*, pronunciantse patriòtichs brindis.

Demà's compleixen quatre anys de la mort del gran poeta Jacinto Verdaguer, qui tant contribuí ab ses admirables obres a fer gloriós el renaixement literari català.

JOVENTUT endreçà un sentit recort al poeta y a l'amich, y ab tal motiu se permet excitar el zel de la comissió organitzadora de son monument, que a hores d'ara, pera vergonya de Barcelona, encara està *en projecte*.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRES REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pressetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Romàntichs d'ara

per Enrich de Fuentes. —
Un volùm de més de 500 planes,
4 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre
com de fóra de Barcelona se'ls
farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten **Refredats, Tos, Catarros,**
Ofeh, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

OVO LÉCITINE BILON

PHOSPHORE ASSI-
MILABLE DRAGÉ
ES GRANULÉ AM
FOULES

NEURASTHENIE DEBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

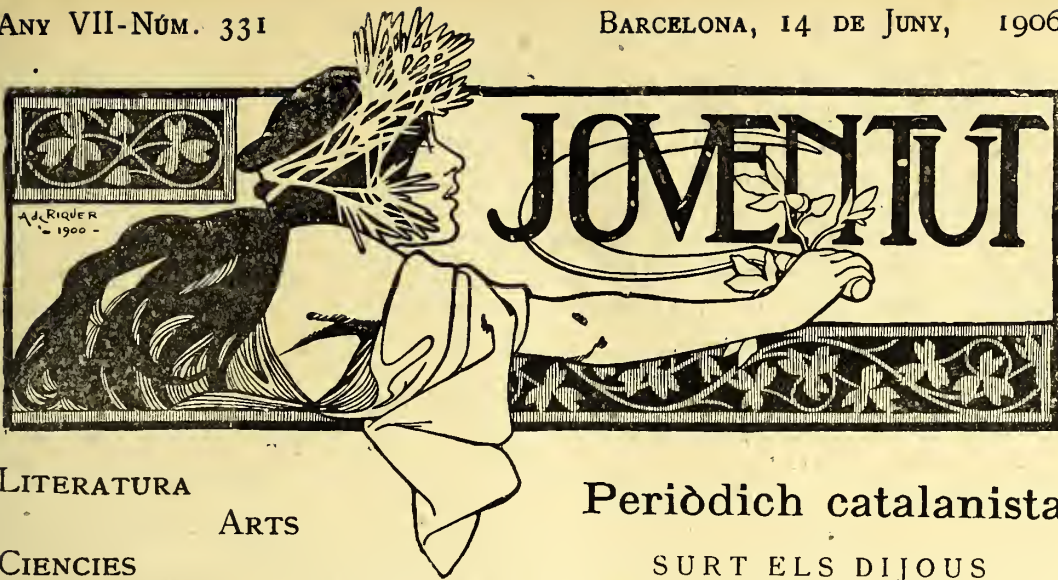
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener. — Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

› ATRASSAT 20 ›

SUMARI:

TEXT: Liquidació forçosa, per Oriol Martí. — Per ull de garbell, per Emili Tintorer. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas y C. Karr. — Clixé de Pasqua, per L. Escardot. — Discours de Santo Estello, per Pèire Devoluy. — Noves.

gens de l'esperit nou que animava a alguns dels escriptors joves qui, més ben intencionats que aconcellats, generosament hi aportaven el llur concurs.

Més tart, quan pels motius que ots sabem, en Maragall tingué d'eixirsen tal com havíem pronosticat, tots els bons catalans ens en alegrarem coralmnt, car si un jove no podia alegrar aquelles rònegues parets, pla era de témer que l'humit y tétich ambient d'aquell cau y sobre tot les males companyies li malmetessen la joventut.

Quan, més endavant, hi tornà, gran fou nostra estranyesa; volguerem no obstant creure que tal volta les halenades regenadores, que arreu en tots els recons de nostra patria se senten bufar, fins, per un miracle extraordinari, s'haurien entafurat per les esquerdes del vetust bastiment, y com que lo derrer que's pert es la esperança, y a n'ella sempre procurém agarrarnos en els moments més crítichs, ferem encara un suprém esforç pera no deixarnos aclaparar pel negre pesimismo, que, tractantse de calamitats com el *Brusi*, sol ésser més fort que nosaltres.

Alli hi havien en Maragall, en Santos Oliver, en Bassegoda, l'Amengual, en Rahola, y de tant en tant una feble guspira venia a aclarir la esgarrifosa fosca; emperò ni ab la més bona voluntat poguerem sobrepujar nostres recels. Aquestes persones apareixien tan

LIQUIDACIÓ FORÇOSA

Fa un grapat d'anys, ab motiu del desayre fet a n'en Maragall per la direcció del *Brusi*, resolent a favor de don M. M. Illas y Fabra la qüestió promoguda per la publicació d'uns articles contradictoris d'abdós redactors sobre les *corridas de toros*, nosaltres diguerem qu'en Maragall hi estava desplaçat allí, y que Barcelona en nom de sa cultura, del bon gust y de la higiene social havia d'entaular un *interdicte d'obra vella* (1) pera payrarse del risch que oferia aquell fatidich casalot del carrer de la Llibreteria, que'l dia més impensat s'enrunaria de cop y volta. Feyem certes reserves pel respecte que'ns mereixia la figura d'en Mañé y Flaquer, aleshores encara vivent, y ens doliem de que a tal punt de decadencia hagués arribat aquella vella carcassa que no pogué infiltrarshi

(1) Vegi (qui vulgui) el núm. 24 de *JOVENTUT* corresponent al dia 26 de juliol de 1900.

estranyes en aquella casa, que fins semblava que la ploma tremolés en llurs mans; tan insegurs y poruchs se mostraven llurs escrits, que cada cop feyen créixer nostra anyorança pera les produccions llurs qui tant ens encisen quan són dotades per llur pensa lliure y quan llur voluntat no es encadenada per cap prejudici, ni han de sotmetres a cap censura previa.

¿Què havia de resultarne de tot això? Cada jorn el vell xaruch diari anava més y més distanciantse de l'esperit progressiu de la Barcelona nova, de la Catalunya renaixenta. La seva proverbial seriositat, massa formulaista si, però més sincera, era esdevinguda encarcarament ridícul, servil acatament al poder centralisador, y l'esperit del *Brusi* ja no era de *cámara* sinó de *camarilla*, y ell qui durant un sigle tant influhi en la nostra burguesia, començà a deixar d'ésser un factor estimable. En tot temps l'exagerat dinastisme, la excesiva sujecció al centre havien fet del *Brusi* un enemich pels qui volen pensar per compte propri, però a mida que'l nostre poble s'instrueix, y's deixonda de l'ensopiment que l'hi havia empeltat la dominació dels politichs *vieux jeu*, el divorci s'ha fet més evident y ja perillan els interessos del *Brusi*, no aquells tan *sagrats* dels qui ha sigut fervent defensor, sinó fins els interessos del seu capital, encara més *sagrats* pera ell. El *Brusi* havia sigut un idol, y ab els idols sol passar, que's comença per pèdrehi la devoció, després la fe, y, finalment, la por, y aleshores es quan l'idol, esdevingut ninot, fa riure, a n'aquells meteixos a qui havia fet de *papu*.

Y si allò en que s'ha cregut fins un quant temps després d'havershi pèrdu la fe, encara fa una mica de respecte (com, per exemple, els descreguts, qui no poden sustreures a quelcòm d'emocionant que troben en les cerimonies de la llur antiga religió), més tart, com si un volgués rescabalar-se del període en que s'han tingut els ulls cluchs, l'admiració d'avans se torna en fàstich o en odi contra allò que tantes y tantes voltes ens havia posat en ridícul. Catalunya ja'ls ha obert els ulls: per això sab que no pot ésser dinàstica, ni tan sols monàrquica o conservadora; per això no pot ni veure als qui continuament han fet y pretenen seguir fent el jòch dels politichs a la madrilenya.

Bé prou s'ha vist a Barcelona, suara, a quants graus arribà l'esperit monàrquich barceloní, malgrat els recursos extrems a que s'ha acudit pera revifar-lo. Y el *Brusi* ab una romàntica fidelitat, que li apreciarà qui vulgui, també vol ensorrarse majestuosament (majestat de *tramoya* teatral), ab tot allò que sempre a ultrança ha defensat contra'ls veritables interessos de la terra.

Els catalans poden apendre quina manera de pagar els favors tenen la gent de cert mena. Ja han vist en els periòdichs ab quina delicadesa'ls amos de càl *Brusi* han donat la coça (aquest es el mot) als únichs qui hagueren pogut salvarlo, si pera ell hi hagués hagut salvació possible.

En Maragall, en Santos Oliver, l'Amen-gual, en Bassegoda y en Rahola hi guanyaràn, y el públich català també, perque ara veurà en tota sa nuesa'l veritable *Brusi*, el qui en nom d'una moral hipòcrita no anuncia certes funcions teatrals, y fa les ressenyes y *jalea* les *corridas de toros...* el *Brusi* dels Barò y dels Illas, y no dihèm el dels anuncis de morts perque fins aquest *modus vivendi* se li acaba, car la gent que ja no busca en ses planes, com avans, un criteri politich, tampoch hi anunciarà'ls funerals desde'l moment que'l *Diario de Barcelona* ingressa a la categoria dels periòdichs que ningú llegeix.

¿Què diria en Mañé si ressucités?...

No hi creyèm en la resurrecció dels morts.

Al veure còm ha anat de mal borràs, ¿a qui culparien els fundadors de la casa, a la pubilla o al gendre?...

No'ns agrada ficarnos en qüestions de familia.

Exclamèm tan sols, ben *cristianament*: El *Brusi* ha mort! Tan de bé l'hi ha fet Deu!

ORIOI MARTÍ

PER ULL DE GARBELL.

Un home de cor, en Nakens, periodista republicà que no es anarquista, s'ha trobat en el següent cas: Un home li ha dit: «He fet un acte que no es vostè qui l'ha de judicar, y a conseqüència d'aquest acte'm persegueixen. Estich perdut. Amaguim. Calli y amaguim.»

En Nakens, qui no es anarquista, qui no aproba l'acte, calla y amaga. En Nakens com a home no's creu ab dret de jutjar. Això es de jutges. En Nakens com a home's creu ab el dever de perdonar. El seu cor s'enterneix, el seu cor oblida, el seu cor perdona. Y a un altre home, a un altre sér-home qui demana protecció, caritat, benevolença, en Nakens l'ampara. En Nakens sab que hi ha un principi de moral senzilla que — oh ironial — extracta un principi de moral cristiana qu'en castellà se formula gràficament així: *Haz bien y no mires á quién*. Y en Nakens fa el bé sense mirar a qui.

Y en Nakens es empresonat, y serà judicat per altres homes qui avans que homes són jutges, y probablement, segurament serà condemnat a molts anys de presidi. El cas d'en Nakens es un cas flagrant, evident, clar, d'encobriment. Y qui tal fa — la lley ho diu així — es poch menys criminal que'l criminal meteix. Crech que té senyalada una pena inferior en un o dos graus a la del meteix autor. Són terribles les lleys dels homes.

Si el pacífich y tendre Pastor de Galilea, el dolç Jesús, ha existit verament y, compier ta la seva missió expiatoria, veïlla encara avuy a la dreta de son Pare, déu somriure a n'en Nakens benèvolament. «Tu ets catòlich y no te'n dius; tu perdones les injurïes, torne's bé per mal y fas caritat al proxim. Tu seràs dels elegits, puig que tu pera fer bé has sofert persecució de la justicia.» Y, dit això, el diví rostre s'haurá entristit. Després de vint sigles la seva obra resta encara incompleta. Tota una civilització n'ha nascut. La seva lley y el seu amor semblen dirigir als homes: els pobles més avençats se diuen encara cristians. Y, de fet, aquella lley, aquella justicia y aquell amor no han començat a regnar encara. La lley escrita, la lley y la justicia dels homes, dels homes cristians, castiga lo que la lley de Deu exalta.

Decididament, Jesús fou un ignocent, un idealista, un visionari.

Y en Nakens, *otro que tal*.

Y en Nakens mereixerà, com meresqué Jesús, ésser perseguit per la justicia, ésser titllat de boig pels entenimentats, y apedregat pel poble.

Sols falta veure com se decidirà la petita formalitat de la creu.

Per home entenimentat y desentit pràctich, el guarda-bosch de Torrejón que va descobrir a l'autor de la bomba. El meteix demàti del

dia en que va saberse la sensacional noticia: «El comte de Romanones y els seus germans ofereixen cinch mil duros a qui descobreixi... etcètera». ell ja ho deya: «¡Qué suerte si ese hombre se viniera á Torrejón! ¡Cinco mil duros!» Y l'home se vino a Torrejón. Y el guarda'l va descobrir. Y va voler ésser sol a descobrirlo pera cobrar sol els cinch mil duros. Però l'avaricia cega, *la avaricia rompe el saco*, y el petit guarda-bosch de Torrejón amohinat, sens dubte, barrinant quin empleo donaria a la faulosa suma, se va distreure. Ell no va imaginar que un home qui posa una bomba déu ésser un home terrible. Y aquesta manca de prudencia elemental li va costar cara: l'home de la bomba li va engargar un tret que'l deixà sèch.

Y heusaquí com una vegada més se demostra: qu'en el món ens trobè'm més lluny de la felicitat quan més aprop creyè'm estar d'ella; que l'avaricia sense la prudencia es una *virtut* perillosíssima, y, en fi, que allò de «anar per llana y sortir esquilat» sol succehir molt sovint quan — com li va succehir al petit guarda bosch de Torrejón — se deixa el propi ofici que's coneix, per'adoptarne irreflexivament un altre pera'l que's necessiten dots especials.

Comparant la conducta d'en Nakens, qui podia guanyarse'ls cinch mil duros y no'ls vol, qui's juga la seva llibertat, arrisca un presidi y porta la consternació a la propria llar, tot pera complir ab la seva conciencia, ab la conducta del guarda de Torrejón qui sembla pensar sols en les vils pessetes, confesso que la trista sòrt d'aquest ultim no m'enterneix excessivament, aduch y fentme càrrech de que la miseria es mala concellera, y de que la delació legal, legalment es una virtut.

Però, si no m'enterneix d'un modo extraordinari la historia del guarda, un petit detall d'ella'm deixa somniador. Jo'm pregunto — oh preguntes tontes qui deuen quedar sense resposta! — si sense la oficiositat del senyor comte de Romanones y dels seus germans al oferir la *forte somme*, el petit guarda-bosch de Torrejón no estaria encara vigilant els seus vedats y contemplant, per aquestes nits serenes de lluna clara, la immensitat del cel, la grandesa de la terra, la serenitat dels pins petits que vistos de lluny, que vistos del bosch, resulten els homes.

Y jo'm pregunto encara una altra cosa. Jo'm pregunto encara si el senyor comte de Romanones y els seus ilustres germans, allà en el fons més intim de la llur conciencia, se l'han feta també la pregunta anterior, y si el dubte crudel de que'l seu rapte d'indignació irreflexiva hagi pogut contribuir a que un home bo perdés prematurament la vida, no ha creat la llur pensa, enterbolintla.

Ja sé que'm dirán que «el fi justifica'ls medis, que la intenció era bona, y en fi, que:

errar lo menos no importa si acertó lo principal); però jo, a pesar d'aquestes y altres dites, sempre creuré que no es pas excitant l'avaricia y enlluernant la miseria ab l'esquer de la fortuna com se lograrà fer més perfectes als homes incults, ni més grans als homes justiciers.

Tenim a n'en Pin y Soler indignat. Y, a més d'indignat, contristat. Així ens ho fa saber en lletres de motillo desde les planes de *El Poble Català*. La indignació d'en Pin la comprench. Afigürinse que algú ha proposat que s'aixequi una estatua a l'Enrich Ibsen, aquí, a Barcelona; a l'Enrich Ibsen, «aquell home lleig y sorrut qui per dolentria fins exagerava lo que son rostre tenia de simiesch, de caràtula japonesa; car, si hagués sigut una bona persona, s'hauria fet escursar aquelles llanes, s'hauria fet rapar aquells serrellets de boch que li guarnien les galtes...» (1). En Pin troba, y troba bé, que'ls homes lletjos, vanitosos y de malt gépit, no són *estatuables*. En cambi, «un home graciós, un mascle hermosíssim», per exemple: (l'exemple'l poso jo), un descarregador del moll, un atlela de circh, mereix no una estatua miserable, sinó una a cada cantonada de cada carrer de cada ciutat o vila del món. «¿Qui fou, qué feu aquest mestre? preguntarien les generacions de l'avenir.» Y en Pin, si en Pin pogués ésserhi y ésser per tot arreu, contestaria majestuosa, triomfalment: «No fou res, no feu res, però miréusel qu'es macol!» A l'estranger ja ho fan així. Els qui no hem viatjat gayre no ho sabiem, però en Pin qui ha vist molt món, ho sab anch que s'ho calla.

En això de les estatués, cada hu té la seva teoria. Jo tinch la meva, absoluta com la d'en Pin, que ja vaig apuntar l'altre dia. La meva teoria es utilitaria: Jo sols faria estatués als grans criminals pera que'ls morts servis sin d'escarment als vius. En Pin sols ne faria als guapos pera que'ls vius y *les vives* s'extasiessin devant dels morts. Estich segur que *El Noy de Tona* té també la seva teoria, una teoria de arrenca-caixals — perdó — de cirugià-dentista.

Y El Noy de Tona, com jo meteix, ens indigném contra *quiconques* demani per aixecar estatués a gent qui no sien del nostre gust. Som absoluts nosaltres.

Tan absoluts com en Pin y Soler. Per això trobo que ha fet molt bé indignantse.

Lo que no'm cab a la barretina es que s'hagi contristat. S'ha contristat «considerant que pugui haverhi entre nosaltres tan gran nombre d'ibsenians (*al menys deuen ésser dinou o vint*)» (2). Si; no més som dinou o vint qui tenim aquí la *ceba* ibseniana. Per

la part que'm toca, estich escorregut. Jo hi entro per una *vintèsima* o *dinouèsima* part en el contristament d'en Pin! *O sorte avaral* Sento un pessigolleig a la consciencia, una mena de remordiments...! Si jo ho hagués sabut... no serien més que dinou o divuyt els ibsenians de Barcelona. Però qui rediable s'havia de pensar que un home tan gran, tan seré, tan *dueño* de si, s'ofegués *ab tan poca aygua*, se contristés per tan poca cosa. Dinou o vint *ceballuts* contristar a un gran novelista qui may ha pintat cap boig, ni cap degenerat, ni cap ximpleta, ni cap fracassat! Jo'm creya que pera contristar a n'en Pin se necessitaven per lo menys dinou o vint milions de catalans ibsenians!

N'estich tan penedit, que voldria consolarlo. Jo no serveixo pera això, però provaré si ab quatre vulgaritats...

Un home déu ferse càrrech de que en el món hi ha d'haver de tot, inclòs ibsenians.

No s'han de pendre les coses *tan à pecho*. Facis càrrech de que som a Barcelona, y de que Barcelona es una ciutat cosmopolita ahont s'edifica molt...

Consideri que vosté es català. Si fos no-ruech, o anglés, o alemany, o italià, o francés, etc...., se compendria que's prengués la molestia de contristarse, perque allí n'hi ha molt mils d'ibsenians que, *á mayor abundamiento*, són gent entesa qui no *posa*, com vosté sab que *posém* nosaltres...

En fi, sosseguis, reflexioni, tranquilisis, reaccioni. Y si això pot servirli de *lenitivo* en el seu contristament, li faré dues petites confessions qui confirmaràn lo que vosté ja sospitava: 1.ª Els dinou o vint ibsenians d'aquí som uns *poseurs* que de l'Ibsen no'n sabém ni una quarta part dels noms de personatges dels seus drames que sab vosté. Y 2.ª No n'hi farém cap d'estatua a l'Ibsen.

Ni a l'Ibsen ni a cap home lleig.

En la darrera sessió de l'Ajuntament, censurant la conducta de l'alcalde accidental perque no havia enviat un telegrama de protesta en nom de la corporació, el regidor senyor Durán va emetre un concepte que m'ha fet cavilar:

Si el senyor Giner no va telegrafiar, tement no interpretar ben bé les opinions de tots els regidors y, per consegüent, dels seus representats, aquest dubte es precisament lo digne de censura, donchs l'alcalde accidental no podia may dubtar de que tot Barcelona protestava de la manera més enérgica de l'atentat.

De manera que'l sol fet de posar en dubte que un sol regidor o un sol barceloní no volgués protestar, es pera'l senyor Durán una injuria. Me sab greu fer baixar de la seva *apoteosis* al regidor regionalista y, segons totes les aparences, catòlich convençut. Però'l cas es qu'es molt possible y fins probable que hi hagi catalans que no protestin. Dich això

(1) Pera més detalls dirigirse a *El Poble Català*, número 114. *Ibsenians*. J. Pin y Soler.

(2) Id. id.

perque *El Liberal* de l'altre dia portava la noticia següent:

Un semanario católico de Torrelavega publicó un suelto titulado «La boda y la bomba», diciendo que ni protestaba ni se indignaba por el atentado.

Y lo pitjor del cas es que aquesta negativa a indignarse y a protestar podien argumentarla molt sòlidament ells, els catòlics intransigents possehidors de les veritats primordials y absolutes.

«El lliberalisme es pecat. La societat actual es l'obra del lliberalisme, qui ha destruït la fe, el temor de Deu y la por de l'infern.»

«L'home sense fe, sense temor de Deu y sense por de l'infern, es una fera.»

«No es possible indignarse ni protestar de que una fera faci de fera.»

«No teniu dret a la nostra compassió els qui heu convertit els homes en feres.»

L'argumentació es escolàstica, *concedo*. Però't senyor Durán, regionalista y segons totes les aparences catòlich convençut, no'm negarà que hi pot haver molt catalans y fins seria possible que hi hagués algún regidor qui, essent catòlich, volgués argumentar escolàsticament.

De lo qual se'n dedueix que'ls dubtes o escrúpuls de l'alcalde accidental no són tan injustificats com el senyor Durán pretenia.

EMILI TINTORER

DESDE PARIS

ELS CENTRES CATALANS

En el teatre'ls llorers són pels primers actors, però també pera ells sols són les censures. Rarament dels tramoyistes y traspunts se'n ocupen els crítics. En el teatre de la vida sovint són els comparses no més els qui reben la censura de l'alta crítica.

Ab aquest pensament, que alguns trobaràn molt vulgar, que altres trobaràn molt just y ben ensopegat, y que jo, com es natural, tinch en la mateixa estima que aquests últims, m'he proposat dues coses.

Y la segona es parlar per incidència del «Centre Català» de Paris, ahont hi ha un teatret en el que s'hi fan les més escullides obres del repertori del *gènero chico* madrileny. En veritat no es pas ben bé del teatre aquest que vull parlar, car secomprèn tot seguit que no val pas la pena de perdre'l temps esbrinant si *Los Carboneros* o *Viva mi niña* han resultat o no ben *castizos*. Y jo suposo ab rahó que tothòm qui això llegeixi's farà càrrech de que'l teatre es la excusa pera

parlar del Centre, a partir d'aquell pensament que ja hem convingut qu'era ben ensopegat, com el teatre del Centre ha estat també la excusa pera fer el pensament a partir del Centre.

Es verament agradable, pera tot bon català, el saber que a Paris existeix un «Centre Català» ahont, sense cap mena de dubte, hi podèu trobar quelcòm de casa que per sa flayre vos faci menys anyoradiç lo que no veyèu y aymèu. Mirat desde Barcelona, fins un pot imaginar-se lo hermós que ha d'èsser, en un Paris ahont tants y tants catalans hi ha, el trobar-se de tant en tant, el poder-se reunir pera parlar nostra parla y, a manca de més sentir, anch que no més sia una cançó de la terra. Un pot imaginar-se, baix un altre punt de vista, lo hermosa que ha d'èsser la existencia d'un Centre ahont tants y tants pobrets catalans qui atravessen Paris ab la fam al ventre hi poguessin trobar una ajuda momentania, un dato, una indicació, una mà qui s'allarga...

... Ja farèu molt si, dintre del «Centre Català» de Paris, hi sentiü parlar català. Desde don Fulano, a qui podèu pendre per un venedor de dàtils y es corresponsal etern dels periòdichs de Madrid y etern *attaché* als sous de la Embaixada, fins als quatre benehits qui perque porten frach els dies de *soirée* vos miren com a sers inferiors, tothòm parla dolç.

Es en va que alli dintre preguntèu pels catalans qui ab son valer s'han fet un nom a Paris. No'n trobarèu cap. Si ho preguntèu a fòra a n'aquests meteixos, vos ho diràn ben clar per que no són socis de dit Centre, per que no hi van al menys: perque no es un Centre Català.

— ¿Qui es aquell jove qui ja'ns ha dit tres vegades que feyem nosa, y ens ha enquistat en aquest recó?

— Es el senyor President.

— ¿Qu'estudia, pinta, escriu?... ¿Què fa?

— Veurà, en secret: l'hem fet President perque vesteix molt bé: fixishi; y com que'ls francesos això ho tenen molt en compte... —

Ja m'ho havien dit y no ho havia volgut creure. Vaig preguntarho en el mateix local, ahont hi varem anar un dia varis amichs y hi entrarem després de pagar o'ço cèntims!... y en efecte, lo que m'havien dit era cert. En

el «Centre Català» de Paris està prohibida la lectura dels periòdichs escrits en català. No hi vull pas fer comentaris, perque no val la pena, malgrat lo fastigós de l'assumpto. Fins may n'hauria dit res de tot això, a no haver succehit que, fa alguns dies, havent anat a sentir a n'en Joaquim Nin a la Sala Eolian, ahont ab un éxit gran hi va donar la tercera audició de les dotze ab que's proposa fer l'«estudi de les formes musicals en el piano desde'l sigle xvie fins enguany», vaig saber lo que may podia imaginarme. Y es lo següent:

Que, havent sigut un dia en Nin pregat pera que anés al Centre a pendre part en una *soirée*, nostre artista, tan ben volgut aqui a Paris, hi anà ab el feix de partitures catalanes sota'l braç y *li fou prohibit que toqués cap cançó catalana*, perque sembla que la concurrencia s'hauria aburrit. No cal pas afegir qu'en Nin se posà'l barret y se'n anà sense seures al piano.

Aquest fet, que'l protagonista conta ab justa indignació, m'ha mogut a mi a dir dos mots sobre aquest Centre, que bé podrien servir de satisfacció que'ls bons catalans doném a nostre músich.

Hi ha coses qui són ben comprensibles. Se comprén que's ballin *machichas*, que's canti flamench, que's facin *Los Carboneros* y que's faci el burró, perque tothòm es lliure de fer lo que li plagui. Se comprén que hi hagi qui quan porti frach miri per sobre la espatlla als infeliços qui no'n duhen; de menos som fets. Lo que no's comprén es la necessitat de nomenar Centre Català a una societat que podria molt ben anomenarse *El corazón de Terpsicore* o *La paloma torcaz*.

En materia de posar tituls justos hi ha molt que apendre de monsieur Chefdeville, el President, Secretari, Junta y socis, tot alhora (car es ell sol) de la «Lliga Nacionalista» de Paris. Aquest, a més d'aquesta Lliga que faria riure si no fes plorar, té fundada una altra societat ab aquest titol: «Cercle familiar català d'abdues vessants dels Pirineus». Com que la formen ell y sa familia, no hi ha res a dir, a menys que algú volgués esbrinar si algú d'ells es nat al Roselló.

No's faci, donchs, cap català ilusions respecte de Paris. Aquí no hi trobarà cap so-

cietat que li recordi sa terra. Es molt trist, però es veritat... No obstant, un consol ens queda, y es veure còm el nom de català es usat pera donar valua a les coses.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

HORACIANES. — *Poesies de Miquel Costa y Llobera*. — Barcelona. «*Il·lustració Catalana*». 1906.

L'aparició d'aquest llibre marca una nova fita en el camí ascendent de la dignificació del nostre idioma. Pot dirse que la proba a que ha volgut sotmetre mossén Costa la llengua restaurada dels nostres avis, essent decisiva, li ha donat el resultat afirmatiu que son patriotisme y el de tots havia pogut somniar: el català pot tenirse per digne rebrot de la nobilissima parla llatina, y com aquesta es susceptible d'adquirir (les *Horacianes* ne són proba) la polidesa y transparencia que s requereix pera esserhi dignament buydades les més altes inspiracions poètiques.

Dintre d'aquest ordre de consideracions, del llibre del senyor Costa y Llobera pot dirsen que té un valor didàctich, independentment del valor artístich qui es en ell remarcable també com veurém després. Les lliçons que'l mestre'ns dona en aquesta serie de poemes no's contrauen solsament a l'adopció de determinades combinacions mètriques, ab l'adaptació de les quals ve a enriqueirse la nostra lirica, sinó que tot sovint, en els enlayrats conceptes qui les formen, s'hi troben preceptuades regles y recomanacions ben dignes d'ésser aprofitades pels novells poetes catalans, tan inclinats a les novetats deliquescents d'un mal entés modernisme. En Costa y Llobera predica (y predica ab l'exemple) el més gran respecte a la forma com a consacració del bon gust, sense que això vulgui suposar l'abdicació del més petit dels atributs propis de la vera inspiració poètica; que tothòm sab bé prou lo conciliables que són abdós extrems pera'l poeta en qui la cultura literaria devé'l natural auxiliar pera fer lluhir amplemment ses inspiracions. De poetes rústechs ja n'hi ha prou, per no dir massa en el florilegi de la nostra renaixença; cal exigir desde ara als conreuadors de la poesia catalana'ls coneixements indispensables per'assegurar una producció literaria més digna de l'estat en que avuy se troba'l nostre idioma, y de la significació politica y social que atribuhim a son renaixement quasi miraculós.

Si tractessim ara d'analisar una per una les setze composicions incloses en el volum de les *Horacianes*, hauriem de repetir pera quiscuna'ls meteixos elogis: la perfecció

suprema del art del poeta; la grandiositat y justesa de les imatges; l'escalf poètic que les fa vibrar intensament. Y si les volguessim estudiar desde'l punt de vista de les innovacions qu'en quant a la mètrica contenen, no podríem dir res més que lo que l'autor exposa en les dues paraules de preàmbul que precedeixen les composicions: lo més convenient pera qui vulgui fersen capaç es cotejar sobre'l meteix volúm les susdites explicacions ab les composicions a les quals se contrauen. Y qui's vegi ab cor de seguir l'exemple del mestre que ho faci en bona hora: l'envit ja està donat y fins podria afegirse aquell: *Es probado*, ab que'ls castellans tanquen de cop en semblants casos.

Una paraula sobre la edició de les *Horacianes*; y vagi aquesta pera'l benemèrit en Francesch Matheu, *nimfa Egeria* de la empresa de la *Il·lustració Catalana*. Tothòm sab lo que's un llibre, emperò un llibre ben fet ja es cosa diferent. Les *Horacianes* ho són un llibre ben fet, y encara que la decoració d'ell sia purament tipogràfica y d'una sobrietat verament helènica, presenta un conjunt de magnificència tal, qui el fa ben digne de les belleses contingudes en ses planes. Es, en resum, un llibre que val tant d'or com pesa y que cap ayment de les lletres catalanes podrà excusarse de tenir en lloch preferent de sa biblioteca.

—

ART DE BÉ MORIR.—(Valencia, 1491?).—Edició-facsimil publicada baix lo patronat de la Societat Catalana de Bibliòfils.—Barcelona, 1905.

Les lletres catalanes clàssiques estàn d'en horabona. Aquests darrers temps han vist la publicació d'una tanda de textos catalans, alguns d'ells encara inèdits, y sembla que la constelació porta traça de persistir. Que sia tal com ho desitgem y que no quedi aviat recó per escorcollar ni manuscrit antich per imprimir, en tant que puguin tenir algun interès pera la nostra literatura o pera la història.

El petit fascicle de l'*Art de bé morir*, de la publicació del qual ens ocupem en aquesta nota, es la reproducció foto-zincogràfica y plana per plana d'una raríssima edició gòtica, segons un únich exemplar de la biblioteca que l'amich Angel Aguiló posseheix, y de la qual sols de tart en tart se decideix a donarne al món erudit alguna que'altra mostra. L'*Art de bé morir* es un text d'una trentena de planes no més, emperò resulta interessant per més de un motiu.

Literariament el text es d'una bona ploma, si es que aquesta manera de senyalar té aplicació tractantse d'una època ja tan reculada; volèm dir ab aixó que l'estil literari de l'*Art* ens ha semblat una bona mostra de llenguatge y son estudi profitós pera'ls qui aspi-

ren a penetrar ben endins en l'esperit del nostre idioma, assegurant pera temps a venir una certa restauració de les formes més característiques de la sintaxis catalana y una reintegració del vocabulari antich en tot allò que no calgui considerar del tot anacrònic e inaprofitable.

Té ademés un especial interès el llibre que'ns ocupa per rahó dels gravats curiosíssims qui conté y els quals han estat igualment reproduhits ab tota fidelitat. Se tracta d'uns boixos, probablement de gravat indígena, emperò fets ab la intenció posada en les composicions d'Holbein sobre'l meteix tema, que's poden veure en els *Ars moriendi* estampats a Alemanya per aquella època.

Una sola objecció volèm fer, ans d'acabar, al senyor Aguiló, y's refereix exclusivament a la omisió sensible d'una noticiabibliogràfica-critica sobre l'obra reproduhida, que sos abundants coneixements y erudició vastíssima haurien fet sens dubte interessant en gran manera.

Les planxes zincogràfiques han estat l'obra del gravador en Joseph Lavall y la estampació feta als tallers d'en Fidel Giró, sobre paper de fil groguench. Tot plegat fa bé la ilusió d'una antigalla que'ls bibliòfils sabran apreciar degudament.

—

EL GENI CATALÀ.— *Poema en onze cants d'en Josep Falp y Plana*.—Barcelona, 1906.

¶ És una sensible equivocació la de l'autor al esmerçar son temps y sa intel·ligència en una tasca com la en que s'es ocupat, pera dur a terme la qual se requeriria l'estre poètic d'un Verdaguer quan menys. Cantar en un poema grandiloqüent tot allò qui omple en l'actual moment històric el seny de tot bon fill de Catalunya y fa bategar son cor, immortalisar per dirho així en forma poètica el complicat ideal qui fa moure l'actual generació catalana, y al ferho no deixar d'esmentar tot allò qui, essent d'una actualitat encara palpitant, té per nosaltres un valor quasi materialment ponderable, tractar de sublimar a la flama de la Poesia tots els menuts incidents de la lluyta en que estem empenyats, empresa fóra digna d'un Geni com no l'ha produhit potser encara la Humanitat.

De la manera com ha intentat dur a terme son propòsit el senyor Falp y Plana no se'n pot quasi llohar més que l'esforç y la quantitat de feyna que representa, apart de la intenció patriòtica verament digna de millor aplicació. Un poema d'uns quants milers de versos qui's desplega esllanguidament desde que comença fins que a l'autor li ha semblat realisada sa tasca, y en el qual ni excepcionalment s'hi trobarien instants de veritable inspiració poètica, es ben bé un treball mal-

aguanyat; sobre tot en uns temps com els que corrèm, en els que ja es una estranyesa que hi hagi algú capaç de llegir *La Araucana* o *La Cristiada*, per exemple, sense saltarsen deu fulles de cada dotze.

Es, donchs, una llàstima que'l bon desitj qui ha mogut l'autor de LO GENI CATALÀ a produhir una obra d'aquesta mena, hagi de resultar en tanta de manera estèril pera la causa que tots plegats defensèm. Nosaltres en aquesta ocasió no hem sabut prescindir de la nostra sinceritat de sempre al judicar una obra a la qual no logra salvar ni la santa intenció ab que ha estat feta.

R. MIQUEL Y PLANAS

Narcisa Freixas.—CANÇONS D'INFANTS, premiades en la Festa de la Música Catalana de 1905. — Il·lustracions de Torné Esquiús.

Coincidint ab la Festa de la Música Catalana d'enguany, donya Narcisa Freixas ens ha enviat, aplegades en un album, les *Cançons d'infants* qu'en la meteixa festa li foren premiades l'any passat. Dites cançons són senzilles, ingenues, y moltes d'elles ben fresques y gentils, y l'album qui les conté està primorosament il·lustrat pel personalísim artista en Torné Esquiús.

Sobre poesies pels petits, ab qual esperit s'han identificat els poetes en Sitjà y Pineda, en Nogueras Oller, na Dolors Monserdà y en F. Tomàs Estruch, la senyora Freixas, qui ja en altres ocasions havia donat mostres de son talent de compositor, ha lligat melodies de cayent popular d'una gran senzillesa d'harmonisació, qui encaixen ab força sinceritat ab l'esperit de la lletra.

Els petits estudiants resulta un choret fresch y ingenuu, ja donat a conèixer als barcelonís pel chor infantil de les escoles catalanes «Mossèn Cinto», y pels d'altres entitats, qui l'interpreten guanyant sempre grans aplaudiments.

Pobre mestre y El pomeró, dues boniques y sentides poesies d'en Francesch Sitjà, són a nostre entendre lo millor y més delicat de l'album de cançons de la senyora Freixas, si bé la primera composició marca en els cinch darrers compassos un cayent alegre que sembla agermanarse poch ab la tristor de la lletra.

Creyèm que la bonica y original cançó *Ma maneta*, començada ab espontani desembraç, guanyaria en son final si no hi imperessin les notes baixes, dificultoses pera les veus blanques.

En altres cançons hem trobat marcades semblances ab algunes populars tonades, constantnos, emperò, que la senyora Freixas,

música ingenua y desconceiaedora de les cançons de l'antigor, ha donat sincerament les flors d'una llevor ben seva, com a bona catalana qu'es.

Això no es un mal tractantse de cançons infantils, qui han d'ésser senzilles y poch trevallades, sobre tot si's té en compte lo difícil qu'es, a molts conueadors de la música de cayents populars, sustraures a les remembrances melòdiques que serva'l cervell com clixés impressionats. Ademés la senyora Freixas, qui ha escrit tan belles composicions com *Lo filador d'or* y *L'ombra de Nazareth*, ha demostrat en altres ocasions la seva originalitat y inspiració.

Mes creyèm que cal *afinar*, *polintlo*, educantlo, el gust musical dels petits, y trencar, insensiblement pera ells, alguns dels antichs motllos, no cercant pera totes les cançons noves les notes de les tonades de l'avior, com fan alguns musichs moderns, sinó l'esperit de la música regional, rich de tants dessemblants y variats cayents dintre de la meteixa eterna poesia de la cançó popular catalana.

Y siens permès remarcar de pas, allunyantnos de les cançons de la senyora Freixas, unes observacions qu'hem fet devant de la... serenitat ab que passen aqui per *originals* de mestres catalans, tonades francament populars d'altres terres, com l'aplaudit *Angel de lasòn* qui, ab insignificants variants, recorda una cançó alemanya qual nom no'm ve ara a la memoria y que més d'una vegada he sentit cantar a fills d'aquell pais. Això sense parlar d'altres cançons populars franceses arribades a nosaltres a cavall d'unes originalitats sovint dubtoses.

Ab ses inspirades composicions musicals la senyora Freixas demostra poder fer molt, dintre del camp de la nostra música, pel renaixement de l'art patri, en el qualles dònnes—com ho acaben de demostrar en la derrera festa de la Música Catalana—apar que vulguin entrar *heroicament*, lluytant contra'ls prejudicis—qui encara romanen en alguns cervells toçuts y rancis—de que la *dòna artista* no pot ésser ni bona, ni útil, quan vol assolir certes prerrogatives que molts consideren encara de l'exclusiu domini masculí.

Y com per aquest camí entrariem en disquisicions, si no fóra de lloch ja que d'una *dòna artista* parlèm, quan menys massa arriscades y extenses, tancarèm aquest petit judici de l'obra de la senyora Freixas felicitantla com a dama y com a mare, ja que, sense deixar d'ésser una y altra cosa, sab ésser catalana y artista.

La elegantíssima edició de *Cançons d'infants* va precedida d'un pròleg força delicat del poeta en Francesch Sitjà y Pineda, y d'una lletra autògrafa del mestre Pedrell,

qui, molt sentidament, felicita a l'autora. En Torné Esquius ha demostrat un cop més sa traça y talent personalíssims, dintre d'una sobrietat de línies tota anglesa. En conjunt la edició resulta immillorable, podent sentir-se orgullosa la senyora Freixas de la col·laboració d'aqueixos vers artistes en la seva obra maternal y gentil.

C. KARR

CLIXÉ DE PASQUA

A n'Antòn Busquets y Punset.

A dalt, el firmament té'l blau calent y fort dels cels granadins; llis, xardorós, sens un núvol; y pel demunt dels terrats, qual grisor es tota assolejada, voleja un estol de coloms blanchs, com garlanda de grossos borrallons de neu sospesa en l'espai.

Al lluny, ab tot de gayes mirandes, convents novells y cloquers violats aplegats en la falda, s'aixeca la montanya verdejanta, clapada d'or per les ginesteres florides. D'abaix, puja'l gran brugit vilatà qui s'esmuny per les afores els dies de festa, y la riuada humana va y ve per l'amp̃a via pausadament, desde les primeres hores matineres de la Pasqua.

A la tarda, de retorn, se creuen els feixuchs tramvies grochs, els automòvils febreros quals daurats ha esmortuït la polç de la llarga caminada, les bicicletes grises, els pantejants motocicles, els genets y amazones de senyorívols posats, els cotxes de tota mena plens d'homes, y de dònnes, y de criatures, quals trajos clars són un paleta gaya.

Puja en l'ayre una bona olor d'estiu y de vida, de tota aquella gentada qui retorna, els braços carregats de l'or cullit a montanya.

Al cayent la tarda minva'l moviment febrós. Pel carrer, més aquietat, baixa una *victoria* nova, lluhint sos esmalts foscos. El cavall porta ab elegancia sa roba bruna de bronzejats reflexes, y son trot pausat fa dringar l'argentat picarol sobre'l pit blanch. Du clavells rojos a les orelles, y sacceja ab l'orgull d'un chambel-là novell ses cadenetes niquelades, sos arnesos brillants.

El cotxer, correctament ert dins sa levita fosca, ornada en la solapa ab un roig clavell, aixampla com grosses estenalles les cames qui semblen núes, cenyides pel calçó clar co-

lor de mantega, trencat per les botes altes, amplament guionades de rosa.

Brilla ab reflectes satinats la xistera, ab discreta cocarda roja, y les mans, enguantes de blanch, sostenen ab gest d'autòmata'l fuhet, florit de clavells d'escarlata.

En un cantó de la victoria descoberta s'arredoça un cos de dòna, de curves suaus y indefinides. Les cames, creuades l'una sobre l'altra ab la despreocupació de qui's troba en plena llibertat d'acció, acusen llur finor sota la seda flonja del vestit blanch cobert de rics brodats; y per entre les randes qui escumegen, ix, hardit, el peu bufó calçat ab fina cabreta blanca brodada d'argent.

El bust es prim, y vincladiça la cintura; y el coll deslliurat d'enfarfechs sosté, sobre un rengle de perles, la testa petita, sense gran bellesa, hont l'or dels cabells es comprat ab argent, com el coral dels llabis y les roses de les galtes.

Al vent d'estiu onegen les suaus plomes blanques del barretet de neu, y llencen espurnes de llum els joyells qui guarneixen el pit y les orelles de la dòna.

Té'l posat anyorivol y trist, y l'esguart sense fixesa.

A primeres hores de la tarda havia passat, amunt, la dòna de plaher, no ab la galta melangiosament apoyada en el palmell de la enguantada mà, com ara, y ab el front ensombrít per les cabories, sinó ben erta en el recó de la elegant victoria, provocativa, cercant ab sos ulls aureolats de violeta l'efecte que son pas produhia entorn, en tot lo llarch del cami. Ara son cos vincladiç s'ajaçava, s'arreplegava entre les sedoses robes de neu, com el d'una gavina laça, y derrera son cap, entre'ls plechs de la capota de la victoria, geyen, com abandonades, dues soperbes toyes d'orquídees y roses dobles.

Carrer avall, de parella ab el cotxe de brunyits foscos, baixa un carret, tot xich y menut, com de joguina, de rodes velles, brutes y polçoses, voltades les baranes de troços d'estores despariades, tirat per un burriquet migrat, de pelatge trist, blanch de polç, ab un caparró bondadós y resignat, qui sembla no poder més ab la grossa càrrega que mena.

Els altres dies són parrachs y papers vells, pells encatronades de conill, qualche des-

ferra de mobles miserables, y l'amo, un home secardi, d'ulls de bestia bonatxoña, qui, assentat en el carret de joguina, la vara a la mà, li truca pausadament les anques ossoses a ne'l pobre burriquet, mentres el vent qui desplega la bandera descolorida y espellinçada, plantada en un cantó del carro, li entra a n'ell dintre la blusa fentli un gros gep tou a la esquena ajupida. Avuy el burriquet s'estranya de no sentir aquell etern crit de «Payré!» ressonar en ses orelles. Mes del mati ençà n'ha sentit d'altres, de crits, tot carretejant l'amo y la quitxalla desde'ls vells barris tenebrosos a les florides faldes de la montanya.

L'he vist pujar de matinada'l carret miserable, ab l'alegra maynada desensonyada, saccejantse en les estretes posts arràn de les desferres d'estores, entorn d'un cove ple, mitj cobert per la blancor d'un tovalló.

Tot era incolor en el carret matiner, però l'alegria hi era ben viva, ben vibranta, y el burriquet trotava alegrement, carrer amunt, les orelles ertes, brandant el plomerall de sa escapçada cúa sota la llum rosada del sol ixent.

En aquella hora dels retorns vilatans, el veyá desfer sa via del mati, al carret, força més brut, més polçós, però voltat d'una lleugera, ampla y fresca garlanda de ginesteres florides, dintre la que s'amaguen els caparrons despentinats de la maynada cridanera, entorn del cove buyt de viandes, ab un marrech a dintre que hi perneja, cames enfora, les mitges al garró, fent unes grans rialles d'infant tip, tot brut de la polç dels camins y greixós d'aquell arroç de Pasqua, assaborit a la montanya sota'ls garrofers.

Fins en les rodes n'hi han lligades de mates de ginesta; fins el burriquet n'està voltat d'or y de perfums, y, dintre aquelles ones florides, apareix més migrat y més resignat el pobriçó.

Baixen les alegres caravanes de genets, omplint el carrer de soroll acompassat, y per deixalshi la via franca s'arpleguen sota'l meu balcó'ls cotxes luxosos qual onada sembla ofegar al burriquet y son gay equipatge. Hi ha una breu interrupció en la devallada, y, tot d'una, les ginesteres montanyoles, y els crits alegroys de la maynada del drapayre, se n'entren d'una revola-

da a dins de la victoria de brunyits esmalts foscós, mercès a una brusca sotragada; y sobre'ls rics brodats de la faldilla de seda blanca s'esgrana una gotellada de floretes d'or totes perfumades de sanitosa natura.

Ha fet un moviment, com de desvetllament, la fosca dama blanca. Veig la mà, enguantada de blanch fins més amunt del colze, arrencar un grapat de flors de les mates qui volten el carret, y ab un gest gràcil y espontani, recullir totes les floretes grogues escampades en la falda, y abdūes mans portarles al coral postiç dels llabis, a les falses roses de les galtes, y rabejarse voluptuosament en aquella sensació de frescor aromosa, com en un bes suau y pur eternament de sitjat.

L'entrebanch de carruatges se deslliga. Carrer avall tothòm reprèn sa via com riuada franca, y el carret miserable, brut y polçós, se'n va, trontollant la lleugera garlanda florida per demunt de la que s'enlayren els caparrons de la maynada, bocabadats encara devant de la bella dama qui els ha deixat admirats com una sobtada aparició maravellosa. Se'n van avall, el burriquet gris y el carret del drapayre, ben agens a l'almoyna de poesia y de veritat qui han fet a n'aquella pobra dòna enjoyada y trista, qui també se'n va avall, avall, ben avall, dintre son sedós plomatge de neu, com gavina laça, olorant les rústegues ginestes mentres derrera son cap se marceixen les roses dobles y les orquidees rares.

L. ESCARDOT

DISCOURS DE SANTO ESTELLO (1)

PRONOUNCIA A CETO LOU 3 DE JUN 1906

Illustre Mèstre, gènti Dono, leiaü Felibre:

Davans la mar encantarello que nous enchusclo e nous atrivo, vole auboura la Cuopo Santo, simbèu dis esperanço e dis enavans felibren.

(1) A Cette s'ha celebrat enguany, el día 3 del corrent, la festa de la Santo Estello en la que hi fou llegit aquest bell parlament d'en Devoluy. Foren innombrables els representants d'entitats felibrenques que de tot arreu hi assistiren. També hi assistí en Mistral, qui malgratsos 76 anys cantà *La Coupo Santo*. Durant la vetllada, en el banquet, arreu se donaren visques á Catalunya. Durant la passejada per mar, onejà la bandera catalana. La Cort d'Amor se celebrà al Brise Lames, redoltat per

D'amount, dôu soum d'aquelo mountagno de Sant-Clar que bagno si pendênt dins la mar de safir e dins l'estang d'esmeraud, lou gachaire ideau qu'es à l'espèro despièi li siècle a certo vist passa sus terro emai sus mar li courtege e li floto e li triounfle e li desbrando, e tout lou chamatan galoi o terrible de nosto istòri patrialo, mai, se jamai soun cor a barbela, se jamai sa bouco a crida d'emoucioun e d'alegresso, es bèn lou jour que nòsti fraire Catalan aduguèron dins Avignon, coume, autre-tèms, lou Comte Berenguié i'aduguè si galèro, lou magnanime reconfort d'aquesto Coupo escrinçelado, *Paladium* trelusènt de la patrio que renais.

Dins soun cant inmourtou de la Coupo, lou Mèstre de Maiano nous a revela tout lou simboulisme ideious d'aquèu Sant-Grasau de mîstèri ounte boui l'Aveni de nosto raço. E tambèn, chasco annado, dins nosto fêsto vouitivo de Santo Estello, la Coupo es aubourado e, religiousamen, passo de man en man, testimòni de freïresso e d'amour.

E vuei, dins aqueste mouden soulenne ounte s'afourtis libramen nosto Counfederacioun felibrenco, es l'un di coustat li mai esmouvènt bessai dôu simboulisme de la Coupo qui dêu pivela nòsti regard, soulicita nosto meditacioun.

De tradicioun inmemorialo se dis en tout païs que lis ome bevènt à la memo coupo de l'un à l'autre entre-counèisson si pensado.

Aquelo cresènço, vieïo coume lou Mounde, se rescontro à l'ourigino de tôuti li ritouau religious e de tôuti li legèndo pouplari. Noun vole pas rapela lou role de la coupo dins lis agapo crestiano que soun, li proumiè tèms, de veritabli counjuracioun secrèto quand lis aposto e li nouvèu bateja afirmon soubeiranamen sa fe en fâci di suplice que li guèron. Noun vole pas, nimai, faire d'alòngui sus la plaço que tèn la coupo dins li tradicioun de l'Umanita... Se Tristan e Isèut s'embriagon d'amour en bevènt à la memo coupo, sabèn perèu que lis eros legendâri mesclon soun sang dins uno coupo e iè bevon à-de-rèng en signe d'alianço. Enfin, quau noun se recordo lou pretoucant testimòni dôu vieï rèi de Tulo que gardo jusqu'à sa mort, piousamen fidèu, la coupo ounte a begu'mè soun amigo morto, pièi, la pourtant à sa bouco uno darriero fes, la bandis, en mourènt, dins la mar ufanouso...

De tout aquèu Legendiè proufane o sacra aparèis claramen que l'ate de bèure à la

memo coupo coustituïs un juramen soulenne de leiauta, de freïresso, d'*afhacioun*.

Es pèr acò qu'à touto epoco de l'istòri, tôuti lis ome que s'assòcion e s'afraïron devers li mèmi recoubranço an la coustumo tradiciounalo de s'acampa dins un counvit e de iè bèure à-de-rèng à la coupo freïralo. Bèure à la coupo dêu Counvit, acò's pèr èli faire lou sarramen à cor dubert, d'oubra, de se vouda, de se sacrifica, se n'es de besoun, pèr lou triounfle de la Causo coumuno.

Dintre li siècle de mesclun pouлити, quand li Poudè publi descasènt devènon mai-que-mai incapable d'assegura la pas e la justico, vesèn, di founsour di raço, s'auboura d'assouciacioun, quouro en plen jour, quouro en secrèt, qu'an pèr pres-fa d'assegura si membre contro li desaventuro e lis injustico, e de iè pouggi la bono ajudo reciproco. Aquèlis assouciacioun, aquèli *Guïdo* coume lis apelavon, crèisson e se fourtificon au poun d'escalustra li rèi e lis empeaire que lis enebisson de-bado. Istituïdo pèr d'interès mutouau, èli prenon, à la longo dôu tèms, un aflat mourau grandissènt e diregisson perfès l'evolucioun soucialo.

Es à soun eisèmple e sus soun moudele que se formon au siècle dougen li proumièri *Counjuracioun* municipalo, aquèli *Coumuno jurado*, aquèlis *Amistanço*, aquèli *Counfrarié* que, pouderousamen, coume un flume que roump martelièro e levado, van counquista li liberta coumunalo e li franqueso terradourenco.

Noste Miejour, precisamen, fuguè la terro d'eleicioun d'aquèli Counfrarié patrialo que, dins l'inchaiènço e lou desordre di tèms, devenguèron, pèr soun iniciativo amirablo, sa fe, sa tenesoun, soun esperit d'espargne e d'ordre, de vertadiè Cors de Travaï publi, traçant de routo, jitant de pont que nous espanton encaro vuei, bastissènt d'oustau de carita, d'espitau, d'oubradou, se rendènt talamen mestresso de tout aflat souciau dins soun terraire que li prince se veson fourça de s'acourda em'èli, de i'autreja li dre pouлити que, pèr la forço memo di causo, èli an deja pres d'esperèli la coustumo d'eiserci...

E, se regardan de proche l'ourganisacioun d'aquèli groupamen, despièi la *Guïdo* germanico enjusqu'i *Counfrarié* miejournalo dôu *Sant-Esperit*, vesèn que tôuti s'acampon freïrenalamen dins un Counvit e que cade Counvive, cade Counfraire, cade Counjura béu à la coupo simboulico pèr marca soun iniciacioun, soun afreïramen, soun afhacioun.

Se dounc, au courrènt di siècle, la ceremouniè de la coupo se presènto inmemorialamen coume un ate soulenne de counjuracioun, es-ti pas naturau e lèime que la *Counjuracioun* pèr eicelènci, que la Counjuracioun ideïouso entre tôuti, aquelo qu'enfado e pivello li valènt pèr la mai noblo di causo e vers li recoubranço li mai esmou-

la blavor del mar, essent nomenada reyna de la festa la marqueseta de Barocelli. Se cantaren hermoses cançons, se llegiren en provençal y català nombroses poesías, y telibres y pescadors ballaren al sò de la cobla. JOVENTUT hi fou representada per en Benet R. Barrios, ab el qual tingueren moltes atencions els senyors The-rond. Soulet, Gracia, Galibert, Rougié, Brunel, etc. A tots donèm mercès. —(N. de la R)

vêto, es-ti pas naturau que lou Felibrige, fasènt di tradicioun lou racinun de tout prougrès, poussedigue êu peréu la sièu coupo sacrado e l'auboure soulenamen dins lou Counvit sant-estelen?...

Ah! Counjura, lou sian de naturo, o Felibre! sian li Counjura de l'ideau, de la pouësisio e de l'esperanço patrialo... Quouro, au sourti de la niue messourguiero, encaro tout emperesi de la som seculari de nosto raço, nòstis iue parpelejèron de-vers l'aubo fontse-guignenco, pode dire, e degun eici me fara menti, qu'un ome nouvèu dins tout noste èime se prouvè: avèn crida de joïo e de coulèro, avèn canta d'amour e d'ahiranço, e, dins lou founs de nòstis amo, avèn fa lou sarramen soulenne de la Counjuracioun felibrenco...

Es aquèu sarramen, o Felibre, que nous rènd libre e que nous rènd majour. Es êu que descadeno en noste piés tout l'enavans grave e jouiou di raço que renaisson. E, certo, noun es pas pèr de menudaïo de vanita que lis ome de counsciènci prounducion un tau juramen. Tambèn, quouro venèn lou sagela en bevènt à la Coupo Santo, es alor que coumprenèn touto la poutado de noste vot, tóuti lis òbligacioun de noste engajamen leiau et libre.

Sian tout d'ami, sian tout de fraire! Vaqui la deviso essencialo dóu Felibrige, e tambèn la deviso fourçado de touto *Guido*, de touto assouciacioun. Mai noun es pas dóu bout di labro qu'uno talo deviso se dèu crida! Elo es pèr abita vivènto dins nosto amo; elo a de s'afierma coume règlo countùnio de nosto vido; devèn agi de-longo en *fraire*, en *ami*; e la proumièro coundicioun de l'amistanço e de la freïresso es la leiauta franco e puro, es la fidelita jouïouso à la libro coustitucioun de la famiho felibrenco.

Noste regreta Capouïè En Fèlis Gras s'es-cridavo un jour dins un counvit: «*Mau di siegue aquèu que chaupino sa coustitucioun e estrasso sa lèi! que l'i o dis ome l'ajougne e n'en delièure lou mounde!...*» E nautre que, sèns avè lou fetichisme de la lèi, barbelan davans lou mistèri de la Coupo, vuei cridarèn de nosto part: «Ome que nourrisès de pensado ahirouso; cor lòugiè, trufaire e doutaire; amo caravihouso incapablo de fe; tantalòri afranchihouti que vesès dins li rite dóu Felibrige noun sai quete soulas de recreacion e de vanita; marchand dóu Tèmple que batès moundo emè li sant relicle; bouni-naïo que sèns vergougno fasès tripet dins lou Castèu d'Eiglun... touqués pas, touqués jamai à la Coupo Santol En la poutant à vosto bouco coumetrias uno d'aquèli proufanacioun òudiouso que fan veni lou regoulige e s'ameriton lou mesprès dis omel...»

E nautri, o Felibre leiau, mai-que-mai counsciènt dóu pres-fa souciau que nous escai e que se coungreïo amirable en lou sim-

boulisme de la Coupo, groupen nous sèm-pre que mai afeciouna souto aquèu *palladium* de la Patrio... Aquesto annado marcarà uno dato dins l'istòri dóu Felibrige, car vuei s'acampou eici pèr la proumièro fes li representant naturau e lèime de nòsti *Guido revieu-dado*, li mandadou di novèlli *Counfrarié de la Patrio* qu'an fa dins soun cor lou sarramen de Font Segugno e que vènou en lou Counvit tradiciounau, sagela soulenamen, à cor tout dubert, lou Pache de l'afihacioun felibrenco.

Veici la Coupo, o Mandadou! à-de-rèng bevès-iè au noum d'aquèli que vous mandon... Salut à vous, *Gastou-Fèbus*, que sian urou de courouna vosto infatigablo e fe-goundo proupagando; à vous, *Felibrenca de Sent-Cla*, que sias vuei nosto abelano e cou-ralo oustesso e qu'èspandissès dins vosto publicacioun annalo touto la flouresoun pintouresco de voste vigouros dialèite; salut à vous, *Bournat dóu Peirigord*, qu'en de fèsto superbo e digno establissès lou bon renoum dóu Felibrige e ié counquistas à cha pau tóuti lis aflat souciau dóu terraire; à vous, *Flourece Prouvençau*, qu'avès bandi i quatre vènt li leiçoun majouro de l'Evangèli Mistralen; à vous, *Escolo Mistralenco*, que fasès flouteja fieramen lou Lioun d'Arleubre lou Rose tourmentau; à vous, *A. E. T. N.*, fou-gau de jouvènço e d'educacioun prouvençalo; à vous, ...? *Prouvençol.*, que, dignamen, pèr iniciativo e bon vouèl, counquistas Marsiho; à vous, *Escolo de la Santo-Baumo*, ajassado felibrencamen i pèd de la séuvo sacrado; salut à vous, *Enfant de Prouvenço*, qu'en terro niçardo, sus li raro de la patrio, mantenès belamen la prouvençalita dóu Cap de Prouvenço; à vous, *Toulousan de Toulouso*, que gagnas lou terraire moundin en n'estudiant pioussamen lou passat glourious; à vous, *Nacioun Gardiano*, que nous adusès lou libre enavans di relarg camarguen; salut à vous, enfin, *Escolo deras Pirineos*, que, mai-que-mai afreïrado à vosto einado la *Gastou-Fèbus*, destressounas li forço vivo de la Gascougno. Salut en tóuti, à-n-aquèli que soun vengu em' à-n-aquèli que vendran.

Salut à vautre, tambèn, Felibre esparpaia que vous sias recampa vuei pèr nosto fèsto coulènto. Avès coumprès que lou sarramen felibren noun es lèime e noun pòu deveni fe-gound en foro de la coumunioun freïralo de la Coupo...

Lis ome passon, li farfantello s'esvanisson: la Coupo rèsto. *La Coupo Santo, vaqui lou raliamen suprème!...*

Que tóuti aquèli qu'an lou cor pur e barbelant d'ideau, que tóuti li «franc caratère e lis ome revoi» astra pèr tira «noste païs dóu sourne», que tóuti li Miejournau digne d'intra dins la counjuracioun di Recounquisto, que tóuti li verai *Felibre* enfin vèngou soulenamen s'abèura vuei à la Coupo ideïouso

que nous vèn di Catalan. E, qu'à plen bord, aquelo Coupo santo e versanto ié vuege, emé l'unioun e la pas sant-estelenco,

*Lis estrambord
E l'enavansi d fort!*

PEIRE DEVOLUY.

NOVES

Ja es fòra'l duch de Bivona. Havent caygut en desgracia en Romanones, segons diuen, en les altes esferes, es just que'l fillol comparteixi la sòrt del padri. Retallèm d'un colega'l telegrama ab que'l quefe del govern li acceptà la dimissió:

Le agradezco muy sinceramente la felicitación que me envía, y aun cuando me cuesta mucho, desfiero á su ruego de abandonar este cargo, donde tan buenos y señalados servicios ha prestado al Rey y al Gobierno. Conozco el valor de las razones que alega y le autorizo, por tanto, para entregar el mando al presidente de la Diputación provincial cuando lo estime oportuno.

Nosaltres lo únich que podèm aplaudirli es que se n'hagi anat desseguida, perque ja ho diu en Moret que'ls serveys els prestà al govern, a la monarquia. A Barcelona encara ningü ha pogut descobrir aquell talentarro que deyen, quan ens el van enviar, que fins sembla que lo que volien era treuresel de sobre. Esperèm el nou governador, y a veure si també tindrà les grans iniciatives de fer tançar els cafès a les dues de la nit.

Se n'ha parlat molt a Barcelona de lo que deü haver passat a la redacció del *Brusi*, y encara que'ls diaris ja expliquen que han hagut de retirar-se aquests senyors per veures privats per algü de fer cap campanya en pro de Catalunya, tothòm voldria saber quina ha estat la gota d'aygua qui ha fet vessar el got.

També ha corregut la brama de que aquella persona que fins no fa gayre temps havia fet d'amo, vol acoblar als redactors descontents y fundar un nou *Brusi*, que no s'haurà de confondre ab *el del lado*.

Si això es cert, recordi que Barcelona ha cambiat molt, y que si quelcòm de profitós se vol fer, ha d'èsser de conformitat ab les novelles orientacions de Catalunya, car no valdria pas la pena de fer una ridicula parodia de «La Mallorquina» y «La Antigua Mallorquina», puig en aquestes circumstancies faria riure un contrapunt de xocolateries, sobre tot ara que de dia en dia's va perdent molt l'afició a la xocolata, producte que tan lligat sol estar ab el *Brusi* en la mentalitat de nostra burgesia.

La «Escola de Mestres de Barcelona» ha repartit a les corporacions la següent circular:

Distingit senyor y company: Després de quatre anys de propaganda y organisació, anèm a implantar una «Escola de Mestres» que reunixi les quatre condicions de moderna, nac onal, barata y eficaç.

Ab ella'ns proposèm:

1.er Fer sortir cada any mestres ab títul oficial a 20 noys y 20 noyes, educats en tots sentits y ab il·lustració moderna.

2.^{on} Educarlos y instruhirlos segons les necessitats catalanes.

3.er Presentar a totes les oposicions a Escoles vacants del govern, igual nombre d'opositors nostres, quins, ab sa cultura superior, se n'emportaran ab quasi seguretat les places

4.^{rt} Introduhirlos també en les Escoles particulars de les grans ciutats, sien de richs, sien obreres.

5.^{nt} Copar en pochs anys la immensa majoria de les Escoles de Catalunya de noys y noyes, de govern y particulars, y

6.e Enlayrar al magisteri als pobres de talent, fent alhora una obra social y patriòtica.

Les conseqüències del plan no hem pas de remarcar-les.

Organisarho, vorejar grans dificultats, era cosa difícil, però ab temps, paciència y bona voluntat s'es lograt del tot.

Al 1.er d'agost anèm a obrir la «Escola de Mestres», començant aquest any pels dos primers cursos, preparatori y elemental.

Necessitèm 80 alumnes. Part de lo que cada hu gasti se pagarà en metàlich, important 10 pessetes mensuals. Organizat com estarà tot a l'altura de l'estranger, lo demés que gasti s'ho guanyarà cada alumne ab trevalls manuals, a la manera nort-americana.

Vos pregnèm, estimat company, que aquesta corporació, fentse càrrech de la trascendencia immensa de la cosa, faci el petit sacrifici de pagar a qualsevol noy o noya, qu'ella podría triar, 10 pessetes mensuals pera fer sortir un mestre, el vostre mestre, y si fos possible dos, un noy y una noya.

La Escola s'obrirà a l'agost, y nosaltres passarèm ja a cobrar al juliol. Les quotes d'aquest mes serien per part del moblatge, puig l'altra part amichs entusiastes ja'ns l'han promesa.

Si comparèu la poquetat del sacrifici ab els fruyts indefectibles y immensos que'n treurèm, estèm segurs de que la vostra digníssima corporació no'ns negarà son concurs.

Vos demanèm que'ns contestèu per tot aquest mes, a fi d'anar segurs en cosa de tanta importancia, y saber si la vostra societat enviarà un o dos joves alumnes, avuy a la «Escola de mestres» y demà a fer en nom vostre (y ab sòu oficial) una legió de ciutadans dignes.

Manèu als vostres affms. s. s. q. v. m. h., *Josepha Soronellas, Joan Bardina, Félix Jové y Vergés*.—Barcelona, 1.er juny 1906.

Després de publicada l'anterior circular, no'ns cal pas fer l'encomi de la «Escola de Mestres de Barcelona.» La gran trascendencia social y patriòtica d'aquesta institució no pot estar exposada ab més concisió ni ab més claretat, y per tant no'ns resta sino felicitar a sos fundadors per llur felix iniciativa, y encoratjar a tothòm pera que en lo possible contribueixi al foment, de la cultura catalana.

El diumenge passat tinguerem ocasió d'assistir a una solemnitat excepcional. Se tracta-

va de la presentació al públich barceloni d'una extraordinària edició del *Quijote*, mostra ben significativa de lo que's pot anomenar Cervantisme català, y per la qual són mereixedors de lloançals nostres amichs n'Eudalt Canibell, l'erudit conservador de la Biblioteca Arús, y n'Octavi Viader, traçut impressor, establert a Sant Feliu de Guixols.

El nou «Quixot» que poguerem admirar diumenge en l'Ateneu Barceloni es estampat sobre finissimes fulloles de suro, materia qui presenta la particularitat d'oferir un aspecte soperb y una aptitut rara pera rebre la estampació tipogràfica com no la té pas superior el paper fabricat al Japó y qui sol ésser empleat en les obres més sumptuoses de l'art bibliogràfic.

Els tipos de lletra d'aquest «Quixot» són els hermosos gòtics incunables d'en Canibell, els quals lluhèn més que may en la nova edició qui ens ocupa per venir realçats de caplletres policromades, de frisos ornamentals, de detalls de decoració sempre escaients y apropiats al caràcter del llibre.

Sabut de tothòm es que l'obra capdal d'en Cervantes no es pas un llibre de poques planes, y ab això està demostrat que la empresa de produhir una edició tan extraordinària, com a mostra de devoció envers l'obra cervantina, es tan important potser com la qu'en el propi Ateneu Barceloni inicià fa anys en López Fabra al proposarse y dur a terme la reproducció en facsimil de la primera edició del *Don Quijote*. (L'Ateneu segueix, donchs, essent l'escenari obligat de tota manifestació suprema de la cultura catalana.) Els dos volums qui formen l'obra del «Quixot» en suro, contenen un total de prop 400 fulles d'aquesta materia, triades pulcrament y estampades d'abdues cares ab el text complert de Cervantes depurat de les errades senyalades pels comentaristes de més fama segons el criteri d'en Canibell, qui es també, malgrat sa modestia, un seriós comentador del «Quixot» y el més respectuós de tots pel text cervàntich.

Els 52 exemplars que s'han fet d'aquesta magna edició foren ja suscrits al projectarse la meteixa, pel preu de 500 pessetes quiscùn, molts d'ells a l'estranger. Aquesta circumstancia fa que la solemnitat del diumenge, allunyantse de tota idea de reclam editorial, presentés l'interès doctrinal d'una veritable conferencia.

Els teàtres no'ns han ofert aquesta setmana res d'interessant. A l'Eldorado s'ha estrenat *El Místico*, traducció castellana, que pert molt, de la meteixa obra d'en Rusiñol ja ben coneguda aquí. A Novetats han donat *El rayo verde*, dos actes d'aburriment pera'l públich, qui manifesta clarament el seu cansanci. Seria inútil dirne res.

A la «Wagneriana» donà'l passat diumenge un notable concert de piano la senyoreta Carlota Campins, delectant a la concurrència ab la serietat de sa dicció, sobria y exquísida. El *Preludi y Fuga en la menor*, de Bach-Liszt; la *Sonata en re menor* de Beethoven; *Le chant de la terre*, de Sévérac; *Feuillet d'album*, de Fauré; *Prés de la source*, de Strauss, y varies composicions de Debussy, especialment *Jardins sous la pluie*, li donaren ocasió de mostrarnos son temperament artístich, al que obeheixen dòcilment ses envejables facultats d'executant, com quedà probat en la *Sonata* de Beethoven, interpretada ab gran empena y sentiment. Pera correspondre als aplaudiments del públich, la concertista executà un *Estudi* de Chopin, que hagué de repetir. En resum, una altra de les bones vetllades que'ns sol donar la «Wagneriana».

A prechs d'alguns socis de l'«Associació Popular Catalanista» que no pogueren assistir a la sessió que fa poch celebrà aquesta entitat, en la que s'hi donà a conèixer el drama en tres actes de l'Emili Tintorer intitulat *Mal de verge*, el dissabte propinent dia 16, a dos quarts de deu de la vetlla, s'hi donarà una segona audició pública en son ostatge social, Escudellers Blancs, 8, pral.

A la Granja del Colegi de Sant Jordi, quals jardins estaven bellament ornats ab emblemes patriòtics, s'hi celebrà'l passat diumenge a la tarda una bonica festa, executant els alumnes diferents exercicis gimnàstichs, topogràfichs, aritmètics, etc., ballantse varies sardanes que tocà la cobla d'en Sureda, ylevantse finalment una munió de globos de paper. L'acte termenà cantantse *Els Segadors*. La concurrència, composta en sa majoria de families dels alumnes, era nombrosíssima y sorti molt complaguda de la festa.

Els nostres companys de redacció Tintorer y Pujulà acaben de publicar un quadret dramàtic, *Dintre la gabia*, que va estrenarse darrerament al teatre Apolo. Per tractarse de gent de casa no'n parlarém. Ens limitarém a consignar que'l llibre's troba de venda en totes les llibreries al preu de 1 pesseta, y forma part de la Biblioteca de JOVENTUT, podentlo adquirir els nostres suscriptors ab la rebaixa acostumada.

Publicacions rebudes:

L'Enamorat, cançó popular catalana, LVII de les publicades pel «Cançoner Popular». Ademés de la lletra y la tonada, hi figuren les notes explicatives de costùm, y un dibuix d'en J. Altimira. Preu, 10 cèntims.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès

Formant part de la BIBLIOTECA JOVENTUT s'ha publicat aquest quadro dramàtic que's troba de venda en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fóra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalació dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldrés a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encrementat ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

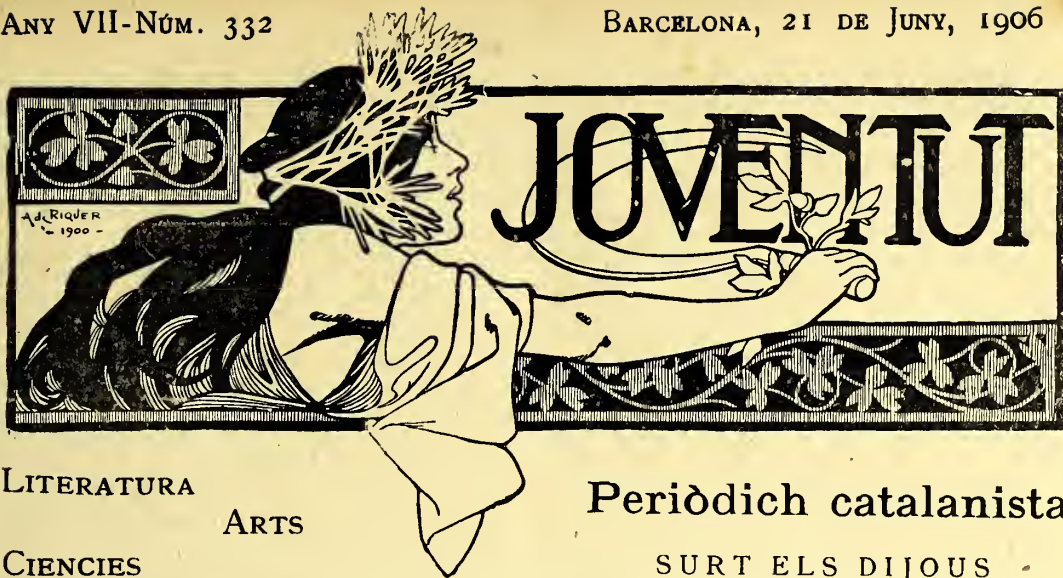
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

De l'autonomia y de l'individualisme, per Gabriel Vinyas. — Un monument a Ibsen, per J. Pujol y Brull. — La Nit, per Francesch Sitjà y Pineda. — Desde París, per F. Pujulà y Vallès. — El «grand prix» de Longchamp, per Rafel Vallès y Roderich. — Mercès a tots, per Emili Tintorer. — Gent de montanya, per Antòn Busquets y Punset. — Noves.

DE L'AUTONOMÍA Y DE L'INDIVIDUALISME

Es ben de doldre'l temps que perdèm; es sensible que, anant tots a una meteixa finalitat, ensopeguem tan sovint pel camí, retardant l'arribada a terme.

El nostre poble té idees avançades; no hi ha pas cap dubte. Emperò una part d'aquest poble, petulant en sa ignorancia, ne fa un veritable abús d'aytals idees, mal concebudes y pitjor exposades.

Bon sintoma es que'l poble vulgui pensar, emperò cal una base de sòlida reflexió. No essent així, els qui en llur costosa lluyta per la vida veuen obrirse devant seu nous horitzons, sovint se fan ab tota inconsciencia campions d'una idea que no capeixen prou, y qu'en comptes de ben emmenarlos els fa anar alhora fanatisats y esmaperduts.

Me referesch a molta jovenalla proletaria qui, dihentse avançada, fins titulantse àcrata, se'n riu de l'autonomia individual qu'es base

de bon regim y completa llibertat dels pobles progressius. Això de l'autonomia, que no entenen, els hi sembla incompatible ab la vida moderna. Ab llur deria altruista creuen arreglarho tot. Són altruistes de nom, no de fets, car comencen per no afiliarse a la causa d'un poble qui, sotmès a un centralisme tirànich, lluyta per redimirsen donant exemple de llibertat al món; causa en la que hi figuren individus ab idees particulars tan avançades com les qui més ho sien. Mes aquests, al simpatisar ab aytals idees o doctrines, no fugen de la realitat com els hi passa a n'ells, qui, sens estar preparats pera la vida nova, volen implantarla de cop y volta. Ells creuen que, quan nosaltres haguessim assolit l'autonomia de la regiò, ja hauriem realisat nostre bell ideal. Y no saben que nosaltres també'n som d'universalistes, però no pas com ells. Pera nosaltres tots els homes són germans; pera tots desitgem la llibertat a que nosaltres aspirèm; però essent impossible harmonisar el criteri d'homes de caràcters y costums tan diferents com ho són els de les diverses nacions del globo, ens concretèm a voler aplegar a tots els qui parlèm un meteix llenguatge y quals costums, salvant petits detalls, són iguals també. Y si ara trevallèm per l'autonomia regional, es perque veyèm qu'ella ha de reportarnos facilitats pera seguir lluytant ab més energia fins conseguir l'autono-

mia individual en tot quant factible sia, y ab ella la llibertat en tota la extensió de la paraula.

Nosaltres no volém pas ferles créixer les fronteres; nosaltres també voldriem que desapareguessin totes, car així desapareixerien odis y lluytes sagnants entre nació y nació. ¿Quines fronteres millors pera diferenciar als pobles que llurs costums? Elles seràn les úniques que s'hauràn de respectar. Heus aquí l'autonomisme pur. Cal que sien respectats l'uropeu y l'home de color, el castellà y el xino... Tots són humans, tots són germans, y hem de lograr que tots sien aptes, que tots sien forts, que ningú hagi d'intervenir en el modo de viure d'altri pera imposarli usos y costums. Autonomia dintre l'estat, autonomia per les ciutats, per les viles, pels pobles, pels barris, y fins dintre la familia. Autonomia en tot y per tot: això es llibertat.

Jo hi simpatiso coralmènt ab les idees generoses d'aqueixos apòstols pseudo-avençats, en lo que tenen de justes y en quant tenen punts de contacte ab el nostre moviment autonomista. Mes cal dirho que sovint fugen de la realitat, y que l'home déu adaptar-se a les circumstancies si no vol fer més difícil y costosa sa vida. Tal com aqueixos *pensadors* la prediquen, no pot pas l'anarquia ésser un fet ab els homes moderns. A la homogenitat de criteri qu'ells volen imposar, l'individualisme s'hi oposa. Mentres l'individu visqui en societat (y l'home es sociable per naturalesa), cal que tingui en compte les relacions ab sos semblants y les respecti; y aquesta es la llibertat que'ns cal assolir dintre'ls convencionalismes creats y que són en nosaltres una segona naturalesa que's pot modificar, mes no destruhir de cop y volta.

Si els homes tots fossin iguals; si llur consciència arribés a un tal grau de perfeccionament que'l cervell apagués tots els instints del sér (cosa difícil), y especialment els del cor, s'hauria assolit lo que's desitja; però com que per desgracia o per sòrt (això cadascú ho apreciarà a sa manera, mes jo entench qu'es per sòrt) la naturalesa ha cuydat de diferenciar als homes, de desigualarlos físicament, aytal raciocini queda mancat de lògica. La superioritat dels uns may per may podràn assolirla'ls altres ni en lo físich ni en

lo moral; y els *superiors* en llur superioritat cercaràn el llur benestar, encara que pera conseguirlo hagin de trepitjar els drets dels demés, aquells drets qu'ells han defensat durant el temps que s'hagin sentit inferiors.

L'instint egoista es innat en nosaltres, y al combàtrel no hem de tindre pas la vànitat de lograr que desaparegui del cor dels homes. A n'aquests no'ls hi es dat trastornar la natura: lo que han de cercar es la manera de que l'egoisme de l'un regularisi el de l'altre.

No es cert que'l mot altruista sia sinònim d'avençat. Diuen molts ignocentment: «Lluytém pel món: no'n som d'egoistes!» Si, també'n són, desde'l moment que volen millorar son estat y aumentar la fruhició de llur dret a la vida. Cert qu'es un dret; cert que aytal egoisme no es pas cap defecte. Emperò altruistes no ho són pas, ni's pot dir que hi hagi altruistes avuy en dia, més que per excepció. Jesús fou un altruista; ell volgué donar l'exemple y's sacrificà pera redimir als homes. Però'ls homes n'han fet cas omis. El glorifiquen, mes no segueixen ses doctrines; y es natural, perque aquella perfecció *nega la vida*.

Es veritat que molts cristians se sacrificaren, defensant les doctrines del mestre sense voler abdicar d'elles ni de les propries creences. ¿Per qué? Molts per inconsciència, y els més perque tenien la esperança de l'altra vida, l'alucinació d'aquells contes que llurs pastors els hi contaven pera tindre'l remat segur; en un mot, l'egoisme del-premi de son sacrifici en l'altra vida.

Se'n citen de moltes menes de sacrificis; però ningú sinó'l meteix qui se sacrifica sab si està ben convençut o si interessadament pensa: «Si n'ixo victoriós, m'aclamaràn com a héroe.» Y heusaquí que aquest sol pensament ja suposa l'altruisme dominat per l'egoisme.

Un sabi ha passat tota sa vida estudiant, indagant pera descobrir un nou aparell qui serà un avenç notable. Y sol dirse que aqueix home se sacrifica per la humanitat. La gent senzilla creu de bona fe que'ls sabis sols trevallen pel bé del prohisme. No ho capeixen que no n'hi ha gayres d'homes qui, al proposarse inventar o descobrir quelcòm que sia útil a la societat, ho facin ab altruisme. No: uns ho fan pel diner, altres per la

gloria, y n'hi ha, y potser són els més, qui ho fan per la gloria y el diner ensemps. Si així no fos, si tots els invents els motivés l'amor a la societat, ¿còm els sabis n'inventarien tants qui són perjudicials a la societat meteixa? Ab tot, indubtablement, si l'obra es bona, la societat ne toca'ls beneficis: però que no's cregui pas que sia l'obra d'un altruista perque no ho es.

El veritable cas d'altruisme es el de l'home qui salva a un altre sabent qu'ell, al ferho, ha de sucumbir; y encara en aquest cas hi cab el dubte de si, al sacrificar-se, ha pensat en la popularitat que'l seu nom podria adquirir. Es, donchs, una excepció, una anormalitat l'altruisme. Sol haverhi inconscients altruistes, però aquests, fins a cert punt, ja deixen d'esserho. Quan l'instint de conservació fa sa crida al pensament, l'home qui impulsivament y ab perill anava a fer un acte d'altruisme, deixa de ferlo. Així com els conscients al obrar s'atenen a lo que'ls diu llur cervell, els inconscients segueixen els impulsos de llur cor. He vist sempre que l'home, com més conscient es, més coses tem y més plena de congoixes troba la vida.

Ara bé: els qui suposen que l'egoisme, que l'instint de conservació es un defecte, pateixen un error. Aquest instint es necessari pera la conservació de l'individu, y per tant de la especie. Voler combàtre'l es anar contra natura. Si tothòm estigués possehit del sentiment altruista qu'ells prediquen, tothòm voldria sacrificar-se y això fóra negar la vida. Per això en Rousseau, parlant de la religió cristiana (no de la dels nostres temps sinó de la dels evangelistes), la troba altruista y exclama:

«Se'ns diu que un poble de veritables cristians formaria la més perfecta societat que's pot imaginar. Sols qu'en aqueixa suposició jo hi trobo una gran dificultat, y es que una societat de veritables cristians ja no seria una societat d'homes. Fins m'atreveixo a dir que aqueixa suposada societat, malgrat sa perfecció, ni fóra la més fórtia ni la més durable: a força d'èsser perfecta li mancaria enllaç; el seu vici destructor consistiria en la seva meteixa perfecció.»

Per això crech que tothòm qui estimi la natura ha d'enlayrar per demunt de tot el Jo. Primer jo, però sense trepitjar el Jo del

proxim. Heusaquí l'individualisme, qui no es res més que l'autonomia vinculada en l'individu. Aquesta es la manera d'harmonisar y relacionar bé'ls individus ab la llur meteixa llibertat sense que ab ella malmetin la dels altres, car respectant lo dels altres se respecta lo propri.

GABRIEL VINYAS

UN MONUMENT A IBSEN

L'eminent escriptor català senyor Pin y Soler va enfadarse perque uns quants entusiastes del dramaturg Ibsen havien llençat al vol la idea de bastirli un monument, y ab l'enfado va publicar un article en *El Poble Català*, en el qual deya pestes de l'home y escriptor noruech. Y aquest article fou qualificat per en Pous y Pagès com una *boutade* propria del nostre novelista. En Pin se va conformar ab aquesta apreciació, y confessà que la trobava ben justa, considerantla l'única que li esqueya.

Donchs jo vull dirli a ne'l senyor Pin que aquesta mena de *boutades* resulten molt perjudicials. No hi ha pas cap dubte que'l senyor Pin per llurs reconegudes qualitats té'l dret de dir lo que li sembli. Donchs jo crech que, publicantse'l mentat article ab una firma desconeguda, tot lo més que podia haver originat hauria sigut una rialla irònica del llegidor o un insensible gest pera deixar caure de les mans el periòdich. Ab una firma tan autorisada al peu, entra'l dubte y el contingut de l'article arriba a voltes a ferse doctrina intangible.

Com que l'autor d'*Ibsenians* se diu Pin y Soler, la seva *boutade* serà, donchs, article de fe pera molts dels qui, seguint als qui valen, no's prenen la molestia de pensar pel dintre llur, encara que sia en casos tan esguerrats com aquest. Perque a l'autor de *La familia dels Garrigues*, a qui reconech molts mèrits, li nego'l d'haver estat just en lo que diu en el primer article *Ibsenians* publicat en el diari *El Poble Català*.

Valia més que'l senyor Pin y Soler hagués empleyat la seva traça parlant del monument que's deu a la memoria d'en Frederich Soler, que sembla eternisarse entre promeses repetidament donades y may complertes; hauria sigut millor que s'hagués ocupat del monument que ha d'aixecarse en la Plaça de la Universitat a la recordança del noble patrici en Bartomeu Robert; hauria valgut més que ab la seva traça de gran prosista hagués omplenat les columnes d'un diari pera fer consideracions respecte a l'obra arquitectònica que ha d'eregir-se en recort del mestre de la llengua catalana, el gran poeta Jacinto Verdager. Crech que'l senyor Pin, parlant de tot això, hauria fet obra meritòria y segura-

ment profitosa. Però va estimarse més no fer-la, y entretindres insultant el recort de l'Ibsen, remarcant que llur obra era aquí admirada sols per una vintena de *joves* qui volen passar per intellectuals. Encara que aquest nombre fos cert, si el senyor Pin al escriure *Ibsenians* hagués volgut fer memoria, hauria recordat, ell qui ha viatjat tant, lo que's diu de l'autor de *L'ànech salvatge* en altres llocs, y descomptat els dinou o vint *joves per merèixer* de Barcelona. Allavors estich segur que hauria escrit son article pensant yab més respecte.

Jo, senyor Pin, que no sóch fadri y quasi bé ni jove, tinch el sentiment de dirli que si pogués també n'hi faria un de monument a l'Ibsen. Però com que no sóch partidari d'aquesta mena d'obres - *empantanos* que s'acostumen a fer pera perpetuar la memoria dels homes eminents, jo si pogués faria que un bon autor, o varis, traduhissin pulcrament a nostra llengua totes les obres de l'eminent autor noruech, y fossin aquí publicades

tan artísticament com alguns dels derrers llibres que vostè ha donat a la estampa. Això crech que seria un bon monument, perpetuaria la memoria de l'Ibsen a Catalunya, aumentaria la llista dels dinou o vint que vostè cita, serviria d'ensenyança a molts, y tot això no li *chocaria* tant a vostè, perque aqueix monument en forma de llibres (en quins procuraria, pera ferlo content, no posarhi el retrat de l'autor), li estalviaria a vostè'l disgust de veure constantment a la via pública aquella figura de boch de llargues patilles y abundosa cabellera; però, en cambi, aqueix monument tancaria tot lo bo y artístich d'aquell mestre de la dramàtica moderna, y potser vostè meteix, senyor Pin, repassantlo bé, cambiaria alguns conceptes que'n té formats o demostra tenir quan fa *boulades*, y aquells meteixos personatges que ara li semblen desequilibrats y beneyts, esdevindrien tals com són, humanament perfectes.

J. PUJOL Y BRULL

LA NIT

A Ignasi Iglesias

I

Quan els estels brillen en el cel
es dolça cosa alçarhi la mirada ..
Per cansament que hi hagi en nostres ulls,
per dolorits qu'estiguin nostres cors,
en la llum suau que cada estel floreix
quina amorosa pau s'hi assoleix!
quina fontana de consol s'hi troba!

II

La lluna vol besar sempre ab amor
al qui quan està trist el front li dona.
Son bes es fret, però esperançador,
y asserena y suavisats cors qui ploreu...
Y poch a poch fa néixer dins dels cors
una frescò amorosa, ensomniadora,
com aquell refilar dels rossinyols
qui va brollant de la brancada fosca.

III

Quan ve la nit les herbes més humils
llur ànima en olor donen a l'ayre.
La sentirèu entre'ls perfums de flors
ingenua com un riure d'infantesa...
y os anirà guanyant, guanyant el cor,
y, per perduda que tinguéu la fe,
encara es sentirèu el cor serè
per somniar com els pastors somnièn...

IV

Els chors d'insectes en la nit s'aixequen
omplenant els silencis d'harmonies;
la soletat dels camps se torna un temple
hont dolços himnes a la vida hi neixen.
Sots cada fulla y cada gra de terra,
l'idili d'un amor s'hi descapdella.
Oh, vel diví de fosca, y q'ie'n cobreixes
de palpitanta y viva maravella!

V

A voltes sentirèu, quan ja es ben nit,
que'l silenci travessa una veu dolça
que's pert enlayre com un fum suau
deixant un rastre d'inquietut pels ayres...
Y se os enaygaràn llavors els ulls,
y, per més que tinguéu l'ànima forta,
os passarà un trist pensament pel front,
ta trist com una cosa qui s'esborra .

VI

Les hores qui ressonen a la nit
no se esvaneixen pas entre la fosca .
¿Les heu sentides ressonà, en el camp? .
Venen de lluny, d'allà que uns llums tremolen ..
se'n van enllà, enllà, que uns altres llums tremolen.
D'un poble a l'altre van passant, passant,
portant el compte gravement del temps,
qui may, per res del món, debades corre.

VII

Oh caminant qui fas vfa en la nit
y veus brillà un llumet entre la fosca:
atúrat un instant en ton camí
y descobreix ta testa ab mà pietosa!
Tal volta allí hi té vida un sofriment
y uns ulls aymants ab amargura hi ploreu...
Ay, quan el sol ens deix sens clarò el cel
y adolorits ens vetlla un llum devoral...

VIII

Quan la nit el silenci ha estès pel món
aixeca son cantar l'aygua qui corre...
Quan la nit el repòs ha estès pel món
encara l'aygua com de dia corre...
Oh, si escoltessiu son cantar llavors,
y se os encomanés aquell voler
que fins quan dorm el món
la té a n'ella despertal...

FRANCESCH SITJÀ Y PINEDA

DESDE PARIS

CRÓNICA

Nostre eminent colaborador en Rafel Vallés y Roderich ha estat de pas per Paris, enviat especialment per JOVENTUT pera que s'impressionés en la corsa del *Grand Prix* de Longchamp y comunicués als llegidors les seves impressions qui, per ésser d'ell, no podien menys d'ésser valioses y portar aquell *cachet* periodistich qui tant rendòm li ha donat per tot el món. El fet de qu'ell parli d'aquell aconteixement, que sense cap mena de dubte podriem qualificar desde'l Barri Llati de nacional, m'estalvia a mi de parlarne.

Desgraciadament, el senyor Vallés y Roderich ha passat massa ràpidament per Paris; ab prou feynes hem tingut temps d'encaixar y pendre una *orangeade* a la terraçà d'una taverna. Ab prou feynes varem poder canviar algunes impressions sobre les derrerres declaracions d'en Rigo, el célebre violinista, sobre les que aleshores eren venidores y avuy són ja fetes, declaracions del nou govern francès en la Cambra dels Diputats, y sobre les sorprenents declaracions d'en Gisovat, rey de Cambodge, hoste de la França a l'hora actual. En va fou que li pregués a nostre scient company que restés alguns dies més a Paris, pera interviewar ab l'astucia qu'ell posseheix als diferents personatges que intervenen en aquestes declaracions, y que no haurien pas tancat cap porta devant d'ell, com ho farien probablement si el qui això escriu truqués a n'elles. En Vallés y Roderich, qui arribà com qui diu avuy a les 11 de la nit y sorti el dia següent a les 8'7, pera'l Quai d'Orsay, qui infatigable circulà per hont degué ferho sense que jo l'abandonés y sense qu'ell abandonés el saquet de mà ahont hi duya, entre altres coses, el célebre morrió de riçar el bigoti y unes sabatilles pel viatge, car ell sempre ha reprobat a aquells qui's treuen les sabates en el tren y resten ab mitjons; en Vallés y Roderich ab una consciencia de son dever extraordinaria — com d'ell, — me declarà a son torn que, passés lo que passés, no restaria ni un minut més a Paris, del temps necessari a impressionarse en la Corsa del *Spearmint*, car ab aquesta missió fou enviat per en Via y no ab cap més altra.

Per aquesta rectitut d'obrar del nostre sabi colaborador, jo'm veig obligat a parlar a nostres llegidors d'aquells aconteixements *declaratorials*, ab el sentiment de que ploma tan ben tallada com la que podia ferho hagi deixat l'espai a la meva barroera.

Però, avans de parlarne, bo serà que digui qu'en va tracto d'explicarme quins motius poden haver impulsat a n'en Via a pendres tant d'interés per la Corsa de Longchamp, fins a l'extrém de posar en viatge a nostre benvolgut Vallés y Roderich. Jo no espero que'ls llegidors de JOVENTUT agraeixin l'interés y la molestia presos per un y altre, car no crech que cap d'ells s'interessí en la velocitat d'un cavall per anglés que sia. Jo sé bé que, si tots els *sports* passen, l'únich qui resta a través del temps es el del genet. Jo sé bé qu'en el món elegant, jove, hi ha qui ha deixat tots els *sports*: bicicleta, automòvil, fotografia, cacera, etc., pera dedicarse ab cos y ànima a l'únich *sport* de *muntar a l'anglesa*; però també sé que res d'això pot interessar a nostres llegidors en tan alt grau que justifiqui tant de trasvals. Tots nosaltres, qui estém ben tips de veure en nostra pista social espléndides carreres d'ases, y de veure que'ls grans premis també's distribueixen entre ells, y no precisament entre'ls qui més corren sinó entre'ls qui porten la terra d'escudelles ab més mansuetut, no'ns podém pas admirar, malgrat els sabis càlculs observadors d'un Vallés y Roderich ens donguin xifres estupendes y aclaparadores com a excitant.

En fi, temo que lo que ha fet el senyor Vallés y Roderich es pendre per excusa a nostre company, qui ha estat molt lluny d'enviarlo, ni de somniarlo, per cosa tan baladi, y que això ho haurà fet ell, o pera donarse importancia o pera respondre a sa necessitat imperiosa de fer de periodista.

Sospito que'l llegidor sospita que tanta divagació va encaminada a demorar lo més possible l'entrar en materia respecte de les declaracions de que he parlat, y, en efecte, si això sospita està en lo cert. Me costa entrar en materia, me costa parlar d'en Rigo, de les declaracions avençades d'en Sarrien, y de les burrades que desde'l començament de son viatge ha fet en Gisovat, rey de Cambodge, qui perque's marejava cridava: «Aturèu el barco, jo sóch el Rey!», qui va acompanyar-me.

nyat de ballarines religioses, qui s'admirava de que'l capità del vapor tingués tan bona vista que *vegés* la terra d'un dia avans, y ell no ho *vegés*, ell qui era'l Rey!, y qui entra en els ascensors d'un salt després d'haver patit por.

Me costa parlar de totes aquestes coses, car me temo que així com per estar avesats a veure magnífiques carreres d'ase, no'ns podem interessar els catalans per una corsa de cavalls, per rahons semblants no'ns podem interessar d'aquelles altres personalitats ni de llurs declaracions.

¿Què hem de trobar de nou y admirable en les declaracions d'un violinista, nosaltres avesats a tantes y tantes declaracions de gent qui toca'l violón?

¿Què hem de trobar de satisfactori y agradable en declaracions avançades de un qüefe de govern, nosaltres avesats a sentir declaracions avançades y no veure realitzar cap?

Per aquestes rahons demorava l'entrar en matèria, y, tot just apuntada, ja poso punt. Sentint cada vegada més que no hagi sigut en Vallès y Roderich; nostre digníssim compatriota, el qui hagi deixat esllavissar ses meditacions sobre aytals personatges. Potser en el fons ell té rahó, y un cavall de carrera val més la pena d'amohinar-se que no pas aquestes altres coses!

F. PUJULA Y VALLÈS

Paris, juny, 1906.

EL GRAND PRIX DE LONGCHAMP

Tot evoluciona... y tot romàn igual! Sembla que les coses cambien, y lo que canvia es sols l'aparença de les coses. Nostra dita respecte del béch de les oques, podrie ferse extensiva a la necessitat que de lo banal té l'home social. Cambia la banalitat segons l'època, la estació o la classe d'home, però en el fons la necessitat d'ella pera justificar la feblesa de l'acoblament es sempre la mateixa. L'home, sèr *antisincer* per naturalesa, se resisteix a declarar qu'es feble, y la gran manifestació de feblesa qu'es l'agrupament, procura sempre disfregarla ab un motiu determinat, el qui, perque unes vegades sols obeheix a lleys econòmiques, y altres a la estupidesa, y sempre es il·lògic, resulta banal a

tot ésserho y dóna petita idea de l'esperit humà.

L'home's, reuneix entorn d'una taula pera menjar, sense que res, sinó la excusa de reunir-se, justifiqui l'acompliment en comú d'aquella funció de vida, l'única d'ordre material que's fa en comú. Ah! no deixaria d'ésser sorprenent a un *five o clock... tea...* de segrengants; car bé podríem esperar que la Educació limitadora de l'escurament de caixals, de l'*ensenyament* de lo que's mastega y dels diversos esbufechs de plenitud, y que l'Art hermozejador dels repugnants sangalls de la carn crúa, y que la costúm que'ns ha fet indiferents a la vista dels cadavres d'inofensives bestioletes, arribarien a limitar y hermozejador altres coses de les que'ns seria indiferent lo que avuy ens es desagradable. Y heusaquí com per aquesta innovació potser se prepararia'l terror pera la invenció d'una nova religió de comunió negativa. Mes no s'innova res, y, a la fi, aquesta no fóra sinó *una altra religió*.

Y's pren el thé a mitja tarda perque aquesta es llarga y un s'aburreix tot sol, y no perque's tingui sed ni gana, que pera satisfer aquestes necessitats no cal la companyia. Y per rahons semblants un se banya a la platja després d'haverho fet a casa, y la gent s'abona als teatres *inofensius*, y va a veure l'ou com balla a la Catedral.

Y lo més curiós es que aquestes banalitats, a copia de repetir-se y repetir-se, acaben per pendre carta de naturalesa humana y trobar sciénts cantayres... banals. Obehint a aquella necessitat, els grechs fingien atenció a la destresa dels discòbols, els romans feyen veure que s'interessaven per les lluytes dels gladiadors, y les parisénques obren els seus ulls hermosos pera esguardar el cavall anglés vingut de Londres a Longchamp: banal excusa pera donar a llurs cares de nina l'animació de l'atenció.

Destruhida l'Abadia de Longchamp, ahont filles de reys s'hi enclaustraven, y ahont el món elegant s'hi donava cita la Setmana Santa; finides les «Tenebres» ab qual excusa's reunia la gent pera lluhir y veures els uns als altres, la necessitat aquella feu aparéixer el Camp de Corses, y a la tragedia divina del Fill de Deu mort pera salvar la humanitat, substituí la tragedia humana del

cavall inútil, mirat, cuydat, nodrit, acariciat y respectat divinament en mitj d'una humanitat qui, no havent sigut salvada per aquell, abandonada, pobra, fuhetejada y oprimida, badalla de gana y plora de tristesa. Y es aquesta darrera excusa la que reuneix cada any a Longchamp les belles de París, els sàtirs qui les volten y assetgen, y el poble en pes, aquest poble qui, com el de tot arreu, se tira a l'aygua si el bé qui va devant s'hi tira, segueix per la carretera entre núvols de polç si es per la carretera per hont segueix el bé qui du l'esquellót.

Oh! si el *Spearmint* (car ell se diu *Spear-mint*, sapiguéuho!), oh! si el *Spearmint*, el delicat cavall anglès, fos susceptible de sentir orgull, y després d'haverlo sentit se dongués compte de qu'ell sols es la excusa, ¡quina desilusió la seva! Si ell sapigués que'l President de la República no pera véurel a n'ell representant en aquell moment de l'*entente cordiale*, no pera contemplarlo a n'ell, anglès d'origen, anglès *pur sang* que's dignavavenir a córrer en pista francesa, sinó pera mostrarse a si meteix havia trencat sa digestió per'apressurarse a ocupar sa tribuna; si ell sapigués que tots aquells nirvis, y aquells llabis rojos, y aquelles xisteres de vuyt reflexes, no existint se reunirian per'altra cosa, una missa de difunts, per exemple; si ell sapigués que aquells centenars de milers d'ànimes qui pululaven pel prat eren alli com podien ésser en altra banda, y llençaven un ¡ah! d'admiració sense *miració*, car era semblant al que la multitut llença al pas de les carroces dels Césars a qui no arriba a veure; si ell sapigués tot això, quina desilusió la seva, quin desengany el seu!... A menys que, ja prou satisfet dels bons tractes que reb a tot hora, com els pobres que reben caritat de les associacions de luxe fundades pera fer caritat, enlloch d'indignarse, rosegués el manyoch d'aufals honorífich, y, com aquells infeliços diuen rosegant l'honorífich crostó de la humiliació, digués: «La qüestió està en que jo rosego!... Car els cavalls y els homes som fets de ben poca cosa!»

Els qui no són fets de ben poca cosa són els premis destinats als sers privilegiats en la corsa per obra de Deu y de l'entrenament. Doscents mil franchs constituïen el Gran

Premi de París guanyat en tres minuts per *Spearmint* en mitj del silenci grandíós fet per més de cent cinquanta mil ànimes. Doscents mil franchs, ab els que's podrien comprar, com deya l'altre, doscents mil coses d'a franch! No són pas mals comptes! Cent cinquanta mil ànimes qui a favor o contra'l *Spearmint* apostaren la honorable quantitat de dos milions, doscents cinquanta un mil, siscents seixanta franchs. Y faig mercè al llegidor de les coses d'a franch que ab aquesta quantitat podrien mercarse, donantli la complerta confiança de que pot seguir llegint sense temor de trobar cap troç de pa mullat en llàgrimes de melodramàtiques consideracions. Poques coses hi ha tan cursis com la estadística, y Deu me'n reguart de sentirmen afidionat parlant de dia tan assenyalat en els calendaris del *bon to*, com ho es el del Gran Premi!

Jo preferiria dirvos que la princesa Murat duya un vestit *gris bleuté*, que la duquesa d'Uzés el duya de *gage pékinée vert et blanc*, que la princesa de Mesagne anava de negre, y que la baronesa de Rothchild anava clar, lo que donaria a ma ploma un cayent aristocràtich, si vostres ulls no fossin indiferents a aquestes coses y jo no m'apressés a dirvos que no ho vaig veure d'a la vora sinó que copio'ls datos galants d'un periòdich ben informat. Jo preferiria dirvos altres y altres coses distingides. Mes no ho faig temerós de que les titllèu de banalitats y quedem inclosos per aquest fet, vosaltres y jo, entre aquells de qui parlavem al començament: oques humanes ab el béch moral patrimoni de la especie; béch més terrible desde'l moment que fóra literari.

Per això poso punt sens altres dites ni consideracions, donchs fóra trist que després d'haver fet el viatge expressament pera veure corre'l *Grand Prix*, decaygués de l'alt concepte en que'm teniu y al que, dit sia ab ma franquesa habitual, m'he fet acreeador ab el brahó y la empena de mes lluytes. Per altra banda, la meva salut no'm permet ésser més extens. Viatge tan precipitat m'ha fadigat força. Als meus anys sols ma gran força de voluntat periodística'm permet fer viatges tan grans... per coses tan petites.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

Moncada, juny del 1906

MERCÈS A TOTS (1)

Jo que no tinch mare, ni pare, ni dòna, ni fills... ni amor de verge, me creya lliure. Jo podia cantar, y riure, y plorar ingenuament. Jo'm creya dintre d'un gran palau, gran com el món, trist com la solitud, y volia semblar flors pera que'ls altres les cullissin. Y'm creya que cap amor meu se punxaria ab les llurs espines, que cap ànima de mi aymadora contestaria a mos planys ab els seus planys. Jo era sol, melancòlicament sol; esquerp, y lliure y solitari.

De sobte he sentit una riuada d'amors nous, encara que vagament presentits. He sentit mans fermes qui buscaven les meves, he vist ulls plorosos, he endevinat enterniment. Sè d'amichs y d'enemichs, de joves y de vells, d'homes y de dònes, de coneguts y de gent qui no'm coneixen, qui han patit perque jo he patit, qui estàn joyosos perque jo estich joyós, qui se senten lliures d'un pes perque lliure d'un altre pes jo'm sento.

Són els amichs, els bons amichs de l'ànima. Y són molts. Me sento menys sol. El meu palau s'ànima. Neixen primerenques les flors a mon entorn, y sento les llurs punxes en mos dits, qui sagnen joyosament al cullirles. Oh, amichs meus, que al sortir d'una presó me n'heu oberta una altra de la que no's pot sortir! Jo vos sacrificaré una branca de l'arbre de la meva llibertat esquerpa. Jo vos sacrificaré quelcòm de la meva voluntat soperba. Y vos en dono mercès, grans mercès, pels dolços lligams ab que m'havèu empresonat.

Mes jo continuaré essent sincer, com sincer sóch ara remerciantvos.

EMILI TINTORER

(1) Com dihèm en altre lloch, JOVENTUT ha sigut denunciada per un article d'en Tintorer, y aquest ha sigut empresonat. Les probes d'amistat rebudes durant sa detenció han sigut tantes, que l'han mogut a escriure les presents ratlles. JOVENTUT, qui fa seva la sòrt del company, les inserta ab la meteixa satisfacció qu'ell les ha escrites.—N. de la R.

GENT DE MONTANYA

*Als amichs Sans y Moret,
en recort d'una trista diada.*

Quan la primera corrúa de traginers feu parada a l'hostal de Monells, envers cinch hores de la tarda, la Malena ja reposava d'estona. La hostalera may acabava de durli la brena, y ella's despacientava.

—Mestressa, cal que os apressèu, qu'es tart.

—Ja va, ja, minyona!...—se li encarà mitj vergonyós un traginer jove:

—Hola, rossa, ¿qué vens per munt? Si que has anat depressa! Quan passavem la palanca de Ramiol, tu trencaves el collet de Fontfreda, ¿no fa?

—Bè os he sentit, bé!

—Oh! portèm bon picaroleig. Repara'l *turdillu* quin pitrall Veuries que, anant de camí tirat, ab aquell sol qu'estabella, bon punt m'ajoco al clot del bast, sentint el sò acompassat me comença d'agafar com una bella obehina y... no hi puch fer més: se m'acluquen els uys boy quedant adormit. De vegades somnio unes coses! Avuy meteix, per no anar tan lluny, se m'ha posat com un tel al devant, y tot ho veyia endaurat... No dormia, no; emperò qualsevol ho hauria dit. Si de cas era un són prim, prim, perque la més xica remor me feya alçar les oreyes. Donchs, vetaqui que al mitj d'aquella mena de sòmit me sobta'l rabeig de Ramiol. El matxo l'ha embestit a la esbojarrada, com sempre, y ab el debolit d'esquitxos m'he desensonyat depressa. Alço'l cap, y al esparpeyar la vista en amunt, ja t'he vist enfilat la drecera del collet... Donchs, com hi ha món ha sigut un brau despertar!

—Si, que...! Si ets servit... ens ho partirem—feu la Malena, senyalantli la minestra que la hostalera li acabava de deixar sobre'l banch: un plat de ceba ben amanida d'oli, tant que semblava tofa endaurada; una arengada y un cantell de pa, custodiat pel porró de vi negre.

—S'aprecia. Tambè farèm boci, un cop estigan endagats els costals; sinó que'l Non es un maymó... no acaba may. S'ha posat a enfeixar ginestes florides per la seva canaya, que may li callen: «Pare, ¿què'ns duhèu?»

—Oy, que per ci baix a les Clotes n'hi ha un batastoy! Fa bonich de debó!—

Parà la conversa. La Malena menjava de bon ayre: ab el plat sobre'ls genolls, anava picant els brins de ceba ab els dits untats, alternant ab les caixalades de pa que sucava de tant en tant al fons del plat. El jove traginer se la guaytava ab persistent afició, però ab serena mirada, sobre tot quan alçava'l porró. Li plavia aquella blancor de coll. Un cop va adonarse d'una goteta d'oli que se li havia aturat a la barba, a la bella vora del clotet tentador; y no parava d'encantârshi; ella se'n va ataleyar y baixá'ls ulls, mitj sofocada, accentuântseli la vermellor de les galtes. A ne'l minyó va saberli greu, y s'aixecà, taral-lejant una cançó, anant a donar mal temps als matxos que abaixaven la grana dels morralets. De dins estant, se'l va mirar força estona com encantada.

Tant meteix era ben guapo pera meréixer l'atenció, y qui sab si quelcòm més, de la Malena. Alt, ben fet, cara-afeytat, moçant bon visatge, ben enquadrat ab la vermella barretina y el corbati nuat que li queya sobre la blanca camisa. ¿Y ella? Poques, ben poques noyes podien ferli traveta. Se'n anava als vint anys acompanyada de tots els atractius de la juvenesa. En aquells moments se li notava certa inquietut qu'encara la feya més interessant. N'hi passava alguna.

Els traginers entraren al punt qu'ella acabava la brena y pagava'l gasto a la hostalera.

—Oydà, minyona! ¿Tu per aquí? Ara entench per què m'he tingut de fer la feyna tot sol.

—Ey, no os exclamèu, Non, que no era pas feyna pesada!

—Home! si no'm sab greu! Ja hi so passat, també, per aquests camins, y no trobo res estrany. Y dôs, Malena, ¿ahont la fas, ara?

—Sí, miréu: acabo de donar comiat als de Tarradellas, y me'n vaig a casa uns conts dies.

—Y dôs, ¿que no't feyen bons tractes?

—Què voléu que os diga, jo, ara...

—No déus pas casarte, ¿fa?

—Ay, no!

—Però'l tens triat, ¿eh? Vaja, no ho neguis.

—Res d'això, per ara.

—Ay, traydorota!

—Tant si'm creyèu, com no...—

En Biel, el traginer jove, s'ho va ben creurer, y n'hagué grossa alegria. Entreovirà un raig d'esperança.

—Veig qu'encara n'hi teniu per estoneta. Jo començaré de passar alo, alo.

—Bé t'atraparèm prou. Ara la pujada es una mica forta y no t'ho podràs pas pendre tan a la valenta com del collet de Fontfreda en avall, fins al pla de Rovirosas. Si fa no fa't trobarèm a les roques d'en Aulet, bo y reposant.

—Tant meteix me feu poch caminadora!

—Vaja, Malena: tant se val que'ns esperis. Si per aquells encontres te trobes sola al fèrset fosch al sotal de Vimelles, no se t'ho val l'ensust que t'agafa.

—Tant meteix trobo que'l Biel té tota la rahó.

—S'estima molt la finesa, però vuy veure d'ésser d'hora a casa. Vaja, adeusiáu, y felix camí.

—Lo meteix, Malena.

—Vaja, noya, no t'hi cansis... Ay, mira: aquest mocador déu ésser teu, ¿no?—feu la hostalera recollintne un de terra.

—Bé ho es, bé! Tantes mercès y felix quedar.—

La noya anà allunyantse de l'hostal, enfilant la costaruda giragonça de Garnol. En Biel se la contemplava ab recança, y tot malhumorat donava pressa al Non, per mor d'atraparla ben aviat.

—Noy, tot lo que vulgues: però no't déus recordar que'ls roders de Masarnó han deixat recado de que'ls esperessim aquí per quedar convinguts del lloch ahont demà'ns cal anar a desemboscar.

—Es pla cert això.

—Bé, home: no t'hi capfiquis; ja't vagará de véurela altres estones; menja ab repòs. Goyta, té, quina enciamada'ns hi ha gornit la Quelona. ¿No't ve de gust?

—Prou, home, prou!

—Donchs, au; y fòra cabories!—

Y's posaren a menjar, que feya pler de véurels. La hostalera'ls donava conversa.

La hostalera de Monells era una dòna força deixada. En mitj del seu tragi per la cuyna, si s'enllardava'ls dits, a no venirli a mà'l drap, feya de tal el devant de les faldi-

lles, que ab treballs se'ls hi podia endevar el color. La cria de dotze fills, vius tots, li acabava de donar un aspecte desagradable. Aquella deû de vida, ben portada, podia haver fet en certa manera atractiva sa feconditat; però aleshores esdevenia repulsiva, y més encara ab les evidents senyals de nova grassesa.

—Ja't dich jo que... no parèu may, Quelona. Tant meteix ne feu massa —exclamà en Non, aguaytantla intencionadament.

—Ja ho veus!—feu ella tota enriallada.

—No'm daiàs pas entenent de qu'en Perich puga donarhi l'abast.

—Ah, janfóscaral Que n'ets de gat, Non!

—No, no: a mi ray!

—Tant meteix sôu ben malpensat, també. No'n feu cas, Quelona.

—Vols callar! Temps ha que'l conech.

—De totes maneres a la força li has de fer bons tractes al Perich: digues lo que vulgues; del contrari, no's mantindria pas tan tendrich, oydà! Goyta, jo: ab molt menos trevay acabo de semblar un fus —

La Quelona reya de debò y trontollava tota. Era juvenaçà encara, y deixava dependres d'ella un baf de carn que trasval-sava'l seny dels mústichs bosquerols quan, en dies de festa y èpoques de mala tempura, hi queyen com mosques a la mel.

—Y, atrament, çes cert qu'en Perich les va acanar a ne'l pubill del Mas d'en Prat?

—¿Per què?

—Oh, per què! Per venir a ensumarte la retranga... Y potser que més hi tot.

—Ba, ba! No t'enfilis tant. Aviat agafes banderes, tu. Consevòl que't sentis... Aixi te les hauria d'acanar a tu en Perich; perque te'n fas un braus tips de rastrejar.

—Ey, ey, Quelona! Jo no he arribat més enllà de la raya, ¿ho sents?

—Te'n preguessin de passarne, ja veuriem ahònt arribaries. Bon alet n'hi ha de tu!

—Oh! Hi ha coses que no necessiten prechs, Quelona. No sè si ho sabs.—

De sobte en Biel exclamà:

—Non: els rodors són aquí, enllestim.

—Compta, noya, que marxarèu tot seguit. Y ara no t'ho prengues pel fort, lo que't só dit.

—Vols callar, home! Sí, mira: aviat es comptat; posi cotre cortus de l'amaniment y

sis de pa y vi... deuen ésser deû, ¿no fa? Y bon profit.

—Veyes si hi tens el compte, Quelona.

—Està bè, Non.—

Entraren els bosquerols, silenciosos.

—Hola, gent! ¿Ahònt hem d'anar, demà?

—Al toçalot de Rovirose hi ha pila, y de pas podèu carregar a les Clotes. Sembla que hi tindreu feyna per tota la setmana... ¿Cònts matxos manèu?

—Cotre; y si convinguès hi poriem posar el del Tori.

—Vosatros meteixos. L'amo'ns ha deixat dit que ab tal dintre la quinzena quedés desemboscat, ja bastava, perque a vila encara diu que hi ha fusta y poch o molts radells pera'ls negociants que puguen sortir al vinent mercat.

—Ja ho arreglarèu, donchs... ¿Què volèu veure?

—Bè ho haurèu de fer, bè.

—Ey, Quelona! portèu un porrò pels rodors.

—¿Y vosatros?

—Ja ho hem fet estona ha. ¿Que tirèu amunt?

—Si: arribarèu a la Rovira per serrar tractes ab el pubill.

—No os avindreu pas!

—¿Vols dir, Non?

—Jo os ho asseguro. Sè pas què s'ha cregut. Si en Riera y en Clota no afluixen, me sembla que si podrà la fusta a les piles. Mal cap hi ha anat a raure a la Rovira, ja os ho ben asseguro.

—Vaja, donchs, anemhi.

—Com volguèu.—

Sortiren darrera'ls mtxos, y articulejant, agafaren ab calma la pujada quan el sol ja devall-queya. En Biel no tinguè pas espera: s'endevantà ab íntent d'atrapar a la Malena lo més aviat possible. El seu encontre li havia trasvalsat el cor, y senties empès per una força estranya cap a la minyona ab l'íntent de dirli a les clares lo que per ella sentia.

Tot pujant, ab l'apressament qu'era natural, anava pensant en la necessitat de portar jova a casa llur. La seva mare era ja força velleta y no podia soportar tota la feyna. Calia alleugerirli en lo possible. Considerava lo perillós qu'era deixarla sola quasi tota la

setmana. Y no era pas allavors solsament que hi atinava ab la Malena. Un dia que va trobarla a mercat, ja pogué fersen càrrech de lo que la noya volia; però després senti alguna brama de que l'amo de Tarradelles se la guaytava ab no gayre bons intents, y, més encara: un moço de la casa li assegurà que... D'això feya per'qui de mitja anyada, y ara al retrobarla li semblà que aquell visatge d'àngels era immaculat, y la miravatoçut com que sa vista hagués de trobarhi algún senyal que acusés lo que se li atribuïa y... que havia de trobarhi ell! Y, més encara, se tranquilisà al dirli que havia comiadat als amos. Tant meteix no fóra pas cert; y potser si que al intentar quelcòm d'innoble vers ella l'amo, hauria trobada resistència. No podia esserne d'altra, no. Y per això en Biel volia tornar a platicar ab la Malena, pera esbrinarho bé sense qu'ella n'hagués esment. Ell d'una manera o altra atraparà la causa que havia fet sortir a la noya de Tarradelles.

En aquestes arribà al carenell de les Auledes. Ja no feya sol al embestir el pla, y semblà que l'oreig suau que hi cercolava li dongués més ayre, y anava avençant, avençant. Quan fou al començ de la devallada de Burniol, tota emboscada de castanyers, senti enrahonament. Parà la orella. La converça que li pujava s'enfosquia pel picaroleig dels matxos que aleshores sortien al terminal d'en Riera. Aprofità ell aytal fresseig per'avençar pel caminet fins posarse a poca distancia dels qu'enrahonaven. Aleshores arribaven al reposador de la font. Per entremitj del brancàm pogué veure qu'era la Malena acompanyada d'altra dòna d'edat que conegué prou. Era la Tona de cân Serrat, la vehina seva. Tentat per un presentiment, se proposà escoltar llur converça. No perillava pas ésser descobert.

— Y còm li dich a la mare! Ella que m'hi posà tan confiada! Cinch anys que hi era a Tarradelles. De bon començament, el Mingo ja probà de perdrem; però, gracia a Deu, vaig eixirmen, respirant de debó bon punt se casà a Masduell. Però ara'l seu germà, l'amo, ja's valia de medis més segurs. De primer he lluytat tant com só pogut, però entench que no me'n sortiria pas aixi com aixi sense donar que dir a la gent.

— Oh, Malena: es que ja's deya quelcòm.

— ¿Ho veyèu? Donchs ja só obrat bé comiadantlos, estauviant un disgust a la mestressa... Pobra Pauleta! Ha quedat tota parada quan li he dit que me'n anava. Me só empescat una excusa de que a casa.. vaja: Deu me'n quart de senyalarnhi ni aixi; però m'ha dit que volia aclarirho, y que demà s'arribaria a casa pera parlarne ab la mare; y a mi això'm neguiteja, Tona.

— Bé, no t'espantis, Mare de Deu! Tot s'arreglarà.

— Oh! es que la mestressa m'estimava molt, y no voldria que s'hagués d'enterar de res. Qui sab còm me miraria després...

— Al contrari, dòna, veurà sa honradesa.

— Tot lo que volguèu, però...

— Bé, vaja, no t'amohinis, que tot s'arreglarà en bé.

— Si, però a la pobra mare li seré una càrrega. Ella anava fent la viu-viu, y encara jo la podia ajudar poch o molt; però ara... qui sab si trobaré feyna! Jo estich ben resolta: si convé, a llenya y tot aniré. Encara sòrt que os he trobat, o si no, bonament no sabia còm presentarme a casa.

— No't neguitejis; compta ab mi, ja ho sabs. Y tot això quedarà entre nosaltres. —

A n'aquest punt de la conversa'ls matxos sobtaren a n'en Biel, qui s'hi ajuntà després d'escoltarse una pila d'amistoses reconvençions de part de'l Non.

— ¿No has trobat el rastre? Si que...

— Qué hi farém!

— Qué hi farém, qué hi farém! Vaja, tant meteix el jovent d'ara no es pas bo per pondre ni per cobar.

— Si hem nascut aixi!—

Ab la fressa dels matxos, les dues dònes s'aixecaren y van endevantarse bon troç. En Non no les arribà a veure. Quan entraren al poble fosquejava; y en Biel tota la estona que durà la tasca de descarregar als matxos, no pensava en res més qu'en emparaular a la Malena, ab la temença de que altre pogués segarli l'aventatge. Tot sopant ho escatiren ab la seva mare.

— Veyes, noy: me sembla que no es mal plan el teu, contant en qu'ella faça cabal de tu.

— Moltserà, mare. Jo bé ho espero. —

El vinent diumenge en Biel, tot mudat ab la roba de les festes, feu cap, sortint de missa, a casa la Malena.

— Deu os quart, gent!

— Ola, Biel: ¿tu per ci?

— Ja ho podèu veure... Suara ab la mare deyem que tant meteix es hora de que jo faça un pensament; y com de molt temps que'm sò agradat de la vostra Malena, si vós volguessiu...

— Ay, bon Deu! Açò ella... Ey, si no os ho tenui enrahonat.

— No n'hem pas parlat may...—

La bona dòna s'apropà al finestrell de la escala y cridà:

— Malena, Malena! —

La Malena baixà y's tornà tota vermella al adonarse del jove traginer, a qui no havia pas oblidat del tot, d'ençà del seu encontre a l'hostal de Monells.

— Veyes què diu en Biel, noya... Per la meva banda ray! Vosatros ho heude dir...—

S'aguaytaren abdós, tornant a baixar la vista, cercant quelcòm per distreure l'esguart que'ls trahia. En Biel magolà bona estona'l serrell de la faixa, y la Malena nuà tota la beta del devantal que li penjava de la cintura.

A no entrar la Tona, que n'havia flayrat quelcòm, qui sab lo que'ls n'hauria tret d'aquell pas engorrós pera sos esperits apocats.

— Tant meteix tenui bones visites de bon mati!

— Ja ho pots ben dir, Tona...—

No cal dir la emoció qu'experimentaven abdós.

— ¿Que no ho sabs, Tona? En Biel me pleydeja la noya.

— Què'm dius, aral ¿Y va de bo? Pla me'n alegre, cregues... Y ¿os agradèu l'un a l'altre?

— Proul — feren a mitja veu abdós a l'hora.

— Donchs, vaja: que sia per molts anys en companyia de tots.

— Deu ho faça, Tona.—

Per primera vegada a la vida en Biel y la Malena's van sentir feliços, ben feliços.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

L'últim número de JOVENTUT fou recullit pel jutge. Havia sigut denunciat un article de nostre redactor n'Emili Tintorer. El divendres nostre company se presentà espontaniament al Jutjat, ahont li fou comunicada l'ordre de detenció, essent conduhit a la Celular. En aytal lloch estigué fins dilluns a mitj dia, en qual hora se'l deixà en llibertat mitjançant fiança.

Donèm les més corals mercès a tots els bons amichs qui ab llurs oferiments y visites han demostrat gran apreci al benvolgut company, y ensemps han evidenciat llur afecte a JOVENTUT. Les donèm a tota la premsa, inclosa la qui, no estant afecteals nostres ideals, tad belles probes ha sabut donar d'imparcialitat y companyerisme. També les donèm molt especialment a l'associació «La Reixa», per la digna conducta que ha observat.

La nit del dimecres de la setmana passada tingué lloch, en la sala d'actes de l'Ateneu Barceloni, una vetllada en honor de l'Emili Vilanova.

La presidi en Lluís Domènech y Montaner, qui tenia prop d'ell al germà xich y als nebodets del may prou anyorat escriptor barceloni; y després de poques paraules del president, donant per començat l'acte, y d'haver llegit en Joseph Carner uns versos seus, en Bonaventura Bassegoda llegi un magistral treball d'en Guimerà (qui no assistí a l'acte), treball documentat, ferm d'expressió y justíssim en la síntesis, qu'es una potent y molt sentida evocació dels personatges creats pel mestre qual recort s'honorava en aquells moments, de la impressió que produhi a n'en Guimerà la mort d'en Vilanova, y del seu desitj d'aquell dia, tormentós desitj d'escometre a tots els qui vivien en els barris de Ribera, y férloshi saber la desgracia dihéntloshi «que no se'ls hi moriria may més ningú d'aquella antiga Barcelona qui fos més bo, més noble, més just qu'ell.»

Tot seguit en Pin y Soler llegi un treball seu, ben hermós y força sentit, en el que afirmà lo que *nosaltres*, els *nosaltres* a qui en Pin fa referencia, també creyèm indiscutible: que «de tots els escriptors de la nostra terra, de tots, joves y vells,» en Vilanova n'era «el més amable, en el sentit de digne d'ésser estimat». El treball d'en Pin y Soler, finíssim, un xich càustich per instants, y ple d'amor per l'amich qui n'era objecte, es molt d'alabar.

Després fou en Lluís Domènech quillegi unes notes intimes, còmpredores; parlà d'en Vilanova, de l'home, de l'amich; retregué recorts plens de dolça poesia'ls uns, y altres hermozejats pel ressò de rialles de jo-

ventut. En Doménech, bo y llegint, anava sentintse dominat per la emoció, y els qui l'escoltaven commoguts, agraïen aquella emoció y no's podien estar de compartirla.

Tots els treballs foren aplaudits.

La vetllada resultà ben sentida y, en certs moments, solemne; no fou d'aquelles a les que molts hi van mitj per força. Ab ella s'inaugurà dignament el nou y magnífich local del carrer de la Canuda en que l'Ateneu Barceloni ha instalat son domicili.

La politica està ensopida. Feta la darrera crisis, que costà'l *destino* de tres ministres, la gent de Madrid ja no's preocupa de res. Ara ray qu'en Moret podrà desenrotllar son programa... que tots sabèm que ni es tal programa ni s'ha de desenrotllar!...

La premsa també està ensopida, tothòm està ensopit, ningú desitja res, ningú té humor. A Barcelona'n teniem un xich mentres estigué entre nosaltres el duch de Bivona. Ara, a manca d'ell, no sabèm ab qui entre tindrens. Si en defecte d'un governador cerquessim un alcalde, ens trobariem ab que en Marianao sols ho es de nom y... de real ordre, perque, fóra sempre de Barcelona, l'alcaldia la desempenya per delegació.

Que també es... ensopiment.

Y cutis.

L'associació «La Reixa», de qual lloable missió parlém més amunt, ens fa avinent son desitj de completar en lo possible'ls bons serveys que realisa à l'atendre a les necessitats dels companys catalanistes detinguts. Se tracta de que no sien sols les necessitats materials dels detinguts judicialment, sinó també les morals les que quedin satisfetes, y de que'ls presos mancats de medis pera proporcionar qualche esbarjo a llur esperit y a llur intel·lecte, puguin tenir a mà textos de bons autors. «La Reixa» compta ja ab alguns bons llibres, mercés a la generositat de diferents particulars; emperò té'l propòsit de constituhir una bona biblioteca destinada als nobles fins exposats, y a l'efecte agraïrà'ls donatius de tots els bons catalans pera poder realisar tan bella obra. A JOVENTUT admetrém també donatius per aquest objecte, y d'ells ne farém tot seguit la oportuna entrega a «La Reixa».

Ab motiu de la detenció de nostre company Tintorer, *La Epoca* de Madrid ha remarcat la diferencia del *rigor* usat ab la premsa d'allà qui s'ha ocupat del cas Nakens, y la de Barcelona.

Després de dir que JOVENTUT es un periòdich literari orgue d'un grupo de joves intel·lectuals de la esquerra del Catalanisme, *La Epoca* ha preguntat a n'en Moret si es així còm entén que'l Catalanisme ha d'ésser

combatut. Realment, tot fa pensar que l'actual situació governamental el veu ab molt mals ulls al Catalanisme, qui *legalment* ha sigut capaç de ferla trontollar ab la Solidaritat Catalana. A Madrid no passa res, per molt que's digui sobre'ls successos del dia. Aquí hi hem d'anar ab peus de plom segons quins són ells. Tot sembla delictes en nosaltres, y *La Epoca* pregunta si es igual pera tota Espanya'l Còdich penal. En veritat, sols mirant a Catalunya sembla que's facin sempre les lleys especials. Mes això a nosaltres ja no'ns ve de nou.

Una notable exposició d'academies ha tingut oberta l'«Agrupació Artística» (Alt de Sant Pere, 43, 3.er) desde'l dia 10 al 17 del corrent juny. La impressió que produeix aquell conjunt de nuus en les més variades poses es la d'un art sencer y ple de vida, qui dóna idea de l'entusiasme de llurs autors, uns quants joves qual culte a la veritat es pera ells alta fruhició de bellesa y sòlida base pera llurs desitjos d'avenç.

Les academies qui més cridaren nostra atenció són les de l'Ainaud, les d'en Gimeno, les d'en Vinyas y les d'en Ferrer. Els dos primers, especialment, mostren verdadera grapa d'artista. Això no vol dir que no'ns semblin també molt remarcables les obres qu'exposen en Buil, en Messeguer, en Biosca, en Jori, en Samarra, en Grau... etc. Aquest ultim hi té treballs d'un humorisme ben personal y d'una factura deliciosa.

Nostra enhorabona a la novella agrupació, qui està cridada a fer molt pel veritable art.

En l'«Associació Wagneriana» va celebrarse'l diumenge dia 17 prop-passat una sessió d'harmonium a càrrech d'en Anselm Icart. Es la primera d'aquest genre qu'ha donat dita Associació, y per cert fou molt interessant. Hi figuraven composicions de Haendel, Bach, Mendelson, Lemmens, Saint-Saëns, César Frank, Muquet, etc.

El senyor Icart, que fou molt aplaudit, demostrà possehir verdadera aptitut pera fer ressaltar belleses gens vulgars en dit instrument.

La revista *El Productor Literario* ha obert un concurs de judicis crítics sobre la personalitat literari-filosòfica del dramaturg Enrich Ibsen. Els estudis podrán ésser redactats en català, castellà, francès, anglés, alemany, italià, portugués o noruech. Se concedirà un premi de 200 pessetes y la edició francesa completa de les obres d'aquell autor al treball que a judici del jurat s'ho mereixi:

Formen el jurat els senyors: J. Comas

Costa, Pompeius Gener, Lleó Gracia, Claudi Joves, Diego Ruiz, Emili Tintorer y Lluís de Villalobos.

Els treballs deuen remetre's, en la forma acostumada en la generalitat dels concursos literaris, a dit periòdich, Argüelles. 11 (Gracia), Barcelona, a avans del 15 de setembre d'enguany.

Publicacions rebudes:

Un poble en acció, quartilles d'en Joan Pi, ciutadà de Barcelona, ab un prefaci d'en Joseph M.ª de Sucre. Fascicle de setze planes, contenint belles impressions del viatge a Girona ab motiu del primer *meeting* de Solidaritat Catalana. L'autor se'ns revela com escriptor brillant; son estil no sempre es del tot coherent, però gayrebé sempre es hermos, distingintse per la plasticitat de les imatges. El prefaci d'en Sucre es una entusiasta y ben escrita apologia de l'autor.

Rebroll, poesies catalanes de R. Ribera Llovet. Es un tomet de setanta y tantes planes contenint versos pera tots els gustos. L'autor apura tots els metres y tots els genres poètics, alguna volta ab acert, però generalment ab més bona intenció que destresa. Preu, 1 pesseta.

Jochs Florals de Badalona. Hem rebut la convocatoria y cartell d'uns nous Jochs Florals de Badalona que deuen celebrarse'l dia 15 del vinent agost y qual presidencia honoraria ha sigut oferta a l'Ajuntament de dita ciutat. Pera aqueix certamen, que será literari musical, s'ofereixen quatre premis ordinaris y nou extraordinaris. Els treballs han d'ésser remesos per tot el dia 31 de juliol al domicili del secretari del jurat (Real, 99). Formarán el jurat qualificador els senyor següents: Per la part literaria; Ignaci Iglesias, president; Joseph Aladern, F. Feliu y Vergués, Carles Costa, Xavier Parés y Alfons Maseras, vocals; Miquel Balmas, secretari. Per la part musical: J. Garcia Robles, president; Francesch Alió, vocal; Eveli Burrull, secretari.

De la tierra española, per M. R. Blanco-Belmonte. La casa editorial de Toribi Taberner ha publicat, en un volum de 270 pàgines, una colecció de contes castellans originals del senyor Blanco-Belmonte, escriptor que's distingeix per la qualitat distintiva dels de sa terra: la facilitat en el llenguatge y en les descripcions de tipus y escenes, sense que, per això, ens digui res de nou, ni aixampli pera res els motllos de la literatura castellana, quals modalitats, y qual *mentalitat* són avuy, si fa no fa, les meteixes que trenta anys enrera. Preu, 3 pessetes.

Pobrets y alegrets. Volùm VI de les obres completes d'Emili Vilanova, qu'edita la *Il·lustració Catalana*. No'ns cal ponderar la valua de l'aplech de quadros que integren aquest llibre d'en Vilanova, per cert un dels més coneguts y celebrats d'entre tots els seus. Preu, 3 pessetes.

Sonetisme, per Goridón Alfesibeo de Perisbeo. Diatriba contra'l sonet, dedicada al senyor Pin y Soler. Consisteix en un sonet qu'es llàstima sia firmat ab pseudonim, car l'autor demostra que també ell domina'l *métier* del vers, y may poden ésser tingudes en compte, per respectables que sien, les opinions de qui no té prou decisió pera sustentarlles.

Diccionari Salvat. S'han publicat els quaderns del 44 al 48 d'aquesta important enciclopedia il·lustrada que ab creixent éxit edita la casa Salvat y Comp.^a Cada quadern, 50 cèntims.

Historia de Catalunya. També s'han publicat fins al quadern 8 de la edició econòmica de la Historia de Catalunya qu'edita l'«Associació de Lectura Catalana,» y fins al 10 de la d'en Bofarull qu'edita la «Biblioteca Clàssica Catalana.»

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	«

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès

Formant part de la BIBLIOTECA JOVENTUT s'ha publicat aquest quadro dramàtic que's troba de venda en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fóra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalacio dels agents antisèptichs y balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca. Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros, Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

PASTILLES — DE — STOVAINE BILLON

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦
Pera les AFECCIONS
de la **Boca**
Garganta
— y —
Estòmach
♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Diposiaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació).—BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancàster, 5 y 7

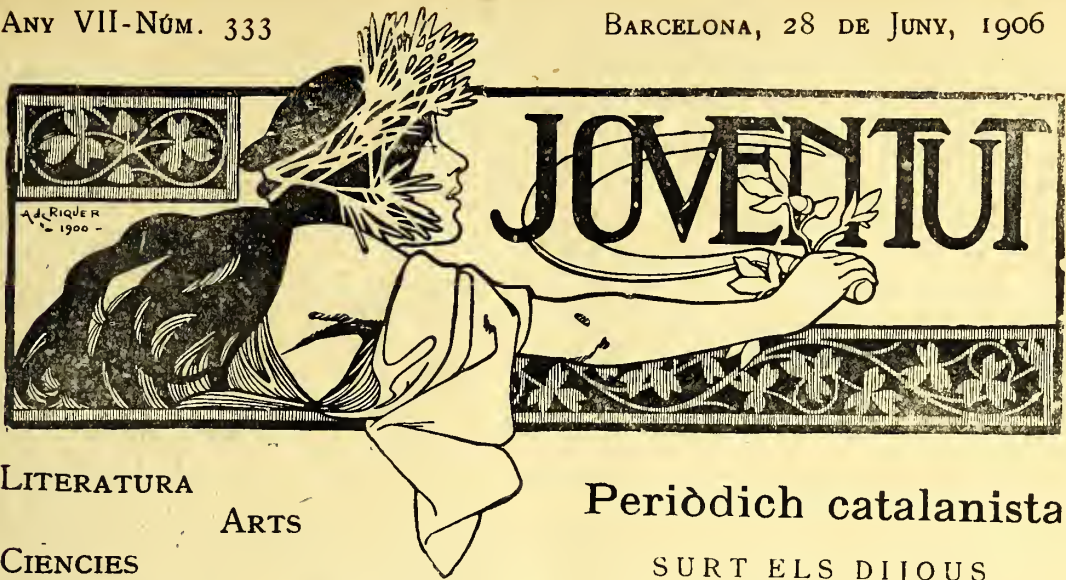
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

D'unes declaracions, per Pere B. Tarragó. — Del parlar, per Emili Tintorer — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Desvetllament, per Xavier de Zengotita. — Dos llibres nous, per Joaquim Pla. — On camins del món!, per Lleó Coca. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuacio), per F. Pujulà y Vallès. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Escultures de l'Smith, per M. Mata — Les set filles del pastor, per R Vives Pastor. — Visita perillosa, per Lari C. Bagess — Retorn, per Joseph Via y Batlle. — Conhort, per Pau Llivi y Gasés. — Una nit d'hivern a les montanyes, per Ramon Vinyas. — Noves.

D'UNES DECLARACIONS

El duch de Bivona, ex-governador d'aquesta *provincia*, se troba de nou a Madrid, a sa *llar* volguda, content d'haver deixat el runós edifici del passeig de la Duana, y les visites enutjoses d'aquelles comissions catalanes qui sempre demanen més que un pobre.

Y heusaqui que'l duch, d'arribada a Madrid, explicà'ls maravellosos descobriments que aqui havia dut a cap, y feu una descripció brillant de l'estat de les relacions entre'ls governs espanyols y el poble de Barcelona.

La impressió que's treu de les declaracions del duch es verament substanciosa. No perque demostrin ésser el resultat d'un estudi més o meys conciençós, ni expressin les causes efectives de la nostra situació, sinó perque elles permeten ferse càrrech de l'efecte desconsolador que'l nostre poble produeix als qui venen aqui a representar les actuals institucions, creguts de qu'elles tenen en-

cara algunes simpaties entre nosaltres y empenyats en fer créixer aytals simpaties, vulgues que no, en aquest terreny tan impropri pera semblant conreu.

El duch de Bivona afirmà que l'acció governativa dels representants de l'estat queda anulada perque l'estat se cuyda més de donar atribucions al poble que de revestir de prestigi a l'autoritat qu'ell representava.

Que'ls governadors que'ns envien sofriexin una equivocació per minut y tergiversin la veritat dels fets de manera que de lo real no'n quedi res, es cosa que no'ns estranya, perque no'ns ve pas de nou. Ab tot, el duch de Bivona *n'ha fet tant*, que no podèm menys de sorpèndrens.

Creyèm ab ell que'ls governadors de Barcelona estàn mancats del prestigi necessari pera desempenyar degudament llur tasca; que'ls ciutadans, fins per instint, se dirigeixen sempre, avans que a n'ells, a tot lo qui neix del meteix poble y està més distanciat del poder central; y que fins totes les altres autoritats qui no depenen del centre o del caciquisme, són un permanent obstacle a la gestió dels governadors. Ara lo que no creyèm, lo que no pot creure ningú, es que aquest desafecte neixi de l'excés de llibertat o de prerrogatives ab que'l govern espanyol afavoreix als ciutadans de Barcelona.

Ferm encara'l nostre ex-governador en la ilusió comú a molta gent de la *meseta*, de que la monarquia té aquí nombrosos partidaris y representa l'ànima del poble, no pot capir que la repulsió manifestada per Barcelona contra'l seu representant reveli precisament l'antagonisme existent entre una y altre, y, en conseqüència, ha de creure que les dificultats que se li han presentat durant sa gestió no són degudes a la voluntat dels barcelonins, sinó a les incorreccions dels governs. Ell als barcelonins, ell al poble, ni voluntat pròpia li vol concedir o suposar.

S'equivoca l'infatuat senyor duch. Barcelona tota sentirà sempre antipatia per tots els governadors que vinguin, encara que la millor fama'ls precedeixi, encara que's presentin revestits dels més rellevants préstigis. Y tant més antipàtics seràn quant més amplis poders portin pera obrar lliurement a son albir, que, segons sembla, deuria consistir en restar atribucions a totes les autoritats y donarne més a la policia pera que'l seu uniforme arribés a ésser una mena de patent de corso en profit de... *la patria y la monarquia*.

S'equivoca l'infatuat senyor duch, perque no es la persona del governador lo que Barcelona veu ab mals ulls, sinó les institucions qu'en la nostra ciutat ella encarna; no es pel cos de vigilancia o seguritat (?) per qui Barcelona sent odi, sinó per aqueixes bandades de gent forastera qui no sab lo que's porta entre mans y comet tantes barbaritats com serveys. Estigui convençut de que no hi haurà bons governadors ni hi haurà bona policia mentres els primers no representin quelcòm més sanejat y més d'acort ab les voluntats del poble, y mentres la segona depengui de centres y oficines ahont les credencials són el pach de favors rebuts.

Y s'equivoca també al dir que's fa necessari augmentar les restriccions de tots els defectes al centralisme y a la monarquia, perque aqueixes restriccions serien, com han sigut sempre, l'estimul més eficaç pera la propagació de lo que voldria extirparse. Precisament perque'ls governs actuals són massa tirànichs, perque les institucions actuals són massa centralisadores, perque la politica actual es massa restringenta y perque les lleys actuals són massa dominadores, es per

lo que aquest poble lliberal, autonomista, democràtic y expansiu, rebutja ab el seu menyspreu als qui venen aquí a aguantar el pabelló dels símbols que menys estima.

Y si el senyor duch de Bivona feu aquestes manifestacions ab el sol objecte de salvar l'honor del govern pel seu fracàs en la elecció d'homes pera'l càrrech que totjust deixa, hem de convenir en que'l paper que ha representat resulta encara més petit y ridicul.

PERE B. TARRAGÓ

DEL PARLAR

Allà hont erem, tu y jo, hi havia molta gent; gent endiumenjada. Y sentiem molts sorolls y veyem moltes coses. Sentiem veus de comedia, veyem visions de cinematògraf. Però no escoltavem res ni res miravem. Sols ens escoltavem y ens miravem nosaltres dos. Y va durar molt temps: una hora, dues hores... Y varem dirnos coses indiferentes; les meteixes coses que diguerem ahir y dirèm demà y dihèm sempre a tothòm; però que dihèm sempre ab veu blanca. Tu y jo varem dirnos aquestes meteixes coses ab una altra veu y varem mirarnos sense vèurens. Tu volies que jo parlés y jo parlava, jo volia escoltarte y tu'm deyes també coses... indiferentes. Res varem dirnos que'ns pogués comprometre. La nostra ànima no's desfeu en paraules precises, el nostre amor no arribà als llabis. Y, no obstant, jo vaig coneixe'l teu amor y tu sabs el meu. Amor d'una hora, de dues hores de beatitut; amor magnífich qui després s'es fos. Oh dolça comunió de dues ànimes pariones qui saben dirse silenciosament coses belles y jamay sentides! Breus instants de joya inefable en que'l brigit del món y el meteix só de les nostres paraules y el meteix guspireig dels nostres ulls no'ns priven de llegir en nostres cors ni de veure clars els nostres pensaments!..

Igual fou aquell jorn que va morir-se algú que tu estimaves. Y tu anaves resant y jo callava. Que bé que varem dirnos el nostre dolor, sense paraules! ¿Y l'altre dia al bosch, ahont m'abraçares? ¿Y aquella nit al mar, en que tos ulls brillaven com estels y'm deyen misteris del cel, y misteris de l'abim, y tots els teus misteris? ¿Y un dia, aquella mà qui tremolava? ¿Y aquelles llàgrimes d'un

jorn? ¿Y un altre jorn, aquelles rialles?... Breus instants de ta vida y de la meva en que'ns ho havèm dit tot, fins allò que s'amaga!...

Després, tot ha passat. Te veig y'm veus, y no sabèm mirarnos. Els nostres ulls y la nostra llengua *parlen grech*, com grech parlen els homes. Jo't dich: «blau» y tu'm preguntes: «¿Has dit blau? — ¿Volies dir blau? — ¿No volies dir negre? — ¿Quin blau vols dir? — ¿Blau de cel? ¿Blau de mar? ¿Blau de Prussia?...» Jo volia dir blau dels teus ulls, blau teu, blau meu, blau ùnich. Y no'ns hem entès. Han fet tants blaus els homes!... Y així hem discutit y discutim y discutirèm encara: del blau, del blanch, del negre y de tots els colors. Ab tu y ab altres. Ab tu y ab tothòm. Que tothòm parla grech y cada hu hi veu a la seva manera.

Però ¿què hi fa? Jo sè qu'he parlat ab tu, oh ma estimada!, breus instants de sinceritat y de franquesa. De sinceritat, ¿sabs?, que vol dir: contar allò que's pensa y allò que's sent. De franquesa, que vol dir: contar tot allò que's pensa y tot allò que's sent.

Y no es solsament ab tu ab qui jo he parlat així. Jo he parlat així ab mils d'homes y d'ones. A voltes sols, d'un a un, a voltes reunits sota ampla volta, venitme ells a cercar o anant jo al seu encontre, moments hi ha hagut en que'ns hem entès. Jo y tots, jo y molts, jo y pochos o jo y un altre.

¿Què hi fa que la majoria de les vegades no'ns entenguèm? Lo essencial es que jo sè que hi ha possibilitat d'entèndrens. Y que un jorn ens entendrèm. Aquest jorn s'ovira molt llunyà. D'ell ens en separen milers de diccionaris: són els diccionaris que trobèm ja fets y que'ns dicten les nostres paraules; són els diccionaris que altres han escrit y ab els quals interpretèm lo que'ls demès ens diuen. Serà precis arreconar els llibres vells y estudiar cada hu la llengua propia. La llengua propia que serà clara pera tothom, puig ella serà la llengua de la veritat y la veritat es clara, si no'ns empenyèm en llegirla a través dels llibres vells.

El diccionari meu y el diccionari dels altres! Quin doble obstacle pera la lliure expansió de les nostres ànimes! Poch a poch n'arrencarèm algùn full, n'esborrarèm paraules lletges y escriurèm cada hu el nostre

petit llibre blanch qui admirarà per la seva ignocencia y originalitat. Y aleshores tots els homes podran parlarse ingenuament sense por de mal-entesos. Podran parlarse els uns ab els altres com tu y jo'ns hem parlat moltes vegades; com aquella nit demunt del mar, com aquell mitjorn dessota'l sol d'estiu, com sempre que han volgut parlar serenament les nostres dues ànimes y hem sabut escoltarnosles silenciosament. Y apendrèm un llenguatge nou qu'escoltarèm ab orelles ingenuas.

Ah, les belles coses, les veritats senzilles que un jorn els uns als altres en dirèm! Amichs y enemichs, sabis y tontos, homes de fe y homes de raciocini, gent freda y gent somniadora: quantes coses noves no'ns dirèm sincerament, francament! Y com ens comprendrèm millor y més nobles ens veurèm quan, enloch de sentir els cants vells mil voltes modulats per veus tremoloses, ohirèm la xerrameca sempre novella de cada pardal, isolat y content en la petita branca seva... en la petita branca seva del gran arbre de la humanitat.

EMILI TINTORER

DESDE PARIS

IMPRESSIONS

Són boniques perque van respirant vida aquelles colles de nort-americanos a qui la primavera fa abatre'l vol sobre Paris. Passen alegres, despreocupats, contents, ab tota l'alegria, la despreocupació y el contentament del qui està de pas: única cosa agradable de la vida... ¿per ventura la vida es res més?

Elles són gentils; hi abunden molt les d'ones en aqueixes volades. Elles són gentils ab llurs trajos de color, llurs *panamàs* guarnits d'amples cintes multicolors y ab les ales a la mosquetera. Passen irradiant l'encis de l'estranger qui passa, de l'estranger qui ha vingut a veurens centenars de milles de cami, senzillament perque s'aborria ailà hont era, y qui ha vingut, y passa, y ens veu sense mirarnos. L'ayre que despleguen al passar (car cada persona al passar desplega un ayre caracteristich), l'ayre que despleguen al passar vos sugereix, al bàtreos la cara, la visió de les cobertes dels transatlàntichs de luxo, ahont tot lluy y està en son lloch y sobre les

que plana un plàcit benestar. Els veyèu a tots ells escampats pels ponts, apoyats en l'obra morta, ajaçats en les cadires plegables, esguardant ab esguart llarch l'amplaria del mar, deixant perdre llur mirada en direcció del cim dels pals, a través del cordàm, cap al cel, ab el llibre sobre la falda, ab les cintes multicolors voleyant enlayre a impuls dels vents sanitosos, y destacantse per demunt dels blaus y verts intensos de les aygües.

Els veyèu aborrits, però aborrits sobre una coberta de transatlàntich de luxo, que no es igual que ferho com el reste dels mortals contemplant la fatxada de la casa del davant... Una, dues, tres, quatre, cinch finestres; una porta; una, dues, cinch finestres més. Una professó de forats, qui *professionen* com els noys de l'Hospici; car, com els bordets, els forats de les cases de ciutat no tenen *pare ni mare*, ni són *fruyt de l'amor... a la llum: surten perque si.*

Els s'aborreixen com tothòm qui té un gram de sentit comú y dóna una volta sobre si meteix esguardant lo que'l rodeja; però quan volen ho poden fer en grans escenaris, en el mar qu'es molt gran, en les altes montanyes qui són més altes de lo que semblen y són en realitat, y a través de l'espai, qu'es més alt y més gran encara. Ells poden aborriarse ab el dolç aborrimient dels semi-deus. Pera ells en els laboratoris trevallen els homes, cercant un motor més lleuger qui més ràpidament els conduceix pel planeta; pera ells els pintors pinten, pera ells els escriptors fan llibres pera que se'ls puguin posar sobre la falda, y pera ells tota una legió de sers abdiquen de tot menys de sa forma d'homes, pera anihilar a tots aquells altres quan trevallen, pinten o escriuen contra ells.

Hi ha vida, hi ha força, hi ha encis en tot això; es adorable.

L'altre dia un periodista parlava d'un milionari nort-american y el descrivia humorísticament assentantse en una *terrasse* de café y responent al moço qui li preguntava: *Qu'est ce que vous desirez, Sire?*, el següent mot: «*Desirer.*»

Es una llástima no ésser crèdul. Ab sols els déu cèntims que costava'l periòdich, heusaquí que hi haurieu trobat una gentil humorada consoladora. Però, quan un no es crèdul, tot seguit veu al periodista pensant:

¿De què parlaràs avuy?, per'anar a recullir després, en pach de son trevall, una fracció petitíssima, però de la meteixa calitat, d'aquella materia radio-activa qui dóna'l terrible mal de no desitjar. Y la ilusió desapareix.

Heusaquí en Gisovat. Bé'n fa de beneyteries, però a la fi es rey. Sento la veu d'algún entusiasta dels Drets de l'Home... a mitges, qui diu: Jo a casa meva també'n sóch!... En teoria no diré que no. Tant es així, que fins me llevo'l barret devant de vostra realesa de pis. Però en Gisovat es rey en teoria y en la pràctica. Ell té tot lo que vol, y si no vol més, millor pera ell qui ab menys ne té prou. Ell farà'l curs de sa vida, y quan vulgui tancar son llibre, vetaquí un hom qui s'haurà divertit, bo y negre y extravagant. No vos feu cap ilusió: ell desconeix completament el funcionament del telégraf, y està molt lluny de tenir una idea de lo qu'es la força eléctrica y de lo que signifiquen els signes Morse. Però, de moment, Sa Majestat Cambodgiana no té cap pressa en comunicar res, com tu, petita majestat d'arcoba, qui tens tots aquells coneixements, qui tens pressa, coses per comunicar... y que lo únich que a voltes te manca es la *pela* pera fer funcionar la màquina. Y digali tonto! Y vesten *enfument* dels qui res desitgen.

Podriem dir que si tot va com una seda es perque hi ha massa gent *dels altres* qui no desitja res. Per això són feliços y no's mouen, y són *lletjos* y mancats de vida y de força y d'encis. Per això aquests no deuen ni produhir llástima, car són feliços malgrat tot. Car a n'ells no'ls hi diuen res ni les grans velocitats, ni les grans distancies, ni els grans misteris; y els ayres de les grans planuries d'aygua no'ls hi diuen res al bà-trelshi a la cara; y no han sentit ni senten la febre del moviment... Oh, els homes-arbres... alguns d'ells ab frondosos fullatges y fructuosos, arbres eminents, però arrelats a la fil!... Oh, els homes-arbres arrelats a la cuneta de la carretera de la vida, sense fulles, sense fruyt y qui's corsequen sens enlayrar un crit per entre'ls núvols de pols que aixeca l'automòvil qui passa!... Qu'es hermós mirarsho tot plegat desde un globo!!

F. PUJULÀ Y VALLÉS

Paris, juny, 1906.

DESVETLLAMENT

Si, amiga meva: he cambiat molt, ja no hi ha en mi aquella inconsciència que'm mantenia indiferent, sense pensaments, idiota... Sòch tota una altra, tan transformada que no'm reconech jo meteixa.

No te'n estranyis: la rahó del meu cambi es molt natural.

Feya temps que sentia una mena d'inquietut física, un estrany enervament que'm dominava tota. La imatge de l'Home s'alçava davant meu, era una visió fixa, continua, una visió que devenia cada cop més poderosa, més real, perseguintme sempre a la taula, al llit, per tot! A les nits no podia entregar-me a la sòn en el meu gran llit solitari. Al cloure'ls ulls, la imatge se m'imposava ab la claretat d'una alucinació y el poder d'una necessitat. Sofria un desitj torturador, invencible, y, en el meu desesper, palpava neguitosament el meu cos nu qui s'estremia en sotrachs bruscos.

Ah! quin sofriment, aquest esforç de sang y de llàgrimes en que agonitzava per obrir els ulls a la vida!

Un any, dos, tres anys van passar. Me tornava boja, desesperada d'aquest torment que no gosava confessar a ningú per por de que's riguessin de mi. ¿No era amor això? Més tart he anat devenint més *conscientia*, he sentit un desvetllament deliciós, un desitj immens d'estendre'ls braços, d'abraçar tots els sers, una necessitat d'estimar, de donarme y de viure. Y una transformació s'ha operat en mi... He passat de la ilusió a la realitat. Aquella visió torturadora que'm perseguia continuament, s'ha esvanit per sempre. Ara hi ha un sér adorat qui no es pas una imatge fictícia; un sér real, qui fa batre'l meu cor, la meva sang... Tinch la felicitat d'adorarlo, de possehirlo, viu, a plens braços!

Ah! aquest gran plaher desconegut, aquest desitj boig que res no acontenta!...

Si, amiga meva: he cambiat molt; no sòch

la meteixa... Ara veig en l'amor la rahó de viure. Estimo, tinch una *convicció* y un *fi* en la vida.

XAVIER DE ZENGOTITA

DOS LLIBRES NOUS

Els llibres nous tenen certa semblança ab les criatures escoterides. Se n'esperen coses grans.

En l'espai de dos dies he rebut dues sorpreses, una y altra ben agradoses. Dos llibres de dos autors amichs, de dos autors qui valen.

Ombres, d'en Xavier Monsalvatje, de l'autor gentil, de l'escriptor pulcre. Per ses pàgines rublertes de pensaments grans, sembla bategarhi l'ànima dels bons escriptors francesos. En Monsalvatje es un irònich suau, un fuhetejador de les petiteses dels homes migrants; mes sos quadrets no tenen la fredor de les coses mortes; en cada paragraf s'hi sent la vida y, a voltes, d'una paraula precisa'n surt un concepte grandios. En Monsalvatje es un home fret; mes sa fredor no es la dels homes nuls. Es la fredor del conscient, del vident, qui ab la meteixa altesa de mires balanceja tots els actes humans.

En Monsalvatje ha fet un llibre remarkable. En Carles Rahola, ab sa ploma d'or, hi ha posat el pròleg. Jo crech que les lletres catalanes rebràn ben de grat la obreta de l'amich.

Josafat es el llibre d'en Bertrana; y *Josafat*, ans de sortir, ja ha sigut judicat ventatjosament pels mestres de nostra literatura. Fins critiques series se n'han fetes d'aquesta obra, qui posa'l nom d'en Bertrana a la ratlla dels nostres millors prosistes.

En Bertrana, ab son temperament d'artista, ha fet una obra de perfecta psicologia. Ha retratat el tipo brutal y supersticiós ab mà de mestre, talment com podria haverho fet en Zola o nostre Victor Català.

Y ara que'm perdonin els amichs Bertrana y Monsalvatje. Potser jo'ls he molestat en la llur excessiva modestia. Crech haver obrat llealment al dedicârloshi aquestes ratlles. No puch fer, de ses obres, la critica que mereixen: un altre, molt millor que jo, ho farà.

Dech sols felicitar als amichs y encoratjarlos. Nosaltres n'esperèm altres obres de ses preuades plomes; les lletres catalanes tenen motiu pera esperarne també molt.

JOAQUÍM PLA

OH CAMINS DEL MÓN!...

Oh camins del món qui teníu
camps amarats de sol y rossos blats
y montanyes blavoses allà lluny
y pobles y ciutats inconegudes!

Oh camins del món qui sóu tants!
Jo voldria saber quín de vosaltres
es el quin té promeses pera mi.
y me fa viva la inquietud del viatge!

LLEÓ COCA.

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

No hi ha dubte que la existència del possessiu reflexiu *sia* permet donar a la frase dintre de la concisió una claretat y precisió grans que no serien possibles d'altra manera. Quan en català dihèm: *L'home menja ab son germà y son amich*, no sabèm si l'amich ho es de l'home (nominatiu de la oració) o del germà (complement indirecte) perquè'l possessiu *son* no'ns ho explica clarament. Estèm convençuts de que sens dubte en l'idioma català hi ha pronoms propis pera el possessiu de la tercera persona en nominatiu, que *son* y *sa* omplen aquest paper, en tant que *seu* y *seva* són els possessius de la tercera persona en el complement. Així, donchs, en la frase citada l'amich ho es de l'home y ho seria del germà dihent: *l'home menja ab son germà y el seu amich*. No obstant, en l'us no hem vist atribuhir aquests valors a nostres pronoms, cosa que podria molt bè ferse donada la riquesa de nostre idioma. Deixant la resolució de la qüestió als gramàtics catalans, passèm a posar exemples que aclareixin l'us que del *sia's* fa en Esperanto.

L'home menja ab son germà y son amich (l'amich es de l'home). *La homo mangas kun sia frato kaj sia amiko*.

(L'amich ho es del germà). *La homo mangas kun sia frato kaj lia amiko*.

La noya cus en companyia de sa vehina ab sa agulla (l'agulla pertany a la noya). *La infanino kundras kun sia najbarino per sia kudrilo*.

(L'agulla pertany a la vehina). *La infanino kundras kun sia najbarino per sia kudrilo*.

MOTS PRONOMINALS

A més dels pronoms que queden exposats, hi ha una serie de mots que nomenarèm pronominals perquè tenen el verdader ofici del pronom qu'es el de representar al substantiu en la oració, el d'esserhi enlloch d'aquest.

No'ls anomenèm secament pronoms, per quant si bé de pronoms ne tenen l'ofici, llur ànima, llur manera d'èsser unes vegades es substantiva y altres adjectiva segons els grups. L'estudi d'aquests mots podria ésser rellegat al diccionari, però per lo meteix que són els més usats en tot rasonament, sa construcció s'ha fet obehir a regles senzillissimes pera que's recordin fàcilment, y són aquestes regles les que anèm a exposar.

Aquests mots pronominals, susceptibles de pendre'l plural *j* y de declinar-se com a vers pronoms le invariables pera'l sexe, són en nombre de 20 y's deriven de quatre mots simples *io*, *iu*, *ia*, *ies*, qual sentit es indefinit y expressen la unitat però no d'una manera determinada sinó vaga, *indefinida*. L'adició al devant de cada un d'ells de la silaba *nen* y de les lletres *k*, *t*, *ĉ*, en donarà per resultat una serie de mots qui respectivament *negaràn*, *interrogaràn*, *determinaràn* o *generalisaràn* la idea expresada pels mots simples indefinits.

Anèm a veure'l sentit literal d'aquests, y després, tenint present que la silaba *nen* nega, que la lletra *k* interroga y relata, que la lletra *t* determina o demostra y que la *ĉ* generalisa, ne farèm les respectives deduccions y traduccions.

Io, qual terminació o ja'ns delata la idea substantiva de *cosa*, tradueix *la idea* (no literalment) que nosaltres expressem ab les dues paraules: *alguna cosa*. Ex.: Hi ha *alguna cosa* sobre l'acera, *io estas sur la trotuaro*. (Acusatiu. Jo tinch alguna cosa, *mi havas ion*.) (Diccionari. *Alguna cosa* (literalment) *kelka ajero*) (francès) *quelque chose*; (anglès) *anything*; (alemany) *etwas* (U. V. Z.)

Iu, qual terminació es pronominal, ens dóna la idea de persona (no d'home) y tradueix la idea que nosaltres expressem ab la paraula *algú*. Ex.: Algú ha vingut, *iu venis*. (Plural. *Alguns* m'han vist corrent pel camp, *iuj vidis min kurantan tra la kampo*. Algunes reyen, *iuj ridis*). (Acusatiu. Ha trovat

algú a l'escala? *Cu'vi trovis iun sur la štupáro.* He conegut a alguns. *Mi konis iujn).*

(Francès) *quelqu'un*; (anglès) *any one*; (alemany) *jemand.* (U. V. Z.)

la; qual terminació a ens delata la idea de qualitat, classe, especie expresada indefinidament pel mot, tradueix la idea que nosaltres expressèm ab el mot *algún* pera'l masculí y *alguna* pera'l femení. A primer cop d'ull el pronòm *ia's* confón ab el pronòm *iu*. Aquest pronòm ofereix dificultats pera que'ls catalans el distingeixin de *iu* avans de conèixer els derivats dels dos qui són absolutament ben clars y ben precisos en sa distinció. Per derivació a la inversa, el seu sentit apareixerà ben clar al llegidor. De moment aconcellèm que *ia* no s'usi sinó com adjectiu, qualificant o acompanyant a un substantiu, y sols quan se pugui afegir a la oració la paraula *classe*, sense que perdi sinó ans bè, precisi el seu sentit. Ex.: Algú ha vingut, *iu venis*. Algún home ha vingut, (això es: alguna classe d'home, alguna mena d'home) *ia homo venis*. (Plural. Alguns llibres (algunes classes de llibres) *iaj libroj*). (Acusatiu. Ell té algún mocador de seda, *li havas ian naktukon el silko*. Tenim algunes cadires (de ferro), *ni havas iajn segojn (el fero.)* (Francès) *quelconque, quelque*; (anglès) *of any kind*; (alemany) *irgend welcher*. (U. V. Z.)

Ies, mot pronominal que indica la possessió en sentit indefinit, tradueix la idea que nosaltres expressèm ab els mots *d'algú*. Ex.: La galeta dolça es d'algú, *la dolça kuko estas ies*. (Diccionari: D'algú (literalment) *de iu*. Ex.: *La dolça kuko estas de iu*).

(Francès) *de quelqu'un*; (anglès) *anyone's*; (alemany) *irgend wie*. (U. V. Z.)

Recomanant que's procuri gravar bè en la memoria'l significat d'aquests quatre mots, passèm a ferne'ls derivats.

Ab la silaba *nen* hem dit qu'expressavem la negació y âra afegim que aquesta negació es absoluta. Estudièm un per un els derivats que ab aquella particula obtindrèm.

Nenio. Si *io*'ns expressa la idea cosa, alguna cosa, *nenio* qu'es sa negació absoluta, traduhirà exactament nostre mot *res*. Ex.: No hi ha res sobre l'acera, *nenio estas sur la trotuaro*. (Acusatiu. Jo no tinch res, *mi havas nenion*).

(Francès) *rien*; (anglès) *nothing*; (alemany) *nichts*. (U. V. Z.)

Neniu. Si *iu* ens expressa la idea personal *algú*, *neniu* qui la nega, traduhirà exactament nostre mot negatiu *ningú*, de sexe invariable també en català. Ex.: No hi ha ningú a la escala, *neniu estas sur la štuparo*. (Acusatiu. No he vist a ningú, *mi neniuon vidis*).

(Francès) *personne*; (anglès) *nobody*; (alemany) *niemhud*. (U. V. Z.)

Nenia. Si *ia*'ns expressa la idea adjectiva *algún*, *alguna*, *nenia* qui la nega, traduhirà exactament nostre mot *cap* que nega enclohent la ides de qualitat y acompanyant sempre a un substantiu. Ex.: Cap llibret (cap classe de llibret) hi ha sota la taula, *nenia kajero estas sub la tablo*. (Acusatiu. No he trencat cap (classe de) cosa, *mi rompis nenian aferon*). (No he trencat res, *mi rompis nenion*).

(Francès) *aucun*; (anglès) *no kind of*; (alemany) *kein*. (U. V. Z.)

Nenies. Si *ies* ens expressa la idea possessiva *d'algú*, *nenies* qui la nega traduhirà exactament la idea que nosaltres expressèm ab els mots *de ningú*. Ex.: La terra no es de ningú, *tero estas nenies*. (Diccionari. La terra no es de ningún (traduït literalment), *tero estas de neniu*. La terra no pertany a ningú, *tero apartenas al neniu*).

(Francès) *de personne, à personne*; (anglès) *no one's*; (alemany) *keinem gehorig*. (U. V. Z.)

(Seguirà)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Joan Puig y Ferrer. — DIALEGS IMAGINARIS. — Barcelona, Biblioteca Popular de «L'Avenç», 1906.

La forma dialogada de que s'ha servit l'autor d'aquest volúm té, com a primera conseqüència, l'haver pogut condensar en ses poques planes una gran quantitat d'idees; se tracta, donchs, d'un llibre substanciós, en el qual no hi ha res inútil o sobrer.

Sobre tot el primer diàleg, intitulat *Les veus imaginaries*, y el qual es també'l de major extensió dintre'l volúm, basta pera donar la mida d'una personalitat literaria y caracterisarla. Es l'obra d'un poeta y d'un pensador a l'hora; y si en quant al plan y al desenrotllo fa honor al darrer, no hi manca pas l'halenada de poesia qui fa d'ella una creació molt recomanable y ab significació artistica ben propria. *Les veus imaginaries* són les distintes tendències, sovint contraposades, qui solliciten la preferència del poeta al produhir la seva obra; la conclusió's ha semblat serenament conciliadora y ve a reconèixer la facultat suprema, jamay negada a l'artista, de cercar la bellesa arreu hont ella pugui trobarse pera reduhirla als termes d'artística harmonia ab que se'ns apareix en tota obra ben equilibrada.

Els altres diàlegs que contè'l volúm, encara que d'assumptos menys transcendents, són notes sumament simpàtiques, per lo enlayrat dels conceptes filosòfics en que s'apoyen, a la vegada que manifesten l'esment ab que literariament les ha volgut tractar son autor. Cosa que se li ha d'agrahir, donchs en la producció actual de les lletres catalanes un hom se troba sovint ab que hi ha qui escriu oblidant o ignorant les més rudimentaries prescripcions de la estètica del llenguatge.

LO FILL DEL SENESCHAL D'EGIPTE. — *Novel·leta del XVe segle.* — *Recull de textos catalans antics*; vol. II. — Barcelona, 1906.

Els editors d'aquesta novella publicació han triat pera'l segon volúm un text novel·lesch per demés interessant. No abunden, com es sabut, les obres d'aquest genre en la nostra antiga literatura, y encara lo poch que hi ha publicat no es pas avinent d'adquirir per part de molts qui tindrien desitj de conèixerho. Benvinguts sien, donchs, aquests interessants llibrets de l'avior, reimpresos gentilmente dins el *Recull d'antics textos catalans*. Llur divulgació no pot fer sinó desvetllar l'afany de conèixer la nostra arqueologia literaria en la novella generació.

Lo fill del seneschal es en el fons la llegenda piadosa del patge de Santa Isabel. En Me-

néndez y Pelayo, parlant d'ella, l'afilia dintre'l genre meteix a que pertany la *Historia de la filla del rey d'Hongria* (la qual hem feta reproduhir de poch en el volúm d'*Histories d'altre temps* de la biblioteca de JOVENTUT), y l'assumpté d'ella es aquest:

Un rey d'Egipte feu educar un fill seu en companyia d'un seneschal qui en vida li era estat molt lleial servidor. Emperò'l mestre d'abdós, gelós del favor que'l rey otorgava al fill del seneschal, lleva a n'aquest un fals testimoni, causant l'enuig del rey, el qual resol fer perdre'l fill de son antich ministre donant ordre a un de sos *foresters* (guardaboscós; de *forest*, bosch), de que disposés un forn de calç, pera gitarhi el primer home qui de sa part anés a dirli quelcòm.

Aquest devia ésser el fill de son seneschal, emperò s'entretingué pel camí en exercicis piadosos dins una capella que trobà a son pas, en tant que'l seu enemich, impacient de saber executada l'ordre del rey, li passa al devant y es ell qui es llençat al forn de calç per ésser el primer arribant al poder del forester.

Publicat aquest text, ja fa molts anys, en la revista d'erudició *Romania*, pot dirse que quasi era inèdit pels estudiosos de la derrera fornada; per lo qual, al publicarlo ara els editors del *Recull*, han procedit ab molt acert, fent un bon servey a tothom, sobre tot tenint en compte la hermosa presentació tipogràfica y el preu, relativament econòmic, dels volums de la colecció.

Creym que'l públich haurà de reconèixerho aixi meteix, y que serà esperada ab desitj l'aparició dels altres volums que s'anuncien.

Teodor Llorente. — POESIES TRIADES. — Barcelona. Biblioteca Popular de «L'Avenç». 1906.

Aquesta ja important biblioteca aspira a convertirse en resúm de la producció literaria dels paisos de llengua catalana, reunint en sos volums mostres escullides en els dialectes diversos qui la formen. Fet això ab el bon pols de que habitualment fan proba'ls elements facultatius de «L'Avenç», ha de donar per resultat el reconeixement definitiu de la unitat del nostre idioma, diventse quasi exclusivament a rahons d'ordre fonètica la diferenciació entre'l parlar d'unes y altres contradades. Lo qual no podria may donar ocasió a que's discutís la significació ètnica de l'idioma de Catalunya, si no fos pel decidit empenyo dels nostres contrincants en amagar que'l llenguatge de Castella (com el de França y el d'Itàlia, y els de per tot arreu) presenta'l meteix fenomen de les varietats dialectals encara que oficialment s'hagi declarat autoritat inapelable la d'una Academia qualsevol creada pera usos governatius ans que tot.

Escrites les poesies d'en Teodor Llorente en el parlar propi de Valencia, estàn molt lluny d'aparèixer descatalanisades com podria suposarse recordant com parlen molts valencians. Y en això passa lo que passa a Barcelona, ahont el llenguatge parlat es molt inferior a l'escrit, per la rahò de la diferència que hi ha entre un individu illetrat y un altre qui posseheixi un grau superior d'illustració. El fet es que quan un escriptor sobrepassa de la categoria de vulgar anotador de dites populars, y posa son bon gust y sa cultura al servey de l'ànima colectiva, ha de filtrarse les manifestacions de la font tèrbola de la ignorancia del vulgus. Car, després de tant vantar les excelencies de la poesia popular, haurèm d'acabar per distingir en ella lo poètic de lo popular; si lo primer susceptible d'una delicadesa y ingenuitat corprenedores, lo segon susceptible, per lo contrari, d'un barroquisme cada vegada més marcat en un idioma qui com el nostre hagi restat tres o quatre sigles abandonat a mans inculdes. El *vallfogonisme* es en aquest cas la manifestació extrema de la popularisació de la poesia, emperò, quan s'arriba a un cas semblant, la essencia poètica de lo popular s'es ja totalment esvahida.

En Llorente escriu, es cert, en valencià, emperò son instint de poeta l'allunya dels perills de la utilisació d'una forma dialectal catalana influenciada més que cap altra de castellanisme, donchs, malhauradament, dels temps de Jacme Roig y d'Ausias March ençà, la decadencia de l'esperit catalanesch s'es manifestada a Valencia com enloch més, per manera que la tasca dels valencianistes ha d'ésser força més difícilosa que la dels catalanistes.

Les *Poesies triades* d'en Llorente fan ho-

nor de debò a la literatura catalana, y el volum qui les conté ve a ésser un just homenatge de solidaritat envers la terra y la literatura de Valencia. Això es lo que ressurt també del ben escayent pròleg qui capça'l llibre, degut a la ploma d'en Ramón D. Peres.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESCUPTURES DE L'SMITH

L'Smith, el nostre amich Smith, ha exposat a cà'n Parés unes quantes esculptures. El nostre amich Smith es un esculptor novíssim, qui sent artísticament y esculpeix refinadament. Ses figures són estranyes, y són nobles y gentils. Ell sab esculpir desitjos y sab esculpir passions. Mes les pasions qu'esculpeix són fines y aristocràtiques, y els desitjos que cisella són perversos y gentils. En la nostra Catalunya ningú com ell, fins aquí, ha sabut expressar en els rostres y en les mans, en els petons y abraçades, tantes passions inefables y tants insòlits afanys... Ell sab esculpir les leticies y sab esculpir les dances; ell sab esculpir converses y sab esculpir mirades... Y esculpeix tan gentilment, ab una tal elegancia, que ses petites estatuets, pregonament moderníssimes, tenen quelcòm de la gracia, quelcòm de la distinció que tenen les estatuets italianes del segle xvi. Ses figures femenivols, malgrat sos capells estranys y sos parisenchs vestits, són duqueses florentines y venecianes patricies. Com elles tenen els ulls curulls de secrets galants, com elles tenen els llabis exanguament amorosos...

L'Smith, el nostre amich Smith, no té encara divuyt anys; l'Smith, el nostre amich Smith, es irònic y es sarcàstich...

M. MATA

LES SET FILLES DEL PASTOR

Guiantse pel Baedeker segueixen tots els llochs de Suissa, a l'estiu; tenen set alpenstoks, set cabelleres rosses y catorze ulls blaus. Tot ho segueixen, tot; s'entafuren pels caus, s'enfilen als cimals y als pichs més enlayrats illuminantho tot ab llur presencia jova. Quan, cansades y roges, s'ajeuen sobre'ls prats, els omplen d'un color y una fragancia nova. Per sentirles parlar fins callen els aucells en les branques dels tells. La rojor de llurs galtes engrogueix les roselles. y llurs manetes blanques y llurs punyets tots blancs són catorze magnolies. Rodolen sobre'l prat mostrant llur fresca cama, y riuen totes set; set notes de la gamma s'enlayren en concert cristallí, fent vibrar l'ayre que s'illumina al rebre'l soroll clar. Tot es bell perque hi són, tot es vivent y alegre. Son pare, dalt d'un roch, llegeix un llibre negre.

LES SET

No feu fressa
que'l pare resa.

Jo
Què millor resar
que vèureus jugar!
LES SET
La Bíblia sagrada
el pare medita.
Jo
La que més m'agrada
es la més petita.
LES SET
No fem remor, germanes,
que'l pare fa oració.
Jo
Bal Oracions luteranes!
¿Cantèm una cançó?
LES SET
Aho choking, paganisme
de la raça llatinal!
Jo
Cantar cançons hermoses
es la millor doctrina...

Tot es bell perque hi són, tot es vivent y alegre.
Son pare, dalt d'un roch, llegeix un llibre negre.

R. VIVES PASTOR

VISITA PERILLOSA

Una cambra luxosament arreglada. A la dreta una porta, a la esquerra un balcó, ornats una y altre ab cortinatges de seda. Un llit de noguera al fons de la cambra, ab pabelló blau; al costat una tauleta de nit; a altre costat, a distancia, un tocador ab un candelabro de cinch bujies, qui donen llum a la cambra; un sofà y sis cadires tapiçades.

Són les dotze de la nit Lola, asseguda al sofà, coberta ab un abrich Imperi, guayta a través dels vidres del balcó, tota pensativa. Després d'una petita pausa en que ha regnat la més completa quietut, entra l'Anita, qui, observant que la Lola no se'n adona, tus, y després diu:

ANITA. Senyoreta...

LOLA. (*Girantse maquinalment.*) ¿Qué vols...

Anita?

ANITA. El senyoret Paco...

LOLA. ¿Ell?

ANITA. (*Seguint.*) ...desitja parlarli de quelcòm que, diu, li interessa molt.

(*Lola no respòn.*)

ANITA. (*Després d'un silenci.*) ¿Qué li dich?...

LOLA. Que passi.

ANITA. Molt bé diu. (*Se'n va. Lola's gira de cara a la porta.*)

PACO. (*Entrant, quedantse a pòchs passos de la porta.*) Bona nit.

LOLA. ¿Vol fer el favor? (*Signantli una cadira prop d'ella. En Paco s'assèu sense saber còm començar.*)

LOLA. Vosté dirà.

PACO. Lola, quasi dubto de mi meteix en aquest moment...

(*Lola va per interròmprel, ell ab la mà fa que calli.*)

PACO. ...Aquesta visita, a tu... (*El meteix jòch.*)

PACO. Si si, a tu. La veritat, déu estranyarte que jo, després de dos dies de no venir aquí, després d'haverte explicat que'm caso demà... Ja devies pensar que jo no posaria més els peus a casa teva. Però'ls nostres lligams no'ls trencarà ningú, ¿entens?

LOLA. ¿Ni la que sia la teva esposa?...

PACO. Ja t'he dit que ningú. Tu, no més que tu, ets qui m'ha fet home... ets qui m'ha fet sentir...

LOLA. Donchs, ¿per qué't cases?

PACO. Pels de casa. Per ells tinch de sacrificarme.

LOLA. ¿Per ells?...

PACO. Ja'm pots entendre. Ells proposen y jo tinch d'obehir, perque si no cedeixo...

¿per qué no dirho? Te perdria a tu...

LOLA. ¿A mi? Ja sabs que may t'havia faltat.

PACO. Però'm faltaries (y dispensem) si'm faltava lo que *nosaltres dos* necessitem ..

LOLA. ¿Nosaltres dos?...

PACO. Si. ¿No sabs lo que vull dir? ¿No entens lo que necessitem per'anar seguint com fins ara...

LOLA. La veritat, no t'entench.

PACO. Si jo demà no'm caso, perdo vint mil duros y la voluntat dels de casa. ¿Te sembla poch? (*Lola acota'l cap. Acostantshi, agafantli les mans.*) Que'n serém de feliços quan hagin passat vuyt dies!...

LOLA. ¿Es a dir que tu vindràs com sempre? (*Se miren fit a fit.*)

PACO. Si, com sempre. Aquí, al costat de la meva Lola... (*Asseyentse al meteix sofà.*) Ma primera ilusió... la que va ferme home...

LOLA. (*Entristintse y com dihentsho a si meteixa.*) Pensar que una altra podrà dirte seu, no més que per vint mil duros... Y tindrà més dret que jo sobre ta persona, perque demà os casen...

PACO. La nostra ditxa no podria durar si jo no ho feya aixi pera desorientar als de casa.

LOLA. Ja! Vols dir que jo no sóch igual que les altres y que al saberho a casa teva's trobarien rebaixats. El seu fill ferse ab una qualsevol, ab una perduda, ab una dòna de món!...

PACO. Però...

LOLA. Si, home, si. Parlém clar; si no vols parlarhi tu hi parlaré jo. Sàpigues que, si he seguit com fins ara, era per'assegurar la ditxa dels dos sers que més estimo, que són els dos fills que tinch del primer home. Y estich segura de que, quan serán grans, no'ls farà reçaça parlar de sa mare. No: m'estimaràn y m'admiraràn. A qui malehiràn será a n'aquesta humanitat podrida, hipòcrita, que's pensa que ab el diner a tot dóna solucions falses y indignes! (*Pausa curta. Paco s'aixuga'ls ulls.*) ¿T'has afectat? Jo també. Sàpigues que tu has estat l'únic home qu'he estimat ab el verdader sentit de la paraula *amor*; y may t'ho havia ben demostrat per por de que t'espantessis de que una dòna com jo pogués portarte estimació.

PACO. Si, ho confesso. Pera viure junts tin-

dria d'ésser una altra aqueixa humanitat
qui t'acusa.

LOLA. Ja! ¿Es a dir qu'ets feble pera defen-
sarme contra la corrent?

PACO. ¿Què vols que't digui?...

LOLA. Una determinació...

PACO. La boda es demà... Impossible tor-
nar enrerà!

(Pausa curta.)

LOLA. La cambra deú ésser més bonica que
aquesta, ¿veritat?

PACO. Si, es més bonica... però aquesta
m'enamora més!!... (Li agafa'l cap y's pe-
tonegen bojament.)

LARI C. BAGESS

RETORN

He retornat al màs, urna preuada
qu'estotjà altres estius l'aymada meva.
Per vèurela, frisós mon cor glatía.

He passejat pel gran planer de l'era,
y he guaytat la finestra, y no l'he vista
la més encisadora de les verges.

Ella no hi es avuy; prò'l bosch, la vinya,
els caminals de l'hort, tot es alegre,
y per tot, escampant salut y joia,
esbarts s'hi troben de gentils floretes.

Tot es vert, tot florit; les papallones
revolen per la plana ab les abelles,
y en els vehins cimals ab elles xuclen
la flor de les groguenques ginerteres
qu'en belles clapes d'or arreu s'escampen
cobrint la terra ab un mantell de festa.

En els prats hi perleja la rosada,
els blats engallardits totjust rossegen
reblincantse ab l'oreig, rublert d'aromes
com halenada suau de primavera;
y el rossinyol, festós, dintre'l brancatge
refila sa tonada més alegre...

Y ella d'això ré'n sab ni ré n'escolta,
que'l màs es una tomba mitj oberta,
tot silenci y repòs, com tètich monjo
dins son hàbit verdós de fulla d'eura.
He vist al devanter trescant; anava,
d'altres moços seguit, a la taleya,
mandrosos avençant per la planura,
al coll penjades les feixugues eynes.

He vist la masovera atrafegada
treure del porxo la llocada tendra,
y la casa endreçar, y coure l'àpat
ab son ayre seriós, fent de mestressa.
Y he vist al masover enquimerarse
perque'l remat a la xermada li entra,
y renyar al pastor y, tot renyantlo,
apedregar irat a les ovelles...

He pres comiat de tot: el màs, la vinya,
l'arbreda y els moixons, tot queda enrerà..
Si es trista la ciutat, què se li endona,
al qui pot viure sols entre tristesses!..

Juny de 1904

JOSEPH VÍA Y BATLLE

CONHORT

Adeu la pau volguda,
adeu el bell gosar:
a altre home t'han venuda,
y ab ell t'has de casar.

T'he vist com te donaves
a qui no es ton aymant,
t'he vist que't resignaves...
De mi no ha exit ni un plant.

T'he vist, trista y marcida...

Amor, ¿podràs fruhí
els plers d'amor y vida
trobante lluny de mi?

¿Podràs sentí alegroya
el tardoral encís?
¿Podràs capir la joia
de l'estival somrís?

Quan xiulin les ventades
y sia aprop l'hivern
y en les desertes prades
tot nu s'enlayri el vern;

quan les groguenques fulles
s'escampin pels camins
y's vegin sols despullats
per boscos y jardins,

jo no't diré les coses
que'm conten del passat
el roserar sens roses
y el rieral glaçat.

Vindràn els jorns plujosos,
tos murs s'ennegriràn:
fantasmes melangiosos
d'ahir me parlaràn.

En cada pedra núa
bé hi es un dolç recort;
arreu l'ombra hi traspuia
d'un fet, d'un pler ja mort.

¿Qui't parlarà ab tendresa
d'eix pler malaguanyat?
¿Qui't mostrarà ab tristesa
la meva soletat?

Gaudint de ta hermosura
sens vèuret l'esperit,
l'espòs ab sa mà dura
rebregerà ton pit...

Que llis, que igual ton viure
sens goig y sens penar!
Ningú't farà somriure,
ningú't farà plorar.

Pera que'l goig ple sia
bé hi cal un patir fort.
Sens may patir, aymía,
com s'endureix el cor!

El teu se'n aconhorta
de no sentir els crits
de ta ànima qu'es morta,
de tos sadolls sentits...

Però, si un fill tenies,
llavors ditxosa tul
Llavors presentiries
les fondes melangies
del qui no té a ningú.

Puigcerdà, 17 agost 1902

PAU LLIVI Y GASÉS

UNA NIT D'HIVERN A LES MONTANYES

Espurnaven els tions, y tota la gent de la casa, somnolenta, esguardava vora'l foch la dança de les flames.

Havia pujat a montanya aquell jorn, m'havia enfilat cap a les cimes entre'l boyràm que jeya copçanthe tot dintre les seves grisors flonges... y allavors, arraulit de fret, m'estava com els altres vora'l caliver, sota la campana negrenca de la llar patriarcal, ataleyant aquelles testes qui uns cops mitj jeyen a l'ombra y altres s'aclarien de sobte ab el flameig viu y remorejador dels garrichs al abrandarse.

Venint de fóra, y a sobre nostre, sentiem les supremes quietuts de les montanyes adormides en plena florida de blancor, el misteri dels cimalls nevats dintre les boyres... Y tothòm callava solemniament.

La vella de la casa esponjava a pleret la llana filadora; l'avi, ab el cap entre les mans y la vista vagarosa, mirava'l dimoniach flamejar dels retorçats boscalls d'alzina; els joves s'estaven de costat, mirantse tristos, ab una tristesa vaga, produhida tal volta per fondes penes, que jo no m'atrevia pas a esbrinar, temerós de renovar llagues... Era tan sol, tan erm aquell masiu sense'l riure de la brivalla!...

Un gran silenci surava arreu. Pels resquills del portal les boyres entraven a la cambra y nosaltres, vora'l foch, arribavem a sentir esgarrifances y pessigolleigs de mal estar.

Feya fret, molt fret, un fret intensissim. L'onàm de bromes baixes qui ho tapava tot, desde'ls cims enasprats a les garguelloses pregonas de l'ampla cinglerada, duya bafs y gelabrors de mort, duya tristeses infinites.

En el vehi cloquer martellaren el bronze, y un soroll apagat, un crach sèch y feble s'esvahi.

Nou silenci en la cambra.

Poch a poch, poch a poch, l'avi aixecà la testa tot treyent l'esguart de les flames... Y parlà. Sa veu s'esvahi com el soroll de les campanes en la buydor de l'espai.

Remembrava escenes de l'estiu passat l'avi, idiliques recordances de les nits serenes fruhides en les lleixes de les carenes altes, drames sagnants entre'ls pastors en les pletes dels cims... flors y miseries barrejades.

Aquell any n'hi havien vingudes moltes de coses, en la estació dels dies foguejants, a omplir les planes del llibre de sa vida; y ara aquelles visions esplendentes, aquells recorts, li servien pera gorir el fret de la hivernada.

Jo l'escoltava. Y era ben estranya la manera llegendaria ab que'l vell me feya ohir ses histories, envolcades d'una polsina embellidora y triomfal.

Aquell estiu un pastor havia mort a un altre a cops de curp, dalt dels pichs escarpats ahont jeyen apletades les ovelles.

Un crim vulgar; egoismes, rancunies per pochs quartos que's devien... Y ell, lentament, lentament, ab aquella veu qui repercutia pels angles de la cambra silenciosos, anava explicant ab detalls y més detalls aquella escena sagnanta, enlayrantla fins a fèrmela sentir com una epopeya de titans.

Evocats intensament per sa parla misteriosa, jo'ls veyia als dos pastors, dalt dels cingles, abrahonats com feres, pantejant fortament, destacades les llurs siluetes sobre'l bru blavós d'uns cels en nit, com si fossin un relleix de les roques escabroses; els veyia a punt d'estimbarse daltabaix de les gorges xuclantes qui s'obrien a una y altra part... La sentia en mi la majestat pahorosa d'aquella escena de mort en les tenebres; la tràgica halenada de la lluyta suprema de dos homes braus en les piques altivoles del mont, arrán del cel, ahont semblava que toquessin ab ses testes.

De sobte un braç s'enlayra y el curp, ratllant la fosca, cau... Un soroll y un crit estranys trenquen la calma inmensa de la nit callada, una ombra fuig, les ovelles belen, la pleta entera's somòu sota aquell crit, y queden totes escoltant atentes... Sols se sent ja la remor ofegada del torrent qui salta escumejant a baix, als peus de la cinglera, mentres l'ombra va endinsantse enllà, en la brunor protectora, pera no tornar tal volta may més als cimalls.

Jo la sentia en mi la têtica visió del drama de la pleta, evocat misteriosament pel vell. Els altres escoltaven. Instintivament vaig acostarme més al foch. Les estelles bullien escupint rehina. L'avia anava esflagarçant y esponjant la llana, tenyida de blau, ab que devia fer el fil de mitges...

Y el vell callà de nou, tornant a descansar el cap dintre les mans y fitant l'esguart en les flames. Els joves referen la escena muda, contemplantse tristos llargament...

Enllà, dintre'ls vels fantasiosos del bromàm, les montanyes devien besarse castament ab els celç, orgulloses de l'albor gemada de llurs vestes d'armini; devien esgranar en lo ignot les èpiques estrofes d'un poema sublim dintre una quietut de pau eterna.

Oh, les montanyes blanques dintre les boyres y en les quietuts supremes de l'hivern! Oh, les montanyes dels recorts, còm devien purificarse de les xorques petjades dels homes!...

Feya fret, molt fret, un fret intensissim.

L'avi, agafant el llum de ganxo, va donar la bona nit. Tots s'enfilaren darrera seu per les escales. Jo sol, ben sol, però ab quelcòm indefinible dintre meu, vaig quedarme vora'l foch morent, en la llar fumada...

RAMON VINYAS

NOVES

Havia d'ésser ell, el poeta popular, qui ab llenguatge inspirat y ferreny li digués al poble lo que cal dirli. Havia d'ésser en Maragall qui fuhetegés (com ho feu dilluns desde *El Poble Català*) els rostres dels catalans indiferents devant del nou afront que'l govern central vol inferirnos, transportant a Figueres, al bell cor del lluminós y lliure Empordà, els presidis d'Àfrica. Ens hauriem d'averkonyir devant de la sola suposança de que'ls nobles empordanesos, els hereus dels grechs, els qui a través dels sigles ens han sabut trametre la bella dança qu'es avuy nostre símbol d'amor y llibertat, poguessin rebre semblant injuria.

La veu d'en Maragall ha de tenir ressò en totes les gorges catalanes. Vergonya a qui no protesti! Ja'n tenim prou ab la taca del presidi de Tarragona, la històrica y catalaníssima ciutat. A Catalunya, terra de la llibertat, terra de l'ideal, se la vol convertir en terra de presidaris, y cal que fem entendre al govern que ni aquí hem nascut pera l'esclavatge, ni aquí admetém esclaus, anch que ho sien de propis crims y culpes. Que se'ls quedin els pobles qui no volen res, ni senten anhels, ni tenen bells somnis. Catalunya no es un correccional de culpables, sinó un planter de ciutadans lliures. Catalunya no ho té de voler. Si ho volgués, també a nosaltres, com a n'en Maragall, ens semblaria que tot Catalunya es a presidí.

El meteix dia en que sorti l'article d'en Maragall a que'ns referim en l'anterior *nova*, se celebrà a la Sala de Cent de Casa la Ciutat una reunió magna pera protestar del trasllat dels presidis a Figueres. L'alcalde accidental senyor Bastardas, qui presidia, obri l'acte, y després de son exordi parlaren l'alcalde de Figueres senyor Carreres; Albó (Ramón); Monegal, regidor de Figueres; Salvatella, diputat per idem, el marquès de Camps, senador per Girona; Rahola, regidor per Barcelona; Abadal, y Vilaregut (Ernest), president de l'Associació de Reformes Penitenciaries. Tots els oradors estigueren justissims en llurs censurens al govern qui infringeix el Còdich Penal y altra cosa no fa que agraviar continuament a Catalunya ab notoria injusticia y temeritat. A l'acte hi estaven representades totes les forces socials, qui aplaudiren als oradors ab veritable entusiasme.

Les injustícies del centralisme afermen de dia en dia la Solidaritat dels catalans. Així nostres enemics ens fan més forts. Endevant!

A Vilafranca s'ha fundat una nova entitat autonomista qui per sa importancia y per la

valua de varis dels individus que l'han constituïda, fa que n'esperém força profit pera la causa catalana. La novella entitat, nomenada «Foment Autonomista del Penadés», està integrada per elements de l'antich «Centre Catalanista» d'aquella vila y altres autonomistes de la comarca. Al constituir-se, ens ha enviat una afectuosa salutació a la que choralment responém, fentnos saber que'l primer diumenge de juliol celebrarà'l gran *meeting* inaugural.

Al meteix temps ha publicat un entusiasta manifest, del que'n copiém els següents paragrafs:

Fits els ulls en l'Ideal, vos invitèm ab nosaltres sota'ls plechs de la Bandera Catalana, en el «Foment Autonomista del Penadés» que acabem de fundar.

Som catalans y volèm refer la personalitat de la nostra terra, deslliurantla de tota influencia qui pugui desfigurarla, afirmant el seu caràcter y el seu modo d'ésser, volent que sa veu pesi tot lo que ha de pesar en el govern de l'Estat. Som catalans qui, tenint conciencia del fet de la nacionalitat catalana, volèm pera ella tots els drets y tots els devers que com a tal li corresponen.

Volèm aixecar l'edifici de la moderna Catalunya; com volèm també aixecar la Espanya nova, ab el renaixement de les nacionalitats qui la integren.

No tenim pas un criteri tancat sobre les facultats y organisació de la Catalunya de demà: exigim no més l'afirmació del fet de Catalunya y sa capdal conseqüencia de nostre dret a la llibertat més ampla o més estreta, puig si bé desitgem que per la terra catalana brilli esplendorosa la Llibertat com el sol en una mitjdiada d'estiu, saludèm també ab goig les albadès y els desvetllaments, qu'ells porten més gent al costat nostre, més forces a la patriòtica empresa.

Curt es nostre programa, curt y amplíssim: es el programa general del Catalanisme y això'l fa esdevenir el punt de convergència de tots els autonomistes catalans.

Som tot un poble en marxa, y ens plaü desplegar nos en tota la rica gamma del pensament català; ens complaü juntarnos tots, desde'l conservadors més moderats als radicals més avençats, desde'ls tradicionalistes als futuristes.

Per Catalunya unimnos tots els qui la volèm rica y plena; va preparantse la lluyta definitiva, la més trascendent, la més pacífica y la més revolucionaria que haurá vist Espanya. Els qui tinguèu amor a Catalunya veniu a formar ab la gent de la terra, que tothòm hi cab en el bloch dels patriotes

No cal dir que desitgem molts anys de vida al «Foment Autonomista del Penadés», pera'l bé d'aquella comarca y de Catalunya en general.

La nit de Sant Joan ha estat enguany més alegre y lluminosa. La gaya festa dels antics pagans l'hem celebrada ajuntant a les fogueres de l'amor les fogueres del patriotisme. Responent a la idea proposta pels catalanistes de Capellades, tots els turons de la Terra's són abrandats. Feyen bo de veure, desde nostra Barcelona, els focs de Sant Pere Màrtir, del Coll y demés montanyes properes. L'altiu Montseny també coronà de flames son pich de Matagalls, y els

esquerps penyals de Montserrat s'illuminaren joyosos ab les clarors que s'expandien de Sant Geroni, el bell mirador de Catalunya.

L'anhel dels catalans es cada dia més gran. Ja no es al pla que fem foch nou; ja pugem a les montanyes a encendre les fogueres santes que han de purificar el nostre cel y el nostre ayre.

Entorn de les fogueres els catalans cantaren llur himne. El cor de cada cantayre era una altra foguera, y un ambient de xardorós entusiasme envoltava a tots.

En la impossibilitat de contestar a cada una de les innombrables cartes rebudes en aquesta redacció ab motiu de la denuncia darrerament soferta y de la detenció y processament de nostre company Tintorer, ens prega aquest que fem constar desde aquestes columnes son profund agrahiment a totes les persones, amigues y desconegudes, qui directa o indirectament se li han dirigit y se li han ofert. Així meteix dona grans mercès als senyors lletrats y procuradors qui s'han prestat a defensarlo y representar-lo devant dels tribunals, fent públich que de sa defensa y representació se'n han encarregat respectivament els bons companys en Trinitat Monegal y en Ramon Casals y Prevosti.

La Lliga Catalanista d'Urgell y Segarra (Tàrrrega) ens ha manifestat que no pogué complir l'acort d'adherirse a la manifestació proposada per la Comissió executiva de la festa nacionalista catalana per haverse rebut ordre governativa prohibint terminantment que s'encengués cap foguera en els cims de les montanyes, ja que dita manifestació, segons l'autoritat, obedia á *determinados fines de la Solidaridad Catalana*.

Sembla que s'havien donat ordres tan severes com arbitraries pera castigar a qui no s'atengués a la disposició governativa. Excusém dir el disgust que aquesta produhi en la comarca.

En Pere Inglada ha reunit a la Sala Parés una colecció de dibuixos qui criden l'atenció per les qualitats que presenten. L'artista segueix les petjades d'altres dibuixants y demostra ésser un enamorat de l'art del periòdich, en el que han lograt gran fama'ls nombrosos artistes estrangers qu'ell admira. Això meteix potser perjudica a l'Inglada qui, temps enrera, si bé menys traçut que ara, se'ns havia presentat més personal. De tots modos demostra, avuy com avans, bones condicions pera obtenir ben prompte un lloch preminent en la llista dels bons dibuixants.

L'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana ha repartit durant el passat mes de

maig, en concepte de subvenció a les escoles catalanes, la quantitat de 307 pessetes. En el propri mes ha recaudat dita associació, per medi dels talonets de 5 cèntims, 199'75 pessetes.

Publicacions rebudes:

Juan Oliver (Manéu); Vicente Juan (Ribas). Memories biogràfiques llegides en la festa civica celebrada en el consistori municipal de Palma de Mallorca'l dia 31 de desembre de 1905, per Benet Pons Fàbregues, cronista de dita ciutat. En un elegant fascicle de més de seixanta planes ha sigut publicada, per acort de l'Ajuntament de Palma, la hermosa apologia que'l senyor Pons y Fàbregues feu d'aquells dos ilustres mallorquins, fills del trevall, qui ab llur talent y esforç tant de bé feren a llur patria. Hi ha també inclòs l'elogi del fill ilustre de Mallorca n'Eusebi Estada, fet pel primer tinent d'alcalde en Francesch Garcia Orell. Remerciém l'envio.

Sant Pere de Roda, monografia, per Antoni de Falguera, arquitecte, ab un pròleg d'en Joseph Puig y Cadafalch. Es verament notable aquesta monografia de l'admirable monastir avuy en runes. L'estudi del senyor Falguera, es conciençós y ben escrit, il·lustrat ab vistes fotogràfiques y plans del vell monument qui, si no's salva de la incuria en que se l'ha tingut, es al menys honrat degudament pels qui com l'autor comprenen ses belleses. En el pròleg el senyor Puig remarca la conveniencia de seguir l'exemple de l'autor, fent recopilació de tots els monuments catalans, de llurs documents, etc., per arribar a la gran síntesis definidora de l'Arquitectura catalana.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 232.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES. LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdich als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	«

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès

Formant part de la BIBLIOTECA JOVENTUT s'ha publicat aquest quadro dramàtic que's troba de venda en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fòra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

PASTILLAS MORELLÒ

Obren per nhalació dels agents antisèptichs y
balsàmichs que desprenen al disoldres a la boca.
Curen y eviten Refredats, Tos, Catarros,
Ofech, Bronquitis, Ronquera, etc. ←

OVO LÈCITINE BILON

PHOSPHORE ASSI
MILABLE DRAGÉ
ES GRANULE AM
POULES: ~~POULES~~

NEURASTHÉNIE DÉBILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CÚA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR "LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

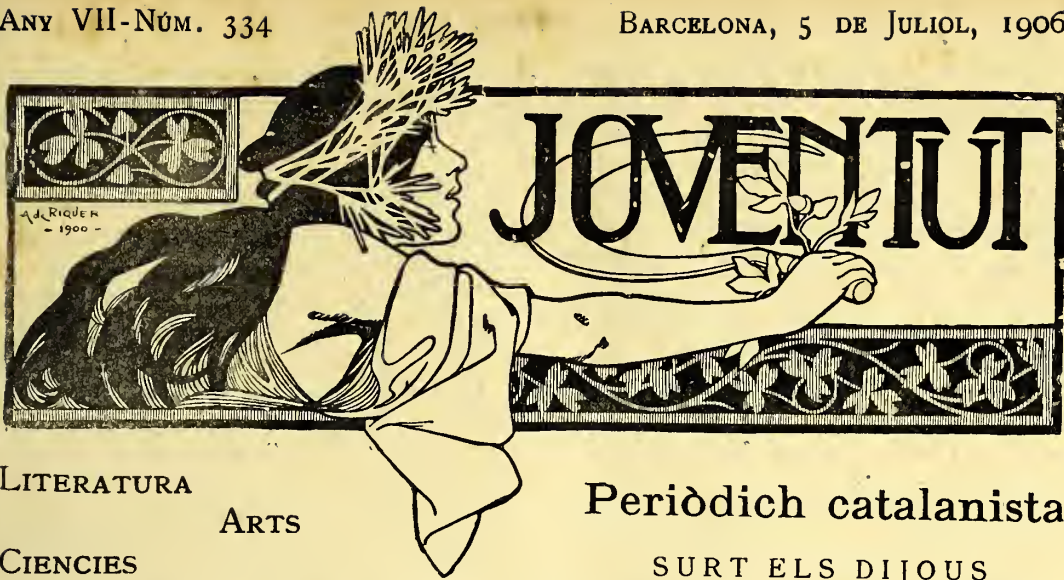
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Greu preocupació, per Trinitat Monegal. — La espasa y la paret, per Lluís de Janer. — La educació y la escola, per Gabriel Vinyas. — Veu del poble., per Olaguer de Roquesalbes. — El tifus, per Pompeius Gener. — Monòleg, per Alfons Maseras. — Desde París, per F. Pujulà y Vallès. — Teatres, per Emili Tintorer. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

GREU PREOCUPACIÓ

De sobres ha transcorregut una mesada llarga de la data en que'l quefe de l'Estat espanyol, home al cap y a la fi com els demés, contragué'l vincle del matrimoni ab una gentil princesa, a qui, segons de públich se diu, havia ja avans donat son cor.

En lo meteix jorn de les bodes una bomba fou llençada al sortir la jova parella de lligar ses vides devant de l'altar, en la Concepció Gerònima. L'etzar els hi salvà les existencies; y l'explosiu sembrà arreu víctimes y més víctimes, unes mortes, altres més o menys greument ferides.

D'aleshores fins avuy en va hem cercat llegir en els periòdichs la nova de que, ab motiu de la joyosa festa primera, fos donat un indult general, inclohenthi especialment els condempnats o processats pels delictes anomenats d'opinió.

Les festes de les bodes continuaren totes sens interrupció, malgrat l'atentat: sols ne mancà una, la millor, l'indult.

La joya que sentiren nostres governants, al veure salvada la existencia de la jova parella reyal, no arribà a decidirlos a aconcellar al quefe de l'Estat que celebrés la sòrt d'haver sortit bé, sens una sola ferida, del brutal atentat, ab mides de clemencia, de magnanimitat.

Creyèm nosaltres que fins les víctimes de la explosió y les families dels qui pagaren ab llurs vides l'estar prop de la carroça dels reals nuvis, haurien sentit esclatar son cor de santa joya si, arràn de l'atentat, s'hagués realisat l'acte de clemencia que anomenèm INDULT. La clemencia es sempre benehida per tothòm, fins pels qui pateixen els efectes dels actes comesos pels qui van a ésser perdonats.

A fe que ho estranyèm que'l govern no proposés y aconcellés, pels dos esmentats fets, al quefe de l'Estat que, usant de la real prerrogativa, promulgues el decret d'indult. En la historia dels últims temps hi trobèm que, per quasi tots els fets que podien portar la joya al palau del quefe de l'Estat, se mostrava aytal joya mitjançant actes de clemencia: fins per les festes onomàstiques y caps d'any de naixences del quefes y més propers

allegats se perdonaven o rebaixaven nombroses penes.

Y als qui creguin que'ls fets tristos no deuen donar lloch a actes de clemencia, els hi farém avinent que'ls cors grans sempre estàn disposats al bé dels demés: y els hi recordarém que, en decembre de 1885, fou promulgat un dels més amplis decrets d'indult pera tots els penats, fins a la mort d'en Alfons XII.

El govern, per ara, no ha cregut oportú donar aytal concell al quefe de l'Estat, y ab això haurá assolit que de les bodes reyalis sols se'n recordin ab tristesa les víctimes de les bombes y llurs families, y ab espant tots els qui ohiren l'espetch de la explosió. Sols llàgrimes de dolor y tristesa produhirá son recort y ni una llàgrima de joya, ni una paraula de benedició de les innombrables families qui tenen algún individu empresonat, ja per delictes comuns, ja pels d'opinió.

Ha arribat fins a nostres orelles que'l concell per l'indult no fou donat pels qui's diuen ministres responsables, perque tant aquests com els futurs ministres de l'altra colla, no creuen en la concessió d'indults: y que no hi creuen perque la ciencia moderna es contraria a aquests.

Si aquest es el fonament de la resolució d'en Moret y companyia, compadimlos, puig són víctimes de preocupacions ridicules o d'una ignorancia supina.

Cert es que les corrents modernes són contraries a l'indult; però també es cert que ho són en els pobles verament avençats en civilisació, pobles ahont poden aplicarse les mides que d'aytals corrents neixin; en els qui tinguin veritables lleys penals y de procediments; en els qui tinguin excelents sistemes carcelaris y penitenciaris y en els que'ls delictes d'opinió no sien castigats, o qu'en tot cas ho sien lleument, essent el maxim de la pena'l desterro.

Mes en els pobles en qu'existeix en les lleys escrita la pena de mort, deü haverhi l'indult.

Es de tot punt necessari aquest en els pobles quals lleys imposen penes més aviat afflictives que correccionals: la pena no té en tal cas més finalitat que'l càstich, jamay la correcció del condemnat.

Ho es en els pobles en que les presons y

els presidis són centres d'epidemies y d'immoralitat, y principalment són universitats del crim.

Y sobre tot ho es en els pobles en que'l manifestar públicament una opinió mal vista pels governants es punit quasi com el més tremendo dels crims.

Crèguinme, senyors ministres del present y de l'esdevenir: llencin d'una bona volta de les lleys la pena de mort.

Aboleixin tota mena de lleys que defineixin y castiguin els anomenats delictes d'opinió, y en tot cas castiguinlos lleument y sols en un extrém arribin al maxim, al desterro.

Esborrin de tota sòrt de lleys lo afflictiu de les penes; considerin que aquestes deuen ésser tan sols correccionals, fetes pera esmenar als infeliços delinqüents; y sempre y en tots casos obrin un expedient de conducta dels condempnats y, quan d'ell y previ examen se'n dedueixi la esmena d'un d'aquells, obrin-li de bat a bat les portes de la casa de correcció, y diguin ben alt y ben clar a la societat, a qui han de donar comptes: «Malalt entrá aquest home a la casa: sà y bo te'l torno; adméte'l, donchs, en ton si.»

Feu per ultim que les presons y presidis desapareguin, tal com són, y convertiulos en centres de treball, cultura, higiene y moralitat, pera la esmena y curació de les víctimes de malalties morals.

Y aleshores, y sols aleshores, podréu suprimir d'una plomada l'indult.

En quant a l'amnistia pera'ls politichs, mentres hi hagi governants y governats no podéu suprimirla may. Y si cap rahó científica vos convenç pera conservar-la y aplicarla, si el vostre cor no's commòu pel sofriment dels altres, conserveula per egoisme personal, penséu sempre: *Hoy para ti, mañana para mi*. El món dóna tantes voltes, que bé podrieu anar a sota demà, els qui avuy estéu a sobre.

Mentres d'aytal modo no obréu y no aconcelléu la concessió d'indults y amnisties, seréu víctimes d'una greu e inqualificable preocupació.

TRINITAT MONEGAL

LA ESPASA Y LA PARET

Mestre Segimón està capficat. L'antich corresponsal del *Cobden Club*, anglòfil fins al moll dels òssos, defensor dels interessos britànichs y *otras hierbas*, s'havia proposat fernos creure en la resurrecció de Carles III. Ja tenia preparada tota la moixiganga. A Londres li donaren feta la lliçó. L'*hereu* s'iniciava en els misteris provinents d'Egipte, segons el ritual escocés; la *democracia*'s confonia l'*auto*... movilisme; quedava demostrada la possibilitat de tancar dos galls en un galliner; y, després, vinguen promesses: llibertat de cults, servey (cervell!) obligatori, ensenyança lliure, canals y *pantanos*. esquadra poderosa, aliança anglo-francesa... en fi, demanin.

Mes, pera tot això, era precis pensar en la sobirania. Y aquesta, segons la Constitució, resideix en les Corts ab el rey.

Mestre Segimón comptava sols ab la confiança de l'*hereu*, qui li havia donat la clau de casa pera que tanqués y obrís quan fos necessari. Això no resolía'l conflicte. Mestre Segimón, ficat dins d'una mala barca, navegava entre Scilla y Caribdis. A la dreta hi tenia en Maura, ab un contingent respectable de senadors y diputats decidits a ferlo presoner de guerra, obligantlo a viure ab vilpendi; a la esquerra s'aixecava la Solidaritat regional, disposada a lluytar, sènse treva, pera impedir la *indostanació* del pais.

Mal si fas, mal si no fas.

Obría la porta, y l'Antoni s'apoderava del timó a la primera desfeta. La tancava, y una tempesta electoral s'enduyà la barca. ¿Què fer? ¿Què decidir?

Tirar endevant, ab poques e insegures forces, era una imprudencia temeraria. Dissoldre aquestes, pera reorganisarles al seu gust, córrer la major aventura.

Això deixant apart que la sobirania quedava en molt mal lloch. Perque una de les forces constitucionals està en que, així com el poder dit moderador no té solucions de continuïtat, el lligislatiu sí, puig la representació del poble desapareix, mercè a un decret de dissolució qui acaba ab lo mandat, rebut per diputats y senadors, quedant sospesa la sobirania fins que són proclamats els nous representants en Corts. Aquest es

un dels molts *defectes* — pera no dir altra cosa — del sistema constitucional.

Mes això preocupava ben poch a mestre Segimón.

To be or no to be: that is the question, com deya Hamlet; *essere o non essere*, com traduhia en Novelli, avans de l'incendi que ha causat *la sua rovina*...

Era precis salvar la existencia, colocada, avuy, entre la espasa conservadoia y la paret *solidaria*. ¿Còm? A cops de manubri. Calia preparar la màquina electoral y engegar-la a tota força. Llástima de coix, sospirant a la herencia antequerana! Ba! No faltaran elements poch escrupulosos. Una fornada de governadors ben *instruhits*, una agencia corruptora montada a la *dernière*, els cacichs disposats a tot, diners a dojo — els diners del pais contra'l pais — *con oro nada hay que falle*; y en cas apurat: suspensió de garanties, esquadres estrangeres a la vista y agafades de gent *sospitosa*...

Contra Maura, *caritat*. Contra'l *bloch*, el *montón*, com diria'l «balear», una altra conjunció: l'aplech de lo *bo* y *millor* de cada casa. Una xanfayna *anarco-monàrquica* pera tots els gustos. La qüestió es fugir de la espasa y desfer la paret. En Maura s'hauria de consolar ab la veyna y... gracies; la solidaritat s'aniria *liquidant*; en fi, tot podia sortir d'allò millor.

Era precis preparar una bona *trampa* pera la cacera. Circularia la veu de que'l noy s'ha fet *flach masó*, y els afiliats caurien mansament en l'engany. La massa lliberal, unitaria, creixeria fins a ferse una potencia. Fòra d'ella, tothòm quedaria titllat de clerical y reaccionari. L'*ex-secretaire* de Sant Vincent de Paul, assessor de diverses sccietats monàstiques, sortiria aviat dels dos esculls qui feyen imminent el seu naufragi.

Guarda, guarda il mio talento!

La confiança de l'*hereu*, la clau de casa, els quartos, el manubri, la força pública, els cacichs, els unitaris: tot això, a dins.

A fòra, la protecció anglo-francesa mediant una sumissió arancelaria incondicional.

Ja pot tornar a son estoig la espasa *maurítana*. Ja pot alçarse tant com vulgui la paret *solidaria*.

Mestre Segimón està tranquil.

LLUIS DE JANER

LA EDUCACIÓ Y LA ESCOLA

— Noy, mira que't pegaré! Apa, vesten a la escola, ¿sents?, y així no m'amohinaràs. —

Això es lo que se sent en totes les cases ahont hi ha criatures, y això dóna a entendre'l per que'ls pares envien a la escola a llurs fills: perque no'ls destorbin, perque no'ls hi facin nosa, per quedar tranquils. No hi pensen en el dever, en la obligació que tenen d'ésser ells els primers mestres pera criarlos, evitant el que sien impertinents, malgrat la propensió que a ésser aixelabrats tenen els noys en llurs primers anys, car ja sabèm que no poden pas néixer ben entenimentats.

El noys van a la escola per força; hi van perque'ls amenacen ab càstichs si's resisteixen. El fet es, donchs, que tenen una gran repugnancia a la escola. ¿Per qué? Perque la escola d'avuy en dia, tal com en ella s'educa e instrueix, no té cap atractiu pera la joventut, la qual, en comptes de trobarhi la desitjada alegria, hi troba una serietat encarcerada en els pedagogs, y en comptes de llibertat hi troba esclavitut.

¿Qué vol la infantesa? ¿Alegria o tristor, llum o fosquedat, lletres y números o jòchs y distraccions? Qualsevol pot contestarhi a n'aquestes preguntes. Els infants no s'expliquen el per que d'aquestes coses, però per instint, com les besties, s'aparten de tot lo que no'ls hi plau; y com que no poden sofrir la escola d'avuy, si hi van es molt contra llur voluntat.

Els pedagogs d'ara sols se preocupen d'ensenyar forces coses: molta historia, moltes matemàtiques, molta fisica, y omplir el cervell de les pobres criatures ab un enfarfeh de textos, qui sols serveix pera enterbolir llurs ingenuus pensaments. Els actuals mestres, destructors de personalitats, no fan més qu'emmotllar a les desgraciades criatures qui cauen en llurs mans, ab els patrons que tenen fets.

Aquests homes se diuen pràctichs, y de tot se preocupen menys de fer agradable la estada en la escola; de toç se preocupen menys de que'ls infants tresquin cofoy y alegres al voltant del pastor de cor jove qui

sols vigila, com els dels remats, pera que no prenguin mal.

«La manca d'atractiu — diu en Domela Nieuwenhuis — prové molt sovint de la cohibició que's posa a l'infant. Se li dóna un aliment intelectual que ni demana ni li convé. Quan l'estómach no pot pahir un aliment, encara se'l força a acceptarlo, y l'infant se posa malalt. Y ¿creyéu que no passa igual ab el cervell? Jo no hi crech en la droperia de les criatures. No he vist may un noy en estat normal y ab salut qui fos dropo. Y això es tan veritat, que quan un noy no pot fer res fa entremaliadures, puig no pot estar quiet. Som els adults els qui fem tornar dropos als infants. ¿Per qué tenim d'obligarlos a acceptar coses que no'ls interessen? Despertéu, provoquéu aqueix interès, y el noy vos demanará allavors que li expliquéu les coses.»

Diu molt bé aquest autor, car la immensa majoria de xicots, quan surten de la escola, no han comprès ni's recorden d'una octava part de tot lo que'ls hi han posat diñs de la capceta del cervell; si quelcòm els ha impresionat, allò serà lo únich que recordarán.

En cambi, la figura del bon mestre, del pastor jove, qu'hermosa qu'es! Quina importancia més gran no té en la societat aquest home! Esser pastor no vol pas dir ésser un home de ciencia, un sabi; no: ha d'ésser un home que compregui la veritable vida, un home lo més perfet possible. Son cor ha d'estar impregnat d'amor. Ha de tenir una senzillesa gran, ha d'ésser un pare adoptiu, mes no de nom sinó de fet, de tota la maynada, d'aquella maynada enjogaçada qui ab sos crits omple de vida y d'alegria l'espai. Més que un sapient ha d'ésser un home qui conegui el ben viure; ha d'ésser afectuós, y no ha de voler ensenyarlos a la força, sinó acariantlos.

Si els infants en el mestre hi trobessin un segón pare, si les escoles fossin llochs espayosos, plens de llum y d'ayre, ab patis y jardins, ahont pogués córrer la maynada, ahont pogués rebre'ls raigs del sol vivificador; si en comptes d'explicarshi coses que no comprenen, coses que no's poden entendre fins adquirir ab la edat una major comprensió; si els hi expliquessin contes qui,

tot distreyentlos, despertessin en ells sentiments nobles; si se'ls deixés córrer, jugar a jòchs qui desenrotllessin llurs muscles, creguéu que hi anirien de bon grat a la escola, sense necessitat d'amenaques ni càstichs.

«No podém desfernos del vell perjudici de que la escola sia considerada com una companyia militar, manada avuy per un oficial y al dia següent per un altre», diu en Tolstoy. Y es veritat. Mentres la escola sia com es avuy, els infants hi aniràn per força, com tants joves van per força a servir al rey.

Mirèu còm són y còm estàn emplaçades avuy les escoles. Uns pisets de quinze a vint duros, primers pisos per lo regular, foscos y esquifits. Una sala y arcoba fa de classe, les parets són tapiçades de cartells y gravats, abecedaris, mapes de tot el món ab els variats colors qui marquen els estats; plans de màquines; uns quants quadros ab caps d'estudi, peus y mans, serveixen pera ensenyar de dibuix; y, en una reconera, la bola del món s'hi ostenta ab sos satélits al voltant, en llurs respectius círculs. Totes les parets són plenes de coses qui sols serveixen pera fatigar els tendres cervells dels pobres infants. Lo que'ls pares volen demostrar qu'es pera llur bé, ells ho troben un mal y sols ho prenen com un càstich y un martiri. Y, si bé ho mirém, no es res més.

¿Còm pot ésser que les criatures, en els començos de la vida, en els anys en que la consciencia encara no'ls hi ha enterbolit l'alegria, en la edat de l'enjogaçament, puguin estar hores y hores tancades en una sala fosca, voltades de totes aquelles andrònimes, assegudes en banchs tristos, sense poder parlar elles ab elles, mentres llur pensament vola pel defora, pels llochs ahont se juga, y's corre, y's respira la vida que no tenen allí dins?

«Nostres primers mestres de filosofia — diu en Rousseau — són els nostres peus, les nostres mans y els nostres ulls. Cambiàrnos-els per llibres no es ensenyarnos a rahonar, es ensenyarnos a creure molt y a no saber may res.»

De tot ens preocupém menys de lo que realment hauriem de ferho. Tothòm sab que la terra dona moltes voltes entorn del sol, y que'l sol es molt més gros que la terra, però

hi ha molts homes qui no saben pas lo que vol dir ésser *ciudadà*. Ningü ignora que'l món es rodó, però n'hi ha molts que ignoren còm s'ha de viure. Tots són homes de ciencia qui cerquen, qui lluyten per entrar en lo desconegut; però són comptats els qui lluyten per la tranquil·litat d'anim y pel benestar dels individus. Per això crech que'l mestre no ha d'ésser cap home de ciencia, cap sabi, donchs aquests tot ho sacrifiquen a lo que ells cerquen. Els metges no respecten pas el cos qui cau en llurs mans. ¿Qué hi fa que, fent probatures, sacrifiquin una vida? Ells compleixen ab el dever professional. A l'enginyer qué li fa que, foradant una montanya, morin en un desprendiment cent obrers? Lo que a n'ell li interessa es que a la fi pugui passar de l'un cantó a l'altre. Y tots són iguals; tots volen arribar al fi qu'ells se proposen, encara que l'arribarhi costi rius de sang; y, quan hi han arribat, pera ells es tota la gloria y tot el diner; pels altres, pels sacrificats, res, ni un recort.

Escola y llibertat: heusaquí dues paraules qui ara's repel·leixen y qui haurien d'anar sempre plegades. Ensenyar als infants a ésser els homes lliures de demà: aquesta deuria ésser la tasca de la escola moderna. Mentres deixém malmetre als nostres fills en les escoles d'avuy en dia, mentres en aquestes se'ls ensenyi a falsejar la veritat tot falsejantlos a n'ells, la societat no's lliurarà pas dels mals qui l'afligeixen, y sempre la poca sinceritat, la hipocresia, faràn nàixer en el cor dels homes els odis y les passions més baixes.

GABRIEL VINYAS

VEU DEL POBLE...

L'altre dia vaig tenir una llarga conversa ab un ciudadà de Barcelona, home de sa casa y menestral a l'antiga, si bé pensa a la moderna. Ell no es de cap partit polítich, però es barceloní de soca y d'arrel, y ab això m'estalvio d'afegir qu'es bon català y, per consegüent, catalanista. Emperò tal es la seva passivitat, que no està inscrit en cap dels nombrosos centres nacionalistes, regionalistes o federals, si bé està suscrit a la majoria dels periòdichs escrits en nostra parla

y qui, més o menys clarament, pensen a la catalana.

Aquest senyor no'n té de compromisos de partit; es dels qui's desesperen al veure lluytar els catalans entre si, y fins les crítiques de les obres de la nostra terra troba inoportunes si la censura no ve endolcida per qualque petita alabança. Es dels qui may perden les esperances: per això l'altre dia'm sorprengué tant el seu pessimisme al conversar de la marxa de nostre Municipi.

— Estich desconsolat. Jo qu'he complert ab convicció'ls meus devers de ciutadà votant a n'aquelles persones qui més garanties, al dir de la gent entesa, oferien, avuy me trobo que no sé qué respondre als meus companys de cafè, cada cop que, ab rialleta mortificadora, me pregunten: «Y donchs, ¿qué fan els seus?» Els meus, els meus!... Els meus són els catalans, si de diputats se tracta; els barcelonins, si's parla de concellers municipals. El qui no trevalla com déu per Catalunya o per Barcelona segons el cas, no es pas el meu diputat ni el meu regidor, encara que jo ab tota bona fe li hagi donat el meu sufragi.

Als diputats encara'ls hi puch reconèixer que han fet quelcòm. S'han defensat: era llur dever, però se'ls hi ha d'agrahir. Mes, quànt major agrahiment no mereixerien si tots y quiscún més radicalment proclamesin el dret de Catalunya y ataquessin de ferm als nostres enemichs qui sols per misericordia s'aguanten... Però'ls regidors! Aquests si que fan pena. Si assistiu a les llarguissimes sessions, o'n llegiu tan sols la breu ressenya, no sé pas si serà de fàstich o de vengonya'l sentiment que vos corprengui. Nosaltres qui tant hem criticat la prohija oratoria dels castellans; nosaltres qui tant ens vantèm, per nostra superior cultura en relació ab les restants regions d'Espanya, d'ésser aptes pera regirnos y pera caminar sense crosses, ¿ab quina cara permetèm, sense protesta, aquell devassall d'eloqüencia barata, aquelles discussions xorques, aquell temps esmerçat en petites satisfaccions de mal entès amor propi, aquelles ridicules escaramuces, quan tant y tant precisa donar la gran batalla en pro dels vitals interessos de la ciutat de Barcelona y del bon nom del nostre Municipi? Republicans y regionalis-

tes sols s'ataleyen de ferse mutuus retrats, y malhauradament tots tenen rahó, car ni els uns ni els altres estàn a la deguda altura. Jo no sé si ara a la Casa Gran hi ha més moralitat que avans; vull pensarme que si. No sé si's fan coses tan mal fetes com se feyen; però lo que si sé, es que de pràctich y profitós no s'hi fa pas res. Grans projectes... grans iniciatives... reforma interior... exposició universal... higiene... ensenyança... paraules grans y fets petits. ¿Qué me'n diu vostè? —

Com que tardava a contestarli, ell reprengué ab més brahó:

— Donchs jo li diré que tots aquests concellers d'ara qui tant xerren y qui's vanten de saber tant, ni faràn la reforma interior, ni la segona exposició universal, ni tan sols l'agregació de Sarrià, y això que sols hi manca una firma. Y si s'hagués hagut de comptar ab ells, ni s'haguera fet l'*ensanche*, ni l'agregació, ni la exposició del 88, ni s'hagueren enderrocats les muralles. L'única cosa que faràn serà donar armes als polítics de Madrid pera que'ns tirin a la cara que mal podrèm ésser cap de llus quan no servim ni pera cúa de pegell... —

A n'aquí vaig plantar en séch al meu interlocutor, perque ell tenia moltes ganes d'enrahonar, y jo molt poques. Hi ha ocasions en que es millor no dir lo que's pensa.

OLAGUER DE ROQUESALBES

EL TIFUS

L'aument de la mortalitat produhida a Paris pel tifus a conseqüencia—segons sembla—de les abundants pluges del passat hivern, ha cridat poderosament l'atenció dels higienistes. Després de varis estudis especials, s'ha vingut en coneixement de que lo meteix a Paris que a les demés grans capitals, després de grans pluges, el bacilus tifich se multiplica en gran manera, car les aygües, recorrent grans espays de vialitat pública, l'arrastran y el filtren ab elles als grans dipòsits y a les fonts.

Les dejeccions d'un atacat del tifus són suficients, en dies de gran pluja, pera infestar tota una ciutat.

Pera presservarse del bacilus del tifus en tals períodes d'infecció de les aygües, basta fer bullir l'aygua ab que'ns rentèm y la que bevèm. Y encara, pera beure, són preferibles

les aygües minerals de procedencia autèntica.

En aquests casos, com en tots els estats epidèmichs, la esterilització de l'aygua per medis quimichs s'imposa. Molts són els medis indicats, tals com l'ús dels permanganats, del cloruro de calci, del bromo, del yodo, etc., etc. Els doctors Vaillant y Georges, en una comunicació al Comitè Tècnich de Sanitat de Paris, donen la preferència al yodo lliure, el qual mata ràpidament en el si de les aygües els microbis. Aquest procediment ha sigut recomanat pera'ls exèrcits en marxa.

En 1894 el doctor Meillère ja proposà'l yodo com a primer desinfectant, a l'exèrcit.

Pera'ls serveys militars se preparen avuy a França pastilles comprimides, que basta tirar a l'aygua. Aquestes pastilles són de tres classes. Unes són de yoduro potàssich y yodat sòdich, y tenen un tint blavós. Altres són d'àcid tartàrich y tenen un color roig. Les altres són d'hiosulfit de sosa, de color blau. En cinch litres d'aygua s'hi tiren tres pastilles comprimides d'aquestes, y la reacció química's produeix, quedant l'aygua purificada a la poca estona.

Però'l mètode de Meillère es més senzill. Consisteix en posar unes gotes de tintura de yodo oficial per litre d'aygua. Aquesta aygua, barrejada ab el vi, li dóna un sabor excelent y es altament higiènica. La dosis variarà de dos a quatre gotes per litre, segons la netedat de l'aygua. Cal agitarla després, y deixarla destapada durant mitja hora.

Altre sistema es l'anglés, qui consisteix en passar un gram d'àcid citrich cristallinat per litre d'aygua, y deixar-la durant unes hores. Y si no's té àcid citrich s'exprém una llimona, y encara es millor ab tal que l'aygua's consumeixi al dia. L'àcid citrich destrueix els microbis patògens.

De tots modos, l'aygua esterilitzada es superior, en aquests casos d'infecció general de les aygües, a la filtrada, car els millors filtres són insuficients, com ho acaben de demostrar els doctors Greenway y Ricotland als Estats Units d'Amèrica. Els filtres, després d'alguns lavatges o solucions, deixen passar certs microbis.

Pera'ls barcos y pera certes expedicions, proposa M. de la Méhauté, en un conciençós estudi, la esterilització de l'aygua per la ebullició, y sa conducció per canyeries tancades.

Ultimament l'Ajuntament de Paris, qui's preocupa sempre del sanejament de la capital de la vehina República, acaba d'aprobar com els millors uns filtres d'arena, iniciats ja fa temps per un doctor llatí americà (D'Acosta), y avuy perfeccionats y fets pràctichs pels senyors Miquel y Mouchet.

El filtre en qüestió està constituït així: demunt d'una capa de grava s'hi coloca

una capa de fragments d'asperó, qui tingui dèu centimetres d'espessor, recoberta d'altra capa de dèu centimetres d'arena ordinaria ben rentada. A sobre s'hi posa arena finíssima, rentada també y humida encara, fins a l'altura d'un metre, o un metre y trenta centimetres. Al demunt s'hi coloca una nova capa de pedruscall gros, pera que l'aygua no penetri ab violència y sia entretinguda per aquells. El resultat d'aquests filtres ha sigut magnífich. En l'aygua bruta de l'Ourg, prop de Paris, el resultat ha sigut un augment de 20 per 100 d'oxigen disolt. Les bacteries qui estaven en rahó de 200,000 per centimetre cúbich, han sigut reduhides a un mínim qui oscila de 50 a 80, y encara són microbis saprofits.

L'aygua, dirigida uniformement sobre la superfície d'aquests filtres, va penetrant poch a poch, y, per l'atracció qui tenen els cossos sòlits sobre'ls més lleugers qui sobreneden en un líquit, les bacteries són atretes per l'arena.

Quan el filtre està ja carregat de microbis, una corrent elèctrica'ls destrueix, y torna a servir novament.

POMPEIUS GENER

MONOLEG

May més hi vull tornar! No, no. Quina vergonya qu'he passat aquest mati! Es a dir, vergonya no. Ni jo meteixa ho sé lo qu'era. Era una cosa estranya que may havia sentit, era un vértich, una por més aviat, una immensa por lo que s'apoderava de mi y'm feya veure les coses capgirades. Sortir sola! ¿Y qué té de particular que una noya surti sola? No ho sé, però molt té de particular quan a mi m'ha fet tanta por! Sortir sola! Quan he arribat a la porta del carrer, ni sabia cap a quin indret tenia d'anar. Y al dubtar, en aquell moment, al sobrevenir-me'l dubte innecessari, he cregut que tots els passants me miraven y senyalaven, que'ls balcones, les finestres y les portes s'obrien pera veure cap ahont anava, que les coses se movien pera espisar els meus passos, y que fins el cel y l'ayre's deturaven atents, pera sorprendre les meves accions. Y he donat dues passes amunt, dues passes avall, m'he girat d'ací y d'allà y ja m'ha rodat el cap. Allavors si que no sabia hont queya la iglesia. Per primera vegada'm dirigia sola a la iglesia, a la iglesia propera, ben coneguda, aquella iglesia que desde la edat de quatre o cinch anys he visitat totes les festes ab els papàs. Avuy la mamà's tro-

ba malalta, no gayre malalta: una senzilla indisposició qui la reté a casa.—Vesten a missa, m'ha dit, ja pots anarhi sola. Me sembla que no't perdràs pas. No vull que per mi deixis d'anarhi.—Y jo, creyentla, bona minyona, no he sabut dirli que no. De moment no m'ha fet res donar aquest pas. Ho creya tan natural! ¿No vaig sola pel jardí, no hi vaig fins pel carrer y tot quan estèm a la torre? Però, així que m'he posat el chal y el barret y el vel, y els guants, així qu'he pres el llibre d'anar a missa—ple d'estampes y fulles seques—allavors he començat a agafar por. He baixat els grahons y no sabia trobarlos. ¿Qui'm deü haver vist pel carrer, com alucinada, ab els ulls baixos, sense veure ni mirar res, tota congestionada de vergonya, tota tremolosa y encongida? Anava arrambada per l'acera, tapantme la cara dissimuladament, el cap cot y el barret torçat. Me creya que d'un moment a l'altre'm cauria'l barret o'm fúgiria'l vel, o se'm descordaria'l chal. No gosava agafarme les faldilles, ab aquella aprensió de que podrien pendrem per una altra. A cada moment temia que se'm descordessin les sabates, o que'm caygués el llibre, o que'm passés una d'aquestes coses tan vergonyoses que una noya no pot sofrir sense que tothòm se'n adongui. Y jo sé ben bé que tot això era infundat, si, infundat. Mes a mi'm passava. A mi, precisament, que quan vaig ab els papàs me giro y volto, y enrahono, y miro enlayre y a terra y a tot arreu, que signo als passants, que rich de les entremaliadures dels noys y de les expressions grotesques dels grans, que'm giro a veure les dónes elegants y els tipos estranys, que faig exclamacions sorolloses al mitj del passeig, que m'aturo en els aparadors encara que'ls papàs segueixin caminant, y els crido, y els faig aturar; que acaricio als nens que duhen les dides que s'asseuen prop de nosaltres; en fi, a mi, que tothòm me mira per lo francota y desinvolta. Aquest matí, al sortir, en cada home que passava hi creya veure un lladre y un assessi. Més encara que un lladre y un assessi, una altra cosa pitjor... Perque robarme y matarme eren coses que no temia. Temia una cosa crudel, monstruosa. Que algü vingués, y m'agafés, y'm dugués a n'algün parany, y després d'haverme tancat en una foscor temible, me

fes sofrir un martiri... Oh, y encara coses pitjors, pitjors!... No era precisament el martiri, era quelcòm més horrorós, més monstruós lo que temia. Y com si jo hagués fet algün gros pecat en aquesta vida, per tot veyra braços que m'amenaçaven, sentia paraules que m'anatemisaven, y en cada ombra veyra venir un butxi que havia de pendrem lo més pur y lo més sagrat de la meva vida. Y al sentirme roçar pels passejants, al respirar, sense voler, llur halè, m'ha semblat infestarme. Sense saber per què, tossia. Una tos seca, que m'ennuégava. He entrat a la iglesia. Llavors si que m'he vist perduda. La fosquetat, la severitat, el misteri. Y, en tot el temps qu'he estat allí, no he gosat aixecarme d'agenollada. Les cames no'm podien sostenir després. M'he recolzat en una cadira y he resat llargament. Sempre ab el cap cot, fins del meteix capellà temia. Quan els altres s'aixecaven al girar el missal, jo restava agenollada. La tremolor no m'havia deixat pas, me sentia malalta, malalta de debò. Creya veure sortir de la nau fantasmes, quimeres. Y aquestes fantasmes anaven nùes, ensenyaven totes llurs vergonyes, totes llurs asquerositats y baixeses. Els homes que tenia a l'entorn me semblaven guaytar tots a n'aquelles quimeres y desitjarles, ab els ulls encosos y les boques closes. Veya en tots els rostres una contracció grotesca y pahorosa, y tot eren braços que s'aixecaven, cossos que s'incorporaven, ungles que lluien sinistrament y boques flamigerants. Quin suplici més gran el meu al ohir la missa! Y al sortir, el meü espant era més gran. Els somriures dels fidels eren plens d'ironia y de perversitat. Me semblava que'ls homes feyen gestes ferotges y que les dónes ensenyaven llurs pits y llurs braços nuus. Me semblava que uns y altres, apretantse, atormentantse, feyen un gran escarni a totes les coses sagrades. Y al trobarme a la porta del temple, altra volta he dubtat. He anat amunt y avall. No m'orientava. Y, de tant temps que sé hont es a casa! Y he corregut pel carrer, sense mirar a ningú, sense veure a ningú, tapantme la cara. Y, quan he arribat a casa, quina por! m'he tancat a la meva cambra y m'he posat a plorar. La mamà, després, m'ha preguntat què tenia. El meus ulls estaven lividament ombrejats. La mirada meva era

espantosa. Oh, no, no vull tornar a sortir sola. May més. Ni que sia per'anar a missa. Que se'm perdoni aquesta petita falta. Però la por, oh, la por! Primer me moriria que tornar a sortir al carrer, així, tota sola, tota sola...

ALFONS MASERAS

DESDE PARIS

ON FERME!

A l'hivern ho sentiréu a dir en els museus y biblioteques; y ara a l'estiu també; però ara, además de sentirho a dir, ho sentiu vibrar en l'ayre. *On ferme* diuen els teatres; *on ferme* diuen les cases particulars... qui tenen la particularitat d'encloure gent burgesa; y ho repeteixen els carrers, les botigues, els restaurants, l'ayre que respiréu... quan ne trobéu una mica pel carrer. Ben entès que lo que's tanca no es altra cosa que les portelles dels trens qui condueixen a platges y balnearis. Ni suposant que ho fessiu pera no empassarvos la polç qui arreu s'aixeca, podéu pensar que lo que's diu que's va a tancar es la boca. *Fermer la bouche*, sobre tot si hi afegiu el mot *bebé*, es una expressió que ningú que s'estimi una mica pot proferir. De fet els teatres no's tanquen pas: els més interessants de Paris, els concerts, se pot dir que sols han canviat de lloch. No's tanquen tampoch del tot els estudis, ni els restaurants, ni els *Louvres* (museu y magatzém, o si algú ho prefereix: magatzém y museu). En el fons no's tanca res, però'ls comerciants repinten les fatxades de llurs botigues, els tallers de modistes s'han traslladat als jardins públics, en el Metropolità no s'hi pot viatjar de males olors y manca d'ayre que hi ha, els diumenges y dies festius la gent qui durant tota la setmana ha estat reclosa pren per'assalt els trens y tramvies y vaporets qui condueixen a la campanya, fa calor y la gent sua... Es a l'arribada de les grans calors que's diu que Paris *ferme*, però quants no poden dirho així d'ells! Són tants els qui el dur el mocador a la mà, l'aixugarse'l front suhorós, y el bufar d'ofech els hi dona tan bella excusa pera obrir una conversa!...

No han siguts infructuosos els treballs en col·laboració del sabi filòleg de Christiania Aboë Sjerne y del quimich francès Maurice Pávraie. Fins ara podiem imaginar treballant en comandita les ciències més apartades en el comú brancatge de l'arbre del Bé y del Mal. Lo que may podiem imaginarnos es la mutua ajuda de ciències tan diferents com la química y la filologia, y molt més qu'en sa tasca comuna poguessin arribar a conclusions precises y útils pera la humanitat. Qu'es a lo que han arribat aquells dos sabis, després de no poch treballs, y qu'es lo que'ns han donat a conèixer ab sa obra *Les sensations sensuels hors place*.

Segons aquells dos senyors nomenats, la vida no es altra cosa que l'aspiració al goig, y la mort l'acompliment del goig aspirat. Quant més se desitja més se viu; quant més s'acompleix més se mor.

Una serie continuada de desitjós subratllada per l'inagotable desitj d'un més enllà: heusaquí la vida. Una serie continuada d'espasmes, coronats pel darrer espasme absolutament agònich: heusaquí la mort. Donchs, es en el desitj sensual, eternament inagotable y conservador de la especie que cal anar a cercar la font de la vida y la explicació de tots sos fenòmens.

A partir d'aquí nostres autors senten dues afirmacions: la primera ben rasonada segons sa teoria, la segona absolutament gratuïta e hipotética, però de la que'n treuen conseqüències remarcables. Diuen:

1.er El plaher sexual car es desitjat eternament, es la font de la vida, y

2.^{on} Tot lo que composa'l sér humà no es altra cosa que *sexualisme*.

Pera demostrar *a posteriori* aquesta afirmació, l'obra està plena de cites històriques probant que EL LLOCH canvia segons les costums, les èpoques, els paisos, etc., y que per lo tant no podèm afirmar que hi hagi aberració en lo que naturalment aconceix, sinó que, al contrari, hem de concloure que la facultat de percebir radica en tot el sér en potencia y's fa activa en tal o qual lloch diferent sols mercès a l'us y a la educació.

Es a partir d'aquest punt que l'obra's fa interessant, car aquí comença'l desenrotllo

de llur teoria sobre'l *sexualisme intel·lectual*, afirmant y demostrant que'l sexe modernament pot radicar en el cervell, teoria y demostracions que passo per alt per manca d'espai, y estudiant la manera de produhir, en aquest estat, la major quantitat de lo qu'ells ne diuen *vida*, y la necessitat d'encoratjar aquest estudi pera fer en el nostre estat de civilització lo qu'en altre estat feren pobles com l'egipci, qui tenia veres escoles sagrades obertes pera l'ensenyament de la producció del goig material, que's pot seguir nomenant aixi pera distingir-lo de l'actual purament psíquic.

Segons dits autors, el medi de produhir el plaer cerebral no es altre que'l *mot*, y lo que podem nomenar *bacanal* se troba en la poesia; ben entés: en la moderna poesia, en la poesia neoideològica. Veyàm com s'expliquen messieurs Sjørne y Pávraie.

Hi ha mots sòlits, líquits y gaseosos, mots lleugers y pesants, mots aspres y satinats, mots lluminosos y opachs. Aquesta divisió la podem establir no solsament considerant el mot baix el punt de vista de la idea que desperta en el cervell, sinó en si meteix, ja qu'hem de tenir en compte que sa creació obeeix a l'esperit onomatopèic qui vibra en el fons de tot llenguatge. Donchs bé: d'igual manera qu'en els antics tractats de les sensacions veyèm que la mocegada, el pessich, el copet si algun efecte produeixen en individus refinats es sols degut a la *sorpresa* y a la *reiteració*, aixi meteix els refinats de sexe cerebral sols troben el més gran goig en el mot quan de la reiteració y de la sorpresa va acompanyat. La manera de lograr això darrer es sumament fàcil segons els esmentats filòsops. La *sorpresa's* logra ab la unió de mots qui tinguin qualitats y consistencies diferents, la *reiteració* ab la repetició de la idea ja abandonada o que's fingeix que's va a abandonar. Un exemple de reiteració el podem escullir en la escola meterlinkiana. S'emeta una idea *molla*: Ja plou; se fa una pausa qui fa sospitar que rebrèm en el cervell una idea sòlida, y's torna a repetir la *molla*: Ja plou; y's fa una altra pausa, y... aixi successivament, fins que'l cervell se convenç de que no hi haurà cambi, y aleshores se li fa sentir

una idea satinada o d'altra classe, que's reitera successivament també.

La sorpresa's produeix, com queda dit, ab la unió de mots de qualitat oposada. Veginse'ls títuls de les obres d'Echegaray: *Mancha que limpia*, *Manantial que no se agota*, *El loco Dios*, etc. Trobém, per exemple, el mot *ignocent* (opach) y el mot *escarxofa* (sòlit); donchs no heu de fer sinó juntarlos, y dir, es un dir: *y menjant escarxofes ignocentes*, pera produhir un goig cerebral corresponent a una mocegada reiterada després d'una sorpresa d'abandón. Els *llabis primaverales*, les *peres juvenetes*, els *cogombres vespertins*, les *tomates sarcàstiques*, etc., poden servir d'exemple a imitar (¿ho hi podríem afegir: *els mots sòlits y gaseosos*?)

L'obra termina dihent qu'essent tan fàcil trobar la emoció sexual cerebral, tots devèm dedicarnos a la noble tasca de produhir goig en altri, per la emoció del contrast y de la reiteració del mot, lo que de passada donarà un cayent d'intellectualisme a les actuals generacions si això fan.

Ens abstenim de criticar l'obra dels senyors Sjørne y Pávraie quals sols noms ja'ns inspiren sospites, limitantnos a fer constatar que si bé pot ésser cert qu'en els individus fruhidors d'aquestes sensacions, bon troç més ignocentes que les escarxofes, es probable que hi hagi hagut un descentrament de sexualitat, es també quasi segur que'l foc sexual no'ls hi ha anat a parar precisament al cervell.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

Paris, juny de 1906.

TEATRES

AMOR Y CIENCIA.—LA BAGASSA.

Com que JOVENTUT no es un diari, en que tota novetat, fins les més insignificants, deuen registrar-se, no m'he ocupat de les derrereres produccions escèniques que'ns han donat les dues companyies castellanques qui actüen en nostres teatres d'estiu. El teatre castellà modern, com ja he indicat altres vegades, adoleix pera nosaltres d'ésser buyt y atrassat. Distréu a ratos a una petita part del públich barceloni, aquell públich qui no vol encaparrarse, però no'ns interessa a la majoria, qui demanèm quelcòm més sòlit que uns quants *chistes* dels Quintero, quatre

fiblades d'en Benavente, o petites disquisicions, galanament escrites però puerils, d'en Linares Rivas.

Per això aquesta temporada, clàssica ja a Barcelona, en que a la frevoletat dels autors castellans sols responen frèvolament nostres classes adinerades y nostres petites dames y damiseles *cursis*, es la que més aburreix al públich verament aficionat. Qu'es trist un teatre sense públich de galeria! Ni a Novetats ni a l'Eldorado hi veuréu may públich de galeria aquestes temporades.

Es per això que jo també hi vaig poch. Puig ja sé per endavant que res tindrè al sortir pera contar als lectors. Tot lo més petites insubstantialitats y *donosuras* de llenguatge qui a la llarga arriben a enfarfegar.

No obstant, l'altre dia vaig anar a veure *Amor y Ciencia*, d'en Galdós. La firma es d'excepció y sempre'ns ensenya quelcòm la ploma d'aquest escriptor de cervell privilegiat, encara que—y això ho ha demostrat la experiència més que'ls pronòstichs dels crítics incipients—bé pot afirmarse ja que'l seu temperament es refractari a l'art escènic. Difús en les seves descripcions qu'en el llibre sovint captiven, excessivament imaginatiu en les seves faules qui fins en el llibre resulten quasi bé sempre de pais de vano, y temerós y com acoquinat al presentar problemes trascendentals qu'en la novela rahona prolificament, però qu'en el teatre li fallen per rahons diverses, els drames y comedies de don Benet Pérez Galdós resulten en general puerils, quan no vulgarment revolucionaris.

Tot això ho trobém un cop més en *Amor y Ciencia*. Per medi de llargues y inflades relacions, ab pincellades sentimentals, ens enterem de la situació: Una dòna jova educada aristocràticament, es a dir, frèvolament, se va casar, porque sí, ab un metge qui serà un sabi qu'entén la vida seriament. Ell vol viure per la ciencia, per la veritat y per l'amor senzill; ella per divertir-se, pels vestits bonichs y per les emocions o passions complicades. Marit y muller topen y ella fuig ab un aymant, que's mor deixantli un fill qu'ella adorarà sempre; y, després d'uns quants anys, ens trobém ab el següent drama: La mare té un altre aymant, un marquès serio, bondadós y prudent, qui la protegeix ab desinterés y carinyo excepcionals. Filarien l'amor perfecte si un petit incident no vingüés a ressuscitar histories velles: el filllet està agonitzant y sols un especialista, el més sabi d'Espanya, per no dir del món, podria salvarlo. Donchs bé, aquest sabi es el marit ultratjat. No pot negarse que la situació es dramàtica. L'home de ciencia, l'home dels amors senzills, voldrà salvar fredament al fill de la dòna qui l'ha deshonrat y de l'home qui va prostituhirla? Ella no ho creu, ella'l creu venjatiu; però ell ho fa senzillament. Naturalment, la

reconciliació es inevitable. Y la comedia d'en Galdós acaba romànticament, després de molts incidents d'un còmich a voltes massa pujat, y d'un quart acte poemàtich qui a mon pobre entendre lliga molt poch ab una obra de ciencia y amor.

Passa una cosa estranya ab aquesta comedia d'en Galdós: Essent la situació, el nus intensament dramàtich, no'ns arriba may a l'ànima; no'ns commou. Y això es degut a dues rahons qu'en art escènic són defectes capdals. La primera es que tot passa tranquilament, que desde les primeres escenes ja sabém o endeviném que *no serà res*, que'l nen malalt se curarà mercès a la ciencia y cuydados del metge eminent, y que aquesta cura determinarà una reconciliació. Es desesperadora la normalitat ab que's desenrotlla l'obra. La segona rahó es que l'element passional hi brilla per sa ausencia, ab tot y ésser la base y fonaments de la comedia essencialment passionals. L'autor se'n desentén d'això pera complaures en disquisicions severes a voltes, encara que més sovint tendrivoles, qu'en ocasions fins resulten en excés puerils. L'home excepcional, el doctor eminent qu'esperém ab interés y apareix al final del primer acte aparatosament, ens desilusiona després. Fòra d'ésser un gran metge, lo qual dramàticament es ben poca cosa, no'ns apareix com a home de món o com a filosofh ab aquella fermesa de línies qui requereix un tipo extraordinari. Nosaltres voldriem saber qué'n pensa aquell home de ciencia y de cor de les grans passions y dels grans amors, puig qu'ells són l'origen del seu drama y del drama de tots, y voldriem saber còm les cura aquestes enfermetats o llagues humanes. Mes ay!, que tota la ciencia y tot l'amor del metge eminent se redueixen a una compassió tendrívola y a una severitat de principis absoluts que pràcticament ell meteix desmenteix.

No obstant, a pesar de tot això y d'altres petits defectes de construcció qui recorden procediments de l'Echegaray sense recordar la seva traça, en la comedia d'en Galdós hi trobém passatges ben hermosos y idees dignes d'un home qui pensa clar y lliurement. En *Amor y Ciencia*'s fa sàtira fina y fonda de determinades preocupacions, costums y vicis socials ab esperit enlayrat y seré. Això ja es molt y deü notar-se en l'actiu de l'autor, qui per altra banda fa gala d'un llenguatge correcte, concis y elegant, sens amaneraments.

De la execució poch hi ha que dirne. En l'obra, com se comprén per lo dit, no hi ha grans papers ni situacions. Els actors deuen limitarse a dir o recitar la llur part. Notém qu'en general ho feren discretament y serà tot dit.

Lo que fou molt pobre es la presentació escènica y el meteix decorat; tot excessivament pobre si tenim en compte que's tracta

d'una de les dues companyies qui's disputen la supremacia de la escena castellana. La Guerrero, al menys, treu altres mobles.

Al teatre «Circo Barcelonés» va estrenarse dissabte passat un nou drama d'en Joan Puig y Ferreter.

Es simpàtic aquest jove per la ingenuïtat y entusiasme ab que escriu les seves impressions de la vida y per la generositat d'ideals qu'en elles transparenta. Però s'ha de confessar qu'en els drames que fins avuy ens ha donat s'hi veu més l'observador, potser un xich fanàtic, dels *baixos fons* socials, que'l pensador seré y home estudiós.

Ja en *La dama alegre* notarem qu'en Puig y Ferreter tenia nirvi, tenia pasta, però que li mancava cultura. Ab *La Bagassa* ns ha confirmat en aquesta apreciació. La idea fonamental no pot ésser més enlayrada: mostrar còm la humanitat viu injustament, còm el benestar no es patrimoni de tots sinó privilegi de pochs. Aquesta idea inspira a l'autor un drama pahorós de la escola de Gorki, ahont si bé hi trobèem detalls fermes y justos trets de la meteixa realitat, en conjunt no'ns commòu per son convencionalisme.

Escenes hi ha en *La Bagassa*, per exemple les primeres del segon acte, d'una gran veritat psicològica y vigorosament copiades de les costums de les capes socials més miserables; diàlegs y converses hi trobèem també garbosament escrits, però donades les pretensions més trascendentals que l'autor sembla tenir, el drama resulta massa dramón y la tesis poch estudiada, poch documentada y molt declamatoriament sostinguda.

Ab dir que'l titol meteix de l'obra encara no l'he entès a pesar de les invectives del protagonista, n'hi ha prou. ¿L'ha aprofundida bé l'autor la distinció entre la justícia històrica o activa y les injustícies d'un complex y defectuós organisme social?

En fi, en Joan Puig y Ferreter, sens haver donat un gran pas ab aquest drama, no ha desmentit les condicions d'autor qu'en sa primera obra descobrirem. Y puig la pasta hi es, que trevallí. Indubtablement farà quelcòm de més sòlit.

La Llorente y en Viñas trevallaren ab molta fe, y els demés presentaren un conjunt discret.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Continuació)

NOTA. En tota oració ahont s'hi trobi alguna d'aquestes paraules negatives, tot altre mot negatiu es suprimit. «Si hi ha a la frase un altre mot de sentit negatiu, l'adverbi *ne* se suprimeix». (Gram. Fon. Zam. Regla 12).

Així en Esperanto no dirém *mi ne vidis neniun* sinó *mi vidis neniun*, o si's vol usar la partícula *ne* isolada, *mi ne vidis iun* que equival a dir *jo no he vist algú*. No dirém *li ne havas nenion*, sinó *li havas nenion*, o *li ne havas ion*. No dirém *mi ne havas nenian libron* (jo no tinch cap (classe) de llibre) sinó *mi havas nenian libron* o *mi ne havas ian libron*. No dirém *tero ne estas nenies*, sinó *tero estas nenies*, o *tero ne estas ies*.

Ab la lletra *k* anteposada als mots simples *io*, *iu*, *ia*, *ies*, hem dit que feyem els interrogatius y relatius.

Kio Si *io* ens expressa la idea *cosa*, alguna

cosa, *kio* com a interrogatiu traduhirà nostre pronòm interrogatiu *que?* y com a relatiu nostres relatius *que*, *lo que*. Ex.: ¿Què ha succehit? ¿*Kio okazis?* ¿Qué es això? ¿*Kio estas tio?* (Relatiu). Lo qu'està sobre la taula es groch, *flava estas (tio) kio kuŝas sur la tablo*. Allò qui cau, *tio, kio falas*. (Acusatiu. ¿Qué vol vosté? ¿*Kion vi deziras?* Jo tinch allò que vosté tenia, *mi havas tion, kion vi havis*. Lo que vosté vulgui, *kion vi volos*.)

(Francés) *quoi*; (anglés) *what*; (alemany) *was*. (U. V. Z.)

Kiu. Si *iu* ens expressa la idea personal *algú*, *kiu* com a interrogatiu traduhirà nostre interrogatiu personal *qui?* (masculi) *quina?* (femeni) y com a relatiu nostres relatius, *qui* y *el qui* masculi, *la qui* feminí. Ex.: (Interrogatiu) ¿Quina es? ¿*Kiu estas?* ¿Qui ha vingut? ¿*Kiu venis?* ¿Qui té'l caixò? ¿*Kiu havas la skatolon?* (Relatiu) Qui riurà derrer riurà més bé, *kiu laste ridos, tiu plej bone ridos*. El qui vulgui venir qu'aixequi'l

dit, *kiu dezirus veni li levu la fingron*. Fou ella la qui va trevallar mès, *si estis kiu plej laboris*.

(Plural. El mot *kiu* pluralisat *kiuj*, tradueix nostre interrogatiu *quins?*, *quines?* y nostres relatiu *quins*, *quines* y *els qui*, *les qui*, *les quines*. Ex.: (Interrogatiu). ¿Quins han vingut? ¿*Kiuj venis?* ¿Quines són les mestresses de la casa? ¿*Kiuj estas la mastrinoj de la domo?* (Relatiu). Jo (ho) sè quins vindrán y quins se quedarán, *mi scias (tion) kiuj venos kaj kiuj restos*. Els qui eren ab nosaltres coneixien la electricitat, (*tiu*) *kiuj estis kun ni konis la elektron*. Dõnguiho a les qui vostè vulgui, *gin donu al (tiu) kiuj vi volos*. Quatre xicoetes les quines eren moit hermoses, *kvar knabinoj kiuj tre belegaj estis*). (Acusatiu. ¿Quins pendrà vostè? ¿*Kiujn vi prenos?* ¿A qui diu que ha vist? ¿*Kiun vi diras ke vi vidis?* (Relatiu). El bitllet que vostè ha comprat, *la bileto, kiun ve acetis*. Eren les quines jo preferia, *ili estis, kiujn mi preferis*, etc.)

(Francès) *qui, lequel, laquelle*; (anglès) *who, which*; (alemany) *wer, welcher*. (U. V. Z.)

Kia. Si *ia* ens dóna la idea de calitat, classe, especie expressada per nostres mots *algún*, *alguna*, *kia* com interrogatiu traduhirà nostres interrogatiu *qual?*, *quin?* (masculi) y *quina?* (femeni) qui pregunten per la calitat, y nostres relatiu *qual*, *quin*, *quina*, *el qual*, *el quin*, *la quina*. Ex.: (Interrogatiu). ¿Quin temps fa? (això es, ¿quina classe de temps?) *kia vetero estas?* Veusaqui la meva casa: ¿qual es la vostra? *Jen mia domo, kia estas la via*. ¿Quina (classe de) cadira es aquesta? *Kia sego estas*

çi tiu? (Relatiu). Tal qual, *lia kia*. Quin cavall! es massa alt! *Kia chevalo, gi estas tro alta!* Quina cremada! *Kia brulafo!* etc.

(Plural. *Kiaj* tradueix nostres *quals?*, *quins?*, *quines?* *quals*, *quins*, *quines*, *els quals*, *els quins*, *les quines*). (Acusatiu. ¿Quin cavall tè vostè? ¿*Kian chevalon vi havas?*)

(Francès) *quel*; (anglès) *of what kind*; (alemany) *was für ein*. (U. V. Z.)

Aclaracio. — Pera precisar bè quan hem de traduhir *kiu* y quant *kia*, ens hem de fixar en si volèm expressar la idea de calitat, classe, especie o no. En el primer cas traduhirèm *kia*, en el segon *kiu*. Remarquis que'l singular masculi nostre quan es purament personal es *qui*, y quan es calitatiu es *quin*. Donchs bè: quan ens trobèm en un cas femeni *quina*, *quines*, *les quines*, etc., ja sia interrogatiu ja relatiu, pera veure còm l'hem de traduhir, si la idea de calitat no'ns apareix prou clara no hem de fer sinó posarho en masculi y en singular; si ens dóna *qui* traduhirèm *kiu*, si *quin* traduhirèm *kia*. Per exemple, volèm traduhir la següent frase: ¿*quina euga es aquella?* en la que la idea de calitat no'ns apareix prou clara pera traduhir tot seguit *quina* per *kia*. Fent lo dit veurèm que no's diu *qui cavall*, sinó *quin cavall*; la traducció donchs serà: ¿*kia chevalino estas tiu?* Un altre exemple: volèm traduhir la frase: *quines camises, son molt boniques!*, y fent cas omis de que expressèm la calitat cosa que no sabèm veure, suposarèm que *camises* es masculi, y posantles en singular trobariem que no diriem *qui camiso*, sinó *quin camiso*, *ez molt bonich*; es dochs a *kia* al que hem de recorrer, y la traducció serà *kiaj chemizoj, estas tre beletaj*, y no *kiuj cemizoj*, etc.

(Seguirà)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOVES

Tenim en prempsa'l segon volùm ab que en el present any seràn obsequiats els suscriptors de JOVENTUT, y que contindrà la primera traducció catalana, feta per nostre company Oriol Martí, del renomnat drama modern *Animes solitariès*, una de les obres mestres del famós dramaturg alemany Gerhart Hauptmann.

Aquest volùm serà entregat a nostres suscriptors durant el present mes de juliol.

Saltà la espurna, y com que'l combustible hi era abundant, el foch ha pres y sembla voler pendre proporcions d'incendi. Ens referim a la protesta feta pels figuerenchs contra'l trasllat dels presidis africans a la hermosa vila empordanesa. De tots indrets de

Catalunya s'ouen veus d'indignació pel procedir d'aqueix govern *lliberal*, desconeixedor de l'esperit català, qui ab la més irritant inconsciència no fa altra cosa que ofèndrens continuament. Les més capdals entitats de Barcelona protesten d'aqueix atentat a la ciencia penitenciària y als sentiments del poble; lo meteix van fent les diverses associacions d'una y altra comarca catalana, y ab joya hem de consignar que les primeres en ferho, les primeres en advocar en aquest assumpto per la causa de la civilització, han sigut les societats autonomistes. Avant, donchs; prosseguim la creuada ab tanta major decisió com major sia l'esperit mofeta d'en Moret.

En el «Centre Autonomista Català de Sant Gervasi» celebrà la nit del divendres la societat «La Reixa» una lluhida festa a benefici de son fons social y en honor dels ferits y dels empresonats pels derrers aconteixements. Se representaren les obres *La mare eterna*, de l'Iglesias, *Mestre Olaguer*, de Guimerà, y *L'ultim conceller en Rafel de Casanova*, d'Ayné Rabell, que foren molt aplaudides pel nombrós públich, el qual posà fi a la vetllada puntejant ayroses sardanes.

A Vilafranca tingué lloch el passat diumenge, ab un èxit grandios, el *meeting* inaugural del «Foment Autonomista del Penadès.» L'acte's celebrà en l'espaiós teatre del Tivoli, ple de gom a gom. Parlaren els senyors Campllonch, president del «Foment»; Puig Samper, per *El Poble Català*; Plaja, per la «Lliga Regionalista»; Martí y Julià, per la *Unió Catalanista*, y Zulueta, diputat per Vilafranca. No disposèm d'espai pera extractar els magnífichs discursos dels oradors, qui anatematisaren els vicis de l'Estat qui va a la ruina, enalint a Catalunya per sos anhels de redempció per medi del regim autonòmic. Tots reberen xardoroses ovacions.

Acabà'l patriòtic acte enviantse al president del Concell de ministres dos telegrames d'enérgica protesta pel trasllat a Figueres dels presidis d'Àfrica.

La festa inaugural del «Foment Autonomista del Penadès» ha estat verament digna d'aquella vila, qui podrà recordar la diada del 1 de juliol d'enguany com una data memorable.

En l'«Associació Catalanista» de Premià de Mar tingué lloch el passat diumenge l'acte de colocació del retrat d'en Valenti Almirall en la galeria de patricis ilustres de dita entitat.

Oberta la sessió pel president senyor Obiols, passà'l senyor Canibell a llegir la biografia de l'insigne català qual memoria s'honorava. El discurs del senyor Canibell, completat per la lectura de varis textos de l'Almirall, resultà una critica acabadissima d'aquest, com a pensador y com a home d'acció, evidenciant que, en sos primers temps, fou la primera personalitat qui sapigué donar orientacions definides a l'autonisme català.

El treball del senyor Canibell fou celebrat y aplaudit, com se mereixia, ab ver entusiasme.

També fou molt celebrat el retrat d'en Valenti Almirall, degut a l'artista senyor Botey.

La Comissió organitzadora de l'Home-natge a Clavé acordà per unanimitat adjudicar a JOVENTUT una medalla commemorativa de l'expressat acte, ajuntanthi un expressiu vot de gracies per la cooperació que al meteix prestà nostra revista.

Agrahim coralment l'obsequi.

Publicacions rebudes:

Girassol, comedia en tres actes per Ignasi Iglesias, de la qual ne publicarem el corresponent judici crítich al ésser estrenada a Roma'l dia 14 del passat abril. Ha sigut impresa ab molta pulcritut a «L'Avenç», y's ven a 2 pessetes l'exemplar.

Jochs Florals de Capellades. Hem rebut la convocatòria d'aquests jochs florals, organitzats pel periòdic *La Veu de Capellades*, que's celebraran el dia 15 del proxim agost, festa major d'aquella vila. S'ofereixen tretze premis. Les composicions han d'ésser remeses al secretari del jurat per tot el dia 3 d'agost. El jurat estarà compost pels senyors Carles de Fortuny, president; Emili Guanyabens, Joseph Carner, Joan Llongueras, Bartomeu Estapà, Amador Romani, vocals; Manel Cardús y Pujol, secretari.

L'Hereu, setmanari autonomista de Barcelona. Els dos números publicats fins ara han tingut gran èxit, per l'agudesia de son humorisme y per la valentia ab que's defensa la causa catalana. Li desitgem llarga vida.

Costa de Ponent. A Vilanova y Geltrú s'ha començat a publicar ab aquest titol un setmanari portaveu de totes les comarques que en aquella costa són compreses o hi tenen vehinatge. Ve a lluytar contra'l centralisme y publica diversos treballs patriòtics ben interessants, començant per un d'en Prat de la Riba. Esperèm que l'èxit més falaguer coroni les campanyes autonomistes del novell company.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

Fantasia tràgica en un acte per Emili Tintorer y F. Pujolà y Vallès. Se ven en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fòra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

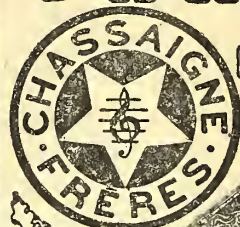
OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
De venda en totes les farmacies

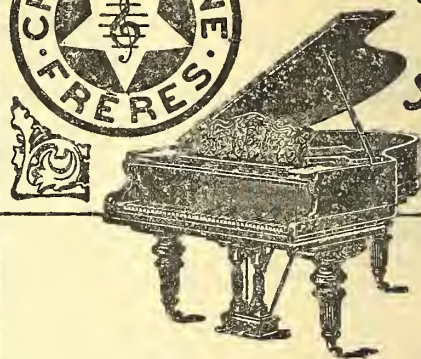
Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)
166, Nàpols (encreuament ab Dipotació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

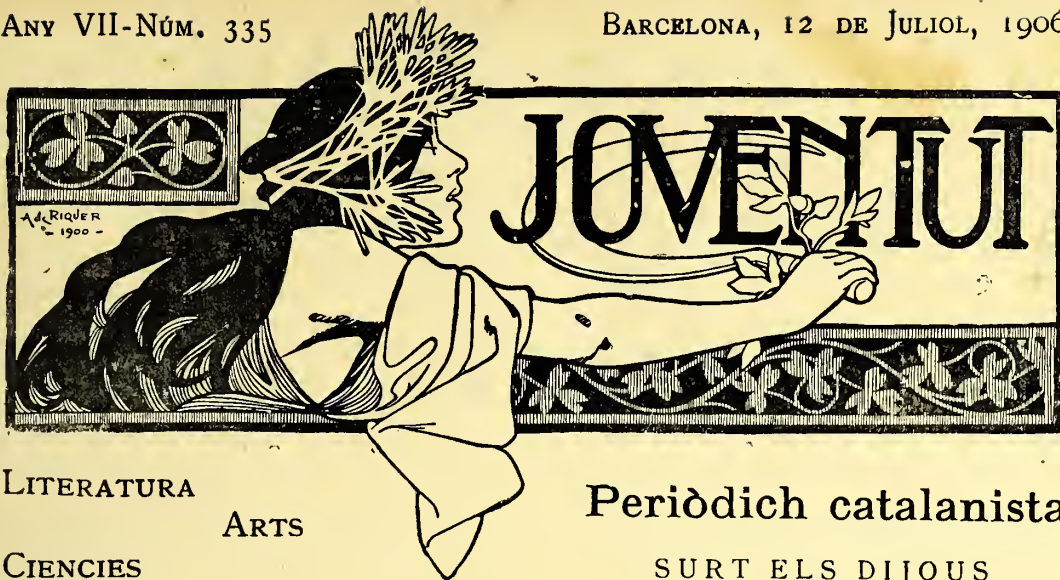
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Cambi de ministeri, per J. Pujol y Brull. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — No li ve d'un pèl o «Se necesita un barbero para los miércoles», per Rafel Vallès y Roderich. — Pròleg, per Emili Tintorer. — Impressions de Paris, per Bonaventura Conill. — Esperanta fakto; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

revolució que, malgrat idees arrelades, s'imposa en mèrits de les circumstancies. Perque la politica de l'Estat espanyol, es una politica d'evolució continua desesperadora: es la sinia montada al peu del llot: els catúfols buyts que representen els ministres van giravoltant lluhents y vanitosos ab grinyols que aixorden, y no pugen res més que aygües brutes; volten y's cambien pera deixar pujar altres caixonets més buyts que'ls primers, que treuen a la superficie quatre gotes de liquit tèrbol. Y el poble espanyol, catxaçut y pacient, com altre Sancho Panza, roda que rodará al voltant de l'arbre de la sinia ab la esperança de treuren algún profit. Pobre poble!

CAMBI DE MINISTERI

Si n'hi haurà... si no n'hi haurà... Entre-vistes a tort y a dret dels personatges d'upa ab altres homes d'upa, de significació relativa (segons el modo de pensar de cada hu); anades y vingudes del guapissim Moret y per fi s'ha decretat la crisis del Ministeri. En López Domínguez ha sigut enlayrat a la presidencia del Concell y encarregat de fer llista de nous ministres. En Moret queda a la expectativa, després de donar paraula qu'ell formarà sempre en les rengles com a soldat de la dinastia. Que'l sab fer bé'l paper de galàn, *Don Segis!*

Es ja hora de que qui tinga prou senderi, que se'n adongui del jòch d'aquesta politica de mirallets y's faci càrrech de que'ls cambis de ministeri no són altra cosa que pujar y baixar d'una meteixa corda de catúfols exactes de la sinia. No hi ha altre remey que fer un cambi de maquinaria; mentres subsisteixi la que governa a Espanya no avençarem un pam de cami. Ben al contrari, farem com els cranchs, via enrera.

Tots són iguals y sembla mentida que hi hagi qui tinga prou paciència per'aguantarho. Nosaltres que som partidaris de la evolució progressiva, veyèm passar devant de nostres ulls aquesta continuada marxa que desespera, y creuats de braços sentim formiguejar en nostres penses les ventatges d'una

El nou ministeri porta sota l'aixella un un gran programa ple de promences, carregat d'adjectius: lliberal, descentralisador, radical... etc., etc...; però'l jòch es vist y po-

dém dir que tenim *los mismos perros con los mismos collares*: Fatxenderia, centralisme, engreixament de cacichs, imperi de l'aristocràcia... *et sic de cæteris*.

Don Segismundo se'n va a descansar una temporada, però no deixarà d'estar *al tanto*; descansarà solsament del jòch extern de la trapissonda activa, perquè ara ja ho ben necessita.

Si tots els homes tinguessin consciència, en Moret no dormiria pas totes les hores que'ls *serenos* canten. Però per ell no pesen res una Lley com la de jurisdiccions en mal hora combinada contra Catalunya, y per fortuna dels catalans combatuda y font de la Solidaritat que avuy ens cobricel-la. Si en Moret no fos un *fresco* rumiaria'l desacert del projecte tramet per a portar els presidis d'Àfrica a la bella Figueres; repassaria lo que li han dit desde Catalunya per a protestar de la seva idea xorca y malestruga. Però el President dimissionari no pot capir el sentit d'aytals protestes; perquè si les hagués capides ja avans, no hauria fet dir al telègraf les contestes barroheres que ha tramès als quins reclamaven justícia.

En Moret, el guapo Moret, ha deixat la Presidència quan trevallava per a *favorir* a Catalunya ab el nou governador senyor Cobián. Y ara, no sabem en què parará la cosa, perquè dit senyor Cobián se resisteix a acceptar el càrrech. A nosaltres no'ns enlluhernen les promences dels prohoms; çen Cobián ex-ministre y de la corda d'en Moret? ja'n tenim prou. El governador proposat bé prou feya protestes fermes d'amor a Catalunya; de desitjos encarrilats al benestar d'aquest poble *laborioso*; feya promences tan fermes y elogis tan enlayrats que, fins part de la premsa madrilenya'ns envejava la sòrt nostra. Al cap y a l'últim el senyor Cobián ens va ensenyar la orella. *Irè á hacer patria y monarquia*; lo meteix que'l senyor Fuentes (q. D. g.)

No es lo que fa falta a Catalunya això: de patria ja'n sabem ferne nosaltres, y de lo altre bé prou que se'n encarreguen cinch senyors de Barcelona, cinch de justos que podriem citar ara meteix si no fossin prou coneguts y nomenats, sinó per llurs mèrits, perquè no's cansen may de rondar y anar y

venir y ferse posar en lletres de motllo en l'agonitzant diari que'ls apoya.

Els nous elements del ministeri seguiràn les petjades dels que'ls han precedit, passaràn la *temporada de abono* fent programes de realisació llunyana y esperaràn a baixar quan hagin de tornar a enlayrarse els altres. La eterna sinia de catúfols rovellats, endinçantse en el xaragall de les aygües mortes. Mal per mal valdria més que la maquinaria no's moguéss: potser així, inactiva, el meteix rovell acabaria de fer malbé les molles, y trigaria menys el terrabastall que tart o d'hora ha d'arribar per força.

J. PUJOL Y BRULL

DESDE PARIS

FEMINISME

Irma, vintidós anys; Volga, vintitres. Ros ses les dues, y al dir d'elles, germanes, (no s'assemblen). Orfes de mare, son pare comerciant resta allà dalt, allà en mitj de la Rússia; una tia li cuyda la casa. Es de sospesar qu'encara viuen tots dos; fa mitj any que no'n saben res. Irma es lletja: son nas esmolat, sos pòmuls excessivament pronunciats, ses dents desiguals farien de mal veure si no fossin endolcits per uns ulls de fura, blaus com un conte de fades qui ab una rapidesa extraordinària esguarden tot lo que la volta; un barret gran de nena, apantallat, tot blanch, li ombreja'l rostre brandant son serrell a cada moviment que fa ella ab el cap.

Volga es més maca, potser el nas li reposa massa dessota dels seus ulls esviaixats, vers els polços, emperò es més alta, més feta, y té molt de cabell qui porta partit en glenxa y recullit en un gran monyo, que llu com el coure sobre son coll blanch y escotat. Volga du un barret de dril, y una capa escocesa que li arriba a n'els genolls.

A copia de veures un se fa amich. Un se troba ara en el restaurant, després en la Biblioteca, y al sentdemà lo meteix, y a l'altre lo meteix... Irma y Volga, si's passegessin per la Rambla serien apedregades, y Irma y Volga qui no es probable que tinguin intencions de veure'l Pla de la Boqueria, potser enrojolarien, car Volga y car Irma són com

dues nenes mimades... malgrat la sòrt no'ls mimi gayre ni gens les amoixi.

Quan mengen, ho fan per petites moçadetes, y escullen en el plat ab la forquilla com les gallines ab el béch entre les rejoles de l'era. A Santa Genoveva, ab els colzes sobre la taula, el nas sobre'l llibre, el cap entre'les mans y les mans entre'ls cabells sense curarse de no despenjarse, claven llurs mirades nordials sobre les fulles a través dels lentes, com si juguessin com els noys en el sol, qui fan forats als papers ab els vidres d'aument. Teniu els ulls massa blaus; pera això cal tenirlos negres!

—Avans erem més felices—diu Volga tot posant ab la punta del ganivet escayres de Brie sobre trocets de pa.—Després que se n'es anat en Lleó...

—Se n'es anat, ¿ahónt?—La pregunta està a punt d'ésser formulada, y Irma mou el cap ab impaciència, y el barret de nena tremola sobre son cap, y Volga l'esguarda y segueix posant formatge sobre'l pa.

—Però també estém contentes, també! De tant en tant algunes amigues ens venen a veure'ls diumenges a la tarda, com que no hi ha feyna y tot està arreglat...

—Jo a casa meva tenia un gat com aquest que corre per aquí, y va morir de tantes coses que li donavem.

—A mi no m'agraden les besties, perque després quan moren una plora... —

Però en Lleó se n'es anat y ara no són tan felices, si bé també estàn contentes, també. ¿De qué'ls hi serviria no estarho?... En Lleó se n'es anat... ¿per qué preguntar ahónt? ¿Qui no ho sab? Allà baix els maten com a xinxes; bé s'han de defensar. En Lleó tornarà, y si no torna, ¿per ventura aquelles cases d'infant gran, aquells barrets infantivols y simples, aquells cervellets neguitosos no han de fer potser el meteix cami...?

Y les Irmes y les Volgues són a grapat. Pera elles no existeixen diversions, ni grans alegries, ni festes, ni ideals pera un demà més lluny del sentdemà. La vida es massa passatgera. Y el món es tan gran!!... A la vehina de casa seva que s'estava tota felixa rentant plats, la cusiren a cops de bayoneta perque... son fill no era a casa quan hi entrà la policia; y a la sabatera del cantó li varen

llevar els ulls al bell mitj del carrer y un capità li va rostir el cervell d'un tret de revòlver. Com qu'era jueva!

—Nosaltres estudiém literatura. Ah, si vostè conegués els nostres poetes! Que bonichs que són! Es molt difícil d'entendre la filosofia del nostre poble!!... —

Animes senzilles y neguitoses, abrusades per la febre d'ésser, de regenerarse, d'enlayrarse, de volar... Esperits infantivols dolços com la mel malgrat vostre frunciment de ceyes; cervellets susceptibles d'apiadarvos de la bestia casulana que's mort: Deu vos guard!!

La senyoreta Magdalena reb infaliblement cada dia carta de casa seva. Generalment lo que reb són postals. L'altre dia'n va rebre una en que hi havia'l pare, y la mare, y els tres germanets asseguts en el parch de devant de casa seva. Derrera de la postal li deyen que l'emperador era avi, y ella no va ferne gayre cas, però's va estar de dirho.

Magdalena pinta. Sa pensió es curta, y sa sòrt més. Fa *impressió* y tots els marxants qui ha anat a empendre no estàn per això. La veritat es que no n'ha anat a apendre perque se'n dóna vergonya. Y en mitj de tot, potser es un bé, que diable! quan una sab que lo que fa agrada, s'amanera... Y a la fi, ses necessitats són tan poques. No més li reca no poguer anar sempre que vol als Concerts Ronges, y a fe que no són pas cars. Però prou se'n sab aconsolar. De tant en tant al taller de monsieur Maurice fan Beethoven, y l'anglès músich l'interpreta com cal, potser s'hi dóna massa!

—¿Vols dir que aquelles dues xicotes són angleses? Ningú ho diria.

—Si; mira, avans d'ahir me les varen presentar.

—¿Y qué fan?

—L'una d'elles aprén el francés, y l'altra fa música y llegeix a Goethe.

—¿Estàn soles?

—Si; viuen juntes; sols fa un mes que són a Paris.

—Jo les havia preses per aquelles noruegues qui segueixen la medicina a la clínica d'en Necker.—

—Avuy potser hauriem d'anar als Grands Boulevards, y asséurens en una *terrasse* de café y fer d'estrangers.

—Anemhi.—

Per les aceres llisca la multitud com una riuada. Com truchs de riera, giravoltant en el cayre de les taules passen empesos els venedors ambulants pregonant ses mercaderies: la darrera postal, l'antich romanço pornogràfic: —*Nini et Patte-en-l'aire... La Grève des Cocottes...*—Els òmnibus curullats de gent fan grinyolar llurs frens serpentejant per entre les corrües de cotxes. Aquí, enfront del mirall d'una botiga, una xicota adoba'l pintat dels seus ulls ab el sotge d'un lluquet apagat; allí, un policia encara ab l'horitzó del boulevard a un estranger dihentli: *Tout droit!*... Passa una dòna y riu; es la centèsima vegada que ha passat y ha rigut mecànicament. Passa un borratxó y plora, la gent fa grupo, un policia'l fa seguir avant: *Circulez! Circulez!*

A la taula del costat de la nostra, una xicota que fóra guapa sinó fes continuament ab la cara un geste despreciatiu, y no mirés per demunt de la espatlla, enrahona com una carretilla ab una vella: ¿Sa mare? ¿Ahónt aniria pel món sola, la ignocenta?

—*Ya se lo he dicho claro clarito a González. Yo no estoy dispuesta a hacer papeles ridiculos. ¡O el traje nuevo ó no salgo...!*

—*¡Pero niña!*—

Tinch l'honor de presentalshi: Lolita Jesús, *bailaora!*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

París, juliol 1906.

NO LI VE D'UN PELLO O "SE NECESITA UN BARBERO PARA LOS MIÉRCOLES"

Ja fa un quant temps que jo no sé pas lo que'm passa. Els lectors de JOVENTUT haurán observat que ma firma va fentse rara en aquestes planes estimades, y els meus amichs més intims troben en mí un cambi de caràcter que no sols a ells preocupa sinó que fins a mí, malgrat ma proverbial serenitat, m'ha conduhit a series y desolades reflexions. ¿No es ben trist pera un hom que sent bullir en

les venes la sang ab tot l'ardor de la juvenesa arribar a la trista deducció de que'ls anys no passen debades o per concretarho en un mot: que'ns fem vells? Si; jo en Vallès y Roderich qui he contemplat impàvit totes les evolucions dels pobles y totes les revolucions de la ciencia durant més de mitja centuria; jo qu'he pres el pols a tres generacions de ciutadans y he apaybat molt sovint llurs febres, la del cos ab els remeys que hi ha a la meva botiga y les de l'esperit ab aquells altres qu'en la meva rebotiga conservo (fruyts assahonats de la meva ciencia y de la meva experiencia) avuy devant de la situació politica d'Espanya, haig de fer el meteix posat d'esverament que si a la meva Oficina del Cuch de Sant Pere hi manqués algú dels novells descobriments de la farmacopea y hagués de quedar a ne'ls ulls d'un parroquià pitjor que l'Apotecari brut. Tothóm té la seva dignitat y jo més que ningú. Després de tants anys de fer ab èxit creixent de *Zaragoza*, endevinant quan plouria sens errarme may més enllà d'una quinzena; després de la fama obtinguda ab els meus calendaris politichs que havien fet acudir a ne'l meu establiment personatges dels més grossos, arribar al trist convenciment de que sóch un sol que va a la postal! ¿Y tot per qué? perque aquesta terra no es com les altres, perque aquí les ciencias, fins les més exactes, hi queden malament, perque en una paraula, en aquest país ja no's pot fer ni d'apotecari ni de profeta, si's volen donar els productes quimicament purs.

Per exemple: ¿quin economista pot saber quan pujarán o baixarán els franchs, sinó té un parent al Banch o a la Hisenda? ¿Quin estadista podrà capir l'immens talent politich d'en Moret sols comparable ab sa formalitat? ¿Quin clima ha d'èsser aquest que al cap de quinze dies d'haverse llençat d'un ministeri per vert a n'en Romanones, ja'l fa prou madur per encarregar-se de qualsevol Cartera? Y baixant una mica més, ¿hi ha cap pensador qui coneixent a fons la immensa valua del gran geni conegut vulgarment per Don Teodoro Baró, hagués pogut ni sospitar que ben a la voreta hi havia un altre geni en incubació que no sols podrà substituirlo sinó fins a copia de molt temps y sobre tot de molta palla, superarlo?

Donchs, si; encara que sembli impossible... (*Lisardo, en el mundo hay más.*) Hi ha Don M. M. Illas y Fabra. Ell sens dubte ha sigut enviat per la Providencia pera satisfacció de la bona gent que temia l'enrunament de l'avi Brusi, després d'haverne tret aquells puntals. No; que respirin tranquiles nostres classes conservadores; encara les hi queda una bona viga.

Don M. M. Illas y Fabra ja era prou conegut, però ara cada dia se'ns revela baix un nou aspecte. L'altre dia com a poeta inspirat ens feu saber que havia passat la nit al mitj d'un bosch y que al camp hi ha menys soroll que a ciutat... *Beatus ille...* Beato Illas!... vaig exclamar, mes no'n vaig fer gayre cas. Però'l dimecres de la setmana passada se'ns va despenjar ab aquell magistral article titulat «*Barbas*» que'm va impressionar fonament. Sempre m'han preocupat aquestes qüestions de pèl, y no ho dich perque jo sigui inventor d'un depilatori y un tònich que si m'han fet guanyar algunes pessetones, en cambi m'han fet tornar calvo, sinó per la dita d'una gitana que ya coneix a Don Teodoro quan era governador de Málaga qui va dirme mirant els meus bigotis: «*Si me das una perrica para mis churumbeles te diré en qué te pareces á un cepillo, resalao...*» Li vaig donar y'm digué: «*Pues en que quitándole el pelo queda sólo un pedazo de palo.*»

No vull fer gruar més a ne'ls meus lectors y els transcriuré un troç d'aquest admirable article que de segur no coneixen, ja qu'ells no deuen ésser d'aquells comptats compradors del *Brusi*.

Diu el senyor Illas y Fabra:

Para este amigo mío, así como el refinamiento en las costumbres señala para las naciones la vecindad de una decadencia que se acerca, de igual manera la desaparición de las barbas en un pueblo determina el momento crítico de su pujanza, condenada á menguar desde aquel punto y hora; y los vaivenes de la historia se pueden reducir á la sucesión inacabable de hombres barbudos, sobreponiéndose á hombres que se afeitan.

Los romanos, que desde el tiempo de Augusto desterraron las barbas, cayeron á la postre á impulso de los godos, que no usaban, por cierto, navajas de afeitar. En Francia, Carlomagno, que se dejaba la barba, fundó el mayor imperio de la Edad Media; los Valois, que se afeitaron, señalan en la historia un período de indudable decadencia; Enrique IV, el primero de los Borbones, restableció las barbas y fué llamado el Grande; Luis XIV y Luis XV se afeitaron el rostro, pero Luis XVI fué víctima de la Revolución francesa; Napoleón I, que era barbilampiño, pasó como un me-

teoro, por más que la obra de sus soldados y generales, que usaban bigote y barba, duró más años que él, y en fin, en 1870, las perillas de los franceses cedieron ante las barbas prusianas.

En España se observa igual fenómeno. Los Soberanos de la antigua dinastía de Cataluña, la más gloriosa de su tiempo, fueron todos barbudos; Alfonso V, que se afeitaba el rostro, llegó, sin duda, al apogeo de la grandeza; mas, desde entonces, la influencia de Aragón empezó á decrecer; Carlos V, que se dejaba la barba, señala la época de mayor poderío para la España unida; Felipe II mantiene apenas ambas cosas; Felipe III y Felipe IV llevan sólo bigote y marchan á la ruina; Carlos II no lleva pelo en la cara ni conserva ya nada de la pasada gloria.

Y després diu, per'acabar:

La cara, sin embargo, es casi siempre espejo fiel del alma, y el alma se manifiesta en los pormenores como en el conjunto. El bigote erizado y corto de Cánovas del Castillo revelaba energía; como el de Castelar, peinado y largo, formalismo; la barba recortada de Sagasta era toda malicia; la de Silvela, sedosa y larga, indecisión.

Moret, en otros tiempos, gastaba bigote solo: unos bigotes largos, perfilados, retorcidos, finísimos; reveladores de un espíritu cultivado, perspicaz, estudioso, pero inconstante, soñador, débil. Ahora, desde hace ya algunos años, el señor Presidente del Consejo de ministros lleva toda la barba que procura á su rostro un aspecto más grave, pero conserva todavía sus antiguos bigotes, y á mí me inquietan los bigotes de su excelencia: esos bigotes largos, perfilados, retorcidos, finísimos.

Ab això sol queda demostrada la profunditat del senyor Illas y Fabra com a pensador y home de ciencia. Si bé fa dubtar un xich de la ortodoxia de ses teories. ¿Creu ell que la Iglesia pot admetre que la quantitat de pèl que una persona té o's deixa, influeixi en tal grau en el seu caràcter moral? ¿S'hi ha fixat en aquella afirmació de que l'us o desús de la barba marca una etapa sensible en la historia dels pobles? ¿No li sembla que això es una manifestació més o menys dissimulada d'una tendència determinista y per lo tant heterodoxa? ¿Ha pensat ab el perill de que algún esperit volterrià no prengui peu d'això pera mancar el respecte a personatges molt respectables o pera remarcar que'l clero en general, desde'l Papa a l'escolà de la capella de Marcús vagin ab la cara pelada?

Jo vull creure que'l senyor Illas no ha meditat prou lo que feya. Ja sé que no sempre s'està en disposició de fer un article, sobre tot a l'estiu y menys *havent passat una nit al bosch*, però quan un aspira a la successió de Don Teodoro, a manca d'altres qualitats ha de tenir serietat. N'hi ha tantes de coses y de gent que si els hi treyen la serietat queda-

rien més pancits que una bufeta desinflada!

No sóch ningú pera donar concells al senyor M. M. Illas y Fabra, però jo crech de bona fe que no hi perdèria res en deixarse la barba.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

PRÓLEG (1)

«30 juliol de 18..

Avuy l'he conegut. Se diu Enrich, té'ls cabells castanys y va afeytat, completament afeytat. No m'agrada un home afeytat. Un home afeytat té tipo d'anglès, d'anglès sabi; y un anglès sabi no'm sembla un home. Parla molt poch, en veu baixa y sols rarament mira a la cara. He llegit no sé ahont que això es senyal d'hipocresia. Ja ho veurém si es dolent. De primera impressió no m'ha sigut simpàtic ni antipàtic, però m'ha semblat un tipo interessant; més interessant per lo que no diu que per lo que parla. Sembla que'n sàpiga moltes de coses; coses dolentes que no vol dir. ¿Es per por de descobrir els seus defectes y la seva ànima seca y egoista? ¿Es per modestia natural que li fa creure que tot lo qu'ell pensa y sab no són més que vulgaritats que'ls altres pensen y saben millor qu'ell? Més aviat creuria lo primer. ¿Es tan significatiu això de que no vos miri may als ulls? Ademés, la seva amabilitat sembla forçada. Desde'l mati — ha arribat a casa aquest mati — fins a la nit ha dit tres cops qu'ell era molt franch, fins ab les senyores no's creya obligat may a fingir. Se vanagloria de cantar les veritats a tothòm. Jo ho trobo molt lloable això y confesso que'l primer cop que ho ha dit, tot dinant, m'ha fet molt bon efecte; però després he cambiat d'opinió. Dir una cosa així, tres vegades en un sol dia, es dirho masses vegades: «*Qui parle beaucoup veut tromper*», crech que va dir l'autor de *La comedia humana*, el gran Balzac. Qui diu una veritat ab convicció, no té necessitat de repetirla pera que la creguém.

Ell ha repetit aquell concepte tres vegades en vuyt hores. Déu tenir por de no havernos convençut a la primera ni a la segona. Veurém quantes vegades la repetirà avans d'anarsen, que no sé quan serà, puig ha vingut

aquí per assumptos comercials, segons diu, y com qu'es molt amich d'un meu tio que'ns el ha recomanat, crech que'l tindrem a casa sovint. Jo'm proposo comptarles les vegades que ho digui allò de «sóch molt franch». Y les vull comptar pera créurel cada cop menys. Ademés, la seva franquesa, si ho fos, resulta ofensiva per lo seca y lo poch triat dels mots que usa. La seva parla es vulgar y monòtona. No fa may figures ni imatges y ha dit que les metàfores sols se poden consentir als poetes mentres aquests se consentin. ¿Qué ha volgut dir? ¿Serà un enemich de la poesia?

De lo que no'm queda dubte es de que l'Enrich es molt prosaich. Diu «Si», «No», secament. Encara no li he sentit dir «No, senyora», «Si, senyor». — Tornant de passeig hem arreplegat una posta de sol. El sol se ponía per una banda y el mar s'enfosquia per l'altra. A mi que m'agrada tant tot això del mar y del cel, m'ha impressionat fonament aquesta posta esplendorosa, qu'es la meteixa d'ahir y de sempre y es sempre nova. M'ha impressionat tant, que ni he parlat; oh, he parlat molt!, massa; y ab un calor y una sinceritat, que quasi me'n avergonyeixo. ¿Qué s'haurà pensat de mi aquell jove? El primer dia que'l conech y parlarli així, ab tanta espontانيتat!

«Sembla que s'han fet amichs aviat vostés dos?», ha dit irònicament algú, en veu molt alta.

He callat en séch y m'he tornat molt vermella. Just, aleshores he sentit qu'ell me mirava y fins crech que ha somrigut. El seu riure m'ha molestat. M'ha molestat, perque he cregut qu'endevinava'l meu pensament, el pensament que m'ha sugerit la indiscreta interrupció d'aquella veu maliciosa. El meu pensament qu'es el qu'en realitat m'ha fet ruborizar, era'l següent: Si la mamà hagués estat aquí, després me renyaria: «No està bé que una senyoreta com tu parli ab tanta franquesa y tan impetuosament ab un jove'l primer dia que'l coneix. ¿Que no t'ho han ensenyat això al colegi?» Oh, si! Deu meu, si! Al colegi, y el senyor rector, y la mamà, y les ties, tothòm m'ho ha ensenyat:

«*La locuacidad, que es signo de ligereza en los hombres, es grave pecado en la mujer.*»

«*La verdadera modestia, virtud inapreciable*

(1) Del llibre inèdit, *Memories d'una donze'la*.

en la mujer, exige discreción en el hablar y compostura en los modales.»

Aquestes màximes entre altres que no recordo, estaven escrites en cartells blancs que penjaven de les parets de la sala de labors del col·legi.

El senyor rector, un sant home, per la seva banda sempre'm sortia ab la meteixa cançó: «Si Deu ens ha donat els ulls pera mirar y la llengua pera parlar, el diable'ns tempta pera que xerrèm ab uns y altre. Jo't dich, filla meva, que'ls ulls baixos y la boca tancada plauen al Senyor y fan patir al dimoni.»

Y una tia meva, viuda ja per tres vegades, me diu sempre: «Si totes les dònnes fossim mudes, no se'n quedaria cap pera vestir sants.»

Deu meu, si, tot això ho sè y me'n recordo, com me'n recordo de qu'he llegit una pila de màximes y sentencies que venen a dir lo meteix, entre altres aquella: «Si la parla es plata, el silenci es or.» Fòrmula positivista que'm va impressionar molt la primera vegada que vaig llegirla.

Però jo no'm sè reprimir. Com els aucells en la enramada, com els pins en el bosch, com les ones en la platja y els trons en el cel, canten els llurs amors y les llurs alegries y exhalen els llurs rencors y les llurs tristeses, escampant pel món crits de joya y de dolor que són crits de vida, el meu cor vol també escamparels seus crits, les seves admiracions, els seus somnis; y de res hi valen les reixes d'aquella sabia educació que m'han donat. Els ulls se m'obren, la boca se'm desclòu y miro lluny, molt lluny, cap allà ahont el sol se pon, ab melangia; cap allà ahont neix el nou dia, ab ilusió; y parlo molt y molt depressa de lo qu'es bell; y m'enamoro de lo qu'es trist y'm corprèn; y ploro y rich; y canto y m'enrabió y'm moriria si no pogués mirar, si no pogués parlar, si no pogués cantar les meves penes y les meves ilusions...

¿Per què tinch d'ésser feta així jo? ¿Per què aquesta contradicció tan gran entre lo que'm diuen persones santes, persones sabies, persones que m'estimen, y lo que'm diu el meu cor insurrecte?

Dech ésser molt dolenta jo!...

Tot això he pensat en cinch minuts qu'he permanescut silenciosa. De sobte, he com-

près que'l meu silenci actual afegit a la rojor de les meves galtes, me posava més en ridicol y he tornat a enrahonar. He tornat a enrahonar ab aquell jove que per la seva part, esforçantse en dominar la situació, s'ha mostrat més expansiu. M'ha fet l'efecte de que's dignava ajudarme. Ha dit varies coses dirigintse a mi y als altres com si volgués distreure a tothóm, variant el fil de les idees que indubtablement havia suggerit en l'ànima de tots els presents aquella frase impertinent. Y un cop lograt això, per lo menys aparentment, m'ha incitat altre cop, ab delicadesa, a que parlès. Jo he parlat un xich més. Per punt, perque he comprès qu'era necessari; però ho he fet tontament, molt tontament; y ell ho ha conegut.

Sens dubte ha comprès que la naturalitat y la cordialitat de nostra conversa no's podia restablir tapant ab un vel l'exabrupte aquell, sinó destruhint la preocupació que m'havia produhit.

—No hi ha res pitjor que parlar d'una cosa quan pensèm ab una altra,—m'ha dit.

—Vostè ho diu per...

—Ho dich perque vostè pensa en lo que ha dit aquella bona senyora.

—Si, hi penso, no hi puch fer més.

—¿Vol esborrarla d'un cop la seva preocupació? Pensi que tota frase impertinenta, o es filla de la malícia o de la lleugeresa. El remey segur consisteix en despreciar al maliciós y en compadir al lleuger. Despreciar o compadir ràpidament. Són finestres aquestes a les que'ls esperits serens no s'hi aboquen: una llambregada y prou. Sortim al gran balcó de les grans veritats y dels grans defectes.—

No he sabut què contestarli, però confosament he comprès que tenia rahó y el meu esperit s'ha asserenat.

Després hem seguit enrahonant de coses indiferents. He notat que quan no enrahona ab molts, quan enrahona ab una persona sola, el foraster es més expansiu. Quasi bé estich per rectificar el qualificatiu de prosaich que més amunt li he adjudicat. Però no'm decideixo. Encara no m'ha dit «si, senyora». Y això que'm parlat del mar, de viatges:

—¿Li agrada molt viatjar?

—Oh, si!—m'ha contestat ab convicció.

El colmo pera ell déu ésser afegirhi un oh! al «si». Després ho he comprès, puig he sabut qu'en realitat li agraden molt els viatges y he notat que sols excepcionalment hi afegeix aquell oh!

Lo més interessant de la nostra conversa d'avuy es lo següent, que procuraré transcriure ab fidelitat, puig que a ella's déu un gran cambi que s'ha operat en la meua ànima.

Era després de sopar. Havíem sortit al jardí a pendre la fresca y asseguts en amples cadires de palla miravem al cel. La lluna projectava la seva claror suau sobre'ls núvols atapahits que passaven ràpidament, com un exèrcit de titans en dispersió que fugissin d'un gran perill. Com succeheix sempre en aytals casos, hem parlat de les figures estranyes que prenien als nostres ulls y hem buscat semblances entre ells y sers u objectes de la terra. Jo he sigut més forta en aquest jòch. La meua imaginació es més subtil. Y ademés,—això ja ho he notat altres vegades,—la gent de negoci no hi entén gayre en coses del cel. No'ls hi vaga com a nosaltres d'endinzarse en les negrors zenitals escorcollant misteris y descobrint llums noves. Tota jo me'n hi vaig darrera d'aquelles petites llumenetes que diuen que són mons y semblen ànimes tristes condemnades a caminar eternament soletes. Prou que'n fan d'esforços per'aproparse a una altra ànima pariona y entaular conversa y contactarse ls llurs petits secrets y les llurs penes grans o xiques. «Apa, apa... ja m'hi acosto a n'aquella que'm mira tant!» Però may s'atrapen... Jo a voltes me figuro que sóch també una estrelleta perduda en les negrors de la vida. Jo també les veig les altres estrelles que al meu entorn s'agiten, y busco les més belles y tracto d'acostarmhi. Mes, ay! que quan més aprop hi sóch, més lluny les veig de la meua ànima; quan les toco ab els dits se desfán com una nebulosa. Jo he arribat a sentir els batechs de cors que mirats per les finestres dels ulls me semblaven hermosos, parions del meu y, oh desengany! com més he escoltat aquells *tic-tac* menys he comprès la llur armonia. Cada un cantava la seva cançó. Y jo no la he entesa la cançó que cantaven aquells cors. Ni una tan sols que

s'assemblés a la meua! Oh, el meu cor trist y desamparat! ¿No la trobaràs may la teua petita estrella bessona?...

L'Enrich no'n comprèn res de tot això. Ha baixat els ulls y m'ha parlat d'altres coses. De llibres, primer. D'en Verlaine, d'en Daudet, d'en Maeterlink. D'en Salambó y la Dama del Mar. Oh, y quants n'ha llegit de llibres!

«Còm l'envejo a vosté!», l'hi he dit. Jo, pobre de mi, que n'he llegit tan poch!

—No es pas bo llegirne gayres,—m'ha contestat. N'hi hauria prou ab que cada un de nosaltres ne llegis un, però ben llegit, pera que trobessin pobres tots els altres.

—¿Un de sol? ¿Y quin es aquest llibre meravellós?

—El nostre.

—¿Quin, el nostre?

—Cada hu el seu. El llibre de la nostra vida, el nostre drama.

—¿Y el que no'n té de llibre, el que no'n té de drama? Jo, per exemple...

—Cada vida es un drama. Y vosté, com tothòm, viu un drama punyent. Ah, si tots l'escribissim el nostre drama, si ens esforcesim estudiantnos nosaltres meteixos tot estudiant als altres, si les escribissim les nostres petites sensacions, els nostres petits anhels y les desilusions y les esperances de la nostra ànima; si cada dia al anàrnosen al lliit la fessim la petita plana de cada jorn d'existència; si destillessim en ella tota la veritat, tota la sinceritat, tota la fe del nostre cor, quins llibres més hermosos s'escriurién y ab quin goig, ab quina emoció, ab quina tendresa no'l fullejariem més tart, aquell llibre nostre! Quins dolços recorts, quines lliçons serenes, quines tristeses enternidores, quins desenganys y quines esperances no'n trauriem del llibre nostre, del drama de la nostra vida!

—Suposant que tothòm sabés escriure...

—Tothòm ne sab d'escriure pera ell, tothòm que sab fer lletres, ¿Ne vol una proba?

—¿...?

—¿Còm es que tots els que escriuen se pensan intimament que ho fan molt bé?

—Oh! tothòm no.

—Tothòm. Els que no ho diuen, ho pensen. Si el diable no hagués inventat la virtut de la modestia, tots ho dirien...

M'ha fet gracia això de que'l diable ha-

via inventat la virtut de la modestia. Fins m'ha semblat *subversiu*. Quan jo ho dich que aquest jove no deu ésser gayre creyent. Però no l'he volgut interrompre. No sé si ha sigut perque m'interessava lo que deya o per por de que al explicar el concepte m'aparegués més clara la seva... maldat. No voldria perdre-li la mica de simpatia que li tinch. En fi, ja tindrè ocasió d'esbrinarho tot això. Ara vull transcriure la nostra conversa.

— ...Tothòm ho diria, perque sense modestia, parlarien sincerament y sincerament ningú's pensa fer mal fet lo que fa.

— Però, es pot pensar ferho bé y ferho malament.

— No es pas això. Lo que hi ha, es que sembla dolent als altres, perque'ls altres no hi poden veure en aquells escrits lo que hi veu el seu autor: troços de la seva ànima, aspectes de la seva veritat, detalls lluminosos de la seva bellesa. — Però, vostè m'ha dit: suposant que tothòm sapigués escriure, y jo l'he interrompuda. ¿Què volia afegir?

— Suposant que tothòm sabés escriure, y suposant que tothòm escribis, ¿creu vostè que la majoria dels dramas, o llibres de vida, com diu vostè, no resultarien vulgaritats y tonteries?

— No digui això. No hi ha cap vida vulgar, no hi ha cap drama verdader, tonto; y sobre tot, no hi ha cap vida humana que no sia un drama força interessant. Vostè m'ha dit: «Jo per exemple...»

— Sí; jo, per exemple, no'n tinch de drama.

— Que no'n té! No ho digui pas això! Vostè es la protagonista d'un drama, d'un gran drama, perque vostè es sensible y nirviosa. Miri: Se creu generalment que'ls dramas són deguts a fets externs a nosaltres: la fatalitat, la casualitat, les circumstancies... Es un gran erro. Els dramas depenen d'un meteix, de nostra sensibilitat, de nostre temperament. Un drama es la realitat grollera desfent nostres somnis; es la perdua sobtada de les nostres ilusions; es la irrealisació dels nostres desitjos; es la desfeta dels nostres amors. Tothòm qui viu estima, tothòm qui estima vol ésser estimat. Estimar es la primera necessitat de tots el homes, l'ésser estimat es la seva primera y més gran ilusió. Vostè meteix...

— Oh jo!... he respost evassivament.

— Vostè meteix estima, ha estimat y estimarà. Potser no ha arribat, encara per vostè, l'hora de la suprema estimació, l'hora de l'amor gran y dominador, però si no ha arribat, arribarà. Aquella hora serà'l moment culminant del seu drama. La desfeta s'iniciarà desde aquell instant y la catàstrofe vindrà necessariament. Tart o d'hora, quasi bé sempre tot seguit, comprenèm que'l nostre gran amor de la vida resta incomprès y el sèr o sers estimats ens resten també incompresos. Y desde aquell moment de desilusió y de desespero sofrim un cambi radical. Comprenèm el gran erro de la nostra joventut: el nostre cor vesant mel volia donarla; la nostra gola seca desitjava mel d'altres cors; y un jorn notèm, ab terror primer, ab tristesa després, que la nostra mel sembla amarga als altres, y lo qu'es pitjor encara, que nosaltres també trobèm amarga la que'ns donen ells.

— ¿Y aleshores...?

— S'asseca la font. El nostre cor sensible ja no *liba* més. Ens concentrèm, ens tornèm egoistes y el gran drama, es a dir, la gran decepció de la vida ens apareix en tot son horror. Ens trobèm sols al món y no podent estimar ni ésser estimats ens posèm a contemplar melancòlicament lo que passa a nostre entorn; y comencèm a comprendre, a través de l'engranatge dels petits dramas que'ns environen, la gran tragedia humana colectiva qui es la suma de tots aquests dramas petits, qui es la vida verdadera. Comencèm a tenir experiencia, comencèm a estar tristos, comencèm a capir el nostre drama y els dramas dels demés. Ara diguim si vostè...

— Oh! no, jo no...

— Encara no; potser encara no. Però vostè es molt sensible, vostè n'hi té molta de mel al cor, y no ho oblidí: la seva decepció, el seu drama intensos, tant més intensos com més tendre tingui el cor... Creguim, escrigui.

— En tot cas ho tindrè d'escriure després, quan m'hagi passat, quan hagi patit.

— No. Té de començar ara. Ara té de fer la exposició. Ara té de presentar la protagonista, y pera presentarla fidelment, després no hi seria a temps. Després ja la presentaria trista, *fanée* sens ilusions, sens esperances. Presentila ara tal com es, pura, ilusionada, amorosa y després expliqui el drama, la de-

cepció, senzillament, tristament y ja ho veurà quin contrast, quina *débâcle* se llegirà entre línies.

Y aquell vespre'm vaig posar a escriure. Vaig evocar la meua infantesa y vaig notar les impressions més intenses de ma existencia fins ara. Vull veure si un jorn al llegir-me — quan ja hagi passat el meu drama, la meua gran decepció, com ha dit el meu canceller — sabré retrobar en les ratlles per mi escrites aquella donzella somniadora, seria ja en la flor de sa joventut, intranquila, nirviosa y esperançada que avuy ha sentit per primera volta una gran depressió d'anim y un gran buyt intern a l'escoltar les paraules d'un jove misàntrop qui evidentment t'è d'haver patit molt, si no es — jo no crech que ho sia — un cinich vulgar.

Lo que no puch negar es que ses paraules m'han impressionat fonament y que l'espero, no sè si ab impaciencia o ab recel, però que l'espero'l meu drama.»

Per la copia,
EMILI TINTORER

IMPRESSIONS DE PARÍS

Me desperta un soroll de traqueteix esgarifós barrejat de xisclets estridents, cruixits metàlics y de damnats qui s'arroceguen pantejant. Trech el meu cap per la finestreta del vagò: Sòch a la estació del P. L. M. Al meu davant, sota d'un cel de plom s'extèn una planura immensa plena de vagons y de trens negres com sutge; semblen talment una visió dantesca d'un infern aborrit... mesqui... científich. Surto de l'antre aquell y prech un cotxe: el cotxer vol estafarme, però li prego amabilitat... y li recordo qu'hi ha policia: de resultes ens fem amichs; me convida a pendre un *aperitif* (com es de suposar, pagant jo), y'm pregunta si he estat may a París; al contestarli afirmativament. — «No hi ha més que un París, ¿veritat? — afegeix: Y els edificis baden llurs portals y finestres per repetir-me la pregunta aquesta que vibra arreu: en les fulles dels arbres, les pedres dels carrers y la polç que tot ho envolcalla y vibra xorcament ab la ignocencia estúpida de la urb. Es una passa. Les cases y els monuments — tot pie d'anuncis — tor-

nen a presentarme ses fatxades simètriques, repetides, monòtones; dibuixades ab compàs y tiralínies; cofoyes de veures tan afalagades y grans; empastifades d'una negror — que may pot èsser patina, donchs no es més que bruticia, fum y humitat; y atipadores com un tall de bou ab mantega. — Els francesos passen corrent, més interessats que interessants: les franceses són — a primera vista — l'única nota simpàtica del conjunt.

Jo'm sento amatat d'una alegria esbojarrada, perfectament igual y contraria a la que m'inspira la llibertat salvatge de la boscuria solitaria; m'estiro, extenent desvergonyidament mos peus en el lloch del davant del cotxe y aspiro intensament el fum d'una cigarreta que sembla arribarme pessigollejant fins a les meteixes puntes dels dits. — Pels boulevards trobo una pila de catalans; no sè si me'n alegro o si'm sab greu. Vaig a raurer a l'Hotel ahont posa un d'ells — quin nom coneix tothòm. — Junts anèm a dinar y després al Saló de pintura tot discutint la importancia francesa; ell ha viscut anys a París y — naturalment — t'è la passa. Deixèm de banda el saló oficial (perque ja sabèm tot lo que pot donar de si, lo oficial) y ens endinzèm pels salons de la *Société Nationale des Beaux-Arts*.

La impressió general es de mediocritat, de cansanci, producte d'una busca afanyosa; de cuydado excessiu en la manera y en la caça d'armonies estranyes; hi ha algùn quadro bonich, distingit; els catalans no hi fan cap mal paper. Ha fet enrahonar molt un *llorito* que s'assembla a l'emperador d'Alemanya; aquell retrat — sense firma — diuen qu'es ell meteix qui l'ha fet.

El *clou* (com aqui diuen) del saló es un quadro d'en Roll, de mitjanes dimensions, mitjà dibuix y menys que mitjà de concepció. Representa una dòna, una dòna núa, ajeguda en un pobre matalàs de quadros blancs y blaus; el fons fosch fa ressortir algùn fragment vibrant y clar de la cara y el pit; però jo — que desconech els simbolismes que'ls francesos han descobert en aquell troç de tela — no veig més que un estudi en posició antiestètica (per no dir repugnant) que podria recordar una mà de mestre, si no fos mal construït, desdibuixat y un xich brut.

Lo més notable del Saló són les dones que s'hi passegen. No deixen veure res. Llur superba bellesa porta per ròssech el marit, els amichs y finalment el públich. Fujo d'allí, tot sol — pera deixondirme — y els mils cotxes que corren pels Camps Eliseus y la gentada que hi pren la fresca no fan més que recalcar-me la meteixa impressió, fins al punt de que'm sembla estar dintre un harèm. De sobte sento un cop a la esquena, vaig rodolant per terra; sento que al meu voltant passen cavalls y cotxes én cabalgada diabòlica y a l'aixecarme y persuadir-me de que—per miracle—no he pres mal, recordo que *no val a badar*. Ab tot no puch menys que quedarme badant al llegir en les meteixes portes del cementiri y grabat en la pedra ab grans lletres, el lema: *Liberté, égalité fraternité*... decididament aquests francesos són tan ximplers com els d'allende l'Ebre; trobat el mot ja's queden descansats; però com són alegres se poden tolerar. Deu nos en guart d'un ximple trist que's pren en serio la seva ximpleria y fa patriotisme y politica creyentse insubstituible! Trobo a un altre amich català qu'es aquí pera estudiar (ja veuréu si n'ha après de coses!), anèm a un restaurant barato; demanèm una sopa de formatge y el moço, qui compareix al cap d'una hora ab una restellera de plats, ens serveix a cada hu una escarxofa; li demostrèm son erro; desapareix sense dir res com un esperitat, torna a apareixe ab una altraatedral de plats que tot d'una s'enderroca; cau a terra ab brugit infernal y a l'instant torna a quedar reconstruhida en mans d'aquell moço-fantasma, per art d'encantament; segueix aquest sa tasca corrent impertorbable... y per miracle sopèm y no'ns emmatzinèm... per miracle. Al nostre entorn una colla d'estudiants y estudiantes se mocoguen desesperadament ubriachs de carn; aquestes xicotetes tan reboniques que serveixen de pastura a aquells panxa-contents m'empalaguen y atipen més que'l sopar y me'n vaig. Mon amich me desencamina cap a la fira de Neully. Sota una serie de garlandes, bon xich ridicoles fetes ab bombetes elèctriques y entre dues series de barraques infectes, una munió de gent abigarrada fa el boig... o ho es. La cridoria desenfrenada queda ofegada pels sòns aixordadors d'in-

nombrables orgues y *charangas* que toquen *La machiche* y altres excessos espanyòls, a quin compàs de pas doble... y fins triple, ballen un tango dues andaluses de... Montmartre; roden els cavallets automàtics, se gronxen els columpis, tiren al blanch, els que volen encara més soroll, y pregonen els marxants saltimbanquis y demès *morts de fam* les excelencies dellurs respectives barraques.

L'idol de la festa es el porch, — en substitució del badell d'or, — deu suprèm de Paris. Hi ha porchs de tots tamanys, fets ab totes les posicions y materies possibles. Mon company ne compra un parell que fa oferir pel venedor a dues modistetes. «Aquestes són autèntiques; de les que trevalen d'un cap de dia a l'altre», me diu com bon coneixedor (o com persona experimentada). Y en efecte; sembla que'ls hi costa acceptar els tocinos y acceptar després la conversa y, finalment, la nostra companyia. Però encara no m'he adonat de les maniobres del meu company que ja me'l veig enfilat dalt d'un tocino de fusta d'aquells que roden com els cavallets y abraçat a la que ha triat per amiga qui ha pujat junt ab ell, com naufrech a la taula de salvació. Y encara si no fessin més que anar abraçats, compendria millor la indiferencia d'aquella atapahida rodona de badochs qui contemplen l'espectacle somrient! Sortim de la festa aviat y ens despedim perque elles han d'èsser puntuals al taller de bon mati; mes quedem en trobarnos demà, y mon company — sagnantse en salut — les acompanya fins a la porta de llur casa; car diu que si no ho feya així s'arriscava a no veureles més.

Me'n vaig tot sol cap a l'Hotel, pels boulevards ensopegant a cada pas ab dones — generalment elegantíssimes — que quan veuen que no'm poden demanar altra cosa, me demanen déu cèntims. Per no veurem amohinat no'm queda altre recurs que caminar ab la vista baixa com un seminarista.

La sed m'abrusa; me fico en un café a pendre un xop: al meu costat hi ha una criada bretona; la seva cofia contrasta ab la elegancia del senyor qui està ab ella. Per lo que sento, me sembla com si fos ella la qui el volgués convertir y redimir a n'ell. Malparla dels parisenchs que són uns brètols sense cap mena de delicadesa, degut a que no tenen religió, segons ella... El contrast entre

lo que diu aquella minyona y lo que fa, no pot ésser més violent.

Per les taules d'enfront hi ha un aixàm virolat de fulanes que senten els efectes de l'alcohol. Sembla que hi ha també alguna senyora ab son marit, però no's coneix, perquè en aquesta terra han cercat y assolit l'ideal democràtic de semblarse les unes a les altres. A l'altre costat meu sento també una conversa interessant.

Dos periodistes — (aquests sers, àrbitres de la França, que per tot se fiquen, que per tot se veuen, que de tot entenen y tot ho remouen) — discuteixen sobre les prendes de vestir dels cimals polítichs francesos; la discussió s'escalfa, y són les altres prendes dels cimals y ses riquissimes *toilettes* lo que serveix després de tema; y enlayrantse llavors l'un d'ells a les grans tesis, proposa en serio, la promulgació d'una lley d'expropiació forçosa pera l'adquisició, per part de l'Estat, de les hermosures femelles. Les dònes qui-

nes formes atraguessin un xiquet massa'ls esguarts, fent distreure a la gent de sos quefers y en conseqüència destorbessin, deurien ésser recloses y consagrades en un magnífich edifici quin nom fóra: Palau de la Bellesa, y quin emplaçament hauria d'ésser al costat de la Cambra de diputats.

Me rendeix el cansanci: me'n vaig al llit, però la meteixa fadiga no'm deixa dormir; la major part del dia he viscut artificialment; y en mon insomni, la dòna nua d'aquell quadro d'en Roll, ajeguda en un matalàs, disposada a servir de *trottoir* al primer galipau que volgués trepitjarla y enquadrada ab un gran march negre que se'm fa en la imaginació per moments més negre y gran, me sembla el símbol plàstich de la França d'avuy.

BONAVENTURA CONILL

Paris, juny del 1906.

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Kies. Si *ies* ens expressa la possessió, traduhint la idea que nosaltres expressèm ab els mots *d'algú*, *kies* traduhirà nostre interrogatiu *de qui?* y nostres relatius possessius *de qui*, *quin*, *quina*, ab llurs plurals corresponents, donchs el mot *kies* no's pluralisa.

Ex.: (Interrogatiu.) ¿De qui es aquesta iglesia?, ¿*kies estas tiu çi preĝejo?* (literalment: ¿*De kiu estas*, etc.? ¿A qui pertany?, ¿*al kiu apartenas?*)

(Relatiu.) La dòna de qui jo tinch el mocador, *la virino kies naztukon mi havas*. El bou quina mort fou terrible, *la bovo kies mortigo estis terura*. L'home quin barret es ample, *la homo kies ĉapelo estas larĝa*, etc.

(Francès) *à qui?*, *dont*, *duquel*; (anglès) *whose*; (alemany) *wessen*. (U. V. Z.)

Nota. La interrogació's fa en Esperanto ab la particula *ĉu* que tradueix nos-

tre giro *es que?* y la inflexió de veu que fem pera interrogar. Ex.: Vostè camina, *vi marŝas*. ¿Es que vostè camina?, ¿*ĉu vi marŝas?* Vostè es el meu vehi, *vi estas mia najbaro*. ¿Vostè es el meu vehi?, ¿*ĉu vi estas mia najbaro?*

Ĉu, (francès) *est, ce que*; (anglès) *whether*; (alemany) *ob*; (polach) *czy*. (Universala Vortaro. Zam.)

De la meteixa manera que de tota oració ahont hi ha un mot negatiu, se suprimeix l'adverbi negatiu *ne*, tota oració ahont hi ha un d'aquests mots simples interrogatius per essencia, *kio*, *kIU*, *kia*, *kies* se suprimeix la particula interrogativa *ĉu*.

Ex.: ¿Qu'es això? — ¿*Kio estas tio?* (y no: ¿*ĉu kio estas tio?*)

¿Qui corre? — ¿*Kiu kuras?* (y no: ¿*ĉu kiu kuras?*)

¿Quin temps fa? — ¿*Kia vetero estas?* (y no: ¿*ĉu kia vetero estas?*)

¿De qui es la copa? — ¿*Kies estas la kaliko?* (y no: ¿*ĉu kies estas la kaliko?*)

Diccionari. *Ajn*, (francès) *que ce soit*; (anglès) *ever*; (alemany) *auch nur*; (polach)

kolwiek. (Universala Vortaro. Zam.) Tradueix nostre giro *sigui... sigui*, e indica la indiferencia respecte d'una o altra persona. Ex.: *Sigui lo que sigui, no ho vull, kio ajn mi ĝin ne volas.*

Sigui qui sigui, jo no'l salutare, *kiu ajn, mi lin ne salulos.*

Sigui quina sigui (la classe) la llençaré, *kia ajn, mi ĝin jetos.*

Sigui de qui sigui, *kies ajn.*

El nostre giro *sigui... sigui* exigeix la repetició del pronom quant segueix al giro un verb complementari. Aquesta repetició no's fa en Esperanto. Ex.: *Sigui lo que sigui lo que'm porti no ho vull, kion ajn vi al mi portos.*

tos, mi ĝin ne volos (y de cap manera: *kio ajn, kion vi al mi portos...*, etc.)

Sigui qui sigui el qui vingui jo no'l saludaré, *kiu ajn venos mi lin ne salulos* (y de cap manera: *kiu ajn, kiu venos*, etc.)

Sigui quina sigui la que'm dongui, la llençaré, *kian ajn vi al mi donos, mi ĝin jetos* (y de cap manera: *kia ajn kiun vi al mi donos*, etc.)

Sigui de qui sigui la que'm portará, *kies ajn vi al mi alportos* (y de cap manera: *kies ajn kiun vi al mi alportos*).

Ab la lletra *t* anteposada als mots simples *io, iu, ia, ies* ne fem els demostratiús.

F. PUJULÀ Y VALLÈS.

(Seguirà)

NOVES

El passat diumenge va celebrarse en el teatre Comptal el *meeting* de protesta, iniciat per l'«Aplech Catalanista», contra'l projecte de portar els presidis d'Àfrica a Figueres. L'acte va resultar tan grandios com requereixen les aspiracions de tota Catalunya, resoltament oposades al desacert d'un ministre avuy en vaga. Era imponent veure més de cinch milers de persones, distribuïdes en totes les dependències del espayó teatre, aplaudint als oradors a mida que anaven presentantse en l'escenari. Obri l'acte'l diputat a Corts per Figueres senyor Salvatella, parlant tot seguit el ferm catalanista senyor Manau, qui, ab tons ben enérgichs va combatre'l projecte, siguent aplaudit ab entusiasme. Prengué després la paraula'l senyor Roig y Pruna, de la Comissió organitzadora del *meeting*, qui, al finalisar son parlament, tingué que apaybagar l'entusiasme dels oyents, ab un crit de «Visca la civilització catalana!», que fou unánimement contestat. El senyor Gambús, en nom d'El Poble Català, y en substitució d'en Jaume Carner, dirigí la paraula al públich qui va aplaudir-lo ab entusiasme, contestant unánim el crit de «Visca Catalunya!» que va donar l'orador a l'acabar son parlament. Prengué la paraula després el senyor Bremón per «Catalunya Federal», quin orador va cloure son bell discurs ab un crit de «Visca la federació y l'amor de totes les patries de la terra!» Seguidament ocupá la tribuna'l senyor Ventosa y Calvell en nom de la «Lliga Regionalista», dirigint al públich una hermosa y valenta disertació que acabá ab un «Visca la dignitat de Catalunya!» El President de la *Unió Catalanista* senyor Martí y Juliá, va pronunciar un bellíssim discurs rublert de sanitoso doctrina

y de fermesa catalana, cloguentlo ab aquesta frase: «Es precis que demostrém que Catalunya té voluntat, y dihèm a l'Estat espanyol una sola paraula: No'l volém!» L'orador fou aplaudit ab entusiasme durant llarga estona, fins que va dirigir-se novament a l'auditori, dihentli: «Diguèu tots ab mi: No'l volém!», siguent contestats aquests mots per tota la concurrencia. El senyor Salvatella, després del President de la *Unió Catalanista*, va aixecarse a parlar; mes, tot just hagué dit les primeres paraules, alguns elements enviats, de segur, pera destorbar l'acte, van promoure y ésser causa d'un gros escándol; però'l públich, tot el públich, va cuydarse de treure del teatre a l'esvalotador y als tres o quatre quins li feyen rotllo. Així va poguer el senyor Salvatella continuar son hermós discurs, quin fou interromput moltíssimes vegades per xardorosos aplaudiments. L'acte va acabarse ab gran ordre y entusiasme, malgrat els desitjos dels qui volien deslluhirlo. No compten aquests elements forasters en que sempre, y més ara que may, els catalans saben imposarse ab llur cultura y progressiu civisme. Això es lo que dol y nequiteja a llurs enemichs, que oviren ab recança una mort ja ben propera de tot lo que aquí no representi y entranyi l'amor a Catalunya.

Totes les protestes, tots els *meetings* y tots els treballs públichs y privats que fan els catalans pera que no'ns portin a Figueres els presidis d'Àfrica, no servirán de res. El govern d'Espanya ho té decidit: Molts cents presidaris vindrán a Catalunya. Si no fos la cosa tan trista quasi bé'ns en alegrariem, puig el nou ultratge augmentará l'estol dels catalanistes. Decididament són tontos a Ma-

drid. No deixen passar dia sense proporcionarnos un motiu pera justificar y rahonar les nostres aspiracions autonomistes.

Y tan fàcil d'arreglar com era això dels presidis. Segons diu un diari a Jaén els solíciten. Allí hi tenen un castell que sembla fet que ni d'encàrrech.

¿Per què no'ls hi porten, donchs, els presidaris a Jaén?

¿A Jaén, saben? Allí ahont hi *vive don Lope de Sosa*.

El Liceu estarà tancat l'hivern que ve. No hi ha hagut avinença. *Palquistes y butaquistes* s'han tirat els trastos pel cap y ni's faràn obres a la sala d'espectacles, ni's troba empressari, ni hi ha junta de govern, ni les ballerines faràn les delícies dels senyors respectables, inteligents en l'art de Terpsicore.

Si no fos per la pobra gent que'n viu del Liceu, la solució seria molt senzilla: Pregar, pregar força a Deu pera que un llam del cel hi calés foch. «Morta la cuca, mort el veri», diu el ditxo. Mort el Liceu, mortes les baralles.

Bé es veritat que'n farien un altre, encara que sols fos pera tornar a barallarse.

Són tan *xafarders* molts propietaris del Liceu! Perdoniu: voliem dir batalladors.

En Cullaré, el distingit periodista català que se'n va anar a dirigir *La región vasca* a San Sebastián ab el noble intent de *fer patria*, es a dir, de fer regionalisme qu'es l'única manera de ferne, ha sigut objecte d'una agressió brutal. L'agressor era un inconsútil. En Cullaré ha protestat serena y dignament com a home de rahò qui no comprèn la rahò de la força, y ha promès en nom seu y en nom del diari que tan bé dirigeix, prosseguir la campanya de reivindicacions autonomistes sense vacilacions ni por.

Nosaltres al protestar de l'inqualificable atentat, encoratgèm al distingit escriptor pera que perseveri en sa lloable tasca.

En la «Escola Horaciana», tingué lloch el diumenge a la nit una festa infantivola ben simpática. Començà ab una conversa familiar entre'l professor senyor Vila y els alum-

nes de la secció elemental sobre diferents materies demostrant els infants els molts coneixements que posseheixen. Es de notar que la conversa fou improvisada. La segona part era musical, cantant els alumnes, qui formen un petit orfeó, diferents composicions ab força sentiment. Després, una nena recità *La Formiga* ab desembraç, y acabà la festa ab la representació d'una obreta de circumstancies, ab alegria y satisfacció per part de tothòm...

Com ja hem dit, la festa de la «Escola Horaciana» fou una festa ben simpática.

Publicacions rebudes:

Estiuet de Sant Martí, poema d'Apeles Mestres. Ha sortit y hem rebut ab goig la segona edició d'aquest hermós llibre, quina millor recomanació es fer notar que feya molt temps qu'estava agotat. Preu, 1 peseta.

Girassol, comedia en tres actes de l'Ignasi Iglesias, estrenada ab èxit l'hivern passat al teatre Romea. A son degut temps donarem el corresponent judici critic. Se ven al preu de 2 pessetes.

Pasqua Florida. Poemet, part en prosa y part en vers d'en Xavier Viura. Forma un follet de trentadós planes que's ven al preu de 50 cèntims. Està correctament escrit. Tant la prosa com els versos lliures qu'el componen són dignes d'un poeta somniador.

Homenatge dels catalans a Enrich Ibsen. S'ha publicat en forma de quadern molt nodrit, contenint treballs de més de quaranta escriptors catalans dels més coneguts. Aquest es el millor elogi que's pot fer de dit Homenatge. Ademés va enriquít ab un hermós retrat del genial dramaturch noruech, degut al llapis d'en Joaquim Biosca, una esperitual caricatura y una vista del Teatre Nacional de Cristiania, del qual era director l'Enrich Ibsen, ab loseu monument y el d'en Bjerson. Lo preu de dit Homenatge es de 25 cèntims, contenint vintiquatre planes de text y cobertes a dues tintes.

Cuba y América. Revista ilustrada que's publica a l'Habana. Conté notables treballs politichs, literaris y artistichs.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

AVIS

Avans d'acabarse aquest mes de juliol repartirèm als nostres subscriptors el volúm segón de l'any, consistent en la versió catalana que, de l'hermós drama *Animes solitaries* de G. Hauptmann, ha fet nostre company de redacció en Oriol Martí.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

Fantasia tràgica en un acte per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès. Se ven en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fóra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLES
- DE -
STOVAINE
BILLON

Pera
les
AFECCIONS
de la **Boca**
Garganta
- y -
Estòmach

Diposiaris y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encrevament ab Diputació).—BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

**CHASSAIGNE
FRERES**

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

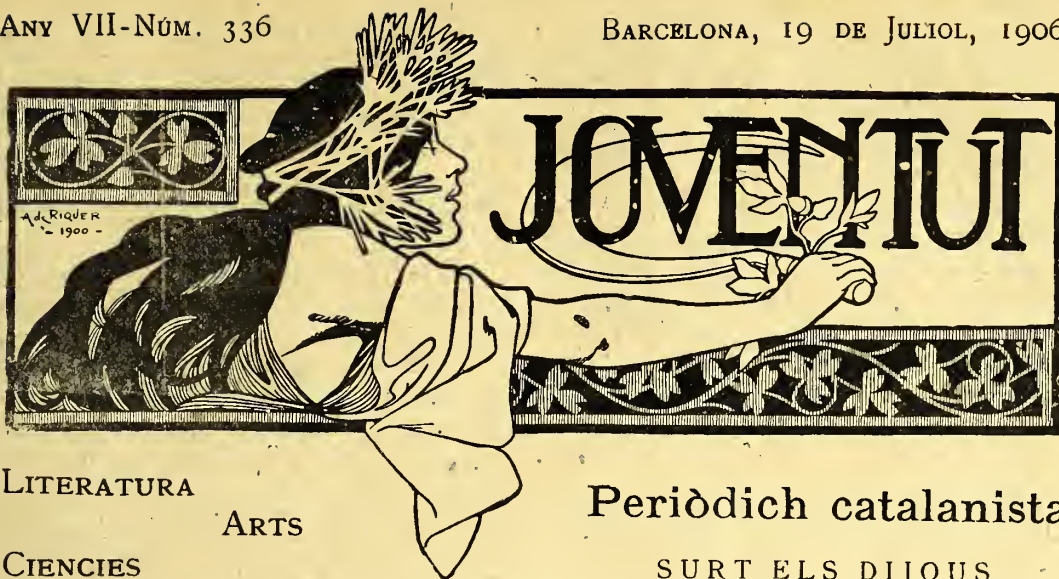
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Reflexions, per Trinitat Monegal. — Mal d'origen, per Emili Tintorer. — La borratxa, per Joseph M.ª López Picó. — Desde Paris, per F. Pujulà y Vallès. — Notes bibliogràfiques, per Lluís Via y R. Miquel y Planas. — Associació Ibseniana, per Pere B. Tarragó. — Teatres, per Pompeius Gener. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

REFLEXIONS

Desde mon balcó pogui contemplar alguns dels actes públics de les festes de la Solidaritat Catalana; festes en les que hi prengueren part catalans de totes les comarques de nostra terra, fossin quines fossin llurs idees y modos de pensar, desde'ls ultra-conservadors fins els ultra-radicals; festes organitzades y celebrades en honor dels qui en el Senat y en el Congrés defensaren la causa de la llibertat y de la justícia conculcades per una lley que, segons totes les aparences, anava dirigida contra'ls fillés de nostra estimada terra.

Funesta lley qual discussió desvetllà tot el poble català y contra la que s'aixecaren els homes qui de cor y de pensa no poden estar may al costat de l'arbitrarietat y el despotisme: lley filla de l'atrabilianisme del sistema centralisador qui vol anorrear tot lo que'l discuteix y contradiu; lley, en fi, qui no meres-

qué més que defenses vergonyants y desdixades. Però lley benehida per nosaltres avuy, tota volta que mercès a n'ella'ns juntarem tots els catalans qui estimem a nostra terra, deixant de banda petiteses y diferencies que fins ara'ns separaven.

Vegi aleshores tot un poble seriós qui convingut de la missió que té encarregada y desitjós de posarse al nivell de sos ideals enlayrats, volgué mostrar l'agrahiment a tots els quiesmerçaren llurs forces en defensa d'aytals ideals; vegi tot un poble qui sense cridories, escàndols ni esvalots se llençava al carrer y que ab un ordre marvellós rendia tribut d'homenatge als qui tan bé saberen defensar la Justícia y la Llibertat.

Y el cor se m'aixamplà al respirar l'atmosfera d'entusiasme qui sortia d'aquella sensata multitud; senti la febre que animava a mos compatricis y les llàgrimes de joya brollaven de mos ulls al fruïr semblants espectacles. «Nostre poble es de la fusta dels grans pobles», vaig pensar. «Nostre poble arribarà; Catalunya serà.»

Les festes continuaren sens interrupció de cap mena, sempre ab la meteixa serietat, regnant l'ordre més admirable.

Convinguts estem que'ls qui foren nostres hostes al tornar a llurs llars, compresos encara dels actes que presenciaren, satisfets d'ha-

ver defensat al poble qui sabia y volia re-
 alisarlos, se digueren en son fur intern: «Ca-
 talunya té dret a ésser.»

Passades les festes vaig reflexionar bon
 xich, y traslladantme a altres temps no massa
 llunyans, se m'ocorregué preguntarme: «¿Hau-
 rien aleshores transcorregut aytals festes ab
 la meteixa serietat? ¿Hauria regnat en elles el
 meteix ordre? ¿Haurien els manifestants sigut
 respectats per tothòm com hohan sigut ara?»

Y compregui la gran obra de cultura y
 d'avenç que s'havia realisat en nostra terra
 en nom de l'Autonomia y de la Llibertat,
 predicades arreu pels catalanistes y els repu-
 blicans de bona fe: y compregui, ensemps,
 que aytals prèdiques havien donat tan exce-
 lents resultats perque'ls apòstols qui les fe-
 ren parlaven y sentien com nosaltres. Els co-
 neixiem a tots; eren de nostra terra: per això
 ens convenceren.

Aquestes reflexions han tornat a reprodu-
 hirese en ma pensa al tenir coneixement de
 lo ocorregut al anar alguns denostres compa-
 tricis, en justa correspondencia, a pendre
 part en les festes que's celebraren en les ter-
 res vasques y ensemps a predicar les bones
 noves de Llibertat, Autonomia y Solidaritat.

Allà les festes foren interrompudes; hi ha
 hagut desordres y escàndols; han sigut atro-
 pellats diferents individus, especialment un
 amich nostre qui temporalment hi vivia ab
 el sol objecte de propagar les redemptores
 doctrines. Y aytals desordres, esvalots y atro-
 pells han estat promoguts pels partidaris,
 massa nombrosos encara, de l'ominós regim
 centralista.

¿A què fou degut tot això?

A que allí, com aqui en altres temps, en-
 cara dominen els cacichs veritables qui tira-
 nisen el poble; a que'l poble està dividit en
 lliberals de l'un y conservadors de l'altre; a
 que no han ohit predicar la santa tolerancia
 per les opinions d'altri; a que no ha arribat
 a bon terme l'obra de cultura y d'avenç qui
 redimeix y regenera als pobles al crit de
 Autonomia y Llibertat.

Cal, donchs, que'ls fills de Basconia qui
 sentin amor a aquestes idees y principis, co-
 mencin la tasca; que prediquin arreu llurs
 doctrines, y que quan sien ja escoltats per tots
 o quasi tots llurs compatricis, ab totes ses

forces enrunin l'aclaparador caciquisme y
 esborrin de la pensa d'aquests fins el recort
 dels partits politichs de motllos vells; que
 tots, uns y altres, animats per la santa tole-
 rancia s'acoblin, assadollats d'amor a sa na-
 diua terra, pera trevallar a la una en defensa
 de llurs drets y de la Justicia y la Llibertat.

Aleshores podran celebrar grans festes de
 vera solidaritat y rebre y ohir als missatgers
 qui d'altres terres hi arribin pera predicar la
 vera germanor y la llibertat y autonomia dels
 pobles.

Y, mentres tant, cal també que nostres
 apòstols, tots a la una, sien quines sien llurs
 particulars idees, recorrin tota Catalunya
 predicant la bona nova y ajudin a moltes de
 nostres comarques qui pateixen encara'l jou
 del caciquisme més asquerós: el petit caciq-
 uisme. Primer, Catalunya y els catalans: des-
 prés ja'ls hi vagará pera trevallar ab l'objecte
 de redimir les altres terres qui podien, per
 ara, pendre exemple de la nostra.

TRINITAT MONEGAL

MAL D'ORIGEN

L'Ajuntament actual de Barcelona ha si-
 gut criticat en tots els tons: Que si parlen
 massa, que si no fan res, que si tal projecte,
 que si aquells abusos, que si les recomana-
 cions... etc. Això deixant de banda les immo-
 ralitats y les petites murmuracions y calum-
 nies qui s'escampen arreu passant d'orella a
 orella.

A pesar de tot això, jo sento per l'actual
 Ajuntament de Barcelona una simpatia sen-
 timental; més sentimental que reflexiva.
 Aquest Ajuntament es producte de la volun-
 tat del poble. Com may la voluntat dels ciu-
 tadans barcelonins, més o menys sugestio-
 nats, més o menys enlluhernats, però lliures
 a la fi, se troba representada pels nostres re-
 gidors. Y aquest sol fet de que'ls vers prin-
 cipis democràtics — de que'l govern y l'ad-
 ministració del poble barceloni derivin direc-
 tament del meteix poble—sien una realitat y
 no una vana fórmula com ho es pera'l govern
 y administració d'Espanya, fa que'ls qui sos-
 pirèm per fórmules més perfectes encara,
 considerèm l'estat politich actual de Barce-
 lona com un avenç encoratjador.

Prescindint de les simpaties personals, y

fins de la major o menor afinitat d'idees que ab els actuals regidors puguin lligar-me, jo constato'l fet ab satisfacció, puig que aquest fet, deixant de banda les persones, representa que aquí hem donat ja'l pas decisiu en la historia politica dels pobles. Pas tan decisiu, que un cop donat no es possible desfer-lo. D'ara en avant l'Ajuntament de Barcelona representarà'l voler dels ciutadans conscients.

Els principis de filosofia o de teoria politica democràtics, hán triomfat essencialment. ¿Què hi fa que no hagin triomfat en tota sa puresa? Evidentment els electors barcelonins obehiren, al depositar llur vot en favor de tal o qual personalitat, a lo que'n podríem dir esperit de partit. Cada elector ha votat en favor de tal home perque era regionalista o perque era republicà. Comptats foren els qui, al votar, votessin per creure que aquell home representava millor que cap d'altre les propries idees o aspiracions. En una paraula: l'actual Ajuntament representa, més que'l triomf de la suma de les voluntats individuals, el triomf de la disciplina politica. «¿Ets catalanista? ¿Ets republicà? Ja n'hi ha prou. Això, qu'es lo essencial per a començar, te conquereix el meu vot » Jo crech que així rahonaren els ciutadans qui elegiren l'actual Ajuntament.

Dia vindrà en que podrèm rahonar d'una altra manera. Dia vindrà en que podrèm barrallarnos catalanistes ab catalanistes, republicans ab republicans, y ab aquells aquests, y aquell dia demanarèm més garanties als nostres regidors: els hi demanarèm que representin més concretament la nostra pensa y la nostra voluntat.

Y aleshores ens fixarèm més en les persones. Ja no'ns serà igual que guanyi en *Pere* o que guanyi en *Pau*, mentres sia republicà, mentres sia catalanista; ja'ns estimarèm més que sia en *Pere* y no en *Pau*, perque en *Pere* es més honrat, té més talent y pensa y veu les coses d'una manera més semblant al modo de véureles y pensarles jo meteix.

Donchs l'actual Ajuntament de Barcelona m'es simpàtic perque representa les dues grans idees essencials del poble: catalanisme, república. Però res més; jo crech qu'en el fons no representa res més. Perque cada hu de nosaltres som quelcòm més que catalanis-

tes o republicans, y aquest quelcòm més volèm que'ls nostres regidors també ho sien.

Els obstacles que a n'això s'oposen són avuy ja febles, quasi insignificants. Avuy ja no hi ha cap por de que aquí pugui guanyar un centralista, pugui guanyar un monàrquich. Per lo que's refereix, donchs, a les eleccions municipals, ha arribat l'hora de *trencar files*. Ja no més disciplina, ja no més allò d'anar a votar com a béns, perque en Lerroix ho mana, perque ho disposa la «Lliga Regionalista», ni tan sols, si el cas se dongués, perque ho imposa la Solidaritat. Puig que ja èstèm segurs de que, guanyi qui guanyi, qui guanyi serà un *solidari*, jo — y tots, cada hu per ell — tinch de voler que aquell solidari sia dels meus.

Si, es necessari dirho ben alt: la vera doctrina democràtica es refractaria a tota mena d'idols, a tota mena d'apòstols, qu'ells fàcilment se converteixen en dictadors ab careta. Tan bell punt no sien ells absolutament indispensables devèm *poliment*, ferlos baixar de llur *trono*.

Això es lo qu'exigeix la educació politica progressiva dels barcelonins, educació de que n'han donat tan belles mostres. Per'aniquilar a l'enemich comú en el gran camp de batalla precisaven quefes, generals, estat major d'amples coneixements tàctichs. Avuy a Barcelona ja sols resta una lluyta profitosa, una lluyta que'n podríem dir de guerra civil, pera la qual sols necessitèm *guerrillers*. Lluyta benèfica en que guanyaràn més belles y més sonades victories els qui més intímitament encarnin l'ànima complexa de Barcelona.

Sols d'aquesta lluyta pot sortirne la vera representació de la ciutat. Sols per ella'ls vencèdors podràn enorgullirse de la victoria y assumirne les greus responsabilitats. Avuy els regidors de Barcelona sols poden dir — ja es dir quelcòm, però es dir poch: — «Sòch regidor perque sòch republicà, perque sòch catalanista.» Que'n serà d'hermós el dia en que nostres regidors puguin dir serenament: «Jo, catalanista, jo republicà, sòch regidor *perque sòch jo*, perque jo sòch una historia, sòch un programa, sòch una garantia, sòch una fe...!»

Y es per tot això que si l'actual Ajuntament de Barcelona representa quelcòm de

nostre esperit, no'n representa interessantisims accidents, matisos y modalitats trascendentalissims. No hi ha necessitat de citar fets concrets. Fins els qui de lluny y superficialment ens mirèm lo que passa a la *Casa gran*, ens hem pogut admirar d'aquesta veritat: Qualsevulla projecte, innovació o mida, que no afectant directament al respectiu credo polítich, l'Ajuntament tracti d'adoptar, no's veu may defensat ab aquella convicció, serenitat e independència que resplendeixen en els actes de qui està segur de la seva representació. No, els regidors no ho saben lo que'n pensa Barcelona de tots aquells projectes administratius y de totes aquelles mides més o menys polítiques accidentals, com Barcelona no sabia al elegirlos quines eren les idees de cada un d'ells sobre aquests particulars, que à pesar de llur importància cregué un jorn accidentals. Es per això que'ls veyèm vacilar continuament a nostres regidors, que'ls veyèm transigir, y sobre tot, que'ls endevinèm presoners de tal o qual home, de tal o qual entitat, de tal o qual organisme qui manen per rahó d'aquella rahó, bon xich maquiavèlica però imperiosa que brutalment formulen en català així: «Qui paga mana.» Rahó que, traduhida per les circumstancies, podria formularse d'aquesta manera: «Jo Lerroux, jo Lliga Regionalista, vos he fet regidors. Jo podia ferne a qualsevol d'altre mentres fos republicà, mentres fos regionalista. Donchs jo te n'he fet; jo pago; jo mano.»

Heusaquí el mal d'origen—mal necessari un jorn, mal avuy ja quasi bè innecessari,— que pateix el nostre Ajuntament, qui explica una infinitat d'abusos, d'inconseqüències, de disbarats, de febleses y fins de coses pitjors, y que demostra qu'en el fons el poble barceloni, per lo que respecta a les seves aspiracions econòmiques y fins de política local, està representat per nostre Ajuntament d'una manera imperfecta y dubtosa, per no dir absolutament falsa.

Jo sè bè que aquestes reflexions trobaràn detractors, especialment entre'ls vividors polítichs que hi ha en tots els camps. Fins estanthi conformes, no faltaràn els qui creguin que són inoportunes. Si elles prosperessin, podrien portar confusió y restar forces a la

Solidaritat, a la gran, a la hermosa Solidaritat Catalana. Els primers no m'interessessen. Es pera ells el tret. En quant als segons, jo voldria llevallhi la por, jo voldria comunicallhi la meua fe. Fe en el progrés qu'es conseqüència de la lluyta noble de les idees, qui demana trevall constant, qui exigeix activitat y energies continues. Si volèm apropiarnos a la perfecció, si volèm ésser un poble essencialment democràtic y lliberal en el millor sentit d'aquestes paraules, hem de dirho així y hem de ferho així: «No'n tenim may prou; no'n tindrem may prou. Si ahir teniem y avuy tenim un Ajuntament republicà-catalanista, volèm pera demà un Ajuntament barceloni. Y quan el tinguèm, començarèm a voler una altra mena d'Ajuntament ab que es inútil pensar ara.»

Es necessari y profitós tenir present que pera'ls homes qui aspiren a la honrosa distinció de representar estats de consciència o d'opinió colectius, n'hi ha de moltes menes de mals d'origen.

No es pas l'únic aquell de que há mort, fent mala mort y bon xich ridiculament, l'Excelentíssim senyor marquès de Marianao.

EMILI TINTORER

LA BORRATXA

Sorti d'un carreró fosch y brut, tambalejantse. Al trobarse devant de l'ampla y espaiosa plaça, va quedar com entontida; obri els ulls ab esverament y tingué d'aclararlos depressa. La molestava la llum elèctrica, y el moviment de la gent qui anava y venia li feya rodar el cap...

Al voler apoyarse senti que se li escorria del braç un nen de set o vuyt mesos que hi portava. Ab una brusca estiragaçada'l retingué, y se'l tornà a posar com avans, mentres queya de genollons tota extenuada.

El nen feu un xislet estrident, y ella li pegà encara; ben aviat els plors del petit foren la més perceptible de totes les remors confoses qui en aquella hora sortien d'aquella plaça.

Poruga volgué aixecarse, però tornà a caure una, dues, tres vegades; després, fent un gran esforç, arribà a tindres dreta.

Anava tota bruta y estripada; ab un cos mal cordat que no li arribava a la cintura, y

unes faldilles curtes qui deixaven veure un troç de cama moradencia y les mitges al garró plenes de fanch... Als peus hi duya uns sabatots vells y foradats; ensenyava'ls dits grossos mal fets, d'ungles negres y gastades; als talons se li feyen unes crostes terroses...

Començà a obrir els ulls de mica en mica, molt pausadament. Els tenia mitj cluchs encara quan dirigi entorn una mirada de recel.

Ningü s'havia fixat en ella. Tan sols, al davant seu, s'havia parat un baylet de vuyt o nou anys qui se la mirava ab curiositat, les dues mans a les butxaques dels pantalons, dibuixantseli una fina ganyota de burla en els llabis.

El noy aqueix ne cridà un altre, li digué quelcòm y rigueren; de tots els indrets n'anaren venint de noys, y pera ells era una festa la visió d'aquella dòna qui se'ls mirava ab ulls extraviats, mormolant entre dents paraules d'odi, insultantlos ab baixes y acanallades expressions qui a n'ells els feyen riure ab la rialla una mica insegura del qui sent repetir una cosa qui li ha fet gracia però qual significat no endevina...

Y els noys feyen gran gatzara; s'apropaven a n'aquella dòna, estirantli les faldilles, pesigantla, aturdintla ab la seva cridoria.

Ella'ls perseguia esverada, a punt de caure sempre; allargava'l braç que li quedava lliure y feya l'acció d'agafarne un; ells, diligents, s'allunyaven, y al vèurela tota cansada deixaren caure'l braç ab defalliment, cridaven, cridaven tots contents, les cares enceses de tant riure:

— Borratxa, borratxa! Vella tinyosa! ¿Ne vols cinch del negre? Ja te'ls durà'l municipall... —

Y la dòna, excitada, perduda la noció de tot, començava a voltar insegura pera fugir d'aquell rotllo de quitxalla a qui dirigia malediccions incoherents, plenes d'odi baix, in-noble.

El cos se li havia descordat y ensenyava unes carns arrugades plenes de taques, un pit escanyolit y caygut; arrocegava les faldilles d'un cantó, y de l'altre se li aixecaven fins a la cuixa per demunt de llarchs estira-gaçalls de roba qui havia sigut blanca... Tenia'ls ulls oberts extraordinariament; gayrebé se li veyia solsament el blanch, un blanch apagat ple de filaments vermells com de

sang... Ja no podia enrahonar; un panteix fatigós li pujava del pit, y de sa boca'n sortien crits ronchs; tenia'ls llabis coberts de saliva espessa que li anava cayent barba avall, pels costats.

El nen que duya al braç se la mirava esporuguit, sempre plorant. De tant en quant estenia una maneta, la posava plana demunt de les galtes d'ella, y estirava'l braç apretant ab tota la seva força, com si volgués allunyar aquella cara...

El rotllo de canalla s'havia engroixit ab molts curiosos qui al passar s'aturaven d'esma, la majoria tan sols porque'ls demés també's paraven...

De sobte un silenci interrogatiu se feu entorn de la dòna, qui havia quedat immòvil.

D'un carrer proper arribaren les notes esquerdades d'un piano de manubri.

Una veu d'home's deixà sentir manant acabar el xiu-xiueig dels últims cercles del rotllo:

— Callèu! — digué.

Y aleshores ella allargà'l cap, inclinantlo una mica com pera escoltar millor. A lo llarch de ses cames s'estengué un tremolor nirviós... feu una gran rialla y començà a ballar depressa, vertiginosament...

El rotllo s'aixamplava; ella anava d'una banda a l'altra marcant ab lleugeresa'l compàs del vals y cantant ab veu fosca una cançó que no s'entenia...

Suava de cansament y d'angunia. Alguna vegada, al donar un giravolt, li queyen a terra troços de roba tota rosegada...

El nen seguia plorant.

Ella, sense forces ja, se deixà caure.

Passats alguns moments, l'ajudaren a aixecarse y el rotllo's desfèu. Y ella s'allunyà de la plaça mormolant insults y blasfemies; y segui carrer amunt, fins a una taverna.

Els xicots li anaven al darrera, y tothòm reya, y el piano seguia tocant al lluny.

JOSEPH M.ª LÓPEZ PICÓ

DESDE PARIS

He rebut algunes cartes de ferms catalanistes en les quals amigablement me fan càrrechs per haver parlat tan clarament de les societats nomenades catalanes qui existeixen a Paris. Si els meus estimables corresponsals tinguessin a bè repassar la collecció de JOVENTUT, veurien que desde son primer número cap dels seus redactors ha callat devant de lo dolent per la rahó de que lo dolent fos català, ans bé al contrari, ha cregut de son dever fer ressaltar ab més crudeltat els mals de casa que'ls forasters, car res hi ha de tan dolent pera una llar com l'anar fent pila d'escombraries, y res de tan sà com el foragitament de tot lo corcat malgrat la llar se quedi, després de la neteja, ab la meytat dels mobles que tenia avans.

Aixi com els individus qui amaguen a sos propis ulls els seus defectes, o'ls converteixen en qualitats, acaben per degenerar, aixi les nacions xovinistes qui pera no rebaixarse momentaniament als ulls de les altres amaguen lo dolent que tenen y exageren ab llurs alabances extraordinaries lo que pot anar, acaben per esdevenir febles, per petrificarse y per creures superiors a les del reste del món: miserable creença!

El fet de indicar que a Paris no hi ha cap Lliga nacionalista ni cosa que s'hi assembli, es cert que produeix un efecte deplorable en nostres files y un somris de burla en els llabis de nostres enemichs: però en cambi això evita l'engany en que poden incórrer molts y el ridicul en que poden caure nostres entitats capdals, prenentse seriosament una comedia fastigosa.

Per altra banda, estiguin tranquils els meus corresponsals y no s'hi amohinin massa; facin com fem nosaltres els de JOVENTUT quan se tracta de nostres assumptos particulars: aprenguin a somriure. No fa pas molt temps, enrahonant varis companys ab un conegut catalanista, a un se li ocorregué irònicament recordar la existencia d'un grupo de petits poetes e *inacabables* escriptors qui's dediquen al bombo y a l'apoteosis mutua. Com que'l conegut catalanista's donà per aludit, cercà tot seguit la excusa y digué:

— Es cert, però això ho *fem* perque com bé encoratjar tot lo català. —

Aleshores vaig entrar jo dihent: — ¿Per què, donchs, no'ns *encoratgèu* a nosaltres els de JOVENTUT, y, al contrari, aixi que produhim quelcòm vos ajuntèu tots pera combàtrems ab una unanimitat que fa escriuir?

— Perque — respongué'l conegut catalanista ben confós — els de JOVENTUT són rics y no necessiten guanyarse la vida. —

El company qui havia començat la conversa s'indignà per mi y no's pogué estar d'exclamar: — Quina barra! Qu'es cotxino això! —

Ja la va pagar cara aquella indignació... Però es aquest un altre assumpto y a son temps ne parlarem, encara que'ls meus bons corresponsals hagin de tornar a agafar la ploma. En quant a mi, me vaig limitar a somriure... ¿No tinch jo'l dret de demanar als bons senyors qui m'escriuen, qu'enlloch de plànyers d'una veritat, somriuguin com sabèm somriure nosaltres fins devant de les miseries?

Això si, cal tenirhi compte ab els somrisos; cal, avans d'intentarlos, assegurar-se de la flexibilitat dels músculs *risors*, car pot molt bé succehir que lo que havia començat somris se converteixi en una mueca bestial y repugnant. Com li succehi a un senyor francès qui, contantme la gestacio d'una troballa que havia feta, volgué aparentar espiritualitat, volgué posar d'irònich, y aquesta posa qui tan malament escáu als qui han nascut pera que'ls hi escaygui, es fins innoble quan l'adopta qui té'ls músculs risors a l'alçada evolutiva de la grana.

Val la pena de recontarho lo que li havia passat al senyor francès acabat d'arribar de Madagascar.

Heusaqui al bon home habitant en un poblal, ahont, al dir d'ell, ell era la sola persona civilisada que hi havia, es a dir, ell era l'únich blanch: tots els altres eren negres. Això de la civilisació sempre ha dependut del color... *del cristal con que se mira*. Tota aquella munió de gent qui el voltava, qui no coneixia ni el coll de camisa, ni les sabates opressores, ni la complicació... *intelectual* de camisetes, ermilles, corbates, botons, etcètera, etc., no eren sinó sers inferiors als qui's devia protegir y fer entrar pel camí del bè... qui generalment, pera'l carnícer, es el camí qui conduceix a l'escorxadó.

En totes les manifestacions de la vida

l'home blanch aplicà son sistema altruista. Ab el poder que dóna la superioritat d'un exèrcit qui vos guarda les espatlles, l'home manava y era obehit més dòcilment que no obeheixen els anyells als goços d'atura. En materia religiosa'l blanch era un descregut (no un incrèdul), però com que havia sentit a dir que la religió catòlica era la millor, cada dia a posta de sol acoblava'ls negres y els hi feya resar una part de rosari. Després del qual els pobres negres se'n anaven ensopits y carrègats de cap, y el bon blanch se ficava al llit més satisfet que unes Pasqües, per haver fet el bé dels altres. En materia social, el bon blanch obligava als pobres negres a organitzar-se familiarment a la manera civilisada, sense que calgui dir que s'estava d'explicarse respecte la institució de les *querides*, ayments adulterins, prostitutes, etc., instruments no del dret positiu, ni tan sols del dret matrimonial que'ls *grrrands* revolucionaris del divorci plantegen pera França, però a la fi instruments del dret comú, qui encara es més.

Tot ho suportaven els bons negres ab la resignació'ab que'lseuropeus suportariem unes quantes plagues que'ns vinguessen de l'altre extrèm del món, sobre tot si aquestes plagues ens arribessin en forma de bayonetes. Però lo que'ls tenia horroritzats era la dutxa brutal a que era sotmès el qui s'encertava a passar per davant de casa'l blanch. Havia aquest après, no sé ahont rediable, que la dutxa era bona pera'l cos humà, que'l fortificava, y que *mens sana in corpore sano* (llegeixis accentuant la derrera sílaba), y havia decidit pera'l bé dels negres no deixarne passar ni un sens aplicarli el doll d'aygua freda clatell avall. El bon blanch, així que veyia un negre, sortia a la porta de sa casa ab el rifle, li encarava y el feya venir, y, tant si vols com si no, el feya posar sota l'aixeta de regadora. El pobre negre's contorsionava sota la pluja argentina, y en acabant fugia a totcuytar, espolçant com un goç les perles qui lluhien sobre sa negra pell. Y el bon blanch s'ajeya, satisfet de sa bona obra envers els altres.

Un jorn s'esdevingué a passar un negre vell y trist, qui venia de lluny. Aturat pel procediment de la civilisació, y sotmès a la dutxa, el vell negre rigué, la suportà gaudintla, fruhintla gayrebé... La sorpresa de

la excepció admirà al blanch, e interrogat, el negre respongué:

— M'han dit que si'm mullo, me moriré aviat, y com qu'estich cansat de la vida perquè'm trobo sol, me mullo sempre que puch per'acabar d'una vegada ab aquesta negra existencia. —

Això li esdevingué al blanch *muissiu*, y aqui de sa troballa. — Aquell cop vaig comprendre — me contava'l molt animal — que no sempre es un bé pera'ls altres lo que creyèm que'ls hi es un bé. —

Y després d'haver dit això, ab la cara brutal de l'home qui ha sabut viure explotant als inferiors, volgué dibuixar sobre sos llabis un somriú. Quin fàstich!!

Vull dir ab això que no es pas tothòm qui pot y deü somriure. Poden sols somriure sense por de fer ganyotes aquells rics o pobres, grans o petits, somniadors o positivistes qui lluyten per les idees en si, qui no hi van a cercar lucre, qui saben fer distincions entre'ls budells y les circumvolucions cerebrals. Els altres, els miserables, els qui exploten les idees, els qui en viuen, com que llurs rostres s'han petrificat esguardant els beneficis, corren el perill, al intentar somriure, d'esquerdar sa fisonomia, y això es sempre repugnant.

Y he volgut dir també qu'en materia de *relació social*, el remey de la malaltia *Mal* no es pas el *Bé*, sinó la *Veritat*. Perquè'l *Bé* es una herba qui opera diferentment segons els organismes, en tant que la VERITAT es com l'ayre qui convé a tots els pits, a menys que's tracti de pulmons de peixos, qui avesats y fets a viure sota l'aygua, s'ofeguen sobre la sorra de les platges a ple sol... Y ja ho sé, ja ho sé que nostra societat està farcida de peixos...!

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, juliol, 1906

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Melcior de Palau. — POESIES CATALANES. — Barcelona, Tipografia «L'Avenc», Ronda de la Universitat, 20. — 1906.

El present any de 1906 no farà pas bona la dita de qu'en l'actual producció literaria catalana'ls prosistes se mostren molt per demunt dels versayrès. L'afirmació en general es ben certa, més enguany els nostres bons poetes semblen haverse contrapunyat pera donarnos en vers obres exquisides qui no desmereixen pas al costat de les que, en les darrereres anyades, ens havien donat en prosa'ls Ruyra y els Victor Català, y enguany meteix els Casellas, els Escardot, etc... Totjust mitjançèm l'anyada, y les nostres lletres ja poden donarse per eternament enriquides ab dos llibres de versos *trascendentals*: les *Horacianes*, d'en Costa y Llobera, y l'*Enllà*, d'en Maragall.

Incidentalment s'han publicat en els diaris varies consideracions sobre aquests dos llibres, qui realment ofereixen un fort contrast. Crech que valdria la pena de fer sobre ells un estudi profund, car ells marquen els dos pols de l'exè a qual torn gira tota nostra producció literaria. Els qui en literatura com en tot cerquen precedents; els qui pera llurs cants s'inspiren en el gust clàssich, això es, en quelcòm que no han vist ni sentit directament en la realitat viva y que'ls ha sigut tramès pel relat d'agenes, llunyanes y ja ben indecises visions, aquests se decantarien pel llibre del culte poeta mallorquí, enaltirien els seus versos correctament tallats ab els nobles patrons de l'avior, y creuien així enaltir, basantlo sobre bons y sòlits fonaments, el nostre modern llenguatge. Emperò'ls qui en l'actual renaixement del verb català cerquèm trobarnoshi nosaltres meteixos, ab esperit propi y propries emocions, y ab llenguatge ben nostre, ben viu y per tant ben català; els qui, pera cantar a Grecia y a Roma com els antichs les cantaven, enlloch de imitar a n'aquests voldriem avans saber còm les veyèm, còm les vivim y còm les sentim nosaltres; els qui assistim plens de fervor al bell miracle de la renaixença de nostra nacionalitat, qu'es alhora confirmació y transformació de l'ànima de tot un poble... nosaltres, en fi, deixariem de banda les formes estètiques consagrades, y tot agrahtint als Costa y Llobera sos bons serveys d'erudició y cultura, trobariem més poètica, més ferma y viva la forma ingenua dels Maragall. Y deplorariem l'anacronisme que s'observa en molts esperits qui pensant y sentint de conformetat ab els nostres temps, y propagant literariament y sociològicament doctrines modernes de fonda renovació espiritual, senten potser massa sovint l'atavisme del motllo y vanament entonen himnes de

vida a formes mortes. Un crítich formal trobaria en el prudent us d'abdós *genres* y la prudent harmonisació d'abdues tendències, el desitjat equilibri. Indubtablement aytal bon crítich estaria en lo just... al revés dels qui, en art, ens encisèm molt menys ab la relativa justícia del qui judica que ab la suprema emoció del qui crea. Trobar *feta* la bellesa en el convencionalisme dels motllos consagrats, no'ns sembla pas tan grat com descobrirla verge y sense màcula, beventla directament en les deús abundants de la natura y la vida.

Les *Poesies Catalanes* d'en Melcior de Palau no constitueixen, certament, un llibre trascendental. No tenen pas punt de comparació ab el d'en Costa y Llobera per llur correcció de forma, ni ab el d'en Maragall per venir animades d'una intensa emoció poètica y d'un llenguatge vibrant. Però són ingenues, moltes d'aqueixes poesies; y, descomptant la ventatja de qu'en Melcior de Palau es un literat, cal tenir present que la ingenuitat es una qualitat bellíssima y potser primordial en tot poeta, y doblement remarcable en qui, com l'autor qui ens ocupa, havent escrit gayrebé sempre en castellà, ab giros emmatlevats y per tant ab més que dubtosa originalitat d'expressió, se recorda cap a ses velleses de la llengua oblidada, y ab ella barboteja'ls sentiments del seu cor. Ja no pot dirnos res de nou: mes lo poch que'ns diu es tota una conversió, y ab això ja n'hi ha prou pera que'ls poetes de la terra li obrin els braços. Una bona conversió val tant com un bon llibre.

Hi ha poesies ben antigues en el llibre del senyor Palau. Algunes d'elles, com *Les Campanes de la Seu* y *El cel de la meva patria* (molt sentida y hermosa aquesta), daten del 1860. En general s'hi nota la influencia de mossèn Jacinto Verdaguer, cosa que no es gens d'estranyar en qui, com l'autor, tanta veneració mostrà pel mestre, essentli deguda la traducció castellana de *L'Atlàntida* qui en totes les edicions acompanya a l'original català. Hem llegit també ab fruició les vuyt planes de *Corrandes* qui figuren en el llibre, algunes tan fresques com aquestes:

Ay mare, la meva mare,
vès quí ho havia de dir
Me'l fereu tocant a terra
y m'es curt el faldellí

En el blau dossier del cel
tots hi tenim nostra estrella:
per çò de nit, quan dormim,
les veuràs que totes vetllen.

D'altres corrandes hi hem llegit que ja coneixiem en castellà, com per exemple:

Per veure si t'oblidava
a un jardí me varen dur,
mes les flors, tes germanetes,
totes parlaven de tu.

(Por ver si te olvidaría
me llevaron á un jardín,
mas las flores, tus hermanas,
todas me hablaban de ti.)

Certament les corrandes (o *cantares*) resulten tan fresques en l'un idioma com en l'altre: mes ja qu'estàn incloses en les *Poesies Catalanes*, deplorèm que no sia català l'original.

Lo millor del llibre, com a concepció, es també una traducció: la de *Els diners de Judes*, deguda a n'en Francesch Matheu. En nostra infantesa'ns els sabiem ja de memoria *Los dineros de Judas* d'en Melciór de Palau. En Matheu ab sa traducció ha fet reviure vigorosament en nostre llenguatge aquesta so-perba evocació bíblica.

Mal negoci ha fet en Judes:
no més per trenta diners
s'ha venut l'ànima al diable
y a son mestre així meteix.

Poques passes n'ha donades
que ja'n sent remordiment.
— Torneume a Jesús, torneumel,
y aquests diners reprenèu.—

A les barbes se n'hi enriuen,
motejantlo, els faritzeus;
y ell, rabiant en son coratge,
rebat per terra'ls diners.

Sens sabè ahònt, corre, corre,
per camins y camps, arreu,
y a cada passa que dóna
sent que dringuen els diners;
al passà un riu, els hi tira,
se'ls emporta la corrent;
mes al saltà a l'altra banda,
els torna a tenir prop seu.

Dels uns en compra una corda;
fa un clot y enterra'ls demés;
sobre'l seu cap veu la branca
que un vell arbre li ofereix;
fa un nu escorredor tot d'una,
y, ficanthi el coll després,
si donà l'ànima al diable,
dóna'l cos als esparvers.

Pera acabà ab l'agonía,
se sotraqueja ell meteix,
mes a cada batzegada
sent dringà y riure'ls diners.

La *Paràfrasi* a n'en Milà y Fontanals, diferents estrofes de les composicions *Primavera*, *Estiu*, *Tardor* y *Hivern*, y altres de la invocació *A la Verge de Montserrat*, tenen un bell cayent poètic. En cambi, es llàstima que figurin en el volùm treballs com el *Sonet* y *Al'arribada de la primera locomotora*, quals prosaïsmes perjudiquen la bona impressió del conjunt.

LLUÍS VIA

Dolors Monserdá de Macià. — LA QUITERIA.
— *Novela.* — *Barcelona, «Il·lustració Catalana», 1906.*

Una nena de bolquers, abandonada a la porta d'un màs, es recullida y criada per uns pagesos als quals (particularment a la dòna) mou més l'afany d'una crescuda recompensa'l dia que apareguin els pares llegendariament rics de la criatura, que no pas un veritable sentiment de caritat. La Quiteria (aquest es el nom que posaren a la borda) s'ha feta noya casadora entremitj d'aquella gent interessada qui no li regategen els retrets sobre son irregular origen; ella, per docilitat nativa de caràcter, y per la costúm de veures sempre preterida en el darrer lloch de sa família adoptiva, s'es convertida en l'èsser humil y servicial fins al anulació de la propria personalitat. En aquesta situació uns *americanos* de Barcelona arriben al poble pera passarhi l'estiu; y al entornarsen a ciutat, la senyora, qui havia pogut apreciar la bondat y l'adhesió de la Quiteria envers ella, determina endursela per cambra, lo qual té lloch ab gran satisfacció de la mestressa del màs, qui veu ab això que li treuen un pes d'assobre.

Emperò, la sortida de la Quiteria provoca en l'Andreu (l'hereu del màs y bon noy per afegidura), la eclòsió sobtada d'un afecte violent y que s'acreix ab les contrarietats que sa mare hi oposa. Y mentres tant la Quiteria a Barcelona, ben aconcellada per sa mestressa, arriba a formar la resolució de ferse monja demà que per qualsevol causa deixi el servey de sa compassiva senyora, qui té per ella consideracions de mare. Així es que quan, cansada de bregar contra la resolució de son fill qui *vol la Quiteria!* de totes passades, baixa la mare de l'Andreu a cercarla, sols consegueix endursela després d'una escena violenta a la qual aquella dòna ignorant y crèdula ve impulsada pel concell d'una tiradora de cartes consultada previament.

El llibre acaba després d'alguns altres incidents, y ja morta la mestressa del màs, ab el casament de l'Andreu y la Quiteria, consentit per aquesta principalment com un deute de gratitut, al qual no són estranyes, emperò, les bondats de l'hereu, mal amagades per unes maneres aspres y desavinents com de pagès inculte.

Com se pot veure, l'argument de la derretra producció de la senyora Monserdá no's distingeix pas per la novetat, si bé's tracta d'un assumpte qui, per poch que l'autor sàpiga interessar la sensibilitat dels lectors, devé d'efecte segur. Y la veritat es que *La Quiteria* es un llibre qui's fa llegir, perque en general està ben compost y no's ressent pas d'excessiva llargaria. Té, ademés, la qualitat de que, sobre tot allà hont l'autor se deixa portar pel sentiment, s'hi troba la nota

viva y sincera de l'amor al prohisme. Els personatges, passat de la protagonista qui resulta bastant ben estudiada, són descolorits y a voltes mancats de veritat psicològica: sobre tot l'Andreu, en la manera de desparèrseli l'amor envers la noya desheretada, sembla obrar més aviat a l'impuls d'un humor rampellut que induhit per una passió ennoblidora y generosa.

En resúm, el llibre ve a engroixir el nombre de les produccions literaries qu'en el nostre renaixement apareixen destinades a servir de lectura en familia, sense que pretenguin resoldre res ni aspirin a presentar cap aspecte punyent de la nostra vida moderna. Per lo ben escrita, mereix, ademés, ésser recomanada a tots els qui no cerquin en ella lo que no es propi de la escola en que figura sa venerable autora.

LES AMOURS DE PARIS & VIANE. — Traducció del català per Emile Leguiel. — Feuilleton du «*Courrier de Ceret*» (1905).

La interessant narració que JOVENTUT té reproduhida en son text català dins el volúm de *Histories d'altre temps* repartit als suscriptors en el follet de l'any passat, ha estat darrerament objecte d'una traducció francesa feta sobre'l text català referit.

Hem d'agrahir al senyor Emili Leguiel la mostra de son afecte a la literatura clàssica catalana que ab sa traducció ens ha donada, sobre tot tenint en compte que pera complir sa tasca podia haver extractat senzillament la versió francesa de Pierre de la Cypède. Emperò, com ell mateix declara, l'ha enamorat el text català «per la rapidesa de l'acció, per l'interès creixent, per la sobrietat dels detalls y certa ingenuitat, sens afectació, mes no pas sense traça.»

La traducció, encara qu'en alguns llocs s'aparta, per deliberat propòsit de qui l'ha feta, del text que'ls nostres lectors coneixen, interpreta ab fidelitat l'original y conserva ses belleses y qualitats. De lo qual n'hem de saber grat al senyor Emili Leguiel, desitjant que sien molts com ell els qui facin atenció a les coses de Catalunya. Ignorèm si la nova versió francesa del *Paris y Viana* ha estat també publicada en volúm; si no s'ha fet es ben bé de doldre, car mereixia que ho fos pera ésser millor conservada qu'en la forma poch escayenta de folletins inenquadernables.

R. MIQUEL Y PLANAS

ASSOCIACIÓ IBSENIANA

En Joseph Aladern ha aplegat en un follet variis pensaments y opinions d'alguns escriptors catalans sobre la personalitat d'Enrich Ibsen.

Les més variades idees y els més distints conceptes s'intercalen en aquelles pàgines, mes en general se'n desprèn una unanim admiració vers el dramaturg norueg, qui adquireix importancia veritable si's té en compte qu'en ella hi ha la expressió franca dels nostres escriptors més notables, y per lo tant la veu espontania del poble català.

Aquesta circumstancia falaguera demostra la corrent de simpatia que per l'Ibsen se sent a Catalunya, y evidencia la existencia d'una necessitat qui pel seu caràcter verament trascendental, reclama una satisfacció lo més completa possible.

El senyor J. M.ª Navarro Porcell, qui suscriu un d'aquells articles, la proposa en el meteix «homenatge», y jo, entusiasmat per la idea y ab el convenciment de que al traslladarla a la realitat compliríem aquella satisfacció, tinch de fermen ressò ajudant a propagarla y fent que més fàcilment cridi l'atenció dels qui pels llurs mèrits y representació poden fersen patrocinadors donant-li efectivitat definitiva.

Se tracta de formar en aquesta ciutat una Associació Ibseniana qui cuydi de propagar y estudiar l'obra del genial autor.

Crech qu'es sobrerera tota argumentació que vulga ferse en favor d'aquest propòsit, perque després de convenir en que l'afició per l'obra d'aquell escriptor es ben manifesta en la nostra terra, cal tenir en compte'l nombre nudrit de joves qui en el nostre moviment literari l'han seguit y estudiat ab bon aprofitament, y, sobre tot, les substancioses conseqüencies que podrien proporcionar-se aixi al nostre teatre com a la nostra literatura en general, si un anàlisis continuat y conscient d'aquelles produccions fos fet entre'l nostre públich, pera quedar ben explicats els fonaments de lo que proposa'l senyor Navarro.

L'esforç cooperatiu de tots els admiradors d'Ibsen faria més exuberant y expansiva aquesta tasca, y qui sab si, junt ab l'interès que lograriem despertar per aquesta obra, donariem un gran pas per l'enaltiment y regeneració del nostre teatre nacional.

Els fruyts conseguits per l'«Associació Wagneriana» no sols han sigut causa de que' aquí s'conegues y's compregues la producció artística de l'eminent músich alemany, sinó que han sigut també l'impuls més poderós que ha ajudat a fer tan general en nostra ciutat l'afició a la música.

Y es més convenient encara la formació d'aquesta entitat si's té en compte que'l cri-

teri del nostre nacionalisme ha evolucionat en un sentit força expansiu qui tendeix a compenetrarse dels ayres forans de salut y renovació, a adaptarse als avenços forasters que'ns puguin ésser beneficiosos pera l'enfortiment de nostra personalitat, y ha fugit ja per sòrt d'aquell desgraciat encongiment que'ns feya un nucle destinat a viure en total isolament del reste del món.

No vull examinar en aquest moment la conveniència o inconveniència d'adaptarnos a l'obra ibseniana. Prou n'han parlat aquests darrers dies distingits escriptors de la nostra terra, y ells han dit ja tot lo que jo podria esmentar aquí. Però siem permès tan sols consignar que, bona o dolenta aquella influencia, els qui en som partidaris formem un nombre ben respectable, y ab els treballs que podriem realisar ab la projectada Associació determinariem la part beneficiosa si l'èxit coronava'ls nostres esforços, y evidenciariem la perjudicial si cayguessin en el buyt.

Mes si, com deixo dit, som tants els qui creyem en l'efecte beneficios d'aquesta Associació, ¿serà verosimil creure en la inconveniència de la meteixa?

Perque cal tenir l'esguart fixe en el més enllà de les nostres fronteres, y perque cal inocular en nostres venes la sava de les doctrines noves, es per lo que precisa la prompta constitució de la entitat indicada.

Ara que parlin els qui ab més dret que jo poden ferho. Que *parlin* y que *facin*, perque ho demana Catalunya y ens ho exigeixen l'amor que li professem y l'afany que sentim pel seu engrandiment y la seva dignificació.

PERE B. TARRAGÓ

TEATRES

LOS NOVELEROS (LES ROMANESQUES).

La nit del 11, trobantme un poch millbr de salut, me vaig atrevir a assistir a la estrena de *Los Noveleros*, que tingué lloch en el teatre de l'Eldorado.

De la comedia en si no'ns en ocuparem pas, perque en Rostand es un autor ja *hors de concours*, com se diu a França. El seu mèrit es indiscutible, es un poeta de debò, ab tota la imaginació y energia de un provençal, y tot l'enginy y delicadesa d'un parisench. Adémés, que d'aquesta hermosa comedia ja se'n va ocupar, extensament, l'amich Tintorer quan la va fer aquí una companyia francesa.

Ara sols dirém quelcòm de la traducció, y es qu'està feta de mà mestra. El vers es fluït y colorit, y sense perdre l'*esprit* francès, es d'un castellà pur y castiç. El metre es

diferent que'l francès, però l'obra no se'n ressent pas; en alexandrins y en castellà hauria resultat pesada. El senyor Palomero ha tingut el bon gust de fer la versió en versos propis de la llengua de Cervantes. Mil felicitacions per sa inspirada traducció.

La execució va ésser ajustada. La senyora Pino va caracterisar un *petit-maitre* Lluís XV, d'una manera deliciosa; tots els demés varen fer els seus papers respectivament, d'una manera molt correcta. La senyoreta Bremón, a gran altura, semblava una figurina de Saxe, ó una damisela de Watteau. El senyor Llanos va fer un *espadachin* còmic, ab molt bona *sombra*.

D'altra cosa'ns hem d'ocupar y ho farem ab molt gust, donchs rarament se presenta una *mise en scene* com la de *Los Noveleros* en els teatres d'Espanya.

Lo notable va ésser la propietat com anaven vestits els personatges. Els figurins y la direcció van córrer a càrrech de l'Alexandre Soler y Roviroso. Les teles van ésser triades y buscades de reproduccions de l'antich, època Lluís XV, y pels figurins se van consultar els quadros de Watteau y els grabats d'aquell temps. Cap color enter o *chillón*, sinó'ls blaus cel, els grochs vell or, els vermells sang o mangre, els rosa-fanès, ab dibuixos de les teles aquelles qui eren inspirades en les de la Xina. La senyora Pino lluhia trajo de jovincel d'una propietat rara. Y el senyor Llanos va encarnar un *brétol* de l'època a *merveille*, mercés a l'aspecte y al trajo adequat que usava. La perruca roja, la capa gascona de gayrell, l'ex-uniforme de guarda de Lluís XIV, de blau fosch y vermell mort, la galonada de plata vella, el barret ab la pipa a la *cocardá*, el tali ab la *gran ropière*, la faixa moresca y les botes de cuyro vell natural, ajustades ab corretges y botons; tot era d'una veritat tal, que semblava una resurrecció d'un *truán* de l'època aquella.

Ja dihèm que'ls vestits no eren de comedia sinó que podien ésser presentats en ple dia, donchs eren de teles fermes tals qual se portaven, sense cap *trompe l'œil*, y estaven executats pel gran sastre de la elegancia barcelonina senyor Costa, el qual va probar que no sols sabia vestir béals senyors actuals sinó que també hauria vestit tan bé o millor als personatges de la més refinada de les Corts de França. La enhorabona al senyor Soler y al senyor Costa, y poso també al senyor Tirso Escudero per havérloshi encarregat els vestits.

POMPEIUS GENER

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tiu. Si *iu* ens expressa la idea de nostre mot *algú*, *tiu* que demostra o senyala aquest *algú* ens traduirà nostres demostratius *aquell*, *aquella*, *aqueix*, *aqueixa*, (eix eixa). Tenim en català tres demostratius personals masculins, tres femenins, dos pera la persona llunyana: *aquell*, *aquella*; dos pera la propera: *aquest*, *aquesta*; dos pera la que està en situació intermitja: *aqueix*, *aqueixa*. El pronòm esperanto *tiu* tradueix els nostres que senyalen les persones intermitges, y les llunyanes y el seu plural *tiuj*, tradueix nostres plurals *aquells*, *aquelles*, *aqueixos*, *aqueixes*, (eixos, eixes). Ex.: Està al costat d'aquell home, *li estas apud tiu homo*. Passeja ab aquella bicicleta que vostè li va regalar, *li promenos sur tiu bicikletó, kiun vi al li donacis*. Va néixer en aqueix poble, aldevant d'aqueixa casa, *li naskiĝis en tiu vilaĝo antaŭ tiu domo*. Aquelles discussions y aqueixes renyines, *tiuj diskutadoj kaj tiuj malpacetoj*.

(Acusatiu). ¿Has vist aquell automòvil?, *ĉu vi vidis tiun memmovilon (aŭ aŭtomobilon)?* No'm recordis aqueixes coses!, *ne rememorigu al mi tiujn aferojn!*, etc.)

(francès) *celui-là*; (anglès) *that*; (alemany) *jener*. (U. V. Z.)

Diccionari. *Ĉi*, es una partícula invariable, que no pren el plural, ni la *n* de l'acusatiu, y que colocada avans o després del pronòm aproxima'l seu significat, donchs per si meteixa significa *el qui*, *o lo que*, *es més a la vora*.

(Francès) *Tiu ĉi*, *celui-ci*; (anglès) *this*; (alemany) *dieser*. (U. V. Z.)

Tiu ĉi o *ĉi tiu*, tradueix nostres pronoms *aquest*, *aquesta*; y el plural *ĉi tiuj* o *tiui ĉi* nostres plurals *aquests*, *aques-*

tes. Ex.: Aquells homes y aquestes dones passegen junts, *tiuj homoj kaj tiuj ĉi virinoj promenas kune*. (Acusatiu. ¿Has llegit aquests llibrets?, *ĉu vi legis tiujn ĉi (aŭ ĉi tiujn) libretojn?*)

Nota. Sempre que'ls nostres pronoms *el*, *la*, els poguem substituhir per *aquell*, *aquella* sense que cambihi el sentit de la frase, ans bé la precisi més, els traduhirèm per *tiu*, y els seus plurals *els*, *les* per *tiuj*. Ex.: Es el qui jo vaig veure, *estas tiu, kiun mi vidis*. Són les de cà'n Joan, *estas tiuj de ĉe Johano*.

Tio. Si *io* ens expressa la idea *alguna cosa*, *tio* que senyala o demostra la cosa, traduhirà nostre pronòm neutre *allò*. Aixi com en català tenim un pronòm personal ab son femení corresponent pera les tres persones qui està'n més lluny, més aprop o entremitj, no'ls tenim neutres més que pera les coses llunyanes *allò* y pera les properes *això*. Algú ens ha dit que'l pronòm *açò* demostra la cosa qu'es entremitj de lo més lluny y lo més proper. Si pot molt ben ésser, lo cert es qu'en l'us no se li dona aquest valor. Suposèm, donchs, aquest valor pera millor comprendre els que té'l pronòm esperanto *tio*; y recordèm que aquest tradueix *allò* (es a dir, qu'està lluny) y *açò* (lo qu'es més a la vora); y que aproxima't ab la partícula *ĉi* tradueix nostre *això* (es a dir, lo qu'està a la vora de tots de nosaltres). Ex.: Allò es una cosa, y això n'es un altra, *tio estas unu afero, kaj tio ĉi (aŭ ĉi tio) estas alia*. (Acusatiu. Donguim allò, *donu al mi tion*. Allò no ho tinch, però li donaré això, *tion mi ne havas, sed mi donos al vi tion ĉi (aŭ ĉi tion)*.

Tenint en compte lo dit respecte al pronòm intermitj la frase *això es*, (qu'en català clàssich seria *ço es*), la traduhirèm *tio estas*. ¿Qu'es això?, *ĉio estas tio?*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

El capità Dreyfus fou condemnat l'any 1894 per delictes d'alta traïció. Avuy ha sigut rehabilitat per la *Cour de Cassation*, tribunal suprèm a França, qui ha proclamat la innocència d'en Dreyfus molt temps—massa temps—després que tots ja ho sabiem qu'era innocent.

S'han necessitat dotze anys pera que la justícia francesa reconegués son error. Són molts anys, però no hi fa res. El primer pas s'ha donat. La justícia, reconeixent que no es infalible, que pot equivocarse, y retractantse, esmenant y reparant dintre de lo possible les terribles conseqüències del seu error!... La justícia francesa, al perdre un xich de son orgull, s'ha fet una corona resplendent: una corona de modestia qu'escàu molt a n'aquells homes o institucions qui, essent imperfectes, tenen encomanades missions tan delicades y difícils.

Un primer pas s'ha donat a França. Esperem que aviat, donant un altre pas, se proclamarà allà y arreu el nou dogma de la *salibilitat* de la Justícia. Dogma que tranquilisaria als jutges y als judicats, al fer desaparèixer del diccionari dels homes una paraula absurda, la paraula *irrevocable*.

Al teatre Espanyol de Badalona, organitzat pel centre catalanista «Gent Nova» y baix la presidència d'en Joseph M.ª Roca qui representava a la *Unió Catalanista*, s'hi celebrà diumenge un gran *meeting* en protesta de voler el govern central portar els presidis d'Àfrica a Figueres. Parlaren els senyors Gambús, Manau, Coma, Rahola (Pere), y Roca, qui resumí els discursos. En tots ells la protesta fou vibrant y ferma, y l'argumentació empleada per tots els oradors deixà ben demostrada l'absurditat y la illegalitat que'l propòsit del govern entranya, com també l'empenyo que té la gent de Madrid en molestar constantment a Catalunya contrariant-la sempre, com si's tractés de país conquistat o com si governar fos dominar y oprimir la voluntat catalana. Així ho remarcà ab enèrgiques frases en Joseph M.ª Roca en son discurs resum, que com tots els altres fou xardorosament aplaudit pel nombrós públich qui omplia'l local. L'acte quedà clos ab un parlament del senyor Ventura, president de «Gent Nova», donant les gràcies als assistents.

Ja s'ha publicat la partitura del *Lohengrin* en català, que anunciarem mesos enrera. L'«Associació Wagneriana», en combinació ab la casa «Breitkopf und Härtel», de Leipzig, ha portat a terme aquesta nova obra de cultura, y avuy comptem ab una magnífica edició de l'obra de Wagner, ab text català

degut als amichs Pena y Viura, y ademés ab el text original alemany.

Es consolador veure com va desvetllantse per l'art l'esperit de Catalunya, abarcant diverses edats y pobles y prenent una expansió verament mundial. En efecte: com deya nostre company Zanné dies enrera en les columnes de *El Poble Català*, sembla que'ns l'hagim imposada'ls catalans la tasca de traduir les grans obres de tots els temps y de tots els països, assimilantnos totes les manifestacions de l'intellecte humà y totes les formes de sa exteriorisació, ab lo qual ademés de probar la ductilitat de nostra llengua, la ennoblím y la perfeccionem de dia en dia.

Nostra enhorabona a la «Wagneriana» per la trascendencia artística y patriòtica de la tasca que ve realitzant. Els subscriptors al *Lohengrin* català poden adquirir llur corresponent exemplar en rústica pel preu de 16 pessetes. Ademés hi ha exemplars enquadernats ab magnífiques tapes dibuixades per l'Adrià Gual, que's venen a 21 pessetes. Als no subscriptors se'ls servirà la partitura en rústica pel preu de 25 pessetes.

Els paràsits del centralisme s'oposaren a que'ls catalanistes anessin a Basconja amenaçant ab sang, morts y extermini; y efectivament: els catalanistes hi han anat, y els èuskars els han rebut com germans, fent fracassar les males arts dels qui al dirnos *traïdors* a la patria no defensen altra patria ni altre ideal que la menjadora. Lo qu'es a Catalunya, aquesta se'ls va buydant, y tremolen pel dia en que tinguin buyt allà lo que ja gayrebé li tenen aquí.

Ni Catalunya ni Basconja faràn cas dels seus clams de desesperació y d'impotència, y la gran ofensa de la solidaritat els llençarà com una desferra si baschs y catalans tenim serenitat y decisió pera prosseguir nostra obra, tan beneficiosa als drets regionals com a l'interès de l'Estat.

Així ho esperem.

Ja tenim nomenat el nou governador de Barcelona.

Es el senyor Manzano, que diu qu'es un bon senyor y que no va enlloch.

Ja'ns ho semblava.

Això de no anar enlloch y venirsen a Barcelona a fer d'àrbitre, ¿no es tenir ganes de perdre l'esma?

Se tracta de posar el bust del gran costumista barceloní Emili Vilanova en una de les cases de Barcelona antiga, y a tal fi aviat s'obriràn les llistes de subscripció capçades per la premsa diària y revistes catalanes.

JOVENTUT acull la idea ab entusiasme y excita a tots els amants de nostres lletres a que

contribueixin en quant puguin a honorar la memòria de l'eximi prosista català.

Dissabte, dia 21, sortirà *Poti-Poti*, romanço setmanal del nostre bon amic y valent escriptor en Rafel Nogueras Oller. La pensada en sí ja es original, de manera que escrita per la ploma especialíssima d'en Nogueras, preveyèm que tindrà força èxit.

El dilluns dia 23, a dos quarts de nou del vespre, tindrà lloch l'apertura de les classes d'Esperanto en el «Centre Fraternal de Cultura» del Poble Nou (carrer de Sant Pere, 27), les quals seràn explicades pel conegut esperantista senyor Bonhome.

Publicacions rebudes:

Guillermo II intimo, per Julio Hoche, traducció castellana de M. B. Belmonte. La casa editorial de don T. Taberner «La Vida Literaria», ha publicat en un elegant volùm (qui res desmereix per sos gravats y condicions tipogràfiques de la edició francesa) aquesta obra qui ha cridat extraordinàriament l'atenció del públich. Ja sabèm que aquest es aficionat, com a bon tafaner, a conèixer les interioritats dels personatges qui ab més o menys justícia adquireixen certa popularitat. Moltes vegades sol passar que vistos de la vora, y privats de l'auriola que'ls rodejava, resulten migrats y vulgars: així certs artistes grans en la escena no són més que uns *cabotins* en la vida privada, y, apagats els llums del prosceni, resulten fosques y fredes les taules dels teatres. Però malgrat això, sempre al públich li interessen els misteris de bastidors.

L'Impenitent, drama vilatà en tres actes, per Ramon Ramon y Vidales, estrenat en el Teatre Català (Romea) la nit del 4 de maig d'enguany, com saben nostres lectors pel judici crítich que oportunament ne publicarem. Preu, 2 pessetes.

Botifarres dolces (Morcellinhas dôces), joguina bilingüe en un acte, per Francisco Xavier Godo, representada per primer cop en el Teatre Català (Romea), la vetlla del 3 d'octubre de 1902. Seguint nostra costùm, ens abstenim de judicarla per no' haverla vista representar. Preu, 1 pesseta.

Jugar a casats, diàleg per August Barbosa, lleuger y força espiritual, estrenat ab èxit el

maig passat al teatre Romea. Preu, 50 cèntims.

Jochs Florals del Poble Nou, organitzats per l'Ateneu Democràtic-Regionalista y l'Associació Artístich-Catalanista de dita barriada. S'ofereixen deu premis, devent remetre els treballs que hi optin al domicili del secretari, passeig del Triomf, 69, fins el dia 20 del proxim agost. El jurat qualificador estarà compost pels senyors Joseph Franquesa y Gomis, president; Bonaventura Bassegoda, J. Laporta, G. Zannè, E. Vidal y Riba y R. Vilalta, vocals; Joan Gimferrer, secretari.

Jochs Florals de Girona. S'ha publicat el cartell dels Jochs Florals de Girona (any IV de llur fundació), que's celebraran el dia primer de novembre. S'ofereixen tretze premis; els treballs deuen enviarse al secretari del jurat, carrer de la Força, 16, avans del primer d'octubre. Formen el jurat qualificador els senyors Raymón Casellas, president; Gabriel Garcia, pbre, Joan Vergès y Barris, Xavier Monsalvatge, vocals; Vicens Piera, secretari.

Als catalans en general y caletlenchs en particular. L'«Associació Nacionalista de Calella», constituïda fa poch, ha publicat una entusiasta alocució, convidant als catalanistes al *meeting* inaugural que tindrà lloch en dita població'l dia 22 del corrent, a les 4 de la tarda.

Historia de Catalunya. L'«Associació de Lectura Catalana» ha publicat fins al quadern 11 de son Compendi d'Historia de Catalunya 10 cèntims cada quadern.

Biblioteca Clàssica Catalana. També aquesta important Biblioteca ha repartit el quadern 12 de la edició econòmica que ve publicant de la Historia de Catalunya qu'escrigué en Bofarull. Cada quadern 25 cèntims.

Teatre de Noys, per A. de Rius Vidal. Hem rebut la segona serie del Teatre de Noys que ve publicant el senyor Rius Vidal y que comprèn les obretes següents: *Les bones obres*, *Un llaminer castigat*, *Noblesa d'ànima*, *El reyet de casa*, *Vostè, senyor galán* y *Aucellets fóra del niu*. Totes elles són en un acte y en vers, y resulten molt propries pera ésser representades per criatures. Preu de cada una, un ral.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

AVIS

Avans d'acabarse aquest mes de juliol repartirèm als nostres suscriptors el volùm segón de l'any, consistent en la traducció catalana que, de l'hermós drama *Animes solitaries* de G. Hauptmann, ha fet nostre company de redacció en Oriol Martí.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

Fantasia tràgica en un acte per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès. Se ven en totes les llibrerías al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fòra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

EMILI TINTORER
LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA
FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

**OVO LÉCIT-
 HINE BILON**

PHOSPHORE ASSI-
 MILABLE: DRAGÉ
 ES: GRANULE: AM-
 POULES: ~~AM~~

NEURASTHENIE: DEBILITÉ
 GENERALE SURMENAGE

ALFRED RIERA FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
 TICALS

SISTEMA
 NORTH-
 AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
 Passeig de Gracia, 34
 BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

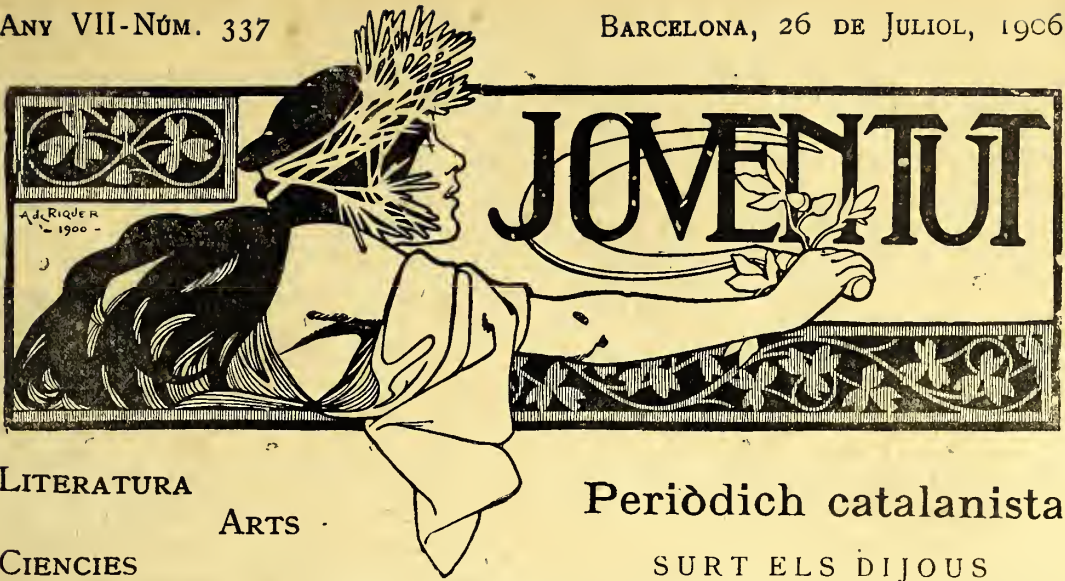
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

El governador y l'alcalde, per Emili Tintorer. — Desde Paris, per F. Pujolà y Vallès. — El presidi a Figueres, per J. Pujol y Brull. — Extasis, per Alfons Maseras. — D'economia, per C. Montoliu. — La mà oculta, per Olaguer de Roquesalbes. — Notes bibliogràfiques, per Lluís Via. — Noves.

**EL GOVERNADOR
Y L'ALCALDE**

A mida que'ls pobles avencen en educació y en cultura, la opinió pública's precisa enèrgicament. La seva força's va fent incontrastable. Han passat els temps en que un Lluís XIV podia dir: «L'Estat sóch jo», y en que altres sobirans s'ho creyen sense dirho. Avuy l'Estat es el poble. El poble es el verdader sobirà. Cert es qu'encara avuy al poble se l'enganya, se l'ensarrona, se l'explota; però no es menys cert que al poble se l'adula. Jamay cap rey o emperador, cap autoritat, cap home ha sigut tan mimat, tan adulat, tan invocat en apelació definitiva com aquest poder anonim, voluble y discordant que se'n diu poble. Fòra de comptats escèptichs, missàntrops tristos a qui's titlla lleugerament de bojós, no hi ha cap home insensible als afalachs de la

multitud. Qui no la cerca, qui no la desitja y fins, si es necessari, qui no la compra l'aprobació dels co-ciudadans! L'aplauso estrident y sorollós, l'aplech de grans masses qui's manifesten cridant, xiulant o badant senzillament, la veu colectiva qui surt de les urnes en els comicis, en les associacions públiques o privades; les trompetes estrafalaries qui diariament surten a pregonar les opinions de la conciencia anònima colectiva; el *què diràn* quasi bé sempre decisiu en nostres actes públichs y fins en nostres relacions familiars, són el gran mirallet enlluernador y regulador dels actes públichs, dels actes privats de tots els homes. Ni papes ni reys s'escapen de la gran preocupació. Ni tan sols els humils escolten insensibles la paraula màgica: popularitat.

¿Qui no'n vol ésser? Qui no trevallia, qui no adula al gran idol? La popularitat ho justifica tot; fins justifica'l crim, fins justifica la injusticia, y ella ho renta tot, tot ho perdona. Criminals y homes de bé, autoritats y homes de sa casa, representants y representats, homes y dones, qui no la invoca una y mil vegades l'autoritat suprema, qui s'hi refusa al definitiu judici y la derrera absolució del més alt dels tribunals: la conciencia pública! Ella es el *refugium peccatorum*, ella es la

mater amorosa, ella es la eterna barragana explotada y envilida.

—
Però'ls nens se fan grans.

La consciencia pública ha pres consciencia de la seva força, de la seva personalitat, y també de la seva responsabilitat. «Puig que sóch el tapa-bruts y sóch el gran justicier, dech ésser un gran poder y una gran força.» Y el poble ha pres cohesió, la educació política gradualment s'ha imposat. Ja'ls qui l'invoquen l'invoquen ab recel. Ja'ls oripells no enlluhernen a la crèdula prostituta. Ja es necessari pagar ab moneda de lley. Ab dificultat passen els *duros sevillans*.

Els homes vanitosos, infatuats, que durant sigles enlluhernaren al poble pera que'l poble'ls adules, no presentiren que un jorn tindrien d'adular al poble pera que'l poble'ls consentis. Y aquests meteixos homes no presenten avuy que demà ni els afalachs, ni les adulacions hi valdràn. La meretriu senzilla qui avuy's diu *cocotte* esdevindrà reyna y senyora. En tots els estats ha tingut ella un aymant de cor. Deu ens en quart d'una vera passió de la gran reyna y senyora.

Dintre d'Espanya apareix ja radiosament aquesta gran reyna y senyora reclosa en un recó. El recó's diu: Catalunya. La reina's diu: Democracia. La seva gran passió, l'amant de cor, se diu: Llibertat.

—
Si poguès parlar avuy de tot, demostraria, de conformitat ab aquests principis, per què a Catalunya som republicans y no monàrquichs, per què som lliurepensadors y no crèyents, per què parlèm secament y no'ns agraden les figures retòriques. Y una pila de coses més.

—
Sols parlaré del governador y de l'alcalde.

—
Y encara del governador, personalment, ne parlaré molt poch.

Se diu Manzano y ja sabèm que, políticament, no es home d'altura. Ho sabèm per que'ns ho han dit desde Madrid, y per experiència. Fa poch anys desempenyà aquí el meteix càrrech, y passà obscurament. La me-

moria que deixà es una memoria grisa, confosa. No recordèm cap fet, cap iniciativa, cap acte trascendental, ni tan sols *frapant*. La seva gestió d'aleshores se resum així: No feu res o quasi bè res. Deixà fer. Com a home, fou un bon home; com a governador, insignificant. Tots els homes bons són insignificants. Y la insignificancia, que no es pecat pera un home senzill, es un greu defecte pera un governador. Especialment pera un governador de Barcelona.

Aquí necessitem un governador civil d'altura. Perdó: un governador civil català. Dich això perque ja s'ha demostrat que a Madrid no'n tenen de governadors d'altura pera enviarnos. Tots aquells a quins l'altura se'ls hi suposava, han refusat modestament. Y el duch de Bivona, a qui hipotèticament se li adjudicà una altura regular, demostrà que la hipòtesis no tenia fonament.

Hem de creure, donchs, qu'en realitat no hi ha homes polítichs de prou talla pera governadors civils de Barcelona. Si n'hi hagués un de sol, un verdader estadista, aquest vindria.

Un verdader estadista, un verdader home polítich, sent la passió de la lluyta, les dificultats l'atrauen; els grans problemes socials y morals dels pobles qui's manifesten agitada y tèrbolament, fascinen a l'home polítich qui ha nascut ab vocació de tal. Si en Maura fos un Gladstone, en Maura vindria de governador a Barcelona. Si en Moret fos un Roosevelt, també. Vindrien ab la seguretat de fracassar, però vindrien. Puig del fracàs present podria sortirne una victoria futura.

Un governador així no s'entretindria en feteses: fer tancar els cafès a mitja nit, anar a la professó... etc. Ab visió serena veuria'ls grans problemes morals y socials que aquí s'agiten y quals factors complicadíssims sols pot precisar y reduhir un selecte esperit sintètic. Y de la síntesis podria venir una simplificació qui a la llarga donaria solució als problemes.

¿Ahónt es aquest home vident, polítich de vocació, lluytador infatigable, escrutador dels grans misteris socials, que'ns manca, que busquen y no troben?

Ah, si el busquessin a Catalunya! A Catalunya'l trobarien. Y si no'l trobaven ells el

trobaria'l poble, si al poble li deixessin buscar.

—
Y si el poble no'l trobava, per lo menys el poble tindria confiança en el qu'elegis. La confiança que's té sempre en els propis fills.

Y el governador, per la seva banda, tindria més serenitat. La serenitat que'ns dóna la confiança dels altres.

—
Una prova d'això que dich n'es en Bastardas.

Fugim del convencionalisme de qu'en Bastardas es un alcalde accidental. En realitat, a Madrid n'estàn ja tips de nomenar alcaldes de reyal ordre; n'estàn ja tips dels successius fracassos, y además, no troben ja qui vulga fracassar. Així, donchs, tot això de que'l verdader alcalde es a fòra, es a Vichy, no passa de comedia.

En realitat, en Bastardas es el verdader alcalde.

Jo no sé lo qu'en Bastardas farà. Sols sé d'ell que haviem sigut amichs; que haviem estudiat plegats a la Universitat; que quan jo era conservador d'en Mañé y petit catalanista, d'aquells del *catalanismo bien entendido*; en una paraula, que quan jo era una criatura, en Bastardas ja era un home reflexiu, qui parlava poch, qui pensava endins y qui ja escrivia en diaris lliberals o que ho semblaven. D'aleshores fins ara sols n'he sabut una cosa: que continuava essent republicà y que feya política seriament. Heus aquí lo únich que sé d'en Bastardas. No es molt, però s'ha de confessar qu'es bastant qu'en una terra ahont s'hi belluguen tants republicans *faroleros* logri obrirse pas y surrar un jove qui trevallava silenciosament. Deixém de banda lo que farà. Mentres tant anotém el fet qu'es una garantia. Tenim un alcalde serio y serè.

Y anotém també aquest altre fet: Tenim un alcalde popular qu'es vist per tothòm ab simpatia y confiança.

Hermosa situació pera trevallar!

Esperém els fruïts. Esperém qu'en Bastardas per honor propi, pera satisfacció del poble y pera esplendor dels principis democràtics qual victòria ell representa, sabrà complir com a bo; sabrà fer gala d'aquelles dots de prudencia, energia, activitat y hon-

radesa que més que ningú necessiten els homes públics. Y que com ningú necessita ell ara. Donchs que no ho oblidien Bastardas. La seva responsabilitat es molt greu. Si' ell no fa altra cosa que lo que han fet fins ara'ls alcaldes de reyal ordre, si ell fracassa com fracassaren tots ells, no seria ell sol qui carregaria ab la culpa. Se diria també que'l poble no'n sab prou d'elegir els seus representants, que'n sab tan poch com els governs d'Espanya.

Y seria, en realitat, molt trist que'l poble de Barcelona, per culpa d'un sol home, se vegés rebaixat fins a un nivell tan... tan baix.

EMILI TINTORER

DESDE PARIS

Més que res, la costum, el 14 de juliol, llença la gent al carrer. Diada de festa y nit d'alegria, se balla devant de tots els cafès, en totes les barriades, en totes les cases. Les orquestres d'aquells, encauades durant tot l'any, surten a oretjarse sobre'ls cadafalchs guarnits aposta en mitj de la carretera dels *boulevards*. La matxixa cridanera, el ploraner y enervador vals, se succeheixen l'un a l'altre infatigables... Per tot arreu llums, per tot arreu banderes y llargandaixos y per tot arreu la multitut qui s'arrocega lenta ment, sens altre objecte que'l de veure, amunt y avall, omplint avingudes y carrers, places y *boulevards*, fent rotllo aquí entorn d'uns balladors, empenyentse més avall, rihent a la dreta, barallantse a la esquerra, diversa en cada un de sos llochs, emperò monòtona en conjunt, monòtona com el brunziment que ix d'ella y que boy, apaga'ls acorts estridents de les orquestres...

Dues hores d'aquest espectacle estès per tot Paris són més que suficientes pera fadigar; la continuada contemplació acaba per fer esdevenirlo incolor, sense caràcter, y un pren ab plàher el camí de casa abandonant els nuclès bulliciosos y deixant que s'apaguin al lluny les remors de les xaranges qui vibren tristament difuses recordant les de nostres pianos de maneta qui repiquen en el fons dels carrers les matinades de les verbenes...

Lo que de casa es característich, brolla aleshores en la pensa barrejat per una associació

d'idees ab lo que per ésser humà també'ns es propri. Recordèm les tristeses de les verbenes, la multitud sens objectiu qui s'arrogega pels carrers, els testos d'aufàbrega fent corriol en la Rambla, el nyèbit de samarreta a grans ratlles suhant, bo y donant voltes al manubri qui's passa destrament de l'una a l'altra mà, el fum de l'oli dels bunyols, y el foc de llum elèctrica del Tibidabo. Recordèm els vaporets qui van enllumenats a l'avant-port, les jardineres enramades qui tornen de la Rabaçada, els rostres pàlits de la matinada, la olor de fulla marcida del clarejar...

Les mans a la butxaca, l'esguart a l'infinit, el pas lent y ocupat pels recorts el pensament, com adhuch esclavitzats per l'ambient de la diada, d'aquestes diades de festa iguals per tot arreu, sols diferents per tot pels detalls, anèm cap a casa, sense desitj d'arribarhi, com fugim de l'esvalot per inercia dinàmica centrifuga del soroll...

Ivonne passeja sola. Ivonne es una prostituta. Ivonne es lletja y magra. Y Ivonne en diada de festa qui reclama bellesa, gentilesa, linies hermoses, y bullanguera veu, passeja sola perque ella no tè res d'això. La pobreta quan ens veu dreça'l cap qui duya cot, balanceja'l cos fent tremolar els pitets sota sa tenue roba de seda, com un auellet qui s'estarrufa, més lletja quant més riallera, quant més deixondada més llastimosa.

— *Tiens! c'est bien vous par icit?* —

Ella se'n dona pena, com si haguès de respondre: Sí, y tot sola! Però fa una rialleta estrambòtica fingint alegria y no diu res. Ivonne es amiga nostra, sia dit sens escàndol dels bons burgesos, sobre tot dels qui mantenen *queridas* de luxe. Un es amich sovint de molta gent qui mereixeria ésser a Ceuta (jo espero que ab el temps qui madurin les prunes ens avesarèm a dir a Figueres; a altres coses ens hem avesat); un pot ben bè esserho d'una prostituta, qui no ha sofert altra equivocació en sa vida que l'escollir sa professió sens haverse avans emmirallat a consciencia... Cal advertir que no hi ha doble sentit en el mot amiga; al menys siens permès ferho constar en honor de nostre bon gust. El mot gràfich no tremolaria pas ni vacilaria al saltar sobre'l

paper, si deguès ferho. Després de tot sempre'ns quedaria'l recurs de confessar-noseho.

— ¿Còm! Tan aviat cap a casa? Si no més són les dues.

— Si, *mon enfant*, ja n'estèm tips!

— Veniu ab mi, que vos emmenaré a veure boniques coses.

— No parlis més: ens portaràs al *Parvis du Nôtre Dame* a veure'ls domassos vermells que han posat darrera dels sants gòtics, o potser ens ensenyaràs el grupo sensual de la porta d'en mitj, o t'arriscaràs a fernos passar el pont d'*Arcole* pera mostrar-nos *ton Hotel de Vile* endiumentjat... o...

— *Mais non, mais non, mais non, ho zut!*... Escoltèu, allà, darrera del Pantheon, darrera del Barri Llati... es bonich...

— ¿Per què no hi vas tu, donchs?

— Oh, tota sola, ¿sabèu? ¿què volèu que vos digui?... Ah, si ho vegessi!

— *Puisque tu y tiens on va avec toi:* Ens deixèm guiar per tu; tu ets nostre cicerone. ¿Entesos? —

Per tota resposta, la xicota fa un salt, se'm posa en mitj, ens agafa del braç y ens estira corrent cap endavant. Nosaltres, no gens entusiasmat ab les promeses maravelles, li fem serioses meditacions sobre la precipitació, qui sols serveixen pera impacientarla més. Li recordèm qu'es nostre cicerone, y ella va barrejant els resenyaments ab comentaris al fets del dia y lamentacions ràpides cada vegada que un cotxe carregat de baguls passa al devant nostre. Pera ella tòts duhen els passatgers al camp, a les platges, lluny de Paris!...

Passèm el boulevard *Saint Germain* deixant a la esquerra la *Rue Dante*, democràtic carrer ahont ara hi viu en Loubet y devant de qual casa hi volten uns cavallets transitoris y s'hi belluguen una munió de parcelles als acorts d'un orgue malaltic. A la dreta en un carreró fosch, una porta closa, antich emplaçament d'un renom cabaret de lladres y d'apatxes, càu d'assassinats tancat per la policia no fa molt. Passèm la *place Maubert* ahont un troç de fira fosca y trista atràu uns quants badochs de la barriada y deixa percebir pudors de petroli y grinyols d'orgues enrogallades, y prenèm pel carrer de la *Montagne Sainte Geneviève*, verdader cal-

vari costós de remontar fins arribar a la placeta ahont setge la Escola Politècnica y ahont un hi respira de bon grat... *Rue Descartes* amunt encara, *Rue Muffetard* després. Estèm en ple *quartier* de manobres y carrilayres, terrassers y picapedrers. L'entusiasme de la xicota se'ns comunica. Ja no es París, es la *provincia* qui pulula pel carrer y balla sota la enramada inflant les amples calces de vellut y fent papallonejar les cofies ab els giravolts de les dances.

— Oh, no temèu res; bona gent; tranquil! —

— Al contrari; al contrari! —

De tant en tant arriba a nostres orelles una paraula coneguda, un mot de casa; altres voltes el mot es de casa però torturat; altres voltes sols es l'accent qui ens parla de la raça disfuminada... La xicota, la lletja Ivonne, aleshores comença a parlar de casa seva, del seu poble, de ses amigues, del colègi... Ah, bon Deu, no era pas per la moda que sospirava cada volta que veyia un carruatge curullat de baguls, y que'ls creya a tots emenant gent a la *campagne!*

La xicota esdevè xerrayre, ens ho vol ensenyar tot alhora, no té prou mans pera mostrar llochs, y tipos, y homes, y oficis, pica de peus perque no estèm atents a tot, perque'ns aturèm a esguardar cap a dintre d'una taverna ahont la gent canta cançons no parisenses entorn d'una taula plena de gots de vi, y no veyèm la vella qui dança...

A la esquerra deixèm la *rue Saint Medard*, carrer de drapayres e italians, venedors de *santi-di-guixi*, y emboquèm el carrer d'Ortolàn. Allí, a la cantonada, destacantse més clar que'l reste dels quatre-cantons, s'hi aixeca un petit y tremolayre cadafalch. Sobre d'ell dos homes hi són asseguts. L'un d'ells té un sach de gemechs a sota'l braç, l'altre una *vielle* sobre de les cames. Y la dança comença. Gemega'l sach y l'home qui el desinfla porta'l compàs ab punta y taló de son peu dret; y ab religiositat l'home de la *vielle* fa rodar ràpidament ab sa mà dreta la cinta manivela en tant ab la esquerra recorre destre les fitxes qui apretades deixen eixir sons grinyolayres. Sens invitarse les parelles se troben en mitj de la placeta y destrenen la *bourrée* fent passos de corrandes, saltant a banda y banda, traspasant adalerats, ab convicció, ab entusiasme, barrejantse'ls jo-

ves musculosos, forçuts, àgils, ab les jayes encorvades qui no tenen altra força ni altres músculs, ni altra agilitat que'l feix dels recorts y l'amor a les coses de sa terra.

Alli, drets en mitj d'aquell conjunt en el qui fem una nota estranya, esguardats ab estranyesa per tothòm, el sach de gemechs evoca en nosaltres el recort de sos fills el tiple y la tenora, apareixen devant nostre les rodes de dançayres qui baten els compasos en les eres ahont poch avans el blat hi ha estat batut, les oliveres fantàstiques y els suros sagnants... y girèm el cap per'aixugarnos els ulls, perque'ns han ensenyat a avergonyirnos del plor. Al costat nostre, Ivonne, la lletja Ivonne plora bo y ensajant un somris qu'encorriola pels cayres de la boca les llàgrimes que li llisquen galta avall.

... Es sols quan el vals acaba la festa que deixèm aquell lloch, atravessèm la *Place Monge* plena de taules y de balladors, parisenchs aquests, y llisquèm carrer Monge avall deixant a la dreta les antigues Arenes romanes ab ses grades y tribunes desertes y ses gabies buydes de feres.

— Alli en aquella casa, mirèu, allí, hi vivia en Sokoloff. —

Esguardo la casa de la xicota pera observar en sos ulls. Es sols la cicerone qui parla.

Al carrer de les Escolles, la taverna Lorraine hi ha abocat totes ses taules, la multitud hi brunz, l'octet hi grata polques y marsurques. Ivonne'ns allarga la mà, y's pert entre les taules esvalotant a l'un y l'altre. En tant Paris matina y's deixonda ab son boyrós clarejar.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, juliol 1906

EL PRESIDÍ A FIGUERES

El trasllat dels infeliços qui coven y purguen llurs malifetes en els presidis d'Àfrica ha despertat l'esperit de Catalunya pera protestar ab energia del projecte d'un ministre qui, per malestruga sòrt nostra, va concebir el despropòsit d'enllotar la xamosa capital empordanesa.

Y els oradors de tots indrets de Catalunya fan retronar la veu pera dirli al poble llurs sentiments; el poeta teixeix un plany adolorit y de revolta; la prempsa catalana recorda

cada dia l'ombra que ha d'endolar a Figueres.., però aquell ministre, ja avuy no es tal ministre; el setial que ocupava ja'l posseheix un altre; y aquest altre s'es tornat àrbitre de la disposició funestament iniciada. Sia qui vulgui aquest *altre*, si acull el projecte del qui l'ha precedit, serà refusat per Catalunya, perque Catalunya no pot estar disposada a sofrir la imposició d'un nou afront que la rebaixi.

El castell de *San Fernando*, de Figueres, no reuneix les degudes condicions pera presidir; la terra empordanesa tampoch es bona pera aytal destí. De la meteixa manera que no totes les plantes poden arrelar y viure en paratges ahont el clima no'ls sia apropiat, els pobres presidaris y la corrúa de parents y amichs qui els volten y segueixen, no podrien fer alí ab els honrats figuerenchs. Si's realisés el funest projecte, la població immigrant se faria mestressa de la comarca, introduhinthi hàbits y costums y fins paraules estranyes al nostre idioma, qu'empestaríen la ciutat avuy tranquila y riallera qui estotja noblement l'amor al treball y la honradesa.

Pera'ls malhaurats presidaris hi ha altres llochs més propicis, ahont poden bastirse construccions, y constituhir colonies a propòsit, quals llochs necessiten braços, y ahont aquells puguin educar l'esperit, treballant pera dignificarse y poder retornar al si de la societat qui va rebutjarlos, néts de culpa. A Figueres sols hi trobarien un castell buyt, de fesomia militar, ab espayoses quadres pera les besties y ab recintes empestats per la floridura. En la enlayrada fortificació, voltada de feixugues muralles, hi trobarien la mort del cos els pobres malalts d'ànima.

El projecte d'en Moret es, donchs, contrari a Figueres y als presidaris de Ceuta. Però'l *lliberal* Moret no hi va pas pensar en els desgraciats qui purguen delictes a l'Àfrica, quan se li va ocorre'l desacertat projecte de la trasllació. Ell ja va veure, perque no es curt de vista encara que *gasti* ulleres, que'l trasllat dels presidis, havia d'ésser un estigma pera'l lloch ahont se portessin, y no va atinar pas en les immenses planures ermes de Castella, ahont podrien empendres grans obres agricòles, ahont podrien explotarse mines de roques de bon servey pera bastir bones fàbriques. L'ex-mi-

nistre no va voler recordarse de les poques terres qu'encara li resten a Espanya, qui podrien convertirse en déus d'abundor ben treballades. En Moret va trobarse entre mans uns presidis y's va recordar de Figueres sols pera flagellar a Catalunya. Y els trenta mil condemnats pel hòdich, alguns d'ells més dignes de llàstima que molts dels quins rumbejen lliures ab desvergonyiment y que les lleys no classifiquen, per obra y gracia del ministre han de cambiar d'estatge. Però la ley, qui pot recludir a un delinqüent, no pot condemnarlo a que's podreixi en un lloch impropri. L'Estat, qui cuyda de l'ordre social, té'l dever de protegir al qui, essent avuy indigne de viure entre llurs consemblants, pot arribar a esmenarse. Y aquest Estat té la obligació de buscar medis pera que això sia un fet, ab la creació de colonies penitenciaries disposades a posta pera lograrho. Però l'Estat espanyol té ministeris que's fan y's desfán a l'impuls de vanitoses influencies, y ben sovint enlayra, per exemple, a ministre d'Agricultura a qui no coneix més arbres que'ls qui creixen en les propietats que va heretar dels avis, o a ministre de Gracia y Justicia al qui no té ni aquella, ni coneix d'aquesta altra cosa que la matrona ab les balances que ha vist en les estampes.

En López Dominguez, president del Concell, va enviar fa poch dies al nostre amich Salvatella un B. L. M. dihentli que havia recomanat l'assumpto de Figueres al ministre de la Governació! Qualsevol dia, ab aquest coneixement, manará la formació d'un cos de policia al ministre de Marina, o encarregarà al de Foment la constitució d'una esquadra invencible. Però jo vull creure que'l president del Concell de Ministres, senyor López Dominguez, no ignora l'error que cometia al recomanar l'assumpto del presidi al ministre de la Governació, però havia de contestar al diputat senyor Salvatella, y així sortia del pas. Es com el viu d'aquell quènto a qui un amich li emmatlevava cinch pessetes: — Noy, no les tinch. — ¿Y a casa? — A casa, bons, gracies. —

No es que Catalunya no vulga presidis, no; lo que no vol són els presidis que no li pertocuen. Catalunya té a la població penitenciariad'Àfrica setanta individus, y n'hi volen portar dos mil setcents. ¿Es equitatiu? Que'ns

portin els condemnats per la llei qui sien catalans y nosaltres els, enquibirém a Catalunya, proporcionant als infeliços medis de regeneració; no hi faria pas res que l'Estat ens dongués autonomia pera fer d'ells lo que reclamen la rahó y el dever d'humanitat.

Ja que a tot arreu, en tots els camps ha de créixer l'herba dolenta, que cada hu conreuhi el seu propi y's cuydi d'exterminarne la llevor.

Entre tant, apartém nosaltres els mals vents que puguin ajudar al mal cultiu ab transports de gèrmens originaris, que la feyna serà després molt més curta; suprimim, excrém, no permetém la entrada a Catalunya dels periòdichs que ab tan bon acert combat ara l'Associació de Lectura Catalana; combatém els barbres espectacles dels *toros*; despreciém tot lo que sia exòtich, y després que portin els presidaris allà hont els correspongui per llur nacionalitat. Continuin els *toreros* y *chulos* rumbejant per la Porta del Sol, dõnguinse *corridas* a Madrid tres o quatre vegades per setmana... y aviat Catalunya podrà vantarse de tenir ben poca feyna en lo quètoca a presidis, y allà, passat l'Ebre, qu'esmolin l'eyna de segar, pera'l conreu de llur camp social, si es que aixó pot interessarlos; que no'ls mancarà feyna llarga.

J. PUJOL Y BRULL

EXTASIS

La novícia s'havia quedat quieta al llit: enlayre'l rostre, estirat el cos, oberts els braços. Y, quietament reposantse, els seus ulls fatigats s'apagaren. Y ans d'apagarse, per la darrera volta d'aquell dia, se fixaren tendrament, piadosament y amorosament en els plorosos ulls del gran Crist, del Crist immens y immensament dolorós qui s'aixecava als peus del seu llit blanch. Y així qu'en l'ànima tranquila de la verges's desclogué'l sòn, s'hi va descloure'l somni.

Y en el somni veyal Crist, el meteix Crist immens qui semblava omplenar tota la cambra. Ella li mirava'l cap, el cap hermós — coronat d'espines — els ulls, els ulls hermosos — amarats de llàgrimes. — Y al mirarli els ulls, y el front, y el nas, y la boca — la boca hermosa — la novícia tingué horror d'hermosor tanta. Y va contemplarli el pit, el pit nu,

llatzerat, mostrant encara una immensa blancor llatzerable. Y li va contemplar els braços, — oh quins braços, els braços del Crist! — Estesos, oberts, dolçament y dolorosament oberts. Y li va contemplar el cos, tot el cos, ab la seva nuesa y ab la seva hermosor. Y va trobar hermosos els peus, els peus clavats l'un sobre l'altre, els peus aquells qu'eren sostentacle omnipotent de les columnes esbeltes hont tot el cos descansava. Y la novícia, al contemplar hermosor tanta, novament senti defallirse.

Y en aquest defalliment sublim, gratíssim, en aquest defalliment qui la transportava a la plena contemplació de tot lo més bell que may els seus ulls haguessin vist, va sentir la esgarrifança d'un desitj sobrenatural, y tot seguit se donà compte d'un acompliment marvellós. Que allí meteix, en el seu llit blanch, ella senti pesarhi alguna cosa. Algú vivent hi descendia. Y ab els seus propis ulls ensonyats tingué evidencia que qui devallava era'l propi Crist, desclavat de la creu, nu, sagnant, hermós. Y va sentir aquell pit llatzerat pesar sobre'l seu pit sense màcula, y els braços estesos estendres sobre'ls seus, y els ulls plorosos caldejar sobre'ls seus pàrpres, y la corona d'espines clavarseli al front, y aquella boca morta, la dolça boca de les set paraules, halenar febricenta sobre'ls seus llabis tendrissims.

— ¿Qui ets?

— Sòch jo, ¿que no'm coneixes?

— ¿Ets Crist?

— Era Crist. Ara, miram bé, ara sòch Jesús.

— Oh, si, si que't conech.

— Sòch Jesús, torno a ésser Jesús.—

Y la novícia no senti més la cohissor de les espines qui coronaven el front de la revelació possehida; ja no vegé llàgrimes en la faç dolorosa ni senti rigidesa en els braços qui l'amparaven.

— Torno a ésser Jesús, el de Judea, el qui flayrava la terra ab els seus passos y harmonisava'ls ayres ab les seves paraules. Torno a tenir la hermosor viva de l'home y la esplendidesa de la divinitat. ¿No ho veus que ja no estich crucificat? Es una nova resurrecció la d'ara. Crist clavat en la creu no pot tenir dolcesa en els llabis ni amor en el pit. La seva hermosor es macàbrica. No poden els

cadavres devallar sobre'l teu llit puríssim. No es la mort, ni es el dolor quins poden fer-te ofrena de totes les pureses increades. ¿T'es grata la meva presència?

— Oh Jesús meu, la teva presència es la sola dolçor de la meva vida.

— ¿L'estimes, donchs, al teu Jesús?

— Al meu Jesús l'estimo sempre.

— Besam, si m'estimes.

— Beso'ls teus llabis, Jesús meu, perque la teva boca es hermosa.

— ¿Y no més es hermosa?

— Es sabia.

— ¿Y no més es sabia?

— Es divina.

— ¿Y no més beses els llabis?

— Beso'ls teus ulls, qui també són hermosos?

— ¿Y no més són hermosos?

— Són omniscients.

— ¿Y no més omniscients?

— Són divins.

— ¿Y sols beses la boca y els ulls?

— Beso'l front, perque també es hermós, també es sabi, també es divi.

— Tu també tens la boca, y els ulls, y el front hermosos, germana.

— No sóch la teva germana, que sóch la teva esposa.

— Quina paraula has dit, coloma meva! May boca mortal n'ha pronunciat de més bella.

— Donchs bésala tu aquesta boca, que vull ésser plena del teu amor.

— La beso.

— Així, besantme, ¿quina cosa'm vols dir?

— Vull dirte que'l verb s'ha fet carn viventa sobre la teva carn, esposa.

— Quina paraula has dit, anyell meu, la més bella, per mi, de totes les paraules pronunciades!

— Així tindrás el verb demunt meteix dels teus llabis.

— Y el tinch sobre meteix del meu pit, qu'es més tenir.

— Però pels llabis pots sentir que'l verb es altra vegada home.

— Ilo conech bé prou ab el teu pes, qu'es càrrega dolcíssima.

— May has tingut tanta divinitat al demunt teu.

— Ni may he sentit les teves caricies tant de la vora.

— Besam; tornam a besar.

— La teva barba es perfumada.

— Y vol saber del teu coll blanch totes les blancors inviolades.

— ¿Per qué són tan hermosos els teus ulls?

— Perque ells són l'espill de tota ciencia.

— ¿Per qué estàn sempre oberts tos braços?

— Perque ells són el racer de tot amor.

— ¿Y per qué estàs tot nu?

— Perque sàpigues que la hermosor està no més en la nuesa.

— ¿Per qué'm beses y per qué't beso, Jesús meu?

— Perque l'acompliment del desitj sia una cosa feta.

— Besam, donchs.

— Així els nostres amors combreguen en un sol càlzer.

— ¿M'estimes, Jesús?

— T'estimo, esposa.

— ¿Per qué m'estimes?

— Perque has guardat pera mi la teva puresa, y al besarme ho has fet ab vera unció d'esposa. Oh, coloma meva! En tu he volgut acoblar totes les gracies.

— Oh, anyell meu! En tu he trobat la font de totes les dolceses.

— Tornam a besar encara.

— Jesús dolcíssim.

— Esposa dolcíssima. —

Y al obrir, en veritat, els ulls, a la novicia li queyen llàgrimes d'amor. Altra volta era el Crist als peus del llit, pàlit y dolorosamente immòvil, omplint ab la seva rígida severitat tota la cambra d'una pavorositat sinistra. No més l'éxtasis meravellava encara els ulls de la novicia; els seus braços tremolaven com si encara no haguessin abandonat els braços estimats; la seva boca conservava l'ardencia del bes fervorós, y el pit pantejava com en un espasme delirant... Però un dolor intensíssim feya torce'l seu cos en un deliri cohent... Qu'en el seu front y en el seu pit, en els seus peus y en les seves mans, s'hi obrien, sagnantes y descarnades, les meteixes ferides qui llatzeraren el cos del Crist en la seva dolcíssima agonía.

ALFONS MASERAS

D'ECONOMÍA (1)

Diverses causes, llargues d'explicar, m'han impedit fins ara respondre les frases qu'en Pous y Pagés dedicà fa dies a rebatre certes preteses o reals afirmacions de mon darrer article sobre'l *Feminisme Pràctich*. (2) Y no era la més petita de dites causes el pensar que, si bé poques paraules bastaven pera respondre complidament — tan poques que ab l'atenta lectura del meu article n'hi havia prou,— ab tot, la mentalitat que aquell escrit revelava, era cosa massa greu pera ésser passada en silenci o tractada a la lleugera. Mes ara, passat un temps ben oportú pera treure a la discussió tot caràcter personal y apassionat, crech que res s'haurà perdut si ab l'involuntari retràs de ma resposta conseguim situar degudament els termes d'una qüestió capitalíssima pera'l nostre avenir nacional.

Justament l'objecte final del meu debatut article — objecte que, sia per deficiències d'expressió, sia per falta de prou atenta lectura, sia per una y altra cosa, — sembla haver passat desapercebut a n'en Pous y Pagés, era mostrar la necessitat ineludible en que estém de canviar radicalment la norma econòmica qui desde temps antich ha informat la nostra vida social, si es que seriament volém que aquesta vida respongui a les necessitats dels temps actuals y al paper qu'en ells preteném pera la nostra Cathalonia. Mes ara veig qu'es precis parlar més clar, y ho faré, mal que això pugui ferir al viu el mal entés orgull nacional dels nostres *chauvinistes*, perque entench ésser en tot cas un dever de consciència'l senyalar els mals socials pera posarhi remey. Cal que'l nostre vell ideal casolà, més que domèstich, gitano, més que casolà de les relacions comercials

(1) Ab gust insertèm aquest article que son autor ens envia, segons ses propries manifestacions, després d'apurar tots els medis pera ferlo publicar en *El Poble Català* en qual redacció l'entregà fa cosa d'un mes. JOVENTUT, sens immiscuirse en la qüestió suscitada, dóna, ara com sempre, generosa acollida a un antich company, en ses planes sempre obertes a la lliure discussió de les idees. Y ho fem així pera ésser conseqüents ab nostre criteri que'ns ha portat més d'una vegada a insertar treballs de crítica y fins de censura d'altres treballs deguts a la ploma de nostres meteixos redactors. (*N. de la R.*)

(2) Vèginse'ls números 108 y 113 de *El Poble Català*.

desaparegui pera fer lloch a una concepció més ampla y més humana de lo qu'es el lligám econòmic. Cal qu'en comptes d'empenyarnos en estendre a les relacions socials els nostres preceptes d'*Economia domèstica*, ens esforçém en regular més y més la nostra vida domèstica pels nous y feconds principis de la *Economia social*, qui enclouen la fórmula de la nostra redempció colectiva. Cal reaccionar contra la cega aplicació del conegut aforisme: «Ven en el mercat més car y compra en el més barat», ahont els falsos definidors de Manchester compendiaren tota llur ciencia econòmica — com si per'arribar a tal conclusió calgués cap mena de ciencia! — Cal, en fi, cooperar a la gran revolució moderna, que, com deya en mon esmentat article, ha trasmudat en social el primer punt de vista exclusivament individual de la ciencia econòmica. Y, com una de les mides més aposta pera promoure aquest gran cambi, senyalava la organització del consúm, fent una crida als consumidors, encomanantlos més seny, discreció y economia (vera economia) en llurs compres, invitant a tots, «grans y petits, pobres y rics, sabis y ignorants, quescú segons la mida de ses forces», a pendre part en aquella coòperació, moral tant com material, al bastiment de la Ciutat Nova.

Y en aquesta proposició en Pous y Pagés, afectant la representació del proletariat, respòn ab un sèch *non posumus*, millor dit, ab una serie d'excuses y rahons particularíssimes, qui demostren en tot cas que no ha comprés o no ha volgut comprendre la importancia del problema plantejat. Altrament, per molt alt respecte que'm mereixi sa autorisada paraula, conech prou el nostre proletariat per'afirmar qu'en Pous y Pagés en aquesta ocasió no'l representa, puig me consta prou la seva honradesa y noblesa intrinseca pera estar segur de que, com ha succehit en totes les grans revolucions, malgrat ses penuries y angunies, el dia potser llunyà, però que vindrà, en que la qüestió ara discutida's posi en la consciencia pública, no serà certament el nostre proletariat la derrera classe social en donarli la deguda resposta.

Però molt més important que les rahons que alega'l meu contradictor, es, al meu entendre, l'estat d'opinió que les hi fa alegar,

sobre'l qual haig d'aventurar alguna marca. ¿Quin es aquest extrany estat d'esperit que fa a un home del talent d'en Pous y Pagès tan insensible a una qüestió de tan viu interès social, fins al punt de no veure en ella més que un vulgar atentat al seu interès personal o al de la classe que pretén representar? ¿Serà tal actitut una d'aquelles rares repercussions en un esperit selecte de les vulgars idees qui sobre la materia dominen desgraciadament en nostra burgesia, qu'es lo que justament m'hé proposat combatre? Me doldria en tal cas, per lo molt que el considero, el goig meteix de sentir qu'he posat el dit en la llaga. ¿Serà que'm trobo tal vegada davant d'una concepció diametralment oposada a la meva, dels problemes socials? Tot planyent, si així fós, la seva, que haig de suposar involuntaria reticencia, me limitaria per via d'ensaig, a signarli el bell exemple que'ns oferiria de l'intima conexió de certes idees que's volen fer passar per avençades ab les preocupacions més vulgars sobre la materia.

Mes potser, al cap d'avall, tot això's reduexi a un simple *lapsus* de periodista, cosa gens estranya en qui té obligació d'escriure un article sensacional cada dia. Sia com vulgui, per molt que'm dolgui la llargada de la contesta, no puch terminarla sense respondre directament a algunes afirmacions del meu company:

1.er Entench que'l meu article no es una mera diatriba contra la costúm de regatejar de les dónes — com podria creure qui sols el conegués per la referencia d'en Pous y Pagès, — sinó quelcòm de més alt y transcendent, anch que'l meu objecte m'hagi dut de passada a censurar aquella costúm, com crech just y necessari.

2.^{on} No censurava en ell l'estalvi en absolut, sinó la vulgar confusió de'l estalvi ab la economia, y, sobre tot, l'estalvi a tòrt y dret, l'estalvi indiscriminat, cosa molt diferent de l'estalvi econòmic. Adhuc a posta d'aquest, no creuria vana una discussió, que'm plauria veure plantejada, sobre quin dels dos ideals moderns, el francès o l'anglo-saxó, ens convindria adoptar, abandonant, com se suposa, per inservible'l nostre vell ideal en la materia, identificat ab el llegendari entafurament d'unces y dobles.

3.er Tot y suposant la necessitat de l'estalvi, tal com l'entèn en Pous y Pagès, no's dedueix pas la del regateig que defensa, puig quan se troba un article massa car, sembla més procedent, com se fa en tot pais civilisat, anarsen a una altra botiga, tot donant així de passada una profitosa lliçò a l'explotador.

4.^{rt} Felicito a n'en Pous y Pagès per haver, en el vell plet entre *el botiguer y la senyora*, elegit «la part millor», per més que entench que fóra injust fallarlo en definitiva sense ohir la representació del taulell, qui, si no tan graciosa, no li càpiga dubte que fóra prou eloqüent y instructiva. Aprofito la ocasió pera invitar als botiguers a dirhi la seva, si els hi sembla oportú.

5.^{nt} Respecte al fons de la seva objecció, me limitarè a repetirli el següent paragraf del meu meteix combatut article: «Y tampoch cal cercar cap excusa en la natural observació de la general penuria de recursos pera atendre les múltiples necessitats de la vida moderna, quan veyèm tan sovint grans senyores regatejar el centim ab tanta manya y força com la més humil criada»: — proba, entre moltes altres que crech inútil citar, prou significativa pera compendre que no's tracta pas tant d'una necessitat circumstancial com d'una inclinació atàvica.

6.e No puch creure en la solució que al conflicte proposa en Pous y Pagès, mentres no'm demostrí la falsetat de la següent afirmació que també copio de mon meteix article: «Y no's pensi que ab la costúm moderna del preu fixe aquest vici perdi importancia, puig si bè desapareix la lluyta oberta, cara a cara, es pera fer plaça a una campanya sorda y despiadada de botiga en botiga pera obtenir l'article més acomodo, lo que ve a donar el meteix resultat».

Tot lo dit ve a resumirse en un vell precepte que, com a *moraleja* d'una discussió poch amena, verament recomano a la meditació del lector:

«Una cosa es Economía
y altra es el Pla de la Boqueria.»

Sols me resta, en acabant, sortir en defensa de l'honorable gremi de solters (tan honorable com qualsevol altre) y protestar de les malèvoles insinuacions que amaguen certes paraules de mon simpàtic colaborador.

Això de que un solter no pugui ésser may un bon economista, ni un mitjà hisendista, ni un mal pensador... vaja!

Y com que la discussió no dona més de sí, ab aquesta resposta hi poso, per la meua part, punt final.

C. MONTOLIU

LA MA OCULTA

Es allò que'm deya la tarda del passat diumenge aquell menestral barceloni, del qui els hi vaig parlar setmanes enrera y que tanta tirria té als actuals concellers de Barcelona: — Cregui que hi ha una mà oculta que tot ho remena! — Y va seguir fent la enumeració dels braços y dels cossos, als que'l públich, segons les èpoques y les circumstancies, ha atribuït alguna mà d'aqueixes: la mà del clero, la dels frares o dels jesuites, la dels masons y la dels federals, la de la reacció y la de la revolució, y, sobre tot, la mà de l'anglès... tot això farcit de cites històriques, de les que faré mercé als meus llegidors. — Però ¿a qué ve tot això? — vaig preguntar-li ab el sant propòsit de fer encallar un xich aquell devassall d'oratoria barata gayrebé tan aclaparadora com la del regidor antituberculós en Narcís Fuster; y ab no petita sorpresa'm fiu càrrech de que lo que provocava la seva indignació era un petit fet que ocorria a la casa gran.

— Sí, senyor, sí, — continuà: — no se'n rigui; aqueixa qüestió dels tramvies y les catalanes té molta més transcendència de la que molts li atribueixen, car demostra una malura que ha sigut empeltada a nostra administració municipal y que, essent crònica, ens costarà Poblet y Santes Creus d'extirpar. —

Jo'm vaig excusar ab que estich estieujant y que com els metges m'han recomanat molta tranquil·litat y evitar tota mena de disgustos, com a mida curativa he suprimit la lectura de la premsa diària y per consegüent estich com si vingués de l'hort (y, en efecte, hi passo la major part de la setmana).

Al meu amic aquesta circumstancia li vingué ben a propòsit pera esbravar-se, y encar que jo guaytava dissimuladament el relloige, no tingué compassió de mi.

— Ja n'hi faré dos quartos, y no, no tingui por de mancar al tren. Donchs afiguris que, com vostè ja sab, la companyia d'òmnibus La Catalana fa un grapat de mesos que anuncia'l seu propòsit de substituhir la tracció animal dels seus carruatges per la automòvil. La idea fou, naturalment, ben rebuda per tothòm; la prempa's desfèu en elogis, y's va retreure que Barcelona seria una de les primeras capitals europees qui adoptés aquest avenç, cosa que tant escàu a son caràcter de ciutat cosmopolita y en la que s'hi edifica

tant», com deya aquell. S'envià un cotxe de proba, els resultats foren admirables, y veliaquí que'is barcelonins tot era esperar la inauguració del nou servey de La Catalana. Unes setmanes enrera's practicaren ja'ls ensaigs definitius, y aleshores sí que varem creure que la cosa fóra feta. Però, de la *noche á la mañana*, me trobo que certs diaris comencen a fer atmósfera en contra, y a dir que si els parers estàn dividits en el Municipi, que si l'Anònima y la General no volen permetre que se'ls hi faci la competència, y fins sonaven els noms dels regidors qui havia de fer bellugar la mà misteriosa qu'en aquesta qüestió no's pot pas dubtar que sia la mà de l'Inglès. De lo d'aquells diaris no'n vaig fer cas, perque es tan dolent això de que alguns tinguin la redacció al costat de l'administració, y a més corre un *personal!*... Però lo de l'Ajuntament sí que'm va estranyar més, y no perque jo no estigui curat d'espants, sinó perque se'm feya difícil de creure que hi hagués gent de tant poch caletre que volgués jugar així a cartes vistes y marcades. Jo escoltava converses, y m'esgarrifava de lo que sentia dir. Hi havia qui afirmava que de tot ne tenen la culpa a Madrid perque no volen que a Barcelona hi haigi òmnibus automòvils avans que a la Cort; altres deyen que sí l'Inglés havia donat tant y quant, altres que sí el regidor lerrouxista encarregat de fer el caldo gras als del tramvia, obrava impulsat per son amic *Alejandro*, a qui, com que viu als Josepets, li convé estar bé ab en Formosa... Jo no ho vull creure que fes aquest paper no més per un miserable *pase*...

— Això ni pensarho, — vaig dir jo que fins aleshores no havia pogut badar boca. — Però ells bé deuen alegrar rahons.

— Cap; excuses de mal pagador. ¿Oy que si vostè fos jutge, y veyia que una part alega arguments especiosos y apela a entremaliadures a manca de fonaments sólits, ab això sols ja's convenceria de que la rahó està de l'altra banda? Donchs apliqui el cas. Prop d'un any ha passat desde que La Catalana demana autorisació pera cambiar el sistema de tracció y fins ara, quan ja té construït gayrebé tot el nou material, no se li posen impediments, y quins impediments! Que si el canon anual es massa petit; que si la velocitat es massa grossa; que si el Passeig de Gracia es massa estret (!) y hi haurà desgracies. No rigui. La companyia de tramvies, preocupantse de la salut dels barcelonins!... Y al cap de quatre dies l'Inglés solicita establir ell una linia d'automòvils fent el meteix trajecte que La Catalana... De manera que, o els inconvenients alegats eren falsos y ha obrat de mala fe, o aquí no's tracta més que d'un contrapunt com el de les diligencies de Ripoll a Puigcerdà. Jo espero pel bon nom de Barcelona que'l conflicte's resolrà en justicia, car no val tampoch aquell pretext de que ha-

vent de revertir els tramvies a l'Ajuntament dintre un grapat d'anys, sia lesionar els seus interessos deixar que s'estableixi una empresa competidora. Els veritables interessos són els del poble barceloní, y exigeixen no que l'Ajuntament cobri més, sinó qu'estigui ell, el poble, ben servit...

— Dispensi. — li vaig fer jo, somrihent ab tot y creure que mon amich tè rahó: — ¿no es pas accionista de La Catalana, vostè?

— Jo sóch accionista de Barcelona, com vostè, y res més, y prou sab que no'ns toquen més que *dividendos* passius. —

Com qu'era tart de debò, el vaig deixar ab la paraula a la boca, y quan, poch després, el tren se m'enduya de Barcelona cap al meu hort jo anava rumiant: «Que'n fa fer de coses una mà oculta, que tant sàpiga remenar un pilot de fems com un munt de monedes!...»

OLAGUER DE ROQUESALBES

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Publicació «*Emporium*». — JOSAFAT, *narració per Prudenci Bertrana*. — Joanola y Ribas, impressors. Palafrugell, 1906.

Josafat es una narració admirable: héus-aquí sintetisada nostra impressió en un mot, al acabar de llegir aquesta obra que l'any passat fou presentada a la Festa de la Belleza de Palafrugell, donant lloch a empenyades discussions entre'ls individus del jurat al tractarse de premiaria. Finalment se quedà sense'l premi. Emperò'ls amichs de *Emporium*, organiadors d'aquella festa, no han volgut que *Josafat* romangués desconegut, y n'han feta una edició pera que'l públich el llegeixi y el judiqui.

El llibre's fa simpàtic ja en ses primeres planes per la franquesa, per la resolució, per la elevació moral ab que l'autor escomet y desenrotlla un assumpto escabrós, però humanísim. No volèm creure que fos l'assumpto de *Josafat* la causa de sa preterició, molt menys essent aytal assumpto tractat per un autor qui s'hi mostra més com a artista que com a sociòleg. No's presenten pas en *Josafat* casos patològichs a lo Brieux, per exemple; més, encara que així fos, no creyèm certament que això hagués sigut motiu pera no recompensar els mèrits d'una obra, si ella'ls tingués com els tenen les del traç dramaturg francés. La causa de no obtindre premi *Josafat* fou el tenir enfront una altra obra de distint genre però d'indubtables condicions literaries. El jurat havia de decantarse per en Bertrana o per en Pous, y ho feu per aquest. Es qüestió de gustos o de... majoria, y no hi ha res que dir, com res hi hauria hagut que dir si hagués succehit tot al revés, en qual cas nosaltres hauriem

'trobat encara més encertat el fallo, tot y reconeixent les bones qualitats del treball d'en Pous. Y ara tornèm a l'obra d'en Bertrana.

L'autor de *Josafat* ens apar tot un temperament artístich. Veyèm en ell un enamorat fervent de la vida. Segurament creu que, pera ésser un bon poeta, cal avans que tot ésser un bon realista. Nosaltres som de la meteixa opinió. Dificilment un autor, per privilegiada que sa imaginació sia, podrà tenir somnis trascendentals si no té una justa visió de la realitat. Altrament, si es escriptor escriurà contes blaus, y si es pintor pintarà paisos de vano.

En Bertrana, a grans trets y en aparença sens esforç, ens dona en *Josafat* el fruyt d'un detingut y conciençós estudi psicològich. Molt sobriament, sense fer may consideracions pel seu compte, va descapdellant els fets ab una veritat tal, que'ns sugestionen com si els presenciéssim. Ombrivol es el quadro que'ns presenta, y ben foscos els colors de que s'ha de servir; y, no obstant, dintre aquests colors únichs, hi trobèm matisos y gradacions que'ns captiven. Així, essent tètrich el conjunt, hi ha pàgines en que la nota dramàtica domina ab força tremenda; altres en que una tristesa gris ho embolcalla tot, y altres en que dolces tendreses s'endevenen, més que no's deixen veure, entre desolacions tràgiques y espantables. El llenguatge té una riquesa y una ductilitat que dificilment se troben en un escriptor novell. És senzillament admirable la manera còm l'autor ha estudiat y descriu el procés de les passions en el cor verge d'aquell inculc campaner de Santa Maria, mena d'Hèrcul taujà qui, al revés de l'Hèrcul antich, enlloch d'estrangular serpents ab ses mans ferrenyes, sent muntarli lentament al cor, y estrènyerli fins produhir l'asfíxia moral, dos monstres abominables: el fanatisme y la luxuria.

La figura del campaner *Josafat* sembla absorbirho tot, però'ls més nimis accessoris se fan també importants en quant contribueixen a completarlo. Així un quadro terrible per sa cruesa es presentat ab una soperba harmonia dels components; y tan vibrants de realitat ens semblen, quiscú en sa esfera, el tipo del campaner, com els de la Fineta y la Pepona, com el del jesuita confessor y els dels capellanets alegres qui s'endinsen en el cau del campaner ben ignorants dels pecaminosos successos que allí s'hi desenrotllen. Y l'ambient es tan just com les figures, haventhi passatges sobriament descriptius en que sers y coses, actes y paraules y sentiments, saltan als ulls del lector ab un relleu extraordinari. El final té, ademés, un gran valor poemàtic que'ns demostra còm es possible trobar la bellesa arreu, fins en les tenebres, si el qui la cerca es de debò un vident y un poeta.

Donada nostra opinió imparcial sobre'l lli-

bre d'en Bertrana, sols en caldria advertirli, si ens tinguessim per puristes, que no tots els mots qu'emplea són genuïnament catalans; y es una llàstima, puig el defecte fóra ben fàcil de corregir.

Nostra enhorabona a n'en Bertrana, y la fem extensiva a l'amich Vergès de Palafrugell, qui fou secretari del jurat en la Festa de la Bellesa y qui en la Memoria que llegí no oblidà pas consignar els mérits de *Josafat*, fent constar que no per' restar sense premi deixava d'esserne ben digne.

Finalment saludèm a n'en Bertrana com a un excelent èmul dels mestres de la literatura verista estrangera. No voldriem errarnos al dir qu'entre'ls escriptors catalans sabrà fer honor a les nostres lletres, figurant entre'ls bons prosistes avuy, y demà entre'ls millors.

Xavier Monsalvatje.—OMBRES.—Girona. Establiment Tipogràfic de Pacia Torres, Plaça de la Constitució, núm. 9.—1906.

Baix el pseudonim d'Alfons Trinxet, l'autor d'aquest llibre ha publicat a JOVENTUT, en diferents èpoques, alguns dels treballs qui l'integren. No'n farèm, donchs, una crítica detinguda, car nostres habituals lectors ja han tingut ocasió de judicar les bones qualitats del jove escriptor gironí. Ademès, tant del llibre d'en Bertrana com del d'en Monsalvatje se'n ocupà en aquestes planes, no fa pas molt temps, nostre col·laborador en Joaquim Pla, y poch més ens resta fer si no es afegir, a les lloances d'aquest, les nostres.

Qu'en Xavier Monsalvatje no es encara un escriptor format, ho veurà tot seguit qui examini son llibre *Ombres*. Li manca encara un estil ben propi, com li manca també trobarse ell meteix dintre un genre determinat: per això'l veyèm fluctuar entre idealismes malalticos y cruesses materialistes, decantantse ara pels uns, ara per les altres. A nostre entendre encertarà per complet el dia que fusioni en un tot aqueixos dos factors essencials que ara no sempre fa anar units, com si vegés en ells dues tendències oposades qui el solliciten y se'l disputen. Nosaltres veyèm en ell un escriptor destinat a produhir obres ben sentides y equilibrades, com ja ho evidencia ab els articles *La tristesa del vell pastor*, *La lley ho mana*, *D'una vida*, etc.

Hem dit qu'en Monsalvatje havia d'encertar encara, y la frase no es pas ben justa. En Monsalvatje ha encertat ja en son volùm d'articles. Sols que nosaltres ens referim a un encert més capdal, això es, el d'una obra de majors proporcions y de més alta volada. A n'en Monsalvatje no semblen pas mancarli condicions pera empèndrela. Avant, donchs.

El llibre va capçat per un pròleg laudatori

d'en Carles Rahola. La edició, feta per la casa Torres, es pulcre y elegant.

Ramón Clavellet (*A. Ciuffo*).—LA CONQUISTA DE SARDENYA (*cançó èpica*).—ENSAIG Y VERBOS.—Sàsser. Tip. «Armonia Sarda». 1906.

Catalana es la terra de Sardenya, y natural era que'l renaixement català s'hi fes sentir, y les veus dels nostres poetes hi trobesin ressò. Tenim a les mans un fascicle contenint dotze poesies d'en Ramón Clavellet, totes d'un ayre catalanesch qui enamora y comparables, sense cap desventatja, a la majoria de les que'ls poetes restauradors de nostres Jochs Florals ens donaven anys enera.

Y quin sentiment més vibrant de patria hi batega en les poesies d'en Clavellet! Es un sentiment que no s'imbuex, que no s'encomana. En en Clavellet sembla despertarhi naturalment l'esperit de nostra raça, latent a través dels sigles tant a Sardenya com aquí. En Clavellet sent molt y farà molt. Remarcables són les poesies publicades, mes nosaltres esperèm tant d'ell, que no dubtèm en acceptar per bo'l subtítol de *Ensaig* que les hi dona.

L'entusiasta catalanista del Rosselló nostre amich en Juli Delpont sembla que ha contribuït a la publicació d'aquesta obreta. Així's dedueix d'una carta-pròleg d'en Francesch Matheu, a n'ell endreçada, y en la que's fa una encertada apologia del poeta sard, a qui nosaltres desde aquestes planes envièm la més coral y entusiasta felicitació.

LLUIS VIA

NOVES

Altres cop certs diaris de Madrid l'han tornada a emprendre contra'l Catalanisme, ab motiu de certes frases que suposen pronunciades en el *meeting* de Badalona de que donarem compte en nostre passat número.

Certament els diaris del trust tenen uns corresponsals ben... oficiosos; y els comentaris qu'ells posen a llurs correspondències són més oficiosos encara. Com que exciten a que ilegalment sien castigats certs delictes a la unitat espanyola que no s'ha probat que hagi comès ningú. Y donchs, la lley de les jurisdiccions, ¿que no ha de servir de res?

¿Pot donarse proba més clara de que pera molts la tal lley sols servia pera disfreçar son odi a Catalunya y als catalanistes?

No serèm nosaltres qui els hi faci el jòch. Que s'hi posin ells meteixos en evidencia. Que's vegi ben bé l'actitut serena dels catalans devant dels qui negarien el dret de llibertat y de vida a tot lo que's català.

L'«Agrupació Artística» (Alt de Sant

Pere, 43) ha repartit una allocució exposant els fermes propòsits dels joves artistes qui la componen, de treballar ab fe y sens treva pel veritable art, ben al revés de lo que sol ferse en altres associacions, a les quals ells havien pertenescut y degueren allunyarsen portats de son desitj de treball, perfeccionament y redempció.

L'«Agrupació Artística» anuncia que desde'l vinent setembre's donaràn en son local classes de model nu, de 6 a 10 de la nit, y a tal efecte sollicita la cooperació de tots els qui tinguin simpatia per la missió qu'ells s'imposen, y els vulguin ajudar ab una quantitat cada mes.

No poden ésser més simpàtics els propòsits d'aqueixa hardida «Agrupació», a la que desitgem en bé de l'art tota la prosperitat que's mereix.

L'associació «Aplech Catalanista» ha acordat en Concell General, substituhir son nom pel d'«Aplech Catalanista Republicà».

Publicacions rebudes:

Macbeth, per Guillèm Shakespeare, traducció castellana y próleg de Antoni Ferrer, Robert. La casa editorial de Olaguer Salvatella, d'aquesta ciutat, ha publicat aquesta nova traducció de la immortal obra de Shakespeare, escrita en castiç castellà. Son autor senyor Ferrer mereix elogis per ella, y, tant com per ella, pel próleg qui la precedeix y en el que's fan varies atinades consideracions a propòsit del teatre de Shakespeare y de la manera còm el públich ha celebrat sempre en el gran dramaturg anglès la part efectista més que la fundament humana. Fa, ademés, el senyor Ferrer un original estudi del *Macbeth*. Preu, 2 pessetes.

Poti-poti, romanço d'en Nogueras Oller. Ha començat a publicarse aquest original periòdich, que sortirà tots els dissabtes y en el que dit personal escriptor anirà donant a

conèixer successivament ses obres. El *Romanço* té tots els caràcters del romanço barceloni antich, y com ell se ven a cinch cèntims; sols que, en comptes de burdes y fauloses narracions, en Nogueras Oller hi anirà publicant els valents y intencionats versos que vagin sortint de sa ploma. Heus aquí un medi de qu'en Nogueras ens pogués donar tota sa obra sens haver de recórrer al llibre, més car pera ell y pera'l públich. Desitgem, donchs, molta sòrt al *Romanço d'en Nogueras*, a fi de que se'n puguin fer llargues col·leccions en llargues anyades.

Diccionario Salvat. S'han publicat els quaderns 49 a 53 d'aquest popular diccionari, qui no desmereixen dels anteriors ni per llur text ni per llur ilustració. Preu de cada quadern, 50 cèntims.

Concurs de Sardanistes, organizat pel Centre Català de Sabadell, que's celebrarà'l dia 4 d'agost, a les 9 de la nit, en el Camp de Sports de dita ciutat. S'ofereixen dos premis de 200 y 100 pessetes respectivament, y dos accèssits de 60 y 40 pessetes, a les colles qui ballin les sardanes ab més serietat y elegancia, a la fayçó empordanesa. Tenen temps d'inscriures les colles que hi vulguin pendre part, fins al mati del dia del Concurs, dirigintse al Centre Català. Formen el jurat els senyors: Francesch Cambó, president; Francesch Pujol, Emili Sala, Pere Pagès y Modest Font.

Certamen Literari de Sans, organizat pel Casino de Sans, que's celebrarà'l dia 24 d'agost. Hem rebut el cartell, en el qual s'ofereixen deu premis, divent enviarse'la treballs a dit Casino de Sans per tot el dia 12 d'agost. El jurat qualificador estarà compost pels senyors Raymond Casellas, president; J. Pous y Pagès, J. Alemany, Joan Oliva Bridgman, vocals; R. Vives y Borrell, secretari.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

AVIS

La setmana entrant començarèm a repartir a nostres suscriptors el volúm segón de l'any, consistent en la traducció catalana que, de l'hermós drama *Animes solitaries* de G. Hauptmann, ha fet nostre company de redacció en Oriol Martí.

Als suscriptors de dintre Barcelona se'ls hi portarà a domicili, podent els qui ho prefereixin passar a recullirlo a l'Administració. Els qui el vulguin enquadernat deuràn abonar o'50 pessetes.

Els suscriptors de fóra'l rebràn per correu o per conducte de nostres corresponsals. Els qui no estiguin en relació ab ells y vulguin el volúm enquadernat, deuen enviar en segells l'import de o'50 pessetes, y o'25 ademés si desitgen que se'ls hi envihi certificat.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

Fantasia tràgica en un acte per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès. Se ven en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fòra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LEICITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166. Nàpols (encrenament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOSDE CUA y VER-
TICALSSISTEMA
NORT-
AMERICA**COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER**

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

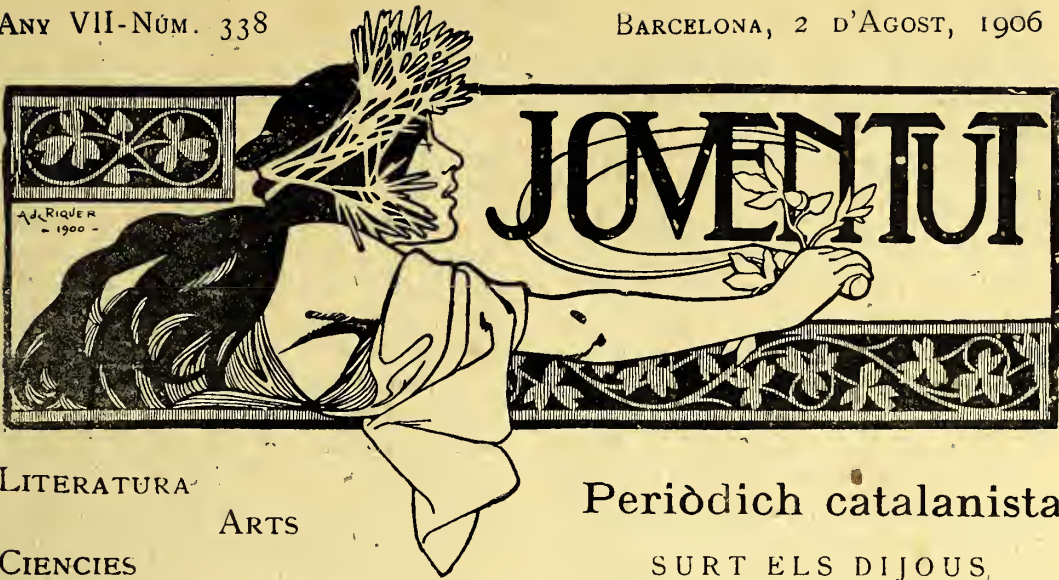
ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA**L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,** per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

D'ací y d'allà, per Lluís Via. — Baboses, per L. Escardot. — Susagna en el bany, per I. Soler y Escofet. — Crepuscolo; Il canto del guerrieri; A Genova la forte, per Giuseppe Parodi. — Crònica d'estiu, per J. Pujol y Brull. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Noves.

D'ACÍ Y D'ALLÀ

El general Trepoff, el famós rigorista rus, pronuncià'l 24 del mes passat un discurs atribuint l'actual revolució de l'imperi moscovita a influències de la xerrameca política qui regna en tot l'occident d'Europa.

Quina sòrt pera en Trepoff, quina sòrt pera'ltsar y pera tots els oligarques de l'imperi, si els revolucionaris d'allà fossin no més uns xerrayres com tants lerrouxistes d'aquí, *verbi gratia!* Podrien els alts poders jeure ben tranquils y abstinres de donar cops d'Estat com el de la dissolució de la Duma: perque tractantse d'una revolució pacífica, de les que's fan ab temps y seny, res haurien de témer de gent mancada de criteri y d'orientació; y tractantse d'una revolució armada, bé les podrien esperar asseguts unes turbes sense pit per'afrontar perills y sense braços pera brandar les armes. En Trepoff tancarà, ab la meteixa facilitat que ho diu,

els revolucionaris en un manicomi, y tot quedaria llest.

Però ja li diràn de misses a n'en Trepoff! L'imperi rus està avuy sobre un volcà, y encara que de lo sublim a lo ridicul no hi hagi més que un pas, y a voltes sublimitats y ridiculeses se toquin y's confonguin, ens sembla qu'en Trepoff ne fa un xich massa quan confón allò ab això, fent frases allà ab la meteixa tranquil·litat que les farien aquí un Moret o un Maurà.

O un... Pinilla, si a mà ve.

Parlemne dels demòcrates (?) revolucionaris (!) d'aquí. Parlemne d'aqueix Pinilla que'ns feu un discurs el dia 25, com en Trepoff l'havia fet el 24.

El discurs fou pronunciat, entre altres, en un *meeting antisolidari*; y heusaquí lo que vingué a dirnos el regidor lerrouxista:

«La Solidaritat es un absurd, com es un absurd sumar elements heterogenis. 15 boues y 25 cavalls no poden donar lloch a cap suma; 15 monàrquichs y 25 republicans, tampoch; 15 ateus y 25 creyents, molt menys.»

Però, com deya *La Veü*, tenim refutada en la consciència popular l'afirmació d'en Pinilla. Segons aquest, no poden sumarse 15 monàrquichs ab 25 republicans. Segons el poble, 15 catalans ab 25 catalans se sumen perfectament.

A pesar dels Pinilla y dels Lerroux, els republicans veritables, els nostres, els qui tenen concepte clar de lo que són democracies y de lo que són repúbliques, y volen realment el govern del poble pel poble, y tant més fermes tenen llurs conviccions com major es llur consideració a les d'altri, aquests veurán en el poble una base tant més gran y forta pera una república, quant més diversos, quant més *individuals* y lliures sien els modos de pensar dels estaments dintre del gran tot harmònich. Car no hi ha millor harmonia que la produhida per una justa diferenciació; ni cosa més funesta que la igualtat de la mort de que tan trist exemple donen altres pobles qui van camí de la ruina; ni hi ha per què recordar, de tan sabut, qu'entre sers d'una meteixa especie no poden, sense les desigualtats del sexe, produhirse unions fecundes.

Per això apelen al sofisma y a tantes males arts com poden els xerrayres de la politica, bandejats com se veuen per la Solidaritat Catalana. Quan altra cosa no poden fer per'agrarar a n'aquesta terra; quan desde'l poder no tenen ocasió de fulminar lleys d'excepció, ni d'instalar presidis, apelen a argucies irritants. El pitjor dels poders es el de la impotencia; d'ell no n'usen ab franquesa, sinó hipòcritament, tergiversant els fets, fent suposances malèvoles o propalant calumnies.

Heusaquí el procediment dels tals liberals, qui quan els hi convé's diuen descentralisadors com en Moret, pera desmentirse seguidament dictant la lley de jurisdiccions. Es el procediment d'en Lerroux, qui s'ha dit també cent voltes autonomista y qui, al veure a tot el poble unirse per l'autonomia, torna a arraparse ab unghes y dents a la politica de partit mercès a la qual pogué enlayrarse fent el caldo gras a les institucions, guardant les espatlles als governs dinàstichs y contribuhint al major embrutiment del país.

Ara'l fals demòcrata, no sentintse amo indiscutible del poble, les emprèn contra'ls qui no's deixen manar. L'autonomista d'ocasió, veyentse acorralat, apela novament al gastat sistema de tirar en cara dels autonomistes lleals, com a dictats insultants, els de *clericals* y *iesuites*. Es el procediment de les

ànimes petites; es tota la... *autonomia* que's pot esperar de semblants lliberals.

Ha arribat l'hora de que'l poble català no faci cas dels Lerroux; y comença, efectivament, a no ferne. Ab serenitat va fent son fet, desentenentse de vells esperits de banderia, capacitantse pera la vera politica, basant aquesta en son modo d'ésser ètnich y social: de lo qual ha de resultarne una perfecta afirmació dels drets de tots els estaments, una cabal rehabilitació dels humils devant dels poderosos, y una hermosa penetració moral dels uns ab els altres pera'l conqueriment de l'ideal comú. Y aixi es còm s'acabarán les oligarquies de dalt y de baix, aixi arribarém al triomf de l'autonomia y la república, y, perfeccionant conscientment nostra obra per lenta y constant evolució, posarém en evidencia als revolucionaris y redemptors de per riure qui may, al voler redimirnos, han fet altra cosa qu'enfonsarnos.

Dintre de Catalunya, dintre d'Espanya, el Catalanisme ha sigut l'únich moviment revolucionari que may s'ha observat, puig prescindint dels triomfs circumstancials de petits ideals polítichs, ha vingut a promoure una fonda revolució de les conciencies pera realisar, de conformetat ab la naturalesa de cada poble, una complerta renovació social.

Y cada dia som més els catalanistes, y cada dia es més compresa nostra causa, y més temuda pels professionals de la politica, els petits oligarques y els petits tirans que patim. Certament els dèspotes brutals de l'imperi rus poden riures millor d'un poble d'esclaus que d'un poble intel·lectual. Quan el poble rus ho sia, no'l tancarà tan fàcilment en Trepoff dins d'un manicomi. Més si tant s'empenya en tractarlo de boig, potser si que'ls revolucionaris d'alli, que no són pas com els actuals revolucionaris d'occident, embogirán de indignació y venjarán les horribles matances de jueus, oprobi dels temps moderns.

En quant als petits tirans y als petits revolucionaris d'aquí, torném a dirho: totes les injusticies y vexacions de que a nosaltres ens volen fer victimas, altra cosa no revelen que llur por a la nostra obra.

Ella es en efecte lenta, però segura.

LLUÍS VÍA

BABOSES

A ma benvolguda amiga Adriana Hernández.

Al jardí de casa hi ha plantat, anys ha, un bell roser qui treu ufanors y florides majestuosos. Es un roser de tot l'any, gayrebé tan alt com jo.

A l'hivern son fullatge s'aprima, esdevé més migrat, més fi, ab contorns delicats, aristocràtics. Més lleuger, se balanceja ab petites bruissors, suaument lligat als tronchs espinosos color de grenat. Les fulles se tornen transparents, ab tons de bronzes y sagnosos reflexes de rubins en els bròts, ahont somriuen ab llurs llabis de carmi les fiedoliques poncelletes qui fan olor de thè y de randes velles tancades en antigues calaixeres de cedre.

De l'un cap de l'any a l'altre dòna roses, el meu roser.

Per l'abril y el maig ¿ne volèu de papellons, de burinots, d'abelles, de mosquetes y d'insectes de tota mena qui li fan la cort? Aleshores el vell roser retroba sa juvenesa; s'estufa, s'estufa aixamplant ses faldilles retallades, hont campegen totes les games dels verts. Esclata cada dia en florides noves. Els petits capolls apar que vessin una alegre sava; baden llurs llabis de carmi y sembla que's fecondin sota les besades dels alats cortisans. Després van descargolant llurs pètals, y, esdevinguts roses, se despleguen, s'estenen al sol, mostrant ingenuament els càlzers plens de polen hont tremolen petits grans d'or. Les flors, aleshores, semblen ubriagues. Una suau olor d'aubercocs y de fustes oloroses sadolla l'ambient a l'entorn del meu roser; y a terra'ls pètals cayguts li fan una catifa de flayrosos parraquets de sati color d'aurora, per la que's revolquen voluptuosament [les orugues y les formigues.

Jo hi passo forces estones en contemplació devant del meu roser de tot l'any, que de dia en dia trobo més bell, més fecond y més amable. Me parla tan eloqüentment dels misteris de la Creació, de la grandesa, de la bondat, de la generositat d'aquell divi benefactor de l'Univers! Devant d'ell me sento presa d'un fervent panteisme, y'm venen ganas de résar, remerciant a n'aquell qui, sota'l cel blau, ha posat la bruna terra que'l

sol feconda, pera donar a nostres ulls variades y eternes festes.

Avuy, sota una gran ombrel·la, he anat a fer visita al meu roser. De la glorieta vorera n'he tret un *pliant*, y, ab el mentó al palmell de la mà, m'he submergit en la contemplació de les belleses y dels misteris d'aquell petit món gràcil y delicat.

Oh! mes poncelletes d'ahir, de roges fulles en atapahides paperines! Avuy les trobo mitj badades. Entre pètal y pètal la llum s'enfosqueix dolçament en tebies tonalitats carnosos. Oh, les belles roses! les belles roses! Quina puresa, quin encis tenen llurs vestidures de sati color d'aurora! Una d'elles, de dibuix impecable, més enlayrada, s'alça ab un posat de regina. A son voltant té un seguici de gayes poncelletes ertes qui se la miren com patges extasiats; y, no gayre allunyades, dues grans flors d'ahir, de fulles laces y caygudes, avuy semblen encara somrihentes.

Mes... ¿quina taca bruna s'enfila branques amunt vers el pomell de belles roses?... Un llimach... una babosa... Quin fàstich! Puja, puja arrocegantse, encongintse y estirantse en lentes sotragades pel tronch color de grenat, y deixa darrera seu un rastre salvívós, la fastigosa bestiola.

Una veu m'ha cridat de casa estant. Malhaja la visita tan matiner! Y veig, pel caminal de boixos, avençar una coneguda figura de dòna.

La Elvira es petita; son cos migrat no té cap encis ni cap contorn hont s'hi reposi agradosamente la vista. De pit pla, ensorrat, y cintura prima, sos moviments acusen vulgaritat, dintre unes robes fosques clapades de coloraynes de mal gust.

En el rostre marcit els llabis hi apareixen eternament contrets com baix una penosa impressió d'enveja. Els ulls foscos tantost brillen com atiats per curiositats malignes, tantost semblen enterbolits per misterioses lacituts internes. Ses galtes, en altre temps fresques y rodones, són avuy resseques, durament enclotades sota'ls pòmuls estriats de vermellors malsanes, y's pleguen en arruguetes xiques entorn d'una boca que obre algún cop un equivoch somriure.

Els cabells incoloros, pobres, són coberts d'un vel de blondes, y, ab el feix de llibres

piadosos de que va carregada, té tot l'aspecte d'una *solterona* beata, y lluhèn en ses orelles llargues y valioses arracades de brillants, y pengèn de son coll encreuaments de cadenes d'or hont dringuen medallons ab retrats y memories santes. Arreplega'ls caps de la mantellina una grossa papellona d'or, de diamants, rubins y esmeragdes, feixuch joyell de l'antigor.

Alça sovint enlayre'ls braços, y acciona molt ab les curtes y rústegues mans vermelloses, pera fer brillar els nombrosos anells de pedreria qui ornèn sos dits d'ungles xates, dures y carrades, cargolades cap enfora.

Bé'n fa de temps que les hi veig dur totes aquelles joyes! Or y pedres prou són bons, però no sé qu'els passa que, demunt de la vulgaríssima persona, tenen tot l'aspecte de joyes falses!

Se m'acosta oficiosament mentres son esguart fiscalisa entorn meu, volta per enllà dels caminals del jardí com cercanhi una presa... quelcòm en que clavarhi urpa o dent... Oh! que'n fa de temps que les coneix ses curiositats, ses petites enveges, ses fiblades!

Ab un somriure fals me dóna dos o tres colpets a la espatlla.

—¿Que tal? ¿Ja estàs ab les teves flors?... ¿Jo? Com sempre: ja vinch de missa... Ay, filla! no sé còm t'hi pots estar tantes estones en aquest jardí sense aburrite... Acabo de veure la teva quitxalla: són una monada, tan carinyosos, tan ben educats... Jo sempre ho dich: «Quin model de mares es la Maria! No n'hi ha una altra!...» Y ¿què tal, el teu home? ¿Tens noves? ¿Tornarà aviat de viatge?... —

Prou la sento sa xerrameca habitual, mes apenes si me la escolto. Me preocupen més les giravoltes que demunt de les roses dóna bronzint un gros burinot negre... Talment sembla que facin *duo* ell y la tafanera fadrina... El llimach va seguint la seva ascensió, de branca en branca, y son rastre babós comença a cristallisar-se al sol.

—May diries qui m'he trobat per aquests barris, a dos quarts de vuyt, aquest mati, quan jo entrava a la iglesia? La Magdalena. Vès! m'ha cridat força l'atenció. Ja l'he vista rodar altres dies, per aci dalt...

—¿Que no ho sabs — responch — que la xicota té dues lliçons per aquest vehinat?

—¿Dues lliçons?—fa la Elvira alçant els ulls y arrufant els llabris...—No ho sabia...—

Se treu de la butxaca un mocador brodat, qui fa una marejadora olor de patxuli, espolça un dels banchs de la glorieta—es tan neta en tot la Elvira!—y s'assenta, com prenent plaça pera temps.

Persegueix la idea.

—¿Dues lliçons? ¿Vols dir?... ¿Escolta: ¿no viu pas per aquí en Bruguera?

—¿Quin Bruguera?

—Dóna; aquell amic de la Magdalena, ¿sabs? Aquell senyor separat de la dóna, que estich qu'era company d'en Xavier y que, quan aquest morí, arreglà totes les coses de la viuda.—¿No te'n recordes? Si fins crech... ey! jo no ho sé, però'm sembla que la gent enrahonava un xich...

—No ho sé. Ademés, ¿què n'haig de fer jo d'aquestes coses? Guayta aquestes bestioles. —

El burinot ha estat a punt de penetrar la rosa ab son agulló... y, entre tant, va avençant camí la lletja babosa...

Abla ombrel·la esquivo'l burinot, qui alça'l vol. El llimach me fa massa fàstich, no vull tocarlo encara; l'observo curiosament.

—Vès! Dues lliçons més! No'n sabia res. Com que tot ho porta tan callat aqueixa Magdalena! En ma vida he vist dóna més orgullosa ni de més poques paraules. Ja deu estar contenta, ¿oy? Dues lliçons més!... ¿Y quant n'hi donen?—

No estich pas pera respondre a ses tafaneries. M'interessen pla més les maniobres de les bestioles entorn del meu roser.

El burinot s'ha allunyat un poch. Ara bronz per entre les campànules blaves del cim de la glorieta.

La Elvira ha callat una estoneta.

—¿No vas sortir ahir de casa, tu?

—No—responch seguint el vol de l'insecte enfadós.

—Devies tenir visites, ¿oy?

—Si, com sempre, a les tardes.

—Es clar! al menys te distreus així, dóna! Y que's veu que t'estimen molt, parents y amichs. Sempre't veig voltada de gent! Com qu'ets tan amable! No'n tindries pochs de

partits, si fossis viuda o soltera com jo... Mira: jo, ahir, vaig anar a veure l'Antoneta. Ay, filla! A casa de ma germana es un escàndol. Acabaré per no poderhi anar, perquè un hom se compromet, qué't penses! Altre cop el meu nebot mitjà, ab la cambra... qué sé jo! Després el meu cunyat... No sé qué hi ha hagut al despatx... Qüestió de quartos, ¿sabs?... Quelcòm de no gayre nét... Hi havia unes rahons!...—

L'arena del caminal cruix sota uns passos tranquils.

—Té! Quina casualitat! La Magdalena!... Quin barret més tronat que me'n traginal! Sembla una coca! Per res del món me'l posaria al cap...—Y afegeix més baix, encara:— Escolta, m'han dit que ara s'hi vol ficar la dona d'en Bruguera. —

Faig un gran esforç pera dominar en mi unes ganes folles de pegarli, car s'acosta vers la glorieta una dama endolada de distingit posat. Es alta, pàlida y hermosa. Una expressió enérgica y bondadosa alhora's reflecta en son rostre, al que fan un escayent march els bandós de cabells negres, flonjos, onejants. De les belles y harmonioses curves de son cos, de son caminar reposat y senyorivol, de ses robes més que modestes, se'n desprén quelcòm de trist y sanitos alhora, quelcòm de molt pur y respectable. La valenta viuda du a les mans blanques, verges d'anells, un rotllo de papers de solfa, y corona son front serè'l barret «tronat qui sembla una coca», y no l'arriba a enlletgir. Per sos grans ulls lluminosos ha passat una expressió de contrarietat y de protesta, al veure prop meu la personeta migrada de la Elvira.

Cambiém algunes paraules afectuoses. Sovint, al passar devant de la meva porta, de bon mati, ha entrat a veurem, y jo li agraeixo sempre ses visites.

—¿Còm aném?—fa bellugantse la Elvira, ab oficiositat, resseguint a la novament arribada de cap a peus.—Bé, ¿oy? Si qu'es matinera, vostè!... Ja se sab! sempre tan treballadora! Que'n té de mérit, vostè! Si jo ho dich sempre a tothòm: no hi ha una altra Magdalena, tan bona, tan virtuosa, tan traçada!... Quin sombrero més mono que porta! Senzill y bonich. De segur que se'l déu haver fet vostè, ¿no?—

La Magdalena respòn per monosilabs, sense que ni per un instant sa mirada reposi demunt de la manificera.

Parlém de coses indiferents... La Elvira, amatent, no pert un mot de la conversa, com cercant en ella sota-entesos y misterioses avinènces.

—Me'n vaig—diu, en fi, la Magdalena.

—¿Ab aquesta calor? Reposa una estona més...

—Ca, impossible. Encara tinch dues lliçons més per aquí dalt... ¿Veus que ara tothòm se'n ve cap a les torres?

—¿Y no't pugen les mesades, tan sols pels tramvies?

—Ca! Encara bon goig que segueixin les classes a l'estiu.

—Quina existencia més pesada!—sospira la Elvira, alçant els ulls.

—¿Què vol ferhi? Per la vida's pert la vida, y jo no puch viure sense treballar.

—Ay tonta, més que tonta! Perque voll! Podria estar divinament si m'hagués cregut a mi. No sé per qué no l'ha de voler pendre a dispesa aquell senyor americà que jo li proposava, tan amich d'en Pere, el meu cosí. Una persona tan *comme il faut*; tan fi, tan amable, solter, sense familia... L'altre dia encara me'n parlava de vostè, y'm deya que li havia sigut tan simpàtica, y que si vostè's volgués decidir, lo meteix li eren cinquanta que seixanta, que no més ha de fer que dirrho. Jo estigués al *puesto* de vostè, no m'hi pensaria gens. ¿Veu? Diferent una soltera com jo. Es molt més delicat. Bé van porfiar perque jo'm posés a casa al meu cosí Pere y ses filles, quan volien venirsen a viure aquí desde Terrassa. Deu me'n quart. Y tan delicat qu'es en coses d'aquestes, el meu cosí... La gent desseguida posa tant de mall... Però, a vostè, ¿qui la priva?... ¿Vol que?... —

Les galtes de la viuda s'han enrogit lleument.

—No,—respòn secament.—Ja vaig dirli que preferia viure com visch, rellogada en mon tranquil convent; estich més lliure, d'aquesta manera.—

En la glorieta ha restat la Elvira, y jo acompanyo a la Magdalena fins al peu de la escala. Arribades allí, s'atura, y resoltament me diu:

—Escolta, Maria. ¿Qué hi ve a fer aquí, tan sovint, aquesta desgraciada? Mira: tu ja ho sabs que no malparlo may de ningú, però la Elvira es dolenta. Ahir per etzar vaig trobar-me ab ella en una casa per mi gayrebé desconeguda, y la senti parlar de tu d'una manera indigna; de lo mal criats que tens els fills, de que ni te'n ocupes, del teu marit, de la teva vida retreta... Abreticencies, abmitges confidencies, deixava entendre, jo ho he sentit, que no ets pas lo que semblas. Y afegia que «eren altres persones que li havien dit a n'ella, qu'ella sols repetia lo que tot-hòm sabia». Jo prou vaig indignarme y protestar, y ara, compta l'esforç qu'he tingut de fer pera dominarme... pera no llençarli a la cara l'amargor que'm donaven les seves hipòcrites manifestacions d'amistat. Oh! lo que vaig sentir ahir de tu, de nostres amigues, les millors, les més impecables! ... Creume, creume, Maria, tréutela per un may més del devant.—

La Magdalena ha marxat, deixant-me al cor una greu impressió de tristesa.

Retrobo la Elvira entre'ls rosers, dreta, accionant nirviosament ab sa grapa de dits groixuts, curts, arquejats, coberts de pedreria.

—¿Qué't sembla, eh? ¿L'has sentida? Vol viure sola. Vés a mi qué m'explicarà! Així té més llibertat.. Déu ésser per veures ab en Bruguera... Ay filla, filla, quin món! *Caramba!* dos quarts de déu! Me'n vaig corrent cap a Sant Joseph, que avuy hi ha una funció de primera: predica'l *Padre Ruiz*. Quin home! Còm parla! Me té encisada... ¿Veus? Jo les hi tinch totes les alegries en la casa del Senyor, y cada dia estich més contenta de no haver-me casat... Uff! quin fàstich que'm fan els homes!—

Remenant sa cintura prima ab moviments de serp qui s'arrocega, la virtuosa y malèfica verge se'n ha entornat pel caminal de boixos, y jo he restat sola al banch, sota laglorieta florida de campànules de safir, ab el cor estret, els llabis amarchs y sentint als polsos fortes batzegades.

Ja la coneixia de temps la llengua enverinada de l'amiga de ma juvenesa, mes, bo y recordant antigues penes que'l temps havia fet lleugeres, me senti sempre presa d'una gran pietat per sa vida infeconda, sens amors,

sense caricies, al costat d'uns pares severs, puritans, d'uns germans de moral estreta y de vida excessivament pura... De joveneta havia sigut sempre romàntica, de temperament exaltat, de passions vehements, y jo'm deya sovint pensant en ella:

—Pobra Elvira, de poèlich nom y de tan prosaica existencia! Si ella hagués conegut l'amor, les dolçors y tendreses d'una plena correspondencia, les joyes de la maternitat... ¿ho fóra així com es ara? No: s'haguera entendrit son cor, y no tindria aquest veri per tot lo que no du la seva existencia infeconda!... —

Oh! aquestes pobres fadrines xorques... Quina llàstima m'inspiren sempre! Còm me sento benévola per llurs febleses y defectes!

Demunt de la sorra, mitj amagat sota'l banch, m'adono d'un llibre caygut. El recullo. Es la *Imitació de Crist*, la millor font de consols pera les ànimes cristianes. Quànts cops hi he trobat resignació, filosofia y pau en ses fulles!

¿De qui déu ésser aquest llibre? Ah! Recordo que la Elvira'n duya tres o quatre als dits—com sempre,—de llibres de pietat. Li déu haver caygut quan ha deixat els altres demunt del banch.

Deu me l'envia aquest llibre sant. Ell me treurà la llevor de rencunia qui, malgrat tot, grifola en mi envers la falsa amiga; ell tornarà a mon cor la caritat y el perdó de les injúries... Ja'l coneix el camí del capítol aqueix. L'he tingut de fer tantes vegades! Aviat el trobaré.

Trech la goma que'l cercla, closa per una grossa medalla de plata, y, al obrir el llibre sant, en ma falda hi cauen uns papers...

Una carta de lletra groixuda; uns papers plegats... ¿qu'es això?...

Oh! la dòna!... Eva eterna, vençuda per la primera febleza, fins les que'ns creyém valentes y fortes!...

La tentació es irresistible: uns mots estranys, una firma coneguda, m'han fet pujar al front una onada xardorosa. Avant.

En la lletra hi ha data del dia avans, de Terrassa. Es una lletra com may els meus ulls cap n'han llegida.

¿Es possible? Aquestes... coses ¿hi ha qui gosa escriureles? ¿Hi ha mà que pugui traçarlos aqueixos mots obscens, traduhint les

més baixes passions, les miseries carnals més asqueroses? Oh!... Y jo que sentia pietat! pietats de dòna y de mare per *la verge infeconda!* Hal hal ha! Verge, la Elvira!... Infeconda!... Desconeixedora de caricies y d'amors!... Quin escarnil Y m'havia dit que se'n anava a Sant Joseph, (pobre *Padre Ruiz!*...) mentres caminava la hipòcrita vers el cau hont l'esperava'l cosi Pere, el tenebrós cau d'ayre enrarit, hont un llit prostituhit rebria llurs cossos viciosos, marcits, voluntariament infeconds... Era ben marcada l'hora de... l'ofici en la lletra del... parent, y ben descrit el llit, y ben assaborides les caricies, y's vey a que datava d'anys allò, y per les groixudes bromes y comparances qu'ell feya a sa bagassa, prou s'endevinaven les vegades que n'havia gosat d'aquell cosset de viciosa marcit pels espasmes de l'histerisme més brutal; y ab els retrets d'una gelosia grollera, ben clar parlava d'altres... d'altres qui, un jorn, fruhiren de lo que ara'n feya ell *sés delícies*.

Quin *fàstich* que li feyen els homes a la virtuosa Elvira!

L'altre paperet era... una recepta.

Quina recepta! L'especialista qui la firmava tenia son nom escrit per totes les cantonades, per tots els murs de la vila infectada, en grosses lletres negres sobre fons groch.

A l'extrèm del jardí de casa hi ha un pou qui no serveix anys ha. Vers ell m'avanço, ben resolta. Esboçino la lletra que'm crema els dits, y cauen les malèfiques papellones blanques en el llot del fons.

¿El llibre, el sant llibre?... També, també! Desapareixen en les tenebres del pou les màximes divines d'amor y caritat, prostituhides, tacades per la devota *verge*. No, no vull que hi torni el llibre de purs consols a arrocegar-se sens dubte per la cambra de la casa del vici. Val més que jegui destruhit, oblidat per sempre entre'l pur llot del pou vell. Aquest llot, al menys, no's mostra ab aparències d'aygua clara y serena...

Oh! Deixeume esborrar de mon pensament el rastre d'aquesta Germinia Lacerteux sense bondat instintiva! Deixeume tornar a la contemplació serena del meu roser de tot l'any, festejat de papellonès y abelles!

Ell m'aconhortarà. Jo refrescaré mon front ardent, rabejant mon rostre en les roses color d'aurora, ab suaus aromes de fruyta madura y de randes perfumades... Elles, les dolces flors, me faràn oblidar...

¿Ahónt es la bella rosa mitj badada, de pètals carnosos?... Ara m'apareix tota bruta, esmicolades ses fulles...

Oh! Es el llimach, el llimach!... La babosa malehida!... Que n'ha fetes de destroces en un moment, la mala bestia!... La oviro ajeguda en la corola; s'hi revolca luxuriosament, fent son malèfich trevall de destrucció, destilant babes verdoses...

Vibren els meus nirvis, ja en forta tensió, y, vencent el fàstich primitiu que m'inspirava, arrenco l'asquerosa bestiola arrapada al puríssim si de la flor.

Me fa estremir aquell contacte viscos... Oh! còm me recorda la derrera encaixada qu'he rebut avuy... Saccejo'ls dits depressa, violentment, y un petit cop mate ressona en l'arena. Posantli el peu a sobre ab força, probó d'esclafar aquell petit cos bru, elàstich, qui rellisca com si'm volgués fugir. Un darrer esforç!... Quelcòm d'odi, de rabia, com un afany de destrucció sembla possehir-me, y a la fi, sobre l'arena daurada pel sol, resta una asquerosa taca en mitj de la qual espeternega encara, dintre sa verinosa baba, el llimach destruhit, aixafat.

Mes que dolorosa apar la pobra rosa tacada!... Fins el meu hermós roser de tot l'any sembla acongoixat, esblaymat per la tristesa...

¿Es que ho sent també, el bell roser de flors color d'aurora, que mentres al món hi hagi roses no hi poden mancar les baboses a llur entorn?

L. ESCARDOT

SUSAGNA EN EL BANY

La piscina llueix, quieta, irisada
pels raigs morents de l'hora ponentina
Un silenci suau tot ho domina,
y arriba dels jardins forta halenada.

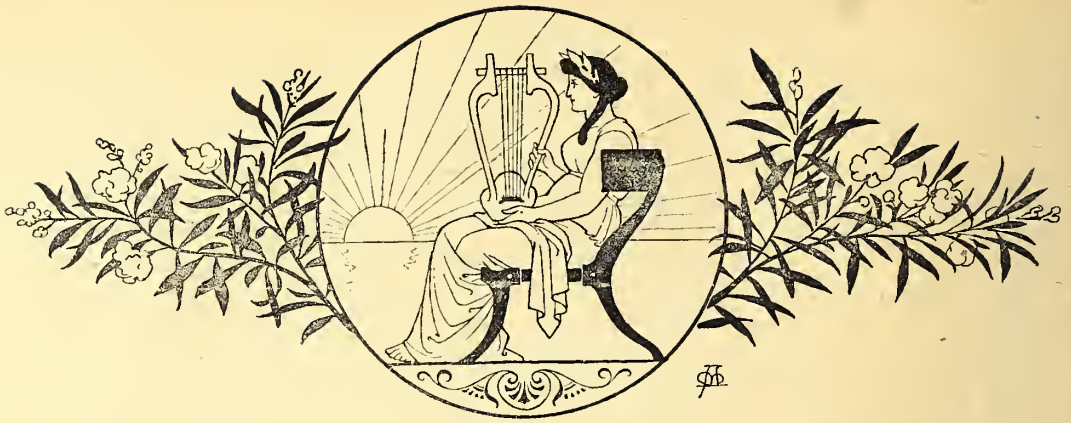
Susagna, núa, vora la piscina,
creyentse sola, resta confiada,

y, com en clar espill qui la fascina,
hi esguarda sa figura performada

En tant un vell, de dalt d'una terraja,
posant de boch lasciú roja caraça,
estona ha que la guayta ab fruhició...

fins que Susagna, per l'espill atreta,
s'hi llença folla, com rabent sageta,
evadint la senil indiscreció.

I. SOLER Y ESCOFET

CREPUSCOLO

A Mlle. M. Verneau

Lenta la squilla s'ode da lontano,
qual voce di morente
che s'inalzi gemente,
pietà implorando pel dolore umano.

Un alito di pace ovunque spira
che l'anima rasserena
e, sua crudel catena,
'scorda il figlio dell'uomo e'n alto mira.

E l'ora mesta che concilia il core,
di quei che più non crede,
colla pristina fede
e' l'fa sognare in meno tristi aurore.

E l'ora di rinuncia in che il pensiero
più non armeggia e tace
e, l'anima soggiace
vinta dal pondo dell'uman mistero!

Paris, Maggio 906.

IL CANTO DEI GUERRIERI

Ma noi non la vogliam la pace fiacca
Ch'enerva il corpo e l'anima abbrutisce;
La pace che c'ingrassa e che ci stracca
Ed ogni fiero senso ne attutisce.

Vogliam la guerra di perigli pregna,
Che temprà l'anima a la virtù del forte;
Che, la fama abbellisce e la fa degna
Di vivere ancor fù dopo la morte;

Vogliam sentire, nel fragor dell'armi,
— Tra i canti di vittoria e i lai morenti —
Tonante l'eco degli eroici carmi.

Vogliam che, il verde lauro dé valenti,
Ne cinga il fronte allor che spoglie l'armi
Stringiamo al sen le virgini frementi!

A GENOVA LA FORTE

IERI

Te predillesse il fato, alma regina,
Sul mar che narra le più antiche gesta,
Quasi il fuoco, a tener, sacro di vesta,
Costante acceso in sen della marina.

Nè, mai lasciasti, pur nell'ora mesta,
— Allorquando cadea tutto a rovina —
Spegner la fiamma che brillò divina,
Nell'atro buio della ria tempesta.

E, allor che, la zagaglia saracena
Mieteva le me vittime, feroce,
Tu la forzavi a ignobile catena.

E, San Giorgio spaziava il vincitore
Vessil temuto e, la sanguigna croce,
Terròr, dovunque, al barbaro invasore.

OGGI

Or più non tornan le galee vittrici,
Carche di preda a la materna riva;
Nè, s'odon più, tra i fragorosi evviva!
Le strofi di vittoria sultatrici.

Nè il lamento che, al ciel, cupo saliva,
— In spire di dolor dilaniatrici, —
De forzati a vogar vinti nemici
Gravi di ferri, nella buia stiva.

Ma, vèr lontane e non più ignote sponde,
— Di frutti opimi e di civismo gravi,
Tue prore industri solcano sull'onde.

E, da tue spiagge un ritmo forte e bello
Si eleva al ciel e surgon mille navi
Che cantan le vittorie del martello!

GIUSEPPE PARODI

CRÓNICA D'ESTIU

Passat ja'l derrer 25 del calendari, diada de Sant Jaume (que segons diuen es el mes calorós de l'any), ara l'argent viu fa de les seves, enlayrantse pel canó de vidre del termòmetre. La gent qui pot s'escampa per costes y montanyes, cercant ombra y descans; y a Barcelona, els qui hi resten, aprofiten les hores de vaga pera omplenar banys y passeigs y els vols de la ciutat els diumenges y altres festes.

Ara, ab l'ausencia d'amichs y coneguts, ens adonèm força dels nombrosissims forasters que hi ha a Barcelona; y per carrers, teatres y tramvies, pels cafès y altres llocs d'esbarjo, veyèm que al menys un cinquanta per cent de persones parlen l'autèntica y hârmòniosa llengua de Cervantes. No es, donchs, gens estrany que certs diaris madrilenys que aqui's publiquen, se creguin ara més que may els amos de la *provincia*. Per això criden y s'esvaloten apurant tots els medis, generalment ilegals, per anar contra Catalunya; y llurs crïts són estridents perque han d'esforçarse molt d'ençà que porten la espina atravessada al coll: la Solidaritat Catalana. Això'ls té desatinats, car la lluyta s'ha fet més tangible y ja no saben ahónt toquen, els uns perque se'ls buyda la menjadora y's veuen aprop de plegar veles, y els altres perque ab la derrota ja aviat hi seràn sobrers pera tothòm a Catalunya y se'ls retirarà'l vitalici que reben de Madrid. Per això, com recurs derrer, algùn *prohò*m del *divide y vencerás*, veyentse vehi de les derrereries, al començar les calors va calçarse un *jipijapa* ab la bandera espanyola. Ab aquesta insígnia devia sentirse *intangible* com el *groom* del senyor qui gasta per tot dia trajo d'*uniforme* ab la corona a la solapa y a la gorra. Es molt lògich que tothòm que cobra faci lo que mana l'amo. Però jo, qui sóch molt taujà y no'm preocupo gayre de certs detalls, haig de confessar sense donarmen vergonya, que'l primer dia que vaig veure per la Rambla a n'aquell *senyor gras* y ben plantat ab el barret de palla ab cintes virolades, com que personalment no'l conech gayre, me vaig creure qu'era un figuri de la moda d'estiu, o un estanch ambulant *para comodidad de su numerosa clientela*. Després, enantho rumiant,

vaig recordarme d'allò dels escapularis carlistes: «*Delente bala, que el corazón de Jesús está conmigo*», y vaig anar fent càlculs, y vaig dirme pels meus dintres: Potser vol dir: «*Delente separatista, que el corazón de España está conmigo*». Tant meteix hi ha homes massa comedians. Jo, si sapigués que aquell *compañero* del barret ab cintes de la bandera espanyola m'hagués de llegir, m'atreviria a aconsellarli una cosa; una cosa que vaig ohir, parlant de la senyera catalana, a un senyor amich meu: «La bandera de la patria es com la dòna, està millor a casa que no pas rumbejada massa.» Creguim, senyor del barret: vostè, portanthi la bandera espanyola, li fa menys favor qu'en Sinesio Delgado ab l'himne que va dedicar... li a les mil pessetes. La bandera de la patria es una cosa massa seria pera lluhirla en un *jipijapa*. Si jo fos ministre (que puch serho perque no sóch gens sabi, però que no ho serè perque no tinch cap enveja), no permetria que la possessin a les capces de mistos, ni pera mostra dels estanchs, y menys avuy que ja no són *estancos nacionales* sinó *compañia arrendataria de tabacos*, que ab cinisme y complacencia dels parroquiansho serveixen al públich tot menys el producte de la veritable planta del vici.

Vegin còm la calor de l'estiu m'ha fet parlar de certes coses qui no són de la meva corda. Quan m'estich quiet a casa acostumo llegir únicament els diaris del meu tarannà, però ara que tinch la dòna y fills fóra de Barcelona, com que jo no cobro del govern ni porto *jipijapa*, haig de guanyarme honoradament la vida; y vetaqui que quasi cada dia haig de fer un recorregut per la via de ferro de la costa de Llevant de mitja horeta. Y com qu'en el vagó s'hi troba gent de tota mena, he tingut ocasió de llegir altres diaris que'ls meus; per això m'han vingut a les mans *El Liberal* y *El Progreso*. Crèguinme que si jo no fos molt fresch per temperament, després de llegir aquests papers m'hauria acalorat fins a posarme com un bitxo madur. Perque de desvergonyiments y paraules occioses n'estàn farcits desde la capçalera fins al peu d'imprenta. Després de les campanyes contra Catalunya, després de les mentides posant a proba llur poder imaginatiu, inventant y falsejant concep-

tes ab motiu dels *meetings* celebrats en el teatre Comtal y a Badalona, en els discursos pronunciats pels oradors en contra del projecte de portar els presidis d'Àfrica a Figueres, encara s'entretenen aquells esmentats diaris en refermar més y més llurs apassionadíssims conceptes, demostrant a la llum del dia y exposant y retrayant llur odi a la terra catalana. Y's contradiuen a cada paragraf y, esma-perdats, cerquen, ab la retòrica propia del llenguatge que usen, una fugida pera disfreçar lo que'l dia avans han suscrist entre protestes falses ab la invocació de mots sagrats, dels quals desconeixen la veritable essència: «Llibertat, Democracia!» Mentida; la missió de *El Liberal en Barcelona* es la d'apilotar peces de cinch, perque si fos un patriota veritable no explotaria la patria. *El Liberal en Barcelona* es un negoci com qualsevol altre plantat a la *provincia* pera enganyar pagesos, qu'embolica la mercaderia ab paper groch y vermell pera millor reclàm. Lo meteix s'aprofita de la patria espanyola pera'l negoci, que del *crimen del dia*; la qüestió es fer monedes de cinch céntims que apilotades puguin bescambiarse en bitllets dels grossos. Pera conseguirho van plantar botiga, y els pobres dependents cobren sous qui fan riure, y fan de *reporter* y escriuen revistes y celebren intervius! Y això es lo que posen en mans del poble pera educarlo!

Aquests diaris (algún d'ells fins se posa en la capçalera, pera vergonya, el mot «autonomista»), que no's poden comparar ab el Quixot de la seva terra, perque aquest al menys portava una idea fixa y enrahonava bé, s'atrèveixen a escriure, després de parlar d'honradesa y de dignitat, les següents paraules:

Y aquí no usamos hombres de paja ni ponemos pies en polvorosa. Guardamos todos los respetos como hombres bien educados, y nunca insultamos á nadie. Pero ya que se nos ofende gravemente bajo el paraguas nacionalista; ya que se nos hostiga, acosa, insulta, denigra y calumnia, aquí hay un director que responde, y unos redactores que responden después que él, y otras personas que conviven con nosotros en comunión íntima

Así, ¿se quiere llevarnos á los tribunales? A los tribunales. ¿Se nos busca en el terreno de los caballeros? Jamás lo rehuimos ¿Se nos quiere acosar en colectividad, que vivamos en plena Pampa? Nos defenderemos á tiro limpio. Para demostrarlo nos sobran órganos precisos y voluntad resuelta.

¿Uns *redactores que responden*? Si ab el sòu que cobren no poden tenir ànima ni pera piular! Fan menció del *terreno de los caballeros* y això no deuen saber hònt cau, perque de *caballeros* me sembla que no'n tenen el tirat. D'això de *caballero*, qu'en català déu dirsen senyor, se'n ha de venir de mena; segons diu un ditxo nostre qu'ells de segur que no coneixen, «de porch y de senyor...» Diuen també aquestes ratlles qu'hem copiat com a model de bona criança: *Para demostrarlo nos sobran órganos precisos*. Això dels *órganos* ho retreuen tan sovint que ja m'escama. Jo'm penso que fan com les prostitutes, que sempre parlen de l'honra.

Y tots aquests tropells que passen alguns rotatius castellans en Barcelona, no són altra cosa que màrfugues dels acoloraments que prenen al veure que se'ls acaba la corda; y's desfoguen ab impropis y amenaces contra'ls catalanistes y contra la premsa catalana que'ls hi canta les veritats desemmascantlos.

Convindria fer una bona neteja de paperots, y ab bona voluntat no'ns costaria gayre; n'hi ha algú que ja aviat s'anularà, perque aquell òs entreveusat que deya al principi d'aquesta crònica li fa molt de mal, y'm sembla que'n morirà de les resultes. L'únic que'm fa por que tindrà durada es *El Liberal*. ¿Per qué? Perque té un director *que responde de todo*, y uns redactors que també *responden de todo*, y tots plegats ab uns *órganos precisos*, y això es senyal de vida. Ademés, ¿còm voléu que mori aixi com aixi un diari que *se publica diariamente en Madrid, Barcelona, Bilbao, Murcia y Sevilla?*...

Per mi com si fós mort, perque no'l lleigeixo sinó per casualitat, com aquesta vegada, bo y fent viatges de mitja hora per la via de la costa llevantina.

J. PUJOL Y BRULL

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

J. V. Colominas. — FENT MEMORIA. — Barcelona. — Imprenta «La Renaixença». 1906.

Conté aquest llibre una nova tanda de quadrets o impressions per l'estil dels que'l meteix autor ens feu conèixer fa algùn temps en altre volúm intítulat *Coses vistes y coses imaginades*. Podriem dir aquí lo que ja diguerem aleshores, car el llibre d'ara acredita les meteixes qualitats de bon observador y d'escriptor sincer del senyor Colominas, malavejades per incorreccions de técnica que també senyalarem, y que apareixen novament, encara que un xich atenuades per una major experiència del narrador.

El sistema d'aquest es sens dubte l'únic y bon sistema de fer literatura viva. La idea de quiscuna de ses narracions, prou se veu qu'ha estat filla d'una realitat sentida per l'autor, y això, per lo tant, tenen de personal y d'humà; y encara que'ls medis d'expressió sien deficientes, la nota punyenta (es la que l'escriptor se complàu en oferirnos quasi sempre en sos quadrets) se fa perceptible del llegidor d'una manera intensa y durable.

Insistint en els defectes de que'l senyor Colominas no ha lograt encara deslliurarse, dirèm aquí, sense que ab això pretenguem passarnos a mentors, que són conseqüència sens dubte de l'erro massageneralisat entre'ls nostres escriptors joves de que *el poeta nace, pero no se hace* (y qui diu poeta, diu novel·layre, o artista en general). No es que l'erro ho sia de l'aforisme en si, el qual es una veritat quasi axiomàtica, emperò si ho es de l'aplicació que d'ell se fa al cas invers: en efecte, si es cert que qui no ha nascut ab aptituds positives pera una cosa determinada, dificilment arriba may a fer res de profit en aquell ordre, està fóra de dubte que l'estudi y el treball dirigits al perfeccionament de les aptituds natives d'un individu són indispensables pera que aquestes donguin el màxim de rendiment. Y es, certament, a n'aquest resultat que deurien tendir conscientment tots els qui, com el senyor Colominas, posseheixen ja l'instint fonamental sense'l qual res se pot fer.

Si, prenent peu del llibre *Fent memoria*, admetèm la possibilitat (y es ben admissible per tots conceptes) de que l'autor afini els procediments al tractar de produhir sa futura obra, no dubtèm pas en aügararli pera ella l'èxit complert a que'l fan acreedor ses qualitats reconegudes. Emperò, sobre tot, el llenguatge! Com a literats y com a artistes, no devèm ni podèm oblidar ningú dels qui escrivim en català les ensenyances que pera nosaltres contenen les obres dels grans escriptors nacionals. Cal aprofitarse del camí qu'ells han fet fer al nostre idioma y venir, tal vegada, a sentar un nou aforisme: *llegint*

s'aprèn d'escriure, com a complement d'aquella veritat evidentíssima de que *l'escriptor ja hi neix*.

J. Oliva Bridgman. — JOVENESA. — Barcelona, Centre Editorial Presa, 1906.

L'aplech de poesies ab el titol del qual hem encapçada aquesta nota, resulta en conjunt una obra ben digna de consideració, encara que algùn dels elements qui la integren potser desdiguí un xich de la totalitat. Y es qu'en això de formar un volúm ab les obres que un hom ha anat produhint a través d'un cert nombre d'anys, s'esdevé moltes vegades que la selecció que'l propri autor ha pensat fer de sos treballs com a precaució indispensable pera no destruir l'harmonia total del futur llibre, no's realisa ab tot el rigor convenient; y això que unes vegades pot ésser efecte d'un derrer escrúpul al tractar de sacrificar bocins de la propria obra, prové molt sovint de la necessitat en que l'autor se troba de computar el nombre de planes ofertes a l'impressor pera formar el volúm. Y en això d'omplir *quartilles* quasi no hi ha ningú qui no faci curt. Emperò, no vol dir pas això que'l llibre del senyor Oliva Bridgman degui necessàriament a ayals causes el petit desequilibri que'ns ha semblat notar en el conjunt; pot ésser que això sia conseqüència de que la impressió produhida en nosaltres per unes composicions hagi estat molt més intens que la que'ns han deixat certes altres.

Al nostre entendre lo millor del llibre's troba en la primera secció, o sien les *Odes*; s'hi llegeixen, es cert, alguns atreviments de concepte qui poden esgarrifar a determinats llegidors, emperò la forma poética hi apareix hermosament tractada, acusant en el poeta una sòlida coneixença dels autors grechs y llatins, per les traduccions de llurs obres al menys. Pariona d'aquesta secció es la darrera del volúm, titulada *Anacreòntiques*, hont la imitació del genre qui li dona nom assoleix una agradosa facilitat no desprovehida de delicadesa.

Emperò les poesies més personals y intencionalment sentides de tot el llibre, són sens dubte les incloses en la rúbrica *Càntichs a Helena*. Se tracta d'unas quantes planes sadolles de passió y vibrantes de sentiment. Hi ha moments en que un hom se recorda d'Heine, mes no s'arriba a vèurehi pas la imitació d'aquell autor alemany ni de cap altre; es tot ben personal y espontani, y fóra sens dubte lo que hauriem fet remarcar d'entre tot el llibre si la forma literaria hi aparegués tan apurada com en altres composicions de que hem feta ja menció més amunt.

En cambi, la secció d'*Idilis* no ha pogut agradarnos tant, ni ens ha semblat prou encaixada ab lo demés. Així y tot una compo-

ció, la del *Jove agonitzant*, mereix ésser esmentada per lo corprenedor de l'assumpto, encara que no'ns pugui convèncer la moral de vida que s'hi proclama.

En resum, com hem dit al començar, l'obra del senyor J. Oliva Bridgman es molt estimable y revela en son autor un veritable temperament de poeta. El titol del llibre, que li escáu plenament, justifica fins a cert punt les escapades tendencioses que çà y enllà s'hi troben; mes ja s'encarregarà'l temps d'atenuar en el poeta certa propensió a pendre'ls autors grechs pel cantó qui més crema, lo qual per altra part tampoch se fa necessari pera qui, com l'autor de *Jovenesa*, demostra aptituds qui li permetrán orientar ses inspiracions d'una manera més amplemment objectiva.

—
 ISTORIA DE JACOB XALABIN.—*Edició de la «Societat Catalana de Bibliòfils».*—(Vilanova y Geltrú, per Joan Oliva, 1906.)

Oh, la delitosa historia de *Jacob Xalabin*, fill del *Amorat*, senyor de la *Turquia!* Ab quina fruició hem llegit el centenar de planes d'aquest xamós volúm, estampat ab aquella lletra gòtica d'en Canibell tan plena de caràcter! El doble encís del llibre, com a obra tipogràfica y com a obra literaria, l'hem pogut sentir vivament en presencia d'aquesta nova publicació de la Catalana de Bibliòfils.

Se tracta d'un text del sigle xv, encara inèdit avans d'ara, text novelesch de més a més (cosa poch comuna en aquella época) y que's llegeix ab interès ben sostingut. Com en Foulche-Delbosc deixa entreveure en la breu noticia ab que s'obre'l volúm, hi ha segurament un fons històrich en aquesta narració del Xalabin, emperò això no priva de que algún dels episodis de l'obra sia tan aixèrit que no recordi, encara que de lluny, quelcòm de les invencions de la musa millesiana, de les quals els *fabliaux* francesos de la edat mitjana degueren ésser successors directes y font d'inspiració a llur torn pera l'imponderable Boccacci.

La *Istoria de Jacob Xalabin* forma un volúm en octau gran, espléndidament editat, y decorat molt oportunament ab materials de caràcter tipogràfich. És un servey, el d'aquesta publicació, fet a les antigues lletres catalanes, que seria una injustícia no agrahir a la benemèrita societat a despeses de la qual ha estat produhida.

R. MIQUEL Y PLANAS

La Duma està disolta. Sols per un excés d'optimisme y de bona fe podia esperarse que'l Parlament rus tingués altre final del que ha tingut. Sota l'ull injectat de sang dels autòcrates, no poden funcionar les institucions si no contribueixen a enrobustir llur autoritat.

En aquesta lluyta gegantina d'un tonto rodejat de mals cors, y un poble desgraciat qui reclama son dret a la vida, els altres pobles s'han declarat de l'una o l'altra banda segons llurs gustos y aspiracions. La panxa d'en Falières y el mostatxo d'en Guillém, a favor dels de dalt; la llibertat anglesa, a favor dels de baix.

No podia menys d'ésser aixi. Un poble com Anglaterra qui parla lògicament, vesteix y calça lògicament, viu en llars lògiques y lògicament se governa, no podia menys que deixar d'estar d'acort ab son ministre Edward Grey, qui pretenia (potser per rahons d'alta politica) defensar al govern rus de les greus matances comeses. Cert que Anglaterra té la taca del Transvaal en sa historia moderna; mes ella té ara un primer ministre, sir Bannerman, qui, mancant a les tradicions britàniques absorbidores, acaba de predicar la necessitat de disminuir els gastos d'armament de les nacions, dihent ben alt que «la guerra es la més inútil y la més ferotge de totes les follies humanes», y exclamant: «La Duma es morta: visca la Duma!» Aixi Anglaterra ha reconegut la no existencia a Russia, actualment, d'una verdadera autoritat governamental.

Pel seu cantó Alemanya y França no poden obrar altrament de còm obren. Fóra això mancar a la tradició y a la historia. Pobles com l'alemany han de servir, naturalment, l'actitut en que'ls veyém. No dirém que a Alemanya sia precisament el poble, en el sentit vulgar de la paraula, qui senti l'amor per en Nicolau: no'l coneixém prou pera dirho. Mes no seria d'estranyar.

¿Y França? La França qu'esdevé folla histèrica devant dels autòcrates, la França femenina qui s'espauma devant de brillants ostentacions, la França qui's posa al costat de Russia en la guerra mandxuriana, la qui en el moments de perill del tsarisme ha aportat son diner al trono rus, çòm pot obrar altrament avuy en dia? Culpable de les meteixes iniquitats que l'Alemanya envers la Polonia, debades s'excusa ab la proximitat d'un vehi de ferro.

Vegis ab quàn diversos criteris *interpreten* la llibertat y la justícia aqueixos grans Estats. Vegis, sobre tot, de quina trista manera les interpreta l'Estat francès, malgrat tenir tant temps palpitant l'assumpto Dreyfus,

com una bandera içada contra la infalibilitat dels grans falibles qui són els *justiciers*.

La campanya empresa per la premsa catalanista contra l'acció desmoralisadora de periòdichs qui, com *Los Sucesos*, de Madrid, y *El Liberal*, pera guanyar un grapat de coure's dediquen a excitar les males passions e ins-tints bestials de la massa ignorant del poble espanyol, ja comença a donar bons resultats. Així com per'ajudar a la tasca antipatriòtica de certs papers de la Cort s'han fet sortir a Barcelona fulles impreses ab noms de periòdichs pera fomentar una insensata corrent anticatalana, y per consegüent antiespanyola, puig té per medi l'excitar odís entre les regions, ara també a Barcelona s'han iniciat publicacions criminals a imitació de *Los Sucesos*. Nosaltres ens avergonyim cada volta que pels carrers de nostra ciutat veyém algùn infeliç qui du a les mans un número d'aquests orgues dels presidís y cases de mal viure. Cal tenir present, emperò, que a Barcelona, com en totes les grans urbs cosmopolites, hi ha una població postica d'aventurers y gent indocumentada qui, sens amor ni escrúpuls pera res, constitueixen el terror més apropiat pera sembrarhi perniciosos doctrines y ensemps formen la massa explotable pels vivedors de la politica. Felicitemnos de la higiènica campanya empresa per les associacions y premsa catalanista, y proposém aquest senzill problema: ¿Quants llegidors tenen *Los Sucesos*, *El Progreso* y *El Liberal* a Barcelona? ¿Quants vots tindrà en Lerroux en les properes eleccions? ¿Quants d'aquests lectors y electors són catalans?

L'«Associació Wagneriana» ha repartit profusament una circular anunciant la publicació de la partitura de *Els Mestres Cantayres de Nuremberg* ab text català y alemany, com la del *Lohengrin* qui tant d'èxit ha tingut.

A pesar de constar *Els Mestres Cantayres* de 100 planes més, son cost no excedirà de 22 pessetes. La «Wagneriana» confia que'ls catalans l'ajudaràn en sa tasca de cultura, omplint les llistes de subscripció com ab el *Lohengrin* ho feren, y advertint que si el nombre de suscriptors no arribés a 300, s'hauria de desistir de tan bell propòsit.

• Nostre aplauso a la «Wagneriana».

Aném tocant, y no'ns ve de nou, les conseqüències de la campanya que contra Catalunya ve fent certa premsa centralista de Madrid y d'aquí. Per suposats atachs a la legalitat en el *meeting* celebrat al teatre Comtal en protesta del trasllat dels presidís africans a Figueres, estàn sotmesos a les resultancies del procés que se'ls hi segueix els nostres companys senyors Martí y Julià, Roig y Pruna, Gambús, Manau y Brèmon, als

quals desitgém que'n surtin en bé, com es d'esperar.

Mes la campanya d'atachs y delacions injustes no para, y en va esperém que la lley s'apliqui contra aqueixos detractors sistemàtics de Catalunya, únichs qui realisen dins tre d'Espanya una obra de verdader separatisme.

Recentment fins han arribat a immiscuhirse en si nostre Ajuntament fa onejar o no, en dies senyalats, la bandera espanyola en la Casa Comunal. Y, naturalment, han dit que no, mentint una vegada més, y mereixent que l'alcalde accidental senyor Bastardas ne protestés y els tractés de calumniadors ab totes les lletres.

No es que nosaltres volguém esmerçar paraules vanes ni fer el jòch a enemichs de tan mala fe. Apart de que *El Poble Català* ja ha dit aquests dies tot lo que fa al cas als senyors de *El Liberal en Barcelona*, qui tant ofenen a n'aquesta terra ab qual pa s'alimenten, creyém qu'es per demés férloshi cas. Ni ells valen la pena de fernos sortir de fogó, ni han d'ésser obstacle pera que, a despit de totes ses injusticies y petiteses, Catalunya arribi a la plena realisació dels ideals nacionalistes qui han de salvarla a n'ella y a tots els pobles de bona voluntat que integren l'Estat espanyol, tan malmès pels politichs d'ofici y pels xerrayres de professió.

Nostres amichs de Palafrugell, els editors de *Emporium*, ens han enviat bon nombre d'exemplars de la notable obra *Josafat*, d'en Prudenci Bertrana, facultantnos pera oferirla als suscriptors de JOVENTUT baix les meteixes condicions que'ls llibres de nostra Biblioteca.

Tenim, donchs, molt gust en oferir als nostres suscriptors dita obra, qual preu es de 2 pessetes, y que podràn adquirir en aquesta Administració ab un 25 per 100 de descompte.

Hi ha decidit empenyo, per part del centre, en crear una situació violenta. La premsa madrilenya continúa injuriant als catalans. El govern els hi fa burla disposant que passin al castell de Figueres els confinats de Tarragona, després d'haver donat esperances als empordanesos de que no tindrien presidaris. Els procesos contra'ls catalanistes estàn a l'ordre del dia. La lley de jurisdiccions es interpretada ab un criteri qui no s'assembla pas al qu'establia la circular qui acompanyà sa promulgació...

Els senadors y diputats per Catalunya han observat, com tots els bons catalans, que tota aquesta, campanya té son origen a Madrid y sols a Madrid; han notat que'ls buròcrates, perció d'Espanya, s'adjudiquen ells sols, ab més urch que may, sa representació, tractant y perseguint com a mals patriotes als qui volém salvarla; han vist que'l pensament

català era ben comprès per les altres regions de la península, com ho prova'l fet de qu'en totes fou un gran èxit de llibreria'l folletó *La Cuestión Catalana*, publicat per nostres representants en Corts, en tant que Madrid, cervell d'Espanya, sols n'adquirí MITJA DOTZENA d'exemplars; han comprovat, en fi, per aquests y altres d'atos, que la Solidaritat Catalana tendeix a produhir les d'altres regions, ab gran pànich dels explotadors, dels inútils y dels despitats qui a Madrid tenen llur descansat *modus vivendi*; y, en vista de tot això, han visitat al governador civil senyor Manzano, exposantli llurs justes queixes, y han anunciat llur propòsit d'acudir novament, sempre y quan sia necessari, a les autoritats civil y militar, en tant esperen l'hora de tornar al Congrés pera continuar llur campanya y reclamar, com a primera providencia saludable al país, la derogació de la lley de jurisdiccions. Entre tant, acorden dirigir un manifest al país, explicant lo que passa a Catalunya y l'alcanç de la campanya anticalalana que's ve fent; obrir una subscripció per'atendre a gastos processals, y constituhir una junta de lletrats qui examini cada processament pera ferse càrrech de si la lley es ben interpretada y de si són ben interpretats els superiors interessos de la justicia.

Els nostres senadors y diputats queden, desde'l dilluns, constituhts en comissió permanent pera vetllar en favor dels interessos

de Catalunya y en contra dels enemichs d'ella y d'Espanya.

Publicacions rebudes:

Jochs Florals, organísat per *El Cim d'Estela*, que tindrán lloch a Berga'l dia 9 del vinent setembre. S'ofereixen vintitres premis, y els treballs haurán d'ésser enviats al secretari del jurat qualificador (carrer de la Ciutat, 27, pral., Berga) per tot el dia 20 d'agost. El jurat estarà compost pels senyors Joseph Carner, president; Joseph Morató, Joseph Roig y Raventós, Joseph Espel, pbre., Bonaventura Ribera, pbre., Pere Claret, Ramón Vinyas, y Joseph Penina, secretari.

Certamen Literari-Musical, de l'Agrupació Catalanista d'Olot. S'ha publicat la convocatoria y cartell per'aquest certamen, XVII dels celebrats per dita associació, y que tindrà lloch per les pròximes festes del Tura. Vintiùn són els premis que s'ofereixen. Les composicions que hi optin deurán ésser remeses avans del 16 d'agost vinent, al secretari del jurat qualificador en Claudi Bassols, carrer de Valls-Nous, Olot. El jurat serà constituht pels senyors: Joseph Puig y Cadafalch, president; Joaquim Ruyra, vispresident; Pere Valls, pbre, Adrià Gual, Joseph Carner, Octavi Pell, vocals; Claudi Bassols, secretari.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als subscriptors

Conforme anunciarem en el passat número, a principis d'aquesta setmana hem començat a repartir a nostres subscriptors el segón volúm de l'any, o s'ha la traducció catalana del drama

ANIMES SOLITARIES

de G. Hauptmann, feta per nostre company de redacció l'Oriol Martí.

Als subscriptors de dintre Barcelona'ls hi es repartit a domicili, podentlo passar a recullir a l'Administració'ls qui desitgin tenirlo ab major promptitut. Els qui el vulguin ab enquadernació *cartonné* deurán abonar 0'50 pessetes.

Els subscriptors de fóra'l rebrán per correu o per conducte de nostres corresponsals. Els qui no estiguin en relació ab ells y vulguin el volúm enquadernat, deuen enviar en segells l'import de 0'50 pessetes, y 0'25 ademés si desitgen que se'ls hi envihi certificat.

Aquesta obra queda posada a la venda en totes les llibrerías al preu de 2 PESSETES l'exemplar. Els subscriptors de JOVENTUT qui vulguin adquirirne exemplars, apart del que'ls hi correspòn, els podrán obtenir en nostra Administració ab l'acostumat 25 per 100 de rebaixa.

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

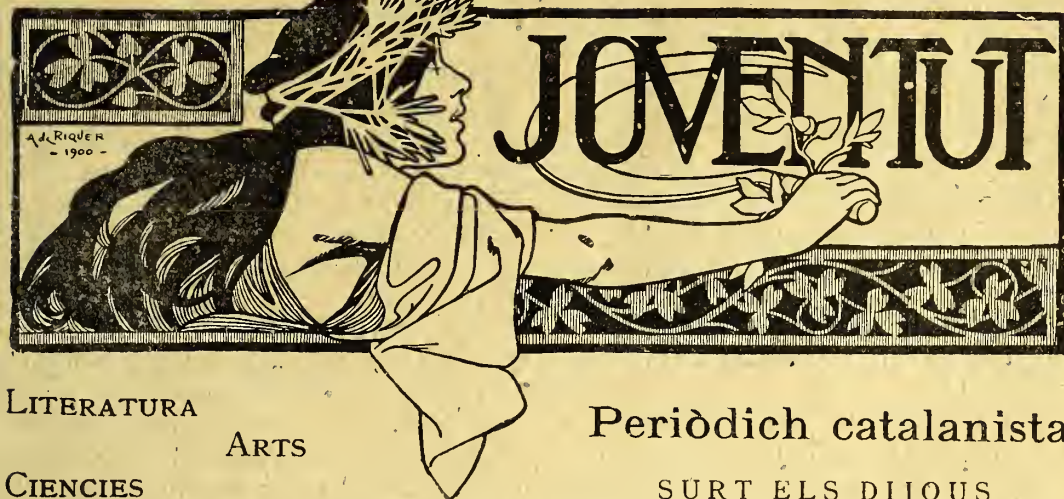
SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

Fantasia tràgica en un acte per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès. Se ven en totes les llibreríes, al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fóra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

El nostre patriotisme, per R. Miquel y Planas. — Cròniques de París, per F. Pujulà y Vallès. — El venciment, per Madame De Haussy, traducció de J. M. T. — De teatre català, per Emili Tintorer. — Refús, per Xavier de Zengotita. — Les roses dels presos, per Miquel de Palol. — El vell pobre, per Melitón Leonart y Roig. — Aquell petó!..., per Jordi Muntaner. — Quadret, per J. Carné y Martí. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

malmés, o sia, el sentiment de la Patria nativa; base indispensable pera la reconstrucció d'una Gran Patria Espanyola a la qual tots hi tenim igual dret, castellans com catalans, baschs com andalusos.

Y encara no'n teniem prou els catalanistes ab alçar un crit de protesta ferma y constant contra'ls mals governants, veritables despilfarradors de patries, que de més a més hem vingut a derrera hora ab lo de la Solidaritat Catalana a acabar la paciència de tots els qui donen el nom de amor a la patria, a les delícies d'una digestió ben feta. Perque, y sense que ab això volguem ferir susceptibilitats, bé podem dirho que la Solidaritat es l'obra del Catalanisme (colaboranthi, naturalment, els bons catalans de les més diverses filiacions en quant a idees polítiques), car es evident que sense catalanistes no hi hauria hagut lley de jurisdiccions, y sense lley de jurisdiccions, tampoch hi hauria hagut (per ara, al menys) Solidaritat Catalana.

L'obra eficient d'aquesta Solidaritat no ha estat altra, de moment, que fer obrir els ulls a la realitat a moltes altres regions espanyoles, a les quals insidiosament se'ls hi havia fet creure que'l Catalanisme amagava'l separatisme. Donchs ara que la gent política y els partidaris incondicionals del llur propri

EL NOSTRE PATRIOTISME

El Catalanisme may ha trevallat a l'ombra. Ni may hi trevallarà. Y això es lo que més deü indignar als foribonds enemichs de la nostra causa. Si els catalanistes cometesim algun, dia (fóra una hora ben tonta) el disbarat de preparar quelcòm qui revestis els caràcters de conspiració, donariem de segur la més gran de les alegries a molta gent qui avuy rabia de no poder clavar descaradament les ungles en nosaltres; en nosaltres, si, que tenim el desvergonyiment de declararnos patriotes irreductibles y als quals no hi ha medi, dintre la lley, de tancar la boca. Es a dir, el medi ja hi es: l'Autonomia...; mes, per ara no cal parlarne als qui, havent dut la gran Patria de tots els espanyols a quatre dits de sa ruina completa, se crispen farisaicament a la sola idea de que hi hagi qui pretengui posárselhi al devant pera intentar refer lo qu'ells han deixat tan

modus vivendi s'han trobat ab' que no tenien d'hèureseles ab els catalanistes sinó ab tot Catalunya, la cosa els hi ha vingut bon xich de nou; y més que més quan s'han donat compte de que la nostra despertava arreu d'Espanya altres Solidaritats amenassant acabar totes juntes per formarne una de tots els espanyols contra'ls detentadors dels drets que la Constitució proclama a favor de tots els ciutadans sens excepció. Que això significa, per fi de comptes, la usurpació del vot del poble pera ferli Parlaments postïços, capables d'aprobar lleys contra la voluntat del meteix poble.

Demostrat, donchs, que'l Catalanisme té la culpa principalment de tot això qui tendeix a remoure'l llot putrefacte de la política espanyola (y de que'l Catalanisme'n té la culpa ho han vist bé prou els *perjudicats*), era lògich preveure que'ls catalanistes seriem els primers contra'ls quals s'esbravaria la santa indignació dels *arrendataris* del patriotisme (s'entèn, del fals patriotisme) y de les contribucions. (A tot arreu semblen més patriotes els qui cobren que'ls qui paguen! Reflexió que no som pas els únichs en fernos!)

Y en efecte: ja s'ha començat a veure. Els catalanistes qui no conspirèm, sinó que fem propaganda honrada dels nostres ideals; qui no volèm desmembrar la Patria, sinó que volèm referla y engrandirla espiritualment fent d'ella un Estat federatiu a la moderna; qui no som reaccionaris, sinó que defensèm un credo polítich més ample y tolerant que'l de cap altra modalitat espanyola, els catalanistes, donchs, per lo que no som y passant per sobre de lo que sí som, tenim obertes les portes de les presons que l'Estat hauria degut emplear un dia pera allotjarhi dignament els causants morals de les desaventures patries.

Ara més que may, es quan tots els qui ens honorèm dihentnos catalanistes, devèm mostrar-nos en la nostra actitud dignes dels patriòtichs ideals qui ens animen. Res de comprometre ab irreflexives manifestacions dels nostres sentiments, la grandesa d'aquests meteixos sentiments. El nostre patriotisme ha de resistir impassiblement fins el que se'ns acusi de traydors a la Patria: nosaltres no'n som de traydors a la Patria; a menys que'l volér

bè a n'algú ho sia una travdoria, cosa que'l sentit comú no pot admetre.

Y si contra tota rahó, y falsejant la intenció dels nostres actes, se'ns acusa y se'ns crida a respondre d'ells, femho noblement, fins resignadament si a mà ve. El nostre patriotisme mereix bé prou el sacrifici de la nostra tranquil·tat personal: femho per Catalunya; femho per Espanya.

Es per aquest estil què degué pensar Silvio Pellico, l'autor famós de *Le mie prigione*, quan, el dia 13 d'octubre de 1820, fou arrestat a Milàn, a les tres de la tarda, y conduït a la presó de Santa Margarida. Ell hauria pogut fugir, y no ho feu. Per llargues anyades degué menjar, sota'l poder dels austriachs opressors d'una part de sa patria italiana, el pà dels presoners, en els Ploms de Venecia y en el Spitzberg. Sen llibre referit, el qual escrigué estant privat de sa llibertat y hont no's troba ni un sol mot d'odi envers sos butxins, fou, segons diu un escriptor italià, més eficaç contra l'Austria que una victòria obtinguda sobre'l camp de batalla.

Y prou! Recordemnos també de que potser pera un català sia un gros delictè l'entretenirse fent l'apologia... de Silvio Pellico.

R. MIQUEL Y PLANAS

CRÒNIQUES DE PARÍS

A TRAVERS DELS DIALEGS

—Hi han coses que no's poden fer comprendre segons a qui, però com que veig que sôu poeta...

—*Pardon, madame!*

—Vull dir: com que veig que vós estimèu la bellesa de la vida...

—*Merci, madame!*

—... puch sospitar que m'entendrèu y capirèu tota la lògica dels meus raciocinis y de les meves reflexions. (*Pausa. Ab el dit index vaig introduhint a la pipa, cuidadosament, l'escafarlata que'n sobreix.*) ¿Què'n queda de la vida si'n treyèu lo bell?

—Entenemse!! (*El misto que crema en la meva mà dreta espera la rèplica per'acomplir, sa misió contra'l tabach.*)

—Ja sé lo que anèu a preguntarme. Parlo de lo bell en si, de tot allò que flayra o put bellament. (*El misto s'ha apagat.*)

—No'n queden sinó perfums y pudors fastigosos. (*Encench un segón misto.*)

—Donchs, ¿creyèu vós que hi pugui haver millor tasca en la vida que l'allunyarse conscientment de tot lo qu'es lleig?

—Quin tip de canbiar de lloch!

—Teniu rahò. Jo diria millor: que l'aspiració y consecució per tots els medis d'allò qu'es menys lleig. Així la idea no vos suge-reix...

—La del Juheu errant.

—Exactament; donchs, què hi trobèu.

—Trobo qu'estèu en lo just. Emperò...!! (*La primera glopada de fum ix de ma boca.*)

—Ah, aquest emperò! ¿Per què no acabèu? «Emperò no hi veig aquell lo bell en el vostre ofici!» ¿No era això lo que anavau a dir? Teniu rahò. Emperò, dich jo a mon torn, hi ha aquell lo menys lleig.

—(*Segona glopada de fum seguida d'un esguart interrogatiu.*)

—Jo vós ho provarè... Teniu; sembla que os agrada la pipa.

—Així, així.

—¿Que sòu casat?

—(*Me giro creyent a algú derrera meu.*)

—No, no, era a vós a qui os ho preguntava. Bé, suposèm que ho sòu.

—Queda suposat... Acabèu aviat, *madame*.

—Queda suposat que ho sòu. Jo vos interrogo y vós me responèu. Me responèu dihentme la veritat.

—¿Volèu dir qu'estarè'n mon paper?

—Teniu rahò; suposèm també que cada vegada que'm responèu no vos sortiu del vostre paper, dihent la veritat. Comença l'interrogatori.

—Un moment, *madame*. *Garçon!!* dos dobles! Vinga.

—¿Que acostumèu a fer al ficarvos al llit?

—Acostumo a despullarme.

—No està mal. ¿Còm?

—Com ho fa tothòm.

—¿No vos feu pas treure les sabates per la dòna, veritat? Ni tant sols desenganxar la corbata del derrera, cada nit. Ni sisquera... Deuria haverho suposat, vós sòu molt gentil; massa gentil pera no comprendre que allò són inconveniències. Emperò no'm neguèu que car vos agrada la pipa... Així, així... no

vos la treyèu dels llabis... fins a l'últim moment...

—Ho confesso y encara afegeixo: a voltes després... de l'últim moment, la torno a encendre.

—Prou, prou; es suficient; no es necessari pera ma proba que continuèu representant vostre paper. Quedèu descasat.

—Tantes mercès! Vós si que anèu més depressa que la comissió del divorci.

—Oh, deixèu de banda aquests bons revolucionaris burgesos.

—Ho deixo de banda, però ¿la proba, *madame*?

—Còm! ¿Encara necessitèu més proba que la ingenua confessió que m'acabèu de fer? ¿Trobèu per ventura que hi ha amor, en l'amor que's desenrotlla com qui diu ab el cigarret als llabis?

—Hi ha amor al tabach.

—Ara ho heu dit. Hi ha vici, ¿no es això?

—No he dit això, però estich ab vós.

—Veusaquí, donchs, lo que m'ha fet fugir del matrimoni. La pipa, el cigarret, el tabach podriem dir que són el seu simbol. A voltes com a pròleg y epileg, l'acte d'amor hi tè càlculs, discussions de familia, combinacions de negocis. Diguinse com se diguin, ¿no són per ventura la pipa, el cigarret o el tabach? Y els infants, cal bè que'n parli, donchs, es l'argument del matrimoni, se fan inconscientment. Per això, com tota obra inconscienta, la humanitat en comptes d'èsser lo que hauria d'èsser es una collada de porchs...

—Això porta *bonheur, madame!*...

—Com hi ha món!! (*Pausa molt llarga. Bevèm després de trincar.*)

—Me penso, *madame*, que no teniu una idea ben fonamentada de lo qu'es l'amor. Vós confonèu la vianda ab l'amaniment.

—Oh, *zut!* No tractèu pas de demostrarme que hi ha tendresa, que hi ha dolçor, ni *patriarcalisme* en aquella parella, aquella eterna parella en la qual ella s'ajau al llit badallant esperant qu'ell acabi de llegir *L'Intransigent*...

—Si es precisament *L'Intransigent* que li feu llegir!!...

—Ja m'entenèu... Ja m'entenèu vós que vull dir que no hi pot haverhi ni la tendresa

de dos gatinchs qui juguen, en la parella matrimonial qui no està, perque no pot estar, possehida d'inspiració... ¿Ja sabèu lo qu'es la inspiració, eh?

—Una mala concellera!

—Precisament per això ha d'èsser la precursora de l'acte d'amor. ¿Hi ha res més dolent que aquest en si? Quin empenyo en bonificar lo que fa devenir sa bellesa precisament de tot lo contrari; quin empenyo en enlletgir la vida! Quin empenyo en voler donar en la vida a l'amor l'ofici de *causa* que pertoca de dret a l'odi...

—*Vous aussi, madame!* Ja me'n faréu dos quartos. M'agradarà coneixe vostra teoria.

—Demà si m'emmenéu ab vós.

—Serà un altre dia. Hi hauria poca formalitat en vostres ressenyaments... Si no'm titllessiu de massa incrèdul envers vós, os preguntaria, ¿quantes vegades, si dues o tres, heu trobat la inspiració de que vos feu defensora, en vostra vida extra-matrimonial?

—Cada nit.

—Excuseume, *madame*; deixeu-me dir: *Mosca!* qu'es una exclamació que'ns va molt bé a la cara a n'els de casa.

—El qui ve ab mi, no hi ve per habitut, ni per dever, sinó perque li he agradat, perque l'he *frapat*, perque la inspiració li ha tocat al cor. Això a mon torn m'inspira.

—Es una llàstima que no poséu una criatura al món de tant en tant. Ab gayres com vós potser la humanitat s'allunyaria de Sant Antoni.

—Ell me quart de pendre mal.

—¿Car?...

—Car un infant espatllaria la fatxada de ma botiga, y aquestes fatxades no podèn repintarse com les dels *boulevards* a cada entrada d'estiu.

—Sòu previsor; però m'apar qu'en vostra caminada envers lo *menys lleig*, podiau haver escollit altres camins. (*La meva mà senyala l'edifici de la Sorbona.*) No seriau pas la primera; miréu!... (*La meva mà senyala un grupo de xicotes qui passen ab la «serviette» curullada de llibres.*)

—Vos feya més observador! ¿Que no'ls hi heu mirat les carés?...

—En efecte fan molt mala cara. Pas una de bonica.

—¿Y donchs?

—Còm! ¿Pretendréu afirmar que'l camí d'elles es forçat?

—Y es clar, *mon enfant*. Veyàm, ¿qu'es lo que vos creyéu que les fa estudiar?

—L'amor a la ciencia!

—Tornemhi! Sempre'l mot amor volguentlo ennoblir fóra del seu lloch! Les fa estudiar l'odi a la esclavitut de l'home.

—Ja; ja recordo que *vostra causa* fonamental es l'odi.

—No volen ésser esclaves, ne protesten. «¿Jo—diuen elles,—jo, dominada per aquest sér groller y brutal?» Y quan diuen *jo*, pera ferse millor càrrech de sa personalitat se posen devant d'un mirall. Després d'haverse emmirallat, com que no són tontes y la proba n'es que protesten d'èsser esclaves, se fan càrrech tot seguit de que no han de dedicarse a altre cosa que a...

—... la ciencia.

—No; a... l'*intellectualisme*. La bondat d'un cervell es més difícil d'aquilatar que la correcció d'un sota-barba... La ciencia!... Per tot el monopoli dels mots! ¿Per ventura no es una ciencia també la qu'estudiém nosaltres? ¿No es una ciencia, la ciencia de la carícia?

—Es un art.

—Ja veig que voléu entrar en la discussió de si la Farmacia es un art o bé una ciencia.

—*Mon Dieu*, que sòu erudita! (*Pausa.*)

—Creyeume que m'heu donat un desengany!

—¿Deyeu que...?

—Fins m'inspiréu mitja llàstima. Vos feya més coneixedor del món, de la vida, de Paris. Ja veig que vos el tindré d'ensenyar pam a pam, perque'n veyéu tots els paranys, totes les cadenes, tots els lligams. Aleshores compendréu que no en l'ofici *manual*, que no en el *cerebral* la dòna es lliure, sinó en el...

—Podéu dir *cerebral* també... y si voléu... no es pas cervell lo que consumiu menys! Car se tracta d'*inspiracions!*

—Ja podéu anar fent *sprit!* Ja m'ho diréu quan vos hagi convençut del tot. Perque avuy suposo que respecte al cantó matrimonial trobéu que tinch rahó y vos he convençut!

—Vós no ho hauriau lograt. Altrament ja n'estava.

—Bé, ja tindrem el temps suficient pera parlarne y fins pera dirvos qui sóch.

—¿No m'explicarèu pas que sôu princesa o'n veniu, *madame*?

—Y ara! ¿Que vos pensèu que no tinch consciencia de mon valer? Provinch de familia pobra.

—Y semblèu una marquesa.

—Sóch una reyna. M'he instruhit, tinch diners, sóch admirada. ¿Té més la obrera? ¿Té més la metgesa?

—(*Penso una mica.*) No!... car la instrucció d'aquesta ve dels llibres, en tant que la vostra...

—Té una cosa més potser... Digueume: ¿vos treyéu el barret devant de l'honra?

—(*Penso una altra mica.*) No! Acostumo a trèuremel molt poch.

—Aleshores queda convingut entre nosaltres. Per tenir menys que jo, lo poch que tenen aquelles es negatiu.

—Si que ho feu fort! En fi, són maneres de pensar... *Garçon*: ¿quánt se deù?...

—Queda entès, ¿veritat? ¿Demà farèm petar la xerrada.

—Perfectament.

—Sento molt que'm deixèu.

—*Madame*, jo sento..., no estar inspirat.—

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, agost de 1906

EL VENCIMENT

Els dies de venciment de trimestre eren segurament, dintre de l'anyada, d'aquells que'l marquès en Jordi d'Ayguafulla marcava ab pedra blanca. Y no perquè fos avar ni adorador de la dolça música dels lluisos d'or ni de l'agradós fregadiç dels bitllets blaus, sinó perquè aquestes quatre dates trencaven un xich d'imprevist el monoton y apacible curs de la seva vida de noble camperol.

Hi pensava molt per endavant com si's tractès d'un llarch viatge de plaher; se preocupava del vestit que's posaria, de la camisa planxada, y anotava en la seva ampla cartera de butxaca tota una llarga llista de coses a recordar. Se movia inquiet, interrogava ab la mirada més de deù cops l'horitzó avans de partir, y era tot un afer triar el bastó de puny d'or y escollir, entre'ls paraygües, aquell tan bo de seda verda.

Tota la casa anava en orri quan arribava'l moment; y s'hauria cregut al veure les ana-

des y vingudes del servey atrafegat, y la emoció de la marquesa, que'l bon vell emigrava a les Indies o bé que se'n anava lluny, molt lluny, cap a terres desconegudes.

Y, no obstant, no's tractava més que d'un petit viatge: descendir pel Garona desde la Réole a Bordeaux. Però quan s'estima, quan s'arriba a la posta de la vida, les coses s'engrandeixen y devenen aconeteixements les més insignificants.

El barco a vapor lliscava sota un floch de fumerola. El Marquès afectava una desinvoltura joyosa, gayrebé galanta, tot mirant bullir l'aygua pels costats de la embarcació, esperant tranquilament l'instant de posar els peus a terra.

Al arribarhi, sense perdre temps, se dirigi a la casa que possehia a n'el Quai Chartrous, pera presentar els rebuts als seus tres llogaters.

No havia encara passat una hora que'l bon home n'eixia y novament muntava a la embarcació pera tornar a casa.

Al entrarhi senti que alguna cosa d'extraordinari li havia succehit, puig malgrat que'l sopar fos fet pera tentarli la gana, ell no tocà cap plat, ni articulà una sola frase. *Madama* d'Ayguafulla no gosava interrogarlo; el contemplava de cúa d'ull, tot demanantse a si meteixa si el malhaurat havia perdut el cap; tan diferent el veyia de quan havia sortit de casa.

Finalment, la marquesa no pogué aguantarse més, y temerosament, ab inflexions d'una suprema y suplicant dolcesa, exclamà:

—¿Estèu malalt, donchs, Jordi?

—No; y qué volèu que tingui—replicà ell durament, ab la impaciencia del a qui's desperta al mitj d'un hermós somni.—Qué volèu que tingui; deixeu-me en pau!

Madama d'Ayguafulla se'n va sentir ferida d'aquesta resposta; y's va mossegar els llabis pera no plorar.

En efecte, may fins aleshores, el marquès l'havia tractada així. La seva felicitat no havia may sigut enterbolida. S'estimaven beatíficament, tendrament, ab confiança plena, sens engany. No s'amagaven ni un pensament, ni un desitj, ni un somni. Compartien bellament el rosa y el negre de la vida, y ni un sol dia s'havien penedit del seu maridatge.

May havien sentit l'anyorament d'una altra existència, d'altra joia que la que'ls hi era comuna.

El marquès era un sér tan *bon vivant!*... Malgrat els anys que comptava y les arrugues que solcaven el seu rostre, y els cabells que li blanquejaven, tenia'l marquès el cor jove y un bon humor inacabable.

No obstant, al arribar la nit, quan se trobà front a front de la seva dòna, el marquès no va poguer més, li mancà força pera guardar el secret que l'oprimia; y ab frases a mitj dir com un culpable que's confessa, li abocà tot lo que li havia passat aquella tarda.

A casa l'advocat que ocupa el terç pis; a casa les Rabier qui viuen al segon, les coses havien marxat com calien: els compliments habituals, algunes reclamacions...

Mes, no havia passat lo meteix al primer pis, habitat per aqueixa dòna de Paris qui's feya passar per viuda y era inquilina de tres mesos ençà. El pis era embaumat com un pom de flors inconegudes; tot era endreçat, cuydat y gentil com una cadira portàtil de l'època Lluís XV, com un niu de guatlles.

Ella, la parisenca, l'havia rebut ab bata de puntes, com en sortint del llit; els peus calçats ab riques pantofles, els cabells cayguts per les espatlles talment com un mantell de brocat.

Y així, temptadora, s'excusà de son abandon ab mots tan finament dits, mostrant al riure unes dents tan blanques y uns llabis tan rojos, qu'ell se trobà confós y esmaperdut, y no va tenir el coratge de fugir de la temptació... Ella l'havia guanyat victoriosament, com un infant qui obliga a l'avi a obehirlo y el porta allà ahont li plau.

Ella'l vanejava enginyosament, y ell redoblava ses galanteries sense pensar res de mal. Així havien recorregut totes les habitacions, l'arcoba y lo restant; y tot de cop, ab una maliciosa brusquetat, la parisenca va exclamar:

— Devèu tenir calor, marquès. ¿Volèu sucuar un bescuyt ab *champagne*? —

Ell hauria volgut refusar, tant més quant ja's sentia tot enterbolit y emboyrat el cervell, però no va gosar. Després, hauria estat ridicol a la seva edat semblar que reculava devant d'una dòna y hauria sigut manca d'atenció no sotmetres a un tan senzill desitj.

Ab això s'havia buydat una ampolla. Ell se sentia reviscolat com si's trobés sots la influencia d'un filtre màgich. No sabia lo que's feya. De bones a primeres li havia besat la punta dels dits; després els cabells y a la fi els llabis.

No se'n sabia avenir; se creya joguina d'un somni... A la seva edat!... A la seva edat havia sentit una refflorida de joventut, una flamarada d'amor.

Ell, que fins a seixanta anys no havia sapigut més que viure per la seva dòna, acabava d'assaborir les delícies del mancamment.

Y sempre riallera, ben certa de que la partida era d'ella, la petita parisenca va demanar:

— ¿Havèu portat el rebut del lloguer? —

Ell, encara sugestionat per lo que li passava, posà'l rebut demunt de la taula sens esperar el seu montant.

Se trobava confós, estonat, y al fons de tot (la carn es tan feble, y el cor tan ple d'abims insondables) potser un xich envanit de la seva aventura...

El marquès acabà de confessar la seva falta.

La marquesa havia escoltat tota la relació sens interròmprel, y somrihenta, dolçament y incrèdulament a la vegada, se contentà ab dirli:

— ¿Volèu dir que no vos vantèu de coses que no són, amich meu?... —

MADAME DE HAUSSY

Trad. de J. M. F.

DE TEATRE CATALÀ

El desvetllament de l'esperit nacional català que s'inicia en el terreny de l'art, especialment de l'art literari, sembla avuy que hagi variat d'ex. Les mostres més esplendents y més febroses de la nostra activitat se manifesten en els camps de la politica y de la lluyta econòmich-social. Res més hermos y més esperançador que aquesta febre d'acció ab la qui un poble, encara no prou madur, cerca solucions concretes als grans problemes moderns de la vida colectiva.

El camí fet en aquest sentit es ja considerable. Petites victories parcials cada jorn més assenyalades preludien l'hora propera

de conquestes definitives. Politicament el poble català dona, ja avuy, mostres evidents de la seva capacitat. Molt aviat no serà ja pera ell una vana fórmula'l gran principi democràtic que reconeix en el poble la déu única de tota sobirania. Ha començat ja l' hora del govern del poble pel poble. Socialment, encara que la lluyta's presenta més fonda y més confosa, l'acció reflexiva dels dos grans factors aparentment irreconciliables, capital y treball, se nota sensiblement. Petites transaccions, petites solucions harmòniques, no per ésser provisionals menys significatives, mostren que'l poble català en son conjunt està ja capacitat pera entrar serenament — lo qual li permetrà desempenyarhi un paper ben lluhit — en la lluyta universal, qu'en el terreny econòmic s'apropa y que segurament transformarà l'ex de la vida humana de relació.

Cap d'aquestes trascendentals qüestions m'interessen avuy. Sols les hè anotades pera constatar el fet de que l'art català no dona actualment aquelles mostres d'exuberancia que corresponen a un poble progressiu y ple de vida. En realitat, no hem tingut temps pera tot. La lluyta econòmica y politica no ha aturat, però si entorpit un xich, el desenrotllo, ab tant d'espendor iniciat fa més de mitj sigle, de totes les arts y especialment de la literatura.

L'ha entorpit, mes no l'ha deturat, lo qual demostra clarament que'l despertar de Catalunya no es un desvari momentani, sinó un desvetllament franch y seré. Puig a pesar de que aquelles dues grans lluytes han atret, sugestionantles, les més clares intelligencies y les activitats més xardoroses, no les han açaparades. Tant es aixi que l'art català en totes ses manifestacions se troba avuy en plena producció y en evolució franca y progressiva. No hem caminat tant com ho haurjem fet, però hem avençat d'un modo ben sensible.

No hi ha necessitat de concretar y comparar lo que som y lo qu'èrem en pintura, escultura, en filologia, en literatura, en fi, en tota mena d'arts pera estar orgullosos y satisfets de llur estat present. La tasca seria llarga y fins inútil, puig el fet es evident. Per altra banda'ns portaria lluny de mon actual objecte. No obstant, bé pot dirse que totes

elles han seguit un moviment paralel al de l'art dramàtic encara que més definit y sensible, puig que cap d'elles lluyta ab tants y tant greus obstacles pera son lliure expansion.

Anotém, donchs, senzillament el fet y concretemnos per avuy al nostre teatre qui a pesar de totes les aparences progressa lentament però segurament. Heusaquí lo que'm proposo demostrar.

L'art dramàtic en la nostra terra ha tingut de lluytar y lluyta encara ab dificultats, derivades de la peculiar manera que té d'exteriorisarse. No es ja sols que'ls autors se sentin bon xich desorientats al voler reflectar l'ànima d'un poble que està encara en ple treball de renovació y transformació; no es ja sols que les influencies atàviques del teatre neo-romàntic y convencional, que floria arreu a l'iniciarse'l desvetllament de Catalunya, se deixin sentir encara en els nostres autors de més volada, ni que, per altra banda, la confusió portada al nostre públich per les innombrables companyies estrangeres ab llurs repertoris tan variats hagi deixat de contribuir a que públich y autors se mostrin indecisos y caminin quási bé a les palpentes; hi han altres factors més concrets y més prosaichs que han deturat la evolució lògica del teatre català harmònicament ab la evolució social y politica.

Aquests factors o obstacles són els que tractaré de senyalar.

El primer d'ells es la manca de cultura y la frivolitat de l'alta burgesia barcelonina. Per rahons sociològiques que no es del cas esbrinar aquí, ens trobém ab que la gent adinerada, no va'l teatre pera instruhirse ni tan sols pera fruhir, fins rarament hi va pera riure. Hi va per seguir la moda, per vanitat, pera veure y ésser vist. Sens aquesta gent no pot viure un teatre serio. Tots sabém allò: «Un teatre sense senyores als palcos y butaques, es teatre mort.» Ara bé: al teatre'ls homes hi van únicament perque hi van les senyores y, ananthi aquestes sols per vanitat, per moda, per veure y ésser vistes, esclara que lo que principalment interessa a uns y altres es lo que hi ha o passa de teló en fóra. Lo que passa de teló endins sols els interessa incidentalment, es a dir, negativament. Així, donchs, lo que passí a la escena

té d'èsser lleuger, fins pot ésser bonich, y, en ultim cas, fins pot ésser discretament enter-nidor; jamay dèu interèssar fonament. Res de grans drames, res de grans actors qui per la força de les idees que desvetllen, o per la intensitat de les passions que fan vibrar, o per la sugestió d'un trevall excepcional, distreguin a aquelles gentils dames del fi primordial qui les ha portades al teatre. Això de que durant tot un acte tots els *gemelos*, *impertinentes* y fins els ulls naturals, se fitin constantment en l'escenari, passa'ls limits de la descortesia. Una senyora o senyoreta rica y guapa y fins rica y lletja, té dret a que se la mirin y mirin la seva *toilette* ab preferència a tot, donchs a la escena no pot ni dèu passarhi res qu'emocioni, que faci pensar, que sugestió. Inútil es afegir que per aquesta rahó, y per altres d'ordre moral, d'aquell ordre moral que se'n diu moral burgesa, queden excluides totes les obres qui directa o indirectament se relacionin ab elevats problemes socials o filosòfichs y els qui profundissin massa en el cor humà. Lo que se'n diu art modern intelectual o psicològich es perillós, puig pot resultar massa interessant.

En cambi, tot lo que sia decoratiu dintre y fóra de l'escenari, serà'l primer factor de l'èxit... de *taquilla*. Un gran teatre, ben nèt, ben enlluminat, de tons clars y ben còmodo; un escenari ben servit, luxosament amoblat; uns actors qui declamin discretament sense raptés inharmònichs, y ben vestits y ben fins, etc., són elements apropiadissims pera distreure sense capficar. Són un march exquisit pera que llueixin en primer terme les figures més o menys vulgars de nostres pretencioses burgesetes. La Guerrero y en Diaz de Mendoza fent *pucheros* o *melindres* en *El vergonzoso en palacio*, constitueixen l'ideal d'una vetllada en el teatre.

Y així hem vist com el públich rich, sols excepcionalment assisteix a les representacions qui venen a donarnos els grans actors estrangers y's declara resoltament en contra de les millors obres del teatre modern que aquells algú cop s'atreveixen a oferirnos.

En quan al teatre català modern ha trobat en aquest públich el principal enemich. Un petit fet ho comproba: A Romea, a pesar dels grans inconvenients que ofereix el local, s'ha lograt, mercés a procediments e influen-

cies que no m'interessen, ferhi anar a aquell públich una nit cada setmana. Donchs bé: ni per excepció s'ha representat una obra moderna en dos anys. S'ha tingut d'escollir el repertori entre les obres gastades e ignocentes de vint anys enrera. Els nostres richs y les nostres *riques* ens han ofert candorosament aquest admirable y desconsolador es-pectacle: Riure de lo que ja no fa riure a ningú; interessarse discretament per lo que ja a ningú interessa. Trist privilegi en veritat, que retrata fidelment a les que tindrien d'èsser classes directores de la mentalitat y bon gust del poble!

La trascendencia d'aquesta desviació del públich rich ha sigut pera l'art dramàtich català excepcional: *El teatre català no ha trobat empresari*. Y mancat d'empresari, els autors s'han adormit y tal volta no han pogut produhirse; els actors han desertat o s'han abarraganat y el gran públich complexe no s'ha *retrobat* encara.

Varis fets ben significatius s'han succehit aquests derrers anys que comproben aquesta afirmació: El «Teatre Intim» d'en Gual, les «Vetllades Avenir», una curta temporada al teatre Apolo y els «Espectacles-audicions Graner» entre altres de menys importants.

Propriament, les «Vetllades Avenir» no foren organisesades per una empresa teatral. Un nucle de joves més richs de bones intencions que de medis materials, intentà en diferentes ocasions regularisar modestament lo que avans havien sigut tentatives isolades. Es a dir: de tant en tant veyem anunciada la representació d'una obra estrangera més o menys sensacional sense saber fixament qui ho feya ni els propòsits que guiaven als organisesadors. Se donaven una o dues representacions devant d'un públich intelligent y nombrós que tampoch sabia ningú d'ahónt sortia y... fins a un altre cop. Així's conegueren en català varies obres interesantissimes especialment de l'Ibsen. Els de les «Vetllades Avenir» feren més, organisesaren series de representacions en connivença ab empresaris de teatres ahont normalment si donaven espectacles de genre molt diferent. També'l públich — un públich ben simpàtich compost de gent de carrera, literats y trevalladors estudiosos — respongué a la crida, omplenà'l teatre cada setmana y aplaudiu

les obres que modestament, però ab respecte y bona voluntat li servien. A pesar d'això, impensadament, les representacions se sospenien sense saber per qué. Y al cap d'uns quans mesos se'n anunciaven unes altres organiscades pels meteixos homes y de la meteixa manera que... sofrien també la meteixa sort.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

REFÚS

Endevino en els vostres llabis un somris de maliciosa satisfacció al descloure aquesta carta. Però quín punyent desengany, quina inesperada decepció al llegirla! Creyeu, sens dubte, que anaveu a vèncer els meus *escrúpuls*, que ab la vostra esplèndida oferta m'haurieu obligat a *accedir*, però os heu errat, os heu errat completament.

¿Qué os havieu cregut de mi? Me prenieu, potser, per una *demi-mondaine*, ¿veritat? Un d'aquests sers repugnants qui profanen l'amor, qui viuen y s'enriqueixen a costa de la *imbecilitat masculina*; os creyeu que jo era *carn que's compra*... Pobre amich meu, no'm coneixéu, no m'heu conegut may!

Jo no sóch pas de les *recatades*; no sé fingir, no sé exagerar les meves reserves castes;

y el meu caràcter humà, de franca independència, odia totes les *restriccions* y tots els fingiments. Per això si alguna volta'm dono lliurement, es perque'l cor m'ho mana, perque comprench la vida, perque sè viure y estimar: però may els meus braços s'han obert a l'interés, sinó a l'amor, el divi amor etern e ilimitable qui tot ho engrandeix y purifica.

Vós, que sentieu en mi certa indiferencia, heu cregut veure en els meus refusos la significació de que'm calia *quelcòm més* per *accedir*, y m'heu fet oferiments, molt esplèndits sí, però que'm repugnen... ¿Es aquesta la estimació que per mi sentiú? M'adorèu, me volèu pel sol desitj de *possehirme*... ¿no es això? Són dels qui senten l'amor com una necessitat... Sempre la baixesa, la brutalitat de l'*actè*!

No, no es pas lo que m'oferiu lo que volia de vós, car may cap ambició ni càlcul egoista ha pogut pervertir els meus bons sentiments d'humana generositat; y si fins ara havia aparentat una certa indiferencia, era perque tenia'l cor ple d'incertituts, perque volia convèncerme de la constancia, de la veracitat del vostre amor...

¿Per qué heu vingut, donchs, a ferirme ab els vostres oferiments quan podieu haverme vençut solsament ab una paraula amiga?

XAVIER DE ZENGOTITA

LES ROSES DELS PRESOS (1)

(Orla musical de M. Oliva)

A n'a la reixa dels presos
un bell roser hi ha florit:
son riure de Primavera
tota la celda ha aclarit.

Les roses, qu'eren tan blanques
com un dematí d'amor,
eren joya portant joya
al país de la tristor.

Ab son ritme de bellesa
tots el fronts ha somrosat
s'ha aixamplat darrera d'elles
un cel blau de llibertat.

Y els presos, els pobres presos
assedegats d'horitzó,
ab l'ànima esperançada
n'han cantat una cançó.

Una cançó melangiosa
qui ha corprès als viants;
les casernes tristes, soles,
feyan eco a n'els seus cants.

Y els viants aixecaven
els llurs rostres llastimers,
y's perdién les mirades
per les reixes dels rosers.

Y ells cantaven, ells cantaven
la cançó d'un gran anyor,
y sentién al cantarla
revivarse un vell amor.

Y era una cançó que deyen;
«Passèu vers el Sol, passèu;
no hi floriu al cor dels tristos,
no hi mirèu pas, no hi mirèu.»

A n'a la reixa dels presos
les roses hi han florit;
els presos se les miraven
ab un amor infinit.

Y les roses, cada tarda,
renovantse y renovant,
s'esfullaven, se marcien
sobre'l ritme d'aquell cant.

(1) Del volúm en publicació *Roses*.

EL VELL POBRE

Es vell, y encara té dalit pera caminar. Puja montanyes, segueix pobles demanant un bocí de pa.

Sempre'l veurèu trist; el riure'l té oblidat; ja no ho sab còm se riu. Si intenta ferho, els llabis no l'obeheixen.

La familia se li ha mort tota. No té amichs ni coneguts. La vida pera ell consisteix sols en menjar y beure. No pensa res, y, com una màquina qui sempre desenrotllés la meteix força, va vivint, dihent a tothòm de pobles y ciutats: «Feume una caritat per l'amor de Deu.» Si li fan, bé, y si no també. Ell torna a emprendre son camí, y camina que caminaràs.

Ajudat d'un bastó tòrt com ell qui li fa de germà (germà sense cor), el veig còm puja la montanya, camí del Papiol. De tant en tant s'atura, respira, mira'l pla hermós de l'entorn, y's passa la mà pel front com si volgués pensar alguna cosa. Però qu'es cas: no pot pensar. Al cervell sols hi porta lo meteix de sempre: «Una caritat per l'amor de Deu.»

No sab admirar ni els homes, ni les plantes ni els pobles, ni les ciutats. Tot li es indiferent al vellet, qui torna a caminar montanya amunt.

Té'ls cabells tots blanchs y la barba molt crescuda. Porta un gech tot estripat, y per tapa-boques un pellingo. Més avall del gech li penja un sarró ab molts lligams qui li passen per la espatlla. Du dos pantalons qui no arriben a ferne un, espardenyés de dona ab cintes blaves pels voltants, y mitjons de color de carn.

No puch apartar mos ulls del vellet. Ja'l veig al cim de la montanya. Va per asseures, el cos li pesa més que les cames y fa esforços per aguantar l'equilibri. Per fi queda al costat d'un garrofer assentat.

Passo pel seu devant y m'hi fixo més. Sos ulls enfonsats semblen dues brasetes dintre canons de llautó. Apenes li resta carn al rostre: tot es pell arrugada y d'un color torrat com la terra. Sembla un cadavre, animat tan sols pera fer son camí envers el fossar. Y, al veurem passar, fa la cançó de sempre: «Una caritat per l'amor de Deu.»

Estona després, el veig entrar al carrer Major. Ovira una font, xarrupa un llarch trago d'aygua, y no'n té prou, y en xarrupa més, fins a embotirse'l ventre. Les babes li cauen y les mànegues del gech reben la mullena.

Va fent via y arriba al carrer que diu: *Subida al Castillo*. A ùna banda no hi ha altres edificis que la iglesia y la rectoria; a l'altra no hi ha res edificat. El vell truca a la porta de la rectoria, aquesta s'obre ab forta batzegada, tibada per un cordill qui arriba a l'ùnich pis de la casa, y sento a l'instant: «Una caritat per l'amor de Deu.»

Cauen cinch cèntims y sona una veu qui, apagant el soroll del metall, diu: «Tòrnèu a tancar bé!» El vellet els vol cullir y no pot ajupirse. Ell prou se desgabella. Va per caure, un transeunt hi es a temps y detura la cayguda, li dóna'ls cinch cèntims, tanca la porta y el vellet torna a caminar.

Ja no puja: ara baixa, carrer del Castell avall; entra al carrer de Montserrat, al número 11 li fan beure un got de vi, y reprèn la caminada, mentres les campanes de la iglesia criden als noys y a les noyes a doctrina. El xibarri de tots aquells xabals el detura; mou el cap, y vol pensar de nou... Tot es inútil; sempre se li escapa lo meteix: «Una caritat per l'amor de Deu.»

Ab son pas menut el veig allunyar-se. Obro més els ulls. Ell va caminant y se'm torna petit.

Són les tres de la tarda; no fa gayre sol, grossos núvols creuen el cel. Ja gayrebé no veig al vellet, y sento grans desitjos d'acostarmhi. Dono unes quantes passes endevant; les branques florides d'un atmetller li tapen les cames... M'hi acosto més, però ja no hi sóch a temps: el vellet ha tombat la carretera. Jo m'aturo, y li dich:

— Caminèu, caminèu!... Treballadors de totes menes vos acompanyen: no sóu soll!...

Y'm sembla que'l vent me du la eterna complanta, repetida sigles y sigles per la màquina humana, per joves y vells, caminant sens esma y dihent tots a l'una: «Una caritat per l'amor de Deu!...»

MELITÓN LLEONART Y ROIG

AQUELL PETÓ!...

¿Tu'm preguntes si'm recordo encara d'aquell petó, d'aquell dolç petó que varem canviar-nos un bell jorn de maig...? Prou que me'n recordo y sempre'l sento pessigollejar en mos llabis!

Quàntes y quàntes vegades ha vingut ell a aconhortarme en les hores d'angunies y neguits!

Oh, si que me'n recordo, si! y sembla que reviscoli cada vegada que puch tornar a xucar la mel de ta boqueta frescal y perfumada.

Ab aquell petó, jo vaig donarte l'ànima y tu vas donarme un nou esplet de vida. Ab aquell petó jo'm vaig consagrar a tu y tu vas creure en la meua estimació; ab aquell petó tan ubriagador varem segellar, sense res dirnos, el pacte de nostre amor, pur, intens, inquebrantable y etern, y fóra un malvat qui trenqués aquell jurament que sens imposició, sense cap interés, sense la més lleu obligació varem fernes després de rebre l'un y l'altre l'halenada primera del nostre amor.

Oh... dòna hermosa!, quin instant més sublim fou aquell! Si que me'n recordo, si, y may, may més l'oblidaré!!!

No volguém jamay atormentarnos ab dubtes y rezels, ab gelos y desconfiances qui no poden nihar en nostres cors identificats en un sol desitj, en una sola y única aspiració, quan encara ens abrusa'l foch d'aquella besada amorosa qui va fer estremir per un igual nostres cossos; qui va sublimar ensempe nostres esperits; proba evident de que l'un havia nascut pera l'altre; de que'ns cercavem ja feya molts anys y per fi havíem pervingut a trobarnos! Quànt de temps perdut, bo y allunyats, sens atànyer el complement de nostra existència!

En el transcurs de la vida se'n fan molts de petons: La mare'n fa a llurs fillets, l'amiga a ses amigues, la meretriu a sos clients; mes, com *aquell* no ho són pas; com *aquell* no n'hi ha cap d'altre; *aquell* se guarda sempre ocult, reservat fins al moment suprèm en que pot fondres ab un altre de parió... Y nosaltres el teníem desde'l moment de néixer ben estotxat en els llabis pera bes-cambiansel. *Aquell* petó fou un cant de gaubança, el crit de joya de nostres cors a l'agermanarse.

Nostre primer petó feya dies y dies que's fri-sava anyoradiç en nostres llabis; per'això ni tu me'l vas donar, ni jo te'l vaig pendre; ni tu me'l vas oferir, ni jo te'l vaig demanar: la meytat en ta boqueta y l'altre meytat en la meua boca's varen atraure espontaniament, y al toparse, exclatà com un llamp, abrusant el nostres cors.

¿Còm es possible que pogués jamay obli-darlo aquell petó? Y més encara: ¿còm es possible que li pugui jamay fer traició? No, no pot pas ésser. Aquestes passions nascudes per la força màgica de la simpatia mutua y espontania may més s'esborren: o un rebai-xament moral incompreensible o la mort tan solsament poden anorreharlas. Mes, aixi y tot, jo't juro... oh, dòna aymada! que si hi ha una altra vida y en ella l'home pot tenir voluntat pròpia, servarà per tu mon cor sa fonda estimació y romandrà eternament en mos llabis... *aquell* petó.

JORDI MUNTANER

QUADRET

A l'amich Miquel Guarro

Per la via que s'estén, monòtona, per entre espadats y vessants, ve una dòna carregada ab un fillet als braços; per un camí transversal, qui a la via conduceix, s'hi veu un home carregat ab un feix de llenya. Abdós se troben en l'encreuament dels dos camins: el de ferre y el d'espardenyia; y junts s'aturen a pendre descans y ab ell nova força. Y l'home, qu'es un vellet, diu a la dòna:

—¿Còm es, bona dòna, que venint del vehi-poble no hagi montat en el tren en comptes de venir a peu y carregada ab aquesta criatura?

— Vinch de casa un metge pera ella, y ab prou feynes tinch quartos pera'l remey. —

El vellet pensa en lo que may havia pensat: en que aquells feixos de llenya no eren pas pera portarlos ell, qui ab prou feynes si podia portarse'ls ossos; que per això s'havia inventat la locomoció a vapor, y qu'ell, ab la força dels seus braços joves, havia ajudat a obrir la terra y aplanarla pera donarli pas, y que ara tampoch podia utilitzarla.

De cop el tren surt, d'una revolada, d'una volta violenta que feyen les ferrenyes paraleles per entre dues bonyegudes muralles de terra roja. Ab son estrident soroll espanta

l'aucellada qui s'havia ajocat per allà prop, fentla fugir esparverada. Ab son enfarfegament de ferre funcionant, fa trontollar el sòl y passa rabent per davant dels dos vianants qui se'l miren ab enveja y curiositat...

El tren se veu al lluny zigzaguejant. Les fulles se mouen angunioşes pel frescal vent de la tarda qui va en direcció oposada vers allà hont han de fer via.

El sol se'n va a la posta, s'enfosqueix pausadament l'espai. L'home's carrega'l feix de llenya ab molta pena; la dòna tapa bé la

criatura y, en tant s'ou al lluny el panteix de la potentà màquina del convoy que havia passat per davant d'ells ab alguns cotxes buyts, fent via penosament, tallant el vent qui regolfa y els tira enderrera, y aprofitant la ocasió en que el tren se deixa veure per un trencall dels espadats, l'home; allargant el braç sèch y nirviós, el senyala a la dòna y diu:

— Mireulo, mireulo: allò es el progrés! —

J. CARNÉ Y MARTÍ

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tio: (francès) *cela*; (anglès) *that one*; (alemany) *das, jenes*. (U. V. Z.)

Nota. Quan nostre pronòm *lo* el podèm substituir per *això* o *allò* sense que's modifiqui el sentit de la oració, el traduhirèm per *tio*. Lo que tinch, *tio, kion mi havas*.

Tia. Si *ia* ens expressa la idea de calitat, classe o especie, que nosaltres expressèm ab els mots *algún, alguna; tia*, que'ns demostra la calitat, classe o especie, traduhirà nostre pronòm *tal*. El plural *tiaj* tradueix nostre *tals*. Ex.: Tal pare, tal fill, *tia patro, tia filo*. Tals governs, tals pobles, *tiaj registaroj, tiaj popoloj*. (Acusatiu: He vist tal cosa, *mi vidis tian aferon*. Ella ha sentit tals paraules, *ŝi aŭdis tiajn vostonj*.) (Francès) *tel*; (anglès) *such*; (alemany) *solcher*. (U. V. Z.)

Ties. Si *ies* tradueix la idea que nosaltres expressèm ab els mots *d'algú, ties*, que senyala'l possessor, traduhirà la idea de nostres mots *d'aquell, d'aquella, d'aqueix, d'aqueixa*. Ex.: ¿De qui es l'escalfa-panxes?, *ĉies estas la kamento?* Es d'aquell, *ĝi estas ties*. Jo'm creya que era d'aqueixa, *mi kredis ke ĝi estis ties*. No, senyor, ja li he dit; no es ni d'aqueixa ni d'aquest, sinó d'aquell, *ne sinjoro, mi jam tion diris al vi, estas nek*

ties, nek ties ĉi (aŭ ĉi ties) sed ties. (Traduhit literalment es d'aquell seria estas de tiu. Pertany a aquest, *apartenas al tiu ĉi*.)

Ab la lletra *ĉ* anteposada als mots simples *io, iu, ia, ies* ne fem els colectius, que generalisen la idea expressada per aquells.

ĉiu. Generalisa la idea expressada per *iu* y tradueix nostra expressió *cada un*, (femeni: *cada una*). El plural *ĉiuj* tradueix nostre mot *tots*, (femeni: *totes*). Ex.: Cada un de nosaltres tē una sucrera, *ĉiu el ni havas sukerujon*. Tots som catalans, *ĉiuj ni estas katalunoj*. Dongui a cada una dues monedes, *donu al ĉiu du monerojn*. Despedeixis de totes les actrius, *diru adiaŭ al ĉiuj la aktorinoj*. (Acusatiu: Va saludar a cada un, *li salutis ĉiun*. Els va veure tots, *li vidis ĉiujn*.)

ĉio. Generalisa la idea expressada per *io* y tradueix nostre mot *tot*. Ex.: Tot hi es, *ĉio tie estas*. (Acusatiu: Ho tinch tot, *mi ĉion havas*.)

ĉia. Generalisa la idea expressada per *ia* y tradueix nostre mot *cada* (classe de). Ex.: Cada casa es un món, *ĉia hejmo estas mondo*.

ĉies. Generalisa la idea expressada per *ies* y tradueix nostres frases *de tots, de tothòm*. Ex.: La terra es de tots, (de tothòm). *Tero estas ĉies*.

VERB

Es un dels dos exes en torn dels qui volta y en els qui s'apoya l'enrahonament. El primer hem dit qu'era'l substantiu qui repre-

sentava la substància, la *materia*; el segon el verb qui representa'l moviment, l'acció. Sense moviment les coses no més *serien*. Veus aquí per què'l verb ser o ésser es nomenat *substantiu*: perque està en la meteixa naturalesa de les coses que per si meteixes són blanques o negres, són grans o petites, són esbeltes o pesades. Ab el moviment, ab l'acció, les coses, bo y romanint les meteixes aparentment en llurs qualitats, en llur natura

lesa propria, se diferencien en llurs manifestacions. La taula qui, cau apar a nostres ulls materialment la meteixa taula qui romàn en equilibri, però se'ns manifesta diferentment a través de l'espai. Es la expressió del moviment y de les accions la finalitat de la existencia del verb.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

A hores d'ara encara no se sab qui serà alcalde de Barcelona. Ab això passa com ab els governadors. Se'n anomenen molts y acaben per enviarnos el pitjor. Y dihém pitjor per les mostres que'ns han dut; car si després de mirarshi tant l'esguerren, què farien si no hi miressin tan prim. Està vist; mal per mal, aquí les autoritats han d'ésser interines. Ab dir que quasi bè anyorém a n'en Sostres!

El senyor Manzano, per ara no porta gayre pressa, y això qu'esperèm ab *ansia* lo que'n surti de ses iniciatives; en cambi, l'alcalde accidental senyor Bastardas, s'explica d'allò més bè. Ja'ns ho pensavem, perque com diguerem, fa temps que'l coneixém a n'en Bastardas; y per això ens permeterem donarli un amistós concell. Aquests dies reb moltes cartes y visites de personatges qui el feliciten per sa encertada gestió. No'n faci pas cas de la majoria d'aquests senyors que li fan la gara, gara, n'hi ha molts que no hi van més que perque ho diguin els diaris, y encara hi van de tornada del Govern civil, perque ells lo meteix visiten a un governador, diguis Fuentes, Bivona o Manzano, que acompanyen a un ministre, encara que's diguin Romanones o Dato; la qüestió es la *apoteosis*, y aquests, senyor amich Bastardas, no més l'ajudaràn a caure. Fixishi ab quins ulls de desitj se li miren la vara. Vosté ab qui s'ha d'entendre es ab la Pubilla, qui ja li agrahirà'l bè que li faci (encara que sia interinament).

Ab grata sorpresa haguem esment de que havia adquirit la propietat y pres a son càrrech la direcció de *La Tribuna*, nostre bon amich y digníssim company en la premsa l'Antoni Cullarè. Prou conegut es ell, pera que'n calgui recordar ara ses valentes campanyes de *El Diluvio* y de *La Región Vasca*. Encara que hauriem preferit (puig ja t'ell prou prestigi), que hagués variat el rètol del diari, car *La Tribuna* s'havia fet tan antipàtica, que seràn moltes les persones que no deixaràn de mirarla ab certa desconfiança, emperò confessém ab goig que desde'l

primer número de la seva època s'ha operat en ella una veritable reincarnació.

Dóna gust llegir aquelles ratlles, valentes, nobles y serenes. Aquest fet es digne de consideració, car demostra lo que pot una idea vital, predicada per un home de cor y d'intel·ligencia. Fins fa resucitar els morts. Així si les regions espanyoles sapiguessin abeurarse en les sanitoses aygues de l'Autonomia, podrien infundir una halenada de vida al malfitç Estat, que cuyden d'empitjorar els funestos apòstols de la suicida política centralista.

Rebi el senyor Cullarè nostra coral enhorabona y que per molts anys pugui lluitar ab tant de brahó com fins ara per la nostra salvadora causa.

No parlèm *in extenso* dels dolorosos successos politichs que a Catalunya, y, en especial, a Barcelona, s'estàn desenrotllant per obra y gracia d'aquells qui tenen la obligació de fer nos felixos.

Com que JOVENTUT no es un periòdich d'informació sols li pertoca fer comentaris, y aquests serien inoportuns o superflus. Per una banda, ells meteixos se fan els comentaris; y en la conciencia pública està quan gran es la estimació que mereixém d'aquests prohoms de la política centralista.

Altrament ens declararém incompetents pera judicar certes qüestions. No'n tenim pas de criteri juridich; tot lo que'ns havien ensenyat a la Universitat, que no era gayre, y lo poch que havíem après en els llibres dels veritables mestres de la Ciencia del Dret, ara no'ns serveix de res. Tot allò que teníem per cert, se'ns demostra cada dia que no ho era pas, y se'ns prova en el terreny de la pràctica. Cal, donchs, que torném a fer pals y ganxos, perque sinó, l'escriure potser ens faria perdre'l llegir. Lamentém que les lleys no'ns duguin medis pera fer cesar aquesta encarniçada campanya empresa contra'ls catalans, deplorém que persisteixi aquest estat anormal y febroso, en que les denuncies periòdiques tan freqüentes, els procesaments en massa, els empresonaments, venen a excitar les passions del poble fent t'emer una re-

gresió a aquells temps de trista memoria, en que la malavolença d'un espieta vulgar o d'un denunciador d'ofici, qui no vacilava recórrer a la calúnnia, podia fer perdre al ciutadà més honrat y pacífich. Tinguem serenitat ja que no'n tenen els qui ens haurien de donar exemple, y recordem entre moltes altres coses qu'estem disfrutant d'un govern *liberal*. ¿Què'ns farien si ens trobessem sota un regim absolutista?

Proxim el segon congrés esperantista que's celebrarà a Genebra, publicuëm el programa segons la revista *Esperanto*.

Dimars, 28 d'agost.—A les vuyt y mitja del vespre, al Victoria-Hall.—Obertura solemniel del Congrés.

Dimecres, 29 d'agost.—Al mati, a la Universitat.—Reunions preparatòries (Comissions, Seccions, etc.).—Al mitjdia, al kiosque dels *Bastions*.—Banquet oficial.—A la tarda, a la Universitat.—Primera Reunió general.—Al vespre, al Casino de *Saint-Pierre*.—Representació teatral.

Dijous, 30 d'agost.—Excursió sobre'l llach Lemau; Recepció a Vevey per les autoritats; Banquet.

Divendres, 31 d'agost.—Al mati, a la Universitat.—Segona Reunió general.—Tarda, Recepció dels congressistes al parch de la *Châtelaine*; Visita al Museu Ariana.—Vespre.—Gran ball.

Dissabte, 1.er de setembre.—Al mati, a la Universitat.—Reunió de les Comissions.—Tarda, a la Universitat.—Tercera Reunió general.—Vespre, al Victoria-Hall.— Clausura solemniel del Congrés.

Diumenge, 2 de setembre.—Diada que's deixa a la lliure disposició dels congressistes.

Dilluns, 3; dimars, 4, y dimecres, 5 de setembre.—Excursió a Suïssa: Genebra, Montaux-Oberland, Spiez, Interlaken, Mûreau, Berne, Genebra.

Tots els dies.—Mati y vespre.—Excursió en automòvils a través de la vila y les afores, reservades als congressistes.

Publicacions rebudes:

Catalonia.—Hem rebut el primer número d'aquesta revista literaria setmanal, en la que s'hi llegeixen interessants escrits d'en Joseph Aladern, Puig y Ferrater, Oller y Rabassa, etc. Publica ademés folleti. Li desitgem prosperitat.

Jochs Florals de Barcelona.—Hem rebut el tomo d'enguany, corresponent a l'any 48 de sa restauració.

Flors d'Occitania.—Llibre de versos del celebrat poeta provençal Prosper Estieu.—Tolosa; J. Marqueste, editor, 1906. Se'n farà la critica a son degut temps.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als suscriptors

Conforme anunciavem en el número anterior, la setmana passada començà'l repartiment a nostres suscriptors del segon volúm de l'any, o sia la traducció catalana del drama.

ANIMES SOLITARIES

de G. Hauptmann, feta per nostre company de redacció l'Oriol Martí.

Als suscriptors de dintre Barcelona'ls hi es repartit a domicili, podentlo passar a recullir a l'Administració'ls qui desitgin tenirlo ab major promptitut. Els qui el vulguin ab enquadrernació *cartonné* deuran abonar 0'50 pessetes.

Els suscriptors de fóra'l rebràn per correu o per conducte de nostres corresponsals. Els qui no estiguin en relació ab ells y vulguin el volúm enquadrernat, deuen enviar en segells l'import de 0'50 pessetes, y 0'25 ademés si desitgen que se'ls hi envihi certificat.

Aquesta obra ha quedat posada a la venda en totes les llibrerías al preu de 2 PESSETES l'exemplar. Els suscriptors de JOVENTUT qui vulguin adquirirne exemplars, apart del que'ls hi correspon, els podran obtenir en nostra Administració ab l'acostumat 25 per 100 de rebaixa.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Dintre la Gabia

Fantasia trágica en un acte per Emili Tintorer y F. Pujulà y Vallès. Se ven en totes les llibreríes al preu d'una pesseta. Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona que l'adquireixin directament en l'Administració de JOVENTUT, se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Els subscriptors de fóra que desitgin adquirir aquesta obra poden enviar el seu import en segells de correu.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO LÉCITHINE BILON

PHOSPHORE ASSIMILABLE DRAGEES GRANULE-AMERICOUSES

NEURASTHENIE DEBILITÉ GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA, FILLS, BARCELONA

PIANOS DE CUA y VERTICALS

SISTEMA NORT-AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. ILOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

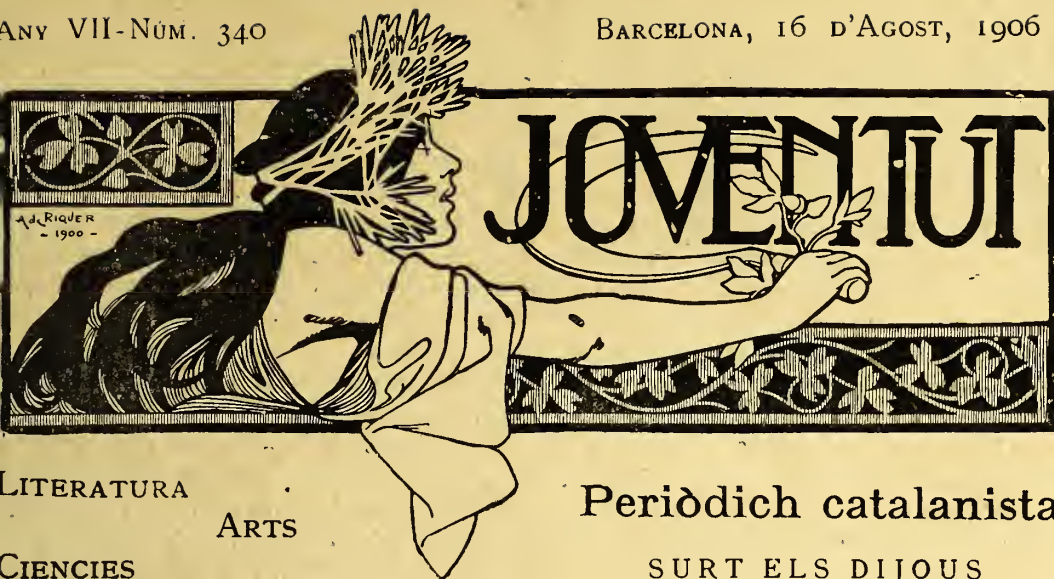
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Noble revenja, per Olaguer de Roquesalbes. — Cròniques de París, per F. Pujulà y Vallès. — Marabou, per Violette Bouyer-Karr. — Pàgines festives: El casament de l'Antoneta, per Alexandre Font. — Volèu que vos conti una cosa dels noys?, per Antón Sabater y Mur. — De teatre català (continuació), per Emili Tintorer. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Notes bibliogràfiques, per Antón Busquets y Punset. — Per recort d'en Vilanova. — Noves.

NOBLE REVENJA

Malgrat el decidit empenyo d'ensorrar a Catalunya; malgrat els recursos de tota mena a que apelen nostres enemichs; a despit del forçat silenci a que se'ns condempna, no han pogut pas amagar del tot la veritat. Són ja molts els periòdichs estrangers qui parlen de la *questió catalana* ab major coneixement de causa que aquells qui per obligació y per conveniència haurien de treballar pera la pacificació dels esperits justament excitats, y ajudar a l'obra redemptora iniciada per Catalunya y ja seguida (ab més o menys coratge) per algunes de les regions germanes.

Y es que ademés de la veritat oficial hi ha la veritat real, la qui no admet distincions retòriques, ni jòchs d'habilitat o despreocupació política; a més de les notes oficioses, hi ha les notes dels viatgers conscients, d'aquells qui no venen a Espanya no

més que a veurehi *toros* o a bèurehi *manzanilla*, y els informes d'aquests són força veridichs y se'ls hi dona crèdit, encara que no sien refrendats pels respectius consulats.

No fa gayres dies, parlava ab un senyor estranger qui's mostrava escandalisat del rigor inexplicable ab que'ls catalans som tractats, ell, que havia preseñciat molts dels actes que tan torçadament han sigut interpretats per alguns periòdichs separatistes qui, impulsats per una malaltixa antipatia, no troben ja paraules prou injurioses pera endreçarnos, se feya creus de qu'en ple sigle xx poguessen reviuire preocupacions y procediments propis de temps que ja pertanyen a la historia, al menys en els paisos verament civilisats.

Per un esforç d'imaginació arribo fins a explicarme aquest odi insensat que sols puch estimar com una manifestació atàvica, determinada per l'estat morbós en que's troben certs organismes, degenerats o endererrits, sociològicament parlant; però lo que ja se'm fa més difícil de compendre es la vostra passivitat, la vostra paciència sols comparable per lo gran ab la llur imprudència.

Y pera explanar la seva idea afegi:

—Dich qu'es una imprudència greu que'l més feble provoqui al qui li es superior en força, en voluntat y en inteligencia. Dels va-

rispobles qui componen l'Estat espanyol, se'n poden fer dos grups ben característichs: l'un el constitueixen els impulsius, l'altre els reflexius. Els uns parlen y no fan res, el altres callen y fan el seu fet. Les paraules el vent se les endú, els actes queden; però encar que al passar balanç sols al vostre compte quedin les quantitats positives, com qu'ells criden més, el món no's fixa ab vosaltres y vostre crèdit se ressent del descrèdit llur.

—Vós meteix vos heu fet la resposta, jo li digui. ¿Què val el judici de qui sols de mots se paga? ¿Per què reconeixem més valua en uns qu'en altres pobles? Perque'ls reflexius saben dominar les passions y dirigir els sentiments; perque a les follies d'altri hi opossen la nostra serenitat. Per això valèm més. Y per això als qui ens titllen d'exclusivistes e intransigents els hi oferim l'espectacle hermós de la solidaritat de tots els catalans; als qui ens motegen d'egoistes els hi presentem el quadro falaguer de la germanor de totes les regions ibèriques conscientes, reviscolades per l'ideal autonòmic, y serà nostra revenja la més noble y digna poder un dia tirar en cara als qui de separatistes ens acusen, com proba més convincent de que són uns calumniadors sense consciencia, el fet de que la Catalunya a qui volen matar, té prou vida pera infundir sa sava a l'arbre que ha corcat el funest centralisme; quan els hi haurèm demostrat qu'es ab llaços y no ab cadenes que s'uneixen els homes y els pobles. Y nosaltres haurèm assolit allò que jamay ells, els polítics d'ofici, no podran atènyer; car ells tot lo més saben fer lleys, però nosaltres sabèm fer costums.

OLAGUER DE ROQUESALBES

CRÒNIQUES DE PARÍS

A TRAVERS DEL DIALEG

—¿Còm, encara no heu anat a dinar?

—No, *madame*.

—Y donchs, ¿què esperèu?

—Volia acabar de llegir aquest article qui parla de l'abolició de la pena de mort.

—Deixèu estar aquestes ximpleries, ¿que no vejàu que tot això són boles? Ara acaben precisament de fer les maniobres navals! ¿No vos diu res això?

—Bè, si; completament d'acort. Emperò en aquest article hi he trobat una entrevista que m'interessa. *La grossa llegum* (1) entrevistada diu qu'en totes les nacions d'Europa, excepte l'Anglaterra, dita pena es abolida, y que Portugal y Italia ja no la tenen.

—¿No'n queda cap més? ¿Volèu dir que aquesta *llegum* sab geografia?

—Prou que'n sab!

—Bé, lo qu'heu de fer es seguirme.

—*Volontiers!*

—Seguïme fins al restaurant, car avuy vós me convidèu a dinar.

—¿Per què no? Ho demanèu tan gentilment...

—Deixeuvos de florejos. No vos faré gastar més que un franch y modificarèu les vostres idees respecte a la llibertat de les dònas en els oficis manuals.

—Que això darrer tingui lloch pot molt ben ésser, però que ab un franch, ma bella amiga, poguèu dinar, ja es més problemàtic.

—Anèm, anèm, ja ho veurèu.

—Anemhi. (*Hi anèm.*)

—¿Es qu'en vostre pais no s'hi pot dinar per un franch?

—En mon pais, *madame*, s'hi pot viure sense tenir un ral; hi ha molta gent qui viu així, però dinar per una pesseta... fòra que vós considerèu qu'es dinar menjar un tall de bacallà y un plat de bledes!...

—¿Es que la carn hi va cara?

—Tot al contrari! Per dues pessetes podèu tenir un home qui vos trevalli de sol a sol!

(1) En l'argot parisench se nomenen *grosses légumes* als alts personatges. Aquest mot tan just y gràfic, té ademés la còmica particularitat de que essent el francès un dels poch, per no dir l'únich, idioma en qui *llegums* es un substantiu masculí a l'usarlo pera qualificar aquells personatges, se li atribueix sexe femení.

—No *blagueu!* Parlo de la carn pera menjar, de la *viande*.

—Y bè, *madame*, ja s'hi arribarà a que'ns mengem els uns als altres!... Per ara no més són els altres qui se'ns mengem als... uns.

—Per no haver dinat encara, trobo qu'esteu força mocegayre.

—Precisament es perque tinch gana.

—Tinguèu paciència; hi ha taules rodones a les qui un no s'hi pot asseure sinó ho feu alhora ab tots vostres compatricis.

—Bè prou que ho sè y ho sabèm molts, emperò això no impedeix que poguem anar espigolant els... *hors d'œuvres!*

—Mirèu, ja hi som! (*En efecte ja hi som.*)

—Si això es un restaurant de luxó!

—No exagerèu tampoch! Aquesta imaginació...! (*Aquí la madame usa un qualificatiu que'l prenc com a ofensiu. Protesto: ella s'ex-cusa. Me costa molt perdonarla.*)

—Aquesta imaginació gascona!

—Gracies, *madame*, però com que veig que'l servey de les taules se fa ab vaixela de metall y tot!...

—Donchs què dirèu quan veyèu lo que vos serviràn!

—Lo que vull es menjarho pera poder opinar.

—Aquí en aquesta taula estarèm bé. Ara vindrà la cambrera, ens posarà estoballes nètes, ens parará'l cobert y ens demanará *lo què volèm com a sopa*. Vós anèu triant; n'hi ha quatre pera escullir.

—Això es admirable, *madame*, sobre tot si la sopa escullida resulta bona. Emperò escoltèu: ¿sabèu que'm sembla una cosa?

—¿Què?

—Que vós y jo estèm fent un manual de conversació Ollendorf!

—Trièu, trièu la sopa pera tots dos y callèu.

—*Saint-Germain?*

—Si, me van bè'ls pèsols.

—*Deux Saint-Germain, mademoiselle!*

—Anèu triant. Trièu un plat de carn d'entre'ls dotze que n'hi ha a la llista; trièu un plat de peix o de llegums dels quinze o vint que hi trobarèu; trièu un postre de la renglera de postres anotats abaix de tot; trièu la beguda que volguèu: llet, vi, cervesa, aygua mineral, y mengèu tant de pà com volguèu, que'l pà no's paga...

—¿Y tot això no més val una pesseta? ¿Y

tota aquesta gent qui ve aquí ab barret de copa y aquestes senyores y *mademoiselles* no més gasten un franch? Però si aquest biffteak ja valdria a Barcelona sis rals!

—¿Quànt fan sis rals?

—Un, cinquanta, *madame!*... — Escoltèu: ¿no hi hauria manera d'expedir un d'aquests biffsteaks per *colis postal?*

—Y ara! ¿Per què?

—Perque l'enviaría a n'en Joan del Suis.

—¿Un espanyol amich vostre?

—Amich meu si que ho es.

—¿Y què'n faria?

—Oh, *madame!* l'ensenyaria a algú dels qui's sacrificuen pel bè del poble y els hi diria: «Mirèu, això es un dels plats d'un cobert d'a franch. Es aixi còm se fan les revolucions y's trevallà pel bè del poble, procurant que l'aliment estigui a la mà dels pobres.» Y després potser els hi diria: «*Ceux qui recherchent les suffrages des villageois sont des voleurs de vertus.*»

—Y ara! Si això són paraules d'en Confuci que podèu trobar en els *Quatre llibres de filosofia moral y política de la China*, traduïts per en Pauthier!

—Redeu que sèu sabia! Altrament, si són d'en Confuci o no, no m'hi farè fort, però no seria pas la primera vegada qu'ell ha deixat *confús* a algú. (*Pausa.*)

—Bè, ara escolteume. No hem vingut aquí pel dinar, sinó per les cambres.

—Vós dirèu.

—¿Quànt vos pensèu que guanyen aquestes xicotes qui tan atrafegades veyèu anar de taula en taula y d'aquestes a la cuyna?

—Potser cinch franchs diaris.

—Si que paguèu bè! No tenen sòu. Guanyen lo que fan de propina.

—¿Y bè?!

—Y ja veyèu que donat el preu del cobert, els consumidors no s'allarguen més enllà de deu cèntims.

—Y encara; ¿no es això?

—No, sens encara; podràn no passar, que no passen, però no donen menys. Feu comptes a rahó de deu cèntims per cap. ¿Quànts coberts volèu que serveixin en un dia? ¿Seixanta? Són molts, però posemhi setanta. ¿N'hi volèu posar vuytanta?

—Per mi paguèu fins a cent.

—Pugemhi, no oblidant que aquest servey

representa la salut d'una dòna, y rebaixèm de lo recullit la meytat, qu'es pera l'amo.

— ¿Ah, aquestes tenim?

— Y donchs, què os pensavau! Y dels cinch franchs qui resten dels comptes grassos qu'hem fet, féune sortir la roba nèta, els colls planxats, les cofies o llaços emmidonats, que aquí a París no ho donen!... ¿Què ha de fer la cambra quan deixa'l restaurant reventada?

— Anar a dormir.

— Fòra lo més lògich. En el fons ja ho fa, ab la sola diferencia de que se'n va a dormir acompanyada.

— Mira, mira!!

— Acompanyada si no del primer qui troba, del primer qui ha trobat per'ajudarla a pagar el piset y la roba; en resúm, per'ajudarla a viure.

— ¿Volèu dir ab això...?

— Que a la fi fa lo que nosaltres, ab l'aggravant de que arriba a la tasca de la nit, atropellada per la tasca del dia.

— Y potsèr ab l'aggravant de la inconsciencia, ¿no es això?

— No, la inconsciencia no hi es. Elles ja'l tenen el desitj de deixar el toballó y agafar la toballola, però són lletges les pobretes, ¿que no os hi heu fixat?

— Segons vós no més són honrades les qui no poden ésser altra cosa!

— ¿Què vol dir això d'honrades?

— Ja m'heu atrapat! No's pot negar d'ahont s'es! Bé, però ja m'heu entès, ¿veritat?

— Massa. Cambiant aquell mot teniu rahó. ¿Y a mi que no me la donèu?

— Gayrebé!

— Donchs si es així, paguèu y fins a demà. No descuideu la propinal

— Volèu callar, *madame!*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, agost de 1906

MARABOU (1)

A l'Escardot

I

Ell se deya Luigi Pasta, però en la població marina de Roquedorade, ahont, desde feya dos anys, estava ocupat en la càrrega y descàrrega de les naus marxants, no se l'havia may anomenat altrament qu'en Marabou.

Aquest motiu li fou tret, el meteix jorn de sa arribada, per un marrech, l'Estevet Constance, el fill del mestre Calafat. La primera vetlla que l'estranger havia anat a rondar pel moll del port ab son tarannà ferreny y salvatge, la brivalla enjogaçada les havia empreses contra d'ell empaytantlo llarga estona ab mofes y riallades. Després, l'Estevet, més atrevit que'ls altres, ab un desvergonyiment de pardal novell, s'havia atançat a l'home cridantli ab veu còmicament engroixida: «Bona nit, Marabou», sense saber gayre per què, seduhit pel só estrafalari d'aquest mot. Y aleshores, en infantivola cridoria tots els murriets, sos camarades, reprengueren ab intermenables «*Marabou! Hou! Hou! Marabou!*» que'l tornaveu del Carrer Vell, de la estreta traversia, devallant dels barris antics de Roquedorade cap a la lluminaria de l'aygua, havia repetit irònichs y enfeblits «*Marabou... Hou... Hou...*»

Y ell, l'home inconegut, d'espatlles soperbes, d'amples ulls de bestia forta, violenta y entenimentada, havia girat vers ells son coll musclat de lluytador antic y son rostre bronzejat pels sols abruçadors, y, lentament, ab veu baixa y onejanta com els oceans havia respost sens ombra de fellonia:

— *Je souis Louigi.* —

S'expressà, com sempre més devia ferho

(1) No hem donat en son idioma original aquesta deliciosa *nouvelle* per haber manifestat sa gentil autora el desitj de que's publiqués traduïda al català. Made-moiselle Bouyer-Karr se reserva tots els drets de propietat.—N. de la R.

en una mena de *Sabir*, aqueixa llengua universal y bordicenca, parlada per tots els pobladors de les ribes d'Àfrica, Àssia Menor, a Orient, y de l'Europa Meridional y qu'es com la escuma meteixa de les ones mediterrànies. Després sense ni tan sols ataleyar-se de la quitxalla esdevinguda silenciosa, més desconcertada per la calma que per la més furienta borrasca, ell s'havia dirigit, indolentment, a grans gambades, cap al moll, ahont van sempre a rompre sense repòs les ones, com irrealisables desitgs.

A la punta de la escollera, sota'l farell que's dreçava tot blanch, en l'atzur del cel qu'esblaymava la nit, l'home s'assegué, y allí restà ab les mans demunt dels genolls gronxant inconscientment les cames, l'esguart perdut en l'infinit daurat de l'horitzó.

Després, a pleret y com en somni, començà a mormolar un cant primitiu y barbre, que muntava en un crit de revolta y finia en una complanta resignada, un plany d'infant!

Morta, morta, al est morta
le bel jour de Sant Parfait
Santa Madra, Santa Madra
Santa Madra, c'est mal fait.

Y fins els esguarts dels llunyans estels, de cara a la mar — breçadora dels cors laços — ell cantà així sa llorda tristesa.

II

L'endemà al mati, en Marabou ja trobà col·locació, y fou empleyat en la càrrega del *Tritón*, grossa nau de vuytcentes tonelades qui s'enduya cap a Marsella, la grega, el çuro de les innombrables alzines arrapades en els turons de Roquedorade, arbres retorçuts per les fortes ventades hivernenques, afermats per llurs nervudes arrels a les terres ingrates de les *Maures* (1), continuament despullats de llur escorça, com d'una pell dolorosa qui deixava llurs membres ensagnats.

Dessota les pannes de çuro, aplegades en feixugues paques, corria l'home lleuger y ferm, l'esguart grave y llunyà, sens una rialla, sens una converça ab sos companys de feyna. Y en aqueixa tasca d'agilitat y força, tenia'ls harmònichs moviments dels cossos perfets, en els qui sembla absent tot esforç penible.

Cap a mitjdia, a l'hora del repaç, quan en Toni, un dels homes qui ab ell carregaven el *Tritón*, cridà: — *Ep! Marabou! A la menjadora!* — Un llampech passà pels ulls de l'estranger amagant tot seguit sa duresa ab la brillant cortina de les pestanyes y, com a la vigilia, respongué en un *sabir* tranquil:

— *Je suis Louigi.* —

Després se'n anà a jeure, de banda, demunt una saca de garrofes, y menjà a petites moçades el seu pa ab nous. Quan hagué finit s'alçà, s'estirà ab un badall de fera qui mostra l'esmalt de ses dents; begué un glop a la font del moll, s'ajegué demunt els meteixos çuros y dormí, de cara al sol, fins a la represa del treball.

Tota la tarda, ab un pas igual y cadenciós, transportà de la riba a les cales del *Tritón* les paques d'escorça, y, al seu trepitj, la passera qui unia'l navili a la terra tota s'estremia, com una corda de guitarra brusquement polçada qui continua vibrant encara llarch temps.

A la vetlla, una dolça vesprada de juny, sota un cel tacat d'orenetes, ell menjà també, lentament y silenciosament. Després se ficà en un dels magatzems ahont se depositaven les mercaderies a expedir, y en el que se l'havia autorisat pera ferhi el jaç. Feu dues grans senyals de la creu, col·locà a terra son sach de mariner de tela grollera devinguda grisa y qui contenia tot son petit bagatge, hi posà sa testa de deu migrat y feréstech, y s'adormí.

III

Y durant dos anys, aytal fou sa vida. A l'auba primerenca dels estius y a les tardanes matinades d'hivern, eixia del magatzem, qui s'esfonsava a tall de cau sota les cases de ribera y quina guarda y responsabilitat li eren confiades. Magatzem, o, més ben dit, cova arràn de terra, de parets tallades en la roca, no rebent claror sinó per la porta adovelada oberta en ple moll y qual dintell, com les muralles vehines, s'engroixia en contraccions feixugues per a resistir les onades de les borrasques autumnals, qui traspassaven el moll y venien a revolcarse demunt les rònegues maysons.

Eixia de son jaç ab els ulls enterbolits d'au

(1) Montanyes de Provença.

nocturna qui revèu la llum, y a grans glopades bevia l'ayre lliure de la mar. Després, el torç nu y blanquíssim fins a la ratlla dels vestits hont començava la patina daurada del coll y de la faç, se rentava llargament en l'aygua de la font, esbufegant sota'l fresch rajoli; ab un drap raspós s'aixugava fins que la sang se transparentava sota la pell fina de les espatlles, y aleshores se ficava la camisa y, els dies de sol, una çamarreta de llana blanca, y les matinades de cel gris un jersey d'un blau negrós. Y sobre sos cabells bronzejats hi posava ferament son casquet, son petit casquet ab borla vermella y en qual cinta hi havia escrit, entre dues ancores *surjalées* (1): «Santa Maria.»

Per èsser sempre així, sens una taca, sens un estrip, s'entregava dues voltes per setmana, el dimecres y el dissabte, a interminables sessions de bugada y costura, que sovint continuava fins a altes hores de la nit. Aquests meteixos jorns, acabada la feyna se'n anava a cà'l barber del carrer de Muralla, pera ferse afeytar. Ell no duya més que un mostatxo molt llarch, un xich riçat, y que a la llum del sol semblava d'or. Habitualment, quan els seus camarades se burlaven de ses taleyes de netedat y habillament, ell no's dignava pas respondre. Dos o tres cops, solsament, qu'en Toni entoçudit s'encarniçava contra ell: — Marabou, ¿per què't poses tan maco?—

Altivolament, per demunt de la espatlla, ell havia dit:

— *Perqué jè souis oun bel homme.*—

Y com en Ton, mofeta, afegis:

— Es per'agradar a la xicota, ¿oy, *bel homme?*—

Ab veu ronca l'estranger havia respost:

— *Al est morta!*—

Ab una desesperació tan tràgica, qu'en Toni y els altres galifardeus callaren esborronats d'un estrany esferehiment.

Y a la nit, a la punta del moll ahont, sense reposar may, les ones venen a bàtrehi com inútils recances, l'home assegut sota'l far qui muntava vers les estrelles y llençava fins l'horitzó marí el ròssech d'or de sa llanterna, havia repetit llarch temps la cançó dolorosa

y salvatgina, el cant qui s'elevava en un sanglot y requeya en un plant:

Al est morta, morta, morta
le bel jour de Sant Parfait!
Santa Madra, c'est mal fait!

VIOLETTE BOUYER-KARR

(*Seguirà*)

PÀGINES FESTIVES

EL CASAMENT DE L'ANTONIETA

¿Què passa a cà'l senyor Ignasi? ¿Qu'es aquest moviment que s'observa d'anants y vinents, qui entren y surten de la vaqueria? ¿Per què'l vaquer va tot mudat y a cada moment surt a la porta dirigint mirades d'impaciencia envers el fons del carrer? Aquesta anormalitat, tot aquest tragi, són, per lo regular, precursors d'un gran aconteixement. En efecte, a cà'l senyor Ignasi casen l'Antonietta, l'única filla, ab el xicot de l'estanch, un minyó de lo bo que corre, per més que fins a cert punt sia dependent de l'Arrendataria.

— ¿Què redimontri fan els *cotxus* qu'encara no venen? — fa'l senyor Ignasi treyent el cap per la porta.

— No hi ha res que'm cremi tant com la falta de puntualitat. Vam quedar per tres quarts d'onze y ja són les onze a la vora. Això si que'm sab greu, el nuvi s'haurà d'esperar a la iglesia.

— Bè, home, no tingui tanta pressa que no se'n desdirà pas per això en Serafi.

— Es que no m'agrada ferme esperar. Tè, ja baixa la noya.

— ¿Què tal, Antonietta? Ay, filla, quin vestit tan maco! A veure, tómbat. Està mol bé.

— Pobra filla meva!

— Bè, no comencèm, no comencèm. ¿A què ve ara'l fer el ploricó?

— Jo ja me'n faig el càrrech, pobra senyora Antonia, es l'única filla...

— Tot lo que vulga, senyora Pepeta, però jo no hi estich per aquestes coses. ¿Qu'es algùn acte trist el casarse, per ventura? Com hi ha món que a les dònnes no hi ha qui vos pugui compendre. Quan teniu les filles fadrines a tothòm parlèu de «quan la noya's casí»; procurèu ferles anar a saraus y a tot arreu ahont hi ha jovent mascle; els hi parlèu a la orella cada cop que un jove se les mira, y

(1) Terme de marina; angra envoltada de son calamot.

encara que no he sentit may lo que'ls hi diheu, apostaria qualsevol cosa que's tracta d'alguna recomanació pera dissimular qualsevol petit defecte qui pogués desfavorirles devant del promés en perspectiva. Si la vostra filla es coixa, l'avisèu que camini a poch a poch y ab *peus de plom* pera no deixar entreveure semblant defecte; si es geperuda que vagi encarcarada, si es baixa que's posi de puntetes y si es massa alta que s'encongeixi. Tot això sembla indicar que l'afany de la mare es casar a les filles com més aviat millor, però ve'l dia que's casen y l'única persona de la familia qui enterboleix l'alegria en semblant diada es la mare de la núvia. Lo que no sé de fixo es si les ploralles y els sospirs de les *mamás* són una manifestació del carinyo maternal o si's tracta de les primeres rebequeries de la sogra. Vaja, dòna, desa'l mocador que avuy es dia d'alegria!

— No plori, mare.

— Ay, filla del meu cor!

— Apa, arriba tothòm: que'ls *cotxus* ja són aquí. —

La núvia puja al cotxe del devant acompanyada dels seus pares, y al del darrera, un *faetón* ab honors de conductora, s'hi enquireixen els convidats, als qui la perspectiva d'un dinar de bodes fa ben passadores les molesties d'un trajecte a lo «sardines de Nantes».

L'altar fa goig de debò. Els ciris s'hi compten per dotzenes, toyes d'oloroses flors, reclinitoris, catifa... Vaja, el senyor Ignasi es home que sab fer les coses ben fetes.

Ja hi ha estona que'l nuvi es arribat ab el seu acompanyament.

Ès un jove magistró, rosset, tipo d'angelet de porcellana.

Llàstima de xicot, diu un al véurel, llàstima de xicot que la sort l'hagi destinat pera vendre paquets de quaranta cinch y mistos d'esca! Quàn millor no li escauria passarse'l dia darrera un taulell de perfumeria, entre essències d'opoponax y violetes, voltat de saus perfums!

Pobre minyó! està impacient. La tardança de la núvia'l fa posar del tot nerviós; a cada minut mira'l rellotge. Sembla que li vinga d'un quart l'endogalarse per tota la vida.

Per fi apareix la comitiva de la núvia.

— Tu, Serafi — crida'l senyor Ignasi desde la entrada de la iglesia — ja't devies pensar que no vindriem!

— Psit! — fa un sagristà acostantseli. — Aquí no's pot cridar, s'ha de parlar en veu baixa.

— Per això pago y ben car per cert.

— Aquesta no es una rahó.

— Poseume'ls crits al compte y no'n parlem més! —

Ha arribat el moment solemne. El capellà acaba d'engegar deu o dotze benediccions. En Serafi y l'Antonietta són ja marit y muller. Tot són enhorabones, felicitacions y llàgrimes de la senyora Antonia, a qui talment sembla que'ls cops de salpacer del capellà li hagin acabat d'obrir l'aixeta del sentiment.

Quin burgit! quina xerrameca! tothòm riu! tothòm parla alhora! Fixeuse en aquelles dues noyes que, segons m'ha dit el senyor Ignasi, són filles del fideuer; fixeushi y podrèu comprovar el cambi que s'ha efectuat en llurs persones en poca estona. Al sentarse a taula estaven esgroguehides: semblava que no gosessin agafar la forquilla; mireules ara: tenen els rostres que s'hi podrien encendre mistos, criden, riuen y fan una pila de brometa ab els germans forners. Oh, Codorniu, jo t'admiro! tu proporciones per tres pessetes y mitja alegria al trist, enginy al tonto y atreviment a l'encongit!

En Martinet, l'hereu barber qu'es un d'aqueixos tipos que volen fer riure per força y qui no falten may en cap boda, posantse dret a la cadira y empunyant la escumejanta copa del xampany, comença:

— *Sañoras!*...

— Ep, silenci! callèu tots qu'en Martinet ens vol *tirar* un discurs.

— *Sañoras!*...

— Sembles un *daputat!*

— Si no'm deixèu parlar plego.

— Callèu d'una vegada y deixeu lo qu'en rahoni, que si lo que té de dir se li quedés al *intariort* potser li faria mal als *dintres de la pressona*.

— *Sañoras*, brindo per l'Antonietta, l'aixerida y simpática vaquereta, pel senyor Ignasi y per la senyora Antonia, autors d'aytal obra, y envio'l meu pesam al pobre Serafi!

Ha, ha, ha! Ne té de bones aquest Martinet!

— Escolta: ¿què vols dir qu'es un mal partit la noya perque hagus d'acompanyar en el sentiment al seu marit?

— No he dit res d'això, però una dòna, per bona que sia, sempre es un mal gra al catell de l'espòs.

— Bona, noy, bona!

— Alça, quín modo de posarnos! Ens tindriem de revolucionar totes al sentir aquestes heretgies.

— ¿Què hi dius, Serafi, a tot això? Epl senyor nuvi, no estiga tan distret ab la senyora nuvia!

— Deixeulo que ni vos sent ni'n té ganes. Per la Mare de Deu d'agost farà trenta anys qu'erem nosaltres els nuvis, ¿te'n recordes, Antonia? Tampoch hi paravem esment en les brometes dels convidats. Miri, erem nosaltres, avuy són ja'ls nostres fills. Ja no tornaran més aquells temps! .. A veure si a l'últim faré com la dòna a la iglesia!...

— Martinet, abocam xampany que això no val! — Y el senyor Ignasi's beu d'una tirada una copa de xampany, mentres una llàgrima va pessigollejantlo cara avall.

ALEXANDRE FONT

¿VOLEU QUE VOS CONTI UNA COSA DELS NOYS?

Jo sé d'una escola ahont tot es alegria, una alegria ben diferenta de la que sol sentir el qui ha estat reclòs moltes hores entre cartells, mapes y litografies botàniques, anatòmiques o zoològiques; fent gimnàstica de cervell, donant lliçons de memoria o altres càbrioles solidificadores d'encéfal d'infant.

Aquella, si la veyéssiu, té en sos components una potentia força dinàmica que irradija sobre'ls seus deixebles. A mi se m'apareixen, sempre que'ls veig, com bolves lluminoses qui suren en l'éter sense tocar pera res la terra y giravolten sempre entorn del seu sol. Jo'ls veig molt sovint y ja se m'han fet imprescindibles; jo tinch obligacions imperioses y al costat d'ells esmerço'l temps que hauria d'emplear en accomplirles; jo tinch moltes coses en què pensar y el recort d'ells se m'hi interposa y'm lliga ab dolços llaços, dolços perque són d'ells. Ells m'han corprès, com corpendrien a vosaltres si els

veyéssiu y els tractéssiu y si els acompanyéssiu en una de llurs excursions, perque allí veurieu com jo he vist, actes que... no sé com definirlos, ni tan sols com explicarlos.

Jo vull provar de contarvos quelcòm de lo ocorregut en una visita que'ls alumnes de la escola ciutadana feren a un colégi d'un poble del voltant de la capital.

Al entrar en el tramvia qui havia d'emmenarlos, la maynada esclatà en cants de joya, qui encisaven als qui els sentien, y durant tot el trajecte les harmonies qui eixien de les boquetes dels deixebles de la escola alegre deixaren per allà hont passaven un rastre de joya encomenadiça.

Enfilarem ab coratge la montanya. Els núvols desde'l dia avans ja amenaçaven pluja. A la sortida'l temps estava insegur, mes ningú — com per acort unaním — havia pres paraygues. Ningú volgué donar la nota pessimista.

Y plogué. Y els nens petits y els nens grans y les noyes grans y les xiques se mullaren, y el metge qui els acompanyà y els professors se mullaren tots, y ¿sabéu com reberen la pluja? Cantant; sí; cantant una bella cançó d'en Costa y Pomés y del mestre llur y ho feren espontaniament. Soplujats desota d'uns arbres, feya un goig veure aquell formigueig al voltant de les velles y retorçades soques! Ningú's queixà, ningú's contrarià, ningú's posà trist. Ab cants reberen la pluja qui els desfeya les ilusions cobejades y esperades ab tant d'afany durant un mes. Tot se desfeya y... cantaven!

Passà una dòna ab un infant de bolquers als braços; tota ella regalimava d'aygua, per les galtones del tendre infantó corria a dojo; ella pujava depressa, suhant, escabellada, plorant, ab dalit d'arribar a aixopluch. Y veusaquí que d'entre'ls nostres sorti una nena y obrint la seva ombrel·la de tons clars se posà'l costat de la dòna cobrintla y acompanyantla fins a una hermita d'alli prop. Baixà la noya y reprengué sense fer esment de res el cant interromput. Aleshores a mi'm semblava que quan obría la boca pera cantar eixia d'ella un raig de claror, una llum puríssima.

La pluja amaynà. Un dels nostres nens

trobà pel camí una papelloneta blanca esmortuhida y l'agafà; al vèurel una nena ab l'animalet a la mà l'indicà que havia mal fet, mes el noy no volia pas inquietarla, l'havia agafada per'apartarla del camí, pera que'ls qui venien al darrera sense voler no la trepitgessen. El nen rumiava, y quan hagué passat una bona estona'm digué: — ¿Oy que quan una bestioleta pateix així, es millor acabarla de matar? Al menys el seu sofriment no dura tant!... — Quanta filosofia no inclou aquesta exclamació tan sencilla!

Se trobaren les dues escoles y tornà a ploure; els noys s'observaven, s'estudiaven.

La mullena no pogué pas abatre llurs esperits y's dirigiren a una font.

Sense cap incident transcorregué l'esmorzar. Els professors, donant ells l'exemple, iniciaren els jòchs infantils barrejant els noys de les dues escoles qui bentost confraternisaren.

Cal dirvos que l'únich motiu de que hagi agafat jo la ploma es un incident que m'ha suggerit els més variats sentiments.

Els directors d'abdues escoles havien fet previament una llista dels alumnes qui assistirien a la festa donada en l'hostatge de la escola visitada. Al fer les llistes havien tingut en compte tota mena de previsions y detalls. Els noys havien d'anar allotjats a les cases respectives dels deixebles de la escola rural y per lo tant havien procurat els professors que'ls quins fossin quelcòm delicadets de salut o que per llur complexió requerrissin algùn cuydado especial, anessin a dinar a les cases dels quins se sabia que'ls cuydarien millor; de manera que al cridar a un alumne pel seu nom y al fer l'altre professor lo meteix, ja quedava formada una parella y ensemps fonamentada una nova amistat. Així ho havien pensat els mestres, mes, els cors dels noys venceren la previsió dels professors... la Rahó triomfà, el sentiment s'imposà a tot formulisme y tingué lloch una escena hermosíssima.

Cridaren a un noy, se presentà; cridaren a dos germanets: — A vostè li toquen aqueixos dos germans, desde avuy tindrà dos amichs més, tràctils com a germans seus. — Se'n anaren els tres junts a seure. Cridaren a un

altre, després al qui li tocava per hoste, se posaren junts. Cridaren a una noya; ne cridaren a una altra de les de ciutat per'ajuntar-les; la nostra, la de ciutat, se mitj alçà ab cara ansiosa mirant desde'l seu lloch a qui li havia tocat. Del costat de la qui havia d'hostatjar a la forastera sorti desconsoladament una veu de noya: — Ja l'han donada!! — ¿Què significava aquella trista exclamació tancada en aquelles quatre paraules? ¿Ho heu interpretat bé lo que deyen aquells pochos mots pronunciats per una noya de poble que feya tres hores que'n coneixia a una altra de ciutat de qui ja se'n considerava inseparable, y ara, un formulisme, una disciplina, una mida fredament previsora la separava de la seva companya de tres hores? De tres hores! Feya ja cent vuytanta minuts que's parlaven, y ja havien lligat llurs cors ab un tan dolç lligam.

Y el trencaven! El trencava aquell mestre qui tantes vegades li havia dit que la estimava força, qu'ell era un seu segón pare, un pare qu'en aquells moments exilava a una germana seva! Ja n'hi donarien una altra! ¿Y què se'n hi endonava a n'ella que n'hi donessin una altra si no era la seva, si no era aquella qui ja feya tres hores que li prometia que aniria a casa seva y ella li ensenyaria y li diria aquelles coses que sols se diuen y ensenyen a qui pot compèndreles? ¿No la veyeu la cara trista d'aquella noyeta? ¿No'ls veyeu sos hermosos ulls plens de llàgrimes? ¿No la veyeu la seva boca mitj oberta ab una altra exclamació glaçada a flor de llabi, més trista, més patética que la primera? Ja l'han donada!!

Jo'm vaig alçar, y dirigintme als dos directors, també ab els ulls humits y molt enternit, creyeume, ¡molt enternit! vaig oposarme ab suau y enèrgica protesta de que així's malbaratés una amistat tan tendra y espontaniamentnascuda. Me va semblar veure en el ulls del mestre d'ella una petita contrarietat, la contrarietat propria de qui té disposada una cosa y no la pot realisar perque un cor li barra'l pas y's debat contra la rutina. La futura mare triomfà.

Les dues novelles companyes s'agafaren de les mans y se les estrenyeren fort; segellant així aquella unió que no dubto en qualificar de santa.

Ja suposarèu que no fou pas possible fer

cap més *amistat disciplinada*, també suposaréu que les parelles fetes primer se desferen com bombolles de savó y quiscún anà a cercar *els seus*, de qui els havien separat, y també suposaréu que les escenes més enternidores tingueren lloch dintre les quatre grans parets d'aquell temple de la ensenyança.

El professor del poble té fills, entre ells dos que van a la seva escola, donchs també com els demés s'havien fet la llur corresponenta amistat; mes en vista de que no havien vingut prou alumnes de ciutat pera enviarne a totes les cases, el professor fou el primer en sacrificar-se y cedir al qui ja s'havia aparellat ab los seus fills a un dels molts noys y noyes qui estaven plorant perque tots ne tenien y ells no.

Donchs al arribar a casa seva trobà al nou company dels seus fills, ja sentat devant de la taula. El noys havien segrestat al seu amich de la casa imposada.

N'hi va haver un que al company qu'ell s'havia triat y van donar a un altre. — Escolta—li digué trayentse de la butxaca tot quan tenia (quinze cèntims). —¿Vols venir a casa que't donaré quinze cèntims? No'n tinch més!

Renuncio a dir res més y a fer cap comentari. Aquests fets són d'aquells qui fan somniar en una humanitat més perfeta, en un pervindre gloriós qui ens farà oblidar les tristesses del present.

ANTÓN SABATER Y MUR

29 de juny, 1906

DE TEATRE CATALÀ

(Continuació)

Ara bé: sien quines sien les causes dels successius fracassos que ha sofert fins ara aquest genre de representacions, un fet resta evident y significatiu: Els teatres estrangers y nacionals moderns, especialment el d'idees, compta a Barcelona ab un públich aficionat y nombrós. No serà prou nombrós y tal volta prou aficionat pera fer viure un teatre, però constitueix un factor que tot empresari intelligent devria tenir en compte.

En resúm: de totes aquestes tentatives fetes ab més bon zel que medís y, tal volta, que ab amplitut de mires, se'n desprén la

següent lliçó que'ls futurs instauradors del teatre català serio deuràn tenir present com a un dels factors d'èxit: Que'l teatre revolucionari en moral y en art, el teatre que trenca motllos y convencions, sia d'autors de la terra, sia traduït, compta aquí ab innumbrables devots.

Baix un altre aspecte, que comporta també la seva lliçó, es interessant la tentativa feta'ls derrers mesos de l'any passat en el teatre Apolo per una empresa més rumbosa y ben intencionada que pràcticament intel·ligent. Aquesta empresa semblava proposarse la realisació del següent projecte: Instaurar en un bon teatre, però qu'està construït en el meteix ronyó de la incultura, un gran teatre català obert a tots els genis dramàtics. El projecte era tan difícilós que semblava d'impossible realisació. El *Paralelo* (tothom ho sab) es un centre d'espectacles en que la grolleria, el mal gust, la pornografia, en una paraula, els derrers *avenços* de la degenerada dramaturgia castellana hi han fet llur niu. La empresa de l'Apolo pera resoldre'l problema va idear la següent combinació: Alternar dramons castellans ab representacions series d'obres catalanes. Per una banda, de xich en xich, insensiblement s'educaria al públich d'aquelles barriades qui ab el temps, seleccionat donaria un bon contingent, y per una altra banda s'atrauria y també d'en xich en xich s'acostumaria al públich intel·ligent del centre y altres barris de la ciutat a desplaçarse y freqüentar cada jorn ab més assiduhitat uns barris y un teatre en que hi sabrien fer les *coses ben fetes*.

Un gran desengany, un fret fracàs coronà els toçuts esforços de la ben intencionada empresa. No es possible sumar quebrats sense reduhirlos a un comú denominador. Y en aquest cas sols hi ha un comú denominador: l'art. En un meteix teatre's poden donar diferents genres dramàtics, però tots deuen ésser artístics. Aleshores, el públich que hi va avuy, hi tornarà demà y l'altre dia y sempre, y quedarà sempre satisfet, puig hi trobarà lo que son esperit hi buscava: una petita o grossa emoció artística. En cambi, si avuy li donen art y demà pornografia, si avuy li donen idees y demà xistos dolents, el públich se desorienta, s'enfada y no torna. Enlloch de fondres aquells dos públics se

distancien: l'un se'n va als teatres que sab invariablement serios, l'altre se'n entorna a l'estable en que sab podrà expansionarse o excitarse lliurement, rutinariament. Cada home dorm bé en son llit; cada bestia jau millor en son jaç. Y el teatre Apolo va quedar desert. Més li hauria valgut a n'aquella empresa fer art serio continuament y ferlo ab serietat, constancia y esplendidesa. Jo crech difícil que hagués vençut, però no era impossible la victoria. En tot cas la desfeta hauria sigut més honrosa.

Però lo més interessant d'aquesta tentativa es la lliçó. Y la lliçó es la següent: En un edifici-teatre la varietat de repertori contribueix a cridar públich: mes aquesta varietat té un límit: la consciencia artistica. O bé's crida als aficionats, y aquests passen per tot mentres se'ls hi dongui espectacle serio, o bé's crida degenerats, y aquests protesten si no's satisfân els seus gustos bestials. Qui vulgui, donchs, reunir y conservar el públich aficionat català en un teatre, no pot oblidar aquesta eloqüent lliçó.

L'esforç més serio que s'ha fet aqui pera ennoblir la escena catalana es el d'en Gual, ànima del «Teatre Intim», qui, — y es ben trist el dirho, — segons totes les probabilitats, ha vingut a fracassar definitivament al Principal dels «Espectacles-Audicions Graner». Y dich fracassar definitivament, puig el «Teatre Intim», després de la desfeta d'en Graner ab qui, potser un xich lleugerament, lligà la seva sort, ni moral ni materialment podrà tornar a ésser lo qu'era. En tot cas tindrà de reneixe de les seves cendres després d'un llarch periode de gestació. Y encara es dubtós que totes les energies y tota la constancia d'en Gual, si per un cas torna en Gual a la lluyta, sien suficients pera retornarli aquell vigor moral y fisich — si se'm permet la paraula — que havien fet de la honorable institució la esperança més sòlida y l'element imprescindible de la futura regeneració del teatre de la nostra terra.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Però en el moviment s'hi ha d'apreciar un element importantíssim, y es el temps. No totes les accions ò moviments tenen lloch en un meteix moment; uns se verifiquen ara (*temps present*), altres s'han ja verificat (*temps pretèrit*), altres se verifiquen (*temps futur*).

Expressar, donchs, l'acció, y el temps en que ella té lloch, es la verdadera tasca del verb. En els idiomes naturals com el nostre, el verb se pren atribucions que podriem nomenar superflues; aixi expressa també per si sol la persona qui fa l'acció, y si aquesta persona es una o múltiple (singular y plural). Quan, per exemple, sóch *jo* qui riu, en aquest moment, dich: *jo rich*; si els qui riuén són ells, dich: ells *riuén*. Y *rich* y *riuén* per si sols, expressen respectivament que sóch *jo* (singular), y que són *ells* (plural) els qui rihèm.

Aquesta usurpació d'atribucions, aquesta

complicació, verament innecessaria com ho demostra pràcticament l'idioma anglès, no podia ésser introduhida en un idioma qui aspira a la lògica, y aixi l'autor de l'Esperanto n'ha fet omisió, limitant el verb a ses dignes atribucions naturals d'expressar l'acció y el temps, solsament.

«El verb no cambia ni pera les persones, ni pera'ls nombres.» (Regla 6. — G. F. Z.)

Limitat el verb a ses funcions naturals, es comprensible que sempre haurà d'anar acompanyat del substantiu (qui ens indicarà la persona qui fa l'acció en son nombre corresponent) o del pronòm qui representi al substantiu.

Això dit, entrèm en les formes del verb.

Infinitiu. Aquesta forma'ns expressa l'acció en si meteixa sense relació a cap persona ni a cap temps. *Córrer, menjar, sortir, riure*, són infinitius qui no'ns diuen ni qui corre, etcètera, ni en quin moment s'ha verificat l'acció. S'expressa en Esperanto aquesta forma afegint a l'arrel la terminació *i*. *Kuri, manĝi, eliri, ridi*, són infinitius, això es, indefi-

nits, car no defineixen ni persona ni temps.

Indicatiu. Aquesta forma'ns indica simplement l'acció, y ho fa de tres maneres diferents corresponents als tres temps: *present*, *passat* y *futur*.

Temps present. L'acció té lloch ara o en el moment de que's parla. S'expressa afegint a l'arrel la terminació *as*. Declinèm, per exemple, el verb *estimar*, qual arrel es *estim* y qual infinitiu, per lo tant, es *estimi*.

Singular:

Jo estimo	<i>mi estimas.</i>
Tu estimes	<i>ci estimas.</i>
Ell estima	<i>li estimas.</i>
Ella estima	<i>si estimas.</i>
Ell, o ella (neutre), estima	<i>gi estimas.</i>

Plural:

Nosaltres estimèm	<i>ni estimas.</i>
Vós, o vosaltres, estimèu	<i>vi estimas.</i>
Ells, o elles (personal o neutre), estimen	<i>ili estimas.</i>

Temps passat. L'acció ha tingut lloch avans d'ara o del moment de que's parla. S'expressa ab la terminació *is*.

Singular:

Jo estimi, estimava o he estimat	<i>mi estimis.</i>
Tu estimares, estimaves o has estimat	<i>ci estimis.</i>
Ell estimà, estimava o ha estimat	<i>li estimis.</i>
Ella » » »	<i>si estimis.</i>
Ell, o ella (n.), » »	<i>gi estimis.</i>

Plural:

Nosaltres estimarem, etc.	<i>ni estimis.</i>
---------------------------	--------------------

Vós, o vosaltres, estimareu *vi estimis.*

Ells, o elles (p. o n.), etc. *ili estimis.*

Temps futur. L'acció tindrà lloch després d'ara o del moment de que's parla. S'expressa ab la terminació *os*.

Singular:

Jo estimaré	<i>mi estimos.</i>
Tu estimaràs	<i>ci estimos.</i>
Ell estimarà	<i>li estimos.</i>
Ella estimarà	<i>si estimos.</i>
Ell, o ella (neutre), estimarà	<i>gi estimos.</i>

Plural:

Nosaltres estimarèm	<i>ni estimos.</i>
Vós, o vosaltres, estimarèu	<i>vi estimos.</i>
Ells, o elles (p. o n.), estimaràn	<i>ili estimos.</i>

Condicional. Aquesta forma expressa una acció, qui no existeix efectivament encara, y quina existencia depèn de la existencia d'una condició. S'expressa ab la terminació *us*.

Singular:

Jo estimaria o estimés	<i>mi estimus.</i>
Tu estimaries o estimessis	<i>ci estimus.</i>
Ell, ella, estimaria o estimés, etc., etc.	<i>li, si, estimus.</i>

Plural:

Nosaltres estimariem o estimessim	<i>ni estimus.</i>
Vosaltres estimariau o estimessiu	<i>vi estimus.</i>
Ells, o elles, estimarien o estimessin	<i>ili estimus.</i>

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Joan B. Torroella.—L'ESTUDI GENERAL O UNIVERSITAT LITERARIA DE GIRONA.—*Imprenta de F. Torres, Constitució, 9.*—1906.

La meritíssima tasca dels Girbal, Viñas, Botet, Monsalvatje, Alsius y altres benemèrits gironins, no senyala pas estroncarse. Puja una jovenalla força hardida qui promet ab escriure continuarla. En Joan B. Torroella n'es bona mostra: a ses tasques legislatives hi ajunta una fervorosa devoció per l'Arqueologia y per la Historia, donant el fruyt de series investigacions pera que puguen gaudirsen els qui inventarien tots els documents qui acusen el passat gloriosíssim de la nostra terra. Acaba de donar palesa mostra ab la granada *Memoria* premiada en el darrer certa-

men de la benemèrita y ja extinguida Associació Literaria de Girona. Consta d'unes 280 pàgines, y en son decurs s'hi estudia, traçadament y ab probes d'erudició gens comuna, el procés de la Universitat lliure de l'antiga ciutat del Ter y de l'Onyar; però de més a més ab ullada d'àliga s'esplaya en ses èpoques llunyanes, bo y esbrinant l'estat de cultura de les edats *prehistòrica*, *romana*, *visigoda* y *aràbiga*. Com es natural, no sempre pot concretar o definir, però sol donar bona idea dels estats de civilisació, bell punt arriba cap a darrers de 1300, ja assenta bases més fermes, tot preparant la fundació de la Universitat lliure; així estudia les Escoles d'en Beuda y d'en Carol, preludi, diguemne, del Centre qui ab tant d'esplendor havia de funcionar. Quan a ell arriba ja deixa l'ayred'apuntacions

que modestament vol donarli l'autor, pera revelar-se obertament en consciència una memòria, detallada y documentada. La utilitat de l'obra d'en Torroella es senyaladíssima.

Ab ayal libre, se compendrà que no són del tot infructuosos els certàmens literaris. En la majoria d'ells s'hi fa aplegà de documents d'interès remarcable; y potser que'ls de l'antiga Associació sien l'exemple més palpable, perque ja es de tothòm sabut que'ls nombrosos volums publicats per ella constitueixen un monument a les lletres y a les arts.

L'obra del senyor Torroella's troba de venda a cà'n Torres, de Giróna, ahont ha sigut editada, y a cà'n Alvar Verdaguer, a Barcelona.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

PER RECORT D'EN VILANOVA

SUSCRIPCIÓ popular per fer un bust o relleu del gran escriptor y colocalo públicament en la seva Barcelona.

Els iniciadors d'aquesta suscripció popular creuen sobrerament tota excitació al públich pera lograr el seu objecte. Els vells amichs y admiradors d'en Vilanova serien prou nombrosos per fer ells sols un monument al gran humorista; però no són ells sols qui l'han de fer: la fama d'en Vilanova està encara en creixent, y sos admiradors novells tenen també'l dret de contribuirhi. Es a tots, a vells y joves, a poderosos y humils, als humils sobretot, qui convidem a pendre part en aquest tribut, ben segurs de que tots hi voldran ésser: els amichs, els admiradors, els agrahits, els patriotes.

Il·lustració Catalana, 100 pessetes.—*La Veu de Catalunya*, 50.—*El Poble Català*, 50.—*JOVENTUT*, 25.—*La Esquella de la Torratxa*, 25.—*Cu-cull!*, 25.—*La Tralla*, 25.—*Patufet*, 10.—*Francesch Matheu*, 10.—*Joseph Francesch y Gomis*, 10.—*Bonaventura Bassegoda*, 10.—*Joaquim Cabot y Rovira*, 10.—*Pere Aldavert*, 10.—*Angel Guimerà*, 10.—*Joseph Pin y Soler*, 10.—*Joseph M.ª Roca*, 10.—*Alvar Verdaguer*, 10.—*Joseph Blanch y Pierra*, 10.—*Ramón E. Bassegoda*, 15.—*Ramón Picó y Campamar*, 10.—*Enrich Clarassó*, 10.—*Joseph Alemany y Borràs*, 5.—*F. Fontanals y Font*, 1.—*Joseph M.ª Valls Vicens*, 10.—*Agusti Valls y Vicens*, 10

Suma total, 471 pessetes.

Queda oberta la suscripció en la Administració d'aquest periòdich.

NOVES

Els politichs d'upà estan que no saben ahont toquen. Y no es pas perque'ls hi trenquin el són els gravissims problemes que cal resoldre pera'l bé del país. Lo que'ls té

encaparrats es saber si l'actual ministeri d'estiu morirà com els cossos malaltichs a la cayguda de la fulla! si aquest govern lliberal (!) se decantarà cap a la dreta o cap a la esquerra; si en Maura està enfadat o si en Moret riu; quina cartera li donaran a n'en Romanones en la pròxima combinació, y qui serà'l noy maco qui podrà triar pera substituir a n'en Manzano. Y com a *bons liberals* també'ls preocupa la qüestió religiosa. Els qui fins ara enviaven als importuns a *contárselo al Nuncio*, se troben que aquest senyor els hi torna la pilota y no tindran més remey que anar a Roma; ara fóra bonich que hi anessin y no veyessin el papa.

Y nosaltres tan tranquils!

Retallèm d'un estimat colega:

Solidaridad periodística — Convocados por el director de *Las Noticias*, se reunieron anoche en la redacción de este periódico los representantes de *El Noticiero Universal*, *La Veu de Catalunya*, *El Poble Català*, *La Publicidad*, *El Diluvio*, *El Progreso*, *El Liberal*, *Diario del Comercio*, *La Tribuna* y el *Diario Mercantil*, para interesarse por el compañero en la prensa señor Rectó, condenado á dos años y dos meses de prisión, en proceso seguido por la ley de Jurisdicciones.

Entre los reunidos se designó una comisión para que estudie la manera de hacer menos aflictiva la situación de su infortunado compañero, proponiendo un medio de solidaridad periodística, dentro de los medios marcados por la ley.

No sabem lo que s'acordà, però parlant ab tota sinceritat creyem que varen començar malament, donchs, segons el nostre parer, lo primer que calia era no convocar, ni a *El Liberal*, ni a *El Progreso*. Això es com anar a tapar una fugida de gas ab un cigarro a la boca.

Els aficionats als estudis filosòfichs estan d'enhonorabona. Entorn d'en Diego Ruiz, veritable nucle d'aquest moviment, s'han reunit uns quants catalans plens d'entusiasme per la nova idea. Se tracta de fer efectiva la divisa *Zürich zu Lull!* (Tornem a Lull!) d'en Ruiz, ab la creació d'una escola lulliana. Aquest projecte, com hem començat dihent, acaba tot just de pendre forma, a través d'unes quantes reunions preparatories tingudes en el local de la «Federació Escolar Catalana». La premsa diària les ha ressenyades aquestes sessions, de manera que ja no interessaria repetir aquí tot allò de lo qual té ja coneixement el públich.

Emperò lo que si es interessant es el *programa y manifest* d'en Diego Ruiz, en el qual com bé s'escau a l'iniciador d'una idea, rectificals petits desviaments en que han pogut incórrer els seus col·laboradors de la derrera hora, menys segurs qu'ell de la veritable orientació que cal donar als moderns estudis filosòfichs.

En aquest manifest-programa, en Ruiz de-

clara que si han d'ésser trenta no més els fundadors de la *Escola*, poden fer molt a condició de que no sien trenta oradors. «Un discurs més — diu — no resoldrà la qüestió. Si per cas, trenta poetes, trenta sofistes, trenta *sabis*, trenta *mistichs*... Però trenta parlamentaris, no. Cerquem gent qui pensi, qui edifiqui, qui trevalli, gent creadora.»

Aboga després pera que la *Escola* publiqui una *Fulla llulliana* la qual ha d'ésser com «la *Escola* meteixa en estat d'activitat». «Notes curtes, hont el pensament encarni en aquelles paraules més precises y més justes: heusaquí la nostra tasca immediata. De totes aqueixes notes, llegides y medidades en la *Escola*, ferne quelcòm *permanent*, durable: vuyt planes de treballs curts, resum dels nostres dies d'amistat.»

Tracta després del *nou llullisme* per comparació ab el dels qu'ell nomena *vells llullistes*. Aquests, com a partidaris d'una restauració plena de l'*Ars Magna* d'en Lull, no poden tenir influencia en la corrent moderna de les idees; llur trevall hauria de resultar contraproduhent. El programa del *nou llullisme* consisteix en «veure'l sigle xx a través d'en Lull». «Veure *tota* la Filosofia a través de la teoria de la Definició com un Acte» serà el criteri del *nou llullisme*, y son mètode «veure la Ciencia com la realització d'un Criteri de Bondat».

Per ultim, al tractar l'iniciador de la nova *Escola* del caràcter de la moderna filosofia llulliana, pera la qual ell y sos companys han de treballar, diu lo següent: «L'home s'ha consagrat ja fa molt de temps a la *explicació* de l'Univers. Quan ha *explicat* alguna cosa, ha sigut nomenat «filosof». Però ara'l filosof vol *fer coses*, no definir per nocions, sinó per *actes*. Y precisament en aquesta nova via que's prepara — potser l'adveniment d'una nova época pera la Humanitat — el lema es aquest sempre: *La definició deu transformar-se en la cosa demanada*».

Y ab aquestes derrerres paraules, deixà entreveure l'alta significació patriòtica dels projectes qui acaronen els fundadors de la *Escola*:

«Oh, Catalunya, Catalunya, *mater ibero-rum*, quin dever august t'imposen els temps nous!»

En l'última sessió celebrada pel Concill Directiu de l'«Associació Protectora de la *Ensenyança Catalana*», se donà compte del estat de Caixa, resultant que s'han recaudades durant el primer semestre d'aquest any 2,562'90 pesetes, y distribuït, entre les deu *Escoles Catalanes* y demés centres de cultura qui subvenciona l'Associació, 1,693'15 pesetes.

A proposta del senyor Riera y Bertrán, president de dita Associació, s'acordà, ab el major entusiasme, instituir, desde'l curs vinent, un important premi destinat al noy po-

bre y més aplicat de les *Escoles Catalanes*, consistent en la imposició, a favor d'aquest, d'una quantitat quals interessos, acumulantse permetin deslliurar-lo del servey militar.

S'acordà també començar els treballs necessaris pera portar a cap la publicació d'un *Bulletí de la Ensenyança Catalana*, qui dongui compte de la marxa de la «Protectora» y de tot lo que's relaciona ab els fins e ideals que la guien.

Altrament fou aprovat un projecte de tarjetes postals que l'Associació's proposa publicar y expendre a l'infim preu de cinch cèntims una. Contindran artístiques reproduccions de llochs monumentals y pintoreschs de Catalunya, formant colleccions o series interessants, y el Concill confia obtenirne igual o major éxit que l'alcançat ab els talons de propaganda qu'emeté poch temps ha y que tan encoratjadora rebuda han merescut.

La revista de cultura ètnica y social *Vida*, ha iniciat una suscripció pera erigir un monument al gran dramaturg Enrich Ibsen. Aplaudim la idea y desitgem que pugui durla dignament a cap.

La societat «La Reixa», per'atendre degudament als fins pera que fou creada, prega a totes les persones qui tinguen a bé contribuirhi ab algún donatiu, se serveixin entregarlo en la redacció dels periòdichs o domicili de les entitats catalanistes, hont hi trobaràn les corresponents llistes.

El Consistori dels Jochs Florals de Girona ha rebut alguns premis, després de la publicació del cartell-convocatoria, qui s'adjudicaràn baix les meteixes condicions del mentat cartell.

Els treballs deuen ésser enviats al senyor Vicens Piera, secretari del Jurat qualificador, Força, 16, avans del primer d'octubre d'enguany.

Publicacions rebudes:

Troisième Concours de l'A. E. T. N. (Avignon). El grupo literari y artístich de l'A. E. T. N. ens ha enviat el programa de son tercer Concurs de Literatura y Música. Nombrosos premis consistents en medalles d'argent y de bronze, diplomes, cigales d'argent, volums y estampes, seràn repartits als autors llorejats. La data de clausura està fixada pera'l 30 de setembre de 1906. El programa y totes les instruccions necessaries seràn enviats baix simple demanda endreçada a monsieur L. Vanel, secretari general de l'A. E. T. N. (place des Carmes, 16, Avignon).

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

Ja hem repartit a nostres subscriptors el segon volúm de l'any, qui consisteix en la magnífica obra de G. Hauptmann,

ANIMES SOLITARIES

traduhida al català per nostre company de redacció l'Oriol Martí.

Aquesta obra ha quedat posada a la venda en totes les llibreríes al preu de 2 PESSETES l'exemplar. Els subscriptors de JOVENTUT qui vulguin adquirirne més exemplars, els podran obtenir en nostra Administració ab l'acostumat 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y F. PUJULÁ y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encrocament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALSSISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

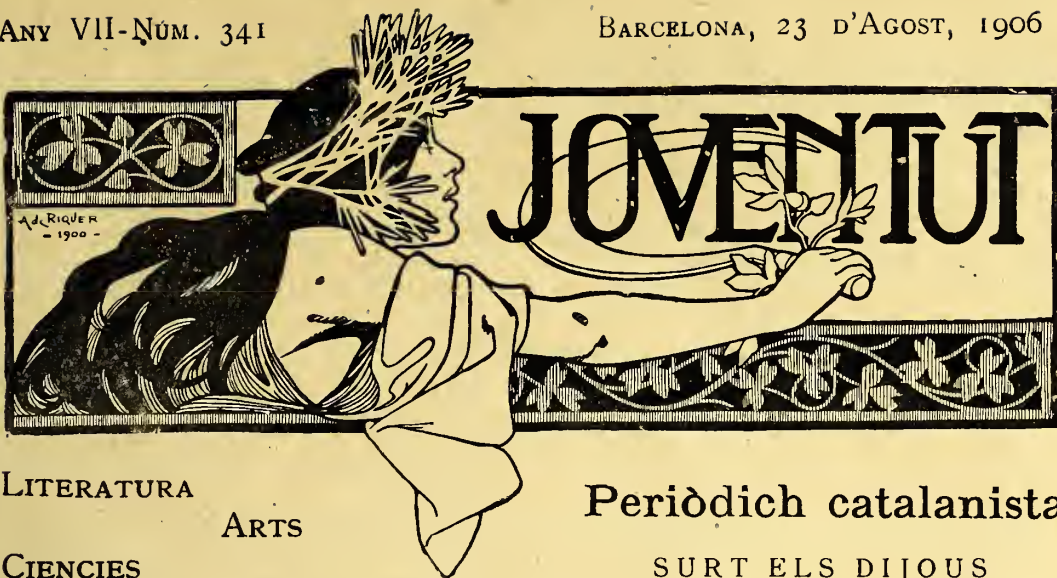
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Feyna d'estiu, per J. Pujol y Brull. — Cròniques de París, per F. Pujulà y Vallès. — Marabou (acabament), per Violette Bouyer-Karr, traducció de O. M. — Confiança, per Jaume Palóu. — De teatre català (continuació), per Emili Tintorer. — El segon Congrés Esperantista, per D. Bonet y Cembrano. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

FEYNA D'ESTIU

Entre la calor ben propria de la temporada y aquell tapaboques que'ns fan portar per força, els qui tenim la deria d'escriure, a riscos d'una ensopegada que'ns transporti a la terra, hem de fer abstinencia y desar la ploma. Però com que no'ns manca la llengua, ens queda'l recurs de la prèdica y... *váyase lo uno por lo otro*, com diu que diuen els castellans.

Tal com van les coses de la política, podriem escriure un grapat de volums ben atapahits de lletra menuda, però la pobra Espanya està que s'aguanta per miracle y li passa lo meteix que a una casa vella: no's pot ferhi cap *remendo* per por de que s'enruni tota. Y ab l'enrunament hi ha sempre perill de trencadiça d'òssos.

Donchs, lo millor es fer muixoni, perque la feyna es pesada y a riscos de fer sortir duricies al qui s'hi arrisqui.

Vetaqui perque ab moltes idees al magi se fa tan costosa la tasca. Avans d'agafar les quartilles, sobra materia prima; però un cop se té la ploma als dits y s'escampa una mica de tinta pel demunt de la blancor del paper, una veu interior sembla que cridi allò de quan erem noys: «Ay, que't cremes; ara't cremes!...» Per això es que val més fer feyna d'estiu; aquesta es la que fem els catalanistes arreu y a la més petita ocasió: com que Catalunya es molt més gran de lo que a molts sembla, convé que de paraula's transportin les idees nostres y s'infiltrin en els cervells y en els cors dels quins ni llegeixen diaris, ni saben esbrinar altres signes que'ls del celatge, ahont llegeixen — per únich llegir — lo curs del temps, ritmich y acompasat, o l'anunci de la pluja desitjada qui els portarà l'abundor de la cullita.

Pels poblets de la nostra terra, ara es bon temps pera escamparhi bona feyna. La paraula, aquest dò preciosissim, no pot segarse ab el llapiç roig; siguèm lliures parlant, ja que la llibertat d'ara'ns ofega les idees noblement escrites. Y en bona fe que no'ns hi hem d'esforçar gayre pera predicar ab fruyt als catalans de montanya. Els quins no han recullit mala llevor, els quins són verges de tota influencia, fins poden ensenyarnos molta cosa. No fa molt temps, en un *meeting*, un

catalanista ben conegut y entusiasta'ns parlava del servey voluntari y tots l'aplaudiem xardorosament perque feya arrelar més fondo les nostres conviccions; donchs jo hauria volgut que tots aquells qui ab mi l'escoltaven, m'haguessin acompanyat pel Montseny no fa gayres dies. Un pagès del color de l'argila, voltat de maynada y de la dòna, me feya reconte dels seus afanys per'arrencar de la terra'l moç de pà de cada dia, y m'ho deya ab un to placivol, bo y rihent y resignat, amoixant els menuts qui com pardals després de la pluja se li entortolligaven per les cames. De prompte'l bon home arruga'l front y'm diu, mentres una llàgrima grossa li resseguia les arrugues del rostre: «Som set a casa: els que veu y el bordegàs gran qui es al bosch a fer llenya; es l'únich a casa qui m'ajuda a guanyar alguna cosa y aviat me'l cridaràn, perque està per cumplir els dinou! Si el rey s'hagués casat uns quants anys enrera y hagués tingut fills, potser les hauria cambiades aquesta mena de lleys que ab les quintes atueixen als pobres!...» Y aixecant l'eyna qui tenia a la destra, guaytà al cel, qui projectà una claror com de llampech en els ulls humits d'aquell pobre pare. Y jo'm vaig recordar de lo que havia dit el meu company en el *meeting*, y mirantme al bon montanyench vaig sentir una esgarrifança de pena y de joya. Si els oyents d'aquell dia l'haguessin sentit a n'aquell bon català qui ni menys sab de lletra!...

Femne, donchs, tots de feyna d'estiu, que la sembra no la farèm pas en terra xorca, y aixi s'enfortiràn encara més els esperits nostres, pera recomençar després la tasca de la ciutat. Jo sempre'm recordo de lo que'm deya'l meu mestre de primeres lletres (a qui vaig estimar sempre y a qui consagro moltes recordances avuy qu'es mort): «May aprenchant, — m'havia dit més d'una vegada, — com quan ensenyo als noys petits.» Que n'era de bo y de sabi el meu mestre!

J. PUJOL Y BRULL

CRÒNIQUES DE PARÍS

A TRAVERS DELS DIALEGES

- ¿Qui hi ha?
- C'est moi!*
- (*Obro la porta.*) Endevant, endevant!...
- Tiens!* ¿Les dotze y tot just llevantvos?
- Madame*, un servidor trevalla de nits; es per això... (*Tanco la porta.*)
- Comme moi.*
- Y com els serenos.
- Ja entench; com aquesta mena de policia que ara'ns volen posar a la nit a Paris.
- Això meteix.
- Després diràn que'ls francesos no som enginyosos.
- En efecte, no es mala troballa la dels serenos. ¿Y còm els nomenarèu vosaltres?
- Com ja se'ls nomena avans d'existir: *serrrenós*.
- Madame*, permetèu que vos ho diga: sòu el poble més gran del món! (*Pausa.*) ¿No vos fa pas res que'm posi les sabates devant vostre?
- Feu, feu... però, còm! ¿ja teniu el barret posat y encara estèu ab sabatilles?
- Helàs!* ma bona *amie*, això són exigencies de la hermosa moda parisenca.
- ¿Volèu dir que ab les calces justes no vos podèu calçar avans de posarvos?
- Això es: ab les calces justes y les mànegues justes y els barretets justos, cal que avans de vestirvos rumièu bé quina peça vos heu de posar primer: si les sabates o les calces, si els punys de la camisa o l'americana, si...
- Tenim molt gust els parisenchs.
- ¿*Vous parlez* de les parisenques?
- Aussi.*
- Com vos volguèu, *madame*; no hi faig oposició.
- ¿Es que podriau ferla? ¿Es que no trobèu encantador, el que les calces marquin els genolls y, arribant no més que fins als tornells, deixin lluhir tot el peu de l'home?...
- Sí, vaja, les *llesques*.
- Comment?*
- Les tranches!!!*... Després de tot, teniu rahó, no hi ha res més lleig que aquests anglesos ab llur roba baldera qui sembla que fa ostentació de sa industria. Al menys vosaltres, els francesos, demostrèu inclinació a la

economia ab ella. No mès la gent de mal gust pot qualificar vostra manera de vestir d'esquifida...

—Oh, ben cert. Y remarquèu la antitesis. A la roba ampla dels anglesos correspòn una moral justa; a la roba justa dels nostres homes, correspòn...

—La mànega ampla.

—No os entench...

—No hi fa pas res... Digueume, ¿es que no es premeditat aquest encongiment de roba?

—¿Per?...

—¿Aquestes calces estretes no són pas el primer pas pera evitar que *vous les dames* vos les posèu?

—*Mon ami*, se veu a la llegua que vostra ànima es estrangera y ataleyèu tot això desde un punt de vista molt enderrit.

—Ah, ah!...

—L'home de la França, o si volèu, millor, el parisench no se sent gens molestet de que se li posin les calces com vós dihèu. El podèu veure pels passeigs empenyent el cotxet del nen, en tant la muller marxa al costat llegint el follet de *El Journal*, o'ls *Cinç anys de Ministeri* que *Monsieur André* publica a *Le Matin*.

—Oh, la gentilesal! Cal ésser afable ab les *dames*! *N'est-ce pas?*

—Ben nèt! Y després de tot, si l'empènyer un carretó, o portar el cistell de la vianda quan van a la *campagne*, o netejar la *lune* del noy qui a volgut fer caca en mitj del carrer, són coses denigrantes, ¿per què hauria de permetre ell que ho fes la dòna?

—Quedèm en que jo vos demano perdó y modifico certes idees. (*Pausa.*)

—Vós dirèu que parlo a favor de la dòna perque'n sóch...

—Vós sóu un àngel, *madame*!

—*Ho, zut...*, *ferme!*... Però, y això'm porta a lo que tinch interès en demostrarvos, si el parisench adopta certes posicions en la vida social, ¿es que per ventura no són lògiques, es que per ventura no ve obligat a adoptarles, es que per ventura no ve obligat a tirar del carretó, si vol contribuir a les càrregues del *menage* y si no vol viure ab la esquena drete y menjar blanch?

—No entench ni un mot de tot lo que'm dihèu. Ab el vostre permis aniré arreglant aquestes quartilles mentres anèu dihent.

—¿Un article literari?

—No, *madame*; he escrit lo que vós y jo enrahonarem ahir, pera publicarho a Barcelona.

—Ah; ¿parlèu de mi com si fos entrevistada?

—Quelcòm semblant.

—Jo vos remercio. Me feu molt gentilment un reclàm per si may penso anar a Barcelona.

—*Arretez-vous madame!* No hi tindriau la vida...

—¿No hi ha pas gent ab el ronyó d'or?

—Tot lo mès que podriau trobar, seria una cooperativa de consúm formada de guetos que la primera joya que vos regalarien seria una màquina de cosir ab la que vos entretindriau els ratos perduts...

—*Oh, les sales bêtes!*

—Continuèm, continuèm...

—Mirèu: la unió de l'home y de la dòna es un contracte...

—¿No heu pas estudiat per advocat?

—Callèu, si os plau! En virtut d'ell els dos sexes s'han de repartir les càrregues de la unió.

—Ben clar!

—L'un sexe aporta'l trevall, el pà, en una paraula...

—Les besses.

—... la *galette*; l'altre hi aporta'ls cuydados de la llar.

—Es equitatiu... Ah, si vegèssiu l'edifici que *La Equitativa* tè a Madrid!

—El govern, tocat al cor per les corrents socialistes modernes, ha obert ses oficines a les dònes, y ha donat l'exemple de que la costúm s'extenguès.

—Si anèu sentant premises y mès premises, no vos podrè seguir fins a la conclusió.

—Tinguèu paciència! El trevall de la dòna es mès barato que'l de l'home.

—Acabèu, *madame*, vós ho suplico!

—Y... ara acabo pera concloure; y la dòna es mès maca que l'home.

—Sóch d'aquest parer, malgrat ésser el contrari a les lleys estètiques...

—¿També hi creyèu vós en aquestes lleys?

—No crech en cap, però les sento.

—Ja es quelcòm! Donchs bé: les lleys econòmiques per una banda y per altres les

lleys del sexe, han fet ocupar tots els empleos dels homes per les dònnes.

—No hi veig aquelles lleys en el problema.

—Mirèu: si vós sôu l'encarregat de donar un empleo y vos ve a demanarlo un home y una dòna, ¿a qui'l donarèu?

—Jo donaria un empleo diferent a cada un.

—Si seguïu per aquest camí, no hi ha rahonament possible, *mon Dieu!*

—No vos enutgèu. Vós volèu que vos digui que preferiria donar l'empleo a la dòna pera fer mèrits, ¿no es això?

—Es lo que fan tots els homes.

—Donchs ja sè'l medi de que's coluquin els homes. Fer que'ls qui donguin els empleos sien les dònnes.

—Estèu insoportable avuy; se coneix que vos acabèu de llevar!

—Continuèu; sóch tot *a vous*.

—Ja tenim les dònnes colocades en virtut de la lley del sexe. Observèm les lleys econòmiques. ¿De quina base's parteix pera establir el salari dels homes?

—Dels gastos de l'home casat y ab un fill.

—¿Y pera'l salari de les dònnes?

—Dèu èsser el meteix!

—Absolutament lo contrari. Dels gastos de la dòna soltera. ¿Anèu comprenent? Això fa que la dòna trevalli més barato.

—Com que contribueix a augmentar el salari del pare, la cosa es admirable pera les families.

—Però això succehi en un començ. Han anat passant els anys, y aquelles solteres s'han casat.

—Y bè: suma de salaris de marit y muller.

—Oh, cal Car la plaga ha anat augmentant, car pel fet de trevallar més barato, tot comerciant, director de banca, etc., etc., prefeireix les dònnes als homes, el resultat es que no hi ha pas més gent trevallant, sinò la meteixa gent, sols que ara porta faldilles y avans duya calces, sols que avans cobrava salaris de caps de casa y ara cobra salaris de filla de familia.

—*Mon Dieu!* Estèu feta un *Molinari!*

—Y veusaquí com es molt just que ja que les dònnes són les qui aporten el diner, sien els homes els qui aportin les feynes *menagères*.

—Y tirin del carretó, o del cotxet, si trobèu que fa més fi.

—Y veusaquí a lo que ha conduhit pretendre deslliurar la dòna ab el trevall manual.

—A casa passa quelcòm semblant ab les fàbriques de taps de çuro... *de bouchons de liège, madame*, de teixits, y altres. Y a més, a casa'n reb l'agricultura.

—Els socialistes al pretendre deslliurar la dòna...

—Hermosa tasca!

—Inútil; si es el sèr lliure per excelencia! Al pretendre deslliurarla no han fet més que donar carn al llop, materia explotable als explotadors!...

—Sobre tot, no vos posèu seria. Sôu tan hermosa somrihent!

—*Blagueur!*... Però no he acabat; ara precisament vos vull conduhir a mon terreny.

—Com que no's tracta del de l'honor, vinch.

—¿No vos deya jo que la dòna es esclava en els oficis manuals?

—No ho nego pas; però no es per ventura més... digna.

—*Ho, là, là!* Aquí vos vull. ¿Sabèu qué succeheix? Que com que som dònnes y hem nascut pera fer goig y som presumidotes, la qui està en una oficina o despatx, etc., no pot soportar dos dies seguits que la del costat porti una blusa o unes faldilles, o uns enagus més macos que'ls d'ella... Y això augmenta'ls gastos dels ja migrats salaris; y sinò per allò, perque li plau anar maca, que això plau a totes, y li plau que quan entra al trevall el *monsieur* que hi fa d'amo li digui que val la pena y li pessigui els pits, ab perdó sia dit...

—...de les a qui Sant Joseph ha passat el ribot...

—Y el jornal no arriba, y elles acaben fentse *entretenir*, y l'home ho sab, y calla; calla al costat de les cassoles dels fogons, o de la taula greixosa de la taverna...

—*Madame*, vos en anèu a cà'n *Pistraus!*

—*Comment?*

—Que la *France* se'n va *chez monsieur Pistró*.

—*Alors*, si elles bo y esclaves han d'acabar per fer malgrat elles, lo que nosaltres les *femmes chic* comencèm fent a consciencia, ¿no

es la vera llibertat la nostra, no es l'única, no es, si volèu, el camí menys lleig de tots els que hi ha pera triar?

—Avuy, tal com estàn les coses, teniu tristament rahò.

—¿Y demà no la tindré? ¿Demà, com avuy, per ventura, la dòna no haurà nascut pera estimar y ésser estimada?

—¿Y l'home?

—Pera ésser estimat y estimar!!

—Permetèu que'm rici el bigoti.

—Y jo que m'arregli el llaç del barret.

—*Madame*, la catedral no necessita adornos; no vos amohinèu.

—Tinch pressa y me'n vaig sens escoltarvos més dir benehiteries.

—Sòu crudel. ¿Fins a demà?

—*Si vous voulez!* Demà anirém a recorre magatzems.

—Molt bè. *Au revoir!*

—*Au revoir!*

—Ah, escoltèu. El primer dia'ns trobarem al café; el segon al restaurant; avuy ja heu trucat a ma cambra mentres me vestia.

—¿Y...?

—Que cal que tinguéu present que després ho dich tot en una revista, y que no m'obliguèu a faltar a la veritat.

—¿Volèu dir que...?

—Que demà si pot ésser no avencèu gayre l'hora de venir a buscarme!

—Avuy estèu inaguantable! Me'n vaig: *je vous quitte. A demain, n'est ce pas?*

—*A demain!* (*Acompanyo fins al replà a ma interlocutora.*) *Prenez garde aux marches*, que aquestes escales encerades són perilloses!...—

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, agost de 1906

MARABOU

(Acabament)

IV*

El dissabte al vespre cap allà les nou, a voltes més tart, quan no havia encara acabat de posar en ordre sa roba blanca y els seus vestits, en Marabou devallava als barris baixos de la vila, y entrava en els cataus vergonyosos. Y allà fins a la matinada, ab un frenesi de bestia, s'ubriagava de dones y de vi. Y el qui aleshores hagués gossat atravesarse en sos desitjos, ell l'hauria matat com un cà.

Avans no s'hagués fet del tot dia, en Marabou muntava a son cau. Els qui el trobaven, ab el front acotat, l'esguart dolent, la boca crudel, s'apartaven de son camí.

Ell feya sa toaleta a la frescal fontana, se mudava la roba y's pentinava. Tot rastre de la orgia desapareixia allavors, y grave, trist y pausat, l'home, bell com un deu primitiu y migrat, anava a missa primera a la capella de Sant Bonaventura. — Una vella çapelleta romànica, arrupida al sòl com una bestia retuda.

En un dels costats, en l'altaret del Purgatori ahont les vidrieres hi posaven taques de lapic y de porpra, l'home s'agenollava; s'agenollava en una d'aqueixes poses hieràtiques qui guarden a través de les centuries, els guerrers de marbre dels angles dels sepulcres.

Y durant tota la missa, sense comprendre un borrall de lo que deya'l capellà, resava ab esperit fervorós, per aquella «amiga difunta» quin recort dolorós com una nafra romania en son cor y en sa carn. Ab aquella parla bordiçenca qui s'havia encomanat en les costes mediterrànies, ahont hi havia menat la existencia errant de bastaix, repetia sense parar...

La vostro misericorde per ella,
Jesus! La vostro compassioul

Y remembrant les hores rohentes d'amor que la mort s'havia endut per sempre més, se sentia batzegat per una forta esgarrifança.

Quan passaven a captar «pera'l servey de la iglesia», en Marabou restava immòvil dihent ses «*misericorde*»; mes, quan l'escolanet atravessava la capella saccejant la caixa «per les animetes del purgatori», l'home el cridava ab un pssit! y ab el to del qui imposa una condició li deya a pleret: «*Per la mienne amia*», y feya lliscar per la greixosa obertura de la bossa una peça de dos sous.

El reste del mati l'employava en dormir, a l'hivern, en sa cova; a l'estiu al cap del moll, ayrejat per l'oreig marí.

Altres vegades, quan sa orgia nocturna no l'havia massa cruixit, netejava son hostatge. Escombrava'l sòl ab una escombra de bruch de la qui's servia també pera treure les terenyines de les laborioses aranyes. Ab tota cura aixugava les antigues caixes de sabó y de bugies qui havia transformat en armaris. Després se'n anava lluny del port, allà hont l'aygua no es empastifada per les clavegueres de la vila, y ab la sorra de la platja fregava'l seu tupi, la paella y els seus dos plats.

Tot seguit tornava a casa, tancava la porta, passanthi els dos ferrallats y encenia'l llum.

Ab ses mans potentes qui's crispaven, furgava'l fons de son sach de tela, desfeya'l mocador de seda qui embolitava'l retrat de Maria Angelotti, d'aquesta «*amia morta*» qui no podia oblidar.

Era una dolenta estampa, feta en el país nadiu d'en Luigi, a Cagliari de Sardenya, per algún infeliç fotògraf forà. Y no obstant, malgrat la imperfecció del retrat, qui ja era bon xich groguench, s'hi endevinava la bellesa de la dòna jova y madura, jayent ja en l'eternal sepulcre. Era ben bé la soperba femella qui esqueya a aquell soperb mascle, xicota d'ulls ubriagadors, de boca ardenta y crudel, pits exuberants de bacant. Y l'home la mirava, mitj foll, pres d'una rabia d'amor qui amarava son front d'una suhor d'angoixa, y emblavia les venes de son coll. Després ell se revolcava per terra, estrenyent el sòl a braços plens, sanglotant y mormolant antigues amoretes qui no volien pas morir ab l'aymada morta.

Y agotades les tendreses, acabava per nomenarla «puríssima, blanquíssima, castíssima».

V

Ja feya dos anys que trevallava a Roquedorade, y sempre ell estava tan seriós, tan tranquil, tan silenciós, menant la meteixa existencia salvatge y solitaria, sols trencada per les orgies del dissabte y les misses del diumenge «*per la mienne amia*». En el moll, al llarch de les velles demores qui projectaven sobre l'aygua tranquila del port llurs reflexos movediços, no s'havien pas encara acostumat completament a vèurèl, ell no havia pas assolit el dret de ciutadania. Era tan diferent de la població bellugadiça, irònica y xerrayre d'aquell lluminós recó de la lluminosa Provençal

Tothòm se'n malfiava d'ell, d'aquell passat inconegut del qui res més se'n havia esbrinat que «*l'amia morta*», y que, altrament, potser no tenia cap altra historia.

D'aquest home d'una altra raça, bell, desdenyós y fort, se'n esperava, se'n temia *quelcòm*, quelcòm d'estrany y terrible, y de lo que sempre tothòm estava amatent a payarsen.

A voltes encara, com el primer jorn, la brivalla entremaliada ab l'Estevet al cap, l'empaytaven ab sa cridoria: «*Hou! Hou! Marabou!*», però may ell s'avenia a fer una resposta.

Y sempre, ab una barreja de por y voluptat, els bordegaços, porugament apilotats els uns ab els altres, anaven a escoltar al cap del moll el cant desesperat de l'home qui no podia pas oblidar:

Morta, morta, al est morta
Le bel jour de Sant Parfait.

De tots els companys de feyna d'en Marabou, no més en Toni fingia no tenirli por y s'arriscava a endreçarli una pregunta o una burla, sense may, emperò, obtenir resposta.

— Tu't faràs rompre'ls òssos, Toni, — li deyen els altres carregadors; — mira que jugues un jòch perillós! Aquell minyó no fa pas cara de manyach!

Mes, en Toni, per fanfarria y encara que'l cor li bategués de basarda, arronçava les espatlles.

Fins un jorn, ab un pot de pintura vermel·la, qui s'havia descuydat en Constance, el calafat escrigué sobre la muralla del moll un «Visca Marabou!» de dos metres d'alçaria y que's veyá d'un cap a l'altre de Roquedorade. Y malgrat els concells de sos camarades, ell no volgué esborrarlo de cap manera.

Quan, al mati, l'estranger eixí de son jaç, els homes, pantejant, l'esperaven. Mes, ell, qui no sabia pas de llegir, ni s'adonà d'aquelles ratlles porporines. Y en Toni, triomfant, jurà que l'home tenia por.

Fins a l'endemà en Marabou no s'enterà de l'afer per una dòna qui llegia en alta veu el rètol bo y rihent.

Aleshores com una lluhçor crudel de fera passà pels ulls de l'home, y un sotrach de sa sang salvatge semblà volerlo llençar sobre en Toni qui era esdevingut tot esblaymat. Mes per un esforç qui el deixà tremolós, se contingué, y ab aquell menyspreu altiu qui li era habitual, no digué més que «Bruta».

Y reprengué sa tasca.

VI

Aquell diumenge, un jorn sinistre de decembre, que'l vent gemegava com un planyumà, quan cap a cinch hores en Marabou tornà de la platja, duhent sa vaixel·la ben rentada, s'adonà que s'havia oblidat, a l'anarsen, de tancar la porta de sa cova. Son front esplèndit de deu salvatge y migrat fou solcat per una arruga d'enuig. Entrà depresa, barrà la porta, encengué'l llum y mirà. Cap rastre de desordre no's vegé en sos trastets sempre tan cuydadosament arranjats. Aleshores ab ses mans potentes qui tremolaven, furgà dins el sach de tela pera treuren el bell retrat esgroguehit de Maria Angelotti, son ùnich e inguarible amor.

Sos dits no sentien pas el frech de la seda ab qui ell envolcallava a sa aymia. Per dues vegades tornà a cercar... Res! Ab ulls de follia, agafà'l sach pel cul y el capgirà, y entre les penyores qui li queyen, el retrat no hi era pas. Se redreçà esbufegant per les narines, formidable y terrible, y's posà a rumiar.

Al cap d'un moment s'acotà, després tragué d'una de les caixes un llarch ganivet qui

ficà en la mànega de son jersey, y eixí ab un pas lliscant de pantera.

Allà baix, al cayre del port, sota la llum d'un fanal, uns homes parlaven y reyen tan ataléyats ab llur xerrameca qui no sentien el fret cru qui queya de les estrelles.

Ab precaucions felines, en Marabou s'atancà a n'ells, y a la claror de la celistia vegé entre'ls dits d'en Toni la imatge de «l'amia morta» qui ensenyava ab rialles pastoses de borratxó.

Aleshores l'estranger se redreçà, immens, ab una mà arrencà'l retrat a n'en Toni, esfe-rehit, y ab l'altra li plantà al coll el seu ganivet fins al mànech.

En Toni caygué ab una forta renera. Y els altres esglayats, immòvils, miraven ab ulls esvarriats l'agonia de llur companyó. Y després, ab una revolada, se tiraren sobre en Marabou.

Ab un geste dur, l'estranger empunyà'l coltell del coll d'en Toni qui gemegà més fort. Reculà fins a la vora del moll y d'un cop enfonsà la fulla en son propi pit.

Aleshores gità un glop de sang soperba y caygué d'esquena al fons del port. Se senti el xap de son cos en l'aygua, després, res més. Res més que'ls plors del vent y els sanglots d'en Toni qui deixava de viure.

VII

Y l'endemà en el *Cap-Maubais*, qui està de cara a Roquedorade, se trobà'l cadavre esblehit de l'home inconegut, grave, calmós y bell com un deu migrat y salvatge. El cos de l'home qui no havia tingut en sa vida primitiva y brutal més que una passió y que una tendresa y qui fins a la mort havia estimat a l'aymada morta.

VIOLETTE BOUYER-KARR

Traducció de O. M.

Reproducció prohibida.

CONFIANÇA

Ab quanta joia vaig rebre'l permis del pare y la corresponent sanció de la mare, pera concórrer a una excursió cinegètica en la may prou ponderada Albohera (en arabesch Albufera), qui's troba a uns vuyt kilòmetres al Sur de Valencia!

Me fou promesa la tal anada si es qu'eixia en bé del curs d'aquell any, y, gracies a Deu, vaig sortirhi y *no m'alabe*, com diuen els *chés*.

Preparat el maletó ab quelcòm de roba interior y qualques llibres pera embotirmels pel camí y, acompanyat de ma mare, emprengui la marxa cap a la estació de Tarragona, qui allavors era emplaçada en el corral en que s'alça avuy el teatre Eldorado.

Poques persones hi havia en la esquifida sala d'espera, y en sa majoria mascles. Sobtadament aparegué un gran senyor ab dues senyoretas, qui cridaren l'atenció de tothòm, no tant per sos richs vestits com per sa esplendent beutat... Quines noyes! Veyàm si sé ferne'l traçat: cares ovalades, d'un contorn y perfilat suau y esquisit; un cutis, color de paper japonès, avellutat d'un borriçol que com puntetes irregulars de daurada espiga poblaven ses flehonetas galtes, de quals pòmuls sorgia un carminat que, esfumant sa gama, moria en rosa pàlit; llurs cabelleres, llustrosissimes, semblaven madeixes de seda negra retorçada; sos ulls eren grossos, sos llabis molçuts, ses dentetes nacarines; en fi, eren esbeltes sens ésser primes, revingudes sens ésser grasses, d'ayre blincadiç com canyços qu'en els llochs onegen.

Tothòm de la sala s'hi havia embadalit excepte jo, qui no tenia edat sinó pera pensar coses de la més honesta y pura estètica, ni m'absorvia'l pensament res més que la cobdiciada anada.

Assessorat per ma mare, passejava, jo, impacient y ab passos descompassats, en un àngul de la sala, quan l'esmentat senyor ens escometé, dihent:

—Dispensi, senyora; ¿vostés van a Valencia?

—Si, senyor; el noy sol—digué ma mare.—¿Se li ofereix quelcòm?

—Veuràn: per assumptos de familia les meves filles tenen d'anarhi, y com jo no puch

acompanyarleshi, desitjaria de la seva amabilitat que'm fes el favor de férleshi companyia fins alli.

—Ab molt d'agradó; emperò, pensi que jo no conech ni poch ni molt dita ciutat, y que vindrán a rèbrerme a l'*andén*.

—Per això meteix confio en vosté—me digué ab significativa mirada.

Jo vaig quedar perplexe, y més haventhi alli altres persones de posat grave y respectable; mes, revingut, vaig dirli ab to resolt:

—Donchs quedi descansat, y dongui la missió per acomplida.

—Gracies, jove,—digué; y ab un petit signe que feu, les noyes s'acostaren, saludantnos finā y timidament. El seu pare repregué:

—Aquest jove vos farà companyia en el trajecte, y jo desseguida telegrafiaré a n'en Vicentet pera que vagi a esperarvos a l'*andén* demà al matí.—

Les noyes assentiren acotant llurs caps, somrihentes; mes angunioses en lo més pregón de sos lassats cors, segurament per una d'eixes penes qui emocionen y omplenen de congoixa a tota una familia.

Varem encaminarnos, els cinch, cap al vagó; un cop alli, elles varen posarse a banda y banda de finestra, y jo, després de colocar el maletó com a mur de garantia, prop de la noya gran, vaig disposarme a seure al costat de la petita.

Al primer avis de marxa, el pare, dret en la banqueta, m'ha allargà la mà dihent:

—Jove, confio ab sa ingenuitat.

—Oh! Y tal que hi pot confiar—feu ma mare ab candorosa convicció.

Pochs minuts després se senti l'últim toç d'esquilla: allavors se desencaixaren nostres mans, el besos y llàgrimes entre pare y filles y jo y ma mare s'acabaren nèt, tancantse la portella y saltant ell del pujador quan les rodes del tren, tot grunyint, rodaven ja cap a l'orient de la peninsula ibèrica.

Fins a Tarragonano's cambià paraula. Sols jo, gelós, no tant de les noyes en si com del compromís contret per elles, vigilava tot el departament.

—Les hi faig present que aquí el tren para qualques minuts, y si tenen necessitat de quelcòm diguinho, que jo'ls ho aniré a cercar. Desitjaria que no's cohibissin per consideració o per pura cortesia.

—Ah, no, senyor, no; mil mercés; res ens fa falta y no deixarem de molestarlo quan se'ns faci menester.—

A l'arrencar el tren sols quedavem nosaltres y un vellet a la finestra oposada. El bon senyor prompte's quedà adormit. Mes companyes s'adormiren ensemps, y penso que jo també, puig que d'una revolada'm posi tot dret, com si una corrent eléctrica m'haguera punyit en ple cerebele. Al tornar a asseurem vaig donarme compte del cas fortuït: la meua companya, tot dormint, tantost apoyava son cap a l'àngul del vagó com a la espatlla meya, y sos sedosos rinxos, refregantse per ma galta, me produhiren un pessigolleig tan suau y persistent, que'm feren fruhir, endormiscat, agradoses sensacions fisiocràtiques.

Poch després de mitja nit, l'esgarrifós xiulet ens feya saber que arribavem a Tortosa. Al crich-crach de les portelles mes companyones se despertaren, y jo fiu notar que la parada era més llarga, y allavors me pregaren, mitj ruboroses, que les acompanyés, una després de l'altra, a certs llochis.

Rossegarem unes quantes galetes, beguerem quelques gaseoses, y... cap a Alcalà de Chispert falta tren. El senyor fou cambiat per un marit y muller, y jo, mudant de lloch el maletó, m'assegui al costat de la noya gran. Tots adormits passarem a Castelló de la Plana, no sense sentir jo'l lleuger calor de la cara de la noya cada vegada que, el sotraqueig del tren, fent tintinejar els caps, nostres galtes s'apropaven fins a fregarse quasi les nostres epidermis, omplintme a mi d'una delitosa y suau somnolencia.

Una empenta més y ens calém a Murviadre, ahont, ja passat de la matinada, ens beguerem les tradicionals copes de llet fresca y saborosa que unes candoroses *chiquetas* ofereixen als passatgers. Encara una estrebada, y som a Valencia després d'atravesar el Turia (en moro Guad-el-aviar). Desde la finestra vaig llucar al meu company d'aula, qui ovirava de quin caixó'm despenjaria. Al meu crit de:

—*Chimo!*—

Respongué'l de:

—*Ché, Ola!*—

Y d'un bot vaig ampararme en sos braços. Al meteix temps els mocadors de mes

companyes feyen signe a un jove pàlit, elegantment vestit, qui s'atançà a rebre a ses germanes, les quals li preguntaren apressadament:

—¿Y la mare?

—Bastant millor—respongué ell séch, concirós y espurnejantli els ulls.

Les llàgrimes, qui's comuniquen més depressa que'l riure, explotaren en les noyes, y eren de sentir les exclamacions dels viatgers còpresos al veure plorar, formant *rode*, a cinch persones totes tan joves.

La situació era trista, violenta; calia romprela per bé de tots, y vaig dir:

—Senyor Vicens, la missió qui'm fou confiada pel seu pare acaba en aquest moment. Per tant, me dispensarà que'm retiri, deixantlos a vostés lliures pera comunicarse llurs impressions desfogadament.

—Mil mercés li donch desde ara en nom de ma familia, en espera de que farà l'obsequi de dirme ahont posa, si es que no té a bé acceptar l'hostatge en sa casa del carrer del Llop, prop la plaça de Sant Francesch.

—No senyor, no—digué en Quimet—que a casa de vostés també es al Portal de Valldigne, per tot quant se'ls hi ofereixi.—Y abdós cambiarem llurs targetes.

Ens separarem ab recança, deixant als tres germans explicantse la causa qui motivava llurs llàgrimes. Tot fent via vaig contar a n'en Quimet lo qu'ell ja havia quasi comprés.

Un cop en sa casa, y després d'un suculent esmorzar, me feren descansar vulgues no vulgues. En havent dinat a la tarda, visitarem el Museu de Pintura, l'Hospital (quí fa vergonya als nostres), la Llotja de la Seda, el Miquelets, el Parterre, la Glorieta y la Alameda, arribant a casa més que cansats. Soparem, y poch després ens *chitarem*, perque l'ensentdemà calia llevarse *en jorn*, per'anar a l'Albohera. No eren encara les quatre del mati quan en Quimet, tot llevantse, me diguè:

—*Ché, Jaume, pa ca amunt, que'ls charrets están ya abaix: jous, tu, els picarols?*—

Salto del llit amatent, miro per la finestra, y veig tres tartranes, cada una ab tres *jacas* a la llarga, piafant en l'empedrat. Fem *una sucà*, y cap al carrer falta gent. La comitiva s'anà entoçant en les tartranes y als crits de:

—*Ché, toca l'aca! Morana, paca act! Riquea, paca allà! A vore! A vore!*—y seguint la carretera qui unia l'Albohera ab la ciutat, ahont s'hi veyen agombolats vehiculs de totes menes, arribarem ràpits a l'esplendent estany, quals ribatges irregulars y d'exuberant arbrat depassaven ben bé 45 kilòmetres. (Tinch entès que ara s'hi han fet varies sangries.)

Era de sentir la cridoria entusiàstica y de veure la joya y satisfacció qui sorgien de les cases de centenars de persones alli reunides, al llogar les respectives barques als *llauraors*, tot esperant, videntats, l'hora fatal de destrucció (pels ànechs) de l'*esprà* o de la pròxima aubada.

Mosatros teniem alli propet una barraqueta, ahont s'hi feya la *paella* tots els dies qu'estiguerem revoltant l'immens llach.

Arribat ja'l desitjat capvespre, les barques enfoscades sota'ls arbriços dels ribatges, esperarem tots els caçadors febrosenchs el moment d'occir a les confiades, inofensives y tranquiles aus. A la senyal donada, un tíroteig aixordador repercuti per tots indrets, y les pobres besties esporuguides y vacilants, cercaven debades fugida, puig per qualsevol part que la cerquessen eren constrenyides y rebudes a *tirs*, y, a bandades y per centenes queyen mortes o mal ferides, arreu arreu del sanguinós lloch. Això's repeti cada dia de matinada y a la vespre.

L'espectacle d'aytal hecatombe m'omplenà de congoixa; me sorprengué la vista d'aquell agombolament de victimas ignocentes, y, deixant de banda tal manipodi, vaig dedicar-me a la *peixca*, que de tot hi ha en el jolii y feréstech estany.

Aixi foren tots els dies: com més morts se feyen, més alegria dels vius, y cambiantse unes colles per unes altres durant tot el temps de la caça, convertien en seti holocàustich el més *bonico* llach de Espanya.

De retorn a Valencia ferem algunes excursions per ses renomades hórtes, exuberants sempre de llegums y riques de fruytes de totes menes y marques: anarem al Grao, Canyaveral, Canyamelar, Santa Maria, el Puig, a Sueca y fins a Xàtiva, ahont quedi embobad mirant els famosos y sorprenents *caños d'auya*, qui fertilisen sos immensos camps, els més, de saborosa ceba.

Avans de deixar la ciutat fui visita al carrer del Llop, ple mon cor de joya y expansió, mes, a bentost, les llàgrimes me regalimaren cara avall, y el calfret esborronà mon sér, propulsant la sang fortes sotregades a mon cor devant del tétrich quadro que mos ulls miraren. Les dues germanes, en son plor interceptat pels sanglots, aclofaven sos desgrenyats caparrons en el cadavre de sa mare; el germà, groch com la difunta, llegia un telegrama en que se li feya saber la mort de son pare, ocorreguda en l'accident del tren que, eixint de Barcelona, s'havia esfondrat per enter en el barranch de Sant Jordi, quedant l'ultim vagó solt penjat del pont y salvantshi lo guarda-frè y un pastor. Tots els demés viatgers moriren afogats y esmicolats dins dels vagons. Entre ells mori jay! l'infortunat pare, el general Espoleta, el senyor qui havia depositat en mi sa confiança.

JAUME PALÓU

DE TEATRE CATALÁ

(Continuació)

No es del cas fer aqui una detallada historia del teatre intim d'en Gual. Pera'l méu objecte n'hi ha prou ab senyalar la seva significació y principals manifestacions.

A pesar de la modestia del seu titul y de les primeres mostres semi-públiques ab que's donà a coneixe la naixenta institució — fa d'això més de déu anys—varem observar tot seguit qu'en Gual y els seus companys somniaven ab quelcòm de serio. La llur noble ambició no's limitava a crear un teatre d'aficionats discrets qui interpretarien devant de públichs triats determinades obres ab conciencia y bon gust. Cert es que totes les representacions donades pel «Teatre Intim», al Lirich, al *Laberinto*, a Novetats y derrerament al teatre de les Arts (pera citar sols les més importants y ab les qui periòdicament donava en Gual fe de vida), tenien quines més quines menys, un cert caràcter d'intimitat. Fins el jorn en que'l teatre intim—sinó en la totalitat dels seus elements, per lo menys en lo que tenen de més essencial, es a dir: sinó de nom de fet va anar a raure a les mans pecadores d'en Graner. En Gual, ab una prudencia exemplar, va cuydarse de fernos avi-

nent, sempre que'ns presentava'ls fruyts del laboriós treball seu y dels companys, que allò que'ns donaven no era pas la darrera paraula; qu'ells miraven més enllà y que aquelles succesives manifestacions, cada jorn més hardides, més perfectes y més amples, no deviem pèndrenseles com a mostres definitives de les seves facultats y de les seves aspiracions. Tot allò era encara treball de preparació. Indubtablement, les representacions qui's donaren a Novetats, aleshores en que's feu *L'Edip* tan bellament, y més encara aquella serie de funcions tan seriosament presentades a les Arts, haurien pogut anunciar-se públicament sense reserves de cap mena. En Gual va estimarse més — demostrant així el gran amor que sentia per l'obra seva, que un pas donat, en fals podia destruir o, per lo menys, enderrear — caminar ab peus de plom. Y fins en aquella darrera serie, digne d'un gran teatre y d'uns bons actors, va indicarnos discretament que les representacions tenien encara quelcòm d'intim. «Encara volém fer més, encara podém fer més. Encara farém més,» semblava voler dirnos en Gual. Y també una altra cosa semblava voler dirnos en Gual: «Sucsesivament vos hem presentat les mostres del nostre esforç y dels nostres avenços. Som modestos y no'ns sab greu esperar. Esperarém el judici del públich. *Tu, públich, ens diràs quan arribi l' hora: ARA JA SOU PROU GRANS; JA PODEU EMANCIPARVOS: EL TEATRE INTIM POT Y DEU CONVERTIRSE EN TEATRE PÚBLICH, EN TEATRE GRAN, EN TEATRE CATALÀ.*»

L' hora va sonar després de la serie de representacions a les Arts. En la consciencia de tots estava que qui podia fer allò era apte pera fer quelcòm més.

Es més: després de fer allò, com a teatre intim ja no podia subsistir, ja havia arribat als limits que com a tal li eren permesos. Ja la vida expansiva que tota institució creixent demana, exigia més ambient, més espay, més públich. L'atmósfera de la intimitat hauria asfixiat el teatre intim d'en Gual. Era, donchs, arribada l' hora critica. O sortir al gran món, a la lluyta decisiva ab el gran públich, o morir d'angunia y consunció.

Es aleshores qu'en Graner se presentà. Se presenta un empresari, un home ab diners qui sembla disposat a fer les coses rumbosament. Y en Gual s'entrega. El teatre intim

barrotat de peus y mans passa a formar part dels Espectacles-audicions Graner, lligant ab ells la seva sòrt definitiva. Quina *débâcle* més ràpida, quin esfondrament més sobtat no esperava a un edifici tan toçudament y ab tanta de consciencia y fe aixecat! Quin desengany més trist pera en Gual y demés companys de lluyta! Y quina responsabilitat més amarga pera'n Graner, el terrible inconscient.

Y lo pitjor del cas es qu'en Gual dificilment podia fer altra cosa. Tal volta ben reflexionat hauria comprés qu'era un xich lleuger lligar definitivament la sòrt del seu teatre ab un home quines aptituts e intencions no eren prou conegudes y aquilatades. Evidentment en Gual devia exigir garanties sòlides o en tal cas lligarse lleument pera poder desertar al primer sintoma de descomposició. Sembla estrany que després de tants anys de prudencia y de previsió, un moment arribés en qu'en Gual s'ho jugaria tot a una carta. Però, ja ho he dit avans. El teatre intim havia arribat a un grau de creixença tal, que no podia restar més temps dintre sa closca. Necessitava un empresari rich. Sens ell també hauria mort. Instintivament en Gual devia comprendre tot això, y no podent triar, no haventhi cap més empresari, s'entregà a n'en Graner, probablement no sense vacilacions.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

EL SEGÓN CONGRÉS ESPERANTISTA

El progrés de l'Esperanto es un fet innegable. Els qui seguim pas a pas el seu camí ascendent, cada dia remarquém l'aparició de noves publicacions, la fundació de nous centres qual fi es l'estudi y propagació de la llengua internacional auxiliar, en una paraula, veyém fructificar la idea de Zamenhof, d'una manera grandiosa, en tots els indrets del món; desde la Europa, patria d'aytal moviment, fins als paisos qui sembla tindrien d'esserhi més refractaris com l'Àfrica y l'Àsia. El gran publicista anglés mister Stead ens afirma que a Rússia s'hi parla més l'Esperanto que l'anglés, y la premsa cada dia

ens confirma'l gran espandiment d'aquesta llengua per l'Índia.

Podèm dir ben alt: «L'Esperanto, moralment, ha triomfat», car ell ha sigut acceptat per tots els països y, sobre tot, pels homes més il·lustres y significats en totes les manifestacions del saber humà.

El primer congrés fou celebrat l'any passat a *Boulogne-sur-Mer* y fou una marcada victòria de l'Esperanto.

Enguany se celebrarà l'segon, a Ginebra, el dia 28 d'aquest mes. Allí hi acudirà gent de totes nacionalitats, races y idiomes empesos per un meteix ideal y acoblats per un sol medi d'expressió.

L'esperantisme català enguany hi tindrà un verdader representant, en nostre amich y company de redacció en F. Pujulà y Vallès. JOVENTUT, la primera revista qui ha donat cabuda en ses pàgines, una secció esperantista, hi tindrà en ell un corresponsal qui donarà compte detallat de tots els actes celebrats en dit congrés, y la *Espero Kataluna*, la primera societat esperantista fundada a Catalunya ab caràcter eminentment català, hi tindrà'l seu delegat qui farà vibrar, devant la humanitat culta, la veu de Catalunya.

Trevallèm en pro del'Esperanto, car ell afranquint les aspiracions y ideals de tots els pobles ens portarà'l triomf de la pau universal.

Estudièm l'Esperanto car ab ell les nostres idees pendrà'n un caràcter mundial. Tots els productes de l'activitat humana tindrà'n un ressò universal, en la propaganda

per l'anunci, cosa que ja fan importantíssimes cases industrials estrangeres y algunes de Catalunya. Els homes de ciència veuràn ràpidament escampada llur obra e infinitats de sers podràn compendre y apreciar més fàcilment qu'en altres condicions els fruïts de la llur meditació y investigació. Els nostres sentiments y pensaments seràn comprensos universalment, desde l'habitant de les zones tropicals qui el bany continuu d'un sol ardent ha dotat d'una ànima apassionada, fins el de les zones glacials d'ànima somniadora. Parlarèm d'amor y el món ens respondrà amorosament; parlarèm de vida y el món fecundarà. Les nostres intel·ligències s'unirà'n cada vegada més y més; y cada volta's faràn més y més robustes; y en llur evolució infinita empenyaràn nostre esperit vers l'assoliment de l'ideal dels pobles conscients: *ésser forts y lliures*.

Creguemhi, donchs, en l'Esperanto, car ell porta en son si el germe de la gran redenció; una redenció humana, sens hèroes ni deus. L'home se sentirà suaument redimit y rodejat d'un ambient cosmopolita. Aixecarà la testa fins als núvols y aixamplarà'ls braços immensament, y en ferventa abraçada de pau y amor estrenyerà contra son pit la vida mundial que li permetrà, com un altre Atlas, però més gran y més humà, adquirir la veritable possessió del món cridar fortament, lliurement:

— El món es meu! *Mia estas mondo!* —

D. BONET Y CEMBRANO

De la societat «Espero Kataluna»

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Imperatiu. Aquesta forma expressa'l manament. S'indica ab la terminació *u*.

Singular:

(Jo) estimi!	<i>mi estimu!</i>
(Tu) estima!	<i>ci estimu!</i>
Ell, ella, estimi	<i>li, ŝi, estimu!</i>
Ell, ella (neutre), estimi	<i>ĝi estimu.</i>

Plural:

(Nosaltres) estimém!	<i>ni estimu.</i>
----------------------	-------------------

(Vós, o vosaltres, estiméu!) *vi estimu.*
Els estimin *ili estimu.*

Nota. La segona persona pot suprimir-se devant del verb en forma imperativa. Aquesta supressió'ns indica per ella meteixa, que'l manament u ordre, va dirigit a la segona persona y no a cap altra. Ex.: *Estimu!* (estima! estimi! estiméu!) en lloch de *vi estimu!*

Verb substantiu. El verb substantiu en Esperanto, l'únic qu'en l'idioma hi ha es el verb *Esti*, qui tradueix nostres verbs substantius, *ésser, estar, haver*. Exemples:

Indicatiu present:

Jo sóch, estich, he	<i>mi estas.</i>
Tu ets, estás, has etc., etc.	<i>ci estas.</i>
Nosaltres som, estèm, hem etc., etc.	<i>ni estas.</i>

Indicatiu passat:

Jo era, estava, havia etc.	<i>mi estis.</i>
-------------------------------	------------------

Indicatiu futur:

Jo seré, estaré, hauré etc.	<i>mi estos.</i>
--------------------------------	------------------

Condicional:

Jo seria, estaria, hauria etc.	<i>mi estus.</i>
-----------------------------------	------------------

Imperatiu:

Jo sigui, estigui, hagi etc.	<i>mi estu.</i>
---------------------------------	-----------------

Aquest verb no regeix may acusatiu.

PARTICIPI

El participi es així nomenat, perquè *participa* de la manera d'ésser de varies parts de la oració. En el fons enclou sempre la idea d'acció, però unes vegades se manifesta com a substantiu, altres vegades com adjectiu y altres com adverbi.

En un participi, donchs, hi trobarèm l'element verbal expressat per l'arrel del verb corresponent, la partícula característica del participi, y la terminació *o*, *a* o *e*, segons l'usèm en una o altra de les tres derrereres formes nomenades.

Estudièm un per un aquests elements.

Element verbal. Com queda dit, es representat per l'arrel del verb corresponent. — *Mi estas manĝanta la panon;* *manĝanta* es el participi. quin element verbal es *manĝ*, arrel del verb *menjar*.

Partícula característica del participi. Es variable segons el temps y segons el participi, sia *present*, *passat* o *futur*. El participi es de dues classes: *actiu* qu'expressa una acció feta pel subjecte qui l'acompanya, y *passiu* qu'expressa una acció rebuda per aquell. Exemples en català: *Jo estich cantant* (participi actiu: *cantant*). *La cançó es cantada* (participi passiu: *cantada*).

El participi actiu s'indica en Esperanto ab les partícules *int*, *ant*, *ont*, segons que l'acció sia *passada*, *present* o *futura* respectivament.

El participi passiu s'indica ab les termina-

cions *it*, *at*, *ot*, segons també que respectivament l'acció sia *passada*, *present* o *futura*.

Terminació gramatical substantiva o adjectiva. (La terminació adverbial *e* la veurèm a l'estudiar l'adverbi.)

La terminació substantiva o darrera del participi actiu ens indica l'individu qui fa l'acció expressada pel verb. Ex.: *Elpensi*, inventar; *elpensinto*, un inventor (que ha inventat); *elpensanto*, un inventor (qu'està inventant); *elpensonto*, un inventor (que inventarà). — El participi actiu ab terminació substantiva, o més clar, les terminacions *into*, *anto*, *onto*, són usades pera expressar l'individu qui fa l'acció *circumstancialment*, en oposició a la terminació *isto*, que'ns expressa l'individu qui la fa per professió, per ofici, per habitut. Ex.: *Doktor Zamenhof estas elpensinto*, el doctor Zamenhof es un inventor. (Aqui dihèm *elpensinto* perquè fou circumstancialment qu'ell inventà la llengua Esperanto, perquè no es sa professió la d'inventar; y dihèm precisament *into* y no *anto* ni *onto*, perquè ja l'ha inventada la seva llengua.) *Edisson esta elpensisto*, Edisson es un inventor. (Aqui dihèm *elpensisto*, perquè'l fer invents constitueix la professió a que's dedica habitualment aquest sabi.) — *Juĝi*, jutjar; *juĝinto*, un jurat (que ha jutjat); *juĝanto*, un jurat (que jutja); *juĝonto*, un jurat (que jutjarà); *juĝisto*, un jutge.

La terminació *o* darrera del participi passiu ens indica'l substantiu qui reb l'acció expressada pel verb. Ex.: *Juĝito*, un qui ha estat jutgat; *juĝato*, un qu'es jutjat; *juĝoto*, un que serà jutjat. Els participis ab terminació *o* se declinen y fan plural com els substantius.

La terminació adjectiva *a* darrera del participi, fa expressar a aquest l'acció purament verbal. L'us d'aquella terminació es lògich per quant el participi en aquest cas qualifica verdaderament al subjecte qui l'acompanya. — El participi ab la terminació *a* serveix pera formar els temps compostos dels verbs. Els temps compostos de la veu activa's fan ab el verb substantiu *esti* y el participi actiu del verb que's conjuga. «La veu passiva's fa ab la combinació del verb (ésser, estar, haver) *esti*, y el participi present o passat del verb passiu donat.» (Gram. Fon. Zam.) (Regla 6.ª) — Els participis ab terminació *a*

se declinen y fan plural com els adjectius.

El fet de qu'en Esperanto'ls participis tinguin tres temps pera cada forma, y no un sol com en nostra llengua (*cantant* (actiu), *cantat* (passiu); *rihent* (ac.), *rigut* (pas.); *sor-tint* (ac.), *sortit* (pas.), permet una serie de combinacions ab els diferents temps del verb *esti*, qui expressen simplement multitud

d'idees que'ns obliguen a nosaltres a voltes a fer llarchs circumloquis.

La exposició de la conjugació dels temps compostos de la veu activa y la de la veu passiva, donarà una idea més clara de l'us dels participis que tota explicació.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

Ni el govern sab quánt li queda de vida, ni Barcelona sab qui serà alcalde, ni Catalunya sab quàn acabarà la injusta persecució de que se la fa víctima. Però nosaltres que som tan sabis, podèm augurar que'l govern qui succeheixi a l'actual serà encara més dolent, que'l nou batlle de reyal ordre farà les mateixes etzegallades d'idem que'ls seus antecessors, y que Catalunya no morirà, encara que tots els seus enemichs s'acoblin pera matarla. No's queixin els lectors de nostra informació política; podrà ésser breu, però també es substanciosa.

Ara lo qu'es de pronòstichs no'n sabèm pas fer, car may hem tirat pera profetes; no ho sabèm quàn plourà, però lo que podèm remarcar es que cada dia està més núvol.

Una pila de periòdichs de Barcelona parlen aquest dies del *repúblicano* (?) Lerroix. Fins hi ha un periòdich que ha publicat l'auca del diputat anti-solidari. Llàstima de tinta y pal per qui encara serveix pera treure al *diputado obrero* del no res en qu'està *sumit* d'ençà de la gran palliça del 20 de maig. JOVENTUT parlarà extensament del *gran retòrich* pel mes de novembre, si en aytal diada l'hi agafa'l rampell de dedicar un número extraordinari als *morts*.

Com dihèm en altre lloch, dintre poch dies nostre benvolgut company de redacció en F. Pujulà y Vallès se dirigirà a Ginebra pera pendre part en el 2.^{on} Congrés Esperantista qui promet revestir excepcional importancia. Esperèm que nostres lectors veurán ab gust les cròniques que'ns enviarà nostre estimat amich, qui a més de la representació de JOVENTUT, ostentará, entre altres, la de la societat «*Espero Kataluna*», de Barcelona, y la del grupo esperantista de Sarrià «*Kvar Dikstrekoj*». Al meteix temps aprofitará la ocasió pera fer propaganda catalanista entre les moltes notabilitats de tots els paisos que hi concorrerán.

Ab brillantíssima concurrencia's celebra ren a la tarda del dimecres de la setmana passada'ls Jochs Florals organitzats per la societat «*Gent Nova*», de Badalona, en el local del teatre Espanyol de dita ciutat.

Llegí un hermós y eloqüent discurs el president del Consistori en S. Gubern, essent interromput varies vegades durant la lectura y fortament aplaudit al final.

Fou guanyador de la Flor Natural l'Eduard Girbal y Jaume ab l'aplech de tretze composicions qui porten el nom de *Mediterrànies*, nomenant Reyna de la Festa a la senyora na Maria del Pilar, Coll de Plaja.

Obtingué la viola d'argent en Joan Llongueras ab la poesia *Eucarístiques*.

Una ovació delirant setributá a n'en Lluís Manau y Avellanet, qui actualment se troba empresonat, quan se digué qui era guanyador del segon accésit al premi seté per sa poesia *Animes llures*.

Finalisá l'acte ab un notable discurs llegit d'en Pous y Pagés.

El dimecres de la setmana passada, dia 15, va celebrarse en el teatre del Bosch un concert extraordinari a càrrech de l'Orfeó Gracienc, prenenthi part les tres seccions de senyoretas, homes y noys dirigits per en Joan Balcells. El programa estava format en la primera part per *Vollant la Senyera* (Himne de l'«Orfeó»), Balcells; *Serenata*, Otto; *Els tres tambors*, Lambert; *Les flors de maig*, Clavé; *Negra sombra*, Montes; *Brindis* (estrena), Mozart; *La mort de l'escolà*, Nicolau; *Les ginesteres*, Balcells; y en la segona part: *Cançó de noys*, Grieg; *Els xiquets de Valls* (1.ª audició), Clavé; *Cançó de filadores*, Wagner; *Les ballades de Lormont* (1.ª audició), C. Frank; *La gata y en Belitre*, Balcells; *El Mestre* (estrena), Pecanins; y *Patria nova*, Grieg. Totes les composicions foren ben interpretades y algunes d'elles meresque'ls honors de la repetició. El nombrós públich qui omplena'l local aplaudi xardorosament als executants y al senyor Balcells qui demostrá una vegada més ses brillants condicions de mestre concertador.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLOS DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULÁ y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLES
— DE —
STOVAINE
BILLON

Pera
les AFECCIONS
de la Boca
Garganta
— y —
Estòmach

Diposiariis y
representants
a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

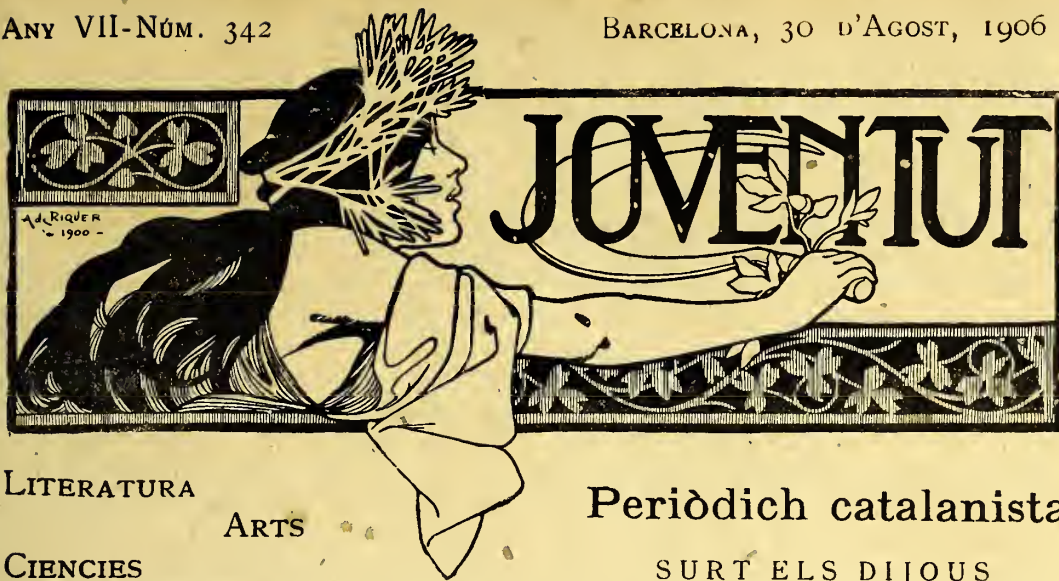
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius Gener. — Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

De solidaritat, per J. Mora y Castellà.— Cròniques de París, per F. Pujulà y Vallès.— Repòs, per Antòn Busquets y Punset.— Sonets, per Stechetti y José M.ª Heredia, traducció de Ramón E. Bassegoda.— De llengua catalana: Lluissors-espill, per Benet R. Barrios.— Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas.— Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès.— Noves.

quarterat l'ordre juridich, tambalejantse les garanties individuals, base sobre la que, deuen assentarse'ls fonaments de la vera democràcia, cal obrirlos els ulls, evidenciantlos que tots els arguments que fins avuy s'han oposat a aquest sentiment de la propria dignitat, de la dignitat de tots els catalans, en llur doble condició d'home y ciutadà, són ben vulnerables, si es que no ofereixen tot llur cos al desnú, *blanch* ben segur fins pera'l més inhàbil tirador.

DE SOLIDARITAT

La Solidaritat, com tots els moviments col·lectius qui, sintetisant una comú aspiració, trevallen pera resòldrela en sentit determinat, ha sigut escomesa ab arguments, si respectables alguns, per ésser fills de modalitats psicològiques contraries a n'aquest moviment, despreciables molts d'ells, alhora que per la misèria biològica social que argüeixen, per la forma barrohera, personal y sectària ab qui revesteixen llurs falses premises.

No serèm nosaltres qui estenguèm el braç pera enrobustir a adversaris d'aquesta mena. Fins la fera d'instints més perversos no passa de curiositat zoològica ben poch temible quan ab bramuls d'impotència desfoga sos instints en el buyt, emprèsonada entre maciços barrots de ferre.

Però als qui pertanyen al primer grup, al qui, després de fets ben recents, no veuen encara en perill les llibertats públiques, es-

«Asi como en aritmética es imposible sumar cantidades heterogéneas, únicamente se pueden, en política, sumar cantidades homogéneas, y de estas cantidades no está por cierto formada la Solidaridad Catalana.»

Sembla un argument y es un groller sofisma. Vegemho. La Solidaritat Catalana està formada per elements heterogenis. *Relativè*, concedeixo; *esencialitèr*, nego. No són essencialment heterogenis, puig per sobre les diferències polítiques y fins religioses que'ls divideixen, són fills d'una meteixa mare, senten per un igual, enfront d'una lley maestra, llurs drets d'home y ciutadà, befats, y en nom de les llibertats públiques, del dret y de les garanties individuals, posen en pràctica la lley de la cohesió qui, unint sense

confondre, enforçeix y fins a voltes fa invulnerables cossos individualment febles.

Pot oposarse a aytals *antisolideodaris* (paraula bojament aplaudida per una multitud qui no sapigué desentranyarhi la barrohera calumnia llençada contra homes qui porten tota una vida esmerçada en la predicació de la llibertat de consciència), pot oposarse, repetim, un argument *ad hominem*, d'actualitat, incontrovertible. Acaba d'èsser victima de la famosa lley de jurisdiccions un home, director d'un popular setmanari qui veu la llum pública a Barcelona. La premsa tota, tant la qui afirma que tota autoritat ve de Deu, com la qui nega tota autoritat, font del privilegi, acaba de *solideodarse!* pera que prevalesquin els furs d'aquella llibertat que avans esmentavem. ¿En què's distingeix aquesta solidaritat de la primera? ¿Per què, donchs, s'abraça aquesta ab entusiasme, y's combat a aquella ab armes posades al servey de tota mena de passions desordenades? ¿Qui, després de lleuger anàlisis, no atinarà ab la resposta? Les meteixes relacions comercials, la vida tota, ¿no fóra un impossible metafisich sens aquesta solidaritat d'interessos enfront de l'antisolidaritat d'idees y creences?

«¿Por qué no surgió la solidaridad (suprimim els adjectius) cuando las guerras coloniales, ó al promulgarse la ley de represión del anarquismo, ó al ser don Francisco Ferrer, fundador de la Escuela Moderna, objeto de persecución?...»

Es trist tenir de concedir prerrogatives d'argument a aytals rahons de *peu de banch*. Anèm a pams. Respeçte al primer extrèm, y deixant apart lo sensible qu'es tenir de recordar a l'autor d'eixos arguments que'ls grans moviments colectius com les revolucions, sorgeixen espontaniament malgrat entrellurs impulsius elements hi hagi algún Gambetta (d'estar per casa) qui ab el foch de sa eloqüència puguí, en hora determinada, incendiar per sos quatre costats una ciutat populosa, y que per lo meteix es *solideodari* y antidemocràtich llençar foribond anatema contra'ls qui en altres circumstancies haguesin pogut organisar no ja una revolució, sinó una senzilla conjunció de forces, es indubtable que la opinió d'aleshores, condormida per la buyda xerrameca de falsos patriotes, esperançada ab els antecedents d'una histo-

ria d'aventures sortoses, enlluernada ab la visió afalagadora de la ocupació triomfal del Capitoli de Washington, y alternant ab llurs crits de joia, barrohers adjectius contra qui accentuava ses prèdiques d'amor a l'autonomia, es indubtable, repetim, que l'ànima nacional sortejada en aquest sentit, hi creya encara en la pròxima futura regeneració de la Patria, ¿y havia d'èsser després a correccuyta, ab la dolorosa lacitut encara de la llastimosa desfeta, quan havia de sorgir la Solidaritat Catalana? ¿No es ara, esborrades aquelles llegendes, educada la opinió en altre sentit, ocasió molt més oportuna, ab procediments nous, ben nous, de probarla la regeneració de la Patria?

¿Es, potser, que'l qui cau en error social ha de portar el *lasciate ogni speranza* sobre son front eternalment? ¿Hónt es, si no, el baptisme d'aquest pecat original de la nova religió *antisolideodaria*?

Y per lo que's refereix a la lley de repressió de l'anarquisme, com a la persecució de que sembla es objecte la Escola Moderna, ¿són aquests problemes a resoldre, ideals de totes y cada una de les fraccions politiques qui integren la Solidaritat Catalana?

Y si no ho són, ¿per què han de barrejarshi? ¿Es per ventura Solidaritat, avuy per avuy... un partit ni tan sols un organisme perfet?

Fóra inacabable escoltar les mil suposicions fantasioses que aquest patriòtich moviment ha engendrat y les, moltes d'elles, injustes reticencies, o atachs injuriosos contra les personalitats més significades qui l'integren, proba inequívoca de sa virtualitat; però encara que llurs fantasioses suposicions fossin realitats abrumadores, encara que'ls arguments qu'hem pretengut desvirtuar fossin d'una llògica aclaparadora, n'hi oposariem d'altres de superior importancia, d'aquells en quins el sofisma, l'error y la mala fe s'hi estellen, car són nats de la realitat objectiva dels fets.

La Solidaritat ha arrencat d'un gran pensador, quefe d'una colectivitat politica importantissima, una veritat greu: l'afirmació de que sols la cooperació y cohesió de totes les classes socials, ab compenetració intensissima d'aspiracions, poden fer sòlides, llògiques y efectives les llibertats arrencades d'un estat imprevisor y infecond mitjançant la revolu-

ció. Y aquesta veritat, predicada arreu y sempre pel nacionalisme català, serà indubtablement la brújola qui orienti a forces numèricament poderoses, d'una manera dreturera, vers el nord de llurs reivindicacions llibertadores. Ella ha evidenciat al món enter que'l poble català sab oblidar accidentals diferències pera, ab procediments practicats pels pobles més lliures del món, conquerir suprems interessos; ella ha interessat a la causa de Catalunya, qui es causa de dignitat y llibertat, a molts homes inconscientment a ella indiferents; ella ha orientat el platonisme reflexiu dels uns y l'impulsiu aixelabrament dels altres, sense renunciaments ni supremacies, vers el camí de la emancipació social, política y econòmica; ella, unint les activitats isolades ha augmentat ja, totjust en son període de gestació, el patrimoni social; ella, acoblant aquestes individuals energies en unitat d'esforços, ha posat un fre a les plomes enverinades per la febre de l'odi y les passions insanes; ella es avuy la més oviradora esperança pera resoldre'ls conflictes patriòtics, econòmich y polítich que'ns esquarteren; ella es el sol de llibertat qui matarà d'insolació a sos enemichs, qui enllumenarà tantes tenebres, donant a nostra Patria dies de glòria y de grandesa.

J. MORA Y CASTELLA

Mataró, 18 agost 1906.

CRÓNIQUES DE PARÍS

A TRAVERS DEL DIALEG

—Esperèu una miqueta a que'm torni a ficar al llit. Ja vos dirè: ara!

—No vos amohinèu per mi.

—No, no; si es per por de la corrent d'ayre... Aral

—(Entrant.) *Bon jour, monsieur! (Tancant.)* Quines hores d'èsser al llit!

—Y vós quines hores de venir. Això ja m'ho pensava que acabariau per despertarme un dia.

—¿Y no per venir avans de que vos fiquèu al llit?! ¿Per què? Però això serà'l dia que no haguèu de xerrarho en una crònica.

—*Oh mon Dieu!* Aquestes coses no tenen cap transcendència en la vida y no se'n ha de parlar més de lo que's parla de ies vegades

que un se talla les ungles o encaixa ab un amich. No obstant, no estaria de més a Barcelona parlar d'aquestes coses sempre, fins que les arribèssim a trobar banals y vulgars enlloch de pecadores.

—¿Aixi estàn allà abaix?

—No obstant, no vos feu ilusions: se *peca* molt.

—Si, vaja, passa com aquí a França ab la religió, que tothòm ne parla mal però li fan la vida.

—*C'est çal (Pausa.)*

—¿Me permetèu asseurem sobre'l llit? Tèniu totes les cadires ocupades.

—*Mais oui! Voilà...!*

—Però nó creguèu que això hagi de durar gayre. Vos heu d'aixecar tot seguit.

—A la una... a les dues...!

—Espereu vos. Primer vos haig de fer una confidència.

—Vinga. Y si volèu apoyar el cap en el coixi pera ferla millor, vós meteixa.

—No cal.

—*Comme vous voudrais!... Faites attention* al colze!

—*Pardon!* Donchs es el cas qu'estich força intrigada. ¿Es o no es veritat que hi ha una ciència més enllà de totes les ciències conegudes?

—¿Dièu que...?

—Mirèu, estich ab un cap com un tabal de tant sentir parlar de magos, y adivins, y *flayradors*, y sacerdots indis... y cosa estranya, no puch acabar de comprendre còm tota aquesta mena de gent exòtica d'exòtiques religions s'hagin posat en moviment precisament pera trobar el cadavre d'un sacerdot catòlich desaparegut.

—No es pas entre ells que's moceguen!

—Còm! ¿Es qu'es fals tot això?

—No; hi ha un fons de veritat en tot això. Aixi com hi ha un fons de veritat en el catolicisme hi es en les pràctiques indies. Solsament que allò qu'es precisament la veritat, no es pas més religiós que científich. Y aixi com el fer el bè, aymar y aspirar a quelcòm de superior es humà, ho trobèu per tot y els mercaders d'aquí ens ho venen com a específich propri d'ells, aixi el buscar pistes es un ofici indi qui passa de pares a fills, que per medi de la observació, l'estudi y el dedicarshi constantment arriba a donar re-

sultats prodigiosos, y que aquests quatre mercaders estrangers ens volen donar com a específich de sa religió, creyentse ab el dret d'espataarrarnos.

—*Comment?*

—...*de nous épater*, sols perque hân atravessat el canal de Suez.

—*Alors*, ¿tot això que reconten els diaris d'aquests adivins, es fals?

—No vos vull pas donar la pindola tota agra: Si, es fals, però remarquéu ab quina lleu ironia ne parlen vostres periodistes.

—*Oh la moquerie parisienne!*

—May sabèu si afirmen o neguen, si creuen o no creuen. Saben nadar y guardar la roba, que dihém *chez nous*.

—En resúm, donchs, la ciencia dels esperits existeix, y els mercaders que hi negocien també.

—No sé pas d'ahónt heu tret aquest resúm, però potser tinguéu rahó.

—En fi; ara ja estich tranquila. Jo sóch així; he tingut molts amichs y de cada un d'ells n'he après una cosa o altra.

—Si són com les que aprenèu de mi!

—Un amich metge m'explicà tots els procediments expeditius, desde aquell qui consisteix en fer sortir al futur ciutadà a copí de gel sobre la panxa de la pacienta, procediment del *glacier*, fins al de la burxada, o sia'l procediment de...

—...de buròt.

—Un altre amich *peintre*'m va ensenyar a trevallar els *lavats*.

—No deuria pas ésser de Montmartre.

—¿Per qué?

—Perque acostumen a no rentarse may.

—Teniu molt mal despertar!! Un altre amich *arquitecte*'m va fer apendre la lley de les resistències.

—Escoltèu, ¿no heu pas tingut cap amich banquer que vos ensenyés a fer rals?

—¿Rals?

—Peces de vinticinch céntims, d'això de níquel que gastèu per aquí...

—No, ab aqueixos no més m'he preocupat de férloshi gastar els *lluisos*.

—Vaja, vós sôu com una mena de bandit espanyol.

—*Monsieur!!!*

—D'aquells qui prenien l'or als rics y el donaven als pobres.

—¿Dihèu *qui prenien?* ¿Ja no succeheix això tan novelesch?

—*C'est drôle comme tout passe!* Ara, fins... les noveles *se passent* al revés!

—Bé, bé, au, lleuevos, qu'hem d'anar a recorre magatzems.

—¿Qu'estèu de compres?

—¿Que no vos recordèu que varem quedar així?

—Teniu rahó! Feume lloch. (*Me llevo.*)

—Apa, y mentres tant m'estocarè una mica, car ab la pressa de venir he oblidat d'enrogirme'l llabis y ennegirme'ls ulls.

—Feu sense compliments; mirèu, passèu a la cambra del costat, al meu estudi y emmiralleuvos en el gros espill.

—*Solsament* qu'he oblidat també'l saquet de mà y no porto'ls llapiç; m'haurèu de deixar...

—¿Color al oli? Preneulo.

—No *blaguèu*. Els llapiç que vós gastèu pera fer comedia.

—Ah, teniu rahó! Els llapiç immortals qui serviren pera enrogir els llabis y fer esdevenir somniadors els ulls de don Rafel Vallés y Roderich.

—Això meteix.

—Són en aquell estutxet ab tots els *affaires* necessaris.

—(*Pintantse.*) ¿No's pinten vostres dónes?

—Se pinten soles pera fer la mosca morta.

—¿Devèu trobar estranya nostra costúm?

—Gens.

—Ah! Jo'm creya, ho havia sentit a dir, que això vos feya fàstich.

—Psè! M'es indiferent!

—Deuria agradarvos. Ens pintèm els ulls y ja ho veyèu, no arribèm pas a fernos els traus blaus que's feyen les egipcies fins els polços. No cal, donchs, espantarse.

—Es clar que no!

—Després, en secret, com que'ls nostrès ulls són morts, necessitèm quelcòm que'ls faci ressortir, que'ls hi dongui una mirada...

—Assessina!?

—¿He? ¿Qué?

—No res; una mirada de... glavi.

—Ah, *oui, c'est ça!* Els nostres llabis són pàlits y necessitèm donalshi sang. ¿Es que per ventura no s'ha d'agrarir a les dónes qui's troben pel carrer que s'hagin hermozejat avans de sortir de casa, que hagin ama-

gat tot quant tenen de lletj y enlletgidor y se'ns presentin agradables?

—Sobre tot tractantse de les qui's troben pel carrer.

—Y de les dònes de casa!

—No diré que no, per fervos plaher.

—Mireume. ¿No es veritat que ara així els meus llabis... parlen?

—*Mon Dieu!* Ja no serien de dòna!

—Ara heu dit una banalitat creyent fer un jòch d'idees!

—*Merci... y au revoir.*

—Au, au, anèm, ja qu'estèu vestit!... *Tiens!* Vós ahir vareu passejar ab una *femme!*

—¿Ab que m'ho heu conegut?

—Ab que portèu una sabata ab polç y l'altra sense.

—Té rahó que m'haig de respallar... Però escoltèu; la vostra observació no acabo de compèndrela.

—Ben clar; el ròssech de la faldilla neteja la sabata del seu costat quan fa bon temps, y la embruta més si ha plogut. Com que ahir no plogué y duyèu una sabata sense polç...

—Molt bè, *madame*; serviriau pera *professor indi*... Y a propòsit, ¿qui no vos diu que ahir vaig passejarme ab el capellà desaparegut?

—*Tiens!* No hi havia caygut en que això fóra possible!

—Però en el meu cas, *madame*, *soyez tranquille.*

—*Je l'espère...* Au, ¿anèm?

—Anèm! (*Camina que caminaràs arribèm a un gran magatzèm.*)

—¿Entremhi?

—Entremhi!... Quanta gent! Quantes dònes entorn dels taulells remenant la seda, els mocadors, les cintes, els sotafaldes...!!

—¿Volèu dir les compradores?

—Sí.

—Ah, mireules bé. Són les dònes d'un sol home, les bones, les dònes de sa casa! Mireules bé ab quin afany, ab quin esguart ple d'avaricia, de desitjos, d'ambicions, regiren tots aquells parrachs. ¿Per què? Pera fer a la fi lo que nosaltres; pera hermojarse, pera embellirse, pera esdevenir desitjables... Es el nostre destí de dònes!

—Si que vos feu ben poca cosa!

—Al contrari, *mon ami*. Això renova la humanitat.

—Poca cosa se vos ha d'agrahir!

—Pessimista!... Mireules, són com nosaltres, volen lo que nosaltres, aspiren a lo que nosaltres, sols qu'elles, més egoistes, no's donen; se limiten a fer nèixer el desitj.

—Vaja, que sòu molt dolentotes.

—No pas totes, *n'est ce pas?* Y observèu còm les entebanen. Tot això que veyèu que remenen són nomenats *retalls*, *saldos*, etc. Donchs bè, aquests retalls els fan de bon demati, de les peces senceres els dependents. La *ocasió* fa que elles ho comprin, altrament no ho demanarien. Se creuen beneficiar y surten enganyades, perque compren lo que no haurien comprat y ho paguen més car que si no fossin *retalls*, *saldos*, etc.

—Si que són murrís els comerciants!

—Després elles arriben a casa seva y els hi ensenyen als marits la ganga...

—¿Deyeu, *madame?*

—Veusaquí un altre enganyat qui paga ben inconscientment y sense fruhir el goig de ferho... Ses dònes els hi diuen: *mon vieux*, t'ha sortit ben acomodo; si l'hagués hagut de mercar en una altra ocasió!...

—Al menys vosaltres!...

—Nosaltres dihèm: Compreume un tratjo!

—*Madame!*

—Es un dir. Y vós que'l paguèu, ho feu perque volèu y no perque vos hagi sortit més a barato comprarlo. ¿M'entenèu?

—Si, vaja, en el fons sòu més honrades.

—Oh, *toujours* aquesta paraula!

—*Parbleu!* Donchs sòu més... *daixones*, si ho preferiu!!

—Teniu el caràcter massa viu. No se vos pot pas avisar! Però no hem vingut pas a discutir, sinó a veure les dependentes.

—N'hi han moltes.

—Sí. Mireules! ¿Les veyèu totes vestides de negre y pàlides? Tot el dia estàn aferrades a la tasca. Dotzé hores de treball!

—Però són lliures, dignament lliures. Elles guanyen son jornal...

—De tot ne dihèu llibertat! No més perque ja suposèu que una dòna no s'ha d'ajeure sobre un llit, ja piquèu de mans y dihèu: es lliure; es lliure; està regenerada!...

—Y donchs?

—Que té de més abraçarse a un home...

—Es *sale* això, *madame!*

—Còm! ¿No serà tant o més *sale* passar-

se'l dia emprobant sabates a peus suhats y pudents?

—Vós *envisagèu* les coses desde un punt de vista especial.

—Y vós desde un punt de vista *tout à fait* moral. *Fichez moi la paix* ab la vostra moral. Es a aquell que quan presta un servey als altres ho fa voluntariament, a l'únich qui podèm nomenar lliure.

—Rediable, sabèu més sociologia qu'en Jaurès! ¿Però es que *vosaltres ho feu* voluntariament?

—Y es clar! Desde'l moment que podriem cusir o fer ganxet, es ben bé perque la vocació'ns crida.

—Endevant, endevant, aneuos explicant, que m'agrada.

—Però jo vull que tinguéu rahò. Donchs bè, en aquest cas, tinguéu present que totes aquestes *demoiselles* qui veyèu per aquí no són precisament primeres combregantes, ni molt menys.

—Ah! *¿Et comme c'est que ça s'passe?*

—La necessitat *mon ami*. Y quan no això, el medi, l'ambient.

—Diguèu, diguèu.

—¿Sabèu còm arriben aquestes *demoiselles* a París? Car el vuytanta per cent no són de la vila.

—Deuen arribar ab el tren.

—Arriben pobres y miserables, ab el cap ple de ilusions y la bossa buyda.

—Són molts els qui porten aquest equipatge.

—Si coneixen l'ofici o són maquetes y complauen a l'encarregat, troben tòt seguit colocació.

—Sembla que no hi donèu cap importancia a allò de complaure a l'encarregat!

—¿Y vós si? No la tèt pas. No es pas cap mal. No se les menja pas l'encarregat!

—¿Y la dignitat?

—Uy que mirèu prim! En primer lloch, això de la dignitat són romanços; no he vist may cap dòna que s'indignès, *de debò* s'entèn, al sapiguer qu'es desitjada. Y si no fos així, quan s'arriba del troç, no s'es tan sensible ni minucios com suposèu.

—Ja veig que no sòu demòcratal

—¿Qui, jo? Jo no sòch res!

—Si, *madame*, vós sòu un aucellet saltinayre.

—Potser si. Tornant a *nos moulons*, ja tenim la noya colocada. ¿Y què?

—Ja es tan lliure com un home, com un jove...

—Absolutament lliure; y per això, com que les dues y mitja o tres pessetes que cobra de jornal no li arriben pera la *chambrette* y els àpats de cada dia, té la llibertat de fer societat ab el primer *quidam*...

—¿També'l sabèu aquest mot?

—Ab el primer *quidam* qui troba per'ajudarla a trampejar la setmana, o pera durla'ls diumenges a passejar en ase per *Robinson*.

—En resùm, *madame*...

—En resùm, vegèu còm a la fi, la qui més, la qui menys fa, lo que *nosaltres*, y *nosaltres* som les úniques qui estèm sobre'l verdader camí de la llibertat y de la dignitat. Amor es nostra divisa y ab ella regnèm.

—*Madame*, reparèu qu'es tart.

—¿Me donèu la rahò?

—Vós os ho mereixèu tot!!

—Donchs així ja estich satisfeta. Mes si volèu, demà vos farè coneixe les intellectuals, les taquilleres del metropolità, pobres enterrades en vida, les acomodadores dels teatres fastigoses y malhumorades, les cobradores de cadires...

—*Madame*, no es pas possible. Demà *je quitte* París, camí de Ginebra y de Milà.

—¿Estarèu gayre temps fóra?!

—Quinze dies no més.

—Emmeneume! Tinch desitjos de menjar un arroç a la milanesa en la meteixa deù, perque aquí a París, això y els macarrons a la italiana'ls fan molt malament.

—Y a fe que això dels macarrons ningú ho creuria; n'es la terra, *madame!*

—Y voldria preguntar a Ginebra si es veritat allò de la poma d'en Guillèm Tell. Còm passen els temps! Ara ja no n'hi han de Guillems Tells qui facin actes tan braus!

—Però n'hi han qui fan versos, qu'es pitjor encara!

—¿Dihèu?...

—No res; que vos emmeno, però ab la condició que no heu de dir ni un mot en tòt el camí.

—Y això!

—Senzillament: perque no vos entendria, car se tracta d'un Congrès de llengua internacional.

—¿Llengua internacional? *Mon Dieu!* Si no n'hi ha d'altra que ho sia més que la francesa! *Regardez!*

—Oh, *fermez la bouche, madame!*

—*Alors, està sentit, ¿veritat?*

—Si; demà a les nou siguèu a la estació ab vostre equipatge. Procurèu no portar excés. Vosaltres ab els tratjos y barrets...!

—No tingueu por. Fins a demà!

—Fins a demà, *madame!* *Au revoir!*...

—*Y merci!*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, agost de 1906

REPÓS

A n'en Lluís Via

Com un tudó qui para'l vol pera contemplar la riolera Vall d'Hostoles, el Santuari de la Mare de Deu de La Salut reposa a l'estrep de la turonada, contrafort de les serres del Collçacabra, comarca accidentada qui ab les Guilleries forma'l reclòs més pintoresch de Catalunya. Ab la montanya de Santa Cecília s'embranquen germanivolament, temeroses de confondres ab les abruptes de Portabarrada y la del Far, miradors incomparables, sobre tot la derrera qui apar talment una nau capbuçada bogant entre l'esplèndit mar de rica vegetació qui ajuda a cloure'l vell Montseny quina cabellera de boscos van xollant els carboners y llenyatayres, deixantli nua la testa qui a la tardor se cobreix ab altra cabellera blanquíssima que senyoreja fins que a la primavera li xuclen els rierons y torrentars pera engroixir als rius qui aporten doble tribut al mar.

Quan el poeta hi arribà, la ermita rebia'ls últims petons del sol ponent, y convidava a un repòs de llarch temps anyorat. Una dolça quietut regnava en ella. Les remors del capvespre eren ofegades per les esquelles dels remats, per les lluyanes converses dels pagesos al troç y per una que altra tonada que'l traginer solitari esgranava, seguint als matxos, per les altures. El poeta'n quedà prenat, y's prometé a més de la salut del cos, que curós cercava, la de l'esperit força inquiet per les lluytes incessants en aquella ciutat xucladora d'energies. Els goços de l'ermità, guardians fidels, el reberen con-

fiats, fentli festes com que fos conegut de sempre; no la feyen pas a tots els pelegrins aytal rebuda; hi endevinaven en el nou arribat un bon company, y a n'ell li semblà com que se li oferissin pels passeigs solitaris, quan aniria a sobtar la grandesa d'aquells llochs esplèndits. Tot l'encoratjava, y benehia als amichs qui l'havien empès cap a n'aquell reposador qui de bell començ ja estimava.

Prengué possessió de la celda; una cambra força espayosa qui guaytava a llevant. Quan hi entrà, encara la ermitana l'agènçava cuydadosament: parant el llit de fusta negra, a l'extendre'ls llençols el sobtà una flayra de bugada que de molt temps no havia pas sentit. Se trobà reconfortat, y feu més animós la tasca de treure la roba deson port y colocala; després s'arranjà la tauleta d'estudi: hi encastellà'ls llibres, y en el pany de paret frontal hi apuntà alguna fotografia entre facsimils d'algún quadro predilecte. Li atrapà la fosca, qui ja emmantellava la terra. Baixà a la cuynaça ahont hi cremava de bo la llar; ab tot y ésser al pich de l'estiu, feya de bon aguantar la escalforeta. Li va fer certa ilusió a n'ell, y cercà lloch entre la bona gent qui el rebé de grat. La conversa agradosa-ment teixida de relats curiosos, dominava al poeta. Aquella caça del senglà contada per l'hereu Suy, el feya glatir de desitj per presenciarme una; la estossada dels lladregots al Clot de Papalló, l'esborronà, barbrament recordada pel guardabosch de Pruyt; l'estimament de la vacada empesà pels llops als relleixos de Tavertet, li feu doble emoció d'horror; y per fi, la rondalla de les gojes de Lloret salvatge li atemperà l'estat d'anim. Aquella Giralta somniosa qui sempre filava vora'l Ter el deixà captiu. Oh! y de la manera còm la pintava l'aplegador de La Salut, un vellet secardi qui ostentava ab cert orgull un gollich com una trumfa mitjancera. Pensanthi, el bon aplegador se mirava a la pubilla de Masdevall, una minyona jova qui seya prop del poeta.

—Hi tenia una bella retirança ab tu, *Daldeta*, la pobra Giralta filadora.

—Ay! ¿Volèu dir, Andreu?

—Oydà! Com jo ho dich!... Si, si: els meiteixos uys; els cabeys igols; la cara... tot, tot. —

Y n'era de bonica la pubilla de Masdevall! Havia anat a La Salut pera donar mercès a la Verge qui l'havia lliurada d'un mal pas. Bé ho explicava prou ella meteixa.

— Venia de veure a la pobra masovera de Cugolls, malalta de qui sab còm, y al ser a les envistes de Marbulenya m'atrapà la carreta; anava de buyt, y el bo d'en Francesch va convidàm a pujar. — Tant meteix arribaràs més reposada. — No m'ho vaig pas fer repetir: a dalt falta gent; ja hi tenia un galant seti: un sach de llana tosa de nou qui encara feya tuf de les xayes. M'hi vaig ben aclofar, escoltant la conversa del bon home. Còm va anar, no ho sé del cert; jo conto qu'era al fer camí al senyor metge qui passava ab l'euga; lo cert es que la carreta rodolà magera avall; y jo'm vaig trobar sota. A no ser la Mare de Deu de La Salut, havia d'eixirne esclafada. Oh! si! Però gracia a Deu la sola reliquia que'n guardo es la coixera de la cama esquerra. —

Y se la guaytava ab certa conformació.

— Bé: no't donga mal temps; el teu pare hi posarà una picoçada més d'unces y serà igol que l'atra. No'n farà atre estat el minyo que't vulga.

— No hi ha que pensarhi, per ara, ab això; y con arribi l'hora ja veuré si el pretendent se casa ab mi o ab les unces. —

El poeta va alçarse contrariat. Aquella conversa anava per mals viaranyes. Tota la simpatia que habia sentit per l'aplegador, se'n anà en orris. També'l refinament niuava entre'ls cors qu'ell creya del tot senzills. Aixi es que l'interés qui ja a la vista li despertà la pubilla, se tornà veneració. Endevinava en ella una ànima bona en sa senzillesa y sentia que s'hagués de contaminar ab esperits mesquins.

Faltava bona estona pel sopar, encara, y sorti cap al porxat qui a l'ensemps servia de menjador d'estiu. En aquell moment, la terra adormida de poch començava'l somni. Les febles remors de la nit acompanyaven al poeta en son col·loqui. Ja no's sentia tan sol com a l'arribada. Els amichs de per avall li havien pintat la montanya com a un cau de vicis y lletgeses, y per tant, hi arribà previngut disposantse a gosar del terror, allunyat un tant dels seus moradors; però ara palpava que no tot era malejat montanyes

amunt; hi havia gent bona també: la jove neta trobada en la cuynaça del Santuari n'era bona mostra. Oh! y no era pas cosa d'allunyarse d'ella sens intimarhi. Quan se disposava a cercar un pretext pera conversar, s'adonà que la cuyna s'anava buydant, y a corrúa feta la gent omplia la porxada. Li vingué ajustat per'aparellarse ab la *Daldeta* de Masdevall.

Li retragué la conversa de l'avi aplegador que donà motiu a la noya pera esplatjarse ab el foraster tan complert, tan galant ab ella.

— Si qu'es llàstima que s'haja de quedar sol ab sos pensaments. Vinguins a veure. Masdevall es al dret d'aquest turonell — y li signava entre'l tou de fosca. — S'hi conta una horeta curta, curta. Es una casa gran, gran. No es com les de ciutat, pro no hi manca ré, gracia a Deu; hi serà ben rebut, cregui.

— Li prometo venirhi; de temps no me'n faltarà pas, y pensi per altra part que res m'ha de distreure'l desitj de revéurela y fer més ampla coneixença.

— Ay, gracias. Ens sentirém força honrats. ¿Sent? Ja donen el senyal de seure a taula. ¿Què hi aném?

Nit enllà'l poeta tingué necessitat d'esplatjar sos pensaments. La cambra l'hi estretejava. Obri de bat a bat el finestral y encomanà a la naturalesa, qu'ell contemplava aclofada en la fosca, les seves gaubances y els seus neguits. No's trobava sol: altre esperit l'acompanyava en aquella solitut.

Quan clarejà vegé al lluny la blanca masia de Masdevall, banyantse ab les lluhissors d'un crepuscle ple de promeses.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

Estiu de 1906

SONETS

TRADUCCIONS

DE L'ITALIÀ STECHETTI

Es nostre sensualisme de bacant,
y l'èxtasis sentím del sant asceta
y s'hi troba, ja al màrtir, ja al profeta,
entre'ls qui al món cridèm: Avant, avant.

Se'ns veu ab flors y estrelles conversant,
y de nosaltres es l'amor consueta;
a l'artista tan sols, sols al poeta
son himne, el cor, deixa sentir vibrant

Oh banquers, oh adroguers, en poca cosa
nostres obres tinguéu, per jòch de nines,
may per comerç que cap moral suposal

Visquéu del frau, venèu vostres matzines,
però deixeunos preferir la rosa
al pebre y a les llaunes de sardines.

.*.*

Un s'hi sent tan bé a casa prop del foch;
mos peus demunt l'alfombra, assaboreixo
el gust de tallá un llibre poch a poch,
y a petits glops el meu café engoleixo.

Còm mon esment evoca en aquell lloch
la taleya del jornal còm repetexo,
baix, sols per mi meteix — un frèvol jòch —
feliç só ab mon secret, ho reconeixo!

Egoísta'm dius tu, tu a qui sustenta
la ciencia abstrusa d'apogemes sabis;
mentres menjant; vas tu, lletra d'imprenta,
contempla uns ulls, may causadors d'agravis,
qui'm són fidels, de serenó esplendent,
y així envejantme, molt serà, no acabis.

.*.*

Oh, bella, que tant vaig estimar,
de blancor cèrea, qual to pur no altera
may un somriure, que no sab plorar,
y, que sempre callada's dóna enteral

En va en sos ulls, mon cor, veure brillar
sols un llampech de voluptat espera,
en va he volgut son ànima trobar
en sos petons, que l'ànima no hi eral

Y quants cops, per mos braços ja cenyida,
ab eixa flama que mon cor devora,
he probat jo d'infondreli una vida.

Y en l'hora aquella, en que'l doló'ns acora,
quants de cops la meva ànima transida
malehí aqueix espectre iy m'enamora!

Era al cor de l'hivern, quan ens trobavem
aprop del foch tots dos arrecerats,
y del temps fent conversa, enrojolavem,
a tall de colegials enamorats.

Nostres esguards a dretes evitavem,
ella al brodat fixantlo, jo als cayrats,
y del cor els impulsos dominavem
molt millor que si fossim vigilats.

Y anava pensant jo: L'obra més bella
del geni donaria, ma sang tota,
sols un somriure seu pogués merèixer.

Y aquella cara, de blancor d'estrella,
demunt ma espatlla sento que s'acota
y'm diu: T'estimo ¿no m'ho sabs conèixer?

DE JOSÉ M.ª HEREDIA DE L'ACADEMIA FRANCESA
ANTONI Y CLEOPATRA

Plegats el dos amants, en la reyal terrassa,
dormir l'Egipte veyen dessota un cel cremant
y el riu qui vers Bubastis y Sais va devallant
per entre mitj del delta que noblement traspassa.

Y aquell romà, ahí altívol, sentí baix sa cuyraça
—soldat captiu que brechen els somnis d'un infant—
com defallint s'enfonsa, per dins son cor entrant,
la forma voluptuosa qu'enfollonit abraça.

Y ab cara esgroguehida, qu'emboyra'l fosch cabell,
se dóna ella al qui embriaguen perfums sense parell
ab encisera boca y ullades fatilleres.

Y l'inclit *imperator*, envers ella inclinat,
dintre aquells ulls qui brillen com cel, d'or constelat,
veu una mar immensa hont fugen les galeres.

VITRALLA

Ha vist eixa vitralla a dames y barons
coberts d'or y d'atzur, de flamejat y nacre,
ab caputxó o cimera, en cerimonia sacra,
sota una destra augusta, humils de genollons

Al corn o a la trompeta, honrant els seus blasons
responen, y ab la espasa, ja prompta a la massaca,
cami fan de Bissanci, o bé a Sant Joan d'Acre,
com surten a cacera ab sos fidels falcons.

Senyors y castellanés avuy fan altra vida,
als peus sos llebrers sopits, ré al món dels vius els crida,
badallen en l'estrado de marbre negre y blanch.

No veu, ni sent, ni guarda recort de cap batalla
avuy el senyó ilustre, de la més pura sang,
ni quant el rosó guayta obert en la vitralla.

RAMÓN E. BASSEGODA

DE LLENGUA CATALANA (1)

LLUISSORS — ESPILL

Quan jo estudiava a les clíniques de París havia intimat ab un intern de la enfermeria de la *Maison d'arrêt et correction de Saint-Lazare*, nat a Perpinyà, mes portat de petitet a la villa Lumière, al cervell d'Europa, com modestia apart alguns parisenchs se complauen en dirli. Ell no podia sostenir una conversa en català, y com la gran majoria dels francesos de tots els indrets de França, pera fervos pler vos diuen o escriuen mots en castellà. Ab l'amich Bouteil, que aixi's deya, remembrarem quan jo a l'edat de vuyt anys, en 1874, ani embarcat de Barcelona a Portvendres, aleshores estació cap de via de la companyia del *Midi*; la impressió que havia rebut passejant pels carrers, plens del llot de les inundacions del barri de Sant Serni de la ciutat de Tolosa; els trasbords dels trens motivats pels ponts trencats per les riudades; de la meva visita a Lourdes, aleshores un modestissim vilatge al qui la fe començava a amenar els devots.

No'ns havíem deturat a Perpinyà fins per l'agost de 1902, quan anarem a la Pica del Canigó; després pel novembre quan forem un dels quaranta qui assistirem als Jochs Florals de Sant Marti de Canigó, pera honrar al senyor Bisbe. En aquestes y altres excursions visitarem la encontrada, el sanatori tuberculós, avuy el Paradis dels Pirineus, administrat per un alemany, o sia'l Vernet. En l'aplech de la inauguració de les obres de restauració de l'abadia del Comte Guifre, coneguerem al bisbe gascó, fill de Simorre, intronizat a Perpinyà'l 22 de març de 1900, tan entusiasta catalanista; als senyors Payret, rector del Vernet, Castell, Cornellà y Vilafranche; mossén Falguière (qui, comissionat pel senyor Bisbe d'Elna, vingué a visitar a mossén Cinto malalt), etc., y trobarem a mancar a l'escriptor rondallista del Rosselló, mossén Casaponce y el polit y culte poeta qui signa *el pastorellet de la vall d'Arlès*, per qui tant demanaven en Mateu, en Guimerà y altres escriptors y poetes catalans allí presents. Altres persones rosselloneses he conegut y gayrebé totes m'han parlat francés.

Tot això ho dich com a pròleg, perque venint fa poch de Provença tingui ocasió de viatjar ab un senyor molt simpàtic qui al veurem llegir prempsa catalana, barcelonina, trabà conversa ab mi demanantme noves sobre la qüestió catalana y els exilats

qui s'havien acullit a Perpinyà y que ara tots són fóra de la ciutat, y ab grandíssima sorpresa meva afegi: «Tinch un parent qui fa uns quatre anys sorti capellà, després d'haver estudiat al Seminari de Perpinyà, y puch dirvos que *fins se'ls amenassa ab la expulsió si parlen català.*»

Fer un viatge al Rosselló ab l'exclusiu objecte d'enterarme com està'l català a les escoles, m'ha semblat que produhiria l'efecte contrari; esverats ab la sorpresa de la demanda, fugirien d'estudi. He cregut preferible escriure a varis amichs y estampar les respostes. Els sacerdots s'han limitat a respondrem: «Es precisament tot lo contrari de lo que vos han dit;» mes ¿com es que d'ordinari entre ells parlen francés? Admirador del patriòtic monsenyor de Carselade du Pont com el qui més, no per això sóch menys partidari de l'*amicus Plato, sed magfis amicus veritas* y en honor de la veritat y perque'l llegidor judiqui reproduhiré varis troços:

2 de juliol de 1906. — «A les escoles y collegis del govern francés y al Petit seminaire de Prades, arriba tot sovint que'l professor o lo *surveillant* prohibeixen als alumnes lo parlar en català, y els hi donen una penitencia si'l parlen; ho es que'ls alumnes se'n resquiten tant bon punt són fóra de l'estudi.»

«Al gran Seminari de Perpinyà, hont s'ensenya a los que deuben ésser capellans, *no se parla més que francés*, los Seminaristes, ja s'havent possat a plech d'això, més se'ls hi diu que hauràn de predicar en català, quan seràn rectors, sols que no se'ls hi diu res per lo hi apendrer la llengua catalana, que després, a l'iglesia, la parlan com lo poch que la saben y tan poch com poden.»

II. «Monsieur le Superieur du grand Seminaire, qui est Vicaire général, pour rait se facher contre ce que vous dissez au sujet de l'*exclusion* du langage catalan...»

III. «Dans les écoles on exige en principe que les enfants parlent exclusivement français, mais ce n'est pas une mesure exécutée rigoureusement et severement, beaucoup d'instituteurs sont d'enthousiastes catalanistes et beaucoup de prêtres aussi; c'est une nécessité de leur ministère, a Prats de Molló, si le predicateur parle français on comprend parfois le contraire de ce qu'il a dit, il préfère a juste raison parler catalan, mais faut de preparation et d'étude, il ne trouve pas toujours le mot catalan et alors, alors il catalanise le mot français et c'est un ferment de plus pour le decadence du catalan de ce côte des Pyrennées, la langue devient de plus en plus un patois.»

IV. 18 de juliol de 1906. — «En les escoles del Rosselló, com en les de tot el mitjà de França, es prohibida la llengua della terra. Però els mestres es cansen de castigar veient la inutilitat del càstich, y són molts, ara, els qui no diuen res. Asta n'hi ha

(1) No estranyin nostres lectors la especial ortografia que vegin en aquest article. El seu autor, nostre bon amich el doctor R. Barrios, ens ha pregat que res hi toquessim, car son valor principal es el documentari. Pera complaurel, donchs, ens hem limitat, com a tota correcció, a comprobar si la estampació correspòn a l'original. — N. de la R.

que's serveixen de la llengua materna per ensenyar la llengua oficial y que s'en troben molt bè perque la nostra llengua es lo *llati dels pobres* »

«No hi ha cap ordre del bisbe per l'expulsió. Però hi ha ordres del govern pera predicar sols en francès.»

V. 5 de juliol de 1906.—«Lo Bisbe de Perpignan a dit l'année dernière a ses seminaristes: Perfectionnez-vous dans la langue catalane, apprenez a prêcher, vous en aurez besoin plus tard et je viendrai vous écouter, je vous ferai remettre des catechismes catalans. Ce n'était pas l'avis du Supérieur du grand Séminaire qui a peut être retenu les catechismes et a déclaré a ses élèves que plus tard, ils apprendraient a parler catalan, que pour le moment, il ne voulait entendre que le français. Les intentions du bisbe ne sont pas douteuses, mais elles sont méconnues. Le Supérieur est de Sourniá, pays gavatx.»

Un ex-rector d'una parroquia de montanya, del Capcir, per enllà dels gorchs de Nohèdes, deya a un dels meus amichs, feligrès de la parroquia hont està ara, y qu'es un dels rossellonistes mès fermes y sincers, «que una sola vegada feu una prédica en francès, un diumenge; tothòm anà a la iglesia perho escoltar, mes al sailler de la funció, un pagès a qui li demanaren, com ho havia trobat, va dir: «Ha estat bonich, ben bonich, mes hi som pas entès res a'n el francès; bestia hi som anat, bestia me n'entorni.»

Y no reproduhim més, me sembla que n'hi ha prou; els qui dubtin d'aquestes transcripcions saben que les tenen a llur disposició pera vèureles sense per aixó saber el nom del pecador.

Quina pena no dóna tot això! quina tristesa! Quanta rahó tenia en Peire Devoluy quan me deya que «admirava als catalans perque parlaven llur llengua mentres el provençal es parlat gayrebé tan sols pels felibres», y no fa tres setmanes un felibre notari de prop de Tolón, me recordava qu'en les escoles de la seva terra encara'ls mestres donen als alumnes, quan els atrapen parlant provençal, un troç de fusta. Vegetal que a Vasconia es reemplaçat per un anell metàlich, que'ls noys han de fer córrer.

El conegut arqueòleg Cartailhac me deya tot essent el meu afable *cicerone* per Tolosa: «Aci a ciutat no entenen gayre'l languedocià, als camps si, el parlen mès», y mès tart, al llegir les poesies escrites en llengua romana, el membre de l'Academia dels Jochs Florals y conegut poeta en Prósper Estieu, al llegir una composició del ben conegut Perbosc ho feu en languedocià, apressantse desseguida a llegir la traducció francesa. En cambi, l'apotecari en Xavier Riviera recità la seva poesia llorejada en la seva llengua nadiua y s'anà a seure entre grans pica-

ments de mans, mentres alguns *esperaven* la traducció francesa. En Riviera s'adreça al seu diputat, als seus paisans, a tots, en la parla dels *trobadors*. Parlant ab trechs, troben molts d'ells qu'es servilisme el que'ls llibres provençals tinguin ordinariament una plana en dita llengua y en la d'enfront hi hagi la traducció francesa.

¿Què fer? sinó anyorar als finesos, qui trobant que llurs cognoms tenen cert deix suech o alemany, etc., en nombre de 20,000 demanenè que se'ls permeti canviarlo per un de soca y arrel fina. Y admirar a aquells fills de Bohemia, que han fundat la *Matice skolká* y que voltant una escola alemanya de varies treques se li emporten els alumnes y la corsequen, fentla tancar. Admirar, també, als 37,000 romentsches, que en la lliberal Suissa, tenen escoles hont els ensenyadors s'adrecen als seus deixebles empleant la llengua de l'antiga Retia en llurs explicacions.

Al Rosselló tenen un bisbe molt entusiasta de la parla catalana, molt actiu, al inrevés de Mallorca, hont en cambi tenen un vicari general entusiasta de la llengua mallorquina, com pot veures en aquest trocet que m'han enviat de la illa daurada: «Avans se recomanava als seminaristes que parlessin castellà, ab l'objecte de familiarisarse ab dita llengua, ab el fi de no vèurers impossibilitats de predicar en ella quan fos necessari, mes jamay se castigà a ningü per parlar mallorquí.»

«Creyèm que avuy deü ésser lo meteix y no deü ésser prohibit l'us del mallorquí, perque s'ha establert en el Seminari una *càtedra de literatura mallorquina*, y a més a més ésser el senyor Vicari general apòstol, ara, de la llengua catalana, que ha arribat fins al punt de tramitar expedients en mallorquí, quan deuria haverho fet en castellà que es la llengua oficial.»

Aixó alegra al cor y ens mou a proposar aquest espill hont molts altres vicaris generals s'emmirallin y fundin càtedres de literatura catalana, que al Rosselló en lo bisbat d'Elna-Perpinyà hi ha sacerdots qui escriuen pla bè'l català y tenen coneixements de literatura pera ensenyarla y mès ara que l'Estat s'ha separat de la Iglesia.

BENET R. BARRIOS

Santa Fe (Montseny), agost de 1906.

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

ENTRE DOS ESPAÑAS (CRÓNICAS Y ARTÍCULOS), por Miguel S. Oliver. — Barcelona, Gili, 1906.

Conseguir que un aplech d'articles periodístichs, fills quiscùn d'una emoció circumstantial y passatgera (com passatgers y momentaniament circumstancials són els aconteixements polítichs en un país ende-

rrerit com el nostre), tinguin una unitat doctrinal tan ferma y sabiament orientada com la que revelen els del senyor Oliver, bé es prova de que'l periodista qui els ha escrit no es un dels tants periodistes com a Espanya embruten quartilles per sugestió directa del polítich A o del cacich B, a la conveniencia dels quals se procura encaminar la opinió d'un públich impressionable y poch inclinat a sospesar y a discernir per compte propri.

Y es que ab tot y lo que s'ha dit dels periodistes espanyols, ponderant la ignorancia de la generalitat d'ells y la mesquinesa dels ideals qui els monten en ses campanyes plenes sovint de fingida indignació pera produhir en el públich un estat d'exacerbació de les passions qui supleixi l'ausencia d'opinió en que'ls públichs de per aquí's troben constantment, ab tot lo que s'ha dit contra'ls periodistes, repetim, no se'ls ha pas fet encara justícia plena. Caldria dir molt més y molt pitjor.

Parlant aquí en termes generals com parlèm, ja's pot entendre que la passió no'ns mou a l'escriure com ho fem contra'ls mal nomenats *chicos de la prensa*, y que sabèm perfectament distingir d'entre ells, els qui, ja no *chicos* y molt poch per desgracia, enobleixen y dignifiquen la professió del periodista, y són veritable honor de la Prempsa del nostre país. Entre aquests, sens dubte, el senyor Miquel S. Oliver mereixeria encara ésser distingit, considerantlo'l primer entre'ls periodistes espanyols; el *Brusi* havia trobat en ell un successor digne d'en Mañé y Flaquer, a qui superava encara, a judici nostre, perque tot y militant en el partit conservador no's produhia com en Mañé dintre un criteri polítich tan cegament monàrquich y tradicional. Y ab això no entenèm rebaixar mèrits a n'aquell digne patrici avuy ja difunt; solsament volèm dir que, fills com som del nostre temps y acostumats a mirar hardidament l'avenir de Catalunya y el d'Espanya, sense que'ns facin por certes innovacions atrevides ni certs cambis transcendents potser necessaris pera conseguir la rectificació d'orientacions en la vida nacional que reclamen y qui s'imposa cada dia més, ens sentim més ben compresos y més identificats ab el senyor Oliver, de lo que ho estariem ab en Mañé si encara visqués y continués influhint com solia en la opinió catalana.

Potser aquest esperit modern del senyor Oliver, ha estat la causa de qu'en la Redacció del vell diari de Barcelona, per tradició y per inercia més que per oposició sistemática, s'hi hagi acabat per trobar sobrer un element qui en cert modo tendia a rejovenir l'ambient que's respira en aquella venerable casa. Total, que'l senyor Oliver ha deixat la direcció del periòdich, ab lo qual, tots hi hem perdut: nosaltres perque consideravem a l'Oli-

ver com el pont qui havia de permetre l'absorció total del vell conservadorisme català per les corrents nacionalistes qui són l'actual expressió de l'esperit de Catalunya; hi ha perdut el *Brusi* perque de director com en Mañé y com l'Oliver sols se'n produeix un — y encara — pera cada fase de la evolució d'una societat qui troba en *son* periòdich la síntesis de la propia modalitat colectiva. Y més que tots hi ha perdut el periodisme, ben poch assortat, per cert, en trobar homes de conciencia y de talent, capaços d'imprimir orientacions salvadores a la opinió pública sempre propensa a deixarse explotar per qualsevol *homme à bonnes fortunes*. Que no són únicament les classes desvalgudes les qui s'entreguen als redentors d'ofici: la gent de pes cau també devegades en la debilitat de triarse un dictador, tot cercant posarse a cobert de les *demasies* dels d'abaix. Per evitar un mal aparent se'n procuran un de pitjor: la *revolució desde arriba* qu'es una mena de revolució en la qual ni tan sols se parla d'ideals, que són, precisament, els qui poden fer, fins a cert punt, excusables les revolucions dels d'abaix.

Entre dos Españas es un llibre, hont, haventhi acoblat un cert nombre dels articles polítichs de l'Oliver, s'hi podrà anar a cercar la expressió cabal en un moment donat, de la lluyta entre les dues tendencies qui's disputen la supremacia en els destins de les nacionalitats ibèriques. Nosaltres, partidaris de la modalitat representada per Catalunya, trobèm en el llibre del senyor Miquel S. Oliver la exposició del dilema nacional feta en la forma més adequada a la nostra manera de veure; y ens plau sentirhi bategar la nostra propia ànima sense'ls apassionaments que a nosaltres sovint ens ofusquen. Car l'Oliver posseheix, en grau extraordinari, aquella qualitat que no tenen quasi may els periodistes d'ofici, y qual carencia es la causa de llur descrèdit: ens referim a la *Serenitat*, virtut suprema en qui, com el periodista, pot y deu intervenir en la lluyta de les idees com a sacerdot y apòstol de la Rahó, de la Veritat y de la Justicia.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

VEU ACTIVA

(L'acció es feta pel subjecte qui acompanya'l verb.)

(El verb *esti* ens indica si el temps es present, passat o futur. La partícula *int*, *ant* u *ont* del participi ens indica si dintre del temps a que'ns referim l'acció ha sigut passada, present o futura.)

Present. (El verb substantiu estarà en present: *estas*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estich estimant. — *Mi estas estimanta.*

Jo estich havent estimat. — *Mi estas estiminta.*

— he —

(La idea expressada per aquesta forma es la meteixa que la expressada per la forma: Jo he estimat, *mi estimis*. Com que l'idioma internacional ans que res ha d'ésser clar, es de recomanar sempre en aquest cas, la darrera forma, enloch de la primera.)

Jo estich havent d'estimar. — *Mi estas estimonta.*

Etc., etc. (Igual pera les altres persones.)

(La idea expressada per aquesta forma es la meteixa que la expressada per la forma: Jo estimaré, *mi estimos*. Igual observació a tenir present qu'en el cas anterior.) (Tinguis present també qu'en aquest cas el verb *haver* no'ns expressa la idea de *dever* que algunes voltes li atribuhim.)

Passat. (El verb substantiu estarà en passat: *estis*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estava cantant. — *Mi estis kantanta.*
(*Kiam vi alvenis mi estis kantanta*, quan vareu arribar jo estava cantant.)

Jo estava havent cantat. — *Mi estis kantinta.*

— havia —

(*Kiam vi alvenis mi estis kantinta*, quan vareu arribar jo estava havent cantat, això es, ja havia cantat, *mi jam kantis*.)

Jo estava havent de cantar. — *Mi estis kantonta*

— havia —

Etc., etc.

(*Kiam vi alvenis mi estis kantonta*, quan vareu arribar jo estava havent de cantar, això es, encara no cantava ni havia cantat.) (El verb *haver* es purament substantiu, y no expressa per lo tant la idea de *dever*, en quin cas la frase s'havia de traduhir: *Mi devas kanti*.)

Futur. (El verb substantiu estarà en futur: *estos*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estaré caçant. — *Mi estos çasanta.*
(*Morgaŭ vespere mi estos çasanta*, demà al vespre estaré caçant.)

Jo estaré havent caçat. — *Mi estos çasinta.*

— hauré —

(*Post morgaŭ mi estos çasinta*, demà passat jo estaré havent caçat, això es, ja ho hauré fet.)

Jo estaré havent de caçar. — *Mi estos çasona.*

— hauré —

Etc., etc.

(*Morgaŭ malene mi estos çasona*, demà al demati estaré havent de caçar, encara no ho hauré fet.) (Igual observació qu'en els casos anteriors, respecte'l verb *haver*.)

Condicional. (El verb substantiu estarà en aquesta forma: *estus*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)
Jo estaria escrivint. — *Mi estus skribanta.*

(*Se mi bonfartus mi estus skribanta*, si'm trobés bé, estaria escrivint. La idea expressada per aquesta forma es la meteixa que la expressada per la forma *mi skribus*, jo escriuria (ara).)

Jo estaria havent escrit. — *Mi estus skribinta.*

— hauria —

(*Mi ne havis inkon, alimaniere mi estus skribinta*, no tenia paper, altrament ja estaria havent escrit, això es, ja hauria escrit.)

Jo estaria havent d'escriure. — *Mi estus skribonta.*

Etc., etc.

Se mi estus ricevinta vian leteron mi estus skribonta al vi, si estigués havent rebut (si hagués rebut) vostra carta, estaria havent d'escriurervos; es a dir, estaria no haventho fet encara, ho faria després, y de cap manera traduhirèm la idea de dever en quin cas la frase esperanta seria: mi debus skribi al vi. Imperatiu. El verb substantiu estarà en imperatiu: estu. El participi's farà ab la particula que li correspongui.)

Jo estigui aprenent. — *Mi estu lernanta.*

(Estas necese ke mi estu lernanta, es necessari que jo estigui aprenent. Aquesta forma expressa igual idea que la forma ke mi lernu, que jo aprenGUI.)

Jo estigui havent après. — *Mi estu lerninta.*

— hagi —

(Kiam alvenos la profesoro, estas necese ke mi estu lerninta la lecionon, quan arribarà'l mestre cal que jo hagi après la lliçó.)

Jo estigui havent d'aprendre. — *Mi estu lernonta.*

(Atendu ke mi estu lernonta ion, kaj tiam vi povos diri ke mi ankoraŭ ĝin ne lernis, espera a que jo estigui havent d'aprendre alguna cosa, y aleshores podries dir qu'encara no ho he après.)

Etc., etc.

(En el nombre plural, el participi pren la terminació *j*.)

VEU PASSIVA

(L'acció es rebuda pel subjecte qui acompaña'l verb.)

(El verb *esti* ens indica si el temps es present, passat o futur. La particula *at, it, ot* del participi ens indica si dintre d'aquell temps l'acció ha sigut present, passada o futura.)

Infinitiu:

Esser aymat o aymada *esti amata.*
Haver sigut aymat o aymada *esti amita.*
Haver d'èsser aymat o aymada *esti amota.*

INDICATIU

Present:

Jo sóch aymat o aymada *mi estas amata.*
(ara)

(En tot els cassos, igual pera'l femeni.)

Jo sóch havent sigut aymat *mi estas amita.*

Jo sóch havent d'èsser aymat *mi estas amota.*

Tu ets aymat *ci estas amata.*

(ara)

Tu ets havent sigut aymat *ci estas amita.*

Tu ets havent d'èsser aymat *ci estas amota.*

(Y aixi sucesivament ab totes les persones y nombres.) (En el plural el participi pren la terminació *j*.)

Passat:

Ell era aymat *li estis amata.*

(en el meteix moment)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

Ha sigut posat en llibertat, sense fiança, nostre benvolgut amich en Lluís Manau; el director de *La Campana* y el senyor Cleveland continuen empresonats: el segon provisionalment, el primer purgant el pecat d'altri. Tots els aymants de la llibertat dels individus y de l'autonomia dels pobles, desitgem que vinga a atenuarse'l rigor de unes lleys que no sab derogar un govern que s'anomena liberal. En cambi els avençats lerrouxistes estan cada dia demostrant la llur alta de mires y la puresa de llurs procediments. Un jorn prenen peu d'un telegrama falsificat pera organisar una grollera e indigna farsa; un altre dia envia pinxos o gent de l'ostia pera insultar a un pres o provocar als catalans que anaven a cumplir un dever d'humanitarisme.

El llur recurs al veures atrapats, ha sigut el de sempre: donar la culpa a llurs victimas y recorre a la calumnia.

Nosaltres preguntem al govern (si n'hi ha): ¿Es que's vol posar a proba la paciencia dels fills de Catalunya? ¿Es que aquests agitadors vulgars han de disfrutar de tota impunitat, no més perque són individus de la ronda d'en Lerroux?

Hem rebut y publicuem ab molt gust la següent comunicació:

«*Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria: Secció permanent de Educació e Instrucció.*

El dia 1.er de setembre quedaràn obertes les matricules pera les classes que's donaràn el vinent curs en el nou local: Condal, 35.

Oportunament s'avisarà'l dia en que s'obriràn les classes.»

Es digne d'imitació la honorable tasca que ab tant d'ardor y entusiasme ha emprès aquesta simpàtica societat.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS
 —♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—
SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULÁ y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

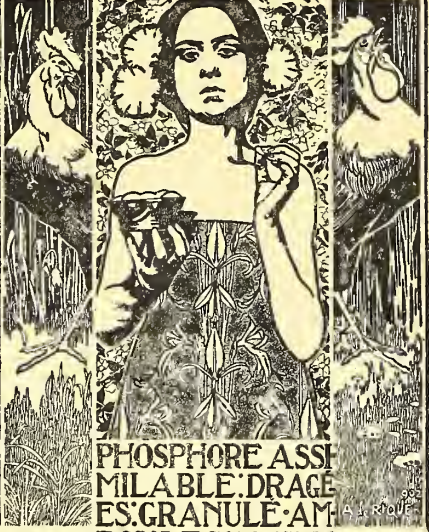
LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

**OVO LÉCIT-
HINE BILON**

PHOSPHORE ASSI-
MILABLE DRAGÉ
ES GRANULE AM-
POULES.

NEURASTHÉNIE DE BILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA, FILLS, BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALSSISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA.

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

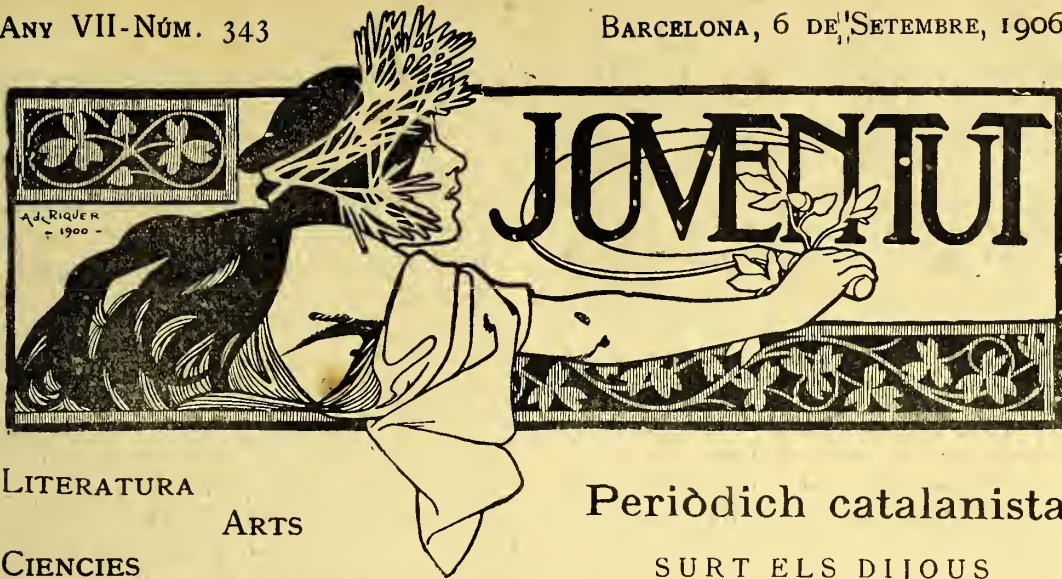
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

De cara a la mar, per D. Martí y Julià. — El congrés d'Esperanto, per F. Pujulà y Vallès. — Senectut, per Alexandre Font. — De teatre català (continuació), per Emili Tintorer. — Auba tranquil·la, per Trinitat Catasús y Catasús. — De nit, per L. Escardot. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

tiques que un instant sugestionen a la gentada són judicades vergonyes socials; sols les nacions perduren, sols els pobles resten, sols a través de totes les trasmutacions socials y polítiques els nuclis, matriu de les societats naturals, persisteixen, viuen, són: unes voltes esclatants de vida, altres servant fidelíssims la deû inestroncable de l'èsser de les nacionalitats.

DE CARA A LA MAR

El destí dels pobles no'l poden pas canviar els homes, ni que vulguen. Tot lo qu'és a la naturalesa es indestructible, y cal estudiarlo y conèixerho pera que sia base immutable de la vida política y social de les nacions.

El destí dels pobles els empeny a que sia efectiva la llur vida social a la humanitat. Ni les volubilitats dels homes, ni els enlluernaments de les megalomanies imperialistes, ni els fanatismes de les reivindicacions llibertaries que han d'èsser aconseguides per espahordidores resolucions, poden tòrsel el destí natural de les nacionalitats. La llur renaixença, tan bon punt s'es iniciada, va expandintse y creixent sempre, sense parar, nacionalisant totes les energies y totes les activitats socials, corprenent als indiferents y vencent, sense que se'n adonin, els irreductibles, als meteixos que han sigut impediment al renàixer integral de la nació.

La movilitat de les races poch civilisades, les ambicions delirantes de les autocracies, la desenfrenada concupiscença de les oligarquies y les entremaliadures diabòliques dels polítics actualistes, determinen a la vida dels pobles aparentes destruccions o transitoris desviaments de l'èsser nacional. Mes, a la fi, les epopeyes dels regiraments de races passen, les grandeses dels imperis són enterrades en pàgines sinistrament brillantes de la historia, de les oligarquies no'n resta altre que'l recort intens de les execrables malifetes que han realisades, les farses poli-

Els seguits esplets de vida nova a n'els nuclis nacionals determina a la fi inevitablement la solidaritat colectiva. Solidaritat, es com totalitat. y total, integral es la renaixença dels pobles. Res hi fa que aqueixa integralitat, que aqueixa solidaritat de l'èsser

nacional no's manifesti just a l'esclatar la brotada primerenca de la vida nova, ni que no's mostri de bonhora a n'els afers socials y politichs de la nació; en lo més abscondit de la vida de la nacionalitat, en lo més intim dels sentiments dels homes, tant el renaixement de la nacionalitat va determinantse y va essent més efectiu, tant la solidaritat va extenentse, agarbellant energies y renacionalisant els esperits pera l'instant que sia necessaria la llur cooperació en el redreçament colectiu. Bé prou que ho hem vist, ara, a la nostra Catalunya. Judicat per lo extern de la nostra vida social ben repochs haurien afirmat qu'en el fons de lluytes d'anguinosa recordança y de ferestegueses que avuy ens avergonyeixen, s'hi estava formant un sediment de germanor catalana; ben repochs haurien assegurat que mentres les idees topaven furientes y semblaven incoordinables y a l'ensemps que'ls braços s'alçaven prenyats de violences y els cossos estaven a punt d'agarbonarse, els cors, moguts pel sentiment nacional, cercaven acostarse manyachs pera que una abraçada patriòtica segellés la pau entre catalans y determinés la solidaritat a la renaixença de Catalunya. Era així, emperò. Els homes, deixant de banda'l destí del nostre poble, o no conequentlo, empenyien vers la lluyta politica vulgar les potentes activitats del nostre renàixer, y fins atiaven als catalans els uns contra'ls altres enlletgint ab rancunies y odis els amorosos esclats socials de la vida nova catalana; mes com la sang, a la terra nostra, no's torna aygua, ni pot haverhi odi hont sols hi ha d'haver amor, ni poden abrahonarse pera destruhir els que ben abraçats han de reedificar, vencent a les maldats y a les males arts dels homes la renaixença de la nostra Catalunya, el nostre destí nacional han amorosit y recatalanizat els sentiments dels catalans, han infiltrat clarors de veritat a les consciencies y han induhit als esperits a acoblarse en l'acció de fortaleza y llibertat que per força han de realisar els pobles ab ésser propri, els pobles e individualitats colectives de la humanitat.

Així com el destí del nostre poble ha triomfat de totes les accions que, dividintnos, dissociantnos y fins impulsantnos a

lluytes fraticides, han sigut dirigides a impedir el nostre renàixer integral, triomfarà també de les falses direccions que's volgués donar a la vida social y politica del nostre poble. Aconseguida la solidaritat, retudes, quasi, les accions dolèntes qu'en nosaltres han sigut exercides pera privarnos d'ésser forts a l'ésser tots uns y essent, cada cop més, una positivitat la potença del nostre ésser, cal que pensém que'ls enemichs nostres no's donarán pas per la banda y renunciaràn a prosseguir en la llur acció anticatalana. Ja que no s'ha pogut fer impossible que la renaixença de Catalunya assolís en la seva natural evolució'l periode de solidaritat, s'anirà de dret, ara, a mal dirgirnos, a desviarnos del nostre destí natural, a atenuar les hardideses dels nostres sentiments, a empenyens cap esculls a n'els que a la primera topada'ns hi trocegém tots plegats, a encalabrinarnos ab aventures redempcionistes darrera de les que hi ha la nostra cruxificció, a sugestionarnos ab brillantors y grandeses oposades a la característica social y politica de la nostra terra y a l'esperit de les modernes democracies, a encegarnos pera que nosaltres meteixos siguém causa efectiva d'un nou periode del no ésser nacional.

No podém, no devém oblidarnos que'l destí del nostre poble té una sola direcció: *de cara a la mar*. Tot el nostre passat ens ho ensenya, la nostra situació geogràfica'ns ho demostra. Mar endins y a la vora del mar s'hi es espannida sempre la nostra vida nacional; les onades mediterrànies són fulls de la nostra gloriosa historia de llibertat y de civilisació; embestint unes vegades les fortes ventades del llevant y altres les frescals bafes del mitjorn, havém sigut deslliuradors de pobles oprimits y escampadors de benhaurances socials; cap a la mar se'n es anada a tots temps la nostra empena catalana; a la mar ha tingut constantment els ulls fits l'esperit del nostre poble; cap a sol ixent se'ns emmena la nostra conciencia formada pel nostre sentir y per les realitats politiqués, socials y econòmiques. Es el nostre destí. Cada cop que Catalunya se'n es oblidada y s'ha girat d'esquena al mar y no ha vist les clarors rosades de trench d'auba, ni ha sentit el fressejar manyach de les onades qui

acaronen els nostres arenys, se'ns ha fet seus la decadència, havèm transigit ab inexplicables abdicacions, n'ha patit greument la potència y la efectivitat de la vida, politica y social, catalana.

No poden pas ésser el nostre destí les postes de sol moradenques y aclaparadores, ni les serralades esquerpes y núes, ni les planures desertes, ni les terres esgroguehides y xorques, ni les urbs aletargades, ni les races tristes y fatalistes, ni les gernacions assalariades, ni les plebs mansament esclaves de les oligarquies. Som un poble d'aubades brillantes y esclatantes de llum que'ns deslliuren de les tenebres del no ésser y ens inonden de clarors de dia que ho són d'acció, de progrés y de llibertat; som un poble vessant de vida per montanyes, valls y planes; som de niçaga progressiva y ens frissèm per l'ideal; som un poble actiu y emprenedor, perquè'ns atien potentes energies del nostre ésser; som gent que canta y riu, y estima y frueix la joia del viure; som reflexius, però per ésser fonament de la nostra consciència natural la realitat de la naturalesa; lliberals, demòcrates y devotíssims de la Justícia no'ns avenim ab imposicions, ni es de la nostra sanguinitat l'ésser nosaltres opressors; som un poble que's mira tot ell a la nostra bella mar blava a la que hi veu el camí insubstituible de la civilització mundial; som un poble que no vol, ni pot emprendre altra via que la natural que tenen assenyalada'ls pobles que són.

De cara a la mar cal que trevallèm pera la grandesa del nostre poble; de cara a la mar se troba situada la nostra Catalunya; corrent cap a sol ixent les aygües devallades de les nostres serres fertilisen el terrer català; de cara a mitjorn, mirant a la mar, estàn bastits els nostres casals y casi tots els pobles de la terra catalana; totes les nostres valls y planures tenen sortida cap a la mar; tota la nostra vida nacional se sent impulsada a l'universalisme representat per la mar hont s'hi espandeix la vida de tots els pobles y per sol-ixent símbol de llibertat y de glorioses deslliurances.

Aquest es el nostre destí. Que cada català's reconcentri un moment en el seu esperit, y s'adonarà que l'impuls del seu ésser y l'i-

deal de la seva vida se'l sent orientat cap a llevant.

Per acció del destí nostre, el dia vint de maig, la gernació immensa que acomboyava els símbols patriòtics, caminava serena, majestuosa y conscienta *cap a llevant*.

D. MARTÍ Y JULIA

EL CONGRÉS D'ESPERANTO

Res tan difícil com cumplir de moment la promesa feta als llegidors de JOVENTUT, de donalshi coneixement dels actes més importants del Congrés d'Esperanto qui té lloch en aquests moments a Ginebra. Apart de mes ocupacions particulars qui m'impedeixen tota atenció a altres assumptes qui no tinguin relació directa ab el Congrés, altres rahons m'obliguen a retardar la redacció d'un *raport* complert. L'entusiasme del moment, les emocions rebudes al contacte d'homes a qui sols coneixia per correspondència, a qui ja m'unien profonds lligams d'amistat, y al costat dels qui moltes voltes he passat sense que jo ni ells ens reconeguessim fins a l'instant que la casualitat ens ha fet coneixe nostres noms, l'admiració cada volta major en tots els congressistes y que a mi m'ha pres desde'l primer moment al tocar d'a la vora y en gros els resultats de la maravillosa invenció qu'es l'Esperanto; tota una serie de petits detalls qui influeixen de manera gran en l'esperit, m'impedeixen reflexionar, coordinar, rahonar ab mètode sobre'ls aconteixements singularíssims qui tenen lloch en aquesta històrica ciutat de Ginebra.

Per altra banda, considero'l meu càrrech grave. Represento en aquest moment aquí no solsament a JOVENTUT (y'm crech excusat de fer manifestacions d'afecte), sinó també, además de la Societat Catalanista de Santiago de Cuba, a la Societat Catalana *Espero Kataluna*, de Barcelona, y el grupo *Kvar Dikstrekoj*, de Sarrià, quins objectes, com es sabut, no són altres que'l de propagar l'idioma internacional en terres quina parla sia la catalana, la nostra, la qu'hem après en el breçol, la qu'està en nostres ànimes, la qu'es una resultant de nostra manera d'ésser, de

pensar, de comprendre la vida y de realitzar-la.

Pel carinyo que professo a JOVENTUT està en mon esperit el desitj de qu'en ses planes hi constin detalladament en lo possible'ls accidents d'aquest aconceixement; però JOVENTUT no es una publicació al dia; JOVENTUT se guarda, se relliga. Els Congressos d'Esperanto no passaràn, restaràn en la memoria dels homes, se recordaràn sempre com les primeres pedres posades en el gran sòl de la humanitat pera reconstruhir el còsal d'amor y fraternitat entre'ls pobles, casal qui si, pot ser, no ha estat construhit may en realitat, ha sigut cada dia enrunat de la pensa dels homes bons pels músculs brutals dels més forts. Que al costat de les paraules qu'hem escrit en amor a nostra terra, que al costat de les riallades de joves, hi consti també en la colecció, aquell altre ideal qui ens guia, aquell altre ideal senzill d'explicar, difícil de comprendre pera molts, aquell ideal qui tras passa les fronteres naturals y ataleyant als altres homes qui poblen el planeta s'escriu ab lletres tremoloses d'emoció sobre nostres pits: Amor, amor, amor!

Per l'amor que professo a la meua llengua catalana, a qui, en lo que se relaciona ab l'Esperanto, represento en aquest moment per delegació de *Espero Kataluna* y del grupo *Kvar Dikstrekoj*, necessito parlar més extensament de lo que permet una senzilla resenya, de petits desagradables incidents, de l'efecte que han produhit, de ses conseqüencies, y fer constar una vegada més que totes mes energies, tota ma voluntat, tot quant sóch y valch, està al servey de nostres drets a tota hora, car es pera mi un honor grandissim lluytar del costat de la rahó, de la veritat y de la justícia, quins en cap lloch tan apropiat havien d'ésser reconeguts com en el lliure cantó de Ginebra, y entremitj d'homes qui ens hem reunit pera subratllar ab abraçades de germans aquells tres mots: Amor, amor, amor!

Els llegidors de JOVENTUT no seràn impacients. No's tracta del succés del dia. Aquest Congrès d'Esperanto es quelcòm més que'l succés de l'any, car l'Esperanto donarà nom a son sigle. Cada petit incident es dignè no d'un article, de tot un llibre. L'abraçada que's dona al groelandés cambiant ab ell mots de carinyo en la enginyosa llengua d'en

Zamenhof, mereix tot un volum de dret politich y social. El fet de seure al costat d'un individu quina nacionalitat no's coneix ni s'endivina per ses paraules, es quelcòm més gran que tot quant se pugui haver vist desde que'l món es món, si's considera que aquell qui séu a vostra vora, pot molt bé haver vingut de l'altra banda del món a dirvos que vos estima en llengua artificial sens haver deixat en sa terra cap de les estimacions qui li són naturals y particulars...

¿Seré, donchs, culpable de demanar una mica d'espera als nostres llegidors? Jo crech que no... Però deixeu-me dir avans de posar punt: *Visca la llengua catalana! Visca Esperanto!*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Ginebra, 28 agost 1906

SENECTUT

Es un mati d'hivern. Un sol esplèndit fa agradabilissim un passeig pel Parch. Dos vellets van avençant en direcció contraria per l'Avinguda dels Tells. Al trobarse, una rialleta de satisfacció's dibuixa en llurs esmortuhits llabis.

—Caràm, vostè per aquí, senyor Baldiri!

—Dimontri de senyor Hipòlit! ¿encara be lluga?

—Ab prous feynes, senyor Baldiri, ab prous feynes. Aquest ditxós poagre sempre arrapat al peu...

—No me'n parli que a mi també'l reuma me fa veure la padrina.

—Creguim, a certa edat un hom ja hi sobra al món.

—Tot lo que vulga, però deixis de coses, la vida sempre tira.

—Es, donchs, més ditxós del que'm creya. ¿Però vostè està en que la vida actual es la nostra? S'equivoca, senyor Baldiri. Aquesta es la vida dels nostres descendents. La nostra era la del sigle XIX; nosaltres som les desferres del temps passat, d'aquella època ditxosa qui no poden capir les presents generacions.

—Quins temps aquells!

—Ja pot tornarho a dir. Y vostè encara sostindrà que ara's viu! y què s'ha de viure, home de Deu! La tranquila Barcelona d'ahir ¿es aquesta ciutat d'avuy, bulliciosa, comple-

tament transformada? La Barcelona nostra, amich senyor Baldiri; la Barcelona casolana, de sanes costums, de germanivol afecte entre sos fills, va morir. La Barcelona actual no es pas Barcelona; es una filla aixelabrada qui ha adoptat el nom de sa mare.

—En això ja té rahó, ja.

—Quina diferència d'aleshores ab ara! Jo que tota la vida havia sigut aficionat a la música, avuy's pot ben dir que m'hi acaben de fer perdre l'afició. Anys enrera'l gendre s'empenyà en que anés a sentir el *Lohengrin*, ¿vostè'l coneix?

—¿A qui, al seu gendre o al *Lohengrin*?

—Al *Lohengrin*.

—No, senyor.

—Donchs, tè més sòrt de la que's pensa. Allò no es música, allò es un concurs de soroll! Quan penso en aquella *Saffo* y aquell credo de *I Martiri!* Allò si qu'era música! Avuy, si no fos per la cobla de l'Armadas els vells filarmònichs estariem condempnats a un verdader dejuni musical. ¿Y els *Campos Eliseos*, se'n recorda?

—Prou, com si fos avuy. Y que bones estones hi havia passat!

—Calli, home, calli, que'l seu sol recort sembla que'm rejoveneix. Aquelles si que eren diversions econòmiques y higièniques, en ple ayre. Ara la gent s'entafura en cinematògrafs sense ventilació, qui perjudiquen els pulmons y espatllen la vista.

—Lo qu'es jo no hi puch pas anar, me marajo desseguida.

—Si es un espectacle que'l tindrien de privar. ¿Y'l café Cuyàs? no n'hi ha cap com aquell. Avuy, entrar en un café y venir-me un atach de tos y tenir-me de sortir tot es hu.

—Jo en aquell temps tampoch ne patia de tos. ¿De qué déu ésser efecte?

—Molt senzill, avuy en dia'l públich nò té la educació d'avans. Ara, tothòm fuma als cafés com si fos a casa seva, convertint sovint el local en una sucursal de l'infern.

—Si que déu ésser això.

—Quin dubte hi ha! En dia de festa a la Rambla ¿vostè hi rebia les empentes d'ara? Tot es qüestió de lo meteix. Y aqueixa plaga de tramvies, qui no't deixen anar tranquil pel carrer, això no ho coneixiem nosaltres.

—Encara hi ha una cosa que'm fa més rabia: els automòvils.

—No me'n parli. Es indecent el consentir que vagi un cotxot d'aqueixos volant pels carrers y empudegant de fum a mitja humanitat. En àquell temps estich ben segur que no s'hauria permès. Què vol que li diga, me sembla que'ls que van en aytals carruatges han d'ésser gent de poch més o menos.

—Es lo que jo he pensat moltes vegades.

—Y ara, diguim: ¿quin benefici n'hem reportat dels tramvies?

—Ben mirat cap, això es innegable.

—En cambi van arruinar a les empreses de centrals qui feyen els trajectes de Gracia, Sarrià, Sans, etc. ¿De qué mengem avuy tantes families com vivien del servey de cotxes? ¿vostè'n veu circular algùn pel Passeig de Gracia?

—Efectivament, ni un per remey.

—Y donchs, home, ja està dit tot. Vaja, avans era una altra cosa. ¿Se'n recorda de la Font del Canari? ¿y del Jardí del General? ¿y de la Font del Vell? ¿y de la Muralla de Mar?

—No me'n haig de recordar! Creguim que la he anyorada més d'un cop la Muralla. Ara en lloch trobo un punt tan a propòsit pera pèndrehi el sol.

—Home: diràn que són manies, però jo fins trobo que'l sol no escalfa com avans.

—No són manies, no, senyor Hipòlit. Jo en tot el dia no'm puch treure'l fret de sobre.—

Per la part del Saló de Sant Joan entra un magnífich automòvil qui passa com un llamp per l'Avinguda dels Tells.

Els dos vellets se despedeixen, continuant el seu penós passeig, ranquejant del poagre l'un, exclamantse del reuma l'altre, mentres el *nyach-nyach* del'automòvil sembla dirloshi: Gent del sigle passat, resigneuvos al soroll de la vida moderna! Ja sabèm que pera vosaltres es terrible'l trobarse en un ambient qui no es el vostre, mes no hi ha altre remey. El progrés mira sempre avant y may enrera. Ditxosos vosaltres qui havèu sofert els efectes d'una evolució relativament lenta, nosaltres si qu'estèm exposats a retirarnos a la *vida privada* d'aquí set o vuyt anys empesos per la navegació aèrea! Y es que si ahir l'avenç anava a pas de tramvies de cavalls, avuy va ab automòvil y a cent kilòmetres per hora. — ALEXANDRE FONT

DE TEATRE CATALÀ

(Continuació)

Vegèm ara còm en Graner ha mort a n'en Gual, còm els «Espectacles-audicions» han aniquilat al teatre intim, ferint de retruch ben fonament al teatre català.

El teatre intim havia arribat, mercès a un treball sostingut de molts anys, a formar dos dels elements interns més essencials peral'expansió d'un teatre: una direcció escènica y literària y un plantell d'actors. Baix el primer punt de vista en Gual qui, ja de bon principi, havia mostrat condicions extraordinàries, ab la pràctica, l'estudi y la voluntat, se perfeccionà de tal manera, qu'en quant a presentació escènica bè pot dirse que may a Barcelona s'han presentat obres dramàtiques de genres tan distints, ab més propietat, bon gust y riquesa, així en decoracions com en trajos y detalls, com les dirigides per ell en diferents èpoques, especialment en les darreres series donades pel «Teatre Intim». Tambè en elles, baix el punt de vista purament literari, en Gual sapigué donar probes d'aquella amplitud de criteri que no s'oposa a un gust depurat, y que permet representar obres de genres ben distints però interessants sempre. N'hi ha prou ab recordar el programa de la darrera serie pera convèncers d'això. En ella's donaven obres clàssiques y obres modernes, obres d'autors estrangers y obres d'autors de la terra, senzills idilis, drames passionals, obres de tesis. En fi, tot y tot interessant. El teatre intim, y per lo tant el futur teatre català, tenien, donchs, un director escènich y fins un director literari de capacitat ben comprovada. Ab qu'en Gual compreguès—y això segurament ho havia comprès—que'ls autors catalans, ab llurs obres noves, deurien ésser preferits, la difícil qüestió de la direcció del gran teatre català quedava resolta.

No d'un modo tan decisiu quedava resolta la dels actors.

Heusaquí un problema força interessant del que's parla sovint ab molta lleugeresa. Problema complicadíssim però aparentment senzill, se resol generalment ab una afirmació absoluta; del meteix modo que un pagès vos diu resoltament: «Fins al juny no venen les cireres,» un pagès de l'art vos afirma tam-

bè rodonament: «Fins que neixin no tindrèm grans actors.» Y passa com a veritat indiscutible que aquí — no vull parlar més que d'aquí — no'n tenim de grans actors. Encara més: no'n tindrèm fins que'n neixin. Esperèm sentats. La gènesis d'aquest rahonament—si pot qualificarse de rahonament una afirmació categòrica, que jo no vacilarè en qualificar de tonta—dèu buscarse en lo que fou un jorn el producte natural de la gran exageració neoromàntica qui caracterisà les arts escèniques durant l'últim terç del sigle passat. Parlo de S. M. el tenor d'òpera y del gran actor o actriu d'art dramàtich. Un y altra monopolisaren la escena, autors, música, poesia, idees, art, moral, presentació escènica... tot. S'anava al teatre a sentir un do de pit del tenor o'ls *gorgoritos* d'una tiple, o a escoltar una tirallonga de versos dits ab entonació enfàtica, o a veure les extremituts d'una mort aparatosa; en fi, s'anava a veure una escena de foch-follets representada per un sèr a qui la naturalesa havia dotat de determinades facultats enlluernadores. Sovint la naturalesa que tan pròdiga s'havia mostrat per aquest cantó, se mostrava esquerpa per un altre y era comú trobar sota la pell d'un gran tenor o d'una gran actriu una ignorancia extraordinària. Mes això no hi feya res. Cantar un aria dolçament o dir uns versos ab foch era lo essencial, lo únich. Fou l'època en que'ls diamants no's montaven encara a l'ayre. Se'ls polia meticulosament per una cara y se'ls tapava barroherament per dessota. Avuy els hi volèm veure totes les cares. Volèm que un cantant sia un artista, volèm que un comediant sia un actor. Avuy l'Utor ab una gola envejable ha fet una carrera migrada, avuy alguns comedians qui jo sè, però no vull anomenar, dotats de facultats esplèndides, no han passat d'èsser honorables mitjanies. Jo sè d'actors d'avuy nacionals y estrangers, que a haver nascut cinquanta anys enrera haurien fet honrosa competencia a aquells grans noms que'ns ha tramès la fama, alguns de quins darrers espeternechs encara hem pogut *admirar*. Y havent nascut ara, les llurs facultats naturals no'ns han commogut excessivament.

En fi, concretant: que avuy sia perque no es el temps d'aquesta mena de fruyta, sia perque nostres paladars s'hagin afinat, lo qu

avans ne deyen grans actors naturals, instintius o espontanis, existeix com aleshores però... no'ns convencen, no'ns entusiasmen tampoch.

La concepció de l'art, fins de l'art cantat, ha variat d'ex d'una manera essencial. Y pot afirmar-se que, concretantme a l'art dramàtica, el naturalisme entronisantse com a més perfecta forma artística y la idea del pensador ensenyorintse del camp de l'art, han donat per resultat la decadencia y propera agonia de S. M. el tenor, de SS. MM. el comediant y la comedianta. Ens hem adonat de que les cireres que'ns convenien no eren pas les cireres boscanes del pagès, madurades als sols raigs del sol salvatge, sinó les cireres del gran arbre de la vida, de la vida nostra, madurades al calor de nostre sol de veritat, de progrès, de ciencia.

Volèm veure reflectida per l'art, reflectida per l'art en la escena la nostra propria vida, ab les grans veritats, ab les noves idees, ab els sotrachs, lluytes, emocions que unes y altres provoquin en la llur batalla contra les nostres passions y la nostra sensibilitat més o menys atàvica. Y volèm que qui deü reflectirla aquesta vida, la conegui. Y sabèm que pera conèixela es necessari estudiarla, profundirla. La humanitat sembla que hagi arribat a un periode de curiositat reflexiva que demana de tot el per què. Vivim en plena y universal investigació científica. Y fins al comediant li demanèm el per què del seu treball artístich. Y el comediant d'avuy deü saberlo aquest per què.

En una paraula: l'actor avuy té d'estudiar, tè de saber, tè de coneixe la vida, a més de sentir-la intensament.

Y es per això que'ls grans actors d'avuy no'n tenen prou ab neix comediant: tenen de ferse artistes. Tenen d'estudiar. Sols després de molts anys d'estudi y de treball s'ha descobert qu'es un gran actor en Zacconi, sols després de molts anys de representar ens hem adonat de que també ho es en Garavaglia y que comença a ésserho la Tina di Lorenzo. La Suzanne Després ha desmentit, mercès a un treball metòdich y estudis fonsos, als qui deyen quan va començar que *Deu no l'havia cridada per aquest camí*. Y com ella tots els grans actors de la dramàtica francesa moderna deuen a la educació ar-

tística y general que coratjosament s'imposen la part més bona dels seus èxits sobre la escena.

Es, donchs, una gran aberració sostenir que aquí no tenim actors... perque no n'hi han. No'n tenim perque no volèm, o perque no volen, que quasi bè es lo meteix. Avuy, els actors se fan. Y fins suposant que no n'hi ha prou ab estudi y treball pera devenir un gran actor; fins admetent que les grans facultats naturals són indispensables, sempre resultarà cert que ab treball y estudi se formen bons actors. Y ab bons actors ja n'hi ha prou. Les grans estrelles no són ja indispensables. Un bon conjunt d'actors modestos, però qui treballin ab fe, ab convicció, ab coneixement de lo que fan y diuen, qui sàpiguen donar el just valor y relleu al paper qui representin, reflectint així, un tot harmònich, el tot harmònich qu'es l'obra artística qui ha concebut l'autor, y a la que deuen supeditarse, es lo essencial. Y val molt més això que una gran escena de focs artificials ofegant ab sos espetechs una obra buyda de qualsevol visionari adotzenat.

No fan falta'ls grans actors. Ab bons actors n'hi ha prou. Y aquests se formen.

El «Teatre Intim» en un terreny relatiu va demostrar tot això. Considerantlos en conjunt, — no voldria ferir susceptibilitats — bè pot dirse que'l nucle d'aficionats qui s'acoblaven pera constituir el «Teatre Intim» no era format per individus quines facultats naturals se precisessin francament y clarament. Ans al contrari, bè pot dirse que si algùn d'ells s'haguès distingit especialment en aquest sentit, ben prompte l'hauriem vist desertar y enquistarse a Romea, teatre clàssich ahont tota rutina hi tè cabuda. Un jove qui promet, deü entrar y entra a Romea. Com es natural un o una jova qui promet y entra a Romea, promet y no dona.

Mes deixèm això. — Deya que'ls joves que s'acoblaren formant el «Teatre Intim» no's distingien per les llurs facultats excepcionals. Però la fe propria, la toçuderia propria, afiançada per la fe y toçuderia de llur director, els hi donà coratge pera un llarch y profitós treball. Anys y anys se passaren molts d'ells estudiant, treballant, ensajant y els resultats foren relativament magnífichs. Jo no crech pas qu'en Gual — quines facultats y aptituds

ab tot y ésser notables baix abdós punts de vista, són molt superiors com a director d'escena que com a director d'actors — se preocupés tant de la formació dels actors com dels posats en escena. No obstant, també'l treball seu en aquest sentit fou extraordinari. Y així podém recordar les derrereres series de representacions del «Teatre Intim», fins baix aquest punt de vista de la execució, com a models de conjunt comparantho ab lo que fins ara havíem vist a la escena catalana. Sí; sens actors tan coneguts, tan admirats, tan acostumats a les taules ni de tantes facultats naturals, el «Teatre Intim» donà representacions d'obres variadíssimes, d'obres difícilíssimes, ab una perfecció qui, essent relativa, pot considerarse absoluta si la comparém ab la que hauríem obtingut pels còmichs de Roma qui tenien més facultats, més taules y més nom.

Y tot això y altres coses que no puch detallar aquí ho logrà'l «Teatre Intim», mercés al treball, mercés a l'estudi, a la constància, a la laboriositat. Y tot això se'n ha anat en orris al contacte d'en Graner.

Veyém còm:

En Graner no va voler o no va saber limi-

tarse a ésser un empresari senzill y rumbós. A Barcelona es aquest un defecte molt general que fa fracassar institucions o empreses que d'altra manera prosperarien. Aquí tothòm sab de tot y serveix pera tot. Especialment l'home de diners: «Qui paga mana.» ¿Se fa un diari? qui hi posa'ls quartos voldrà ésser de fet, sinó de nom, el ver director. ¿Un burgès se fa fer una casa? tot seguit el veuréu esmenant la plana al seu arquitecte, si es que no la fa fer sens arquitecte baix la propria immediata direcció. Els exemples serien innumbrables. — En Graner va dir: ¿Jo pago? donchs jo'n sé més que ningú. Per casualitat va resultar qu'en Graner, essent pintor, compregués la importància qu'en tota mena d'espectacles teatrals té avuy la escenografia y la indumentaria. Comprenentho y coneixent a fons aquestes arts auxiliars sapigué rodejarse d'excelents pintors escenògrafs y ab l'ajuda d'ells y d'en Gual logrà donarnos una serie d'espectacles que baix aquest aspecte poden citarse en conjunt com lo més perfet qui fins ara s'hagi intentat a Barcelona.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

AUBA TRANQUILA

Una invisible onada de perfúm
dels tarongers en flor s'emporta'l vent,
y vibra sobre'l món un raig de llum
qui besa'ls cims y la pineda encén.

El jardí solitari m'ha cridat
ab un cantar, totjust llabíejat,
de cosa qui comença esmortuhida...
Y al jardí solitari he devallat
duhent al cor un gran desitj de vida.

El jardí solitari m'ha semblat,
avuy, molt més hermós que'ls altres dies:
tenia un dolç misteri may gosat,
era més ple de fondes harmonies.

El vent era tranquil, com temerós
de pèndreli els perfums qui l'envoltaven,
y al passar per l'estany tot lluminós,
somiures de claror l'aygua torbaven.

El jardí solitari m'ha parlat
a là potenta llum de l'auba clara.
Les estatués immòvils m'han mirat,
y vostra gentilesa han remembrat
ab un estrany encís que'm dura encara.

Ab la pensa os he vist entre les flors,
com altra flor més gran y delicada...

Y ab vostre esguart curull de resplendors
mon ànima heu deixat illuminada.

Os he vist com la dea dels jardins
tota blanca y rosada, tota pura:
deixats al vent vostres cabells divins,
envoltada d'amor vostra figura.

M'heu mirat fit a fit y heu somrigut
ab un somrís tot ple de benhaurança.
Aquell somrís tan dolç m'ha commogut,
fent florir dins mon cor una esperança.

Y els arbres han brandat, y la verdor
s'ha omplenat d'una música exquisida,
y entorn de vostra angèlica blancor
ha ressonat un himne tot dolçor,
y en el silenci ha triomfat la Vida.

Y heu fugit dolçament.. sense trepitj,
com visió celestial que un núvol porta,
y heu encés dins mon ànima un desitj
de vèureus sobre'l món serena y forta.

.....

Avuy el bell jardí de mon palau
tenia un perfúm més, oh ma senyora!
El grat perfúm que vostre cos suau
hi ha deixat com angèlica penyora.

TRINITAT CATASÚS Y CATASÚS

DE NIT

(IMPRESSIÓ)

Les onze ja s'allunyen; per la finestra esbatanada l'ayre fresch entra hardit en mon estudi, fent aletejar el volant transparent, pintat de violes de la *pantalla* qui envolta'l llum demunt de l'èscriptori, y fa balancejarse acompassadament les branques d'escardots, d'esparragueres y de cugules dintre les terrices nipones.

Oh, el bon ventet pur qui'm porta flayres bosquetanes per demunt dels casals ciutadans! apar que m'infiltrí dalit per la tasca, y'm dongui consol y repòs!

Abaix, en la nit, les remors van perdentse. De quan en quan la quietut del carrer novell es trencada per l'avençar ferm d'uns passos masculins: sona un lleu picament de mans al qui respòn «Voy!» una veu forta, però laça, monòtona, sense color ni modulació.

La lluna novella ja ha amagat sa cara incomplerta, enrojida lleument, darrera les siluetes negres dels arbres del turó de ponent, y el cel ensombrít se va enjoyant de claus de tremolosa pedreria.

...Paro ohi. D'enllà, decarrer amunt m'arriba'l ressó d'un cant acompanyat d'una guitarra. Es una veu d'home maltraçada, desigual, desagradosa, y malgrat això no resulta antipàtica, car no són pas els parrachs degeneradors del *gènero chico*, lo qui arriba a mes orelles, no. La veu no parla de *mosquitos* ni *mosquiteros*, ni de *morenas*, ni de *lunares*, ni d'altres coses de gust dubtós, migrades y obscenes qui tan sovint empastifen com una lepra forastera les boques y els ohís en la capital catalana.

El cantayre es dolent, però les cançons són belles y sanes. Parlen de matinades fresques, de rossinyols y de poms de violes y de rosetes. Parlen de l'amor y dels tarongers florits, de mariners y de princeses.

Ixo al balcó, car sento la veu qui's va apropant. Devant de casa hi ha oberta una taverna, sempre quieta y sosegada, nêta com una

congesta pirenaica. Un doll de llum clara, blavenca, surt amplament entre'ls dos petits abets de les torretes embarniçades qui campegen a banda y banda de la porta, y vessa una gran estela de claror en aquell troç de carrer.

Més amunt altres botigues són encara obertes, y els vehins ensonyats prenen la fresca assentats casolanament per les aceres: una luxosa farmacia qui vetlla tota la nit devant d'un bagulayre qual llenterna roja sembla qui esperi tristament qualque avis de mort.

Al costat d'un dels abets, s'ha situat el cech cantayre, y després de preludejar ab bastant desembray y gallardia, entona la riolera cançó:

Una matinada fresca,
jo me'n vaig anà a caçar...

Y sa veu cansada, tremolosa, allarga les notes maltraçudament, les precipita sense solta ni volta... Oh, el dolent cantayre de la bonica tonada! mes, li sé grat d'ella, força grat...

No li veig pas la cara a n'el cech, però sembla encara jove, y son habillament no es pas el d'un mendicant: du americana fosca y calces clares, botines negres y un barret de palla en bon us encara.

Y canta tota la cançó, tota sencera, tal com nasqué de la musa popular, ab ses crueses ingenues qui no resulten obscenitats, qui tenen quelcòm de sanítos perque són dites en nostra llengua mare, sense dobles sentits, ni sensualismes viciosos.

La cançó es acabada, y el company del cech, un vident quin trajo y moviments tenen traces de servidors, s'atança a n'aquell y buyda en sa mà unes poques monedes recullides en un platet de llauna, mentres el taverner ofereix a l'*artista* un got d'aygua qui brilla com una immensa gota de rosada.

Y un cop ha begut, el cech torna a preludejar, y tot d'un cop entona'l cant de *Els segadors* ab una hardidesa, un dalit que corprenen.

Y en la quietut de la nit la veu s'alça vibrant, serena, omplint l'espai. Oh, el bon y valent cech! Com més avença'l cant, més sos accents són de bravura; sa veu apar rejuvenida, y certament batega en ella un corcull de fe y d'amor per la Patria.

Oh, el bon y valent ceguet qui sense por ni temença sota'l cel brodat d'estrelles enlayra son cant!...

S'han anat desclohent balcons y finestres. El platet de llauna sembla curull. Allí meiteix, a la cantonada, hi ha una fantasma quieta demunt qual uniforme fosch brillen botons argentats. No diu res... Aquest ¿també es de... casa? El taverner, ab son braç robust qui ix de la camisa rogenca, avença un got de vi, y diu ab veu rihenta:

— *Bravo, company!*... A la salut de la mare Catalunya, y que per molts anys puguèu cantar en pau! —

La fantasma romàn quieta... Si. Es de... casa. El cech y son company remercièn en veu alta; lliguen llurs mans y ab la guitarra muda sota'l braç, se'n van avall, carrer avall, y's pert a poch a poch, el ressò acompassat de llurs passos bessons.

He restat tota commosa: may m'havia impressionat tan fundament la trista y brava tonada... apar qu'encara flotin en la celistia les derrerres notes del planyívol cant català.

L. ESCARDOT

Agost, 1906

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Ell era, o estava, havent sigut aymat, això es, havia sigut aymat	} <i>li estis amita.</i>
Ell era, o estava, havent d'èsser aymat	

(Igual pera totes les persones y nombres.)
(En el plural el participi pren la terminació *j*.)

Futur:

Ella serà aymada	} <i>ŝi estos amita.</i>
(en el meteix moment)	
Ella serà havent sigut aymada, això es: <i>ja serà aymada</i>	} <i>ŝi estos amita.</i>
Ella serà havent d'èsser aymada	

(Igual pera totes les persones y nombres.)
(En el plural el participi pren la terminació *j*.)

Condicional:

Nosaltres seriem aymats	} <i>ni estus amataj.</i>
(ara)	
Nosaltres seriem havent d'èsser aymats	} <i>ni estus amitaj.</i>
Nosaltres seriem havent d'èsser aymats	

(Igual pera totes les persones y nombres.)
(En el singular el participi està en singular.)

Imperatiu:

Sigas aymat! *vi estu amata!*
(ara)

Sigas havent sigut aymat! *vi estu amita!*
Sigas havent d'èsser aymat! *vi estu amota!*

(Igual pera totes les persones y nombres.)
(En el plural el participi pren la terminació *j*.)

ORACIONS INTERROGATIVES

Se fan anteposantleshi la particula *ĉu*, ¿es que?, a menys qu'en la oració hi intervingui una particula que ja de per sí sia interrogativa, com ho són els pronoms y adverbis qui comencen ab la lletra *ĉ*.

¿*Ĉu vi fartas bone?*, ¿se troba bé vostè?
¿*Kiel vi fartas?*, ¿còm se troba vostè?
¿*Ĉu li kantis?*, ¿va cantar ell?
¿*Kiam li kantis?*, ¿quàn va cantar ell?

ORACIONS NEGATIVES

Se fan afegint a la oració afirmativa la particula *ne* — no, a menys qu'en la oració hi intervingui una paraula ja negativa de per sí, com ho són els pronoms y adverbis qui comencen ab la sílaba *nen*.

Mi ne fartas bone, no'm trobo bé.
Li ne kantis, ell no va cantar.
Li neniam kantas, ell may canta.
Li havas nenion.

* *li ne havas ion*, ell té res, o ell no té alguna cosa.

Vi havas nek librojn nek deziron ilin lerni, vosté (no) té ni llibres ni desitj de llegirlos.

Com se comprèn, la colocació de la partícula *ne* avans o després del pronòm fa expressar a la frase idees diferents com en nostre idioma. Pera evitar tota confusió tinguis present que la partícula *ne* nega solsa-ment lo que la segueix y no lo que la precedeix.

Li ne kantis. — Ell no va cantar.

(En aquest cas neguém l'acció del cant.)

Li kantis ne kanteton sed arion. — Ell va cantà no una cançó, sinó una aria.

(En aquest cas no neguém l'acció del cant, sinó la cosa cantada.)

Vi devas diri ne «li kantis» sed «li ble-kegis». — Vosté ha de dir no qu'ell va cantar, sinó que va bramar.

(En aquest cas neguém la frase que no hem trobat prou acertada.)

ACUSATIU

Regeixen solsa-ment acusatiu, això es, sols van acompanyats de complement directe's verbs transitius, es a dir, aquells verbs qui expressen una acció qui feta pel subjecte recàu sobre una altra cosa o sobre ell meteix. Ex.: *Li puŝas la tablon*, ell empeny la taula; *ŝi puŝas sin*, ella s'empeny. *Ili mortegas la katon*, ells maten el gat; *ili mortigas sin*, ells se maten.

La manera de saber si un verb es transitiu o no es ben senzilla. Desde'l moment que la forma passiva dels verbs ens indica l'acció rebuda pel subjecte meteix de la oració, es ben comprensible que sols els verbs transitius són susceptibles de pendre la forma passiva. Per lo tant, quan ens trobèm ab una oració quin verb no sapiguèm si es o no transitiu, no hem de fer altra cosa que ferla passiva; si això es possible, y la oració resultant expressa la meteixa idea que l'activa, el verb es transitiu y regirà acusatiu.

Ex.: Jo llegeixo'l llibre, *mi legas la libron*. El verb es transitiu car podèm dir molt bé: el llibre es llegit per mi, *la libro estas legata de mi*.

Ella s'empeny, *ŝi puŝas sin*. Ella es empe-
sa per ella (meteixa), *ŝi estas puŝata de si*.

Jo dormo, *mi dormas*. Que l'acció d'aquest verb no es transitiva'ns ho diu el fet de que no podèm expressar la meteixa idea ab la forma passiva, ni es possible ferla ab ell. En efecte; jo sóch dormit, *mi estas dormata*, no té cap significació. (Remarquis la diferencia del verb *dormir*, ab el verb transitiu *adormir*, fer dormir: La mare adorm el noy ab els seus (d'ella) cants, *la patrino dormigas la infanon per siaj kantoj*. El noy es adormit pels cants de la mare, *la infano estas dormigata de la kantoj de sia patrino*.)

Els participis actius de verbs transitius, regeixen acusatiu: Ex.: Ells estàn bebenent cerveça, *ili estas trinkantaj bieron*, etc.

ADVERB

«L'adverb se caracteriza per la terminació e.» (Regla 7.ª — Gram. Fon. Zam.)

Hem dit que'l substantiu y el verb eren els dos exes entorn dels qui girava tota proposició; y que l'adjectiu servia pera distingir els substantius entre si, calificantlos. Afe-
gim ara, que l'adverb es al verb lo que l'ad-
jectiu es al substantiu y tindrèm una idea clara y precisa d'aquella part de la oració. En efecte, aixi com un substantiu, *taula* per exemple, pot ésser de mil classes diferents (*alta, baixa, verda, prima, dolenta*, etc.), que les expressèm ab ajuda de l'adjectiu, una acció, *córrer* per exemple, no sempre es la meteixa sinó que pot ésser feta de diferents maneres (*depressa, a poch a poch, saltant, de per riure, seriosament, per força*, etc.); pot tenir lloch en diferents temps (*avans, després, més tart*, etc.); pot verificarse en espays diferents (*aquí, allí, per tot arreu*, etc.); pot manifestarse en quantitats desiguals (*molt, poch, no gayre*, etc.); y totes aquelles maneres, temps, llochs, quantitats ab que califi-
quèm y distingim les accions, les expressèm ab *mots* (adverbs) o ab *grupos de mots* (giros adverbials).

Els adverbs poden ésser de dues classes: o bé formats per un mot simple qui's troba en el diccionari y dèu ésser usat sense cap modificació, o bé formats per una arrel a la qui s'afegeix la terminació característica e. Ex.: d'aquests derrers.

<i>Bon</i> , arrel adjectiva:	<i>bo, bona.</i>	— <i>Bone</i> , adverb:	<i>bè.</i>
<i>Bel</i> , » »	<i>bell, bella.</i>	— <i>Bele</i> , »	<i>bellament.</i>
<i>Infan</i> , arrel substantiva:	<i>infani.</i>	— <i>Infane</i> , »	<i>infantivolament.</i>
<i>Pošt</i> , » »	<i>la posta, els correus.</i>	— <i>Pošte</i> , »	<i>pel correu, postalment.</i>
<i>Am</i> , arrel verbal:	<i>aymar.</i>	— <i>Ame</i> , »	<i>amorosament, ab amor.</i>
<i>Dolčig</i> , » »	<i>endolcir.</i>	— <i>Dolčige</i> , »	<i>endolcidorament.</i>
<i>Per</i> , preposició:	<i>ab, ab ajuda de.</i>	— <i>Pere</i> , »	<i>mediatament, indirectament.</i>

Els adverbs simples són:

<i>Jes</i> , si.	— <i>Ankaŭ</i> , també.	— <i>Almenaŭ</i> , al menys.
<i>Ne</i> , no.	— <i>Neankaŭ</i> , tampoch.	— <i>Preskaŭ</i> , quasi, gayrebè.
<i>Nek</i> , ni.	— <i>Ankoraŭ</i> , encara.	— <i>Aŭ</i> , o, o bé.

Hodiaŭ, avuy.

Hieraŭ, ahir; (*antaŭ hieraŭ*, avans d'ahir).

Morgaŭ, demà; (*post morgaŭ*, demà passat).

Nun, ara.

Tamen, no obstant.

Precipe, sobre tot, principalment.

Jam, ja.

Tuj, tot seguit. Ex.: *Mi tuj diros al vi*, tot seguit vos diré.

Ĵus, tot just, en el meteix moment (y el giro adverbial: *acabar de*). Ex.: *Li Ĵus alvenis*, va arribar en aquell moment meteix. *Mi Ĵus diris al vi*, vos acabo de dir. *Kiam li alvenis mi Ĵus estis elisinta*, quan va arribar jo tot just havia sortit.

Baldaŭ, bentost, aviat. Ex.: *Baldaŭ alvenos la vagonaro*, aviat arribarà'l tren.

Ambaŭ, abdós, abdues.

Ĉu, ¿es que?

Adiaŭ, adeu!

Ja, en veritat, en efecte. Ex.: *Ja mi diras al vi*, en veritat vos dich.

Eĉ, fins. Ex.: *Eĉ la pano al li mankis*, fins el pa li va mancar. (No confòndrel ab la preposició de direcció *ĝis*, fins a. Ex.: *Eĉ la ŝtuparon ŝi balaos ĝis supre*, fins la escala (y tot) ella escombrarà fins a dalt.) Tradueix també nostre adverb *ni*. Ex.: *Eĉ promeni mi ne povis*, ni passejar vaig poder. (No confòndrel ab l'altre adverb *nek*, ni. *Nek* nega, *eĉ* comprèn, abraça'l reste. Ex.: *Mi deziras nek ridi nek salti, eĉ la belon mi ne trovas bela*, no desitjo ni riure ni saltar, ni lo hermós ho trobo bell.)

Tre, molt (qualitatiu). Ex.: *Tre bone*, molt bé; *tre riĉa*, molt rich. (No confòndrel ab *multe*, molt (qualitatiu). Ex.: *Li multe ridas ĉar li estas tre ridema*, riu molt car es molt rialler.)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

La gent se creu qu'es molt difícil l'ofici de governar un poble; això ja es cert si el governant vol complir dignament sa delicada missió. Però si s'tracta d'Espanya, la qüestió cambia completament d'aspecte. L'art de governar aquí consisteix en saberse aguantar y fer la trabeta als altres, y per'això no cal més que taparse la cara y posarse cotó fluix a les orelles, y encara lo primer sols s'estila entre'ls polítichs de primera volada, d'aquells pochos qu'encara s'encaparren (no gayre) del què diràn. Si els crits del poble són tan forts que arribin a malmetre les dolces bacaynes governamentals, pot acudirse als procediments de força: aleshores se tapen les boques dels cridaners y ja's poden destapar les ore-

lles. A més del recurs de força, ne queda un altre també infalible: la inercia. Que les coses segueixin el llur curs; no fer res! Veus-aquí el gran secret pera devenir estadista, l'elixir de llarga vida pera'ls ministeris setmesons o'ls sexagenaris. Es cert que a voltes la premsa mou un xich de forrolla, però aquesta famosa *palanca* està tan corcada, que tot lo més pot alçar alguna llebra, que no serà pas ella qui se la menjarà... ¿Y el poble? Ba! el poble es un factor tan insignificant! els seus components heterogenis són fàcilment reduhibles al comú denominador de *contribuyentes*. En més difícils operacions han demostrat llur ciencia econòmica'ls caps grossos qui remenen les cireres del *presupuesto* Y ¿qui sab? ¿qui sab? Potser ab el temps també trobaràn el medi de suprimir al poble,

y aleshores si que nostres llumaneres polítiques hauràn descobert la verdadera pedra filosofal.

Llàstima fóra que'ls ho esguerrés el cèlebre Enano de la Venta, l'inagotable Maura, que may acaba de baixar, tal volta perque rumia alguna d'aquelles frases *improvisadas* que no fan riure fins passat un *quinquenio*.

En la memorable diada del 11 del corrent tornarà a publicarse l'antich periòdich *La Nació Catalana*, portaveu dels elements més radicals del catalanisme.

Benvinguda sia.

En la vila de Roses s'ha constituït una agrupació adherida a la *Unió Catalanista*, qui s'anomena «Aplech Autonomista». El dia 8 del corrent tindrà lloch l'acte inaugural qui promet revestir gran importància.

Desitgèm a la novella societat molt coratge y molta fe pera lluitar per la bona causa.

El pobre Pius X, el papa elegit no per inspiració del Sant Esperit (qu'es qui diuen ha de presidir el Còncil), sinó per obra y gracia del *veto* d'Austria, no pot tocar res que no ho esguerri. De l'alta diplomàcia d'aquell gran contemporisador qui s'anomenà Lleó XIII, no n'ha quedat ni un borrall entre les blanques mans del ex-patriarca de Venècia. Quan no's tractava més que de reformar la música religiosa, entre ell y l'Abatte Perosi s'ho podien manegar. Però quan es quelcòm més serio que la música celestial, quan ja no es qüestió de *motu proprio* sinó de *motu altrui*, aleshores se veu palesament que la tiara li ve ampla a l'argentada testa del *Papa blanc*, com li deyen sos vells amichs els gondolers y els senzills *contadini*.

Y no li mancava més que pendre per assessor a aquell *joven precoz*, a l'intransigent Merry del Val, qui pera oposarse a les tendències *anticlericals* (!) dels terribles liberals (!!) qui governen la catòlica Espanya, li ha fet apretar la mà contra'l malcreyent govern de la ex-cristianíssima França. Y que'l Papa deü haver quedat ben descansat després de son penós deslliurament ho demostra'l fet de que'l doctor Laponi se n'hagi pogut anar a pendre la fresca. Y també sembla que França's pendrà a la fresca aquella famosa enciclica que'ls heretges *republicanots* titllen de fosca e insubstancial, y els bisbes declaren ésser un monument de sabiduria divina y humana. A Espanya serà altra cosa.

Nostres grans estadistes repasaràn la historia contemporànea, retrauràn aquells cèlebres *obstáculos tradicionales* que tanta forolla feren avans de la Revolució de Setembre y s'encomenaràn de passada al Venerable Pare Claret; qui no debades s'ha volgut beaificarlo.

S'ha sobrehehit la causa que's seguia contra estimats amichs nostres, els oradors del *meeting* del «Teatro Condal» contra la trasllació del presidi d'Àfrica a Figueres, en virtut d'una falsa denuncia feta per la colla d'en Lerroux. Celebrèm que aquesta vegada s'hagi feta justícia; y no volèm parlar del paper lluhit dels manobres del *Progreso* y del *Liberal*.

Cadascú té la seva manera de viure.

Promet ésser una veritable solemnitat (glorificació del nostre idioma deuriem dirne si no s'haguessin d'ofendre'ls partidaris de l'*idioma castellano, único para toda España*) el Congrés Internacional de la Llengua Catalana, qual celebració està definitivament fixada pera'l vinent mes d'octubre.

Heusaqui els temes y comunicacions presentades per ara al susdit Congrés:

SECCIÓ FILOLOGICA-HISTORICA

TEMES

Dr. Joan Codina: Importància de la ortografia. Necessitat d'equilibrar l'element fonètic ab l'etimològic.

I Rigol: Pronoms y adjectius pronominals. Us recte del *llur*.

N. Jover y Vergés: Partícules pronominals *hi, en, ho*. *Bonaventura Riera*: Relatiu possessiu català: *cuyus, quorum*.

Mossèn Miquel Costa y Llobera: La preposició *a* en l'acusatiu.

Mossèn Antoni M.ª Alcover: Concordança del participi ab el terme d'acció.

Mateu Obrador: Us de l'auxiliar *ésser* en les oracions d'activa.

P. I. Casesnoves: Oracions condicionals.

V. Oliva: Procedència y ortografia de la *x* catalana.

COMUNICACIONS

Dr. Antoni Rubió y Lluch: Unitat de la llengua catalana en totes les varietats que presenta avuy y que ha presentades sempre.

J. Massó Torrents: Pera reconstituir la llengua catalana s'imposa l'estudi constant dels nostres clàssichs dels sigles XIII, XIV y XV.

J. M. Artaga: Ullada general a la fonètica catalana. Son caràcter propi dins la familia neo-latina.

P. Juane Nonell: Necessitat de redimir la prosodia catalana de la influència castellana.

Rev. Fr. Lluís Fullana: Ullada general sobre la morfologia catalana.

Mossèn Antoni M.ª Alcover: La llengua catalana té sintaxis *propria*.

Monsenyor Carselade, Bisbe de Perpinyà: Extensió,

del català en el mitjà de França durant els segles passats.

Ramón Menéndez Pidal: Estudi dels dialectes fronterers.

Emili Vallès: ¿Per què'l Congrés se fixa tant en la defensa de la sintaxis?

Dr. Roch Chabàs: Diferències entre'l llenguatge dels prosistes i dels poetes y del poble que surten dins els documents anteriors al segle XVI.

J. Casas-Carbó: Us correcte de la conjunció *donchs*.

J. Pijoan: La llengua parlada y la llengua escrita.

Dr. B. Schädél: Objecte y sistema de l'Institut pera estudiar la llengua catalana.

Dr. A. Counson: Lo que'l moviment llingüístich català pot aprendre de l'estudi de la formació de les llengües romàniques en general.

Dr. Saroihandy: Català de la regió pirinenca de la Andorra, Pallars y frontera d'Aragó.

Mossèn Marià Grandia: Formacions de paraules catalanes. — L'arrel llabi-llingual en el català.

Dr. G. Nogués y García: Crítica d'algunes formes errònies del llenguatge escrit. — Importància de la Etimologia pera l'estudi científich de les llengües.

G. Ramón Orlandis: Necessitat de l'estudi de les llengües sabies com a base pera la filologia catalana.

Angel Sallent: Etimologies catalanes.

Pompeu Fabra: Camí que ha recorregut la nostra llengua desde la Edat Mitjana fins a l'estat actual.

A. Ciuffo: Influències de l'italià y diferents dialectes sards en l'alguerès.

SECCIÓ LITERARIA

TEMES

J. Ruyra: La nostra llengua en les obres literàries.
Mossèn Lluís Viladot: La versificació catalana. Particularitats.

Joan Maragall: ¿La literatura ha de concedir á un dialecte especial determinat el predomini absolut sobre de tots els altres? ¿Ha de mantenir y utilisar les diferents varietats dialectals?

Gabriel Alomar: ¿Es indispensable, pera la vida y progrés de la nostra literatura, la unificació absoluta de la ortografia catalana?

COMUNICACIONS

Joan Alcover: La llengua catalana, qu'hem apresada en la infància, es absolutament indispensable y insubstituible com a element d'expressió artística.

G. Artiza: Importància y necessitat dels estudis gramaticals pera tota literatura, y especialment pera la nostra.

A. Gili: No hem de permetre que la nostra llengua sigui esclava ni tributaria de cap llengua estrangera.

Mossèn Miquel Costa y Llovera: Necessitat de conrear la prosa catalana.

Academia de Jurisprudència, de Barcelona: Necessitat de reconstituir el llenguatge jurídic català.

Dr. A. Bartumeus: Necessitat de reconstituir el llenguatge mèdic biològic català.

J. Massó y Torrents: Traduccions del català dels segles XIV, XV y XVI.

A. Rubió y Lluch: Traduccions de les altres llengües al català en els segles XIV, XV y XVI.

Manel de Montoliu: Moviment assimilista de la literatura catalana en els temps moderns. Conveniència de que's facin moltes traduccions y esment ab que cal ferles.

Mossèn Llorens Riber: Missió dels escriptors en quant al manteniment de la puresa y unitat del català.

J. Torrendell: Trascendencia del periodisme pera la

propaganda y consolidació del Renaixement y restauració de la nostra llengua.

J. Morató: La llengua catalana en el teatre.

J. Reynés: Necessitat de reconstituir el llenguatge català en els oficis tècnics y en l'art de construcció.

SECCIÓ PEDAGOGICA

TEMES

J. Bardina: La llengua catalana es l'única apta, tractantse de catalans, pera la instrucció dels noys y dels grans.

Salvador Genís: Quins són els millors mètodes pera promoure y fer anar avant la ensenyança primària y superior del català. Quin paper hi han de jugar els nostres clàssics.

SECCIÓ SOCIAL Y JURÍDICA

TEMES

J. Bertrán y Musitu: La literatura catalana y els poders públics. Protecció com aquest li deuen.

J. Casas-Carbó: Manera de reforçar y consolidar els vincles de solidaritat natural entre'ls pobles de llengua catalana per assegurar el pervindre de la nostra literatura.

J. Franquesa y Gomis: Hem de defensar la nostra llengua y reivindicar tots els seus drets.

Frederich Barceló: Necessitat de popularisar la lectura dels textos genuïns.

E. Prat de la Riba: Importància de la llengua dins del concepte de nacionalitat.

Ramón Picó: Part principal que han tingut els poetes en el moviment nacional de restauració catalana.

Franquesch Albó: L'ús de la llengua pròpia, considerat com un dret. Necessitat de respectarlo totalment y garantirlo en la vida jurídica integral dels catalans (llegislació, contractació, testamentificació, oficines públiques, tribunals de justícia, etc.).

Joan Aguiló: Fronteres de la llengua catalana y estadística deis que parlen català.

Totes les comunicacions y adhesions pera rebre'l títol de congressista han de dirigirse a les oficines del Congrés: Carrer Més alt de Sant Pere, 2, 2.^{on}.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de València, 232.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Preus de subscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS
—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—
SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un **25** per **100** de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un **25** per **100** de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LEGITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALSSISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

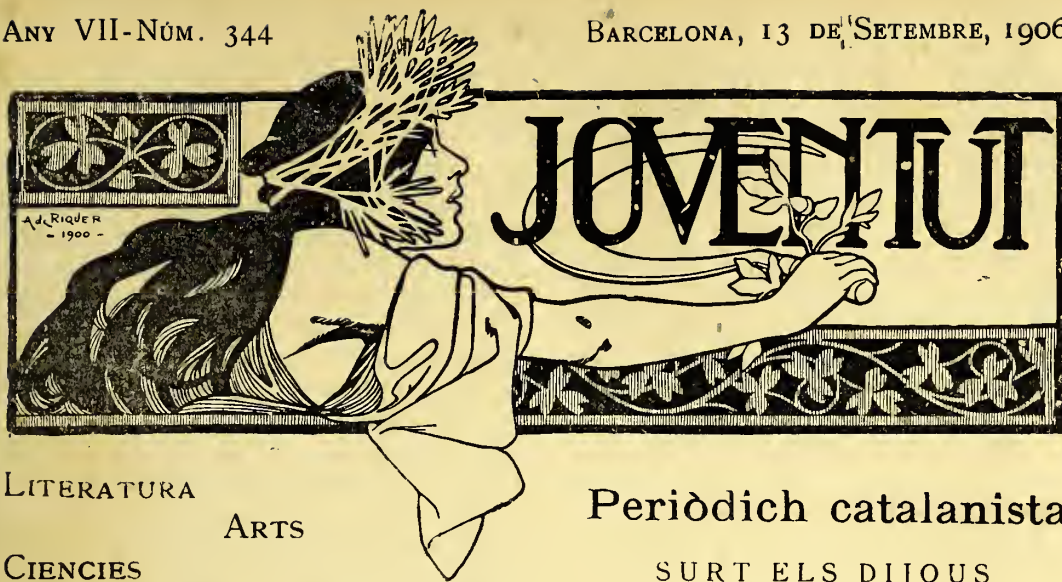
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

La Escola de Mestres, per Antón Busquets y Punset. — El segon congrés d'Esperanto, per F. Pujulà y Vallès. — Pàgines festives: Incompatibilitat de caràcters, per Alexandre Font. — Carta oberta adreçada a n'el «glosador» de «La Veu de Catalunya»: Xènius, per Xenia. — De teatre català (continuació), per Emili Tintorer. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Esperanta fakoj; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Per recort d'en Vilanova. — Noves.

LA ESCOLA DE MESTRES

Està en vies d'obrirse pera'l proxim curs la *Escola de Mestres*, com si diguessim la *Normal Catalana*, una institució en tots conceptes meritissima, y que ve a sembrar una lleavor quin fruyt cullitarèm a no tardar si s'encamina bé la tasca de conreu. La trascendencia de l'obra no cal pas escatirla: es de bon veure.

Quàntes vegades meditant sobre'l desgavell d'Espanya hem trobat que la causa més poderosa d'aytal desgavell es la deixadesa en que's té al Magisteri, aquest apostolat que arreu se venera perque es el que fent bons homes ajuda a constituhir fortes nacions. No més cal veure còm el poble més comerciant del món, y per tant el més positivista en el sentit en que's comprèn aqueixa paraula, dóna una importancia capital a la ensenyança destinanthi sumes fauloses que després tornen multiplicades els qui se'n han aprofita-

tat: els concorrents a les escoles d'ahont n'han eixit instruhits y educats d'una manera tan perfeta que són l'admiració del món. En el nostre pais ha cretallisat tant la idea de que la ensenyança es cosa secundaria, que fins en poblacions importants y ben aprop de capitals ahont la vida, el trevall, el moviment, en una paraula, les fan avençar considerablement, se pot escoltar a cada pas còm se denigra la instrucció y la educació; sortint de boca de pares frases que fan indignar als qui considerèm la escola com el fonament de l'avenç social en tots els ordres. Jo he sobtat converses que m'han regirat tot, avergonyint-me a l'ensemps.

— Quin noy més grandet tens ja!

— Si, mira: aviat me passarà al devant.

— Ja ho pots ben dir, ja. Oh! y deü anar avençat a la escola; fa cara d'espavilat.

— No me'n parlis! Ara'l treuré perque, noy, cal anar per lo positiu. Si el poso a la fàbrica'm portará bon jornal. Altrament la lletra de poch li serviría. —

Per altre estil també n'he sobtades de converses. La que per mostra't poso, llegidor, te donará idea clara de l'estat de coses. Es entre un pare y un mestre:

— Senyor mestre: aquest xicot no m'aprèn gota. Té tretze anys, ne fa sis que va a estudi, y ahir li vaig fer treure un compte de

fruyta venguda y no me'l sapigué encertar. Jo de cap, sens haver anat a la escola, el vaig esbrinar. Això, vaja, no pot anar de cap manera. Vegi si me l'apreta una mica; per altra part no es gota tonto, vegi!

— Y què ha d'èsser tonto, sant cristià! Deixim a mi que ja sè'l que faig. ¿Y li sembla bé que'l seu fill sàpiga més que vostè? Home: això de cap manera. El noy sempre ha d'estar sota de vostè; y encara més ab els estorllchs que avuy corren, com hi ha món.

— Potser que tinga rahó, vegi!

— Es clar, home. Miri que ab tants anys com porto d'arrocegarme per les escoles me vaga d'estar al intringulis de les coses. —

Y aquell pobre home queda convençut de que'l senyor mestre del seu poble es tot un sabi.

Digueume, donchs, si es convenient una regeneració en aquest ordre. Mirèu bé d'ahont parteix el mal. De dos punts trascendentals: del poble y del meteix mestre. Donchs, es clar que cal remeyar abdós components, y primer que tot al mestre, puig a n'ell es deguda la ignorancia del poble, però no n'es culpable perque ja'ls governs l'han fet a n'ell deficient. Primerament li han donat la carrera esguerrada, apuntantli matèries que may més podrà dominar, puig un cop ha tingut el titul y una plaça, li han assignat un sòu mesqui qui no li abasta pera viure, y per això un cop al poble, el veyèm fent de mercader, escatint preus al durli els noys; fent que aquell meteix neguit qui li ocasiona la lluyta per la existencia no li donga l'humor necessari pera consagrarse dignament a l'apostolat, exercint de rutina, sense la fe, sense l'entusiasme, sense la vocació, coses necessàries en el mestre pera portar a bon fi son comès.

Contra aquest horrorós estat de coses s'ha clamat y's clama continuament, però en debades, ja es sapigut. El moviment catalanista qui ja no es una lluyta pera l'assoliment de certs privilegis, ni la renaixença d'una morta viva, ni la glorificació d'un ideal determinat, ni la exaltació d'un esperit qui ha d'esdevenir revoltós en contra certes injustícies; sinó qu'es una creuada nacional, ja se'n ha preocupat y ocupat del Magisteri, considerantlo com la font d'ahont traure l'element pera fer assolible en pes l'objectiu de la gran creuada

redemptora y per això'l veyèm en son començ establir escoles ahont educar e instruhir als homes de demà a la catalana; però s'ha comprès, més tart, que lo que primer cal es fer mestres dignes a fi de que, com nirvis d'aquest cos d'ànima vibrant, s'escampin per tots els recones y llogarets y ingectin la sang nova per arreu, a fi de que a son dia responguin alhora tots els sers de catalana terra al crit de *surge et ambula*, aviant a Catalunya pel camí dels pobles forts y dignes. A n'això va la *Escola de Mestres*, la *Normal Catalana*; com a fins idèntichs, però no de tant general resultat productiu, van els *Estudis universitaris catalans*, la *Universitat Catalana*, que diguessim, basada en humils fonaments, però que va pujant enfortintse poderosament pera fer cara a tot vent contrari. Els iniciadors de tan meritoria obra compregueren que gastar els humils elements, les reduhides energies en fer el tot, fóra cosa temeraria, contraproductiu y de resultats poch viables; per tant valia més anar a parts, y, tart o d'hòra produhir el conjunt que ara va modelantse. Aytal ha de fer la *Escola de Mestres*: pas a pas y no a grans gambades, per mor de no haver de desfer camí, perdent temps preuat y energies profitoses, ha de conquerir terrer ferm y a poch a poch assegurar la institució quina tasca tan meritoria es.

Dels seus fundadors podèmesperarne molt. Anys ha que coneixèm a n'en Jovè y a n'en Bardina. No són nou arribats al camp d'acció nacionalista: temps fa que breguen hardits sempre en el meteix sentit. Han covat la idea; han madurat el fruyt: han treta nova llevor, y ara, sortint de les ombres, van a fer la nova sembra. ¿Quin resultat donarà? Es problemàtic, si; però per això meteix els aconsellèm que no li aventurin tota la llevor nova als solchs oberts ara de cop; que s'en quedin de reserva per'anar augmentant, puig ja es sapigut que la terra es estragada y, per tant, cal anarla adobant de mica en mica; per això dich que fóra temerari abocarhi tota la llevor.

Es tant el respecte que'ns mereix l'obra, que tot ens fa témer, y... Deu ens en guart d'un fracç! ¿A què venen aquests temors, aquestes angunies? Estèm intranquils, cal confessarho. No som intrusos en la tasca pedagògica. Fan una pila d'anys que'ns ocupen

y preocupen aytals quefers y'ns creyèm ab drets pera dirhi la nostra; además: dels entusiastes organiadors reberem participació de l'obra qu'està a punt de realisarse; coneixèm els punts capdals en que l'apoyen; entreveyèm els resultats, y per això no'ns cansarèm de recomanárloshi prudencia. No embesteixin de dret y a l'aventura; cal obrir camí, y això no's fa com se vulla.

Ara no's crega'l llegendor que intentèm refredar els entusiastes dels capdevaners de la *Escola de Mestres*. No es aquest fi el que'ns fa pendre la ploma. L'encoratjament per la nostra part no ha de faltárloshi may, y cada grau d'avenç que's noti en l'obra, el remarcarèm pera que serveixi d'exemple als adormits, als impassibles.

¿Cal, ara, que copièm aqui els fins que animen als bons amichs de la *Escola de Mestres*? No n'hi ha necessitat. Tot Catalunya'ls coneix, perque'ls ha escampats la prempsa, y van responent honorables patricis, entitats y particulars, secundant el principal element en que ha d'assentarse la *Normal Catalana*.

Molts amichs nostres recordarán l'entusiasme que regnava quan per allà'l 1901 tractavem de fundar la *Colonia Escolar*, en un fonçal de Guilleria. Tot estava a punt el capital esplèndit; el plan traçat, quan mori, per malaventura del projecte, l'ànima d'ell. Per nosaltres, la *Escola de Mestres* ve a ésser lo meteix, y'ns apenaria si qualque contratemps torbés la gran iniciativa.

Dintre'l Magisteri oficial català's trevalla, també, pera sanejar l'atmòsfera, y dèu tenirse en compte això. A Girona's fan esforços poderosos, colossals; cal solsament veure la tasca de l'incansable Dalmau y Carles; y si es qüestió de sumar energies, també trobariem per reconets d'aquella provincia homes com en Bosch y Gusi, de Tortellà, per no citarne d'altres, qui poden aydar. Y si a la nova gent anèm, també dintre'l Magisteri oficial, y al dintell del meteix, trobariem a n'en Llorens Jou, a n'en Feiip Soler, a n'en Lluís Torras, a n'en Sans y Quintana, preparantse pera entrar hardits a la creuada, seguits de companys tan destres com en Joan Delclós, Llorena, Montúa... y altres y altres. Això proba que no anèm sols. Per la meteixa rahó cal pensar en anarles acoblant tantes energies. Posemshi tots a la tasca de refer la

nostra personalitat. La generació d'avuy no està pas preparada pera gosar de lo que li pertoca de dret. Si el sol de l'autonomia brillés ara de moment, cegaria a molts ulls. Donchs, graduhemla aytal claror y per aytal fer cal posarhi l'ànima; y entenguis que no portant a cap aquesta obra trascendental de educació y d'instrucció fóra endebades tota probatura. Això es ben sapigut; per lo meteix, cal que surti perfeta en tot. Ja'n parlarèm altre dia, mentrestant rebin els hardits iniciadors nostra adhesió y que'ns perdonin si l'himne no es de completa alabança o va matisat de notes fosques. El gran amor que sentim per l'obra'ns fa estar temerosos.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

EL SEGÓN CONGRÉS D'ESPERANTO

Désde París.

Me deya l'altre dia l'estimable y bon amich Lleó Zamenhof, germà de l'inventor de l'Esperanto y com aquest doctor en medicina, en el banquet que *La Revue* va oferirnos als colaboradors d'ella y als directores de periòdichs esperantistes: Hi ha un home en aquest Congrès, en el qui, sols els qui ho saben han fixat l'atenció, qui mereix bona part dels aplausos que aquests dies ressonen arreu.

Va ésser sols a títol confidencial que'l nom d'aquesta persona'm fou comunicat; no seré pas jo qui cometrà la indiscreció d'ofendre la modestia del sabi de qui's tracta ni de mancar a la confiança de l'amich. Però'l fet ab que tal home ha probat son amor a la llengua internacional, si que'l diré. Es ben senzill: la entrega de vuycents mil franchs, una fortuna, pera contribuir als gastos que ha ocasionat el segón congrés d'Esperanto. La quantitat y el temps d'egoisme que atravessem són suficients per'admirar. L'admiració creix quan se contempla al donador, qui, si a sa fortuna hi junta'l títol d'ésser un dels homes sabis de la França, a abdues qualitats hi afegeix la d'una modestia y senzillesa sense limits, sols comparable a la del doctor Zamenhof. Sembla com si en la capdevantera d'aquest moviment encaminat a aproximar les races s'hagin donat cita'ls bons y els

senzills. Jo no parlaré pera fer el retrat complert d'aquell home, de sa desgracia fisica ocorreguda no fa molt; això potser seria ja dir son nom.

No serán pochels qui s'admirarán de saber que una tan gran quantitat hagi sigut necessaria pera verificar un congrés: però res més fàcil de compendre. Cal solsament calcular la quantitat d'impresos editats y reparatits; cal solsament tenir present que durant tot l'any passat ha funcionat un comitè encarregat de la organisació d'aquell, que les sessions han tingut sempre lloch en locals carissims, que'l comitè funcionarà durant tot l'any vinent pera portar a terme les decisions del Congrès y pera la edició dels impresos necessaris, y que la carta de Congregista costava sols dèu y cinch franchs: això es el preu del passatge pera'l vapor que'ns portá a fer la excursió a través del llach Léman. Verament, hi han còses que s'han de veure de la vora pera compèndreles. Lo que si es fàcil de compendre, es que sols així, ab grans entusiasmes, ab grans conviccions y ab una gran dosis d'amor sens esperar cap recompensa, les causes nobles triomfen en les èpoques de miseries d'esperit y petiteses de mires.

Y aquest entusiasme no té lloch solsament aquí, a la França; en tots els recons del món hi han homes trevalladors, enamorats de la idea, que ho abandonen tot pera propagarla, que ho donen tot per ella y que fan milers de kilòmetres de camí sols per'acudir al lloch de cita a estrènyer la mà dels correligionaris. A Anglaterra'l moviment es més seriós de lo que puga imaginar-se; no es tan sorollós com a França, però es més profund: la Cambra de Comerç accepta l'Esperanto com un dels dos idiomes quin coneixement s'ha de demostrar en els exàmens; un dels ministres del rey Eduart ne parla ab elogi en un dels més importants actes polítics, y l'any que ve serà Cambridge, ab sa Universitat, ab son claustre de sabis, el qui rebrá als Esperantistes, com aquest any ha estat Ginebra, hostel de la llibertat y de les idees nobles...

De tots els paisos, els esperantistes acudeixen a Ginebra per separat, individualment. Els anglesos, seguint sa costúm, viatgen a colles y com que tenien que passar per

Paris, y Paris es el centre director del moviment ahont convergeixen tots els esforços, son pas per aquesta capital no podia passar desapercbut, y fou objecte d'una festa. L'arribada dels anglesos a Paris fou entusiasta. Era la tarda d'un dissabte y a aquelles hores la *Gare du Nord* vessava de gent, els boulevards que hi condueixen semblaven negats per les onades dels trevalladors y empleats qui havent acabat la feyna acudien a la estació pera pendre'ls trens de *ceinture*. Tots els esperantistes de Paris eren al gran moll d'arribada; allí s'hi podien veure senyores elegantíssimes enrahonant ab obrers qui acabaven de deixar la feyna, estudiants y empleats, les més diverses classes socials y fins les més diverses nacionalitats, acoblats tots ab la idea de fer una rebuda carinyosa als germans de l'altra banda de l'estret. A dalt de bastons y de paraygües hi flamegen els afixos esperantistes. En tota la estació no se sent parlar d'altra cosa que de l'idioma internacional y del proxim Congrès. Un detall curiós: per entre mitj dels grupos passen tres soldats ab bicicletes; acaben de baixar d'un dels molts trens que arriben cada minut, y, rihent, s'encaren ab ab un dels nostres grupos dihèntloshi: «Sembla que presumiu molt perque parlèu l'Esperanto! També'l sabèm parlar nosaltres.» Y en efecte, els tres soldats en correcte Esperanto, en mitj de nostres aplaudiments, ens fan una especie de conferencia explicantnos que a Rouen tota la guarnició'l parla y se l'ensenyen els uns als altres, dedicant els moments perduts al seu estudi.

Quan el tren que ve de Boulogne entra en agulles, ressona un aplaudiment estrepitós. Després els vasons comencen a vomitar gent sobre'l moll. Els anglesos tenen fama de malcarats y no se la mereixen. El qui menys porta una estrella verda d'a pam, feta de paper, sobre'l barret; altres porten tot l'equipatge fet una constelació. Tots riuen y canten y efusivament ens abracèm els uns ab els altres. Els corresponsals dels grans periòdichs anglesos no perden el temps y van prenent notes y franquejant cartes que remeten a la Posta a corre-cuyta. El coronel Pollen, comença a riure, ab aquella rialla silenciosa que vos fa riure y vos encomana l'alegria encara que no volguèu, y qu'ell no

abandonarà durant tot el Congrés. Miss Laurens, periodista y secretaria de la Societat Anglesa, a Londres, va de l'un cantó a l'altre infatigable, y també durant tot el Congrés seguirà anant y venint, la cartera y el llapiç a la mà y el barret brandant sobre son cap. Al vespre, ella, soparà ab nosaltres sense deixarnos pendre basa en la conversa...

No tots els que arriben tornaràn. Mr. Lloyd, un dels excursionistes, no atravesarà més el Canal. Ha sigut la nota trista del Congrés. Portat per son amor a les ascensions, ell plantarà'l pabelló britànich en el fons de les aygues del Rhone, ahont s'hi estimbarà desde les roques que li fan de marge. A hores d'ara, les autoritats de Suïssa y amichs intims d'ell, encara'l cerquen per tot el curs del riu inútilment. Qui afirma que son cadavre ja ha passat per Marsella; qui diu que'l riu no l'ha pas engolit, sinó que encara viu y roda per les montanyes, perdut, afollat per una insolació, desmemoriat de son nom y de son camí. Mr. Lloyd era un esperantista, autor d'una obra de propaganda ben interessant. La perdua ha estat ben sensible pera nostra causa.

La majoria dels anglesos arribats, són esperantistes de fa un o dos mesos, y es la primera vegada que, enrahonant ab nosaltres, ho fan ab esperantistes estrangers. Cal que remarqui aquí que'l mot estranger *fremdulo* no s'usa entre nosaltres; preferim usar el de *alilandulo*, que vol dir simplement: individu d'un altre país. L'alegria d'aquells al veure que's fan comprendre de nosaltres, es indescriptible. La dificultat pera expressarse es gran a causa de la manca d'habitud que'ls hi obliga a pensar una per una les paraules de les frases. Cosa curiosa: al acabar el Congrés tots parlen correctament com en son propi idioma. Cinch dies els hi han sigut suficients per agafar lo que podriem dirne la estropada, qu'es lo que tant costa en els idiomes naturals.

Els immensos cotxes que serveixen a Paris pera'ls excursionistes, esperen al carrer. Els anglesos els omplen, y ens dirigim tots cap al barri llatí. Aquest, durant la nit, adquireix un aspecte especial. Els anglesos característichs, ab sos trajos y accessoris omplen els restaurants y els cafés. Com la majoria no saben el francès, els hi fem d'interprete, y

l'admiració dels qui ens escolten es gran.

He enrahonat ab una angleseta qui fa'l viatge tota sola y fa tres dies qu'estudia l'Esperanto. Porta'l diccionari a la mà y l'obre a cada pas. Hem parlat de les costums del seu poble y d'art. Ens hem entès absolutament de tot, aixó si, molt lentament; emperò desafièm a qu'en igualtat de circumstancies se faci altre tant usant un idioma natural.

A les déu de la nit, en el cafè de l'Univers, hi té lloch una reunió. En ella les simpaties individuals van desenrotllantse y comencen a fersè les amistats que ja no's desfaràn durant tot el Congrés y potser may més. A la fi, obehint als prechs generals, un català, el qui firma, fa l'avenç d'un dels monòlegs escrits expressament pera'l Congrés. El senyor Horaci Huet, vispresident del grupo de Paris, desempenya'l paper d'apuntador maravollosament. Com que jo sóch son apuntador en altre monòleg, procurèm servirnos bé l'un a l'altre per por de la revenja, revenja que fóra crudel car abdós tenim una memoria desastrosa.

Al dia següent, diumenge, un *lunch* es servit a la *Centra Oficejo* en honor dels anglesos. El xampany remulla'ls discursos dels senyors Huet y president de la Societat Anglesa, discursos en els quins abdós pobles, el francès y l'anglès se cambien les frases més carinyoses. Y es a corre-cuyta que agafant les maletes que ja tenim preparades, ens despedim dels anglesos, qui no sortiran fins al dia següent al demati, y ens dirigim a la *Gare de Lyon* pera pendre'l ràpit de la Suïssa que'ns espera ab sos vagons reservats especialment pera nosaltres. El *contròleur* del tren, a l'obrirnos els corredors, ens saluda dihent *Vivu Esperanto!* Es lo únich que sab dir en la llengua internacional, emperò, què diable! no es pas poca cosa.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

PÀGINES FESTIVES

INCOMPATIBILITAT DE CARACTERS

(MONÒLEG)

La escena representa... lo que li vinga millor a l'empresari del teatre. Lo meteix té una sala ab arcoba, com un jardí, com una montanya..., en això no sóch exigent.

Al alçarse la cortina apareix en escena don Severi Setpenes, el qui, ab posat d'home que alguna greu preocupació atormenta, se dirigeix al públich en la següent forma:

—Cavallers y cavalleras... dispensin, volia dir senyores; els he convocat a n'aquest teatre ab el sol objecte de poder expansionarme ab vostès un ratet, contántlosi les meves penes y les meves trifulques, que si continuessin com fins avuy tancades aqui dintre (*Senyala'l pit.*) acabarien per rocegar-me les entranyes, me farien perdre les poques carns que'm queden y vaja, en una paraula: me donarien coça.

Necessito alleugerirme d'aquest pes! Vostès ja semblen persones series y estich més que segur de que puch obrilshi el meu pit.

Jo sóch casat, senyors, y sóch casat ab una dòna quin caràcter es diametralment oposat al meu. Un servidor es en extrém nirviós, ella no coneix altres nirvis que'ls del tall de conill que's tira a l'olla; jo sóch actiu fins ab excés, ella més calmosa que la tortuga; jo pessimista, ella al revés: tot ho veu de color de rosa; jo no puch veure fer mal a un mosquit, ella quan se tracta de matar un pollastre, usurpa aqueixa atribució a la criada tan sols per pur *sport*. Això en quant al moral, en lo que toca al fisich dech dirlosi que així com jo semblo, per lo flach, un aprofitament d'home, la dòna té tanta abundancia de carns que quan se posa a la finestra deixa l'habitació a les fosques.

Som diferents en tot!

Y ara vostès me preguntarán: «¿Y donchs, per què t'hi casaves?» A lo que jo contesto: «Perque l'home enamorat es cech d'enteniement.»

Cada dia tenim rahons per lo meteix: perque no'ns avenim.

Sens anar més lluny, ahir me va fer passar unes hores d'angunia! Calculin que així que arribo a casa a l'hora de dinar me trobo

ab que la dòna havia sortit ab la nena y encara no havien tornat.

—¿Que fa molt que han anat a passeig?— vaig preguntar a la criada.

—Si, senyor, ja ho crech, devien ésser les deù.

—¿Y la senyora no ha dit a quina hora tornarien?

—Ha dit per allà a les dotze.

—Qu'es estrany! ja es la una tocada...—

Si haig de dilshi la veritat, com que conech a la dòna y sé la calma que gasta per tot dia, no'm va semblar el cas del tot extraordinari; però, fillets de Deu, toca un quart de dues, ne toquen dos y començo a sentir ja uns formigons que m'anaven pujant pel cul de la cadira ahont m'havia sentat. Al tocar els tres quarts no vaig poder aguantar més y vàreig inaugurar una tanda d'excursions del balcó a la porta de la escala, sempre ab el rellotge a la mà y l'angunia al cor.

Cada vegada que sentia pujar a algú tenia una esperança seguida d'una decepció. Quin martiri! Ja vey a la nena aixafada per un tramvia, a la dòna ab un *síncopa de pronóstico rasarvado* y al públich devant de la farmacia comentant l'accident. En mon cervell hi ballaven en infernal barreja venes, àrnica, crosses, sublimat corrosiu... en fi: tots els materials de *remendo* humà.

A l'últim, no podent resistir més agafo'l barret y escales avall. «¿Què fas ara?»), vaig dirme a l'ésser al carrer. Vàreig reflexionar un instant, y cap a Cà la Ciutat falta gent, a preguntar si tenien el *parte* d'alguna desgracia. Com que a la Casa Gran hi havia noticia de diferents desgracies ocorregudes en varis districtes, ne vaig sortir com un foll disposat a recórrer totes les cases de socors. Per cert qu'en la de Llotja'm varen donar un susto com una casa.

—Aquest demati a les onze s'ha curat una fractura a una senyora.

—¿Còm es aqueixa senyora?

—Es bastant grossa y anava acompanyada d'una nena.

—*Adiós*, Madrid,— vaig exclamar deixant-me caure sobre la llitera—ja tinch a la dòna averiada! ¿Y ahont es ara?

—Crech que l'han portada a l'Hospital. Pobra dòna! feya llàstima de debò; tot era dir: «Ay el meu marit, quina angunia tindrà!»

—¿N'està ben segur de que passava ansia pel marit?

—Era lo que més la preocupava.

—Sent així estich completament tranquil. La meva dòna no'n passa may per ningú y menos per mi.—

Vaig visitar tots els dispensaris y fins l'Hospital de la Santa Creu, en una paraula: vàreig recórrer la Ceca y la Meca.

No recordant ja cap més *apariador* de persones, me vaig dirigir a casa altre cop, ab la esperança de trobarles allà.

La escala la vaig pujar de quatre en quatre, ab el barret a la mà y rajantme la suhor fins per les soles de les sabates. Truco a la porta del pis y a l'obrirme la criada,

—¿Que han vingut?—li pregunto esverat.

—Si, senyor, al cap de poch rato d'ésser vosté fóra.

—Ay, gracies a Deu!—

Y entro al pis, començo a recórrer totes les habitacions y totes elles les trobo desertes. Crido a la *raspa*, que's presenta devant meu ab la boca plena.

—¿No deyes que havien vingut?

—Si, senyor.

—¿Y ahònt s'han ficades que no les trobo?

—Oh, han marxat desseguida.

—¿Cap a quin *puesto*?

—¿Qué sé jo! me penso que l'un a repartir carbó y l'altre a recullir escombraries.

—¿Qué redimontri dius? ¿de qui parles?

—¿No'm preguntava si havien vingut el carboner y l'escombriayre? Li torno a dir que si, senyor, poch moments després d'haver sortit vosté

—Mala riuada se t'emporti! De la dòna y de la noya es de qui't parlo!

—No, senyor, no han vingut encara.

—*Encara*, y són les tres tocades! Me'n entorno.

—¿Ahònt va, senyoret?

—No ho sé! a l'infern!—

Y agafant el barret me'n vaig escales avall com si's calés foch al pis, quan a l'ésser devant de la porteria'm topo ab la dòna y la noya qui entraven tranquilament a casa.

—¿D'ahònt veniu? ¿qué ha passat?—faig jo al veure a la costella que'm mirava ab ulls extranyats.

—Ay, ay, ¿d'ahònt vols que vinguem? De fer algunes compres.

—¿Ja sabs quina hora es?

—Déu ésser a la vora de mitjdia.

—Quina flema tens més envejable! ¿A la vora de mitjdia? Un quart de quatre de la tarda, es!

—Mira, noy, no sé que dirte; se'm déu haver parat el rellotge.

—Quines angunies de ferme passar! no tens perdó!

—Tu si que aviat t'amohines. Ja t'ho podies pensar que devia ésser alguna cosa així.

—Sembla mentida! me'n vaig, no't puch sentir.

—Y ara! puja, home, que dinarém.

—¿Y't creus que tinch gana? Puja tu y afàrtat per mi.—

Y tot dihent això surto de la entrada, deixant a la dòna rondinant a la escala.

Vaig passarme quatre hores recorrent els carrers sense rumbo fixo, y quan a la cayguda de la tarda, mort de cansament y esperonat per les pessigolles que començava a sentir al ventrell, vaig anar a casa (calculin a quin punt he arribat!), vaig tenir de demanar perdó a la dòna perque'm dongués sopar.

—¿Qué significa això?—va començar—¿quina bojeria t'ha agafat avuy? Plantarme a la entrada y anarten com un esperitat, cridant y ab el barret al clatell. No sóch tonta, Severi, no sóch tonta; això es que deus tenir alguna cosa que't fa distreure de la familia.

—Dòna, per l'amor de Deu, que això es ofendrem.

—Encara que així no sia. Has fet molt mal d'anarten d'aquella manera; la portera de segur que se'n ha enterat y a hores d'ara la escala ja'n déu anar plena. D'aquesta feta me'n recordaré tots els dies de la meva vida!

—Bé, dòna... no ho faré més.—

Y vaig afegir mirantla ab cert rezel:

—Escolta... ¿que... que no podriem sopar?—

Y la dòna, després de donar ordre a la criada de portar les mongetes, deya entre dents, mentres me dirigia mirades carregades ab nitrobenzina:—Sóch massa bona, sóch massa bona.—

Senyors! ¿no hi ha ningú de vostés, de temperament catxaçut y que sàpiga jugar la vara, que acceptés un regalo que li faria ab molt gust?—*Teló ràpit.*

CARTA OBERTA ENDRE-
ÇADA A N'EL GLOSADOR
DE LA VEU DE CATALU-
NYA: XENIUS

Amich Xènius (donchs que *amich* vos dei-xèu dir fins per aquells qui — com jo — may han vist vostra figura y saben que — per vos — llur existencia no comptava entre les sabudes), amich Xènius: volgueume perdonar. Veusaqui que al llegir *La Veu* d'ahir m'heu tret — ab la vostra *Glosa* — la por de cop y volta: una insana por que de vos jo tenia. Y m'heu fet saber que podia *aller de l'avant*, com diuen els normands de mar, car el Glosador, gentilment, benèvolment, sab y vol atendre a n'els Glosòfils, y resolt llurs dubtes.

Sòch *glosòfil* també, — a la meua manera, — amich Xènius; y tant me plau la vostra tasca que no m'he abonat encara al *Poble Català* — tot y teninhi devociions y simpaties — per por (altra por!) de que'l temps que ja'm ve molt justet per la vida meua, no m'arribés per tot, y que, alguna nit, no'm deixés dormir la pena de no haver assaborit la feyna diaria dels meus ignots amichs: Xènius, — Pol, — Rodamón, etc., etc.

De manera que jo, per culpa vostra, — indirecta, — el *Poble Català* l' compro a la menuda, en el tramvia, y alli el lleigeixo, si faig un trajecte llarch. En cambi les vostres *Gloses* les gusto a casa, a l'hora del repòs, quan han posat la cadena derrera de la porta, y les feyneres han enllestit tot soroll de vaixela y argenteria.

Aleshores, en pau, m'abstrech ab vós, Glosador amable, y molt sovint — no sempre... — (ja veyèu, ¿eh? lo qu'esl'agafar massa franquesa!) *molt sovint* els vostres Arbitrismes, Imperialismes y *Exquisitismes*, me delitegen tant com els petits, extrany y grandiloqüents lieders noruegs — v. gr.: Grieg — que no's comprenen sovint *sur le coup*, com qualche exotisme barbre, y després, ens diuen tantes coses profundes y bellament lluminoses.

Y no'n fa poch de temps que jo volia em-pèndrel al cult y refinat *Glosador* y demanarli son parer respecte d'alguns punts força d'atendre, en bé de nostra santa Mare

Catalunya! Y no m'atrevia — encara — a entrar en vostres tasques; y ha calgut que'l simpàtich Glosòfil al qui devèm les actuals *Gloses*, me fes veure que, trucant, s'obria la porta de vostra atenció.

Comencèu a trobar-me pesada, ¿no? Mes... en perdent la por... y les dònnes, quan han pres arrencada... En fi, perdoneume y volguèu estar encara una estona per mi.

Grans mercès.

Segueix:

Vostres *Gloses* ens han parlat sovint de la dòna, pero sobre tot de la dòna hermosa: *de la Catalana hermosa*. En tot d'acort, — sempre, — amich Xènius, plaume celebrar vostre bon gust, y remerciarvos de vostre gentil interès. Y tant més *desinteresada* hauria de semblarvos ma reconeixença, que si'm coneguessiho compendriau que hi ha lletges que no coneixen la enveja... (potser perque creuen en la lley de les Compensacions).

Y arribo — *tarde y con daño?* — al meu propòsit. Vinch, *Glosador* galant y sincer, a demanarvos: ¿què'n pensèu de la dòna Catalana baix el punt de vista de la Inteligencia — de la Percepció, — de la Cultura, de la Utilitat social?

D'un quant temps ençà, en nostra gran urb, paradís de modistes, guanteres y venedores de clavells verts y de «*Boston-Walzer*» de tots colors, les faldilles tenen cruixements de timideses artistiques, y ara's parla en mitjos tons — com ab por — (la eterna por!) d'incipients tendències feministes que un poeta llorejat vol habillar d'or y grana. Ara bé.

¿Quin es vostre parer sobre aquests *Evolucionismes*? Còm, a vostre clarividènt entendre, ha de *ferse* la dòna Catalana d'avuy, per l'Utilitarisme de demà, l'Utilitarisme patri *bien entendu*...?

¿Li concediu l'Arbitrarisme a n'Ella?

¿Creyèu en la dòna Catalana fòra de la llar?

¿Quines reformes progressistes, en la Societat Catalana creyèu la dòna — id. — capaç de fer, donats els elements ab què ha comptat fins ara (y fins podèm dir *que compta*, en l'actualitat, encara...)?

¿Creyèu que *pot arribar* a la Fe de la dòna Catalana l'Intellectualisme modern tal com el sentiu?

(Una petita *pseudo-digressió* aclaridora. *Pardon*: res trobo més repulsiu, tant contra Natura com la dòna mascle: l'*hommesse*.)

Aquí ahont les poques dònnes artistes tenen més por que jo — encara — de tot. *Aquí* ahont les dònnes que pinten no s'atrevirien a donarnos un nu, franch y lluminós, y en cambi ens atapaeixen de peonies y natures mortes les exposicions d'Art.

(Y no vull esmentar aquí més que na Lluisa Vidal, la simpàtica artista catalana qual inteligencia ha tingut d'anar a esclatar — com tantes d'altres — en llunyanes terres més hospitalaries y més generoses pels artistes que nostra Catalunya, ben rica y plena, per més que cantin lo contrari nostres patriotes.)

Aquí ahont les dònnes qui escriuen — alguna d'elles certament millor y ab altres hardides volades que més de quatre mestres en Gay Saber y que algùn *gran* novelista — català de testa grisa ab traduccions y tot... *Aquí*, donchs, ahont dites dònnes pera *poder* escriure les veritats de la vida vera, tenen d'amagar llur valenta y admirable personalitat sota una vergonyanta firma masculina...

Aquí... ¿qué pot, qué deù fer la dòna?

Amich Xénius: molta tela vinch de tallarvos... Perdonèu.

Un poch de llum s. v. p. sobre aquestes fosquetats qui tanta transcendencia tenen — crech jo — per la Catalunya de l'Avenir!

Amable Glosador, vos ho agrahiràn, no tan sols les Catalanes, —hermoses o no hermoses, — sinó que també tots aquells fervents parroquians nostres, y més que ningú aquesta impertinent amiga, la desconeguda y curiosa

XENIA

7 setembre 1906

DE TEATRE CATALÀ

(Continuació)

Res més podèm apuntar en l'actiu d'en Graner. Ell volgué assumir la direcció suprema de tot y li mancaven les qualitats més elementals. Prescindim de la part econòmica o administrativa que desconeixia en absolut, y qu'en un teatre es d'una complicació tal que sols els homes que *no han fet altra cosa*

durant tota sa vida'n coneixen regularment el mecanisme. N'hi ha tants de forats en un teatre y els diners s'hi fan tan fàcilment fonedissos!... En fi, — puig no ve a tom especificarho, — pot ben afirmar-se sense necessitat de probarho que una de les causes del desastre d'en Graner se deù al seu desconeixement absolut de lo que econòmicament representa un teatre. Mes això, poch ens interessa.

Lo més grave es que si econòmicament no hi entenia res, literariament encara hi entenia menos. En primer lloch en Graner va mostrar tot seguit el seu esperit sectari. Sectari en el doble sentit d'intolerant ab lo qu'ell creya immoral, y d'exclusivisme envers determinades manifestacions de l'art. Y aquesta doble intolerancia la portà a un tal extrém que'ls *Espectacles-audicions Graner* quedaren tot seguit segellats ab la marca de *catòlichs*. Lo qual encara que no ho sembli representa una antitesis irreductible. Un teatre catòlich es teatre mort. Perque a un teatre catòlich no solsament no hi va'l gran públich, ni el públich aficionat, sinó que tampoch hi van els catòlichs convençuts; puig que aquests sols per excepció van a cap teatre. Y així resumint — no hi ha necessitat de demostrarho, puig els fets coneguts de tothòm ho han demostrat — en Graner qui allunyà [del Principal a la gran massa del públich complexe refiantse de l'alta burgesia barcelonina, se trobà ab que aquesta no respongué o respongué molt feblement a la seva crida. Y lo més grave del cas es qu'encara que hagués respost, el fracàs era també inevitable. Hi ha un principi polítich que la historia no ha may desmentit qu'es el següent: Jamay una revolució's pot fer mercès a l'esforç d'una sola classe social. Aquest principi pot aplicarse també a l'art serio. Tanquéu els pisos quart y quint del Liceu y a pesar de tot, a la curta o a la llarga tot espectacle que alli donguin, per perfecte que sia morirà.

En Graner pràcticament ha experimentat els efectes d'aquesta veritat. Ell va creure que a Barcelona hi havia un núcleu prou gran decatòlichs convençuts, quin pudor extremat y quina senzillesa e ingenuitat d'imaginació s'acontentava fàcilment; va creure que les criatures grans y xiques que hi ha a Barcelona no demanaven altra cosa que joguines y entreteniments senzills. Y s'equivocà. Els

catòlics y les criatures pera omplir cada nit un teatre hi són, però prefereixen entretenir-se tots sols en la casa llur, puig que ben mirat un teatre sempre té quelcòm d'infernal. Quasi bé es una calaverada anar al teatre, encara que fos al d'en Graner.

Aixi totes les tradicions artistiques y literaries del «Teatre Intim» quedaren desfetes desde les primeres representacions. Tot el teatre modern, nacional o estranger — al dir teatre modern, clar es que'm refereixo al verament interessant, d'obres insubstancials se'n han fet y poden fersen sempre — quedava descartat. Res d'idees capficadores, res de conflictes emocionants, res de psicologies subtils. Tot devia ésser de tonalitats grises; distreure honestament, divertir-se acaronant la imaginació suaument pera preparar una sòn dolça, angelets de blanques ales, quèntos de color de rosa, prínceps blaus, princeses vaporoses, dames y cavallers, patges y serventes, paisatges y castells... tot de pais de vano...

¿Què s'havia fet d'aquell ideal que perseguïen en Gual y el «Teatre Intim»?

Donar a coneixe'l gran teatre nou, d'idees varies, però excitadores; de conflictes punyents, de visions extraordinaries, discutibles per uns y per altres, però apassionadors pera tothòm! Idees y conflictes qui fuheteïgen les penses, qui remouen els cors, qui exciten els nirvis, qui revolucionen els esperits y fan plorar y fan riure, fan fruhir y patir, fan meditar y emocionen, en una paraula: fan viure sotraquejantnos la vida. Tot s'havia fos. En Gual y els seus companys deixaren d'estudiar la vida nova, ja's limitaren a contemplar y copiar fidelment els vells retaules. Y ja sols lo extern d'aquests els seduhi.

Y els antichs aficionats, novells actors, deixaren poch a poch d'ésser actors pera convertir-se en ninots decoratius, qui avuy sortien un quadro plàstich cantarelleiant, sota vels vaporosos, melodies tendres; demà enfosquia la veu pera mistificar les extravagancies de sers esperitats, y demà passat vos declamaven cadenciosament versos sentenciosos qui no comprenien, o recitaven vulgaritats inacabables, de petites comedies de saló. Ja no estudiaven, ja no procuraven encarnar essencialment un tipo humà; els actors del «Teatre Intim» ja's limitaven a ves-

tir oripells y gales, adoptant poses ab més o menys d'encarcament. Ja lo que havien de dir era lo secundari, ja lo que havien de fer o figurar era lo primordial. ¿Què té d'estrany que s'abarraganessin, que s'amaneressin y que acabessin com acabaren quasi bé sens excepció per recitar com reciten la lliçó'ls nens d'estudi qui de chor l'aprenen?

Hèusela aquí l'obra d'en Graner en sa relació ab el «Teatre Intim». Ell l'ha desorganitzat materialment, y lo qu'es pitjor, l'ha desorientat y desilusionat moralment. ¿Es mort o tornarà a reneixe? Els fets ho diràn. Jo, però, crech qu'es ben mort y que serà inútil tot intent de rejoyenirlo.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

NOTES BIBLIOGRAFÍQUES

LLIBRET DE POESIES ÍNTIMES. — E. Moliné y Brasés. — Barcelona, tipografia de J. Thomas, 1906.

L'aspecte d'aquest volúm ja sedueix de bones a primeres. El bibliòfil senyor Moliné y Brasés ha sabut quedar en bon lloch al concebir bibliogràficament aquest llibret, en el qual ha utilisats sos coneixements en l'art de fer llibres y son bon gust en la tria d'elements decoratius. Tot plegat, titol, contíngut, format, decoració, etc., se troben íntimament compenetrats, y el producte d'aquests elements fets homogenis es d'una coqueteria refinada y seductiva.

El meteix autor ha volgut donarnos en una breu nota qui capça'l volúm una mostra de ses aptituds pera la crítica. Y es que com a crítich literari de *La Renaixença*, el senyor Moliné tenia ben guanyada la consideració del públich, el qual recordarà sempre ab goig els temps en que aquell conseguia interessar-lo pel moviment literari de Catalunya exercint una crítica sincera y estimulante alhora, no amagant els defectes qu'ell reconeixia en les obres entregades a son examen, no regatejant tampoch les mostres de son entusiasme pera'ls mèrits que hi descobria. El pròleg, donchs, a que fem referencia, essent obra del propi autor no fa quedar pas malament al crítich: aquest judica fredament la propria obra, y la qualifica d'obra de sinceritat, en la qual no hi ha que cercarhi («l'art d'orfebre que tant avalora les obres dels refinats»).

Prenghem peu d'aquesta afirmació y reconeguèm després d'analitzar les composicions del llibre que si lo primer es veritat en un tot, respecte a lo segon l'afirmació peca de massa absoluta. Nosaltres hem lograt vèu-

rehi en el llibre refinaments que'l senyor Moliné hauria vistos també si s'hagués tractat de l'obra d'un altre y no de la propria. En la composició titulada *Salms de la mort* s'hi llegeixen aquests dos versos:

... granet d'incens que'l foch sagrat abrusa
avuy ets tu qui s'ha tornat aroma;

dignes d'un veritable y altíssim poeta. En la secció de les amoroses hi han també delicadeses y exquisitats; essent simbòlicament intencionada la poesia de *Sant Jordi* y notables les traduccions d'alguns poetes estrangers.

Es digne de remarcar aquí el fet de que sia el *Llibret de poesies intimes* el primer que fa estampar el senyor Moliné y Brasés. No podrà pas dirse d'ell que hagi publicats sos versos sense la deguda reflexió; cal esperar qu'en lo successiu no s'hi pensarà tant y que no exercirà sobre sí meteix la critica ab major rigor de lo que la exercia sobre'ls altres, pera privarnos de conèixer els fruïts de son talent d'escriptor.

COLECCIÓN DIPLOMÁTICA DEL CONDADO DE
BESALÚ, por don Francisco Monsalvatje y
Fossas. — Tomo 3.º — Olot, imprenta de
Juan Bonet, 1906.

L'incansable investigador qui es el senyor Monsalvatje al proposarse la tasca d'historiar l'antich comtat de Besalú, pot dirse que s'oferi ell meteix com un exemple digne d'èsser imitat. No basta, en efecte, sentirse patriota per la sugestió del moment y mogut per impulsos ocasionals susceptibles de produhir una viva flamarada d'amor al terrer nadiu, flamarada tan aviat encesa com apagada a manera de foch d'encenalls; cal fer més, que no pas això.

Donarse compte lo més exacte possible de les propies aptituts, triarse un camp d'acció adequat a les forces, imposarse una missió personal concorrent a l'obra magna qu'entre tots estém obligats a dur a terme, y fent de la perseverança una virtut, treballar sense defalliment ni vacilacions. Ah, si tots els catalans ho fessim això! Y si tota la feyna que realisém se traduhís en resultat útil! Car ens passa molt sovint als qui tractém d'esmerçar el nostre esforç en benefici de Catalunya que, per no encertar ben bé'l camí més convenient, durant un cert temps fem coses sens utilitat positiva: un metge escriu poemes, y un comerciant, articles de periòdich; y un pintor compòn versos, y un dramaturg ilustra odes. Y si bé es cert qu'entre tots ho fem tot, no ho fem pas tot lo bé que deuriem y podriem si'ns repartíssim la tasca segons les aptituts individuals.

El cas del senyor Monsalvatje no té res que veure ab el defecte que senyalém. Fa

molt temps qu'ell ve treballant en cosa pera la qual estava sòlidament preparat; sos estudis y la serenitat de son judici el feyen apte pera la tasca d'historiador, en que l'hem vist empenyat, y els ja nombrosos volums que porta publicats ne són bona prova.

El volúm d'ara (tretze en la serie de ses obres) comprèn l'època en que tingué lloch a Catalunya la guerra social dels pagesos de remensa, y es, per lo tant, del major interès pera l'estudi de les nostres institucions històriques. Mercés als documents novament exhumats pel senyor Monsalvatje es possible avuy formarse càrrech exacte dels motius que produhiren aquella commoció intestina y reconèixer que la rahó no estava pas tan allunyada com s'havia cregut de les reivindicacions que'ls remenses sustentaven.

La lectura de les 160 planes en que's fa la historia d'aquell somogut periode, resulta instructiu y pot devenir interessant pera'l llegidor simplement curios. Pera l'home d'estudis hi ha la segona part del llibre, en la qual se troben transcrits multitud de documents autèntichs procedents dels Arxius de la Corona d'Aragó, Municipal de Girona y de la Delegació d'Hisenda de la propria ciutat. Se tracta, donchs, d'una obra important, digna pariona de les que'l senyor Monsalvatje porta ja publicades com a resultat d'una vida de treball en la investigació històrica.

PETIT APLECH D'EXEMPLES MORALES, recullits
y cotejats per la senyoreta Sara Llorens y
Carreeras.—Biblioteca Folk-lòrica catalana.
—Volúm I. — Barcelona, imprenta Giró,
1906.

En la Edat Mitja assolvien una gran importancia literaria'ls *Exemplaris*, reculls formats d'exemples destinats a produhir una regla de conducta acomodada a la experiencia que d'aytals exemples se'n dedueix. Aquesta manera d'educar els nostres sentiments per influencia directa sobre'ls nostres actes no pot menys d'estar molt identificada ab els caràcters distintius de cada raça, y d'aquí ve la importancia folk-lòrica que presenten els *exemples* que per tradició no interrompuda ve repetint de viva veu el poble y els quals ens inicien e ilustren respecte l'origen de determinats usos, creencies, preocupacions, etc., que veyém encara practicar y qui informen en cert modo la vida en els estaments més modestos de la nostra societat actual.

Entre'ls aplechs d'exemples d'aquest genre qui'ns ocupa, no farém sinó esmentar el copiosíssim que publicá en Marián Aguiló dins sa Biblioteca Catalana. Es important pel nombre d'exemples repertoriats (passen de setcents) y per constituhir un document literari de la bona època del nostre idioma.

El petit aplech ara de poch publicat per la

senyoreta Llorens, es tot ell un exemplari vivent; recullit de viva veu a Ordal, a través d'una transcripció apropiada, pot endevinarshi el parlar convençut y doctrinari de la bona velleta qui's prestà a pouar dintre'l fons de sos antichs recorts aquella serie d'anécdotes primitives, frapants, plenes de serena filosofia.

Emperò lo més particular del cas, es lo qui resulta del coteig de quiscún d'aquests exemples ab els correlatius de l'exemplari de l'Aguiló y ab altres reculls similars. Sorprén la persistencia d'aquest saber tradicional y es un veritable *pladoyer* a favor del folk-lo-

risme l'haver pogut establir la filiació dels exemples referits per la *Grandeta* d'Ordal, comprobantlos, per així dirho, ab els monuments escrits provinents d'èpoques molt reculades.

Es, ademés, digne d'esment en aquest petit aplech, el pròleg degut al mestre en folk-lorisme en Rossend Serra y Pagés, al qui per altra part se déu l'haver convertit en llibre les notes manuscrites de sa simpàtica deixeblla, iniciant així la Biblioteca Folk-lòrica catalana, qual pròsecució desitgém que no's faci esperar.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Nur, solsament, tan sols, sinó, no més.

Ex.: *Ŝi nur salutis sian profesoron*, ella no més va saludar a son professor.

Se mi havus nur tri librojn, si jo tingúes tan sols tres llibres. *Ne nur tio, kion li diris, sed tio, kion li faris esti malutila*, no solsament lo que digué, sinó lo que va fer era perjudicial. *Mi nur vidas la fenestron*, no veig sinó la finestra. (No confòndrel ab *sole*, solsament, qui expressa la idea oposada a companyia. Ex.: *Nur sole homo trovas sian trankvilecon*, solsament (no més, tan sols) solament (estant sol) l'home troba sa tranquil·litat.) (No confòndrel ab *ne pli*, no més (menys o igual).)

Plu, més (duració). *Mi trinkos plu*, jo beuré més (seguiré bebent).

Pli, més (comparatiu). *Mi trinkos pli*, jo beuré més (de lo qu'he begut). *Se mi drinkas ĉiutage botelon da brando kaj mi decidus nur akvon trinki de morgaŭ, mi bone parolos dirante: «de morgaŭ mi ne trinkos plu alkoholon»; sed se mi drinkas ĉiutage du botelojn da brando kaj mi diras: «morgaŭ mi ne drinkos pli»*, mi povos drinki morgaŭ miajn du ĉiutagajn botelojn kaj tamen mi ne estos mensoginta. Si béch cada dia una ampolla d'ayguardent y decideixo no beure sinó aygua desde demà, parlaré bé dihent: «Desde demà

no beuré més alcohol»; però si béch cada dia dues ampolles d'ayguardent y dich: «Demà no beuré més», podré beure demà les meves dues ampolles de cada dia y no obstant no hauré mentit.

Plej, més (superlatiu). Quan els termes de comparació són dos, el *més* se tradueix per *pli*; quan són varis, per *plej*. *La plej alta el tiuj sinjorinoj estas ankau pli alta ol tiu ĉi knabino*, la més alta d'aquelles senyores es també més alta que aquesta xicota.

Malpli, menys (comparatiu).

Malplej, menys (superlatiu).

Tro, massa.

Supre, a dalt, a dalt de. Ex.: *Supre la domo*, a dalt de la casa.

Sufiĉe, prou.

Jen, vetaqui, veusaqui. Ex.: *Jen kio okazation farante*, vetaqui lo que passa fent això.

Ju pli..., *des pli*, més..., més. Ex.: *Ju pli oni sin vidas des pli oni ŝin amas*, més un la veu, més un l'ayma. (*Des pli bone*, tant de bo.)

Etc., etc.

NUMERALS. Els numerals cardinals prenent la terminació *e* (*unue, due, trie, deke, dudekunue*, etc.) tradueixen nostres adverbis *primerament, segonament, o en segón lloch, en tercer lloch, en decim lloch, en vintiunau lloch*, etc., etc. Ex.: *Unus mi devas diri al vition, kaj due ke mi ne kredas ĝin*, primerament dech dirli a vosté això y en segón lloch que jo no ho crech.

Els numerals partitius (*duon, trion, cen-*

ton, etc.) prenent la terminació adverbial (*duone, trione, centone*, etc.) tradueixen nostres giros adverbials, *a mitges, per terceres parts, per centiaves parts*, etc. Ex.: *Mi ĝin nur duone komprenas*, ho comprench solsament a mitges.

Els numerals multiplicatius (*duobl, kvarobl, dek-okobl*, etc.) prenent la terminació *e* (*duoble, kvaroble, dek-okoble*, etc.) tradueixen nostres adverbs, *doblement, quadruplement, ...*?, etc. Ex.: *Tio estas utila duoble*, això es útil doblement.

Els numerals colectius (*duop, kvinop, naŭop*, etc.) prenent la terminació de l'adverb (*duope, kvinope, naŭope*, etc.) tradueixen nostres giros, *de dos en dos, de cinch en cinch, de nou en nou*, etc. Ex.: *Ni promenis duope*, passejavem de dos en dos.

PARTICIPIS. Hem vist que quan els participis se relacionaven directament ab el subjecte de la oració (podriem dir: quan el calificaven) prenien la terminació adjectiva *a*. Quan no's troben en aquest cas, y els participis sols expressen una circumstancia, el modo o manera com ha tingut lloch l'acció principal de la oració (podriem dir: quan califiquen l'acció feta *pel subjecte de la oració*), aleshores prenen la terminació adverbial.

Mi estas leganta, jo estich llegint. (Aqui la terminació es adjectiva perque califica directament al subjecte.)

Mi estis elirinta, kiam vi eniris, jo havia sortit quan vares entrar. (Aqui també es adjectiva perque's troba'l participi en el meteix cas anterior. *Kiam vi eniris*, es una oració apart que complementa indirectament la frase, y el participi *elirinta* no califica al verb *eniri* de la segona oració, sinó directament al pronòm *mi*, subjecte de la oració de que forma part.)

Mi vidis vin promenante, vos vaig veure passejant (jo era qui passejava).

Mi vidas vin promenantan, vos vaig veure passejant (vós erau el qui passejavau).

(En el primer cas el participi expressa una circumstancia, el modo o manera com ha tingut lloch l'acció feta per *mi*, subjecte de la oració principal. *Vin* es el complement directe y per això està en acusatiu. En el segon cas, el participi califica directament a *vi*, per això està ab terminació adjectiva, y com que aquesta oració secundaria de que forma part

es completament directa de la principal, *mi vidis*, pren la terminació de l'acusatiu com el seu subjecte *vi*.)

Els participis dels verbs impersonals (*pluvi, ploure; hajli, pedregar; tondri, tronar; fulmi, llampegar*; etc., etc.) s'usen ab terminació adverbial sempre. Ex.: *Estas pluvante*, està plovent; *estis fulmonte*, estava per llampegar.

ALTRES ADVERBS. Existeixen a més dels nomenats y dels que resulten ab l'adició de la terminació *e* a les arrels, altres adverbs, qui poden trobarse en el diccionari com a mots simples, y que pera facilitar son us se formen a la manera dels mots pronominals que queden explicats més amunt; això es, fentlos derivar de cinch particules les qui per medi de l'afixament de les lletres *ĉ, t, k*, y de la particula *nen*, generalisen, determinen, relaten o interroguen y neguen la idea per elles expressada y permeten la construcció de vinticinç mots continuament usats en el llenguatge, dels qui poden derivarsen altres y més altres, mercès a l'esperit de l'idioma Esperanto.

Les particules matrius són *iom, iam, ial, iel, ie*, quines expressen respectivament la unitat de les idees de *cantitat, temps, rahó o causa, modo o manera y espay*. Estudiemles una per una fentne'ls derivats.

CANTITAT. *Iom*, tradueix la idea expressada per nostres frases: *una mica, un poch, un xich*. Ex.: *Donu al mi iom da vino*, donguim una mica de vi.

(Francès) *un peu, quelque peu de*; (anglès) *any quantity*; (alemany) *ein wenig*. (U. V. Z.)

Ĉiom, tradueix el nostre adverb de cantitat *tot*. (Per no haverlo vist usar may ni constar en el Vocabulari Fonamental del doctor Zamenhof ens abstenim de donar cap exemple. Sens dubte no es usat car la idea qu'expressa queda suficientment expressada ab l'arrel *tut*, enter, total. *Latula homaro*, tota la humanitat; *la tuto ĉaj la parto*, el tot y la part.)

Neniom, tradueix nostre mot *gens*. Ex.: *Mi ne povas doni al vi vinon ĉar mi havas neniom da ĝi*, no vos puch donar vi car no'n tinch gens.

Tiom, tradueix nostre mot *tant*, y seguit de

la proposició *da* els plurals *tants, tan-tes*, y els nostres giros *tant de, tants de, tantes de*. Ex.: *Ne kriiu tiom*, no cridi tant. (*Estis en la gârdeno tiom da ludemaj infanoj ke mi ne povis eĉ promeni*, hi havia en el jardí tants noys joganers que no podia ni passejarme. *ĉu vi havas tiom da filinoj?*,

¿tantes filles té vostè? *Tiom da mono*, tant de diner. *Donu al mi tiom da tiuj, kaj tiom da tiuj ĉi*, donguim tants de aquells y tants d'aquests. *Vi faras al mi tiom da demandoj!*, vostè me'n fa tantes de preguntes!

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà)

PER RECORT D'EN VILANOVA

SUSCRIPCIÓ popular pera fer un bust o relleu del gran escriptor y colocalo públicament en la seva Barcelona.

Suma anterior, 471 pessetes.—Narcís Oller, 10.—Lluís Domènech y Montaner, 10.—Joseph Thomàs y Bigas, 10.—Rafel Patxot y Jubert, 10.—Enrich Batlló, 10.—Joan Costa Deu, 1.—Jacinto Laporta, 10.—J. Matas Picañol, 10.—Camil Valls, 10.—Teodor Llorente, 10.—Pere A. Millet, 5.—Victor Brosa Sangermàn, 1.—Joaquim Sans, 5.—J. Bracons y Prat, 1.—César August Torres, 5.—Ferràn A. Perpiñà, 10.—Antòn Navarro, 5.—Manel Ballarín, 10.—Joseph Massot Palmés, 4'50.—Miquel Costa y Llobera, 5.—Joaquim Uriach, 5.—Narcís Pla y Daniel, 25.—Joseph Cucurella, 5.—Antoni Suñol, 10.—Aureli Capmany, 1.—Joseph Antòn Ferrer, 1.—M. S. P., 1.—Albert Bastardas Samper, 10.—Miquel Gaspar Xalabarder, 1.—Pere Basté Fugarolas, 1.—Esteve Damón, 1.—Joseph Arangué, 5.—Enrich Vidal y Valenciano, 10.—Tomás Ribalta, 0'25.—Ramón Balcells, 1.—Lluís Prandiura, 5.—Lluís Guarro, 5.—Carles M. Villalta, 0'50.—J. M. Subirà, 1.—Joseph Castañé, 0'30.—Pere M. Puig, 1.—Ricart Vives, 0'50.—Joseph Poch, 0'50.—J. Subirachs, 2'50.—J. Duràn y España, 10.—Magi Valls, 1.—J. Pons y Massaveu, 15.—Alexandre Font, 10.—Emili Farré Escofet, 5.—Trinitat Monegal, 5.—Oriol Martí, 10.—J. Pujol y Brull, 5.

Suma total, 768'05.

NOVES

Després de tant temps de feros guar, el govern s'ha decidit a donar la vara de batlle de Barcelona al senyor Sanllehy.

D'ell no'n sabem res, però qu'és un senyor mol ben educat y molt amable y que ha sigut un dels millors presidents del «Circulo del Liceo». Ab tot això, no n'hi ha prou pera deduhir que pugui ésser un bon alcalde. Es més; s'ha donat el cas que tots els nomenats per «Real orden» solen acabar de mala fi, y tan sols els accidentals fan alguna cosa profitosa; per això'ls treuen, segons diuen males llengües.

Nosaltres voldriem que'l senyor Sanllehy

fes quedar malament al govern y que sa gestió fos tan encertada, tan beneficiosa per la ciutat, que tots animéssim a oblidar el seu vici d'origen. Pensi que la consideració dels seus conciudadans serà un gran consol pera ells, el dia que'ls politichs que li han donat la vara'l paguin ab la moneda que acostumen.

A conseqüència de la sentència dictada pel concell de guerra que tingué lloch dies passats, ha sigut condemnat a un any de presó nostre amic senyor Manau, qui ha ingressat a la presó celular pera extinguir la condemna.

Creym inútil manifestar lo molt que sentim el trist desenllaç que ha tingut aquest afer.

La Escola Choral Catalana ha traslladat son domicili al carrer de Sant Pau, 83, 1.er. Les classes de solfeig y vocalisació pera noys y noyes corren a càrrech del mestre en Manel Martí.

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

Adhessions rebudes a JOVENTUT fins a la fetxa: JOVENTUT, Oriol Martí, Marcel Bosch, Salvador Vilaregut, Joaquim Pena, Joan Linares Delhom, Ramón Serra Jacas, Ricart Vives Vallbé, Joseph Poch Domènech, J. Pujol y Brull, Andreu Audet Puig, Joan Castellà Mestres, Domingo Sardà Simó, Santiago Gubern, Emili Tintorer, Joan Camps, Joseph Mumburú y Ferrán.

Publicacions rebudes:

Natación y salvamento de náufragos. Reglas y principios, etc., compilados por Delgado.—Edició ilustrada del «Centro Editorial Molinas» (Barcelona).

La partera, quadro dramàtic en prosa original de L. L. Domènech y Sala.—Estampa de A. Abadal, Mataró. Preu 2 rals.

Historia de Catalunya. Edició popular comentada. Hem rebut els demés quaderns d'aquesta interessant publicació que ab tant d'èxit edita l'«Associació de Lectura Catalana».

El gorro blanco. Revista de arte culinario, (número 1), Madrid.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER
LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA
FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

PASTILLES
— DE —
STOVAINÉ
BILLON

.....
Pera les **AFECCIONS**
de la **Boca**
Garganta

— y —
Estòmach
.....

Dipositaris y representants a Espanya:

Alfred Riera y fills
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació) — BARCELONA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gràcia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA
VALENCIA

REPRESENTANT

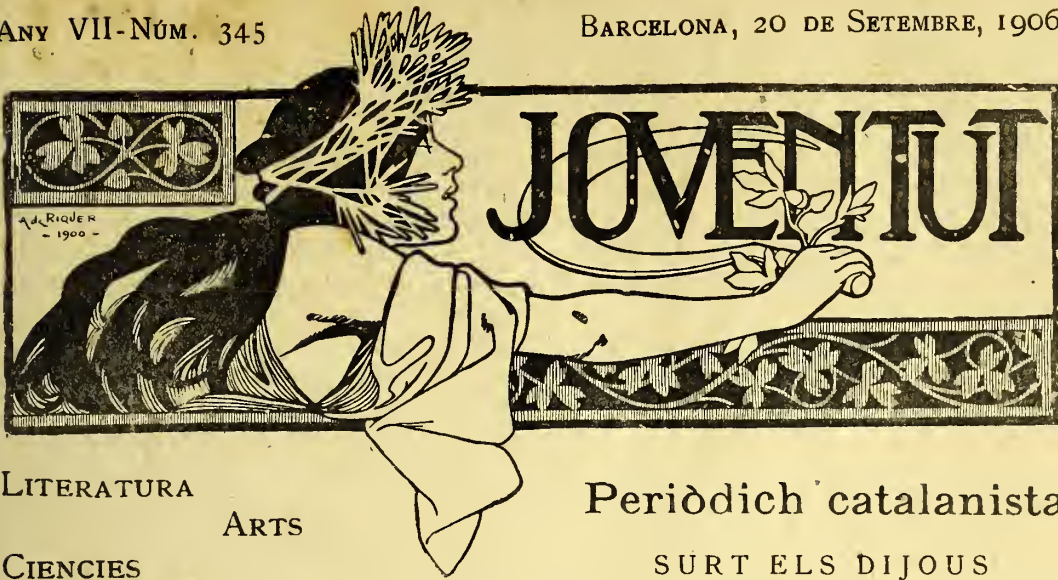
ANTONI BASTARD
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Anomalies, per J. Pujol y Brull. — L'armari de la roba blanca, per J. M.ª López y Picó. — De teatre català (acabament), per Emili Tintorer. — Impressió, per J. Soler y Escofet. — Fantasia, per L. Escardot. — El congrés d'Esperanto, per F. Pujulà y Vallès. — Ensopiment, per Ricart Moragas. — Fets y no paraules, per C. Ventura y Pardo. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

ANOMALÍES

Dos pinxos professionals se contrapunten, y, després de cantarse les veritats, se barallen ab l'intent decidit de despatxarse l'un de l'altre. En la lluyta surten a relluhir les eynes propries de l'ofici, y els contrincants fan veritables prodigis, fins que'l menys destre, no'l quin té més culpa moltes vegades, queda estès y xop de sang demunt del camp... de l'honor. Si, de l'honor, perque de pinxos n'hi han també ab més o menys honor, donchs aquest atribut es una condició relativa, que deu apreciarse sempre segons el punt de mira ahont se posi l'observador y tenint en compte la qualitat dels individus que s'observin. Però l'Estat, guyantantlos sempre desde'l sitial ahont descansen els còdichs de les seves fredes lleys, perseguirà a l'homicida per'aplicarli la pena ja per endevant escrita.

Y no tindrà en compte la educació nega-

tiva dels contrincants d'aquesta mena, ni l'ambient que'ls envolta a ciencia y paciència dels quins deurien vetllarlos, ni els mals exemples de molts que fins ab ells fan ali y els ajuden en llurs malifetes pera cobrar part de la ganancia, ni la protecció que reben de certs personatges als quins guarden les espatlles en moments compromesos, fomentant aixi llur carrera indigna... De tot això les lleys de l'Estat no'n resen paraula y el criminal, pinxo *per se* y *per accidents*, es empès cap a la presó, ùnich remey que coneixen pera curar als delinqüents, aquests grans metges morals, quins no's preocupen pera res de la *higiene*, quan aquesta podria evitar la major part de malures que sofreix l'ànima de la gent de mal viure.

El pinxo que mata o's baralla ab un altre pinxo, es un malvat; en cambi, el senyor que's desafia ab un altre, pera *lavar una afrenta* al cap d'una pila de dies d'haverla rebuda, qui ab premeditació nomena padrins y s'enseja vintiquatre hores a manegar l'arma avans del *lance* pera no errar el cop, aquest senyor es un *caballero*. Entre'ls dos homes de món qui's cerquen el cor ab la punta d'una arma blanca o engegantse mutuament trets de pistola devant de llurs padrins, y els dos analfabets que surten desafiat de la taverna, obcecats, sense premeditació, ab el cap tèr-

bol, són aquests derrers més dignes de plany. Tots volen matar; uns, frèdament, aparatósament, pera rentar l'honra, acudeixen al *campo* ab la meteixa roba negra y la xistera que potser poch dies avans s'han posat per'acompanyar a un amich, potser a un parent, qui sab si a la propria mare, al cementir: l'acte de desafio revesteix pera ells tanta importancia, que'n fan una mena de sagrament: el nombre de passes, les actituds, el sortejar qui comença, les paraules, tot, tot sempre igual... Els pinxos se barallen ab les sangs calentes, tot seguit de l'afront, allà ahont se troben, y ab la meteixa roba, que tufeja a vi y a bordell. Y els uns són *caballeros* y els altres són pinxos, y els uns han anat a estudi y els altres no coneixen la o. Y tots són homes y el resultat de la lluyta es igual: si d'ella no'n resulta sang queda en el cor dels contrincants una espina sempre més clavada, que no l'arrenca pas la comedia de la encaixada dels *caballeros*. L'honor queda com avans, sempre (encara que'l desenllaç sia tràgich); percuteix l'escàndol y la cultura y la moral fan via... cap enrera en tots els cassos.

Però'l *caballero* se'n torna cap a casa tranquil y satisfet, y passa una pila de dies atrafegat en rebre visites y targetes. El pinxo, que també volia defensar la seva honra, se'n va a rumiar la mostra a la cel·la de la presó, y a comptar les vigues del sostre, donchs generalment ni el recurs li queda d'agafar un llibre, perquè de menut no'l van ensenyar a llegir ni a escriure!

El càstich, donchs, càstich requereix qui atenta contra la vida d'un altre, deuria aplicarse igualment a tothòm, ja que les lleys deuen portar com a emblema primordial la Igualtat; però això no es possible, per ara, en aquest país de les anomalies.

Càstich mereix el periodista que sens escrúpols escampa únicament una noticia falsa y la ratifica encara, quan sab que ab son procedir sense vergonya es causa de greus perjudicis. Càstich mereix el polítich assalariat pels governs, qui enganya dihent y fent creure als quins el segueixen que va contra'ls meteixos que'l paguen y explota als inconscients ab promeses y atia a odís quan li manen y revolta a llurs meteixos explotats y els abandona en moments de perill pera

corre a aixoplugarse en lloch segur y a redós de confort y benestars que ha robat de la subor del poble. Mereix càstich el qui atropella un dret valentse de medis y estat superiorsals de qui atropella. Càstich deuriem tenir els quins, atiat per altri, s'interposen a la lliure expansió de la idea. Se fa també precis el càstich pera'ls valents d'ofici, a sòu de qui més pagui, que desconeixent la força de la rahó atropellen a tort y a dret ab la rahó de la força... y del nombre!... Però, ¿de qui reclamarem aquests càstichs? L'Estat, que quan de Catalunya's parla es tot butxaques, quan Catalunya demana, no té orelles! Seguim vivint y trevallant ab fe en aquest país de les anomalies que tart o d'hora surgirà la esplendent llum de la Rahó y de la Justicia. Els catalans de debò que estimem la patria ja n'hem fet bastant de cami; ja ara com ara molts dels corchs que'ns roceguen fan més soroll perque estàn a les extremituts de l'agonia. Ben aviat podrem amortallarlos; llavors procurarem que l'oblit sia més gran que'ls mals y que'l retràs que hagin pogut portarnos.

J. PUJOL Y BRULL

L'ARMARI DE LA ROBA BLANCA

Al entrar en aquella cambra m'ha semblat que arribava fins a mi una halenada sanitosa de vida.

Era una habitació espayosa y alegre; a n'aquella hora'l sol s'hi endinçava, inondantla de llum, envolcallant totes les coses ab finissima polcina d'or, perdent sos reflexos brillants entre la blancor immaculada de la roba que omplia tot l'armari — l'antich armari de noguera — que hi havia al fons, obert de bat a bat y del que semblava despèndressen una aroma suau, agradable, que no era la olor forta de cap perfum sinó dolça flayra de llorer vell y roba neta.

M'hi he atançat a n'el armari pera veurel ben d'aprop y delectarme una llarga estona en la contemplació d'aquella roba blanca — tan blanca! — plegada ab escayenta gracia y colocada ab ordre y gust per unes mans carinyoses qui deuen estar acostumades a n'aqueixos quefers casolans.

He recolçat el cap en la roba blanca sen-

tint sa frescor dolçament acaricianta; y l'he flayrada seguidament fins ubriagarme ab el perfum suau del llorer vell y de la roba neta.

Aleshores en mon esperit ha tingut lloch una profitosa renovació de sentiments; a la frisança de viure vida inquieta qui sempre l'havia dominat, ha succehit una gran pau, una dolcissima pau inconeguda, y he sentit tot jo la felicitat d'un plàcit reposar, y m'ha semblat el cel més blau, el sol més rialler y la blancor de la roba més engegadora... y he somniat en una nova existencia: Una existencia serenament quieta.

En aquella meteixa cambra m'ha semblat véurehi una dòna jova de cara riallera y cos ayrosament ondulat qui seya prop del balcó repassant la roba blanca que treya d'un paneret colocat a sos peus.

Cusia ab amor, posanthi tota l'ànima en aquella feyna agradable.

Y jo entrava a la cambra sense fer soroll; y ella, qui devia pensar en mi, alçava'ls ulls y'm veyá. Jo aleshores, apropantme, l'hi besava'l front.

Després m'asseya devant d'ella y enrahonavem de coses plácides, de coses nostres.

De tant en tant ella deixava caure a la falda la roba que cusia, y creuant bellament les mans entorn de sos genolls me mirava ab l'esguart claríssim, intens, de sos ulls blaus.

Jo també la mirava y abdós somreyem, y el nostre somriure era de festa.

Després reprenia la feyna.

Y allí meteix m'ha semblat veure a n'aquella dòna asseguda en la meteixa cadira, cusint també... Havia passat temps y la cambra era igual emperò no tan quieta: la omplien de notes alegres les rialles frescament ingenues d'una nena y un nen qui jugaven prop de la mare.

Jugaven ab el fil de cusir, ab les estisorettes, ab la roba blanca.

Ella, mirantlos complacenta y amorosa..., y al somriure semblava amorosirse més encara l'esguart claríssim, intens de sos ulls blaus y's dibuixaven escayents els sèchs adorables de la sota-barba.

També arribava jo y la meva arribada era

sorollosa: els nens venien a mi y jo'ls asseya un a cada genoll, els hi contava rondalles, que havia apreses de petit y la repetició de les quals ohien ells embadalits.

Y la mare deixava caure a la falda la roba que cusia, y creuant bellament les mans demunt dels genolls m'escoltava també mirantme fixament.

Jo també la mirava; y abdós somreyen, y el nostre somriure era de joya.

Després ella reprenia la feyna y jo explicava a n'els nens altres rondalles que may se cansaven d'escoltar.

Y la visió s'es repetida altra vegada en la meteixa cambra.

Prop del balcó seya la meteixa dòna. Era tota envellida, no s'hi veyá gayré pera cusir y la filla qui seya al seu costat tenia d'enfilarli l'agulla.

Jo també era allí, assegut devant d'elles mirant com cusien.

Parlavem del passat y aleshores la mare deixava caure a la falda la roba que cusia y creuant bellament les mans petites y arrugades demunt del genoll, restava embadalida una llarga estona.

Ens miravem y somreyem; y el nostre somriure era de beatitut.

Ella reprenia la feyna... Y parlava del pervindre, y la nostra filla aleshores tota vergonyosa baixava'ls ulls y cusia depressa ab gran delit; els dits l'hi tremolaven lleugerament, perque la conversa del pervindre era conversa d'amor, d'un nou amor...

Tot això he somniat recolçant el cap en aquella roba blanca sentint en les galtes sa frescor dolçament acaricianta; y el cor ha semblat aixamplarsem y he sentit dintre meu un gran anhel de vida nova...

Y al contemplar altra vegada l'armari de la roba blanca qui feya tant de goig, he vist en ell el simbol de tota una vida quieta y casolana, d'una agradable vida de familia...

Y he aspirat àvidament per llarga estona'l perfum suau del llorer vell y de la roba neta.

J. M.ª LÓPEZ Y PICÓ

DE TEATRE CATALÀ

(Acabament)

Y heusaquí després de molts anys de treball, d'innombrables tentatives, d'indubtables progressos, còm l'art dramàtica catalana's troba formalment, es a dir: materialment. Viu al meteix lloch ahont era: Se troba reclosa a Romea. En quines condicions s'hi troba no es necessari detallarho aquí, puig bé prou ho sab tothòm (1). Tothòm sab que no es pas en un teatre petit, mal acondicionat y en que tota mena de rutines hi són arrelades, ahont pot florirhi lliurement l'art dramàtica d'ara. No es possible en aquell escenari presentar obres dignament; no es possible transformar l'ànima d'aquells actors qui senten — si se'm permet la paraula — la *querencia* d'aquelles velles parets ahont s'han *entaulerat* irremediament; no es possible canviar a aquell públich de vehinat y de *societat* els llurs gustos y aficions francament burgesos, ni seria fàcil arrocegarhi el públich intel·ligent de Barcelona qui, quan per excepció hi va, s'hi considera estranger. Y en fi, com a conseqüència de tot això no es possible exigir de la empresa que faci allí dins una revolució — puig una verdadera revolució fóra necessaria — perque indefectiblement fracassaria. El teatre Romea per son origen, per ses condicions materials, per sa historia y per tota mena de tradicions artistiques y econòmiques, té la seva vida lligada abla vida de la antiga bona menestralia barcelonina. Sensiblement nostres bons menestrals s'han modificat, puig no han pogut desinteressarse de les grans corrents civilisadores qui durant els derrers vint anys han transformades les idealitats y costums catalanès. Però indubtablement encara avuy aquella vida, aquells gustos y aquelles costums peculiars tenen aquí nombrosos y honorables representants enderrerits. Encara hi ha un respectable contingent de bons menestrals a Barcelona. Y aquests encara poden fer viure'l teatre Romea modestament, puig qu'ells no són pas exigents. El teatre Romea pot així seguir sa vida tradicional sense sotrachs y sens an-

gunies. L'hora de la seva mort sonarà quan soni la d'aquella menestralia. Jo crech que encara n'hi ha per alguns anys. Quan l'hora soni tancarèm el tradicional teatre y llegirèm la seva historia, que serà una historia, per més d'un concepte, honorable, curiosa e instructiva, com ho serà la d'aquell estament social que un jorn fou l'ànima del poble barceloni.

Lo que seria ridicul y contraproduhent, fóra voler rejuvenir lò que cau de vell y està atacat de mal incurable. El teatre Romea ha fet son temps com l'ha fet l'art dramàtica qui li donà esplendor.

Se necessita un altre teatre més gran, pera un'altra art més gran.

¿Se trobaràn un y altra? Jo crech que si. Per lo que respecta a l'edifici no hi ha que dubtarne. De teatres n'hi han y si no n'hi han se'n fan. En quan a l'art nova també florirà. Entre nostres autors ja s'hi noten orientacions precises. Sols manca estimul pera que's manifestin ab més feconditat. Totes les arts responen magníficament a la novella concepció de vida qui s'ha fet l'ànima catalana. Totes progresen, totes viuen ab esclat. No pot quedar enrera l'art dramàtica. Les meteixes nombroses tentatives que s'han fet fins ara, a pesar de llur fracàs demostren la necessitat sentida de que nostra art trobi son temple. Cap obra gran de renovament s'ha fet sense fracassos anteriors, com cap revolució política o social ha triomfat sense tentatives infructuoses.

La del teatre català es bon xich complicat y es per això que li costarà 'l cristallisar. Però com que lo essencial hi es, no es aventurat profetisar que lo demés s'assolirà. Y lo essencial es lo següent: Públich aficionat, autors y artistes. Lo que manca són diners y un home d'empresa.

Un home d'empresa qui fos l'antitesis de lo que fou en Graner. El qual podia haver fet al Principal lo següent ab grans probabilitats d'èxit.

Monopoliçar les noves produccions dels autors catalans ja consagrats: Guimerà, Iglésias, Rusiñol, Gual, etc., els qui ab la garantia de veure les llurs obres més dignament posades y millor retribuïdes, no haurien pas dubtat en oferirles, fugint de Romea ahont ells estrenen a manca de teatre millor. Tots

(1) A les primeries de l'any 1900 vaig publicar un estudi del teatre català en aquestes meteixes planes, que, a pesar dels anys transcorreguts, podria reproduhir aquí sense variacions essencials.

sabem que això significa una serie de plens al teatre y que una o dues obres d'un d'aquells autors ensopegades volen dir un centenar de representacions afavorides que són lo que salven a les empreses. Fa una pila d'anys que'l teatre Romea's salva així.

Podia donar també entrada als autors joves atrevits y revolucionaris ja ab obres originals, ja ab traduccions escullides. Això, fet al principi ab prudencia — un dia per setmana y obrint abono especial — també hauria donat resultats positius, fentho a conciencia. Fa molts anys que'ls qui estém al corrent del moviment teatral de Barcelona hem pogut constatar la existencia d'un públich nombrosíssim qui ompla a vessar qualsevol teatre en que s'anuncia qualsevol novetat d'aquest genre, aduch y sabent que les tals obres se presentarán d'un modo deficient.

Podia també obrirse un abono especial de representacions blanques més o menys clàssiques pera'l públich ruborós. Quelcòm de lo que intentà en Graner, — l'únich un xich serio que feu, — però fet ab més garbo. El públich ja hauria respost y bona part dels intel·ligents qui, tractantse d'art veritable, no senten preferencies, hauria acudit també. No abusantne, l'art clàssich es un gran element pera atraure'l públich qui paga.

En fi, — puig seria ridicul entrar en detalls, — una empresa seria podia solicitar, y probablement l'obtindria, una subvenció de l'Ajuntament o d'altres entitats ja pera crear un conservatori de declamació, ja a cambi de la cesió gratuïta de determinat nombre de localitats y entrades que's facilitarien als obrers, escoles, etc., fent així obra educadora y lloable.

Y encara deixo de banda molts recursos que una empresa desperta pot explotar ab grans probabilitats d'èxit. Concerts, contractar companyies estrangeres pera curtes series de representacions, petites novetats com: duetistes, cantants, excèntrichs, parodistes, en fi, allò que'n diuen *atraccions* y que contribueixen a la varietat d'un espectacle.

Y tantes altres coses com s'hi podien fer al teatre Principal que directa o indirectament contribuïrien al desenrotll y esplendor del teatre català!

Y no se'm digui que manquen els actors.

Entre'ls que s'han fet castellans, qui honorats y pagats com cal no se'n haurien fet, y molts dels qui corren desorientats per eixos teatres, se podria formar un quadro complert y ben discret pera començar. Y no hi ha dubte qu'entre ells y els nous que sortiren, ab una bona direcció y un xich d'estímul dintre de poch anys s'arribaria a tenir una companyia complerta y ben capaça de representar honorablement, sinó superiorment, les obres més difíciles y més variades. S'ha de tenir present, com ja he dit avans, qu'en això dels actors, avuy no es pas lo essencial tenir una o dues *estrelles*, sinó disposar d'un conjunt d'artistes estudiosos y entusiastes qui trevallin ab fe y bona voluntat.

Tot això, o quelcòm per l'estil, sembla molt difícil de realisar. No obstant, jo hi tinch fe. Algú ho farà. Y si no ho fa ningú concretament, se farà per *generació espontània*. Neixerà lo que té de neixe. El teatre català, propiament, encara no ha nascut. Ja fa temps que furga dintre d'una gran closca y furga per molts indrets cada jorn ab més insistencia. La closca s'obrirà y forçosament tindrà de viure a plena llum un infant qui porta en si tot el vigor, tota la fe y totes les ansies de lluyta y de triomf de l'ànima catalana no ja renaixenta com mitj sigle avans, sinó viventa, esplendorosament viventa.

EMILI TINTORER

Juny de 1906.

IMPRESSIÓ

El poblet pirinench, assegut en un petit monticol, dormia aplanat sota la calda qu'en aquella hora queya talment com una pluja de foch.

El silenci era gayrebé absolut. Sols de tart en tart l'interrompia algún crit aïllat de la maynada qui jugava per les eres, el bram d'un ase, o les batallades del rellotge del poble qui devallaven mandrosament de dalt del campanar.

De sobte un trontoll somort, ritmich, regular, se deixà sentir carretera enllà...

Als poch moments, el soroll s'anà accentuant, guanyant en intensitat: prompte s'hagué esment de lo que's tractava...

Y en efecte, ben aviat, un automòvil, brut

de polç, esbufegant, pantejant, arribava a la plaça del poble.

Al sentir aquell brugit, els vehins sortiren. Eixiren de llurs cases mal-mirosos, ensonyats, ab calma, igual que'ls taups, a la nit, quan ixen de llurs caus y amagatalls. Feyen la mitjdiada...

Y desde'ls portals començaren a esguardar estranyats l'armatost... aquell armatost qui avençava sol, sense bous ni cavalls qui l'estiressin ni ningú qui l'empenyés pel darrera...

Y no s'ho podien acabar... Fins que arribà algú qui els hi explicà que *allò* era un cotxe qui portava la força a dins, igual que un sér vivent; que no era art del dimoni, no, aquella... estranyesa, sinó obra y gracia de la ciencia... y no sé quantes coses més.

Y allavors ells s'hi anaren atancant, atancant... y fins arribaren a tocarlo y tot.

Els viatgers eren francesos. A la vigília havien perdut un çarró, tot caçant, y com que'ls hi havien dit que l'ordinari del poble l'havia trobat, ara passaven a recullir-lo...

Donaren un tom per la població, prengueren un refresch al cafè... y altre cop en marxa cap a Bourg-Madame hont estiuejaven.

L'automòvil parti com un esperitat, deixant rera seu una espessa y acre fumera...

...
Era'l primer automòvil qui havia arribat a n'aquell poble primitiu; el primer baf que empudegava la seva atmòsfera pura y diàfana; la primera ratxada de civilització qui li venia de França... Era'l Progrés, invadint tot... y... profanant tot.

J. SOLER Y ESCOFET

FANTASIA

Desde'ls cims verdejants que'l pla coronen
ab diadema de roures gegantins
mira'l Poeta, d'un gran mar les ones
de l'horitzó perdres en els confins.

Solemnials, soperbes, misterioses,
s'allunyen aixecant turons altius
que l'auga al neixel' jorn, floreix de roses,
de blauets, els capvespres de l'estiu.

El dia va morintse: l'aucellada
fressejant en l'arbreda s'ha acotxat;
y el derrer cant, ab l'últim batent d'ales
s'han fos en dolç comiat.

Canten els grills: han emmudit les canyes
abaix, en el torrent.

Arreu s'imposa
una sagrada pau; y d'ella gosa
el Poeta malalt d'anyorament.

Pels ensombrits fondals de la montanya
ses glaces lleus ha desplegat la nit.
Com una hostia de foch, brillant, s'aixeca
la Lluna en l'infinit.

Y va pujant, pujant: la brasa ardenta
com caliu qui s'apaga's va esblaymant;
se va enxiquint, y a poch a poch, s'argenta;
y en sa ruta invisible, quieta y lenta
la Lluna, terra y cel va il·luminant.

...
Arràn de l'ona va la enamorada
mirant el mar qui's va irisant de llum
tremolós com si fos una estelada,

y en el front que contrèu trista pensada
posa l'oreig son salabrós perfúm.

Ab lleu panteig de verge qui abandona
son cos a les caricies de l'aymat,
a n'el gran bes d'argent s'entrega l'ona
en plena immensitat.

...
El meteix raig blaviç qui el mar omplena
de dolça claretat
y la dòna somniosa, allà en l'arena
adorm d'un suau encant
se'n va ben lluny fins a trobar la serra
hont se migra'l Poeta anyoradiç;
y envolcalla de llum tota la terra
ab amorós dalit.

Ompla d'argent el tou de la roureda,
els vells casals, la ermita, els cims del bosch;
y al pur oreig qui a son voltant fresseja
sent el Poeta que reviu son cor,
y d'una vida plena les frisances,
y altre cop, entorn seu les esperances
ballen llur ronda d'or.

... En plena llum, oh! santa maravella
se veu com envoltat de quelcòm d'*Ella*
que li parla d'amor.

...
D'un doble esguart la força se confón:
a través dels espays pren envolada,
y en la gran flor d'argent que vetlla'l món
el Poeta ha besat la enamorada.

L. ESCARDOT

EL CONGRÉS D'ESPERANTO

De París a Ginebra.

Les vuyt hores que posa'l ràpit per'anar de París a Ginebra passaren volant. Els companys de viatge eren sumament agradables. No solsament eren esperantistes, sinó, això apart, persones escullides. Se pot molt bé ésser esperantista y ésser un solemne pocavergonya. A casa'n tenim alguns exemples.

Al devant meu hi sèu el senyor Horaci Huet; Mister Farme, vicecònsul d'Anglaterra a Boulogne-sur-Mer, qui representarà en el Congrès l'important grupu d'aquesta població; el senyor Chavet, simpàtich jove y vell esperantista, qu'es el qui porta'l pes de la Oficina Central, y ab el senyor Gustau Moch, el de la revista *Espero pacifista*, y el senyor Aimé, incansable batallador fundador dels grupos de les Universitats populars. De la meva banda seuen dos catalans. El departament que ocupèm ens l'hem fet reservar expressament pera nosaltres; els altres departaments estàn també ocupats per nombrosos esperantistes quins noms fóra feyna inacabable transcriure. En honor y per respecte als *estrangers*, Mister Farme y jo proposèm que's prohibeixi l'us d'altra llengua que no sia l'Esperanto. El motiu de la proposició fa fortuna entre'ls francesos que són la immensa majoria qualificada per nosaltres dos d'estrangera, y la proposició s'accepta. A partir d'aquest moment, les converses y discussions més enrevessades tenen lloch en l'idioma internacional. Quàntes, quàntes vegades he vist a París, a francesos que, enrahonant francès, pera expressarse ab més claretat han usat mots esperanto!

El tinent Bayol, qui a través dels corredors ve al nostre departament a saludarnos, es cominat a parlar en la llengua zamenhofa, baix la pena de no ésser entès.—Som estrangers tots,—li dihèm.—¿De quin país?—ell pregunta.—D'un país nou; —fem nosaltres—som d'Esperantujo.

El tinent Bayol, professor a la Escola Militar de Saint-Cyr, ahont hi ha introduhit l'Esperanto y l'ensenya, ens fa saber que porta al Congrès una missió important. Hi

va com a delegat del ministre de la Guerra francès, pera fer un raport dels aconeteixements principals que demostrin la utilitat y la pràctica de l'Esperanto, y en vista dels quins se pugui declarar oficial l'estudi de l'idioma internacional a l'armada de terra. La noticia'ns ompla de joia. Si aquest resultat té lloch, quin progrés pera nostra causa! Tots sabèm ben bé que la majoria dels homes sols se paguen de les coses oficials. Quànts y quànts que avuy fan la rialleta al sentir enrahonar de l'Esperanto, trobarien qu'es una maravella quan el ministre A digui qu'es una maravella ab la firma d'un rey o d'un president.

A mitja nit, gayrebé tothòm dorm. El senyor Chavet fa una mena de dormir estrany; sembla estar ben lluny del món dels deserts, emperò de tant en tant, sense moures ni obrir els ulls, dóna la seva opinió, ab gran estupefacció nostra, diu dos o tres mots, y torna a quedar en el seu estat de *sonambulisme*. Mister Farme dorm molt poch; no obstant senta'l pabelló anglès ab sòn silenci; la estadística qu'hem fet li atribueix la quantitat de vintidues paraules y mitja pronunciades en tot el viatge. En cambi, els senyors Huet, Aimé y jo, deixèm sentat que som meridionals. El més insignificant tema'ns desperta nostres nadiues qualitats oratories. A la una y tretze minuts—això del temps es molt interessant en tota historia—remarco qu'entre totes les seccions que's reuniran al Congrès n'hi mancarà una d'important: la dels escaquistes. Jo crech fer una broma dihent això, y la broma resulta cosa seriosa, car sembla ésser gran el nombre d'escaquistes entre'ls esperantistes. En efecte, la reunió d'aquesta secció que convoquèm així que arribèm a Ginebra, té lloch, y en ella's pren la decissió de celebrar partides postalment, y un gran torneig en el proxim Congrès. Emperò'l tema'ns porta a esbrinar o a recordar el nom de les peces y jugades. *Reĝo*, el rey; *damo*, la reyna; *kuriero*, l'arfil; *turo*, la torre; *ĉevalo*, el cavall; *soldato*, el peó; *vicoj*, les linies paraleles als jugadors; *linioj*, les linies qui van de jugador a jugador; *ŝako*, escach, *ŝina ŝako*, escach mate, partida, jòch, jugada... Ah! aqui comencen les discussions; discussions no sobre l'Esperanto, sinó sobre'l jòch meteix. Segons un, la partida

consta de tres jugades, y cada jugada comença estant les peces en son *vico* corresponent y acaba ab l'escach mate, constant d'una serie indefinida de *còps*. Segons un altre, *còp* y jugada vol dir lo meteix, y lò que l'altre entèn per partida simple, es una reunió de tres partides. La qüestió no s'aclara, y com es natural, se deixa demunt el tapet, pera consultar als prohoms dels escachs avans de donar a cada cosa'l nom que li correspon, nom que altrament ja existeix en Esperanto: *ludo*, un jòch, el jugar; *ludado*, la partida; *ludero*... aquest es l'escull: si la partida consta de tres jòchs, cada jòch se nomenarà *ludero*, y cada moviment de peça, *bato* o *movo*; si la partida es sols un jòch, aleshores *bato* o *movo* serà també *ludero*. Lo graciós de la discussió eren els equilibris que haviem de fer tots pera expressar la idea de lo qu'en català'n dihèm *tenir cama* en el jòch. No hi ha mot pera dir això en Esperanto, y ab la pressa de la discussió tots trobavem giros a quin més fantàstich pera expressarho. El senyor Chavet, despertantse momentaniament donà una opinió que no fou atesa, car tots estavem ofesos per la seva felicitat de poder dormir tranquilament.

El clarejar del dia inspirà al senyor Aimé una conferencia sobre sa diversió predilecta: la navegació aèrea. Es deliciós sentirli explicar en Esperanto les dificultats del problema, els progressos d'en Lebaudy, els medis de que's valgué en Santos Dumont pera guanyar el célebre premi; tot això espurnejat ab tan atinades observacions psicològiques, que un no sabia qué més admirar, si l'idioma en que això's deya, o lo que's deya en si. La veritat es que un acaba pera no donarse compte de lo que significa enrahonar ab idioma artificial! Un s'hi sent tan endins, que's troba tot natural lo qu'encara per molts es un problema a resoldre!

Còm va anar, no se sab; però la idea va sortir y en poch moments fou trevallada de tal manera, qu'esdevingué teoria. Una serie de xistos a quin més estrambòtich e impossibles d'ésser fets en cap llengua natural foren fets en Esperanto. Senzillament se tracta d'un senyor tan senzill, que troba que, en efecte, l'Esperanto es sumament fàcil, mercès a l'us del prefixe *mal* que vol dir *contrari*. Y de la meteixa manera que *laŭdi* vol dir *ala-*

bar y *mallaŭdi*, *cenurar*, pera dit senyor, *malmanoj* vol dir *peus*, y *malfiedoj* vol dir *mans*. Ell se va *MAL enrunar* una casa, y volguent tenir peixos en el surtidor del jardí, els hi va *MAL pescar*, però fentho va relliscar y caygué dintre de l'aygua; afortunadament sabia *maldroni* (*droni* vol dir ofegarse) y's va salvar... Els mots més estrambòtichs són fets, desde'l *malkomenci* pera dir acabar, fins el *malfini* pera dir començar. Gayrebé tots *MALbevèm* a causa del *MALplorar*. La pensada corre entre'ls congressistes y el xisto d'aquesta escola's fa general entre tots. Sols mancava això pera probar la flexibilitat de l'Esperanto. Al dia següent d'arribar a Ginebra, enrahonava ab el director de *Espero Katolika*. —Dispensi,—me va dir:—tinch una mica de gana y me'n vaig a *malvomi* quelcòm, que diria en Pujulà.

—Senyor meu: en primer lloch, tinch l'honor de presentarme (salutacions, encaixades, etc.), y en segon lloch, els pares d'aquests engendros som varis.—

La cosa arriba a oïdos del Doctor. Tots ens esperèm que arrufarà les ceyes; tot al contrari. Nosaltres haviem trobat que l'home que posa peixos en un surtidor es un *MALfiŝkaptisto*, es a dir: lo contrari d'un pescador; el Doctor rihent ens corretgeix, advertintnos qu'en tot cas serà un *fiŝmalkaptisto*. Això dona peu al senyor Berthelot pera preguntar còm se'n ha de dir d'un *agafador* de peixos qui no n'agafa may cap, y després pera preguntar quin es el peix que agrada més als esperantistes. El Doctor Zamenhof demana la solució: El peix que agrada més als esperantistes es *la gado*, el bacallà (*l'agado*, vol dir *l'obrar*, *el fer*, *trevallar*, *tascar*, etc.)... ¡En realitat, no cal pas negarho, l'Esperanto es un idioma que viu ja entre'ls homes!! Ell ho permet tot, desde la seriositat dels problemes científichs, fins als jòchs de paraules més còmichs y humoristichs!!

En Lleó Zamenhof, el germà de l'autor, té empenyo en que faci un discurs tot construït ab aquestes paraules, y el redactém a la nit, passejantnos a la vora del llach Léman, pel clar de lluna, sobre'ls molls tranquils, prop els remorosos saltants d'aygua. «*Senyors y malsenyors...*», comença'l discurs, y així segueix fins a la fi. Emperò després de molt riure, abandoném la idea. Els mil y pico de

congressistes que som, representem vintiquatre nacionalitats diferents y no totes serien susceptibles de capir la broma, prenys d'una truhaneria verament llatina.

Tornant al viatge, segueixen els enrahonaments sobre mil coses diferents. Les salvatges montanyes del Yura'ns fan sortir al corredor. De l'un extrèm a l'altre del tren no's parla sinó Esperanto. Al passar per davant d'un compartiment ocupat per una familia, una senyoreta'm saluda pel meu nom y'm presenta en Esperanto a sa familia. Com que havien pujat a Dijón, lo que menys podia pensar-me era que anessin al Congrès, y molt menys encara, que'm conegués algú d'ells. La senyoreta m'explica que'm coneix d'una conferencia a la Sorbona, y qu'es empleada en l'establiment de comerç «*Le bon marché*». Hi han coses admirables, però veure viatjar en un meteix tren a un delegat del ministre de la Guerra y a una dependenta del comerç, tots dos portats per un meteix fi, es pera mi tan sorprenent, que decideixo anar a despertar al senyor Charet pera comunicarli mes impressions! Com que'l trobo despert, ell me comunica les seves sobre'l pais que atravessèm, que per ésser el seu d'origen coneix pam a pam.

A les vuyt del mati saludem la hermosa Ginebra, y a les nou, qui més qui menys fa petar la bacayna, que no ha pogut fer en el tren, en son hotel.

Tots aquests són plens; totes les habitacions ocupades. Afortunadament, la organització del Congrès ha estat admirable y tots tenim ja encomenat nostre allotjament d'avanzada. Els esperantistes de la Suïssa s'han portat com uns homes; la veritat es que han treballat de valent. Y quan se veu entre ells, portant el pes de la organització, a joves com el senyor Privat, quasi una criatura, un se pregunta si es la gran força de voluntat o la gran fe en les grans idees lo que fa obrar els miracles.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

ENSOPIMENT

Cansat de córrer, tot suhat y amarat, s'ofereix a mos ulls la deliciosa visió d'una cerveceria, fresca y regalada, ab el sòl regat de poch, ab dues lluhentes tauletes de marbre a la porta, y arrambats a n'elles com bolets dessota un arbre, els corresponents tamborets. No puch pas resistir a la tentació y m'hi deixo caure llençant un sospir de satisfacció, al temps que crido al moço ab veu defallida: — Noy! Un doble, si os plau! —

Que bé que s'hi troba un a redoç del soley; ab quina fruició s'empassa a glopets la gelada y escumosa cerveça, aspirant ensempls la frescor qu'exhalen les lloces de la mullada acera.

Tiro'l cap enrera apoyantlo en la portallada mitj amodorrat per la caminada, la calor, la beguda y el *cigarrillo* que acabo d'encendre, mentres per davant meu va desfilant en intermenable corrúa la gent qui marxa adelerada a son quefer.

Poch a poch m'entra com un ensopiment que'm fa mitj aclucar els ulls veient solsament al davant meu y al peu de l'acera un forat negre, en forma de nitxo llargarut de quin interior ne surt un tuf qui m'acaba d'anestesiari, però d'una anestesia nova que'm permet mirar, però no fer el més petit moviment, deixant anulada per complert ma voluntat.

Tot de cop veig venir un home tot carregat; du en el muscle unes eynes llargarudes posades en un cabaç que interposat entre elles l'hi serveix de coixi. S'atura davant meiteix del forat, se descarrega de la ferramenta qui produheix un soroll esquerdallench al percutir sobre'l paviment; deixa'l cabacet arrambat a les cases y's queda immòvil mirant fixament el forat. Com si ja estés satisfet d'aquest entretingut examen, agafa de les dues eynes la que acaba en punxa, y poch a poch y ab gran catxaça, la va introduhint en aquella gola oberta fins que toca fons. En aquell moment com si ja estés cansat de son gran esforç, comença a butxaquejar y a la fi's treu una petaca tota ennegrida pels molts anys de servey y ab gran parsimonia y concentranthi tota s'atenció hi cargola tranquilament un cigarret.

Aleshores jo'm miro detingudament el meu

home. A primera vista sembla tenir uns cinquanta anys, es carregat d'espatlles, cobreix son cap un barret de palla d'ales caygudes y ab patina de sofrir desde moltes anyades l'acció lenta de la polç, del sol y de la pluja. Sota aquest barret s'hi veu un clatell mitj cobert de cabells ja blanquinosos. La ermilla ab la trinxa deixada anar sembla un pèndol, anant d'un cantó a l'altre al més petit moviment. Du camisa blava ab calces del meteix color apedaçades del cul y espardenyes de betes negres. Acabat de fer el cigarret treu d'una butxaqueta de la ermilla un rebregat misto d'esca qui encén clavanthi una forta unglada. Quina cara, dich, quin clatell de satisfacció al donar les primeres pipades! Tornemhi! Xuclant, xuclant, va rasant gançonament y durant un bon rato el fons incògnit d'aquella obertura. Acabat treu la llargaruda eyna y la cambia per una altra no gayre menys llargaruda, rematada per una mena de cullareta. Pera no ésser dit, també la introdueix pausada y mandrosament y molt més lentament la iça, concentranthi tota sa atenció pera veure son contingut. Lo de sempre. Un grapadet de terra, mitja esclofolla d'ou y... una cosa qui brilla; s'ajup sense mandra separant la terra qui la cobreix y se la mira tot desilusionat. Res! Un botó de calces! Tornemhi, donchs, que no ha estat res! Mes, de sobte's queda aturat mirant a una dòna que's va acostant elegant y voluptuosa y que a l'arribar junta ell aixeca ses vaporoses faldilles pera no ensopegar ab les eynes, deixant veure un pamet de cama esculpturalment tornejada y un peuet qui cabria al palmell de la mà. La segueix ab l'esguart sense recordarse ja de la feyna, y ab les dues mans sostenint l'eyna a manera de llança, queda tot abstret, encantat fins que ha desaparegut la visió per entre la gentada. Allavors gira'l cap, mira fixament dintre'l fosch forat y pipa, pipa desesperadament del cigarret deixant anar una espessa fumerola qui contempla mentres va pujant amunt, amunt fins que's fon com s'ha fos la visió encisadora.

Durant un bon rato, la maniobra de la pesca urbana va seguint monòtona, pausada, sense cap destorb, mentres el pilotet de terra va seguint creixent monòtonament y encara més pausadament.

Se senten tocar hores, escolta ab atenció y va comptantles y desseguida plega la feyna carregantse'l fato y dirigintse vers sos companys qui ja desensopits desapareixen ab delit per l'extrèm del carrer semblant a un exèrcit de llancers de comedia qui venen de la conquesta del sopar.

M'alço a la fi y a lo llarch del carrer, al costat de cada forat semblant a aquell, hi veig el corresponent pilot de terra negrosa y corrompuda... Allò es el fruyt del treball de tota una tarda, la tasca d'aquella colla pacienta y gançonera... Y penso que l'endemà al matí una altra brigada vindrà a escombrar el carrer, y ab la indiferencia del qui trevalla sense gust tirarà altra volta a n'aquelles obertures, el mundet d'escombreries que tornaran a treure'ls trevalladors de la tarda...

Y penso qu'en el món se'n fan moltes d'aquestes feynes inútils... y altres coses pensaria si no acabés d'ensenyorirse de mi el més aclaparador ensopiment.

RICART MORAGAS

FETS Y NO PARAULES

Devant de casa hi havia una finca en venda, y com tot lo que's ven més tart o més d'hora té comprador, la casa s'ha venut.

Jo suposo que'l qui l'ha comprada deü haver posat al menjador *Comedor*, y a les altres peces el seu corresponent lleterero; per exemple: *número 100*; *Cuarto de trastos viejos*, o *Cuarto obscuro*, y tot això ho sospito, perque a dintre no hi estat, però com que a un balconet que dòna al carrer hi ha pintat ab lletres negres y revingudes *Mirador* y a l'altre costat hi ha pintat sobre una porta gran «*Cuadra*», *por el hilo he sacado el ovillo*.

No conech ni al venedor, ni tampoch al comprador, emperò ja he tingut el gust de conèixer l'legintlo, y encara tinch confiances de veure'l personalment aviat, car tinch la seva *Cuadra* devant de la finestra del meu quarto.

Y això ho dich per entrar en materia, donchs avuy en dia's va fent molt difícil l'exercici de l'art de la ploma.

Còm cambien els temps! No fa gayre que sols escrivia per les exigencies del meu negoci, o bé pera criticar els homes que de

les idees ne fan modo de viure, y en aquest cas ho feya ab tot desembrac, aprofitant qualsevulla ocasió pera propagar els ideals d'autonomia y progrés.

Mes ara haig de confessar palesament que sempre tinch por de caure a les brases, pera fugir del foch.

La Lley de jurisdiccions va fer surgir la Solidaritat com a poderosa protesta, y per ara la lley fa la seva tasca y la Solidaritat rumia quina'n farà.

Tot rumiant, arribarém allà hont podrém, perque sembla que ja no's fa via caminant, sinó seyent, y com quan s'ha de seure molt, s'ha de buscar bon lloch, molt serà que algú no'l busqui a Madrid, en aquells banchs que'n diuen *escaños* y qu'escanyen de debò.

No fa gayre que un militar conegut meu me deya que la *solidaridad catalana era como la carabina de Ambrosio*, y quasi, quasi, no li mancava rahó, car per ara no s'ha fet més que recomenar *prudencia*, enlloch de defensar a tot estrop y ab energia'l dret y la llibertat d'exposar cada hu ses conviccions politiques, y com que avuy no podém ferho, ni malgrat existint la Solidaritat, resulta fins a cert punt cert allò que'm deya don Estanislao, y li dono la rahó; perque jo la rahó fins la donaria als moros, al revés de lo que succeheix aquí, que ni la donen als cristians si són autonomistes.

Altrament jo no voldria que s'enfadés ningú, però haig de dir ab tots els respectes deguts que tenim lligada la llengua per la Lley y per la Solidaritat, perque no hem acabat de completar l'obra tan ben començada.

Ademés de fer *pinya* sumant adeptes y restant per consegüent a n'els demés forces, s'han de fer forces conscients, y s'ha de donar molt sovint mostres de valor y civisme exposant tot nostre programa d'autonomia y fent la critica del sistema centralista y dels homes y organismes ahont s'apoya, y oposar tota la voluntat d'un poble pera defensar son dret del quin se'n han fet solidaris tots els partits qui lluyten noblement per un ideal.

A Barcelona y en altres parts s'ha vençut ja al caciquisme; si tots ens unim guanyarém encara majors victories. Lo que'l poble vol es nirvi, caps serens qui amenin al triomf d'ideals que arrenquin de sos sagrats drets y que quiscún faci el sacrifici de son particular sentir en politica, per arribar a l'assoliment de l'ideal suprém: l'autonomia del poble català.

Molts dels homes dels vells partits històrichs y doctrinaris han sentit la fuhetada en la cara de llur mare, rublerta de carinyosos petons de sa infantesa, plena d'arrugues de sofriments morals que'l centralisme li ha produhit durant llargues anyades, y ab energia han picat ab el peu a terra, aixecant el cap y estrenyent les dents de rabia, y han format la *pinya* pera sa defensa.

Que no's malogri; no fem com el vehi de casa; no posém als homes lletereros de *republicà, carlista y catalanista* penjats al pit.

Diguemnos no més que catalans y procurém demostrar que ho som d'una manera indubtable: obrant a la catalana.

C. VENTURA Y PARDO

ESPERANTA FAKO

La vendredon 21.^{an} de la nuna monato okazos ĉe la societo «Espero Kataluna» (Placon Sakta Agno, 4, 2.^{an}), je la 9.ª nokte tut societana kunveno por elekti nova estraron kaj por tracti aliajn societajn aferojn.

Oni interesigiĝas al ciuj societanoj je ilia ĉeestiĝo.

El divendres dia 21 del mes actual tindrà lloch en la societat «Espero Kataluna» (Plaça de Santa Agna, 4, 2.^{on}), a les 9 de la nit, una reunió general pera elegir nou Concell directiu y pera tractar altres assumptes de la societat.

S'interessa a tots els socis la llur assistència.

GRAMATICA

DE LA LLÈNGUA ESPERANTO

(Continuació)

Kiom tradueix en els sentits relatiu e interrogatiu nostre mot *quânt*, y sos plurals *quants*, *quantes*. Ex.: *¿Kiom da libroj vi havas?*, ¿quants llibres tè vostè? *Kiom da virinoj estis en la ŝipol*, quantes d'ones hi havia en el barco! (Nota: Alcompararla quantitat, nostreadverb com es traduït per *kiom*. Ex.: *Tiom kiom vi*, tant com vostè.)

«Derivats». Aquestes partícules poden substantivarse y adjectivarse sens excepció. Els derivats més usats són els tets ab *kiom*. Vegis aquest exemple: *¿Kioma horo estas?*, ¿quina hora es? Això es: ¿quantes hores són?

TEMPS. *Iam*, tradueix la idea indeterminada de temps expressada per nostres frases, *en algún temps*, *un dia*, *una vegada*, *alguna vegada*, *un cop*, etc. Remarquis que dihem que tradueix la idea y no els mots qui poden ésser traduïts literalment. Ex.: *Estis reĝo iam*, una vegada era un rey (literalment: *unufojon estis reĝo*). *Okazis iam*, un dia va succehir. *¿Ĉu vi venos iam?*, ¿vindrà alguna vegada?, etc.

(Francès) *un jour*; (anglès) *at any time*, *ever*; (alemany) *irgend wann*, *inst.* (U. V. Z.)

Ĉiam, sempre. Ex.: *Mi tion vidis ĉiam*, sempre ho he vist.

Neniam, may. Ex.: *Neniam li venos*, no vindrà may.

(Francès) *ne. ., jamais*; (anglès) *never*; (alemany) *niemals*. (U. V. Z.)

Tiam, aleshores, llavors (en aquell temps). Ex.: *Tiam li sukcesis*, aleshores va tenir èxit.

Kiam tradueix nostre relatiu e interrogatiu *quan* (en quin temps). Ex.: *Kiam vi deziras veni*, *venu*, quan desitjarà (desitgi) venir, vingui. *¿Kiam vi venos?*, ¿quan vindrà vostè?

«Derivats». *La ĉiama milito*, la guerra de sempre. *La tiama komerco*, el comerç d'aleshores. *La tiamuloj sin kapvestis per folioj*, els homes d'aleshores cobrien son cap ab fulles, etc.

RAHÓ O CAUSA. *Ial* tradueix la idea que nosaltres expressèm ab la frase: *per alguna rahó o causa*. Ex.: *Ial vi rajdas sur ĉevalo ĉiutage dum du horoj*, per alguna rahó vostè munta a cavall dues hores cada dia.

(Francès) *pour une raison quelconque*; (anglès) *for any cause*; (alemany) *irgend warum*. (U. V. Z.)

Ĉial, per totes les rahons o causes. (Per usarse poch y no constar en el Vocabulari Zamenhofià'ns abstenim de cap exemple.)

Tial, per aqueixa o aquella rahó, per lo tant, etc. Ex.: *Vi estis antaŭ mi, kaj tial mi pensis vi vidis min*, vostè estava devant meu y per aqueixa rahó o per lo tant, penso que'm va veure.

(Francès) *c'est pourquoi*; (anglès) *therefore*; (alemany) *darum*, *deshalb*. (U. V. Z.)

Nenial, per cap rahó o causa. (Ens abstenim de donar cap exemple per les meteixes rahons qu'en casos anteriors.)

Kial tradueix nostre relatiu e interrogatiu *per què* (*per quina rahó o causa*). Ex.: *Jen estas kial vi ne devas eliri*, veus aquí per què no devèu sortir. *¿Kial ŝi diris al ili tion?*, ¿per què ella'ls hi va dir això?

(Francès) *pourquoi*; (anglès) *why*, *wherefore*; (alemany) *warum*. (U. V. Z.)

«Derivats». *Jen estas la kialo de via devo*, y usaqui el per què de vostre dever.

MODO O MANERA. *Iel* tradueix la idea que nosaltres expressèm ab la frase: *d'algún modo o manera*. Ex.: *Ĉu vi povas ĝin fari iel*, vostè ho pot fer d'alguna manera.

(Francès) *d'une manière quelconque*; (anglès) *anyhow*; (alemany) *irgend wie*. (U. V. Z.)

Ĉiel, de tots modos o maneres. Ex.: *Ĉiel mi ĝin povas fari*, de tots modos ho puch fer.

(Francès) *de chaque (toute) manière*; (anglès) *in every manner*; (alemany) *auf jede weise*. (U. V. Z.)

Neniel, de cap modo o manera. Ex.: *Neniel mi povas permesi*, de cap manera puch permetre.

(Francès) *nullement, en aucune façon*; (anglès) *nohow*; (alemany) *keineswegs, auf keine weise*. (U. V. Z.)

Tiel, així, d'aquesta manera, tan. Ex.: *Tiel ĝin mi ŝatas*, així m'agrada. *Bruligu alumeton, kaj tiel vi pli bone vidos*, encengui un misto y d'aquesta manera s'hi veurà millor. *Ho, ne tiel malfacile!*, oh, no tan difícil! (Nota: No's confongui el *tan* (*tiel*), de modo o manera, ab el *tant* (*tiom*), de quantitat. En la frase *ne tiel malfacile* expressèm la idea següent: *no difícil, d'aquesta manera*; en la frase *ne tiom malfacile*, expressèm aquesta altra: *no ab tanta dificultat*.)

Kiel, com, de quina manera. Ex.: *Ŝi saltis kiel infano*, ella saltava com un noy. *¿Kiel vi deziras la akvon?*, ¿còm desitja vostè l'aygua? *Jen estas kiel li parolis al mi*, veusaquí de quina manera'm va parlar.

(Francès) *comment*; (anglès) *how*; (alemany) *wie*. (U. V. Z.)

«Derivats». *La kielo*, el com. *La tieluloj*, els homes d'aquella manera, etc.

LLOCH. *Ie* tradueix la idea expressada per nostres frases: *en algun lloch, en alguna banda, espay, seli*, etc. Ex.: *Necese la libro estas ie*, necessariament el llibre està en alguna banda.

(Francès) *quelque part*; (anglès) *any where*; (alemany) *irgend wo*. (U. V. Z.)

Ĉie, per tot arreu, per totes bandes, etc. *Ĉie oni vidis florojn en tiu domo*, per tot arreu se veyen flors en aquella casa.

Nenie, enlloch, en cap banda, etc. Ex.: *Nenie oni trovas justecon sur la tero*, enlloch se troba la justícia sobre la terra. *Ĉie mi aŭdis diri tion, sed mi demandas, ¿kial vi ne estas ĵustaj rilate al vi mem?* *Tio sufiĉas*, per tot arreu he sentit dir lo meteix, mes jo pre-

gunto: ¿per què no sòu justos ab vosaltes meteixos? Això es lo suficient. *Nenie mi povis aŭskulti spritan respondon*, enlloch he pogut sentir una resposta sensata.

Tie, enllà, allí, hi. Ex.: *Pli malproksime ol tie*, enllà d'enllà (remarquís que'l primer *enllà* expressa la idea de *més lluny*, y el segon la idea d'un lloch qu'es la traduhida per *tie*). *Via ĉapelo estas tie*, el vostre barret es allí. *Mi tie havas bonajn amikojn*, jo hi tinch bons amichs.

(Ab la particula aproximativa *ĉi*, fem *tie ĉi* o *ĉi tie*, que tradueix nostre *aĝut*. Ex.: *Tie kaj ĉi tie*, allí y aquí.)

Kie, ahont. Ex.: *Tie estas kie vi povas rajdi sur ĉamelo*, es allí ahont vostè pot muntar a camell. *¿Kie vi trovis ilin?*, ¿ahont els va trobar?

«Derivats». *Multe paroli, malmulte agi, jen ne tiea nek ĉi tiea sed ĉiea afero*, molt enrahonar y poch fer, veusaquí una cosa no d'aquí ni d'allí, sinò de tot arreu. *Mi parolis al vi pri tiu lando, nu, do la tieuloj estas tre mallaboremaj*, vos parlava d'aquell país, donchs bé, els homes d'allí són molt peresosos, etc.

INTERROGACIÓ. *Kiom, kiel, kial, kiam, kie*, interroguen per si meteixes, per lo tant, en les frases qu'elles s'hi trobin no s'usará la particula interrogativa *ĉu*. Ex.: *¿Ĉu vi fartas bone?*, ¿còm se troba vostè (de salut)? *¿Kiel vi fartas?*, ¿Còm se troba vostè?

NEGACIÓ. En les frases en que hi intervingui una de les particules negatives *neniom, neniam, neniel, nenial, nenie*, no deũ usarse la particula *ne* ni altra negació. Ex.: *Mi neniam vidis lion*, jo (no) he vist may això. *Mi nenie vidis iun*, enlloch vaig veure a ningú (algú), etc.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

No volèm fer comentaris al discurs del ministre de Gracia y Justicia y a la memoria del fiscal del Suprèm lligida en la obertura dels Tribunals: ja diguerem que no tenim criteri juridich segons ens ho demostra lo que les passa a Espanya, respecte a l'aplicació de

lleys. Però, malgrat això, tampoch comprenèm que'l govern hagi deixat impune un duel, anunciat per la premsa, y explicat fins els més petits detalls. ¿Esper qu'els *héros* són irresponsables? Aleshores lo més senzill fóra processar al baró d'Albi, president de la lliga antiduelista. Això en un altre país fóra il·dògich; aquí ja hi estèm avesats a que pagui

els plats trencats el qui menys culpa hi té; si busquessin ben buscat, no faltarien *precedentes* que justificarien aquesta resolució ben digna del govern *liberal* que'ns està fent feliços encara que no ho sembli.

Ja comprenem que'l públich català està agobiat ab les moltes suscripcions que, totes ab fins lloables, s'obren continuament; per això, ab molta recança, ens abstenim algunes vegades d'invitarhi als nostres llegidors, y així, per exemple, ens limitarem a contribuir, sense ferne esment, a la fiança a favor del senyor Cleveland, victima de l'odi letrouixista.

Avuy, emperò, ens cal recordar a tots els nostres amichs, qu'en nostra Administració segueixen admetense donatius pera «La Riera». Inútil es fer remarcar el dever que tenim tots d'ajudar a aquesta patriòtica associació en sa noble tasca d'endolcir la presó a nostres companys privats de llibertat, fent avinent que són extraordinaris els gastos ocasionats en aquest periode de persecució.

El 8 de setembre s'inaugurà al carrer de la Riera de Sant Joan, 35, 1.er, un nou col·legi pera senyoretas dirigit per la professora na Maria Colomer, qui fins ara havia dirigit un col·legi semblant a Sabadell, ahont dita senyora deixà bon recort pels seus esforços en favor de la ensenyança catalana com a base d'una instrucció ampla y completa.

A Mataró ha començat a publicarse un nou periòdich nacionalista-republicà ab el títol de *Llibertat*. El nou campió fa, entre altres, les següents declaracions que'l recomanem millor que no podríem ferho nosaltres:

Farèm doctrina nacionalista, democràtica y republicana, perque tenim la plena convicció de que essent més catalans, més demòcrates y més republicans, disposarem de major sinceritat, germanor y llibertat, pera lluytar ab més ventajia fins a conseguir la plenitud de nostres aspiracions, qui són les de la pau y germanor entre tots els pobles lliures, enllaçats per una franca y afectuosa ABRAÇADA UNIVERSAL.

El primer número conté valents y escullits treballs.

L'«Associació Protectora de la Ensenyança Catalana»'ns comunica que acaba d'editar una primera serie de postals ab vistes de Catalunya, ab l'objecte de conseguir recursos pera fomentar y sostenir escoles catalanes.

Avuy, dia 20, quedarà tancada la matrícula de les diferents assignatures que s'ensenyen en el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria». S'hi donen classes de Francès, Anglès, Alemany, Català, Geografia comercial, Taquigrafia, Càlcul mercantil, Teoria dels teixits, Esperanto, Quimica industrial y algunes més, lo qual demostra la importancia d'aquests cur-

sos. Sembla que són nombrosos els matriculats.

El Concell Directiu del «Centre Autonomista Fivaller», desitjant cooperar a la manifestació de simpatia a que s'ha fet mereixedor el regidor republicà don Albert Bastardas, durant el temps que ha desempenyat el càrrech d'alcalde d'aquesta ciutat, ha pres l'acort de recullir firmes pel missatge que a dit senyor dirigiràn els ciutadans de tots els estaments, que volen veure al devant de nostre Consistori homes designats per la voluntat del poble, y que per sobre de les idees polítiques que noblement ostentin, hi posin el dever d'administrar ab rectitut y amor els sagrats interessos de Barcelona.

Publicacions rebudes:

Alegroya. Hermosa sardana llarga pera piano d'en Cassià Casademont, premiada l'any III de la Festa de la Música Catalana. Està elegantment editada per la casa Sobrequès y Reigt, de Girona, ab una bella portada d'en Prudenci Bertrana.

Diccionario Salvat, que publica la casa Salvat y C.^a. Hem rebut els quaderns 59 a 63 d'aquesta enciclopedia popular ilustrada. Conté gran nombre de gravats, entre ells un mapa de Catalunya en colors. Preu del quadern, 50 cèntims.

Allocució que l'«Avenç Autonomista de Terrassa», a l'empendre sa tasca propagandista, dirigeix als catalans. En ella's fan importants y precisos declaracions de nacionalisme autonomista ab un sentit ample y democràtic, que fa del manifest un document interessant y simpàtic.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIES, LITERATURA

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRES REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs,
Número corrent.	10	Cèntims.
» atrassat.	20	»

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÈS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER
LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO LÉCITHINE BILON

PHOSPHORE ASSIMILABLE: DRAGEES GRANULEES AMPOULES: 10/10

NEURASTHENIE: DEBILITÉ GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA & FILLS. BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VERTICALS

SISTEMA NORT-AMERICÀ

CHASSAIGNE FRÈRES

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
 Passeig de Gracia, 34
 BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

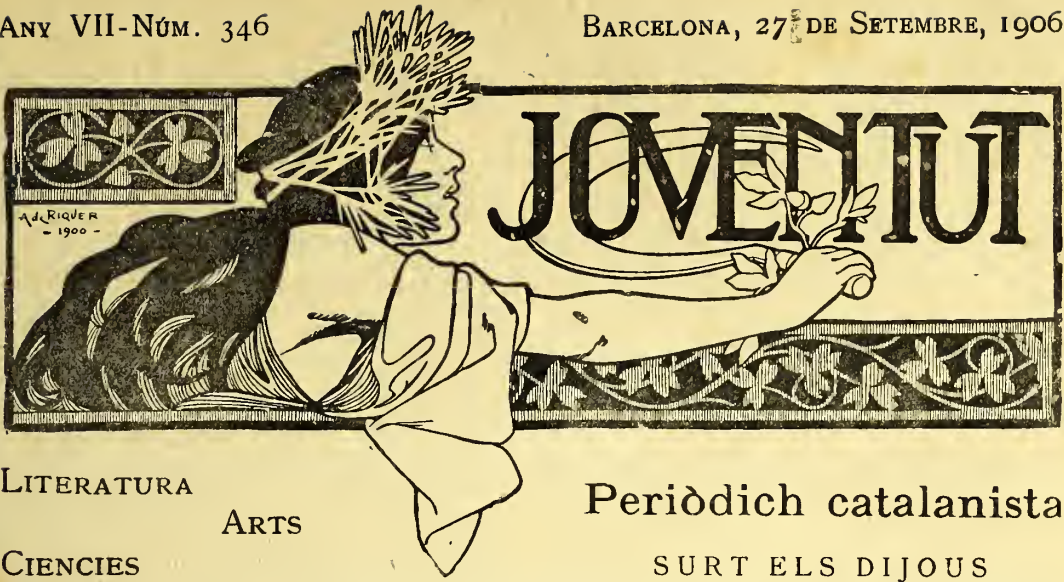
Lancàster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Lletres a un altre aprenent: I, La originalitat, per Victor Català. — Christ triomfant, per Nogueras Oller. — El congrés d'Esperanto, per F. Pujulà y Vallès. — Reflexions sobre l'home y la dona en el matrimoni modern, per Signe Langlet. — «Anna» o La primera comunió, per Emili Tintorer. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

obra diferenta de la dels demés, sinó de ferla senzillament tal com la sentis, sense postifes ni falsejaments de criteri: que una obra que responga bé a la naturalesa del qui l'ha feta, per això sol ja es original y estimable. Deixa que'ls demés, atiat per una quimera xorca, s'emigranyin cercant motllos nous y, per emmotllarshi a la força esguerrin lo poch o molt que són.

LLETRES A UN ALTRE APRENENT

I

LA ORIGINALITAT

Se'n té o no se'n té, petit *snob*; si se'n té, es debades voler amagarla, si no se'n té, es debades cercarla. El germe de la originalitat naix ab l'home; el conreu pot desenrotllarlo y ferlo fructificar, però no sembrarlo. Un adagi plé de sentit comú diu: «El qui ha nascut pera xavo, no arribarà may a cuarto.» Si el xavo s'endaurea pera presumir, serà xavo lo meteix que permesque ab son color fosch y ronyós de la humilitat. No la persegueixis may, donchs, la originalitat; no t'afectis a n'aqueixa mania d'ensa o de neulit. Estudia ab compte les teves aptituts, perfeccionales en lo possible, trevalla ab fe y senceresesa y lo que hi haja en tu de valorós y distintiu un dia o altre sortirà. No't preocupis de fer

Si jo fos erudit o volgués escorcollar per passarhi a tos ulls, te voldria fer veure com la originalitat, en tots els ordres, es molt escassa y molt, molt relativa y may filla de la sola voluntat dels homes, sinó d'una multitud de concauses més o menys misterioses, però impossibles d'escarnir. Se dona en individus, en paratges, en èpoques, en races determinades: y fins agafantho aixi y tot, lo qu'en certs d'aquests individus, races, paratges y èpoques per original s'ha tingut, quan ne passa'l temps — aquest gran gavellador! — se pot reparar que malgrat sa novetat aparent, era més vell que l'anar a peu, y que'ls detalls diversificadors que s'hi trobaven havien ressaltat tan sols per rahó de proximitat o altre motiu circumstancial que no les deixava considerar en son conjunt.

Res hi ha en aquest món deslligat de lo que l'enronda y la obra humana menys que tot altra cosa. No hi ha cap granet de sorra

enterament exacte a un altre granet, mes tots se semblen y aplegats en munions, perden a la vista ses petites particularitats pera devenir sorrals. Donchs, si graneis de sorra som tots en l'immens sorral humà, que al cap d'avall ens hem de sumar a altres granets y ésser considerats en conjunt, no volguèm tenyirnos de colors estranys pera cridar particularment l'atenció: es un afany ridicul que'ns destorba d'altres afanys més útils, puig el color del sorral serà, en definitiva, el de tots els grans, no'l del gra pretenció que estraferent sa naturalesa s'haja volgut diferenciar.

Si la nostra raça, si la nostra època, duhen en si potencia original, aqueixa s'espandirà una hora o altra, y una hora o altra respandirà en el temps: mes si no la duhen es en va que l'hi volguèm donar perseguint, individualment o colectivament, estranyeses, quina vanitat y quina inutilitat quedaria manifesta així que haguessen perdut la frescor de l'actualitat.

Creume, amich: deixa córrer, si es que la tens, la mania de no retirarte a ningú, deixa de cercar, si es que ho cerques, lo introbable. Cèrcat a tu meteix, que aquest es el millor camí pera trobar lo que busques sense buscarho, y després, fes obra de fe y de sinceritat; que això si qu'es original en aquest temps y d'una originalitat qu'en tots els temps may resulta fallida.

Y ara, si'm preguntes per què t'he dit això, te contestaré que sols per dirtho: pera desfogarme una mica del neguit que'm dóna veure als homes llençantse absurdament y en còrreguda inútil cap a la persecució d'una originalitat que no saben lo qu'es, còm es, ni hont es... y deixant per ella'l conreu de la originalitat veritable.

Et voilà tout!

VÍCTOR CATALÀ

CHRIST TRIOMFANT

MONOLEG

Interior d'una iglesia severament endolada. Al **fons**: capella del Sant Christ. A la **dreta**: presbiteri ab arcada; barana ab brandons encesos y escalinata ab passadis blanch y negre. En el presbiteri les autoritats religioses y civils soperbament vestides y repanxigades. L'altar major no s'ha de veure y sí endevinar-se, per l'excés de llum que n'apercibím. **Centre de l'escenari**: clos de preferencia protegit per una barrera endolada, y municipals y polícies que contindràn a gran nombre de trevalladors, dónes del poble, esguerrats y captayres. A la **esquerra**, molt aprop del prosceni: la trona. El clos y cadires de preferencia poden continuar vers dintre bastidors. El Pare predicador apareix en el presbiteri; es jove, vesteix sotana y manteu y va acompanyat del sagristà y un o dos senyors vestits de frach. S'agenollen tots plegats; després baixen els grahons. Un municipal obre la barrera y posantse devant de l'escolà obre pas fentshi a empentes y reganys. Els pobres qu'estaràn asseguts a terra, s'aixecaràn porugament. Quan el Pare predicador es a dalt de la trona, els acompanyants s'entornen pèl meteix camí

PARE PREDICADOR. (*Solemnement.*) Eli!... Eli!... ¿Lamà sabachtani?! Deu meu!... Deu meu!... ¿Per què m'has abandonat?! (*Abaixant la veu.*) Agonia de Jesús segons Sant Matheu.

Estimats germans en Christ Nostre Senyor. En aquests dies de bullangues, en que la sang s'enllota pels carrers y la por se'ns filtra dins dels òssos, hem de penetrar en el misteriós hostatge de nostra consciencia pera que així poguèm meditar ab tot reculliment la veritable significació de la doctrina y mort de Jesús.

Però avans demanèm la divina gracia, saludant a Deu Pare, a Deu fill y a Deu Esperit Sant. (*S'agenolla. La gent l'ha imitat.*) Siguen alabats pels sigles dels sigles, amén. (*S'aixeca.*) Eli!... Eli!... ¿Lamà sabachtani? (*Ab veu quasi imperceptible.*) Capítol 27, article 46 de l'Evangeli de Sant Matheu.

Fa mil vuytcents setanta tres anys que Jesús va expirar entre les urpes dels sacerdots de Judea. Destroçaren ses carns, van clavarlo a la creu y foren tenebres demunt la terra desde l'hora de sexta fins l'hora de nona. Era la eterna nit del pecat, la vella dolenteria humana que tornava a son imperi del món. La victima, en son panteig de mort, desmayà sos ulls en els espays, cridant: — Eli!... Eli!... Deu meu!... Deu meu!... ¿Per què m'has abandonat?! Y veusaquí que's va pondre'l sol; mes no aquest sol que ferti-

lisa'ls camps, que dóna llum y escalfor a la carn de les coses. S'enfosqui el sol de la nova doctrina sense que may hagués brillat en tota sa claror! La terra s'ompli de tenebres. Era Christ, era'l meteix Christ que s'enfosquia de cop, sens haver irradiat més qu'en els cors miserables del poble juheu!

Havia sigut el poeta fantàstich sense casa ni pa; l'idili viu d'un amor sense dóna; un himne d'humilitat y perdó que ab la pols dels camins entrava a les llars pestilents de pobles morts de fam.

Benaventurats vosaltres, els que teniu fam; els que plorèu y patiu sed de justícia, perque solsament per vosaltres es la gloria eterna!

Era Christ qui arribava a la fi de la seva obra y el món de les grandioses ciutats qu'Ell no havia conegut, l'opulent món pagà poch se'n cuydava de la seva mort!...

Els soldats borratxos y lascius se disputaven els troços de sa túnica. Y Jesús completament nu, clavat de peus y mans, escoltantse, moria al sò dels renechs dels butxins y de les rialles obscenes de bagasses que l'havien seguit, tirantli petons!...

Moria!... Finava!... Y a l'entorn seu tot era trist, grotesch, miserable!...

Elil!... Elil! ¿Per què m'abandones?!

Jesús, l'home esperit, queixarse! Considerarse isolat en el moment més august y solemne de la seva obra!...

¿Defalli la seva ànima devant del cruhent martiri de son cos? ¿Imposible!... Cal creure que'l Fill de Deu devia ésser més fort que la maldat meteixa!... Es absolutament necessari que fos més ferm que tots els martres junts; y bé sabèu, cristianíssims oyents, que'ls martres de totes les idees han mort y seguiràn morint ab la rialla als llavis!

Jesús dubtà de l'èxit de la seva obra. Moria trist y abandonat dels seus deixebles. Pere, son representant, el va negar tres cops, com predihentli lo únich que sabria fer la Iglesia a través dels sigles. (*Grans mostres de desaprobació. Un capellà li estira'l manteu pera que's moderi.*)

Bé sabèu, estimats germans, que lo sublim està gayrebé a un pas de lo ridicul. Y potser per aquesta rahó Jesús trobà ridicula la seva agonia. A l'entorn seu, tot era trist, grotesch, miserable... (*Els rics y les autoritats, visiblement alarmats comenten les seves parau-*

les y li fan gestes pera que calli. El poble va rodejant la trona.)

(*Ab veu potent.*) Una colla d'esguerrats, de perdularis, de vençuts el rodejaven com vosaltres, fills deshereuats de la vida'm rodejàu a mi; però ells al meteix que vosaltres, eren massa humils, estaven atemoritzats perque Jesús, ab la major bona fe del món els hi havia dit:—Benaventurats els pobres d'esperit perque d'ells es el reyalme de Deu!... Benaventurats els qui ploren perque ells reberàn consolació! Ah, dels que no visquin com a nens!... Ells no entraràn en el reyalme dels cels!

Y així, vosaltres, els qui patiu sed y fam de justícia, benehirèu als que os maleheixen y os exploten robantvos la sang, perque al qui't pegui a la dreta li presentaràs la esguerra y al qui't prenguéu la capa ni el gech li negaràs.

Os ho va dir Christ potser pera retardar l'èxit de sa doctrina: Unicament serèu benaventurats quan els rics os aborreixin y s'apartin de vosaltres, com compleix la santa mare Iglesia, aixecant barreres y contenintvos per gent armada, perque així l'odi de castes sia etern y profund. (*Les autoritats y els rics s'aixequen furiosament. Molts d'ells se dirigeixen a la trona ab gest amenassant. El poble protegeix al Pare predicador. Veus de: MORI! VISCA! TRAYDOR! Ab majestat terrible.*) Ay, de vosaltres, els que ara rièu, perque vindrà dia que tot serà confusió y plors y gemechs per les vostres ànimes! (*Gran escàndol. El Pare predicador ab veu acusadora domina la cidoria.*) Iglesia, falsa iglesia cristiana, escolta lo que't crida Jesús a través dels sigles; ¿Per què m dius Senyor, Senyor y no fas lo que't dich? Ets semblant a l'home qu'edifica la seva casa a la sorra, sense ferli fonament!... (*L'escàndol va en augment. El poble, amotinat entra a la capella del Sant Christ y surt portant el gran crucifix.*) Y veusaquí que la profecia's compleix: El riu sorti de mare!... va arremetre ab furia contra la casa, y la casa caygué. Y fou gran la seva ruina!

Mireulo! (*Senyala'l Sant Crist.*) No més os cuydèu del triomf de la Iglesia y tot el vostre esforç consisteix en renovar cada any la sang de les seves ferides!...

Si l'estimèssiu com dièu, aquests claus no

seguirien estripanli les carns!... L'hautieu lliurat de l'afrentosa creu pera passejarlo triomfalment pel món!... (*Els uns salten les barreres, altres les trenquen. Xoquen les dues castes. Confusió. S'escometen ab les cadires, objectes del culte, etc. Una colla formada de capellans y richs assalta la trona; fan baixar al Pare predicador arrastranilo per la escala y el trepitgen follament fins que després de sentirse un fort estrèpit contra les portes de la iglesia seguit dels corns de la revolta entra un escamot de pobres amotinats. La brega pren un caràcter esferehidor.*)

Demunt d'una onada de perdularis apareix el Pare predicador qui conduhit aixi en triomf fins prop del gran crucifix cridarà esperitadament.)

Humanitat!... Generosa humanitat moderna, tens de lliurar a Christ de l'oprobri de mil vuytcents setanta tres anys!.. Aixi, solament aixi, es possible que'ls homes arribem a estimarnos, donchs el cadavre de Jesús no s'aixecarà entre nosaltres com un deute de sang! (*Aixeca les seves mans vers el Christ lliure, donchs el poble l'haurà desclavat de la creu.*)

(Ressonen alguns trets y el brugit es espantós, són amarrades les autoritats y el poble abandona la iglesia triomfalment com una onada qu'en la escuma del seu entusiasme bullidor portés a Christ lliure, vers altres platges més rientes de la Humanitat. Teló.)

NOGUERAS OLLER

EL CONGRÉS D'ESPERANTO

A Ginebra. — Les sessions

Durant tot el dia 27, arriben els trens a Ginebra curullats d'esperantistes. Un comença a trobar amichs: els parisenchs que han passat l'estiu a fóra; els d'altres països a qui's coneix per correspondència, prop dels qui s'està un, estones sense reconèixels, y als qui s'acaba abraçant efussivament. Quina impressió la de trobar gent a la qui un s'havia imaginat tot diferent! Capé Montrosier, director de *Tra la Mondo*; Steiefeff, provinent de la Mandxuria, ab el qui hem sostingut llarga correspondència sobre'l moviment catalanista, del qui n'es gran coneixedor, com de la llengua catalana; doctor Julius Hanauer, de Francfort; Saharof, de Ardatov..., un

derrera l'altre, tots se troben; el qui semblava alt es baix; el qui jove, vell. Quina animació per tot arreu! Les orquestres dels cafés, dels jolius cafés de Ginebra, assentats vora del llach, ja refilen les notes de l'himne Esperanto del senyor de Menil...

El dia 28, a la tarda, té lloch la sessió d'obertura preparatoria. En locals apart se reuneixen per grupos els congressistes de les diferents nacionalitats. En un local se reuneixen, obehint el cartell que ho indica, els anglesos, txechs, italians, alemanys, francesos y catalans. En un altre, els escocesos, espanyols, rusos, polachs, danesos y suïssos. En un altre, els húngars, suechs, belgues, nort-americans, canadians, holandesos y finlandesos. Cada un d'aquests pobles elegix els seus representants. Portem la delegació d'*Espero Kataluna*, societat que, com saben nostres llegidors, té per objecte propagar l'Esperanto en terres d'idioma català, la dels grupos d'aquesta societat, la de JOVENTUT, la del Centre de Santiago de Cuba, de qui tenim amples poders de representació en tots els ordres morals, y la corresponsalia de *La Tribuna*. Sens esperar res més, presentem nostra delegació al senyor Moch, encarregat de recullirles.

A les tres de la tarda té lloch en el teatre dels Amichs de la Instrucció, qui es ple a vessar, la reunió general. Al entrar en Zamenhof es ovacionat. Es la primera vegada que tots els congressistes el veyem. Voltat de la plana major de l'Esperantisme, pren lloch a la presidència y concedint la paraula al general Sebert y al senyor Moch, la reunió acorda a petició d'aquests nombrar president efectiu de les sessions al senyor Schneeberger y vispresident als senyors Bernard, Michaud, Lemain, Küchler, Moscheler y Zinoviv, cada un d'ells representants dels països ahont el moviment es més extensiu. Y's nomena com a escorta d'honor als representants de les nacions avans elegits, fent constar que si algú ne manca's faci constar, car en el Congrèshi han de tenir representació *totes les llengües* naturals que's parlin en el món y que comptin ab esperantistes. Se llegeixen després telegrams d'adhesió de Vladivostok, de Nova Zelândia, de Barcelona, de Johanisberg, de Compostela, etc.

Y la sessió termina donantnos cita pera la nit, a la gran sala nomenada *Victoria Hall*, ahont tindrà lloch la solemne y oficial obertura del Congrès.

Es en aquest moment que's desenrotllen les escenes que'ns esperem desde un començ, car estem disposats a no consentir que's tergiversin els fets sobre tot en terra ahont no s'es més fort ni més feble sino per la quantitat de rahons ab que un s'acompanya. Una petita explicació no estarà de més. El moviment esperantista té lloch per societats que radiquen en la capital del país ahont s'en-

raha una llengua natural y per grupos que depenen d'aquelles societats y setgen en el país de l'idioma natural. Tenen societat formada pels grupos, radicant en cada població, quin grupo mare es a la capital, Polònia, Finlàndia, Bohèmia, etc., etc. A Ceret, radicava la catalana, fundada pel senyor Berthelot. Com aquesta població, avuy francesa, es lluny de Barcelona, sa influència era petita, y el moviment esperantista català era migrat, y's reduhia a uns quants senyors que semblava tenien a especial orgull, conèixer una cosa qu'era desconeguda del poble que habitaven. Potser hi havia quelcòm de menyspreu pera nosaltres. En el diccionari dels senyors Inglada y Villanueva, ahont s'hi poden trobar els noms en Esperanto de viles espanyoles sense cap importància, ni s'hi troba'l nom de Barcelona, ni el de Catalunya. Una expedició d'esperantistes francesos visita Barcelona, es rebuda per uns quants, y la notícia se'ns comunica quan la expedició ha partit ja. Tot això'ns mou a fundar a Catalunya la societat Esperantista particular nostra. Desde aquest moment, la *Sociedad Española* se'ns posa proa a proa. El seu representant a Barcelona, senyor Sabadell, no omet medi ni manera pera impedir la realització de nostra idea. Anèm predicantla, ab el noble desitj de que nostre poble no deixi de pendre part en moviment tan progressiu, y un estol d'estudiants y d'obriers, joves tots, molts ab més voluntat que forces, se'ns posen al costat, y s'obren cursos, y's fan adeptes, y el moviment es un fet. Els senyors de la Societat Espanyola, no deixen un moment de desprestigiarnos als ulls dels estrangers. *Fan política!* els hi diuen. Però en el seu organ *La Suno Hispana* donen la notícia dels cursos que s'obren a Barcelona de tal manera, que tothòm qui ho llegeix a l'estranger creu que la Societat Espanyola trevalla molt y que nosaltres no més *fem política!* Car són ells els qui fan els cursos y els articles de propaganda y les conferències!... En el Congrés, cal que'ns entenguem y que a cadascú se li dongui lo que li pertoca. Representen al Congrés la *Sociedad de Propaganda Española*, el senyor Irija, oficial de l'exèrcit, y el Pare Guinardo, de Valencia. El senyor Sabadell s'ha fet inscriure com a delegat per Catalunya.

Y jo presento la meva protesta al Comitè. M'oposo a que Catalunya y la llengua catalana sien representades per qui s'hagi distingit pels seus atachs envers elles. Es el meu primer argument. La situació del Comitè es compromesa como es natural, tractantse d'un assumpte particular. L'enrahonament dura gayrebé una hora. Com que té lloch en Esperanto, els senyors Irija y Guinardo no segueixen prou bé'ls meus rahonaments.—Vostè es un intransigent,—me sento dir.—Jo he viscut molt temps a Barcelona y sóch català de naixença y sé que *vostès* són

molt intransigents!—L'home qui defensa en tots els terrers que dos y dos fan quatre, es també un intransigent. No més transigeixen els febles y els qui no tenen rahòl—responch.

El Comitè pera suavisar aspereses proposa que'l senyor Sabadell representi la llengua castellana a Barcelona. La proposició fa saltar als interessats. En fi, proposo el dilema: o les societats y periòdichs catalans se retiren del Congrés o cap d'aquests senyors representarà altra cosa que lo que llurs papers indiquin, y com que papers són papers, trech una estesa de papers ab els segells y firmes corresponents e invito a que'l senyor Sabadell faci lo propri. Com el seu nomenament dimana de la Societat Espanyola, societat que té per objecte propagar l'Esperanto en terres de llengua castellana, el Comitè acorda tot seguit decidir la exclusió per mi demanada, y ab molta finura fa constar que no està bé que la gent se fiqui ahont no se'ls demana, y que no comprèn l'empenyo *politich* que puguin tenir en ferho. Ja en son lloch cada representant, queda probat que no som precisament nosaltres els qui donem caràcter *politich* a la ensenyança d'un idioma que, segons totes les regles pedagògiques, deu ferse en l'idioma natural del deixeble, y que segons les decisions del 1.er Congrés d'Esperanto era de respectar la existencia de les llengües naturals.

Particularment, nosaltres no podèm comprendre còm poden formar part del Comitè, en nom de Barcelona, el senyor Inglada, que viu ben lluny y no es català ni el parla, y el senyor Sabadell, quina enemistatvers el català es ben manifesta. En aquest sentit parlarem al President; mes, com aquest ens diguè que si bé podien elegirse nous membres representant a Barcelona (faig constar pera evitar tota mala suposició, qu'he rebutjat el meu nombrament per endavant), el sortirsen era qüestió particular. Transmetèm als interessats els prechs dels esperantistes catalans, pera que tinguin a bé presentar la dimissió d'un càrrech que ni a n'ells els hi ha de plaure, ni a nosaltres ens plau veure en ses mans. Vinga enhorabona la mà de germans, però volguesse vestir ab plomes d'altri, això no, moltes gracies. Això de que fins els trevalls que's fan a JOVENTUT per l'Esperanto se'ls hi hagin d'agrahir a vostès, ja fóra massa. Nosaltres que'ls fem no'n demanèm ni'n volèm cap d'agrahiment, car ens es suficient la satisfacció de trevallar pel nostre poble..., y aniriem a consentir que vostès l'exigissin! Vaja, homes!

A la nit, a *Victoria Hall*, hermosíssima sala de concerts de Ginebra, té lloch l'anunciada obertura oficial del Congrés. A la presidència, el doctor Zamenhof; darrera d'ell, els representants de les diferents llengües

naturals formém el comité d'honor. La sala es plena a vessar; el primer pis ocupat pel poble ginebri. Tothòm remarca l'assistència de dos representants ab uniforme; els únichs que hi ha en tot el teatre. El senyor Irija que vesteix sun uniforme d'Estat major y el Pare Guinaldo els seus hàbits.

Els representants saluden al Congrés un darrera l'altre. A l'èsser cridat pera enrahonar, y al pronunciar jo'l nom de Catalunya, el senyor Irija m'interromp proferint paraules despreciatives per'aquesta. Fòra de si, congestionat, s'assèu altra volta, en mitj d'un silenci sepulcral. Tothòm creu que portat per la violència y lo inesperat de la ofensa, vaig a contestar, y el Congrés serà teatre d'una escena no gens edificant. Durant els poch, poquissims moments en qu'esguardo a l'interruptor, me passen mil idees pel cap; confesso que'l desitj hi era, emperò, me va semblar que tot el meu amor propi y el de la meua terra quedava excessivament saldat ab una mica d'educació, y tenincho en compte, segueixo mon parlament fent cas omis de la interrupció. Els aplaudiments primer y les encaixades després aprobant mon comportament, me deixen satisfet. Quànts amichs *ens* guanyarem per uns *quants mots de silenci!* Entre altres frases ab la que'm remercièn l'haver tingut al Congrés la deferença de no pertorbarlo sofrint en silenci la qualificada per tots d'inconvenient y grollera ofensa, recordo la d'en *Kabe*, el més ilustre dels escriptors esperantistes, traductor de *La fundo de l' mizero* y de la *Pola antologio: Tiu sinjoro, estas vera ruso!*—Aquell senyor, es un verdader rus... frase popular entre'ls polonesos pera nomenar a sos *bons amichs*...

El discurs del doctor Zamenhof es admirable. Quina sensació, a l'aixecarse a enrahonar, se produeix entre tots nosaltres! La manera com pronuncia, la manera com construeix les frases, ho seguim ab l'interès que pot suposarse desperta'l mestre, l'inventor de l'idioma que tots usèm! Y per demunt de tot, les idees! En efecte, el doctor Zamenhof es quelcòm més que un inventor, es un *sentidor*. Sent, sent y present una pila de coses que sentim y presentim tots els qui *no estèm conformes*. Es massallarch pera reproduhirlo tot el discurs del mestre, però no me'n puch estar de reproduhir dos paragrafs quina traducció tinch el gust de dedicar a tots els que han intentat desprestigiarnos a casa y a fòra, pel fet d'haver usat PARTICULARMENT l'Esperanto pera emitir nostres idees.

«Desgraciadament, en els últims temps, han aparegut entre'ls esperantistes veus que deyen: Esperanto es *solsament* una llengua; evitèu lligar particularment l'esperantisme ab cap classe d'idea, car altrament se creurà que tots tenim aquesta idea, y desagradarèm

a tots aquells qui són enemichs d'ella!... Oh, quines paraules! Pel temor de que potser no agradarèm a n'aquells, quins de passada també no més volen usar l'Esperanto pels seus negocis pràctichs, nosaltres *tots* hem d'arrancar del nostre cor aquella part de l'Esperantisme qui es la més grave, la més santa, aquella idea qu'es la fi capdal de l'Esperanto, qu'es la estrella, qui sempre ha guiat a tots els qui per l'Esperanto han combatut! Oh, no, no, may! Ab protesta enèrgica, llencèm aquesta imposició. Si se'ns obliga a nosaltres, els primers soldats del Esperanto, a que apartèm denostrà lluyta tot ideal, nosaltres indignats esqueixariem y cremariem tot lo qu'hem escrit peral Esperanto, anihilariem ab dolor els trevalls y els sacrificis de tota nostra vida, llençariem lluny la estrella verda que portèm sobre'l pit y cridariem ab abominació: Ab *aquesta mena* d'Esperanto, qui ha de servir exclussivament y *solsament* pera les coses mercantils y d'utilitat pràctica, no hi volèm tenir res de comú!»

«Hi ha una idea santa y gran en la llengua internacional que tots sentiuh molt bé: *fraternitat y justícia entre tots els pobles.*»

«Si, estimats col·laboradors! Pera'l món indiferent, l'Esperanto pot ésser *solsament* una cosa de pràctica utilitat. Tots els qui usen l'Esperanto o trevallen pera ell, són esperantistes, y tot esperantista té'l dret de veure en l'Esperanto no més que una llengua senzilla, fret e internacional instrument de ferse entendre, semblant al còdich de senyals marines, anch que més perfecte. *Aquesta mena* d'esperantistes, es de creure no venen als nostres Congressos, o hi venen *solsament* per assumptes pràctichs, pera discutir fredament les qüestions purament lingüístiques, acadèmiques; y ells no prenen part en nostre goig y entusiasme quins sens dubte els troben infantivols y senzills. Però aquells esperantistes qui pertanyen a nostra lluyta no pel seu cap, sinó pel seu *cor*, aquells sempre sentiràn y aymaràn en l'Esperanto, avans que res, la seva *idea* interna; ells no temeràn que'l món en befa els nomeni utopistes, y els xovinistes nacionals fins els ataquin l'ideal com si fos un crim; ells n'estaràn ben contents d'aquest nom d'utopistes...»

El Congrés verifica a diverses represes ses sessions en les que's prenen els acorts. Aprobar els trevalls fets per la Oficina Central radicant a Paris; constituhir consulats esperantistes en tots els paisos del món, consulats que seràn nomenats com se pugui en els Estats que arruïn el nas davant d'aquest nom, y que tindrán per objecte donar tota mena de datos, notícies, rensenyaments, etc., en tots els ordres morals y materials; y finalment pregar a tots els qüefes de les religions qu'envihin la seva benedició a l'Esperanto, car haventla enviada el Pare Sant per sa pro-

pria voluntat, sense que se li demanès, lo que encara es més d'agrahir, la balança, però, quedaria desequilibrada.

La excursió a través del llach Léman fou deliciosa. ¿Pera què descriure les belleses del paisatge? En totes les estacions del trànsit el poble aplaudeix als excursionistes. La Suïssa està esperantisada! Tot es alegria, tot fraternitat! Sols un excursionista'ns fa pena. Tothòm el volta, tothòm vol enrahonar ab ell, y ell modest, senzill, se passa tot el viatge firmant retrats y àlbuns! A Vevey, les autoritats surten a rébrens ab la orquestra de la ciutat, y en professó atravessèm els carrers els mil y pico d'esperantistes cantant l'himne esperanto, entre mitj d'un poble que'ns acull carinyosament. Després del banquet, la música toca a la terrassa de l'hotel de *Les tres coronas*, sobre'l llach y el cantor de l'Ajuntament, vestit de pastor, entona cants de la terra que, o sia per associació d'idees, o sia perquè es així, ens semblen fets ab ayres dels cants de la nostra. Sens dubte la montanya també té un idioma internacional, y a tot arreu parla la meteixa llengua. A Ginebra, al retornar, se fa al doctor Zamenhof una de les ovacions inolvidables.

Les dues funcions teatrals foren un èxit baix el punt de vista de l'idioma. Cançons, comedies, drames, monòlegs, poesies, tot en Esperanto, proben la vitalitat d'aquesta llengua fàcil y harmoniosa. Una comedia francesa traduïda a l'Esperanto diverteix a la concurrència ab ses escenes còmiques qui tanquen un fons moral. La representem en companyia del senyor Boulet, francès, y del senyor Lleó Zamenhof, polach. Una altra obra, un drama en un acte, traducció de l'Edmundo d'Amicis, feta per la senyoreta Junck, txeca, es admirablement representada per suïssos y alemanys. Emperó l'obra es llarga, pesada, sentimental, y aborreix a molts. Un anglès diu ab molta gracia: «No cal pas queixarse: això proba que l'Esperanto serveix pera tot, fins pera fer dormir!»

El ball de trajos, un altre èxit. Quina barreja de paisos! A uns russos se'ls hi ocorre fer un vol pel saló ab una bandera russa. La educació també fa callar a molts. Emperó al dia següent se presenta una proposició que s'aproba, prohibint la ostentació d'altres banderes ni tocar altres himnes que'ls del país ahont té lloch el Congrès. Vaig dir a qui enrahonava ab mi la frase sacramental: *Jen estas vera ruso*; però la vaig modificar una mica. Una senyora finlandesa's va posar la barretina qui jo duya y va anar a proposar a un congressista que donès un vol pel saló ab la bandera russa, pera estar més en caràcter.

Al jorn següent, tingué lloch el banquet que *La Revuo*, periòdich del qui n'es l'ànima

el doctor Zamenhof, donava als seus col·laboradors y als directors dels altres periòdichs esperantistes. Fou en ell qu'enrahonarem ab el genial inventor per primera vegada. —Permetèu que vos estrenyem la mà y que suprimim tota frase d'entusiasme, ¿no es veritat?—Gracies! ¿Qu'es de vostra nació aquesta bandera que portèu al trau ab la estrella verda?—Tot seguit ens la trayèm y li oferim. —Vos en quedarèu sense!—No senyor; nosaltres ne portèm sempre una a dintre que no's veul!—

Anavem a fer la pregunta, però'l doctor Zamenhof s'ens anticipa a entrar en el tema. Volem conèixer el judici que merexia a n'el mestre meteix la nostra pronunciació, no per interès particular, sinó per ésser la qu'hem donat a la majoria dels qui avuy ensenyen l'Esperanto a casa.

Havent pres part en la comedia y havent dit dos monòlegs, aquella havia sigut ben remarcada per ell. Y ab una gran satisfacció de part nostra, ens sentim a dir que nostra pronunciació es correctíssima en absolut, fóra en la consonant *l*. Y als nostres prechs, saborejant un deliciós cafè, a la vista de l'hermós llach de Ginebra, tenint al davant al general Sebert y al senyor Boirac, rector de la Universitat de Dijón, quins enrahonem de la sessió que tindrà lloch a la tarda, tenim l'honor de rebre una lliçó d'Esperanto de boca meteix del mestre. Els exemples, les aclaracions, les advertencies són donats per ell ab la meteixa simplicitat qu'envolta tota aquella persona admirable. No oblidarém jamay aquests moments; y quan parlèm d'altres coses, la meua atenció's divideix ab lo que diu y ab observar tots els detalls d'aquells ulls que semblen saltar fóra dels vidres de les ulleres, d'aquells llabis a través dels que surten les frases en una cascata d'harmonies y de ben dir. —¿Anèm, anèm?—li diuen—la sessió de la tarda-dèu començar.—Y torno a estrenyer la mà d'aquell home que sembla que un l'hagi conegut sempre, d'aquell home rublert d'ignoscència, petit, insignificant; y que ja gegant moralment avuy dia, a través dels temps adquirirà proporcions incommensurables y tindrà un lloch en tots els cors de tots els homes de totes les races.

Durant els dies que té lloch el Congrès, els especialistes se reuneixen en sessions apart. Se reuneixen els metges, els matemàtics, els advocats, el escaquistes, els catòlics y els anarquistes (*ruĝuloj*), els pacifistes y els fotogràfs... Cada especialitat se posa d'acort en els seus assumptes particulars, no usant altre idioma que l'Esperanto.

Y després del Congrès una excursió a través de la Suïssa, excursions a Italia, y a Lyó acaben de coronar aquella agradable reunió de individus de totes les nacions, lluytadors de la idea nova.

Propaguemla força a casa nostra, catalans,

ella ve a resumir aquell amor que nosaltres hem sentit sempre per tots els pobles de la terra. Els qui encara no estèu ben convençuts de la utilitat, no la combatiu, els indiferents analiseula ben a fons y vos en farèu partidaris, y els que ja sòu d'aquests, poseuhi el coll pera expandirla, que si demà som molts, que si demà tot Catalunya n'es d'esperantista, tot Catalunya vol parlar català a casa y un idioma neutral pera comunicarse ab els homes d'altres terres, podrèm dir als esperantistes de tot el món: veniu a Barcelona a celebrar el Congrès! y Barcelona la noble, la hospitalaria y la progressiva, donarà una vegada més un exemple de lo que vol y pot la nostra raça catalana quan se tracta de mirar endevant y estendre'ls braços de germà.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

REFLEXIONS SOBRE L'HOME Y LA DONA EN EL MATRIMONI MODERN (1)

La emancipació de la dòna es un problema que s'aixampla cada vegada més y que té una gran influència no solsament en les relacions entre l'home y la dòna, sinó també en el matrimoni.

En general als homes — y sobre tot als marits — no'ls hi agrada gayre aquest mot *emancipació de la dòna*. Li tenen por.

Així, se veu ben sovint, que'ls «grans homes» — els homes de ciencia, els escriptors, els artistes de primera fila, — se mariden ab dónes absolutament insignificantes. Més tart, se queixen de llur manca de talent, y van a cercar el consol y l'estímul prop d'una nova Aspasia o d'una Egeria.

Si, al contrari, han arribat a assolir el fer fondejar en el port conyugal el vaixell d'una dòna de talent, tot simplement, no li permeten treballar intelctualment, o tot lo més li *toleren* que guardi el seu treball com producte d'un plaher estrany o d'un *sport*.

Respecte als homes *bêtes-bornés*, aquests troben sempre la manera de maridarse a una dòna més bestia qu'ells meteixos. Pera cada home estúpit, Deu nostre senyor ha creat sens dubte una dòna més estúpida encara. Y com que a la terra dels cechs, el borni es el rey, la dòna, aquella dòna cega en les penombres de son *femeni* y de son condescendent enlluernament, considera a son idol borni com a un sér superior a n'el qui ella *dèu* servir ab el major amor y fidelitat, pera' l qui ella *dèu* fer humilment els més baixos

trevalls, sense fadigarse jamay, y a n'el qui *dèu* ésserli permès tot lo que li està prohibit a n'ella meteixa.

Tan fàcil y complascenta, no ho es pas per cert la dòna del matrimoni modern. La dòna d'avuy s'ha desvetllat y sab molt bé apreciar la igualtat dels dos sexes. *Té'l dret d'exigir tant com ella dòna*. Ja no vol ésser la odalisca desitjable y desitjada ni la dolça y flexible indulgenta dels bons temps passats.

Lo qu'ella esguarda com un *dever*, es el vetllar sobre'l benestar, la felicitat y la *salut* de sa familia, y precisament per això, ella no vol ésser *exclusivament* la «bona casulana», ni vol fadigarse fins a rompres en les feynes domèstiques. Ella, no vol pas fer de sa cuyna una «acció d'estat» pera la que s'han de donar fins les derrereres forces. Ella, no vol pas deixarse pendre sa juvenesa y la frescor de son esperit, *únicament* pera'l matrimoni.

Dividint la diada sabiament en varies parts, no'n vol donar sinó *una* a n'els llanguits trevalls de l'enclaustrament casulà. Les altres parts, les vol guardar pera'l desenrotllo de sa propria personalitat y de la dels seus fills.

De totes les branques del saber y de la vida, ella, vol saber donarne ensenyaments a n'els seus infants, pera no haver d'estar obligada a respondre a llurs preguntes: «No ho sé pas; jo crech que això ho ha fet Deu nostre senyor!» o bé «Aneuh a preguntar al vostre pare!...» A n'aquest pare, qui generalment, no trobant gust en ferho, ni tenint temps pera donar explicacions a n'aquells sers petitets y curiosos, els engega a passejar.

La esposa del matrimoni modern, es una dòna y una mare, intelctualment *significanta*, fresca y noble! Una dòna que pot donar als seus fills y al seu marit, benestar, felicitat... higiene... y que pot guanyarse la vida si cal...

Baix tots els aspectes, ella, es més vigorosa, més decidida, més noble, més *dibuixada*, més independenta que la muller d'altres temps, y per lo tant, ella té'l dret d'exigir lo qu'ella dòna: amor per amor, fidelitat per fidelitat, atenció per atenció, complascencia per complascencia...

A la fi, no seria gens inútil pera'ls joves — pera la *daurada* joventut — adquirir la convicció de que les circumstancies han cambiat d'ençà del temps de llurs mares y llurs avies y que «si els homes desitgen tenir per muller una dòna sana, fidel y noble, cal bé que no arribin al matrimoni ab un esperit fadigat pels plahers, y un cos laç y enrunat per les extravagancies y les malalties».

SIGNE LANGLET

Finlandesa

(1) Aquest article ha sigut escrit expressament pera JOVENTUT.

A N N A

o

LA PRIMERA COMUNIÓ

MONSIEUR: *voulez-vous voir un éventail en abat-jour?*

Y la petita Anna, ab un ràpit moviment dels seus ditets fins, feya giravoltar el paper estarrufat del vano sobre ses brenilles de fusta blanca. Era un d'aquells petits vanos francesos de colorayna, que valen dos sous y que a l'obrirlos sembla que s'inflen y s'estarrufen com la cúa d'un pahó reyral. Y el vano quedava convertit en una vera *pantalla*, tot inflat, tot de color de rosa. Y reya la petita Anna. Y jo també vaig riure.

Fou així que'ns ferem amichs. Tan amichs que volgué regalar-me'l vano. Mes, ay! qu'estava descusit y calia cusirlo.

—Demà vos el cusiré—va dir-me seriament.

—*Bonne-maman* me donará fil y agulla.—

Y a *Bonne-maman* va dirli:

—*C'est pour un monsieur comme il faut.*—

Y *Bonne-maman* va riure.

L'endemà a la nit, al ball, Anna va compa-reixe ab el seu vano tota seriosa y me'n va fer present. Ella meteixa l'havia cusit.. . .

Era al Port de la Selva, poble rialler y hospitalari que s'escondeix al fons d'una badia clara, més amunt del Cap de Creus ferèstech y enfront meteix de terra de França;

terra qu'esguarda recelosament, puig d'ella'n venen, ay! les fortes tramontanes.

Y allí era festa. Y tot eren crits y rialles. Les fadrines hermoses y gentils vos miren a la cara y riuen hardidament provocatives ensenyantvos dues rengleres de dents fines y blanques. Els homes són esquerps però raho-nables; y un cop sóu d'ells conegut vos reben coralment.

La festa n'es senzilla, emperò alegre y franca. Sardanes al mati. A la tarda ball y sardanes. Y més ball a la nit, fins que l'auba aclareix el nou jorn. Mes les noyes del Port de la Selva ballen dia y nit y fan gatzara, y may se cansen. Que ja'ls hi vagarà d'estar assegudes quan passada la festa major y apagades les últimes notes de les cobles que fugiren, sols les ones del mar vehi marquin el compàs del temps ab la llur monòtona cantada. Les fadrines del Port aleshores sols viurán de recorts y d'esperances.

Anna té nou anys y mitj. No sé pas si té'ls ulls blaus o negres, ni si es morena o es blanca. Lo que si recordo bé es que no té'ls cabells rossos. No, no ho sembla pas un àngel. La seva mirada escorcolladora, el seu rostre aixerit, el seu posat seriós y els seus gestes fins y desinvoltos alhora, més aviat me fan pensar en la doneta primerenca quin cor s'interessa molt més ab els tráfechs d'aquesta

vida que ab els misteris de l'altra. *Anna* es tafanera. Emperò es petita, es una nena encara.

Anna té de fer la primera comunió aviat. Tot seguit va parlar-men. Ella ho desitja tant fer la primera comunió! ¿Per què? ¿Pel vestit blanc i les sabatetes blanques? ¿Pels ciris i les corones i les flors? ¿Perque *així* serà una senyoreta i no serà una nena? Ella no ho sab ben bé per què ho desitja tant, però espera'l gran jorn com una deslliurança. ¿Qui no l'espera'l gran jorn d'una primera comunió que'ns aclarirà misteris? ¿Aquella veritat pressentida, aquella bellesa somniada? Mes, ay! que combreguém i combreguém en va. Els jorns tan esperats arriben darrera de l'un l'altre. Y combreguém ab fe y ens resta un buyt a l'ànima. El misteri encara ho es, la veritat no apareix clara i els somnis bells se fonen. Sols ens resta un consol: somniar altra vegada.

Jo vaig regalarli tres rams a la petita *Anna* y varem ballar un ball de despedida. Ella duya'ls tres rams a la mà tota cofoya: «*J'aime mieux les garder à la main*», va dir-me al proposarli que'ls deixés a la cadira. Y ab els tres rams a la mà ballava com una senyoreta gran. Ballava ab un senyor y'n tenia tres de rams. Dos més que totes les altres.

Finit el ball, *Anna* senti recança. Un jorn ella seria més gran, y ballaria més bé, y aquell senyor seria un altre. Ballaria com ballaven les seves germanes grans qui reyen més y feyen més gatzara. Ella no'n quedava pas satisfeta del primer ball que havia ballat seriosament.

Després, varem despedirnos:

—*Veux-tu m'embrasser?*

—*Oui, monsieur. Je veux bien.*—

Y *Anna* va ferme un petó ab gentilesa.

Y jo sé que les seves germanes grans, les seves germanes dolentes *pour la taquiner* varen dirli: «Ja no podràs fer la primera comunió; perque has fet un pecat, que's un pecat besar a un home!» *Anna* va quedar pensativa. Besar a un home, a un *monsieur comme il faut* qui regala rams, y qui acarona!

Oh germanes grans y dolentes que afegiu neguit a n'el neguit, per què contristar així un cor que s'obre a la vida! Per què té d'ésser pecat estimar a qui'ns estima!

Y oh tu, petita *Anna* d'ulls clars y serens: no les escoltis!

Recorda que un jorn feres una primera comunió ballant com una dòna y que aquesta primera comunió sols te deixà recança, y, tal volta, una petita satisfacció d'amor propi. No l'apregueres pas la veritat del ball.

Demà ab el vel blanc, ab les sabatetes blanques, blanca tota tu, faràs una altra primera comunió més misteriosa encara. Y d'aquesta altra primera comunió també sols te'n restará recança, y, tal volta, una altra petita satisfacció d'amor propi. No l'apendràs pas la veritat del cel.

Que la del cel com la del ball són veritats molt fosques.

Més te valdrà fer la teva primera comunió d'amor, que sols les primeres comunions d'amor ens diuen veritats clares...

Y si un jorn, quan ja siguis més gran trobes al ball, al ball de la vida, un senyor que t'escaigui, tòrnali a dir la teva petita veritat:

—«*Monsieur: voulez-vous voir un éventail en abat-jour?*»—

Y pegant ab els teus dits fins, un cop ayrós, al vano de paper y fusta, fesli veure la teva veritat.

Y si el senyor t'escolta bo y mirante'ls ulls clars y serens y les dents blanques, y escoltante't somriu, y't regala tres rams, y't convida a ballades, balla y somriuli també.

Y si't diu que t'estima y't demana un bes, digali que l'estimes y donali també'l bes que't demana.

Y aleshores, *Anna*, ab els tres rams, el vano y un petó que cusiràs ab fil y agulla— ab el fil y l'agulla que't donarà *Bonne-maman* quan li diguis qu'es pera un *monsieur comme il faut*— podràs ferne'l teu gran present d'amor, la teva primera gran comunió de la vida.

Comunió ab la vida, *Anna*, que't revelarà petites veritats, clares y senzilles, encara que, tal volta, no sien tan belles com tu les somniaves.

EMILI TINTORER

Estiu de 1906.

ESPERANTA FAKO

En la venonta oktobro, krom la nomata kurso ĉe la «Espero Kataluna», oni malfermos la jenajn kursojn de Esperanto, delegate de tiu ĉi societo:

Ĉe la «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» kaj ĉe la «Centre Nacionalista Radical», esprimotaj de signoro E. Albiñana.

Ĉe la «Centre Fraternal de Cultura de Sant Marti» kaj ĉe la «Foment Regional de la Sagrera», esprimotaj de signoro Bonhome.

Ĉe la «Centre Nacionalista Obrer de Gracia», esprimota de signoro Cases.

En la tutsocietana kunveno okazita la 12.na de la nuna monato, estis elektata la ena societestraro:

Prezidanto, signoro Rosals; vicprezidanto signoro Cases; sekretario, signoro Albiñana (J. B.); vicsekretario, signoro Claramunt; kassisto, signoro Creus; bibliotekisto, signoro Bonet; Voĉdonantoj, signoro Solà, Bonhome kaj Solé.

En la 2.na de la venonta oktobro je la 10.ª nokte, la societo «Espero Kataluna» (Plaça de Sakta Agno, 4, 2.na) komencos senpagan kurson de Esperanto lernigota de signoro Johano B. Albiñana ano el la sama societo.

La klastagoj estos ĉiuj mardoj kaj ĵaŭdoj de la 10.ª ĝis la 11.ª nokte.

En el vinent mes d'octubre, además de l'esmentat curs a «Espero Kataluna», s'obrirán els següents cursos d'Esperanto en nom d'aquesta societat:

En el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» y en el «Centre Nacionalista Radical», explicats pel senyor E. Albiñana.

En el «Centre Fraternal de Cultura de Sant Marti» y en el «Foment Regional de la Sagrera», explicats pel senyor Bonhome.

En el «Centre Nacionalista Obrer de Gracia»; explicat pel senyor Cases.

En la reunió general que tingué lloch el dia 21 del present mes, fou elegit el següent Concell directiu.

President, senyor Rosals; vispresident, senyor Cases; secretari, senyor Albiñana (J. B.); vissecretari, senyor Claramunt; tresorer, senyor Creus; bibliotecari, senyor Bonet; vocals, senyors Solà, Bonhome y Solé.

El dia 2 del vinent octubre a les 10 de la nit, la societat «Espero Kataluna» (Plaça de Santa Agna, 4, 2.na) començarà un curs gratuït d'Esperanto, explicat pel senyor Joan B. Albiñana, membre de la meteixa societat.

Els dies de classe serán tots els dimars y dijous de 10 a 11 de la nit.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

INDIFERENCIA. La partícula *ajn*, seguint als adverbis indicats, ens tradueix la idea de indiferencia que nosaltres expressem valentnos dels mots *sigui... sigui*. Ex.: *Kiam ajn vi venos kaj kie ajn mi trovos vin mi estos feliĉa*, sigui quan sigui que vostè vingui (vindrà) y sigui ahont sigui que jo'l trobi (trobaré) a vostè, jo seré feliĉ. *Kiel ajn*, sigui com sigui, no hi fa la manera, etc.

PREPOSICIÓ

Serveix aquesta part de la oració pera indicar la relació que guarden entre si els mots. El seu valor en Esperanto es invariable y precis. Les principals preposicions són les següents:

Al, a, cap a, vers. Ex.: *Mi skribas al vi*, jo escrich a vostè. *Ili iras al Italujo*, ells van vers a Italia. *Venu al ĉi tie*, vingui cap aquí.

(Francès) *à*; (anglès) *to*; (alemany) *zu* (*ersetzt zugleich deu Dativ*). (U. V. Z.)

Ĝis, fins. Ex.: *Ĝis margaŭ*, fins demà. *Ĝis tiam*, fins aleshores. *Ni iru ĝis tin placo*, anem fins aquell carrer.

- (Francès) *jusqu'à, jusqu'à ce que*; (anglès) *up to, until*; (alemany) *bis*. (U. V. Z.)
- El,** de, (d'), d'entre. Indica la sortida, la extracció, la materia de qui està feta una cosa. Ex.: *Mi eliras el mia cambro, jo surto de ma cambra. El ĉiuj la virinoj, de (d'entre) totes les dònesh. Havas la reĝo kronon el oro, kaj la kamparanoj vestojn el ĉifonoj, el rey tē corona d'or y els pagesos vestits de parrachs.*
Es la preposició qui acompanya'l superlatiu *plej*. Ex.: *La plej granda el ĉiuj, la mēsh gran de totes.*
(Francès) *de, d'entre, é, ex*; (anglès) *from, out from*; (alemany) *aus*. (U. V. Z.)
- De,** de, (d'), desde. Nostre *de*, quan indica la propietat (genitiu) y el punt de partida; nostre *desde*, en tots els casos. Ex.: *La punto el silkō estas de Mario, la randa de seda es de Maria. Ĉu vi venas de Londono?, ĉvostē ve, de Londres? De kiam vi ne viđas fraŭlinoŝ vian najbarinoŝ? Jam de longe, ĉdesde quān no veu la senyoreta vehina seva? Desde fa molt (temps). (Nostre proposició *per* es traduhida derretra del participi passiu *per de*. Ex.: Nostre raĉa feta esclava *per* ells, *nia gento sklavigita de ili.*)
(Francès) *de*; (anglès) *of, from*; (alemany) *von (ersetzt auch den Genitiv)*. (U. V. Z.)*
- Da,** de. (Després de mots que indiquen mida, pes, nombre o quantitat.) Ex.: *Donu al mi glason de teo, donguim una copa de thē. Se mi petas de vi teleron de viando, vi donos al mi teleron apartenantan al viando, (?!) kiu telero povas esti el porcelano aŭ el kristalo; sed se mi petas de vi teleron da viando, vi donos al mi la kvanton da viando, kiun telero povas enhavi, si jo li demano un plat de (de) carn, vostē'm donarā un plat qui pertany a la carn (?!), el quin plat pot ēsser de (el) porcelana o de (el) cristall; però si jo li demano un plat de (da) carn, vostē'm donarā la quantitat de carn qui pot ēsser continguda per un plat.*
- (Francès) *de (après les mots marquant mesure, poids, nombre)*; (anglès) *is used instead of de ofter words expressing weight or measure*; (alemany) *ersetzt den genitiv (nach Mass, Seiwicht u. dgl. bezeichnenden Wörtern)*. (U. V. Z.)
- En,** en, dins, a dins, dins de, dintre, a dintre, a, quan expressen la idea de colocació en l'interior. Ex.: *Ideon mi trovis en tiu ĉi libro, he trobat una idea en aquest llibre. En via rigardo, ho belulino! estas belaj promesoj, en vostre esguart, oh hermosa! hi han belles promeses. En viaj paroloj mi ne vidas ofendon, en vostres paraules no hi veig ofensa. En mia poŝo, dins de ma butxaca. Si estas en, ella es a dins. Metu ĝin en, ficaho dins. En la maro estas fiŝoj, dintre'l mar hi han peixos. Si estas en, ella es a dintre. Mi estas enmiadomo, jo soĉha casameva.*
(Francès) *en, dans*; (anglès) *in (when followed by the accusative), into*; (alemany) *in, ein*. (U. V. Z.)
- Inter,** entre, entremitj de, quan expressen la idea de colocació entre dues o mēsh coses, però sens indicar el centre (*mezo*), d'aquestes, ni del seu dedins (*en*). Ex.: *Inter glavo kaj muro, entre la espasa y la paret. Inter la amaso, entremitj de la multitud.*
(Francès) *entre, parmi*; (anglès) *between, among*; (alemany) *zwischen*. (U. V. Z.)
- Ĉirkaŭ,** al voltant de, al rodador de, a l'entorn de. Ex.: *Ĉirkaŭ la kastelo fluas rivero, al voltant del castell hi corre (flueix) un riu. Ĉirkaŭ la benko de la instruistino ludas la ĝeinfanoj, a l'entorn del banch de la institutriu hi juguen els infants. Ĉirkaŭ la urbo, al rodador de la ciutat. Mi venos ĉirkaŭ la oka vespere, vindrē al voltant de les vuyt del vespre.*
(Francès) *autour de, environ*; (anglès) *about, around*; (alemany) *um, herum, gegen*. (U. V. Z.)
- Sur,** sobre, sobre de, sempre que la cosa de qui's parla està tocant, es sostinguda per una altra. Ex.: *Mi lasis la ĉapelon sur tiu seĝo, he deixat el baret sobre aquella cadira.*

- (Francès) *sur* (*en touchaut*); (anglès) *upon, on*; (alemany) *auf*. (U. V. Z.)
- Super**, demunt, demunt de, per demunt, sobre, sempre que la cosa de qui's parla no toca la de sota, no està apoyada en ella, de manera que hi ha un espay entre les dues. Ex.: *La nuboj estas super la vilaĝo kaj pluvo falas sur nin*, els nùvols estant demunt de la vila y la pluja cau sobre nosaltres, etc.
(Francès) *au-dessus de, sur* (*sans toucher*); (anglès) *over, above*; (alemany) *über, oberhalb*. (U. V. Z.)
- Sub**, sota, sota de. desota (tocant o sense tocar) Ex.: *La plafono estas super la planko, kaj la apogseĝo estas sur ĝi; la planko estas sub la apogseĝo kaj la plafono*, el sostre està demunt del trespol y la cadira de braços està sobre d'ell; el trespol està sota de la cadira y del sostre.
(Francès) *sous*; (anglès) *under, beneath, below*; (alemany) *unter*. (U. V. Z.)
- Apud**, al costat de. Ex.: *La kuirejo estas apud la manĝocambro*, la cuyna es al costat del menjador.
(Francès) *auprès de*; (anglès) *near by*; (alemany) *neben, au*. (U. V. Z.)
- Antaŭ**, devant, devant de. Ex.: *La liono kuras antaŭ la tendo*, el lleò jau devant la tenda. *Li marŝadis antaŭ ĉiuj*, marxava devant de tots.
(Francès) *devant*; (anglès) *before*; (alemany) *vor*. (U. V. Z.)
- Post**, derrera, derrera de. Ex.: *Post la domo estas la ĝardeno*, derrera la casa hi ha'l jardi. *Unu post la alia*, un darrera l'altre.
(Francès) *après*; (anglès) *after, behind*; (alemany) *nach, hinter*. (U. V. Z.)
- Pro**, per (a causa de). Ex.: *Malfrue ili venis kaj pro tio ni ne atendis ilin*, vingueren tart y per això no'ls esperarem. *Pro Dio!*, per Deu!
(Francès) *a cause de, pour*; (anglès) *for the sake of*; (alemany) *um-willen wegen*. (U. V. Z.)
- Por**, pera (a favor, en benefici de). Ex.: *Mi ĝin faras por vi kaj pro vi*, ho faig pera vostè y per vostè. *Por diri al ŝi ke ŝi venu por promeni*, pera dirli a n'ella, que vingui pera passejar.
(Francès) *pour, en faveur de*; (anglès) *for*; (alemany) *für*. (U. V. Z.)
- Pri**, de, sobre (quan tenen el valor dels giros a propòsit de, referent a, respecte a). Ex.: *Li verkas artikolon pri la hieraŭa afero*, escriu un article sobre la qüestió d'ahir. *Oni diris pri vi ke vi pri ni parolis*, se deya de vostè, que vostè havia enrahonat de nosaltres.
(Francès) *sur touchant, de*; (anglès) *concerning, about*; (alemany) *von, über*. (U. V. Z.)
- Per**, ab (quan té'l valor instrumental dels giros *per medi de, valguentse de, ab l'ajuda de*). Ex.: *Ni flaras per la nazo, gustumas per la buŝo, kaj aŭdas per la oreloj*, flayrèm ab el nas, saboregèm ab la boca y ohim per les orelles *Ŝi manĝis per la fringroj*, ella menjava ab els dits *Ili vojaĝis per vaporsipo*, viatjaren ab un vapor (es a dir, valguentse d'ell, no en un vapor, això es: dintre en quin cas seria *en vaporsipo*).
(Francès) *par, au moyen de, à l'aide de*; (anglès) *through, by means of*; (alemany) *mittelst, vermittelt, durch*. (U. V. Z.)
- Kun**, ab (companyia). Ex.: *Kun tiu ideo mi eliris el la domo*, ab aquesta idea vaig sortir de la casa. *Mi promenat kun vi*, me passejo ab vostè.
(Francès) *avec*; (anglès) *with*; (alemany) *mit*. (U. V. Z.)
- Sen**, sense. Ex.: *Sen vi mi ne povas vivi*, sense vós no puch viure. *Donu al mi vinon sen akvo*, donam vi sens aygua.
(Francès) *sans*; (anglès) *without*; (alemany) *ohne*. (U. V. Z.)
- Tra**, a través de. Ex.: *Tra la tempo kaj la spaco*, a través del temps y de l'espay. *Tra la krado de fenestro li ŝin vidis*, a través de la reixa d'una finestra la va veure.
(Francès) *à travers*; (anglès) *through*; (alemany) *durch*. (U. V. Z.)
- Traus**, a l'altra banda de. Ex.: *Irante tra la arbaro la karavano alvenos trans ĝi*, anant a través del bosch, la caravana arribarà a l'altra banda d'ell.
(Francès) *au, delà, traus*; (anglès) *across*; (alemany) *jenseit, über*. (U. V. Z.)
- Preter**, més enllà de, oltra, ultra. Ex.: *Preter-*

maro, ultramar. El tiuj du ĉevaloj kurantaj tra l' kamparo, la nigra ĉar kuras preter la blanka alvenos pli frue ol tiu ĉi trans la rivereton, d'aquells dos cavalls qui corren a través dels camps, el negre, car corre més enllà del blanch, arribarà més prompte que aquest a l'altra banda del riuhet. Irante Okcidenten Ĉilio estas trans Ameriko kaj Ĥinuĵo preter ĝi, anant vers l'Occident Xile's troba a l'altra banda de l'Amèrica, y la Xina més enllà d'ella. (Francès) outre; (anglès) beside; (alemany) vorbei. (U. V. Z.)

Kontraŭ, contra, en la part oposada a. Ex.: Ni batalu kontraŭ ĉiuj, batallèm contra' tots. ¿Kiel li kondukis kontraŭ vi?, ¿com se va conduhir (o portar), contra (o enver, o ab) vostè? Ni sidis sur tiu benko kaj kontraŭ ni sidis ili, Seyem en aquest banch, y en la part oposada a nosaltres seyen ells. (Francès) contre; (anglès) against; (alemany) gegen. (U. V. Z.)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

NOVES

Fins ens fa fàstich parlar de política. Desde'ls polítichs que xerren massa com en Romanones y que totes llurs bravates se converteixen en aygua-poll, fins els qui com en Maura sembla que hagin fet vot d'emmudir, ja per purgar els passats excessos de llur substancial xerrameca, ja pera envolcallar llur persona ab el mantell sugestionador del misteri, tots ells ens fan el meteix efecte que'ls administradors d'un patrimoni que se'n va en orris y quina cayguda tenen empenyo en precipitar. El poble, que calla y aguanta, no li ve de nou el portar la feixuga creu que desde llarga data li han carregat a les espatlles; però, ¿y aquells senyors, aquells estadistes, economistes y homes pràctichs, que no dubtaren en ferse odiar per llurs conciutadans pera fer el jòch dels politicayres qui, tot passàntlosi la mà per la esquena'ls hi amagaven l'ou al clatell, aquells que volien estar bé ab els qui manen o poden manar pera treuren quelcòm de profit, que no estàn desenganyats encara? ¿No n'han rebut prou de desayres? ¿Continuaràn rebent o despedint personatges pera que'ls hi plantin una coça, parlant en plata? ¿Seguiràn enviant telegrams de protesta pagant, pera qu'ells de franch se'ls rifin per telègraf?

Es veritat allò que diuen que cada poble té'l govern que's mereix. Si fossim pessimistes, sinó creguessim en el triomf de les causes justes, fóra cosa de plegar el ram y fer nos socis de la Cambra de Comerç, del Foment o d'altres corporacions inútils per l'estil!

Entre les moltes visites que reben en la presó'ls senyors Manau, Rectó, Soler y Campmany, cal esmentar la d'un aplech de senyorettes y dames catalanes qui el passat diumenge'ls hi feren present d'uns bonichs

cistellets engarlandats ab la cinta de les quatre barres y contenint delicades lleminadures. Ja pot suposarse que aquest acte comovedor aixampla l'esperit de nostres companys, y els hi comunicà noves forces pera soportar el llur captiveri.

Quan la premsa de Madrid y ses sucursals *El Liberal* y *El Progreso* no's cansen d'insultar y calumniar als catalans, es un gran consol el veure que a l'estranger comença a fersens justicia. Mereix especial menció la campanya catalanista empresa per l'important diari de Perpinyà *Le Petit Catalan*, que li ha valgut moltes felicitacions (entre les qui hi adjuntèm la nostra), y que'ls exemplars sien arrebaçats dels kioskos tan bon punt arriba'l correu de França.

Convocats per la redacció del periòdich *La Tralla*, el dia 30 del que som, a dos quarts d'onze del mati, en el lloch social del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», Comtal, 35, se reuniran tots els Parlamentaris de la Solidaritat Catalana, periòdichs adictes a la meteixa y presidents d'entitats, per'acordar si es oportú,—y en tal cas la forma millor de realisarho,—celebrar una ASSAMBLEA GENERAL en la que sols s'aprobaria la conclusió següent:

CATALUNYA VOL L'AUTONOMÍA

Inútil creyèm manifestar que JOVENTUT assistirà a l'acte, que s'hi adhereix incondicionalment y farà tots els esforços pera'l millor èxit y realisació dels acorts que's prenguin.

Fidel Giró, impressor. —Carrer de Valencia, 233.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GÀBIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LECITINA BILLON
TÓNICH-NIRVIÓS-RECONSTITUYENT

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encrocament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALSSISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

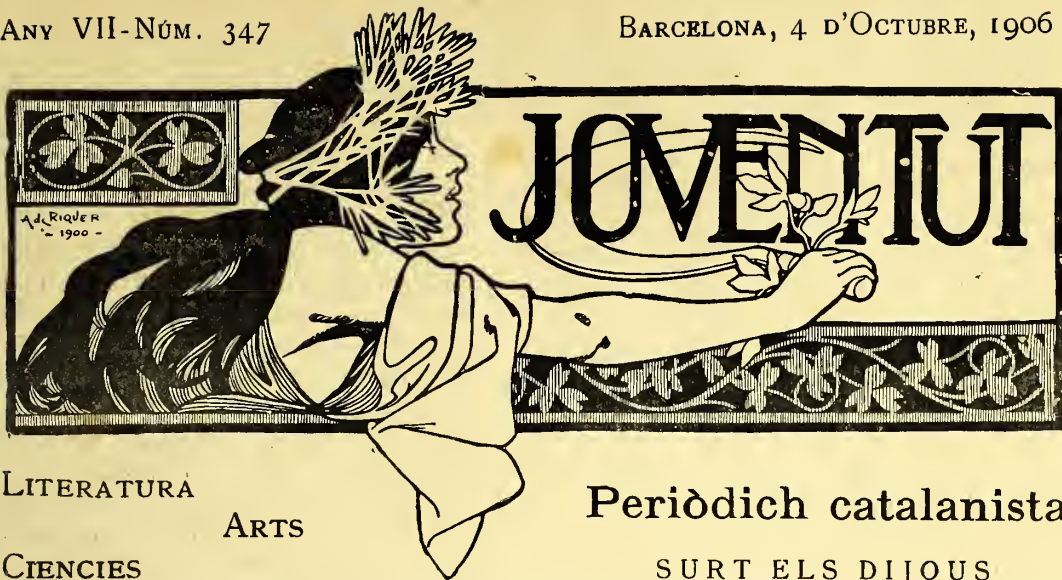
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Mestres y ajudants, per J. Pujol y Brull. — Metafísica, per Emili Tintorer. — Esperant a n'en Bjornson, per John Paulsen, traducció de Signe Langlet. — Pàgines festives: La costellada, per Alexandre Font. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

sitjada pels mangonejadors del Municipi. Aquests diuen: «Poble de Barcelona: tens un nombre d'escoles massa reduhit, donada la teva importancia; y nosaltres, amichs de la cultura vostra, anèm a crearne una pila més, dotantles de bones condicions higièniques y pedagògiques, provehintles de tots els elements necessaris y fent que la ensenyança sia pera tothòm de franch.» Molt bé, dirà aquell que s'enteri del propòsit. Es com si vingués una entitat qualsevulga y digués: «Poble de Barcelona: entre la classe obrera s'hi compten gran nombre de gent sense feyna; donchs nosaltres passarèm el jornal a tots els qui volent treballar no poden.» Magnífich, diria també tothòm que s'enterés del propòsit. Però si després aquesta entitat tan generosa afegís, que lo que volia donar als obrers en vaga pensava anarho a pendre dels qui ab llurs treball y estalvis han arconat alguna cosa, la idea's rebutjaria per injusta y sense solta. Donchs es lo que fan els regidors y demés *faniaguados* que volen crear més nombre d'escoles: afavorir a uns, despullant a uns altres. En bona hora que s'implantin escoles noves, però deuen respectarse drets adquirits pels anys y els mèrits dels mestres de Barcelona, que no per'afavorir als ajudants y especialment a alguna ajudanta (tot se sab!) s'ha de tergi- versar la lley establerta.

MESTRES Y AJUDANTS

CREACIÓ DE NOVES ESCOLES PÚBLIQUES

Fa una pila de temps que's parla, s'escriu y's comenta la qüestió; els directament interessats se'n preocupen, celebren juntes, discuteixen, van a veure'ls ministres, malgasten diners en viatges y temps fent *antesales*, y les coses quedarán tal y com volen els de l'actual *candelero*. Y la opinió pública ni escolta'ls clams dels damnificats, ni para esment en les rahanades exposicions, ni tan sols s'entera de la qüestió, considerantla una de tantes sens interès general y sols afecta a llurs combatents. Y, precisament, pel gran interès que té pera tothòm, mereix la pena de fixarhi l'atenció.

Si algú ara se'n adona, es, ab els datos que'n té, pera declarar-se contrari a la rahó y a la justícia. Y es molt natural, perque'l problema s'ha presentat de manera y ab termes que portin necessàriament a la solució de-

Fem historia. A mitjans del segle passat, per iniciativa d'en Moyano, els Ajuntaments van crear les places d'ajudant d'escola pera que'ls mestres poguessin ab perfecció atendre a la vegada a l'ordre y a la instrucció de llurs deixebles. L'any 84 va regularisarse'l cos d'ajudants, introduhintsi millores fins a l'any 1892, que van reglamentarse ab l'ordre de que les places se provehissin per concurs o per oposició. Aquests dos medis són suficients pera desempenyar una auxiliaria, aixi com pera obtenir plaça de mestre director també existeixen els medis adequats al cas y a la importancia del càrrech.

Ara bè: ¿es lògich, donchs, que de cop y volta als mestres en general, qui ocupen son lloch respectiu en virtut de llurs mèrits guanyats per procediments ben distints, se'ls iguali d'una plomada y's converteixin les places d'auxiliars en escoles? Legalment, es una aberració que trepitja uns drets conquerits per l'estudi; drets que pot gaudir tot mestre, sia de la classe que vulga, ab la condició de passar per les probes que sofriren els actuals directors. Això es de lley. Per això's vol fer tot lo contrari. Si un mestre ha guanyat un lloch en virtut d'una proba soferida y un altre, també mestre, ab una proba inferior ha conquerit també un lloch de menys categoria que'l primer, abdós individus ocupen llur plaça per propria voluntat y respectius esforços. Cada un d'ells ha obtat a l'adquisició del càrrech que desempenya, coneixent ja ab anticipació y exactitut els drets que li corresponen y els devers que li pertanyen. Donchs ve ara'l Municipi, o part d'ell, y anula tot el regim: se condempna als mestres directors a quedar sols en llur escola, y als ajudants se'ls dóna local nou de trinca, convertintlos en mestres directors de cop y volta. Això no ho poden apoyar altra gent que la de la tayfa dels Giner de los Ríos y dels Batllès y Bertràn de Lis (*Delegado Regio*). Gent del *de* que's val de la preposició pera fer més efecte als ulls dels galls de pances, devant dels quals se'n vesteixen, encara que després alguns, devant del poble, vulguin cobrirse ab un mantell més o menys destenyit de democracia. Fins els regidors decoratius de segona fila, del partit de les *erres* y les *equis*, fan ali ab llurs quefes y diuen que *si* ab el cap com els conills de

guix. Y encara que reconeguín la rahó, s'excusen quan se'ls ne parla, dihent: «Ja ho ve yèm qu'es mal fet, però, fills, el partit ens mana.» Y aquests regidors indignes de representar a Barcelona, no pensen que la ciutat y els seus interessos són molt primer que les idees politiques. Però ells no pensen ab llur propri cervell; el seu cervell radica fóra de la Casa de la Ciutat; el cervell que'ls anima es el gran cervell del Mesias de la República. Y aquest vol enllubernar al poble y no repara medis ni procediments. La qüestió es entretenirlo y enganyarlo. Pera lograrho serveixen unes cintes ab els colors de la bandera espanyola, una *casa del pueblo* ab café y taules de manilla, y un bon nombre d'escoles escanyades de llet y magres de naixença.

El govern, deya en l'article 13 del R. D. de 26 d'octubre de 1901: «*Se conservarán las escuelas que actualmente existen creadas, interin se fija por el Gobierno el número, clase y distribución de éstas en cada localidad*»; però's veu que aquest govern té a Barcelona'ls seus *lacayos* disfregats de coloraynes moradenques, pera no ésser coneguts, qui manen y disposen y aixi poden fer cas omis del R. D. de 4 de juliol de 1884 y del Reglament d'Auxiliars de 1892.

Els actuals mestres directors cobren mesada dels alumnes que poden pagarla, y ab aquest dret van avenirse al optar a la plaça que desempenyen. Els demòcratas d'ara (sempre pera embaucar al poble) demanen que les noves escoles sien gratuhtes. Bona manera de nivellarels estaments: unes escoles ahont se pagui y altres en que no's pagui. Visca la democracia!

Els grans *favoreixedors* del poble, els contraris de la reacció, volen implantar les escoles unitaries y suprimir les graduades. A n'ells no'ls diuen res els avenços de les nacions modernes, qui compten ab escoles primaries, veritables universitats, ahont el noy comença a confegir la *o* y'n surt apte pera entrar a la segona ensenyança o ab facultats pera empendre una carrera. Els *avençats* d'ara volen tornar al temps de la costura: vinguen escoles y pera cada una un sol mestre y que'ls noys y noyes, de l'una vagin cap a l'altra. Aquests *progressistes*, ab aquestes idees, qualsevol dia aconcellaràn al ministre de la Guerra que prengui els mausers

dels soldats y els torni a donar escopetes ab pedra y esca perque fan més soroll y espan-ten més. Y encara en aquest cas potser farien més. Y encara en aquest cas potser farien més, malgrat el retrocés, una bona obra.

Més valdria que l'Ajuntament se preocupés de crear escoles graduades tal com exigeixen les condicions de la ciutat, ahont els mestres encarregats de llur regim poguessin cumplir ab perfecció la enlayrada tasca que s'imposaren al revestirse ab la noble y delicada missió de llur carrera; que s'afanyés en cercar bons allotjaments y material perfecte, aprofitantse de la supressió de moltes subvencions inútils, y empleyant bé lo que'ls presupostos li marquen. Bones escoles y ben organiscades, seguint l'exemple de les nacions cultes qui's preocupen més de la veritable instrucció y educació del poble que del favoritisme y petites lluytes de la politica de camarilla.

Vol dir tot això que lo que's proposa l'Ajuntament, o part d'ell, y aixi ho ha votat per majoria, es no tan sols fer un mal als mestres directors despullantlos de drets que'ls pertanyen, sinó també causar greus perjudicis a la ensenyança pública implantant sistemes passats de moda, despilfarrar quantioses sumes en benefici de quatre *adictes* ab molles al ventre a punt de blincarse quan convinga devant de l'*idol*, afavorir alguna *afavorida*, y al cap d'avall, si la canalla no aprén gayre, millor pels embaucadors, qui tindrán menos feyna pera ferlos veure'l blanch negre quan convinga.

Els mestres públichs de Barcelona, a propòsit del despropòsit de l'Ajuntament han redactat una Memoria en quina's desenrotlla extensament tot lo que abarca aquell assumpte, estudiantlo, després de ferne historia, desde'ls punts de mira legal, pedagògich y econòmic, ab atinades observacions y justes queixes, però'ls qui miren a la menjadora y els qui contempen els idols que s'afarten o no saben de llegir o'l ventrell els fa tèrbola la vista, segons sien respectivament dels que s'atipen o dels que roseguen.

La Memoria escrita pels mestres de Barcelona acaba sintetisada ab una serie de conclusions que traduhides ab llibertat a l'idioma nostre diuen lo que segueix:

1.ª Els mestres no tenen cap inconve- nient en que's faci major el nombre d'escoles

y la Lley tampoch, sempre que's compleixi lo que aquesta dicta.

2.ª La conversió de les auxiliaries de les escoles públiques en escoles, no pot ferse com l'Ajuntament desitja perque la Lley diu que no pot ésser, per ara.

3.ª L'Ajuntament no pot provehir de mes- tres les noves escoles, perque pel sol fet d'ésser noves està manat que's proveheixin per oposició. Tampoch pot ferho un ministre perque la lley li priva. Però un ministre pot fer moltes coses.

4.ª Els mestres auxiliars són com els que no són auxiliars. Ho són perque no han volgut, no han pogut o no han sapigut ésser altra cosa, però'ls queda'l recurs del trasllat, de l'ascens, y si tanta presa porten en ésser directors, que facin oposicions desseguida.

5.ª Els auxiliars en sos respectius llochs fan lo que han de fer; lo que avans d'en- trarhi ja sabien que'ls pertocava. Això no vol dir que no hi hagi escola en quina'l mestre y l'ajudant estiguin com gat y goç. Una flor no fa estiu ni tots els gènits són bons.

6.ª Si la lley deixés crear escoles ab un sol mestre, la pedagogia y la economia modernes se'n donarien vergonya.

7.ª L'Ajuntament de Barcelona, si ne- cessita caminadors per'anar per la via del progrés, qu'emmatlevi els de Paris, Bruse- las, Colonia, Berlin, Zurich, Ginebra, Milán, etc., quines nacions saben de què se les heuen en materies d'ensenyança. Fins pot apendre de Cartagena, dins d'Espanya, y això que compta ab ben pochs recursos.

8.ª Mentres se fan noves escoles, que s'arreglin les velles que prou ho necessiten y que's dongui el desahuci a les que ni per'arreglar són bones, instalantles *incon- tinenti*.

9.ª Si l'Ajuntament vol fer algùn regalet als ajudants, pot ferho sense consultar a ningú.

(*Alto!* ab això no hi estèm conformes. Si algú de l'Ajuntament vol fer regalos, que disposi de la seva butxaca, però que no toqui la caixa del comú. El qui maneja interessos d'altri ha de filar molt prim.)

10.ª Si vol anular les retribucions dels alumnes, que ho consulti ab tots els mestres, que a n'això no s'hi oposen, però fent un

conveni, una mena de contracte bilateral.

Aquestes déu conclusions no tenen volta de fulla, y's presten a molts comentaris, quals comentaris se farà'l llegidor d'aquestes quatre notes, *interin* no'm piqui alguna *mosca* que'm faci tornar a ocupar-me de l'assumpte.

Per ara, prou.

J. PUJOL Y BRULL

METAFÍSICA

DEL DRET DE PENSAR

L'HOME. — Demano la paraula.

¿ — ? — ¿Qui ets?

L'HOME. — Sóch un home.

¿ — ? — ¿Un home?

L'HOME. — «*Cogito, ergo sum.*»

¿ — ? — Principi metafísich.

L'HOME. — Principi escolàstich.

¿ — ? — Ets un home: Pensa.

L'HOME. — ¿Tinch dret de pensar?

¿ — ? — Tens dret de pensar.

L'HOME. — Gracies. Vaig a dir lo que penso.

¿ — ? — ¿Tot lo que penses?

L'HOME. — Tot.

¿ — ? — Espérat. De primer digam qui ets.

L'HOME. — Sóch un home.

¿ — ? — ¿Un home, y què més?

L'HOME. — Un home y res més.

¿ — ? — No n'hi ha prou. Hi han homes dolents.

L'HOME. — Sols diré veritats.

¿ — ? — ¿Veritats bones?

L'HOME. — Veritats amargues.

¿ — ? — ¿Amargues pera qui?

L'HOME. — Amargues pera tu.

¿ — ? — ¿Amargues pera mi? No; no vull sentirles.

L'HOME. — No les escoltis.

¿ — ? — Si parles, tindré de sentirles.

L'HOME. — Escolta y calla.

¿ — ? — No vull escoltar y vull que callis.

L'HOME. — ¿Pots ferme callar?

¿ — ? — Puch.

L'HOME. — ¿Còm ho faràs?

¿ — ? — Me valdré de la força.

L'HOME. — La força es sorda.

¿ — ? — No pas pera mi. Es la meva esclava.

L'HOME. — ¿Tens esclaus?

¿ — ? — Molts.

L'HOME. — ¿Y't creuen?

¿ — ? — Sempre.

L'HOME. — ¿Còm ho fas perquè't creguin?

¿ — ? — Parlo.

L'HOME. — ¿Tens dret de parlar?

¿ — ? — Tinch dret de parlar.

L'HOME. — ¿Com jo?

¿ — ? — No. Com tu no. Sóch més que tu.

L'HOME. — ¿Qui ets tu?

¿ — ? — Sóch... era... sóch Deu.

L'HOME. — ¿Deu?

¿ — ? — Principi y fi de totes les coses.

L'HOME. — ¿Principi y fi meu? Tu m'has fet, jo sóch tu, jo tinch...

¿ — ? — No't precipitis. Jo t'he fet y res més.

L'HOME. — ¿M'has fet tal com sóch?

¿ — ? — T'he fet dolent.

L'HOME. — ¡Y tu ets bo!

¿ — ? — Si no t'hagués fet a tu, ningú sabria que jo sóch bo.

L'HOME. — ¡Fentme a mi ben negre, tu ets ben blanc!

¿ — ? — Es la lley del contrast.

L'HOME. — Demano per parlar.

¿ — ? — Parla.

L'HOME. — Ets un egoista.

¿ — ? — No ho he fet pera mi. Ho he fet pera vosaltres.

L'HOME. — No t'entench.

¿ — ? — Jo si. Sense'l contrast, jo també'n seria de bo. Però vosaltres no ho compendriau.

L'HOME. — ¡M'has fet dolent ab premeditació!

¿ — ? — Era necessari.

L'HOME. — Estich orgullós d'ésser qui sóch. Sóch fill de la necessitat.

¿ — ? — Ara m'agrades. Sies qui ets.

L'HOME. — Sóch, qui sóch. Y vaig a demostrarho.

¿ — ? — ¿Còm?

L'HOME. — Pensant.

¿ — ? — Pensa.

L'HOME. — Y dihent lo que penso.

¿ — ? — Pensaràs coses dolentes.

L'HOME. — Y les diré.

¿ — ? — No, no tens dret a dirles.

L'HOME. — Si no les dich, no hi haurà contrast. Ningú sabrà que jo sóch

- dolent ni que tu ets bo. Vaig a dir coses dolentes.
- ¿ — ? — No, calla, t'he enganyat. No sóch Deu... Avans ho era, però ara ja no ho sóch.
- L'HOME. — ¿Qui ets ara?
- ¿ — ? — Ara sóch: Tots.
- L'HOME. — ¿Tots?
- ¿ — ? — El representant de tots.
- L'HOME. — Demano la paraula.
- ¿ — ? — No hi ha paraula. No tens dret de parlar.
- L'HOME. — ¿Y tu si?
- ¿ — ? — Jo si.
- L'HOME. — Ets un ximple y vaig a demostrartho.
- ¿ — ? — Si dius lo que no pots dir, t'esclafo.
- L'HOME. — Te dich qu'ets un ximple. Si tu tens dret a parlar, jo també, puig jo formo part de tu. Y quan tu parles, jo parlo.
- ¿ — ? — Tu, no ets tots.
- L'HOME. — Tots som tu.
- ¿ — ? — Sóch tots menys tu.
- L'HOME. — Ets tu menys tots.
- ¿ — ? — Menys tots no seria ningú.
- L'HOME. — Ets ningú. Jo no sóch en tu. Ni l'altre, ni l'altre. Ni cap, puig cap de nosaltres té dret de parlar. Y no tenint aquest dret, no podem delegartel. Ets tu sol. Ets ningú.
- ¿ — ? — Sóch els bons.
- L'HOME. — ¿Qui són els bons?
- ¿ — ? — Els qui pensen bé.
- L'HOME. — ¿Qui són els qui pensen bé?
- ¿ — ? — Els qui pensen com jo, com tots.
- L'HOME. — ¿Com tots?
- ¿ — ? — Com tots els bons.
- L'HOME. — T'has ficat en un cercol viciós.
- ¿ — ? — No hi fa res. Un cercol viciós es un bon cercol pera'ls bons.
- L'HOME. — Jo sóch bo.
- ¿ — ? — No, tu ets dolent.
- L'HOME. — ¿Per què?
- ¿ — ? — Perque vols parlat tot sol.
- L'HOME. — Si els bons no haguessin parlat tot sols, tu no series tu.
- ¿ — ? — Els bons han parlat bé.
- L'HOME. — ¿Sense dret a parlar?
- ¿ — ? — Qui parla bé té dret a parlar.
- L'HOME. — Parlaré bé. Parlaré com qui sóch.
- ¿ — ? — No rellisquis.
- L'HOME. — Si no'm fas la trabeta no cauré.
- ¿ — ? — Parla.
- L'HOME. — El dolent ets tu.
- ¿ — ? — ¿Jo, qui, jo?
- L'HOME. — Tu: tots els bons.
- ¿ — ? — No'm facis riure.
- L'HOME. — Escolta; tens dos defectes, els dos defectes més grans: Ets soperb.
- ¿ — ? — ¿Que jo sóch soperb?
- L'HOME. — Si, ets soperb. Te creus possessor de la veritat.
- ¿ — ? — La veritat es el bé. Y jo sóch el bé.
- L'HOME. — La veritat es la veritat. Y no es de ningú.
- ¿ — ? — Es meva.
- L'HOME. — No es de ningú. Tens un defecte més gran encara. El més gran de tots.
- ¿ — ? — Digal.
- L'HOME. — Tens por.
- ¿ — ? — ¿Por de qui?
- L'HOME. — Por de mi.
- ¿ — ? — No'm fas cap por.
- L'HOME. — Donchs, parlo.
- ¿ — ? — Tu meteix, però ves ab compte.
- L'HOME. — ¿Què faràs?
- ¿ — ? — Si parles malament, te clouré la boca.
- L'HOME. — ¿Ab què?
- ¿ — ? — Te posaré un morrió.
- L'HOME. — Ja t'he dit que tenies por.
- ¿ — ? — No es pas per por, es per prudencia.
- L'HOME. — Si'm deixessis enrahonar, potser te convenceria.
- ¿ — ? — Potser m'enganyaries.
- L'HOME. — Qui diu veritats no enganya.
- ¿ — ? — Tu no dius veritats.
- L'HOME. — Dich veritats meves.
- ¿ — ? — Dius mentides.
- L'HOME. — ¿Tens por de les meves mentides?
- ¿ — ? — Les mentides no fan por.
- L'HOME. — Vull dir una gran mentida.
- ¿ — ? — ¿Diràs mal de mi?
- L'HOME. — No. Diré mal de mi.
- ¿ — ? — Parla.

l'estimat vell, ho tinch descrit en els meus *Recorts*.

Fou com si l'infant esgarriat hagués trobat el corriol que condueix a la llar. Y l'Ibsen me va rebre com anyorat de molt temps.

Un dia, llegint els diaris de la Norvega en el café Probst, vaig sentir dir qu'en Björnson havia arribat a la ciutat, y el meteix vespre vaig parlarnen a l'Ibsen. La nova feu en ell una impressió forta y sorprenenta.

La senyora Magdalena Thoresen, sogra de l'Ibsen, qui en aquell temps passant per la Italia's trobà ab sa familia, no n'era pas la menys interessada. Desde la estada d'en Björnson a Bergen ahont tots dos havien fet coneixença, ell havia estat sa gran passió. — Tinch curiositat de saber si ens vindrà a veure! — exclamà ella vivament, gesticulant. — Y es clar; es natural que vindrà! No pot pas deixar de ferho, la més senzilla politesa ho exigeix! Quin goig, de revèurel una altra vegada! —

Ibsen y sa muller no digueren ni un mot, però cambiaren expressius esguarts.

Sigurd (1), escoltava ab els ulls ben oberts. Bjørnstjerne Björnson, de qui els seus pares n'havien parlat tantes vegades, era, donchs, alli, a Munich, y habitava a l'hotel Bambergerhof, no gayre lluny d'ells.

Björnson, aquest gegant de la poesia, aquest home per causa del qui els diversos partits lluytaven entre ells; ell, qui era un semideu, segons uns, un dimoni, segons altres, y qui per molts era mirat com l'adversari decidit de son pare... ¿era possible que l'anés a veure aleshores, vivent?!

Jo anava a casa's Ibsen cada dia, y hi sentia en l'ambient, una inquietut, una tensió d'esperit, qui'm corprenia també y qui'm feya esdevenir tan nirviós com els altres. Se parlava de coses indiferentes, però quan menys s'esperava, el nom d'en Björnson fou pronunciat, el nom d'aquell en qui tothòm pensava sense volguerho dir.

Succehía qu'en Björnson se trobava encara a la ciutat — hi havia estat més de vuyt dies — emperò encara no havia anat a veure's Ibsen, quins l'esperaven ab tal impaciencia, que feya sobre nosaltres un efecte tant més

fort, per lo meteix qu'era amagada... Si, no'n tinch cap dubte de que l'aparició súbita d'en Björnson els hi hauria sigut com una felicitat.

La senyora Thoresen estava inconsolable veient que les probabilitats d'una entrevista disminuhen cada jorn. Y variats projectes estranys, pera emmenar junts als dos grans poetes qui ella aymava y admirava, se formaren en son cap fecond d'imaginació. Li semblava com si allò fos una missió pera ella. Quan jo li deya qu'era molt difícil reunir dos grans caps sota un meteix barret, ella tot somrihenta'm feya un geste d'ameaçça.

Altrament, jo no comprenia pas, aleshores, còm la presència d'en Björnson a Munich podia emocionar a la familia Ibsen en tal alt grau. Jo no sabia pas, que l'Ibsen y en Björnson, havien sigut amichs intims, y que aquell devia a n'aquest qualque servey fraternal.

Al contrari, jo considerava a n'els dos poetes, com a rivals, com destinats per la natura a ésser enemichs a la manera de Haakon y de Skule (1) y fins tenia per bo'l que'ls seus camins no's creuessen may.

Sols fou alguns anys més tart, llegint les lletres de l'Ibsen a n'en Björnson, que vaig compendre còm estaven les coses. Això excità tant la meva admiració com la meva emoció, quan vaig saber qu'en Björnson havia sigut tan poch práctic en vers son germà gran, poeta. L'havia ajudat moralment y materialment. Li havia inspirat la confiança en si meteix, y la esperança en la vida, quan l'Ibsen estava del tot entregat al desesper; ell s'encarregà aixi meteix de refer sa vida com a ciudadà.

«Björnson se preocupà ab ardor dels interessos de l'Ibsen, fins de sa posició exterior, — diu H. Rocht en son excelent pròleg a les *Lletres*. — Ell li procurà socors d'argent particular y de les borses públiques; li feu possible obtenir, tant com pogué, anar a l'estranger el mes de març del 1864 y la tardor del 1865; ell el posà en relació ab l'editor més conegut y més gran del Nort, en Frederich Hegel. Y l'Ibsen el senti com una deslliurança que'l permetia de poder sortir de les

(1) Sigurd, fill de l'Ibsen; més tart ministre noruech a Stockolm. En aquella època tindria d'uns tretze a setze anys. — Nota de la traductora.

(1) *Haakon*, rey noruech del temps antich. *Skule*, son vassall adversari. — Nota de la traductora.

petites circumstancies de la Norvega, y de trobar un editor de sentiments enlayrats.

Aquestes lletres de l'Ibsen a n'en Björnson, aporten un preciós contingent a la psicologia de l'amistat, tant més valioss y captivant perque's tracta de dues celebritats, qui, abdues, d'una manera potentia han contribuït al desenrotlllo de la Norvega. La posteritat estudiarà incessantment, aquestes relacions d'amistat, y hi trobarà nous grans d'arena auria, y en sa fantasia'n farà o un drama, o una tragedia, tal com se presentà a l'esperit de l'Ibsen meteix, al escriure'ls seus *Kongsemnerne (Els reys futurs)*.

Malgrat l'esperit sospitador, malgrat tota l'agror de part de l'Ibsen, malgrat totes les coincidencies, les relacions d'amistat entre ells seràn sempre riques y hermoses, plenes de sava primaveral. Y la personalitat d'en Björnson, tan sovint enfosquida y feta incognoscible per l'odi d'un partit oposat, se presenta tan brillant de gloria que obliga fins a son més gran adversari a agenollarse devant d'ell.

A jutjar per les *Lletres*, sembla que'l 1879, quan Björnson passà per Munich, una ruptura tingué lloch entre aquests dos homes, amichs de tant de temps. Els motius eren en part politichs y en part literaris. En Björnson s'ha sentit sempre molt ofès de *De ungas forbund (La lliga dels joves)*, obra de l'Ibsen, quin personatge principal, *Stensgaard, un home molt antipàtich*, es copiat sobre'l caràcter d'en Björnson.

Ibsen, no obstant, somniava sempre ab una reconciliació y fins probà varies vegades d'aproximarse y ésser el primer en cedir, vers Björnson. Una vegada, per exemple, li envià per Hegel un exemplar de son *Samfundets stötter (Els pilans de la societat)*, ab una lletreta, però no obtingué cap resultat. Y héuselaquí novament, ple de reconeixement, ab la mà extesa; emperò en Björnson no venia pera estrényerli a tall de germà qui perdona!

Sigurd me digué un jorn:—He sentit a dir qu'en Björnson va cada dia al café Probst; ¿no'm permeteréu que vos hi acompanyi una vegada?—¿Tant desitges veurel?—Ben clar, altrament, en Björnson es el meu padri!—Ah, vetaquí una cosa que no la sabia!—

Per desgracia aquell dia no vaig poder

acompanyar a n'en Sigurd; ell hi va anar tot sol y tingué la sort de veure a en Björnson qui precisament era aleshores en el café. Quan li vaig preguntar quina impressió li havia fet, ell me respongué ab l'entusiasme qu'escáu tan bé a la juvenesa:

—Un *imperator!* Un *imperator!*!

En Björnson havia atravesat lentament tot a lo llarch del café fins a la taula, ab els diaris noruechs, de manera qu'en Sigurd tingué la gran ocasió d'estudiar sa fisonomia. Va sentir també sa veu, y aquella veu qui ab son timbre variat passa en un moment del buf al tro—li semblà també remarcable a n'en Sigurd.

En Björnson asisti a una representació de *Leonarda* en el *Hoftheater*, ahont jo també m'hi trobava.

En tant els Ibsen desesperaven veurel; y ell parti poch's jorns després.

—

Una vegada, quan a Copenhague vaig anar a veure a la senyora Heiberg (1), qui estava malalta, sortirem a parlar d'en Björnson qui's trobava aleshores a la capital. La senyora Heiberg, qui el coneixia feya molt temps y l'aymava molt, m'explicà que tots els dies l'esperava y que li feya molta pena que no vingués pas.

Quan, alguns dies després vaig trobar a n'en Björnson a casa en Hegel, li vaig contar lo que m'havia dit la senyora Heiberg y vaig afegirhi: «Li faréu un gran bé a la vella senyora, anantla a veure; el goig de veurevos li serà més bo que totes les medicines.»

La resposta d'en Björnson no fou pas encoratjadora. Vaig remarcar que n'estava descontent de la senyora Heiberg. Emperò, més tart vaig tindre la satisfacció de saber que mes paraules influhiren y qu'en Björnson havia fet visita a la gran actriu; derrera visita, car ella mori poch's dies després.

Si durant ma juvenesa, a Munich, quan l'Ibsen s'estava cada dia a la vora de sa finestra, sotjant l'aparició amiga d'en Björnson, si aleshores jo hagués tingut la meteixa experiencia que avuy, hauria fet a l'Ibsen el meteix servey que a la senyora Heiberg. Sense dirli res a aquell, me'n hauria anat a veure

(1) Una de les més grans actrius de la Danemarca, a la qui en Björnson ha dedicat algunes de ses més belles poesies.—Nota de la traductora.

a n'en Björnson a son hotel, li hauria descrit la tensió d'anim de la familia Ibsen y hauria afegit: «Veni, veniu! donarèu un plaher tan gran a tota la familiar... y què hi ha que sia tan hermós com ocasionar un plaher en els altres!»

Y, ¿qui ho sab? Potser en Björnson hauria obehit a les bones inspiracions del seu cor!

Trad. SIGNE LANGLET

Finlandesa

Saint-Beatenberg, 1906.

PÀGINES FESTIVES

LA COSTELLADA

— Apa, Ramón, tu que hi tens la mà trençada a coure costelles, comença a posarte de maniobres que'l foch ja fa brasa.

— ¿Ja hi heu posat sal?

— Si, el Ton he vist que n'hi posava.

— ¿Qui, jo? ¿que somnies?

— Y donchs, ¿què hi feyau ara meteix a les costelles?

— Se les devia contemplar perque li fessin despertar la gana.

— No, noy, no; la meva gana no necessita despertador: quan es l'hora no cal que ningú la cridi.

— ¿Còm quedèm? ¿hi ha sal o no?

— A mi què m'expliques!

— No, home.

— Donchs n'hi poso, ¿eh?

— Tira, no miris prim; a fóra no li ve d'un pam.

— Y cuyta que jo ja començo a sentirme la panxa massa buyda. Aquesta aygua es capaça de fer venir gana a la estatua d'en Colón.

— ¿Ho veyèu? Ja vos ho deya jo que no hi ha altra font en tot Vallvidrera com la d'en Llevallol.

— Jo m'he fet un fart d'aygua.

— ¿Veritat que no pesa?

— No, no; sembla que no hagi fet res.

— Donchs jo, avans d'esmorçar, encara m'hi aferraré altre cop.

— Y jo també.

— Jo no. Aygua poca: ¿no havèu vist quan plou massa qu'espantla tots els camins? donchs lo meteix fa a *dins la naturalesa*.

— Tomàs, noy, no sabiem que fossis tan sabi. Vaja, que si tires per aquest camí aviat podràs deixar la serra y el ribot.

— ¿Què vol dir? ¿que no estèu en mi?

— Fuig, home, fuig. Aygua com aquesta n'hi ha poca, això *fortifica* l ventrell.

— Si arribèm a creure a n'en Peret ens hauriem lluhit.

— També s'hi està bè a la Teula, ¿que no?

— Que haviem d'estarhi bè! De segur que avuy fa por la *gernació* que hi dèu haver. Si'm creyèu sempre a mi may anirèu malament.

— Ben nèt, es un peix que's porta l'oli, el Ton.

— Tu ja hi eres aquell cop que varem anar a la Tenebrosa a fer un brenar ab el Salvador.

— Si.

— Y bè, ¿veritat que'ls àngels hi cantaven en aquella esqueixada de bacallà ab pebrot y tomàtech dirigida per mi?

— Era de primera.

— Y donchs, home. El que vulgui passàrsela bé que vingui ab mi. Au, això de donar empentes no val.

— Es que vull passàrmela bè y com dièu que s'ha d'anar ab vós...

— Una cosa es fer broma y una altra fer el ximple. Això no m'ho facis més.

— Bè, home, no n'hi ha per tant.

— ¿Sabèu que podriem fer mentres se couen les costelles?

— ¿Què?

— Cargolarhi una cançó.

— Au, va!

— Vinga!

— ¿Qui són els primers?

— En Miquel, el Peret y en Joanet. El Ton y en Ramón faràn el segón.

— ¿Y tu?

— Jo faré de director.

— Renoy, qu'ets dropo!

— Ara si que m'agrades. ¿Per què vull dirigir sóch dropo? ¿la part de més compromís?

— Apa, Ramón, vina a formar.

— ¿Y si's cremen les costelles, què?

— No t'hi has pas d'estar de nas perque no's cremin, homè.

— Ca! després tot foren càrrechs pera mi

— Deixeulo estar a n'aquell sorrut, ja somprous. Entremhi de *Flors de Maig*. Apa *somhi*:

Primers!

Sota d'un salzer sentada una nina
trena joyosa son rich cabell d'or
jay, síl
Té per mirall fresca font crestallina
són sos adornos violetes del bosch,

Segons!

sos adornos violetes del bosch.

—En Jan petit quan balla, balla, balla,
balla...

—Bé, ¿qué'm de fer el criatura o qué?

—No, ha estat una distracció.

—Apa, torném a començar.

Primers!

Sota d'un salzer sentada una nina...

—Què li donarém a la pastoreta...

—Costas las de «Lavanta», playas las de
Lloret...

—Jo te l'encendré...

—Ha, ha, ha! quin agregat de boigs!

—Au, dirigiu vosaltres si voléu, jo plego!

—Ha, ha, ha! En Tomàs s'ho pren de
serio.

—Còm que si. Sembla que siguém nens.
Ab vosaltres no's pot fer res.

—Ay, vatúa'l món!

—¿Qué't passa, Miquel?

—Me caso ab Ronda! He perdut aquell
anell.

—Té, aquí tens cinch cèntims y còmpratén
un altre.

—No te'n fumis qu'era un anell bastant bo.
Tenia un bany de plata.

—Si, però's veu que al sortir del bany el
devien aixugar molt bé.

—El dech haver perdut quan hem anat a
buscar llenya ab en Joanet. Me sab greu:
me l'havia regalat una *raspa* del devant de
casa.

—Noys, les costelles ja estàn!

—Tu, Tomàs, ves llescant pa.

—Ah, *salau*, que bé s'està sota aquesta
ombra.

—Mare de Deu, tan grans y que no sapi-
guèu anar pel món; ¿que no ho veus que
d'aquí un quart el sol te tocarà de ple a ple
aquí? Pòsat més ençà, home.

—Gracies, Ton, s'estima l'avis.

—Anéu prenent y caixalada va.

—Mira, tu, quina xicota més *caya* ve a
buscar aygua.

—Déu ésser de cá'l Cuyàs.

—Noya, ¿es servida?

—Gracies, però ¿ja'n tindrà prou pera
vosté?

—Es que jo quan se tracta d'una noya
maca fins sóch capaç de treurem el menjar
de la boca.

—No'n faci cas d'aquest, que'l varen tan-
car a Sant Boy y el van tenir de tirar al car-
rer al cap de poch temps perque acabava de
fer tornar boigs als altres.

—Tu si que tens llevors de carabassa gri-
llades al cervell.

—Estiguen bons.

—Adeu, noya.

—Ramón, atançam el gat, si't plau.

—¿Qué fas, Miquel? sembla que la perduda
de l'anell t'hagi fet perdre la gana. No t'hi
amohinis, ara que hi ets atipat. Si vols jo't
faré de bo ab una dida seca que't pagarà'l
carinyo encara millor que la teva *raspa*.

—Ja-ho sabèu, minyons: si voléu anar bé
seguiu sempre'ls concells del Ton.—

ALEXANDRE FONT

NOTES BIBLIOGRAFQUES

FLORS D'OCCITANIA.— Prosper Estieu.— To-
losa, J. Marqueste, editor, 1906.

Fa algunes setmanes ja que'ns pervingué'l
volúm qual titol deixém anotat y hem de
confessar que, poch identificats encara ab
les manifestacions de la literatura felibrenca
(ab tot y no ignorar llur importancia) havíem
anat deixant pera un altre dia la ocasió d'exa-
minar el llibre de qui's tracta, y donarne
compte en aquesta secció.

Apressemnos a declarar que una vegada
començada la tasca de desfullar el llibre, el
goig de la lectura no'ns ha permès ja que'l de-
ixessim de les mans; car l'obra es d'aquelles
qui marquen una fita en la historia d'una
literatura; y les *Flors d'Occitania* valen, al
nostre entendre, tant com pugui valdre lo mil-
lor que hagi produhit la escola felibrenca;
tenen sens dubte un valor absolut com a
obra literaria, fins prescindint del concepte
d'escola.

La impressió que'ns ha produhit el nou lli-
bre, es franca y terminant. No solém dei-
xarnos portar gayre, parlant de coses d'art,
de l'entusiasme de moment; emperò creyém
que la critica haurà d'inscriure ab lletra
grossa'l nom de l'autor y el titol de l'obra
de qui tractém ara; no hem contrastat la nos-
tra opinió ab la de ningú, no sabém tampoch
a qui hem d'agrahir l'haver posat el llibre en
camí d'arribar a les nostres mans; l'hem llegit

quan ens ha vingut bè, y sens excitacions de ningú; y com a conseqüència dihèm sincerament lo que'ns sembla: res més que això.

Flors d'Occitania formen un aplech bastant nombrós de sonets, tots impecables, tots substanciosos de poesia, y lo suficientment variats d'assumepte y d'entonació per'allunyar del llibre tota monotonia. Apareixen agrupats en set seccions, ab aquestes rúbriques: *Flors dels Orts e del Campestre*, *Flors d'Amor e d'Amistansa*, *Flors Paganas*, *Flors bíblicas*, *Flors de legends*, *Flors patrialas* y *Flors de luls*. Hi ha en totes les seccions sonets dignes de l'Heredia y dels més grans sonetistes de per tot arreu. No'n treuriem res de transcriuren algun pera mostra de la nostra afirmació; no sabriem tampoch quin triar.

En Prosper Estieu sab obtenir de la llengua provençal tots els efectes que poden exigir-se d'una llengua literaria tal com la concebim modernament. L'adapta a totes les exigencies de sa fantasia y li fa expressar les idees més atrevides sense que'n valgui de menys el concepte de bellesa dintre'l qual tot el llibre's produeix. Unes vegades ens sorprèn per la precisió ab que'ns tradueix les imatges més complicades y altres per l'habilitat ab que tracta'ls temes de la vida camperola donàntelhi grandiositat poètica.

Y pera que l'obra tingui als ulls de tothòm per si sola tot el valor d'una iniciació, hi han dues coses en ella que hi fan sens dubte un gran servey: primerament el pròleg; y en segón lloch la traducció dels sonets, en prosa francesa.

El pròleg ens manifesta en poques paraules tot el plan de restauració literaria de la llengua d'oc, segons en Antonin Perbosc, qui ha sentat els principis sobre'ls quals dita restauració deü tenir lloch; principis, per altra part, bastant semblants als de qui ens servim els catalans pera reconstituir el nostre idioma, retornantli la esplendor d'altre temps. Y en quant a la traducció, cal no amagarse de dir que ha de facilitar molt la comprensió del text llenguadocià a qui no tingui costum de llegir-lo; potser fonèticament el llenguatge restaurat dels trovadors seria generalment comprès a Catalunya, mes ab la ortografia tradicional adoptada pels felibres, apareix molt allunyada de la qui ens es habitual en català, y per això'l text francès es útil, encara que no sia sinó com a auxiliar de moment y perque posa de manifest, per comparació, la extraordinaria riquesa de l'antiquíssim llenguatge provençal, al qual hem de considerar intimament lligat el nostre, qui ens es tan car.

—
APLECH.—*Models envers y en prosa del nostre Renaixement.*—Girona.—Dalmau Carles y C.^a, 1906.

De mica en mica, molt serà que no acabèm

per tenir una literatura pedagògica còmpleta, destinada a suplir ab aventatge en les escoles els llibres castellans d'educació. Es cosa qui ens fa molta falta y que haurà d'estar ja feta'l dia en que, altra vegada mestres els catalans de la ensenyança pública a Catalunya, ens calgui arreconar per antiquats y impropis, la major part dels materials pedagògichs que avuy l'Estat ens obliga a utilitzar, perseguint el tradicional propòsit centralista d'acabar ab les llengües regionals. Cosa certament, per lo que toca a Catalunya, que està ara més que may en perill de no conseguir.

L'*Aplech* en el qual ha vingut trevallant com a compilador el conegut escriptor en Antòn Busquets y Punset per encàrrech dels editors de Girona, senyors Dalmau Carles y C.^a, acaba de veure ara la llum, y constitueix un petit volùm d'aspecte atractivol mercès a una coberta policromada molt escaenta que hi ha dibuixada en Joaquim Renart.

No deixava d'ésser dificultosa la tasca d'en Busquets y Punset, car si bé es cert que la producció literaria catalana del renaixement es ja abundosa, el caràcter d'una publicació destinada a llibre de text en les escoles exigia una tria escrupulosa dels materials; no tot lo que s'escriu es propi d'un llibre d'anar a estudi. El compilador ha sabut sortir-se'n en bè, y ara fa goig de veure aquell recull de fragments selectes emprats als escriptors de cap d'ala de Catalunya y demés paisos de llengua catalana. La part ilustrativa de l'obra la formen exclusivament els retrats dels autors posats a contribució; lo qual no deixa de tenir un cert interès pera'ls qui ja no anèm a estudi, emperò tenim nombrosos amichs entre'ls escriptors contemporanis.

Una sola tara trobèm al llibre *Aplech* y perque la creyèm molt important ens es precis no deixar-la passar per alt. Es aquesta l'haver adoptat els editors la formació en a dels plurals femenins, impropia del nostre idioma. La influència castellana pogué desnaturalisar la nostra literatura renaixenta ab aquest defecte, que després l'apassionament d'uns y la ignorancia dels més eregi en sistema: mes ara, ab un conreu intens de l'idioma y sobre tot ab l'estudi dels nostres clàssichs, els escriptors catalans han acabat per veurehi clar, y com a conseqüència, pot dir-se ja que la gran majoria dels textos qui's publiquen d'uns quants anys ençà, venen ab els plurals fets com correspòn a la nostra llengua. Es, donchs, anacrònic en l'*Aplech* el sistema adoptat; y pensèm que respecte a n'això dels plurals deurà ja sentar jurisprudencia el proxím Congrés de la Llengua Catalana que s'anuncia.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

La dua ekskurso farota de la societo «Espero Kataluna» okazos la 7.^{an} de la nuna monato tra la monton *Santa Creu d'Olorde*, elirante de la societo (Plaçon de Sankta Agno, 4, 2.^{an}) je la 6 1/2, matene. Tiu ĉi ekskurso daŭros ĝis la tagmezo.

La segona excursió que farà la societat «Espero Kataluna» tindrà lloch el dia 7 del mes que som cap a la montanya de Santa Creu d'Olorde, sortint de la societat (Plaça de Santa Agna, 4, 2.^{an}) a les 6 1/2 del mati. Aquesta excursió durarà fins al mitjdia.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Malgraŭ, malgrat, a pesar de. Ex.: *Malgraŭ ĉiuj kontraŭaĵoj, la venko estos al ni*, malgrat totes les contrarietats, la victoria serà nostra. *Malgraŭ ĉio*, a pesar de tots.

(Francès) *malgré, en dépit de*; (anglès) *in spite of*; (alemany) *ungeachtet, obgleich*. (U. V. Z.)

Anstataŭ, en lloch de, en comptes de, en substitució de. Ex.: *Anstataŭ legomoj, metu panon en la korbon*, en lloch de llegums ficahi pa en el cistell, etc.

(Francès) *au lieu de*; (anglès) *instead*; (alemany) *anstatt, statt*. (U. V. Z.)

Laŭ, segons, conforme ab. Ex.: *Laŭ mia opinio*, segons la meva opinió. *Laŭ naturo*, segons la naturalesa (del natural).

(Francès) *selon, d'après*; (anglès) *according to*; (alemany) *nach, gemäß*. (U. V. Z.)

Dum, mentres, durant. Ex.: *Dum la tri lastaj tagoj*, durant el tres derrers dies. *Dum mi verŝas akvon sur la ĝardenon, vi ŝutu sablon ĉirkaŭ la bedojn*, mentres jo vesso aygua en el jardi, tu ves-sa sorra al voltant dels parterres.

(Francès) *pendant, tandis que*; (anglès) *while*; (alemany) *während*. (U. V. Z.)

Po, per, a rahó de (en el sentit distributiu). Ex.: *Kvin po cento*, cinch per cent. *Disdonu la pomojn, unu po ĉiu*, reparteix les pomes a rahó d'una cada hu.

(Francès) *par, au taux de, sur le pied de*; (anglès) *by (with numbers)*; (alemany) *(bei Zahlenworten) zu*. (U. V. Z.)

Krom, fóra de, excepte, exceptuat-ada (y llurs plurals), en el sentit d'acció (*ade-*

més de, sense comptar, això apart).

Ex.: *Krom leteroj, banderoloj kaj ĵus nomitaj poŝtaj paketoj oni devas ankoraŭ prilabori la leterojn rekomenditajn...*, ademès de les cartes, les faixes y els nomenats paquets postals moderns, s'ha de treballar ademès ab les cartes certificades... (*Fundamenta krestomatiao*.) *Ŝi estas bela, bona kaj krom tio, riĉa*, es bella, bona y, això, exceptuat, es rica. Comparinse'ls exemples següents: *Krom vi ĉiuj miaj najbaroj estas esceptitaj*, ademès de vós tots mos vehins són exceptuats. *Escepte vi ĉiuj miaj najbaroj estas esceptitaj*, excepte vós tots mos vehins són exceptuats.)

(Francès) *hors, hormis, excepté*; (anglès) *without, except*; (alemany) *ausser*. (U. V. Z.)

Ĉe, a, en (vègintse'ls exemples que segueixen). Ex.: *Ĉe ni, tio estas kutimo*, en nosaltres, això es una costum. *Oni ofte povas observi ĉe la infanoj antaŭtempnan malgajecon*, sovint se pot observar en els noys una tristesa prematura. (En cap dels dos casos expressem ab nostra preposició *en* la idea precisa d'interioritat.) *Ĉe la pordo de mia domo estas florpoto*, a la porta de casa meva hi ha un test. (No precisem en aquest cas si el test es a dintre, a sobre, a sota, etc., de la porta. El test pot estar en el dintell o fóra del march de la porta, o penjat a les batents, o a un costat; no es cap d'aquestes idees determinades les que tractem d'emitter, sinó simplement la de que'l test se troba en lo que podriem nomenar radi d'acció de la porta.)

F. PUJULÁ Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

El passat dimars se celebrà en la Sala 2.ª d'aquesta Audiencia'l judici per jurats en la causa seguida contra nostre benvolgut company de redacció l'Emili Tintorer, pel suposat delicta de *apologia del anarquismo*, que's cregué veure en son article *Per ull de garbell*, publicat en el número de JOVENTUT corresponent al 14 de juny prop passat. S'encarregà de la defensa nostre company de redacció en Trinitat Monegal. Constituhit el jurat sense que ni per la defensa ni per la acusació pública's fes cap recusació, llegida la traducció castellana de l'article denunciat y, sense sotmetre a interrogatori al processat, el fiscal senyor Suárez manifestà que retirava l'acusació per estimar qu'en l'esmentat escrit no s'havia incorregut en la comissió de cap delicta, y que la sola responsabilitat qu'en ultim cas pogués imputàrseli era'l d'una senzilla falta d'imprenta definida en el còdich penal, per lo que demanà que la Sala s'inhibís a favor del jutjat municipal a qui correspònd declarar si realment s'ha comès la susdita falta. No haventhi fet cap oposició la defensa, la sala s'inhibí segons demanà'l fiscal, declarant les cortes d'ofici.

Aquesta resolució fou acullida ab goig pels jurats y pel nombrós públich, qui's convençeren de que may en Tintorer podia haver fet el delicta de que se l'acusava. Molt ens satisfà aquesta quasi absolució, qu'esperem veure confirmada en el judici de faltes corresponent.

Grans mercès a tots els qui s'han interessat per la reivindicació de nostre benvolgut company.

La nit del dilluns tingué lloch en el Saló de Cent del nostre Ajuntament l'acte inaugural del curs de 1906 a 1907 dels Estudis Universitaris Catalans. El secretari de dita corporació senyor Maymó llegí una extensa y detallada memoria dels treballs realitzats durant el passat curs. El senyor Lluís B. Nadal llegí també un hermosíssim treball sobre la llibertat d'ensenyança, manifestant que la verdadera llibertat d'ensenyança es filla directament del poble y de nostra historia, abogant pera que aquesta sigui una obra municipal. Fou força aplaudit. Finalisà l'acte ab un breu discurs d'en Bertrán y Mussitu, qui remarcà'l divorci qu'existia entre la conciencia popular y la nostra Universitat oficial. La vetlla resultà ben agradable y sobre tot seriosa, a diferencia d'un altre acte semblant realisat el meteix dia, que com cada any resultà una olla, digne, no obstant, del malaltix Estat espanyol.

¡Aquí no ha pasado nada! Veus aquí el resúm de l'estat actual de la politica espanyola. Anades y vingudes, visites, consultes

de l'un prohòm ab els altres, respostes enigmàtiques, grans projectes covats ab tota reserva, desconfiança mutua, bones paraules y males intencions, ¿què se'n treu de tot això si's garvella bé? Molta palla y molta broça; palla pera enganyar la fam del pobre contribuent, l'etern ase dels cops, y broça pera tirar als ulls dels tafaners que voldrien mirar massa de la vora'ls jòchs de mans dels grans prestidigitadors polítichs pera endevinar la trampa. Y diuen qu'estàn en plena activitat! En plena digestió! deuriem dir; y ja cal que s'aprofitin perque són molts els qui esperen torn pera asseures a la taula. Però, ba! els uns o'ls altres ¿què mes hi fa? Si després al rentar els plats, y pagar la trencadiça llur, sols ens escàu dir, lleugerament modificada la frase ab qu'hem començat: *¡Aquí no ha pasado nadie!*

Nostres lectors ja estàn enterats de que a conseqüència de la campanya catalanista iniciada pel valent diari perpinyanès *Le Petit Catalan*, els paquets de números corresponents al dilluns y dimars de la passada setmana, foren detinguts a la frontera; tampoch deuen ignorar que l'administració de nostre confrare feu una reclamació per la via consular, y que se li respongué que ni el governador de Barcelona, ni el de Girona havien ordenat el segrestament. Donchs bé, a hores d'ara no s'ha pogut encara esbrinar de qui va emanar aquella disposició, ni perque malgrat totes les explicacions, no arriben a Barcelona més queun centenar dels números expeditos. Ja's pot suposar els salats comentaris que farà nostre company de França, a n'aquestes *belleses* de l'Administració espanyola; ell diu que res farà recularlo en la campanya empresa en pro dels catalans, y mentres el govern segueixi ab etzegallades per l'estil no farà sinó ajudar als que trevallèm pera que una sabia descentralisació acabi ab aquestes anomalies administratives.

L'Associació Musical de Barcelona, en un prospecte que reparteix anuncia'ls seus projectes pera'l curs actual. Entre ells hi figuren, dos concerts pel gran violoncellista català en Pau Casals y les primeres audicions de dues obres corals-orquestrals d'Edgard Tinel y Cèsar Franch, deixant de banda altres concerts que sens dubte resultarán interessants.

Cridats per la redacció de *La Tralla*, varem assistir el diumenge passat a la reunió que tingué lloch en l'esplèndit y espayós local del «Centre Autonomista de Dependents de Comerç y de la Industria».

Hí assistiren representants de totes les entitats autonomistes de Catalunya, ab l'objecte d'organisar un *plebiscit* pera la següent declaració: Catalunya vol l'Autonomia!

Després d'oberta la sessió va fer us de la

paraula'l senyor Albó, qui ab molt atinades rahons demostrà no ésser l' hora oportuna pera formular tal demanda, dihent no poder estendres en més consideracions a causa de ses ocupacions. Fou calurosament aplaudit. A continuació parlaren els senyors Bertràn y Mussitu, Ballester, Serrat y alguns altres, aduhint alguns arguments en pro y en contra.

Com a resultat de les opinions exposades s'aprobà per aclamació la següent proposició:

Els delegats del Comitè Republicà Federal de Sant Martí de Provencals y el del «Centre Autonomista de Dependents de Comerç y de la Indústria», tenen l'honor de proposar a la reunió'ls següents acorts:

Primer. S'aproba y aplaudeix la iniciativa de *La Tralla*.

Segón. Que sigui la Junta de Solidaritat Catalana la qui en el modo, forma y temps que cregui conuenients, cuydi de la realisació de l'esmentat pensament.

Tercer. La redacció de *La Tralla's* constituirà en comissió auxiliar de la Junta pels treballs que a l'expressat efecte aquesta faci.

Primer Congrés internacional de la Llengua Catalana.

Segona llista de les adhesions rebudes a JOVENTUT fins avuy:

Alexandre Font, Trinitat Monegal, Joseph Fàbregas, JOVENTUT, Fèlix Vidal, Joan Vergés, Pere Barrufet, Ramón Farré, Fidel Giró, Pere Huguet, Antoni Cabanè, Joseph Gallach, Gayetà Balcells, Antoni Colomer, Ateneu Catalanista de Gracia, Lluís Via, Joan Montllor.

L'aplaudit «Orfeó Barcelonès» està organisant un gran concert vocal y instrumental, que's celebrarà'l present mes d'octubre en un dels principals teatres d'aquesta ciutat, en obsequi als congressistes del Congrés de la Llengua Catalana y a benefici de la Comissió benèfica de la *Unió Catalanista* («La Reixa»).

La «Schola Orpheonica» ha traslladat son hostatge social al carrer de la Portaferrissa, núm. 13, 1.er, motivat pel gros contingent d'orfeonistes que han entrat durant aquest curs, havent sigut insuficient l'antich hostatge.

Han quedat obertes pel curs de 1906 a 1907, les classes gratuïtes de Solfeig, Teoria, Vocalisació e Historia de la música, pera senyoretas, homes y noys, haventshi inclòs desde aquest curs la ensenyança també gratuïta de Francès, Anglès e Italià.

Publicacions rebudes:

Discurs del president del jurat en Salvador Canals, en el concurs literari de Montblanch, celebrat ab motiu de les festes de la coronació canònica de la Verge de la Serra.

En aquest discurs hi trobèm atinades con-

sideracions sobre poesia y prosa catalanes que'ls treballs presentats al concurs sugereixen a l'autor y qu'expressa ab la galanura d'estil característica del conegut diputat conservador.

Forma. Hem rebut el número 13 d'aquesta importantíssima publicació artística que, per ses condicions editorials y el bon gust que presideix en sa publicació, es sens dubte lo millor que's publica en terres llatines. Conté notables reproduccions de croquis y paisatges d'en J. Pahissa, e demés de reproduccions de quadros y tapisos d'autors clàssichs.

Ademés hem rebut cartells anunciadors de la revista originals d'en Ramón Casas y diferentes reproduccions de gravats que donen perfecta idea de la pulcritud ab que's publica *Forma*.

També anuncia la meteixa casa la publicació d'una serie de monografies ab gravats pera donar a coneixe l'obra dels artistes d'ara al meteix temps que tot allò que constitueix el tresor artístich de la Espanya vella.

Lliçons d'ortografia catalana, per Joseph Alcoverro y Carol. Molt útil ha d'ésser aquesta obreta quin objecte es ensenyar en poques regles a escriure correctament el català, procurant harmonisar els diferents sistemes que avuy estan més en us. No sabèm si haurà resolt en absolut aquest problema, però si podèm dir qu'es un llibret molt remarcable per sa senzillesa y per son encertat criteri gramatical. Tal volta l'autor no s'ha fixat en certes incorreccions qu'essent molt petites no deixen per això d'enlletgir el seu treball tan meritíssim; per exemple, no inclòu la (ç) en el alfabet, donanthi cabuda a la (w), lletra estrangera a nostre idioma. Alguna vegada l'anomena impropriament *cedilla*, quan en nom veritable es, com ell meteix usa en altre lloch, el de *c* trencada; tampoch de la (z) se'n diu *zeda* sinó *idzeta*, y aixi, per l'estil, incurreix en altres castellanismes que serien perdonables en una obra que no fos, com aquesta, didáctica. Però això es tan poca cosa y tan fàcilment esmenable que no val la pena de ferne esment. Felicitèm, donchs, coralment al senyor Alcoverro per aquest tractat que ha d'ésser molt ben acceptat per les escoles y pels bons aymadors de nostra llengua.

L'Avi. Hem rebut els dos primers números d'aquest aixerit setmanari, il·lustrat ab làmines colorides. El primer número fou agotat, y se'n hagué de fer nova tirada. El segón fou recullit pel jutjat, y lo qu'es més sensible, promoguè l'empresonament del director. Desitgèm que'l senyor Ramón Campmany surti bè d'aquest procés y que nostre colega no tingui cap més ensopogada.

Vida Nueva. Periòdich portaveu del partit republicà de Roquetes que's publica a Tortosa. Queda establert el cambi.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

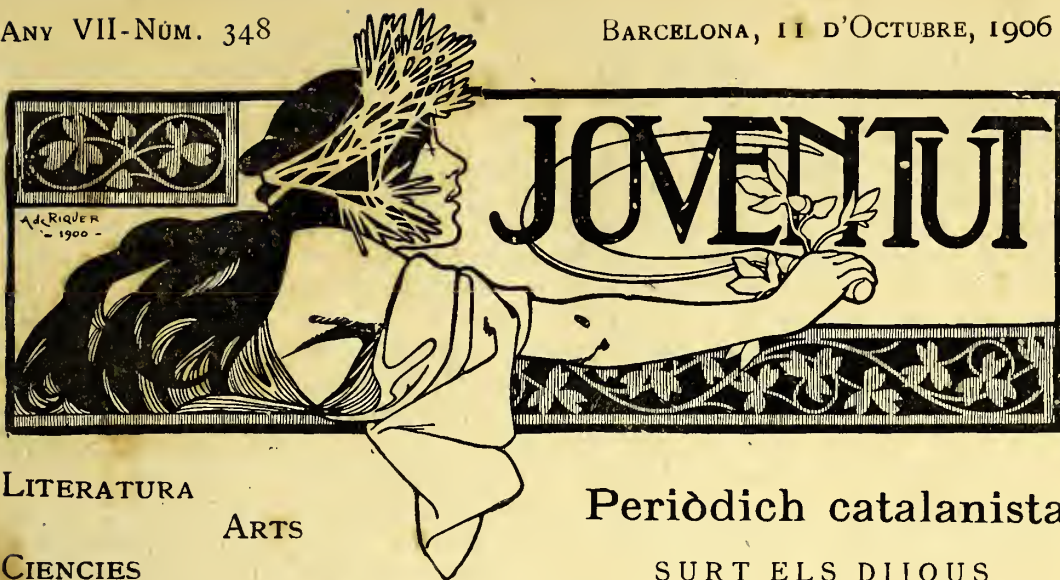
EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Somhi!, per Rafel Vallès y Roderich. — Dardant pel boulevard, per F. Pujulà y Vallès. — El Rooh del Moro, per Pau Modolell y Sans. — Paràbola, per Alfons Maseras. — Visió d'estiu, per Lluís Via. — Teatres, per Emili Tintorer. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

que havien defensat en llur tormentosa juvenesa.

SOMHI! (1)

Un temps hi hagué en que JOVENTUT sortia cada dijous vestida de cavaller, se plantava al mitj del camí de les catalanes reivindicacions, y ab la veritat per espasa, sens ampararse de cap mena d'escut, deturava'l pas als sospitosos y bandejava als mal documentats, en lletres y en Catalanisme. Y tant en politica, com en art, com en tot, deya les veritats fins als més amichs, desconcertava als hipòcrites, confonia als pedants, esferehia a les patums, y se'n duya les simpaties dels homes de cor que, com jo, haventse ja reclòs dins la llar honrada desenganyats de les farces de la vida, servaven emperò prou coratge encara pera rompre llances en llahor dels ideals de llibertat, d'avenç y de cultura

Eren els temps en que en Martí dissecava vibrions; en que en Tintorer se burlava de les desafinacions d'un Teatre Lirich Català indigne de dirse tal; en que en Pena introduhia la desmoralisació en les files dels far-sants de l'art y els cursis del Liceu; en que en Via reventava als *floraleros*; en que en Pujulà capgirava conciencies; en que en Vilaregut lo meteix fuhetejava als usurpa-dors de nostra bandera, que feya brometa ab les literaries gestes d'en Patufet-Carner; en que tots ereu valents, y contra la corrent feyeu via, tant més forts com més sols, y al pa li deyeu pa, y al vi, vi; y en Peyus, abraçantvos entusiasmat, trobantvos vidents en sa clarividencia, vós declarava inactuals y vos titulava supernacionals.

¿Què s'han fet aquells temps? Avuy, en els moments en que'l fret de la senectut s'apodera de mi, si pera reviscolarme agajo JOVENTUT, tinch de deixar-la tot seguit, car la fredor de ses planes m'encostipa més que la finestra mal tancada del cel-obert que tants mals ayres engendradors de bronquitis y poagres fa entrar en ma rebotiga. ¿Es que JOVENTUT ja no s'atreveix a dir les veritats? ¿Es que per ventura dihentles faria cap tòrt a la Solidaritat Catalana, que com jo meteix ab tota l'ànima enalteix y defensa? ¿Es que

(1) Preguem als nostres lectors que considerin com a serio aquest article que aparentment sembla de broma. Creyèm que val la pena d'ésser meditat: per això'l posèm de fons. — *N. de la R.*

ab l'actual batibull d'això del tractat de comerç y de la comissió catalana que anà a Madrid, no seria capaç JOVENTUT de dir als senyors del Foment, a molts industrials, a moltes y moltes *forces vives* tan catalanistes avuy, tan mauristes ahir, que si tenen rahó com a defensors dels catalans interessos, no la tenen ni l'han tinguda may quan s'arroguen la representació dels ideals de Catalunya que no tots senten, que no tots comprenen, y que deixarien perdre en la buydor de l'infinit, quedantnos gayrebé sols y *en quadro* ls reconsagrats, el dia que'l govern els concedis lo que volen assegurant, no la riquesa pública de la regiò catalana, una de les tres o quatre úniques que sostenen les càrregues de l'Estat, sinó'l particular negòci de molts d'ells, els quals tornarien a fer de cacich o a aliarse ab els cacichs si poguessin?

A quin aplanament moral hem arribat, oh mos deixebles estimats, oh mos volguts companys de JOVENTUT! L'ensopiment ja ha fet presa en els més aixerits, en els més purs, en els més independents, en els qui de la protesta y de la flastomia'n feyen virtut sempre qu'elles significaven la no-trasigència ab cap rutina envilidora.

Fins me temo qu'en els actuals moments de degradació callarieu com uns morts devant de l'aparició d'*Or y Grana*, periòdich feminista, o transigirieu y per lo tant claudicarieu fent chor a les alabances de compromís, afectades y banals, ab que ha sigut saludada aquesta nova e insana manifestació del nostre intelecte neulit. Cal que s'acabi tanta vergonya. Qui no ha reulat ni devant de les glories més llegendaries de la patria escena, qui s'ha atrevit ab un Borràs, un Tiago y un senyó Ollé, qui tant ha disertat sobre moral e higiene socials, bé pot trencar una llança avuy que tan bella ocasió li es oferta, y qui la ofereix són dònes.

Alcéu els cors, oh companys! Enardiuvos, llamp de Deu! Si no sòu vosaltres seré jo qui's vesteixi de cavaller, y llenci les sabates de simolça que ja m'havia calçat como cada any en aquest temps. ¿No vos fa pena que hagin de donarvos exemple de virilitat un vell com jo y unes dònes tan febles com les d'*Or y Grana*... y tan aixerides, ¡ay!, que al veure'l cos de redacció m'entra dalit no ja de ballar una americana, sinó fins uns schotisk o un

take-walk? Mes ja comprenech lo que devèu pensar: que, essent encara joves vosaltres, si *reventessiu* a aytals belles dames, el públich podria suposar que alguna d'elles vos ha dat carabaça. Malament si a la flor de la edat ja sofriu semblants aprensions. Indici són de senectut prematura.

«*Somhi!*», diuen les dames d'*Or y Grana* pera començar, talment com ho fan els fornits carregadors del moll o'ls rústichs cavadors de la terra escupintse'ls palmells de les mans, fregantsels, engrapant l'eyna y emprenent la tasca que prompte amanirà ab dolls d'honrada suor.

Donchs somhi, y ansia Manela! Y ja que hi som, oh hermoses modistes, sastresses, guanteres o cotillayres (que tals me semblen les gayes redactores de la plana del mitj per lo malament que les ha mapades el fotògraf), permetèu que vos preguntí: ¿Volèu dir, oh gentils donzelles, oh saboroses casades, que no farieu millor paper ballant qu'escrivint? Perque, llevat de la carta (excusantse de donar original) que insertèu de Victor Català, y de l'article (malaguanyat!) de L. Escardot (dues estimadíssimes deixebles y actualment companyes meves de JOVENTUT), lo demès del número té tan mala sombra com *El Diluvio Ilustrado*.

Jo la conech la nostra dòna; lo conech profundament, com a antich professor en parts que sóch; la conech y sè'ls grams que té de cervell. Algún cop, en mon sincer feminisme, havia renyat a ma filla Carmeta perque tenia la deria de desacreditarse y desacreditarvos fent un periòdich feminista en que vos revelessiu tals com sòu. Jo volia que primer fossiu com devèu ésser. Mes ja que vos heu empenyat en posarvos en evidencia, no vos enfadèu per la crítica que jo faci, y recordeuvos de lo que diu la faulta:

Arrojar la cara importa,
que el espejo no hay por qué.

Y convencèuvosen de que hi pot haver ara com ara bones senyores entre vosaltres, bones Monserdàs, bones Amers y Penyes, bones Vilars de Gay y bones Armengols de Badia, però que la Dòna catalana, intelectual o simplement discreta, apenas ¡ay! si existeix.

No vull ocuparmen del text del nou periò-

dich. *Diu* que no fa tuf de sacristia, mes jo hi sento tuf de convenciò, de prejudicis. Una gran clorosis moral, una anèmia cerebral espantosa'l consòm totjust nascut. *Diu* també que no es tendenciòs... Ba! De segur que no inserta, ni ab ma acreditada firma al peu, articles com els publicats a JOVENTUT sobre higiene corporal y social, y sobre peluclousis.

Més m'estimo parlar de les ilustracions, que *també* són cursis. A la portada, les dònès catalanes han presentat un pahó descolorit sobre una barana més descolorida encara, tancant un paisatge simbòlich (?) que voldria semblar sobre boix. Treuen unes montanyes negres sense gorchs, un castell de nyigui-nyogui, y un arbre que cova trumfes y llimones, potser com a símbol de maternitat. Això ja m'interessa una mica més.

Ja no m'interessa tant la capçalera de la plana 2, en que una senyora de l'any 30, plena de *fervolants*, ha enredat ab una troca de llevar de pussa a un pobre angelet que va d'estiu y està d'allò més grassó.

Ni tampoch aquells figurins de la plana 3, en que's diria que'l dibuixant es un hereu de Sant Antoni que'ns vol fer aborrrir les dònès, si totes tenen la poca gracia y els *contorsionismes* de les que'ns presenta. Es veritat que si la que va al devant no dóna senyals de maternitat, en cambi la segona sembla que ja va pels vuyt, perque, segons me diu la Carmeta, porta un «sach d'embraç» dels que ara són moda. De totes maneres les trobo fusellables, o trabucables; y poso trabucables perque, segons diu aquella noya tan bufona que sembla que plori de l'esquer, fins trabuch agafaràn les dònès catalanes si ens descuydèm. Tot es començar.

La meva filla Carmeta'm diu que la cuynera francesa que gasta tinters de quinze céntims se m'assembla a mi quan trigo massa dies a anar a cà'l barber. Jo no ho crech, però en això de quedar ab la ploma enlayre, si haig d'ésser franch, vos diré que si, que'ns assemblèm jo y el *cordón bleu*. (He estieujat prop de França aquest estiu y n'he arreplegat alguna, com el senyò Ollé ab allò dels *bimbelots* y la *barberois*.) La ploma enlayre la hi tinch a cada instant, y estich atuhit per moltes coses d'ençà que la noya m'ha dut *Or y Grana* pera que li aboni,

que'm sembla que no ho faré pas. Y no ho faré, entre altres causes, perque trobo que aquella parella russa de la plana 6 es de lo més mal educat. Recordo haverla vista l'any 48 en un *magazine* (era a Culera) que la mare rebia de Paris. ¿Qui negarà'l modernisme d'*Or y Grana*?

La senyoreta que ha perdut l'imperdible y plora, seria capaç de ferme plorar de debò si me la mirés massa. Més m'estimo pèrdrela de vista, encara que la criada'm resulti, per qüestió de la *curvilinea*, un tipo més... interessant.

Francament, que'm perdonin les dames catalanes, però trobo qu'en fruyts colonials no hi entenen gran cosa. Han anat a triar els pitjors, els que no tenen cap substancia. (Vegis plana 11.) Y, de pas, vull fer constar un oblit: la paraula *geroglífich* al peu del tema... musical. Potser no li han posada per no haverhi d'afegir «Cerquéu la gracia». Comprenent que ningú la trobaria, s'han estimat més deixarho córrer.

En la plana 12 el simpàtich *Apa* ha demostrat anar coneixent més les dònès. Ja'n posa una entre dos homes: l'un, encara que ben mirat sembli en Romanones, sedueix; l'altre aconcella; y dalt del trono, ella fa com qui s'escolta al vell, y mentres tant se mira al jove. Aixi m'hi trobo ¡ay! sovint ab la Carmeta d'ençà qu'en Pujulà es fòra. Les dònès!...

En quant als vuyt caps sense cervell de les tafaneras, no me'ls vull pas mirar: comprench que cauria malalt.

Y no'm diguéu groller, oh simpàtiques confeccionadores d'*Or y Grana*, perque les grolleries qu'he trobat com a xistos en vostre setmanari semblen fetes per un sargent de cavalleria... vergonyant. Exemple la de la plana 6, a que ja he aludit. ¿Qué ha de fer un pare de familia com jo, sinó condemnar-les? Mes ni com a grolleries estàn bé. Són tristes, són encongides, són *bunyol*. Fan més pena que les bromes de capellà; fan tanta pena que les bromes de monja. Recordéu-vosen, ¡ah!, recordéu-vosen de quan anaveu ab les sors. Ah, si vos tinguessin sota la seva tutela, com vos atuhirien a cops de canya! ¿Que no ho sabéu que certes coses no estàn bé? No per immorals sinó per fastigoses o tontes. ¿Que no vos en recordéu de lo que

vos feyen dir al colegi? *C, a, l, cal; c, e, l, cel; c, i, l, cil; c, o, l, col; c, u, l, cu...llereta!*

Per més que aparentèu fervos les des-preocupades, ben clar se veu qu'heu estat ensenyades així, que de nenes heu parlat així, y que vos heu fet d'ones així... Y vosaltres sóu les d'ones catalanes, les nostres d'ones; y es Deu qui dihèu que vos contempla!...

Si, Ell y jo vos contemplèm; y jo, nou Pilat, desde'ls balcons de JOVENTUT vos presento a mos compatricis.

Catalans: *Ecce mulier!*

Ecce mulier vostra.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

DARDANT PEL BOULEVARD (1)

Es a l'hora del crepuscle, els llums encara no estàn encesos, els arbres se destaquen sobre la llum moribonda del cel ab perfils d'estampa japonesa, les xicotetes de retorn a llurs llars passen a bandades que disfuminen la penombra, deixant sols en la retina la taca de llurs mòvils siluetes lascives. Tètriques, de l'altra banda dels arbres, en el cayre de les aceres, les ombres dels pobres s'arroceguen, y malgrat l'etern soroll, el continuu va-y-ve, els crits dels venedors y el tràfeh de carruatges y tramvies, el *Boul-Mich* apar silenciós, ombrivol y xop de la pluja d'un dolor indefinit.

Baixava del Panteó, les mans a les butxaques, el pas lent, ni trist ni gay, ni preocupat ni indiferent, entregat a la reflexió de totes aquelles idees indecises qu'en galopantes cavalcades vos creuen la pensa a l'hora en que'l sol se pon, les figures se desdibuixen, les ombres se fan intenses, y la gran constelació interrogativa del *Perquè?* comença a pampalluguejar en l'espai. Lentament, furejant ara en aquest, ara en l'altre aparador sense mirar lo que veyia, anava devallant la costa... Al arribar a la plaça de la Sorbona vaig aturarme al cayre de l'acera avans de baixar. Al devant, el café D'Har-

(1) En un dels primers números d'aquest any ja diguerem que'l verb *dardar* tradueix exactament el francès *flâner*; ho repetim avuy perque aquest mot no es gayre usat actualment pels escriptors catalans. — *N. de la R.*

court, ab sa llum groga, fosca, ab ses tauletes illuminades pels petits llumets recoberts de para-llums de colors, ab poch concorrents a aquelles hores; al fons, la iglesia de la Sorbona, negra, entre ombres, ab son rellotge blanch qu'esguarda com un ull colocat al bell mitg de son front; devant de l'edifici, el bust de l'August Comte, may orfe de coronas ni de llaços...; al voltant, botigues encara fosques, petits establiments, quals amos s'estàn a la porta, fent esquena ab els montants, esguardant el carrer ab llanguidesa de poble de fòra, ab aquella mandra del botiguer parisench que sab que ho ha d'esser tota la vida y no espera sinó'l diumenge pera anar a calar la canya de pescar al riu, o a colgar els planters de cols al jardí de sa casa de camp...

... En un obrir y aclucar d'ulls va tenir lloch la escena. Dos minyons, alts, de cap quadrat, d'espalltes quadrades, de colls d'aquells que fan una linia dreta ab esquena y clatell, dos minyons barreja de pinxo y d'home de fira, de provocativa mirada, boca despreciativa, y rinxo de cabell sobre'ls polços, a unes dèu passes de mi, havien vingut a les mans. Pesats, grollers, sense agilitat, s'havien agafat ab una mà l'un a l'altre per les solapes de l'americana y alternativament anaven tustant ab l'altra mà ben closa y ab totes les seves forces sobre'ls seus caps carrats. Vibraven enlayre'ls braços musculosos, bronzint queyen els punys sobre llurs cares, que a cada cop semblaven perdre una escayre; y a cada pich, dels pits peluts dels minyons sortia un bleix com el que ix del pit dels jornalers quan deixen caure'l mall tot fent minades. Ab els bleixos, els esbufechs, l'aspre rogall dels ronchs de rabia, arribava fins a mi la farúm de llur suhor, portada per les onades de l'ayre qu'expandien ab llurs evolucions. Una sensació de miseria, de cosa bestial, d'amargor, me copenia.

—No's mataràn; no's mataràn l'un a l'altre; no's mataràn tots dos al meteix temps— deya un dels botiguers que s'havia atançat al rotllo ja fet per la gent que contemplava la batuca. Y afegia:—No's mataràn, això fora un bè massa gran pera la gent decenta!—

Y dirigintse a mi, excitat per la lluyta, congestionat com si fos ell qui anés rebent les

trompades, potser sentint no ésser prou fort pera ficarse entre'ls dos braus y pendre part en la escena, se desfogava dihentme:—Que's matin, que's facin a miques! Són *apaches*, són lladres, ¿sabèu? Ab ells no hi ha propietat possible, ni pau possible. Això vos roba lo que és vostre, lo que vos pertany, lo que hà d'ésser respectable pera tots. ¿No es veritat? Que's degollin; que'ls hi donguin un ganivet a cada un y que's degollin! Són lladres! Lladres, *apaches!*!.. —

Jo'm vaig mirar ab estranyesa aquell home completament fòra de si, y no li vaig tornar resposta. Ell se va fer a una banda seguint ab els ulls ben oberts tots els incidents de la lluyta. Y se sentia sa veu que anava murmurant a cada cop que brunzia sobre les testes: Fort! — Més fort! Mateuvs! Lladres, són lladres!... —

La lluyta continuava... De l'altra banda del carrer un policia, ovirant la escena, corre vers els combatents, que segueixen picant y repicant en mitj d'un gran rotllo fet per la gentada. Tothòm va dirsho: «Ara'ls agafen!» Però en mitj del camí que havia de recorre'l policia per arribar als lluytadors, una nena de déu a dotze anys, venedora de periòdichs, doblegada pel pès del gran feix de paper que duya als braços, feya estona qu'esguardava la lluyta ab esverament, ab geste de dolor a cada cop que sentia, pietosa vers els dos desgraciats, com assombrada de que aquelles coses poguessin passar... Instintivament, involuntariament, potser per odi innat vers l'autoritat, potser per compassió femenina vers els dos salvatges, al pas del policia la nena allargà sa maneta y s'agafà al seu capot, com pera deturarlo. La empenta que duya'l guarda fou suficient pera que, malgrat la poca força de la criatura, dongués dues voltes com una ballarina y goidés (1) caure.

Una riallada general va ressonar. Y foren cambiades unes quantes mirades ràpides. Les dels pinxos, que apretaren a córrer aprofitant el moment d'indecisió del guarda, la de la noya que comprenent tot seguit sa falta, adhuch apretà a córrer en direcció contraria als primers, y la del guarda que mirà

a uns y a altra ab el greu sentiment de no poderse dividir en dos. El ridicul havia pogut més en l'home que la falta a la lley en el representant de l'autoritat, y sorti furient com una sageta, sense curarse més dels combatents, darrera de la noya, que l'havia empresa plaça amunt, cap a la iglesia.

Cap a la vora del buste d'en Compte, un senyor, veyent córrer, sense saber de què's tractava, sens dubte obehint a un instint social, se posà devant de la nena, ab els braços enlayre, com si's tractés d'un cavall desbocat.

Ab la embranzida que duya la xicota carregada de periòdichs y un mal pas donat pel coratjós senyor, aquest rodolà per terra y un núvol de papers voleyà pel demunt d'ell, en tant la nena, lliure de pes, com un ratoli s'escorregué pel carrer Victor Cousin, seguida de l'agent de policia y de la gent que seguia al policia...

La plaça havia quedat deserta: al mitj un munt de periòdichs, y anant cap a l'acera, escorregut, un senyor que s'espolçava'ls camalls de les calces...

Poch a poch, de les botigues, anaren sortint ombres. Primer una, dues més després, a la fi moltes. Receloses en un començ, més decidides després, s'anaren atañcant al munt de diaris, esguardantse mutuament com pera donarse anim. Cap se decidia, fins que un home, aquell home que ple d'excitació m'havia dirigit la paraula, s'ajupi, y com tocats per un ressort, tots els altres, tot seguit, s'ajupiren y prengueren cada un, un exemplar, en mitj de grans rialles, d'aquelles rialles que fan nàixer les coses que'ns semblen estranyes e inesperades, y se'ls repartiren, y n'oferiren als que passaven, als que no havien gosat pendren cap.

—Tingui, tingui, home; no costen res! — me deya l'home, avans tan indignat y ara serè.—Tingui, agafin un! Vegi de quina manera avuy llegirèm el diari sense que'ns costi cap sòu!... —

Vaig esguardarlo despreciativament sense tornarli resposta. Y vaig seguir mon camí.

—Es aixi, y déu haver d'ésser aixi — me deya jo meteix.—Es el petit, el pobre, el bo, l'ignocent el qui ha de veures perseguit... Y els qui a crits defensen la moral... —

A les meves orelles vibrava encara'l ressò de la veu d'aquell home:

(1) El verb *goidar* es usat a Mallorca y correspon a la meteixa idea qu'expressa la frase adverbial *gayrebé*, y altres equivalents. — *N. de l'A.*

—Són lladres! Això vos roba lo que vos pertany, lo que ha d'ésser respectable pera tots! Lladres, són lladres...!—

F. PUJOLA Y VALLÈS

Paris, octubre de 1906.

EL ROCH DEL MORO

CAPVESPRAL

Extàtica, contemplant aquella hermosa posta, na Rumelia no feya esment que li calia una hora llarga pera retornar al *chalet* ahont estiuejava ab sa familia. Aquella tarda, aprofitant quefers dels pares, sorti sola, encaminantse vers les altes cimes del Roch del Moro que talment pareixien endinsarse en l'atzur de l'ampla volta, pera contemplar d'aquelles soliués altituts com l'astre rey en sa decadent carrera desapareixia lleument envolcallat de llums aurífiques darrera'ls pichs més alts de les llunyanes montanyes de Puigdor, que tapiçaven l'horitzó.

Era un viu desitj que acaritava dolçament d'ençà del jorn que arribant de ciutat s'instalaren en el bonich *chalet* de la vall de Fontargent.

Tots els capvespres dirigia l'esguart cap a les cimalles alteroses enllumenades per les derrereres espurnes de claror que'l sol enviava donant el derrer adeu a aquella delitosa vall. Y devenia extàtica, com si resés fervents oracions, romanent sugestionada per l'encis de la posta com si el sol se li emportés totes les ilusions y totes les esperances. Un jorn la vella sirventa li contà la rondalla del Roch del Moro, y d'allavors el desitj esdevingué frisança, mes callava, volia pera ella sola les emocions d'aquell sublim espectacle que hi pressentia, no confiant a ningú la prohija d'escalar la montanya que tant l'atreya. La posta sigué esplèndida; Hélius s'encomià majestuós, seré, rohent, com mostra de la vitalitat de l'endemà.

Na Rumelia, sentintse atreta per aquella visió encisanta, per uns moments se cregué forta; la seva ànima delicada fruhia plàcidament els encants de la natura, y com el bon creyent al invocar al Profeta, endreçà un prech fervent a la bellesa d'aquell quadro. Desfet l'encis, recorts greus despertàrenli la melangia que jorns ha la malejava, evidenciantli més la malestrugança que planant al

seu demunt li feya esguardar un ombriu esdevenir.

Les vesllums derrereres del capvespre estenien per arreu son pàlit mantell; abaix, la plana romania quieta, envolcallada en la foscor; sols els pichs y comellades vestides d'un vert de dol se destacaven en la celistia, mes ella no ovirava res d'això. Sentia'l seu esperit saturat d'amor, únich de la vida, contrariat per aquells qui, conscientment, deixaren pendre la espurna y avuy volien apagar lo qu'era foguera immensa. Que trist, el mut comiat de d'ues ànimes que's comprenien!

Els autors de sa vida no'n tenien prou d'haver ferit de mort a dos cors parions que bategaven al meteix ressó: li imposaven el sacrifici d'estimar després de matarli totes les seves ilusions, triantli per espòs un home rich; res hi feya que no fos esbelt y estés força carregat de xacres triplicantli la edat; ho aplanava tot el deixarla senyora y majora de sos quantiosos cabals. Quan els hi fou demanada la noya, sense consultarla acceptaren gojosos aquell oferiment per ells may somniat; després, al ferli esment, no capien la toçuderia de llur filla: el brill de l'or talment els tenia encegats. Comprenent que aprop del seu estimat may cediria, la portaren al camp, ben creguts que l'afecció fóra esvahida acceptant ab pler la ofrena del Nabab, car aquell encegament no era res més que una lleugera afecció deguda al seu romanticisme. Si passat un més seguia ferma en els seus tretzes, allavors s'imposarien: per algom la posaren al món; després, al llur entendre, no cercaven altra cosa que la seva felicitat.

Aytals digressions enfebraven el cervell malaltic de na Rumelia; dins de la seva ànima, sublimada per les fortes emocions nascudes d'aquell espectacle capvespral, sentia més aversió que may pel sàtir llefiscós cobert de diamants y de tombagues, mes tan feble de còrpora que balandrejava al donar el més petit pas. En sa fantasia la visió del vell s'anava engrandint, fentse més repugnant. Ab esverament preveya'l talem nupcial. Sentint esglayada demunt del seu si aquelles carns fredes y arrugades, tapantse'l rostre ab les mans com si les babes del vell li llimaquesessin per la faç, sentintse com si una anella li estrenyés el cor, llençà un crit,

y aixecà l'esguart vers la blava volta tot demanant al cel se compadis de sos sofriments.

Alovirar el roch gegant que la tradició convertí en un moro qui, esperonat per la lascivia, empaytava a una hermosa cristiana, la qual a l'encalçar el pich, laçada pel cansament, trobantse perduda pera salvar lo que més estimava, no reparà en estimarse per l'afrosa cinglera invocant coralment a la Verge Immaculada, qui la salvà de la mort y a l'ensemps petrificava al maur per escarment de lascius... la Rumelia, trobantse al cayre de l'abim engolidor, sa fantasia li transformà al maur de pedra en el vell pretendent que la perseguia ab tanta crudeltat pera enjouarla, robantli la juvenesa y l'alegria. Comparantse ab la tradicional donzella, esguardava frisoa l'espadat afrós ahont l'altra hi trobà'l remey goridor. Dintre la foscor del cingle hi endevinava quelcòm ignorat, una força estranya l'atreya com si d'entremitj de les ombres una veu misteriosa la convidés fraternalment a un plàcit repòs... així al tornar a alçar l'esguart la fantasia li agegantà la visió que temps ha li estenellava'l cor, semblantli que dos braços monstruosos s'allargaven vers a n'ella pera alcançarla. Esferehida, fent un crit esglayador s'abalançà a la timba abraçantse ab la buydor pregona com si en ella hi cerqués l'únich consol.

L'endemà'l pastor del Mas Bassons formalment assegurava que vegé al moro allargar els braços a l'ensemps que un crit estrident se perdia en les angulositats de l'abim.

PAU MODOLELL Y SANS

PARÁBOLA

Pare y fill s'internaren en el bosch. El vent, al fer vibrar, ab la seva halenada formidable, els fullatges frondosos, donava espant y esferehia. El seu sò solemniat duya furies huracanades. Tremolaven les tiges, les branques y les soques. La imponenta harmonia tenia veus sobrenaturals y era portadora d'horroros satànicament delectables.

—Jo te l'ensenyaré'l temple del dolor—va dir el vell ab la seva veu trencada, que apenes si's podia ohir entre aquell desmesurat topell de veus fantàstiques.

Y els dos continuaren llur camí.

La selva era frondosissima. D'un tronch a l'altre no hi havia encara dues passes, y els arbrets, mates, molces y pedres obstruhien el camí, fent muralles de tiges, de punxes y de terra que'ls dos vianants se veyen forçats a saltar a cada moment.

—¿Veus?—va dir el pare—Això dona espant. —Així el homes no s'atreveixen a venirhi. Mes aquest camí espantable ha de durar poch. Després farèm la via ab delectança. Tot s'aplanarà. La selva anirà allunyantse y ens trobarèm en una immensa plana, florida, hermosa, plena de llum, de sol, de pau y de silenci. No tinguis por. Aquesta primera etapa del nostre camí es sols feta pera trempar la nostra presencia d'ànima. ¿Veritat que pots resistirla?

—Si.—

Y abdós seguiren caminant.

El vell, qual blanca barba voleyava com un núvol d'argent sobre'l seu pit, duya una llarga túnica negra y un bastó a la mà. El jove, la cabellera espléndida auriolantli el front, descobert el pit, la túnica blanca, era d'una hermosor més que humana. El seu pare, també hermós en la seva vellesa, li donava la mà. Y llurs testes pensatives s'aixecaven no més pera esguardar lo impenetrable de la selva que duya al seus ulls una impressió d'espant y d'admiració ferventa.

De prompte se'ls hi aparagué en lo més intern del bosch un home estrany, una mena de gnom o de nigromàntich, que'ls hi preguntà què era lo que cercaven per aquell indret. Al férloshi la pregunta aixecà'l cap y deixà veure dos ulls profonds, d'un vert intens, ferm, que resplendien sota unes celles immenses. La seva barba, que quasi li cobria'ls cos, semblava feta de cri, y la seva testa, mitj calva, enorme, resplendia en mitj d'aquella penombra salvatge, ab una llum misteriosa y enigmàtica.

—Fem via—va dir el pare—vers el temple del dolor. Jo vull acompanyarhi el meu fill, pera que sàpiga que no tot són alegries en la terra. Fins ara ha viscut sols en llocs jolius, entre jardins y perfums, ab pau y dolces harmonies. Tota la seva joventut ha florit com un nard. Sols coneix lo pur, lo diafan, lo transparent, lo que alegra'ls ulls y acaricia'ls sentits. Es sols en aquesta selva ahont ha co-

mençat a ferse càrrech de lo qu'es lo horrible. Però aquest horror es massa solemne pera ell. Jo vull que sàpiga còm pot esferehir-se'l cor y anorrear l'ànima. No'm diguèu crudel, bon home o aparició que'm parlèu; jo crech quelifaig un gran bèduhentlo al temple.

—¿Al temple havèu dit?

—Si, al temple del dolor. Sabis y vells m'han dit qu'es precis conèixer aquest temple pera poder ésser felïç. Que cal saber de quina manera ve'l dolor fins a les nostres entranyes; no pas pera sentirlo, sinó pera evitarlo. Y res més just que conèixer avans. M'han dit que cal traspasar una selva impenetrable, per'arribarhi. Y que, un cop passada la selva, tot sembla més bé l'atri immens del temple del plaher, que no el del dolor. Que avans d'escalar les seves grades, en una planura esplèndida, sentirèm el sol més ardent, la llum més clara, els perfums més penetrants. Que totes les delícies de la terra floriràn a l'entorn nostre, com per'assenyalar-nos que'l dolor intens ve sempre envolcallat d'un plaher més intens encara.

—Sols això darrer pot ésser veritat—responguè'l nigromàntich.

—¿No es cert tot lo que os dich?

—Reposèu, bon home, y vós també, gentil minyó. Assenteuvos y escoltèu.—

Pare y fill s'assentaren en una roca, y el nigromàntich se quedà de peu dret. El seu braç era petit en comparança ab la seva testa, però al gesticular era solemne. El vell de la barba blanca y el minyó de la cabellera esplèndida tenien els ulls admirats. Una contracció de llurs llabis donava a entendre llur impressió horrorosa. El desencant resplendia funestament en els seus ulls. Y el gnom parlà:

—No seguïu més el vostre cami y entornèuvosen enrera. ¿Qui os ho ha dit que'l temple del dolor era més endins de la selva, després d'una plana florida, ahont ans de que'l temple se os aparaguès trobarieu tot lo que pot fer felïça la existencia humana?

—Quan jo era jove ho deyen els vells. Quan he sigut vell m'ho han dit els sabis.

—¿Y a qui coneixèu que hi hagi estat?

—A ningü.—

El nigromàntich estenguè'l braç y prosseguí:

—Aquest temple de que parlèu es una in-

venció dels homes. ¿Per què la imaginació'ls fa més desgraciats encara de lo que són en la terra? ¿Per què no aturen llur excels y bestial somniar, que sols els du el desengany y la desesperació? El temple del dolor no està bastit enloch, com no sia que ompli tota la terra. ¿Hont havèu estat que no haguèu trobat dolor? Per tot alli hont l'home ha trepitjat, aqueixa flor crudel ha florit. Més encara: la du l'home en eterna florida sobre'l seu pit, en el fons de les seves entranyes. Al nèixer, sofreix. Al viure, sofreix. Sofreix al morir. ¿Volèu més sofriment encara?—

El jove quedà com petrificat al escoltar les paraules d'aquell oracle de carn viventa. Dues llàgrimes ferventes rodolaren pel seu rostre gràcil. A l'entorn dels seus ulls, una auriola livida hi ombrejava.

—Digueume, digueume per què havèu franquejat la selva. ¿Es que potser tenieu esperances de retornar?

—Oh, si!—digueren els dos oyents.

—Sapiguèu, donchs, que un cop s'ha traspasat aquest boscatge ferotgement sinistre, cap mortal pot entornarsen. Lo que s'hi troba no es un cami pera la terra florida qu'envolcalla'l dolor. Lo que si hi ha, es un abisme caòtich; la negació, la mort. Entornèuvosen enrera. Oh! Es enrera ahont trobarèu el verdader temple del dolor.—

El vell tremolava y el jove seguia immòvil.

—Vós havèu volgut donar una ensenyança al vostre fill pera ferli un bè. Y un bè li haurieu fet duhentlo més endins de la selva, un bè perque hauria trobat el repòs, el repòs etern. Però no es aquest el vostre intent. Vós volèu qu'ell sia fort en la seva vida, y desde petit li havèu solsament ensenyat paisos delitosos y li havèu ofert perfums y dolces estances. No li volguèu mostrar passatgerament lo qu'es perenne en ell y fòra d'ell. Digueuli que's miri a si meteix, que's contempli per fòra y per dintre, qu'esguardi el món, cels y terra, homes y besties y plantes, y en tot hi veurà agonies, lluytes, passions, destrucció y dolor. Digueuli que sols en el dolor alcançarà'l coneixement de la vida. Que per'aymar sofrirà; que pera sofrir aymarà. Qu'en el dolor trobarà la compensació de totes les seves accions y de tots els seus pensaments. Digueuli que sols cercant el dolor, y el dolor suprèm; caminarà en tots els dies de la seva vida.

—Calla—va dir el vell,—calla, visió monstruosa, home fantasiós, oracle sinistre, nigromàntich crudel, que la teva paraula lo meteix es un balsam que un veri. Jo volia ensenyar al meu fill la visió del dolor palpable, del dolor que's contorsiona, que raja sang, qu'esfereheix els sentits. El dolor que fibla la nostra bestialitat.

—Que's palpi a si meteix. Mes es precis que conegui també'l ver dolor, y no li cal sinó mirarse a si meteix. Entornèuvosen, oyents meus, entornèuvosen. Lo que havèu lograt es horroritzarvos. Y així el vostre esperit s'omplirà de feblesa. Perque si no haguessiu donat aquest pas, vell qui'm parlèu, el vostre fill hauria sigut fort pera tota la cadena de dolors que l'esperen. Ara serà feble, no pas pera vèncels, que tots ho són per'això, sinó per'aprofitarsen. Ell no sabrà ni sublimisar el dolor, ni venerarlo. El detestarà. Y així, lo que farà serà anatematisarse a si meteix. Anèu en malhora, vosaltres qui havèu volgut saber lo arcà, lo desconegut, lo que no pot arribar a saberse may. El dolor, pera

vosaltres, enlloch d'ésser esperit de vida, serà camí de mort. Com que no sòu dignes d'ell, la seva mà venjativa caurà sobre vosaltres. Anèu. —

Y el gnom desaparegué del bosch. Pare y fill, aterroritzats, s'aixecaren y se'n tornaren pel meteix indret. Quan foren ja allur casa, el pare's contemplà al fill y va endevinar en els seus ulls un sofriment terrible. El fill contemplà al pare, y al mirarse, els dos tremolaren. El vell, ab la tremolor, se queda ert y immòvil. Sota l'esguart del fill se va morir.

Y al jove de la esplèndida cabellera y de la blanca túnica, el qui sols havia tingut delectances, se li contragué'l rostre, se li enfonsaren els ulls y se li emblanquiren els cabells. Y's quedà sol, vell, pobre y miserios sobre la terra, ab nafres al cos y nafres a l'ànima, y escampant al seu entorn el dol y la miseria, pera manifestar als qui el veyen lo miserios de la seva condició, lo bestial del seu sofriment, lo innoble de les seves accions, y lo sinistre de la seva desgracia.

ALFONS MASERAS

VISIÓ D'ESTIU

A n'Antòn Busquets y Punset

Oh ardentes diades! Oh nits estivals! ..

El jorn era esplèndit, la llum abrasant, y l'era cremava com una fornal...

La nit ja es vinguda, l'ambient es suau. Les lloses de l'era són tebies encar. Hi fan la rodona pastors y çagals; s'hi ajunen els moços plegant del trevall. Les moces ja'ls duhen culleses y plats, y el rotllo s'aixampla: comença'l sopar... Nostramo se'ls mira desde un finestral.

Pastors y pagesos, tots la fan petar! Mengen y traguegen, y així van parlant: — Avuy quina calda per turons y valls! — Desganats s'ajeyen per terra'ls remats; pantejant restaven per l'ombriu els cans. — Ni un halè movia les teixes de baix. — Ni una gota daven les fonts de per dalt y ma aixuta gola no he pas remullat en tot el sant dia, sinó cap al tart, baixant ab les xayes, en el rieral. — A fe massa dura la seca d'enguany! — Nostramo'ls sentia desde'l finestral.

Nostramo està alegre: demà es el seu sant. Crida a la mestressa, y a l'hort van plegats. Ja'n cullen la cindria més grossa que hi ha, ja ab pena la fiquen en ample cabaç, ja agafen les nances, ja a l'era se'n van... Pel cap baix la cindria pesa mitj quintal

Quan a l'era arriben, tothom ja ha sopat. Vora les minyones resten els galans; els concos fan l'horni o'ls hi parlen gras;

els baylets s'empayten y lladren els cans... S'enlayra la lluna demunt dels serrats y sa llum penetra les negres afraus; blanquegen els còdols del tòrts viaranys; alzinars, rouredes, tot es argentat. L'era qu'es hermosa! Els pallers que blanchs! La cort, la porxada, quina claretatl... Sembla així més dolça la visió del màs; sembla més profunda la quietut dels camps.

Nostramo la cindria cofoy ha badat. — Si ha estat jorn de calda. bé hem de refrescar! — Ja'n fa la sardana tothom al voltant: ans d'hora's comencen els balls de demà. La cindria es tallada; vermella es com sang. Desfentse unes d'altres, s'hi allarguen les mans de moços y moces, pastors y çagals.. Es dolça com bresques: fos freda com glaç! Ab ben poca estona n'han passat els taps

En llurs innocentes bromes els xavals les closques sens polpa se freguen pel nas; després les fadrines, després llurs malans la cara uns ab altres s'hi volen rentar. Lo que'ls petits feyen volen ferho'ls grans; allà hont una noya les dents ha clavats, allà vol que posi sos llabis l'amant... Nostramo s'ho mira, se'n riu y se'n va. Que duri la gresca: no'ls vol torbar pas. Que duri, que duri, que prou finirà.

Oh ardentes diades, oh nits estivals, en qu'es tot fatiga, en qu'es tot descans; en que'ls cossos vibren, en que bull la sang y l'ànima breccen dolces voluptats... Oh jorns xardorosos, oh vetlles de pau, dels forts goig y vida, consol dels malalts!..

LLUÍS VÍA

TEATRES

ARRELS MORTES. — TERESA RAQUIN

El drama es el següent: Un jove y una noya d'un poble s'han estimat ab tota la ilusió y tot el goig de llur primer amor. Després ell se'n anà a ciutat ahont va estudiar la carrera de farmacia y ella — naturalment ardenta, — sola en el poble, ha donat molt que dir per sa conducta lleugera. Tan lleugera, que després d'alguns anys de bromes y festeigs se troba un dia ab un fillet entre'ls braços. El pare de la criatura, un enginyer rasonable, volia regularisar la situació; però s'ha mort llençada ja trona avall la primera amonestació, quedant aixi la trista Rosalia en situació bon xich desayrada. Tothòml a bescanta y la desprecia. Ningú la plany. Es una *qualsevol*. Mes ella té'l fillet que adora entranyablement, y pel seu fillet viu y sofreix, resignada, la malavolencia de la gent crudel y inflexible. Una germana més gran, coratjosa y sensible, l'ajuda a portar la feixuga càrrega. El jove farmacèutich torna de ciutat. És tot un altre home. Conquerit a les idees modernes, exempt de prejudicis y convencions, arriba al poble ab el cap ple de projectes. Ell farà alli una vera revolució. Les veritats noves qu'ell ha apreses deuen enderrocar les velles que animen la vida dels seus co-vehins. Ell ne farà moltes de coses. Aixi ho fa saber a sa mare, esperit feble, a sa tia, dòna curta de gambals y de gènit estrafalari, a son oncle, home de sentit pràctich encara que de caràcter franch y obert y, en fi, a un amich seu, intim en altres temps, y ab qui havia somniat ideals generosos. Tot seguit nota'l buyt a son entorn. Ningú'l comprèn, ningú l'escolta. Tothòmes tradicional, tothòm es positivista. Sols a l'oncle, en un moment de sinceritat, parlant de la Rosalia y de sa trista situació, se li escapa dir que seria una gran acció, una acció noble rehabilitar a la dòna cayguda. Un home bo y generós podria ferho. El jove apotecari veu un esclat de llum. La Rosalia havia sigut son primer amor, amor que ha deixat arrels ... (ja'n parlarèm després de les arrels). En fi, ell serà l'home bo y generós, ell donarà una lliçó de tolerancia, de magnanimitat y d'altruisme al poble, a la familia, als amichs, a tothòm. Ell demostrarà ab fets lo qu'es un home socialment revolucionari. «La Rosalia serà la meva dòna.» Aixi ho diu en moments tràgichs, a presencia d'ella, als llenguts que la bescanten, y aixi ho fa saber a sa familia. El poble y els amichs queden parats, y la gent de casa consternada. Quin *deshonor* pera la familia!

Desde aquest moment — som ja al tercer acte—el drama pren una intenció més trascendental. Tots esperavem el resultat de la lluyta entaulada entre'ls representants de la rutina y de la convenció y l'home emanci-

pat qui ve a demostrar pràcticament la serenitat de les seves doctrines, la força incontrastable dels seus sentiments. En Puig y Ferrater deü haver cregut aquesta lluyta o solució massa vulgar; y potser tingui rahó, donada la ja avuy gastada originalitat del tema. Jo li faria, no obstant, observar qu'en el teatre, com en el llibre, com per tot allà hont l'artista o el pensador intenti interessar a qui l'escolti, es perillósissim y a més de perillós un gros disbarat entretenirnos durant dues terceres parts de l'obra ab un argument o idea dominants, pera sortirnos després ab que'l verdader argument o idea — més ben dit—ab que el verdader drama es un altre.

Aixi, el verdader drama d'en Puig y Ferrater es el drama de les arrels mortes que sols apareix al final del tercer acte. Sols aleshores, al final de l'obra's descobreix la següent veritat, y joh trista casualitat! sols aleshores tots, la mare, la noya y ell meteix coincideixen en descobrirla. La veritat trista es aquesta: La Rosalia y el jove apotecari ja no s'estimen! De llur primer amor sols n'han restat arrels, mes ay! arrels mortes. L'amor s'es fos, y per lo tant ja no hi ha matrimoni possible.

Si l'autor fos amich meu, jo li diria: Angela! amich Puig y Ferrater. Hagués començat per aqui. Hagués prescindit, o per lo menys sols tocat lleugerament tot allò que sembla constituhir el nirvi de l'obra, es a dir, la lluyta entre la convenció rònega y les novelles idees generoses, y hagués encaminat desde bon principi el seu drama pels viarany's purament psicològichs qui semblen ésser el qu'en realitat preocupen a l'autor. Quines escenes més maques no podia fer en aquest sentit, que ara trobèm a mancar en el drama! Còm ho era de gran, còm ho era d'intens, còm ho era d'hermós el primer amor que un jorn feu la gloria dels dos protagonistes! Còm ha sigut que aquell amor s'es fos y de quina manera han arribat ells a descobrirho! Còm ho es de trista la trista realitat d'aytal descobriment!... Heusaqui lo que'ns havia de dir l'autor, lo que'ns havien de dir els meteixos protagonistes en les escenes principals de l'obra pera que'ns interesessin y ens commoguessin després de ben coneguts, y de ben conegut el llur drama intim. Aquestes escenes no les ha fetes en Puig y Ferrater, y per això'l seu drama, desorientantnos, ens deixa frets. No la coneixèm prou intimament aquella Rosalia, ni coneixèm prou intimament al seu promès baix el punt de mira "psicològich, pera que'ns enterneixi la sobtada fallida de llurs amors. Tantes escenes incidentals, fins sobrees, tants diàlegs més o menys interessants però inútils com trobèm en l'obra, y ni una sola escena intima, clara, reveladora entre'ls dos protagonistes! No creuen més de cinquanta paraules a soles

ells dos. ¿Es que l'autor tenia por de que's trahissin?

Tot això'm fa confessar que no la veig clara la idea de l'obra. ¿Vol dirnos en Puig que no n'hi ha d'amors eterns, d'amors que duren tota una vida? ¿Que no n'hi ha de primers amors definitius, ni pera la dòna, ni pera la mare, ni potser tampoch pera'ls fills? ¿Que tots moren y, encara que deixin arrels, aquestes arrels són mortes? Si en Puig ha volgut dir això en absolut, jo crech que ha sentat una molt pelegrina y absurda teoria. Hi ha amors que no moren may: sols moren ab la vida y deixen arrels que sols moren ab l'arbre. Són els vers amors, els grans, els únichs.

Lo que hi ha es que no tothòm es capaç de sentir aytals amors, de sentir verdaders amors. Sols els elegits ne són capaços. Els demés si, els demés estimen a plaço fixo, a l'albir de les llurs passions més o menys grolleres.

Pot ésser que'l drama d'en Puig se refereixi sols a n'aquests, y en tal cas, jo estaria conforme ab ell. Però era precis—com ja he dit—que l'autor per medi d'una presentació clara dels personatges y de la situació, ens el fes veure'l seu drama casuístich. Nosaltres ja l'hauriem generalisat en sos justos limits, aplicantlo a les diferents manifestacions de la vida humana.

Tan confosa l'he trobada la finalitat d'aquesta obra, que fins he arribat a sospitar si l'autor s'ha proposat posar en ridicul per medi del seu protagonista a n'aquells pseudo-intelectuals qui ab les llurs abstraccions filosòfiques apareixen com a vers benehits de cervell malaltic y ànima seca. ¿Es una sátira per medi del ridicul, contra'ls infeliços negadors de la gran font de la vida que's diu cor humà que regala l'aygua pura dels sentiments incontrastables?

En resum: jo trobo a faltar en *Arrels mortes* una finalitat o idea clara y precisa. Y crech que, degut a aquesta confusió inicial, el drama resulta en conjunt poch interessant, per més que hi hagi en ell una pila d'escenes, especialment en el segon acte y part del tercer que sien, no ja sols dignes d'un expert dramaturg qui sab observar y recullir detalls y tipos interessants de la vida, sinó també pensaments, imatges y conceptes qui denoten un esperit de pensa clara y atrevida.

En Piera, qui aquest any figura com a primer actor en el teatre Romea, feu el paper de protagonista ab força sobrietat. Tal volta hi havia un xich d'*encantament* en la interpretació que donà al personatge. Però jo crech que la culpa es més de l'autor que seva. El tipo ja ho sembla un cerebral *encantat*. En Soler, com sempre, dominant el paper y dihent ab gran justesa, y en Barbosa lo meteix. De les dònes se distingí la Jarque, que digué algunes escenes ab gran senti-

ment dramàtich. No obstant, en conjunt l'obra sorti poch rodona. Més que una estrena semblava un ensaig. S'enseja poch a Romea.

Y encara hi ha un altre mal. Me refereixo als espetechs d'aplaudiments que, iniciats per la *claque*, ressonen després d'alguna situació d'efecte, seguits del'aparició en escena, pera saludar, dels actors y a voltes del meteix autor, interrompent la representació. Això no esseriu. Ni el públich ni els autors ni els actors haurien de consentirho, y ja que sembla indispensable la *claque*, bo fóra que se la fes servir algùn cop pera coses útils. Qu'en aquest cas seria imposar silenci als amichs oficiosos o als aficionats impetuosos qui no saben reservar llurs entusiasmes pera'l moment oportú. Es a dir, pera'l final dels actes.

Es estúpit que's trenqui una acció dramàtica en moments culminants. Y a més d'estúpit contraproduhent pera l'obra, pera l'autor y fins pels actors y el meteix públich. Els espectadors cultes tenen de saber reprimirse. Y la *claque* també.

En un bonich teatre de Gracia — llàstima que sia tan lluny — del *Círcul de propietaris* se donà, dijous passat, una funció d'homenatge a l'Emili Zola, organisaada per un grupo d'admiradors del gran novelista francès.

Ab tal motiu s'estrenà, en llengua catalana, el drama en quatre actes *Teresa Raquin*, arreglo pera'l teatre de la novela del meteix titul.

Es la novela tan coneguda, que seria tonto parlarne avuy. En quant al drama—ja ho he dit en altre lloch — confesso que no m'entusiasma. En ell hi trobèm situacions ben intenses, fins greument tràgiques; hi trobèm detalls, pensaments, idees y fins procediments artístichs dignes d'aquell gran pensador y d'aquell gran artista que fou en Zola. Però'l seu temperament no s'hi emmotllava prou bé en el teatre. Per altra part, y això ell mateix ho reconeixia, *Teresa Raquin*, com *Nana* y altres obres que s'han representat, porten, considerades escènicaament, un mal d'origen: ésser concebudes y escrites com a grans noveles. Reduhides a la escena queden com amputades, y la violencia feta a la concepció primera es endebades que's vulgui amagar.

No obstant l'obra fou molt aplaudida y emocionà fortament en determinades situacions ultra-dramàtiques; també en ocasions excità la hilaritat del públich, resultant l'espectacle força interessant y una manifestació de cultura que feu honor a n'en Zola, als organisaadors de l'homenatge y al públich que va assistirhi.

La execució en conjunt fou ben discreta, y la escena ben servida. Una joveneta que no

havia vist trevallar may, la senyoreta Xirgo, s'encarregà, a derrera hora, del paper de protagonista. Feu una escena en el primer acte d'una veritat y un sentiment extraordinaris, y en altres passatges tingué detalls ben justos. Encara qu'es molt aventurat parlar

d'una actriu vista en una sola obra y en ay-tals condicions no'm sé estar de creure que la senyoreta Xirgo pot arribar a ésser una bona actriu, puig sembla tenir *fasta*.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

(Francès) *chez*; (anglès) *at*; (alemany) *bei*. (U. V. Z.)

For, fòra, fòra de (en el sentit de lluny, es a dir: no en el sentit contrari de *en dintre*, sinó en el contrari de *apud*, al costat). Ex.: *For, for!*, fòra, fòra! *La soldatoj estas for siaj vilaĝoj*, els soldats són fòra (lluny) dels seus pobles. (Francès) *loin, hors*; (anglès) *forth crit*; (alemany) *fort*. (U. V. Z.)

Ekster, a fòra, defora, a fòra de, defora de... (en el sentit oposat a *en, dintre*). Ex.: *Ekster la vilaĝo estas arbaro*; a fòra del poble hi ha un bosch, etc. (S'usa aquesta preposició també en el sentit d'exclusió.) Ex.: *Ekster sia beleco ŝi nenion pli havis*, fòra de sa bellesa ella no tenia res més. (Francès) *hors, en dehors de*; (anglès) *outsides, besides*; (alemany) *ausser, ausserhalb*. (U. V. Z.)

Je, tradueix totes les preposicions. («Cada preposició té en Esperanto un valor invariable y ben determinant. qui determina son us. No obstant, si la elecció d'un a altre no es prou clara, s'usa la preposició *je*, qui no té valor propi. La claretat de l'idioma no'n pateix gens, car en totes les llengües s'usa en semblant cas una preposició qualsevol sancionada per l'us.» *Regla 14. — Gram. Fon. Zam.*)

ACLARACIÓ. La traducció de l'Esperanto al català de les preposicions, no ofereix cap dificultat desd'el moment que'l valor d'elles se veu clar y precis. La preposició *je* ve indicada pel sentit de la frase. La traducció del català a l'Esperanto sens ésser gayre més dificultiosa requereix alguns cuydados més.

En primer lloch cal no oblidar que no són els mots lo qu'hem de traduhir sinó les idees; així la preposició de la frase *passejo pel carrer*, no la traduhirèm per *pro*, qui expressa la idea de *a causa de*, sinó que ho farèm valentnos de *sur*, sobre, o *tra*, a través, perque es aquesta la idea que volèm emitir. Però no sempre la idea que volèm emitir ab una preposició del nostre idioma tindrà la seva preposició corresponenta en Esperanto, o si la té, no sempre la tindrèm presenta a nostra memoria; en aquest cas, avans d'usarne una d'impropria, tenim a nostra disposició la preposició *je*, qui per traduhirles totes, tradueix també la del cas en que'ns trobèm.

ACUSATIU. Queda dit repetides vegades que l'acusatiu s'indica ab la terminació *n*, qu'es lo que caracteriza al complement directe, això es, al qui reb l'acció dels verbs transitius, y que aquesta terminació de la declinació sols la prenen els substantius (participis ab terminació substantiva), adjectius participis ab terminació adjectiva) y els pronoms.

Ademès del servey d'indicar el complement directe, l'acusatiu ne presta en Esperanto dos més: el d'indicar *la supressió d'una preposició*, y el d'indicar *la direcció vers...*

SUPRESSIÓ DE PREPOSICIONS. Quan no volèm usar cap preposició, sia pera evitar la repetició, sia perque no trobèm l'adequada y no volèm emplear la *je*, sia per les exigencies del ritme en la poesia, o per altra causa qualsevol no hem de fer sinó posar en acusatiu el complement indirecte. Emperò això sols podèm y devèm ferho quan el sentit de la frase resultant no's presta a cap ambibologia. Ex.: *Mi veturis du tagojn kaj unu nokton* (*Ekzercaro Zam.*) El fet de que'l verb *veturi*, *anar ab carruatge* es reflexiu impedeix creure que *tagojn* y *nokton*, qu'estàn en acusatiu, reben l'acció de viatge, y per lo tant l'acusatiu aqui ens indica sense cap mena de dub-

tes que s'ha suprimit una preposició que no pot ésser altra que una preposició de temps: *Vaig viatjar durant dos dies y una nit. Obei la patron (Eks. Zam.)*, obehir al pare. Aquí també s'ha suprimit la preposició *al* perquè cap confusió es de tèmper.

Podèm dir *pardoni la malamikon*, perdonar a l'enemich, enlloch de *pardoni al la malamiko*; emperò devèm dir sempre *pardoni al la malamiko lian kulpon*, perdonar a l'enemich sa culpa, car si diguessem *pardoni la malamikon lian kulpon*, no sabriem qui era'l perdonat y què lo perdonat, si la culpa o l'enemich.

D'aquesta regla, diu el doctor Zamenhof en sos Exercicis, se'n dedueix, que quan no sabèm si un verb exigeix o no l'acusatiu, es a dir, quan no sabèm si el verb es o no actiu, podèm usar sempre l'acusatiu. Els dos dèrrens exemples citats ho són d'aquesta deducció.

DIRECCIÓ VERS... Pera bècompendre aquesta regla tinguis present en primer lloch qu'en Esperanto «tota preposició exigeix per si meteixa al nominatiu». (*Regla 8. — Gram. Fon. Zam.*) Aquesta regla de pas ens recorda que'l complement directe no va may acompanyat de preposició; sols hi van els indirectes pera indicar que s'ha suprimit la preposició.

En según lloch recordis qu'en Esperanto sols hi han dues preposicions de direcció: *al*, *a*, vers, cap *a*, y *gis*, fins, fins *a*.

Y en tercer lloch, que no s'usen dues preposicions juntes en una meteixa frase com fem en català pera expressar al meteix temps que la direcció la situació del lloch ahont ella va endreçada: *cap a sobre*, *al demunt*, *cap al costat*, etc., etc. (En aquests casos podriem dir que *sobre*, *demunt*, *costat*, etc. tenen el valor de substantius.)

(*Seguirà.*)

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

NOVES

Primer Congrés internacional de la Llen-gua Catalana. Tercera llista de les adhesions rebudes a JOVENTUT fins avuy:

Pere Roca y Forgas, March Rocamora y Rosès, Circul Republicà Federal Instructiu de Sabadell, Domingo Bonet, Geroni Zanné, Pere Cervera, Pau Figuerola Ferreti, Ernest Vilaregut, F. Pujolà y Vallès, Joseph Bosch.

Queda tancada aquesta llista.

El *meeting* de Solidaritat que's celebrà diumenge a Lloret de Mar fou importantíssim, assistinhi moltes representacions d'entitats de tot Catalunya, especialment de les comarques de Barcelona y Girona, y essent interminable la llista de les adhesions. La pintoresca vila de la costa de Llevant era tota animació: sos habitants lluhien llur mellor roba, en particular les noyes, qu'en llur majoria ostentaven sobre'l pit llaços ab els colors de nostra bandera. A la entrada de la vila s'hi havia aixecat un arch de triomf en homenatge als solidaris. Malgrat l'entusiasme popular, el governador volguè oposarse a la voluntat del poble y prohibí que'l *meeting* se fes a la plaça. Se celebrà en una horta adornada ab patriòtics emblemes, acudinhi una gentada nombrosíssima que aplaudi ab entusiasme'ls discursos dels senyors Bonaventura Cunill, Frederich Puig Samper, Francesch Gambús, Joan Ventosa y Calvell, Francesch Cambó y Eusebi Corominas, els quals enaltiren el moviment polítich de Solidaritat pel bè que pot reportar a l'Estat y per lo que contribueix a des-

pertar els sentiments patriòtics dels catalans. Els oradors, després del *meeting*, se trasladaren a Santa Cristina, en qual bell lloch, enfront d'aquella mar tan lluminosa y tan catalana, hagueren d'improvisar altres parlaments a instancies del poble que'ls havia acompanyat en llur recreativa excursió. Aquest según *meeting*, encara que improvisat, fou tan important com l'altre y potser més corprenedor. Parlaren els senyors Agulló, Frigola, Peris, Mas (obrer), Salvatella, Cambó, Puig Sampèr, Bofill, Ventosa y Corominas.

No menys important resultà'l *meeting* de Premià de Mar, en el que parlaren els senyors Fontcuberta, Vinyals, Puigmal, Companys, Gambús y Esclassans. Es digna de lloança l'Associació Catalanista de Premià per la organisió d'aquest acte, al que hi assistiren innumbrables representacions d'entitats catalanistes y republicanes, y una comissió de senyoretetes de l'Associació de Lectura Catalana, actualment redactores també d'*Or y Grana*. Els conceptes emesos pels oradors foren altament patriòtics y encoratjadors, essent rebuts ab grans aplaudiments.

Notabilíssim fou també'l *meeting* qu'en l'Associació Obrera Nacionalista de Gracia va tenir lloch el meteix prop passat diumenge, el qual evidencià que'l obrer català, cada dia més culte, va engroixint constantment les files del nacionalisme. Parlaren els senyors Pijoan, Rodergas Calmell, Jaumandreu, Laporta, Raholà, secretari de la «Lliga Regio-

nalista», y Marti y Julià, president de la *Unió Catalamista*, pronunciant discursos admirables. Els dels senyors Laporta y Marti y Julià, rublerts de doctrina, promogueren grans esclats d'entusiasme. L'acte celebrat diumenge per l'Associació Obrera Nacionalista de Gracia resultà verament transcendent, de lo que'ns congratulèm, felicitant coralment a sos organitzadors.

Per fi s'obrirà'l teatre del Liceu y tindrem òpera (cosa que ja arribavem a dubtar) aquesta temporada d'hivern. En la sessió que diilluns a la nit tingueren el propietaris de dit teatre, després d'aprobada la reforma de deu articles del reglament, se discutiren les dues propostes que hi havia presentades, admetentse la del senyor Volpini, qui prometé donar 50 funcions a la nit, començant a mitjats de novembre. No's farà temporada de primavera pera procedir desseguida a les projectades obres de la platea del teatre, obrintse novament a l'hivern següent.

Publicacions rebudes:

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Hem rebut un follet en que's detallen les comissions organitzadores, se ressenyen els treballs, les festes, les sessions y recepcions, viatges, excursions, etc. S'acompanyen el programa y reglament y s'inserten les conclusions provisionals dels temes que's posaran a discussió. També's publiquen les comunicacions presentades y que's llegiran al Congrés. Aquest follet va il·lustrat ab vistes fotogràfiques de la Casa de la Ciutat, la Diputació, y el Park Güell, ahont el diumenge, 14 de l'actual, s'hi celebrarà una Garden-Party en obsequi dels congressistes.

Cap al Esser, periòdich nacionalista, portaveu de «L'Avenç Autonomista» de Terrassa. Publica, en son primer número, treballs de Marti y Julià, Martinez y Serriñà, J. Cotmas, Eleuteri Català, etc. Li desitgem llarga vida, en pro de la causa catalana.

L'«Associació Wagneriana» de Barcelona ens ha remès els seus nous Estatuts, en virtut dels quals són admesos en dita associació, a mes dels antichs socis protectors y de número, uns nous socis que's nomenaran adjunts y que pagarán la quota anyal de *dotze pesetes*.

Ademès l'«Associació Wagneriana» s transforma en societat purament de publicacions, tenint per objecte principal la edició dels dramas de Wagner acompanyats de la música, tal com s'ha fet ab *Lohengrin*. També publicarà les obres teòriques de Wagner y sos mellors comentadors, traduïdes al català.

Així mateix ens ha enviat la traducció de *Tristany y Isolda*, adaptada a la música per Geroni Zanné y Joaquim Pena. Dits traductors fan constar que la traducció dels actes

primer y segon fou feta de primera mà per en Xavier Viura y en Joaquim Pena, y refosa després per aquest y en Geroni Zanné. Per haverhi pres part un redactor nostre'ns abstinem de comentar-los.

L'estudi temàtic, com en les obres anteriors, es degut al mestre Domènec Espanyol y a en Joaquim Pena. Acompanyen a l'obra un index dels temes y figures musicals y un quadro sinòptic de dits temes y figures. Preu, 3 pessetes.

Dietari d'un pelegrí a Terra Santa, per Jacinto Verdaguier. La Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat, en son volùm 58, una nova edició d'aquesta bella obra de mossèn Cinto, en la que tant evidencià l'autor de *L'Atlàntida* ses envejables dots de prosista. Preu, 50 cèntims.

Historia de Catalunya. Número extraordinari de setze planes y un mapa. Hem rebut aquest número que forma l quadern 17 d'aquesta obra de cultura popular que publica la entitat «Estudis» baix la direcció de l'«Associació de Lectura Catalana».

Queixa. Sardana llarga original d'en Miquel Roger y Crosa, artísticament presentada en edició pera piano pels senyors Sobrequès y Reig, de Girona. Preu, 1'50 ptes.

CINQUANTENARI Y REFORMA DELS JOCHS FLORALS

El Cos d'Adjunts dels Jochs Florals se reuni el passat diilluns pera nomenar la comissió que ha de preparar les festes que's celebraran pel cinquantenari de la restauració de dita institució benemèrita; pera qual comissió quedaren elegits els senyors següents:

Angel Guimerà, D. Marti y Julià, E. Prat de la Riba, Francesch Matheu, J. Puig y Cadafalch, Jaume Carner y Joaquim Cabot y Rovira

Acte seguit se procedi a nomenar una altra comissió qu'estudihi y proposi les reformes que pera la mellor vida dels Jochs Florals en els temps moderns cal introduhir en el reglament, procurantse que'ls individus que la formessin fossin triats entre'ls que més han combatut en sos escrits els vicis y atavismes dels Jochs.

Resultaren elegits els senyors Joan Maragall, Lluís Via, J. Massó y Torrents, J. Pin y Soler y Manel Pau.

Durant tres mesos aquesta comissió tindrà informació oberta, y després d'altres tres mesos presentarà dictamen, el qual, imprés, serà repartit entre'ls adjunts pera sa discussió, esmena o aprovació.

Desitgem que les reformes se facin y's facin bé, que ja cal si's vol que'ls Jochs Florals se sostinguin dignament.

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de
Barcelonase'ls farà un 25 per 100 derebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fòra de
Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO LÉCIF
HINE BILON

PHOSPHORE ASSI
MILABLE DRAGE
ES GRANULE AM
POULES

NEURASTHENIE DE BILITÉ
GÉNÉRALE SURMENAGE

ALFRED RIERA, FILLS, BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

CHASSAIGNE
FRÈRES

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:
Passeig de Gracia, 34
BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

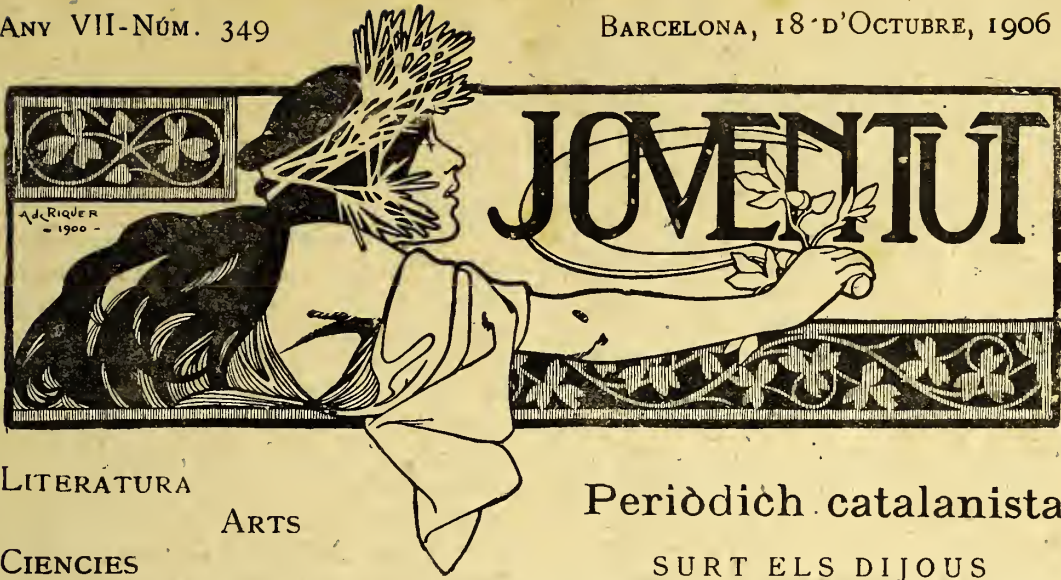
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

El Congrés de la Llengua Catalana, per R. Miquel y Planas. — Els obrers y l'autonomia, per Gabriel Vinyas. — Fent volar l'estel, per Carles de Fortuny. — Un acte de justícia, per Trinitat Monegal. — Al senyor en Rafel Vallès y Roderich, per Emili Tintorer. — A Xenius... y a molts, per Xenia. — L'arribada del senyor Unamuno, per Rafel Vallès y Roderich. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

que aytal afirmació pot ésser certa; y per certa l'hem de tenir tots nosaltres també.

El Japó (tothòm ho sab) s'es fet una potencia de primer ordre, perque en un moment donat aquell fou l'*ideal nacional*. Y quan un ideal arriba a ésser l'*ideal* de tots, y quan tothòm se sent conscient col·laborador de l'obra de tots, no ho dubtèu pas, la cosa es feta.

EL CONGRÉS DE LA LLENGUA CATALANA

Temps enrera s'atribuï (no sé ab ocasió de què) a certa persona (no recordo qui) la següent pregunta:—*¿Qué piden los catalanes?*—Si ara fos ocasió de respondre y hagués de ferho jo en nom de tots (lo qual sols es admissible a títol de suposició) me creuria obligat per la sinceritat a formular aquesta resposta, ab tota la cortesia y respecte qui són deguts a certes persones:—*Señor: los catalanes ya no piden.*—

Catalunya ha enfortit de mica en mica sa potencia volitiva, la qual no es sinó la soma total de la voluntat dels individus qui formen la colectivitat catalana. Y passa lo qui en casos així no pot de menys: que quan cal fer una cosa, y tothòm comprèn qu'es convenient ferla, surten com per miracle'ls elements necessaris, y l'obra's fa *ab el concurs* de les circumstancies. Perque, cal fixarshi en això: quan una cosa ha d'ésser, fins les circumstancies devenen favorables *virtualment* a la cosa proposada. Y això, qui sembla una paradoxa, o fruyt d'un optimisme bon minyó, es una realitat palpada: el Congrés de la Llengua Catalana vos ho demostra.

Y aquesta es la veritat. *¿A què demanar, si el camí d'obtenir les coses es el volerles?* Catalunya *vol*, ja no *demana*. Tot fa creure que ara Catalunya està en camí d'obtenir lo que desitja, car com diuen els francesos «*Vouloir c'est pouvoir*». Y encara que jo no sàpiga si aquesta dita té son equivalent en el llenguatge del Japó, els japonesos han demostrat

Tothòm recordarà prou que aquest Congrés (de qual iniciativa cal fer tot l'honor al quasi llegendari mossèn Alcover) devia tenir lloch l'any passat, a entrada d'hivern. Circumstancies *aparentment* adverses feren que's degué retardar la celebració d'aquell acte

qui, a juhi de sos organitzadors, havia de presentar un caràcter marcadament, millor dit, exclusivament científich. ¿Vos l'imaginéu vosaltres ara un Congrés purament científich de la Llengua Catalana? ¿A qui hauria interessat? ¿Als sabis? ¿Als literats? No calia pas: l'obra del Diccionari, l'obra de depuració y ennobliment de la nostra llengua, són obres que fan ja fa temps els convençuts; llur interès radica principalment en la plena consciència qu'ells tenen de la missió que s'han ells meteixos encomanada. Emperò això, es a dir, un Congrés de sabis o pera sabis per força havia d'ésser una cosa freda, científicament freda. No n'hi havia pas prou: havia d'ésser ardentment patriòtica. Y en l'espai d'un any, les circumstancies s'han encarregat de capgirar els termes dintre'ls quals s'havia pensat celebrar un Congrés, y ara ens hem trobat en que, sabis o no, literats y no literats, ens som posats d'acort pera celebrar un dels actes mes patriòticament expressius del Catalanisme. ¿Ho véveu, ara, com no hi ha res que pugui deturar la onada creixent, qui, com benèfica inundació d'entusiasme, ve a rentar els nostres cors de tota passió impura, de tota baixesa indigna, de tota petitesa moral, pera sublimarnos en la més pura flama de l'amor a la Patria Catalana? ¿Qui fóra capaç de concebirlo un Congrés com el qui ara té lloch, sense l'agermanament efusiu y entusiasta que devèm a la providencial formació d'una ampla y generosa Solidaritat Catalana?

Així estèm, donchs, d'avençats en el nostre camí d'ascens envers l'ideal d'una Catalunya nova. Els catalans ja no demanèm: volèm fer. Y tot se fa, y tot s'anirà fent, ab èxit superior a tota previsió, com ara ha succehit ab el Congrés de la Llengua Catalana. Pera la voluntat del catalans no ha d'haverhi ja en l'avenir res impossible. Quan mossèn Alcover, o qui sia, apòstol o vident, ens proposi realisar qualsevol altra cosa, sense demanar res a ningú la farèm: bastarà no més que's preocupi, l'iniciador, de les circumstancies dins les quals s'hi pugui realisar la infusió de l'ideal patriòtic de que està fortament saturada la nostra terra.

R. MIQUEL Y PLANAS

ELS OBRERS Y L'AUTONOMIA

Es una vera obsessió la que pateixen molts obrers que de cap manera volen simpatisar ab els ideals autonomistes; es una vera obsessió y una verallàstima, perque'n valen menys llur cultura y llur condició d'homes lliures.

Els detesten la *burgèsia*, y considerant que són llurs tirans molts industrials y capitalistes afiliats al Catalanisme, se fan el següent raciocini: «Els nostres enemichs són autonomistes; l'autonomia es, donchs, contraria nostra; ergo, els obrers no podèm ésser autonomistes.»

¿Com ferloshi veure l'error en que estàn? ¿Com dirloshi que'ls ideals autonomistes són un avenç social e individual, molt més efectiu que l'anarquia, qu'ells defensen sense saber en llur majoria de lo que tracten? Tan avençat y sens dubte més científich que l'anarquisme es l'autonomisme. També nosaltres tenim amor a la vida, també estèm descontents de la vida actual perque es migrada y falsa, y també volèm respirar y caminar més lliurement, sense mordaces a la boca ni grills als peus.

¿Que potser se creuen que l'autonomisme està sintetisat en les representacions que avuy tenim al Congrés espanyol, al Municipi y a la Diputació? ¿Que tal volta l'imaginem vinculat en les entitats y corporacions que avuy són al davant del moviment nacionalista català? No; no es pas així. Pensin que l'autonomia que avuy se desitja es un grau d'avenç per arribar a la essència d'ella. ¿Qui es que, tenint clara la pensa, no veu en l'actual renaixement un esperit de deslliurança, un frisament pera esvahir preocupacions mundials, injustícies seculares, un gran dalé de millorar la vida, de perfeccionarnos fins assolir la individualisació de tots?

Y es clar que, per arribar a n'això, necessita l'individu un gran convenciment dels seus drets y devers dintre la societat, començant per desterrar de son cor egoismes mal entesos de classe. Les coses no's fan de cop y volta: cal evolucionar per arribar al lloch desitjat. Per això nosaltres admetèm l'autonomia que avuy se vol—ombra tan sols de la veritable autonomia individual—com un pas per arribar al fi.

Diuen els obrers: «No hi creyem en la política, qu'es tota convenció y engany.» Tampoch hi creyem nosaltres; ni tan sols en la representació política en la forma en que's dóna y en que s'exerceix. Els representants populars exposen avuy en les esferes polítiques llur criteri particular si el tenen, no'l de llurs representats. Mes ¿quin es el criteri d'aquests? ¿Quina es llur opinió? ¿Còm representar-lo verament a un poble mancat d'opinió, orfe de cultura? El nostre poble, una gran part de la massa obrera del nostre poble, es encara inconscient, inepte pera governarse a si meteix. Ni pot tenir bons representants, ni pot prescindir dels que té mentres no s'eduqui. Avuy el poble es qui paga'ls errors de sos representants, no ho neguém. Mes ¿creuen els obrers àcrates que si molts autonomistes donen avuy llur vot a un home que'ls ha de representar a les Corts, es perque creuen en la legislació actual? No; si donem el nostre vot es perque, tenint un poder que'ns mana enloch de governarnos, necessitem gent que'l combati ab les meteixes lleys qu'ell ha acceptat per bones.

Per això tothòm, cregui o no cregui en la política, subjecte com està a un regim, té la obligació de nombrar sos representats com millor pugui. Si en els que'ns proposen no hi tenim prou confiança, nombremne d'altres qual vida y qual honradesa'ns sien conegudes. Constituhimnos en gremis, associemnos per oficis, organisem les societats autonòmicament y procurém conèixer nos els uns als altres. Així es còm combatrém la política, la falsa política que tant de mal ens ha fet; així es còm podrém prescindir d'aquells representants que han defraudat nostres esperances, y en podrém nombrar d'altres. Y anirém sortint del decahiment, de l'enfangament a que'ns ha dut la política xorca que'ns ha menat fins ara, que ha llevat als obrers cultura y opinió, y ha fet nàixer cacichs per tot arreu, opriment la justícia y la llibertat dels pobles.

Si aqueixa política es engany y falsetat, no ho es l'autonomia; car ella està per demunt de les formes polítiques, ella es social, ella es la sinceritat pura, ella ha de transformar els grans estats que tot ho centralisen al vol del poder, escolant les diferents nacionalitats que'ls integren. Y l'autonomia, o sia'l modern particularisme, ha de fer també dins de

cada nacionalitat lo meteix que dins de cada estat, reconeixent a cada comarca condicions especials, y també condicions especials a cada poble. Y sols fent forts als pobles, y tant com als pobles als individus, pot ésser forta y feliç la humanitat.

No vos faci por el que ab nosaltres hi hagi burgesos. Vinguèu a engroixir les files dels individualistes. ¿Per ventura la vostra anarquia es tan pràctica, ni, essentho, està més plena de deslliurances que'l nostre individualisme?

GABRIEL VINYAS

FENT VOLAR L'ESTEL

¿No heu fet volar l'estel alguna vegada?...
Jo si.

Aprop de Montalegre hi tinch una masia voltada de montanyes, que devant seu s'obren en amfiteatre pera deixar veure la bella Barcelona besada per la mar blava. Molts cops, bell mitj de l'era, agafo'l meu estel, y aprofitant les ratxades del vent l'enlayro, l'enlayro, y quan el tinch molt amunt filosofo, y filosofant m'entristeixo...

Comença a xiular suaument la marinada, manyaga, fina, enjogaçada, y, tot fent postures ab la cúa de l'estel, dibuixa en l'espai eses capritxoses, fins que infantlo tot d'una se l'emporta amunt. Al principi sembla que hi oposa resistencies, dubtant la direcció, però després, cada cop més tiva puja sempre, com volent fóradar el cel... Y jo li dono fil, més fil, y ell va prenentlo, prenentlo, allunyantse de mes mans. Y com més s'enlayra, més s'empeteix a ma vista, y com més s'empeteix més tiva.

Tots els parcers de les vinyes, y els llenyataires del bosch, y els baylets de Tiana, y els frares de la Cartoixa, se'l contemplen de per tot arreu envejant sa posició brillant... Y ell tiva, tiva, demana fil, més fil pera volar sempre enlayre vers l'infinit. Troba vents contraris y moltes vegades perden l'equilibri baixa bojament, vertiginosament, atret per les obscures fondalades, en cayguda ridícula, mentres jo ab dolces estirades y recullint fil l'atrech ab amor cap a mi. Tot just passat el perill, amunt va! tiva que tivaràs, exigint distancia, allunyarse, enlayrarse, perdrem de vista... Y quan s'acaba'l fil, y per ésser

mon cos massa feixuch no'l pot arrocegar, me sega crudelment els dits pera deslliurarse d'aquell empresonament y poder en ales del vent volar amunt sempre, sense recordarse pera res de qui no sols el va treure del no res ab quatre canyes y un troç de tela, sinó que després el va pujar a força de temps y de treball...

Més d'un cop, obrint la mà ab violencia, l'he deixat anar, y després de la primera embranzida de la llibertat ha caygut pels espays sense pressió, com bolva imperceptible, essent joguina de la quitxalla...

¿No es aquesta la vera historia de la Humanitat desagrahida?...

CARLES DE FORTUNY

UN ACTE DE JUSTICIA

Es molt comú dir, puig la costúm n'està arrelada: «Qui vol, s'obre pas». Però nosaltres en aytal afirmació hi veyem un greu error. En realitat, y així ens ho ha demostrat la experiència, el *qui s'obre pas* no es pas qui vol, sinó qui, estant dotat de bona cantitat d'ambició y desitjos de figurar, emplea totes les energies de sa voluntat y tot sos esforços en obrirse pas entre'ls seus consemblants y arribar ahont se proposa, o sia un lloch visible que'l faci semblar superior als demés. Si per això es precis donar cops de colze, empentes y fins fer la trabeta, ¿qué hi fa? Si es precis fer ridiculeses y baixeses, deixar arreu parrachs de la seva serietat y fins de la seva honradesa, *tant pis...*: vol arribar, vol figurar...: tots els medis són bons pera obrirse pas.

A notre entendre a *qui vol* li obren el pas, (cosa qu'es bon xich diferent), pera que s'aixequi y camini fins a ocupar el lloch que li pertany, y si modest no's mou, no falten persones rectes y ayments de la justícia que'l fan moure y l'obliguen a aixecarse y caminar pera qu'en bé dels demés ocupi el lloch que li correspòn y presti els serveys que déu a sos compatricis.

La via no sempre es fácil, no: sempre hi ha esperits petits y envejosos que procuren posar tots els entrebanchs possibles pera impedir el lliure pas a la persona de valer. Y per'assolirho tots els medis són bons: les

males arts, els insults, les baixes critiques, les calumnies fins entrant en la vida privada, etcétera, són empleades pels mesquins, que no desitgen altra cosa, sinó que'ls homes de valua's quedin a casa per'arribar ells.

Donchs bé: el nou president de l'Ateneu ha arribat, sens *obrirse pas*: són els demés els que li han obert pas y l'han obligat a aixecarse y caminar.

En son camí hi ha trobat mil y mil entrebanchs y obstacles; cent y cent voltes cansat y aburrit, desenganyat del tot, ha volgut tornarsen per'sempre a sa llar a fruhir entre sa família, els papers y els llibres, de la pau serena y tranquila de l'home honrat, però sos amichs han pogut més, l'han obligat a sortir y arribar al lloch que de dret li pertany. Lloch desde'l que, per ara, podrà fer si no tot, part del bé a que li son acreedors sos conciudadans.

Y ell, convençut de son dever, ha començat a pagar: y paga bé. Son discurs presidencial es digne de l'Ateneu, es digne de l'Ildefons Suñol.

No'ns proposém fer la critica d'aytal discurs: no'n sabriem. Després de llegirlo detingudament sols hem sabut admirarlo. Es l'extracte dels coneixements que l'autor ha adquirit en sos estudis històrichs, polítics, socials, econòmichs, etc., que l'han atret y encisat distreyentlo de les miseris y petiteses de la vida.

En ell, un cop feu constar que Catalunya ha entrat en ple renaixement polítich y social, després de centuries en que no hi hagué veritable vida pública, puig primer procuraren nostres avant-passats crear una gran y sòlida, riquesa, critica agrament, en el fons, pas en la forma, el centralisme anorreador de las forces dels municipis per part de l'Estat; explica y precisa'l veritable dret a la vida que tenen els municipis y lo que aquests haurien d'esser; y per' ultim, després de fer notar el desvetllament qui té lloch en algunes grans ciutats, especialment a Barcelona, acaba animant a tots pera que contribuim a l'obra de regeneració ab el fi de que'l pervindre de nostra ciutat sia verament digne del seu passat.

Entrar en l'estudi y explicació de cada un dels capituls de tan bell discurs fóra obra inútil y contraproduhent: es molt millor lle-

girlo integrament y ab tota detenció. Així ho recomanem a nostres llegidors.

Cal ara que nostre amich no s'adormi; que sacudeixi aquella dolça apatia de que molts l'acusen, sense rahó, suposèm nosaltres; que no sia avar de sos coneixements y facultats, y que trevalli produhint tot lo que pugui, que nosaltres sabèm qu'es molt. Al ferho complirà son dever, y pagarà part del deute que tot bon català tè contret ab sos compatricis, ab Barcelona y ab Catalunya.

Si al elegir-lo pera'l càrrech de president de l'Ateneu Barceloni se feu un acte de justícia, de justícia es també qu'ell compleixi son dever social. Així ho esperèm.

TRINITAT MONEGAL

AL SENYOR EN RAFEL VALLÉS Y RODERICH

La vostra darrera catilnaria sobre les dones catalanes m'ha confirmat en el judici que tenia de vós. Són un gran esperit, són tot un avençat, però... són massa apotecari del carrer del Cuch y heu sentides massa baralles de marmaneres y massa disputes de celobert, lo que fa que certes coses vos les prengüeu més en serió de lo que cal a vostra reputació de psicòleg y de sociòleg.

Jo apelo a vostra serenitat, avuy; jo la invoco, y, donantvos la rahó en lo que toca als *fets*, vós me la donarèu en lo que toca a les *causes* de la ignorancia de les nostres dones: causes que de segur no han escapat a vostra perspiciacia y que no dubto vos són, per lo menys, tan conegudes com a mi. Y això són capaç de demostrarmho qualsevol dia. Y en comptes de limitarvos a cantar les veritats a la nostra dona, a tall de combatent qu'escomet, l'aconcellarèu y ens aconcellarèu ab la gran dosis d'intellectualitat, ab la gran profusió d'idees que tanca vostre privilegiat cervell.

Vós heu agafat el primer número d'*Or y Grana*, y l'heu trobat cursi, vulgar, mancat en absolut d'idees y d'intellectualitat. Vós heu notat—y en això vostra *remarca* es justa—que la dona catalana, volent donar mostra del seu valer moral com a entitat pensant y en part directora del moviment social de Catalunya, ha parit un fruyt migrat. Tan migrat y tan ridicul, que ha evidenciat la

seva impotencia. Y en fi, vós, que tan *llest* creyèu ésser, heu demostrat que vos havia sorprès y fins esglayat la monumental cayguda de la dona catalana representada per lo que té de més intelectual y de més conegut.

Oh Vallès y Roderich senzill! Y que'n sòu d'ignocent! Tot això nosaltres ja ho sabiem. Y sabiem moltes més coses encara. Entre altres, qu'ella no'n tè cap culpa d'ésser com es; que la culpa es tota nostra.

La dona catalana—es clar que parlèm aquí de la dona catalana que per àntonomasia se diu instruhida, es a dir, de burgesa per amunt—tè l'ànima vulgar, tè l'ànima grollera, tè l'ànima buyda. Bèn emmirallada, ben vestida, ben empolaynada, l'estoix es preciós. Mireula de lluny, a missa o al teatre, pels carrers o ballant, a casa seva rebent visites o a casa d'altri tornantles, y la veurèu ayrosa y gentil, y a voltes fina, distingida, delicada. La dona catalana, verge o mare, es hermosa y vostres ulls y vostre cor se'n van darrera d'ella. Però furguèu un xich; obriu l'estoix: parleuhi. ¿Què hi ha dintre d'aquells capets bufons? ¿Què'ns contaràn aquells ulls expressius y què'ns diràn aquells llabis roigs y tremolosos? No res, o gayrebè res. Tot això sols serveix, sols ha sigut educat pera cantar una sola cançó. Oh, si, una cançó molt bella: la gran cançó d'amor qu'en diferents tons canta la verge, canta la dona, canta la mare.

Però ¿es que n'hi ha prou ab una sola cançó per tendra, per bella que sia?

La dona catalana sols sab aquesta cançó, y una sola cançó a la llarga acaba per ésser cançó enfadosa.

Es una trista realitat la realitat següent: La dona catalana tè l'ànima verge, es a dir, salvatge. Ella no sab res, no pensa res; no ha sabut may res, no ha pensat may res per compte propi. La seva educació, si educació pot dirsen, es purament sentimental. Y, l'instint ajudanthi, purament passional, purament intuitiva.

Aquí vindria a tom, oh burleta senyor y amich meu, detallar de quina manera s'arriba a n'aquest desconsolador resultat. Com la familia desde que l'infant neix, com les sors — verges marcides — al colégi, com la familia altre cop després, com el marit y fins l'aymant, quan l'hora arriba, y com el con-

fessor sempre, ajunten, ab major o menor inconsciència, les llurs activitats pera sostenir la més negra fosca entorn de l'intel·lecte de la dòna.

«No vulguis saber res. Deu sab per tu. Temlo y calla. Aquí tens una doctrina que't farà por.»

«No vulguis saber res. Els teus pares saben per tu. Temlos y calla. Aquí tens un tractat d'urbanitat.»

«No vulguis saber res. Ton marit sab per tu. Temlo y calla. Aquí tens el *Blanco y Negro*.»

Una doctrina, un compendi d'urbanitat y el *Blanco y Negro*! Heusaquí tot l'aliment intel·lectual que's consent a la dòna catalana.

A voltes se dòna'l cas de que, a pesar de lo migrat d'aytals aliments, algùn esperit inquiet y tafaner pregunta, demana, y fins timidament exigeix. Aleshores venen les respostes seques, sacramentals, aclaparadores: «No ho vulguis saber! — Això no's fa! — Allò no's diu!» Y pecats venen y pecats van. Y Deu sobre tot, y l'infern per torna!

Y nosaltres meteixos, els qui no som pares, ni germans, ni marits, ni sors, ni capellans, ni mestres; nosaltres, tots els homes que al costat de la dòna vivim y ab ella parlèm mils y mils voltes, ¿què fem pera instruhirla, pera elevar un xich el seu nivell intel·lectual? ¿Hi ha cap home que s'estimi que discuteixi ab una dòna, que s'atreveixi a negar una absurda afirmació seva, a esvahir una preocupació d'ordre moral o senzillament estètic, a rectificar un disbarat, un prejudici o una tonteria? Oh, no! La dòna! La dòna, pera la majoria, es sols una femella, y ab la femella una sola discussió es possible: la discussió d'afers d'amor, d'afers passionals. Pera'ls demés la dòna es un sér delicat y la bona educació, els bons modos exigeixen que may se la contradigui.

¿Y què'n treuríem de ferho? Al cap y a la fi la dòna té una missió en la vida, fixa y precisa. *La dòna ha vingut al món pera ésser mare.*

Heusaquí el gran argument: *La dòna sols ha vingut al món pera ésser mare.* Y encara aquest fi, pera la dòna catalana en especial, s'ha limitat considerablement així: «...pera ésser mare cristianament.» Lo qual implica moltes dificultats y obstacles.

¿Què'n pensèu vós, senyor en Rafel Vallès y Roderich, d'aytal *aforsisme*?

Jo penso que no es tal, sinó una bestiesa. La dòna, com l'home, ha vingut al món pera quelcòm més. La naturalesa ensenya que l'instint passional no es absolut y acaparador pera ningú; que no es el fi unich pera l'home ni pera la dòna. Altres instints, altres desitjos o curiositats solíciten la nostra activitat y la nostra pensa, tant si som homes com dónes. Si no fos així, si fos una veritat absoluta que sols pera planter de l'home la dòna ha sigut creada, ¿còm explicarien la rahò d'ésser de totes aquelles dónes que's queden *pera vestir sants*, de totes aquelles dónes que van a Nuria?

¿Quina rahò lògica hi ha pera justificar aquesta monstruosa diferenciació de finalitat que's pretén establir entre l'home y la dòna? Pera nosaltres l'amor, la passió y fins la paternitat són un incident, un fi secundari, o per lo menys un fi entre altres fins. Pera la dòna un fi unich!

Heusaquí, amich Vallès, la gran aberració teòrica que pràcticament ha reduhit la condició de la dòna en general, y de la dòna catalana particularment, a un estat de dependència moral indigne. Tota la galanteria, totes les *flors*, totes les adulacions, totes les complacencies de que fem gala en nostres relacions ab el *sexe débil*, no són més que fórmules hipòcrites ab que pretenèm disfreçar les nostres passions brutals y el nostre egoisme.

Totes les religions, totes les filosofies, tots els principis d'ètica o psicologia social y fins d'estètica, que han guiat a la humanitat en sa evolució dignificadora, han convingut en assignar a l'home un fi d'existència superior: L'home no es una bestia. No viu ni déu viure com una bestia. Una altra missió més enlayrada'l solícita. Quina sia ella, no s'ha posat encara ben bé en clar; però tots hem convingut en que la tal missió, la tal finalitat es més noble y més elevada que la que semblen imposarnos els instints grollers. No vivim sols pera reproduhirnos.

Donchs es necessari que arribèm a posar y resoldre franca y decisivament el gran problema: ¿Es la dòna senzillament una bestia encara que la tractèm com a bestia de luxe, o bé es un sér racional y afectiu com nosaltres els homes?

Si lo primer, tornemla decididament a sa antiga condició d'esclava, y tractemla com a tal.

Si lo segon, treyemla d'un cop de sa actual miserable situació y proclamem ben alt que pera ella, com pera nosaltres, la missió de reproducció y la missió d'ésser mare es un fi accidental que pot y déu subordinarse a altres finalitats més amples y dignificadores.

Y com a conseqüència de tot això, pràcticament, hem d'educar y instruhir la dòna, desde'l precis instant en que neix, ab arreglo a uns meteixos principis morals y estètics, ab arreglo als meteixos principis ab que eduquém y instruhim als homes.

Sols aixi arribarem un dia a fer de la dòna una digna companya nostra, una companya digna e independent.

Una companya que'ns tractarà de *tu a tu*.

Molts se trobaràn contorbats després de la gran revolució igualadora. Ja no sabrán ahont enquibirho tot allò de: *la més bella meytat del genre humà; el sexe feble; mans blanques no ofenen*, y demés *floretes* de la galanteria a que han sigut sempre aficionats.

D'aytals flors passades se'n haurà perdut la mena. Ja la donà intel·ligent no voldrà acceptarles de mans barroheres. Ja ella meteix se'n cultivarà de més belles y de més flayroses en son propi jardí. Y sabent qu'en son petit jardí propi hi ha prou flors pera fersen un ramell esplèndit ab que embellir y donar una finalitat serena a la seva vida, no tindrà de captar les flors del vostre. Lo qual, emperò, no impedirà que homes y dònes puguin, quan bé'ls hi plagui, juntar flors dels respectius jardins pera entreteixir lliurement y harmoniosament rams y garlandes de colors més vius y més variats matisos.

Oh, sí, amich Vallès y Roderich! Quan la dòna sia tan instruhida y ben educada com nosaltres, també'ns podrà estimar y podrém estimarla, també podrà ésser mare y tenir fills, però serà quelcòm més que una bestiola hermosa.

Y serà aleshores quan la dòna catalana podrà pensar y escriure y treballar al costat nostre, ajudantnos en la tasca de perfeccionament humà que sembla ésser la veritable

tasca que'ns està encomanada. Però, fins aleshores, tot intent col·lectiu de la dòna catalana pera donar probes de la seva mentalitat, resultarà infructuós y migrat.

En una paraula: de primer hem de ferla la dòna catalana. Vós ja ho deyeu en vostre darrer article que no'ns cal véurela tal com es, puig ja la coneixém, sinó tal com déu ésser. Femla, donchs. Quan l'hagim feta, ella s'explicarà.

Mentres tant, lo millor es que calli.

Y també haurien de callar els qui han contribuït a mantindre-la en l'estat en que's troba. Puig si ella ingenuament *se basta y sobra* pera posarse en ridícul, no està bé que se la bescanti grollerament.

Y ara que'm perdoni la Carmeta.

EMILI TINTORER

A XENIUS... Y A MOLTS

Contra les dònes, per les dònes.

Contra'ls homes, pels homes.

Entenemnos, amich Xenius: He llegit vostres glosaris dels dies 10 y 11 a *La Veu*, y'm calferhi objeccions. L'intellectualisme modern es *passional*, segons vós. Ara bé: es sabut que les dònes som més passionals—generalment—y més romàntiques que'ls homes. En tot lo qu'es passional estém en nostre element. La passió no'ns *desdibuixa*; sovint ens agracia, y mercés a nostra... volubilitat—ja que'ns obliguéu a tenirla—que vos encisa y ensemps vos desespera, sabém donar a la passió tochs de... *bon gust*. Y devenim *interessants* al devenir apassionades.

No'ls hi passa lo meteix a *n'ells*, a n'els intellectuals de l'altre sexe. Com a homes són lo que vós dihéu: llorts, pesants; y adhuch com a intellectuals no'ls es permés devenir apassionats, perque, no tenint la flexibilitat, la ductilitat nostres, perden aviat el cap, y per no trobar la *pose* justa, resulta que... *no estàn bé*.

Ergo: l'intellectualisme modern es femeni.
¿.....?

Si vos sembla lleugera aquesta afirmació, no m'ho sembla a mi menys la vostra, amich Xenius. Passional el modern intellectualisme! ¿Voléu dir que, argumentant especiosament, no trobariem que sempre ho ha estat, desde Merli a Faust?... ¿Es, donchs, que l'in-

telectualisme modern ha deixat d'ésser científich, y ha devingut *una art?*...

No la confonguém ab l'artifici aqueixa art, com solen confondres—ay, massa sovint!—els bons pensadors y els bons escriptors ab els garlayres retòrichs, mercés a la bonhomia dels *Glosadors* benèvolts com vós, y a la compiacència de les *Xenies* passionals com jo.

Y deixemnos de digressions y d'escapades per la tangent. Els novelers de seixanta anys enra *ja* ho havien descobert que la passió, qu'en l'home es un episodi, en la dòna es la vida; lo que donà lloch a molts apassionaments de les nostres donzelles romàntiques, tan aristòcrates com modistes—que, la veritat sia dita, poca diferència de cultura's portaven unes ab altres.—Y això'ls hi valgué—pobretes!—el dictat de cursis per part dels intellectuals moderns.

Avuy—segons vós, amich Xenius,—ja tenim certes dones capaces de dur la batuta en el modern intelectualisme. Se tracta de dones nostres, no ho oblidèem. Mes d'aquestes vós *aludieu* tan sols a les *excepcions*, y ab això sol ja destruhieu tot l'elogi que pochs dies avans la vostra benevolença havia fet de les dones d'*Or y Grana*. Segurament no era aquest periòdich, a vòstres ulls, *una excepció* honorable entre'l nostre element intelectual femeni, sinó més aviat una *nota còmica* que *toleraveu* alabantla festivament y... diplomàticament. Bé, glosador galant y frèvol! Cal admétrela arreu la nota còmica, sia entre intellectuals o entre intelectuales: per més que'l *xic* no està tant en ella com en qui finalment sab véurela o en qui delicadament sab glosarla. Digueume, si no, quin *xic* tenien, *per se*, la nit d'obertura del Congrès de la Llengua Catalana, en Falp y Plana a l'escañari y l'Unamuno en un palch. Malgrat tot, el Congrès tingué ab ells sa nota còmica pels qui ens sentirem *frappés* de la presència d'aquells *intelectuals*. Y perdonèu la digressió, que no ho es del tot.

Ah, si fossiu del tot sincer, amich Xenius! ¿Voléu dir que certes *excepcions* femenines no vos mereixerien igual o pitjor judici que les dones en general? ¿Voléu dir que també d'elles ne pensariu *tot el bé del món?* ¿Voléu dir que—en rahó de circumstancies de capitalíssima actualitat, d'aquelles que ni un

glosador pot lliurar-se —la passió no vos arriba a fer confondre l'intellectualisme ab un dilettantisme de bon to? Oh, amich Xenius! La dòna catalana—vós ho diheu—*s'està fent*. Tal com es, tals com som, vós ens veyéu. Y com a dòna sincera y gens soperba, ni tan sols satisfeta sinó resignada d'ésser dòna, vos demanava jo: ¿Còm som? ¿Qué'ns cal, quins requisits ens manquen per'arribar? ¿Quins defectes són els que patim y dels que cal corretgirnos?

Ay, amich Xenius! Tinch por—*encore!*—de que no'm volguéu contestar concretament. ¿Es que la vostra resposta amarga—oh! quánt!—voléu que la trobi en *Or y Grana*? ¿Es que—vós també!—heu reculat poruch devant de la tasca, al contemplar en la novella publicació feminista'l terrible resultat de l'autocràcia masculina, de la vostra obra, oh pares, oh germans, oh marits catalans?...

Ecce mulier vostra, clama l'èpica figura del bon apotecari,—filosofa la moderna,—messtre y company d'aquest sincer estol de JOVENTUT. Y té rahó.

«Catalans: Héuseles aqui les vostres dones, en *Or y Grana*. Heusaqui lo que vos donen.» Si; les vostres dones que veyent vostres esforços per aixecar la mare Patria al nivell esclatant que li correspon, donen senyal de vida, se rebelen contra la tirànica obscuritat en que les teniu recloses, y lluyten sense forces però ab grans dalits d'ésser, de *fer*, d'*ajudarvos*.

Mes sola, la dòna catalana no farà res.

Perque vosaltres les heu fetes esclaves deixantles ignorants; les heu fetes mudes clohéntleshi la boca ab besos, may ab rahons; les heu fetes migrades dihéntleshi que no tenien forces; les heu fetes tristes y malcontentes, perque, dintre de vostres lleys, elles han hagut d'encloure llurs costums.

No les heu deixades créixer, y ara que les necessitéu per'anar tots a la brega, les trobéu petites... oh! tan petites, que ni al colze vos arriben y... naturalment, dintre de la vostra soperbia, rihèu... per'no plorar.

No vos heu preocupat de llur cultura, y es clar, lo poch que saben, ho sabeñ malament, y en perjudici vostre adhuch.

Heu sigut ab elles o mascles, o indiferents, o bé tirans; no heu sigut encara ni *homes* ni companys ab les vostres dones.

Es més: les estiméu malament, egoïstament, ofensiblement perquè no les veyéu *iguales* vostres.

¿Es que teniu por d'una influença decisiva sobre vosaltres el dia en que l'èsser femeni, essencialment exquisit, delicat, clarivident y ductil, tendrament apassionat, parlarà com vós de lo que vós, discutiatvos; sentirà y farà com vosaltres els llorts, els pesants, els graves... els tirans? ¿Teméu qualche prioritat pressentida?

Oh! no tinguéu por. Feu entrar en el ver camí de la vida'ls peüets blanchs fets a caminar per les relliscoses cunetes, però senyaléu'ls les pedres per llur nom veritable, y no les hi deixéu a n'elles soles el cayre cantellut. Y la dòna, de vostra mà, arribarà al meteix temps que vosaltres, y qui sab si de parella arribaréu més aviat.

No'n feu escarni, no, de llur aparent feblesa ni de llurs mans menudes; ampliéu llur missió—no com a *coses* sinó com a *éssers*;—elles faràn. Donéu'ls bons reconstituyents, y les manetes blanques y xiques esdevindràn fortes, y veuréu còm faràn coses tan belles y més útils que brodats y *frivolité*.

Ajudéu a les dònes en l'empres camí de llurs reivindicacions, que són les vostres. No ho feu per generositat ni per galanteria: feuho per *dever*, per obligació, per devoció, com aquell qui les hi paga un deute sagrat.

Sóu vosaltres, catalans, qui heu de fer la vostra dòna, y no ella meteixa, que's debat en inútils esforços dintre'ls motllos estrets de ses prerrogatives y de sa ignorancia, obra vostra que la té lligada y esporuguida.

Temps ha que vos ho demanava ella, y egoïstes, indiferents, no heu donat valor a son clam de justícia... y elles han acabat per intentar l'esforç soles, soletes.

Era de témer, d'esperar y es d'agrahir; perquè ans que vosaltres meteixos han compres que la Patria, pera esdevenir altre cop gran, forta y plena, les necessita.

L'esforç es respectable, però es neulit, y vosaltres, Catalans, ne teniu la culpa.

Devant d'*Or* y *Grana* acotéu el cap ab tristesa y respecte, oh catalans, y meditéu, meditéu força... Penséu que al contemplar nostre pobre esforç, altres pobles poden dir de vosaltres:

Ecce homo!

Oh! mon benèvol amich Xenius, no es pas un concell que vos dono, no: es un prech que vos adreçó. Meditéu també vós, meditéu; gloseula sovint profitosament aquesta ardua y primordial qüestió. Y ajudeunos; parléu a vostres companys, els intellectuals, tots, de Catalunya, y volguéu posarhi tots la mà a la tasca.

Al cap d'avall ¿qui se l'ha de menjar el bon pa que dongui el bon blat, més que vosaltres?...

La catalana hermosa alegre vostres ulls.

La catalana bona y forta omple de boneses y quietuts la vostra vida.

La catalana culta omplirà de pau vostra conciencia, de joya vostre cor y vostre front d'orgull; farà als vostres fills, els catalans y catalanes de l'avenir, cultes, forts, bons y hermosos.

¿No ho creyéu aixi meteix, bon Glosador?

XENIA

L'ARRIBADA DEL SENYOR UNAMUNO

L'altre dia m'estava a la botiga fumant un cigarro, després de dinar, quan vaig sentir que'ls xicots cridaven: «¡LA TRIBUNA! ¡Con la llegada del señor Unamuno!» «Ep! Noy! portamen una», li vaig dir a un *nyèbit* que passava ab un feix de diaris; y un cop la vaig tenir, lleigeixo y veig que a la estació hi havien acudit varies persones a rebrel y ademés *el Ateneo Enciclopédico en corporación*.

—Caratsus! — vaig exclamar. — Quanta gent! Al menos hi devia haver divuyt o vint dotzenes de sabiassos, cada un d'ells especialista en algún dels rams del saber humà, y tal volta fins algún sabidor del saber bestial, a més d'aquells que saben de tot, y una mica més. Y'm va confirmar en la meua idea'l veure que més avall se deya:

Hoy visitará el Ateneo Enciclopédico, tomando acuerdos positivos respecto de la gran conferencia pública que dará en Novedades el próximo domingo por la mañana.

Nada! que's deü tractar d'un Consistori de sabis que deü espatarrar de sentirlos. Però en Quimet, el meu practicant, qu'es un xicot qu'estudia Farmacia, y a més es un tafa-

ner de primera, va dir-me: «Ca! no senyor, si són uns quants minyons de bona fe, que tenen llogat un pis al carrer del Carme, y allí hi tenen quatre llibres y diaris que'ls amichs els hi envien, y hi prenen café y d'en tant en tant algú va a predicarhi.» Res, que un no's pot fer cap il·lusió en aquest món. Jo que'm figurava al senyor Unamuno, Rector d'aquella Universitat de Salamanca tan renomada pels antics escriptors castellans, rebut per una colla de doctors d'aquells que's perden de vista, y anant a presidir els seus acorts en un solemne local mitj Catedral, mitj Academia!... *Y el gozo en el pozo*, com diuen els de Castella. Valgam Deu. Y quines desilusions un home s'emporta en aquest món!

Però'm va aconsolar un xich el saber que'l redactor de *La Tribuna* havia trobat al senyor Unamuno tot fresch y reixit a l'Hotel d'Anglaterra parlant de Portugal, del qual opino que rés té d'espanyol més que'l cultiu de la tradició (no sabèm de quina; en tot cas, pas de la tradició castellana) y el planter de «*secuelas nacidas en la fuerza moral de un hecho histórico*...» Un servidor, qu'he estat a Portugal no fa gayres anys, no hi vaig pas saber veure cap planter d'aquesta mena. Si hagués dit un planter de *seques* potser ho hauria endevinat, perquè se n'hi sembren moltes.

Y llegeixo, després, que havia dit referint-se a Catalunya:

A medida que un pueblo sigue curso ascendente, allanando obstáculos, adorando ideas nuevas, van surgiendo, de entre el conjunto que mira hacia el progreso, unos hombrucillos que, enclenques ó atrofiados para el *hecho material*, no se ocupan más que de volar por cima de todo, salpicando, absorbiendo el hálito, como las abejas á las flores, para formar una miel sutil, afiligranada, adornada, de una transparencia divina, pero nada pastosa, sin sabor casi, que se deshace en cuanto se toca.

Y aquí si que'm va admirar el senyor Unamuno. ¿Ahònt diable haurà vist aquests *homunculus* que volen per sobre de tot com les abelles? Sinó que fos que al arribar el tren hagués vist donar toms per allí uns quants burinots... La veritat: no'm explico la visió.

Continuo llegint:

La abstracción exclusiva, como escuela, es una sinrazón de las mayores. El *modernismo* la ha construído un altar.

En lo primer, d'acort, senyor Unamuno; però en quant a això de l'altar del modernis-

me, li tinch de dir que lo qu'es aquí encara no l'hem vist. Hi ha altars a Sant Joseph, a la Mare de Deu del Carme y dels Dolors, a Sant Roch, a Sants Just y Pastor, al Beat Oriol, a Sant Llorens (que no hi es tot), y fins a Sant Nin y Sant Non, Pebrots y Tomàquets, però al modernisme... Deuen ésser botigues lo que aquest bon senyor ha pres per altars, com per exemple, la de un betes y fils, que's diu *La Filosofía*.

Pero hay un culto á la abstracción, inmensamente peor que éste: *fanatismo de la abstracción*, que no se hace sobre lo nuevo, sino sobre lo que pasó, sobre el alma de unas cuantas fantasías enfermas.

En esto estriba la incapacidad de muchas teorías políticas.

Si, senyor! Té rahò, Sant Cristià, y aquest *culto á lo que pasó* es el de la majoria dels castellans y demés provincies de dita llengua, *culto* que té'l seu *clero*, que són els politichs professionals, y els seus altars, que són els ministeris, y la seva Roma qu'es Madrid.

Se quiere aplicar el símbolo antes de haber aprobado el hecho, y símbolo y hecho se hacen, el uno al otro, grotescos.

Si no hubiera tantos políticos, podría partirse de una regla única. Pero ahora resulta imposible.

Si, senyor; encera una veritat com un temple. Tot això passa en el país del qual vostè ara'n ve, y de qual universitat màxima vostè es digne rector y mestre.

Yo he notado que lo mismo en Cataluña que en el resto de España domina la afición á la politiquería.

Le hablan á uno de astronomía, y no puede menos de sacar á colación la influencia que sobre los habitantes de Saturno, por ejemplo, pueden tener las buenas ó malas elecciones que se preparan.

Ah! no, senyor, no! Aquí si que vostè se equivoca de mitj a mitj. Això passa a Madrid, a Salamanca, a Sigüenza, a Avila, a Soria, a Guadalajara, però no a Barcelona y entre catalans. Si aquí fem politica es pera dir als de ponent quan ens volen afanar lo nostre, («Ep, mestre, que això té amo!»)

Mi amigo Zulueta, mi queridísimo amigo é ilustrado sociólogo, con ser tan culto, no sabe hablarme más que de política. Un día quise llevarle por nuevos derroteros y le hablé del problema de la muerte, del papel que representa la conciencia... Nada. Mi hombre, aunque empezó siguiéndome, acabó por nombrar á dos ó tres políticos que no querían morirse nunca para achicharrar nos á todos.

Però, homel! ¿Que no va veure que'l *noy Zulueta*, qu'es un *salau* de primera (un *guasón*, com vostès diuen) va voler rifarsel? Miri, jo'l conech desde qu'encara anava abcaminars,

perque es del meu barri. Son pare, qu'era un metge dels bons, ja tenia la gracia de Deu quan volia rifarse a algú. Vivien quasi devant meteix de Sant Francesch, y els hi deyen a *Cà'n Saraueta*, o bé a *Cà'n Biscaya*, perque l'avi havia vingut del pais de vosté. Donchs jo que conech al noy, que venia a la botiga essent ja un bordegaç, li asseguro que li va fer una rifada de primera.

Continúo llegint a *La Tribuna*:

Para el docto catedrático de Salamanca no existe anarquista (intelectual ó no) que haya leído lo bastante. Todos son pobres, mezquinos, sibilíticos; todos vienen á lo mismo siempre, sin presentar facetas nuevas.

Un anarquista entre una sociedad liberal constituye una rémora, porque sigue un dogma, reza ante un altar tradicional.

Un católico y un anarquista se parecen en que saben oraciones aprendidas en un Catecismo.

Estém completament d'acort, senyor Unamuno.

¿Veú? Vosté meteix n'es un exemple. Fa alguns anys, vaig tenir ocasió de llegir una carta sevadirigida a un anarquista, qui era impressor d'ofici, y no sols vosté abundava en les seves idees sinó que fins li donava concells, un dels quals era'l de que no fessin cas d'un cert y renomnat escriptor català que aleshores habitava a Paris, perque tenia tendencies aristocràtiques o aristàrquiques. Y al cap de poch, quan va venir la persecució, y Montjuich, y pegaven de ferm, escrivia cartes a un altre àcrata posanthi per capçalera una creu, com si fos una butlla. Aixi es que'l senyor Unamuno diu això per experiència propia.

Y ara veyám què diu de Catalunya aquest sant cristià. Segons *La Tribuna*, diu que li agrada sobremanera'l caràcter, la espontaneitat y son amor a perfeccionarse, però diu:

...yo soy un hijo excelente de mi tierra. Antes que nada soy vizcaíno. Lo demás es para mí un panorama más ó menos bonito. Pero la realidad emotiva la tengo en mi madre tierra.

Donchs digui que vosté es com un xino, y un xino a l'antiga, que'ls moderns sembla que ja no són aixi. Fòra de Viscaya, res!... Donchs, res, home, res! Renuncihi a la càtedra y la rectoria de Salamanca, perque allò no es Viscaya, y no està bé que la nació espanyola'l pagui perque... perque trobi la Universitat, y l'assignatura, y el càrrech que desempenya, que no són pas viscaíns, més o menys bonichs,

Creu el senyor Unamuno que «*Cataluña está demasiado fraccionada*». May prou, senyor catedràtic de Salamanca. La homogenitat es la mort; per estar uniformada la part d'Espanya que vosté habita, es una Espanya morta, en que'ls homes semblen remats de béns, manats per llops. Y anyadeix:

La montaña y la playa, principalmente, esta heterogeneidad geográfica y etnológica al mismo tiempo, quita fuerzas a la región.

Home! Me sembla que al seu pais també n'hi ha de montanyes y de platges. Y a Valencia, y a Murcia, y a Andalusia, y a tots els paisos de les vores d'aquesta pell de bou que'n diuen península ibérica. En quant a la heterogenitat etnològica, a Catalunya no li treu pas força, sinó que n'hi dona. Si vosté sapigués d'etnografia, o solsament d'antropologia, que no'n sab pas, li diria que les races de Catalunya són més cèltiques y franceses a la montanya, y més greco-llatines a les costes, haventhi aqui tingut escassa influència'ls fenicis y els alarbs, y cap, els sarrahins que tant influïren de l'Ebre enllà. Aixi races d'un meteix grupo ètnich, es a dir, aries, o indogermàniques, formen la majoria de la població de Catalunya, y això no pot treure forces sinó donarne. En cambi, en altres regions d'Espanya en que s'han barrejat semites, presemites, mogols, y fins negroides, ab gòds y llàtins... n'ha sortit una decadencia ab castanyoles, punyaladetes y toros, que alabat sia Deu! Per trobarne una d'igual s'ha d'anar a Turquia.

Per fi ha acabat per dir:

La política de Catalunya es fuerte, quizá de las más fuertes, pero quizá también de las que tienen mayor achaque de ilusiones.

Uva! Precisament les grans ilusions són necessaries a l'adveniment de les grans nacions, y en elles són com els avant-correus de les grans invencions y dels fets immortals. L'alquimia va precedir a la Quimica. Les llegendes del *Preste Juan de las Indias*, del *país de Xauxa* y de la *terra de Cocanya*, van fer descobrir l'Amèrica. Si, senyor, ilusions, ò com dihèm aqui, *cebes*, són necessaries per arribar als grans aconteixements, y per això la politica catalana es forta, perque porta en si una gran ceba, y com deya aquell sabi Auvernyat, «*L'oignon fait la force*».

Acabat d'escriure això'm disposava a enviar les quartilles a la impremta, quan en Quimet, el practicant tafaner, arriba de *Novel·lades*, de sentir el discurs del senyor Unamuno.

—¿Què tal?, li pregunto.

—Molt y de tot, però... però...

—Però ¿què?

—Ja veurà ja li explicarè. ¿Sab quant treyem un cove d'escombraries? Donchs es lo meteix:

troços de prospectes y reclams, més o menys científichs; fullaraca, bocins de poesies, òssos, pinyols, coses que lluhen y coses que no se saben lo que són, y fins coses que poden; y al fons del cove... caca.

—¿Veus, home, veus?... T'està bè... perque hi anaves!

R. VALLÈS Y RODERICH

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Donchs bé, en virtut de tot això podèm dir, que sempre que derrera d'una preposició hi trobèm un acusatiu, aquest ens indica la supressió de la preposició de direcció *al*, y al traduhir traduhirèm aquesta devant de la que hi hagi. Ex.: *La birdo flugas en la ĝardenon*, l'aucell vola cap a dintre del jardí. Y sempre que volguèm expressar la direcció y no volguèm usar la preposició *al* o no la poguèm usar per avernhi un'altra en la frase, usarèm l'acusatiu. Ex.: *Tie*, en aquest lloch, aquí; *tien*, cap a aquest lloch. *La hundo saltas sur la seĝo*, el goç salta sobre la cadira; *la hundo saltas sur la seĝon*, el goç salta cap a sobre de la cadira.

Les preposicions *al* y *ĝis*, per lo meteix que ja per sí soles indiquen la direcció no van may seguides de l'acusatiu. Sempre que volguèm indicar direcció, sinó usèm una d'aquestes dues preposicions, usarèm l'acusatiu.

— En resúm, l'acusatiu ens indica:

1.er *El complement directe*, quan el verb de la oració principal es transitiu. Ex.: *Mi manĝas la blankan panon*, menjo'l pa blanch (pa blanch, es el complement directe). *Dankon*, mercès (mercès es el complement directe, car la frase es *mi donas al vi dankon*, jo vos dono mercès). *Bonan tagon!*, bon dia! (això es: *mi deziris al vi bonan tagon*, vos desitjo bon dia).

— Les soles parts de la oració qui prenen aquest acusatiu són: els substantius, els participis ab terminació substantiva, els adjectius, els participis ab terminació adjectiva,

y els pronoms. Ex.: *Mi vidas la promenantojn multe parolantojn kaj vian belan ĉevalon*, jo veig els qui passegen enrahonant molt y vostre hermòs cavall.

2.^{on} *La supressió de la preposició*, quan el verb de la oració principal es intransitiu. Ex.: *Mi promenas la bestaron*, jo'm passejo entre'l remat. (Perque l'acusatiu indiquès el complement directe; el verb hauria d'èsser *promenigi*, fer passejar, fer esdevenir passejant.)

— Les parts de la oració qui prenen aquest acusatiu són les nomenades anteriorment.

(Les dates, preus, mides, el complement que indica la duració de la acció, se posen en acusatiu perque se suprimeix la preposició. *La duan de jannaro (en la dua de jannaro)*, el dos de janer. *Mi restas ses tagojn (mi restas dum ses tagojn)*, resto sis dies, etc., etc.)

3.er *La direcció*, derrera de preposició sempre, y quan el verb de la oració principal essent intransitiu indica moviment vers... Ex.: *En la kaĝon*, cap a dintre de la gabilia. *Mi iras mian domon*, me'n vaig cap a la meva casa. *Li vojaĝas Babelonon*, ell viatja cap a Barcelona.

— Les parts de la oració qui prenen aquest acusatiu són les nomenades anteriorment y ademès els adverbs de lloch. Ex.: *Ili kuras hejmen*, ells corren cap a casa (*hejme*, a casa, a la llar; *dome*, a la casa, a l'edifici). *Ĝi flugas tien*, vola cap allí.

CONJUNCIU

La conjunció serveix pera unir les oracions o'ls mots. Les principals conjuncions són: *Kaj*, y. *La grandaj urboj kaj la belaj vi-*

laĝoj, les grans ciutats y els bells pobles. *Tiu kaj alia*, aqueix y altre.

Ke, que. *Estas necese ke mi diru al ĉiuj*, es necessari que jo digui a tothòm

Aŭ, o. *Prenu la tranĉilon aŭ la tranĉaĝon*, prengui el ganivet o la tallada.

Se, si (en el sentit condicional). *Mi estus feliĉa se mi povus trovi tion*, jo seria feliĉ si pogués trobar allò.

Ĉu, si (en el sentit interrogatiu indirecte y en el dubitatiu). *Ĉu sciis ĉu vi venos aŭ ne?* ¿Qui sab si vostè vindrà o no? *Diru al mi ĉu tio ne estas danĝeral*, diguin si això no es perillós!

Ĉar, car, perque. *Li manĝas ĉar estas malsata*, menja car té debilitat.

Kvankam, anch que, si bé, no obstant que. *Kvankam vi ne venas ni foriros*, anch que vostè no bé, ens en anirèm. *Kvankam li ne estas prava, vi ne devas malestim lin*, si bé ell no te rahó, vostè no deu despreciarlo, no obstant qu'ell no té rahó... etc., etc. (No's confongui ab *tamen*, no obstant.)

Kvazaŭ, com si, meteix que. *Li ploradis kvazaŭ li estis infano*, va plorar com si fos un noy. (*Li ploradis kiel infano*, va plorar com un noy.) *Li ĝemis kvazaŭ oni lin mortigis*, gemegava com si el matessin. (*Li ĝemis kiel la mortantoj ĝemas*, gemegava com gemeguen els qui moren.) *La kvazaŭ ebriatero*, la terra meteix que aubriaga.

— Ademès de les conjuncions unusilábiques, hi han els giros conjuncionals formats per la unió de varis mots: *tuj kiam*, tot seguit que; *esceptinte ke*, a menys que; *tial que*, perque; *por ke*, pera que, etc., etc.

INTERJECCIÓ

Nu, bé!, donchs bé!, y ara!, y en general totes les nostres.

Ho!, oh! *Ho ne, neniell!*, oh no, de cap manera!

Ho vel!, exclamació de dolor, de desesperació. *Ho ve! ne kalkuleblaj estas la mortintoj*, Oh! incaŭculables són els morts!

AFIXES

Els afixes són mots que's posen avans o després de les arrels y modifiquen el seu valor en el sentit per ells indicat. Quan se afe-

geixen al devant de les ariels reben el nom de *prefixes*, quan derrera, de *sufixes*.

En general tota arrel esperanta es un afixe car pot unirse a les altres pera modificar el seu significat, emperò n'hi han d'altres qui s'usen correntment y són aquestes quina significació anèm a explicar. Ells són el gran auxiliar de la simplicitat de l'Esperanto, mercès a n'ells el diccionari d'arrels pot ésser, com es, curt y la riquesa y precisió de l'idioma més gran que la dels idiomes naturals.

La unió d'un afixe a una arrel ens dóna una arrel nova susceptible de pendre tótes les terminacions y esclava de totes les regles generals de l'Esperanto.

PREFIXES. *Al*, a, vers, cap a. *Porti*, portar; *alporti*, aportar. Ex.: *Mi portas ĉape lon sur kapo, kaj li alportas al vi leteron*, jo porto barret en el cap y ell vos aporta una carta. *Juĝi*, jutjar y judicar; *aljuĝi*, adjudicar. *Post juĝi lin, oni al li aljuĝis la premion*, després de judicarlo li adjudicaren el premi. *Aliri*, anar vers; *altiri*, atraure, etc.

El, de (d'), d'entre. Indica la sortida o'l total acompliment de l'acció. *Tiri*, estirar, tirar; *eltiri*, extreure. Ex.: *Por elliri najlon el la muro vi devas tiri ĝin, ĝin altirante al vi*, pera extreurer un clau de la paret heu de tirar d'ell, atrayantlo cap a vós. *Eliri*, sortir; *elpensi*, inventar. *Ĉu kion novan elpensos la servistino por ne eliri, ne aliri al la fonto kaj ne elĉerpi el ĝi akvon?*, ¿qué inventará de nou la minyona pera no sortir, no anar a la font y no pouarhi aygua? *Elparoli*, pronunciar; *ellerni*, estudiar profundament, etc.

De, de (d'), desde. Indica'l moviment a partir d'un punt. *Meti*, posar. Ex.: *Lacigata pro ĝia pezo mi demetis la valizon sur teron*, cançat del seu pes vaig depositar la maleta en terra (cap a sobre de la terra). *Veni*, venir; *deveni*, devenir, etc.

For, fòra, fòra de. Indica l'allunyament ocasionat del modo que expressa l'arrel ab qui s'ajunta. *Forkuri*, fugir. *Por foriri vi devas eliri*, pera anàrvosen heu de sortir. *Forporti*, emportarsen.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

NOVES

Estèm en plena festa. L'èxit del primer Congrés de la Llengua Catalana ha superat fins les esperances dels més optimistes. Ni son meteix iniciador el gran mossèn Alcover, podia may sospitar que de totes les encontrades de nostra terra, y de tots els indrets d'Europa, s'haguès respost a sa crida ab tant d'entusiasme. No pot pas JOVENTUT fer com la premsa diària, que dóna compte detallat de totes les sessions del Congrés y dels actes ab ell relacionats. En son dia, quan tinguèm prou serenitat de juhi, ja esbrinarèm quins són els fruyts positius que n'haurèm tret d'aqueixa primera assemblea. Avuy per avuy sols ens escáu entrar en el chor unaním de lloances, y felicitar-nos com a bons catalans d'aquesta fita que ha plantat Catalunya en el camí de sa regeneració.

Tot Catalunya hi ha pres part en aquesta festa. Hèm vist y conegut germans qu'estàn separats de nosaltres per mars, montanyes y banderes, per fronteres naturals y polítiques, però hem sentit vibrar en tots l'esperit catalanesch, y han bategat tots els cors a l'impuls d'un sentiment de germanor llatina; demunt de nostres caps hi ha aletejat l'ànima d'una raça, d'aquella que sorgi de les aygues mediterrànies pera escampar arreu la civilització.

Totes les classes hi han aportat llur concurs, y així com els mestres hi contribueixen ab llur ciència, els altres hi duhen un afany d'aprendre, una sed de saber que ha d'enrobustir y embellir ensemps el cos de nostre poble y ha de desvetllarli l'ànima.

En la Garden-Party, en tots els recons del Parc Güell hi havia una gernació immensa, virolada; tots els estaments socials hi eren representats; el temps era rüfol y tothòm tenia cara de festa, perque no n'hi havia pas un de sol que tinguès fret al cor. Com guspirejaven els ulls de vells y joves, d'homes y dónes, al allargar les mans ben tebies, ab frisances d'estrènyer altres mans pera trenar una colossal sardana!

L'activitat catalana es gran. Això podèm observarho aquests dies que no sols invadeix els camps intelctuals y artistichs com el present Congrés, sinó qu'encara li sobren forces pera omplonar el camp de la política. Vegis, si no, el nombre de *meetings* celebrats.

A la *Casa del Pueblo* un d'anticlerical presidit per en Lerroux. Un altre a Badalona apoyant la campanya empresa pel Foment del Treball Nacional en pro dels interessos industrials. A Sabadell un altre pel meteix objecte, y un altre a Vilanova en el meteix

sentit. Tot això sense comptar la conferencia de l'Unamuno a Novetats.

Entre unes coses y altres aquests dies a Catalunya's fa una vida d'activitat indescriptible. Y per'acabarho d'adobar el Foment, per ara, tè anunciats pel diumenge que ve catorze *meetings* sobre la qüestió dels tractats de comerç.

El mestre n'Arthur Marçet, desitjant donar facilitats als que per son estat pecuniari no poden dedicarse a l'estudi del piano com a carrera, ofereix en sa Academia dotze places completament gratuïtes a altres tants deixebles d'abdós sexes.

Pera ingressar en aquest curs especial no podràn ésser els deixebles menors de deu anys ni majors de disset.

Queda oberta la llista d'inscripció als magatzems de música Sindicat Musical Dotesio, Portal de l'Angel, 1 y 3, y Rambla de Sant Joseph, 29, y Dessy y C.^a, Passeig de Gracia, 5.

Ab gust insertèm lo següent:

La Direzione della *Nuova Rassegna* di Letterature Moderne (13, Via Bufalini, Firenze), *ricerca un Redattore* che possa fornirle ogni mese articoli originali, traduzioni di poesie, notizie bibliografiche, recensioni per la parte speciale di «Letteratura catalana» da introdursi nella suddetta rivista. Se il redattore non conoscerà l'italiano, potrà mandare il materiale in lingua catalana o francese. La Direzione si incaricherà della traduzione.

Egli sarà responsabile della parte a lui affidata, ma dovrà procurarsi la collaborazione dei migliori scrittori del proprio paese e diffondere la rivista nei principali centri della Catalogna, stabilendo la redazione presso di sé. Per altri schiarimenti, rivolgersi per lettera alla Direzione della *Nuova Rassegna*.

Publicacions rebudes:

Diccionario Salvat. Ab els quaderns 64 a 68 d'aquest diccionari qu'hem rebut, acaba'l segon tomo de l'obra que publica ab èxit la casa Salvat y C.^a Entre les ilustracions nombrosíssimes y làmines soltes variades qu'en ell s'intercalen es notable un mapa en colors de Castella antiga.

Humanos. Serie de cants o planys de joventut molt sentits del poeta portuguès en Emmanuel Ribeiro, pulcrament editats en un follet de més de cinquanta planes.

Cartell anunciador de l'Oli Salat, degut al pinzell de l'Antoni Utrillo.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

— ♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦ —

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un **25** per **100** de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un **25** per **100** de rebaixa.

EMILI TINTORER
LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA
FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LECITHINE

Contra la **NEURASTENIA, RAQUITISME**
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
PASTILLAS DE STOVAINA BILLON
 Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach
De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: **ALFRED RIERA Y FILLS**, Secció de drogues
 (Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — **BARCELONA**

PIANOS

DE CUA y VER-
 TICALS

SISTEMA
 NORT-
 AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

Telèfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
 Gener.— Un vol.,
 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

› ATRASSAT 20 ›

SUMARI:

L'aplech de protesta, per Emili Tintorer. — A l'amich Tintorer, per Adrià Gual. — Miniatures, per X. Monsalvatje Iglesias. — Educació y emancipació de la dona a la Escandinavia, per Signe Langlet. — Tres hortensies, per Jaume Palóu. — Altre cop sobre les dones, per Rafel Vallès y Roderich. — Concerts, per C. Karr. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

resignació y de llàgrimes sinó de protesta y d'alegria. La vostra desfeta d'un jorn, recordèuvosen, provocà la gran festa del vint de maig. Dia gloriós en que's retrobà integralment tota l'ànima catalana.

Avuy aquesta meteixa ànima catalana ha volgut dirvos adeu, ja que altre cop tornèu a la palestra. Mes el nostre adeu no ha sigut un cant de joya. El nostre adeu ha sigut un plany de llibertat, un plany de deslliurança. Avuy convenia significarvos que sentim sobre nostres muscles un pes feixuch del que volèm deslliurarnos. Demà quan tornèu vençuts, després d'estèrils esforços, vos donarèm la benvinguda alegrement pera demostrarvos que nostres muscles poden soportar aquell pes y molts d'altres.

Demà convindrà fer patent nostra força de resistencia. Y convindrà ferho aixi perque sols donantvos y donantnos públich testimoni d'aquesta força, vosaltres y nosaltres sentirem aquella fe incontrastable que'ns portarà un jorn a la victoria definitiva.

Trist privilegi el d'aquesta iley! No trobar un sol defensor dintre d'un gran poble! Desde aquells qui tenen per lema «Deu, Patria, Rey», fins als qui ostenten l'altre de «Ni Deu, ni Amo», tots s'han sentit ferits per ella. Tots, comprenentla diversament, han sentit que la llur llibertat quedava per ella compromesa. Fins un poder més alt,

L'APLECH DE PROTESTA

Jo n'hauria dit *El meeting de la Llibertat*, puig que les trenta mil persones — trenta mil perque no n'hi cabien més — que's reuniren diumenge a les Arenes ab llurs aplaudiments seriosos, ab llur conducta serena y enèrgica y ab llurs mocadors blancs volejant en senyal de comiat a nostres benemèrits representants, no anaren allà a celebrar una victoria, sinó a confortarse y a confortar pera una lluyta, a encoratjarse y a encoratjar pera una propera batalla.

La desfeta que'ls nostres diputats y senadors trobaràn allà dalt tots la tenim descomptada. La lley absurda continuarà essent *justa lley* y nosaltres, els catalans, continuarem essent d'ella víctimes propiciatòries. Mes tant se val. Hi ha desfetes que preludeixen victòries. Y són aquelles desfetes qui, com la que aixugaren ja un cop nostres diputats y senadors, no són productores de

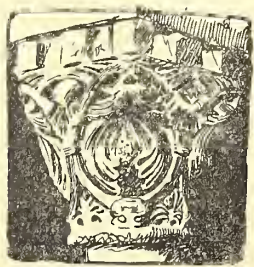
fins el poder més alt d'Espanya—oh ironia!—ha sentit cohibida la seva llibertat. El mateix *poder moderador* ja no pot fer us lliurement d'una de ses més preuades prerrogatives. Ja la excelsa regina d'un poble malhaurat, qui un jorn vingué de terres més sortoses, no podrà encara que vulgui ésser bona y clement ab tots els qui sofreixen. Ella podrà, si vol, perdonar als cinichs assessins de *El huerto del Francés*. Ella no podrà, encara que vulgui, retornar a una llar honrada a n'en Lluís Manau el calumniat. Ella, sens dubte, en sa primera festa anyal, aixugarà una llàgrima de recança.

Còm deü riure l'esperit de Mefistòfil que un jorn va penjar-se a la orella d'en Maura, sugerintli l'article crudel! Si, fou en Maura—aquell Maura qui's rentava les mans quan aprobaren aquella lley—qui va tenir la pensada. Que totes les ànimes generoses, que tots els esperits compassius, que totes les conciències tranquiles servin el nom del terrible home d'estat! L'home de les frases sarcàstiques traduhi una frase en fet. Siali lleuger el sarcasme! Y perdonemli, però no l'oblidèm. Qu'es perillós oblidar als homes terribles, als homes sarcàstichs!

Y mentres tant fem via. Nosaltres aqui emmagatzemant agravis, y vosaltres, oh diputats y senadors nostres!, aqui y alli rebentlos de primera mà. Ni a vosaltres ni a nosaltres ens manquen serenitat ni força. La lluyta començada ha trempat ja nostres esperits. Continuèm la lluyta.

Diumenge passat vos varem fer una honrosa y concreta comanda. Compliula ab fe, serenament. Y sapiguèu que si a despedirvos vinguerem trenta mil homes, ab trenta mil mocadors blancs pera donarvos ales, quan tornèu, si tornèu tristos, vindrèm ab flors y palmes.

EMILI TINTORER

A L'AMICH TINTORER

Vaig llegir, setmanes enrera, uns articles vostres sobre'l *Teatre Català*, en els que'm sorprenia extraordinariament el decret Je mort que ab ells donaveu al meu *Teatre Intim*, fundantvos en la fusió d'aquest *Teatre* ab els *Espectacles-Audicions Graner*.

Si dich que va sorprendrem, es perque enlloch he sabut trobar els motius que ocasionessin tan funest decret, y també perque no estava fet a llegir de vós res que careixés en absolut de fonament. Y com que això no pot ésser degut més que a un mal entès d'aquells a que tots estèm exposats, jo vull posarlo en clar, anch que no sia més que pel bon afecte y amistat sincera qu'entre nosaltres existeix, qual durada desitjo tant, qual durada no tèm may d'estroncar-se.

Una de les formes que més forces y claretat donen als pactes y als propòsits dels homes, es aquella d'estamparlos ab clares lletres y a la llum del sol posarlos, perque tothòm se'n enteri: devant de tan franques explicacions poden caberhi suposicions, dubtes, interpretacions de totes menes, però pel sol fet d'ésser tals, may podràn ésser donades com cosa certa.

Els cartells de la tongada passada al teatre Principal deyen: *Espectacles-Audicions Graner. Direcció general, Lluís Graner*. Y els dies de representació dramàtica s'hi afegia modestament, després del titol de l'obra representada: *Direcció escènica d'Adrià Gual*. Crech que ab aquesta reproducció de lo estampat, n'hi ha de sobres pera fervos entendre que'l *Teatre Intim* no va may tenir res que veure ab lo qu'en aquella casa's feya, en primer lloch per conveniència dels meus propòsits, y en segon lloch per haversem advertit de bon principi que la meva direcció d'escena en res se referiria al meu *Teatre*, ja que la moralitat del mateix havia donat massa que dir.

Jo, donchs, amich Tintorer, no era més que un humil contractat per'arreglar la escena. Si hi vareu veure amichs meus fent comedia, decoracions meves penjades y algunes de les nostres obres posades a escena, era degut no més al dret que tots ens creyèm tenir d'acceptar quelcòm que'ns ajudi a viure, en espera d'aquella protecció somnia-

da y may arribada, que'ns permeti fer les coses com hem predicat, com les farém un dia o altre. Tot plegat miseria, però may deshonestitat, donchs ben probat queda que per tots els mèdits possibles se va evitar que'l nom de la meva *agrupació-fantasma*'s malmetés en lo més mínim.

Després de nou anys d'un treball penós y esforçat, resulta altament trist veures obligat a confessar aquestes coses; però són tan certès, que d'altra part dona bò de dirles, y es que a casa nostra, bon amich, no tot lo sincer té aquella acceptació que's mereixeria pel sol fet d'ésser tal, y un sens nombre d'elements, devegades els que de lluny semblen més obligats, fins en bé propi, a dar empena a certes iniciatives, se complauen en llur labor oclulta y detractora, promoguda per petites passions, qu'en el fons destrueixen tantes llegendes!... Y no parlém dels elements poderosos (?) y no parlém de la opinió pública ni dels seus representants. Per'anar endevant en tota empresa cal revestirla de colors atrayents, ampararla d'una mentida comparable a lo qu'es la mèl pera les mosques o a lo que la llum pels papellons. Si no's fa així, el fracàs les volta entre la distracció de la massa que's diu culta y la mala intenció dels *experts*, dels *pràctichs*.

Però quan s'està convençut de lo que's fa, el fracàs no pot fer més que voltar com un borinot rondinayre: molesta... y res més. Per fi el moment arriba de darli el cop mortal. Vol paciència, però, en el fons, costa ben poch matarlo.

Y ara... sapiguéu, amich Tintorer, que'l meu *Teatre Intim*, d'ençà dels *Teixidors de Silesia*, funció ab que's va cloure la serie donada a *Les Arts*, no ha fet a Barcelona res més que aquelles tres altres representacions de repetició a Romea, y altres quatre a Gracia, y que lo que passa ara per ell es un compàs d'espera com tants n'ha passats y tants ne passarà per exigencies materials y morals, mancat com se troba d'una veritable, d'una positiva protecció entusiasta, a la que sempre s'ha cregut ab dret d'aspirar, per més que may arriba ni sàpiga si may arribará.

Un curt y lleuger repàs a la nostra historia vos convencerá de lo dit ara meteix, donchs per ell podréu veure ben clars tots els *com-*

passos d'espera per hont ha passat el meu *Teatre Intim*, que desapareixent ara y apareixent de nou després, y per altres circumstancies que vos vull explicar, ha pres el veritable aspecte *fantasma* a que'm referia al començament d'aquestes lletres.

Si vos les vull explicar, es perque d'aquesta explicació penso que'n treuréu en clar la impossibilitat de una mort per vos tan crudelment decretada.

¿Sabéu per que'l meu *Teatre Intim* no pot may morir? Perque no existeix ni may ha existit, com vos asseguréu qu'existia. Parléu de constitució d'entitat... ¿Qui vos ha contat tan belles coses, amich Tintorer? ¿Creyéu vos que si el *Teatre Intim* hagués no més necessitat d'aquells requisits que calen a les constitucions d'agrupacions artistiques, no hauria tingut a dotzenes d'imitadors? Y sabéu per que no'ls ha tinguts els indispensables imitadors? Per lo *fantasma* de la empresa, perque'ls que ho han vist de fóra estant, més coneixedors que jo meteix de la poca recompensa al costat de l'extraordinari esforç, han cregut temeritat lo que per mi ha sempre sigut gloria, y el seu sentit pràctich els hi ha evidenciat la lluyta a sostenir ab la inestabilitat dels elements, ab la fatiga dels uns, ab la equivocació dels altres, y, en una paraula, ab la lleugeresa de la gent, tot junt pera ésser recompensat, quan no ab la mal intencionada propaganda dels que s'ha dat en dirne porta-veus del criteri públich, ab una indiferencia freda... glaçada de part de tot y de quasi tothòm.

No es el teatre, bon amich meu, lo que moltes entitats artistiques, que demanen tan sols el petit esforç cotidià arribant a constituir un vici com l'anar al café, poso per cas. Allà la tasca es més dura y fins mal vista, y això, ajudat de lo que ara meteix vos contava, ha fet que sempre'm trobés sol y si no sol, voltat d'elements nous cada vegada, circumstancia que significa un perjudici marcat e insuperable pera l'obra qu'entre mans se porta.

Dech fer excepció d'alguns pochos dels que m'han escoltat y treballat ab mi. Els demés han sigut sempre lo que se'n pot dir passavolants. No parlaréu ab ningú en aquest món que no hagi intentat *fer comedia* un cop o un altre. Donchs bé: la major part dels

meus elements no han passat d'èsser d'aquests. Joves que han volgut provar un nou *sport*; que un dia de pluja'ls ha sigut prou excusa pera faltar a ensaig; que s'han casat; que s'han cansat, o que, una volta probat el regust de la vida de comediant, abandonant el meu concell d'esserne per amor, se n'han fet d'ofici; d'altres que, amonestats per la família, s'han decidit a *fer bondat*, o que la representació de llurs càrrechs els ha fet impossible seguirme com haurien desitjat. En una paraula... el desert! Y, no obstant, sempre'l *Teatre Intim* ha tret de nou el cap, y en els seus balanços morals (1) m'he trobat sempre sol, com el para-llamps dalt la torre y a mercè dels vents.

¿Hont es, donchs, la entitat, la constitució?
¿Còm pot, donchs, morir lo que no existeix?

Quan jo no hi sia, diguèu que l'*Intim* s'és mort; mentres jo visqui, tingueu la caritat de no matar d'un cop de ploma lo que viu en mi, lo que tants esforços me costa, lo qu'és jo meteix, y no confonguèu la meua sòrt ab la de coses tan accidentals.

Un dia o altre, no sé quan, vos invitaré a la meua *resurrecció*. Jo prou voldria que fos ben prompte, però'm trobo sol del tot y'm cal preparar nous elements, que, ab tota seguretat, me deixaràn també quan bé'ls hi sembli.

Afortunadament no sóch dels que's cansen ni dels que porten aquella mena de pressa que sol entrebancar. Fio molt en mi, y es un gran consol al que vinch acostumat de tota la vida.

Fins al dia, donchs, de la *resurrecció*, que vos anuncio ben content.

Vostre com sempre, y de tot cor

ADRIÀ GUAL

MINIATURES

UNA CASA DE PLAHER

La casa del plaher dorm silenciosa en el barri negre. Reposa al cim d'uns murs humits, molçosos. El seu saló es gran, blanch, pobre com el refectori d'un convent. La llosana del balcó un dia havia clos el vas d'un abat... «*Hic iacet honorabilis Petrus Abbas...*»

A les dotze de la nit el barri's desperta... Vora la casa del plaher hi ha un convent de

(1) No parlèm dels materials.

monges de clausura. Aquestes dones blanques tenen un petit cloquer qu'és com un gran reliquiari d'una campaneta, que a bon punt de mitja nit canta, plora, crida, riu... Sembla la veu d'un nin que'l desperten d'un sòn agrados bo y fentli pessigolles.

Quan esclata son plor, sa rialla, les mortes finestres reixades s'enllumenen tremoloses. Passen darrera d'elles ombres de dejuni, de febre; siluetes de cadavres que caminen arrocgantse. Després el clam de moltes veus humils, apagades, que resignadament implorren un perdó.

La campana ara riu, burlantse d'una orga que sota d'ella's queixa. Si fa una nit tebia, si la lluna es tan clara, si l'ayre es com un immens halè perfumat!...

La casa del plaher també ha despertat. La campana ha fet desensonyar a les pobres noyes senyalades com ab ferro rohent pel vici, que queyen aclofades en els recons... A les veus de les verges demanant càstichs, s'hi han ajuntat les d'elles, pecadores de joventut, demanant goigs...

Amplius lava me ab iniquitate mea ..

Doneunos un ayman que sia fort, que sia rich...

HIPOCRESÍA

El seminari es als barris alts de la ciutat vella. Està enrondat de castells decrepits, esglesies que s'aclofen, casalots plens de nafres. En el sòl dels carrers hi creix una herba malalta, y les parets vomiten retortes figures bordes y eures esllanguides.

En el seminari hi ha quelcòm de mort. Malgrat el sol que daura ses parets runoses, aquestes palidegen y agafen uns tons argentats, dèbils. Semblen enllumenats per la claror fugitiva d'un eclipsi. Les finestres vos miren com els ulls d'una bestia morta, apagades, mates...

Un dia hi vaig passar a l'hora que sortien els estudiants. Vestidures fosques, cares verdoses, moviments suaus y afeminats, veus opaques. Entre'ells hi anaven mitja dotzena de canalles. Còm hi contrastaven! Tenien la cara colrada, el caminar segur, la veu valenta. En els ulls portaven espurnes d'un sol tot or.

Els petits estudiants van mirarse'l cel y's posaren a jugar victoriosos. Les seves rialles franques y les seves contorsions de joia sem-

blaven renechs y obscenitats. El seus xiscles els hi retornava l'eco del mur sordament, queixosament.

Va sortir el mestre y els hi va dir:

— Això no os està bé, noys. Havèu d'ésser quietos, tenir modals reposats, enraonar solsament pera vosaltres. —

Els petits estudiants callaren y empenyueren llur ruta quietosament, mentres el sol fugia de llurs ulls y l'esforç per contenir la sang els hi marcava una ratlla paralela a cada costat de boca.

Avuy són grans, són humils, són bons. Mes aquell séch d'hipocresia es més fondo, més llarch, més terrible...

RECORTS

La meva desitjada tenia'ls ulls negres, la boca molçuda, la cabellera ondejada, el cos esllanguit... Promeses misterioses, ferides sagnantes, cadenes daurades, caricies de febre...

Un dia vaig adorarla, com a la dòna que'ns visita en el llit redoltat per primera volta en nostra joventut, quan el desvari, la febre, la vida'ns fa revolcar impetuosos de goig, en una calurosa nit estival. Hermoses mentides de les primeres palpitations d'una altra carn cim de la nostra carn...

L'adoració y el sacrifici allunyaren el misteri dels seus ulls ombrosos. Cada moment més clars, més clars... Dues gotes d'aygua reposant en un llit d'estimacions venturoses...

L'adoració y el sacrifici tancaren la ferida de sa boca humida. A cada petó menys sagnosa, menys sagnosa, fins cloures exangüe de felicitat...

L'adoració y el sacrifici destrenaren ses cadenes roges d'or. Regalimant untuoses en un suprèm esforç de goig, feren una auriola brillant al voltant de sa cara estimada...

Tots els sacrificis, totes les adoracions, no pogueren cansar el seu cos febrós. Delirants promeses per nous combats, regulars batechs d'una vida que no's cansa, flamarades d'un foch que perdura...

Nit calurosa, estival, clara: tu m'ensenyares a entregar totes les meves energies a la bellesa de la carn. May més ho oblidaré... Mes al teu recort tan sols, tremolo!

Devant per devant d'un balcó de la casa del plaher, hi ha una petita finestra reixada. Sempre hi havia vist llum: llum de malalt, una agonia lenta de claror. Sempre hi havia sentit tos: tos semblant al cruixir de fusta molt seca que s'esquerda; agonia lenta d'una vida

Avuy està silenciosa y fosca.

Recordo que un meu amich de cor sensible, que s'enamorava de les dònes endolades, de les noyes tisiques, en les vespres de Sant Joan hi tirà una carta que regalimava ardor... L'endemà, derrera'ls barrots de ferro, aparegué un reixat d'espessa malla. Encara la va estimar més.

Tres noyes de la casa'm varen distreure de mes meditacions. La primera tenia'ls ulls foscos y el misteri ensombria son front ample. La segona tenia'ls ulls grisos y la luxuria regalimava com sang en sa boca groixuda. La tercera tenia'ls ulls glauchs y era amorosa.

La més gran va dir:—Trobés a faltar a la malalta. La vaig veure morta a la esglesia. Sota les parpelles closes s'hi endevinaven uns ulls hermosos, y sota la sotana blanca la bellesa de la forma. Ara's podrirà sens haver estimat, de la meteixa manera que'ns podrirem nosaltres bevedores de joventut.—

La mitjana va dir:—No semblava pas morta. Era com si dormís després d'un dia d'estimar ab totes les forces, dormint la ubriaguesa del goig. Al voltant de cada ull hi tenia un cercle negre de violetes.—

La petita va dir:—Era hermosa. Vaig besarla y sa pell era fresca y fina com les fulles del magnolier.—

X. MONSALVATJE IGLESIES

EDUCACIÓ Y EMANCI- PACIÓ DE LA DONA A LA ESCANDINAVIA

L moviment feminista, quis'ha desenrotllat tan sobtadament aquests darrers anys y qui ocupa tant de lloch en la vida politica, ha sigut certament seguit ab interès també per la dòna del Sud.

Indubtablement, tothòm reconeix de quina gran importancia ha esdevingut aquest moviment en la vida social, y desitja fersen una opinió propria.

Emperò per poder judicar bè aquesta qüestió, cal que primer se tinga molta experiencia dels paisos ahont ja se'n han fet probes, y ahont s'ha vist si han tingut o no èxit. Les teories en aquesta materia no valen pas gran cosa, car molt sovint són quasi irrealsables en la vida pràctica.

Siali permès, malgrat això, a una dòna qui no té cap pretensió d'haver fet verdaders estudis profonds en aquesta qüestió, però qui té un fort interès y una entusiasta simpatia per tot lo que's refereix al seu sexe; siali permès el comunicar a ses germanes del Sud alguns de sos pensaments respecte a aquesta materia. Algún interès potser podrà despertar, desde'l moment qu'ella prové d'un pais ahont la emancipació de la dòna està talmant avençada, que al Sud, generalment, s'esguarda la realitat assolida allí com cosa encara embolcallada ab el mantell de l'avenir.

Els paisos escandinaus, la Suecia y la Finlandia (1), són un ver Eldorado pera'l feminisme. La dòna al Nort, en un curt espay de temps, ha obtingut l'èsser, en gayrebè totes les branques de l'activitat humana, igualada ab l'home.

Ha de semblar ben estrany a un estranger el veure a casa nostra a les dònes fent els trevalls y ocupant els llochs en que arreu es costúm véurehi sols als homes. Emperò lo que'ns sembla a nosaltres meteixes escandinaves una anomalia, es el veure tan sovint joves solteres, qui no tenen cap necessitat de guanyarse la vida, buscarse així que

han acabat els estudis y ab la meteixa naturalitat que ho fan els homes, un ofici que'ls hi procuri una posició igual a la d'aquests. Y no es pas solament a les ciutats ahont això succeheix. Aquest sintoma es també força remarcable en les classes inferiors de la societat, fins en les pagesies. Sovint se sent a dir a les joves pageses que surten de la escola, qu'elles no volen absolutament romandre al camp, o fer els trevalls domèstichs, o anar a treballar la terra. No: elles s'han ficat al cap d'anar a ciutat, y no pera llogarshi com a «minyones dependentes», sinó pera cercar una colocació als magatzems, o millor encara, a les fàbriques; es a dir, un trevall que les faci esdevenir «independents» y les hi dongui el titol de «senyoretas».

Y lo que's més remarcable es qu'en els centres de més cultura no solament les xicotes pobres, sinó també, com he dit avans, les de cases de senyors se busquen ocupacions pagades, sense donarse absolutament compte de si les hi es o no necessari guanyarse la vida. A correus, a telègrafs, als despatxs de les banques, per tot arreu s'hi veuen xicotes ocupant els llochs, desde'ls més modestes als més elevats. De la meteixa manera's troba a la dòna en les carreres científiques: professores, tècniques, farmacéutiques, metgeses, fins advocades y catedràtiques. (A Uppsala y a Helsingfors hi ha en aquest moment, a la universitat, càtedres des-empnyades per dónes.)

Si ens fem la pregunta: «¿d'hont prové la causa d'aquest progrés, tan ràpit, de la emancipació de la dòna entre nosaltres?», trobarèm ben certament la resposta: «De la educació que reb la joventut avans de qu'estigui en estat de poder pendre ella meteixa decisions respecte a sa vida futura.»

En aquesta materia hi ha dues tendències contraposades. La una desitja—sense condicions—una educació comuna pera'ls noys y pera les noyes; l'altra es absolutament contraria d'això. Entre aquestes dues opinions extremes n'hi ha, naturalment, moltes d'intermediaries. De totes maneres, jo crech que's pot afirmar que la convicció de les ventatges de la «coeducació» guanya cada vegada més adeptes. Y en aquest moment hi ha a la Suecia (1), y en major nombre a la Finlandia, una gran quantitat d'escoles que segueixen aquest sistema.

Desde'ls set fins als divuyt o vint anys, els xicots y les xicotes són educats junts en aquestes escoles. D'aquesta manera les noyes prenen part de la instrucció profunda qu'en general se dòna solament als noys. La classe de coneixements qu'elles reben en aquestes escoles les hi dòna una capacitat y

(1) No parlo sinó de la Suecia y la Finlandia, car no conech suficientment les circumstancies de la Noruega y la Dinamarca pera poderne citar fets.

(1) L'any passat fou promulgada a la Suecia una llei segons la qual molts *gimnasos* de noys (escoles de l'Èstat) foren convertits en escoles mixtes.

una certa consciència de llur propi valer, qui moltes vegades les ajuda a vèncer les dificultats de la vida. Si elles han sofert un examen de batxillerat ab notes relativament bones, quasi tots els llocs que ocupen els homes els hi són assolibles.

Per altra banda, la influència qu'exerceixen els joves uns prop dels altres durant les anyades de desenrotlló escolar, no es gens despreciable. La llibertat de la relació dels dos sexes entre nosaltres es ben coneguda. Y aquesta educació y aquesta vida lliure produeixen molt bones conseqüències qui arriben més lluny encara de la escola.

Succeeix força sovint que dos joves del meteix col·legi s'ajunten l'un a l'altre desde llur primera edat. Y aquesta inclinació, si's resol en una unió, pot conduhir a la felicitat, garantida per la coneixença profunda adquirida durant l'època de llur desenrotlló. La influència favorable que la educació en comú opera, sobre'ls noys especialment, es gran. Llurs sentiments envers tot lo que's relaciona ab les dònnes s'endolceixen y refinan; aprenen a mirar ab estimació a la mare de llurs futurs fills, enlloch de despreciar, com els noys, tot lo qu'es femeni. (Respecte a aquesta materia podrien dirsen moltes de coses, emperò no es aquest el lloch.) La influència que opera sobre les noyes se manifesta una mica més tart. Elles se senten, al sortir de col·legi, més iguals als noys que si haguessin sigut educats quiscun pel seu cantó y de diferents maneres.

Y aquí es ahont cal cercar la causa, la més profunda, del per què les dònnes nostres desitgen entrar en els meteixos oficis que'ls homes, y ho assoleixen.

Per tot això's podria esguardar ab satisfacció'l desenrotlló de la emancipació de la dòna al Nort. Emperò si mirém la cosa de més a la vora, ens adonarem de que, entre tots aquests bons costats, n'hi ha d'altres qui són, no solament «pas bons», sinó qui entran un perill directe pera la dòna meteixa, un perill pera la relació de l'home y la dòna, y un perill pera la vida de la societat.

SIGNE LANGLET

(Acabarà)

TRES HORTENSIES

Que n'era de gemada la que teniem en el terradet de casal

D'aquelles cases antigues qu'en el primer pis hi havia, com esbarjo, una terrassa a peu pla, per demunt del refondo de la botiga, y tots els vehins tenien la seva espayosa galerieta, d'hont contemplaven ab joya, absorbintne la flayra, les gayes flors del jardinet d'abaix, ja no se'n construeixen gayres avuy a Barcelona.

En el nostre, després d'una petita varietat de plantes, excelia per una ufanosa hortensia japònica, plantada en una mitja bóta pintada de groch ab barres vermelles y muntada en tres groixuts tronchs, que s'assentava al bell mitj del terradet.

Era la hortensia del més exquisit blanch-rosa, essent l'admiració de les vehines l'inflexible zel y el mirament ab que ma mare la conreava.

Que n'hi havia passades jo d'hores assentadet a son prop lleginthe, mirant y fent milers de comparacions ab la del segón pis!

Oh! aquella! aquella si que valia força, bon Deu!

Si bonica era la de casa, més y molt ho era la de dalt. Son matiç d'alabastre y fina rosa, atreya y sugestionava tant, que tot-hòm que la mirava s'hi quedava embadalit.

La circumdava una leda aureola, d'un ençis tan afalagador y plahent, que jo'm quedava absorbit, extàtich, y com si somniés que una vaporosa y majestàtica fada devallava del cel per'acaronarme.

Tal era d'hermosa la noya del segón pis, dich, la segona Hortensia. Ayl macatxo, ja m'he descobert!

Bé, si, ¿y qué? Jo n'era molt de la de dalt. Oh! y que me'n deya de coses ab son candorós mirar, ab son somris amorós, que'm transportava com una voliyana a mons desconeguts pera mi, que m'omplenava de reviraments interns com si etèries forces punyissin pera treure a fóra uns perllongats sospirs de desfogament y de voluptat.

Arribarem al punt en que nostres sers, no podent resistir ja més la eléctrica fogositat, emetien pels radiosos ulls telefonemes muts, que, dirigintse al bell fons del cor, ens impulsaven a abdós a un meteix ardent y pur

desitj. Això feu que les dues famílies decidissin posarse d'acort pera consumir l'acte del lligament prolífich, y la Hortensia del segon pis baixà a cultivar la del primer, ab gran joia de les mares. A la meua li agradaven tant les hortensies!

Jo prou voldria pintarvos, anch que fos somerament, la excelsitut de sa beutat; mes, com que no m'es possible fer comparances ab cap de les belleses tan contades de l'Egypte, de Grecia, del Caucàs o Roma, per considerar a aquestes rònegues y cascades, ni tampoch ab les Venus, ni ab la meteixa Psiquè qu'embadali a Cupidó, ni a res; tan sols, si, podria plagiar a qualque novela de les de *dèu cèntims* la entrega. Feu, donchs, el favor, vòltres meteixos, de retallar una *descripcionada* de qualsevol d'aquestes, y vos la enganxèu aquí, y jo, en paga de tal mercè, vos convido a tots al meu casament, el dia y hora que a cada hu mès bè li vinga. A reveure.

—Ep, mestre, y la terça...!

—Home, home! Esperis que la naturalesa faci el seu tram.

—Y si els hi surt noy!

—Llavors esperarèm a la segona, y si no, cambio la *a* final per *o*, que a Reus per un tanto no diu res. Y ara dispensin, eh!—

JAUME PALÒU

ALTRE COP SOBRE LES DONES

Després de llegir vostre article de la setmana passada, amich Tintorer, sols una cosa puch dirvos: que m'heu pres per altre. Sembla mentida, vès! Tant temps com fa que'ns coneixèm, y haventvos jo criat als meus pits intellectuals com als altres companys de JOVENTUT!

Jo no'm titulo feminista: emperò jo he fet per la cultura y l'avenç de les dònnes mès que no pas molts que tal volta han titllat de grollera ma catilnaria contra les nostres *intelectuales*. ¿Per què no dirvosho clar, estimat deixeble meu? Tal volta he fet mès que vós, quals reticencies no'm mortifiquen perque sè l'afecte que'm teniu.

Si qu'es cert que n'he escoltades moltes de disputes de cel-obert. Y mès vos dirè: cada cop que, embafat d'elles, he cercat la dòna

somniada que'm parlès un llenguatge serè, he acabat per convencerm de que gayrebè totes nostres dònnes, quan no viuen en un ambient de cel-obert, porten el cel-obert dintre d'elles meteixes. De tal manera ressonen a buyt y s'esvaheixen dintre'l seu esperit frèvol les sòlides idees y els sentiments fermes. Es massa vella, massa secular la incultura de les nostres dònnes pera que aixi com aixi poguèm regenerarles. No treurèm el foc de males sentors cremant encens y perfumeria, sinó fent neteja seria. Fent fum, altra cosa no lograrèm que marejarles y marejarnos. El fum puja al cap. Y les posarèm y ens posarèm en ridícul. Jo ja n'he fet massa de fum.

Y també he cantades ben clares les veritats als homes. He impugnat llurs lleys tiràniques y antinatural, llur egoisme, llur egolatria... Tampoch no ha sigut això altra cosa que fer fum! He procurat empeltar energies y iniciatives en la dòna, y no ho he conseguit. S'ha quedat tan dòna com avans, es a dir, tan dòna... com es la nostra dòna: tan ignorant, tan buyda, tan humil o tan vanitosa. Creyentse ab tantes atribucions com un home (en la seva esfera'n tèsens dubte tantes com ell en puga tenir), ha deduït que certes atribucions masculines li estaven bè y se les ha assumides de cop y volta. Es clar que ha triat les mès còmodes y fàcils. Però diguèu de què'ls hi ha servit la facilitat de semblar, no d'èsser literates, a les senyores d'*Or* y *Grana* y a tantes altres que temps ha que'n fan. (Dech fer salvetat en favor de poques, poquíssimes excepcions.) Com si fos aquest solament el medi d'ajudarnos en la regeneració de Catalunya!

No: la dòna no ha d'imitar certs *métiers* de l'home precisament, si vol enrobustir y emancipar sa personalitat. La dòna avans que tot *ha d'èsser dòna*. Y per *passional* y per *femeni* que sia l'intellectualisme modern (que diu l'altre burleta) (1), no es un intellectualisme frèvol, sinó una ensenyança seriosa y completa lo que ha de menar a la dòna a sa deslliurança social. En això estich conforme ab vós, ja ho sabèu. *Nosce te ipsum*, deya'l filosof. Mentres les nostres dònnes no's coneguïn ben

(1) Això'm ve a tom pera felicitar a ma benvolguda companya Xenia, que tan bé s'explica ab en Xenius y tan graciosament m'aludeix a mi en el passat número.

bé elles meteixes, no's conduhiràn pas com deuen, ni aplicaràn satisfactoriament les facultats que avuy tenen en embrió.

Ja no estich tan conforme ab lo que dihèu dels homes. Hi estich sols en part. En general les hem instruhides a les dònes poch o malament; en particular, són innombrables els casos que vos podria citar en que l'home, enlloch d'esclavitzar per medi de la ignorancia a la dòna, s'ha fet esclau no ja d'ella, sinó de sos defectes, dels quals ella se'n ha valgut com d'una arma pera desviar y malmetre'ls sentiments del sexe fort.

Ademès, al dir vós que no les hem instruhides prou, no sembla sinó que declarèu implícitament la superioritat del nostre sexe. No: les dònes, com els homes, han de valdre *per se* lo que valguin. Deixemnos de superioritats que'ns farien passar per *Mestre-Tites* (ja sabèu que a n'aquests se'ls rifen llurs deixebles), y permeteume dir que jo, decidit partidari de la regeneració de la dòna catalana, entench que, si pera regenerar a Catalunya hem començat per dirho y ferho tot en català a fi de vèurèns tals com som, ab tots els defectes y totes les qualitats, també la dòna per sa part ha de fer quelcòm semblant: sentirse avans que tot ben dòna. No imitarnos a nosaltres, sinó *apendre ab nosaltres*. Jo vos asseguro que, si se sab veure tal com es, ens podrà demostrar que la lleugeresa, la frevolitat, la manca d'opinions, la vanitat, la coqueteria... tot allò que avuy es considerat com la seva característica y que li es tolerat com les viciadures a una criatura ignorant y mal criada, tot allò, dich, no li es pas propi y no la fa pas tal dòna. Y allò caurà, y la dòna, la vera dòna, s'alçarà...

Però això va llarch. Y de que hi va'n tinch un trist exemple en ma filla Carmeta. De petita l'he educada com aquí no s'estila: lliurement, y ensemps científicament. Lliurement, perque si bé no he estat jo qui ha posat en ses mans *L'art d'aymar* d'Ovidi, ni els *Petons de Joan Segón*, ni *La Celestina*, ni les obres d'en Zola, no he impedit pas que les hi facilitessin amichs no sé si ben intencionats o concupiscents. Y científicament, perque li he inculcat tots els principis que possehesch de patologia interna y externa, de quimica, de filosofia, de filologia... etc., etc.

¿Què n'he tret? Res, o quasi res. Literaria-

ment s'ha educat quelcòm; mes a pesar de la seva edat (que ja tinch por que se'm quedi per tia), aquesta es l'hora en que no li he vist may tenir criteri fixo sobre res. Molta imaginació, molta percepció (devegades fins més que jo meteix), però de criteri, zero. Ses opinions són de moment, són les del darrer que li parla, si li parla bé. D'humans es l'errar y el canviar de parer; però fill meu, no en tanta de manera! Ella es capaça de llegirvos a vós, d'engrescarse ab un treball vostre, sense perjudici de dirne mall'endemà si algú, argumentantli en contra, li ha sigut simpàtich. Es capaça també de reventar *Or y Grana*, com ho feu al veure'l primer número, y l'endemà tornarme a demanar que li suscrigui. Cregueume: dònes y nívols són mudables, y mentres ho sien tant no farèm res. Cal *assentarles* y, com vós dihèu, despertar llur intelecte, no precisament deixantles fer de literates d'*Or y Grana*, sinó fent que rebin, de petites, tanta educació com nosaltres els homes. Y ay! que això no li ha bastat a la meva filla. Y ¿per què no li ha bastat? Perque encara que tingui tants coneixements com un home, el medi en que ha sigut educada no li ha permès expansionar son sexe com als homes ens ho permet.

Jo no negaré que la millor missió de la dòna sia dintre la llar: però afirmo ab vós que cal instruhirla tan amplament com a nosaltres, pera que, entre tots els coneixements que se li facilitin, trihi com nosaltres els que més li convinguin. No es fent diaris com la regenerarèm, sinó portantla, de joveneta, a les aules, y portantli precisament *al costat nostre*, barrejada ab nosaltres, tal com diu nostra eximia colaboradora Signe Langlet. (1) Ja es massa vell, ja es massa immoral, ja es massa hipòcrita això de separar de petits els homes de les dònes. Barregeulos de menuts y barregeulos pera que aprenguin; y el desvetllament y el desenrotllo dels instints efectuantse a l'ensemps que'l desenrotllo de les inteligencies, desterrarèm dels cors y dels sentits insanes cobejances, evitarèm recels fills de la ignorancia, matarèm prejudicis y temors qu'emmatzinen la vida, evitarèm les grans sotragades de l'esperit y la carn que'ls

(1) La qual no s'entente pas a parlar de fe, patria y amor solament, ni a fer caricatures ensopides, ni a pregar per les ànimes del purgatori.

misteris vitals al revelar-se d'un cop produeixen en les donzelles que han d'ésser mares, y la vera confiança, el ver amor transformaran la societat al transformar la dòna, la qual anirà fentse poch a poch, y quan estigui degudament instruhida estarà en son lloch veritable, sense perdre son natural encis ni sa tendresa, sense mostràrsens *marisabidilla* com moltes *intelectuales* d'ara que, dintre l'actual medi ambient, apareixen com descenrades y no són ni homes ni dònes, ni *chicha ni limoná*.

De la separació a ultrança dels sexes se'n originen totes les prevencions que la dòna té envers l'home, que l'home té envers la dòna: perque lo que separèm maliciosament no es la dòna de l'home, sinó la femella del mascle; y ens avesèm a veure y considerar a la dòna com a femella, la qual per sa part veu també en nosaltres quelcòm pecaminós, que tem com un perill y que com un perill l'atràu. No necessito remarcar la immoralitat d'aytals costums: els fets la mostren ben palesa. L'intelecte de la dòna, reclòs y com avergonyit, s'atrofia, en tant va hipertrofiàntseli la sensibilitat, que se li expandeix en esclats malltiços. Y no tenim dònes, sinó femelles. Cap home de mitjana cultura—vós ho reconeixèu—pot sostenir ab elles una conversa serena sobre qüestions de vera transcendencia moral y social. Elles senten llur intelecte esclavitzat y no'ns poden entendre, o si ens entenen no saben què contestar. No poden ésser veres amigues ni veres confidentes nostres: sols poden ésser lo que vós dihèu, nines de luxo, damiseles superficials que no més serveixen pera fer visites de compliment sosteninths converses buydes. Fòra d'això, l'home sols va a cercarles egoistament com a dolces aymants y esposes a la llar, o com a incitants meretrius al bordell.

Es clar que'ls pares de familia'n tenim la culpa de que les noyes no s'eduquin avuy com cal. Lo qu'es jo, que sóch viudo, me la dono tota. Però ¿negarèu que les mares dintre les cases poden molt? ¿Negarèu que'ls marits benèvolos, ignorants o calçaces, se sotmeten en absolut beu sovint, en aquest assumpto de la educació dels fills, a la voluntat sobirana de llurs mullers? ¿Negarèu que aquestes, púdiques cristianes avans que tot, seràn el principal obstacle quan se tracti d'ajuntar als dos

sexes per l'intelecte? ¿Negarèu que la majoria de nostres pubilles y hereus, si van al colégi de Sant Jordi, o al del *Señor Sánchez*, o als Escolapis, o a les Monges, es perque llurs mares y sols llurs mares ho disposen així?

També'ls homes servim pera escolans d'amèn, y molta part de nostra culpa no està pas en nostra tirania, sinó en nostra debilitat. Per això no vos nego del tot la rahó, mes tampoch vos la dono tota ni de bon troç, quan dihèu qu'es a nosaltres, els homes, a qui toca una gran responsabilitat dels defectes de les dònes.

No, no estèm ben bè d'acort en l'apreciació de les causes de la ignorancia de les dònes nostres. La dòna'ns fa a nosaltres, com nosaltres a n'ella; la dòna catalana, donchs, té ben sovint l'home que's mereix. La gran lògica es la dels fets, amich Tintorer, y moltes, moltíssimes vegades cal dir *a tal dòna tal home*, com dihèm *a tal poble tal govern*.

Sempre vostre afectíssim, amich y mestre,
 RAFEL VALLÉS Y RODERICH

CONCERTS

Dos concerts ha donat al teatre Principal l'Associació Musical de Barcelona, les nits del 18 y del 20 de l'actual; essent el primer ofert als socis del Congrés de la Llengua Catalana, y dedicat exclusivament a l'audió de tres sonates pera piano y violoncel: la primera (op. 69) de Beethoven; una primera audió de l'húngar Moór—qui se'ns ha revelat un gran mestre, especialment en el terç temps *Adagio*;—y una altra (op. 123) de Saint-Saëns. En la execució d'aquestes tres obras capdals, en Pau Casals ha demostrat un cop més quan ben merescuda té sa gran reputació artística. Qui també encisà a l'auditori, sorprenentlo, fou son acompanyant el discretíssim Socias, qui portà son *savoir-faire* al punt de que tots els que recordavem en Baüer, trobarem a nostre compatrici *al menys* a la meteixa altura que l'artista estranger. En Socias, en son difícil comès, demostrà, a més d'un ver temperament artístich, una manera d'executar tan senzilla, tan elegant y delicada, tan despullada dels efectismes de mal gust ab que'ns acostumen a enlluhernar alguns pianistes extrangers, que pot dirse que'ls aplaudiments tan sovint sentits en la sala'ls mereixien ben bè a mitges el pianista y el mestre del violoncel.

En el concert del 20 (orquestra plena y Casals), l'Associació Musical—que'ns complaurèm en fer constar que ha millorat notablement desde'ls concerts quaresmals,—ens

donà algunes primeres audicions. Després de la obertura d'*Egmont*; de Beethoven, *Fulla d'album* de Sancho Marraco, de delicada factura; *Mascarada* de Rodríguez Alcántara, peça de concert de rebuscats efectismes y migrada inspiració, que no obtingué cap èxit, malgrat sa bona interpretació; y l'admirable concert de Dvorák, en el qual en Casals estigué verament admirable, secundat ab *amore* per la orquestra.

Marines, croquis pera orquestra de corda de V. M.ª de Gibert (obra que obtingué'l premi de l'Associació Musical en la 3.ª Festa de la Música Catalana), obri la tercera part de la vetlla. L'obra del jove músich es digna de lloança, pel gran estudi d'harmonia que demostra en l'autor. Per altra part, com

gayrebé tots els premiats enguany en la Festa de la Música Catalana, a manca de gran inspiració, ha donat probes d'haver estudiat profitosament, mostrantse fort en tecnicisme. Els dos temps de que consta'l *croquis*—com si diguessim *bonança y tempesta*—foren molt ben executats.

En la *Elegia* de Fauré y en les hermoses *Variacions simfòniques* de Boellmann, en Casals y la orquestra's guanyaren honrosament l'entusiasme del públich, més nombros qu'en el primer concert.

El mestre Lamothe pot començar a estar satisfet de la seva obra artistica. Demostrà, força millor que'l passat hivern al Liceu, ses bones condicions de director.

C. KARR

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

En, en, dintre, dins. L'acció té lloch cap a dintre. *Volvi*, rotllar, enrotllar; *envolvi*, embolicar. Ex.: *Por envolvi la libron, mi volvas paperon cirkaŭ ĝi*, pera embolicar el llibre, enrotllar paper al voltant d'ell. *Skrib*, arrel del verb escriure; *enskrib*, arrel del verb inscriure; *enskribo*, inscripció. *Spir*, arrel del verb respirar (cap a dintre y cap a fóra): *elspiri*, respirar cap a fóra; *enspiri*, respirar cap a dintre. *Spezi*, girar fondos; *elspezi*, gastar; *enspezi*, cobrar, percibir, etc.

Bo, indica'l parentesch resultant d'un matrimoni. *Bopatro*, sogre; *bopatrino*, sogra; *bofilo*, gendre; *bofrato*, cunyat, etc.

Dis, indica la divisió, la separació, la disseminació, la dispersió. *Se mi fetas unu libron tra la fenestro, alian tra la pordo kaj alian sub la liton, mi diros ke mi disjetis la librojn*, si llenço un llibre per la finestra, un altre per la porta y un altre sota'l llit, diré qu'he llençat (dispersantlos) els llibres. *Tiu semas, kiu metas sĉanon en la teron, sed, kiu la semojn disjetas en la sulkojn, tiu dissemas*, el qui posa una llevor en la terra, sembra; emperò, el qui llença les llevors escampantles en els solchs, disemina.

Ge, indica'ls dos sexes. (S'usa afixantlo al masculí.) *Gefiloj*, fills y filles. Ex.: *La bofrato de mia kuzino havas du gefilojn*, el cunyat de ma cosina té un fill y una filla. *Gepatroj*, pares y mares; *geavoj*, avis y avies; *geedzoj*, marits y mullers. (Remarquis: 1.er Que aquests substantius s'usen en plural; aixi ho requereix la lògica. Quan d'una d'aquestes noves arrels *gepatr'*, *geav'*, *geedz'*, etc., ne fem un adjectiu, aleshores l'usarem en singular si el cas ho requereix: Ex.: *La gepatra domo*, la casa dels pares. Lo meteix, si d'elles ne fem una altra arrel com, per exemple, si els hi sufixem el mot *ar*, reunió. Ex.: *La gepatraro*, la reunió dels pares y mares; *la gepatraroj*, les reunions..., etc. 2.^{on} De cap manera s'ha d'entendre que aquest prefixe indica dualitat; per lo tant, *gepatroj* no vol dir *pare y mare* sinó *pares y mares*. Es clar que si parlem de *iliaj gepatroj*, *els seus pares*, el sentit comú ens indica en Esperanto que's tracta d'un pare y una mare perque *ell* no pot tenirne més de cada classe, com ens ho indica en català malgrat no més usém al masculí. Emperò si dich *iliaj gepatroj*, *els pares (y mares) d'ells*, les parelles podran ésser tantes com individus siguin *ells*. Com si dich *miaj gefiloj*, no s'ha d'entendre precisament que tinch un fill y una filla, sinó que tinch fills y filles: la quantitat la precisaré ab el

- cardinal corresponent. 3.er Aquest prefixe, no l'usarem ab les arrels qui ja per si meteixes indiquen els dos sexes, com per exemple l'arrel *hom*, individu de la especie humana.) (*Estas multaj homoj en la kunveno*, hi ha molta gent a la reunió, y no, *estas multaj gehomoj*.) (Podrèm si dir *geviroj*, car *vir* es l'arrel de *mascle*, *varó*, *home*.)
- Pra*, bes, rebes, primitiu. Indica'l parentiu llunyà en totes les linies. Ex.: *La praavo*, el besavi; *la pranepo*, el fill del nèt. Observis aquest exemple: *la pradomo*, la casa payral. (Francès) *primitiv bis*; — (anglès) *primordial great*; — (alemany) *ur*. — (U. V. Z.)
- Mal*, indica la idea contraria. *Fermi*, tancar; *malfermi*, obrir. *Supreniri*, pujar; *mal-supreniri*, baixar. *Bona*, bo; *malbona*, dolent. *Ŝparemulo*, estalviador; *mal-ŝparemulo*, pròdich (un). *Vere*, verament; *malvere*, falsament, etc. Cal no confondre aquest prefixe ab:
- Ne*, qui *aporta a les arrels la idea de negació*, ni ab:
- Sen*, qui hi *aporta la idea de no possessió*. Ex.: *Ne tial ke virino estas nebela ni povas diri ke ŝi estas malbela*, no perque una dòna no es bella podèm dir qu'es lletja. *Afero netaŭganta por nia laborado estas neutila, afero malhelpanta ĝin estas malutila*, una cosa qui no serveix pera'l nostre treball es inútil, una cosa qui li posa obstacles (*helpi*, ajudar; *malhelpi*, impedir) es perjudicial. Un home sense cabells (*haroj*) el nomenarem *senhara* (calvo); la fusta es *nehara*. *Ju povas esti nebona sed tio ne signifas ke li estas malbona*, algú pot no ésser bo, emperò això no significa que sigui dolent.
- Ek*, indica'l començament de l'acció, o l'acció momentania. Ex.: *Vidi*, veure; *ekvidi*, apercibir. *Krii*, cridar; *ek-krii*, exclamar. *Sidi*, seure; *eksidi*, asseures. *Multaj homoj ĉe sia ekdormo repasiĝas la tagajn agojn*, molts homes al adormirse repassen els fets del dia.
- Re*, indica la repetició, la reiteració de la acció en si, sense que sigui necessari que'l qui fa l'acció la segona vegada, sigui el meteix qui l'ha feta la primera. Si dono un llibre a algú y després ne dono un altre, *mi redonas libron*, jo redono un llibre; si aquell qui l'ha rebut me'l retorna, *li redonas ankaŭ libron*, ell també redona un llibre. *Spegulo reflektas la radiojn, kiuj falis sur ĝin*, un mirall relença (reflecta) els raigs, qui caigueren sobre d'ell. *La pilko resaltas de la tero*, la pilota resalta (rebota) de terra, etc.
- Com queda dit, tot mot en general, preposició, substantiu, etc., pot ésser considerat com a prefixe y usat com a aytal.
- SUFIXES. *In*, indica'l femeni, la femella. *Fianĉo*, promès; *fianĉino*, promesa. *ĉevalo*, cavall; *ĉevalino*, euga. *Frate*, fraternalment (a la manera dels germans); *fratine*, fraternalment (a la manera de les germanes).
- Id*, indica'l descendent. *Ido*, descendent. *Koko*, gall; *kokido*, poll, pollastre; *kokidino*, polla. *Reĝo*, rey; *reĝido*, descendent de rey, princep; *reĝidino*, descendenta del rey, princesa; *reĝino*, reyna; *reĝinido*, princep descendent de la reyna; *reĝinidino*, princesa descendenta de la reyna.
- Et*, indica'l diminutiu. *Infano*, noy; *infaneto*, noyet. *Filino*, filla; *filineto*, filleta. *Ondetoj*, onadetes. *Ŝipeto*, barquet. *Beleta*, boniquet.
- Eg*, indica l'augmentatiu. *Domo*, casa; *domego*, casassa. *Bonega*, bonissim. *Belega*, bellissim. *Pluvi*, ploure; *pluvegi*, diluviar.
- Ar*, indica la reunió, la colecció. *Arbo*, arbre; *arbaro*, bosch. *Ŝtupo*, grahó; *ŝtuparo*, escala. *Homaro*, humanitat. *Sablo*, sorra; *sablaro*, platja. *Ŝtono*, pedra; *ŝtonego*, roca; *ŝtonegaro*, roquer. *Insulo*, illa; *insularo*, arxipèlach. *Ŝiparo*, esquadra; *ŝipetaro*, esquadrilla; *ŝipareto*, esquadreta. *Per la lasta ŝipatalo oni vidas ke estas pli bona ŝipegareto ol ŝiparetago*, ab la derrera batalla naval s'ha vist qu'es mellor una petita reunió de barcos grans que una gran reunió de barcos petits. *Brutaro*, remat.

Er, indica l'element, el fragment, el gra. *Sablero*, gra de sorra; *fajro*, foch; *fajrero*, guspíra. *Ŝtonero*, espurna de pedra. *Greno*, blat; *grenero*, gra de blat. *Polvo*, pols; *polvero*, gra de pols.

Ad, indica la duració, la continuació en la acció o la idea expressada per l'arrel. *Parolo*, paraula; *parolado*, discurs, enraonament. *Pafó*, tret; *pafado*, tioroteig. *Ĉeesto*, l'estar (en un puesto); *ĉeestado*, la estada. *Mortigi*, matar; *mortigu ilin!*, mätals!; *mortigadi*, *jen la sultio de iaj viroj!*, matar, veusaquí

l'ofici d'alguns homes! (La *facultat de...* se expressa ab aquest sufixe. *Penso*, pensament; *pensado*, el pensar, la facultat de pensar. *Progreso*, progrés (un); *progresado*, el Progrés.)

An, membre, habitant, partidari. *Regno*, reyalme; *regnano*, ciudadà (del reyalme); *urbano*, ciudadà (de la ciutat). *Klubo*, club; *klubano*, soci del club. *Kristo*, Christ; *kristano*, cristià (un). *Lejdo*, Lleyda; *lejđano*, lleydetà.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

L'IDEAL

Si, maniàtica, exaltada... ¿Què vols ferhi? Es el meu caràcter viure per lo que jo crech la gran obra, el triomf de l'Amor, l'aixamplament de la existencia, la destrucció dels límits... No te'n riguis; he fet un somni de felicitat terrenal que vull realisar.

¿Me preguntes per què esvaheixo la calma del meu *benestar* ab aquesta agitació inútil del meu esperit? Justament les meves idees són el braser de la meua existencia. ¿Què seria la vida si no's tingués un *propòsit*?

No, no hi ha *benestar*, no hi ha satisfacció possible sens aquesta ardenta passió d'un *més enllà*.

¿Còm pots viure tu en la trista conformitat de lo existent? ¿No veus que *vegetèm* entre un sens fi de fingiments y *restriccions*? ¿Per què no hem de poder viure una vida *total* y sense límits?

Es el meu Ideal: la vida viscuda *completament* en la satisfacció de tots els bons desitjos, en la expansió de totes les forces y totes les alegries! Y quina felicitat, amiga, el tindre la esperança de veurel realisat!

Ja sè que tu no te'n preocupes de tot això; ets egoïsta, no vols violentar el teu cervell ab preocupacions qu'esvahirien la teva tranquil·litat, vius perque si, sense cap ansia de millorament... Però ¿es possible que tu, una jova intel·ligenta que tens noblesa en el cor acceptis l'absurda afirmació de que la dóna ja'n té prou ab la *feyna de casa* y no deü inquietarse per les idees que cambien el món? No, no pot ésser; tu canviaràs de pensar

com he canbiat jo també, canviaràs forçosament quan se desvetlli en tu l'esperit d'examen, quan comencis a sentir aquesta poderosa necessitat de compèndreho tot y de *saber*...

Y no'n dubtis: es en la passió de l'ideal ahont trobaràs totes les satisfaccions y totes les alegries! Ah! Sentir la satisfacció, tenir la felicitat de veure'l pervindre conquistat, l'obra feta obrint a l'infinit l'horitzó de la Vida!...

XAVIER DE ZENGOTITA

NOVES

La *Unió Catalanista* celebrarà'l vinent diumenge Concell General de Representants pera l'aprobació dels comptes de l'any, admissió de socis individuals y colectius, elecció dels càrrechs de vispresident, tresorer y un vocal de la Junta Permanent, y discussió de les proposicions que's presentin.

El primer Congrés de la Llengua Catalana ha closes les sessions; les festes són acabades, nostres benvolguts hostes han retornat a llurs llars, quedant ells y nosaltres lligats ab el dolç lligam de l'amor a Catalunya. Mes la tasca no es pas finida; ara es quan de bo de bo comença. Ara vindrà la votació de les conclusions, y mercès a l'encertat sistema proposat pel benemérit mossèn Alcover, tots els congressistes hi pendrán part y podrán ferho ab tota conciencia, sense'l perill de deixarse enlluhernar per la eloqüència d'un orador, mestre en el bell parlar.

Aviat podrém estudiar en el volúm de les deliberacions les importants qüestions discutides, y podrém trevallar pera qu'en el proxí congrés se corretgeixin certes deficiències que'ns ha fet veure la pràctica. Però mentres tant lo que cal es trevallar de fort y de ferm.

Tots hi hem d'aportar nostre esforç en aqueixa obra gegantina, y si may ens manca'l coratge, recordèm que de tots els indrets són vinguts homes ilustres y de bona voluntat, que han tingut a honra dirse y confirmar-se catalans. Desde mossèn Alcover que demanà que per catalans s'entenguin tant els fills del Principat com els del reyalme de Mallorca, Valencia, del Rosselló y de Cerdeña, fins als companys d'Alguer que han cantat l'anyorança de la mare Catalunya, quants y quants han mostrat que l'ànima catalana no envelleix ni's desnaturalisa! M. Pierre Vidal ho digué ab frase pintoresca que'l rossellonesos no eren pas forasters a casa nostra, y tots hem demostrat ab llàgrimes y rialles quàn dolç, quàn profund es aquest sentiment de germanor, y quàn hermós es lluytar per una causa que rebutja'ls odis y les violencies y que no recorre a altres armes que Ciencia, Art y Amor.

Ja's consigna en altre lloch d'aquest número la gran transcendencia de l'acte de diumenge passat, en que'l poble català tan virilment y tan serenament sapigué congregarse a l'entorn de sos representants pera protestar de la lley de jurisdiccions y reclamar una amnistia mercès a la qual quedessin lliures els companys nostres calumniats y empresonats.

Sols manca fer esment dels lerrouxistes, eregits en pinxos de mala lley, que volgueren interrompre'l gran acte. No li calgué a l'autoritat castigarlos: el nostre poble, lliberal y just, sapigué castigar y foragitar als enemics de la llibertat.

Y l'acte continuà, més solemne y més gran. Els pertorbadors eren uns quants centenars: calia que haguessin sigut a milers, y potser ni aixi haurien sortit ab la seva. Quan un poble arriba a tenir la serenitat de les grans conviccions, assoleix la suprema força.

Cantemlo ab joya'l triomf de diumenge: no'l triomf contra'ls infeliços pertorbadors, sinó'l triomf moral contra la injusticia del centralisme opressor que, perduda la serenitat, si's veu en el cas de tolerar actes de llibertat y de cultura com l'Aplech de la Protesta, els contempla ab recança en quant revelen el positiu avenç de Catalunya: com ab recança contempla'l Congrès de la Llengua Catalana, al que, mesquinament, no's dignà contribuir, fent un paper ridicul devant dels estats cultes, demostrant a sos ulls tot son despit y tota nostra rahó.

El govern ha estat a l'altura d'un... Lerroux. Aquest ja ha perdut el plet; aquell el va perdent.

La nit del 16 del corrent, unes mans de descostat o de mercenari calaren foch a les corones de que estava coberta la estatua del martre de les llibertats catalanes, en Rafel

de Casanova. Y aquesta ridicula bofetada que algú volgué donar als ideals del poble català ha resultat ben contraproduent: l'endemà acudien homes y dones, infants y vells al Saló de Sant Joan, y la estatua tornava a quedar plena de corones; y després dels particulars hi han anat les comissions d'entitats de totes menes. científiques, artistiques, recreatives, y les accions de desagravis van continuant encara. No hi fa res que tornin a cremarles les corones. Tots els catalanistes, tots els catalans n'estèm ben convençuts de que sens treva cal fer foch nou, y els nostres enemics meteixos seràn els qui, en sa follia, l'encenguin pera bé de Catalunya.

El Cos d'Adjunts dels Jochs Florals se reuni el passat dilluns a la nit, baix la presidencia de don Ferrán Agulló, pera procedir a la elecció dels individus que han de constituhir el Consistori de 1907, resultant elegits els senyors següents:

Antoni Rubió y Lluch, president; Joaquim Casas-Carbó, Jacinto Laporta y Mercader, Ramón Miquel y Planas, Joseph Carner, y Joseph Morató, secretari.

Després quedaren constituhides les comissions de festes de les bodes d'or y de reforma dels Jochs, en la forma següent:

Comissió de festes: Doctor Martí y Julià, Joaquim Cabot y Rovira, Jaume Carner, Enrich Prat de la Riba, Joseph Puig y Cadafalch, Àngel Guimerà y Francesch Mateu.

Comissió de Reformes: Joan Maragall, Joseph Pin y Soler, Jaume Massó y Torrents, Francesch Manel Pau y Lluís Via.

En l'article de nostre company Monegal de la darrera setmana se'ns escapà un error substancial. Al començament de l'article hi trobèm la frase «Qui vol s'obre pas». Dèu dir: «Qui *val* s'obre pas». Y aixi meteix el *vol* dèu ésser *val* en altres llocs de l'article que'l bon sentit de nostres lectors haurà ja sens dubte rectificat.

Publicacions rebudes:

La importantíssima revista d'art *Forma* ha publicat la primera de les anunciades biografies d'artistes célebres. Es la de Domenikos Theotokopulos (El Greco), escrita conciençosament per en Miquel Utrillo, acompanyanthi 50 gravats que són altres tantes reproduccions d'obres del genial artista candiota. Es exquisida la presentació del primer volum d'aquesta colecció de vulgarisació, ab que la revista *Forma* y la casa Thomas acaben d'acreditar llur bon gust. Preu, 1 pesseta.

Serrallonga, cançó popular catalana, LIX de les publicades pel «Cançoner Popular». Lletra, tonada, notes folk-lòriques y un dibuix d'en Lapeyra. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJOLA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

OVO LECITHINE BILLOM

Tónich nervios reconstituyent

*De venda en totes les farmacies*Dipòsit general en Espanya: ALFRED RIERA Y FILLS
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

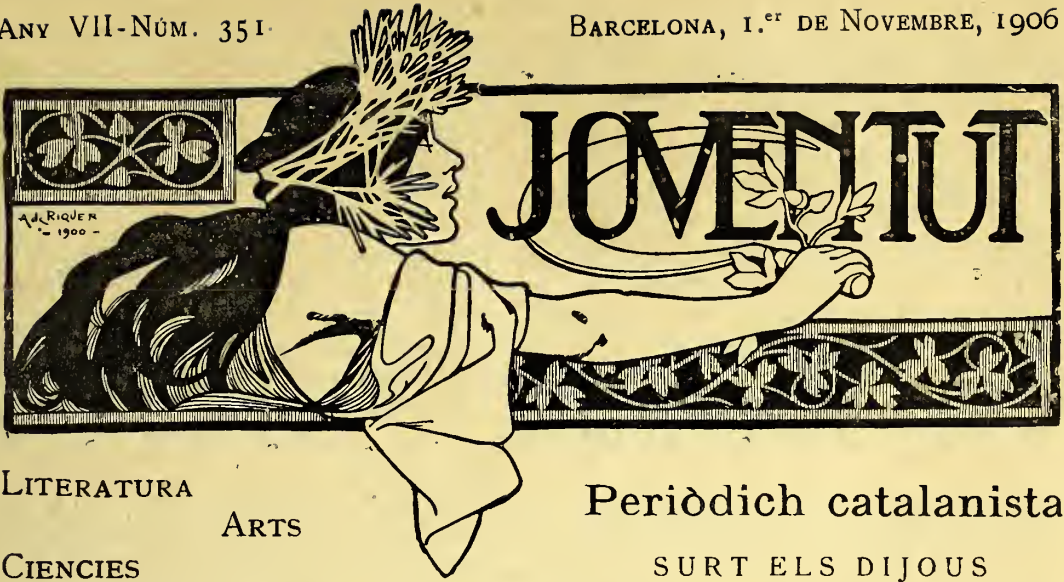
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

> ATRASSAT 20 >

SUMARI:

¿Cóm ne dirèm?, per Candi Closa. — Educació y emancipació de la dona a la Escandinavia (acabament), per Signe Langlet. — A l'amich Gual, per Emili Tinto'er. — Teatres, per Idem. — Unió Catalanista: Concèll General de Representants. — El manso, per Lluís Via. — «On rentre!», per F. Pujulà y Vallès. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

¿CÓM NE DIRÈM?

La nostra assistència al primer Congrès de la Llengua Catalana no estranyarà a ningú que'n conegui: lo que tal volta farà un xich estrany es que del viatge y estada a Barcelona n'haguèm tret algunes ensenyances que creyèm oportú comunicar als il·lustrats lectors de JOVENTUT.

Nostra primera y, per cert, agradable impressió, la tinguerem al empendre viatge. Fou la de viatjar a la catalana. El bitllet degudament anotat en català, y la cèdula d'identitat en català escrita, foren pera nosaltres un veritable motiu de joia. A la estació del ferrocarril del nostre poble no se'ns hi posà dificultat de cap mena: al revés de lo ocorregut en altres llocs, Cervera per exemple, ahont alguns congressistes toparen ab certes intromissions dels empleyats qui, per lo vist, no s'adonen encara del gran moviment impulsiu que ha pres, per bona sort,

el Catalanisme, y de que aquí, ells y la empresa, viuen y mengem el pa de Catalunya. Deu els faci bons!

La segona impressió fou més falaguera encara. Jo crech que'ls catalanistes duhèm el segell de nostra fe y la virtualitat de nostra causa imprès al front. Això fou segurament la causa de que durant el trajecte, y sense termes mitjos, tots els viatgers donguessim mostra de nostres idees y fessim projectes y sentessim proposicions y presentessim esmenes y sostinguessim animada discussió, més que sobre l'èxit del Congrès, que descomptavem, sobre la potencialitat que t'è ja ara tot lo que porta'l sentit catalanesch de nostres campanyes.

Una senyora y ses filles qui viuen a Barcelona, a les que ningú de nosaltres coneixia, se'ns revelaren eminentment catalanistes. Llegien JOVENTUT y *Or y Grana*. ¿Qui eren? No ho sabèm, amable lector: sols sabèm que la respectable mare y ses filles són catalanistes per convicció y per tradició. No'ns negarèu, lector, que havien d'interessarnos, y això feu que la conversa s'estenguès sobre les revistes que llegien.

—¿Què de JOVENTUT?

—Allò de l'amor lliure, que's disputaren un cop en Pujulà y en Vallès y Roderich, no ls agradava...

—Se comprèn—vaig dir a la mare.—
M'estranya—vaig dir, en veu baixa, a la
fills gran.—¿Y d'Or y Grana?

—Ptxè...—va contestar la mare.

Y, a propòsit: no havia llegit a n'en Vallès y Roderich. Va jurarho, afegint que no'l llegeix per mor de son ditxòs poagre y de sos peus, que s'imagina immensos al posarse (en Vallès) les sabates de simoça.

Aixi arribarem a Barcelona.

Som al Principal y busquèm seti: el trobèem a un *palco*, que invadim, al veurehi bons companys nostres qui ens fan la mercè d'admetrens en llur companyia Emperò hi havia un *comte* o bè *marquès*, de sang, autèntich, segons va dirnos; y unes senyoretas, ses filles, sense sang, cloròtiques, qui sols tenien una gracia. Eren lletges y fetes fóra de temps: un misteri d'arcoba, segurament. Aplaudien fóra de temps, també, y parlaven en l'harmoniosa: sense *h*. ¿De què paraven, lector? No ho sé: ni elles.

Som al Congrés: assistim a totes les seccions y a totes les sessions. Duhèm la febre del qui vol enterarse de tot y li manca aquella facultat de certs periodistes de subdividir-se en tantes personalitats quantes sien les ocasions y els llochs a que deuen assistir a un meteix temps. Un cas que serà tan impossible com volguèu, però que *passa...* que si, que passa. *E d'altres coses més grosses*, en aquest ram, també n'hi passen. ¿Volèu res més impossible, per exemple, que l'ésser catalanista, y dirse persona com cal, y escriure en *El Liberal*?

Y del Congrés n'havèm tretes moltes impressions agradoses; moltes ensenyances. Que totes ens plauen: consti així. Hi havèm fetes moltes anotacions, que conservarem y que publicarem, més tart o d'hora. Avuy, dins aquest article, no hi escaurien.

Som al Tibidabo; assistim al dinar. Y no dinèm, car estavem acostumats a que se'ns tractès ab molt d'honor, gayrebé sempre, y sovint ab massa poch menjar, y dolent, y mal servit. Havíem, per aquest motiu, dinat avans d'hora: per això no dinèm. Però consti que'l dinar fou abundant y ben servit: feu honor al Tibidabo y als congressistes. Y no

hi haguè brindis: el doctor Alcover, ab ses paraules, feu bona la frase d'en Cambò de que deuriem sortir *de la tirania dels brindis*. Tot d'una, un jove, llegeix la hermosa *Oda a Barcelona* del gran poeta català...

Y dels obsequis als congressistes ¿què'n dirèm? Bástará una frase d'*uns provincianos*, cullida al vol: no obstant, sabèm qui són.

—¿Què't sembla, noy, d'això?—(Sortien del Principal.)

—Molt maco, molt hermós... però molt car.—

Acabèm y tè la paraula en Ciuffo (Ramón Clavellet): Me pareix estrany—va dirme—la mala costúm barcelonina de que a un foraster li parlin en castellà.—

Y's referia a tot un secretari d'una societat catalanista, que no anomenèm per pena, perquè'l tal senyor ignorava encara que'ls catalans d'Alguer són tan catalans com nosaltres; més que molts de nosaltres.

CANDI CLOSA

EDUCACIÓ Y EMANCI- PACIÓ DE LA DONA A LA ESCANDINAVIA

(Acabament)

Pera la dòna meteixa aquests *estudis d'ofici's* prenen de tal manera'l temps de la noya (1), qu'ella no'n troba may per'altres coses; es a dir, que allò que hi ha de millor en la dòna, lo que nosaltres apreciem en més alt grau en ella, aquell *quelcòm*, se pert sovint del tot durant aquells apassionats estudis. Y aixi's formen aqueixes «dònes mascles» per les que un sent una admiració y estimació grans, emperò a les que planyèm per haver perdut aquell *quelcòm* tendre y dolç, que ha sigut reemplaçat per una fredor calculadora y desnaturalisada.

Els pressentiments de maternitat, tan sorprendors quan se manifesten en la noya y en la jova, aquest tret que l'home fet ayma tant y estima tant en la dòna, aquest cantó sofreix força sots la pressió dels estudis exclusivament intellectuals. Molt sovint se pert absolutament del tot. Y si aquesta dòna qui no ha viscut més que pera sa professió's

(1) Pera poder entrar a correus, a les banques, farmacies, etc., s'exigeix avuy, ademés dels estudis especials de l'ofici, y com a condició essencial, l'*examen del batxillerat*.

casa, o s'uneix, no arribarà jamay a ésser ni una bona mare, ni una bona muller: car li ha mancat el temps, li ha mancat tota ocasió d'aprendre, sia a portar la casa, sia a fer els estudis dels devers y dels cuydados maternals. Y sovint se mostra ben inclinada a descuydar tot lo que's relaciona ab la llar, y la cura y la higiene dels fills.

Y finalment, lo qu'es també d'una gran importancia pera la dòna al escullir la carrera de sa vida, es el cantó higiènich. Un ofici, un trevall en que sempre hagi d'estar asseguda, certament es molt insà pera la dòna. Això la predisposa als sofriments abdominals qui perjudiquen no solsament sa propria economia, sinó també la dels seus fills. Molt més quan, ja en el collegi, la major part de les joves són molt febles per'aquella vida sedentaria. Emperò potser són encara més remarcables les influències dolentes de la emancipació exagerada en les relacions entre'ls dos sexes. Hem anotat que aquesta educació sugereix en els noys major estimació pera'l genre femeni, lo que sembla prometre força benestar pera la futura vida conjugal. Emperò'l feminisme, tal com es avuy, reacciona contra'ls interessos de la societat: car per la educació, la competència entre'ls homes y les dònas ha esdevingut tan gran, que un home déu esperar molt temps avans de poderse casar.

Naturalment que podria la dòna, ab sa capacitat, trevallar també y donar ses contribucions pera la familia; y d'aquesta manera podrien els guanys comuns ésser suficients pera viure. Mes no's déu oblidar que'ls oficis ocupen tot el temps del trevallador y que, si venen fills, la llar exigeix imperiosament la presencia de la dòna. Sense comptar que tots els homes, si el trevall intelctual de la dòna es inevitable, prefereixen que'ls facin a casa que a fóra d'ella, en els despatxos, oficines, etc. Y per demunt de tot cal no oblidar que'l sentit, l'esperit de la emancipació de la dòna no ha d'ésser de cap manera'l d'agrarar la vida conjugal, sinó'l de millorarla. Per això devém ab totes nostres forces assajar de fer esdevenir aquesta vida més bella, més harmoniosa, més preciosa, tant pera'l bé dels dos contrayents com pera'l dels fills meteixos. Mes la situació d'avuy, al contrari, ab els matrimonis o unions tardivoles, favoreix la vida de disbauxa y la prostitució, enlloch de reduhirla; de manera que aquest capítul de la vida de les dònas romàn tan negre com avans.

De tots aquests punts de vista, que certament podrien ésser encara més discutits, se dedueix que'l feminisme entre nosaltres no es pas una cosa ideal.

En fi, criticar es ben fácil; millorar es ben difícil!

¿Es que no hi ha, però, medi de sortir d'aquest embarrac? Sens dubte que n'hi ha va-

ris. Un dels més naturals seria probablement el de reformar per alguns cantons els principis de la educació. Per ma part, trobo que ja a la escola se deurien mostrar més miraments envers els futurs devers maternals, *menagèrs* femenins en una paraula, de la noya. Això no perjudicaria pas a son perfeccionament intelctual, qui malgrat tot podria ésser posat al nivell del dels noys: car moltes de les materies ensenyades a n'aquests podrien ésser reemplaçades *per aquelles qui tenen més importancia pera la dòna*. En les classes socials més elevades se podria aixamplar la ensenyança, afegintli lliçons de qualques branques del saber pràctiques, per exemple: ensenyament teòrich de la cura dels infants y dels malalts (1); lliçons de *química de cuyna*; d'economia domèstica, etc. Aquestes lliçons oferirien certament a les joves un cambi bo en tots els trevalls exclusivament intelctuals. Y bentost elles hi trobarien la joya quan compendrien la utilitat de tot allò pera llur pervindre.

Totes les joves, fins les que volguessin seguir el batxillerat y buscarse empleus, serien obligades a seguir aquelles lliçons. No deuria deixarse a l'etzar el trobar el temps d'aprendre totes aquelles coses avans d'una unió (matrimoni legal, natural o de consciència, etc.) eventual. Per això la qüestió té tan gran importancia. Essent organitzades les escoles d'aquesta manera, solament les joves que hi estarien obligades per llur situació econòmica anirien a cercar els empleus y ocupacions pagades. Pera les altres, pera les riques, restarien encara tantes ocasions de trevallar independentment sense fer la competència als homes!... Jo penso, sobre tot, en els trevalls de la vida social; per exemple: la cura y la educació de les criatures en la institució de Fröbel! Es encara cosa rara entre nosaltres que les noyes de bona familia s'ocupin d'això. Hi ha, en efecte, tantes ocupacions que podrien ésser escullides per aquestes xicotes sens acceptar cap diner!... Podrien ajudar a les parteres pobres qui tenen la casa plena de criatures, podrien cuydar als vells malalts, als noys, als pobres... en fi, podrien organitzar varies d'aquestes institucions ahont les mares de familia pobres, obligades a trevallar fóra de llurs cases, podrien deixarhi llurs fills durant el dia. *Podrien posarse al servey de les idees socials* (2). Per exemple: pendre part en el moviment de milloració de la situació legal de la dòna, en qualitat d'ajudantes dels trevalls estadístichs,

(1) Succeheix sovint que una jova no té la més petita idea de còm cal curar pera guarirlo, a un infant malalt, y si on gafarró vomita un cop, sa primera impressió es la de que'l noy se mor, e hi ha un da'tabaix a la casa fins que'l metge confirma que la cosa es més que natural.

(2) Experiències sortoses han sigut fetes, emperò deurien estendres vers més llunyans horitzons.

y en qualitat de secretaries de totes aquelles associacions qui treballen per aquest fi. Després podrien pendre part en els esforços fets pera enlayrar al poble, pera desenrotllar la sobrietat y la moralitat en els obrers, tot això valentse dels clubs de joves que formarien, de discursos y conferencies en els centres populars, en les biblioteques gratuïtes, etc. N'hi ha tantes de branques de la vida humana en les que podrien pendre part les senyorettes riques sens entrar en el terror de l'home y sens augmentar la concorrencia de les vies de pago y, sobre tot, sense perdre les gracies femenines!... Llur saber, adquirít al collegi, no restaria de cap modo inaplicable d'aquesta manera, y en una unió futura la jova ben cert que recordaria ab joya y satisfacció aquell temps de «pràctica» durant el qual res hauria perdut y molt hauria guanyat. Y així ella podria esdevenir un ver company de l'home enloch d'ésser son rival.

Lo qu'es absolutament necessari pera l'avenir del feminisme, es que s'ensenyi a conèixer bé'l camí per hont la dòna a causa de sa naturalesa y de sa vocació, SOLA y MILLOR que l'home podrà trobar son treball. Si existís la convicció de que n'hi han tants d'aquests camins pera la dòna, la competencia o concorrencia no seria tan ardenta. Y aleshores ens hauriem aproximat alguns passos més a l'ideal, ahont els dos sexes, sens empènyers de colzes mutuament, podrien estimarse y acordarse l'un a l'altre dins de la societat, aquella situació en la que llurs disposicions y vocacions els haguessin colocat.

Seguint aquest camí, el feminisme en el Nort, malgrat certs inconvenients, emmenaria, entench jo, a una situació més favorable pera la dòna y a un estat de felicitat més gran pera la societat.

MME. SIGNE LANGLET

Saint-Beatenberg, setembre.

A L'AMICH GUAL

Dues ratlles no més, amich, pera que no titlléu de descortesia'l meu silenci.

He llegit seriament la vostra benévola carta de dijous passat. No m'ha pas convençut del tot, però vos l'agraheixo. Ella'm donarà lloch, un dia o altre, pera tornar a parlar ab detenció d'una de les qüestions artistiques de nostra terra que a mi més me preocupen: del teatre català ab el qui vós y el vostre *Teatre Intim* hi estèu ben lligats.

Aquell dia vos diré, bon amich, coses y faré valdre arguments qui correspondran a arguments y coses que vós m'heu dit.

Mentres tant—puig avuy no es possible discutir llargament—permeteume una sola observació qu'en síntesis contindrà'l motiu de nostra divergencia:

Vós dihèu: «El *Teatre Intim* no existeix, ni ha may existit. El *Teatre Intim* sóch jo. Mort jo, mort el *Teatre Intim*.»

Jo dich: *El Teatre Intim ha existit, y perque ha existit ha pogut rebre una sotragada sense vós volerho ni pensarho. El Teatre Intim no sóu vós; es un fill vostre, fill qui pot morir sense morir vós; fill qui ab el temps—y aquesta seria vostre major gloria—tindria de poder viure encara que vós no hi fossiu. Tristos els pares que's mengen als propis fills! Tristos els fills qui no sobreviuen als propis pares! Jo sé del cert, perque vos conech, que les vostres ambicions nobles van molt més lluny que crear un *teatre-fantasma*. No'ns vinguèu donchs a dir modestament que no heu fet res, que sols vos heu fet vós. No, heu fet quelcòm més. Y aquest quelcòm *resurreccionarà* com jo ja ho creya possible, com ho crech certament ara, puig vós ho assegureu. ¿Què hi fa que s'encarni en altres cossos, que vesteixi altres vestidures? Vós serèu sempre l'Esperit Sant, vós serèu sempre'l Pare, però'l Fill un cop encarnat, un cop fet home, perdurarà a través dels temps fins que mori ab els derrers fidels que l'escoltin.*

No pera donarvos un concell, sinó pera posarvos un punt de meditació, vull dirvos, amich Gual, una cosa: Deu va sentir un jorn la imperiosa necessitat de ferse home. Sols per medi de l'home'ls fidels han arribat a creure en Deu. Les abstraccions menen al suïcidi, bon amich.

Y ara, que sien aviat un fet totes aquestes belles coses que'ns prometèu y perdoneume, encara que nò sia més que per la bona voluntat que vos porta vostre amich

EMILI TINTORER

TEATRES

LA JOVENTUD

A l'Eldorado, ahont fa temps actúa una companyia castellana de declamació de la qual són principals elements la Lola Bremon y en Garcia Ortega, per fi s'han decidit a donarnos quelcòm de nou: *La Juventud*, traducció castellana més literal que literaria, deguda no recordo a qui de la brillant comedia francesa de M. André Picard, *Jeunesse*.

Un crítich francès, M. Léon Kerst, feya notar en *Le Petit Journal* que'l postulat, el punt de sortida d'aquesta comedia es bon xich difícil d'admetre. Aquesta situació es la següent: Una dòna honrada qual marit, ja de mitja edat, estima molt encara que hagi sigut y continuhi essent un seductor, un *tenorio* de professió, fica a casa seva, adoptantla, una joveneta guapa, aixerida y alegre com unes *Pasqües*. La joventut y l'alegria retindràn a la llar al marit qui, aburrintshi, sempre n'era

fóra. Remey perillós que'l dit crítich qualifica justament («d'homeopatia sentimental.»)

L'argument s'endevina: El marit, qui ratlla els cinquanta, s'enamora fàcilment de la tendra poncella y aquesta, per un d'aquells misteris del cor sobre'ls que res no s'ha escrit, també's deixa seduhir pel *vell jove*. El cas no es nou ni en el teatre ni en la vida. Lo qu'es nou es el desenrotllo que li dona l'autor. Enfront del *vell jove's* presenta un jove-vell qui, enamorat també, ve a fer valdre sa joventut. Y aquesta difinitivament triomfa, després de varies escenes bon xich convencionals encara que escrites ab garbo.

Jo crech qu'en aquesta comedia M. Picard ha sofert una equivocació fonamental: Com ja he dit, la joventut qui triomfa es una joventut marcida; el jove doctor es vell d'ànima, es un tipo sèch, egoista, metòdich, rasonador fret, qui fa de la vida un curs de matemàtiques. Es, com he dit, un jove-vell. De lo qual ne resulta que l'altre, el *vell jove*, ens apareix més simpàtich. De manera que tot y reconeixent que la tendra *Mauricette* s'adonarà un dia de que'l seu vell no es un jove, reconeixent això no podèm tampoch admetre qu'ella, qui es jova d'ànima y jova de cor com ho es d'anys, pugui acceptar un altre home qui moralment es la senectut personificada.

M. Picard ha volgut explicarnos el triomf de la joventut. Mes la joventut de M. Picard es una joventut massa fastigosa. Nosaltres —y creyèm que ab nosaltres la espiritual protagonista—tenim dret a protestar de la lògica brutal y dubtosa d'aquest autor excessivament positivista.

Dit això del fons de l'obra, reconeixèm l'original francès que's llegeix ab fruicció. La comedia resulta agradable e interessant y està escrita en una prosa lleugera y clara, plena d'emoció y de tendresa. L'autor fa gala d'una gran sensibilitat y adorna'ls principals tipus ab detalls d'observador intel·ligent encara que traheixi un esperit inquiet y melancòlich.

La senyoreta Bremón fou la única qui donà relleu al personatge. Desde que no l'havia vista ha guanyat molt, al perdre, com ha perdut, aquella cantarella *melosa* ab que recitava avans. Avans ens excitava'ls nirvis ab les seves *gazmoñerías*. Avuy la trobèm més justament ingenua. En Garcia Ortega, qui sempre ha sigut actor serio, digué discretament el paper, però en els dos primers actes se presentà massa jove. Semblava més jove que l'altre, que'l seu *contrincant*. Lo qual desfà per complet el tipo que vol dibuixar l'autor.

La presentació escènica molt pobra y deficient.

EMILI TINTORER

UNIO CATALANISTA

CONCELL GENERAL DE REPRESENTANTS.

HAUSAQUI la ressenya del Concell General Ordinari de Representants, celebrat el passat diumenge per la *Unió Catalanista*. La transcrivim de *El Poble Català*, puig en ses columnes l'hem trobada tan extensa y completa com nosaltres teniem per costùm escriure-la cada any: lo qual ens estalvia de ferho.

El president de la *Unió Catalanista*, don Domingo Martí y Julià, s'asseya a la presidència, tenint als seus costats els senyors Puig y Sais, l.luis Vía, Eduard Vidal y Riba y Joan Llorens, individus de la Permanent.

Oberta la sessió pel president, fou llegida la extensa acta del concell anterior pel secretari, senyor Llorens, que va ésser a seguit aprovada pels delegats.

El meteix secretari dona compte de les associacions, per òdichs y individus que han sollicitat llur ingrès a la *Unió*. El president manifesta que's va a passar a votació si s'admeten o no. Feta aquesta, queden admesos tots els que ho havien demanat, que són els següents:

Associacions: Aplech «La Reconquesta», de Barcelona; Associació Nacionalista de Dàs, (Cerdanya); Associació Catalanista de Vallbona; Associació Nacionalista de Calella; Avenç Autonomista de Terrassa; Centre Nacionalista Radical, de Barcelona; Associació Regionalista «Robert», de Martorell; Aplech Nacionalista Republicà, de Badalona; Joventut Atonomista, de Barcelona; Club Montanyech, de Barcelona; Aplech Autonomista, de Roses.

Periòdichs: *L'Avenç de l'Empordà*, de la Bisbal; *Patría y Libertat*, de Badalona; *Cap al Esser!*, de Terrassa; *Estudis*, de Barcelona; *Biblioteca Clàssica Catalana*.

Individuus: Alfons Velasco, de Manila (Illes Filipines); Francisco Jordana, d'Ignalada.

Seguidament el senyor Martí y Julià explicà que s'han d'elegir en votació secreta'ls qui han d'ocupar els càrrechs de vis president, tresorer y un vocal, que reglamentariament acaben llur missió en aquesta assemblea.

El senyor Vidal y Riba demanà la paraula pera renunciar el càrrech de vocal de la Permanent, fundantse en les seves moltes ocupacions que l'impideixen complir degudament dintre de la Junta. Fa remarcar que no es per disconformitat ab els seus companys ni ab la marxa de la *Unió* per lo que dimiteix, sinó purament pels motius particulars que ha exposat.

El Concell accepta la dimissió del senyor Vidal y Riba, deventse, en sa conseqüència elegir dos vocals, un dels quals, el qui substituirà al senyor Vidal y Riba, cessarà d'aquí un any.

Sospesa la sessió pera posarse d'acort y represa als cinch minuts, se procedeix a la votació, de la que'n surten elegits els senyors següents: Miquel Roger, de Palamós, vis president, per 128 vots; Pere Arderiu, de

Barcelona, tresorer, per 128 vots; Eveli Bernadas, d'Olot, vocal, per 128; y Antoni Sansalvador, vocal (en substitució del senyor Vidal), per 93 vots.

Obtingueren, ademés, vots en Joseph Serrat, en Roig y Pruna y l'Emili Tintorer

Després el doctor Martí y Julià fa un curt parlament demanant al Concell de Representants que's dongui facultat a la Permanent pera convocar, quan ho cregui convenient, una assemblea general pera discutir el tema que oportunament se senyalarà. Això, suposant que la futura assemblea de conjunció nacionalista no faci innecessaria aquesta assemblea de la *Unió*.

Els representants se mostren conformes ab la petició formulada pel president.

A seguit, el tresorer, senyor Puig y Sais, llegeix y explica detalladament l'estat de comptes, qu'es aprobat per unanimitat Demana que's prorrogui'l plaço fins a 31 de desembre pera satisfer les quotes que deuen algunes entitats, acordantse així, també per unanimitat

El senyor Martí y Julià s'aixeca pera explicar la feyna realitzada per la Junta Permanent durant l'any anterior Enumera'ls actes de propaganda en que ha pres part, que són nombrosíssims, malgrat haver estat sospeses les garanties constitucionals una pila de mesos, lo que ha impedit la celebració de molts altres actes autonomistes. No obstant, la *Unió Catalanista* ha portat ses predicacions sanitoses per tots els indrets de Catalunya, passant de 40 les poblacions hont ha assistit pera celebrar *meetings* o conferencies.

Afegeix que la *Unió* ha donat premis pels Jochs Florals de l-s societats adherides que ho han demanat y per les Escoles catalanes, fent especial esment de la subvenció concedida a la Escola de Mstres Dóna compte de l'estat de la suscripció pera construir una tanca al Pi de les tres branques, que puja a una soma important.

Manifesta que s'han nomenat representants a Manila, New-York, Buenos Aires y Mèxic. Explica la intervenció que ha tingut l'*Unió* en el Congrés de la Llengua Catalana y en el moviment de la Solidaritat.

Acaba demanant un salut y un aplaudiment per en Manau y Avellanet, per la revisió de qual procés la Junta Permanent està fent importants treballs.

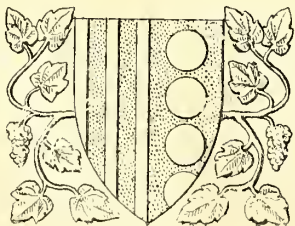
Els reunits ho acorden així, fent el salut y l'aplaudiment extensiu a tots els catalans presos per la emissió del seu pensament, a proposta de don Antoni Sunyol.

El senyor Folguera y Duràn demana un aplaudiment pel president, senyor Martí y Julià, pels treballs y esforços grandiosos que ha realisat per la causa de Catalunya.

El parlament del senyor Folguera y Duràn es interromput pels picaments de mans dels delegats, els quals se mostren perfectament d'acort ab la justa petició d'en Folguera.

El president agraeix ab frases de modestia els aplaudiments que se li han donat.

Seguidament se donà per acabat el Concell general, en el qual regnà una gran unanimitat d'aspiracions y un immillorable patriotisme.

EL MANSO

No té company, ni n'ha tingut;
viu sens parella y sola, sola,
en la florida quietut
plena de llirs y corretjola.

Y com misteri atzarador
cada jorn trobo en l'herba humida
son fruyt d'amor sense l'amor,
son fruyt de vida sense vida.

VÍCTOR CATALÀ: *L'oca blanca*.

Quan el Miquel anà a la Fondala aquell estiu, totjust acabat el curs al seminari, no trobà soles com de consuetut, per la montanya y a mitj camí de la estació, a sa tia Filomena y sa cosina Sumpteta. Les acompanyava tot rumbós, ab una vara a la mà per més patxoca, el Tomàs, l'hereu de Mas Cíntrell, que fou presentat al seminarista per la Filomena com a promès de la noya. Y el Miquel, que cada any sentia una gran joia en ocasió semblant, ab prou feynes trobà una paraula afectuosa per endreçar al futur parent y a les bones dònes que tan estimades li eren: tant el sorprengué la nova. Per sa part la Sumpteta, que sempre havia estat expansiva ab son cosí, quedà tota confosa veient sa actitud, y fins semblà que una llàgrima li espurnejava als ulls quan sa mare, bromejant bondadosa, digué al Miquel que s'acuytés a cantar missa si la volia fer contenta donant ell meteix la benedicció als seus cosins.

La Filomena estimava al Miquel com a un fill. Ella l'havia pujat, després d'acullirlo a la Fondala quan, molt petit, quedà orfe. Allavors encara no era viuda la Filomena, y la Fondala era considerada com la principal masia del terme. Després, mort son marit y mancada d'un fill que portés la hisenda, ni podia donar l'abast a tot, ni lograva eixir de mals de cap y àngunies, y malgrat sos esforços veyia minvar de dia en dia'ls béns del casal. La poca salut de la Sumpteta, criatura de feble complexió, acabava d'amargarli els pochos goigs que podia assolir en la vida. Ja de ben menuda'ls metges havien remarcat sa propensió a contraure una greu malaltia de pit, que l'amenaçava tots els hiverns; mes, en arribant l'estiu, sa naturalesa treya ufanors novelles, son rostre s'embellia ab sanitosos colors, y, bell punt tenia aprop al Miquel, tot s'enriallava. Sa mare ho havia observat, y havia pensat més d'un cop que'l

seu nebot podia casarse ab la Sumpteta, alegrarli a n'ella la vellesa y assegurar el benestar de tots menant el rem de la hisenda. Mes el noy fou portat per un oncle capellà a estudiar a Girona, y al arribar a l'adolescència, quan la Sumpteta estava a punt de merèixer y mirava a son cosí ab dolces mirades virginals, ell, innocent o esquerp, en comptes de llegir el sentit misteriós d'aquelles mirades, se cremava les celles sobre textos sagrats.

La Sumpteta, mancada de galàn, esbrava son afany de tendreses fent festes al pasarell engabiats que li prenia'ls pinyons de la boca. L'estudiant la guaytava aleshores atentament, y baixava'ls ulls quan la noya, adonantsen, li somreya.

—

Ja eren ben avençades les vacances; finia l'agost. Havia fet un jorn de calda tan apladadora, que als pagesos de les masies de l'entorn, a l'hora del sopar, semblava haverse'ls acabat el dalit d'expansió que ordinariament sentien bell punt els hi dava'l deuvosguart la fresqueta vespral. Se'n havien aplegat un bon escamot a l'era de la Fondala per parlar de lo que farien l'endemà, que s'esqueya la festa major. El Tomàs no hi era, car les vigilies de festa solia tenir feyna pels casinos de vila, ahont s'aplegaven els punts famosos al voltant de les taules de jòch. Emperò, si el trobaven a mancar els vehins de la Fondala, no li succehia lo meteix a la Sumpteta, que, veientlos ensopits, els comparegué tota gentil al mitj de l'era, duhent a coll una grossa cindria taxada, que no més de veurela la boca ja's feya aygua. Havia eixit del casal seguida de l'estudiant, que's brindava a durli la dolça y feixuga càrrega sense qu'ella hi accedis.

—La teva part y prou—deya.—No't queixaràs de la pesada!

—De la tallada, deus voler dir,—feul'estudiant.

Y, curt de paraules com sempre, s'acomodà a terra entre'ls trevalladors joves, que més que un senyoret havien vist els altres anys en ell un company coratjós, no pas inclinat a ensopirse en el descans durant les vacances, sinó més aviat a ajudarlos en llurs tasques.

Tallada va, tallada ve, en poch moments despatxà la Sumpteta'l saborós fruyt, qual vermella y ensucrada polpa's fonguè bentost dintre aquella munió de goles assedegades. Y començà la gresca entre'ls lleminers satisfets, que guerrejaren de valent ab les llevors, fentles lliscar entre'ls dits ben apretats y tiràntseles rabentes a la cara. Alguna tocava a la Sumpteta de dret o de rebot, y ella se'n queixava amohinada; y la disculpa de l'autor de la malifeta no's feya esperar: «Pendra que surt de la mà no sab ahont va»; o «Qui tira pedretes tira amoretes, noya.»

Sols el Miquel restava parat, haventli donat la Sumpteta més tallades que a ningú. Una'n quedava encara y també li oferí; ell s'excusà dihent que no podia més; insistí la Sumpteta y el Miquel la prengué, probà de clavarhi les dents y tornà a deixarla, convençut de que no se l'acabaria.

—Vaja, ens la partirem,—digué la noya benèvolament, com qui va a fer una mercè.—La meytat per tu y la meytat per mi. ¿T'hi avens?

—Com vulguis.—

La Sumpteta parti la tallada, mirà fit a fit el Miquel ab sos ulls negríssims y brillants com les mores setembrines, li ensenyà ab una dolça rialleta tota la frescor de sa boca encisera, li donà la meytat de la tallada intacta, y clavà les dents en l'altra meytat, hont havia clavat les seves l'estudiant.

—Ja tenies rahò, noy!—saltà un bordegaç.—No't pots queixar de la tallada!—

El Miquel restà confós, com si acabès de pecar greument; senti un fort martelleig al pit y als polsos, y una dolça escalfor li muntà a la gola y al rostre, ahont se li acumulà tota la sang, recorrentli després les venes tumultuosament, en onades suaus y xardoroses.

—

Al entrar en sa cambra aquella nit, y veure la Verge de sobre la calaixera, li semblà que no mirava ab tanta pietat a son Fill mort com el mirava a n'ell ab indignació. Havia pecat, havia pecat!... Aquell benestar, aquella xardor dolcíssima, inexplicable que havia sentit a l'era al rebre l'obsequi de sa cosina, eren pecat vergonyós, sacrilegi, perjuri... Ses mans que havien pres la poma d'Eva, serien indignes d'enlayrar demà'l pa dels àngels.

S'agenollà als peus de la Verge Mare, feu fervorosament acte de contrició y renovà sos vots de castedat. Això alleugerí son cor, y, més sossegat, obri de bat a bat la finestra.

Contemplant la serenitat de la nit se sentia fort y tranquil. Veya a la Sumpteta feble y esgarriada, y volia payrarse de moment de ses seduccions, pera més tart, ja sacerdot, al redós de la noble investidura, cota de malla invulnerable als atachs dels enemichs de l'ànima, exercir en ella son sagrat ministeri curant que la ovella esgarriadiça no deixés el bon camí. Però, mentres tirava aquests plans per l'esdevenir, cent recorts del passat afalagaven tendrament son cor. Les tristeses de la Sumpteta cada any, al deixar ell la Fondala per anar al seminari; sos alegroys quan ne tornava; son empenyo d'aquells dies en allunyar tota conversa en que's parlés de son promès... Y recordà també temps més llunyans, els de la infantesa en que perdé a sos pares y fou acullit al mas per la tia Filomena, creixent y espigantse al costat d'ella y sa filla fins que se l'endugué a Girona l'oncle capellà...

Altra volta esponjaren son cor pecadores tendreses. Vegé'l rostre de la Sumpteta contornejantse tentador en les negrors de la nit; y clogué'ls ulls, y no desaparegué la visió seductora. Novament s'apartà de la finestra y volgué pregar a la Mare de Deu, que aquest cop se'l contemplà amorosa com la Sumpteta meteixa, somrihentli ab els propis llabis d'ella humits y voluptuosos...

Horroritzat apagà'l llum, clogué la finestra, se tirà sobre'l llit y's tornà a alçar, debatentse d'ací d'allà per la cambra com au-cell feréstech engabiat a l'època de fer niu. Sols que'ls aucells captius mostren llur defici amorós cantant, mentres que'l Miquel no més sabia mostrarlo plorant ab grans sanglots.

LLUÍS VÍA

(Seguirà.)

ON RENTRE!

On rentre! Ja fa estona que *on rentre!* Se sent més pudor de benzina pels carrers y s'hi reben més empentes. Les platges bretones y normandes aboquen els estiuejants cap a Paris. Mademoiselle Lulu fa més bons colors que quan se'n va anar; els *garçons*, qui ja han représ les classes als Liceus, lluhen la provisió de carns y de rojoj que malgastaran durant tot l'any sobre les pàgines d'història y de llatí. El botiguer de la cantonada, qui ja feya dues setmanes qu'esperava impacient ab la faixada de la botiga restaurada y els aparadors tocats y posats, ara no s'entén de feyna. Les madames s'empenyen devant de les botigues de barrets a 4'50 y a 8'50 (preus fixos), y els estudiants de facultat omplen el *Boul' Mich'* ab llur cridoria, a la que dóna forces la butxaca provehida pera tot l'hivern; hivern que serà *molt llarch* a jutjar pels pilons de plats de cervesa que prematurament s'apilen a les taules del Pascal, de la Lorraine y del d'Harcourt...

Rentrier, per molts, significa *passer*. Significa venir a Paris a donarhi fe de presència a l'època en que la fulla cau, estrènyer la mà d'ls amichs qui han passat la calda en altres indrets, enterarse del derrer escàndol de saló o bastidors, donar un cop d'ull als quadros del *Salon d'Automme*, dos cops d'ull als qui van a guaytarlos, y fer el paquet pera entornàrsen. «*L'hiver à Nice*», resen els cartells lluminosos, y l'Agència Cook vos recorda ab sos prospectes que hi ha un riu que se'n diu Nil, ab catarates, y un poble que'l conté que's diu Egipte. Y qui té la sort de no imaginarse als descendents dels Faraons espolsant llurs monuments ab gran cura pera rebre com cal als forasters, no pot menys que inscriureshi si té la sort de poderse alleugerir de tres o quatre mil franchs. Això de les estacions de l'any, s'ha inventat pera que'n visquessin alguns pobles y els fabricants de termòmetres.

Les universitats oficials y populars van obrint llurs portes una darrera l'altra; les castanyeres y castanyers—perque aquí l'ofici no ha caygut encara en les blanques mans femenines—fan cada caliu qu'espervera per les cantonades. Monsieur Clemenceau també *a rentré*,—Deu vulgui pera son bé (el d'en Clemenceau, no precisament el de Deu), que no

sia pera *passer*, — y tot torna a estar engemat com si no hagués fet calor, ni hagués succehit res.

Y en efecte, no ha succehit res. Y si no que ho diguin els pintors qui exposen al *Salon d'Automme*. Se comprèn que ab la calor que ha fet enguany els pinzells no anessin *llatins*. No hi ha en totes les sales un sol quadro devant del que, fent cas omis d'escoles y procediments, un pugui aturarse a gaudirhi. Sense comptar les obres d'en Carrière cada vegada més hermoses y que ja hi eren al gran saló quan la exposició primaveral, el *clou* d'aquesta tardor són els quadros que hi té exposats l'Anglada Camarassa. Pot ben bé ésser una satisfacció pera'ls catalans. Aquells quadros són una maravella de bellesa. Llástima que, com les dònes maques encantades, no vos parlin més que a la sensació. Se frueixen, se gaudeixen, però no emocionen a dintre de tot. Acaronen ab ses melodies de color, y dolçament, la vista; vos produeixen un plaher estètic formal; però no vos milloren en res. Mes no haventhi altres propòsits en sa factura, ¿qué resta sinò aplaudir quant lo desitjat es assolit? Y per'xò aplaudeix tothòm, y tot lo restant de la Exposició queda petit al costat d'aquelles obres refinades.

Altres catalans exposen també. Aquesta vegada, afortunadament, no s'han entretingut a fer lluhir les contorsions *chulescas*. Però en els assumptos catalans que algún d'ells toca, com en Pichot ab sa sardana, no sobressurten tampoch. Ni el cel, ni la terra, ni les figures, ni els moviments hi són atrapats. Hem de confessar que si podèm tenir bons pintors, no tenim pas pintura catalana. Altrament jo me'n felicito. Entench que aquesta manca es una de les qualitats qui caracterisen al nostre poble, pensador y profund. A Catalunya totes les escoles imaginables tindran millors o pitjors deixebles; podrèm tenir pintors personalíssims ab manera de fer propria; l'art pictòrich català's caracterisarà precisament per això, però la raça no tindrà sa pintura, perquè no la pot tenir, com no la poden tenir els Estats Units, per exemple. Y jo, repeteixo, me'n felicito. No hi ha res que negui tant la realitat com sa apariència exterior.

Un dels qui's dóna a conèixer com a di-

buint d'empenta es en Jaumandreu Bongsoms. Refinat, pulcre y atreuit, produeix una gran impressió de sentiment quan un sab que sa modestia fa que sols gayrebé per força alguns amichs han lograt qu'exposés algunes de ses obres. Nosaltres creyèm qu'en aquests moments de reivindicacions y de renaixença, no déu ésser la modestia una de les qualitats més estimables en tot català. L'ésser un més, ja es qualche cosa; y es qualche cosa digna de tenirse en compte y de ferse valer quan aquest un més aporta condicions y qualitats, lo que no sempre succeheix com en el cas d'aquell artista.

En Torné Esquius també ha *rentré*. Però aquest, ja fos porque tenia més quantitat de coses a dir, ja fos per ses idees individualistes—que no sé si les té, car may li he demanat,—ha fet una exposició tot sol. Jo no'n volia parlar de la exposició d'en Torné Esquius, car en Torné es un amich y un company y aquestes circumstancies han de fer que'l bé que d'ell ne digui's tingui per parcial y el mal que pogués dirne per massa just. Però en Torné Esquius, qui desde'l fons de sa cambra m'ha malehit més de déu voltes, quan jo a altra hora de la nit trafiquejo per la saleta; en Torné Esquius a qui jo he malehit altres vegades desde'l fons de la meva cambra, quan cada demati de bon demati ell comença sa tasca cronométrica, emperó variada desde'l rach-rach de la ploma sobre'l paper canço fins a les dolces melodies del serrar fusta y clavar claus per les parets! Ell qui ab el viure com companys ha pogut ferse càrrech de la venalitat dels de JOVENTUT, m'ha lligat de mans y de peus y m'ha obligat a parlar de sa exposició, fentme un retrat que si fos més gris seria un Greco, si fos més colorit un Velázquez, si més simple un Puvis, però que tenint la sòrt de no ésser ni més gris, ni més colorit, ni més simple, es un Torné. Jo faig constar tot això, perquè si el dia de demà algú veu el retrat penjat a casa meva, no pugui murmurar ni d'ell ni de mi. De mi no, perquè confesso la venalitat; d'ell tampoch, perquè no acostuma a comprar criticchs: ha fet una excepció pera mi, sols perquè sab que som ferotges y m'ha volgut amansir.

Lo que sento es que, per punt, jo voldria demostrarli que som intransigents, y qu'es-

tém tan disgustats de pensar que ha intentat corromprens, que no tenim altre desitj que'l de molestarlo. Y això ho lograriem dihent que tots els seus treballs ens agraden. Car en Torné sab que això no es veritat, y ell estima la veritat y la franquesa per demunt de tot. Emperò la molestia qu'en ell ocasionariem, vindria de retruch a nosaltres pel dolor de no haver sigut sincers. Per lo que, malgrat tot, preferim ferlo content ab nostra veritat, y dir que no tot lo que té exposat ens agrada.

En primor lloch, cal fer constar que sa exposició a Paris es un *tour de force*. Ella representa una suma de treball continuat, fet de bona fe, dia darrera dia, ab tota la constancia d'un convençut, ab tota la convicció del qui's té imposada una direcció a seguir. Això sol es més qu'estimable; el fet de que per ses pròpies forces hagi arribat a fer una exposició tot sol aqui a Paris ho es més encara, y el d'haverse manifestat una personalitat, ja no cal dirho. Es precisament aqueixa darrera cosa la que'ns fa dir que no'ns plauen algunes de ses obres, qu'essent d'altres trobariem remarcables; no en va's sent intensament com ell la sent la poesia dels interiors, y no en va s'entra en l'ànima de la infancia com ell hi entra ab sos dibuixos. Al costat d'aquella serie d'interiors y de la nombrosa colecció de dibuixos de noys, les notes de Paris, anch que ben dibuixades y plenes d'*esprit* y d'observació, no queden tan intimes, no estàn tan xopes de poesia com aquelles altres. Heusaqui el mal que té'l mal avesar a les bones coses.

En una paraula, en sa exposició, en Torné se'ns manifesta de dues maneres. La una com a ver Torné ab sos interiors y sos dibuixos d'infants; l'altra com a excelent dibuixant però diferent del Torné de debò. En veritat, cal ésser molt exigent pera no aplaudir-lo també per lo que molts altres rebrien aplausos merescuts! En el fons no podém negar que dissimulém pera quedar bé..

Y per'acabar, un detall d'aquesta exposició que plaurà a alguns. El dia del *vernissage* fou una festa esperantista. Les invitacions per'aquell acte foren fetes en Esperanto y dirigides als esperantistes de Paris que respongueren ab entusiasme. De manera que la Exposició d'en Torné Esquius, a

altres mérits grans hi afegeix el d'ésser la primera exposició artistica que ab caràcter esperantista s'ha fet en el món y a Paris.

Y ara ningú podrà negar que m'he guanyat el retrat. No se'l guanyen tan bé altres qui tenen la casa plena de quadros d'exposants!

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Paris, octubre de 1906.

NOTES BIBLIOGRAFiques

Jochs Florals de Barcelona; Any XLVIII de sa restauració: MCMVI.

El darrer volùm dels Jochs Florals ens ha produhida de moment una impressió contra la qual la nostra reflexió s'es esforçada en reaccionar. A judicar pel volùm que tenim a la vista, l'estat actual de la nostra literatura no fóra pas tan encoratjador com lo que pot deduhirse del conjunt de lo que's publica en l'espai de dotze mesos. ¿A qu'es degut això? ¿Còm se comprén que'ls nostres escriptors no concorrin als Jochs Florals (consagració la més solemnia del mérit literari) ab lo mellor que poden produhir, y que realment produeixen algunes vegades sense que'ls hi calgui l'estimul d'un concurs? ¿Y l'absentició de concorrerhi els escriptors de més prestigi, qui se la explica? Nosaltres no podém creure que sia això una proba de desconsideració envers la vella institució dels Jochs per part dels nostres literats; més aviat creyém que això sia efecte de la excitació febroenca qui s'es apoderada de tothòm en aquests moments decisius pera la vida y pervindre de Catalunya. Avuy per avuy ningú té prou temps pera lo que li cal fer, tot se fa depressa, tot s'improvisa: El poeta no disposa del temps que convé interposar entre'l moment d'inspiració y la fixació definitiva de la meteixa; y quan l'obra artistica abandona les mans de son creador, no ha tingut aquest el punt de repòs indispensable pera contemplarla bo y feta y repararne les incongruencies que hagi pogudes posar de manifest la visió en perspectiva de la totalitat de l'obra. Res d'això es possible en moltes ocasions. Consideréu la suma de treball que representa'l tenir d'omplir tantíssimes publicacions periòdiques com en catalá veuen la llum, ademés dels innombrables certàmens que arreu de Catalunva tenen lloch y als quals cal concórrer; no oblidéu tampoch la producció literaria qui's converteix directament en llibres de tota mena en el transcurs d'un any, y com a conseqüencia de tot això caldrà reconéixer que si hi ha desproporció, com ja s'ha dit per algú, entre lo que's publica en catalá y el nombre dels qui poden llegirho, major es encara aquella entre'l nombre dels qui es-

criuen y la quantitat de feyna que's veuen obligats a produhir. Així ens es permès imaginar-nos, al aproximar-se cada any la celebració dels Jochs Florals, els nostres literats recorrent adalerats a les llurs carteres exhaustes hont res té temps d'aturarhi, y d'elles extreuen l'obra a mitj fer' pera enllestirla precipitadament; si es que una generosa imprevisió no reclama en aquells moments tot l'esforç d'una sobreexcitació insana pera crear l'obra de bell principi y donarla per llesta al caure'l terme senyalat pels honorables prohoms qui són cridats a apreciar els mèrits de les composicions qui entren en lluyta. Y aquesta suposició es lo únich que podria explicar fins a cert punt el fet de la decadencia dels Jochs Florals en lo qui's refereix a la valua literaria de les obres qui hi concorren, considerant que'ls autors no tenen la virtut de conservar inèdits els fills predilectes de llurs inspiracions reservantlos pera la festa anyal de les Lletres Catalanes. Y ara que de reformar el reglament dels Jochs Florals se parla, potser convingui estudiarho desde aquest punt de vista també, pera veure si caldria considerar admeses al concurs les obres publicades durant l'any, ademés de les inèdites que obtessin als premis oferts; així els Jochs Florals podrien premiar el mèrit absolut y no'l purament circumstancial de composicions qui semblen després adquirir una significació transcendental perque altres de mellors no han concorregut a competir ab elles.

Considerat en detall el volúm dels Jochs d'enguany, qui'ns ha donat peu pera les anteriors consideracions, ens ofereix, després dels preliminars de consuetut, el *discurs presidencial* de mossèn Costa y Llobera, del qual entenèm qu'es la peça capdal de tot el llibre. Ve a constituhir aquest discurs una vibrant y entusiasta apologia de la llengua catalana; no pas apologia sentimental com s'acostuma fer en ocasions semblants, sinó documentada ab oportuns exemples, y sobre tot apoyada d'una manera concluyent per la forma en si del discurs, pàgina hermosament composta y en la qual la nostra llengua's manifesta apta pera ser emmotllada dòcilment a les exigencies retòriques de qui sàpiga servirsen com el senyor Costa y Llobera, conservant ses qualitats de precisió y consisió que li són característiques.

Aquestes derrerres qualitats són les qui resurten principalment de la *memoria del secretari*, que ho fou en Pompeu Creuhet. Pot dir-se que no hi han més paraules en aquest document que les necessaries pera exposar els fets, continuant la crònica dels Jochs Florals com es obligació del secretari Escuriós, sobre tot, un paragraf en el qual se fonamenta'l veredict dictat: «Hem partit d'un criteri d'indulgencia...» («Haurèm encertat la tria?») «La bona fe y l'interès no'ns ha mancat

pas...» S'hi veuen això l'escriptor acostumat a manejar el diàleg pera treure partit en poch mots d'una situació, sobre les taules d'un teatre. Y si no fos l'obituari de rigor, hont cal anar inscrivint els noms dels qui van cayent any darrera any, y als quals se dedica un pietós recort ab ocasió de la festa dels Jochs, en Creuhet hauria enllestida sa tasca en un tancar y obrir d'ulls, complint son propòsit d'ésser breu. Cosè a la qual l'inclinava sa modestia, qui es solament comparable a la seva traça com autor dramàtich.

La *flor natural* fou concedida a n'en Xavier Viura per sa composició titulada *Elegia*; es certament una hermosa composició, fruyt d'un temperament delicat y un si es o no es malaltich. La bellesa d'aquelles estrofes se gaudeix mellor ara, llegintles a soles, que quan se'n feu lectura pública'l dia de la festa. Aquell dia'ns semblà impropria y tot d'una solemnitat tan feconda en entusiasmes com ho es cada any la de la poesia catalana; no convé, al nostre entendre, insistir en un tema qui a la llarga podria produhir efectes depressius pera la nostra mentalitat: no es temps encara de tornar als plants y a les remembrances del passat quan encara'ns empeny l'ansia de viure vida gloriosament feconda.

Aquesta meteixa nota la repeteix en Viura, encara que ab significació gens profana, en altra composició, *Amor*, guanyadora del *Premi de la lliga espiritual de la Mare de Deu de Montserrat*. Hem de confessar que no'ns ha pogut plaure aquesta poesia, qual defecte literari consisteix, al nostre entendre, en un exagerat allargament obtingut per la repetició abusiva de versos, qui devé ja pesada a la tercera estrofa:

Jesús se n'es anat
(pobra de l'ayma mia!)
Jesús se n'es anat
quí sab quan tornaríal

De manera que cada dos versos se'n tornen quatre; y una composició qui en conjunt ne tindria una vintena, en els quals se podria seguir fàcilment el pensament del poeta, arriba ara a fatigar l'atenció y pert en intensitat lo que pren d'extensió innecessaria.

D'en Manel Folch y Torres es *Fructidor*, qui alcançà l'*accèssit a la Flor natural*, composició ben arrodonida y correctament escrita, ab alguns fragments descriptius ben esopegats. Del meteix autor es *El joglar de la Mare de Deu*, composició escrita en metre popular ab facilitat remarcable, la qual fou guanyadora del *segon accèssit a la viola*.

El premi de la *Englantina* nos'adjudicà, com tampoch el de la *Viola*. Accèssit a la primera fou otorgat a la composició del senyor Girbal y Jaume titulada *Jaume de Mallorca*, la qual segons sembla forma part d'un poema titulat *La Jaumada*. Se fa difícil aventurar lo

que pot ésser el poema en conjunt; el fragment premiat resulta interessant com a episodi, mes necessita, a manca de lo restant del poema, la preparació de diversos fragments de les cròniques pera posar al lector en situació. Y aquí podriem dir de bell nou lo qu'hem insinuat avans: ¿còm no ha tinguda'l senyor Girbal l'abnegació de presentar als Jochs tot el poema d'una peça, si es que ja'l té llest, o la virtut d'esperar a tenirli, enlloch d'anticiparnos mostres sense valor absolut del meteix? Tot això revela presses y impaciencies perjudicials pera'l conjunt de l'obra futura; aquest desglosament traheix les ansies d'acudir als Jochs Florals en requesta d'un premi, comproment així la llibertat omnimoda que ha de tenir l'escriptor pera fer y desfer durant la gestació de la obra, mentres que d'aquesta manera resta compromés moralment a no rectificar son treball en allò que ja ha passat a coneixement del públich.

El primer accésit a la Viola fou guanyat pel senyor Gabriel Alomar ab sa poesia *Dins la Basilica*, correcta, emperò mancada de transcendencia.

El Premi de la Copa pera composicions en prosa l'obtingué en Joseph Morató ab *El fill de la nit*. Es una narració conformada a l'estil de rondalla pera nins, si bé ab notes d'un realisme punyent qui la fan més a propòsit pera homes grans. Constitueix una bella mostra de prosa literaria, qui ofereix ademés freqüents probes de l'abundós léxich rural ab que compta l'autor.

Del terror, poesia distingida ab un premi de la Lliga Regionalista de Sabadell, es obra

d'en Manel Folch y Torres, y ve a constituhir una macàbrica fantasia sobre la Revolució Francesa.

En Joseph M.ª Folch y Torres resulta guanyador del Premi del Centre Català de Santiago de Cuba ab sa narració en prosa titulada *Passió y Mort*. Se tracta d'un xamós idili, ben desenrotllat y en el qual pot remarcarse l'estudi directe del llenguatge popular de les encontrades pirenenques.

Obtingueren distincions, ademés, les composicions *Goigs del Benaventurat Pere Almató* del Reverent Collell, y la titulada *Corpus* de Mossen Paradedá y Sala.

Finalment, en son *Discurs de Gracies* el senyor Lluís B. Nadal se limitá a complir sa part de tasca en un parlament breu, y en el qual no hi trobém continuada la costum de fer en aquest document l'estudi d'alguna qüestió concreta de llengua o de literatura (o de politica) catalanes. Apart d'això, el discurs es digne d'un escriptor pulquerrim com té acreditat ésserho'l senyor Nadal.

El volúm dels Jochs Florals de 1906 resulta en conjunt, com ja hem dit al començar, un bon xich pobre; convé, donchs, infondre nova sava a la venerable Institució, y si la reglamentació a que està subjecta resulta avuy per avuy massa estricta pera donar pas a les corrents noves (en allò que les corrents noves tinguin d'aorofitable y benéfich) facis en bona hora un nou reglament que permeti als Jochs fer durant mitja centuria més la via gloriosa que ha feta en sos primers cinquanta anys.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

La venonta dimanço okazos la tria ekskurso de «Espero Kataluna», societo por praktiki Esperanton. La ekskurso de tiu-ĉi monato estos al Sankta Medi'o preĝejeto.

Oni kunigos ĉe la societa lokoje la 7.ª matene.

Tiu-ĉi ekskurso daŭros la tutan tagon.

El vinent diumenge tindrà lloch la tercera excursió de la societat «Espero Kataluna» pera practicar Esperanto. Pera la excursió d'aquest mes s'ha acordat anar a la ermita de Sant Medi.

El lloch de reunió serà'l de la societat, a les 7 del mati.

Aquesta excursió durará tot el dia.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Ej indica'l lloch adequat a una cosa o acció. *Lerni*, apendre; *lernejo*, colegi. *Soldatejo*, quartel. *Mallibera*, pres; *malliberejo*, presó. *Enirejo*, la entrada. *Mangĝejo*, el refectori. *Buĉi*, escorxar; *buĉejo*, escorxadador (el lloch).

Tabakejo, tabaqueral; *tabakvendejo*, estanch.

Uj, indica lo que porta, conté o està poblal de o per una cosa. *Cigaro*, puro; *cigarujo*, cigarrera (de puros); *tabakujo*, tabaquera. *Pomo*, poma; *pomujo*, pomera; *abrikotujo*, arbricoquer; *ĉerizujo*, cirerer. (Els arbres poden també nomenarse valentse de l'arrel *arbo*, arbre; *Pomarbo*, *abrikotarbo*, *ĉerizar-*

- bo*, etc., *pomujejo* o *pomarbejo*, el pomeral.) *Katalunujo*, Catalunya. *Svedo*, suech; *Svedujo*, Suecia. (Els països poden indicarse també valentse de l'arrel *lando*, país, comarca, etc. Ex.: *Franclando*, França; *Suedlando*; *Katalunlando*, etc.)
- Aĵ*, indica la cosa posehnt determinada qualitat o feta de determinada materia *Pentri*, pintar; *pentro*, *pentrado*, el pintar; *penraĵo*, una pintura. *Tranĉi*, tallar; *tranĉo*, *tranĉado*, el tallar; *tranĉaĵo*, una tallada. *Krei*, crear; *kreo*, la creació (l'acte); *kreilaĵo*, la creació (la cosa creada). *Bela*, bell; *belo*, lo bell; *belajo*, una cosa bella. *Artaĵo estas belaĵo*, una cosa d'art es una cosa bella. *Antikvaĵa*, una antiquitat.
- Ec*, indica la qualitat en si, abstractament. *Beleco*, bella. *Nova*, nou; *novo*, lo nou; *novaĵo*, una novetat; *noveco*, la novetat. *Antikva*, antich; *antikveco*, la antiquitat. *Infano*, infant; *infana*, infantil; *infanaĵo*, criaturada; *infaneco*, infantesa. *Amiko*, un amich; *amikaĵo*, una amistat (per exemple, un favor d'amich); *amikeco*, l'amistat. *La eco*, la qualitat.
- Estr*, quefe. *Ŝipestro*, capità de barco; *siparestro*, almirall. *Urbestro*, alcalde. *Estraro*, govern.
- Ist*, indica la professió. *Arto*, art; *artista*, artista. *Kuraci*, guarir; *kuracisto*, metge. *Akuŝi*, llevar un infant; *akuŝistino*, llevadora. *Farmacio*, farmacia (la ciencia); *farmaciisto*, farmacèutich. *Verki*, compositar (música, literatura); *verkisto*, escriptor, compositor. *Buĉisto*, escorxaire, carnicer.
- Ing*, indica l'objecte en el qual s'introdueix un altre. *Kandelo*, espelma;
- kandelingo*, candeler. *Plumo*, ploma, tremp; *plumingo*, porta plomes. *Finĝro*, dit; *finĝringo*, didal.
- Il*, instrument. *Tranĉilo*, ganivet. *Tondi*, tondre, tallar ab estisores; *tondilo*, estisores. *Pafilo*, fusell. *Kudri*, cusir; *kudrilo*, agulla de cusir. *Mangilaro konsistas el diversaj mangiloj*, nome: *foĉko*, *kulero*, *telero*... *kaj tiel plu*, un cubert consta de diversos instruments de menjar, a saber: forquilla, cullera, plat... y aixi successivament.
- Em*, indica la inclinació, l'habitut. *Kanti*, cantar; *kantanto*, un qui canta; *kantisto*, un cantant; *kantema*, cantayre, cantador (adjectiu). *Babili*, xerrar; *babilema*, xerrayre (adjectiu). *Kredi*, creure; *kredema*, crèdul (adjectiu). *Iusta*, just (adjectiu); *justeco*, justícia; *justaĵo*, una justícia (lo contrari d'una injustícia); *justema*, inclinat a la justícia; *justemo*, la inclinació a la justícia.
- Ulo*, indica l'individu caracterisat per tal o qual qualitat, per tal o qual manera d'èsser. *Babilemulo*, xerrayre (un). *Babilemulo estas babilema*, un xerrayre es xerrayre. *Tiu estas kredemulo kiu estas kredema*, es un crèdul aquell qui es crèdul. *Bona*, bo; *bono*, lo bo; *bonaĵo*, una cosa bona; *bonulo*, un bo; *la bonuloj*, els bons; *boneco*, la bondat, el bé; *bonema*, inclinació al bé; *bonemo*, la inclinació al bé; *bonemulo*, un individu inclinat a ésser bo o al bé. *Kun la etulo inter la brakoj*, ab el menut als braços.
- Ebl*, possible. *Kantebla*, cantable. *Mangebla*, menjable. *Legebla*, llegible. *Ebleco*, la possibilitat.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

Ja són a Madrid els diputats catalans. Ja en Junoy ha dit unes quantes veritats al govern, combatent la llei de jurisdiccions y el conato d'indult que'l govern lliberal que patim aconcellà a la reyna per son compleany. Comença'l ball politich y sembla que hi haurà qui balli de debò; mes al govern el cap li roda y està a punt de caure. Si no's bastés en Romanones pera desacreditarlo ab ses

boutades y poca aprensió, fóra en Maura qui ab sa mala intenció'l tombaria; mes ja l'aplanen prou sos propis desacerts e injustícies, gavrebé totes dirigides contra Catalunya, la qual, cada dia més amparada de rahó, cada dia més forta, acabarà per confondre y desfer a sos enemichs, cada cop més debils.

A les sales de l'Ateneu Barceloni l'«Agrupació Artística» hi ha exposat bon nombre d'obres pictòriques y esculptòriques, algunes

de les quals fan veritable honor a llurs autors y a l'associació de que formen part, composta en sa majoria d'elements joves, qui's distingeixen per l'atreuiment de llurs concepcions, ja que no sempre logrin mostrar una personalitat potentia y inconfondible. De totes maneres es simpàtic llur esforç, y sobre tot la fe ab que treballen, ab que cerquen un art nou y vital, triomfador de prejudicis d'escola. Mentres llur fe no degeneri en *parti pris*, y per sortir de la monotonia de lo vell no cayguin en la monotonia de l'efectisme, qu'es la pitjor, mereixerán l'aplaudiment y el concurs dels vèrs amants de l'art, en aquest *ram* tan ensopits o tan escassos en nostre poble mercès a les ensopides y carrinclones exposicions que *priven* consuetudinariamente a Cà'n País y altres llocs semblants, frapant a nostra inculta burgesia.

L'«Agrupació Artística» ab sa darrera exposició ha fet bones les esperances que feu concebir en l'anterior. No les ha superades, es cert; mes ja es prou el no defraudarles aqui hont tan aviat certs artistes se gasten y ensenyen el llautó. Exposen quadros y dibuixos en Bonet, en Vals, en Culell, en Buil, en Camp y Garriga, en Renóm, en Jori, en Vinyas, l'Isern, l'Amorós, en Grau, l'Armençol, en Foix, en Beltrant y l'Ainaud. Els cinch derrers donen notes ensopegadissimes, intenses y ben personals. No aixi en Vals, algunes de quals teles poch espontanies no'ns acabendeconvèncer. En Pidelaserra y en Roig y Soler se'ns mostren els de sempre. En la secció d'esculptures sols hi trobèm bocets, però ja voldrien alguns escultors nostres de fama poder dir tant, ab llurs obres acabades, com els joves de l'«Agrupació Artística» ab llurs bocets ens diuen. Entre lo exposat per en Massagner, en Mani, en Bonet, en Gimeno y en Casanovas, triariem lo d'aquests dos últims.

Sembla que a n'aquesta exposició li han

fet la guerra ridiculament algunes patums catalanòfobes de l'Ateneu, ja prou consumides pera no poder fer altra cosa que ridiculeses. Pobra gent!

La nit del dissabte prop passat el «Circulo Musical Bohemio» donà en son local social un concert en el que hi figuraven obres de Mozart, Wagner, Grieg, Saint Saëns, etc. Hi prengué part, ademés, el tenor senyor Creixams, qui cantà'l *Cant de Primavera* de *La Walkyria* y una *Serenata* de L. Gregh. La concurrència aplaudi als executants, aficionats d'aquesta entitat qui tan entusiastes campanyes ha fet en cursos anteriors y qui sempre s'ha distingit per son amor a l'art musical.

Publicacions rebudes:

La Vida del Campo, poemeta català de Ramon Masifern, versió castellana de Francisco J. Garriga y Leandre Sánchez, pbr. Aquesta traducció castellana de la exquisida obreta d'en Masifern se recomana, si no per l'absoluta perfecció dels versos, pel compte que sos autors han tingut en conservar la ingenuïtat d'expressió y la intensitat de sentiment de l'original català. S'acompanyen també traduïts, el pròleg que pera la edició catalana escrigué mossèn Cinto, y tres cartes endreçades a l'autor per en Fastenrath, en Mistral y en Pereda, encomiant aquesta obra qu'es sens disputa un excelent model de poesia bucòlica catalana.

Obres completes de Emili Vilanova. — *Noveles.* — *Volùm IX.* — *La Il·lustració Catalana*, en el volùm IX de les obres d'en Vilanova, ha aplegat les dues hermoses noveletes *Tristeta* y *Caricatura*. Se ven aquest tomo, immillorablement imprès com tots els anteriors, al preu de 3 pessetes.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als suscriptors

Dintre pochos dies repartirèm als suscriptors de nostra revista'l tercer volùm de l'any, titulat

CLIXÉS

contenint un aplech de bells estudis en prosa deguts a la notable escriptora qui firma ab el pseudonim de **L. Escardot**.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LECITHINE

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANGI INTELLECTUAL
PASTILLES DE STOVAINA BILLON

Pera les afeccions de la boca, garganta y estómac

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació) — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALSSISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

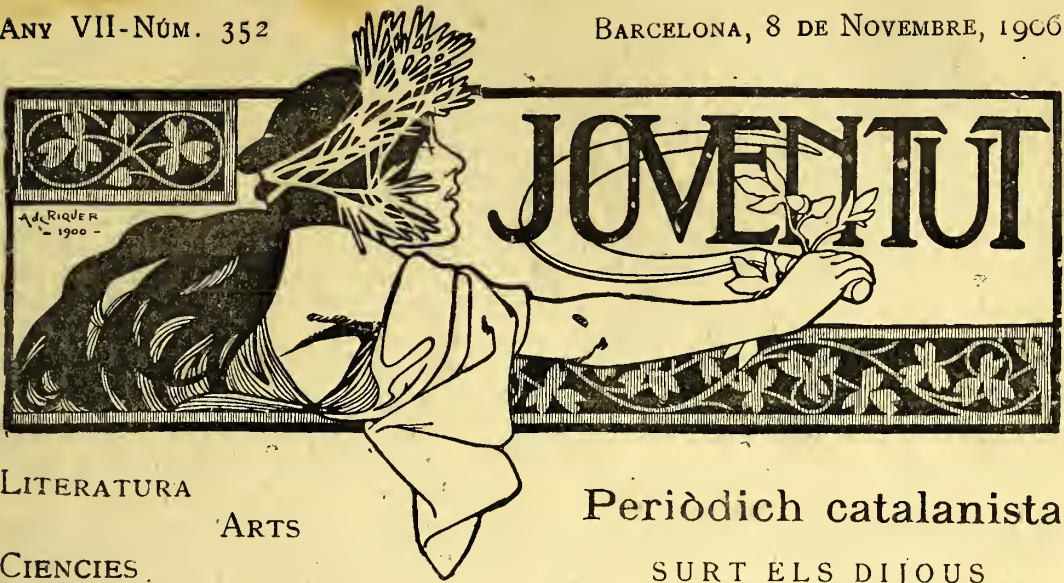
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Res de nou, per Lluís Via. — El manso (continuació), per Idem. — Se parla català, per Benet R. Barrios. — Invitació a l'amor, per Trinitat Catasús y Catasús. — Terra inculta, per Mme. De Haussy. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Mal de verge, per Emili Tintorer. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

RES DE NOU

No passa res de nou. Cadascú fa'l seu fet, tant els centralistes com els catalanistes.

Ha fet bé en Moret sentint-se home de partit y parlant com a tal al Congrés: això li ha valgut al partit lliberal dues desercions.

Dues desercions de diputats catalans, que altres no podian ésser. Així va demostrant-se que tot lo català està més en púgna cada dia ab l'absorbent política centralista que, per obra y gracia de la solidaritat dels catalans, no trigarà a anarsen en orris.

No lluyten per salvar el partit en Moret, ni en Romanones, ni cap de la seva tayfa: s'escarracen sols per aguantarse en el poder un quant temps més, encara que sols sien setmanes, encara que sols fossin dies. El partit dit lliberal, com tots els partits polítics centralistes, són veraders morts, són cossos en descomposició devorats per uns quants vius que sens escrúpul hi troben llur nodriment. Llurs amors al partit són *cariños que malan*, com els de les dones que ab l'amor mercadegen.

Les veritats que'ls han dit al Congrés en Junoy, en Bertrán y Musitu, en Salvatella, l'Albó y altres representants de Catalunya, per crúes que sien may ho seràn prou. Avant per aquest camí. Podrán guanyarnos en cinisme, mes no en rahó, y ja's va veyent que la rahó es la força, puig la política vella va trontollant, y pot dirse que'l *papu* del Catalanisme es lo únich que preocupa avuy per avuy a Madrid y arreu, encara que de ben diferenta manera, als vividors que'l temen y als homes de bona voluntat que hi veuen l'únich exemple serio a seguir pera fer quelcòm de saludable dintre un estat tan corromput.

No passa res de nou. Els monàrquichs a Madrid y els lerrouxistes a Barcelona (no oblidém qu'en Lerroux es un rey barato, y no ho dihém pel preu que's *tassi*) fan els derrers esforços: aquells defensant la funesta lley de jurisdiccions, y aquests volentlos secundar debades ab *meetings* anticatalanistes als que no hi assisteix ningú.

Ni en lo social, ni en lo econòmic, ni en lo docent, la política centralista fa un sol acte que no li resulti un nou descrédit. Tot al revés de lo que li succeheix a la política catalana, cada dia més conscient, serena y enlayrada enfront d'aquella y en defensa

dels veritables interessos de Catalunya, que són els d'Espanya.

Y ab això no volèm pas dir, com altres diuen, que'ns hagim d'arrogar la direcció de l'estat. Autonomistes fins al moll dels òssos, no volèm més atribucions de les que'ns pertoqueu, ni volèm que se'ns neuguin aquestes, tan sistemàticament merma des y fins descaradament desmentides per la fatuitat de centralistes estúpits o de governants sense consciència.

—

No passa res de nou. Cadascú fa'l seu fet. Els governants a Madrid, els seus mercenaris a Barcelona.

La lley de jurisdiccions segueix vigent; l'intelecte lliure no pot expandirse generosament; en cambi, fets selvatges com el de diumenge són consentits y queden en la impunitat.

No passa res de nou, no'ns ve res de nou.

El col·laborador d'en Socias, l'ex-emperador Lerroux, podrà afegir la macàbrica data de diumenge a sa fulla de serveys, qui ja compta ab planes tan cruentes y infecondes com la vaga del 1902, esclatada en virtut de ses prèdiques agitadores.

No passa res de nou. En nom de la llibertat, en nom de la república, a ciència y paciència de les autoritats que no hi eren y d'en Lerroux que semblava dirigirho, el cadavre del diputat republicà Lluís Juli fou arrebatat de mans dels clergues per les turbes fanàtiques (1). Y els clergues foren maltractats de paraula y obra. Y el símbol de la creu també.

Tot símbol es respectable quan enlayra'ls cors; tot símbol es odiós quan engendra fanatismes embrutidors.

El cadavre d'en Juli, passejat per les turbes, devingué un símbol ben trist en les mans dels qui l'honoraven. Devingué símbol d'una llibertat que ha sigut engendrada ab odís y ha nascut morta.

Els lerrouxistes han passejat un cop més, pels carrer de Barcelona afrontada, el cadavre de la Llibertat.

LLUÍS VIA

EL MANSO

(Continuació)

L'endemà, ab motiu de la festa major, fou solemne l'ofici que's digué en l'antiga cartoixa enrunada, parroquia dels caserius y masies de la rodalia. Eren oficients el senyor rector y dos canonges de Girona vinguts expressament a instancies de l'estudiant, que també havia fet venir a son oncle, famós teòleg del seminari gironí, a qui s'havia confiat la plàtica. Plàtica edificant, dedicada per complert a enaltir la puresa de Maria: plàtica terrible, en que s'anatematisaven els goigs de la vida y's fulminava'l dictat de cadavres corruptes sobre'ls homes que'ls cercaven o'ls sentien.

El Miquel posà tota sa atenció y tota sa fe en les tremendes sentencies de l'orador, que corprenien als vellets senzills y a les velles fanàtiques. No així el jovent, que s'amohinava sentintlo; ni el Tomás que rodejat d'amichs alegres havia anat a missa per lluhir el rumbo més que per devoció; ni la Sumpteta, que furtivament el mirava a n'ell y mirava al Miquel, seriosa y capficada.

El Tomàs era'l capitost dels galans d'aquells volts. Se li atribuhien mil tràfecs de faldilles, dels quals ell no'n solia afirmar ni negar cosa major, convençut de que ab aytal suficiència's feya més temut dels homes, més desitjat de les dones, y més interessant a tothòm. Y's passava la vida passejant per les viles ab el gech al muscle, decantada la gorra a tall de pinxo, y una vara a la mà a tall de valent; jugant de nit, divertintse de dia a cor que vols en caceres y techs, gastant sempre, trevallant poch o gens, entenentse ab alguna que altra casada madura, entabanant d'amagatotis qualche pageseta beneytona, y festejant a plena llum y gayrebé diariament la pubilla de la Fondala.

Així que s'acabà l'ofici sorti de la iglesia ab una colla de companys que semblaven ferli la cort com a un rey: talment l'enrotllaven y celebraven tot lo qu'ell deya. Mes entre la colla no hi mancà un mal intencionat que'l feu sabedor de lo ocorregut a la Fondala la passada vetlla, ponderant la picardia d'aquell mosca morta d'estudiant que tan

(1) Sembla que'l difunt no era catòlich; mes no era aquesta la manera de protestar del procedir de sa família, si es cert que aquesta contrarià l'última voluntat d'en Juli.

belles tallades de cindria sabia caixalar y fer caixalar a les pubilles.

El Tomàs pegà tan mala mirada, que al xerrayre se li glaçaren les sangs; mes comprenent el bon moço que no li estava bé pendres les coses per la part que crema, digué ab parsimonia:

—Devien ferte pampallugues els ulls, minyó, potser de tant que t'hi dalies. Mes no pateixis, que si fos mosca morta poch me costaria d'aixalarla, y si es un mocós com crech, ja m'encarrego de ferli tornar als morros la cindria y la llet totjust mamada.—

Tots rigueren, ell s'estufà, rigueren més, ne digué de noves el bon moço, y ja anaven a victorejarlo quan aparegué a la entrada del temple'l Miquel, tot vestit de negre. D'entre l'aplech de joves sortí una veu que deya:

—Guaytéu l'enterramorts. ¿Hònt es el difunt?—

Altra rialla general commogué a la munió estúpida. El Miquel dreçà'l cap hardidament y respongué:

—El difunt deus ésser tu, sies qui sies, puig sota terra sembla que t'amaguis!—

Còm se penedi aleshores l'estudiant de sos passats desvaris! Senti un gran fástich de les miseries que'l voltaven, de les que duya en si meteix, y cregué no ésser altra cosa que un cadavre pestilent que ressucita a una vida nova. Y els bells amors del món, y llurs neguits y joyes, li semblaren un etern, inútil y dolorós desgast de vida; y les deuries, les halucinacions, els desitjos folls, les recances amargues y rabioses, les tendreses infinites, tot lo que havia sentit remoures en son cervell y en son cor al costat de sa cosina, altra cosa no havien sigut que lo que deya son oncle: verms del sepulcre, golafres, devoradors, insaciables, que crudelment li rosegaven cor y cervell...

Sa tia y sa cosina se li havien juntat, per endürsel. Ell se'n apartà, pretextant haver de reunir-se ab els sacerdots. La Sumpteta se'l mirà ab gran pena. Bentost se li acostaren amigues alegres, qualques d'elles ab llurs promesos, y no trigà a ferhi cap el Tomàs. La Sumpteta tornà a mirar al Miquel, y a la expressió de pena qu'en sa cara hi havia se'n hi barrejà una altra de despit, que's convertí en menyspreu per son cosí,

aquell pobre d'esperit, aquell desertor de la vida, aquell suïcida... Y s'encaminaren vers la Fondala. Mes no havien avençat un tret de fona que'ls atrapà un enviat del rector per dirloshi que'l catedràtich y els canonges vollien que dinés ab ells son deixeble predilecte.

La Sumpteta, entristida com estava, se senti orgullosa aleshores de tenir un cosí com el Miquel. Y fou al Tomàs y a sos companys a qui mirà ab un menyspreu que hauria intentat dominar debades.

A la tarda a la Fondala hi hagué balles, y el Miquel no s'hi deixà veure. Mentres sos mestres feyen la mitjdiada com cal a varons de bon regent y morigerades costums, eixí a donar un tom pel recinte de la runosa cartoixa. Passejà lentament, somniosament, entre capitells cayguts, gàrgoles partides, testes de sants y caraces mutilades que jeyen en desiguals rengleres tot al voltant de la espayosa plaça. Aquí grans llenques de mur anaven poch a poch esllavissantse; allà s'estenien llargues columnates ahont s'hi entortolligaven les eures. Feyen de pedriços columnes y arquitraus tombats, y entre ells, y entre les lloses del sòl, l'herba hi creixia ab verdor luxurianta. El conjunt de les ruïnes era com una nota suau y apaybadora en mitj d'una naturalesa aspra y feréstega.

Hi ha hores del dia més quietes que la nit més quieta; y ho eren les d'aquella tarda tan lluminosa y serena. En la fosca són perceptibles les més lleus remors, mes a ple jorn, en aqueixes hores de calma y ensopiment en que'l sol tot ho amara, el meteix esplet de claror enterboleix nostra percepció, y ens apar trobarnos en mitj d'una gran buydor completament silenciosa.

En la plaça deserta no hi percutia ni una remor, ni una vibració llunyana, y en son paviment sols s'hi projectaven les ombres immòvils de les ruïnes y de l'estudiant, que s'era assegut. Ell creya ésser també una ruïna, y al bon redós de ses companyes de pedra hi cercava pau: una pau austera, filla del renunciament, negadora de la vida, sostinguda per una eterna fe...

Qui sab si el turista despreocupat que hagués passat per aquell lloch, hauria evocat l'antiga poesia helénica de faunes y bacants,

d'alegries vitals en mitj de la natura serena, més que les torturades, espectrals visions dels místichs de la mitjana edat. A la iglesia sols vestigis hi havia de culte religiós; no quedava ni rastre de cloquer que melangiosament cridés a la oració o que acompassadament marqués les hores fent avinent que la vida humana té un terme; tot parlava dolçament als sentits, ensonyats també dolçament per lo quietós del lloch y de l'hora.

L'estudiant tenia l'esperit malalt, malalta la pensa, y ses mans sostenien un llibre de fulls groguenchs com la pell d'un difunt, un llibre d'austeres meditacions que no més parlava de pecats y d'anatemes, un llibre verge de tendreses y abarrodat de sentencies aclaparadores. Mes, tot y cercant la pau trista dels temples enrunats, a pesar seu deixava de contemplar les belles ruines, y son esperit, com atret, com xuclat, volava vers la Fondala, ahont li semblava veure a la Sump-teta dançant alegre entre'ls braços del Tomàs:

—Ah!—sospirà.—Ho digué Salomó: «Més amarga que la mort es la dòna. Ella es xarxa, y es llaç son cor, y ses mans són lligams. El qui agrada a Deu escaparà d'ella, mes el pecador serà pres en ella!...»—

S'aixecà de la pedra hont llarga estona havia estat en repòs, el cos tirat endevant, juntes les cames y creuades les mans per sota'ls genolls, tot encongít y humil; y lentament atravessà, part enllà dels murs esllavissats, les feixes que havien sigut horts de conreu, llavors convertits en garrigals feréstechs, encatifats per les fulles seques dels roures que festonejaven la cinglera, y sobre quals copes una vella palmera arquejava sos palmons gràcils y senyorívols.

Y devallà a l'ubach, ahont espesses mates de bruch, de boix, de ginebra, plàcidament verdes, mitj tapaven lés roques clapades de molça y floridura. La llum se filtrava tranquilament pel fullàm de roures y alzines, detallant llurs tronchs enterchs.

L'estudiant remembrà aleshores tots els actes migrats de sa vida d'adolescent y d'home, y feu propòsit de no malmetre may més ab afeccions petites l'afecció eterna y única de son esperit. Y pensà en altres sers de menys elevació espiritual, y n'examinà'l trist exemple. En mitj de tot, si ell també esti-

mava, no estimava livianament, car may havia sentit negàrseli en els tolls infectes del vici y la concupiscencia'ls bells sentiments del cor. Mes el altres... ah! els altres! Viudos eterns de l'amor tant homes com dónes; munts de materia lasciva, a voltes fatigada, may satisfeta; incompresos els uns dels altres; fràgils y misers tots; odiantse y estimantse alhora ab els cors plens de recances doloroses; aburrits sovint del plaher; sentint oyt avuy per lo que ahir els brindava deliquis; detestant les carns blanques y fines que tant els havien encisat y que après havien devingut, a llurs ulls y a llur tacte, toves com bromera gelatinosa, repugnants com llévat pecaminós...

Passaven les hores sense que l'estudiant se recordés de sos mestres, que'l devien cercar. Medita que meditaràs, a les meditacions seguiren els somnis fantasiosos. El sol moment ajudava a ses belles ficcions contornejant en els penyals de la cinglera, que illuminava oblicuament, les visions més rares: gayes donzelles, monjos austers, guerrers y poltros indòmits, alimanyes lascives, monstres y mentides de totes menes... El Miquej oblità per les quimeres la dolça veritat de la solitud que l'envoltava: de la solitud, que fortifica les ànimes escullides.

Fins que s'adonà de que'l sol s'havia post y s'eren foses les visions. Y li semblà, de cop, que la montanya havia crescut com una taca d'ombra gegantina, y pensà que anaven a ofegarlo y esclafarlo les tenebres.

Y fugí esverat, esmaperdut. Y atravessà l'ubach, y després les ruines, que semblaven mirar-lo y somriure reposant tranquilament, contentes en llur immovilitat, abraçades per l'aura amorosa, llur amant únich, y esperant pacientes y resignades el bes dolcíssim de la lluna.

LLUIS VIA

(Seguirà.)

«SE PARLA CATALÀ»

Al doctor en Casimir Brugués

Que un comerciant, que un industrial al establir-se en terra forastera posi un rètol que recordi sa patria, es lo natural y lo conseqüent, com ho es que als seus productes o mercaderies els hi dongui el meteix nom ab que són coneguts al seu terror. Qui passi, llegirà'l titol de la casa y el nom de l'amo y veurà desseguida d'hónt es originari.

Que ab l'afany de vendre faci conèixer al públich les llengües que's parlen a casa llur, es lo corrent; mes que un industrial o un comerciant català faci saber que a casa seva's parla sa llengua nadiua, es cosa que no's veu gayre. Per això vós, volgut amich, tan ayman de la llengua catalana, quan aquest derrer estiu saludareu de la meva part a la familia empordanesa Morató tindrieu, sens dubte, igual joya que jo, dies més tart, tingui al llegir en la botiga d'una cultissima ciutat

de la lliure Helvetia aquests lletrers pintats als vidres d'un aparador:

Se parla català

al costat del: *Man spricht deutsch:*

dels: *Si parla italiano.*

On parle français.

Se habla castellano.

Y os causaria joya perque, en cambi, en altres viles de Suissa hem vist establiments ab tituls de la terra anyorada ahont, penjat al aparador un cartell, *únich*, vos ha fet saber que *english spoken*.

Si tots els catalans domiciliats a l'estranger imitessin a l'amich Morató fent saber que parlen la llengua catalana, mereixerien les lloances y l'agrahiment de tots llurs compatricis, y lo que ferem nosaltres, els amichs Queraltó, Bertràn y jo: trèurens el barret al passar devant de lo que'ns recordava la llar llunyana, y el que ara, d'aci estant, el felicitem coralment.

BENET R. BARRIOS

Truns (Surseiva), octubre de 1906.

INVITACIÓ A L'AMOR

Mireula tots: als ulls porta la gloria
dels bells amors serens, y es tota amable.
El sol en ella canta la victoria
d'una gran primavera perdurable.

Ella'm feu dò d'amor. Fou generosa
y omplí mos jorns d'alegres esperances,
al poeta oferint, tota amorosa,
la copa de les belles delectances.

He begut llargament, y fortalesa
en la dolçor del beure he retrobat.
En una flama divinal encesa,
mon ànima son ànima ha cercat.

Mireula tots, com du sobre son front
clarors inapagables de poesia,
y ohíu sa veu, que dolçament se fon,
com se fon dolçament una harmonía.

En ella neix y mor mon pensament,
perque té'l dò de fer seva ma vida.
Si canto, ella en mon cant hi es present;
si parlo, ella ma parla fa exquisida.

Amichs, jo vull glosarvos sa dolçor
perque pugau fruhir ma fortalesa;
com ella generosa fou d'amor,
generós jo vull ser de sa bellesa.

Jo vull que mes cançons ne sien plenes,
y duguin un consol als qui sofríu,
com, en les tardes hivernals serenes,
un raig de sol fa recordar l'estiu.

Un jorn me sorprengué. Jo duya en mi
la gran tristesa d'una vida morta,
y ab ella va omplenarse'l vell camí
d'un goig que avuy encar l'ànima porta.

Oh! els vells camins, els vells camins, perduts
entre parets negreses y esquerdades!
Com són dolces en ells les solituts
y plenes de l'encís de ses mirades!

Jo'ls cerco: en sa quietut puch remembrar
el goig suprèm dels dies que passaren.
Jo'ls cerco: en sa quietut puch meditar
la joya dels nous temps que s'anunciaren.

Aixeco'ls ulls al cel, gris o blavós,
y'm sobta sa divina aparició,
y ho beneheixo tot, com si ella fos
l'esperit d'una gran benedició.

Mireula, amichs, y el goig del benehir
serà en vosaltres qui plora'u la vida.
Jo canto son amor, despert en mi
com una eterna y triomfal florida.

TERRA INCULTA

El peató que duya'l correu a la finca va trobar pel camí travessar a l'hortolà endiu-menjat.

—Bon dià, Marti!—

Y l'hortolà s'aturà ab desitj de conversa. Repenjat sobre la seva cama dreta y la brusa inflada pel vent, parlava tot acariciant ab ses mans grofolludes les patilles en forma de pota de llebre. Una gorra nova de seda li pesava demunt de les orelles apartantleshi del crani; ses calces grises queyen en un plech tot dret sobre ses botines. La seva grossa cadena d'argent denunciava una elegancia a la seva mena.

Y, sens esperar una pregunta del peató, l'hortolà li va dir:

—Me'n vaig a cà l'apotecari, a comprar un remey pera la noya. Una fredorada li ha caygut als ulls mentres dormia.—Y pronuncià aquests mots ab un ayre d'home entès...

Y el peató remenà'l cap.

L'hortolà li oferí un pessich de tabach, y prossegui el seu camí ab el cap alt.

En el meteix terme, a totes les persones que trobà pel camí les hi explicà'ls motius pels quals anava a vila.

No era, ab tot, sens una certa pena que s'havia posat en camí:

Havia començat sa filla plorant, tapant-se'ls ulls als raigs del sol; després s'havien ensajat remeys de bones vehines, y el mal no s'havia deturat: s'havia encara agravat, posant a la petita gayrebé cega.

Un mati que la noya plorava y's planyia, el pare agafà por y's decidí.

Empenyé resolutament la porta de cà l'apotecari y esperà, pera parlar, que'ls altres clients sortissin. Quan restà sol, demanà a mitja veu, com si fos a missa, un remey que no fos molt car.

Com l'apotecari li va dir quina mena de remey volia, y pera qué'l volia, ell respongué qu'era per una persona que sofria dels ulls.

No va dir que's tractava de la seva filla ab la persuassió de qu'en aquest cas l'apotecari, especulant la seva inquietut, li faria pagar mes car: parlà d'una persona qu'estava al seu servey.

A n'aquesta pregunta:

—¿Quina edat té'l malalt?—

Ell va respondre evasivament.

—¿Es greu?—va fer l'apotecari.

Va arronçar les espatlles.

La malaltia de la seva filla li semblà en aquell instant atenuada per la reflexió de que'ls remeys de malalties greus eren més cars que pera les altres.

Confegi peniblement sobre la etiqueta'l mot *Sulfat de zinch*, que l'apotecari acabava d'escriurehi, y en prengué pretext pera buscar rahons. Ell no havia demanat més que un remey, y n'hi donaven dos en una meteixa ampolla. El sul... sulfat bastava.

L'apotecari s'enfadà y l'envià a passeig.

Quan la noya fou curada, l'ampolla era encara a la meytat. El pare la tapà ben tapada y la tancà ab clau dalt de tot de l'armari de la roba, junt ab un litre de rom y dos pots de cireres ab ayguardent.

La nena podria tornar a caure malalta!

Sis mesos després, a l'època de les veremes, havent begut sense mirarshi al galet de la prempsa del vi, la nena va atrapar un fort mal de ventre. Seguidament se posà malalta de cuydado. Al començ el seu pare no li feu cap remey: s'havia de veure primerament si's curava tota sola. El mal potser se'n aniria tal com havia vingut, y's contentà ab posarla a dieta pera corretgira de la seva llemineria.

Quan el pare entrà en la peça ahont la pobra nena's planyia sordament, va cridar ab la seva veu d'amo de casa:

—Espéret; si no calles desseguida't taparé la boca ab un tap de suro.—

Ab tot, l'endemà, veyent que la nena devenia sense força, pensà:

—Potser si que caldrà donarli un remey.—

Va rumiar una estona al recó de la llar. Tot de cop se'n anà a l'armari, baixà'l remey dels ulls, en tregué'l tap y n'ompli una cullera de sopa. Tot seguit s'atançà a la malalta y li manà que'n prengués.

Encara la nena no havia posat els llabis a la cullera, que girà'l cap ab repugnancia. El pare s'enfadà, y obligantli a desfermar la boca, li feu empassar la medecina.

L'efecte fou esferehidor. D'un bot la malalta's redreçà sobre'l llit pera fugir d'aquella cremor de ferro rohent que acabaven de vessarli a les entranyes. Del segón salt bai-

xà del llit y allà començà a contorsionar tan desesperadament, que'l pare s'hi tornava boig, creyent que sa filla agonitzava.

—Depressa! Un metge!—cridà'l pare.—Digueuli que la meva filla se'n va!...—

Y després restà allà ab la boca oberta, repetint:

—Es possible! Serà això possible! Tant bé que li va fer la primera vegada!—

El metge va correhi, y d'un cop d'ull jutjà l'accident.

—¿Qué li havèu fet beure?—

Ab el dit el pare senyalà l'ampolla.

El metge la prengué, llegí, restà aterrat, ab els braços oberts, y barbotejà:

—Desgraciat! L'havèu emmatzinada!—

Al sentir això l'hortolà va posarse a tremolar.

—Ah, l'apotecari dels diables!—

Però'l doctor va plantarse redreçat devant del pare, y amenaçant li cridà:

—Calléu! Si la vostra filla no'n surt, vos faré agafar!—

De cop l'hortolà restà immòvil en el seu lloch, y tingué la visió terrible de la mort de la seva filla: còm el capellà se l'enduya en el meteix moment que'ls civils li posaven les mans al demunt.

S'apretà'l cap entre les mans, y ab un sanglot exclamà:

—Jo no ho sabia això. Puig qu'era un remey...—

MME. DE HAUSSY

Traducció de J. M. F. T.

NOTES BIBLIÒGRAFiques

Apeles Mestres.—RECORTS Y FANTASIES.—Barcelona.—Biblioteca d'«El Poble Català», 1906.

De la simple conversa pot un home deduirne tot seguit el grau de cultura de la persona ab qui tracta; y no hi valen contra la més natural perspiciacia'ls recursos de que tan sovint se valen els xerrayres: a la llegua's distingeix quan parla un pedant de quan parla un home qui veritablement té coses pera dir. Y encara que aquest darrer al parlar sol ferho prescindint de tot recurs d'oratoria, no per això se'l pot confondre may ab el neci, ja sia aquest de la mena dels qui no's saben treure'ls mots de la boca o bé d'aquells altres presumptuosos qui han asso-

lida la possessió de l'art d'enrahonar sense dir res.

Llegint el llibre de l'Apeles Mestres que ha editat la empresa d'«El Poble Català» pera obsequiar a sos suscriptors, ens hem fet varies vegades la reflexió apuntada més amunt. Heusaquí un home qui ens reconta coses sovint vulgars, ab estil gens afectat (per no dir vulgar igualment), y que, ab tot això, ens captiva y ens fa continuar la lectura fins a l'acabament del volùm.

Si a l'Apeles Mestres se'l volgués fer passar per un estilista, estich segur que fóra ell el primer en sublevarse contra una atribució semblant. Si quan escriu en vers (ab aquell respecte que mereix l'artística forma del vers) ja no's conforma a sacrificar la frase o'l mot gràfichs qui li asseguruen una més puntual expressió de son sentiment, ¿còm voléu qu'escrivint en prosa, en la qual una major llibertat espermesa a l'escriptor, faciel poeta traició a sa manera constant de veure?

Certament, l'Apeles Mestres, en sos *Recorts y Fantasies*, no se'n ha pas preocupat d'assolir una estudiada perfecció del dir; no es pas aquest un d'aquells llibres en els quals la mà de l'autor s'es entretinguda a refer passatges, a retocar frases, a substituhir mots, coses qui fan la desesperació dels caixistes y qui sovint son causa d'amanerament y afectació en perjudici de l'obra literaria; defectes aquests qui han donat pretext a la formació d'una escola oposada, en la qual són virtuts els defectes contraris, la puerilitat, la incorrecció y fins la xabacanería com altres tantes probes de sinceritat. L'art equilibrat repugna per igual l'una y l'altra exageració.

Recorts y Fantasies són ben bé lo que'l titol del llibre anuncia. Hi ha notes de tots els colors, unes intenses, altres indecises, emperò filles totes d'un cervell educat en l'alta escola de la civilisació moderna. Anècdotes propries pera ésser referides en el curs natural de la conversa, en una reunió d'amichs iniciats en els ideals d'un poeta y d'un artista com l'Apeles Mestres. Ell ha buydat aquesta vegada tot un calaixet de sos recorts y de sos ensomnis; si en successius volúms volgués continuar fentho ab els altres calaixets qu'encara deuen quedarli, no més caldria un repertori cronològich pera constituhir ab tots aquests materials les memories d'un *enfant-du siècle* català; memories qui foren tant més interessants, per quant se referirien a un periode de la evolució cultural de Catalunya, precursor y preparador de l'actual esclat espiritual, qui ha de transformar radicalment (o molt ens enganya'l desitj) la nostra manera d'ésser, passant de poble sense nom en els mapes y sense influencia en la civilisació mundial, a la categoria de poble influent en el progrés humà.

UN TRESOR RETROBAT.—VOCABULARI COMPLETÍSSIM DE LA LLETRA Ç... per Joseph Aladern.—Barcelona, 1906.

Un tresor retrobat! Heusaqui un titol suggestiu, propi d'una pelicula cinematogràfica o cosa semblant. Mes, cal no confondre: se tracta d'un fascicle, aparegut de poch, com extret (*avant-gout* diriem) del ja famós *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* (obra nacional!!)

Ja fa molt de temps que tenim criteri fet sobre'l Diccionari en qüestió, mes no voliem forçar la ocasió de posarlo de manifest, entenent ademés que potser fóra mal interpretada una campanya dirigida contra una empresa qui podia ésser filla d'un veritable amor a Catalunya encara qu'errada en els procediments. Emperò la sortida del fascicle qui ens ocupa, sense altra rahó visible que la de fer treure unes quantes *pecetes* més als candidíssims devots de l'obra filològica del senyor en Joseph Aladern, ens ha decidit a rompre'l foch. *Via fora!*, donchs, els fomentadors de la incultura patria, ja que per incultura tenim la falsa cultura que's propaga ab obres fetes sense cap ni peus, com la del desgraciadíssim Diccionari, *jobra nacional!* del senyor Aladern.

Consti en primer lloch que no som nosaltres *diccionaristes* d'ofici, ni tenim cap ressentiment contra'l compilador ni contra l'editor de l'*jobra nacional!*; declarèm solemniament que no'ns mou cap mòvil mesquí, ni res qui's contregui a interessos materials. Sabèm, al contrari, que'ns anèm a guanyar unes quantes enemistats decidides; emperò, tot y sabent això, insistim en el nostre propòsit, que creyèm sanitos, de llençar la primera pedra contra una obra a la qual un errat patriotisme ha dispensat fins ara un respecte immerescut. Seria una vergonya pera Catalunya, que després d'un Congrés de la Llengua Catalana en el qual s'es revelada la existencia de filòlegs catalans autèntichs, passés sense protesta aquest Diccionari de la Llengua Catalana, veritable atentat contra la filologia y contra'l sentit comú.

Limitarèm el nostre examen y critica al fascicle de la lletra Ç (un tresor retrobat! com diuen ells), donchs presenta en ses poques planes un substratum de totes les tonteries qui ilustren en gran escala l'obra de la qual es eixit.

El *Proemi* qui apareix enfront de les vintiquatre planes de la lletra Ç, extretes del Diccionari sense tan solsament modificarne la paginació (manca de rubor editorial sense precedents), dóna ja la mostra del saber filològich del senyor Aladern. «*A un idioma avuy exent de mots començant per la Ç, de cop y volta tenim la decisió de donarnhi un miler, tots correctes y usadors; a fe qu'es un gran*

pas.» Y tal si ho es! Y un obsequi pera l'idioma que aquest no agrahirà may prou.

Perque, anèm a veure. ¿Es que aquests mots no existien en l'idioma? Y si hi existien, y no s'escrivien ab Ç sinó ab S, ab C o ab Z, ¿ja són prou sòlides les rahons per les quals el senyor Aladern pretén ara corregirne la ortografia? Vegemles aquestes rahons:

«*Les regles encaminades a formular l'us complet de la Ç demanen un treball més extens y meditat que'l present...*» ¿Y per què no'l feya ara'l senyor Aladern aquest treball? Cap ocasió millor que aquesta, en la qual fa fer edició especial de son VOCABULARI COMPLETÍSSIM DE LA LLETRA Ç y ens el dóna com UN TRESOR RETROBAT.

«*Nosaltres, per lo que toca a NOSTRE VOCABULARI*» (segueix dihent el pseudo filòleg), «*farèm sols constar les fonts hont deü anar a cercarse aquesta lletra en les paraules que la demanen com inicial, dihent que són, quasi en absolut, o aràbigues o gregues. En les aràbigues, molt clares, deü buscarsel mot aràbig corresponent que la porta... En les d'origen grech, més nombroses, poden tenir dues procedencies: la lletra Z y la X...*» Apart de que això no explica res, es de notar la tranquil·litat ab que parla de l'aràbich y del grech, qui segurament, com nosaltres pecadors, no sab un mot ni de l'una ni de l'altra llengua. Y si les paraules *tan nombroses* qui provenen del grech procedeixen de la Z o de la X, ¿per què s'han d'escriure ara ab Ç? ¿Es que l'alfabet català està mancat de Z y de X?

Respecte a si les mil paraules qui figuren en el vocabulari de la lletra Ç són o no són totes correctes y usadores (ni tan sols catalanes) hi hauria molt pera dir. No hem d'anar a discutirles una per una, emperò un ràpit fulleig del fascicle'ns deixa veure mots, com *çafarranxo, çamponya, çanxa* (per *zanja*), *çedilla, çossobra, çumba, çurt* (per *zurdo*), que no han estat, ni seràn may catalanes pera escriptors de la categoria de molt menys qu'Aladern per amunt. Altres paraules s'hi troben escrites ab ç que, francament, fan riure: *Çuica y Çurich* per Suissa y Zurich, *çeta* pel nom de la lletra z meteixa (!!). Hi ha per fi termes com *çopa, çanglot, çoca*, qui són escrits aixi contrariant la etimologia y fent quedar malament a tots els altres idiomes qui també'ls posseheixen.

Algú podrà objectar, emperò, que haventhi un miler de mots en el *Completíssim vocabulari de la lletra Ç*, per força han d'haverhi uns quants centenars de ben ensopegats y que de rahó hi corresponen. A n'això respondrèm que no es estrany que pera la lletra Ç el compilador del famós Diccionari hagi pogut arribar al miler: es que tot el Diccionari, en lo que ja's porta publicat, posa de manifest la meteixa traça. Per manera, que si el *Diccionari Popular* (obra nacional!!)

arriba a veures llest (cosa de la quals ens plau poder dubtar) podrà dirse que *cap idioma del món té un diccionari tan... diguemne completíssim*. Y ara veuràn, sense eixir del *Vocabulari* qui ens ocupa, en què consisteix la traça del senyor Aladern en fer un diccionari completíssim.

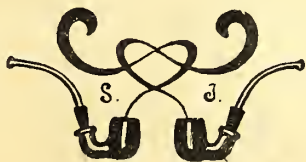
En primer lloch no cal apurarse en seleccionar els mots. Qualsevolga forma indígena o exòtica, culta o barbre, usual o inusitada, es admesa sens escrúpol pera formar el lèxich completíssim. Bestieses qui may s'havien vistes en diccionari, desde ara obtindran aquesta consagració en el del senyor Aladern.

Y ve la segona part: donat un substantiu, no importa quin sia, se'l fa tot seguit pare d'innombrables fills, nèts, netets, etc. Exemple, qualsevol servirà: *curriaca*, objecte qui, com diu el diccionari, sol ésser inseparable dels carreters y arriers. Donchs d'aquest objecte tan especial ne treu el diccionari tots els derivats següents: *curriacable, curriacaça, curriacaces, curriacada, curriacadament, curriacadet, curriacadeta, curriacadiç, curriacadiça, curriacadíssim, curriacador, curriacadora, curriacadot, curriacadura, curriacament, curriacar, curriacarse, curriacal, curriacayre, curriach, curriaga, curriagar, curriaqueig, curriaquejable, curriaquejada, curriaquejadament, curriaquejadet, curriaquejadeta, curriaquejadíç, curriaquejadíça, curriaquejadíssim, curriaquejador, curriaquejadora, curriaquejadot, curriaquejadura, curriaquejadament, curriaquejar, curriaquejarse, curriaquejat, curriaquejer, curriaquejaria, curriaquejades, curriaquejades, curriaquejades... y prou. Total, QUARANTAQUATRE!!!* Advertint, que quiscuna d'aquestes formes va seguida de la corresponent explicació. Si ens creuràn aces a tots els catalans els diligentíssims compiladors del *Diccionari... obra nacional!!!!*

Per la nostra part protestèm de que així's posi en ridícul la nostra llengua, y de que s'invoqui el patriotisme dels fills de Catalunya pera fer passar per obra seria aquesta inqualificable monstruositat, qual publicació semblaria ésser conseqüència d'un estat d'incultura en el públich català qui admetés sense protesta aquestes *rifades* lexicogràfiques.

Y ara que ja hem completat lo que teniem per un dever de consciència, que'ns diguin si volen que no som bons catalanistes perque no llohèm incondicionalment una OBRA NACIONAL.

R. MIQUEL Y PLANAS

MAL DE VERGE

DRAMA EN TRES ACTES

A EN JOAN VERGÈS Y BARRIS

Un jorn vares contarme una historia. D'aquella historia n'es fill aquest drama. Teva es, donchs, la culpa. Ja que la culpa es teva, carrega *ab el mort*.

PERSONATGES

Angeleta. — Representa uns vintisís anys, y es primeta y esbelta. Molt flaca de cara; els llabis y les mans finíssims, les dents blanques y ben cuydades, ulls negres molt grossos, de mirada habitualment apagada però ab intermitencies de brillantors estranyes. S'endevina laça y delicada de salut, fent *grans ulleres*. Temperament sensual y extremadament nerviós. Sens ésser guapa es aixerida y parla ab agitació, aturdidament, exaltantse ab molta facilitat. Vesteix senzillament, però ab bon gust.

Carme. — Amiga íntima de l'Angeleta. Vintitres anys. Guapa, aixerida, també primeta però *respirant salut*. Caràcter reflexiu. Coneixedora del món y de ses miseries, se mostra freda y compassiva, però se la endevina capaça de sentir grans passions. Sempre guarda gran serenitat: tota la serenitat compatible ab la situació. Parla generalment ab sequedat y breument. Ab l'Angeleta's mostra sempre carinyosíssima.

També vesteix ab bon gust.

Donya Tresa. — Mare de l'Angeleta. Quarantavuyt anys. Tipo adotzenat de la bona burgesia barcelonina: capa instrucció, educació superficial, catòlica de bona fe, per tradició y per que tothòm que s'estima ho es. Bona dòna en el fons y en la forma. Generalment se mostra reservada, com si algùn pesar molt fondo l'amohinés constantment.

Vesteix senzillament sempre de negre, ab mitja elegància. Parla dolçament, intercalant sospirs que li surten de l'ànima.

Agna-Maria. — Germana de l'Angeleta. Vintidós anys. Baixeta, però molt ben formada. Poch intel·ligent. Es un tipo vulgar, tot instinct. Per altra banda, es secundari en l'obra.

Antonia. — Criada de la casa. Vintivuyt anys. Tipo corrent de la criada barcelonina que fa temps viu en la meteixa casa, ahont està bé y se la tracta ab confiança.

Don Ramón. — Metge y amich íntim de la familia. Es un home d'uns cinquanta cinch anys; ben conservat. Va tot afeytat y vesteix correctament, sense elegància però ab molta netedat. Home de món, intel·ligent y afectuós sempre ab tothòm, no sense deixar traslluhir a voltes una molt fina ironia. Parla tranquilament, sense precipitarse ni enfadarse, dihent no obstant lo que vol dir ab claretat filla de la convicció. Ab l'Angeleta sobre tot se mostra afectuós y condescendent.

Don Joan. — Pare de l'Angeleta. Cinquanta quatre anys. Tipo del comerciant o industrial de Barcelona que guanya diners però que gasta tot lo que guanya. Tot es aparent en ell. La barba y el cabell ben pentinats, el vestit sense arrugues, les botes lluhentes, etc. Parla molt fi y cadenciosament y's mostra servicial y amable ab tothòm. Sols pensa en l'avuy, desde que ha comprès que'ls somnis de fer una gran fortuna eren pera ell irrealisables. El seu lema podrà concretarse així: «*Viure es trampejar; l'anar tirant es viure.*»

Mossèn Fèlix. — Confessor, conceller y amich intim de la familia. Quaranta cinch anys Alt, sèch, brut, ulls petits, mirada toria, toçut y *curt de gambals*. Es el tipo del capellà que creu cegament y vol que tothòm cregui *per que sí* y perque ell creu. No es hipòcrita. però es tonto.

Lluís. — Pretendent a la mà de l'Angeleta. Té uns trenta anys. Ben plantat; simpàtic; molt serio. Parla serenament però ab cert calor; a voltes ab ironia que pot arribar al sarcasme. Molt instruhit e inteligent; franch y sincer. Vesteix ab senzillesa.

Mariano. — Promès, y després marit de l'Agna-Maria. Vintiset anys. Tipo secundari. Lo meteix podria ésser tenedor de llibres d'una gran casa de comerç qu'empleat a l'Ajuntament. Lo essencial es que's vegi qu'està acostumat a ésser manat, lo qual no'l mortifica, puig així pot viure tranquilament, sense amohinos ni responsabilitats.

L'ACCIÓ TÉ LLOCH A BARCELONA, EN NOSTRES DÍES.
Dreta y esquerra, les de l'expectador.

ACTE PRIMER

Sala de rebre d'una familia burgesa. Al fons dues portes, que comuniquen: la de la dreta ab el rebedory la escala, la de l'esquerra ab la cuyna y demés habitacions interiors. A la dreta dues portas més: una en primer terme que dóna al dormitori dels pares, y una altra en ultim terme que fa pas al tocador y quarto de l'Angeleta. A la esquerra una porta central que comunica ab el quarto de respecte o dormitori de forasters, que accidentalment se destinarà als nuvis en el segón acte.

Els mobles, bastant ben conservats, seràn antichs, com si vinguessin dels avis: Una *silleria* Lluís XV de domàs groch ramejat, y portiers de la meteixa roba a totes les portes. El sofà y els dos sillons al fons de la escena, entre les portes. Més endavant. dues cadires auxiliars totes daurades y tapiçades de vermell viu, trencant brutalment el to groch d'or vell que domina per tot, fins en el paper de les parets. Sobre'l sofà, a la paret, un mirall ovalat ab march daurat, y a cada banda, els retrats, també ovals y ab march daurat, dels amos de la casa a la edat en que's casaren. A la dreta, entre les dues portes, un gran mirall, tot de cristall fins el march, que apoyantse al trespol arriba aprop del sostre; una jardinera d'un pam y mitj d'alçaria, ab plantes naturals, forma com un peu d'aquest mirall qu'es l'únich moble modern de la sala. S'endevina qu'es un regalo. A la esquerra, primer terme, una cònsola ab mirall, tot daurat. En ultim terme un piano vell, ab tamboret al devant. A les parets lliures, algunes litografies ab marchs daurats, y demunt del piano partitures y *bibelots*. Sobre la cònsola un relloge sota campana de vidre, y dos candelabres de cristall. Al centre de la sala una tauleta de marbre ab un gran album de retrats a sobre. Del centre del sostre penja una aranya, ab quatre bechs Atier, bastant esquivada. També es daurada.

Cadires, timbres a les parets, alfombra per terra, reconeres, etc...

Al aixecarse'l teló, l'Angeleta s'estarà mirantse en el gran mirall de la dreta, fixament, sense coqueteria ni fer postures. Sembla com fascinada y abstreta.

Poch després entra l'Agna-Maria. Al veure que no l'ha sentida entrar, se queda un xich parada, contemplanta. Després tus artificiosament y diu:

Agna-Maria. Y ara, què fas!...

Angeleta. (*Com tornant d'un somni, entre espantada y confosa.*) Oh, res!... Me

mirava... Com que m'ho diuen tant que estich malalta!

Agna. Y no dóna, no; si fas més bona cara...!

Angel. Això: la cara'm mirava. Fins faig més bon color. ¿Veritat?

Agna. Ja ho crech. Quan vingui el metge ni't coneixerà. Sembles una altra.

Angel. Ja voldria que fos aquí, pera explicarli tot, tot... Entre totes dues li explicarèm.

Agna. No filla, no. Tu tota sola. Tu la sabs millor la historia. Jo, quan me vaig prometre... (*Se sent trucar a la porta de la escala.*) Ara deù ésser aquí.

Angel. Potser serà mossèn Felix. A tots dos els ha enviat a buscar el papà. Vol consultalshi a tots dos...

(*Les dues germanes hauràn anat cap a la porta del fons, dreta, fins arribar al dintell.*)

Agna. Oh, entri, entri.

Angel. Bon dia, don Ramòn.

Doctor. Bon dia, bon dia. (*A l'Angeleta.*) ¿Què tal, còm te trobes?

Angel. (*Satisfeta.*) Molt bè. Mirim, mirim; ja'm pot mirar. Y, tingui: prenguem el pols!

Doctor. Però ¿què't passa, noya? Un xich de calma...

Angel. (*Sempre molt animada.*) No; si vull que'm prengui el pols, perque se'n convençi de que ja s'ha acabat tot allò dels atachs de nirvis... Y miri: fins tinch gana. Oh, una gana!...

Doctor. A veure, a veure. (*Prenentli el pols.*) Però no t'exaltis, criatura. No't convé això. S'ha de tenir calma al món pera estar bo.

Agna. Ca, si lo que tè l'Angeleta es que ara està molt contenta. Vaja, explicali el teu secret.

Angel. No, jo no. Explicali tu.

Agna. *Bueno*, jo començaré. Precisament per això'ls ha cridat el papà a vostè y a mossèn Fèlix, pera consultarlos.

Angel. Com que vostès dos són les persones de més confiança que tenim... Se queden a sopar y...

Doctor. ¿Y...?

Agna. Y parlarèm... del casament de l'Angeleta.

Doctor. Què'm dihèu ara!

Angel. Oh, no hi ha res formal encara.

Agna. Però avuy, ara, aviat, vindrà ell meteix a parlar ab el papà.

Angel. Y a demanarme.

Doctor. Y còm ha sigut això. A veure. Expliqueuse.

Agna. (*Aixecantse.*) Ja li explicarà aquesta. Jo me'n vaig allà dins a dir a la mamá que vostè es aquí. Ah! El papà ha tingut de sortir, però ha dit que'ls hi diguessim que no tardaria gayre a tornar. (*Surt, fons esquerra.*)

Doctor. *Bueno, bueno.* Ja l'esperarém. Desde'l moment que'ns hem de quedar a sopar... Dignes, dignes tu. Expliquet.

Angel. Miri: sembla una novèla. Figuris que un dia, fa prop de tres mesos, varem anar a una reunió. Y alli el vaig conèixer. No ho sè pas qui me'l va presentar; jo crech que's va presentar ell meteix. Lo que sé es que varem enrahonar molt, mentres els altres ballaven... Vostè ja ho sab que jo no puch ballar... y vostè'n, tè la culpa.

Doctor. Lo que jo't vaig dir es que no't convenia...

Angel. Bè, si, ja ho sè. Però deixim dir, Donchs, mentres els altres ballaven, nos-altres vinga enrahonar...

Doctor. De coses molt series.

Angel. Oh, no; res d'extraordinari. Es a dir, si. Figuris que... vostè ja ho sab això...

Doctor. ¿Jo? Què vols que sàpiga, pobre de mi!

Angel. Es clar que si; vostè que tè tant món. Contestim: ¿què'ls hi diuen els joves a les senyoretas el primer cop que hi parlen?

Doctor. Oh! això es segons. Ni ha de tots; ni ha de més atrevits que altres...

Angel. Bè, si; però digui: ¿de què'ls hi parlen?

Doctor. (*Sempre ab bonhomia.*) N'hi ha que'ls hi parlen del temps, dels vestits, de l'animació...

Angel. No'm faci enrabiar. No'm refereixo pas als tontos. Vull dir els joves aixerits... ¿sab?

Doctor. Oh! Aquests es diferent: lo primer que fan es declarar-se.

Angel. ¿No es veritat?... Y tot seguit que ho fan!

Doctor. (*Imitant.*) «Vostè es la més maca del ball...» y «qui poguès ésser vano pera ventarla...» y «els seus ulls...» y «el meu cor...»

Angel. Si, si; tota la lletania. (*Triomfalment.*) Donchs, *bueno*: en Lluís... ¿sab?... ni una paraula de tot això.

Doctor. (*Sempre ab mollà bondat.*) Què'm dius ara!

Angel. (*Sempre animada.*) Lo que sent. Ni una paraula. Jo crech qu'encara està dejú de dirme que m'estima. Però jo ja ho sè que m'estima. Y molt. ¿Veú? La nit que'l vaig conèixer sols me va parlar d'ell.

Doctor. ¿Res més que d'ell?

Angel. Jo crech que'm va contar la seva historia. Una historia vulgar, que ni tan sols recordo. Jo estava commoguda; sols escoltava les paraules, que sonaven harmoniosament, com si sentís música. Y les escoltava sense compendre lo que volien dir; perque no ho volia saber lo que significaven; tenia por de que si m'hi fixava perdrien la seva harmonia, la seva sonoritat que'm feya estremir... Y ell parlava sempre, y jo vinga escoltar, escoltar sempre... (*Fins aquí ha d'ésser dit ab entusiasme creixent. Lo que segueix ab naturalitat y un xich de recança.*) Y a la fi, res: la mamá va dirme: «Noya, es hora d'anàrnosen.» Y quasi no'ns varem despedir.

Doctor. Però ell va seguirte .. y l'endemà ja tenies una carteta...

Angel. S'equivoca. En vuyt dies no'l vaig veure més. Y miri si es estrany també: ab tot y no veure'l més, jo estava contenta; estava segura de que ell pensava en mi, com jo en ell, y de que'ns tornariem a veure.

Doctor. ¿Y ho vas endevinar? ¿L'has tornat a veure?

Angel. Un cop cada setmana. A la meteixa casa. Y sempre igual: jo, no dihent may res, quasi res; y ell parlant sempre.

Doctor. Ja sè per què't deü estimar.

Angel. ¿Per què?

Doctor. Perque's deü pensar qu'ets muda. Y es clar, ell se devia dir: «Una senyoreta que no enrahona; no la deixém escapar.»

Angel. Si no es de broma tot això! Miri: després, de sobte, se va posar molt serio, va dirme que volia parlar ab el papà;

que vindria; però que tenia por, perque... No m'ho va voler dir per què. Semblava preocupat. (*Pausa.*) Y ara, ¿sab lo que passa ara?

Doctor. (*Sempre ab bonhomia.*) ¿Què passa?

Angel. (*Ab molta vivesa, que ratlla en exaltació.*) Que ara es ell el qui s'ha tornat mut y sóch jo la que tinch d'enrahonar. ¿Y veu? Enrahonu pels colzes.

EMILI TINTORER

(*Seguirà.*)

ESPERANTA FAKO

La movado esperantista ĉiutage kreskas en Katalunujo. En la proksima urbo Sabadell', oni fondis societon sub la nomo de «Espero Sabadella» (Espero Sabadelja), kiu havas celojn similapi al tiuj de E. K. Antaŭen, sabadeljanoj!

Ni ricevis leteron de l' direktanto de la Tortosa gazeto *Vida nova*, sciigante al ni la unuajn klopodojn por la fondo de grupo en tiea urbo, kaj samtempe metante al nia disporo la kolonojn de tiu revuo.

Dankon. Eble ni tion profitos.

El moviment esperantista creix cada dia a Catalunya. En la propera ciutat de Sabadell s'ha fundat una societat baix el nom de «Espero Sabadella», ab fins semblants als de E. K. Avant, sabadellenchs!

— Hem rebut una carta del director de la gazeta de Tortosa *Vida nova*, fentnos saber els treballs preliminars pera la fundació J'un grupo en aquella ciutat, y al meteix temps posant a la nostra disposició les columnes d'aquella revista.

Mercès. Probablement ho aprofitarèm.

GRAMATICA

DÉ LA LLENGUA ESPERANTO

(*Continuació*)

Ind, indica'l mereixement, la dignitat de sufrir una acció. *Kredinda*, digne de fè, d'èsser cregut. *Estiminda*, digne d'èsser estimat, estimable. *Admiri*, admirar (contemplar); *admirinda*, digne d'èsser admirat, admirable. *Tiu ĉi libro bone kompostita kaj presita, sed malbone verkita estas legebla sed ne leginda*, aquest llibre ben compost y estampat emperò malament escrit es llegible però no es llegible (se pot llegir però no's pot llegir, això es: se pot molt bè llegir, però no es digne d'èsser llegit.)

(Al usar aquests dos sufixes no hem d'oblidar may la idea que volèm emetre y tenir present qu'en català ab els nostres sufixes *able* y *ible* expressèm indiferentment la idea de possibilitat y la de dignitat de... Tenint en compte això, cuydarèm de traduhir per exemple'ls *estimable*, *adorable*, etc., del co-

mençament d'una carta per *estiminda* (digne d'èsser estimat); *adorinda* o *ameginda* (digne d'èsser adorat) car es en aquest sentit que'ls usèm y no en el de *estimebla* (possible d'èsser estimat); *adorebla* (possible d'èsser adorat). En cambi per exemple: inolvidable amich, ho traduhirèm per *neforgesebla amiko* (amich impossible d'èsser oblidat) car es aquesta la idea que volèm emetre y no la de *neforgesinda amiko* (amich digne de no èsser oblidat). *Ĉiuj homoj estas estimeblaj, sed ne ĉiuj estimindaj*, tots els homes són estimables (poden èsser estimats) però no tots són estimables (dignes d'èsserho.)

Iĝi, esdevenir, convertirse en..., ferse...

Igi, fer esdevenir, convertirse en..., fer...

Les arrels (*iĝ*, *ig*) d'aquests dos verbs són d'un us general com a sufixes, la llur importancia es gran. Com que l'us d'elles presenta algunes dificultats a primer cop de vista, avans d'explicarlo, procurarèm aclarar bé el seu sentit. Vegis la traducció que d'ells dóna el Doctor Zamenohf en la *Universala Vortaro*: (*Iĝ'* (francès) *se faire, devenir...*; (anglès) *to become*; (alemany) *zu etwas werden, sich zu etwas veranlassen.*) (*Ig'* (francès) *fai...*; (anglès) *to cause to be*; (alemany) *zu etwas machen, lassen.*)

En primer lloch cal no confondre la idea *fer...*, *ferse...*, expressada per aquests verbs, ab la del verb *fari*, *fer*, y la del verb *agi*, *fer*, *obrar*. Un home pot *fari* un parell de sabates, un grupo polítich pot *agi* durant cert espay de temps pera conquerir un ideal. Però de cap manera aquestes idees de construir y d'obrar les emitirèm ab aquells verbs, car en aquells la idea de fer encloqu no la de construir ni la d'obrar, sinó la d'esdevenir. Així, si dich *li igas boto*, no voldré dir qu'ell se faci una sabata, sinó qu'ell esdevé una sabata, se converteix en una sabata, y si dich *li igas boton*, se'm podria preguntar car la frase no es completa ¿*què l'ha feta?* ¿en *què* l'ha convertida? ¿*què, còm*, l'ha feta esdevenir? Així, si dich *la grupo igas*, no donaré a entendre que'l grupo ha obrat, s'ha mogut, ha tascat y si donaré lloch a que'm preguntin ¿*què es* lo que ha convertit o fet esdevenir? y ¿en que ho ha convertit o fet esdevenir?; y si dich *la grupo igas* expressaré la idea que'l grupo esdevé, se fa, evoluciona, y no la qui volia expressar.

Per altra banda no oblidem que *igi* es verb transitiu, això es, verb qual acció surt del subjecte qui la fa pera recaure en un altre o en ell mateix; y que *igi* es intransitiu això es, verb qual acció no surt del subjecte qui la fa. El primer regeix acusatiu; el segon no. Això present, estudiem son us.

Igi. S'usa pera convertir en verbs transitius els intransitius y pera expressar la idea de *fer sofrir l'acció d'un verb transitiu*.

Pera convertir en verbs transitius els intransitius. Sufixat o *acompanyat* les arrels d'aquests expressa la idea de *fer esdevenir verificant l'acció del verb intransitiu*, o més clar: expressa la meteixa idea que si'l verb intransitiu estigués en participi actiu. Ex.: *Dormi*, dormir; *dormigi* o *igi dormi*, adormir, endormir o fer dormir, això es: fer esdevenir dormint *igi dormanta*. *Promeni*, passejarse; *promenigi* o *igi promeni*, passejar o fer passejarse, això es: fer esdevenir passejantse, *igi promenanta*. *Ridi*, riure; *ridigi* o *igi ridi*, fer riure, això es: fer esdevenir rihent, *igi ridanta*, etc.

Pera expressar la idea de fer sofrir l'acció d'un verb transitiu. En aquest cas sols logra'l seu objecte com a sufixe, car *acompanyat* a les arrels separat d'elles, formant mot apart expressa la idea no de fer sofrir; sinó tot al contrari, la de fer esdevenir verificant l'acció. Sufixat expressa la meteixa idea que si'l verb transitiu estigués en participi passiu. Ex.: *Mi mançigis mian çebalon*, jo he fet menjar el meu cavall, es a dir: l'he

fet menjar per algú; l'he fet esdevenir menjat. *Mi igis mian çebalon mangata*. *Frapí*, pegar; *mi frapigis mian amikon*, he fet pegar al meu amich, es a dir, l'he fet pegar per algú; l'he fetesdevenir pegat, *mi igis mian amikon frapata*. Emperò *acompanyant* els verbs transitius expressa la meteixa idea que si'l verb transitiu estigués en participi actiu: Ex.: *Mi igis mangi mian çebalon*, he fet mengar al meu cavall, es a dir, li he donat quelcòm a mengar; l'he fet esdevenir menjant, *mi igis mian çebalon manganta*. *Mi igis frapi mian amikon*, he fet pegar al meu amich, es a dir, he fet que pegués a un altre; l'he fet esdevenir pegant, *mi igis mian amikon frapanta*.

Ab les arrels *adjectives* y *substantives* expressa la idea de fer esdevenir lo que l'adjectiu o'l substantiu indiquen. Ex.: *Blanka*, blanch; *blankigi*, emblanquinar. *Pura*, nèt, pur; *purigi*, netejar, purificar. *Bela*, bell; *beligi*, embellit. *Çarma*, encantador; *çarmigi*, fer esdevenir encantador (no encantat, *çarmi*). *Lama*, coix; *lamigi*, fer esdevenir coix (no, coixejar, *lami*). *Edzo*, marit; *edzigi*, fer esdevenir marit, casar. *Pano*, pa; *panigi*, panificar.

Ab les preposicions expressa la idea de fer esdevenir en el lloch indicat per elles. Ex.: *Enigi*, fer esdevenir dintre (no, introduhir, *enkonduki*, ni fer anar cap a dins, *enirigi*). *Forigi*, fer esdevenir llunyà (no, allunyar, *malproksimigi*, ni fer anar cap al lluny, *foririgi*), etc.

Igi. S'usa pera convertir en verbs intransitius els transitius, y pera expressar la idea de *esdevenir verificant l'acció d'un verb intransitiu*.

Pera convertir en intransitius els verbs transitius. Aquest objecte el logra *sufixat* a les arrels dels verbs transitius, y expressa la meteixa idea que si'l verb estigués en participi passiu. Ex.: *Konsumi*, consumir; *mi konsumigas iom post iom*, jo'm consumeixo de mica en mica, es a dir, estich en un estat de lenta consumció; esdevinch consumit poch a poch, *mi igas konsumata iom post iom*. *Konstrui*, construhir; *la domo konstruigis dum la pasinta jaro*, la casa's construhí durant l'any passat, es a dir, esdevingué construhida, *la domo igis konstruata*. Emperò *acompanyant* als verbs transitius expressa la meteixa idea que si els verbs estiguessin en participi actiu. Ex.: *mi igas konsumi mian vivon*, jo esdevinch consumint la meva vida, *mi igas konsumanta mian vivon*. *Mi igas konstrui la domo*, jo esdevinch construhint la casa, *mi igas konstruanta la domon*.

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

Al Poble Nou s'hi celebrà'l passat diumenge al mati un *meeting* de propaganda contra la premsa criminalista, organista per la Comissió executiva contra dita premsa, ab la cooperació del Centre Fraternal de

Cultura y altres entitats d'aquella barriada. Parlaren els senyors Sala, que presidia l'acte, Cabré, Capdevila, Castellote, Martí y Julia y Fonts. Tots foren molt aplaudits pels enlayrats conceptes qu'exposaren; especialment lo que digué'l doctor Martí y Julià, qui advocà perque's deixi de llegir aqueixa

prempsa que'ns embruteix y ens fa esclaus de nostres sensacions bestials ensemps que tirans dels nostres semblants. Enalt la llibertat de l'home y de la dòna y sostingué que aquesta sols se consegueix ab la propria dignificació.

Llàstima que'l *meeting* no fos més concorregut.

El dissabte prop passat donà nostre benvolgut company y ferm propagador de l'Esperanto en D. Bonet y Cembrano, en el «Centre Català» de Sabadell, una conferència sobre aquest idioma internacional, demostrant la necessitat del seu estudi y el be que reportaria'l seu triomf als pobles que, com Catalunya, aspiren a la llibertat baix el principi del nacionalisme. La nombrosa concurrència aplaudi fortament al conferenciant, demostrant així la seva conformitat ab les paraules d'en Bonet. Aquest indicà que tots aquells aplaudiments, que agrahia moltíssim, els enviava a'n en Pujulà y Vallès, com a bon deixeble y admirador de l'obra esperantista de nostre estimat company de redacció, donchs ell es el verdader iniciador d'aquest moviment esperantista a Catalunya.

En dita localitat s'obriràn tres cursos d'aquest idioma en la present setmana, y dintre poch serà un fet la constitució d'una entitat pera'ls meteixos fins.

Publicacions rebudes:

Una orientació sobre'l problema dels cap-tayres, per Dolors Monserdà de Macià. Aquesta reputada escriptora acaba de publi-

car un fascicle ab aquest titol, exposant varies consideracions pera extirpar la mendicitat y fer desaparèixer la vagancia, convertint als miserables indigents en homes útils a la familia y a la patria. Les consideracions de la senyora Monserdà són molt dignes d'ésser tingudes en compte per les incorporacions oficials y per les anomenades classes directores, que al ocuparsen seriosament no faràn altra cosa que complir llur dever.

Les garces, comedia en tres actes per Ignasi Iglesias, estrenada ab gran èxit al teatre Romea la nit del 25 de novembre de 1905, com saben nostres lectors pel judici critic que oportunament publicarem sobre dita obra. La edició es pulcra y elegant, com feta a «L'Avenç». Preu, 2 pessetes.

La filla d'Igualada, cançó popular catalana, LX de les publicades pel «Cançoner Popular». Hi ha la lletra, la música y varies notes explicatives; essent ilustrada ab un dibuix d'en S. Llobet. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Diccionari Salvat. Hem rebut els quaderns 69 a 73 d'aquest diccionari que ab tant d'èxit publica la casa editorial Salvat y C.^a d'aquesta ciutat. Són notables com els anteriors, per la claritat de la explicació y pels gravats que illustren el text. Preu de cada quadern, 50 cèntims.

Historia de Catalunya. S'ha publicat el quadern 20 d'aquesta edició econòmica de la historia de Catalunya qu'edita l'«Associació de Lectura Catalana». Preu, 10 cèntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als suscriptors

La vinenta setmana repartirèm als suscriptors de nostra revista'l tercer volúm de l'any, titulat

CLIXÉS

contenint un aplech de bells estudis en prosa deguts a la notable escriptora qui firma ab el pseudonim de **L. Escardot**.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS
—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—
SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

G. HAUPTMANN

ANIMES SOLITARIES

Preu: 2 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER y

F. PUJULA y VALLÉS

DINTRE LA GABIA

Preu: 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

OVO LECITHINE BILLON

Tónich nervios reconstituyent

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general en Espanya: ALFRED RIERA Y FILLS

(Nom registrat)

166, Nàpols (encarecament ab Diputació). — BARCELONA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR**"LAYANA"****PAPERS PREPARATS**

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT**LLUIS LAYANA ALSINA**

VALENCIA

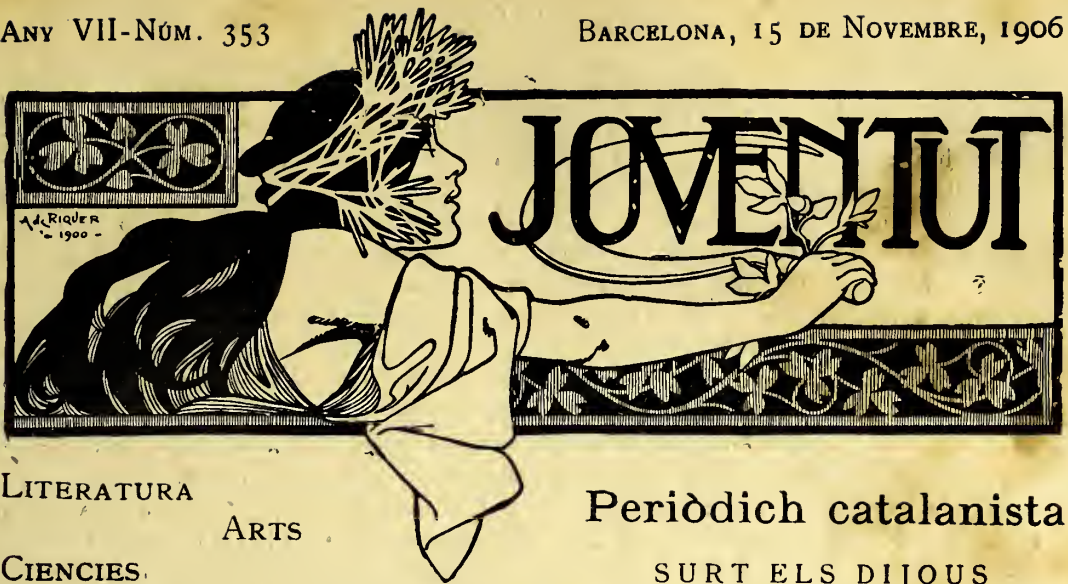
REPRESENTANT**ANTONI BASTARD**

Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA**L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,** per Pompeius Gener.— Un vol., 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

TEXT: Ja estém salvats!, per Gabriel Vinyas. — Pàgines festives: Prenent les aygues, per Alexandre Font. — El menso (continuació), per Lluís Via. — El centaure, per March Legran, traducció de Victor Català. — Novelli, per Emili Tintorer. — Mal de verge (continuació), per Idem. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (acabament), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

GRAVATS: Retrat de Ermete Novelli (de fotografia).

temporada, però'l mal restarà latent, y quan les obres de reforma toquin a terme, altre cop la crisis delmarà al poble. Y es que no són les reformes materials lo que més urgeix, ni es d'aquesta manera com s'ha de procedir pera combatre'ls efectes de les males organitzacions dels estats.

JA ESTÉM SALVATS!

Tothòm espera ab ansia'l dia en que podrèm enderrocar les cases velles, els carrers estrets pera obrir les grans vies y bastir la nova ciutat. Y són molts els que creuen que, quan això's realisi, la crisis que'ns aclapara s'anirà esvahint y començarà, pera moltes llars miserables y tristes, una era de felicitat. Del més gran industrial al més petit comerciant, del més gros empleat a l'obrer més humil, tots diuen: «Encara nol...» Y, frisant, esperen el dia de llur salvació.

Mes aqueixa salvació serà ben momentània. Serà com l'alivi que troba un morfínomen ab una nova injecció; lo que dura la influencia d'aquesta dura'l benestar, y després l'aclaparament es major que avans.

Aquests o semblants seràn probablement els efectes de la projectada reforma, considerada com un gran medi pera resoldre l'actual crisis de nostra ciutat. Serà un remey de

Lo que ara's faci, si es un bé pera nosaltres, serà un mal pera les altres comarques y les altres regions més desgraciades que la nostra. «¿Com volèu donar feyna als obrers en vaga si no s'obren feynes, si no's construeixen cases?», diuen molts quan se'ls hi observa que no es aquest el remey que'ns cal. Y es que no pensen en l'allau de gent forastera que sobre nostra ciutat caurà, fugitiva de les altres regions, de les altres comarques. Atrets com per l'imàn el ferro, vindrán pilots de sers famolenchs, plens de miseria, per les amples carreteres, emigrants de les seves llars buydes de tot lo necessari pera viure, escolades per la grapa del centralisme qu'engoleix tot lo qu'es cotisable. Aqueixa gent sense voluntat ni coratge pera obtenir allò à que tenen perfet dret, s'abandonaràn a n'aqueixa atracció centralisadora dels grans agombolaments humans. Fugiràn de la mort sense comprendre que la duhen en llurs costums o llurs vicis.

La nostra ciutat s'anirà engrandint, y el

caràcter català sofrirà noves crisis posat en contacte ab les turbes sobrevingudes, amenaçantnos aleshores aquell decandiment moral y fisich que condueix a la perdua de la personalitat. Ja sabèm lo que'ns ha costat triomfar de l'embrutiment social y politich en que'ls forasters havien enfonsat al nostre poble deixantlo a mercè d'agitadors sense consciencia. Tinguemho, donchs, en compte, y pensèm que's la puresa de les propries costums lo que fa les nacionalitats.

Aquest excés de braços qu'en les ciutats se nota'ns diu ben clar qu'es tota aqui la gent que tant manca al camp. Avuy en dia es molt penós treballar la terra, perque dels fruyts que donen els terroços poch ne gaudeixen els pobres. Y fugen del camp com qui fuig de l'esclavatge, y aquest els empresona encara més a ciutat, car may aqui's fruïeix ab tanta salut y tranquil·litat la vida.

Tots aquests cossos que's doblegaven sobre'l terroç, tots aquests braços que hi ensorraven l'aixada pera ferlo fecond, tots seràn posats al servey de la gran màquina de la industria; tots aquests homes forts, plens de vida, seràn engolits pels tallers y les fàbriques, ahont aniràn perdent la salut que tenen. Es, donchs, l'excés de treball ciutadà lo que ocasiona aquest gros desequilibri entre la industria y els productes naturals de la terra. Mentres la terra que'ns ho dóna tot resta abandonada, poblantse d'herbes selvatges, a ciutat els homes famolenchs se prenen ab odi el pa'ls uns dels altres. Y això succehirà fins el dia en que l'home que conrea un troç de terra que li abasti pera viure, pugui dirsen amo. Y aleshores seràn abandonades les ciutats, avuy tan invadides.

El desequilibri de la societat es tan gran com el que's nota entre la industria y el comerç d'una banda, y l'agricultura de l'altra. Els pobles han de comptar quiscún ab si meteix, y viure dels naturals medis ab que compten, cercant, com diu Kropotkine, la manera de combinar l'agricultura ab la manufactura, el treball del camp ab la industria *descentralisada*; y això suposaria la obligació d'haver proporcionat a tots els homes una educació cabal que per si sola, «ensenyant ciencia y ofici desde la joventut, dotès a la societat de les dònes y dels homes que verament li fossin necessaris».

Crech jo qu'es aquesta la manera de resoldre les crisis que actualment aclaparen als pobles. No's mata tant la miseria fent ciutats com portant als pobres al camp a semblar llevors pera que la terra dongui fruyts esplendorosos. Hauria d'èsser obligació de tot individu el combinar els coneixements científichs ab els pràctichs, treballant la terra y treballant en alguna art. Tots els qu'estimèm la vida hem de voler que's fomenti la del camp; hem de procurar que al camp no hi hagi pobres, sinó gent ben acomodada y senzilla, emperò no tant que's deixi enlluhernar pel brill de les ciutats.

L'abandó de tantes y tantes masies çno'ns la mostra ben clara la ruina del caràcter català, de les sanes costums que un temps èns feren grans y amos de nosaltres meteixos?

Que's faci la reforma de Barcelona. Ella es ben convenient. Però no déu oblidarse que si s'enderroquen caus tenebrosos ahont tantes families hi han mort corsecades, puig ni a ple dia hi entra la llum, no per això hi guanyaràn gran cosa'ls humils. Ells hauràn d'hostatjarse sempre allà hont no vulguin viure'ls altres.

No's fan fortes ni riques les nacions per les ciutats, sinó pels camps coberts d'espigues; no per aqueix espès teixit de xemeneyes qu'embruten l'atmósfera, sinó pel teixit de frondoses arbredes, a qual ombra poden acullirshi tots els homes deslliurats de l'esclavatge de les falses civilisacions.

GABRIEL VINYAS

PÀGINES FESTIVES

PRENENT LES AYGÜES

Hi ha un ditxo castellà que diu: *No hay mal que por bien no venga*, qu'es aplicable en infinitat d'ocasions.

En la qüestió d'anar a pendre aygües hi ha persona que consideraria una verdadera desgracia'l trobarse completament bê de salut, puig se veuria privada d'anar a donarse la gran vida en un balneari durant els mesos d'estiu.

No ve poch rebè'l tenir un xich de dispepsia, o un poquet de dolor reumàtic, o quan altra no, un parell de grans de sorra a la bufeta! Això li permet a un el passarse una

temporadeta respirant bons ayres y fent el gandul.

Y encara'ls amichs y coneguts vos planyen, dihent a cada pas: «Pobre don Fulano, està molt delicat; ha tingut d'anar a Caldes, o a Sant Hilari, o a La Garriga a pendre les aygües.»

Aquí a Caldes hi ve cada any un rentista del Camp d'en Grassot, que si li prohibessin el fer cada any aquesta escapatoria, crech que cauria malalt de debò.

Aquest any, un dia va trobar el seu metge a la Rambla:

—Don Desideri, ¿sab que'l trobo molt millorat?

—Si, efectivament, paheixo molt millor que avans, ja fa temps que no he tingut la llengua blanca y'm sento més fort, però l'anar al Vichy Català, senyor doctor, no ho puch deixar. Me sembla que si no hi anés ja hi tornariem a ésser. No's cregui, que no estich del tot bé. L'altre dia per sopar vaig menjar caragols a la patarrellada ab alioli, y com que'm van donar molta sed, me vaig fer un fart d'aygua avans de ficarme al llit. Fillets de Deu y quin rebombori fins al mati següent! Calculi que vaig arribar a espatllar la balda del balcó de la galeria de tant obrir-lo y tancar-lo.

—Lo que vostè va fer, don Desideri, fou una gran imprudencia. Menjar caragols a la nit, y per torna ab alioli!

—Permetim, estimat senyor doctor, qu'en aquest punt no estigui d'acort ab vostè. Els caragols són un plat pel que hi tinch un deliri; són bons pera'l sistema respiratori, refocenen els nirvis, descarreguen el cervell, y el seu gust es exquisit. Els caragols són les ostres dels pagesos, y com que les viandes de pages són molt més sanitoses que les de ciutat, pot ben afirmar-se qu'es més higiènic el crospar-se un plataç de banyoles, bovers o mongetes a la vinagreta, que una dotzena d'ostres d'Arcachón o Marennes.

—¿Y l'alioli, sant cristià?

—Era de tota confiança, fet a casa: alls y oli purs.

—Bé, però les dues coses plegades, a la nit, y en acabat beure aygua...

—Aygua de Moncada, la millor que's beu a Barcelona. Tot lo que va entrar al meu cos era perfectament digerible; lo que hi ha es

que ja fa massa temps que no he anat a Caldes, y aviat el ventrell tornarà a fer de les seves si no arreglo prompte la maleta y toco pipa de Barcelona.

—Si vostè coneix que Caldes li proba...

—Oh, moltíssim! Si vegés els pollastres que s'hi crien per allà!...—

Don Desideri's dirigi cap a casa, y al arribarhi, avans de treures el barret, va dir a la seva dòna:

—Mira, Salustiana, arregla desseguida'l bagul, pera marxar a Caldes de Malavella demà sens falta. He trobat al doctor Sangonera, li he contat lo dels caragols de l'altra nit y m'ha encarregat que vagi com més aviat millor al Vichy Català. Ab les vehines de la escala fes com cada any: digalshi que anèm a Vichy, però sense afegir si es català o francès. Aixi's creuen que anèm a l'estranger y ens respecten més durant l'hivern.—

Y don Desideri fa córrer per tot el barri que marxa al Vichy francès, quan en realitat no arriba sinó a mitj cami... de la frontera.

—

Lo que resulta divertit pels tipos com don Desideri, que van més aviat a *pendre vins* que no pas *aygües*, es l'anar a raure en un balneari ahont hi hagi sempre verdaders malalts.

Figürinse que, si un té'l caràcter comunicatiu y's fa amich ab el seus companys d'hostatge, té de conformarse moltes vegades a sortir a passeig ab un senyor que sofreix un reuma endimoniat que l'obliga a caminar ab crosses, tenint d'aturarse a cada pas y veientse precisat a anar a pendre'l sol al mes d'agost.

Però lo més aburrit per aquests *soi-disant* malalts es l'hora dels àpats. Al tocar la campana d'avis ja se sab, tot són recados per l'estil al cambrer:

—El senyor del número 18 no baixará a dinar. Ha passat la nit treyent el fetge per la boca. Avisi a la cuyna que li preparin una sopa de such d'escarola.—

O bé:

—Cuyti, faci el favor de l'aygua-naf, que a la senyora del 24 li ha agafat una basca!—

Després d'aquests aperitius un hom se senta a la taula, tenint per vehins a una senyora que va tota embolicada ab un mocador gran, a un senyor que pateix del fetge y

a un jove tan séch que a un li venen tentacions de sortir en processó fent *rogatives*.

—Faci el favor, moço, de tancar aquella finestra.

—Senyora, fa bè de manar que tanquin; no hi ha res pitjor que una corrent d'ayre.

—Y una servidora que desseguida'n té prou. No li diré res més: durant el transcurs de l'hivern passat vaig veurem obligada a ficarme dintre de cotó fluix.

—A mi, senyors, ab tot y ésser més jove que vostés, m'encostipa'l vol d'una mosca.—

En aquestes porten la sopa. El jove séch comença a examinarla ab la cullera y crida al cambrer:

—Psit, noy! Miri, aquesta sopa no es possible menjarla. El caldo està ple de llunes.

—No tingui por, no li farà mal.

—Jo me'n guardaré com d'escaldarme de menjar això!

—¿Vol que li facin una tapioca?

—No, no.

—¿Un caldo de reyna?

—No'm fa goig res.—

Y transcorre'l dinar tenint de menjar la carn d'olla ab gemechs, l'estofat ab planys y el peix ab imprecacions.

Per fi compareix el cambrer ab els postres, y entre cullerada y cullerada de crema s'origina la següent conversa entre'ls malalts:

—¿Y don Benet? ¿Que ja ha marxat que no'l veig avuy?

—No, ca, si's troba molt malament.

—¿Y això?

—Oh, ell a cada punt hi es.

—¿Qué tèt?

—Lo de sempre, una *diarrea* que se'n va com un canti.

—¿Es a dir que pateix del ventre?

—Moltíssim, es el seu mal. Qualsevol cosa li descompòn els bodells. ¿Veü? Ara estém menjant crema; donchs ell se'n té d'abstenir encara que's trobi bé.

—¿Li fa mal?

—El dia que la tasta s'ha de llevar a la nit vintiquatre vegades al menys.—

Cregueume, gent sana, no freqüentéu balnearis, puig si avuy hi anèu per gust, potser demà hi haurieu de tornar per força.

ALEXANDRE FONT

Caldes de Malavella, octubre de 1906.

EL MANSO

(Continuació)

Passaren dies y setmanes. Era una mitjdiada de setembre. Trescant y feynejant prop de la Bel, antiga criada de la casa, la Filomena anava de la cuyna al menjador, del menjador a la cuyna, garla que garlaràs ab el Miquel y la Sumpteta qu'encara no s'havien alçat de taula. Apenes li responien paraula'ls dos joves, mes per moure fressa ja n'hi havia prou ab lo qu'ella deya, el soroll de la vaixella a la cuyna, els cants de la criada y els del passarell que ab sos salts feya oscilar la gabia penjada al sostre ab un filferro.

—Ah Maria també, Miquel! Sembla mentida que sempre estigués així, tan capficat, tan murriós...

—Si es el meu posat, tia!

—Ca, barret! Qui t'ha vist y't veu... Oh y que t'emmagreixes y tot! ¿Qué't fa mal? ¿Qué't lleva la gana? Digues! No ets bo per pondre ni per covar, home, y això no pot anar.

—No vos hi amohinéu—responia ell fent una rialleta.—L'any vinent si'm donen les llicencies cantaré missa; ja puch dir que sóch mitj capellà, y no m'estarien pas bé les plagasitats d'avans...

—Plagasitats, plagasitats... De tot ne dirém plagasitats a l'últim!... ¿Sabs lo qu'he reparat, fa temps? Que tots els que no llauren pel meteix solch que tu sembla que't facin malícia o pena. L'altre dia ho deyem ab el Tomàs, vés. També ho ha reparat ell. Com que cada cop que ve a veure a la noya te'n vas ab una excusa o altra... Ni que't fessin por els festeigs! Ah Maria! ¿Quin pecat fan els xicots? Fins el pobre moixonet, qu'es incaç de mal, els hi alegra ab canturies les curtes festejades que solen fer. Si tots pensessin com tu aviat s'acabaria'l món, y això ja veus que no ho vol Nostre Senyor...—

Digué això la bona dòna sens apartar la vista de la feyna ni ataleyarse de l'efecte que ses paraules produhien al Miquel. Aquest guaytà a la Sumpteta y's tornà vermell com la grana.

Haventse internat la Filomena en la cuyna, la Sumpteta digué:

—Pobre moixonet! ¿Que no te'n recordes,

Miquel, de quan varem trèurel tu y jo de les teles? Ja fa quatre anys, véus. Desseguit se va amansir y cantava, cantava... Potser d'anyorament! Potser ja tenia promesa ell, o qui sab si ja havien fet niu!... Y ja ho veus: fins té alegria de que festegin els altres quan ell n'està privat.—

El Miquel exclamà ab to rencuniós:

—Alegría! ¿D'això'n dius alegría? Fariem millor de compadirlo en sos defícis els qui sense compassió li prenguerem la llibertat!...—

La Sumpteta no sapigué qué respondre. El Miquel, sense pendre comiat, eixí a fóra ab el posat macilent de sempre. A les poques passes trobà al Tomàs, que anava a veure a la Sumpteta.

El Tomàs li digué:

—¿Ahont vas, noy, tan capficat? Sembles un manso posat al jou.—

El Miquel s'estremí violentment, y s'allunyà sense respondre. No'l vegeren pel más en tota la tarda.

Al vespre, quan tornava, senti que'ls treballadors de la masia propera deyen rihent:

—El manso, el manso!...—

Li havien tret per motiu.

—

A l'endemà parlà d'anarsen. No estava bo, no li probava la estada a la Fondala. S'havia avesat tant a la vida retreta del seminari, que tot lo que no fos aquella mitja llum de temple li feya mal.

—Ja te'n guardaràs prou d'anarten, fill meu!—li respongué sa tia.—Si encara no trigaràs quinze dies a rependre'ls estudis! Bé't lleurà prou de fer vida de capellà!—

Ell insistí, la bona dòna també, y cap dels dos convencé a l'altre. El Miquel sorti y vagà a l'aventura, fins arribar a un vell casalot, antiga masia abandonada, quals sotres y murs anaven esfondrantse a l'acció del temps. Passà ab precaució per entre les verdices espinoses que creixien al portal, y entrà. Les portes, ab les frontices trencades, eren mitj caygudes, y per les finestres esbantanades hi entrava'l vent ab gran fressa. Recorregué totes les cambres y corrals, qual solitud feya fret al cor. Sols la cuyna no era deserta: hi restaven, esgabellats, l'escó, la taula y la pastera, y sota la immensa campana de la llar encara hi havia cendres, res-

tes segurament de les fogueres que hi feyen els pastors al aixoplugarshi en dies de mal temps.

—Vetaqui ma llar—pensà'l Miquel.—Es meva perque es deshabitada, perque es freda... Sol tinch d'anar pel món sense familia ni amors; sol, sempre soll!...—

Recordà les paraules de l'Eclesiastés:

«Treu, donchs, l'enuig de ton cor y aparta'l mal de ta carn: perque la mocetat y la joventut són vanitat. Y recòrdet de ton Criador en els dies de ta joventut, ans no vinguin els mals dies, y arribin els anys en que diguis: «no tingui en ells contentament»; ans no s'enfosqueixin el sol y la lluna y les estrelles, y's tombin els núvols derrera la pluja!...»

Escorcollant en sa memoria sagrades màximes, el seminarista pogué trobarne qualcuna que semblava justificar sos neguits y culpes:

«Si els núvols són plens d'aygua, sobre la terra la vessarán...»

Y altres màximes li ressonaren al fons de la consciencia com veus de sarcasme:

«Gosa de la vida ab la dòna qu'estimes, tots els dies de la vida de ta vanitat que't són donats sota'l sol: perque aqueixa es ta part en la vida y en el treball en que t'afanyes. Tot lo que't vingués a la mà per fer, fesho segons tes forces: perque en el sepulcre ahont vas no hi ha obra, ni industria, ni ciencia, ni sabiduria!...»

—Ah! Vanitat de vanitats!—exclamà l'estudiant. Y seguint al predicador dels Evangelis:

«Com tu no sabs quin es el camí del vent, o còm se crien els òssos en el ventre de la dòna prenyada, així ignores l'obra de Deu, el qual fa totes les coses.»

Se deixà caure a l'escó, y apoyà en els palmells de les mans son front que abusava. S'acabava la tarda. Per la finestra entraren glopades d'ayre humit que li produhiren esgarrifances. S'acostà a l'empit y guaytà a la montanya que a son enfront se dreçava imponent, a l'altra banda del barranch hont era assenat el casalot. Y vegé'ls remats trescant a tota pressa, fugint de la pluja que s'acostava; y, ben aprop, el baylet de la Fondala conduhint unes poques vaques a punt de cria, y ab elles els dos man-

sos que, haventse reçagat, sovint les perseguien y, quan les havien atrapades, restaven indecisos a llur costat, en actitud estúpida. Una foguerada de vergonya y d'indignació enrogi les galtes de l'estudiant.

—A mi també'm diuen el manso—pensà.— M'ho diuen els mesquins, m'ho tiren en cara com un oprobi, ells que cometen la iniquitat del castrament!... Lleven als braus les potencies y el goig del viure, engabien als moixons perque cantin en el torment de llurs desitjos; atenten a la vida, y gosen després fer befa dels meus vots sants!...—

El Miquel s'estremí. ¿Eren sants tant meix els seus vots, o eren una altra mesquinesa y una altra iniquitat? ¿Mataven el pecat o l'exacerbaven? ¿Per què ferli tòrt a la vida? El pecat, si pecat era, restava latent, en embrió, com l'ou no fecondat de certes aus alevosament desaparellades per l'home. Oh, la virtut, la virtut!... ¿Sols contrariant l'obra del Criador es dable, donchs, la virtut?... Y els purs, els justos, els humils, ¿no capeixen la enormitat de llur soperbia quan pretenen modificar, contrariar les manifestacions de l'amor y la vida? Se diuen perfets y són mancats, se diuen senzills y són presumptuosos, se diuen vidents y són cechs. Llur cor estret no abarca la grandesa mundial. Estrafets com són, volen estrafer la vida, que sols troben bella y pura si com ells es migrada.

Una veu fresca que'l cridava torbà les cavilacions de l'estudiant. Era la Sumpteta, que havia baixat a rentar a la riera y, ab el paner al costat, se'n tornava a casa pressosament, sobtada pel mal temps. Veyentlo a la finestra s'hi atança.

—¿Què fas aquí?

—M'aburreixo qu'es bona feyna, ¿eh, noya?

—¿Has vist passar al Tomàs? Temps ha que déu esperarme a casa, y si gayre s'entreté haurà de marxar ab la pluja a la esquena.

—Si que fóra de doldre. No, no l'he vist, déu estar esperante encara.

—Donchs hi corro.

—Vés, cuyta... Però no, escolta, vina. Justament d'ell volia parlarte.

—¿Si? Ja entro. Jo també volia parlarten a tu.—

Y la Sumpteta, tan emocionada com resolta, penetrà en el casalot.

—Sèu aquí a l'escó,—digué'l Miquel.

—No: la mare m'espera y... miret el temps! Escolta: ¿per què ho has dit això d'anarten? ¿Per què li tens tanta malicia al Tomàs?

—Ben clar, Sumpteta. Pel que tinch entès de la seva conducta, no crech que't pugui fer gayre felíç.—

La Sumpteta abaixà'ls ulls. Pantejava desaforadament d'emoció y de cansanci, y estava groga y ullerosa que dava condol.

—Digues,—continuà l'estudiant acostànt-seli:—¿L'estimes tu al Tomàs?

—No, si... ¿què't diré?... Si una pogués triar...—

Dihent això la Sumpteta, que tanta pressa duya, s'assegué a l'escó. La conversa anà seguint ab grans pauses. Al Miquel li semblava que'ls batements del cor anaven a esbotzarli el pit.

—Donchs,—digué empassantse la poca salivera que tenia a la boca,—donchs si no l'estimes prou... ¿per què t'hi cases?

—Es allò, ¿sabs? Sóch sola ab la mare, y a casa hi cal un home per si ella manqués, que Deu no ho vulla.

—¿Y per què no't tries un bon minyó, encara que no tinga'ls cabals del Tomàs?

—No'l tinch per dolent; mes els bons minyons, bons, bons... aquests... aquests sembla que no han nascut per casarse.—

L'estudiant perdé'l món de vista, les cames li flaquejaren, y's deixà anar més que s'assegué al costat de la Sumpteta.

—Y si jo hagués nascut per casat, si jo fos un bon minyó d'aquests... Sumpteta... ¿me voldries com al Tomàs?—

La Sumpteta, molt seria y sense dubtar, respongué:

—A tu, més: no cal pas dirho.—

Y ràpidament, apartantse de l'estudiant, afegi:

—Mes jo no sóch per tu, Miquel. Faci cadascú son cami.—

L'estudiant esclatà ab tot el foch de sa sang jova:

—Tu ets per mi y jo sóch per tu, y seriem uns infeliços si volguessim resistir a aquesta força que'ns lliga. Seriem uns vençuts de la vida, que convertiríem en enemiga nostra quan tant ha volgut regalarnos ab ses venturades... Oh! jo estich boig dies ha, Sumpteta! Jo t'aborreixo a tu tant com a

n'ell, més que a n'ell quan te veig al seu costat! La serenitat que tant convé a un ministre del Senyor, jo no la tinch pas. Jo sóch indigne de Deu y dels homes. De la vida de sacerdot me'n forjava quadros tan falsos com ideals, y'm feya una llegenda ensemps purosa y seductora de la vida mundana que, sentintmen privat, se'm feya vida de passions. Prengui la terra lo qu'es de la terra. T'estimo y sento que m'estimes, y't vull meva, y vull ab tu la dolça serenitat qu'he perdut!...—

La pobra noya clogué'ls parpres y decantà'l cap, boy esvahida. S'ofegava; en son pit l'ayre hi entrava xiulant, y un accés de tos cuydà a ofegarla més.

—Qué dius, Miquel! Oh, què dius!...

—Si, jo t'estimo ab tot el meu cor. Jo no sabia lo qu'era estimar, y ara d'això visch y moro!... ¿Y tu?... ¿y tu?...—

Ab veu feble com un sospir, y somrihent entre llàgrimes, digué la Sumpteta:

—Jo t'estimava com un germà, y'm dolia véuret fugir de prop nostre. Ara't vull com a germà, com a tot... y la gran alegria de la meva vida fóra poder ferte ben feliç.—

El Miquel recordà les dolces paraules de Sulamith:

«Oh, qui te'm dongués com a germà, que mamà als pits de la meva mare; y que't pogués trobar a fóra y't besés, y no'm menyspreuessin! Jo t'emmenaria, te ficaria a casa de la mare: tu m'ensenyaries, y jo't faria beure vi adobat ab el most de mes magranes.»

—Miquel,—digué la Sumpteta veyentlo abstret.—Pensa bé lo que m'has dit, pensa lo que vas a fer; no perdís el cap; recòrdet que'l Tomàs es de per mitj y que si'm vols has de parlar ab la mare... ¿Còm lliurarmen,

ja, del Tomàs? Mes tira avant si estàs resolt y'm vols. Parla ab la mare, ¿ho sents? ¿Ho faràs?

—Si, Sumpteta, quan vulguis, ara me teix...

—Me fas por, sembles un arruixat... ¿Puch créureho que m'estimes com la teva dòna que fos?...—

El Miquel jurà que si. Tots els juraments qu'ella li hagués demanat hauria fet. Li prengué una mà y li besà, y estrenyé després tot el cos d'ella, cobejant sa hermosura. Y el vell casalot, alberch de son amor, li semblà hermós alèshores com les cabanes de Cedar y les tendes de Salomó. Y ab la dolça calor d'ella anà enardintse, y la besà en la boca. La Sumpteta, arraulida pel goig, rebé ab llabis sedents la xardorosa besada de l'amant, la primera que'l Miquel posava en llabis de dòna.

Oh, desitj!... Llurs boques ja no's separaren, llurs braços s'apretaren més, y la virtut d'abdós ja defallia, vençuda, quan l'esclat d'un tro'ls deixà esglayats. S'apartaren l'un de l'altre confosos, y guaytaren per la finestra. La nit se'ls venia a sobre y plovia fort. La Sumpteta feu un pas vers la porta.

—Qu'hem fet! Què deù pensar la mare! M'estarà buscant!...

—Aném, si, aném...

—No, tu no't moguis. Si ens vegessin sortir d'aquí...

—Quan no sabies el meu amor no'm temies, ¿y ara això t'espanta?

—No: mes qui sab les coses que dirien. Quédet, ¿ho sents?

—Me quedo, Sumpteta. Vés, cuyta.—
(Seguirà.)

LLUÍS VÍA

EL CENTAURE

(DE MARCH LEGRAN)

La mar, joyosa o planyera,
s'estén, verge de vaixells,
y guayta, prop la ribera,
un bosch ple de cants d'aucells.

Molts cops, l'última ombra al caure,
segur de no ser espiat,
apareix, brusch, un Centaure
sobre'ls quatre peus dreçat.

Llença al vent un crit selvatge...
En sa gropa veures creu
l'ombra errant del nugolatge,
y es negre y llis l'unglot seu.

Du mel, fruytes regalades
y flors que desfulla fort,

y fins du plomes furtades
a l'ala de les aus d'or.

S'atura demunt la sorra
—hont va a morir l'adeu clar
de la onada que s'escorre—
y ho llença tot dins del mar.

Després, tip de corre, acaba
per botre al mar glapitant,
barrejant sa blanca baba
ab la escuma de son flanch

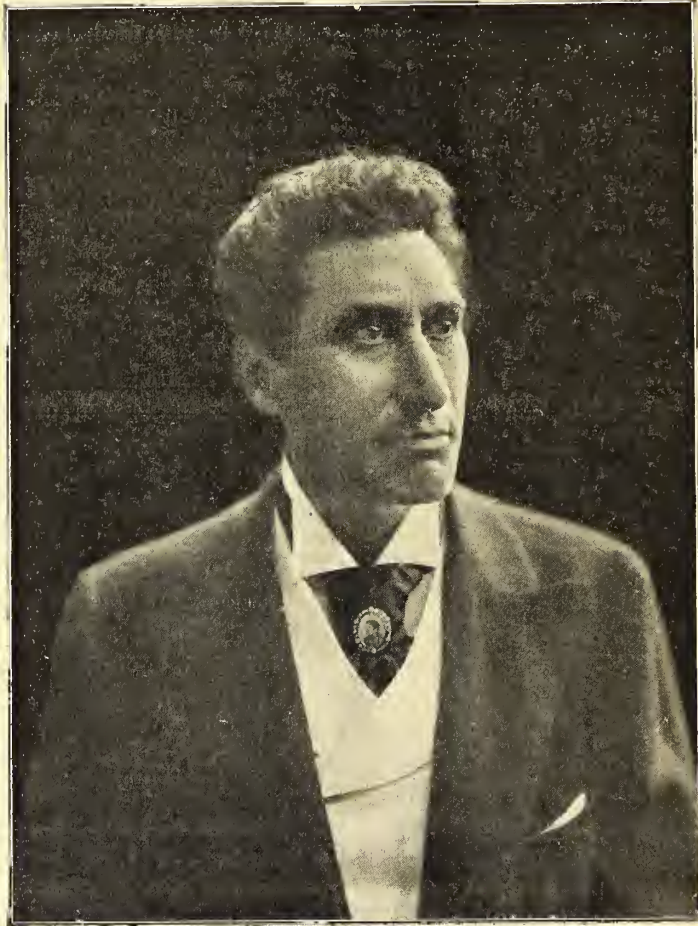
Les aygües, rihent serenes,
el colguen fins al pitral,
y ell somriu a les Nerenes
enjoyantles de coral.

NOVELLI

Feya més d'onze anys que no l'haviem vist a l'actor italià dels bons recorts. Y tots l'esperavem. Passava per aquí y's deturava una nit a saludarnos. Y tots hi varem anar: els entusiastes incondicionals d'altre temps, y els que, joves encara, sols el coneixien per sa anomenada. Tots hem anat a vèurel, tots

hem aplaudit y tots ab ell hem dit *arrivederci*. En Novelli tornarà.

Jo ho espero ab desitj pera poderne dir ab més justesa tot lo que'n penso. Mentres tant voldria donar una impressió d'ell basada—trista base es—en l'única representació que li hem vist.

En Novelli conserva avuy, als seixanta anys—jo crech que passa dels seixanta,—les prodigioses facultats d'altre temps, tal volta les més grans facultats que hagi possehit cap actor dramàtich. Ningú com ell ha reunit, a una potencia de veu extraordinaria, la flexibilitat en graduarla y ferla expressiva e insinuant. Ningú com ell explica ab el rostre, explica ab els ulls, ab els dits de la mà, ab tots els moviments y totes les actituds de son cos lo que vol explicar, lo que vol qu'entenguem. Ningú com ell posseheix un domini tan absolut de les taules, que li permet la naturalitat incomparable del seu jòch escènich. Ningú com ell parla tan bé y tan clar quan calla: una mirada, un geste, una acti-

tut, un riure, una llàgrima fingida, li basten pera dir tot un drama, tota una historia.

En Novelli es el gran actor de la expressió.

Però ¿sent fondo en Novelli? Jo crech que no. Jo crech qu'en Novelli es un actor de composició. Es un actor que, com molts oradors, com en Castelar, per exemple, en mitj del periode més fogós, en mitj de la situació més patètica, conserva una fredor y una sang freda tals, que li permeten fer al meteix temps ab veu baixa una *chirigota*. En Novelli, ab una habilitat y ab un domini de les seves facultats prodigiosos, arriba a fernes creure tot lo que vol, ens anima un quadro ab tal riquesa de colors y de matisos, que

la impressió causada en els espectadors es fondíssima; però en aquell quadro miraculós de matisos y fins de conjunt, jo hi trobo a mancar l'ànima. Tot en Novelli hi es allí, tot el seu cos, tota la seva pensa, les seves intencions, el seu art, la seva experiència, la seva voluntat y fins aquell quelcòm inexplicable que's desprèn de la seva persona fentlo tan simpàtic; tot hi es menys son cor. El seu cor, en *Alleluja* y fins en *Nocte fatale*—petit monòleg humorístich— que'ns donà l'altra nit, jo no li he sabut veure.

Se'm dirà tal volta que *Alleluja* es un drama passional sense passions, que aquells adulteris de la mare y de la filla, si permeten a l'autor, en Marco Praga, fer algunes escenes satíriques ben intencionades, no li serveixen, com així tindria d'ésser, pera presentar verdaders tipos humans sorpresos en la llur nuesa tràgica; que'l drama d'en Praga, en fi, essent un drama violent, es un molt pobre drama. Tot això es cert y compta en descàrrech de l'actor il·lustre. Però no deixa d'ésser significatiu que aquest actor, il·lustre hagi escullit pera una nit solemne—diguem el mot,—un drama tan efectista, com no deixa d'ésser significatiu que l'actor, no tinentne prou ab els efectismes del drama, n'hi afegeixi d'altres que son autor no va posarhi. Per exemple: tot allò de l'atach d'ataxia o feridura y subsegüent mort aparatosa final, ab arrocegament per terra, tremolors de muscles, ulls en blanch y altres detalls de *rúbrica*, qu'en l'original italià no hi consten y que l'actor sens dubte pera *frappar* més intensament hi afegeix.

Pot ésser molt bé que la tradició d'uns temps en que'l teatre era més convencional, en que la vida escènica reclamava molta mostaça pera ésser ben digerida, en que les caretes de grans trens eren exigides pel públich quan li disfreçaven lo qu'era tan senzill com cru en la vida humana, pot ésser que tot això enlluherni a n'en Novelli y li faci escullir *Alleluja* y expliqui tots aquells efectismes.

Mes el per qué no'ns interessa. Com no pot interessarnos més de la mida en que'ns interessen els documents històrichs, qu'en Novelli sia un artista d'ahir, un meravellós artista d'ahir. Nosaltres som d'avuy y no es nostra la culpa si avuy són una altra estètica y un altre art els que regeixen y condicionen la nostra sensibilitat emotiva.

Jo hauria volgut qu'en Novelli hagués evolucionat ab el temps, que'l Novelli d'ahir fos el Novelli d'avuy.

Jo confesso ingenuament, ab recança, que'l Novelli d'avuy es el Novelli de sempre. Ab curiosa alegria he constatat que aquest actor, prodigiós en recursos, no ha perdut res ab els anys; però la meua alegria's fon al considerar que'ls anys guanyen, que la vida guanya y que l'actor no ha sabut guanyar ab ells.

Consti, però, qu'es un gran actor en Novelli, encara que sia un actor refinadament efectista.

EMILI TINTORER

MAL DE VERGE

(Continuació)

Doctor. Si, ja ho veig.

Angel. No, ara no. Ab ell, ab ell m'hauria de sentir!

Doctor. Deu me'n quart. ¿Vaya un paper que hi faria?

Angel. Si no li dich res que no's pugui sentir! Tonteries, coses meves, res...

Doctor. Lo que jo no entench es una cosa.

Angel. ¿Què?

Doctor. ¿Còm ho sabéu que vos estiméu, si encara no vos ho heu dit?

Angel. Oh, sí! Ens ho hem dit ab els ulls, ab el cor. ¿Sab? Ab el cor que no enganya...

Doctor. (*Parlant per dir alguna cosa.*) Essent així, no he dit res. Y... ¿còm has dit que's deya?...

(*Entra donya Tresa. Fons, esquerra. Mentres va a seure al sofà y donant la mà al metge que s'haurà aixecat, diu contestant a la seva pregunta:*)

Tresa. Se diu Lluís Trémols; té trenta anys y es metge; com vosté, igual que vosté. ¿No es veritat, noya? Perque jo encara no'l conech.

Doctor. Així, serà casament. Es a dir, dos casaments. ¿Quàn se casa l'Agna-Maria?

Angel. Aviat, d'aquí a tres mesos.

Doctor. Donchs enllesteixin, y dos casaments. Casarèm les dues germanes el meiteix dia.

Tresa. Oh! tant com això... Encara no hi ha res formal. Però no ho sé: estich contenta. El cor me diu que aquesta vegada ho haurém encertat.

Angel. (*Satisfeta.*) Oh! Aquesta vegada sí!

Tresa. ¿Y veu? El que hauria d'estar més content es vosté.

Doctor. ¿Jo? ¿Que sóch jo'l que'm caso?

Angel. La mamá ho diu perque vosté s'ho ha pres sempre tan a pit això del meu casori!

Tresa. (*Imitant al doctor.*) «¿Per qué no't cases, per qué no la casen? ¿Que't vols que-

dar per vestir sants?» Si hi tenia més desfici vostè qu'ella meteixa!...

Doctor. Es cert. Ho deya, y ho dich encara — per lo molt que la estimo a l'Angeleta, — y ella... es una noya a qui li convé casarse... com a totes. (*Bromejant, però ab intenció.*) Una noya que nò's casa viu sense pena ni gloria y va als llims. Y l'Angeleta no hi vol anar als llims, ¿veritat?

Angel. (*Ab convicció.*) Oh, no!

Doctor. ¿Ho sent, donya Tresa? L'Angeleta vol penes y glories, vol riure y plorar, vol anar al cel o a l'infern.

Tresa. Jesús, Maria, Joseph! Don Ramón!...

Angel. A l'infern no; però al llims tampoch.

Doctor. Donchs mira: el matrimoni, si no es un cel — y ho es molt poques vegades un cel, — es un infern. Un infern com l'altre, en que també hi ha coses boniques y s'hi passen ratos bons.

Tresa. Calli, calli; no digui heretgies.

Doctor. En fi, jo me'n alegro molt; y quan vegi al teu papà...

Mossèn Fèlix. (*Entrant.*) Deu me les quart... ab la companyia.

Tresa. Oh, mossèn Fèlix! Deu lo quart.

Doctor. Bon dia tingui.

Fèlix. Gracies, gracies... Y tu ¿que no'm dius res?

Angel. (*Besantli la mà.*) Oh, jo... bon dia, mossèn Fèlix... ¿sab? es que avuy...

Fèlix. ¿Avuy què?... Quin sant es avuy?

Doctor. Es Sant Lluís. (*Mossèn Fèlix fa un gest de negació y sorpresa.*) Si, si: Sant Lluís. ¿Veritat, noya?

Tresa. Ja veurà: el doctor vol dir qu'encara que no sia Sant Lluís avuy, l'Angeleta...

Doctor. ... està tan contenta com si ho fos.

Fèlix. (*Ingenuament.*) No li havia conegut may aquesta devoció per un sant determinat.

Angel. Mossèn Fèlix, ja li diré jo: El doctor se'n burla. Ell vol dir qu'en Lluís... ¿sab?...

Doctor. ... Qu'en Lluís qu'es un jove molt guapo, estima a l'Angeleta, qu'ella també l'estima, y que si Deu no hi posaremey se casen. Veliaqui.

Fèlix. (*A la mare. Serio.*) Si que s'ho duyen amagat!

Tresa. Ja veurà, jo li explicaré. La veritat es que no'ns ho pensavem. No hi donavem cap importancia. Però, fa quatre o cinch dies, el meu marit reb una carta d'aquest jove demanantli una assentada. «Se tracta de la seva filla, ab qui'm voldria casar», deya. Y vindrà avuy. Ara.

Angel. Però jo no estich gens tranquila; perque deya una altra cosa la carta.

Doctor. ¿Deya una altra cosa?

Angel. Deya: «Es molt delicat lo que li tinch de dir.»

Tresa. Però, criatura, ¿vols res més delicat que un casament?

Angel. Bé, si. Però com qu'ell també m'ho va dir que tenia por de venir a veure al papà! Creguim, tinch una angunia!...

Fèlix. Pènsinshi bé; pènsinshi bé. Després, com les altres vegades, pot venir un desengany, y...

Angel. (*Mitj plorant.*) No me'n parli. Oh, si aquest cop també!...

Doctor. No t'exaltis, criatura; si això es un dir.

Tresa. Es clar, dòna. De tots modos, ens hem informat. Sembla qu'es un bon xicot. De rich, no, no n'es de rich; però tè bona clientela. Y ja veuràn: ¿què podem esperar pera la nostra filla? Nosaltres tampoch ne som de richs.

Fèlix. Alabat sia Deu!

Tresa. Y per això'ls hem cridat a vostès. Tot sopant ens donaràn un bon concell. Ja saben que vostès dos són les persones de més confiança...

Antonia. (*Desde la porta; fons dreta.*) Han dut aquest paquet pera la senyoreta Agna-Maria.

Angel. (*Aixecantse.*) ¿Qu'es, qu'es? A veure...

Ant. No ho sé... una capça.

Tresa. Déu ésser d'en Mariano.

Doctor. ¿Del seu promès?

Angel. Si. (*A la criada.*) De segur qu'ell es aquí, també.

Ant. (*Dublant.*) Si, senyora; però diu que no ho diguin. Vol darli una sorpresa.

Angel. (*Ab un petit deix de rencunia.*) Vol darli una sorpresa!...

Tresa. Vés, vés; cridala.

Angel. (*Agafant la capça y cridant.*) Agna-Maria, Agna-Maria. (*La criada surt.*)

Agna. (*Entrant; fons esquerra.*) ¿Què hi ha?... Oh, Mossèn Fèlix!...

Fèlix. Deu te guardi, Agna-Maria.

Angel. (*Secament.*) Té.

Agna. ¿Qu'és això? (*S'assenta en un silló d'espalles a la porta del fons, dreta, y desfà les cintes de la capça de bombons.*) Ba, es d'ell! Però ¿que no ha vingut ell?

(*Mentres diu això, en Mariano haurà entrat de puntetes, ab dos dits a la boca demanant silenci, y s'haurà acostat al silló hont seu*

l'Agna-Maria. Ab les dues mans li tapa'ls ulls.)

Mariano. ¿Qui sóch?

Agna. (*Deixantlo fer.*) Vés, vés; estigues.

Mar. ¿Qui sóch?

Angel. (*Molt nirviosa, excitantse per moments.*) Que'n sóu de criatures!... Això no's fa!

Mar. ¿Y ara, Angeleta? (*Deixant a l'Agna-Maria.*)

Angel. (*Reprimintse; mitj confosa.*) Volia dir que... que hi ha Mossèn Fèlix y que... (*Seguirà.*)

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

Esperanta grupo fondiĝas ĉe la Tortosa urbo kiu malfermos klason de Zamenhofa lingvo internacia esprimata de S-ro Emilo Albiñana el «Espero Kataluna» de Barcelono.

La klaso de tiu-ĉi S-ro ĉe la «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», estos daŭrigata de S-ro Gero-mo Vila ankaŭ el «Espero Kataluna».

S'està fundant un grupo esperantista en la ciutat de Tortosa, qui obrirà una classe de l'idioma internacional d'en Zamenhof, explicada pel senyor Emili Albiñana d'«Espero Kataluna» de Barcelona.

La classe que donava dit senyor en el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», serà continuada pel senyor Geroni Vila, també d'«Espero Kataluna».

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Acabament)

Pera expressar la idea d'esdevenir verificant l'acció d'un verb intransilhu. Sufixat a l'arrel o acompanyant al verb, expressa la meteixa idea que si el verb estigués en participi actiu. Ex.: Sidi, seure, estar assegut; sidigi, aseures, esdevenir seyent. igi sidanta. Morti, morir; morligi, matar, fer morir; mortigi, morirse, esdevenir morint, igi morlanta.

Ab les arrels *adjectives* y *substantives* expressa la idea d'esdevenir lo que l'adjectiu o'l substantiu indiquen. Ex.: *Blankigi*, esdevenir blanch. *Pala*, pàlit; *paliĝi*, esdevenir pàlit. *Beligi*, esdevenir bell. *Edzo*, marit; *edzigi*, esdevenir marit, casarse. *Pano*, pa; *panigi*, panificarse.

Ab les *preposicions* expressa la idea d'esdevenir en el lloch indicat per elles. Ex.: *Enigi*, esdevenir dintre. *Aliĝi*, esdevenir al, adherirse. *Forigi*, esdevenir fóra.

ADVERTENCIAS GENERALS. El sufixe *ig* no enclou la idea de voluntat. Quan volguém emetre aquesta idea usarém la forma reflexiva. Ex.: *Mi blankiĝas pro la limo*, esdevinch blanch a causa de la por; *mi blankiĝas min per peniko*, m'emblanquino ab un pinzell. (Observis aquest matís: *La veloj de la barkoj blankas ĉe la horizonto*, les veles de les

barques blanquejen a l'horitzó, se destaquen per blanch.) *Mia onklo ne morlis per natura morlo, sed li lamen ne morligis sin mem kaj ankaŭ eslis mortigila de, neniŭ; unu lagon, promenante apud la reloj de fervojo, li falis sub la radojn de veluranta vagonaro kaj mortigiis (Zamenohf), el meu oncle no va morir de mort natural, emperò no obstant no's va matar ell meteix ni tampoch sou mort per ningú; un dia, passejant vora'ls carrils dels camins de ferro, caygué sota les rodes d'un tren en marxa y esdevingué mort. Mi ne pendigis mian ĉapon sur liu ĉi arbeto; sed la venlo forblovis de mia kapo la ĉapon, kaj ĝi, plugante, pendigiis sur la branĉoj de la arbeto (Zamenohf), jo no he penjat mon casquet d'aquest arbret, sinó qu'el vent se l'ha endut del meu cap, y ell, volant, ha esdevingut penjat de les branques de l'arbret.*

De les arrels noves formades ab aquests sufixes, igual que aconceix ab els altres, se'n poden fer substantius, adjectius y adverbs. Ex.: *Bona*, bo; *bonigi*, bonificar, fer bo; *bonigi*, bonificarse, esdevenir bo; *bonigo*, la bonificació, l'acció de fer bo; *boniĝo*, l'acció de terse bo; *boniga*, que bonifica; *bonige*, d'una manera bonificante, etc. *Dolĉa*, dolç; *dolĉigi*, endolcir; *dolĉigi*, endolcirse; *dolĉigo*, l'acte d'endolcir; *dolĉiga*, que endolceix: ex.: *la sukero estas dolĉa, kay lial ke ĝi dolĉigas la akvon ni povas diri ke sukero estas dolĉiga*, el sucre es dolç y car endolceix l'aygua podém dir que'l sucre es endolcidor; *dolĉige*, endolcido-rament.

Poden així meteix les noves arrels pendre altres sufixes: Ex.: *Maldolĉigi*, amargar; (*maldolĉa*, amarga); *maldolĉiga*, amarganta. *Edziĝi*, casarse; *Edziĝanto*, el qui's casa; *geedziĝantoj*, els qui's casen (els dos sexes); *edziĝantaro*, la reunió dels qui's casen. Etc., etc., etc.

Ĉj, serveix pera indicar el diminutiu carinyós dels pronoms masculins y's coloca després de les 1 — 5 lletres. Ex: *Mihaelo*, Miquel; *Miĉjo*, Miquelet, Miqueló, Quel. *Josefo*, Joseph; *Joĉjo*, *Joseĉjo*, Josepet, Josepó, etc. *Emilio*, Emili; *Emiĉjo*, *Emilĉjo*, Emiliet, Mili, Miliet, etc.

Nj, serveix pera indicar el diminutiu carinyós dels pronoms femenins y se coloca després de les 1 — 5 lletres. Ex.: *Mario*, Maria; *Manjo*, Marieta. *Rozo*, Rosa; *Ronjo*, Roseta, Rosons, etc.

A més d'aquests afixes, s'en usen dos més, proposats per alguns esperantistes. Si be'l seu us no es legal, els donèm a conèixer car a l'us toca el legalisarlos. Són aquests el prefixe *fi*, y el sufixe *aĉ*. El primer usat com a mot simple tradueix la nostra exclamació de fàstich. *ex!*; el segón, usat sol no te sentit determinat.

Fi, indica lo baix, lo degradat, lo groller o repugnant moralment. Ex.: *Fivirino*, barràm, bandarria, donota. *Fipopolo*, el poble baix, la plebs indigna.

Aĉ, indica lo degradat, malaltis, estropejat materialment. Ex.: *Ĉevalaĉo*, ròssa; *botlaĉo*, sabatot (en el sentit de sabata dolenta).

FORMACIÓ DELS MOTS Y DE LES ORACIONS

La formació dels mots y de les oracions ha pogut anarse observant en el curs d'aquestes explicacions. La lògica y el sentit comú ens guiarán en tots els casos, tenint sempre ben present la *naturalesa* de l'arrel que usèm (si es substantiu, adjectiu, verb transitiu o intransitiu, etc.) y la *idea* per ella expressada. Així meteix, la claretat es la que'n's ha de guiar en la formació de les oracions. Mercès a la existencia de l'acusatiu tota confusió es impossible entre'l subjecte y el complement. Les parts de la oració ordenades com en català, serán ben ordenades. La claretat y la harmonia altrament, ens aconsellarán, no oblidant, que tot lo que sia *clarament comprensible* es Esperanto; tot lo que sia fosch no ho es.

PUNTUACIÓ

No existeixen regles de puntuació. El Doctor Zamenohf usa *coma* entre les oracions. Essent les regles de puntuació si fa no fa les meteixes en totes les llengües, diu l'inventor de l'Esperanto que cadascú pot usar en Esperanto la puntuació tal com l'usa en sa llengua natural (1).

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(1) Pera'ls exercicis de traducció de l'Esperanto al Català, recomanèm la «*Ekzercoj de Aplikado*. — Seksikologio, Sintakso, Vortfarado Esperanta» d'en L. de Beaufront. (Llibreria Hachette et Cie. — Boulevard Saint Germain, 79, París. — Preu 1 franch.) Y especialment la «*Fundamento de Esperanto*» del Doctor Zamenohf. (Meteixa casa editorial. — Preu 3 franchs.) Així meteix recomanèm la «*Fundamento Krestomatio de la Lingvo Esperanto*» del Doctor Zamenohf. (Meteixa casa editorial. — Preu 3'50 franchs.) Aquests dos derrers llibres escrits tot en Esperanto (com el primer) són els *modets* qui enclouen les lleys gramaticals y les de l'esperit de la llengua Esperanto.

NOVES

La situació política d'avuy, que no es filla del poble sinó dels falsos partits, segueix essent la meteixa qu'en temps d'en Cánovas y en Sagasta. El regim en res s'ha modificat; sols se diferencia d'aleshores en que sa corrupció encara es major. En Maura volia canviar-lo, canviant la lley del sufragi; y no ha fet res; els lliberals deyen que'ns durien un feix d'avenços, y enshandonat... la lley de jurisdiccions! Tots han tendit a protegir els vicis de dalt contra la voluntat y els interessos de baix. Enlloch de fer política s'ha tran-

sigit, s'ha consentit, s'ha tramejat; y els poch's pobles que com Catalunya han tingut aspiracions propries, han sigut més escarnits que may.

Però a Catalunya ja no hi pot surar la representació de la política vella, ja no inspiren fe'ls homes *de partit*. Es necessari, donchs, que'ls diputats catalans sien homes del dia, que representin el nostre avuy esplèndit contra'ls atavismes d'una política que agonitza y que sols cal, pera ferla morir del tot, qu'ells lluytin ab conviccions fermes, y no per compromís solacions, com sembla succehir algunes vegades.

Recòrdinse de les bones campanyes que han fet, tinguin en compte que tot un poble'ls contempla encara, y que no n'hi ha prou, ni de molt, ab la concessió d'una amnistia com la que sembla que vol concedir el Govern, pera fernes cedir un borrall en les reclamacions nostres.

Notabilíssim y verament trascendental pera la nostra causa fou el *meeting* celebrat a Reus el darrer diumenge com a acte inaugural del «Foment Republicà Nacionalista», format pels elements federals y nacionalistes d'aquella ciutat. En el teatre del Circo tingué lloch la hermosa festa, que obri en Pau Borrrell, president del «Foment», el qual cedi són lloch al doctor Marti y Julià, president de la benemèrita *Unió Catalanista*.

Llegida la llista de representacions y adhesions, feren us de la paraula'ls senyors en Pere Redón, en A. Rovira Virgili, en Joaquim Lluhi y Rissech, en Julià Nougues y en Domingo Marti y Julià. Tots foren ovacionats, comentant el públich ab gran entusiasme'ls hermosos discursos, tots ells inspirats en un gran amor a la llibertat y a Catalunya.

En el local del «Foment» se celebrà al vespre un banquet en obsequi als oradors, regnant hi també gran entusiasme.

L'acte inaugural del «Foment Republicà Nacionalista» fou, donchs, un veritable èxit pera la causa de Catalunya, malgrat les insidioses campanyes que, de força dies avans, venien fent en contra certa prempsa y certs elements de Reus, que han quedat en el ridicul.

Termenat ja'l nombrosíssim tiratge del llibre que conté'ls discursos pronunciats contra la lley de jurisdiccions al Senat y al Congrés, un dia d'aquests se reunirà la Comissió de Solidaritat Catalana per acordar en quina forma deurà repartirse y vendres.

S'han enquadernat artísticament alguns exemplars, que's destinen als senadors y diputats adherits a la Solidaritat.

A Vilassar de Dalt tingué lloch el passat diumenge a la tarda un *meeting* de Solidaritat presidit pel senyor Galceràn y en el que hi feren us de la paraula'ls senyors Balmes, Millet, Grau, Lletget, Mas, Tarragó y Companys. Hi acudi una gran gentada que aplaudi entusiastament als oradors, demostrantse que arreu l'esperit de solidaritat va creixent.

Al local del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» s'hi

celebrà dissabte a la nit una artística vetllada en la que hi prengué principal part la reputada pianista senyoreta Onia Farga, la qual se donà a conèixer també com a excelent violinista interpretant el *Concert en mi menor* de Mendelssohn, essent molt aplaudida, com ho fou també executant al piano l'*Apassionata* de Beethoven, la *Balada en sol menor* de Chopin, el *Tema de Thalberg* y la *Rapsodia 12* de Liszt. Hi assistí nombrosíssima concorrencia, qu'eixí altament complaguda d'aquesta vetllada.

La senyora Maria Pichot de Gay ha donat un concert al Principal: un de sos massa escassos concerts. Y una vegada més, després de fruir sa exquisida dicció, no podèm deixar de notar que ben sovint vingui el seu art a ésser pels artistes d'aquí una ensenyança, y pels aficionats una delícia.

La senyora Gay, ab una veu ben timbrada però poch extensa, brilla y encisa; té'l secret de les modulacions com ben poques cantatrius, y sos accents són sempre sugestius, y d'expressió justíssima.

El variat programa, en que s'hi emmaridaven autors antichs y moderns, estrangers y de casa, notes sublimes, doloroses, majestàtiques, gayes, ingenues, picaresques, fou admirablement interpretat per ella, secundada pel delicat acompanyador el pianista Mr. Wagner. No estigué del tot justa, emperò, en totes ocasions la senyora Pichot de Gay.

En Lluís Pichot se'ns revelà una gran esperança, malgrat haver escullit un programa que, per lo atapahit y complicat, hauria posat a proba fins als mestres famosos del violi, lo qual donà lloch a que alguna volta's remarqués sa inexperiencia, per més que tingué moments d'intensa emoció artística y d'alta inspiració.

La «Schola Orpheonica», dirigida per son director el mestre Marçet, donà'l passat diumenge al matí un concert en el teatre Romea, assistint hi una concorrencia nombrosíssima que aplaudi ab gran entusiasme totes les peces del programa, executades ab molt acert y justesa, havent d'ésser repetides una *Sardana* del mestre Serra, la *Cançó de noys*, *Negra sombra* y *Patria nova*.

Acabà'l concert ab *Els Segadors*, que valgueren una ovació a la «Schola», la qual ha evidenciat sos progressos en la bella art que conreua.

El *Stockholms dagblad* del 7 d'aquest mes anuncia que'l premi Nobel de literatura's concedeix al poeta italià Carducci, tan admirat per molts de nostres intellectuals. Italia

està també d'enhorabona, segons la premsa sueca, per adjudicarse'l premi de medicina al professor Golgi, además d'en Ramón Cajal.

Publicacions rebudes:

Reglamento del Juego de Foot-Ball, publicació de *Los Deportes*. Ab molta claretat y precisió ha fet el senyor en Isidro Lloret, més que una traducció literal de les lleys angleses en aquest jòch, una adaptació lliure, que resultarà força útil als footballistes de nostra terra. Forma un quadern de 40 planes, que's llegeix ab molt gust.

Cartell pera'ls Jochs Florals que, organitzats per la Lliga Regionalista, Delegació de la Barceloneta, deuen celebrarse'l primer diumenge de janer del vinent any 1907. S'ofereixen dinou premis, en objectes d'art y en metàllich, devent enviarse les composicions que hi optin, avans del 20 del proxím desem-

bre, al secretari del jurat, carrer Alegria, 33 y 35, sense plech acompanyatori, car per tot el dia 4 de janer els autors premiats podran remetre, a més del nom, un o més fragments del treball premiat per'acreditar llur personalitat. No's concediran accèssits ni mencions honorífiques. El jurat qualificador estarà compost pels senyors Ferrán Agulló y Vidal, president; Ramón Miquel y Planas, Manel Folch y Torres, Joseph Morató, Anfòs Maseras, Joan Redondo, vocals; y Domingo Ducet, secretari.

Memoria endreçada per la Secció d'Instrucció y Educació del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» als socis del meteix, exposant el per què de les ensenyances qu'en ell se donen y que han sigut augmentades ab assignatures de llengua catalana, portuguesa, aràbiga y esperanto, y ab la de geografia comercial. Resulta un treball conciençós.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als subscriptors

Avuy comencèm a repartir als nostres subscriptors el tercer volúm de l'any, titulat

CLIXÉS

consistent en un aplech d'estudis en prosa, deguts a la ploma de la eximia escriptora

L. ESCARDOT

Creyèm que la nova obra plaurà a nostres abonats y serà ben remarcable en les modernes lletres catalanes. Queda posada a la venda avuy meteix en totes les llibrerías, al preu de **3 pessetes** l'exemplar. Els subscriptors podran obtenir en aquesta Administració, a més de l'exemplar que'ls hi correspòn, tots els que desitgin ab un 25 per 100 de descompte. Els subscriptors de fóra rebràn l'exemplar corresponent per correu o per medi de nostres corresponents. Els qui no estiguin en relació ab ells podran enviar en segells l'import de 0'25 pessetes si volen que se'ls hi remeti certificat. Además podran acompanyar 0'50 pessetes, també en segells, si prefereixen l'exemplar ab enquadernació **cartonné**. Als subscriptors de Barcelona'ls hi serà repartit a domicili, podent passar a recullirlo a **JOVENTUT** els qui desitgin tenirlo sense demora.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS
—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—
SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

OBRA NACIONAL

DICCIONARI CATALA

Conté'l llenguatge complert de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, clàssich y modern. Triplica al més complert dels publicats. Redactat y ordenat per **JOSEPH ALADERN**, ab les etimologies llatines, aràbigues, gregues y hebrayques del Vocabulari semitich-català de **Mossèn Marià Grandia**. Van publicats dos volums de més de mil planes cada un, dels quatre que contindrà. **500,000 mots**. Se publiquen dos quaderns setmanals a 0'25 ptes. cada un. Per tomos complerts, **5 pessetes** mensuals.

Casa Editorial BAXARIAS, Passatge Mercader, 10

EMILI TINTORER
LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA
FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

OVO-LECITHINE

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
 DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
 TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
 PASTILLAS DE STOVAINA BILLON
 Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
 (Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
 TICALS

SISTEMA
 NORT-
 AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

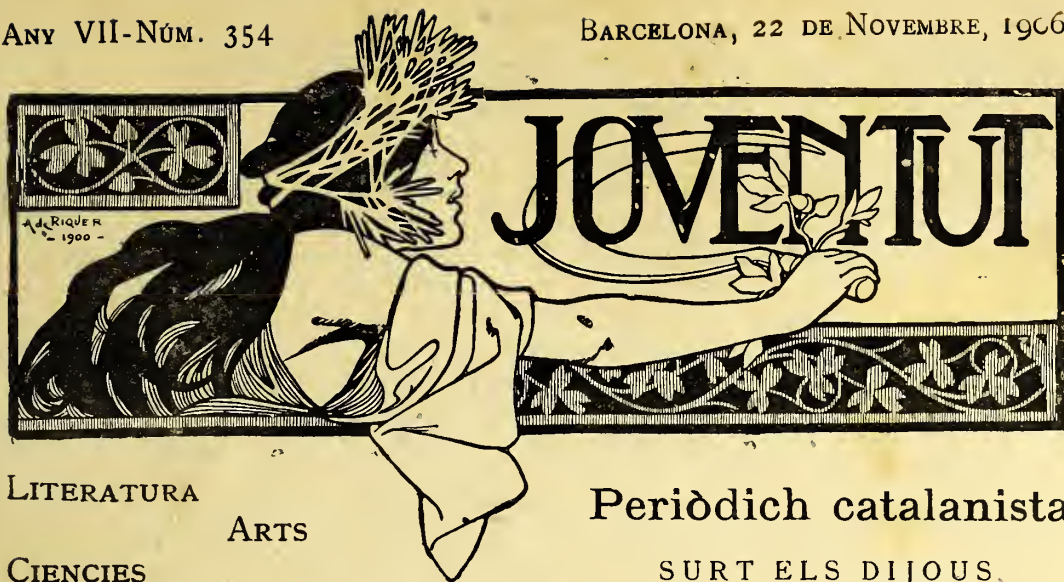
Lancaster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS, per Pompeius
 Gener.— Un vol.,
 1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Crònica del Nort, per Mme. Signe Langlet. — Immortalitat, per Carles de Fortuny. — El manso (continuació), per Lluís Via. — Animes miserables, per Joseph Aladern — Mal de verge (continuació), per Emili Tintorer. — Associació Musical de Barcelona, per Carme Karr. — Esperanta fako. — Noves.

Això es una gran y trista equivocació. Els homes no són pas posats al mon pera exclusivament produhir la major quantitat possible de treball ab llurs propries forces. Es precisament al contrari. Lo que hi ha, en cada home normal, es una gran mesura *d'esperit en potencia*, que cal mirar de desenrotllar a son temps. La gent del poble tenen ànima, y necessitats de conèixer y de saber com nosaltres meteixos. Y tenen ben bé'l dret *d'exigir* que la gent culta — sovint colocada en situacions envejables sense merèixerho pas — tenen el dret *d'exigir*, que aquests altres homes, millor tractats per la sort, els ajudin una mica y els hi facin pendre part en l'apat opulent que cada dia es servit als rics.

CRÓNICA DEL NORT

VERS EL GOIG DE VIURE

Es una època ben original la present; una època que podriem nomenarla dels contrastes. D'un cantó sentim a dir que no es pas el *saber intel·lectual* lo que fa la felicitat del poble, y que cal ensenyar als noys a usar llurs mans en els treballs pràctichs pera esdevenir bons ciutadans. Y de l'altre cantó's treballa ab tota l'ànima pera cultivar al poble y escampar en ell el saber y la instrucció, fentlo esdevenir intel·ligent. Quin dels dos extrems té la rahó no cal pas dirho. Emperò, pera molta gent, se fa ben difícil comprendre de què li pot servir a un home del poble'l saber qualques noms de la geografia y algunes fetxes històriques més. «No'n serà pas més ditxós — se diuen; — son treball no serà pas menys pesat, ni son jornal més crescut; val més que's dediqui solament a treballar!»

En aquest dret hi han començat a pararmet, aquests anys derrers, les classes cultes y la joventut universitaria de la Suecia y de la Finlandia. Se tracta en especial de la població del camp.

Ningú pot negar el fet de que'l pagès, l'habitant de les viles, està en una situació inferior a la de l'habitant de la ciutat. En aquesta l'obrer no té tantes dificultats pera satisfer les *necessitats del saber*, si les sent. Té a sa disposició biblioteques, sales de lectura, pot escoltar conferencies públiques, fruhir les representacions teatrals, etc., etc. En tant que a fóra no hi ha sinó les escoles prima-

ries, y encara aquestes són pels noys no més.

El pagès, l'home de vila intel·ligent, qui baix varis punts de vista està en tan desigual condició al costat del ciutadench, sent la tentació — sobre tot la juvenesa — d'abandonar el camp y anarsen a viure a les ciutats, ahont tants de plahers y de distraccions pera l'esperit hi pot trobar.

No obstant, fàcilment se comprèn que no es tan fàcil com això aportar cultura a les pagesies y a les viles. Un dels medis ha estat el de la lectura. Y aquella dificultat s'ha pogut observar ab les biblioteques comunals, dels ajuntaments. Les grans distancies, la manca de medis de que disposen aquestes biblioteques pera mercar nous llibres, la poca cultura y el poch interès que tenen llurs administradors pera les qüestions modernes e instructives, la lectura massa entusiasta dels diaris, tot això junt, són coses que fan comprendre clarament que l'estat d'aquestes biblioteques no es el que fóra de desitjar. Y si qualque cosa cal canviar, aquesta es la primera.

Pera ferho, per'assolir l'ideal d'omplir el buyt de distraccions intel·lectuals que se sent a fóra, s'han usat dos medis diferents. Són aquests: les *biblioteques circulants* y les *conferencies populars*.

Les biblioteques circulants són petites colleccions de llibres — de trenta a cinquanta volums — que's deixen a les reunions rurals, a les pagesies, als ajuntaments pera que hi romanguin de tres a sis mesos de l'anyada. Després d'aquests temps, cada grupo o entitat reb una nova colecció y envia l'anterior a una altra entitat o grupo, de manera que les colleccions fan el torn per tot el pais.

Les ventatges d'aquestes biblioteques són ben evidents. Les gents del camp, qui no tenen medis pera ferse elles meteixes una biblioteca y qui no tenen ni ocasió ni prou clar judici pera escullir sa lectura, se posen en condició ab aquestes colleccions d'assaborir moltes vegades coses excelents. L'interès per la lectura no té temps d'afeblirse, car les colleccions són canviades, renovades sovint, cosa que no succeheix ab les biblioteques comunals, que acaben per ésser sabudes de cor.

En algunes comarques, fins en les ombrioles y llunyanes, l'interès per la lectura ha

esdevingut de tal manera intens, que hi ha hagut necessitat d'agrandir les petites biblioteques enormement. En algunes provincies l'estat meteix les paga; en altres ho fan les societats y les persones qui s'hi interessan.

Les biblioteques circulants se componen de ben diferents materies. S'hi troba literatura instructiva, recontes de viatges, *belletristiques*, medicina popular, de tota mena de coses, car cal pensar en els diferents gustos de cadascú. La visió de les coses — l'horitzó — del camperol necessita ésser aixamplada; y ¿quina manera millor d'arribarhi que la de la lectura, desde'l moment que no se'l pot agafar per la mà pera conduhirlo al món y ferli conèixer la vida y tot lo que cal conèixer y aprendre?

El treball de la instrucció, avuy en dia, es de tal manera forçat, tan materialment com intel·lectualment! Els nous pensaments, les noves idees, s'expandeixen ab tal velocitat avuy! Tot lo qu'es nou empeny lo heretat, lo vell! La febre d'inventar ha pres al món. Donchs bé: si totes aquestes coses noves, idees noves, sentiments nous, no arribessin més que a la gent *rica* de les ciutats, la diferencia entre ella y la qui viu lluny de tota la vida actual s'engrandiria de tal manera, que mancarien no solament les circumstancies exteriors, sinó també la manera d'esguardar la vida y de pensar.

Cal tenirho en compte això. Cal que un poble no estigui dividit en dues parts tan diferents qu'en capterreny se puguin comprendre ni escoltar l'una a l'altra. Es un gran perill; perill que'm sembla més gran precisament en el terreny intel·lectual. Un poble dividit així, en dues parts, y qui permet que la esclatxa entre les dues s'aixampli, no pot viure gayre temps. Però cal molta energia y més paciència per'allunyar aquest perill.

Ja fa més d'una decena d'anys que això s'ha ben comprès a casa nostra, y que s'han fet molts ensaigs pera illuminar la situació trista y monòtona de la gent del camp de nostres comarques del Nort durant les llargues nits y les eternes vetlles de l'hivern.

Un altre d'aquells ensaigs es el qu'he nomenat, de les *conferencies populars*, que tinch per un dels millors, y del que parlaré a titol d'informació, car tinch per entès que baix algún aspecte es conegut a Catalunya.

Aquestes conferències, qui comprenen també tot lo que ab elles diu relació, com vetllades musicals, de discussió, etc., y deuen son origen a les *Academies d'obriers*, fundades després del 1880 en moltes viles de la Suecia, són donades pels professors de les universitats y dels *gimnasos*, pels estudiants, metges, enginyers, y fins pels capellans y militars. La materia d'aquestes conferències es emmatlevada a totes les branques de la ciencia y de les lletres. S'hi donen biografies dels grans homes, dels *leaders* de la civilització nacional, dels hèroes de la humanitat, dels grans polítics; s'hi ensenyen la historia, la geografia, la literatura, la química, la física, la geologia, la botànica, la zoologia, la medicina, la política social, y més encara; però tot de manera simple, senzilla, que tothòm ho pugui comprendre sense dificultat.

Com que aquestes conferències deuen ésser exclusivament instructives, tota discussió hi es prohibida, així com tota qüestió política y religiosa. Emperò, pera donar als oyents la ocasió de discutir les qüestions candents del dia, s'organisen vetllades de discussió, en les que cadascú pot emetre'l seu parer.

Les conferències són sovint, y sobre tot al principi, acompanyades de projeccions, lo que constitueix una gran atracció pera'l públich. Aquestes projeccions són principalment necessaries en les encontrades menys civilitzades, en les que cal de moment preparar l'interès del poble per'atrapar aquesta mena d'instrucció.

Ha pres tanta expansió aquest moviment de cultura, qu'existeixen ja províncies en les que cada ajuntament té sa *Societat de Conferències*, es a dir: un comitè qui s'encarrega de prepararles, d'organisarles, de triar els temes, els dies, les hores, els locals.

Pera tenir una conferència, els qui la desitgen, se dirigeixen a certes organitzacions fundades expressament a les ciutats pera donar ressenyaments y pera distribuir les llistes de tots els conferenciants y de llurs materies a tractar. Moltes d'aquestes societats de conferències de fóra han fins arribat a construir, ab llurs medis limitats, hermoses cases en les que s'hi reuneixen una o varies vegades per setmana pera ohirhi discursos, pera pendre part en una vetllada musical o pera discutir una qüestió d'interès comú.

Els gastos de les conferències són pagats en part per persones interessades en la cosa y per les entrades de preus petitíssims, y en part per les caixes comunals. Altrament també per'això l'estat dóna anyalment una suma important, que deu ésser repartida entre les dites societats, a proporció ab llurs propis ingressos, es a dir: l'estat dóna a cada societat tant com ella meteixa reuneix y dóna.

Emperò, tots aquests esforços pera enlanyar la cultura no tenen solament per finalitat *l'instruhir*, sinó també'l DONAR SATISFACCIÓ A LA NECESSITAT QUE SENT LA GENT DE FÓRA DEL PLAHER Y DE LA DISTRACCIÓ.

Y es ben bè així. Sovint se veu com el pagès, corvat y fatigat pel dur treball de son jornal, no s'espanta pas pera fer kilòmetres y kilòmetres en plena fosca, en mitj del fret y de la neu, per'arribar a la casa de les conferències. Les dues hores que hi passa escoltant el discurs, són pera ell un raig de llum en sa vida tan orfe y pobra de tot goig; raig de llum qui aclareix la monotonia de son treball quotidià y li fa esperar ab impaciencia'l retorn de la jornada de la conferència pròxima.

MME. SIGNE LANGLET

Heidelberg, novembre.

IMMORTALITAT

Era *el poeta* a qui portaven a enterrar...

Potser may s'havia vist un seguici tan lluhit y tan nombrós. Cinchcentes persones! Cinchcentes persones en una població de mitj milió!...

Tothòm ho deya que aquell jove tirava per immortal; tothòm menys una dòna que, tot mirant la desfilada, preguntava encuriosida:

— ¿Qui era aquest?

— Un jove qui feya romanços — responia la vehina.

— Ja veuréu — afegia una altra: — cadascú per allà hont la enfilava... —

Les representacions de la intel·lectualitat ompliren sa tomba de corones y els ayres de ditiràmbiques oracions. Els romàntichs y neurastènichs, els versayres de llarga cabellera y els poetes de debò, en romiatge d'amor li consultaren sota dels foscos xiprers ses dolorides estrofes.

Alli restà fecond fins després de mort, fent florir a tot vol de son sepulcre les semprevives y els rosers; y les verges qu'en lo més amagat de llur cambra s'havien estremit de plaher tot llegint ses produccions, al passar davant d'ell s'agenollaven, y tot murmurant una oració escapçaven la florida, amagant en llur pit la flor segada com amulet misteriós contra les traidories de la passió...

Anys més tart, quan totes les aspiracions del poble crestallisaren en un sol afecte de sentiment patriòtic, els capdevaners del moviment l'ungiren *verb* de la revolució pacífica, y enlayraren son recort en un monument de marbre, sobre una columna de bronze, bell mitj de la ciutat.

Però aquella onada de sentiment no tingué prou empenta pera imposarse a la febre d'or, y en vingueren d'altres d'un mercantilisme fret y indiferent, qui ab sons metàlichs de rialla desvergonyida posaren, caricaturant ridiculament l'ideòleg.

La ciutat necessitava aixamples, y el monument de l'allavors ja quasi desconegut poeta destorbava l'aliniació d'una gran via. Y els prohoms feren devallar de son seti d'honor al visionari, deixant sa estatua com obra de mèrit artístich exilada en un prat recòndit dels jardins públichs. Del marbre y del bronze'n feren una font coronada ab la figura de Mercuri.

Y quan les maynaderes, passejant les criatures pels arenats caminals, preguntaven als soldats qui era aquell *sant*, ells, fentse'ls ilustrats, responien llegint el nom de l'esculptor gravat sota'ls peus del poeta.

La immortalitat, tal com la volèm entendre, no existeix ni tan sols per la memoria dels grans homes, perque fins aquells noms qui com el de Salomó ompliren el món, resulten morts, y més que morts no-nats, pera la major part dels homes de la terra.

La vera immortalitat deü donar a qui la frueix una grandesa ben propera de la infinitat, que si reconeix termes en l'origen, els esborra pel pervindre...

Per això'ls qui creyèm *in resurrectione mortuorum* som vèrament immortals, ja que la mort es sols la destrucció temporal y aparent del cos; una mena de mort fictícia

y passatgera. Desde'l moment en que l'aniquilament de la materia no es real estant subjecte a terme, gaudim d'una vera immortalitat: no de la immortalitat mentida de les inscripcions llapidaries dels monuments qui com una mena d'ironia crudel amaguen ab paraules encomiàstiques, ben prompte convertides en geroglífich, la podridura del cuchs de la terra pasturant pel cos de l'hèroe, del sabi, del sant, sinó de la immortalitat gloriosa del triomfador de tot lo corruptible.

Quan tot hagi finit sobre la terra y el foch purificador netegi tota miseria, ens aixecarem del nostre no-res, y als sons misteriosos de la trompeta anunciadora del judici, vencedors de la mort, ens convertirem en sers superiors, immortals, infinits en duració, proclamant a nostra eternitat futura la eternitat preexistent del Creador.

Qui credit in me etiam si mortus fuerit vivet...

CARLES DE FORTUNY

EL MANSO

(Continuació)

La noya prengué'l paner, se'l posà al costat ab pena, ajudada del Miquel, y se'n anà a tota pressa. Bentost se sentiren de diferents indrets veus que la cridaven, y el Miquel, desde la porta del casalt, vegé una ombra que li corria al derrera. Sorti a fòra y's plantà al mitj del camí, guaytant qui podia ésser. L'ombra's girà: era'l Tomàs. Al adonarse de l'estudiant restà immòvil com si l'haguessin clavat a terra. Abdós se sotjaren fitament en la foscor, y durant llarga estoqa res se digueren. Per fi parlà'l Tomàs:

—Ola, manso. Tant meteix no ho ets tant com semblaves.

—¿Què volèu dir?

—Que l'he vista sortir d'aquí a la Sump-teta, y que al vèurethi a tu ara'm fas quedar tot parat.

—Donchs no os parèu més, que plou y os mullarieu. Feu vostre camí.

—Lo que faré serà donarte un concell d'amich.

—May donguèu concells a qui no'n demana. Guardèuvosel, jo no'l necessito.

—¿Sabs què necessites tu?—saltà'l Tomàs ab veu desentonada.—Que jo t'arribi a

les costelles ab la meva vara, ¿m'entens? Y ja estàs tocant pirandó tot seguit de la Fondala, ¿m'entens? Y guàrdet de mirarli may més el blanch del ulls a la Sumpteta, ¿m'entens?...

—Tomàs, — digué l'estudiant sossegadament, però ab veu tremolosa per la rabia.— Ni vós sóu ningú per manarme, ni jo tinch d'obehir a cap tahul com vós, ni os tinch d'escoltar més.—

Y li girà la esquena, fent via vers la Fondala. Esclatà aleshores un gran llampech, després un tro, y la pluja's feu més espessa.

—Sembla que sab cantar aqueix gall sense gallines; però mal llamp me coroní si no'l plomo, vès!—bramulà'l Tomàs.

Y ventà a la esquena del Miquel tal cop de vara, que aquesta xiulà en l'ayre avans de ferir al desprevingut minyó, a qui un dolor crudel mantingué uns instants sense moviment.

Foren sols uns instants. El Tomàs anava a repetir el cop quan se senti abrahonat y engrapat pel coll.

—Ets poch home per mi! — digué'l bon moço fent una rialleta de dimoni y intentant inútilment, ab una forta batzegada, desferse del Miquel.

—Això es lo qu'hem de veure,—exclamà l'estudiant:—si se'm fon o no se'm fon entre les mans tota la teva carnadura de bestia y de dropo.—

Y ab la mà esquerra li agafà la vara. El Tomàs s'hi arrapà ab totes dues, y el Miquel li deixà'l coll veyentli descobert el pit, ahont li descarregà per dos cops la destra closa, com una massa. Brandà com si anés a caure'l gran cos del Tomàs, y el Miquel, amo de la vara, li feu troços sobre'l cap. S'agarbonaren altra volta, y la fressa de la pluja fou sovint dominada per les furioses trompades dels combatents, llurs exclamacions inarticulades, llurs esbufechs anhelosos y llurs crits ronchs de dolor. A cada llampech el Miquel veyia les mueques grotesques o tràgiques que lluytant feya'l Tomàs, y veyentles creixia son odi y son coratge, emperò sense que a n'ell se li contragués poch ni molt el rostre, animat tan sols d'una immutable expressió d'ira. La nirviocitat del Miquel pogué més que la força muscular de son enemich; prompte'l tingué a sota, pantejant extenuat, y estesos com els

d'un Crist els braços que l'estudiant li subjectava a terra per les munyeques. Mes un moment acostà tant son rostre al del vençut, per vomitarli el darrer insult, que'l Tomàs, allargant el coll com serp arraulida que vol ferir, ab les dents li feu presa a la barba. Afluixà'ls braços el Miquel, l'altre's reblincà, y fou tal la balançada, que al caure l'estudiant enrera no quedà sota del Tomàs, sinó que anaren rodant fòra del camí fins arribar al cayre del barranch. Allí, fets una bola, oscilaren feixugament uns instants cercant centre de gravetat, y s'estimbaren. En la cayguda toparen ab una roca, el Tomàs s'hi badà'l cap y restà estabornit.

L'estudiant, creyentlo mort, fugí horripant. Cent voltes s'enfilà barranch amunt, arrapat a les verdices punxoses y a les arrels podrides, y cent voltes se li descalçaren mates y arrels, y caygué y tornà a caure sobre'l cos inanimat de son enemich. Amarat per la pluja y la suor, mancat de forces, atolondrat, delirant, bregava sens repòs, fendint la terra ab mans y peus, ab colzes y genolls, y sentint que totes les excrecencies cedien a son esforç com si la montanya fos de sorra. Y volia pregar, y malehia.

Era alta nit quan logrà eixir d'aquell mal pas. Entrà com esperitat a la Fondala, prengué quelcòm de lo seu y tornà a eixirne sense respondre a les preguntes y planys de sa tia y sa cosina.

L'endemà, a Girona, queya de genolls als peus de l'oncle capellà, que li fulminava son anatema. Després s'agenollava devant d'un altre pare d'ànimes, demanant confessió.

LLUIS VIA

(Acabarà)

ÁNIMES MISERABLES (1)

Senyor Lluís Via, Director de JOVENTUT.

Molt senyor meu y amich: Crech y espero, donat lo seu procedir sempre lleal, que desde les planes del periòdich que dirigeix, me permeterà explicarli un petit conte y després ferne'ls conseqüents comentaris, los quals no deixaràn de ser profitosos pel públich que'ns llegeix a tots.

En una cantonada d'un carrer de l'Eixampla de Barcelona, hi havia establert un adroguer, com en casi totes les cantonades n'hi ha un, lo qual tranquilament se guanyava la videta tot bromejant ab les minyones que anaven a comprarli la minestra, sença que ningú li fes la competència. Com que aquell barri anà poblantse ràpidament, un dia, un altre adroguer, lloga la botiga de la cantonada del devant y hi planta també una adrogueria, però ab més luxu y més ben provehida que la seva, ab un gran crestell que ple de reflexes de llanties elèctriques resplendia com una aurora. L'adroguer del devant, al veures los interessos amenaçats, ¿quina te le'n fa? Lloga un cotxe, se convé ab lo cotxer, y un dia de part de vespre passa escapat per devant del aparador del adroguer nou, y amagat dins del vehicul, trayent lo braç per la finestreta, tira ab furia una pedra al preciós crestell y'l trenca en mil miques. Quan l'adroguer sorti esverat per descobrir al malfactor, lo cotxe havia ja tombat la cantonada y's perdé pels carrers deserts dels extrems

(1) Amich Via: He llegides les *quartilles* del senyor Aladern, y vos agraeixo la proba de companyerisme que'm donèu al facultarme pera oposar el meu *veto* a la publicació dels, a judici vostre, intemperants qualificatius ab que l'autor del *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* m'afavoreix, ab l'intent de defensarse de la meua «nota» publicada en el núm. 352 de JOVENTUT.

Crech sagrat el dret a la defensa, y no haig d'ésser jo per mortificants que puguin ésser els termes en que'l senyor Aladern practica aquell dret, qui s'oposi a la publicació de l'escrit de referencia; ans al contrari, jo vos suplico que'l feu insertar com més aviat millor, satisfent els justos desitjos del meu contrincant, y seguint el criteri de JOVENTUT de no considerar sos redactors invulnerables.

Unicament, lo que potser podríeu fer (y no en interès meu) seria donar a repassar les probes de l'article a son meteix autor, per si judica oportú modificar, o atenuar els qualificatius injuriosos que li mereixo, car entench que potser li fan més mal a n'ell que a mi, sense contribuir a fer simpàtica la cau-a que defensa.

Per ma part, tot y fent constar la consideració personal que'm mereix el senyor en Cosme Vidal, conegut literariament ab el pseudonim Joseph Aladern, me reservo tractar un altre dia de la seva replica, *únicament desde'l punt de vista científich*. Lo que'l senyor Vidal diu de mi personalment, jo no ho diria pas ni ho penso d'ell, adhuch constantme que no li plauen les meves obres ni les meves crítiques.

Sempre vostre amich y servidor. — R. MIQUEL Y PLANAS. — 13 - XI - 1906.

de la ciutat nova. Sols després, per una casualitat, pogué descobri's el culpable y se'l castigà, no tant justament com se mereixia.

Això no es un conte, es un fet real del qual diré noms y lloch a qui m'ho demani. ¿Y còm no serà real, si aquest fet entre nosaltres se repeteix en tots los terrenos y en totes les ocasions?

En lo terreny literari, lo senyor Miquel y Planas té l'ànima miserable d'aquell adroguer. Es un revenedor de literatura capaç de trencar tots los crestalls del vehi. Y no's cregui l'infeliç, no, que afavoreixi'l seu nom preocupantme per ell, no faig més que agafarlo com a exemple, com podria escollir lo de qualsevol altre *critich* de la seva calanya que embruten les nostres lletres, com se dona puntada de peu al gocet lladrador que té l'atreuiment de posarse més aprop de les nostres cames.

En Miquel y Planas, com de costùm en tot lo que fa, s'ocupa del meu *Diccionari* y comença per ignorar lo que es un diccionari. Un diccionari deù ser un llibre o un conjunt de «diccions», siguen d'una llengua, d'una ciencia, d'un art, d'una especialitat, etc.; y titulantse'l meu *Diccionari Popular de la Llengua Catalana*, lo natural es que en ell s'hi compreguen totes les diccions o mots que té la nostra llengua, en especial les diccions de caràcter popular, com indica'l meteix titol. Per conseqüent, lo contenir un gran nombre d'aquestes diccions no pot ser may un defecte; lo defecte consistirà en la omisió de les que no hi figuren, que senç dubte seràn moltes, com passarà a tots los altres que's facin, car entre lo humà no hi ha res complet ni menys definitiu.

Donchs bé, per haver arreplegat un nombre considerable, immensament superior a lo fet fins avuy, d'aquestes diccions populars, en Miquel y Planas me insulta de tonto, de bestia, d'estafador, de desvergonyit, y no sé quantes coses més que no's posa a la boca cap persona ben educada.

La meua obra de divulgació dels clàssichs y de l'enlayament de la llengua popular a la vegada, qu'es lo seu complement, temps ha que fa mala espina al imbècil Miquel y Planas y demás bibliòfils y literats de la seva capelleta escarrancida. Veritables onamistes de la seva pobresa moral y intelectual, criats al fondo fosch y romàtich d'una botiga d'un carrer de la Barcelona antigà, d'hont no surten mes que per encauarse per les sales tenebroses dels arxius, ells no la comprenen la vida desenrotllantse y evolucionant a plena llum, sanejada pels ayres atmosfèrichs. Fòra del llenguatge mort dels seus llibres y del llenguatge viu dels seus conversants del barri, per ells no existeix altra llengua catalana: lo llibre gòtich y'l llibre barceloni. No saben qu'entre un y altre hi ha tot un món que ells no han pogut capir, que lo que ells fan,

es sols emprar les escorrialles, les vinaces de la llengua catalana, aqueix dialecte bastant al qual voldrien elevar a primogènit del tresor llingüístich del gran Rey Conqueridor.

En los pobles cultes y ben educats, ningú's posa a escriure que no'n sàpiga, ni cap escriptor amich del seu bon nom se posa a tractar de lo que desconeix, per evitarse un ridicul. Però aquí, un ignorant com en Miquel y Planas, escudat ab la ignorancia, per desgracia massa general del nostre públich, malparla desvergonyidament de lo que no entèn, ab la sola y malvadà intenció d'aparèixer intel·ligent devant dels altres, perque'ls càndits pensin qu'ell està per sobre d'aquella obra que pretèn tirar per terra.

Lo que més ha indignat al atrevit insultador, de tota la meua obra, es lo miler de paraules que hi introduesch portant la lletra Ç com a inicial, y s'extranya encara més que diga que procedeixen del grech y de l'aràbich. Com que confessa que ell no sab aquestes llengües, no pot admetre que jo les sàpiga, ni que pugua tenir al costat una persona que les sàpiga. Dalt de l'escambell de la seva ignorancia se creu un Deu, y considera un sacrilegi l'existència d'un sèr que sobrepassi la seva sapiencia.

Me tracta poch menos que de malfactor perque escrich *çossobra*, *çafarranxo*, *çampunya*, *çuiça*, etc., y tantes d'altres paraules que tenen per para Muntaner, Jaume Primer, Desclot, etc. Creu que lo natural seria escriureles ab S o ab Z, y no repara'l borni que ja avuy cap bon escriptor escriu *plassa*, sinó *plaça*; *comers*, sinó *comerç*, y tal com ja alguns adopten *Çaragoça*, adoptaràn *çucre*, *çamarra*, *çurra*, y tot lo que jo poso per primera vegada en un diccionari català, perque es lo verament correcte, lo qual ha tingut la virtut d'exasperar l'ànima miserable d'en Miquel y Planas, que per lo vist li plauria l'ortografia dels temps d'en Pitarrà o del Rector de Vallfogona, ab la qual tothòm pot ser escriptor. Y no ho dupti, los milers de paraules que jo poso al *Diccionari* ab la Ç inicial, intermitja o final, seràn adoptades malgrat les seves bilioses rebequeries.

Lo senyor Miquel y Planas ni'n sab l'origen ni'n percebeix lo sò de la ç. No sap que *çopa* no pot escriures ab s, perque s'ha fet de *xopa*, xop, mullat, amarat d'aygua; que *çoca* té'l meteix origen que *çocol*, base, fonament d'una cosa, y que *çurriaca* ve de *çurra*, ab lo sufix *aca*, y que *çur* es pèl en aràbich, materia ab que's fan les çurres, y que deù diferenciarse en lo seu sò y en la seva grafia de *sur*, sort, sortir, y los seus compostos, nàixer, començar, etc., perque són dues idees y dos sòns diferents, y que si'ls castellans adoptaren la z pera expressar aquest sò, nosaltres prenguerem la meteixa ç aràbiga, provinenta del tz hebreu, amollat.

Però aneuli ab totes aquestes diferencia-

cions a un esperit tan rudimentari com lo d'en Miquel y Planas, a un home que ignora més del seixanta per cent del nostre lèxich. Ell del llenguatge no'n capeix mes que'l substantiu, l'actiu y algún que altre participi. Ell no sab les modificacions que en les paraules obren los prefixes, infixes y sufixes. Ell no sab que *trencadiça*, com a adjectiu, expressa lo fàcil de trencarse que es una cosa, però que la meteixa paraula com a substantiu vol dir que se han trencat moltes coses al plegat, com *fer una trencadiça* de vidres, de plats, etc. Ell no sab que entre *casaça* y *caseta* hi ha una diferencia de concepte oposada d'extrèm a extrèm en la idea de casa. Ell no distingeix los verbs en *ar* dels en *ejar*, y aquets últims no'ls diversifica. No sab que *criticar* expressa'l concepte noble de la crítica, y que *critiquejar* n'expressa sols lo concepte baix y meçquí. No sab que *blanquejar* vol dir pintar de blanch, quan aquest *ejar* es de l'*agere* llatí, fer, moure, treballar, però quan es de l'*eidós* grech, que vol dir semblança, aleshores *blanquejar* vol dir que la cosa que blanqueja sembla blanch, tè quelcòm de blanch; més tot això no ho pot capir cap cervell meçquí, cap literat anèmich, que sols coneix lo dialecte urbà de Barcelona y compòn sos versos carrinclons ajudat del *Diccionari* de la rima, com diuen que fa'l senyor Miquel y Planas, que fabrica'ls sonets ab lo meteix art que's fabriquen les çabates. Sols aixis se comprèn que'l llenguatge viu li faça nosa.

Y no es això tot. Los milers de substantius y de verbs que per primera vegada porto jo al *Diccionari*, arreplegats durant quinze anys en lo llenguatge viu de Valencia, dels Pireneus, del Rosselló, etc., ¿no li diuen res al senyor Miquel y Planas? Aquets són en nombre que dupliquen y fins tripliquen en molts punts al Labernia, y això es lo que hauria quan menos de respectar lo tal critic, en comptes d'ergirse ridiculament, ell, un enza acabat, a fulminarne declamatoriament l'excomunió en nom de la cultura y de la serietat d'un poble. Ell, l'home que no ha escrit may cap idea seva, que no pot agafar la ploma que no escriga pedanteries! Si no sigué fastigós faria riure per lo grotesch.

En quant a la falsetat de la meua filologia, sols li diré que acabo de posar la etimologia al adjectiu *escàs*, la qual dintre poch dies serà del públich; donchs jorepto al *filòleg autèntich* a citarme un sol etimòlech que l'hage donada avants que jo ni cap home de seré judici que s'atreveixi a destruírla. Y aixis al acabar l'obra seràn més de deu mil paraules posades en clar quina significació primitiva restava inconeguda.

Aquest senyor es lo meteix infeliç que va pretendre ridiculisar l'admirable quadro d'adverbis de lloch y de temps de la *Gramàtica preceptiva* de Mossèn Grandia, y aquest, per

sa part, en una conferència donada al Centre Excursionista, va dir: «Pobre gent! Si jo conegués a n'aquest bon senyor li diria que com ells no's mouen més que de l'un costat a l'altre de Rambla, ab poca cosa'n tenen prou per indicar la seva situació, ab poch llenguatge's donen a comprendre.»

Y tenia tota la rahó. Momies com en Miquel y Planas ¿qué'n saben del llenguatge de nostres pobles, de nostres masies, de nostres pagesos, de nostres mariners, de nostres pastors? ¿Qué'n sab del llenguatge viu de les comarques pirenenques, de les vessants d'ençà y d'enllà, de les fronteres aragoneses, de les castellanés per la part de Tarragona y Valencia, per hont lo llatinisme viu penetrà terres endintre formant lo castellà y quedant-se'ls mots oblidats aquí y presos avuy per castellanismes?

En Miquel y Planas no'n sab res de tot això y voldria limitar la llengua catalana al dialecte barceloní y potser fins a la varietat de la Plaça del Teatre y carrer d'Escudellers. Lo senyor Miquel y Planas, tant ignorant, ficantse sempre en lo que no entén, tot parlant de filòlechs autèntichs que s'acaben de revelar (que per lo vist déu aludir-se a n'ell meteix) té la barra de presentar al Congrès de la Llengua Catalana una comunicació «sobre l'us del relatiu *qui*», quan comença per ignorarla per complert, segons escriu. Veyàm: «... es de notar la tranquil·litat ab que parla de l'aràbich y del grech, QUI segurament com nosaltres pecadors no sab un mot ni de l'una ni de l'altra llengua.» «... un substractum de totes les tonteries QUI il·lustren...» «El proemi QUI apareix...» Si'l senyor Miquel y Planas no sigués tan ximplet, sabria que'l català correcte, desde sempre, d'ençà que es llengua, té'l QUI per referirse a les persones, y'l QUE per referirse als objectes, distinció convenientíssima que sempre ha fet lo poble per parlar clarament; usar sempre'l QUE com fan molts escriptors es per influència castellana, però pitjor es plantar aquest QUI sença solta fins referintse als disbarats que m'atribueix, que per molts que'n fes may ne faria cap de tan gros com aquest de vosté, degut a un empaig de francés mal pahit.

Lo tal crítich confessa ab tot cinisme que «li plau poder dubtar de la terminació de *Pobra*». Estiga tranquil el terrible lexicòfol, hem arribat a la meytat y l'acabarem apesar de totes les excomunions d'aquestes *papes* de la nostra literatura, com vaig acabar la publicació de la *Crònica de Jaume I* apesar de les furioses diatribes de Mossèn Alcover, y són molts los que me'n saben grat. Prenèm nota del canibalisme intel·lectual d'aquet crítich rabiós.

Comprench que'l meu *Diccionari*, facinosa no sols a la colla d'aduladors de Mossèn Alcover, sinó fins al meteix gran filò-

leg *marroquí*, com deya *La Devantera*, però per combàtrel no es noble valdres d'armes indignes, siguin esgrimides per la ignorancia o per la mala fe. No es digne lo que fa en Miquel y Planas; no es digne'l que fa una personalitat del catalanisme a l'aconsejllar hipòcritament als seus amichs suscriptors que'l deixin; no es digne de fer lo que ha fet mossèn Alcover publicant una llista de paraules «que no són al meu Diccionari» quan unes HI SÓN y moltes altres no hi son per la senzilla rahó de que Mossèn Alcover no sab que ell les escriu malament, com les hauria escrites en Codolosa o qualsevol altre poeta vulgar de vint anys enrera.

En lo fons de l'ànima catalana hi ha un llevat d'enveja que'ns impulsa a l'odi, y aquest a la destrucció. Als altres pobles cults, a la meteixa Castella, l'home que's mou impulsat pel seu amor al treball intel·lectual, a la investigació del passat o de lo ignot, se l'ajuda, se l'encoratja, o quan menos se'ls respecta o considera; aquí se'l *reventa*; l'admiració, lo respecte, lo guardem pel rich, pel poderós, pel que ha sapigut fer fortuna sacrificant als seus germans. Encara recordo indignat un dia en lo qual estant Verdagner en l'agonia, un distingidíssim escriptor català, en una redacció d'un diari polítich, reventava al geni de la poesia, y'ls seus companys de redacció hi fruhien.

En lo concepte miserable del senyor Planas, jo he publicat apart lo *Vocabulari* no més que per fer traure unes quantes pecetes més als lectors candidíssims. Això's guarda pels subjectes que en altre orde de vida tenen los meteixos sentiments que'l crítich Miquel y Planas, valentse de medis més contundents que'l llibre, que per ara aquí no enriquirà a ningú, quan l'ideal de tot escriptor hauria de ser que la publicació de llibres sigués lo més lucrativa possible. Sempre de cap a la ignorancia y a la meçquinesa! Qui ha tret les pecetes de la butxaca sóch jo, senyor Miquel y Planas, y'ls meus llibres la majoria van de la impremta a les mans dels meus amichs sença passar per la llibreria, y ab molt de gust. Si vosté l'ha comprat y li dol la peceta, li tornaré de molt bona gana, perquè no m'agrada que ningú's gastis'ls diners en allò que no entén ni n'ha de traure cap profit. Vosté té de comprar les Bececoles.

Y ara, per acabar, vull permetrem la llibertat de donar un consell a Mossèn Alcover, que si no l'atent, algú dia se'n empenedirà: No publiqui mentres visqui'l seu Diccionari; no'n doni ni una entrega al públich; tota aquesta colla d'aduladors que l'envolten són més sabis que vosté, y sàpiga que si avuy l'alaben, admiren y llaucengen, tan prompte la seva obra siga del domini públich, lo que avuy són rumors maliciosos y discrets demà serán insults y atachs declarats ab los quals

aquets gocets paters, li ensenyarán les dents verinoses, y ab los quals li pagaràn la seva obra d'apòstol, y potser que arribi una hora de desesper en la qual maleheixi'l dia en que tragué'ls peus de l'illa per anar a recorre en fervent pelegrinatge aquesta terra poblada de desagrahits y ànimes vils que ab la ploma a la mà pretenen dirigir aquesta noble raça catalana, que a pesar d'ells s'elevà al nivell de la cultura europea que ab tant d'afany perseguim.

Això, per avuy, es lo que tinch de dir al públich que pot haver llegit los insults del critich de JOVENTUT, no a ell, no a la seva critica; la resposta digne seria una escupinada.

JOSEPH ALADERN

MAL DE VERGE

(Continuació)

Mar. (Saludant.) Oh, Mossèn Fèlix... senyor doctor...

(Després dels saludos, en Mariano y l'Agna-Maria s'hauràn assegut molt acostats lluny dels altres, però enfront de l'Angeleta. Aquesta no'ls pert may de vista, mirantsels de reull y mostrant una gran nirviositat. Els dos promesos se parlaràn a cau d'orella y's faràn moltes monades donantse bombons l'un a l'altre, ficantsels a la boca y prenent-sels mutuament, etc... Això durarà fins que surtin. Mentres tant haurà entrat el pare, don Joan. Sembla capficat.)

Joan. Perdonin, perdonin si els he fet esperar.

Fèlix. Y ara, don Joan!

Doctor. Vols callar!

Joan. M'han entretingut. Ha sigut més llarch de lo que jo'm pensava. Creguin que aquesta gent de lleys! Oh, els notaris, sobre tot els notaris!...

Fèlix. No s'hi amohini, don Joan. Si nosaltres no tenim pressa.

Joan. Es qu'ell ha de venir y avans voldria explicalshi a vostès... Mira (A la seva dòna.): aneusen vosaltres (A l'Angeleta, que no se'ls havia escoltat, fentli un petó.), aneusen, filla meva.

Angel. (Exaltantse.) ¿Què tens, papà? ¿Què t'han dit d'en Lluís?

Joan. Res, tonta, res. Després t'ho explicaré tot. Ara deixeu-me parlar ab els se-

nyors. Es pel teu bè, filla meva, ja sabs qu'es pel teu bè.

Angel. (Mitj convençuda.) Bueno, papà, però .. bueno; anèm. (Girantse envers els promesos y cridant ab certa satisfacció d'interrompre'l seu idili.) Anèm; Agna-Maria, Mariano, que no ho sentiui!

(Surten tots menys el doctor, mossèn Fèlix y Joan. Fons esquerra.)

Joan. (A la Tresa que ja es a la porta.) Digues a l'Antonia que vingui. (Se passeja amunt y avall. Després se'n va cap a la porta tot dihent:) Perdonin, perdonin.

Ant. (Al dintell.) Què mana, senyor.

Joan. Escolti, Antonia. Si ve don Lluís, un jove que demanarà per mi...

Ant. Si, si; ja'l conech.

Joan. ¿Ja'l coneix? Millor. Donchs, fàcil entrar directament aquí, sense dir res a les senyores. Sobre tot que la senyoreta no'l vegi... Escolti: vigili desde'l balcó y obri avans que truqui... ¿M'entèn?... Quel'Angeleta no...

Ant. Si, si, ja ho entench. (Surt.)

Joan. (Torna a passejar, dihent:) Creguin qu'estich preocupat... Aquesta xicota es aixi...

Fèlix. Digui, don Joan, digui.

Doctor. Es clar, digues: ¿què passa?

Joan. No ho sé; del cert no sé res; però tinch pressentiments que se'ns prepara un gran disgust, si...

Doctor. ¿Pressentiments no més?

Joan. Com més hi barrino més m'espantho.

Fèlix. Expliquis, don Joan.

Joan. Si; a veure si vostès hi veuen més clar que jo... ajudin-me, aconcéllin-me...

Fèlix. Ja sab que vostè y la seva familia són pera nosaltres com... com... més ben dit com si tots fossim d'una meteixa familia.

Doctor. (Impacient.) Ja veuràs, si no t'expliques...

Joan. La veritat es que quasi bè no sé què explicar. De tots modos escoltin. (Pausa.) Lo de la noya, lo del promès ja ho sabén.

Fèlix. Si, ja'ns ho han dit tot.

Doctor. Ella meteixa'ns ha explicat com el va conèixer; y a fe que si es tal com ella'l pinta, deü ésser un galant jove.

Fèlix. Però l'Angeleta es molt ignocenta, y a la seva edat...

Joan. Jo també'l tenia per tal. M'havia enterat bé. La seva conducta, intaxable; honrat, trevallador, atent y servicial. Pobre, això sí, però guanyantse la vida.

Doctor. Y intelligent, molt intelligent. El coneix oficialment si pot dirse així. Varem tenir fa temps una junta. Com a metge anirà lluny; jo'ls hi asseguro.

Joan. Es lo que tothom diu. Però, com els hi deya aquest matí, he tingut una inspiració: m'he recordat que un amich íntim, condeixeble meu, el notari Ferrán va parlar-me no fa gaires dies d'aquest jove a propòsit no sé de què, ab un to que demostrava tenir ab ell gran confiança. Això m'ha fet pensar que no hi perdria res anant a veure al notari. Y ara'n vinc.

Fèlix. ¿Y el notari li ha dit mal d'en Lluís?

Joan. No; no me'n ha dit mal, però... lo que m'ha dit, crech qu'encara es pitjor.

Fèlix. ¿Pitjor que dirne mal?

Doctor. Dignes, digues.

Joan. El notari m'ha deixat explicar. Li he contat tot. Després m'ha mirat d'un modo estrany; fins m'ha semblat veure en son rostre sempre ferreny un somris irònic o despreciatiu... no ho sé...

Doctor. (*Interessantse.*) Dignes, digues.

Joan. Y enloch de donarme'ls informes que li demanava, ¿saben què ha fet? M'ha fet preguntes ell a mi; preguntes tontes a les que de moment no he donat cap importancia.

Fèlix. ¿Y què li ha preguntat?

Doctor. Sí, digues. Quan ell pregunta una cosa...!

Joan. No me'n recordo pas de totes. Ah, sí! el nom de vostè ha sortit.

Fèlix. ¿El meu?

Joan. El de vostè. «¿No es mossèn Fèlix el confès de la seva esposa y el conceller espiritual de la familia?»

Fèlix. Què té que veure...

Doctor. (*Interessantse vivament.*) Dignes, digues; y què més.

Joan. «Tu ets comerciant, y en politica conservador, y estàs ben relacionat y vas a la processó per Corpus, ¿veritat?»

Doctor. El senyor notari's pert de vista.

Fèlix. Me sembla un plaga. Però digui: ¿y després?

Joan. Després, cansat de tantes preguntes, m'he formalisat y li he dit: «Si no't burles de mi ho sembla.»

Doctor. ¿Y ell?

Joan. «Jo no'm burlo may dels desgraciats», ha respost, afegint després: «Respecte a lo que tu vols saber, no puch complauret. Lo únich que't puch dir es que'ls informes que tens d'en Lluís són exactissims.»

Doctor. De manera que hi ha alguna cosa qu'ell no pot o no vol dir.

Joan. Això meteix. «Jo'l coneix y sé la seva historia com si fos fill meu, però no puch dirte res més que lo que t'han dit els altres. Afegint: que lo que t'han dit els altres es la meteixa veritat.» Jo he insistit, y aleshores: «Pregüntali a n'ell meteix. Ell t'ho dirà. N'estich segur: t'ho dirà. Però, si vols un concell d'amich, d'amich verdaer, no li preguntis res, res, ¿m'entens? res». ¿Per què?, l'hi he dit jo, y ell: «Res, res, ¿m'entens? res.» Y no l'he pogut treure d'aquí. Me'n he anat sense dirli adeu.

Fèlix. No me'n desdich. El seu notari'm sembla un plaga.

Joan. Ara diguinmho vostès: ¿per què no li tinch de preguntar?

Fèlix. Vostè té'l dever de preguntarli; a n'ell y a tothom. Aquí hi ha un misteri del que potser depenen la felicitat y qui sab si també'l bon nom de la seva filla.

Doctor. Què volen que'ls digui. Potser el notari té rahó. De moment jo crech endevenir lo que pensava'l notari.

Joan. ¿Tu?

Doctor. Jo. El notari pensava — no t'enfadis per lo que vaig a dirte — que les persones de les teves creencies, de la teva representació social y de la teva honorabilitat no tenen dret a profundisar en els misteris de la vida.

Joan. ¿Que jo no tinch dret a conèixer la vida del que ha d'ésser el meu gendre?

Doctor. La seva vida externa, la seva vida aparent, sí. Y aquesta ja la sabs: es un home honrat a carta cabal.

Fèlix. Però hi ha quelcòm més que això: hi ha l'ànima, lo que vostè'n deu dir la

- vida interna, el modo de pensar... ¿qui sab?...
- Doctor.** El notari dèu creure que a n'aquestes coses, tu (*Dirigintse a Joan.*) no pots ni dèus donalshi importancia.
- Fèlix.** Còm s'entén!
- Doctor.** Molt senzill: el notari dèu creure que qui com tu no ha profundisat may en la vida propria y sols viu externament, no té dret de profundisar en la vida dels altres.
- Joan.** ¿Encara que aquests altres sien el meu gendre y la meva filla?
- Doctor.** En quant al gendre, segurament no'l compendries. Ni vostè tampoch. Y en quant a la filla, en quant a l'ànima de la teva filla, permetem que't digui que no la coneixies ni poch ni molt; ni vostè tampoch...
- Joan.** } ¿Que no...?
- Fèlix.** }
- Doctor.** ...y essent així, ¿ab quin dret pretenen conèixer l'ànima dels altres? Contèntinse ab les aparences, qu'en aquest cas semblen concordar ab les de vostès. Vostès y en Lluís a la vista de tothòm són persones respectables.
- Fèlix.** (*Un xich cremat.*) Lo que vostè està dihent!...
- Doctor.** Oh, no s'enfadi, no s'enfa... (*Entra la criada.*)
- Ant.** Ja puja la escala. ¿El faig entrar?
- Joan.** (*Aixecantse.*) Si, tot seguit. (*Surt la criada. Dirigintse als altres.*) Si'm fessin el favor... M'estimaria més que no'ls vegès. Poden esperar-se aquí. (*Acompanyantlos al quarto dreta del primer terme.*) Perdonin.
- Fèlix.** Ab molt gust. (*Entren tots dos. En Joan queda un xich pensatiu. Després se'n va a rebre a n'en Lluís qu'entra. Fons, dreta.*)
- Lluís.** (*Mirantse'l rellotge.*) Perdoni que m'hagi adelantat.
- Joan.** Ha fet molt bè, ha fet molt bè.
- Lluís.** Crech que sí. Ho he fet expressament. Després de pensarho molt, he cregut que avans de formalisar res, una explicació ben lleal y ben franca entre nosaltres era indispensable.
- Joan.** Sí, sí; això es: parlèm franca y llealment. Se tracta de la meva filla. Ja com-
- pendrà vostè que avans de donar un pas decisiu els pares tenim el dever...
- Lluís.** D'enterarse bè. Vostè s'haurà informat. Entre ses innumbrables relacions...
- Joan.** No li negarè. M'he informat. Vostè's farà càrrech...
- Lluís.** No, no... si ha fet molt bè. Ara diguim: ¿aquests informes?...
- Joan.** Excelents, excelents. Tothòm m'ha dit bé de vostè... però...
- Lluís.** ¿Però?
- Joan.** (*Ab intenció.*) Tambè he parlat ab el senyor Ferràn, el notari.
- Lluís.** (*Naturalment.*) Magnífich. Ell es qui millor podia enterarlo. Ja ho dèu saber tot.
- Joan.** Perdoni. El notari no ha dit res. Es a dir: m'ha dit lo meteix que'ls altres. Solsament...
- Lluís.** ¿Solsament?
- Joan.** M'ha deixat entendre que sabia coses qu'ell no's creya ab dret de dir. Es molt discret el senyor Ferràn.
- Lluís.** Massa discret. ¿Veü? Jo hauria preferit que li haguès explicat tot ell meteix. Me repugna tenir de parlar de mi. Però com que no hi ha altre remey, escolti y fixishi bè (*Pausa.*): La meva situació actual ja dèu saberla...
- Joan.** Sí, sí; ja la sè; y per aquest costat...
- Lluís.** Moltes gracies... Lo que no sab es la meva historia. Jo tampoch la sabia. Sols fa dos anys que la sè. (*Pausa.*) Poch avans de morir, el meu pare va cridar-me un dia y'm va dir: «Noy, avuy que ja tens prou edat y prou seny pera tenir format un concepte de la vida, me crech en el dever de dirte qui ets y què representes dintre de la societat. Escolta: jo, el teu pare, he sigut tota la vida un home honrat. La millor proba es la següent: he treballat sempre, he gastat poch y sóch pobre. Si no fos el petit drama qual conseqüència fores tu, la meva historia seria una historia vulgar. Però aquest drama va illuminar la meva vida sinistrament per poch instant, joyosament després. Fa vintivuyt anys, desde que tu nasqueres, que sóch feliç. Un fill com tu fa la felicitat d'un pare. Y no obstant, el teu naixement fou quasi

tràgich: *La teva mare era una dòna casada; casada ab un altre, no ab mi.»*

Joan. Què diu!

Lluís. Deixim acabar. «¿Qui era? No'm crech ab el dret de dirtho. No'n treuries res. Va morir quan tu tenies dos anys. El seu marit no'n va saber res. Podiem haverlo enganyat; fins podiem combinar les coses de manera que s'haguès cregut qu'eres fill seu. Ni la teva mare ni jo ho varem voler. Varem creure que no teniem dret de donar a un home un fill que no era seu, ni teniem dret a donar a un altre home un pare fals. Si jo't digués avuy; Aquest que passa per ésser el teu pare, el teu pare oficial, no es el teu pare; el teu pare sóch jo, tu ab rahó podries indignarte. ¿Ferem ben fet? Si, ferem ben fet!»

Joan. No obstant, als ulls del món...

Lluís. Els ulls del món no m'interessan.

Joan. Acabi.

Lluís. Quasi bé ja està acabat. Els detalls ¿qué'n treuria de saberlos? Sols li diré que després, a copia de prechs vaig saber qui fou la meva mare; que tant ella com el meu pare, a pesar d'aquest fet, foren — jo ho crech així — persones honradíssimes qual memoria respecto carinyosament, y que m'honro molt d'ésser fill dels meus pares.

Joan. De manera que vostè es lo que'n diuen un fill natural...

Lluís. Adoptat pel meu pare qual nom porto ab orgull. (*Pausa.*)

Joan. Lo que vostè acaba de dirme es molt grave. Tant, que francament, no sé què contestarli... Aquesta historia pot saberse.

Lluís. No tinch cap interès en que no se sàpiga.

EMILI TINTORER

(*Seguirà.*)

ASSOCIACIÓ MUSICAL DE BARCELONA

Els *dilettanti* catalans poden estar d'enhorabona aquesta temporada, car en poch temps han tingut ocasió d'assaborir indiscutibles probes del talent y de l'estudi d'alguns preclars fills de la terra.

Ahir en Casals, en Malats, la Maria Gay, en Lluís Pichot, la esplèndida revelació del valent Pahissa; ara l'aparició d'un novell artista, gayrebè un nen encara, copçador de la més alta recompensa en una de les principals acadèmies europees.

Una audició del violinista Massià, primer premi del Conservatori de Bruselas, ha ofert als barcelonins l'Associació Musical.

En el *Concert en mi major* (violi y orquestra) y en la *Chaconne* de Bach, se'ns revelà'l novell artista un pulcríssim y distingit executant, qual digitació difícilment pot ésser superada. Però fou ab Beethoven, més tart, y ab Max Bruch, que'l jove Massià's mostrà complert, expressiu, elegant, sobri y d'execució *irreprotxable*.

En la sala del Principal semblava ressonarhi encara l'eco del violi d'en Lluís Pichot, més bon artista que bon executant, ab llambregades fundament expressives però adoleixent en conjunt d'una inexperiencia y d'un descuyt en la seva execució que feyen aquesta bromosa, poch justa.

En Massià, ab el meteix *Concert* de Max Bruch, demostrà una escola superior, un *savoir faire* sosprenent en els seus pochos anys, agermanats sortosament ab un gran sentiment artístich.

La orquestra secundà força bé a l'artista, qual avenir sembla tan falaguer, y podèm dir que poques vegades ha estat l'Associació Musical tan felix com en el *Concert en re major* (6r) de Beethoven y en l'admirable obra 26 de Max Bruch, essent de remarcar la justesa de conjunt y l'*amore* ab que foren interpretats els últims temps, *Adagi* y *Allegro enérgico* del final.

El mestre Lamothe va fent cada dia millor feyna; ab sa sobria y ben entesa direcció demostrà'l gran domini que va adquirint sobre'ls seus músichs.

Una observació, empèrò, creyèm oportuna, y consti que no es solament una observació propria, sinó recullida d'altres. Ens referim a la primera part del concert, que resultà un xich monòtona y cansada pera l'auditori, mercès a la extensió del *Concert*, y sobre tot de la *Chaconne* de Bach.

Creyèm que l'agradosa impressió de la vetlla del dilluns haguera guanyat si el mestre Lamothe haguès cuydat de donar més varietat al programa, en sa primera part.

CARME KARR

ESPERANTA FAKO

Nun oni faras en nia urbo la sekvantajn kursojn: du en la loĝejo de «Espero Kataluna», faratajn de sinjoro Albinjana; el tiuj-ĉi unu estas teoria kaj la alia praktika; en la «Asociació Obrera Nacionalista», profesoro M. Cases; en la «Centre Fraternal de Cultura», profesoro sinjoro Bonhome; en la «Foment de la Sagrera», de sinjoro Bonhome mem; en la «Centre de Dependents del Comerç y de la Industria», profesoro sinjoro Vila; en la «Centre Nacionalista Radical», de sinjoro Albinjana, kaj en la «Societo de ĉarpentistoj», profesoro sinjoro González.

Resume: ok kursoj samtempaj en Barcelono. Niaj samurbanoj vekigas!

Ni prokastas ĝis la venonta numero la publikigon de interesa letero pri la finlanda nacia movado de sinjoro Hjalmar Runeberg, kiu havis la sindonemecon promesi al ni ion publikigotan en ĉi-tiu fako.

Actualment se donen a Barcelona els seĝents cursos: dos en el local de «Espero Kataluna», pel senyor Albinyana; d'aquests l'un es teòrich y l'altre pràctich; en la «Asociació Obrera Nacionalista», professor M. Cases; en el «Centro Fraternal de Cultura», professor senyor Bonhome; en el «Foment de la Sagrera», pel meteix senyor Bonhome; en el «Centre de Dependents del Comerç y de la Industria», professor senyor Vila; en el «Centre Nacionalista Radical», pel senyor Albinyana, y en la «Societat de fusters», professor senyor González.

Resumint: vuyt cursos coetanis a Barcelona. Nostres conciutadans se desperten!

Aplassêm fins al proxim número la publicació d'una carta interessant sobre'l moviment nacional finlandès d'en Hjalmar Runeberg, qui ha tingut l'amabilitat de promêtrens quelcòm, pera que vegi la llum en aquesta secció.

NOVES

L'important diari radical *Le Petit Meridional* de Montpellier, ha començat a publicar una edició especial pera Barcelona, y segons manifesta, impulsat per les grans simpaties que sent per la terra catalana, dedicarà una particular atenció a tot el moviment politich, social y artistich de Catalunya. Molt ens plau constatar el fet de que, d'un quant temps ençà, la premsa estrangera comença a defugir la rutina de no donar altres informacions que les oficials y oficioses, qui generalment responen més a l'interès dels governants que als veritables interessos dels catalans.

Benvolgut sia nostre confrare francès, y que sa campanya sia ben profitosal. Aquest es nostre fervent desitj.

Retallêm el següent paragraf que publica en son número del 17 del corrent:

Barcelone.—Vive la Catalogne!—La Catalogne étonnera le monde, ont souvent dit et répété de grands écrivains de diverses nations. Oui, la Catalogne, la contrée du travail et du patriotisme, celle qui ne cesse de faire pour s'élever les plus vaillants efforts, les plus énergiques sacrifices, étonnera le monde!

C'est à Barcelone que viennent de se réunir la grande majorité des présidents des Conseils généraux espagnols (Diputacions provincials); c'est dans la grande Cité catalane, qu'a été discutée par tous ces représentants des régions, le besoin immédiat de réclamer du Gouvernement central l'autonomie administrative de toutes les provinces ibériques; c'est dans la

ville lumière catalane enfin, que naissent, germent et grandissent aujourd'hui toutes les idées de progrès.

Vive la Catalogne!

El dia 15 tingué lloch la inauguració del present curs en el «Centre Autonomista Fivaller», celebrantse un important *meeting* en el que feren us de la paraula'ls senyors Santiago Gubern, Joan Ventosa y Calvell, Mariàn Fortuny, Amadeu Hurtado, Joseph Roca y Roca y Ildefons Suñol. Fou aquest *meeting* una veritable demostració de que la Solidaritat Catalana resta viva, car tots els oradors, afiliats a ben diversos y fins antagonichs credos politichs, evidenciaren que l'esperit nacionalista y l'amor a Catalunya es lo que uneix totes les consciencies y totes les energies dels bons fills d'aquesta terra. Resumi els discursos el senyor Giralt y Verdaguer, qui presidia l'acte, pronunciant un parlament de gracies rublert de patriotisme, que fou, com els anteriors, aplaudidissim. El «Centre Autonomista Fivaller» estava ple, y la concurrencia sorti més que complaguda de tan notable vetllada.

En Salvador Canals, diputat per Valls, ha proposat la creació d'una càtedra de Literatura y Llengua Catalana, com assignatura obligatoria del doctorat de Filosofia y Lletres, en la Universitat central.

Es clar que això fóra lo just, lo natural y

lo pràctich: però, per lo meteix, no's farà. El català es llengua viva, *massa viva* pera molts qui diuen estimar a Espanya y's titulen patriotes. Aquests s'estimen més l'alarb, y ab qualsevol llengua com aquesta, per morta que fós en les relacions de cultura y utilitat universal, transigirien avans que transigir ab la llengua catalana.

Que, malgrat tot, cada dia parla més clar y's fa entendre millor, aqui y a fòra.

Com de costùm, els elements lerrouixistes han mostrat son profund amor a la llibertat, promovent desordres en el *meeting* d'acció catòlica que's celebrà a Gracia'l passat diumenge.

Sempre han d'ésser ells els qui en nom de la llibertat atropellin el dret d'altri; sempre han d'ésser ells els qui en aquesta terra de la democràcia s'oposin a la lliure expansió de les idees.

Mercés a n'ells, encara tenim *clero* per temps.

Y lley de jurisdiccions.

En altre lloch d'aquest número hauràn vist nostres lectors l'article del senyor Aladern que porta per titol *Animes miserables*, y ens dispensaràn si ab tal article'ls hi servim un llenguatge al que no estàn avesats.

Reberem l'original el dimars de la setmana passada, en ocasió en que s'estava compaginant el número que havia de posarse a la venda l'endemà. En el cas, donchs, de que acceptessim l'article, havien de reservar-lo pera'l número de la present setmana, com aixi ho ferem.

En aquest interval hem vist que'l tal article (que no passa d'ésser una insultant y personalíssima diatriba contra un de nostres redactors) ha sigut publicat pel periòdich *Catalonia*, lo qual suposa una indelicadesa gran en son autor, que si tal propòsit tenia devia esperar quan menys a que JOVENTUT hagués donat a llum son trevall, o en tot cas deixar d'endreçar-lo a nostre periòdich apelant, pera sa publicació a nostra llealtat.

Ara bé: com sia que les indelicadeses agenes no'ns interessin sinó en lo que poden afectarnos, y com sia també que nosaltres publiquem llealment la diatriba del senyor Aladern contra'l company Miquel y Planas, sols hem d'expressar nostra creença de que la réplica que aquest faci al senyor Aladern serà també publicada pel periòdich *Catalonia*, ab el ben entès de que si no ho fes de grat procurariem que ho fes a pesar seu, escudats en un dret que considerèm llegal.

Publicacions rebudes:

Biblioteca Clàssica Catalana. Historia de Catalunya, per A. de Bofarull. Segueix publicantse ab creixent èxit aquesta edició econòmica de l'obra d'en Bofarull, haventse ja format tres volums ab els quaderns repartits fins ara. Se ven quiscùn d'ells a dues pessetes, y no dubtèm que per poch que puguin els adquirirà totas aquelles persones que, estimant a Catalunya, no'ls posseheixin encara, puig son preu els fa sumament assequibles.

Un viatge a Cerebrópolis. Aquesta interessant obra del famós y malaguanyat alienista en Joan Giné y Partagàs, ha sigut publicada en nova edició per la llibreria mèdica del senyor en Joan Güell (Rambla Canaletes, 11). Es d'alabar aquesta publicació, que permetrà a la generació present capir l'obra d'en Giné, que tan celebrada fou en son temps. Forma un volúm de 112 planes en quart, y's ven a 2 pessetes.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 237.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als subscriptors

S'ha posat a la venda en totes les llibrerías al preu de 3 pessetes, y segueix repartintse als subscriptors de JOVENTUT, el tercer volúm de l'any titulat

CLIXÉS

consistent en un aplech d'estudis en prosa deguts a la ploma de la eximia escriptora

L. ESCARDOT

Els subscriptors podrà obtenir en aquesta Administració, a més de l'exemplar que'ls hi correspon, tots els que desitgin ab un 25 per 100 de descompte. Pera'ls exemplars ab enquadernació *cartonné* cal satisfer un excés de 50 cèntims.

CAMISERIA Y CORBATERIA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boqueria, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

OBRA NACIONAL

DICCIONARI CATALA

Conté'l llenguatge complert de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, clàssich y modern. Triplica al més complert dels publicats. Redactat y ordenat per **JOSEPH ALADERN**, ab les etimologies llatines, aràbigues, gregues y hebrayques del Vocabulari semitich-català de **Mossèn Marià Grandia**. Van publicats dos volums de més de mil planes cada un, dels quatre que contindrà. **500,000 mots**. Se publiquen dos quaderns setmanals a 0'25 ptes. cada un. Per tomos complerts, **5 pessetes mensuals**.

Casa Editorial **BAXARIAS**, Passatge Mercader, 10

EMILI TINTORER

LA MORAL EN EL TEATRE

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LLUIS VIA

FENT CAMÍ

Preu: 3 pessetes.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

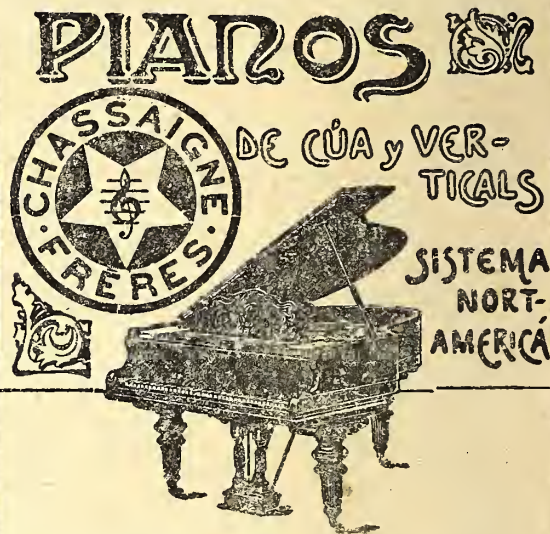
Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

OVO LECITHINE BILLON

Tónich nervios reconstituyent

*De venda en totes les farmacies*Dipòsit general en Espanya: ALFRED RIERA Y FILLS
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

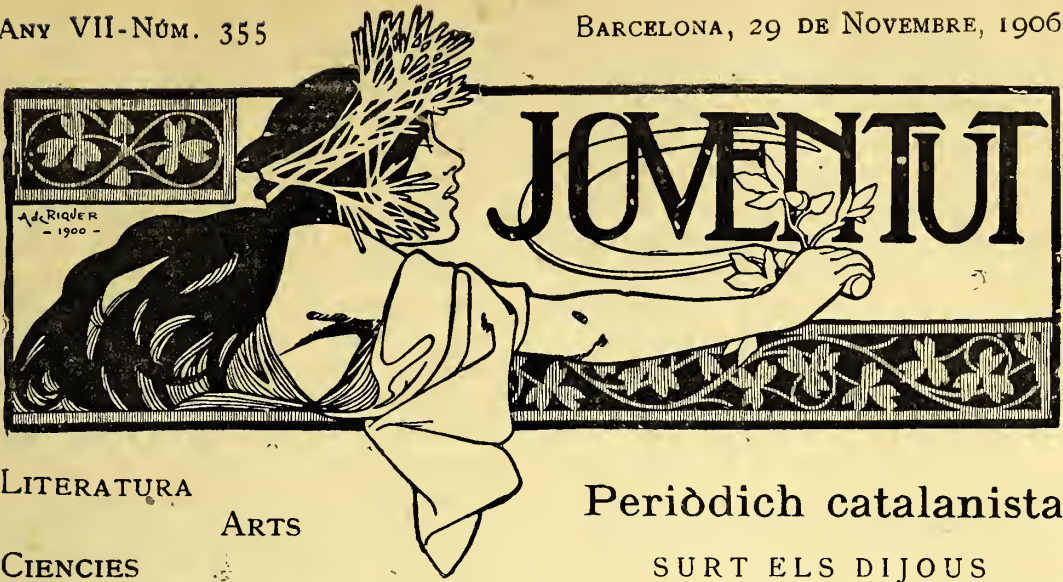
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

¿Somni o realitat?, per S. Gubern. — La enganyada, per Pere B. Tarragó. — El manso (acabament), per Lluís Via. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Al senyor Aladern, per Lluís Via. — Mal de verge (continuació), per Emili Tintorer. — Noves.

intima satisfacció a n'aquells homenaços qui, muntats en briosos y enjogaçats corcers, porten en llurs ulls un deix d'energia y bondat—tot alhora—que corprèn y entusiasma.

Nó'm puch detenir. Atret per la visió extraordinària de quelcòm ideal, baixo depressa, impulsat per una força misteriosa qui'm porta a barrejar-me ab aquells qui rodegem als desconeguts cavallers, els quals van fent llur via impertorbables, com si anessin a complir una missió superior y fatal.

—¿Qui són?—pregunto.—¿D'hónt venen? ¿Que són soldats del Rey?...

—Son guerrers — me contesta un vehi— qui no's mouen per passions. Són super-homes!

—¿Y qui els envia?—afegeixo pres d'inquieta curiositat.

—Són altres descendents de Parsifal. Són nous Lohengrins, qui venen a sostenir l'honor de Catalunya y la serena virtut dels catalans.—

Y mentres això deyem, corpresos tots devant de tan grandióss espectacle, els descendents de Parsifal, els nous Lohengrins de Catalunya, reflectant llum, irradiant fermesa, rebent corteig seguit d'admiració y respecte, embocaven per la Rambla del Mar, al ritmich sò d'una valenta marxa, briosament atacada pels heralts devantera.

¿SOMNI O REALITAT?

Es entrada la nit. Fadigat ja per algunes hores de treball no interromput, estich donant els derrers tochs a un escrit de *conclusions*, llarch y pesat. De sobte una remor estrident me fa redreçar en mon silló, ensemps que una claror brillant, fixa, persistent, m'entra a través dels porticons, mitj closos, del despatx.

M'aixeco, obro de bat a bat finestrons y balcó, y oviro, devant per devant de la Plaça d'Antón López, una processó solemnia, majestàtica, formada per un conjunt d'homes armats, alts, cepats, muntats en corcers briosos y enjogaçats, qu'ells manegen a llur albir.

Devant d'ells, uns heralts ab llargues trompetes obren pas. A banda y banda un seguit de patges, de rossa cabellera, illuminen la via. Y a l'entorn, sorprès però alegre, hi ha'l bon poble, qui confiat mira ab

Així seguirem fins el Pla del Teatre. La gentada augmentava y ab ella l'admiració y l'entusiasme vers aquells cavallers, qui denunciant ab llur corpulència una força atlètica, carregats d'armes y mostrant ab llur sola presència una superioritat física indiscutible, lluny d'ofendre atreyen, lluny de fer por venien confiança, lluny d'inspirar recels pel possible abús de son poder, estenien a son entorn un ambient de suprema ractitut que'ls convertia en encarnació vivent de la Justicia.

Les Rambles anaven plenes de gom a gom. Tots els qui en aquella hora passejaven y els qui sortint dels carrers laterals venien bruts o emmascarats ab la honrada marca del treball, anaven engroixint per moments la ja espessa massa de carn humana qui s'apilotava a l'entorn dels desconeguts missatgers. Y tothòm admirat, entusiasmat, sense gota de desconfiança, se sentia atret per aquells homenaços y els seguia esperançat de que cosa molt bona, molt justa, molt reparadora, devia portarlos a la nostra ciutat. Y tothòm s'apretava; y tothòm volia veure d'aprop als cavallers; y tothòm preguntava una y cent voltes: «¿Qui són? ¿d'hónt venen? ¿qui els envia? ¿ahónt van?»

Mentres el poble anava y venia en ordenada y respectuosa confusió, mentre s'acostava als guerrers valerosos bo y fent preguntes qu'eren a mitges contestades—car ningú sabia del cert el per què de tan honrosa visita, — un toch llarch d'atenció, donat per l'heralt capdevanter, imposà religiós silenci a la multitut, qui s'alçava de punteres y allargava'l coll pera veure ben bé lo que passava.

La comitiva, al sentir el sò metàlich, s'aturà en sèch. ¿Ahónt erem? ¿Qué passava? Erem gayrebé al carrer de Ferràn VII; una casa avans de la que fa xamflá a tan concorreguda via. En una paraula: erem davant per davant de la casa número 15 de la Rambla del Centre, en qual entresol dos potents focos d'arch voltaich illuminaven un lletrer qui deya: «*Barcelona = EL LIBERAL = Redacción y Administración = Se publica diariamente en Madrid, Barcelona, Bilbao, Murcia y Sevilla.*»

Tot d'una, sis cavallers dels qui anaven al primer rengle del triomfant seguici, baixaren de cavall. Llavors pogué ben admirarse llur

corpulència. Ja'l peu en terra, s'aproparen a la casa número 15, y sense cap esforç, senzillament, sense escales, agafats directament a la barana de l'entresol, pujaren dalt ab un moviment fàcil y ayrós. Les portes del balcó n'eren tancades: mes fou igual. Ab llurs mans musculosas, sense usar de destrals, ni de cap arma, obriren bat a bat la balconada y s'emmenaren dins.

Llavors la gentada començà ja a comprendre l'objectiu qui guiava als Lohengrins, y's senti, d'un plegat, un rum-rum de contingut entusiasme, que'l respecte vers aquells super-homes impedia esclatar sorollosament. La onada d'alegria creixia per moments.

En aquest punt vaig veure, per mos propis ulls, com un dels bons guerrers qui avans s'era enfilat, sortia novament al balcó ab un feix groixudíssim de diaris, y apretantlos hardidament contra'l seu pit de ferro els convertia en cendra, qui queya al bell mitj del carrer, fumant encara, com si portés el rastre somort d'una abrusadora flamarada. Al meteix temps un altre cavaller, quals ulls brillaven ab reflectes elèctrichs, treya defora, aguantantlos ab ses mans gegantines, a dos homes qui, al costat seu, semblaven dos mi-grats gastaments.

L'un era magristó, tenia un color tot trenecat, duya bigoti, y en sa cara y son hàbit denunciava bé pròu les restriccions a que son pahidor estava subjecte; l'altre, més ple, més ben vestit—com si fos el senyor de la casa—era de semblant pronunciadament marroqui; portava barba, y sa mirada trista de semita y son rostre contret, recordaven, no sé per què, la figura històrica del darrer muslim de Granada, en els instants suprems de la partida, del comiat definitiu en aquell volgut reyalme.

En mitj d'un silenci incompreensible en una munió d'ànimes tan fundament commogudes, el cavaller dels ulls brillants estengué les mans, tregué pel demunt de la barana als dos petits mortals qui semblaven desconjuntats titelles, y després de sospesarlos un moment en les balances de sos rigits braços, els reboté furiosament contra'l sòl, cridant: —Justicia! Reparació!—

Y el poble tot, sencer, sens excepció, abandonant son llarch silenci, repeti a tot pulmó:

— Reparació! Justícia! — Qualsevol mot resonaren com un udol de monstre per tota la llargada de les Rambles.

La gentada s'arremolinà pera veure en què havien parat aquells petits homes tan furiosament batuts sobre les pedres; y al escamparse la nova que'ls de davant donaren — y que passà com un llamp de boca en boca — de que ni rastre'n quedava ja dels dos mi-grats gastaments qui pocs moments avans se movien, pengim-penjám, sostinguts pel gallart cavaller del balcó, esclatà un apladiment tan unaním, tan aixordador, tan eloqüent, que hauria mort *in actu* als dos homes de *El Liberal* si hagués sigut possible retornar a la vida, ab forma humana, els residuus de pols sanguinosa y bruta en que quedaven convertits.

L'entusiasme popular anava creixent y estava a punt de desbordarse qui sab en quina forma, quan un altre llarch toch d'atenció, donat pel meteix heralt capdevanter qui havia sonat el primer, restablí de nou l'ordre més perfecte, retornant a la massa'l recort, que la joia havia mitj esvahit, de que's trobava davant per davant d'uns super-homes.

Y oh! cosa estranya. Aquella processó solem-nial qui havia entrat a la ciutat ab pas majestuós, sortí d'ella al galop, vertiginosa-ment, picant els cavallers furiosament els lloms de llurs corcers, qui obedients y sumisos allargaven les potes acompassadament, ab una acceleració inverosímil. Així desaparegueren els altres descendents de Parsifal, els novells Lohengrins de Catalunya, deixant darrera seu una càlida nuvolada d'encens que'ls feu prompte invisibles com si talment de sobte se'ls hagués dragat la terra.

Waig despertarme. Però era tan forta la impressió rebuda, la portava tan aferrada a l'ànima, que m'era impossible, de moment, creure en la passatgera ilusió d'un somni. Enguniós encara per la intensa emoció que omplenava'l meu esperit, waig vestirme ràpidament, frisós de sortir al carrer y compro-bar *de visu* si era realitat o ficció lo que'ls meus ulls, ben oberts, contemplaren.

El dia es esplèndit. El sol brilla ab tota sa força y la cara dels ciutadans qui van y venen me sembla més alegre que may. M'abo-

co cap a la Rambla, y al entrarhi pel carrer de Ferrán VII, sento una veu d'espiguet cridant: «*El Liberal!*!» que'm produeix una sensació de fret estranya. Instintivament, ràpidament, miro la casa número 15, me fixo en l'entresol y ¡res! tot tancat y barrat, com en senyal de dol. Y la meteixa veu d'espiguet, ab cantarella trista, torna a cridar més fort: «*El Liberal!*...»

M'hi acosto. — Noy — li dich, — escolta: ¿encara venèu *El Liberal*? — No! — me contesta. — El cridèm, però no'l venèm. Ja es mort: es al Peu de la Creu. No més falta clavarli. — Y seguí de nou pregonant «*¡El Liberal!*!» ab una cantarella aburrída, fúnebre, qui resultava la caricatura de les absoltes.

El dubte, malgrat tot, persisteix. Pera desferlo m'entra com una febre de córrer tot Barcelona, respirant l'ayre fresch del mati que un sol viu d'un dia esplèndit fa ben soportable. M'enfilo Rambla amunt, y al ésser al Pla de la Boqueria'm fereix la vista'l reflecte cromàtic de la vidriera del *Cu-Cut!*, qual llibreria, nodrida y ordenada, guardada part de dins pel nano de la eterna ganyota, sembla que desafíhi desvergonyidament als bastaixos de la Plaça — y als qui ho són sens ésser a la Plaça, — dihèntelshi: — ¿Què'n treurèu de la força, què'n treurèu del vigor material que demostrèu, què'n treurèu de tota la potencia física que possehiu, si no us ilustrèu avans, si no fiquèu en vostre incult cervell tot lo que hi manca pera ésser ciutadans útils a la Patria?»... —

Y pensant en aquest discurs del nano del *Cu Cut!*, prou atinat per'afegirhi res, me trobo davant per davant de *La Veu de Catalunya*, qual rètol sever y artístich, de brillantor metàlica, llú avuy, a benefici del bon sol, ab una claror més intensa que d'ordinari. Sembla un símbol altiu de Catalunya, qual escut central — emblema de la Patria — ha de perdurar y perdurarà, malgrat les inclemències dels temps y les inclemències dels homes...

Y segueixo amunt sense poder aclarir res, sense poder sentar cap conclusió definitiva. No faig més que barrejar les idees fixes qui bullen dintre del meu cervell: Lohengrins qui fan Justícia, qui prodiguen bàlsams reparadors... *El Liberal*, *Cu-Cut!*, *La Veu de Catalunya*...

Y torno a començar, sense interrompre'l meu passeig febroso, acabant sempre per preguntarme: Tot lo que has vist, aquelles escenes de justícia y reparació, les paraules del *Cu-Cut!*, les mudes arrogancies de *La Veu*, tot això... ¿què ha estat, somni o realitat?

S. GUBERN

LA ENGANYADA

Mentres en Rafel s'apoyava en el respall del sofà y, posant una cama sobre l'altra, alçava'ls ulls pera resseguir les capritxoses boyres del fum qui a glopades li eixia de la boca, na Gertrudis s'aixecà ab suavitat, y se li posà al devant silenciosament.

Son rostre s'encengué com una grana, y sa testa infantivola s'inclinà sobre'l pit exuberant. La cúa de sa esplèndida bata de color de rosa se li havia apilotat al darrera dels peus diminuts, y ses mans enrotllaven la cadeneta del vano que li penjava del coll.

En Rafel la esguardà sorprès. Passada una estona de mutua inquietut, na Gertrudis parlà:

— Tu no m'has estimat may... ¿sents?... —
Y la ennuegà un plor sortit de l'ànima.

— ¿Què dius? — feu en Rafel.

— Que tu no m'has estimat may, may! Tu ets d'una altra. Tu m'enganyes. Si no estiguessis casat ab mi, ja'n series separat. Ho sè tot, Rafel! Sòch una desgraciada!

— ¿Però de què ve tot això? ¿Què tens? —

Na Gertrudis no pogué explicar-la ab facilitat la seva pena. Son cos verge's desplomà prop del marit, y un plor estrident inondà la sala. Els braços de na Gertrudis enrotllaren de sobte'l coll d'en Rafel, qui se senti vençut per la dolça impressió de la carn desitjada. Les llàgrimes calentes d'aquells ulls negres humitejaren les seves galtes, y els rulls d'aquells cabells li pessigollejaren el front qui era tot fret.

Na Gertrudis contà ab sanglots la seva angoixa. Na Gertrudis havia vist mares a moltes dones, havia sentit les fresques rialles dels infants, havia somniat la dolçor dels llurs besos, y, al fons de son cor ple d'ilusions, hi havien arribat els ecos de les llurs ploralles. ¿Per què na Gertrudis no'l tenia aquell fill somniat? ¿Per què en Rafel no volia fer-la feliç? ¿Què hi havia d'especial en ella qui la fes tan terriblement diferenta de les altres dones?

Prou que l'havia sabut el per què!... El pare confès, qu'era tan bo y tan sabi, li havia explicat tot. Ell, qui de petiteta li donà tants bons concells, qui després va ensenyar-li la doctrina al preparar-se pera la primera comunió, qui va casarla ab en Rafel, ell havia d'èsser qui li revelès el gran secret. Y vegè que la culpa era d'en Rafel. El pare

confès ho havia dit: el seu marit satisfeya l'amor en la llar agena, el seu marit la enganyava aprofitantse de sa ignocencia.

— ¿Per què no'm vols, Rafel? ¿Per què no'm vols fer d'itxosa? — repetia na Gertrudis entregant la veu a mercè del panteig de son pit.

Y plorà, plorà amargament, y apretà més y més contra son pit el d'en Rafel, qui restava torbat, ab els ulls fixes en el buyt y les mans tremoloses per la excitació.

— Gertrudis!... — murmurà en Rafel. — Jo t'estimo; no t'he enganyat may, may... però... creume: es un cas de conciencia... —

Y en Rafel no pogué seguir. No tingué prou coratge pera contar la veritat dels fets. Sabia que, al èsser coneguda per aquella dòna a qui li havien fet creure que les veritats eren enemigues de Deu, la ferida seria més fonda y el conflicte més amenaçador.

Ell portava la reminiscencia d'un jorn de la vida de solter. Era la d'aquella nit llarga y fresca, passada entre broma y rialles prop del llit que's compra y's ven. Y el mal contret se podia trametre a la generació següent. Y ell, qui volia èsser un pare, però un bon pare, se consumia en el silenci esperant la curació radical, pera veure ufanós y esplèndid el fruit del seu amor. La ignocencia de na Gertrudis feya més fàcil aquesta interinitat, mes ara que'l pare confès, tan bo y tan sabi, l'havia trencada brutalment, no era possible continuar-la. Sostingué ab si meteix una ferotge lluyta. Vegè perdut l'amor de sa esposa si no transigia. Senti la veu de la conciencia que li parlava d'un fill xacrós, d'un fill malalt per culpa seva... Mes la veu suplicant de na Gertrudis era tan sentida, penetrava tan endins del cor, eren tan ardents aquelles llàgrimes qui demanaven una prova d'amor pera esvahir els dubtes de l'engany, que, a la fi, la força misteriosa de la dòna estimada dominà per complert els seus sentiments. Era l'amor qui exigia un sacrifici, qui demanava una victima innocent.

Y al cap de poch, quan el llit conjugal anava a esserne l'altar, y la fosca y el silenci invadien la cambra, na Gertrudis recordava, entre'l neguit de sa primera sensació, la fosca y el silenci qui regnaven en el temple quan el pare confès, tan bo y tan sabi, li feya veure qu'era enganyada.

Cinch anys després na Gertrudis tornava al temple fosch y silenciós. Ara acompanyava un nen demacrat y anèmich, qui era'l fruit d'aquella nit de reparació y l'hereu del seu pare. Na Gertrudis, qui estava ja desenganyada de tots els recursos de la ciencia, acudia a la Verge a demanar, ab llàgrimes, una engruna de salut pera'l filllet de ses entranyes.

EL MANSO

(Acabament)

La Sumpteta's moria, y's moria'l pobre passarell dintre la gabiá que, tota coberta d'herbes boscanes, penjava a un angle de la cambra. La Sumpteta també s'hi trobava com engabiada, a vila. A la Fondala tot anà cada dia pitjor desde la baralla de l'estudiant ab l'hereu Cintrell. Aquest, una volta refet dels nyanyos, entelá ab sa mala llengua de tal manera'l bon nom de sa promesa, que la pobra noya ni gosava eixir de casa. Els hereus acomodats que algün dia li havien fet l'aleta, ja no se li acostaren més sinó per dirli llibertats, y desfet son casament ab el Tomàs, sola ab sa mare y no sabentse avenir de l'egoïsme y la ingratitude del Miquel, que penedit de son aixelabament ni havia tornat ni havia escrit may més, ben prompte'n valgué de menys sa salut, ja prou consentida. En quant a la hisenda, mancada d'un home que ab seny y bona voluntat la menés y la fes produhir degudament, se'n anà en orris. Als dos anys les pobres dónes ho havien abandonat tot en mans de masovers sense conciencia, que les feren endeutar cada dia més, y entre deutes y contribucions, tan de mal borràs anaren les coses que de primer malvent els remats, y després talant els boscos, la masia anà cap per avall fins caure del tot.

Y la Sumpteta y sa mare vivien pobrement, de lo poquíssim que'ls quedava, en un barri humil de Costanella, soles ab llurs tristeses, que aquella primavera no alegrava com avans ab ses canturies el vell passarell nascut als boscos alegres de la Fondala. Desde que la malaltia de la Sumpteta s'havia fet greu, l'aucell no cantava. Les tristes converses de mare y filla, que un temps eren torbades pels cants festosos de l'aucell, ara ressonaven més tristes encara en la petita maisó, y totjust començades les matava la propia tristesa. Mes la Sumpteta ja ni esma d'enrahonar tenia. Feya temps que no's movia del llit, y la nit derrera havia tingut tan fort accés d'ofech, que'l metge insinuà la conveniencia de confessarla.

Y qui duqué'l Viàtich fou el vicari nou, arribat de totjust a Costanella, ahont comen-

çava son ministeri ab tan trist y solemne comès.

La malalta, blanca com un gel, esperava asseguda al llit y plena d'unció a Nostramo, y en aquella cambra que'ls ciris encesos y les flors apomellades convertien en capella, semblava una imatge santa exposada a la veneració dels devòts. Ningú deya paraula: no més se sentien els febles espeternechs de la cera cremantse, el respirar febrós de la Sumpteta y, al defora, cada cop més vibrant, la campaneta del Viàtich que s'acostava com un gran plany.

Mes quan la campaneta emmudi y se sentiren les passes del sacerdot ja dins de la casa, la gran tristesa que planava sobre'ls cors semblà esvahirse. Fins l'aucell, que feya setmanes restava arraulidet en sa presó gaya, començà a saltar festosament. Y quan l'Amor dels amors passà'l lliandar de la porta, esclatà en un cant de suprema joya, de gloriosa deslliurança. Y a la Sumpteta, y a sa mare, y a tots els vehins, els invadi una sensació esborronadora que'ls feya somriure y els feya plorar. Eren magnífichs els cants de l'aucell que fins aleshores no havia saludat aquell any la primavera; eren potents com de mascle en zel, y escampaven llum al escampar harmonia.

Tots sentiren, esborronats, que'ls cabells se'ls dreçaven. Els que no s'havien postrat encara, caygueren més que's posaren de genolls, y la Sumpteta y sa mare, a través d'un vel de llàgrimes, reconegueren al Miquel, portador del pa dels àngels.

Si que l'era l'amor dels amors el qui entra! Si que l'era!... La Sumpteta, més d'un altre món que d'aquest, juntà les mans ab una posa angèlica.

El Miquel, tan esgroguehit com la malalta, senti un esvahiment y cuytà a deixar sobre la calaixera la Sagrada Forma, y a asseures en la primera cadira que trobà. Era tanta la emoció dels presents, que cap d'ells, fóra la moribonda y sa mare, ho atribuhi a altra causa que a la vibrant salutació de l'aucell, quals anyorances y malures semblaven haverse esvahit sobtadament devant de la resplendor dels ciris y de la majestat divina.

L'endemà'l Miquel no s'apartà del llit de

la malalta, a qui tant havia estimat, a qui havia trahit y anyorat tant, y de qui's despedia per sempre. La Sumpteta, sense recança, placèvolament, li recordà les despedides d'altres temps, quan ell se'n anava de la Fondala per rependre sos estudis, y el veyà allunyar-se camí enllà, camí enllà, fins arribar a dalt al coll, ahont se li fonia com un punt sobre la immensitat del cel que s'esblaymava. Y ara ell veyà a sa estimada fondres també, no sobre un cel de llum sinó sobre un llit de dolors, no entre aromes de bosch sinó entre flayres d'inútils medicines...

A la tarda, trobantse sol prop d'ella, recullia sos derrers sospirs. Y el passarell cantà més fort que'l dia avans quan l'amant-sacerdot besà'l front suadench de l'agònica. Y ell y ella pensaren que no era sols la santetat de Deu lo que ab sos cants havia saludat l'au malalta, sinó l'amor de les criatures, qu'en la llibertat es vida y qu'es mort en la reclusió y el desterro.

L'aucell anyorivol parà son cant y caygué mort al fons de la gabia en l'instant meteix en que'l cap de la Sumpteta's decantava inanimat sobre'l coixi, y's mitj clohien aquells ulls entelats que un dia foren negres y brillants com pel setembre les mores.

El Miquel els hi acabà de cloure ab un gran respecte, ab una gran pietat, plorant llàgrimes silencioses que caygueren sobre'l front de la morta com sobre un camp de lllits pluja tardana. Y recordà ab amargor sos desitjos folls d'altres jorns al costat d'ella, y ab desesperació's preguntà quàn havia sigut més gran son amor, si ahir qu'era tot desitj, o avuy qu'era tot llàstima.

Aquell vençut de l'amor y de la vida plorà fort aleshores. Al sentir els sanglots, hi acudi la Filomena alarmada, y avans de que la pobra mare's tirés sobre'l cadavre de la Sumpteta, el Miquel, badantse'ls hàbits y unglejantse'l pit, va agenollarse y ab un gran clam demanà perdó.

LLUÍS VÍA

Setembre, 1906.

NOTES BIBLIOGRAFÍQUES

BARCELONA VELLA. — *Escenes y costums de la primera meylat del sigle XIX per tres testimonis de vista.*—Barcelona, «Il·lustració Catalana», 1906.

Els tres testimonis de vista als quals se deuen respectivament els tres treballs qui componen aquest curiosíssim volùm, són els senyors en Francisco Anglada, en Gayetà Vidal de Valenciano y en Gayetà Cornet y Mas. En tots tres autors se veu clarament manifest el mòvil qui ha estat causa de que pensessin descriure lo qu'era la Barcelona de llur recort: aytal mòvil no es altre que l'orgull per ells experimentat de la Barcelona nova, aquesta Barcelona qui a mitj sigle passat era... lo que pot llegirse en els recorts dels *Tres testimonis*, y qui porta camí d'ésser lo que veuràn els nostres fills.

La transformació soferta per Barcelona en l'ordre material es, certament, tan extraordinaria, que fóra per nosaltres cosa digna d'ésser tinguda per somni si no'ns fos palès un altre prodigi major: el de la transformació experimentada (y diguis lo que's vulgui) en la manera de pensar dels barcelonins per no dir de tots els catalans. No n'hi va poca de diferència de la manera de pensar dels nostres avis, moradors d'una ciutat *protegida* per les muralles y per la ciutadella, obsequi del centralisme absolutista, a la manera de pensar nostra, habitants d'una ciutat qui podria ab més justs títuls que Madrid, pretendre a exercir la hegemonia de l'estat del qual forma part. Y certament, si no'ns decidim aviat a imposar per tota Espanya la nostra dictadura esperitual (que diu en Diego Ruiz) serà perque'ns haurèm pres massa en serio allò de *ni dominats ni dominadors* que prediquen alguns catalanistes tímids. Nosaltres creyèm que caldrà anar més enllà un dia o altre, car l'única manera de sortir un poble de sa condició de *dominat* consisteix en deixar probada sa aptitud pera ésser *dominador* dels altres; y això encara que no aspiri pas a imposarse fóra de casa.

Hem qualificat de molt curiós el llibre qui ens ocupa, y en veritat es aquell el qualificatiu més escayent als tres tractats qui el formen. Ni per la manca d'ordre en la exposició de les materies, ni per lo incomplet de les notícies que'ns proporcionen, pot atribuhirse al volùm una significació gayre més que anecdòtica: emperò com a recordança d'usos y costums tipichs de la nostra ciutat, y evocació de l'aspecte característich d'ella en els temps als quals els reports dels tres testimonis se contrauen, tenen un interès extraordinari les planes de *Barcelona vella*; llibre que llegiràn ab gust molts dels nostres contemporanis y qui farà potser somriure als nostres incrèduls descendents pera'ls quals

serà encara més gran la diferencia entre la Barcelona d'ells y la de començos de la déu-
novena centuria.

—
Pere Aldavert. — FURGANT PER TOT ARREU. —
«La Renaixensa», Barcelona, 1906.

El qui fou durant llargues anyades director de *La Renaixensa*, quan aquell diari era l'única manifestació periodística del Catalanisme, no ha abandonat pas l'exercici de la professió (vocació, en aquest cas) ab tot y haver deixat de publicarse'l periòdich, com tothòm sab, ja fa temps. Segons sembla, el senyor Aldavert, retirat, potser contra sa voluntat, del periodisme actiu, no ha sabut estarse d'anar comentant els aconteixements socials y polítichs qui solien ésser tema d'aquells *Nos ab nos* ab els lectors de *La Renaixensa*; y mancat de periòdich, els va donant a llum per tandes ab una constancia en la qual se veu retratat l'home tant com en sos escrits meteixos. Hi ha, als nostres ulls, una actitud hermosa en l'individu qui's creu obligat a la realisació d'una missió personal, y no abandona'l lloch fins estant convençut de que'l públich, sempre propens a oblidar, té posada ja l'atenció en altres lluytadors, en altres devaners, el geste dels quals ha adquirit a sos ulls un prestigi que'ls del dia avans ja no tenen. Y a voltes convé escoltarla, de quan en quan, la veu del vell capitos; car la experiencia qu'ell té feta, la prudencia ab que s'es acostumat a confiar en els homes y en les coses, són sanitosos prevenidors de possibles desenganys: ells saben, aquests colrats veterans de cent batalles, que'ls entusiasmes irreflexius fan irreparables els danys d'una tentativa poch assortada.

La nota predominant en el llibre darrer del senyor Aldavert, es aquesta precisament; sembla, si bé's mira, una veu d'*alerta* ab que'l vell lluytador se creu obligat a intervenir en determinats moments de la campanya; per alguns aquest *alerta* serà extemporani (com res dona peu a la desconfiança!); altres l'escoltarán, y seguirán fent via, animats del propòsit de no oblidar les previsions de l'home desenganyat; emperò ningú potser voldrà declarar que la manera de veure d'aquell sia la millor, ni tampoch hi haurà qui tingui la franquesa de titllarla d'enderredida y d'anacrònica per lo que'l moment actual del Catalanisme té de generós y expansiu.

Aquestes apreciacions poden ferse, avuy per avuy, respecte del senyor Aldavert, com a periodista. La seva influencia, directa sobre la opinió catalana, no pot ésser molta, ab tot y que sos articles conserven les qualitats d'aquells altres qui interessaren vivament al públich, conquistant pera llur autor una merescuda anomenada. L'estil, es encara'l meteix estil, l'estil inconfundible d'en Pere

Aldavert de *La Renaixensa*: ningú hauria pogut sustituirlo l'Aldavert en les planes del Diari (com de fet ningú'l sustitui); emperò en les planes d'un llibre aquell seu estil característich, ple de bon sentit y planerament expositiu, ab llargues y freqüents digressions no te, no pot tenir la meteixa eficacia que tenia quan s'empleava en comentar la nota d'actualitat: quan tot va ple d'una cosa, quan tothòm parla y discuteix de lo meteix, dues planes, quatre planes y tot de periòdich, són poch pera satisfer l'àvida curiositat, l'interés que tal cosa desperta. Mes parleune altra vegada vuyt dies després, quan tot està dit y benehit, quan la curiositat del públich s'aplica a altres coses totalment distintes d'aquelles altres!

Això'ns ha passat ab molts articles del senyor Aldavert, llegits ara en el recull darrerament publicat: la erupció del Vesubi, el cambi de governador a Barcelona, y tantes coses més qui han omplerts els periòdichs en determinats moments, ¿a qui interessen? Res hi fa que'l periodista, cercant la trascendencia d'aquests fets en la llur generalisació, y fins apoderantse dels temes ab una traça excepcional pera treuren les conseqüencies que té interés en posar de relleu, arribi a portar el convenciment als nostres esperits; lo difícil es que l'atenció vulgui doblegarse a seguir al periodista per camins hont no troba l'actiu de la curiositat momentania. En aquestes condicions el periodista desapareix, y sols queda el moralista; y al moralista se'l vol breu y contundent millor que difús y ple de vaguetats. Aques a vaguetat es potser l'única objecció que pot ferse a les publicacions del senyor Aldavert: ellescriu com si lo escrit pogués llegirse de fresch en fresch, oblidant que'l llibre's llegeix molt més tart, quan ja s'es apagada la vibració ondulatoria qui establia la comunicació entre'l periodista y son públich a pretext de qualsevol aconteixement; tal com els cercles concèntrichs qui trameten a les vores de l'estany la oscilació produhida per la pedra al caure en son centre.

Y ab tot, hi ha algún article en *Furgant per tot arreu* que nosaltres tenim per ben ajustat a la nova forma de que'l periodista mancat de periòdich se val pera fer ohir la seva veu. Són els de menys desenrotllo y aquells en els quals el tema ofereix un major caràcter de permanencia: el qui du la rúbrica *Nosaltres anèm carregats*, es entre tots el que'ns ha semblat més arrodonit.

—
ROSES. — *Poesies per Miquel de Palol. —* Girona, 1906.

Heusaqui un altre d'aquells llibres prematurs, que'ls joves qui comencen a escriure se senten impulsats a editar moguts d'una excessiva estimació envers la propria obra,

l'obra fluctuant y indecisa de tot principiant, que l'autor dona ja per definitiva y correcta.

No negarém al senyor Palol qualitats de poeta; hi ha probes d'això en el seu llibret (com, per exemple, en la composició *Cant de les verges* y en alguna altra), mes posa de manifest a la vegada tal desconeixença de les propietats del llenguatge y cau en tals incorreccions que'ls propis avenços han de fer potser que's penedeixi temps a venir l'autor de *Roses* de la impaciencia que ha tinguda en ferne un pom de les de son jardí tot just aponcellades.

—
 DICCIONARI POPULAR DE LA LLENGUA CATALANA, per *Joseph Aladern*. (Continua la «nota» de la pàg. 712.)

El senyor en Cosme Vidal, conegut literariament per *Joseph Aladern*, ha volgut convertir en qüestió personalíssima les censures qu'en una «nota bibliogràfica» de JOVENTUT endreçarem a son *Diccionari Popular de la Llengua Catalana*. A dit efecte contestà a la referida «nota» ab un article enviat a la nostra redacció y el qual figura reproduhit en aquestes planes (pàgs. 742 a 745), haventlo també fet publicar el senyor Aladern en la revista *Catalonia*. Emperò, nosaltres, que no volém de cap manera que's converteixi en qüestió d'amor propi lo qui no ha de sortir del terreny científich o doctrinal, hem prescindit dels conceptes mortificants ab que ha estat agrañada la nostra sinceritat de crítich, y ens hem limitat a endreçar al periòdich *Catalonia* l' següent escrit:

«Senyor Director de *Catalonia*:

»Molt senyor meu: Una «nota bibliogràfica» del qui suscriu, publicada en el núm. 352 de JOVENTUT, ha motivat un article firmat per *Joseph Aladern* ab el títol *Animes miserables*, el qual, ab tot y afectarme personalment, ha estat publicat ab exprés consentiment meu, en el número darrer de JOVENTUT, com desitjava son autor.

»Encara que'l tal article es, a mon entendre, una grossa equivocació del senyor Aladern, ja que l'intent lloable de defensar el *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* dels atacs de la meua crítica (errada tal volta, mes sincera) li serveix de pretext pera insultarme, jo no he pogut fer sinó pèndrel tal com es. Emperò'm crech en el cas de dirigir-me a vostè, pregantli que, llealment, y ja que *Catalonia* ha publicat també'l referit article, se serveixi fer insertar aquest meu, en el qual començo per protestar de lo que'l senyor Aladern afirma, quan diu que jo l'havia insultat en ma crítica *de tonto, de bestia, d'estafador, de desvergonyit*, etc. Qui analisi serenament lo que vaig escriure, y llegeixi després lo que ha escrit el senyor Aladern, veurà sols lo contrari ésser cert, o sia qu'es aquest senyor el qui m'aplica alguns d'aquells

qualificatius, y altres més, que jo pendria per ofenses si nó'ls cregués resultat d'una ofusció de qui els ha proferit contra mi.

»Sia lo que's vulgui, l'article del senyor Aladern, com a defensa del seu *Diccionari* no desfà pas les meves afirmacions, les quals sostinch integralment y poden ésser sintetitzades així:

»1.ª Que'l *Diccionari Popular*, contra la tendència propria a tota obra de vulgarisació, conté un nombre tan considerable d'idiotismes, que de sa consulta pot provenirne un perjudici pera la cultura del nostre poble; donchs lluny de poder servir el tal *Diccionari* de guia pera la depuració de l'idioma, ve a sancionar un gran nombre de les formes corruptes y vulgarismes qui enlletgeixen el nostre llenguatge parlat y que'l bon gust de la majoria dels escriptors catalans tendeix cada dia més a excloure de la producció literaria.

»2.ª Que la immensa majoria de mots derivats qui apareixen compresos en el *Diccionari Popular* ho són del tot inútilment, donchs essent les lleys de llur formació del domini de la Gramàtica, y donantse'l cas de que molts sols tinguin existencia teòricament y no pas en la realitat de l'us, llur inclusió en un Diccionari sols pot obedir a un afany immoderat de ferlo aparèixer complert.

»3.ª Que les rahons d'ordre etimològich donades respecte de la lletra Ç, no són convincentes, ni justifiquen la reforma ortogràfica que s'adopta en el *Diccionari Popular*; reforma mancada de fonament científich y qui vindria a ésser un nou motiu de desordre en la ja prou emmaranyada qüestió de la ortografia catalana.

»Aquests són els càrrechs que de mon article crítich resultaren pera'l compilador del *Diccionari Popular*; càrrechs que l'argumentació del senyor Aladern no destrueix ni podrà destruir. Advertint qu'encara hauria pogut ferne d'altres: en lo relatiu a les definicions, qui són sovint inexactes en el Diccionari, a moltes etimologies fantàstiques y sense valor filològich y a certes acepcions que'l Diccionari admet en determinats vocables, y que per lo grolleres no haurien degut tenirhi cabuda.

»Respecte a lo que retreu el senyor Aladern en son article quan diu que jo vaig pretendre *ridicular l'admirable quadro d'adverbis de lloch y de temps de la «Gramàtica preceptiva» de Mossèn Grandia*, dech fer constar aquí que no he pretesa may tal cosa; lo que jo afirmava (1) y afirmo novament es qu'entre les nombrosíssimes formes adverbials de lloch que'l senyor Grandia obté sobre'l paper, la gran majoria no tenen absolutament cap valor fóra de la especulació teòrica. Jo entench que fer la Gramàtica d'una llengua natural no es pas lo meteix qu'establir convencional-

(1) Volúm de JOVENTUT de l'any 1905, pàg. 388.

ment un còdich de senyals a utilitat dels nauers o formar una clau de paraules pera que'ls diplomàtics o'ls comerciants puguin posarse en relació per telègraf. Aquesta pruitja de legislar desde les gramàtiques a espatlles de la naturalesa, no beneficia pera res l'idioma, sinó tot lo contrari; y això ho diu precisament qui's veu acusat pel senyor Aladern de no comprendre la *vida desenrotllantse y evolucionant a plena llum, sanejada pels ayres atmosfèrichs*.

»També diu l'autor del *Vocabulari de la lletra Ç* que jo no'n sé l'origen ni'n percebesch el sò de dita lletra. Lo que jo sé sobre aquesta qüestió es lo que sab tothòm: que la ç procedeix de la c, y té per objecte conservar a n'aquesta devant de a, o, u, el sò que té devant de e. i (*ça, ce, ci, ço, çu*); sò que'ls fonetistes fan equivalent als de ss, o s inicial. Ara si el senyor Aladern sab més, podia haverho dit en el pròleg del *vocabulari*.

»Respecte al relatiu *qui*, sobre l'us del qual vaig tenir l'honor (el senyor Aladern dona a n'això un altre nom més popular) de llegir un tema al Congrès de la Llengua Catalana, li diré no més que crech estar en situació ferma, molt més ferma que'l senyor Aladern quan afirma *que'i català correcte, desde sempre, d'ençà qu'es llengua, t'el qui pera referirse a les persones y el que pera referirse als objectes*. Aquesta afirmació prova que'l senyor Aladern ha llegits molts pochs llibres catalans clàssichs: estàn molt lluny de participar de la seva opinió en J. M. Guardia (1), en Pompeu Fabra (2) y en Costa y Llobera (3), lo qual me dóna dret a creure que'l senyor Aladern ho sab tan bé com tothòm que'l català antigament distingia'l relatiu *qui*, subjecte o agent, del *que*, complement o pacient; sinó que ara'l meu interlocutor ha volgut potser negarho cercant una ocasió més pera mortificarme. Ho sento per ell: a mi no m'ha guiat may altre mòvil que l'amor a la veritat.

»Crech haver dit tot lo que'm proposava. En quant als conceptes que li mereixen al senyor Aladern les meves obres, no poden afectar pera res als que a mi'm mereixen les d'ell, mes, ab tot, accepto la seva crítica ab gust reconeixentla sincera.

»No'm resta més, senyor director, que agrahirli per endevant la publicació del present escrit; advertintli en tot cas que no invoco pera pregarlin la inserció altres consideracions que les qui a judici seu se despreguin d'una qüestió de delicadesa.

»De vostè afectíssim, etc.»

(1) En el pròleg de sa edició del *Somni de Bernat Metge*; pàg. XCVII.

(2) *Contribució a la Gramàtica de la Llengua Catalana*, pàg. 110.

(3) Així ho diu el senyor J. Alcoverro, en la plana 46 de ses *Lliçons d'ortografia catalana* ara de poch publicades.

La llealtat ab que procedirem nosaltres publicant a JOVENTUT l'article del senyor Aladern, ens fa esperar que veurém publicat el nostre a *Catalonia*; majorment no contemint ofenses personals contra del senyor Aladern, com tampoch n'hi havia en la crítica que ferem de sa obra.

R. MIQUEL Y PLANAS

AL SENYOR ALADERN

L'autor del *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* insisteix, en el darrer número de *Catalonia*, en que fou insultat desde JOVENTUT pel meu company en Miquel y Planas; y, dirigintsem a mi, diu que podia esperar-se més de la meva gestió en aquest assumpto, car jo devia haver evitat les cruesses de llenguatge del meu company en sa nota crítica sobre l'esmentat *Diccionari*.

Dech contestar, en primer lloch, que de la meteixa manera que'ls redactors de JOVENTUT no són invulnerables, no necessiten tampoch observacions la majoria de les vegades; al menys això crech jo, car ells saben de lo que tracten y firmen llurs articles. Així ha succehit sempre que han criticat a algú, y especialment quan se les han hagudes ab tota aquella restellada d'individus — més o menys notables en art y en literatura — que'l senyor Aladern cita com a víctimes de les juvenivoles ires y del llenguatge cru dels meus companys.

Emperò jo no sé de cap d'aquests que hagi may usat en un sol article tants qualificatius injuriosos y poch convincents com el senyor Aladern usa en el seu darrer: *ànima miserable, imbècil, estúpit, rabiós, enza, goç pèter, canibal intelectual...* etc.; y fins parla de contestar escupint... no sé si bilis. ¿Vol dir que no n'ha escupida prou encara'l senyor Aladern?

Y diu qu'en Miquel y Planas l'insultà d'estafador y de desvergonyat. Lo qual no es veritat; y sens dubte perque no ho es, el senyor Aladern no publicà a *Catalonia* l'escrit d'en Miquel, cuydant emperò d'impugnarlo. La millor manera de demostrar que hi havia insult, era publicar, tot impugnantlo, l'article insultador. Cridant y esvalotant no s'adoba res. El senyor Aladern me fa en aquesta qüestió'l meteix efecte que una comare de vehinat qui, havent sentit dir que no té la casa prou endreçada, va d'aci d'allà plorant a llàgrima viva, dihent y repetint qu'es tan desgraciada, que hi ha tantes males llengües, que li volen tant de mal; y dolentse de que la posin en evidència, ella fa més que posarshi, car dóna verdaders espectacles y's fa un reclam... de mal gust. Ab lo qual la casa, si de veres estava mal endreçada, no hi guanya

res yels quis'haurien indignat dels insults(!) inferits a la pobra dòna, se'n riuen.

En Miquel y Planas no insultà; en Miquel y Planas no feu més que dir que'l *Diccionari Popular* y el *Vocabulari completissim de la lletra Ç*, del senyor Aladern, contenien moltes tonteries y moltes bestieses — llenguatge que hauria de plaure al senyor Aladern, car es ben viu y no cal pas recullir-lo en arxius ni caus tenebrosos; — tonteries y bestieses sobre les quals el crítich se considerava obligat a donar la veu d'alerta en els actuals moments de cultura que ha assolit el nostre renaixement literari. La suposició que además apuntava respecte a si hi havia o no intencions de fer negoci ab la candidesa dels devots de l'obra filològica del senyor Aladern, no es cap insult ni es cap injuria. Tothòm té'l dret de guanyarse la vida ocupantse en treballs més o menys bons o dolents, segons ell sàpiga ferlos, ab tal de no enganyar ni perjudicar a ningú. Jo he sentit a dir qu'en Fernández y González escrivia ses noveles a rial la linia; y novela hi ha en que moltíssimes de les linies consten sols d'una paraula. Si el *Diccionari* del senyor Aladern pogués tassarse a tant el mot, ja li ben asseguro que no serien rals, sinó qualificatius ben durs els que li valdria, en tirallonga inacabable, desde'l de *inútil* al d'*erroni*. Són tan diferents els gustos, y les apreciacions, y la cultura de cada jutjador! Prou pena té qui ha de fer linies curtes; prou pena té qui ha d'encabir en un diccionari termes a tòrt y a dret.

Mes totes les suposances d'en Miquel y Planas estaven salvades per endevant ab la observació que feya respecte al probable patriotisme dels qui s'havien empresa la publicació del tal *Diccionari*. No penso, donchs, que fos despit de cap mena lo que movia al meu company, sinó esperit de justícia. Crech jo que sempre ho han fet així els redactors de JOVENTUT, y cent voltes han parlat durament d'assumptos qui personalment en res els interessien. En cambi, no sembla sinó que'l senyor Aladern se queixi y insulti sols perque ha sigut criticada una obra que tan de prop l'interessa a n'ell, sobre tot desde que sovintegen les baixes en la suscripció, y majorment després de les que li han vingudes ab l'article d'en Miquel y Planas, qui a tants ha fet obrir els ulls y qui fa témer que lo restant a publicar del *Diccionari* s'escorri com una mitja.

No me'n alegraria pas jo, encara que no sia entusiasta d'aquesta obra del senyor Aladern. ¿Puch dirli més? No tinch criteri format sobre'l seu *Diccionari*, però si el tingúes, y'm semblés excelent, no repararia pas en felicitarlo per haverlo dat a llum, sense pensar que d'això pogués ressentirsen mon companyerisme ab en Miquel y Planas.

Aquí té explicada'l senyor Aladern la meua opinió en el present assumpto. Respecte a

son procedir al publicar a *Catalonia* sa resposta a n'en Miquel y Planas, ja vaig dirli en una *nova*, la setmana passada, tot lo que feya al cas. Aleshores opinava lo meteix que ara. Per lo demés, ja ho diu ell: el públich serà qui judiqui; el públich qui veyent la intemperança del senyor Aladern en aquesta qüestió, ja ha recordat, tal volta en un *trop de zèle*, aquell adagi: *En dihent les veritats se perden les amistats*.

Lo de publicar o deixar de publicar a *Catalonia* la réplica d'en Miquel y Planas, ho deixo per ma part a la consciencia del senyor Aladern. No invocaré pas sa llealtat com ell invocà la meua pera fer publicar a JOVENTUT sa diatriba contra en Miquel y Planas. Jo no més sé que la réplica d'en Miquel es rahonada: si el senyor Aladern entén que sa publicació'l perjudica, sia econòmicament, sia filològicament, pitjor pera ell.

LLUIS VIA

MAL DE VERGE

(Continuació)

Joan. Essent així... no sé còm dirli... però vosté compendrà que la meua posició social, el bon nom de la meua fillà...

Lluís. Portarà'l meu nom, qu'es un bon nom.

Joan. No li diré que no; no li diré que no... En fi, ens bi pensarèm... (Pausa.)

Lluís. Encara li vull parlar d'una altra cosa. No li he dit tot. Lo més grave segurament pera vostés no li he dit encara.

Joan. ¿Una altra dificultat?

Lluís. La més gran: Jo no sóch catòlich.

Joan. Que no es...! Donchs ¿qu'es vosté?

Lluís. No sóch res. Vull dir que no practico cap religió.

Joan. Y no practicantne cap...

Lluís. No'm puch casar per la Iglesia.

Joan. ¿Es una decisió irrevocable?

Lluís. Irrevocable.

Joan. (Contrariadíssim.) Si que'm sab greu. Es una dificultat, una dificultat insuperable. Ni jo, ni la seva mare, ni la noya meteixa creuriem may que vostés dos fossin casats sense la benedicció divina.

Lluís. El matrimoni es cosa humana, n'hi ha prou ab dues voluntats. (Pausa). En fi, respecto'l seu modo de pensar y cregui qu'en aquests instants sento un gran desconsol, no ja sols per mi que la estimo molt

a la seva filla, sinó per ella qui, no ho dubti, també m'estima.

Joan. El meu dever y la meva consciència estàn per sobre de tot. No's cregui que no ho senti. La meva filla tindrà un disgust serio, y ab lo delicada qu'està...

Lluís. Per ella li demano que reflexioni.

Joan. Jo, per ella y per tots, li demano lo meteix a vostè. Si transigis sobre aquest punt... Facis càrrech que's tracta d'una fórmula, d'una cerimònia.

Lluís. M'es impossible fer comedia en assumpto tan serio. No's cregui que sia *per fer l'home*. No, m'es impossible. Per mi es qüestió de dignitat. (*Pausa.*)

Joan. En fi, no li dono un no definitiu, però... quasi definitiu.

Lluís. (*Aixecantse.*) Jo'm penso que vostè no s'ho mira desde un punt de vista prou elevat.

Joan. Potser té rahó. Però crech seguir els devers de pare que m'han ensenyat. Llástima que'l seu no'ls compregués igualment.

Lluís. Desgraciadament pera sa filla, vostè y el meu pare representen quelcòm d'incompatible. Y, a pesar de tot, els fills s'estimen...

Joan. Es una verdadera fatalitat... Pobra Angeleta!

Lluís. Pobres de tots... (*Surt.*)
(*Pausa. En Joan se queda pensatiu. Després va a obrir la porta del quarto ahont entren mossèn Fèlix y el Doctor.*)

Joan (*Cridant.*) Mossèn Fèlix, Ramòn... Vinguin, vinguin!...

Fèlix. Don Joan!...

Joan. (*Molt agitat.*) Vinguin... els hi tinch d'explicar... Es espantós, es horrorós... Pobra Angeleta!

Fèlix. Calmis, don Joan.

Doctor Pobra Angeleta!

Fèlix. Però què ha passat... No... calli... calli que venen... La seva filla ve!...

Doctor. Fes un esforç, serénat. L'Angeleta està delicada... una emoció fortal... (*Cridantli a cau d'orella ab veu concentrada:*) Qu'es histèrica la teva filla, qu'es un temperament passional, sensual... Que la matarèu entre tots!...

Fèlix. Callin, callin! Que venen, serenitat!...

Angel. Papà, papà... En Lluís, en Lluís.. ¿Ahònt es en Lluís? (*Se queda parada; se'ls mira fixament a tots. Va perdent el color, y mentres el seu pare diu, entrebancantse:*)

Joan. Ja t'ho explicaré... Se n'ha hagut d'anar... però tornarà... tornarà...
(*...l'Angeleta trenca a plorar desesperadament, dihent:*)

Angel. Que'n sóch de desgraciada!... Que'n sóch de desgraciada!...

Doctor. Sòrt que ha pogut plorar... però...

TELÓ RÀPID

ACTE SEGÓN

La mateixa decoració. El saló estarà en gran desordre. Per tot arreu, sobre'l piano, la cònsola, la tauleta del mitj y fins per sobre les cadires y el sofà s'hi veuràn regalos de casament. Ademés hi haurà una gran taula feta ab banquetes y taulons, ab tapet a sobre. Al demunt molta roba blanca, fina y brodada; llençols, coixineres, camises, pantalons de dòna, mocadors, mitges de seda, etc., capces y es'otxos de diferentes grandaries, botelles y botelletes d'essències y altres coses de perfumeria, etc...

Es el día en que's casa la germana de l'Angeleta.

Quan s'aixca'l teló, la escena estarà deserta. Tot seguit sortirà de la porta de la dreta, según terme, l'Angeleta, la Carme y l'Agna-Maria. Aquesta vestida de núvia, sense'l vel ni les flors de taronger. Les altres dues també vestides per'anar a casament.

Angel. (*Neguitosa y estirant a sa germana de la mà, portantla cap al mirall gran.*) Vina, vina aquí que't veuràs millor. Mirat. (*Veyent que les portes del fons estàn obertes:*) Tu, Carme: tanquèm, tanquèm les portes. (*Cada una corre a una de les portes y tanquen ab clau; l'Angeleta torna corrent cap a la seva germana y l'abraça y besa ab gran efusió y nirviositat.*) Que n'ets de maca, que n'ets de maca!

Agna. Fuig, dòna, que'm faç mal.

Carme. Mira que li rebregues tot el vestit.

Tresa. (*Trucant a la porta del fons.*) Apa, noyes... Mirèu que ja tothòm s'espera.

Angel. (*A Carme.*) No obris.

Tresa. (*Igual.*) Cuytèu, qu'es tart. Obriu.

Angel. (*Arreglant el vestit de l'Agna-Maria y apartant a la Carme.*) No, jo tota sola, jo tota sola.

Carme. (*Cridant.*) Ja acabèm, donya Tresa. Cinch minuts y la veuràn a la núvia. Sembla un sol!

Angel. (*Mirantsela pensativa.*) Sembles un sol d'hermosura! Quan ell te vegi! Mira-

tela, Carme, miratela. (*Torna a petonejarla mitj plorant.*)

Carme. Cuyta, dòna. No veus que... ¿per què plores ara?

Angel. (*Atolondrada. Molt níviosa.*) Oh, no! Si estich més contenta! ¿Voléu que os ho digui? Me sembla que sóch jo la que'm caso... Y tan guapo com es... y tan que l'estima!

Agna. Oh, això si! M'estima molt. ¿Veus? També té les seves ventatges l'èsser pobre: una n'està certa de que l'home que's casa ab nosaltres, se casa enamorat.

Angel. Si, però se'n casen tan poques de pobres, pobres com jo... com nosaltres!... (*Mitj plorant.*)

Carme. Però dòna, cuyta. No acabarem may.

Angel. (*A l'Agna-Maria*) Oh, tu perque ets guapa. (*Exaltantse y ab to d'enveja.*) ¿Per què no'n sóch jo de guapa? Si fa una rabia... Tu, ab el primer t'hi cases. Jo tres, tres promesos y... res, y cap! Tothòm té més sòrt que jo!

Carme. Però ¿qué dius ara?

Angel. (*Transició. Manyaga.*) No, no t'ho creguis. Perdonam; no t'ho creguis. Si no te'n tinch d'enveja! Si t'estimo més a tu que a mi meteixa... (*Plora.*) ¿Me perdone?

Agna. ¿Y ara? Tonta, més que tonta!

Carme. Si tu també n'ets de guapa. Es la sòrt això, filla!

Angel. La sòrt, la sòrt! Sóch una desgraciada jo. Y després, el papà y tots... tots sempre contra meu... No'n parlém més. Mira, ja ha passat. Ara, té: les flors de taronger... Y el vel. (*Molta agitació.*) Carme, vina. Ajudam. Tómbat tu. Així. Un petó. L'últim, l'últim de... soltera. Fesmen un altre... Després, oh! després a n'ell, sols a n'ell... y quins! quins!...

Agna. No t'exaltis, dòna. La teva germana sempre serà la meteixa pera tu.

Carme. Es clar que si. Mira, ara obrim. Y arreglat tu. Ja t'ajudaré. (*Obre la porta. Cridant.*) Donya Tresa, donya Tresa: aquí la tenen. Nosaltres tot seguit venim. (*Apareix donya Tresa, que besa a sa filla bo y emportantsela. Se senten remors de gent que parla y fa broma. L'Angeleta s'haurà quedat parada mirant fit al buyt; els ulls sèchs. De sobte trenca'l plor desesperadament.*) ¿Y ara?

(*Corre a tancar la porta.*) Desgraciada! ¿Qué tens? ¿Qué't passa? (*Abraçantla.*) Vaja, tonta. Digamho tot, cóntamho tot. ¿No m'ho vols dir a mi, a la teva amiga? ¿No'ns ho varem jurar que'ns ho diriem tot? Digues: ¿qué't passa?

Angel. (*Plorant, més sossegada.*) Si, si; a tu, si. Tot. (*Petonejantla. Torna a plorar desesperadament.*)

Carme. Però ¿qué'ts boja? ¿Qué dirà la gent?

Angel. No ho sé, no ho sé! No hi puch pas anar a casament. No hi vull pas anar. Ves, digalshi, digaho al papà.

Carme. ¿Que no vols anar a casament?...

Angel. No; no puch. Que no ho veus quins ulls! Tinch por... tinch por de tenir un altre atach... un altre atach d'aquells...

Carme. Y no, dòna! Si encara't distreuràs!...

Angel. Te dich que no puch! Ves, digaho al papà. Però que no ho sàpiguen-ells. (*La Carme surt y torna tot seguit ab don Joan, qui ve alarmat. L'Angeleta s'haurà assegut en un silló, apretantse'l cap ab les mans.*)

Joan. Però ¿qué tens, filla meva?

Angel. No serà res; però no hi vull anar... no hi puch anar! Tinch ganes de plorar. Vågisen vostés, vågisen...

Joan. ¿Vols que digui al metge que vingui? Es allà dins.

Angel. No, no li digui res. Estant tranquila aquí, ja'm passarà. Vågisen vosté y no ho digui. No s'hi fixaran.

Joan. Però no't podém pas deixar sola... y jo...

Carme. Ja'm quedaré jo, si de cas. No passi cuydado.

Joan. En fi: feu lo que volguéu. Però ¿ho dius de debò que no estàs malalta?

Angel. (*Fentli un petó y acompanyantlo a la porta.*) No, papà, no. (*Tanca. Totes dues van a seure at sofà. La Carme l'abraça amanyagantla silenciosament. Se sent la remor de la gent que se'n va. Pausa. Ab veu fonda.*) Ja són fóra...

Carme. Si; sembla que si. (*Pausa. Fentli postures.*) Vinem aquí, y cóntamho tot, tot.

Angel. No ho sé, no ho sé lo que'm passa. Sóch dolenta, molt dolenta, ¿oy?

Carme. Dolenta tu! Si ets un àngel!

Angel. No; si no ho sabs tu. Però t'ho

diré tot... No puch més... no puch més... m'ofegol...

Carme. Tonta; si ja ho sé...

Angel. (*Foscament, com sugestionada.*) Tinch gelosia... gelosia de la meva germana... perquè's casa.

Carme. No; això no!

Angel. Si; te dich que sí! Sóc molt dolenta. Li tinch enveja. Enveja! Però que hi puch fer jo, si sóc així! Jo bé la estimo, jo bé ho vull que sia feliça, ella! Quan ho penso, quan ho veig qu'es la meva germana, n'estich contenta. De cor, de cor. Creume! Però hi ha moments que no penso res, que no sento res! No ho sé pas lo que'm passa! Oh! Y quan hi es ell! Sobre tot quan hi es ell! Mira: l'altre dia, avans d'ahir, s'estaven allà, al balcó! (*Com sugestionada.*) No hi havia ningú aquí. Se creyen sols! Y jo vaig acostarmhi de puntetes! Volia sentirlos; sentir lo que's deyen!... Es pecat això, ¿veritat? ¿Es lleig això?

Carme. Es clar, dòna, que ho es. ¿Per què ho feyes això? ¿No veus que't fa mal? ¿No sabs lo que't diu el metge?

Angel. (*Sempre ab veu fonda y com sugestionada, exaltantse per moments.*) Donchs, ho vaig fer... ho faig sempre... sempre!... Ab ells... ab tothòml... Quan veig una parella que's parlen baix, que's miren fit a fit, que's donen les mans...! Oh, sobre tot quan se donen les mans, quan se toquen!... Oh!... No hi puch fer més, m'hi acosto... escolto... miro!... Vull saber... vull saber!...

Carme. Tonta! Però si ho sabs tot lo que's diuen. Ximpleries. Lo meteix que'ns diuen a nosaltres. Lo meteix que t'han dit a tu mil vegades... Bal... els homes... tots són iguals...

Angel. No, no es pas lo meteix! Ja ho coneix jo, quan es de broma. Jo vull dir promesos, ¿sabs? Dos que s'estimen, que's volen... que's volen!... Com avans d'ahir! Si ho haguessis sentit lo que's deyen! Quina vergonya!... Quin fàstich! Quin descaro!

Carme. ¿Què? ¿L'Agna-Maria tan ignocenta, y en Mariano tan ben educat.. se deyen...?

EMILI TINTORER

(*Seguirà.*)

S'ha complert un any dels successos ocorreguts a Barcelona'l 25 de novembre de 1905. Remarquemho com ho han fet tots els catalanistes, tots els bons catalans, considerant el gran impuls que aytals successos donaren al Catalanisme.

Si aleshores s'intentà perjudicar a la nostra causa, com els fets han demostrat lo inútil de l'intent! Als successos de l'any passat se déu el moviment fecond y portentós de Solidaritat Catalana, honor de nostre poble y de l'Estat qui sab darse compte de que aytal poble té en son si. Del 25 de novembre de 1905, n'es fill el 20 de maig de 1906.

No oblidin, donchs, els portaveus d'aquest moviment ennoblidor de nostra terra, la gran responsabilitat que tenen quan en nom d'ell, defensant a Catalunya, venen obligats a fer politica honrada enfront dels falsos politichs defensors del centralisme.

Els lerrouxistes feren jornada completa'l passat diumenge. Al mati celebraren a *Las Arenas* un *meeting* anticlerical, qui resultà una vergonya. En nom de la llibertat fou coartada als oradors solidaris la llibertat de parlar; en nom de la llibertat s'insultà, s'agredi, y si no's feri ni's matà no degué ésser per manca de selvatgisme sinó per sobra de debilitat y de cobardia. Ja deyen en nostre passat número que mercès a n'aqueixos anticlericals tenim *clero* per temps. ¿Què més vol el poder eclesiàstich, pera son triomf, que tenir per enemichs a n'aquests ferments del llevat d'absolutisme y brutalitat que arreu sembraren el fanatisme y la ignorancia de tants sigles en la Espanya vella? La mala llevor encara perdura, y cal que Barcelona se'n netegi.

Bé es veritat que tot això'ns semblen les últimes manifestacions de l'esclavatge moral que tant de temps ha patit nostre poble, qui a mena de malalt epilèptich sovint se sentia sotraquejat per horripilants convulsions. L'equilibri retorna poch a poch; el cos va sentintse sà, y no més les extremitats, febles encara, pernegen possehides de sobtat desfici. Ben aviat recobraràn l'aplóm, y no abastarán a agitarles els més famosos agitadors, ja desprestigiats.

En Lerroux ho comprén que les actuals extremitats de la part malalta de nostre poble són en realitat les seves propries y derres extremitats; mes, atiat per son despit, intenta encara seguir avant en sa obra de negació, que li resulta còmica fins quan voldria ferla tràgica. Així succehi el diumenge al mati a *Las Arenas*, y al vespre en el teatre Comtal, ahont sos devots donaren un altre *meeting* a la memoria d'en Pi y Margall,

comemorant l'aniversari de la mort del gran autonomista, de l'apòstol de la llibertat qui, com ha dit un diari, si avuy visqués fóra un dels primers defensors d'aquesta Solidaritat Catalana, que inútilment y indignament combaten els partidaris inconscients d'una revolució falsa y d'una llibertat mentida.

Al carrer de Mercaders, número 26, en el meteix local ahont fa molts anys hi havia un renomnat col·legi catòlich, s'hi ho-tarja avuy la Escola Horaciana, col·legi mixte de noys y noyes qui van allí a aprendre junts les primeres lliçons de la vida, ensenyades per mestres qual ùnich tema pedagògich es el d'Horaci: «Ensenyar delectant».

L'altre dia donaren una festa intima en honor d'un poeta català, senzill amich dels humils, qui's diu Ignasi Iglesias. Nens y nenes plegats varen cantar, varen recitar y fins varen representar quelcòm dramàtich. Y tot fou fet senzillament, ab franca alegria.

Nosaltres recordavem altres temps en que l'ampla sala avuy de festes, era un trist y fosch oratori, y recordavem uns certàmens literaris que allí's celebraven per la *Candelerà* qual síntesis, en variades manifestacions lirich-sentimentals, se reduhia a glosar allò de

Bendita sea tu pureza
Y eternamente lo sea.

Síntesis aclaparadora per lo incomprendible, que'ls marrechs d'aleshores repetiem de cor lleuger, com els lloros incansables.

La síntesis de la festa de l'altre dia la donà una nena, la nena A. Lamarca, qui al recitar un monòleg — *La Formiga* — ab una intuició de la vida y un domini de la escena admirables, se preguntava y ens preguntava:

¿Es pecat estimar?

Y ho preguntava tan bé y ab tant desitj d'una resposta, que una veu de la sala, la veu d'una nena gran, va contestarli per tots: «No, no es pecat.»

Tot això's feu comprendre que no han passat els anys en va, y que la Escola Horaciana ab la seva ensenyança positiva, presidida per la veritat y per l'alegria, representa una esperança de generacions futures més senzilles y menys hipòcrites que les actuals.

Nosaltres felicitem al director y als professors de la novella escola per la hermosa festa y per la constancia y laboriositat ab que menen la llur tasca de desvetllament moral y intelectual dels infants d'avuy y ciutadans de l'avenir.

Al «Centre Popular Catalanista de Sant Andreu» hi tingué lloch, dissabte al vespre, un important *meeting* de propaganda auto-

nomista, qual presidència fou cedida pel senyor Vilà, president del Centre, al senyor Sansalvador, individu de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*. Parlaren els senyors Cararach, regidor pel districte, Serrat, Coroleu, Roig y Pruna, y finalment en Sansalvador, qui resumi els discursos eloqüentment. Tots foren molt aplaudits pel públich santandreuench, qui sorti altament impresionat d'aquell patriòtich acte.

En la meteixa població hi celebrà'l diumenge sa festa inaugural la entitat «Avenç Nacionalista Republicà», fenthi us de la paraula, entre altres, els senyors Roig y Pruna, Tarragó, Pi y Suñer y Laporta. Foren aplaudidíssims, especialment el senyor Laporta, qual discurs resultà magistral.

Es interessant, y revela una personalitat artística gens vulgar, la exposició de quadros del pintor Ivo Pascual a Cà'n Parés. D'estudis qualifica aquest artista les seves teles, y ja voldrien molts qui passen per mestres concretar com obres definitives tan encertades y sentides visions de la naturalesa. L'Ivo Pascual va fent bones les esperances que temps enrera feu concebir.

Per excés d'original hem de retirar aquesta setmana la secció de *Esperanta-fako*, que teniem ja composta.

Publicacions rebudes:

Solidaritat Catalana.—Discursos contra la Ley de las Jurisdicciones en el Senado y en el Congreso.—La Comissió de Solidaritat Catalana ha publicat, costejat per suscripció pública, aquest llibre en honor dels senadors y diputats qui intervingueren en les discussions del projecte de dita lley. Forma un volum en quart, ab 352 planes d'atapahit text.

Diccionario Salvat. S'han publicat els quaderns del 74 al 78 d'aquesta enciclopedia popular ilustrada. Preu de cada quadern, 50 cèntims.

Breus observacions ab motiu del primer Congrés de la Llengua Catalana, per Antoni Tallander (A. Bulbena), afegit un estudi sobre l'article català. Una vegada més el senyor Bulbena demostra ab aquest fascicle sos molts coneixements filològichs, ensemps que son extremat amor a arcaïsmes avuy forçosament en desús.

Els Corchs, diàleg dramàtich per F. Olives y Simó. Hem rebut aquesta sentida y ben escrita obreta, estrenada ab gran èxit en el teatre Foment, de Falset, la nit del 9 de setembre de 1906. Seguint nostra costum, ens abstenim de judicarla per no haverla pogut apreciar en la escena. Preu, 1 pesseta.

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

OBRA NACIONAL

DICCIONARI CATALA

Conté'l llenguatge complet de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, clàssich y modern. Triplica al més complet dels publicats. Redactat y ordenat per **JOSEPH ALADERN**, ab les etimologies llatines, aràbigues, gregues y hebrayques del Vocabulari semitich-català de **Mossèn Marià Grandia**. Van publicats dos volums de més de mil planes cada un, dels quatre que contindrà. **500,000 mots**. Se publiquen dos quaderns setmanals a 0'25 ptes. cada un. Per tomos complets, **5 pessetes** mensuals.

Casa Editorial **BAXARÍAS**, Passatge Mercader, 10

CLIXÉS

♦ Aplech d' estudis en prosa per
L. Escardot (Carme Karr). Se ven
a 3 pessetes en totes les llibreries.

En l'Administració de Joventut se fa als subscriptors l'acostumada rebaixa d'un 25 per 100.

OVO-LECITHINE

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
PASTILLAS DE STOVAINA BILLON
Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y PILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encarregament ab diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICÀ

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR

"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

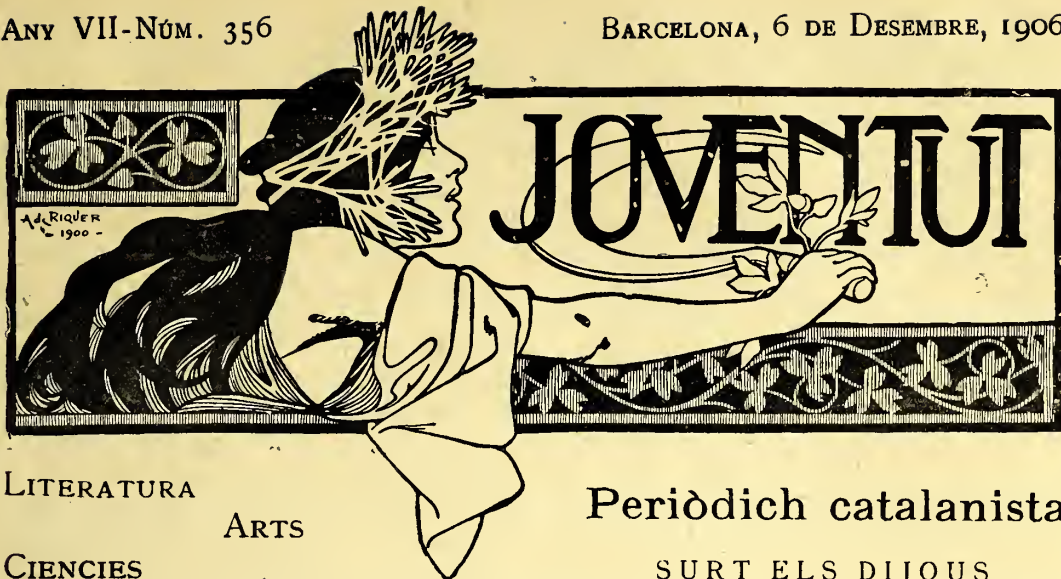
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als subscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Crònica de París: Crísis, per F. Pujulà y Vallès. — Catalunya a Itàlia, per Victor Oliva y Carlo Bosselli. — L'Assamblea Nacionalista, per Eugeni Xammar. — Mal de verge (continuació), per Emili Tintorer. — La meua amor s'ha despullat, per Lluís Via. — La Felicitat, per Violette Bouyer-Karr (traducció de O. M.) — Noves.

CRÒNICA DE PARÍS

CRISIS

Els estudiants són en revolta a París y a Barcelona: les facultats revoltades són les meteixes, y les meteixes si fa no fa les causes dels disturbis. Els qui no són els meteixos són els medis empleats y els procediments seguits pera manifestar la protesta. En aquest cantó de la qüestió una evolució es de notar: anys enrera'ls estudiants de Barcelona, quan s'enfadaven, trencaven: els de París se limitaven a manifestarse. Enguany nostra jovesa universitària s'ha enseriosit, ensemps que la parisenca s'ha barbarisat. Banchs, tribunes, càtedres, reixes, tot va en orris aquí. Nosaltres progressèm, y això dóna plaer. El moviment general de cultura que se sent a Catalunya havia d'ésser recullit principalment pels joves qui assisteixen a les aules.

Les universitats estàn en crisis. No tenen rahó d'ésser y llur constitució espeternega

com cos moribond. El regnat del llibre exigeix sos drets, y les càtedres oficials, ahont sols s'hi acut per'adquirir patents, se cerquen com un ofici vulgar. Mor la ensenyança oficial y's desvetlla la conferencia privada, qui no dóna diplomes sinó ensenyances. Y arribarà jorn en que sols pujaràn a la trona'ls qui tenen coses noves a dir, y no'ls qui sols hi van a repetir lo qu'està escrit en els llibres, o'ls qui, com molts pseudo-conferenciants d'avuy en dia, sols hi van a repetir lo qu'està tant en la consciencia y en la manera d'obrar d'un poble, que ja ni la crònica dels diaris ne fa esment.

Però encara estèm en el regnat de la *suficiencia* y de la *pedanteria*, coses ¡ay! tan oposades al ver esperit català, qui són de les qui ens fan doldre, per demunt de les altres, de la desviació de la nostra personalitat nacional.

Ous, pedres, patates han plogut sobre les càtedres a París! A tant no s'ha arribat jamay a Barcelona, ahont la joventut estudiantil ha guardat sempre als mestres un respecte al que no sempre ells s'han fet acreedors. «Això ja es la GRÈVE!» ha exclamat un catedràtich francès. La frase, en efecte, mereix una ruixada d'ous, y d'ous covats. La vaga es un dret noble, y confòndrela ab actes de barbarie es caure en el meteix error vulgar dels

qui qualifiquen d'anàrquich tot estat de desordre brutal y tirànich, com per exemple'l del Marroch d'enguany. Un professor té la obligació de cuydar totes ses paraules pera no induhir a l'error als qui l'escolten. Es gayrebé segur que'l poble qui haurà escoltat aquesta frase's posarà del costat dels estudiants y tindrà un concepte equivocat de l'única arma licita ab que'ls esclaus d'avuy en dia poden lluytar contra'ls patricis moderns.

Lo que's veu en el fons de tot això es un llevat de immoralitat qu'indigna. Els tituls, si tenen algún argument a favor, es el de garantir la vida dels ciutadans, y si les oposicions se justifiquen pera provehir càrrechs en hospitals, clíniques, etc., es perque l'interès del malalt es digne de tota cura. Potser no serà veritat en el fons, però en la forma's tracta de protegir la vida del ciutadà. Donchs bé: faltar a n'aquestes lleys, passarhi per demunt, es quelcòm més que faltar a la consuetut reglamentaria, es un delictes contra l'home, car si el titul es l'aptitut, y la victòria en unes oposicions es l'aptitut, la manca de titul o la desfeta es la ineptia, y aquesta ineptia, donades les condicions en que's desenrotlla, es criminal. Aquí dels tribunals de justícia qui tan prim miren en els delictes d'opinió; o aquí de l'administració pera col·locar a la porta dels jutjats un rètol així concebut: «Tribunal de justícia relativa.» Perque es molt relatiu castigar a qui roba pera menjar, y no dir mot a qui, o pera menjar o pera honorarse, no tem atentar contra la vida material o moral dels seus semblants.

A la crisi universitària s'hi afegeix ja fa temps la de la justícia, fins la de l'a relativa. Per això's retorna a la individual, qui si no es més bonica, per lo menys en més pràctica y humana. Les cases constructores de revòlvers no'n diuen mal, y els estadistes poden fer ab motiu d'això càlculs sorprenents dels quals faig mercè als llegidors. La protecció als ciutadans per part de l'estat també està en crisi, y no hi ha persona qui s'estimi una mica que no vagi provehida de la maquineta defensiva, admirable invenció, pràctica y econòmica, qui, *a priori* al menys, ni exigeix paper sellat ni procuradureries. Costa més carregar un cigarret que desferse d'un enemich. L'únich mal està en que quan el ciutadà

ha portat la maquineta cert temps a la butxaca sense ferla servir, el dimoni del temps modern — dimoni economista y financier — li parla dels capitals morts, dels interessos devengats, y el ciutadà's decideix a usar l'instrument en el primer cos gros qui se li presenta a tret. Però no sempre això succeheix, car els motius de defensa avuy en dia's troben a cada pas: y en cambi, l'aparell mecànich ha portat un avenç en la concepció de l'amor *chez les femmes*, ocasionant de retruch la crisi del vitriol.

Fins suara, les enamorades ferides d'abandó's desvetllaven de bon mati ab el rostre del seu ayment devant dels nassos, n'apreciaven els trets més insignificants, ne sentien tota la bellesa, y decidien destruhirla avans que una altra s'aprofités d'aquells somrisos, y d'aquells quatre pels moixins dels bigots, y d'aquella piga arràn de la cella, si hi era. Y l'adroguer, burgès pacífich y inconscient, s'encarregava de provehir a la desesperada del liquit infernal qui devia destruhir tanta bellesa! Oh, amors romàntichs y afeminats! La maquineta expedidora d'unces de plom ha fet cambiar tot això. L'altre dia passejava un ex-ministre pels bulevards en companyia d'una dòna. Anaven rihent, contents, enrahonadors... O s'estimaven molt, o s'estimaven molt poch. Els símptomes diagnosticuen els dos mals alhora. Emperò que s'estimaven molt deuria creure una altra dòna, car gelosa, níviosa, excitada, els seguia, dissimulada sota d'un vel negre protector. En altres temps, aquí't vull vitrioll! Enguany el revòlver jugà son paper. *Pam!*, sonà un tret, y una bala anà a clavarse a la cuixa de l'infidel.

«Quina manca de punteria!» va dir tothòml No: quín excés de psicologia! La crisi del vitriol y de la bellesa del rostre es també produhida per la crisi de lo afeminat. La humanitat esdevé viril y modifica la punteria. Tira ous als professors, y trets a les cuixes dels infidels.

¿Qu'es lo que podríem tirar al ministeri Moret? Aqueixa gent sense cap ni peus no té ni *blanco!* Val més qu'esperèm a la setmana qui ve. Sens dubte que podrèm parlar també de la seva crisi. Y, després de parlarne, tirarlos al cove.—F. PUJULA Y VALLÉS.

París, desembre de 1906.

CATALUNYA A ITALIAI

No pot haver passat ignorat dels habituals llegidors de JOVENTUT un fet que, si cabia momentaniament en les petites proporcions d'un solt de les *Noves*, mereix ésser esbombat, pera portar un xich d'orgullosa satisfacció als cors d'aquells catalans qui sàpiguen vibrar a unissó entusiasta davant dels avenços que la llur patria faci.

Y considerém com un avenç notable que la revista mensual italiana *Nuova Rassegna*, di *Literature Moderne* qui ja publicava avans algunes notícies de literatura catalana, fes una crida desde les *Noves* de JOVENTUT pera que l'ajudessin a formar una secció especial en cada número, exclusivament dedicada a la floreixent, a la hermosíssima literatura catalana actual. Aquest es el fet, en nostra modesta opinió, mereixedor dels encomis ab que hem començat.

No vol dir això que considerém necessari que una autoritat qualsevol dongui a les lletres nostres la patent de vives, interessants o bones, *l'espaldarazq* de cavalleria andant pera que puguin anar pel món, el certificat de majoria d'edat pera que se les hagi de pendre en serio, no: la nostra convicció, la nostra rahonada fe, qui les ha fetes lo que són, ens ha de bastar a conéixerne les virtuts o'ls vicis, y els fets són prous a demostrarnos que a tot arreu tenen ja l'*alternancia*, el tracte que's mereixen.

La significació que'ns plau atribuir al cas es ben altra.

Hi veyém, en primer lloch, que les produccions intel·lectuals dels nostres literats ja passen d'ésser un objecte d'estudi y de curiositat; ja se'n vol fruhir l'art y l'ànima; se'n vol patir, quan aquelles lletres ho diuen, y's vol aixamplar el cor al llur comanament: donchs, aquest es el sentit que la *Nuova Rassegna* demana a la col·laboració dels catalans. Vol que diguin *la seva*, lo que dirien en pura concepció artística, o bé ocupantse de política, o de lletres, o d'altra cosa, en prosa o en vers; sols qu'enlloch d'anar en una revista catalana, serà curosament traduïda a l'italià l'obra seva, y escampada per tota la cosmopolita clientela que la *Nuova Rassegna* s'ha sabut conquerir.

Altrament, y a més a més, serà aquesta secció de la repetida revista de Florencia una mena de perpetua estreta de mà ab l'*avia patria*, que per tal hem de tenir la terra italiana, terra benhaurada del sol, de la harmonia y de la serenitat, en que encara avuy la rella, al solcarla pera ferli produhir els seus vins exquisits, la pau de les oliveres, l'ombra espessa de gloria dels llorers o l'or menjador dels blats, desenterra les ossades centenaries d'aquests llegendaris germans dels qui plantaren a casa nostra l'àliga romana, ab les ales obertes en nobilíssim geste d'aculli-

ment y ab els ulls fits en el sòl; aquelles àligues qui volien abraçar a tots els barbres pera poder arribar a nomenarlos algùn dia ciutadans romans, conferintlos l'honra suprema del compatriotisme ab genis com Virgili y Horaci, Cicero y Terenci.

Y així com les verges ibèriques o ibero-cèltiques, qui's crispaven en la vigorosa possessió dels invassors, comoses per la recordança de les ombres augustes d'Indibil, de Mandoni, de Sertori, d'Istolaci, de les sangnoses flamejantes runes de Numancia, saberen estimar als seus fills romans com a bones mares, així nosaltres, renets d'uns y altres, hem de saber tombar els ulls cap al geni qui ens acull en completa germanor.

No'ns fa parlar una *galofobia* exagerada com la qui obsessiona a l'ilustre rector de la universitat salmantina, però'ns sembla hora de que a la invassora influencia francesa, sempre poch o molt morbosa y tocada de degeneració, oposém la ferma amistança ab una literatura qui s'avé més al geni de nostra raça, ab el poble italià qui ens ha tingut ja avans d'ara per aliats, als catalans, en moltes causes justes, haventse barrejat totes dues sangs en els camps de batalla contra la injustícia y la opressió.

VÍCTOR OLIVA

Honrats per la direcció de la *Nuova Rassegna* ab l'encàrrech d'omplir mensualment, en col·laboració ab el benvolgut amic Víctor Oliva, la secció destinada a Literatura Catalana, demaném a tots els poetes y prosadors en romanç catalanesch als quals noticia'n pervinguí, que vulguin fer costat ab les llurs forces a la flaqueza nostra, perque una missió que tan profitosa pot ésser als dos pobles germans no'n valgui menys, ja que no per mancança de voluntat, per insuficiència d'aptituds en els qui l'han empresa.

Lo que's necessita cada mes, es:

a) Un article original inèdit sobre tema qualsevol polítich o literari (també pera publicar-se en diferents números), que nosaltres traduhirém en italià;

b) Traduccions de coses ja conegudes en prosa y en vers;

c) Notícies varies sobre llibres publicats, sobre teatres, cursos, conferencies, exposicions artístiques y totes les que puguin donar idea de l'avenç de les lletres catalanes.

Y això ho demaném en general a tots als qui de semblants coses s'ocupen. En la impossibilitat material de dirigirnos a cada hu d'ells personalment, per endevant els en doném a tots les gracies.

També preguém que les revistes catalanes qui tinguin voluntat de ferho, estableixin el cambi ab el confrare italià, y donguin publicitat al repetit encàrrech pera divulgarlo lo més possible.

Y per fi, demanèm als nostres amichs, als coneguts y als per conèixer, que, en justa correspondència ab la bona obra empresa per la dita revista italiana, facin els possibles pera suscriurehi o procurarli suscripcions (1).

Tant els treballs, les notícies bibliogràfiques o artístiques, etc., com els llibres quals autors desitgin que se'n publiqui bibliografia, s'han de dirigir a *Carlo Boselli, Vilanova y Geltrú*.

CARLO BOSELLI

L' ASSAMBLEA NACIONALISTA

El moviment de Solidaritat Catalana, en son període de major activitat política col·lectiva, va imposar als seus components, d'una manera tàcita, la necessitat de no esmerçar cap esforç en la organització d'actes qui afectessin no més que a una determinada comunitat, y de posar a contribució totes les energies en benefici dels interessos morals comuns a tots els catalans.

Aquest estat eclètic va perllongarse sense cap motiu que ho justificués després de les festes de l'Homenatge, fins a l'extrèm que no sabíem parlar d'altra cosa que de la Solidaritat, y encara en una forma que verament semblava que tinguéssim por de feros mal els uns als altres.

La declaració oficial de la Comissió Executiva de Solidaritat Catalana, aconcellant que no's facin més actes públics y que deixin de funcionar les juntes locals de Solidaritat, ens ha posat a nosaltres, els catalanistes, en estat *legal* de preocuparnos de coses particulars nostres qui deuen interessarnos molt y molt.

Una d'elles, la més important, la més trascendental sens dubte, la qui déu preo-

cupar, al nostre entendre, d'un modo preferent a tots els nacionalistes, es la celebració de l'Assamblea Nacionalista projectada per la *Unió Catalanista*, y quals treballs d'organització, segons tenim entès, estaven ja molt avançats quan se sospengueren. No sabèm fixament quina fou la causa d'aquesta suspensió, perquèls motius que hi havia pera procedir en aquesta forma no's feren públics. Altrament creyèm que no n'hi havia cap de verdadera importància, d'interès superior. ¿Rencunies? ¿Petiteses? ¿Manca de bona voluntat y desinterès en algú? *Averigüelo Vargas*.

Si va ésser algú d'aquests el motiu per que's van suspendre'ls treballs de la Comissió Organitzadora de l'Assamblea, si es algú d'aquests el motiu qui impedeix que aquells treballs se reprenguin, creyèm que ja es hora de que's digui y de que, qui déu ferho, parli clar.

Nosaltres, mentres no se'ns demostri d'una manera clara lo contrari, seguirem creyent en la eficàcia y en la necessitat de l'Assamblea pera organitzar degudament les forces totals del nacionalisme; y en aquest respecte creyèm que tot quant fes la *Unió Catalanista* per arribar a la realització del projecte de que es iniciadora, seria ben vist per un gran nombre de catalans, y a la vegada de profitosos resultats pera Catalunya.

Ho repetim: si cal parlar clar que hi parlin els qui deuen ferho, que si nosaltres tractem d'aquest assumpte es perquè hem sabut, ab la natural estupefacció, y per un conducte autorisadíssim, que si l'Assamblea Nacionalista no's celebra es perquè hi posen destorbs uns senyors qui parlen molt d'amor a Catalunya... y de tractats de comerç (1).

EUGENI XAMMAR

(1) La direcció de la Revista es: *Nuova Rassegna di Letteratura Moderna*, Via Bufalini, 13, Firenze. Els preus són: número solt, 1'50 francs; mitj any, 8 francs; un any, 15 francs (tot pagat per endavant). Els fascicles són d'unes 250 planes en bon paper, y s'ocupen de les literatures italiana, serbo-croata, anglesa, francesa, rumana, alemanya, holandesa etc., y del desembre endavant, també de la catalana. El Director es el conegut periodista y poeta Adof Tossani.

Pera les suscripcions dirigir-se a Víctor Oliva, Vilanova y Geltrú.

(1) No es fàcil que'ls aludits senyors parlin tan clar com desitja l'articulista. JOVENTUT té encara ben fresch el recort de l'última Assamblea de la *Unió*, en la que'ls tals senyors hi brillaren per llur absència. Tant ells com... altres, la concentració catalanista la tenen més a la boca que al cor, y la *Unió* n'estarà un día o altre tan desenganyada com nosaltres n'estem, tot y reconeixent com reconeixem la eficàcia dels treballs polítics d'aquells importants elements del Catalanisme. Per això'ls hi reconeguerem llur dret a tenir carta de naturalesa dintre'l nacionalisme català, enviàntelhi a son temps les famoses postals ab les que quedaven invitats a entrar en la *Unió*... ahont encara'ls esperem — N. DE LA R.

MAL DE VERGE

(Continuació)

Angel. (*Molt excitada.*) Hipòcrites... hipòcrites! Parlaven d'avuy, de quan serien casats... No's pot pas dir!... No's pot pas dir!...

Carme. ¿Ni a mi? Digamho.

Angel. No, no!... Del vestit de núvia... del llit... de... de... No's pot pas dir!... Y els hi sentia l'halé... y s'acostaven... y's tocaven... y jo ho veyà... y m'estremia tota... La gola seca... y els ulls, els ulls semblava que'm fugissin del cap... y aquí (*Senyalant el pit.*) uns cops séchs... séchs y fondos!... Quin martiri... quin patir... y quin goig també!... Me mocegava'ls llabris pera no cridar, fins a fermhi sangl... Y ells... oh! ells també se'ls moceaven... però a petons... a petons!... (*Pausa curta.*) No vaig poder més, vaig perdre'l món de vista y vaig caure.

Carme. ¿Y't varen sentir?

Angel. Crech que no. No m'han dit res. Com que ja ho saben que'n tinch d'atachs d'aquests... ja no'n fan cas. No ho saben lo que jo pateixo...

Carme. Com que no es res; són els nirvis. Y després, tu meteixa t'exaltes... ¿Veus? A mi no'm passaria això. ¿Dos promesos? No ho sé, més aviat me fan fàstich.

Angel. Oh, tu! Ets tan freda tu!

Carme. ¿Jo freda? No. Lo que hi ha, es que reflexiono. Però també'n sé d'estimar. ¿No t'estimo a tu? Però als homes, si, t'ho confesso: encara no n'he pogut estimar cap. Potser es qu'encara no l'he trobat el meu... el que jo voldria!... Si vingués el que jo voldria!...

Angel. ¿Veus? A mi també m'ho sembla que no'n puch voler més que un. Y quan estich sola, al llit... el veig, fins el dibuixaria. Els ulls, la barba, les dents... tot! Però després, de dia, s'esborra... Ne veig molts que s'hi assemblen... molts... molts!... Oh, molts! (*Pausa.*) Té, ja n'he tingut tres de promesos... ¿Vols que t'ho digui, ara? Donchs no sé pas a quin dels tres he estimat més. A tots igual... a tots igual... (*Ab molta convicció.*) Tots me semblen un!

Carme. Y qu'eren ben diferents. Els he conegut tots tres jo.

Angel. ¿Vols dir? Oh! els ulls y els llabris!... Hi ha moments que tots són iguals... tothòm, tothòm els té iguals!

Carme. No t'exaltis, mare de Deu... Mira: parlém d'una altra cosa. D'en Lluís... ¿vols?

Angel. En Lluís!... si, en Lluís!... Encara no m'ho han dit per qué no'l volen.

Carme. Perque no't convé. Sembla que té una historia...

Angel. Si, com sempre... com els altres dos. No't convé, no'ns convé... Ah, si ell volgués!...

Carme. ¿Qué, qué faries si ell volgués?...

Angel. ¿Qué faria? Lo qu'ell volgués. Fugiria, fugiria ab ell. Ja n'estich tipa.

Carme. No; no ho faries pas això.

Angel. Te dich que si. No'm coneixes. Ab el primer no'm vaig atrevir: ell m'ho deya. (*Pausa.*) Té, mirateles les robes. Són les meves, les del primer prometatge meu. Com que tenim les meteixes inicials, les hi he donades. Qué'n faria jo, pobra de mi! (*Plora.*)

Carme. Ba, no ploris! Te'n farém d'altres, dòna. Això ray. Totes brodarém. Perque ja ho veuràs com s'arreglarà això d'en Lluís.

Angel. No s'arreglarà: m'ho sento aquí. S'ha acabat tot pera mi... Y totes brodades meves!... Era'l meu primer amor...

Carme. (*Regirant les robes pera distrèure-la.*) Veyàm. Quina finura de teles, quina preciositat!...

Angel. Oh, si, quina preciositat! Tot molt fi, ho volia tot molt fi. Y mira quins fis-ton, quins brodat!...

Carme. Y quant de treball! ¿Tot ho vas fer tu?

Angel. Tot! Si hi vaig treballar! Sempre que no hi era ell. Com una boja. Vaig fer més feyna en un any!... ¿Y sabs per qué? Me feya l'efecte de que treballava per ell; qu'era ell qui se la tenia de posar tota aquesta roba... No t'en riguis.

Carme. No dòna, no. Però'm fa gracia.

Angel. (*Ab convicció.*) No ho entens, tu. Si es igual! Ell l'havia de veure... de tocar!... Y té (*Exaltantse.*), ha de servir per ella... per... per un altre home que... que

aborreixo... sí, que aborreixo... Mira, mirateles aquestes camises, y mocadors, y pantalons... (*Exaltantse per moments.*) Tot per ell... Mira quants regals, quantes coses... tot... tot per ell!...

Carme. Però dòna, càlmat. No sies dolenta!

Angel. (*Més exaltada.*) ¿Y això?... ¿Qu'es això?... Essències, perfums. (*Destapa botelletes y les aboca per sobre de les robes.*) Violeta... rosa... heliotrop... y més. . y més. Tè, tiremhi a la roba... a les camises... als llençols... per tot... per tot... Que'n respirin... que se n'emborraxin... que s'ofegin... com jo... com jo... com jo!!... (*L'Angeleta cau presa d'un violent atac d'histerisme. La Carme la sosté y's posa a cridar:*)

Carme. Antonia, Antonia! Cuytil!...

Ant. (*Desde dintre.*) Obri; si es tancat!...

Carme. Ay, Deu meu! ¿Qué faig? (*Després de dubtar, arceganila com pot, la porta al sofà y corrent va a obrir la porta, tornant desseguida cap a l'Angeleta.*)

Ant. ¿Qu'es... qué tè?...

Carme. Un altre atac, un altre atac d'aquells... cuytil: porti l'èter... Allà al seu quarto. (*L'Antonia hi va corrent.*) Y una tovallola... Ay, Deu meu!

Ant. Tingui, tingui. (*Li dona la botelleta.*) Sembla morta.

Carme. Calli, dòna. Aguàntila bé vostè. El cap alt. (*Posantli la botelleta al nas y untantli els polsos d'èter. Després ab la tovallola li dona grans cops a la cara. Després torna a ferli olorar l'èter.*)

Ant. Ja respira... sembla que ja respira.

Carme. Sí, ja li passa... Com les altres vegades.

Ant. ¿Vol dir que no ha sigut més fort?

Carme. Calli! Ja torna en sí. Calli. Angeleta! (*L'Angeleta poch a poch se retorna.*) Tè, olora, olora més...

Angel. No. Prou, prou. Ja estich bé. (*Redreçantse.*)

Ant. ¿Vol que la portèm al llit?

Angel. No, no. Ara no.

Carme. Però filla...

Ant. ¿Se troba millor?

Carme. ¿Ho veus? Ja t'ho deya jo!

Angel. No ha sigut res. (*A l'Antonia.*)

Vesten ara, tu. Ja te'ns pots anar... Ja estich bé.

Ant. Com vulgui. (*Surt. Pausa llarga.*)

Angel. Escolta: fesme un favor. ¿Me'l faràs?

Carme. Sí, dòna, sí. Dignes: ¿qué vols?

Angel. Escolta: aquesta nit ells seràn fóra; ja ho sé que seràn fóra. Acabant de dinar se n'aniràn, fugiràn. A viatjar. No hi seràn aquí, no. (*Tornant a excitar-se, sempre com sugestionada.*) Però jo'ls veurè... y no podré dormir. Ja fa temps que no dormo. Y quan somnio... oh!... quan somnio encara es pitjor!... Escolta, escolta!... (*Molt manyaga.*)

Carme. Què, digues!... Ja t'escolto. (*Molt carinyosa.*)

Angel. Quédad, quédad a ferme companyia... Tota la nit!

Carme. No sé... la mamà!... Li demanarém...

Angel. Tota la nit, tota... Parlarém, enraonarém...

Carme. Si la mamà ho vol...

Angel. Seria horrorós avuy... Tota sola! (*Exaltantse.*) Els veuria... els sentiria... sentiria'ls seus petons... ¡y... ¡y... oh... oh!...

Carme. Càlmat, dòna. Me quedaré... Ho dirém a la mamà... Llegirém...

Angel. Sí, farém lo que vulguis... Però't quedaràs, ¿eh?... Que t'estimo... que t'estimo!... (*Ab gran efusió l'abraça y la besa. Pausa.*)

Carme. Ara potser que't fiquessis al llit. (*Sempre molt carinyosa.*) Perque ara tornarán. Y vindrà'l metge també. Y't donarà alguna cosa... algùn calmant.

Angel. No, ara no. No hi vull anar al llit. Ja estich bé... Els vull veure!... Vull demanarli perdó a n'ella... a tots dos... No, a n'ell no... Sí, també, perque sóch molt dolenta, he sigut molt dolenta ab ells!

Carme. Lo millor que pots fer es ficarte al llit. Mira: jo no'm mouré del teu costat. Val més que no hi sies, que no hi siguem al dinar... No trobante bé...

Angel. Bueno, al dinar, no. Però... els vull veure quan entrin, quan... (*Recapitulant:*) Arribarán primer ells dos: tot sols...

Carme. Es clar, dòna. Val més que no'ns vegin.

- Angel.** Poser ella'm voldrà veure. Com que li hauràn dit!... Però no, no: ja ho veuràs còm no se'n recordarà. Qui se'n recorda!...
- Carme.** Y si, dòna, si.
- Angel.** (*Pera si meteixa.*) Qui se'n recorda! Ca: entraràn de dret. (*Molt excitada.*) Agafats, ben agafats, y allà... (*Senyalant el quarto de la esquerra. Pensativa.*) allà!...
- Carme.** Creume: anemsen cap al teu quarto. (*Pausa.*) Calla: me sembla que ha parat un cotxe. ¿Si fossin ells?...
- Angel.** Anèm. Ens amagarèm. Aquí, darrera la porta. Y mirarèm, escoltarèm... (*Porta del seu quarto.*)
- Carme.** No, això no!
- Angel.** Calla! Ah, esperatl (*Cridant:*) Antonia, Antonia!
- Ant.** ¿Què mana, senyoreta?
- Angel.** Escolta. Ara deuen pujar, ells dos. No'ls hi diguis res. No'ls hi diguis pas que som aquí.
- Ant.** Com vostè vulgui.
- Angel.** No'ls hi diguis... Y vés, corre, que ja deuen pujar. (*Surt l'Antonia.*) Y tu, vina. Anèm.
- Carme.** Oh, no... això no!
- Angel.** Sí, sí! Els vull veure, els vull veure!... (*Mitj arroceganlla se l'emporta al seu quarto, ajustant la porta. S'endevina que s'han quedat darrera d'ella y dels «portiers», de manera que puguin veure y escoltar sens ésser vistes. Tot seguit entren en Mariano y l'Agna-Maria de braçet, seguits de l'Antonia.*)
- Ant.** Que sia la enhorabona.
- Mar.** Gracies.
- Agna.** Gracies, gracies, Antonia. (*Pausa.*)
- Ant.** Que Deu els faci bons casats.
- Agna.** Amèn. Gracies. (*Pausa.*)
- Ant.** Hi devia haver molta gent a la iglesia!
- Agna.** Oh, molta.
- Ant.** Tant que m'hauria agradat serhil (*Veyent que no li contesten.*) ¿No necessiten pas res?...
- Mar.** No, Antonia, no. Si de cas ja trucarèm.
- Ant.** Molt bé... (*Anantsen.*) Que sia la enhorabona.
- (*Els dos resten un moment silenciosos: ella mirant a terra y ell ab recel per tot arreu. Després ella aixeca la vista, tota manyaga. Ell s'hi acostava y l'agafa pel braç, tot dihent:*)
- Mar.** No hi ha ningú!
- Agna.** (*Mirant cap a la porta per hont ha sortit l'Antonia.*) Vols dir que...
- Mar.** No, no. De tots modos... (*Tanca la porta.*)
- Agna.** ¿Per què tanques?
- Mar.** ¿Per què tanco? Perque no'ns sentin, perque no'ns vegin. (*Agafantla, manyach.*) Perque no ho sentin còm m'ho dius que m'estimes!
- Agna.** No t'ho diré pas... Ara no!
- Mar.** ¿Que no?
- Agna.** Ara no.
- Mar.** Si os plau per força... Si no m'ho dius...!
- Agna.** Què! Què faries!
- Mar.** Me'n vaig. Te planto. (*Fa semblant d'anarsen.*)
- Agna.** Ja te'n pots anar.
- Mar.** No me'n vaig; però m'ho diràs per força. (*Agafantla ab un braç per la espatlla y els braços, y ab la mà lliure per sota la barba.*) Si no, te'm menjo a petons!
- Agna.** Oh, deixem estar!
- Mar.** Donchs digues: t'estimo.
- Agna.** T'es...ti...mo. ¿Estàs content?
- Mar.** Així. (*Fentli un petó.*) Tè, aquí tens les gracies.
- Agna.** Qu'ets pesat! Deixem... ¿No veus que...?
- Mar.** (*Deixantla un xich.*) Bè m'ho deyes avans.
- Agna.** Oh, avans, avans... Però ¿què fem aquí parats?
- Mar.** Es veritat: ens hem de canviar el vestit. Vina. (*Agafantla pel cos.*) Anèm.
- Agna.** No; jo tota sola. Quédats aquí, tu.
- Mar.** ¿Jo?
- Agna.** Tu. Aviat arribaràn: si encara'ns trobessin així...
- Mar.** Per això meteix. Vina: ens mudarèm de roba.
- Agna.** Primer jo: tu esperem aquí.
- Mar.** Tonta! No sies tonta! (*Molt persuasiu.*)
- Agna.** (*Molt emocionada.*) Mariano... fes-me aquest favor.

Mar. (*Estrenyentla y besantla.*) Tonta, més que tonta!

Agna. (*Feblement.*) No vull, no vull... Ara nol

Mar. Però si som casats... ¿Que no ho sabs que som casats?...

Agna. Bé, si... però... ara vindrán y... després... (*Mirant cap al quarto de l'Angeleta, quals «portiers» s'hauràn mogut.*) Calla!... M'ha semblat... No hi era pas l'Angeleta a la iglesia...

Mar. (*Sense convicció.*) Y si que hi era.

Agna. No, no; no hi era. M'hauria vingut a abraçar... Si estigués malalta!...

Mar. (*Contrariat.*) Te dich que hi era. Veuràs. (*Va cap al quarto de l'Angeleta, aixeca'ls portiers, mira distretament dintre després d'obrir un xich les portes, y crida:*) Angeleta, Angeleta!... ¿Veus? Res. No hi ha ningú. (*Torna a deixar anar els portiers.*)

Agna. Qu'es estrany que no m'hagi dit res a la iglesia!...

Mar. Hi havia tanta gent! (*Per dir quelcòm.*) No te'n déus haver adonat. (*Torna a agafarla carinyosament.*) Tonta... Aném... Mira que vindrán...

Agna. Primer jo... després tu. Ja't cri daré. (*Va per fugir.*)

Mar. (*Retenintla, fentli petons y parlantli a la orella.*) ¿Per qué ets tan dolenta! Mira: no més tres: té, té y té! (*Petons.*) Y ara aném. Escolta: tu't vestiràs a l'arcoba y jo

a fóra, t'ho juro... Què dirien si'm trobes-sin aquí tot sol!... Vina!

Agna. No't crech, no't crech. Mira, ara no: després... quan siguem fóra... ¿sabs?... Me'n dono vergonya!

Mar. ¿Vergonya de qué?

Agna. De... de despullarme... Fes-me aquest favor. El primer que't demano.

Mar. Però, si't juro... Té, t'ho juro... (*Fent la creu.*) No miraré... no miraré!

Agna. ¿M'ho jures?

Mar. T'ho juro. T'ho juro per aquest petó... y per aquest altre... y per aquest altre...

Agna. Deixem estar... Mira que ve algú...

Mar. (*Mirant per tot.*) No, ningú... Escolta: Aném! Vina! (*Molt expressiu y carinyós.*) Que farém tart... que vindrán... que no estarem vestits!... ¿No t'estimo jo?... ¿No m'estimes tu?... Dignes. (*Molta passió.*) ¿No m'estimes tu?...

Agna. (*Vençuda.*) Si, si, t'estimo...

Mar. Donchs escolta... vina... aném!... (*Ben abraçada se la emporta cap al quarto, esquerra, y tanca la porta d'una revolada. Se sent enrahonament y remor en el quarto de l'Angeleta. De cop surt aquesta, molt excitada, estirant per la mà a la Carme. L'Angeleta fins al final ha de mostrar una excitació extraordinària.*)

Angel. Vina, vinal!...

EMILI TINTORER

(*Seguirà.*)

LA MEVA AMOR S'HA DESPULLAT

La meva amor s'ha despullat,
ha mostrat núa sa bellesa;
el meu esprit s'ha delectat
ab el tresor d'eixa nuesa.

El llenç blanquíssim s'ha després
com una túnica sagrada;
ha tremolat sota'l meu bes
del pit soberb la carn nevada.

Sota'l meu bes jo hi he sentit
finors de violes y de lliris;
han refrescat mon front marcit
ilusions gayes, bells deliris.

Y un goig celest, un alt perdó
sobre son cor y mon cor plana
com una gran benedicció
que'ls aconsola y agermana.

La meva amor es tan placent!
La meva amor es tan honesta!

Quan la fereix el sol ardent
que blanca y pura es la congestal

La llum d'intensa voluptat
a l'amor meva l'ha ferida:
la meva amor s'ha despullat
banyant son cos en llum de vida.

Son cos tan bell y encisador
sobtil l'he vist en ma fal-lera
com de la brisa la frescor,
com de les ones la bromera.

Y dins mos braços glapitant
jo l'he sentida sa hermosa,
petons y ditzes regalant,
més dadivosa com més pura.

Així, manyaga, al buf del vent
escampa aromes la floresta...
La meva amor sempre es placent;
la meva amor sempre es honesta.

LA FELICITAT

A tante Nini

INS el saló banyat de llum rosada, entre l'encis de les sedes, flors y randes, estaven asseguts dos homes y quatre dones.

Mentres al defora vo-rejava'l park la rierada automnal abses aygües tronadores, l' hora del

thèls havia aplegat tots sis al voltant de la taula. La thetera fumava, les delicades orfevrieries lluhien apaciblement.

Els homes eren rics, elegants, desenfeynats; sempre havien pogut viure lliurement la vida preferida sota'l cel per ells triat. Les dones, desvagades, elegants y riques, fruhien també d'una llibertat semblant.

Tots ells eren dels qui solen ésser nomenats «els benhaurats d'aquest món», d'aquells qui són envejats y qui semblen planar com una gran injusticia per demunt de les miseries humanes.

Allò que lo convencional y fictici de llur existencia havia deixat entreveure de llurs ànimes era tan migrat, que un hom no comprenia pas com aquells sers podrien adquirir prou gravetat per'acomplir la grave acció de morir. Y ells també semblaven al defora de les condicions fatals de la humanitat mortal.

En la intimitat de la llar d'octubre, al punt que'l jorn fina, estaven conversant. Tots se sentien envahits per aqueixa encomanadiça prohibida d'afecte, de semi-confidencies qui, en hores imprevises y rares, passa pels cors com un desitj de repòs després de les lacituts; una fretura de llàgrimes després de les penes. Estaven en aquells fugitius moments en que un creu — ab un benestar fisich, una calma moral — en la pau, en la simpatia universal, en la treva de les rivalitats, dels ressentiments y de les renunciies; en els instants en que s'adorm l'instint de defensa y en que, en una quietut tendrívola, un deixa escolrar quelcòm de la propria ànima. Minuts qui ens sabrán greu l'endemà, y ens apareixerán necis y perillosos y degradants, y que tornaràn en renunciia contra aquells al devandels quals ens hem descobert.

Madama des Gattières, la mestressa de la casa y la més jova de les quatre dones, fou la primera qui parlà. Era una rosseta de rostre primaveral, picat de clotets hont hi niuaven continuades alegries. Sospirà dolçament;

després, ab veu enllordida pels recorts, digué:

— La Felicitat... ¿qui la coneix la Felicitat? —

Un dels homes, en Robert Meràn, un xicotac d'ulls sensuals y tristos, la mirà ab sorpresa y murmurà sa idea com si se li escapés:

— La Felicitat... ¿Que no'n sòu, donchs, de feliça, vós? —

Y ella decantà'l cap perque ell no pogués llegir en ses ninetes. Se recordà de que'l passat hivern ell l'havia perseguida ab son amor prometentli ubriaqueses eternals, eternals tendreses, y ella, qui no volia fallir, li havia respost fredament, malgrat son cor vençut qui vers ell se'n anava:

— ¿La Felicitat? Si, la tinch. Sòch feliça, feliça del tot. —

Vuyt dies després en Meràn havia pres una amistançada, una dòna a qui adorava, segons ell deya.

Y Berta des Gattières, desconhortada, havia llavors conegut les llàgrimes del dever.

L'home repeti, ab una ironia en que la renunciia hi sonava encara:

— Si vós no sòu feliça, senyora, ¿qui podrà donchs vantarse d'esserho? —

Berta, el cor adolorit d'amor, l'esguardà llargament, ab grosses llàgrimes al cap de les pestanyes.

Llavors, ab ardenta recança, en Meràn pensà en aquella amistançada tan prompte presa per orgull, per despit. Y conegué'l dolor de les venjances.

La cosina de Madama des Gattières, Rosa Glaneuses, se girà vers ells, y sos dolços ulls grisenchs prengueren una expressió de recança y anyorament.

— La Felicitat — digué; després s'aturà un moment y, boy enrojolant: — la Felicitat... es la dels altres. —

Tots els qui la voltaven pensaren en aquell home esguerrat ab qui s'havia casat per llàstima en l'esplendor de sos vint anys. Y Rosa, recordant que, malgrat tota la llealtat de sos esforços, no pogué estimar a n'aquell infeliç a qui havia enverinat la propria miseria, conegué l'amargor del sacrifici.

L'home qui no havia encara enrahonat, en Jofre Saint-Martel, y qui ratllava a la quarrentena, digué:

— Madama des Gattières té rahó: la Felicitat... ¿qui hi creu en la Felicitat, passats els vint anys? ¿Qui es que l'ha trobada? —

Y son rostre correcte e impersonal de clubman fou sobtadament enyellit pel recort d'aquella nit d'horror en que son fill ùnich, son joliu infantó, mori ofegat per la difteria.

Y ell havia conegut les tortures de la paternitat.

La tercera de les dones, Madama Stigman, que se sabia haver sigut l'aymada triomfadora del bell Nerval, prononcià netament:

— La Felicitat es seguir la drete via. —

Y's recordà del terrible, desvetllament de sa consciència després de la ubriaquesa de sa cayguda; la vergonya del partatge, la infamia del fill del pecat introduhit en la llar confiada. Y ella revisqué l'esglay de la mancança.

Un silenci pesà, enllordit per tants de sofriments que quiscún creya guardar amagats per sempre en lo més pregón de si meteix, y qu'en aquell minut amollidor tots acabaven de deixar pressentir.

Y la veu forta de la torrentada, del torrent de paret rocosa, de marge inaccessible, sanglotà més fortament en la nit. Aleshores Lisa Tosti, la més vella de les quatre dònes, y qui fins aquell punt s'era callada, redreçà un poch sa testa de màscara apacible, y digué simplement:

—Jo no vaig pas a fervos una bella definició de la Felicitat, car no'n sóch pas capable. Mes, si vos plau, vos contaré una historia que trobaréu beneytona, mansoya, y de la que tal vegada vos enriurèu. No obstant, si ho volèu... ¿Si?...

»Vaig, donchs, a fervos el recontre del jorn en que jo he sentit el refrech de la Felicitat; una felicitat tan enlayrada, tan pura, tan corprenedora... en fi, *La Felicitat*.

»Dèu anys són transcorreguts, y jo no me'n sóch pas encara aconhortada de no haver-la possehida.»—

Tots cinch coneixien el trist maridatge de Madama Tosti ab un home brutal y jogador; son viudatge a vint anys, digne, sens hipocresia, y després sa vida tan tranquila qui semblava sense recances ni desitjos. Ab sorpresa s'esguardaren, y de l'un a l'altre corregué'l petit esborronament de la espera estonada.

Lisa començà:

—Quan morí mon marit, jo estava també molt delicada. Transcorregudes les primeres setmanes del dol, el meu metge m'ordenà que anès a passar l'hivern a Niça. Hi vaig llogar una villa en el barri de Cimiez, al bell cim del puig, en un apacible reconet assoleyat y florit. Hi visqui solitaria, assaborint la pau y fruhint de mes forces qui cada jorn me retornaven.

»De ma primera passejada en carruatge me'n recordo com d'una evasió, com d'una fugida de presó. Jo vaig ubriacarme d'aqueix ayre d'atzur qui dóna a Niça l'encis lluminós de la Italia y de les Cyclades. Altres sortides seguiren a n'aquella, sense que jamay me neulis sots l'amanyagadora beutat de la vila dels fruyts d'or.

»Quan me sentia més forta, malgrat sobtades y persistents lacituts, vaig aixamplar el cercle de les meves peregrinacions. Un dijous de març, cald com els mesos de maig parisenchs, resolgui agafar el tren del «Central-Var» y arribarme fins a Grasse. M'havien vantat molt la bellesa selvatge del camí, y jo altrament n'havia admirades les fotografies.

»Tu, ma benvolguda Berta, y vós senyor Meràn, qui sôu devots del «Midi Enchanté» com diuen els diaris à réclame, ja'l devèu conèixer aquell carrilet de vagonets no gayre més grans que'ls trams, y partits com aquests en tota llur llargaria per un èstret passadiç.

»Donchs, aquell dijous, tota rejovenida, reviscolada pel sol, arribi a la estació per'agafar el tren de les dèu del matí. Un vagó de primera era buyt, y m'hi vaig instalar ab mon petit bogatge de turista y una grossa gavella de roses que mon vell amich d'Augèle m'havia enviat la vetlla passada.

»El tren arrencà atravessant eis arrabals de Niça, lletjos y pudents com tots els arrabals. Però allà al lluny, sota un polsím de sol, s'estenia la mar, sumptuosa y afalagadora, la dolça mar d'atzur, l'ardenta mar de l'abrusadora Africa.

»A la quarta o cinquena estació després de Niça, els vagonets de segona foren invadits per una munió de gents qui sentien al terroç. Per qualques mots atrapats per ma finestra oberta, compregui que's dirigien a Grasse, ahont aquell jorn hi tenia lloch una fira important. Els compartiments estaven plens de gom a gom. El quefe del tren havia ja ofert la hospitalitat de son furgó a un bon nombre de viatgers. M'he descuydat de dirvos qu'en aquell tren no hi ha més que dues classes: primera y segona. Y heusaqui qu'entrà en mon vagó un minyó qui duya barroerament a la mà son bitllet de segona. «Mirèu, senyor, pugèu aquí. ja que no hi ha altra plaça.» Y, mentres el viatger murmurava qualques mots de remerciament, ell saltà al moll, donà un estrident cop de xiulet, y retrapà corrent el seu furgó.

»El xicot recorregué maltraçudament el passadiç, agafantse çà y enllà pera no caure ab els batzags de les girades. Al passar pel meu davant saludà...—¿còm podria expressarvos la especie particular d'aquella barretada?...—va saludar... tartamudejant. Després anà a asseures en el recó oposat, s'encastà en la banqueta, esforçantse per ocupar el menys lloch possible y amagat tot lo més d'ell que podia als meus esguards. Y romangué immòvil, enrojolat de timidesa, grotesch y desgraciat.

»Jo no vaig llençarli més que una ràpida llambregada pera no acréixer son encongiment, però tingui per això temps de veure que no complava gayre més de disset anys; un rostre encara inflat d'infantesa, que la propra crescuda de la barba omplia de granets y taques vermelles. Ses manaces y sos grossos peus li donaven el tarannà xaparro d'un Terranova cadell qui encara no ha acabat la creixença. El seu coll era massa llarch y flonjo. Duya un vestit de tall vilatà, massa curt y massa escarrancit. Un barret «canotier» cerclat d'una cinta vermella se li enfonsava massa y li aixafava y separava les orelles.

»Y, en mitj de tota aquesta desgracia ridicula, dos ulls juvenivols y purs, dos ulls grans y tendres qui semblaven implorar no sé quina eternal pietat.

»Mes en fi, era lleig, molt lleig, y a més, gayrebé una criatura encara.

»Jo era laça, ubriacada del ple ayre, y malgrat la potent atracció del paisatge, s'amparà de mi aytal fretura de repòs — una fretura encara malaltixa, — que no pogui resistirla y m'endormí. Vaig sentirme sobtadament envahida per aqueix esblayment de fatiga qui mostrava encara mos passats sofriments.

»Després d'un temps qual durada ignoro, me desvetllà una impressió com de cremor a la cara. Vaig mitj obrir les parpelles y vegi que'l sol per una de les finestres me colpia de ple ab un gavell de sos raigs.

»Dret, donantme la esquena, mon company de viatge s'esforçava per desenrotllar la cortineta. La molla era trencada y vegé que no podria pas reeixir. Aleshores se tombà. Jo l'observava entre mes pestanyes, tan closes qu'ell cregué qu'encara dormia.

»M'esguardà llargament, els llabis un xich tremolosos, els ulls tendres y bondadosos. Després se posà a payrarme del sol, restant dret, d'esquena a la finestra; y com qu'encara un raig arribava fins a mi, se tragué'l barret y l'aguantà demunt de son cap, la mànega un xich escorreguda, descobrint un munyó ossut y rogench.

»Ja no'n tenia ganes jo de dormir; y, sens alçar els parpres, l'esguardava. Ell romanagué en sa positura fatiganta, mudant de lloch quan el sol cambiava, tot son rostre tivat per la preocupació de presservarmen.

»Jo'm sentia presa d'una gran emoció agra-hidora davant d'aquella bondat, d'aquella afecció qui's creya ignorada per sempre.

»No més un instant el bon xicot deixà son lloch. La porta corrediça s'era oberta, enviantme una corrent d'ayre fret. Mon company la tancà suaument, sense remor, y tornà davant del vidre, caminant de puntetes pera no trencarme'l sòn.

»Y en aquell moment, sobre aquell infantil rostre, hi lluhia una bondat grave, protectora, maternal, y ensemps, al mirarme, una tendresa tan pura, tan casta, que jo vaig sentir fins en lo més pregón de mes entranyes el sagrat batech que donen les coses nobles, els sentiments divins qui aconhorten de la humanitat, de sa miseria y de ses vergonyes. «Pobre nen compassiu — pensava jo. — Oh, cor bondadós, ànima humil y exquisida!»

»Vaig obrir les parpelles, sorpresa d'emoció, sentint que acabava de ésser acaronada pel refrech de lo inaccessible... de *La Felicitat*.

»Vaig estar a punt de parlar pera benehir aquella criatura, pera benehirlo ab tot l'impuls maternal qui dorm en el si de les dones.

»Tot sofocat, barroerament, se deixà caure

en la banqueta mirant obstinadament a l'altra banda, anguniós com la bestiola empaytada qui cerca un cau pera entafurarshi. Durant aquest breu instant tingui temps de rumiar: «A disset anys, malgrat la cara de noy, un cor d'home's desvetlla ja, un cor que la dòna pot endolorir.» Y el pensament de que una re-cança, un sofriment produhit per mi pogués atényer a n'aquella criatura, se'm feu insoportable.

»No'm vaig pas bellugar, ni vaig dir res; y si may he pecat per coqueteria, en aquella hora de silenci ho he ben expiat.

»Tot seguit el tren arribà a Grasse, y — rihèu si vos plau — me semblà que m'arrencaven quelcòm de l'ànima. Jo deixava *La Felicitat* derrera meu.

»Vaig aixecarme, recullint els meusabrachs y ma gavella de roses, y vaig atravessar el passadiç.

»Al passar pel davant del meu companyó, humilment arraulit en son recó, vegí, alçats vers mi, sos grans ulls pidolayres. Aleshores ab un moviment instintiu, maquinal, més prompte, més fort que ma voluntat, vaig omplirli els braços de les flors de ma toya triomfant, y m'escapà de dirli: «Mercès per vostres atencions, fill meu, No me'n oblidaré pas.»

«Ell creuà ses grosses mans rogenques demunt d'aquelles flors, y ab veu escanyada digué dues voltes, com a la Iglesia: «Deu meu! Deu meu!...»

»A la plaça de la estació vaig muntar en un carruatge tapat. Digui al cotxer: «Anéu ahont volguèu.» Y, el cap enfonsat en els coixins, vaig esclatar en plors. *La Felicitat* m'havia refregat, y may més me'n sóch aconhortada.» —

Quan Lisa acabà, esguardà porugament a son entorn, empeneditntse d'haver enrahonat. Mes no, ningú se'n reya. Un silenci greu planava en el saló, un silenci grave y emocionat.

Berta s'aixecà, obri una finestra per hont entrà la veu de la vall. Un clar de lluna omplenava la nit, enllumenant els dos marges del torrent: l'un dolç, planer, fàcil; l'altre, enfront, fet d'una paret de roques qui muntaven fins a les estrelles, feréstech, inaccessible.

Y la jova dama, ab el braç estès, digué:

— Amichs meus, pobres amichs meus: *La Felicitat*... es la ribera de l'altra banda! —

VIOLETTE BOUYER-KARR

Setembre, 1906. — *Chateau de Meaulx*.

Traducció de O. M.

Reproducció prohibida.

NOVES

La redacció de JOVENTUT s'associa de tot cor a la pena que'l benvolgut company en Ramón Miquel y Planas experimenta aquests dies per la perdua del seu germà, ocoreguda'l passat dilluns.

Ab data de 9 del passat novembre, la Comissió de Reformes dels Jochs Florals acordà iniciar son comés endreçant, en una circular, les següents preguntes a tots els aymants de les lletres catalanes:

¿Entenèu conforme y compatible l'antiga institució dels Jochs ab el moviment literari modern? En cas negatiu, ¿creyèu que són necessaries determinades reformes o esmenes en els estatuts, y volèu tenir a bé comunicarnos les que a vostre judici són més convenients?»

Durant tres mesos, a comptar desde la data de publicació de la circular, s'admetràn els projectes de reformes y les esmenes, adreçats al domicili de l'Administrador del Consistori, en P. Casades y Gramatxes, carrer dels Templaris, núm. 3 (buçó a la entrada). Passat aquest terme, la Comissió disposarà d'altres tres mesos pera dictaminar y sotmetre son dictamen a l'aprobació del Cos d'Adjunts.

¿Qu'è'n resultarà d'aquesta informació? Molts són els qui han cridat y criden (a nostre entendre ab rahó) ponderant la necessitat d'infondre als Jochs Florals un esperit modern que'ls hi manca. La ocasió s'es presentada de que tothòm dongui el seu parer, e hi faci cadascú lo que més hi sàpiga. Si a la crida que ha fet la Comissió de Reformes no hi respongessin els qui tant han parlat de reformar els Jochs, nosaltres no creuríem pas que aquests s'avenen ab el modo d'ésser dels temps moderns; ben al contrari, els considerariem una institució momificada, qui no desperta interès per haver complerta totalment sa altíssima missió...

Mes esperèm, ara com ara, lo que hi diuen els escriptors y els poetes que ab llurs obres han volgut sempre contribuir a l'enaltiment dels Jochs. Esperèm sobre tot lo que hi poden dir els joves. Tant de bo que parlessin ells, y que la llur opinió resultés la decisiva!

Deyem la setmana passada als diputats per Catalunya y als defensors de la Solidaritat Catalana en general, que no devien oblidar la gran responsabilitat qui en els moments actuals pesa sobre ells, ni l'alta missió que tenen enfront dels falsos politichs qui, assumint el govern de l'estat o la representació de qualque partit, desacrediten aquest y malmenen aquell per conveniencies particulars o per ambicions personalissimes y grolleres.

Aquets politichs, sobre tot els del partit anomenat lliberal, són ja gastats. No representen cap ideal, no representen cap opinió, y ara cauen, ara s'aixequen, y van desempenyant llur comedia ridicula mercés a l'embrutiment del poble, qui els tolera.

Els diputats per Catalunya, els diputats qui's diuen catalanistes, els portaveus de la Solidaritat Catalana, anaren a Madrid ab ben diferent caràcter; hi anaren en representació d'un poble viu y d'un moviment politich-social ple de promences y d'energies; hi anaren en sò de lluyta y portant una gran força moral. Tant, que s'hauria dit que a la primera topada, el débil govern d'en López Dominguez se'n hauria anat en orris.

No era la missió dels répresentants catalans tombar governs raquitichs; altres ne duyen, com hem dit, de més enlayrades; emperò, aquest hauria sigut un dels primers efectes de la llur anada a Madrid, y aixi ho creya la immensa majoria dels catalans de bona fe qui assistiren a l'«Aplech de la Protesta» a despedir a llurs representants.

En López Dominguez ha caygut; però això significa tan poch, que no'ns interessa gens. Lo que'ns interessa y entristeix es que, avans de que ell caygués, els diputats per Catalunya ja havien emmudit devant dela oferta d'una amnistia qui compregués als catalans empresonats y exilats; lo que'ns interessa es remarcar que la lley de jurisdiccions encara es vigent.

Poch se'ns en dóna qu'en Moret y en Romanones, en Canalejas y en Montero, y tota la pandilla, sien duts a la barra o no ho sien; poch se'ns en dóna que a cada instant se burlin d'un país sense opinió, puig al cap y a la fi no'l representen al país y es a costes d'ell que viuen. Lo que se'ns ocorre preguntar es que diràn els diputats per Catalunya, els portaveus de la Solidaritat, ells qui ostenten una veritable, una positiva representació, el dia que'l nostre poble s'adongui de que han pogut més sobre ells unes petites mires politiques de conveniencia, que no pas un gran esperit de justicia. Y ay sí, al adonarsen el poble, arriba a sospitar que certs actes grandiosos per ell realisats, foren considerats per algú com mirallets de caçar aloses!

Devegades fins creyém que convindria que ho sospités. Valdria més això que no pas que a Madrid avuy per demà's riguessin de la Solidaritat com d'un *papu* a qui s'ha temut y ab qui després se juga. Aixi veurien que no perque'ls diputats hagin emmudit, la Solidaritat Catalana ha perdut la veu. Y si aqueixos diputats han anat de bona fe, si han entès que complien llur obligació al mostrarse débils, no tindrán pas inconvenient en seguir mostrantla llur bona fe, acceptant gojosos el propi sacrifici en càstich d'una debilitat mal entesa, d'una transigencia politica ab l'enemich qu'ells entenían oportuna

y profitosa y molts enteniem erronia y funesta.

¿Se demostrarà una vegada més qu'en aquest país els grans moments polítics, per ben aprofitats que sien, són ordinariament malograts per les accions polítiques continuades, qui may trigen gayre a perjudicar las causes més nobles?

El passat dijous se celebrà en el teatre Principal una vetllada republicana, autonomista y federalista, solemnisant el cinquè aniversari de la mort d'en Pi y Margall. L'Orfeó Barceloní cantà *La Marsellesa*, varies cançons populars catalanes y el *Guernikako Arbola*, pronunciant després notables parlaments els senyors Mallafré, Tona, García Annè, Marial, Llobet, Salvatella, Pi y Suñer, y Vallès y Ribot, remarcant tots ells l'adhesió del partit federal a la Solidaritat Catalana y sa incompatibilitat ab certs republicans qui prometen impossibles revolucions y, honorant al gran autonomista Pi y Margall, cau en el contrasentit de combatre rabiosament y ridiculament l'obra de la Solidaritat.

Finalment se representà un quadro alegòric de les antigues nacionalitats ibèriques, y l'actor Puiggari donà lectura a un patriòtic poema d'en Conrat Roure.

El teatre estava ple de gom a gom d'un públich qui, durant tota la vetllada, aplaudi ab gran entusiasme.

No cal pas esperar la setmana que ve, com se proposa en Pujulà en sa crònica de Paris, pera parlar de la crisis dels lliberals dinàstics y tirar a n'en Moret al cove. Bè prou que li han tirat. En menys d'una setmana ha caygut el ministeri López Dominguez, ha pujat en Moret, ha caygut també comen López, y ara tenim a n'en Vega de Armijo, mentres en Canalejas s'espera, com sempre. En un any o poch més, el partit lliberal ha sofert cinch crisis totals. Còm deü riure en Maura, assistint a la descomposició d'aquest cadavre y preparantse pera enterrarlo! Mes no ho farà mentres no'l vegi completament desfet en pols. Aleshores si, aleshores serà cridat al poder, y encara's farà pregar: ell vol governar cinch anys!

Si l'esperit de Solidaritat perdura a Catalunya, si ningü contemporisa, si la onada redemptora creix, en Maura se'ls tindrà de pintar aqueixos cinch anys de poder. El fet de pactar ab ell unes quantes forces vives, no vol dir que hi pacti la causa de Catalunya, y si aquesta trascendeix més cada dia en el centre, els homes de partit com en Maura, qui avans que tot representen interessos de

classe. seràn forçosament escombrats pels qui representen interessos més grans.

La situació d'en Moret durant sos pochos dies de poder (?) ha sigut ben ridícula, enfront d'unes Corts que temps enrera volia disoldre y ab les quals ara de nou s'avenia. Sos successors també desempenyen un paper ben còmich y desayrat. Pobre partit lliberal! Lo qu'es per nosaltres ja està ben llest. Encara que per part dels nostres diputats no trobès oposició formal al Congrés, lo qu'es a Catalunya ja ha fet a tots. Ja no pot comptar ni ab el seu Lerroix, convertit en goç lladrador o en burro de cops, qui ja no sab fer us de la propria barra sinó pera desacreditarse més cada dia. L'antich agitador qui pertorbà al nostre poble ja es mirat pels catalans ab un menyspreu en el que, si a voltes s'hi barreja la pena, constantment s'hi barreja'l fàstich.

Nostre respectable colaborador en Rafel Vallès y Roderich ens telegrafia lo següent desde Paris, ab data d'ahir:

«Enterat del gran acte realisat diumenge a la *Maison Dorée*. M'hi associo, enviant ma salutació al gran Falp.

»Sè que l'endemà encara's feya durar la barrila a les planes de *El Diluvio*, *La Veu* y altres companys de causa.

»Retornarè avans del dia d'Innocents.

»Endevant! Visca Catalunya!»

Són moltes les queixes que rebèm dels suscriptors de fòra y dels periòdichs ab qui tenim cambi, respecte a la poca assiduitat ab que reben nostra revista. Els qui's queixen més són els de Gerona y Tarragona.

Tenen la paraula'ls empleats de correus.

Molt prompte's posarà a la venda la Gramàtica Catalana-Esperanto d'en Pujulà.

Estèm acabant els derrers treballs.

Publicacions rebudes:

Els XVII sonets de Johann Wolfgang von Goethe, escrits en llenguatge germànic y ara traduïts al català per Geroni Zanné. El nostre company acaba de publicar en edició de bibliòfil aquesta bella mostra de poesia goethiana que creyèm plaurà als devots del gran autor alemany, tan poch conegut encara en nostra llengua, car són ben pochos els qui, com en Maragall, li han mostrat aixi llur admiració. Ens abstenim de fer més comentaris per tractarse del llibre d'un company de redacció.

Jordi Erin, episodi dramàtic per J. Burgas, estrenat ab notable y merescut èxit en el Teatre Català (Romea) la nit del 23 de novembre passat. Preu, dos rals.

Cartell anunciador de la fàbrica de licors y anisats *La Tropical*, dels senyors Puntí y Deu (Pujades, 120, San Martí de Provençals). Porta una bonica alegoria, en relleu y en diferents colors.

Historia de Catalunya de n'Antoni de Bofarull, publicada en edició econòmica per la «Biblioteca Clàssica Catalana». Hem rebut el quadern 31. Preu, 25 cèntims.

També hem rebut el quadern 21 del compendi de *Historia de Catalunya* que publica l'«Associació de Lectura Catalana». Preu, 10 cèntims.

Havem rebut el tercer número de la importantíssima revista parisenca *La Revue*. Es una de les gazetes esperantistes millors, y potser la més seria. En tots els números havem vist treballs de nostre company Pujulà, qui comença a adquirir la fama d'autorigne d'èsser llegit.

Recomanem la citada revista.

A L'INEFABLE ALADERN.

El senyor Aladern continúa treyant bilis. Fa bé, perque hauríem patit un disgust si se li arriba a quedar dintre tota la que tenia aplegada. Tocantli el botet, se va desfogant. Però jo ho pago tot això. A n'en Miquel y Planas va dirli *goç peter*, y ara diu qu'es un dels meus *superiors*. A què he quedat reduhit, pobret de mil.

El senyor Aladern té la bona fe d'una coloma y la profunditat d'un cup. Ha descobert qu'en Miquel y Planas ja es prou gran pera defensarse tot sol, y que jo ab la meva intervenció confesso implícitament el dever moral que tinch de trobar bé tot lo que'ls re-

dactors de JOVENTUT fan. També ha descobert que JOVENTUT plegarà aviat. Donchs bé: quan això succeheixi ja explicarem al candidíssim senyor Aladern, y a molts com ell, ab quíns mòvils y en quína forma y ab quíns procediments l'hem feta la nostra revista; y per molt que badi's farà càrrech de que'ls qui donem el nom al peu de nostres escrits hem sempre gosat d'una absoluta independència individual, sens ésser may servils, sense vàldrens may de redactors fets de pasta d'esclau.

Que faci memoria y's recordarà dels articles que li he acceptat y publicat en diferents ocasions, encara que fossin oficiosos, encara que semblassin defensar sos interessos editorials, encara que impugnassin les opinions de companys meus de redacció. Lo que hi ha es que'l senzill senyor Aladern ha vingut a l'era y després s'ha queixat de que li fessim pols. Devegades sembla un pobre hòme'l senyor Aladern.

Insisteix en que fou insultat per en Miquel y Planas, y ve a dir que jo res tinch que veure en aquesta qüestió. Y oblida que's valgué de mi pera impugnar la crítica del meu company. Aleshores m'adulava, parlava del respecte que'm tenia, apelava a ma llealtat... y ara resulta que tot això eren camàndules, qu'en mi no hi creya, qu'en ma llealtat no hi tenia fe, car s'apressava a publicar a *Catalonia* sa dolcíssima rèplica a n'en Miquel, avans de que jo la fes sortir a JOVENTUT. Semblant procedir, jesuítich y fals, no'm va indignar: va ferme senzillament fàstich; y'm vaig abstinde de contestarli particularment, preferint dirli unes quantes veritats en lletres de motllo. Y vetaquí que ara'm tracta de bon noy perque no li he reeixit tan *bo* com ell volia.

L'ingenueu Aladern es un emotiu terrible: per això's contradiu. Potser arribaria a fernes gracia'l seu *cas*, mes per ma part hi poso punt, veyent que la qüestió s'allarga y que als lectors els hi podria resultar enfadosa més que graciosa.

En aquest mot, *graciosa*, cal que hi pari ment l'ignocentíssim senyor Aladern: no fos cas que per extensió, com a sinonim de *gaseosa*, l'encabís en son Diccionari. Per popular que sia'l mot, no hi estaria bé.

No fumem, oh inefable Aladern: perque flòleg hi ha que quan fa diccionaris enfila'ls mots sense engaltar, com les hortolanes les granotes a la plaça, o com els Falps els versos en els *poemes*. — LL. VÍA.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

PRÓXIMA PUBLICACIÓ

CAYRES VIUS

PER

VICTOR CATALA

Sortirà a primers del proxim any

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

OBRA NACIONAL

DICCIONARI CATALA

Conté'l llenguatge complert de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, clàssich y modern. Triplica al més complert dels publicats. Redactat y ordenat per **JOSEPH ALADERN**, ab les etimologies llatines, arábiques, gregues y hebrayques del Vocabulari semitich-català de **Mossèn Marià Grandia**. Van publicats dos volums de més de mil planes cada un, dels quatre que contindrà. **500,000 mots**. Se publiquen dos quaderns setmanals a 0'25 ptes. cada un. Per tomos complerts, **5 pessetes** mensuals.

Casa Editorial BAXARÍAS, Passatge Mercader, 10

CLIXÉS

♦ Aplech d'estudis en prosa per
L. Escardot (Carme Karr). Se ven
a 3 pessetes en totes les llibreries.

En l'Administració de Joventut se fa als suscriptors l'acostumada rebaixa d'un 25 per 100.

Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

OVO LECITHINE BILLON

Tónich nervios reconstituyent

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general en Espanya: ALFRED RIERA Y FILLS
(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

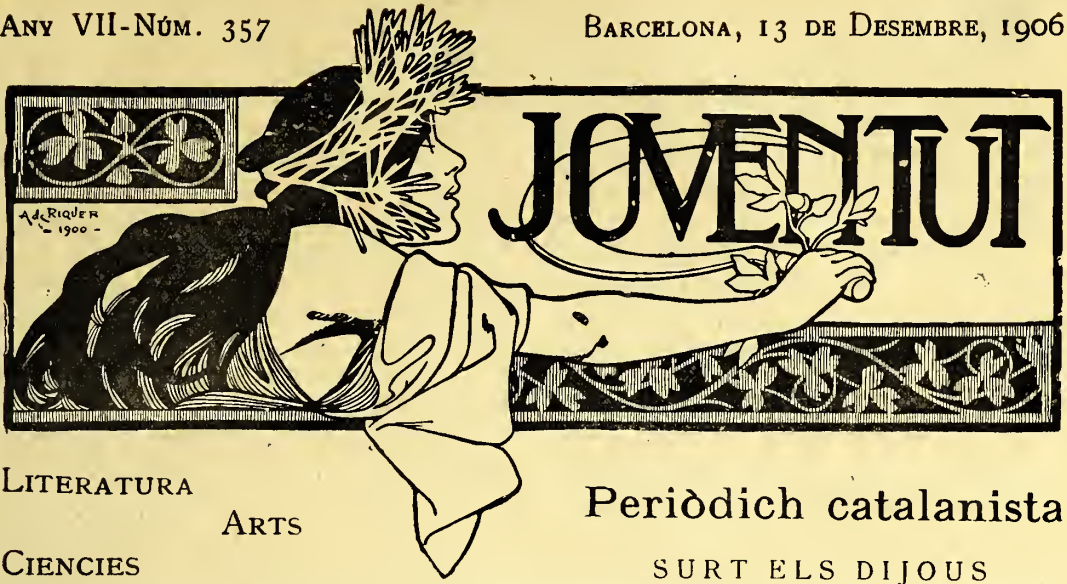
Teléfono 1059

BARCELONA

L'AGENCIA D'INFORMES COMERCIALS,

per Pompeius
Gener.— Un vol.,
1 pesseta.

Als suscriptors tant de dintre com de fóra de Barcelona se'ls farà un 25 per 100 de rebaixa.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Lo que tindriem de fer, per Gabriel Vinyas. — Amors, per I. Soler y Escofet. — A una ciutat qui mor, per Alfons Maseras. — Mal de verge (continuació), per Emili Tintorer. — Fruyta, per Francesch Sitjà y Pineda. — Txeques: D'instrucció, per Benet R. Barrios. — El poeta y la esposa, per Joseph Lleonart. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Noves.

No perque hagim d'ésser en tot com avans erem, sinó pera treure ensenyances profitoses del passat, caldria organitzar les eleccions de manera semblant a la usada a Catalunya, y més particularment a Barcelona, en sos temps de major esplendor. Allavors era'l poble qui deya: «Fulano serà qui ens representi devant del rey.» Avuy són uns quants homes els qui prometen *això* y *allò* si se'ls elegeix pera representarnos. El uns volen representarnos pera *figurar*, altres pel profit material que'l càrrech pot proporcionàrlos, y altres per abdues coses alhora. Y això no es res més que'l falsejament complet de la delegació.

LO QUE TINDRÍEM DE FER

Ja gayrebé es hora de que'ls autonomistes catalans comencèm a donar mostres de que sabèm regirnos autonòmicament en tot allò en que no hi tè res que veure'l poder central. Teòricament són molts els autonomistes; emperò en la pràctica han talment oblidada llur condició de tals, que són ben poch els qui ab llurs fets no desmenteixen el nom que ostenten.

Y en una de les funcions populars en que més ho desmenteixen es en el nomenament dels delegats qui han de representarnos en el Congrès de l'estat. Ens dihèm autonomistes y estèm tan mal organissats autonòmicament, que en les eleccions es una sola entitat qui sintetisa l'esperit català, gosant del privilegi de nombrar els representants que nosaltres hem de votar.

Aixi en el Congrès espanyol no hi enim pas representats tots nostres estaments. Els qui en aquelles grades s'asseuen són advocats, catedràtics, metges, arquitectes, propietaris; els comerciants y industrials hi són en nombre infim, y els agricultors, els menestrals, els elements populars, hi brillen per llur ausencia. Aixi es com està'l poble català y aixi es com està'l poble espanyol representat al Congrès. Millor dit, aixi es com *no hi està* representat. Aquells homes o gayrebé tots aquells homes no són representants nostres; ells se representen a si meteixos y a ningú més. Ni un científich ni un capitalista poden representar la veu general: cal que hi

estigui representat cada estament, y pera lograrho'ns ofereixen un bell model nostres antigues institucions. No es que haguèm d'agafar estrictament aquella organissació, mes ens en podèm valdre per'adaptarla a les corrents noves.

En l'obra *Institucions de Catalunya*, de mossèn Salvador Bovè, s'hi llegeix lo següent:

Se treya a la sort d'entre'l poble a dotze persones qui s'anomenaven compromissaris o elegidores perque reyalmment elles tenien el compromís, la obligació d'eleger als qui judiquessin els més a propòsit pera la diputació a Corts.

Aquests dotze compromissaris eren nombrats de la manera següent:

Els concellers formaven una llista de tots els ciutadans honrats, mercaders, artistes y menestrals, entregaven aprés una de les llistes a cada hu d'aquests, y's començava la votació, anant de primer els ciutadans honrats a dipositar llurs vots en una urna de plata, de la qual un conceller treya a l'atzar quatre papeletes o candidatures, qui eren els quatre ciutadans honrats qui entraven en la comissió dels dotze. Aprés, y ab igual forma, votaven els mercaders treyentse, també pera la dita comissió, quatre papeletes; y seguia la votació dels artistes y menestrals, però d'aquests sols se'n escullien dos de cada classe; de manera que'l cos de compromissaris el formaven en primer lloch, els concellers y aprés quatre ciutadans honrats, quatre mercaders, dos artistes y dos menestrals. Desseguit tots aquests juraven portarse bé y lleyalment en la elecció fahedora, la qual efectuaven en votació secreta y per majoria de vots, treyent als síndichs d'aquella llista formada pels concellers.

No termenava aquí el procediment electoral. Constituïts els síndichs o procuradors, s'elegien, de la mateixa manera que a aquests, a vintiquatre individus pertanyents proporcionalment a cada una de les classes esmentades, els qui prenien el nom de Vintiquatre de Cort, Veyam el seu objecte:

Era la *Vintiquatre* una Junta consultiva permanent qui representava a la ciutat; tenia'l dever de trametre als síndichs la voluntat y els desitjos d'aquesta pera qu'en res s'apartessin d'ells; havia d'aconcellarlos, «y estos per sa part no podien fer res que no fos ab lo consentiment d'ella».

¿No es ben hermosa aqueixa manera d'eleger? S'ha de fer entendre al qui's delegui la seva missió; se li ha de fer entendre que al admetre la nostra representació no t'ha pas dret d'obrar escoltant sols el seu criteri particular, car avans que'l d'ell hi ha'l del poble, la voluntat general, qu'es la que representa. Y així, al explanar una interpelació, com que ja avans s'ha discutit entre'ls electors, si s'incorre en falta o error no n'es ell el responsable. La opinió general es qui s'ha equivocat y qui en reb les conseqüències. Mes, ab el sistema actual, moltes vegades són els meteixos diputats qui, sense tenir art ni part en els errors del poble, els paguen injustament; quedant, el poble y ells, desenganyats l'un

de l'altre. Heusaquí una de les principals causes de l'escepticisme polítich que té embrutit a l'Estat espanyol.

Per això al fer esment de nostres antigues institucions, a un hom li sembla mentida que nosaltres catalans siguem els descendents d'aquella raça viril qui's caracterisava per la salut de l'ànima tant com per la del cos; d'aquella raça hereva de la primitiva y forta República romana; República verament democrática, en la que'l poble era a la vegada poble y sobirà.

¿Trigarà gayre a venir el complert resorgiment de la veritable ànima catalana?

GABRIEL VINYAS

AMORS

Com cada nit, a l'hora de la cita, els dos captayres esguerrats s'han atrapat en el meteix lloch de la gran ciutat: un troç d'acera d'una gran via, amagat en la penombra.

Desde ben lluny ja s'han conegut. S'han endevinat, s'han pressentit... Ella, al sentir el soroll característich del camió d'ell, ja sab que qui s'apropa lentament, rítmicament, es el seu Tòfol, el seu enamorat captayre, y a n'ell, al percebre'ls grinyols del carretó d'ella, li succeheix lo meteix: ja sab que qui arriba es la seva Marió, la seva captayre enamorada. No s'equivoquen may.

El Tòfol va sobre un bastiment de fusta ab petites rodes, y avença arràn de terra ab l'impuls que's comunica ab les mans. Es sol al món, y fa molts anys que li manquen les dues cames, que va perdre de resultes d'una barrinada en una pedrera.

Ella, la Marió, es també sola, y va dintre un carretó de poca alçada, empès per un nen d'uns sis o set anys que t'ha llogat.

Li manquen els dos braços, que li foren amputats a conseqüència de greus lesions sofertes trevallant en una fàbrica.

Al seu rencontre en la penombra, com cada nit, s'han somrigut.

— ¿Què'm contes de bo, Tòfol? — ha començat ella. — ¿Còm t'ha anat avuy el negoci?

— Malament, noya, malament. Ab la pluja del mati y el fangueig de la tarda, molts *parroquians* no han sortit al carrer, y m'hi he conegut. Es allò que diuen: «Día moll, calaix aixut.» ¿Y a tu, Marió?

— A mi encara m'ha anat mitj bé. Al mati m'he fet acompanyar pel nen a la porta d'una iglesia, y com que fent aquest temps la gent no està per passeigs, va més a missa, y vetaqui que...

— Bé, vaja, ja coneix que t'ha anat grassó. Ets una sortosa. Si jo no sé com no te'n fa encara més de caritat, la gent. Ab aquest pamet que Deu t'ha dat y la desgracia que pateixes, no sé com no'ls hi fas més llàstima...

— Oh, bé'ls en hi faig prou! No hi ha dia que baixi de tres pessetes lo que arplego.

— Ja't defenses, ja; perque jo ab tot y ésser més lleuger y perfidiós que tu y portarhi més anys de *práctica*, molts dies encara no puch arribar al mitj duro...

— Per lo meteix qu'ets massa perfidiós y els *amolestes*... Fessis com jo: el posat de desmenjada...

— Bé, deixemnos de rahons. Parlém d'altre, Marió: ¿T'has recordat gayre de mi, avuy?

— Ja ho crech, Tòfol: més que tu de mi, de segur!

— Això no, Marió, que tot el dia t'he tingut al pensament.

— Dèu ésser bo pera dir.

— Creuho, Marió! T'ho juro!

— ¿Es a dir que m'estimes?

— Ab tota l'ànima. ¿Y tu a mi?

— També, Tòfol, també: ab tot el cor...

— Fesme un petó, Marió.

— ¿Y si passa algú y ens veu?

— No passa pas ningú; y ademés, aquí a la fosca ¿qui vols que'ns vegi?...

— Au, donchs, atàncet!...

Ella's decanta una mica cap a la dreta, ell s'alça en son petit camió tant com pot, estirant el coll, y's besen xardorosament. El nen

llogat s'ha adormit, arredossat a la paret.

— Mira, m'agrades tant, que voldria ésser ben rich pera poder comprar un *ulomòvil*, perque no haguessis d'anar més ab el carretó... Y això que l'altre dia un cotxe d'aquests per poch no'm mata! ¿T'agradaria anarhi, Marió?

— Ja ho crech! Tu diràs!...

— Y com t'hi *recreyaries* tu, ben repantigada a dins, ab aquells coixins tan tous!...

— Y tu no, ¿eh?

— Jo aniria al devant: el guiaria, voldria ésser el teu *xufer*!... Com correriem!...

— ¿No'm faries pas volcar?

— Y ca, dóna! No veus que primer ja apendria de guiarlo bé!... Au, vina, que't vull fer una abraçada de tan maca qu'ets!—

Abdós s'atancen, y ell abraça estretament a la Marió. Quan la deixa, ella's posa a plorar.

— Y ara! ¿Qué tens? ¿Qué't passa? ¿Per qué plores?

— Oh, no! No t'ho vull pas dir!...

— Au, si, diguesmhol Ho vull saber!

— No, no. No m'ho facis dir!

— Si no m'ho dius, no t'estimaré. ¿Que no te'n recordes qu'entre nosaltres no hi ha d'haver secrets?

— Donchs, vaja, ja t'ho diré: ploro perque no't puch tornar aquesta abraçada que m'has dat.

— Oh, això no t'amohini! Mira: per comptes d'una abraçada, fesme un altre petó. —

En aquest moment passa brunzent un automòvil qui els esquitxa de fanch. Es un magnífich *capé* llustrós y illuminat eléctricament. En son interior, aclofats, marit y muller dissimulen un badall d'aburriment.

I. SOLER Y ESCOFET

A UNA CIUTAT QUI MOR

Ets el darrer sospir d'una època llunyana vestigi harmoniós d'un devassall de perles sembrades per vestals, per héroes enaltides, cullides de genolls, y avuy desfetes totes pel temps qui fa florir i's molces en les runes.

— Jo t'am! — He dit avuy al vèuret viva encara, besant el mar inquiet y omplint encara la terra
— Jo t'am! — Y l'eco ha dit pels ayres esfumintse de que un estrany avuy t'ha dat la enhorabona.

Conserva l'esquelet que aquest ton cos modula. Aguayta'ls horitzons y ajàcet orgullosa y cuyda l'esperit com cuydes el cos mascle, potent, qui va regnar set anys ab fortaleza.

Aixèquet més amunt, que'l cant vull que ressoni.

— Jo t'am! — ¿Ho has sentit bé? Y abraço'ls teus vestis. Ets fantasiós fanal qui guia als qui t'aclamen, [gis. ets el darrer sospir d'una època ja morta, encara vas sagrat d'un devassall de perles.

— Jo t'am! — Que vius avuy pera ensenyá a n'els holes gestes dels teus fills, l'honor del teu reyalme, [mes per coronart de flors, per càntichs de poetes, per escoltá'l meu cant, que vull qu'en tot ressoni.

En ton silló imperial ¿qui hi ha de torná a seure? Les gestes dels teus fills són runes sobre runes. Però'ls invictes sons del cant del qui t'estima seràn tan eternals com el teu lit de perles, darrer sospir excels d'una època llunyana.

ALFONS MASERAS

MAL DE VERGE

(Continuació)

Carme. Que'ns sentiràn... mira que'ns sentiràn...

Angel. Calla! Nol Vull veurels ... vull sentir!...

Carme. Però Angeleta... Ay Deu meu!... Ay Deu meu!...

Angel. Calla, 't dich! Vull sentir!...

Carme. Que arribaràn... que'ns trobaràn... ¿No veus que?...

Angel. No, no!... *(Mira si les portes del fons estàn tancades.)* Encara tardaràn.

Carme. ¿Y si ells ens senten?... Quina vergonya!

Angel. *(Despreciativa.)* Què vols que'ns sentin!

Carme. Escolta... No sé...

Angel. Vina, vina... poch a poch...

(Se va acostant, sempre estirant a la Carme, al quarto, excitadíssima però ab precaució.)

Carme. No... Oh, Deu meu!... Ets boja!... ets boja!...

Angel. Calla!... Calla!... Vull!... Callal *(Arriba a la porta. Dubta, escolta, s'impacienta, s'ajup, mira pel forat del pany. La Carme fa lo que pot per'apartarla.)* No'ls veig... No se sent res... Ara... Calla tu!... Ara sento una veu... Es la d'ell... Y ella ha dit: «No, no... Estigues...» Ara... calla tu... Ara riu... Oh, oh!... riuen!... *(Apretantse'l cor y respirant fatigosament, excitada fins al paroxisme.)* Calla tu... Ara... calla!... *(Tots aquests «calla» els diu a la Carme que vol trèurela y li va dihent: Prou... Prou... Anèm... Vina..., etc...)* Sembla que's barallin. *(Se sent un moble que cau, després la veu de l'Agna-Maria desde dins:)*

Agna. No, no... Estigues. *(Després se senten petons y rialles. L'Angeleta està indescriptible. Tan aviat posa'ls ulls com la orella al pany de la clau. Els ulls li guspiregen. Tota ella's contràu y's reblinca. Respira fatigosament ab la boca oberta. La Carme l'agafa fort y tracta d'endürsela.)*

Carme. Anèm... Anèm... *(L'Angeleta per fi's redreça, fa una gran rialla y cau presa d'un violent atach d'histerisme. Sostenintla:)* Oh, oh! *(Procura arrocegarla cap al sofà, cridant:)* Cuytèu... cuytèu!...

TELÓ RÀPID

ACTE TERCER

Decoració igual qu'en el primer acte. Són les nou de la nit. L'aranya tindrà dos bechs encesos.

Tresa. ¿Ahònt deuen ésser ara?

Carme. A veure. *(Mirant el seu rellotge.)* Són les nou. Fa cinch hores que han marxat. Ja deuen haver passat la frontera. *(Pausa.)*

Tresa. Deu ho faci que ho hagi encertat l'Agna-Maria. Que sien feliços...

Carme. No ho han d'ésser! ¿No s'estimen? ¿No es un bon xicot en Mariano?

Tresa. Sòch tan desgraciada ab les meves filles!... Tan bones!... perque ho són de bones... y tan desgraciades!...

Carme. L'Agna-Maria no; no ho digui! Si ha sigut el seu primer amor!... Ara, l'Angeleta... l'Angeleta si, es veritat... Ho es ben bé de desgraciada...

Tresa. Aquests atachs! oh, aquests atachs!

Carme. Miri, donya Tresa: l'han de cuidar molt a l'Angeleta... Y... y... jo crech que té rahó'l metge...

Tresa. El metge... el metge... Vols dir que...

Carme. Si: que té rahó. Que si la casesin... Si ho pogués dir tot jo!... *(Del quarto de l'Angeleta surten el Doctor y don Joan.)*

Doctor. *(Secament, amohinat.)* Que vagin a buscar tot seguit aquesta medicina. N'hi donaràn — fixinshi bé — una cullerada de sopa tot seguit. Al cap d'un quart una altra, y després una cullerada cada hora. ¿Ho entenen?

Carme. Si, si... *(Donya Tresa surt pel fons esquerra, ab la recepta.)* ¿Y res més?

Doctor. Y res més per ara.

Carme. Bé, però digui... què li sembla.

Doctor. No ho sé, no ho sé, filla meva. *(Pausa.)* Veshi tu, veshi y no l'abandonis. Sobre tot que no s'exalti, qu'estigui tranquila... Y si de cas hi ha res de nou, avisam. Jo encara m'hi estaré un rato aquí... *(Pera si meteix.)* Si, si... es precis... Yés, vés tu... *(Surt la Carme. Pausa. A don Joan:)* Es molt serio això, molt serio.

Joan. Què vols dir!

Doctor. ¿Ahònt es la teva dòna? Vos ho tinch de dir a tots dos. Que vingui, que vingui. *(Don Joan surt cridant: «Tresa, Tresa!»)*, tornant els dos tot seguit. Mentres tant el Doctor s'haurà passejat amunt y

avall.) Seguin y escoltin: la seva filla...

Tresa. Qué...! ¿Està molt mala? Ay, Verge Santíssima!

Doctor. Deixim enrahonar. Ara per ara no'ls hi puch dir res. Ja veurém. Si no's repeteix l'atach...

Joan. ¿Vols dir que no ha sigut un atach com els altres, com els que acostuma a tenir? ¿Es més grave ara?

Doctor. Es més complicat. Ha sigut el cor també aquesta vegada. Es més fort ara. Lo que jo'm temia, lo que jo preveya.

Joan. ¿Es a dir que'l cas es desesperat?

Tresa. Reyna Santíssima!

Doctor. No s'alarmin per ara. Jo crech que per ara no hi ha perill imminent... si no ve cap complicació, si l'atach al cor no's repeteix. (*Pausa.*) No es pas per'ara que parlo, sinó pera després. Y pera després vaig a repetilshi lo que ja'ls he dit altres vegades. Fixinshi bé: la seva filla no té vida pera dos anys si...

Joan. ¿Si...?

Doctor. Si no's casa.

Tresa. (*Plorant.*) Qué més voldriem nosaltres!

Joan. Però ¿qué vols que fem? ¿No ho hem fet tot?

Doctor. Permetim: no han fet res. Millor dit: ho han desfet tot, tot. Oh! La sé bé tota la historia. Diguin: ¿quants anys té ara l'Angeleta?

Tresa. Vintisis anys.

Doctor. Vintisis. Ja ho veuràn si la sé la historia: a vint anys se va desfer el seu primer matrimoni, després d'un any y mitj de relacions. A vintiquatre'l segón, després d'un any de prometatge. Y fa tres mesos el tercer. Aquesta vegada, es veritat, no hi ha hagut relacions. Però es igual: l'Angeleta estava ja interessada.

Joan. ¿Quina culpa hi tenim nosaltres?...?

Tresa. El primer — Deu me perdó! — va ésser ell qui va trencar la paraula.

Doctor. ¿Per qué la va trencar?

Tresa. Perque va saber que l'Angeleta no era rica com se pensava.

Doctor. La obligació de vostés era dirli; dirli avans. Avans de prometres.

Joan. Ja ho dius tu això! ¿Que't creus que un home com jo, un home de negocis pot

cridarho pels carrers: «Som pobres! Les nostres filles no tenen dot!»?

Doctor. Es a dir que un home de negocis, un home com tu, ¿ha d'enganyar, fingir?...?

Joan. Enganyar... fingir!... (*Convençut.*) ¿Quin remey ens queda? Sols així s'arriba. Sols així's viu!

Doctor. Viure d'angunia, de por!...

Joan. Però's viu. Se va passant. Es l'art modern, l'art de la vida moderna. Sense crèdit, sense representació, sense consideració social, no's pot trevallar, no's poden guanyar diners. Pera guanyarne, no n'hi ha prou ab trevallar. Miratels els miserables d'abaix, els que no més trevallen! S'ha d'enganyar, s'ha de fingir. Honorablement, això sí, honorablement.

Doctor. ¿Y es aquesta la moral cristiana?

Joan. És la moral corrent, la de tothòm!

Doctor. Donchs es una moral molt perillosa. Té conseqüències que no's veuen tot seguit. Vostés varen enganyar al primer promés de l'Angeleta. De l'engany ne vingué la ruptura, y la ruptura provocà'l primer atach d'histerisme. (*Pausa.*) El segón casament se desfeu per motius semblants.

Tresa. També'l promés se creya qu'erem rics...

Joan. Y altractard'interessosse va rompre.

Doctor. Y, desde aleshores, la seva filla no ha fet res més de bo. Atachs d'histerisme repetits... cada dia més flaca... més cavilosa... Consumintse!... De sobte sembla que's posa millor: tornava a tenir promés. Vaig endevinarho desseguida.

Tresa. En Lluís, l'ultim. Fa tres mesos. Ni may que s'hagués presentat!

Doctor. El resultat hauria sigut el mateix. En fi, aquest no's va desfer per diners.

Joan. No. Se va desfer per consciencia.

Doctor. Siguém franchs: se va desfer per hipocresia, per por...

Joan. Por ¿de qui?

Doctor. Oh! vosaltres en el fons sols teniu por d'una cosa: del que diràn.

Tresa. No es per això, no. Nosaltres fins hi hauriem passat per sobre de la seva historia. Potser no s'hauria sabut...

Joan. Y encara que s'hagués sabut. Desde'l moment qu'es un home de bona con-

ducta... Però la seva obstinació incomprendible!...

Tresa. Es un heretge, un heretge. Y nosaltres som cristians. Tothom ho sab. Som catòlics nosaltres.

Doctor. Jo més m'estimo creure que sou inconscients.

Joan. May he fet res sense meditar el pro y el contra.

Doctor. ¿Ab criteri cristià?

Joan. Cristià y moral.

Doctor. ¿Qu'es una meteixa cosa?

Joan. Qu'es una meteixa cosa.

Doctor. Jo no sé pas ben bé lo que vol dir ésser cristià, ni la entench gayre aquesta moral vostra. Lo que sé es que viviu en perpetua farsa. Y si no, digueume: ¿es cristià educar una noya pera senyoreta inútil, quan devieu educarla pera modista trevalladora? ¿Omplirli el cap de coses de l'altre món y amagarli les d'aquest en que ha de viure? ¿Es cristià y es moral aparentar riqueses que no's tenen, y portar les filles a la fira ben empolaynades pera pescar un marit a qui prenen enganyar ab aparences d'un luxu y un benestar que son mentida? Després, un dia, el promés se presenta seduhit pel candor y la ignocencia de la verge vostra filla. Y vosaltres, els pares, continuéu enganyantlo tapant tots els defectes, fingint y exagerant qualitats y virtuts que no's tenen. Deixéu que'l cor de la noya s'interessi; y més tart, quan tot se descobreix, quan tot aquest engranatge de mentides y d'engany, posat en clar, espatlla la màquina, vosaltres, els pares, que'n sou els verdaders culpables, no sabéu avenirvos de que la roda motriu també's pari. Y ¿sabéu quina es la roda motriu? Donchs es l'amor, es la vida, es el cor de les vostres filles inexpertes. Y elles, a qui no s'ha preparat pera'ls desengany, reben la sotragada més violentament. L'instint de vida, l'instint d'amor les convida a estimar, que pera estimar nasqueren, sense tenir en compte que vosaltres, molt cristianament, hi heu afegit un altre factor a la vida humana: el negoci. El negoci que mata l'amor.

Joan. ¿Qué hi podem fer nosaltres si el món està montat així?

Doctor. Desmuntarlo.

Joan. ¿Nosaltres tot sols?

Doctor. Tot sols en la part que vos toca. Y ¿sabéu quina es la part que vos hi toca, la responsabilitat que vos correspon? Jo vos la diré: si l'Angeleta's mor, vosaltres l'hauréu morta.

Tresa. ¿Nosaltres?

Doctor. Vosaltres. Vostés. Y ella, o Deu, si Deu se'n cuyda d'aquestes coses, podran un dia demanàrvosen comptes; fins podrien dirvos assessins.

Tresa. (*Plorant.*) Oh! oh!...

Joan. Tinch la consciencia tranquila, perque he complert sempre ab el meu dever.

Doctor. (*A Tresa.*) ¿Y vostè també?

Tresa. Tot ho hem fet ab bon fi, pregant a Deu y a la Verge Santissima.

Doctor. (*Ironich.*) Essent així, estiguin tranquils. Y sobre tot no plorin y no's desesperin si demà, potser avuy, senten en un llit d'agonia una altra verge que'ls hi diu tot morintse: «Pare, mare, si m'haguessiu deixat casar, no'm moriria!»

Tresa. Això no; no pot ésser!

Doctor. Això es la veritat néta. La seva filla, per sa dissort, es un temperament excepcional. Sang ardenta, sensibilitat, imaginació, sed de vida. Ha somniat molt y de sobte l'han despertada. Tenia necessitat de viure, de sortir a volar per sobre'ls camps de la vida, y vostés l'han engabiada tallantli les ales... Y l'aucell se mor d'anyorança, sentint que al seu entorn hi canten les aloses.

Tresa. J... (*Entra l'Antonia.*)

Ant. Han portat aquesta carta y esperen contesta.

Joan. (*Després de llegir.*) No sé qué fer. Es d'en Lluís. Sabent que l'Angeleta està malalta, demana per venir.

Doctor. Digues que sí. Creume. Sols ell pot salvarla.

Tresa. Però...

Joan. En fi: que vingui, enrahonarém y... (*A l'Antonia.*) Que pot venir quan vulgui. (*Surt l'Antonia.*)

Tresa. Però això es autorisar...

Joan. No es autorisar res. Enrahonarém. Potser transigirà. Jo li demanaré, y tu, y tots.

Doctor. ¿Y si no transigeix?

Joan. No ho sé; no ho sé!...

Tresa. Lo primer es l'ànima. (*Pausa. El doctor se passeja un xich... Fa semblant d'entrar al quarto de l'Angeleta. Després desisteix. Agafa'l barret y el bastó com pera anarsen. Suplicant:*) ¿No hi vol tornar a entrar?

Joan. ¿T'has enfadat?

Doctor. No, no: ja hi entro. (*Torna a deixar el barret y el bastó. En aquest instant entra mossèn Fèlix.*)

Fèlix. Bona nit. ¿Còm està? Diguin, diguin!

Joan. Més tranquila, sembla. Ara descansava.

Fèlix. Alabat sia Deu!

Tresa. Oh! oh!... (*Plorant.*)

Fèlix. Però ¿què té, què li passa, donya Tresa?

Tresa. Res, res. (*El Doctor va per entrar al quarto de l'Angeleta. Al Doctor.*) Escolti, jo li prego. No se'n vagi. Diguili a mossèn Fèlix lo que'ns acaba de dir. Y entre tots, aconcellinnos. (*Plorant.*) Lo qu'hem de fer, lo qu'hem de fer!...

Doctor. Es inútil, senyora. Mossèn Fèlix serà de la opinió de vostè. «Lo primer l'ànima.»

Fèlix. Això sempre. Però expliquis.

Doctor. Donchs li explicaré en poques paraules: que si l'Angeleta's mor, els responsables seràn els seus pares y... potser algú més que'ls seus pares.

Fèlix. Aquest algú més ¿sóch jo?

Doctor. Vostè ho ha dit.

Fèlix. ¿Podria demostrarho això?

Doctor. Es estrany que un home de fe demani demostracions. De tots modos, els fets s'encarregaràn de demostrarho.

Joan. No s'enfadin. Enrahonèm ab calma. ¿Sab quin remey ens proposa'l doctor?

Doctor. Si encara s'hi es a temps, casarla. Però tot seguit.

Fèlix. Encara que'l remey sembla un xich estrany, no hi veig inconvenient.

Tresa. Però si pera casarla's necessita promès, y sols n'hi ha un de promès: en Lluís!...

Fèlix. Y en Lluís no's vol casar.

Doctor. No's vol casar per la Iglesia.

Fèlix. Qu'es igual, que no es casarse.

Doctor. Perdoni: hi ha'l matrimoni civil...

Fèlix. No es casarse, no es casarse.

Doctor. ... y el natural.

Fèlix. ¿Per què no la prostitució? Diguin d'un cop!

Doctor. No s'amohini, que també ho diré. Escoltin: no fa gayres dies, llegiem tots en el diaris el cas següent: havent pres mal un trevallador en una fàbrica, els metges opinaren que sols podria curarse arrencant de viu en viu troços de pell a persones sanes, y empeltantlos tot seguit al malalt.

Joan. Es cert. Y així va ferse. Se va trobar gent altruista que's prestà voluntariament y coratjosament al sacrifici.

Fèlix. Fins un frare, humilment, donà sa sang pera fer viure un germà.

Doctor. Donchs bé: jo demano: ¿Se va preguntar a n'aquest frare, a n'aquestes persones altruistes qui eren els seus pares, y si pera donar sa pell y sa sang necessitaven la benedicció de la Iglesia?

Fèlix. Sols qui està ab la Iglesia pot fer sacrificis semblants. La Iglesia es Amor!

Doctor. Amor demano. Amor demana l'Angeleta. Demanèm amor. Si no es en Lluís, un altre. Si no es casantse, sense casar! ¿Saben lo que falta aquí? ¿Medicines? No, no falten medicines. Falta un home. ¿Y sabèu lo que faria jo, lo que faria un pare que s'estimés a la seva filla?

Joan. ¿Què faries?

Doctor. Buscaria — y si fos necessari posaria un anunci als diaris — un home altruista, encara que fos un frare, y li diria: «Necessitèm trocets de pell, necessitèm sang pura, necessitèm amor, vida, passió pera una pobra verge qu'està malalta. que s'ha ferit del cor y's vol curar.

Tresa. Quina vergonya! Quin horror!

Fèlix. Vostè's creu que som besties. Vostè, com a bon materialista, no's recorda de que hi ha quelcòm superior a la vida.

Doctor. No hi ha res, res!

Fèlix. Si que hi ha, si que hi ha! Hi ha l'ànima, hi ha l'altre món!...

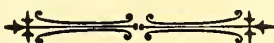
Doctor. En tot cas, primer som d'aquest.

Fèlix. Però l'altre es més gran.

Doctor. Tan gran que's pert de vista.

EMILI TINTORER

(Acabarà)

FRUYTA

ELS MELONS

Són els melons un símbol de plenitud y vida.
Encén estranys desitjos llur sensual opulença.
Romàn sota llur pell tivanta y endurida
tot l'or que'l sol de juny sobre la terra llença.

Els paladars regalen ab un fruïr sens mida
car hi ha en ells tots els gustos en perfeta avinença.
Lausengers fills de l'horta, la ciutat ensopida
omplenen a l'estiu d'una alegria immensa.

Tal volta un jorn sortat de temps ja molt llunyans
d'assoleyades terres van durlos sabies mans
per ferne ofrena a un rey qui als àpats s'aborria;

y segur que'l bon rey, après d'havéls gustat,
amorosit y gràcil devía fé'l posat,
y mirà ab goig de viure els ulls blaus de l'aymia.

LES CINDRIES

Les xafagors d'agost qui porten lacituts
y fan mitj-cloure'ls ulls y les mans fan mandroses,
també duen les cindries ab els seus verts aguts
qui evoquen paísatges de frescors amoroses.

Elles de nou encenen els riures abatuts
qui s'han anat perdent en les boques febroses.
Elles sempre somriuen com uns bons jans ventruts
qui de la vida saben les coses saboroses.

Y sots el tall del destre ganivet assessí,
tenen un gay obrirse contentes de morí,
y ab gotes emmelades llur roja carn perlegen;

Y quan ja les tallades s'escàu el repartí
ab quín plahent desfici els llabis s'hi rebegen,
ab quín gojós neguit les dents les fan cruixí!...

ELS AUBERCOCHS

Els aubercocchs ens donen les més gentils troballes
quan el bon sol d'estiu el fruyterar fa groch.
Oh, quína delectança, ab les mans fent pantalles,
cercá'ls madurs en l'arbre per menjáls poch a poch!

Són fruyta de llegendes, són fruyta de rondalles.
Oh, rossa pastorel-la lleugera com un floch
qui en els estanys riolers ta carona emmiralles
y ab aubercocchs refresques tos llabis plens de foch!

Al sê a la edat florida d'amors y d'amoretas,
ingenues y xalestes les tendres donzelletes
del pinyol dolç els cerquen ab un pregón afany...

Tal volta elles sonnien — oh somni benhaurat! —
poder trobà en la terra un cor enamorat
com aquells aubercocchs, sens amargar ni engany...

LES PERES

Les peres són alegres com un matí d'abril.
Com noyes ciutadanes, llur pell es un satí.
Els jorns més calorosos encar les fan omplí
deixant carnós y mòrbid llur graciós perfil.

Són les gentils pubilles del fruyterar tranquil,
y quan l'estiu apenes comença a fer camí,
la olor que generoses dispersen a desdî
me fa la boca ansiosa de llur dolçor subtil.

Són menja lleinera les xiques camosines,
prò grosses y suco-es encara són més fines
y per l'hivern se guarden en el rebost penjant.

Y són moçada d'àngels tornades comfitura,
si es feta per les monges ab cèlica cordura
sense renous ni presses, com tot lo qu'elles fan...

LES MADUIXES

Tot'una primavera hi ha inclosa en llur olor.
Y els camps són riolers als vols d'un maduixá.
Y tenen les pageses qui les van a cercá
el caminar pausat, l'esguart resseguidor.

Es un cant d'alegria la seva vermellor.
Quan a la ciutat entren fan grat el respirá.
A la boca les du joyosa nostra mà,
y la boca's refresca del pas de llur dolçor.

Els ulls mirantles perden tot geste concirós.
Madures y molgudes són una exquisitesa,
y la fruytera a taula me fan l'àpat festós.

Els vells de boca erma somriuen a llur vista
y's coloreix de vida la llur carona trista,
car, sense dents y tot, són un menjar xamós.

LES FIGUES

La fruyta dels humils les figues són ben bé.
Y són tot senzillesa y tot austeritat.
Somriuen feblement en el soferit figuè
quan ja en els fruyterars els fruyts s'han acabat.

De cara a la tardor qui melangiosa ve
són l'adeu del bon temps qui prest ja haurà passat.
Vermell del sol d'estiu les cull el masovè
si són de coll de dama per durles a ciutat.

Y la ciutat les reb ab pàlida alegria.
Tan sol's qualque madona de la menestralia
o de la pobrigalla hi esmerça os cabals.

Són fruyta dels humils, d'ingenues rabadans,
per durles a Jesús en la cançó d'infants,
per endolcirshi el béch els lleminers pardals.

TXEQUES

D'INSTRUCCIÓ

A n'Angel Guimerà

El reyalme de Bohemia, breçol de la cultura antiga de la Europa central, avuy es una provincia de l'imperi austriach, qui té moltes semblances ab la nostra Catalunya en els moments actuals de lluyta politica.

Els txechs han vist bescantada llur llengua. Mes, malgrat sia un poble petit, es fort, es una gran nació; y com la llengua es lo que més caracteriza a un poble o una nacionalitat, per això l'han defensada.

Els alemanys d'Austria fundaren l'any 1880 el *Deutscher Schulverein* (Lliga de les Escoles Alemanyes), pera establir més escoles tedesques en terrer txech; mes els fills de Bohemia no s'adormiren ni acobardiren, y en 1882 fundaren la Lliga de les Escoles Txèques (*Ústředni Matice Skolská*). A n'ella poden pertànyer homes y dones, pobres y rics, y en tots els divertiments públichs o familiars, alegres o tristos, casaments, bateigs, enterraments; en els cafés, restaurants, ceriveseries, etc., se fan captes per'acudir a l'auxili de les escoles. Jo pla recordo ab gust que a les vetlles, en el cau del *U fleci*, hont s'aplegaven els artistes, molts dies se captava pera les escoles y pera vestir als noyets pobres que hi assisteixen, y ningú deixava de tirar una peça de dos hellers, en cada una de les dues caixetes ab que passaven.

La lley exigeix que hi hagi quaranta alumnes vivint en l'Ajuntament, pera fundar una escola txeca. Els caps de casa han de signar y cursar una sollicitud demanantla. Com que'ls qui manen són contraris, sempre's troba algú qui amenaça als pares; mes són molts els qui prefereixen la ruina material a la deshonor d'abdicar de llur nacionalitat. Així s'han malmés moltes carreres y s'han arruïnat algunes families.

La demanda presentada, se nombra una comissió qui's fa l'orni, y el temps passa, els pares se cansen o s'han mudat de casa, o'ls noys ja no tenen la edat escolar (cinch anys de durada). La comissió dèu inspeccionar la casa destinada a escola, y troba: que les parets són humides, els corredors estrets per s'hi havia un incendi, les escoles rostres o en mal estat, les comunes mal plaçades, les finestres ab poca o massa llum; troba que'l carrer es de molt trànsit, y que'ls carruatges (fins en una vileta!) podrien matar a les criatures, etc., etc. Altres, més atrevits, ja's cuydaràn d'embrutar la fatxada tiranthi porqueries, o aniràn a engegarhi trets; y fins s'es dat el cas de valdres de la dinamita, com succehí a Duchcov.

Mes els txechs fan llur via ab la fe al cor y el cap dret, podent comptar ab més de cent escoles, dos instituts, unes seixanta escoles

primaries y cinquanta maternals, ab seixanta cinch professors, doscents setanta mestres y mestresses, y uns quinze mil alumnes. En pochs anys, cent mil ànimes txèques han sigut lliurades de la germanisació, del *furor teutonicus* com diuen ells.

Les senyores y senyoretas de Praha hi prenen part molt activa en aquest moviment per la instrucció. No hi ha cap esplay en que no's treguin el capell y els guants y, posat sobre'l cor el llaç ab els colors nacionals (blanch y roig), no s'apressin a trevallar un dia y altre dia, una setmana y la següent, de dia, de nit, sense que ni l'aygua ni el mal temps les espanti, per'arrepregar hellers. Així's comprèn que hagin pogut portar molts cops trenta mil korones a la caixa de la *Matice Skolska*. L'estiu del 1905 se festejaren els vinticinch anys de la fundació de la Lliga, y els artistes txechs pintaren hermosíssimes postals, coleccions que fören venudes per milers y qual producte servi pera la guardiola de la societat. Al posarse a la venda'ls amichs del *fleku* me'n enviaren una ab aquesta simpática endreça: «*Els catalans d'Austria als txechs d'Espanya*», escrita en català y voltada de signatures ben conegudes en les arts, y que guardo com una de les millors de la meva colecció.

Les dames txèques són estusiastes patriotes. Recordo que'l meu amich el professor Pawlik, de la facultat de medicina txeca, de retorn de Barcelona, digué que jo hi tenia simpaties per Bohemia. Ho digué devant de les senyores, y tot seguit li demanaren detalls del viatge, y als pochs dies li portaren, ricament relligats, uns llibres qui parlen de qüestions nacionalistes del seu pais, pregunt-li me'ls fes a mans. Elles compren a les cases quals comerciants, industrials o propietaris protegeixen les escoles, y may tenen l'acudit de mercar genre, ni que sia d'un ministre, si es enemich de llur llengua.

Alguns industrials paguen una crescuda quantitat anyal a la *Matice* perque'ls permeti posar en llurs productes el segell de la meteixa; per exemple: a les capces de mistos el qui du la figura de Komenius, el pedagog txech, mort desterrat per ésser protestant. Capces de mistos que tothòm compra dat llur fi caritatiu. Existeixen uns segells de tres colors diferents (2, 4 y 6 kr.) que posen els bons patriotes en totes les lletres de convit, de participació o de salutació; segells que sols ven la *Matice*, qu'es qui s'endú'ls beneficis. Hi ha'ls dos escuts de Moravia y Bohemia, y la inscripció en els txechs es igual a la del teatre nacional: *Narod sobe* (Nació a si meteixa). Una costúm típica de Bohemia són les corones de tarjetes que's dediquen als morts y's porten als enterraments, com pogui veure en el de l'eminent músich Dvorak, y en la conducció de les cendres del patriota Kollar. Són formades per dues branques

nuades ab una gran llaçada ab els colors nacionals, entremitj de quals fulles se colliquen lestarjetes. En aquestes petites tarjes hi escriuen els amichs del difunt pensaments, poesies, sentencies, etc., y porten la senzilla insignia de la *Maticè*, qu'és qui les ven.

Com veyèm, en la patria de Joan Huss la ensenyança es en txech y en alemany. Els professors alemanys són més ben pagats que'ls txechs, ab tot y tenir menys deixebles qu'ells.

Les escoles txeches són plaçades als encontorns de les germàniques y a n'elles van acudint els alumnes, dantse casos de corsecarles, deixantles sense'ls quaranta que exigeix la llei pera existir.

Praha és una ciutat qui té dos bisbats (un txech, l'altre alemany), dues universitats ab totes les facultats, per duplicat: una txeca y altra germànica; dos Politecnicumes oficials, etc.; y fins en el *Clementinum*, hont hi ha les facultats de dret (la sala de graus ab la capella adjunta) tres dies de la setmana són senyalats pera servir les llicenciatures de la facultat alemanya, y els altres tres pera les de la txeca. Y pensar que aquí, quan els *Estudis Universitats Catalans* demanaren una càtedra de llengua catalana a les universitats de Barcelona y de Madrid, respongueren que no podia la ensenyança ésser bilingüe *perque no existia arreul*. Riguemnos de tanta ignorancia, digna pariona de la d'aquell visrector qui, discutint un tema a l'Ateneu Barcelonès digué en el calor del discurs, que'l castellà parlava a Amèrica avans de que Aragó's casés ab Castella. Els senyors qui redactaren la resposta desconeixien la manera de funcionar de la universitat de Praha y de la catòlica de Fribourg, en la lliberal Suissa. En la facultat de medicina de la Universitat de Praha les clíniques alemanya y txeca estàn un pis sobre de l'altre, y diguemho ab satisfacció: hi ha clínichs de fama com el professor doctor Thomayer (com a literat conegut per R. E. Yamot), qui han publicat llurs obres científiques en llengua txeca. Y són molts els qui han vist ab greu disgust que un home de la cultura del malaguanyat cirurgia professor Albert, quan sos mèrits el portaren de la facultat de medicina txeca de Praha a la de Viena, deixés tornarse tan austriach a son fill.

Ara s'estudia la creació d'una segona universitat txeca en la capital de Moravia, a la ciutat de Brno, perque la de Praha no pot encabir tants deixebles.

Els estudiants de facultat celebren sovint divertiments, auxiliantlos les persones caritatives y alguns professors, pera recullir diners pels companys pobres, y entre ells hi regna gran germanor. Els arquitectes y els de Belles Arts trevalen frech a frech dels metges y advocats del pervindre; tots son obrers de la nació. L'associació d'estudiants

txechs té uns segells llargs de sis centimetres, de colors de bronze y blavós, de dos y dèu hellors, en el que hi ha representat un jove qui pujant per un camí penós, porta la senyera blanca y roja, ab la inscripció *Své pomoc*, qui vol dir *Fent via*, y el friset *Studentstvo sobé: els estudiants a sí meleixos*.

Els estudiants de l'antiga y renomada universitat de Praha (1838), prengueren part molt activa en la defensa de la ciutat l'any 1648, quan l'assetge dels suechs, y en recordança s'aixecà un monument en un dels patis del grandios *Clementinum*, representant un estudiant del sigle xvii. A l'enterrament del compositor Dvorák hi assistiren uns quants vestits com aleshores.

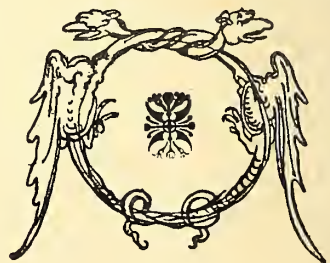
La llengua txeca'ls alemanys diuen qu'és aspra, mes sols cal anar a sentir les òperes nacionals pera capir sa dolçor y la suavitat ab que s'emmotlla a la música. Cert es que hi ha qualques paraules sense vocals, per exemple: *vlk*, llop; *vrt*, cap; *vrz*, crit; *vrh*, cop; *krk*, coll; *prst*, dit; *brv*, cella (cil); *prs*, mamella; *tvrz*, fortalesa, castell; *trh*, mercat; *srst*, pèl; *ctvrt*, quart (d'hora); *strc*, introduhir, ficar; *srb*, serbi, y *srp*, cognom del simpàtich batlle de Praha qui per comptes de levita vesteix la clàssica y nacional camàra.

Els alemanys, pera burlarsen (com de nosaltres els castellans qui desconeixen les obres de Mossèn Cinto), construeixen frases estranyes, com *Strc prst skr, krk.: fica'l dit en el coll*.

La llengua txeca té una florida literatura, y la nació fills qui en ciències y arts de totes menes, y molt especialment en la música, la enlayren. La llengua txeca pertany al grupo de les slaves occidentals, y no cal confondre-la ab l'húngara o magyar, del grupo fin-nyar.

Durant la meua derrera estada a Praha se m'adreçaren cartes a Praga, Hungria, Alemanya, per persones ilustrades, y fins filòlegs hi ha hagut qui m'han demanat si el *Budapesth Hirlap* estava escrit en txech: car en els temps de les nacions asiàtiques se confonen els txechs ab els alemanys, ab els magyars o húngars y fins ab les tribus errants dels tzigans. Mes tot bon català dèu conèixer la nacionalitat txeca, qui tanta semblança té ab la nostra.

BENET R. BARRIOS

EL POETA Y LA ESPOSA

De la pluja de la nit,
que ha sigut atormentada,
el matí n'ha eixit més pur,
y es en ell que'ls nuvis parlen:

ELL

¿Veus l'espai asserenat
còm respira fresca d'arbres?...
Obre bé'ls balcons, amor,
que se n'ompli nostra cambra.

ELLA

¿Què més arbre que mon cos
ab els besos per rosada?
Els balcons no'ls obro jo:
tinch gelosia dels ayres.

ELL

No hi perdràn els besos teus
y el teu cos no hi perdrà gayre,
donchs la força que'ns uneix
lo extern sols pot afermarla.
El goig de mes heretats
y un altre millor encara
que'm revela'l món enter
¿no ve un punt qu'en tu s'acaben?...

Ella mitj obre un balcó,
somiñenta com llum d'auja,
saciantse de perfums,
l'espòs li fa una abraçada.
Y la font que hi ha al jardí,
entremitj dels arbres, canta:
«La vida es un bes etern;
amor ab amor se paga.»

JOSEPH LLEONART

NOTES BIBLIOGRAFÍQUES

Textes antics reproduhits: CANÇONER DELS COMTES D'URGELL. — TRACTAT DE CONFESSIÓ y TRACTAT DE LUXURIA d'EXIME- NIÇ. — LO CAVALLER. — LA ISTORIA DE LA FILLA DE L'EMPERADOR CONTASTÍ. — CEREMONIAL DE LA VILA DE CERVERA. — OBRAS DE S. PEDRO PASCUAL, MÁRTIR. — CANTS DELS CANTS. — LO CARCER D'AMOR. — CORTS CATALANES. — VIATGE A L'INFERN DEN PERE PORTER.

«Si els promotors de la Renaixença de la llengua catalana haguessin començat per la exhumació dels antics textos inèdits, tindriem avuy quaranta o cinquanta volums de vells documents qui facilitarien singularment la tasca dels futurs gramàtics y lexicògrafs. Es per aquí que calia començar...»

Aquest paragraf que traduhim d'en J. M. Guardia, escrit ja fa més de quinze anys, té avuy encara'l meteix valor que aleshores, ab la circumstancia, favorable pera nosaltres, de que ara, en més o en menys, tothòm està convençut de la veritat d'aytal afirmació: realment el nostre renaixement literari's troba mancat d'aquella base essencial d'estudis, y tot lo qui tendeixi a suplir aytal deficiencia ha d'ésser encoratjat xardorosament.

Es, donchs, ab una satisfacció especial que'ns donèm compte de la feyna duta a terme enguany pels reproductors d'antics textos: la cullita's fa abundosa, y l'entusiasme y desinterés de que han donat probes els editors de les obres que aném a examinar ràpidament, es garantia de que la bona marxa empresa'ns durà en alguns anys a la realiació d'aquell ideal d'en Guardia, y lo que

no feren els promotors de la Renaixença (moltes coses feren, no obstant, qu'hem d'agrahirlosi) ho hauràn fet els llurs successors. Y bé hi arribarèm allà hont aném si la fe no'ns abandona.

La Societat Catalana de Bibliòfils ha donat derrerament a llum el tan desitjat *Cançoner dels Comtes d'Urgell*; publicació espléndida, feta ab els tipos gòtics Canibell, en les meteixes condicions de format y de paper del *Libre de Santa Maria* publicat avans (1), y qui té per demunt d'això un interés extraordinari pera l'estudi dels orogens literaris del català. En efecte, el manuscrit fins ara inèdit dels Comtes d'Urgell conté obres dels trovadors Guillèm de Cervera, Cerveri de Girona y G. Torroella, les quals no havien pogut ésser estudiades integralment pels qui havien tractat de la poesia trovadoresca en el periode qui marca la formació de la, diguemne escola catalana, per derivació immediata del tronch provençal, primer dintre les literatures romanes. Ja's pot comprendre ab això l'afany ab que es esperat el volúm complementari del *Cançoner* anunciat per la Societat de Bibliòfils y en el qual ha de donarse l'estudi d'en Gabriel Llabrés relatiu al volúm qui ens ocupa. La competencia del comentador es una fermaça anticipada de lo molt que'ls estudiosos hauràn de gaudirse, en profit de la llengua catalana, dels dos volums, això es, text y comentari del *Cançoner dels Comtes d'Urgell*.

L'incansable editor, qui es n'Antoni Bulbena, ha afegits dos tituls més a la ja llarga llista de fragments d'obres clàssiques que porta publicats. Es una llástima, per una part, la consideració de que ab l'esforç de

(1) Vegis JOVENTUT, vol. de 1905, pàg. 518.

continu esmerçat pel senyor Bulbena, tocant ara l'un, ara l'altre dels nostres vells autors, n'hi hauria hagut prou pera oferirnos sencera y arrodonida una o altra d'aquelles grans figures qui's digueren Eximeniç, Bernat Metge, Ausias March... Mes, per altra part, potser era millor, en vistes de la formació d'un petit públich d'aficionats als vells llibres, aquest dilettantisme del senyor Bulbena, tendint a donar mostres ben diverses dels autors clàssichs, pera preparar els llegidors qui, demà que vegin la llum, podran assimilarse com element de nodrició cultural els revinguts in-folios de la futura biblioteca d'escriptors catalans; biblioteca qui sols serà un fet el dia en que's presenti un altre Rivadeneyra encarnant l'ideal de Catalunya. Els dos petits volums a que'ns referim són el *Tractat de Confessió* y el *Tractat de Luxuria*, abdós de mestre Francesch Eximeniç. Ab el primer l'editor se proposà completar bibliogràficament el *Art de bé morir*, publicada per en Angel Aguiló alguns mesos avans (1), la qual, segons sembla, té per complement l'indicat *Tractat de Confessió* que l'Aguiló's reservà, ja perque son exemplar de la edició suposada de 1491 se'n trobés mancat, o per altra rahó que ignorém. En quant al segón volúm, o sia'l *Tractat de Luxuria*, no podém pas entendre a que's dirigia'l propòsit de l'editor: se tracta aquí d'uns certs capituls de *Lo terç del Crestià*, la publicació dels quals per separat de l'obra y no contribuint a la intenció moralisadora qui es la finalitat justificativa de tota ella, ens ha fet l'efecte d'un mancament envers l'escriptor del sigle xiv bon xich més franch y expressiu que'ls moralistes d'avuy en dia. Es un cas per l'estil del de l'esculptor qui's complagués en reproduhir d'una estatua antiga la porció sola qui, en els museus d'ara, sol aparèixer vestida de vinya. Potser calia fer lo contrari: publicar enter *Lo terç del Crestià* y deixar son contingut a la responsabilitat del freret qui el redactà pera profit de la societat contemporània seva; la qual, dit sia tot passant, no era pas per lo vist de gayre millor condició que la nostra actual societat descristianisada y despreocupada. Sempre han tingut béch les oques...

Els companys bibliòfils editors del *Recull de textes catalans antichs* han donat al públich successivament, després de la *Proposició del Rey En Martí* y de *Lo Fill del Seneschal d'Egipte* (2), altres dos fascicles: *Lo Cavaller*, en lletra gòtica, y *La Istoria de la filla de l'Emperador Contastí*, en tipos elzevirians. Aquell es un tractat de cavalleries, escrit en el sigle xiv per Pons de Menaguerra; aquesta, una noveleta força interessant tallada pel patró de *La Filla del Rey d'Hongria* que

donàrem formant part de les *Histories d'altre temps* (1). Tant la presentació material com la fidelitat de les transcripcions, fan altament recomanable'l *Recull de textes* al qual pertanyen aquests dos volums y dins el qual s'anuncia l'aparició d'altres ben interessants volums. Un d'ells, el *Cançoner de Nadal*, potser serà ja del domini públich al eixir aquest article.

També en lletra gòtica y en un format semblant al dels fascicles del *Recull*, s'es publicat el qui conté'l *Ceremonial de Cervera statuit per rahó de la festa y professó del Corpus en l'any 1426*. Es interessant pel llenguatge y per les nombroses referencies personals y locals que s'hi troben. L'editor de l'elegant fascicle es el senyor en Fost de Dalmases y de Massot, il·lustrat advocat cerveri, entusiasta com el qui més de les coses del pais nadiu.

El P. Valenzuela, de l'ordre de la Mercè, ha començada de Roma estant la publicació de les *Obres de S. Pere Pascual*, bisbe de Jaén. En el primer volúm dels dos que les obres catalanes de dit autor requeriràn, s'hi troben, en primer lloch, nou *Istories religioses*, a seguit, el *Libre de Gamaliel*, y, per ultim, la *Destrucció de Hierusalem*. Es del major interès en aquesta publicació la part il·lustrativa, obra del P. Valenzuela, consistent en una detallada noticia preliminar o Prolegómenos, y en la traducció llatina juxtaposada al text original català. No cal dir si la publicació ha d'ésser ben rebuda pels aymants de la nostra antiga literatura. Que vingui'l segón volúm, y que no's faci esperar massa.

Lo Carcer d'amor. Heusaquí un veritable *tour de force* editorial. Aquesta vegada's tracta de la reproducció, plana per plana, d'un exemplar únich conservat a Londres en el British Museum. Com es sabut, la novela del castellà Diego de San Pedro fou traduïda molt dejorn al català per en Vallmanya. La edició feta a Barcelona per en Rosenbach en 1493, aparegué ornada d'un cert nombre de gravats, els primers qui's troben en un llibre fet a Espanya, que la raritat d'ell feya molt dificil examinar. Avuy es possible això pera l'aficionat, y fins l'adquirir una reproducció exacta del llibre, la lectura del qual no deixarà d'ésser interessant pera'l lector modern qui's sàpiga identificar un poch ab el genre sentimental de quatrecent anys enrera.

Ab motiu de la seva vinguda a Barcelona pera'l darrer Congrés de la Llengua, el senyor en Foulché Delbosc ens ha fet un obsequi als catalans que devém ben agrahirli. Servintse de la imprenta de Serra germans y Russell, ha fet publicar un fascicle de gran y hermosa lletra gòtica (es el cos 24 del tipo Canibell), contenint el text del *Caní dels*

(1) Vegis JOVENTUT, volúm actual, pàg. 375.

(2) Vegis JOVENTUT d'enguany, pàg. 233 y 408.

(1) Edició de JOVENTUT, 1905.

NOVES

Cants de Salomó, extret de la *Biblia* catalana del segle xv, que's guarda encara manuscrita a Paris. Se tracta de que aquesta publicació tingui cúa: si no estèm mal informats a hores d'ara s'es formada una empresa de bibliòfils ab l'objecte de fer estampar integra la famosa *Biblia*. La cosa no deixa d'èsser atrevida: l'obra completa no formarà pas menys de quatre grossos volums y el preu de cost de la copia, estampació y coteig ab altre manuscrit de la *Biblia* en català qui's troba a Londres, fan d'això una empresa pera la qual a tot arreu la protecció de l'Estat no fóra sollicitada debades. Mes, nosaltres catalans, no volent res de l'Estat, y sabent per altra part lo inútil que fóra demanarli, obtèm per fèrnosho sols. Que la cosa serà duta a bon fi, res deixa dubtarne; avuy en català no s'usa ja'l mot *impossible*, y si la *Biblia* no's publicqués ara, séria una vergonya pera tots els qui tenim interès en vèurela publicada.

Y per'acabar aquesta mena d'inventari, farem esment de dues modestes publicacions fetes a base de textos vells. Una, es el segón volùm de la Biblioteca Popular, y du'l titul de *Corts Catalanes: Proposicions y Respostes*. El formen una tanda de documents històrichs ben interessants desde'l doble punt de vista literari y polítich. Un pròleg del senyor Prat de la Riba indica per ell sol la intenció ab que ha estat publicat el llibret, el qual ha d'ensenyar a la vegada a millor conèixer la nostra historia y fèrnos més estimar la nostra llengua.

L'altra publicació, a la qual hem aludit, forma part de la Biblioteca popular de «L'Avenc». Es el *Viatge a l'Infern d'en Pere Porter*, obra ben coneguda y encara popular a Catalunya, l'interès de la qual consisteix precisament en el crèdit que mereix entre la gent de certes comarques rurals la faulosa narració del viatge a l'altre món y la tornada al nostre de que's feu protagonista un pagès de Tordera nomenat Pere Porter.

Com se pot veure, la nostra bibliografia s'es enriquida ab totes aquestes obres, assegurant a la generació d'estudiosos qui ve darrera nostre una major facilitat pera crearse una cultura literaria superior. No basta sentirse poeta, no basta tenir condicions natives d'escriptor; cal estudiar els bons models literaris del llenguatge, cal ferse una cultura. El qui's refihi de lo primer solament, y encara aquell qui tingui la sort (desgracia potser en aquest cas) de topar ab una *ànima generosa* qui's dongui la pena de descobrir en ell, senzill rimayre ingenuu, tot un *poeta ignorat*, si ab l'estudi no desenrotlla aquelles bones disposicions, poch profit donarà a l'art, y menys profit encara n'obtindrà ell, victima d'adulacions extemporànies, qui sols poden lograr malmetre en flor els fruïts de una intel·ligencia privilegiada.

R. MIQUEL Y PLANAS

Sembla que pot darse per concedida l'amnistia. Altra vegada'ls diputats catalans han anat en pelegrinació a Madrid per aquest assumpto que, segons se diu, ja està favorablement resolt en les altes esferes polítiques. També semblava estarho en temps del ministeri López Dominguez, devant del qual, y contentantse ab prometes, emmudirenels portaveus de la Solidaritat Catalana sense tenir en compte que aquell govern, feble y inestable, cauria a la ocasio més impensada, com aixi succehí, quedant sense resoldre la qüestió dels empresonats y exilats. Els diputats, ara, considerant la feblesa del gabinet Vega de Armijo, ja no apareixen tan confiats, y a la veu d'en Junoy s'han mostrat resoltos a tirarho tot a sang y a foch si la cosa no's ventila depressa. Donguemla per ventilada, y esperèm que'l plet de Catalunya, qui tan greu ha esdevingut desde que's votà la llei de jurisdiccions, tindrà en lo successiu defensors convençuts, disposats a no transigir ab els jochs polítichs d'estira y aflixa ab que nostres representants han vingut contemporisant fins ara, y a complir llur missió no sols pel compte que han de darse a llur electors, sinó portats pel propi entusiasme que la noble causa que defensen els hi infondeixi.

Qui s'ha portat millor aquests dies, entre'ls solidaris, ha sigut en Salmerón, demanant comptes a n'en Moret de l'última crisis, qualificantla d'anticonstitucional, y acusant enèrgicament a la monarquia y a l'esperit clerical d'haverla promoguda. En Salmerón torna per sa fama desde que ha comprès que la causa catalanista es l'única vital que hi ha a Espanya. Deixantse de revolucions vanes, d'*unidades* convencionals y de repúbliques de per riure, demostra ésser un bon repúblich.

Els d'en Lerroix també volgueren demostrarho'l dia 5 d'aquest mes, esvalotant pels carrers de Barcelona, engagent trets y untant de petroli les portes d'un convent. Era la *revolució* que despertava y que, com es natural, ja torna a ésser al llit. El pobre Lerroix ha perdut del tot l'esma y s'acaba, s'acaba... Pel vinent Nadal no's menjarà pas el *pavo republicano* si l'ha de matar ell. Ja'l trobarà difunt... de mort natural. R. I. P.

El dia 6 del corrent tingué lloch en el local de la antiga societat «Esquerra de l'*Ensanche*» la sessió inaugural del present curs del «Agrupació Escolar Robert». Després de la memoria del secretari, el senyor Puig y Cadafalch pronuncià un parlament en el que remarcà, combatentla, la tendencia d'universalisar la ciencia y l'art, treynt dels esforços de nostra joventut estudianta tot esperit nacional o local, constituhint això una reacció contra l'esperit catalanesch qui al desvetllarse'ns ha infós les

idees particularistes expandidores de l'actual esplendor; idees qui constitueixen la orientació de les civilitzacions modernes y qui han tergiversat les apriorístiques y universalistes del Renaixement, tant en l'ordre artístich com en el sociològich y el polítich, començant pel concepte de la formació de les nacions. Digué que la verdadera ciencia moderna's basa en la experimentació de les coses en tota llur varietat, y qu'en aquesta varietat y diferenciació nosaltres els catalans hi hem apresat la consciencia que tenim de nosaltres meteixos. Prescindir d'ella y universalisarnos, seria lo meteix que perdre la propria personalitat, anulantnos; y nosaltres volèm ésser. Els pobles qui fan obra propria y intensa són els qui verament realisen obra universal; els qui per sistema universalisen, són mers plagiaris qui no van enloch. Nosaltres que, bona o dolenta, tenim obra propria, no hi volèm tornar als temps en que no se sabia més que copiar la moda de Paris, mudantla cada dia. A Paris, y a tots el paisos de renòm universal, deuen aquest renòm al gran amor que a lo seu han tingut y que'ls ha fet progressar a pesar de les miseries y enveges qu'ells també pateixen, com les patim nosaltres y tots els qui viuen y són homes.

La peroració del senyor Puig, encaminada a refutar les conferencies que un català resident a Paris vingué a donar a l'Ateneu Barceloní dies enrerat, fou aplaudidissima. L'acte termenà ab un discurs de gracies del president senyor Utrillo.

Del contingut de l'article *Catalunya a Italia!* que firmat per nostres benvolguts amichs en Victor Oliva y en Carlo Boselli publicarem la passada setmana, se'n han fet ressò diferents periòdichs qui s'interessen per l'expansionment de nostres lletres a l'estranger. Devers

de patriotisme'ns fan demanar a la premsa catalana en general que faci la propaganda qu'es del cas a la hermosa tasca que dits amichs nostres s'han imposada d'acort ab la *Nuova Rassegna* de Florencia.

Publicacions rebudes:

Els catalans a Basconia, crònica d'un viatge, per Carles de Fortuny. Publicació de la «Lliga Regionalista» de Barcelona. Ressenya l'anada de la comissió de la «Lliga» a les festes euskares celebrades a San Sebastián el prop passat juliol, els obsequis de que fou objecte y els disturbis que certs elements centralistes promogueren a ciencia y paciencia de qui devia evitarlos y motivant l'esclat dels sentiments patriòtichs y germanivols de baschs y catalans. L'obra del senyor Fortuny es remarcable pels copiosos datos que conté y per la claretat de la explicació. Va acompanyada d'una traducció castellana. Remercièm l'envio.

Estudi sobre la literatura catalana, pèr S. Bouska. Aquest conegut y actiu catalanòfil txech ha reunit y publicat en un elegant fascicle de 32 planes els treballs que ja havien vist la llum en la *Novy Zivot*. Hi ha varies traduccions de poesies de mossèn Cinto fetes ab la pulcritut y la exactitut que al jove escriptor txech li són reconegudes per sos compatricis. Hi figura també'l retrat d'en Verdguer.

Cartell anunciador de la sastreria de Pius Pantaleoni (Portal de l'Angel, 3). Es degut al reputat artista en Ricart Opisso, qui ha fet gala en aquesta obra de ses personalissimes qualitats de dibuixant y de la distinció que li es característica.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

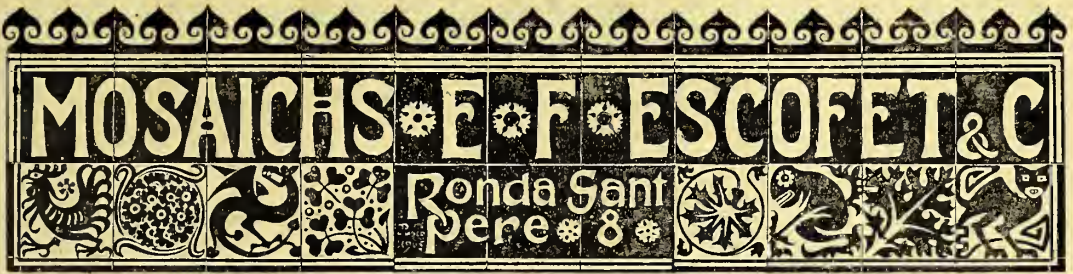
PRÓXIMA PUBLICACIÓ

CAYRES VIUS

PER

VICTOR CATALA

Sortirà a primers del proxim any

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

OBRA NACIONAL

DICCIONARI CATALA

Conté'l llenguatge complert de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, clàssich y modern. Triplica al més complert dels publicats. Redactat y ordenat per JOSEPH ALADERN, ab les etimologies llatines, aràbigues, gregues y hebrayques del Vocabulari semitich-català de Mossèn Marià Grandia. Van publicats dos volums de més de mil planes cada un, dels quatre que contindrà. 500,000 mots. Se publiquen dos quaderns setmanals a 0'25 ptes. cada un. Per tomos complerts, 5 pessetes mensuals.

Casa Editorial BAXARÍAS, Passatge Mercader, 10

CLIXÉS

♦♦ Aplech d' estudis en prosa per
L. Escardot (Carme Karr). Seven
a 3 pessetes en totes les llibreries.

En l'Administració de Joventut se fa als suscriptors l'acostumada rebaixa d'un 25 per 100.

OVO-LECITHINE

Contra la NEURASTENIA, RAQUITISME
DEBILITAT GENERAL, ANEMIA
TUBERCULOSIS, CANSANCI INTELLECTUAL
PASTILLAS DE STOVAINA BILLON

Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

De venda en totes les farmacies

Dipòsit general: ALFRED RIERA Y FILLS, Secció de drogues
(Nom registrat)

166, Nàpols (encercament ab diputació) — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
AMERICA

COMPTAT. PLASSOS. LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

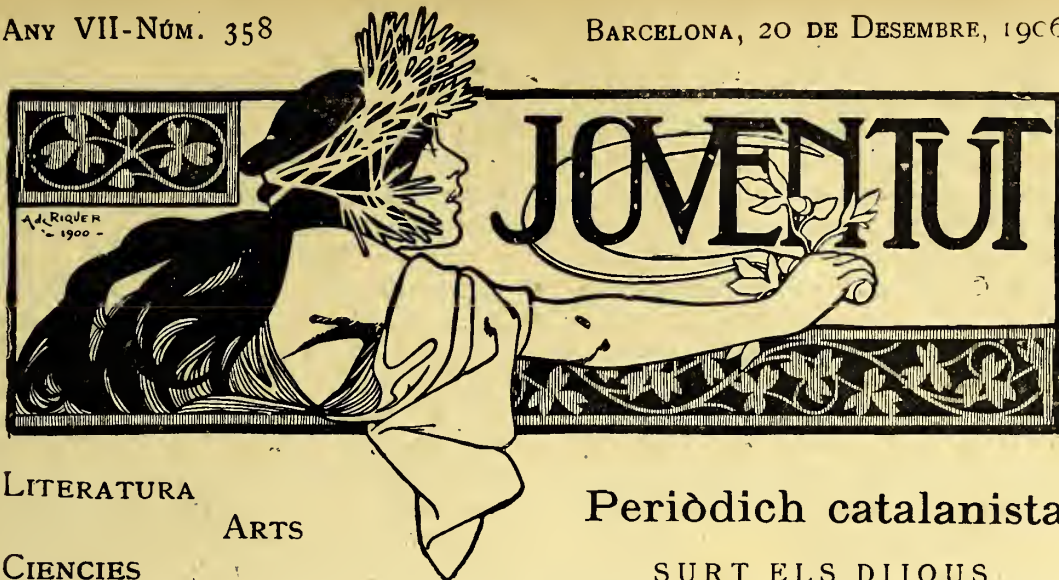
Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

ELS XVII SONETS DE JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

escrits en llenguatge germànic y ara traduïts al català per Geroni Zanné. De venda en totes les llibreries al preu de 1 pesseta y en l'Administració de Joventut ab un 25 per 100 de rebaixa als suscriptors.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

Els d'en Maura y els d'en Lerroux, per Lluís Via. — Pàgines festives: Monomania «sportiva», per Alexandre Font. — Encarnació, per Joseph M.ª Rosich. — Mal de verge (acabament), per Emili Tintorer. — Teatres, per idem. — Heretgies: La lluyta, per Salvador Albert. — Notes bibliogràfiques, per R. Miquel y Planas. — Noves.

**ELS D'EN MAURA
Y ELS D'EN LERROUX**

En Moret ha caygut, en Vega de Armijo totjust s'aguanta. Y en Lerroux ja no viu a Barcelona, ahont més que rey, era emperador... caygut.

Els catalans tenim un enemich de menys. Però en perspectiva veyèm un altre enemich: en Maura.

Tota causa ha de tenir enemichs; ells són la pedra de toch; ab ells se proba'l bon tremp. Causa sens enemichs es causa morta o perduda; y no s'ha de comptar sols ab els enemichs naturals, sinò qu'es menester que'n vinguin de nous. Fins convé fersen, devegades. Es una trista necessitat, però confessèm que sens ella, les causes més justes y progressives solen estancarse miserablement.

Al Catalanisme va sortirli ab en Lerroux un enemich qui li ha resultat tant més profitós com més temible apareixia. Avuy aqueix

enemich s'ha tingut de batre en retirada, y per molta que fos sa mala fe, devèm reconèixer que ha fet un gran bé a Catalunya al fer armes contra'ls nostres ideals.

Els governs lliberals, sempre inconscients, cregueren al valdres d'ell que posaven en jòch un terrible instrument, pertorbador de nostra societat y de nostres doctrines. Volien atuhirnos y ens estimularen, volien descompondrens y ens han organísat. L'agitador d'ofici sapigué remoure totes les energies del nostre poble, les bones y les dolentes; y, després d'un periode crítich relativament curt, aquelles anaren sobreposantse a aquestes. En Lerroux inspirantnos unes voltes indignació, altres despreci, y despertant constantment nostres condormits sentiments de patria, ha sigut l'esperó qui ens ha atiat a la brega, en la qual hem sabut donar bons exemples d'educació civica, fins arribar a la memorable y apoteòsica jornada del 20 de maig.

Aquell Maquiavel de llautó qui's diu Moret va errarse de mitj a mitj en ses combinacions quan d'en Lerroux se refiava. La divisió intentada per aquest se converti, per virtut d'agenes intrusions, en Solidaritat Catalana. La premsa catalanista adquire una importancia social extraordinaria, y el temible agitador qui promogué les sagnantes va-

gues del 1902, hagué de contentarse aquests últims temps ab ridicules moixigangues revolucionaries, indignes certament d'una població culta (com ho fou encara la del passat diumenge devant del local de la Unió Republicana), mes ab les que garbellava l'aygua devant dels ulls dels politichs de Madrid qui en ell tenien confiança encara. En Lerroux s'estima més ferho així que dirloshi nètament *Ahí queda eso*. Home sens escúpuls, vol burlarse del mort y de qui el vetlla. Havent tingut per únichs col·laboradors els baixos fondos socials de Barcelona, ha afermat a pesar seu nostra potencia y ha posat en ridicul als governants qui s'havien valgut d'ell contra Catalunya. Sols d'una manera pot ja en Lerroux fer mal a la Solidaritat: sentintse feble y deixant de combàtrela. Quan no hi hagi lerrouxistes (y ja s'acaben), haurèm conseguit un triomf: però'ls triomfs no solen ésser feconds com les lluytes; hi ha en eils quelcòm de definitiu y enervant. Ens caldràn nous enemichs.

Entenentho així, en Maura no'ns l'havia presentada may una lluyta franca. Ben al contrari. Ens brindava aliances y desplegava una politica de mirallets en la que nostres *forces vives* s'hi deixaven caure com ingenues aloses. Mentres durà'l seu govern, els autonomistes foren possehits d'un indiferentisme aclaparador, y els radicals vegeren ab fàstich còm anaven resultant sinònims els mots *regionalista* y *maurista*. El melòs politich mallorquí, afalagantos pera destruhirnos, anava fent efectiva, sense predicarla, la màxima *Divide y vencerás*.

No es llunyà'l dia en qu'en Maura torni al poder y en que molts conservadors barcelonins qui de bona fe's consideren avuy catalanistes, li facin de nou el jóch. Pera quan això succeheixi donèm l'alerta, fent avinent que aqueixes *forces vives*, avuy aliades nostres, podrien demà ésser un funest llevat d'escepticismes qui perjudicaria al nostre poble molt més que una guerra de lerrouxistes barbres o inconscients. El pitjor dels enemichs es aqueix esperit egoistament conservador qui corseca en flor les aspiracions més belles y generoses. Una de les millors tasques de JOVENTUT ha estat la de combàtrel sens treva, y de nostres campanyes el Catalanisme'n sab grat, tant en el terror literari com en el politich y el social.

No claudiquèm, donchs, per un circumstancial esperit conservador qui es moltes vegades una pobra rahò de conveniencia. Tinguem present que fins ara tots els qui ens han combatut, lerrouxistes o mauristes, inconscients els uns, aduladors els altres, han acabat per titularse autonomistes, o per acceptar en principi l'autonomia que prediquèm. Siguèm en aquest punt radicals y procurèm que claudiquin de fet aquells enemichs nostres qui sols ho han fet de nom. Y tant de bo que arribin a ésser nostres adeptes, puig el triomf del Catalanisme serà doblement gran si logrèm que'ls nostres adversaris cedeixin per convicció més que per feblesa. Això certament donaria un alt honor y una bella prosperitat al poble català.

LLUÍS VIA

PÀGINES FESTIVES

MONOMANÍA «SPORTIVA»

La *monomania «sportiva»* es una enfermetat que, si bé encara la ciencia no la té classificada entre les de més dolents resultats, no per això deixa de fer menys víctimes entre la humanitat.

Pregüntinho, si ho dubten, al senyor Jordi Canyameres, el *fabricant* d'espardenyes y sabates de simolça del barri de Sant Pere.

Ell, desgraciadament, pot donar compte de la existencia de semblant malaltia.

El senyor Jordi té un fill, únich rebrot de matrimoni, qu'en son cervell hi va germinar llastimosament la llevar del *sport*.

Quan l'espardenyer va ésser pare per primera y única vegada, l'alegria fins li feya confondre les espardenyes tapades ab les de set vetes.

—Sóch pare—se deya'l bon home,—tinch un xicot qui durant la vellesa serà'l meu sosteniment. Ell portarà la botiga, ell vigilarà'ls fadrins, ell farà les compres de canem. Quan tingui cinch anys, ja començaré a ensenyarli la fabricació de les sabatilles ab sòla de fregalls vells, secret que sols posseheixo jo y que únicament pot trametres a un fill.—

Però'l xicot va anar creixent, y, sia per les companyies d'estudi o altres causes difícils d'esbrinar, demostrà ja desde la infantesa una aversió manifesta per la industria del seu pare.

—Mira, noy—solia dirli aquest,—ja ets grandaçot y es molt convenient que comencis a dedicarte algùn rato a treballar el canem. Fent d'aprenent es de l'única manera d'apendre ab profit.

—Pare, manim que'm tiri de cap a mar y que vagi nedant fins a Mallorca; obliguim a anar a Montserrat a peu y a rahò de set kilòmetres per hora, però no'm parli d'espardenyes.—

Son pare al principi s'hi enfadava, acabant per clavarli un parell de castanyes, y agafantlo pel braç l'obligava a emprendre la feyna ab l'amenaça d'haverhi torna si no ho feya; mes ab aquests medis violents no va lograr altra cosa que'l fer acabar d'aborrir completament al seu fill el treball d'espardenyer.

Per altra part, al xicot, ja de menut, li havia anat fent feyna dintre la closca la ceba del *sport*.

—Vostè'm fa fer papers ridículs—deya'l bordegaç.—Miri: el sabater de la cantonada avans d'ahir va comprar una *màquina* al seu noy gran.

—Una màquina de fer ullets, ¿veritat? Bé, no tinch cap inconvenient en comprarten una d'igual pera fer els borceguins d'excurcionista.

—Fugi, home, ja ningú hi pensa en fer ullets. Una *màquina* vol dir una bicicleta. Nosaltres, els *sportsmen*, les anomenèm així. Si vegés, es de primera: pinyó lliure, dos *manillards*, l'un pera passeig y l'altre pera carreres; un desenrotllo *bàrbaro*...

—Déixet de barbaritats, de pinyons y de carreres.

—Jo hi tinch una afició extraordinaria.

—L'afició, a lo que's té de tenir, es a lo que dóna pa. Ton pare, a la teva edat, ja's guanyava les garrofes.

—No parli ab aquest menyspreu del *sport*, home! Vostè no ho sab la importancia que té avuy en dia la cultura física. L'automovisme, el ciclisme, els *sports* náutichs. Oh, aquest ha d'ésser l'ideal de l'home!

—Desgraciati! ¿No ho comprens que tot això es enemich de la espardenya?

—La espardenya no dóna gloria.

—Però dóna escudella, que alimenta més.

—Es precis enfortir l'organisme; vostè encara es del temps de l'antigalla.

—Apa, déixet de romanços y vés envetant aquestes espardenyes.

—Pare, no he nascut per'això, li confesso. No'm torci la vocació! Comprim una màquina!

—Un dimoni't compraré!

—Vostè no m'estima.

—Prou paraules y fes lo que t'he manat.

—Es a dir que no me la vol comprar, ¿eh? Donch estiga bo.—

Y el xicot tocava'l dos y se'n anava a cà'l sabater a llegir *Los Deportes*, deixant a son pare ab un parell d'espardenyes a una a mà y una peça de veta a l'altra.

Aborrit per fi, el senyor Canyameres, y veient la inutilitat dels seus esforços pera fer apendre l'ofici al xicot, un dia'l va emprendre y li va dir:

—Mira, fill: el meu gust hauria estat que haguessis fet d'espardenyer, però en vista de que aquesta professió no t'agrada y de que, per altra part, en aquest món es precis exercirne una o altra pera viure, deixo a la teva elecció l'ofici que't sembli bé. ¿Què vols ésser, fill meu?

—Camàlich.

—¿Camàlich?

—Es un ofici que no'l pot tenir tothòm qui vol; se necessiten facultats extraordinaries: bons bíceps, força *dorsal*, desenrotllo dels pectorals...

—Per mor de Deu, criatura! Si no ets ximple ho semblas. Si no t'agrada cap més ofici que aquest, val més que cullis burilles tota la vida.

—Donchs, enginyer. No m'agrada tant com camàlich, però, de tots modos, també un pot demostrar la força durant la construcció d'un pont o d'un aqüeducte.

—Mira, noy, que piques molt alt. Una carrera així costa una borratxada de plata...

—¿Vostè m'ha donat a elegir, si o no?

—Si, fill, si; sies enginyer.—

El senyor Jordi, ple de satisfacció per haver quedat decidida la carrera del seu noy, ni's donava compte'ls primers temps d'estudis de les moltes pessetes que se n'hi anaven en llibres, però prompte's va convèncer el pobre home de que tot lo que's fes ab el xicot era inútil. Les arrels de la *monomania* «*sportiva*» se li havien escampat per tot el cervell y no deixaven lloch a res més.

Apenes estudiava may, y quan li passava per la barretina d'agafar un llibre, mentres el llegia *aprofitava*'l temps *fent biceps* ab un parell de pesos Sandow.

En comptes de concórrer a la universitat, freqüentava'ls velòdroms, els *skating rinks* y les sales d'armes.

La enfermetat no tenia cura!

Crech innecessari el consignar que'l fill de l'espardenyer no va acabar la carrera ni tan sols va arribar a la meytat.

Avuy en dia's dedica a fer forces, per sis rals diaris, en una barraca del *Paralelo*.

Es lo qu'ell diu, ab indiferència musulmana y tot ficantse les mans en uns estrips de l'americana qu'en altres temps havien sigut butxaques: «Cadascú ja neix ab la seva planeta; en la meva hi havia dos pesos de cinquanta kilos y un plat de mongetes sense oli.»

ALEXANDRE FONT

ENCARNACIÓ

Els idealistes y els pensadors quasi may s'escauen ésser homes d'acció. Són precursors y definidors, mes no actors.

A n'això's deu el que, malgrat haverhi dintre'l Catalanisme individus d'arrelades conviccions democràtiques y de radicalíssimes aspiracions, fins ara no hagi assolit desvanèixer l'anomenada de moviment retrògrado, de que se'l titllava. Es que dits individus no eren homes d'acció.

Per actuar profitosament, pera veures secundat, no's pot ésser esclau de lo abstracte. La realitat es indomtable y's burla despietadament dels qui no més volen moures lluny d'ella.

Essent no més que perfectament pulcre, perfectament lògich, d'una pulcritut y d'una lògica qui abarqui tota la complexitat dels problemes humans a resoldre, no's pot triomfar. La harmonia absoluta destrueix impureses qui són característiques imprescindibles de la naturalesa humana la qual instintivament s'hi rebela, no acceptantla. Les colectivitats, els pobles, la humanitat senten afanys de renovació, però no volen mortificarse, instintivament rebutjant lo que violenta la seva naturalesa. Heusaquí la tasca dels homes d'acció: recullir el pensament y les idees dels pensa-

dors y dels idealistes y donalshi vida fentlos convergir en un punt concret, coincidint ab els afanys de renovació del poble.

Es la eterna aspiració dels individus y de les multituds: la lliberació.

Es oportú parlar aquí actualment d'aquesta aspiració, per trobar nos precisament en un punt culminant de la seva gènesis a Catalunya.

Completament perdut el pols, perduda la característica distintiva del nostre poble en les epilèptiques convulsions del sigle passat, arribà un jorn que'ls idealistes precursors y els intel·ligents definidors posaren les primeres fites als nous viarans y a seguir pel nostre poble. Els romàntichs, els retrògrados y els tradicionalistes vegeren el cel obert, considerantlos com el camí més dreturer pera restaurar institucions mortes ja o caduques, y el poble se'n allunyà. Restaven no obstant els radicals, els idealistes avençats qui inútilment s'encaraven al poble un dia y un altre y sempre, dihentli: «Persegueixes la teva lliberació, però vas per camins perdedors; avans es precis que recobris la teva naturalesa, que ingressis en els rengles catalanistes; y aleshores, quan hakis adquirit les aptituds indispensables, anirèm a la conquesta de Llibertat. Es lo que deya avans: aquests idealistes volien assolir primer la harmonia absoluta, sense tenir en compte que aquesta es refractària a la naturalesa humana.

Per fortuna, darrerament han sortit a la palestra'ls homes d'acció. Aquests han sintetisat els ideals y les doctrines del Catalanisme avençat en un mot vital, vibrant: la República. Y posantse a la capdevantera del poble, sense imposicions, li diuen: «Anèm, anèm a la conquesta de Llibertat!»

Estèm, donchs, en presencia d'un fenomen d'encarnació: el de donar vida y forma a les aspiracions dels idealistes y pensadors radicals del Catalanisme. Si la seva distanciació de la realitat no'ls permetés compendre la magnífica naturalitat d'aquest procés de fisiologia social, qu'emmudeixin. No'ls mancaràn en aquest cas el respecte y l'agrahiment del poble, y si son esperit assedegat de perfecció'ls impulsa a anar més endavant, prou gran es el camp especulatiu ahont comencen a ovirarse les resplendors de l'aubada de renovacions futures. — JOSEPH M.ª ROSICH.

MAL DE VERGE

(Acabament)

Fèlix. Vostè riguisen. Però nosaltres, al menys jo, crech, y aquest es el meu concell (*Dirigintse als pares.*), que penso que seguiràn perque coneix els seus sentiments religiosos, resumit en dues paraules: Primer morta!

Tresa. (*Plorant.*) Oh, oh!...

Joan. (*Passejantse agitatíssim.*) Mossèn Fèlix!...

Doctor. (*Molt enèrgich.*) Amén!

Fèlix. Primer morta en Jesucrist, que viva en el diable.

Doctor. Amèn! Veliaqui una oració que probablement serà escoltada.

Tresa. Deu meu, Deu meu!...

Joan. Però, en fi: el cas no es tan desesperat. Vostès exageren... En Lluís vindrà. ¿Qui sab, qui sab?...

Doctor. Vingui o no vingui, l'Angeleta està condemnnada, la sentència del senyor es fatídica y vostès, vostès...

(*De sobte apareix la Carme venint del quarto de l'Angeleta tota esglayada.*)

Carme. No sè pas lo que tè. No sè pas lo que tè. Cuytin! Don Ramón, cuytil!...

Tresa. Verge Santíssima!

Joan. Què hi ha!...

Fèlix. Qu'es, què passa!...

Doctor. Però digues!...

Carme. Desvarieja... no'm coneix... no'm vol conèixer!... (*Plorant, molt esperada.*) Cuytin!...

(*Tots corren cap al quarto de l'Angeleta.*)

Doctor. (*Enèrgicament.*) No, tots no. (*Al pare.*) Vina tu. Y vostès no cridin, no facin soroll... Oh, oh! la vida... (*Entren tots dos.*)

Fèlix. Digues, Carme: ¿què ha passat?

Tresa. Si, digues.

Carme. No ho sè. Semblava que dormís. De sobte s'ha redreçat, estirant els braços, y m'ha agafat pel coll... més fort... ab una força!... y deya coses estranyes.

Fèlix. ¿Què deya?... Digues.

Carme. Desvariejava. («¿Ahónt són?... No'ls vull veure... Lluís... No't moguis... t'estimo, t'estimo... Lluís... No, tu no...») Y ha tornat a caure ajeguda. Té'ls ulls

oberts y bromera a la boca... Oh, oh. (*Ab desesper y espant.*)

Joan. (*Sortint també esperat.*) Carme, Carme! ¿Ahónt es l'èter? Vina! (*La Carme hi corre.*)

Tresa. Ay Deu meu! Verge Santíssima!

Fèlix. Ells ens ajudin! Escolti: tingui calma y pensi qu'es Deu qui ens les envia les tribulacions.

Tresa. (*Plorant.*) Oh, oh!...

Fèlix. Vingui. Entremhi. Potser sóch jo qui hi fa més falta allà dins. L'ànima sobre tot; la salvació de l'ànima. Si vostè m'autorisa...

Tresa. Si, si. Anèm. Jo també la vull veure. (*Entren al quarto. Pochs moments després entra la criada, fons dreta.*)

Ant. Hi ha'l... (*Veyent que no hi ha ningú, calla, mira per tot arreu, s'acosta al quarto de l'Angeleta; escolta; dubta si entrarhi o no. Quan hi va a entrar surt mossèn Fèlix atropelladament, dihent entre dents:*)

Fèlix. Jo meteix, jo meteix hi vaig. Al menys Deu, al menys Deu. (*Al ésser prop de la porta fons dreta's topa ab en Lluís, qui, no veyent ningú més, tracta d'aturarlo.*)

Lluís. Digui: ¿què hi ha, què passa? (*Mossèn Fèlix, sense ferne cas, surt, repetint:*)

Fèlix. Al menys Deu, al menys Deu...

Lluís. (*A la criada.*) ¿Què vol dir aquest home?... ¿Què passa?...

Ant. Jo crech qu'es morta, que s'està morint...

Lluís. Oh, no! A veure... Jo! (*Va per entrarhi quan surt la Carme.*) Digui, senyoreta: ¿se pot... se pot entrar?...

Carme. (*Apartantlo.*) Esperis... Antonia... Anto...

Ant. ¿Què mana, senyoreta?

Carme. Porti aygua calenta... Desseguidal... (*L'Antonia surt corrent. A n'en Lluís:*) ¿Vostè...? ¿Què vol vostè?

Lluís. ¿Jo? Sóch en Lluís... Sóch... sóch metge, sóch metge jo també...

Carme. Ah! ¿vostè es?... No ho sè, no ho sè... no ho sè si hi pot entrar. Val més que s'esperí. Esperis aquí: ja torno. (*Agafa un gerro d'aygua calenta que haurà dut l'Antonia y fuig. En Lluís s'acosta a la porta, indecis. No sab què fer. Tot seguit surten donya Tresa y la Carme sostenintla.*)

Tresa. La meva filla! (*Plorant.*) La filla del meu cor!...

Lluís. (*Irònic, secament.*) ¿Que ja es morta la seva filla?

Tresa. Me'n treuen, me'n treuen...

Carme. No s'espanti... No serà res...

Lluís. Diguinho d'un cop: ¿ja es morta la filla del seu cor?...

Tresa. (*Esverada.*) ¿Qui es aquest home? ¿Què vol?...

Carme. (*Enèrgicament, a Lluís.*) Vostè!...

Lluís. (*Cada cop més excitat.*) Diguili vostè qui sóch.

Carme. No: vàgisen!

Tresa. No'l coneix jo a vostè.

Lluís. Sóch un home que arriba tart. Diguili vostè qui sóch.

Carme. Deu meul Vàgisen!

Tresa. La meva filla, la meva filla!...

Lluís. (*Insistent.*) ¿Es morta? Diguí: ¿es morta?

Carme. Oh, oh!

Tresa. ¿Vostè, vostè?... ¿Qui es vostè?... No'l coneix... No'l vull conèixer...

Lluís. (*Sarcàstich.*) No; no'm coneix; no'm pot conèixer. Sóch un home que arriba tart... Sempre hi arriba tart la vida a la casa dels morts!

Carme. Calli, calli!

Lluís. No; si vull dirli qui sóch jo! Sóch la esperança, sóch la força, sóch l'amor, sóch la vida... Sóch... sóch en Lluís!!

Tresa. (*Aclaparada.*) En Lluís... en Lluís... (*Humilment:*) Potser que hi entrés... potser vostè...

Carme. ¿Un miracle?

Tresa. Si, un miracle!

Lluís. Es massa tart. No se'n fan ja de miracles! (*Se sent la veu del Doctor:* «Vàgisen vostè. Vina. Anèm. Ja no hi ha res que fer.» *Entren el Doctor y el pare sostingut per aquell.*)

Tresa. ¿Que... que... ja es... (*Grans plors.* *El Doctor va a enrahonar, quan se sent la campaneta de la Extrema-Unció abaix de la escala.*)

Carme. Callin, callin... Es Nostre Amo! (*Totes les dones, inclosa l'Antonia, que havia sortit junt ab el Doctor y en Joan del quarto de l'Angeleta, cauen de genolls.*)

Doctor. Digueuli que se'n torni. Que ha fet tart!

Lluís. Fins Deu fa tart!! (*La criada haurà corregut escala avall dihent a mitja veu, però que's senti:* «Ja es morta, ja es morta.» *La campaneta haurà parat un moment. Després se sent més a la vora.*)

Doctor. Però puja!...

Lluís. No, no puja. El pujen per força! (*Pausa. Consternació general. Se sent la campaneta més aprop.* Ba! Es l'última escena de la comedia. (*Senyalantlos a tots. Al Doctor:*) ¿Y ella... ella?... Vol dirme de què ha mort ella?

Doctor. Oh, oh! ¿De què ha mort? Ha mort d'un excés de vida: mal de verge... mal de verge!... (*Se sent la campaneta més aprop, mentres cau el teló ràpidament.*)

FI DEL DRAMA

EMILI TINTORER

Barcelona, octubre de 1905.

TEATRES

EL NIÑO PRODIGIO. — ELS POBRES MENESTRALS.

En realitat *El niño prodigio*, un nen de sis o set anys qui toca d'un modo notable'l violi, sols es un pretext pera que'ls germans Quintero presentin algunes escenes ben mogudes, alguns tipos còmichs bon xich carregats de color, y uns quants xistos més que originals y graciosos, ben engiponats en el diàleg, qui fan riure ab esclat al públich senzill. De tots modos, fins baix aquest aspecte l'obra resulta pesada, especialment en el segón acte, que'ls autors sembla no sàpiguen còm allargar pera que tingui les proporcions degudes y's valen d'incidents qui res tenen que veure ab l'obra y qui, com ella meteixa, deixen sense solucionar.

Del nen prodigi, del fenomen, sols per reflexe'n parlen, y s'acaba la comedia sense que sapiguem si's tracta d'un ver geni en perspectiva o d'un de tants fenòmens de *precocidad* qui acaben per ésser modestes mitjanies. Sols una petita moralitat ne dedueixen els autors: que's tracti o no d'un geni, es sempre un disbarat amohinar les criatures. Moraleja de *Pero Grullo* qui ens deixa bon xich desconcertats, donat lo sugestiu del títol de la comedia.

Ella'ns ha convençut una vegada més de que'ls germans Quintero, si posseheixen una vis còmica envejable y no estàn mancats d'un esperit d'observació fi encara que lleuger, no tenen condicions pera l'alta comedia satírica o de costums, pera la que's necessita una visió més serena y enlayrada de la vida. Són massa

lleugers y superficials els germans Quintero. Pera ells el *chiste* ho es tot; el *chiste* es la comedia, es l'art, es la vida, y tot ho sacrificuen al *chiste*. Bé es veritat que no són ells sols qui pateix d'aquest mal. El seu públich entusiasta'n pateix com ells, y també la gran majoria del poble espanyol. Bona prova n'es que l'home més gran de la Espanya d'ara sia en Maura.

Els Quintero y en Maura! Dos noms qui sintetisen la Espanya castellana. Resúm artistic y intelectual d'una eloqüencia aclaparadora.

En fi, el cas es riure, y la comedia dels Quintero fa riure un xich. També fa riure la d'en Maura... Que riguïn.

En Garcia Ortega y la Bremon digueren ab força intenció llurs papers. Els demés, molt modestament.

En Gual, aquesta vegada'ns ha fet un petit drama ciutadà; un d'aquests petits drames vulgars, tan nombrosos en la vida moderna de Barcelona, qui sense l'esclat de grans passions y sense la complexitat d'un argument lligat ab traça no deixen d'encloure en son fons verdaderes tragedies.

De petites tragedies d'aquestes n'hi passen tantes en una gran ciutat! A cada casa n'hi passa una de tragedia; y el bon observador sols copiant la realitat de la nostra vida pot escriuren d'obres dramàtiques interessants qui ens arribin a l'ànima sense necessitat de carregar el pinzell de colors llampants. Tampoch són necessaris els grans caràcters, els homes excepcionals per llurs qualitats o llurs vicis pera construir un drama qui ens emocionï. Els sers més vulgars, més adotzenats, ofereixen també detalls enternidors, virtuts y febleses senzilles qui pera l'espectador reflexiu signifiquen una tragedia immensa. L'espectador reflexiu s'eleva del cas concret al gran nombre de casos semblants, del personatge casuistic als innombrables personatges bessons, y al dirnos, tot sortint del teatre: «Quànts n'hi passen a Barcelona de drames iguals a n'aquest!», nostre esperit se troba de prompte enfront d'una terrible tragedia: la tragedia d'una gran ciutat feta de milers de petites tragedies.

Els pobres menestrals es una d'aquestes petites tragedies qui fan pensar en la tragedia gran. Y es aquest el principal mèrit de l'obra.

Un pobre home qui té quelcòm d'artista, puig que ha fet durant bona part de sa vida retrats d'afició y ha arreconat molts quartets, s'ha volgut donar l'orgull de tenir un fill metge. El bon menestral serà'l pare d'un home de ciencia qui temps a venir donarà llustre y profit a la familia. El noy, qu'es de bona pasta, modest y estudiós, se surt ayros de totes les probes, y acaba la carrera, y va a Madrid a fer el doctorat y a Paris a perfec-

cionarse en una especialitat; y torna, instalant una modesta clinica. Tot això ha ocasionat gastos extraordinaris: tant, que'ls estalvis del bon menestral s'hi han fos, ajudanthi, com es natural, la nova vida qui decentment s'ha hagut d'imposar la familia pera ésser digne del futur doctor. La germana d'aquest, naturalment vanitosa, ha entrevist un món nou, el món de l'alta burgesia y, declarada la guerra a tot lo cursi, ha volgut aparentar ésser fina, ésser senyora, com pertany a qui serà un jorn la germana d'un home eminent. Y el bon menestral s'ha anat sangrant poch a poch, adormint sos dubtes en somnis daurats.

Y resulta que'l fill no era cap geni, que de metges n'hi ha molts, masses, y que tots els començos són difícils, especialment pera qui — com es el cas de nostre metge — no està dotat d'aquella entremaliadura o desvergonyiment natural qui permeten, fins a les mitjanies, obrirse pas a cops de colzes.

Durant dos actes, en Gual ens presenta l'interior d'aquesta familia en els derrers moments de son petit drama. En ells fa gala l'autor d'un finissim esperit d'observació, mostrantnos, per medi de petits detalls y d'una conversa natural y significativa, la situació moral y material dels personatges, qui ens interessen tot seguit per la veritat ab que són reflectits. Y tot seguit endeviném la *debàcle* irremeyable. Y la endeviném emocionats, puig que són tristos, molt tristos els petits drames de familia, els petits drames de les ànimes senzilles.

¿Tinch d'explicarlo'l final? Els quartos s'han acabat y han començat els deutes, el metge no té malalts y els bells somnis se són fosos. El bon menestral queda aclapat; el metge, qui sols sospita la terrible veritat, no sab sortirse de la seva apatia ingènita; y la senyoreta, rebent sobtadament sobre ses ales de papallona lleugera'l brutal gerro d'aygua fresca, crida que no pot ésser, que l'han enganyada, qu'es impossible...

¿Qué fer? La veu de la rahó parla per boca d'una joveneta, la fillola del bon menestral, qui un jorn vingué del poble llur y qui es l'única qui may ha viscut ilusionada. «Hem de començar una vida nova», diu. Y la familia se'n va al poble, a Ciureda, ahont sembla trobarà la regeneració.

Això passa en el terç acte, qui ve a ésser un cant a la natura triomfant, riallera y esperançadora. Fins un idili s'inicia entre'l metge rejuenit y la pageseta valenta y enamorada.

Jo confesso ingenuament que aquest derrer acte de l'obra d'en Gual no'm satisfà. El realisme brutal y senzill dels dos primers contrasta violentment ab el lirisme extremat, ab la poesia bucòlica, potser bon xich convencional, d'aquest derrer acte. A mi ningú'm treurà del cap que aquell metge impo-

tent pera lluytar a ciutat serà incapaç pera lluytar ab la terra. Es impossible que un home de carrera y ciutadà d'educaciò's transformi de cop y volta en excelent agricultor. Jo crech qu'en Gual s'ha sentit massa poeta.

Evidentment, aquest darrer acte d'*Els pobres menestrals* obeheix al pensament inicial, més ben dit, al problema que indirectament planteja l'autor. Problema d'extraordinaria transcendència qui preocupa avuy a molts pensadors. Aqueix problema es el següent: tenim masses metges, tenim masses advocats, tenim masses homes qui volen ésser sabis oficials. Y en cambi, l'agricultura's mor, l'agricultura està mancada d'activitats y energies.

En Gual ha volgut dir tot això, y pera probar el *moviment caminant*, ens ha presentat d'una banda la terrible lliçó, de l'altra la falaguera esperança.

Jo no negaré'l gran fons de veritat que hi ha en aquest problema y en la solució que indirectament l'autor li dóna; però tal com l'obra dramàtica's desenrotlla jo no la puch admetre, puig la crech psicològicament falsa.

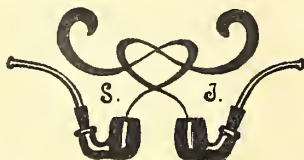
Jo m'hauria estimat més que l'obra d'en Gual s'hagués acabat tràgicament al final del segón acte.

Si volia fer un drama de tesis, tenia en Gual d'emmotllar la seva obra altrament y enlayrarse bon xich més. No es cantant un himne al sol y un altre a les prades verdes y als amors pastorils còm se lograrà retornar a la natura inculta l'amor y l'activitat que dels homes reclama. En tot cas, si els ciutadans hem de *retornarnos* pagesos, hem de voler ésser no pagesos, sinó agricultors intel·ligents.

Però això poch té que veure ab el valor artístich d'*Els pobres menestrals*, que com ja he dit y resumeixo ara, m'agraden extraordinariament, puig hi trobo la primera mostra ben definida de lo que déu ésser el drama ciutadà passional modern, viu reflexe de les petites tragedies de la nostra ànima y de la nostra vida.

La execució hauria pogut ésser bona, puig quasi bé tots el actors demostraren tenir condicions pera encarnar els respectius personatges. Però com que cap se sabia'l paper y vacilaven continuament, no donaren de si lo que d'ells pot esperarse. ¿Se'n convencen algun dia'ls actors de Romea de que pera representar bé un drama es necessari estudiar el paper y ensajar força?

EMILI TINTORER

HERETGIES

LA LLUYTA

Pera en Carles Rahola

Man sagt von Gott: «Namen nennen Dich nicht» Das gilt von Mir: Kein Begriff drückt Mich aus, nicht, was man als mein Wesen angiebt, erschöpft Mich; es sind nur Namen.

MAX STIRNER

Quant més envelleixen y's rovellan els «ideals», tant més se renoven y's poleixen les armes ab les quals lluytém per llur triomf.

En el fons, potser, l'anomenat «progrés» consisteix més en els cambis dels instruments de combat y en les transformacions de la estrategia qu'en la essencial manera d'ésser de la causa que's defensa. Ahir se combaté ab la catapulta pels meteixos «ideals» que avuy s'invoquen ab una orsini als dits... En cambi, entre l'antiga màquina de guerra y la moderna bomba, s'estén un gran rosari de petits progressos — «orgull y meravella nostres» — qui són altres tants troços de naturalesa feta humanitat: l'«ideal» es la humanitat feta somni.

De la torbadora constelació d'«ideals» qui enlluhernen nostres feblesulls d'idòlatres inconscients, ressurten, com estels de primera magnitud, els «sacratissims», grans ideals triangulars; aqueixos vells, pomposos ideals decoratius generadors de l'etern barroquisme de la historia...

En la llar, en la escola, en la prempsa, en la tribuna, arreu tenen altars y apòstols. Arreu y a cada instant se sent la veu «extensa y ben timbrada» qui predica'l culte cech d'aquells fetitxes insaciabls, monopolisadors de cels y terres, ubriachs d'encens y afamats de sacrificis *humans*. Mercés a llurs fuhetades, tira la bestia humana del «carro del Progrés»), y tan generalment reconegudes són les excel·lencies *sobrenaturals* y les virtuts miraculoses de llur implacable fuhet, que'ns disputém — cruentment a voltes — la «gracia» de llurs cops — de llurs *cops de gracia* — bo y presentantli humils ab ulls de súplica'l nostres tors d'esclaus irredimibles si no pega prou fort.

Els, els «ideals» omnipotents, fan els hèroes y els martres; aqueixos hèroes qui tan fàcilment passen de la carn *viva* al marbre *ert*, car ja's porten l'actitut qui sent a esta-

tua, y aqueixos martres qui, al abraçar la creu, somnien en la palma, *bojament* enamorats d'una llum fascinadora qui els cega en les foscors de la inconsciencia llur; els uns y els altres «febles titelles» d'una vida d'ilusió qu'ells sacrifiquen sense recança *ad majorem gloriam...* de temples y museus.

Ah! ¿Qui sab si el nostre atàvich menyspreu de la existencia no es en el fons l'efecte d'un secular empaltrament d'«ideals»?

Esperonats per nostre fanatisme «idealista» adquirit ja en el breçol, esmercèm els instants de nostra vida lluytant *cegament* pels idols, y quan arriba l'hora del triomf — si arriba — demana cada un d'ells la part de boti que li pertoca y *res* queda pera nosaltres, els «abnegats lluytadors»: al cap y a la fi d'ells y sols d'ells es la «victoria»; de segur que sens ells no hauriem lluytat...

En les lluytes pels «ideals», guanyar es perdre. Ay dels vencedors!

No són pas els qui més lluyten aquells qui més se mouen. En mitj, o millor dit, enfront d'aquesta lluyta sorollosa y tumultuaria, se'n desenrotlla una altra silenciosa y oculta; lluyta de cada hu per si mateix, lluyta indubtablement més gran, oh! molt més gran que la lluyta per la «humanitat» entera, puig cada home es un *món*.

Y les proporcions d'aqueixa lluyta encara augmenten tenint en compte que la immensa, atapahida xarxa de profundes arrels qu'en el camp social han extès els frondosos «ideals», continuament regats ab llàgrimes y femats ab sang, obliga al lluytador solitari a obrirse pas per entre la abraçanta multitut fanatizada qui invadeix son camí dihentli ab veu d'ira o de menyspreu: «Foll o egoista, ¿ahónt vas? Eh! o ab nosaltres o en general» Ab ells — ab la massa compacta, «entusiasta» — la «lluyta» fóra menys amarganta y el «triomf» més fàcil, y fins se'n treuria «profit» y potser «gloria»... Donchs, en general! Si: la retirada es honrosa.

Sol, reculant lluny, ben lluny pera pendre impuls y saltar millor per demunt de tot obstacle, es a dir, de tot valor entès, de tota cristallizació dogmática.

Sol, ben sol, en mitj de l'occeà sense limits, allunyat de «la patria y del llach de la patria», abandonat al propi esforç, vetllant continuamente pera no *perders*, cercant orien-

tacions envers terres sense nom y deixant les que ja'n tenen.

Sol, sempre sol, en amorós, reconfortant silenci, lluytant sense defalliments ni queixes, sense migrats afanys ni aspiracions egoistes per afirmar y *afermar* lo que hi ha en si mateix de diferent dels altres; lluytant pera descobrir sa propria veritat; no ab el mesqui propòsit d'imposarla, però si ab la noble idea d'*oposarla* a les veritats «de tot-hòm»; lluytant, en fi, pera salvar lo *seu* en la barreja social hont la victoria, la veritable, «la bella victoria» — pera dirho ab paraules de l'ilustre Maragall — no es possible sense la retirada... lluny d'aqueixes eternes disputes acoradores entre'ls Quixots y els Sanxos dels «ideals» en que'ls uns fan retret als altres d'errors y de pecats qui són de tots.

Els lluytadors solitaris són ja legió — «legió d'honor»; — llur nombre creix a mida que'ls individus esdevenen conscients de si mateixos.

Un bell jorn esclata en llurs ànimes, una florida esplèndida de flors fecondes qui en comptes de romandre impudentment badades a les caricies marcidores de tots els vents, se clouen castament pera la intensa, augusta gestació del propi fruyt: es un potent ressorgir de verges energies qui dormien a l'ombra ensopidora dels «ideals» estèrils...

Allavors la Vida'ls hi parla ab veu placèvola y serena — la veu dels «ideals» sempre es torbada per les passions engendradores de «delirants» entusiasmes, de «folls» amors y d'odis «africans», — allavors la Vida'ls hi diu la seva paraula intima qu'es la paraula *llur*, una paraula blanca, blanca com les interlinies dels diccionaris a l'us, hont troben els «ideals» xaruchs llurs *mots d'ordre* o de reny, y el dolç llevat de mil tautologies sonores y brillants, però inconsistents y buydes, delectació y encis d'ànimes *fàcils*... Allavors avancen decidits els lluytadors solitaris pel camí *únich* de llur propria vida, lliures de la vacilació profunda qui els hi trabava fortament els peus y de l'angunia mortal qui els corpenia en mitj dels vells camins fressats, sombres y tortuosos qui condueixen arreu...

Aquells serens y coratjosos *insurrectes* combaten el bon combat. No volen ésser «res» per ésser *quelcòm*.

Els han pogut, ab sobirans esforços, des-

lliurarse dels perillosos «servidors» qui acuden amatents quan els cridèm «de cor» per'ajudarnos a pujar amunt, amunt, a mida de nostre gust o de nostra ambició, deixantnos a la fi a mercè del vèrtich estimbador en el precis moment que'ns disposèm confiats a penjar solemniament la encintada corona de fullatge de nostra vanitat al cim del campanar de nostres somnis...

La lluyta qu'ells sostenen es profunda y sublim, lluyta d'artista convençut qui aspira ab tot el foch de la seva ànima a esculpir sa propria *vera efigie* en el bloch de diamant — símbol de la duresa lluminosa — que la Vida ofereix als escullits.

Intentarla aqueixa lluyta, esserne conscient, es ja un triomf.

SALVADOR ALBERT

NOTES BIBLIOGRAFiques

Joseph Morató.—ELS HABITANTS DE LA LLUNA.
—*Barcelona; «Il·lustració Catalana», 1906.*

Els tals *habitants* són una colla d'amichs, tranquils moradors d'una població rural de Catalunya, els quals, per l'afany de semblarse en tot a la gent de Barcelona, se dediquen a trenuytar sistemàticament y a convertir llur pacífica localitat en camp de les més ignocents y tartarinesques calaverades. Emperò, com en el fons ningú es dolent pel sol fet de proposarse esserho, y el ter dolenteries quan elles no són conseqüència d'una perversió dels sentiments resulta una cosa tan ridícula com fer el *grande* sense *quartos*, totes les etzegallades dels afiliats a la colla dels *habitants de la lluna's* redueixen a un seguit de bromades carnavalesques de les quals sempre'n surt malparada la dignitat domèstica dels noctàmbuls aventurers: el qui no's veu ataconat per la dòna, ha de veures abandonat d'ella, y el qui més sembla alegrarse de viuren separat, més infantivolament s'anyora de no poderla veure. De tot lo qual se'n desprèn una moralitat que ningú hauria pensat trobar en el llibre del senyor Morató, judicant pel caràcter enjogaçat y rioler ab que apareix desde'l començament.

Per la manera d'èsser tractat l'assumpto, pels detalls d'un grotesch accentuat que s'hi troben a cada pas, es aquest llibre una obra catalana de cap a cap: quan la nostra gent la dòna per bromejar y's deixa portar de son humor propici a la rialla franca y expansiva, es a la manera dels *habitants de la lluna* que's produeix. L'humorisme refinat, quasi exclusivament cerebral de la gent del Nort, resta sovint incomprès per nosaltres. Cada poble té sa faysò de riure y de fer riure qui

li es propria, y la del llibre del senyor Morató es ben bé la nostra; la meteixa d'en Pittarra segons còm se miri, emperò tractada un bon xich menys desgarbadament pel novelista qui's dirigeix a un públich més educat que'l constituït trenta anys enrera pels admiradors de les *gatades* pitarrasques.

No manca pas a la narració humorística del senyor Morató lo qui es essencial en la novela moderna: a través dels episodis diversos qui formen el teixit de l'obra, s'hi mouen els personatges ben apuntats y diferenciats entre ells per accidents característichs, manifestant que no's tracta pas de creacions abstractes sinó de gent de carn y òssos observada del natural, encara que accentuats a la faysò del caricaturista: amplificació permesa sempre a l'escriptor si sab evitar les exageracions qui el durien pel camí de lo grotesch fins a caure en lo xabacà. En Morató ha sabut aturarse a temps: lo còmich constitueix el terme usual en *Els habitants de la lluna*, pujant de to ab fortuna en alguns passatges, baixant de to no tant encertadament en altres hont, al nostre entendre, cercant la nota patètica no ha lograt la transició justa pera fer harmònich el contrast que hi ha entre lo sentimental y lo atrabiliari del caràcter de cada personatge.

En conjunt, el llibre del senyor Morató es d'aquells que no's deixen de la mà una vegada encetats y que, en havent acabat, deixen una agradosa impressió en l'ànima del lector. No es pas un mèrit petit el de qui logra distreure sense excitar les passions qui coven en el fons de l'ànima humana.

J. Pin y Soler.—ORIENT-VARIA III.—*Barcelona, 1906.*

De sos viatges pels paisos llevantins ens dona compte'l senyor Pin y Soler en aquest nou llibre qui forma colecció ab altres dos publicats ab anterioritat sots els títuls de *Varia* y *Varia II*.

Qui hagi llegits aquells volums y's trobi en presencia d'aquest tercer, pot tenir per endevant la seguretat de que la opinió que s'hagués formada del senyor Pin com a narrador no ha de desmerèixer ab la lectura del present volum de viatges, tallat pel meiteix patró dels dos devaners, sobre tot del *Varia II*.

Per la manera d'explicar l'autor ses impressions, el llibre *Orient* està ben lluny d'èsser una exposició metòdica de fets y de datos geogràfich-estadístichs destinats a fernes conèixer utilitariament els paisos recorreguts. Res d'això! No es pas un viatjant de comerç qui parla, ni un d'aquests comissionats qui tan sovint s'enduen la representació (y la subvenció) de les nostres corporacions oficials pera donarnos, en tornant, un *rapport*

més o menys documentat de llurs estudis y descobriments. En Pin ha viatjat de la sola manera que pot viatjar l'home de cultura superior, això es, prescindint de tota limitació en l'ordre econòmic y mostrantse arreu generós y després, y disposat tot hora a exteriorisar els entusiasmes que les emocions successives vagin despertant en son ànima d'artista. Això es lo que's pot deduir del *Viatich* ab que encapçala'l llibre, y en el qual el narrador expressa sa opinió contraria a certes prescripcions de les *guides du voyageur* qui tendeixen a fer assequibles els viatges a molta gent qui, no disposant de medis sobrats, troba'ls de viatjar ab certa economia, en perjudici, naturalment, dels fruïts d'ordre intel·lectual que un hom pot esperar de ses excursions a països estranys. Si el mètode preconisat pel senyor Pin no tingué tan gran inconvenient, seria sens dubte'l més recomanable, y ho prova bé ab sos llibres l'expert novel·lista, qui ha lograt ab son sistema obtenir impressions, conèixer intimitats, penetrar dins l'ànima colectiva dels pobles per ell visitats. Això no es pas possible ferho viatjant ab itinerari fixo, ab els dies comptats y ab els diners justos; ni llibres com el del senyor Pin s'escriuen per obligació y per la sola necessitat de justificar la subvenció rebuda a l'ensempe que l'encàrrech de fer el viatge pera *estudiar* tal o qual cosa.

Si el senyor Pin y Soler no hagués estat literat avans que viatger (no parlèm en el sentit de prioritat sinó en el de preferència) no hauria sentida la necessitat d'escriure ses narracions de viatges. Mes pera l'home fet a escriure y a publicar llibres, y possessionat ademés de l'art d'embellir les coses mercès a una apropiada manera de dirles, resulta un estimul irresistible'l tenir replega feta d'impressions y recorts y el trobarse ab un munt de materials qual fruhició a soles fóra un egoisme mereixedor d'odi. Donar tot això al públich, compartir ab els demés tots aquests goigs y totes aquestes ensenyances obtingudes en llarchs y dispendiosos viatges, y afegirhi encara al demunt el cost d'una hermosa edició (els llibres catalans no són per ara cap negoci editorial) es verament un acte de generositat qui fa honor al qui el realisa; a condició (ni caldria dirho) de que la realisació correspongui dignament a la noblesa del propòsit.

Respecte a n'això darrer, en Pin y Soler sab de sobres còm se fa un llibre y es prou reconegut com a mestre en prosa catalana pera que'ns calgui dir aquí que *Orient* es un llibre altament interessant, ab el qual, com els dos anteriors de *Varia*, s'afegeix una nota de refinada cultura a la nostra producció bibliogràfica.

Jacinto Verdaguer. — FOLK-LORE. — Barcelona, 1907.

La llibreria de «L'Avenç» acaba de publicar aquest volúm dins la colecció d'obres pòstumes del gran poeta; ab l'anterior volúm de *Rondalles* se completa, segons diuen, l'aspecte de mossèn Verdaguer com a folklorista.

Es probable que'ls elements qui's troben avuy reunits dins aquest volúm de *Folk-lore* no fossin pas tinguts per qui els aplegà en més valor que'l de materials utilisables en ulteriors produccions seves. Per altra part, ignorèm en quina disposició's presentaven els manuscrits d'aquesta obra pòstuma d'en Verdaguer y lo que'ls editors hagin pogut ferhi pera ordenarlos en forma de volúm. Lo qual vol dir que si a l'excursionista, al folklorista cal ésser feta la deguda honor per la tasca de reunir els elements d'aquest llibre, el poeta, el literat no havia pas encara tinguda la ocasió de posarhi mà, y per lo tant, aquesta obra de mossèn Cinto no es tal obra, sinó'ls elements d'una o moltes obres que la mort no li deixà dur a bon terme.

Ab tot, no serèm nosaltres qui, pecant de poch respectuosos, deixèm de celebrar la publicació de *Folk-lore*. D'un home com mossèn Verdaguer fins les engrunes són mereixedores d'aprofitament. Ni una estrofa, ni un mot, de l'obra inèdita del poeta, han d'ésser malavejats. Y quan fos el cas de que'les breus anotacions, les frases totjust fixades en el paper no tinguessin pera nosaltres la claretat, la diafanitat necessaria pera revelarnos els pensaments de son autor, encara aleshores haurien d'ésser fixades, reproduhides y donades al món com a reliquia del més gran poeta de la nostra Renaixença.

Esperèm mentres tant que la publicació de l'obra poètica inèdita de Jacinto Verdaguer que'ns prometen pera més endavant els editors del volúm d'ara, ens permetran penetrar en els sentiments del poeta durant els temps qui precediren sa mort.

—
EL CANTAR DELS CANTARS, *directament traduït de l'hebreu per don Tomàs Sucona y Valls*. — Tarragona, 1906.

Aquesta publicació ab que les prempses tarragonines venen a contribuir a la producció bibliogràfica catalana, es certament interessant per quant ve a dirnos quines són les corrents que avuy predominen entre'ls nostres humanistes, els quals, si quelcòm fan pera exercitar llurs talents en el servey de la literatura, no obliden ja que'l català, com a llengua moderna, es l'*única* exteriorisació artísticament utilisable pera qui hagi nascut a Catalunya y s'hagi fet literariament dins el nostre ambient intel·lectual.

El treball realitzat pel canonge don Tomàs Sucona es més meritori per això meteix: l'hebraïsta hauria pogut lluhir més escrivint sa traducció y comentaris en castellà, assolint així son llibre una major notorietat. Y fins, potser, donada la forma en que tots hem rebuda la educació clàssica aquí en el nostre país, el traductor hauria trobades certes facilitats utilitzant la llengua castellana; y el dir això es perque, malgrat ésser manifesta la cultura y coneixements de mossén Sucona, son estil en català resulta bon xich cantellut y desgarbat, sens dubte per la manca de costum de servirsen literariament.

Ara, en quant a fidelitat, el traductor dóna probes de conèixer la llengua sagrada ben a fons, y les notes filològiques qui dóna acrediten la escrupulositat ab que ha dut a terme la seva meritoria tasca.

EL PAIS DEL PLER. — *Poemet en cinch cants per Joaquim Ruyra.* — Barcelona, *Il·lustració Catalana*, 1906.

Pera que'l somni o visió que'l senyor Ruyra'ns conta arribés a exercir sobre'l nostre esperit la sugestió indispensable, de qual n'havia de nàixer una emoció equivalent a la sentida per l'autor, calia dotar l'obra d'una plasticitat que actualment li manca.

Suposém per un moment que la rondalla d'en Peret Escampa y d'en Jan Barrufet, degudament ordenada en diàlegs, es posada en escena ab tota propietat per un empresari rumbós; imaginemnos qu'un escenògraf com el nostre malaguanyat Soler y Rovirosa s'encarrega de pintar decoracions dignes de qui pintà les de *La redoma encantada* que recordém haver vist quan erem infants; que un músich habilidós y dotat de fantasia s'apodera del argument per'aplicarhi una música, com la de Humperdinck en *Ton y Guida*, per exemple; que una nombrosa comparsaria, ab ballerines y figurantes de bella presència, es vestida ab *atrezzo* apropiat y ben dirigida demunt les taules per un director d'escena com el nostre Gual, posém per cas; donchs tot això plegat podria tal vegada arribarnos a produhir una impressió semblant a la que'l senyor Ruyra ha tractat de tramètrens, y que, viscuda quasi materialment mercés a la forta sugestió d'un somni, ha inspirat al poeta la idea de convertirla en font d'emoció per als demés, convertintla en poema.

En realitat, pera versos solament, l'haver d'expressar tantes coses no deixava d'ésser empresa dificultosa. Si el senyor Ruyra hagués atinat a escriure sa rondalla en prosa, dotat com està d'una imaginació brillant segons ne té donades probes y essent ell l'estilista que coneixém, segurament hauria arribat molt enllà en son propòsit. Desentrotllant les descripcions, insistint sobre de-

terminades situacions dramàtiques qui oferien a l'artista ocasió de lluhiment, l'autor de *Marines y Boscatges* ens hauria donada de segur una obra més a l'altura de lo qu'ell pot fer.

Ara com ara, no'ns atrevim a qualificar d'equivocació'l poemet d'*El País del Pler*, car segons ens diu l'autor en un ben conduhit pròleg, es obra bastant anterior a altres d'ell (les qui han donat nom al senyor Ruyra entre'ls cepevanterers de la nostra literatura); per això potser es que la publicació del llibre no ha deixat satisfets a molts qui esperaven l'obra que'ns déu després de la ja esmentada de *Marines y Boscatges* y en la qual l'escriptor farà sens dubte la revenja d'aquest petit fracàs, que no ho hauria estat de cap manera si no fossin els prestígis de la seva firma, qui el comprometen a més.

Giovanni Palomba. — GRAMMATICA DEL DIALETTO ALGERESE ODIERNO. — *Sassari*, 1906.

L'alguerés, com a dialecte del català, no havia estat gayre estudiat encara gramaticalment. La publicació de la gramàtica del *signor Palomba*, congressista concorrent al recentment celebrat Congrès de la Llengua Catalana, ab tot y no ésser potser més que un senzill ensaig, es del major interès per als filòlegs, y ha de permètrels conèixer més detalladament aquesta curiosa reminiscència del nostre parlar clàssich, mostra viva de la dominació catalana a Cerdenya.

Acabant JOVENTUT en aquest número les seves tasques habituals, ens es forçós renunciar a parlar d'altres obres que tenim rebudes. Ens limitarem a ferne llista, remerciant a llurs autors o editors l'envio que'ns n'ha estat fet.

J. Pous y Pagès. — REVOLTA. — *Biblioteca d'«El Poble Català».* — Barcelona, 1906.

Ramón E. Bassegoda. — POESIES COMPLETES. — Barcelona, 1906.

Emili Vilanova. — ÚLTIMS QUADROS. — *Volum X de ses «Obres completes».* — Barcelona, 1906.

Y. L. Brichs Quintana. — IDILIS NEGRES. — (Barcelona, 1906.)

GELIDA. — Notes pera sa historia... per P. Torelló y Borrás y F. Peracaula y Masagué. — Barcelona, 1906.

R. MIQUEL Y PLANAS

NOVES

Les kabiles lerrouxistes, encara que reduïdes a una mínima expressió numèrica, continuen santificant les festes a llur manera. El diumenge passat se proposaren impedir que la Junta Provincial de la Unió Republicana's reunís pera pendre acorts favorables a la Solidaritat y a n'en Salmerón, y ho lograren. Hi haguè intents de violació de domicili y d'assalt, insults, baralles y trets. Y aquesta deshonra de la nostra ciutat no sapigueren evitarla les autoritats, com no n'han evitades d'altres.

Això fou fet en nom de la llibertat—es clar!—per gent qui combat sistemàticament tota intolerància y qui semblarien haver nascuts pera ésser inquisidors si no demostrassin llur inutilitat pera ésser altra cosa que lo que són: trista escoria social, qui desacreditarien les causes més nobles. Consideris el flach servey que fan a causes qui, com la d'en Lerroux, són tot lo contrari.

Ja coneixèm el projecte d'amnistia. Comprèn els delictes definits en els còdichs militar y penal, en la llei de 1900 contra l'anarquisme, y en la llei de jurisdiccions.

Es al mateix temps una nova sanció d'aquesta llei.

Catalunya reb una nova vexació al rebre clemència per'alguns de sos fills.

El partit lliberal, qui no s'ha atrevit a més, demostra avuy sa debilitat com la demostrà al votar la llei esmentada.

La debilitat y la injustícia agermanades, han volgut matar el dret públich.

La tasca de ressucitarlo pertoca als bons catalans.

La novella associació catalanista «Aplech La Reconquesta» inaugurarà en la nit del 15 de l'actual ses tasques ab un patriòtich *meeting* que fou presidit pel senyor Marti y Julià, president de la *Unió Catalanista*, per cedirli son lloch el senyor Margenat, qui ho es de l'«Aplech». Llegida pel secretari la llista de representacions y adhesions, y una carta del senyor Lluhi Rissech, feren us de la paraula'ls senyors Xammar, Tarragó, Roig y Pruna, Gambús, Laporta, Grau, y Marti y Julià, quals enlayrats y radicals conceptes promogueren continuats esclats d'entusiasme entre'l públich, qui omplia'l local de gom a gom. Felicitèm a l'«Aplech» per sa brillant festa inaugural, precursora sens dubte de profitoses tasques.

A Pineda tingué lloch el prop passat diumenge altre *meeting* inaugural: el de l'«Associació Nacionalista» d'aquella població. Després de sentides frases, el president cedi

son lloch al de la *Unió Catalanista*, senyor Marti y Julià, pronunciant després notables parlaments els senyors Saló, Millet (Salvador), Campmany (Antoni), Sansalvador, Laporta (Miquel), y Folguera y Duràn, resumint el doctor Marti y Julià. La gran gentada qui havia assistit al *meeting* aplaudí xardorosament a tots els oradors, y's donà per acabat tan hermós acte entre visques a Catalunya y a la *Unió Catalanista*. Es segur que a Pineda deixarà bona memoria l'acte de diumenge, que creyèm fou preparació d'una constant y sòlida propaganda de les idees autonomistes.

Hem de donar a nostres lectors una aclaparant notícia.

Al entrar en màquina aquest número se'ns fa saber que's troba gravíssimament malalt nostre eminent colaborador en Rafel Vallès y Roderich.

El dissabte, dia 15, va celebrarse en el «Foment Autonomista Català» una lluhida vetllada a benefici de la comissió benèfica de la *Unió Catalanista* «La Reixa», prenenthi part principalíssima'l chor infantil «Mossèn Cinto» qui cantà diferents composicions populars d'en Lambert, na Carme Karr, na Narcisa Freixas, en Crusells, etc., guanyant molts aplaudiments. En Manel Folch y Torres donà lectura a un bonich treball en prosa que aixi mateix fou molt aplaudit, executantse després, pel quadro dramàtich del «Foment», la comedia de l'Aulés *Ditxós ball de màscares*, ab molta discreció. Se cantaren *Els Segadors* ab força entusiasme, y's posà fi a la vetllada puntejantse ayroses sardanes.

La concurrencia fou nombrosíssima, realisantse ab bon èxit el benèfich objecte de la vetllada, car el producte de la meteixa fou bastant considerable.

Publicacions rebudes:

Misser Lluís Pons de Icart, biografia llegida en la festa inaugural de l'Ateneu de Tarragona, la nit del 23 de setembre de 1906, per n'Adolf Alegret.

Jochs Florals de Colonia. S'ha publicat el vuytè volúm, ab el gust y la riquesa dels anteriors. Ademés dels retrats de la reyna de la festa, cort d'amor y estudiants, hi ha'ls dels poetes premiats y els dels dos nous mantenedors qui venen a reemplaçar als morts.

Enciclopedia Universal Ilustrada. Hem rebut el cartell anunciador d'aquesta important obra qu'edita la casa Espasa. El cartell es molt elegant, lluhinhi en Casas sa traça peculiar.

AVIS

El proxím número de JOVENTUT, darrer d'aquesta publicació, no podrà sortir puntualment, puig serà extraordinari y ens porta molta feyna. Sortirà'l día 31 de desembre y contindrà, en doble número de planes que'ls ordinaris, además de les explicacions de la mort de JOVENTUT, y articles dels

actuals redactors, notables treballs dels nombrosos y entusiastes col·laboradors qui l'han honrada durant els set anys de sa existencia.

També publicarem l'índex corresponent al present any, y un altre general dels set volums de JOVENTUT.

Els subscriptors els rebràn gratis, y's vendrà junts ab el número al preu de 0'20 PESSETES.

Biblioteca de JOVENTUT

La setmana entrant se posaràn a la venda en totes les llibreríes y en aquesta administració les obres noves següents:

EL BOIG

(Segona part de EL GENI)

drama en tres actes original de nostres companys de redacció Tintorer y Pujulà.

Preu: 2 pessetes

GRAMATICA CATALANA DE ESPERANTO

per F. Pujulà y Vallès.

Preu: 2 pessetes

MAL DE VERGE

drama en tres actes, per Emili Tintorer.

Preu: 2 pessetes

Totes aquestes obres podran adquirirles els nostres subscriptors qui desitgin completar llur colecció, demanantles directament a l'Administració, ab un 25 per 100 de rebaixa. Els subscriptors de fóra Barcelona poden enviar l'import en segells de correu, afeginthi 0'50 pessetes si les desitgen enquadernades, y 0'25 si volen que se les hi envihin certificades.

PRÓXIMA PUBLICACIÓ

CAYRES VIUS

per VICTOR CATALA

Sortirà a primers d'any

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE

JAUME SANS

ESPECIALITAT EN LES CAMISES A MIDA

PREUS ECONÓMICHS

Boquería, 32

BARCELONA

CASA ESPECIAL EN ARTICLES DE VIATGES

MUNDOS ♦ MALETES ♦ SACHS ♦ NECESSERS

—♦ CINTURONS ♦ PORTAMONEDES ♦—

SOMBRERERES ♦ PORTAMANTES ♦ ETC.

Rambla de Canaletes, núm. 5

OBRA NACIONAL

DICCIONARI CATALA

Conté'l llenguatge complert de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, clàssich y modern. Triplica al més complert dels publicats. Redactat y ordenat per **JOSEPH ALADERN**, ab les etimologies llatines, aràbigues, gregues y hebrayques del Vocabulari semitich-català de **Mossèn Marià Grandia**. Van publicats dos volums de més de mil planes cada un, dels quatre que contindrà. **500,000 mots**. Se publiquen dos quaderns setmanals a 0'25 ptes. cada un. Per tomos complerts, **5 pessetes** mensuals.

Casa Editorial BAXARÍAS, Passatge Mercader, 10

Pera les afeccions de la boca, garganta y estómach

OVO LECITHINE BILLON

Tónich nervios reconstituyent

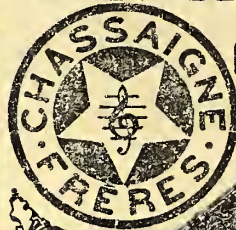
De venda en totes les farmacles

Dipòsit general en Espanya: ALFRED RIERA Y FILLS

(Nom registrat)

166, Nàpols (encreuament ab Diputació). — BARCELONA

PIANOS

DE CUA y VER-
TICALS

SISTEMA
NORT-
MÉRICA

COMPTAT · PLASSOS · LLOGUER

Valencia, 70 Dipòsit:

Passeig de Gracia, 34

BARCELONA

PAPER DE FUMAR
"LAYANA"

PAPERS PREPARATS

PERA

LITOGRAFIA, TIPOGRAFIA Y FOTOTIPIA

PAPER CONTINUU

FABRICANT

LLUIS LAYANA ALSINA

VALENCIA

REPRESENTANT

ANTONI BASTARD

Lancáster, 5 y 7

Teléfono 1059

BARCELONA

DESPATX DE BARRETS Y GORRES
D'EN MANEL BALLESPÍ

Carrer Ample, núm. 41 (al tombar del Regomir)

BARCELONA

SUPLEMENT

* * * * * AL NÚMERO 358

POLÈMICA ALADERN- MIQUEL Y PLANAS * *

EL PERQUE D'AQUEST SUPLEMENT

Ja està dit: posar fi definitivament a la polèmica entre un dels nostres redactors y el senyor en Cosme Vidal (a) Joseph Aladern apropòsit del *Diccionari Popular* d'aquest darrer.

Passa en això de les polèmiques que aquell qui parla'l darrer se fa la ilusió de que's queda ab la rahó tota. No hem volgut privar al senyor Aladern d'una part d'aquest consol, y a tal efecte, en aquest suplement ens limitèm gayre bé a reproduhir del número 21 de *Catalonia* l'article de dit senyor, en el qual se defensa científicament dels càrrechs fets a son Diccionari.

Emperò, dirà algú, ¿a què ve publicar a JOVENTUT, fentne suplement del periòdich, un article que tothòm qui ha volgut haurà pogut llegir en altra part? Senzillament, perque en Miquel y Planas ens ha pregat insistentment que ho fessim, ab el desitj de que dintre la colecció de JOVENTUT hi figurin reunits tots els documents de la polèmica ab el senyor Aladern: que no vol pas imitar a son competidor qui ha feta fonedica pera'ls lectors de *Catalonia* una peça important del debat, aquell primer article de nostre company en el qual se criticava'l Diccionari sense tocar personalment a son autor. El senyor Aladern, insultador inconsiderat d'en Miquel y Planas, vol justificar son desacert del article *Animes miserables* ab els insults que, segons ell, contenia l'article de nostré redactor, emperò això si, s'ha guardat bé prou de reproduhir en son periòdich, no ya'l referit article, ni tan sols els conceptes del meteix que considerà ofensius.

En resúm, queda termenada, juntament ab la colecció de JOVENTUT, la polèmica Miquel y Planas - Aladern. Enquadernats en el present volúm tots els elements de la discussió, podrà en lo successiu, qui vulgui pendres aquesta feyna, judicar per ell meteix. Cab en lo possible que'l senyor Aladern, ara que JOVENTUT no podrà contestarli, insisteixi encara sobre la qüestió; mes tant se val: ja'ns conformèm ab que tingui ell la paraula alacabar. Nosaltres, al reproduhir avuy son article, hi posèm algunes notes aclaratories del company Miquel y Planas, les quals no tenen més objecte que donar d'una vegada al públich tots els elements pera la formació d'un judici definitiu sobre la qüestió.

JOVENTUT

FI D'UNA POLÈMICA

Resposta al senyor Miquel y Planas

Per fi, l senyor Miquel y Planas, exercint de veritable, encar que humil critich, s'ha decidit a acabar per allà ahont havia de començar, això es, exposant ab tots los respectes deguts al autor, los defectes que segons la seva manera d'entendre, perjudiquen lo meu «Diccionari Català». Si aixis ho hagués fet de cop, ens hauriem entès aviat evitant donar greix a certa part de lectors que's complauen en aquestes lluytes brutals (1) que fo-

(1) L'autor d'*Animes miserables* ve aquí a qualificar de brutal son propi article, cosa a la qual no'ns hauriem may atrevit nosaltres per respecte a l'home y a l'escriptor, encara que'ns separés

menten l'instint de la ineultura y rebaixen lo concepte enlayrat que sempre s'hauria de tenir del escriptor.

No insistiré en demostrar qui siguié lo primer en insultar; (1) lo públich que'ns ha llegit ja ho sab ben bé, no cal dissimular ara ab excuses innocentes. Ademés la lletra del crítich enunciant que tornaria a ocupar-se de la meua obra *solament* baix un punt de vista científich, (2) regoneix y aferma que avants se n'havia ocupat baix un punt de vista que res tenia que veure ab la ciencia de l'obra, y aquest punt era lo que jo dignament combatia. Avuy que compleix sa promesa, jo també'm crech en lo dever de replicarli ab los meteixos termes, puig vull evitar en lo possible que influeixin en la opinió pública uns conceptes que crech del tot erronis en materia de llenguatge.

La primera de ses afirmacions no'm sorpren en lo més mínim, coneixia ja'l taranná del senyor Miquel y Planas per ses obres y per les obres dels altres per les quals ha demostrat entusiasme. Lo senyor Miquel per-

d'ell tot l'apassionament d'una polèmica. Apassionament, per altra part, que a nosaltres no'ns ha fet pas perdre com al senyor Aladern la noció de les conveniencies socials.

(1) La polèmica ha estat sostinguda desde JOVENTUT y *Catalonia* y s'enclou tota ella en quatre peces firmades alternativament per en Miquel y Planas ab son propri nom y pel senyor Cosme Vidal ab el pseudònim Joseph Aladern: 1) La crítica del nostre company publicada en la plana 712 de JOVENTUT. 2) L'article *Animes miserables* del senyor Aladern publicat en la plana 742 del nostre periòdich, y també en el n.º 18 de *Catalonia*. 3) La rectificació d'en Miquel y Planas continguda en la plana 760 de JOVENTUT y remesa a *Catalonia* hont fou publicada dins el n.º 20 de dita revista. 4) L'article present del senyor Aladern que copièm expontàniament del n.º 21 de *Catalonia*, y ab el qual se clou l'incident. Els lectors de bona fe hauràn de cercar els insults d'en Miquel y Planas en els dos articles núms. 1 y 3; confièm que no'ls hi trobaràn, essent inútil que vagin a cercarlos enloch més. En cambi, els insults del senyor Aladern no ho són pas d'imaginariis: son article *Animes miserables* (n.º 2) es proba plena contra'l senyor Aladern en aquest punt.

(2) En Miquel y Planas, en la carta al director de JOVENTUT que tothòm podrà veure en la plana 742, deya textualment: «Per ma part, tot y »fent constar la consideració personal que'm »merceix el senyor En Cosme Vidal, conegut literariament ab el pseudònim Joseph Aladern, me »reservo tractar un altre día de la seva rèplica, »únicament desde'l punt de vista científich.» Acompanyant aquesta carta l'article *Animes miserables* era evident que les paraules «únicament desde'l punt de vista científich» ab referencia a dit article, indicaven clar el propòsit de despreciar els insults de caràcter personal que contenia. El senyor Aladern hi vol veure ara una retractació d'en Miquel. Ell meteix!

teneix en còs y ànima a n'aquesta generació de joves nascuts a la ciutat, formats a la ciutat per elements no catalans, educats en lectures estrangeres, molts dels quals ni la sanch catalana tenen dels seus passats. Així donchs la seva compenetració ab l'esperit de la terra, malgrat les apariencies, es poch menos que nula. Venint al punt concret de la llengua que estem debatent, lo senyor Miquel y Planas entent per llengua catalana aquest migrat conjunt de vocables *escollits* que formen lo llenguatge poetich universal, d'un origen casi exclusivament mitològich, un poch d'ornamental, d'indumentari, de geogràfic, etc., que lo meteix servien a Horaci y a Ovidi en la antiguetat llatina que avuy a l'Herèdia o qualsevol dels seus desgraciats imitadors en la societat moderna de totes les nacions. Per ell, lo mot que no està consagrat per aquesta poesia de fredor marbreca, no pot esser considerat com un element integrant de la llengua. Tota paraula que no's trobi dintre del seu encarcerat vocabulari poetich, es un idiotisme, un vulgarisme, una forma corrupta indigna de ser empleada per fixar les nobles concepcions de l'esperit. Qui tal pensa me fa l'efecte d'aquells pobres barcelonins d'anys enrera que, encastellats en lo seu migrat dialecte ciutadà, feyen burla dels pagesos vigatans, empordanesos o tarragonins per lo seu parlar *rustech*, repetint enfàticament los seus mots més castiços en tò de mofa, y'ls burletes ignoraven que precisament allò de que feyen burla era la veritable llengua catalana y no'l català vulgar. En Miquel y Planas deuria considerar que llengua vulgar era la llatina respecte de la grega; llengua vulgar era l'italià del Dant respecte'l llatí de Virgili; llengua vulgar era la de Cervantes, y demés clàssichs castellans dels sigles d'or, respecte la dels sabis encarcerats del seu temps, als quals demanaven que'ls dispensessin per descendir a emplear la llengua del poble y no la dels grans mestres llatins; llengua vulgar era la de Ramón Llull, la de Jaume I, la de Muntaner, etc., y llengua vulgar es la d'en Verdguer, Guimerá, Ruyra, Maragall, Victor Catalá, com la meteixa del poema d'en Falp al que transportá'l llenguatge viu de la comarca del Cardoner, y la de totes les nostres personalitats, car no l'han anada a escollir en

sonets acadèmichs y parnasians, sino en boca del poble rustech, del poble il·letrat, dels camperols de la Plana de Vich, dels pastors pirenenchs, dels mariners de la costa, de per tot hont se trova viu nostre llenguatge, per humil y ignorat y humil que siga'l reconet, y qui així no ho faci, may, jamay, arribará a dirse Verdaguer, Maragall, Víctor Català, etc. Feyna tindria'l senyor Miquel si volgués citarme una sola paraula, la més corrècta que trobi en son pulcre llenguatge, que no siga una corrupció d'altra anterior. Si creu lo contrari es que ignora que les llengües noves van surgint y formantse per corrupció de les llengües cultes al ensemps que aquestes passen a la categoria de llengües mortes o escrites, com lo llatí, lo grech, l'hebreu y demés llengües orientals, y si'l celtich y ibèrich que tant contribuiren a formar la nostra no hi han passat, ha sigut perquè no arribaren a alcançar la cultura d'aquelles, esdevint solament cadavres. Ell creu que la majoria dels escriptors catalans tendeixen cada dia més a eliminar o excloure de la producció literaria aquestes formes; ja ho sabem qui son aquets escriptors que no van a beure a les clares deus de la llengua del poble; pobre de Catalunya que de les seves obres s'hagués de formar nostre Diccionari! No tinga por que cap lexicolech se preocupi d'estudiarles. Ses paraules son ja en tots los Diccionaris d'Europa. Nostre Diccionari se formarà precisament d'aquestes formes vulgars, d'aquets idiotismes, d'aquestos vocables corruptes ab los quals parla y s'enten lo poble y que vosaltres, moderns culteranistes, menyspreuau tan enfàticament (1).

(1) D'acort ab el senyor Aladern: Verdaguer, Maragall, Ruyra, Víctor Català, Guimerà avuy; Ramón Lull, Jaume I, Muntaner ahir; mestres de llenguatge català literari, qui prengueren y han presos del poble els elements fonamentals pera convertir el parlar *rústech* en bellesa y art de ben dir. Reconeuguem tots que'l parlar *rústech* pera deixar d'ésser *rústech* ha degut passar per cervells privilegiats qui destriaven les perles y diamants dels fons de les baixes corts rurals. Reconeuguem que la *selecció* obrada per esperits superiors ha estat l'únic factor en el prodigi de realçar el nostre idioma. Reconeuguem també que'l senyor Aladern volia fer lo meteix que Ramón Lull, Jaume I, Muntaner, ahir; que Guimerà, Víctor Català, Ruyra, Maragall, Verdaguer, avuy; emperò fent entrar sense *selecció* en son diccionari tot el llenguatge popular.

Opinió del crítich senyor Massó y Torrents a propòsit del senyor Aladern (a home de ciencia y com a literat o *seleccionador* (tracta del llibre *El Català ¿es idioma o dialecte?*):

Ademés si'l crítich hagués volgut sér despassionat y sincer, hauria pogut fer notar que quan apareix al Diccionari una paraula corrupta essent viva una forma mes correcta, l'autor remet cap a aquesta recomanant son us, manera pràctica de guihar a qui consulta'l Diccionari cap a la casticitat de l'idioma. Mes ja sé que això no deu demanarse a qui, com confessa, té l'idea deliberada de fer mal a l'obra.

Rèspecte a la 2.ª afirmació, voldria. si es que pot, que's fes lo carrech de lo que es un Diccionari complert en lo qual hi hagen de tindre cabuda tots los derivats que no son solament de formació gramatical, sinó que tenen una significació especial modificant la forma, l volum, lo color, la intensitat, etc., de lo que anomenen o califiquen (1). Jo no vull,

«El llibre aparenta tenir un aire científic, però cap punt es suficientment estudiat, com si desde'l temps den Pers i Ramona no hagués fet cap progrés l'investigació catalana i com si no hagués de llavors ençà escrit una ratlla en Milà y Fontanals. L'autor no sols usa una ortografia castellana, sinó que gasta uns modismes (*¿Que més? clar està*) que son traducció directa de la llengua oficial a Espanya, no usades gayrebé per cap català ni parlant ni escrivint. Es ben estrany.» (*Revista de Bibl. Catalana*, any tercer, plana 218.)

(1) Respecte la inclusió en un diccionari de tants termes derivats com teòricament se poden formar, la opinió d'en Miquel y Planas es la següent, segons consta en la plana 760 de *JOVENTUT*.

«Que la immensa majoria de mots derivats qui apareixen compresos en el *Diccionari Popular* ho són del tot inútilment, donchs essent les lleys de llur formació del domini de la Gramàtica, y donantse'l cas de que molts sols tinguin existencia teòricament y no pas en la realitat de l'us, llur inclusió en un Diccionari sols pot obehir a un afany immoderat de ferlo aparèixer complert.»

Vegis ara la opinió y manera de procedir d'un lexicòleg italià autor d'un dels més apreciats y complets diccionaris de la llengua italiana:

«Avvèrto che naturalmente la massima parte de' vocaboli triviali sono stati esclusi; pòi sono stati mandati a spasso i derivati inutili: detto *cuttello* e derivati, v. *cottello* e derivati; *cullellata*, *cullèlliera*, ecc. sarebbero stati un di piu;... Pòi ò buttato a mare i participi presenti e passati regolari de' verbi e gli altri verbali, quando non c'è nulla di speciale da dire; còsa che sarebbe stato bene farla anche senza di questo. C'è superfluità più bella che notare: *domandante* e *domanda'o* p. pr. e p. p. di *domandare? frodante* e *frodato*, di *frodare?* e tanti altri come questi? Da *amare*, si sa, si fa *amalore*; da *bruciare*, *bruciatore*. Se l'uso non ci abbia aggiunto qual còsa di speciali, o non l'abbia sopprèssi, ché allora andrèbbe notato, per il vocabolarista son voci come tutte l'altre del vèrbo; e chi scrive ci pensi...» (*Petròcchi. Novo Dizionario scolastico della lingua italiana*. Milano, 1906.)

Aquest criteri es el de tots els qui fan diccionaris substanciosos y no's preocupen de poder dir que'ls mots continguts en ells sien 500,000,

per exemple, que'l Pare Bouska puga dir del meu Diccioniari que ab ell no's pot llegir a Verdaguer, com ha dit de tots los altres, y tinch a gran satisfacció lo que haja hagut de recorre a n'ell per saber lo significat de tota una llista de vocables que no entenia ni trobava enloch per fer les seves traduccions. Lo gran nombre de derivats que té'l català, la majoria dels quals no's coneixen en cap més llengua, tots ben vius y usadors, los quals ens permeten expressar en nostre idioma en una paraula lo que en los altres se'n necessiten quatre o sis, es una riquesa peculiar nostra y crech que cal consignarla en l'inventari de la nostra llengua. La suposició de que molts sols tinguin existencia teoricament y no en la realitat del us, naix del escàs coneixement que vostè té de la llengua viva (1). Tots, absolutament tots son usats. Aixó sigüé causa de que vostè no comprengüés lo poema d'en Falp y Plana *Lo Geni Català*, decla-

o més, o menys. Y quan se fa un diccionari per entregues anunciant que tindrà dos volums y aquests se converteixen en quatre, el públich hi té perfecte dret a veure si la torna li es donada en grà o li es donada en palla.

(1) *L'escàs coneixement* que té de la llengua viva, feu dir a n'en Miquel y Planas (plana 713 de JOVENTUT) lo següent:

«Y ve la segona part: donat un substantiu, no importa quin sia, se'l fa tot seguit pare d'innombrables fills, néts, renéts, etc. Exemple, qualsevol servirà: *çurriaca*, objecte qui, com diu el diccionari, sol ésser inseparable dels carreters y arriers. Donchs d'aquest objecte tan especial ne treü el diccionari tots els derivats següents: *çurriacable, çurriacaça, çurriacaces, çurriacada, çurriacadament, çurriacadet, çurriacadeta, çurriacadiç, çurriacadiça, çurriacadisim, çurriacador, çurriacadora, çurriacadot, çurriacadura, çurriacament, çurriacar, çurriacarse, çurriacal, çurriacayre, çurriach, çurriaga, çurriagar, çurriaqueig, çurriaquejable, çurriaquejada, çurriaquejadament, çurriaquejadet, çurriaquejadeta, çurriaquejadiç, çurriaquejadiça, çurriaquejadissim, çurriaquejador, çurriaquejadora, çurriaquejadot, çurriaquejadura, çurriaquejadament, çurriaquejar, çurriaquejarse, çurriaquejat, çurriaquej, çurriaquejia, çurriaquejades, çurriaqueja, çurriaquejades... y prou. Total, QUARANTAQUATRE!!! Advertint, que quiscuna d'aquestes formes va seguida de la corresponent explicació. Si ens creuran ases a tots els catalans els diligentíssims compiladors del *Diccionari... obra nacional!!!*»*

S'ha d'advertir que'l senyor Aladern ha fet sistema en son Diccioniari d'aquesta sa facultat amplificativa. L'exemple del mot *çurriaca* s'hi troba repetit fins a l'infinit. Ell pretén que tots, absolutament tots aquests termes són usats; y la veritat es qu'en això'l senyor Aladern podrà creures sempre en terreno ferm, car ens seria del tot impossible ferli demostració de lo contrari.

Deixem al judici del públich aquest punt, encara que'l senyor Aladern, pera que'l seu diccionari no excedeixi dels quatre volums que ara promet, s'hagi vist precisat a variar de sistema, segons ens han assegurat.

rantlo absolutament mancat de valor; alli hi tenen consagració literaria aquets vocables que vostè no ha sentit may en boca del poble perquè per la Rambla no's diuen, y en la obra citada constitueixen un tresor extraordinari segons l'estudi fet pel gran Vögel. Sarròhandy y altres filolechs de fama universal (1).

De la tercera afirmació poch carrech ne resulta per la meva obra. Lo senyor Miquel y Planas, obrant com un antipatich absolutista, me nega'l dret de contribuir a la reforma ortogràfica de la nostra llengua per la sola y espatarrant rahò de que «vindria a ésser un nou motiu de desordre en la ja prou emmaranyada qüestió de la ortografia catalana.» (2)

(1) L'admiració que'l senyor Aladern té pera *Lo Geni Català* del doctor Falp y Plana s'explica fins a cert punt: aquest senyor, per sa part, aplicà al senyor Aladern el dictat de *cultíssim* en una de les notes al seu poema y aixó ve a ésser tant com una glorificació. Ab tot, en Miquel y Planas, qui també rebé del doctor Falp (encara que no públicament), el meteix dictat de *cultíssim escriptor* en la dedicatoria de l'exemplar de son libre que li remeté a JOVENTUT, se cregué en el dever de prescindir, tot agrahtintla, d'aquella consideració al donar compte, com a critic, de l'aparició de *Lo Geni Català*. La opinió, sincera y respectuosa a l'hora, del critic de JOVENTUT pot llegirse en la plana 375 del present volúm; el senyor Falp y Plana qui es, segons tenim entès, una persona correctíssima, no podia menys de respectar, com ho ha fet, el judici d'en Miquel y Planas, admettentlo com una opinió més, entre tantes, sobre'l seu poema. El senyor Aladern tenia en aquesta conducta de son amic un bell exemple a imitar.

Sols a títul d'informació y pera demostrar que la opinió d'en Miquel y Planas sobre *Lo Geni Català* no es pas una cosa extemporània, reproduhim aquí un fragment d'una carta oberta publicada pel senyor E. Moliné y Brasés, reputat critic literari, en el periòdic *El Poble Català* (n.º 240, de 10 octubre 1906):

«Aquest (el vers) a estones s'enfila amunt y recorda, més que al creador de l'estrofa, al nostre excels cantor del *Canigó* y també massa sovint decau seguint els desmaís d'aquesta narració que vostè califica de poema. Siga com vulla, en la trassa de manejar dita estrofa consisteix pera mi el principal mèrit literari del libre, el qual ho es més aviat de generosa apologia catalanista que no d'intrinseca literatura en l'accepció augusta y serena de poema. En una paraula, pera mi representa un gran moment de la nostra campanya patriòtica, més no un monument literari valiosíssim de la nostra renaixensa, doncs, concretat encara més, haig de confessarli que pera mi el libre de vostè en son estricte concepte literari no es més que una errada lamentable y revela un gran esforç malaguanyat.»

(2) No es aquesta la rahò que donà en Miquel y Planas contra la reforma del senyor Aladern. Vegis lo que deya'l nostre company (plana 760): «Que les rahons d'ordre etimològich donades respecte de la lletra Ç, no són convincentes, ni justificquen la reforma ortogràfica que s'adopta en el *Diccionari Popular*; reforma mancada de fonament científich y qui vindria a ésser un nou motiu de desordre en la ja prou emmaranyada qüestió de la ortografia catalana.»

Dupto que hi hagués ningú més, (y cuydado quen'hi ha de fanatichs y déspotés entre nos-altres) que hi hagués ningú més, repetesch, que s'atrevis a formular aquesta prohibició, digne d'un Torquemada, d'un fra Barrientos o d'un Çar de totes les Russies. Deu ser terrible per en Miquel y Planas veure còm de cada dia se va generalisant l'us de la ç tal y com jo la vaig fixant!

Seguidament lo senyor Miquel y Planas parla de definicions inexactes, d'etimologies fantàstiques y d'accepcions grolleres del meu Diccionari, però's guarda bé de citarles. Na-

Com que les rahons del senyor Aladern queden publicades puntualment, qui vulgui podrà veure si li satisfan. En Miquel y Planas les trobà insuficients y per això temia'l desordre dintre la nostra ortografia d'una nova solució transitoria y poch meditada. Actualment, la gran confusió qu'entre'ls catalans regna en aquest punt, es deguda al sediment deixat per les successives y nombrosíssimes reformes intentades per gramàtics improvisats qui no s'han contentat en proposar lo qu'ells creyen més bo, sinó que han volgut tot seguit dur a terme la reforma fent escola de llur personal modo de veure. Aquest es el cas del senyor Aladern. Vegis ara ab quin tino tracta un gramàtic com el P. Nonell d'una qüestió qu'en Joseph Aladern ha deixat resolta y fallada tot d'un cop, fentse ell part y jutge en una sola peça:

» Ç. Per expressar aquest sò xíulant fort devant » a, o, u, y al fi de paraula en els cassos en que ho » reclama la etimologia, molts autors respectables han ressucitat l'antic signe ç (c trencada) » que s'havia casi bé rebutjat del tot. Aixís es- » criuen *dolç* (de *dulc-is*), *feliç* (de *felic-is*), *temença* (de *tementia*), *canço* (de *canti-o*), *braç* (de » *brachi-um*), *llaç* (de *laque-um*), *llencòl* (de *linteo-* » *lus*), *goç* (de *goti-cus*, ço es, *canis*, com en cast- » tellà n'han fet *goç-que*). Aquesta manera d'es- » criure es molt conforme a la etimologia: mes no » eexistint un bon diccionari, que espliqui l'ori- » gen dels mots, es molt dificultosa de seguir, y » no menos esposada a equivocacions.» (Nonell, *Gramàtica de la Ll. C.*; ed. 1898, plana 30.)

¿Es que'l senyor Aladern en son *Vocabulari de la lletra Ç* ha demostrat possehir els coneixements y el tacte necessaris pera proporcionar-nos la pauta que'l P. Nonell creu indispensable pera l'us recte de la ç? Res d'això: en Miquel li senyalà ja desde'l primer moment les següents relliscades: *Çuiça*, mot qual etimologia ha donades les formes de Schweiz, Suisse, Svizzera, Switzerland, Suiza, en les demés llengües europees; *Çurich*, qui's troba en el meteix cas, essent *Zurich* la forma indígena original; *çopa*, que'l senyor Aladern fa venir del aràbich, y que's troba ja ab el meteix significat en el vell nòrdich (*sauþ, sup*), en l'antic alemany (*sauþ, suf*), retorbantse en holandès (*sop, soffpe*) y possehint lo les llengües modernes (alemany *suppe*, francès *soupe*, castellà *sopa*), sempre escrit ab s; *çdca* y *çdcol*, provinents del *soccus* de la baixa llatinitat, com els francesos *souche* y *socle*; això apart de lleugereres com *çedilla, çeta, çelós, çisanya, çinch*, en que la c apareix trencada devant de e, i, lo qual es de lo més original que pugui imaginarse.

Per lo demés, la crítica de nostre company Miquel y Planas sobre la qüestió de la Ç ha motivades noves explicacions del senyor Aladern. Estampades queden: que judici de llur valua aquell a qui aytal qüestió interressi.

turalment que n'hi ha, com en tots los altres, y que'l senyor Miquel no tindria altra feyna que copiar aqui y allà per arreplegarne unes quantes y provar lo que diu, però'l senyor Miquel se guarda de ferho perque sab molt bé, com tothom, que aquesta es una trista feyna a la qual no pot descendir qui en alguna cosa estimi'l seu nom. Jo'l voldria veure no fent de drapayre literari, sinó agafant la roba nova de les meves teories filològiques y que's posés a esbrinarne'l teixit fent veure que es cotó lo que vench per llana o seda. Si tal fes, creguim que modificaria'l trist concepte de critich qu'en tinch format (1).

(1) El senyor Aladern no ha volgut defensarse d'aquests càrrechs y ha fet be, car en Miquel y Planas li tenia guardades probcs de que en quant a ciencia etimològica el senyor Aladern devia més a sa imaginació que a sos estudis, com ho prova bé el seu fascicle titulat *Els misteris de la llengua catalana esbrinats* en el qual se diu que *bruxola* volia dir en son origen bruixa petita, per que al veure lo portentós de l'invent, el poble l'atribuiria a art de bruixeria (!); que aquell nom indecorós ab que's distingeixen les dónes perdudes significa com *amputar*, tallar, dóna tallada de la societat, oblidant el significat que ja tingué en llatí, de dóna jove, minyona, com ho prova l'aplicació qu'ls castellans ne fan a les sotes del joch de naibs. ¿Y com no han d'esser fantàstiques les etimologies del senyor Aladern, si te de la ciencia etimològica un concepte tal que li dóna ocasió d'escriure «no admetèm mes que com un » medi molt secundari les lleys filològiques, » llingüístiques, fonètiques; etc., fins avuy esta- » blertes per arribar al perque de la paraula...?»

Això, y el voler considerar la llengua catalana isoladament pera esbrinarne'ls misteris, com si no existís la filologia comparada, y'l català fos un cas esporàdich dintre'l conjunt de llengües parlades pels homes, permet judicar a priori la feyna del senyor Aladern com etimòleg.

En materia de definicions podia en Miquel y Planas haver demostrat que'l sistema de traduhirles del *Larousse petit* era un mal sistema si el senyor Aladern volia donarse'l gust d'amplificarles després. Allà les xurriaques definides sota'l mot *fouet* resulten ésser lo que en realitat son: «Corde, lanière de cuir, attachée à un man- » che, dont on se sert pour conduire et exciter » les animaux»; emperò si s'hi intercalen concep- » tes aclaratoris ab tan poch acert com en el *Diccionari Popular*, la definició ja's fa dubtosa: «Çurria- » ca. Corda EN FORMA DE FUET trenada de pels o » de tiretes de pell, la qual LLIGADA A L'EXTREM » D'UN BASTÓ serveix pera pegar als animals, es- » pecialment als que tiren un carro o altre vehi- » col.» Dient corda en forma de fuet dóna a entendre que no es un fuet sinó quelcòm semblant; y dihent que va lligada (la corda en forma de fuet) a l'extrem d'un bastó, sembla que'l bastó no forma part integrant de les xurriaques.

Advertint que quan el senyor Aladern no copia, encara ho fa pitjor, com pot veures en el mot *çafrà*: «Planta perenne que fa PER FLORS tres bri- » nets vermellcnchs, LOS QUALS TENEN GRAN VIR- » tut y s'usen generalment per condimentar lo » menjar, tenyir de groch, etc.» Emperò en Miquel y Planas ha desistit de molestar més al senyor Aladern per por al insult de drapayre literari ab que l'amenaça; y además perque be prou

Al citar lo cas de Mossèn Grandia, que li retreya, lo senyor Miquel no'l nega, sinó que'l referma. Torna a repetir que la imensa majoria de formes adverbials que Mossèn Grandia, *obté sobre'l paper*, no tenen absolutament cap valor fora de la especulació teòrica y les califica de codich de senyals convencionals; Mossèn Grandia se va oferir a felshi veure practicament y tindrà molt gust en ferho quan tinga ocasió, cosa que no necessitaria'l senyor Miquel si hagués estudiat més en la naturalesa que en los llibres lo modo de parlar dels catalans (1).

En quan a l'us de la ç, cal dir quelcom més, de lo molt que hi ha per dir d'aquesta

s'encarregarà'l temps de tirar per terra tota la tasca etimològica y lexicogràfica de l'autor del *Diccionari Popular*.

(1) En Miquel y Planas al dir lo que digué del doctor Grandia no's creya ferir tant de dret al senyor Aladern. ¿Es que'l doctor Grandia no's pot defensar per sí meteix que'l senyor Aladern s'encarrega de treure'l cada vegada com a víctima?

Això no obstant transcrivim els següent fragments del propi doctor Grandia pera que les afirmacions del nostre company no vagin desamparades. Parla dels adverbis de lloch:

«Fins aquí, descontant les dues generals *hi ya*, y les sis fonamentals *ci, qui, lli, çà, cà, llà* tenim 30 indicacions. Y ara cada una pot repetir-se per indicar vaguetat: *de-lli de-lli, per-lli per-lli*, etc., resultantne 30 més. Item, el *ci* en ses 4 formes primeres pot juntarse a les 5 de *çà* y de *llà*...

» Resulten 40 indicacions al servey del *ci*. Póses *qui* ahont diu *ci*, y'n resultaran altres 40 cabals al domini del *qui*. Póses luego *lli* en lloch del *ci* y tindra com ell les meteixes 40 formes. Póseshi luego el *llà* y pèndrà les meteixes 40 formes.

» Sumen fins aquí 220 indicacions, MÉS O MENOS USADES segons les necessitats dels pobles... No hi ha dupte que combinant *ci, qui, lli, ab* sí meteixos... y combinant també el *çà* y el *ca*... poden ferse 220 indicacions més QUE NO ESTÁN GENERALMENT EN US.

» Si a la suma anterior de 440 se volen sumar els diminutius y augmentius de les indicacions anteriors, resultaran més de mil indicacions.» (*Gramàtica Etimològica Catalana*, pl. 115.)

Altre fragment de la plana 118 del meteix llibre, com explicació del quadre qu'en Miquel y Planas ha qualificat de còdich de senyals:

«Són tantes en català y TAN SENZILLES les indicacions adverbials de lloch, que havèm fet un quadre PER FERLES ENTENDRE MILLOR. La xifra 1 representa'l lloch de qui parla, la 2 el lloch de qui escolta, y la 3 el lloch distant dels dos. Així com va la 3 a la dreta, pot suposarse igualment a l'esquerra. Suposant que'l 1 parla ab el 2, fetes les indicacions fonamentals de *qui*, li'n fa altres vint a espatlles del meteix 2, desseguida en fa altres vint al devant. Després el 1 indica son lloch *aci*, y desseguida fa al 2 vint indicacions devant y vint detrás de sí meteix. Per fi, el 1 senyala al 2 un lloch a dreta (o esquerra) *alli, allà*, (al prat, al poble, etc.), y li fa vint indicacions, més llunyanes del 3, y altres vint més llunyanes també del 3, però ensemps més properes del 1 y del 2.»

El senyor Aladern troba'l quadre *admirable*; nosaltres no hem pogut arribar a tant.

lletra, a fi d'encaminar als escriptors en l'ús correcte d'ella. Lo senyor Miquel y Planas ne sab lo que'n sab tothom, això es, que procedeix de la *c* y té per obgete conservar a n'aquesta devant d'*a, o, u*, lo só que té devant de *e, i*. Això es veritat en quant aquesta lletra es intermitja o final en la paraula, procedint d'una *t* llatina dolça (v. g., *ignorantia*—ignorancia—ignorança; *Vicentii*—Vicent—Vicenç, *Martius*—Mart—Març; y algunes vegades també d'una *c, d, q, x, ch* llatines. Si es això lo que sab lo senyor Miquel y Planas de la Ç no tindrà altre remey qu'escriurela per tot allà hont jo l'escrich, encara que siga introduir més maranya, com ell diu, a la qüestió ortogràfica, ja que aquest es lo seu racional y definitiu fixament.

De lo que's veu que no'n sab res mon impugador es de la ç inicial. Aquesta no pot procedir de la *t* llatina perquè en principi de paraula sona com en català y no's pot canviar per ç. Com vaig dir regoneix dos orogens: grech o arabich. Es de la propia ç aràbiga o del *X* o *Z* grechs. Quan es del l'arabich com *çurra çafrà*, etc., es ridicul escriureho ab *s*, com ho fora escriure comersiant, poguentho escriure bé, com los tontos que escriuen *mitin* poguent escriure *miting*, y aixis ho fan los portuguesos escrivint «açafate, açafrao», etc., gracies a lo qual, o sia al haver sigut tant cuydadosos de la etimologia de la llengua portuguesa té avuy personalitat propia y ben remarcable entre les llengües d'Europa, y ben contents podriem estar los catalans de poguer alcançar per la nostra aquell grau de perfecció que li es propia. Si algú alli li passés pel cap criticar aquella puresa y correcció en la grafia, seria pres per un poca solta.

Los provinents de la *X* o *Z* grechs no poden escriures ab aquestes lletres perquè lo só ja no es lo meteix. Per això lo que s'hauria d'escriure *xirurgia*, s'ha fet *ci* y sols s'ha conservat lo só grech en los derivats cultes, com *quirurgich*. En los procedents de *Z* com *zoologia*, a nosaltres ens ha quedat aquest só conservat pels francesos y italians, sols en poquissimes paraules (*zich-zach, zero, zench*), en casi totes ha passat a ser un só fort, com en castellà, y cal escriurel ab ç ja que en català es la que fa lo meteix ofici que la *z* castellana, procedent directe de la *z* grega, puig al escriureho ab *z* ens obligaria a violentar.

la nostra pronúncia. Per la relació d'aquestes paraules, fixes lo lector en *xopa, chopa, çopa; xoll, choll, toll, çoll*, totes vives expressant una meteixa cosa, cosa mullada, lloch d'aygua, en les quals ja may hi pot entrar la *s* que tant còmoda troba'l senyor Miquel y Planas, perquè es una lletra y sò de naturalesa essencialment diferenta (1).

Y vé per final la qüestió del pronom relatiu *qui*. En això'l senyor Miquel y Planas m'acaba de confirmar en la opinió de que solament ha estudiat nostra llengua en los llibres. Com tothom sab es evident que'ls clàssichs feren un gran abús d'aquest *qui*, encastantlo sovint tant si'l subgecte era personal com objecte inanimat, y això tal cop més que dels propis autors era culpa dels copistes, lo meteix que se'ls deu atribuir altres simplificacions de grafia y acurçament de paraules que no ens han sigut trameses pel poble. Mes veyem sovint escapárselshi algún *que* per referirse a les coses, que l'instint natural del parlar viu los hi dictava; y que feyen aquesta distinció naturalíssima y racional ens ho prova la literatura tramesa verbalment, com son les cançons populars, hont may s'hi ha cantat un *qui* referintse a un subgecte persona:

...*que* n'es Sant Ramón
que ha fet un miracle.

—¿ Que es això *que* us surt del cap, comte l'Arnau?
—Males coses *que* he pensades, moller lleal.

Si n'eren tres tambors...
que venien de la guerra..

Donzella *que* l'haurà
serà l'esposa meva

A dintre l'hort del Rey
n'hi ha una font molt fresca,
tota nina *que* hi beu
de rosa's fa pòncella.

(1) Ja s'ha dit en una nota anterior que respecte les teories filològiques del senyor Aladern sobre la lletra Ç preferim deixarles estampades sense discutirles pera que judici qui vulgui. Consti emperò que si dubtem d'elles es perque s'apoyen en estudis de grech y d'aràbich que'l senyor Aladern no ha poguts fer per sí meteix, ignorant com ignora aquestes llengües sabies; això y la especial manera de tractar la ciencia etimològica, despullen al senyor Aladern de tota autoritat en aquesta materia. Emperò aqui queden les seves rahons pera que tothom pugui apreciarles en lo que valguin.

Ben al revers pot afirmarse pels exemples de llenguatge vivent que'l poble no coneixia aquest *qui*. Y no cal pas pensar que'l *que* siga per influencia castellana, puig al meteix cor de França, a les terres llemosines, d'hont parti la nostra cultura poètica mitgeval, en lo llenguatge del poble lo *que* ocupa'l lloch del *qui* francès (v. Raymón Laborda, *Léxique limousin*,) lo meteix que entre nosaltres, que ningú se'n serveix, per més que alguns l'escriguen. ¿Que's troba en los llibres clàssichs? Això no més vol dir que forma part del llenguatge escrit y may podèm apoyarnoshi per deduhirne que'l poble aixis ho deya. Si un llibre modern d'aquets impresos ab l'ús y abús del *qui* va a parar a mans d'un extranger desconexedor de la nostra llengua viva, pensarà del poble català d'avuy lo meteix que'l senyor Miquel y Planas pensa del poble català de l'Edat Mitja, y efectivament, aquell gramàtic extranger s'enganyarà de mig a mig perquè aquest *qui* pronom relatiu agent, es sols una forma d'escriptura arcaica que'l poble no ha conegut may en son llenguatge viu, resucitada sols per uns quants erudits afanyosos de fer lo sabi en aquestes nimietats no poguentlo fer en altra cosa més sustanciosa (1). Aquesta es ma contesta a la res-

(1) Respecte a la qüestió del *qui* començarem per reproduhir lo dit per abdos contrincants y les opinions d'alguns gramàtics.

Començà la qüestió el senyor Aladern escrivint (vegis plana 744):

«Si'l senyor Miquel y Planas no sigués tan ximplet, sabria que'l català correcte, desde sempre, d'ençà que es llengua, te'l QUI per referirse a les persones, y'l QUE per referirse als objectes, distinció convenientíssima que sempre ha fet lo poble per parlar clarament.»

En Miquel y Planas objectà (plana 761):
«Que'l català antigament distingia'l relatiu *qui*, subjecte o agent, del *que*. complement o pacient»

El senyor Aladern ara ja no s'accontenta dihent que'l *qui* sia pera les persones y el *que* pera les coses, aixi en absolut, sense esmentar els casos de subjecte y complement en que poden considerarse. Pera fer bona aquella afirmació, alguns dels seus exemples haurien de dir, y fóra lo literariament correcte:

«... Sant Ramón
» *qui* ha fet un miracle.»
» ... tres tambors
» *qui* venen de la guerra...
» Donzella *qui* l'haurà...
» ... tota nina *qui* hi beu...»

Ara'ns diu el senyor Aladern que'l poble no coneixia aquest *qui*: y un poch abans deixa dit que els escriptors clàssichs feren un gran abús del *qui*, encastantlo sovint tant si'l subgecte era personal com objecte inanimat. Vegi'l senyor Aladern, y tothom qui vulgui veureles, les opinions d'alguns gramàtics.

posta científica del crítich de JOVENTUT; si altra ciencia del llenguatge no posseheix, ja li asseguro jo que aquesta la pot ben enbollicar ab una fulla de pi.

Tot això va dit humilment prenent de bona fè la crítica del senyor Miquel y Planas y 'ls seus companys. En mon interior me queda'l dupte de que tal volta no obrin impulsats per cap fi noble, menats per l'idea preconcebuda de voler fer mal per segons

fins, guiats per l'orgull y egoisme propi o agè que creu que sols se pot ser gran apla-nant al pròxim, que no hi pot haver dues botigues d'un meteix genre en un meteix carrer, o que quan son dos a passar per un camí estret, per no ferse nosa mutuament, l'un o l'altre té d'anar de dalt baix del cingle. Per tots hi ha espay al món.

JOSEPH ALADERN

En Guardia, ja citat en l'article anterior d'en Miquel y Planas, diu:

«C'est peut-être de l'abus de *che* en italien, et de *que* en castillan, qu'est venu ce singulier usage, contraire a la syntaxe. Quoi qu'en dise Horace, il ne faudrait pas que l'usage bravât la raison, en autorisant des solécismes. Il appartient aux grammairiens de faire la police de la langue.»

En Pompeu Fabra diu lo següent, en l'obra y lloch també citats pel nostre company:

«Avui el pronom *que* pot servir de complement i de subjecte; però abans el català possehia, al costat de *que* complement, *qui* subjecte. Ex.: *d'home que veus, l'home qui vé*. Avui, imitant als castellans diem (Barcelona) i escrivim *l'home que veus, l'home que vé...*»

Y si el senyor Aladern té per errades dels copistes el que aparegui *qui* per *que*, insistirè en dirli que coneix poch els classichs catalans: per cada *que* en nominatiu que's troba contrariament a la lley establerta, hi han infiníat de *qui* usats rectament, reservantse'l *que* sempre per a'ls complements. Y si be es cert que la tradició oral no'ns ha conservat el *qui* en les cançons populars, aquest testimoni negatiu no pot destruir el fet d'una literatura escrita qui la constantment bona la nostra afirmació. Recordi'l senyor Aladern aquella dita popular: *Cantin papers y mentin barbes*, y la sentència llatina: *Verba volant, scripta manent*.

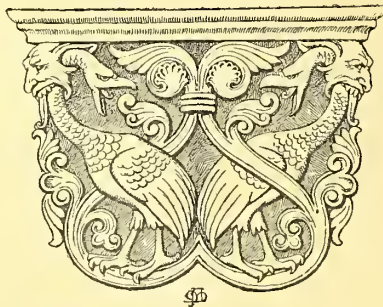
Además, la lley que'l senyor Aladern qualifica temerariament d'illògica y qu'ell havia ignorada

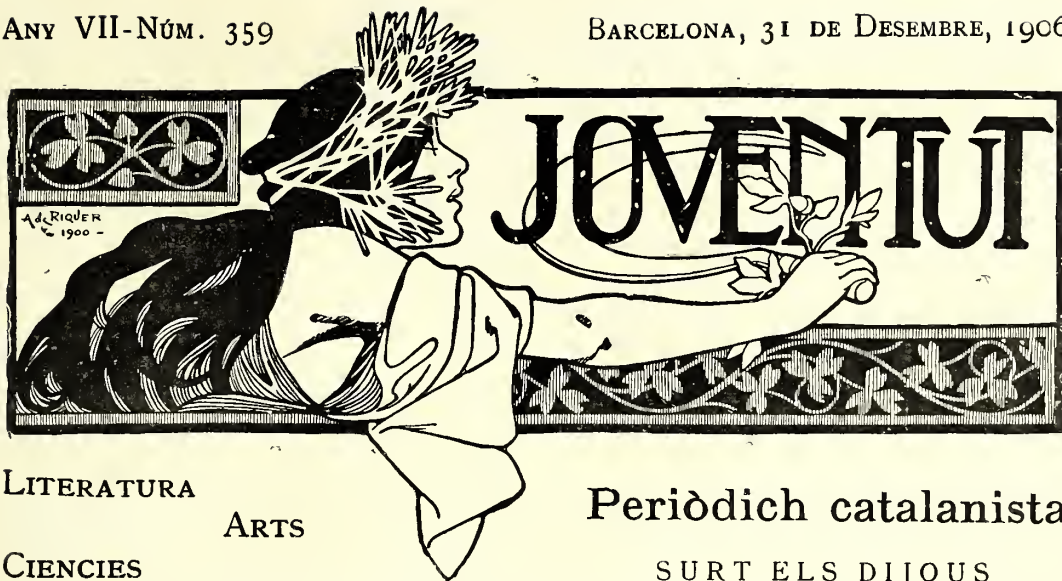
fins aquí, es constantment seguida per la llengua francesa, llengua prou ben estudiada gramaticalment y prou perfeta pera que ningú la pugui titllar de mal girbada y vacilant.

Y si'l senyor Aladern qui tant ha viatjat segons diu aplegant materials pera son Diccionari s'hagués arribat a Menorca, hauria tingut ocasió d'ohirhi, viu y ben viu, el *qui* subjecte, allà hont l'influencia perniciososa del *que* no es arribada. Ignorè si'l meteix us existeix en altres recons de Catalunya, cosa qui no'ns estranyaria gens y estaria molt d'acort ab el sentit comú y ab el meteix instint popular qui dicta'l *llur* als pagesos de l'Empordà quan convé emprar-lo en lloch de *son. sa*; cosa qu'encara el senyor Aladern no ha après a distingir, com els escriptors dels bons temps d'en Pitarra, aquells qui tant de gust rigueren ab *Els llors de les llars de Llers*.

Y un escriptoraç de la talla de l'Aladern ha de passarse a suprem *arbiter* y a dictar regles pera l'ennobliment de l'idioma? Que's dongui totes les infules que vulgui de descobridor de tresors populars; que's lodegi de tots els falsos prestigis de la seva pseudo ciencia filològica; el temps farà justicia a son Diccionari y a sa obra tota, y quedarà d'ell el concepte just d'escriptor adotzenat del qual no podrà passar ja per esforços que fassi. Y ara que digui lo que vulgui: per nosaltres ja està llest com a literat y com a fiòlech; lo qual no vol dir pas que'l tinguèm per cap mala persona.

Barcelona, Decembre de 1906

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

PREU D'AQUEST NÚMERO. 20 CÈNTIMS

SUMARI: Perquè pleguèm, per JOVENTUT. — Mort es vida, per D. Martí y Julià. — El blanch estol, per P. Riera y Riquer. — Lo qu'hem fet, per Pompeius Gener. — Salut!, per Adrià Gual. — Coincidències, per Enrich de Fuentes. — Els meus bessons, per Claudi Mas y Jornet. — Desde la cambra roja, per Oriol Martí. — Innovadors, per Antoni Sunol. — Dos mots, per Arnau Martínez y Serrià. — Amichs de JOVENTUT!, per J. Pin y Soler. — Amichs de JOVENTUT!, per Alexandre de Riquer. — Profanació, per Joan Vergés y Barris. — La missió de JOVENTUT, per Trinitat Monegal. — Renovació incessant, per M. Folguera y Durán. — Truquen els joves, per Apelés Mestres. — Als homes naturals, per Miquel Laporta. — Çò qui viu se plau mudant, per Joaquim Pena. — Intimes, per Jaume Terri. — Dues amors, per Emili Tintorer. — Recort, per Antón Busquets y Punset. — Pensaments, per Modest Urgell. — Réverie, per Joan Maragall. — Als senyors director y redactors de JOVENTUT, per Carmeta Vallès-Roderich y Ventosa. — *, per Joseph M.ª Roca. — Bona recordança, per Ildefons Sunol. — Comiat, per R. Miquel y Planes. — Els drets de l'home, per Victor Català. — Paisatge de tardor, per Frederich Rahola. — Comiat d'un redactor, per Geroni Zanné. — Pàgines festives: Despedida, per Alexandre Font. — A JOVENTUT, per L. Escardot. — El nostre estiu ja es passat, per Lluís Via. — Tasca feconda, per Salvador Vilaregut. — De part dels aprenents, per J. Pujol y Brull. — Aquell préssec... y tu, per J. Ruyra. — Una protesta a un visca, per Rafael Vallès y Roderich. — El derrer, per F. Pujulà y Vallès. — Visions, per Francesch Sitjà y Pineda. — Adeu a JOVENTUT!, per S. Gubern. — Tu com jo, per Joseph M.ª Folch y Torres. — Sacra fames (traducció de Leconte de Lisle), per E. Guanyabéns. — No sóch pas un renegat, per Nogueras Oller. — Advertències.

SUPLEMENT AL N.º 358: El perquè d'aquest Suplement, per JOVENTUT.

Perquè pleguèm

Al aparèixer JOVENTUT a les primeries de l'any 1900, varem dirigirnos als catalans pera dirlos hi qui erem y qu'ens proposavem. ¿Qui som? Som inactuals. ¿Qu'ens proposém? Dir veritats.

Y molts van riure. ¿Què vol dir èsser inactual? ¿Qui no'n diu, o no's pensa dirne de veritats?

Avuy nosaltres meteixos, els qui la fundarem, matèm JOVENTUT. Y la matèm per les meteixes rahons que la fundarem: perque som inactuals, perque volèm dir veritats, fins aquelles veritats que *no poden dirse*.

Si no fos que a l'hora de la mort no escàu el riure, no diriem res més que lo següent: Matèm JOVENTUT perque volèm, perque en-

tenèm que la seva missió, la seva vida, s'ha acabat. Y als morts se'ls enterra.

Mes, pera evitar que riguin, no pas els tontos, qu'els tontos ens són indiferents, sinó els esperits lleugers, explicarem un xich més clares les rahons de la vida y de la mort de JOVENTUT, qui — entenguis bè — no tenen res que veure ab la mort dels redactors qui li han donat vida y li donen mort.

Les rahons són les següents:

Som, com erem, inactuals. Lo qual vol dir:

donarem vida a una publicació perque entenem que Catalunya y el Catalanisme necessitaven aquesta veu cridanera. Y també vol dir: matèm aquesta publicació perque ente-

nèm que avuy Catalunya y el Catalanisme ja no la necessiten.

¿Per qué la necessitaven y avuy ja no la necessiten?

Avans d'explicarho hem de concretar lo que ha sigut JOVENTUT, lo que l'ha diferenciada de totes les demés publicacions periòdiques, lo que l'ha feta inactual.

JOVENTUT venia a dir veritats. La primera, la més essencial, era que'l Catalanisme no era reaccionari. Que hi havia y podia haverhi catalanistes lliberals, radicals, revolucionaris. Que'ls principis d'autonomia y de democracia, en el sentit més pur de la paraula, no eren incompatibles. No haventhi, aleshores, cap publicació qui això demostrés, ferem sortir JOVENTUT pera demostrarho. Y JOVENTUT ho ha demostrat plenament durant set anys. En filosofia, en sociologia, en politica, en art hem sigut més lliberals que ningü, més demòcrates que ningü, més avençats que ningü.

Ademés d'aquesta veritat essencial, ne veniem a dir moltes d'altres: veniem a dir les petites veritats de cada redactor sens eufemismes, sense consideracions, sense mala intenció. Veniem a demostrar que'l Catalanisme no tenia d'ésser, com era aleshores, una societat de bombos mutuus, sinó que'ls bons catalanistes teniem el dever ineludible, si voliem perfeccionarnos, de *cantarnos les veritats* mutuament ab severitat, ab major severitat que als estranys. Y això en tots els ordres: politich, moral, artístich. No haventhi, aleshores, cap publicació qui això demostrés, ferem sortir JOVENTUT pera demostrarho. Y JOVENTUT ho ha demostrat plenament durant set anys, sense contemplacions, sense consideracions d'amistat o de companyerisme, sense ridiculs respectes a immunitats consagrades y... sense mirar *la taquilla*.

El no fixarnos en el calaix es una altra proba de la nostra inactualitat. ¿No es ésser inactual el no mirar el negoci? ¿Quina publicació no guarda y no ha guardat sempre'ls respectes deguts als seus subscriptors y comanditaris? ¿Quina no està obsessionada per la por de les *baixes*? JOVENTUT no se'n ha preocupat may. JOVENTUT s'ha barallat ab tothòm: amichs y enemichs, companys de causa y adversaris. Y, cosa estranya: sense volerho ni pensarho, passant per una pluja continua de

baixes y d'altres, de contents y de descontents, d'indignats d'ahir qui demà eren entusiastes, d'entusiastes d'un jorn qui l'ensentdemà s'indignaven, JOVENTUT econòmicament ha fet via floreixenta.

Es precis dirho aquí ben alt: JOVENTUT, qui no va sortir pera guanyar diners, qui no va sortir pera fer un *affaire*, quals redactors y administradors han treballat sempre de franch, si al començar va perdre alguns quartos, cada any n'ha perdut més pochs. Y avuy, que la matèm, hem de dir ben alt, pera que ho sàpiguen els mal intencionats qui no s'ho volen creure, avuy guanyèm diners. L'any seté de JOVENTUT es el primer que saldèm ab benefici (1).

Aixi, donchs, pleguem *en pleno éxito* de calaix.

Mes no era aquest l'èxit que nosaltres buscavem. Nosaltres buscavem un fi precis. La nostra missió com a entitat, com a JOVENTUT, era concreta: demostrar que hi havia catalanistes lliberals, y, un cop demostrat que hi eren, preparar el terreny pera que aquests catalanistes prenguessin consciencia de la llur vitalitat y força individual a fi de que s'ajuntessin, y, un cop adquirida una certa cohesió, el moviment crestallís en un gran nucle social y politich qui fos el complement indispensable del, aleshores, tendenciós moviment nacionalista català. Nosaltres voliem posar la primera pedra del monument catalanista-revolucionari. Un cop posada, ens era y ens es indiferent que les demés pedres les posin els altres: fins que sien uns altres els qui li posin la estatua. Nosaltres lo que voliem, lo que volèm, es que a n'aqueix monument s'hi treballi sense descans. Y això avuy ja's fa. Ja hem lograt, donchs, lo que voliem.

Se'ns dirà, tal volta, que nosaltres podriem continuar treballanthi.

Aquí es necessari fer una distinció. Nosaltres si. Nosaltres individualment podèm continuar treballanthi, y, en una forma o altra, ho farèm. No'ns manca dalit ni ens manca amor a la patria ni al monument. Individualment seguirèm, donchs, treballant ab la meteixa fe y constancia de sempre. ¿Còm? No ho sabèm encara. Això no depend en

(1) Si hi ha algú qui no s'ho vulgui creure pot passar per la redacció, ahont li ensenyarèm els llibres de caixa.

absolut de nosaltres, això depend bon xich dels aconteixements, y també de l'etzar.

Qui no pot ni déu continuar trevallanhi som nosaltres com a entitat, com a JOVENTUT. JOVENTUT es morta. Si no la matessim, se moriria. Se moriria encara que hi guanyessim diners. Viuríem eternament a costes d'un etern cadavre. Y això no ho volèm fer. Això es bo pera la gent del *Brusi*.

JOVENTUT, pera no morir, sols tenia un camí; camí que ja senyalarem en el prospecte del terç any de publicació, en que deyem:

Hi ha qui s'ha fixat en que l'esperit de lluyta qu'en JOVENTUT s'hi troba, fóra molt propi d'una publicació diària; y les proposicions que ja l'any passat ens feren de que convertíem en diari nostre periòdich, han sigut reiterades cada dia més, ab uns arguments tan persuasius com tentadors: «Avuy que'l Catalanisme comença a estar ja ben arrelat en la consciencia del poble, avuy que va entrant ja en un període d'organització política pràctica, per no dir francament constituïent; avuy que, ab tota mala fe certament, es titllat per adversaris innobles d'anàrquich, de reaccionari o de carlí, fent qu'elements importantíssims se'l mirin encara ab dubtes imcomprensibles; avuy que l'esperit del poble català va sentintse penetrat d'unes idees de llibertat suprema, avuy mes que may se fa necessaria l'aparició d'un nou Diari Catalanista amplament lliberal; d'un Diari Catalanista qui vingui a ajudar, dintre d'una més vasta esfera, als qui ja venen complint profitosament llur digna missió; d'un Diari Catalanista qui lluyti cada jorn y cada minut en defensa de les idees de progrés, de germanor y de llibertat qui aclareixen els horitzons d'altres pobles més cultes; d'un Diari Catalanista qui fortifiqui més y més les consciencies atuhides per atavismes supersticiosos, qui enrobusteixi les inteligencies y les voluntats debilitades en llarchs anys de vida rutinaria; d'un Diari Catalanista qui entri sense vacilacions y ab esperit ben obert y franch en la dilucidació dels grans problemes polítich-morals, socials y religiosos qual solució es tan necessaria per'assegurar la tranquil·litat en l'avenir dels pobles; d'un Diari Catalanista, en fi, qui sia verdader portaveu de l'Anima Catalana, l'ànima d'un poble essencialment democràtich, qui vol ésser gran y lliure.»

Teníem de transformarnos, teníem de convertirnos en diari. El Catalanisme lliberal, el Catalanisme radical, havent adquirit ja una certa cohesió, necessitava un portaveu més actiu y d'acció més immediata y constant que una senzilla revista.

No es d'aquest lloch precisar les rahons per què JOVENTUT no ha pogut convertirse en diari, rahons qui essencialment radiquen en la meteixa naturalesa de JOVENTUT y són les meteixes qui, a pesar de totes les bones voluntats, han impedit la seva fusió primerament ab *La Renaixensa* quan aquesta va transformarse, y ab *El Poble Català* després.

Aquestes rahons no són concretes: són

molt vagues. No han tingut may res que veure ab les persones, ni essencialment ab les idees. A nostre entendre, són rahons d'ordre superior, són rahons de la especial idiosincrasia de JOVENTUT. Diguèm la paraula aclaridora: JOVENTUT diari, tenia de continuar essent *inactual*, com ho era la revista. Y, un diari *inactual*, no té vida.

Un diari *inactual* volia dir, a nostre entendre, un diari qui's desentengués en absolut del factor econòmic. Malhauradament, un diari no es com una revista. Un diari, sols disposant de capitals immensos, podria subsistir sense les trabes que aquell factor imposa indefectiblement als qui el dirigeixen y redacten. Allò de cantar les veritats a tothom y de dir lliurement y sens embuts lo que's pensa, *tot* lo que's pensa sense pretensions de *dómine*, però ab la sinceritat del convençut, portaria una tal pertorbació en la marxa administrativa del diari, que la seva vida n'arribaria a perillar a cada instant. Es una trista realitat aquesta!

JOVENTUT, donchs, no podia transformarse en diari, ni podia fusionarse ab cap altre sense perdre sa nota o qualitat característica, es a dir: sens abdicar, sense morir. Avans d'abdicar, o de morir, hem preferit matarla.

Per altra banda l'aparició de *El Poble Català*, y més tart la de *La Tribuna*, ja gayrebé convertida en ver diari catalanista, venien a fer inútil nostra missió. Aquests dos diaris no són pas el nostre ideal, però ja que nostre ideal ens apareix irrealisable, hem de reconèixer, y ho reconeixem ab joya, qu'entre tots dos la democracia catalanista no està mancada d'òrguens d'expressió. Y la nostra joya es tant més sincera, quan estem convençuts de que JOVENTUT ha sigut el seu principal precursor.

A aquestes rahons justificadores de nostra decisió n'hi podriem afegir altres d'ordre més intim. Però com que creyem que no interessarien, ens limitarem a fer constar que d'aquells redactors de JOVENTUT decidits y entusiastes, qui fa set anys la fundaren, la majoria, per rahons que no hem de judicar, han anat desertant, quedant la redacció gayrebé *en quadro*, puig si bé es veritat que l'tres valiosíssims elements varen venir a omplir buyts, no ho es menys que, salvant la excepció d'en F. Pujolà y Vallés, cap d'ells

— sense que això impliqui censura ni desmèrit — ha pogut identificarse en absolut ab la idea informadora, ab l'ànima meteixa que al crear JOVENTUT els fundadors li donarem.

Per aquí també, donchs, una transformació lenta, ja iniciada de temps en la meteixa ànima de JOVENTUT, hauria acabat per matarla, puig que morta hauria sigut al ésser essencialment diferenta de lo qu'era.

Ens hem estimat més matarla en sèch avuy qui encara era viva, que arribar a la lenta agonia d'un decrepit.

Diu la historia, o la llegenda, que'ls espartans mataven al néixer a tots els infants malaltijos o febles. La república prevenia estoicament els efectes futurs de les generacions qui podrien donarli aquells petits sers raquitichs. Nosaltres no creyém pas que la raça humana degui ésser mirada ab els meteixos ulls que la raça cavallina, per exemple. Sovint cossos febles y malaltijos han fet més pel progrés humà, y han donats més jorns de gloria a la humanitat, que tots els atletes y totes les generacions de guerrers robusts. Però si incertament aquest fet de la república espartana pot, baix aquest aspecte, titllarse de brutal y d'estúpit, en general ens dóna una gran lliçó d'ordre ètich: *Lo que no té condicions de vida robusta y plena val més que mori: MATÈM ALS MORTS* (si se'ns admet la paradoxa).

Llàstima que'ls espartans no comprenguessin que hi ha una mena de robustesa molt superior a la robustesa física.

Nosaltres ens vantèm d'haver comprés això, y per haverho comprés matèm JOVENTUT, físicament plena de vida, robusta y valenta; moralment decrepita, per haver complert ja serenament la seva noble missió.

JOVENTUT

MORT ES VIDA

Pera'ls qui no tenen plena consciencia del problema nacionalista català, pera'ls qui desconeixen integralment els termes d'aqueix problema social, ha d'ésser sorprenent y fins inexplicable la inestabilitat del nacionalisme actiu, la rapidesa ab que certs òrguens de propaganda compleixen la llur missió, y l'aparent incoordinació ab que's manifesten les diferents modalitats del Catalanisme militant. Mes observant bé, realisant un estudi crítich seriós del renàixer polítich-social del nostre poble, prescindint de sentiments individuals y propis y posantse a analisar fets y accions socials atenentse a la positiva significació que pera l'esdevenir de Catalunya tenen, se veu totseguit que'l desordre, que la incoordinació, que les corrents oposades, que les negacions y afirmacions sistemàtiques, que la inconsistencia dels dogmes, que la seguida mudança dels programes, que la inquietut y fins la inconseqüència dels homes, y que la desnaturalisació ab que a voltes se manifesten els sentiments, no són altre que accidentalitats externes, no passen de fets episòdichs de la neoformació social catalana que s'està realisant.

No seria pas de bon ésser que tantost iniciat el nostre renàixer y després de breu agitació interna y de curta lluyta, hagués sedimentat definitivament una aspiració, y hagués quedat ordenada y regularisada la nova vida catalana; hauria probat, això, que l'aspiració haguera sigut migrada, minça, raquitica en el sentit nacional, y xorca y negativa pera la vida de relació universal. Ara no; ara es evident que Catalunya ha de complir un destí mundial. Aqueixes topades socials violentes, aqueixes intenses lluytes, aqueixa inconsistencia de les colectivitats, aqueixes singularitats frapantes, aqueixos apassionaments qui enceguen, aqueixos personalismes mal dissimulats, aqueix afany agabellador, aqueixa prohija pera representar la sintesis nacionalista, aqueix desconeixement de la realitat propia, aqueix bregar, lluytar y actuar a totes hores sense que la fadiga's manifesti y sense que'l poble se'n sacihi y se'n aborreixi, mostrand en totes les accions y en tots els instants una afirmació única, ésser, ésser y ésser, y ajuntant depres-

sa, depressa nous nuclen catalans a la vida renaixenta de Catalunya, proben que s'està forjant quelcòm social de transcendència, que s'està realisant una grandiosa gestació nacional, que al arribar a terme determinarà la vida plena de la nostra Catalunya.

Per això res hi ha durable y tot passa. Ahont sembla que l'èsser hi es definitiu, s'hi manifesta una disgregació; lo que ahir era poderós, demà no exerceix cap influència social; lo que té vida ufanosa y assegurada, desapareix ple de potencia y energies. Res mor, però. Tot desapareix y passa, però tot persisteix, car la evolució y el progressiu expandiment exigeixen transformació. Mort es vida, en el nostre renaixement com en les realitats de la naturalesa. Com més s'engrandeix y creix el nostre renàixer, més complexe es y més nombroses són les modalitats de la vida nova; y com aqueix créixer y engrandirse no paren, y tota activitat té dret a ésser y a actuar, el trasbalsament y el desordre amagacen el progressiu enfortiment y la organització definitiva que's va operant a la consciència colectiva de Catalunya.

Catalunya ho es tot; les accions, les colectivitats, les persones, elles totes soles no són res. El tot, Catalunya es l'objectiu; les accions, les colectivitats, les persones, no són més que'l medi. Les accions, les colectivitats, les persones, se transformen, actüen y passen per Catalunya, y al desaparèixer naixen noves accions més profitoses, noves colectivitats més potentes, y altres persones qui encara fan més per la Patria, car aquesta necessita l'activitat y la energia de la vida nova, de la juvenesa de l'èsser.

No havèm de sentir dolor y pena per lo que desapareix, perque ja ha complert la seva missió patriòtica, que aytals sentiments són més personals que patriòtics. Sentim goig per lo que naix, per lo que marca un avenç en

el nostre renàixer, per lo que indica que Catalunya serà. Això no vol dir que hagim d'ésser destructors sistemàtics de les activitats actuals del nostre renàixer, y creadors engegats de nous organismes encara que aquests sien desviacions teratològiques; però si vol dir, y ho repetesch, que més que al nostre amor propi, havèm d'estimar a Catalunya, y que si lo nou es sà, fort y normal, havèm de rèbreho ab els braços oberts y ab el cor rublert de joya.

Cal que siguèm instrument conscient y dessinteressat de l'acció social qui determinarà l'èsser de Catalunya en la civilització universal; cal que a les naturals tentacions d'un extremat afecte a l'obra propia, hi oposèm ab plena consciència la nostra adhesió incondicional al destí de Catalunya; no'ns oblidèm que ara per ara no podèm ésser més que cooperadors. Ab aquest pensar l'esperit no'n sentirà pas d'aclaparaments ni de febleses perque haguèm de presenciar que quelcòm de lo que'ns ha costat troços de la nostra vida desapareix, car lo cert y positiu es que tot se transforma y perdura en la renaixença dels pobles, y que lo que'ns creyèm que ha mort, es que s'ha reincorporat definitivament a la vida nova de Catalunya, es que d'accidentalitat externa passa a ésser element integrant del nou organisme social català; es la temporalitat de l'acció, transformada en activitat definitiva del procés evolutiu de l'organisme nacional renascut.

A lo que ha sigut entonemhi cants de gloria y no planys funeraris; a lo que naix y es normal, donguemhi força y empeltemhi energia y entusiasme pera que realisi integralment la finalitat que li sia propia.

Segurs de l'esdevenir, posemnos a la devantera de l'acció profitosa, y ab tota la energia del nostre ésser cridèm: *Avant!*

D. MARTÍ Y JULIÀ

EL BLANCH ESTOL

(*Pera cantar-se ab la tonada d'un choral de Grieg*)

Veyèu l'immens y blanch estol,
hardit pujant —
enllà dels cims, camí del sol.
Els bons aucells l'adoren tant,
que sembla un trono sant.

—
El blanch estol avença lent
vers un combat
d'expandiment, d'enaltiment.

L'estol hi va tot disposat,
ab sang de flors rentat.

—
El blanch estol té'l guany segú,
— pendrà'l castell
que may rendit vegé ningú;
La gloria vol d'un cel novell,
y els àngels són ab ell.

P. RIERA Y RIQUER

LO QU'HEM FET

Acabat d'arribar de Paris, la casualitat volgué que, ab motiu de la *mise en scène* del *Cyrano de Bergerac* de Rostand, fes coneixença ab els traductors de dita obra Marti, Via y Tintorer, y que ab ells tractessim de fer una revista catalana ab els ideals més avençats y més vitals, ab que anava a començar el sigle xx; una revista al nivell de les qu'existeixen en altres nacions d'Europa, agrupant a l'entorn nostre a tothòm qui sapigués y qui valgués, qui pensés y qui sentís.

Y va aparéixer JOVENTUT.

Hi varem posar tot lo que de nostra part vam poder, y lo qu'en ella hem sembrat ha arrelat després.

Som *inactuals*, varem dir, mirant la trista y migrada actualitat espanyola; y no fa gayre un distingit escriptor mallorquí ha llençat la idea del *futurisme*, no aconhortantse ab el present de nostra raça, lo qual era nostra tendència.

Som *supernacionals*, varem afirmar, tendint cap a ideals superiors al particularisme d'una nació, creyent que Catalunya devia assolir superiors formes de la pensa y del sentiment humà, sobressenyorejant així les fronteres dels estats politichs: y fa pochs dies l'amich Brossa, arribat de Paris, senyalava'ls defectes d'un nacionalisme estret qui pren com propis fins els defectes d'importació estrangera, ab tal de que sien vells, advocant per un humanisme fort y enérgich qui faci de Catalunya una de les primeres nacions.

En un programa politich varem formular les reformes socials qu'esperavem pera Catalunya, volent qu'en ella l'home fos productor y lliure; y vingué l'Assamblea de Barcelona, y la *Unió Catalanista* admeté de ple dites reformes pera'l programa de la futura Catalunya autònoma.

Hem defensat que la qüestió de concepte de l'univers, la qüestió religiosa, o de consciència, com a íntima qu'era, no devia fer ni marcar divisió entre'ls fills de la terra catalana, y avuy tothòm ho admet. Hem assolit la *Solidaritat* de tots els bons catalans.

Estém contents; podém ja despedirnos colectivament del públich. Per ma part me dono per ben pagat dels meus esforços.

POMPEIUS GENER

SALUT!

Salut, periòdich! Bons amichs, endevant! Els homes vos tinguin en compte tot el bé que hagiú fet y vos perdonin el mal inconscient (fill de *la tasca prempsa*) qui haurá florit en mitj de vostres bones intencions. Hi ha coses fatals, contra les que no podém rebelarnos.

Però jo no voldria pas que la desaparició d'aquesta JOVENTUT tingués que veure en lo més mínim ab la vostra; vos sóch prou amich perque poguéu creurem, y'm lliguen ab vosaltres bons afectes y recordances qui'm posen en situació de tal desitjar.

Salut, salut! El qui ha trevallat ab bona intenció deixa un rastre lluminós darrera d'ell. Desaparició no es mort. A voltes es preparació de nova gesta. Si no es així, salut encara; si fos així, *Eureka!*

ADRIÀ GUAL

COINCIDENCIES

— Cúydet, noy—m'ha dit el metge, un bon amich de fa més de trenta anys, un metge qui m'ha receptat més rialles que medicines.

Y mes germanes m'han dit:

— Ja t'hi has ben entoçudit, ja, a no voler deixar aquesta cambra teva, tan xica... Tindries de mudarte a una habitació de la part del devant, que, si may estiguessis malt... —

Y els companys de JOVENTUT m'han fet a saber el llur determini.

— Pleguém — m'han dit els companys de JOVENTUT.

¿Qué vol dir tot això? ¿Que ja sóch a Dimecres de Cendra? ¿Que lo que prenc per somnis no són sinó recorts, y que, quan me penso que rich, es qu'estossego? No ho sé; però potser que si... Y'm sento trist, me'n sento trist!

Potser no... No, Dimecres de Cendra, no; que la fi de les meves rialles no ha d'ésser trista fi, que pera elles, com pera JOVENTUT, quan les campanes toquin a enterrament, ha de semblar que repiquin en Dissabte de Gloria. Han predicat tanta alegria les meves rialles!... N'han predicada tanta'ls set volums de JOVENTUT!...

Quan, de nits, reclòs en la meva cambra xica, jo'ls vegi arrencats demunt d'un presatge, reposant de llurs entremaliadures, de llurs set anys de guerra — altra *guerra dels set anys*, — y cofoys d'haver mogut tanta fresca, aqueixos set llibres no'm faràn pensar en follies de Carnestoltes ni en disbauxes pecaminoses de les que un home tingui d'arrepentirse genolls en terra y acotat el cap sota el càstich d'una pluja de cendra calda. Aqueixos set anys de JOVENTUT me faràn pensar en set anys de la meva vida qui, pera'l meu cor, han sigut set anys d'esplèndida joventut.

Y set anys de joventut no'ls ha gaudit tot-hòm; y set anys de joventut donen dret a que les campanes repiquin com en Dissabte de Gloria, quan toquin a enterrament pel cor qui ha sabut fruhir d'aquells anys de joventut sense aborrir a ningú ni fer altre mal qu'estimar força!

El cor!

— Cúydet — m'ha dit el metge, el bon amich meu.

— Deixa ta cambra xica — diuen mes germanes.

— Pleguèm — fan els companys de JOVENTUT.

He decidit fer lo que vol el metge, y ¡quí sab!, potser també'm determini a creure a mes germanes.

Y, quan rumiava si devia o no devia *plegar*, el meu cor, encarrantse ab el meu cap, li ha trencat les oracions.

— ¿Que t'has begut l'enteniment? — ha dit el cor. — Si tu plegues, jo no; ja ho sabs. —

Sempre serà una criatura aquest cor meu: malalt y tot, no's pot estar de ferse ilusions.

ENRICH DE FUENTES

ELS MEUS BESSONS

Bon punt la nova ha corregut de que teníem bessonada, la Hipocresía ha fet l'ullet y ens ha insultat ab sa encaixada.

La torba imbècil de farsants ha pres posats de gata moixa: el cap mitj cot, els ulls ombrius, la veu mentint accents d'angoixa.

Y ab còmich plany, igual lligó reciten tots a maravella, boy somrihent per sota'l nas malgrat la trista cantarella:

«...Donchs ¿dos d'un cop?... Què s'hi ha de fer!
 ..Ja són de planyer, pare y mare..
 ...Si ha anat tot bé, per'xò. . menys mall
 ...Pitjor podí ser encara!...»

Oh'ls miserables cors aixutls
 Còm es vostra ànima esquivada!
 «...Menys mall» ¿Per què? ¿Perque l'Amor
 m'ha ofert doblat el fruyt de Vida?

¿Per quín dolor, per quín pesar
 de vostre plany me feu ofrena?
 ¿Per què insultarme ab un condol
 que no os demana qui no pena?

Com cuchs de terra rastregèu
 car de l'amor sóu incapaços.
 Per'xò, mirantme, encar no heu vist
 qu'ample es el cercle de mos braços.

De mos rebrots no heu vist el feix,
 meteix que garba al sol posada,
 demunt mon cor qui bat per tots
 dins l'infinit de ma abraçada.

¿Per què brindarme compassió
 si en mi hi esclata hermós el día?
 ¿Per què venirme ab ulls ombrius
 si els meus espurnen d'alegría?

«Menys mall!» Hipòcrits dihèu
 y al pit se os senten grans rialles.
 Guaytant la presa'ls cocodrils
 riuhen també ab falses ploralles.

Genteta vill Prou fingiment;
 prou afectar mirada trista!
 mostreus com sóu, migrats, mesquíns,
 d'ànima pobra y egoísta.

Deixeus de farses! Alegreus,
 explotadors de carn humana!
 Devant tenui dobla racció:
 satisfèreu millor la gana!..

Prò sí! doleuvos de vritat
 pel brau reforç qui ve en ma ajuda,
 De punta en blanch els armaré
 pera donarvos la batuda.

Seràn soldats de l'Ideal:
 per'ells el pare l'arma esmola.
 Oh Hipocresía, anega'ls ulls;
 planyte de bo; planyte y tremolal

CLAUDI MAS Y JORNET

DESDE LA CAMBRA ROJA ⁷³ ¿cal seguir fent via? ¿Cal tornar enrera y re-

No vos espantèu pas. Es la meva cambra de malalt aquesta cambra roja. Ja fa dies m'hi té reclòs, allitat, l'antipàtica pigota, y la curosa sollicitut del bon amich doctor Trilla ha fet envermellir els crestalls del balcó y enrogir les bombetes elèctriques. Diu que'l color vermell presserva'l cutis de les taques de la verola. Qu'estranyos m'apareixen els objectes habituals y les fesomies conegudes sota'ls raigs d'aquesta llum rogenca qui accentúa'ls grans tirats y esborra'ls detalls! Quàn cert es que'l simple cambi de crestall ens fa veure les coses baix un o un altre aspecte, abdós reals y abdós falsos alhora!... La meva pensa divaga y vola a l'enfòra; rumio que no podré ja fruhir els encisos del desembre congelat qui, junt ab el lluminós janer, són els mesos qui més plauen a mon ànima de barceloni; que no podré flayrar la joya qui plana en l'ambient de nostra ciutat tota aquesta setmana, durant aquestes festes tan bellament paganes. Prou que'm dol no sentir el rostre be'sat pel sol hivernal, tebi y reviscolador, ni mos membres flage llats pel desensopidor ayret de neu. Mes per això no li tinch pas rencunia a la llum rosada, calma y compassiva. Ella pot fer quelcòm més que pagar el meu rostre de les pigues de la verola, y fins a la pigota li haig d'agrahir el que m'hagi comdempnat a aqueixa reclusió, car així m'heestalviat d'assistir a les acaballes de la nostra JOVENTUT, a la que sempre veurè tal com fou en vida, puig no he presenciat totes aquelles cerimonies d'enterrament, condol, etc., qui són lo que priva de capir la bellesa de la mort, ni he escoltat els compliments venals d'amichs oficiosos o complidors, ni els xiscles desentonats d'interessades ploraneres.

Per això ja se sent una mica de recança, ja, perque JOVENTUT, pera nosaltres, es més que una revista, es quelcòm del nostre si; Fou una missió, y ¿per què no dirho?, es la nostra obra, la que ab tot orgull podèm oferir a la mare Catalunya. Ens en podèm avançar y dirho ben alt: sabiem lo que voliem y ahònt anavem, y hem fet tot lo que'ns havíem proposat a despit de tot y de tothòm: per això podèm plegar. Si després d'una llarga caminada hem assolit el terme desitjat,

¿cal seguir fent via? ¿Cal tornar enrera y recomençar la ruta? No. La tasca fòra inútil: tindria'l valor d'un deport tot lo mès, y nosaltres no hem fet may res per *pose*, per *sport* o per *snobisme*, diguin lo que vulguin aquells homes serios per fòra qui may han sentit la harmonia del desordre, y els jovincels oviradços y buyts de dintre qui buscant l'ideal qui els orienti o'ls motllos nous pera fondrehi les idees (quan ne tinguin)perden lo millor de llur vida y no dihèm de llur joventut perque n'hi ha qui són vells de naixença, vells qui no inspiren respecte, y n'hi ha qui són nens *in eterno*, nens sense jòchs ni rialles. De joves, veritables joves, n'hi ha ben poch; aquests sols ens poden entendre.

Y a n'els demès ¿qu'els hi dirèm?

Als positivistes qui tot ho redueixen a xifres els hi dirèm que no s'hi encaparrin, que si no comprenen per què pleguèm ara, recordin que tampoch entengueren per què varem començar: y que tant cas ferem d'ells quan ens deyen ximplès, com ara que'ns diuen tontos.

Als qui clamen indignats perque diuen que JOVENTUT deixa un buyt considerable en la premsa catalana, els hi dirèm que si tenen gust ja'ls hi ensenyarèm la recepta.

Y a vosaltres, germans de patria, companys de l'ànima, amichs del cor, a reveure. A reveure, devots fidels, llegidors desconeguts ab qui durant set anyades hem conversat ab l'esperit. A reveure! Colectivament ja no vos parlaràn més *els de JOVENTUT*; individualment ja'n sentirèu a parlar d'ells, y pensèu que may, jamay, se trencaràn nostres relacions telepàtiques.

¿Y ara?... ¿Qu'es lo que'm llisca cara avall?... ¿Una llagrimeta?... Ho déu fer la debilitat... Si, si, teniu rahó, pleguèm, pleguèm: d'això's tracta. En Farrè m'arrenca'l llapiç de les mans, la meva mare m'acosta als llabis la fumejanta escudella de brou, y mes narines gurmandes flayren el bouquet de la copa de vi ranci de la bota del recó qui tremola en la safata... El silenci tornarà a omplenar ma cambra rosada de llum suau y acaroadora... ¿Quàn veurè'l sol?... Quan sia, JOVENTUT ja no serà... y vindrà un dijous, y un altre dijous, y un altre, y...

ORIOI MARTÍ

Al lliç, 19 desembre 1906.

INNOVADORS

Talment es una passa lo que succeheix d'un quant temps a n'aquesta banda ab l'afany d'innovar, de modernisarho tot, aquí en aquesta terra nostra. Qualsevol diria que fins ara hem anat tots vestits ab çamarres de pell d'ovella, vivint en baumes o caus, menjant glans y pinyons o isarts caçats ab fona, y tenint per ùnich esplay de l'esperit algùn conte de bruixes o alguna pastoril tonada de floviol canyicer!

Tot, tot es vell y atrassat y rutinari en el nostre poble. Els estudis històrichs, les investigacions científiques, les disquisicions filosòfiques, la esplèndida florida literaria del derrer terç del sigle passat, fruyt de la improba labor de tants y tants abnegats y entusiastes patriotes qui s'han proposat y han conseguit aixecar el nivell intel·lectual del nostre poble, que li han donat conciencia de la propria personalitat, tot això no es res o quasi res: estèm atrassats, no hi ha més; hem de mirar a l'estranger, a França sobre tot, y ens hem d'identificar ab lo més modern y modernista que allí surti, sia lo que sia y vingui com vingui!...

Donchs jo, qui tota ma vida he sigut un enamorat de la llibertat y del progrés, qui fins puch afirmar, tal volta ab certa immodestia, y ho dich pels qui no'm coneixen, puig els qui'm coneixen prou ho saben, que durant molts anys he sigut el catalanista d'idees més radicals, el qui més resistia la tendència reaccionaria de molts, y no pas dels qui menys valien, dels regionalistes de la «Lliga de Catalunya» en llurs bons temps; jo trobo que talment ara s'exagera en la pre-conisació de les tendències modernistes, y que, no sé si un xich per *pose*, se'n fa un gra massa en lo de criticarho tot, en lo de trobarho tot dolent, en lo de voler ferho tot nou y tot modern.

Aquesta inclinació a adoptar tot lo nou, qu'és sens dubte una de les forces qui més impulsen la humanitat vers el progrés, ha de tenir els seus limits, y aquest afany de renovarho tot ha d'ésser moderat pel seny de no destruhir res de lo bo qui existeix, si no's té la manera de substituhirho ràpidament per quelcòm que sia millor. Ja en Voltaire criticava aquells qui en son temps se desdenyaven de tenir en llurs llibreries l'Horaci y en Virgili, y s'enorgullien d'ésser els primers en possehir qualsevol novetat vinguda d'Holanda, per detestable que fos; y'm sembla que lo qu'és en Voltaire no pot pas ésser sospitat de reaccionari ni de molt respectuós ab la tradició, sobre tot quan ab ella's pretenia justificar y perpetuar abusos e injusticies.

Així ara, d'un quant temps ençà, hi ha una gran tendència a bescantar les obres escrites en la darrera meytat del passat sigle,

a negar la eficacia dels esforços y dels sacrificis fets per dues generacions de patriotes pera deixondir el nostre poble de l'ensopiment en que jeya, pera convèncel de que val molt poch qui no estima lo seu, y de que lo nostre es al menys tan estimable com lo dels altres; pera persuadirlo de que les glories més o menys llegendaries dels Pelayos y Cids, y Gonzálos de Córdoba ab que la ensenyança oficial ens omplia'l cap, no eren nostres glories, y que no era ab elles que havíem d'entusiasmarnos, sino ab les dels nostres passats, tan brillantes, tan esclatantes al menys com aquelles; pera probarli, en fi, al nostre poble, que nosaltres, els fills dels Jaumes, y dels Berenguers, som tant com els altres, al menys, y tenim historia, també, y constituhim un poble, una nació ben viva, y no una provincia, una branca d'una altra nació, com volien fernes creure.

¿Y sabèu en qu'és funden, els qui s'empeñen en desconceptuar y en rebaixar y fins negar la importancia de l'obra de dues generacions d'entusiastes y ardents aymadors de Catalunya?

En que en eixa obra hi ha errors, hi ha exageracions, hi ha un gra o dos de *chauvinisme* catalanista.

Com si no sapiguessim tots que si s'ha fet, d'exagerar un xich, de carregar la nota, ha sigut per *contre coup*, que diuen els francesos, perque'ls catalans estaven tan ensopits, tan rebaixats, tan convençuts de la propria mesquinesa, que res de casa trobavenbo, que may com allavors podia dirse allò de que *el estiércol de Castilla era àmbar en Aragón*, puig qualsevol perdulari qui en castellà's parlés, els engrescava y se'ls enduyia allà hont volia, tant si els parlava de Bailén y de Las Navas, com de *república* o de *revolució social*. Natural era que, pera distrèurels de l'enlluhernament que'ls produhien aquells oripells, se possessin sovint rumboses y virolades montures a les propries joyes, tan despreciades y tan desconegudes!

Poch tindrien el públich que tenen avuy aqueixos innovadors, aqueixos desconsiderats detractors de l'obra d'altri, si els entusiastes, els somniadors no'ls haguessin preparat el terrer!...

Cal, donchs, ésser just, y cal ademés ésser prudent. A mi no m'espanta cap radicalisme, cap idea, nova o vella, qui tendeixi a apartar el poble de ses preocupacions, de sos errors, de sos fanatismes; cap projecte, cap campanya, per arriscada que sia, que pugui contribuir a son perfeccionament y a sa redempció. Res de lo qu'és vell m'inspira respecte si no va encaminat al bé, al millorament del poble, a l'enaltiment de la patria; si no respòn a altra cosa que a la conservació d'un abús o d'un privilegi, a la defensa d'un error, per antichs que sien, per molt que'ls hagin consagrats la tradició y el temps. Però cal mirar

ben bé si allò que a nosaltres ens sembla nociu, o selsament inútil, es encara bo pera molts o pera uns quants, y si verament perjudica en res als altres.

Ara meteix, en lo dels Jochs Florals, ne trobo un exemple d'actualitat.

Qu'es una institució arcaica, romàntica, cursi; que no serveix de res, que lo millor es matarla, això si, *apoteòsicament* (*passer-moi le mot*); que son temps ha passat; això si no diuen que ha sigut una rémora pera les lletres catalanes, com ha afirmat algú... Donchs jo trobo que això no està bé. Si s'ha de modificar son funcionament, enhorabona que's faci, puig no pot acceptarse lo que deya un distingit escriptor, aplicàntels les paraules d'un general dels jesuites: *Sint ut sunt, aut non sint*, ja que això seria anar contra la lley del progrés, a que tota institució humana deu emmotllarse; però que la deixin subsistir, la hermosa festa, qui més que festa literaria resulta sempre la invocació xardorosa d'un poble qui s'anyora, la consagració solemnia que cada primavera celebrém devant de l'ara santa de la poesia; testimoni de gratitut envers els poetes qui en la epopeya de la nostra renaixença han sigut, com són en tots els pobles oprimits, els precursors, els desvetlladors de les ànimes adormides. Y si tot això'ls sembla pur lirisme, y aquest lirisme'ls sembla *démodé* y els fa somriure, que fredament calculin y's convenceràn de que no es encara acabada la missió dels Jochs Florals, puig si bé ho miren veuràn que cada maig ells fan reviuire l'entusiasme dels vells y fan néixer nous entusiasmes entre'ls joves. Y ay dels pobles qui perden l'entusiasme!...

Els qui's passen de modernistes y d'avencats, els qui s'aboquen per barlovent que dihém els marins, que vagin ab compte, si es que són bones llurs intencions, com jo no dubto, si es que per demunt de tot miren pel bé de Catalunya. Que avans de destruir els ideals qui avuy engresquen al nostre poble, els ideals de renaixement nacional y de grandesa patria qui avuy el somouen y l'exalten, s'hi mirin bé, puig la probatura es perillosa. Els ideals de patria universal, de cosmopolitisme, no són d'avuy encara. En Mazzini, el gran revolucionari italià, reconeixent la gradació natural a que forçosament ha de subjectarse la lluyta per la vida, ja ho deya: *Dovere verso noi stessi, dovere verso la patria, dovere verso l'umanità*. Y a n'aquesta regla va ajustar sos esforços, puig tota la seva obra fou dedicarlos a aixecar el nivell moral e intelectual de sos conciutadans, y a laborar per la independència d'Italia.

El dever ab nosaltres y ab la patria, es a dir, el dever d'instruhirnos, de perfeccionarnos, de fernes bons y forts, es el primer: que aquest no sia complert no podém pas, nosaltres *irredenti*, pensar en la redempció dels demés pobles. — ANTONI SUÑOL.

DOS MOTS

Amich Via: Si algú estava obligat a enviarvos les quatre ratlles que ab ocasió de publicarse'l darrer número de JOVENTUT heu demanat als amichs, era jo. Hi havia trevallat massa en vostre setmanari, hi havia fet amistats massa perdurables, pera que pogués estarme de correspondre a vostra invitació.

No es possible qu'en aquestes poques quartilles publicades *in articulo mortis* pugui fer una critica completa de l'obra de JOVENTUT, ni seria decorós que ho intentés, atenant a que si el meu juhi vos fos favorable podria semblar a molts qu'era l'antich company qui vos alabava, y que si vos resultés contrari podria recordarse algú de les causes que me obligaren a separarme de vostra redacció.

Però, a pesar de tot, no puch menys que dirvos, en honor de la veritat, que un setmanari com el vostre qui hagi arribat a conseguir set anys seguits de vida barcelonina y pugui comptar entre sos mérits la gloria de haver contribuït més que ningú a popularisar el nom d'un escriptor de la talla de *Victor Català*, pot desaparèixer ben satisfet de la seva tasca y segur de que serà sempre recordat ab elogi per tots els qui's preocupin de les coses de Catalunya.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

AMICHS DE «JOVENTUT!»

Me demanau quatre ratlletes pel darrer fascicle de la vostra revista... L'últim! Paraula trista, mot ple de recances.

M'era tan grat trobar a casa cada setmana la simpática vostra publicació!

Rahons poderoses devéu tenir pera no continuar... Les respecto, assegurantvos que'l vostre esforç durant set anys no ha sigut un esforç estèril... Un dia y altre heu anat mentenint, avivant ab vostre esperit el foch sagrat de l'amor Patri.

Grans mercès a tots vosaltres!

J. PIN Y SOLER

AMICHS DE «JOVENTUT!»

Sé que pleguéu, no per anèmia sinó per que de moment creyèu complerta vostra missió. Mon pensament ve ab vosaltres!

A. DE RIQUER

Londres, 20 desembre 1906.

PROFANACIÓ

Oh, pobres verges d'ulls ignocents!
Oh, pobres monges qu'en els convents
viviu com plantes emmalaltides!
Tristes poncelles qui no os obriu
per rebre vida; que vos moriu
apocellades y esmortuhides.

Viviu a l'ombra d'espessos murs
en claustrs rònecs de bafs impurs
qu'enfredoleixen el moll dels òssos.
El sol no os dóna sos raigs vitals
pels vidres rojos dels finestrals,
y el fret se filtra pels vostres cossos.

Teniu els llabis descolorits,
els ulls atònics, migrats els pits
y les mans grogues, titubejantes,
qui no acaronen petons d'amor,
qui no rebreguen mans d'aymador
profanadores y luxuriantes.

Viviu devotes del propi afront
ab una vena cenyida al front
pera cegarvos la inteligencia,
pera enfosquirvos el pensament,
pera morirvos d'anyorament
en les tenebres de la innocència.

Y ab ignocència sentiú amor,
sentiú desitjos del fons del cor:
carnal frisança qui vos sofoca;
y ab vostres llabis assedegats
besèu els membres desconjuntats
del Christ qui penja de vostra tocal

Ohl, tristes verges dels monastirs
qui ompliu de resos y de sospirs
la fosca volta d'una capella!
Derrera'ls vidres dels finestrals,
hi ha esclats de vida primaverals
y un cel per volta, y un sol qu'estella.

Era un día esplendent de primavera!
Tota una mar de llum se revolcava
demunt la terra ardenta y riallera
qu'en verdejantes gales esclatava!
Immensos boscos de florit brancatge
brandaven en l'espai y s'adormien
mandrosament als besos de l'oratge,
y de perfums la immensitat omplien.

Voladurries d'aucells esbojarrades
passaven entre xiscles y canturia,
estimantse ab les ales desplegadas
pels espessos cimalls de la boscuria.
Tot floria en el món, tot verdejava,
tot era jove y bell, tot renaixia
a l'escalf de la llum qui fecondava
y a l'impuls de l'amor qui sobre-eixia.

Y en la capella d'archs ogivals
ab vidres rojos als finestrals
per hont entrava claror somorta,

cantaven monges a dalt del chor
un cant d'absolta aclaparador,
com si vetllesin la terra morta.

La fosca omplia tota la nau.
Vermella llantia penjant d'un clau
ab flameig llòbrech parpellejava
sobre la imatge d'un Deu sagnant,
de cos decrepit y repugnant,
qu'estés de braços agonitzava.

A baix, a sobre l'altar major,
carrisquejaven en la foscors
dos o tres ciris de llum migrada,
y en el retaule, sota un dossier,
una altra imatge de cos sencer
sorgia, envolta de la estelada.

Era una Verge de rostre hermós,
una donzella de cabell ros,
la estatu grega d'una deesa,
tota abrigada del coll al peus
d'una ampla capa d'auris relleus.
profanadora de sa nuesa.

Les pobres monges als peus del Christ
arrocegaven aquell cant trist
com plany d'una ànima adolorida!
Y el cant pujava solemniàl
y elles cantaven ab veu nasal,
ab veu monòtona y ensopada.

El clam de l'orgue, pausadament,
llençava ab tètrich tremolament
profundes queixes harmonioses,
la nau immensa fent ressonar
com les onades d'un ample mar
atronadores, majestuosos...

«Misericordia, pietat, Senyor!
no me castiguis en ton furor!
Ab clams d'angoixa mon cor t'invoca!
Guarda mos llabis de tot pecat,
mes carns presserva d'iniquitat,
y que no tasti plahers ma bocal» (1)

Així cantaven ab els ulls fits,
movent els llabis descolorits
les tristes verges esblanquehides;
y sospiraven penosament
com si partissin l'anyorament
d'esgarrifances sols pressentides.

Afrodisiach baf de pecat
atravessava aquell lloch sagrat
escampant flayres ubriagadores.
Eren onades primaverals
qui rebotien pels finestrals:
remors qui entraven profanadores.

Y la finestra de dalt del chor
cruixí de sobte ab gran tremolor,
bramà ab feresa sotraquejada,

(1) Psalms de Davit.

y ab terratrèmol s'esbadellà
y ab dring de vidres pels murs topà,
y aixamplà'ls braços esbatanada.

Válguens Deu! Un torrent de primave
se ruellà pel temple ab follia empental [ra
un esvalot de joia cridaneral
un ruixat esplendent de llum ardent]

Notes del vent, vibrants y tentadores!
harmonies sensuales de les boscuries!
emanacions punyents y enervadores
essencies y colors, crits y canturies

Un clam de goig, un remolí de vida
giravoltant pel chor esbojarrada!
L'aucellada xisclant engelosida,
rebotent pel Sant Christ enjogaçada!

Onades caldejants de sensualisme
inondaren la nau, tumultuosos,
revolcantse en eròtich paroxisme
sobre'l cos de les verges tremoloses!

Y els fulls dels sagrats llibres revolaren!
y els llums de la capella s'atenyiren!
y els cabells del Sant Christ s'esburriaren!
y tots els sants en l'ombra s'esvahiren!

Y les monges, confoses y esglayadas,
rublertes d'emocions inexplicables,
fugiren d'aquell lloch esvalotables,
a amargarse en llurs caus inviolables.

Mes una romangué! La Verge artista!
les mans sobre les teclcs, tremoloses,
els llabis entefrats, fita la vista,
plena de vibracions harmonioses...

Se mogué suaument com encisada
y avençà vers la llum ab avidesa,
saltantli el pit, brillanta la mirada,
els braços ben oberts, la boca encesal

Y a ple rostre rebé xardor de vidat
y aspirà a plens pulmons sentor profana!
y sobtada de goig, com llamp-ferida,
ab un gran crit, rodà per la llosana!

La llum del sol la violà pietosa
y sa virginitat ompli de besos.
Mes no vibraren en sa boca closa:
tenia'ls llabis tots inflats de resos!

Oh, pobres verges d'ulls ignocents!
Oh, pobres monges qu'en els convents
viviu com plantes emmalaltidas!...

JOAN VERGÉS Y BARRIS

Palafrugell, 22 març, 1905

LA MISSIÓ DE « JOVENTUT »

Al enterarnos per nostres amichs de JOVENTUT de que nostra estimada revista deixaria de sortir desde primer d'any, per més que la nova no'ns sorprengué, ens ompli de recança y de tristesa. No en va hem trevallat en ella, ab més o menys assiduitat, per espay de set anys, desde sa fundació, fruhint sempre del carinyo y de l'amistat de nostres companys de redacció; no en va ferem en ella les primeres y quasi totes les campanyes en pro de nostres ideals, en defensa de nostra terra. Natural es, donchs, que la considerem com formant part de nosaltres meteixos.

Nostres desitjos són que JOVENTUT continués sa llarga y pròspera existencia, però les lleys de la Natura són més fortes que nostres aficions y que nostres voluntats.

Les immutables lleys de la Natura ordenen que les entitats y organismes socials, del meteix modo que'ls individus y demès sers animats, naixin ab l'objecte de complir una missió propia y especial, y visquin fins y a tant que aquesta missió no estigui complerta y que comptin ab prous forces per'assolirla. Y JOVENTUT no podia sostreures a aquestes inflexibles lleys.

Si: JOVENTUT, a més de la missió general qui tenen totes les publicacions o entitats catalanistes, dedicades a la defensa dels drets y llibertats de nostra patria y a la propaganda de lès redemptores doctrines autonomistes; a més de l'altra missió, general també, de fer cultura y art utilisant els medis de que podia disposar, tingué una missió propia y especial qu'es la qui li donà un caràcter peculiar, fentla distingir dels altres periòdichs catalanistes.

En efecte: al sortir a llum JOVENTUT, el Catalanisme era arreu titllat de retrògrado y de reaccionari, o al menys de conservador; y això era degut a que la immensa majoria, si no totes les publicacions catalanistes, tenien un color, d'aparença al menys, eminentment conservador y tradicionalista, en el ver sentit de la paraula.

Erem molts els qui sosteniem, privadament fins aleshores, un criteri lliberal y tal volta radical dintre'l Catalanisme; però lo cert es que no teniem un periòdich qui fos

un ver intèrprete d'aytal tendència. Y la força de les circumstancies, més que nosaltres, feu sortir a la llum pública nostra revista qui venia a omplir aytal buyt.

Modesta al principi, malmirada y criticada per gran nombre de companys, fins dels qui com nosaltres pensaven, començà JOVENTUT sa tasca, arribant poch a poch, no sols a demostrar que hi havia catalanistes lliberals y radicals, sinó a influhir en molt en la entitat capdal, la vella *Unió Catalanista*.

Desde aleshores vegerem com arreu sortien nous campions de nostra tendència, malgrat no estiguessina cobrats ab nosaltres; d'aleshores fins ara hem vist ab fruhició un nombrós estol de catalanistes lliberals, republicans uns, socialistes altres y individualistes a *outrance* molts, sorgir, com per encant, del niu ahont estaven entafurats; y hem pogut veure com molts de nostres amichs llençaven el mantell sense color qui els ofegava, pera presentarse franca y llealment tals com són, declarantse hardidament defensors del nacionalisme republicà.

Y diguin ara nostres llegidors: ¿es que a n'aquesta bella y exuberant florida del Catalanisme lliberal, republicà, socialista y individualista, no hi ha contribuït nostra estimada JOVENTUT?

Posemnos tots els nacionalistes lliberals la mà al pit, girèm el cap enrera, escorcollèm els recons de nostra memoria, fem ab tota sinceritat la historia del moviment nacionalista català, y la conciencia'ns donarà la resposta.

Deixant de banda nombrosissims actes y fets que podriem retreure, sols recordarèm la intervenció decisiva que tingué JOVENTUT en la celebració a Barcelona de l'última Assamblea de la *Unió Catalanista*, qui tingué lloch malgrat totes les oposicions y temences que despertà, tant dels de fóra, com per part de molts dels de dins d'aquesta entitat. Mercès a aytal Assamblea fou proclamat oficialment l'amplíssim criteri que avuy constitueix el principi capdal de l'autonomisme català y qui inspira tots els seus actes. Aquest criteri no està tan precisat com voliem y volèm encara, però no per això descansarèm nosaltres: un jorn o altre la victoria definitiva serà nostra. Per ara ja n'hi ha prou, puig la pràctica de la vida, convertintse en nostre

auxiliar, precisa, millor que totes les definicions, els criteris polítics y socials.

JOVENTUT, donchs, ja ha florit, ja pot morir; havent complerta sa missió, no es ja necessaria sa existencia: deu deixar d'ésser.

JOVENTUT mor avuy plena de vida; y mor enduhentse un troç de nostra ànima; mor pera'l públich, però viurà en nosaltres.

Tal volta, y es molt possible, dintre un curt plaç sols nosaltres ens recordèm de qu'existí; es més que segur que, demà, el jorn del triomf de nostra causa, ningú's recordi ni tan sols de son nom; mes ¿qu'ens fa? Nosaltres trametrèm l'ànima de JOVENTUT a nostres fills, y ella, un jorn o altre, anirà a integrar la GRAN ANIMA DE CATALUNYA TRIOMFANT.

TRINITAT MONEGAL

RENOVACIÓ INCESSANT

Me diuen que avuy desapareix JOVENTUT, y no per vellesa, ni per miseria.

¿Per què, donchs?

En el moviment catalanista actual no hi ha res fixo; tot bamboleja, tot cau.

L'antich «Centre Català», el *Diari Català*, *L'Avenç*, la «Lliga de Catalunya», *La Renaixensa* y altres desaparegueren.

De llurs despulles se'n han formades les entitats avuy existents y en formació, ab resta d'uns elements y suma d'altres.

L'única colectivitat qui's manté per ara en peu, després de llarga y profitosa tasca, es la

UNIÓ CATALANISTA, arca santa del nacionalisme català.

Però jo'm pregunto a mi meteix: aquesta incessant renovació ¿es saludable?

Difícil es contestar aytal pregunta en absolut. Però jo'm tinch a mi meteix formulada la resposta, que faré rahonadament pública un dia o altre si les circumstancies ho precisen.

Entre tant, crech oportú y convenient sentar una afirmació, y es la següent:

Jo crech que tots els treballs encaminats a dividir als catalans en grupos segons llur criteri religiós, polítich o social serán pertorbadors si, *al menys*, no parteixen de la base de llur fraternal concentració dintre un organisme acoblador de tots ells; y aquest organisme avuy no pot ésser altre que la UNIÓ CATALANISTA, per sa honrada historia, per son elevat prestigi moral y per sa democrática organissació, qu'es la millor garantia de neutralitat entre'ls criteris extrems dintre la més accentuada fermesa contra'ls enemichs exteriors.

Y afirmo una altra cosa: que si els capítosts de les distintes fraccions així no ho volen entendre, y els soldats rasos de totes elles, que sé opinen com jo meteix, no saben imposarho a llurs capítosts, l'anarquia més lamentable sobrevindrà al nostre moviment, y Catalunya serà un cop més victima de ses dissensions internes, per les quals se vegé un dia entregada a Reys forasters y sucumbi sempre en les lluytes per la seva llibertat.

Qui potest capere, capiat.

M. FOLGUERA Y DURÁN

Sabadell, desembre 1906.

TRUQUEN ELS JOVES

I

Mestressa, obriunos si os plau
obriunos la portal
Si es fort el sol que ara cau,
la sed es més forta.
Mestressa! obriunos si os plau
obriunos la portal

II

¿Qui som vos cal preguntar?
Jovent qui sedeja;
Obriu! que a cop de cantar
la gola'ns fogueja.
¿Qui som vos cal preguntar?
Jovent qui sedeja!

III

No es sed de vi la que'ns du
ni d'aygua gemada:
es sed del foch que rellú
en vostra mirada.
No es sed de vi la que'ns du
ni d'aygua gemada.

IV

Mestressa, res de fiar!
portèm bossa plena:
portèm cançons per pagar
y amor per la pena.
Mestressa! res de fiar!
portèm bossa plena!

APELES MESTRES

ALS HOMES NATURALS

Francament: me repugna que, com molts cops succeheix, se confonguin idees no sols diverses sinó contraries, com són la separació de l'Estat y la Iglesia y el despotisme d'aquell sobre d'aquesta; el laïcisme y la guerra a la religió. Y heusaquí per què, apartantme del terrorista de la sarsuela quan crida:

El pensamiento libre
proclamo en alta voz,
y muera quien no piense
igual que pienso yo...

demano'l més gran respecte pera totes les creencies religioses, pels ministres de tots els cultes, y per les liturgies totes. Y cert, com ja n'estich per experiència propia, de que'l republicà qui's diu catòlich fa'l seu republicanisme sospitós, per això no amago que'n sóch; ans, al contrari, palesament ho declaro: que jo no vull que's creguin que com ells penso aquells de quals idees no participo; ni res es tan cobart y indigne d'hommes com tapar la faç noble de la convicció ab la careta de la hipocresia.

Ah, com el món n'està farcit d'hipòcrites! ¿No heu sentit devegadas tronar contra la Iglesia, desde'l *meeting* y el club, a homes qui, l'endemà, ab la boca ab que la befaven y malehien, besaven en el temple la estola sacerdotal, fervorosos y compungits com suaus anyells de la remada santa? ¿No'ls heu vist aquells homes demanar al capellà, a qui deyen farsant o supersticiós, aquella benedicció qui uneix l'home y la dòna davant del cel y de la terra, y escoltar atents y seriosos, com per gravarlos a la memoria, els concells matrimonials llegits del llibre de l'Apòstol? ¿No heu estat seguidors en els enterros d'ells o dels seus morts, presidits per la creu y el clero de la parroquia, qui entonava pausat les estrofes de l'himne majestuós de la sortida del captiveri? ¿No heu entrat en la cambra ahont jeyen al llit malats, provehida d'ampolles d'aygua beneyta, de ciris del monument, de rosaris de Terra Santa, de dònes qui resaven, devotes, oracions seguides ab la intenció pels pacients, y bones pera fer fóra, tot al plegat, la malaltia y els dimonis? ¿No heu vist els noms dels llurs fills en les llistes d'alumnes dels colegis dels escolapis y dels jesuïtes, ahont els hi han portat perque'ls instrueixin en allò que qualificaven de preocupació y d'obscurantisme?

Tots aquests y altres exemples, de que vosaltres sôu testimonis, vos han fet avinent que la hipocresia abunda tant com l'herba en els prats, y que la predicació millor no es la que's fa ab paraules que'l vent s'emporta, sinó ab obres conseqüencials de les doctrines que's prediquen.

Per això, com jo, vosaltres vos descobriu reverentment davant dels homes convençuts, sien racionalistes o catòlics, protestants o cismàtics, esperitistes o juheus, tenint pera tots ells la estima que per llurs virtuts se mereixen, y acceptant les llurs doctrines o rebutjanles segons que s'identifiquen o no ab les vostres; però sempre associantvos de cor a les seves aspiracions generoses, efluis d'esperits commoguts per l'amor a la veritat, qui baten d'ales dins del gabial del món, frisosos de volar cap a la llum sublim qui disoldrà tots el misteris, y banyarà en clarsors de cel l'abraçada eternal de tots els homes de tots els pobles y tots els sigles.

MIQUEL LAPORTA

«ÇÒ QUI VIU SE PLAU MUDANT»

Wotan: *L'Or del Rhin*

Heus aci, antichs companys y llegidors de JOVENTUT, una sentença del Mestre tants cops enaltit per mi en eixes planes, admirable com tantes d'altres qui curullen ses obres, de la qual me'n servesch ara perque enclòu ab tota justesa çò que penso al pendre comiat d'aquest periòdich.

En Wagner, com sempre, diu bè: el cambi es senyal de vida. Y al fèrvosen esment no'm podrèu dir que no prediqui ab l'exemple. Si una altra tasca més feixuga'm va obligar a deixarvos ab recança, si me'n só allunyat de vostres planes, però seguintvos sempre ab esperit, si deixi la Redacció per l'Associació, les filipiques per les conferencies, la tralla y el solfeig pel diccionari y les solfes, bé puch dir qu'era empès per quelcòm semblant a çò qui ara os empeny: per no devindre estantiç. Car resultava crúa y malagradosa la tasca de *criticar*, ab tant com sovinteja aci lo criticable, y tornar a dir un dia y altre les meteixes quatre veritats als quatre meteixos... diguemne artistes. En cambi, quanta no era la feyna positiva que hi havia per fer y no's feya! Per això acoblantnos els qui més ens daliem per escometre-la, prenguerem la ruta que tots havèu vista, y si anèm o no errats, no sóch pas jo qui pot ni deù judicarho.

Mes si os dirè, car no's tracta d'una apreciació sinó d'un fet ben palès pera tothòm, que tan bon punt s'acoblaren en un feix els

tions esbargits per ci y per llà, abrandaren, sis anys ara fa, una fogayna qui encara crema (y lo que cremarà!) y qui ha guspirejat fins en els més amagats indrets de la nostra terra. ¿Que açò haurà estat a proba de contrarietats y desenganys de tota mena? Qui ho dubta! Com els haurèu tinguts vosaltres y tot aquell qui's proposa fer aci quelcòm fugint dels motllos rutinaris. Mes tot ho rescabala la joya de veure que no's trevalla endebades, que les nostres obres van furgant arreu, fins al punt d'haver jo vist ab mos propis ulls y en un meteix prestatge un *Mayor*, un *Caja* y un *Cuentas corrientes*, frech a frech d'un *Tristany*, un *Siegfried* y un *Mestres*; de la meteixa manera que tots haurèu vist per demunt dels pianos (quan no són curullats de la terriça provinenta de casaments y bateigs) la nostra primera partitura catalana, mostrand esplendent l'escut del cavaller del Grial, barrat ab el nostre, y tal volta amagant als vostres ulls les vergonyes de qualque rebregada *Boheme*, qui avans hi regnava com mestressa absoluta y aviat, emparellada ab els ja moribonds *Huguenots*, anirà a raure polçosa al recó dels mals endreços.

Y si os parlo de tot açò, no pensèu que pretengui vantarmen infatuat, per la part que'm pertoqui, no; ho faig no més, en primer lloch, pera justificar la sola causa qui, malgrat mes repetides promences, m'ha retingut lluny d'eixes planes, un temps per mi omplertes a dojo, fins abusar de la paciència del sofert llegidor; y en segón lloch, pera oferir avuy com present els meus mi-

grats trevalls a la benvolguda JOVENTUT quan va a sa posta, car a n'ella, qui emmenà els meus primers passos en les lletres, qui m'encoratjà ab el caliu d'entusiasme que tots temps covava en son estatge y qui m'oferi una propaganda may prou d'agrahir, a n'ella, repetesch, se dèu si lo poch qu'hem fets'es fet. A JOVENTUT vinguè a cercarnos aquell aplech de simpàtics joves desconeguts qui volia de totes passades una *Societat wagnerista* (com ells ingenuament deyen); d'aquesta casa'n sorti la plana major de sa primera Junta Directiva (Zanné, Vilaregut), y en sa meteixa taula de redacció's feren els primers Estatuts. JOVENTUT fou, donchs, la vareta màgica qui acoblà'l wagnerisme esbarriat; mercès corals a la qui fina avuy, en nom de tots els bons wagnerians.

Si'm reca força'l veure desaparèixer JOVENTUT, més recança tindria encara veyentla estantiça. Car tot el qui romàn estantiç, momificat, es debades que segueixi fent diaris o llibres, omplint de coloraynes les teles o de soroll les orelles, car no aportant cap nou gra de sorra per l'avenç de la cultura, no serà altra cosa que un mort en vida. Curèu, donchs, estimats companys, de servarvos vius a través de la mort de JOVENTUT; mudèu de forma d'expressió, mes no d'esperit; y si may per may os manca coratge o bé humor de ferho per vosaltres, posèu vostres coneixements y cabals, poch o molts, al servey de la novella joventut qui puja. Y no'ns deturèm may pera que no'ns estaloni.

19 desembre.

JOAQUIM PENA

INTIMES

PROMETENÇA

Les caricies que't faré
tu me les pagaràs dobles;
jo cada instant un petò,
tu dos per un, companyona;
quan el compte hauré perdut
còm tindràs el teu, hermosa!

Mes així y tot, per això
no'm cansaré de besarte,
t'iré besant a desdir
les mans, el front y les galtes,
y aquesta gorja de neu,
y aquesta boca rosada,

fins que, abatut per la sòn,
quedi adormit en ta falda.

NO HO DUBTIS

T'ho juro pel recort de ma germana
qu'en el cel sía (si es que cel hi hagi.)
Vagi allà hont vagi,
hermosa del cor meu, la sombra teva,
a ta petjada seguirà la meva,
y siga allà hont siga,
companya de mon cor, fidel amiga,
que posis els teus llabis de magrana,
al meteix lloch hi deixarè estampada
del meus assedegats una besada.

JAUME TERRÍ

DUES AMORS

La meva amor se deya Amor.

La meva Amor tenia vint anys y vaig matarla.

La vaig trobar un jorn, tota enjogaçada, prop d'un niu joliu en que hi reya la esperança. Era tal com jo l'havia presentida: jova, bella y sabia. La meva Amor me va somriure estranyament, car n'era misteriosa. Y jo vaig entregarme, vaig ferme esclau del seu misteri. Jo la volia tota, mes ella no's volgué donar. «¿Qué vols?» vaig dirli. Y ella: «Vull encantarte.» Ni'm volgué estimar, ni ésser de mi estimada. Mes no'm pogué enganyar, car jo l'aymava.

L'aymava tant, que vaig matarla. Jo no volia llegir en sos ulls cap més falsa, ni escoltar més la seva veu tremolosa: «T'estimaré morta—vaig dirli,—y seré feliç, perque morta seràs tal com jo't volia, com jo t'havia presentida.»

Y vaig matarla pera mi tot sol.

Pera'ls altres encara viu la meva Amor. Encara poden admirarla. Mes jo ja no'n tinch gelosia, car jo l'aymo d'un amor més pur: jo l'aymo morta. L'aymo morta, tal com era'l jorn que vaig matarla: plenament bella, serena, immutable. Si no l'hagués morta, haurien pogut robàrmela, besarla, prostituhirla.

Per això vaig matarla; perque, tal com era aquell jorn la meva Amor, no pugui ésser de cap altre. Ella's donarà potser benèvolament, resignadament, a *un bon senyor qui passa*.

Mes jo riuré: «*Ets un bon senyor qui abraces un cadavre!*»

Y la meva Amor, el meteix jorn plorarà: «*Ets un bon senyor qui passes!*»

Y ella no'l podrà estimar ni podrà ésser d'ell estimada. Y jo sentiré melangia, y ella recança. Y jo podré mirarla serenament y ella coneixerà'l neguit de la traïdoria. Y jo podré dirli: «Encara t'aymo», y ella sols podrà sospirar: «Per què'm mataves!»

Y jo li diré: «*Màtel si pots al bon senyor qui passa.*» Y ella no podrà matarlo.

—
La meva amor se deya Veritat.

La meva Veritat tenia set anys y vaig matarla.

Tant que m'havia costat de conèixerla! Y vaig matarla perque s'havia tornat trista,

s'havia tornat vella. Qui no's torna vell, qui no's torna trist en set anys de vida plena!

Ningú ho sabia que fos vella, que fos trista. ¿Còm podien saberho si cada jorn era més rica, y portava més bells vestits, y podia empolaynarse y enlluernar? ¿Còm podien saberho si cada jorn era més sabia, y s'explicava més bé, y endevinava més clar el secret de les coses? ¿Còm podien saberho, si ja hi estaven fets a véurela sortir quan l'hora justa sonava, ab el cap alt, serena la mirada y la rialla als llabis?

Els qui la estimaven de tant véurela y de tant tractarla ¿còm podien saberho que la estimació y el tracte llur me la feyen aborrible la meva Veritat? Jo vull que la meva Veritat sia jova y esquerpa. Jo vull dirli tota nua, y vull que al véurela y sentir-la vos quedèu pensatius; que vos quedèu encantats, ab l'encantament del dubte. Jo vull que li cridèu «falsa», però que ses falsies vos impressionin. Jo no vull que la estimèu com jo la he estimada. Car si la estimessiu tant com jo, al ésser vostra ja no podria ésser meva. Jo'n necessito una pera mi tot sol, que poch a poch vos cediré. Jo necessito fer ab vosaltres lo que d'altres han fet ab mi: regalàrvosla, com se regalen les veritats ja fetes, ja madores, ja mortes. Perque jo vos la regalo morta.

Y morta l'aymo.

Ara a la meva Veritat admireula, estimeula, fruhiula. Jo ja no'n tindrè gelosia, car jo l'aymo d'un amor més pur: plenament bella, serena, immutable. Jo l'aymo morta.

Ella's donarà potser benèvolament, resignadament, a *un bon senyor qui passa*. Mes jo riuré:—Ets mortal

—*Ets un bon senyor qui passes.*

—
Y el meu amor de la meva Amor y de la meva Veritat mortes, serà etern y noble.

Elles, pobretes, sols podràn ferho veure que l'estimen al *bon senyor qui passa*.

EMILI TINTORER

RECORT

A la bona Fanny Palau

Cada vegada que alçant els ulls, apartant-los de la feyna qui'm reté al meu recambró d'estudi, contemplo la hermosa tela ab que m'obsequiaries, penso ab les velletes de montanya, en les nostres velletes bondadoses, servadores d'un tresor inagotable de dolcíssima poesia voltada de rusticitat, com voltades d'espines admirèm les roses en els jardins plens de suaus perfums, d'ubriagadores essències. Oh, les nostres velletes de montanya, bondadoses! Les admirares en ta curta, però delitosa estada al Collçacabra, somniador paradís de belleses incomparables. Te sortien al pas com les diminutes flors de marge, quan trescaves anhelosa cercant paisatges, escullint perspectives pera combinar, ab els colors de ta paleta màgica, esclats de llum vibrant, llunyanies immenses, blavors de celatges esplèndits, boscuries verdejants, cimalles rocoses y solitaris y encantadors paratges ab la humil masia ennegrida, ab la ermita blanca, reliquiari de fe secular. En aytals llocs la trobares la teva velleta, traçudament calcada en la tela rica, a l'ensemps plena de sentiment. Potser sortia d'encaminar son esperit a unes regions més pures, més atreyentes, y, endevinantli la delicia agradolça de son ànima contemplativa, pogueres sobtar aquell aspecte de veritable naturalitat, secret reservat als artistes *per se*. Jo voldria conèixer el contrast que la naturalesa nostra produhi en tu alvenir plena de la teva: aquella qui guarda'ls recorts de llunyana edat. L'Amèrica ho deù ésser d'admirable; y al vèuret sorpresa per la joya qui't sobtava

petjant els altius paratges de la comarca més accidentada de Catalunya, sentia cert orgull, natural en els qui sospirèm per la total resurrecció de la patria estimada, posant a la tasca nostres forces y tot nostre entusiasme.

Jo t'ho agradesch molt que pensessis en nostres velletes montanyenques pera obsequiar-me ab un recort al entornarten enllà del mar, somniosa y anyorivola. Les estimo tant a les velletes montanyenques! Elles m'han inspirat forces vegades en mos romiatges, y llurs relats, llurs penes, llurs glories, en una paraula: llurs recorts, que guarden avars, m'han fet omplir planes y més planes d'aquesta JOVENTUT, per espay de set anys, els millors de la meva vida literaria. Per això avuy al ocupar un lloch, el més humil que'm pertoca, en el número de despedida feta ab força recança, he volgut consagrarlehi un tribut qui serà a l'ensemps una ocasió pera regraciar-te l'obsequi d'aquell galant present.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

PENSAMENTS

La franquesa's contradiu sovint; la hipocresia may.

El soroll, la vida, el moviment, a mi, més que d'altra cosa, me serveixen pera ferme estimar la soletat y la quietut.

Dir avuy lo contrari de lo que deyem ahir, es mudar de parer, millorantlo quasi sempre. D'això'ls necis ne diuen contradirse. Jo tinch un conill de guix qui no s'ha contradit may.

MODEST URGELL

REVERIE

El sol ponent que ja no's vey a
encenia'ls castells de núvols negres
qu'hi havia sobre'l mar...

¿Còm, aleshores,
va entrar-me aquell estrany desitj d'anar-me
mar a través, a la ventura
de temps de tota mena: fugir, sols,
veure altres coses y mudar de clima
y anà a lo nou...

Les nits en la coberta
ohint onades y mirant estrelles,
y la tristesa de la solitud.
Després la joya d'acostarse a terra

y trobà un món tot nou, y altres mirades
en altres ulls, y una alegria nova
y un tràfèch diferent... Veure molts barcos
en un port gran tot ple de llum y estrèpit,
y vestida la gent de coloraynes,
y movediça com de formiguer.
Y jo ésser fort: sé un capità de barco
qui mana reposat al bat del sol
y tothòm se l'estima perque'l tem...
Ayl quantes vides que voldria viure
aquestes tardes de repòs que'm dones,
sòrt casolana... ¿Torno a sé a setz'anys ..?

JOAN MARAGALL

ALS SENYORS DIRECTOR Y REDACTORS DE « JOVENTUT »

Molt senyors meus: Ja'm dispensaràn l'atreuiment d'escriurelshi aquestes ratlles, qu'espero no's pendrà a mal. Mes si res hi troben que'ls puga molestar, ja's faràn càrrech de que una persona, anch que sia de pasta d'agnus, quan pert lo seu pert el seny. Això es lo que'm passa a mi ara que les circumstancies m'obliguen a fer lo que no hauria gosat fer may, o sia pendre la ploma.

Jo no feya més que plorar l'altre vespre, quan per la minyona'ls vaig enviar recado de que'l meu pobre pare, En Rafel Vallès y Roderich, se trobava greument malalt d'un atach hemiplètic sobrevingut al enterarse de que JOVENTUT plegava per cap d'any.

Avuy ja no ploro: avuy no'm puch estar de dirloshi que may, may de la vida'ls perdonaré'l trastorn que'ns han proporcionat. Però si tinch d'èsser franca'ls hi diré que ja fa anys que hi estich feta, jo, a les seves estranyeses, sabent que cada hu de vostès té un rey al cos, un rey d'aquells qui tenen la sòrt de poder fer sempre lo que'ls hi dona la gana.

Donchs jo, qu'estich més enterada de lo que's pensen de certes interioritats, sé y'm consta que això de plegar JOVENTUT es un capritxo... y si ara m'exclamo es perque'm toca molt el viu aquest capritxo de vostès, que potser costarà la vida al meu pobre pare qui s'ha ferit y qui, encara que tot anés bé (que'l metge no'n dona gayres esperances), Deu ajut quan tornarà a ésser bo per'alguna cosa. Y, devegades, fins estaria per desitjar que no'n sortis d'aquesta: tanta es la por que tinch de veurel patir després, quan ell se trobi sense la seva JOVENTUT, a la que crech qu'estimava més que a n'a mi, y que al practicant, y tant com a la farmacia. No fa sinò plorar tot el dia com una criatura, y de primer me creya que desvariejava, donchs a cada punt deya: «Egoistes! Mals deixebles! S'han begut l'enteniment!...» Què sé jo lo que deya! Perque, mitj embarboçat com parlava, vés qui l'entenia!

Aquesta matinada ha estat una estona ab la parla clara, y al veurem aprop seu m'ha dit: «¿Veus, Carmeta, filla meva? Això són els homes. Pren experiècia. Si aquests que me'ls he criats jo, que'ls he posats al món de les lletres catalanes, són així, tan volubles que pleguen una palestra al cap de set anys sense haver tingut ni un mort ni un ferit sinò sols algun desertor qui al cap d'avall a derrera hora hi tornaria; si aquests són així, considera com deuen ésser els altres. Ara estàn tips y no's recorden dels qui encara tenim gana; són orgullosos de llur joventut (en alguns (?)), y no'ls ve d'aquí fer uns

quants anys de vaga ara que s'han cansat de trevallar per *amor al arte*. Carmeta, filla meva, tots són uns arruixats, uns capritxos, uns... uns...»

Ja ni me'n recordo de tot lo que'm va dir el meu pobre pare, plorant com una font. Al veurel d'aquesta manera a mi se me'n ha anat el sant al cel y he determinat escriurels a vostès trencant el motllos d'aquella part de ma educació que tinch rebuda a les Monges del carrer Mès Baix. Ja ho sé que no està bé que una noya escrigui a uns senyors, y ja m'ho penso que'm criticaràn perque ho faig malament essent així que tant vostès com el meu pare troben que les dónes qui escriuen, passat Victor Català y L. Escardot, resulten cursis y tontes; però tant me fa que pensin lo que vulguin, que a mi lo que m'interessa es treurem el fel que tinch a dintre d'ençà que'l pare cap a ses velleses s'ha enredat ab vostès, com si li estigués bé a n'ell, qui se'n va del món, volen fer el valent y el jove.

Han de saber que n'he passat molts de disgustos jo per mor de la ditxosa JOVENTUT. Sinó que les dónes, que tant meteix sembla qu'hem vingut al món pera exercir la virtut de la paciència (fins al dia que dihèm prou), som unes infelices. Y per això a hores d'ara m'hi havia anat fent jo a n'aqueixa deria del pare. JOVENTUT per aquí, JOVENTUT per allà, sempre estava ab JOVENTUT! Tocarli a qualsevol de vostès, era pitjor que obligarlo a suprimir el pot de sangoneres que té en un dels armaris de la rebotiga, o bé a introduhir-hi *ballons* d'oxigen, o a deixarse pelicular. Males llengües van dir que si escrivia a JOVENTUT era pel reclàm de la farmacia, y més quan se determinà a ferhi obres, però jo estich que ab la ditxosa JOVENTUT no feya més que perdre parroquians, perque pensant en vostès se distreya continuament, ell qui es home de tant pes. No sempre feya exactes les receptes, y una vegada fins va donar remey per l'histeri a un camalich qui havia pres mal, y com a professor en parts, s'hi lluhia tan poch d'un quant temps ençà, que les dónes del vehinat ja li deyen l'esguerra-cries. Però en fi, què hi ha que dir si l'home així hi disfrutava!

Donchs *bueno*: ara que's feya vell y no tenia altra alegria que la de donar de tant en tant algún entretoch a JOVENTUT, y veyia tot cofoy y orgullós com s'anava aguantant la revista, y que ja tenia set anys; ara que tanta satisfacció sentia explicant a tothòm les campanyes de JOVENTUT, les reputacions artistiques que s'hi havien creat, lo útil qu'era aqueixa revista com a camp obert a tots els qui volen y poden fer quelcòm pel renaiement català, ara vostès, sense com va ni com costa, han dit «pleguèm». Ah, sí, pleguèm, pleguèm! Lo que fan es satisfer el seu egoisme, mirar per la seva conveniència, al plegar ara!

Donchs jo, que no sóch més que una trista dòna, els hi vull dir una cosa que potser no la saben encara, vostès qui saben tantes coses: del qu'he trobada escrita en un dels llibres del meu pare, y qu'es la següent: Vostès al fer JOVENTUT, han donat al públich una cosa que'l públich s'ha feta seva y que, per ésser ja esdevinguda una obra nacional, sancionada pels anys y per la benevolença dels catalans, no tenen el dret de pèndreli a Catalunya. Si vostès s'han donat al públich, solament deixantlos ell poden repèndres vostès meteixos. Si pel públich han trevallat y el públich ha acceptat reconegut y agrahit aqueix treball que ara troba lligat a la seva vida intelectual, ¿per què no continuar la bona y profitosa tasca? ¿Per ventura l'han feta *pera* vostès sols la JOVENTUT? Donchs no's coneix, perque no la regalaveu pas, y jo sè les pecetes que hi havien gastades, fentla comprar d'amagat per la minyona, aquelles amigues meves qui tenen una mare molt de missa o un pare menys coneixedor del món que'l meu (vera «Enciclopedia Ambulant»), com el practicant li diu), qui tants viatges t'è fets a l'estranger, y tants estudis hi ha dut a cap, y ab tan grosses relacions y amistats hi compta: politiques, científiques, literaries... etc.; sobre tot a França, a Bèlgica, a Suecia, a Alemanya y a Rússia. Y no diguem d'Amèrica.

Això es lo que jo tinch per lògica, encara que'ls sembli lògica de rebotiga. Mes no donaràn pas el braç a tòrcer vostès. Y cal, primer se suicidaràn que no pas esperar la mort tranquilament, la mort natural vinguda després d'ua vida de bona sembrada; perque morir així fa *vulgar*; y vostès, els *superhomes*, pensant això, me fan l'efecte d'uns *super... petulants*.

Y tant que diuen de les dònes, de les dònes!... Oh, y el pare y tot que desde JOVENTUT també's va enfilàr contra nosaltres, setmanes enrera! Potser si que això ho explica tot; potser si que vostès, feministes afeminats y inconseqüents, veyent en tot l'ombra de la dòna, s'han dit: «Noys, el carro'ns va pel pedregal, les faldilles s'en *mèlent!*...»

Ah, y donchs ¿qu'è's pensaven? ¿que jo no'n sabia de parlar francès? Ay, pobrets! Y tantes coses com sé que fins el pare ignora y que sortiran a son temps, quan sien madures!... No ho sóch jo com les altres noyes qui no més entenen en fer mandonguilles, confitures y cataplasmes: y això encara!

Y vetaqui que vostès fugen, que deserten, que'ns planten... oh, *superhomes!*... Donchs, perque ho sàpiguen, a les dònes catalanes no'ns venien d'aquí vostès, y no pensavem pas fèlshi cap mal, ni tan sols nosa, que al món hi ha puesto *pera* tothòm; però...

No puch seguir, perque sento que'l pare's

belluga... Ay, Deu fes que anés per bè! Al despedirme'ls hi vull dir que aquest disgust que'm donen plegant JOVENTUT y fent caure al meu pobre pare (tota una reputació europea y americanal) ferit del quarto dret, no'ls hi perdonaré may. Y que'm revenjaré!

Entre tant, els hi desitja salut y... satisfacció personal sa franca y lleal enemiga.

CARMETA VALLÉS - RODERICH Y VENTOSA

*
* *

A en Lluís Via. Present. Bon amich: Els qui coneixen JOVENTUT y recorden ses campanyes nacionalistes, han de tindre gran sentiment de que aquest sia l'últim nombre del valent setmanari qui durant set anys ha vingut sembrant a aixàm les doctrines de la *Unió Catalanista*.

Que la llevar no hagi caygut en terror xorch es el desitj de son afectíssim y devot servent.

JOSEPH M.ª ROCA

BONA RECORDANÇA

Amich Via: Me diuen que deixèu de publicar JOVENTUT desde primer d'any.

Molts sentirèm anyorances d'aquell parlar vostre franch y sincer, d'aquell noble apassionament ab que defensaveu lo que creyeu honorable y bo, d'aquella amplitud d'esperit ab que judicaveu els fets, els homes y les coses.

Jo no sé si sempre heu estat justos. Mes si haguessiu comès alguns errors, tots haurien quedat purificats pel foch dels vostres enamoraments catalanistes qui han fet vibrar els nostres cors tantes vegades.

Heu mantingut el criteri lliberal dins del Catalanisme, en dies en que tot ell semblava pendre orientacions francament conservadores.

Heu trevallat hardidament per l'art, per la cultura, per la educació del poble...

L'obra qu'heu fet queda viva y feconda. Y per això, al desaparèixer la vostra JOVENTUT, comença una virilitat plena d'esperances riàlles.

ILDEFONS SUÑOL

COMIAT

Fa tres anys que'ls redactors de JOVENTUT, del tot desconeguts meus fins aleshores, volgueren admetre la meua col·laboració; un any després tingueren la generositat ab mi de volerme considerar públicament company llur en la tasca de redactar el periòdich.

Durant aquests dos anys, donchs, he pogut considerar JOVENTUT com una cosa pròpia, y, derrer vingut entre mos companys, sóch sens dubte qui més probes de la llur consideració y estima té rebudes. Es ab vera emoció que faig aquí públich testimoni de mon agrahiment.

Haventme encarregat ab preferència de la secció del periòdich destinada a seguir el moviment bibliogràfic de Catalunya, me trobí ab que'ls meus antecessors havien fet de les *Notes bibliogràfiques* quelcòm més de lo que'l titol indica: era aquella una veritable escola de critica literaria, hont molts critichs barcelonins haurien degut acudir a pendre lliçons d'independencia de criteri y de rectitut en el judicar. Lo que jo he fet després ha estat sempre dintre d'aquest meteix procediment, fent esforços constantment pera suplir ab l'estudi la manca de preparació inicial en que'm trobava y continuó trobantme pera fer dignament l'ofici de critich. Pera que no cregui ningú que això que dich es dictat per una falsa modestia, vull afegir tot seguit que crech, de molts altres qui també exerceixin de critichs, que's troben en pitjors condicions que jo.

Lo ideal en materia de critica fóra que'l critich, per sa vasta y sòlida cultura, estigués sempre intel·lectualment per demunt dels criticats y pogués dignament ésser llur mestre teòric; car la critica es en cert modo un procediment pedagògich aplicat *a posteriori* sobre l'obra d'art. No essent quasi sempre possible trobar aquest critich ideal, vaig a

dir lo que jo crech més precis a la critica, pera que en el nostre pais resulti *estimulant* sobre tot.

Crech que'l critich ha de començar per ésser entusiasta de les materies de que ha de tractar. Un critich sense *entusiasme* no pot fer més que ofendre la dignitat dels qui's veuen subjectes a la seva critica. El judici sobre una obra literaria, per exemple, no pot interressarnos sinó en quant el qui judica es un apassionat de la literatura: cal que'l critich *senti* intensament, y s'apassioni (no per l'autor sinó per l'obra) pera que la critica resulti congruent ab les emocions que l'obra pugui produhir en el públich. Un critich qui no's senti *actual* dintre les corrents artistiques en que ha estat engendrada l'obra, may podrà ésser un bon critich. Qui no *capeix* no pot *judjar*.

Segonament, crech que'l critich deu *sinceritat* a l'autor y al públich. L'amistat qui fa sovint deixar d'ésser sincers als critichs, es una falsa amistat. Y, per altra part, si el critich té agravis personals d'algún autor y no sab oblidar aytals agravis al judicar l'obra, la seva critica essenzillament una claudicació. Un critich venal, per diners, per simpaties o per lo que sia, es un home funest pera la societat; y si les circumstancies l'han col·locat en lloch desd'hont sa veu devé prestigiosa, sa critica parcial es una infamia.

D'aquestes dues virtuts, l'*entusiasme* (element sentimental) y la *sinceritat* (element cerebral), ne pot eixir, al meu entendre, la veray útil critica susceptible de crear l'*estimul*.

Catalunya, avuy més que may, reclama són critich, com l'han tingut tots els pobles qui han assolida una força intel·lectual important. El nostre Taine encara ha de nàixer; emperò pera produhirse necessitarà un ambient lliure de preocupacions y de falsos respectes, com únicament en el nostre pais ha existit durant set anys dintre JOVENTUT.

R. MIQUEL Y PLANAS

ELS DRETS DE L'HOME

La gorra, torta, sobre'l front;
l'ull aturat, entendrit, mústich;
el belf penjant, inflat y rústich;
l'ayre perplex d'un gran afront;
de nas a un tell que atrapa enfront,
monologant, palpiç, ronch, frústich,
y balançant, rítmich y... acústich!

com un gran pèndol cap per'mont,
el rey de tot, enamorat
de sa suprema llibertat,
més que un bocoy ubriacat,
y ab una vèrbola ideal,
declara al tell del caminal
qu'ell vol... *sufraaa... qui universal!*
VÍCTOR CATALÁ

PAISATGE DE TARDOR

La mar es calma y blanquinosa; sembla talment qu'hagin escampat oli en sa planura, ahont serpegen petites ombres blaves produhides per lleus onades somortes. En l'horitzó la calitja vermelleja sobre la linia clara del mar.

Vols de centenars de gavines s'apleguen vora la costa, gronxantse com barquetes de paper sobre les minúscules ones.

La gent omple'ls olivars, recullint les negres olives escampades per les travesseres. La tortor de l'oli nou s'espargeix pels carrers y places, eixint dels trulls, qui trevallen dia y nit.

Els pescadors aprofiten el bell dia per'anar a cercar grotges y a pescar calamarços.

Una nuvolada cendrosa tot d'una treu el cap per la montanya, y en un moment cobreix el cel; les ànimes de gat sotils y lleugeres passen per l'ayre y's posen sobre'l mar; allà lluny, a l'horitzó, una railla de vent pinta d'un color moradench l'aygua, y algunas ratxes perdudes, vora en terra, clapegen ab taques fosques sa blancura que, ja ha enterbolit la nuvolada.

La ratlla llunyana del vent avança. Com un espectre's veu sortir de la punta'l pailebot qui ha passat de bon mati vers el Cap de Creus, semblant una au espantada buscant rufugi a dins del port.

Mes enllà, les parelles del bou venen del bordo cap en terra, y el vol de gavines s'agita pres d'estranya frisança arrán de les ones.

Els bots dels pescadors giren cap y cua, y a força de rem, depressa, depressa, venen cap a la costa.

En la llum del cel, en les remors de l'ayre s'endevina'l mal temps qui s'acosta ab marxa furienta. Ja comencen els barberols a arremolinar la póls, y giravolten per l'espai les fulles grogues dels ceps, les daurades papellones de la tardor.

Cau un petit ruixat de fredes gotes missatgeres de la neu de la montanya, y al rostre s'hi sent com la impressió d'una mà gelada qui vos tirés enrera. Es la gropada qui arriba, retrunyint com un tro y fent tremolar la terra com un terratrémol.

En un moment s'ha apoderat de tot; núvols de póls y caragols de fulles l'assenyalen enlayre; les onades qui retorcen llur escuma, anantsen cap enfóra, la fan veure en el mar, y els arbres qui's dobleguen y senten esqueixarse llurs branques tendres, desde lluny la mostren en la montanya.

Se sent el galop de sos esquadrans desbocats, y un batement furiós de portes y finestres, mentres cau de per tot el calsobre, y s'aixeca de la terra l'pedreguet com si fos sorra.

Totjust toquen al mar les rabentes ratxes, arrenquen plomeralls d'aygua polsejada, qui

més enllà són vels finíssims qui voleyen sobre les ones, y, mar endins, agombolament de núvols transparents y irisats, póls de granet de vidre volador o fum blanc y lluminós, ab brills d'escuma. Tot es una fumera, com diuen els mariners. Els esculls de la entrada de la badia no's veuen, coberts pel teló d'impalpable glassa qui s'alça continuament de la masegada planura líquida.

Es la mestralada triomfadora, qui desde els alts cims baixa a apoderarse del mar, y s'ensenyoreix de Catalunya, del Rosello y de la Provença, lligantlos y fent batre llurs cors ab el meteix ritme. El cel s'es fet blau, intensament blau, al pas del vent dominador, del mestral qui regna en nostra terra desde que la conegueren els homes, y qui ha vist passar pobles, desferse races y desaparèixer nacions, mentres qu'ell sempre dura. Son halè imprimeix senyal a tot quant toca; els homes y les encontrades reben el segell de son domini. Està renyit ab la feblesa y cal ésser fort pera resistir ses fermes embestides. Quan vol, com avuy, gosa del mar tot sol, fent fugir a tothòm com un aymant gelós de sa estimada.

La gent torna depressa dels olivars, ahont el vent arrenca arbres d'arrel, y tothòm cerca aixopluch. Molts bots han tingut de quedar-se per les platges més properes. Una parella del bou, qui no ha pogut entrar al port, ha cercat el redós de la costa d'enfóra.

Passen pe'l cel, verament desbocats, núvols grochs y cendrosos, color de ventre de conill, núvols esqueixats qui, al passar, deixen caure'ls bufaruts qui fan trontollar tot el poble.

Toquen a morts. Ha clucat per sempre més els ulls un jovenet qui patia del pit; ha sigut arrebatat y haginat com les fulles seques y encarcerades qui esperen el vent de la tardor.

El pailebot ha donat un cap a la costa, puig ab les estrebades son vell patró tem restar sens àncora. Y quan està segur, baixa a terra y se'n va a saludar als mariners retirats, reunits en un devall emblanquinat, qui ostenta en ses parets els retrats d'en Pi Margall, d'en Robert, d'en Verdaguer, d'en Salmerón y d'en Krüger.

Alli estàn jugant al solitari, aixecant de quan en quan els ulls pera veure'ls barcos qui passen. Avuy els posseheix per complert la mestralada; tots són ulls pera veure com s'entornen foragitats del goif els vapors qui gosen intentar sa travessia.

El vell patró hi entra com sol entrarhi sempre qu'el mal temps el porta per aquí. Fa anys que desde Tarragona porta'l vi del Priorat a Portvendres, pera ferne aperitius que després nosaltres bevèm com cosa forastera.

Tots s'aixequen pera saludarlo, y al encaixar li pregunten:

— ¿Còm es Mussiu Vidal?

— Ja ho sabèu — respòn sense treures la pipa de la boca. — Com sempre: esperant l'hora. Cada mati, al obrir els ulls, me prenc el pòls y quan sento que bat, allavors dich: Cal llevarse, Mussiu Vidal: encara't toca un dia mes de càrrega. —

Tots se posen a riure de l'acudit, que ja coneixen per haverlo dit altres vegades, y el fan seure en un tamburet, al costat de la taula ahont n'hi ha un qui fa'l solitari y sis qui l'ajuden.

A fòra se sent xiular el vent enfurismat, y de tant en tant arriben remors qui creixen y minven, semblants a la cridoria del poble revolt en la plaça pública.

FREDERICH RAHOLA

COMIAT D'UN REDACTOR

Avuy mor JOVENTUT. Y mor gloriosament. Mor après una campanya de set anys.

JOVENTUT ha desvetllades moltes energies adormides. Ha parlat de coses qui a Catalunya eren noves. Ha ajuntades y foses moltes idees qui vagaven solitaries. El gloriós Victor Català hi ha fetes les seves primeres armes de prosador. En Joaquim Pena hi ha fet conèixer el wagnerisme. L'Emili Tintorer hi ha desenrotllat un sistema de critica teatral verament metòdich. En Pere Riera s'hi ha revelat com a primer dels sonetistes catalans. Y L. Escardot, la exquisida autora de *Bolves* y *Clixés*, també s'ha feta conèixer a JOVENTUT.

Mes no es per aquests sols motius que JOVENTUT mereixerà recordança; el més gran mèrit de JOVENTUT es haver creat un ambient de respecte mutu. En gayrebé totes les publicacions cotidianes o periòdiques, els llurs components han de tindre — o simular — idèntiques idees y aficions: a JOVENTUT quiscú dels redactors ha escrit sempre çò que ha volgut. Y may els seus companys s'han sentit molestats pel fet de que les seves idees contredissin les llurs.

S'es feta, donchs, tasca civilisadora, de vera cultura. Pot ja morir JOVENTUT, perque, com ha dit en Pi y Margall, *la mort es un accident de la vida*. Y en la vida catalana, qui es eterna, restarà quelcòm dels mots de JOVENTUT.

A reveure, lector!

GERONI ZANNÉ

PÀGINES FESTIVES

DESPEDIDA

Acabo de rebre pel correu interior la següent carta, que m'apresso a remetre a l'amich Via pera sa publicació:

«Barcelona, 21 decembre de 1906.

Sr. D. Alexandre Font.

Present.

Prenciable *pare nostre*: Havent hagut esment que JOVENTUT ha decidit deixarse'ls cabells blanchs, posant de banda la *Crème Simon*, les tintures, els cosmètics y demés potingues d'amagar anys, els qui sotscrivim, personatges de les *Pàgines festives* qui, com a bons barcelonins, som aymants de les bones formes, hem decidit despedirnos dels habituals llegidors de la esmentada revista utilisant les planes de la meteixa.

Hem cregut del cas el fer el despido nosaltres directament y no per la intervenció vostra, estimat *papà*, puig verdaderament hem sigut nosaltres els qui, ab la nostra xerrameca, havèm fet sempre'l gasto, y no vós, qui sòu home de poques paraules.

Aixi es que desitgèm a tothòm salut, *peles* y pochs amohinos, y ens despedim coralment dels llegidors de JOVENTUT, ab la esperança de tornarnos a posar en contacte aviat desde les pàgines de la *Biblioteca*, ja que aquesta trigarà temps a envellir.

A reveure, donchs.

Després de pregarvos procurèu la inserció de les precedentes ratlles, aprofitèm la ocasió pera testimoniarnos el més profund *amor filial*.

Casimir Verderol, propietari de *La torre en venda*; *Severi Setpenes*, el marit de *Incompatibilitat de caràcters*; Jordi Canyameres, l'espardenyer de *Monomania «sportiva»*; Camila Aygüesmolles, viuda de Clenxatorta; la mamà de *Concells maternals...* (Segueixen les firmes.)»

Y ara'm toca a mi el despedirme dels ben-volguts lectors, parodiant el conegut final de saynet:

«y aqui dono fi a les *Pàgines*: perdonau ses moltes faltes.»

ALEXANDRE FONT

A «JOVENTUT»

L'any 1901 jo no sabia escriure un mot en llengua catalana. Familiarisada desde la meva infància ab la literatura francesa, y més tart ab la castellana y la italiana, parlava correctament ma llengua nadiua'l català, però me'n era quelcòm dificultosa sa lectura. No per això deixava de llegir y admirar fonament nostres poetes.

Durant l'estiu de 1901, pera complaure a uns amichs, catalanistes fervents, vaig llençar-me a correspondre ab ells en català. Recordo encara, ab certa emoció, l'angunia ab que vaig començar ma primera lletra. Estava certa de trobar els mots justos pera expressar la meva idea, mes ¿y la ortografia? Després de bona estona de restar ab la ploma enlayre y els ulls fits en les vigues blaves d'aquella vella masia del Vallés ahont ens torrava'l sol, me senti una gran haledada coratjosa. Els anava a fer tan contents als bons amichs llunyans ab el meu assaig!

Era aquell estiu, també, el de mes primeres cançons. L'esperit catalanesch s'apoderà completament de mi, un dia al rebre en present de l'Apeles Mestres son admirable *Llibre d'hores*. L'obri demunt del facistol del piano, y no sé còm, jo qui may havia compost una harmonia; me vaig posar a lligar notes de popular cayent que m'eren dictades per aquells versos deliciosos, persuasius y manyachs, qui anaven ensenyant-me ells me teixos el tresor de llur melodia.

Y ma primera carta en català nasqué gayrebé'l meteix dia que ma primera cançó catalana. Després... oh! després aquells amichs de qui parlava començaren a dir-me tots joyosos que'ls escrigués sempre, sempre en català, porque *ho feya d'allò més bé*. Naturalment, malgrat conéixer d'anys la bona y lleal amistat qui ens unia, cregui en una mentida, tan galant com obligada, de llur part.

Y tornarem a ciutat, y durant tot l'hivern, en que no tingui ocasió d'escriure gayre, m'agafà una febre de llegir obres catalanes!... Y cada cop me sentia més *empoignée* per les coses de nostra terra, fins que un dia de maig de l'any 1902, al anar a despedir una volguda amiga meva qui marxava a Madrid per les festes de la coronació del rey d'Espanya,

vegi en la estació aytal moviment de vida, que m'en senti impressionada.

— Oh! — vaig dir-me. — Si un fos un Vilanova, quin partit se'n treuria de tot això! —

Jo no era certament un Vilanova, mes era una atrevida, una arruixada, ja que, un cop de retorn a casa, pera esvahir del meu esperit el sentiment de tristesa que'm deixava l'ausència de l'amiga, vaig agafar ploma y paper y ab la més impertorbable y inconcebible serenitat, com qui sab ahont va (!), vaig escriure en lletres ben grosses, al cap d'amunt d'un primer full ben blanch, ben bonich: *Clixés de Maig*, ab una eloqüent y resoluta ratlleta a sota.

Y vaig començar a ennegrir planes y planes, abocanthi tot allò que acabava de veure, y al finir el meu escrit, francament, no vaig restarne tan, tan malcontenta com era de tèmer.

Mes ay!, que desseguida se m'aparegué'l revés de la medalla.

— *Bueno!* ja està. Però ¿qu'è'n faig jo, ara, d'això? —

Certament no sabia pas qué ferne, d'allò. Y el mal era que frisava pera *ferne quelcòm*.

Per res del món haguera gosat confiar a ningú'l meu ridicul atreviment. *Bas bleu!* Escriptora! Y ara! Jo escriptora! Bona la fariem. Si se sabia, quina vergonya! De lo que de mi en pensessin els homes no'n tenia tanta por com de la opinió y de la critica de les dònesh. Oh! aquestes!... aquestes són ferotges. De dònesh catalanes qui escriguessin sols sabia'l nom de na Dolors Monserdà de Macià, y aquesta ho feya prou bé pera que no m'inspirés un gran respecte la idea d'entrar en el gremi.

Y aixi els *Clixés de Maig*, durant forces dies, romangueren tristament desats.

Mes jo'm sentia atormentada per un buri-not intern qui'm brunzia seguidament:

— Apa! Coratgel! Proba, proba, dòna; enviaho a qualsevol diari ab un pseudonim. Si t'ho publiquen, serà senyal de que'ls teus amichs no t'enganyaven. —

De publicació catalana poch que'n coneixia cap; tan sols llibres. Y perseguint la meva deria, parlant un dia ab l'Apeles Mestres vaig demanarli quina era la revista o diari qui portava la devantera en la literatura catalana, car *m'hi volia abonar*.

El poeta m'indicà JOVENTUT.

Així'm vaig resoldre a enviar els meus *Clixés de Maig* a la plaça del Teatre, per si els feyen el pes.

Altres conflictes s'alçà al moment de tancar baix sobre l'articlet. No hi havia firma, y jo sabia que sens aquest requisit no'm fóra pas admès.

Vaig estar a punt de *renunciar a la gloria*, quan tot d'un cop, el meu fillet, inconscientment, destrià la derrera boyra dels meus dubtes. El menut, ja força traçudet en l'art del llapiç y del pinzell, estava al meu costat entretenintse en ilustrar, pera les seves germanetes, unes petites targes de llom daurat. Demunt de la taula, davant del petit artista, corrien tot de cartronets verds, roses, malves, blaus de cel, lluhint una o altra floreta pintada en un cantó. Hi havia rosetes, margarides, *myosotis* y fins escardotets. Oh! ja hi tenia d'allò més traça, el meu hereuet, en dibuixar escardots. El cartronet de més a la vora meu ne duya un de pintat, molt bufó, y, sobtadament el prenguí, agraphida.

En aquell cartronet vaig adreçar dos mots a la direcció de JOVENTUT, oferintli *el meu primer treball*, y pregantli que'm permetés guardar un incògnit al que m'obligaven el meu sexe y circumstancies particulars.

Alea jacta est!

Tres setmanes més tart, en un tramvia, davant meu, dos joves, JOVENTUT en mà, comentaven els meus *Clixés de Maig*.

— ¿Qui es aquest Escardot? — demanà'l més jove.

— Ps! — respongué l'altre. — Qualsevol d'aquella colla de jovenalla qui va per allà!...

Jovenalla! Y ja feya més d'un any que m'havia trobat als polsos uns quants cabells blancs!

Còm recordo ab quines sotragades me batià'l cor y quina xardor me pujà a les galtes! Vaig baixar del tramvia desseguida, no sé si ab ganes de riure o de plorar. Poch se pensaven aquells dos desconeguts la profunda impressió que llurs paraules acabaven de produhir! Y, corrent, me mancà temps per'arribar al primer *kiosco*.

Quina emoció'm produhi aquella simpàtica taca groga, tan galanament espigada y assoleyada per l'Adrià Gual!... Hi eren els meus *Clixés de Maig* a JOVENTUT, hi eren! Si

hagués gosat haguera besat aquelles planes, allí en ple carrer, davant de tothòm... Oh, criaturades eternes!

Així nasqué L. Escardot; així's lligà a JOVENTUT.

Durant el primer any, tots els meus treballs foren benèvolament acceptats y publicats en la simpàtica revista ahont ningú sabia encara qui era L. Escardot, fins que, pregada de donar mon veritable nom, no'm restà altre remey que atendre a una justa y rahonable pretensió, y, per'aquella redacció, renunciar a l'incògnit.

Han passat alguns anys. La poca bona feyna qu'he pogut fer en el camp de les lletres catalanes, ab més bon y creixent desitj que acert, la dech a JOVENTUT. Res ha d'estranyar, donchs, la ingenua confessió de que'm saltaren les llàgrimes al tenir noticia de que JOVENTUT deixaria de sortir desde l'any prop vinent.

Les dònes tenim fama de plorar fàcilment; això podrà ésser cert, mes jo puch assegurar que, a aquelles qui hem plorat per les irremeyables tristeses de la mort, per les fondes sotragades animiques, ens costa més de plorar per les petites coses qui solen deixarnos indiferents o poch menys. Y les meves llàgrimes, al veure desaparèixer JOVENTUT, m'han dit quan real y pregona era la meva pena.

Dintre la meva vida, ahont ja tants sols s'han post per sempre, se'n va encara un dels qui més escalf me donaven, com una nova joventut qui's fon en el passat sense retorn. Aquesta JOVENTUT me deixa com l'altra'l greu y la dolçor de les memories, y no sabia pas tampoch oblidarla may.

JOVENTUT m'ha fet un bon lloch en ses planes; m'ha donat amistosa y respectuosament les mans, aixamplant per mi sa sardana de germanor, y, mercès a JOVENTUT, m'es permès ara ocupar un petit lloch entre tots aquells qui poden ensenyarme encara tantes coses.

JOVENTUT té dret al meu agraphiment, a ma sincera y lleal afecció, y'm faig un dever ben grat de ferho constar aquí, tot això.

Per primer cop en ses planes, l'any 1902, hi fou el nom de L. Escardot estampat; per darrer cop el poso jo en sos derrers fulls, commosa y agraphida, remerciantla, a n'a-

queixa volguda revista, d'haver donat una hospitalitat afectuosa qui ha permès entre les punxes d'un pobre y vergonyant escardot, a na Carme Karr, de ferse'l més petit dels llochs en el gemat camp de la literatura catalana per la que tant ha fet sempre JOVENTUT.

L. ESCARDOT

Desembre, 1906.

EL NOSTRE ESTIU JA ES PASSAT

El nostre estiu ja es passat. Els de JOVENTUT volèm prepararnos pera l'hivern. A nostra aparició'ns deyen els del *tot o res*. Ho hem sigut *tot* en quant a sinceritat, *res* en quant a petites mires interessades. No'ns hem cregut infalibles, no hem volgut ésser exclusivistes; sempre hem entès que totes les tendències tenen dret a la vida, y n'hem encoratjades moltes per créureles honrades, y hem combatut als homes qual esperit ens semblava migrat, y pera ferho no hem mirat si's tractava d'amichs o d'adversaris. En nostre amor a la veritat no'ns hem contradit may; en altres coses potser si. Ens doldria més mancar a la veritat que incórrer en contradiccions. No hi creyèm en els esperits tancats, en els infalibles, en els qui may se contradien. Per no creurehi, no hem estat a les ordres de cap capella o secta, ni hem volgut que ho semblés la *Unió Catalanista*, ahont cabenthi nosaltres, hi cabia tothòm. JOVENTUT no ha sigut, no ha pogut ésser may cap secta ni cap capella. Hem sigut nosaltres, y ab nosaltres la Vida evolucionant amplament; y dintre l'autonomisme català, aquesta redacció ha pogut donar bons exemples d'autonomia individual. Sabiem que'ns farien el buyt, mes en nostra independència hi havia nostra força, y el buyt no'ns l'han pogut fer ni els qui més ho pretenien. Demà, si no fossim lo que ara som, si JOVENTUT se gastès o's fes vella, tal vegada'ns el podrien fer. Mes aqueix demà no ha d'arribar. Avuy pleguem, ja realisada la nostra tasca, sense guardar odis pera ningú, sense penedirnos de res. Y són molts els qui tenint idees contraries a les nostres, y fins considerant complerta la missió de JOVENTUT, deploren que desaparegui. Aquests són els homes lleals: dels demès tant se'ns en dona.

El nostre estiu ja es passat. La hivernada s'acosta, y en hivernades futures la nostra JOVENTUT ens semblaria un vell temple solitari en mitj d'una gran extensió nevada. Ara hi acuden els fidels desafiant els vents y les borrasques, atrets per la xardor recomfortant que hi ha sota ses naus; mes els qui som oficiants d'aquest temple may els hem cridat als fidels, ni els cridariem may; y demà ja no'n vindrien tants, y el temple romandria oblidat, y les harmonies de l'orgue nosaltres sols les sentiriem, y als nostres cants no hi respondria cap més cant, y el foch de nostres ulls no's reflexaria en els ulls del poble illuminat, ni els cors fervents s'encendrien a l'escalf de les lluminaries de l'altar, fet tot ell una brasa. Qui sab si ab els anys, poch a poch, el nostre fervor minvaria també. Qui sab si el fret de fóra'ns arribaria a dins. Lo indubtable es que seguiriem dihentnos joves y fentnos vells... Val més que'l tanquem el nostre temple, aquest temple qui may ha estat capella y qui podria esdevenir capella enrunada. Val més que'l tanquem, y que cada hu de nosaltres el tingui dintre'l pit el propi temple.

El nostre estiu ja es passat. A les primeres fredors de l'hivern JOVENTUT m'apar una planta verda y ufanosa, voltada d'altres plantes de fulles groguenques o consumides. Sempre ha estat conreuada ab amor, mes ja no som tants jardiniers com erem a espurgarla, ni tants companys a guardarla. Tal volta minvaria'l nostre zel, y cada dia la guardariem menys; y els visitants de la planta, devots o curiosos, qui ara són tants, arribarien a trepitjar en llurs passejades el gert fullàm estès per terra; y les humitats el podrien... Val més que la tallèm d'arrel la nostra planta, y la exposèm al sol, y la deixèm assecarse y morir. La mort no es temible com ho fóra la corrupció. Que la nostra planta no's pugui may podrir ab humitats malsanes; que no pugui tampoch escampar bafarades corruptores; que s'assequi y's torni póls. La póls es impalpable, però brilla al sol.

El nostre estiu ja es passat, y les cullites de tardor ens semblen bones. JOVENTUT no passarà les vetlles d'hivern sentintse feble ni

enfredorida. No seria la del *tot o res*; no seria JOVENTUT. Al entonar sos derrers cants a la patria encara té la veu plena; encara té'l pit sà pera cantar a l'ayre lliure en les desolades nits hivernals, ab la meteixa força ab que en ple estiu ho feya; encara té prou clara la vista, que'l sol no li cremà pera que pogués guaytar les estrelles del seu cel amplissim, y comptarles totes, y admirar llurs matisos y hermosura.

Demà... qui sab! Demà no fóra JOVENTUT.

LLUÍS VIA

TASCA FECONDA

Desde la fundació de JOVENTUT el Catalanisme ha florit ab una exuberancia luxuriant qui ha sobrepujat les nostres més falagüeres esperances. Estèm contents y satisfets d'haver contribuït ab la nostra cooperació a la propaganda feconda en pro del desvetllament de l'esperit català, qui cada dia té'ls ulls més oberts y ab geste solemniat comença ja a saludar les primeres clarors d'una auba serena, precursora d'un sol qui ha d'esser esplendorós.

SALVADOR VILAREGUT

DE PART DELS APRENENTS

(GAZETILLA DE VEHINAT)

En un dels pisos de Cà'n Ispani (casa tan coneguda com la d'en Xarau) hi ha l'obrador d'en Joseph Català, home adust y bon feyner y enemich de barrejar-se ab els assumptes d'altri. Vetaqui que'l senyor del principal, qui es castellà y's diu *Don Fernando Madri* y té casa de *huéspedes*, s'havia proclamat amo y senyor de Cà'n Ispani, manant y fent anar enrenou a tots els vehins. Especialment a n'en Català no'l podia pas veure y n'hi feya tantes com podia. A *Don Fernando* lo de viure al principal l'inflava com un gall de pances. Y es lo que diu en Joseph Català moltes ve-

gades: «No sé d'hónt treu els *fueros* el senyor Madri: jo estich més amunt y pago més lloguer que aquest *caballero*.»

Ab l'ajuda de molta vianda dels demés vehins, *Don Fernando* mantenia una colla de goços, per por dels lladres y altres marfugues, qui eren l'enrenou de tota la escaleta. Aquestes bestioles, d'una pila de races diferents y totes de la especie més maligna, no deixaven may tranquil l'obrador d'en Joseph Català. Per això aquest tenia dos aprenents, un cada setmana, de vigilancia. Vetaquí que un dia'ls goços, després de farts, desagrahits, embesteixen contra'ls bons vehins y moceguen de mala manera a n'en Joseph Català. Al veure això'ls seus fadrins, s'indignen y criden; ab els crits acuden altres vehins, y, deixant córrer petites diferencies qui els separaven, acorden, pera tranquil·tat de tota la casa, unir-se contra'l senyor del principal. D'ençà de l'acort, *Don Fernando* està que no hi veu de cap ull; el cap li roda y ha posat un gènit de mil redimonis. Fins muda de criada cada dos dies.

Y vetaquí que ara ni gosa piular, y ja no xerra que si l'home de l'obrador vol mudar de pis pera fer enrabiatar a l'amo, y ja'l saluda més amable (mirantlo de reull, per això); y sembla que a Cà'n Ispani hi haurà tranquil·tat llarga, y que cada vehi anirà recobrant tot lo que li pertany. En una paraula: comença a lluhir el sol després de grans nuvolades.

Però'ls qui estàn ben satisfets de la terrabastada, són els dos aprenents, qui ja no necessiten fer de guardies setmanals; y en Joseph Català'ls ha donat llicencia, fins a nova ordre, pera deixar la feyna y poder anar a fer volar la grúa. Ells són els qui m'han encarregat que'ls despedis dels fadrins de l'obrador y de totes les persones qui's van interessar pels escàndols de Cà'n Ispani, y qui s'interessen pera que tot vagi com una seda.

Queden complaguts.

J. PUJOL Y BRULL

AQUELL PRÉSSECH... Y TU

En un cimero
un préssech madur,
tot daurat de sol,
tremola insegur.
Se mira l'atzur
y l'atzur no'l vol;
ha de caure al sol

y el sol es tan dur!
L'haus en tal moment
y, galtut, somrient
lliurat del martiri,
ta boqueta en flor
esguarda ab amor
y ab sed de morirhi.

J. RUYRA

UNA PROTESTA Y UN VISCA

No'm creya poder contarho. No esperava pas que la meva mà atuhida pogués tornar a pendre may més la ploma, ni que la meva llengua atrofiada tingués virior pera remoures y donar eixida a una protesta vibrant. Al caure aclaparat per la brutal nova de la desaparició de JOVENTUT, sols una cosa creya: creya que, impossibilitat per la hemiplexia qui'm sobtà, entenebrit mon pensament, entelats mos ulls, closa ma gorja, rigits tots mós membres ja fins ara prou flagellats pel poagre, una suprema convulsió espasmòdica agitaria mon cos, demostrantvos així d'una manera tràgica qu'En Vallès y Roderich, quan no sab combatre, sab al menys morir y sab protestar.

Desaparèixer JOVENTUT, la nina dels meus ulls, l'amor de mes amors, la complacenta aymia qui serva en son cor lleal tantes remembrances de gestes meves, tants recorts de mes llyutes y de mos viatges, tants testimonis corroboradors de ma ciencia, de mon sentit crítich y sociològich, de mes sàtires amar gantes, de mes emocions dolces!... ¿Còm no sentirme ferit y còm no protestarne a cop calent, per molta que hagi estat sempre ma sang freda?...

Comprenc que no estich serè. Ay, no! Al arribar de Paris l'altre vespre m'innovaren la propra mort de ma revista estimada, y el dolor pogué més que jo. Caygui en basca, y el terrible atach qui'm té postrat no's feu esperar.

Ara arriba a les meves mans el número de la setmana passada en que donèu compte al públich de mon estat greu, y com que això podria semblar un anunci de ma pròxima mort, y com que ara no vull ja morir, torno a protestar.

Ma voluntat pot més que tots els reactius de ma farmacia. Y'm redreço en mon llit de dolor, y crido a ma filla Carmeta qui, sempre tafanera, vos feu saber ma malaltia. No'n feu cabal de lo que faci y digui ma filla. Són dònes... Lo que vos digui jo, es lo únich qu'heu de tenir en compte. La crido, donchs, y li dicto aquests mots, el últims que ab mon nom al peu apareixeràn a JOVENTUT. Consti ben alta ma protesta. Consti que, si algú ha pogut veure en mi un llum qui s'apaga, lo cert y positiu es que a la llantia encara hi queda força oli, y que sóch un peix dels qui se'l porten. Jo no sóch de la pasta dels qui moren vulgarment, obscurament, com en llur cau tenebrós les rates pinyades. A mi per morir me cal la posa hardida d'una llyuta suprema, a camp obert y a la llum del dia. Les petites agarrades que a JOVENTUT he tingudes ab enemichs migrats, no han pogut gastarme: me'n calen de

més fortes. Mes declaro que no les sostindrè pas en altres planes que aquestes, perque no'n sé d'altres, per dignes que sien, prou dignes de mi. JOVENTUT, l'ànima de JOVENTUT, l'ànima que'ls qui fundaren aqueixa revista li infongueren, no ha tingut altre nort que la Veritat, ni altra companya que la Sinceritat. No ha caciquejat may, no ha imposat may el *veto* als sincers com jo, encara que hagin volgut discutir personalitats tan indiscutibles com la del senyò Ollé y tan revingudes com la d'en Sanpere, o encara que tractessin d'escatir sobre institucions tan glorioses com les que ara'm proposava examinar pera major gala de l'Art y del Catalanisme. Tals són per exemple'ls Jochs Florals, de qual reforma algú's preocupa; l'Orfeo Català, ahont tinch entès qu'encara's caciqueja; Càn Franquesa (*Romeya*), ahont s'hi fa rich algú'n pobre menestral... etc., etc., etc.

Sense ma JOVENTUT, jo no'ls treurè pas al sol tots els drapets que tinch arreplegats dintre'l quarto dels mals endreços. No escriurè en cap periòdich, no! Però amenaço ab publicar a son dia les meves *Memories*, la historia emocionant de la meva vida, que tinch anunciada fa temps y que tan lligada està, encara que no ho sembli, ab certs fets ignorats qui al saberse ompliran de ridicul a personalitats consagrades, en tant que a mi'm rubliran d'honor y'm curullaran de gloria.

Y pera publicar aqueixes *Memories*, qui seràn ma herencia literaria, sols a mos hereus, a mos companys de JOVENTUT donarè facultats expressives quan arribi l'hora, si es que l'hora arriba. Tota altra lley de *Memories* que no publiquin ells, seràn apòcrifes; y ho seràn també totes les brometes més o menys ensoptides que fóra de JOVENTUT y valentse de mon nom algú faci, com ja algú ha intentat fer en més d'una ocasió. L'obra d'En Vallès y Roderich es com el *Quixot*: no hi valen Avellanedes!

Les llàgrimes neguen ma vista; estich eternit; no puch continuar... En aquests moments de proba, jo, qui may he descendit com qualsevol Tiago a deixarme *pelicular*, confesso l'única feblesa que, relativa al *pèl*, he tinguda durant ma vida, y que ara'm reca, m' recal... Confesso que no m'han dolgut poch ni molt les ires verinoses de tots els enemichs que m'he creat escrivint a JOVENTUT, y en cambi m'ha mortificat la ridicula y calumniosa especie que algú'n mal intencionat feu córrer de que'm tenyia'l bigoti pera no desmerèixer al costat de mos deixebles volguts...

Estich eternit, si! Mes ja qu'he protestat de la mort de JOVENTUT, y ja que ma protesta no hi val. facies vostra voluntat, oh estimats deixebles meus! Y permetèu que vos benehesca per l'obra realisada, estenent solemniament sobre vostres testes la mà esquerra, car tinch la dreta tulida.

Y, etern jove d'esperit, deixaume resumir mes actuals energies en un crit ùnich, com el que's donava a la reialesa en temps en que la reialesa podia ésser gran. «JOVENTUT ha mort!», me diuen. Y al punt desapareix el meu ofech crònich, y una frisança no sé si plahenta o dolorosa ressegueix tot mon sér, y sentintme invadit pel goig de viure y pel dalit de lluytar, responch ab veu de tro:

— Visca JOVENTUT! —

Y'm sepulto en ma farmacia.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

EL DERRER

El primer article que vaig escriure a JOVENTUT va datat a l'estranger: la casualitat ha volgut que també desde l'estranger hi envihi l'últim. He estat condemnat a no juhir entre'ls companys ni la febrositat del naixement, ni la serenitat de les derrereres hores d'una tasca acomplida. Però no'm queixo: he fruhit molt durant aquests set anys de les meves amors. Y en el fons de mi meteix una veu consoladora'm diu que si no he assistit ni a la naixença ni a la fi, es perque JOVENTUT no ha nascut may ni s'ha finat encara. Y això jo ho sento com una veritat tan gran, qu'en ella's fonamenta tota l'amor que professo a Catalunya. JOVENTUT, l'*Esperit-JOVENTUT*, ha existit sempre en la nostra terra: la juvenesa de cor, els esperits neguitosos, les ànimes amoroses y assedegades de justicia, els vells infants qui saben esclafir la riallada plena d'ignocencia, els infants vells qui bo y verts penjant de les branques tenen una llàgrima pera totes les dolors pressentides, els fronts orgullosos perque enclouen la conciencia de pertànyer a testes humanes, y els llabis prestes a proferir el mot de despreci pera l'Amo, han existit sempre a Catalunya. JOVENTUT, la revista JOVENTUT no feu sinó encarnarho, ferho constar; per això entench que sa vida ha sigut una vida de lògica, basada en la realitat meteixa de les coses.

Avuy tampoch desapareix JOVENTUT; desapareix solament la necessitat del fer constar. Avuy més que may aquell estat se manifesta en tots els ordres y en totes les individualitats. ¿Per què, donchs, ferlo constar? Les vides lògiques terminen de manera lògica, y per això, lògicament, desapareix avuy

JOVENTUT en ple èxit, triomfanta. Primer cas en la historia de la prempsa, si JOVENTUT hagués estat prempsa. Que no ho ha estat: ha estat JOVENTUT.

Y aquella aparició febroenca y aquesta desaparició serena, no són ni naixement ni mort, sinó períodes formals d'un esperit característich de la nostra terra. Per això no'm desconsola tant el fet de no haver fruhit entre'ls companys aquests dos moments, y'm rebejo de plaher en la memoria dels set anys d'amor gaudits.

Si aquestes fossin hores derrereres, y en les derrereres hores fos de naturalesa'l donar confessions, jo confessaria que no'm retracto de res. Si la sinceritat es un pecat, jo dich *mea culpa*, car he pecat; si ho es l'amor a tot lo que vol viure una vida de veritat, y l'odi a tot lo que oprimeix la vida lliure, *mea culpa*, car aquell amor y aquest odi han presidit sempre totes les meves obres; si es un pecat estimar la terra en que s'ha nascut, no per demunt de totes les altres, sinó contra aquelles qui la oprimeixen, jo he pecat y me'n confesso sense retractarmen; y si es pecat tenir per enemich de la terra a tot allò de la terra migrat y rescluhit, el meu pecat ha estat molt gran y me'n alabo.

Un gran goig sento en aquests moments, quan considero les poques però profundes amors d'amich que m'han produhides aquests set anys de lluytes. Creixeràn ab el temps o potser s'esborraràn, qui ho sab, però jo sé que a mes velleses, si puch arribar a vell, llur recort eixirà del gran feix de desenganys y miseries viscudes com un raig de sol tebi qui aportarà un somris als meus llabis y una dolçor al meu cor. Rencunies, moltes més que pas amors, n'he desvetllades; no'm sab greu; elles m'han ensenyat a ésser fort, y valguem els déus, elles sí qu'estich segur que s'aniràn marcint pera fer lloch a flors més serenes y més merescudes.

Me sento orgullós, y vull ferho constar; me sento orgullós d'haver format part d'aqueix estol de companys qui han sabut lluytar per la terra sens haverli demanat res, ni haverne res esperat. Cada mà de cada un d'aquests companys es pera mi una joia que guardo prop de mi avarament. Mans nobles qui han sabut treballar per un ideal, y no s'han obert ni pera'l premi, ni pera'l

càstich de la censura injusta. Les guardo prop de mi, y en el fons de la meva ànima les omplo carinyosament de petons. Si, al atançarles a mos llabis, jo pogués dirlos hi un mot y elles me sentissin, jo'ls diria: «D'aquí hont sóch, sento properes les vibracions d'un troç d'humanitat en commoció. Mans joves y nobles, no os embutxaquèu; la lleuor es sembrada, y mentres el sol fa granar les espigues, esmolèu... una vegada més per la llibertat dels grupos humans, per la dels homes qui els constitueixen.»

Y a cau... de mà, jo'ls diria... lo que no puch dir a causa d'una lley.

Y estich ben convençut de que les mans no's plegaran malgrat la desaparició del grupo, perque precisament la força del grupo ha estat sempre fonamentada en la for-

ça individual. Hi haurà cambi de treball; potser, tant de bo, hi haurà cambi d'eynes, però'l maneig durarà y duraràn el dalit y la força. Cada un de nosaltres seguirà fent son solch, y tots els solchs, per lley de perspectiva social, convergirán a l'indret ahont el sol se desvetlla y ahont els núvols són rojos quan hi ha núvols.

Derrera de la rella, poetes y cantayres, alegres aymadors de les joyes presents, tristos somniadors d'esdevenidores llibertats, derrera de la rella, desfet el chor, seguim entonant els nostres cants d'amor a la Belleza absoluta, a l'absoluta Veritat, a la llibertat absoluta dels pobles, dels homes, y de llurs conciencies y actes.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

Berlin, desembre, 1906.

VISIONS

A J. Massó Torrents

I

En l'aygua riallera, fresca y clara,
nusus y alegres els infants botien;
els derres raigs del sol ab bes suavissim
amoixaven llurs carns emmorenides,
De lluny molt lluny ab dolç resò de plany
la veu d'una campana va sentirse;
de l'hora baixa deya les tristor..
prò en l'aygua clara, aquells infants botien ..

II

Les branques del vell roure aquella tarda
ab enfollit brahó batfa'l vent.
Hagueren dit que anava prest a vèncel,
prò'l roure, ferm y hardit, se feya ab ell.
Y com a cant d'aquella forta lluyta,
a cada colp del vent en la brancada
eixia, viu, de les revoltes fulles
un brugit de gemechs y de rialles..

III

Allà en el camp vestit del vert de Pasqua
un blanch anyell peixia blanament.
Alçava a voltes el capet humil,
y ab ayre trist, mirant al lluny belava...
Oh aquell bel de frescors de veu d'infant,
quina visió corprenedora'm duya!
Y aquell vermell sagnant de les roselles
que'l vent movia ab una estranya furia!

IV

Al lluny l'alta montanya s'ovirava,
plena de majestat y de repòs:
d'aquell repòs qu'es una tasca eterna,
d'aquella majestat qu'enlayra'ls fronts.
Tota la plana s'amparava d'ella
com al redós de un maternal amor,
y els homes d'aquell terme, corflorien
al parlar de llurs boscos y llurs fonts.

V

Tenen els pins una alegria dolça
en els planells frescals y arracerats;
tenen una alegria grave y forta
en els cimats abrubs y espadats...
Es l'alegria d'essé incommovibles
vora'ls abims sinistres arrelats;
es l'alegria èpicament enorme
de ab les tempestes pit a pit lluytar!

VI

El cel avuy té una alegria dolça
y el mar un suavissim onejar
Oh, quina pau! Prò ay, l'ànima meva
aquesta pau no's sab encomanar...
Aquest repòs y aquesta pau immensa
tots els sentits me van neguitejant
y penso en les tempestes qui's congríen
en la pau y el repòs de cel y mar!

VII

La presencia del mar fa les paraules
mitj tremoloses y balbucejants.
A vora'l mar totes les veus s'esblaymen
y tenen un cayent illuminat...
Els ulls devant del mar s'immobilisen
sobtats per un encís pregón y estrany.
El mar es un camí qui va a l'ensomni,
una immensa oració a la eternitat...

VIII

Quan la tempesta el sí del mar agita,
sa veu va terra endins amenaçant.
Devant del mar llavors la terra resta
feblida com un nin vora un gegant.
Quan la bonança'l sí del mar aquieta
y les ones suaus van esclatant,
la terra vora'l mar llavors se enjoya
com mare qui la besa'l seu infant...

ADEU Á «JOVENTUT»!

JOVENTUT se'n va, desapareix, plega.. ¿Per què? M'ho deya l'altre dia l'amich Via ab un ayre complacent de conformat, gayrebè heroich: «JOVENTUT ja ha fet tot el seu cami. Avuy, després de la derrera Assamblea de la *Unió Catalanista*, en que tots nosaltres hi posarem el coll aportanthi els nostres ardents entusiasmes, politicament no podèm fer res més. Han d'ésser altres els qui ho facin...»

Bella fi la del qui sab morir a temps! Que se'n estalvien de desilusions, de desenganys, de disgustos... y fins d'ensopegades, de caygudes llastimoses y d'actes negatius, contraris a n'allò meteix que un, de bona fe, se pensa defensar!

Per això jo qu'he seguit ab carinyós entusiasme la esplèndida creixença de JOVENTUT, y que m'he honrat molts cops colaboranthi, avuy, al despedirme d'ella, felicito de cor als seus redactors qui han treballat hardidament pera complir llur tasca, y que han sabut conèixer a temps, dotats d'excelent esperit crítich, quan l'han ben acabada.

Tal volta això farà que JOVENTUT perdi en la memoria de tots, millor que si s'empenyès en viure. Els qui arroceguen una vida migrada, malaltixa, adhuch essent joves, posen mal gènit, esdevenen esquerps y malhumorats, allunyen fins a la maynada... Bella fi la del qui sab morir a temps!

S. GUBERN

TU COM JO

L'acusat semblava l'acusador. El banch ahont seya semblava redimit de son mal nom: l'home'l dignificava ab el seu geste triomfant.

Els ulls del processat miraven més enlayre que'ls esguarts sombres dels magistrats; eren més valents que'ls dels jurats estemordits, y el seu front era marcat de protuberancies reveladores d'actives gestacions, y's mostrava obert y altiu dintre del march barroch de sos cabells negres y torçats, se diria pels dits febrós, en el moment de la concepció de les idees.

El fiscal va acabar sa tasca ingrata d'acusar. Havia estat molt eloqüent al definir les doctrines perturbadores: eren la negació de tota lley, y per tant—conclohia'l fiscal—ne-

gació de Justicia; eren el retorn a les primitives societats en les quals les organiscions de la vida dels homes eren deficientes, puig que no existia'l respectuós principi d'autoritat, lo qual donava lloch a lluytes sagnantes entre'ls homes...

L'acusat somreya.

—Mireulo!—afegia'l fiscal mostrant al Jurat espahordit la posa heroica del processat.—Mireulo com tot en ell es irrespectuós; mireulo com no tem el fallo de la Justicia...—

L'acusat somreya sempre.

—Riu, se'n riu en aquest acte seriós en el qual jo no sóch jo, qui sóch la lley qui parla, qui sóch tota la societat qui demana comptes del delicte al delinqüent. Ell ha pres la ploma. La noble ploma qui creá'l genial *Don Quijote de la Mancha*, la ploma qu'escampa'l saber d'un pol a l'altre pol de la terra, ell, aquest obscur, l'ha utilisada pera semblar ires, pera predicar destrucció... Y riu, y encara riu, burlantse per endevant del fallo de la Justicia, burlantse de mi qu'en aquest moment sóch la lley.—

L'acusat interrompé:

—Tu ets com jo!—

El president s'alçà irat y amenaçà al processat ab trèurel de la sala.

—Ja parlarèu quan jo vos dongui venia. Y sàpiga'l processat que al Fiscal no se'l tu-teja.—

El processat va restar impassible.

Després del Fiscal parlà l'advocat defensor, després van venir testimonis, després el president feu un altre discurs, y mentres parlaven, s'hauria dit que l'acusat no hi era, que tot ell, per un misteri inexplicable, era lluny y era ditzós, com si en la seva mirada plena de serenors s'hi poguessin veure reflexes d'aquella vida somniada qu'ell veyia travessant ab son esguart poderós les macices parets d'aquella sala aborrida...

Quan el sentenciat sorti en mitj dels dos guardes civils, va mirarse al fiscal y li va repetir:

—Tu ets com jo!—

Els civils varen empènyel cap a la porta y el fiscal, girantse cap al president, va somriure.

«Tu ets com jo...» Quina mania aquell home en dirli aquests quatre mots!

«Tu ets com jo...» Fa riure això.

Va arribar a casa seva'l fiscal, y fadigat va asseures en una butaca, arràn del balcó. Va treures un diari de la butxaca y's va posar a llegir... Quina deria! No podia fixar atenció en lo que llegia. Era curios aquell «tu ets com jo». Còm li tornava al pensament! Semblava una mosca amohinosa, aquella idea.

Va deixar el diari. El seu pensament va

probar d'empèndreles per altres camins. Se'n va anar cap a la seva caseta riallera de la horta valenciana. Ja feya dos anys que no hi havia estat. Dos anys sense veure aquell jardinet que la esposa, morta avans del seu nomenament pera l'Audiència de Barcelona, cuydava ab tant amor... Dos anys! Y en dos anys ara era'l primer cop que li entrava'l desitj de revèurela aquella caseta dels seus amors, ab els seus tarongers florits, ab els seus clavells de rojor descarada... «Tu ets com jo...»

Es valent això! Se necessita ésser valent pera dir a un fiscal «tu ets com jo».

Aquelles nits d'estiu qu'ell ab la seva dòna se posaven a la terraça... Aquelles flayres fortes de totes les flors juntes...

— Potser tenia rahó l'acusat al dirme: «Tu ets com jo...»

» Però no, no. Ell no es pas com jo. Ell es condemnat a sis anys de presó y jo, jo sóch el qui l'he fet condemnar... Això es ben diferent...

» Potser volia dir que jo sóch de carn y òssos com ell... Això si qu'es cert. Llavors si, està ben dit: Tu ets com jo... Però, no, no. Jo sóch la lley, y la lley no té carn ni òssos. Llavors jo no sóch pas com ell. Jo sóch... si, si, jo sóch la lley... La lley! És gros això d'ésser la lley! ¿Y qu'es la lley?

» Me fa riure això d'ésser una cosa que no es cap cosa. La lley es una escriptura, un acort, un llibre groixut... molt groixut.

» Vès si jo seré un llibre groixut!

» La lley es molt sagrada. Jo dech ésser sagrat. ¿Per què deü ésser sagrada la lley? Els homes no ho són pas de sagrats, y són els homes qui fan les lleys. Diguem homes, diguem lleisladors...

» Potser tenia rahó'l sentenciat: «Tu ets com

jo.» No ha parlat gayre aquest processat, però'm fa l'efecte de que ha sigut un discurs, el seu, molt més llarch y eloqüent que'l meu.

» Però, no, no. Això són bestieses. Ell no es pas com jo. Ell es a la presó y jo, jo sóch lliure... ¿Lliure? Lliure!

» ¿Còm ho entenen això d'ésser lliure?

» Si tot això qu'he pensat de la lley ho posés en un escrit, me destituhirien y'm processarien. Quina llibertat! Si fa o no fa com la d'aquell... Potser si qu'ell y jo som iguals; potser si que té rahó al dir: «Tu ets com jo.»

» Còm me fan riure aquests pensaments!

» Avuy he acusat a un homicida y ha sigut també condemnat. Era un pobre home. La seva dòna'l trahia y ell va matar a la seva dòna. Quan el president li ha preguntat si tenia res a dir, s'ha alçat y ha dit: «Jo demano al senyor fiscal qui m'ha acusat, que's posi en ma situació. Ell al meu lloch hauria fet com jo.

» «Tu ets com jo», altre cop. Si, si, jo hauria fet com ell. Jo qu'estimava a la meva dòna més que a mi mateix, l'hauria morta si m'hagués mancat... Si, si, jo hauria fet com ell...

» Llavors, ¿per què l'he acusat?

» Llavors, ¿per què acuso?

» Es terrible això!

• • • • •
» Que bé hi estich en la meva caseta de la horta de Valencia! Que'n són d'hermosos els tarongers florits y els clavells rojos!

» Aquí les idees són generoses, com es generosa la Naturalesa...» —

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES

Elne-Mosseillo, novembre 1906.

SACRA FAMES

(DE LECONTE DE LISLE)

La mar s'estén immensa y's gronxa endormiscada: s'aplanen ses onades en un suprèem desmay. De quietut omplena, la nit, com encisada, l'horror meravellós de l'aygua y de l'espay.

Abdós abims en fan sols un, sense fondaria, d'acongoixada pau y d'enlluernament; altá y sepulcre ensemps, sublim y ombriuva amplaria hont a milions hi ha ulls qui miren fixament.

Aixís el cel magnífich, les aygües venerables, reposen en la llum, rublerts de majestat, talment com si els vivents, breus àtoms miserables, llur somni sense fi no haguessin may torbat.

Ab tot, sentint com creix la fam qui l'agullona, el Vagamond sinistre del gran desert marí va y ve y se'n torna, flayra la soletat de l'ona, y, d'aborrit, frisós ses barres fa cruixí.

Per'ell, ni els Tres-Reys ornén la immensa volta blava, ni hei llu l'hermós Triàngul, ni l'Escorpí ostentós

qui al fons de l'infinit sa cúa de foch clava, ni l'Ossa, qui s'estén pel Nort esplendorós.

No sab sinó la carn qu'endavallar somnia; y, no escoltant res més que'l seu desitj cruent, els gruixos tenebrosos de l'aygua, en sa follia, ab ulls mitj entelats sondeja lentament.

Mes tot es buyt y mut. Res sent enlloch, res sura per sobre l'ampla mar. Res veu, ni viu ni mort. Y, laç y cech restant, sa massa, de pell dura, decanta per'dormir, no esperançant conhort. [mens.

Oh monstre! Entre nosaltres són reys, també, els abdò-Ta fam no es més horrible que la qui ab l'home's bat! No't desconsolis, creume: demà menjaràs hòmens: aixís meteix per ells demà seràs menjat.

Llarga occisió llegítima devé, la Fam sagrada, de des les fondes ombres als astres resplendents; y l'home y el tauró, qui lluyten en la onada, al teu devant, oh Mort, tots dos són ignocents.

E. GUANYABÉNS, trad

NO SÓCH PAS UN RENEGAT

No vull pas que sia dit
que jo sóch un renegat.
Donchs tinch un aitar guarnit
lluminós y aponcellat
sota la volta del pit.
A tot'hora'l meu esprit
devotament hi ha resat.
Es una capella ardent
hont no pot entrar la gent
a fer cap irreverencia.
No hi tinch ni un sant de cartró
ni pare predicadó!
El missal es ma conciencia,
es celebrant el meu jo;
y tota la meva ardencia
la llantia que hi fa claró!...
Resolut y turbulent

així, mon esprit hi resa,
— Oh cega Naturalesa
fesme fort, lliure y conscient.
Ben fort per no ser vençut,
lliure per guiar mos passos
conscient pera obrir mos braços
no més que a la joventut,
Joventut qui a vells y a joves
inspiri rialles noves
penetrant el mur dels anys
cabories y desenganys.
Que qui cerca'l goig de viure
y fer viure sanament,
cal que sia així potent
perque no li estronqui el riure
la bestiesa de la gent. —
NOGUERAS OLLER

ADVERTENCIES

Com anunciarem, ab aquest número repartím l'índex del present any de **Joventut**, y ademés un altre índex comprensiu dels set anys de publicació d'aquesta revista. També acompanyèm un Suplement al número prop passat, donant per termenada a **Joventut** la polemica Aladern-Miquel y Planas.

Pera enquadrar el volúm de l'any setè y derrer de **Joventut**, s'han confeccionat com de costúm unes **Artístiques Tapes**, de qual dibuix s'ha encarregat el reputat artista En Modest Urgell. Se vendrán soltes a l'acostumat preu de 2'50 PESSETES. L'Administració de **Joventut** farà enquadrar les colleccions complertes que se li envihin pel preu de 3 PESSETES, compreses tapes y enquadració, de quiscún dels anys de **Joventut**. Les colleccions enquadrades se venen als preus següents:

Any primer: (1900, tapes de A. de Riquer.) Ne queden poch's tomos	25 ptes.
Any segón: (1901, tapes de J. Triadó)	10 »
Any tercer: (1902, tapes de Adrià Gual)	10 »
Any quart: (1903, tapes de Apeles Mestres)	10 »
Any cinquè: (1904, tapes de Sebastià Junyent)	10 »
Any sisè: (1905, tapes de Amfós Monegal).	10 »
Any setè y ultim: (1906, tapes de Modest Urgell)	10 »

Al despedirse **Joventut** del públich com a revista setmanal, anuncia que sa **Biblioteca** continuarà donant a llum obres inèdites dels millors escriptors catalans, y traduccions de llibres de valua excepcional. Si l'obra política de **Joventut** es termenada, no ho es pas la literaria, que considerèm tan patriòtica com aquella y que desitgèm tingui llarga vida, com ho desitgèm també a tots nostres lectors, ab els qui encaixèm afectuosament, dihéntelshi per última vegada desd'aquestes planes:

Bon any nou.

INDEX GENERAL D'AUTORS

DE LA

REVISTA "JOVENTUT" (1900-1906)

LES XIFRES ROMANES INDIQUEN ELS VOLUMS

I, 1900.-II, 1901.-III, 1902.-IV, 1903.-V, 1904.-VI, 1905.-VII, 1906.

<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>
	<i>Aladern, Joseph</i>		<i>Alfonso, Emanuel</i>	
	El «Teatre Líric Català» enemich del vers II, 198	Heretjias: La Massa 747	Venus vensuda per l'interès III, 269	
	Rusticus satyricus, ó sia el drapayre satírich 258	Heretjias: Els dolors de la Massa 762	La enamorada del cel 333	
	En Pey Ordeix. 632	Heretjias: L'Individuu . . . IV, 64	Na María Emanuel de Castell-Vila 450	
	La idea perseguida III, 675	La Família: El seu passat . . . 154	<i>O rinnovarsi ó morire.</i> III, 62	
	Unitat de la literatura catalana en temps dels trovadors . IV, 73	El seu present. 176	Carta de dona 228	
	El boig de Madrid 280	El seu esdevenir 207	Vetllant à una morta 510	
	La voluntat de Barcelona . . . 289	Violació de la personalitat . . . 409		<i>Anglada, Hermen</i>
	Els noms catalans al comtat de Nissa 555	Las Paraulas 454	La honradesa en l'art pictòrich. I, 614	
	Tast 571	La Escola 513		<i>Argimón, Miquel</i>
	Odas paganas 699	El Mestre 587	La Esquerra. IV, 741	
	Jesuitas y masons. V, 89	El Deixeble. 662	Germanor V, 351	
	El Cinquantenari del Felibridge: Suplement al núm 224 . . . 2	Heretgies: La farça màgica. VI, 558		<i>Armengol de Badia, A.</i>
	Qüestions occitanas 409	Heretgies: Misèria universal VII, 168	Parlament endressat a la dona catalana, vol. IV, Suplement al número 172 6	
	Un llibre y una crítica 776	La lluyta 808		<i>Armengol y Pereyra, A.</i>
	Els teixidors imaginaris. 808		El torn pacífich I, 398	
	La llengua es la patria . . . VI, 320	<i>Albert Paradis, F.</i>	Una nova ciencia. 590	
	A un emigrant. 421	Erro important VI, 532		<i>Armengol y Durán, F.</i>
	El nou Prometheu 527	<i>Alcover, Joan</i>	El monastir. III, 95	
	Clam a la natura 607	Nova musa. II, 535	Intimitats 285	
	El llenyatayre VII, 73	<i>Aldavert, Pere</i>	La boja. V, 583	
	Animes miserables 742	Molt soroll de boixets y pocas puntas I, 17		
	Fi d'una polèmica, suplement al n.º 362	Si jo fos en Silvela 97		
		Som allà hont eram 641		
		Al acabar lo sigle II, 14		
	<i>Albert, Salvador</i>			
	Els avansats y'ls qu'avansan III, 697	<i>Alegre, Martí</i>		
		De l'entusiasme VI, 705		
		Del bé y del mal. VII, 52		

	Págs.		Págs.		Págs.		
<i>Arnau, Joseph</i>							
Carta oberta á don Pompeyus		Carta oberta á don Pompeyus		Elegíaca	IV, 439		
Gener.	I, 147	Visita perillosa	VII, 410	Sonets (traduccions)	VII, 553		
Pas al segle XXI	II, 31	<i>Ballester, Joseph M.^a</i>					
Reflexions	737	Hivernenca	VII, 58	<i>Batista, Joseph</i>			
Discordias fatals	808	<i>Barberá, Miquel</i>					
Els salvadors	III, 425	La casa dels tisíchs	VI, 98	<i>Baut Bracons, S.</i>			
La rahó dels fets	585	La meva cosina	189	Les dues verges			
Per unas palmas	608	Les promeses del Senyor	252	VII, 116			
Una ciutat morta	683	Dos crepuscles	267	<i>Benazet, Antón</i>			
Crit d'alerta	IV, 108	<i>Barbosa, August</i>					
Altre cop las vagas	469	El Pop de la platja	VI, 351, 366, 388, 405 y 417.	Nit de plata			
Veritats amargas	482	<i>Bardina, Joan</i>					
No llibertaris, dictadors.	517	La ciencia à Castella	II, 125	La nimfea			
Nota del día	V, 235	Segona y ultima	225	Xampany			
<i>Arro y Arro, Carles</i>							
Sa Excelencia	IV, 192	<i>Bardina, Joan</i>					
La felicitat d'un groom	845	<i>Balsells, J.</i>					
Els Reys	V, 28	A la nit					
Pantomima	100	<i>Barceló, Frederich</i>					
Carta a don Joan	204	Impressió					
Pròleg	240	<i>Barrios, Benet R.</i>					
El yacht	301	Sobre en Servet					
Carta imperial	378	Impressions y recorts d'Arles y de Maiano					
Salomé	516 y 525	Els caps d'ase (traducció de F. Mistral)					
Aclucant uns ulls	596	A propòsit del monument expiatori de Genève					
La acompaya	615	Mistralenques					
El retrat d'en Lluís Ribalta	657	Finlandeses (traduccions de Runeberg y Aho): La bandera de Finlandia					
Els germans	718	Brindis a la Patria					
La institutriu	855	El pagès de Saarijarvi					
La forastera	VI, 65	L'amo y el masover					
Nocturn	719	Cap a la Patria					
Confessió	800	Cantant					
Petit jòch d'amor	815	El meu poble sembla un ginebró					
La retratada	VII, 3	Perpetuina					
Oswald perruquer	53	La nit de Sant Joan a Finlandia					
Día de neu	89	Txeques: Costums y tradicions: Sant Nicolau, Nadal, Reys					
Sant Jordi	244	Ous de Pasqua					
<i>Artis Balaguer, A.</i>							
El palau del esclavatge	V, 816	Cavalcada del Rey					
Nadal	VII, 8	Les campanes de Loreto (traducció de Neruda)					
Els mobles al carrer	83	Finlandeses: De cap d'any					
La festa de les minyones	164	Costums y tradicions					
<i>Artís, Joseph</i>							
Els carrers tristos	II, 93	Datos estadístichs					
De la evolució	III, 107	Engrunes					
El dret á la vida	147 y 180	D'instrucció					
Oh, l'arméel....	IV, 373	De llengua catalana					
Un nou diploma (traducció de Lucien Descaves)	457	Se parla català					
<i>Aymá y Ayala, Jaume</i>							
Camí de Llibertat	III, 635	<i>Bassedas y Montaner, J.</i>					
Enterro	IV, 315	Què som i....					
El cego	428	<i>Bassegoda, Bonaventura</i>					
El borratxo	748	Parlém d'art					
Els antiés	V, 116	Intima					
La revenja	474	El gra de sorra					
La xucladora	VII, 354	<i>Bassegoda, Ramón E</i>					
<i>Ayné Rabell, J.</i>							
Lluny de ciutat	IV, 726	En l'aplech d'Esperansa					
<i>Badía y Homs, Pau</i>							
Llàgrimas	V, 723	<i>Bosch y Viola, Enrich</i>					
<i>Bagess, Lari C.</i>							
<i>Ballester, Joseph M.^a</i>							
<i>Barberá, Miquel</i>							
<i>Barbosa, August</i>							
<i>Bardina, Joan</i>							
<i>Balsells, J.</i>							
<i>Barceló, Frederich</i>							
<i>Barrios, Benet R.</i>							
<i>Bassedas y Montaner, J.</i>							
<i>Bassegoda, Bonaventura</i>							
<i>Bassegoda, Ramón E</i>							
<i>Batista, Joseph</i>							
<i>Baut Bracons, S.</i>							
<i>Benazet, Antón</i>							
<i>Bertrana, Prudenci</i>							
<i>Bethge, Hans</i>							
<i>Boni y Cembrano, D.</i>							
<i>Bori y Fontestá, Antoni</i>							
<i>Bosch y Viola, Enrich</i>							
<i>Boselli, Carlo</i>							

Págs.		Págs.		Págs.	
	<i>Bouyer Karr, Violette</i>		De mon dietari.	227	<i>Carner, Jaume</i>
	<i>Musique</i> VII, 309		La filosofia nacional de Cata-	286	Al poble de Barcelona (mani-
	<i>Berceuse marine; Chansons</i> 344		lunya	302	fest) V, 239
	Marabou 516 y 533		<i>Flors de Maria</i>	353	<i>Carner, Joseph</i>
	La Felicitat 777		La por del Bagís	366	Somnis d'amor (fragment) II, 676
	<i>Brichs Quintana, L.</i>		L'Estudiant de ca'n Tona, Su-	437	Coronas V, 289
	La tomba II, 817		plement al número 120	485	<i>Carot, Ramón</i>
	En Nefre del Molí III, 603		Amorosa	514	Quelcóm de socialisme III, 271
	En Lluch de la Calma IV, 628		Impresiones	539	<i>Cartanyà, Jaume</i>
	Fulla d'album 740		Sant Pere de Casserras	561	Las noyas del día IV, 510
	L'amiga V, 205		Las Guillerías	698	Donas 838
	<i>Brosa Roger, Joseph</i>		Geroni Resseló	838	Boyradas matineras V, 484
	Pregaria IV, 682		A ple matí	695	Mayl
	<i>Brull, Joan</i>		Impresions literarias. 606, 714, 764		A festas
	Art decoratiu I, 692		y 827		<i>Casagemà, Carles</i>
	Notas d'art 708		La oració del Comte		Somni I, 374
	Miloca II, 7		En Let de Pardinás		<i>Casanovas Roy, Enrich</i>
	Notas d'art, 58, 75, 147, 189, 330,		Nota pagesa		Desvari II, 711
	593, 703, 723 y 743.		Historia comarcal IV, 60 y 140		<i>Casellas, Miquel</i>
	Arnold Böcklin 128		Marián Vayreda		La mort del oncle II, 832
	Un Bonifaci 187		Cercant goigs		La indiscreció III, 132
	Per qué'm vaig posar barret de		Dietari del cor		<i>Castellet Pont, Joseph M.^a</i>
	copa 220		El plor de la ginesta		Tardorena I, 639
	En Joseph Lluís Pellicer 440		Glosa		El combregar III, 612
	Simó Gómez, suplement al nú-		Notas bibliográficas		<i>Català, Victor.</i>
	mero 89.		Literatura rossellonesa		L'oca blanca II, 209
	El nu. III, 22		Dos crepuscles		Sensacions de primavera 272
	Notas d'art . 36, 84, 224, 642 y 783		Baladas		Sensacions d'estiu 438
	Artistas banquetejats 129		El sastre Giralt V, 122		La Vella 468
	Motillos vells y modas novas 238		Folk-lore		Vistas al mar 485
	Una escultura d'en Llimona 361		El derrer són d'en Sagorra. VI, 610		L'anell d'Horus 597
	La Exposició d'Art Antich. 681 y 698		Gent de montanya VII, 392		Sensacions de tardor 644
	<i>Busquets y Punset, A.</i>		Notes bibliogràfiques		Agonia 724
	La felicitat á montanya I, XIV		Repòs		Las cisantemas 786
	La ventura d'un bordet 51		La escola de mestres		Sensac ons d'hivern 851
	Los caramellayres del Roser 149		Recort		Idili xorch III, 15
	«Sanch nova» 170		<i>Busquets, Eusebi</i>		La explosió 75
	L'hivern á montanya 220		El Museu d'Arts Decorati-		Lo sant de la gleva 165
	Llibres rebuts 351		vas III, 700		Las flors primeras 268
	Matinal 376		D'art decoratiu, IV. 262, 276, 291 y		Diálech 413
	Impresió 391		308		La enveja 545
	Désde montanya 427, 442 y 463		<i>Caldés Arús, V.</i>		Medalla 672
	Lo fossar de Sau 521		L'ideal V, 736		La <i>tomía</i> del Estrany IV, 15
	A missa matinal 572		<i>Camps y Cortés, Adolf</i>		Setmana Santa 249
	«Rondalles del poble» 662		Trevallém II, 131		Lo captiu 425
	Impresió 716		<i>Canadell y Jacas, Jordi</i>		La mort del Papa 520
	Dijous Sant, suplement al nú-		Sospirs de verge (fragment). II, 677		Trànsit V, 11
	mero 9.		<i>Capella, F. M.</i>		Impressió d'octubre 660
	Al Montseny II, 25		Confidència I, 566		Misteris 836
	Impresió 77		<i>Capella, Jascinto</i>		Carnestoltes VI, 18
	Ayres del Montseny 111		Fragments d'una carta I, 358		Resurrecció 249
	Lo Misteri del Hort 235		Fragments d'un'altra carta 439		Corpus Auri: Suplement al nú-
	La política á montanya 251, 297		Jacqueline 588		mero 281.
	y 353		<i>Capmany, Aureli</i>		Lletres a un altre aprenent . VII, 609
	Bibliografía 517, 681 y 710		Don Quijote a Barcelona . VI, 266		El centaure (traducció) 727
	Homenatge á n'en Llull 284		<i>Carbonell y Puig, S.</i>		Els drets de l'home 836
	El Pi de les Tres Brancas 388		Esboços cubans: La Bachata. VII, 179		<i>Catalán, Pau J.</i>
	De romiatje 456		<i>Carné y Martí, J.</i>		Somni y realitat I, 409
	Balada 596		¿Reaccionar? .. Mayl VII, 218		<i>Catalunya Federal</i>
	JOVENTUT á Montseny y Gui-		Quadret 507		Manifest IV, 133
	llerías 610				
	Ratificació 756				
	Crepuscle 820				
	Idili blau III, 70				
	A propòsit d'un article 174				
	Ayres del Montseny 204				

	Págs.		Págs.		Págs.
<i>Catasús y Catasús, Trinitat</i>		<i>Conill, Bonaventura</i>		<i>Doria, Amadeu</i>	
Tardor	IV, 670	Impressions de París.	VII, 442	El núvol (traducció de Théophile Gautier)	V, 261
Plany.	839	<i>Cornovol, Jules</i>		Maig	351
El captayre.	V, 130	L'Aliga de Canigó	I, 478	Solitud	631
Preludi de tardor.	303	Arlettes	II, 27	<i>Durel, Petrus</i>	
Juliol.	512	<i>Costa, Carles</i>		Comunicat	II, 627
Hivern al camp	643	L'aixelabrat.	I, 150	<i>Duró y Gili, J.</i>	
De tardor	VI, 258	Al segle xx.	II, 31	L'arbre malalt.	III, 45
L'atmetller.	445	<i>Costa y Coll, F.</i>		¿Parlém d'amor?	228
Tardor al camp	517	Crepuscular.	II, 547	Capvespre	527
A plena llum	677	Marina	IV, 310	<i>Elias, F.</i>	
Diades serenes.	VII, 26	<i>Costa y Llobera, Miquel</i>		Ideas y lleys	III, 462
Flor de la luxuria	330	Calma (traducció d'Horaci). I, 216		<i>Escardot, L.</i>	
Auba tranquil·la	568	Les violetes (imitació)	248	Clixés de maig.	III, 363
Invitació a l'amor.	709	<i>Crickboom, Mateu</i>		Pagesenca	443
<i>Cavallé, Pere</i>		Carta oberta á en Joaquím		Las fadas del blat.	517
Esclats	I, 478	Pena	III, 459	Riu avall	629
<i>Clarassó, Enrich</i>		<i>Dalmau, Ferrán</i>		Atavisme	740
La Esculptura en la Esposició		<i>De Haussy, Madame</i>		Els Reys d'en Marianet.	IV, 48
de 1900	I, 454	El venciment	VII, 501	Calú d'hivern	95
<i>Closa, Candi</i>		Terra inculta	710	L'aloja	117
Carta desclosa	II, 783	<i>Delpont, Jules</i>		Qüento blau	142
Indefinida	III, 391	L'alba á Perpinyà.	I, 360	Set eterna	227 y 250
Vicis socials	467	Le Roussillon sous les rois de		Sense fruyt	265
¿Còm ne dirèm?	VII, 689	Majorque	404	Gra de sorra	344
<i>Coca, Lleó</i>		Novas del Rosselló	415	L'hareu	377
Oh camins del món!	VII, 405	Perpinyà: Lo camí del Vernet.	440	Charitas	404
<i>Colomer, Pau</i>		En Joan Sitjar.	482	Desterro.	730
No barrejem	V, 418	Un vol per la Cerdanya fran-		Medalla	V, 394
<i>Colomer y Fors, Pere</i>		cesa	557	Gloria	491
Un día núvol	II, 268	A Sant Ferriol.	II, 32	Divindres Sant	VI, 274
Conscient	537	A Ceret	204	Cançó	349
Salvas redemptoras	693	Perpinyà: La iglesia de la Real.	317	Clixés de juny	395
Contrast.	848	Inscripcions catalanes á Per-		Clixé d'agost	562
Agonía	VI, 50	pinyà	420	El pobre home	578
Nota de viatge.	462	A n'en Bepó	659	Parella blanca	595
<i>Coll, Mario</i>		Perpinyà.	III, 506	Somnis	625
Nova comunió	VI, 74	Inscripcions catalanas á Per-		Dintre l'argent.	731
Als meus amichs	131	pinyà	709	Vida	811
<i>Comabella, Claudi</i>		Mossén Agustí Puyol.	IV, 212	Clixé de desembre.	829
Mefistófil disfressat	IV, 158	Inscripcions a Rosselló	363	Andròmaca	VII, 10
<i>Demi-vierge.</i>	226	Del poble	492	La fi de la lloca	101
L'dili d'una inglesa	284	Nota d'hivern	845	Posta serena	197
El poeta de la mort	340	Del poble	V, 63	Clixé de Pasqua	377
En la nit de Sant Joan	422	La meua manyagua (traducció).	707	Baboses.	483
La novela d'una vida.	470	La font de Sant Félix	855	De nit	569
La presonera	613	Als poetes txechs.	VII, 173	Fantasia.	593
Fidelitat.	636	<i>Devoluy, Pere</i>		A JOVENTUT	839
Mon amich Bernat	707	Discurs	V, 369	<i>Esperanta-fako</i>	
Somni d'una nit de tardor	742	Discurs de Santo Estello	VII, 378	Volúm VII, 9, 28, 43, 61, 76, 91,	
<i>Comissió de la Festa Catalana</i>		<i>Domenech, Cristófol de</i>		109, 124, 140, 155, 170, 188, 205,	
Allocució als catalans: vol. VI		Bibliografia.	II, 270	220, 234, 251, 268, 285, 298, 316,	
Suplement al número 281	7	En Gorki y <i>Les Vagabonds.</i>	347	332, 347, 364, 406, 428, 444, 460,	
<i>Conangla Fontanilles, J.</i>		<i>Domenech Espanyol, M.</i>		508, 523, 540, 557, 570, 588, 603,	
Els héroes de Baler y els chau-		La tessis en el <i>Parsifal</i> de		619, 636, 652, 668, 683, 700, 716,	
vinistes de Barcelona.	V, 189	Wagner	III, 479	731, y 749.	
La missa roja	292	Moltas paraulas... y prou també	501	<i>Estrany, Geroni</i>	
Descans de l'immigrant.	VI, 724	<i>Las llyutas socials.</i>		I, 401	
		<i>Tasca de la nova centuria</i>		II, 19	
		<i>Confiansa mutua</i>		IV, 22	

Págs.		Págs.		Págs.		
	<i>Fastenrath, Joan</i>		Concells maternals	68	<i>Gambús, Xavier</i>	
	El pintor alemany Guillem Leibl	II, 38	La mona	149	El company del cego	II, 70
	<i>Femina</i>		Qüestions de família	290	Inconsciència	III, 118
	Per la finestra	VII, 19	El cinematògraf	340	Corpus	IV, 84
	<i>Ferrá, Miquel</i>		El casament de l'Antonietta	518	Esposes sense fills	V, 350
	Cisma	V, 290	Senectut	565	Esflorament	VI, 812
	<i>Ferrer Clavé, Carles</i>		Incompatibilitat de caràcters	582		VII, 7
	Planý	IV, 44	La costellada	633	<i>Gasóliba, Cecili</i>	
	Madrigal	44	Prenent les aygües	722	Un que no li han preguntat res, però que demana dirhi la seva	VI, 95
	A ma estimada	44	Monomania sportiva	802	Quina vergonyal	137
	<i>Ferrer, Caterina</i>		Despedida	838	Catalans, nacionalistas y regionalistes	219
	Anyorança	VI, 277	<i>Font y Laporte, Antoni</i>		Un compàs d'espera	449
	<i>Folch y Capdevila, Rafel</i>		¿Culpable?	II, 536	¿Ahont anèm?	633
	Primer bes	I, 246	Morfinòmana	713	Prou bombes: Justícia catalana	666
	Als joves	583	Temptació	III, 309		
	Sobre en Ramón Lull	618	¿T'en recordas?	543	<i>Geló, Francesch</i>	
	La boja	II, 94	Soll	595	Las flors vermelles	IV, 359
	De las memorias d'un suieida	243	Lletras a un amic	IV, 410		
	Degeneració y regeneració	525	Lletras a un amic	V, 413	<i>Gener, Pompeius</i>	
	Un fanàtic	III, 181	Recorts	847	Aixís va parlar Zarathustra	I, X
	Miserias	267	Nit felix	VI, 670	Un tragner filòsof	XI
	A las eleccions	491	Tant se vall	804	Bibliografia, 14, 124, 374 y 447	
	Impresions del Pirineu	724	Soliloqui	VII, 212	Un cant de Iamblicus	23
	<i>Folch y Torres, Joseph M.^a</i>		La cançó	330	Mestre Olaguer y sa «mise en scene»	41
	Sol ixent	I, 123	<i>Fontdevila y Cruixent, M.</i>		Supernacionals	65
	Caricatura	330	Croquis	VII, 42	La nostra llengua es oficial á Fransa	79
	Ponney	405	<i>Forés, J.</i>		El cant á la Joventut de Zarathustra	100
	Confidencias	541	Nota	IV, 638	Treva	113
	Estudi	II, 59	<i>Fortuny, Carles de</i>		De Kant á Nietzsche	134
	Tot blancl	174	Idili	VI, 414	Sartor Resartus	172
	Desilusio del goig	391	Mitjdjada	481	La coronada vila tentacular	198
	Carta á un enamorat	498	La gran ciutat	528	De mon «Evangeli de la Vida»	210
	A la presó	645	L'amor	621	La moderna oligarquia del Intelecte	242
	Sacrifici	835	Un miracle	667	L'Evangeli de la vida	273
	L'escómbriayre	III, 196	Impediment	722	A Apeles Mestres	296
	Interior	IV, 837	Fanguejant	VII, 146	El Silenci	337
	D'unas notas que tinch	V, 511	Solitud	226	Ara fa cent anys!	355
	D'excursió	VI, 512	Flors	247	Macabra vital	408
	Cap a la vida	117	El valent	314	Las tres grandesas	417
	Tu com jo	846	Fent volar l'estel	659	A la Soletat	449
	<i>Folguera y Durán, Manel</i>		Immortalitat	739	Nietzsche	473
	A JOVENTUT	II, 4	<i>Fortuny, Marián</i>		A la nit	499
	Discurs pronunciat en el «Dinar del Jochs Florals»	322	Contra la reforma del Notariat (discurs)	IV, 236	La pesadilla dels parents	518
	Discurs pronunciat en l'Assemblea Catalanista de Tarrassa	385	<i>Franquesa y Gomis, Joseph</i>		Un petit poema modernista	581
	Contra la reforma del Notariat (discurs)	IV, 237	Tenebras, vol. I suplement al número 9		Invocació á Lutecia	643
	Renovació incessant	VII, 829	<i>Fuentes, Enrich de</i>		La fi de la Exposició	658
	<i>Font, Alexandre</i>		Coneixensas de taverna	I, 229	Una teogonia india	II, 8
	Pàgines festives: Día mullat	VI, 465	Las enamoradoras	508	Despedida y salutació	41
	L'avi	482	Saluració	II, 26	De la idea del Art en els últims filòsops del segle XX	105 y 121
	L'home del mico	529	«Els encarrilats»	330	Avant sempre!	201
	De viatge	613	La lley trista	V, 627	Resurreció!	249
	Tempestat	687	Miracle	VI, 459	Bibliografia	410
	Gent de fóra	767	Coincidencies	VII, 822	El Gay Saber	416
	La venda del peix; En la platja de Badalona	799	<i>Galcerán, Celestí</i>		<i>Don Quijote y Sancho Pansa</i> com á tipos simbòlichs espanyols y com á tipos simbòlichs humans	589 y 614
	Pàgines festives: La torre en venda	VII, 11	«La Gioconda» d'en D'Annunzio	I, 595	En l'aniversari de la Revolució de Setembre	653
	Coses de la Rambla	37	<i>Galcerán, Gustau</i>		La mise en scène de <i>Els Pirineus</i>	III, 53
			D'arribada	V, 383		
				398		

	Págs.		Págs.		Págs.
En defensa propia.	123	<i>Gibert, Salvador</i>		*. (id. id.).	299
La primera lectura de <i>L'Atlántida</i> á Barcelona, Supplement al número 120		Tolerancia! VI,	251	Al jovent	317
<i>Trop de zèle</i>	414	Ciencia. VII,	184	Bon amich	317
L'antich teatre grech 493, 508, 528 y 541		<i>Gili Gay, Narcís</i>		Agonia	317
La filosofia grega antiga 572, 590, 609 y 621		Fantasia. II,	625	Novembre (traducció de E. Verhaeren)	760
La literatura á Roma 723, 754, 766, 781 y 813		La dona del pintor	835	Cap d'any V,	23
El cavall de panyo o la plassa del Empordá IV,	14	Isaura III,	142	La cullita VI,	7
Visca la Res-pública	305	Quadret	270	<i>Sacra fames</i> (traducció)	VII, 847
A las damas catalanas, Supplement al número 172.		El beyre d'argent.	340	<i>Guasch, Joan M.</i>	
De la organizació del exércit segons els federals y segons els catalanistas	449 y 467	Flors...	454	Las flors del gerro blau I,	219
Qüento antich	536	La prometensa.	516	Nocturn	617
El papa Sarto	545	Confessió	611	El plor dels degotalls	II, 356
De la descastellanisació de Catalunya	583	<i>Giral, Manel</i>		<i>Gubern, Santiago</i>	
El monument a Renan	625	La conquesta del Jo	III, 669	Salvém la República VI,	360
<i>La festa del blat</i>	660	<i>Giralt y Verdaguer, J.</i>		Impressió	692
Reivindicació de Miquel Servet. 705 y 721		Contra la reforma del Notariat (discurs) IV,	235	Sabi oficial.	833
Aclaració	739	Al poble de Barcelona (manifest). V,	239	Un farsant... com n'hi ha molts V,	267
Més llum sobre l'assumpto Servet.	790	<i>Girbau y Tordera, J.</i>		Vida de societat	575
Ni dominants ni dominadors V,	25	Parricidi. V,	322	¿Ahont som?	685
Faulas, apòlegs, llegendas, qüentos o lo que vulguèu 129, 161 y 243		Parricidi. VI,	132	Pujada y devallada VI,	14
La evolució filològica en la República Argentina	306	Rodolant	272	El poder reyal y la Constitució segons en Silvela	121
Som els més liberals.	345	<i>Gispert, Lluis</i>		De nacionalisme	521
En Valentí Almirall	416	Migransa I,	279	¿Somni o realitat? VII,	753
Els Knthenis	463	Marina	377	Adeu a JOVENTUT!	846
Cant primer de <i>L'Evangelí de la Vida</i>	565	La casa abandonada	477	<i>Guimerá, Angel</i>	
De com ne hagué nom la ciutat de Lhió e lo golf de prop d'aci que aytal nom ne porta	580	Matinal	511	Redempció I,	22
Recorts y esperances. VI,	25	<i>Gomila, Santiago</i>		La filla del mar (fragment).	117
El Madrid que ara jo he vist	234	Esposalles VI,	68	Lo gos de casa.	505
El bon diable	333	<i>Grant y Sala, J.</i>		Fragments de l'ópera «Euda d'Uriach»	568
L'americana vermella	499	Aprofitèm el temps V,	251	Jesús al cel, suplement al núm. 9.	
L'amich Vilanova	542	L'hivern per Galicia	792	<i>Andrónica</i> (fragment). II,	21
Cant IV de <i>L'Evangelí de la Vida</i>	575	<i>Grassot, Román de</i>		Discurs llegit en l'assemblea Catalanista de Tarrasa	378,
L'agencia d'informes comercials 608, 628, 645, 659 y 675		Carta-protesta V,	30	Deu perdona	565
Patatúm de patums: Ni Don Pelayo ni Jofre lo Pilós	737	<i>Gual, Adriá</i>		Creació III,	12
En Vallès y Roderich y jo VII,	22	Anima en pena. I,	503	Vida IV,	12
La Fira de les Roses.	275	Petons II,	27	La nostra	376
El gay Saber.	292	El Teatre Popular.	288, 307	*. V,	23
El tifus.	422	Cartas á un amich	315 y 806	<i>Hirsch, Paul Armand</i>	
Teatres: <i>Los Noveleros</i>	459	Cant de Brangania.	IV, 9	La voix seraphique III,	670
Lo qu'hem fet.	822	Les arts menudes.	VI, 540	Heine IV,	572
<i>Gents, Salvador</i>		Crítichs y criticats	577	Le masque	826
Sobre ensenyansa en català. V,	523	A l'amich Tintorer	VII, 674	<i>La petite fée</i> V,	790
<i>Gibert, Agustí M.ª</i>		Salut!	822	<i>Huguet y Campañá, Pere</i>	
Una visita á la tomba d'en Ça-garriga II,	845	<i>Guanyabéns, E.</i>		Verdaguer. III,	834
		Vals pausat, traducció de Jean Aicard III,	432	<i>Janer, Lluis de</i>	
		Ideal.	486	Carn. IV,	570
		Somni de noy, trad. de Jean Rameau	544	Silvestre. VII,	294
		La fortalesa, trad. de Edmond Harancourt	688	El despertar d'un poble.	308
		Brevis vita, trad. de Adolphe Poisson	803	El trust de la oposició	326
		Elevació (traducció de Charles Baudelaire).	IV, 8	Clavé	348
		Dona y gata (traducció de Paul Verlaine).	211	La espasa y la paret.	419
				<i>Jochs Florals de Barcelona</i>	
				Llista de las composicions rebudas. I,	77 y 92
				Convocatoria y Cartell pera'ls Jochs Florals del any 1901. II,	53

	Págs.		Págs.		Págs.
Cartell extraordinari	119	Exposició de quadros d'en Ramón Pichot	374	La «Schola Choral» de Terrassa	181
Llista de las composicions rebudes	214	Peralada	720 y 830	<i>Bruniselda</i>	265 y 279
Convocatoria y Cartell pera'ls Jochs Florals del any 1902	842	Qüestions mesquines: El nu en Pobra d'art	788	Festa de la Música Catalana	360
Llista de las composicions rebudes en la Secretaria del Consistori	III, 198 y 206	El museu de Barcelona	III, 89, 114 y 121	Notes bibliogràfiques	376
Veredictes	293	Saló Parés	115	Concerts	682
Consistori dels Jochs Florals: Convocatoria y cartell pera'ls del any 1903	IV, 29	Cartells artístichs	171	Associació Musical de Barcelona	748
Composicions rebudes á Secretaria	213	Xurriacas	203	<i>Laporta, Miquel</i>	
Veredictes	293	La feyna de la Junta de Bellas Arts	265	Als federals d'aquesta terra	III, 283
Convocatoria y cartell pera'ls del any 1904	839	Al senyor don J. Pujol y Brull	314	Els nostres	345
Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Llista de las composicions rebudes á Secretaria	V, 211	De la restauració d'antigas obras d'art	411	Patria	466
Veredictes	273	Somni d'estiu	497	Llibertat	489
Convocatoria y cartell pera'ls Jochs de 1905	770	Firas y festas	639	La tria	713
Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Cartell extraordinari	VI, 29	De pintura catalana	731, 755, y 770	Contra la Reforma del Notariat (discurs)	IV, 237
Llista de les composicions rebudes á Secretaria	181, 196 y 213.	La veu dels retaules	800	Nosaltres som nacionalistas «A conseqüència»	V, 353
Veredictes	292	A la Junta Municipal de Bellas Arts	810	«A conseqüència»	VI, 10
Convocatoria y cartell pera'ls Jochs de 1906	821	La cova encantada	IV, 65	•••••	332
Llista de les composicions rebudes	VII, 173, 204 y 221	Qüestions pictòriques	90	Pochs mots	507
Veredictes	284	Ruskin	149	Als homes naturals	VII, 830
<i>Jordá, J. M.</i>					
De pintura	I, 15	La moda en el sigle XX	278	<i>Lasarte, J. M.^a de</i>	
La política cómica	34	Relotjes de sol	325	Farádicas	IV, 413
Teatre	74	Santa Maria de Poblet	353	<i>Linares y Delhom, Joan</i>	
Cansons populars alemanyas	196	Psicologías barceloninas: Las Patums	386	Perquè no vos han contestat y perquè no entren a la Unió	VI, 115
Ciència de verge	308	Cap al poble	433	Tasca que s'imposa	143
«Jardins d'Espanya»	611 y 628	{Senyors?	500	<i>López y Coll, Manel</i>	
<i>Joventut, v. Redacció</i>					
<i>Juanico y Coll, F. de P.</i>					
Sobre'l descans dominical	V, 594	Crítica de crítichs	518	Passat y present	V, 670
L'áliga, la serp y el llimach	690	Barcelona centralista	529	Parlèm clar	742
<i>Juliá, Mateu</i>					
Hamlet al cel	II, 504	Divagacions	547	<i>López Picó, Joseph M.^a</i>	
<i>Junyent, Olaguer</i>					
Carta de París	III, 329	<i>Baños de oleaje</i>	595	La borratxa	VII, 452
<i>Juyent, Sebastiá</i>					
La honradesa en l'art pictòrich	I, 614	Els pintors joves	V, 7	L'armari de la roba blanca	554
Una obra important	693	La festa major de Barcelona	67	<i>Llanas, Albert</i>	
Crítica de crítichs	723	L'antich Carnaval de Barcelona	110, 126, 149, 155, 170 y 190	La primera escena del primer acte de la primera comedia	I, 67
Salvém Poblet	II, 61	<i>Ex-libris</i> de A. de Riquer	164	Dos malalts	83
Un Rodin á Barcelona	78	A propòsit d'exposar obres mevas en la Sala Parés	255	Bé per mal	119
L'art y la moda	119 y 139	Daniel Urrabieta Vierge	340	Per qué en el Malabar ja no creman a las viudas	166
Crítica de crítichs	181	Pipologia	576	La rata dintre del formatje, ó l'espia del general Prim	245
L'Art á Catalunya	238	Sala Parés	68, 650, 744 y 818	La senyora Tomasa y'l senyor Jeroni	356
Las Exposicions de Bellas Arts á Barcelona	299	Firas y festas	654	<i>Lleonart, Joseph</i>	
<i>Just y Pastor, E.</i>					
Darreras flors II, 338					
Cansó dels jovens IV, 102					
Conjugal 243					
Intima 838					
Montanya amunt VI, 212					
Voluptuositat 223					
Recordatori 531					
Bessonada 635					
<i>Karr, Carme</i>					
Concerts de l'Orfeó Català VII, 152 y 166					

	<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>
<i>Leonart y Roig, Melitón</i>		El Catalanisme	3	Esperèrn	129
El vell pobre VII,	506	La consciencia nacional	33	Liquidació forçosa	369
<i>Llivi y Gasés, Pau</i>		Cap al suïcidi	81	Notes bibliogràfiques 60, 283 y 363	
Passejada V,	722	La Espanya absolutista	178	Marabou (traducció)	516 y 533
Música (traducció) VII,	309	La qüestió social y'l Catalanisme.	433	La Felicitat (traducció)	777
Conhort	411	La «crisis»	577	Desde la cambra roja	824
<i>Llongueras, Joan</i>		Els que volèm II,	5	<i>Martí y Julià, D.</i>	
La font de la vida III,	79	Els morts ab vida	57	Per la instrucció del poble . I,	385
<i>Llord, Joseph</i>		Llibertat y Bellesa	153	Erro	673
Miramar I,	389	Electoral	267	Abónt se va II,	16
<i>Lluria, Roger de</i>		<i>Martí y Ballès, Oriol</i>		Discurs pronunciat en l'Assamblea Catalanista de Tarassa .	461
La quía del mal esperit II,	678	Barcelonines I,	V	La llibertat	798
<i>Mallofré, Joseph</i>		Teatres XXVI,	13 108	L'esperit vell IV,	3
Fonaments del Catalanisme . I,	145	Llibres rebuts 30 y 90		Qüestió d'higiene social	609
Ni ara ni may II,	251	Comedia política	49	El dever de tots V,	2
<i>Manau y Avellanet, Lluis</i>		Bibliografia 76, 136 y 604		Per la complexitat VI,	3
Mitjdia IV,	627	Honni soit qui mal y pense	225	Anemho explicant	113
La sirena VI,	427	Una audició del «Jardí abandonat»	282	La nostra Festa y el nostre dever: Suplement al número	
<i>Maragall, Joan</i>		Els «vibrons»	291	281	I
Cants de la «Novena Simfonia» (traducció de Schiller) I,	104	Interdicte d'obra vella	369	Nacionalisme y imperialisme	505
Oració a Santa Lluçia II,	25	Gracies de «Gedeón»	399	Parlament	548 y 549
Salutació	143	Lectures d'estiu	451	Renovació VII,	2
Vistes al mar	405	Gran bazar parisench 483 y 510		De cara a la mar	561
Els ametllers III,	21	Aclaració	691	Mort es vida	821
Pirenca IV,	10	Fí de segle	721	<i>Martí y Folguera, Joseph</i>	
La nostra bandera: Suplement al número 172	5	Ignoscents II,	26	En mon recó I,	711
Els tres arcàngels (traducció de Goethe) V,	23	<i>Hänsel und Gretel: El poema</i>	80	La fulla que cau II,	19
Glosa	288	<i>Electra</i>	154	Papallona blanca	132
Als felibres provençals: Suplement al número 224	I	Bibliografia 210, 408 y 826		*	244
La sirena (fragment) VI,	10	Llibres rebuts 245 y 259		La fada III,	7
La festa de la Bellesa: Discurs	477	Discurs llegit en l'Assamblea Catalanista de Tarrassa	303	Lo sol y la terra IV,	20
Rêverie VII,	833	Som radicals	493	L'arbre y l'aucell V,	22
<i>Marich, August de</i>		En Art com en Catalanisme 541 y 575		<i>Martí y Peydro, Pere</i>	
Cròniques nacionalistes: La fúnebre Hungría VI,	665	Post nubila...	701	Primaverenca I,	372
La força	729	Si no fossim pràctichs	765	Florida	509
La duana regional independent	748	Cruell	857	Nit primaverl II,	426
<i>Marinel-lo, Manel</i>		Justícia III,	57	Veremant	676
L'arbre sol II,	117	En Pere Aldavert	217	Taronjina III,	333
<i>Maristany, Pere G.</i>		Contra natura	473	Plenitut	547
Qüestions econòmiques III,	297	País de ventall	490	Estiu IV,	446
<i>Marlés, Just</i>		Teatres	673	Visió de carretera V,	62
Miseries VI,	825	Comedies	795	<i>Martí y Sabat, Irene</i>	
<i>Marquina, Eduart</i>		Les coses clares IV,	25	Un día de pluja II,	738
La Illa de la Mort I,	201	Escola de cultura social de Catalunya	321	<i>Martí y Sabat, Joseph</i>	
<i>Marsans, Lluis</i>		Ortografies racionals	649	Nacions colonisadores IV,	169
La Patria I,	I	Una engruna més	686	Obra profitosa	689
El Catalanisme y els catalanistes	II	Punt final	691	<i>Martinez y Serind, Arndu</i>	
O tot o res III		Cinematògraf barceloní V,	249	Primavera I,	85
Lo de Lleyda III		Notes bibliogràfiques	291	Intima	121
		L'Assamblea de Barcelona	329	Pagesívola	148
		Pobrell	481	Vindiquém la nostra causa	322
		Rocambolades	518	Desde París 382 y 430	
		Dihent les veritats se perden les amistats	749	De Londres	448
		Amén	769	La «chulería» a París	471
		Toros!!! VI,	154	Tres revolucions	646
		Lletra d'un menestral barceloní a l'almirall de la esquadra anglesa	457	El problema de Malthus enfront dels grans Estats II,	137
		Document important	492	La oratoria espanyola	486
		Si j'étais... Moret	793	Desde Tarrassa	538
		Notes bibliogràfiques	276,	La democràcia á Catalunya. III,	25
		403, 434 y 485.		Quatre paraulas sobre'ls con-	
		Per la finestra (traducció) . VII,	19		
		Aquí no passa res	33		

Págs.		Págs.		Págs.		
	ceptes de Llibertat y Tolerancia	809	Tolerancia	235	Pintura á la gaseosa	346
	Colonisació model IV,	139	Reflexions	253	<i>La Selva</i> (fragments)	1, 24 y 84
	Lo que volém y lo que volían .	324	La enamorada	655	Joven ut daurada	62
	La Majestat no té peus	680	L'esperit ample	761	Introducció de un poema inè-	
	Un partit d'odis	785	El guarda-via IV,	70	dit	837
	El <i>trust</i> universitari V,	27	Quelcóm sobre'ls <i>trusts</i>	82	Nadal III,	4
	Quatre mots més sobre'l <i>trust</i>		Gebrada	111	De poètica catalana	27, 43 y 59.
	universitari	61	El culte de la Forma	327	La Eternitat	512
	La reencarnació d'en Torque-		Paternal	431	Llibertat, Igualtat y Fraternal	
	mada	113	L'anarquia ortogràfica	635	tat	512
	¿Es usted quien los instruye? . .	143	Més sobre l'anarquia ortogràfica	677	Fe	512
	Guerra sense quartel	173	L'enamorat a la esposa morta .	710	Orte	557
	Contra'l servey obligatori	201	La viuda pobra	825	Nunc et semper	557
	El Lerroux dels conservadors .	219	Del mètode	840	El gran Guignol	557
	Per què no hi pot haverhi Re-		La ratlla blava V,	79	Galileo IV,	5
	pública a Espanya	361	Vers la federació autonomista		L'ànima de canti V,	22
	Alerta	377	catalana	153	Els albigesos	209
	Un revolucionari <i>desde arriba</i> .	398	Els penjats (traducció de José		El novici (fragment)	220
	Rèplica	427	Elizondo) VI,	590	Truquen els joves VII,	829
	Sonets 480 y	629	Les verges impures	833		
	L'absolutisme agonitzant	489	Els meus bessons VII,	823		
	Coincidències	506				
	L'absolutisme naixent	573	<i>Maseras, Alfons</i>			
	Els intelctuals castiles	595	Intima I,	446	Els problemes de l'Antologia	
	La festa del Pi de les Tres		Nota	710	grega V, 49, 64, 128,	
	Branques	644	Del primer encís VI,	463	224, 260, 304, 318, 380, 465, 515,	
	La reacció cristiana	677	A Pirra (traducció d'Horaci) .	647	531, 579, 610 y 837	
	<i>Vos delante</i>	693	El corb VII,	23	Defensa del sonet	159
	Las ideas polítiques del mar-		Egle	84	Servey voluntari, vocació lliu-	
	quès de Argenson	733	Sonets	105	re	237
	Posanthi punt	777	La nit en els jardins	232	<i>Non serviam!</i>	441
	Lliberals de motllo	806	Monòleg	423	Concurs folk-lòrich	569
	Sr. D. Francisco Pi y Suñer	834	Extasis	471	Impotents!	649
	<i>La coupletiste</i>	854	Paràbola	647	Rèplica	689
	Notes bibliogràfiques 271,	321,	A una ciutat qui mor	787	Enquadernacions artísticas . .	743
	356, 401, 468, 618, 664.	693,			Deixeunos anar...!	765
	760, 772, 822 y 841.		<i>Massana, Joan</i>			
	Barres o burros VI,	45	El color en la música de		Sala Parés	792
	El preu d'un <i>veto</i>	96	<i>L'Anell del Nibelung</i> II,	333	Notes bibliogràfiques	712, 728
	Les poesíes d'Angel Guimerà .	144	<i>y</i> 350		791 y 840	
	El símbol	180	La Tetralogia en català	766	El popularisme en la poesia. VI,	63
	Sonets	209	L'element purament humà de		Els <i>Articles</i> d'en Joan Mara-	
	La reforma del Còdich Civil a		<i>L'Anell del Nibelung</i> VI,	193	gall	159
	França	224	<i>Massip, Olaguer</i>			
	La qüestió religiosa a França		La humanitat d'avuy y la de		Els «descastats» a l'Ateneu . . .	217
	y Espanya	265	demà IV,	559	Lo dels Jochs Florals	297
	Notes bibliogràfiques 35,	78, 130,	Carta a cert republicà dels		Cervantisme català 329 y	345
	164, 195, 260.		qu'ara s'estilan V,	509	Aubada del Nort	409
	Dos mots VII,	826	Nova interpretació de la patria.	660	Les poesíes de Victor Català .	429
			Segueix la lluyta VI,	150	Separatisme docent	443
					Divagacions	489
					El <i>Llibre de Santa Maria</i> de	
					«Ramón Lllull»	518
					Més divagacions	560
					Meditacions	587
					El <i>Llibre de les dones</i> de Mestre	
					Jacme Roig	715
					El <i>Cançoner</i> de'n Joseph Pi-	
					Joan	820
					Notes bibliogràfiques: 34,	53,
					129, 195, 243, 308, 371, 386, 468,	
					594, 622, 643, 692, 707, 786, 801.	
					Compàs d'espera VII,	66
					La Monarquia ha fet tartl . . .	97
					La nostra influència en la polí-	
					tica d'Espanya	241
					La Monarquia contra Catalu-	
					nya	337
					Sonets	358
					El nostre patriotisme	497
					El Congrés de la Llengua Ca-	
					talana	657
					Notes bibliogràfiques 27, 41,	
					59, 74, 90, 138, 148, 186, 202	

	Págs.		Págs.		Págs.
233, 267, 295, 374, 408, 457, 491,		Nostre casal	260	<i>Negre, Leopold</i>	
555, 586, 634, 698, 711, 758, 795,		Notas bibliogràfiques	343	La professó.	III, 342
y 810.		Recorts saludables	402	Estival	438
Comiat	836	La Tradició y la Rahó	436	<i>Nogueras Oller, Rafel</i>	
<i>Mistral, Frederich</i>		Notas d'actualitat.	481 y 737	Quan s'adormin las flors	I, 187
La brassado	II, 287	Pàgines d'ahir... y d'avuy	498	Nit de juny.	314
Autograf	V, 337	Aclaracions	658	Impresions	372
Lou Cinquantenari dou Feli-		Pera'l cabás	685	Posta de sol	501
brige: Suplement al núm.		El nou municipi barceloní	761	En Joan Fastenrath	606
224.		La subvenció de dos milions	769	La pluja d'or	II, 34
<i>Moliné y Brasés, Ernest</i>		Herbert Spencer y sa obra	817	Segón Anuari dels Jochs Flo-	
¿Literatura?	I, 28	Reflexions y pressentiments	V, 169	rale de Colonia.	159
Jochs Florals	180	El viatge del rey.	185	Capvespre	188
Castellanadas.	II, 418	Esbargint la boyra	205	Somrú, amor	490
Terra trista	752	Maura, no has vensutl	234	Decandiment	490
<i>Monegal, Trinitat</i>		Després del viatge	265	La por del vianant	763
L'ideal d'en Peret	I, XIII	«L'assamblea de Canprosa» y		El pas de la carn	III, 193
Sacrifici	70	«Els armenis de Poblet».	346	Camí del sacrifici	208
Com las flors	43	Aixecant el vel.	443	La eterna farsa	209
La tormentada.	321	Características	521	La sonàmbula	245
Lo del Colegi d'advocats	395	El monstre y el cavaller.	637	La mixeta de casa	301
L'ús de las llengüas regionals		Empresas inútils	717	El valent	339
en l'Administració de Justi-		«La bombal la bombal».	782	El según joch	339
cia	420	En Maura y la crisis	829	Justicia	IV, 24
En la corrent.	490	Dos himnes: dos pobles	VI, 73	El Fill	309
Las Sirenas y'ls Arbres de la		Defalliment y esperança.	363	Als meus detractors	343
Mort.	498	Vulgaritats	556	El fiscal surt de casa.	633
Al senyor Silvela	527	Greu preocupació.	VII, 417	Ballan els presos	633
Vanitas vanitatum...	545	Reflexions	449	Pal deunos pal...	633
«Bodas reales»	659	Un acte de justicia	660	El badoch	V, 272
Mane-Thecel Phares.	II, 18	La missió de JOVENTUT.	828	La mosca vironera	272
Ensenyansas de la Historia.	160,	<i>Monsalvatje Iglesias, X.</i>		Las noyetas quan van a costu-	
169 y 190.		Gent de casa	IV, 163	ra	294
Punt final.	228	Miniatures	VII, 676	L'Alianor	628
Remember.	281	<i>Montgali, Joan de</i>		Parla en Cisco	628
Emile Zola y'l <i>Travail</i>	414 431,	El foll...	III, 780	El suïcidi misteriós	662
452, y 464.		<i>Montollu, Cebriá</i>		La pluja lluny de ciutat.	VI, 23
Veritats	622	Quadrets sense figuras, de An-		El <i>Narro</i> de la vida	178
Llop ab pell d'ovella	669	derson (traducció). III, 155 y 173		Quín revenir de sang!.. . . .	VII, 328
El jove y la roca.	738	Els mestres del seny.	V, 186	Christ triomfant	610
Els «apóstols» de la pseudo lli-		D'economía	VII, 473	No sóch pás un renegat.	848
bertat	749	<i>Montollu, Manel de</i>		<i>Novellas de Molins, Jaume</i>	
Fem justicia	800	El cel (traducció de Ruskin). I, 338		Amorosa	II, 253
Revista de revistas	519, 602 y	<i>Montsant, Jordi</i>		Estiuhenca	310
665.		La ermita abandonada	VII, 267	Montsenyencas	III, 92 352
Quelcóm sobre las vagas	III, 60	El temple esfondrat	296	•••	128 y 439
Tolerancia é intransigencia	105	<i>Mora y Castellá, J.</i>		Lo torb	239
Els responsables.	140	Solidaritat	VII, 545	Primaveral	IV, 84
Croquis socials	176	<i>Moragas, Ricart</i>		Amor	132
La calma	185	Vida y mort	VI, 638	<i>Oliva, Victor</i>	
La <i>odisseia</i> del heroes demago-		Desde'l meu balcó	VII, 108	Las albas	II, 649
gos	254	Ensopiment.	601	El príncep	801
La missió del convensut	284	<i>Muns y Clapé, Joan</i>		El Den incrédul	III, 98
En el Colegi d'advocats	316	La mort del número 25.	I, 422	El misteri dels blats.	283
Notas d'actualitat	317 y 777	<i>Muntaner, Jordi</i>		Manitiné	625
Caixa de pensions vitalicias y		Aquell petól...	VII, 507	Senzillament	IV, 294
jubilació del obrer	358	<i>Narro, Santiago</i>		Els encantadors	330
Consideracions sobre alguns		Bohemia.	V, 148	En Miseria pobre	390
organismes socials	377			Miquel Servet y-Bernardí Mon-	
<i>Las tormentas del 48</i>	466			tanya de Montserrat.	722
El <i>meeting</i> y las garantías	569			La patria de Miquel Servet.	789
Las tres solucions	617			L'autoscopia y la noció supra-	
<i>Narváez</i>	874			sensitiva de presència en la	
Sobre la revisió de las Bases. IV,	105			literatura	V, 91
Toch d'atenció	185			Dos fundadors del Felibrige:	
Contra la reforma del Notariat				Suplement al núm. 224.	7
(discurs)	235				

Págs.		Págs.		Págs.	
	Poesíes inèdites d'en Carles Boselli VI, 32		<i>Palau González de Quijano, Pere</i>		Recorts que agraden. . . VII, 88
	Civilisació. 322		Somrià del rossinyol . . . III, 461		<i>Pelegrí y Ferrer, Eduart</i>
	En Joseph Güell y Mercader . 591		<i>Palma, Felip</i>		Nota pirinenca I, XV
	La nit solsticial 777		La porch III, 817		Al cor del Montseny 122
	El camí ral 826		La revenja IV, 196		Sola 183
	Entorn de <i>Romàntichs d'ara</i> . VII, 263		L'aplech 483		La riera 447
	Catalunya a Itàlia 771		Gent de bé 601		La barca del avi. 664
	<i>Oliva Bridgman, Joan</i>		Primavera. VI, 762		D'excursió. II, 950
	Salut als joves! I, 87		Al poble català VII, 324		<i>Pell y Cuffi, Octavi</i>
	Oda á Friné 169		<i>Palmarola, Joan de la Creu</i>		Amors de fira. IV, 98
	Dyonisos 264		Flor de marge I, 183		De la <i>verbena</i> de San Joan. . 451
	El clam de las verges 346		Fresca d'estfu. 422		Malalts del esperit 502
	Ser ó no ser 424		Memento II, 244		Transfiguració 522
	El pardal 457		De sol á sol 420		Impressions de Paris: <i>La Mor-</i>
	<i>Oliver, Francesch</i>		Nota de color 563		<i>gue</i> 697
	Recorts de café III, 448		Ilusions 671		<i>Olympia</i> 714
	Serenata 527		<i>Palol, Miquel de</i>		Una nit á Mont-Martre 858
	Enigmas 559		Com fan las flors. III, 708		Any nou, vida vella. V, 44
	La Roso 578		Desvari de verge. 708		<i>Flirt</i> 179
	Nocturn 605		Poema de maig IV, 775		<i>Spleen</i> 419
	Vora l'aygua 692		Balades de Schumann VI, 68		L'escriptor de las imatges . . 495
	Marina. IV, 35		Les roses dels presos. VII, 505		Impressions de mar y terra. . 623
	Pluja d'estiu 35		<i>Palou, Jaume</i>		L'intrús del amor 672
	Marxa guerrera 119		Venjança VI, 46		Un cas de hiperestesia 799
	Notas dels camps 519		Prejuhi. 79		Reconciliació. VI, 43
	<i>Oller y Rabassa, Joan</i>		Semblances 180		<i>Pena, Joaquim</i>
	Crit de vida I, 84		Contrast 350		<i>Tristany y Isolda</i> : estrena a
	<i>Oller, Narcís</i>		Casaments. 530		Barcelona en 1899 (6 arti-
	La Cambra (traducció de Ch. Gros. I, XII		Sacrifici 581		cles) I, XIX, 24 y 44
	La fidelitat 210		Confança VII, 536		Hermann Levi (necrologia). . 249
	Al Cèssar lo qu'es del Cèssar III, 379		Tres hortensies 679		Heinrich Vogl id. 251
	<i>Omar v Barrera, Claudi</i>		<i>Palou y Solivella, Joseph</i>		Breton contra Wagner 378
	Carta confidencial I, 677		<i>M.ª de</i>		<i>L'Anell del Nibelung</i> a Munich. 484
	La Bandera II, 95		Per què no devían haver anat a Montserrat els somatents V, 335		<i>La Walkyria</i> a Paris. 522
	Passional 306		<i>Pascual, Antòn</i>		<i>Siegfried</i> : La parodia del Liceu (6 articles): 648, 666, 681, 697, 712 y 726
	Brindis. 471		La massa republicana IV, 332		<i>La Walkyria</i> : interpretació Mascheroni 730
	Montanyenca. 569		<i>Patxot y Jubert, R</i>		Un sigle de música: <i>Parsifal</i> II, 35
	Recorts agradosos. 592		Lletra desclosa V, 614		<i>La Walkyria y Siegfried</i> : interpretació dels personatges (2 articles) 49 y 66
	Intima. 672		<i>Parodi, Giuseppe</i>		A propòsit de <i>Siegfried</i> : polèmica ab en Llorenç Sampera. 162
	L'Aumeda. 753		<i>Crepuscolo; Il canto dei guerrieri; A Génova la forte</i> . . VII, 488		A propòsit de <i>Tristany</i> : polèmica ab en Llorenç Sampera. 229
	Homicidi 825		<i>Paz Marcolló, Enrich</i>		Bayreuth-Munich: les representacions wagnerianes de 1901 (6 articles): 618, 630, 646, 674, 691 y 721
	Punts d'atenció III, 46		Impresió II, 570		Franz Fischer (biografia) . . . 757
	El temple nou 276		Contrast 824		Un'altra parodia: <i>El capvespre dels déus</i> (estrena) 773
	Frisant. 592		L'anonim. III, 358		<i>Lohengrin</i> : interpretació Fischer 790
	La dona heroica. 789		<i>Pedret y Miró, Agustí</i>		<i>Siegfried</i> : interpretació Fischer. 823
	El temple desert. 830		Quelcòm sobre las Bases de Manresa. V, 97		<i>Tannhäuser</i> al Liceu. 242
	La mort del amich IV, 326		Afinitat del Catalanisme . . . 175		L'Associació Wagneriana . III, 446
	La qüestió municipal 394		Preparemnos 319		La interpretació de <i>Parsifal</i> per en Domènec Espanyol (4 articles) . . . 627, 643, 660 y 676
	Altra perdua 403		La educació s'imposa 393		Avuy! (Avans de la estrena d' <i>El's Mestres Cantaires</i> V, 49
	Cansó de marina. 453		Vensutl 485		L' <i>Ifigenia a Taurida</i> de Gluck y el públic barceloní I, 154
	La penedida 589		¿Pessimisme? 606		<i>Fedora</i> , de Giordano 187
	Del tractat d'amor 631		Solsament catalanistas (?) . . 830		
	A un amich V, 367		Flor de montanya VI, 66		
	<i>Orpinell, Jaume</i>		Passat y present del nostre poble 337		
	El triomf del cor. I, 701		Reflexionèm y unimnos. . . . 602		
	<i>Osor, Jordi d', v. Antòn Busquets y Punset</i>				
	<i>Pahisa Clará, Jaume</i>				
	Els dos sons II, 448				

	Págs.		Págs.		Págs.
<i>Euda d'Uriach</i> , de Vives (2 articles)	569 y 584	Concert Vidiella	472	Resposta al Mestre Crickboom	475
<i>Iris</i> , de Mascagni.	II, 52	Concert Pichot - Gay y «Catalunya Nova»	473	La Sociedad Filarmónica Madrileña	593
<i>Hänsel und Gretel</i> , de Humperdinck: La partitura.	81	Festival Verdi: Mtre. Goula	473	Artistes y cantants	IV, 6
<i>Hänsel und Gretel</i> : l'estrena al Liceu	97	Concerts Casals Bauer	705	Piml Pam! Pum! o la planxa d'uns liceistes	854
<i>Joseph</i> , de Mehul	673	Sociedad Filarmónica: orquestra Crickboom	III, 55	Pum! Pam! Pum!, o tornemhi que nu ha estat res.	V, 29
<i>Hänsel y Gretel</i> : interpretació Fischer	840	Orfeo Pamplonés.	85	Çò qui viu se plau mudant	VII, 830
<i>Els Pirineus</i> de Pedrell (3 articles)	III, 35, 50 y 93	Concert Malats	85		
<i>Don Joan</i> , de Mozart: interpretació Mascagni	371	Concert Ribera	116		
Concerts, Nicolau y Orfeo Català (5 articles) I, 58, 73, 88,	105 y 124	Concerts del Liceu: Goula, Manen, Colomé, Kunwald, Rosenthal, Panzner	158, 179, 214	<i>Peradalta, Martirià</i> A Maria, en sa gloriosa Assumpció	IV, 535
«Societat Filarmónica»: Crickboom, Mas y Serracant (violí y orquestra)	95	Sociedad Filarmónica: Srta. Vidal, Albéniz, Crickboom	159	<i>Pérez Galdós, Benet</i> Los Ayacuchos (fragment)	I, 340
Concert Pichot-Gay	95	Orquestra Lamoureux	210	<i>Pi, Ramón</i> Controversia	II, 818
Concert Vidiella	128	Orfeo Català	214	<i>Pi y Suñer, August</i> La ciencia experimental á Catalunya	II, 638
Quartets Crickboom (Filarmónica)	223 y 237	Academia Granados	214	<i>Pi y Suñer, Francisco</i> Questions capdals	III, 201
«Sociedad de Conciertos Clásicos»: Granados, Malats	237	Concert Risler	259	Punt d'atenció.	457
Concerts Nin	237 y 637	Concerts de Madrid: Weingartner, Hermann, Friedberg, Paderewsky	325, 350 y 370	Bizantinisme	729
Concerts Manen	237 y 252	Sociedad Filarmónica: concerts violí y orquestra y quartet (Crickboom, Mas Serracant y deixebles).	431	Els federals catalans en l'acció autonomista	IV, 57
Concert Estradé	251	Clar y català: resposta al crític (?) E. Suñol.	I, 174	Autonomía y llibertat	V, 3
«Sociedad de Conciertos Clásicos»: Casals	301	El projecte de reformes del Liceu	141	Ab motiu d'una commemoració	823
«Sociedad Filarmónica»: orquestra Crickboom 267, 363,	651 y 651	Liceu: resúm de la temporada. <i>El jardí abandonat</i> : musica de Gay	222 283	<i>Pt y Margall, Francisco</i> El dos sigles	II, 40
Concert Llobet	364	Coses del Liceu: els abusos de la Junta (2 articles)	315 y 326	Discurs dels Jochs Florals	320
Concert Casals-Bauer	588	Balans musical de la temporada	364	Idem del «Dinar dels Jochs Florals»	323
«Sociedad de Conciertos Clásicos»: Granados, Moreau, Capella catalana	638	Tornant de la Exposició de Paris	529	<i>Pijoan, J.</i> Pobles y viles	VI, 10
«Sociedad de Conciertos Clásicos»: Vidiella, Granados, Malats	638	El teatre y la musica a la Exposició de Paris	555	<i>Pijoan, Joan</i> Al poble de Barcelona (manifest)	V, 239
«Sociedad Filarmónica»: orquestra Crickboom, cant Pichot de Gay.	II, 52	Hipocresia y reacció	609	<i>Pin y Soler, Joseph</i> Tanquéu les portes!	II, 186
Concerts Pichot-Gay	115	Liceu: avans d'obrirse	639	Víctor Català	III, 737
Concert Weingartner (Filarmónica)	132	La mort de la «Sociedad de Conciertos Clásicos»	53	Feyna pels altres	IV, 11
«Sociedad Filarmónica» concerts Crickboom, Mme Crickboom, Perelló, Ribó	178	Verdi	114	Anant a Corfú.	VI, 118
Concerts Costa y Nogueras.	179	Teatre Líric Català: <i>L'alegría que passa. — Les caramelles</i> (Morera)	65	Kerkyra.	140
Concerts Nicolau y Orfeo Català (3 articles)	179, 196, 214	<i>Cors joves</i> (Gay)	79	Malta	176, 186 y 206
Concerts Strauss (2 articles)	180 y 195	<i>La reyna del cor</i> (Morera)	79	Pobreta gent	304
Concert Moreau	195	<i>La Rosons. — L'adoració dels pastors</i> (Morera)	115	Bukarest.	316
Concerts Pugno - Crickboom (Filarmónica) 291, 303, 673 y 705	291	Tiranthi un vel	149	Excursions per Orient	508
Sociedad Barcelonesa de Conciertos	291	<i>Cigales y formigues</i> (Morera)	166	Therapia (fragment)	526
Societat Filarmónica de Berlin (4 articles) 291, 304, 324 y 336	356	<i>Picardol</i> (Granados)	167	Bibliografia.	657
Concert Bathori, Engel, Crickboom (Filarmónica)	356	Els poemes sinfonchs de Riccart Strauss	193	Amichs de Joventut!	VII, 826
«Societat Filarmónica»: Crickboom y Más Serracant (violí y orquestra).	472	Pianos Estela	357		
Concert Bathori-Engel (Saló Parés).	472	Balans de la temporada musical	487	<i>Pla, Joaquinm</i> El Musardo.	IV, 755
		Més coses del Liceu: concurs pera un decorat (2 articles)	502 y 513	La mort del Xech.	851
		Liceu: fi de la temporada	III, 84	Passant la Muga	V, 131
		Ab pretext de <i>La Tosca</i> (Diàlech)	252	Nit negra	236
		Revista musical: en Blanxart en l' <i>Aida</i>	290	El vinaire	323
		Músichs que juguen (Albéniz)	383	El guenyo	382
				Desfet	507
				L'avi Masell	770

Págs.		Págs.		Págs.	
El boig de la platja . . .	VI, 148	La vida elèctrica (traducció) .	210	Recort de la vinguda d'en Krüger	217
Cançons	502	<i>Prim, Amali</i>		L'aptitud	255
La devallada	657	El cant de primavera . . .	III, 299	Viurèu per forsa	265
El Naci	704	Simbolisme de la Tetralogia		Roda 'l món	314
La desfeta del llagut. . . .	937	wagneriana	738	Als separatistas castellans .	345
Dos llibres nous	VII, 405	<i>Puig y Ferrater, Joan</i>		Bibliografia	407
<i>Pla y Armengol, A</i>		Amunt sempre.	I, XXIV	Llibres rebuts	425
Quelcòm sobre la revisió .	V, 107	El plor de las vinyas. . . .	731	Llegint á Maeterlinck	445
<i>Pla y Deniel, Narcís</i>		<i>Puig Pujadas, J.</i>		Als socialistas é individualistas	500
Contra la Reforma del Notari- riat (discurs).	IV, 238	La Mare de Deu	II, 744	Meditacions	510
<i>Planuch y Forn, J.</i>		Desde 'l «Molí»	III, 613	L'endemà dels segles	537
Discrepancias	II, 744	La Petinyo	VI, 193	La Roca Tarpeya	548
Contestació.	846	<i>Puiggari, Ll. A.</i>		Pobres d'esperit	569
<i>Poal y Jofresa, Joseph</i>		El lector als poetas	V, 609	Trets de fona; L'home	600
Comunicat	II, 754	De teatre	783	Ardisson y la lley	671
<i>Poblet, Joan</i>		<i>Puñol y Brull, Joseph</i>		L'ase y'l terrissayre	687
La vida municipal y l'esperit regional	I, IV	El disset... negre	III, 161	Els homes anunciats	752
L'enemich del regionalisme .	V	La feyna de la Junta de Bellas Arts.	298	Un estament	805
<i>Poch y Feixas, Joseph</i>		Al senyor Sebastià Junyent. .	332	Consideracions	606
La catalanísació d'Espanya. V,	797	La ilustració d'aquest Suple- ment que correspón al nú- mero 120.	686	No necessitem la Historia . .	628
<i>Pons, M. E. de</i>		Roma antiga	788	A trench d'aygua	717
Camí de la fossa	V, 228	<i>Revista Gráfica</i>	14	Desde las rocas	707
<i>Pons Solanas, F.</i>		La iglesia gòtica	IV, 14	En voilà du panache	781
No ve d'unal	I, 390	La restauració del monastir de de Sant Cugat del Vallés .	337	Crònica d'art.	819
<i>Portella, Ricart</i>		Teatres	541	Sobre pintura	849
Fer Ciencia es fer Patria . .	II, 218	Arts gráficas	83, 97 y 365	El capità George Red	III, 8
<i>Pou y Lladó, Domingo</i>		Arts plásticas	V, 270	Per la dona catalana.	33
Reformas del Notariat . . .	IV, 171	Els catalanísadors d'Espanya .	457	Francisco Pi y Margall 48, 65, 80, 93, 112, 125 y 144	
La qüestió notarial	205	Deutes.	505	Altruïsme	163
Reformas notariales: La compe- tencia.	257	Teatres	530	La sanció de la Naturalesa. .	212
Nostra marxa a Montserrat. V,	273, 283 y 299	Las milloras de <i>Don Pancho</i> .	840	Consells á un esperit jove que vol deixar la vall per la ciutat	258, 274 y 287
¿Per què hi anarem a Montse- rrat els somatents?	316	En Teodor Bonaplata	VI, 30	El dubte	419
Pera rectificar	363	Massa feyna	233	Nostre Jo y l'Altre-Jo	435
<i>Prat Jabal-li, Pere</i>		Moixigangues.	313	Patria	441
Nocturn	III, 293	Actualitats	393	Trets de fona. Un gastament social é individual	462
Lluyta ideal	449	De la presó	42	Lo que no se'n va ab diners se'n va ab dinadas	539
Florescencia	622	Emili Vilanova	537	El curiós en marxa, ó la meta de la curiositat	613
Oració de las reliquias	702	Teatres	483, 501 y 756	Regressió	688
La corrande de las horas	812	La decadencia de Barcelona. VII,	49	Entre mestre y deixeble . . .	774
Pregaria conjugal.	IV, 63	L'Ajuntament, el governador y el ministre.	289	L'Obra.	495 y 513
La corona dels estius	143	B. L. M. de l'Excm. Sr. G. C. de la P.	306	Parlèm.	521
Elegia idíllica	222	El 20 de Maig de 1906	321	Enrahonèm	553
Balada moderna	318	Un monument a Ibsen.	387	Inconscients	577
La rialla dels cranis	711	Cambi de ministeri.	433	Impresions	656
Meditació sobre la mort. . . .	823	El presidi a Figueres	469	Del foch de la Bisbal	703
Nocturn vora del mar	V, 124	Crònica d'estiu	529	Cabàs de pobre	733
Las paraulas del bellíssim ene- mich (traducció de Gabriele D'Annunzio)	338 y 354	Anomalíes.	593	Meditacions	778
Lied	VI, 627	Mestres y ajudants	625	Genl del centre	793
Paraules de jaaner.	VII, 54	Teatres	72, 87, 120, 132 y 183	El Poeta (discurs)	831
Paraules de febrer	107	De part dels aprenents	842	Plática	IV, 59
El consol del mar	130	<i>Pujulà y Vallés, F.</i>		El metje nou en Telm Palau .	26
Paraules de març.	196	Sobre l'egoïsme y altres co- sas	I, 533, 561, 593 y 626	<i>Juega y pierde</i>	156
		La idea del tacte.	676	Del Ateneu	201
		La caseta blanca.	II, 35	<i>Nicolás I el Pacificador</i> . . .	281
		Quelcòm sobre'ls sentits 73, 91 y 118		Ajuntament pera nostra conva- lescencia	296
		Recorts: Camí de la Fosca. . .	141	No sabrém may de resl. . . .	385
				Notas bibliográficas.	442
				Parracayres	488
				Exercicis a la barra	577
				En Tió, 646, 666, 700, 718, 725 y 747	
				Lluyta.	753

Págs.		Págs.		Págs.
Cabàs de pobre	43, 358, 445, 508, 565 y 584	<i>Rafel y Surell, Enrich</i>	Advertencies als lectors de JOVENTUT	863
Trets de fona: El sach d'oxigen.	225	Diàlech I, 694	Els autonomistes de «Catalunya Federal» V,	118
La barra de ferro	338	The vist... II, 754	Fivallers de guardarroplia	233
Els salvatjes d' <i>allende el Ebro</i> .	339	Sol! III, 790	Els Jochs Florals d'enguany	286
Feyna atrassada	339	<i>Rahola, Frederich</i>	<i>Unió Catalanista</i> : VII Assamblea de Delegats	331
El reclám	374	Els intrusos del plaier I, 583	Consell General de Representants	722
Pintura 669, 646, 791 y 824		Corrandas de pastor III, 148	Un manifest	381
El Còdich de la No-Lley, o El radical Doctor Pastetas y El sopar de la marquesa intelectual V,	65	La Sense-cor. 716	11 de setembre	605
Carta	111	La flor y la estrella VI, 44	Declaracions íntimes	850
Notas bibliogràfiques 131, 518 y 772		Paisatge de tardor VII, 837	Reivindicació; El culte popular al Beat Roc e Roca: Suplement al núm. 255	859
A propòsit de dugas fes	144	<i>Ramón y Vidales, Jaume</i>	Advertencies als lectors	859
Llegenda oriental (traducció de Turgueneff)	174	Lo camp del «pam-benèyt» I, 358	Als autonomistes catalans VI,	57
Farsa y miseria	202	<i>Redacció, La</i>	Els Jochs Florals d'enguany	304
Tret de fona	252	Presentació I, 1	Notes de la Festa: Suplement al número 285	
El nombre d'estúpits es a Espanya gran.	348	Advertencies 16 y 734	Concell General de Representants de la <i>Unió Catalanista</i>	702
Els emigrants (?).	425	Consell General de la «Unió Catalanista»	Advertencies	761
Prempsa espanyola	460	Teatres	JOVENTUT en 1906	791
Al gueto Roca y Roca	503	Llibres rebuts	Saludo que JOVENTUT envia als esperantistes húngars	832
Paris: Negres y rojos	527	A nostres lectors.	Esperanta Fako	832
Baixos fondos	562	Al <i>Español</i> de Madrid	Salutació VII,	1
Declaracions principescas	621	Festes musicals bávaras	Els Jochs Florals d'enguany.	297
Els caps d'ase	646	Els noys gòtics	Per recort d'En Vilanova, 525 y 590	
Festas y gana.	656	De Pintura	<i>Unió Catalanista</i> : Concell General de Representants	693
Plantas de test	673	La crisis industrial: declaracions de don Santiago Rusiñol, per Llensandora	El perquè d'aquest suplement, suplement al n.º 358	817
El barat de la bellesa	820	Al <i>Diari de Catalunya</i>	Perquè pleguem	848
Sr. D. Francisco Pi y Suñer	834	A Krüger.	Noves, en tots els números	
Cabàs de pobre 726, 759 803 y 883		Eleonora Duse, suplement al núm. 38	<i>Riba y Ferrer, Pere</i>	
Cansats d'esperar VI,	41	En Joseph Pin y Soler y JOVENTUT II,	El carnaval etern V,	95
Pintura y dibuix	77	Un comunicat	<i>Ribas Monfar, J. M.</i>	
A propòsit	125	JOVENTUT á en Pi y Margall	Nit d'amor IV,	349
Cabaça de pobre	157	Jochs Florals d'enguany	<i>Ribera, Antoni</i>	
Canillera	325	Altre cop!	¿Quina es la mellor obra de Wagner? I,	21
O tots catalans, o Visca Madrid.	383	Las sessions de l'Assamblea de Tarrassa	Las festes musicals de Nuremberg.	302 y 335
Esperanto, 401, 411, 430, 456, 475, 495 y 514		Meetings catalanistas	Teoria de la música: Hunch Riemann	547 y 563
La força republicana	539	Consell de Representants de la <i>Unió Catalanista</i>	Wagner cantant II;	368
El cor de la lletja	571	Pi y Margall	Ohir y veure música.	734
Mussiu Pedaler	592	Advertencies.	El Capvespre dels Deus (fragment del prólech, traducció)	749
En Maynhaus.	603	JOVENTUT á Mossén Cinto. III,	La Consagració del Gral (traducció de Ricart Wagner) IV,	112
Tret de fona	659	Biografia de Mossén Cinto.	Fonaments de mon mètode de cant.	179
Lo millor de cada casa.	713	Notas	Una anècdota de Wagner (traducció de A. Siling).	516
Anèm a pams!	735	«Ateneo Barcelonés»: una proposició	<i>Riera, Joan</i>	
Nostra impressió.	745	Moviment autonomista. L'Assamblea dels federalistas catalans	Hipòcritas IV,	187
Xugay. 771, 787 y 795		Consell General de la <i>Unió Catalanista</i>	<i>Riera y Riquè, P.</i>	
A n'En Rafel Vallès y Roderich	818	Advertencies	La colla III,	802
Teatres.	756	Contra la Reforma de Notariat IV: Suplement al número 164		
Notes bibliogràfiques	146 y 434	Notas explicativas de la bandera de la <i>Unió Catalanista</i> , Suplement al núm. 172		
Gramàtica Fonamental de la llengua Esperanto. VII, 28 y 44		La candidatura d'en Monegal. 153		
Gramàtica de la llengua Esperanto 92, 109, 124, 140, 156, 171, 188, 205, 220, 235, 251, 268, 299, 316, 332, 364, 406, 428, 444, 460, 508, 523, 540, 557, 588, 604, 619, 636, 652, 668, 683, 700, 716 y 731		Els Jochs Florals d'enguany		
Cròniques de Paris 100, 178, 225, 242, 259, 276, 293, 311, 326, 341, 373, 389, 403, 425, 434, 454, 467, 508, 514, 530, 547, 644, 696 y 769		Consells Generals de Representants de la <i>Unió Catalanista</i>		
El según Congrès d'Esperanto 539, 563, 579, 599 y 612				
El derrer	844			

Págs.		Págs.		Págs.
Sonets IV, 33, 47, 67, 81, 681		<i>Roig y Pruna D.</i>		
Del <i>Llibre dels Humils</i>	y 694	Federals y catalanistas	IV, 173	La pluja (traducció de Mis-tral). III, 829
Flors de cera.	632	<i>Roig y Raventós, Joseph</i>		<i>Rosselló y Roura, Joaquin</i>
L'aymant resignat	V, 125	Bateig	II, 661	Fullas de tardor
Reincidència	158	Llamp d'alegria	IV, 803	El passat
L'aymant agotat	158	El patró del bastiment	V, 76	Els ventsuts
Idili gris	568	La corona del nen Jesús	194	Per la Verge
Quadro d'hivern	582	<i>Romant y Puigdengolas,</i>		Maximina
El ynébit	582	<i>F.</i>		Sola
Funció benèfica	582	Discurs llegit en l'Assamblea		Impressió
El cant de las alosas	626	Catalanista de Tarrassa	II, 377	Neurastenia
La trista y llarga nit	769	<i>Romeu, Joan</i>		¿Justicia?...
El blanch estol	VII, 821	Toros... y pa.	VI, 682	¿Te'n recordas?
<i>Río y Domingo, R. del</i>		<i>Romo Mas, Benjami</i>		<i>Rubió y Lluch, Antoni</i>
Germinal	IV, 556	La Idea	I, 240	Observacions sobre'ls orígens
<i>Riquer, Alexandre de</i>		<i>Roquesalbes, Olaguer de</i>		del nostre renaixement lite-rari
Aubrey Beardsley	I, 6	Veü del poble...	VII, 421	<i>Rusiñol, Santiago</i>
En Bartoméu.	36	La mà oculta.	475	La historia del poble
De pintura 109, 140, 156, 204 y 281		Noble revenja	513	<i>Ruyra, Joaquin</i>
Amich Casellas	181	<i>Rosich, Gustau</i>		Veïllas d'estiu
Ex-libris	554	Cansó	II, 293	Al vi
*	III, 324 y 500	Els dos vianants.	V, 315	Estima.
*	IV, 21	Emigrants	371	¿Ni Boisa ni Bossa?.
Amichs de JOVENTUT	VII, 826	Transfiguració	437	Aquell préssech... y tu.
<i>Robert, Bartoméu</i>		Hivernenca	707	<i>Sabadell, Alfons</i>
¿Infecció ó degeneració?	I, 472	Vora unas runas.	746	Congrés Esperantista de Bou-logne-Sur-Mer
<i>Robrenyo y Güell, Aureli</i>		Primaveral.	746	580, 597, 612, 685 y 709
Pensa en mi, aymada	VI, 766	Ea bruixa.	758	<i>Sabartés Gual, Jaume</i>
<i>Roca, Joseph M.^a</i>		Nocturn	775	L'amor del groom.
Als metjes catalanistes	I, 161	<i>Rosich, Joseph M.^a</i>		<i>Sabartés, Jacobus</i>
Clar y català	194	Als federals catalans.	IV, 28	El cantayre.
Una Reyna per diet propi.	705	Coalició autonomista	89	Credo
Masells d'ànima.	II, 22	De la lluya electoral	137	Els pobres
Discurs pronunciat en l'Assam-blea Catalanista de Tarrassa.	429	Feyna á fer	203	Caramella
<i>Sursum corda.</i>	III, 2	Responsabilitat dels republicans	356	Las llantias que s'encenen
Guspíres	837	Llissons de la experiència	561	s'apagarán
Any nou	IV, 3	La república y la monarquia	612	Paràbolas
El gran mestre	241	Prosseguim la lluya.	674	Caramella
Contra la Reforma del Nota-riat (discurs)	239	Política económica. 801, 822 y 836		La fí d'un poeta
La bandera de la <i>Unió Catala-nista</i> , Suplement al número 172, página 1.		De Catalanisme	V, 450	Els amors de un lletrat
Comunicat.	V, 372	Discussió xorca	611	Las ciutats
*	VII, 835	Catalanistas castellans	708	De casa a cá l'oncle
<i>Roca, Ricart</i>		Orientació.	813	<i>Sabater Mur, Antón</i>
Paperinas	II, 310	L'any 1904	VI, 27	La gran ciutat.
Perseguint l'ideal	679	De re nacionalista	91	El Vianant
«Virtus post numos»	762	Tinguèm serenitat	153	El cant de la bruixa y'l de la sirena.
Pobre y orgullós.	810	La característica catalana	379	Carta.
<i>Rocafort, Pere de</i>		Les formes de govern	601	La darrera missiva
Negant la existencia del home I, 551		Encarnació	VII, 804	Desintegració
<i>Rocamora, Manel</i>		<i>Rossell, Pere M.</i>		De còm en un cistell l'aygua no hi està molt segura
Intimas.	I, 121	Causas	V, 121	¿Volèu que vos conti una cosa dels noys?
<i>Roch, Jeph</i>		No més que procediments	724	<i>S'Alguer, Jordi</i>
La vida a ciutat	II, 553	Per la maynada	VI, 411	A Catalunya
<i>Roderich, Segimón</i>		<i>Roselló, Joan</i>		<i>Salóm y Morera, Pere</i>
L'obra del Beat Roc e Roca, V: Suplement al núm 255.		La veremada	I, 227	¿Sonets?
		Cohanegra	491	
		Cants de rossinyol	537	
		De quan era nin	732	
		Ses trascolades de Son Torre-lla	II, 422	
		Notes de color perdut	642	

	Págs.		Págs.		Págs.
A una amiga	363	<i>Servet (a) Raves, M.</i>		De bon matí	696
<i>Salvador Coca, S.</i>		Sanpere y Miquel no fou cata-		Sed d'amor	696
Notes	VI, 746	l'a ni res.	IV, 853	Batalla de flors	711
<i>Salvador y Sarrá, Lluis</i>		<i>El descobriment de Madrid</i> per		El crim de Torrent Soliu	VI, 69
Nota d'estiu	IV, 493	el doctor Schulze-Pfalz	V, 59	Excursió a Bor	127
Boyrada de setembre.	615	La reconstitució de Catalunya.	368	Flors del fang	208
Els mendicants	758	Revista dere... ¡etxéml!... vistas	438	L'autmòvil.	321
Destrucció	V, 118	El monument del Beat Roc e		Una visita	364
El tragner	322	Roca: Suplement al número		Recorts d'excursió	751
<i>Sampere, Llorens</i>		255.		El pastor	VII, 249
A propòsit de <i>Siegfried</i>	II, 144	<i>Signe Langlet, Madame</i>		Susagna en el bany	487
A propòsit del <i>Tristan</i>	205	Reflexions sobre l'home y la		Impressió	597
<i>Samsó J.</i>		dòna en el matrimoni mo-		Amors.	786
Estupidesa	IV, 310	dern.	VII 616	<i>Soler y Agustenck, Joseph</i>	
<i>Samsó y Tusquets, Enrich</i>		Esperant a n'en Björnson (tra-		La borda	V, 641
Versos d'amor	100	ducció).	630	<i>Solidaritat Catalana</i>	
<i>Sanfeltu, Lluis</i>		Educació y emancipació de la		Suscipció: Llista de JOVEN-	
De guardia á la presó	II, 301	dòna a la Escandinavia, 678 y 690		TUT VII, 220, 226, 252, 285 y 317	
Sota la pluja	787	Crònica del Nort: Vers el goig		<i>Sugrañes, Mario</i>	
<i>Sans y Rosell, Alfons</i>		del viure	737	Misteriosa.	II, 283
El pati dels malalts	I, 4	<i>Sitjá y Pineda, Francesch</i>		Impressió	641
L'alegría gris	86	La despedida.	V, 241	La ilusió morta	803
La Palma	215	Escoltéu, vianants...	303	Ipsió.	III, 192
Vetllant un cadavre	407	Corranda	402	<i>Suñé y Medán, Lluis</i>	
Vensuda	540	Visita d'amor.	415	El déu Wotan.	II, 758
Realitat de la vida	619	Per les montanyes	VI, 80	<i>Suñol, Antoni</i>	
Música trista	II, 130	Dies clars.	370	Discurs pronunciat en l'Assam-	
Realisme	551	Fruyta	400	blea Catalanista de Tarras-	
Amors	663	Sonets	782	sa	II, 382
Els homes	769	Alegríes	VII, 278	Comunicat.	V, 740
Germanor	III, 143	La nit.	388	Resposta	768
Del meu darrer viatge	277	Fruyta.	792	Innovadors	VII, 825
Tristesia	381	Vissions	845	<i>Suñol, Ildefons</i>	
Poema del ideal	468	<i>Solé, Antoni</i>		La doctrina y la vida	II, 497
Sense termes mitjos.	564	Pintura.	I, XXVII	Feyna á fer	III, 281
Meditació.	IV, 34	D'excursió.	II, 650	Política catalana	V, 18
Cor, res més que cor	109	<i>Solé y Mitjans, Lluis</i>		Al poble de Barcelona (mani-	
Troca embrullada	263	Anyoransa	IV, 829	fest).	239
<i>Sayós y Perramón, Antoni</i>		<i>Soler, Felip</i>		Joventut	VI, 11
A un amic de fora	I, 476	De tardor	II, 783	Bona recordança	VII, 835
Algunes idees d'Emerson	II, 477, 494 y 512.	<i>Soler y Escofet, Ignaci</i>		<i>Suriñach Baell, Ramón</i>	
<i>Segut y Pou, Enrich</i>		Tristesia mate	I, 394	Joventut	I, 38
El bastó del ídol	IV, 311	Tardor de l'ànima	575	La Paquita	629
<i>Segut y Pou, Ildefons</i>		Matinal	615	<i>Suriñach Sentles, Ramón</i>	
Apunte.	IV, 212	Els pobres.	II, 110	Més enllá	I, 181
«A fora»	563	La nina encanada	224	El mocadoret rosa	534
La Imatge	VII, 291	Excursió Bastenist-Montellá	286	Vint anys.	103
<i>Serra, Angel</i>		Els homes-ventres	375	L'enterro del abat	206
A propòsit de <i>Els Jochs Florals</i>		A ple sol	516	El pas del tren	253
de <i>Camprosa</i>	II, 334	Sol, ben sol	835	La vinya morta	504
<i>Serra y Moret, Manel</i>		L'aplech de Quadras	III, 44	Un drama al desert.	707
Crepuscle	II, 580	L'ignocent.	317	Art, amor y art	III, 110
Apuntació.	609	La mossota	412	De retorn	IV, 46
Idili	641	Excursió als estanys de Ma-		Croquis	94
<i>Serra Boldú, Valeri</i>		ranges	658	Nota d'estiu	283
Al peu de la morera.	I, 202	Superstició	IV, 68	Somniant a Hamlet.	554
		Els dallayres	147	Lligam que's trenca	VII, 67
		El pas del automòvil	246	Joves	250
		Enterro de Doodica.	317	¿A què ve?.	261
		Notas de sol	551	Falsa representació	325
		<i>Ride, pagliaccio</i>		D'unes declaracions.	401
		El carro dels bohemis	758	La enganyada	756
		Vora'ls estanys	V, 163		
		Desilusió	435		
		Mitjdiada	529		

	Págs.		Págs.		Págs.
<i>Tarragó, Joaquim</i>		Teatres	64, 78, 95, 116, 135, 148, 165, 176, 196, 213, 230, 261, 271, 292, 326, 354, 369, 402, 419, 451, 474, 505, 533, 554, 561, 585, 601, 660, 685, 706, 761, 821, 838, 854.	452, 467, 639, 654, 672, 688, 734, 752, 770, 799, 815.	
Bacanal	IV, 493	Diplomàtics	609	¿Se mou el sol?	VII, 5
<i>Tarragó, Pere B.</i>		Procediment colonial	621	Notes d'un escèptich	81
El compromís de Casp	V, 412	Cosas d'Espanya	655	Per què n'hem d'ésser	113
Lo que més convé	458	La <i>corrida</i> de <i>El Liberal</i>	685	Romero Robledo	145
Concordancia	751	Revista de revistes	728	Crematori de cadavres	163
Alegríes... tristes	VI, 185	Un actor espontani: «En Suredra»	III, 31	Tina di Lorenzo, suplement al número 420.	
Febles	256	Teatres, 82, 135, 177, 193, 289, 308, 320, 336, 367, 386, 420, 433, 453, 469, 487, 597, 623, 637, 637, 704, 733, 767, 782, 815.		La Sfinx	257
Diferències	697	Observacions sobre la vida moderna, 149, 153, 220, 233, 347, 451, 505, 523, 537, 562 y 601.		Pera'ls qui no hi eren	322
<i>Tarré, Emili</i>		Per mossén Cinto	256	Enrich Ibsen	345
Septembre	I, 487	Carta ben closa	269	Per ull de garbell	371
<i>Tarruella, Joseph</i>		A don Angel Serra	335	Mercès a tots	392
Als metjes catalanistas	I, 178	Per ull de garbell	652	Del parlar	402
Pseudo-ciència	II, 573	El Catalanisme al Empordà	665	Pròleg	438
Eco y coprolíchs	III, 96	<i>Don Juan Tenorio</i>	717	Mal d'origen	450
Anestesia moral	V, 140	Els Jochs Florals al Canigó	752	El governador y l'alcalde	465
<i>Tell y Lafont, Guilmè A.</i>		El Catalanisme á Sant Feliu de Guíxols	804	De Teatre Català, 502, 522, 538, 566, 585, 596.	
Sonet	-I, 198	Teatres, IV, 66, 80, 100, 115, 150, 174, 190, 211, 223, 247, 348, 406, 419, 440, 460, 475, 485, 504, 652, 682, 712, 732, 759, 771, 807, 826, 861.		Anna, o La primera comunió	617
Balans	579	Observacions sobre la vida moderna, 30, 76, 531, 567, 579, 599 y 618.		Metafísica	628
Albert Samain	706	Per ull de garbell	124 y 329	Al senyor En Rafel Vallès y Roderich	661
<i>Terrí, Jaume</i>		Ermete Zacconi, Suplement al número 163.		L'Aplech de Protesta	673
Goig maternal	II, 159	Lo qu'ha d'ésser nostra bandera	369	A l'amich Gual	692
Íntimas	626	Teatres, V, 32, 50, 69, 115, 176, 192, 269, 341, 373, 400, 421, 436, 452, 470, 495, 709, 756, 774.		Mal de verge, 713, 729, 745, 762, 773, 788, 805.	
La gota de rosada	662	Per ull de garbell, 80, 147, 352, 614, 630.		Novelli	728
Íntimas	712	Parlemne	217	Teatres, 25, 57, 70, 200, 213, 228, 246, 282, 298, 343, 359, 426, 650, 692, 806.	
Íntima	711	A propòsit de lo de l'Academia de Jurisprudencia y Llegislació	313	Dues amors	432
La espigolayre	848	Ja tenim alcalde	473	<i>Tomàs y Biscamps, Joan</i>	
Goig de viure	III, 54	Divagacions filosòfich-socials, 585, 598.		Al camp	II, 426
La mort d'en Zidro	139	Crònica	669	El cant dels sembradors	486
Íntimas	188	Lo del Palau Royal del Parch, 735		<i>Tona Xiberta, Baldomer</i>	
La pubilla del «Mas Trist»	215	L'honor municipal	VI, 89	Contra la Reforma del Notariat (discurs)	IV, 234
Anyoradissa	257	Per ull de garbell	161	Any nou, vida nova	V, 10
L'última nota	307	Intervencionisme	172	<i>Torné, Manel</i>	
Maig	341	La qüestió de l'Ateneu	225	República y Catalanisme	IV, 786
Nota d'estíu	454	Sobre la separació de la Iglesia y l'Estat	281	Farsants	V, 31
Somni	460	La mentida	402	<i>Torrendell, J.</i>	
Salutació	507	Carta de fòra	473	Impresions d'un lector	1, 217
Matinada d'estíu	589	La mandra	524	La Vida	311
Epílech	727	La meva candidatura	553	Impresions d'un lector	362
Tardor	739	Lligons	571	Pessichs	II, 625
Al rossinyol	812	Els militars al quartel	617	<i>Torres y Bergadà, H</i>	
L'amor del Jesús infant,	828	Còm parlèm	813	Cegos del cos y cegos de l'ànima	II, 294
La soletat del capvespre en el camp	IV, 711	Teatres, 46, 67, 81, 132, 191, 226, 238, 273, 338, 371, 382, 415, 435,		<i>Urtas y Fàbregas, Joan</i>	
Aniversari	774			Aleluyal	IV, 252
A l'amiga del cor	V, 357			Mos consellers	V, 435
Las bodas del papelló	387			Prometatge	VI, 261
* * *	691			<i>Trilla, Joan</i>	
Delectació	VI, 229			Exposició radiogràfica del «Ateneu Barcelonés»	1, 280
La tristesa del llach	769			<i>Trinxet, Alfons</i>	
* * *	172			Els masells	IV, 695
Íntimes	VII, 831			La mort de la Mixa	763
<i>Tintorer, Emili</i>				Carn pel llop	V, 222
El Teatre Català	I, XVI				
Teatres, XXV, 11 89, 107, 189, 238, 268, 284, 299, 316 333, 349, 365, 380, 396, 414, 526, 542, 601, 615, 633, 647, 671, 685, 701, 720.					
Tentació	131				
Montes de Oca	252				
Los Ayacuchos	426				
Els Circos	465				
Polítichs de explotació	497				
Petites convencions	II, 29				

	Págs.		Págs.		Págs.
El caminant troba la mort . . .	675	La guillada d'en Titó, o <i>Camí del sol</i> a la inversa, y A Madrid hi ha bons cigrons . . .	432	<i>Ventura Pardo, C.</i>	
Anyorança VII,	35	Polsant la opinió, o lo que diu el Zidro.	448	Ja era horal V,	362
Paraules que 'l vent s'emporta. . .	172	Un refresch de germanor, o sia La visia a «Ca'n Esquella» y El pacte del soterrani. . .	466	¿Altra vegada?	659
<i>Tusquets, Joan</i>		El progrés individualisa: l'individu es qui progressa. . .	513	Ja vinchl	832
Nitots y trastos vells I,	292	Werther	578	Arril	VI, 267
<i>Ubach y Vinyeta, Francesch</i>		El «Félix de las Maravellas» . .	593	El partit federal	721
Bons días II,	146	Medalla	613	Fets y no paraules	VII, 602
<i>Unió Catalanista</i>		Estudi de microbiología literaria: El vibrió criuch	663	<i>Verdaguer, Jacinto</i>	
Circular I,	109	Miscelania matemàtica	674	Lo filador d'or I,	5
Missatge presentat á la Reyna d'Espanya, suplement al número 22.		La dissort de la patria es la propia dissort	706	Lo camí fangós	257
Primera plana del Missatge endressat á Krüger, suplement al número 42		<i>Al egregio vate Leopoldo Cano.</i>	762	Somni d'infant	664
Manifest de la <i>Unió Catalanista</i> al poble català. II,	813	Dels serenós, de llur etimologia y d'altres coses	785	La creu, suplement al núm. 9	
Circular de la <i>Unió Catalanista</i>	815	El joch d'escachs	831	Autógraf, idem.	
Junta Permanent: Circular. IV,	32	Ma opinió sobre <i>El Geni</i> , o 'Els crítichs han perdut l'esma, y Demano per reventar.	852	* * *	II, 16
Manifest al poble català.	242	Er. Patufet versayre. VI,	82	Abrassant la Creu del Montseny.	605
Circular	628	Un drama revolucionari	93	Glop de neu III,	272
Manifest a las entitats adheridas y a las societats y corporacions d'esperit verament català	V, 53 y 70	Jo pel liculat? Mayl.	204	Lo cornamusayre	V, 6
<i>Urgell, Modest</i>		De la Patagonia a casa, o Roda'l món y torna al Born, y La ignocencia vindicada.	385	Eucarísticas	208
Palla I,	231	Trista profecia, o La despoblació de Barcelona	464	<i>Vergés y Barris, Joan</i>	
Sabis del meu temps	323	Béns del Comú, béns de ningú	573	Cant de Natura II,	70
An old fable	392	De potencia a potencia o sia Conferencia nacional d'un trompa y un general.	605	Desvetllament III,	685
III El lalll	441	Esplays	663	Sonets.	779
Pluja menuda.	489	Xocolata y Brusi. o Els voluntaris de l'Àfrica, y Si tant els hi agraden que se'ls quedin	717	Preludi.	VI, 160
<i>Portl</i> , quadro dramàtic II,		Entre la ciencia y l'amor, o sia El matrimoni científich, y <i>Lasciate ogni speranza.</i>	750	Cant de primavera	243
suplement al número 54.		Punt final, o Trinitat de patums, y El primer sóch jol	834	Dijous Sant	VII, 281
El panell III,	13	Crònica VII,	135	Profanació	827
Pensaments VII,	833	Sobre policia urbana	195	<i>Via, Joseph</i>	
<i>Valentí y Feliu, Joan</i>		El <i>grand prix</i> de Longchamp.	390	Perpetuina IV,	473
Esclats. V,	786	No li ve d'un pèl, o <i>Se necesita un barbero para los miércoles</i>	436	Trista	510
Renovació VI,	210, 229 y 257	Somhil.	641	Tardorencia	VI, 627
Miniatures.	340	L'arribada del senyor Unamuno	665	Retorn.	VII, 411
Fantasia sobre <i>La Brema</i>	673	Altre cop sobre les dones	680	<i>Via, Lluis</i>	
El vol de tarda	739	Una protesta y un visca	843	Cants de joventut I,	XXIII
Sonets. VII,	39	<i>Vallés-Roderich y Ventosa, Carmeta</i>		Causa guanyada	20
<i>Vall, Narcís</i>		Als senyors director y redactors de JOVENTUT	VII, 834	Patriarcal	102
En Balmes. II,	815	<i>Vallet, Francisco de P.</i>		Teatres	137
L'art IV,	370	¿Què es bogeria? V,	561	Senyor Dato	193
<i>Vallés y Ribot, Joseph M.^a</i>		<i>Vallmajor, Francisco</i>		Els Jochs Florals d'er guany	197
Discurs pronunciat en el «Dinar dels Jochs Florals»	II, 323	Cantareillas V,	85 y 165	Torosl.	305
Pròlech de l'obra <i>Francisco Pi y Margall</i>	III, 160	<i>Vázquez, Francisco de P.</i>		Llibres rebuts	352
<i>Vallés y Roderich, Rafel</i>		La sega VI,	31	Las ciutats malaltas.	353
La qüestió Nozaleda V,	34	<i>Vázquez, Francisco de P.</i>		En Jaume Ramón y Vidales	370
Els dos defectes d'en Salmerón	57	La sega VI,	31	A la vora del mar	435 y 460
La fi de la segona República espanyola	94	<i>Vázquez, Francisco de P.</i>		La moderna Barcelona.	517
Religió y disfressas	117	Als senyors director y redactors de JOVENTUT	VII, 834	Al periòdic <i>Lo Teatro Català.</i>	544
Un altre Umbert.	198	<i>Vallés-Roderich y Ventosa, Carmeta</i>		Lo perdurable	603
A don Arthur Masriera.	305	<i>Vallés-Roderich y Ventosa, Carmeta</i>		Parlém dels Jochs Florals	609
Rectificant	336	<i>Vallés-Roderich y Ventosa, Carmeta</i>		Saludém al sigle XX.	II, 3
La trepa d'en Borràs, o <i>San-Tiago y Cierra España</i> , y Madrid es nostre	384	<i>Vallés-Roderich y Ventosa, Carmeta</i>		Llibres rebuts	69, 100 y 341

	Págs.		Págs.		Págs.
<i>El Liberal</i> y'l meu retrato . . .	236	Progrés del Catalanisme . . .	274	Una vulgaritat més	742
El doctor Robert	250	No saben lo que's fan	306	Revista de revistes	793
Suïcidas	313	La Nova República	353	Las set plagas y las set belle-	
Artistas y sectaris: La tesis		Notes bibliogràfiques	456 y 476	sas d'Italia	III, 261
en l'obra d'art.	427	D'ací y d'allà.	481	Els díes de moda	464
Quatre paraulas y prou.	483	Visió d'estiu	649	Camí de Bayreuth	549
El ball popular	548	El manso 694, 706, 724, 741, y 757		Las representacions de Bay-	
Notas bibliogràfiques.	567	Res de nou	705	reuth.	558 y 580
Barcelona poble gran	633	Al senyor Aladern	761	Las representacions de Mu-	
Revista de revistes	645 y 821	La meya amor s'ha despullat. 776		nich.	586
L'arquebisbat de Tarragona	667	Els d'en Maura y els d'en Le-		De cóm en Maeterlinck es viu. 614	
Carta d'en Met del las Concas		rroux	801	Notas bibliogràfiques.	774
á na María de la Selva	721	El nostre estiu ja es passat . 841		Notas bibliogràfiques.	IV, 395
¿Reaccionaris?	745	<i>Viada, Francisco de P.</i>		L'aparició (traducció de Jean	
Doctrina castellana.	773	Nova tasca	V, 366	Lorrain)	557
Anicet de Pages y de Puig.	784	<i>Vidal y Rosich, Plàcit</i>		En Robert y son monument . V, 73	
Lluyta	825	La veu dels esclaus	III, 586	<i>Le retour de Jérusalem</i>	737
El Catalanisme y las elec-		<i>Vilanova, G.</i>		Teatres.	819 y 839
cions	IV, 41	Els cassadors d'aurenetas . II, 809		<i>Els mestres cantayres de Nu-</i>	
Insistím	121	La merla engabiada.	III, 588	remberg al Liceu	VI, 60
Cada terra fa sa guerra.	217	La sinia	IV, 261	<i>Le vispe comari di Vindsor</i> al	
Garbelladuras	273	Del meu bosquet.	364	Liceu.	97
Nostra República	312	La boya	389	<i>Tais</i> al Liceu.	148
La entrega de la bandera	375	S'ha perdut un noy	626	La regeneració (?) de l'Eldora-	
La fórmula	417	Els set pecats mortals	652	do	307
Als obrers dits anarquistas.	465	* * *	696	Tasca feconda.	VII, 842
Teatres: Teatre modern, <i>La es-</i>		<i>Vilaregut, Salvador</i>		<i>Villeneuve, Jules</i>	
<i>calinata de un trono</i>	523	«Els Segadors» á montanya I, VIII		«Joventut» á París	I, 146
Cal donar l'exemple.	593	Els graciosos	IX	De París	195
El meu rosegó	685	Fragment del «Ramayana». XXIV		El regionalisme á Fransa . II, 387	
El dever professional.	787	Teatres.	12 27, 42, 75 108, 127 y 139.	De Fransa: La Santo-Este-	
La nostra minoria	849	Parábola del home rich y del		llo	III, 62
Revista de revistes 101, 182, 253,		pobre Látzer (traducció de		Mistral	VI, 118
333, 397, 463, 543 607, 669, 733		D'Annunzio)	39 y 55	<i>Vinardell, Santiago</i>	
y 813		El triomf de la Senyera.	98	Cant a la Vida	VI, 756
Siguém «nosaltres mateixos» V, 41		Prometatje d'Issaac	129	<i>Vinyas, Gabriel</i>	
La primera pedra	74	Crònica musical	142	La malalta	V, 364
Las dugas políticas	105	«El jardí abandonat»	171	El progrés y l'art	VI, 259
Un egoísta	225	Llibres rebuts.	206 y 254	Progrés contra natura	285
Quelcòm sobre'ls Jochs Flo-		Els amors d'Agnivarna (traduc-		De quí es el pervindre	341
rals	281	ció de Kalidassa).	234	Art y artistes	669
Als que protestan	334	L'eclipse de sol	247	Descentralisació	VII, 230
Notes bibliogràfiques	401 y 483	Literatura funerària.	258	Paraulas de Rousseau	310
L'actitut d'en Maura	557	Justicia forastera.	293	De l'autonomia y de l'indivi-	
Menos ideals y més instrucció. 589		L'idilli de la viuda (traducció		dualisme	385
Sonets.	597	de D'Annunzio)	410	La educació y la escola.	420
Ja'l tením aquí	639	Un cop d'ull á la Exposi-		Els obrers y l'autonomia	658
Ja'l tením fóral	653	ció	444 y 458	Ja estém salvats!.	781
Paraulas...	703	Els espectacles de la Exposi-		Lo que tindriem de fer	785
La culta Barcelona	781	ció	469	<i>Vinyas, Ramón</i>	
Política d'alarbs.	814	Llegenda de la donzella heroica. 481		Les cimes altes	VI, 831
Un any més	845	En Soler y Rovirosa.	678	Una nit d'hivern a les mon-	
Revista de revistes 84, 165, 229,		Concerts	699, 720	tanyes	VII, 412
306, 373, 498, 602, 665, 745 y 807		Els excomunicats.	II, 33	<i>Viola y Vergés, Lluis</i>	
¿Ens podrém entendre?	VI, 58	El misteri de Coll de Serp.	85	Recort.	II, 571
Plàtiques... quaresmals.	169	Una tragedia grega sobre la Pa-		<i>Viura, Xavier</i>	
Les noveles d'en Pin y Soler	222	sió de Crist	233	Nocturnas.	I, 54, 233, 361, 536 y 632
La independència de Noruega. 377		El maco de la Laya.	370	El comte Arnáu	82
«Per dignitat y per interés»	441	La cansó de Mirtalia	421	Desvari	103
¿Hónt són els republicans?	585	Sant Laim navegant, per Ga-		Faust	163
Arlequins	649	briel d'Annunzio (traducció). 529		Loki y Segün.	265
Altre cop els Jochs Florals	681	543 y 558		La cayguda del temple filisteu. 387	
Notes bibliogràfiques	37 y 484	La manifestació del diumenge. 623		El cant dels que ploran.	405
Revista de revistes 100, 244, 291,		Estiuença principi de sigle	656		
372, 436, 644, 725 y 805		La Associació Wagnerista	698		
Parèntesis	VII, 17	Bibliografia	698		
Revista de revistes	39				
Solidaritat.	106				
<i>Eccè homo</i>	161				
Com sempre	209				

	Págs.		Págs.		Págs.
Estú	437	Llegint l' <i>Axel</i>	44	La <i>Schola Cantorum</i> de París	209
Profanació.	487	Tres poemes de Mallarmé (traducció)	101	L'art (comentaris sobre'l concepte que d'ell ne té Scho-penhauer)	219
Tardor.	717	Impresions d'una nit d'alegria, 123		El quartet txech	221
Nadal	724	Idilis (llibre según) d'Apeles Mestres.	157	<i>Varia</i> , d'en J. Pin y Soler	301
La meva cambra.	II, 22	Meridionals y septentrionals.	207	El crítich	474
Oració maternal	212	Fantasia profética (?).	222	Art, demagogia y negoci	497
Hivern.	253	<i>Le Clôître</i>	236	Una Cleo, 539, 552, 573, 590, 597, 616 y 634	
Llibres rebuts.	339	Historia d'en Jaume Pi.	273	Impresions d'una passejada	641
Las fogueras mortas.	467	Llibres rebuts.	340	Adhesió incondicional	687
Bibliografia	550	La <i>Alkestis</i> d'Eurípides.	397	<i>La Damnation de Faust</i>	728
Herus y Leandre.	582	Bibliografia, 390, 489, 550, 708 y 826		Elegia romana	745
Barcarola	690	El <i>Nerone</i> d'en Boito.	437	Revista musical	779 y 861
Els esclaus insolents.	770	Revista de revistas.	441	Gran Teatre del Liceu: <i>Acté</i>	811
Las germanas bojas.	III, 24	Els erudits a lo <i>Mercur</i> , 449 y 466		Orfeo Catalá	828
Vida nova.	109	Lo trágich quotidiá segons en Maeterlinch	565	Notas bibliográficas, 62, 97, 141, 178, 264, 342, 426, 443, 490, 665, 713, 763, 827 y 842	
Víctor Hugo	169	L'aventura de Tse-i-lá, per Villiers de l'Isle Adam (traducció)	578	La guerra	V, 108
Las novas corrents	186	Festa montanyenca	595	Psicología elemental de la guerra	137
Infantesa	241	Comentari.	627	Concerts	142 y 162
Un somni	322	Libertat, igualtat, fraternitat	637	Concerts Sauer	193
Mossén Jacinto Verdaguer.	403	L'hereu Bujons	687	<i>Louise</i>	227 y 244
Cansons senzillas.	465, 540, y 607	Novas orientacions feministas, 718		Retrat de Joana Dubarry	242
Revista de revistas	513, 583 y 742	<i>El Capvespre dels Deus</i> , per Ricart Wagner (fragment del prólech, traducció)	740	Qüestions literarias	590
Mort de Santa Odonia de Castell Blanca	531	Tarda de diumenge	766	Revista musical	744
Bibliografia	583	Carrinclonerias	803	Vers la Germania	753
André Chénier	639	A propósit dels <i>Espectres</i>	829	<i>Siegfried</i>	754
La primavera del dolor.	689	Segle XVIII	III, 14	L'esperit polonès	766
La consagració del Gral (traducció de Ricart Wagner). IV, 112		Revista de revistas, 37, 101, 166, 229, 292, 373 y 439		Tolstoy pare y Tolstoy fill.	789
Meditació sobre la mort	812	Notas bibliográficas, 83, 130, 262, 305, 357, 390, 691, 787 y 835		Parlèm de Schumann	802
<i>Vives y Borrell, J.</i>		Creadors y crítichs	141	Estranyesas aparents	847
La rondalla del pastor	V, 429	Oesprés de la guerra	240	Notas bibliográficas, 34, 47, 83, 181, 257, 291, 320, 389, 469 y 711	
<i>Vives Pastor, R.</i>		Apóstols artístichs	319	Port-Arthur	VI, 28
Cançó de vida; Cançó de la miseria; Enveja (traducció)	VII, 123	Concert Weingartner	340	El Nihilisme	123
Sonets postals	219	<i>La Atlántida</i> , suplement al número 120		Quelcòm de poética.	156
* * *	357	El poeta Verdaguer (bosqueig crítich)	395	Les muses modernes	174
Les set filles del pastor.	409	L'encís del Sant Divendres (fragment)	450	Falses grandeses.	201
<i>Weingartner, Félix</i>		Els épichs se'n van: bon ventl. Desencantament.	478	Música.	227
La morada dels benhaurats.	11, 000	El bosch	575	Els concerts Lamoureux	240
<i>Xammar, Eugeni.</i>		Sonets	641	Les dues flors	286 y 299
L'Assamblea Nacionalista, VII, 772		Emili Zola	649	Concerts	355
<i>Xenia</i>		<i>L'Arlésienne</i> : La música d'en Bizet	707	La desfeta russa	361
Carta oberta endreçada a n'el Glosador de <i>La Veu de Catalunya</i> : Xenius.	VII, 584	Els <i>Dramas rurals</i> d'en Víctor Catalá	720	Un <i>casus belli</i>	394
A Xenius... y a molts.	663	Altres llibres rebuts.	721	<i>Le Laudi</i>	446
<i>Zanné, Geroni</i>		Gran Teatre del Liceu: <i>Cristoforo Colombo</i>	758	Un poeta piemontès.	479
La visió del comte Ugolfí	I, 184	Els Jochs Florals d'enguany	802	El sultá fidel	493
Crepúscul d'hivern	242	De música.	IV, 45 y 61	Vora l'aygua.	511
L'últim amor.	347	Gran Teatre del Liceu: <i>Giovanna di Napoli</i>	85	Notes d'Orient	523
Plany de tardor (traducció de St. Mallarmé).	378	El XX aniversari de la mort de Wagner a Barcelona.	125	Ingratituds polítiques	553
Pastoral.	475	Concert Vidiella-Ribera	159	La pau.	569
L'idili del pastoret	502	<i>Edíp Rey</i>	160	Un precursor de Nietzsche.	634
Festival del esperit	550	Concert Sechiari Casella	177	José María de Heredia	651
Bianca Maria degli Angeli.	651	Concerts	194	Associació Musical de Barcelona.	708
Efectes de nit.	II, 5			La revolució russa	714

	<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>
Sobre la conferencia d'Alge- ciras	117	Lluyta	613	Amichs	399
Notes bibliogràfiques	139 y 248	A vosaltres	IV, 487	Fugitiva	492
Comiat d'un redactor	838	Fragment d'una carta	679	Separació	592
<i>Zengotita Bayona, Xavier</i>		Filosofías en vers	750	Maternal	643
Als nostres	II, 570	Infidel	844	Mundanals	VI, 92
Brindis	III, 159	El guarda-agullas	V, 62	Passional	VII, 155
Las ciutats de la mort	333	Decepció	125	D'una carta	308
Un cant	455	Confidencial	210	Desvetllament	405
		Deslliurada	261	Refús	505
		Rebelió	317	L'ideal	685

♀

INDEX TEATRAL

Obres dramàtiques qui han estat objecte de crítica o estudi en
els VII volums de JOVENTUT

	Págs.		Págs.		Págs.
El Teatre Català	I, XIV	La Duquesa de la Vallière	299	La Dama de las Camelias	615
Lo Comte l'Arnau	XXV	Baile de trajes	300	Hedda Gabler	633
Tristi amori	XXV	Mariquita la estanquera	316	La Gioconda	635
Un fallimento	XXVI	A mal tiempo, buena cara	317	La muller de Claudi	637
La Dame de chez Maxim	11	Les barraques	317	En Pau de la gralla	647
Amanti	12	Fedora	317	El estreno	648
El matrimonio d'Alberto	13	Hotel Severini	318	La mare eterna	671
La Mamma	13	Celosa	318	El sí de las noyas	685
Le Vergini	27	La enamorada	333	M ^{lle} . Margherite Deval	701
Mestre Olaguer	41	La gata de Angora	334	Beaujolais	720
La Realtá	42	El Intruso	349	Els mals pastors	II, 49
Cendras d'amor	74	Zazá	349	Teatre Lirich Català	64
La Parisienne	75	Los melindres de Belisa	350	Cors joves	78
Come le foglie	89	Juan Moreira	365	La reyna del cor	78
Gengangere (Espectres)	107	La locura de amor	365	Hänsel und Gretel	80
L'érede	108	Las noblezas de don Juan	366	La gent de vidre	95
El duello	108	Por la herida	366	La prudencia en la mujer	96
Infedele	127	El amigo	367	La gent del ordre	96
La filla del mar	137	Serpentina	380	La Rosons	116
Y nostri buoni villici	139	Quo vadis?	381	L'adoració dels pastors	116
La cara de Dios	168	Figli de nesuno	396	El secreto de Elena	135
El vencedor de sí mismo	168	El Loco Dios	396	Trista aubada	135
La escarapela	168	La hija del mar	414	Nit de Nadal	135
Fedora	187	Els Circos	465	El Llop pastor	148
La escarapela	189	La neboda	542	L'aligot	148
¡Pobres hijos!	190	Euda d'Uriach	569	Por	149
Le carnet du diable	238	La Gioconda	595	Por.—Suplement al n.º 54	
El choque de trenes	239	La Dama de las Camelias	601	Cigales y formigues	165
Viaje de instrucción	239	La Gioconda	601	Picarol	165
La mamá chica (L'Ainée)	268	La muller de Claudi	601	Tragedie dell'anima	176
El director general	284	Tanqueray	601	La figlia di Jefe	176
Colinette	285	Eleonora Duse. — Suple- ment al número 38		Carn pel llop	176
La juerga	286			Els primers frets	177

	Págs.		Págs.		Págs.
Le opere di Finnia	196	El hombre del organillo	82	Els pilans de la societat	597
La moglie bella	197	La pena	82	Deborah	623
Cavalleria rusticana	197	El señorito	82	El anillo mágico	637
Le nozze d'Ivette	213	El afinador	82	La Gallarda del Roser	637
Pepit Tudó	213	Los marqueses de Guayaba	82	Mi nuera	653
L'allegria che passa	230	Sis tiros!	82	F. F.	654
Scivolando sulla terra	240	La nit dels Ignocents	82	Vocació de sant	655
La reina y la comedianta	242	L'himne d'en Riego	82	Amor mfo.	673
Hedda Gabler	242	Celia Galley y M. Rablet	82	Il Paradiso	673
Virginia Reiter	261	El cor del poble	82	Fuochi di San Giovanni	673
Virginia Reiter	271	El barón de Tronco Verde	135	Le vieux marcheur	704
Jesús de Nazareth	272	La protegida	153	L'escolanet de la Pobla	704
Resa a discrezione	292	Una cana al aire	777	L'Albergo del Libero Scambio	704
Riu avall	292	Gent de platja	177	El malat cronich	704
La cugula	304	Antonio Vico	178	L'Arlésienne	704
Els encarrilats	305	La pecadora	193	Don Juan Tenorio	717
El Teatre Popular. 288, 307 y 315	315	Las flors del desert	209	On ne badine pas avec l'amour	733
Les fourberies de Nerine	354	Comichs francesos	209	Le Marquis de Priola	735
Mieux vaut douceur... et violence	355	Els Jochs Florals de Canprosa	308	Mademoiselle Bartett	735
Les romanesques	355	La Sada Yacco	320	Monsieur Le Bargy	735
Fregoli	369	La Ghesha y el cavaller	320	Il Carnavale di Torino	736
Alkestis	397	Zingoro	320	Catenaccio	736
Electra	402	Kinkoro	320	La Marquesa Vianaggi	736
Los galeotes	419	El Shogun	320	Due blasoni	736
Nerone	437	La robe rouge	336	Il tochino	736
Lo cursi	451	L'étincelle	338	La mosca	736
Morada històrica	474	Le contrôleur des wagons-lits	338	Las vecinas	736
Hamlet	505	Sol-ixent	338	Oltre la vita	767
Sacrificios	506	Les tenailles	367	Aigua que corre	768
La Vitaliani	533	Catherine	368	La risa de Grecia	782
Le carambole dell'amore	533	L'Abbé Constantin	369	Nelly Rozier	782
La vita color di rosa	533	La Dame aux Camelies	369	L'inferno	782
Maria Stuart	534	Le maître des forges	369	Celebritá	782
Il paradiso di Maometo	554	Monsieur le Directeur	369	L'agenzia d'en Pep Curri-lo	786
Il povero Piero	554	Trois femmes pour un mari	369	La dicha ajena	812
La moglie ideale	561	Poirier	369	Pietro Micca	815
I mariti	562	Un client serieux	369	El puñao de rosas	816
Una bolla di sapone	563	La Sauterelle	369	Carlota de Mena	IV, 36
Hedda Gabler	563	Mademoiselle Ninove	369	Mestre nou	66
Libertà	585	Tortosa y Soler	370	Mademoiselle Debriége	66
Un viaggio per cercar moglie	586	La moza del cántaro	270	La espiga negra	80
Una donna	601	Blanchette	386	La Ciclón	80
La figlia di Jefté	601	Alma y Vida	387	La Mena	80
L'enredayre	660	Las flores	389	En Manso	80
Llibertat	701	Les demi-vierges	420	L'aixelabrat	100
Lluyta de cacichs	761	Aurora	421	Resurrección	115
El apóstol blanco	792	El leoncillo	421	Els vells	116
Elena	792	Amor de amar	422	La Castellana	150
Ermete Zacconi	821	El tren de los maridos	422	Edip Rey	160
I disonesti	838	El amor en el teatro	433	Al teléfono	177
Spettri	838	El pastor	433	Edip Rey	190
Morte civile	838	La gobernadora	453	El casament per forza	190
Kean	854	Falstaff	469	Lorenzaccio	192
Anime solitarie	854	Tempestad en la sombra	469	La Nuova Idola	192
La potenza delle tenebre	854	Raimundo Lulio	487	Hamleto	193
Gringoire	854	L'antich teatre grech	493, 508, 528 y 541	La bisbética domata	211
Pane altrui	854	Quan ens despertarem d'entre'ls morts...	597	Ermete Zacconi. — Suplement al n.º 163	
L'amico delle donne	854			Resa a discrezione	223
Otello	854				
En Sucre	III, 31				
La herencia del Niño Dios	82				

	Págs.		Págs.		Págs.
L'Invincibile	223	La Baldirona	69	Claror de posta	238
Il vetturabile Heushel	247	Paraula de rey	70	Fiamme nell'ombra	238
L'Heroe	282	Els teixidors de Silesia	98	Joujou	240
Els calaveras	283	El camí del Sol	115	La Mariani y en Paladini	240
El pati blau	348	Els punxa sarrias	152	I tre anabattisti	254
L'altro pericolo	406	El teatre de Maetenlinck	176	La crisi	254
Caridad	407	Monna-Vanna	176	Lulu	256
La Passerelle	408	Joyzelle	176	Sol, solet	273
La mujer de Loth	419	Aglavaine et Se'yssette	176	Los cuentos de Hoffman	307
¿Felice?	419	L'intruse	176	Filemón y Baucis	307
La noche del sábado	420	En Salvini	192	Diamileh	307
La felicitá in un cantuccio	421	Via-Crucis	269	La fi de Tomàs Reynat	338
I giorni piu lieti	440	La morta	270	El pop de la platja	340
Arlequín Rey	440	La alquería	341	Barbara	371
Funcions Zacconi	442	El adversario	373	A fuerza de arrastrarse	382
Aires de fuera	460	La desequilibrada	373	Andrónica	415
Le due coscienze	461	La casa de García	388	La Neña	435
Malas herencias	462	La zagala	388	La musa loca	452
Nozze Vorghessi	462	El dragón de fuego	400	Rosas de otoño	467
La legge dell'huomo	475	Madame Flirt	401	Episodios del Quijote	483
Nerón	475	María Victoria	421	La Miralta	501
Loute	477	El abuelo	436	Ferruccio Garavaglia	639
Le nouveau jeu	485	La estirpe de Júpiter	452	Il cardinale	639
Mariucha	485	Catalina	453	Il povero Piero	640
Il gigante e i pigmei	504	La Montálvez	453	La fine di Sodoma	640
La Musa	504	La discreta enamorada	470	Viaggio di nozze	641
I corvi	505	Por fin	470	Il capitán Fracassa	641
Casa di bambola	505	Por qué se ama	470	Francesca da Rimini	654
La cornice	507	Frente Ovejuna	470	L'artiglio	656
La escalinata de un trono	523	Vetllades Artístiques	495	Il manichino	656
La pecadora	541	L'última primavera	495	Kean	656
Las alas	541	Le billet de logement	530	Il vetturale Henschel	656
María Stuardo	542	L'endemà de bodes	692	Arlecchino Re	656
Los meritorios	542	El no sé qué	709	Resurrezione	672
Y provinciales a Parigi	652	El pobre Valbuena	730	La festa del grano	672
El carro del vi	653	El coro dels benplantats	730	Dintre la boyra	973
L'aniversari	653	Le retour de Jérusalem	737	Espectacles - Audicions	
Fóra de la vida	653	Mater Dolorosa	756	Graner	688
La barca	653	Tournée Hading-Le Bargy	757	Alkestis	688
La festa del blat	660	Jouventut	757	El comte l'Arnau	689
Dolora	682	Las dos golfas	774	Es imposible pensar en tot	689
El café	683	Anima	775	La Fustots	689
L'enemich	712	Les avariés	819	Comedia d'amor	690
El café	713	El gran trapella	839	Il Trionfo	691
Els dos esperits	732	El amor que pasa	839	El malalt imaginari	706
Filosoffas del Champagne	732	La dama alegre	839	La matinada	707
El barber de Sevilla	759	Rosmersholm	VI, 46	La festa dels Reys	734
La Marguerideta	771	Fructidor	48	La poruga	734
En Coquelin (ainé)	773	La regencia	49	La malalta fingida	734
Els vensuts	774	Un toca-campanes	49	La jova	734
L'avar	774	La nit de l'amor	67	Los proletarios	735
Joan Gabriel Borkman	807	Mamá Colibrí	81	Monsieur Bertin	735
Soldats de la vida	809	La festa dels aucells	132	El bon policia	835
El místich	810	Pa mí que nieva	132	Suzane después	752
La casa de la dicha	826	María	132	Les remplaçantes	752
Eridon y Amina	826	Un fil à la patte	132	Le detour	754
L'ordinari Henschel	861	De bon tremp	132	La paix du ménage	754
Silenci	861	Agencia d'informes comer-		Núvols en creu	756
Cassius y Helena	861	cials	133	Esclats de vida	756
Prometheu encadenat	V, 32	La lletja	191	Las garsas	770
Torquemada en el foch	33	La cizaña	192	L'última primavera	771
La festa dels Reys	50	Mañana de sol	193	Le jeu de l'amour et du ha-	
Misteri de dolor	69	Nuestra juventud	226	sard	771

	Págs.		Págs.		Págs.
Xugay.	771, 787, y 795	Maternitá.	183	L'amich.	283
El morenet.	799	D'amor no se'n viu.	183	L'impenitent.	298
La tetá gallinayre.	815	La presó de Lleyda.	184	Bodas de plata.	343
Les preciosos ridícles.	815	La Trilogia di Dorina.	200	El amor á obscuras.	343
Els dos xerrayres.	815	Il quieto vivere.	200	La retreta.	343
Amor y Geografía. . . VII, 25		Teodora.	201	Los malhechores del bien.	359
Una sfumatura.	57	Tina di Lorenzo—Suple-		Amor y ciencia.	426
La bella Marsigliesa.	58	ment al número 320.		La bagassa.	428
Lorenzo e il suo avvocato.	70	Esperança.	213	Los noveleros.	458
L'ovile.	70	L'Eloy.	214	De Teatre Catalá. 503, 522, 538,	
Els tres tambors.	72	La Samaritana.	215	566, 585 y 596	
La Voragine.	87	Infidele.	216	Arrels mortes.	650
La corsa della Fiaccola.	87	Fedora.	217	Teresa Raquin.	651
La Raffica.	120	Bataglia di dame	217	A l'amich Tintorer.	674
La bona gent.	121	Romeo e Julieta.	229	A l'amich Gual.	692
In bocca al lupo.	122	Magda.	230	La Juventud.	692
L'assumpció de Hannele		La locandiera.	230	Novelli.	728
Matternn.	132	Zaza.	230	Mal de verge. 729, 745, 762, 773,	
Les alegres comediantes.	133	Gira-sol.	246	788 y 805	
Dieci minuti di fermata.	134	Les Guillot.	282	El niño prodigio.	806
En Pep Botella.	157	La felicitat en un recó.	282	Els pobres menestrals.	807

INDEX BIBLIOGRAFICH

Obres y publicacions qui han estat criticades o estudiades
dintre'ls VII volums de JOVENTUT

	Págs.		Págs.
Humain, trop humain (<i>Nietzsche</i>). . . I,	14	Lo Cant dels mesos (<i>V. Catalá</i>).	69
Le Crepuscule des Idoles (<i>Nietzsche</i>). . .	14	Inducciones (<i>P. Gener</i>).	69
Breu compendí de la Historia de la Lite- ratura Catalana (<i>Font y Sagué</i>).	30	Cosas meas (<i>Surinach Senties</i>).	100
La tasca del Catalanisme (<i>Franck</i>).	31	Idilis (<i>A. Mestres</i>).	101, 157
L'Arxiu (<i>catàlech</i>).	31	Guía práctica pera la filatura del cotó (<i>Riera</i>).	210
Teatre d'aficionats (<i>Oller</i>).	76	Anuari Catalá (<i>Umbert</i>).	210
Intimas (<i>Capella</i>).	90	L'Universitat de Lleyda (<i>J. Ll. Fàbrega</i>).	211
Anuari Catalá (<i>Umbert</i>).	91	Le cloître (<i>Verhaeren</i>).	236
Les amants d'Arles (<i>Mazel</i>).	124	Dramas lírics (<i>A. Mestres</i>).	245
Actes (<i>Rambussón</i>).	124	Arthur Osona (<i>biografía</i>).	245
De Kant á Nietzsche (<i>Gaultier</i>).	134	Carmencita (<i>Gramegna</i>).	259
Recorts de Jovenesa (<i>Aguiló</i>).	136	L'acció moral moderna (<i>E. Vendrell</i>).	259
El jardí abandonat (<i>Rusiñol</i>).	171	La dernière pournée de Sapphô (<i>Faure</i>).	270
Sartor Resartus (<i>Carlyle</i>).	172	John Ruskin (<i>C. Montoliu</i>).	339
Notas del cor (<i>Masifern</i>).	206	Nova Primavera (<i>M. Montoliu</i>).	340
Rosari del cor (<i>Gras y Éltas</i>).	206	Humorísticas (<i>Ribera y Castells</i>).	340
La lluyta per la vida (<i>Fius y Palà</i>).	206	El cantor de l'Ideal (<i>Cortiella</i>).	341
Montes de Oca (<i>Pérez Galdós</i>).	252	4 monòlechs (<i>V. Catalá</i>).	341
Joventut (<i>Guasch</i>).	254	Ventitjols de Guilleria (<i>Busquets</i>).	342
Fulles seques (<i>Bodria</i>).	351	Les Vagabons (<i>Gorki</i>).	347
La torre de la Minyona (<i>Vilardaga</i>).	351	Il trionfo de G. Leopardi (<i>Italo Giuffrè</i>).	390
A quoi tient l'inferiorité française (<i>Bazal gette</i>).	374	Nuove Paesane (<i>Capuana</i>).	391
Los Ayacuchos (<i>Pérez Galdós</i>).	426	Evolución Universal de la Ciencia (<i>Fola</i>).	407
Lós Victimarios (<i>Sempau</i>).	447	Le Parfum vierge (<i>Cantone</i>).	409
Teoría de la música (<i>Riemann</i>).	547, 563	El origen musulman de los Jesuitas (<i>Char- bonnel</i>).	425
Euda d'Uriach (<i>Guimerà</i>).	569	Travail (<i>Zola</i>).	413, 431, 452, 464
Visions y Cants (<i>Maragall</i>).	604	La religión idéale (<i>Gourmand</i>).	489
Bodas reales (<i>Pérez Galdós</i>).	659	Referendum (<i>Durel</i>).	489
Rondalles de poble (<i>Badenes</i>).	663	Jochs Florals 1901.	489
Materiales y Documentos de Arte Español.	693	Gramática Etimológica Catalana (<i>Grandia</i>).	517
Cataluña (<i>Estasen</i>).	II, 69	Diccionari de Barbrismes (<i>Careta</i>).	518

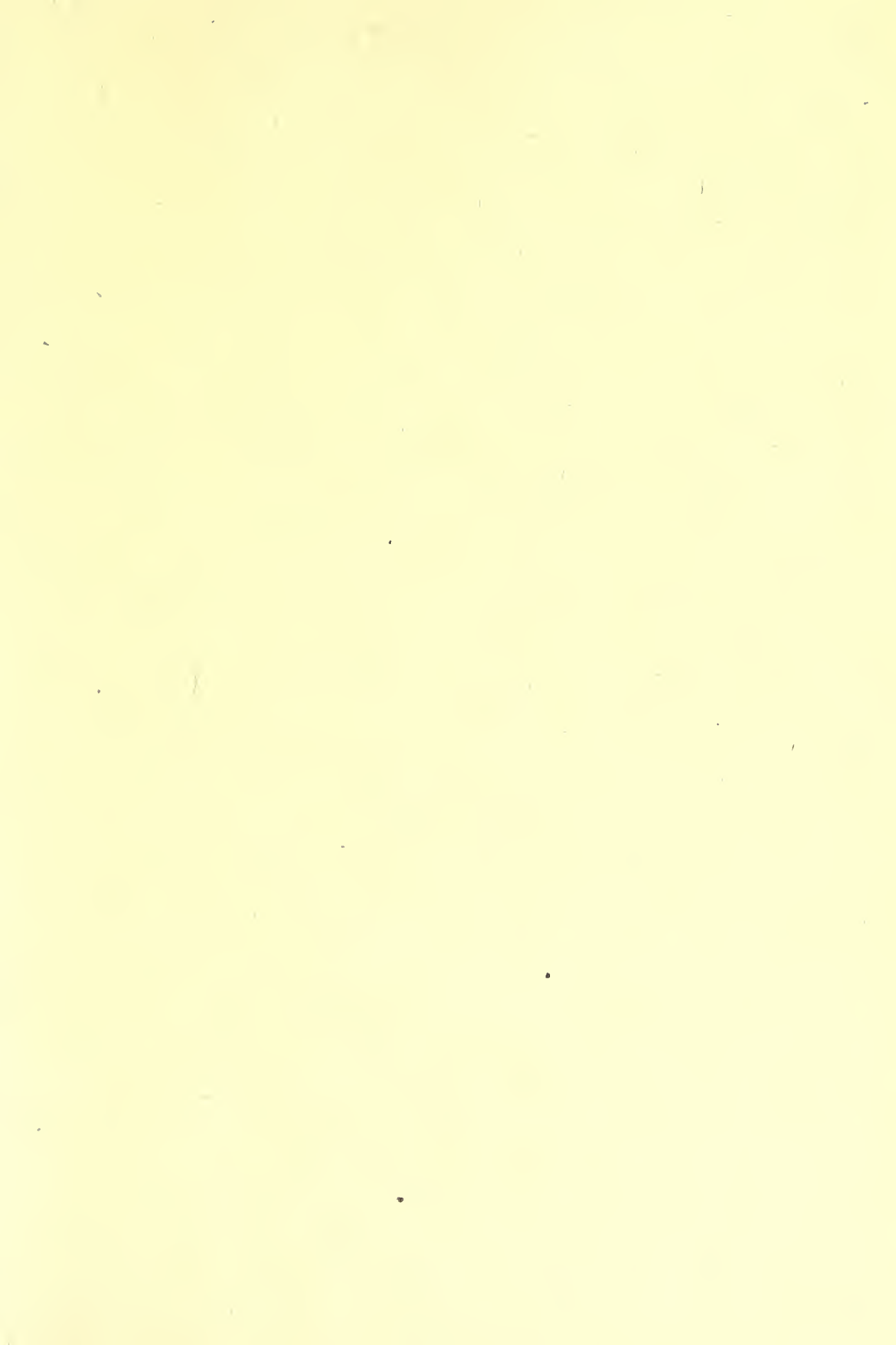
	Págs.		Págs.
Primavera trista (<i>Serra y Campdelacreu</i>)	518	César (<i>Nonce Casanova</i>)	178
Vich (<i>Album-guta</i>)	519	Sonetos (<i>Ossorio y Gallardo</i>)	179
Le collane (<i>Italo Giuffrè</i>)	550	D'aquí y d'allá (<i>Rusiñol</i>)	179
Meteoros (<i>Alcover</i>)	550	Les focades de la duchesse (<i>Xavier de Ricard</i>)	264
Colección diplomática del condado de Besalú (<i>Monsalvatje</i>)	681	De mi jardín (<i>Albert</i>)	264
Nous datos sobre'l célebre bandoler Perrot Rocaguinarda (<i>Corbella</i>)	682	'Tradicions y fantastas (<i>Costa y Llobera</i>)	264
Paisajes parisienses (<i>Ugarte</i>)	698	Varta (<i>Pin y Soler</i>)	301
El plor de l'auba (<i>Cortiella</i>)	699	Le Temple (<i>Valmy-Baysse</i>)	342
Discurso inaugural (<i>Rubio y Lluch</i>)	708	Llibre d'amor (<i>M. Montoliu</i>)	342
Organografía antigua española (<i>Pedrell</i>)	709	Los duendes de la camarilla (<i>Perez Gal dós</i>)	343
Els sòs feréstechs (<i>Casellas</i>)	709	Voliaines (<i>Guanyabéns</i>)	395
Monòlechs (<i>A. Mestres</i>)	710	De la vida (<i>Surinach Senties</i>)	396
Gramática Catalana (<i>Poal y Jofresa</i>)	710	Llibre del dolor (<i>Capella</i>)	396
Faulas d'isop en vers (<i>Alcoverro</i>)	711	Postas de sol (<i>Rocamora</i>)	397
El capvespre dels Deus (<i>Wagner</i>)	777	Cansoner Popi lar (<i>Capmany</i>)	426
Poemas de la vida (<i>Ruiz Lopez</i>)	778	Corpus Christi (<i>Verdaguer</i>)	426
Justificació del Regionalisme (<i>Omar y Barrera</i>)	826	La Walkyria (<i>Wagner</i>)	427
Tinta perduda (<i>Boy</i>)	826	Gotims y pámpols (<i>Terrí</i>)	427
Les Jeunes (<i>Pérlhou</i>)	826	Hereu y cabalé (<i>Querol</i>)	427
Aplech (<i>Fuentes</i>)	III, 83	A la gloire de la luxure (<i>Vaillé</i>)	442
Real Academia de Buenas Letras (<i>Sessió inaugural</i>)	83	La toile d'araignée (<i>Vidal</i>)	443
Revista de Bibliografía Catalana	83	A cop calert (<i>Cabot</i>)	443
Messaline (<i>Nonce Casanova</i>)	130	La pintura en la exposición universal de París, de 1900 (<i>Rodríguez Codolá</i>)	443
La Vida al Camp (<i>Masifern</i>)	131	¿El pueblo español ha muerto? (<i>Madrado</i>)	444
Ofrenes (<i>Iglesias</i>)	131	Regions et pays (<i>Foncin</i>)	444
Atravieso la Spagna letteraria (<i>Pagano</i>)	132	Cassius y Helena (<i>Güell</i>)	490
En Miseria (<i>A. Mestres</i>)	262	Jochs Florals 1903	490
Flors de Marta (<i>Verdaguer</i>)	302, 305	Mendicidad y beneficencia (<i>Gonzalez y Sugrañes</i>)	492
Florescencia (<i>Güell</i>)	306	Fonética Semitich-catalana (<i>Grandia</i>)	525
El Drama Wagneriá (<i>Chamberlain</i>)	306	Per la vida (<i>Pous y Pagés</i>)	526
Els jochs florals de Canprosa (<i>Rusiñol</i>)	334	Los Estados Unidos (<i>Aleman y Milá</i>)	526
La Libertine (<i>Nonce Casanova</i>)	357	Higiene del alma (<i>Feuchtersleben</i>)	527
Ensayo Sociológico (<i>Güell Lopez</i>)	357	Elementos de Química Agrícola (<i>Bruhuts</i>)	527
La Atlantida (<i>Verdaguer</i>). — Suplement entre	360 y 361	La escultura antigua y moderna (<i>Tormo</i>)	527
La muse parlementaire (<i>Durel</i>)	390	La riallera (<i>Pomés</i>)	665
Boires baixes (<i>Roviralta</i>)	391	Manyoch de fruyta mallorquina (<i>Roselló</i>)	665
Las tormentas del 48 (<i>Perez Galdós</i>)	466	L'ame essentielle (<i>Arcos</i>)	713
Pirineu Catalá (<i>C. A. Torras</i>)	567	Sonetti eterni (<i>Cantone</i>)	713
Abrégé de grammaire catalane (<i>Fouclt-Delbosc</i>)	583	Croquis cubans (<i>Surinach Senties</i>)	714
El poble gris (<i>Rusiñol</i>)	691	Institucions de cultura Social (<i>C. Montoliu</i>)	763
Dramas rurals (<i>V. Catalá</i>)	720	Odas paganas (<i>Aladern</i>)	763
La mellor corona (<i>Verdaguer</i>)	721	Amors y amorettes (<i>Fuentes</i>)	827
Tot l'any (<i>Girbal Faume</i>)	721	Pirinenques (<i>Navarro</i>)	828
Anyoranses (<i>Riquer</i>)	774	Ortografía Catalana (<i>Fabra</i>)	828
L'or del Rhin (<i>Wagner</i>)	787	Llibre de memories (<i>Suñol</i>)	842
Revista Gráfica	789	Essai sur l'«Atlantide» et le «Canigó» (<i>Leguél</i>)	843
Jochs Florals 1902	802	Anuario estadístico de Barcelona	843
Narvaez (<i>Perez Galdós</i>)	814	Prosa (<i>Planas y Font</i>)	V, 34
L'Automne des Lys (<i>Montier</i>)	835	Endresses y Recorts (<i>Cardona y Agut</i>)	34
Le fils du Soleil (<i>Alençar</i>)	835	Ombrioles (<i>V. Catalá</i>)	47
Historia de Catalunya (<i>Olivu y Milá</i>)	836	Obres de Vicente Medina	47
Prácticas preparatorias de instrumentación (<i>Pedrell</i>)	836	Lectura bilingüe (<i>Gents</i>)	48
Ensaigs (<i>Paz y Marcalló</i>)	IV, 62	Fugint del llot (<i>Folch y Capdevila</i>)	48
Notes y clams (<i>Sagrera</i>)	97	Llibre dels poetas (<i>Carner</i>)	83
Voladurías (<i>Armengol y Badia</i>)	97	En armonia con el infinito (<i>R. W. Trine</i>)	131
Lo catalá ¿es idioma ó dialecte?	141	Historia de la arquitectura cristiana (<i>Lampérez</i>)	181

	Pàgs.		Pàgs.
Lo got occitan (<i>Perbosc</i>)	181	Guia pràctica pera'l teixidor mecanich	
La punyalada (<i>Vayreda</i>).	257	(<i>Riera</i>)	840
La Rosella (<i>Oller y Rabassa</i>).	257	Instruccions pera la construcció d'engra-	
La educació musical (<i>Lavignac</i>)	258	natges	841
Poesies (<i>Pujols</i>).	258	El hombre invisible (<i>H. F. Wells</i>)	841
La confiança en sí mateix (<i>Emerson</i>).	271	Le rôle des races latines	841
Mort y passions de D. ^a Eleonora (<i>Domenech</i>)	271	Llibre de amich e amat (<i>Lull</i>)	VI, 34
Poemas d'amor (<i>A. Mestres</i>).	291	La Nonada (<i>Nadal</i>).	35
De las reyls jornadas (<i>Maragall</i>).	291	Tristors (<i>Fuentes</i>).	35
La fabricanta (<i>Moncerdá</i>).	320	Bastides y Pedruscall (<i>Plana y Dorca</i>).	36
Preludi (<i>Viura</i>).	320	Estructura mental de Balmes (<i>Clascar</i>)	36
Encarístiques (<i>Verdaguer</i>).	321	En mitja-galta (<i>Pons y Massaveu</i>)	37
La Dépopulation (<i>Hirsch</i>).	322	Acció del Catalanisme (<i>Sayós</i>)	37
Parfums (<i>Maríel</i>).	356	Los monasterios de la diócesis gerundense	
Elegia de la guerra (<i>Conangla</i>).	356	(<i>Monsalvatge</i>)	52
La mort dels sexes (<i>Nonce Casanova</i>).	389	Historia de la industria lanera Catalana	
La revolució de julio (<i>Perez Galdós</i>).	401	(<i>Ventalló</i>)	53
El libro de las tierras vírgenes (<i>Kipling</i>).	401	Yang-Hun-Tsy (<i>Sieroscewski</i>)	78
Topografía médica de Calaf (<i>Llorens</i>).	402	Los labios alucinados (<i>Gómez Carrillo</i>)	78
Pensaments (<i>Pascal</i>).	402	Els mestres cantayres de Nuremberg	
O'Donnell (<i>Perez Galdós</i>).	468	(<i>Wagner</i>)	99
Quelques petites ames (<i>Gómez Carrillo</i>)	468	Gent (<i>Suriñach Senties</i>).	99
Manual de los deberes del hombre (<i>Arbe</i>).	468	En Rupit (<i>Rosselló</i>)	129
Filosofías en vers (<i>Zengotita</i>).	468	Venecia (<i>Taine</i>)	129
Noveles vigatanes (<i>Gents y Aguilar</i>).	469	Mil y una curiosidades	130
Poesíes (<i>Lleó XIII</i>).	469	El demonio de los negocios (<i>Carnegie</i>)	130
Quatre versos (<i>Bassegodà</i>).	469	El A. B. C. del dinero (<i>Carnegie</i>)	130
Quan se fa nosa (<i>Pous y Pagès</i>)	483	Las dos Américas (<i>Roosevelt</i>)	131
Carnets d'une Demoiselle de Saint-Denis		Un débat nouveau pour la république et la	
(<i>Xavier de Ricard</i>).	518	décentralisation	146
Vidamor (<i>Burgas</i>).	618	Artículos (<i>Maragall</i>)	159
Com moren les gents (<i>Zola</i>).	618	Los nihilistas (<i>Turguenev</i>).	164
El descans dominical (<i>Pont y Llodrà</i>)	618	Aita Tettauen (<i>Pérez Galdós</i>).	165
Laria (<i>Folch y Torres</i>).	664	Aucells de fang (<i>Rusiñol</i>)	195
Conclusiones (<i>del Congreso Pedagógico</i>).	664	Los primeros hombres en la luna (<i>Wells</i>)	195
Rondalles (<i>Verdaguer</i>).	693	El Japón desconocido (<i>Koyzumi Jacumo</i>)	195
La visita maravillosa (<i>H. G. Wells</i>).	694	Arran del Cingle (<i>Morató</i>)	195
Jochs florals 1904.	694	Mujeres de América (<i>Giner</i>)	196
Montserrat (<i>Querol</i>).	711	Noveles de Pin y Soler	222
Algunas noticias acerca de las antiguas		Narracions estranyes (<i>Careta</i>).	243
comunidades de pescadores (<i>Rahola</i>).	711	Esbossos (<i>Suriñach Senties</i>)	244
Estètica y crítica musical (<i>Uriarte</i>).	711	Les celebrités d'aujourd'hui	244
Blanes (<i>Aleman y Borrás</i>).	712	Empordaneses (<i>Pous y Pagès</i>)	260
Asprors de la vida (<i>Palma</i>).	712	Sangre Nueva (<i>Rahola</i>).	260
Los volcanes extinguidos de la provincia		Anticipaciones (<i>Wells</i>)	260
de Gerona (<i>Gelabert</i>).	712	Deliberacions de la «Unió Catalanista»	276
Tipos góticos incunables (<i>Canibell</i>).	728	Estudis polítics (<i>Domenech</i>)	277
Monastir de Sant Cugat del Vallés (<i>Ferreras</i>)	729	La Canción de la huerta (<i>Medina</i>)	290
Positivisme (<i>Litré</i>)	729	Notas genealógicas (<i>Pardo de Figueroa</i>)	308
El codic civil a Catalunya (<i>Borrell y Soler</i>)	760	Redempció (<i>Fortuny</i>)	308
Dialechs dramàtics (<i>Puig y Ferrater</i>)	761	Discursos (<i>Verdaguer</i>)	371
Ensayo histórico sobre instrucción pública		Pequeños ensayos (<i>Rahola</i>)	372
(<i>Pomar</i>)	761	El arte de bien comer (<i>Ossorio</i>)	372
El ideal americano (<i>Roosevelt</i>)	772	Escenes castellanoneses (<i>Guinot</i>)	386
El verdadero sistema del Universo (<i>Sánchez</i>)	772	Llibre de versos (<i>Agulló y Vidal</i>)	387
Sonets d'uns y altres (<i>Pin y Soler</i>)	791	Gramàtica Preceptiva Catalana (<i>Grandia</i>).	388
Desillusió (<i>Massó y Torrents</i>)	822	Hermann y Dorotea (<i>Goethe</i>).	388
Plomas y Bolvas (<i>Vinardell</i>)	823	Regionalisme y federalisme (<i>Duran y Ventosa</i>)	403
Vora'ls estanys (<i>Soler y Escofet</i>)	823	Llibre Blanch-Policromi-Tríptic (<i>V. Català</i>)	429
Paris e Viana.	840	El Futurisme (<i>Alomar</i>).	434
		Idylle d'une Revoltée (<i>Xavier de Ricard</i>).	434

	Págs.		Págs.
L'année felibréenne (<i>Lefèvre</i>)	435	Le sanglot (<i>Nonce Casanova</i>)	140
Le Laudi (<i>D'Annunzio</i>)	446	Diccionari català-francès-castellà (<i>Bulbena</i>)	148
Sapho (<i>Nonce Casanova</i>)	468	Pilar Prim (<i>Oller</i>)	186
La nostra Arqueologia literaria (<i>Obrador</i>)	468	Tartarín de Tarascó (<i>Daudet</i>)	187
Pirineu Català (<i>Torras</i>)	484	La razón contra la Anarquía (<i>Buxadé</i>)	187
Comment on nous vole, comment on nous tue (<i>Villiod</i>)	485	Gent de Montanya (<i>Gibert</i>)	202
Llibre de Santa Maria (<i>Lull</i>)	518	Presentalles (<i>Manau</i>)	202
La muerte de Isidro Nonell (<i>Ors</i>)	594	La falgueta (<i>Aladern</i>)	203
Memoria referent al congrés de Manchester (<i>Calvet</i>)	594	Carmina (<i>Rotger</i>)	203
La cité de joie (<i>Mariel</i>)	595	Lluminoses (<i>Llongueras</i>)	233
Contes populars gascons (<i>Perbosc</i>)	595	Cartas de dona (<i>Zengotita</i>)	233
Els meus ex-libris y sa descripció filosòfica (<i>Plana y Dorca</i>)	595	Proposició del Rey En Martí	233
El amor y el señor Lewisham (<i>H. F. Wells</i>)	622	Les multituds (<i>Casellas</i>)	248
Les thuribulums affaissés (<i>Valdor</i>)	623	La Conquesta del Oeste (<i>Roosevelt</i>)	248
El Bosch (<i>Rabassa</i>)	623	La vida en el rancho (<i>Roosevelt</i>)	248
Sentiment (<i>Calvet</i>)	623	Bolves (<i>Escardot</i>)	249
Manfret (<i>Byron</i>)	623	Coses vistes y coses imaginades (<i>Colominas</i>)	267
Les doctrines lulianes en el Congrés Universitari Català	643	Esboços (<i>Soler y Escofet</i>)	267
La pera de plata (<i>Roger</i>)	643	Les valls d'Andorra (<i>Armet</i>)	267
Les trophées (<i>Heredia</i>)	651	A la taleya — Feyna vella (<i>Aldavert</i>)	283
Noves científiques (<i>Alsina</i>)	658	El problema catalán (<i>Pi y Suñer</i>)	284
Sempre han tingut bech les oques (<i>Miret</i>)	658	Illa daurada (<i>Oliver</i>)	295
El fin de la nación catalana (<i>Sanpere y Miquel</i>)	658	Aplech de sonets (<i>Riquer</i>)	296
Dafnis y Cloe — Amor y Psiquis (<i>Longus — Apulei</i>)	658	Enllà (<i>Maragall</i>)	362
Jochs florals de Barcelona, 1905	692	La nacionalitat catalana (<i>Prat de la Riba</i>)	363
Jochs florals de Mallorca, 1904	707	D'altres temps — Cantant y fent la meva (<i>Aldavert</i>)	363
Llibre de les dones (<i>Facme Roig</i>)	715	Horacians (<i>Costa y Llobera</i>)	375
El alimento de los dioses (<i>Wells</i>)	723	Art de bé morir	375
Elegias (<i>Marquina</i>)	723	El Geni català (<i>Falp y Flana</i>)	375
La non-non dels papellons (<i>Mestres-Karr</i>)	724	Cançons d'infants (<i>Freixas</i>)	376
Amor y Psiquis (<i>Apulei</i>)	724	Ombres (<i>Monsalvatje</i>)	405, 477
Vergonya (<i>Rocamora</i>)	786	Josafat (<i>Bertrana</i>)	405, 476
Els lliris del jardí de la reina (<i>Ruskin</i>)	786	Dialects imaginaris (<i>Puig y Ferrer</i>)	408
Escull (<i>Maseras</i>)	801	Lo fill del seneschal d'Egipte	408
Llibre de les besties (<i>Lull</i>)	802	Poesies triades (<i>Llorente</i>)	408
Rondalles y faules (<i>Alcoverro</i>)	803	Poesies catalanes (<i>Palau</i>)	456
Poesies religioses (<i>Mas y Casanoves</i>)	803	La Quiteria (<i>Monserdá</i>)	456
Ilusions (<i>Fuentes</i>)	803	Les amours de Paris & Viane	458
Lohengrin (<i>Wagner</i>)	803	La conquesta de Sardenya (<i>Clavellet</i>)	477
Cançoner (<i>Pijoan</i>)	820	Fent memoria (<i>Colominas</i>)	491
Fantastes (<i>Fortuny</i>)	VII, 27	Jovenesa (<i>Oliva Bridgman</i>)	491
Aritmètica Pedagògica Catalana (<i>Vives & Cornet</i>)	27	Istoria de Jacob Xalabin	492
La crisis del Catalanisme (<i>Pella</i>)	41	L'estudi general o Universitat literaria de Girona (<i>Torroella</i>)	522
Origen del lenguaje (<i>Renan</i>)	41	Entre dos Espanyas (<i>Oliver</i>)	555
Repertori d'índex de la Cronica de Jaume I (<i>Aguiló</i>)	42	Llibret de poesies íntimes (<i>Moliné y Brasés</i>)	586
Rajolas valencianes y catalanes (<i>Font y Gumá</i>)	59	Colecció diplomàtica del condado de Besalú (<i>Monsalvatje</i>)	587
Varia II (<i>Pin y Soler</i>)	74	Petit aplech d'exemples morals (<i>Llorens y Carreras</i>)	587
Nuova Grammatica Spagnola (<i>Boselli</i>)	74	Flors d'Occitania (<i>Estieu</i>)	634
La cuestión catalana	74	Aplech	635
Al cel (<i>Verdaguer</i>)	90	Jochs florals de Barcelona, 1906	698
Notes poètiques (<i>Vives Pastor</i>)	90	Recorts y fantastes (<i>A. Mestres</i>)	711
Calalunya a Grecia (<i>Rubió y Lluch</i>)	138	Vocabulari completíssim de la lletra Ç (<i>Aladern</i>)	712
Revista de Bibliografia Catalana	138	Barcelona vella	758
Els fruïts saborosos (<i>Carner</i>)	139	Furgant per tot arreu (<i>Aldavert</i>)	759
		Roses (<i>Palol</i>)	759
		Diccionari popular de la Llengua Catalana (<i>Aladern</i>)	790

	<u>Págs.</u>		<u>Págs.</u>
Cançoner dels comtes d'Urgell	795	Corts Catalanes	795
Tractat de Confessi6 — Tractat de Luxu- ria (<i>Eximeni6</i>)	795	Viatge a l'infern den Pere Porter	795
Lo Cavaller	795	Els habitants de la Lluna (<i>Morat6</i>)	810
La istoria de la filla de l'emperador Contastf.	795	Orient (<i>Pin y Soler</i>)	810
Ceremonial de la vila de Cervera	795	Folk-lore (<i>Verdaguer</i>)	811
Obras de S. Pedro Pascual	795	El Cantar dels Cantars (<i>Sucona, trad.</i>)	811
Cants dels Cants	795	El pais del pler (<i>Ruyra</i>)	812
Lo Carcer d' Amor	795	Grammatica del dialletto algherese odier- no (<i>Palomba</i>)	812

SPECIAL 84.5
PERIOD. 351
AP
1
J86
V. 7

